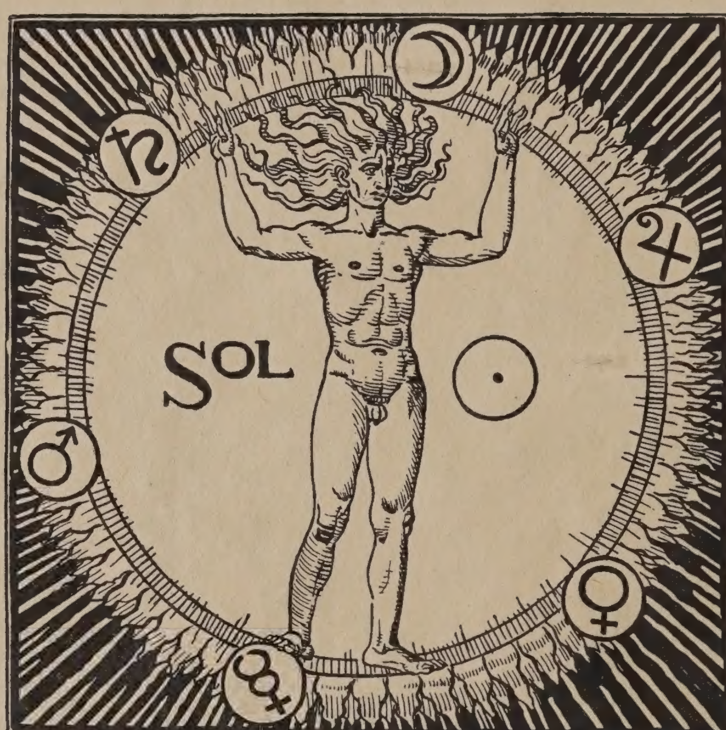
MEDICI
ANTIQVI
LATINI

I D

EX LIBRIS

Dr. ERNST DARMSTAEDTER

MEDICI ANTIQVI OMNES, QVI LATINIS LITERIS DIVERSORVM MORBORVM

genera & remedia persecuti sunt, undique conquisiti, & uno uolumine comprehensi, ut eorum, qui se medicinæ studio dederunt, commodo consulatur.

Index in omnes plenissimus.

VENETIIS, M. D. XLVII.

MEDICINAE STVDIOSIS.

SI EST, ut medicina corporibus prosit: non dubito, quin à uobis magnam inierim gratiam, cum omnes, qui olim de re medica latine scripserunt, studiose conquisitos, quosdam etiam tanquam ex tenebris eductos, uno uolumine edendos curaui. omnium morborum mentionem, & uniuscuiusque remedia reperietis. nam ut eorum aliquis aliquid omiserit, omnes tamen simul omnia præstabunt. ita ex multis scriptoribus quasi membris in unum corpus conformata medicina, male affectos curabit, bene ualentes tuebitur. recentiorum scripta non attigimus, quia fuisset & infinitum, & superuacaneum, quippe cum à ueteribus, quos impreßimus, nihil uideatur esse prætermissum. Valete.

Medicorum latinorum nomina, qui in hoc uolumine continentur.

HERBARVM ET REMEDIORVM, DE QVIBVS IN HISCE LIBRIS MEDICIS TRACTATVR, PLENISSIMVS INDEX.

In quo animaduertendum eſt, a primam, b alteram folij faciem denotare.

anodynon

culturæ

felicina

mensura=

paralysis

FINIS.

AVRELII CORNELII CELSI ARTIVM LIBER SEXTVS, IDEM MEDICINAE LIBER PRIMVS.

VT ALIMENTA sanis corporibus agricultura, sic sanitatem ægris medicina
promittit. hæc quidem nusquam non est. siquidem etiam imperitissimæ gentes
herbas, aliaque prompta in auxilium uulnerum, morborumque nouerunt. Verū-
tamen apud Græcos aliquanto magis, quàm in cæteris nationibus exculta est. ac ne
apud hos quidem a' prima origine, sed paucis ante nos sæculis: utpote cum uetustis
simus auctor Aesculapius celebretur. qui quoniam adhuc rudem, & uulgarem hanc
scientiam paulo subtilius excoluit, in deorum numerum receptus est. huius deinde
duo filij Podalirius, & Machaon bello troiano ducem Agamemnonem secuti, non mediocrem opem cō
militonibus suis attulerunt. quos tamen Homerus non in pestilentia, neque in uarijs generibus morbo
rum aliquid attulisse auxilij, sed uulneribus tantummodo ferro, & medicamentis mederi solitos esse pro
posuit. ex quo apparet has partes medicinæ solas ab his esse tentatas, easque esse uetustissimas. Eo-
demque auctore disci potest, morbos tum ad iram deorum immortalium relatos esse, & ab ijsdem opem
posci solitam. uerique simile est inter non nulla auxilia aduersæ ualetudinis, plerunque tamen eam bo-
nam contigisse ob bonos mores, quos neque desidia, neque luxuria tentarant. siquidem hæc duo, corpo
ra prius in Græcia, deinde apud nos afflixerunt. ideoque multiplex ista medicina, neque olim apud Grę
cos, neque apud alias gentes necessaria, uix aliquos ex bonis ad senectutis principia perducit. Ergo etiam
post eos, de quibus retuli, non nulli clari uiri medicinam exercuerunt, donec maiore studio literarum
disciplina agitari cœpit. quæ ut animo præcipue omnium necessaria, sic corpori inimica est. Primoque
medendi scientia sapientiæ pars habebatur. ut & morborum curatio, & rerum naturę contemplatio sub
ijsdem auctoribus nata sit, scilicet ijs hanc maxime requirentibus, qui corporum suorum robora quieta
cogitatione, nocturnaque uigilia minuerant. Ideoque multos ex sapientiæ professoribus peritos eius
fuisse accepimus, clarissimos uero ex his Pythagorā, & Empedoclem, & Democritum. huius autem, ut
quidam crediderunt, discipulus Hippocrates Cous, primus quidem ex omnibus memoria dignus, ab stu
dio sapientię disciplinam hanc separauit: uir & arte, & facundia insignis. Post quem Diocles Carystius,
deinde Praxagoras, & Chrysippus, tum Herophilus, & Erasistratus sic artem hāc exercuerunt, ut etiam
in diuersas curandi uias processerint. Ijsdemq́ue temporibus in tres partes medicina diducta est, ut una
esset quæ uictu, altera quæ medicamentis, tertia quæ manu mederetur. Primam διαιτητικὴν, secundam φαρ
μακευτικὴν, tertiam χειρουργικὴν Græci nominauerunt. Eius autem, quæ uictu morbos curat, longe clarissimi
auctores etiam altius quædam agitare conati, rerum quoque naturæ sibi cognitionem uendicauerunt,
tanquam sine ea trunca, & debilis medicina esset. Post quos Serapion primus omnium nihil hanc ratio
nalem disciplinam pertinere ad medicinam professus, in usu tantum, & experimentis eam posuit. quem
Apollonius, & Glaucias, & aliquanto post Heraclides Tarentinus, & aliqui non mediocres uiri secuti, ex
ipsa professione se ἐμπειρικοὺς appellauerunt. Sic in duas partes ea quoque, quæ uictu curat, medicina diuisa
est, alijs rationalem artem, alijs usum tantum sibi uendicantibus, nullo uero quidquam post eos, qui su-
pra comprehensi sunt, agitante, nisi quod acceperat: donec Asclepiades medendi rationem ex magna
parte mutauit. Ex cuius successoribus Themison nuper ipse quoque quædam in senectute deflexit. Et
per hos quidem maxime uiros salutaris ista nobis professio increuit. Quoniam autem ex tribus medici-
næ partibus ut difficillima, sic etiam clarissima est ea, quæ morbis medetur: ante omnia de hac dicendum
est. Et quia prima in ea dissensio est, quòd alij sibi experimentorum tantummodo notitiam necessariam
esse contendunt: alij nisi corporum, rerumque ratione comperta, non satis potentem usum esse propo-
nunt: indicandum est quæ maxime ex utraque parte dicantur, quo facilius nostra quoque opinio inter
poni possit. Igitur ij, qui rationalem medicinam profitentur, hæc necessaria esse proponunt, abditarum,
& morbos continentium causarum notitiam, deinde euidentiam, post hæc etiam naturalium actionum,
nouissime partium interiorum. Abditas causas uocant in quibus requiritur ex quibus principijs nostra
corpora sint; quid secundam, quid aduersam ualetudinem faciat. Neque enim credunt posse eum scire
quomodo morbos curare conueniat, qui, unde hi sint, ignoret: neque esse dubium, quin alia curatione
opus sit, si ex quatuor principijs uel superans aliquid, uel deficiens aduersam ualetudinem creat: ut qui-
dam ex sapientiæ professoribus dixerunt. Alia si in humidis omne uitium est, ut Herophilo uisum est.
alia si in spiritu, ut Hippocrati. alia si sanguis in eas uenas, quæ spiritui accommodatæ sunt, trāsfunditur,
& inflammationem, quam Græci φλεγμονὴν nominant, excitat: eaque inflammatio talem motum efficit,
qualis in febre est: ut Erasistrato placuit. alia si manantia corpuscula per inuisibilia foramina subsisten-
do iter claudunt: ut Asclepiades contendit: eum uero recte curaturum, quem prima origo causæ non
fefellerit. Neque uero inficiantur experimenta quoque esse necessaria. sed ne ad hæc quidem aditum fie
ri potuisse, nisi ab aliqua ratione contendunt. Non enim quidlibet antiquiores uiros ægris inculcasse:
sed cogitasse quid maxime conueniret: & id usu explorasse, quod ante coniectura aliqua duxisset. neque
interesse an initia pleraque explorata sint, si a' consilio tamen cœperunt. & id quidem in multis ita se

habere. Sæpe uero etiam noua incidere genera morborum,in quibus nihil adhuc uſus oſtenderit. & ideo neceſſarium ſit animaduertere unde ea cœperint, ſine quo nemo mortaliũ reperire poſſit, cur hoc,quàm illo potius utatur.& ob hæc quidem in obſcuro poſitas cauſas perſequuntur. Euidentes uero has appellant,in quibus quęrunt inicium morbi calor attulerit,an frigus,fames,an ſatietas,& quæ ſimilia ſunt. Occurſurum enim uitio dicunt eũ,qui originem non ignorarit. Naturales uero corporis actiones appellant, per quas ſpiritum trahimus,& emittimus cibũ,potionemque,& aſſumimus,& cõcoquimus. Itemque per quas eadem hæc in omnes membrorum partes digerũtur,tum requirunt etiam quare uenæ noſtræ modo ſubmittant ſeſe,modo attollant.quæ ratio ſomni,quæ uigiliæ ſit. ſine quorum notitia neminem putant uel occurrere,uel mederi morbis,inter hæc naſcẽtibus,poſſe. Ex quibus quia quam maxime pertinere ad rem concoctio uidetur, huic potiſſimum inſiſtunt,& duce alij Eraſiſtrato atteri cibum in uentre contendunt. alij Pliſtonico Praxagoræ diſcipulo putreſcere. Alij credunt Hippocrati per calorem cibos concoqui. Acceduntque Aſclepiadis æmuli,qui omnia iſta uana,& ſuperuacua eſſe proponunt. Nihil enim concoqui,ſed crudam materiam,ſicut aſſumpta eſt,in corpus omne diduci. Et hæc quidem inter eos parũ conſtant. Illud uero conuenit,alium dandum cibum laborantibus,ſi hoc,alium ſi illud uerum eſt. Nam ſi teritur intus,eum quærendum eſſe,qui facillime teri poſſit. Si putreſcit, eum in quo hoc expeditiſſimum eſt. Si calor concoquit,eum qui maxime calorem moueat. At nihil ex his eſſe quærendum, ſi nihil concoquitur. Ea uero ſumenda,quæ maxime manent,qualia aſſumpta ſunt. Eademque ratione cũ ſpiritus grauis eſt,cum ſomnus aut uigilia urget,eum mederi poſſe arbitrantur, qui prius illa ipſa, qualiter eueniant, perceperit. Præter hæc cum in interioribus partibus & dolores, & morborum uaria genera naſcantur,neminem putant his adhibere poſſe remedia,quæ ipſe ignoret. Neceſſarium ergo eſſe incidere corpora mortuorum,eorumque uiſcera,atque inteſtina ſcrutari. Lõgeque optime feciſſe Herophilum, & Eraſiſtratũ, qui nocentes homines à regibus ex carcere acceptos,uiuos inciderint,conſiderarintque etiam ſpiritu manente,ea quæ natura ante clauſiſſet,eorumque poſituram,colorem,figuram,magnitudinem,ordinem,duritiem,mollitiem,leuorem,contactum,proceſſus deinde ſingulorum,& receſſus, & ſiue quid inſeritur alteri,ſiue quid partem alterius in ſe recipit. Neque enim cum dolor intus incidit, ſcire quid doleat eum, qui qua parte quodque uiſcus inteſtinum ue ſit,non cognouerit. Neque curari id quod ægrũ eſt, poſſe ab eo, qui,quid ſit,ignoret. Et cum per uulnus alicuius uiſcera patefacta ſunt, eum,qui ſanæ cuiuſque colorem partis ignoret,neſcire quid integrum,quid corruptum ſit. Ita ne ſuccurrere quidem poſſe corruptis. aptiuſque extrinſecus imponi remedia,compertis interiorum & ſedibus,& figuris, cognitaque eorũ magnitudine,ſimileſque omnia,quę poſita ſunt,rationes habere. Neque eſſe crudele,ſicut plerique proponunt, hominum nocentium,& horum quoque paucorum ſupplicijs remedia populis innocentibus ſæculorum omnium quæri. Contra hi,qui ſe ἐμπειρικοὺς ab experientia nominant,euidentes quidem cauſas ut neceſſarias amplectuntur, obſcurarum uero cauſarum, & naturalium actionum quæſtionem ideo ſuperuacuam eſſe contendunt,quoniam incomprehenſibilis natura ſit. non poſſe uero comprehendi, patere ex eorum, qui de his diſputarunt,diſcordia,cum de iſta re,neque inter ſapientiæ profeſſores, neque inter ipſos medicos conueniat. Cur enim potius aliquis Hippocrati credat,quàm Herophilo? Cur huic potius,quã Aſclepiadi? Si rationes ſequi uelit,omnium poſſe uideri non improbabiles. Si curationes,ab omnibus his ęgros perductos eſſe ad ſanitatẽ. Ita neque diſputationi, neque auctoritati cuiuſquã fidem derogari oportuiſſe. Etiam ſapientiæ ſtudioſos maximos medicos eſſe, ſi ratiocinatio hoc faceret. nunc illis uerba ſupereſſe, deeſſe medendi ſcientiam. Differre quoque pro natura locorũ genera medicinæ,& aliud opus eſſe Romę, aliud in Aegypto,aliud in Gallia. Quod ſi morbos eædem cauſæ facerẽt ubique, remedia quoque ubique eadem eſſe debuiſſent. ſæpe etiam cauſas apparere,ut puta lippitudinis,uulneris, neque ex his patere medicinam. Quod ſi ſcientiam hanc non ſubijciat euidens cauſa,multo minus eam poſſe ſubijcere,quę in dubio eſt. Cum igitur illa incerta incomprehenſibiliſque ſit,à certis potius,& exploratis petendum eſſe præſidium,ideſt his,quæ experientia in ipſis curationibus docuerit,ſicut in cæteris omnibus artibus. Nam ne agricolam quidem,aut gubernatorem diſputatione,ſed uſu fieri. ac nihil iſtas cogitationes ad medicinam pertinere. Eo quoque diſci,quod qui diuerſa de his ſcripſerint,ad eandem tamen ſanitatem homines perduxerint. id enim feciſſe,quia non ab obſcuris cauſis,neque à naturalibus actionibus,quæ apud eos diuerſæ erant,ſed ab experimentis pro ut cuique reſponderant,medendi uias traxerint, ne inter initia quidem ab iſtis quæſtionibus deductam eſſe medicinã,ſed ab experimentis. Aegrorũ enim, qui ſine medicis erant, alios propter auiditatem primis diebus protinus cibum aſſumpſiſſe,alios propter faſtidium abſtinuiſſe,leuatumque magis eorum morbum eſſe, qui abſtinuerant. Itemque alios in ipſa febre aliquid ediſſe,alios paulo ante eam,alios poſt remiſſionem eius. optime deinde ijs ceſſiſſe, qui poſt finem febris id fecerint. Eademque ratione alios inter principia protinus uſos eſſe cibo pleniore,alios exiguo,grauioreſque eos factos,qui ſe implerent. Hæc ſimiliaque cum cotidie inciderent,diligentes homines notaſſe,quæ plerunque melius reſponderent,deinde ægrotantibus ea præcipere cœpiſſe. ſic medicinam ortam, ſubinde aliorum ſalute,aliorum interitu,pernicioſa diſcernentem à ſalutaribus. Repertis deinde medicinę remedijs,homines de rationibus eorum differere cœpiſſe,nec poſt rationem medicinam eſſe inuentam,ſed poſt inuentã medicinam rationem eſſe quęſitã. Requirere etiã ſi ratio idem doceat quod experientia,an aliud. Si idem, ſuperuacuam eſſe. ſi aliud,etiam contrariam. Primo tamen remedia exploranda ſumma cura fuiſſe. nunc uero iam explorata eſſe,neque ulla,aut noua genera morborum reperiri,aut nouam deſiderari medicinã. Quod ſi iam incidat mali genus aliquod ignotũ, non ideo tamen fore medico de rebus cogitandũ obſcuris,ſed

ris,ſed eum protinus uiſurum,cui morbo id proximum ſit,tentaturumque remedia ſimilia illis, quæ uici-
no malo ſæpe ſuccurrerint,& per eius ſimilitudinem opem reperturū.Neque enim ſe dicere conſilio me-
dicum non egere, & irrationale animal hanc artem poſſe præſtare. ſed has latentium rerum cōiecturas ad
rem non pertinere,quia nō interſit,quid morbū faciat,ſed quid tollat : neque ad rē pertineat quomodo,
ſed quid optime digeratur,ſiue hac de cauſa concoctio incidat,ſiue de illa,& ſiue concoctio ſit illa,ſiue tan
tum digeſtio. Neque quærendum eſſe quomodo ſpiremus,ſed quid grauem,tardumque ſpiritū expediat.
neque quid uenas moueat,ſed quid quæque motus genera ſignificent. Hæc autem cognoſci experimen-
tis,& in omnibus eiuſmodi cogitationibus in utrāque partem diſſeri poſſe. Itaque ingenium & facundiā
uincere,morbos autem non eloquentia,ſed remedijs curari. Quæ ſi quis elinguis uſu diſcreta bene norit,
hunc aliquanto maiorem medicum futurum,quàm ſi ſine uſu linguam ſuam excoluerit. Atque ea quidē,
de quibus eſt dictum,ſuperuacua eſſe tantummodo. Id uero quod reſtat etiam crudele,uiuorum hominū
aluum,atque præcordia incidi,& ſalutis humanæ præſidem artem non ſolum peſtem alicui, ſed hanc etiā
atrociſſimam inferre,cum præſertim ex ijs, quæ tanta uiolentia quærantur, alia non poſſint omnino co-
gnoſci,alia poſſint etiam ſine ſcelere.nā colorem,læuorem,mollitiem,duritiem, ſimiliaque omnia nō eſſe
talia inciſo corpore,qualia integro fuerint.quia cum corporibus inuiolatis,hęc tamē metu,dolore,inedia,
cruditate,laſſitudine,mille alijs mediocribus affectibus ſæpe mutentur, multo magis ueriſimile eſt interio
ra,quibus maior mollities lux ipſa noua ſit,ſub grauiſſimis uulneribus & ipſa trucidatiōe mutari, neque
quidquam eſſe ſtultius,quā quale quidque uiuo homine eſt,tale exiſtimare eſſe moriente,immo iam mor
tuo. Nam uterum quidem,qui minus ad rē pertineat,ſpirante homine poſſe diduci: ſimulatque uero fer-
rum ad præcordia acceſſit,& diſciſſum tranſuerſum ſeptum eſt,quod membrana quadā ſuperiores partes
ab inferioribus diducit,(διάφραγμα gręci uocant) hominem protinus animam amittere. Ita demum mor-
tui præcordia,& uiſcus omne in cōſpectum latrocinantis medici dari,quod neceſſe ſit tale eſſe,quale mor
tui ſit,non quale uiui fuit. Itaque conſequi medicum ut hominem crudeliter iugulet, non ut ſciat qualia
uiui uiſcera habeamus. Si quid tamen ſit,quod adhuc ſpirante homine conſpectui ſubijciatur, id ſæpe ca-
ſum offerre curantibus. Interdum enim gladiatorem in harena,uel militem in acie,uel uiatorem à latroni
bus exceptum,ſic uulnerari,ut eius interior aliqua pars aperiatur,& in alio alia ſita, ſedem,poſitum,ordi-
nem,figurā,ſimiliaque alia cognoſcere prudentem medicum non cædem,ſed ſanitatem molientem,idque
per miſericordiam diſcere,quod alij dira crudelitate cognouerint. Ob hęc ne mortuorū quidē lacerationē
neceſſariam eſſe,quæ etſi nō crudelis,tamen fœda ſit,cum aliter pleraque in mortuis ſe habeant. Quantū
uero in uiuis cognoſci poteſt,ipſa curatio oſtendat. Cum hæc per multa uolumina,per quę magnæ cōten
tionis diſputationes à medicis ſæpe tractata ſint,atque tractentur,ſubijciendum eſt,quę proxima uero ui
deri poſſint,ea neque addicta alterutri opinioni ſunt,neque ab utraque nimiū abhorrētia,media quodā-
modo inter diuerſas ſententias. Quod in plurimis cōtentionibus deprehendere licet ſine ambitione uerū
ſcrutantibus,ut in hac ipſa re. Nā quę demū cauſæ uel ſecundā ualitudinē prę ſtent,uel morbos excitent,
quomodo ſpiritus,aut cibus uel detrahatur,uel digeratur,ne ſapiētiæ quidē profeſſores ſcientia cōprehen
dunt,ſed coniectura perſequuntur. cuius autē rei nō eſt certa notitia, eius opinio certū reperire remediū
non poteſt. Verumque eſt ad ipſam curandi rationē nihil plus conferre,quā experientiā. Quāquā igitur
multa ſint ad ipſas artes proprie nō pertinentia,tamen eas adiuuat excitando artificis ingeniū. Itaque iſta
quoque naturę rerū contemplatio quāuis nō faciat medicū aptiorē,tamen medicinæ reddit perfectū. Ve
riſque ſimile eſt & Hippocratē,& Eraſiſtratū, & quicūque alij non cōtenti febres & ulcera agitare, rerum
quoque naturā ex aliqua parte ſcrutati ſint,nō ideo quidē medicos fuiſſe, uerū ideo quoque maiores me
dicos extitiſſe. Ratione uero opus eſt ipſi medicinæ, etſi non inter obſcuras cauſas, neque inter naturales
actiones, tamen ſæpe. Eſt enim hæc ars coniecturalis, neque reſpondet ei plerunque non ſolum
coniectura, ſed etiam experientia. & interdum non febris, non cibus, non ſomnus ſubſequitur ſi-
cut aſſueuit. Rarius, ſed aliquando tamen morbus quoque ipſe nouus eſt, quem non incidere, ma-
nifeſte falſum eſt,cum ætate noſtra quædam ex naturalibus partibus carne prolapſa, & arente, intra pau-
cas horas expirauerit,ſic ut nobiliſſimi medici neque genus mali, neque remedium inuenerint, quos ego
nihil ideo tentaſſe iudico,quia nemo in ſplendida perſona periclitari coniectura ſua uoluerit,ne occidiſſe,
niſi ſeruaſſet,uideretur. Veri tamen ſimile eſt,potuiſſe aliquid cogitare detracta tali uerecūdia, & fortaſſe
reſponſurum fuiſſe id quod aliquis eſſet expertus. Ad quod medicinæ genus neque ſemper ſimilitudo
aliquid confert,& ſi quando confert, tamen id ipſum rationale eſt inter multa ſimilia genera & morbo-
rum,& remediorum cogitare,quo potiſſimum medicamento ſit utendum. Cū igitur talis res incidit, me-
dicus aliquid oportet inueniat,quod non utique fortaſſe,ſed ſæpius tamen etiam reſpondeat. Petet autē
nouum quoque conſilium non ab rebus latentibus (iſtæ enim dubiæ,& incertę ſunt) ſed ab ijs quę ex-
plorari poſſunt,ideſt euidentibus cauſis. Intereſt enim,fatigatio morbum,an ſitis, an frigus,an calor,an ui
gilia,an fames fecerit,an cibi,uinique abundantia,an intemperantia libidinis, neque ignorare hunc opor-
tet,quæ ſit ægri natura,humidum magis,an magis ſiccum corpus eius ſit,ualidi nerui,an infirmi, frequens
aduerſa ualetudo,an rara,ea,quæ cum eſt,uehemens eſſe ſoleat,an leuis,breuis,an longa : quod is uitæ ge-
nus ſit ſecutus,laborioſum,an quietum,cum luxu,an cum frugalitate: ex his enim, ſimilibuſque ſæpe cu-
randi noua ratio ducenda eſt. Quamuis ne hæc quidem ſic præteriri debent, quaſi nullam controuerſiam
recipiant. Nam & Eraſiſtratus non ex ijs fieri morbos dixit,quoniam & alij,& ijdem aliàs poſt iſta non fe
bricitarent,& quidam medici ſæculi noſtri ſub auctore (ut ipſi uideri uolunt) Themiſone, contendunt

quæ aliquantum ſitim exceſſerunt,nihil edendum eſt.poſt ſacietatem, nihil agendum. Vbi expletus eſt aliquis,facilius concoquit,ſi quidquid aſſumpſit, potione aquæ frigidæ includit, tum pauliſper inuigilat, deinde bene dormit. Si quis interdiu ſe implebit,poſt cibum neque frigori, neque æſtui, neque labori ſe debet committere. neque enim tam facile hæc inani corpore,quam repleto nocent. Si quibus de cauſis futura inedia eſt,labor omnis uitandus eſt.

Obſeruationes quædam prout res nouæ accidunt, & prout corporum genera, & ſexus,& ætates,& tempora anni ſunt. Cap. III.

Atque hæc quidem pene' perpetua ſunt. Quaſdam autem obſeruationes deſiderant & nouæ res,& corporum genera,& ſexus,& ætates,& tempora anni. Nam neque ex ſalubri loco in grauem,neque ex graui in ſalubrem tranſitus ſatis tutus eſt. Ex ſalubri in grauem prima hyeme,ex graui in eum, qui ſalubris eſt, prima æſtate trãſire melius eſt. Neque uero ex multa fame nimia ſacietas, neque ex nimia ſacietate fames idonea eſt. Periclitaturque & qui ſemel, & qui bis die cibum incontinenter contra conſuetudinem aſſumit. Item neque ex nimio labore ſubitum otium,neque ex nimio otio ſubitus labor ſine graui noxa eſt. Ergo cum quis mutare aliquid uolet,paulatim debebit aſſueſcere. Omnem etiam laborẽ facilius uel puer, uel ſenex,quam inſuetus homo ſuſtinet. Atque ideo quoque nimis otioſa uita utilis non eſt, quia poteſt incidere laboris neceſſitas. Si quando tamen inſuetus aliquis laborauit, aut multo plus quâm ſolet, etiam ſi qui aſſueuit,huic ieiuno dormiendum eſt,multo magis ſi etiam os amarũ eſt,uel oculi caligant, aut uenter perturbatur. Tum enim non dormiendum tantummodo ieiuno eſt,ſed etiam in poſterum diem permanendum,niſi cito id quies ſuſtulit. Quod ſi factum eſt, ſurgere oportet,& lente paululum ambulare. At ſi ſomni neceſſitas non fuit,quia modice magis aliquis laborauit, tamen ingredi aliquid eodem modo debet. Communia deinde omnibus ſunt poſt fatigationem cibum ſumpturis,ubi paulum ambulauerunt, ſi balneum non eſt,calido loco uel in ſole,uel ad ignem ungi,atque ſudare. ſi eſt, ante omnia in tepidario reſidere. Deinde ubi paulum conquieuerunt,intrare,& deſcendere in ſolium.tum multo oleo ungi, leniterque perfricari,iterum in ſolium deſcendere. Poſt hæc,os aqua calida fouere, deinde frigida. Balneum ijs feruens idoneum non eſt. Ergo ſi nimium alicui fatigato pene' febris eſt, huic abunde eſt loco tepido demittere ſe inguinibus tenus in aquam calidam, cui paulum olei adiectum, deinde totum quidem corpus, maxime tamen eas partes,quæ in aqua fuerunt,leniter perfricare ex oleo,cui uinum, & paulum contriti ſalis ſit adiectum. Poſt hæc,omnibus fatigatis,aptum eſt cibum ſumere,eoque humido uti.aqua, uel certe diluta potione eſſe contentos,maximeque ea,quæ moueat urinam. Illud quoque noſſe oportet, quòd ex labore ſudanti frigida potio pernitioſiſſima eſt.atque etiam cum ſudor ſe remiſit,itinere fatigatis inutilis. A' balneo quoque uenientibus Aſclepiades inutilem eam iudicauit. quod in ijs uerum eſt, quibus aluus facile nec tuto reſoluitur,quique facile inhorreſcunt.perpetuum in omnibus nõ eſt, cum potius naturale ſit potione æſtuantem ſtomachum refrigerari,frigentem calefieri.quod ita pręcipio,ut tamen fatear ne ex hac quidem cauſa ſudanti adhuc frigidum bibendum eſſe. Solet etiam prodeſſe poſt uarium cibum,frequentesque dilutas potiones,uomitus,& poſtero die longa quies,deinde modica exercitatio. Si aſſidua fatigatio urget,inuicem modo aqua,modo uinum bibendum eſt,raroque balneo utendum. Leuatque laſſitudinem etiam laboris mutatio,eumque,quem nouum genus eiuſdem laboris preſſit, id quod in conſuetudine eſt,reficit. Fatigato quotidianum cubile tutiſſimum eſt,inſolitum contra laſſat. quod enim contra conſuetudinem eſt,nocet,ſeu molle,ſeu durum eſt.proprie quædam ad eum pertinent,qui ambulando fatigatur. Hunc reficit in ipſo quoque itinere frequens frictio,poſt iter,primum ſedile, deinde unctio, tum calida aqua in balneo magis ſuperiores partes,quã inferiores foueat. Si quis uero exuſtus in ſole eſt, huic in balneum protinus eundum eſt,perfundendumque oleo corpus,& caput.deinde in ſolium bene calidũ deſcendendum eſt.tum multa aqua per caput infundenda prius calida? deinde frigida. At ei qui perfrixit, opus eſt in balneo primũ inuoluto ſedere,donec inſudet,tum ungi,deinde lauari. cibum modicũ, deinde potiones meracas aſſumere. Is uero qui nauigauit,& nauſea preſſus eſt,ſi multam bilem euomuit, uel abſtinere cibo debet,uel paulum aliquid aſſumere. Si pituitam acidam effudit,utique ſumere cibũ,ſed aſſueto leuiorem. Si ſine uomitu nauſea fuit,uel abſtinere,uel poſt cibũ uomere. Qui uero toto die,uel in uehiculo,uel in ſpectaculis ſedet,huic nihil currendum, ſed lente ambulandum eſt. Lenta quoque in balneo mora,dein cœna exigua prodeſſe conſueuerunt. Si quis in balneo æſtuat,reficit hunc ore exceptum,& in eo retentum acetum.ſi id non eſt,eodem modo frigida aqua aſſumpta. Ante omnia autem norit quiſque naturam ſui corporis,quoniam alij graciles, alij obeſi ſunt, alij calidi, alij frigidiores,alij humidi, alij ſicci. alios aſtricta,alios reſoluta aluus exercet.raro quiſquam non aliquam partem corporis imbecillam habet. Tenuis uero homo implere ſe debet,plenus extenuare,calidus refrigerare,frigidus celefacere,madens ſiccare,ſiccus madefacere.itemque aluum firmare is,cui fuſa: ſoluere is,cui aſtricta eſt. Succurrendumque ſemper parti maxime laboranti eſt. Implet autem corpus modica exercitatio,frequentior quies, unctio. & ſi poſt prandium eſt balneum,contracta aluus,modicum frigus hyeme,ſomnus & plenus,& non nimis longus.molle cubile,animi ſecuritas,aſſumpta per cibos,& potiones maxime dulcia & pinguia, cibus & frequentior,& quantus pleniſſimus poteſt concoqui. Extenuat corpus aqua calida,ſi quis in eam deſcendit, magiſque ſi ſalſa eſt.in ieiunio balneum,inurens ſol,& omnis calor,cura,uigilia, ſomnus nimium uel breuis,uel longus.lectus per æſtatem terra,hyeme durũ cubile.curſus,multa ambulatio,omniſque uehemens exercitatio,

exercitatio, uomitus, deiectio, acidę res & austerę, & semel die assumptæ epulę, & uini non perfrigidi, ie iuno potio in consuetudinem adducta. Cum uero inter extenuantia posuerim uomitum, & deiectionē, de his quoque proprie quędam dicenda sunt. Eiectum esse ab Asclepiade uomitū in eo uolumine, quod de tuenda sanitate composuit, uideo. neque reprehendo, si offensus eorum est consuetudine, qui quo tidie eijciendo uorandi facultatem moliuntur. paulo etiam longius processit, idem purgationes quoque eodem uolumine expulit. & sunt hę perniciosę, si nimis ualentibus medicamentis fiunt. Sed hæc tamen submouenda esse, non est perpetuum. quia corporum, temporumque ratio potest ea facere ne cessaria, dum & modo, & non nisi cum opus est, adhibeantur. Ergo ille quoque ipse, si quid iam cor ruptum esset, expelli debere confessus est. Ita non ex toto res condemnanda est. sed esse eius etiam plu res causæ possunt. estque in ea quædam paulo subtilior obseruatio adhibenda. Vomitus utilior est hye me, quam æstate. Nam tum, & pituitæ plus, & capitis grauitas maior subest. inutilis est gracilibus, & imbecillum stomachum habentibus. utilis est plenis, & biliosis omnibus, si uel nimium se replerunt, uel parum concoxerunt. nam siue plus est, quàm quod concoqui possit, periclitari ne corrumpatur, non oportet. Si uero corruptum est, nihil commodius est, quàm id, qua uia primum expelli potest, eijcere. Itaque ubi amari ructus cum dolore, & grauitate pręcordiorum sunt, ad hunc protinus confu giendum est. Item prodest ei, cui pectus ęstuat, & frequens saliua, uel nausea est, aut cui sonant aures, aut madent oculi, aut os amarum est. Similiterque ei, qui uel cœlū, uel locū mutat, hisque quibus, si per plures dies non uomerunt, dolor pręcordia infestat. Neque ignoro inter hęc pręcipi quietē. quę non semper contingere potest agendi necessitatem habentibus, nec in omnibus idem facit. Itaque istud luxu rię causa fieri non oportere confiteor. interdum ualetudinis causa recte fieri experimentis credo. Commoneo tamen ne quis, qui ualere, & senescere uolet, hoc quotidianum habeat. Qui uomere post cibū uolet, si ex facili facit, aquam tantum tepidam ante debet assumere, si difficilius, aquę, uel salis, uel mel lis paulum adijcere. At qui mane uomiturus est, ante bibere mulsum, uel hyssopum, aut esse radiculam debet. deinde aquam tepidam, ut supra scriptum est, bibere. Cætera quę antiqui medici pręceperunt, stomachum omnia infestant. Post uomitum, si stomachus infirmus est, paulum cibi sed huius idonei, gustandum, & aquę frigidę cyathi tres bibendi sunt. Si autem uomitus fauces exasperauit, qui uomuit, si mane id fecit, ambulare debet, tum ungi, deinde cœnare. si post cœnam, postero die lauari, & in bal neo sudare, hinc proximus cibus, mediocris utilior est, isque esse debet cum pane hesterno, uino auste ro meraco, & carne assa, cibisque omnibus quam siccissimis. Qui uomere bis in mense uult, melius con sulet, si biduo continuarit, quàm si post quintum decimum diem uomuerit, nisi hæc mora grauitatem pectori faciet. deiectio autem medicamento quoque petenda est, ubi uenter suppressus parum reddit. ex eoque inflammationes, caligines, capitis dolores, aliaque superioris partis mala increscunt. Quid enim inter hæc adiuuare possunt quies, & inedia quæ per illas maxime eueniunt? Qui eijcere uolet, primum cibis, uinisque utetur his, quæ hoc præstant. dehinc si parum illa proficient, aloen sumat. Sed purgationes quoque ut interdum necessariæ sunt, sic ubi frequentes sunt, periculum afferunt. Assuescit enim non ali corpus, & ob hoc infirmum erit, cum omnibus morbis obnoxia maxime infirmitas sit. Calefacit autem unctio, aqua salsa, magisque si calida est. omnia salsa, amara, carnosa. si post cibum est balneum, uinum austerum. Refrigerat in ieiunio, & balneum, & somnus nisi nimis longius est, & omnia acida, aqua quàm frigidissima, oleum si aquæ misceatur. Humidum autem corpus efficit labor maior quàm ex consuetudine, frequens balneum, cibus plenior, multa potio, post hac ambulatio, & uigilia. Per se quoque ambulatio multa, & uehemens, & matutina exercitatio, & non protinus cibus adiectus, ea genera escæ quæ ueniunt ex locis frigidis, & pluuijs, & irriguis. Contra siccat modica exercitatio, fa mes, unctio sine aqua, calor, sol modicus, frigida aqua, cibus exercitationi statim subiectus, & is ipse ex siccis, & æstuosis locis ueniens. Aluum astringit labor, sedile, creta figularis corpori illita, cibus imminutus, & is ipse semel die assumptus ab eo, qui bis solet. exigua potio, neque adhibita nisi cum cibi quis quantum assumpturus est, cepit. post cibum quies. Contra soluit aucta ambulatio, atque esca post motus, qui post cibum est. subinde potiones cibo immixtæ. Illud quoque scire oportet, quod uentrē uomitus solutum comprimit, compressum soluit. Itemque comprimit is uomitus, qui statim post cibū est, soluit is qui tarde superuenit. Quod ad ætates uero pertinet, inediam facillime sustinent mediæ ęta tes, minus iuuenes, minime pueri, & senectute confecti. quo minus fert facile quisque, eo sæpius debet cibum assumere, maximeque eo eget, qui increscit. Calida lauatio, & pueris, & senibus apta est. Vinum dilutius pueris, senibus meracius. neutri ætati quæ inflationes mouent. Iuuenum minus quæ assu mant, & quomodo curentur, interest. quibus iuuenibus fluxit aluus. plerunque in senectute contrahi tur. Quibus in adolescentia fuit astricta, sæpe in senectute soluitur. Melior est autem in iuuene fusior, in sene astrictior. Tempus quoque anni considerare oportet. hyeme plus esse conuenit. minus, sed meracius bibere. multo pane uti. carne potius elixa. modice oleribus. semel die cibum capere, nisi si nimis uenter astrictus est. Si prandet aliquis, utilius est exiguum aliquid, & ipsum siccum sine carne, sine potione sumere. Eo tempore anni calidis omnibus potius utendum est, uel calorem mouentibus. Venus tum non æque perniciosa est. At uere paulum cibo demendum, adijciendumque potioni, sed dilutius tamen bibendum est. magis carne utendum. magis oleribus. transeundum paulatim ad assa ab elixis. Venus eo tempore anni tutissima est. Aestate uero, & potione, & cibo corpus sæpius eget. ideo prandere quoque commodum est. Eo tempore aptissima sunt, & caro, & olus. potio quam dilu-

tiſſima, ut & ſitim tollat, nec corpus incendat. Frigida lauatio, caro aſſa, frigidi cibi, uel qui refrigerent. Vt ſæpius autem cibo utendum, ſic exiguo eſt. Per autumnum propter cœli uarietatem periculum maximum eſt. Itaque neque ſine ueſte, neque ſine calciamentis prodire oportet, præcipueque diebus frigidioribus. neque ſub diuo nocte dormire, aut certe bene operiri. Cibo uero iam paulo pleniore uti licet. minus, ſed meracius bibere. Poma nocere quidam putant, quæ immodice toto die plerunque ſic aſſumuntur, ne quid ex denſiore cibo remittatur. Ita non hæc, ſed conſumatio omnium nocet. Ex quibus in nullo tamen minusquàm in his noxæ eſt. Sed his uti non ſæpius quàm alio cibo conuenit. Denique aliquid denſiori cibo, cum id accedit, neceſſarium eſt demi. Neque æſtate uero, neque autumno utilis uenus eſt, tolerabilior tamen per autumnum, ęſtate uero, & toto (ſi fieri poteſt) abſtinendū.

De his, qui aliqua parte corporis laborant, & primum de his, quibus caput infirmum eſt. Cap. IIII.

Proximum eſt ut de his dicam, qui parteis aliquas corporis imbecillas habent, cui caput infirmum eſt, is ſi bene concoxerit, leniter perfricare id mane manibus ſuis debet. nunquam id, ſi fieri poteſt, ueſte uelare, aut ad cutem tonderi. Vtileque lunam uitare, maximeque ante ipſum lunæ, ſolisque concurſum. ſed nuſquam poſt cibum progredi. Si cui capilli ſunt, eos quotidie pectere, multum ambulare ſed ſi licet, neque ſub tecto, neque in ſole. Vbique autem uitare ſolis ardorem, maximæque poſt cibū, & uinum. potius ungi, quam lauari. nunquam ad flammam ungi, interdum ad prunam. Si in balneū uenit, ſub ueſte primum paulum in tepidario inſudare, ibi ungi, tum tranſire in calidarium, ubi ſudabit, in ſolium non deſcendere, ſed multa calida aqua per caput ſe totum perfundere, tum tepida uti, dein frigida, diutiusque ea caput, quam cæteras partes perfundere, deinde id aliquandiu perfricare, nouiſſime detergere, & ungere. Capiti nihil æque prodeſt atque aqua frigida. Itaque is, cui hoc infirmum eſt, per æſtatem id bene largo canali quotidie debet aliquandiu ſubijcere. Semper autem etiam ſi ſine balneo unctus eſt, neque totum corpus refrigerare ſuſtinet, caput tamen aqua frigida perfundere. ſed cum cæteras partes attingi nolit, demittere id ne ad ceruices aqua deſcendat, eamque ne quid oculis, alijs'ue partibus noceat, defluentem ſubinde manibus ad os regerere. huic modicus cibus neceſſarius eſt, quem facile concoquat. isque ſi ieiunio caput læditur, aſſumendus etiam medio die eſt. ſi non læditur, ſemel potius. Bibere huic aſſidue uinum dilutum, leue, quàm aquam magis expedit, ut cum caput grauius eſſe cœperit, ſit quo confugiat, eique ex toto neque uinum, neque aqua ſemper utilia ſunt. medicamentū utrumque eſt, cum inuicem aſſumitur. Scribere, legere, uoce contendere, huic opus non eſt utique poſt cœnam, poſt quam ne cogitatio quidem ei ſatis tuta eſt, maxime tamen uomitus alienus eſt.

De his qui lippitudine, grauedine, deſtillatione, tonſillisq; laborant. Cap. V.

Neque uero his ſolis, quos capitis imbecillitas torquet, uſus aquæ frigidæ prodeſt, ſed his etiam, quos aſſiduæ lippitudines, grauedines, deſtillationes, tonſillæque male habent. his autem non caput tantum quotidie perfundendum eſt, ſed os quoque multa frigida aqua fouendum eſt. præcipueque omnibns, quibus hoc utile auxilium eſt, eo utendum eſt, ubi grauius cœlū Auſtri reddiderunt. cumque omnibus inutilis ſit poſt cibum, aut contentio, aut cogitatio animi, tum his præcipue, qui uel capitis, uel arteriæ dolores habere conſuerunt, uel quoſlibet alios oris affectus. Vitari etiam grauedines, deſtillationesque poſſunt, ſi quam minime eum, qui his opportunus eſt, aerem, uel loca, aquasque mutet. ſi caput in ſole protegit, ne incendatur, ne'ue ſubitum ex repentino nubilo frigus id moueat. Si poſt concoctionem ieiunus caput radit. Si poſt cibum neque legit, neque ſcribit.

Ad ſolutam aluum remedia. Cap. VI.

Quem uero frequenter citata aluus exercet, huic opus eſt pila, ſimilibusque ſuperiores partes exercere, dum ieiunus eſt, ambulare, uitare ſolis nimium ardorem, continua balnea, ungi citra ſudorem, nō uti cibis uarijs, minimeque iurulentis, aut leguminibus, oleribus'ue his, quę celeriter deſcendunt, omnia denique fugere, quæ tarde concoquuntur. Venatio, durique piſces, & ex domeſticis animalibus aſſa caro maxime iuuant. Nunqnam uinum ſalſum bibere expedit, ne tenue quidem, aut dulce, ſed auſterum, & plenius, neque id ipſum peruetus. Si mulſo uti uolet, id ex decocto melle faciendum eſt. Si frigidæ potiones uentrem eius non turbant, his utendum potiſſimum eſt. Si quid offenſæ in cœna ſenſit, uomere debet, idque poſtero quoque die facere. tertio modici ponderis panē ex uino eſſe, adiecta uua, uel olea, uel ex defruto, ſimilibusque alijs, deinde ad conſuetudinem redire. Semper autem poſt cibū conquieſcere, ac neque intendere animum, neque ambulatione quamuis leui dimoueri.

Remedia ad coli dolorem. Cap. VII.

At ſi laxius inteſtinum dolere conſueuit, quod κῶλον nominant, cum id nihil niſi genus inflationis ſit, id agendum eſt, ut concoquat aliquis, ut lectione, & alijs generibus exerceatur, utatur balneo calido, cibis

do, cibis quoque, & potionibus calidis, denique omnimodo frigus euitet. item dulcia omnia, leguminaque, & quidquid inflare consueuit.

Quæ agenda sint stomacho laborantibus. Cap. VIII.

Si quis uero stomacho laborat, legere clare debet, post lectionem ambulare, tum pila, uel armis, alio'ue quo genere, quo superior pars mouetur, exerceri. Non aquam, sed uinum calidum bibere ieiunus. Tum cibum bis die assumere, sic tamen ut facile concoquat. Vti uino tenui, & austero, & post cibum frigidis potionibus potius. Stomachum autem infirmum indicant pallor, macies, præcordiorum dolor, nausea, & nolentium uomitus. in ieiuno dolor capitis, quæ in quo non sunt, is firmi stomachi est. Neque credendum utique nostris est, qui cum in aduersa ualetudine uinum, aut frigidam aquam concupierunt, delitiarum patrocinium in accusationem non merentis stomachi habent. At qui tarde concoquunt, & quorum ideo pręcordia inflantur, qui'ue propter ardorem aliquem noctu sitire consue runt, antequam conquiescant, duos tres'ue cyathos per tenuem fistulam bibant. Prodest etiam aduersus tardam concoctionem clare legere, deinde ambulare, tum uel ungi, uel lauari assidue, uinum frigidũ bibere, & post cibum magnam potionem, sed, ut supra dixi, per syphonem. deinde omnes potiones aqua frigida includere. Cui uero cibus acescit, is ante eum bibere aquam egelidã debet, & uomere. At is, cui ex hoc frequens deiectio incidit, quoties aluus ei constiterit, frigida potione potissimum utatur.

Quid obseruandum sit dolore neruorum laborantibus. Cap. IX.

Si cui uero dolere nerui solent, quod in podagra, chiragra'ue esse consueuit, huic quantum fieri potest, exercendum id est quod affectum est, obijciendumque labori, & frigori, nisi cum dolor increuit. Sub diuo quies optima est. Venus semper inimica est. Concoctio, sicuti in omnibus corporis affectibus, necessaria est. Cruditas enim id maxime lædit, & quoties offensum corpus est, uitiosa pars maxime sentit. Vt concoctio autem omnibus uitijs occurrit, sic rursus alijs frigus, alijs calor. Quę sequi quisque pro habitu corporis sui debet. Frigus inimicum est seni, tenui, uulneri, præcordijs, intestinis, uesicæ, auribus, coxis, scapulis, naturalibus, ossibus, dentibus, neruis, uuluæ, cerebro. Idem summam cutẽ facit pallidam, aridam, duram, nigram. ex hoc horrores, tremoresque nascuntur. At prodest iuuenibus, & omnibus plenis. erectiorque mens est, & melius concoquitur, ubi frigus quidem est, sed cauetur. Aqua uero frigida infusa præter quam capiti, etiam stomacho prodest. Itẽ articulis, doloribusque qui sunt sine ulceribus. item rubicundis nimis hominibus, si dolore uacant. Calor autẽ adiuuat omnia, quæ frigus infestat. item lippientes, si nec dolor, nec lachrimæ sunt. Neruos quoque, qui contrahuntur, præcipueque ea ulcera, quæ ex frigore sunt. Idem corporis colorem bonum facit, urinam mouet. si nimius est, corpus effœminat, neruos emollit, stomachum soluit. Minime uero, aut frigus, aut calor tuta sunt, ubi subita insuetis sunt. Nam frigus lateris dolores, aliaque uitia, frigida aqua strumas excitat. Calor concoctionem prohibet, somnum aufert, sudorem digerit, obnoxium morbis pestilentibus corpus efficit.

Obseruatio in pestilentia. Cap. X.

Est etiam obseruatio necessaria, qua quis in pestilentia utatur adhuc integer, cum tamen securus esse non possit. Tum igitur oportet peregrinari, nauigare. Vbi id nõ licet, gestari, ambulare sub diuo ante æstum leniter, eodemque modo ungi, & ut supra comprehensum est, uitare fatigationem, cruditatem, frigus, calorem, libidinem, multoqne magis se continere, si qua grauitas in corpore est. Tũ neque mane surgendum, neque pedibus nudis ambulandum est. minimeque post cibum aut balneum. neque ieiuno, neque cœnato uomendum est. neque mouenda aluus, atque etiam si per se mota est, comprimenda est. Abstinendum potius si plenius corpus est. Itemque uitandum balneum, sudor, meridianus somnus utique, si cibus quoque antecessit, qui tamen semel die tunc commodius assumitur, insuper etiam modicus, ne cruditatem moueat. Alternis diebus inuicem modo aqua, modo uinum bibendum est. quibus seruatis, ex reliqua uictus consuetudine quàm minimum mutari debet. Cum uero hæc in omni pestilentia facienda sint, tum in ea maxime, quam Austri excitarint. Atque etiam peregrinantibus eadem necessaria sunt, ubi graui tempore anni discesserunt ex suis sedibus, ~~uel ubi~~ in graues regiones uenerunt. Ac si cætera res aliqua prohibebit, utique abstinere debebit. Atque ita a' uino ad aquam, ab hac ad uinum eo, qui supra positus est modo, transitus ei esse.

INSTANTIS autem aduerſæ ualetudinis ſigna complura ſunt, in quibus explicandis non dubitabo auctoritate antiquorum uirorum uti,maximeque Hippocratis,cum recentiores quoque medici, quamuis quædam in curationibus mutarint, tamen hæc illum optime præſagiſſe fateantur. Sed antequam dico quibus præcedentibus morborum timor ſubſit, non alienum uidetur exponere,quæ tempora anni, quæ tempeſtatum genera, quæ partes ætatis,qualia corpora maxime tuta,uel periculis opportuna ſint,quod genus aduerſæ ualetudinis in quoque timeri maxime poſſit. Non quo non omni tempore, in omni tempeſtatum genere, omnis ætatis,omnis habitus hominum per omnia genera morborum, & ægrotent, & moriantur,ſed quod frequentius, tamen quædam eueniant. Ideoque utile eſt ſcire unumquenque quid,& quando maxime caueat.

Quæ anni tempora,quæ tempeſtatum genera,quæ partes ætatis, qualia corpora, uel tuta, uel morbis opportuna ſunt,& quod ualetudinis genus in quoque timeri poſſit. Cap. I.

Igitur ſaluberrimum uer eſt,proxima deinde ab hoc hyems,periculoſior æſtas.autumnus longe periculoſiſſimus. Ex tempeſtatibus uero optimę æquales ſunt,ſiue frigidæ,ſiue calidæ,peſſimæ,quæ uariant maxime.quo fit ut autumnus plurimos opprimat. Nã fere meridianis temporibus calor,nocturnis atque matutinis,ſimulque etiam ueſpertinis frigus eſt.Corpus ergo,& æſtate,& ſubinde meridianis caloribus relaxatum,ſubito frigore excipitur. Sed ut eo tempore id maxime fit, ſic quandocũque euenit,noxium eſt. Vbi æqualitas autem eſt,tamen ſaluberrimi ſunt ſereni dies, meliores pluuij, quàm tantum nebuloſi, aut nubili,optimique hyeme,qui omni uento uacant,æſtate,quibus Fauonij perflant. Si genus aliud uentorũ eſt,ſalubriores ſeptentrionales,quàm ſubſolani,uel auſtri ſunt. ſic tamen ut hæc interdum regionum ſorte mutentur. Nam fere uentus ubique a mediterraneis regionibus ueniens ſalubris, a mari grauis eſt. Neque ſolum in bono tempeſtatum habitu certior ualetudo eſt,ſed priores morbi quoque, ſi qui inciderunt,leuiores ſunt,& promptius finiuntur. Peſſimum ergo cœlum eſt,quòd ægrũ fecit,adeo ut in id quoque genus,quod natura peius eſt in hoc ſtatu, ſalubris mutatio fit. At ętas media tutiſſima eſt,quę neque iuuentæ calore,neque ſenectutis frigore infeſtatur. Longis morbis ſenectus,acutis adoleſcentia magis patet. Corpus autem habiliſſimum quadratum eſt, neque gracile, neque obeſum. Nam longa ſtatura ut in iuuenta decora eſt,ſic matura ſenectute conficitur. gracile corpus,infirmum,obeſum,hebes eſt. Vere tamẽ maxime quæcunque humoris motu nouantur,in metu eſſe conſuerunt. ergo tum lippitudines,puſtulæ, profuſio ſanguinis,abſceſſus corporis,quæ ἀποστήματα gręci nominant,bilis atra,quam μελαγχολίαν appellant, inſania,morbus comitialis,angina,grauedines,deſtillationes oriri ſolent. hi quoque morbi, qui in articulis, neruiſque modo urgent,modo quieſcunt,tum maxime & inchoantur,& repetunt. At æſtas non quidem uacat pleriſque ab his morbis,ſed adijcit febres,uel continuas,uel ardentes,uel tertianas,uomitus, alui deiectiones,auricularum dolores,ulcera oris, cancros,& in cæteris quidem partibus, ſed maxime obſcenis, & quidquid ſudore hominem reſoluit. uix quidquam ex his in autumnum nõ incidit, ſed oriuntur eo quoque tempore febres incertæ,lienis dolor,aqua intercutem,tabes,quam græci φθίσιν nominant, urinæ difficultas,quam στραγγουρίαν appellant,tenuioris inteſtini morbus,quem ἰλεὸν nominant. Fit item lenitas inteſtinorum,quæ λειεντερία uocatur,coxæ dolores,morbi comitiales. Idemque tempus,& diutinis malis fatigatos & ab ęſtate tantum proxima preſſos interimit,& alijs nouis morbis conficit,& quoſdam longiſſimis implicat,maximeque quartanis, quę per hyemem quoque exerceant. Neque aliud magis tempus peſtilentiæ patet,cuiuſcunque ea generis eſt, quamuis uarijs rationibus nocet. Hyems autem capitis dolores, tuſſim, & quidquid in faucibus,in lateribus,in uiſceribus mali cõtrahitur,irritat. Ex tempeſtatibus Aquilo tuſſim mouet,fauces exaſperat,uentrem aſtringit,urinam ſupprimit,horrores excitat,item dolores lateris,& pectoris. Sanum tamen corpus ſpiſſat,& mobilius,atque expeditius reddit. Auſter aures hebetat, ſenſus tardat,capitis dolores mouet,aluum ſoluit, totum corpus efficit hebes, humidum,languidum. Cæteri uenti quo uel huic,uel illi propiores ſunt,eo magis uicinos his,illiſue affectus faciunt. Denique omnis calor, & iecur,& lienem inflammat,mentem hebetat,ut anima deficiat,ut ſanguis prorumpat,efficit. Frigus,modo neruorum diſtentionem,modo rigorem infert. Illud σπασμὸς, hoc τέτανος græce nominatur, nigritiem in ulceribus,horrorem in febribus excitat. In ſiccitatibus acutæ febres,lippitudines, tormina, urinæ difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres longæ febres,alui deiectiones,angina, cancri, morbi comitiales, reſolutio neruorum,quam παράλυσιν græci nominant. Neque ſolum intereſt quales dies ſint, ſed etiam quales ante præceſſerint. Si hyems ſicca ſeptentrionales uentos habuit, uer autem auſtros, & pluuias exhibet, fere ſubeunt lippitudines, tormina, febres, maximeque in mollioribus corporibus, ideoque præcipue in mulieribus. Si uero Auſtri,pluuiæque hyemẽ occuparunt,uer autẽ frigidũ,& ſiccum eſt,grauidæ quidem fœminę,quibus tũ adeſt partus,abortu periclitãtur.hę uero quæ gignũt,imbecillos,uixque uitales edunt. cęteros lippitudo arida,& ſi ſeniores ſunt,grauedines,atque deſtillatiões male habẽt. At ſi a prima hyeme Auſtri ad ultimũ uer continuarunt,laterũ dolores,& inſania febricitantiũ,quã φρενῖτιν appellant, quam celerrime

lerrime rapiunt. Vbi primo calor a' primo uere orsus,aestatem quoque similem exhibet,necesse est multũ sudorem in febribus subsequi. At si sicca aestas Aquilones habuit,autumno uero imbres. Austrique sunt, tota hyeme,quae proxima est,tussis,destillatio , raucitas , in quibusdam etiam tabes oriuntur . Sin autem autumnus quoque aeque siccus ijsdem Aquilonibus perflatur,omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quae muliebria esse proposui,secunda ualetudo contingit . durioribus uero instare possunt & aridae lippitudines,& febres partim acutae,partim longae,& ij morbi, qui ex atra bile nascuntur . Quod ad aetates uero pertinet,pueri,proximique ijs,uere,optime ualent,& aestate prima tutissimi sunt . Senes aestate, & autumni prima parte,iuuenes hyeme,quique inter iuuentam , senectutemque sunt . inimicior senibus hyems,aestas adolescentibus est. Tum si qua imbecillitas oritur,proximum est,ut infantes,tenerosque adhuc pueros serpentia ulcera oris,quae ἄφθας Graeci nominant,uomitus,nocturnae uigiliae, aurium humor, circa umbilicum inflammationes exerceant. Propria etiam dentientium, gingiuarumque exulcerationes, distintiones neuorum , febriculę interdum,alui deiectiones,maxillaeque caninis dentibus orientibus male habent.quae pericula plenissimi cuisque sunt,& cui maxime uenter astrictus est. At ubi aetas paulum processit,glandulae,& uertebrarum,quae in spina sunt,aliquae inclinationes,strumae,uerrucarum quaedam genera dolentia,(ἀκροχορδόνας graeci appellant) & plura alia tubercula oriuntur . Incipiente uero iam pube ex ijsdem multae,& longae febres,sanguinis ex naribus cursus . maximeque omnis pueritia primum circa quadragesimum diem,deinde septimo mense, tum septimo anno , postea circa pubertatem periclitatur. Si qua etiam genera morborum in infantem inciderũt,ac neque pubertate,neque primis coitibus , neque in foemina primis menstruis finita sunt,fere' longa sunt. Saepius tamen morbi pueriles, qui diutius manserunt,terminantur. Adolescentia morbis acutis,item comitialibus,tabique maxime obiecta est,fereque iuuenes sunt,qui sanguinem expuunt. Post hanc aetatem laterum,& pulmonis dolores , lethargus,cholera, insania,sanguinis per quaedam etiam uelut ora uenarum (αἱμοῤῥοΐδας Graeci appellant) profusio. In senectute spiritus,& urinae difficultas,grauedo articulorum,& renum dolores, neruorum resolutiones , malus corporis habitus (καχεξίαν Graeci appellant),nocturnae uigiliae,uitia longiora aurium,oculorum,etiam narium,praecipueque soluta aluus,& quae sequuntur hanc tormina,uel leuitas intestinorum,caeteraque fusi uentris mala. Praeter haec graciles,tabes,deiectiones,destillationes, item uiscerum , & laterum dolores fatigant. Obesi plerunque acutis morbis,& difficultate spirandi strangulantur , subitoque saepe moriuntur. quod in corpore tenuiore uix euenit.

De notis aduersae ualetudinis futurae. Cap. II.

Ante aduersam autem ualetudinem,ut supra dixi,quaedam notae oriuntur, quarum omnium commune est,aliter se corpus habere,atque cõsueuit,neque in peius tantum,sed etiam in melius. Ergo si plenior aliquis,& speciosior,& coloratior factus est,suspecta habere bona sua debet. quae quia neque in eodem habitu subsistere,neque ultra progredi possunt, fere' retro quasi ruina quadam reuoluuntur . Peius tamen signum est ubi aliquis contra cõsuetudinem emacruit,& colorem,decoremque amisit . quoniã in ijs quae superant,est quod morbus demat,in ijs quae desunt,non est quod ipsum morbum ferat. Praeter haec protinus timeri debet,si grauiora membra sunt,si crebra ulcera oriuntur, si corpus supra consuetudinem incaluit,si grauior somnus pressit,si tumultuosa somnia fuerunt,si saepius expergiscitur aliquis quàm assueuit,deinde iterum soporatur . si corpus dormientis circa partes aliquas contra consuetudinem insudat, maximeque circa pectus,aut ceruices,aut crura,uel genua,uel coxas. Item si marcet animus,si loqui,& moueri piget. si corpus torpet,si dolor praecordiorum est,aut totius pectoris, aut qui in plurimis euenit capitis,si saliuae plenum est os,si oculi cum dolore uertũtur,si tempora astricta sunt , si membra inhorrescunt, si spiritus grauior est,si circa frontem intentae uenae mouentur, si frequentes oscitationes , si genua quasi fatigata sunt,totum'ue corpus lassitudinem sentit . Ex quibus saepe plura , nunquàm non aliqua febrem antecedunt. In primis tamen illud considerandum est,nunquid saepius horum aliquid eueniat, ac ideo neque corporis ulla difficultas subsequatur. Sunt enim quaedam proprietates hominum, sine quarum notitia non facile quidquam in futurum praesagiri potest. Facile itaque securus est in ijs aliquis,quae saepe sine periculo euasit . Ille solicitari debet , cui haec noua sunt , aut qui ista nunquàm sine custodia sui,tuta habuit.

Quae bona in aegrotantibus signa sint. Cap. III.

Vbi uero febris aliquem occupat , scire licet non periclitari , si in latus , aut dextrum , aut sinistrum , ut ipsi uisum est , cubat , cruribus paulum reductis , qui fere' sani quoque iacentis habitus est , si facile conuertitur , si noctu dormit , si interdiu uigilat , si ex facili spirat , si non conflictatur , si circa umbilicum , & pubem cutis plana est , si praecordia eius sine ullo sensu doloris aequaliter mollia in utraque parte sunt . quòd si paulo tumidiora sint , sed tamen digitis cedunt , & non dolent , haec ualetudo , ut spatium aliquod habebit , sic tuta erit . Corpus quoque quod aequaliter molle , & calidum est, quodque aequaliter totum insudat, & cuius febricula eo sudore finitur,securitatem pollicetur,quando iã ad sanitatem uenit corpus. Sternutamentum etiã inter bona indicia est. Et cupiditas cibi uel a' primo seruata,uel etiam post fastidium orta. neque terrere debet ea febris,quae codẽ die finita est , ac ne ea quidem,

quæ quamuis longiore tempore euanuit, tamen ante alteram accessionem ex toto quieuit sic, ut & corpus integrum, quod ἀλυκρινὲς Græci uocant, fieret. Si quis autem incidit uomitus, mixtus esse & bile, & pituita debet, & in urina subsidere album, leue, ęquale sic, ut etiā si quæ quasi nubeculę innatarint, in imum deferantur. At uenter ei, qui a periculo tutus est, reddit modo mollia figurata eodem fere tempore, quo secunda ualetudine assueuit, modo conuenientia ijs quæ assumuntur. peior cita aluus est. Sed ne hæc quidem terrere protinus debet, si matutinis temporibus coacta magis est, aut si procedente tempore paulatim contrahitur, & russa est, neque fœditate odoris similem aluū sani hominis excedit. Ac lumbricos quoque aliquos sub fine morbi descendisse nihil nocet. Si inflammatio in superioribus partibus dolorem, tumoremque fecit, bonum signum est. sonus uentris inde ad inferiores partes euolutus, magisque etiam si sine difficultate cum stercore excessit.

Mala signa ægrotantium. Cap. IIII.

Contra, grauis morbi periculum est, ubi supinus æger iacet porrectis manibus, & cruribus. ubi residere uult in ipso acuti morbi impetu, præcipueque pulmonibus laborantibus. ubi nocturna uigilia premitur, etiam si interdiu somnus accedit. Ex quo tamen peior est, qui inter quartam horam, & noctem, quàm qui matutino tempore ad quartam. Pessimum tamen est, si somnus neque noctu, neque interdiu accedit. id enim fere sine continuo dolore esse non potest. Aeque uero signum malum est etiam, somno ultra debitum urgeri, peiusque, quo magis se sopor interdiu, noctuque continuat. Mali etiam morbi testimonium est, uehementer, & crebro spirare, a sexto die cœpisse inhorrescere, plus expuere, uix excreare, dolorem habere continuum, difficulter ferre morbum, iactare brachia, & crura, sine uoluntate lachrymare, habere humorem glutinosum dentibus inhærentem, cutem circa umbilicum, & pubem macram, præcordia inflammata, dolentia, dura, tumida, intenta, magisque si hæc dextra parte, quā sinistra sunt, periculosissimum tamen est, si uenæ quoque ibi uehementer agitantur. Mali etiam morbi signum est, nimis celeriter emacrescere: caput, & pedes, manusque calidas habere, uentre, & lateribus frigentibus, aut frigidas extremas partes acuto morbo urgente, aut post sudorem inhorrescere, aut post uomitum singultū esse, uel rubere oculos, aut post cupiditatem cibi, postue longas febres hunc fastidire, aut multum sudare, maximeque frigido sudore, aut habere sudores non per totum corpus æquales, quique febrem non finiant, & eas febres, quæ quotidie tempore eodē reuertantur, quæue semper pares accessiones habeant, neque tertio quoque die leuentur, quæue continuent, ut per accessiones increscāt, per discessiones tantum molliantur, nec unquā integrum corpus dimittant. Pessimum est si ne leuatur quidem febris, sed æque concitata continuat. Periculosum est etiam, post arquatum morbum febrem oriri, utique si præcordia dextra parte dura manserunt, ac dolentibus ijs leua. Nulla acuta febris leuiter terrere nos debet. neque unquam in acuta febre, aut a somno non est terribilis neruorum distentio. timere etiam ex somno, mali morbi est. Itemque in prima febre protinus mentem esse turbatam, membrumue aliquod esse resolutum. ex quo casu quamuis uita redditur, tamen id fere membrum debilitatur. Vomitus etiam periculosus est sinceræ pituitæ uel bilis, peiorque si uiridis, aut niger est. At mala urina est, in qua subsidunt uel rubra, aut liuida: deterior, in qua quasi fila quædam tenuia, atque alba. pessima ex ijs, si tanquàm ex furfuribus factas nubeculas repræsentat. diluta quoque, atque alba uitiosa est, sed in phreneticis maxime. Aluus autem mala est ex toto suppressa. Periculosa etiam quæ inter febres fluens, conquiescere hominem in cubili non patitur, utique si quod descendit est perliquidum, aut albidum, aut pallidum, aut spumans. Præter hæc periculum ostendit id quod excernitur, si est exiguum, glutinosum, leue, album, idemque subpallidum, uel si est aut liuidum, aut biliosum, aut cruentum, aut peioris odoris, quàm ex consuetudine. Malum est etiam, quod post longas febres sincerum est.

De signis longæ ualetudinis. Cap. V.

Post hæc indicia notum est longum morbum fieri. sic enim necesse est, nisi occidit. Neque ulla alia spes in malis magnis est, quā ut impetum morbi trahendo, aliquis effugiat, porrigaturque in id tempus, quod curationi locum præstet. protinus tamen signa quædam sunt, ex quibus colligere possumus morbum & si non interemerit, longius tamen tempus habiturum. Vbi frigidus sudor inter febres non acutas circa caput tantum, & ceruices oritur, aut ubi febre non quiescente corpus insudat, aut ubi corpus modo frigidum, modo calidum est, & color alius ex alio fit, aut ubi quod inter febres aliqua parte abscessit, ad sanitatem non peruenit, aut ubi æger pro spatio parum emacrescit. Itē si urina modo liquida, & pura est, modo habet quædam subsidentia, si leuia, atque alba, rubraue sunt, quæ in ea subsidunt, aut si quasdam quasi maculas repręsentat, aut si bullulas excitat.

De indicijs mortis. Cap. VI.

Sed inter hæc quidem proposito metu, spes tamē superest. Ad ultima uero iam uentum esse, testantur nares acutæ, collapsa tempora, oculi concaui, frigidæ, languidęque aures, & imis partibus leniter uersæ, cutis circa frontem dura, & intenta, color aut niger, aut perpallidus, multoque magis, si ita hæc sunt,

hæc ſunt,ut neque uigilia præceſſerit,neque uentris reſolutio,neque inedia. Ex quibus cauſis interdũ hęc ſpecies oritur,ſed uno die finitur. Itaque diutius durans,mortis index eſt. Si uero in morbo uetere iam triduo talis eſt,in propinquo mors eſt,magisq́ue ſi præter hæc oculi quoque lumẽ refugiũt & illachrymant, quæque in ijs alba eſſe debent,rubeſcunt,atque in ijſdẽ uenulæ pallent,pituitaq́ue in ijs innatans nouiſſime angulis inhæreſcit,alterq́ue ex his minor eſt,ijq́ue aut uehementer ſubſederunt, aut facti tumidiores ſunt,perq́ue ſomnum palpebræ non committuntur,ſed inter has ex albo oculorũ aliquid apparet,neque id fluens aluus expreſſit,eædemq́ue palpebræ pallent,& idem pallor labra, & nares decolorat. eademq́ue labra,& nares,oculiq́ue,& palpebræ,& ſupercilia,aliqua'ue ex his peruertuntur, isq́ue propter imbecillitatem iam non audit,aut non uidet eadem,mors denuntiatur. Vbi ægri ſupini cubant, ijsque genua contracta ſunt,ubi deorſum ad pedes ſubinde delabitur,ubi brachia,& crura nudat, & inæquabiliter diſpergit,neque jis calor ſubeſt,ubi hiat,ubi aſſidue dormit, ubi ijs qui mentis ſuæ non eſt, neque id facere ſanus ſolet,dentibus ſtridet,ubi ulcus,quod aut ante,aut in ipſo morbo natum eſt,aridum, & aut pallidum, aut liuidum factum eſt. Illa quoque mortis indicia ſunt,ungues, digitiq́ue pallidi, frigidus ſpiritus, aut ſi manibus quis in febre,& acuto morbo uel inſania,pulmonis'ue dolore, uel capitis, in ueſte floccos legit, fimbrias'ue diducit,uel in adiuncto pariete ſi qua minuta eminent,carpit. Dolores etiam circa coxas,& inferiores partes orti,ſi ad uiſcera tranſierunt,ſubitoq́ue deſierunt,mortem ſubeſſe teſtantur, magisq́ue ſi alia quoque ſigna acceſſerunt. Neque is ſeruari poteſt,qui ſine ullo tumore febricitans, ſubito ſtrangulatur,aut deuorare ſaliuam ſuam non poteſt. Cui'ue in eodem febris, corporisq́ue habitu ceruix conuertitur,ſic ut deuorare æque nihil poſſit,aut cui ſimul & continua febris,& ultima corporis infirmitas eſt,aut cui febre non quieſcente exterior pars friget,interior ſic calet,ut etiam ſitim faciat,aut qui febre ęquę nõ quieſcente,ſimul & delirio,& ſpirandi difficultate uexatur, aut qui epoto ueratro exceptus diſtentione neruorum eſt,aut qui ebrius obmutuit,is enim febre, adiecta neruorum diſtentione conſumitur, niſi aut febris acceſſit,aut eo tempore,quo ebrietas ſolui debet,loqui cepit. Mulier quoque grauida acuto morbo facile conſumitur,& is,cui ſomnus dolorem auget,& cui protinus in recenti morbo bilis atra,uel infra,uel ſupra ſe oſtendit,cui'ue alterutrum modo ſe prompſit, cum iam longo morbo corpus eius eſſet extenuatum,& affectum. ſputum etiamململ bilioſum,& purulentum,ſiue ſeparatim iſta,ſiue mixta proueniunt,interitus periculum oſtendunt. Ac ſi circa ſeptimum diem tale eſſe cœpit,proximũ eſt ut is circa quartumdecimum diem decedat,niſi alia ſigna meliora,peiora'ue acceſſerint. quæ quo leuiora, grauiora'ue ſubſecuta ſunt,eo uel ſeriorem mortem,uel maturiorem denunciant. Sudor quoque frigidus in acuta febre peſtiferus eſt.atque in omni morbo uomitus,qui uarius,& multorum colorum eſt,pręcipueq́ue ſi malus in hoc odor eſt. Ac ſanguinem quoque in febre uomuiſſe peſtiferum eſt. Vrina uero rubra,& tenuis in magna cruditate eſſe conſueuit,& ſæpe,antequam ſpacio matureſcat,hominem rapit. Itaque ſi talis diutius permanet,periculum mortis oſtendit. Peſſima tamen eſt, præcipueq́ue mortifera, nigra,craſſa,mali odoris, atque in uiris quidẽ,& mulieribus talis deterrima eſt. In pueris uero,quæ tenuis,& diluta eſt. Aluus quoque uaria peſtifera eſt,quæ ſtrigmentum,ſanguinem, bilem uiridem, aliquid modo diuerſis temporibus, modo ſimul,& in mixtura quadam diſcreta tamen reprę́ſentat. Sed hęc quidem poteſt paulo diutius trahere. In præcipiti uero iam eſſe denunciat quæ liquida, eademq́ue uel nigra, uel pallida, uel pinguis eſt, utique ſi magna fœditas odoris acceſſit. Illud interrogari me poſſe ab aliquo ſcio, ſi certa futuræ mortis indicia ſunt,quomodo interdum deſerti a' medicis conualeſcant,quoſdamq́ue fama prodiderit in ipſis funeribus reuixiſſe. Quinetiam uir iure magni nominis Democritus,ne finitę quidem uitæ ſatis certas notas eſſe propoſuit,qbus medici credidiſſent,adeo illud nõ reliquit, ut certa aliqua ſigna futuræ mortis eſſent, aduerſus quos ne dicam illud quidem,quòd in uicino ſæpe quædam notæ poſitæ non bonos,ſed imperitos medicos decipiunt,quod Aſclepiades funeri obuius intellexit eum uiuere, qui efferebatur, ne protinus crimen artis eſſet,ſi quod profeſſoris ſit:illa tamen moderatius ſubijciam : Coniecturalem artem eſſe medicinam,rationemq́ue coniecturæ talem eſſe,ut cum ſæpius aliquando reſponderit, interdum tamen fallat nos. Si quid itaque uix in milleſimo corpore aliquando decipit,id notam non habet,cum per innumerabiles homines reſpondeat. Idq́ue non in ijs tantum,quæ peſtifera ſunt,dico, ſed in ijs quoque, quæ ſalutaria. Si quidem etiã ſpes interdum fruſtratur,& moritur aliquis, de quo medicus ſecurus primo fuit. Quæq́ue medendi cauſa reperta ſunt,nonnunquam in peius aliquid conuertunt. Neque id euitare humana imbecillitas in tanta uarietate corporum poteſt. Sed eſt tamen medicinæ fides, quæ multo ſæpius, perq́ue multo plures ægros prodeſt. Neque tamen ignorare oportet in acutis morbis fallaces magis notas eſſe & ſalutis,& mortis.

De notis,quas aliquis in ſingulis morborum generibus habere poſſit. Cap. VI.

Sed cum propoſuerim ſigna quæ in omni aduerſa ualetudine communia eſſe conſuerunt, ea quoque tranſibo,ut,quas aliquis in ſingulis morborum generibus habere poſſit notas, indicem. Quædam autem ſunt,quæ ante febres,quædam,quæ inter eas,quid aut intus ſit,aut uenturum ſit,oſtendunt. Ante febres, ſi caput graue eſt, aut ex ſomno oculi caligant, aut frequentia ſternutamenta ſunt, circa caput aliquis pituitæ impetus timeri poteſt. Si ſanguis, aut calor abundat, proximum eſt, ut aliqua parte profluuium ſanguinis fiat. Si ſine cauſa quis emacreſcit, ne in malum habitum corpus eius recidat, metus eſt. Si præcordia dolent,aut inflammatio grauis eſt, aut non toto die concocta fertur urina, cruditatẽ eſſe

manifeſtum eſt. Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt,hi uel capitis doloribus conflictantur, uel terram edunt. Qui diu habent faciem pallidam,& tumidam,aut capite, aut uiſceribus, aut aluo laborant. Si in continua febre puero uenter nihil reddit,mutaturque ei color,nec ſomnus accedit, ploratque is aſſidue,metuenda neruorum diſtentio eſt. Frequens autem deſtillatio in corpore tenui,longoque,tabem timendam eſſe teſtatur. Vbi pluribus diebus non deſcendit aluus,docet aut ſubitam deiectionem,aut febriculam inſtare. Vbi pedes turgent,lõgæ deiectiones ſunt. Vbi dolor in imo uentre & in coxis eſt,aqua intercutis inſtat. ſed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſolet. Idem propoſitum periculum eſt ijs, quibus uoluntas deſidendi eſt,uenter nihil reddit,niſi & ægre,& durum,tumor in pedibus eſt. idemque modo dextra,modo ſiniſtra parte uentris inuicem oritur, atque finitur. ſed à iecinore id malum proficiſci uidetur. eiuſdem morbi nota eſt. Vbi circa umbilicum inteſtina torquentur (στρόφον Græci nominant) coxæque dolores manent,eaque neque tempore,neque remedijs ſoluuntur. Dolor autem articulorũ, pro ut in pedibus,manibus'ue,aut alia qualibet parte ſic eſt,ut eo loco nerui cõtrahantur, aut ſi id membrum ex leui cauſa fatigatum,æque frigido,calidoque offenditur,podagrã,chiragram'ue,uel eius articuli,in quo id ſentitur,morbum futurum eſſe denuntiat. Quibus in pueritia ſanguis ex naribus fluxit, dein fluere deſijt, hi uel capitis doloribus conflictentur neceſſe eſt, uel in articulis aliquas exulcerationes graues habeant, uel aliquo morbo etiam debilitentur. Quibus fœminis menſtrua non proueniunt,neceſſe eſt capitis acerbiſſimi dolores ſint,uel quælibet alia pars morbo infeſtetur. Eademque ijs pericula ſunt,quibus articulorum uitia dolores,tumoreſque ſine podagra,ſimilibuſque morbis oriuntur,& deſinunt. Vtique ſi ſæpe tempora ijſdem dolent,noctuque corpora inſudant,ſi frons prurit,lippitudinis metus eſt. Si mulier à partu uehementes dolores habet,neque alia præterea ſigna mala ſunt,circa uigeſimum diem aut ſanguis per nares erumpet,aut in inferioribus partibus aliquid abſcedet. Quicũque etiam dolorem ingentem circa tempora,& frontem habebit,is alterutra ratione eum finiet,magiſque ſi iuuenis erit, per ſanguinis profuſionem,ſi ſenior,per ſuppurationem. Febris autem quæ ſubito ſine ratione ſine bonis ſignis finita eſt,fere reuertitur. Cui fauces ſanguine,& interdiu,& noctu replentur ſic,ut neque capitis dolores, neque præcordiorũ,neque tuſſis,neque uomitus,neque febricula præceſſerit,huius aut in naribus, aut in faucibus ulcus reperietur. Si mulieri ex inguine febricula orta eſt,neque cauſa apparet,ulcus in uulua eſt. Vrina autem craſſa,ex qua quod deſidet,album eſt,ſignificat circa articulos, aut circa uiſcera dolorem,metumque morbi eſſe. Eadem uiridis aut uiſcerum dolorem,tumoremque cum aliquo periculo ſubeſſe, aut certe corpus integrum non eſſe teſtatur. At ſi ſanguis,aut pus in urina eſt,uel ueſica, uel renes exulcerati ſunt. Si hæc craſſa caruncu las quaſdã exiguas quaſi capillos habet,aut ſi bullat,aut ſi male olet,& interdum quaſi harenam,interdum quaſi ſanguinem trahit,dolent autem coxæ, quæque inter has, ſuperque pubem ſunt, & accedunt frequentes ructus,interdum uomitus biliofus,extremæque partes frigeſcunt,urinæ crebra cupiditas,ſed magna difficultas eſt,& quod inde excretum eſt,aquæ ſimile uel ruffum,uel pallidum eſt, paulum tamen in eo leuamenti eſt,aluus uero cum multo ſpiritu redditur,utique in renibus uitium eſt. Aut ſi paulatim deſtillat,uel ſi ſanguis per hanc editur, & in eo quædam cruenta concreta ſunt, idque ipſum cum difficultate redditur, & circa pubem inferiores partes dolent, in eadem ueſica uitium eſt. Calculoſi uero his indicijs cognoſcuntur. Difficulter urina redditur, paulatimque interdum etiam ſine uoluntate deſtillat. Eadem harenoſa eſt,nonnunquam aut ſanguis, aut cruentum, aut purulentum aliquid cum ea excernitur. Eamque quidam promptius recti,quidam reſupinati, maximeque ij qui grandes calculos habent, quidam etiam inclinati reddunt, colemque extendendo, dolorem leuant. Grauitatis quoque cuiuſdam in ea parte ſenſus eſt,atque ea curſu, omnique motu augentur. Quidam etiam cum torquentur,pedes inter ſe ſubinde mutatis uicibus implicant. Fœminæ uero oras naturalium ſuorum manibus admotis ſcalpere crebro coguntur. Nonnunquam ſi digitum admouerunt,ubi ueſicæ ceruicem is urget, calculum ſentiunt. At qui ſpumantem ſanguinem excreant, his in pulmone uicium eſt. Mulieri grauidæ ſine modo fuſa aluus elidere partum poteſt. Eidem ſi lac ex mammis profluit, imbecillum eſt, quod intus gerit. duræ mammæ ſanum illud eſſe teſtantur. Frequens ſingultus, & præter conſuetudinem continuus iecur inflammatum eſſe ſignificat. Si tumores ſuper ulcera ſubito eſſe deſierunt, idque à tergo incidit,uel diſtentio neruorum, uel rigor timeri poteſt. At ſi à priore parte id euenit, uel lateris acutus dolor, uel inſania expectanda eſt. Interdum etiam huiuſmodi caſum, quæ tutiſſima inter hæc eſt,profuſio alui ſequitur. Si ora uenarum ſanguinem ſolita fundere, ſubito ſuppreſſa ſunt, aut aqua intercutis aut tabes ſequitur, eadem tabes ſubdit, ſi in lateris dolore orta ſuppuratio, intra quadraginta dies purgari non potuit. At ſi longa triſtitia cum longo timore, & uigilia eſt, atrę bilis morbus ſubeſt. Quibus ſæpe ex naribus fluit ſanguis,his aut lienis tumet,aut capitis dolores ſunt,quos ſequitur,ut quædam ante oculos tanquam imagines obuerſentur. At quibus magni lienes ſunt, his gingiuæ malæ ſunt,& os olet,aut ſanguis aliqua parte prorumpit. quorum ſi nihil euenit, neceſſe eſt in cruribus mala ulcera, & ex his nigræ cicatrices fiant. Quibus cauſa doloris neque ſenſus eius eſt, his mens labat. Si in uentrem ſanguis confluxit,ibi in pus uertitur. Si à coxis, & ab inferioribus partibus dolor in pectus tranſit, neque ullum ſignum malum acceſſit,ſuppurationis eo loco periculum eſt. Quibus ſine febre aliqua ex parte dolor,aut prurigo cum rubore,aut calore eſt,ibi aliquid ſuppurat. Vrina quoque quæ in homine ſano parum liquida eſt,circa aures futuram aliquam ſuppuratione͂ eſſe denunciat. Hęc uero cũ ſine febre quoque uel latentium,uel futurarum rerũ notas habeant,multo certiora ſunt,ubi febris acceſſit,atque etiam aliorum morborũ tũ ſigna naſcuntur. Ergo protinus inſania timẽda eſt,ubi expeditior alicuius, quã ſani fuit

ſermo

ſermo eſt: ſubitaque loquacitas orta eſt; & hæc ipſa ſolito audacior. aut ubi raro quis, & uehementer ſpirat: uenasque concitatas habet, præcordijs duris, & tumẽtibus. Oculorum quoque frequens motus, & in capitis dolore offuſæ oculis tenebrę: uel nullo dolore ſubſtante ſomnus ereptus, continuataque noƈte, & die uigilia: uel proſtratum contra conſuetudinem corpus in uentrem ſic, ut ipſius alui dolor id non coegerit. Itẽ robuſto adhuc corpore inſolitus dentiũ ſtridor, inſaniæ ſigna ſunt. Siquid etiã abſceſſit: & anteꝗ ſuppuraret, manẽte adhuc corpore inſolita febre ſubſedit, periculũ affert primũ furoris, deinde interitus: auris quoque dolor acutus cũ febre cõtinua, uehemẽtique ſæpe mentẽ turbat: & ex eo caſu iuniores interdũ intra ſeptimũ diẽ moriũtur, ſeniores tardius: quoniã neque æque magnas febres experiũtur: neque æque inſaniunt. ita ſuſtinent, dum his affeƈtus intus uerſatur. Suffuſæ quoque ſanguine mulieris mammæ, furorem uenturum eſſe teſtantur. Quibus autem longæ febres ſunt: his aut abſceſſus aliqui, aut articulorum dolores erunt. Quorum faucibus in febre eliditur ſpiritus, inſtat his neruorum diſtentio. Si angina ſubito finita eſt, in pulmonem id malum tranſit: idque ſæpe intra ſeptimum diẽ occidit: quod niſi incidat, ſequitur, ut aliqua parte ſuppuret. Deinde poſt alui longam reſolutionem, tormina. Poſt hęc inteſtinorũ leuitas oritur. Poſt nimias deſtillationes, tabes. poſt lateris dolores, uitia pulmonum. poſt hæc, inſania. Poſt magnos feruores corporis, neruorum rigor, aut diſtẽtio. Vbi caput uulneratum eſt, delirium. ubi uigilia torſit, neruorum diſtentio. ubi uehementer uenę ſuper ulcera mouentur: ſanguinis profluuium erit. Suppuratio uero pluribus morbis excitatur. Nã ſi longæ febres ſine dolore, ſine manifeſta cauſa remanent: in aliquam partem id malum incumbit, in iunioribus tamen: nam in ſenioribus ex eiuſmodi morbo quartana fere' naſcitur. Eadem ſuppuratio fit, ſi præcordia dura dolentia ante uigeſimum diem hominem non ſuſtulerũt: neque ſanguis ex naribus fluxit, maximeque in adoleſcentibus. utique ſi inter principia aut oculorum caligo, aut capitis dolores fuerunt: ſed cum inferioribus partibus aliquid abſceſſit. aut ſi præcordia tumorem mollem habent: neque habere intra ſexaginta dies deſinunt: hęretque per omne id tempus febris. Sed tum in ſuperioribus partibus fit abſceſſus: ac ſi inter ipſa ulcera non fuit, circa aures erumpit. Cumque omnis longus tumor ad ſuppurationẽ fere' ſpeƈtet: magis ſe tendit is, qui in præcordijs, quàm is qui eſt in uẽtre: & is qui ſupra umbilicũ, quâm is qui infra eſt. Si laſſitudinis etiam ſenſus in febre eſt: uel in maxillis, uel in articulis aliquid abſcedit. Interdum quoque urina tenuis, & cruda ſic diu fertur: ut alia ſalutaria ſigna ſint. Ex quo eo caſu plerũque infra trãſuerſum ſeptum, quod διάφραγμα Græci uocant, fit abſceſſus. Dolor autem pulmonis ſi neque per ſputa, neque per cucurbitulas, neque per ſanguinis detraƈtionem, neque per uiƈtus rationẽ finitus eſt, uomicas aliquas intus excitat aut circa uigeſimum diem, aut circa xxx, nonnunquam etiam circa ſexageſimũ. numerabimus autem ab eo die, quo primum febricitauit aliquis, aut inhorruit, aut grauitatẽ eius partis ſenſit. ſed hæ uomicæ modo a' pulmone, modo à contraria parte naſcuntur. Quod ſuppurat ab ea parte, quã afficit: dolorem, inflammationemque cõcitat, ipſum calidius eſt: & ſi in partem ſanãm aliquis decubuit, onerare eam ex pondere aliquo uidetur. Omnis etiam ſuppuratio, quæ nondum oculis patet, ſic deprehendi poteſt. Si febris non dimittit: eaque interdiu leuior eſt: noƈtu increſcit: multus ſudor oritur: cupiditas tuſſiendi eſt: & pene' nihil in tuſſi excreatur: oculi caui ſunt: malæ rubẽt: uenæ ſub lingua inalbeſcũt, in manibus fiunt adunci ungues; digiti, maximeque ſummi pallent: in pedibus tumores ſunt: ſpiritus difficilius trahitur: cibi faſtidium eſt: puſtulæ toto corpore oriuntur. Quod ſi protinus initio dolor & tuſſis fuit, & ſpiritus difficultas: uomica uel ante, uel circa uigeſimum diem erumpet. ſi ſerius iſta cœperint: neceſſe eſt quidem increſcant: ſed quo minus cito affecerint, eo tardius ſoluentur. Solent etiã in graui morbo pedes cum digitis, unguibuſque nigreſcere. quod ſi non eſt mors conſecuta, & reliquũ corpus inualuit: pedes tamen decidunt.

Quæ notæ in quoque morbi genere uel ſpem, uel pericula oſtendant. Cap. VII.

Sequitur ut in quoque morbi genere proprias notas explicem, quę uel ſpem, uel periculum oſtendãt. Ex ueſica dolente ſi purulenta urina proceſſit: inque ea leue, & album ſubſedit: metum detrahit. In pulmonis morbo ſi ſputo ipſe leuatur dolor: quamuis id purulentum eſt: tamen æger facile ſpirat: facile excreat: morbum ipſum non difficulter fert: poteſt ei ſecunda ualetudo contingere. Neque inter initia terreri conuenit: ſi protinus ſputum mixtum eſt ruffo quodam, & ſanguine, dummodo ſtatim edatur. Laterum dolores ſuppuratione faƈta, deinde intra quadrageſimum diem purgata finiuntur. Si in iecinore uomica eſt, & ex ea fertur pus purum, & album, ſalus ei facilis. id enim malum in tunica eſt. Ex ſuppurationibus uero eæ tolerabiles ſunt, quæ in exteriorem partem feruntur, & acuuntur. Et ex his quę intus procedunt, hæ leuiores: quæ contra ſe cutem non afficiunt: eamque & ſine dolore eſſe, & eiuſdem coloris, cuius reliquæ partes ſunt, ſinunt eſſe. Pus quoque quacũque parte erumpit: ſi eſt leue, album, & unius coloris, ſine ullo metu eſt: & quo effuſo febris protinus conquieuit: deſierũtque urgere cibi faſtidium, & potionis deſiderium. ſi quando etiam ſuppuratio deſcendit in crura, ſputumque eiuſdem faƈtum pro ruffo purulentum eſt: periculi minus eſt. At in tabe eius, qui ſaluus futurus eſt, ſputum eſſe debet album, ęquale totum, eiuſdemque coloris ſine pituita, eique etiã ſimile eſſe oportet ſi quid in nares â capite deſtillat. Longe optimum eſt febrem omnino non eſſe. ſecundũ eſt tãtulum eſſe, ut neque cibũ impediat, neque crebrã ſitim faciat. Aluus in hac ualetudine ea tuta eſt, quę cotidie coaƈta, eaque conuenientia ijs, quę aſſumuntur, reddit. Corpus, id quod minime tenue, maximeque

lati pectoris,atque ſetoſi eſt : cuiuſque cartilago exigua,& carnoſa eſt. Super tabē ſi mulieri quoque ſup-
preſſa menſtrua fuerunt : & circa pectus , atque ſcapulas dolor manſit : ſubito que ſanguis erupit: leuari
morbus ſolet . Nam & tuſſis minuitur : & ſitis atque febriculæ deſinunt . Sed iiſdem fere' niſi redit ſan-
guis,uomica erumpit : quæ quo cruentior,eo melior eſt . Aqua autem inter cutem minime terribilis eſt :
quæ nullo antecedēte morbo cœpit . deinde quę longo morbo ſuperuenit. Vtique ſi firma uiſcera ſunt:
ſi ſpiritus facilis : ſi nullus dolor : ſi ſine calore corpus eſt : æqualiterque in extremis partibus macrū eſt :
ſi uenter mollis : ſi nulla tuſſis : nulla ſitis : ſi lingua ne per ſomnum quidem inareſcit : ſi cibi cupiditas
eſt : ſi uenter medicamentis mouetur : ſi per ſe excernit mollia,& figurata : ſi extenuatur : ſi urina & ui-
ni mutatione,& epotis aliquibus medicamentis mutatur : ſi corpus ſine laſſitudine eſt,& morbum facile
ſuſtinet . ſiquidem in quo omnia hæc ſunt : is ex toto tutus eſt : in quo plura ex his ſunt,is in bona ſpe
eſt . Articulorum uero uitia ut podagræ , chiragræque ſi iuuenes tentarunt : neque callum induxerunt:
ſolui poſſunt : maximeque torminibus leniuntur : & ex quocunque modo uenter fluit . Item morbus
comitialis ante pubertatem ortus non ægre finitur : & in quo ab una parte corporis ueniētis acceſſionis
ſenſus incipit . optimum eſt a' manibus , pedibus'ue initium fieri : deinde à lateribus : peſſimū inter hæc
a' capite . Atque in his quoque ea maxime proſunt : quæ per deiectiones excernuntur . Ipſa autem deie
ctio ſine ulla noxa eſt : quæ ſine febre eſt : ſi celeriter deſinit : ſi contracto uentre nullus motus eius ſen-
titur : ſi extremam aluum ſpiritus ſequitur . Acria tormina quidem periculoſa non ſunt : ſi ſanguis , &
ſtrigmenta deſcendunt : dum febris , cæteræque acceſſiones huius morbi abſint : adeo ut etiam grauida
mulier non ſolum reſeruari poſſit , ſed etiam partum reſeruare. Prodeſtque in hoc morbo ſi iam ætate ali
quis proceſſit. Contra inteſtinorum leuitas facilius a' teneris ætatibus depellitur : utique ſi fieri urina,et
ali cibo corpus incipit. Eadem ætas prodeſt,& in coxæ dolore,& humerorum,& in omni reſolutione ner
uorum . ex quibus coxa ſi ſine torpore eſt : ſi leuiter friget : quamuis magnos dolores habet : tamen &
facile,& mature ſanatur : reſolutumque membrum ſi nihilominus aliter fieri ſanum poteſt : oris reſolu-
tio , etiam aluo cita finitur : omniſque deiectio lippienti prodeſt . At uarix ortus , uel per ora uenarum
ſubita profuſio ſanguinis , uel tormina inſaniam tollunt . Humerorum dolores , qui ad ſcapulas uel ma-
nus tendunt : uomitu atræ bilis ſoluuntur . & quiſquis dolor deorſum tendit , ſanabilior eſt . Singultus
ſternutamento finitur . Longas deiectiones ſupprimit uomitus . Mulier ſanguinem uomens , profuſis
menſtruis liberatur . Quę menſtruis non purgatur,ſi ſanguinem ex naribus fudit , omni periculo uacat.
Quæ locis laborat : aut difficulter partum edit: ſternutamento leuatur. Aeſtiua quartana fere' breuis eſt.
cui calor,& tremor eſt : ſaluti deliriū eſt. Lienoſis bono tormina ſunt. denique ipſa febris,quod maxime
mirum uideri poteſt , ſæpe præſidio eſt. nam & præcordiorum dolores ſi ſine inflammatione ſunt,finit:
& in iecinoris dolore ſuccurrit : & neruorum diſtentionem,rigoremque, ſi poſtea cœpit, ex toto tollit :
& ex difficultate urinæ morbum tenuioris inteſtini ortum,ſi urinam per calorem mouet , leuat . At do-
lores capitis,quibus oculorum caligo , & rubor cum quadam frontis prurigine accedunt : ſanguinis pro-
fuſione , uel fortuita , uel etiam petita ſummouentur . Si capitis,ac frontis dolores ex uento , uel frigore,
aut æſtu ſunt : grauedine,& ſternutamentis finiuntur. Febrem autem ardentem,quam Græci καύσωνα uo
cant : ſubitus horror exoluit . Si in febre aures obtuſæ ſunt : ſi ſanguis e' naribus fluxit : aut uenter reſo
lutus eſt : illud malum deſinit ex toto . Nihil plus aduerſus ſurditatem,quàm bilioſa aluus poteſt . Qui-
bus in fiſtula urinæ uti minuti apices , quos τύματα Græci uocant : eſſe cœperunt : iis,ubi pus ea parte
profluxit , ſanitas redditur . ex quibus cum pleraque per ſe proueniant : ſcire licet interea quoque quæ
ars adhibet , naturam plurimum poſſe . Contra ſi caput febre cōtinenti dolet : neque quidquam reddit:
malum atque mortiferum eſt : maximeque id periculum eſt pueris à ſeptimo anno ad quartum decimū.
In pulmonis morbo ſi ſputum primis diebus non fuit : deinde à ſeptimo die cœpit, & ultra ſeptimum
manſit : periculoſum eſt . Quantoque magis mixtos , neque inter ſe diductos colores habet : tanto dete
rius . & tamen nihil peius eſt,quàm ſincerum id edi : ſiue ruffum eſt, ſiue cruentum : ſiue album,ſiue glu
tinoſum : ſiue pallidum , ſiue ſpumans.nigrum tamen peſſimum eſt . In eodem morbo periculoſa ſunt
tuſſis , deſtillatio,etiam,quod aliâs ſalutare habetur , ſternutamentum . Periculoſiſſimumque eſt ſi hæc
ſecuta ſubita deiectio eſt . Fere' uero quæ in pulmonis , eadem in lateris doloribus , & mitiora ſigna , &
aſperiora eſſe conſuerunt . Ex iecinore ſi pus cruentum exit : mortiferum eſt . At ex ſuppurationibus
peſſimę ſunt , quæ intus tendunt ſic,ut exteriorem quoque cutem decolorent . Ex his deinde , quæ in
exteriorem partem prorumpunt,quæ maximę , quæque planiſſimę ſunt . Quod ſi ne rupta quidem uo
mica uel pure extrinſecus emiſſo febris quieuit : aut quamuis quierit , tamen repetit:item ſi ſitis eſt : ſi ci
bi faſtidium , ſi uenter liquidus , ſi pus eſt liuidum , & pallidum , ſi nihil æger excreat , niſi pituitam ſpu
mantem : periculum certum eſt . Atque ex his quidem ſuppurationibus,quas pulmonum morbi conci-
tarunt : fere' ſenes moriuntur : ex cæteris iuniores . At in tabe ſputum mixtum,purulentum, febris aſ-
ſidua,quæ & cibi tempora eripit : & ſiti affligit in corpore tenui : periculum ſubeſſe teſtatur. Si quis etiā
in eo morbo diutius traxit : ubi capilli fluunt : ubi urina quædam araneis ſimilia ſubſidentia oſtendit :
atque in his odor fœdus eſt : maximeque ubi poſt hęc orta deiectio eſt : protinus moritur . Vtique ſi tē-
pus autumni eſt : quo fere' qui cætera parte anni traxerunt : reſoluūtur . Item pus expuiſſe in hoc mor
bo,deinde ex toto ſpuere deſiſſe,mortiferum eſt. Solent etiam in adoleſcentibus ex eo morbo uomicæ ,
fiſtulæque oriri : quę non facile ſaneſcunt , niſi ſi multa ſigna bonę ualetudinis ſubſecuta ſunt. Ex reli-
quis uero minime facile ſanantur uirgines, aut eę mulieres,quibus ſuper tabem menſtrua ſuppreſſa ſunt.

Cui uero

Cui uero ſano ſubitus dolor capitis ortus eſt, dein ſomnus oppreſſit, ſic ut ſtertat, neque expergiſcatur, intra ſeptimum diem pereundum eſt, magis ſi eum aluus cita non anteceſſerit. Si palpebræ dormientis non coeunt, ſi album oculorum apparet. quos tamen ita mors ſequitur, ſi id malum non eſt febre diſcuſſum. At aqua inter cutem, ſi ex acuto morbo cœpit, ad ſanitatem raro perducitur. utique ſi contraria his, quæ ſupra poſita ſunt, ſubſequuntur. æque in ea quoque tuſſis ſpem tollit. Item ſi ſanguis ſurſum, deorſumque erupit, & aqua medium corpus impleuit. Quibuſdam etiam in hoc morbo tumores oriuntur, deinde deſinunt, deinde rurſus aſſurgunt. Hi quidem tutiores ſunt, quàm qui ſupra comprehenſi ſunt, ſi attenduntur. ſed fere fiducia ſecundæ ualetudinis opprimuntur. Illud iure aliquis mirabitur, quomodo quædam ſimul, & affligunt noſtra corpora, & parte aliqua tueantur. Nam ſiue aqua inter cutem quem impleuit, ſiue in magno abſceſſu multum puris coijt, ſimul id omne effudiſſe æque mortiferum eſt, ac ſi quis ſani corporis uulnere factus exanguis eſt. Articuli uero, qui ſic dolent, ut ſuper eos ex callo quædam tubercula innata ſint, nunquam liberantur. quæque eorum uitia, uel in ſenectute cœperunt, uel in ſenectutem ab adoleſcentia peruenerunt, ut aliquando leniri poſſunt, ſic nunquam ex toto finiuntur. Morbus quoque comitialis poſt annum quintum, & uigeſimum ortus ægre curatur, multoque ægrius is, qui poſt quadrageſimum annum cœpit, adeo ut in ea ætate aliquid in natura ſpei, uix quidquam in medicina ſit. In eodem morbo ſi ſimul totum corpus afficitur, neque ante in partibus aliquis uenientis mali ſenſus eſt, ſed homo ex improuiſo concidit, cuiuſcunque is ętatis eſt, uix ſaneſcit. Si uero, aut mens læſa eſt, aut neruorum facta reſolutio, medicinæ locus non eſt. Deiectionibus quoque ſi febris acceſſit, ſi inflammatio iocinoris, aut præcordiorum, aut uentris, ſi immodica ſitis, ſi longus tempus, ſi aluus uaria, ſi cum dolore eſt, etiam mortis periculũ ſubeſt. maximeque, ſi inter hæc tormina uetera eſſe cœperunt. Iſque morbus maxime pueros abſumit uſque ad annum decimum. cæteræ ætates facilius ſuſtinent. Mulier quoque grauida eiuſmodi caſu rapi poteſt, atque etiam ſi ipſa conualuit, partum tamen perdit. Quin etiam tormina ab atra bile orſa, mortifera ſunt. aut ſi ſub his extenuato iam corpore ſubito nigra aluus profluxit, aut inteſtinorum leuitas. Periculoſior eſt ſi frequens deiectio eſt, ſi uenter omnibus horis, & cum ſomno, & ſine hoc profluit, ſi ſimiliter noctu, & interdiu, ſi quod excernitur, aut crudum eſt, aut nigrum, & præter id etiam leue, & mali odoris ſit, ſi ſitis urget, ſi poſt potionem urina non redditur, quod euenit quia tunc liquor omnis non in ueſicam, ſed in inteſtina deſcendit, ſi os exulceratur, ſi rubet facies, & quaſi maculis quibuſdam colorum omniũ diſtinguitur, ſi uenter eſt quaſi fermentatus, pinguis, atque rugoſus, ſi & cibi cupiditas non eſt. Inter quæ cum euidens mors ſit, multo euidentior eſt, ſi iam longum quoque id uitium eſt, maximeque ſi etiam in corpore ſenili eſt. Si uero in tenuiore inteſtino morbus eſt, uomitus, ſingultus, neruorum diſtentio, delirium, mala ſunt. At in morbo arquato durum fieri iecur pernitioſiſſimum eſt. Quos lienis male habet, ſi tormina prehenderunt, deinde uerſa ſunt, uel in aquam inter cutem, uel inteſtinorum leuitatem uix ulla medicina periculo ſubtrahit. Morbus inteſtini tenuioris, niſi reſolutus eſt intra ſeptimum diem, occidit. Mulier ex partu ſi cum febre uehementibus etiam, & aſſiduis capitis doloribus premitur, in periculo mortis eſt. ſi dolor, atque inflammatio eſt in his partibus, quibus uiſcera continentur, frequenter ſpirare ſignum malum eſt. Si ſine cauſa longus dolor capitis eſt, & in ceruices, ac ſcapulas tranſit, rurſusque in caput reuertitur, aut à capite ad ceruices, ſcapulaſque peruenit, pernitioſus eſt, niſi uomicam aliquam excitauit ſic, ut pus extuſſiretur. aut niſi ſanguis ex aliqua parte prorupit, aut niſi in capite multa prurigo, totoúe corpore puſtulæ ortæ ſunt. Aeque magnum malum eſt, ubi torpor, atque prurigo peruagantur modo per totum caput, modo in parte, aut ſenſus alicuius ibi quaſi frigoris eſt, eaque ad ſummam quoque linguam perueniunt. Et cum in ijſdem abſceſſibus auxilium ſit, eo difficilior ſanitas eſt, quo minus ſæpe ſub his malis illi ſubſequuntur. In coxæ uero doloribus ſi uehemens torpor eſt, frigeſcitque crus, & coxa, aluusque niſi coacta non reddit, idque quod excernitur, mucoſum eſt, iamque ætas eius hominis quadrageſimum annum exceſſit, is morbus erit longiſſimus, minimeque annuus, neque finiri poterit niſi aut uere, aut auctumno. Difficilis æque curatio eſt in eadem ætate, ubi humerorum dolor, uel ad manus peruenit, uel ad ſcapulas tendit, torporemque, & dolorem creat, neque bilis uomitu leuatur. Quacunque uero parte corporis membrum aliquod reſolutum eſt, ſi neque mouetur, & emacreſcit, in priſtinum habitum non reuertitur, eoque minus quo uetuſtius id uitium eſt, & quo magis in corpore ſenili eſt. Omnique reſolutioni neruorum ad medicinam non idonea tempora ſunt hyems, & autumnus. aliquid ſperari poteſt uere, & æſtate. Iſque morbus mediocris uix ſanatur, uehemens ſanari non poteſt. Omnis etiam dolor minus medicinæ patet, qui ſurſum procedit. Mulieri grauidæ, ſi ſubito mammæ emacruerunt, abortus periculum eſt. Quæ neque peperit, neque grauida eſt, ſi lac habet, à menſtruis defecta eſt. Quartana æſtiua breuis, auctumnalis fere longa eſt, maximeque quæ cœpit hyeme appropinquante. ſi ſanguis profluxit, deinde ſecuta eſt dementia cum diſtentione neruorum, periculum mortis eſt. Itemque ſi medicamentis purgatum, & adhuc inanem, neruorum diſtentio oppreſſit, aut ſi in magno dolore extremæ partes frigent, neque is ad uitam redit, qui ex ſuſpendio ſpumante ore detractus eſt. Aluus nigra ſanguini atro ſimilis repentina, ſiue cum febre, ſiue etiam ſine hac, pernicioſa eſt.

*

De morborum curationibus. Cap. VIII.

Cognitis indicijs, quæ nos, uel spe consolentur, uel metu terreant, ad curationes morborum transeundum est. Ex his quædam communes sunt, quædam propriæ. communes, quæ pluribus morbis opitulantur. propriæ, quæ singulis. ante de communibus dicam. Ex quibus tamen quædam non ægros solum, sed sanos quoque sustinent, quædam in aduersa tantum ualetudine adhibentur. Omne uero auxilium corporis, aut demit aliquam materiam, aut adijcit, aut euocat, aut reprimit, aut refrigerat, aut calefacit, simulque, aut durat, aut mollit. Quædam uno modo tantum, sed etiam duobus inter se non contrarijs adiuuant. Demitur materia sanguinis detractione, cucurbitula, deiectione, uomitu, frictione, gestatione, omnique exercitatione corporis, abstinentia, sudore, de quibus protinus dicam.

De sanguinis detractione per uenas. Cap. IX.

Sanguinem incisa uena mitti nouum non est. sed nullum pene morbum esse, in quo non mittatur, nouum est. Item mitti iunioribus, & fœminis uterum non gerentibus, uetus est. In pueris uero idem experiri, & in senioribus, & in grauidis quoque mulieribus uetus non est. si quidem antiqui primam, ultimamque ætatem sustinere non posse hoc auxilij genus iudicabant, persuaserantque sibi mulierem grauidam, quæ ita curata esset, abortum esse facturam. Postea uero usus ostendit nihil ex his esse perpetuum, aliasque potiores obseruationes adhibendas esse, ad quas dirigi curantis consilium debeat. interest enim non quæ ætas sit, neque quid in corpore intus geratur, sed quæ uires sint. Ergo si iuuenis imbecillus est, aut si mulier, quæ grauida non est, parum ualet, male sanguis emittitur. Emoritur enim uis, si quæ his supererat, & hoc modo erepta est. At firmus puer, & robustus senex, & grauida mulier ualens, tuto curantur. Maxime tamen in his medicus imperitus falli potest, quia fere minus roboris illis ætatibus subest. Mulierique prægnanti post curationem quoque uiribus opus est non tantum ad se, sed etiam ad partum sustinendum. Non quidquid autem intentionem animi, aut prudentiam exigit, protinus faciendum est, cum præcipua in hoc ars sit, quæ non annos numeret, neque conceptionem solam uideat, sed uires æstimet, & ex eo colligat, possit necne superesse, quod uel puerum, uel senem, uel in una muliere, quod duo corpora simul sustineat. Interest enim inter ualens corpus, & obesum, inter tenue, & infirmum. Tenuioribus magis sanguis, plenioribus magis caro abundat. Facilius itaque illi detractionem eiusmodi sustinent, celeriusque ea, si nimium est pinguis, quis affligitur. Ideoque uis corporis melius ex uenis, quàm ex ipsa specie æstimatur. neque enim solum hæc consideranda sunt, sed etiam morbi genus quod sit. utrum superans, an deficiens materia læserit. Corruptum corpus sit, an integrum. Nam si materia, uel deest, uel integra est, istud alienum est. At si uel copia sui male habet, uel corrupta est, nullo modo melius succurritur. Ergo uehemens febris ubi rubet corpus, plenęque uenæ tument, sanguinis detractionem requirit. Item uiscerum morbi, neruorumque resolutio, & rigor, & distentio, quidquid denique fauces difficultate spiritus strangulat, quidquid subito supprimit uocem, quisquis intolerabilis dolor est, & quacunque de causa ruptum aliquid intus, atque collisum est. Item malus corporis habitus, omnesque acuti morbi, qui modo, ut supra dixi, non infirmitate, sed onere nocent. fieri tamen potest, ut morbus quidem id desideret, corpus autem uix pati posse uideatur. Sed si nullum tamen appareat aliud auxilium, periturusque sit qui laborat, nisi temeraria quoque uia fuerit adiutus, in hoc statu boni medici est ostendere, quàm nulla spes sine sanguinis detractione sit, faterique quantus in hac ipsa re sit metus. & tum demum si exigetur, sanguinem mittere. de quo dubitari in eiusmodi re non oportet. satius est enim anceps auxilium experiri, quam nullum. idque maxime fieri debet, ubi nerui resoluti sunt, ubi subito aliquis obmutuit, ubi angina strangulatur, ubi prioris febris accessio pene confecit, paremque subsequi uerisimile est, neque eandem uidentur substinere ægri uires posse. Cum sit autem minime crudo sanguis mittendus, tamen ne id quidem perpetuum est. neque enim semper concoctionem res expectat. Ergo si ex superiore parte aliquis decidit, si contusus est, si ex aliquo subito casu sanguinem uomit, quamuis paulo ante sumpsit cibum, tamen protinus ei demenda materia est, ne si subsederit, corpus affligat. Idemque etiam in alijs casibus repentinis qui strangulabunt, dictum erit. At si morbi ratio patietur, tum demũ nulla cruditatis suspitione remanente id fiet. Ideoque ei rei uidetur aptissimus aduersæ ualetudinis dies secundus, aut tertius. sed ut aliquando etiam primo die sanguinem mittere necesse est, sic nunquam utile post diem quartum est, cum iam spatio ipso materia, & exhausta est, & corpus corrumpit, ut detractio imbecillum id facere posit, non possit integrum. Quod si uehemens febris urget, in ipso impetu eius sanguinem mittere, hominem iugulare est. Expectanda ergo remissio est, si non decrescit, sed crescere desijt, neque speratur remissio, tunc quoque, quamuis peior, sola tamen occasio non omittenda est. Fere etiam ista medicina, ubi necessaria est, in biduum diuidenda est. satius est enim in primum leuare ægrum, deinde perpurgare, quâm simul omni ui effusa fortasse præcipitare.

tare. Quòd si in cura quoque aquæ,quæ inter cutem est,ista respondet,quanto magis necesse est in sangui ne respondeat.mitti uero is debet,si totius corporis causa fit,ex brachio.si partis alicuius, ex ea ipsa parte, aut certe quàm proxima.quia non ubique mitti potest,sed in temporibus,in brachijs,iuxta talos. Neque ignoro quosdam dicere quam longissime sanguinem inde,ubi lædit,esse mittendum . sic enim auerti materiæ cursum,at illo modo in id ipsum,quod grauat,euocari.sed id ipsum falsum est. Proximum enim locum primo exaruit.Ex ulterioribus autem eatenus sanguis sequitur,quatenus emittitur.ubi is suppressus est,quia non trahitur,ne uenit quidem. Videtur tamen usus ipse docuisse,si caput fractum est, ex brachio potius sanguinem mittendum esse.Si quod in humero uitium est,ex altero brachio,credo quia si quid pa rum cesserit,opportuniores hæ partes iniuriæ sunt,quàm quæ iam male habent. auertitur quoque interdum sanguis, ubi alia parte prorumpens, alia emittitur. Desinit enim fluere qua uolumus, inde obiectis quæ prohibeant,alio dato itinere.Mittere autem sanguinem cum sit expeditissimum,usum habenti, tum ignaro difficillimum est.iuncta enim est uena arterijs,his nerui.ita si neruũ scalpellus attigit,sequitur neruorum distentio,eaque hominem crudeliter consumit.At arteria incisa neque coit, neque sanescit, interdum etiam,ut sanguis uehementer erumpat,efficit.Ipsius quoque uenæ, si forte præcisa est, capita comprimuntur,neque sanguinem emittunt.At si timide scalpellus demittitur,summam cutem lacerat, neque uenam incidit.Nõ nunquam etiam ea latet,neque facile reperitur.ita multæ res id difficile inscio faciunt, quod perito facillimum est.Incidenda ad medium uena est,ex qua cum sanguis erumpit, colorem eius,ha bitumque oportet attendere.Nam si is crassus,& niger est,uitiosus est,ideoque utiliter effunditur. Si rubet,& pellucet,integer est.eaque missio sanguinis adeo non prodest,ut etiam noceat protinusque is supprimendus est.Sed id euenire non potest sub eo medico, qui scit ex quali corpore sanguis mittendus sit. Illud magis fieri solet,ut æque niger assidue,ac primo die profluat.quod quamuis ita est, tamen si iam satis fluxit,supprimendus est,semperque ante finis faciendus est,quàm anima deficiat. deligandumque brachium super imposito expresso ex aqua frigida penicillo, & postero die auerso medio digito,non autem scalpello,uena ferienda,ut recens coitus eius resoluatur,iterumque sanguinem fundat.Siue autem primo, siue secundo die sanguis, qui crassus, & niger initio fluxerat, & rubere, & pellucere cœpit, satis materiæ detractum est,atque quod superest,sincerum est.Ideoque protinus brachium deligandum, habẽdumque ita est,donec ualens cicatricula fit,quæ celerrime in uena confirmatur.

De sanguinis detractione per cucurbitulas. Cap. X.

Cucurbitularum uero duo genera sunt,æneum,& corneũ.Aenea altera patet,altera clausa est. Cornea altera parte æque patens,altera foramen habet exiguum.In æneam linamentum ardens conijcitur,ac sic os eius corpori aptatur,imprimiturque,donec inhæreat.Cornea per se corpori imponitur, deinde ubi ea parte qua exiguum foramen est, ore spiritus adductus est, superque cera cauum id clausum est, æque inhæreſcit. Vtraque non ex his tantum materiæ generibus,sed etiam ex quolibet alio recte fit.At si cætera defecerunt,caliculus quoque,aut pultarius oris compressioris ei rei cõmode aptatur,ubi inhæsit, si concisa ante scalpello cutis est,sanguinem extrahit.si integra est,spiritum.Ergo ubi materia,quę intus est,lædit,illo modo,ubi inflatio,hoc imponi solet. Vsus autem cucurbitulæ præcipuus est, ubi non in toto corpore,sed in parte aliqua uitium est,quam exhauriri ad confirmandam ualetudinem satis est. Idque ipsum testimonium est,etiam scalpello sanguinem,ubi membro succurritur, ab ea potissimũ parte, quę iam lęsa est,esse mittendum.quòd nemo cucurbitulam diuersę parti imponit, nisi cum profusionem sanguinis eo auertit,sed ei ipsi quę dolet, quęque liberanda est. Opus etiam esse cucurbitula potest in morbis longis, quamuis etiam spatium aliquod accessit,siue corrupta materia,siue spiritu male habẽte. In acutis quoque quibusdam si & leuari corpus debet,& ex uena sanguinem mitti,uires non patiuntur. Idque auxilium ut minus uehemens,ita magis tutum.Neque unquam periculosum est,etiam si in medio febris impetu. etiã si in cruditate adhibetur.Ideoque ubi sanguinem mitti opus est,si incisa uena pręceps periculum est, aut si in parte corporis etiã uitiũ est,huc potius confugiendum est.cũ eo tamen ut sciamus,hic ut nullum periculum,ita leuius præsidium esse,nec posse uehementi malo,nisi æque uehemens auxilium succurrere.

De deiectione. Cap. XI.

Deiectionem autem antiqui uarijs medicamentis, crebraque alui ductione in omnibus fere morbis moliebantur,dabantque,aut nigrum ueratrum, aut filiculam, aut squamam æris, quam λεπίδοχαλκον græci uocant,aut lactucę marinę lac,cuius gutta pani adiecta,abunde purgat,aut lac,uel asininum,uel bubulum, uel caprinum,eique salis paulum adijciebant,decoquebantque id,& sublatis his,quę coierant, quod quasi serum supererat,bibere cogebant.Sed medicamenta stomachum fere lædunt. ideoque omnibus catharticis aloe miscenda est.Aluus si uehementius fluit,aut sæpius ducitur,hominem infirmat.Ergo nunquam

in aduersa ualetudine medicamentum eius rei causa recte datur, nisi ubi is morbus sine febre est. Vt cum ueratrum nigrum, aut atra bile uexatis, aut cum tristitia insanientibus, aut ijs quorum nerui parte aliqua resoluti sunt, datur. At ubi febres sunt, satius est eius rei causa cibos, potionesque assumere, qui simul, & alant, & uentrem molliant. Suntque ualetudinis genera, quib us ex lacte purgatio conuenit. Plerunque uero aluus potius ducenda est, quod ab Asclepiade quoqne sic uituperatum, ut tamen seruatum sit, uideo plerunque sæculo nostro præteriri. Est autem ea moderatio, quam is secutus uidetur, aptissima, ut neque sæpe ea medicina tentetur, & tamen semel sumptum, uel bis, non omittatur. Si caput graue est, si oculi caligant, si morbus maioris intestini est, quod græci κῶλον nominant, si in imo uentre, aut in coxa dolores sunt, si in stomachum quædam biliosa concurrunt, uel etiam pituita eo se, humor'ue aliquis aquæ similis confert, si spiritus difficilius redditur, si nihil per se uenter excernit. utique si iuxta quoque stercus est, & intus remanet, aut si stercoris odorem nihil deijciens, æger ex spiritu suo sentit, aut si corruptum est quod excernitur, aut si prima inedia febrem non sustulit, aut si sanguinem mitti, cum opus sit, uires non patiuntur, tempus'ue eius rei præterijt. aut si multum ante morbum aliquis portauit, aut si is, qui sæpe, uel sponte, uel casu purgatus est, subito habet aluum supressam. Seruanda uero illa sunt, ne ante diem tertium ducatur, ne ulla cruditate substante, ne in corpore infirmo, diuque aduersa ualetudine exhausto, ne'ue in eo, cui satis aluus reddit quotidie, qui'ue eam liquidam habebit, ne in ipso accessionis impetu, quia quod tum infusum est, aluo continetur, regestumque in caput multo grauius periculum efficit. pridie uero abstinere debet æger, ut aptus tali curationi sit. Eodem die ante aliquot horas aquam calidam bibere, ut superiores eius partes madescant, tum immittenda in aluum est, si leui medicina contenti sumus, pura aqua, si paulo ualentiori, mulsa, si leni, ex aqua in qua fœnum gręcum, uel ptisana, uel malua decocta sit. Si reprimendi causa, ex uerbenis. acris autem est marina aqua, uel alia, sale adiecto, atque utraque decocta commodior est. Acrior fit adiecto, uel oleo elunitro, uel melle quoque. Si acrior est, eo plus extrahit, sed minus facile sustinetur. Id quod infunditur, neque frigidum esse oportet, neque calidum, ne alterutro modo lædat. Cum infusum est, quantum fieri potest contine re se in lectulo debet æger, nec primæ cupiditati deiectionis protinus cædere. ubi necesse est, tum demum residere. fereque eo modo dempta materia, superioribus partibus leuatis, morbum ipsum mollit. Cum uero, quoties res coegit, desidendo aliquis se exhausit, paulisper debet conquiescere, & ne uires deficiant, utique eo die cibum assumere. qui plenior an exiguus sit dandus, ex ratione eius accessionis, quæ expectabitur, aut in metu non erit, æstimari oportebit.

De uomitu. Cap. XII.

At uomitus ut in secunda quoque ualetudine sæpe necessarius biliosis est, sic etiam in his morbis, quos bilis concitauit. Ergo omnibus, qui ante febres horrore, & tremore uexantur, omnibus, qui cholera laborant, omnibus etiam cum quadam hilaritate insanientibus, & comitiali quoque morbo oppressis, necessarius est. Sed si acutus morbus est, sicut in cholera, si febris est, ut inter horrores, asperioribus medicamentis opus non est, sicut in deiectionibus quoque supra dictum est. satisque est ea uomitus causa sumi, quæ sanis quoque sumenda esse proposui. At ubi longi ualentesque morbi sine febre sunt, ut comitialis, aut insania, ueratro quoque albo utendum est, id neque hyeme. neque æstate recte datur, optime uere, tolerabiliter autumno. quisquis daturus erit, id agere ante debet, ut accepturi corpus humidius sit. Illud scire oportet, omne eiusmodi medicamentum, quod potui datur, non semper ægris prodesse, semper sanis nocere.

De frictione. Cap. XIII.

De frictione uero, & gestatione adeo multa Asclepiades tanquam inuentor eius posuit, quod in eo uolumine, quod communium auxiliorum scripsit, cum trium tantum facere mentionem, uinis.S.& aquæ, & gestationis, tamen maximam partem in hoc consumpserit. Oportet autem neque recentiores uiros in his fraudare, quæ uel repererunt, uel recte secuti sunt. & tamen ea, quæ apud antiquiores aliquos posita sunt, auctoribus suis reddere. Neque dubitari potest, quin latius quidem & dilucidius ubi, & quomodo frictione utendum esset, Asclepiades præceperit, nihil tamen repperit, quod non a' uetustissimo auctore Hippocrate paucis uerbis cōprehensum sit, qui dixit. frictione, si uehemens sit, durari corpus, si lenis, molliri, si multa, minui, si modica, impleri. Sequitur ergo, ut tū utendū sit, cū aut astringendū corpus sit, quod fluens est, aut molliendū, quod induruit, aut digerendū in eo, quod copia nocet, aut alendum id quod tenue, & infirmum est. Quas tamen species si quis curiosius æstimet,

quod

quod iam ad medicum non pertinet,facile intelliget omnes ex una causa pendere,quę demit.Nā & astringitur aliquid eo dempto,quod interpositum,ut id laxaretur,effecerat.& mollitur eo detracto,quod duriciem creabat,& impletur non ipsa frictione,sed eo cibo,qui postea usque ad cutem digestione quadam relaxatam penetrat.Diuersarum uero rerum in modo causa est.Inter unctionem autem, & frictionem multum interest. Vngi enim leuiterque pertractari corpus etiam in acutis,& recentibus morbis oportet,in remissione tamen,& ante cibum . Longa uero frictione uti neque in acutis morbis , neque in crescentibus conuenit,præter quàm cum phreniticis somnus ea requiritur . Amat autem hoc auxilium ualetudo longa,& etiam a' primo impetu inclinata.Neque ignoro quosdam dicere omne auxilium necessarium esse in crescentibus morbis,non cum iam per se finiuntur.quod non ita se habet.Potest enim morbus etiam qui per se finem habiturus est,citius tamen adhibito auxilio tolli.quod duabus de causis necessarium est, ut & quàm primū bona ualetudo contingat,& ne morbus qui remanet, iterum quamuis leui de causa exasperetur.Potest enim morbus minus grauis esse quàm fuerit,neque ideo tamē solui , sed reliquijs quibusdam inhærere,quas admotum aliquod auxilium discutit. Sed ut leuata quoque aduersa ualetudine,recte frictio adhibetur,sic nunquam adhibenda est febre increscente. Verum si fieri poterit, cum ex toto corpus ea uacabit,minus certe cum ea remiserit.Eodem autem modo in tutis corporibus esse debet , ut cum infirmus aliquis implendus modo est in partibus, aut quia ipsius membri imbecillitas id requirit , aut quia alterius. Nam & capitis longos dolores ipsius frictio leuat.non in impetu tamen doloris , & membrum aliquod resolutum ipsius frictione confirmatur.Longe tamen sæpius aliud perfricandum est,cum aliud dolet, maximeque cum a' summis,aut a' medijs partibus corporis euocare materiam uolumus,ideoque extremas partes perfricamus.Neque audiendi sunt,qui numero finiunt quoties aliquis perfricandus sit.Id enim ex uiribus hominis colligēdum est.Et si is qui perinfirmus est,potest satis esse,quinquagies.si robustior, potest ducenties esse faciendum.Inter utrunque deinde prout uires sunt.Quo fit,ut etiam minus sæpe in muliere,quàm in uiro,minus sæpe in puero,uel sene,quàm in iuuene manus dimouendæ sint. Denique si certa membra perfricantur,multa,ualentique frictione opus est . Nam neque totum corpus infirmari cito per partem potest,& opus est quàm plurimum materiæ digeri,siue id ipsum membrum, siue per id,aliud leuamus.At ubi totius corporis imbecillitas hanc curationem per totū id exigit,breuior esse debet , & lenior, ut tantummodo summam cutem emolliat,quo facilius capax ex recenti cibo nouæ materiæ fiat.In malis iam ægrum esse testatur,ubi exterior pars corporis friget,interior cum siti calet,ut supra posui. Sed tunc quoque unicum in frictione præsidium est , quæ si calore in cutem euocauit , potest alicui medicinæ locum facere.

De gestatione. *Cap.* XIIII.

Gestatio quoque longis etiam,& inclinatis morbis aptissima est.utilisque est,& his corporibus, quæ iam ex toto febre carent,sed adhuc exerceri per se non possunt , & his,quibus lentæ morborum reliquiæ remanent,neque aliter eliduntur.Asclepiades etiam in recenti,uehementique febre, præcipueque ardente,ad discutiendam eam, gestatione dixit utendum esse . sed id periculose fit , meliusque quiete eiusmodi impetus sustinetur.si quis tamen experiri uolet,sic experiatur. si lingua non erit aspera, si nullus tumor, nulla duricies,nullus dolor uisceribus,aut capiti,aut præcordijs suberit . & ex toto nunquam gestari corpus dolens debet,siue id in toto,siue in parte est,nisi tamen solis neruis dolentibus, neque unquam in recenti febre,sed in remissione eius.Genera autem gestationis plura sunt adhibenda, quę sunt, & pro uiribus cuiusque,& pro opibus,ne aut imbecillum hominem nimis digerant,aut humili obsint.Gestationum lenissima est naui,uel in portu,uel in flumine.uehementior in alto mari naui,uel lectica,aut scanno,acrior uehiculo.Atque hæc ipsa,& intendi,& leniri possunt.si nihil horum est,suspendi lectus debet, & moueri. si ne id quidem est,at certe uni pedi lecti subijciendus funiculus est,atque ita lectus huc, & illuc manu impellendus.Et leuia quidem genera exercitationis infirmissimis conueniunt . Valentiora uero his qui iam pluribus diebus febre liberati sunt,aut his qui grauium morborum initia sic sentiunt , ut adhuc febre uacent.Quod & in tabe,& in stomachi uitijs,& cum aqua cutem subijt,& interdum in morbo regio fit , aut ubi quidam morbi,qualis comitialis,qualis insania est sine febre,quamuis diu manēt. In quibus affectibus, ea quoque genera exercitationum necessaria sunt , quæ comprehendimus eo loco , quo quemadmodum sani,neque firmi homines se gererent,præcepimus.

De abstinentia. *Cap.* XV.

Abstinentiæ uero duo genera sunt,alterum ubi nihil assumit ęger,alterum ubi non nisi quod oportet.Initia morborū primū famem,sitimque desiderant, ipsi deinde morbi, moderationem,ut neque aliud quā expedit,neque eius ipsius nimiū sumatur. Neque enim cōuenit iuxta inediā protinus satietatē esse. Quod si sanis quoque corporibus inutile est,ubi aliqua necessitas famem fecit, quāto inutilius est in cor-

pore etiam ægro? Neque ulla res magis adiuuat laborantem,quàm tempestiua abstinentia. Intemperãtes homines apud nos,ipsi cibi tempora curantibus dant. Rursus alij tempora medicis pro dono remittunt, sibi ipsis modum uendicant. Liberaliter agere se credunt,qui cætera illorum arbitrio relinquunt,in genere cibi liberi sunt,quasi quæratur quid medico liceat,non quid ægro salutare sit,cui uehemẽter nocet,quoties in eius quod assumitur,uel tempore,uel modo,uel genere peccatur.

De sudore. Cap. XVI.

Sudor etiam duobus modis elicitur,aut sicco calore,aut balneo. Siccus calor est, & harenæ calidæ, & laconici,& clibani,& quarundam naturalium sudationes.ubi è terra profusus calidus uapor ędificio includitur,sicut super baias in myrtetis habemus. Præter hæc,sole quoque,& exercitatione is mouetur. Vtiliaque hæc genera sunt quoties humor intus nocet,isque digerendus est. Ac neruorum quoque quædam uitia sic optime curantur,sed cætera infirmis possunt conuenire. solet exercitatio tantum robustioribus, qui tamen sine febre,uel initio morbi,uel etiam grauibus morbis tenentur. Cauendum autem est,nequid horum,uel in febre,uel in cruditate tentetur. At balnei duplex usus est.nam modo discussis febribus initium cibi plenioris,uiniq́ue firmioris ualetudini facit,modo febrẽ ipsam tollit,fereq́ue adhibetur, ubi summam cutem relaxari,euocariq́ue corruptum humorem,& habitum corporis mutari expedit.antiqui timidius eo utebantur. Asclepiades audacius. Neque terrere autem ea res,si tempestiua est,debet. & ante tempus nocet. Quisquis febre liberatus est,simulatq́ue ea uno die non accessit,eo,qui proximus est, post tempus accessionis,tuto lauari potest. At si circuitum habere ea febris solita est,sic,ut tertio,quarto'ue die reuertatur,quandocunque non accessit, balneum tutum est. Manentibus uero adhuc febribus, si hæ sunt lentæ,lienesq́ue iam diu male habent, recte medicina ista tentatur, cum eo tamen ne pręcordia dura sint, ne'ue ea tumeant,ne'ue lingua aspera sit,ne'ue aut in medio corpore,aut in capite dolor ullus sit,ne'ue tũ febris increscat. At in his quidem febribus,quæ certum circuitum habent,duo balnei tempora sunt,alterũ ante horrorem,alterum febre finita. In his uero,qui lentis febriculis diu detinentur, cum aut ex toto recessit accessio,aut si id non solet,certe lenita est, iamq́ue corpus tam integrum est, quàm maxime esse in eo genere ualetudinis solet,imbecillus homo iturus in balneum uitare debet,ne ante frigus aliquod experiatur. Vbi in balneum uenit,paulisper resistere,expeririq́ue num tempora astringantur,& an sudor aliquis oriatur. Illud si incidit,hoc non secutum est,inutile eo die balneum est,perungendus est is leniter, & auferendus est,uitãdumq́ue omni modo frigus, & abstinentia utẽdum. At si temporibus integris primum ibi, deinde alibi sudor incipit,fouendum os aqua calida,tum in solio desidendum est,atque ibi quoque uidendum,num sub primo contactu aquæ calidę summa cutis inhorrescat,quod uix tamen fieri potest,si priora recte cesserunt.certum id autem signum inutilis balnei est. Ante uero, an posteaquam in aquam calidam se demittat,aliquis perungi debeat,ex ratione ualetudinis suę cognoscat. Ferè tamen,nisi ubi nominatim, ut postea fiat,id præcipietur,moto sudore leuiter corpus perungendum, deinde in aquam calidam demittendum est.atque hic quoque habenda uirium ratio est. Neque committendum,ut per æstum anima deficiat,sed maturius is auferendus,curioseq́ue in uestimẽtis inuoluendus est. ut neque ad eum frigus aspiret, & ibi quoque antequam aliquid assumat,insudet. Fomenta quoque calida sunt milium,sal,harena,quodlibet eorum calefactum,& in linteum coniectum. Si minore ui opus est,etiam solum linteum. At si maiore, extincti titiones,inuolutiq́ue panniculi,& sic circundati. Quin etiam calido oleo replentur utriculi, & in uasa fictilia,ad similitudinem,quas lenticulas uocant,aqua conijcitur,& sal sicco linteo excipitur. demittiturq́ue in aquam bene calidam. tum super id membrum, quod fouendum est, collocatur, iuxtaq́ue igne ferramenta duo sunt capitulis paulo latioribus,alterumq́ue ex his demittitur in eum salem,& aqua super leuiter aspergitur.ubi frigere cœpit,ad ignem refertur,& idem in altero fit,deinde inuicẽ in utroque.inter quæ descendit salsus,& calidus succus,qui contractis aliquo morbo neruis opitulatur. His omnibus commune est digerere id quod,uel præcordia onerat,uel fauces strangulat,uel in aliquo membro nocet. Quando autem quoque utendum sit,in ipsis morborum generibus dicetur.

Qui cibi,potiones'ue,aut ualentis,aut mediæ,aut imbecillæ materiæ sint. Cap. XVII.

Cum de his dictum sit,quæ detrahendo iuuant,ad ea ueniendum est,quæ nos alunt, idest cibum,& potionem,hæc autem non omnium tantum morborum, sed etiam secundæ ualetudinis communia præsidia sunt. Pertinetq́ue ad rem omnium proprietates nosse. primum ut sani sciant quomodo his utantur. deinde ut exequentibus nobis morborum curationem,liceat species rerum,quæ assidue necessarię erunt, subijcere.neque necesse est subinde singulas eas nominare. Scire igitur oportet,omnia legumina,quæq́ue ex frumentis panificia sunt,generis ualentissimi esse. Id ualentissimum uoco,in quo plurimũ alimenti est, itẽ omne animal quadrupes domesticum,omnẽ grandẽ ferã,quales sunt caprę,ceruus,aper,onager,omnẽ grandem auem,quales sunt anser,& pauo,& grus,omnes belluas marinas,ex quibus cetos est, quæq́ue his pares sunt. Item mel,& caseum,quo minus mirum est,opus pistorium ualentissimũ esse,quod ex frumento,adipe,melle,caseo constat. In media uero materia numerari ex oleribus debere ea,quorum radices,uel bulbos assumimus. Ex quadrupedibus leporẽ,aues omnes à minimis ad phœnicopterũ. itẽ pisces omnes, qui salem non patiuntur,solidi'ue saliuntur. Imbecillissimam uero materiam esse omne olus, & quidquid

in cauliculo nascitur,qualis est cucurbita,& cucumis,& capparis,omnia poma,oleas,cocleas,itemque conchilia. Sed quamuis hæc ita discreta sunt,tamen etiam quæ sub eadem specie sunt, magna discrimina recipiunt,aliaque res alia,uel ualentior est,uel infirmior. Si quidē plus alimenti est in carne,quàm in ullo alio. Firmius est triticum quàm milium,id ipsum,quàm hordeum, & ex tritico firmissima filigo, deinde simila, deinde cui nihil ademptum est, quod αὐτόπυρον græci uocant, infirmior est. ex polline infirmissimus cibarius panis. Ex leguminibus uero ualentior faba,uel lenticula,quàm pisum. Ex oleribus ualentior rapa,napique,& omnes bulbi,in quibus cepam quoque,& allium numero,quàm pastinaca, uel quæ specialiter radicula appellatur. Item firmior brassica,& beta,& porrum,quàm lactuca , uel cucurbita,uel asparagus. At ex fructibus surculorum ualentiores uuæ, ficus, nuces, palmulæ , quàm quæ poma proprie nominantur. Atque ex his ipsis firmiora,quæ succosa,quàm quę fragilia sunt. Itemque ex his auibus,quæ in media specie sunt,ualentior ea quæ pedibus,quàm quæ uolatu magis nititur, & ex his quæ uolatu fidunt, firmiores sunt quæ grandiores aues,quàm quæ minutæ sunt,ut ficedula,& turdus, Atque eæ quoque , quæ in aqua degunt,leuiorem cibum præstant,quàm quæ natandi scientiam nō habent. Inter domesticas uero quadrupedes leuissima suilla est,grauissima bubula. Itemque ex feris quo maius quodque animal,eo robustior ex eo cibus est. Pisciumque eorum,qui ex media materia sunt,quibus maxime utimur,tamē grauissimi sunt, ex quibus salsamenta quoque fieri possunt,qualis lacertus est. deinde qui quamuis teneriores, tamen duri sunt,ut aurata,coruus,scarus,oculata,tum plani,post quos etiam leuiores lupi,muliique,& post hos omnes saxatiles. Neque uero in generibus rerum tantummodo discrimen est,sed etiam in ipsis,quod & ætate fit, & membro,& solo,& cœlo,& habitu. nam quadrupes animal omne si lactans est,minus alimenti præstat. Item quo tenerior pullus,cohortalis est. In piscibus quoque media ætas , quæ nondum summam magnitudinem impleuit. Deinde ex eodem sue ungulę,rostrum,aures,cerebellum. Ex agno,hedo'ue cum pectiolis totum caput aliquanto quàm cætera membra leuiora sunt,adeo ut in media materia poni possint. Ex auibus pectora,colla,alæ'ue recte infirmis annumerantur. Quod ad solum uero pertinet, frumentum quoque ualentius est collinum,quàm campestre. leuior piscis inter saxa editus,quàm in harena,leuior in harena,quàm in limo. Quo fit,ut ex stagno, uel lacu,uel flumine eadem genera grauiora sint. Leuiorque qui in alto,quàm qui in uado uixit. Omne etiam ferū animal domestico leuius,& quodcunque humido cœlo, quàm quod sicco natum est. Deinde eadem omnia pinguia,quàm macra,recentia, quàm salsa,noua, quàm uetusta plus alimenti habent. Tum res eadem magis alit iurulenta,quàm assa,magis assa,quàm elixa. Ouū durum ualentissimæ materiæ est,molle, uel sorbile, imbecillissimæ . Cum quæ panificia omnia firmissima sint,elota tamen quędam genera frumenti,ut alica,oriza,ptisana,uel ex iisdem facta sorbitio , uel pulticula. Et aqua quoque madens panis imbecillissimis annumerari potest. Ex potionibus uero quæcunque ex frumento facta est,itemque lac mulsum,defrutum,passum, uinum, aut dulce, aut uehemens, aut mustum, aut magnæ uetustatis,ualentissimi generis est. At acetum,& id uinum,quod paucorum annorum, uel austerum,uel lene est,in media materia est. Ideoque infirmis nunquam generis alterius dari debet. Aqua omnium imbecillissima est. firmiorque ex frumento potio est, quo firmius fuit ipsum frumentum. firmior ex eo uino,quod bono solo,quàm quod tenui,quodque temperato cœlo,quàm quod aut nimis humido, aut nimis sicco,nimiumque, aut frigido, aut calido natum est . Mulsum quo plus mellis habet, defrutum quo magis incoctū est,passum quo exficciore uua est,eo ualentius est. Aqua leuissima pluuialis est,deinde fontana,tum ex flumine,tum ex puteo,post hæc ex niue,aut glacie. grauior his ex lacu,grauissima ex palude. Facilis etiam,& necessaria cognitio est naturam eius requirentibus. nam leuis pondere apparet, & ex his quæ pondere pares sunt,eo melior quæque est,quo celerius, & calefit, & frigescit, quoque celerius ex ea legumina percoquuntur. fere uero sequitur,ut quo ualentior quæque materia est , eo minus facile concoquatur,sed si concocta est,plus alat. Itaque utendum est materiæ genere pro uiribus, modusque omnibus pro genere sumendus. Ergo imbecillis hominibus rebus infirmissimis opus est. mediocriter firmos media materia optime sustinet. & robustis apta,ualidissima est. Plus deinde aliquis assumere ex leuioribus potest,magis in his quæ ualentissima sunt,temperare sibi debet.

Quæ natura,ac proprietas cuiusq; rei sit,qua uescimur. Cap. XVIII.

Neque hæc solo discrimina sunt,sed etiam aliæ res boni succi,aliæ mali sunt,quas εὐχύλας,uel κακοχύλας græci uocant. Aliæ lenes,aliæ acres,aliæ crassiorem pituitam in nobis faciunt,aliæ tenuiorem, aliæ idoneæ sunt stomacho,aliæ alienæ sunt. Itemque aliæ inflant,aliæ ab hoc absunt. aliæ calefaciunt,aliæ refrigerant, aliæ facile in stomacho acescunt,aliæ non facile intus corrumpuntur. aliæ mouent aluū, aliæ supprimunt. aliæ citant urinam,aliæ tardant. Quædam somnum mouent , quædam sensus excitant . Quæ omnia ideo noscenda sunt,quoniam aliud aliter,uel corpori,uel ualetudini conuenit.

Quæ res boni succi sint. Cap. XIX.

Boni succi sunt triticum,filigo,alica,oriza,amilum. Item & lenes sunt,& stomacho aptę, & calefaciūt tragū,ptisana,lac,caseus mollis,omnis uenatio,omnes aues,quę ex media materia sunt. Ex maioribus quoque hę,quas supra nominauimus . Medij inter teneros,durosque pisces,ut mulus, & lupus,uerna,lactuca, urtica,malua,cucumis,cucurbita,ouum sorbile,portulaca,cochlæ, palmulæ. ex pomis quodcunque neque

acerbum,neque acidum est. Vinum dulce,uel lene,passum,defrutum,oleæ quę ex his duobus in alterutro seruatę sunt,uuluæ,rostra,trunculique. In summa,omnis pinguis caro,omnis glutinosa,omne iecur.

Quæ res mali succi sint. Cap. XX.

Mali uero succi sunt milium,panicum,hordeum,legumina,caro domestica permacra, omnisque caro salsa,omne salsamentum,garum,uetus caseus,cicer,radicula,rapa,napi, bulbi, brassica , magisque etiam cyma eius,asparagus,beta,cucumis,porrum,eruca,nasturcium, thymum, nepeta, satureia, hysopum, ruta, anethum,fœniculũ, cuminum, anesum,lapatium,sinapi,& allium,cepa,lienes,renes,intestina,pomũ quod cunque acidum,uel acerbum est,acetum,omnia acria,acida,acerba,oleum,pisces quoque saxatiles , omnes que qui ex tenerrimo genere sunt,aut hi qui rursus nimium duri,uirosique sunt, ut fere quos stagna,lacus,limosi'ue riui ferunt,qui'ue in nimiam magnitudinem excesserunt.

Quæ res lenes,que'ue acres sint. Cap. XXI.

Lenes autem sunt sorbitiones,pulticula,laganum,amilum,ptisana,pinguis caro,& quæcunque glutinosa est. Quod fere quidem in omni quæ domestica fit,præcipue tamen in ungulis,trunculisque suum, in pectiolis,capitulisque hedorum,& uitulorum,& agnorum,omnibusque cerebellis. Item si qui proprie bulbi nominantur,lac,defrutum,passum,nuclei pinei. Acria sunt omnia nimis austera,omnia acida,omnia salsa,& mel quidem quo melius est,eo magis. Item allium,cepa,eruca,ruta,nasturcium,cucumis,beta,brassica,asparagus,sinapi,radicula,intubus,ocymum,lactuca,maximaque olerum pars.

Quæ res crassiorem,quæ'ue tenuiorem pituitam faciunt. Cap. XXII.

Crassiorem autem pituitã faciunt oua sorbilia,alica,oriza,amilum,ptisana,lac,bulbi, omniaque fere glutinosa. Extenuant eandem omnia salsa,atque acria,& acida.

Quæ res stomacho idoneæ sunt. Cap. XXIII.

Stomacho autem aptissima sunt quæcunque austera sunt , etiam quæ acida sunt , quæque contacta sale modico sunt. Item panis sine fermento,& elota alica,uel oriza,uel ptisana,omnis auis,omnis uenatio, atque utraque,uel assa,uel elixa. Ex domesticis animalibus bubula. Si quid ex cæteris sumitur,macrum potius,quàm pingue. Ex sue ungulæ,rostra,aures,uuluæ,steriles que. Ex oleribus intubus,lactuca, pastinaca, cucurbita elixa,siser. Ex pomis cerasium,morum,sorbum,pirum fragile,quale crustuminum , uel neauianum est. Item pira,quæ reponuntur tarentina,atque signina . Malum orbiculatum, aut scaudianum , uel amerinum,uel cotoneum,uel punicum absinthium. Vuæ ex olla,molle ouum,palmulæ, nuclei pinei,oleę albæ ex dura muria,eædẽ aceto intinctæ,uel nigrę,quæ in arbore bene permaturuerunt,uel quæ in passo, defruto'ue seruatę sunt. Vinum austerum,licet iam asperum sit, item resinatum . Duri ex media materia pisces,ostrea,pectines,murices,purpuræ,cochleę,cibi,potionesque, uel frigidę, uel feruentes, absinthium.

Quæ res alienæ stomacho sunt. Cap. XXIIII.

Aliena uero stomacho sunt omnia tepida,omnia salsa,omnia iurulenta, prædulcia, omnia pinguia, sorbitio,panis,itemque,uel ex milio,uel ex hordeo, oleum, radices olerum, & quodcunque olus ex oleo, garo'ue estur,mel,mulsum,defrutum,passum,lac,omnis caseus,uua recens,ficus,& uiridis, & arida,legumina omnia,quęque inflare consueuerunt. item thymum,nepeta,satureia,hyssopum, nasturtium,lapatium, lapsanum,iuglandes. Ex his autem intelligi potest non quidquid boni succi est,protinus stomacho conuenire,neque quidquid stomacho conuenit,protinus boni succi esse.

Quæ inflant,aut inflationem leuant. Cap. XXV.

Inflant autẽ omnia fere legumina,omnia pinguia,omnia dulcia,omnia iurulenta,mustũ, atque etiã id uinũ,cui nihil adhuc ętatis accessit. Ex oleribus aliũ,cepa, brassica, omnesque radices excepto sisere , & pastinaca,bulbi,ficus etiã aridę,sed magis uirides,uuę recẽtes,nuces omnes exceptis nucleis pineis, lac, omnisque caseus,quidquid deinde subcrudum aliquis assumpsit. Minima inflatio fit ex uenatione, aucupio , piscibus,pomis,oleis,conchilijs,ouis,uel mollibus,uel sorbilibus,uino uetere. Fœniculum uero,& anetum inflationes etiam leuant.

Quæ res,aut calefaciunt,aut refrigerant. Cap. XXVI.

At calefaciunt piper , sal , caro omnis iurulenta , allium , cepa , ficus arida , salsamentum , uinum,& quo meracius est , eo magis . refrigerant olera , quorum crudi caules assumuntur , ut intubus, & lactuca.

& lactuca. Item coriandrum,cucumis,elixa cucurbita,beta,mora,cerasia,mala austera,pira fragilia,caro elixa,præcipueque acetum,siue cibus ex eo, siue potio assumitur.

Quæ res intus facile uitiantur,uel minime corrumpuntur. Cap. XXVII.

Facile autem intus corrumpuntur panis fermentatus, & quisquis alius, quàm ex tritico est, lac,mel, ideoque lactantia,atque omne pistorium opus,teneri pisces,ostrea,olera,caseus, & recens, & uetus, crassa, uel tenera caro,uinum dulce,mulsum,defrutum,passum,quidquid deinde,uel iurulentũ est,uel nimis dulce,uel nimis tenue. At minime intus uitiantur,panis sine fermento,aues, & eæ potius duriores, aurati pisces,neque solum aurata pura,aut scarus,sed etiam lolligo,locusta,polypus. Item bubula, omnisque dura caro,eademque aptior est si macra,si salsa est.omniaque salsamenta,cochleæ,murices,purpuræ, uinum austerum,uel resinatum.

Quæ res aluum mouent. Cap. XXVIII.

At aluum mouent panis fermentatus,magisque si cibarius,uel hordeaceus est. brassica, si sub cruda est lactuca,anethum,nasturcium,ocymum,urtica,portulaca,radicula,capparis,allium, cepa,malua, lapatiũ, beta,asparagus,cucurbita,cerasia,mora,uua,omnia mitia, ficus etiam arida, sed magis uiridis,uuæ recentes pingues,minutæ aues,cochleæ,garum,salsamenta,ostrea,pelorides,echini,musculi,& omnes fere conchulæ,maximeque ius earum,saxatiles,& omnes teneri pisces, sepiarum atramentũ, si qua caro assumitur pinguis,eadem uel iurulenta,uel elixa,aues quæ natant,mel crudum,lac,lactantia omnia,mulsum, uinum dulce,uel salsum,aqua,tenera omnia tepida,dulcia,pinguia,elixa iurulenta,salsa,diluta.

Quæ res aluum astringunt. Cap. XXIX.

Contra astringunt panis ex siligine,uel ex simila, magis si sine fermento est, magis etiam si ustus est, intẽditurque uis eius etiam si bis coquitur.pulticula uel ex halica,uel ex panico, uel ex milio. itemque ex ijsdem sorbitio,& magis si hæc ante fricta sunt.lenticula,cui uel beta,uel intubus,uel ambubeia,uel plantago adiecta est,magisque etiam si illa ante fricta est,per se etiam intubus,uel ex plantagine,uel ambubeia fricta,minuta olera,brassica bis decocta,dura oua,magisque si assa sunt,minutę aues,merula,palumbus,magisque si in posca decoctus est,graues quoque aues,quę magis currunt,quã uolant,lepus,caprea,iecur ex his, quę seuũ habent,maximeque bubulũ,ac seuũ ipsum,caseus,qui uehementior uetustate fit,uel ea mutatione quã in caseo transmarino uidemus,aut si recens est ex melle,mulsoue decoctus.Itẽ mel coctũ,pira immatura,sorba,magisque ea,quæ torminalia uocantur,mala cydonia,& punica,oleę,uel albę,uel permaturæ,myrta,palmulæ purpureæ,murices,uinum resinatũ,uel asperũ,itẽ meracum,acetũ mulsum quod inferbuit,item defrutũ,passum,aqua,uel tepida,uel pręfrigida dura, idest ea quæ tarde putrescit, ideoque pluuia potissimum,omnia dura,macra,austera,aspera,tosta,& in eadem carne,assa potius,quàm elixa.

Quæ res urinam mouent. Cap. XXX.

Vrinam autem mouent quęcunque in horto nascentia boni odoris sunt,ut apium,ruta , anethum, ocymum,menta,hyssopum,anesum,coriandrum,nasturcium,eruca,fœniculum. Præter hæc asparagus,capparis,nepeta,thymum,satureia,lapsanum,pastinaca, magisque agrestis,radicula,siser,cepa . Ex uenatione maxime lepus,uinum tenue,piper,& rotundum,& longum,sinapi,absinthium,nuclei pinei.

Quæ res somnum mouent,aut sensus excitant. Cap. XXXI.

Somno uero aptũ est papauer,lactuca,maximeque ęstiua,cuius cauliculus iã lacte repletus est,morũ, porrum. Sensus excitant nepeta,thymum,satureia,hyssopum,præcipueque puleium,ruta,& cepa.

Quæ res corpus,aut erodant, aut reprimant, aut refrigerent, aut calefaciant, aut durent, aut emolliant. Cap. XXXII.

Euocare uero materiã multa admodũ possunt.sed ea quę ex peregrinis medicamentis maxime constant,alijsque magis,quã quibus ratione uictus succurritur,opitulantur,in pręsentia differã. Ponã ea uero quę prompta,& his morbis de quibus protinus dicturus sum,apta,corpus erodunt,& sic eo quod mali est extrahunt. Habent autẽ hanc facultatẽ semina erucę, nasturcij, radiculę pręcipue tamen omnium sinapi, Salis quoque,& fici eadem uis est leniter uero simul,& reprimunt, & molliunt lana succida, uel aceto,uel uino , quo oleum adiectum est. contritæ palmulæ , furfures in salsa aqua , uel aceto decoctæ . At simul reprimunt , & refrigerant herba muralis , parthenium , uel perdicium appellant , serpillum , puleium, ocymum,herba sanguinalis,quam græci πολυγόνιον uocant,portulaca , papaueris folia, capreolique uitium, coriandri folia,hyoscyamum,muscus,siser,apium,solanum,quam ϛρύχνον græci uocant, brassicæ folia, intu-

bus,plantago,fœniculi femen,contrita pira,uel mala,pręcipueque cydonia,lenticula,aqua frigida maxime que pluuialis,uinum,acetum,& ex horum aliquo magis,madens,uel panis,uel farina,uel spongia,uel cinis, uel lana succida,uel etiam linteolum,creta cimolia,gypsum,melinum,myrteum,rosa,acerbum oleum,uerbenarum contusa cum teneris caulibus folia,cuius generis sunt olea,cupressus,myrtus,lentiscus, tamaris,ligustrum,rosa,rubus,laurus,hedera , punicum malum . Sine frigore autem reprimunt cocta mala cydonia, malicorium,aqua calida, in qua uerbenæ coctæ sunt,quas supra proposui, puluis , uel ex fece uini , uel ex myrti folijs,amarę nuces.Calefacit uero ex qualibet farina cataplasma,siue ex tritici,siue ex farris,siue hordei,siue erui,uel lolij,uel milij,uel panici,uel lenticulæ,uel fabæ,uel lupini,uel lini,uel fœni græci,ubi ea de ferbuit,calidaque imposita est. Valentior tamen ad id omnis farina est ex mulso,quàm ex aqua cocta. Pręterea cyprinum,irinum,medulla,adeps ex felle iuncta oleo,magisque si uetus est,sal nigrũ,git,piper,quinquefolium, fereque,quæ uehementer,& reprimunt,& refrigerant.Durant quæ calefaciunt,& digerunt,& emolliunt.Præcipueque ad emolliendum potest cataplasma ex lini,uel fœni græci semine. His autem omnibus,& simplicibus,& permixtis uarie medici utũtur , ut magis quid quisque persuaserit sibi appareat, quàm quid euidenter compererit.

LIBER TERTIVS.

De morborum generibus. Cap. I.

PROVISIS omnibus,quæ pertinent ad uniuersa genera morborum, ad singulorum curationes ueniam.Hos autẽ in duas species græci diuiserunt,aliosque ex his acutos, alios longos esse dixerunt.Idque,quoniam non semper eodem modo respondebant,eosdẽ alij inter acutos,alij inter longos retulerunt.Ex quo plura eorum genera esse manifestum est. Quidã enim breues utique sunt,qui cito,uel tollunt hominem,uel ipsi cito finiuntur. Quidam longi,sub quibus neque sanitas in propinquo,neque exitiũ est. Tertiumque genus eorũ est, qui modo acuti, modo longi sunt.idque non in febribus tantummodo,in quibus frequentissimum est, sed in alijs quoque fit. Atque etiam præter hos quartum est,quod neque acutum dici potest,quia non perimit, neque utique longum,quia si occurritur,facile sanatur.Ego cum de singulis dicam,qui cuiusque generis sit indicabo. diuidam autem omnes in eos,qui in totis corporibus consistere uidentur,& eos qui oriuntur in partibus.incipiam a prioribus pauca pręfatus de omnibus . In nullo quidem morbo minus fortuna sibi uendicare, quàm ars potest,utpote cum repugnante fortuna nihil medicina proficiat.magis tamen ignoscendum me dico est parum proficienti in acutis morbis,quàm in longis.Hic enim breue spatiũ est,intra quod,si quod auxilium nõ profuit,æger extinguitur.ibi & deliberationi,& mutationi remediorum tempus patet,adeo ut raro,si inter initia medicus accessit,obsequens æger sine illius uitio pereat.Longus tamen morbus cum penitus insedit,quod ad difficultatem pertinet, acuto par est. & acutus quidem quo uetustior est, longus autem quo recentior,eo facilius curatu. Alterum illud ignorari non oportet,quod non omnibus ægris eadem auxilia cõueniunt.ex quo incidit,ut alia,atque alia summi auctores quasi sola uendicarint, prout cuique cesserant.Opportet itaque ubi aliquid non respondit,non tanti putare auctorem, quanti ægrum, & experiri aliud,atque aliud,sic tamen,ut in acutis morbis cito mutetur,quod nihil prodest,in longis , quos tempus ut facit,sic etiam soluit,non statim condemnetur , si quid non statim profuit . minus uero remoueatur,si quid paulum saltem iuuat,quia profectus tempore expletur.

Quomodo morbi cognoscantur, & an increscant,an consistant,an minuantur, & qua ratione ab initio qui languere incipit,curari debeat. Cap. II.

Protinus autem inter initia scire facile est,quis acutus morbus,quis longus sit,non in his solis,in quibus semper ita se habet,sed in his quoque,in quibus uariat.Nam ubi sine intermissionibus accessiones , & dolores graues urgẽt,acutus morbus est. Vbi lenti dolores,lentæ'ue febres sunt,& spatia inter accessiones porriguntur,accedunt que ea signa,quæ in priore uolumine exposita sunt, longum hunc futurũ esse manifestum est. Videndum etiã est morbus,an increscat,an consistat,an minuatur,quia quędã remedia increscentibus morbis,plura inclinantibus conueniunt.eaque quę decrescentibus apta sunt, ubi acutus increscens urget,in remissionibus potius experienda sunt.Increscit autẽ morbus dũ grauiores dolores,accessiones que ueniunt,hæque & antequã proxime reuertũtur,& postea desinunt.Atque in longis quoque morbis etiam tales notas non habentibus,scire licet increscere,si somnus incertus est,si deterior cõcoctio, si fœdiores deiectiones,si tardior sensus,si pigrior mens,si percurrit corpus frigus, aut calor , si idẽ magis pallet. ea uero quæ contraria his sunt,decedentis eius notæ sunt . Præter hæc in acutis morbis serius æger alendus est,nec nisi iam inclinantis,ut primo dempta materia,impetum frangat.in longis maturius,ut sustinere spatium aduenturi mali possit . Ac si quando is non in toto corpore , sed in parte est , magis tamen ad rem pertinet uim totius corporis molliri , quàm proprie partes ægre sanentur . Multum etiam interest ab initio,quis recte curatus sit , an perperam . quia curatio minus his prodest , in quibus assidue frustra fuit . si quis temere habitus adhuc integris uiribus uiuit , admota curatione momento restituitur . Sed cum ab his cœperim,quæ notas quasdam futuræ aduersæ ualetudinis exhibent,curationum quoque prin

cipium

cipium ab animaduersione eiusdem temporis faciam. Igitur si quid ex his, quæ proposita sunt, incidit, omnium optima sunt quies, & abstinentia. Si quid bibendum, aqua. idque interdum uno die fieri satis est. Interdum si terrentia manent, biduo, proximeque abstinentiã sumendus est cibus exiguus, bibenda aqua, postera die etiam uinum. deinde inuicem alternis diebus, modo aqua, modo uinum, donec omnis causæ metus finiatur. Per hæc enim sæpe instans grauis morbus discutitur, plurimique falluntur, dum se primo die protinus sublaturos languorem, aut exercitatione, aut balneo, aut coacta deiectione, aut uomitu, aut sudationibus, aut uino sperant. non quo non interdum id incidat, aut non decipiat, sed quo sępius fallat, solaque abstinentia sine ullo periculo medeatur. cum præsertim etiam pro modo terroris moderari liceat, & si leuiora indicia fuerint, satis sit a' uino tãtum abstinere, quod subtractum plusquam, si cibo quid dematur, adiuuat. si paulo grauiora, satis sit non aquam tantum bibere, sed etiam cibo carnem subtrahere. interdum panis quoque minus, quàm pro consuetudine assumere, humidoque cibo esse contentũ, & olere potissimum. satisque sit, tum ex toto a' cibo, a' uino, ab omni motu corporis abstinere, cum uehemẽter notæ terruerunt. Neque dubium est, quin uix quisquam, qui non dissimulauit, sed per hæc mature morbo occurrit, ægrotet.

De febrium generibus. Cap. III.

Atque hæc quidem sanis facienda sunt tantum causam metuentibus. sequitur uero curatio febrium, quod & in toto corpore, & uulgare maxime morbi genus est. Ex his una quotidiana, altera tertiana, altera quartana est. Interdum etiam longiore circuitu quædam redeunt. sed id raro euenit. In prioribus & morbi sunt, & medicinæ. At quartanæ quidem simpliciores sunt, incipiunt fere' ab horrore, deinde calor erumpit, finitaque febre biduum integrum est. ita quarto die reuertitur. Tertianarum uero duo genera sunt, alterum eodem modo, quo quartana, & incipiens, & desinens, illo tantum interposito discrimine, quod unũ diem præstat integrum, tertio redit. Alterum longe perniciosius, quod tertio quidem die reuertitur, ex octo autem, & quadraginta horis fere' sex, & triginta per accessionem occupat, interdum etiã, uel minus, uel plus. neque ex toto in remissione desistit, sed tantũ leuius est. id genus plerique medici ἡμιτριταῖον appellant. quotidianæ uero uariæ sunt, & multiplices. Aliæ enim protinus a' calore incipiunt. alię a' frigore, alię ab horrore. Frigus uoco ubi extremæ partes membrorum inalgescunt, horrorem ubi totum corpus intremit. Rursus aliæ sic desinunt, ut ex toto sequatur integritas. aliæ sic, ut aliquantum quidem minuatur ex febre, nihilominus tamen quædam reliquiæ remaneant, donec altera accessio accedat, ac sæpe alię uix quidquam, aut nihil remittant, sed ita ut continuent. Deinde aliæ feruorem ingentem habent, aliæ tolerabilẽ, aliæ quotidie pares fiunt, aliæ impares. atque inuicem altero die leniores, altero uehementiores, alię tempore eodem postridie reuertuntur. aliæ uel serius, uel celerius, aliæ diem, noctemque accessionem, & decessionem implent, aliæ minus, aliæ plus, aliæ cum decedunt sudorem mouent, aliæ non mouent. atque aliàs per sudorem ad integritatem uenitur, aliàs corpus tantum imbecillius redditur. Accessiones etiam modo singulæ singulis diebus fiunt, modo binæ, plures'ue concurrunt. ex quo sępe euenit ut quotidie plures accessiones, remissionesque sint, sic tamen ut una quęque alicui priori respondeat. Interdum uero accessiones quoque confunduntur sic, ut neque notari tempora earum, neque spatia possint. Neque uerum est quod dicitur a' quibusdam, nullam febrem inordinatam esse, nisi aut ex uomica, aut ex inflammatione, aut ex ulcere. facilior enim semper curatio foret, si hoc uerum esset. Sed quod euidentes causæ faciunt, facere etiam abditæ possunt. neque de re, sed de uerbo controuersiam mouent. qui cum aliter, aliterque in eodem morbo febres accedant, non easdem inordinate redire, sed alias, aliasque subinde oriri dicunt. quod tamen ad curandi rationem nihil pertineret, etiam si uere diceretur. Tempora quoque remissionum modo liberalia, modo uix ulla sunt.

De curationum diuersis generibus. Cap. IIII.

Et febrium quidem ratio maxime talis est. Curationum uero diuersa genera sunt, prout auctores aliqui habent. Asclepiades officium esse medici dicit, ut tuto, ut celeriter, ut iocunde curet. id notum est. sed fere' periculosa esse nimium, & festinatio, & uoluptas solet. qua uero moderatione utendum sit, ut quantũ fieri potest, omnia ista contingant, prima semper habita salute in ipsis partibus curationum cõsiderandũ erit. & ante omnia quæritur, primis diebus æger qua ratione continendus sit. Antiqui medicamentis quibusdam datis, concoctionem moliebantur, eo quod cruditatem maxime horrebant, deinde eam materiam, quæ lędere uidebatur, ducẽdo sępius aluum subtrahebant. Asclepiades medicamẽta sustulit, aluũ non toties, sed fere' tamẽ in omni morbo subduxit. febre uero ipsa pręcipue se ad eius remediũ uti professus est. Conuellendas enim uires ęgri putauit, luce, uigilia, siti ingenti, sic, ut ne os quidẽ primis diebus elui sineret. Quo magis falluntur qui ꝑ omnia iocundã eius disciplinã esse contendunt, & is enim ulterioribus quidẽ diebus cubantis etiã luxurię subscripsit, primis uero tortoris uicẽ exhibuit. Ego autẽ medicamẽtorũ dari potiones, & aluũ duci nõ nisi raro debere concedo. & id nõ ideo tamẽ agendũ, ut ęgri uires conuellantur existimo, quoniã ex imbecillitate summũ periculũ est. minui ergo tantum materiam superantẽ oportet, quę naturaliter digeritur, ubi nihil noui accedit. Itaque abstinẽdus a' cibo primis diebus est, in luce habendus ęger, nisi infirmus interdiu est. quoniã corpus ista quoque digerit, isque cubare quã maximo conclaui

debet. Quod ad ſitim uero ſomnumque pertinet, moderandum eſt, ut interdiu uigilet, noctu, ſi poteſt, cõquieſcat. ac neque potet, neque nimium ſiti crucietur. Os etiam eius elui poteſt, ubi & ſiccũ eſt, & ipſi foetet. quamuis id tempus aptum potioni non eſt. Commodeque Eraſiſtratus dixit ſæpe inferiore parte humorem non requirente, os, & fauces requirere, neque ad rem male haberi ægrum pertinere. Ac primo quidem ſic tenendus eſt. Optimum uero medicamentum eſt, opportune cibus datus, qui quando primũ dari debeat, quæritur. Plerique ex antiquis tarde dabant, ſæpe quinto die, ſæpe ſexto. & id fortaſſe, uel in Aſia, uel in Aegypto cœli ratio patitur. Aſclepiades ubi ægrum triduo per omnia fatigarat, quarto die cibo deſtinabat. At Themiſon nuper non quando cœpiſſet febris, ſed quando deſiſſet, aut certe leuata eſſet, conſiderabat, & ab illo tempore expectato die tertio, ſi non acceſſerat febris, ſtatim, ſi acceſſerat, ubi ea, uel deſierat, uel ſi aſſidue inhærebat, ſi certe ſe inclinauerat, cibum dabat. Nihil autem horum utique perpetuum eſt. Nam poteſt primo die primus cibus dandus eſſe, poteſt ſecundo, poteſt tertio, poteſt non niſi quarto, aut quinto, poteſt poſt unam acceſſionem, poteſt poſt duas, poteſt poſt plures. Refert enim qualis morbus ſit, quale corpus, quale cœlum, quæ ætas, quod tempus anni. minimeque in rebus multum inter ſe differentibus quod intermittendum nõ eſt. perpetuum eſſe præceptum temporis poteſt. In morbo, qui plus uirium aufert, celerius cibus dandus eſt. itemque eo cœlo, quo magis digerit. Ob quam cauſam in Africa nullo die æger abſtineri recte uidetur. Maturius etiam puero, quàm iuueni. æſtate, quã hyeme dari debet. Vnum illud eſt, quod ſemper ubique ſeruandum eſt, ut ægri uires ſubinde aſſidens medicus inſpiciat, & quandiu ſupererunt, abſtinentia pugnet, ſi imbecilitatem uereri cœperit, cibo ſubueniat. Id enim eius officium eſt, ut ægrum neque ſuperuacua materia oneret, neque imbecillitatem fami prodat. Idque apud Eraſiſtratum quoque inuenio, qui quamuis parum docuit quando uenter, quando corpus ipſum exinaniretur, dicendo tamen hæc eſſe uiſenda, & tum cibum dandum, cum corpori deberetur, ſatis oſtendit dum uires ſupereſſent, dari non oportere, ne deficerent, conſulendum eſſe. Ex his autem intelligi poteſt ab uno medico multos non poſſe curari, eumque, ſi artifex eſt, idoneum eſſe, qui non multum ab ægro recedit, ſed qui quæſtui ſeruiunt, quoniam is maior ex populo eſt, libenter amplectuntur ea præcepta, quæ ſedulitatẽ non exigunt, ut in hac ipſa re. Facile eſt enim dies uel acceſſiones numerare his quoque, qui ægrum raro uident. ille aſſideat neceſſe eſt, qui, quod ſolum opus eſt, uiſurus eſt, quando nimis imbecillus futurus ſit, niſi cibum acceperit. In pluribus tamen ad initium cibi dies quartus aptiſſimus eſſe conſueuit. Eſt autem alia etiam de diebus ipſis dubitatio, quoniam antiqui potiſſimum impares ſequebantur, eoſque, tanquam tunc de ægris iudicaretur, κρισίμους nominabant. Hi erant dies tertius, quintus, ſeptimus, quartusdecimus, uigeſimus primus, ita ut ſumma potentia ſeptimo, deinde quartodecimo, deinde uni & uigeſimo daretur. Igitur ſic ægros nutriebant, ut dierum imparium acceſſiones expectarent. deinde poſtea cibum quaſi leuioribus acceſſionibus inſtantibus darent, adeo ut Hippocrates ſi alio die febris deſiſſet, recidiuam timere ſit ſolitus. Id Aſclepiades iure ut uanũ repudiauit. neque in ullo die quia par, imparue eſſet, his uel maius, uel minus periculum eſſe dixit. Interdum enim peiores dies pares fiunt, & opportunius poſt eorũ acceſſiones cibus datur. Nonnunquam etiam in ipſo morbo dierum ratio mutatur, fitque grauior, qui remiſſior eſſe conſueuerat. atque ipſe quartusdecimus par eſt, in quo eſſe magnam uim antiqui fatebãtur. Qui cum octauum primi naturam habere contenderent, ut ab eo ſecundus ſeptenarius numerus inciperet, ipſi ſibi repugnabant non octauum, neque decimum, neque duodecimum diem ſumendum, quaſi potentiorem. Plus enim tribuebant nono, & undecimo. Quod cum feciſſent ſine ulla probabili ratione, ab undecimo non ad tertiumdecimum, ſed ad quartumdecimum tranſibant. Eſt etiam apud Hippocratem ei, quẽ ſeptimus dies liberaturus ſit, quartum eſſe grauiſſimũ. Ita illo quoque auctore in die pari, & grauior febris eſſe poteſt, & certa futuri nota. Atque idem alio loco quartum quemque diem, ut in utrunque efficaciſſimum apprehendit, ideſt quartum, ſeptimum, undecimum, quartumdecimum, decimumſeptimum, in quo & ab impari ad paris rationem tranſit. & ne hoc quidem propoſitum cõſeruauit, cum à ſeptimo die undecimus non quartus, ſed quintus ſit. adeo apparet quacũque ratione ad numerum reſpeximus, nihil rationis ſub illo quidem auctore reperiri. Verum in his quidem antiquos tunc celebres admodum pythagorici numeri fefellerunt, cum hic quoque medicus non numerare dies debeat, ſed ipſas acceſſiones intueri, & ex his coniectare quando dandus cibus ſit. Illud autem magis ad rem pertinet ſcire, num oporteat dari cum iam bene uenæ conquieuerunt, aut etiam num manentibus reliquijs febris. Antiqui enim quàm integerrimis corporibus alimentum offerebant. Aſclepiades inclinata quidem febre, ſed adhuc tamẽ inhærente in quo unam rationem ſecutus eſt, non quo non ſit interdum maturius cibus dandus, ſi mature timetur altera acceſſio, ſed quo ſcilicet quàm ſaniſſimo dari debeat. Minus enim corrumpitur quod integro corpori infertur. Neque tamen uanum eſt quod Themiſoni uidebatur, ſi duabus horis integer futurus eſſet æger, ſatius eſſe tunc dare, ut ab integro corpore potiſſimum diduceretur. Nam ſi diduci tam celeriter poſſet, id eſſet optimum. Sed cum hoc breue tempus non præſtet, ſatius eſſe principia cibi à decedente febre, quàm reliquias ab incipiente excipi. ita ſi longius tempus ſecundum eſt, quam integerrimo dandus eſt, ſi breue, etiam antequam ex toto integer fiat. Quo loco uero integritas eſt, eodem eſt remiſſio, ſi qua maxime in febre continua poteſt eſſe. Atque hic quoque quæritur utrum tot horæ expectandæ ſint, quot febrem habuerunt. an ſatis ſit primam partem earum præteriri, ut ægris iocundius inſidat, quibus interdum non uacat. Tutiſſimum eſt autem ante totius acceſſionis tempus præterire. quamuis ubi longa febris fuit, poteſt indulgeri ægro maturius, dum tamen ante minime pars dimidia prætereatur. Idque non in ea ſola febre, de qua proxime dictum eſt, ſed in omnibus ita ſeruandum eſt.

De febrium

De febrium ſpeciebus, & ſingularum curationibus, & primo quando cibus febricitantibus dandus ſit. Cap. V.

Hæc magis per omnia genera febrium perpetua ſunt: nunc ad ſingulas earum ſpecies deſcendam. Igitur ſi ſemel tantum acceſſit, deinde deſijt: eaque uel ex inguine, uel ex laſſitudine, uel ex æſtu, alia'ue ſimili re fuit ſic. ut interior nulla cauſa metum fecerit: poſtero die cum tempus acceſſionis ita tranſijt, ut nihil mouerit: cibus dari poteſt. At ſi ex alto calor uenit: & grauitas uel capitis, uel præcordiorum ſecuta eſt: neque apparet quid corpus confuderit, quãuis unam acceſſionem ſecuta integritas eſt: tamen quia tertiana timeri poteſt, expectandus eſt dies tertius: & ubi acceſſionis tempus præterijt, cibus dãdus eſt, ſed exiguus, quia quartana, quoque timeri poteſt. Et die quarto demum: ſi corpus integrum eſt: eo cum fiducia utendum. Si uero poſtero, tertio'ue, aut quarto die ſecuta febris eſt: ſcire licet morbum eſſe. Sed tertianarũ, quartanarumque, quarum & certus circuitus eſt: & finis integer: & quia liberaliter quieta tempora ſunt expeditior ratio eſt. De quibus ſuo loco dicam. Nunc uero eas explicabo. quę quotidie urgent. Igitur tertio quoque die cibus ægro commodiſſime datur: ut alter febrem minuat: alter uiribus ſubueniat. Sed his dari debet ſi quotidiana febris eſt, quæ ex toto deſinat: ſimul atque corpus integrum factum eſt: ſi, quãuis non acceſſiones, febres tamen iunguntur: & quotidie quidem increſcunt: ſed ſine integritate tamen remittunt: cum corpus ita ſe habet, ut maior remiſſio non expectetur. Si altero die grauior: altero leuior acceſsio eſt poſt grauiorem. fere' uero grauiorem acceſſionem leuior nox ſequitur. quo fit ut grauiorem acceſſionem nox quoque triſtior antecedat. At ſi continuatur febris: neque leuior unquam fit: & dari cibum neceſſe eſt: quando dari debeat, magna quidem diſſenſio eſt. Quidam, quia fere' remiſſius matutinum tempus ægris eſt: tunc putant dandum. quod ſi reſpondet, non quia mane eſt: ſed quia remiſſior eſt æger: dari debet. Si uero ne tunc quidem ulla requies ægris eſt: hoc ipſo peius id tempus eſt: quod cum ſua natura melius eſſe debeat: morbi uitio non eſt: ſimulque inſequitur tempus meridianum: à quo cum omnis æger fere' peior fiat: timeri poteſt ne ille magis etiam quàm ex conſuetudine urgeatur. Igitur alij ueſpere tali ægro cibum dant. Sed cum eo tempore fere' peſſimi ſint, qui ægrotant: uerendum eſt: ne ſi quid tunc mouerimus: fiat aliquid aſperius. Ob hæc ad mediam noctem decurro: ideſt finito iam grauiſſimo tempore, eodemque longiſſime diſtante: ſecuturis uero ante lucanis horis, quibus omnes fere' maxime dormiunt: deinde matutino tempore, quod natura ſua leuiſſimum eſt. Si uero febres uagæ ſunt: quia uerendum eſt, ne cibum ſtatim ſubſequantur: quandocũque quis ex acceſsione leuatus eſt: hunc debet aſſumere. At ſi plures acceſſiones eodem die ueniunt: conſiderare oportet, pares ne per omnia ſint: quod uix fieri poteſt: an impares. Si per omnia pares ſunt: poſt eam potius acceſsionem cibus dari debet: quæ non inter meridiem, & ueſperũ deſinit. Si impares ſunt: conſiderandum eſt quo diſtent. Nam ſi altera grauior, altera leuior eſt: poſt grauiorem dari debet. ſi altera longior, altera breuior: poſt longiorem. ſi altera grauior, altera longior eſt: conſiderandum eſt utra magis affligat: illa ui, an hæc tempore: & poſt eam dandus eſt. Sed plane' plurimum intereſt: quantæ: qualeſque inter eas remiſſiones ſint. Nam ſi poſt alteram febrem motio manet: poſt alteram integrum corpus eſt: integro corpore cibo tempus aptius eſt. Si ſemper febricula manet: ſed alterum tamen longius tempus remiſsionis eſt: id potius eligendum eſt: adeo ut ubi acceſſiones continuatur, protinus inclinata priore dandus cibus ſit. Et enim perpetuum eſt, ad quod omne conſilium dirigi poteſt: cibum quàm maxime ſemper ab acceſſione futura reducere: & hoc ſaluo dare quàm integerrimo corpori. quod non inter duas tantum, ſed etiam inter plures acceſsiones ſeruabitur. Sed cum ſit aptiſimum tertio quoque die cibum dare: tamen ſi corpus infirmum eſt, quotidie dãdus eſt: multoque magis ſi continentes febres ſine remiſſione ſunt: quanto magis corpus affligunt, aut ſi duæ, plures'ue acceſsiones eodem die ueniunt. Quæ res efficit, ut & a' primo die protinus cibus dari quotidie debeat. Si protinus uenæ concidunt: & ſæpius eodem die, ſi inter plures acceſſiones ſubinde uis corpori deeſt. Illud tamen in his ſeruãdum eſt: ut poſt eas febres minus cibi detur, poſt quas, ſi per corpus liceret, omnino non daretur. Cum uero febris inſtet, incipiat, augeatur, conſiſtat, decedat, deinde in deceſſione conſiſtat, aut finiatur: ſcire licet optimum cibo tempus eſſe febre finita. deinde cum deceſſio eius conſiſtit. tertium ſi neceſſe eſt, quã documque decedit, cætera omnia periculoſa eſſe. Si tamen propter infirmitatem neceſsitas urget, ſatius eſſe, conſiſtente iam incremento febris, aliquid offerre: quàm increſcente. Satius eſſe inſtante, quàm incipiente: cum eo tamen ut nullo tempore is qui deficit, non ſit ſuſtinendus. Neque hercule ſatis eſt ipſas tantum febres medicum intueri: ſed etiam totius corporis habitum: & ad eum dirigere curationem, ſeu ſuperſunt uires, ſeu deſunt: ſeu quidam mali affectus interueniunt. Cum uero ſemper ægros ſecuros agere conueniat, ut corpore tantum, non etiam animo laborent: tum præcipue ubi cibum ſumpſerunt. Itaque ſi qua ſunt quæ exaſperatura eorum animos ſunt: optimum eſt eadem ægrotantium notitiæ ſubtrahere. ſi id fieri non poteſt: ſuſtinere tamen poſt cibum uſque ſomni tempus, & cum experrecti ſunt, tunc exponere.

Quando potiones febricitantibus dari expediat. Cap. VI.

Sed de cibo facilior quidem cum ægris ratio eſt: quorum ſæpe ſtomachus hunc reſpuit: etiam ſi mens concupiſcit. De potione uero ingens pugna eſt: eoque magis, quo maior febris eſt. Hæc enim ſi-

tim accendit,& tum maxime aquam exigit,cum illa periculosissima est. Sed docendus æger est ubi febris conquieuerit,protinus sitim quoque quieturam,longioremque accessionem fore,si quod ei datum fuerit alimentum.ita celerius eum desinere sitire qui non bibit. Necesse est tamen quanto facilius etiam sani famem,quàm sitim sustinent,tanto magis ægris in potione,quàm in cibo indulgere. Sed primo quidem die nullus humor dari debet, nisi subito sic uenæ conciderunt, ut cibus quoque dari debeat. Secundo uero, cæterisque etiã,quibus cibus non dabitur,tamen si magna sitis urgebit,potio dari potest. Ac ne illud quidem ab Heraclide Tarentino dictum ratione caret,ubi aut bilis ægrum,aut cruditas male habet, expedire quoque per modicas potiones misceri nouam materiam corruptæ. Illud uidendum est, ut qualia tempora cibo leguntur,talia potioni quoque,ubi sine illo datur,deligantur, aut cum ægrum dormire cupiemus. quod fere sitis prohibet. Satis autem conuenit,cum omnibus febricitantibus nimius humor alienus sit, tũ præcipue esse fœminis,quæ ex partu in febres inciderunt. Sed cum tempora cibo,potionique, febris & remissionis ratio det,non est expeditissimum scire,quando æger febricitet,quando melior sit, quando deficiat,sine quibus dispensari illa non possunt. Venis enim maxime credimus fallacissimæ rei, quia sæpe istæ leniores,celeriores'ue sunt,& ætate,& sexu,& corporum natura. Et plerunque satis sano corpore si stomachus infirmus est,nonnunquã etiã incipiente febre subeunt,& quiescunt,ut imbecillus is uideri possit, cui facile laturo grauis instat accessio. Contra sæpe eas concitat,& resoluit sol,balneum, & exercitatio,& metus,& ira,& quilibet alius animi affectus,adeo ut cum primum medicus uenit, solicitudo ægri dubitantis quomodo ille se habere uideatur,eas moueat. ob quam causam periti medici est, non protinus ut uenit apprehendere manu brachium. sed primum residere hilari uultu, percontarique quemadmodũ se habeat, & si quis eius metus est,eum probabili sermone lenire. tum deinde eius corpori manum admouere. quas uenas autem conspectus medici mouet,quã facile mille res turbant. Altera res est,cui credimus,calor ęque fallax. nã hic quoque excitatur ęstu,labore,somno,metu, solicitudine. Igitur intueri quidem omnia etiã ista oportet. sed his non omnia credere,ac protinus quidem scire non febricitare eum, cuius uenæ naturaliter ordinatæ sunt,teporque talis est. qualis esse sanis solet. Non protinus autem sub calore,motuque febrem se se concipere. sed ita si summa quoque arida inęqualiter cutis est,si calor,& in fronte est,& ex imis pręcordijs oritur. si spiritus ex naribus cum feruore prorumpit,si color,aut rubore, aut pallore nouo mutatus est,si oculi graues,& aut perficci,aut subhumidi sunt,si sudor cum fit,inæqualis est,si uenæ nõ ęquis interuallis mouentur. Ob quam causam medicus, neque in tenebris, neque a' capite ægri debet residere, sed illustri loco aduersus eum,ut omneis notas ex uultu quoque cubantis perspiciat. Vbi uero febris fuit atque decreuit,expectari oportet num tempora,partes'ue corporis aliæ paulum madescant,quæ sudorem uenturum esse testentur. ac siqua nota est,tunc demum dare potui calidam aquam, cuius salubris effectus est,si sudorem per omnia membra diffundit. Huius autem rei causa continere æger sub ueste satis multa manus debet,eademque crura,pedesque contegere,qua male plerique ægros in ipso impetu febris, pessimeque ubi ardens ea est,male habent. Si sudare corpus cœpit, linteum tepefacere oportet, paulatimque singula membra detergere. At ubi sudor omnis finitus est, aut si is non uenit, ubi quàm maxime potuit, idoneus esse cibo æger uidetur,sub ueste leniter ungendus est, tum detergendus, deinde ei cibus dandus Cibus autem febricitãtibus humidus est aptissimus,aut humori certe quàm proximus, utique ex materia. quàm leuissima,maximeque sorbitio. eaque,si magnæ febres fuerunt,quã tenuissima esse debet. Mel quoque despumatum huic recte adijcitur,quo corpus magis nutriatur,sed id,si stomachum offendit,superuacuum est,sicut ipsa quoque sorbitio. Dari uero in uicem eius potest,uel intrita ex aqua calida,uel alica elota. Si firmus est stomachus,& compressa aluus,ex aqua mulsa. si uel ille languet,uel hæc profluit,ex posca. Et primo quidem cibo id satis est. secundo uero aliquid adijci potest,ex eodem tamen genere materie,uel olus,uel conchilium,uel pomum. Et dum febres quidem increscunt,hic solus idoneus cibus est. Vbi uero aut desinunt,aut leuantur, semper quidem incipiendum est ab aliquo ex materia leuissima, adijciendum uero aliquid ex media,ratione habita subinde,& uirium hominis,& morbi. Ponendi uero ægro uarij cibi sicut Asclepiades præcepit,tum demum sunt,ubi fastidio urgetur,neque satis uires sufficiunt, ut paulum ex singulis degustando famẽ uitet. At si neque uis,neque cupiditas deest,nulla uarietate solicitandus ęger est,ne plus assumat,quàm concoquat. Neque uerum est,quod ab eo dicitur, facilius cõcoqui cibos uarios: eduntur enim facilius. ad concoctionem autem materiæ genus,& modus pertinent. Neque inter magnos dolores,ut neque increscente morbo tutum est,ægrum cibo impleri, sed ubi inclinata iam in melius ualetudo est. Sunt aliæ quoque obseruationes in febribus necessarię. atque id quoque uidendum est,quod quidam solum præcipiunt, an astrictum corpus sit,an profluat. quorum alterum strangulat quod continet, alterum digerit. nam si astrictum est,ducenda aluus est,mouenda urina, eliciendus omni modo sudor. In hoc genere morborum sanguinem etiam misisse,concussisse uehementibus gestationibus, corpus in lumine habuisse,imperasse famem,sitim,uigiliam prodest. Vtile est etiam ducere in balneum, prius demittere in solium,tum ungere,iterum ad solium redire,multaque aqua fouere inguina, interdum etiam oleum in solio cum aqua calida miscere,uti cibo rarius,& serius tenui,simplici,molli,calido,exiguo,maximeque oleribus,qualia sunt,lapatium,urtica,malua,uel iure etiam cõcharum,musculorum'ue,aut locustarum, neque danda caro nisi elixa ęst. At potio esse debet magis liberalis,& ante cibum, & post hunc, & cum hoc ultra quàm sitis coget. Poteritque a' balneo etiam pinguius,aut dulcius dari uinum. poterit semel, aut bis interponi græcum salsum. Contra uero si corpus profluet, sudor coercendus, quies adhibenda erit tenebris, somnoque,quandocunque uolet,utendum. nõ nisi leui gestatione corpus agitandum,& pro genere mali subueniendum.

subueniendum. Nam si uenter fluit, aut si stomachus non continet, ubi febris decreuit, liberaliter oportet aquam tepidam potui dare, & uomere cogere, nisi aut fauces, aut pręcordia, aut latus dolet, aut uetus morbus est. Si uero sudor exercet, duranda cutis est, uel nitro, uel sale, quæ cum oleo miscentur. At si leuius id uitium est, oleo corpus ungendum est. si uehementius, rosa, uel melino, uel myrteo, cui uinum austerum sit adiectum. Quisquis autem fluore æger est, cum uenit in balneum, prius ungendus, deinde in solium demittendus est. Si in cute uitium est, frigida quoque, quàm calida aqua melius utetur. Vbi ad cibum uentum est, dari debet is ualens, frigidus, siccus simplex, qui quam minime corrumpi possit, panis tostus, caro assa, uinum asperum, uel certe subausterum, si uenter profluit, calidum, si sudores nocent, uomitusque sunt, frigidum.

Quomodo pestilentes febres curari debeant. Cap. VII.

Desiderat etiam propriam animaduersionem in febribus pestilentiæ casus. In hac minime utile est, aut, fame, aut medicamentis uti, aut ducere aluum. Si uires sinunt, sanguinem mittere optimum est, præcipueque si cum dolore febris est. Si id parum tutum est, ubi febris, aut tenuata est, aut leuata est, uomitu pectus purgare. Sed in hoc maturius, quàm in alijs morbis ducere in balneum opus est, uinum calidum, & meracius dare, & omnia glutinosa. inter quæ quoque carnem generis eiusdem. Nam quo celerius eiusmodi tempestates corripiũt, eo maturius auxilia, etiam cum quadam temeritate rapienda sunt. Quod si puer est, qui laborat, neque tantum robur eius est, ut sanguis mitti possit, siti ei utendum est, ducenda aluus, uel aqua, uel ptisanæ cremore, tum demum is leuibus cibis nutriendus. Et ex toto non sic pueri ut uiri curari debent. Ergo, ut in alio quoque genere morborum parcius in his agendum est. Non facile sanguinem mittere, non facile ducere aluum, non cruciare uigilia, fame'ue, aut nimia siti, conuenit. Vomitus post febrem eliciendus est. deinde dandus cibus ex leuissimis, tum is dormiat, postero quoque die si febris manet, abstineatur. Tertio ad similem cibum redeat. Dandaque opera est quantum fieri potest, ut inter opportunam abstinẽtiam cibosque opportunos, omissis cæteris, nutriatur. Si uero ardens febris extorret, nulla medicamenti danda potio est, sed in ipsis accessionibus oleo, & aqua refrigerandus est, quæ miscenda manu sunt, donec albescant, & conclaui tenendus, quo multum, & purum aerem trahere possit, neque multis uestimentis strangolandus, sed admodum leuibus tantum uelandus est. Possunt etiam super stomachum imponi folia uitis in aqua frigida tincta. Ac ne siti quidem nimia uexandus est. alendus maturius est, idest a die tertio, & ante cibum. isdem perungendus. Si pituita in stomacho coijt, inclinata iam accessione uomere cogendus est, & tunc dandum frigidum olus, aut pomum ex his, quæ stomacho conueniunt. Si siccus manet stomachus, protinus, uel ptisanę, uel alicæ, uel orizæ cremor dandus est, cum quo recens adeps cocta sit. Cum uero in summo incremento morbus est, utique non ante diem quartum magua siti antecedente, frigida aqua copiose præstanda est, ut bibat etiam ultra facietatem, & cum iam uenter, & præcordia ultra modum repleta, satisque refrigerata sunt, uomere debet. Quidam ne uomitum quidem exigunt, sed ipsa aqua frigida, tantum ad satietatem data, pro medicamento utuntur. Vbi utrumlibet factum est, multa ueste operiendus est, & collocandus ut dormiat. Fereque post longam sitim, & uigiliam, post multam satietatem, post infractum calorem, plenus somnus uenit, per quem ingens sudor effunditur. idque præsentissimum auxilium est. Sed in his tamen, in quibus præter ardorem nulli dolores, nullus præcordiorum tumor, nihil prohibens, uel in thorace, uel in pulmone, uel in faucibus, non ulcus, nõ deiectio, non profluuiũ alui fuit. Siquis autem in eiusmodi febre leuiter tussit, is neque uehementi siti conflictatur, neque bibere aquam frigidam debet, sed eo modo curandus est quo in cæteris febribus præcipitur.

Curatio semitertianæ febris, quæ hemitritæos dicitur. Cap. VIII.

At ubi id genus tertianæ est, quod ἡμιτριταῖον medici appellant, magna cura opus est, ne id fallat. Habet enim plerunque frequentiores accessiones, decessionesque, ut aliud morbi genus uideri possit, porrigitque febris inter horas uigintiquatuor, & triginta sex, ut quod idem ęst, non idem esse uideatur. Et magnopere necessarium est, neque dari cibum, nisi in ea remissione, quæ uera est, & ubi ea uenit, protinus dari, plurimique sub alterutro curantis errore subito moriũtur. ac nisi magnopere aliqua res prohibet, inter initia sanguis mitti debet, tum dari cibus, qui neque incitet febrem, & tamen longũ eius spatium sustineat.

Curatio lentarum febrium. Cap. IX.

Nonnunquam etiam lentæ febres sine ulla remissione corpus tenent, ac neque cibo, neque ulli remedio locus est. In hoc casu medici cura esse debet, ut morbum mutet. Fortasse enim curationi opportunior fiet. Sæpe igitur ex aqua frigida, cui oleum sit adiectum, corpus eius pertractandum est. quoniam interdum sic euenit, ut horror oriatur, & fiat initium quoddam noui motus, exque eo cum magis corpus incaluit, sequatur etiam remissio. In his frictio quoque ex oleo, & sale salubris uidetur. at si diu frigus est, & torpor, & iactatio corporis, non alienum est in ipsa febre dare mulsi tres, aut quatuor cyathos, uel cum cibo uinum bene dilutum. Intenditur enim sæpe ex eo febris, & maior ortus calor, simul & priora mala tollit, & spem remissionis in ea curatione ostendit. Neque hercule ista curatio noua est, qua nunc quidam

traditos sibi ægros,qui sub cautioribus medicis trahebantur,interdum contrarijs remedijs sanant.si quidẽ apud antiquos quoque ante Erophilum,& Erasistratum,maximeque post Hippocratem,fuit Petro quidam,qui febricitantem hominem ubi acceperat,multis uestimentis operiebat,ut simul calorem ingentem, sitimque excitaret.Deinde ubi paulum remitti cœperat febris,aquam frigidam potui dabat,ac si mouerat sudorem,explicuisse se ægrum iudicabat.si non mouerat,plus etiam aquæ frigidæ ingerebat, & tum uomere cogebat.Si alterutro modo febre liberauerat,protinus suillam assam,& uinum homini dabat. Si nõ liberauerat,decoquebat aquam sale adiecto, eamque bibere cogebat, ut mouendo uentrem purgaret. & intra hæc omnis eius medicina erat.eaque non minus grata fuit his, quos Hippocratis successores non refecerant,quàm nunc est his,quos Erophili,uel Erasistrati æmuli diu tractos non expedierunt.Neque ideo tamen non est temeraria ista medicina,quia plures,si protinus à principijs excepit,interemit.Sed cum eadem omnibus conuenire non possint,fere quos ratio non restituit,temeritas adiuuat. Ideoque eiusmodi medici melius alienos ægros, quam suos nutriunt. Sed est circunspecti quoque hominis, & nouare interdum, & augere morbum,& febres accendere, quia curationem, ubi id quod est, non recipit, potest recipere id, quod futurum est.

Remedia in febribus ad capitis dolorem, & præcordiorum inflammationem, & ariditatem,& scabritiem linguæ. Cap. X.

Considerandum etiam est febres ne solæ sint,an alia his quoque mala accedant.idest num caput doleat,num lingua aspera,num præcordia intenta sint.Si capitis dolores sunt, rosam cum aceto miscere oportet,& in id ingerere,deinde habere duo pittacia, quæ latitudinem frontis, longitudinemque æquent. Ex his inuicem alterum in aceto,& rosa habere, alterum in fronte, aut intinctam ijsdem lanam succidam imponere.Si acetum offendit,pura rosa utendum est.Si rosa ipsa lædit,oleo acerbo. si ista parum iuuant, teri potest,uel iris arida,uel nuces amaræ,uel quælibet herba ex refrigerantibus. Quorum quidlibet ex aceto impositum dolorem minuit,sed magis aliud in alio.Iuuat etiam panis cum papauere iniectus, uel cum rosa,cerussa,spuma'ue argenti.Olfacere quoque,uel serpillum,uel anethum non alienum est.At si in prę-cordijs inflammatio,& dolor est, primo super imponenda sunt cataplasmata reprimentia, ne si calidiora fuerint,plus eo materiæ concurrat.Deinde ubi prima inflammatio se remisit,tunc demum ad calida,& humida ueniendum est,ut ea quæ remanserint,discutiant.Notæ uero inflammationis sunt quatuor, rubor, & tumor cum calore,& dolore.Quo magis errauit Erasistratus,qui febrem nullã sine hac esse dixit. Ergo si sine inflammatione dolor est,nihil imponendum est. Hunc enim statim ipsa febris soluit. At si neque inflammatio,neque febris,sed tantum præcordiorum dolor est,protinus calidis,& siccis fomentis uti licet. Si uero lingua sicca est,& scabra,detergẽda primũ penicillo est ex aqua calida. deinde ungẽda mixtis inter se rosa,& melle.Mel purgat,rosa reprimit, simulque siccescere non sinit. At si scabra non est, sed arida, ubi penicillo detersa est,ungi rosa debet,cui ceræ sit paulum adiectum.

Remedia contra frigus,quod febrem præcedit. Cap. XI.

Solet etiam ante febres esse frigus,idque uel molestissimũ morbi genus est. Vbi id expectatur,omni potione prohibendus æger est.hæc enim paulo ante data multum mali adijcit. Item maturius ueste multa tegendus est.admouenda partibus his,pro quibus metuimus,sicca & calida fomenta,sic,ne statim uehementissimi calores incipiant,sed paulatim accrescant.Perfricandę quoque eæ partes manibus unctis ex uetere oleo sunt, eique adijciendum aliquid ex calefacientibus. Contentique medici quidam una frictione etiam ex quolibet oleo sunt.In harum febrium remissionibus nonnulli tres,aut quatuor sorbitionis cyathos etiamnum ultra manente febre dant.deinde ea bene finita reficiunt stomachum cibo frigido,& leni. Ego tum hoc puto tentandum,cum parum cibus semel,& post febrem datus prodest.sed curiose perspiciendum est,ne tempus remissionis decipiat. Sæpe enim in hoc quoque genere ualetudinis iam minui febris uidetur,& rursus intenditur.itaque ei remissioni credendum est,quæ etiam immoratur,& iactationẽ, fœtoremque quendam oris,quem ὄζειν græci uocant,minuit.Illud satis conuenit,si quotidie pares accessiones sunt,quotidie paruum cibum dãdum.si impares,post grauiorem cibum,post leuiorem, aquã mulsam.

Curatio horroris in febribus. Cap. XII.

Horror autem eas fere febres antecedit,quæ certum habent circuitum,& ex toto remittuntur.Ideoque tutissimæ sunt,maximeque curationes admittunt.Nam ubi incerta tempora sunt,neque alui ductio, neque balneum,neque uinum,neque medicamentum aliud recte datur. incertum est enim quando febris uentura sit,ita fieri potest,ut si subito uenerit,summa in eo pernicies sit, quod auxilij causa sit inuentum. Nihilque aliud fieri potest,quàm uti primis diebus bene abstineatur æger. deinde sub decessu febris eius, quæ grauissima est,cibum sumat.at ubi certus circuitus est,facilius omnia illa tentantur, quia facilius proponere nobis,& accessionum,& decessionum uices possumus.In his autem cum ueterauerunt,utilis famis non est. Primis tantummodo diebus ea pugnandum est,deinde diuidenda curatio est,& ante horror, tum febris discutiẽda.Igitur cum primum aliquis inhorruit,& ex horrore incaluit, dare ei oportet potui tepi-

dam

dam aquam subsalsam, & uomere eum cogere. nam fere talis horror ab his oritur, quæ biliosa in stomacho resederunt. idem faciendum est, si proximo quoque circuitu æque cessit, sæpe enim sic discutitur. iam que quod genus febris sit, scire licet. itaque sub expectatione proxime accessionis, quæ instare tertia potest, deducendus in balneum est, dandaque opera est, ut per tempus horroris in solio sit. si ibi quoque senserit, nihilominus idem sub expectatione accessionis quartæ faciat. si quidem eo quoque modo sæpe id discutitur. si nec balneum quidem profuit, ante accessionem alium edat, aut bibat calidam aquam cum pipere, si quidem ea quoque assumpta calorem mouent, qui horrorem non admittit. Deinde eo modo quo in frigore præceptum est, antequàm inhorrescere possit, operiatur. Fomentisque protinus ualidioribus totum corpus circundare conuenit, maximæque inuolutis extinctis testis, & titionibus. Si nihilominus horror perruperit, multo oleo calefacto inter ipsa uestimenta, perfundatur, cui æque ex calefacientibus aliquid sit adiectum. adhibeaturque frictio quantam is sustinere poterit, maximeque in manibus. & pedibus, & spiritum ipse contineat. neque desistendum est etiam si horror est. Sæpe enim pertinacia iuuantis malum corporis uincit. Si quid euomuit, danda aqua tepida, iterumque uomere cogendus est, utendumque eisdem est, donec horror finiatur. Sed pręter hęc, ducenda aluus est, si tardius horror quiescit, si quidem id quoque exonerato corpori prodest. Vltima quoque post hæc auxilia sunt gestatio, & frictio. Cibus autē in eiusmodi morbis maxime dandus est, qui mollem aluum præstet. Caro glutinosa, uinum cum dabitur, austerum.

Curatio quotidianæ febris. Cap. XIII.

Hæc ad omnes circuitus febrium pertinent. discernendæ tamen singulę sunt, sicut rationem habent dissimilem. si quotidiana est, triduo primo magnopere abstinere oportet, tum cibis altero quoque die uti. Si res inueterauerit, post febrem experiri balneum, & uinum, magisque si horrore sublato hæc superest.

Curatio tertianæ febris. Cap. XIIII.

Si tertiana uero, quę ex toto intermittit, aut quartana est, medijs diebus, & ambulationibus uti oportet, alijsque exercitationibus, & unctionibus. quidam ex antiquioribus medicis Cleophantus in hoc genere morborum multo ante accessionem caput ægri multa calida aqua perfundebat, deinde uinum dabat. quod quamuis pleraque eius uiri præcepta secutus est Asclepiades, recte tamen præterijt. Est enim anceps ipse, si tertiana febris est, tertio die post accessionem dicit aluum duci oportere. quinto post horrorem uomitum elicere. deinde post febrem, sicuti illi mos erat, adhuc calidis dare cibum, & uinum. sexto die in lectulo detineri. sic enim fore ne septimo die febris accedat. Id sæpe fieri posse uerisimile est. Tutius tamen est, ut hoc ipso ordine utamur tria remedia, uomitus, alui ductionis, uini potus per triduum, idest die tertio & quinto, & septimo tentare. nec uinum nisi post accessionem die septimo bibat. Si uero primis diebus discussus morbus non est, inciditque in uetustatem, quo die febris expectabitur, in lectulo se cōtineat, post febrem perfricetur, tum cibo assumpto bibat aquam. postero die, quo cibo uacat, & ab exercitatione, unctioneque aqua tantum contentus conquiescat. Et id quidem optimum est. Si uero imbecillitas urgebit, & post febrem uinum, & medio die paulum cibi debebit assumere.

Curatio quartanæ febris. Cap. XV.

Eadem in quartana facienda sunt. Sed cum hęc tarde admodum finiatur, nisi primis diebus discussa est, diligentius ab initio præcipiendum est, quid in ea debeat fieri. Igitur si cui cum horrore febris accessit, eaque desijt, eodem die, & postero, tertioque continere se debet, & aquam tantummodo calidam primo die post febrem sumere, biduo proximo quantum fieri potest ne hanc quidem. si quarto die cum horrore febris reuertitur, uomere sicut ante pręceptum est, deinde post febrem modicum cibum sumere, uini quadrantem. Postero, tertioque die abstinere, aqua tantummodo calida, si sitiet, assumpta, septimo die balneo frigus præuenire, abstinere, continere se debet, & aqua tantummodo calida si sitiet, ac tum ita nono die balneo frigus pręuenire, si febris redierit, ducere aluum. ubi ex eo corpus conquieuerit, inunctione uehementer perfricari, eodem modo sumere cibum, & uinum, biduo proximo se abstinere frictione seruata. decimo die rursus balneum experiri, & si postea febris accessit, æque perfricari. uinum copiosius bibere. ac si proximum est quies tot dierum, ut abstinentia cum cæteris quæ præcipiuntur, febrem tollant. Si uero nihilominus remanet, aliud ex toto sequendum est curationis genus, idque agendū, ut quod diu sustinendum est, corpus facile sustineat. Quo minus etiam curatio probari Heraclidis Tarentini debet, qui primis diebus ducendam aluum, deinde abstinendum usque in septimum diem dixit. Quod ut sustinere aliquis possit, tamen etiam febre liberatus, uix refectioni ualebit. adeo si febris sæpius accesserit, concidet. Igitur si tertiodecimo die morbus remanebit, balneum neque ante febrem, neque post eam tentandum erit, nisi interdum iam horrore discusso. Horror ipse per eadem, quæ supra pręscripta sunt, expugnandus. Deinde post febrem oportebit ungi, & uehementer perfricari, cibum, & ualidum, & fortiter assumere. uino uti quantum libebit. postero die cum satis quieuerit, ambulare, exerceri, ungi, perfricari fortiter, cibum accipere sine uino, tertio die abstinere. quo die uero febrē expectabit, ante surgere, & exerceri, dareque operam

non oportet,ut in ipſam exercitationem tempus febris incurrat.ſic enim ſæpe illa diſcutitur. At ſi in ope re occupauit,tum demum ſe recipere.In eiuſmodi ualetudine medicamenta ſunt,oleum,frictio, exercitatio,cibus,uinum.Si uenter aſtrictus eſt,ſoluendus eſt.Sed hæc facile ualidiores faciunt.ſi imbecillitas occu pauit,pro exercitatione geſtatio eſt.Si ne hanc quidem ſuſtinet, adhibenda tamen frictio eſt. ſi hæc quoque uehemens onerat, intra quietem, & unctionem, & cibum ſiſtendum eſt, dandaq́ne opera eſt, ne qua cruditas in quotidianam id malum uertat . Nam quartana neminem iugulat. ſed ſi ex ea facta quotidiana eſt,in malis æger eſt.Quod tamen niſi culpa,uel ægri,uel curantis nunquam fit.

Curatio duarum quartanarum. Cap. XVI.

At ſi duæ quartanæ ſunt,neque hæ,quas propoſui,exercitationes adhiberi poſſunt,aut ex toto quie ſcere opus eſt,aut ſi id difficile eſt,leuiter ambulare,conſidere diligenter inuolutis pedibus,& capite. Quo ties febris acceſſit,& deſijt,cibum modicum ſumere,& uinum.reliquo tempore niſi imbecillitas urget,abſtinere.Aut ſi duæ febres pene' iunguntur,poſt utranque cibum ſumere.deinde uacuo tempore,& moue ri aliquid,& poſt unctionem cibo uti.Cum uero uetus quartana raro,niſi uere ſoluatur, utique eo tempo re attendendum eſt ne quid fiat,quod ualetudinem impediat. Prodeſtq́ue in uetere quartana mutare ſub inde uictus genus,a' uino ad aquam,ab aqua ad uinum,a' lenibus cibis ad acres,ab acribus ad lenes tranſire, eſſe radicem,deinde uomere,iure'ue pulli gallinacei uentrem reſoluere, oleum ad frictiones adijcere, calefa cientia ante acceſſionem ſorbere,uel aceti cyathos duos, uel unum ſinapis cum tribus græci uini ſalſi, uel mixta paribus portionibus,& in aqua diluta,piper,caſtoreum,laſer,myrram.per hæc enim ſimiliaq́ue cor pus agitandum eſt,ut moueatur ex eo ſtatu quo detinetur.Si febris quieuit,diu meminiſſe eius diei cõue nit,eoq́ue uitare frigus, calorem,cruditatem,laſſitudinem. Facile enim reuertitur, niſi a' ſano quoque aliquandiu timetur.

Curatio quotidianæ febris,quæ ex quartana facta ſit. Cap. XVII.

At ſi ex quartana quotidiana facta eſt,cum id uitio inciderit,per biduum abſtinere oportet . frictione uti,aquam tantummodo ueſperi potui dare.tertio die ſæpe fit ne febris accedat. ſed ſiue fuit, ſiue non fuit,cibus poſt acceſſionis tempus eſt dandus.at ſi manet,per biduum abſtinentia, quanta maxime imperari corpori poteſt,fricatione quotidie utendum eſt.

De tribus inſaniæ generibus,& primo de eius curatione,quæ à græcis phrenitis dicitur. Cap. XVIII.

Et febrium quidem ratio expoſita eſt.ſuperſunt uero alij corporis affectus, qui huic ſuperueniunt. ex quibus eos,qui certis partibus aſſignari nõ poſſunt.protinus iungam.Incipiam ab inſania,primamq́ue huius ipſius partem agrediar, quæ & acuta,& in febre eſt, græci φρενῖτιν appellant . Illud ante omnia ſcire oportet,interdum in acceſſione ægros deſipere,& loqui aliena. Quod non quidem leue eſt,neque incidere poteſt,niſi in febre uehementi,non tamen æque peſtiferum eſt. Nam plerunque breue eſſe conſueuit, leuatoq́ue acceſſionis impetu protinus mens redit.Neque id genus morbi remedium aliud deſiderat,quã quod in curanda febre prçceptum eſt.Phrenitis uero tum demum eſt, cum cõtinua dementia eſſe incipit, aut cum æger quamuis adhuc ſapiat,tamen quaſdã uanas imagines accipit.perfecta eſt ubi mens illis imaginibus addicta eſt.Eius autem plura genera ſunt,ſi quidem ex phreniticis alij hilares,alij triſtes ſunt,alij fa cilius continentur,& intra uerba deſipiunt.alij conſurgunt,& uiolenter quædam manu faciunt.atque ex his ipſis alij nihil niſi impetu peccant , alij etiam artes adhibent , ſummamq́ue ſpem ſanitatis in captandis maiorum operum occaſionibus præbent,ſed exitu deprehenduntur. Ex his autem eos qui intra uerba de ſipiunt,aut leuiter etiam manu peccant,onerare aſperioribus coercitionibus ſuperuacuum eſt . Eos uero qui uiolentius ſe gerunt,uincire conuenit,ne uel alteri,uel ſibi noceant . Neque credendum eſt ſi uinctus aliquis dum leuari uinculis cupit,ſanum iam ſe fingat,quamuis prudenter,& miſerabiliter loquatur,quoniam is dolus inſanientis eſt.Fere' uero antiqui tales ægros in tenebris habebant, eo quod eis contrarium eſſe exterreri,& ad quietem animi tenebras ipſas conferre aliquid iudicabant. At Aſclepiades tanquam te nebris ipſis terrentibus in lumine habendos eſſe dixit,neutrnm tamen perpetuum eſt : alium enim lux, alium tenebræ magis turbant.reperiunturq́ue in quibus nullum diſcrimen deprehendi , uel hoc , uel illo modo poſſit.Optimum itaque eſt utrunque experiri,& habere eum,qui tenebras horret,in luce,eum qui lucem,in tenebris.At ubi nullum tale diſcrimen eſt,æger ſi uires habet,loco lucido, ſi non habet , obſcuro continendus eſt.Remedia uero adhibere ubi maxime furor urget, ſuperuacuũ eſt. ſimul enim febris quo que increſcit.itaque tum nihil niſi continendus æger eſt . Vbi uero res patitur, feſtinanter ſubueniendũ eſt. Aſclepiades perinde eſſe dixit his ſanguinem mitti,ac ſi trucidentur,rationem hanc ſecutus,quòd neque inſania eſſet, niſi febre intenta, neque ſanguis niſi in remiſſione eius recte mitteretur . Sed ipſe in his ſomnum multa frictione quęſiuit,cum & intentio febris ſomnum impediat,& frictio non niſi in remiſſio ne eius utilis ſit.Itaque hoc quoque auxilium debuit præterire.Quid igitur eſt? Multa in præcipiti periculo recte fiunt aliàs omittenda.& continuata quoque febris habet tempora,quibus & ſi non remittit,nõ tamen creſcit.Eſtque hoc ut non optimum,ſic tamen ſecundum remedij tempus . Quod ſi uires ægri patiuntur,

tiuntur,ſanguis quoque mitti debet. Nec minus deliberari poteſt an aluus ducenda ſit. tum interpoſito die conuenit caput ad cutem tondere,deinde aqua fouere.in aqua uerbenæ aliquæ decoctæ ſint,uel ex reprimentibus,aut prius fouere,deinde tondere,& iterum fouere,ac nouiſſime roſa caput, nareſque implere,offerre etiam naribus rutam ex aceto contritam, mouere ſternutamenta medicamẽtis in id efficacibus. Quæ tamen facienda ſunt in his,quibus uires non deſunt. Si uero imbecillitas eſt, roſa tantum caput adiecto ſerpillo,ſimilique aliquo madefaciendum eſt. Vtiles etiam in quibuſcunque uiribus herbæ duæ ſunt, ſolanum,& muralis, ſimul ex utraque ſucco expreſſo caput impleatur. cum ſe febris remiſerit, frictione utendum eſt.parcius tamen in his,qui nimis hilares,quàm in his qui nimis triſtes ſunt. Aduerſus omnium autem ſic inſanientium animos,gerere ſe pro cuiuſque natura neceſſarium eſt. Quorundã enim uani metus leuandi ſunt,ſicut in homine prædiuite famem timente incidit, cui ſubinde falſæ hæreditates nunciabantur. Quorundam audacia coercenda eſt, ſicut in his fit, in quibus continendis plagæ quoque adhibentur. Quorundam etiam intempeſtiuus riſus,& obiurgatione,& minis prohibendus eſt. Quorundam diſcutiendæ triſtes cogitationes,ad quod ſymphoniæ,& cymbala,ſtrepituſque proficiunt. Sæpius tamen aſſentiendum,quàm repugnandum eſt. paulatimque, & non euidenter ab his, quæ ſtulte dicentur, ad meliora mens eius abducenda eſt. Interdum etiam elicienda ipſius intentio.ut fit in hominibus ſtudioſis literarum quibus liber legitur,aut recte ſi delectantur,aut perperam,ſi id ipſum eos offendit. emendando enim conuertere animum incipiunt. Quin etiã recitare,ſi qua meminerunt,cogẽdi ſunt. Ad cibum quoque quoſdã non deſiderantes reduxerunt hi,qui inter epulantes eos collocauerunt. Omnibus uero ſic affectis ſomnus & difficilis,& præcipue neceſſarius eſt.ſub hoc enim plerique ſaneſcunt. Prodeſt ad id, atque etiã ad mentem ipſam componendam crocinum unguentum cum irino in caput datum. Si nihilominus uigilant hi, quidam ſomnum moliuntur potui dando aquam,in qua papauer,aut ὑοσκύαμος decocta ſit,alij mandragorę mala puluino ſubijciunt,alij uel amomum,uel ſicamini lachrymam fronti inducunt. hoc nomen apud medicos reperio. Sed cum gręci morum σικάμινον appellãt,mori nulla lacrhyma eſt.ſic uero ſignificatur lachryma arboris in Aegypto naſcentis, quam ibi μορόσικον appellant. Plurimi,decoctis papaueris corticibus, ex ea aqua ſubinde ſpongia os,& caput fouẽt. Aſclepiades ea ſuperuacua eſſe dixit, quoniam in Lethargum ſæpe compellerent. Præcipit autem ut primo die à cibo,potione, ſomno abſtineretur, ueſpere ei daretur potui aqua,tunc frictio admoueretur lenis,ita ut ne manum,quidem qui fricaret,uehementer imprimeret poſtero deinde die ijſdem omnibus factis,ueſpere ei daretur ſorbitio,& aqua, rurſuſque frictio adhiberetur. Per hanc enim nos conſecuturos,ut ſomnus accedat. Id interdum fit,& quidem adeo,ut illo confitente nimia frictio etiam lethargi periculum afferat. Sed ſi ſic ſomnus non acceſſit, tum demum illis medicamentis accerſendus eſt,habita ſcilicet eadem moderatione,quæ hic quoque neceſſaria eſt, ne quem obdormire uolumus,excitare poſtea non poſſimus. Confert etiam aliquid ad ſomnum ſilanus iuxta cadens, uel geſtatio poſt cibum,& noctu,maximeque ſuſpenſi lecti motus. Neque alienum eſt, ſi neque ſanguis ante miſſus eſt,neque mens conſtat,neque ſomnus accedit,occipitio inciſo cucurbitulam admouere. quæ quia leuat morbum,poteſt etiam ſomnũ facere. Moderatio autem in cibo quoque adhibenda eſt. Nam neque implendus æger eſt,ne inſaniat.neque ieiunio utique uexandus eſt, ne imbecillitate in cardiacum incidat. Opus eſt autem cibo infirmo,maximeque ſorbitione,potione aquæ mulſę, cuius ternos cyathos bis hyeme,quater æſtate dediſſe ſatis eſt. Alterum genus inſanię eſt,quod ſpatium longius recipit, quia ferè ſine febre incipit, leues deinde febriculas excitat, & conſiſtit in triſtitia, quam uidetur bilis atra contrahere. in hac utilis detractio ſanguinis eſt. Si quid hanc prohibet,prima eſt abſtinentia, ſecunda per album ueratrũ, uomitumque purgatio.poſt utrumlibet adhibenda bis die frictio eſt.ſi magis ualet,frequens etiam exercitatio. In ieiuno uomitus,cibus ſine uino dandus ex media materia eſt. Quam quoties poſuero, ſcire licet etiam ex infirmiſſima dari poſſe, dum ne ea ſola quis utatur, ualentiſſima tantummodo eſſe remouenda. præter hęc ſeruanda aluus eſt quàm tenerrima.remouendi terrores,& potius bona ſpes afferenda. quęrenda delectatio ex fabulis,ludiſque,quibus maxime capi ſanus aſſueuerat. Laudanda,ſi qua ſunt, ipſius opera,& ante oculos eius ponenda. Leuiter obiurganda uana triſtitia. Subinde admonẽdus in his ipſis rebus, quę ſolicitant,cur non potius lętitię,quàm ſolicitudinis cauſa ſit. Si febris quoque acceſſit,ſicut alię febres curanda eſt. Tertium inſanię genus eſt ex his longiſſimum, adeo ut uitam ipſam non impediat, quod robuſti corporis eſſe conſueuit.huius autem ipſius ſpecies duę ſunt. Nam quidam imaginibus, non mente falluntur,qualem inſanientem Aiacem,uel Oreſtem poetarum fabulę ferunt. quidam animo deſipiunt. Si imagines fallunt,ante omnia uidendum eſt,triſtes,an hilares ſint. In triſtitia nigrum ueratrum deiectionis cauſa,in hilaritate album ad uomitum excitandum dari debet.idque ſi in potione non accepit,pani adijciendum eſt,quo facilius fallat.nam ſi bene ſe purgauerit,ex magna parte morbum leuabit. Ergo etiam ſi ſemel datum ueratrum parum profecerit,interpoſito tempore iterum dari debet. Neque ignorare oportet, leuiorem eſſe morbum cum riſu,quàm ſerio inſanientium. Illud quoque perpetuum eſt in omnibus morbis,ubi ab inferiore parte purgandus aliquis eſt,uentrem eius ante ſoluendum eſſe,ubi à ſuperiore,comprimendum. Si uero conſilium inſanientem fallit,tormentis quibuſdam optime curatur. Vbi perperam aliquid dixit,aut fecit, fame, uinculis, plagis coercendus eſt. Cogendus eſt,& attendere,& ediſcere aliquid, & meminiſſe.ſic enim fiet ut paulatim metu cogatur conſiderare quid faciat. Subito etiã terreri,& expaueſcere in hoc morbo prodeſt. Et ferè quidquid animũ uehementer perturbat. Poteſt enim quædam fieri mutatio, cũ ab eo ſtatu mens in quo fuerat,abducta eſt. Intereſt etiã ſi ipſe ſine cauſa ſubinde rideat, an meſtus, demiſſuſque ſit. nam demens hilaritas terroribus his,de quibus ſupra dixi, melius curatur. ſi nimia

tristitia est, prodest lenis, sed multa bis die frictio. Item per caput aqua frigida infusa, demissumque corpus in aquam, & oleum. Illa cōmunia sunt, insanientes uehementer exerceri debere, multa frictione uti, neque pinguem carnem, neque uinum assumere, cibis uti post purgationem ex leui materia quàm leuissimis. nō oportere esse, uel solos, uel inter ignotos, uel inter eos quos, aut contemnant, aut negligant. mutare debere regiones, & si mens redit, annua peregrinatione esse iactandos. Raro, sed aliquando tamen ex metu delirium nascitur. Quod genus insanientium specie, similique uictus genere curandum est, præterquàm quod in hoc insaniæ genere solo recte uinum datur.

Cardiaci morbi curatio. Cap. XIX.

Huic morbo præcipue contrarium est id genus, quod καρδιακὸν a græcis nominatur, quamuis sæpe ad eum phrenitici transeunt. Si quidem mens in illis labat, in hoc constat. Id autem nihil aliud est, quàm nimia imbecillitas corporis, quod stomacho languente immodico sudore digeritur. Licetque protinus scire id esse, ubi uenarum exigui, imbecillique pulsus sunt. Sudor autem supra consuetudinem, & modo, & tempore ex toto thorace, & ceruicibus, atque etiam capite prorumpit, pedibus tantummodo, & cruribus siccioribus, atque frigentibus. At ubi id morbi genus est, curatio prima est, supra prçcordia imponere, quç reprimāt cataplasmata, secunda, sudorem prohibere. id præstat acerbum oleum, uel rosa, uel melinum, aut myrteum. quorum aliquo corpus leuiter perungendum, cæratumque ex aliquo horum tum imponendū est. Si sudor uincit, delinendus homo est, uel gypso, uel argenti spuma, uel cimolia creta, uel etiam subinde horum puluere respergendus. Idem prçstat puluis ex contritis aridi myrti, uel rubi folijs, aut ex austeri, & boni uini arida fece. Pluraque similia sunt, quæ si desunt, satis utilis est quilibet ex uia puluis iniectus. Super hæc uero, quo minus corpus insudet, leui ueste debet esse contectus, loco non calido, fenestris patentibus sic, ut perflatus quoque aliquis accedat. Tertium auxilium est imbecillitati iacentis uino, ciboque succurrere. Cibus non multus quidem, sed sæpe tamē nocte, ac die dandus est, ut nutriat, neque oneret. is esse debet ex infirmissima materia, & stomacho aptus. nisi autem necesse est, ad uinum festinare non oportet. si uerendum est ne deficiat, tum & in trita ex hoc, & hoc ipsum austerum quidem, sed tamen tenue meracum. Egelidum subinde, & liberaliter dandum est adiecta polenta, si modo is æger parum cibi assumit. idque uinum esse debet, neque nullarum uirium, neque ingentium, recteque tota die, ac nocte, uel treis heminas æger bibet. si uastius corpus est, plus etiam. Si cibum non accipit, perunctum ante perfundere aqua frigida conuenit, & tum dare. Quod si stomachus resolutus parum continet, & ante cibum, & post eum, sponte uomere oportet, rursusque post uomitum cibum sumere. si ne id quidem manserit, sorbere uini cyathum, interpositaque hora sumere alterum. si id quoque stomachus reddiderit, totum corpus bulbis contritis super illinendum est. qui ubi inaruerunt, efficiunt, ut uinum in stomacho contineatur, exque eo toti corpori calor, uenisque uis redeat. Vltimum auxilium est, in aluum ptisanæ, uel alicæ cremorem ex inferioribus partibus inijcere, si quidem id quoque uires tuetur. Neque alienum est naribus quoque ęstuantis admouere quod reficiat, idest rosam, & uinum. Et si qua in extremis partibus frigent, unctis, & calidis manibus fouere. per quæ si consequi potuimus, ut & sudoris impetus minuatur, & uita prorogetur, incipit iam tempus ipsum esse præsidio. Vbi in tuto esse uidetur, uerendum est tamen, ne ad eandem imbecillitatem cito recidat. Itaque uino tantum remoto, quotidie ualidiorem cibum debet assumere, donec satis uirium corpori redeat.

De lethargo, & eius curatione. Cap. XX.

Alter quoque morbus est aliter phrenitico contrarius. In illo difficilis somnus, prompta ad omnem audaciam mens est. At in hoc marcor, & inexpugnabilis pene dormiendi necessitas, λήθαργον græci nominant. atque id quoque genus acutum est, & nisi succurritur, celeriter iugulat. Hos ægros quidam subinde excitare nituntur admotis his, quæ per sternutamenta euocantur, & his, quæ odore fœdo mouent, qualis est pix cruda, lana succida, piper, ueratrū, castoreum acetum, allium, cepa, iuxta etiam galbanū incendunt, aut pilos, aut cornu ceruinum. si id non est, quodlibet aliud. Hæc enim cum comburuntur, odorem fœdū mouent. Tharrias uero quidam accessionis esse id malum dixit, leuarique cum ea decessit. Itaque eos qui subinde excitant, sine usu male habere. Interest autem in decessione expergiscatur æger, an cum febris nō leuetur, aut leuata quoque ea, somnus urgeat. Nam si expergiscitur, adhibere ei, ut sopito superuacuū est. neque enim uigilando melior fit, sed per se, si melior est, uigilat. Si uero continens ei somnus est, utique excitandus est. sed his temporibus, quibus febris leuissima est, ut & excernat aliquid, & sumat. Excitat autē ualidissime repente aqua frigida infusa post remissionem. Itaque perunctum oleo multo corpus tribus, aut quatuor amphoris totum per caput perfundendum est. Sed hoc utemur, si æqualis ægro spiritus erit, si mollia præcordia. Sin aliter hæc erunt, ea potiora, quæ supra comprehensa sunt. Et quod ad somnum quidem pertinet, commodissima hæc ratio est. Medendi autem causa caput radendum, deinde postea souendum est aqua, in qua laurus, aut ruta decocta sit. Altero die imponendum castoreum, aut ruta ex aceto contrita, aut lauri baccæ, aut hedera cum rosa, & aceto. Præcipueque proficit, & ad excitandum hominem naribus admotum, & ad morbum ipsum depellendum capiti, fronti'ue impositum sinapi. Gestatio etiā in hoc morbo prodest, maximeque opportune cibus datus, idest in remissione quāta maxima inueniri

niri poterit,aptiſſima autem ſorbitio eſt,donec morbus,decreſcere incipiat ſic ut ſi quotidie gra uis acceſſio eſt,hæc quotidie detur. Si alternis,poſt grauiorem,ſorbitio,poſt leuiorem,mulſa aqua. Vi nũ quoque cum tempeſtiuo cibo datum,non mediocriter adiuuat.quod ſi poſt longas febres eiuſmodi torpor corpori acceſſit,cætera eadem ſeruanda ſunt. Ante acceſſionem autẽ tribus,quattuor'ue horis caſto reum,ſi uenter aſtrictus eſt,mixtum cum ſcamonea,ſi non eſt,per ſe ipſum cum aqua dandum eſt. Si prę cordia mollia ſunt,cibis utendum eſt plenioribus. Si dura,in hiſdem ſorbitionibus ſubſiſtendum, imp onen dumque eſt præcordijs,quod ſimul,& reprimat, & emolliat.

De aqua inter cutem,hoc eſt hydropico morbo. Cap. XXI.

Sed hic quidem acutus eſt morbus. Longus uero fieri poteſt eorum, quos aqua inter cut em male habet,niſi primis diebus diſcuſſus eſt, ὕδρωπα græci uocant. Atque eius tres ſpecies ſunt. Nam modo uentre uehementer intento creber intus ex motu ſpiritus ſonus eſt.modo corpus inæquale eſt,tumoribus aliter, aliterque per totum id orientibus.modo intus in unum aqua contrahitur,& moto corpore ita mouetur, ut impetus eius conſpici poſſit. Primum τιμπανίτην, ſecundum λευκοφλγματίαν, uel ὑπόσαρκα, tertium ἀσκίτην græci nominant. Communis tamen omnium eſt humoris nimia abundantia, ob quam ne ulcera quidem in his ægris facile ſaneſcunt. Sæpe uero hoc malum per ſe incipit. Sæpe alteri uetuſto morbo, maximeque quartanæ ſuperuenit. Facilius in ſeruis, quàm in liberis tollitur. quia cum deſideret famem, ſitim, mille alia tędia, longamque patientiam, promptius his ſuccurritur, qui facile coguntur, quàm quibus inutilis libertas eſt. Sed ne hi quidem, qui ſub alio ſunt, ſi ex toto ſibi temperare non poſſunt, ad ſalutem perducuntur. Ideoque non ignobilis medicus Chryſippi diſcipulus apud Antigonum regem amicum quendam eius notæ intemperantiæ mediocriter eo morbo implicitum, negauit poſſe ſanari. Cumque alter medicus epirotes Philippus ſe ſanaturum polliceretur, reſpondit illum ad morbum ægri reſpicere, ſe ad animum. neque eum res fefellit. Ille enim cum ſumma diligentia non medici tantummodo, ſed etiam regis cuſtodiretur, tamen malagmata ſua deuorando, bibendoque ſuam urinam, in exitium ſe præcipitauit. Inter initia tamen non difficillima curatio eſt, ſi imperata ſunt corpori quies, ſitis, inedia. At ſi malum inueterauerit,non ſine magna moleſtia diſcutitur. Metrodorum tamen Epicuri diſcipulum referunt, cum hoc morbo tentaretur, neque æquo animo ferret neceſſariam ſitim, ubi diu abſtinuerat, bibere ſolitum, deinde euomere. Quod ſi redditur quidquid receptum eſt, multum tędio demit. ſi a' ſtomacho retentum eſt, morbum auget. Ideoque in quolibet tentandum non eſt. Sed ſi febris quoque eſt, hæc in primis ſubmouenda eſt per eas rationes, per quas huic ſuccurri poſſe propoſitum eſt. Si ſine febre æger eſt, tum demum ad ea ueniendum eſt, quæ ipſi morbo mederi ſolent. atque hic quoque quæcunque ſpecies eſt, ſi nondum nimis occupauit, hiſdem auxilijs opus eſt. multum ambulandum. currendum aliquid eſt. ſuperiores maxime partes ſic perfricandæ, ut ſpiritum ipſe contineat. euocandus eſt ſudor non exercitatione tantummodo, ſed etiam in harena calida, uel laconico, uel clibano, ſimilibuſque alijs, maximeque utiles naturales, & ſiccæ ſudationes ſunt, quales ſuper baias habemus in myrtetis. balneum, atque omnis humor alienus eſt. Ieiuno recte catapotia dantur facta ex abſinthij duabus, myrræhue tertia parte. Cibus eſſe debet ex media quidem materia, ſed tamen generis durioris. Potio non ultra danda eſt, quàm ut uitam ſuſtineat. optimaque eſt, quæ urinam mouet. Sed id ipſum tamen molliri cibo, quàm medicamento melius eſt. Si tamen res coget,ut ex his aliquid detur,pręſtanter id decoquendum, eaque aqua potui danda. Videntur autem hanc facultatem habere, iris,nardũ, crocum, cinnamum, amomum, caſſia, myrra, balſamum, galbanum, ladanum, oenante, panace, cardamomum, hebenus, cupreſſi ſemen, uua timinia, quam σαφίδα ἀγρίαν græci nominant, abrotanum, roſæ folia, acorum, amarę nuces, tragoriganum, ſtorax, coſtum, iunci quadrati, & rotundi ſemen, illud κύπυρον,σχοῖνον hoc græci uocant. Quæ quotiens poſuero,non quæ hic naſcuntur,ſed quę inter aromata afferuntur,ſignificabo. Primo tamen,quæ leuiſſima ex his ſunt,ideſt roſæ folia,uel nardi ſpica tentanda ſunt. Vinum quoque utile eſt,& auſterũ,ſed quã tenuiſſimũ. Commodũ eſt etiã lino quotidie uentrẽ metiri, & qua comprehendit aluum,notam imponere.poſtero die uidere ſi plenius corpus ſit,an extenuetur. Id enim quod tenuatur,medicinam ſentit. Neque alienũ eſt metiri,& potionẽ eius, & urinã. Nã ſi plus humoris excernitur,quàm aſſumitur,ita demum ſecundæ ualetudinis ſpes eſt. Aſclepiades in eo qui ex quartana in hydropa deciderat,ſe abſtinentia bidui,& frictione uſum. tertio die iam & febre, & aqua liberato cibum,& uinum dediſſe,memorię prodit. Hactenus communiter de omni ſpecie dici poteſt. Si uehementius malum eſt,diducenda ratio curandi eſt. Ergo ſi inflamatio,& ex ea dolor creber eſt,utilis quotidianus aut alterno quoque die poſt cibũ,uomitus eſt. Fomentis ſiccis, calidiſque utendum eſt. Si per hæc dolor non finitur, neceſſariæ ſunt ſine ferro cucurbitulæ. Si ne per has quidem tormentum tollitur, incidenda cutis eſt,& tum his utendum. Vltimum auxilium eſt,ſi cucurbitulæ nihil profuerunt, per aluum infundere copioſe aquam calidam,eamque recipere. Quin etiam quotidie ter, quater'ue opus eſt uti frictione uehementi cum oleo,& quibuſdam calefacientibus. Sed in hac frictione a' uentre abſtinendum eſt. Imponendum uero in eum crebrius ſinapi, donec cutem erodat, ferramentiſque candentibus pluribus locis uenter exulcerandus eſt,& ſeruanda ulcera diutius. Vtiliter etiam ſcylla cocta delinitur cutis, ſed diu poſt has inflammationes abſtinendũ eſt ab omnibus inflantibus. At ſi id uitiũ eſt, cui λδυκοφλεγματία nomen eſt, eas partes quæ tument,ſubijcere ſoli oportet,ſed non nimium,ne febricula incidat. ſi is uehemẽtior eſt,caput

uelandum eſt,utendumq́ue frictione madefactis tantum manibus aqua,cui ſal,& nitrum, & olei paulũ ſit adiectum ſic,ut aut pueriles,aut muliebres manus adhibeantur,quo mollior earum tactus ſit. Idq́ue ſi uires patiũtur,ante meridiem tota hora,poſt meridiem ſemi hora fieri oportet. Vtilia etiam ſunt cataplaſmata quæ reprimunt,maximeq́ue ſi corpora teneriora ſunt. Incidẽdum quoque eſt ſuper talũ quattuor ferè digitis ex parte interiore,qua per aliquot dies frequens humor feratur,atque ipſos tumores incidere altis plagis oportet.Cõcutiẽdumq́ue multa geſtatione corpus eſt,atque ubi inductę uulneribus cicatrices ſunt,adijciendũ & exercitationibus eſt,& cibis,donec corpus ad priſtinũ habitũ reuertatur. Cibus ualens eſſe debet,& glutinoſus,maximeq́ue caro. Vinum,ſi per ſtomachum licet,dulcius.ſed ita ut inuicẽ biduo, triduo'ue,modo aqua,modo id bibatur. Prodeſt etiam lactucæ marinæ quæ grandis iuxta mare naſcitur, ſemen cum aqua potui datum. Si ualens eſt qui id accipit,ei ſcylla cocta ſicut ſupra dixi, delinitur. Auctoresq́ue multi ſunt,inflatis ueſicis pulſandos tumores eſſe. Si uero id morbi genus eſt,quo in uterũ multa aqua contrahitur,ambulare,ſed magis modice oportet. malagma quod digerat impoſitũ habere,idq́ue ipſum ſuper impoſito triplici panno faſcia,non nimium tamen uehementer aſtringere. quod à Tharria profectum,ſeruatum eſſe à pluribus uideo. Si iecur aut lienem affectum eſſe manifeſtum eſt, ficum pinguem contuſam adiecto melle ſuperponere. Si per talia auxilia uenter non ſiccatur,ſed humor nihilominus abundat, celeriore uia ſuccurrere, ut is per uentrem ipſum emittatur. Neque ignoro Eraſiſtrato diſplicuiſſe hanc curandi uiam. Morbum enim hunc iocineris putauit. Ideóque ita illum eſſe ſanandum, fruſtraque aquam emitti, quæ uitiato illo ſubinde naſcatur. Sed primum non huius uiſceris unius hoc uitium eſt. Nam ſplene affecto,& in totius corporis malo habitu ſit, deinde ut inde cœperit, tamen aqua niſi emittitur,quæ contra naturam ibi ſubſiſtit,& iocineri,& cæteris interioribus partibus nocet. conuenitq́ue corpus nihilominus eſſe curandum.neque enim ſanat emiſſus humor, ſed medicinæ locum facit, quam intus incluſus impedit. Ac ne illud quidem in controuerſiam uenit,quin non omnes in hoc morbo ſic curari poſſint,ſed iuuenes robuſti,qui uel ex toto carẽt febre,uel certe ſatis liberales intermiſſiones habent. Nam quorum ſtomachus corruptus eſt,qui'ue ex atra bile huc deciderunt,quiq́ue malum corporis habitum habent,idonei huic curationi non ſunt. Cibus autem quo die primum humor emiſſus eſt,ſuperuacuus eſt,niſi ſi uires deſunt. Inſequentibus diebus & his uinum meracius quidem, ſed non ita multum dari debet,paulatimq́ue euocandus æger eſt ad exercitationes,frictiones,ſolem,ſudationes, nauigationes,& idoneos cibos,donec ex toto conualeſcat. Balneum rarum res amat,frequentiorem in ieiunio uomitum. Si æſtas eſt,in mare natare commodum eſt.ubi conualuit aliquis,diu tamẽ alienus ei ueneris uſus eſt.

De tabe, & eius ſpeciebus, & curationibus. Cap. XXII.

Diutius ſæpe & periculoſius tabes eos male habet,quos inuaſit. Atque huius quoque plures ſpecies ſunt. Vna eſt qua corpus non alitur,& naturaliter ſemper aliquibus decentibus, nullis uero in eorũ locum ſubeuntibus,ſumma macies oritur,& niſi occurritur,tollit. ἀτροφίαν hanc græci uocant. Ea duabus ferè de cauſis incidere conſueuit. aut enim nimio timore aliquis minus, aut auiditate nimia pluſquam debet,aſſumit.ita uel quod deeſt,infirmat,uel quod ſuperat.corrumpitur. Altera ſpecies eſt, quam græci καχεξίαν appellant,ubi malus corporis habitus eſt. ideóque omnia alimenta corrumpuntur.quod ferè ſit, cũ longo morbo uitiata corpora,etiam ſi illo uacant,refectionem tamen non accipiunt, aut cum malis medicamentis corpus affectum eſt,aut cum diu neceſſaria defuerunt, aut cũ inuſitatos & inutiles cibos aliquis aſſumpſit,aliquid'ue ſimile incidit. Huic præter tabem illud quoque nonnunquam accidere ſolet, ut per aſſiduas puſtulas,aut ulcera,ſumma cutis exaſperetur,uel aliquæ corporis partes intumeſcant. Tertia eſt, lõgéque periculoſiſſima ſpecies,quam græci φθίσιν nominauerunt. Oritur ferè à capite,inde in pulmonẽ deſtillat,huic exulceratio accedit.ex hac febricula leuis ſit,quæ etiam cum quieuit,tamen & repetit. Frequens tuſſis eſt. pus excreatur,interdum cruentum aliquid. Quidquid excreatum eſt,ſi in ignem impoſitum eſt,mali odoris eſt. Itaque qui de morbo dubitant, hac nota utuntur. Cum hæc genera tabis ſint,animaduertere primum oportet, quid ſit in quo laboratur. deinde ſi tantummodo non ali corpus apparet, cauſam eius attendere,& ſi cibi minus aliquis quâm debet,aſſumit.adijcere,ſed paulatim, ne ſi corpus inſuetum ſubita multitudine onerauerit,concoctionem impediat. Si uero plus iuſto quis aſſumere ſolitus eſt,abſtinere uno die,deinde ab exiguo cibo incipere, quotidie adijcere donec ad iuſtum modum perueniat. Præter hæc conuenit ambulare locis quâm minime frigidis ſole uitato,per manus quoque exerceri. Si infirmior eſt, geſtari, ungi, perfricari ſi poteſt maxime per ſe ipſum ſæpius eodem die, & ante cibum, & poſt eum ſic, ut interdum oleo quædam adijciantur calefacientia, donec inſudet. Prodeſtque ieiuno prehendere per multas partes cutem, & attrahere ut relaxetur, aut impoſita reſina, & abducta ſubinde idem facere. Vtile eſt etiam interdum balneum, ſed poſt cibum exiguum. Atque in ipſo ſolio recte cibi aliquid aſſumitur, aut ſi ſine hoc frictio fuit, poſt eam protinus. Cibi uero eſſe debent ex his, qui facile concoquuntur, qui maxime alunt. Ergo uini quoque, ſed auſteri neceſſarius uſus eſt. mouenda urina. at ſi malus corporis habitus eſt, primum abſtinendum eſt, deinde aluus ducenda. tum paulatim cibi dandi adiectis exercitationibus, unctionibus, frictionibus. Vtilius his frequens balneum eſt, ſed ieiunis etiam uſque ſudorem. Cibis uero opus eſt copioſis, uarijs, boni ſucci, quiq́ue etiam minus facile corrumpantur, uino auſtero. Si nihil reliqua proficiunt, ſanguis mittendus eſt, ſed paulatim quotidieq́ue pluribus diebus cum eo, ut cæteraq quoque

eodem

eodem modo ſeruentur. Quòd ſi mali plus eſt,& uera φθίσις eſt,inter initia protinus occurrere neceſſariũ eſt. neque enim facile is morbus cum inueterauerit,euincitur.Opus eſt ſi uires patiuntur longa nauigatione, cœli mutatione ſic,ut denſius quã id eſt, ex quo diſcedit æger,petatur. Ideoque aptiſſime Alexandriam ex Italia itur. Fereque id poſſe inter principia corpus pati debet,cum hic morbus ætate firmiſſima maxime oriatur,id eſt ab anno duodecimo,ad annũ quintum,& trigeſimum. Si id imbecillitas non ſinit, naue tamen non longe geſtari commodiſſimum eſt. Si nauigationem aliqua res prohibet lectica uel alio modo corpus dimouendum eſt. Tum à negotijs abſtinendum eſt, omnibusque rebus,quæ ſollicitare animum poſſunt,ſomno indulgendum,cauendę deſtillationes,ne ſi quid cura leuarit,exaſperetur,& ob id uitanda cruditas, ſimulque ſol,& frigus. Os obtegendum,fauces uelandæ, tuſſicula ſuis remedijs finienda. & quandiu quidem febricula incurſat, huic interdum abſtinentia, interdum etiam tempeſtiuis cibis medendum. Eoque tempore bibenda aqua. Lac quoque,quod in capitis doloribus,& in acutis febribus,& per eas facta nimia ſitis, ſiue præcordia tument,ſiue bilioſa urina eſt,ſiue ſanguis fluxit,pro ueneno eſt.in phthiſi tamen ſicut in omnibus longis,difficilibusque febriculis recte dari poteſt. Quòd ſi febris aut nondum incurſat,aut iam remiſit,decurrendũ eſt ad modicas exercitationes, maximeque ambulationes,item lenes frictiones. Balneum alienum eſt. Cibus eſſe debet primo acer,ut allium, porrum, idque ipſum ex aceto. uel ex eodem intubus,ocymũ, lactuca. Dein lenis ut ſorbitio ex ptiſana,uel ex alica,uel ex amylo lacte adiecto. Idem oriza quoque,& ſi nihil aliud eſt,far præſtat. Tum inuicem modo his cibis,modo illis utendum eſt. adijciendaque quædam ex media materia,præcipueque uel ex apruna,cerebellum,uel piſciculus,& his ſimilia. Farina etiã cum ſeuo ouillo,caprinoue mixta,deinde incocta pro medicamento eſt. uinum aſſumi debet lene,auſterum. Hactenus non magna mole pugnatur. Si uehementior noxa eſt,ac neque febricula,neque tuſſis quieſcit,tenuarique corpus apparet,ualidioribus auxilijs opus eſt. Exulcerandus eſt ferro candenti uno loco ſub mento,altero in gutture, duobus ad mammam utranque. item ſub imis oſſibus ſcapularum, quas ὠμοπλάτας græci uocant, ſic ne ſaneſcere ultra ſinamus,niſi tuſſi finita,cui per ſe quoque medendũ eſſe manifeſtum eſt. Tunc ter,quaterque die uehemẽter extremæ partes perfricandæ.thorax leui manu pertractandus. poſt cibũ intermittenda hora,& perfricanda crura, brachiaque. Interpoſitis denis diebus demittendus eſt æger in ſoliũ,in quo ſit aqua calida,& oleum.cæteris diebus bibenda aqua,tum & uinum, ſi tuſſis non eſt, potui frigidum dandum, ſi æſtas eſt,egelidum. Vtile eſt etiã cibos in remiſſionibus quotidie dari, frictiones, geſtationesque ſimiliter adhiberi.eadem acria quarto,aut quinto die ſumere. interdum herbam ſanguinalem ex aceto, uel plantaginem eſſe. Medicamentum etiam eſt uel plantaginis ſuccus per ſe,uel marrubium ex melle concoctum, ita ut illius cyathus ſorbillo ſumatur, huius cochleare plenum paulatim delingatur,uel inter ſe mixta,& incocta reſinæ terebinthinæ pars dimidia, butyri, & mellis pars altera. Præcipua tamen ex his omnibus ſunt uictus, uehiculum,& nauis, & ſorbitio. Aluus cita utique uitanda eſt. Vomitus in hoc morbo ſi frequens eſt,pernicioſus eſt, maximeque ſanguinis. Qui meliuſculus eſſe cœpit, addicere debet exercitationes, frictiones, cibos,deinde ipſe ſe ſuppreſſo ſpiritu perfricare, diu abſtinere à uino, balneo, uenere.

De comitialis morbi curationibus. Cap. XXIII.

Inter notiſſimos morbos eſt etiã is,qui comitialis,uel maior nominatur. Homo ſubito concidit,ex ore ſpumæ mouentur, deinde interpoſito tempore ad ſe redit, & per ſe ipſum conſurgit. Id genus ſæpius uiros quàm fœminas occupat. ac ſolet quidem etiam longum eſſe.uſque ad mortis diem,& uitæ nõ periculoſum, Interdum tamen cum recens eſt hominem conſumit, & ſæpe eum ſi remedia non ſuſtulerunt,in pueris ueneris,in puellis menſtruorum initium tollit. modo cum diſtentione membrorum, aut neruorum prolabitur aliquis, modo ſine illa quidem. Hos quoque ijſdem quibus lethargicos excitare conantur,quod admodum ſuperuacuum eſt,& quia ne lethargicus quidem ijs ſanatur,& quia cum poſſit ille nunquam expergiſci,atque ita fame interire, hic ad ſe utique reuertitur. Vbi concidit aliquis,ſi nulla neruorum diſtentio acceſſit, utique ſanguis mitti debet, ſi acceſſit, non utique mittendus eſt, niſi alia quoque hortantur. neceſſarium autem eſt ducere aluum, uel nigro ueratro purgare, uel utrunque facere ſi uires patiuntur. tunc caput tondere,oleoque,& aceto perungere, cibum poſt diem tertiũ ſimul cũ tranſit hora,qua concidit,dare. Neque ſorbitiones autem his,alijque molles,& faciles cibi,neque caro, minimeque ſuilla conuenit,ſed mediæ materiæ. Nam & uiribus opus eſt,& cruditates cauendæ ſunt, cũ quibus fugere oportet ſolem, balneum,ignem,omniaque calefacientia. item frigus,uinum,uenerem,loci præcipitis conſpectum,omniumque terrentiũ,uomitum,laſſitudinem,ſolicitudines,negotia omnia. Vbi tertio die cibus datus eſt,intermittere quartũ,et inuicem alterum quenque,eadem hora cibi ſeruata,donec quatuordecim dies tranſeant. quos ubi morbus exceſſit,acuti uim depoſuit.at ſi manet,curandus iam ut longus eſt. Quod ſi non quo die primum id incidit,medicus acceſſit, ſed is qui cadere conſueuit,ei traditus eſt, protinus eo genere uictus dabitur,qui ſupra comprehenſus eſt,expectandus eſt dies,quo prolabatur,utendumque tum uel ſanguinis miſſione,uel ductione alui,uel nigro ueratro,ſicut præceptum eſt. In ſequentibus deinde diebus per eos cibos quos propoſui, uitatis omnibus,quæ cauenda dixi,nutriendus. Si per hæc morbus finitus non fuerit, confugiendum erit ad album ueratrum, ac ter quoque, aut quater eo utendum,non ita multis interpoſitis diebus,ſic tamen ne iterũ unquã ſumat, niſi conciderit. Medijs autem diebus uires eius erunt nutriendæ, quibuſdam præter ea quæ ſcripta ſunt,adiectis. Vbi ma-

ne experrectus est,corpus eius leuiter ex oleo uetere,cum capite,excepto uentre,permulceatur. tum ambulatione quàm maxime longa,& recta utatur.post ambulationem,loco tepido uehementer,& diu,ac nō minus ducenties,nisi infirmus erit,perfricetur,deinde per caput multa aqua frigida perfundatur. paulum cibi assumat,conquiescat,rursus ante noctem ambulatione utatur, iterum uehementer perfricetur sic, ut neque uenter,neque caput contingatur,post hæc cœnet,interpositisque tribus,aut quattuor diebus,uno aut altero acria assumat. Si ne per hæc quidem fuerit liberatus, caput radat, ungatur oleo uetere, adiecto aceto,& nitro.perfundatur aqua salsa. bibat ieiunus ex aqua castoreum. nulla aqua nisi decocta potionis causa utatur. Quidam iugulati gladiatoris calido sanguine epota, tali morbo se se liberarunt, apud quos miserum auxilium,tolerabile miserius malum fecit. Quod ad medicum uero pertinet, ultimum est iuxta talum ex utroque crure paulum sanguinis mittere, occipitium incidere, & cucurbitulas admouere ferro candente,in occipitio quoque,& infra,qua summa uertebra cum capite committitur,adurere duobus locis,ut per ea perniciosus humor euadat,quibus si finitum malum non fuerit, propè est,ut perpetuum sit. Ad leuandum id tantummodo utendum erit exercitatione,multa frictione, cibisque his,qui supra comprehensi sunt,præcipueque uitanda omnia,quæ ne fierent, excepimus.

De regij morbi curatione. Cap. XXIIII.

Aeque notus est morbus,quem interdum arquatum,interdum regium nominant, quem Hippocrates ait,si post septimum diem febricitante ægro superuenit,tutum esse mollibus tantummodo præcordijs substantibus. Diocles ex toto,si post febrem oritur,etiā prodesse,si post hunc febris,occidere. Color autē eum morbum detegit maxime oculorum,in quibus quod album esse debet fit luteum. Soletque accedere & sitis,& dolor capitis,& frequens singultus,& præcordiorum dextra parte durities, & ubi corporis uehemens motus est,spiritus difficultas,membrorumque resolutio.atque ubi diutius manet morbus,totum corpus cum pallore quodam inalbescit. Primo die abstinere ægrum oportet,secundo ducere aluum, tum si febris est,eam uictus genere discutere.si non est,scamoneam potui dare,uel cum aqua betam albam contritam,uel cum aqua mulsa nuces amaras, absinthium, anesum sic, ut pars huius minima sit. Asclepiades aquam quoque salsam,& quidem per biduum purgationis causa bibere cogebat ijs,quæ urinam mouent, reiectis. Quidam superioribus omissis, per hæc, & per eos cibos,qui extenuant, idem se consequi dicunt. Ego ubique si satis uirium est,ualidiora,si parum,imbecillia auxilia præfero. Si purgatio fuit,post eam triduo,primo modice cibum oportet assumere ex media materia,& uinum bibere græcum salsum, ut resolutio uentris maneat.tum altero triduo ualidiores cibos,& carnis quoque aliquid esse.intra aquam manere. deinde ad superius genus uictus reuerti cum eo, ut magis satietur,omisso græco uino,bibere integrum austerum,atque ita per hæc uariare,ut interdum acres quoque cibos interponat,interdum ad salsum uinum redeat. Per omne uero tempus utendum est exercitatione, frictione, si hyems est,balneo, si æstas, frigidis natationibus,lecto etiam,& conclaui cultiore.clauso loco uti ludis,lasciuia, per quæ mens exhilaretur. ob quæ regius morbus dictus uidetur. Malagma quoque quod digerat,super præcordia datum, prodest, uel arida ibi ficus imposita,si iecur,aut lienis affectus est.

De elefantiæ curatione. Cap. XXV.

Ignotus autem penè in Italia,frequentissimus in quibusdam regionibus is morbus est,quē ελεφαντίαν græci uocant.isque longis annumeretur. Totū corpus afficitur,ita ut ossa quoque uitiari dicātur. Summa pars corporis crebras maculas,crebrosque tumores habet. Rubor harum paulatim in atrum colorem conuertitur. Summa cutis inæquabiliter crassa,tenuis,dura, mollisque quasi squamis quibusdam exasperatur, corpus emacrescit,os,suræ,pedes intumescunt. Vbi uetus morbus est,digiti in manibus, pedibusque sub tumore conduntur,febricula oritur,quæ facile tot malis obrutum hominē consumit.protinus ergo inter initia sanguis per biduum mitti debet,aut nigro ueratro uenter solui, adhibēda tum quanta sustineri potest,inedia est.paulum deinde uires reficiendæ,& ducenda aluus.post hæc,ubi corpus leuatum est,utendū est exercitatione,præcipueque cursu.sudor primum labore ipsius corporis, deinde etiam siccis sudationibus euocandus.frictio adhibenda,moderandumque inter hæc,ut uires conseruentur,balneum rarum esse debet. Cibus sine pinguibus,sine glutinosis,sine inflantibus. Vinum,præterquam primis diebus,recte datur. Corpus contrita plantago,& illita tueri optime uidetur.

De attonitis,& eorum curatione. Cap. XXVI.

Attonitos quoque raro uidemus,quorum,& corpus,& mens stupet. Fit interdum ictu fulminis,interdum morbo.ἀποπληξίαν hunc græci appellant. His sanguis mittendus est. ueratro quoque albo,uel alui ductione utendum. Tum adhibendæ frictiones, & ex media materia minime pingues cibi. quidam etiam acres,& à uino abstinendum.

De resolutionem neruoru : quæ apoplesia, uel paralysis dicitur. Cap. XXVII.

At resolutio neruorum frequens ubique morbus est. Sed interdum tota corpora, interdum partes infestat. Veteres auctores illud ἀποπληξίαν, hoc παράλυσιν nominauerunt. Nunc utrunque paralysin appellari uideo. Solent autem qui per omnia membra uehementer resoluti sunt, celeriter rapi. ac si correcti non sunt, diutius quidem uiuunt, sed raro tamen ad sanitatem perueniunt, & plerunque miserum spiritum trahunt, memoria quoque amissa. In partibus uero nunquam acutus, sæpe longus, fere sanabilis morbus est. Si omnia membra uehementer resoluta sunt, sanguinis detractio, uel occidit, uel liberat. Aliud curationis genus uix unquam sanitatem restituit, sæpe mortem. tantum differt uitam. interim infestat. Post sanguinis missionem si non redit, & motus, & mens, nihil spei superest. Si rediit, sanitas quoque prospicitur. At ubi pars resoluta est, prouidet malo corporis, uel sanguis missus, uel aluus ducta. Cætera eadem in utroque casu facienda sunt. Si quidem uitare præcipue conuenit frigus, paulatimque ad exercitationes reuertendum est sic, ut ingrediatur ipse protinus, si potest. Si id crurum imbecillitas prohibet, uel gestetur, uel motu lecti concutiatur, tum id membrum, quod deficiet si potest, per se, si minus, per alium moueatur, & ui quadam ad consuetudinem suam redeat. Prodest etiam torpentibus membris summam cutem exasperasse, uel urticis cæsam, uel imposito sinapi sic, ut ubi rubere cœperit corpus, hæc remoueantur. Scylla quoque contrita, bulbique contriti cum thure recte imponuntur. Neque alienum est resina cutem tertio quoque die diutius uellere, pluribus etiam locis aliquando sine ferro cucurbitulas admouere. Vnctioni uero aptissimum est uetus oleum, uel nitrum aceto, & oleo mixtum. Quin etiam fouere aqua calida marina, uel si ea non est, tamen salsa, magnopere necessarium est. At si quo loco, uel naturales, uel etiam manu factæ tales natationes sunt, iis potissimum utendum est, præcipueque in his agitanda membra, quæ maxime deficiunt. Si id non est, balneum tamen prodest. Cibus esse debet ex media materia, maximeque ex uenatione. potio sine uino aquæ calidæ. Si tamen uetus morbus est, interponi quarto, uel quinto die, purgationis causa, uinum græcum salsum prodest. Post cœnam utilis uomitus est. Interdum uero etiam neruorum dolor oriri solet. In hoc casu non oportet uomere, non medicamentis urinam mouere, non sine exercitatione sudores, ut quidam præcipiunt, expedit. Bibenda aqua est bis die. in lectulo leniter satis diu corpus perfricandum est. deinde retento spiritu ab ipsa exercitatione potius superiores partes mouendæ. balneo raro utendum, mutandum subinde peregrinationibus cœlum. Si dolor est, ea ipsa pars sine oleo nitro ex aqua perungenda est, deinde inuoluenda, & subiicienda pruna lenis, & sulphur. atque ita id suffumigandum, idque aliquandiu faciendum. Sed ieiuno cum bene iam concoxerit, cucurbitulæ quoque sæpe dolenti parti admouendæ sunt, pulsandusque leuiter inflatis uesicis bubulis is locus est. Vtile est etiam seuum miscere cum ὑοσκυάμου, & urticæ contritis seminibus sic, ut omnium par modus sit, idque imponere, fouere aqua, in qua sulphur decoctum sit. Vtriculi quoque recte imponuntur aqua calida repleti, aut bitumen cum ordeacea farina mixtum, atque in ipso potissimum dolore utendum gestatione uehementi est. quod in aliis doloribus pessimum est. Tremor autem neruorum æque uomitu, medicamentisque urinam mouentibus impeditur. Inimica etiam habet balnea, assasque sudationes. bibenda aqua est. acri ambulatione utendum. item unctionibus, frictionibusque maxime per seipsum. pila, similibusque superiores partes dimouendæ. cibo quolibet utendum, dummodo concoctioni utique studeatur. Secundum cibum curis abstinendum. rarissima uenere utendum est. si quando quis in eam prolapsus est, tum oleo leuiter, diuque in lectulo perfricari manibus puerilibus, potius quàm uirilibus debet. Suppurationes autem quæ in aliqua interiori parte oriuntur, ubi notæ fuerint. primum id agere oportet per ea cataplasmata, quæ reprimunt, ne coitus inutilis materiæ fiat. deinde si hęc uicta sunt. per ea malagmata quæ digerunt, dissipentur. Quod si consecuti non sumus, sequitur, ut euocetur, deinde ut maturescat, omnis tunc uomicæ finis est, ut rumpatur. Indiciumque est, pus uel aluo, uel ore redditum. sed nihil facere oportet quo minus quidquid est puris, excedat. Vtendum maxime sorbitionibus est, & aqua calida, Vbi pus ferri desiit, transeundum ad faciles quidem, sed tamen ualidiores, & frigidos cibos, frigidamque aquam sic, ut ab egelidis tamen initium fiat. primoque cum melle quœdam edenda, ut nuclei pinei, uel græcæ nuces, uel auellanæ. Postea submouendum id ipsum, quo maturius induci cicatrix possit. Medicamentum eo tempore ulceri est, succus assumptus, uel porri, uel marrubii, & omni cibo porrum ipsum adiectum. Oportebit autem uti in his partibus, quæ non afficientur, frictionibus, item ambulationibus lenibus. Vitandumque erit, ne uel luctando, uel currendo, uel alia ratione sanescentia ulcera exasperentur. In hoc enim morbo perniciosus, ideoque omnimodo cauendus sanguinis uomitus est.

De humani corporis interioribus ſedibus. Cap. I.

HACTENVS reperiuntur ea genera morborum,quæ in totis corporibus ita ſunt,ut ijs certæ ſedes aſſignari non poſſint. Nunc de his dicam, quæ ſunt in partibus. Facilius autē omnium interiorum morbi, curationesq́ue in notitiam uenient, ſi prius eorum ſedes breuiter oſtendero. Caput igitur,eaq́ue,quæ in ore ſunt,non lingua tantummodo, palatoq́ue terminantur, ſed etiam quatenus oculis noſtris expoſita ſunt. In dextra, ſiniſtraq́ue circa guttur uenæ grandes, quæ σφαγίτιδες nominantur,itemq́ue arteriæ, quas παρώτιδας uocant, ſurſum procedentes ultra aures feruntur. atque in ipſis ceruicibus glandulæ poſitæ ſunt,quę interdum cum dolore intumeſcunt. Deinde duo itinera incipiunt. alterum aſperam arteriam nominant,alterum ſtomachum. arteria exterior ad pulmonem, ſtomachus interior ad uentriculum fertur. illa ſpiritum, hic cibum recipit, quibus cum diuerſæ uiæ ſint,qua coeunt exigua in arteria ſub ipſis faucibus lingua eſt. quæ,cū ſpiramus, attollitur,cum cibum,potionemq́ue aſſumimus,arteriam claudit. Ipſa autem arteria dura, & cartilaginoſa in gutture aſſurgit,cæteris partibus reſidet. Conſtat ex circulis quibuſdam compoſitis ad imaginem earū uertebrarum,quæ in ſpina ſunt,ita tamen,ut ex parte exteriore aſpera, ex interiore ſtomachi modo leuis ſit. eaq́ue deſcendens ad præcordia,cum pulmone committitur. Is ſpongioſus,ideoq́ue ſpiritus capax,& à tergo ſpinæ ipſi iunctus in duas fibras ungulæ bubulæ modo diuiditur. huic cor annexum eſt natura muſculoſum, in pectore ſub ſiniſteriore mamma ſitum, duosq́ue quaſi uentriculos habet. at ſub corde, atque pulmone tranſuerſum, ex ualida membrana ſeptum eſt, quod à præcordijs uterum diducit æque neruoſum. Multis etiam uenis per id diſcurrentibus à ſuperiore parte non ſolum inteſtina, ſed iecur quoque,lienemq́ue diſcernit. Hæc uiſcera proxima, ſed infra tamen poſita dextra, ſiniſtraq́ue ſunt. Iecur à dextra parte ſub præcordijs ab ipſo ſepto ortum intrinſecus cauum,extrinſecus gibbum, quod prominens leuiter uentriculo inſidet, & in quattuor fibras diuiditur. Ex inferiore uero parte ei fel inhæret. at lienis ſiniſtra non eidem ſepto,ſed inteſtino innexus eſt,natura mollis,& rarus longitudinis, craſſitudiniſq́ue modicæ, isq́ue paulum à coſtarum regione in uterum excedens, ex maxima parte ſub his conditur. atque hæc quidem iuncta ſunt. Renes uero diuerſi,qui lumbis ſub imis coſtis inhærent à parte earū reſimi,ab altera rotundi, qui & uenoſi ſunt,& uentriculos habent,& tunicis ſuper conteguntur,ac uiſcerum quidem hæ ſedes ſunt. Stomachus uero qui inteſtinorum principium eſt,neruoſus à ſeptimæ ſpinę uertebra incipit,ac circa præcordia cum uentriculo committitur. Ventriculus autem qui receptaculum cibi eſt,conſtat ex duobus tergoribus. isq́ue inter lienem,& iecur poſitus eſt, utroque ex his paulum ſuper eum ingrediente. Suntq́ue etiam membranulæ tenues,per quas inter ſe omnia iſta connectuntur,iunguntur q́ue ei ſepto, quod tranſuerſum eſſe ſupra poſui. Inde ima uentriculi pars paulum in dexteriorē partem conuerſa, in ſummum inteſtinum coartatur. Hanc iuncturam πύλουρον græci uocant, quoniam portæ modo in inferiores partes ea quæ excreturi ſumus, emittit. ab ea ieiunum inteſtinum incipit non ita implicitum,cui tale uocabulū eſt,quia nunquam quod accipit,continet, ſed protinus in inferiores partes tranſmittit. Inde tenue inteſtinum eſt in ſinus uehementer implicitum. Orbes uero eius per membranulas ſinguli cum inferioribus connectuntur,qui in dexteriorem partem conuerſi,& è regione dexterioris coxæ finiti, ſuperiores tamen partes magis complent. Deinde id inteſtinum cum craſſiore altero tranſuerſo committitur,quod à dextra parte incipiens,in ſiniſteriorem peruium,& longum eſt,in dexteriorem non eſt. Ideoq́ue cæcum nominatur. At id quod peruium eſt, late fuſum, atque ſinuatum, minusq́ue quàm ſuperiora inteſtina neruoſum,ab utraque parte huc,atque illuc uolutum,magis tamen ſiniſteriores,inferioresq́ue partes tenens,contingit iecur,atque uentriculum. Deinde cum quibuſdam membranulis à ſiniſtro rene uenientibus iungitur, atque hinc dextra recuruatum in imo dirigitur,qua excernit. ideoq́ue id ibi rectū inteſtinum nominatur. Contegit uero uniuerſa hæc omentum ex interiore parte læue,& ſtrictum,ex ſuperiore mollius. Cui adeps quoque innaſcitur, quæ ſenſu ſicut cerebrum quoque,& medulla caret. At à renibus ſingulæ uenæ calore albæ ad ueſicam feruntur, οὐρητῆρας græci uocant,quod per eas inde deſcendentem urinam in ueſicam deſtillare concipiūt. Veſica autem in ipſo ſinu neruoſa,& duplex ceruice plena, atque carnoſa iungitur per uenas cum inteſtino,eoq́ue oſſe, quod pubi ſubeſt. Ipſa ſoluta, atque liberior eſt, aliter in uiris, atque in fœminis poſita. Nam in uiris iuxta rectum inteſtinum eſt,potius in ſiniſtrā partem inclinata. In fœminis ſuper genitale earum poſita eſt,ſuperq́ue elapſa ab ipſa uulua ſuſtinetur. Tum in maſculis iter urinæ ſpacioſius, & compreſſius à ceruice huius deſcendit ad colen. In fœminis breuius,& plenius ſuper uuluæ ceruicem ſe oſtendit. Vulua autem in uirginibus quidem admodum exigua eſt.In mulieribus uero niſi ubi grauidæ ſunt,non multo maior, quàm ut manu comprehendatur. Ea recta continuataq́ue ceruice,quem canalem uocant,contra mediam aluum orſa,inde paulum ad dexteriorem coxam conuertitur,deinde ſuper rectum inteſtinum progreſſa,ilijs fœminæ latera ſua innectit. Ipſa autem ilia inter coxas,& pubem imo uentre poſita ſunt, à quibus ac pube abdomen ſurſum uerſus ad præcordia peruenit,ab exteriore parte euidenti cute, ab interiori læui membrana incluſum,quæ omento iungitur, περιτόνεος autem à græcis nominatur.

De curationibus

De curationibus morborum, qui nascuntur à capite, & primo de eius dolore, deinde de morbo, qui circa faciem nascitur, tum de linguæ resolutione, postremo de destillatione, ac grauedine. Cap. II.

His ueluti in conspectum quendam quatenus scire curanti necessarium est adductis, remedia singularum laborantium partium exequar, orsus a' capite. sub quo nomine nunc significo eam partem, quæ capillo tegitur. Nam oculorum, aurium, dentium dolor, & si quis similis est, aliâs erit explicandus. In capite autem interdum acutus, & pestifer morbus est, quem κεφαλέαν græci uocant. Cuius notæ sunt horror calidus, neruorum resolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, uomitus, sic ut uox supprimatur, uel sanguinis ex naribus cursus, sic ut corpus frigescat, anima deficiat. Præter hæc dolor intolerabilis maxime circa tempora, uel occipitium. Interdum autem in capite longa imbecillitas, sed neque grauis, neque periculosa per hominis ætatem est. Interdum grauior dolor, sed breuis, neque tamen mortiferus, qui uel uino, uel cruditate, uel frigore, uel igne, aut sole contrahitur. Hique omnes dolores modo in febre, modo sine hac sunt, modo in toto capite, modo in parte interdum, sic ut oris quoque proximam partem excrucient. Præter hæc etiam unum inuenitur genus, quod potest longum esse. ubi humor cutem inflat, eaque intumescit, & prementi digito cedit, ὑδροκέφαλον græci appellant. Ex his, id quod secundo loco positum est, dum leue est, qua sit ratione curandum, dixi, cum persequerer ea, quæ sani homines in imbecillitate partis alicuius facere deberent. Quæ uero auxilia sunt capitis, ubi cum febre dolor est, eo loco explicitum est, quo febrium curatio exposita est. Nunc de cæteris dicendum, ex quibus id quod acutum est, & id quod supra consuetudinem intenditur, idque quod ex subita causa, & si non pestiferum, tamen uehemens est, primam curationem habet, qua sanguis mittatur. Sed id, nisi intolerabilis est dolor, super uacuũ est. Satiusque est abstinere a' cibo, si fieri potest, etiam a' potione, si non potest, aquam bibere. si postero die dolor remanet, aluum ducere, sternutamenta euocare, nihil assumere, nisi aquam. sæpe enim dies unus, aut alter totum dolorem hac ratione discutit. utique si ex uino, uel cruditate origo est. si uero in his auxilij parum est, tonderi oportet ad cutem. deinde considerandum est, quę causa dolorem excitarit. si calor, aqua frigida multa perfundere caput expedit, spongiam concauam imponere, subinde in aqua frigida expressam, ungere rosa, & aceto, uel potius his tinctam lanam succidam imponere, aliaque refrigerantia cataplasmata. At si frigus nocuit, caput oportet perfundere aqua calida marina, uel certe salsa, aut in qua laurus decocta sit, tum caput uehementer perfricare, deinde calido oleo implere, ueste uelare. quidam etiam id deuinciunt. Alij ceruicalibus, uestimentisque onerant, & sic leuantur. alios calida cataplasmata adiuuant. Ergo etiam ubi causa incognita est, uidere oportet refrigerantia magis, an calefacientia leniant, & his uti, quæ experimentum approbarit. At si parum causa discernitur, perfundere caput primum aqua calida, sicut supra præceptum est, uel salsa, uel ex lauro decocta. tum frigida posca. Illa in omni uetusto capitis dolore communia sunt, sternutamenta excitare, inferiores partes uehementer perfricare, gargarizare his, quæ saliuam mouent, cucurbitulas temporibus, & occipitio admouere, sanguinem ex naribus detrahere, resina subinde tempora peruellere, & imposito sinapi exulcerare ea, quæ male habent, ante linteolo subiecto, ne uehementer arrodat, candentibus ferramentis ubi dolor est, ulcera excitare, cibum per modicum cum aqua sumere. ubi leuatus est dolor, in balneum ire, ibi multa aqua prius calida, deinde frigida per caput perfundi. Si discussus ex toto dolor est, etiam ad uinum reuerti, sed postea semper antequam quidquam aliud, aquam bibere. dissimile est id genus, quod humorem in caput contrahit. In hoc tondere ad cutem necessarium est. deinde imponere sinapi, sic ut exulceret. si id parum profuit, scalpello utendum est. Illa cum hydropicis communia sunt, ut exerceatur, insudet, uehementer perfricetur, cibis, potionibusque utatur, urinam præcipue mouentibus.

De morbo, qui circa faciem nascitur, quem græci cynicum spasmum uocant.

Circa faciem uero morbus innascitur, quem græci κυνικὸν σπασμὸν nominant. Is cum acuta fere' febre oritur. Os cum motu quodam peruertitur. ideoque nihil aliud est, quàm distentio oris. Accedit crebra coloris in facie, totoque corpore mutatio. somnus in promptu est. in hoc sanguinem mittere optimum est. Si finitum eo malum non est, ducere aluum. si ne sic quidem discussum est, albo ueratro uomitum mouere. præter hæc necessarium est uitare solem, lassitudinem, uinum. sed si discussum his non est, utendum est cursu, frictione in eo quod læsum est leni, & multa in reliquis partibus breuiore, sed uehementi. prodest etiam mouere sternutamenta, caput radere, idque perfundere aqua calida, uel marina, uel certe salsa sic, ut ei quoque sulphur adijciatur. post perfusionem iterum perfricari, sinapi manducare, eodemque tempore affectis oris partibus ceratum, integris idem sinapi, donec arrodat, imponere. Cibus aptissimus ex media materia est.

De resolutione linguæ.

At si lingua resoluta est, quod interdum per se, interdum ex morbo aliquo fit sic, ut sermo hominis non explicetur, oportet gargarizare ex aqua, in qua uel thymum, uel hyssopum, uel nepeta decocta sit, aquam bibere, caput, & os, & ea quæ sub mento sunt, & ceruicem uehementer perfricare, lasere linguam ipsam, linere, manducare quæ sunt acerrima, idest sinapi, allium, cepam, magna ui luctari,

ut uerba exprimantur,exerceri retento ſpiritu, caput ſæpe aqua frigida perfundere, nonnunquam multam eſſe radiculam,deinde uomere.

De deſtillatione , ac grauedine.

Deſtillat autem humor ex capite interdum in nares,quod leue eſt . interdum in fauces, quod peius eſt.interdum etiam in pulmonem,quod peſſimum eſt. Si in nares deſtillat,tenuis per has pituita profluit, caput leuiter dolet,grauitas eius ſentitur,frequentia ſternutamenta ſunt. Si in fauces,has exaſperat, tuſſiculam mouet.ſi in pulmonem,præter ſternutamenta,& tuſſim, eſt etiam capitis grauitas , laſſitudo , ſitis, æſtus,bilioſa urina . Aliud autem quamuis non multum diſtans malum grauedo eſt . Hæc nares claudit, uocem obtundit,tuſſim ſiccam mouet,ſub eadem ſalſa eſt ſaliua,ſonant aures , uenæ mouentur in capite, turbida urina eſt. Hæc omnia κορύζας Hippocrates nominat. Nunc uideo apud græcos in grauedine hoc nomen ſeruari,deſtillationem κατασάγμους appellari. Hæc autem,& breuia,& ſi neglecta ſunt,longa eſſe conſuerunt. Nihil peſtiferum eſt,niſi quod pulmonem exulcerauit. Vbi aliquid eiuſmodi ſenſimus,protinus abſtinere a' ſole,balneo,uino,uenere debemus . Inter quæ unctione, & aſſueto cibo nihilominus uti licet. ambulatione tantum acri,ſed tecta utendum eſt,& poſt eam caput, atque os ſupra quinquagies perfricandum. Raróque fit,ut ſi biduo,uel certe triduo nobis temperauimus,id uitium non leuetur. Quo leuato,ſi in deſtillatione craſſa facta pituita eſt,uel in grauedine nares magis patent,balneo utendum eſt, multaque aqua prius calida,poſt egelida fouendum os,caput que.deinde cum cibo pleniore uinum bibendum. At ſi æque tenuis die quarto pituita eſt,uel nares æque clauſæ uidentur, aſſumendum eſt uinum amineum auſterum,deinde rurſus biduo aqua, poſt quæ ad balneum, & ad conſuetudinem reuertendum eſt . Neque tamen illis ipſis diebus,quibus aliqua omittenda ſunt,expedit tanquã ægros agere.ſed cętera omnia quaſi ſanis facienda ſunt,pręterquam ſi diutius aliquem, & uehementius iſta ſolicitare conſuerunt . Huic enim quędam curioſior obſeruatio neceſſaria eſt. Igitur huic ſi in nares,uel in fauces deſtillauit, pręterea quæ ſupra retuli,protinus primis diebus multum ambulandum eſt,perfricandæ uehementer inferiores partes, leuior frictio adhibenda thoraci erit,leuior capiti.demenda aſſueto cibo pars dimidia,ſumẽda oua, amylum, ſimiliaque,quæ pituitam faciunt craſſiorem. Siti quanta maxime ſuſtineri poteſt,pugnandũ eſt. Vbi per hæc idoneus aliquis balneo factus,eoque uſus eſt,adijciendus eſt cibo piſciculus,aut caro,ſic tamẽ ne protinus iuſtus modus cibi ſumatur.uino meraco copioſius utendum eſt. At ſi in pulmonem quoque deſtillat,multoque magis,& ambulatione,& frictione opus eſt.eademque adhibita ratione in cibis, ſi non ſatis illi proficiunt,acrioribus utendum eſt.magis ſomno indulgendum,abſtinendumque a' negotijs omnibus. aliquando ſed ſerius,& balneum tentandum. In grauedine autem primo die quieſcere, neque eſſe , neque bibere,caput uelare,fauces lana circundare.poſtero die ſurgere.diu abſtinere a' potione , aut ſi res coegerit,non ultra heminam aquę aſſumere. Tertio die panis non tam multum ex parte interiore cum piſciculo,uel leni carne ſumere,aqua bibere. Si quis ſibi temperare non potuerit , quo minus pleniore uictu utatur,uomere . Vbi in balneum uentũ eſt,multa aqua calida caput,& os fouere uſque ad ſudorem . tum ad uinum redire.poſt quę uix fieri poteſt,ut idem incommodum maneat. Sed ſi manſerit,utendum erit cibis frigidis,aridis,leuibus,humore quàm minimo,ſeruatis frictionibus, exercitationibuſque, quæ in omni tali genere ualetudinis neceſſariæ ſunt.

De ceruicis morbis,curationibuſq;. Cap. III.

A capite tranſitus ad ceruicem eſt,quæ grauibus admodum morbis obnoxia eſt. neque tamen alius importunior,acutiorque morbus eſt,quàm is qui quodam rigore neruorum,modo caput ſcapulis , modo mentum pectori annectit,modo rectam,& immobilem ceruicem intendit . Priorem græci ὀπισθότονον, inſequentem ἐμπροσθότονον, ultimum τέτανον appellant.quamuis minus ſubtiliter quidam indiſcretis his nominibus utuntur. Ea ſæpe intra quartum diem tollunt. Si hunc euaſerunt,ſine periculo ſunt. Omnia eadem ratione curantur,idque conuenit. Sed Aſclepiades utique mittendum ſanguinem credidit . Quod quidam uitandum eſſe dixerunt,eo quod maxime tum corpus calore egeret, iſque eſſet in ſanguine . Verum hoc quidem falſum eſt. Neque enim natura ſanguinis eſt, ut utique caleat, ſed ex his,quæ in homine ſunt , hic celerrime,uel caleſcit,uel refrigeſcit. Mitti uero nec ne debeat,ex his intelligi poteſt,quę de ſanguinis miſſione præcepta ſunt. Vtique autem recte datur caſtoreum,& cum hoc piper,uel laſer. Deinde opus eſt fomento humido,& calido. Itaque plerique aqua calida multa ceruices ſubinde perfundunt.id in præſentia leuat.ſed opportuniores neruos frigori reddit.quod utique uitãdum eſt. Vtilius igitur eſt cerato liquido primum ceruicem perungere,deinde admouere ueſicas,bubulas,uel utriculos oleo calido repletos, uel ex farina calidum cataplaſma,uel piper rotundum cum fico contuſum . Vtiliſſimum tamen eſt humido ſale fouere.quod quomodo fieret,iam oſtendi. Vbi eorum aliquid factum eſt,admouere ad ignem,uel ſi æſtas eſt,in ſole ægrum oportet,maximeque oleo uetere, ſi id non eſt, ſyriaco, ſi ne id quidem eſt, adipe quàm uetuſtiſſima ceruicem,& ſcapulas,& ſpinam perfricare . Frictio cum omnibus in homine uertebris utilis ſit,cum ijs præcipue quę in collo ſunt. Ergo die,nocteque:interpoſitis tamen quibuſdam temporibus,hoc remedio utendum eſt. Dum id intermittitur,imponendũ malagma aliquod ex calefacientibus. cauendum uero pręcipue frigus. Ideoque in eo conclaui,quo cubabit æger,ignis continuus eſſe debebit,maximeque

tempore

tempore antelucano, quo præcipue frigus intenditur. Neque inutile erit caput attonſum habere, idq́ue irino,uel cyprino calido madefacere,& ſuper impoſito pilleo uelare.nonnunquam etiam in calidum oleũ totum deſcendere, uel in aquam calidam, in qua fœnum græcum decoctum ſit, & adiecta olei pars tertia. Aluus quoque ducta ſæpe ſuperiores partes reſoluit. Si uero etiam uehementius dolor creuit, admouendæ ceruicibus cucurbitulæ ſunt ſic,ut cutis incidatur,eædem aut ferramentis,aut ſinapi adurendæ. Vbi leuatus eſt dolor, mouerique ceruix cœpit, ſcire licet, cedere remedijs morbum. Sed diu uitandus cibus, quiſquis madendus eſt. Sorbitionibus utẽdum,itemq́ue ouis ſorbilibus, aut a' pullis mollibus ius aliquod aſſumendum.id ſi bene proceſſerit,iamq́ue ex toto recte ſe habere ceruices uidebuntur, incipiendum erit a' pulticula,uel intrita bene madida.Celerius tamen etiam panis mandendus, quàm uinum guſtandum. ſi quidem huius uſus præcipue periculoſus,ideoque in longum tempus differendus eſt.

De faucium morbis, ac curationibus, & primum de angina, deinde de difficultate ſpirandi, ultimo de tuſſi. Cap. IIII.

Vt hoc autem morbi genus circa totam ceruicem, ſic alterum æque peſtiferum, acutumq́ue in faucibus eſſe conſueuit,noſtri anginam uocant. apud græcos nomen prout ſpecies eſt. Interdum enim neque rubor,neque tumor ullus apparet,ſed corpus aridũ eſt,uix ſpiritus trahitur,membra ſoluuntur.id συνάγχην uocant.Interdum lingua,fauceſq́ue cum rubore intumeſcunt,uox nihil ſignificat. oculi uertuntur. facies pallet.ſingultuſque eſt,id συνάγχη uocatur. Illa communia ſunt,æger non cibum deuorare,non potionem poteſt,ſpiritus eius includitur.Leuius eſt ubi tumor tantummodo,& rubor eſt,cætera non ſequuntur, id παρασυνάγχην appellant. Quidquid eſt,ſi uires patiuntur,ſanguis mittendus eſt.ſi non abundat,ſecundum eſt ducere aluum. Cucurbitula quoque recte ſub mento, & circa fauces admouetur, ut id quod ſtrangulat, euocet.Opus eſt deinde fomentis humidis.nam ſicca ſpiritum elidunt.Ergo admouere ſpongias oportet, quæ melius in calidũ oleum,quàm in calidam aquam ſubinde demittuntur.Efficaciſſimuſq́ue eſt hic quoque ſalis calidi ſuccus. Tum commodum eſt hyſſopum,uel nepeta,uel thymum,uel abſinthium, uel etiam furfures, aut ficus aridas, aut mulſam aquam decoquere, eaq́ue gargarizare.poſt hæc palatum ungere, uel felle taurino,uel eo medicamento,quod ex moris eſt.polline etiam piperis id recte reſpergitur. Si per hęc parum proficitur,ultimum eſt incidere ſatis altis plagis ſub ipſis maxillis ſupra collum, & in pallato citra uuam, uel eas uenas, quæ ſub lingua ſunt, ut per ea uulnera morbus erumpat. quibus ſi non fuerit æger adiutus,ſcire licet malo uictum eſſe. Si uero his morbus leuatus eſt,iamq́ue fauces,& cibum, & ſpiritum capiunt,facilis ad bonam ualetudinem recurſus eſt. Atque interdũ natura quoque adiuuat, ſi ex anguſtiore ſede uitium tranſit in latiorem. Itaque rubore, & tumore in præcordijs orto, ſcire licet fauces liberari. Quidquid autem eas leuabit,incipiendum eſt ab humidis,maximeq́ue aqua mulſa decocta,deinde aſſumendi molles,& non acres cibi ſunt,donec fauces ad priſtinum habitum reuertantur. Vulgo audio ſi quis pullum hirundinis ederit,angina toto anno non periclitari. ſeruatumq́ue eum ex ſale cum is morbus urget, comburi,carbonemq́ue eius contritum in aquam mulſam,quæ potui datur,infricari, & prodeſſe. Id cum idoneos auctores ex populo habeat,neque habere quidquam periculi poſſit,quamuis in monumentis medicorum non legerim,tamen inſerendum huic operi meo credidi.

De difficultate ſpirandi.

Eſt etiam circa fauces malum,quod apud græcos aliud, atque aliud nomen habet, prout ſe intendit. Omne in difficultate ſpirandi conſiſtit. Sed hæc dum modica eſt,neque ex toto ſtrangulat, δύσπνοια appellatur.Cum uehementior eſt,ut ſpirare æger ſine ſono,& anelatione non poſſit, ἆσθμα. Cũ acceſſit id quoque ne niſi recta ceruice ſpiritus trahatur, ὀρθόπνοια. Ex quibus id, quod primum eſt, poteſt diutius trahi. Duo inſequentia acuta eſſe conſuerunt. His communia ſunt, quod propter anguſtias, per quas ſpiritus euadit,ſibilum elidit,dolor in pectore,præcordijſq́ue eſt,interdũ etiam ſcapulis,iſq́ue modo decidit,modo reuertitur.ad hæc tuſſicula accedit. Auxilium eſt,niſi aliquid prohibet,in ſanguinis detractione. Neque id ſatis eſt,ſed lacte quoque uenter ſoluendus eſt. Liquanda aluus,interdum etiam ducenda. quibus extenuatum corpus incipit ſpiritum trahere commodius.Caput autem etiam in lecto ſublime habendum eſt. thorax fomentis,cataplaſmatiſq́ue calidis,aut ſiccis,aut etiam humidis adiuuandus eſt, & poſtea,uel malagma ſuper imponendum,uel certe ceratũ ex cyprino,uel irino unguento. Sumenda deinde ieiuno potui mulſa aqua,cum qua,uel hyſſopus cocta, uel contrita capparis radix ſit. Datur etiam utiliter, aut nitrum,aut naſturcium,frictum allium,deinde contritum, & cum melle mixtum, ſimulq́ue coquatur mel, galbanum, reſina terebinthina,& ubi coierunt ex his quod fabæ magnitudinem habet, quottidie ſub lingua liquatur aut ſulphuris ignem nõ experti, pondo & quadrans abrotani pondo in uini cyatho teruntur,idq́ue tepefactum ſorbetur. Eſt etiam non uana opinio uulpinum iecur, ubi ſiccum, & aridum factum eſt, contundi oportere,polentamq́ue ex eo potioni aſpergi,uel eiuſdem pulmonem quàm recentiſſimũ aſſum, ſed ſine ferro coctum,edendum eſſe. Præter hæc ſorbitionibus,& lenibus cibis utendum eſt. interdum uino tenui auſtero,nonnunquam uomitu. Proſunt etiam quæcunque urinam augent. ſed nihil magis quàm ambulatio lenta pene' uſque ad laſſitudinem,frictio multa præcipue inferiorum partiũ, uel in ſole, uel ad ignem, & per ſe ipſum,& per alios uſque ad ſudorem. In interiore uero faucium parte interdum exulceratio eſſe

consueuit. In hac plerique extrinsecus cataplasmatis calidis, fomentisque humidis utuntur. Volunt etiam uaporem calidum ore recipi, per quæ molliores alij partes eas fieri dicũt, opportunioresque uitio iam hærenti. Sed si bene sic uitari morbus potest, tuta illa præsidia. si metus eius est, superuacua sunt. Vtique autem perfricare fauces periculosum est. exulcerat enim. neque utilia sunt quæ urinæ mouendæ sunt apta, quia possunt, dum transeunt, ibi quoque pituitam extenuare, quam supprimi melius est. Asclepiades multarum rerum, quas ipsi quoque secuti sumus, auctor bonus, acetum ait quàm acerrimum esse sorbendum. Hoc enim sine ulla noxa comprimit ulcera. sed id supprimere sanguinem potest, ulcera ipsa sanare non potest. Melius huic rei licium est, quod idem quoque æque probat, uel porri, uel marrubij succus, uel nuces græcę cum trachanto contritæ, & cum passo mixtæ, uel lini semen contritum, & cum dulci uino mixtũ exercitatio quoque ambulandi, currendique necessaria est. Frictio à pectore uehemens toti inferiori parti adhibenda. Cibi uero esse debent neque nimium acres, neque asperi, mel, lenticula, tragum, lac, ptisana, pinguis quoque caro, præcipueque porrum, & quidquid cum hoc mixtum est. Potionis quàm minimum esse conuenit. Aqua dari potest, uel pura, uel in qua malum cydoneum, palmulæ'ue decoctæ sunt. Gargarizationes quoque lenes. sin hæ parum proficiunt, reprimentes utiles sunt. Hoc genus neque acutum est, & potest esse non longum. curationem tamen maturam, ne uehementer, & diu lædat, desiderat.

De tussi.

Tussis uero ferè propter faucium exulcerationem molesta est, quæ multis modis cõtrahitur. Itaque illis restitutis ipsa finitur. Solet tamen interdum per se quoque male habere, & uix cum uetus facta est, eliditur. ac modo arida est, modo pituitam citat. Oportet hyssopum altero quoque die bibere. spiritu retento currere, sed minime in puluere: ac lectione uti uehementi. quæ primo impeditur à tussi, post eam uincit. tum ambulare, deinde per manus quoque exerceri, & pectus diu perfricare. Post hæc quàm pinguissimæ ficus uncias tres supra prunas incoctas esse. Præter hæc si humida est, prosunt frictiones ualidæ cum quibusdam calefacientibus sic, ut caput quoque siccum uehementer perfricetur. Item cucurbitulæ pectori admotæ. sinapi ex parte exteriore faucibus impositum, donec leuiter exulceret. potio ex menta, nucibusque græcis, & amylo, primoque assumptus panis aridus, deinde aliquis cibus lenis. At si sicca tussis est, cum ea uehementissime urget, adiuuat uini austeri cyathus assumptus, dum ne amplius id interposito tempore aliquo, quàm ter, aut quater fiat. Item laseris quàm optimi paulum deuorare opus est, porri, uel marrubij succum assumere, scyllam delingere, acetum ex ea, uel certe acre sorbere, aut cum spica allij contriti duos uini cyathos. Vtilis etiam in omni tussi est peregrinatio, nauigatio longa, loca maritima, natationes. Cibus interdum mollis, ut malua, ut urtica. interdum acer, ut lac cum allio coctum. sorbitiones quibus laser sit adiectum, aut in quibus porrum incoctum tabuerit, ouum sorbile sulphure adiecto, potui primum aqua calida, deinde inuicem alijs diebus hæc, alijs uinum. Magis terreri potest aliquis cum sanguinem expuit. sed id modo minus, modo plus periculi habet. Exit enim modo ex gingiuis. modo ex ore. & quidem ex hoc interdum etiam copiose, sed sine tussi, sine ulcere, sine gingiuarũ ullo uitio, ita ut nihil excreetur. Verum ut ex naribus, sic ex ore aliquando prorumpit. Atque interdum sanguis profluit, interdum simile aquæ quiddam, in qua caro recens lota est. Nonnunquam autem is à summis faucibus fertur, modo exulcerata ea parte, modo non exulcerata, sed aut ore uenæ alicuius adaperto, aut tuberculis quibusdam natis ex his sanguine erumpente. quod ubi incidit, neque lædit potio, aut cibus, neque quidquam, aut ex ulcere excreatur. aliquando gutture, & arterijs exulceratis, frequens tussis sanguinem quoque extundit. Interdum etiam fieri solet, ut aut ex pulmone, aut ex pectore, aut ex latere, aut ex iocinere feratur. Sæpe fœminæ quibus sanguis per menstrua non respondet, hunc expuunt, auctoresque medici fuerunt, uel exesa parte aliqua sanguinem exire, uel rupta, uel ore alicuius uenę patefacto. Primam διάβρωσιν, secundam ῥηγμόχασμον, tertiam ἀναστόμωσιν appellant. ultima minime nocet, prima grauissime. Ac sæpe quidẽ euenit, uti sanguinem pus sequatur. interdum autem qui sanguinem ipsum suppressit, satis ad ualetudinem profuit. Sed si secuta ulcera sunt, si pus, si tussis est, pro ut sedes ipsa est, ita uaria, & periculosa genera morborum sunt. Si uero sanguis tantum fluit, expeditius, & remedium, & finis est. Neque ignorari oportet eis, quibus fluere sanguis solet, aut quibus spina dolet, coxæ'ue, aut post cursum uehementem, uel ambulationem, dum febris absit, non esse inutile sanguinis mediocre profluuium. idque per urinam redditum ipsam quoque lassitudinem soluere. Ac ne in eo quidem terribile esse, qui ex superiore loco decidit. si tamen in eius urina nihil nouabit. Neque uomitum huius afferre periculum etiam cum repetit, si ante confirmare, & implere corpus licuit, & ex toto nullũ nocere, qui in corpore robusto, neque nimius est, neque tussim, aut calorem mouet. Hæc pertinent ad uniuersum. Nunc ad ea loca, quæ proposui, ueniam. Si ex gingiuis exit, portulacam manducasse satis est. si ex ore, continuisse eo merum uinum. si parum id proficit, acetum. si inter hæc quoque grauiter erumpit, quia consumere hominem potest, commodissimum est, impetum eius admota occipitio cucurbitula sic, ut cutis quoque incidatur, auertere. Si id mulieri cui menstrua non feruntur, euenit, eandem curcubitulam incisis inguinibus eius admouere. At si ex faucibus, interioribus'ue partibus processit, & metus maior est, & cura maior adhibenda. sanguis mittendus est, & si nihilominus ex ore processit, iterum, tertioque, & quotidie paulum aliquid, protinus autem debet sorbere, uel acetum, uel etiam cum thure plantaginis, aut porri succum. imponendaque extrinsecus supra id quod dolet, lana succida ex aceto est, & id spongia subinde refrigerandum. Erasistratus horum crura quoque, & femora, brachiaque

brachiaque pluribus locis deligabat. Id Asclepiades adeo non prodesse, ut etiam inimicum esset, proposuit. Sed id sæpe commode respondere experimenta testantur. Neque tamen pluribus locis deligari necesse est. sed sat est infra inguina,& super talos,summosque humeros,etiam brachia. Tum si febris urget, danda est sorbitio,& potui aqua,in qua aliquid ex his,quæ aluum astringunt,decoctum sit. at si abest febris,uel elota alica,uel panis ex aqua frigida,& mole quoque ouum dari potest potui, uel idem quod supra scriptum est,uel uinum dulce,uel aqua frigida,sed sic bibendum erit,ut sciamus huic morbo sitim prodesse. præter hæc necessaria sunt quies,securitas,silentium. Caput huius quoque cubantis sublime esse debet,recteque tondetur. Facies sæpe aqua frigida fouenda est. At inimica sunt uinum, balneum,uenus. in cibo oleum,acria omnia. item calida fomenta. conclaue calidum,& inclusum. multa uestimenta corpori iniecta. etiam fricationes,ubi bene etiam sanguis conquieuit. Tum uero incipiendum est a' brachijs, cruribusque. a' thorace abstinendum. In hoc casu per hyemem locis maritimis, per æstatem mediterraneis opus est.

De stomachi morbis, & curationibus. Cap. V.

Faucibus subest stomachus,in quo plura longa uitia incidere consuerunt. Nam modo ingens calor, modo inflatio hunc,modo inflammatio,modo exulceratio afficit. Interdum pituita,interdum bilis oritur. frequentissimumque est eius malum,quo resoluitur, neque ulla re magis, aut afficitur, aut corpus afficit. Vt diuersa autem uitia eius,sic etiam remedia sunt. Vbi exæstuat,aceto cum rosa extrinsecus subinde fouendus est. imponendusque puluis cum oleo,& ea cataplasmata,quæ simul, & reprimunt, & molliunt, Potui,nisi quid obstat,gelida aqua præstanda. Si inflatio est,prosunt admotæ cucurbitulæ, neque incidere cutem necesse est. prosunt sicca,& calida fomenta,sed non uehementissima. Interponenda abstinentia est. Vtilis in ieiuno potio est absinthij,aut hyssopi,aut rutæ. Exercitatio primo lenis, deinde maior adhibenda est,maximeque quę superiores partes moueat. quod genus in omnibus stomachi uitijs aptissimum est. Post exercitationem opus est unctione,frictione, balneo quoque nonnunquam, sed rarius, interdum alui ductione. Cibis deinde calidis,neque inflantibus. eodemque modo calidis potionibus, primo aquæ, post ubi resedit inflatio,uini austeri. Illud quoque in omnibus stomachi uitijs præcipiendum est, ut quo modo se quisque æger refecerit,eo ut sanus utatur. Nam redit huic imbecillitas sua, nisi ijsdem defendatur bona ualetudo,quibus reddita est. At si inflammatio aliqua est,quam fere' tumor, & dolor sequitur, prima sunt quies,& abstinentia. lana sulphurata circundata, in ieiuno absinthium. Si ardor stomachum urget,aceto cum rosa subinde fouendus est, deinde cibis quidem utendum est modicis. Imponenda uero extrinsecus quæ simul,& reprimunt, & molliunt. deinde his detractis,utendū calidis ex farina cataplasmatis,quæ reliquas digerant. Interdum aluus ducenda. Adhibenda exercitatio, & cibus plenior. At si exulceratio stomachum infestat,eadem fere' facienda sunt,quæ in faucibus exulceratis præcepta sunt. Exercitatio,frictio inferiorum partiū adhibenda. Adhibendi leues,& glutinosi cibi, sed citra facietatē. Omnia acria,atque acida remouenda. Vino,si febris non est,dulci, aut si id inflat, certe leni utendum, sed neque præfrigido,neque nimis calido. Si uero pituita stomachus impletur, necessarius modo in ieiunio, modo post cibum uomitus est. Vtilis exercitatio,gestatio,nauigatio,frictio. Nihil edendū, bibendumque nisi calidum,uitatis tantum his,quæ pituitam contrahere cousuerunt. Molestius est, si stomachus bile uitiosus est. Solent autem hi qui sic tentantur,interpositis quibusdam diebus,hanc, & quidem quod pessimū est,atram mouere. His recte aluus ducitur. potiones absinthio dantur,necessaria gestatio,nauigatio est, si fieri potest ex nausea uomitus. uitanda cruditas. sumendi cibi faciles,& stomacho non alieni. uinum austerum. Vulgatissimum uero,pessimumque stomachi uitium est resolutio, idest cum cibi non tenax est, soletque desinere ali corpus,ac sic tabe consumi. Huic generi inutilissimum balneum est. Lectiones exercitationesque superioris partis necessariæ. Item unctiones, frictionesque. his perfundi frigida, atque in eadem natare,canalibus eiusdem subijcere etiam stomachum ipsum,& magis etiam a' scapulis,id quod contra stomachum est. Consistere in frigidis,medij capitisque fontibus,quales cutiliarum,symbruinarumque sunt,salutare est. Cibi quoque assumendi sunt frigidi, qui potius difficulter coquuntur, quàm facile uitiantur. Ergo plerique,qui nihil aliud concoquere possunt, bubulam coquunt. Ex quo colligi potest, neque auem,neque uenationem,neque piscem dari debere,nisi generis durioris. Potui quidem aptissimū est uinum frigidum,uel certe bene calidum meracum, potissimum rheticum, uel allobrogicum, aliud'ue, quod & austerum,& resina conditum est. si id non est,quàm asperrimum,maximeque signinum. Si cibus non continetur,danda aqua,& eliciendus plenior uomitus est,iterumque dandus cibus, & tum admouendæ duobus intra stomachum digitis cucurbitulæ, ibique duabus,aut tribus horis continendæ sunt. Si simul,& uomitus,& dolor est,imponenda supra stomachum est lana succida,uel spongia ex aceto, uel cataplasma, quod refrigeret. Perfricanda uero non diu, sed uehementer brachia,& crura,& calefacienda. Si plus doloris est,infra præcordia quatuor digitis cucurbitula utendum est, protinus dandus panis ex posca frigida. Si non continuit,post uomitum lene aliquid ex his, quæ non aliena stomacho sint. Si ne id quidem tenuit,singuli cyathi uini,singulis interpositis horis, donec stomachus consistat. Valens etiam medicamentum est radiculæ succus,ualentius acidi punici mali cum pari modo succi, qui ex dulci punico malo est,adiecto etiam intubi succo,& menta,sed huius minima parte,quibus tantundem quantum in his omnibus est aquæ frigidæ,quàm optime miscetur. Id enim plus quàm uinum ad comprimendum stomachum

poteſt. ſupprimendus autem uomitus eſt,qui per ſe uenit ſic,ſi nauſea eſt. Sed ſi coacuit intus cibus, aut computruit, quorum utrumlibet ructus oſtendit, eijciendus eſt,protinuſque cibis aſſumptis iiſdē, quos proxime poſui, ſtomachus reſtituendus. Vbi ſublatus eſt præſens metus,ad ea redeundum eſt, quæ ſupra præcepta ſunt.

De laterum doloribus. Cap. VI.

Stomachus lateribus cingitur,atque in his quoque uehementes dolores eſſe conſuerunt. & initium uel ex frigore,uel ex ictu,uel ex nimio curſu,uel ex morbo eſt. Sed interdum ne malum intra dolorē eſt. iſque modo tarde, modo celeriter ſoluitur. interdum ad perniciem quoque procedit. oriturque acutus morbus,qui πλευριτικὸς à græcis nominatur. Huic doloris lateris febris,& tuſſis accedit, & per hanc excreatur. ſi tolerabilis morbus eſt, pituita ſi grauis ſanguis. Interdum etiam ſicca tuſſis eſt, quæ nihil emollitur. idque primo uitio grauius, ſecundo tolerabilius eſt. Remedium uero eſt magni,& recentis doloris ſanguis miſſus. At ſiue lenior,ſiue uetuſtior caſus eſt,uel ſuperuacuum,uel ſerum id auxilium eſt, confugiendumque ad cucurbitulas eſt,ante ſumma cute inciſa. Recte etiam ſinapi ex aceto ſuper pectus imponitur, donec ulcera, puſtulaſque excitet,& tum medicamentum, quod humorem illuc citet. Præter hæc circundare primum oportet latus abſolanæ ſulphuratæ. deinde cum paulum iuflāmatio ſe remiſit, ſiccis, & calidis fomentis uti. Ab his tranſitus ad malagmata eſt. Si uetuſtior dolor remanet,nouiſſime reſina impoſita diſcutitur. Vtendum cibis,potionibuſque calidis. uitandum frigus. Inter hæc tamen nō alienum & extremas partes oleo,& ſulphure perfricare. Si leuata tuſſis eſt, leni lectione uti.iamque & acres cibos,& uinum meracius aſſumere. quæ à medicis præcipiuntur, ut tamen ſine his ruſticos noſtros epota ex aqua herba trixago ſatis adiuuet. Hæc in omni lateris dolore communia ſunt plus negotij eſt,ſi acutus quoque morbus is factus eſt. In hoc præter ea,quæ ſupra poſita ſunt,hæc animaduertenda ſunt,ut cibus ſit quàm maxime tenuis,& lenis,præcipueque ſorbitio, eaque ex ptiſana potiſſimum, aut ius in quo porrus cum pullo gallinaceo coctus ſit. Idque non niſi tertio quoque die detur,ſi tamen per uires licebit. potui uero aqua mulſa,in qua hyſſopum,aut ruta decocta ſit. quæ quibus temporibus danda ſint, ex ratione uel adiectæ,uel leuatæ febris apparebit ſic,ut in remiſſione quàm maxima dent, cum eo tamen, ut ſciamus non eſſe eius generis tuſſi aridas fauces committendas. ſæpe enim ubi nihil eſt quod excreatur, continuatur,& ſtrangulat. Ob quam cauſam dixi etiam peius id genus eſſe tuſſis,quod nihil,quàm quod pituitam moueret. Sed hic uinum ſorbere,ut ſupra præcepimus,morbus ipſe non patitur. inuicem eius cremor ptiſanæ ſumendus eſt. Vt his autem in ipſo morbi feruore ſuſtinendus æger eſt, ſic ubi paulum is ſe remiſit,alimenta pleniora,& uini quoque aliquid dari poteſt.dū nihil detur, quod aut refrigeret corpus,aut fauces aſperet. Si in refectione quoque māſerit tuſſis,intermittere oportebit uno die,poſteroque cum cibo uini paulo plus aſſumere.atque incipiente quoque tuſſi,tum non erit alienū, ut ſupra quoque poſitum eſt,uini cyathos ſorbere. Sed in hoc genere ualetudinis dulce,uel certe lene cōmodius eſt. Si malum inueterauit,athletico uictu corpus firmandum eſt.

De uiſcerum morbis, & primo de pulmone, deinde de iocinere,tum de liene, poſtremo de renibus. Cap. VII.

A compagine uero corporis ad uiſcera tranſeundum eſt,& in primis ad pulmonem ueniendum,ex quo uehemens & acutus morbus oritur, quem περιπνευμονικὸν græci uocant. eius hæc conditio eſt. Pulmo totus afficitur. hunc eius caſum ſubſequitur tuſſis,bilem,uel pus trahens, præcordiorum, totiuſque pectoris grauitas,ſpiritus difficultas,magnæ febres,continua uigilia,cibi faſtidiū, tabes. Id genus morbi plus periculi,quàm doloris habet. Oportet ſi ſatis ualidæ uires ſunt,ſanguinem mittere,ſi minores,cucurbitulas ſine ferro præcordijs admouere. Tum ſi ſatis ualet,geſtando ægrum digerere,ſi parum, intra domum tamen dimouere. Potionem autem hyſſopi dare,cui ficus arida ſit incocta,aut aquam mulſam, in qua uel hyſſopum,uel ruta decocta ſit. Frictione uti diutiſſime in ſcapulis,proxime ab his in brachijs,& pedibus, & cruribus,leuiter contra pulmonem.idque bis quotidie facere. Quod ad cibum uero pertinet, huic nec ſalſis opus eſt,neque acribus,neque amaris,neque aluum aſtringentibus,ſed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda eſt ſorbitio ptiſanæ,uel alicæ,uel orizæ, cum qua recens adeps cocta ſit. Cum hac ſorbile ouum,nuclei pinei ex melle. panis,uel elota alica ex aqua mulſa potui,deinde non ſolum pura aqua, ſed etiam mulſa egelida,aut ſi æſtas eſt,etiam frigida,niſi quid obſtat.hæc autem altero quoque die increſcente morbo dare ſatis eſt. Vbi incremento conſtitit quantum res patitur,ab omnibus abſtinendū eſt, prӕterquā aqua egelida. Si uires deſunt,adiuuandę ſunt aqua mulſa.proſuntque aduerſus dolores impoſita calida fomēta, uel ea quæ ſimul & reprimūt, & emolliunt. Prodeſt impoſitus ſuper pectus ſal bene contritus, cum cerato mixtus, quia leuiter cutem erodit, eoque impetum materiæ,quo pulmo uexatur, euocat. Vtile etiam aliquod malagma eſt ex his, quæ materiam trahunt. Neque alienum eſt dum premit morbus,clauſis feneſtris ægrum continere. Vbi paulū leuatus eſt,ter,aut quater die feneſtris aliquanto apertis paruum aerem recipere. Deinde in refectione pluribus diebus à uino abſtinere.geſtatione,frictione uti.ſorbitionibus,& prioribus cibis adijcere ex oleribus porrum.ex carne ungulas,& ſumma trunculorum,atque piſciculos ſic,ut diu nihil molle.& lene ſumatur.

De iocineris morbo, & curatione. Cap. VIII.

Alterius quoque uisceris morbus, ideſt iocineris, æque modo longus, modo acutus eſſe conſueuit, ἡπατικὸν græci uocant. Dextra parte ſub præcordijs uehemens dolor eſt. idemq́ue ad latus dextrum, & ad iugulum, humerumq́ue partis eiuſdem peruenit. nonnunquam manus quoque dextra torquetur. horror calidus eſt. Vbi male eſt, bilis euomitur. interdum ſingultus propè ſtrangulat. & hæc quidem acuti morbi ſunt. Longioris uero ubi ſuppuratio in iocinere eſt, dolorque modo finitur, modo intenditur, dextra parte præcordia dura ſunt, & tument. poſt cibum maior difficultas eſt. accedit maxillarum quædam reſolutio. ubi inueterauit malum, uenter, & crura, pedesque intumeſcunt, pectus, atque humeri, circaque iugulum utrunque extenuatur. Initio ſanguinem mittere optimum eſt. tum uenter ſoluendus eſt, ſi non poteſt aliter, per nigrum ueratrum imponenda extrinſecus cataplaſmata, primum quæ reprimant, deinde calida, quæ deducant. quibus rectè iris, uel abſinthium adijcitur, poſt hæc malagma. Dandæ uero ſorbitiones ſunt, omnesq́ue cibi, & calidi, & qui non multum alant, & ferè qui pulmonis quoque dolori conueniunt, præterq́ue eos, qui urinam mouent, potionesq́ue ad id efficaces. Vtilia in hoc morbo ſunt thymum, ſatureia, hyſſopum, nepeta, amylum, ſiſamum, lauri baccæ, pini flos, herba ſanguinalis, menta, ex malo cotoneo medium, columbæ iecur recens, & crudum. Ex quibus quædam per ſe eſſe, quædam adijcere, uel ſorbitioni, uel potioni licet, ſic tamen ut parce aſſumantur. Neque alienum eſt abſinthium contritum ex melle, & pipere, eiusq́ue catapotium quotidie deuorare. abſtinendum utique eſt ab omnibus frigidis, neque enim res ulla magis iecur lædit. Frictionibus utendum in extremis partibus. uitandus omnis labor, omnis uehementior motus. ne ſpiritus quidem diutius continendus eſt. Ira, trepidatio, pondus, ictus, curſus inimica ſunt. Perfuſio corporis multa prodeſt ex aqua, ſi hyems eſt, calida, ſi æſtas, tepida. Item liberalis unctio, & in balneo ſudor. Si uero iecur uomica laborat, eadem facienda ſunt, quæ in cæteris interioribus ſuppurationibus. Quidam etiam contra id ſcalpello aperiunt, ipſam uomicam adurunt.

De lienis morbo, & curatione. Cap. IX.

At lienis ubi affectus eſt, intumeſcit, ſimulq́ue cum eo pars ſiniſtra, eaque dura eſt, & prementi renititur, uenter intentus eſt, aliquis etiam cruribus tumor eſt. Vlcera aut omnino non ſaneſcunt, aut certe cicatricem uix recipiunt. In intenta ambulatione, curſuq́ue dolor, & quædam difficultas eſt. hoc uitium quies auget. Itaque exercitatione, & labore opus eſt, habita tamen ratione ne febre mixta ſi nimium proceſſerit, excitetur. Vnctiones, frictionesq́ue, & ſudores neceſſarij ſunt. Dulcia omnia inimica ſunt. item lac & caſeus. Acida autem maxime conueniunt. Ergo acetum acre per ſe ſorbere, & magis etiam quod ſcylla conditũ eſt, expedit. Edenda ſunt ſalſamenta, uel oleæ ex muria dura, tinctæ in aceto lactucæ, intubiq́ue, & betę ex eodem. ex ſinapi aſparagus, armoracia, paſtinaca, ungulæ, roſtra, aues macræ, eiuſdem generis uenatio. Potui uero ieiuno dari debet abſinthium incoctum. at poſt cibum aqua à ferrario fabro, in qua candens ferrum ſubinde tinctum ſit. Hæc enim, uel præcipue lienem coercet, quod animaduerſum eſt in his animalibus, quę apud hos fabros educata, exiguos lienes habent. poteſt etiam dari uinum tenue, auſterum, omniaq́ue in cibis, & potionibus, quæ urinæ mouendę ſunt, præcipueq́ue ad id ualet, uel trifolij ſemen, uel cuminum, uel apium, uel ſerpillum, uel cithiſus, uel portulaca, uel nepeta, uel thymum, uel hyſſopum, uel ſatureia. hæc enim inde commodiſſime uidentur humorem deducere. Lienis quoque bubulus utiliter eſui datur, pręcipueq́ue eruca, & naſturcium lienem extenuant. Imponẽda quoque extrinſecus ſunt quæ leuent. Fit ex unguento, & palmulis, quod μυροβάλανον gręci uocant. Fit ex lini, & naſturcij ſemine, quo uinum, & oleum adijcitur. fit ex cupreſſo uiride, & arida ficu. fit ex ſinapi, cui ſeui hirquini à renibus quarta pars ponderis adijcitur, teriturq́ue in ſale, & protinus imponitur. Multiſq́ue modis huic rei cappari aptũ eſt. Nam & ipſum cum cibo aſſumere, & muriam eius cum aceto ſorbere, cõmodum eſt. Quin etiam extrinſecus radicem contritam, uel corticem eius cum furfuribus, aut ipſum cappari cum melle contritum imponere expedit. Malagmata quoque huic rei aptantur.

De renum morbis, & curationibus. Cap. X.

At renes ubi affecti ſunt, diu male habent. Peius eſt ſi frequensললbilioſus uomitus accedit. Oportet conquieſcere, cubare molliter, ſoluere aluum. ſi aliter non reſpondet, etiam ducere. Sæpe deſidere in aqua calida, neque cibum, neque potionem frigidam aſſumere. abſtinere ab omnibus ſalſis, acribus, acidis pomis, bibere liberaliter, adijcere modo cibo, modo potioni piper, porrum, ferulam, album papauer, quæ maxime inde urinam mouere conſuerunt. Auxilio quoque his exulceratis ſunt, ſi adhuc ulcera purgãda ſunt, cucumeris ſemina detractis corticibus ſexaginta, nuclei ex pinu ſilueſtri duodecim, aneſi quod tribus digitis ſummi poſſit, croci paululũ, contrita, & in duas mulſi potiones diuiſa. Si uero dolor tantum leuandus eſt, eiuſdem cucumeris ſemina triginta, ijdem nuclei uiginti, nuces græcæ quinque, croci paululum, contrita, & cum lacte potui data. At ſuper quoque recte quædam malagmata inijciuntur, maximeq́ue ea, quæ humori extrahendo ſunt.

De inteſtinorum morbis, & primo de cholera. Cap. XI.

A' uiſceribus ad inteſtina ueniendum eſt, quæ ſunt et acutis, & longis morbis obnoxia. Primo æque facienda mentio eſt choleræ, quia commune id ſtomachi, atque inteſtinorū uitium uideri poteſt. Nam ſimul & deiectio, & uomitus eſt, præterque hæc inflatio eſt, inteſtina torquētur, bilis ſupra, infraque erū-pit, primum aquæ ſimilis, deinde ut in ea recens caro lota eſſe uideatur, interdum alba, nonnunquā nigra, uel uaria. Ergo eo nomine morbi hunc χολέραν græci nominarunt. præter ea uero, quæ ſupra comprehen ſa ſunt, ſæpe etiam crura, manusque contrahuntur, urget ſitis, anima deficit. quibus concurrentibus non mirum eſt, ſi ſubito quis moritur. neque tamen ulli morbo minori momento ſuccurritur. Protinus er-go ubi iſta cœperunt, aquæ tepidæ quā plurimum bibere oportet, & uomere. Vix unquam ſine uomitu ſequitur. ſed etiam ſi non incidit, miſcuiſſe tamen nouam materiam corruptæ prodeſt, parsque ſanitatis eſt, uomitum eſſe ſuppreſſum. ſi id incidit, protinus ab omni potione abſtinendum eſt. Si uero tormina ſunt, oportet frigidis, & humidis fomentis ſtomachum fouere, uel ſi uenter dolet, ijſdem egelidis ſic, ut uen ter ipſe mediocriter calentibus iuuetur. Quòd ſi uehementer & uomitus, & deiectio, et ſitis uexant, et ad-huc ſubcruda ſunt, quæ uomuntur, nondum uino maturum tempus eſt. Aqua, neque ea ipſa frigida, ſed potius egelida danda eſt. admouendumque naribus eſt puleium ex aceto, uel polenta uino aſperſa, uel menta ſecundum naturam eſt. At cum diſcuſſa cruditas eſt, tum magis uerendum eſt, ne anima deficiat. Ergo tum confugiendum eſt ad uinum. id eſſe oportet tenue, odoratum, cum aqua frigida mixtum, uel polenta adiecta, uel melle quoque aſſumere expedit, quotiensque aliquid aut ſtomachus, aut uenter effudit, totiens per hæc uires reſtituere. Eraſiſtratus primo tribus uini guttis, aut quinis aſpergendam po tionem eſſe dixit, deinde paulatim merum adijciendum. Is ſi & ab initio uinum dedit, & metū cruditatis ſecutus eſt, nō ſine cauſa fecit. Si uehementem infirmitatem adiuuari poſſe tribus guttis putauit, errauit. At ſi inanis eſt homo, & crura eius contrahuntur, interponenda potio abſintij eſt. Si extremæ partes cor poris frigent, ungendæ ſunt calido oleo, cui ceræ paulum ſit adiectum, calidisque fomentis nutriendæ. Si ne ſub his quidem quies facta eſt, extrinſecus contra uentriculum ipſum cucurbitula admouenda eſt, aut ſinapi ſuper imponendum. Vbi is conſtitit, dormire oportet. poſtero die utique à potione abſtinere. die tertio in balneum ire. paulatim ſe cibo reficere, ſomno, quiſquis facile acquieſcit. itemque laſſitudine, & frigore. Si poſt ſuppreſſam choleram febricula manet, aluum duci neceſſariū eſt. tum cibis, uinoque uten dum eſt. Sed hic quidem morbus & acutus eſt, & inter inteſtina, ſtomachumque uerſatur ſic, ut cuius po tiſſimum partis ſit, non facile dici poſſit.

De cœliaco uentriculi morbo. Cap. XII.

In ipſius uero uentriculi porta conſiſtit is, qui & longus eſſe conſueuit, κοιλιακὸς a' græcis nominatur. Sub hoc uenter indureſcit, dolorque eius eſt. Alius nihil reddit, ac ne ſpiritum quidem tranſmittit. extre-mæ partes frigeſcunt. difficulter ſpiritus redditur. Commodiſſimum eſt inter initia calida cataplaſmata toto uentri imponere, ut dolorem leniant. poſt cibum uomere, atque ita uentrem exinanire. Proximis deinde diebus cucurbitulas ſine ferro uentri, & coxis admouere. Ventrem ipſum liquare dato lacte, & uino ſalſo, frigido. Si tempus anni patitur, etiam uiridibus ficis, ſic tamen ne quis aut cibus, aut humor uniuerſus detur, ſed paulatim. Ergo per interualla temporis ſat eſt cyathos binos, ternos'ue ſumere, & ci bum pro portione huius. cōmodeque facit cyathos lactis, cyathus aquæ mixtus, & ſic datus. Cibique in-flantes, & acres utiliores ſunt, adeo ut lacti quoque recte contritum alliū adijciatur. Procedente uero tem pore opus eſt geſtari, maximeque nauigare, perfricari ter, aut quater die ſic, ut nitrum oleo miſceatur, per fundi aqua calida poſt cibum, deinde ſinapi imponere per omnia membra excepto capite, donec arroda-tur, & rubeat, maximeque ſi corpus durum, & uirile eſt. paulatim deinde faciendus eſt tranſitus ad ea, quæ uentrem comprimunt. Aſſa caro danda, ualens, & quæ non facile corrumpatur. potui uero pluuialis aqua decocta, ſed quæ per binos, ternos'ue cyathos bibatur. Si uetus uitium eſt, oportet laſer quàm opti-mum ad piperis magnitudinem deuorare. altero quoque die uinum, uel aquam bibere, interdum interpo ſito cibo ſingulos uini cyathos ſorbere, ex inferiori parte infundere pluuialē egelidam aquā, maximeque ſi dolor in imis partibus remanet.

De tenuioris inteſtini morbo. Cap. XIII.

Inter ipſa uero inteſtina conſiſtunt duo morbi, quorum alter in tenuiore, alter in pleniore inteſtino eſt. Prior acutus eſt. inſequens eſſe longus poteſt. Diocles Caryſtius tenuioris inteſtini morbū χόρδαψον, plenioris ἄλεον nominauit. A' pleriſque uideo nunc illum priorem ἄλεον, hunc κωλικὸν nominari. Sed prior modo ſupra umbilicum, modo ſub umbilico dolorem mouet. Fit ex alterutro loco inflammatio, nec al-uus, nec ſpiritus infra tranſmittitur. ſi ſuperior pars affecta eſt, cibus, ſi inferior ſtercus per os redditur. ſi utrumlibet uetus eſt, adijcitur periculo uomitus bilioſus mali odoris, aut uarius, aut niger. Remedium eſt ſanguinem mittere, uel cucurbitulas pluribus locis admouere, non ubique cute inciſa. Id enim duobus, aut tribus locis ſatis eſt. Ex cæteris ſpiritum euocare abunde eſt. Tum animaduertere oportet, quo loco malum ſit. ſolet enim contra id tumere. Et ſi ſupra umbilicum eſt, alui ductio utilis non eſt. Si infra eſt,

aluum

aluum ducere,ut Erasistrato placuit, optimum est. & sæpe id auxilij satis est. Ducitur autem percolato ptisanæ cremore cum oleo,& melle sic,ut præter ea nihil adijciatur. Si nihil tumet, duas manus imponere oportet supra summum uentrem,paulatimque deducere. Inuenietur enim mali locus,qui necesse est,reni tatur, & ex eodem deliberari poterit,ducenda nec ne aluus sit. Illa communia sunt, calida cataplasmata admouere,eaque imponere a' mammis usque ad inguina,& spinam,ac sæpe mutare,brachia, cruraque per fricare,demittere totum hominem in calido oleo. Si dolor non quiescit,etiam in aluum ex parte inferiore tres,aut quattuor cyathos calidi olei dare. Vbi per hæc consecuti sumus,ut iam ex inferiore parte spiritus transmittatur,offerre potui mulsum tepidum non multum.nam ante magna cura uitandum est, ne quid bibat. si id commode cessit,adijcere sorbitionem. Vbi dolor,& febricula quierunt, tum demum uti cibo pleniore,sed neque inflante,neque duro,neque ualido,ne intestina adhuc imbecilla lædantur. potui uero nihil præterquam puram aquam.nam siue quid uinolentum, siue acidum est, id huic morbo alienum est. Ac postea quoque uitare oportet balneum, ambulationem, gestationem, cæterosque corporis motus. Nam facile id malum redire consueuit,& siue cum frigus subit,siue aliqua iactatio,nisi bene iam confirma tis intestinis,reuertitur.

De morbo intestini plenioris. Cap. XIIII.

Is autem morbus,qui in intestino pleniore est,in ea maxime parte est, quam certam esse proposui. Vehemens inflatio,uehementes dolores dextra magis parte,intestinum,quod uerti uidetur, prope' spiritum elidit. In plerisque post frigora,cruditatesque oritur,deinde quiescit,& per ætatem sæpe repetens sic cruciat,ut uitæ spatio nihil demat. Vbi is dolor cœpit,admouere sicca, & calida fomenta oportet, sed primo lenta,deinde ualidiora,simulque frictiones.ad extremas partes id est crura, brachiaque materiam reuo care. Si discussum non est, qua dolet cucurbitulas sine ferro defigere. Est etiam medicamentum eius rei causa comparatum, quod κωλικὸν nominatur. id se repperisse Cassius gloriabatur. Magis prodest potui da tum.sed impositum quoque extrinsecus digerendo spiritum, dolorem leuat. nisi finito uero tormento, recte neque cibus,neque potio assumitur. Quo uictu sit utendum qui hoc genere tentantur, iam mihi dictum est. Confectio medicamenti,quod κωλικὸν nominatur, ex his constat. Costi,anesi,castorei singulorum Pondo denariorum trium. petroselini. P. denariorum. III. piperis longi, & rotundi singulorum. P. ✳. II. papaueris lachrymæ,iunci rotundi,myrræ,nardi singularum. P. VI. quæ melle excipiuntur. id autem & deuorari potest,& ex aqua calida sumi.

De torminibus,id est dysenteria. Cap. XV.

Proxima his inter intestinorum mala,tormina esse consueuerunt, δυσεντερία græce uocatur. intus intestina exulcerantur. ex his cruor manat. Isque modo cum stercore aliquo semper liquido, modo cũ quibusdam quasi muccosis excernitur. interdum simul quædam carnosa descendunt. Frequens deijciendi cu piditas,dolorque in ano est. Cum eodem dolore exiguum aliquid emittitur. atque eo quoque tormentũ intenditur. idque post tempus aliquod leuatur. exiguaque requies est. somnus interpellatur. febricula ori tur. longoque tempore id malum cum inueterauerit, aut tollit hominem, aut etiam si finitur, excruciat. Oportet in primis conquiescere. si quidem omnis agitatio exulcerat. deinde ieiunum sorbere uini cyathum,cui contrita radix quinque folij sit adiecta. imponere cataplasmata super uentrem,quæ reprimunt. quod in superioribus uentris morbis non expedit. quotiensque desidit, subluere aqua calida, in qua decoctæ uerbenæ sint. portulacam,uel coctam,uel ex dura muria edisse. cibos, potionesque eas, quæ astringunt aluum. Si uetustior morbus est,ex inferioribus partibus tepidum infundere,uel ptisanæ cremorem, uel lac,uel adipem liquatam, uel medullam ceruinam, uel oleum, uel cum rosa butyrum, uel cum eadem album crudum ex ouis,uel aquam,in qua lini semen decoctum sit,uel si somnus non accedit,uitellos cum aqua,in qua rosæ floris folia cocta sint. Leuant enim dolorem hæc,& mitiora ulcera efficiunt, maximeque utilia sunt,si cibi quoque secutum fastidium est. Themison muria dura quam asperrima sic utendum memorię prodidit. Cibi uero esse debent, qui leniter uentrem destringant, & ea quæ urinam mouent. Si ea consecuta sunt, in aliam partem humorem auertendo prosunt. si non sunt consecuta, noxam augent. Itaque nisi in quibus prompte id facere consuerunt,non sunt adhibenda. Potui,si febricula est,aqua pura calida,uel ea.quę ipsa quoque astringat,dari debet. si non est,uinum lene austerũ. Si pluribus diebus nihil remedia alia iuuerunt,uetusque iam uitiũ est,aquæ bene frigidæ potio assumpta ulcera astringit, & initiũ secundæ ualetudinis facit. Sed ubi uenter suppressus est, protinus ad calidam potionem reuertendum est. Solet autem interdum etiam putris sanies,pessimique odoris descendere. solet purus sanguis profluere. si superius uitium est,aluus aqua mulsa duci debet,tunc deinde eadẽ infundi,quæ supra comprehensa sunt. Valensque est etiam aduersus ulcera intestinorum minij gleba,cum salis hemina contrita. si minus, mixta his aqua in aluum datur. Ac si sanguis profluit,cibi,potionesque esse debent,quæ astringant.

De leuitate intestinorum. Cap. XVI.

Ex torminibus interdum intestinorum leuitas oritur, quæ continere nihil possunt, & quidquid

aſſumptum eſt,imperfectum protinus reddunt.id interdum ægros trahit,interdum præcipitat.In hoc utique adhibere oportet comprimentia,quo facilius tenendi aliquid inteſtinis uis ſit. Ergo & ſuper pectus ponetur ſinapi,exulcerataque cute malagma,quod humorẽ euocet, & ex uerbenis decoctis aqua deſidat, & cibos,potionesque aſſumat,quæ aluum aſtringunt,& frigidis utetur perfuſionibus. Oportet tamẽ proſpicere,ne ſimul his omnibus admotis,uitium contrariũ per immodicas inflationes oriatur. Paulatim ergo firmari inteſtina debebunt,aliquibus quotidie adiectis. Et cum in omni fluore uentris, tum in hoc præcipue neceſſarium eſt,non quotiens libet deſidere, ſed quotiens neceſſe eſt, ut hæc ipſa mora in conſuetudinem ferendi oneris inteſtina deducat. Alterum quoque,quod æque ad omnes ſimiles affectus pertinet, in hoc maxime ſeruandum eſt,ut cum pleraque utilia inſuauia ſint,qualis eſt plantago, & rubi, & quidquid mali corio mixtum eſt,ea potiſſimum ex his dentur, quæ maxime æger uolet. Deinde ſi omnia iſta faſtidiet ad excitandam cibi cupiditatem,interponatur aliquid minus utile,ſed magis gratum. Exercitationes, frictiones huic quoque morbo neceſſariæ ſunt,& cum his ſol,ignis,balneũ, uomitus,ut Hippocrati uiſum eſt,etiam albo ueratro,ſi cætera parum proficient, euocatus.

De lumbricis aluum occupantibus. Cap. XVII.

Nonnunquam autem lumbrici quoque occupant aluũ,hique modo ex inferioribus partibus,modo fœdius ore redduntur. Atque interdum latos eos,qui peiores ſunt, interdum teretes uidemus. ſi lati ſunt, aqua potui dari debet,in qua lupinum, aut cortex mori decoctus ſit, aut cui adiectum ſit contritum, uel hyſſopum,uel piperis acetabulum,uel ſcamoneæ paulum. uel etiam pridie cum multum allium ediderit, uomat. Poſteroque die mali punici tenues radiculas colligat,quantum manu comprehendet, easque contuſas,in aquæ tribus ſextarijs decoquat,donec tertia pars ſuperſit. Huc adijciat nitri paulum, & ieiunus bibat. Interpoſitis deinde tribus horis,duas potiones ſumat,aut aquæ,uel muriæ duræ ſic adiectæ. tum deſidat ſubiecta calida aqua in pelue. ſi uero teretes ſunt,qui pueros maxime exercent,& eadem dari poſſunt, & quædam leuiora,ut contritum ſemen urticæ,aut braſſicæ,aut cumini cum aqua,uel menta cum eadem, uel abſinthium decoctum,uel hyſſopum ex aqua mulſa,uel naſturcij ſemen cum aceto contritum. Ediſſe etiam,& lupinum,& allium prodeſt,uel in aluum oleum ſubter dediſſe.

De tenaſmo inteſtinorum morbo. Cap. XVIII.

Eſt autem aliud leuius omnibus proximis,de quibus ſupradictum eſt,quod τένεσμον græci uocant. id neque acutis,neque longis morbis annumerari debet, cum & facile tollatur, neque unquam per ſe iugulet. in hoc ęque,atque in torminibus frequens,deſidendi cupiditas eſt,æque dolor ubi aliquid excernitur. deſcendunt autem pituitæ,mucciſque ſimilia, interdum etiam leniter ſubcruenta. ſed his interponuntur nonnunquam ex cibo quoque recte coacta. deſidere oportet in aqua calida. ſæpiusque ipſum manu nutrire,cui plura medicamenta idonea ſunt, butyrum cum roſa,acacia ex aceto liquata, emplaſtrum id, quod τετραφάρμακον gręci uocãt,roſa liquatum,alumen lana circundatum,& ita appoſitum,eademque ex inferiore parte indita,quæ torminum auxilia ſunt,eadem uerbenæ decoctæ,ut inferiore partes foueantur,alternis uero diebus aqua,alternis leue,& auſterum uinum bibendum eſt. Potio eſſe debet egelida, & frigida. proprior ratio uictus talis,qualem in tormina ſupra præcepimus.

De uentris fluxu, & curatione. Cap. XIX.

Leuior etiam dum recens deiectio eſt,ubi & liquida aluus,& ſæpius, quàm ex conſuetudine fertur. atque interdum tolerabilis dolor eſt,interdum grauiſſimus,idque peius eſt. ſed uno die fluere aluum ſepe pro ualetudine eſt,atque etiam pluribus,dum febris abſit,& intra ſeptimum diem id conquieſcat. purgatur enim corpus,& quod intus læſurum erat,utiliter effunditur. uerum ſpatium periculoſum eſt. Interdũ enim tormina,ac febriculas excitat,uireſque conſumit. primo die quieſcere ſatis eſt, neque impetum uentris prohibere,ſi per ſe deſijt,balneo uti,paulum cibi capere. ſi manſit,abſtinere non ſolum a' cibo,ſed etiã a' potione. Poſtero die,ſi nihilominus liquida aluus eſt,æque conquieſcere, paulum aſtringentis cibi ſumere,tertio die in balneum ire,uehementer omnia præter uentrem perfricare,ad ignem lumbos,ſcapulaſque admouere,cibis uti,ſed uentrem contrahentibus,uino non multum meraco. Si poſtero quoque die fluet, plus ediſſe,ſed uomere etiam ex toto,donec conquieſcat. Contra ſitim, fame, uomitu niti. uix enim fieri poteſt,ut poſt hanc animaduerſionem aluus non contrahatur. Alia uia eſt,ubi uelis ſupprimere, cœnare, deinde uomere,poſtero die in lecto conquieſcere. ueſpere ungi ſed leniter. deinde panis circa ſelibram ex uino amineo mero ſumere. tum aſſum aliquid,maximeque auem,& poſtea uinum idem bibere aqua pluuiali mixtum,idque uſque quintum diem facere,iterumque uomere. Frigidam autem aſſidue potionem eſſe debere contra priores auctores Aſclepiades affirmauit,& quidem quàm frigidiſſimã. Ego experimentis quenque in ſe credere debere exiſtimo calida potius, an frigida utatur. Interdum autem euenit, ut id pluribus diebus neglectũ,curari difficilius poſſit. a' uomitu oportet incipere, deinde poſtero die ueſpere, tepido oleo ungi. cibum modicum aſſumere,uinum meracum quàm aſperrimum, impoſitam ſuper uentrem habere cum cærato rutam. In hoc autem affectu corporis neque ambulatione, neque frictione opus eſt. uehiculo

est. uehiculo sedisse,uel magis etiam equo prodest. neque enim ulla res magis intestina confirmat. Si uero etiam medicamentis utendum est: aptissimum est id,quod ex pomis fit. Vindemiæ tempore in grãde uas conijcienda sunt pira,atque mala siluestria. si ea non sunt,pira tarentina uiridia,uel signina, mala scandiana uel amerina,myrapia: hisque adijcienda sunt cotonea,& cum ipsis corticibus suis punica, sorba: & quibus magis utimur etiam torminalia sic,ut hæc tertiam ollæ partem teneãt. tum deinde ea musto implenda est: coquendumque id,donec omnia quæ indita sunt,liquata in unitatem quãdam coeãt. Id gustui non insuaue est: & quandocunque opus est,assumptum leuiter sine ulla stomachi noxa uentrem tenet. duo,aut tria cochlearia uno die sumpsisse satis est. Alterum ualẽtius genus est, myrti baccas legere, ex his uinum exprimere, id decoquere ut decima pars remaneat,eiusque cyathum sorbere. tertiũ, quod quandoque fieri potest,malum punicum excauare: exemptisque omnibus seminibus,membranas, quæ inter ea fuerunt,iterum conijcere. tum infundere cruda oua,rudiculaque miscere: deinde malum ipsum super prunam imponere. quod dum humor intus est,non aduritur. Vbi siccũ esse cœpit,remouere oportet, extractumque cochleari,quod intus est,edisse. aliquibus adiectis,maius momentum habet. Itaque etiam in piperatum conijcitur: miscetur que cum sale,& pipere. est quid ex his edendũ. est pulticula etiam,cum qua paulum ex fauo uetere coctum sit,& lenticula cum malicorio cocta,rubique cacumina in aqua decocta,& ex oleo,atque aceto assumpta,efficacia sunt. atque ea aqua,in qua uel palmulæ, uel malum cotoneum,uel arida sorba,uel rubi decocti sunt,potata. quod genus significo, quotiens potionem dandam esse dico: quæ astringat. Tritici quoque hemina in uino amineo austero decoquitur: idque triticum ieiuno, ac sitienti datur. superque id,uinum id sorbetur. quod iure ualentissimis medicamentis annumerari potest.atque etiam potui datur uinum signinum,uel resinatum austerũ,uel quodlibet austerũ.Cõtunditurque cũ corticibus,seminibusque suis punicũ malũ,uinoque tali miscetur.idque uel merũ sorbet aliquis,uel bibit mixtũ.sed medicamentis uti nisi in uehemẽtibus malis superuacuũ est.

De uuluæ morbo, & curationibus. Caput XX.

Ex uulua quoque fœminis uehemens malum nascitur: proximeque ab stomacho uel afficitur hæc: uel corpus afficit. Interdum etiam sic exanimat, ut tanquam comitiali morbo prosternat. Distat tamen hic casus,eo quod neque oculi uertuntur, nec spumæ profluunt, nec nerui distenduntur: sopor tantũ est. idque quibusdam fœminis crebro reuertens perpetuum est. ubi incidit,si satis uiriũ est,sanguis missus adiuuat.si parum est,cucurbitulæ tamen desigendæ sunt in inguinibus. Si diutius aut iacet,aut alioqui iacere consueuit: admouere oportet naribus extinctum ex lucerna linamẽtum,uel aliud ex his, quæ fœdioris esse odoris retuli, quod mulierem excitet. Idemque aquę frigidæ perfusio efficit. adiuuatque ruta contrita cum melle,uel ex cyprino ceratum,uel quodlibet callidum,& humidum cataplasma naturalibus pubetenus impositum. inter hæc etiam perfricare coxas, & poplites oportet. deinde ubi ad se redit,circuncidendum uinum est in totum annum, etiam si casus idem non reuertitur. Frictione quotidie utendum totius quidem corporis: præcipue uero uentris, & poplitum. cibus ex media materia dandus. sinapi super imum uentrem tertio quoque,aut quarto die imponẽdum,donec corpus rubeat. Si durities manet,mollire commode uidetur solanum in lac demissum: deinde contritum,& cera alba,atque medulla ceruina cum irino,aut seuum taurinum,uel caprinum cum rosa mixtum. dandum potui etiam uel castoreum est,uel git,uel anetum. Si parum pura est,purgatur iunco quadrato. si uero uulua exulcerata est,ceratum ex rosa fiet: & recens suilla adeps,& ex ouis album misceatur, idque apponatur: uel albũ ex ouo cum rosa mixtum,adiecto, quo facilius consistat,cõtritæ rosæ puluere. dolens uero ea sulphure suffumigari debet. At si purgatio nimia mulieri nocet,remedio sunt cucurbitulę cute incisa inguinibus uel etiam sub mammis admotæ. si maligna purgatio est, subijcienda sunt, * coeuntia. Id faciunt etiam albæ oliuæ, & nigrum papauer cum melle assumptum, & gummi cum trito semine apij liquatum, & cum cyatho passi datum. Præter hæc in omnibus uesicæ doloribus idoneæ potiones sunt, quæ ex odoribus fiunt: id est spica nardi,croco,cinnamomo,casia, similibusque. Idemque etiam decocta lentiscus præstat. si tamen intolerabilis dolor est,& sanguis profluit, etiam sanguinis detractio apta est: aut certe coxis admotæ cucurbitulæ cute incisa. At cum urina super potionum modũ etiam sine dolore profluens, maciem, & periculum facit, si tenuis est, opus est exercitatione,& frictione, maximeque in sole, uel ad ignem. Balneum rarum esse debet: neque longa in eo mora cibus comprimens. Vinum austerum meracum, per ęstatem frigidum, per hyemem egelidum, sed tantum quãtum minimum sit. Infima aluus quoque uel ducenda, uel lacte purganda est. Si crassa urina est, uehementior esse debet & exercitatio, & frictio, longior in balneo mora, cibis opus est teneris, uinum idẽ. In utroque morbo uitanda omnia sunt, quę urinam mouere consueuerunt.

De nimia profusione seminis ex naturalibus. Caput XXI.

EST etiam circa naturalia uitium, nimia profusio seminis. quod sine uenere, sine nocturnis imaginibus sic fertur, ut interposito spatio tabe hominem consumat. In hoc affectu salutares sunt uehementer frictiones,perfusiones,natationesque quàm frigidissimę. neque cibi, nec potio nisi frigida

assumpta. Vitare autem oportet cruditates: omnia inflantia. nihil ex his assumere, quæ contrahere se men uidentur: qualia sunt, siligo, simila, oua, alica, amylum, omnis caro glutinosa, piper, eruca, bulbi, nuclei pinei. Neque alienum est fouere inferiores partes, aqua decocta ex uerbenis comprimentibus. ex hisdem aliqua cataplasmata imo uentri, inguinibusque circundare: præcipueque ex aceto rutam uitare: & ne supinus obdormiat.

De coxarum morbis, & curationibus. Caput XXII.

Superest ut ad extremas partes corporis ueniam: quę articulis inter se conferuntur. initium à coxis faciam. Harum ingens dolor esse consueuit. isque hominem sępe debilitat: & quosdam non dimittit. Eoque id genus difficillime curatur: quod fere post lõgos morbos uis pestifera huc se inclinat. quę ut illas partes liberat: sic hanc ipsam quoque affectam prehendit. Fouendum primum aqua calida est: deinde utendum calidis cataplasmatis. Maxime prodesse uidetur aut cum hordeacea farina, aut cum ficu ex aqua decocta, mixtus capparis cortex concisus, uel lolij farina ex uino diluto cocta, & mixta cũ acida fece: quęque refrigescunt, imponere noctu malagmata commodius est. Inulę quoque radix contusa, & ex uino austero postea cocta, & late super coxam imposita, inter ualentissima auxilia est: si ista nõ soluerunt, sale calido, & humido utendum est. Si ne sic quidem finitus dolor est, aut tumor ei accedit, incisa cute admouendę sunt cucurbitulæ: mouenda urina. Aluus si compressa est, ducenda. Vltimum est, & in ueteribus quoque morbis efficacissimum, tribus, aut quatuor locis super coxam cutem candentibus ferramentis exulcerare. Sed frictione quoque utendum est, maxime in sole, & eodem die sæpius: quo facilius ea quæ coeundo nocuerunt, dirigantur. Eaque, si nulla exulceratio est, etiam ipsis coxis, sicut & cæteris partibus adhibenda est. Cum uero sæpe aliquid exulcerandum candenti ferramento fit, ut materia inutilis euocetur: illud perpetuum est, non ut primum fieri potest, huius generis ulcera sanare: sed ea trahere, donec id uitium, cui per hæc opitulantur, conquiescat.

De genuum doloribus, & cura. Caput XXIII.

Coxis proxima genua sunt: in quibus ipsi nonnunquam dolor esse consueuit. In hisdem autem cataplasmatis, cucurbitulisque præsidium est: sicut etiam cum in humeris, alijs'ue commissuris dolor aliquis exortus est. Equitare ei, cui genua dolent: inimicissimum omnium est. Omnes autem eiusmodi dolores ubi inueterauerunt: uix citra ustionem finiuntur.

De articulorum doloribus in manibus, pedibusq;. Cap. XXIIII.

IN manibus, pedibusque articulorum uitia frequentiora, longioraque sunt. quæ in podagris, chiragris'ue esse consuerũt. Ea raro uel castratos, uel pueros ante fœminæ coitum, uel mulieres, nisi quibus menstrua suppressa sunt: tentant. ubi sentiri cœperunt, sanguis mittendus est. Id enim inter initia statim factum sæpe annuam: nonnunquam perpetuam ualetudinem præstat. Quidam etiam, cũ asinino lotio epoto se eluissent: in perpetuum hoc malum euaserunt. Quidam, cũ toto anno à uino, mulso, uenere, sibi temperassent: securitatem totius uitæ consecuti sunt. idque utique post primum dolorem seruandum est: etiam si quieuit. Quod si iam consuetudo eius facta est: potest quidem aliquis esse securior his temporibus: quibus dolor se remisit. Maiorem uero curam adhibere debent hi, quibus id reuertitur. quod fere uere, autumno'ue fieri solet. Cũ uero dolor urget, manu gestari debet: deinde ferri. inambulatione leui se dimouere. & si podagra est, interpositis temporibus exiguis, inuicem modo sedere: modo ingredi. tum antequam cibum capiat, sine balneo, loco calido leuiter perfricari: sudare: perfundi aqua egelida: deinde cibum sumere ex media materia, interpositis rebus urinam mouentibus: quotiesque plenior est, euomere. Vbi dolor uehemens urget: interest sine tumore is sit: an tumor cum calore, an tumor iam etiam obcaluerit. Nam si tumor nullus est: calidis fomentis opus est. Aquã marinam, uel muriam duram feruefacere oportet: deinde in peluẽ conijcere: & cum iam homo pati potest, pedes demittere: superque palàm dare, & uestimento tegere, paulatim deinde iuxta labrum ipsum ex eadem aqua leuiter infundere, ne calor intus destituat: ac deinde noctu cataplasmata calefacientia imponere, maximeque ibisci radicem ex uino coctam. Sin uero tumor, calorque est, utiliora sunt refrigerãtia: recteque in aqua quàm frigidissima articuli continentur. sed neque quotidie, neque diu fit: ne nerui lædantur. imponendum, uero est cataplasma, quod refrigeret. Neque tamen in hoc quotidie permanendum: sed ad ea transeundum, quæ sic reprimunt, ut emolliant. Si maior est dolor, papaueris cortices in uino coquendi: miscendique cum cerato sunt, quod ex rosa factum sit. Vel ceræ, & adipis suillæ tantundem unà liquandũ, deinde his uinũ miscendum: atque ubi quod ex eo impositũ est, incaluit, detrahẽdum, & subinde imponendũ aliud est. Si uero tumores ẽt obcaluerũt, & dolent, leuat spõgia, q̃ imposita subinde ex oleo, uel aceto, uel aqua frigida exprimitur, aut pari portione ĩter se mixta, pix, cera, alumen. sunt ẽt plura idonea manibus, pedibusque malagmata. Quòd si nihil supimponi patitur, id quod sine tumore est, fouere oportet spõgia, quæ in aquam calidam demittatur: in qua, uel papaueris corticis, uel cucumeris siluestris radix decocta sit. tum inducere articulis crocum cum succo papaueris, & ouillo lacte. at

si tumor

si tumor est, foueri quidem debet aqua egelida: in qua lentiscus, alia'ue uerbena ex reprimentibus decocta sit. induci uero medicamentum ex nucibus amaris, cum aceto tritis: aut ex cerussa, cui contritæ herbæ muralis succus sit adiectus. Lapis etiam, qui carnem exedit. quem σαρκόφαγον græci uocant: excisus sic ut pedes capiat: demissos eos, cum dolent, retentosque ibi leuare consueuit. ex quo in Asia lapidi asio gratia est. Vbi dolor, & inflammatio se remiserunt, quod intra dies quadraginta fit: nisi uitium hominis accessit: modicis exercitationibus, abstinentia, unctionibus lenibus utendum est sic, ut etiam acopo, uel liquido cerato cyprino articuli perfricentur. Equitare podagricis quoque alienum est. Quibus uero articulorum dolor certis temporibus reuertitur: hos ante, & curioso uictu cauere oportet, ne inutilis materia corpori superfit: & crebriore uomitu, & si quis ex corpore metus est, uel alui ductione uti: uel lacte purgari. quod Erasistratus in podagricis expulit: ne in inferiores partes factus cursus, pedes repleret: cum euidens sit omni purgatione, non superiora tantummodo, sed etiam inferiora exinaniri. Ex quocunque autem morbo quis inualescit, si tarde confirmatur: uigilare prima luce debet. nihilominus in lecto conquiescere. circa tertiam horam leuiter unctis manibus corpus permulcere. deinde delectationis causa quantum iuuat, ambulare circuncisa omni negotiosa cogitatione, uel actione. tum gestari diu. multa fricatione uti. loca, cœlum, cibos sæpe mutare. Vbi triduo, quatriduo'ue uinum bibit: uno, aut etiam altero die interponere aquam: per hęc enim fiet, ne in uitia tabem inferentia incidat: & ut mature uires suas recipiat. Cum ex toto uero conualuerit, periculose uitæ genus subito mutabit: & inordinate aget. Paulatim ergo debebit, omissis his legibus, eo' transire. ut arbitrio suo uiuat.

LIBER QVINTVS.

DIXI de his malis corporis, quibus uictus ratio maxime subuenit. Nunc transeūdum est ad eam medicinę partem: quæ magis medicamentis pugnat. His multum antiqui auctores tribuerunt: & Erasistratus, & hi, qui se ἐμπειρικοὺς nominauerunt: præcipue tamē Erophilus, deductique ab illo uiri adeo, ut nullum morbi genus sine his curarent. Multaque etiam de facultatibus medicamentorum memorię prodiderunt. qualia sunt, uel Zenonis, uel Andrię, uel Apollonij. qui Mys cognominatus est. Horum autem usum ex magna parte Asclepiades non sine causa sustulit: & cum omni fere' medicamenta stomachum lædant, malique succi sint: ad ipsius uictus rationem potius omnem curam suam transtulit. Verū ut illud in plerisque morbis utilius est, sic multa admodum corporibus nostris incidere consuerunt: quæ sine medicamentis ad sanitatem peruenire non possunt. Illud ante omnia scire conuenit, quod omnes medicinæ partes ita innexæ sunt, ut ex toto separari non possint: sed ab eo nomen trahant, à quo plurimum petunt. Ergo ut illa, quæ uictu curat, aliquando medicamentū adhibet: & illa, quæ præcipue medicamentis pugnat, adhibere etiā rationem uictus debet: quæ multum admodum in omnibus malis corporis proficit. Sed cū omnia medicamenta proprias facultates habeant: ac sæpe simplicia opitulentur, sępe mixta: nō alienum uidetur ante proponere & nomina, & uires, & mixturas eorum: quo minor ipsius curationis ex sequentibus mora fit.

De simplicibus facultatibus quarumcunque rerum, ex quibus medicamenta fiunt: & primo de his, quæ sanguinem supprimunt. Caput I.

Sanguinem supprimunt atramentum sutorium, quod græci χαλκούανθον appellant: chalcitis, acacia, & ex aqua litium, thus, aloe, gummi, plumbum combustum, porrum, herba sanguinalis, creta uel cimolia, uel singularis, misy, frigida aqua, uinum, acetum, alumen, melinum, squama & ferri, & æris. atque huius quoque duę species sunt, alia tantum ęris, alia rubri ęris.

Quæ uulnus glutinant. Caput II.

Glutinant uulnus, myrrha, thus, gummi, pręcipueque acanthinum, psylleum, tragacantha, cardamomon, bulbi, lini semen, nasturcium, oui album, glutē, icthyocolla, uitis alba, contusę testis suis cochleę, mel coctum, spongia, uel ex aqua frigida, uel ex uino, uel ex aceto expressa. ex hisdem lana succida, si leuis plaga est: etiam araneum reprimunt, alumen & scissile, quod σχιστὸν uocatur: & liquidum, melinum, auripigmentum, ęrugo, chalcitis, atramentum sutorium.

Quæ concoquunt, & mouent pus. Caput III.

Concoquunt, & mouent pus, nardum, myrrha, costus, balsamum, galbanum, propolis, styrax, thuris, & fuligo, & cortex, bitumen, pix, sulphur, resina, seuum, adeps, oleum.

Quæ aperiunt uulnera. Caput IIII.

Vulnera aperiunt tanquam ora in corporibus, quod στόμα gręce dicitur: cynnamomum, balsamū, panacis, iuncus quadratus, puleium, flos albę uiolę, bdella, galbanum, resina terebinthina, & pinea pro-

polis,oleum uetus,piper,pyretrum,chamepytis,uua aminia, sulphur,alumen,rutæ semen.

Quæ purgant. *Caput* V.

Purgant,erugo,auripigmentum,quod ἀρσενικὸν à Græcis nominatur. Huic autem & sandaracæ in omnia eadem uis: sed ualidior est squama æris,pumex,iris,balsamum,styrax,thus,thuris cortex, resina, & pinea,& terebinthina liquida,œnanthe,lacerti stercus, sanguis columbæ,& palumbi, & hirundinis, ammoniacum,bdellium,quod in omnia idem quod ammoniacum potest: sed ualentius est abrotanum, ficus arida,coccum gnidium,scobis eboris,omphacium,radicula,coagulum,sed maxime leporinum: cui eadem quæ cæteris coagulis facultas,sed ubique ualidior est: fel,uitellus crudus, cornu ceruinum, gluten taurinum,mel crudum,misyos,chalcitis,crocum,uua aminia,abrotanũ,spuma argenti,galla, squama æris, lapis hæmatites,minium,costum,sulphur,pix cruda,seuum,adeps,oleum,ruta,porrum,lenticula, eruum.

Quæ rodunt. *Caput* VI.

Rodunt,alumen liquidum, sed magis rotundum: ærugo,chalcitis,mysi, squama æris, sed magis rubri,æs combustum,sandaraca,minium synopicum,galla,balsamum,myrra,thuris cortex,galbanum,resina terebinthina humida,piper utrunque,sed rotundum magis,cardamomum,auripigmentum,calx,nitrum, & spuma eius,apij semẽ,narcissi radix,omphacium,alcyonium,oleum ex amaris nucibus,allium,mel crudum,uinum,lentiscus,squama ferri,fel taurinum,scamonea,uua aminia,cynnamomum,styrax, cicutæ semen,resina,narcissi semen,fel,nuces amaræ, oleumque earum, atramentum sutorium, chrysocolla, ueratrum, cinis.

Quæ exedunt corpus. *Caput* VII.

Exedunt corpus,acacię succus,hebenus,ęrugo,squama æris,chrysocolla,cinis cyprius, nitrum, cadmia,spuma argenti,hypocistis,diphryges,sal,auripigmentum,sulphur,cicuta,sandaraca,salamandra,alcyonium,æris flos,chalcitis,atramentum sutorium,ochra,calx,acetum,galla,alumen, lac caprici, uel lactucę marinę,quæ τιθύμαλλος à gręcis nominatur: alcyonium,fel,turturis fuligo,spodium,lenticula,mel,oleæ folia,marrubium,lapis hæmatites & phrygius,& asius,& scissilis,mysi,uinum, acetum.

Quæ adurunt. *Caput* VIII.

Adurunt,auripigmentum,atramentum sutorium,chalcitis,mysi,ærugo,calx,carta cõbusta,sal, squama æris,fex combusta,myrra,stercus & lacerti,& columbę,& palumbi,& hirundinis,piper, coccum gnidium,allium,diphyges,lac utrunque,quod proximo capite supra comprehensum est: ueratrum & albũ, & nigrum,cantharides,corallium,piretrum,thus,salamandra,eruca,sandaraca,uua aminia,chrysocolla, ochra,alumen scissile,ouillum stercus,œnanthe.

Quæ crustas ulceribus inducunt. *Caput* IX.

Eadem ferè crustas ulceribus tanquam igne adustis inducunt: sed præcipue chalcitis utique si cocta est: flos æris,ærugo,auripigmentum,mysi,& id quo magis coctum.

Quæ crustas ulceribus resoluunt. *Caput.* X.

Crustas uero has resoluit,farina triticea,cum ruta, uel porro, aut lenticula, cui mellis aliquid adiectum est.

Quæ discutiant ea,quæ in aliqua parte corporis coierunt. *Caput.* XI.

Ad discutienda uero ea,quę in corporis parte aliqua coierunt: maxime possunt abrotanum, helenium,amaracus,alba uiola,mel,lilium,sampsucus,cyprius,lac, sertula campana,serpillũ, cupressus, cedrus, iris,uiola purpurea,narcissus,rosa,crocum,passum,iuncus quadratus,nardum, cinamomum, casia,ammoniacum,cera,resina,uua aminia,spuma argenti,styrax,ficus arida,tragoriganus, lini,& narcissi semen,bitumen,sordes ex gymnasio,pyrites lapis aut molaris; crudus uitellus,amaræ nuces,sulphur.

Quæ euocant, & educunt. *Caput* XII.

Euocat & educit,ladanum,alumen rotundum,hebenus,lini semen,omphacium, fel, chalcitis, bdellium,resina terebinthina,& pinea,propolis,ficus arida decocta,stercus columbæ,pumex,farina lolij,grossi

in aqua

in aqua cocti,elaterium,lauri baccæ,nitrum,sal.

Quæ exasperata leuent. Cap. XIII.

Leuat id quod exasperatum est,spodium,hebenus,gummi,oui album,lac,tragacanthum.

Quæ carnem nutriunt,& ulcus implent. Cap. XIIII.

Carnem alit,& ulcus implet resina pinea,ochra actica,uel asterica,cera,butyrum.

Quæ molliunt. Cap. XV.

Molliunt æs combustum, terra erethria, nitrum, papaueris lacryma, ammoniacum, bdellium,cera, seuum,adeps,oleum,ficus arida,sesamum,sertula campana,narcissi & radix,& semen, rosæ folia, coagulũ, uitellus crudus,amaræ nuces,medulla omnis,stibi,pix,choclea cocta,cicutæ semen,plumbi recrementum, σκορίαν μολύβδου Græci uocant, panacis,cardamomum, galbanum,resina,uua aminia, styrax,iris,balsamum, sordes ex gimasio,sulphur,butyrum,ruta.

Quæ cutem purgant. Cap. XVI.

Item cutem purgat mel,sed magis si est cum galla,uel eruo,uel lenticula,uel marrubio, uel iride, uel ruta,uel nitro,uel ærugiue.

De mixturis simplicium rerum,& de ratione ponderum,& quid malagma,& emplastrum,& pastillus inter se differant. Cap. XVII.

Expositis simplicibus facultatibus,dicendum est,quemadmodum misceantur,quæ ex his fiant. Miscentur autem uarie, neque huius ullus modus est, cum ex simplicibus alia demantur, alia adijciantur,ijsdemq́ue seruatis,ponderum ratio mutetur. Ita cum facultatum materia non ita multiplex sit, innumerabilia mixturarum genera sunt,quæ comprehendi si possent, tamen esset superuacuum. Nam & ijdem affectus intra paucas compositiones sunt,& mutare eas cuilibet cognitis facultatibus facile est.itaque con tentus his ero,quas accepi uelut nobilissimas.In hoc autem uolumine eas explicabo,quæ uel desiderari in prioribus potuerunt,uel ad eas curationes pertinent,quas protinus hic comprehendam sic,ut tamen quę magis communia sunt,simul iungam. Si qua singulis, uel etiam paruis accommodata sunt, in ipsorum locum differam. Sed & antea sciri uolo, in uncia pondus denariorum septem esse. Vnus deinde denarij pondus diuidi à me in sex partes,idest sex uncias,ut idem in uncia denarij habeam, quod græci habent in eo,quem ὀβολὸν appellant.id ad nostra pondera relatum, paulo plus dimidio scrupulo facit. Malagmata uero,atque emplastra,pastilique, quos τροχίσκους Græci uocant,cum plurima eadem habeant,differunt eo, quòd malagmata maxime ex floribus,eorumq́ue etiam surculis,Emplastra, pastilique magis ex quibusdam metallicis fiunt. deinde malagmata cõtusa abunde mollescunt.nam super integram cutem inijciuntur. Laboriose uero conteruntur ea,ex quibus emplastra pastillique fiunt,ne lædant uulnera cum impo sita sunt. Inter emplastrum autem & pastillum hoc interest,quòd emplastrum utique liquati aliquid accipit.in pastillo tantum arida medicamenta aliquo humore iunguntur. Tum emplastrum hoc modo fit. arida medicamenta per se teruntur.deinde mixtis his instillatur aut acetum, aut si quis alius non pinguis humor accessurus est.& ea rursus ex eo teruntur.Ea uero,quæ liquari possunt ad ignem simul liquantur, & si quid olei misceri debet,tum infunditur.Interdum etiam aridum aliquod ex oleo prius coquitur. Vbi facta sunt quæ seperatim fieri debuerunt,in unum omnia miscentur.At pastilli hæc ratio est.Arida me dicamenta contrita humore non pingui,aut uino,uel aceto coquuntur,& rursus cocta inarescunt. Atque ubi utendum est eiusdem generis humore,diluuntur.tum emplastrum imponitur.pastillis illinitur,aut alicui molliori,aut cerato miscetur.

De malagmatis. Cap. XVIII.

Malagma aduersum calidas podagras.

His cognitis,primum malagmata subijciam,quæ ferè non sunt refrigerandi,sed calefaciendi causa re perta. Est tamen quod refrigerare possit ad calidas podagras aptum. Habet gallæ & immaturæ,& alterius coriandri seminis,cicutę,lacrymę aridę,gummi,singulorum plenum acetabulũ,cerati eloti,quod πεπλυμένον Græci uocant,selibram. Reliqua ferè calefaciunt. Sed quædam digerunt materiam,quędam extrahunt, quę ἐπισπαστικὰ uocantur.pleraque certis magis partibus membrorum accomodata sunt.

Malagma ad materiam extrahendam.

Si materia extrahenda est,ut in hydropico,in lateris dolore, in incipiente abscessu, in suppuratione quoque mediocri,aptum est id quod habet resinæ aridæ,nitri,ammoniaci,galbani singulorum pondo, ceræ pondo. Aut in quo hæc sunt,æruginis rasæ,thuris,singulorum. P. ⚹ ammoniaci salis. P. V I. squamæ æris,ceræ,singulorum. P. VIII. resinæ aridæ. P. VII. aceti cyathus. Idem præstat cumini farina cum struthio,& melle. P. II.

Malagma ad iecur dolens.

Si iecur dolet,id in quo est balsami lachrymæ. P. XII. costi, cinnamomi, casiæ, corticis myrræ, croci, iunci rotundi,balsami,seminis iridis illiricæ,cardamomi,amomi,nardi,singulorum. P. X V I. quibus adijcitur nardinum unguentum,donec cærati crassitudo fit. & huius quidem recentis usus est. Si uero seruandum est,resinæ terebinthinæ. P. X V I. ceræ. P. X. ex uino leni contunduntur,tum eo miscentur.

Malagma ad lienem.

At si lienis torquet,glandis,quam βάλανον græci uocant, cortex, & nitrum paribus portionibus contunduntur,resperguntur que aceto quàm acerrimo. V bi cærati crassitudinem habet, linteo antea in aqua frigida madefacto illinitur,& sic imponitur,supraque farina hordacea inijcitur, sed manere ibi nõ amplius sex horis debet,ne lienem consumat. satiusque est id bis, aut ter fieri . Communem autem, & iocineri, & lieni,& abscessibus,& strumæ,parotidibus,articulis,calcibus quoque suppurantibus, aut aliter dolentibus, etiam concoctioni uentris Lysias composuit ex hyssopi,panacis,styracis,galbani,resinę,singulorum. P. II. ammoniaci,bdellij,ceræ,seui taurini,iridis aridę. P. IIII. caclirios acetabulo,piperis granis quadraginta. quę contrita irino unguento temperantur.

Malagma ad laterum dolores.

Ad laterum autem dolores compositio est Apollophanis,in qua sunt resinæ terebinthinæ,turis,fuliginis,singulorum. P. IIII. bdellij,ammoniaci,iridis, seui uitulini , aut caprini à renibus sicci singulorum. P. IIII. Hæc aut eadem omnem dolorem leuant,dura emolliunt, mediocriter calefaciunt . Ad idem latus Andreæ quoque malagma est,quod etiam resoluit,educit humorem,pus maturat,ubi id maturum est,cutem rumpit,ad cicatricem perducit. prodest impositum minutis,maioribusque abscessibus , item articulis, ideoque & coxis,& pedibus dolentibus. itẽ si quid in corpore collisum est,reficit,præcordia quoque dura & inflata emollit,ossa extrahit. ad omnia denique ualet, quæ adiuuare calor potest. id habet ceræ. P. I. uisci,sycamini,quam aliàs sycomorum uocant,lacrhymæ singulorum. P. XI. piperis,& rotundi,& longi,ammoniaci,thimiamatis,bdellij,iridis illyricæ,cardamomi,amomi,xylobalsami , thuris masculi, myrræ, resinæ aridæ,singulorum. P. X. pyretri,cocci gnidij,spumæ nitri, salis ammoniaci, aristolochiæ creticæ, radicis ex cucumere agresti,resinæ terebinthinæ liquidæ sing lorum. P. XX. quibus adijcitur unguenti irini quantum satis est ad ea mollienda, atque cogenda.

Malagmata ad resoluenda quæ astricta sunt,& mollienda quæ dura sunt,& digerenda quæ coeunt.

Præcipuum uero est ad resoluẽda quæ astricta sunt,mollienda quæ dura sunt,digereda quæ coeunt, id quod ad Polyarchum auctorem refertur. habet iunci quadrati,cardamomi,thuris fuliginis,amomi,ceræ, resinæ liquidæ pares portiones .

Aliud malagma ad eadem.

Aliud ad eadem Nilei crocomagmatis , quod quasi recrementum eius est. P. ⚹ IIII. ammoniaci , thymiamatis. ceræ,singulorũ, P. ⚹ XX. ex quibus duo priora ex aceto teruntur,cera cum rosa liquatur, & tum omnia iunguntur .

Malagma moschi ad molliendum.

Proprie etiam dura mollit id,quod Moschi esse dicitur. habet galbani unciam, thuris fuliginis. P. Z. cerę,ammoniaci,thymmiamatis trientes, picis aridæ. P. ⚹ II. aceti heminas tres.

Malagna Medi ad digerenda quæ coeunt.

Fertur etiam ad digerenda quę coeunt sub auctore Medo, quod habet ceræ. P. Z. panacis. P. semis, squamæ æris,aluminis rotundi,item scisfilis,singulorum. P. Z. plumbi combusti P. I. & semis .

Malagma Panthemi ad eadem.

Ad eadem Panthemus utebatur calcis. P. ſemis, ſinapis contriti, item fœni græci, aluminis, ſingulorũ P. I. Seui bubuli. P. II. & ſemis.

Malagma ad ſtrumas.

Ad ſtrumam multa malagmata inuenio. Credo autem quo peius id malum eſt, minuſque facile diſcutitur, eo plura eſſe tentata, quæ in perſonis uarie reſponderunt. Andreas auctor eſt, ut hæc miſceantur urticæ ſeminis. P. ✳ I. piperis rotundi, bdellij, galbani, ammoniaci, thymiamatis, reſinæ aridæ, ſingulorũ. P. ✳ IIII. reſinę liquidæ, ceræ, pyretri, piperis longi, lactucæ marinæ ſeminis, ſulphuris ignem non experti, quod ἄπυρον uocatur, fecis aridæ, aceti, ſpumæ nitri, ſalis ammoniaci, ſinapis, cardamomi, radicis ex cucumeri ſilueſtri, reſinæ, ſingulorum. P. ✳ V. Quæ ex leni uino contunduntur.

Aliud malagma ad id ualens.

Expeditius ad idem fit, quod habet uiſci, ſemeni, ſtercoris, reſinæ, ſulphuris ignem non experti pares portiones. Et in quo eſt ſulphuris. P. ✳ I. lapidis quem πυρίτην uocant. P. ✳ IIII. cumini acetabulum. Item in quo eſt lapidis eiuſdem pars una, ſulphuris duę partes, reſinę terebinthinę partes tres.

Malagma ad ſtrumam, & phymata.

Arabis autem cuiuſdam eſt ad ſtrumam, & orientia tubercula, quę φύματα uocantur, quod hęc digerit. Habet myrrhę, ſalis ammoniaci, thuris, reſinę, & liquidę, & aridę, crocomagmatis, cerę, ſingulorum. P. ✳ I. lapidis eius, quem πυρίτην uocant. P. ✳ IIII. quibus quidem adijciunt ſulphuris. P. II.

Malagma ad ſtrumam, & tubera, & carcinodas.

Eſt etiã proficiens in ſtruma, & in his tuberibus, quę difficiliter concoquuntur, & in his, quę καρκινώδη uocantur, quod ex his conſtat. ſulphuris. P. ✳ II. nitri. P. ✳ IIII. myrrę. P. ✳ VI. fuliginis thuris. P. ſemis, ſalis ammoniaci. P. Z. cerę. P. I.

Malagma protarchi ad parotidas, & fauum, & mala ulcera.

Protarchus autem ad parotidas eaque tubercula, quę μελικηρία ideſt faui, uel φύματα nominantur, item mala ulcera, pumicis, reſinę pinęę liquidæ, thuris fuliginis, ſpumæ nitri, iridis, ſingulorum. P. ✳ VIII. cum ceræ. P. ✳ VIIII. miſcebat, hiſque olei cyathum, & dimidium adijciebat.

Malagma aduerſus panum, & phymata.

At aduerſus panum tum primum orientem, quod φύγετλον gręci uocant, & omne tuberculum, quod φῦμα nominatur, miſcetur ochra, quę attice nominatur cum duabus partibus ſimilę, hiſque contunditur, ſubinde mel inſtillatur, donec malagmatis craſſitudo ſit.

Malagma aduerſus phymata.

Diſcutit etiam omne tuberculum, quod φῦμα uocatur, id quod habet calcis, nitri ſpumę, piperis rotundi, ſingulorum. P. ✳ I. galbani. P. ✳ II. ſalis. P. ✳ IIII. quę excipiuntur cerato ex roſa facto.

Malagma ad ſupprimendum omne quod abſcedit.

Supprimitque omne quod abſcedit id, in quo eſt galbani, fabę freſę, ſingulorum. P. ✳ I. myrræ, thuris, ex radice capparis corticis, ſingulorum. P. ✳ IIII. Satiſque omnia abſcedentia digerit murex combuſtus, & bene contritus, aceto ſubinde adiecto.

Malagma ad ſanguinem ſupprimendum, & phymata.

At ſi ſatis ſanguis ſubit, recte imponitur, quod aduerſus φύματα quoque poteſt. Conſtat ex his bdellij, ſtyracis, ammoniaci, galbani, reſinę, & aridę, & liquidę pinęę. Item ex lentiſci, thuris, iridis ſingulorum. P. ✳ II.

Malagma ad carcinodas, & phymata lenienda.

καρκινώδας uero,& φύματα commode his leniuntur,galbani,uifci,ammoniaci,refinę terebinthinæ in fingulis.P. ✱ I.feui taurini.P.femis,fecis cōbuftæ quàm maxima portione,dum id ficcius non faciat,quàm effe malagma oportet.

Malagma ad liuorem faciei contufæ.

Quòd fi facie contufa liuor fubcruentus eft,hæc compofitio nocte, & die impofita tollit . Ariftolochiæ,thapfiæ,fingulorū.P. ✱ I I.bdellij,ftyracis,ammoniaci,thymiamatis,galbani,refinæ aridæ,& ex lentifco liquidæ,thuris mafculi,iridis illyricæ,ceræ fingulorū.P. ✱ IIII. Idē faba quoque impofita proficit.

Malagmata ftomachica ad aperiendum.

Sunt etiam quædam malagmata,quæ στοματικὰ græci uocant,quoniam aperiendi uim habent . Quale eft quod ex his cōftat.piperis longi,fpumæ nitri,fingulorum.P. ✱ II.erifimi.P. ✱ IIII. Quæ cū melle mifcentur.Idoneaque etiam ftrumæ aperiendæ funt eius generis. Vehementiusque ex his eft id quod habet calcis.P. ✱ IIII. piperis grana fex,nitri,ceræ,fingulorum.P. ✱ X.mellis.P.Z.olei heminam.

Niconis malagma ad refoluendum,aperiendumq́;,ac purgandum.

Niconis quoque eft quod refoluit,aperit,purgat.Habet alcyonium,fulphur,nitrum, pumicem paribus portionibus,quibus tantum picis,& ceræ adijcitur,ut fiat cerati craffitudo.

Malagma ad offa , & neruos.

Ad offa autem Ariftogenis fit ex his.Sulphuris.P. ✱ I.refinæ terebinthinæ,nitri fpumæ,& ex fcylla partis interioris,plumbi eloti fingulorum.P. ✱ II. thuris fuliginis.P. ✱ VIII. ficus aridæ quàm pinguiffimæ,feui taurini,fingulorum.P. ✱ VIII.ceræ.P. ✱ XI. iridis macedonicæ.P. ✱ VI. fefami fricti acetabulum. maximeque neruis,& articulis malagma conuenit.

Malagma Euthyclei ad articulos,& ad omnem dolorem.

Igitur Euthyclei eft,& ad articulos,& ad omnem dolorem,& ad ueficæ, & ad recenti cicatrice contractos articulos,quas ἀγκύλας græci nominant . quod habet fuliginis thuris acetabulum, refinæ tantundē, galbani fine furculis fefcunciam,ammoniaci,bdellij,fingulorū.P. ✱ III.ceræ.P.femis.Aliud itē fit,quod habet iridis,ammoniaci,galbani,nitri fingulorū.P. ✱ XIIII.refinę liquidę.P. ✱ VI.ceræ.P. ✱ XVI.

Malagma Safogoræ ad dolores articulorum.

Ad dolores articulorum Safogoræ,plumbi combufti,papaueris lachrymæ,corticis hyofcyami,ftyracis,peucedani,feui,refinæ,ceræ pares portiones.

Chryfippi malagma,ad idem ualens.

Chryfippi,refinæ liquidæ,fandaracæ,piperis fingulorum.P. ✱ XII. quibus cerę paulum adijcitur.

Clefipontis malagma,ad idem ualens,& ad parotidas,& phymata,& ftrumam .

Clefypontis ceræ creticæ,refinæ terebinthinæ, nitri quàm ruberrimi,fingulorum. P.femis, olei cyathi tres.fed id nitrum ante per triduum inftillata aqua teritur,& cū fextario eius incoquitur,donec omnis humor confumatur.Poteft uero ea compofitio etiam ad parotidas,phymata,ftrumam , omnemq́ue coitū humoris emolliendum.

Malagma ad articulos.

Ad articulos fici quoque aridi partem nepetæ mixtam,uel uuam taminiam fine feminibus, cum pulеio recte aliquis imponit.

Malagma Ariftonis aduerfus podagras,& recentia phymata,& omnis dolores.

Eadem podagræ præfidia funt. Sed ad eam fit Ariftonis quoque,quod habet nardi, cinnamomi, cafiæ , chameleontis,

ſiæ,chameleontis, iunci rotundi, ſingulorum. P. ⚹ VIII. ſeui caprini ex irino liquati. P. ⚹ XX. iridis. P. ⚹ I. quæ in aceto quàm acerrimo iacere per Viginti dies debet. Idem autem etiam recentia phymata, doloresque omnes diſcutit.

Theoni malagma ad pedum dolores.

At Theonus ad pedum dolores ſeui a' renibus partem tertiã, ſalis partes duas miſcebat, hisque mem branulam illitam imponebat, tum ſuper inijciebat ammoniacum, thymiama in aceto liquatum.

Numenij malagma ad podagram, cæterosque articulos induratos.

At Numenius podagram, cæterosque articulos induratos hoc molliebat. abrotani, roſæ aridæ, papaueris lachrymæ, ſingulorum. P. ⚹ III. reſinæ terebinthinę. P. ⚹ IIII. thuris, ſpumæ nitri, ſingulorum. P. ⚹ VIII. iridis, ariſtolochię, ſingulorũ. P. ⚹ XII. ceræ. P. ⚹ III. quibus adijcitur cedri cyathus unus, olei lauri cyathi tres, olei acerbi ſextarius.

Dexij malagma ſi quando callus in articulis increuit.

Si quando autem in articulis callus increuit, Dexius docuit imponere calcis. P. ⚹ IIII. ceruſſæ. P. ⚹ VIII. reſinæ pineæ. P. ⚹ XX. piperis grana. XXX. cerę. P. Z. Quibus dum contunduntur, hemina uini lenis inſtillatur.

De emplaſtris. Cap. XIX.

Ex emplaſtris autem nulla maiorem uſum pręſtant, quàm quę cruentis protinus uulneribus inijciuntur, ἔναιμα gręci uocant. Hęc enim reprimunt inflammationem, niſi magna uis eam cogit, atque illius quoque impetum minuunt, tum glutinant uulnera, quę id patiuntur, cicatricem hiſdem inducunt. Conſtant autem ex medicamentis non pinguibus, ideoque ἀλιπῆ nominantur.

Barbarum emplaſtrum nigrum, quod cruentis protinus uulneribus inijcitur.

Optimum ex his eſt quod barbarũ uocatur. Habet ęruginis raſę. P. ⚹ XII. ſpumę argenti. P. ⚹ XX. aluminis, picis aridę, reſinę pineę aridę, ſingulorũ. P. ⚹ I. quibus adijciuntur olei, & aceti ſingulę heminę.

Choacon emplaſtrum nigrum ad idem ualens.

Alterum ad idem, quod χόακον uocant, habet ſpumę argenti. P. ⚹ C. reſinę aridę tantundẽ. Sed ſpuma prius ex tribus olei heminis coquitur. His duobus emplaſtris color niger eſt, qui fere' talis fit. ex pice, atque reſina. At ex bitumine nigerrimus. ex ęrugine, aut ęris ſquama uiridis. ex minio rubet. ex ceruſſa albus.

Baſilicon emplaſtrum nigrum ad idem.

Paucę admodum compoſitiones ſunt, in quibus aliquid mixturę uarietas nouat. Ergo id quoque nigrum eſt. quod βασιλικὸν nominatur. Habet panacis. P. ⚹ I. galbani. P. ⚹ II. picis, & reſinę, ſingulorum. P. ⚹ X. olei dimidium cyathum.

Smaragdinum emplaſtrum ad idem.

At quod peruiride eſt, ſmaragdinum appellatur. in quo ſunt reſinę pineę. P. ⚹ III. cerę. P. ⚹ I. ęruginis. P. Semis. turis fuliginis. P. Z. olei tantundem, aceti, quo fuligo, & ęrugo in unum cogantur.

Emplaſtrum ruffum ad idem.

Eſt etiam coloris fere' ruffi, quod celeriter ad cicatricem uulnera perducere uidetur. Habet thuris P. ⚹ I. reſinę. P. ⚹ II. ſquamę ęris. P. ⚹ IIII. ſpumę argenti. P. ⚹ XX. cerę. P. ⚹ C. olei heminam.

Paracolleticum emplaſtrum ad idem.

Prętere a eſt, quàm παρακολλητικὸν a' glutinando uocant. Conſtat ex his. bituminis, aluminis ſciſſilis. P. ⚹ IIII. ſpumę argenti. P. ⚹ XL. & olei ueteris hemina.

Cephalicum emplastrum Philotæ capiti conueniens.

Præterea sunt quædam generis eiusdem, quæ, quia capitibus fractis maxime conueniunt, κεφαλικὰ à græcis nominantur. philotæ compositio habet terrę erythreę, chalcitidis, singulorum. P. ✱ IIII. myrrhę, æris combusti. P. ✱ X. icthyocollę, singulorum. P. ✱ VI. æruginis rasæ, aluminis rotundi, mysi crudi, aristolochiæ, singulorum. P. ✱ VIII. squamæ æris. P. ✱ X. thuris masculi. P. ✱ II. cerę. P. I. rosæ, & olei acerbi ternos cyathos, aceti quantum satis est, dum arida ex eo conteruntur.

Emplastrum uiride ad idem ualens.

Aliud ad idem uiride, æris combusti, squamæ æris, myrrhæ icthyocollæ, singulorum. P. ✱ VI. mysi crudi, ęruginis rasę, aristolochię, aluminis rotundi, singulorum. P. ✱ VIII. cerę. P. ✱ I. olei hemina, aceti quod satis sit.

τετραφάρμακον emplastrum ad pus mouendum.

Puri autem mouendo non aliud melius, quam quod expeditissimum est. τετραφάρμακον à gręcis nominatur. habet pares portiones cerę, picis, resinæ, seui taurini, si id non est, uitulini.

Enneapharmachum emplastrum ad pus mouendum, & ad purgandum ualens.

Alterum ad idem ἐννεαφάρμακον nominatur, quod magis purgat. constat ex nouem rebus, cera, melle, seuo, resina, myrrha, rosa, medulla, uel ceruina, uel uitulina, uel bubula, hysopo, butyro. Quorum ipsorum quoque pondera paria miscentur. Sunt autem quędam emplastra, quibus utriusque rei facultas est. quę si singula habenda sunt, meliora sunt. Sed in copia reijcienda sunt, his potius adhibitis, quę proprie id, quod eo tempore opus est, consequuntur. Exempli causa duo proponam.

Attalum emplastrum ad uulnera.

Est igitur ad uulnera attalum, quod habet squamę ęris. P. ✱ VI. fuliginis. P. ✱ XV. ammoniaci tantundem. resinę terebinthinę liquidę. P. ✱ XXV. seui taurini tantundem, aceti heminas tres, olei sextarium.

Iudæi emplastrum fracto capiti accomodatum.

At inter ea quę fracto capiti accomodantur, habet quidam id quod ad auctorem iudęum refertur. Constat ex his: salis. P. ✱ IIII. squamę ęris rubri, ęris combusti. singulorum. P. ✱ XII. ammoniaci, thymiamatis, thuris fuliginis, resinę aridę, singulorum. P. ✱ VI. resinę colophoniacę, cerę, seui uitulini curati, singulorum. P. ✱ XX. aceti sesquicyathum, olei minus cyathum. τεθεραπευμένα græci appellant, quę curata uocant, cum ex seuo puta omnes membranulę diligenter exemptę sunt, aut ex alio medicamento.

Diadaphnidon emplastrum ad extrahendum.

Sunt etiam quędam emplastra nobilia ad extrahendum. Quę ipsa quoque ἐπισπαστικὰ nominatur. Quale est, quod, quia lauri baccas habet διὰ δαφνίδων appellatur. in eo est, resinę terebinthinę. P. ✱ X. nitri, cerę, picis aridę, baccarum lauri, singulorum. P. ✱ XX. olei paulum. Quotiens aut baccam, aut nucem, aut simile aliquid posuero, scire oportebit, antequam expendatur, ei summam pelliculam esse demendam.

Aliud διὰ δαφνίδων ad extrahendum, & pus mouendum.

Aliud eo nomine, quod puri quoque mouendo est, seui uitulini, ammoniaci, thymiamatis, picis, cerę, nitri, baccarum lauri, resinę aridę, aristolochię, pyretri pares portiones.

Philocratis emplastrum ad extrahendum, & pus mouendum.

Pręter has, est philocratis, quod habet salis ammoniaci. P. ✱ VII. aristolochię. P. ✱ VIII. cerę, resinę terebinthinę, fuliginis thuris, singulorum. P. ✱ XV. spumę argenti. P. ✱ XXXII. Quibus ut pus quoque moueant, iridis. P. ✱ IIII. & galbani. P. ✱ VI. adijciuntur.

ῥυπῶδες emplastrum ad extrahendum.

Optimum tamen ad extrahendum est id, quod à similitudine sordium ῥυπῶδες græci appellant.

Habet

Habet myrrhæ,croci.iridis,propolis,bdellij, capitulorum punici mali,aluminis & sciſſilis,& rotundi.myſi, chalcitis,atr amenti ſutorij cocti , panacis, ſalis ammoniaci,uiſci,ſingulorum.P. ✱ IIII.ariſtolochiæ.P. ✱ VIII.ſquamę æris.P. ✱ XVI.reſinę terebinthinę.P. ✱ LXXV,cerę,& ſeui,uel taurini, uel hircini.P. ✱ C.

Emplaſtrum Hecatei ad extrahendum.

Hecateo quoque auctore emplaſtrum generis eiuſdem fit ex his. galbani.P. ✱ II.fuliginis thuris. P. ✱ IIII.picis. P.XVI.cerę, & reſinę terebinthinę, ſingulorum. ✱ VIII.quibus pauum irini unguenti miſcetur.

Alexandrinum emplaſtrum uiride ad extrahendum,

Valensq́ue ad idem emplaſtrum uiride alexandrinum eſt. Habet aluminis ſciſſilis.P. ✱ VIII.ſalis ammoniaci. P. ✱ VIII.Z.ſquamę ęris. P. ✱ XVI.myrrhę, thuris ſingulorum.P. ✱ XVIII.cerę. P. ✱. CL.reſinę colophaniacę.aut pinęę.P. ✱ CC.olei heminam,aceti ſextarium.

De emplaſtris exedentibus.

Quędam autem ſunt emplaſtra exedentia, quę σηπτὰ gręci uocant,quale eſt id quod habet reſinę tereb nthin ę,fuliginis,thuris,ſingulorum.P. Z.ſquamę ęris.P. ✱ I.ladani.P. ✱ II.aluminis tantundem ſpumę argenti.P. ✱ IIII.

Emplaſtrum quod exeſt corpus,& oſſa reſoluit, & ſupercreſcentem carnem coercet.

Exeſt etiam uehementer corpus,atque oſſa quoque reſoluit, & ſupercreſcentem carnem coercet id quod habet ſpumę argenti,ſquamę ęris,uncias ſingulas,nitri ignem non experti,lapidis aſij, ariſtolochię. P.ſextantes,cerę reſinę terebinthinę,thuris olei ueteris,atramenti ſutorij, ſalis ammoniaci.P.ſemis,ęruginis,raſę.P.beſſem,aceti ſcyllitici heminam,uini aminei tantundem.

Emplaſtra aduerſus morſus,& alia recentiora uulnera.

Sunt etiã aduerſus morſus quędã accomodata, quale eſt Diogeni s,nigrum,quod habet bituminis, ceræ,reſinæ pineæ aridæ,ſingulorũ.P. ✱ XX.ſpumæ argenti.P. ✱ C.olei ſextarium. Aut in quo ſunt ſquamæ æris.P. ✱ XIIII.ceruſſæ,& æruginis paſſæ ſingulorum.P. ✱ VIII.ammoniaci.P. ✱ XII.ceræ,reſinæ pineæ.ſingulorum.P. ✱ XXV.ſpumæ argenti.P. ✱ XC.olei ſextarium. Aut in quo ſunt ſquamæ æris.P. ✱ XIIII.galbani,P. ✱ VI.ceruſſæ,& eruginis raſæ,ſingulorum.P. ✱ XLV.ſpuma argenti concoquitur.

ἔμφιον emplaſtrum rubrum ad idem ualens.

Rubrum quoque emplaſtrum, quod ἔμφιον uocatur,huc aptum eſt. Habet reſinæ terebinthinæ. P. ✱ II.galbani. P. ✱ IIII.munij ſinopici. P. ✱ VI.thuris fuliginis.P. ✱ XI.cera P. ✱ VIII.ſpumæ argenti.P. ✱ LVI.olei ueteris heminam.

Aliud emplaſtrum ad idem ualens.

Item id quod ex his conſtat. ſquamæ æris, thuris fuliginis,ſingulorum.P. ✱ IIII.galbani.P. ✱ VI.ſalis ammoniaci.P. ✱ XII.Z.ceræ.P. ✱ XXV.olei tribus heminis. Hęc autem alijs quoque recentioribus uulneribus recte imponuntur.

λευκὰ emplaſtra non grauibus uulneribus accommodata,& maxime ſenilibu.

Sunt enim alba lenia,λευκὰ gręci uocant.fere non grauibus uulneribus accommodata, pręcipueq́ue ſenilibus. Quale eſt quod habet ceruſſæ. P. ✱ XXXII.ſeui uitulini curati, & ceræ, ſingulorum.P. ✱ LVIII.olei heminas tres,ex quibus ea ceruſſa coquitur.

Elephantinum emplaſtrum.

Aliud quod habent ceruſſæ.P. ✱ XX.ceræ.P. ✱ XXXV.olei heminam,aquæ ſextarium. Quę quotiens adijciuntur ceruſſæ uel ſpumæ argenti,ſcire licet,illa ex his coquenda eſſe.Eſt autem ea percandida compoſitio,quæ ſupra poſita eſt,ideoque elephantina nominatur.

Lenia emplastra.

Lenia quoque quędam emplastra sunt, quas λιπαρὰς fere Gręci nominant, ut id quod habet minij. P. * IIII. spumę argenti. P. * XXV. cerę & adipis suillę. singulorum. P. * XXVII. uitellos quatuor.

Emplastrum lene.

Alia compositio generis eiusdem, cerę, resinæ terebinthinę, singulorum. P. * VI. cerussę. P. * VIII. spumę argenti, plumbi recrementi, σκωρίαν μολύβδου Gręci uocant, singulorum. P. * XX. cicini olei & myrti, singulorum heminę.

Archagathi emplastrum lene.

Tertia quę ad auctorem Archagathum refertur, mysi cocti, ęris combusti, singulorum. P. * IIII. cerussę coctę. P. * VIII. resinę terebinthinę. P. * X. spumę argenti. P. * VI.

Emplastra eiusdem generis ad leniendum apta.

Etiam num spumę, argenti, cerę, adipis suille singulorum P. * XXVII. uitelli cocti quatuor, rosę hemina, Aut cerati ex oleo myrteo facti partes tres, adipis suillę pars quarta, paulum ex plumbi recremento. Aut spumę argenti selibra ex olei hemina, & aquę marinę altera cocta, donec bullire desierit, cui paulum cerę sit adiectum, aut pares portiones cerę, seui, stibi spumę argenti, cerussę.

De pastillis, & primo de his, qui ad recentia uulnera glutinanda, sanandaq; apti sunt. Cap. XX.

Pastilli quoque facultates diuersas habent. Sunt enim ad recentia uulnera glutinanda, sanandaque apti. Qualis est qui habet chalcitis, mysi, spumę nitri, floris ęris, gallę, aluminis scissilis modice cocti, singulorum. P. * I. ęris combusti, capitulorum mali punici, singulorum. P. * III. Hunc oportet diluere aceto sic, ubi uulnus glutinandum est, illinere. At si neruosus aut musculosus is locus est, commodius est, cerato miscere sic, ut illius octo partes, nona huius sit.

Alius pastillus ad glutinanda uulnera.

Alius ad idem constat ex his, bituminis, aluminis scissilis, singulorum. P. * I. ęris combusti. P. * IIII. spumę argenti. P. * XI. olei sextarium.

De sphragide pastillo: quem Polybus confecit, ad glutinandum uulnus.

Sed longe polybi celeberrimus est. σφραγὶς autem nominatur. qui habet aluminis scissilis. P. * I. Z. atramenti sutorij. P. * II. myrrhę. P. * V. aloes tantundem, capitulorum punici mali, fellis taurini, singulorum P. * VI. Quę contrita uino austero excipiuntur.

Pastillus ad ulcera sordida, & nigritiem in auribus, naribus, obscenis partibus, inflammationesq; eorum.

Ad ulcera sordida & nigritiem in auribus, naribus, ubscenis partibus, inflammationesque eorum, chrysocollę. P. * I. atramenti sutorij, aluminis scissilis, singulorum. P. * II. halicaccabi corticis. P. * IIII. minij P. * VI. spumę argenti. P. * XII. cerussę. P. * XVI. Quę ex aceto & coguntur, & ubi utendum est, diluuntur.

Pastillus Andronis ad uuam inflammatam, ad naturalia sordida etiam cancro laborantia.

Andronis uero est ad uuam inflammatam, ad naturalia sordida etiam cancro laborantia, gallę, atramenti sutorij, myrrhę singulorum P. * II. aristolochię aluminis scissilis, singulorum P. * II. capitula punici mali. P. * XXV. ex passo coacta, & cum usus exigit aceto, uel uino diluta, prout ualentius, aut lenius uitium est, cui medendum est.

Pastillus ad fissa ani, uel ora uenarum fundentia sanguinem, uel cancrum.

Proprie autem ad ani fissa, uel ora uenarum fundentia sanguinem, uel cancrum, ęruginis. P. * II.

myrrhæ.P.⚹ XII ſtibis lachrymę papaueris,acaciæ,ſingulorum. P.⚹XVI. Quæ ex uino,& terun-tur,& in ipſo uſu deliquantur.

Paſtillus ad expellendum calculum cum urina.

Expellere autem ex ueſica cũ urina calculũ uidetur hæc compoſitio caſiæ.croci,myrrhæ,coſti.nar-di,cinnamomi,dulcis radicis,balſami,hyperici,pares portiones conteruntur. deinde uinum lene inſtilla-tur,& paſtilli fiunt,qui ſinguli habeant.P.⚹ Z:hique ſinguli quottidie mane ieiuno dantur.

De peſſis. Caput XXI.

Hæc tria compoſitionum genera,id eſt quæ in malagmatis, paſtillis,emplaſtriſque ſunt. maximũ, præcipueque uarium uſum præſtant.Sed alia quoque utilia ſunt.ut ea quæ fœminis ſubijciuntur (πεσσοὺς græci uocant) Eorum hæc proprietas eſt,Medicamenta compoſita molli lana excipiuntur,eaque lana naturalibus conditur.

Ad ſanguinem euocandum.

Ad ſanguinem autem euocandum canneis duabus adijcitur nitri.P.⚹ II.aut allij ſemen conteri-tur.adijcitur myrrhæ paululum,& unguento ſuſino miſcetur,aut cucumeris ſilueſtris pars interior ex la cte muliebri diluitur.

Ad uuluam molliendam.

Ad uuluam molliendam oui uitellus, & fœnum græcum,& roſa,& crocum temperantur.Aut elate rij.P.⚹ Z ſalis tantundem,uuæ taminiæ.P.⚹ VI.melle excipiuntur.

Alia peſſi compoſitio ad idem ualens.

Aut Boetho auctore, croci reſinæ terebinthinæ, ſingulorum P.⚹ IIII.myrrhæ. P.XZZ.roſæ. P.⚹ I. ſeui uitulini.P.⚹.Z. ceræ.P.⚹ II.miſcentur.

AD inflammationes uuluæ Numenij Peſſus.

Optima autem aduerſus inflãmationes uuluæ Numenij cõpoſitio eſt: quæ habet croci.P.⚹.Z. ceræ.P.⚹ I.butyri.P.⚹ VIII.adipis anſerinæ.P.⚹ XII.uitellos coctos duos, roſæ minus cyatho.

Ad eijciendum è uulua infantem mortuum.

Si uero infans intus deceſſit: quo facilius eijciatur,malicoriũ,ex aqua terendum:eoque utendũ eſt.

Si mulier uitio locorum concidit,qua curatione utendum ſit.

Si concidere uitio locorum mulier ſolet, cochleæ cum teſtis ſuis comburendæ,conterendæque: de inde his mel adijciendum eſt.Si non comprehendit, adeps leonina ex roſa mollienda eſt.

De medicamentis quibus aridis utimur, ad carnem ſupercreſcentem exedendam. Caput XXII.

Quædam autem mixturæ medicamentorũ ſunt: quibus aridis neque coactis utimur ſic, ut inſper-gamus: aut cum aliquo liquido mixta illinamus: quale eſt ad carnem ſupercreſcentem exedendã. quod habet ſquamæ,fuliginis thuris ſingulorum.P.⚹ I.æruginis.P.⚹ II.Hæc autem eadem cum melle pur gant ulcera: cum cera implent.Myſi quoque, & galla ſi paribus portionibus miſceantur,corpus conſu-munt: eaque uel arida inſpergere licet: uel excepta cadmia illinere.

Ad putrem carnem continendam ne ultra ſerpat,eamq; leniter exedendam plures compoſitiones.

Putrem uero carnem continet,neque ultra ſerpere patitur,& leniter exeſt, mel, uel cum lenticula, uel cum marrubio,uel cum oleæ folijs ante ex uino decoctis. Item ſertula campana in mulſo cocta, dein de contrita,aut calx cum cerato,aut amaræ nuces cũ allio ſic, ut huius pars tertia ſit: paulumque his cro ci adijciatur. aut quod habet ſpumæ argenti.P.⚹ VI.cornu bubuli combuſti.P.⚹ XII.aluminis ſciſ ſilis, thuris,ſingulorũ.P.⚹ IIII.gallæ.P.⚹ VIII.ariſtolochiæ.P.⚹ X.uehementius idem facit etiam adurendo,auripigmentũ cũ chalcitide,aut nitro,aut calce,aut charta cõbuſta.Itẽ ſal cũ aceto. Vel ea cõ-poſitio quæ babet chalcitidis,capitulorum punici mali,aloes,ſingulorum.P.⚹ II.aluminis ſciſſilis, thu-ris,ſingulorum.P.⚹ IIII.gallæ.P.⚹ VIII.ariſtolochiæ.P.⚹ X.mellis quantum ſatis ſit ad ea cogen da. Vel cantharides.P.⚹ I.ſulphuris.P.⚹ I.lolij.P.⚹ III. Quibus adijciatur picis liquidæ quantum ſatis eſt. adiungendum uel chalcitis quoque cum reſina,& ruta mixta.aut cum eadem reſina: diphryges, aut uua aminia cum pice liquida.Idem uero poſſunt feces uini combuſtæ,& calcis, & nitri pares portio-nes,uel aluminis ſciſſilis.P.⚹ ZZ.thuris ſandaracæ,nitri ſingulorum.P.⚹ I.gallæ.P.⚹ VIII.ariſto-lochiæ.P.⚹ X.mellis quantum ſatis eſt.

Hieræ compoſitio.

Eſt etiam hieræ compoſitio.quæ habet myrrhæ,chalcitidis,ſingulorum.P.⚹ II.aloes,thuris,alumi nis ſciſſilis, ſingulorum.P.⚹ IIII.Ariſtolochiæ, gallæ immaturæ, ſingulorum.P.⚹ VIII.malicorij. contriti.P.⚹ X.

Iudæi compoſitio.

Eſt iudæi: in qua ſunt calcis partes duæ,nitri quam ruberrimi pars tertia.quę urina impuberis pueri coguntur, donec ſtrigmenti craſſitudo ſit.Sed ſubinde is locus: cui id illinitur: madefaciendus eſt.

Iolæ compositio.

At iolas, chartę combustę, sandaracę, singulorum. P. * I. calcis. P. * II. auripigmenti tantundem miscebat.

Ad sanguinis profluuia, uel ex membrana cerebri, uel alijs locis & ad cancrum, & ad inducendam cicatricem, & ad coercendam carnem crescentem.

Si uero ex mẽbrana: quę super cerebrum est, profluit sanguis, uitellus combustus & cõtritus insper gi debet. Si alio loco sanguinis profluuium est, auripigmenti, squamę ęris, singulorum. P. * I. sandaracę. P. II. marmoris cocti. P. * IIII inspergi debet. Eadem cancro quoque obsistunt. Ad inducendam cicatricem, squamę ęris, thuris fuliginis, singulorum. P. * II. calcis. P. p. IIII. Eadem increscentem quoque carnem coercent.

Timei compositio ad ignem sacrum, uel cancrum.

Timeus autem ad ignem sacrum, uel ad cancrum, his utebatur. Myrræ. P. * II. thuris, atramenti sutorij, singulorum. P. * III. sandaracæ, auripigmenti, squamæ æris, singulorum. P. * IIII. gallæ. P. * VI. cærussæ combustæ. P. * VIII. Eadem uel arida inspersa, uel melle excepta idem præstant.

Ad sternutamenta excitanda.

Sternutamenta uero, uel albo ueratro, uel struthio coniecto in nares excitantur, uel his mixtis: piperis, ueratri albi, singulorum. P. * Z. castorei. P. * spumæ nitri. P. * I. struthi. P. * III.

Gargarizationes quibus fieri debeant.

Gargarizationes autẽ aut leuandi causa fiunt, aut reprimendi, aut euocandi. Leuant lac, cremor uel ptisanæ, uel furfurum. Reprimit aqua, in qua uel lenticula. uel rosa, uel rubus, uel cotoneum malum, uel palmulæ decoctæ sunt. Euocant, sinapi, piper.

De antidotis, & quibus malis opitulentur. Caput XXIII.

Antidota raro, sed præcipue interdum necessaria sunt, quia grauissimis casibus opitulantur, Ea recte quidem dãtur collisis corporibus uel per ictus, uel ubi ex alto deciderunt, uel uiscerum, laterum, faucium, interiorumque partium doloribus. Maxime autem desiderãda sunt aduersus uenena uel per morsus, uel per cibos, aut potiones nostris corporibus inferta.

Compositio antidoti.

Vnum est: quod habet lacryme papaueris. P. * Z. acori, malobathri. P. * V. iridis illyricæ, gũmi, singulorum. P. * II. anesi: P. * III. nardi gallici, foliorum rosæ aridorum, cardamomi, singulorum. P. p. IIII. petroselini. P. p. IIII Z folij. P. p. V. casiæ nigræ, silis, bdellij, balsami, seminis piperis albi, singulorũ. P. X Z. styracis. P. V Z. myrrhæ, oppoponacis, nardi syrij, thuris masculi, hypocistidis succi, singulorum. P. * VI. castorei. P. X VI. costi, piperis albi, galbani, resinæ terebinthinæ, croci floris, iunci rotundi, singulorum. P. VI Z. dulcis radicis. P. p. VIII. Z. Quæ uel melle, uel passo excipiuntur.

Aliud antidotum Ambrosia nominatum, quod zopyrus Ptolemæo regi composuit.

Alterum, quod zopyrus regi Ptolemæo dicitur composuisse, atque Ambrosiam nominasse: ex his constat. Costi, thuris masculi, singulorum. P. p. V. piperis albi. P. p. Z. floris iunci rotundi. P. II. cynnamomi. P. p. III. casiæ nigræ. P. p. IIII. croci cilicij. P. p. IIII. Z. myrrhę, quam stacten nominat. P. p. V. nardi indici. P. p. V. Z. quæ singula contrita melle cocto excipiuntur. Deinde ubi utendum est id: quod ægyptiæ fabæ magnitudinem impleat, in potione uini diluitur.

Antidotum Mithridatis.

Nobilissimum autem est Mithridatis, quod quotidie sumendo Rex ille dicitur aduersus uenenorũ pericula tutum corpus suum reddidisse. in quo hæc sunt, costi. P. p. S. Z. acori. P. p. V. hyperici, cumini, sagapeni, agaciæ succi, iridis illyricæ, cardamomi, singulorum. P. p. II. anesi. P. p. III. nardi gallici, gentiam æradicis aridorum rosæ foliorum, singulorum. P. p. IIII. papaueris lacrhymę, petroselini, singulorum. P. p. IIII. Z. casiæ, silis lolij, piperis longi, singulorum. P. * VI. stiracis. p. V. Z castorei, thuris hypocistidis succi, myrrhæ, opoponacis, singulorum. p. VI. Z. malobathri folij. * VI. floris iunci rotundi, resinæ teribinthinæ, galbani, dauci cretici seminis, singulorum. P. p. VI. Z. nardi. opobalsami, singulorum. P. p. VI. Z. thlaspis. P. * V. Z Z. radicis ponticæ. P. VII. croci, zinziberis, cynnamomi, singulorum. P. * VIII. r. Hæc contrita melle excipiuntur: & aduersus uenenum, quod magnitudinẽ nucis græcæ impleat, ex uino datur. In cæteris autem affectibus corporis pro modo eorum, uel quod ægyptiæ fabæ, uel quod Erui magnitudinem impleat, satis est.

De acopis. Caput XXIIII.

Acopa quoque utilia neruis sunt: quale est quod habet floris iunci rotundi. P. II. Z Z. costi, iunci quadrati, lauri baccarum, ammoniaci, cardamomi, singulorum. P. p. IIII. Z. myrrhæ, æris combusti, singulorum. P. p. VII. iridis illiricę, ceræ singulorum. P. p. XIIII. alexandrini calami, iunci rotundi, aspalathi, xylobalsami, singulorum. P. * VIII. seui. P. I. unguenti irini cyathum.

Acopum εὐώδες neruis utile.

Alterum, quod εὐώδες uocant, hoc modo fit: cerę. P. Z. olei tantundem, resinę terebinthinę ad nucis

cis iuglandis magnitudinem simul incoquuntur: deinde infusa in mortario teruntur, instillaturque subinde quàm optimi mellis acetabulum: tum irini unguenti, & rosæ terni cyathi.

Ἔγχριστα ad ulcera purganda, & implenda.

Ἔγχριστα autem græci uocant, liquida quæ illinuntur. Quale est quod fit ad ulcera purganda, & implenda, maxime inter neruos paribus portionibus inter se mixtis, butyri, medullæ uitulinæ, seui uitulini, adipis anserinæ, ceræ, mellis resinę terebinthinæ, rosæ, olei cicini. Quæ separatim omnia liquantur: deinde liquida miscentur, & tum simul teruntur. Et hoc quidem magis purgat. Magis uero emollit: si pro rosa cypirus infunditur.

Ad sacrum ignem.

Ad sacrum ignem spumæ argenti. P. ⚹ VI. corni bubuli combusti. P. ⚹ II. conteruntur, adijciturque inuicem uinum, & id quod specialiter sil uocatur, & mirteum: donec utriusque terni cyathi conijciantur.

De catapotijs. *Caput XXV.*

Catapotium ad somnum accersendum, & leuationem doloris, & simul ad concoquendum.

Catapotia quoque multa sunt. uarijsque de causis fiunt. ἀνώδυνα uocant, quæ somno dolorem leuant. Quibus uti: nisi nimia necessitas urget, alienum est. Sunt enim ex uehementibus medicamentis, & stomacho alienis. Potest tamen etiam ad concoquendum: quod habet papaueris lacrymę, galbani, singulorũ. P. ⚹ I. myrrhæ, castorei. piperis, singulorum. P. ⚹ II. Ex quibus quod erui magnitudinem habet, satis est deuorasse.

Catapotium ualentius ad somnum.

Alterum stomacho peius, ad somnũ ualentius ex his fit, mandragoræ. P. Z. apij seminis, item hyoscyami seminis singulorum. P. ⚹ IIII. Quæ ex uino teruntur. Vinum autem eiusdem magnitudinis: quæ supra posita est: abunde est sumpsisse.

Catapotium ad plurimos dolores per somnum leniendos.

Siue autem capitis dolores, siue ulcera, siue lippitudo, siue dentes, siue spiritus difficultas, siue intestinorum tormenta, siue inflammatio uuluæ est, siue coxa siue iecur, aut lienis, aut latus torquet, siue uitio locorum aliqua prolabitur, & obmutescit, occurrit dolori per quietem eiusmodi catapotium. Silis. acori, rutæ siluestris seminis, singulorum. P. p. I. castorei, cinnamomi, singulorum. P. ⚹ II. papaueris lacrymæ, panaces, radicis mandragoræ, malorum aridorum iunci rotundi floris, singulorum. P. p. II. piperis grana. LVI. Hæc per se cõtrita, rursus instillato subinde passo, simul omnia teruntur, donec crassitudo sordium fiat. Ex eo paulum aut deuoratur, aut aqua diluitur & potui datur.

Catapotium aliud, ad multa ualens.

Quin etiam siluestris papaueris, cum iam ad excipiendam lachrymam maturum est, manipulus qui manu comprehendi potest, in uas demittitur, & superinfunditur aqua: quæ id contegat, atque ita coquitur. Vbi iam bene manipulus is coctus est, ibidem expressus proijcitur, & cum eo humore passi pari mẽsura miscetur, inferuetque, donec crassitudinem sordium habeat. Cum infrixit, catapotia ex eo fiunt ad nostræ fabæ magnitudinem, habẽtque usum multiplicem. Nam & somnum faciunt uel per se assumpta, uel ex aqua data, & aurium dolores leuant, adiectis exiguo modo rutæ succi, ac passi. Et tormina supprimunt ex uino liquata, & inflammationem uuluę coercent mixta cerato ex rosa facto: cum paulum his croci quoque accessit, & ex aqua frõti inducta, pituitam in oculos decurrentem tenent.

Catapotium ad inducendum somnum: quod uulua dolens prohibuit.

Item si uulua dolens somnum prohibuit, croci. P. ⚹ II. anesi, myrrhę, singulorum P. p. I. papaueris lacrymę. P. p. ⚹ IIII. cicutę seminis. P. ⚹ VIII. miscentur, excipiunturque uino uetere, & quod lupini magnitudinem habet in tribus cyathis aquę diluitur. Id tamen in febre periculose datur.

Ad iecur sanandum.

Ad sanandum iecur nitri. P. ⚹. Z. croci, mirrhę, nardi gallici, singulorum. P. ⚹ I. melle excipiuntur, daturque quod ęgyptię fabę magnitudinem habeat.

Ad finiendos dolores lateris.

Ad lateris dolores, finiendos, piperis, aristolochię, nardi, myrrhę pares portiones.

Ad thoracis dolores finiendos.

Ad thoracis, nardi. P. ⚹ I. thuris, casię, singulorum. P. ⚹ III. myrrhę, cinnamomi, singulorum. P. ⚹ VI. croci. P. ⚹ VIII. resinę terebinthinę quadrans, mellis heminę tres.

Catapotium Athenionis ad tussim.

Ad tussim Athenionis, myrrhę, piperis, singulorũ. P. p. ⚹ I. castorei, papaueris lacrymę, singulorũ. P. ⚹ I. Quæ separatim contusa postea iunguntur, & ad magnitudinem fabę nostrę bina catapotia mane, bina noctu dormituro dantur.

Catapotium Heraclidis tarentini ad tussim, & somnum.

Si somnum prohibet, ad utranque Heraclidis tarentini croci. P. ⚹ I. cinnamoni castorei, papaueris lacrymę, singulorum. P. ⚹ I. myrrhę, piperis longi. costi, galbani, singulorum. P. Z.

Catapotium ad purganda ulcera in faucibus tussientibus,

Quòd si purganda sunt ulcera in faucibus tussientibus, panaces, myrrhę, resinę terebinthinę, singulo

rum.P. ✱.galbani. P.Z.hyssopi.P.Z.conterenda sunt.hisque hemina mellis adijcienda, & quod digito excipi potest, deuorandum est.

Collice Casſij medici.

Collice uero Caſsij ex his conſtat, croci, aneſi, caſtorei, ſingulorū. P. ✱ III. petroſelini. P. ✱ IIII. piperis & longi, & rotundi, ſingulorum. P. ✱ V. papaueris lacrymæ, iunci rotundi. myrrhæ, nardi, ſingulorum. P. ✱ VI. Quæ melle excipiuntur. Id autem & deuorari poteſt, & ex aqua calida ſumi.

Ad infantem mortuum, aut ſecundas expellendas.

Infantem uero mortuum, aut ſecundas expellit aquæ potio, cui ſalis ammoniaci. P. ✱ I. aut cui dictami cretici. P. ✱ I. adiectum eſt.

Laborantibus ex partu quid dari debeat.

Ex partu laborantibus eriſimum ex uino tepido ieiunæ dari debet.

Ad adiuuandam uocem.

Vocem adiuuat thuris. P. ✱ I. in duobus cyathis uini datum.

Aduerſus difficultatem urinæ.

Aduerſus urinæ difficultatem, piperis longi, caſtorei, myrrhæ, galbani, papaueris lacrymæ, croci, coſti unciæ ſingulæ, ſtyracis, reſinæ terebinthinæ. P. ſextantes, mel, abſinthij cyathus. Ex quibus ad magnitudinem fabæ ægyptiæ & mane, & cœnato dari debet.

Arteriaces compoſitio quomodo fiat.

Arteriace uero hoc modo fit: caſiæ, iridis, cinnamomi, nardi, myrrhæ, thuris, ſingulorum. P. ✱. I. croci. P. ✱. I. piperis grana. ✱ XX. ex paſſi tribus ſextarij decoquũtur: donec mellis craſſitudo his fiat. Aut croci, myrrhæ, thuris, ſingulorum. P. ✱ I. conijciuntur in paſſi eundem modum decoquuntur. Aut eiuſdem paſſi heminæ tres uſque eo coquuntur: donec extracta inde gutta indureſcat, & adijcitur tritæ caſiæ. P. ✱ I.

De quinque generibus noxarum corporis, & primo de uulneribus, quæ maxime per tela inferuntur. Caput XXVI.

Cum facultates medicamentorum propoſuerim, genera, in quibus noxa corpori eſt: proponam. Ea quinque ſunt. Cum quid extrinſecus læſit: ut in uulneribus. Cum quid intra ſe ipſum corruptũ eſt, ut in cancro. Cum quid innatum eſt, ut in ueſica calculus. Cum quid increuit, ut uena quæ intumeſcens in uaricem conuertitur. Cum quid deeſt, ut cum curata pars aliqua eſt. Ex his alia ſunt, in quibus plus medicamenta: alia, in quibus plus manus proficit. Ergo dilatis his: quæ præcipue ſcalpellum, & manũ poſtulant: nunc de his dicam, quæ maxime medicamentis egent. Diuidam autem hanc quoque curandi partem ſicut priorem, Et ante dicam, de his, quæ in quamlibet partem corporis incidũt. Tum de his, quæ certas partes infeſtant. Incipiam à uulneribus. In his autem ante omnia ſcire medicus debet: quæ inſanabilia ſunt: quæ difficilem curationem habeant: quæ promptiorem. Eſt enim prudentis hominis: primum eum, qui ſeruari non poteſt, non attingere, nec ſubire ſpeciem eius ut occiſi, quem ſors ipſius peremit. Deinde, ubi grauis metus ſine certa tamen deſperatione eſt, indicare neceſſarijs periclitantis in difficili rem eſſe: ne ſi uicta ars malo fuerit, uel ignoraſſe, uel feſelliſſe uideatur. Sed ut hæc prudenti uiro conueniunt, ſic rurſus hiſtrionis eſt, paruam rem attollere, quo plus præſtitiſſe uideatur. Obligarique æquũ eſt confeſſione promptæ rei: quo curioſius etiam circunſpiciat, ne, quod per ſe exiguum eſt malum, maius curantis negligentia fiat.

Quæ uulnera inſanabilia ſint.

Seruari non poteſt, cui baſis cerebri, cui cor, cui ſtomachus, cui iocineris portæ, cui in ſpina medulla percuſſa eſt, cuique aut pulmo medius, aut ieiunum, aut tenuius inteſtinum, aut uentriculus, aut renes uulnerati ſunt: cui'ue circa fauces grandes uenæ, uel arteriæ præciſæ ſunt.

Quæ uulnera difficilem curationem habeant.

Vix autem ad ſanitatem perueniunt: quibus ulla parte pulmo, aut iocineris craſſum, aut membrana, quæ continet cerebrum, aut lienis, aut uulua, aut ueſica, aut ullum inteſtinum, aut ſeptum trarſuerſum uulneratũ eſt. Hi quoque in præcipiti ſunt: in quibus uſque ad grandes intuſque conditas uenas in alis, uel poplitibus mucro deſcendit. Periculoſa etiam uulnera ſunt, ubicunque uenæ maiores ſunt. quoniam exhaurire hominem profuſione ſanguinis poſſunt. Idque euenit non in alis tantum, atque poplitibus, ſed etiam in his uenis, quæ ad anum, teſticuloſque perueniunt. Præter hæc malum uulnus eſt, quodcunque in alis, uel fœminibus, uel inanibus locis, uel in articulis, uel inter digitos eſt. Item quodcunque, muſculum, aut neruum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut carthilaginem læſit.

Quæ uulnera tutiorem curationem habeant.

Tutiſſimum omnium quod in carne eſt. & hæc quidem loco uel peiora, uel meliora ſunt: modo uero periculum facit quodcunque magnum eſt.

Obſeruationes quædam & ætatis, & corporis, & uitæ, & temporis in uulneribus.

Aliquid etiam in uulneris genere, figuraque eſt. Nam peius eſt quod etiam colliſum, quàm quod tantum diſciſſum eſt: adeo ut acuto quoque, quàm retunſo telo uulnerari commodius ſit. Peius etiam uulnus eſt, ex quo aliquid exciſum eſt: ex quo'ue caro alia parte abſciſſa, alia dependet: peſſima quæque plaga in orbem eſt: tutiſſima, quæ lineæ modo recta eſt. Quo deinde propius huic, illi'ue figuræ uulnus

eſt: eo

eſt, eo uel deterius, uel tolerabilius eſt. Quin etiam confert aliquid & ætas, & corpus, & uitæ propoſitũ, & anni tẽpus, quia facilius ſaneſcit puer uel adoleſcens, q̃ ſenior, ualẽs q̃ infirmus, neque nimis tenuis, neque nimis plenus, q̃ ſi alterũ ex his eſt. integri habitus, q̃ corrupti: exercitatus, quàm iners: ſobrius & tẽperans, quàm uino, uenerique deditus. Opportuniſſimumque curationi tempus uernũ eſt, aut certe, neque feruens neque frigidum, ſiquidem uulnera & nimius calor, & nimium frigus infeſtant, maxime tamẽ horum uarietas, ideoque pernicioſiſſimus autũnus eſt. Sed pleraque ex uulneribus oculis ſubiecta ſunt, quorundam ipſæ ſedes indices ſunt, quas alio loco demonſtrauimus, cum poſitus interiorum partiũ oſtẽdimus. Veruntamen, quia quædam uicina ſunt, intereſt quoque uulnus in ſumma parte ſit, an penitus penetrauerit, neceſſarium eſt notas ſubijcere, per quas quid intus actum ſit, ſcire poſſimus, & ex quibus uel ſpes, uel deſperatio oritur.

Signa percuſſi cordis.

Igitur corde percuſſo, ſanguis multus effertur, uenæ langueſcunt, color pallidiſſimus, ſudores frigidi, malique odoris tanquam irrorato corpore oriuntur, extremiſque partibus frigidis matura mors ſequitur.

Signa pulmonis icti.

Pulmone uero icto, ſpirandi difficultas eſt: ſanguis ex ore ſpumans, ex plaga rubens, ſimulque etiã ſpiritus cum ſono fertur in uulnus inclinari iuuat: quidam ſine ratione conſurgunt. Multi, ſi in ipſum uulnus inclinati ſunt, loquuntur: ſi in aliam partem, obmuteſcunt.

Signa iocineris uulnerati.

Iocineris autem uulnerati notę ſunt, multus ſub dextra parte præcordiorum profuſus ſanguis, ad ſpinam reducta præcordia: in uentrem cubandi dulcedo: punctiones, doloreſque uſque ad iugulũ iunctumque ei latus ſcapularum: os intentum. Quibus nonnunquam etiam bilioſus uomitus accedit.

Signa percuſſorum renium.

Renibus uero percuſſis, dolor ad inguina, teſticuloſque deſcendit, difficulter urina redditur: eaque aut eſt cruenta, aut cruor fertur.

Signa uulnerati lienis.

AT liene icto, ſanguis niger à ſiniſtra parte prorumpit: præcordia cum uentriculo ab eadem parte indureſcunt: ſitis ingens oritur, dolor ad iugulum, ſicut iocinere uulnerato uenit.

Signa percuſſæ uuluæ.

AT cum uulua percuſſa eſt, dolor inguinibus, & coxis, & femoribus eſt. Sanguinis pars per uulnus, pars per naturale deſcendit: uomitus bilis inſequitur. Quædam obmuteſcunt: quædam mente labuntur, quædam ſui compotes: neruorum, oculorumque dolore urgeri ſe confitentur, morienteſque tandem eadem, quæ corde uulnerato, patiuntur.

Signa percuſſi cerebri, uel membranæ eius.

SIN cerebrum membrana'ue eius uulnus accepit: ſanguis per nares, quibuſdam etiam per aures exit: fereque bilis uomitus inſequitur. Quorundam ſenſus obtunduntur: appellatique ignorant. Quorundam trux uultus eſt: quorundam oculi quaſi reſoluti huc, atque illuc mouentur. fereque tertio, uel quinto die delirium accedit. multorum etiam nerui diſtendũtur. Ante mortem autem plerique faſcias, quibus caput deligatum eſt, lacerant, ac nudum uulnus frigori obijciunt.

Signa percuſſi ſtomachi.

Vbi ſtomachus autem percuſſus eſt: ſingultus, & bilis uomitus inſequitur. Si quid cibi, uel potionis aſſumptum eſt, ea redditur cito. Venarum motus elangueſcunt: ſudores tenues oriuntur: per quos extremæ partes frigeſcunt.

Signa ieiuni inteſtini, & uentriculi uulnerati, & aliorum inteſtinorum.

Communes uero ieiuni inteſtini, & uentriculi uulnerati notæ ſunt. Nam cibus, & potio per uulnus exeunt, præcordia indureſcunt. nonnunquam bilis per os redditur. inteſtino tantum ſedes inferior eſt. Cætera inteſtina icta uel ſtercus, uel odorem eius exhibent.

Signa percuſſæ medullæ, quæ in ſpina eſt.

Medulla uero quæ in ſpina eſt diſcuſſa, nerui reſoluuntur, aut diſtenduntur, ſenſus intercidit, interpoſito tempore aliquo ſine uoluntate inferiores partes uel ſemen, uel urinam, uel etiam ſtercus excernunt.

Signa ſepti tranſuerſi percuſſi.

AT ſi ſeptum tranſuerſum percuſſum eſt, præcordia ſurſum contrahuntur, ſpina dolet, ſpiritus rarus eſt, ſanguis ſpumans fertur.

Signa ueſicæ uulneratæ.

Veſica uero uulnerata, dolent inguina. quod ſuper pubem eſt, intenditur. pro urina ſanguis, aut ex ipſo uulnere urina deſcendit, ſtomachus afficitur. itaque aut bilem uomunt, aut ſingultiunt, frigus, & ex eo mors ſequitur.

De ſanguine, & ſanie, & pure, & eorum ſpeciebus, quando'ue meliora, deteriora'ue ſint.

HIS cognitis, etiam nunc quædam alia noſcenda ſunt ad omnia uulnera, ulceraque, de quibus dicturi ſumus, pertinentia. Ex his autem exit ſanguis, ſanies, pus. Sanguis omnibus notus eſt. Sanies eſt tenuior hoc uarie craſſa, & glutinoſa, & colorata. Pus craſſiſſimũ, albidiſſimũque, glutinoſius & ſanguine, &

ſanie. Exit autem ſanguis ex uulnere recenti,aut iam ſaneſcente. ſanies eſt inter utrunque tempus.pus ex ulcere iam ad ſanitatem ſpectante. Rurſus & ſanies,& pus quaſdam ſpecies Græcis nominibus diſtinctas habent. Eſt enim quędam ſanies quę uel ἰχὼρ,uel μελίκηρος nominatur. Eſt pus quod ἐλαιῶδες appellatur. ἰχὼρ tenuis,ſubalbidus ex malo ulcere exit,maxime'que ubi neruo lęſo inflammatio ſecuta eſt. μελίκηρος craſſior,& glutinoſior ſubalbida,melli'que albo ſubſimilis fertur. Hæc quoque ex malis ulceribus ubi nerui circa articulos lęſi ſunt,& inter hęc loca maxime ex genibus. ἐλαιῶδες tenue ſubalbidum quaſi unctum colore,atque pinguitudine,oleo albo non diſſimile apparet in magnis ulceribus ſaneſcentibus. Malus autem eſt ſanguis nimium aut tenuis,aut craſſus,colore uel liuidus uel niger, aut pituita mixtus, aut uarius. Optimus calidus,rubens,modice craſſus,non glutinoſus. Itaque protinus eius uulneris expedita magis curatio eſt,ex quo ſanguis bonus fluxit. Item'que poſtea ſpes in his maior eſt, ex quibus melioris generis quæque proueniũt. Sanies igitur mala eſt multa.nimis tenuis,liuida,aut pallida,aut nigra,aut glutinoſa,aut mali odoris,aut quæ & ipſum ulcus & iunctã ei cutem erodit. Melior nõ multa,modice craſſa, ſubrubicũda,aut ſubalbida. ἰχὼρ aũt peior eſt multus,craſſus,ſubliuidus,aut ſubpallidus,glutinoſus ater,calidus,mali odoris. Tolerabilior eſt ſubalbidus,qui cætera oĩa contraria prioribus habet. μελίκηρος autẽ mala eſt multa,& percraſſa: melior quæ & tenuior,& minus copioſa eſt. Pus inter hęc optimũ eſt. Sed id quoque peius eſt multum,tenue,dilutum,magis'que ſi ab initio tale eſt. Item'que ſi colore ſero ſimile,ſi pallidum,ſi liuidum,ſi feculentum eſt. Pręter hæc ſi male olet,niſi tamen locus hunc odorem excitat. Melius eſt,quo minus eſt,quo craſſius,quo albidius. Item'que ſi leue eſt,ſi nihil olet,ſi ęquale eſt. modo tamẽ cõuenire & magnitudini uulneris,& tempori debet. Nam plus ex maiore,plus nõdum ſolutis inflammationibus naturaliter fertur. ἐλαιῶδες quoque peius eſt multum,& parum pingue, quo minus etiam quo'que id ipſum pinguius, eo melius eſt.

Curatio aduerſus profuſionem ſanguinis in uulneribus.

Quibus exploratis ubi aliquis ictus eſt,qui ſeruari poteſt: protinus proſpicienda duo ſunt: ne ſanguinis ſit profuſio: ne'ue inflammatio interimat. Si profuſionem timemus,quod ex ſede uulneris,& magnitudine eius,& ex impetu ruentis ſanguinis intelligi poteſt,ſiccis linamentis uulnus implendum eſt: ſupra'que imponenda ſpongia ex aqua frigida expreſſa: ac manu ſuper comprimenda. Si parũ ſic ſanguis conquieſcit,ſæpius linamenta mutanda ſunt. Et ſi ſicca parum ualent,aceto madefacienda ſunt.id uehemens ad ſanguinem ſupprimendum eſt. Ideo'que quidam id uulneri infundunt. Sed alius rurſus metus ſubeſt: ne nimis ualenter ibi retenta materia,magnam inflãmationem poſtea moueat. quæ res efficit neque rodentibus medicamẽtis,neque adurentibus: & ob id ipſum inducentibus cruſtam,ſit utendũ: quãuis pleraque ex his ſanguinem ſupprimunt. Sed ſi ſemel ad ea decurritur,potius quæ mitius idem efficiunt. Quod ſi illa quoque profluuio uincuntur. uenæ,quę ſanguinem fundũt,apprehendendæ,circa'que id quod ictum eſt,duobus locis deligendæ,intercidẽdæ'que ſunt, ut in ſe ipſæ coeant: & nihilominus ora præcluſa habeant. ubi ne id quidem res patitur: poſſunt ferro cãdenti aduri. Sed etiam ſatis multo ſanguine effuſo ex eo loco,quo neque neruus,neque muſculus eſt,ut puta in fronte, uel ſuperiore capitis parte. commodiſſimum tamen eſt cucurbitulam admouere à diuerſa parte, ut illuc ſanguinis curſus reuocetur.

Curationes aduerſus uulnerum inflammationem.

ET aduerſus profuſionem quidem in his auxilium eſt. Aduerſus inflammationem autem in ipſo ſanguinis curſu ea timeri poſſunt,ubi læſum eſt uel os,uel neruus,uel cartilago,uel muſculus: aut ubi parum ſanguinis pro modo uulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit,ſanguinem mature ſupprimere nõ oportebit: ſed pati fluere dum tutum erit: adeo ut ſi parum fluxiſſe uidebitur: mitti quoque ex brachio debeat, utique ſi corpus iuuenile, & robuſtum, & exercitatum eſt: multo'que magis ſi id uulnus ebrietas præceſſit. Quod ſi muſculus læſus uidebitur, pręcidendus erit. Nam percuſſus mortiferus eſt, præciſus ſanitatem recipit.

De glutinatione uulnerum.

Sanguine autem uel ſuppreſſo,ſi nimius erumpit: uel exhauſto,ſi per ſe parum fluxit: longe optimum eſt,uulnus glutinari. Poteſt autem id uel quod in cute uel etiam in carne eſt: ſi nihil ei præterea mali accedit. Poteſt caro alia parte dependens,alia inhęrens: ſi tamen etiam num integra eſt,& coniunctione corporis fouetur. In his uero quæ glutinãtur duplex curatio eſt. Nam ſi plaga in molli parte,ſui debet: maxime'que ſi diſciſſa auris ima eſt: uel imus naſus,uel frons,uel bucca,uel palpebra,uel labrũ,uel circa guttur cutis,uel uenter. Si uero in carne uulnus eſt,hiat'que,neque in unum orę facile attrahuntur: ſutura quidem aliena eſt. Imponendæ uero fibulæ ſunt,ἀγκτῆρας Gręci nominant: quæ oras,paulum tamen contrahunt: quo minus lata poſtea cicatrix ſit. Ex his autẽ colligi poteſt,id quoque quod alia parte dependens,alia inhærebit: ſi alienatum adhuc non eſt: ſuturam,an fibulam poſtulet. Ex quibus neutra ante debet imponi, quàm intus uulnus purgatum eſt, ne quid ibi concreti ſanguinis relinquatur. Id enim & in pus uertitur, & inflammationem mouet, & glutinari uulnus prohibet. ne linamentum quidem, quod ſupprimendi ſanguinis cauſa inditum eſt: inibi relinquendum eſt. nam id quoque inflammat. Comprehendi uero ſutura, uel fibula non cutem tantum, ſed aliquid etiam ex carne, ubi ſuberit hæc, oportebit, quo ualentius hæreat, neque cutem abrumpat. Vtraque optima eſt ex acia molli non nimis torta, quo mitius corpori inſidat. Vtraque neque nimis rara, neque nimis crebra inijcienda eſt. Si nimis rara eſt, non continet: ſi nimis crebra eſt, uehementer afficit, quia quo ſæpius acus

corpus

corpus transit,quoque plura loca iniectum uinculũ mordet, eo maiores inflammationes oriuntur: magisque æstate. neutra etiam uim ullã desiderat. sed eatenus utilis est, qua cutis ducentem quasi sua spõte subsequitur. Fere tamen fibulæ latius uulnus esse patiũtur. Sutura oras iungit: quę ne ipsæ quidem inter se contingere ex toto debent, ut si quid intus humoris concreuerit, sit qua emanet. Si quod uulnus neutrum horum recipit, id tamen purgari debet: deinde omni uulneri primo imponenda est spongia ex aceto expressa. si sustinere aliquis aceti uim non potest: uino utendum est. Leuis plaga iuuatur etiam si ex aqua frigida expressa spongia imponitur. sed ea quocunque modo imposita est: dum madet, prodest. itaque ut inarescat,non est committendum. Licet que sine peregrinis,& conquisitis,& compositis medicamentis uulnus curare. Sed si quis huic parum confidit,imponere medicamẽtum debet, quod sine seuo compositũ sit ex his,quæ cruentis uulneribus apta esse proposui. Maxime que si caro est: barbarũ: si nerui,uel cartilago,uel aliquid ex eminentibus,quales aures, uel labra sunt, Polybi sphragidem. Alexandrinum quoque uiride neruis idoneum est: eminentibus que partibus ea, quam Gręci ῥάπτουσαν uocant. Solet etiam colliso corpore exigua parte findi cutis. quod ubi incidit,non alienum est, scalpello latius aperire: nisi musculi,nerui que iuxta sint: quos incidi non expedit. ubi satis deductum est,medicamentum imponendum est. At si id quod collisum est, quamuis parum diductum est: latius tamen aperiri propter neruos,aut musculos non licet: adhibenda sunt ea,quæ humorem leniter extrahant,pręcipue que ex his id,quod ῥυπῶδες uocari proposui. Non alienum est etiam ubicunque uulnus graue est, impositum,quo id iuuetur,insuper circundare lanam succidam ex aceto,& oleo: uel cataplasma,si mollis is locus est, quod leniter reprimat. Si neruosus, aut musculosus, quod emolliat.

Quomodo uulnus ligari conueniat.

Fascia uero ad uulnus deligandum lintea aptissima est: eaque lata esse debet, ut semel iniecta non uulnus tantum,sed paulum utrinque etiam oras eius comprehendat. Si ab altera parte caro magis recessit,ab ea melius attrahitur. Si æque ab utraque transuersa comprehendere oras debet: aut si id uulneris ratio non patitur: media primum inijcienda est,ut tum in utranque partem ducatur. sic autem deligan da est: ut & contineat,neque astringat. quod non continetur,elabitur. quod nimis astrictum est, cancro periclitatur. Hyeme sæpius fascia circuire debet: æstate quoties necesse est: tum extrema pars eius inferioribus acu assuenda est. nam nodus uulnus lædit: nisi tamen lõge est. illo neminem decipi decet, ut propriam uiscerum curationem requirat: de quibus supra posui. Nam plaga ipsa curanda extrinsecus uel sutura,uel alio medicinæ genere est. In uisceribus nihil mouendum est,nisi aut si quid ex iocine re, aut liene, aut pulmone duntaxat extremo dependeat: præcidatur. alioquin uulnus interius ea uictus ratio, eaque medicamenta sanabunt: quæ cuique uisceri conuenire superiore libro proposui.

De ratione uictus,& notis uulnerum, curationibusq; eorum.

HIS ita primo die ordinatis, homo in lecto collocandus est: isque si graue uulnus est, abstinere quantum uires patiuntur ante inflammationem à cibo debet. bibere donec sitim finiat aquam calidam, uel si æstas est,neque febris,neque dolor est,etiam frigidam. adeo tamen nihil perpetuũ est. sed semper pro uiribus corporis æstimandum,ut imbecillitas etiam cibum protinus facere necessarium possit, tenuẽ scilicet & exiguum,qui tantum sustineat. Multique etiam ex profluuio sanguinis inter morientes ante ullam curationem uino reficiendi sunt, quod alioquin inimicissimum uulneri est. nimis uero intumescere uulnus,periculosum: nihil intumescere,periculosissimum est. illud indicium est magnæ inflammationis, hoc emortui corporis. Protinus que si mens homini consistit: si nulla febris accessit: scire licet mature uulnus sanum fore. Ac ne febris quidem terrere debet, si in magno uulnere,dum inflammatio est, permanet. Illa perniciosa est,quæ uel leui uulneri superuenit, uel ultra tempus inflammationis durat, uel delirium mouet,uel si neruorum rigor,aut distentio,quæ ex uulnere orta est,eam non finit. Vomitus quoque biliosus non uoluntarius,uel protinus ut percussus est aliquis, uel dum inflammatio manet, malum signum est,in his duntaxat,quorum uel nerui uel etiam neruosi loci uulnerati sunt. Sponte tamẽ uomere non alienum est,præcipue his,quibus in consuetudine fuit,sed neque protinus post cibũ,neque iam inflammatione orta, neque cum in superioribus partibus plaga est. Biduo sic uulnere habito,tertio die id aperiendum,detergendaque sanies ex aqua frigida est,eademque rursus inijcienda sunt. Quinto iã die quanta inflammatio futura est,se ostendit. Quo die rursus detecto uulnere considerandus color est. Quod si liuidus,aut pallidus,aut uarius,aut niger est, scire licet malum uulnus esse. idque quandocũque animaduersum est terrere nos potest. album,aut rubicundum esse ulcus,commodissimum est. Item cutis dura,crassa,dolens,periculum ostendit. bona signa sunt ubi hęc sine dolore tenuis & mollis est. Sed si glutinatur uulnus,aut leniter intumuit, eadem sunt imponenda, quæ primo fuerunt. Si grauis inflammatio est,neque glutinandi spes est,ea quæ pus moueant: aquę quoque calidę necessarius usus est, ut & materiam digerat: & duritiam emolliat: & pus citet. Ea sic temperanda est,ut & manu contingenti iocunda sit: usque eo adhibenda, donec aliquid ex tumore minuisse, coloremque ulceri magis naturalem reddidisse uideatur: maxime que si grande uulnus est, τετραφάρμακον: si in articulis,digitis,locis cartilaginosis ῥυπῶδες. Post id fomentum si lata plaga non patet: imponi protinus emplastrum debet: & si latius hiat, illud emplastrum liquari ex irino unguenti oportet: eo que illita linamenta disponi per plagam: deinde emplastrum supra dari,& super id succidam lanam: minus que etiã, quàm primo fasciæ astringendę sunt.

Curationes propriæ articulorum.

Proprie quędam in articulis uisenda sunt: in quibus si præcisi nerui sunt, qui continebant: debilitas eius partis sequitur. Si id dubium est: & ex acuto telo plaga est: ea transuersa commodior est. Si retuso & graui est, nullum in figura discrimen est. At uisendum est pus supra articulum, an infra nascatur. Si sub eo nascitur, albumque, & crassum diu fertur, neruum pręcisum esse credibile est. Magis quoque maiores dolores, inflammationesque quo maturius excitatæ sunt. Quamuis autem non abscissus neruus est: tamen si circa tumor durus diu permanet: necesse est & diuturnum ulcus esse: & sano quoque eo tumorem permanere: futurumque est, ut tarde membrum id extendatur uel contrahatur. Maior tamen in extendendo mora est, ubi recuruato articulo curatio adhibita est, quam in recuruando eo, quod rectum continuerimus. Collocari quoque membrum: quod ictum est ratione certa debet. Si glutinandum est, ut superius sit: si in inflammatione est: ut in neutram partem inclinatum sit. Si iam pus profluit, ut deuexum sit. Optimum etiam medicamentum quies est: moueri & ambulare nisi sanis alienum est. Minus tamen his est periculosum, qui in capite uel brachijs, quàm qui inferioribus partibus uulnerati sunt. Minimeque ambulatio conuenit: fœmine, aut crure. aut pede laborante. Locus in quo cubabit, tepidus esse debebit. Balneum quoque, dum parum uulnus purum est: inter res infestissimas est. Nam id & humidum & sordidum reddit: ex quibus ad cancrum transitus esse consueuit. Leuis frictio recte adhibetur, sed his partibus, quæ longius absunt à uulnere.

Vulnus quomodo purgandum est.

Inflammatione finita, uulnus purgandū est. Id optime faciunt tincta in melle linamenta, supraque id, emplastrum, uel ἐννεαφάρμακον dandum est. Tum demum uero purum ulcus est, cum rubet, ac nimium neque siccum neque humidū est, ac quodcunque sensu caret, quod non naturaliter sentit, quod nimium aut aridum, aut humidum est. Quod aut pallidum, aut albidum, aut liuidum, aut nigrum est: id purum non est.

Quomodo uulnus implendum est.

Purgato, sequitur ut impleatur, iamque calida aqua eatenus necessaria est, ut sanies remoueatur. Lanæ succidæ superuacuus usus est. Lota melius circundatur. Ad implendum autem uulnus proficiūt quidem etiam medicamenta aliqua. Itaque ea adhiberi non alienum est, ut butyrum cum rosa exigua mellis parte, aut cū eadem parte, aut cum eadem rosa τετραφάρμακον, aut ex rosa linamenta. Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni succi, uitatis omnibus acribus, sed iam plenioribus. Nam & auis, & uenatio, & suilla elixa dari potest. Vinum omnibus dum febris, dum inflammatio est, alienū est. Itemque usque ad cicatricem, si nerui, musculi'ue uulnerati sunt, etiam si alte caro, aut si plaga in summa cute generis tutioris est: potest non peruetus, modice tamen datum ad implendum quoque proficere. Si quid molliendum est: quod in neruosis locis musculosisque necessarium est, cerato quoque super uulnus utendū est. At si caro supercreuit, modice reprimit siccum linamentum, uehementius squama æris. Si plus est quod tolli opus est, adhibenda sunt etiamnum uehementiora, quæ corpus exedunt. Cicatricem post omnia hæc commode inducit lycū ex passo, aut lacte dilutum, uel etiam per se impositum siccum linamentū.

De uulneribus: quæ extrinsecus per uulnera incidunt, curationibusq; eorum.

HIC ordo felicis curationis est. Sed quædam tamen periculosa incidere consuerunt. Interdum enim uetustas ulcus occupat, inducitur que ei callus, & circum oræ crassæ liuent. post quæ quidquid medicamentorum ingeritur, parum proficit. quod fere negligenter curato ulceri superuenit. Interdum uel ex nimia inflammatione, uel ob æstus immodicos, uel ob nimia frigora, uel quia nimis uulnus astrictū est, uel quia corpus aut senile, aut mali habitus est cancer occupat. Id genus à græcis diductum in species est, nostris uocabulis non est. Omnis autem cancer non solum id corrumpit: quod occupauit, sed etiam serpit, deinde alijs, alijsque signis decernitur. Nam modo super inflammationem rubor ulcus ambit. isque cum dolore procedit. ἐρισιπέλας Græci nominant. Modo ulcus nigrum est: quia caro eius corrupta est. Idque uehementius etiam putrescendo intēditur. Vbi uulnus humidū est, & ex nigro ulcere humor pallidus fertur, malique odoris est, carūculę corruptę, interdum etiam nerui ac membranę resoluūtur, specillumque demissum descendit, aut in latus, aut deorsum, eoque uitio nonnūquam os quoque afficitur. modo oritur ea: quam Gręci γάγγραιναν appellant. Priores in qualibet parte corporis fiūt. Hoc in prominentibus membris, id est inter ungues & alas, uel inguina, fereque in senibus, uel his, quorum corpus mali habitus est. Caro in ulcere uel nigra, uel liuida est: sed sicca & arida, proximaque cutis plerūque subnigris pusulis impletur, deinde ei proxima uel pallida, uel liuida, fereque rugosa sine sensu est. Vlterior in inflammatione est, omniaque ea simul serpunt, Vlcus: in locum pusulosum. Pusulę: in eum, qui pallet aut liuet. Pallor aut liuor: in id quod inflammatum est. Inflammatio: in id quod integrum est, transit. Inter hæc deinde febris acuta oritur, ingensque sitis. quibusdam etiam deliriū accedit. alij quamuis mentis suę compotes sunt, balbutiendo tamen uix sensus suos explicant. Incipit affici stomachus. Fit fœdi spiritus ipse odoris. Atque initium eius quidem mali recipit curationem. Vbi uero penitus insedit, insanabile est, plurimique sub frigido sudore moriuntur.

Curatio

Curatio ulceris.

AC pericula quidem uulnerum hæc sunt. Vetus autem ulcus scalpello conijciendum est, excidēdæque eius oræ, & quidquid super eas liuet, æque incidendum. Si uaricula intus est: quæ his sanari prohibet, ea quoque excidenda. Deinde ubi sanguis emissus, nouatumque uulnus est, eadem curatio adhibēda: quæ in recentibus uulneribus exposita est. Si scalpello aliquis uti non uult: potest sanare id emplastrum, quod ex ladano fit, & cum ulcus sub eo exesum est, id, quo cicatrix inducitur.

Curatio erysipelarum.

ID autem quod ἐρυσιπέλας uocari dixi: non solum uulneri superuenire, sed sine hoc quoque oriri consueuit: atque interdum periculum maius affert: utique si circa ceruices aut caput constitit. Oportet, si uires patiuntur, sanguinē mittere: deinde imponere simul reprimentia & refrigerantia, maximeque cerussam solani succo: aut cimoliam cretam aqua pluuiali exceptam, aut ex eadem aqua subactam farinā cupresso adiecta, aut si tenerius corpus est, lenticulam. Quidquid impositum est, betæ folio contegendū est, & super linteolum frigida aqua madens imponendum. Si per se refrigerantia parum proderunt, miscenda erunt hoc modo. sulphuris. P. ⚹ I. cerussæ & croci, singulorum. P. ⚹ XII. eaque cum uino cō terenda sunt, & id his illinendū: aut si durior locus est, solani folia contrita suillæ adipi miscenda sunt, & illita linteolo super inijcienda. At si nigrities est: neque dū serpit: imponenda sunt, quæ carnem putrē leuius exedūt: repurgatumque ulcus sic, ut cætera, nutriendū est. Si magis putre est: iamque procedit ac serpit, opus est uehementius erodentibus. Si ne hæc quidem euincūt, aduri locus debet, donec ex eo nullus humor feratur: nam quod sanū est, siccū est cum aduritur, post ustionem putris ulceris superponenda sunt, quæ crustas à uiuo resoluant, eas ἐσχάρας Græci uocant. ubi exciderunt, purgandū ulcus maxime melle & resina usta. sed alijs quoque purgari potest, quibus purulenta curantur, eodemque modo ad sanitatem perducendum est.

Curatio Gangrenæ.

Gangrenam uero, si nondum plane tenet, sed adhuc incipit: curare nō difficillimum est, utique in corpore iuuenili, & magis etiam si musculi integri sunt: si nerui uel læsi non sunt, uel leniter affecti sunt, neque ullus magnus articulus nudatus est: aut carnis in eo loco paulum est, ideoque nō multum, quod putresceret, fuit, consistitque eo loco uitium, quod maxime fieri in digito potest. In eiusmodi casu primum est, si uires patiūtur, sanguinem mittere. Deinde quidquid aridum est & intentione quadam proximum quoque locum male habet: usque eo sanum corpus concidere. Medicamenta uero, dum malum serpit, adhibenda nulla sunt: quæ pus mouere consuerūt. ideoque ne aqua quidem calida. Grauia quoque: quamuis reprimentia, aliena sunt. Sed his quàm leuissimis opus est. superque ea, quæ inflammata sunt: utendum est refrigerantibus. Si nihilo magis malum constitit, uri id quod est inter integrū ac uitiatum locū debet. Præcipueque in hoc casu petendum non à medicamentis solū, sed etiam à uictus ratione præsidium est. Neque enim id malū nisi corrupti uitiosique corporis est. Ergo primo, nisi imbecillitas prohibet, abstinentia utendum. Deinde danda quæ per cibum potionemque aluū: ideoque etiam corpus astringant, sed ea leuia. Postea si uitiū cōstitit: imponi super uulnus eadem debent, quæ in putri ulcere præscripta sunt. Ac tū quoque plenioribus cibis uti licebit ex media materia, sic tamen non nisi aluum corpusque siccantibus. aqua uero pluuiali frigida. balneum nisi iam certa fiducia redditæ sanitatis est, alienum est, si quidem emollitum in eo uulnus cito rursus eodem malo afficitur. Solent uero nonnunquam nihil omnia auxilia proficere, ac nihilo minus serpere his cancer. Inter quę miserū sed unicū auxilium est, ut cętera pars corporis tuta sit, membrū quod paulatim emoritur, abscidere. Hę grauissimorum uulnerū curationes sunt. Sed ne illa quidem negligēda, ubi integra cute interior pars collisa est, aut ubi derasum, ac tritumue aliquid est, aut ubi surculus corpori infixus est, aut ubi tenue, sed altum uulnus insedit. In primo casu cōmodissimum est malicoriū ex uino coquere, interioremque eius partem conterere, & cerato miscere ex rosa facto, idque supponere: deinde ubi cutis ipsa exasperata est, inducere lene medicamentum. quale λιπαρὰ est. Deraso uero detritoque imponendum est emplastrum τετραφάρμακον, minuendusque cibus, & uinum subtrahendum. Neque id: quia non habebit altiores ictus, contemnendum erit. Si quidem ex eiusmodi casibus sæpe cancri fiunt. Quòd si leuius id erit, & in parte exigua, cō tenti esse poterimus eodem leni medicamento. Surculū uero, si fieri potest, oportet uel manu, uel etiam ferramento eijcere. Si uel præfractus est, uel altius descendit: quàm ut ita fieri possit medicamento euocandus est. Optime autem educit super imposita arundinis radix, si tenera est, protinus contrita, si iā durior, ante in mulso decocta. Cui semper mel adijciendum est, aut aristolochia cum eodem melle. Pessima ex surculis arundo est, quia aspera est. Eademque offensa etiam in filicis hastula est. Sed usu cognitū est utranque aduersus alteram medicamentum esse. si contrita super imposita est. Facit autem idem in omnibus surculis quodcūque medicamentum extrahendi uim habet. Idem altis tenuibusque uulneribus aptissimum est. Priori rei Philocratis: huic Hecatei emplastrum maxime conuenit.

Quo modo cicatrix uulneri inducenda, purgandaq; sit.

VBI uero in quolibet uulnere uentum ad inducendum cicatricem est: quod perpurgatis iam, repletisque ulceribus necessarium est, primum ex aqua frigida linamentum, dum caro alitur, deinde cum iam continenda est, siccum imponendum est, donec cicatrix inducatur. Tum deligari super album plumbum oportet, quo & reprimitur cicatrix, & colorem maximè sano corpori similem accipit.

Idem radix filueftris cucumeris pręftat. Idem compofitio, quæ habet elaterij. P. ✱ I. fpumæ argenti. P. ✱ II. unguenti pondo. ✱ IIII. Quę excipiũtur refina terebinthina: donec emplaftri craffitudo ex omnibus fiat. Ac nigras quoque cicatrices leniter purgant paribus portionibus mixta, ærugo, plũbum elotum, eademque rofa cocta, fiue ungitur cicatrix: quod in facie fieri poteft, fiue id ut emplaftrum im ponitur, quod in alijs partibus commodius eft. At fi uel excreuit cicatrix, uel concaua eft, ftultum eft decoris caufa rurfus & dolorem, & medicinam fuftinere. Alioqui res utrique fuccurri patitur: Si quidẽ utraque cicatrix exulcerari fcalpello poteft. fi medicamentum aliquis mauult: idem efficiunt compofitiones hę: quæ corpus exedunt. Cute exulcerata, fuper eminentem carnem exedentia medicamenta conijcienda funt. Super concauam, implentia, donec utrunque ulcus fanæ cuti æquetur, & tum cicatrix inducatur.

De uulneribus, quæ per morfus inferuntur, eorumq; curationibus. *Cap.* XXVII.

DIXI de his uulneribus, quæ maxime per tela inferuntur. Sequitur ut de his dicam, quæ mor fu fiunt, interdum hominis, interdum fimiæ, fępe canis, nonnunquam ferorum animalium, aut ferpentium. Omnis autem fere' morfus habet quoddam uirus. Itaque fi uehemens uulnus eft, cucurbitula ad mouenda eft. Si leuius, protinus emplaftrum inijciendum, præcipueque Diogenis. fi id non eft, quodlibet ex his, quę aduerfus morfus propofui. fi ea non funt, uiride alexandrinum. fi ne id quidem eft, quodlibet non pingue ex his, quæ recentibus uulneribus accommodantur. Sal quoque his, præcipueque ei, quod canis fecit, medicamentum eft: fi manus uulneri imponitur, fuperque id duobus digitis uerberatur (Exfaniat enim) ac falfamentum quoque recte fuper id uulnus deligatur.

Curatio aduerfus rabiofi canis morfum.

Vtique autem fi rabiofus canis fuit, cucurbitula uirus eius extrahendum eft. deinde fi locus neque neruofus, neque mufculofus eft, uulnus id adurendum eft. fi uri non poteft, fanguinem homini mitti nõ alienum eft. tum ufto quidem uulneri fuper imponenda, quæ cęteris uftis funt. ei uero quod expertum ignem non eft, ea medicamenta, quæ uehementer exedunt. poft quę nullo nouo magifterio, fed iam fupra pofito, ulcus erit implendum: & ad fanitatem perducendũ. Quidam poft rabiofi canis morfum protinus in balneum mittunt: ibique patiuntur defudare, dum uires corporis finunt ulcere adaperto: quo magis ex eo quoque uirus deftillet. deinde multo meracoque uino excipiunt. quod omnibus uenenis contrarium eft. idque cum ita per triduum factum eft, tutus effe homo à periculo uidetur. Solet autem ex eo uulnere, ubi parum occurfum eft, aquæ timor nafci. ὑδροφόβον Græci appellant. Miferrimum genus morbi. in quo fimul æger & fiti, & aquę metu cruciatur. quo oppreffis in angufto fpes eft. Sed unicum tamen remediũ eft, nec opinantem in pifcinam non ante ei prouifam proijcere. Et fi natandi fciẽtiam non habet modo merfum bibere pati, modo attollere. Si habet, interdũ deprimere, ut inuitus quoque aqua fatietur. fic enim fimul & fitis, & aquæ metus tollitur. Sed aliud periculum excipit, ne infirmum corpus in aqua frigida uexatum, neruorum diftentio abfumat. Id ne incidat, à pifcina protinus in oleum calidum demittendus eft. Antidotum autem præcipue id, quod primo loco pofui. ubi id nõ eft, aliud fi nondum ęger aquam horret, potui ex aqua dandum eft, & fi amaritudine offenditur, mel adijciendum eft. Et fi iam is morbus occupauit: per catapotia fumi poteft.

Curationes communes aduerfus omnes morfus ferpentium.

Serpentium quoque morfus non nimium diftantem curationem defiderant: quamuis in ea multũ antiqui uariarunt, ut in fingula genera anguium fingula medendi genera præciperent: atque alijs alia. fed in omnibus eadem maxime proficiunt. Igitur in primis fuper uulnus id mẽbrum deligandũ eft: nõ tamen nimium uehementer, ne torpeat. Dein uenenum extrahendum eft. id cucurbitula optime facit. Neque alienum eft ante fcalpello circa uulnus incidere, quo plus uitiati iam fanguinis extrahatur. Si cucurbitula non eft, quod tamen uix incidere poteft, tum quodlibet fimile uas quod idem poffit. Si ne id quidem eft, homo adhibendus eft, qui uulnus exfugat. Neque hercules fcientiam pręcipuam habent hi qui pfilli nominantur: fed audaciam ufu ipfo confirmatam. Nam uenenum ferpentis, ut quædam etiam uenatoria uenena, quibus galli pręcipue utũtur: nõ guftu, fed in uulnere nocent. Ideoque colubra ipfa tuto eftur: ictus eius occidit, & fi ftupente ea, quod per quędam medicamenta circulatores faciũt: in os digitum quis indidit, neque percuffus eft, nulla in ea faliua noxa eft. Ergo quifquis exemplum pfylli fecutus id uulnus exfuxerit, & ipfe tutus erit, & tutũ hominem pręftabit. Illud ne intereat, ante debebit attendere: ne quod in gingiuis, palato'ue, alia'ue parte oris ulcus habeat. Poft hæc is homo loco callido collocandus eft fic, ut id, quod percuffum erit, in inferiorẽ partem inclinetur. Si neque qui exfugat, neque cucurbitula eft: forbere oportet ius anferinum, uel ouillũ, uel uitullinũ, & uomere. Viuũ autem gallinaceũ pullũ per mediũ diuidere, & protinus calidũ fuper uulnus imponere fic, ut pars interior corpori iũgatur. Facit id etiam hædus agnus'ue difciffus, & calida eius caro ftatim fuper uulnus ĩpofita. emplaftra quoque q̃ fupra cõprehenfa funt. Aptiffimumque eft uel ephefiũ, uel id quod ei fubiectũ eft. p̃fens'que in aliquo antidoto præfidiũ eft. Sin id non eft: neceffariũ eft exforbere potionem meri uini cũ pipere, uel quidlibet aliud, quo calor mouendus eft: ne humorem intus coire patiatur. Nam maxima pars uenenorũ frigore interimit. Omnia etiam urinam mouentia, quia materiam extenuant, utilia funt.

Speciales

Speciales curationes aduerſus ictus ſerpentium, & primo aduerſus ictum Aſpidis.

HAEC aduerſus omnes ictus communia ſunt. Vſus tamen ipſe docuit, eum, quem aſpis percuſſit: acetum potius bibere debere. Quod demonſtraſſe dicitur caſus cuiuſdam pueri, qui cū ab hac ictus eſſet: & partim ob ipſum uulnus, partim ob immodicos ęſtus ſiti premeretur: ac locis ſiccis aliū humorem non reperiret: acetum, quod forte ſecum habebat, ebibit, & liberatus eſt. Credo quoniam id, quāuis refrigerandi uim habet, tamen habet etiam diſſipandi. Quo fit, ut terra reſperſa eo, ſpumet. Eadem ergo ui ueriſimile eſt, ſpiſſeſcentem quoque intus humorem hominis ab eo diſcuti, & ſic dari ſanitatē.

Aduerſus ictum ſcorpionis.

IN quibuſdam etiam alijs ſerpētibus certa quædam auxilia ſatis nota ſunt. Nam ſcorpio ſibi ipſe pulcherrimum medicamentum eſt. Quidam contritum cum uino bibunt, quidam eodem modo contritum ſuper uulnus imponunt: quidam ſuper prunam eo impoſito uulnus ſuffumigāt, undique ueſte circundata, ne is fumus dilabatur: tum carbonem eius, ſuper uulnus deligant. Bibere autem oportet herbę ſolaris, quam ἡλιοτρόπιον græci uocāt: ſemen, uel certe folia ex uino. Super uulnus uero etiam furfures ex aceto, uel ruta ſiluatica recte imponitur, uel cum melle ſal toſtus. Cognoui tamen medicos, qui ab ſcorpione ictis nihil aliud, quàm ex brachio ſanguinem miſerunt.

Aduerſus aranei & ſcorpionis ictum.

ET ad ſcorpionis autem & ad aranei ictum, allium cum ruta recte miſcetur, ex oleoque contritū ſuper imponitur.

Aduerſus Ceraſtis, Dipſæ, & Hæmorrhoidis ictum.

AT ſi Ceraſtes, aut Dipſas, aut Hæmorrhois percuſſit: catapotium, quod ægyptiæ fabæ magnitudinem æquet, arefactum in duas potiones diuidendum eſt ſic, ut ei rutę paulū adijciatur. Trifolium quoque & mentaſtrum, & cum aceto panaces æque proficiunt. Coſtumque & caſia, & cinnamomum recte per potionem aſſumuntur.

Aduerſus Cherſydri ictum & Ceraſtis.

Aduerſus Cherſydri uero ictum, panacis, aut laſer, quod ſit ſcrupulorum. IIS. ✱ I. uel porri ſuccus cum hemina uini ſumendus eſt, & edenda multa ſatureia. Imponendum autem ſuper uulnus ſtercus caprinum ex aceto coctum, aut ex eodem hordeacea farina, aut ruta, uel nepeta cum ſale contrita melle adiecto. Quod in eo quoque uulnere, quod ceraſtes fecit, ęque ualet.

Aduerſus Phalangij ictum.

VBI uero phalangium nocuit, prętereeam curationem, quæ manu redditur, ſæpe homo demittēdus in ſolium eſt, dandusque ei myrrhæ & uuæ taminię par modus ex paſſi hemina: uel radiculę ſemen, aut lolij radix ex uino, & ſuper uulnus furfures ex aceto coctæ, imperandumque, ut is conquieſcat.

Aduerſus ictus italorum anguium, qui minus terribiles peregrinis ſunt.

Verum hæc genera ſerpentium & peregrina, & aliquanto magis peſtifera ſunt, maximeque ęſtuoſis locis gignuntur. Italia, frigidioreſque regiones hac quoque parte ſalubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt. Aduerſus quos ſatis proficit herba betonica, uel cantabrica, uel centaurion, uel agrimonia, uel trixago, uel perſonina, uel marinę paſtinacæ ſingulę binæ'ue tritę & cū uino potui datę, & ſuper uulnus impoſitę. Illud ignorari non oportet, omnis ſerpentis ictum & ieiuni, & ieiuno magis nocere. Ideoque pernicioſiſſimę ſunt, cum incubant. Vtiliſſimumque eſt, ubi ex anguibus metus eſt, non ante progredi, quàm quid aliquis aſſumpſit.

Remedium generale aduerſus omnia uenena, uel cibo, uel in potione aſſumpta.

NON tam facile his opitulari eſt, qui uenenum, uel in cibo, uel in potione ſumpſerunt. Primum, quia non protinus ſentiunt, ut ab angue icti, ita ne ſuccurrere quidem ſtatim ſibi poſſunt. Deinde, quia noxa non à cute, ſed ab interioribus partibus incipit. Commodiſſimum eſt tamen, ubi primū ſenſit aliquis, protinus oleo multo epoto uomere. Deinde, ubi pręcordia exhauſit, bibere antidotum. ſi id non eſt, uel merum uinum.

Specialia remedia aduerſus quædam uenena, & primo aduerſus cantharidas.

SVNT tamen quædam remedia propria aduerſus quędam uenena, maximeque leuiora. Nam ſi cantharidas aliquis ebibit, panace cum lacte contuſa, uel galbano, uino adiecto dari, uel lac per ſe debet.

Aduerſus cicutam.

SI cicutam, uinum merum calidum cum ruta quamplurimum ingerendum eſt, deinde is uomere cogendus. poſteaque laſer ex uino dandum. Iſque, ſi febre uacat: in calidum balneum mittendus. Si non uacat: ungendus ex calefacientibus eſt. poſt quę quies ei neceſſaria eſt.

Aduerſus hyoſcyamum.

SI hyoſcyamum, feruens mulſum bibendum eſt, aut quodlibet lac, maxime tamen aſininum.

Aduerſus ceruſſam.

SI ceruſſam: ius maluæ, uel ius glandis ex uino contritę maxime proſunt.

Aduerſus ſanguiſugam ſi epota eſt, & lac quod intus coijt.

SI ſanguiſuga epota eſt, acetum cum ſale bibendum eſt. Si lac intus coijt, aut paſſum, aut coagulum, aut cum aceto laſer.

Aduerſus fungos inutiles.

SI fungos inutiles quis aſſumpſerit, radicula aut epota, aut cum ſale & aceto edenda eſt. Ipſi uero hi & ſpecie quidem diſcerni poſſunt ab utilibus, & cocturę genere idonei fieri. Nam ſiue ex oleo inferuu erunt, ſiue piri ſurculus cum his inferuuit, omni noxa uacant.

De aduſtis corporis locis, & quomodo curari debeant.

Aduſtis quoque locis extrinſecus uis infertur. Itaque ſequi uidetur, ut de his dicam. Hęc autem optime curantur folijs, aut lilij, aut linguę caninæ, aut betę in uetere uino, oleoque decoctis. Quorū quid libet protinus impoſitum ad ſanitatem perducit. Sed diuidi quoque curatio poteſt in ea, quę mediocriter exedentia reprimentiaque: primo & puſtulas prohibeant, & ſummam pelliculam exaſperent. Dein de ea quę lenia ad ſanitatem perducant. Ex prioribus eſt lenticulę cū melle farina, uel myrrha, uel uino: creta cimolia cum thuris cortice contrita & aqua coacta, atque ubi uſus neceſſitas incidit: aceto diluta. Ex inſequentibus quælibet λιπαρὰ. Sed idonea maxime eſt, quæ uel plumbi recremētum, uel uitellos habet. Eſt etiam illa aduſtorum curatio, dum inflammatio eſt: impoſitam habere cum melle lenticulam. Vbi ea declinauit, farina cum ruta, uel porro, uel marrubio, donec cruſtæ cadant. Tum eruum cū melle, aut irim, aut reſinam terebinthinam, donec ulcus purum ſit. Nouiſſime ſiccum linamentum.

De interioribus ulceribus, quæ aliqua corporum parte corrupta naſcuntur. Cap. XXVIII.

De carbunculo, & eius curatione.

Ab his quę extrinſecus incidūt ad ea ueniendum eſt, quæ interius corrupta aliqua corporum parte naſcuntur. Ex quibus non aliud carbunculo peius. eius hæ notę ſunt. Rubor eſt, ſuperque eum non nimium puſtulæ eminet, maxime nigræ, interdum ſubliuidæ, aut pallidæ. In his ſanies eſſe uidetur, infra color niger eſt. Ipſum corpus aridum & durius quàm naturaliter oportet. Circa quem quaſi cruſta eſt, eaque inflammatione cingitur, neque in eo loco leuari cutis poteſt, ſed inferiori carni quaſi affixa eſt. Somnus urget, nonnunquam horror, aut febris oritur, aut utrunque. Idque uitium ſubter actis quaſi quibuſdam radicibus ſerpit, interdum celerius, interdum tardius, ſupra quoque procedens inalbeſcit, dein liuidum fit, circumque exiguæ puſtulæ oriuntur. Et ſi circa ſtomachū, fauces'ue incidit, ſubito ſpiritum ſępe elidit. Nihil melius eſt, quàm protinus adurere. Neque id graue eſt (nam non ſentit, quoniam ea caro mortua eſt) finisque adurendi eſt, dum ex omni parte ſenſus doloris eſt. Tum deinde uulnus, ſicut cætera aduſta, curandum eſt. Sequitur enim ſub medicamentis erodentibus cruſta undique à uiua carne diducta, quę trahit ſecum quidquid corruptum erat, purusque iam ſinus curari poteſt implētibus. At ſi in ſumma cute uitium eſt, poſſunt ſuccurrere quędam uel exedentia tantum, uel etiam adurentia. Vis pro magnitudine adhibenda eſt. Quodcunque uero medicamentū poſitum eſt, ſi ſatis pro ficiet, protinus à uiua corruptam partem reſoluit. Certaque eſſe fiducia poteſt ſere, ut undique uitioſa caro excedat, qua huiuſce rei medicamē exeſt. Si id non fit, medicamentū malo uincitur, utique ad uſtionem properandum eſt, ſed in eiuſmodi caſu abſtinendum à cibo, à uino eſt. Aquam liberaliter bibere ex pedit, magisque ea ſeruanda ſunt, ſi febricula quoque acceſſit.

De carcinomate, & eius curatione.

Non idem periculum carcinoma affert, niſi imprudentia curantis agitatum eſt. Id uitium fit maxime in ſuperioribus partibus, circa faciem, nares, aures, labra, mammas fœminarum. Et iecore autem, aut ſplene hoc naſcitur. Circa locum aliqua quaſi puncta ſentiuntur, isque immobilis, inęqualis tumet, inter dum etiam torpet. Circa eum inflatę uenę quaſi recuruantur, hęque pallent, aut liuent, nonnunquam etiam in quibuſdam deliteſcunt. Tactusque is locus alijs dolorem affert, in alijs eum non habet. Et nonnunquam ſine ulcere durior aut mollior eſt, quàm eſſe naturaliter debet, nonnunquam hiſdem omnibus ulcus accedit. Interdumque nullam habet proprietatem, interdum ſimile his eſt, quę uocant gręci κονδυλώματα, aſpredine quadam & magnitudine ſua. Colorque eius ruber eſt, aut lenticulæ ſimilis neque tuto fertur. Nam protinus aut reſolutio neruorum, aut diſtētio inſequitur. Sæpe homo ictus obmuteſcit, atque eius anima deficit. Quibuſdam etiam ſi id ipſum preſſum eſt, quę circa ſunt, intendūtur & ītumeſcūt. Ob quę peſſimū id genus eſt, fereque primum id fit quod κακόηθες à Gręcis nominatur. Deinde ex eo id carcinoma quod ſine ulcere eſt. Deinde ulcus ex eo thymum. Tolli nihil niſi κακόηθες poteſt, reliqua curationibus irritantur. Et quo maior uis adhibita eſt, eo magis quidam uſi ſunt medicamentis adurentibus. Quidam ferro aduſſerūt, quidam ſcalpello exciderunt. Neque ulli unquam medicina proficit, ſed aduſta protinus concitata ſunt & increuerūt, donec occiderent. Exciſa etiam poſt inductam cicatricem tamen reuerterūt, & cauſam mortis attulerunt. Cū interim plerique nullam uim adhibendo, qua tollere id malū tentent, ſed imponendo tantū lenia medicamenta, quę quaſi blandiantur, quo minus ad ultimam ſenectutem perueniant, non prohibentur. diſcernere autem κακόηθες quod curationem recipit à carcinomate, quod non recipit, nemo ſcire poteſt. ſed tempore, & experimento. Ergo ubi primū id uitium notatū eſt, imponi debent medicamēta adurentia. Si leuatur malū, minuūturque eius indicia, procedere curatio poteſt & ad ſcalpellū, & ad uſtionem. Si protinus irritatum eſt, ſcire licet iam carcinoma eſſe, remouendaque ſunt omnia acria, omnia uehementia. Sed ſi ſine ulcere is locus durus eſt, imponi ficum quàm pinguiſ-

ſimam

ſimam,aut ῥυπώδης emplaſtrũ ſatis eſt. Si ulcus æquale eſt, ceratum ex roſa iniiciendũ eſt,adijciendusq́ue ei puluis ex cõtrita teſta : ex qua faber ferrarius tingere candens ferrum ſolitus eſt. ſi id nimium ſupercreuit : tentanda ſquama æris eſt : quæ leniſſima ex adurentibus eſt: eatenus ne quid eminere patiatur, ſed ita,ſi nihil exacerbauit. ſin minus,eodem cerato contenti eſſe debebimus.

De Theriomate,& eius curatione.

Eſt etiam ulcus,quod θηρίωμα Græci uocant.Id & per ſe naſcitur: & interdum ulceri ex alia cauſa facto ſuperuenit : color eſt uel liuidus,uel niger : odor fœdus,multus, & mucci ſimilis humor. Ipſum ulcus neque tactum,neque,medicamentum ſentit : prurigine tantum mouetur. at circa,dolor eſt,& inflãmatio. Interdum etiam febris oritur. Nonnunquam ex ulcere ſanguis erumpit. ad id quoque malum ſerpit. quæ omnia ſæpe intenduntur. Fitque ex his ulcus,quod ἕρπητα ἐσθιόμενον Græci uocant:quia celeriter ſerpendo,penetrandoq́ue uſque oſſa,corpus uorat. Id ulcus inæquale eſt,cœno ſimile : ineſtq́ue multus humor glutinoſus : odor intolerabilis, maiorq́ue quàm pro modo ulceris inflammatio. Vtrunque, ſicut omnis cancer,fit maxime in ſenibus : uel his,quorum corpora mali habitus ſunt.Curatio utriusque eadem eſt : ſed in maiore malo magis neceſſaria. Ac primum à uictus ratione ordinandus eſt : ut quieſcat in lectulo : ut primis diebus à cibo abſtineat : aquam quàm plurimam aſſumat. aluus quoque ei ducatur. dein poſt inflammationem cibum boni ſucci capiat : uitatis omnibus acribus, potionis quantum uolet ſic,ut interdiu quidem aqua contentus ſit. in cœna etiam uini auſteri aliquid bibat. non æque tamen fame in his,quos ἕρπης urgebit : atque his,qui θηρίωμα adhuc habebunt,utendnm erit. & uictus quidẽ talis neceſſarius eſt. Super ulcus uero inſpergenda arida aloe œnanthe eſt : & ſi parum proficiet, chalcitis. Ac ſi quis neruus exeſa carne nudatus eſt : contegendus ante linteolo eſt : ne ſub eo medicamento aduratur. Si ualidioribus etiam num remedijs opus eſt : ad eas compoſitiones ueniendum eſt, quæ uehementius adurunt. Quidquid autem inſpergitur, auerſo ſpecillo infundi debet. Super danda cum melle ſunt uel linamenta,uel oleæ folia ex uino decocta,uel marrubiũ : eaq́ue linteolo contegenda in aqua frigida madefacto, dein bene expreſſo. Circaq́ue qua tumor ex inflammatione eſt,imponenda quæ reprimant cataplaſmata. Si ſub his nihil proficitur : ferro locus aduri debet : diligenter neruis,ſi qui apparẽt : ante contectis. Aduſtum uel medicamentis,uel ferro corpus primum purgandum,deinde implendum eſſe : apparere cuilibet ex prioribus poteſt.

De ſacro igne, & eius curatione.

Sacer quoque ignis malis ulceribus annumerari debet. eius duæ ſpecies ſunt. Alterum eſt ſubrubicundum,aut mixtum rubore,atque pallore:exaſperatumq́ue per puſtulas continuas,quarum nulla,altera maior eſt, ſed plurimæ perexiguæ. In his ſemper ferè pus,& ſæpe rubor cum calore eſt : ſerpitq́ue id nonnunquam ſaneſcente eo,quod primum uitiatum eſt : nonnunquam etiam exulcerato, ubi ruptis puſtulis ulcus continuatur,humorq́ue exit,qui eſſe inter ſaniem,& pus uideri poteſt. Fit maxime in pectore, aut lateribus, aut eminentibus partibus,præcipueq́ue in plantis. Alterum autem eſt in ſummæ cutis exulceratione,ſed ſine altitudine,latum,ſubliuidũ,inæqualiter tamen, mediumq́ue ſaneſcit extremis procedentibus,ac ſępe id quod iam ſanum uidebitur,iterum exulceratur. At circa proxima cutis, quę uitiũ receptura eſt,tumidior, & durior eſt,coloremq́ue habet ex rubro ſubnigrum. Atque hoc quoque malo fere corpora ſeniora tentantur, aut quę mali habitus ſunt, ſed in cruribus maxime. Omnis autem ſacer ignis ut minimum periculum habet ex his quę ſerpunt,ſic propè difficillime tollitur. Medicamentũ eius fortuitum eſt,uno die febris,quę humorem noxium abſumat. Cuius quo craſſius,& albidius eſt,eo periculi minus eſt. Prodeſt etiam infra os ulcerum lędi,quo plus puris exeat,& id, quod ibi corruptum corpus eſt,extrahat. ſed tamen ſi febricula acceſſit,abſtinentia,lectulo,alui ductione opus eſt. In omni uero ſacro igni neque lenibus,& glutinoſis cibis,neque ſalſis,& acribus utendum eſt,ſed his,quę inter utrũque ſunt,qualis eſt panis ſine fermento,piſcis,hedus,aues,exceptoq́ue apro omnis ferè uenatio. Si non eſt febricula,& geſtatio utilis eſt.& ambulatio,& uinum auſterum & balneum. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis eſſe,quàm cibus debet. Ipſa autem ulcera ſi mediocriter ſerpunt,aqua calida. Si uehementius.uino calido fouenda ſunt. Deinde acu puſtulę quęcunque ſunt aperiendę. Tum imponenda ea,quę putrem carnem exedunt. Vbi inflammatio ſublata,ulcusq́ue purgatum eſt,imponi leue medicamentum debet. In altero autem genere poſſunt proficere mala cotonea in uino cocta atque contrita. Poteſt emplaſtrum uel Hierę,uel τετραφάρμακον,cui quinta pars thuris adiecta ſit. Poteſt nigra hedera ex uino auſtero cocta. Ac ſi celeriter malum ſerpit,non aliud magis proficit. Purgato ulcere, quod in ſumma cute eſſe propoſui, ſatis ad ſanitatem eadem lenia medicamenta proficient.

De Chironeo ulcere,& eius curatione.

Chironeum autem ulcus appellatur,quod & magnũ eſt,& habet oras duas,calloſas,tumentes. Exit ſanies non multa, ſed tenuis. Odor malus neque in ulcere, neque in eius humore eſt. Nulla inflammatio,dolor modicus eſt. nihil ſerpit,ideoque nullum periculum affert,ſed non facile ſaneſcit. Interdum tenuis cicatrix inducitur, deinde iterum rumpitur, ulcusq́ue renouatur. Fit maxime in pedibus & cruribus. Super id imponi debet,quod & lene aliquid,& uehemens, & reprimens habeat. Quale eius rei cauſa fit ex his Squamę ęris.plumbi eloti combuſti,ſingulorum.P. ⚹ IIII.Cadmię,cerę,ſingulorum.P. ⚹ VIII.roſę quantum ſatis eſt ad ceram ſimul cum eis molliendam.

De ulceribus,quæ ex frigore in pedibus & manibus oriuntur,& eorum curationibus.

Fiunt etiam ex frigore hiberno ulcera,maxime in pueris,& pręcipue pedibus,digitisq́ue eorum,nõ

nunquam etiam in manibus. Rubor cum inflammatione mediocri est. Interdum pustulę oriuntur, deinde exulceratio. Dolor autem modicus. Prurigo maior est, nonnunquam humor exit, sed non multus, qui referre uel pus, uel saniem uidetur. In primis multa calida aqua fouendum est: in qua rapa decocta, aut si ea non sunt: aliquæ uerbenæ ex reprimentibus. Si nondum adapertum ulcus: æs, quàm maxime calidum quis pati potest, admouendum est. Si iam exulceratio est: imponi debet alumen æqua portione cum thure contritum, cum uino adiecto: aut malicorium in aqua coctum, deinde contritum. Si summa detracta pellicula est: hic quoque melius lenia medicamenta proficiunt.

De struma, & eius curatione.

Struma quoque est tumor, in quo subter concreta quædā ex pure & sanguine quasi glandulæ oriūtur. Quæ uel præcipua fatigare medicos solent, quoniam & febres mouent, nec unquam facile maturescunt, & siue ferro, siue medicamentis curantur. Plerunque iterum iuxta cicatrices ipsas resurgunt, multoque post medicamento est opus. Quibus id quoque accedit, quod longo spatio detinent. Nascuntur maxime in ceruice, sed etiam in alis, & inguinibus, & in lateribus. In mammis quoque fœminarum se repperisse chirurgicus Meges auctor est. Propter hæc & album ueratrum recte datur, atque etiā sæpius, donec ea digerantur. Et medicamenta imponuntur, quæ humorem, uel educant, uel dissipent, quorum supra mentio facta est. Adurentibus quoque quidam utuntur, quæ exedunt, crustaque eum locū astringunt, tunc uero ut ulcus curant. Quæcunque autem ratio curandi est, corpus puro ulcere exercendum atque alendum est, donec ad cicatricem perueniat. Quæ cum medici doceant, quorundam rusticorum experimento cognitum, quem struma male habet, eum, si angnem edit, liberari.

De furunculo, & eius curatione.

Furunculus uero est tuberculum acutum cum inflatione & dolore, maximeque ubi iam in pus uertit. Qui ubi adapertus est, & exit, super apparet pars carnis in pus uersa. pars corrupta subalbida, subrubra, quem uentriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum est, etiam si nulla curatio adhibeatur. Maturescit enim per se atque erumpit. Sed dolor efficit, ut potior medicina sit, quæ maturius liberet. Proprium eius medicamentum galbanum est, sed alia quoque supra comprehensa sunt. Si cętera desunt, imponi debent, primum non pingue emplastrū, ut id reprimat, deinde si nō repressit, quodlibet puri mouendo accomodatū. Si ne id quidem est, uel resina, uel fermentum. Expresso pure nulla ultra curatio necessaria est.

De phymate, & eius curatione.

Phyma uero nominatur tuberculum furunculo simile, sed rotundius & planius, sæpe etiam maius. Nam furunculus oui dimidij magnitudinem raro explet, nunquam excedit. Phyma etiam latius patere consueuit, sed inflammatio, dolorque sub eo minores sunt. Vbi euulsum est pus, eodem modo apparet uentriculus, quod in furunculo non inuenitur. Verum omnis corrupta caro in pus uertitur. Id autem in pueris & sæpius nascitur, & facilius tollitur, in iuuenibus rarius oritur, & difficilius curatur. Vbi ætas indurauit, ne nascitur quidem. Quibus uero medicamentis discuteretur, supra propositum est.

De phygetlo, & eius curatione.

φύγεθλον autem est tumor non altus, latus, in quo quiddam pustulæ simile est. Dolor, distentioque uehemens est, & maior quàm pro magnitudine tumoris, interdum etiam febricula, idque tarde maturescit. neque magnopere in pus conuertitur. Fit maxime aut in uertice, aut in alis, aut inguinibus. Panem ad similitudinē figuræ nostri uocant. atque id ipsum quo medicamento tolleretur, supra demonstraui. Sed cū oēs hi nihil nisi minuti abscessus sint, gn̄ale nomē trahit latius uitiū ad suppurationem spectans. idque fere fit aut post febres, aut post dolores partis alicuius, maximeque eos, qui uentrē infectarunt. sæpiusque oculis expositum est. Siquidem latius aliquid intumescit ad similitudinem eius, quod phyma uocari proposui, rubetque cum calore, & paulopost etiam cum duritia, magisque innocenter indolescit, & sitim, uigiliamque exprimit. Interdū tamē nihil horū in cute deprehēdi pōt: maximeque ubi altius pus mouetur. Sed cū siti, uigiliaque sentiūtur intus aliquæ pūctiones, & quod desubito durius nō est, melius est: & quāuis nō rubet: coloris tamē aliter mutati est. quæ signa iā pure oriēte nascūtur: Tumor, ruborque multo ante incipiūt. Sed si locus mollis est, auertendus is materiæ aditus est per cataplasmata, quæ simul & reprimūt, & refrigerant: qualia & aliàs & pauloante in erysipela proposui, Si iam durior est, ad ea ueniendū est, quæ digerant, & resoluant: qualis est ficus arida contusa, aut fex mixta cū cerato, quod ex adipe suilla coactum sit: aut cucumeris radix, cui ex farina duæ partes adiectæ sint ante ex mulso decoctæ. Licet etiā miscere æquis portionibus ammoniacum galbanum, propolim, uiscum: pondusque adijcere myrrhæ dimidio minus, quàm in prioribus singulis erit. Atque emplastra quoque & malagmata idem efficiūt. quę supra explicui. Quod per hæc discussum non est, necesse est maturescat: idque quo celerius fiat, imponenda est farina hordeacea, ex aqua cocta recte miscetur. Eadem autem hæc in minoribus quoque abscessibus

fibus, quorum nomina, proprietatesque fupra reddidi, recte fiunt. eademque omnium curatio. tantum modo diftat. Crudum eft autem, in quo magis quafi uenarum motus eft, & grauitas, & ardor, & diftentio, & dolor, & rubor, & durities. Et fi maior abfceffus eft, horror, aut etiam febricula permanet, Penitusque condita fuppuratio. Si pro his, quæ alibi cutis oftendit, punctiones funt, ubi ifta fe remiferunt, iamque is locus prurit, & aut fubliuidus, aut fubalbidus eft, matura fuppuratio eft, eaque ubi uel per ipfa medicamẽta, uel etiam ferro aperta eft, pus debet emitti. Tum fi qua in alis uel inguinibus funt, fine linamento nutrienda funt. In cæteris quoque partibus, fi una plaga exigua eft, fi mediocris fuppuratio fuit, fi non alte penetrauit, fi febris non eft, fi ualet corpus, æque linamenta fuperuacua funt. In reliquis parce tamẽ, nec, nifi plaga eft, imponi debent. Commode uero uel fuper linamenta, uel fine his imponitur lenticula ex melle, aut malicorium ex uino coctum. Quæ & per fe, & mixta idonea funt. Si qua circa duriora funt, ad ea mollienda, uel malua contrita: uel fœni græci, lini'ue femen ex paffo coctum fuper dandum eft. Quidquid deinde impofitum eft, non aftringi fed modice deligari debet. Illo neminem decipi decet, ut in hoc genere cerato utatur. Cætera quæ pertinent ad purgandum ulcus, ad implendum, ad cicatricẽ inducendam: conueniunt, quæ in uulneribus expofita funt.

De fiftulis & earum generibus, & curationibus.

Nonnunquam autem ex eiufmodi abfceffibus, & ex alijs ulcerum generibus fiftulæ oriuntur. Id nomen eft ulceri alto, angufto, callofo. Fit in omni fere parte corporis: habetque quædam in fingulis locis propria: prius de cõibus dicam. Genera igitur fiftularũ plura funt. fiquidem aliæ breues funt, aliæ altius penetrãt, aliæ rectæ intus ferũtur, aliæ multoque plures trãfuerfæ, aliæ fimplices funt, aliæ duplices, triplices'ue ab uno ore intus orfæ: quæ tres fiunt, aut etiam in plures finus diuiduntur: aliæ rectę: aliæ flexæ & tortuofæ funt. Aliæ intra carnem definunt. Aliæ ad offa: aut cartilaginem penetrant, aut ubi neutrum horum fubeft: ad interiora perueniunt. Aliæ deinde facile, aliæ cum difficultate curantur. Atque etiam quædam infanabiles reperiuntur. Expedita curatio eft in fiftula fimplici, recenti, intra carnem, adiuuatque ipfum corpus fi iuuenile: fi firmum eft. Inimica, cõtraria his funt. Itemque fi fiftula os, uel cartilaginem, uel neruum, uel mufculos læfit: fi articulum occupauit: fi uel ad ueficam, uel ad pulmonẽ, uel ad uuluam, uel ad grandes uenas, arterias'ue, uel ad inania, ut guttur, ftomachum, thoracem penetrauit. Ad inteftina quoque eam tendere femper periculofum, fæpe peftiferum eft. Quibus multum mali accedit: fi corpus uel ægrum, uel fenile, uel mali habitus eft. Ante omnia autem demitti fpecillum in fiftulam conuenit: ut quo tendat & quam alte perueniat, fcire poffimus. Simul etiam protinus humida, an ficcior fit. quod extracto fpecillo patet. Si uero os in uicino eft, id quod difci poteft: fi iam nec ne eo fiftula penetrauit, quatenus nocuerit. Nã fi molle eft, quod ultimo fpecillo cõtingitur: intra carnem adhuc uitiũ eft. Si magis id renititur, ad os uentũ eft. ibi deinde fi labitur fpecillũ, nondũ caries eft. fi nõ labitur, fed æquali innititur: caries qdẽ, uerũ adhuc leuis eft. Si inæquale quoque & afperũ fubeft: uehemẽtius os exefum eft. At cartilago ubi fubhæfit, ipfa fedes docet: puẽtumque effe ad eã ex renixu patet. Sed ex his qdem colligũtur fiftularũ fedes, fpatia, noxæ. Simplices uero hæ fint, an in plures partes diducantur: cognofci poteft ex modo puris: cuius fi plus fertur, q̃ quod fimplici fpatio conuenit: plures finus effe manifeftum eft. Cumque fere iuxta fint, caro, & neruus, & aliqua neruofa, quales fere tunicæ, membranæque funt, genus quoque puris docebit, num plures finus intus diuerfa corporis genera perroferint. fi quidem ex carne pus leue, album, copiofius fertur. At ex neruofo loco: coloris quidem eiufdem, fed tenuius, & minus. Ex neruo, pingue & oleo non diffimile. Denique etiam corporis inclinatio docet, nũ in plures partes fiftulæ penetrarint, quia fæpe cum quis aliter decubuit, aliterque membrum collocauit, pus ferri, quod iam defierat, iterum incipit, teftaturque non folum alium finum effe ex quo defcendat, fed etiam in aliam corporis partem eum tendere. Sed fi & in carne & recens, & fimplex eft, ac neque rugofa, neque caua fede, neque in articulo, fed in eo membro, quod per fe immobile, non nifi cum toto corpore mouetur, fatis proficiet emplaftrum, quod recentibus uulneribus imponitur, dum habeat uel falem, uel alumen, uel fquamę æris, uel æruginem, uel ex metallicis aliquid. exque eo collirium fieri debet altera parte tenuius, altera paulo plenius. Idque ea parte qua tenuius eft, altera antecedente demitti oportet in fiftulam, donec fanguis purus fe oftendat. quæ in omnibus fiftularum collirijs perpetua funt. Idẽ deinde emplaftrum in linteolo fuperimponendum, fupraque inijcienda fpongia eft in acetum ante demiffa. foluique quinto die fatis eft. genusque uictus adhibendum eft, quo carnem ali docui. Ac fi longius à præcordijs fiftula eft, ex interuallo ieiunum radiculas ediffe, deinde uomere neceffarium eft uetufta te callofa fit fiftula. Callus autem neminem fallit, quia durus eft, & ut albus, aut pallidus. fed tum ualidioribus medicamentis opus eft. Quale eft, quod habet papaueris lacrymę. P. ⚹ I. gummi. P. ⚹ III. cadmiæ P. ⚹ IIII. atramenti futorij. P. ⚹ VIII. Ex quibus aqua coctis collirium fit. aut in quo funt gallæ. P. ⚹ I. æruginis, fandaracæ, aluminis ægyptij, fingulorum. P. ⚹ I. atramenti futorij combufti. P. ⚹ II. aut quod conftat ex chalcitide, & faxo calcis, quibus auripigmenti dimidio minus, quàm in fingulis prioribus eft, adijcitur. eaque melle cocto excipiuntur. Expetidiffimum autem eft ex præcepto Megetis, æruginis rafæ. P. ⚹ II. conterere. deinde ammoniaci, thymiamatis. P. ⚹ II. aceto liquare, eoque infufo ex ærugine colligere. idque ex primis medicamentis eft. Sed ut hæc maximi effectus funt, fic cui ifta non adfunt, facile tamen eft callum quibuslibet adurentibus medicamentis prodere, aut quibus hæc ma

xime in effectu sunt,erodere. Satiusque est uel papyrum intortum,uel aliquid ex penicillo in modu collirij astrictum eo illinere. scylla quoque cocta,& mixta cum calce callum exest. Siquando uero longior & transuersa fistula est,demisso specillo contra principium huius incidi commodissimum est,& collirium utrunque demitti. At si duplicem esse fistulam,aut multiplicē existimamus,sic tamen ut breuis,intraque carnem sit,collirio uti non debemus,quod unam partem curet, reliquas omittat. sed eadem medicamenta arida in calamum scriptorium conijcienda sunt,isque ori fistulæ aptandus,inspirandumque ut ea medicamenta intus compellantur.aut eadem ex uino liquāda. Vel si sordidior fistula est,ex mulso,si callosior, ex aceto sunt, atque intus infundendum quidquid inditum est. superponenda sunt quæ refrigerent, & reprimant. nam fere quæ circa fistulam sunt,habent aliquid inflammationis. Neque alienum est ubi quis resoluerit,antequam rursus alia medicamenta conijciat,per oricularium clysterem fistulam eluere. si plus puris fertur, uino. Si callus durior est,aceto. Si iam purgatur, mulso, uel aqua,in qua eruum coctum sit sic, ut huic quoque mellis paulum adijciatur. Fere uero fit, ut ea tunica,quæ inter ferrumentum, & integram carnem est, uicta medicamentis tota exeat,infraque ulcus purum fit. quod ubi contigit, imponēda glutinantia sunt præcipueque spongia melle cocto illita. Neque ignoro multis placuisse linamentum in modum collirij compositum,tinctum melle demitti. sed celerius id glutinatur,quàm impletur. Neque uerendum est,ne purum corpus puro corpori iunctum, non coeat, adiectis quoque medicamentis ad id efficacibus,cum sæpe exulceratio digitorum,nisi magna cura prospeximus sanescendo in unū eos iungat.

De melicera.

Est etiam ulceris genus, quod à faui similitudine μελίκηρον à Græcis nominatur: idque duas species habet. Alterum subalbidum furunculo simile,sed maius, & cum dolore maiore. quod ubi maturescit,habet foramina,per quæ fertur humor glutinosus,& purulentus. Nec tamē ad iustā maturitatem peruenit. Si diuisum est,multo plus intus corrupti, quàm in furunculo apparet, altiusque descendit. Raro fit nisi in scapulis. Alterum est minus super corpus eminens,durum,latum subuiride. subpallidum, magis exulceratum. Siquidem ad singulorum pilorum radices foramina sunt: per quæ fertur humor glutinosus: subpallidus: crassitudinem mellis aut uisci referens: interdum olei. Si inciditur,uiridis intra caro apparet. Dolor autem & inflammatio ingens est, adeo ut acutam quoque febrem mouere consuerit. Super id quod minus crebris foraminibus exasperatum est: recte imponitur & ficus arida, & lini semen,quod in uino coctum: & emplastra,ac malagmata materiam educentia: aut quæ proprie huc pertinentia supra posui. Super alterum,& ea medicamenta & farina ex mulso cocta sic, ut ei dimidium resinæ terebinthinæ misceatur,& ficus in mulso decocta, cui paulum hyssopi contriti sit adiectum,& uuæ taminiæ pars quarta fico adiecta. Quod si parum in utrolibet genere medicamenta proficiunt: totum ulcus usque ad sanam carnem excidi oportet,& ulcere ablato super plagam medicamenta danda sunt: primum quæ pus citent: deinde quæ purgent: tum quæ impleant.

De acrochordone & Thymio, & Myrmecio, & Clauo, curationibusq; eorum.

SVNT quædam uero uerrucis similia: quorum diuersa nomina ut uitia sunt: ἀκροχορδόνα Greci uocant,ubi sub cute coit aliquid durius, & interdum paulo asperius coloris eiusdem: infra tenue: ad cutem latius: idque modicum est: quia raro fabæ magnitudinem excedit. Vix unum tantum eodem tempore nascitur: sed fere plura,maximeque in pueris,eaque nonnunquam subito desinunt, nonnunquam mediocrem inflammationem excitant. Sunt quæ etiam in pus conuertuntur. At thymion nominatur, quod super corpus quasi uerrucula eminet,ad cutem tenue: supra latius,subdurum, & in summo perasperum. Idque summum colorem floris thymi repręsentat. Vnde ei nomen est. Ibique facile finditur & cruentatur,nonnunquam aliquantum sanguinis fundit: fereque circa magnitudinem fabæ ægyptiæ est: raro maius: interdum perexiguum: modo unum, modo autem plura nascuntur, uel in talis, uel palmis,uel inferioribus pedum partibus. Pessima tamen in obscœnis sunt: maximeque ibi sanguinem fundunt. Myrmecia autem uocantur,humiliora thymio durioraque,quæ radices altius exigunt,maioremque dolorem mouent: infra lata: super autem tenuia: minus sanguinis mittunt: magnitudine uix unquam lupini modum excedunt. Nascuntur ea quoque, aut in palmis,aut in inferioribus partibus pedum. Clauus autem nonnunquam quidem etiam alibi, sed in pedibus tamen maxime nascitur, præcipue tamen ex contuso: quamuis interdum aliter,doloremque etiam,si non aliàs, tamen ingredienti mouet. ex his acrochordon,siue thymium sæpe etiam per se finiuntur,& quo minora sunt, eò magis Myrmecia & claui sine curatione uix unquam desinunt. Acrochordon, si excisa est nullam radiculam relinquit, ideoque ne renascitur quidem. Thymio, clauoque excisis subter rotunda radicula nascitur, quæ penitus descendit ad carnem, eaque relicta idem rursus exigit. Myrmecia latissimis radicibus inhærent, ideoque ne excidi quidem sine exulceratione magna possunt. Clauum subinde deradere commodissimum est. Nam sine ulla ui sic emollescit,ac si sanguinis quoque aliquid emissum est,sæpe emoritur. Tollitur etiam, si quis eum circum purgat, deinde imponit resinam, cui miscuit pulueris paulum, quem ex lapide molari contrito fecit. Cætera uero genera medicamentis adurenda sunt. Alijsque id quod ex fece uini,myrmecijs id quod ex alumine, & sandaraca fit, aptissimum. Sed ea, quæ circa sunt, folijs contegi debent,

debent, ne ipſa quoque exulcerentur. Deinde poſtea lenticula imponi ſolet. Tollit thymium etiam ficus in aqua cocta.

De puſtularum generibus, & earum curationibus.

AT puſtulę maxime uernis temporibus oriuntur, earum plura genera ſunt. Nam modo circa totum corpus, partem'ue aſpredo quędam fit ſimilis his puſtulis, quę ex urtica, uel ex ſudore naſcuntur. ἐξανθήματα Gręci uocant, eaque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt. Nonnunquam plures ſimiles uaris oriuntur, nonnunquam maiores puſtulę liuidę, aut pallidę, aut nigrę, aut aliter naturali colore mutato, Subeſtque his humor. Vbi hę ruptę ſunt, infra quaſi exulcerata caro apparet φλυκταῖναι Gręce nominatur. fiunt uel ex frigore, uel ex igni, uel ex medicamentis. Pſidiacion autem paulo durior, puſtula eſt ſubalbida: acuta ex qua ipſa quod exprimitur, humidum eſt. Ex puſtulis uero nonnunquam etiam ulcuſcula ſunt, aut aridiora, aut humidiora, & modo tantum cum prurigine, modo etiam cum inflammatione aut dolore, exitque aut pus, aut ſanies. aut utrunque. Maximeque id euenit in ætate puerili, raro in medio corpore: ſæpe in eminentibus partibus. Peſſima puſtula eſt: quæ ἐπινυκτὶς uocatur. Ea colore uel ſubliuida, uel ſubnigra, uel alba eſſe conſueuit. Circa hanc autem uehemens inflammatio eſt, & cum adaperta eſt: reperitur intus exulceratio muccoſa. Color eſt humori ſuo ſimilis. Dolor ex ea ſupra magnitudinem eius eſt. Neque enim ea, faba maior eſt. Atque hæc quoque oritur in eminentibus partibus: & fere noctu. Vnde nomen quoque à Græcis ei ἐπινυκτὶς impoſitum eſt. In omni uero puſtularũ curatione primum eſt, multum ambulare atque exerceri. Si quid iſta prohibet, geſtari. Secundum eſt, cibum minuere: abſtinere ab omnibus acribus & extenuantibus: eademque nutrices facere oportet: ſi lactens puer ita affectus eſt. Præter hæc: is, qui iam robuſtus eſt: ſi puſtulæ minutæ ſunt: deſudare in balneo debet, ſimulque ſuper eas nitrum inſpergere: oleoque uinum miſcere: & ſic ungi. Tum deſcendere in ſolium. Si nihil ſic proficitur, aut ſi maius puſtularum genus occupauit, imponenda lenticula eſt, detractaque ſumma pellicula, ad medicamenta lenia tranſeundum ἐπινυκτὶς poſt lenticulam recte herba quoque ſanguinali, uel uiridi coriandro curatur. Vlcera ex puſtulis facta tollit ſpuma argenti cum ſemine fœni græci mixta ſic, ut his inuicem roſa atque intubi ſuccus adijciatur, donec mellis craſſitudo fiat. Proprie ad eas puſtulas, quæ infantes male habent, lapidis, quem πυρίτην uocant P. ✱ VIII. cum quinquaginta amaris nucibus miſcetur, adijciunturque olei cyathi tres. Sed prius ungi ex ceruſſa puſtulæ debent, tum hoc illini.

De ſcabie, & eius curatione.

Scabies uero eſt humor cutis rubicundus, ex qua puſtulæ oriuntur: quædam humidiores, quædam ſicciores. Exit ex quibuſdam ſanies, fitque ex his continuatis exulceratio pruriens, ſerpitque in quibuſdam cito. Atque in alijs quidem ex toto deſinit, in alijs uero certo tempore anni reuertitur. Quo aſperior eſt, quoque prurit magis, eo difficilius tollitur. Itaque eam, quæ talis eſt, ἀγρίαν, id eſt feram Græci appellant. In hac quoque uictus ratio eadem, quæ ſupra neceſſaria eſt. Medicamentum autem ad incipientem hanc idoneum eſt: quod fit ex ſpodij, croci, æruginis, ſingulorum. P. ✱ I. piperis albi, omphacij, ſingulorum. P. ✱ I. cadmiæ. P. ✱ VIII. Aut ubi iam exulceratio eſt, id quod fit ex ſulphuris. P. ✱ I. ceræ. P. ✱ IIII. picis liquidæ hemina, olei ſextarijs duobus. Quæ ſimul incoquuntur, dum craſſitudo mellis fiat. Eſt etiam quod ad Protarchum auctorem refertur. Habet hoc farinæ lupinorum ſextarium, nitri cyathos quattuor, picis liquidæ heminam, reſinæ humidæ ſelibram, aceti cyathos tres. Crocum quoque licitum, ærugo, myrrha, cinis æquis portionibus recte miſcentur, & ex paſſo coquuntur. Idque omnẽ pituitam ubique ſuſtinet. At ſi nihil aliud eſt, amurca ad tertiam partem decocta, uel ſulphur pice liquida mixtum ſicut in pecoribus propoſui, hominibus quoque ſcabie laborantibus opitulantur.

De impetiginis ſpeciebus & curationibus.

Impetiginis uero ſpecies ſunt quattuor. Minime mala eſt, quæ ſimilitudine ſcabiem repręſentat. Nam & rubet & durior eſt, & exulcerata eſt & roditur. Diſtat autem ab ea, quia magis exulcerata eſt, & uaris ſimiles puſtulas habet, uidenturque eſſe in ea quaſi bullulæ quędam ex quibus interpoſito tempore ſquamulę reſoluuntur, certioribusque hoc temporibus reuertitur. Alterum genus peius eſt ſimile papulę fere, ſed aſperius, rubicundiusque, figuras uarias habens. Squamulę ex ſumma cute diſcedunt, roſeo maior eſt, celerius & latius procedit, certioribusque etiam nonnunquam prior temporibus, et fit, et deſinit: rubrica cognominatur. Tertia etiam num deterior eſt. Nam & craſſior eſt, & durior, & magis tumet, in ſumma cute ſinditur, & uehementius rodit. Ipſa quoque ſquamoſa, ſed nigra procedit, & late & tarde eminus ſerpit. In temporibus, aut oritur, aut deſinit, neque ex toto tollitur, nigrę cognomen eſt. Quartum genus eſt, quod curationem omnino non recipit, diſtans colore. Nam ſubalbidum eſt & recenti cicatrici ſimile, ſquamulasque habet pallidas, quaſdam ſubalbidas, quaſdam lenticulę ſimiles. quibus demptis nonnunquam profluit ſanguis. Alioquin uero humor eius albidus eſt, cutis dura atque ſiſſa eſt, proceditque latius. Hæc uero omnia maxime genera oriũtur in pedibus & manibus, atque ungues quoque infeſtant. Medicamentum non aliud ualentius eſt, quàm quod ad ſcabiem quoque pertinere ſub auctore Protarcho retuli. Serapion autem nitri. P. ✱ II. ſulphuris. P. ✱ IIII. excipiebat reſina copioſa, eoque utebatur.

De papulis, & earum curatione.

Papularum uero duo genera sunt. Altera est, in qua per minimas pustulas cutis exasperatur & rubet, leuiter'que roditur, medium habet pauxillo leuius, tarde serpit, id'que uitium maxime rotundum incipit, eadem'que ratione in orbem procedit. Altera autem est, quam ἀγρίαν, Græci appellant. In qua similiter quidem, sed magis cutis exasperatur, exulceraturque, ac uehementius & roditur & rubet: interdũ etiã pilos remittit. Quæ minus rotunda est: difficilius sanescit: nisi sublata est, in impetiginem uertitur: sed leuis papula, etiam si ieiuna saliua quotidie defricatur sanescit. Maior commodissime murali herba tollitur, si sub ea detrita est. Vt uero ad composita medicamenta ueniamus, idem illud Protarchi tanto ualentius in his est, quanto minus in his uitij est: alterum ad idem Myronis: nitri rubri, thuris, singulorum. P. ✱ I. cantharidum purgatarum. P. ✱ II. sulphuris ignem non experti tantundem, resinæ terebinthinæ liquidæ. P. ✱ XX. farinæ lolij sext. iij. gith cyathos tres: picis crudæ sext.

De uitiliginis speciebus, id est de Alpho & Mela, & leuce, & earum curatione.

Vitiligo quoque, quamuis per se nullum periculum affert: tamen fœda est, & ex malo corporis habitu fit. Eius tres species sunt. ἄλφος uocatur, ubi color albus est fere subasper & nõ continuus, ut quædã quasi guttæ dispersæ esse uideantur. Interdum etiam latius, & cum quibusdam intermissionibus serpit. μέλας colore ab hoc differt: quia niger est, & umbræ similis. Cætera eadem sunt. λεύκη habet quiddam simile alpho, sed magis albida est, & altius descendit, in eaque albi pili sunt, & lanugini similes. Omnia hæc serpunt: Sed in alijs celerius, in alijs tardius. Alphos & Melas in quibusdam uarijs temporibus & oriuntur, & desinunt. Leuce quem occupauit: non facile dimittit. Priora curationem non difficillimam recipiunt: ultimum uix unquam sanescit: ac si quid ei uitio demptum est: tamen non ex toto sanus color redditur. Vtrum autem aliquod horũ sanabile sit, an non sit, experimento facili colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi. Si sanguis exit: quod fere fit in duobus prioribus, remedio locus est. Si humor albidus, sanari non potest. Itaque ab hoc quidem abstinendum est. Super id uero: quod curationem recipit, imponenda lenticula mixta cum sulphure & thure sic, ut ea contrita ex aceto sit. Aliud ad idem: quod ad Hireneum auctorem refertur. Alcyonium, nitrum, cuminum, fici folia arida paribus portionibus contunduntur adiecto aceto. His in sole uitiligo perungitur: deinde non ita multo post, ne nimis erodatur: eluitur. Proprie quidem Myrone auctore eos: quos alphos uocari dixi, hoc medicamento perungunt. sulphuris. P. p. Z. aluminis scissilis. P. p. Z. nitri. P. ✱ IIII. myrti radice contrita acetabulum miscent: deinde in balneo super uitiliginem inspergunt farinam ex faba, tum hæc inducunt. Hi uero, quos melanas uocari dixi, curantur, cum simul contrita sunt alcyonium, thus, hordeum, faba sine oleo, in balneo ante sudorem insperguntur, tum genus id uitiliginis defricatur.

LIBER SEXTVS.

De uitijs singularum corporis partium. Cap I.

De capillis fluentibus.

DIXI de his uitijs, quæ per totum corpus orientia, medicamentorum auxilia desiderant. nunc ad ea ueniam, quæ non nisi in singulis partibus incidere consuerunt orsus à capite. In hoc igitur capillis fluẽtibus maxime quidem sæpe radendo succuritur. adijcit enim uim quandam ad continendam ladanum, cum oleo mixtum. nunc de his capillis loquor, qui post morbum fere fluunt. nam quo minus caput quibusdam ætate nudetur, succurri nullo modo potest.

De porrigine & eius curatione. Cap II.

Porrigo autem est ubi inter pilos quædam quasi squamulæ surgunt, eæque à cute resoluuntur, & interdum madent, multo sæpius siccæ sunt. Idque euenit modo sine ulcere, modo exulcerato loco, huic quoque modo malo odore, modo nullo accidente, fereque id in capillo fit, rarius in barba, aliquando etiã in supercilio. ac neque sine aliquo corporis uitio nascitur, neque ex toto inutile est. nam bene integro capite non exit. Vbi aliquid in eo uitium est, non incommodum est, summam cutem potius subinde corrumpi, quàm id quod nocet in aliam partem magis necessariam uerti. Commodius est ergo subinde pectendo repurgare, quàm id ex toto prohibere. Si tamen ea res nimium offendit, quod humore sequente fieri potest, magisque si id etiam mali odoris est, caput sæpe radendum est, dein id super adiuuandum aliquibus ex leuiter reprimentibus: quale est nitrum cum aceto, uel ladanum cum myrteo uino, uel myrobalanum cum uino. Si parum per hæc proficiatur, uehementioribus uti licet, cũ eo, ut sciamus utique in recenti uitio id inutile esse.

De sycosi

De sycosi & eius curatione. Cap III.

EST etiam ulcus, quod à fici similitudine σύκωσις à Græcis nominatur. caro excrescit: & id quidem generale est. sub eo uero duæ species sunt. alterum ulcus durum & rotundum est, alterum humidum & inæquale. ex duro exiguum quiddam & glutinosum exit, ex humido plus, & mali odoris. Fit uero utrunque in his partibus, quæ pilis conteguntur: sed id quidem, quod callosum & rotundum est. maxime in barba. Id uero quod humidum, præcipue est in capillo. Super utrunque oportet imponere elaterium, aut lini semen contritum & aqua coactum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplastrum tetrapharmacum ex aceto subactum, terra quoque erithrea ex aceto liquata recte illinitur.

De Areis & earum curationibus. Cap IIII.

Arearum quoque duo genera sunt. commune utrique est, quod emortua summa pellicula, pili primũ extenuantur. deinde excidunt, ac si ictus is locus est, sanguis exit liquidus & mali odoris, increscitque utrunque in alijs celeriter, in alijs tarde, Peius est quod densam cutem & subpinguem, & ex toto glabrã fecit, sed ea, quę ἀλωπεκία nominatur, sub qualibet figura dilatatur: fit & in capillo & in barba. Id uero quod à serpentis similitudine ὀφίασις appellatur, incipit ab occipitio, duorum digitorum latitudinem non excedit, ad aures duobus capitibus serpit, quibusdam etiam ad frontem, donec se duo capita in priorem partem committant. Illud uitium in qualibet ætate est, hoc fere in infantibus. Illud uix unquam sine curatione, hoc per se sæpe finitur. quidam hæc genera arearum scalpello exasperant. quidam illinunt adurentia ex oleo, maximeque chartam combustam. quidam resinam terebinthinam cum tapsia inducunt. sed nihil melius est, quàm nouacula quotidie radere, qua, cum paulatim summa pellicula excisa est, adaperiuntur pilorum radiculæ. neque ante oportet desistere, quàm frequentem pilum nasci apparuerit. Id autem, quod subinde raditur, illini atramento scriptorio satis est.

De Varis, & Lenticulis, & Ephelide, & eorum curationibus. Cap V.

PENE ineptiæ sunt, curare Varos, & Lenticulas & Ephelidas. sed eripi tamen fœminis cura cultus sui non potest. Ex his autem, quas supra proposui, uari, lenticulæque uulgo notæ sunt, quamuis rarior ea species est, quàm ξένιον Græci uocant, cum sit ea lenticula rubicundior & inæqualior. ἐφηλὶς uero à plerisque ignoratur, quæ nihil est, nisi asperitas quædam & durities mali coloris. cætera non nisi in facie, Lenticulæ etiam in alia parte nonnunquam nasci solent. de qua per se scribere alio loco uisum operæ pretium non est. sed Vari commodissime tolluntur imposita resina, cui non minus quàm ipsa est, aluminis, scissilis, & paulum mellis adiectum est. Lenticulam tollunt galbanum & nitrum, cum pares portiones habent, contritaque ex aceto sunt, donec ad mellis crassitudinem uenerint. His corpus illinendum, & interpositis pluribus horis mane eluendum est, oleoque leuiter ungendum. Epheliden tollit resina, cui tertia pars salis fossilis, & paulum mellis adiectum est. Ad omnia uero ista, atque etiam ad colorandas cicatrices potest ea compositio, quæ ad Tryphonem patrem auctorem refertur. In ea pares portiones sunt myrobalani, crocomagmatis, cretæ cimoliæ subcerulæ, nucum amararum, farinæ hordei atque erui, struthij albi, sertulæ cãpanæ seminis. quæ omnia contrita, melle quàm amarissimo coquuntur, illitumque à uespere usque mane eluitur.

De oculorum morbis, curationibusq́; eorum: & primo de his morbis, qui lenibus medicamentis curantur. Cap VI.

SED hæc quidem mediocria sunt. Ingentibus uero & uarijs casibus, oculi nostri patent. qui cũ magnam partem ad uitæ simul & usum & dulcedinem conferant, summa cura tuendi sunt. protinus autem orta lippitudine, quædam notæ sunt, ex quibus quid euenturum sit, colligere possimus. nam simul & lacryma, & tumor, & crassa pituita cœperint, si ea pituita lacrymę mixta est, & ea lacryma calida est, pituita uero alba & mollis, tumor non durus: longæ ualetudinis metus non est. at si lacryma multa & calida. pituitæ paulum, tumor modicus: Idque in uno oculo est: longum id, sed sine periculo futurum est. Idque lippitudinis genus minime cum dolore est, sed uix ante uigesimum diem tollitur: nonnunquam per duos menses durat: sed quandoque finitur. Si pituita alba & mollis esse incipit, lacrymæque miscentur, aut si simul hæ utrunque oculum inuaserunt: potest esse breuior, sed periculum ulcerum est. Pituita autem sicca & arida dolorem quidem mouet, sed maturius desinit, nisi quid exulcerauit. tumor magnus si sine dolore est & siccus, sine ullo periculo est. si siccus quidem: sed cum dolore est, fere exulcerat, & nonnunquam ex eo casu fit, ut palpebra cum oculo glutinetur. Eiusdem exulcerationis timor in palpebris, pupillis'ue est: ubi super magnum dolorem lacrymæ salsæ, calidæque eunt, aut etiam si tumore infinito diu lacryma cum pituita profluit. peius etiam num est, ubi pituita calida, aut liuida est, lacryma calida aut multa profluit, caput calet, à temporibus ad oculos dolor peruenit: nocturna uigilia urget. siquidem sub his oculus plerunque rumpitur: uotumque est, ut tantum exulceretur. Intus ruptum oculum febricula iuuat. Si foras iam ruptus procedit: sine auxilio est, si de nigro aliquid albidum factum est, diu

manet. at si asperum,crassum est: etiam post curationem uestigium aliquod relinquit. Curari uero oculos sanguinis detractione,medicamento, balneo,uino uetustissimus auctor Hippocrates memoriæ prodidit. sed eorum tempora & causas parum explicuit. In quibus medicinæ summa est. neque minus in abstinentia & alui ductione sæpe auxilij est. Hos igitur interdum inflammatio occupat: ubi cum tumore in his dolor est, sequiturque pituitæ cursus nonnunquam copiosior uel acrior: nonnunquam utraque parte moderatior. In eiusmodi casu prima omnium sunt,quies & abstinentia. Ergo primo die loco obscuro cubare debet, sic ut à sermone quoque abstineat. nullum cibum assumere: si fieri potest,ne aquã quidem: sin minus,certe quàm minimum eius. Quod si graues dolores sunt: commodius secundo die: si tamen res urget: etiam primo sanguis mittendus est: utique si in fronte uenæ tument, si firmo corpori materia superest. si uero minor impetus, minus acrem curationem requirit, aluum,sed non nisi secundo,tertio'ue die duci oportet. At modica inflammatio neutrum ex his auxilium desiderat. satisque est uti quiete & abstinentia, Neque tamen in lippientibus longum ieiunium necessarium est: ne pituita tenuior atque acrior fiat. sed secundo die dari debet,id quod leuissimum uideri potest ex his,quæ pituitam faciunt crassiorem: qualia sunt oua sorbilia. Si minor uis urget: pulticula quoque, aut panis ex lacte. Insequentibusque diebus quantum inflammationi detrahetur: tantum adijci cibis poterit. sed generis eiusdem: utique ut nihil salsum, nihil acre, nihil ex his: quę extenuant, sumatur: nihil potui præter aquam. Et uictus quidem ratio talis maxime necessaria est. Protinus autem primo die croci. P. ⚹ I. & farinæ candidæ quàm tenuissimæ. P. ⚹ II. excipere oportet oui albo: donec mellis crassitudinẽ habeat: idque in linteolum illinere & fronti agglutinare, ut compressis uenis pituitæ impetum cohibeat. si crocum non est, thus idem facit, Linteolo an lana excipiatur, nihil interest. Super inungi uero oculi debent: sic ut croci quantum tribus digitis comprehendi potest, sumatur, myrrhæ, ad fabæ,papaueris lacrymæ ad lenticulæ magnitudinem. eaque cum passo conterantur, & specillo super oculum inducatur. Aliud ad idem, Myrrhæ. P. ⚹ I. Mandragoræ succi. P. ⚹ II. papaueris lacrymæ. P. ⚹ II. foliorum rosæ,cicutæ seminis, singulorum. P. ⚹ IIII. acaciæ. P. ⚹ IIII. gummi. P. ⚹ VIII. Et hæc quidem interdiu. noctu uero, quo commodior quies ueniat, non alienum est superimponere candidi panis interiorẽ partem ex uino subactam. Nam & pituitam reprimit, & siquid lacrymæ processit, absorbet,& oculum glutinari non patitur. Si graue id & durum propter magnum oculorum dolorem uidetur, oui & album & uitellus in uas defundendũ est, adijciendumque eo' mulsi paulum, idque digito permiscendum. Vbi facta unitas est, demitti debet lana mollis bene carpta. quæ id excipiat, superque oculos imponi. Ea res & leuis est, & refrigerando pituitam coercet, & non exarescit, & glutinari oculum non patitur. Farina quoque hordeacea cocta, & cum malo cotoneo cocto mixta commode imponitur. neque ab ratione abhorret etiam penicillo potissimum uti expresso, si leuior impetus est, ex aqua, si maior,ex posca. Priora fascia deliganda sunt, ne per somnum cadant,& hoc superimponi satis est, quia & reponi ab ipso commode potest,& cum inaruit,iterum madefaciendum est. Si tantum mali est, ut somnum diu prohibeat: eorum aliquid dandum est, quæ ἀνώδυνα Græci uocant. satisque est puero,quod erui, uiro, quod fabę magnitudinẽ impleat. In ipsum uero oculum primo die, nisi modica inflammatio est, nihil recte conijcitur. sępe enim potius concitatur eo' pituita, quàm minuitur. A' secundo die graui quoque lippitudini per indita medicamenta recte succurritur, ubi uel iam sanguis missus, uel aluus ducta est aut ubi neutrum necessarium esse manifestum est.

De diuersis oculorum collirijs.

MVLTA autem,multorumque auctorum colliria ad id apta sunt, nouisque etiam nunc mixturis temperari possunt,cum lenia medicamenta & modice reprimentia facile & uarie misceantur. Ergo nobilissima exequar.

Philonis collirium.

EST igitur Philonis,quod habet cerussę elotę, spodij,gummi, singulorum. P. ⚹ I. papaueris lacrymę combustę. P. ⚹ I. Illud scire oportet, hic quoque omnia medicamenta,singula primum per se teri, deinde mixta iterum adiecta paulatim, uel aqua,uel alio humore, gummi cum quasdam alias facultates habeat,hoc maxime pręstare,ut ubi colliria facta inaruerunt, glutinata sint, neque fricentur.

Dionysij collirium.

Dionysij uero collirium est, papaueris lacrymę combustę donec tenerescat. P. ⚹ I. thuris cõbusti, gummi, singulorum. P. ⚹ II. spodij P. ⚹ IIII.

Cleonis collirium.

Cleonis nobile admodum, papaueris lacrymę frictę. P. ⚹ I. croci. P. ⚹ I. gummi. P. ⚹ I. quibus cum teruntur,adijcitur rosæ succus. aliud eiusdem ualentius,squamę ęris quod στόμωμα appellant. P. ⚹ I. croci. P. ⚹ II. spodij. P. ⚹ IIII. plumbi & eloti & combusti. P. ⚹ VI. gummi tantundem. eius aliud

quoque

quoque id idem eſt: maxime ubi multa pituita profluit. caſtorei. P. ✱ Z. aloes. P. ✱ L. croci, P. ✱ X I. myrrhę, P. ✱ II. lycij, P. ✱ III. cadmię curatę, P. ✱ VIII. ſtibis tantundem, acaciæ ſucci. P. ✱ X I I. quod cum gummi miſcuit id quod habet liquidum in pixidecula ſeruatur. Theodotus uero huic compoſitioni adiecit papaueris lacrymę combuſtę, P. ✱ æris combuſti & eloti, P. ✱ II. nucleos palmarũ combuſtos numero. ✱ X. gummi. P. ✱ XII.

Theodoti collirium, Achariſtum appellatum.

AT ipſius Theodoti, quod à quibuſdam ἀχάριστον nominatur, eiuſmodi eſt. caſtorei, nardi indici, ſingulorum, P. ✱ I. lycij, P. ✱ II. papaueris lacrymę tantundem: myrrhę. P. ✱ II. croci, ceruſſę elotę, aloes, ſingulorum. P. ✱ III. cadmię, botryodis elotæ ęris combuſti ſingulorum, P. ✱ VIII. gummi, P. ✱ VIII. acacię ſucci. P. ✱ XX. ſtibis tantundem: quibus aqua pluuialis adijcitur.

Cythion, uel tephrion collirium.

Præter hæc, ex frequentiſſimis collirijs eſt, id quod quidam κύθιον, quidam à cinereo colore τέφριον appellant, amyli, tragacanthe, acaciæ ſucci, gummi, ſingulorum, P. ✱ I. papaueris lacrymæ, P. ✱ II. ceruſſæ elotæ, P. ✱ VIII. ſpumæ elotæ, P. ✱ XIIII. quæ æque ex aqua pluuiatili conteruntur.

Euelpidis collirium, trygodes nominatum.

Euelpides autem, qui ætate noſtra maximus fuit ocularius medicus, utebatur eo, quod ipſe compoſuerat, τρυγώδης nominabat. caſtorei, P. ✱ II. lycij, nardi, papaueris lacrymæ, ſingulorum, P. ✱ I. croci, myrrhæ, aloes, ſingulorum, P. ✱ IIII. æris combuſti, P. ✱ IX. cadmiæ & ſtibis, ſingulorum, P. ✱ XII. acaciæ ſucci, P. ✱ XXVI. gummi tantundem. quo grauior uero quæque inflammatio eſt, eò magis leniri medicamentum debet, adiecto uel albo oui, uel muliebri lacte. at ſi neque medicus, neque medicamẽtum præſto eſt, ſæpius utrumlibet horum in oculis penicillo ad id ipſum facto infuſum, id malum lenit. Vbi uero aliquis releuatus eſt, iamque curſus pituitæ conſtitit, reliquias fortaſſe leniores futuras diſcutiunt balneum, & uinum. Igitur lauari debet leuiter ante ex oleo perfricatus, diutiusque in cruribus & feminibus, multaque calida aqua fouere oculos, deinde per caput prius calida, tum egelida perfundi, à balneo cauere, ne quo frigore afflatu'ue lędatur. poſt hęc cibo paulo pleniore, quàm ex eorum dierum conſuetudine uti, uitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus. uinum bibere lene: ſubauſterũ, modice uetus, neque effuſe, neque timide, ut neque cruditas ex eo, & tamen ſomnus fiat, lenianturque intus latẽtia acria. Sed ſi quis in balneo ſenſit maiorem oculorum perturbationem, quàm attulerat, quod incidere his ſolet, qui manente adhuc pituitæ curſu, feſtinarunt, quàm primum diſcedere debet: nihil eo die uini aſſumere: cibi minus etiam quàm pridie. deinde cum primum ſatis pituita ſubſtitit, iterum ad uſum balnei redire. Solet tamen euenire nonnũquam ſiue tempeſtatum uitio, ſiue corporis, ut pluribus diebus neque dolor, neque inflammatio, & minime pituitę curſus finiatur. quod ubi incidit, iamque ipſa uetuſtate res matura eſt, ab his hiſdem auxilium petendum eſt: id eſt balneo ac uino. hæc enim ut in recentibus malis aliena ſunt, quia concitare ea poſſunt & accendere, ſic in ueteribus, quę nullis alijs auxilijs ceſſerunt: admodum efficacia eſſe conſuerunt. uidelicet hic quoque ut alibi, cum ſecunda uana fuerint contrarijs adiuuantibus. Sed ante tonderi ad cutem conuenit. deinde in balneo aqua calida quamplurima caput atque oculos fouere: tum utrunque penicillo detergere, & ungere caput irino unguento, continereque in lectulo ſe, donec omnis calor qui conceptus eſt finiatur, deſinatque ſudor, qui neceſſario in capite collectus eſt. tum ad idem cibi uinique genus ueniendũ ſic, uti potiones meracę ſint, obtegendumque caput & quieſcendum. ſępe enim poſt hęc grauis ſomnus, ſæpe ſudor, ſæpe alui deiectio pituitę curſum finit. Si leuatum malum eſt, quod aliquanto ſæpius fit: per plures dies idem fieri oportet, donec ex toto ſanitas reſtituatur. ſi diebus hiſdem aluus nihil reddit: ducenda eſt: quo magis ſuperiores partes leuentur. Nonnunquam autem ingens inflammatio tanto impetu erumpit, ut oculos ſua ſede propellat: proprie enim πρόπτωσιν id, quoniam oculi procidunt: Græci appellant. His utique ſi uires patiuntur, ſanguinem mitti: ſi id fieri non poteſt, aluum duci, longioremque inediam indici neceſſarium eſt. Opus autem leniſſimis medicamentis eſt. Ideoque Cleonis collirio quidam, quod ex duobus ante poſitum eſt, utuntur. Sed optimum eſt Nilei. neque de ullo magis inter omnes auctores conuenit.

Nilei collirium omnium optimum.

ID habet nardi indici, papaueris lacrymæ, ſingulorum. P. ✱ I. gummi. P. ✱ I. croci. P. ✱ II. foliorum roſæ recentium. P. ✱ IIII. quæ uel aqua pluuiatili, uel uino leni ſubauſtero coguntur. Neque alienum eſt malicorium, uel ſertulam campanam ex uino coquere, deinde conterere: aut myrrham nigram cum roſæ folijs miſcere, aut hyoſcyami folia cum oui cocti uitello, aut farinam cum acaciæ ſucco, uel paſſo, aut mulſo. quibus ſi folia quoque papaueris adijciuntur, aliquanto ualentiora ſunt. Horum aliquo pręparato penicillo fouere oculos oportet ex aqua calida expreſſo, in qua ante mel myrti, uel ro-

ſę folia decocta ſint. deinde ex illis aliquid imponi. prępter hęc, ab occipitio inciſa cute cucurbitula admouenda eſt. Quòd ſi per hęc reſtitutus oculus in ſedem ſuã non eſt: eodemque modo prolapſus permanet, ſcire oportet lumen eſſe amiſſum. deinde futurum ut inareſcat is, aut in pus uertatur. Si ſuppuratio ſe oſtendit, ab eo angulo, qui propior tempori eſt: incidi oculus debet. ut effuſo pure & inflammatio ac dolor finiatur, & intus tunicę reſidant, quo minus fœda poſtea facies ſit. Vtendum deinde uel hiſdem collirijs eſt ex lacte, aut ouo uel croco, cui album oui miſceatur. Ac ſi induruit & ſic emortuus eſt, ne in pus uerteretur: quatenus fœde prominebit, excidendum erit: ſic ut hamo ſumma tunica apprehendatur, infra id deinde ſcalpellus incidat: tum eadem medicamenta erunt conijcienda: donec omnis dolor finiatur. Hiſdem medicamentis in eo quoque oculo utendum eſt: qui primum procidit, deinde per plura loca fiſſus eſt.

De carbunculis oculorum, & eorum curatione.

Solent etiam carbunculi ex inflammatione naſci: nonnunquam in ipſis oculis, nonnunquam in palpebris: & in his ipſis oculis modo ab interiore, modo ab exteriore. In hoc caſu aluus ducenda eſt, cibus minuendus: lac potui dandum, ut acria, quę lęſerunt, leniantur. Quòd ad cataplaſmata & medicamenta pertinet: his utendum, quę aduerſus inflammationes propoſita ſunt. Atque hic quoque Nilei collirium optimum eſt. ſi tamen carbunculus in exteriore palpebrę parte eſt, ad cataplaſmata aptiſſimum eſt lini ſemen ex mulſo coctum, aut ſi id non eſt, tritici farina eodem modo cocta.

De puſtulis oculorum, & curatione earum.

Puſtulæ quoque ex inflammationibus interdum oriuntur. quòd ſi inter initia protinus incidit: magis etiam ſeruanda ſunt quę de ſanguine & quiete ſupra poſui, ſin ſerius quàm ut ſanguis mitti poſſit: aluus tamen ducenda eſt. Si id quoque aliqua res inhibet, utique uictus ratio ſeruanda eſt. Medicamentis autem hic quoque lenibus opus eſt, quale Nilei: quale Cleonis eſt.

φιλαληθοῦς collirium ad puſtulas oculorum.

ID quoque: quod Philalethos uocatur, huic aptum eſt. Myrrhæ, papaueris lacrymę, ſingulorũ. P. ✱ I. plumbi eloti, terrę ſamię, quę ἀστὴρ uocatur: tragacanthę, ſingulorum. P. ✱ IIII. ſtibis cocti, amyli, ſingulorum. P. ✱ VI. ſpodij eloti, ceruſſæ elotę, ſingulorum. P. ✱ VIII. Quæ aqua pluuiatili excipiuntur. Vſus collirij, uel ex ouo, uel ex lacte eſt.

De ulceribus oculorum, & eorum curatione, & de διὰ βαλάνου collirio.

EX puſtulis ulcera interdum fiunt, ea quæ recentia æque lenibus medicamentis nutrienda ſunt, & hiſdem ferè, quæ ſupra in puſtulis poſui. Fit quoque proprie ad hęc quod διὰ βαλάνου uocatur. Habet ęris combuſti, & eloti, papaueris lacrymæ frictæ: ſingulorum. P. ✱ I. ſpodij eloti, thuris, ſtibis cõbuſti & eloti, myrrhæ gummi, ſingulorum. P. ✱ II.

Curatio oculorum aliquo caſu imminutorum.

Euenit etiam ut oculi, uel ambo, uel ſinguli minores fiant quàm eſſe naturaliter debeant: idque & acer pituitæ curſus in lippitudine efficit, & continuati fletus, & ictus parum bene curati. In his quoque hiſdem lenibus medicamentis: ex muliebri lacte utendum eſt. Cibis uero his, qui maxime corpus alere & implere conſuerunt. Vitandaque omni modo cauſa: quæ lacrymas excitet: curaque domeſticorum. quorum etiam ſi quid tale incidit, eius notitię ſubtrahendum: atque acria quoque medicamẽta, & acres cibi non alio magis nomine his nocent: quàm quod lacrymas mouent.

De pediculis palpebrarum.

Genus quoque uitij eſt: qui inter pilos palpebrarum pediculi naſcuntur. Id φθειρίασιν Græci nominant. Quod cum ex malo corporis habitu fiat raro non ultra procedit. Sed ferè tempore interpoſito pituitę curſus acerrimus ſequitur: exulceratiſque uehementer oculis, aciem quoque ipſam corrumpit. His aluus ducenda, caput ad cutem tondendum, diuque quotidie ieiunis perfricandum. His, ambulationibus, alijſque exercitationibus diligenter utendum, gargarizandumque ex mulſo, in quo nepeta, & pinguis ficus decocta ſit: ſępe in balneo multa calida aqua fouendũ caput. Vitandi acres cibi, lacte uinoque pingui utendum, bibendumque liberalius, quàm edendum eſt. Medicamẽta uero intus quidem lenia dãda ſunt, ne acriorem pituitam concitent. Super ipſos uero pediculos alia, quæ necare eos & prohibere, ne ſimiles naſcãtur, poſſint. Ad id ipſum ſpumę nitri, P. ✱ I. ſandaracæ. P. ✱ I. uuę taminię. P. ✱ I. ſimul teruntur, adijciturque uetus oleum pari portione atque acetum, donec ei mellis craſſitudo ſit.

De oculorum grauioribus morbis, qui ex inflammationibus oriuntur, & ualidioribus medicamentis curantur: & de Andreæ collirio, & de διὰ κέρατος.

Hactenus oculorum morbi lenibus medicamentis nutriuntur. Genera deinde alia ſunt: quæ diuerſam

ſam curationem deſiderant,fereque in inflammationibus nata ſunt,ſed finitis quoque his manentia. Atque in primis in quibuſdam perſeuerat tenuis pituitæ curſus: quibus aluus ab inferiore parte euocanda eſt: demendum aliquid ex cibo, neque alienum eſt illini frontem compoſitione Andreæ, Quæ habet gummi. P. ⚹ I. ceruſſę, ſtibis, ſingulorum. P. ⚹ II. ſpumæ argenti & coctæ & elotę. P. ⚹ IIII. Sed & ea ſpuma ex aqua pluuiatili coquitur,& arida hęc medicamenta ex ſucco myrti conteruntur. His illita fronte, cataplaſma quoque ſuper inijciendum eſt ex farina, quæ frigida aqua coacta ſit: cuique aut acacię ſuccus, aut cupreſſus adiecta ſit. Cucurbitula quoque inciſo uertice recte accommodatur, aut ex temporibus ſanguis emittitur. Inungi uero eo debet, quod habet ſquamæ æris: papaueris lacrymę, ſingulorũ. P. ⚹ I. ceruini cornus combuſti,& eloti plumbi, eloti gũmi, ſingulorum. P. ⚹ IIII. thuris. P. ⚹ XII. Hoc collirium, quia cornum habet, διὰ κέρατος nominatur. Quotieſcunque non adijcio quod genus humoris adijciendum ſit, aquam intelligi uolo.

Memigmenon Euelpidis collirium.

AD idem Euelpidis, quod μεμιγμένον nominabat. In eo papaueris lacrymæ,& albi piperis ſingulæ unciæ ſunt, gummi libra, æris combuſti. P. ⚹ I. Inter has autem curationes, poſt intermiſſionem aliquã, proſunt balneum & uinum. Cumque omnibus lippientibus uitandi cibi ſunt, qui extenuant, tum præcipue quibus tenuis humor diu fertur. Quod ſi iam faſtidium eſt eorum, quæ pituitam craſſiorem reddunt: ſicut in hoc genere materiæ maxime promptum eſt, confugiendum eſt ad ea, quę quia, uentrẽ, corpus quoque aſtringunt.

De oculorum ulceribus ſupercreſcentibus, ſordidis, cauis, ueteribus, & de curationibus ſingulorum.

AT ulcera, ſi cum inflammatione finita non ſunt, aut ſupercreſcentia, aut ſordida, aut caua, aut certe uetera eſſe conſuerunt. Ex his ſupercreſcentia collirio: quod μεμιγμένον uocatur: optime reprimũtur. Sordida purgantur & eodem, ex eo, quod σμίλιον nominatur.

σμίλιον collirium.

HABET æruginis. P. ⚹ IIII. gummi tantundem, ammoniaci, minij ſinopici, ſingulorum. P. ⚹ XVI. Quæ quidam ex aqua, quidam quo uehementiora ſint, ex aceto terunt.

Phynon collirium Euelpidis.

ID quoque Euelpidis, quod phynona appellabat, huic utile eſt croci, P. ⚹ I. papaueris lacrymę, gummi, ſingulorum, P. ⚹ II. æris combuſti & eloti, myrrhæ, ſingulorum, P. ⚹ IIII. piperis albi, P ⚹. VI. Sed ante linitum hoc, ungendum eſt.

Sphærion collirium Euelpidis.

ID quoque eiuſdem, quod ſphęrion nominabat: eodem ualet. Lapidis hęmatitis eloti. P. ⚹ II. piperis grana ſex: cadmiæ elotæ, myrrhæ, papaueris lacrymæ, ſingulorum. P. ⚹ III. croci, P. ⚹ IIII. gummi, P. ⚹ VIII. Quæ cum uino amineo conteruntur.

Liquidum Euelpidis collirium.

Liquidum quoque medicamentum ad idem componebat: in quo erant hæc. æruginis. P. ⚹ minij combuſti, atramenti ſutorij cinnamomi, ſingulorum. P. ⚹ III. croci, nardi, papaueris lacrymæ, ſingulorum. P. ⚹ I. myrrhæ. P. ⚹ II. æris combuſti, P. ⚹ III. cineris ex odoribus. P. ⚹ IIII. piperis grana. ⚹ V. Hæc ex uino auſtero teruntur. Deinde cum paſſi tribus heminis decoquuntur. donec corpus unum ſit. Idque medicamentum uetuſtate efficacius fit.

De cauis oculorum ulceribus, & curationibus.

CAVA uero ulcera cõmodiſſime implent ex his quæ ſupra poſita ſunt, Sphærion,& id quod φιλαλήθους uocatur. Idem Sphærion uetuſtis ulceribus,& uix ad cicatricem uenientibus optime ſuccurrit.

Hermonis collirium.

EST etiam collirium, quod cum ad plura ualeat: plurimum tamen proficere in his ulceribus uidetur. Refertur ad Hermonem auctorem: habet piperis lõgi. P. ⚹ IZ. albi. P. ⚹ V. cinamomi, coſti, ſingulorum, P. ⚹ I. atramenti ſutorij: nardi, caſiæ, caſtorei: ſingulorum, P. ⚹ II. gallæ. P. ⚹ V. myrrhæ, croci, thuris, lycij, ceruſſæ: ſingulorum. P. ⚹ VIII. papaueris, lacrymæ. P. ⚹ XII. aloes, æris combuſti, cadmiæ ſingulorum. P. ⚹ XVI. acaciæ, ſtibis, gummi: ſingulorum, P. ⚹ XXV.

De cicatricibus oculorum: quæ ex ulceribus factæ ſunt: & quomodo curari debeant: & de Aſclepia, & Canopite, & Pyxino collirijs.

Factæ uero ex ulceribus cicatrices duobus uitijs periclitantur: ne aut cauæ, aut craſſæ ſint. Si cauæ

ſunt, poteſt eas implere id, quod ſphærion uocari dixi, uel id, quod aſclepias nominatur: habet papaueris lacrymæ. P. ✱ II. ſagapeni, opopanacis, ſingulorum. P. ✱ III. ęruginis. P. ✱ IIII. cumini. P. ✱ VIII. piperis. P. ✱ XII. cadmiæ elotæ, ceruſſę, ſingulorum. P. ✱ XVI. At ſi craſſę cicatrices ſunt: extenuant uel Smilion, uel Canopite collirium: quod habet cinnamomi, acaciæ, ſingulorum. P. ✱ I. Cadmiæ elotæ, croci, myrrhę, papaueris lacrymę, gummi, ſingulorum. P. ✱ II. piperis albi, thuris, ſingulorũ. P. ✱ III. æris combuſti. P. ✱ IX. cum aqua pluuiatili. uel Euelpidis Pyxinum: quod ex his conſtat. Salis foſſilis. P. ✱ IIII. ammoniaci, thymiamatis. P. ✱ VIII. papaueris lacrymæ. P. ✱ XII. ceruſſæ. P. ✱ XV. piperis albi, croci ſiculi, ſingulorum. ✱ XXXI. gummi. P. ✱ XIII. cadmiæ elotæ. P. ✱ IX. Maxime tollere cicatricem uidetur id, quod habet gummi. P. ✱ III. ęruginis. P. ✱ I. crocomagmatis. P. ✱ IIII.

De alio genere inflammationis oculorum.

EST etiam genus inflammationis, in qua, ſi cui tument ac diſtenduntur cum dolore oculi, ſanguinem ex fronte emitti neceſſarium eſt: multaque aqua calida caput, atque oculos fouere: gargarizari ex lenticula, uel ex fici cremore, inungi acribus medicamentis, quę ſupra comprehenſa ſunt: maximeque eo quod ſphærion nominatur, quod lapidem hæmatitem habet. Atque alia quoque utilia ſunt, quæ ad extenuandam aſpritudinem fiunt: de qua protinus dicam. Hanc autem inflammatio oculorum fere ſequitur: interdum maior, interdum leuior, nonnunquam etiam ex aſpritudine lippitudo fit: deinde aſpritudinem ipſam auget, fitque ea in alijs breuis, in alijs longa, & quæ uix unquam finiatur. In hoc genere ualetudinis quidam craſſas, duraſque palpebras & ficulneo folio, & aſperato ſpecillo, & interdum ſcalpello eradunt: uerſaſque quotidie medicamentis ſuffricant. Quę neque niſi in magna: uetuſtaque aſpritudine, neque ſæpe facienda ſunt. Nam melius eodem, ratione uictus & idoneis medicamentis peruenitur. Ergo exercitationibus utemur, & balneo frequentiore, multaque oculorum palpebras aqua calida fouebimus. Cibos autem ſumemus acres, & extenuantes.

Cæſarianum collirium.

AT medicamentum id quod Cęſarianum uocatur, habet atramenti ſutorij. P. ✱ I. myſi. P. ✱ piperis albi. P. ✱ V. papaueris lacrymæ, gummi: ſingulorum P. ✱ II. cadmię lotę P. ✱ III. ſtibis. P. ✱ VI. Satiſque conſtat hoc collirium aduerſus omne genus oculorum ualetudinis idoneũ eſſe, exceptis his, quæ lenibus nutriuntur.

Hieracis collirium.

ID quoque, quod Hieracis nominatur ad aſpritudinem poteſt. habet myrrhæ. P. ✱ I. ammoniaci thymiamatis. P. ✱ II. æruginis raſæ. P. ✱ IIII. cum aqua pluuiatili. Ad idem idoneum eſt etiam id quod Canopite eſt: & id quod Smiliõ uocatur, & id quod Pyxinum, & id quod Sphęrion. Si compoſita medicamenta non adſunt, felle caprino, uel quàm optimo melle ſatis commode aſpritudo curatur.

De Xerophthalmia.

EST etiam genus aridæ lippitudinis, ξηροφθαλμίαν Græci appellant, neque tument, neque fluunt oculi, ſed rubent tantum, & cum dolore quodam graueſcunt, & noctu prægraui pituita inhæreſcũt, quanto que minor generis huius impetus, tanto finis minus expeditus eſt. In hoc uitio multum ambulare, multum exerceri, lauari ſæpe, ibique deſudare, multaque frictione uti neceſſarium eſt. cibi qui neque implent, neque nimium acres, apti ſunt, ſed inter hos medij. mane ubi concoxiſſe manifeſtum eſt, nõ alienum eſt ex ſinapi gargarizare: tum deinde caput, atque os diutius defricare.

Rhinion collirium.

Collirium uero aptiſſimum eſt, quod Rhiniõ uocatur. habet myrrhæ. P. ✱ I. papaueris lacrymę, acaciæ ſucci, piperis, gummi: ſingulorum. P. ✱ I. lapidis hæmatitis, lapidis phrygij, lycij, lapidis ſciſſilis ſingulorum. P. ✱ II. æris combuſti. P. ✱ IIII. ac pyxinum quoque eodem accommodatum eſt.

Ad oculos ſcabros colliria.

SI uero ſcabri oculi ſunt, quod maxime in angulis eſſe cõſueuit, poteſt prodeſſe Rhinion id, quod ſupra poſitum eſt, poteſt ſimiliter prodeſſe id, quod habet æruginis raſę, piperis lõgi, papaueris lacrymæ, ſingulorum. P. ✱ II. piperis albi, gummi, ſingulorum. P. ✱ IIII. cadmię elotę, ceruſſę, ſingulorum. P. ✱ VI. nullum tamen melius eſt quàm Euelpidis quod βασιλικὸν nominabat. habet papaueris lacrymæ, ceruſſæ, lapidis aſij, ſingulorum. P. ✱ II. gummi. P. ✱ XIII. piperis albi, P. ✱ IIII. croci. P. ✱ VI. pſorici, P. ✱ XIII. Nulla autem per ſe materia eſt, quę pſoricum nominetur, ſed chalcitidis aliquid, & cadmiæ dimidio plus ex aceto ſimul conteruntur, idque in uas fictile additum, & contectũ ficulneis folijs ſub terra reponitur, ſublatumque poſt dies uiginti rurſus teritur, & ſic appellatur. Verũ in baſilico quoque collirio conuenit ad omnes affectus oculorum id eſſe idoneum, qui non leuibus medicamentis curantur. Vbi non ſunt autem medicamenta compoſita, ſcabros angulos leuant, & mel, & uinum. ſuccurritque, & his, & aridæ lippitudini, ſi quis panem ex uino ſubactum ſuper oculum imponit. nam cum fere ſit humor aliquis, qui modo ipſum oculum, modo angulos aut palpebras exaſperat, ſic & ſi quid prodit humoris, extrahitur, & ſi quid iuxta eſt, repellitur.

Ad caligationem oculorum, quæ propter lippitudinem oritur remedia & collyria.

Caligare uero oculi nonnunquam ex lippitudine, nonnũquam etiam sine hac propter senectutem, imbecillitatem'ue aliam consuerunt: si ex reliquijs lippitudinis id uitiũ est, adiuuat collirium, quod asclepias nominatur, adiuuat id, quod ex crocomagmate fit.

διὰ κρόκου collirium.

Proprie etiam ad id componitur, quòd διὰ κρόκου uocant. habet piperis. P. ✱ I. croci cilicis, papaueris lacrymę, cerussæ, singulorum. P. ✱ II. psorici, gummi singulorum. P. ✱ IIII.

Ad caligationem oculorum, quæ propter senectutem, aut aliam imbecillitatem fit.

At si ex senectute, alia'ue imbecillitate id est, recte inungi potest, & melle quàm optimo, & cyprino, & oleo uetere. Commodissimum tamen est balsami partem unã, & olei ueteris, aut cyprini partes duas, mellis quàm acerrimi partes tres miscere. Vtilia quoque huic medicamenta sunt, quę ad caliginem proxime, quæque ad extenuandas cicatrices supra comprehensa sunt. Cuicunque uero oculi caligabũt, huic opus erit multa ambulatione atque exercitatione, frequenti balneo, ubi totum quidem corpus perfricandum est: pręcipue tamen caput, & quidem irino donec insudet: uelandumque postea: nec detegendũ antequam sudor, & calor domi conquierint. tum cibis utendũ acribus & extenuantibus, interpositisque aliquibus diebus ex sinapi gargarizandum.

De suffusione oculorum.

Suffusio quoque, quam Gręci ὑπόχυσιν nominant: interdum oculi potentiæ, qua cernit, se opponit. Quod si inueterauerit, manu curandum est. Inter initia nonnunquam etiam certis obseruationibus discutitur. sanguinem ex fronte uel naribus mittere, in temporibus uenas adurere: gargarizando pituitã euocare: suffumigare oculos acribus medicamentis, inungere expedit. uictus optimus est, qui pituitam extenuat.

De resolutione oculorum, quæ paralysis dicitur.

AC ne resolutio quidem oculorum: quam παράλυσιν Græci nominant, alio uictus modo, uel alijs medicamentis curanda est. Exposuisse tantum genus uitij satis est. Igitur interdum euenit, modo in altero oculo, modo in utroque, aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitiali, aut ex distentione neruorum, qua uehementer oculus ipse concussus est, ut his neque quoquam intendi possit, nec omnino consistat, sed huc illuc'ue sine ratione moueatur, ideoque ne conspectum quidem rerum prę̨stet.

De mydriasi oculorum.

NON multum ab hoc malo distat id, quod μυδρίασιν Græci uocant. Pupilla effunditur, & dilatatur, aciesque eius hebescit, ac pene difficillime genus id imbecillitatis eliditur. in utraque uero, id est, & paralysi, & mydriasi pugnandum est per eadem omnia, quæ in caligine oculorum præcepta sunt, paucis tantum mutatis, siquidem ad caput irino interdum acetum, interdum nitrum adijciendum est: melle inungi satis est. quidam in posteriore uitio calidis aquis usi, releuatique. quidam sine ulla manifesta causa subito obcæcati sunt. ex quibus nonnulli cum aliquandiu nihil uidissent, repentina profusione alui, lumen receperunt: quo minus alienum uidetur, ex recenti re & interposito tempore medicamẽtis quoque moliri deiectiones, quæ omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

De imbecillitate oculorum.

Præter hæc, imbecillitas oculorum est: ex qua quidam interdiu satis, noctu nihil cernũt, quod in fœminam bene respondentibus menstruis non cadit, sed sic laborantes inungi oportet humore iocineris maxime hircini, si minus caprini, ubi ad assum coquitur, excepto, atque edi quoque ipsum iecur debet. Licet tamen etiam ijsdem medicamentis non inutiliter uti, quæ uel cicatrices, uel aspritudinem extenuant, quidam contrito semine portulacæ mel adijciunt eatenus, ne id ex specillo destillet, eoque inungunt. Exercitationibus, balneo, frictionibus, gargarizationibus ijsdem his quoque utendum est.

Ad oculos qui extrinsecus offenduntur: cum sanguine suffusi sunt.

ET hæc quidem in ipsis corporibus oriuntur. Extrinsecus uero interdum si ictus oculum lædit, ut sanguis in eo suffundatur, nihil commodius est, quàm sanguine uel columbę, uel palumbi, uel hirundinis inungere, neque id sine causa fit: cum horum acies extrinsecus læsa interposito tempore in antiquum statum redeat, celeberrimeque hirundinis. Vnde etiam locus fabulę factus est, aut per parentes, aut id herba chelidonio restitui: quod per se sanescit. eorum ergo sanguis nostros quoque oculos ab externo casu commodissime tuetur, hoc ordine, ut sit hirundinis optimus, deinde palumbi, minime efficax columbæ & illi ipsi & nobis. Supra percussum uero oculum ad inflammationem leniendam nõ est alienum imponere etiam cataplasmata: sed ammoniacus, uel quilibet alius quàm optimus teri debet sic, ut ei paulatim oleum adijciatur, donec crassitudo strigmenti fiat. Id deinde miscendum

eſt cum hordeacea farin a : quæ ex mulſo decocta ſit. Facile autem recognitis omnibus, quę medici quo-
que prodiderunt : apparere cuilibet poteſt,uix ullum ex his,quæ ſupra comprehenſa ſunt: oculi uitium
eſſe,quod non ſimplicibus quoque,& promptis remedijs ſubmoueri poſſit :

De aurium morbis, & curationibus. Cap. VII.

Hactenus in oculis ea reperiuntur , in quibus medicamenta plurimum poſſint : ideoq́ue ad aures
tranſeundum eſt , quarum uſum proximum à luminibus natura nobis dedit: ſed in his aliquanto maius
periculum eſt : nam uitia oculorum intra ipſos nocet . Aurium inflammationes dolores'que , interdum
etiam ad dementiam,mortem'que pręcipitant : quo magis inter initia protinus ſuccurrendũ eſt , ne ma=
iori periculo locus ſit . Ergo,ubi primum dolorem aliquis ſenſit : abſtinere,& continere ſe debet . Poſte
ro die,ſi uehementius malum eſt,caput tondere,id'que irino unguento calido perũgere,& operire,at ma-
gnus cum febre,uigilia'que dolor exigit,ut ſanguis quoque mittatur . ſi id aliquæ cauſæ prohibent,aluus
ſoluenda eſt . Cataplaſmata quoque calida ſubinde mutata proficiunt,ſiue fœni gręci,ſiue lini, ſiue alia fa
rina ex mulſo decocta eſt . recte etiam ſubinde admouentur ſpongię ex aqua calida expreſſæ . tum leua=
to dolore,ceratum circundari debet ex irino,aut cyprino factum . In quibuſdam tamen melius, quod ex
roſa factum eſt,proficit . ſi uehemens inflammatio ſomnum ex toto prohibet , adijci cataplaſmata debēt
papaueris corticis fricti atque contriti ſic,ut ex his pars dimidia ſit,eaq́ue tum ſimul ex paſſo mixto deco
quatur. In aurem uero infundere aliquod medicamentum oportet,quod ſemper ante tepefieri cõuenit:
commodiſſime'que per ſtrigilem inſtillatur . ubi auris repleta eſt : ſuper lana mollis addenda eſt,quæ hu-
morem intus contineat . & hæc quidem communia ſunt. Medicamentum uero eſt & roſę,& radicum ha
rundinum ſuccus,& oleum,in quo lũbrici cocti ſunt,& humor ex amaris nucibus,aut ex nucleo mali per
ſici expreſſus . compoſita uero ad inflammationem,dolorem'que leniendum hæc fere ſunt : caſtorei,pa-
paueris lacrymæ pares portiones conteruntur : deinde adijcitur his paſſum , uel papaueris lacrymæ,cro-
ci,myrrhę par modus ſic teritur,ut inuicem modo roſa,modo paſſum inſtilletur,uel id, quod amarum in
ægyptia faba eſt,conteritur,roſa adiecta , quibus myrrhæ quoque paulum à quibuſdam miſcetur,uel pa-
paueris lacrymę,aut thus cum muliebri lacte,uel amararum nucum cum roſæ ſucco,uel caſtorei, myrrhę,
papaueris lacrymæ pares portiones cum paſſo,uel croci. P. 𐆖 I.myrrhæ,aluminis ſciſſilis,ſingulorum. P.
𐆖 Z.quibus cum teruntur,paulatim miſcentur paſſi cyathi tres, mellis minus cyatho : id'que ex primis
medicamentis eſt , uel papaueris lacryma ex aceto . Licet etiam compoſitione uti Themiſonis , quæ ha=
bet caſtorei opopanacis ; papaueris lacrymę ex aceto , ſingulorum. P. 𐆖 II.ſpumæ lycij. P. 𐆖 IIII.
quę contrita paſſo excipiuntur,donec cerati craſſitudinē habeāt,atque ita reponũtur . ubi uſus requiri-
tur,rurſus idē medicamētum adiecto paſſo,ſpecillo teritur . Illud perpetuũ eſt,quotieſcũque craſſius me=
dicamentum eſt,q̃ ut in aurem inſtillari poſſit,adijciendum eũ eſſe humorem , ex quo id componi debet:
donec ſatis liquidum ſit. ſi uero pus quoque aures habent,recte lyciũ per ſe infunditur,aut irinũ unguen
tum,aut porri ſuccus cum melle,aut centaureæ ſuccus cũ paſſo,aut dulcis punici mali ſuccus in ipſius cor
tice tepefactus,adiecta myrrhæ exigua parte . Recte etiam miſcentur myrrhæ,quam ſtacten cognominãt.
P. 𐆖 I.croci tantundem,nuces amaræ. 𐆖 XV.mellis ſeſquicyathus,quæ contrita,cum utendum eſt,in
cortice punici mali tepefiant . ea quoque medicamēta . quæ oris exulcerati cauſa cõponuntur , æque ul-
cera aurium ſanant,quę ſi uetuſtiora ſunt,& multa ſanies fluit,apta compoſitio eſt,quę ad auctorem Era
ſiſtratũ refertur:piperis. P. 𐆖 I.croci. P. 𐆖 I.myrrhæ,myſi cocti,ſingulorũ. P. 𐆖 II.æris cõbuſti. P. 𐆖
II.hęc ex uino teruntur,deinde ubi inaruerunt,adijciuntur paſſi heminæ tres, & ſimul coquuntur , cum
utendum eſt,adijcitur his mel,& uinũ. Eſt etiam Ptolemæi chirurgi medicamentũ,quod habet lētiſci. P.
𐆖 I.gallæ. P. 𐆖 I.omphacij. P. 𐆖 I.ſuccũ punici mali. Eſt Menophili ualidum admodum,quod ex his
conſtat : piperis longi. P. 𐆖 I.caſtorei. P. 𐆖 II.myrrhæ,croci,papaueris lacrymæ, nardi ſyriaci , thuris,
malicorij,ex ægyptia faba partis interioris,nucum amararum,mellis quàm optimi, ſingulorũ. P. 𐆖 IIII.
quibus cum teruntur,adijcitur acetum quàm acerrimum,donec craſſitudo in his paſſi fiat . Eſt Cratonis,
cinnamomi, caſiæ, ſingulorum. P. 𐆖 I.lycij , nardi , myrrhę, ſingulorum. P. 𐆖 I.aloes. P. 𐆖 II. mel-
lis cyathi tres,uini ſextarius,ex quibus uinum cũ lycio decoquitur : deinde his alia miſcentur : at ſi mul-
tum puris,malusq́ue odor eſt,æruginis raſæ,thuris,ſingulorũ. P. 𐆖 II.mellis cyathi duo , aceti quattuor
ſimul incoquuntur : ubi utendum eſt,dulce uinum miſcetur,aut aluminis ſciſſilis,papaueris lacrymæ,aca
ciæ ſucci par pondus miſcetur : hisq́ue adijcitur hyoſcyami ſucci dimidio minor quàm unius ex ſuperio-
ribus portio:eaq́ue trita ex uino diluuntur . per ſe quoque hyoſcyami ſuccus ſatis proficit . Commune
uero auxilium aduerſus omnes aurium caſus : iamq́ue uſu comprobatum Aſclepiades compoſuit. In eo
ſunt cinnamomi,caſiæ,ſingulorum. P. 𐆖 I.flores iunci rotundi , caſtorei,albi piperis longi,amomi, my=
robalani,ſingulorũ ſcrupuli duo,thuris maſculi,nardi ſyriaci,myrrhæ pinguis,croci,ſpumæ nitri, ſingulo-
rum. P. 𐆖 II.quæ ſeparatim contrita,rurſus mixta ex aceto conteruntur : atque ita condita,ubi utendũ
eſt,aceto diluũtur . eodem modo cõmune auxilium auribus laborātibus eſt. Polybi ſphragis ex dulci ui-
no liquata : quę compoſitio priore libello continetur. quod ſi & ſanies profluit,& tumor eſt,non alienũ
eſt,mixto uino per oricularium clyſterem eluere , & tum infundere uinum auſterum cum roſa mixtum:
cui ſpodij paulum ſit adiectum , aut lycium cum lacte , aut herbæ ſanguinalis ſuccum cum roſa,aut ma-
li punici ſuccum cum exigua parte myrrhæ : ſi ſordida quoque ulcera ſunt , melius mulſo eluuntur .

& tum

& tum aliquod ex his quæ supra scripta sunt, quod mel habeat, infunditur: si magis pus profluit, & caput utique tondendum est, & multa calida aqua perfundendum, & gargarizandum, & usque ad lassitudinem ambulandum, & cibo modico utendum est. si cruor quoque ex ulceribus apparuit, lycium cum lacte debet infundi, uel aqua, in qua rosa decocta sit, succo aut herbæ sanguinalis, aut acaciæ adiecto. quòd si super ulcera caro increuit, ea'que mali odoris sanguinem fundit, aqua tepida elui debet, tum infundi id, quod ex thure, & ærugine, & aceto, & melle fit: aut mel cum ęrugine incoctum: squama quoque æris cum sandaraca contrita per fistulam recte instillatur.

Aduersus aurium uermes.

VBI uero uermes orti sunt, si iuxta sunt, protrahendi oriculario specillo sunt: si longius, medicamentis enecandi, cauendum'que, ne postea nascantur. ad utrūque proficit album ueratrum cum aceto contritum: flui quoque aurem oportet uino, in quo marrubium decoctum sit. sic emortui uermes in primam auris partem prouocabuntur: unde facillime educi possunt.

Ad compressa aurium foramina.

SIN foramen auris compressum est, & intus crassa sanies subest, mel quâm optimum addendū est: si id parum proficit, mellis cyatho & dimidio, ęruginis rasę. P. ⚹ II. adijciendum est: incoquendum'que, & eo utendum. Iris quoque cum melle idem proficit. Item mellis, & rosę scrupuli duo. Item galbani. P. ⚹ II. myrrhę cum melle, & fellis taurini, singulorum. P. ⚹ II. uini quantum satis est ad myrrham diluendam.

Ad grauem auditum.

VBI uero grauius aliquis audire cœpit, quod maxime post longos capitis dolores euenire consueuit: in primis aurem ipsam considerare oportet. Apparebit enim aut crusta qualis super ulcera innascitur, aut sordium coitus: si crusta est, infundendum est aut oleum calidum, aut cum melle ærugo, uel porri succus, aut cum mulso nitri paulum, atque ubi crusta à corpore iam recedit, eluenda auris aqua tepida est: quo facilius ea per se diducta, oriculario specillo protrahatur. si sordes ęque molles sunt, eodem specillo eximendæ sunt. at si duræ sunt: acetum, & cum eo nitri paululum conijciendum est. Cum'que emollitę sunt, eodem modo elui aurem, purgari'que oportet. quòd si capitis grauitas manet: attondendum idem, & leniter, sed diu perfricandum est, adiecto uel irino, uel laureo oleo sic, ut utrilibet paululum aceti misceatur, tū diu ambulandum, leniter'que post unctionem aqua calida caput fouendū: Cibis'que utendum ex imbecillissima & media materia, magis'que assumendæ dilutę potiones: nonnunquam gargarizandum est. Infundendum autem in aurem castoreum cum aceto, & laureo oleo, & succo radiculæ corticis, aut cucumeris agrestis succus adiectis contritis rosæ folijs, immaturæ quoque uuæ succus cum rosa instillatus aduersus surditatem satis proficit.

Ad sonitum aurium intra se ipsas.

ALIVD uitij genus est: ubi aures intra seipsas sonant, atque hoc quoque fit, ne externum sonum accipiant: leuissimum est, ubi id ex grauedine est. peius: ubi ex morbis, capitis'ue lōgis doloribus incidit. Pessimum: ubi magnis morbis uenientibus, maximeque comitiali: prouenit. Si ex grauedine est: purgare aurem oportet, & spiritum cōtinere, donec inde humor aliquis expumet: si ex morbo uel capitis dolore, quod ad exercitationem, frictionem, perfusionem, gargarizationemque pertinet, eadem facienda sunt: cibis non utendum nisi extenuantibus: in aurem dandus radiculæ succus cum rosa, uel cū succo radicis ex cucumere agresti, uel castoreum ex aceto & laureo oleo. ueratrum quoque cum aceto conteritur, deinde melle cocto excipitur, & inde collirium factum in aurem demittitur: si sine his cœpit, ideoque nouo metu terret, in aurem dari debet castoreum cum aceto uel irino, uel laureo oleo, aut huic mixtum castoreum cum succo nucum amararum, aut myrrha & nitrum, cum rosa & aceto. Plus tamen in hoc quoque proficit uictus ratio: eademque facienda sunt: quæ supra comprehendi: cum maiore quoque diligentia, & præterea, donec his sonus finiatur, à uino abstinendum. quòd si simul & sonus & inflāmatio, laureum oleū coniecisse abunde est, aut id quod ex amaris nucibus exprimitur: quibus quidā uel castoreū, uel myrrham miscent.

Ad ea, quæ in aurem inciderunt extrahenda.

SOLET etiam interdū in aurē aliquid incidere, ut calculus, aliquod'ue animal. Si pulex intus est, compellendum eo' lanæ paulum est, quo ipse is subit, & simul extrahitur, si non est secutus, aliud'ue animal est, specillū lana inuolutum in resinā quàm glutinosissimam, maximeque terebinthinā demittendū, idque in aurem conijciendum, ibi'que uertendū est. Vtique.n. comprehendet & eximet: sin aliquid exanime est: specillo oriculario protrahendū est, aut hamulo retuso, paulū recuruato, si ista nihil ꝓficiunt, potest eodē modo resina protrahi, sternutamēta quoque admota id cōmode elidunt, aut oriculario clystere aqua uehemēter intus cōpulsa, tabula quoque collocatur media inhærēs capitibus utrinque pēdentibus, super'que eā homo deligatur in id latus uersus, cuius auris eo modo laborat sic, ut extra tabulā emineat. Tum malleo caput tabulę, quod à pedibus est, feritur: atque ita cōcussa aure, id quod inest, excidit.

De narium morbis, & curationibus. Cap. VIII.

NARES uero intus exulceratas fouere oportet uapore aquæ calidę,id eſt ſpõgia expreſſa atque admota: fit & ſubiecto uaſe oris anguſti, calida aqua repleto. Poſt id fomentum illinenda ulcera ſunt, aut plumbi recremento,aut ceruſſa,aut argenti ſpumam cum quolibet horum aliquis conterit: eique,dũ teritur inuicem uinum & oleum myrteum adijcit,donec mellis craſſitudinem fecerit. ſi autem ea ulcera circa nares ſunt,pluresque cruſtas,& odorem fœdum habent, quod genus Græci ὀζαίνας appellant: ſciri quidem debet,uix ei malo poſſe ſuccurri. Nihilominus tamen hæc tentari poſſunt,ut caput ad cutẽ ton deatur,aſſidueque uehementer perfricetur, multa calida aqua perfundatur,multa ei deambulatio ſit,cibus modicus, neque acer,neque ualentiſſimus,tum in narem ipſam mel cum exiguo modo reſinę terebinthinę conijciatur, quod ſpecillo quoque inuoluto lana ſit,attrahaturque ſpiritu is ſuccus, donec in ore guſtus eius ſentiatur,ſub his enim cruſtę reſoluuntur,quę tum per ſternutamenta elidi debent, puris ulceribus uapor aquæ calidæ ſubijciendus eſt, deinde adhibendum,aut lycium ex uino dilutũ,aut amurca,aut omphacium,aut mentę,aut marrubij ſuccus,aut atramentum ſutorium,quod candens factum,dein de contritum ſit,aut interior ſcyllæ pars contrita ſic,ut horum cuilibet mel adijciatur, cuius cæteris admo dum exigua pars eſſe debet: in atramento ſutorio tanta,ut ea mixtura liquida fiat,cum ſcylla utique pars maior,inuoluendumque lana ſpecillum eſt, & in eo medicamento intinguendum,eoque ulcera implẽda ſunt:rurſusque linamẽtum inuolutum,& oblongum eodem medicamento illinendũ, demittendumque in narem eſt,& ab inferiore parte leniter deligandum: idque per hyemem & uer bis die, per æſtatem & autumnum,ter die fieri debet,interdum uero etiam in naribus carũculæ quędam ſimiles muliebribus mã- mis naſcuntur,hæque imis partibus,quæ carnoſiſſimæ ſunt,inhærent. Has curare oportet medicamentis adurentibus, ſub quibus ex toto conſumuntur. Polypus uero eſt carũcula modo alba, modo ſubrubra, quę narium oſſi inhęret,& modo ad labra pendens narem implet,modo retro per id foramen, quo ſpiritus à naribus ad fauces deſcendit,adeo increſcit,uti poſt uuam conſpici poſſit, ſtrangulatque hominẽ ma xime auſtro aut euro flante, fere'que mollis eſt,raro dura,ea'que magis ſpiritum impedit,& nares dilatat, quę fere' καρκινώδες eſt: itaque attingi non debet. illud aliud genus fere' quidem ferro curatur, interdum tamen inareſcit, ſi addita in narem per linamentum,aut penicillum ea compoſitio eſt,quæ habet minij ſinopici,chalcitis,calcis,ſandaracę,ſingulorum. P. ✱ I. atramenti ſutorij. P. ✱ II.

De dentium dolore, & curationibus. Cap. IX.

IN dentium autem dolore,qui ipſe quoque maximis tormentis annumerari poteſt, uinum ex toto circuncidendum eſt. cibo quoque primo abſtinendum,deinde eo modico,mollique utendum,ne mã- dentis dentes irritet, tum extrinſecus admouendus per ſpongiam uapor aquæ calidæ, imponendumque ceratum ex cyprino,aut irino factum,lanaque id comprehendendũ,caputque uelandum eſt. quod ſi grauior is dolor eſt: utiliter & aluus ducitur,& calida cataplaſmata ſuper maxillas inijciuntur,& ore humor calidus cum medicamentis aliquibus continetur,ſæpiuſque mutatur: cuius rei cauſa & quinque folij radix in uino mixto coquitur,& hyoſcyami radix,uel in poſca,uel in uino mixto coquitur ſic, ut paulum his ſalis adijciatur, & papaueris non nimium aridi cortices,& mãdragoræ radix eodem modo. ſed in his tribus utique uitãdum eſt,ne quod hauſtum erit,deuoretur: ex populo quoque alba cortex radicis in hunc uſum in uino mixto recte coquitur,& in aceto cornu ceruinum raſum,& nepeta cum teda pingui: ac ficus item pinguis,uel in mulſo,uel in aceto,& melle: ex quibus cum ficus decocta eſt,is humor percol latur. Specillum quoque lana inuolutum in calidum oleum demittitur,eoque ipſo dens fouetur. quinetiam quędam quaſi cataplaſmata in dentem ipſum illinuntur: in quẽm uſum ex malo punico acido,atque arido malicorij pars interior cum pari portione,& gallæ & pinei corticis conteritur, miſceturque his minium, eaque contrita aqua pluuiatili coguntur,aut panacis,papaueris lacrymæ,peucedani, uuæ taminiæ ſine ſeminibus pares portiones conteruntur, aut galbani partes tres, papaueris lacrymę pars quarta. Quidquid dentibus admotum eſt,nihilo minus ſupra maxillam ceratum, quale ſupra poſui, eſſe debet: lana obtectum, quidam etiam myrrhę, cardamomi, ſingulorum. P. ✱ I. croci, pyretri, ficorum partes, ſingulorum. P. ✱ IIII. Sinapis. P. ✱ VIII. contrita linteolo illinunt, imponuntque in humero partis eius, qua dens dolet: ſi is ſuperior eſt, à ſcapulis: ſi inferior, à pectore: idque dolorem leuat: & cum leuauit, protinus ſubmouendum eſt: ſi uero exeſus eſt dens, feſtinare ad eximendum eum, niſi res coegit, non eſt neceſſe: ſed cum omnibus fomentis, quæ ſupra poſita ſunt, adijciendæ quædam ualentiores compoſitiones ſunt, quæ dolorem leuant: quales hæ ſunt. habet autem papaueris lacrymæ. P. ✱ I. piperis. P. ✱ II. pſoreos. P. ✱ X. quæ contrita galbano excipiuntur, idque circundatur: aut Menemachi maxime ad maxillares dentes: in qua ſunt croci. P. ✱ I. cardamomi, thuris, fuliginis: ficorum partes, pyretri, ſingulorum. P. ✱ IIII. ſinapis. P. ✱ VIII. Quidam autem immiſcent pyretri, piperis, elaterij, ſingulorum. P. ✱ I. aluminis ſciſſilis: papaueris lacrymę, uuę taminiæ, ſulphuris ignem non experti, bituminis, lauri baccarum, ſinapis, ſingulorum. P. ✱ II. Quòd ſi dolor eximi eum cogit, & piperis ſemen cortice liberatum, & eodem modo bacca hederæ coniecta in id foramen, dentem findit, is'que forte ſtans excidet: & plani piſcis, quam paſtinacam

nacam noſtri, τρυγῶνα Græci uocant, aculeus torretur: deinde conteritur, reſinaque excipitur, quæ dentis circundata hunc ſoluit: & alumen ſciſſile in id foramen coniectum dentem citat: ſed id tamen inuolutum in lanula demitti commodius eſt, quia ſic dente ſeruato dolorem leuat. Hæc à medicis accepta ſunt: ſed agreſtium experimento cognitum eſt, cum dens dolet, herbam mentaſtrum cum ſuis radicibus uelli debere, & in peluem conijci, ſupraque aquam infundi, collocarique iuxta ſedentẽ hominem undique ueſte contectum: tum in peluem candentes ſilices demitti ſic, ut aqua tegantur, hominemque eum hiante ore uaporem excipere, ut ſupra dictum eſt undique incluſum. nam & ſudor plurimus ſequitur, & per os continens pituita defluit, idque ſæpe longiorem, ſæpe annuam ualetudinem bonam præſtat.

De tonſillis, & earum cura. Cap X.

SI uero tonſillæ ſine exulcerationẽ per inflammationẽ intumuerũt, caput uelandum eſt extrinſecus: is locus uapore calido fouendus. multa ambulatione utendum, caput in lecto ſublime habendum, gargarizadumque eſt ex reprimentibus. radix quoque ea, quã dulcem appellant, contuſa, & in paſſo, mulſo'ue decocta idem præſtat. leniterque quibuſdam medicamentis eas illini non alienum eſt: quæ hoc modo fiunt. ex malo punico dulci ſuccus exprimitur, & eius ſextarius in leni igne coquitur, donec ei mellis craſſitudo ſit: tum croci, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum. P. ⚹ II. per ſe conteruntur, paulatimque his adijciuntur uini lenis cyathi duo, mellis unus: deinde priori ſucco iſta miſcentur, & rurſus leniter incoquuntur: aut eiuſdem ſucci ſextarius eodem modo coquitur, atque eadem ratione trita ei adijciuntur: hæc nardi. P. ⚹ V. omphacij. P. ⚹ I. cinnamomi, myrrhæ, caſiæ, ſingulorum. P. ⚹ I. eadem autem hæc & auribus & naribus purulentis accommodata ſunt. Cibus quoque in hac ualetudine lenis eſſe debet ne exaſperet, quòd ſi tanta inflammatio eſt, ut ſpiritum impediat, in lecto conquieſcendum, à cibo abſtinendum, neque aſſumendum quidquam præter aquam calidam eſt: aluus quoque ducenda eſt, gargarizandum ex fico & mulſo: illinendum mel cum omphacio, intrinſecus admouendus, ſed aliquãto diutius uapor aquæ calidæ, donec ea ſuppurent, & per ſe aperiantur, ſi pure ſubſtante non rumpuntur hi tumores, incidendi ſunt, deinde ex mulſo calido gargarizandum ex fico, at ſi modicus quidẽ tumor & exulceratio eſt, furfurum cremori ad gargarizandum paulũ mellis adijciendum eſt, illinendaque ulcera hoc medicamento. paſſi quàm dulciſſimi tres heminæ ad unam coquuntur, tum adijcitur thuris. P. ⚹ I. croci, myrrhæ, ſingulorum. P. ⚹ I. leniter'que omnia rurſus ferueſcunt. ubi pura ulcera ſunt, eodem furfurum cremore, uel lacte gargarizãdũ eſt. atque hic quoque cibis lenibus opus eſt, quibus adijci dulce uinũ poteſt.

De oris ulceribus, & curationibus, & quæ antheræ ſint. Cap XI.

Vlcera autem oris, ſi cum inflammatione ſunt, & parum pura ac rubicunda ſunt, optime his medicamentis curantur, quæ ſupra poſita ex malis punicis fiunt, continendusque ſæpe ore reprimens cremor, cui paulum mellis ſit adiectum, utendum ambulationibus, & non acri cibo. ſimulatque uero pura ulcera eſſe cœperunt, lenis humor, interdum etiam quàm optima aqua ore continenda eſt. prodeſtque aſſumptum pyrum mitium, pleniorque cibus, dum acribus uacet. inſpergique ulcera debent alumine ſciſſili, cui dimidio plus gallæ immaturæ ſit adiectum. ſi iam cruſtas habent, quales in aduſtis eſſe conſuerunt, adhibendæ ſunt hæ compoſitiones, quas Græci ἀνθηρὰς nominant. Iunci quadrati, myrrhæ ſandaracæ, ſingulorum. P. ⚹ IIII. aluminis pares portiones, aut croci, myrrhę, ſingulorum. P. ⚹ II. iridis, aluminis, ſciſſilis, ſandaracę, ſingulorum. P. ⚹ IIII. iunci quadrati. P. ⚹ VIII. aut gallę, myrrhę, ſingulorum. P. ⚹ II. aluminis, ſciſſilis. P. ⚹ II. roſę foliorum. P. ⚹ IIII. quidam autem croci. P. ⚹ . aluminis, ſciſſilis, myrrhę, ſingulorum. P. ⚹ I. ſandaracę. P. ⚹ II. iunci quadrati. P. ⚹ IIII. miſcent. Priora arida inſperguntur, hoc cum melle illinitur, neque ulceribus tantum, ſed etiam tonſillis. Verum ea longe periculoſiſſima ulcera ſunt, quas ἄφθας Gręci appellant, ſed in pueris. hos enim ſępe conſumunt, in uiris & mulieribus idem periculum non eſt. Hęc ulcera à gingiuis incipiunt, deinde palatum, totumque os occupant, tum ad uuam, fauceſque deſcendunt. quibus obſeſſis non facile fit, ut puer conualeſcat. ac miſerius etiam eſt, ſi lactans adhuc infans eſt, quo minus imperari remedium aliquod poteſt, ſed in primis nutrix cogenda eſt exerceri ambulationibus, his'que operibus, quę ſuperiores partes mouent, mittenda in balneum, iubendaque ibi calida aqua mammas perfundere, tum alenda cibis lenibus, & his qui facile non corrumpuntur. Potiones, ſi febricitat puer, aquę, ſi ſine febre eſt, uini diluti. Ac ſi aluus nutrici ſubſtitit, ducenda eſt. Si pituita eius in os coit, uomere debet. Tum ipſa ulcera perungenda ſunt melle, cui rhus, quem ſyriacum uocãt, aut amarę nuces adiectę ſunt, uel mixtis inter ſe roſę folijs aridis, pineis nucleis, mẽtę colliculo, melle, uel eo medicamento, quod ex moris fit, quorum ſuccus eodem modo quo punici mali ad mellis craſſitudinem coquitur, eademque ratione ei crocum, myrrha, alumen, uinum, mel miſcetur, Neque quidquam dandum, ad quod humor euocari poſſit. Si uero iam firmior puer eſt, gargarizare debet his fere', quæ ſupra comprehenſa ſunt. at ſi lenia medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda ſunt ea, quæ adurendo cruſtas ulceribus inducant, quale eſt ſciſſile, alumen, uel chalcitis, uel atramentum ſutorium: prodeſt etiam fames & abſtinentia, quanta maxime imperari poteſt. Cibus debet eſſe lenis. Ad purganda tamen ulcera interdum caſeus ex melle recte datur.

De gingiuarum ulceribus. Cap. XII.

Gingiuæ quoque ulcera non alijs medicamentis egent, quàm quæ prima parte ſuperioris capitis ex poſita ſunt: ſed quæ in latere eius naſcuntur, diutiſſime durant. Videndumq́ue eſt, num contra dens ali quis acutior ſit, qui ſaneſcere ſæpe ulcus eo loco non finit: ideoq́ue limandus eſt. ſolent etiam interdum iuxta dentes gingiuis tubercula quædam oriri dolentia, παροδοντίδας Græci appellant. hæc initio leniter ſale contrito perfricare oportet, aut inter ſe mixtis ſale foſſili, combuſto cupreſſo, nepeta, deinde eluere os cremore lenticulæ, & inter hæc hiare: donec pituitæ ſatis profluat. In maiore uero inflammatione iiſ dem medicamentis utendum eſt: quæ ad ulcera oris ſupra poſita ſunt, & mollis linamenti paulum inuol uendum aliqua compoſitione ex his, quas ἀνθηρὰς uocari dixi, demittendumq́ue id inter dentem, & gingi- uam: quod ſi durior erit, & id prohibebit, extrinſecus admouendus erit ſpongiæ uapor calidus, imponen dumq́ue ceratum. Si ſuppuratio ſe oſtendet: diutius eo uapore utendum erit, & continendum ore cali- dum mulſum, in quo ficus decocta ſit. Itemq́ue ſubcrudum incidendum, ne ſi diutius ibi pus permanſerit: os lædat. quôd ſi maior is tumor eſt, commodius totus exciditur, ſic, ut ex utraque parte dens liberetur. Pure exempto, ſi leuis plaga eſt, ſatis eſt ore calidam aquam continere, & extrinſecus fouere eodem uapo re: ſi maior eſt, lẽticulæ cremore: uti hiſdem medicamentis, quibus cætera ulcera oris curantur: alia quo- que ulcera in gingiuis plerunque oriuntur: quibus eadem quæ in reliquo ore ſuccurrunt. maxime tamẽ mandere liguſtrum oportet, ſuccumq́ue eum ore continere. Fit etiam interdum, ut ex gingiuæ ulcere, ſi- ue παροδοντίς fuit, ſiue non fuit, diutius pus feratur: quod aut dente corrupto, aut fracto uel aliter uitiato oſſe, maximeq́ue id per fiſtulam uenire conſueuit. ubi incidit, locus aperiendus, dens eximendus, teſta oſ- ſis, ſi qua exceſſit recidenda eſt: ſi quid uitioſi eſt, radendum. poſt quæ quid fieri debeat, ſupra in alio- rum ulcerum curatione comprehenſum eſt: ſi uero à dentibus gingiuæ recedunt. eædem ἀνθηρὰ ſuccur- runt. Vtile eſt etiam pira, aut mala non permatura mandere, & ore eum humorem continere. Idemq́ue præſtare non acre acetum in ore retentum poteſt.

De uuæ morbo & curatione. Cap. XIIII.

VVAE uehemens inflammatio terrere quoque debet: itaque in hac & abſtinentia neceſſaria eſt, & ſanguis recte mittitur: & ſi id aliqua res prohibet, aluus utiliter ducitur, caputq́ue ſuper hæc uelandũ, & ſublimius habendum eſt: tum aqua gargarizandum, in qua ſimul rubus, & lenticula decocta ſit. Illi- nenda autem ipſa uua uel omphacio, uel galla, uel alumine ſciſſili ſic, ut cuilibet eorum mel adijciatur. Eſt etiam medicamentum huic aptum, quod Andronium appellatur, cõſtat ex his: alumine ſciſſili: ſquama æris rubri: atramento ſutorio, galla, myrrha, myſi: quę per ſe contrita, mixtaq́ue rurſus paulatim adiecto uino auſtero teruntur, donec is mellis craſſitudo ſit. ubi horum aliquo illita uua eſt, chelidonię quoque ſucco per cochlear illita uua maxime prodeſt. Ferè multa pituita decurrit, cumq́ue ea quieuit, ex uino calido gargarizandum, quod ſi minor in ea inflammatio, laſer terere, eiq́ue adijcere frigidam aquam ſatis eſt, eamq́ue aquam cochleario exceptam ipſi uuę ſubijcere, ac mediocriter eam tumentem aqua quoque frigida eodem modo ſubiecta reprimit. Ex eadem autem aqua gargarizandum quoque eſt, quę uel cum laſere, uel ſine eo hac curatione uuę ſubiecta eſt.

De cancro oris. Cap. XV.

SI quando autem ulcera oris cancer inuaſit, primum conſiderandum eſt, num malus corporis habi tus ſit, eiq́ue occurrendum. deinde ipſa ulcera curanda. quòd ſi in ſumma parte id uitium eſt, ſatis profi- cit ἀνθηρὰ humido ulceri arida inſperſa, ſicciore, cum exigua parte mellis illita, ſi paulo altius, chartę com buſtę partes duę, auripigmenti pars unà, ſi penitus malum deſcendit: chartæ combuſtę partes tres, auri- pigmenti, pars quarta, aut pares portiones ſalis fricti & iridis frictæ: aut item pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti. Neceſſarium autem eſt linamentum in roſa tingere: & ſuper adurentia medicamen ta imponere, ne uicinum, & ſanum locum lædant, quidam etiam in acris aceti heminam frictum ſalem cõ- ijciunt, donec tabeſcere deſinat: deinde id acetum coquunt, donec exſiccetur: eumq́ue ſalem contritũ inſpergunt. quoties autem medicamentum inijcitur, & ante, & poſt: os diluendum eſt uel cremore len- ticulæ, uel aqua: in qua aut eruum, aut oleæ, aut uerbenæ decoctę ſint ſic, ut cuilibet eorum paulum mel lis miſceatur. acetum quoque ex ſcylla retentum ore, ſatis aduerſus hęc ulcera proficit: ex aceto cocto ſa- li, ſicut ſupra demonſtratum eſt, rurſus mixtum acetum: ſed & diu continere utrunlibet, & id bis, aut ter die facere, prout uehemens malum eſt, neceſſarium eſt. quòd ſi puer eſt, cui id incidit, ſpecillum lana inuolutum in medicamentum demittendum eſt, & ſuper ulcus tenendum, ne per imprudentiam adurẽ- tia deuoret. Et ſi dolor in gingiuis eſt, mouenturq́ue aliqui dentes, refici eos oportet: nam curationes ue hementer impediunt. ſi nihil medicamenta proficient, ulcera erunt adurenda: quod tamen in labris ideo non eſt neceſſarium, quoniam excidere commodius eſt. & id quidem ęque aduſtum, atque exciſum ſine ea curatione, quę corpori manu adhibetur, impleri non poteſt. Gingiuarum uero oſſa, quę hebetia ſunt, in perpetuum uſtione nudantur. neque enim poſtea caro increſcit. Imponenda tamen aduſtis lenticula eſt,

est,donec sanitatem,qualis esse potest,recipiant.

De parotibus,quæ sub auribus oriuntur. Cap. XVI.

HAEC in capite fere medicamentis egent. Sub ipsis uero auribus oriri παρώτιδες solent,modo in secunda ualetudine ibi inflammatione orta,modo post longas febres,illuc impetu morbi conuerso. Id abscessus genus est: itaque nullam nouam curationem desiderat: animaduersionem tantummodo hanc habet necessariam: quia si sine morbo id intumuit,primum reprimentium experimentum est, si ex aduersa ualetudine,illud inimicum est, maturarique & quàm primum aperiri commodius est.

De umbilici prominentis curatione. Cap. XVII.

AD umbilicos uero prominentes, ne manu, ferroque utendum sit: ante tentandum est,ut abstineat: aluus his ducatur, imponatur super umbilicum id,quod ex his constat. Cicutæ,& fuliginis, singulorum. P. ✱ I. cerussæ elotæ. P. ✱ IIII. plumbi eloti. P. ✱ VIII. ouis duobus, quibus etiam solani succus adijcitur. Hoc dilutius impositum esse oportet, & interim conquiescere hominem, cibo modico uti sic, ut uitentur omnia inflantia.

De obscenarum partium uitijs,& curationibus. Cap. XVIII.

Proxima sunt ea, quæ ad partes obscenas pertinent, quarum apud græcos uocabula & tolerabilius se habent, & accepta iam usu sunt cum omni fere medicorum uolumine atque sermone iactentur, apud nos fœdiora uerba ne consuetudine quidem aliqua uerecundius loquentium accommodata sunt. ut difficilis hæc explanatio sit,simul & pudorem & artis præcepta seruantibus. neque tamen ea res à scribendo deterrere me debuit. Primum ut omnia, quæ salutaria accepi,comprehenderem, dein quia in uulgus eorum curatio etiam præcipue cognoscenda est,quæ inuitissimus quisque alteri ostendit.

De colis morbis, & curationibus.

Igitur si ex inflammatione coles intumuit, reducique summa cutis,aut rursus induci non potest, multa calida aqua fouendus locus est. Vbi uero glans contecta est, oriculario quoque clystere inter eam cutemque aqua calida inserenda est. Si mollita sic & extenuata cutis ducenti paruit, expeditior reliqua curatio est, si tumor uicit, imponenda est uel lenticula, uel marrubium, uel oleæ folia ex uino cocta sic, ut cuilibet eorum,dum teritur,mellis paulum adijciatur,sursumque coles ad uentrem deligãdus est.quod in omni curatione eius necessarium est, isque homo continere se debet, & abstinere à cibo, & potione aquæ tantum. siti uindicari. à postero die rursus adhibendum hisdem rationibus aquæ fomentum est, & cum ui quoque experiundum,an cutis sequatur,eaque si non parebit, leniter summa scalpello concidenda erit,nam cum sanies profluxerit,extenuabitur his locus,& facilius cutis ducetur. Siue autem hoc modo uicta erit, siue nunquam repugnauerit, ulcera uel in cutis ulteriore parte, uel in glande,ultra'ue eam in cole reperientur,quæ necesse est, aut pura sicca'ue sint,aut humida & purulenta. si sicca sunt, primum aqua calida fouenda sunt,deinde imponendum lycium ex uino est,aut amurca cocta cum eodem,aut cum rosa butyrum, si leuis is humor est, uino eluenda sunt, tum butyri & rosæ mollis paulum, & resinæ terebinthinæ pars quarta adijcienda est,eoque utendum,aut si pus ex his profluit,ante omnia elui mulso calido debet. tum imponi piperis. P. ✱ I. myrrhæ. P. ✱ II. croci,mysi cocti singulorum. P. ✱ II. quæ ex uino austero coquuntur, donec mellis crassitudinem habeant. Eadem autem compositio tonsillis, uuæ madentiori,nariumque ulceribus accommodata est. Aliud ad eam,piperis. P. ✱ I. myrrhæ. P. ✱ I. croci. P. ✱ II. mysi cocti. P. ✱ I. æris combusti. P. ✱ II. quæ primũ ex uino austero conteruntur,deinde ubi inaruerunt: iterum teruntur ex passi tribus cyathis,& incoquuntur, donec uisci crassitudinem habeant. Aerugo quoque cum cocto melle,& ea quæ ad oris ulcera supra comprehensa sunt, curant: aut Erasistrati compositio,aut Cratonis recte super purulenta naturalia imponitur. folia quoque oleæ ex nouem cyathis uini coquuntur. his adijcitur aluminis scissilis. P. ✱ IIII. lycij. P. ✱ VIII. mellis sesquicyathus, ac si plus puris est, id medicamentum ex melle, si minus,ex uino diluitur. Illud perpetuum est, post curationem,dum inflammatio manet,quale supra positum est, cataplasma supra dare, & quotidie ulcera eadẽ ratione curare, quod si pus & multum & cum malo odore cœpit profluere,elui cremore lenticulæ debet sic,ut ei mellis paulum adijciatur,aut oleæ,aut lentisci folia, uel marrubium decoquendum est. eoque humore eodem modo cum melle utendum,imponendaque eadem,aut etiam omphacium cum melle, aut id quod ex ærugine & melle ad aures fit,aut compositio Andronis,aut ἀνθηρὰ sic, ut ei paulum mellis adijciatur. quidam ulcera omnia, de quibus adhuc dictum est, lycio ex uino curant. Si uero ulcus latius atque altius serpit,eodem modo elui debet, imponi uero,aut ærugo,aut omphaciũ cum melle,aut Andronis cõpositio,aut marrubij,myrrhæ,aut croci aluminis scissilis cocti, rosæ foliorũ aridorũ,gallæ singulorum. P. ✱ I. minij sinopici. P. ✱ II. quæ per se singula primũ teruntur,deinde iũcta iterum melle adiecto,donec liquidi cerati crassitudinem habeant: tum in æneo uase leniter coquuntur,ne superfluant, cũ iam guttæ

indurescunt,uas ab igne remouetur, idque medicamentum, pro ut opus est,aut ex melle, aut ex uino liquatur. Idem autem per se etiam ad fistulas utile est. Solet etiam interdum ad neruos ulcus descendere: profluitque pituita multa, sanies tenuis malique odoris,non cocta,aut aquæ similis,in qua caro recẽs lota est. doloresque is locus,& punctiones habet: id genus quamuis inter purulenta est, tamen lenibus medicamentis,curandum est: quale est emplastrum tetrapharmacum ex rosa liquatum sic, ut thuris quoque paulum ei misceatur: aut id quod ex butyro,rosa,resina,melle fit. supra uero à me positum est. prę cipueque id ulcus multa calida aqua fouendum est, uelandumque,neque frigori committendum. Interdum autem per ipsa ulcera coles sub cute exesus sic, ut glans excidat. sub quo casu cutis ipsa circumcidenda est. perpetuumque est, quoties glans, aut ex cole aliquid, uel excidit, uel abscinditur: hanc non esse seruandam,ne considat,ulcerique agglutinetur, ac neque reduci possit postea, & fortasse fistulam quoque urinæ cludat. Tubercula etiam,quæ φύματα Græci uocant circa glandem oriuntur, quæ uel medicamentis,uel ferro aduruntur,& cũ crustæ exciderunt,squama æris inspergitur,ne quid ibi rursus increscat.

De cancri, qui in cole nascitur,curatione.

HAEC citra cancrum sunt, qui cum in reliquis partibus, tum in his quoque uel præcipue ulcera infestat. incipit à nigritie, quæ si cutem occupauit: protinus specillum subijciendum, eaque incidenda est: deinde oræ uulsella prehendendæ: tum quidquid corruptum est: excidendũ sic, ut ex integro quoque paulum demat,idque adurendum. quoties quid ustum est, id quoque sequitur, ut imponenda lenticula sit: deinde ubi crustæ exciderũt,ulcera sic,ut alia curentur. at si cancer ipsum colem occupauit: inspergenda aliqua sunt ex adurentibus,maximeque id quod ex calce, chalcitide, auripigmento componitur. si medicamenta uincuntur, hic quoque scalpello quidquid corruptum est sic, ut aliquid etiam integri trahat,præcidi debet.illud quoque æque perpetuũ est,exciso cancro uulnus esse adurendũ,sed siue ex medicamentis,siue ex ferro crustæ occaluerũt,magnum periculũ est, ne his decidentibus ex cole profusio sanguinis insequatur: ergo longa quiete & immobili pene corpore opus est,donec ex ipso crustæ purę leniter resoluantur. at si uel uolens aliquis,uel imprudens,dum ingreditur immature,crustas diduxit, & fluit sanguis,frigida aqua adhibenda est. si hæc parum ualet,decurrendum est ad medicamenta, quæ sanguinem supprimunt. si ne hæc quidem succurũt,aduri diligenter & timide debet,neque ullo postea motu dandus idem periculo locus est.

De phagedænæ in cole nascentis curatione.

Nonnunquam etiam id genus ibi cancri,quod φαγέδαινα à Græcis nominantur, oriri solet,in quo minime differendum: sed protinus ijsdem medicamentis occurrendum est, & si parum ualent: ferro adurendum. quædam etiam nigrities est, quæ non sentitur & serpit, ac,si sustinuimus usque ad uesicam tendit: neque succurri postea potest. si id in summa glande circa fistulam urinæ est,prius in ea tenue specillum demittendum est,ne claudatur: deinde id ferro adurendum: si uero alte penetrauit, quidquid occupatum est,præcidendum est. cæterum eadem,quæ in alijs cancris,facienda sunt.

De carbunculo,qui in cole nascitur.

Occalescit etiam in cole interdum aliquid: idque omne pene sensu caret: quod ipsum quoque excidi debet. Carbunculus autẽ ibi natus, ut primum apparet,oriculario clystere eluendus est: deinde ipse quoque medicamentis urendus,maximeque chalcitide cum melle,aut ærugine cum cocto melle, aut ouillo stercore & contrito cum eodem melle: ubi is excidit, liquidis medicamentis utendum est, quæ ad ora ulceribus componuntur.

De testiculorum morbis,& eorum curatione.

IN testiculis uero si qua inflammatio sine ictu orta est: sanguis ex talo mittendus est: à cibo abstinendum: imponendum ex faba farina ex mulso cocta cum cumino contrito ex melle cocto,aut contritũ cuminum cum cerato ex rosa facto: aut lini semen frictum,contritum, & in mulso coctum, aut tritici farina ex mulso cocta cum cupresso,aut lilij radix contrita,aut si ijdem indurruerunt,imponi debet lini uel fœni græci semen ex mulso coctum,aut ex cyprino ceratum, aut similia ex uino contrita, cui paulum croci sit adiectum. si uetustior iam durities est, maxime proficit cucumeris agrestis radix ex mulso cocta, dein contrita. si ex ictu tument,sanguinem mitti necessarium est,magisque,si etiam liuent. Imponendum uero utrunlibet ex his,quæ cum cumino componuntur,supraque proposita sunt: aut ea compositio, quæ habet nitri cocti. P. ⚹ I. resinæ pineæ, gummi, singulorum. P. ⚹ II. uuæ taminiæ sine seminibus. P. ⚹ IIII. mellis quantum satis sit ad ea cogenda. quòd si ex ictu testiculis aliquid desit, fere pus quoque increscit,neque aliter succurri potest,quàm si inciso scroto & pus emissum,& ipse testiculus excisus est.

De rhagadijs,& Condylomate, & hæmorrhoidibus, alijsq; ani morbis. & curationibus eorum,& primo de rhagadijs.

ANVS quoque multa,tædijsque plena mala recipit, nec in se multum abhorrentes curationes habet,at primum in eo sæpe & quidem pluribus locis cutis exciditur. ῥαγάδια Græci uocant,id si recens est, quiescere homo debet & in aqua calida desidere. Columbina quoque oua coquenda sunt, & ubi induruerunt

ruerunt, purganda : deinde alterum iacere in aqua bene calida debet, altero calido foueri locus sic, ut inu cem utroque aliquis utatur. Tum tetrapharmacum, aut ῥυπῶδες rosa diluendum est, aut hyssopum recens miscendum cum cerato liquido ex rosa facto : aut eidem cerato liquido plumbum elotum adijciendum : aut resinæ terebinthinæ myrrha, aut spumæ argenti uetus oleum, & quolibet ex his id perungendum. si quidquid læsum est, extra est, neque intus reconditum, eodem medicamento tinctum linamentum super dandum est, & quidquid ante adhibuimus cerato contegendum. In hoc autem casu neque acribus cibis utendum, neque asperis, nec aluum comprimentibus, ne aridum quidem quidquam satis utile est, nisi admodum paulum, liquida, lenia, pinguia, glutinosa meliora sunt, uino leui uti nihil prohibet.

De condylomate.

Condyloma autem est tuberculum, quod ex quadam inflammatione nasci solet, id ubi ortum est, quod ad quietem, cibos, potionesque pertinet, eadem seruari debent, quæ proxime scripta sunt ijsdem etiã ouis recte tuberculũ id fouetur. sed desidere ante homo in aqua debet, in qua uerbenæ decoctæ sunt : ex reprimentibus, tum recte imponitur, & lenticula cum exigua mellis parte, & sertula campana ex uino cocta, & rubi folia contrita cum cerato ex rosa facto, & cum eodem cerato contritum, uel cotoneum malum, uel malicorij ex uino cocti pars interior, & chalcitis cocta, atque contrita, deinde hyssopo, ac rosa excepta: & ex ea compositione, q̃ habet, thuris. P. ⚹ I. aluminis scissilis. P. ⚹ II. cerussæ. P. ⚹ III. spumę argenti. P. ⚹ V. quibus dum teruntur : inuicem rosa & uinum instillatur. uinculum autem ei loco linteolum, aut panniculus quadratus est : qui ad duo capita duas ansas, ab altera uero parte totidem fascias habet, cumque subiectus est ansis ad uentrem datis à posteriore parte in eas adductæ fasciæ conijciantur, atque ubi artatæ sunt : dexteriori sinistra, sinisteriori dextra procedit, circundatæque circa aluum inter se nouissime nodo deligantur. sed si uetus condyloma iam induruit, neque sub his curationibus desidit, aduri medicamento potest, quod ex his constat : æruginis. P. ⚹ II. myrrhæ. P. ⚹ IIII. gummi. P. ⚹ VIII. thuris. P. ⚹ XII. stibis : papaueris lacrymę, acaciæ, singulorũ. P. ⚹ XVI. quo medicamento quidam etiam ulcera, de quibus proxime dixi : renouant. si hoc parum in condylomate proficit : adhiberi possunt etiã uehementius adurentia. ubi consumptus est tumor : ad medicamenta lenia transeundũ est.

De hæmorrhoidibus.

Tertium autem uitium est, ora uenarum tanquam ex capitulis quibusdam surgentia: quæ sæpe sanguinem fundunt, αἱμοῤῥοΐδας Græci uocant. Idque etiam in ore uuluæ fœminarum incidere consueuit. atque in quibusdam parum tuto supprimitur, qui sanguinis profluuio imbecilliores nõ fiunt. habet enim purgationem hanc non morbum : ideoque curati quidam cum sanguinis exitum non haberent : inclinata in præcordia ac uiscera materia subitis, & grauissimis morbis correpti sunt. si cui uero id nocet, is desidere in aqua ex uerbenis debet : imponere maxime malicorium cum aridis rosæ folijs contritum : aut ex his aliqua, quę sanguinem supprimunt. Solet autem oriri inflammatio, maxime ubi dura aluus eum locũ læsit. tum in aqua dulci desidendum est, & id fouendum ouis : imponendi uitelli cum rosę folijs ex passo subacto : idque si intus est, digito illinendum, si extra super illitum panniculum imponendum est. ea quoque medicamenta, quę recentibus scissuris posita sunt, hic idonea sunt. Cibis uero in hoc casu hisdẽ, quibus in prioribus utendum est : si ista parum iuuant, solent imposita medicamenta adurentia, ea capitula absumere. ac si iam uetustiora sunt, sub auctore Dionysio inspargenda sandaraca est, deinde imponendũ, quod ex his constat: squamę ęris, auripigmenti : singulorũ. P. ⚹ V. saxi calcis. P. ⚹ VIII. postero die acu compungendum. adustis capitulis fit cicatrix : quę sanguinem fundi prohibet. sed quoties is suppressus est, ne quid periculi afferat, multa exercitatione digerenda materia est. pretereaque & uiris & fœminis, quibus menstrua non proueniunt, interdum ex brachio sanguis mittendus est.

Si anus, uel os uuluæ procedit, qua curatione utendnm sit.

AT si anus ipse uel os uuluę procedit, (nam id quoque interdum fit) considerari debet purum ne id sit, quod prouolutũ est, an humore muccoso circundatum. si purum est, in aqua desidere homo debet, aut salsa, aut cum uerbenis uel malicorio incocta, si humidũ, uino austero subluendum est, illinendumque fece uini combusta. ubi utrolibet modo curatum est, intus reponendum est, imponendaque plãtago contrita, uel folia salicis in aceto cocta, tum linteolũ & super lana æque deliganda cruribus inter se deuinctis.

De ulcere fungo similiin ano.

FVNGO quoque simile ulcus in eadem sede nasci solet. id si hyems est, egelida, si aliud tempus, frigida aqua fouendum est. deinde squama ęris inspergenda, supraque ceratum ex myrteo factum. cui paulum squamę, fuliginis, calcis, sit adiectum: si hac ratione non tollitur, uel medicamentis uehementioribus, uel ferro adurendum est.

De digitorum ulceribus. Cap. XIX.

Digitorum autem uetera ulcera commodissime curantur, aut lycio, aut myrrha cocta, cum utrilibet uinum adiectum est. in hisdem recedere ab unge caruncula cũ magno dolore consueuit. πτερύγιον Grę

ci appellant. oportet alumen melinum rotundum in aqua liquare, donec mellis craſſitudinem habeat: tum quantum eius aridi fuit, tantundem mellis infundere,& radiculam miſcere, donec ſimilis croco colore fiat, eoque illinere. quidam ad eundem uſum decoquere ſimul maluam ſolent, cum paria pondera aluminis aridi & mellis miſcuerint. ſi hac ratione ea non exciderunt: excidenda ſunt: deinde digiti fouendi aqua ex uerbenis, imponendumque ſuper medicamentum ita factum. chalcitis, malicorum, ſquama æris excipiuntur fico pigui leniter cocto ex melle. aut chartæ combuſtæ, auripigmenti, ſulphuris ignẽ non experti par modus cerato miſcetur ex myrteo facto. aut æruginis roſæ. P. ⚹ I. ſquamæ. P. ⚹ II. mellis cyatho cogũtur. aut pares portiones miſcentur. ſaxi calcis, chalcitidis, auripigmenti. quidquid horum impoſitum eſt, tegendum linteolo aqua madefacto eſt: tertio die digitus reſoluendus eſt. ſiquid aridi eſt, iterum excidendum, ſimiliſque adhibenda curatio. etſi non uincitur, purgandus ſcalpello, tenuibuſque ferramentis adurendus eſt: & ſicut reliqua uſta curandus eſt. at ubi ſcabri ungues ſunt, circum aperiri debent: qua corpus contingunt. tunc ſuper eos ex hac compoſitione æque imponi ſandaracæ, ſulphuris, ſingulorum. P. ⚹ II. nitri. auripigmenti, ſingulorum. P. ⚹ IIII. reſinæ liquidæ. P. ⚹ VIII. tertioque id die reſoluendum eſt. ſub quo medicamento uitioſi ungues cadunt,& in eorum locum meliores renaſcuntur.

LIBER SEPTIMVS.

De chirurgica, & qui in ea claruerint, & qualis eſſe chirurgicus debeat, & quid in hoc libro deſcribatur.

TERTIAM eſſe medicinæ partem: quæ manu curet & uulgo notum,& à me propoſitum eſt. ea non quidem medicamenta atque uictus rationem omittit, ſed manu tamen plurimum præſtat. eſtque eius effectus inter omnes medicinæ partes euidentiſſimus. ſiquidem in morbis cum multum fortuna cõferat, eademque ſæpe ſalutaria, ſæpe uana ſint, poteſt dubitari ſecunda ualetudo medicinæ, an corporis beneficio contigerit: in his quoque, in quibus medicamentis maxime utimur, quamuis profectus euidentior eſt, tamen ſanitatem & per hæc fruſtra quæri, & ſine his reddi ſæpe manifeſtum eſt. ſicut in oculis quoque deprehendi poteſt: qui â medicis diu uexati ſine his interdum ſaneſcunt. at in ea parte, quæ manu curat, euidens eſt omnem profectum, ut aliquid ab alijs adiuuetur, hinc tamen plurimum trahere. Hęc autem pars, cum ſit uetuſtiſſima, magis tamẽ ab illo parente omnis medicinæ Hippocrate, quàm à prioribus exculta eſt, deinde poſteaquã diducta ab alijs habere profeſſores ſuos cœpit. in ęgypto quoque increuit Philoxeno maxime auctore, qui pluribus uoluminibus hanc partem diligentiſſime comprehendit. Gorgias quoque, & Soſtratus,& Hieron,& Apollonij duo, & Hammonius alexandrinus: multique alij celebres uiri, ſinguli quędam reperierunt. ac Romę quoque non mediocres profeſſores, maximeque nuper Tryphon pater,& Euelpiſtus, & ut ex ſcriptis eius intelligi poteſt, horum eruditiſſimus Meges quibuſdam in melius mutatis aliquantum ei diſciplinę adiecerunt. Eſſe autem chirurgus debet adoleſcens, aut certe adoleſcentię propior, manu ſtrenua, ſtabili, nec unquam intremeſcente, eaque non minus ſiniſtra, quàm dextra promptus, acie oculorũ acri, claraque, animo intrepidus, immiſericors ſic, ut ſanari uelit eũ quem accipit, non ut clamore eius motus, uel magis quàm res deſiderat: properet, uel minus quàm neceſſe eſt, ſecet, ſed perinde faciat omnia, ac ſi nullus ex uagitibus alterius affectus oriatur. Poteſt autem requiri: quid huic parti proprie uendicandũ ſit: quia uulnerũ quoque, ulcerumque multorũ curationes, quas alibi executus ſum, chirurgi ſibi uendicant. ego eũdem quidem hominem poſſe omnia iſta pręſtare cõcipio. atque ubi ſe diuiſerunt, eum laudo, qui quàm plurimum percipit. Ipſe autem huic parti, ea reliqui: in quibus uulnus facit medicus: non accipit,& in quibus uulneribus, ulceribuſue plus perfici manu, quàm medicamento credo. tum quidquid ad oſſa pertinet, quæ deinceps exequi aggrediar, dilatiſque in aliud uolumen oſſibus, in hoc cætera explicabo, præpoſitiſque his, quæ in qualibet parte corporis fiũt, ad ea quæ proprias ſedes habent, tranſibo.

De luxatis. *Cap.* I.

Luxata igitur in quacunque parte corporis ſunt, quàm primum ſic curari debent, ut qua dolor eſt, eà ſcalpello cutis crebro incidatur, detergaturque eodem aduerſo profluens ſanguis. quod ſi paulo tardius ſubuenitur, iamque etiam rubor eſt, qua rubet corpus, ſi tumor quoque acceſſit, quacunque is eſt, id optimum auxilium eſt. tũ ſuper danda reprimentia ſunt, maximeque lana ſuccida ex aceto,& oleo. quòd ſi leuior is caſus eſt. poſſunt etiam ſine ſcalpello impoſita eadem mederi. Et ſi nihil aliud eſt, cinis quoque maxime ex ſarmentis. ſi is non eſt: qualibet alius ex aceto uel etiam ex aqua coactus.

De his, quæ per ſe intumeſcunt, quomodo excidenda, & curanda ſunt. *Cap.* II.

VERVM hoc quidem promptum eſt. in his autem negotium maius eſt, quæ per ſe uitio intus

orto

orto intumescunt, & ad suppurationem spectant. ea omnia genera abscessum esse aliàs proposui, medicamentaque eis idonea executus sum. nunc superest ut dicam in hisdem, quæ manu fieri debeant. ergo priusquam indurescant: cutem incidere,& cucurbitulam accommodare oportet: quæ quidquid illuc malæ,corruptæque materiæ coijt, extrahat, idque iterum,tertioque recte fit, donec omne indicium inflammationis excidat. neque tamen fas non est nihil cucurbitula agere. interdum enim sed raro quidquid abscedit,uelamento suo includitur. id antiqui tunicam nominabant. Meges,quia tunica omnis neruosa est, dicit non nasci sub eo uitio neruum, quo caro consumeretur, sed subiecto iam uetustiore pure callum circundari. quod ad curationis rationem nullo loco pertinet,quia quidquid dixi,si tunica est,idem,si callus est, fieri debet. neque ulla res prohibet,etiam si callus est, tamen quia cingit,tunicam nominari. tum pure quoque maturior hæc interdum esse consueuit. ideoque quod sub ea est, extrahi per cucurbitulam non potest. sed facile id intelligitur, ubi nihil admota illa mutauit. ergo siue id incidit, siue iam durities est, in hac auxilij. nihil est. & ut aliàs scripsi uel auertenda concurrens eò materia,uel digerenda, uel ad maturitutem perducenda est. si priora contigerunt,nihil præter ea necessarium est si pus maturuit,in alis quidem, & in inguinibus raro secandum est. item ubicunque mediocris abscessus est. item quoties in summa cute,uel etiam carne uitium est, nisi festinare curantis imbecillitas cogit. satisque est cataplasmata efficere, ut per se pus aperiatur: nam ferè sine cicatrice potest esse is locus, qui expertus ferrum non est,si autem altius malum est,considerari debet, neruosus ne is locus sit, an non sit. nam si sine neruis est, candenti ferramento aperiri debet. cuius hæc gratia est, quod exigua plaga diutius ad pus euocandũ patet, paruaque postea cicatrix fit. at si nerui iuxta sunt, ignis alienum est,ne uel distendantur hi,uel membrum debilitent. necessaria uero opera scalpelli est. sed cætera etiam subcruda aperiri possunt. inter neruos uero ultima expectanda maturitas est, quæ cutem extenuet, eique pus iungat, quo propius reperiatur. itemque alia rectam plagam desiderant in carne, quia ferè uehementer cutem extenuat. tota ea super pus excidenda est. Semper autẽ,ubi scalpellus admouetur,id agendũ est,ut quàm minimæ,& quàm paucissimæ plagæ sint. cum eo tamen,ut necessitati succurramus,& in modo & in numero. nam maiores sinus latius,interdum etiam duabus aut pluribus lineis incidendi sunt. dandaque opera,ut imus sinus exitum habeat,ne quis humor intus subsidat,qui proxima & adhuc sana rodendo sinuet. est etiam in rerum natura,ut cutis latius excidenda sit: nam ubi post longos morbos totus corporis habitus uitiatus est, lateque se sinus diffudit,& in eo pars cutis pallet, scire licet eam iam emortuam esse, & inutilem futuram. ideoque excidere commodius est. maxime si circa articulos maiores id euenit,cubantemque ægrũ fluens aluus exhaurit, neque per alimenta quidquam corpori accedit. sed excidi ita debet, ut plaga ad similitudinem myrtei folij fiat,quo facilius sanescat. idque perpetuũ est. ubicũque medicus ex quacunque causa cutem excidit,pure effuso in alis,uel inguinibus, linamento opus non est. spongia ex uino imponẽda est. in cæteris partibus si æque ea linamenta superuacua sunt, purgationis causa paulũ mellis infundendũ,dein glutinantia super danda. si illa necessaria sunt,super ea quoque similiter dari spongia eodem modo ex uino expressa debet quando autem linamentis opus sit,quando non sit,aliàs dictũ est. cætera eadẽ incisa suppuratione facienda sunt. quæ ubi per medicamenta rupta est,facienda esse proposui.

De bonis, malis'ue signis exulceratorum. Cap. III.

Protinus autem quantum curatio efficiat, quantumque aut sperari, aut timeri debeat: ex quibusdam signis intelligi potest: fereque hisdem,quæ in uulneribus exposita sunt: nam bona signa sunt,somnum capere: facile spirare: siti non confici: cibum non fastidire, si febricula fuit, ea uacare: itemque habere pus album,leue,non fœdi odoris. Mala sunt,uigilia,spiritus grauitas: sitis: cibi fastidium: febris: pus nigrum, aut feculentum & fœdi odoris. Item procedente curatione eruptio sanguinis, aut si antequam sinus carne impleatur, oræ carnosæ fiunt. illa quoque ipsa carne hebete nec firma: deficere tamen animam uel ipsa curatione uel postea, pessimum omnium est. quin etiam morbus ipse siue subito solutus est, dein suppuratio exorta est, siue effuso pure permanet,non iniuste terret. Estque inter causas timoris, si sensus in uulnere rodentium non est. sed ut hæc ipsa fortuna huc illuc'ue discernit,sic medici partiũ est,eniti ad reperiendam sanitatem. ergo quoties ulcus resiluerit, eluere id, si reprimendus humor uidebitur, uino ex aqua pluuiatili mixto, uel aqua in qua lenticula cocta sit,debebit. si purgandum erit, mulso, rursusque imponere eadem. ubi iam repressus uidebitur humor ulcusque purum erit, produci carnem conueniet,& foueri uulnus pari portione uini ac mellis,superque imponi spongia ex uino & rosa tincta. per quæ cum caro producatur, plus tamen, ut aliàs quoque dixi, uictus ratio eò confert. id est solutis iam febribus,& cibi cupiditate reddita,balneũ rarũ. quotidiana,sed lenis gestatio, cibi, potionesque corpori reficiendo. apte'que omnia,quæ per medicamenta suppuratione quoque rupta sequuntur,sed quia magno malo uix sine ferro mederi licet,in hunc locum reseruata sunt.

De fistulis. Cap. IIII.

Aduersus fistulas quoque, si altius penetrant,ut ad ultimas demitti collirium non possit,si tortuosæ sunt, si multiplices, maius in manu,quàm in medicamentis præsidium est, minus'que operæ est, si sub cute transuersæ feruntur, quàm si rectæ intus tendunt. igitur,si sub cute transuersa fistula est,demitti spe

cillum debet, supraque id ea incidi, si flexus reperiuntur, hi quoque simul specillo & ferro persequendi sunt. idemque faciendum, si plures se quasi ramuli ostendunt. ubi ad fines fistulæ uentum est, excidendus ex toto callus est, superque fibulæ dandæ: & medicamentum, quo glutinetur, at si recta subter tēdit, ubi quo maxime ferat, specillo exploratum est, excidi is sinus debet, dein fibula oris cutis inijcienda est, & æque glutinantia medicamenta super danda sunt. aut si corruptius ulcus, quod interdum osse uitiato fit, ubi id quoque curatum est: pus mouentia. solent autem inter costas fistulæ subter exire. quod ubi incidit, eo loco costa ab utraque parte decidenda, & eximenda est, ne quid intus corruptum relinquatur. solent, ubi costas transierunt, septum id, quod transuersum à superioribus uisceribus intestina discernit, uiolare. quod intelligi & ex loco, & ex magnitudine doloris potest, & quia nonnunquam spiritus eo, cum humore quasi bullante prorumpit, maximeque si hunc ore ille continuit, in eo medicamini locus nullus est. in cæteris uero quæ circa costas sanabilia sunt: pinguia medicamenta inimica sunt. cæteris, quæ ad uulnera accommodantur, uti licet. optime tamen sicca linamenta, uel si purgandum aliquid uidetur, in melle tincta imponuntur. uentri nullum os subest, sed ibi perniciosæ admodum fistulæ fiūt, adeo ut Sostratus insanabiles esse crediderit. id non ex toto ita se habere usus ostendit. & quidem quod maxime mirum uideri potest: tutior fistula est contra iecur, & lienem, & uentriculum, quàm contra intestina, non quo perniciosior res ibi fit, sed quo alteri periculo locum faciat. cuius experimento moti quidam auctores parum modū rei cognouerunt. nam uentre sæpe etiam telo perforatur, prolapsaque intestina condūtur, & oras uulneris suturæ comprehendunt. quod quemadmodum fiat mox indicabo. itaque etiam ubi tenuis fistula abdomen perrumpit, excidere eam licet, suturaque oras coniungere. si uero ea fistula intus patuit, excisa necesse est latius foramen relinquat, quod nisi magna ui, utique ab interiore parte sui non potest, qua quasi membrana quædam finit abdomen: quàm περιτόναιον Græci uocant. ergo ubi aliquis ingredi ac moueri cœpit: rūpitur illa sutura atque intestina soluūtur. quo fit ut pereundum homini sit. sed nō omni modo res ea despationē habet, ideoque tenuioribus fistulis adhibēda curatio est.

De ani fistulis.

Propriam etiam num animaduersionem desiderant ea, quæ in ano sunt. in has demisso specillo ad ultimum eius caput incidi cutis debet, dein nouo foramine specillum educi lino sequente, quod in aliam eius partem ob id ipsum perforatum coniectum fit. ibi linum prehendendū uinciendumque cū altero capite est, ut laxe cutem, quæ super fistulam est, teneat. Idque linū esse debet crudū & duplex, triplexue, sic tortum ut unitas facta sit. Interim autem licet negotia agere, ambulare, lauari, cibū capere perinde atque sanissimo. tantummodo id linum bis die saluo nodo ducendū est, sic, ut subeat fistulam pars, quæ superior, fuerit. neque committendum est, ut id linū putrescat. sed tertio quoque die nodus resoluendus est, & ad caput alterum, recens linum alligandum est, eductoque uetere, id in fistula cum simili nodo relinquendū. sic enim id paulatim cutem, quæ supra fistulam est, incidit, simulque & id sanescit, quod à lino relictū est, & id quod ab eo mordetur, inciditur. hæc ratio curationis longa, sed sine dolore est. qui festinat, astringere cutem lino debet, quo celerius secet, noctuque penicillo tenuia quædam intus demittere, ut cutis hoc ipso extenuetur: quod extenditur: sed hæc dolorem mouent. adijcitur celeritati sicut tormento quoque: si & linum, & id quod ex penicillo est, aliquo medicamento illinitur ex ijs, quibus callū exedi posui. poterit tamen fieri, ut ad scalpelli curationem etiam illo loci ueniendum sit, si intus fistula fert, si multiplex est. igitur in hæc genera demisso specillo duabus lineis incidenda cutis est, ut media inter eas habenula tenuis admodum eijciatur, ne protinus ora coeant: sitque locus aliquis linamentis, quę quàm paucissima super inijcienda sunt, omniaque eodem modo facienda, qui in abscessibus positus est. si uero ab uno ore plures sinus erunt: recta fistula scalpello erit incidenda, ab eo cæteræ, quæ iam patebunt, lino excipiendæ. si intus aliqua procedet: quo ferrum tuto peruenire non poterit, collirium demittendum erit. cibus autem in omnibus eiusmodi casibus, siue manu, siue medicamentis agetur: dari debet humidus, potio liberalis, diuque aqua, ubi iam caro increscit. tum demum & balneis raris utendum erit, & cibis corpus implentibus.

De telis è corpore extrahendis. Cap. V.

TELA quoque, quæ illata corporibus intus hæserunt: magno negotio sæpe eijciuntur. suntque quædam difficultates ex generibus eorum, quædam ex his sedibus, in quas illa penetrarunt omne autē telum extrahitur, aut ab ea parte, qua uenit, aut ab ea, in qua tetendit. illic uiam, qua redeat: ipsum sibi fecit. hic à scalpello accipit. nam contra mucronem caro inciditur: sed si non alte telum insedit, & in summa carne est, aut certe magnas uenas, & loca neruosa nō transijt, nihil melius est: quàm qua uenit id euellere. si uero plus est per quod telo reuertendum, quàm quod perrumpendum est. iamque uenas, neruosque id transit, commodius est aperire quod superest, eaque extrahere. nam & propius petitur, & tutius euellitur, & in maiore membro, si medium mucro transijt, facilius sanescit, quod peruium est. quia utrinque medicamento fouetur: sed si retro telum recipiendum est: amplianda scalpello plaga est: quo facilius id sequatur: quoque minor oriatur inflammatio, quæ maior fit: si ab illo ipso telo dum redit, corpus laniatur. Item, si ex alia parte uulnus aperitur, laxius esse debet, quàm ut telo postea transeunte amplietur.

amplietur. Summa autem utraque parte ita habenda cura est, ne neruus, ne uena maior, ne arteria incidatur. quorum ubi aliquid detectum est, excipiendũ hamo retuso est, abducendum'que scalpello. Vbi autem satis incisum est, telum eximẽdum est: tum quoque eodem modo, & eadem cura habita, ne sub eo, quod eximetur, aliquid eorum lædatur, quæ tuenda esse proposui. Hęc cõmunia sunt: propria quædam in singulis telorum generibus subijcienda sunt: quæ protinus subijciam, nihil tam facile in corpore quàm sagitta conditur, eadem'que altissime insedit. hæc autem eueniunt, & quia magna ui fertur illa, & quia ipsa in angusto est. sępius itaque ab altera parte, q̃ ex qua uenit, recipienda est: præcipue'que, quia fere spiculis cingitur, quę magis laniant, si retro, quàm si contra trahuntur: sed inde aperta uia caro diduci debet ferramento ad similitudinem facto græce litteræ ψ. Deinde ubi apparuit: si mucro, si harundo inhæret propellenda est, donec ab altera parte apprehendi & extrahi possit: si iam illa decidit, solum'que intus ferrum est, mucro uel digitis apprehendi, uel forfice, atque ita educi debet: neque alia ratio extrahendi est, ubi ab ea parte qua uenit, euelli magis placuit: nam ampliato uulnere aut harundo, si inest, euellenda est, aut si ea non est, ferrum ipsum: quod si spicula apparuerũt, ea'que breuia & tenuia sunt: forfice ibi comminui debent, uacuum'que ab his telum educi, si ea maiora, ualentiora'que sunt, fissis scriptorijs calamis contegenda: ac ne quid lacerent sic euellenda sunt. & in sagittis quidem hęc obseruatio est. Latum uero telum si conditum est, ab altera parte educi non expedit, ne ingenti uulneri, ipsi quoque ingens uulnus adijciamus. euellendum est ergo genere quodã ferramenti, quod diocleum Græci graphiscum uocant: quoniam auctorem Dioclen habet: quem inter priscos, maximos'que medicos fuisse iam posui. Lamina uel ferrea, uel ænea etiam ab altero capite duos utrinque deorsum conuersos uncos habet: ab altero duplicata lateribus, leuiter'que extrema in eam partem inclinata, quæ sinuata est: insuper ibi etiam parte inclinata, quæ perforata est: hæc iuxta telum transuersa demittitur. deinde ubi ad imum mucronem uentum est: paulum torquetur, ut telum foramine suo excipiat. cum in cauo mucro est, illico duo digiti subiecti partis alterius uncis simul & ferramentum id extrahunt, & telum. Tertiũ genus telorum est, quod interdum euelli debet, plumbea glans, aut lapis, aut simile aliquid, quod perrupta cute integrum intus insedit. in omnibus his latius uulnus aperiendum, id'que quod inest, eà qua uenit, forfice extrahendum est. Accedit uero aliquid difficultatis sub omni ictu, si telum uel ossi inhęsit, uel in articulo se inter duo ossa demersit: in osse usque eo mouendum est, donec is locus laxetur, qui mucronem momordit: & tum uel manu, uel forfice telum extrahendum est: quæ ratio in dentibus quoque eijciendis est. & uix unquam ita telum non sequitur. sed si morabitur, excuti quoque ictum aliquo ferramento poterit. Vltimum est, ubi non euellitur, terebra iuxta forare, ab eo quoque foramine ad speciem litterę ψ contra telum os excidere sic, ut lineæ quæ diducuntur, ad telum spectent. eo facto id necesse est labet, & facile auferatur. Inter duo uero ossa, si per ipsum articulum perruperit, circa uulnus duo membra fascijs habenis'ue deliganda, & per has in diuersas partes diducenda sunt, ut neruos distendant. quibus extentis laxius inter ossa spatium est, ut sine difficultate telum recipiatur. illud uidendum est, sicut in alijs locis posui, ne quis neruus, aut uena, aut arteria à telo lædatur: dum id extrahitur: eadem scilicet ratione, quæ supra posita est. at si uenenato quoque telo quis ictus est; hisdem omnibus si fieri potest etiam festinantius actis adijcienda curatio est, quæ uel epoto ueneno, uel à serpente ictis adhibetur, Vulneris autem ipsius extracto telo medicina non alia est, quàm quæ esset si corpore icto nihil inhæsisset. de qua satis alio loco dictum est.

De ganglijs, & meliceride, & atheromate, & steatomate capitis tuberculis. Caput VI.

HAEC uenire in qualibet parte corporis possunt. reliqua certas sedes habent: de quibus dicam orsus à capite. in hoc multa, uariaque tubercula oriuntur ganglia, meliceridas, & atheromata nominant: alijsque etiam num uocabulis quædam alij discernunt, quibus ego steatomata quoque adijciã. quæ quamuis & in ceruice, & in alis, & in lateribus oriri solent: per se tamen non posui, cum omnia ista mediocres differentias habeant: ac nec periculo terreant, neque diuerso genere curentur. Omnia autem ista & ex paruulo incipiunt, & diu, paulatimque increscunt: & tunica sua includuntur: quædam ex his dura, ac renitentia: quædam mollia, cedentiaque sunt, quædam spatio nudantur: quædam tecta capillo suo permanent: fereque sine dolore sunt. quid intus habeant, ut coniectura præsagiri potest, sic ex toto cognosci, nisi cum eiecta sunt, non potest. maxime tamen in his quæ renituntur, aut lapillis quædam similia, aut concreti, confertique pili reperiuntur. In his uero quæ cedunt, aut melli simile aliquid, aut tenui pulticulæ, aut quasi rasæ cartilagini, aut carni hebeti, & cruentæ: quibus aliqui colores esse consuerunt fereque ganglia renituntur. atheromati sub est quasi tenuis pulticula. meliceridi liquidior humor: ideoque p̃ssum circunfluit. steatomati pingue quiddã, idque latissime patere cõsueuit, resoluitque totam cutem superpositam sic, ut ea labet, cum in cæteris sit astrictior. omnia derasa ante si capillis cõteguntur, per mediũ oportet incidere: sed steatomatis tunica quoque secanda est, ut effundatur quidq̃d intus coit: quia nõ facile à cute subiecta carne ea separetur: in cæteris ipsa tunica inuiolata seruanda est. Protinus autem alba, & intenta se ostendit. tum scalpelli manubriolo diducenda à cute, & carne est, eijciẽdaque cum eo quod intus tenet. siquando tamen ab inferiore parte tunicæ musculus inhæsit, ne is lædatur, superior pars illius decidenda, alia ibidem relinquenda est. ubi tota exempta est, committẽdæ oræ, fibulaque his inijcienda, & super medicamentum glutinans dandum est. ubi uel tota tunica, uel aliquid

ex ea relictum eſt : pus mouentia adhibenda ſunt .

De oculorum uitijs,quæ ſcalpello, & manu curantur. Cap. VII.

SED ut hęc neque genere uitij,neque ratione curationis inter ſe multũ diſtant, ſic in oculis quæ manum poſtulant,& ipſa diuerſa ſunt,& aliter,aliterque curantur. igitur in ſuperioribus palpebris ueſicæ naſci ſolent pingues,grauesque,quæ uix attollere oculos ſinunt: leuesque pituitę curſus,ſed aſſiduos in oculis mouent. Fere uero in pueris naſcuntur. Oportet compreſſo digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, ſcalpello tranſuerſam lineam incidere,ſuſpenſa leuiter manu,ne ueſica ipſa uulneretur:& ut locus ei patefactus eſt, ipſa prorumpat: tum digitis eam apprehendere oportet, & euellere: facile autem ſequitur. dein ſuper ungi collirio debet ex his aliquo, quo lippientes oculi ſuper inunguntur. pauciſſimisque diebus cicatricula inducitur. moleſtius eſt ubi inciſa ueſica eſt. Effundit enim humorẽ: neque poſtea,quia tenuis admodum eſt,poteſt colligi: ſi forte id incidit, eorum aliquid imponendum eſt, quæ puri mouendo ſunt.

De crithe tuberculo palpebrarum.

IN eadem palpebra ſuper pilorum locum tuberculum paruulum naſcitur,quod à ſimilitudine ordei à Græcis κριθὴ nominatur tunica quiddam quod difficulter matureſcit comprehenſum eſt. id uel calido pane, uel cera ſubinde calefacta foueri oportet ſic ne nimis is calor ſit: ſed facile ea parte ſuſtineatur. hac enim ratione ſæpe diſcutitur: interdum concoquitur: ſi pus ſe oſtendit, ſcalpello diuidi debet, & quidquid intus humoris eſt, exprimi. Eodem deinde uapore poſtea quoque foueri,& ſuperinungi, donec ad ſanitatem perueniat.

De chalazia palpebrarum.

ALIA quoque quædam in palpebris huic non diſſimilia naſcuntur: ſed neque utique figuræ eiuſdem, & mobilia ſimul, atque digito huc uel illuc impelluntur: ideoque ea χαλάζια uocant. hęc incidi debent: ſi ſub cute ſunt ab exteriore parte: ſi ſub cartilagine,ab interiore. dein ſcalpelli manubriolo diducenda ab integris partibus ſunt: ac ſi intus plaga eſt: inungendum primo lenibus: deinde acrioribus. ſi extra, ſuper dandum emplaſtrum, quo id glutinetur.

De ungue oculorum, quod πτερύγιον à Græcis uocatur.

Vnguis uero, quod πτερύγιον Gręci uocant: eſt membranula neruoſa oriens ab angulo, quæ nonnunquam ad pupillam quoque peruenit, eique officit. ſępius à narium, interdum etiam à temporum parte naſcitur. hunc recentem non difficile eſt diſcutere medicamentis, quibus cicatrices in oculis extenuantur: ſi inueterauit, iamque ei craſſitudo quoque acceſſit: excidi debet. Poſt abſtinentiam uero unius diei, uel aduerſus in ſedili contra medicum is homo collocandus eſt, uel ſic aduerſus,ut in gremiũ eius caput reſupinus effundat. quidam ſi in ſiniſtro oculo uitium eſt,aduerſum. ſi in dextro: reſupinũ collocari uolunt. alteram autem palpebram à miniſtro diduci oportet, alteram à medico: ſed ab hoc:ſi ille aduerſus eſt. inferiorem,ſi ſupinus: ſuperiorem. tum idem medicus hamulum acutum paulum mucrone intus recuruato ſubijcere extremo ungui debet, eumque infigere, atque eam quoque palpebrã tradere alteri, ipſe hamulo apprehenſo leuare unguem, eumque acu traijcere linum trahente: deinde acum ponere: lini duo capita apprehẽdere,& per ea erecto ungue,ſi qua parte oculo inhęret,manubriolo ſcalpelli diducere,donec ad angulum ueniat: deinde inuicem modo remittere, modo attrahere, ut ſic & initium eius,& finis anguli reperiatur. duplex enim periculum eſt: ne uel ex ungue aliquid relinquatur, quod exulceratum uix ullam recipiat curationem,uel ex angulo quoque caruncula abſcidatur, quæ ſi uehementius unguis ducitur, ſequitur, Ideoque decipit: ac ſi abſciſſa eſt,pateſcit foramen: per quod poſtea ſemper humor deſcendit ῥυάδα Græci uocant. Verus ergo anguli finis utique noſcendus eſt,qui ubi ſatis conſtitit,non nimium adducto ungue ſcalpellus adhibendus eſt: deinde excidenda ea membranula,ne quid ex angulo lædatur. Eo deinde ex melle linamentum ſuper dandum eſt: ſupraque linteolum,& aut ſpongia,aut lana ſuccida,proximisque diebus diducendus quotidie oculus eſt,ne cicatrice inter ſe palpebræ glutinentur. ſiquidem id quoque tertium periculum accedit: eodemque modo linamẽtum imponendum,ac nouiſſime inungendum collirio,quo ulcera ad cicatricem perducuntur. ſed ea curatio uerna eſſe debet,aut certe ante hyemem: de qua re ad plura loca pertinente ſemel dixiſſe ſatis erit. nam duo genera curationum ſunt. alia in quibus eligere tempus non licet,ſed utendum eſt eo,quod incidit,ſicut in uulneribus,& in fiſtulis alia,in quibus nullus dies urget,& expectare tutiſſimum & facile eſt, ſicut euenit in ijs, quæ & tarde increſcunt, & dolore non cruciant: in his uer expectandum eſt. aut ſi quid magis preſſit, melior tamen autumnus uel æſtas, quàm hyems eſt. atque is ipſe medius, iam fractis æſtatibus, nondum ortis frigoribus. quo magis autem neceſſaria pars erit quæ tractabitur, hoc quoque maiori periculo ſubiecta eſt. & ſæpe quo maior plaga facienda, eo magis hæc temporis ratio ſeruabitur.

De enchanti tuberculo.

EX curatione uero unguis ut dixi,uitia naſcũtur: quæ ipſa alijs quoque de cauſis oriri ſolẽt.interdum

dum enim fit in angulo, parum ungue exciso, uel aliter tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur, ἔγχαντις græce nominatur. excidi hamulo, & circuncidi debet, hic quoque diligenter temperata manu, nequid ex ipso abscidat. tum exiguum linamentum respergendum est uel cadmia, uel atramento sutorio: inque eum angulum diductis palpebris inserendum: supraque eodem modo deligandum. proximisque diebus similiter nutriendum tantum, ut primis aqua egelida, uel etiam frigida foueatur.

De ancyloblepharo oculorum uitio.

Interdum inter se palpebræ coalescunt: aperirique non potest oculus. cui malo solet etiam illud accedere, ut palpebræ cum albo oculi cohęrescant: scilicet cum in utroque fuit ulcus negligenter curatum. sanescendo enim quod diduci potuit, & debuit, glutinabit: ἀγκυλοβλέφαρον sub utroque uitio Græci uocant. Palpebræ tantum inter se cohęrentes non difficulter diducuntur, sed interdum frustra: nã rursus glutinantur. Experiri tamen oportet: quia bene res sæpius cedit. igitur aduersum specillum inserendum, diducendęque eò palpebrę sunt, deinde exigua penicilla interponenda, donec exulceratio eius loci finiatur. at ubi albo ipsius oculi palpebra inhęsit: Heraclides tarentinus auctor est, aduerso scalpello subsecare magna cum moderatione, ut neque ex oculo, neque ex palpebra quidquam abscidatur. ac si necesse est, ex palpebra potius. post hæc inungatur oculus medicamẽtis, quibus aspritudo curatur: quotidieque palpebra uertatur, non solum ut ulceri medicamentum inducatur, sed etiam ne rursus inhæreat, ipsique etiam pręcipiatur, ut sępe eam duobus digitis attollat. ego sic restitutum esse neminem memini. Meges se quoque multa tentasse, neque unquam profuisse, quia semper iterum oculo palpebra inhęserit, memorię prodit.

De ægylopa fistula oculorum.

ETIAM num in angulo, qui naribus propior est, ex aliquo uitio quasi parua fistula aperitur, per quam pituita assidue destillat. αἰγίλωπα Gręci uocant: idque assidue male habet oculum: nonnũquã etiam exeso osse usque ad nares penetrat, idque interdum naturam carcinomatis habet. ubi intentæ uenæ & recuruatæ sunt: color pallet: cutis dura est, & leui tactu irritatur: inflammationemque in eas partes, quę coniunctæ sunt euocat. ex his eos, qui quasi carcinoma habẽt, curare periculosum est. nam mortem quoque ea res maturat. eos uero quibus ad nares tendit, superuacuum. neque enim sanescunt. at quibus id in angulo est: potest adhiberi curatio, cum eo ne ignotum sit, esse difficilem: quantoque angulo propius id foramen est, tanto difficilior est. quoniam peranguistum est in quo uersari manus possit. recenti tamen re mederi facilius est. sed hamulo summum eius foraminis excipiendum: deinde totum id cauum, sicut in fistulis dixi, usque ad os excidendum, oculoque & cæteris iunctis partibus bene obtectis, os ferramento adurendum est uehementius. quòd si iam carie uexatum est, quo crassior his squama accedat, quidam adurentia imponunt, ut atramentum sutorium, uel chalcitidem, uel ęruginem rasam: quod & tardius & non idem facit. osse adusto, curatio sequitur eadem, quę in cæteris ustis.

De pilis palpebrarum oculum irritantibus.

PILI uero, qui in palpebris sunt duabus de causis oculum irritare consuerunt. nam modo palpebrę superioris summa cutis relaxatur & procidit. quo fit, ut eius pili ad ipsum oculum conuertantur: quia non simul cartilago quoque se remisit modo sub ordine naturali pilorum alius ordo subcrescit, qui protinus intus ad oculum tendit. curationes, hę sunt. si pili nati sunt qui non debuerunt: tenuis acus ferrea ad similitudinem hastę lata in ignem conijcienda est. deinde candens sublata palpebra sic, ut eius perniciosi pili in conspectum curantis ueniant, sub ipsis pilorum radicibus ab angulo immittenda est, ut ea tertiam partem palpebræ transueat. deinde iterum, tertioque usque ad alterum angulum: quo fit ut omnes pilorum radices adustæ emoriantur. tum superimponendum medicamentum est, quod inflammationem prohibeat. atque ubi crustę exciderunt, ad cicatricem perducendum. facillime autem id genus sanescit: quidã aiunt acu transui iuxta pilos in exteriorem partem palpebrę oportere, eamque trãsmitti duplicem capillum muliebrem ducentem, atque ubi acus transijt, in ipsius capilli sinum, qua duplicatur, pilum esse conijciendum, & per eum in superiorem palpebræ partem attrahendum, ibique corpori agglutinandum, & imponendum medicamentum, quo foramen quoque glutinetur. sic enim fore ut his pilus in exteriorem partem postea spectet. id primum fieri non potest nisi in pilo longiore, cum ferè breues eo loco nascantur. deinde si plures pili sunt, necesse est longum tormentum: cum toties acus transuet, magnam inflammationem moueat. Nouissime cum humor aliquis ibi subsit, oculo & ante per pilos, & tum per palpebrę foramina affecto, uix fieri potest ut gluten, quo uinctus est pilus, non resoluatur. eoque fit ut is, eò unde abductus est: redeat: ea uero curatio, quæ palpebræ laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubij. siquidem oportet contecto oculo mediam palpebræ cutem, siue ea superior, siue inferior est: apprehendere digitis, ac leuare. tum considerare quantulo detracto futurum sit, ut naturaliter se habeat. si quidem hic quoque duo pericula circunstant. si nimium fuerit excisum, ne contegi oculus non possit. si parum, ne nihil actum sit, & frustra sectus aliquis sit. qua deinde incidendum uidebitur, per duas lineas atramento notandum est sic, ut de inferiore, quæ pilos continet & propriore ei linea aliquid relinquatur, quod apprehendere acus postea possit. his constitutis scalpellus adhibendus est. & si superior palpebra est, ante: si inferior, postea propius

ipſis pilis incidendum. initiumque faciendum in ſiniſtro oculo,ab eo angulo,qui tempori in dextro, ab eo, qui naribus propior eſt,idque,quod inter duas lineas eſt excidendū. deinde orę uulneris inter ſe ſimplici ſutura committendæ,operiendusque oculus eſt,& ſi parum palpebra deſcendet, laxanda utique. ſi nimium,aut aſtringenda,aut etiam rurſus tenuis habenula ab ulteriore ora excidenda. ubi ſecta eſt, aliæ ſuturę adijciendę,quæ ſupra tres eſſe non debent. Præter hæc in ſuperiore palpebra ſub pilis ipſis incidenda linea eſt,ut ab inferiore parte diducti pili ſurſum ſpectent. idque ſi leuis inclinatio eſt,etiam ſolum ſatis tuetur. inferior palpebra eo non eget. his factis, ſpongia ex aqua frigida expreſſa ſuper deliganda eſt. poſtero die glutinans emplaſtrum inijciendum. quarto ſutura tollenda eſt: & collirio,quod inflammationes reprimit, ſuperinungendum.

De lagophthalmo oculorum.

Nonnunquā autem nimium ſub hac curatione exciſa cute euenit ut oculus nō contegatur. idque interdum etiam alia de cauſa fit: λαγόφθαλμος Gręci appellant. in quo ſi nimium palpebræ deeſt,nulla id reſtituere curatio poteſt. ſi exiguum, mederi licet: paulum infra ſupercilium cutis incidenda eſt, lunata figura cornibus eius deorſum ſpectantibus. altitudo eſſe plagę uſque ad cartilaginem debet,ipſa illa nihil læſa. nam ſi ea inciſa eſt,palpebra concidit: neque attolli poſtea poteſt. cute igitur tantum diducta fit, ut paulum in ima oculi ora deſcendat: hiante ſcilicet ſuper plaga,in quam linamentum conijciendū eſt: quod & coniungi diductam cutem prohibeat: & in medio carunculam citet: quæ ubi eum locum impleuit, poſtea recte oculus operitur.

De ectropio.

VT ſuperioris autem palpebræ uitium eſt, quod parum deſcendit,ideoque oculum non contegit: ſic inferioris,quod parum ſurſum attollitur,ſed pendet,& hiat,neque poteſt cum ſuperiore committi. atque id quoque euenit interdum ex ſimili uitio curationis,interdum etiam ſenectute: ἐκτρόπιον Græci uocant. ſi ex mala curatione eſt,eadem ratio medicinæ eſt,quę ſupra poſita eſt: plagæ tātum cornua ad maxillas non ad oculum conuertenda ſunt. ſi ex ſenectute eſt,tenui ferramento id totū extrinſecus adurendum eſt,deinde melle inungendum. at quarto die uapore aquæ calidæ fouendum, inungendumque medicamentis ad cicatricē perducentibus.

De ſtaphylomate oculi.

HAEC fere circa oculum in angulis,palpebriſque incidere conſuerunt. in ipſo autem oculo nōnunquam ſumma attollitur tunica ſiue ruptis intus membranis aliquibus,ſiue laxatis,& ſimilis figura acino fit. unde id σταφύλωμα Gręci uocant. curatio duplex eſt. altera ad ipſas radices per medium tranſuere, acu duo lina ducente. deinde alterius lini duo capita ex ſuperiore parte, alterius ex interiore aſtringere inter ſe: quæ paulatim ſecando id excidunt. altera in ſumma parte eius ad lenticulę magnitudinem excidere: deinde ſpodium,aut cadmiam infricare. utrolibet autem facto album oui lana excipiendum & imponendum, poſteaque uapore aquæ calidæ fouendus oculus, & lenibus medicamentis unguēdus eſt.

De clauis oculorum.

CLAVI autem uocantur, calloſa in albo oculi tubercula,quibus nomen à figuræ ſimilitudine eſt. hos ad imam radicem perforare acu commodiſſimum eſt,infraque eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

De natura oculorum, & eorum ſuffuſione.

Suffuſionis iam aliàs feci mentionem, quia cum recens incidit,medicamentis quoque ſæpe diſcutitur: ſed ubi uetuſtior facta eſt,manus curationem deſiderat, quę inter ſubtiliſſimas haberi poteſt.de qua antequam dico, paucis ipſius oculi natura indicanda eſt. cuius cognitio cum ad plura loca pertineat,tum uel præcipue ad hunc pertinet. is igitur ſummas habet duas tunicas: ex quibus ſuperior à Græcis κερατοειδὴς uocatur. ea, qua parte alba eſt ſatis craſſa: pupillæ loco extenuatur. huic interior adiuncta eſt media parte: qua pupilla eſt: modico foramine concaua, circa tenuis ulterioribus partibus ipſa quoque plenior. quæ χοροειδὴς à Græcis nominatur. hæ duę tunicæ cum interiora oculi cingant: rurſus ſub his coeunt: extenuatæque & in unum coactę per foramen quod inter oſſa eſt: ad membranam cerebri perueniunt, eoque inhęreſcunt. ſub his autem, qua parte pupilla eſt, locus uacuus eſt. deinde infra rurſus tenuiſſima tunica, quam Herophilus ἀραχνοειδῆ nominauit. Ea media ſubſidit, eoque cauo continet quiddam, quod à uitri ſimilitudine ὑαλοειδὴς Græci uocant. id neque liquidum, neque aridum eſt: ſed quaſi concretus humor, ex cuius colore pupillæ color uel niger eſt,uel cæſius, cum ſumma tunica tota alba ſit. Id autem ſuperueniens ab interiore parte membranula includit. ſub his gutta humoris eſt oui albo ſimilis, à qua uidendi facultas proficiſcitur, κρυσταλλοειδὴς à Græcis nominatur. igitur uel ex morbo, uel ex ictu concreſcit humor ſub duabus tunicis, qua locum uacuum eſſe propoſui: iſque paulatim indureſcens interiori potentiæ ſe opponit. uitijque eius plures ſpecies ſunt: quædam ſanabiles: quædam quę curationem non admittunt. nam ſi exigua ſuffuſio eſt,ſi immobilis:

bilis : colorem uero habet marinæ aquæ,uel ferri nitentis , & à latere ſenſum aliquem fulgoris relinquit ſpes ſupereſt . ſi magna eſt, ſi nigra pars oculi amiſſa naturali figura in aliam uertit,ſi ſuffuſioni color ceruleus eſt,aut auro ſimilis,ſi labat,& hac,atque illac mouetur , uix unquam ſuccurritur . fere' uero peior eſt : quo ex grauiore morbo,maioribus'ue capitis doloribus, uel ictu uehementiore orta eſt . neque idonea curatio,ſi ſenilis ætas eſt,quæ ſine nouo uitio tamen aciem hebetem habet. at ne puerilis quidem,ſed inter hæc media ætas . oculus quoque curationi neque exiguus, neque cōcauus,ſatis opportunus eſt,atque ipſius ſuffuſionis quędam maturitas eſt . expectandum igitur eſt donec iam non fluere , ſed durities quędam concreuiſſe uideatur . ante curationem autem modico cibo uti,bibere aquam triduo debet: pridie ab omnibus abſtinere . poſt hęc in aduerſo ſedili collocandus eſt loco lucido , lumine aduerſo ſic : ut contra medicus paulo altius ſedeat . à poſteriore autem parte caput eius , qui curabitur, miniſter contineat,& immobile id præſtet . nam leui motu eripi acies in perpetuum poteſt . quin etiā ipſe oculus qui curabitur : immobilior faciendus eſt , ſuper alterum lana impoſita & deligata. curari uero ſiniſter oculus dextra manu , dexter ſiniſtra debet . tum acus admouenda eſt , aut acuta , aut forte non nimium tenuis, eaque demittenda: ſed recta eſt per ſummas duas tunicas medio loco inter nigrum oculi,& angulum tempori propiorem e' regione medię ſuffuſionis , ſic ne qua uena lędatur . neque tamen timide demittenda eſt , quia inani loco excipitur, ad quem cum uentum eſt,ne mediocriter quidem peritus falli poteſt, quia prementi nihil renititur . ubi eò uentum eſt,inclinanda acus ad ipſam ſuffuſionem eſt,leuiterque ibi uerti,& paulatim eam deducere infra regionem pupillę debet:ubi deinde eam tranſit,uehementius imprimi, ut inferiori parti inſidat . ſi hæſit,curatio expleta eſt . ſi ſubinde redit , eadem acu magis cōcidenda , & in plures partes diſſipanda eſt : quę ſingulæ & facilius conduntur,& minus late officiunt . poſt hæc educenda acus recta eſt,imponendumque eſt lana molli exceptum oui album,& ſupra : quod inflammationem coerceat : atque ita deuinciendum . poſt hæc opus eſt quiete,abſtinentia,lenium medicamentorum inūctionibus,cibo,qui poſtero die ſatis mature datur,primum liquido , ne maxillæ laborent, deinde inflammatione finita tali,qualis in uulneribus propoſitus eſt . quibus , ut aqua quoque diutius bibatur, neceſſario accedit .

De pituita oculorum .

DE pituitæ quoque tenuis curſu,qui oculos infeſtat,quatenus medicamentis agendum eſt,iam explicui . nunc ad ea ueniam : quę curationē ex manu poſtulant . animaduertimus autem quibuſdam nunquam ſicceſcere oculos, ſed ſemper humore tenui madere , quæ res aſpritudinem continuat , ex leuibus momentis inflammationes & lippitudines excitat,totam denique uitam hominis infeſtat . idque in quibuſdam nulla ope adiuuari poteſt,in quibuſdam ſanabile eſt. quod primum diſcrimen eſt noſſe oportet, ut alteri ſuccurratur,alteri manus non inijciatur . ac primum ſuperuacua curatio eſt in his,qui ab infantibus id uitium habent,quia neceſſario manſurum eſt uſque ad mortis diem : deinde non neceſſario etiam in his,quibus non multa,ſed acris pituita eſt . ſiquidem manu nihil adiuuantur . medicamentis & uictus ratione,quæ craſſiorem pituitam reddit,ad ſanitatem perueniunt . lata etiam capita uix medicinæ patet. tum intereſt uenæ pituitam emittant : quæ inter caluariam & cutem ſunt,an quę inter membranam cerebri & caluariam , ſuperiores fere' per tempora oculos rigant : inferiores per eas mēbranas,quæ ab oculis ad cerebrum tendunt . poteſt autem adhiberi remedium his : quæ ſupra os fluunt,non poteſt his,quę ſub oſſe . ac ne his quidem ſuccurritur,quibus pituita utrinque deſcendit . quia leuata altera parte nihilominus altera infeſtat . quid ſit autem hoc ratione cognoſcitur . raſo capite ea medicamenta , quibus in lippitudine pituita ſuſpenditur,à ſupercilijs uſque ad uerticem illini debent. ſi ſicci oculi eſſe cœperunt, apparet per eas uenas,quę ſub cute ſunt,irrigari . ſi nihilominus madent,manifeſtum eſt ſub oſſe deſcendere . ſi eſt humor,ſed leuior,duplex uitium eſt . plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur : quos ſuperiores uenæ exerceant,ideoque pluribus etiam opitulari licet. idque non in Græcia tantummodo,ſed in alijs quoque gētibus celebre eſt,adeo ut nulla medicinæ pars magis per nationes quoque expoſita ſit, reperti in Græcia ſunt qui nouem lineis cutem capitis inciderent , duabus in occipitio rectis : una ſuper eas tranſuerſa,dein duabus ſuper aures,una inter eas item tranſuerſa,tribus inter uerticem & frontem rectis:reperti ſunt qui à capite recte eas lineas ad tempora diducerent : cognitiſque ex motu maxillarū muſculorum initijs,leuiter ſuper eos cutem inciderent . inductiſque per retuſos hamos oris infererent linamenta,ut neque inter ſe cutis antiqui fines committerentur , & in medio caro increſceret, quæ uenas ex quibus humor ad oculos tranſiret,aſtringeret . Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt à media aure ad mediā alteram aurē : deinde à naribus ad uerticē . tum ubi lineæ cōmittebantur,ſcalpello inciderunt,& poſt ſanguine fuſo os ibidē aduſſerunt. nihilominus autē: & in tēporibus & inter frōtē atque caluariā eminentibus uenis idē cādēs ferrum admouerunt . frequēs curatio eſt uenas in tēporibus adurere, quæ fere quidem in eiuſmodi malo tument,ſed tamen ut inflentur,magiſque ſe oſtendant . ceruix ante modice deliganda eſt , tenuibuſque ferramentis & retuſis uenæ adurendę , donec in oculis pituitę curſus conquieſcat . id enim ſignū eſt quaſi excæcatorū itinerū per quæ humor ferebatur. ualentior tamen medicina eſt : ubi tenues conditæque uenæ,ideoque legi non pñt. eodē modo ceruice deligata:retentoque ab ipſo ſpiritu,quo magis uenę prodeant : atramento notare eas contra tēpora & inter uerticem ac frontem : deinde ceruice reſoluta qua notæ ſunt uenas incidere & ſanguinem mittere.ubi ſatis fluxit,tenui-

bus ferramentis adurere. contra tempora quidem timide,ne subiecti musculi,qui maxillas tenēt, sentiāt: inter frontem uero & uerticem,uehementer,ut sic squama ab osse recedat. efficacior tamen etiam num est afrorum curatio,qui uerticem usque ad os adurunt sic,ut squamam remittat. sed nihil melius est,quàm quod in gallia quoque comata fit. ubi uenas in temporibus & in superiore capitis parte legunt. adusta quomodo curanda sint iam explicui. nunc illud adijcio. neque ut crustæ decidant: neque ut ulcus impleatur adustis uenis esse properandum. ne uel sanguis erumpat,uel cito pus supprimatur,cum per hoc siccescere eas partes opus sit: per illud exhauriri opus non sit. siquando tamen sanguis eruperit, infricāda medicamenta esse,quæ sic sanguinem supprimant,ne adurant. quemadmodum autem uenę deligendæ sint: quidque lectis his faciendum sit, cum uenero ad crurum uarices,dicam.

De aurium morbis, qui manu & scalpello curantur. Cap. VIII.

VERVM ut oculi multiplicem curationem etiam manus exigunt: sic in auribus admodū pauca sunt: quæ in hac medicinæ parte tractentur. solet tamen euenire uel à primo natali die protinus, uel postea facta exulceratione, deinde per cicatricem aure repleta,ut foramen in ea nullum sit, ideoque audiendi usu careat. quod ubi incidit: specillo tentandum est, alte ne id repletum, an in summo tantum glutinatum sit. nam si alte est: prementi non cedit. si in summo, specillum protinus recipit. Illud attingi non oportet,ne sine effectus spe distentio oriatur neruorum,& ex ea mortis periculum sit. hoc facile curatur. nam qua cauum esse debet, uel medicamentum aliquod imponendum est ex adurentibus, uel candente ferro aperiendum,uel etiam scalpello incidendum. cumque id patefactum, & iam ulcus purum est: conijcienda eò pinna est illita medicamento cicatricem inducente,circaque idem medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam sanescat: quo fit ut ea remota postea facultas audiendi sit: at ubi aures: in uiro puta,perforatæ sunt,& offendunt,traijcere id cauum celeriter candente acu satis est,ut leniter eius ora exulcerentur,aut etiam adurente medicamento idem exulcerare: postea deinde imponere id quod purget,tum quod eum locum repleat,& sic cicatricem inducat. quod si magnū id foramen est, sicut solet esse in his, qui maiora pondera auribus gesserūt: incidere quod superest ad extremum oportet, supra deinde oras scalpello exulcerare,& postea suere, ac medicamentum,quo id glutinetur, imponere. tertium est: si quid ibi curti est, sarcire. quę res cum in labris quoque & naribus fieri possit: eandem autem rationem habeat, simul explicanda est.

Curta in auribus, labrisq;, ac naribus, quomodo sarciri & curari possint. Cap. IX.

CVRTA igitur in his tribus,ac si qua parua paria sunt: curari possunt: siqua maiora sunt, aut non recipiunt curationem,aut ita per hanc ipsam deformantur, ut minus indecora ante fuerint. atque in aure quidem & naribus deformitas sola timeri potest. in labris uero, si nimium contracta sunt, usus quoque necessarij iactura fit. quia minus facile & cibus assumitur, & sermo explicatur. neque enim creatur ibi corpus: sed ex uicino adducitur: quod in leui mutatione & nihil eripere,& fallere oculū potest: in magna non potest: neque senile autem corpus, neque quod mali habitus est, neque in quo difficulter ulcera sanescunt,huic medicinę idoneum est: quia nusquam celerius cancer occupat,aut difficilius tollitur. ratio curationis eiusmodi est. id quod curatum est in quadratum redigere. ab interioribus eius angulis lineas transuersas incidere,quę citeriorem partem ab ulteriore ex toto diducant: deinde ea quę sic resoluimus, in unum adducere: si non satis iunguntur,ultra lineas,quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam conuersas immittere, quibus summa tantum cutis diducatur. sic enim fit ut facilius quod adducitur, sequi possit: quod non ui cogendum est, sed ita adducendum,ut ex facili subsequatur,& demissum non multum recedat. interdum autem ab altera parte cutis haud omnino adducta, deformem quem reliquit locum: reddit. Huiusmodi loci altera pars incidenda,altera intacta habenda est. ergo neque ex imis auribus, neque ex medio naso imis uenarum partibus,neque ex angulis labrorum quidquā attrahere tentabimus. utrinque autem petemus: si quid summis auribus,si quid imis, si quid aut medio naso, aut medijs naribus, aut medijs labris deerit. quæ tamen interdum etiam duobus locis curata esse consuerunt. sed eadem ratio curandi est. si cartilago in eo quod incisum est,eminet: excidenda est. neque enim aut glutinatur,aut acu tuto traijcitur. neque longe tamen excidi debet: ne inter duas oras liberæ cutis,utrinque coitus puris fieri possit. tum iunctę orę inter se suendę sunt utrinque cute apprehensa,& qua priores lineę sunt: ea quoque suturę inijciendæ sunt. siccis locis, ut in naribus,illita spuma argenti satis proficit. in ulteriores uero lunatasque plagas linamentum dandum est, ut caro increscens uulnus impleat, summaque cura quod ita sutum est, tuendum esse apparere ex eo potest, quod de cancro supra posui. ergo etiam tertio quoque die fouendum erit uapore aquæ calidę: rursusque idem medicamentum inijciendum, fereque septimo die glutinatum est. tum suturę eximi, & ulcus ad sanitatem perduci debent.

De polypi curatione per ferrum. Cap. X.

Polypum uero, qui in naribus nascitur, præcipue ferro curari iam aliàs posui. ergo etiam hunc ferramento

hunc ferramento acuto in modum ſpathæ facto reſoluere ab oſſe oportet adhibita diligentia, ne infra cartilago lædatur, in qua difficilis curatio eſt. ubi abſciſſus eſt, unco ferramento extrahendus eſt. tum implicitum linamentum, uel aliquid ex penicillo reſpergendum eſt medicamento, quo ſanguis ſupprimitur: eoq́ue nares leniter implendæ. ſanguine ſuppreſſo, linamento ulculum purgandum eſt. ubi purum eſt, eo pinna eodem modo quo in aure ſupra poſitum eſt, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id ſaneſcat.

De ozæna. *Cap.* XI.

ID autem uitium, quod ὀζαίνα à Græcis uocatur, ſi medicamētis non cederet, quemadmodum manu curandum eſſet, apud magnos chirurgos non reperi. Credo quia res raro ad ſanitatem ſatis proficit: cum aliquod in ipſa curatione tormentum habeat. apud quoſdam tamen poſitum eſt uel ſutilem fiſtulam, uel enodem ſcriptorium calamum in narem eſſe conijciendum, donec ſurſum ad os perueniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum eſſe ad ipſum os: deinde aduſtum locum purgandum eſſe ærugine & melle. ubi purus eſt: lycio ad ſanitatem perducendum. uel narem incidendam eſſe ab ima parte ad os, ut & conſpici locus poſſit, & facilius candens ferramentum admoueri. tum ſui narem debere, & aduſtum quidem ulcus eadem ratione curari. ſuturam uero illini uel ſpuma argenti uel alio glutinante.

De ore uitijs, quæ manu & ferro curantur. *Cap.* XII.

De dentibus.

IN ore quoque quædam manu curantur. ubi in primis dentes nonnunquā mouentur, modo propter radicum imbecillitatem, modo propter gingiuarum areſcentium uitium. oportet in utrolibet candens ferramentum gingiuis admouere, ut leuiter attingat, non ut inſidat. aduſtæ gingiuæ melle illinendę, & mulſo eluendæ ſunt. ut pura ulcera eſſe cœperunt, arida medicamenta infricanda ſunt ex his, quę reprimunt. ſi uero dens dolores mouet, eximiq́ue eum, quia medicamenta nihil adiuuant, placuit, circum radi debet, ut gingiua ab eo reſoluatur. tum is concutiendus eſt. eaq́ue facienda, donec bene moueatur. nam dens herens cum ſummo periculo euellitur, ac nonnunquam maxilla loco mouetur. idq́ue etiā maiore periculo in ſuperioribus dentibus fit, quia poteſt tempora oculosúe concutere. tum ſi fieri poteſt manu, ſi minus, forfice dens excipiendus. ac ſi exeſus eſt, ante id foramen, uel linamento, uel bene accommodato plumbo replendum eſt, ne ſub forfice confringatur: recta uero forfex ducenda eſt, ne inflexis radicibus: os earum, cui dens inhæret, parte aliqua frangatur. neque ideo nullum eius rei periculum eſt, utique in dentibus breuibus, qui fere longiores radices habent. ſæpe enim forfex, cum dentem comprehendere non poſſit, aut fruſtra comprehendat, os gingiuę prehendit & frangit. protinus autē ubi plus ſanguinis profluit, ſcire licet aliquid ex oſſe fractum eſſe. ergo ſpecillo conquirenda eſt teſta, quę receſſit & uolſella protrahenda eſt. ſi non ſequitur, incidi gingiua debet, donec labans oſſis teſta recipiatur. quod ſi fractum ſtatim non eſt, indureſcit extrinſecus maxilla, ut is hiare non poſſit. ſed imponēdum calidum ex farina & fico cataplaſma eſt, donec ibi pus moueatur. tum incidi gingiua debet. pus quoque multum profluens oſſis fracti nota eſt. itaque etiam tum id extrahi conuenit. nonnunquam etiam eo lęſo, fiſtula fit quæ eradi debet. Dens autem ſcaber, qua parte niger eſt, radendus eſt, illinendusq́ue roſæ flore contrito, cui gallæ quarta pars & altera myrrhæ ſit adiecta. continendumq́ue ore crebro uinum meracū. atque in eo caſu uelandum caput, ambulatione multa, frictione capitis: cibo non acri utendum eſt. at ſi ex ictu uel alio caſu aliqui labant dentes, auro cum his, qui bene hærent, uinciendi ſunt. continendaq́ue ore reprimentia, ut uinum, in quo malicorium decoctum, aut in quo galla candens coniecta ſit. Siquando etiam in pueris alter dens naſcitur, quàm prior excidat, is qui cadere debuit circum purgandus, & euellendus eſt. is qui natus eſt in locum prioris quotidie digito adurgendus, donec ad iuſtam magnitudinem perueniat. quotieſcunque dente exempto radix relicta eſt, protinus ea quoque ad id facta forfice, quam ῥίζαν Gręci uocant: eximenda eſt. Tonſillas, autem quæ poſt inflammationes indurueruut: ἀντιάδες autem Gręcis appellantur: cum ſub leui tunica ſint, oportet digito circum radere & euellere: ſi ne ſic quidem reſoluuntur, hamulo excipere, & ſcalpello excidere: tum ulcus aceto eluere, & illinere uulnus medicamento, quo ſanguis ſupprimatur.

De uua.

VVA, ſi cum inflammatione deſcendit, doloriq́ue eſt, & ſubrubicundi coloris: præcidi ſine periculo non poteſt. ſolet enim multum ſanguinem effundere. itaque melius eſt his uti, quæ aliàs propoſita ſunt. ſi uero inflammatio quidem nulla eſt, nihilominus autem ea ultra iuſtum modum à pituita deducta eſt, & eſt tenuis, acuta, alba, pręcidi debet. itemq́ue ſi ima, liuida & craſſa, ſumma, tenuis eſt. neque quidquam commodius eſt quàm uolſella prehendere, ſub eaq́ue quod uolumus, excidere. neque enim ullum periculum eſt, ne plus minusúe præcidatur: cum liceat tantum infra uolſellam relinquere: quantum inutile eſſe manifeſtum eſt: idq́ue præcidere quo longior uua eſt, quàm eſſe naturaliter debet. poſt curationem eadem facienda ſunt, quæ in tonſillis proxime poſui.

De lingua.

LINGVA uero quibusdam cum subiecta parte à primo natali die iuncta est,qui ob id ne loqui quidem possunt, horum extrema lingua uolsella prehendenda est, sub eaque membrana incidenda magna cura habita, ne uenæ,quæ iuxta sunt, uiolentur, & profusione sanguinis noceant. reliqua curatio uulneris in prioribus posita est: & plerique quidem, ubi consanuerunt, loquuntur. ego autem cognoui qui succisa lingua, cum abunde super dentes eam promeret, non tamen loquendi facultatem consecutus est. adeo in medicina etiam ubi perpetuum est, quod fieri debet, non tamen perpetuum est id, quod sequi conuenit.

De abscessu sub lingua.

SVB lingua quoque interdum aliquid abscedit, quod fere consistit in tunica: doloresque magnos mouet. quod si exiguum est, incidi semel satis est. si maius,summa cutis usque ad tunicam excidenda est: deinde utrinque oræ hamulis excipiendæ,& tunica undique circundata liberanda est, magna diligentia per omnem curationem habita,ne qua maior uena incidatur.

De labris.

LABRA autem sæpe finduntur. eaque res habet cum dolore etiam hanc molestiam, quod sermo prohibetur: qui subinde eas rimas cum dolore diducēdo sanguinem citat: sed has,si in summo sunt, medicamentis curare commodius est,quæ ad ulcera oris fiunt. si uero altius descēderunt,necessarium est tenui ferramento adurere: quod spathę simile quasi transcurrere, non imprimi debet. postea facienda eadem sunt,quę in auribus adustis exposita sunt.

De ceruicis uitijs, & curatione. Cap. XIII.

AT in ceruice intercutem, & asperam arteriam tumor increscit βρονχοκήλην Græci uocant. quo modo caro hebes,modo humor aliquis melli,aquę'ue similis includitur: interdum etiam minutis ossibus pili immixti,ex quibus quidquid est,quod tunica continetur, potest adurentibus medicamentis curari, quibus summa cutis cum superiecta tunica exæditur. quo facto, siue humor est,profluit: siue quid densius,deinde digitis educitur: tum ulcus sub linamentis sanescit: sed scalpelli curatio breuior est. Medio tumore una linea inciditur usque ad tunicam:deinde uitiosus sinus ab integro corpore digito separatur: totusque cum uelamento suo eximitur. tum aceto,cui uel salem,uel nitrū aliquis adiecit,eluitur.oræque una sutura iunguntur: cæteraque eadem quę in alijs suturis super inijciuntur. Leniter deinde,ne fauces urgeat,deligatur. si quando autem tunica eximi non potuerit, intus inspergenda adurentia: linamentisque id curandum est cęteris pus mouentibus.

De umbilici uitijs. Cap. XIIII.

SVNT etiam circa umbilicum plura uitia,de quibus propter raritatem inter auctores parum cōstat. Verisimile est autem id à quoque prætermissum,quod ipse non cognouerat: à nullo,id quod non uiderat, fictum. commune omnibus est,umbilicum indecore prominere. causæ requiruntur: Meges tres has posuit. modo intestinum eò irrumpere. modo omentum. modo humorem. Sostratus nihil de omento dixit. duobus hisdem adiecit,carnem ibi interdum increscere,eamque modo integram esse, modo carcinomati similem. Gorgias ipse quoque omenti mentionem omisit. sed eadem tria causatus spiritum quoque interdū eò dixit irrumpere. Heron omnibus his quatuor positis,& omenti mentionē habuit,& eius quod simul & omētum & intestinum habuerit. quid autem horum sit,his indicijs cognoscitur. ubi intestinum prolapsum est,tumor neque durus neque mollis est omni frigore comminuitur,non solum sub omni calore, sed etiam retento spiritu crescit. sonat interdum, atque ubi resupinatus est aliquis delapso intestino ipse desidit. ubi uero omentum est,cætera similia sunt,tumor mollior & ab una parte latus extenuatum in uentrem est: si quis apprehendit,elabitur. ubi utrunque est: indicia quoque mixta sunt,& inter utrunque mollities. at caro durior est, semperque etiā resupinato corpore tumet, prementique non cedit,prioribus facile cedentibus. si uitiosa est easdem notas habet,quas in carcinomate exposui. humor autem si premitur,circunfluit. at spiritus pressus cedit, sed protinus redit resupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet. ex his id quod ex spiritu uitium est, medicinam non admittit. caro quoque carcinomati similis cum periculo tractatur. itaque omittenda est. sana excidi debet, idque uulnus linamentis curari. humorem quidam uel inciso summo tumore effundunt, & uulnus hisdem linamentis curant. in reliquis uariæ sententiæ sunt. ac resupinandum quidem corpus esse res ipsa testatur,ut in uterum,siue intestinum,siue omentum est,delabatur. sinus uero umbilici, tum uacuus à quibusdam duabus regulis exceptus est, uehementerque earum capitibus deligatis ibi emoritur. à quibusdam id uitium acu traiectatur duo lina ducente. deinde utriusque lini duobus capitibus diuersæ partes astringuntur. quod in uua quoque oculi fit. nam sic id quod supra uinculum est, moritur.

adiecerunt quidam,ut antequam uincirent, summum una linea inciderent, exciderent'que, quo facilius digito demisso, quod illuc irrupisset, depellerent. tum deinde uinxerunt. sed abunde est,iubere spiritum continere, ut tumor quantus maximus esse potest, se ostendat. tum imam basim eius atramento notare,resupinato'que homine,digitis tumorem eum premere, ut si quid delapsum non est,manu cogatur. post hæc umbilicum attrahere,& qua nota atramenti est lino, uehementer astringere. deinde partem superiorem aut medicamentis,aut ferro adurere,donec emoriatur. atque ut cætera usta ulcus nutrire,id'que non solum ubi intestinum uel omentum,uel utrunque est, sed etiam ubi humor est, optime proficit,sed ante quædam uisenda sunt, ne quod ex uinculo periculum fit. nam curationi neque infans, neque aut robustus annis, aut senex aptus est, sed à septimo fere' anno ad quartumdecimũ. deinde ei corpus idoneum est id,quod integrum est. at quod mali habitus est,quod'que papulas, impetigines, similia'que habet idoneum non est. leuibus quoque tumoribus facile subuenitur. at in eorum,qui nimis magni sunt, curatione periculum est. Tempus autem anni & autumnale & hibernũ uitandum est. uer idoneum maxime est. ac prima æstas non aliena est. præter hæc abstinere pridie debet. neque id satis est. sed aluus quoque ei ducenda est,quo facilius omnia quæ excesserunt,intra aluum considant.

Quomodo aqua hydropicis emittatur. Caput XV.

AQVAM his qui hydropici sunt emitti oportere aliàs dixi. nunc quemadmodum id fiat dicendum est. quidam autem sub umbilico fere' quattuor interpositis digitis à sinistra parte. Quidam ipso umbilico perforato facere consuerunt. quidam cute primum adusta,deinde interiore abdomine inciso. quia quod per ignem diuisum est, minus celeriter coit. ferramentum autem demittitur. magna cura habita, ne qua uena incidatur. id tale esse debet,ut fere' tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat. demittendumque ita est,ut membranam quoque transeat: qua caro ab interiore parte finitur: eo'tum plũbea aut ænea fistula conijcienda est, uel recuruatis in exteriorem partem labris,uel in media circum surgẽte,quadam mora,ne tota intus delabi possit. huius ea pars,quæ intra paulo longior esse debet, quàm quę extra, ut ultra ulteriorem membranam procedat, per hanc effundendus humor est. atque ubi maior pars eius euocata est,cludenda demisso linteolo fistula est, & in uulnere,si id ustum non est: relinquenda. deinde per insequentes dies circa singulas heminas emittendum, donec nullum aquæ uestigium appareat. quidam tamen etiam non usta cute protinus fistulam recipiunt, & super uulnus spongiam expressam deligant. deinde postero die rursus fistulam demittunt: quod recens uulnus paulum diductum patitur, ut siquid humoris superest, emittatur: idque bis ita fecisse contenti sunt.

De intestinorum uulneratorum curationibus. Cap. XVI.

Nonnunquam autem uenter ictu aliquo perforatur: sequiturque, ut intestina euoluantur. quod ubi incidit, protinus considerandum est,an integra ea sint, deinde an his color suus maneat. si tenuius intestinum perforatum est, nihil profici posse iam retuli. latius intestinum sui potest,non quòd certa fiducia sit,sed quòd dubia spes, certa desperatione sit potior. interdum enim glutinatur. tum si utrumlibet intestinum liuidum, aut pallidum,aut nigrum est, quibus illud quoque necessario accedit, ut sensu careat: medicina omnis inanis est: si uero adhuc ea sui coloris sunt, cum magna festinatione succurrendũ est. Momento enim alienantur externo,& insueto spiritu circundata. Resupinandus autem homo est coxis erectioribus. & si angustius uulnus est, quàm ut intestina commode refundantur, incidendum est, donec satis pateat. Ac si iam sicciora intestina sunt, perluenda aqua sunt: cui paulum admodum olei sit adiectum. tum minister oras uulneris leuiter diducere manibus suis, uel etiam duobus hamis membranę interiori iniectis debet. medicus priora semper intestina,quæ posteriora prolapsa sunt,condere sic, ut orbium singulorum locum seruet repositis omnibus, leniter homo concutiendus est. quo fit,ut per se singula intestina in suas sedes diducantur: & inibi considant. his conditis,omentum quoque considerandum est: ex quo si quid iam nigri,& emortui est, forfice excidi debet. si quid integrum est,leuiter super intestina diduci. sutura autem neque summæ cutis, neque interioris membranæ per se satis proficit, sed utriusque. & quidem duobus linis uincienda est spissior quàm alibi, quia & rumpi facilius motu uentris potest, & non æque magnis inflammationibus pars ea exposita est. igitur in duas acus fila conijcienda, eaque duabus manibus tenenda: & prius interiori membranæ sutura inijcienda est sic,ut sinistra manus in dexteriore ora,dextra in sinisteriore à principio uulneris orsa,ab interiori parte in exteriorem acũ immittat. quo fit,ut ab intestinis ea pars semper acuum longe sit, quæ retusa est: semel utraque parte traiecta permutandæ acus inter manus sunt,ut ea sit in dextra,quæ fuit in sinistra: ea ueniat in sinistrã,quam dextra continuit. iterumque eodem modo per oras immittendæ sunt. Atque ita tertio,& quarto,deincepsque permutatis inter manus acubus includenda plaga. post hæc eadem fila, eædemque acus ad cutẽ transferendæ. similique ratione ei quoque parti utraque sutura inijcienda semper ab interiore parte acubus uenientibus semper inter manus traiectis. dein glutinantia inijcienda,quibus aut spongiam,aut succidam lanam ex aceto impressam accedere debere manifestius est, quâm ut semper dicendum sit. impositis his,leuiter deligari uenter debet.

De interiore parte abdominis rupta, & qua ratione curanda sit. Cap. XVII.

Interdum tamen uel ex ictu aliquo, uel retento diutius spiritu, uel sub graui fasce interior abdominis membrana superiore cute integra rumpitur. quod fœminis quoque ex utero sæpe euenire consueuit, fitque præcipue circa ilia. sequitur autem, cum superior caro mollis sit, ut non satis intestina contineat, hisque intenta cutis indecore intumescat. atque id quoque aliter ab alijs curatur. quidam enim per acum duobus linis ad imam basim immissis, sic utrinque deuinciunt, quemadmodum & in umbilico, & in uua positum est, ut quidquid super uinculū est, emoriatur. quidam medium tumorem excidunt ad similitudinem myrtacei folij. quod semper eodem modo seruandum esse iam posui, & tum oras sutura iungunt. commodissimum est autem resupinato corpore, experiri manu, qua parte is tumor maxime cedat: quia necesse est ea parte rupta membrana sit, quaque integra est, ea magis obnitatur. tum qua rupta uidebitur, immittendæ scalpello duæ lineæ sunt: ut exciso medio interior membrana utrinque recētem plagam habeat: quia quod uetus est, sutura non coit loco patefacto. si qua parte membrana non nouam plagam, sed ueterem habet: tenuis excidenda habena est, quæ tantum ora eius exulceret. cætera, quæ ad suturæ reliquam curationem pertinent, supra comprehensa sunt.

De uaricibus uentris.

Præter hæc euenit, ut in quorūdam uentribus uarices sint. quarum, quia nulla alia curatio est, quàm quæ in cruribus esse consueuit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo' differo.

De testiculorum natura, & morbis eorum. Cap. XVIII.

VENIO autem ad ea, quæ in naturalibus partibus circa testiculos oriri solent: quæ quo facilius explicem, prius ipsius loci natura paucis proponenda est. igitur testiculi simile quiddam medullis habēt. nam sanguinem non emittunt, & omni sensu carent. dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicæ, quibus hi continentur. dependent uero ab inguinibus per singulos neruos, quos κρεμαστῆρας Græci nominant: cum quorum utroque binæ descendunt & uenæ, & arteriæ. hæ autem tunica conteguntur tenui, neruosa, sine sanguine, alba, quæ ἐλαφροειδὴς à Græcis nominatur. super eam ualentior tunica est, quæ interiori uehementer ima parte inhæret, δάρτον Græci uocant. Multæ deinde membranulæ uenas & arterias, eosque neruos comprehendunt, atque inter duas quoque tunicas superioribus partibus leues, paruulæque sunt. hactenus propria utrique testiculo & uelamenta, & auxilia sunt. communis deinde utrique, omnibusque interioribus sinus est, qui iam conspicitur à nobis, ὀσχέον Græci. scrotū nostri uocant, isque ab ima parte medijs tunicis leuiter innexus est, à superiore tantum circundatus est. Sub hoc igitur plura uitia esse consuerunt. quæ modo ruptis tunicis, quas ab inguinibus incipere proposui, modo his integris fiunt. siquidem interdum uel ex morbo primum inflammatur, deinde postea pondere abrumpitur. uel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica, quæ diducere ab inferioribus partibus intestina debuit. tum pondere eo deuoluitur, aut omētum, aut etiam intestinum. atque ibi reperta uia, paulatim, aut ab inguinibus inferiores quoque partes nisum subinde neruosas tunicas, & ob id eius rei patientes diducit ἐντεροκοίλην, & ἐπιπλοκοίλην Græci uocant, apud nos indecorum, sed commune his herniæ nomen est. deinde si descendit omentum, nunquam in scroto tumor tollitur, siue inedia fuit, siue corpus huc illuc'ue conuersum, aut aliquo modo collocatum. itemque si retentus est spiritus, non magnopere increscit. tactu uero inæqualis est, & mollis, & lubricus. at si intestinum quoque descendit, humor his sine inflammatione modo minuitur, modo increscit. estque fere' sine dolore, & cum conquiescit aliquis, aut iacet, interdum ex toto desidit, interdum sic diuiditur, ut in scroto exiguæ reliquiæ maneant. at si clamore & satietate, & si sub aliquo pondere is homo nixus est, crescit: frigore omni contrahitur: calore diffunditur. estque tum scrotum, & rotundum, & tactu leue: idque quod subest: lubricum est, si pressum est, ad inguē reuertitur, demissumque iterum cum quodam quasi murmure deuoluitur. & id quidem in leuioribus malis euenit. nōnunquā autem stercore accepto uastius tumet, retroque compelli non potest: affertque tum dolorem, & scroto, & inguinibus, & abdomini: nonnunquam stomachus quoque affectus, primum ruffam bilem per os reddit, deinde uiridem, quibusdam etiam nigram. integris uero membranis interdū eam partem humor distringit. atque eius quoque species duæ sunt: nam uel inter tunicas is increscit, uel in membranis, quæ ibi circa uenas & arterias sunt, ubi hæ grauatę occulauerunt, ac ne ei quidem humori, qui inter tunicas est una sedes est. nam modo inter summam & mediam, modo inter mediam & imam consistit. Græci communi nomine quidquid est ὑδροκοίλην appellant. nostri ut scilicet nullis discriminibus satis cognitis, hæc quoque sub eodem nomine, quo priora habent. signa autem quædam communia sunt, quædam propria. communia, quibus humor deprehenditur. propria: quibus locis humorem subesse dicimus. si tumor est nunq̃ ex toto se remittens, sed interdū leuior, aut pp famē, aut pp febriculam, maximeque in pueris, hisque mollis est, si non nimius humor subest. at si his uehemēter increuit, renititur sic, ut uter repletus, & arte astrictus. uenæ quoque in scroto inflantur, & si digito pressimus, cedit humor, circunfluensque id quod non premitur: attollit, & tanquā in uitro cornu'ue per scrotum

tum apparet: isque quantum in ipſo eſt,ſine dolore eſt. ſedes autem eius ſic deprehenditur: ſi inter ſummam, mediamque tunicam eſt,cum digitis duobus preſſimus, paulatim humor inter eos reuertẽs ſubit. ſcrotum ipſius & albidius eſt. ſi ducitur, aut nihil,aut paruulum intenditur. teſticulus ea parte neque uiſu, neque tactu ſentitur. at ſi ſub media tunica eſt,intentũ ſcrotum magis ſe attollit.adeo ut ſuperior coles ſub tumore eo deliteſcat. præter hæc æque integris tunicis ramex innaſcitur, κιρσοκοίλην Græci appellant. uenæ intumeſcunt, hæ quoque intortæ,conglomerateque ad ſuperiorem partem, uel ipſum ſcrotũ implent,uel mediam tunicam,uel imam: interdũ etiam ſub ima tunica circa ipſum teſticulũ, neruumque eius increſcunt. ex his ea quæ in ipſo ſcroto ſunt,oculis patent, hæ uero quæ mediæ, imæue tunicæ inſident, ut magis conditæ, non æque quidem cernuntur, ſed tamen etiam uiſui ſubiectę ſunt, pręterquam quod & tumoris aliquid eſt pro uenarum magnitudine & modo,& id prementi magis renititur, ac per ipſos uenarum toros inęquale eſt,& qua parte id eſt,teſticulus magis iuſto dependet, cum uero etiam ſuper ipſum teſticulum, neruumque eius id malum increuit, aliquanto longius teſticulus ipſe deſcendit, minorque altero fit, ut pote alimento amiſſo. Raro ſed aliquando caro quoque inter tunicas increſcit, σαρκοκοίλην Gręci uocant. interdum etiam ex inflammmatione tumet ipſe teſticulus, ac febres quoque affert, & niſi celeriter ea inflammatio conquieuit, dolor ad inguina atque ilia peruenit, parteſque hæ intumeſcunt. neruus,ex quo teſticulus dependet,plenior fit,ſimulque indureſcit ſuper hęc,inguẽ quoque nonnunquam uarices implent: βουβωνοκοίλην appellant.

De teſticulorum curationibus communibus, & primo de inciſione, & curatione inguinis,uel ſcroti. Caput XIX.

HIS cognitis,de curatione dicendum eſt, in qua quędam communia omnium ſunt, quędam propria ſingulorum. prius de communibus dicam. loquar autem nunc de his, quę ſcalpellum deſiderant,nã quę uel ſanari non poſſint, uel aliter nutriri debeant, dicendum erit ſimul cum ad ſpecies ſingulas uenero. inciditur autem interdum inguen,interdum ſcrotum. in utraque curatione homo ante triduum bibere aquam pridie: abſtinere etiam à cibo debet, ipſo autem die collocari ſupinus, deinde ſi inguen incidendum eſt,idque iam pube contegitur, ante radendum eſt,& tum extento ſcroto,ut cutis inguinis intẽta ſit: id incidendum ſub imo uentre, qua cum abdomine tunicæ inferiores committuntur. aperiendũ autem audacter eſt donec ſumma tunica,quæ ipſius ſcroti eſt, incidatur: perueniaturque ad eam,qua media eſt plaga facta. foramen deorſum uerſus ſubeſt. in id demittendus eſt ſiniſtræ manus digitus index, ut diductis interuenientibus membranulis ſimul laxet. miniſter autem ſiniſtra manu comprehenſo ſcroto ſurſum uerſus eum debet extendere: & quàm maxime ab inguinibus abducere,primum cum ipſo teſticulo, dum medicus omnes membranulas,quæ ſuper mediam tunicam ſunt: ſi digito diducere non poteſt, ſcalpello abſcidat: deinde ſine eo,ut is delapſus ipſi plagæ iungatur,digitoque inde promatur,& ſuper uentrem cũ duabus ſuis tunicis collocetur. inde ſi qua uitioſa ſunt,circuncidenda ſunt. in quibus cũ multæ uenæ diſcurrant, tenuiores quidem præcidi protinus poſſunt: maiores uero ante longiore lino deligandæ ſunt, ne periculoſe ſanguinem fundant. ſin media tunica uexata erit, aut ſub ea malum increuerit, excidenda erit ſic, ut alte ad ipſum inguen præcidatur. infra tamen non tota demenda eſt. nam quod ad baſim teſticuli uehementer cum ima tunica connexum eſt, excidi ſine ſummo periculo non poteſt. itaque ibi reliquendum eſt. idem in ima quoque tunica, ſi læſa eſt, faciendum eſt. ſed non à ſumma inguinis plaga, uerum infra paulum ea abſcidenda,ne læſa abdominis membrana inflammationes moueat. neque tamen nimium ex ea ſurſum relinquendum eſt, ne poſtea ſinuetur, & ſedem eidem malo præſtet. purgatus ita teſticulus per ipſam plagam cum uenis,& arterijs,& neruo ſuo leuiter demittendus eſt,uidendumque ne ſanguis in ſcrotum deſcendat, neue concretus aliquo loco maneat. quæ ita fient, ſi uenis uinciendo medicus proſpexerit. lina quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debebunt. quæ pure orto ſine ullo dolore excident. ipſi autem plagæ inijciendæ duæ fibulæ ſunt, & inſuper medicamentum, quo glutinentur. ſolet interdum ab altera ora neceſſarium eſſe aliquid excidi, ut cicatrix maior & latior fiat. quod ubi incidit, linamenta ſuper non fulcienda, ſed leuiter tantum ponenda ſunt, ſupraque ea,quæ inflammationem repellant,id eſt ex aceto,uel lana ſuccida,uel ſpongia. cætera eadem: quæ,ubi pus moueri debet,adhibenda ſunt. at cum infra incidi oportet, reſupinato homine ſubijcienda ſub ſcroto ſiniſtra manus eſt,deinde id uehementer apprehendendum & incidendum.ſi paruulum eſt quod nocet,modice: ut tertia pars integra ad ſuſtinendum teſticulũ infra relinquatur.ſi maius eſt,etiam amplius,ut paulum tantummodo ad imum, cui teſticulus inſidere poſſit: integrũ maneat. ſed primo rectus ſcalpellus quàm leuiſſima manu teneri debet, donec ſcrotum ipſum diducat. tum inclinandus mucro eſt,ut tranſuerſa membrana ſecet, quæ inter ſummam, mediamque tunicam ſunt. at ſi uitiũ in proximo eſt,mediam tunicam attingi non oportet. ſi ſub illa quoque conditur,etiam illa incidenda eſt ſic,ut tertia quoque, ſi illa uitium tegit. ubicunque repertum malum eſt, miniſtrũ ab inferiore parte exprimere moderate ſcrotum oportet, medicum digito,manubriolo,uel ſcalpello diductam inferiorem partem tunica extra collocare, deinde eam ferramento quo ad ſimilitudinem curuum uocant, incidere ſic, ut in eandem intrare duo digiti index & medius poſſint. his deinde coniectis excipienda reliqua pars tunicæ,& inter digitos ſcalpellus immittendus eſt: eximendumque, aut effundendum quidquid eſt noxiũ, quãcunque autem tunicam quis uiolauit, illam quoque debet excidere, ac mediam quidem,ut ſupra di-

xi,quàm altiſſime ab inguine,imam autem paulo infra. cæterum antequam excidantur, hæ quoque uin ciri lino ſumme debent,& eius lini capita extra plagam relinquenda ſunt, ſicut in alijs quoque uenis,quę id requiſierint. eo facto teſticulus intus reponendus eſt,oræque ſcroti ſuturis inter ſe committendæ, neque paucis, ne parum glutinentur,& longior fiat curatio,neque multis,ne inflammationem augeant. atque hic quoque uidendum eſt, ne quid in ſcroto ſanguinis maneat. tum imponenda glutinantia ſunt. ſiquando autem in ſcrotum ſanguis defluxit, aliquid'ue concretum ex eo decidit, incidi ſubter id debet, purgatoque eo,ſpongia acri aceto madens circũdari. deligatur autem uulnus omne,quod ex his cauſis factum eſt. ſi dolor nullus eſt,quinque primis diebus non eſt reſoluendum, ſed bis die tantum aceto irroranda lana uel ſpongia. ſi dolor eſt: tertia die reſoluendum,& ubi fibulæ ſunt,hæ incidendæ,ubi linamẽtum id mutandum eſt,roſaque & uino madefaciendum id,quod imponitur. ſi inflammatio increſcit,adijciendum prioribus cataplaſma ex lenticula & melle, uel ex malicorio, quod in auſtero uino coctum ſit, uel ex his mixtis. ſi ſub his inflammatio non conquierit poſt diem quintum multa calida aqua uulnus fouendum, donec ſcrotum ipſum & extenuetur & rugoſius fiat. tum imponendum cataplaſma ex triticea farina,cui reſina pinea adiecta ſit. quæ ipſa ſi robuſtus curatur,ex aceto: ſi tener,ex melle coquẽda ſunt. neque dubium eſt quodcunque initium fuit,ſi magna inflammatio eſt, quin ea, quæ pus mouent, imponenda ſint. quòd ſi pus in ipſo ſcroto ortũ eſt,paulum id incidi debet, ut exitus detur. linamentumque eatenus imponendum eſt,ut foramen tegat. inflammatione finita propter neruos priore cataplaſmate, dein cerato utendum eſt. Hęc proprie ad eiuſmodi uulnera pertinent. cętera & in curatione,& in uictu ſimilia his eſſe debent, quę in alio quoque uulnerum genere pręcepimus.

De inteſtini curatione. Cap. XX.

HIS propoſitis,ad ſingulas ſpecies ueniendum eſt: ac ſi cui paruulo puero inteſtinum deſcendit, ante ſcalpellum experienda iunctura eſt. faſcia eius rei cauſa fit: cui imo loco pila aſſuta eſt ex panniculis facta, quę ad repellendum inteſtinum ipſi illi ſubijcitur: deinde reliqua faſcię pars arcte circundatur. ſub quo ſępe & intus compellitur inteſtinũ: & inter ſe tunicę glutinãtur. rurſus ſi ętas proceſſit,multumque inteſtini deſcendiſſe ex tumore magno patet,adijciũturque dolor, & uomitus,quę ex ſtercore,& ex cruditate eo delapſo fere accidunt, ſcalpellum adhiberi ſine pernicie non poſſe manifeſtum eſt. leuandum tã tummodo malum, & per alias curationes extrahendum eſt. ſanguis mitti ex brachio debet: deinde ſi uires patiuntur, imperanda tridui abſtinentia eſt: ſi minus certe pro ui corporis quàm longiſſime. eodem uero tempore ſuper habendum cataplaſma ex lini ſemine,quod ante aliquis ex mulſo decoxerit. Poſt hęc & farina hordeacea cum reſina inijcienda, & his demittendus in ſolium aquæ calidæ, cui oleum quoque adiectum ſit: dandumque aliquid cibi lenis calidi. quidam etiam aluum ducunt. id ducere aliquid in ſcrotum poteſt: educere ex eo non poteſt. per ea uero quæ ſupra ſcripta ſunt, leuato malo ſiquando aliàs dolor reuerterit, eadem erunt facienda. ſine dolore quoque ſi multa inteſtina prolapſa ſunt,ſecari ſuperuacuum eſt: non quo excludi à ſcroto non poſſint, niſi tamen id inflammatio prohibuit: ſed quo repulſa inguinibus immorentur: ibique tumorem excitent: atque ita fiat mali non finis, ſed mutatio. at in eo,quem ſcalpello curari oportebit, ſimul atque ad mediam tunicam uulnus in inguine factum peruenerit, duobus hamulis ea iuxta ipſas oras apprehendi debebit, dum eductis omnibus membranulis medicus eam liberat. neque enim cum periculo læditur,quæ excidenda eſt,cum inteſtinum eſſe niſi ſub ea nõ poſſit. ubi deducta autem erit ab inguine, uſque ad teſticulum incidi debebit ſic, ne his ipſe lædatur: tum excidi. fere tamen hanc curationem puerilis ætas & modicum malum recipit. ſic uir robuſtus eſt,maiuſque id uitium eſt, extrahi teſticulum non debet: ſed in ſua ſede permanere. id hoc modo fit. inguẽ eadem ratione uſque ad mediam tunicam ſcalpello aperitur: eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur ſic,ut à miniſtro teſticulus eatenus contineatur, ne per uulnus exeat: tum ea tunica deorſum uerſus ſcalpello inciditur. ſub eaque index digitus ſiniſtræ manus ad imum teſticulũ demittitur, eumque ad plagam compellit: deinde dextrę manus duo digiti pollex,atque index uenam,& arteriam,& neruum tunicamque eorum à ſuperiore tunica diducunt. quòd ſi aliquæ membranulæ prohibent, ſcalpello reſoluũtur,donec ante oculos tota iã tunica ſit. excifis quæ excidenda ſunt,repoſitoque teſticulo ab ora quoque eius uulneris, quod in inguine eſt: demenda habenula paulo latior eſt, quo maior plaga ſit, & plus creare carnis poſſit.

De omenti curatione. Cap. XXI.

AT ſi omentum deſcendit, eodem quidem modo, quo ſupra ſcriptum eſt, aperiendum inguen, diducendæque tunicæ ſunt. conſiderandum autem eſt,maior ne is modus,an exiguus ſit. nam quod paruulum eſt,ſuper inguen in aluum uel digito, uel auerſo ſpecillo repellendum eſt. ſi plus eſt,ſinere oportet dependere quantum ex utero prolapſum eſt: idque adurentibus medicamentis illinere, donec emoriatur,& excidat. quidam hic quoque duo lina acu traijciunt, binisque ſingulorum capitibus diuerſas partes aſtringunt. ſub quo æque, ſed tardius emoriatur. adijcitur tamen hic quoque celeritati, ſi omentũ ſuper uinculum illinitur medicamẽtis,quæ ſic exedunt ne erodant, σηπτὰ Græci uocant. Fuerunt etiã qui omentum forfice præciderent: quod in paruulo non eſt neceſſarium. ſi maius eſt, poteſt profuſionem

ſanguinis

ſanguinis facere: ſiquidem omentum quoque uenis quibuſdam etiam maioribus illigatum eſt. neque uero ſi diſcuſſo uentre id prolapſum forfice præciditur, cum & emortuum ſit,& aliter tutius auelli non poſſit: inde huc exemplum transferendum eſt. uulnus autem curari. ſi relictum omentum eſt,ſutura debet. ſi id amplius fuit,& extra emortuum eſt,excisis oris,ſicut ſupra propoſitum eſt. ſi uero humor intus eſt, incidendum eſt: in pueris quidem inguen,niſi in his quoque liquoris eius maior modus prohibet: in uiris uero, & ubicunque multus humor ſubeſt ſcrotum. deinde ſi inguen inciſum eſt, eo protractis tunicis humor effundi debet. ſi ſcrotum, & ſub hoc protinus uitium eſt, nihil aliud quàm humor eſt effundendus: abſcidendæque membranæ ſunt, ſi quæ eum continuerunt, deinde eluendum id ex aqua,quæ uel ſalem adiectum,uel nitrum habeat. ſi ſub media, ima'ue tunica: totę hę extra ſcrotum collocandę, excidendęque ſunt.

De ramicis curatione. Cap. XXII.

RAMEX autem, ſi ſuper ipſum ſcrotum eſt, adurendus eſt tenuibus & acutis ferramentis: quę ipſis uenis inſigantur: cum eo,ne amplius quàm has urant, maximeque ubi inter ſe implicatę glomerantur,eo' ferrum id admouendum eſt: tum ſuper farina ex aqua frigida ſubacta inijcienda eſt: utendumque eo uinculo, quod idoneum eſſe ani curationibus poſui. tertio die lenticula cum melle imponenda eſt. poſt eiectis cruſtis ulcera melle purganda: roſa implēda,ad cicatricē aridis linamētis pducenda ſunt. quibus uero ſuper mediam tunicam uenæ tument incidendum inguen eſt, atque tunica promouenda, ab eaque uenæ digito uel manubriolo ſcalpelli ſeparandæ. qua parte uero inhærebunt: & ab ſuperiore, & ab inferiore parte lino uinciendæ: tum ſub ipſis uinculis præcidendæ, reponendusque teſticulus eſt. at ubi ſupra tertiam tunicam ramex inſedit, mediam excidi neceſſe eſt: deinde ſi duæ tres'ue uenæ tument, & ita pars aliqua obſidetur, ut maiore uitio uacet, idem faciendum, quod ſupra ſcriptum eſt, ut ab inguine & à teſticulo deligatæ uenæ præcidantur: isque condatur. ſin totum id ramex obſederit: per plagam demittendus digitus index erit: ſubijciendusque uenis ſic,ut paulatim protrahat æque adducendo, donec is teſticulus par alteri fiat. tum fibulæ oris ſic uinciendæ, ut ſimul eas quoque uenas comprehendant. id hoc modo fit. acus ab exteriore parte oram uulneris perforat. tum non per ipſam uenam, ſed per membranam eius immittitur: per eamque in alteram oram compellitur uenæ uulnerari non debent, ne ſanguinem fundant. membrana ſemper inter has uenas eſt,ac neque periculum effert, & filo comprehenſas illas abunde tenet. itaque etiam ſatis eſt duas fibulas eſſe. tum uenæ, quæcunque protractæ ſunt in ipſum inguen aduerſo ſpecillo comprehendi debent. ſoluendi fibulas tempus inflammatione finita, & purgato uulnere eſt,& una ſimul, & oras, & uenas cicatrix deuinciat. ubi uero inter imam tunicam & ipſum teſticulum,neruumque eius ramex ortus eſt,una curatio eſt,quæ totum teſticulum abſcidit. nā neque ad generationem quidquam is confert & omnibus indecore, quibuſdam etiam cum dolore dependet. ſed totū quoque inguen incidendum media tunica promenda,atque excidēda eſt,idem in ima faciendum,neruusque ex quo teſticulus dependet præcidendus. poſt id uenæ & arteriæ ad inguen lino deligādæ & infra uinculum abſcidendæ ſunt.

De carne,quæ inter tunicas teſticulorum concreuit, & de neruo indurato. Cap. XXIII.

CARO quoque ſiquando inter tunicas concreuit: nihil dubij eſt, quin eximenda ſit: ſed id ipſo ſcroto inciſo fieri commodius eſt. at ſi neruus induruit,curari res neque manu, neque medicamento poteſt. Vrgent enim febres ardentes,& aut uirides,aut nigri uomitus,præter hæc ingens ſitis & linguę aſpritudo, fereque à die tertio ſpumans bilis aluo cum roſione redditur. atque neque aſſumi facile cibus, neque contineri poteſt, neque multo poſt extremæ partes frigeſcunt: tremor oritur: manus ſine ratione extenduntur. deinde in fronte frigidus ſudor,eumque mors ſequitur.

De ramice inguinis. Cap. XXIIII.

VBI uero in ipſo inguine ramex eſt,ſi tumor modicus eſt,ſemel incidi,ſi maior, duabus lineis debet, ut medium excidatur: deinde non extracto teſticulo: ſicut inteſtinis quoque prolapſis interdum fieri docui: colligendæ uenæ uinciendæque ubi tunicis inhærebunt,& ſub his modis præcidendæ ſunt. neque quidquam noui curatio uulneris eius requirit.

Ad tegendam glandem colis ſi nuda eſt. Cap. XXV.

AB his ad ea tranſeundum eſt,quæ in cole ipſo fiunt: in quo ſi glans nuda eſt, uultque aliquis eam decoris cauſa tegere,fieri poteſt,ſed expeditius in puero quàm in uiro: in eo,cui id naturale eſt, quàm in eo,cui quarundam gentium more circunciſus eſt, in eo cui glans parua iuxtaque eam cutis, ſpatioſior uero ipſe coles eſt,quàm in quo contraria his ſunt. Curatio autem eorum, quibus id naturale eſt, eiuſmodi eſt. cutis circa glandem apprehenditur, & extenditur,donec illam ipſam condat,ibique deligatur. deinde iuxta pubem in orbē tergus inciditur: donec coles nudetur,magnaque cura cauetur,ne uel urinę iter, uel uenæ,quæ ibi ſunt,incidantur. eo facto cutis ad uinculum inclinatur, nudaturque circa pubem uelut

circulus: eoq́ue linamenta dantur,ut caro increſcat & id impleat,ſatiſq́ue uelamenti ſupra latitudo plagæ præſtat. ſed donec cicatrix fit, uinctum eſſe id debet, in medio tantum relicto exiguo urinæ itinere. at in eo qui circuncifus eſt ſub circulo glandis ſcalpello diducenda cutis ab interiore cole eſt. non ita dolet, quia ſummo ſoluto,deduci deorſum uſque ad pubem manu poteſt: neque ideo ſanguis profluit. Re ſoluta autem cutis rurſus extenditur ultra glandem. tum multa frigida aqua fouetur: emplaſtrumq́ue circa datur, quod ualentem inflammationem reprimat. proximiſq́ue diebus ut propè à fame uictus eſt, ne forte eam partem ſatietas excitet. ubi iam ſine inflammatione eſt, deligari debet à pube uſque circulum. ſuper glandem autem aduerſo emplaſtro impoſito induci. ſic enim fit, ut inferior pars glutinetur: ſuperior ita ſaneſcat, ne inhæreat.

Quomodo glans penis contecta aperiri poſſit.

Contra ſi glans ita contecta eſt,ut nudari non poſſit: quod uitium Græci φίμωσιν appellant, aperienda eſt. quod hoc modo fit. Subter à ſumma ora cutis inciditur,recta linea uſque ad frenum, atque ita ſuperius tergus relaxatum cedere retro poteſt. quod ſi parum ſic profectum eſt, aut propter anguſtias,aut propter duritiem tergoris, protinus triangula forma cutis ab inferiore parte excidenda eſt ſic, ut uertex eius ad frenum baſis in tergo extremo ſit. tum ſuper danda linamenta ſunt,aliaq́ue medicamenta,quę ad ſanitatē producant.neceſſariũ autē eſt,donec cicatrix,ſit cõquieſcere,nã ambulatio atterendo, ulcus ſordidum reddit.

Infibulandi ratio.

Infibulare quoque adoleſcentulos,interdum uocis, interdum ualetudinis cauſa quidam conſuerũt, eiuſque hæc ratio eſt. cutis quę ſuper glandem eſt,extenditur,notaturq́ue utrinque lateribus atramento qua perforatur,deinde remittitur. ſi ſuper glandem notę reuertuntur,nimis apprehenſum eſt,& ultra notari debet. ſi glans ab his libera eſt,is locus idoneus fibulę eſt: tum qua notę ſunt, cutis acu filũ ducente tranſuitur, eiuſque fili capita inter ſe deligantur,quotidieq́ue id mouetur,donec circa foramina cicatricu lę fiant. ubi hę confirmatę ſunt,exempto filo fibula additur, quę quo melior,eo leuior eſt,ſed hoc quidē ſæpius inter ſuperuacua, quàm inter neceſſaria eſt.

De urinæ reddendæ difficultate, & de calculo,curationibuſq; eorum. *Cap.* XXVI.

RES uero interdum cogit emoliri manu urinam, cum illa non redditur, aut quia ſenectute iter eius collapſum eſt: aut quia calculus, uel concretum aliquid ex ſanguine intus ſe oppoſuit. ac mediocris quoque inflammatio ſæpe eam reddi naturaliter prohibet. idq́ue non in uiris tantummodo, ſed in fœminis quoque interdum neceſſarium eſt. ergo æneæ fiſtulæ fiunt, quæ ut omni corpori ampliori, minorique ſufficiant. ad mares tres, ad fœminas duæ medico habendæ ſunt. ex uirilibus maxima decem & quinque eſt digitorum, media duodecim, minima nouem. ex mulieribus, maior nouem, minor ſex. incuruas uero eſſe eas paulum, ſed magis uiriles oportet, leueſq́ue admodum ac neque nimis plenas,neque nimis tenues. homo tum reſupinus eo modo,quo in curatione ani figuratur, ſuper ſubſellum,aut lectum collocandus eſt. Medicus autem à dextro latere ſiniſtra quidem manu colem maſculi continere, dextra uero fiſtulam demittere in iter urinæ debet. atque ubi ad ceruicem ueſicæ uentum eſt,ſimul cum cole fiſtulam inclinatam in ipſam ueſicam compellere, eamq́ue urina reddita recipere. Fœmina breuius urinæ ſimiliter,& rectius iter habet. quod mammulæ ſimile inter imas oras ſuper naturale poſitum non minus ſæpe auxilio eget. aliquanto minus difficultatis exigit. nonnunquam etiam prolapſus in ipſam fiſtulam calculus, qui ſubinde ea extenuatur,non longe ab exitu inhæreſcit. eum ſi fieri poteſt, oportet uellere,uel oriculario ſpecillo,uel eo ferramento, quo in ſectione calculus protrahitur. ſi id fieri non potuit,cutis extrema quam plurimum attrahenda,& condita glande lino uincienda eſt, deinde à latere recta plaga coles incidendus,& calculus eximendus eſt. tum cutis remittenda. ſic enim fit,ut inciſum colē integra pars cutis contegat: & urina naturaliter profluat.

Quæ curatio calculoſis adhibeatur.

CVM ueſicæ uero,calculiq́ue facta mentio ſit,locus ipſe exigere uidetur ut ſubijciam, quæ curatio calculoſis. cum aliter ſuccurri non poteſt, adhibeatur. ad quam feſtinare cum præceps ſit, nullo modo conuenit. ac neque omni tempore,neque in omni ætate,neque in omni uitio id experiendum eſt,ſed ſolo uere,in eo corpore quod iam nouem annos, nondum quatuordecim exceſſit, & ſi tantum mali ſub eſt, ut neque medicamentis uinci poſſit, neque etiam trahi poſſe uideatur, quo minus interpoſitio aliquo ſpatio interimat. non quo non interdum etiam temeraria medicina proficiat: ſed quo ſæpius utique in hoc fallat, in quo plura & genera, & tempora periculi ſunt, quæ ſimul cum ipſa curatione proponam. Igitur ubi ultima experiri ſtatutum eſt,ante aliquot diebus uictu corpus pręparandum eſt,ut modicos, ut ſalubres cibos, ut minime glutinoſos aſſumat,ut aquam bibat. ambulandi uero inter hæc exercitatione utatur, quo magis calculus ad ueſicæ ceruicem deſcendat. quod an inciderit, digitis quoque, ſi

cut

cut in curatione docebo, demiſſis cognoſcitur. ubi eius rei fides eſt, pridie is puer in ieiuno continendus eſt, & tum loco calido curatio adhibenda, quæ hoc modo ordinatur. homo præualens & peritus in ſedili alto conſidit, ſupinumque eum & aduerſum ſuper genua ſua coxis eius collocatis comprehendit, reductiſque eius cruribus ipſum quoque iubet manibus ad ſuas poplites datis, eos quàm maxime poſſit attrahere, ſimulque ipſe ſic eos continet. quòd ſi robuſtius corpus eius eſt qui curatur, duobus ſedilibus iunctis duo ualentes inſidunt: quo & ſedilia & interiora crura inter ſe deligantur, ne diduci poſſint. tum is ſuper duorum genua eodem modo collocatur, atque alter pro ut conſedit ſiniſtrũ crus eius, alter dextrum, ſimulque ipſe poplites ſuos attrahit. ſiue autem unus, ſiue duo continẽt: ſuper humeros eius ſuis pectoribus incumbunt. ex quibus euenit, ut inter ilia ſinus ſuper pubem ſine ullis rugis ſit extentus, & in anguſtũ compulſa ueſica facilius calculus capi poſſit. Præter hæc etiam num à lateribus duo ualentes obijciuntur, qui circunſtantes leuare uel unum, uel duos, qui puerum continent, non ſinunt. Medicus deinde diligenter unguibus circuncifis atque ſiniſtra manu duos eius digitos indicem & mediũ, leniter prius unum, deinde alterum in anum eius demittit, dextræque digitos ſuper imum abdomen leniter imponit: ne ſi utrinque digiti circa calculum uehementer concurrerint, ueſicam lædant. neque uero feſtinanter in hac re, ut in pleriſque agendũ eſt, ſed ita ut quàm maxime id tuto fiat. nam læſa ueſica neruorum diſtẽtiones cum periculo mortis excitat. ac primum circa ceruicem quæritur calculus. ibi repertus minore negotio expellitur. & ideo dixi ne curandum quidem: niſi cum in hoc indicijs ſuis cognitum eſt. ſi uero aut ibi non fuit, aut receſſit retro, digiti ad ultimam ueſicam dantur, paulatimque dextra quoque manus eius ultra tranſlata ſubſequitur. atque ubi repertus eſt calculus, q neceſſe eſt in manus incidat, eò curioſius deducitur. quo minor, leuiorque eſt, ne effugiat, id eſt ne ſæpius agitanda ueſica ſit. ergo ultra calculum dextra ſemper manus eius opponitur, ſiniſtræ digiti deorſum eum compellit, donec ad ceruicem peruenitur. in quam ſi oblongus eſt, ſic compellendus eſt, ut pronus exeat. ſi planus ſic, ut tranſuerſus ſit. ſi quadratus, ut duobus angulis ſedeat. ſi altera parte plenior ſit, ut prius ea, qua tenuior ſit, euadat. in rotundo nihil intereſſe ex ipſa figura patet, niſi ſi leuior altera parte eſt, ut ea antecedat. cum iam eò uenit, ut incidi ſuper ueſicæ ceruicem iuxta anum cutis, plaga lunata uſque ad ceruicem ueſicæ debeat cornibus ad coxas ſpectantibus paulum: deinde ea parte, qua ſtrictior ima plaga eſt etiam num ſub cute altera tranſuerſa plaga facienda eſt, qua ceruix aperiatur: donec urinæ iter pateat ſic, ut plaga paulo maior quàm calculus ſit. nam qui metu fiſtulæ, quam illo loco χοιράδα Græci uocant, parum patefaciunt: cum maiore eodem periculo reuoluũtur: quia calculus iter, cũ ui promitur, facit: niſi accipit, idque etiam pernicioſius eſt, ſi figura quoque calculi, uel aſpritudo aliquid eò contulit. ex quo & ſanguinis profuſio, & diſtentio neruorũ fieri poteſt. quæ ſi quis euaſit, multo tamen patentiorem fiſtulam habiturus eſt rupta ceruice, quàm habuiſſet inciſa. cũ uero patefacta eſt, in conſpectũ calculus uenit, in cuius corpore nullum diſcrimen eſt. ipſe ſi exiguus eſt, digitis ab altera parte propelli, ab altera protrahi poteſt. ſi maior: inijciendus à ſuperiore ei parte uncus eſt, eius rei cauſa factus. is eſt ad extremum tenuis, in ſemicirculi ſpecie retuſæ latitudinis, ab exteriori parte læuis, qua corpori iungitur, ab interiori aſper, qua calculum attingit. iſque longior potius eſſe debet. nam breuis extrahendi uim habet. ubi iniectus eſt, in utrunque latus inclinandus eſt, ut appareat calculus, & teneatur, quia ſi apprehenſus eſt, ille ſimul inclinatur: ideoque eo minimo opus eſt. ne cum adduci uncus cœperit, calculus intus effugiat, hic in oram uulneris incidat, eamque conuulneret. in qua re quod periculum eſſet, iam ſupra propoſui. ubi ſatis teneri calculum patet, eodem pene momento triplex motus adhibendus eſt in utrunque latus, deinde extra, ſic tamen ut leniter id fiat, paulumque primo calculus attrahatur: quo facto attollendus uncus extremus eſt, uti intus magis maneat. faciliuſque illum producat. quod ſi aliquãdo à ſuperiore parte calculus parum commode comprehendetur, à latere erit apprehendendus. hæc eſt ſimpliciſſima curatio. ſed uarietas rerum quaſdam etiam num animaduerſiones deſiderat. ſunt enim quidam non aſperi tantummodo, ſed ſpinoſi quoque calculi, qui per ſe quidem delapſi in ceruicem ſine ullo periculo eximuntur. in ueſica uero non tuto uel hi conquiruntur, uel attrahuntur: quoniam ubi illã conuulnerarunt, ex diſtentione neruorum mortem maturant, multoque magis ſi ſpina aliqua ueſicæ inhæret: eamque, cum duceretur: duplicauit. colligitur autem eo quod difficilius urina redditur, in ceruice calculum eſſe: eo quod cruenta deſtillat, illum eſſe ſpinoſum: maximeque id ſub digitis quoque experiundum eſt, neque adhibenda manus, niſi id conſtitit. ac tum quoque leniter intus digiti obijciendi, ne uiolenter promouendo conuulnerent. tum incidendũ. multi hic quoque ſcalpello uſi ſunt. Meges, quoniam is infirmior eſt: poteſtque in aliqua prominentia incidere, inciſoque ſuper illam corpore: qua cauum ſubeſt non ſecare, ſed relinquere, quod iterum incidi neceſſe ſit, ferramentum fecit rectum in ſumma parte labroſum, in ima ſemicirculatum, acutumque. id receptum inter duos digitos indicem ac medium ſuper pollice impoſito ſic deprimebat: ut ſimul cum carne, ſiquid ex calculo prominebat, incideret. quo conſequebatur, ut ſemel quantum ſatis eſſet, aperiret. quocunque autem modo ceruix ea parte facta eſt, leniter, extrahi quod aſperum eſt, debet: nulla propter feſtinationem ui admota.

Signa calculorum, uel harenoſorum, uel mollium.

AT calculus harenoſus, & ante manifeſtus eſt: quoniam & urina quæ redditur, harenoſa eſt, & in ipſa curatione, quoniam inter ſubiectos digitos neque æque leniter renititur, & inſuper dilatatur.

item mollis calculus, & ex pluribus minutisque, sed inter se parum astrictis compositus indicatur, in se attrahens quasdam quasi squamulas, hos omnis leniter permutatis subinde digitorum uicibus sic oportet abducere, ne uesicam lædant, ne'ue intus aliquæ dissipate reliquiæ maneant, quæ post modum curationi difficultatem faciant. quidquid autem ex his in conspectum uenit uel digitis, uel unco eximendũ est. at si plures calculi sunt, singuli protrahi debent, sic tamen, ut si quis exiguus supererit, potius relinquatur. si quidem in uesica difficulter inuenitur. inuentusque celeriter effugit. ita longa inquisitione uesica læditur: excitatque inflammationes mortiferas, adeo ut quidam secti cum diu frustraque per digitos uesica esset agitata, decesserint. quibus accedit etiam, quod exiguus calculus ad plagam urina pôstea promouente excidit. siquando autem is maior non uidetur nisi rupta ceruice extrahi posse, findendus est. cuius repertor Ammonius ob id λιθοτόμος cognominatus est: id hoc modo fit. uncus inijcitur calculo sic, ut facile eum concussum quoque teneat, ne is retro reuoluatur. tum ferramentum adhibetur crassitudinis modicæ prima parte tenui, sed retusa, quod admodum calculum ex altera parte ictum findit: magna cura habita, ne aut ad ipsam uesicam per ferramentum perueniat, aut calculi fractura ne quid incidat.

De calculis fœminarum.

HAE uero curationes in fœminis quoque similes sunt, de quibus tamen parum propriè quædam dicenda sunt. siquidem in his, ubi paruulus calculus est, scalpellus superuacuus est, quia is urinam in ceruicem non compellit, quæ & breuior quâm in maribus, & laxior est. ergo & per se sæpe excidit, & si in primo quod est angustius inhæret, eodem tamen unco sine ulla noxa educitur. at in maioribus calculis necessaria eadem curatio est. sed uirgini subijci digiti tanquam masculo mulieri per naturalia eius debet. tũ uirgini quidem sub ima sinisteriore ora: mulieri uero inter urinæ iter, & os pubis incidendũ est sic, ut utroque loco plaga transuersa sit, neque terreri conuenit, si plus ex muliebri corpore sanguinis profluit.

Quæ curatio calculo euulso habenda sit.

Calculo euulso, si ualens corpus est, neque magnopere uexatum, sinere oportet sanguinem fluere, quo minor inflammatio oriatur: atque ingredi quoque eum paulum non alienum est, ut excidat, si quid intus concreti sanguinis mansit. quod si per se non destitit, rursus ne uis omnis intereat, supprimi debet. idque protinus in imbecillioribus ab ipsa curatione faciendum est. siquidem ui distentione neruorum periclitatur aliquis dum uesica eius agitatur, sic alter metus excipitur remotis medicaminibus, ne tantum sanguinis profluat, ut occidat. quod ne incidat, desidere is debet in acre acetum, cui aliquantum salis sit adiectum. sub quo & sanguis fere' conquiescit, & astringitur uesica, ideoque minus inflammatur. quod si parum proficit, agglutinanda cucurbitula est, & inguinibus, & coxis, & super pubem. ubi iam satis uel euocatus est sanguis, uel prohibitus, resupinus collocandus est sic, ut caput humile sit, coxæ paulum excitentur: ac super ulcus imponendum est duplex. aut triplex linteolum aceto madens. deinde interpositis duabus horis in solium is aquæ calidæ resupinus demittendus est sic, ut à genibus ad umbilicum aqua teneat, cætera uestimentis circundata sint, manibus tantummodo, pedibusque nudatis, ut & minus digeratur, & ibi diutius maneat. ex quo sudor multus oriri solet, quo spongia subinde facile detergendum est: finisque eius fomenti est donec infirmando offendat: tum multo is oleo perungendus, inducendusque hapsus lanæ mollis tepido oleo repletus: qui pubem & coxas & inguina & plagam ipsam contectam eodem ante se linteolo protegat, isque subinde oleo tepido madefaciendus est, ut neque frigus ad uesicam admittat, & neruos leniter molliat. quidam cataplasmatis calefacientibus utũtur: ea plus pondere nocent, quæ uesicam urgendo uulnus irritant, quàm calore proficiunt. ergo ne uinculum quidem ullum necessarium est: proximo die, si spiritus difficilius redditur, si urina non excedit, si locus circa pubem mature intumuit, scire licet, in uesica sanguinem concretum remansisse. igitur demissis eodem modo digitis leuiter pertractanda uesica est, & discutienda, si qua coierunt. quo fit ut per uulnus postea procedant. non alienum etiam est oriculario clystere acetum nitro mixtum per plagam in uesicã compellere. nam sic quoque discutiuntur, si qua cruenta coierunt. eaque facere etiam primo die conuenit. si timemus ne quid intus sit: maximeque ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit, cætera eadem facienda sunt, ut demittatur in solium: ut eodem modo panniculus eadem lana super inijciatur: sed neque sæpe, neque tandiu in aqua calida puer habendus, quàm adolescens est, infirmus, quàm ualẽs: leui quâm grauiore inflammatione affectus, is cuius corpus digeritur, quàm is cuius astrictum est. inter hæc uero si somnus est, & æqualis spiritus, & madens lingua, & sitis modica, & uenter imus, sed & mediocris est cum febre modica dolor, scire licet, recte procedere curationem. atque in his inflãmatio fere' quinto uel septimo die finitur. qua leuata, solium superuacuum est. supini tantummodo uulnus aqua calida fouendum est, ut si quid urinæ rodet, abluatur. imponenda autem medicamenta sunt pus mouentia, & si purgandum ulcus uidebitur, melle linendum. id si rodet, rosa temperabitur. huic curationi aptissimũ uidetur ἐννεαφάρμακον emplastrum. nam & seuum habet ad pus mouendum, & mel ad ulcus repurgandũ: medulla etiam maximeque uitulina: quod in id ne fistula relinquatur, præcipue proficit. linamenta uero tum super ulcus non sunt necessaria, super medicamentum ad id continendum recte imponuntur. at ubi ulcus purgatum est: puro linamento ad cicatricem perducendum est. quibus temporibus tamen, si felix

felix curatio non fuit,uaria circa pericula oriuntur. quę præsagire protinus licet: si continua uigilia est, si spiritus difficultas,si lingua arida est,si sitis uehemens,si uenter imus tumet,si uulnus hiat,si trans fluens urina id non rodit,si similiter ante tertium diem quædam liuida excidunt,si is aut nihil, aut tarde respondet,si uehementes dolores sunt,si post diem quintum magnæ febres urgent,& fastidium cibi permanet,si cubare in uentrē iucundius est. nihil tamen peius est distentione neruorum,& ante nonum diem uomitus bilis. sed cum inflammationis sit metus,succurri abstinentia modicis & tempestiuis cibis,inter hæc fomentis,de quibus supra scripsimus. oportet.

De cancro qui excisa uesica nascitur, & qua curatione uti deceat. Cap. XXVII.

Proximus cācri metus est. is cognoscitur,si & per uulnus,& per ipsum colem fluit sanies mali odoris, cumque eo quædam à concreto sanguine non abhorrentia,tenuesque carunculæ lanulis similes: pręter hæc si orę uulneris aridæ sunt: si dolent inguina: si febris nō desuit,eaque in noctem augetur: si inordinati horrores accedunt. Considerandum autem est,in quam partem cancer is tendat. si ad colem inclinat, durescit is locus & rubet, & tactu dolorem excitat,testiculique intumescunt. si in ipsam uesicam ani dolor sequitur,coxæ durescunt,non facile crura extendi possunt. at si in alterutrum latus oculis id expositum est,paresque utrinque easdem notas sed minores habet. primum autem ad rem pertinet corpus recte iacere,ut superior pars semper eadem sit in quam uitium fertur. ita si ad colem it,supinus is collocari debet. si ad uesicam,in uentrem, si in latus,in id quod integrius est. Deinde ubi uentum fuerit ad curationem,homo in aquam demittetur: in qua marrubium decoctū sit,aut cupressus,aut myrtus,idemque humor clystere intus adijcietur.tum super ponetur lenticula cum malicorio mixta, quæ utraque ex uino decocta sint,uel rubus,aut oleæ folia eodem modo decocta,aliaque medicamenta,quæ ad cohibendos,purgandosque cancros proposuimus. ex quibus si qua erunt arida,per scriptorium calamum inspirabūtur. ubi stare cœperit cancer,mulso uulnus eluetur. uitabiturque eo tempore ceratum,quod ad recipiendum id malum corpus emollit, potius plumbum elotum cum uino inungetur. super quæ idem linteolo illitum imponetur: sub quibus perueniri ad sanitatem potest. cum eo tamen quod non ignoremus orto cancro sæpe affici stomachum,cui cum uesica quoddam consortium est: exque eo fieri,ut neque retineatur cibus,neque si quis retentus est,concoquatur: neque corpus alatur: ideoque ne uulnus quidem aut purgari,aut ali possit: quæ necessario mortem maturant. sed ut his succurri nullo modo potest, sic à primo tamen diu tenenda ratio curationis est. in qua quædam obseruatio ad cibum quoque,potionemque pertinens necessaria est: nam cibus inter principia non nisi humidus dari debet. ubi ulcus purgatum est, ex media materia olera,& salsamenta semper aliena sunt. potione opus est non modica: nam si parum bibitur, accenditur uulnus, & uigilia urget,& uis corporis minuitur. si plus æquo assumitur,subinde uesica impletur,eoque irritatur. non nisi aquam autem bibendam esse manifestius est, quàm ut subinde dicendum sit. solet uero sub eiusmodi uictu uenire ut aluus non reddatur. Hæc aqua ducenda est, in qua uel fœnum græcum,uel malua decocta sit: idem humor rosa mixtus in ipsum uulnus oriculario clystere agendus est: ubi id rodit urina neque purgari patitur. Fere uero primo per uulnus exit hęc, deinde eo sanescente diuiditur,& pars per colem descendere incipit,donec ex toto plaga claudatur: quod interdū tertio mense,interdum non ante sextum,nonnunquam exacto quoque anno fit. neque desperari debet solida glutinatio uulneris,nisi ubi aut uehementer rupta ceruix est,aut ex cancro multę, magnę que carū culæ,simul que neruosa aliqua exciderunt. sed ut uel nulla ibi fistula, uel exigua admodum relinquatur, summa cura prouidendum est. Ergo cum iam ad cicatricem uulnus intendit,extentis iacere fœminibus, & cruribus oportet: nisi tamen molles ,harenosi ue calculi fuerunt.sub his enim tardius uesica purgatur. Ideo que diutius plagam patere necessarium est: & tum demum ubi iam nihil tale extra fertur, ad cicatricem perduci. quod si antequam uesica purgata est: oræ se glutinarunt: dolor que, & inflammatio redierunt,uulnus digitis uel aduerso specillo diducendum est,ut torquentibus exitus detur: his que effusis tum diutius pura urina descendat. tum demum quæ cicatricē inducant,imponēda sunt: extendi que ut supra docui pedes quàm maxime uincti. quòd si fistulę metus ex his causis,quas proposui, subesse uidebitur,quo facilius claudatur ea,uel certe coāgustetur,in anum quoque danda plumbea fistula est: extētis que cruribus fœmina,tali que inter se deligandi sunt,donec qualis futura est,cicatrix sit.

Si naturalia fœminarum concubitum non admittunt, quomodo curari conueniat. Caput XXVIII.

ET hoc quidem commune esse maribus, & fœminis potest. proprie uero quædam ad fœminas pertinent, ut in primis: quod earum naturalia nonnunquam inter se glutinatis oris concubitum non admittunt. id que interdum euenit protinus in utero matris: interdum exulceratione in his partibus facta, & per malam curationem his oris sanescendo iunctis. si ex utero est,membrana ori uuluæ opposita est. si ex ulcere, caro id repleuit. oportet autem membranam duabus lineis inter se transuersis incidere ad similitudinem litteræ.X.magna cura habita ne urinę iter uioletur. deinde undique eam membranam excidere: ac si caro increuit, necessarium est recta linea patefacere. tum ab ora, uel uulsella, uel hamo apprehensam tanquam habenulam excidere: & intus implicitum in longitudinem lina-

mentum, λήμνισκον Gręci uocant, in aceto tinctum demittere: supraque succidam lanam aceto madentem deligare: tertio die soluere ulcus, & sicut alia ulcera curare. cumque iam ad sanitatem tendet, plumbeam fistulam medicamento cicatricem inducente illinere, eamque intus dare. supraque idem medicamentum inijcere, donec ad cicatricem plaga perueniat.

Qua curatione partus emortuus ex utero excutiatur. Cap. XXIX.

VBI concipit autem aliqua, si iam prope maturus partus intus emortuus est, neque excidere per se potest, adhibenda curatio est, quæ numerari inter difficillimas potest. nam & summam prudentiam, moderationemque desiderat: & maximum periculum affert. sed ante omnia uuluæ natura mirabilis, cum in multis alijs, tum in hac re quoque facile cognoscitur. oportet autem ante omnia resupinam mulierem transuerso lecto sic collocare, ut fœminibus eius ipsius ilia comprimantur. quo fit ut & imus uenter in conspectu medici sit: & infans ad os uuluæ compellatur: quæ emortuo partu id comprimit: ex interuallo uero paulum dehiscere. hac occasione usus medicus unctę manus indicē digitum primum debet inserere, atque ibi continere, donec iterum ad os aperiatur: rursusque alterum digitum demittere debebit, & per easdem occasiones alios, donec tota esse intus manus possit. ad cuius rei facultatem multum confert & magnitudo uuluę, & uis neruorum eius, & corporis totius habitus, & mentis etiam robur: cum præsertim intus nonnunquam etiam duæ manus dari debeant. pertinet etiam ad rem quàm calidissimum esse imum uentrem, & extrema corporis, neque dum inflammationem cœpisse, sed recenti re protinus adhiberi medicinam. nam si corpus iam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans nisi ægerrime potest, sequiturque sæpe cum uomitu & cum tremore mortifera neruorum distentio. uerum intus emortuo corpori manus iniecta protinus habitum eius sentit. nam aut in caput, aut in pedes conuersum est, aut in transuersum iacet: fere tamen sic, ut uel manus eius, uel pes in propinquo sit. Medici uero propositum est, ut eum manu dirigat uel in manus, uel etiam in pedes. si forte aliter compositus est, ac si nihil aliud est, manus uel pes apprehensus, corpus rectius reddit: nam manus in caput, pes in pedes eum conuertet. tum si caput proximum est, demitti debet uncus undique leuis acuminis breuis, qui uel oculo, uel auri, uel ori, interdum ēt fronti recte inijcitur, deinde attractus infantem educit: neque tamen quolibet is tempore extrahi debet. nam si compresso uuluæ ore id tentatum est, non emittente eo infans abrumpitur: & unci acumen in ipsum os uuluæ delabitur: sequiturque neruorum distentio, & ingens periculum mortis. igitur compressa uulua, conquiescere. hiante, leniter trahere oportet: & per has occasiones paulatim eum educere. trahere autem dextra manus uncum, sinistra intus posita infantem ipsum: simulque dirigere eum debet. Solet etiam euenire, ut is infans humore distendatur: exque eo profluat fœdi odoris sanies. quod si tale est, indice digito corpus illud forandum est, ut effuso humore extenuetur. tum id leniter per ipsas manus recipiendum est. nam uncus iniectus facile hebeti corpusculo eleuabitur. in quo quid periculi sit, supra positum. sed in pedes quoque conuersus infans nō difficulter extrahitur: quibus apprehensis per ipsas manus commode educitur. si uero transuersus est, neque dirigi potuit, uncus alę inijciēdus, paulatimque attrahēdus est. sub quo fere ceruix replicatur, retroque caput, ac reliquum corpus spectat. remedio est ceruix pręcisa, ut separatim utraque pars auferatur, id unco fit, qui priori similis in interiorem tantum partem per totam aciem exacuitur: tum id agendum est, ut ante caput, deinde reliqua pars auferatur: quia fere maiore parte extracta, caput in uacuam uuluam prolabitur, extrahique sine summo periculo non potest: si tamen id incidit, super uentrem mulieris duplici panniculo iniecto, ualens homo nō imperitus à sinistro latere eius debet assistere, & super imū uentrem eius duas manus imponere, alteraque alteram premere. quo fit ut illud caput ad os uuluę compellatur. idque eadem ratione quæ supra posita est, unco extrahitur. at si pes alter iuxta repertus est, alter retro cum corpore est, quidquid protractum est, paulatim abscidendum est: & si clunes os uuluæ urgere cœperunt, iterum retro repellendæ sunt. conquisitiusque pes eius adducēdus. aliæque etiā num difficultates faciunt, ut qui solidus non exit, cōcisus eximi debeat. quoties autem infans protractus est, tradendus ministro est. is eum supinis manibus sustinere, medicus deinde sinistra manu leniter trahere umbilicum debet, ita ne abrumpat, dextraque eum sequi usque ad eas, quas secundas uocant. quod uelamentum infantis intus fuit. hisque ultimis apprehensis uenulas, membranulasque omnes eadem ratione manu diducere à uulua, totumque illud extrahere. & si quid intus præterea concreti sanguinis remanet, tum compressis in unum fœminibus, illa conclaui collocanda est, modicum calorem sine ullo pręflatu habente. super imum uentrem eius imponenda lana succida in aceto, & rosa tincta. reliqua curatio talis esse debet, qualis in inflammationibus, & in his uulneribus, quæ in neruosis locis sunt, adhibeatur.

De ani uitijs, & eorum curatione. Cap. XXX.

ANI quoque uitia ubi medicamentis non uincuntur, manus auxilium desiderant. ergo si qua scissa in eo uetustate induruerunt, iamque callum habent, cōmodissimum est ducere aluum: tum spongiam calidam admouere, ut relaxentur illa, & foras prodeant. ubi in conspectu sunt, scalpello singula excidere, & ulcera remouere. deinde imponere linamentum molle, & super linteolum illitum melle

locumque

locumq́ue eum molli lana implere & ita uincire altero die, deincepsq́ue cæteris lenibus medicamētis uti: quæ ad recentia eadem uitia necessaria esse aliâs proposui: & utique per primos dies sorbitionibus eum sustinere paulatim: deinde cibis adijcere aliquid generis tamen eius, quod eodem loco præceptum est. siquando autem ex inflammatione pus in his oritur, ubi primum id apparuit incidendum est, ne anus ipse suppuret. neque tamen ante properandum est. nam si crudum incisum est, inflammationis multum accedit: & puris aliquanto amplius concitatur. his quoque uulneribus lenibus cibis, hisdemq́ue medicamentis opus est.

De condylomatum curatione.

AT tubercula, quæ κονδυλώματα appellantur, ubi induruerunt, hac ratione curantur. aluus ante omnia ducitur. tum uolsella tuberculum apprehensum iuxta radices exciditur. quod ubi factum est, eadem sequuntur, quæ supra post curationem adhibenda esse proposui. tantummodo si quid increscit squama æris coercendum est. ora etiam uenarum fundentia sanguinem sic tolluntur. ubi sanguini, qui effluit, sanies adijcitur: aluus acrius ducitur quo magis oræ promoueantur. eoq́ue fit, ut omnes uenę, quasi capitula conspicua sint. tum si capitulum exiguum est, basimq́ue tenuem habet, astringendum lino paulum supra est, quā ubi cum ano cōmittitur. imponenda spongia aqua calida est, donec id libeat. deinde aut ungue, aut scalpello supra nodum id exulcerandū est. quod nisi factum est, magni dolores sub sequuntur. interdum etiam urinæ difficultas. si id maius est, & basis latior, hamulo uno aut altero excipiendum est: paulumq́ue supra basim incidendum: neque relinquēdum quidquam ex eo capitulo: neque quidquam ex ano demendum est. quod consequitur his, qui neque nimium, neque parum hamos ducit. qua incisum est, acus debet immitti: infraq́ue eam lino id capitulum alligari: si duo, tria'ue sunt, imum quodque primum curandum est. si plura, non omnia simul, ne tempore eodem undique tenerę cicatrices sint. si sanguis profluit, excipiendus est spongia: deinde linamentum imponendum. ungenda fœmina, & inguina, & quidquid iuxta ulcus est. ceratumq́ue super dandum est. farina ordeacea calida implendusq́ue is locus est. sic deligandus est. postero die is desidere in aqua calida debet: eodemq́ue cataplasmate foueri. ac bis die, & ante curationem, & post eam ceruices, ac fœmina liquido cerato perungenda sunt: tepidoq́ue is loco continendus. interpositis quinque, aut sex diebus, oriculario specillo linamenta educenda. si capitula simul non exciderunt, digito promouenda. tum lenibus medicamentis hisdem'que, quæ alibi posui, ulcera ad sanitatem perducenda. finito uitio quemadmodum agendum esset, iam aliâs superius exposui.

De uaricum curatione. Cap. XXXI.

AB his ad crura proximus transitus est. in quibus orti uarices non difficili ratione tolluntur. huc autem & earum uenularum, quæ in capite nocent, & eorum uaricum, qui in uentre sunt, curationem distuli: quoniam ubique eadem est. igitur uena omnis, quæ noxia est, aut adusta tabescit, aut manu exciditur. si recta est, si quamuis transuersa, tamen simplex: si modica est, melius aduritur: si curua est & uelut in orbes quosdam implicatur, plures'que inter se inuoluuntur, utilius eximere est: adurendi ratio hæc est. cutis super inciditur. tum patefacta uena tenui, & retuso ferramento candente modice premitur: uitatur'que, ne plagæ ipsius oræ adurantur: quas reducere hamulis facile est. id interpositis fere quaternis digitis per totum uaricem fit: & tum superimponitur medicamentum, quo adusta sanantur: at exciditur hoc modo. cutē eadem ratione super uenam incisa hamulo oræ excipiūtur: scalpello'que undique à corpore uena diducitur: cauetur'que ne inter hæc ipsa lędatur: ei'que retusus hamulus subijcitur, interposito'que eodem fere spatio. quod supra positum est, in eadem uena idem fit, quę quo tendat, facile hamulo extento cognoscitur. ubi iam idem, quacunque uarices sunt, factum est, uno loco adducta per hamulum uena præciditur: deinde qua proximus hamus est, attrahitur, & euellitur: ibi rursus abscīditur. ac si undique uaricibus crure liberato, tum plagarum orę committuntur: & super emplastrū glutinans inijcitur.

Curatio digitorum cohærentium. Cap. XXXII.

AT si digiti uel in utero protinus, uel propter communem exulcerationem postea cohæserunt, scalpello diducuntur. dein separatim uterque non pingui emplastro circundatur. atque ita per se uterque sanescit. si uero fit ulcus in digito, postea'que male inducta cicatrix curuum eum reddit, primum malagma tentandum est. dein si id nihil prodest, quod & in ueteri cicatrice, & ubi nerui læsi sunt, euenire consueuit: uidere oportet, nerui ne id uitium, an cutis sit. si nerui est, attingi non debet, neque enim sanabile est. si cutis, tota cicatrix excidenda est: quæ fere callosa efficit, ut extendi digitum non patiatur: tum rectus sic ad nouam cicatricem perducendus est.

De cangrenæ curatione. Cap. XXXIII.

CANGRENA inter ungues, alas'que, aut inguina nasci: & siquando medicamenta uincuntur, membrum præcidi oportere, alio loco mihi dictum est. sed id quoque cum periculo summo fit. nam sæpe in ipso opere, uel profusione sanguinis, uel animæ defectione moriuntur.

uerum hic quoque nihil intereſt an ſatis tutum præſidium ſit: quod unicum eſt. igitur inter ſanam, uitiatamq́ue partem incidenda ſcalpello caro uſque ad os eſt ſic, ut neque contra ipſum articulum id fiat: & potius ex ſana parte aliquid excidatur, quàm ex ægra relinquatur. ubi ad os uentum eſt, reducenda ab eo ſana caro,& circa os ſubſecanda eſt,ut ea quoque parte aliquid os nudetur: dein id ſerrula præcidendum eſt,quàm proxime ſanæ carni etiam inhærenti. ac tum frons oſſis, quam ſerrula exaſperauit, leuanda eſt,ſupraq́ue inducenda cutis,quæ ſub eiuſmodi curatione laxa eſſe debet,ut quàm maxime undique os contegat. quo cutis inducta non fuerit id linamentis erit contegẽdum, & ſuper id ſpongia ex aceto deliganda. cætera poſtea ſic facienda,ut in uulneribus,in quibus pus moueri debet,præceptum eſt.

LIBER OCTAVVS.

De poſitu, & figura totius humani corporis. Caput I.

SVpereſt ea pars,quæ ad oſſa pertinet. quæ quo facilius accipi poſſit, prius poſitus, figuraſque eorum indicabo. Igitur caluaria incipit ex interiore parte concaua,extrinſecus gibba, utrinque leuis, & qua cerebri membranam contegit: & qua cute capillum gignente contegitur. eaq́ue ſimplex ab occipitio & temporibus,duplex uſque in uerticem à fronte eſt. oſſaq́ue eius ab exterioribus partibus dura,ab interioribus,quibus inter ſe connectuntur, molliora ſunt. interq́ue ea uenę diſcurrunt,quas his alimentum ſubminiſtrare credibile eſt. raro autem caluaria ſolida ſine ſuturis eſt. locis tamen æſtuoſis facilius inuenitur. & id caput firmiſſimum, atque à dolore tutiſſimum eſt: ex cæteris,quo ſuturæ pauciores ſunt, eo capitis ualetudo commodior eſt. neque enim certus earum numerus eſt, ſicut ne locus quidem: fere tamen duæ ſuper aures, tempora à ſuperiore capitis parte diſcernunt. tertia ad aures per uerticem tendens, occipitium à ſummo capite diducit. quarta ab eodem uertice per medium caput ad frontem procedit,eaq́ue modo ſub imo capillo definit: modo frontem ipſam ſecans inter ſupercilia finitur. ex his cæterę quidem ſuturæ in unguem committuntur. hæ uero,quæ ſuper aures tranſuerſæ ſunt, totis oris paulatim extenuantur: atque ita inferiora oſſa ſuperioribus leniter inſidunt. craſſiſſimum uero in capite os poſt aurem eſt, quia capillus ut ueriſimile eſt, ob id ipſum non gignitur. ſub his quoque muſculis, qui tempora cõnectunt,os medium in exteriorem partem inclinatam poſitum eſt. at facies ſuturam habet maximam, quæ à tempore incipiens per medios oculos,nareſque tranſuerſa peruenit ad alterum tempus: à qua breues duæ ſub interioribus angulis deorſum ſpectant. & malæ quoque in ſumma parte ſingulas tranſuerſas ſuturas habent. à medijſque naribus,aut ſuperiorum dentium gingiuis per medium palatum unà procedit: aliaq́ue tranſuerſa idem palatum ſecat. & ſuturæ quidem in plurimis hę ſunt. foramina autem intra caput maxima oculorum ſunt: deinde narium,tum quæ in auribus habemus: ex his quæ oculorum ſunt, recta,ſimpliciaq́ue ad cerebrum tendunt. narium duo foramina oſſe medio diſcernuntur. ſiquidem hęc primum à ſupercilijs, anguliſque oculorum oſſe inchoantur ad tertiam fere partem: deinde in cartilagine uerſæ quo propius ori deſcendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur. ſed ea foramina,quæ à ſummis ad imas nares ſimplicia ſunt,ibi rurſus in bina itinera diuiduntur. aliaq́ue ex his ad fauces peruia ſpiritum & reddunt, & accipiunt: alia ad cerebrum tendunt. In ultima parte in multa,& tenuia foramina diſſipantur,per quæ ſenſus odoris nobis datur: in aure quoque primo rectum, & ſimplex iter procedendo flexuoſum fit. quod ipſum iuxta cerebrum in multa & tenuia foramina diducitur,per quæ facultas audiendi eſt: iuxtaq́ue ea duo paruuli quaſi ſinus ſunt. ſuperq́ue eos finitur os: quod tranſuerſum à genis tendens ab inferioribus oſſibus ſuſtinetur: iugale appellari poteſt ab eadem ſimilitudine à qua id Græci ζυγώδες appellant. Maxilla uero eſt molle os, eaq́ue una eſt, cuius eadem & media,& etiam ima pars mentum eſt: à quo utrinque procedit ad tempora: ſolaq́ue ea mouetur. nam malę cum toto oſſe, quod ſuperiores dentes exigit,immobiles ſunt. uerũ ipſius maxillę partes extremæ quaſi bicornes ſunt. alter proceſſus intra latior uertice ipſo tenuatur: longiuſq́ue procedens ſub oſſe iugali ſubit: & ſuper id temporum muſculis illigatur. alter breuior, & rotundior, & in eo ſinu qui iuxta foramina auris eſt, cardinis modo ſit: ibiq́ue huc, & illuc ſe inclinans, maxillę facultatem motus pręſtat. duriores oſſe dẽtes ſunt. quorum pars maxillæ, pars ſuperiori oſſi malarum hęret. ex his quaterni primi quia ſecant, τεμνικοὶ à Gręcis nominantur. hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. ultra quos utrinque fere maxillares quaterni ſunt, pręterq́ue in his, in quibus tres ultimi, qui ſero gigni ſolent: non increuerunt. ex his priores ſingulis radicibus, maxillares utique binis, quidam etiam ternis,quaterniſue nituntur. Fereq́ue longior radix breuiorem dentem edit: rectiq́ue dentis recta etiam radix,curui flexa eſt: exq́ue eadem radice in pueris nouus dens ſubit: qui multo ſæpius priorem expellit: interdum tamen ſupra, infraue eum ſe oſtendit. caput autem ſpina excipit. ea conſtat ex uertebris quatuor & uiginti. ſeptem in ceruice ſunt: duodecim ad coſtas. reliquæ quinque ſunt proximę coſtis. hæ teretes, breueſq́ue ab utroque latere proceſſus duos exigunt. medię perforatę, qua ſpinę medulla cerebro commiſſa deſcendit:circa quoque per duos proceſſus tenuibus cauis peruię,per quę à membrana cerebri ſimiles membranulæ deducuntur. omneſq́ue uertebrę exceptis tribus ſummis à ſuperiore parte in ipſis

proceſſibus

proceſſibus parum deſidenti ſinus habent : ab inferiore alios deorſum uerſus proceſſus tenuibus , cuius peruiæ per quę à membrana cerebri ſimiles membranulæ deducuntur . omnesque uertebrę exceptis tribus ſummis à ſuperiore parte in ipſis proceſſibus parum deſidentis ſinus habent : ab inferiore alios deorſum uerſus proceſſus exigunt . ſumma igitur protinus caput ſuſtinet , per duos ſinus receptis exiguis eius proceſſibus . quo fit,ut caput ſurſum deorſum uerſum tuberibus exaſperetur: ſecunda ſuperiori parti inferiore . quod ad circuitum pertinet,pars ſumma anguſtiore orbe finitur . Itaque ſuperior ſummę circundata,in latera quoque caput moueri ſinit . tertia eodem modo ſecundam excipit : ex quo facilis ceruici mobilitas eſt . ac ne ſuſtinere quidē caput poſſet,niſi utrinque recti, ualentesque nerui collum continerēt : quos ζένοντας Græci appellāt . ſiquidem horum inter omnes flexus alter ſemper intentus ultra prolabi ſuperiora nō patitur . iamque uertebra tertia tubercula,quę inferiori inſerantur,exigit.cæterę proceſſibus deorſum ſpectantibus in inferiores inſinuātur,ac per ſinus,quos utrinque habent, ſuperiores accipiunt : multisque neruis,& multa cartilagine continentur . ac ſic uno flexu modico in prōptum dato , cæteris negotijs homo , & rectus inſiſtit : & aliquid ad neceſſaria opera curuatur . infra ceruicem uero ſumma coſta contra humeros ſita eſt : inde undecim inferiores uſque ad imum pectus perueniunt : hæque primis partibus rotundę,& leniter quaſi capitulatæ uertebrarum tranſuerſis proceſſibus ibi quoque paulum inſinuatis inhęrent . inde pateſcunt : & in exteriorem partem recuruatę,paulatim in cartilaginem degenerant . eaque parte rurſus in interiora leniter flexę committuntur cum oſſe pectoris. quod ualens,& durum à faucibus incipit,ab utroque latere lunatum,& à pręcordijs iam ipſum quoque cartilagine mollitū terminatur . ſub coſtis uero prioribus,quinque quas νόθας Græci nominant,breues,tenuioresque.atque ipſæ quoque paulatī in cartilaginē uerſæ,extremis abdominis partibus inhæreſcūt.imaque ex his maiore iā parte nihil niſi cartilago eſt.rurſus à ceruice duo lata oſſa utrinque ad ſcapulas tēdūt.noſtri ſcoptula operta, ὠμοπλάτας Græci nominant.ea in ſummis uerticibus ſinuata,ab his triangula, paulatimque lateſcētia ad ſpinā tendūt : & quo latiora quaque parte ſunt hoc hebetiora , acque ipſa quoque in imo cartilaginoſa poſteriore parte uelut innatant,quoniā niſi in ſummo nulli oſſi inhæreſcūt . ibi uero ualidis muſculis,neruisque cōſtricta ſunt . at à ſumma coſta paulo interius q̄ ubi ea media eſt, os excreſcit : ibi quidē tenue, procedens uero quo propius lato ſcapularum oſſi fit,eo plenius,latiusque & paulatim in exteriora curuatū . quod propius , altera uerticis parte modice intumeſcēs, ſuſtinet iugulum. id autē ipſum recuruum,ac neque inter duriſſima oſſa numerādum : altero capite in eo quod poſui, altero in exiguo ſinu pectoralis oſſis inſidit,paulumque motu brachij mouetur : & cū lato oſſe ſcapularū infra caput,eius neruis,& cartilagini cōnectitur . hinc humerus incipit extremis utrinque capitibus tumidus, mollis,ſine medulla cartilaginoſus. medius teres,durus,medulloſus,leniter gibbus,& in priorem & poſteriorem,interiorē & exteriorē partem.prior aūt pars eſt q̄ à pectore eſt,poſterior quę ab ſcapulis,interior quæ ad latus tēdit : exterior q̄ ab eo recedit . quod ad oēs articulos pertinere in ulterioribus patebit.ſuperius aūt humeri caput rotundius q̄ cætera oſſa,de quibus adhuc dixi , uerticillatis ſcapularum oſſibus paruo exceſſu inſeritur : ac maiore parte ex tranſitu neruis deligatur . at inferius duos proceſſus habet : inter quos quod medium eſt , magis etiam extremis partibus ſinuatur . quę res ſedem brachio præſtat : quod conſtat ex oſſibus duobus . radius,quem κερκίδα Græci appellant,ſuperior,breuiorque,& primo tenuior rotundo,& leniter cauo,capite exiguum humeri tuberculum recipit : atque ibi neruis,& cartilagine continetur . cubitus inferior,longiorque,& primo plenior in ſummo capite,duobus quaſi uerticibus extantibus in ſinu humeri , quē inter duos proceſſus eius eſſe propoſui,ſe inſerit . primo uero duobus radijs brachij oſſa iuncta paulatim dirimuntur : rurſusque ad manū coeunt modo craſſitudinis mutato : ſi quidem ibi radius plenior,cubitus admodum tenuis eſt . dein radius in caput cartilaginoſum conſurgēs , in uerticem eius ſinuatur . cubitus rotūdus in extremo,parte altera paulū procedit . ac ne ſæpius dicendum ſit,illud ignorari non oportet . plurima oſſa in cartilaginem deſinere:nullum articulum non ſic finiri . neque enim aut moueri poſſet,niſi leui inniteretur : aut cum carne, neruisque coniungi, niſi ea media quædam materia committeret . in manu uero prima palmę pars ex multis , minutisque oſſibus conſtat, quorum numerus incertus eſt . ſed oblōga omnia,& triāgula ſtructura quadā inter ſe cōnectuntur : cum inuicem ſuperior alterius angulus,alterius planities ſit : eoque fit ex his unius oſſis paulum in interiora concaui ſpecies . uerum ex manu duo exigui proceſſus in ſinus radij conijciuntur . tum ex altera parte recta quinque oſſa ad digitos tendentia palmam explent,à quibus ipſi digiti oriuntur : qui ex oſſibus ternis conſtant : omniumque eadem ratio eſt : interius os in uerticem ſinuatur : recipitque exterioris exiguum tuberculum,nerui'que ea continent,à quibus orti ungues indureſcunt . ideo'que non oſſi, ſed carni magis radicibus ſuis inhęrent . ac ſuperiores quidem partes ſic ordinatæ ſunt . ima uero ſpina in coxarum oſſe diſcedit,quod tranſuerſum,longe'que ualentiſſimum uuluam,ueſicam, rectum inteſtinū tuetur, idque ab exteriore parte gibbum ad ſpinam , reſupinatum à lateribus,ideſt in ipſis coxis ſinus rotundos habet,à quibus oritur os quod pectinē uocāt.id'que ſuper inteſtina ſub pube tranſuerſum uentrē firmat rectius in uiris,recuruatū magis in exteriora in fœminis,ne partum prohibeat. inde fœmina oriūtur,quorum capita rotundiora etiam quam humerorum ſunt,cū illa ex cæteris rotūdiſſima ſint . infra uero duos proceſſus à priore,& à poſteriore parte habent . dein dura,& medulloſa, & ab exteriore parte gibba habent : rurſus ab inferioribus quoque capitibus intumeſcunt : ſuperiora in ſinus coxæ ſicut humeri in ea oſſa,quæ ſcapularum ſunt,conijciuntur . tum infra introrſus leniter intendunt , quo æqualius ſuperiora membra ſuſtineant . atque in eo inferiora quoque capita media ſinuantur , quo facilius excipi à cruri-

bus poſſint : quæ commiſſura oſſe paruo molli cartilaginoſo tegitur : patellam uocant . hæc ſuper innatans,nec ulli oſſi inhærens,ſed carne,& neruis deligata,pauloq́ue magis ad femoris os tendẽs,inter omnes crurum flexus iuncturam tuetur.ipſum autem crus eſt ex oſſibus duobus . & enim per omnia femur humero,crus uero brachio ſimile eſt. adeo ut habitus quoque,& decor alterius ex altero cognoſcatur. quod ab oſſibus incipiens,etiam in carne reſpondet . uerum alterum os ab exteriore parte ſupra poſitum eſt, quod ipſum quoque ſura recte nominatur . id breuius,ſupráque tenuius ad ipſos talos intumeſcit . alterum à priore parte poſitum,cui tibiæ nomen eſt,longius,& in ſuperiore parte plenius,ſolum cum femoris inferiore capite committitur : ſicut cum humero cubitus . atque ea quoque oſſa infra,ſupráque coniuncta media ut in brachio dehiſcunt.excipitur autem crus infra oſſa ex tranſuerſo talorum,idq́ue ipſum ſuper os calcis ſitum eſt,quod quadam parte ſinuatur : quadam exceſſus habet: & procedentia ex talo recipit:& in ſinum eius inſeritur . idq́ue ſine medulla durum,magiſq́ue in poſteriorem partem proiectum teretem ibi figuram repręſentat . cætera oſſa pedis ad eorum quæ in manu ſunt ſimilitudinem inſtructa ſunt . plantæ palmæ,digiti digitis , ungues unguibus reſpondent .

Oſſa uitiata, & corrupta, quibus ſignis cognoſcantur : & qua ratione curentur. Cap. II.

OMNE autem os,ubi iniuria acceſſit,aut uitiatur,aut finditur,aut frangitur,aut foratur,aut colliditur,aut loco mouetur . id quod uitiatum eſt , primo fere pingue fit : deinde uel nigrum , uel carioſum : quæ ſuper natis grauibus ulceribus , aut fiſtulis : hiſq́ue uel longa uetuſtate,uel etiam cancro occupatis eueniunt . Oportet autem ante omnia os nudare ulcere exciſo : & ſi latius eius uitium eſt, quàm ulcus fuit , carnem ſubſecare,donec integrum os undique pateat : tum id quod pingue eſt ſemel , iterum'ue ſatis eſt admoto ferramento adurere,ut ex eo ſtatu ſecedat : aut eradere,donec iam aliquid cruoris oſtendatur : quæ integrioris nota eſt . nam neceſſe eſt aridum ſit id,quod uitiatum eſt . idem in cartilagine quoque læſa faciendum eſt . ſiquidem ea quoque ſcalpello radenda eſt , donec integrum id ſit,quod relinquatur . deinde ſiue os,ſiue cartilago raſa eſt, nitro bene trito reſpergendum eſt . neque alia facienda ſunt ubi caries , nigrities'ue in ſummo oſſe eſt . ſiquidem id uel paulo diutius eodem ferramento adurendum, uel radendum eſt . qui radit hæc , audacter imprimere ferramentum debet , ut & agat aliquid : & maturius definat . finis eſt , cum uel ad album os,uel ad ſolidum uentum eſt . albo finiri ex nigritie uitium,ſoliditate quadam ex carie manifeſtum eſt : accedere etiam cruoris aliquid integro ſupra dictum eſt.ſiquando autem altius deſcenderit , utrumlibet dubium eſt : in carie quidem expedita cognitio eſt . ſpecillum tenue in foramen demittitur . quod magis , minus'ue intrando,uel in ſummo cariem eſſe,uel altius deſcẽdiſſe teſtatur . nigrities colligi quidem poteſt etiam ex dolore , & ex febre . quæ ubi mediocria ſunt , illa alte deſcendiſſe non poteſt : manifeſtior tamen ad acta terebra fit . nam finis uitij eſt , ubi ſcobis nigra eſſe deſijt . igitur ſi caries alte deſcendit , per terebram urgenda crebris foraminibus eſt : quę altitudine uitium æquent . tum in ea foramina demittenda candentia ferramenta ſunt : donec inde ſiccum os ex toto fiat . ſimul enim poſt hæc & reſoluetur ab inferiore oſſe quodcunque uitiatum eſt : & his ſinus carne replebitur : & humor aut nullus poſtea feretur , aut mediocris . ſin autem nigrities eſt , aut ſi caries ad alteram quoque partem oſſis tranſit , oportet excidi . atque idem in carie quoque ad alteram partem oſſis penetrante fieri poteſt . ſed quod totum uitiatum , totum eximendum eſt . ſi inferior pars integra eſt , eatenus quod corruptum eſt,excidi debet . item ſiue capitis,ſiue pectoris os , ſiue coſta carioſa eſt,inutilis uitio eſt : & excidendi neceſſitas eſt . neque audiendi ſunt qui oſſe nudato diem tertium expectant,ut tunc excidant . ante inflammationem enim tutius omnia tractantur . itaque quantum fieri poteſt eodem momento & cutis incidenda eſt , & os detegendum : & omni uitio liberãdum eſt . longeque pernicioſiſſimum eſt,quod in oſſe pectoris eſt : quia uix etiam ſi recte ceſſit,curatio uerã ſanitatẽ reddit.

Quomodo os excidatur , & de modiolo , & terebra ferramentis ad id paratis. Cap. III.

Exciditur uero os duobus modis : ſi paruulum eſt,quod læſum eſt , modiolo , quem χοινίκιον Græci uocant . ſi ſpatioſus , terebris . utriuſque rationem proponam . Modiolus ferramentum concauum , teres eſt imis oris ferratum , per quod medium clauus ipſe quoque interiore orbe cinctus demittitur. Terebrarum autem duo genera ſunt : alterum ſimile ei quo fabri utuntur . alterum capituli longioris,quod ab acuto mucrone incipit , deinde ſubito latius fit : atque iterum ab alio principio paulo minus quàm æqualiter ſurſum procedit . ſi uitium in anguſto eſt , quod comprehendere modiolus poſſit , ille potius aptatur . & ſi caries ſubeſt , medius clauus in foramen demittitur . ſi nigrities, angulo ſcalpri ſinus exiguus fit,qui clauum recipiat,ut eo inſiſtente circumactus modiolus delabi nõ poſſit . deinde is habena quaſi terebra conuertitur . eſtque quidam premendi modus , ut & foretur , & circum agatur . quia ſi leuiter imprimitur , parum proficit . ſi grauiter, non mouetur . neque alienum eſt inſtillare paulum roſæ uel lactis,quo magis lubrico circumagatur . quod ipſum tamen ſi copioſius eſt , aciem ferramenti hebetat . at ubi iam iter modiolo preſſum eſt , medius clauus educitur : & ille per ſe agitur . deinde cum ſanitas inferioris partis ſcobe cognita eſt , modiolus remouetur . at ſi latius uitium eſt, quàm ut illo comprehendatur , terebra res agenda eſt . ea foramen fit in ipſo fine uitioſi oſſis atque integri:deinde alterum non ita lõge . tertiumque,donec totus is locus,qui excidẽdus eſt,his cauis cinctus ſit.atque ibi quoque,quatenus

terebra agenda ſit,ſcobis ſignificat . tunc exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterum malleolo adactus : id quod inter utrunque medium eſt,excidit: ac ſic ambitus ſimilis ei fit,qui in anguſtiorem orbem modiolo imprimitur . utro modo uero id circunductum eſt,idem exciſorius ſcalper in oſſe corrupto planus ſummam quanque teſtam læſit, donec integrum os relinquatur . Vix unquam nigrities integrum, caries per totum os perrumpit: maximeque ubi uitiata caluaria eſt. Id quoque ſigni ſpecillo ſignificatur, qui depreſſus in id foramen,quod infra ſolidam ſedē habet : & ob id renitens aliquid inuenit , & madens exit . ſi peruium inuenit , altius deſcendens inter os , & membranam nihil oppoſitum inuenit : educiturque ſiccus,non quo non ſubſit aliqua uitioſa ſanies, ſed quoniam ibi,ut in latiore ſede diffuſa ſit. Siue autem nigrities,quam terebra detexit : ſiue caries,quam ſpecillum oſtendit , os tranſit : modioli quidem uſus ferè ſuperuacuus eſt : quia latius pateat neceſſe eſt,quod iam alte proceſſit. terebra uero ea,quam ſecundo loco poſui utendum, eaque ne nimis incaleſcat,ſubinde in aquā frigidam demittenda eſt,ſed tum maiore cura agendum eſt : cum iam aut ſimplex os dimidium perforatum eſt : aut in duplici,ſuperius . illud, ſpatium ipſum, hoc ſanguis ſignificat . ergo tum lētius ducenda habena : ſuſpendēdaque magis ſiniſtra manus eſt,& ſæpius attollenda : & foraminis altitudo conſideranda : ut quandocunque os perrumpitur ſentiamus : neque periclitemur , ne mucrone cerebri membrana lædatur : ex quo graues inflāmationes cum periculo mortis oriuntur . factis foraminibus eodem modo media ſæpe,ſed multo circūſpectius excidenda ſunt : ne forte angulus ſcalpri eandem membranam uiolet : donec fiat aditus,per quam membranæ cuſtos immittatur : μηνιγγοφύλακας Græci uocant . lamina ænea eſt firma,paulum reſima,ab exteriore parte læuis , quę demiſſa eſt , ut exterior pars eius cerebro propior ſit . ſubinde ei ſubijcitur quod ſcalpro diſcutiendum eſt . ac ſi excipit eius angulum,ultra tranſire non patitur : eoque & audacius,& tutius ſcalprum malleolo ſubinde medicus ferit, donec exciſum undique os eadem lamina leuetur : tollique ſine ulla noxa cerebri poteſt. Vbi totum os eiectum eſt,circûm radendæ,leuādæque ſunt oræ : & ſi quid ſcobis membranæ inſedit , colligendum . ubi ſuperiori parte ſublata,inferior relicta eſt, non ora tantum, ſed os quoque totum lauandum eſt : ut ſine noxa poſtea cutis increſcat . quæ aſpero oſſe innaſcens protinus non ſanitatem,ſed nouos dolores mouet . patefacto cerebro qua ratione agēdum ſit,dicam,cum ad fracta oſſa peruenero . ſi baſis aliqua ſeruata eſt,ſuperimponenda ſunt medicamenta non pinguia,quæ recentibus uulneribus accommodantur : ſupraque imponenda lana ſuccida oleo,atque aceto madens. ubi tempus proceſſit,ab ipſo ore caro increſcit,eaque factum manu ſinum complet. ſi quod etiam os aduſtū eſt , à parte ſana recedit : ſubitque inter integram atque emortuam partem caruncula: quæ quod abſceſſit,expellat . eaque ferè quia teſta tenuis,& anguſta eſt : ſquama,id eſt λεπὶς à Græcis nominatur. Poteſt etiam euenire , ut ex ictu neque findatur os , neque perfringatur : ſed ſummum tamen collidatur,exaſperetur que . quod ubi incidit , radi , & lauari ſatis eſt . hæc quamuis maxime fiunt in capite , tamen cæteris quoque oſſibus communia ſunt : ut ubicunque idem incidet,eodem remedio ſit utendum atque cum ea fracta,fiſſa,forata,colliſa ſint : quaſdam proprias in ſingulis generibus,quaſdam communes in pluribus curationes requirunt . de quibus protinus dicam,initio ab eadem caluaria accepto.

De caluariæ curatione. *Caput* IIII.

Igitur ubi ea pertuſa , protinus requirendum eſt,num bilem is homo uomuerit : nū oculi eius obcæcati ſint : num obmutuerit : num per nares,aures'ue ſanguis ei effluxerit : num conciderit : num ſine ſenſu quaſi dormiens iacuerit . hæc enim non niſi oſſe fracto eueniunt . atque ubi inciderunt , ſcire licet neceſſariam , ſed difficilem curationem eſſe . ſi uero etiam torpor acceſſit , ſi mens non conſtat, ſi neruorum uel reſolutio,uel diſtentio ſecuta eſt : ueriſimile eſt etiam cerebri membranam eſſe uiolatam : eoque in anguſto magis ſpes eſt . at ſi nihil horum ſecutum eſt , poteſt etiam dubitari an os fractum ſit . & protinus conſiderandum eſt, lapide, an ligno, an ferro, an alio telo percuſſum ſit . & hoc ipſo leni, an aſpero , mediocri , an uaſtiore : uehementer , an leniter . quia quo mitior ictus fuit , eo facilius os ei reſtitiſſe credibile eſt . ſed nihil tamen melius eſt , quàm certiore id nota explorare . ergo qua plaga eſt , demitti ſpecillum oportet , neque nimis tenue , neque acutum : ne cum in quoſdam ſinus naturales inciderit , opinionem fracti oſſis fruſtra faciat : neque nimis plenum , ne paruulæ rimulę fallant . ubi ſpecillum ad os uenit , nihil niſi lene , & lubricum occurrit , integrum id uideri poteſt . ſi quid aſperi eſt , utique qua ſuturæ non ſint,fractum os eſſe teſtatur . à ſuturis ſe deceptum eſſe Hippocrates memoriæ prodidit more ſcilicet magnorum uirorum,& fiduciam magnarum rerum habentium . nā leuia ingenia,quia nihil habent : nihil ſibi detrahunt.magno ingenio,multa'que nihilominus habituro conuenit etiam ſimplex ueri erroris cōfeſſio,precipue'que in eo miniſterio,quod utilitatis cauſa poſteris traditur . ne qui decipiātur eadē rōne,qua quis ante deceptus eſt.ſed hęc quidē alioquin memoria magni profeſſoris uti interponeremus effecit. poteſt aūt ſutura eo nomine fallere.quæ æque aſpera eſt, ut aliquis hanc eſſe, etiā ſi rima eſt,exiſtimet eo loco,quo ſubeſſe hāc uerіſimile eſt.ergo eo nomine decipi nō oportet. ſed os aperire tutiſſimum eſt . nā neque utique certa ſedes ut ſupra poſui,ſuturarum eſt,& poteſt idem, & naturaliter commiſſum,& ictu fiſſum eſſe,iuxta'ue aliquid fiſſum habere . Quin aliquid etiam,ubi ictus fuerit uehementior , quamuis ſpecillo nihil inuenitur , tamen aperire commodius eſt . at ſi ne tum quidem rima manifeſta eſt,inducendum ſuper os atramentum ſcriptorium eſt , deinde ſcalpro id detrahendum.nigritiem enim continet ſi quid fiſſum eſt . ſolet etiam euenire , ut altera parte fuerit ictus , & os altera

ſiderit. itaque ſi grauiter aliquis percuſſus eſt, ſi mala indicia ſubſecuta ſunt, neque ea parte qua cutis diſcuſſa eſt, rima reperitur: non incommodum eſt parte altera conſiderare, nunquis locus mollior ſit, & tumeat: eumque aperire. ſiquidem ibi fiſſum os reperietur. nec tamen magno negotio cutis ſaneſcit, etiã ſi fruſtra detecta eſt. os fractum, niſi ſuccurſum eſt, grauibus inflammationibus afficit: difficiliusque poſtea tractatur. raro, ſed aliquando tamen euenit, ut os quidẽ totum integrum maneat: intus uero ex ictu uena aliqua in cerebri membrana rupta, aliquid ſanguinis mittat. isque ibi cõcretus magnos dolores moueat: oculos quibus obcęcet. ſed ferè contra id dolor eſt, & eo loco cute inciſa pallidum os reperitur. ideoque id quoque os excidendum eſt. quacunque autem de cauſa curatio hęc neceſſaria eſt, ſi nondum ſatis cutis patefacta eſt, latius aperienda eſt, donec quidquid læſum eſt, in conſpectu ſit. in quo ipſo uidendum eſt, nequid ex ipſa membranula, quæ ſub cute caluariam cingit, ſuper os relinquatur: ſiquidem hæc ſcalpro, terebris'ue lacerata uehementes febres cum inflammationibus excitat. itaque eam cõmodius eſt ex toto ab oſſe diduci. plagam, ſi ex uulnere eſt, talem neceſſe eſt habeamus, qualem accepimus. ſi manu facienda eſt, ea ferè commodiſſima eſt, quę duabus trãſuerſis lineis litteræ. X. figuram accipit: ut deinde à ſingulis procedentibus lingulis cutis ſubſequatur. inter quę ſi ſanguis fertur, ſpõgia ſubinde in aceto tincta cohibendus eſt: occupandusque obiectis linamentis. & caput altius excitandum. neque id uitium ullum metum, niſi inter muſculos, qui tempora continẽt, affert: ſed ibi quoque nihil tutius fit. In omni uero fiſſo, fracto'ue oſſe protinus antiquiores medici ad ferramẽta ueniebant: quibus id exciderẽt. ſed multo melius eſt, ante emplaſtra experiri, quæ caluarię cauſa componuntur: eorumque aliquid oportet ex aceto mollitũ per ſe ſuper fiſſum, fractum'ue os imponere. deinde ſuper id aliquanto latius quàm uulnus eſt, eodem medicamento illitum linteolum, & pręterea ſuccidam lanam aceto tinctam. tunc uulnus deligare, & quotidie reſoluere, ſimiliterque curare uſque ad diem quintum. à ſexto die etiam uapore aquę calidę per ſpongiam fouere. cętera ex eadem facere. quòd ſi caruncula increſcere cœperit, & febricula, aut ſoluta erit, aut leuior & cupiditas cibi reuerterit, ſatisque ſomni accedet: in eodem medicamẽto erit perſeuerãdum. Procedente deinde tẽpore emolliendum id emplaſtrum adiecto cerato ex roſa facto, quo facilius carnẽ producat. nam per ſe reprimendi uim habet. hac ratione ſæpe rimę callo quodam implentur, eſtque ea, oſſis uelut cicatrix. & latius fracta oſſa, ſi qua inter ſe non cohærebant, eodẽ callo glutinantur: eſtque aliquanto melius uelamẽtum cerebro, quàm caro, quæ exciſo oſſe increſcit. ſi uero ſub prima curatione febris intenditur, breuesque ſomni, & idem per ſomnia tumultuoſi ſunt, ulcus madet: neque alitur: & in ceruicibus glandulæ oriuntur: magni dolores ſunt: cibique ſuper hęc faſtidium increſcit: tum demum ad manum, ſcalprumque ueniendum eſt. duo uero ſub ictu caluariæ pericula ſunt, ne uel findatur, uel medium deſidat: ſi fiſſum eſt, poſſunt orę eſſe compreſſę: uel quia altera ſuper alterã exceſſit: uel etiam quia uehementer rurſus ſe commiſerunt. ex quo euenit, ut humor ad membranam quidem deſcendat, exitum uero non habęat: ac ſic eam irritet, & graues inflammationes moueat. ubi medium deſedit, eandem cerebri membranam os urget. interdum etiam ex fractura quibuſdã uelut aculeis pungentibus: his ita ſuccurrendum eſt, ut tamen quàm minimum ex oſſe dematur. ergo ſi ora alteri inſedit, ſatis eſt id, quod eminet plano ſcalpro excidere. quo ſublato iam rima hiat quantum curationi ſatis eſt. at ſi oræ inter ſe comprimuntur, à latere eius interpoſito digiti ſpatio, terebra foramen faciendum eſt: ab eoque ſcalper duabus lineis ad rimam agendus ad ſimilitudinem. C. litteræ, ſicut uertex eius à foramine baſis ad rimas it: quòd ſi rima longius patet, ab altero foramine rurſus ſimilis ſinus fieri debebit: & ita nihil latens in eo eſſe concauum eſt: abundeque exitus datur intus lædentibus, ne ſi fractum quidem os deſedit, totum excidi neceſſe eſt. ſed ſiue totum perfractum eſt, & ab alio ex toto receſſit, ſiue circumpoſitæ caluarię inhæret, exigua parte ab eo quod naturaliter ſe habet, ſcalpro diuidendum eſt. deinde in eo quod deſedit, iuxta rimam quam fecimus, foramina addenda ſunt. ſi in anguſto noxa eſt, duo. ſi latius patet, tria, ſeptaque eorum excidenda: & tum ſcalper utrinque ad rimam agendus ſic, ut lunatum ſinum faciat: imaque pars eius intus ad fracturam, cornua ad os integrum ſpectent. deinde ſiqua labent, & ex facili remoueri poſſunt, forfice ad id facta colligenda ſunt, maximeque ea quę acuta membranam infeſtant: ſi id ex facili fieri non poteſt: ſubijcienda lamina eſt, quam cuſtodem eius membranæ eſſe propoſui: & ſuper eam quidquid ſpinoſum eſt, & intus eminet, excidendum eſt, eadem lamina quidquid deorſum inſedit, attollendum. hoc genus curationis efficit, ut qua parte fracto oſſa tamen inhærent, ſolidentur. qua parte abrupta ſunt, ſine ullo tormento ſub medicamenti tempore excidãt, ſpatiumque inter hęc ſatis illi magnum ad extrahendam ſaniem relinquatur: plus'que in oſſe propugnaculi cerebrum habeat, quàm habiturum fuit eo exciſo. his factis ea membrana acri aceto reſpergenda eſt, ut ſiue aliquid ſanguinis ex ea profluit, cohibeatur: ſiue intus concretus cruor remanet, diſcutiatur. tum idem medicamentum eodem modo, qui ſupra poſitus eſt, mollitum ipſi membranę imponendum eſt. cętera'que eodem modo facienda ſunt, quæ ad linteolum illitum, & lanam ſuccidam pertinent collocandus'que is loco intepido: & curandum quotidie uulnus, bis etiã ęſtate. quòd ſi mẽbrana per inflãmationem intumuerit, infundenda erit roſa tepida ſi uſque eò tumebit, ut ſuper oſſa quoque emineat: coercebit eam bene trita lenticula, uel folia uitis contrita, & cum recenti uel butyro, uel adipe anſerino mixta, ceruix'que molliri debebit liquido cerato ex irino facto. at ſi parum pura membrana uidebitur, par modus eius emplaſtri, & mellis miſcendus erit, id'que ſuperinfundẽdum, eius'que cõtinendi cauſa unum, aut alterum linamentum inijciendum, & ſuper linteolo, cui emplaſtrum illitum ſit, contegendum. ubi plus pura membrana eſt, eadem ratione adijciendum emplaſtro ęeratum, ut carnem

producat

producat, quod ad abstinentiam uero & primos, ulterioresque cibos, potionesque pertinet: eadem quę in uulneribus præcepi, seruanda sunt: eo magis, quo periculosius hæc pars afficitur. quin etiam cum iā non solum substineri, sed ali his quoque apparebunt: tamen erunt uitanda quæcunque mandenda sunt. itē fumus, & quidquid excitat sternutamentum: spem uero certam faciunt membrana mobilis ac sui coloris, caro increscens rubicunda, facilis motus maxillæ, atque ceruicis. mala signa sunt membrana immobilis, nigra, uel liuida, uel aliter coloris corrupti, dementia, acris uomitus, neruorum uel resolutio, uel distentio: caro liuida, maxillarum rigor, atque ceruicis, cæteraque, quæ ad somnum, cibi desiderium, febrem, puris colorem attinent: eadem quæ in cæteris uulneribus, uel salutaria, uel mortifera sunt: ubi bene res cedit, incipit ab ipsa membrana, uel si os eo loco duplex est. inde quoque caro increscere: eaque id, quod inter ossa uacuum est, replet. nonnunquam etiam super caluariam excrescit. quod si incidit, inspergenda squama æris est, ut id reprimat, cohibeatque, ea carni superdando, quæ ad cicatricem perducat. omnibusque ea locis commode inducitur, excepta frōtis ea parte, quæ paulum super id est, quod inter supercilia est. Ibi enim uix fieri potest, ut non per omnem ætatem sit exulceratio, quæ linteolo medicamētum habente contegenda sit: illa utique capite fracto seruanda sunt: ut donec iam ualida cicatrix erit soluenda, uitentur frequens balneum, maior uini modus.

De narium fractarum curatione. Cap. V.

IN naribus uero & os, & cartilago frangi solet, & quidem modo aduersa, modo à latere: si aduersa fracta sunt, alterum'ue ex his, nares desidunt, difficulter spiritus trahitur. si à latere os fractum est, is locus cauus est. si cartilago, in alteram partem nares declinantur. quidquid in cartilaginē incidit, excitadū leniter est, aut subiecto specillo, aut duobus digitis utrinque compressis. deinde in longitudinem implicata linamenta & molli pellicula cincta, circumsutaque, intus adijcienda sunt. aut eodē modo compositū aliquid ex arido penicillo. aut grandis pinna gummi, uel fabrili glutine illita, & molli pellicula circūdata, quæ desidere cartilaginem non sinat. sed si aduersa ea fracta est, æqualiter utraque naris implenda est. si à latere, crassius esse debet ab ea parte, in qua nasus iacet, ab altera tenuius in id quod inseritur. extrinsecus autem circundanda habena est mollis media illita mixtis inter se simila, & turis fuligine. eaque ultra aures ducenda, & fronti duobus capitibus. agglutinanda est: id enim corpori quasi gluten inhærescit: & cū induruit, nares commode continet: sin quod intus inditum est, lædit: sicut maxime fit, ubi interior cartilago perfracta est, excitatæ nares eadem tantummodo habena continendæ sunt. deinde post quatuordecim dies id ipsum demendum est. resoluitur autem aqua calida: eaque tum is locus quotidie fouendus est. sin os fractum est, id quoque digitis in suam sedem reponendum est. atque ubi aduersum, ut dictum est, utraque naris implenda est. ubi à latere, ea inquam os impulsum est. imponendumque ceratum, & paulo uehementius deligandum est: quia callus eo loco non ad sanitatem tantummodo, sed etiam ad tumorem increscit. à tertio die fouendum id aqua calida est: tantoque magis, quanto propius esse sanitati debet. quòd si plura erunt fragmenta, nihilominus extrinsecus singula in suas sedes digitis erunt compellenda: imponendaque extrinsecus eadem habena, & super eam ceratum, neque ultra fascia adhibenda est. at si quod fragmentum undique resolutum cum cæteris non glutinabitur, intelligitur quidē ex humore, qui multus ex uulnere feretur: uolsella uero extrahetur. finitisque inflammationibus imponetur aliquod medicamentum ex ijs, quæ leniter reprimunt. peius est ubi aut ossi, aut cartilagini fractæ cutis quoque uulnus accessit. id admodum raro fit: si incidit, illa quidem nihilominus eadem ratione in suas sedes excitanda sunt. cuti uero super imponendum emplastrum aliquod ex his, quæ recentibus uulneribus accommodata sunt: sed insuper nullo uinculo deligandum est.

De aurium fractarum curatione. Cap. VI.

IN aure quoque interdum rumpitur cartilago. quod si incidit, antequam pus oriatur, imponendum glutinans medicamentum est. Sæpe enim suppurationem prohibet, & aurem confirmat. illud & in hac, & in naribus ignorari non oportet: non quidem cartilaginem ipsam glutinari, circa tamen carnē increscere, solidarique eum locum. itaque si cum cute cartilago rupta est, cutis utrinque suitur. nunc autem de ea dico, quæ cute ita frangitur. in ea uero si iam pus natum est, aperienda altera parte cutis: & ipsa cartilago contra lunata plaga excidenda est. deinde utendum est medicamento leniter supprimente, quale lycium est aqua dilutum, donec sanguis fluere desinat. tum imponendum linteolum cum emplastro sic, ut pingue omne uitetur: & à parte posteriore lana mollis auri subijcienda est: quæ, quod est inter hanc & caput, compleat. tum ea leniter deliganda est: & à tertio die uapore, ut in naribus posui, fouenda. atque in his quoque generibus abstinentia primi tēporis necessaria est, donec inflāmatio finiatur.

De maxillæ fractæ curatione, deq; quibusdam ad omnia ossa pertinentibus. Cap. VII.

AB his ad maxillam uenturus indicanda quædam puto communiter ad omnia ossa pertinentia, ne sæpius eadem dicenda sint. Omne igitur os modo rectum ut lignum in longitudinem finditur: modo frangitur transuersum: interdum obliquum, atque id ipsum nonnunquam retusa habet capita: nonnun

quam acuta. quod genus pessimum est: quia neque facile committuntur, quæ nulli retuso innituntur, & carnem uulnerant, interdum neruum quoque, aut musculum: quin etiam aliquando plura fragmenta à fragmento fiunt. sed in alijs quidem ossibus ex toto sæpe fragmentum à fragmento recedit. Maxillæ uero semper aliqua parte, etiam uexata ossa inter se cohærent. igitur in primis digitis duobus utrinque prementibus, & ab ore, & ab cute omnino ossa in suam sedem compellenda sunt, deinde si transuersa maxilla fracta est, sub qua casu fere dens super proximum dentem excedit, ubi ea in suam sedem collocata est: duo proximi dentes, aut si hi labant, ulteriores inter se seta deligandi sunt: id in alio genere fracturæ superuacuum est. cætera eadem facienda sunt. nam linteolum duplex madens uino, & oleo super inijciendum cum eadem simila, & eadem turis fuligine est. deinde aut fascia, aut mollis habena media in longitudinem incisa, ut utrinque mentum complectatur, & inde capita eius supra caput adducta ibi deligantur. illud quoque ad omnia ossa pertinens dictum erit, famem primum esse necessariam: deinde à die tertio humidum cibum, sublata inflammatione paulo pleniorem: eumque qui carnem alat, per omne tempus uinum esse alienum. deinde tertio die resolui debere: fouerique per spongiam uapore aquæ calidæ: eademque quæ primo fuerunt super dari. item die quinto fieri, & donec inflammatio finiatur: quæ uel octauo die, uel septimo fere resoluitur. ea sublata, rursus ossa esse tractanda, ut si quod fragmentum loco suo non est, reponatur. neque id esse fouendum, nisi duæ partes eius temporis, intra quod quæque ossa conferuntur, transierint. fere uero intra quartumdecimum & unum & uigesimum diem sanescunt maxilla, malæ, iugulum, pectus, latus, os scapularum, costæ, spina coxarum, os tali, calx, manus, planta. inter uigesimum & trigesimum diem crura, brachiaque: inter septimum & uigesimum & quadragesimum humeri, & fœmina. sed in maxilla illud quoque adijciendum est, quod humidus cibus diu assumendus est. atque etiam cũ tempus processit, in lagano, similibusque alijs perseuerandum, donec ex toto maxillam callus firmarit. item utique primis diebus habendum silentium.

De iuguli fracti curatione. Cap. VIII.

Iugulum uero si transuersum fractum est, nonnunquam per se rursus recte coit: & nisi mouetur, sanari sine iunctura potest. nonnunquam uero, maximeque ubi motum est, elabitur. fereque id quod à pectore, sub id quod ab humero est, in posteriorem partem inclinatur. cuius ea ratio est, quod per se non mouetur: sed cum humeri motu consentit. itaque eo subsistente sub id humerus agitatur. raro uero admodum in priorem partem iugulum inclinatur. adeo ut magni professores nunquam se uidisse memoriæ mandarint. sed locuples tamen eius rei auctor Hippocrates est. uerum ut dissimilis uterque casus est, sic quædam dissimilia requirit. ubi ad scapulas iugulum tendit, simul dextra manu plane propellendus in posteriorem partem humerus est, & illud in priorem attrahendum. ubi ad pectus conuersum est: ipsum quidem retro dandum: humerus autem in priorem partem adducendus est. ac si is inferior est, nõ id quod à pectore est, deprimendum est, quia immobile est: sed humerus ipse attollendus. si casu superior est, id quod à pectore est: implendum lana: & humerus ad pectus deligandus est. si acuta fragmenta sunt, incidi contra cutis debet: ex ossibus ea, quæ carnem uulnerant, præcidenda sunt. tunc retusa ossa committenda sunt. si quod ab aliqua parte eminet, opponendum ei triplex linteolum est in uino, & oleo tinctum: si plura fragmẽta sunt, excipienda sunt ex ferula facto canaliculo, eodemque intus incerato, ne fascia diducatur. quæ iugulo composito circundanda est sæpius, potius quâm ualentius. quod ipsum quoque in omnibus ossibus fractis perpetuum est. à dextro uero iugulo, si id fractum est, ad alam sinistram, à sinistro ad dextram: rursusque sub ala sua fasciari debet. post hæc, si iugulum ad scapulas inclinatum est, brachium ad latus, si in partem priorem, ad ceruicem deligandum est, supinusque homo collocandus: cæteraque eadem facienda, quæ supra comprehensa sunt. sunt uero plura ossa fere immobilia uel dura, uel cartilaginosa, quæ uel franguntur: uel forantur: uel colliduntur: uel finduntur. ut malæ, pectus, latus, os scapularum, costæ, spina costarum, os tali, calx, manus, planta. horum omnium eadẽ curatio est, si supra uulnus est, id suis medicamentis nutriendum est. quo sanescente rimas quoque ossis, aut si quod ferrumẽ est, callus implet. si cutis integra est, & os læsum esse ex dolore colligimus, nihil aliud, quâm quiescendum, imponendumqueceratũ est, & leniter deligandũ, donec sanitate ossis dolor finiatur.

De costarum fractarum curatione. Cap. IX.

Proprie tamen quædam de costa dicenda sunt: quia iuxta uiscera est, grauioribusque periculis is locus expositus est. hæc quoque igitur interdum sic finditur, ut ne summum quidem os, sed interior pars eius, quæ rara est, lædatur, interdum fit, ut eam totam is casus perruperit. si tota fracta non est, nec sanguis expuitur, nec febricula sequitur, nec quidquam suppurat, nisi admodum rare, nec dolor magnus est, tactu tamen is locus leniter indolescit, abunde est eadem, quæ supra scripta sunt, facere: & à media fascia incipere deligare, ne in alterutram partẽ hæc cutem inclinet. ab uno uero & uigesimo die, quo utique os esse debet glutinatum, id agendum cibis uberioribus est utendum, ut corpus quampleniſſimum fiat, quo melius os uestiat. quod illo loco tenerum, adhuc iniuriæ sub tenui cute expositum est. per omne autem tempus curationis uitandus clamor, sermo quoque, tumultus, ira, motus uehementior corporis, fumus, puluis, & quidquid uel tussim, uel sternutamentum mouet. ne spiritum quidem magnopere

continere

continere expedit. at si tota costa perfracta est,casus asperior est.nam & graues inflammationes,& febris, & suppuratio, & sæpe uitæ periculum sequitur, & sanguis spuitur. ergo si uires patiuntur ab eo brachio, quod super eam costam est,sanguis mittendus est. si non patiuntur, aluus tamen sine ullo acri ducenda est,diutiusque inedia pugnandum. panis uero ante septimum diem non assumendus: sed una sorbitione uiuendum: imponendumque ei loco ceratum ex lino factum: cui cocta quoque resina adiecta sit: aut Polyarchi malagma,aut panacis ex uino,& rosa,& oleo: superque imponenda lana succida,mollis,& duæ fasciæ à medijs orsæ,minimeque astrictæ. Multo uero magis omnia uitanda,quæ supra posui, adeo ut ne spiritus quidem sæpius mouendus sit. quod si tussis infestabit, ad id potio sumenda erit, uel ex tryxagine, uel ex ruta,uel ex herba stychade, uel ex cumino, & pipere. Grauioribus uero doloribus urgentibus cataplasma imponi quoque conueniet, uel ex lolio, uel ex hordeo,cui pinguis fici tertia pars sit adiecta.& id quidem interdiu superiacebit. noctu uero idem aut ceratum,aut malagma,aut pāni,quia potest cataplasma decidere. ergo quotidie quæque resoluetur, donec iam, cerato,aut malagmate possimus esse contenti. & decem quidem diebus extenuabitur fame corpus. ab undecimo uero ali incipit ideoque etiam laxior quam primo fascia circumligabitur: fereque ea curatio ad quadragesimum diē perueniet: quæ si modus erit suppurationis, plus malagma quàm ceratum ad digerendum proficiet. si suppuratio uicerit neque per quæ suprascripta sunt discuti potuerit, omnis mora uitanda erit,ne os infra uitietur. sed qua parte maxime tumebit, demittendum erit candens ferramentum, donec ad pus perueniat: idque effundendum. si nusquam caput se ostendit: ubi maxime pus subit, sic intelligimus: creta cimolia totum locum illinimus, & siccari patiemur. quo loco maxime humor in ea perseuerauit, ibi pus proximum erit: eaque uti debebit. si latius aliquid abscedet,duobus aut tribus locis erit perforandum: demittendum erit linamentum,aut aliquid ex penicillo.quod summum lino sit deuinctum, ut facile educatur. reliqua eadem,quæ in cæteris adustis facienda sunt. ubi purum erit ulcus,ali corpus debebit,ne tabes perniciosa futura id malum subsequatur. nonnunquam etiam leuius ipso osse affecto & inter initia neglecto,nō pus,sed humor quidā muccis similis intus coit:mollescitque cōtra cutis,in qua simili ustione utendum est.

De spinæ curatione.

IN spina quoque est quod proprie notemus. nam si id quod ex uertebra excedit, aliquo modo fractum est: locus quidem concauus fit: punctiones autem in eo sentiuntur,quia necesse est ea fragmenta spinosa esse. quo fit ut homo in interiorem partem subinde nitatur. hæc noscendæ rei causa sunt.medicamentis uero hisdem opus est: quæ plurima parte huius capitis exposita sunt.

De humerorum,brachiorum,femorum,crurum,digitorum fractorum,uel euulsorum, communibus curationibus. Cap. X.

Similes rursus ex magna parte casus curationes,quæ sunt humeris, & femoribus: communia etiam quædam humeris,brachijs,femoribus,cruribus,digitis. siquidem ea minime periculose media franguntur. quò propior fractura capiti uel superiori uel inferiori est: eo prior est. nam & maiores dolores affert, & difficilius curatur, ea maxime tolerabilis est simplex, transuersa. peior ubi fragmenta, atque ubi obliqua. pessimum ubi eadem acuta. nonnunquam autem fracta in his ossa in suis sedibus remanent: multo sæpius excidunt: aliudque super aliud effertur. idque ante omnia considerari debet. & sunt notæ certæ. si suis sedibus mota,resima,punctionisque sensum repręsentant,tactu inæqualia sunt. si uero nō aduersa, sed obliqua iunguntur, quod fit,ubi loco suo non sunt: membrum id altero latere breuius est: & musculi eius tument. ergo si hoc depressum est,protinus id membrum oportet extendere. nam nerui, musculique intenti per ossa contrahuntur: neque in suum locum ueniunt: nisi illos per uim aliquis intendit. rursus si primis diebus id obmissum est, inflammatio oritur, sub qua & difficile, & periculose uis neruis adhibetur. nam distentio neruorum uel cancer sequitur, uel certum,ut mitissime alatur, pus. itaque si ante reposita ossa non sunt,postea reponenda sunt. intendere autem digitum,uel aliud quoque membrum, si adhuc tenerum est, etiam unus homo potest, cum alteram partem dextra,alteram sinistra prendit. ualentius membrum duobus eget, qui in diuersa contendant. si firmiores nerui sunt,ut in uiris robustis,maximeque eorum feminibus,& cruribus euenit, habenis quoque uel linteis fascijs utrinque capita articulorum deliganda, & per plures in diuersa ducenda sunt. ubi paulo longius quàm naturaliter esse debet membrum uis fecit. tum demum ossa manibus in suam sedem compellenda sunt,indiciumque ossis repositi est dolor sublatus. & membrum alteri parti æquatum inuoluēdum duplicibus triplicis panni,& in uino,& oleo tinctis, quos linteos esse commodius est. fere uero his sex opus est. prima breuissima adhibenda, quæ circa fracturam ter uoluta sursum uersum feratur, & quasi in coclea serpat, satisque est eam ter hoc quoque modo circuire.altera dimidio longiore,eaque qua parte os eminet,ab ea si totum æquale est, undelibet super fracturam debet incipere priori aduersa, deorsumque tendere,atque iterum de fractura reuersa in superiore parte ultra priorem fasciam desinere. super has iniiciendum latiore linteo ceratum est, quod eas contineat. ac si qua parte os eminet, triplex ea pannus obijciendus eodem uino & oleo madens. hæc tertia fascia comprehendenda sunt, quartaque sic,ut semper insequens priori aduersa sit, & tertia tantum inferiore parte tres in superiore faciant, quia satius est sæpius circuire,quàm

adſtringi. ſiquidem id quod adſtrictum eſt, alienatur, & cancro opportunum eſt, articulum autem quàm minime uincire opus eſt. ſed ſi iuxta hunc, os fractum eſt, neceſſe eſt. deligatum uero membrum in diem tertium continendum eſt: eaque iunctura talis eſſe debet, ut primo die nihil offenderit, non tamen laxa uiſa ſit, ſecundo laxior, tertio iam pene reſoluta. ergo tum rurſum id membrum deligandum, adijciendaque prioribus quinta faſcia eſt, iterumque quinto reſoluendum eſt, & ſexta faſcijs inuoluendum ſic, ut tertia & quinta infra cæteræ ſupra finiantur. quotieſcunque autem ſoluitur membrũ, calida aqua fouendum eſt. ſed ſi iuxta articulum fractura eſt, diu inſtillandum uinum eſt, exigua parte olei adiecta, eademque omnia facienda, donec adeo inflammatio ſoluatur, uel leuius quoque quàm ex conſuetudine id membram fiat. quòd ſi ſeptimus dies non dedit, certe nonus exhibet. tum facillime oſſa tractantur. rurſus ergo ſi parum commiſſa ſunt, committi debent. ſiqua fragmenta eminent, in ſuas ſedes reponenda ſunt. deinde eodem modo membrum deligandum, ferulæque ſuper accommodandæ ſunt, quæ fiſſæ, circumpoſitæque oſſa in ſua ſede contineant: & in quam partem fractura inclinat, ab ea latior, ualentiorque ferula imponenda eſt. eaſque omnes citra articulum eſſe oportet reſimas, ne hunc lædant: nec ultra aſtringi, quàm ut oſſa contineant, & cum ſpatio laxentur: tertio quoque die paulum habenis ſuis coartari, ac ſi nulla prurigo, nullus dolor eſt, ſic manere, donec duæ partes eius tẽporis quod quoque os cõſeruet, compleantur: poſtea leuius aqua calida fouere: quia primo digeri materiam opus eſt: tum euocari. ergo cerato quoque liquido id pleniter eſt ungendum: perfricandaque ſumma cutis eſt: laxiuſque id deligandum eſt. tertio quoque die ſoluendum ſic, ut remota calida aqua cætera eadem fiant. tantummodo ſingulæ faſciæ quoties reſolutæ fuerint ſubtrahantur.

De fracti humeri curatione.

HAEC communia ſunt: illa propria. ſiquidem humerus fractus non ſic, ut membrum aliud intẽditur. ſed homo collocatur alto ſedili: medicus autem humiliore aduerſus: una faſcia brachium amplexa ex ceruice ipſius, qui læſus eſt, id ſuſtineat. altera ab altera parte ſuper caput data, ibi accipit nodum. Tertia iuncto imo humero deorſum demittitur, ibi quoque capitibus eius inter ſe iunctis: deinde ab occipitio ipſius miniſter ſub ea faſcia, quam ſecundo loco poſui: correpto ſi dexter humerus ducendus eſt dextro: ſi ſiniſter, ſiniſtro brachio demiſſum inter femina eius, qui curatur, baculum tenet. medicus ſuper eam faſciam, de qua tertio loco dixi, planam inijcit dextram: ſi ſiniſter, ſiniſtram, ſi dexter humerus ſumatur. ſimulque alteram faſciam miniſter attollit: alteram premit, medicus. quo fit ut leniter humerus extendatur. faſcijs uero, ſi medium aut imum os fractum eſt, breuioribus opus eſt: ſi ſummum, longioribus. ut ab eo ſub altera quoque ala per pectus, & ſcapulas porrigantur. protinus uero brachium cũ deligatur, ſic inclinandum eſt, id quod afficit, ut ante faſcias quoque ſic figurandum ſit: ne poſtea ſuſpẽſum aliter, aliter cum deligabatur, humerum inclinet. brachioque ſuſpenſo ipſe quoque humerus ad latus leniter deligandus eſt. per quę fit, ut minime moueatur: ideoque oſſa ſic ſe habent, ut aliquis compoſuit. cum ad ferulas uentum eſt, extrinſecus eſſe earum longiſſimæ debent, à lacerto breuiores: ſed ſub ala breuiſſimæ. ſæpiuſque eæ reſoluendæ ſunt, ubi in uicinia cubiti humerus fractus eſt: ne ibi nerui rigeſcant: & inutile brachium efficiant. quoties ſolutæ ſunt, fractura manu continenda: cubitus aqua calida fouẽdus, & molli cerato perfricandus, ferulæque uel omnino non imponendæ contra eminentia cubiti: uel aliquanto breuiores ſunt.

De brachij fracti curatione.

AT ſi brachium fractum eſt, in primis conſiderandum eſt alterum os, an utrunque comminutũ ſit: non quo alia in eiuſmodi caſu curatio admouenda: ſed primum ut ualentius extendatur, ſi utrunque os fractum eſt: quia neceſſe eſt minus neruos contrahi altero oſſe integro, eoſque intendente. deinde ut curioſius omnia in continendis oſſibus fiant: ſi neutrum alteri auxilio eſt. nam ubi alterum integrum eſt, plus opis in eo, quàm in faſcijs, feruliſque eſt. deligari autem brachium debet paulum pollici ad pectus inclinato: ſiquidem is maxime brachij naturalis habitus ſit, idque inuolutum mitella commodiſſime excipitur, quæ latitudine ipſi brachio perangustis capitibus collo inijcitur, atque ita commode brachium ex ceruice ſuſpenſum eſt. idque paulum ſupra cubiti alterius regionem pendere oportet. quòd ſi ex ſummo cubito id factum ſit, glutinare id uinciendo alienum eſt. ſit enim brachium immobile. ac ſi nihil aliud quàm dolori occurſum eſt, idem qui fuit eius uſus eſt.

De crurum femorumq; fractorum curatione.

IN crure æque ad rem pertinet alterum ſaltem os integrum manere: commune uero ei femorique eſt. quod ubi deligatum eſt, in canalem conijciendum eſt. is canalis & inferiori parte foramina habet, per quæ ſiquis humor exceſſerit, deſcendat, & à planta moram, quæ ſimul & ſuſtineat eam, & delabi non patiatur & à lateribus caua, perque loris datis mora quidem, crus, femurque ut collocatum eſt, detineat. eſſe etiam is debet â planta ſi crus fractum eſt, circa poplitem. ſi femur, uſque ad coxam. ſi iuxta, ſuperius caput femoris ſic, ut ipſa quoque ei coxa ſit. neque tamen ignorari oportet, ſi femur fractum eſt, fieri breuius, quia nunquam in antiquum ſtatum reuertitur, ſummiſque digitis poſtea cruris eius inſiſti. ſed multa tamen femori debilitas eſt, ubi fortunæ negligentia quoque acceſſit.

De fracti

De fracti digiti curatione.

Digitum satis est ad unum surculum post inflammationem deligari.

Communes curationes ad humeros, brachia, crura, fœmina, digitosq; confractos pertinentia.

HIS proprie ad singula membra pertinentibus, rursus illa communia sunt, primis diebus fames, deinde tum cum iam increscere callum oportet, liberalius alimentum. longa à uino abstinentia, fomentum aquæ calidæ, dum inflammatio est, liberale. cum ea desit, modicum. tum etiam longior ulterioribus & liquido cerato membris, & mollis tamen unctio. neque protinus exercendum id membrum, sed ad antiquos usus reducendum est. grauius aliquanto est, cum ossis fracturæ carnis quoque uulnus accessit, maximeque si id musculi femoris, aut humeri senserunt. nam & inflāmationes multo grauiores, & prōptiores cancros habent. ac femur quidem, si ossa inter se cesserunt, fere præcidi necesse est. humerus uero quoque in periculum uenit, sed facilius conseruatur. quibus periculis etiam magis id expositum, quod iuxta ipsos articulos ictum est: curiosius igitur agēdum est, & musculus quidem per mediam plagam trāsuersus præcidendus: sanguis uero, si parum fluxit, mittendus, corpus inedia extenuandum, ac reliqua quidem membra lentius intendenda, & lenius in his ossa in suam sedem reponenda sunt. his uero neque intēdi neruos, neque ossa tractari satis expedit. ipsique homini permittendum est, ut sic ea collocata habeat, quemad modum minime lædunt. Omnibus autem his uulneribus imponendum primo linamētum est uino madens, cui rosę paulum admodum adiectum sit. cætera eadem deliganda fascijs sunt, aliquanto quàm uulnus latioribus, laxius scilicet, quàm si ea plaga non esset quanto facilius & alienari, & occupari cancro uulnus potest, numero potius fasciarum id agendum est, ut laxe quoque æque contineant. quod in femore, humeroque sic fiet, si ossa forte recte cōcurrerint. sin aliter se habebunt, eatenus circundari fascia debebit, ut impositum medicamentum contineat. cætera eadem quæ supra scripsi, facienda sunt, præterquam quod neque ferulis, neque canalibus, inter quę uulnus sanescere non potest. sed pluribus tantummodo, & latioribus fascijs opus est, ingerendumque subinde in eas est calidum oleum, & uinum, magisque in primo, fame utendo uulnus calida aqua fouendū, frigus que omni ratione uitandum, & transeundū ad medicamenta, quæ puri mouendo sunt, maiorque uulneri quàm ossi cura agenda. ergo quotidie soluendum, nutriendumque est. inter quæ si quod paruulum fragmentum ossis eminet, id si retusum est, in suam sedem dandum: si acutum, ante acumen eius longius est præcidendum: si breuius limandum: & utrinque scalpro limandum. tum ipsum recondendum est. ac si id manus facere non potest, uolsella, quali fabri utūtur, inijcienda est. recte se habenti capiti ab ea parte. qua sima est: ut ea parte qua cibra est, eminens os in suā sedem compellat. si id maius est, membranulisque cinguntur, sinere oportet ea sub medicamentis resolui, idque os, ubi iam nudatum est, abscidere: quod maturius scilicet faciendum est: potestque ea ratione & os coire: & uulnus sanescere. illud suo tempore: hoc pro ut se habet. nonnunquā etiam in magno uulnere euenit, ut fragmenta quædam uelut emoriantur: neque cum cæteris coeant. quod hic quoque ex modo fluentis humoris colligitur. quò magis necessarium est, sæpius ulcus resoluere, atque nutrire. sequitur uero, ut id os per se post aliquot dies excidat: cum tam misera antea conditio uulneris sit. tamen id interdū maius, diutiusque facies. sæpe enim integra cutis osse abrumpitur: protinusque prurigo, & dolor oritur. quæ soluere, si accidit, maturius oportet: & fouere aqua per æstatem frigida: per hyemem egelida: deinde ceratum myrteum imponere. interdum fractura quibusdam uelut aculeis carnem uexat, quo à prurigine, & punctionibus cognito, aperire id melius, eosque aculeos præcidere necesse habet. Reliqua uero curatio in utroque hoc casu eadem est: quæ ubi ictus protinus intulit puro iā ulcere. cibis hic quoque utendum est carnem producentibus: si breuius adhuc membrum est, & ossa loco suo nō sunt, paxillus tenuis quàm leuissimi generis inter ea demitti debet sic ut capite paulū supra ulcus emineat, isque quotidie plenior adigendus est, donec par id membrum alteri fiat. tum paxillus remouendus, uulnus sanandum est: cicatrix inducta fouenda frigida aqua est, in qua myrtus, hedera, aliæ'ue similes uerbenæ sint, illinendumque medicamentum, quod siccet: & magis etiam hic quiescendum, donec id membrum confirmetur. siquando uero ossa non conferbuerunt, quæ sæpe soluta, sæpe mota sunt: in aperto deinde curatio est: possunt enim coire. si uetustas occupauit, membrum extendendum est, ut aliquid lædatur. ossa inter se manu diuidenda, ut cōcurrendo exasperentur, ut siquid pingue est, eradatur: totumque id quasi recens fiat. magna tamen cura habita, ne nerui, musculi'ue lædantur. tum uino fouendum est, in quo malicorium decoctū sit: imponendumque id ipsum oui albo mixtū. tertio die resoluendum, fouendumque aqua, in qua uerbenæ, de quibus supra dixi, decoctæ sint. quinto die idem faciendum, ferulæque circundādæ. cætera & ante, & post eadem facienda, quæ suprascripsi. Solent tamen interdum diuersa inter se ossa conferuere: eoque & breuius membrum, & indecorum fit: & si capita acutiora sunt, assiduæ punctiones sentiuntur. ob quā causam frangi rursus ossa, & dirigi debent. id hoc modo fit. calida aqua multa membrum id fouetur: & ex cerato liquido perfricatur: intenditur que & inter hæc medicus pertractans ossa, ut adhuc tenero callo manibus ea diducit, compellit que id quod eminet in suam sedem & si parum ualuit, ab ea parte, in qua os se inclinat, inuolutam lanam regulam obijcit. atque ita deligando assuescere iterum uetustæ sedi cogit. nonnunquam autem recte quidem ossa cœperunt. superincreuit uero

nimius callus, ideo'que locus intumuit. quod ubi incidit, diu,leuiter'que id membrum perfricandum est ex oleo,& sale,& nitro, multum'que aqua calida salsa fouendum, & imponendum malagma quod digerat,astrictius'que alligandum: oleribus'que,& præterea uomitu utendum. per quæ cum carne callus quoque extenuatur. confert que aliquid de sinapi quòd cum ficu in alterũ par membrum impositum, donec id paulum erodat,eo'que euocet materiam. ubi his tumor extenuatus est, rursus ad ordinem uitæ reuertendum est.

De luxatis ossibus. *Cap.* XI.

AC de fractis quidem ossibus hactenus dictum sit. mouentur autem ea sedibus suis duobus modis. nam modo quæ iuncta sunt inter se dehiscunt, ut cum latum scapularum os ab humero recedit,& in brachio radius à cubito. & in crure tibia â sura, interdum à saltu,calcis os à talo, quod raro tamen fit. modo articuli,suis sedibus excidunt. ante de prioribus dicam. quorum ubi aliquid incidit, protinus is locus cauus est,depressus'que digitus sinum inuenit. deinde grauis inflammatio oritur, atque in talis præcipua. siquidem febres quoque, & cancros, & neruorum uel distentiones uel rigores, qui caput scapulis annectunt,mouere consueuit. quorum uitandorum causa facienda eadem sunt, quæ in ossibus mollibus læsis aliquid ubi incidit protinus his locis proposita sunt,ut dolor,tumor'que per ea tollantur. nã diducta ossa nunquam rursus inter se iunguntur. & ut aliquid decoris eo loco sit, nihil usus admittitur. maxilla uero & uertebra,omnes'que articuli cum ualidis neruis comprehendantur, excidunt aut ui expulsi,aut aliquo casu neruis, uel ruptis uel infirmatis, faciliusque in pueris & adolescentulis,quàm in robustioribus. hi'que elabuntur in priorem, & in exteriorem partem, quidam omnibus modis,quidam certis, sunt'que quædam communia omnium signa, quædam propria sunt cuius'que, siquidem semper ea parte tumor est,in qua os prorumpit. ea sinus, à qua recessit. & hæc quidem in omnibus deprehenduntur, alia uero si in singulis. quæ simulatque de quoque dicam,proponenda erunt. sed ut excidere omnes articuli non possunt, sic non omnes reponuntur. caput enim nonnunquam compellitur: neque in spina uertebra, neque ea maxilla,quæ utraque parte prolapsa antequam reponeretur, inflammationem mouit. rursum qui neruorum uitio prolapsi sunt, compulsi quoque in suas sedes iterum excidunt. at quibus in pueritia exciderunt,neque reposita sunt,minusquam cæteri crescunt. omniumque,quæ loco suo nõ sunt,caro ea increscit. magisque in proximo membro, quàm in ulteriore. ut puta si humerus loco suo non est, maior in eo ipso fit,quàm in brachio: maior in hoc quàm in manus acie. tum pro sedibus & pro casibus qui inciderunt,aut maior,aut minor usus eius membri relinquitur: quoque in eo plus usus superest, eo minus id extenuatur. quidquid autem loco suo motum est, ante inflammationem reponendum est. si illa occupauit,dum conquiescat. tunc lacessendum est. ubi finita est, tentandum est in his membris quæ id patiuntur. multum autem eo confert & corporis, & neruorum habitus. nam si corpus tenue, si humidum est,si nerui infirmi, expeditius os reponitur. sed & primo facilius excidit: & postea minus fideliter continetur. quæ contraria his sunt,melius continent. sed id quod expulsum est, difficulter admittunt. oportet autem ipsam inflammationem leuare,super succida lana ex aceto imposita. à cibo si ualentioris articuli casus est, triduo: interdum etiam quinque diebus abstinere debet. bibere aquam calidam dum sitim finiat. curiosiusque hæc facere his ossibus motis, quæ ualidis, plenisque musculis continentur. si uero etiam febris accessit, multo magis deinde ex die quinto fouere aqua calida: remotaque lana ceratũ imponere ex cyprino factum,nitro quoque adiecto, donec omnis inflammatio finiatur. tũc infrictionem ei membro adhibere: cibis uti bonis: uti uino modice: iamque ad usus quoque suos id membrum promouere: quia motus ut in dolore pestifer,sic aliàs saluberrimus corpori est. hæc communia sunt. nũc de singulis dicam.

De maxillæ luxatæ curatione. *Cap.* XII.

Maxilla in priorem partem propellitur: sed modo altera parte, modo utraque. si alteram in cõtrariam partem, modo utraque ipsa mentumque inclinatur: dentes paribus non respondent: sed sub his qui secant canini sunt. At si utraque totum mentum in exteriorem partem promouetur: inferioresque dentes longius quâm superiores excedunt, intentique super musculi apparent: primo quoque tempore homo in sedili collocandus est sic,ut minister â posteriore parte caput eius contineat uel sic, ut iuxta parietem is sedeat,subiecto inter parietem,& caput eius scorteo puluino duro, eoque caput per ministrum urgeatur, quo sit immobilius. tum medici digiti pollices linteolis,uel fascijs ne dilabantur inuoluti in os eius conijciendi: cæteri extrinsecus admouendi sunt. ubi uehementer maxilla apprehensa est,si una parte procidit: concutiendum mentum,& ad guttur adducendum est. tunc simul & caput apprehendendũ, & excitato mento maxilla in suam sedem compellenda,& os eius comprimendum est sic, ut omnia pene uno momento fiant. si in utraque parte prolapsa est,eodem omnia facienda, sed æqualiter retro maxilla agenda est. reposito osse si cum dolore oculorum, & ceruicis iste casus incidit,ex brachio sanguis mittendus est. cum omnibus uero,quorum ossa mota sunt,primo liquidior cibus conueniat,tum his præcipue, adeo ut sermo quoque frequenti motu oris per neruos lædat.

De capite luxato. *Cap.* XIII.

Caput duobus processibus in duos sinus summæ uertebræ demissis super ceruicem contineri in prima

ma parte propoſui. hi proceſſus interdum in poſteriorem partem excidunt. quo fit ut neruus ſub occipitio extendatur: mentum pectori agglutinetur, neque bibere is, neque loqui poſſit, interdum ſine uoluntate ſemen emittat, quibus celerrime mors ſuperuenit. ponendum autem hoc eſſe credidi, non quo curatio eius rei ulla ſit, ſed ut res indicijs cognoſceretur: & non putarent ſibi medicum defuiſſe ſiqui ſic aliquem perdidiſſent.

De ſpina luxata. Cap. XIIII.

IDEM caſus manet eos, quorum in ſpina uertebræ exciderunt. id enim non poteſt fieri, niſi ex medulla quæ per medium, & duabus membranulis, quæ per duos â lateribus proceſſus feruntur: & neruis, qui continent, ruptis. Excidunt autem & in poſteriorem partem, & in priorem, & ſupra ſeptum trãſuerſum, & infra. ſi in utranque partem exciderit, â poſteriore parte uel tumor, uel ſinus oritur: ſi ſuper ſeptum id incidit, manus reſoluuntur: uomitus, aut diſtentio neruorum inſequitur, ſpiritus difficulter mouetur, dolor urget, & aures obtuſæ ſunt. ſi ſub ſepto, fœmina reſoluuntur, urina ſupprimitur, interdum etiam ſine uoluntate prorumpit. ex eiuſmodi caſibus ut tardius quam ex capitis, ſic tamen intra triduum homo moritur. nam quod Hippocrates dixit uertebra in exteriorem partem prolapſa, pronũ hominem collocandum eſſe, & extendendum: tum calce aliquem ſuper ipſum debere conſiſtere, id intus impellere: in his accipiendum eſt, quæ paulum exceſſerunt: non in his, quæ toto loco motæ ſunt. nonnunquam enim neruorum imbecillitas efficit, ut quamuis nõ exciderit uertebra, paulum tamen in priorẽ partem promineat: id non iugulat. ſed ab interiore parte non contingit quidem poſſe: ab exteriore, ſi propulſum eſt, plerunque iterum redit: niſi quod admodum rarum eſt: uis neruis reſtituta eſt.

De humero luxato. Cap. XV.

Humerus autem modo in alam excidit. modo in partem priorem. ſi in alam delapſus eſt, & uinctus cubitus recedit ab latere, rurſum iuxta eiuſdem partis aurem cũ humero porrigi non poteſt: lõgiuſque altero id brachium eſt. ſi in priorem partem ſummum quidem brachium extenditur, minus tamen quam naturaliter, difficiliuſque in priorem partem quàm in poſteriorem cubitus porrigitur. Igitur ſi in alam humerus excidit, & uel puerile adhuc eſt corpus, uel molle certe, & imbecillibus neruis intentum eſt, ſatis eſt collocare id in ſedili: & ex duobus miniſtris alteri imperare, ut caput late ſcapularum oſſibus leniter reducat alteri ut brachium extendat, ipſum poſteriore parte reſidentem renũ ſub ala eius coire, ſimulque & ille os & altera manu brachium eius ad latus impellere. At ſi uaſtius corpus, neruiue robuſtiores ſunt, neceſſaria eſt ſpatula lignea: & quæ craſſitudinem duorum digitorum habet, longitudine ab ala ad digitos peruenit. in qua ſumma capitulum eſt rotundum & leniter cauum, ut recipere particulam aliquam ex capite humeri poſſit. in ea bina foramina tribus locis ſunt inter ſe ſpatio diſtantibus, inque ea lora mollia conijciuntur. eaque ſpatha faſcia inuoluta, quo minus tactu lædat, ad alam â brachio dirigitur ſic, ut caput eius ſummæ alæ ſubijciatur. deinde loris ſuis ad brachium deligatur: uno loco paulum infra humeri caput, altero paulum ſupra cubitum, tertio ſupra manum. cui rei protinus interualla tunc quoque foraminum aptata ſunt. ſic brachium deligatum ſuper ſcalæ gallinariæ gradum traijcitur, ita alte ut conſiſtere homo ipſe non poſſit. ſimulque in alteram partem corpus demittitur: in alteram brachium intenditur. eoque fit ut capite ligni caput humeri impulſum in ſuam ſedem modo cum ſono, modo ſine, hoc compellatur. multas alias eſſe rationes ſcire facile eſt uno Hippocrate lecto, ſed non alia magis uſu cõprobata eſt. at ſi in priorem partem humerus excidit, ſupinus homo collocandus eſt: faſciaque, aut habena media ala circundanda eſt: capitaque eius poſt caput hominis miniſtro tradenda, brachium alteri: prę cipiendumque ut ille habenam, hic brachium extendat. deinde medicus caput quidem hominis ſiniſtra debet repellere: dextra uero cubitum cum humero attollere: & os in ſuam ſedem cõpellere. faciliuſque id in hoc caſu, quàm in priore reuertitur. repoſito humero lana alæ ſubijcienda eſt. ſi interiore parte os fuit, ut ei opponatur. ſi in priore parte, ut tamen commodius deligetur: tum faſcia primum ſub ala obuoluta, caput eius debet comprehendere: deinde profectus ad alteram alam: ab eaque ad ſcapulas: rurſuſque ad eiuſdem humeri caput tendere. ſæpiuſque ad eandem rationẽ circumagi, donec bene id teneat. uinctus hac ratione humerus cõmodius continetur: ſi adductus ad latus ſit. ad id quoque faſcia deligatur.

De cubiti luxati curatione. Cap. XVI.

IN cubito autem tria coire: oſſa, humeri, & radij, & cubiti ipſius ex his, quæ prima parte huius uoluminis poſita ſunt, intelligi potuit, ſed cubitus qui innexus humero eſt, ab hoc excidit. radius qui adiũctus eſt, interdum trahitur: interdum ſubſiſtit. in omnes uero quatuor partes excidere cubitus poteſt. ſed ſi in priorem prolapſus eſt, extentum brachium eſt: neque recuruatur. ſi in poſteriorem, brachium curuum eſt, neque extenditur, breuiuſque altero eſt. interdum febrem, uomitumque bilis mouet. ſi in exteriorẽ, interioremue brachium porrectum eſt, ſed paulum in eam partem à qua os receſſit recuruatũ, quidquid incidit, reponendi ratio una eſt. neque in cubito tantum eſt: ſed in omnibus quoque mẽbris longis, quæ per articulum longa teſta iunguntur. utrunque membrum in diuerſas partes extendere, donec ſpatium inter oſſa liberum ſit. Tum id os quod excidit ab ea parte in quam prolapſum eſt, in contra

riam impellere. Extendendi tamen alia atque alia genera ſunt, prout nerui ualent: aut oſſa huc, illuc'ue ſederunt. ac modo manibus ſolis utendum eſt: modo quædam alia adhibenda. ergo ſi in priorem partem cubitus prolapſus eſt, extendi per duas manus, interdum etiam habenis iniectis ſatis eſt. deinde rotundum aliquid à lacerti parte ponendum eſt. & ſuper id repente cubitus ad humerum impellendus eſt. at in alijs caſibus commodiſſimum eſt eadem ratione brachium extendere, quæ fracto cubito ſuprapoſita eſt, & tum oſſa reponere. reliqua curatio eadem eſt, quæ in omnibus. celerius tantum & ſæpius id reſoluendum eſt, multoque magis aqua calida fouendum, diutius ex oleo, & nitro ac ſale perfricandum. in cubito enim celerius quàm in ullo alio articulo, ſiue extra remanſit, ſiue intus reuertit, callus circundatur, isque ſi per quietem increuit, flexus illius poſtea prohibet.

De *manu luxata*. Cap. XVII.

MANVS quoque in omnis quatuor partes prolabitur, ſi in poſteriorem partem excidit, porrigi digiti non poſſunt, ſi in priorem, non inclinantur, ſi in alterutrum latus, manus in contrarium, id eſt aut ad pollicem, aut ad minimum digitum conuertitur. reponi non difficillime poteſt ſuper durum locum & renitentem ex altera parte intendi manus, ex altera brachium debet ſic, ut prona ſit. ſi in poſteriorẽ partem os excidit, ſupina, ſi in priorem, ſi in interiorem, exteriorem'ue, in latus. ubi ſatis nerui diducti ſunt, ſi in alterutrum latus procidit manus, brachium in contrarium repellendum eſt. at his, quæ in priorem, poſteriorem'ue partem prolapſa ſunt, ſuper imponendũ durum aliquid, idque ſupra prominens os manu urgendum eſt, per quod uis adiecta facilius in ſuam ſedem compellit.

De *palma*. Cap. XVIII.

IN palma quoque oſſa interdum ſuis ſedibus promouentur, modo in priorem partem, modo in poſteriorem. in latus enim moueri paribus oſſibus oppoſitis non poſſunt, ſignum id ſolum eſt, quod omniũ commune eſt. tumor ab ea parte, in quam os uenit: ſinus ab ea à qua receſſit. ſed ſine intento digito, tantummodo bene preſſum os in ſuam ſedem reuertitur.

De *digitis*. Cap. XIX.

AT in digitis totidem fere' caſus, eademque ſigna ſunt, quæ in manibus. ſed in his extendendis nõ æque ui opus eſt, cum & articuli breuiores, & nerui minus ualidi ſint. ſuper menſam tantummodo intendi debent, qui uel in priorem uel in poſteriorem partem exciderunt. tum iam palma compelli, atque id quod in latus elapſum eſt, digitis reſtitui.

De *femore*. Cap. XX.

CVM de his dixerim, de his quoque quæ in cruribus ſunt, uideri poſſum dixiſſe. ſiquidem etiam in hoc caſu quædam ſimilitudo eſt femori, & humero, & tibiæ, & cubito, pedi & manui, quædam tamẽ ſeparatim quoque de his dicenda ſunt femur in omnes quatuor partes promouetur, ſæpiſſime in interiorẽ, deinde in exteriorem, raro admodum in priorem, aut poſteriorem. ſi in interiorem partem prolapſum eſt crus, longius altero, & uaſtius eſt. extra enim pes ultimus ſpectat. ſi in exteriorẽ, breuius, rarumque fit, & intus inclinatur. Calx ingreſſu terram non contingit, ſed planta ima. meliusque id crus ſuperius corpus quàm in priore caſu fert, minusque baculo eget. ſi in priorem crus extenſum eſt, implicarique nõ poteſt, alteri cruri ad calcem par eſt, ſed ima planta minus in priorem partem inclinatur: dolorque in hoc caſu præcipuus eſt: & maxime urina ſupprimitur. ubi cum dolore inflammatio quieuit, commode ingrediuntur: totusque eorum pes eſt. ſed & ſi in poſteriorem extendi non poteſt crus, breuiusque eſt, ubi conſtitit: calx quoque terram non cõtingit. Magnum autem femori periculum eſt, ne uel difficulter reponatur: uel repoſitum rurſus excidat. quidam iterum ſemper excidere contendunt. ſed Hippocrates, & Diocles, & Philotimus, & Nileus, & Heraclides Tarentinus, clari admodum auctores, ex toto ſe reſtituiſſe memoriæ prodiderunt. neque tot genera machinamentorum quoque ad extendendum in hoc caſu femur Hippocrates, Andreas, Nileus, Nymphodorus, Protarchus, Heraclides, Faber quoque quidam repperiſſent, ſi id fruſtra eſſet. ſed ut hæc falſa opinio eſt: ſic illud uerum eſt. cum ibi ualentiſſimi nerui, muſculique ſint. ſi ſuum robur habent, uix admittere: ſi non habent, poſtea non contineri. Tentandum igitur eſt, & ſi tenerius membrum eſt, ſatis eſt, habenam alteram ab inguine, alteram à genu intendi. ſi ualidius, melius adducent, qui eaſdem habenas ad ualida bacula deligarint: tumque eorum fuſtium imas partes oppoſitæ mire obiecerint: ſuperioresque ad ſe utraque manu traxerint: etiam nũ ualentius intenditur membrum ſuper ſcannum, cui ab utraque parte axes ſunt: ad quos habenæ illæ deligantur. qui ut in torcularibus conuerſi, rumpere quoque ſi quis perſeuerauerit: non ſolum extendere neruos, & muſculos poſſunt. collocandus autem homo ſuper id ſcannum eſt, aut pronus, aut ſupinus, aut in latus ſic, ut ſemper ea pars ſuperior ſit, in quam os prolapſum eſt, ea etiam inferior, à qua receſſit. neruis extentis ſi in priorem os uenit, rotundum aliquid ſuper inguen ponendum: ſubitoque ſuper id

genu

genu adducendum est eodem modo, eademque de causa, qua idem in brachio fit: protinusque si complicari femur potest, intus est. In cæteris uero casibus, ubi ossa per uim paulum inter se recesserũt, medicus debet id quod eminet retro cogere: minister contra inde coxam propellere. posito osse nihil aliud noui curatio requirit, quàm ut diutius is in lecto detineatur: ne si motum adhuc neruis laxioribus femur fuerit, rursus erumpat.

De genu. Cap. XXI.

GENV uero & in exteriorem, & in interiorem, & in posteriorem partem excidere notissimum est: in priorem non prolabi plerique scripserunt. poteſtque id uero proximum esse, cum inde opposita patella, ipsa quoque caput tibiæ contineat. Meges tamen eum cui in priorem partem excidisset, â se curatum esse memoriæ prodidit. in his casibus intendi nerui rationibus hisdem, quas in femore retuli, possunt. & id quidem quod in posteriorem partem excidit, eodem modo rotundo aliquo super poplitem imposito, adductoque eo crure, reconditur. cætera uero manibus simul tum ossa in diuersas partes compelluntur.

De talo. Cap. XXII.

TALVS in omnes partes prolabitur. ubi in interiorem partem excidit, ima pars pedis in exteriorem partem conuertitur. ubi huic contrarius talus contrarium etiam signum extat. si in priorem partem erumpit à posteriore, latus neruus durus, & insanus est: minusque is opus est. si in posteriorem lãx pene conditur, plaga maior fit. Reponitur autem is quoque per manus, prius in diuersa pede & crure diductis. & in hoc quoque casu diutius in lectulo perseuerandum est: ne is talus qui totum corpus sustinet, parum confirmatis neruis ferendo oneri cedat: rursusque prorumpat. calciamentis quoque humilioribus primo tempore utendum, ne iunctura talum ipsum lædat.

De planta. Cap. XXIII.

Plantæ ossa hisdem modis quibus in manu prodeunt, his, hisdemque conduntur. fascia tantummodo calcem quoque debet comprehendere: ne cum mediam plantam, imumque eius uinciri necesse est, liber talus in medio relictus, materiam pleniorem recipiat: ideoque suppuret.

De digitis. Cap. XXIIII.

IN digitis nihil ultra fieri debet: quâm quod in his, qui sunt in manu, positum est. Potest tamen conditus articulus medius, aut summus canaliculo aliquo contineri, hæc facienda sunt in his casibus, ubi sine uulnere ossa exciderunt. hic quoque & ingens periculum est: & eo grauius, quo maius membrũ est, quo'ue ualidioribus neruis, aut musculis continetur. ideoque humeris: femoribusque metus mortis est, ac si reposita ossa sunt, spes nulla est. Non repositis tamen, nonnullum periculum est. eoque maior in utroque timor est, quo propius uulnus articulo est. Hippocrates nihil tuto reponi posse: præter digitos, & plantas, & manus dixit. atque in his quoque deligenter esse agendum, ne præcipitarent. Quidam brachia quoque & crura reposuerunt: & ne cancri, distentionesque neruorum orirentur, sub quibus in eiusmodi casu fieret mors matura: sanguinem ex brachio miserunt. uerum ne digitus quidem, in quo minimum ut malum, sic etiam periculum est, reponi debet ante inflammationem: aut postea cum iam uetus res est. si quoque reposito osse nerui distenduntur, rursus id protinus expellendum est. Omne autem membrum, quod cum uulnere loco motum, neque repositum est: sic iacere conuenit, ut maxime cubantem iuuat, tantum ne moueatur: ne'ue dependeat. in omnique tali morbo magnum ex longa fame præsidium est. deinde ex curatione eadem, quæ proposita est ubi ossibus fractis uulnus accessit: si nudum os eminet, impedimento semper futurum est. id quod excedit, abscidendum est: imponendaque super arida linamenta sunt, & medicamenta non pinguia, donec quæ sola esse in eiusmodi re sanitas potest, ueniat. nam & debilitas sequitur: & tenuis cicatrix inducitur: quæ necesse est, facile noxę postea pateat.

F I N I S.

QVINTI SERENI MEDICINA.

PHoebe ſalutiferum quod pangimus aſſere carmen:
Inuentumq́ue tuum prompto comitare fauore.
Tuq́ue potens artis,reduces qui tradere uitæ
Noſti: atque in cœlum manes reuocare ſepultos.
Qui colis ægeum, qui pergama,quiq́ue epidaurū:
Qui quondam placida tectus ſub pelle draconis
Tarpeias arces, atque inclyta templa petiſti
Depellens tetros præſenti numine morbos
Huc ades: & quidquid cupido mihi ſępe rogatus
Firmaſti, cunctum teneris expone papyris.
Membrorum ſeries certo deducta tenore
Vt ſtet, & aſſimilis medicinæ defluat ordo:
Principio celſa de corporis arce loquamur.

Capiti medendo.

BALSAMA ſi geminis inſtillās auribus addas,
Tum poteris alacrem capitis reparare uigorem.
Vel quæ ſeptenis cenſentur gramina nodis
Vtiliter nectes: uel corno ex arbore ſertum,
Puleium'ue potens una ſuper aure locabis.
Aut illud mixto coctum clementer aceto
Cauta nare trahes: ſeu uiſco lintea nexo
Induces fronti: ſeu tritæ gramina mentæ.
Spongia cum tepidis annexa liquoribus imbris
Profuit: aut hedera ex oleo decocta uetuſto.
Profuit: aut cochleis frontem tractare minutis.
Si nocuit cerebro uiolentia ſolis aperto
Sæpe chelidonia ex acido perducta liquore
Sanauit: proſunt & amica papauera ſomno.
Si prius in lento madefacta terantur oliuo.

Hemicraneo medendo.

PORTIO ſi capitis morbo tentetur acuto
Allia diuerſam lana contecta per aurem
Inducta proſunt: & eodem balſama pacto,
Allia uel ternis piperis terna addita granis
Trita lines: certam dabit hæc tibi cura ſalutem.

Porrigini depellendæ.

EST inſenſibilis morbus,ſed noxius formæ,
Cum caput immenſa pexum porrigine ningit,
Copia farris uti frendentibus edita ſaxis:
Hanc poterit maluæ radix decocta leuare.
Aut tu fœniculum,nitrumq́ue, & ſulphura uiua
Contere. deinde caput permixtis ablue cunctis:
Furfuribus'ue nouis durum miſcebis acetum,
Vt uarios crines tali des unguine puros.
Prodeſt & tarda demptus teſtudine ſanguis:
Et prodeſt cedro demiſſus ab arbore ſuccus.
Definet interea glomerari farrea nubes:
Ceſſabit'que grauis crebrę porriginis imber.

Capillo tingendo.

QVOS pudet ætatis lōgę,quos ſancta ſenectus
Offendit: cupiunt properos abſcondere canos:
Et nigrum crinem fuco ſimulare doloſo.
His prodeſt acri contrita cupreſſus aceto,
Vel frons lentiſci, uel triſtia poma ſabuci:
Lumbrici quoque terreſtres miſcentur oliuo:
Et iuuenem præſtant rediuiuo flore capillum.
Præterea niueum poterit depellere crinem
Rheſina ex facili cera, uiſcoq́ue coacta:
Ad rutilam ſpeciem nigros flaueſcere crines
Vngento cineris prędixit Tullius auctor.
Si pręgnans artus captiui ſoricis edit,
Dicuntur fœtus nigrantia lumina fingi.

Phthiriaſi arcendæ.

NOXIA corporibus quędā de corpe noſtro
Progenuit natura uolens abrumpere ſomnos
Senſibus: & monitis uigiles intendere curas.
Sed quis non paueat pherecidis fata tragœdi,
Qui nimio ſudore fluens animalia tetra
Eduxit: turpi miſerum quę morte tulerunt.
Sylla quoque infelix tali languore pereſus
Corruit: & fœdo ſe uidit ab agmine uinci.
Sæpius ergo decet mordax haurire ſinapi:
Vel nitro,ac ſale permixtis,acidoq́ue liquore
Laxatis,ut ſint ſimul allia tangere corpus:
Aut lachrymis hederæ, aut ſucco perducere cedri.
Quin etiam furfur mixto medicatur aceto.
Vnda maris lendes capiti deducit iniquas:
Et quidquid crebri defendit ſylua capilli.

Prurigini, papulis, & ſcabiei arcendis.

ILLOTVS ſudor,uel copia nobilis eſcæ
Sæpe graui ſcabie correptos aſperat artus.
Ergo lutum prodeſt membris adhibere fricatis:
Quod facit ex aſino ſiccatus corporis humor.
Nec pudeat tractare fimum quem bucula fudit.
Stercoris ex porco cinerem confundito lymphis:
Sic pauidum corpus dextra parcente foueto.
Proderit ex oleo puluis, quem congerit alte
Dulcibus ex latebris patiens formica laborum.
Conuenit hinc tepido lita tradere corpora ſoli.
Feruentes papulas oleo curato liquenti:
Aut acido baccho miſcebis farra lupini:
Atque hinc in calido percurres membra lauacro.
Pruritus autem ſalſos leuat humor aceti:
Siue mari lauidus ſudor,cochleęq́ue minutæ:
Quarum contactu perimetur acerba libido.

Freneſi, ac capiti purgando.

EX uitio cerebri freneſis furioſa mouetur,
Amiſſaſq́ue refert frendens amentia uires:
Siue calens febris iactatos exedit artus:
Siue meri guſtus,ſeu frigoris efficit aura.
Conuenit hic calidis pecudum pulmonibus apte
Tempora languentis medica redimire corona.
Illotis etiam lanis ſuffire memento:
Ceritum ſępe horrendi medicantur odores:
Atque ideo inſanos etiam curarier eſt par.
Purgatur cerebrum manſa radice pyretri.
Vngitur & ſuccis, dederit quos parua ſabucus,
Expreſſusq́ue hederę mandatur naribus humor.
Aut mixtum rutæ crebro inſtillatur acetum.
Non ſemper præſens dolor eſt ſanabilis: ergo
Cura magis prodeſt uenturis obuia morbis.

Fluori capillorum, & maculis capitis tollendis.

DEFLVIT expulſus morbo latitante capillus
Si raro lauitur: ſeu uis epota ueneni eſt:
Seu ſalamandra potens, nulliſq́ue obnoxia flāmis
Eximium capitis tactu deiecit honorem.
Nōnunquam uariant maculæ: paruiſq́ue parūper
Orbibus aſperſum ducit noua uulnera tempus.
Vipereæ pellis cineres his addito rebus,
Roboreas'ue pilas, urſino'ue ungito ſeuo:
Vel teſtudineo mage permulceto cruore.

Frigori

Frigori ſedando. cap. 10

SAEPE ita peruadit uis frigoris, ac tenet artus,
Vt uix quæſito medicamine pulſa recedat.
Si ranam ex oleo decoxeris, abijce carnem:
Vnguine membra foue: parili ratione ualebit
Vrticæ ſemen, perceptaque frigora uincet:
Et ceruina poteſt mulcere medulla rigorem.
Decoctum rhaphani ſemen cum melle uorabis:
Siue fel urſinum tepefacta dilue lympha:
Proderit hoc potu: ſeu caſſis oſtrea teſtis
Vſta dabit cinerem: qui pro ſale ſumptus in eſcis,
Decutiet gelidum tepefacto uertice uirus.
Nōnullus liquidū ſummit, mulſumq́ue, ſinapiq́ue,
Atque palato agitat piter, retinēſq́ue, mouēſ'que.
Allia nonnulli mandunt: olei'ue liquore
Perfundunt calido cerebrum, naſi'que latebras.
Quidam lactucæ credunt prodeſſe ſapores.
Curandi modus hic & ſuauis, & utilis idem eſt.

Elephantiaſi propellendæ. cap. 11

EST Elephas morbus triſti quoque noīe dirus,
Non ſolum turpans infandis ora papillis,
Sed cita præcipitans funeſto fata ueneno.
Huic erit aduerſus cedri de cortice ſuccus,
Muſtellæ'que cinis, uel fuſus ſanguis ab illa.
Nonnulli dixere ſerum, prodeſſe bibendo.
Mentaſtri folium potu, appoſitu'que ſalubre eſt.
Nec fruſtra bulbos, & ſulphura iungis aceto,
Qui cupis horribiles ad priſtina reddere uultus.
Pręterea nitrum debes cum melle iugatum
Spargere lacte bouis: uarias ſic ungere frontes.
Ceruſam, & chartam, quam gens ægyptia mittit
Thure ſimul miſce atque oleo, quod flore roſarum
Conditum eſt: line ſic faciem, ſic redde ſalutem.

Cutis, & faciei uitijs propellendis. cap. 12

INVIDA ſi maculet faciem lentigo decorā,
Nec prodeſſe ualent naturæ dona benignæ,
Erucam, atque acidum laticem ſimul illine malis.
Proderit & bulbus mellis dulcedine uictus,
Cruda'ue dulcacido miſcetur cepa liquori:
Sanguine uel leporis morbus delebitur oris.
Frons ſalicis cum flore ſuo contrita medetur.
Sepiolę cineres ex oſſibus omnia tollunt.
Cygneos adipes hilari miſceto lyæo:
Omne malum propere maculoſo ex ore fugabis.
Horrebit ſi liuor atrox, aut nigra cicatrix,
Attrito ſapone genas purgare memento.
Rugarum ſulcos lentiſci maſtice tendes.
Si uero uitium eſt, quod ducit ab impete nomen
Hoc matutina poteris cohibere ſaliua:
Seu folio platani, quod manſum mane domabis.
Fœda fluunt curui quæ purgamenta cameli
Vrentur, cinerem'que dabunt: iungentur aceto
Maſcula thura ſimul, diuina'que cura ualebit.

Aurium uitijs ſuccurrendis. cap. 13

CVM ſęuus teneras dolor alte fauciat aures,
Fraxinea in flammis fundit, quem talea ſuccum
Inſtilles: ſiue obſcœnos ex uirgine rores:
Aut ſuccum ex folio dederit, quem populus alba.
Sæpe chelidonię rabidum ſociatur acetum,
Adiuncto'que nitro procedit cura ſalubris.
Mentaſtri liquor expreſſus conducere fertur,
Infectum uiolis oleum bene conſulit auri.
Annoſa rubros ſi legeris arbore uermes
Ex oleo tere: ſic tepidos infunde dolenti.
Si uero obſtruſa ſenſus morietur in aure,
Lumbricos terræ, ſeuum'que ex anſere rauco
Excoque: ſic ueterem poteris depellere morbum.
Fel'que bouis ſurdis etiam prodeſſe loquuntur:
Si iungas olidę graue quod minxere capellæ.
Si uero incautas animal penetrauerit aures
Proderit admixto pauidi fel muris aceto.
At ſi lympha nocens peruaſerit: anſeris aptus
Immittetur adeps ceparum non ſine ſucco.
Qui grauis eſt oculis, ſenſum tamen auribus auget.
Vis & phœbigenæ diuinam diſcere curam:
Sit'que uel annoſis confecta doloribus auris:
Allia tum ſeptem numero, ſeptem'que lupinos
Cretaceam dabis in teſtam: tum delphica frondis
Addatur mixto totum ferueſcat aceto:
Doctus eris tepidos illinc immittere rores.

Oculorum dolori mitigando. cap. 14

Summa boni eſt, alacres homini cōtingere uiſus.
Quos quaſi cuſtodes, defenſoreſque pericli
Proſpiciens ſumma natura locauit in arce:
Sic tamen ut nullos paterentur deſuper ictus:
Atque ſupercilio pauidi tegerentur opaco.
Sed dolor immeritum lumen ſi forte laceſſit,
Lana madens oleo noctu connectitur apte,
Viuentis'ue nepæ lumen geſtatur amicum:
Ex folio caulis cineres, confractaque thura,
Et laticem bacchi fœtæ cum lacte capellæ
Deſuper induces: atque una nocte probabis.
Hyblæi mellis ſucci cum felle caprino
Subueniunt oculis dira caligine preſſis.
Vettonicæ manſus ſiccabit lumina ſuccus.
Si tenebras oculis obducit pigra ſenectus
Expreſſæ marathro guttæ cum melle liquenti
Detergere malum poterunt: uel uulturis atri
Fella, chelidoniæ fuerint quis gramina mixta:
Hæc etiam annoſis poterunt ſuccurrere morbis.
Fel quoque de gallo mollitum ſimplice lympha
Exacuet puros dempta calligine uiſus.
Siue columbarum fimus admiſcetur aceto:
Seu fel perdicis parili cum pondere mellis:
Vina chelidoniæ ſimili ratione iugantur,
Efficiuntque ſuo præclaros unguine uiſus.
Aſpera quinetiam mulcent, & rupta reducunt.
Si genus eſt morbi miſerum quod lumen adurit,
Hic calor infuſo miteſcit lacte canino:
Anguibus ereptos adipes ærugine miſce:
Hi poterunt ruptas oculorum iungere partes.
Si uero horrendum ducent glaucomata peplum:
Spiritus alterius prodeſt: qui grana cumini
Pallentis madens uiſus exhalat in ipſos.
Si tumor infeſtat, rufos & gliſcit in orbes,
Turgentes oculos uili circumline cœno.

Dentium uitio, & oris fœtori medendo. cap. 15

HAVD facile eſt acrē dentis tolerare dolorē:
Quo magis eſt æquum medicam pernoſcere curā:
Cum baccho uiolas decoxeris, ore teneto.
Manſus item prodeſt ſuccis oleaſter acerbis.
Hic obſcœdo fugit: linguę quoque uulnera cedūt.
Cum uino piper, & nitrum tepido inde dolenti.
Sæpe chelidoniæ ſucco, uel lacte capellæ

Sanescunt dentes: aut tauri felle iuuantur.
Aut acidi latices clauso uoluuntur in ore
Manditur apta rubus gingiuis, & bona labris
Lentiscus, myrtusque emendant oris odorem.
Quod uero assumpsit nomen de dente fricando
Ceruino ex cornu cinis est: aut ungula porcæ
Torrida: uel cinis ex ouis, sed non sine uitro:
Muricis aut tosti: uel bulbi extincta fauilla:
Ambitiosa putas: sunt ista salubria cunctis.
Exesos autem dentes si forte quereris,
Vre fimum muris, patulisque, & hiantibus adde.
Vel cinerem dentis ceruini extinguere aceto
Conuenit: atque cauis immittere partibus apte.
Prodest & puluis lumbrici corpore tosto.
Ora ambusta cibo sanabis lacte canino.
Sæpe etiam gelida gingiuas collue lympha:
Dentibus ut firmum possis seruare uigorem.
Si uero infandum proserpit ad intima uulnus,
Permisceto salem parili cum pondere thuris:
Hinc tractato locum: miram experiere medellam.
Aut tu sume pilam, quæ caudis hæret ouinis:
Hęc siccata dabit molles, & fracta farinas.
Huius & attritu tetrum mulcebitur ulcus.

Vuæ faucibus, & quæ mollienda sunt medendis.

AEGREscunt teneræ fauces, cum frigoris atri
Vis subijt: uel cum uentis agitabilis aer
Vertitur: atque ipsas flatus grauis inficit undas:
Vel rabidus clamor fracto cum forte sonore
Planum radit iter: sic est Hortensius olim
Absumptus: causis etenim confectus agendis
Obticuit: cum uox domino uiuente periret:
Et nondum extincti moreretur lingua diserti.
Ergo omni studio quęres inhibere dolorem:
Simplicibus lymphis confunditur aerium mel:
Additur excussus niuea similagine furfur:
Decocta hæc clauso simul exercentur in ore.
Præterea fauces extrinsecus ungere prodest
Vrsino & tauri seuo, cærisque remissis:
Omnia quæ geminis æqua bis lancibus ante.
Disce etiam miram ex humili medicamine curam:
Actiaco melli iungas agreste papauer,
Decoctumque simul mādes, mansumque uorabis.
Crinitæ porri radices quinque coquantur:
Hinc aqua non feruens uoluatur fauce sonora:
Nec tamen in stomachum descēdat gutta patentē.
Si uero afflictam langor deiecerit uuam,
Tunc horas aliquot pronus recubare memento:
Aut illam puluis tosti releuabit aneti,
Aut cinis ex cochlea: uel torrida brassica flammis.
Verum angina sibi mistum sale poscit acetum.
Quod prodest clauso uersatum agitare palato

De rigore ceruicis.

AT si ceruices, durataque colla rigebunt,
Mira loquar: geminus mulcebitur unguie poples:
Hinc longos pariter neruos medicina sequetur:
Anseris aut pingui torpentia colla fouebis:
Illitur & ualido multum lens cocta in aceto
Aut caprę fimus & bubuli, aut ceruina medula
Hoc etiam immotos flectes medicamine neruos.
Quos autem uocitant colles attingere dextra
Debebis, qua Gallus erit pressante peremptus.

Tussi, & coleribus medendis.

NOXIA si penitus colerum sęuire uenena
Perspicies, cocta lactucæ fronde leuabis.
Proderit & caules assumere sæpe madentes.
Interdum fauces tussi quatiuntur atroci:
Allia tum sumes & cocta, & melle peruncta:
Semina uel rhaphani permixto dulcia melle:
Aut si fraxinea semen de fronde reuellis:
Interiora uora, uetitus contingere dente.
Ouum melle teres, domitum feruentibus undis,
Marrubiūue potens: hæc faucibus optima sumes,
Frenabisque grauem facili medicamine tussim.

Digestioni, & stomacho.

QVI stomachum regem totius corporis esse
Contendunt, uera niti ratione uidentur.
Huius enim ualidus firmat tenor omnia membra:
At contra eiusdem franguntur cuncta dolore.
Quin etiam nisi cura iuuat, uitiare cerebrum
Fertur, & integros illinc auertere sensus.
Lactucæ semen nigrę, quod lignea pila
Triuerit: admixto ieiunus sumito melle.
Sed cochlear trinum gustu tibi sufficit uno:
Aut tritum semen rhaphani, mulsumque iuuabit:
Siue duæ partes absinthi, ac tertia rutæ
Decoctis potantur aquis, siliquęque madentes:
Semina uel marathri fœtę cum lacte capellæ:
Puleium quoque decoctum curabit amice:
Et potu, & fotu stomacho conducit anetum:
Seu cochleas undis calefactas, ac prope iunctas
Suppositis torrens prunis: uinoque, garoque
Perfusas cape: sed prodest magis esse marinas.
At male digestis si crapula sęuiet escis,
Ex pipere, & calida florem de rore marino
Ebibe: seu salibus piper adde, & tenue cuminum:
Quæ coctis tanges epulis, ac rapta uorabis:
Aut cubitum pergens succum cape tristis aneti.
Ventriculum Mergi sale iacto contere ualde
Tosto pane super piperis quæ puluere multo
Miscentur: capies diuinum munus in istis.
Grana peregrini piperis diffindito quinque
Niliaco melli: quę mane inserta capesses.
Proderit hoc stomacho, uictas & cōquoquet escas:

Felli nomitu, uel phthisi arcendis.

LVTEA si crescunt, præcunctis noxia fella:
Allia parua nouem, piperis tot permole grana:
Quę cyatho diluta gari mandesque, bibesque:
Hæc iterum septena capis post denique quina.
Præterea caulem, frondet si parua sabucus,
Decocto sale permisces: ac iungis oliuo:
Tunc capis, ac tali auxilio fella horrida purgas.
Prosunt & pelagi latices, quos pondere iusto
Dulcibus associas lymphis, mellique liquenti:
Et niueus prodest ex ubere succus asellæ:
Si tepido uino infundas, ac mella, piperque.
At uomitum radix narcissi pota mouebit.
Si uero phthisis annoso sedet improba morbo,
Intritas uino cochleas hausisse iuuabit.
Proderit & ueteris seui pila sumpta suilli:
Quæ capulas quoque producit medicina salubris.

Mammis sanandis, uel stringendis.

VBERA fœcundo multum lactantia succo
Sæpe sibi noxæ nimium manando fuerunt.

Fece

Fece igitur ualida duri reprimentur aceti.
Post partum tumidas iniuste assurgere mammas
Interdum aspicies: harum mala commemoratur
Murinus fimus ex pluuio sedare liquore.
Sin autem clausas penitus dolor angit acerbus,
Lumbricis terrę turgentes unge corymbos.
Si castigatas studium est præstare papillas,
Ex hederæ sertis ambas redimire memento:
Protinus,& raptas flammis mandare coronas:
Anseris aut seuum pariter cum lacte tepente:
Aut ouum illinito tulerit quod garrula perdix.
Præterea pluuio decocta papauera rore
Hæreſcant multis post absoluenda diebus.
Vis & phœbigenę cœlestia sumere dona,
Vbera cum tetris laniata doloribus horrent:
Nauis ramentū,& quæ nomine prassion herba est:
Et quæ uulgari sermone insana uocatur:
Græcus ὑοσκύαμον propria scit dicere lingua:
Necnon & calami radix,lapathique legumen
Mixta dabunt miras experto crede medelas.

Reiectioni cibi, aut sanguinis abstinendæ. cap. 22

SI stomachus nondum concoctas expuit escas,
Sed magis atque magis uitiū reuomendo ualescit:
Allia cedemus,crebrumque trahemus odorem.
Sin etiam rutilus fertur de pectore sanguis,
Sorbitium mentæ, rhaphanus uel cocta iuuabit.
Sæpe lapis teritur: specularem nomine dicunt:
Et mixtis hauritur aquis: sistitque cruorem.
Vritur interdum raptus de subere cortex:
Et cinis ex calido prodest epota lyæo.
Ouorum cinis,aut cochlearum,aut denique pellis.
Aut cinis e salicum ramis prodesse putatur:
Aut platani pilulas acri infundemus aceto:
Nullus erit sanguis,quem non cibus iste moretur.

Iecoris, & lateris uitijs medendis. cap. 23

SI mollis iecoris fibras dolor hauriet acer,
Protinus ex mulsa potanda elelisphacos herba est:
Sumitur & semen: quod fraxinus alta profudit:
Vulturis atque iecur: uel ius perdicis apricæ.
Præterea simili dragma pix dura, piperque
Franguntur: sic in mollito puluere iuncta
Egelidis miscentur aquis: recreantque bibentem.
Absinthi quoque decocti potabitur humor.
Si latus immeritum morbo tentatur acuto,
Accensum extingues lapidem stridentibus undis:
Hinc bibis: aut aceris radicem tundis,& unâ
Cum uino capis: hoc pręsens medicamē habetur.
Quid referam multis composta philonia rebus:
Quid loquar antidotum? uanus quis ista requirat?
At nos pauperibus præcepta feramus amica.
Necnon & iecoris quęretur fibra lupini:
Iunganturque simul costū,poliumque,piperque:
Quę diluta mero dantur potanda lyæo.
Est & uis morbi,quod telum commemoratur:
Cum subito dolor insanus furit incitus ictu:
Persicus huic potum e nucleo dabit interiore:
Quæ mihi cura satis casu monstrante probata est.

Spleni curando. cap. 24

QVANDO lyen tumido circuligat ilia uinclo,
Et plenum splenis demonstrant membra rigorem,
Mollibus ex hedera tornantur pocula lignis:
Hinc trahet assuetos ęger quoscunque liquores:
Aut uiridis coctorum olerum potabitur unda.
Proderit exucto fluuialis hirudo cruore:
Siue mirica potens: seu ros cum pane marinus:
Aut hederæ succus potu,appositūque iuuabit.
Necnon intactam ferro,quam uideris alnum,
Huic liber eripitur, ferro sine decoquiturque:
Donec uictarum pars tertia subsit aquarum.
Hinc medico potu pulsus dolor omnis abibit.
Nonnulli memorant consumi posse lienem,
Eruum si semper ieiuno sumpserit ore.
Arida ficus item feruente domatur aceto:
Et trita illinitur: uel splen apponitur hędi.
Marrubium in uino potu prodesse loquuntur.
Præterea piper,ac nepete cum flore,& anetum,
Capparis,atque Apium,buglossaque iūgitur unà:
Horum decoctos latices potare salubre est.
Puleium, abrotanum nitida cum mastice coctum,
Ac thymbræ speciem,quā cōmemorāt cephalotē:
Prædixit spleni deus idem posse mederi.
Dulcia Plautus ait grandi minus apta lieni:
Splen tumidus nocet:& risum tamē addit ineptū:
Vt mihi sardois uideatur proximus herbis:
Irrita quę miseris permiscent gaudia fatis.
Dicitur exectus faciles auferre cachinos,
Perpetuoque ęuo frontem pręstare seueram.

Præcordijs sanandis. cap. 25

LANGVIDA si duro turgēt pręcordia morbo,
Miscetur mulsæ farris sextarius unus:
Necnon & lini tunsum, siliquęque legumen:
Hæc decocta simul,nondumque tepentia nectis:
Aut quæ poma cydon creteis misit ab oris
Cocta lines: durum ut possis mollire tumorem.
Ocima præterea,bulbiue linuntur amari.
Proderit & lymphis corpus mersare marinis.
Quin etiam catulum lactantem apponere mēbris
Conuenit: atque malū transcurrere fertur in illū:
Cui tamen extincto munus debetur humandi.
Ne iunctus uitium ducit de coniuge coniux.
Quod superest styraci iunges ramenta carinæ.
Quodque decē ex rebus decatartyma rite uocatur.
Masticis addentur cum puluere mollia farra:
Talibus auxilijs præcordia tuta residēt.

Lumbis, & renibus sanandis. cap. 26

CVM sæuit penitus hęrens iniuria lumbis,
Igne lapis candens datur exultantibus undis:
Hoc poteris potu tristem superare dolorem.
Aut pice cum molli nitrū,sulphurque,& acetum
Hinc medico potu pulsus dolor omnis abibit.
Proderit hanc ęgris crebro perducere membris.
Aut caput asparagi cum uino sume uetusto:
Seu mauis appone: modus conducit uterque.
Aut adipi mixtum lumbis inducito sulphur.
Sępe chelidoniam cum succo palladis addes,
Farraque: quæ tremulis prosunt sudantia flāmis.
Fertur amigdalinę succus nucis esse bibendus:
Pinsitur,& tepidis sorbebitur addita lymphis.
Aut tres ex uino cochleas ferueſcere coges:
Cumque suis domibus frāges, pipis quoque grana
Ter quinque adijcies: potuque iuuaberis illo.
Furfur item parca fuerit cum feruidus unda,
Post oleo madidus succis immittitur aptis:
Quę uix passuris urentia iungito membris.

Prodest ceruinæ medicans natura medullæ.
Nec nocuit ciceris cocti potasse liquorem:
Aut mistam teneris mandisse lilisfaca maluis:
Contritumque simul cum mastice confer anetum.
Quodque decem rebus componi ex noīe clarū est:
His continge locum. deus hæc mihi certa ꝓbauit.

Ventris dolori mitigando. cap. 27

SI DOLOR insanus tota defæuit in aluo,
Heminis tribus in lympha ualidam quoque rutā,
Aut apium: donec pars duplex desit aquarum.
Potus erit medicus non detrectante palato.
Præterea niuei sterilis testa uritur oui,
Quæ postquam in tetram fuerit conuersa farinam,
Ex calidis potatur aquis: & pota medetur.
Necnon iungenda est utero noua uirga miricæ
Illæsa hæc ferro, terraque intacta geratur:
Aut medio uentris prodest aspergere terram:
Quam signauerunt uestigia pressa rotarum.
Proderit & puluis facili sub cardine raptus.
Quin etiam & lymphis coctum potare cuminum
Conueniet, quod iam nobis documenta probarūt.
Menta quoque hoc pacto medicos dabit hausta sa(pores.
Cœliacos autē recreabis pane salubri,
Quem madido farre efficies, ac mollibus ouis:
Quorum testa fero prius euanescet aceto.
Refert & teretes bulbos mollire terendo:
Cumque his lenei clarum potare fluentum.

Hydropisi depellendæ. cap. 28

CORRVPTI iecoris uitio, uel splenis aceruo
Crescit hydrops: aut cū siccatæ febre medullæ,
Atque auidę fauces gelidum traxere liquorem.
Tum lympha intercus uitio gliscente tumescit,
Secernens miseram proprio de uiscere pellem.
Conueniet tenerę radix decocta sabuci
In geminis calidi cyathis potanda lyæi.
Fraxineum semen cum bacchi rore bibendum est.
Aut calido filicis radicem mollit iaccho,
Qui subito raptos uentos, succosque reuellit.
Nec non apposito curantur dropace membra:
Vnguine quo frangit uirus langoris aquosi.
Necnon in tepidis conuolues corpus arenis.
Appositu'que leues Nepetę, gustuque iuuabunt.
Sæpe & scyllino pelluntur noxia baccho.
Helleboro bene purgatur lymphaticus error.
Aut huius uice quod fert semen lenta genista
Miscetur: mulsis coctusque educitur undis.
Est qui præualidum nitro sale miscet acetum:
Atque olei succo refricat turgentia membra.

Ventri molliendo. cap. 29

SAEPE cibi specie, uitio uel corporis ipso
Potibus, aut duris restricta morabitur aluus.
Vincetur talis mora gramine mercuriali,
Cuius aquam cocti minimo cum melle bibemus.
Prunaque cōueniunt quæ mittit clara Damascus.
Multos pręterea medici componere succos
Assuerunt: pretiosa tamen cum ueneris emptum
Falleris: frustra'que immensa nomismata fundes.
Quin age, & in tenui certam cognosce salutem.
Aut igitur tectum lana supponis alumen:
Aut edis in patinis teneræ decocta sabuci:
Vel salsum mulsum capræ cum lacte capessis.
Crede tamen potum meliorem lactis equini:
Dicitur & ualidos asinæ lac uincere succos.
Syluestris fici lachrymam prodesse loquuntur:
Quodque satis melius uerbis dicemus Horati.
» Mitulus & uiles pellent obstantia conchæ:
» Sed cochleas prius urtica, aut furfure pasci
» Purior hinc gustus noxa sine mouerit aluum.
Sępe thalassomeli iunctum cumulauimus hymbri.
Hæc purgant parili fuerint si pondere mixta.

Solutioni uentris, & dysenteriæ compescendæ. cap. 30

TAM uarij casus mortalia sęcla fatigant
Vt sint diuersis obnoxia corpora morbis.
Sępe etenim nimio cursu fluit impetus alui:
Frenat commixto cum feruet brassica uino:
Aut cerasi uictum longo iam tempore pomum.
Succus amineæ uitis cum pane medetur:
Mel bene permixtum calido potatur aceto.
Vile quidem facili facto, tamen utile opinor,
Si lentent medica data purgatoria dextra,
Adiecto piperis medicatur puluere calda.
Sin autem longo decurrent intima fluxu,
Atque immane malum multo iam tempore gliscit,
Torridus ex uino cortex potabitur oui.
Ramentum niuei credunt prodesse Elephanti.
Arbore pyramęa cortex direpta medetur.
Axe sub atrito pix nigro mixta lyæo
Immensum poterit potu retinere fluorem:
Numinis aut iussu cedrum cum mastice misces:
Mollitamque picem, & rasum de nauibus unguē,
Languida quo fidens medicamine mēbra fouebis.
Proderit & pueris quos dentis origo fatigat
Castaneas coxisse nuces, & sorba uetusta,
Atque apium caules'que rubus quos fundit acuta:
Potio quę fluidam consumpta morabitur aluum.

Lumbricis, & tineis purgandis. cap. 31

QVID non aduersū miseris mortalibus addit
Natura? interno cum uiscere tinea serpens,
Et lumbricus edax uiuant inimica creent'que.
Quod genus assiduo laniat præcordia morsu.
Sæpe etiam scandens oppletis faucibus hæret:
Obsessas'que uias uitę concludit hanelę.
Ergo cinis cornu ceruini proderit haustus:
Vel nepetæ tritum ex uino, uel lacte capellæ:
Necnon & succus medici potatus aceti.
Prodest præterea cum baccho persica frondis:
Democritus memorat mentæ conducere potum.
Sumitur abrotanum, necnon & uile melanthum:
Allia per sese sanant: aut ius coriandri.
Quin & marrubiū decoctum, haustumque iuuabit,
Puleium'ue potens, & agreste iugatur anetum.
Synthesis hęc prodest unda mollita calenti.

Colo sedando. cap. 32

CVM colus inuisū morbi genus intima carpit
Mande galeritam uolucrem, quam nomine dicūt:
Aut pauidi leporis madefacta coagula pota:
Siue apio tritas nepetas cum mastice iunges.
Necnon & species ambas redolentis aneti,
Quarum decoctos patiens haurito liquores.

Vesicæ, & calculo purgando: & urinæ prouocandæ. [cap. 3]3

SI cui uesicæ tardus cunctabitur humor
Hæc mora rumpetur uino peruicta uetusto.
Prodest & paruos acidos potare sabuci.
Aut hederę succum: aut lachrymosi trita synapi.

Necnon

Nec non resinas ex oricia terebintho
In speciem eruiliæ paruos glomerabis in orbes:
Quos ternos tepida mixtos hausisse medella est.
Quondam etiam nimio præceps urina fluento
Irrigat exuuias, obscœnoque inficit hymbri.
Ergo cinis nepetæ succus uel proderit haustus:
Et uino tritus datur, aut cum lacte capellæ,
Tum leporis cerebrum ex uino potare decebit.
Si dolor internam uesicæ concoquit aluum
Subueniet radix & frons epota cupressi:
Puleium'ue potens domitum feruentibus undis.
Si uero in lapides densus conuertitur humor
Qui retinet cursus, gemitumque dolore frequentat,
Saxifragam, seu sarxeiphagon succurrere credunt,
Præterea semen myrti syluestris iaccho.
Atque oleo mixtum bibitur: nec desit acetum:
Vinaque sumantur fricto condita cumino.
Siue palumborum capitur fimus aeriorum.
Dulcacidis sparsus succis, tritusque solutus.
Necnon obscœnus capræ potabitur humor:
Obruit hic morbum, labefactans saxa remittit.

De conceptione, & partu. cap. 34

IRRITA coniugij sterilis si munera languēt,
Nec sobolis spes, multos iam uana per annos
Fœmineo fiat uitio res: nec ne silebo.
Hoc poterit magni quartus monstrare Lucreti.
Sed natura tamen medicamine uicta potenti
Sæpe dedit fœtus studio curante paratos.
Aut igitur leporis consumit fœmina uuluam:
Aut ouis in stabulis fractas cum ruminat herbas
Pendentem spumam molli deducit ab ore,
Atque illam meminit mixto potare falerno:
Mercurialis item capitur communiter herba:
Sic cubitum noctu coniux festinat uterque.
Ast ubi iam certum spondet prægnatio fœtum,
Vt facili uigeat seruata puerpera partu,
Dictamnum bibit: & cochleæ manduntur edules.
At si per menses minus octo moratus in aluo
Irrumpit thalamos: & nexus soluit inertes.
Pulei bene purgati tunc conuenit hymber,
Cuius opem ueram casus mihi sæpe probarunt.
Quin etiam stercus supponunt uulturis atri:
Sentiat ut minime partus qui proximus urget.
Oua etiam rutæ, & fragili miscentur anetho:
Quæ diluta simul uino, atque exhausta medentur.

Profluuio cuiusque sanguinis & matrici. cap. 35

SI modicus pleno manat de corpore sanguis
Subuenit: at nimius cum uita funditur ipsa.
Quapropter multo naris completa cruore
Cum fluit, attritus cimex conducit odore:
Lana oleo madefit, sed nondum lota rosato:
Hæc datur in nares, uel claudit densius aures.
Contritis prodest cochleis obducere frontem:
Aut galli cerebro, uel sanguine mitte columbæ.
Quod nisi supprimitur, sanguis potādus & ipse est.
Præterea pharijs caput emetire papyris:
Detrahe quod superest, aliò genitalia necte.
Fœmineas prodest illinc uincire mamillas.
Menstruus immenso si profluit impete sanguis,
Succida lana malos remoratur subdita cursus.
Mortua quin etiam producit corpora partu.
Sed quæcunque fluit uis immoderata cruoris,
Subernus cortex calidis potatur in undis,
Ante minutatim studio uincente terendus.
Sed si forte cruor clausa cunctabitur aluo,
Puleij calido purgatur fœmina potu.
Aut molles nepetæ, aut rutæ quæcunque bibētur.
At si puniceos fundit uesica liquores,
Marrubium ex passo tritum perfunditur undis:
Hi poterunt haustus rutilum purgare liquorem.
Reliquias partus dictami detrahit herba.
Quod si fœminei properabit sanguinis hymber.
Est qui frusta molæ percussu decutit uno.
Quorum aliquod lanis tectum ad præcordia nectit
Hæc simul incantans sisti debere cruorem,
Vt lapis ille uiæ solitos iam destitit orbes.

Pilis quibuscunque internecandis, quæ oculos impediunt. cap. 36

NOBILIS hirsutas horret lasciuia setas.
Et gaudet rapto nudari flore pilorum.
Sed bona nonnunquam uellendi causa uidetur.
Corpora cum releuat ratio manifesta salutis.
Nanque oculos infesta pilorum tela lacessunt.
Quodque illis dederat uallum natura tuendis
Inde inimica seges proprios desæuit in orbes.
Ergo locum crinis uulsi continge cruore,
Quem dat auis tremulis simulat quæ pellibus alas:
Sanguine uel Ricini, quem nigro de cane uelles.
Præterea quascunque uoles auertere setas,
Atque in perpetuum rediuiua obcludere tela,
Corporibus uulsis saniem perducito ranæ.
Sed quæ parua situ est, & rauco garrula questu,
Necnon quæ stagnis cessantibus hæsit Hirudo
Sumitur, & uiuens samia torretur in olla:
Hæc acidis ungit permixta liquoribus artus,
Auulsamque uetat rursus percrescere syluam.

Omnibus obscœnis medendis. cap. 37

Dicendum & quæ sit mēbris medicina pudēdis.
Languidus antiquo purgatur penis iaccho:
Ac super illinitur fœcundæ felle capellæ:
Mane nouo myrti frondes commandere prodest.
Qui dolet, atque illas in uulnus despuat ipsum.
Fece etiam uini genitalia lauta leuantur:
Et tumidos testes nereia lympha cohercet.
Vel bulbi ex mulso, uel cera immista cupresso:
Aut faba cum tepidis baccho decocta fluentis
Ramicis immensum fertur cohibere tumorem.
Far madidum lymphis: medica cū fronde cupressi:
Vnde etiam potu frons hæc memoratur amica.
Sin autem existit durum tibi glandibus inguen,
Proderit induci cochleas cum melle minutas.
Obscœnos si pone locos noua uulnera carpent,
Horrentum mansa curantur fronde ruborum.
Aut si iam ueteri succedit fistula morbo,
Mustellæ cinere immisso purgabitur ulcus.
Sanguine tum Ricini, quem bos gestauerit ante
Herba chelidoniæ fertur cum melle mederi:
Herbaque cum seuo folijs de mille uocata.

Scies, & articulari morbo. cap. 38

SAEPIVS occultus uicta coxendice morbus
Perfurit, & gressus diro languore moratur:
Populus alba dabit medicos de cortice potus:
Necnon & teneræ gracili de fronde genistæ.
Arreptos caules, acidoque liquore madentes
Sumere conueniet, rubiæ quoque ducere potum:

Aut ex irino cochleas haurire lyæo.
Si uero articulos tabes inimica per omnes
Hæserit: ex ficu betas ac melle ligabis.
Vel pelagi latices, simul & baccheia dona
Sumere curabis: nimio sed parcito uino.
Ennius ipse pater dum pocula siccat iniqua,
Hoc uitio tales fertur meruisse dolores.

Furunculo medendo. cap. 39

CVM sanguis nimius puri commistus atroci
Aestuat: & papulas alte sustollit acutas,
Resinam misces, & saxis ordea fracta
Conspersa, hæc tepidis apponere conuenit undis:
Vis & hyoscyami ceræ, sæuoque iugatum
Nectere: non minus hæc poterit medicina iuuare,
Prætereaque fimum ex gallo, quem legeris albo,
Imbribus ex acidis fidens appone dolenti:
Auribus aut pecudum molles expromito sordes:
Vnguine quo fotis dabitur medicina papillis.

Carboni medendo. cap. 40

Horrendus magis est, perimit qui corpora carbo
Vrit hic inclusus, uitalia rumpit acerbus.
Hunc ueteres quondam uarijs pepulere medelis
Tertia nanque Titi, simul & centesima Liui
Charta docet ferro talem candente dolorem
Exectum aut poto raparum semine pulsum.
Ni fieret dicens uix septem posse diebus
Vitam produci, tanta est uiolentia morbi.
Dulcacidum, laticemque cumini semine iunges:
Atque fimum pariter paphiæ compone columbæ:
Hinc line duratas partes: & clausa uenena.
Præterea triti reserant adoperta lupini.
Nonnullus calcem uiuam dissoluit aceto:
Fumantemque niuem papulis apponit acerbis:
Est qui gallinæ perducat stercore corpus:
Allia uel piperi parce commixta linuntur
Pythagoræ cognata leui condita cumino
Proderit, & madida fermentum polline turgens.

Pani, uomicæ, & strumæ depellendis. cap. 41

SVNT alij, quos dura mouet natura tumores
Non minus horrendi, sed non ita perniciosi.
Vomica qualis erit, uel eidem proxima quædam.
Simplice resina miscentur hordea tunsa:
Et mulsos amnes: & purgamenta columbæ:
His bene decoctis languentia membra fouentur.
Mollis odorato faba iungatur coriandro
Proderit appositū: mollitque, aperitque tumorē.
Aut de phasganio radix decocta palustri:
Quæ salis admixto tundetur condimento.
Proderit & mansum, quod traxeris arbore uiscum.
Gramen Hyoscyami ceræ, seuoque uetusto
Concilia: mixtisque locos perduce dolentes.
Exercere etiam corpus medicina potens est.
Ouum defundis in fictile, deinde putamen
Marrubij succo implebis, post melle liquenti:
Omnia consociata tepenti prospera potu
Sumūtur, reserantque malū, purgantque, leuātque,

Igni sacro medendo. cap. 42

EST etiam morbi species, quæ dicitur ignis:
Languida quo multo torrentur membra calore.
Vel tu uicino seuum bouis igne remittis,
Mollitumque lines: dederis uel fotibus oua:
Sed non cocta dabis: sic torrida membra fouebis.
Lumbricus terræ mixto inducetur aceto:
Aut parili noua Ruta modo: sed iungis oliuum:
Ouaque cum betis prosunt super illita tritis.
Allia dant cinerem sociandum oleoque, garoque:
Vnguine quo gliscens deponet flamma furorem.
Sæpe chelidoniæ pars candida iungitur oui,
Quæ medico potu, sed uili trita capesses:
Admiscere memor lymphas, amnemque falerni.

Podagræ depellendæ. cap. 43

Quædā sunt rabidæ medicamina sūma podagræ
Cui ter tricenas species Epidaurius ipse
Dixit inesse deus: requiem tamē huic dare morbo
Fas erit: & tristem saltem mulcere dolorem.
Ergo age, et arreptā salicis frondemque, librumque
Cum uino tere: sic contractos perline neruos:
At cum prima mali sese ostentabit origo,
Feruida non timidis tolera cauteria plantis.
Seminecis'ue hirci reserato pectore calces
Insere: sic diræ reprimes primordia pestis:
Aut si corruptus persederit altius humor:
Trita cupressus ibi baccho iungetur acerbo,
Panibus & teneris cohibebunt addita questus.
Parua sabucus item est hircino collita seuo:
Triticeæque acido manantes amne farinæ:
Aut nitidum ranæ decoctum uiscus oliuo:
Siue chelidoniæ succus sale mixtus aceto.
Sunt quibus apposita siccatur hirudine sanguis:
Non audita mihi sit fas, sed lecta referre.
Hoc quidem rabidus morbo per tempora messis
Vicino plantas frumenti pressit aceruo:
Euasitque grauem casu medicante dolorem.

Vulneribus ferro, aut uerberibus factis. cap. 44

NATVRAE uitijs medicas obiecimus artes,
Nunc & fortunæ iaculis obsistere par est.
Si cui forte lapis teneros uiolauerit artus,
Necte adipes截 uituli, simul & tritam chamecisson.
Nec pudeat luteæ stercus producere porcę.
Sin autem seuo est laceratum uerbere corpus,
Tum lexiua cinis ceras dissoluit, & oua:
Admixtoque oleo uibices comprimit atras.
Si uero infrenus manat de uulnere sanguis,
Purpura torretur conchili perlita succo.
Huius & atra cinis currentem detinet undam
Verrucæ quoque desectæ frenare cruorem
Dicitur ambustus tyrio de uellere puluis.
Præterea nimios reserati uulneris amnes
Fœniculi cinis astringit, uel fimbria porri:
Siue fimus manni cum testis uritur oui,
Et reprimit fluuidos miro medicamine cursus,

Vulneribus quibuscunque casibus actis. cap. 45

CVM magna humanæ sint pōdera cōditionis,
Tā multæ innumeri species mihi uulneris adsunt.
Vt nequeam proprijs cunctis adscribere curas.
Iisdem igitur monitis casus sanabimus omnes
Sic tamen, ut nullus medicinam eluserit error.
Ergo modus quicunque obtingit uulneris atri,
Contritus cum melle dabit medicamina bulbus:
Herbaque, quæ folijs nomen de mille recœpit:
Appositu prodest adipi permixta uetusto
Succida cum tepido nectetur lana lyæo:
Ambustus'ue cinis complebit uulneris ora.
Concludit uero, uel frons, uel ramus ab ulmo.

Vt succis hederæ pulchrescit fœda cicatrix.

Ab homine, uel Simia morsis. cap. 46

Siue homo, seu similis turpissima bestia nobis
Vulnera dente dedit: uirus simul intulit atrum
Betonicam ex puro prodest assumere baccho.
Necnon & rhaphani cortex decocta medetur:
Si trita admorsis fuerit circunlita membris.

Serpentum morsibus, & uenenis pellendis cap. 47

Cuspide non quisquam, longe neque cæde larissa
Fulmine non gladij, uolucris nec felle sagittæ,
Quam cita uipereo potis est affligier ictu.
Quare aptam dicamus opem, succosque medentes.
Cui nocuit serpens, fertur caput illius apte
Vulneribus iungi: sanat quæ sauciat ipsa
Vt larissæa curatus Telephus hasta.
Proderit & caulem cum uino haurire sabuci:
Aut coctum rhaphani librum, tritumque ligare:
Siue etiam excelsa folium de mole cupressi
Mandabit lactens caprifici succus opellam:
Aut tithymalus atrox uulnus contrita perungit.
Carduus est nondum doctis fullonibus aptus,
Ex illo radix tepido potatur in amni.
Ceruino ex fœtu commixta coagula uino
Sumuntur: quæ res membris agit atra uenena.
Aut ferulæ radix potatur in hymbre lyæi
Betonicę ue leues, gallinę aut iura uetustę.
Si uero horrendum uulnus fera iecerit aspis,
Vrinam credunt propriam conducere potu.
Varronis fuit ista senis setentia: necnon
(Plinius ut memorat) sumpti iuuat hymber aceti,
Dicendum & quę sit pręcox medicina timenti:
Cautio nanque potest diros peruertere morsus.
Si iecur exectum tardo de uulture portes
Erucis, uel si totos perduxeris artus,
Quas prius attritas uehementi spargis aceto:
Aut tu ceruina per noctem in pelle quiescis:
Aut genere ex ipso dentem portabis amicum.
Toxica pręterea qua sint pellenda medela
Expediam. sanguis poterit prodesse caninus:
Qui facili potu antidotos imitatur honestos.
Vis & mirificos cautus prędiscere odores:
Accensis quibus arcetur teterrima serpens,
Aut styracem torres: aut duri uulturis alam:
Vel nepetā: aut frondē rigidę, stirpemque miricę.

Ictibus Scorpij, & morsibus Muris cæci, uel Aranei. cap. 48

Sunt minimę species: sed dirę uulnere pestes
Quę magis in tenui latitantes corpore fallant.
Scorpius ut grauis est, & araneus hęc mala semper
Captant securos multa iam nocte sopores,
Et documenta dedit nobis prostratus orion,
Magna quod exiguis perimātur membra uenenis.
At qui uulnus atrox incussit. Scorpius ardens
Continuo capitur: tunc digna cęde retunsus,
Vulneribusque actus fertur reuocare uenenum:
Aut calidis pelagi lymphis loca lęsa fouentur:
Siue meri potu dissoluitur improba pestis.
Ad cunctos autem morsus, ictusque minorum:
Caseus aptus erit pauidę de lacte capellę:
Cunque hoc assumi debebit origanus herba.
Hęc duo mirificis curabunt icta medelis.
Necnon fœniculo calidum annectatur anethum
Aut uiuum sulphur sicca cum fece lyęi.
Exiguo piperis cerebrum conspergito galli:
Quo lita sanescunt depulso membra dolore:
Sin autem muris nocuit uiolentia cęci,
Quę sola signauit uoluendis orbita plaustris,
Illinc: mira datur uili de puluere cura.

Subitaneo dolori, febri, atque ostocopo. cap. 49

Nonnunquam existit subiti noua causa doloris:
Cuius origo latet, ueris reprimenda medellis.
Nanque chelidoniam mixto sale nectere prodest.
Velleraque infuso recalentia sulphure sanant.
Ostocopon lento conducit melle perungi.
Sin autem calidæ depascent corpora febres,
Tunc apij succus leni sociatur oliuo:
Membra lines: fotuque ferus mulcebitur ignis.
Nec spernēdus adeps, dederit quem bestia Melus.
Seminecis cerui lachrymam miscere liquori
Conuenit: atque artus illinc mulcere calentes:
Febribus at longis galli des iura uetusti.

Ad Typum quartanæ. cap. 50

NEC tu crede leuem dilato tempore febrem:
Quæ spatium sibi dat magis, ut cessando calescat
Lentato quæ crassatur quartana calore:
Ni medicas adhibere manus discamus & herbas,
Allia non pudeat terno cum cimice trita,
Et diluta mero medijs haurire diebus.
Aut facilem iecoris murini ducere fibrām.
Quatuor & duri iungantur scrupula bacchi.
Mira est absinthi cum simplice potio lympha.
Sume tribus digitis apprehensum semen anethi,
Tantundem marathri, mulsum nec desit aceto,
In cuius cyatho prædicta salubriter hauris,
Ilia quinetiam spartum suppone tumenti,
Aut leporis trepidi diluta coagula trade.
Prodest & potus sed mulsus doridis humor.
Quidam etiam miranda ferunt ueniente calore
Iurantes ludum ueneris, munusque petendum.
Sed prius est oleo partus feruescere ranæ
In triuijs, illoque artus perducere succo.

Ad Typum tertianæ. cap. 51

EST etiam alternis febris rediuiua diebus:
Tempora discernens quasi iustæ pondera libræ:
Vt possis igitur talem prohibere furorem,
Tu uolues cera sine caudis grana cumini,
Puniceæque indes pelli, colloque ligabis.
Pulei ramus lanæ uelatus amictu
Tempore suspecto medicos præbebit odores.
Præterea cimex potatur tritus in ouo,
Horridus attractu, sed gustu commodus apte.

Ad Typum quotidianæ. cap. 52

AT qui continuis non cessat adire diebus,
Sed tantum certas morbus discriminat horas,
Triticeum metuit granum (si credere dignum est)
Quod latitans fracto fuerit sub pane repertum.
Necnon ossa iuuant septis inuenta domorum.
Conuenit hæc tereti pendentia subdere collo.
Multaque præterea uerborum monstra silebo.
Nam febrem uario depelli carmine posse
Vana superstitio credit, tremulæque parentes.

Hemitritæo depellendo. cap. 53

Mortiferū magis est, quod græcis hemitritæum
Vulgatur uerbis: hoc nostra dicere lingua
Non potuere ulli: puto nec uoluere parentes.

Inscribis chartæ quod dicitur abraca cabra
Sepius, & subter repetis, sed detrahe summam.
Et magis atque magis desint elementa figuris:
Singula quæ semper rapies, & cętera figes,
Donec in angustum redigatur littera conum.
His lino nexis collum redimire memento.
Nonnulli memorant adipem prodesse leonis.
Corallum uero, si collo nectere uelles.
Ne dubites illo ueros miscere smaragdos.
Talia languentis conducent uincula collo:
Letalesque abiget miranda potentia morbos.

Fracturis, & luxis sanandis. cap. 54

Infandum dictu cunctis procul absit amicis:
Sed fortuna potens omen conuertat in hostes
Vis indigna nouo si sparserit ossa fragore,
Conueniet cerebrum blandi canis addere fractis:
Lintea deinde, superque inductas nectere lanas:
Sepius & succos conspargere pinguis oliui:
Bis septem credunt coalescere cuncta diebus:
Aut ueteri baccho caprę fimus inde petulcę:
Hoc aperit clausum, trahit hęrens, sanat apertum.
Sin uero caput infestus colliserit ictus,
Ex oleo necti uestis debebit arachnes.
Nesciet hęc illinc, nisi cum sanarit, abire.
Quod si luxa suo decedent membra tenore.
Vrere fœmineos crines, ac iungere seuum
Congruet, ac tali medicamine mota ligare.
Aut maluam ex pingui tritam apposuisse iuuabit.
Aut si conclusum seruauit tibia uulnus.
Stercus ouis placidę iunges, adipesque uetustos:
Pandere quę poterunt ulcus, patuloque mederi.

cap. 55. *Neruis incisis, & dolentibus, atque contractis.*

Haud quisquam credet disiectos uulnere neruos
Ad solitum rursus reuocari posse uigorem.
Sed prodest tetrę lumbricos indere tritos:
Quis uetus, & rancens sociari axungia debet.
Si uero occultus neruos dolor urit inertes,
Vulturis excisos adipes, rutamque remitte:
Aut ceram, & tali recreabis languida fotu.
Conuenit & pelagi calidis perfundier undis.
Carica cum betis lento uel melle iugatur.
Aut baccho madefacta ceres cum fronde cupressi:
Quo poteris potu recreare rigentia membra.
Sin autem subito replicantur corpora morbo,
Contractos reuocat neruos caro sumpta columbę.

Aegris somno asciscendo. cap. 56

NON solum miseros teterrima febris adurit:
Sed super optato pergit uiduare sopore:
Ne prosit placidi cœlestia munera somni.
Charta igitur, uarijs quam pinxit littera uerbis
Vritur, inde cinis calido potatur in amni.
Prodest puleium capiti substernere sepe.
Proderit & mixtam lymphis potare cupressum
Palladijs itidem succis, quos flore rosarum
Iungis, & immisces madidum, tritumque papauer:
Quo lita frons facilem prębebit nocte quietem.
Necnon mandragorę gustu sopor additur altus.
Dilue pręterea glomeratam quam gerit intus
Lanam aries inter geminę coxendicis umbras:
Inde soporati ducentur gutture potus.

Lethargiæ expellendæ. cap. 57

DIXImus hãc sortem miseris mortalibus esse,
Vt sint sępe mala inter se contraria morbi,
Denique nõnunquã somno sic membra grauantur,
Vt coniungantur letho sopor altus acerbo.
Ergo leui flamma torrentur cornua caprę,
Quo nidore grauem depellent lumina somnum.
Aut ueneris labrum, quę dicitur herba bibetur.
Quę teritur prius: & uino confusa liquescit,
Conueniunt acidis euphorbia mixta fluentis:
Gramina uel rutæ, gemina si nare trahuntur.
Quidam dira iubent septeno cimice trito
Vt uitientur aquæ, cyathusque bibatur earum:
Hæc potiora putant, quam dulci morte perire,

Comitiali morbo medendo. cap. 58

EST subiti species morbi, cui nomen ab illo est,
Quod fieri nobis suffragia iusta recusant.
Sæpe etenim membris atro languore caducis:
Consilium populi labes horrenda diremit.
Ipse deus memorat dubiæ per tempora lunæ
Conceptum, talis quem sæpe ruina profudit.
Prodest cum ueteri baccho fel uulturis atri,
Sed cochlear plenum gustu tibi sufficit uno:
Aut cruor ex prognę mixtus cum polline thuris:
Aut apium elixum: aut conditum melle fel agni:
Marrubium'ue pari confusum pondere mellis:
Cui tu terna dabis gustu cochlearia in uno.
Aptus mustelæ cinis est, & hirundinis una.
Præterea pluuias hominis, quas calua supina
Excepit proiecta sinu, consumere prodest:
Aut lapis ex nido uaga quem congessit hirundo
Vellitur: ex nexu fouet, attollitque iacentem
Pellitur (ut fama est) gustu quoque langor anethi.

Regio morbo pellendo. cap. 59

REGIVS est uero signatus nomine morbus.
Molliter hic quoniam celsa curatur in aula:
Huic rubia ex mulsa fertur conducere lympha.
Allia trita dabis uino madefacta calenti.
Vellera cum uino suffiri sulphure prodest.

Dentibus, uel strigis inquietatis infantibus. cap. 60

NVDVM hominẽ primũ mũdi natura profudit.
Insuper excruciat, niueis cum dentibus armat.
Collo igitur molli dentes nectentur equini,
Qui primi fuerint pullo crescente caduci.
Aut teneris cerebrum gingiuis illine porci.
Aut leporis niueo bibitur cum lacte caprino.
Præterea si forte premit stryx atra puellos,
Virosa immulgens exertis ubera labris,
Allia præcepit Titini sententia necti:
Qui ueteri claras expressit more togatas.

Combusturis igne, uel frigore factis. cap. 61

Sunt diuersa quidem mala frigoris, atque caloris.
Sed tamen amborum simili nocet ulcere uirus.
Illa quoque usta putas, quæ sunt niue læsa rigente.
Conuersa in cinerem platani pila curat utrunque.
At uero ambustum flammis qui candidus oui
Succus inest: penna inductus sanare ualebit.
Aut tu succosæ cinerem perducito lanæ:
Aut uiuam ex oleo ueteri componito calcem:
Ordea uel franges, atque oui candida iunges.
Adsit adeps porcæ: mira est hæc forma medelæ.
Iunge chelidonijs, ac sic line uulnera succis:
Quodque recens ussit glacies, axungia simplex
Mulcet: & ex facili grata est medicamine cura.

Venenis

Venenis prohibendis.

VT tutus fias infestæ fraude nouercæ,
Vel quicunque tuo carpetur liuidus auctu,
Non expectatis eat obuia cura uenenis.
Ante cibos igitur iuglandis fœtus edatur.
Prosunt electri uariantia pocula uirus.
Præterea coctæ querno cum cortice lymphæ
Conueniunt potu: demersa'ue ficus oliuo.
Sæpe etiam rhaphanum prædixit numen edendũ
Antidotus uero multis mithridatia fertur
Consociata modis: sed Magnus scrinia regis
Cum raperet uictor, uilem deprehendit in illis
Synthesin, & uulgata satis medicamina risit.
Bis denum rutæ folium salis & breue granum,
Iuglandesque duas, terno cum corpore ficus
Hæc oriente die parco conspersa lyæo
Sumebat, metuens, dederat quod pocula matri.

Venenis datis.

SI nequit infandum præuertere cautio uirus,
Proximus ille gradus data pocula pellere cura.
Lac asinæ, placidæque bouis prodesse loquuntur.
Betonicam ex paruo sumunt plerique lyæo
Quod si hederæ succos, quæ truncos implicat altos
Instilles paruis, poterunt haud ulla nocere
Pocula, quæ quisquam sæuis uitiauerit herbis.
Si quis Hyoscyamum gustarit lacte capellæ
Exhausto rabidos poterit mulcere furores.

Vulneribus, & rei dubiæ curandis.

VVLNERA tabescũt spatio uitiata dierũ:
Curaque nil prodest, nec ducitur ulla cicatrix:
Sed tamen herbarum tam mira potentia pollet,
Vlceris annosi sinus ut coalescere possit:
Marrubium si tu recoquas, illoque liquore
Vulnus atrox foueas, cineres uel hirundinis alte
Inducas: leporis'ue aspersa coagula uino:
Aut hederam baccho decoctam, & semen anethi:
Aut cineres alni tardo cum melle ligentur.
Lumbrici terræ poterunt conducere uulnus:
Aut facilis lapathi. coma latior ulcera purgat:
Et comixtus adeps, sed nonnullo sale tactus.
Pinea præterea uiuo cum sulphure cortex.
Et pice cum spissa iam perdita membra reponit.

Verrucis tollendis.

INTERDVM existit turpi uerruca papilla
Hinc quondam fabio uerum cognomen adhæsit:
Qui solus patriæ cunctando restituit rem.
Id poterit uitium sanguis curare lacertæ:
Aut urina canis cum terra inducta madenti.
Aut herbæ succus, quę fertur nomine lichen.
Est tithymalus item tali satis apta medellę,
Si rupta immensos fundit uerruca cruores,
Purpureo triti cineres de uellere prosunt,
Quod fuerit uero conchyli sanguine tinctum.

Hæmorrhoidis medendis.

EXCRV ciant turpes anum si forte papillę,
Agrestis prodest radix super addita porri:
Ne uiolet, sana in iuglandis fragmine clausum.
Sal niueum sumes, bethicum quem nomine dicũt,
Dulcia cumque nigra iunges fuligine mella,
Apponesque super: pellit medicina dolorem.

Sequuntur XXVI *uersus, qui in alijs impressis codicibus desiderantur.*

Paralisi depellendæ. primo die ita agendum.

Hunc quicunque cupis citius depellere morbũ,
Protinus antidotum studio tu perfice mirum.
Scilicet ut ualeas languenti ferre medelam.
Castoreas siliquas bis sex perquirere cura:
Tristis item digitis lympham metire duobus.
Denique tunc capies phyalam, quæ iustior extat:
Aut equidem flammas. sed prunas subijce sollers.
Proderit interea tepidum potantibus illud:
Ieiunis sed enim potius præbere memento.

Secunda ita medendum est.

CVNQVE secunda dies orbi peruenerit omni
Haud alijs rebus prudens adiungere cures.
Castoris, atque nouem siliquas appendito statim:
Atque duos semis digitos metire memento.
In calice atque probo lympham miscere duobus
Qui patitur tepidum languens hinc sorbeat ipse.

Tertia die ita curandum est.

Gratior atque dies ternus cum uenerit imo,
Rursus in ægroto constanter fer medicamen,
Castoreas siliquas iterum quæ pondere sint sex.
Hinc etenim binos digitos metire memento
De lympha liquida sed enim subiungere cura
Et simili debes tepidum præbere modo tunc.

Ita peragendum est à quarta die usque ad sextam, & à septima usque ad nonam, à decima usque ad duodecimam, & mirifice prodest.

Quid quarta die, & reliquis peragendum sit.

QVARTVS & ille dies cõsentit. nec ne priori
Quintus & est similis percellens nanque secundo.
Sextus itemque simul concordat denique terno:
Septimus usque nonum percurritur ordine primo:
Sic decimas currens conscenditur ad duodenum.

FINIS.

TROTVLAE CVRANDARVM AEGRITVDINVM MVLIEBRIVM, ANTE, IN, ET POST PARTVM LIBER VNICVS, NVSQVAM ANTEA

editus, quo fœminei sexus accidentes morbi & passiones, infantum & puerorum à partu cura, nutricis delectus, ac reliqua iisce adnata, dispositiones utrique sexui contingentes, experimenta denique uariarum ægritudinum, cum quibusdam medicamẽtis decorationi corporis inseruientia, edocentur.

PROLOGVS.

CVM auctor uniuersitatis DEVS, in prima mundi constitutione, rerum naturas singulas, iuxta genus suum distingueret, naturam humanam supra cæteras creaturas singulari dignitate concidit. Huic enim, supra aliorum animalium conditionem, rationis & intellectus libertatem dedit. Propterea uolens eius generationem perpetuo subsistere, in sexu dispari, masculum & fœminam creauit, ut eorum fœcunda propagatione nunquam desineret emergere futura soboles. Quorum quidem cõplexiones grata quadam commixtione contemperans, naturam masculi calidam & siccã, fœmellæ uero frigidam & humidam constituit: qua cuiusque alterius complexionis excessus, mutua qualitatum cõtrariarum repugnantia coerceretur: adeo, ut uiri constitutio calida & sicca, mulieris frigiditatem & humiditatem: & econtra huius natura frigida & humida, illius complexionem calidam & siccam remulceret. Similiter ut masculus qualitate fortiori dignus, in mulierem tanquam in agrum semen effunderet, & mulier qualitate debiliore prædita, tanquam uiri officio subdita, semen effusum in gremium natura susciperet. Quoniam ergo mulieres natura sunt uiris debiliores, hinc est quòd in eis sæpius abundant ægritudines, maxime circa membra operi naturæ debita. Quæ cum in loco secretiori accidant, ipsæ propter uerecundiam, & conditionis fragilitatem, non audent angustias suarum ægritudinum medico reuelare. Quapropter ego, miseranda illarum calamitate, præsertim cuiusdam matronæ instigatione, cõpulsa, incepi dilígentius contemplari de ægritudinibus, quibus fœmininus sexus sępissime molestatur. Cum itaque in mulieribus non tantus abundet calor, qui prauos & superfluos, qui in eis quotidie congregantur, sufficiat cõsumere humores, nec tantum laborem ualeat earum debilitas tolerare, ut sudorem possit ad exteriora illos natura expellere, sicut in uiris: ideo ipsa natura, propter defectum caloris, eis præcipuam quandam purgationem destinauit, scilicet menstrua, quæ uulgus flores appellat. Nam sicut arbores non producunt sine floribus fructus, sic mulieres sine proprijs floribus, conceptionis officio defraudantur. Hæc autẽ purgatio contingit mulieribus, sicut de nocte uiris pollutio. Semper enim natura grauata quibusdam humoribus, siue in uiris, siue in mulieribus, iugum suum nititur deponere, & laborem minuere. Solet præterea huiusmodi purgatio mulieribus contingere circa decimumtertium, uel quartumdecimum annũ, uel paulo citius, uel paulo tardius, secundum quòd in eis magis, uel minus abundat caliditas uel frigiditas. Durat autem usque ad quinquagesimum annum, si est macra: quandoque usque ad sexagesimum, aut sexagesimumquintum, si est humida: in mediocriter pinguibus, usque ad quadragesimumquintum. Si autem debito tempore & ordine contigerit talis purgatio, exonerat se cõpetenter natura à superfluis humoribus. Si uero menstrua plus uel minus exierint, quàm debent, plures ægritudines inde emergunt. Quoniam inde minoratur appetitus tam cibi, quàm potus. Quandoque fit uomitus: & quandoque appetunt terram, carbones, cretam, & similia. Quandoque ex eadem causa dolor sentitur circa collum, dorsum, & in capite. Quandoque adest febris acuta, cordis morsus, hydropisis, uel dysenteria. Hæc autem contingunt, uel quia tempore longo deficiunt menstrua uel quia prorsus non habent: unde non solum hydropisis, uel dysenteria, uel morsus cordis accidunt, sed & alię peiores ægritudines. Aliquando enim accidit diarrhœa, propter nimiam frigiditatem matricis: uel quia uenæ eius sunt multum graciles, ut in extenuatis mulieribus: quia tunc humores spissi & superflui non habent liberos meatus, per quos possint erumpere: uel quia humores sunt spissi & uiscosi, ideo propter conglutinationem, eorum exitus impeditur: uel quia deliciose comedunt: uel quia ex aliquo labore multum sudant. Sicut testatur Galenus. Mulier quæ se nõ exercet multum, necesse est, quòd abundet in multis menstruis, ad hoc ut sana existat. Aliquando mulieribus deficiunt menstrua, quia in corpore earum coagulatus est sanguis: uel quia sanguis per alia loca emittitur, ut per os, aut per nares, per sputum, aut hæmorrhoides. Aliquando deficiunt menstrua ex nimio dolore, uel ira, uel motu, uel timore. Si autem diu cessauerint, suspicationẽ grauis ægritudinis futuræ arguũt. Nam urina eorum uertitur in ruborem, uel in colorem loturæ carnis recentis: quandoque in uiriditatẽ, uel liuiditatem, aut in colorem, qualis est color graminis, facies earum mutatur.

TROTVLAE DE MVLIERVM PASSIONIBVS, ANTE, IN, ET POST PARTVM, CVM RELIQVIS

partim item inseruientibus liber experimentalis mirificus.

De retentione Menstruorum. Cap. I.

SI igitur deficiant Menstrua,& mulier sit corpore extenuata, tunc phlebotometur ei uena quę est sub cauilla pedis interius,quę dicitur Saphena,primo die de uno pede,sequenti die de altero:& extrahatur sanguis secundum quod uirtus expostulauerit. Quia in omni ęgritudine generaliter cauendum & respiciendum est,ut non nimis debilitetur ęgrotãs. Refert enim Galenus de quadam muliere,cui defecerant menstrua per nouem menses, & in toto corpore constricta fuerat & extenuata,cui ẽt penitus defecerat comedendi appetitus : unde ipse extrahebat ei sanguinẽ de predicta uena per tres dies,de uno pede primo die lib.I.secundo die lib.I.de altero pede,tertio die de primo pede iterũ unc. VIII.& ita in breui spatio redijt color & calor uiuificus, cũ debita totius corporis habitudine. Cum aũt uenter fuerit constipatus,sicuti frequẽtissime restrictis mẽstruis accidit,tunc accipe pilulas de quadam medicina competenti,& acue eas prout ipsum acumen poterit sustinere : & ei tribue. Postea phlebotometur de Saphena. Deinde balneetur:& post balneum bibat de calamento,uel de nepita,uel mentha coctis cum melle:ita tamen,ut septem partes sint aquæ,& nouem mellis. Et sępe balneum est intrandũ. Et post balneum bibat de Diatessaron, cum decoctione mellis & aquę. Conferunt etiam omnia diuretica,ut fœniculus,spica,apium,ciminum,ameos,carui,petroselinum, & similia. Hæ omnes herbæ,uel singulæ,in uino coctæ,uel cum melle,& potatæ conferunt. Galenus sic docet. Artemisia trita cum uino,uel in eo cocta,& potata multum confert. In balneo non modicum iuuat, si bibatur nepita,uel in ipso balneo coquatur: uel uiridis trita ligetur super uẽtrem,uel sub umbilico,uel super umbilicum. Vel decoquatur in olla,& mulier supponat sellam perforatã,& desuper sedeat cooperta undique,& per calamum,uel embotum fumus exeat:ut is introceptus,penetret ad matricem. Valet etiã artemisia cum his herbis, admixta thapsia,siseleos,saluia,origanũ,ciminum,ameos,sauina,melissa,pulegium, anethum,betonica,anisum,satureia,leuisticum:quæ omnes,uel quædam ex eis decoquãtur in aqua:& impleatur sacculus unus lana minutissime carpinata,ut sit in modum puluinaris : & intingatur in illa aqua, & calidus uentri apponatur: & hoc fiat frequenter. Item Puluis optimus ad prouocanda Menstrua. Recipe flammulæ,cicutæ,castorei,artemisiæ,centonicæ,myrrhæ,centaureæ,saluiæ ana,fiat puluis,& detur drac.I.cum aqua decoctionis sauinæ & myrrhæ : & in balneo bibat, & detur una uice scrup.I. Si autem Matrix indurauerit,adeo ut istis adiutorijs non possint educi menstrua , Recipe fel tauri,aut aliud fel , & puluerem nitri,& cum succo apij,uel hysopi misceantur: & intingatur ibi lana carpinata: & post prematur ut sit dura,rigida,& longa,ut in uuluam possit immitti:& intromittatur . Aut fiat aliud pessarium in modum uirgæ uirilis : & sit concauum : ibique imponatur medicina,& inijciatur.

De paucitate Menstruorum. Cap. II.

MVLIERES autem quædam sunt,quæ cum ueniunt ad tempus Menstruorum,nulla,uel modica habent . Quibus sic subuenias,Accipe radices salicis rubeas,de quibus ligantur dolia, & bene ab exteriori cortice munda,& pista:& eas pistatas cum uino,uel aqua,decoquendo distempera,& mane de ista coctione da ad potandum haustum tepidum. Si uero grauius laborat,tunc dabis ei cibum istiusmodi factum. Rubeam maiorem, & maluam teras : & cum farina hordei,& albumine ouorum misce: & inde fac crispellas. Valent etiam huiusmodi herbæ suffumigatę ad prouocanda menstrua. Vel ad idem accipe uerbenã , rutam, & pista fortiter, & coque cum larido:& da patienti ad comedendum . Postea radicem salicis subtilis,& radicem rubeę maioris tere,& da succum patienti cum uino. Mulieres item si pauca habent Menstrua,& cum dolore ea emittunt,Recipe betonicæ,pulegij,centonicæ,artemisiæ ana M.I.decoquantur in aqua,uel uino usque ad cõsumptionem duarum partium. Postea fiat colatura per pannum,& bibatur cũ succo fumi terræ. Si uero diu defecerint Mẽstrua, Recipe rheupontici drac.II.artemisię siccę,piperis, ana drac.I.& fiat inde puluis : de quo bibat mane & sero per tres dies : & cooperiat se,ita ut sudet. Item Recipe menthæ,pulegij,rutæ ana M.I.salis gemmæ,drac.IIII.plantæ caulis rubeæ M.V.& tria capita porri . Hęc omnia coquantur simul in olla rudi : & bibat in balneo. Aliud,Recipe radicem ireos,leuisticum, herbam nepitam, coloquintidam,fœniculum,rutam:coquantur in uino,& illud uinum potui detur. Vel decoquantur in uino,sauina,apium,fœniculus,petroselinum,leuisticum,nepita:& bibatur . Item Recipe tanacetum,trifolium,artemisiam : frixa cum butyro,& pone super umbilicum. Medicus quidam in regione Franciæ sic fecit. Recipe zinziber , folia lauri,& sauinam : trita simul in olla rudi,ponantur super carbones uiuos in sede perforata,& desuper sedeat mulier,& fumum recipiat per inferiora: & sic mẽstrua redibunt,fiat ter,uel quater,uel pluries. Mulier autem quæ huiusmodi fomenta frequentat,uuluam suam abintra inungat unguentis frigidis, ne nimis calefiat. Valet etiam ad prædicta fumigatio de cimino, fœniculo,anetho,calamẽto,mentha,urtica,omnibus simul commixtis,uel simplicibus. Valet ad idem scarificatio , & similiter coitus. Nocet autem minutio facta in manu. Comedat,si sit sine febre,porros, cepas, piper,allia,ciminum,pisces squamosos:& uinum forte bibat,si sit sine dolore capitis,& sine defectione neruorum,& sine febre . quia in omni febre nocet uinum.

De nimio fluxu menstruorum. Cap. III.

SVNT & aliæ Mulieres prædictis contrariæ: quæ habent menstrua inordinate fluentia: quibus hoc modo succurras. Accipe soleas ueteres,& pulueriza: & folia lauri fac decoqui: & his decoctis, fiat suffumigium. Vel accipe cineres calidos,& misce cum uino rubeo calido,& cõfice in modũ pastę: & malaxa, & inde accipe ad modum cunei mediocris,& inuolutum panno lineo nouo impone adhuc tepidum. Vel accipe saluiam,& camphoram: pista fortiter,& fac crispellas cum uino,& coque super tegula: & da patienti ad constringenda menstrua. Postea accipe semen urticæ,& cornu cerui,& da patiẽti puluerem inde factum, ad bibẽdum cum uino. Restringit etiam hoc aliud remedium, quod sic fit. Accipe cornu cerui puluerizatum cum cinere urticæ mortuę,& distempera cũ aqua pluuiali: & da bibere, non omittendo prędictum suffumigium: quod confortat matrices frigidas. Confortantur etiam isto fumigio. Recipe spicæ nardi, carioph. nuces muscatæ ana, puluerizata proijciantur super prunas. Valent & cętere purgationes quas diximus. Abundant quoque menstrua pręter naturã. Quod contingit, quia uenę matricis sunt amplę,& apertæ. Vel quia quandoque crepantur,& fluit inde sanguis in multa quantitate: & apparet sanguis fluens rubeus,& clarus. Quia ex multitudine cibi & potus generatus est sanguis multus, qui cũ non possit intra uasa contineri, prorumpit extra. Vel contingit quandoque propter nimiam sanguinis calefactionem, ex cholera redundante ex felle, quæ facit sanguinem ebullire: adeo, ut non possit in uenis contineri. Vel quia phlegma salsum admiscetur sanguini, & ipsum attenuat,& à uenis facit prorumpere extra. Si sanguis, qui egreditur, sit citrinus, aut uergat ad citrinitatem, ex cholera contingit. Si ad albedinem, ex phlegmate. Si ad ruborem, ex sanguine. Huiusmodi ægritudines emergunt, propter humores interius corruptos: quam corruptionem natura dedignatur sustinere. Quandoque contingit propter diabrosim: ex qua sæpissime sequitur mors. His de causis mulier discoloratur,& macrescit: & si diu durauerit, in hydropisim de facili conuertitur. Epatis enim substantia infrigidatur propter subtractionem sanguinis, per quem deberent mẽbra in suo calore naturali conseruari. Vel quandoque accidit propter defectum caliditatis succositatem digerere nequeuntis,& debito modo humores commutare non ualentis. Si ergo sanguis est in causa, minuendus est de manu, uel brachio, ut sanguis sursum prouocetur. Sumendum est etiam aliquod leue catarticum. Si cholera sit in causa, quæ à felle redũdat, detur trifera Sarracenica,& rosata nouella cum succo uiolarum,& scariolę. Si contingat ex abundantia phlegmatis & choleræ nigræ, detur aliqua hierarum cum aqua calida, uel uino secundum alios,& bibat. Post purgationem uero apponenda sunt quædam constrictiua exterius & interius, quæ constringant. Potet ergo aquam in qua coctæ sint cortices mali granati, psidiæ, flores rosarum rubearum, gallæ, nux muscata, folia quercus, bedegar, rubus, agrimonia, plantago. Hæc omnia immixta, uel simplicia iuuant. Post cibum, uel inter cibaria detur eis puluis lapidis hęmatitis cum aqua pluuiali distemperatus ad potandum: uel puluis coralli,& gummi balaustiæ, seminis myrti, portulacę, boli armeni: & puluis de cornu cerui, plantaginis, centinodij, sanguinis draconis, spodij, seminis citoniorum. Comedat gallinas coctas in pane, pisces recentes in aceto coctos, panem hordeaceum. Bibat ptisanam de hordeo factam, in qua primitus coquatur radix plantaginis,& bulliat cum ptisana,& melius erit. Postea bulliat in aqua marina donec crepat, & corrugetur: & apponatur acetum,& coletur per pannum,& detur ad potandum. Bibat etiam uinum rubeum cum aqua marina lymphatum. Ponantur quoque uentosæ ignitæ inter mammillas, quæ sanguinem superius trahant. Inijciatur succus plantaginis per pessarium. Valet etiam succus semperuiuæ, si cum uino bibatur albo. Similiter succus persicariæ ualet super uentrem linitus. Item accipe duo frusta laridi lata cum sale,& desuper aspergatur succus coriandri cum semine eius,& puluis absinthij, & unum frustum ligetur super umbilicum,& alterum super renes. Fiant etiam duo emplastra de absinthio cum axungia, & ligẽtur super renes,& uentrem: quibus si addantur folia myrti trita, melius erit. Aliud. Accipe testas nucis maioris,& fac puluerem,& da in potu cum aqua marina. Postea fac emplastrum de stercoribus ouium, uel cati cum axungia,& superponatur uentri & renibus. Vel fac puluerem de testis ouorum,& da in potu per tres dies cum aqua tepida, quantum poteris leuare cum duobus digitis.

De suffocatione matricis. Cap. IIII.

QVANDOQVE suffocatur Matrix: quandoque uidelicet sursum tollitur. unde prouenit subuersio stomachi,& appetitus debilitatio ex debilitate cordis. Quandoque patiũtur syncopen,& ita euanescit pulsus, quòd penitus non sentitur: ex eadem causa. Quãdoque Mulier contrahitur, ita quòd caput iungitur genubus,& uisu caret,& uocis officium amittit, nasus distorquetur, labia contrahuntur,& dẽtes stringit,& pectus sursum præter solitum eleuatur. Galenus refert de quadam Muliere, quæ ita patiebatur, & amiserat pulsum & uocem, & erat quasi defuncta: quia exterius nullum signum uitæ apparebat: sed tamen circa cor natura adhuc parum caloris retinuerat. Vnde quidam iudicabant eam mortuam. Galenus uero lanam bene carpinatam naribus & ori eius apposuit, cuius motu eam uiuam recognouit. Contingit autem hoc Mulieribus, quia sperma nimium corruptum abundat in eis,& in uenenosam naturam conuertitur. Et pręcipue accidit illis, quę uiris non utũtur, maxime uiduis, quę antea cõsueuerũt uti

carnali cōmercio. Virginibus etiam solet euenire,quę ad annos nubiles peruenerunt,& uiris uti non possunt:cum in eis maxime abūdet sperma,quod per Masculum natura uellet educere. Ex hoc autem semine superabundante,& corrupto,quædā fumositas frigida dissoluitur,& ascendit ad partes quasdam,quę à uulgo Collaterales dicuntur: quia cordi & pulmoni sunt uicinæ,& cæteris instrumentis uocalibus,unde solet fieri impedimentum uocis. Huiusmodi morbus solet etiam principaliter oriri ex defectu menstruorum. Ideo cum deficiant menstrua,& semen superabundet,tanto molestior & prolixior est ægritudo,maxime quando partes occupat altiores. Summum igitur remedium est,ut manus & pedes mulieris moderate fricentur cum oleo laurino,& naribus applicentur ea,quæ sunt grauis odoris. ut galbanum,opopanacum,castoreum,pix,lana combusta,pannus lineus combustus,& pellis combusta,& asa fœtida. Sed tamen oleis & unguentis,quę sunt odoris aromatici,debent uuluę earum inungi intus & extra:qualia sunt oleū muscellinum,& oleum nardinum,sed super omnia melior est inunctio facta cum zibeto. Hæc enim menstrua attrahunt,& prouocant. Præterea apponantur uentosæ in inguine,& pectine. Item in sero accipiat diaciminum cum succo apij,uel nepitę,uel cum syrupo de calamento. Vel Recipe castorei,piperis albi,costi,menthę,apij,ana drac. I. terantur,& distemperētur cum uino albo uel dulci,& da sero drach. III. Iustianus Medicus,contra hunc morbum pręcipit ciminū desiccari,& in potu dari drach. I. uel cochlearia duo. Pręcepit etiam uulpis priapum,uel caprioli accipi,& inde fieri puluerem,& per pessarium inijci. Ad idem multum ualet radix leuistici cocta & trita cum axungia,& ligata super umbilicum.

De descensu Matricis. Cap. V.

SI contingat post partum Matricem nimis de loco suo descendere inferius,calefiat auena prius humectata,& saccellata apponatur. Mouetur autem quandoque Matrix de loco suo,& quandoque descendit,& quandoque per uuluam egreditur foras. Et hoc contingit propter neruorum remollitionem,& frigidorum humorum abundantiam. Huiusmodi uero remollitio & infrigidatio contingit ex aere frigido per orificia matricis subintrante, ut quando mulier detecta se directe opposuerit aeri frigido. Vel si super lapidem frigidum diu sedeat. Quādoque contingit ex balneo aquæ frigidæ. quia per hoc debilitatur matrix,ideo exit de loco suo. Interdum etiam contingit conatum pariendi. Si descendit,& non exit foras,apponenda sunt naribus aromatica. ut balsamus,muscus,ambra,spica,storax,& similia. Sed inferius fumigetur rebus fœtentibus. ut est pannus lineus combustus,& similia. Fomentetur umbilicus,lana,uino & oleo infusa. Si uero Matrix exierit,distemperentur aromatica cum succo absinthij: & ex eis inungatur uenter cum penna. Postea Recipe Rutæ,castorei,artemisiæ ana partes ęquales,& decoquantur in uino usque ad consumptionem duarum partium: deinde da in potu. Saccelletur uenter & umbilicus de frumēto cocto. Postea Matrix egressa,manu apposita restituatur usque ad locum suum concussa. Postea Mulier intret aquam,in qua cocta sint balaustiæ,rosæ,cortices mali granati,gallæ,sumach,myrtilli,glandes,folia & cortices quercus,& nuces cupressi,& lenticula. Deinde fiat stupha,quæ multum ualet. quia Galenus præcepit eis facere stupham de buxo posito in olla super carbones uiuos: & Mulier sedeat desuper cooperta,& fumum intra se recipiat. Dięta sit frigida & stiptica sine cimino,pipere,& sine omni acumine. De fructibus comedat coctana,mespila,sorba,mala acria,& similia. Bibat uinum temperatum stipticitate participans. Experimētum probatissimum ad Matricem egressam. Recipe pulueris de corde cerui,foliorum lauri, ana drach. I. myrrhæ,scrup. I. distemperentur trita cum uino,& dentur potanda: & sic Matrix reuertetur in suum locum.

De motu Matricis ex suo loco, quæ tamen non eleuatur, neque deprimitur. Cap. VI.

ALIQVANDO mouetur Matrix de loco suo,non tamen sursum eleuatur uersus spiritualia, nec per orificiū egreditur foras,neque descendit. Cuius signum est: quòd Mulier sentit dolorem in sinistro latere,menstruorum retentionem,distorsionem membrorum,difficultatem mingendi,torsiones, & rugitus uentris. Accipe ergo econtra apium,& fœnum græcum & trita cum uino da potui. Aliud. Recipe agaricum,semen plantaginis,atque satureiæ: pulueriza,& da in potu cum uino, uel melle cocto. Ad hoc ut uulua non moueatur de loco suo,& ut nulla duritia molestetur. Recipe medullæ cerui,adipis anserini, ceræ rubeæ,butyri,ana unc. II. quibus addendo fœnum græcum,semen lini: coquantur in aqua ad lentum ignem usque ad plenam decoctionem, & inijciatur per pessarium. Istud enim est utile contra plures morbos oris Matricis.

De nimia caliditate Matricis. Cap. VII.

CONTINGIT quandoque matricem distemperari in caliditate,ita quòd maximus ardor,& calor ibi sentiatur. Cura hoc modo. Recipe opij scr. I. adipis anseris scr. I. ceræ,mellis,ana scr. IIII. olei unc. I. albumina duorum ouorum,& lac Mulieris: commisceantur,& inijciantur per pessarium.

De Apostemate Matricis. Cap. VIII.

QVANDOQVE nascūtur in Matrice inflationes,& apostemata diuersi coloris. Si à felle exiēs chola

lera cauſa eſt apoſtematis,tūc febrē habet & cancrū. Si à frigidis humoribus cauſa fuerit, tumidū & durū eſt apoſtema, & ſentit Mulier in coxis, anchis, & tibijs grauedinem cum multo dolore. Aliquando naſcuntur ibi apoſtemata ex uentoſitate,uel ictu,uel alijs læſionibus. Vel ex eo,quòd nunquā menſtrua deficiunt. Si naſcuntur in eminentiori,uel anteriori parte Matricis, dolor ſentitur circa uuluam,& inde naſcitur ſtranguria. Si apoſtema fuerit interius in orificio matricis, dolor ſentitur circa umbilicum, & renes. Si in parte poſteriori, dolor ſentitur in dorſo ſub coſtis,& uenter conſtipatur. Si de ſanguine,uel cholera rubea ſit natum apoſtema: febris adeſt continua, uel acuta,ſitis,& dolor nimius. Si ergo ſit de calida cauſa,expedit,ut ungantur Muliebria, & trahatur ſanguis à uena quæ cadit ſub pede (ſicut aſſerit Galenus) non de manu. Quia nociuum eſſet in paſſionibus matricis ſurſum trahere ſanguinem, auferrentur enim menſtrua. propterea ab inferiori parte trahatur ſanguis iuxta uirtutem patientis. Et ſi fortis fuerit Mulier,ut poſſit ſuſtinere, bis in die minuatur. Poſtea accipiat in potu aquam eorum, quæ mitigant caliditatem. ut eſt ſuccus morellæ,plantaginis,ſemperuiuæ,caſſilaginis, mandragoræ,& ſimilium. Fiat etiam emplaſtrum quod mitiget dolorem,& confortet uirtutem. ut de ſucco portulacæ, ſemperuiuæ, pſiliæ, plantaginis,ſcariolæ,& oleo roſato. Poſtea apponantur maturatiua. ut ſemen lini cum butyro,malua,& fœnugræcum,cocta cum adipe anſeris,uel gallinæ,albumen oui,melilotum. De his ſimplicibus, uel compoſitis fiat peſſarium. Item dicit Galenus,quòd multum prodeſt ſedere in aqua,ubi cocta ſit ſpica. Paulus docet fieri peſſarium ad duriciem Matricis,& in uerſionem eiuſdem,& inflationem, & uentoſitatem à corpore eijciendam. Recipe medullæ uituli,adipis caponis,meliloti,taxonis ana ad pondus XII. denariorum. medullæ cornu cerui,ſcr.III.adipis anſeris, gallinæ, ana drac.II.mellis drac.II. hyſopi,ceroti ad pondus VII. denariorum. Omnia terantur,& commiſceantur,& diſtemperentur cum lacte mulieris,& oleo roſaceo,& inijciatur per peſſarium,& fiat inde emplaſtrum. Si frigidum ſit,& generatum ex groſſis humoribus, Recipe fœnum græcum, melilotum, ſemen lini, & rutam: coquantur in aqua,& de ſubſtantia fiat emplaſtrum,& ſuccus peſſarizetur. Sæpe utatur balneis & emplaſtris. Dięta ſit ſubtilis,ut groſſicies humorum attenuetur. Et ſi ad ſaniem uolueris apoſtema ducere,apponantur maturatiua,& cutē rumpentia,ut ſanies effluat. ſicut ſemen lini, fœnum græcum,farina hordei, cocta ſimul cum farina tritici, uel fabæ cum fimo columbarum ſylueſtrium coctæ. Si autem apoſtema crepuerit, & ſanies inde effluxerit in ueſicam,bibat lac caprinum, uel aſininum: & fiat peſſarium de ptiſana, & melle, & inijciatur in matricem.

De Vlceribus Matricis. Cap. IX.

VLCERATVR quandoque Matrix de acumine medicinæ, uel materiæ. Quandoque ab exorſu. quod cognoſcitur per ſaniem egredientem,& dolorem,& punctionem matricis. Si uulnera ſint ex ſanie,uel corroſione uenæ,ſanies uergit aliquantulum in nigredinem cum fœtore horribili. Primo ergo debent apponi mundificatiua ſaniei,& dolorem mitigantia. ut eſt ſuccus morellæ,& plantaginis,cum oleo roſaceo,& albumine oui,cum lacte mulieris,& cum ſucco portulacæ,uel lactucæ, quę ſint frigidæ naturę. Dięta ſit frigida. Balneetur in aqua ubi cocta ſint roſæ,myrtus,fœnum græcum,pſidia,lenticula,galla,bauſtiæ,& ſimilia. Si uero uenæ putrefactæ ſint,detur ſanguis draconis,uel myrrha,uel bolus, uel thus, uel ariſtolochia longa. & de his ſimplicibus,aut compoſitis fiat clyſtere,uel peſſarium. Nec minus ualet acacia, cum lino per peſſarium iniecta.

De Pruritu Vuluæ. Cap. X.

PRVRITVS Vuluæ ſi fuerit, accipe camphoram,lithargyrium,baccas lauri,& albumē oui,& fiat peſſarium,uel clyſtere. Galenus dicit, quòd puluis fœnugræci cum ſanguine anſeris, ualet ad duriciem matricis. ſicut teſtatur Hippocrates.

De impedimento Conceptionis, & de his quæ faciunt ad imprægnationem. Cap. XI.

QVAEDAM Mulieres ſunt inutiles ad concipiendum: uel quia nimis tenues ſunt & macræ: uel quia ſunt nimis pingues, in quibus caro circunuoluta orificio matricis, conſtringit eam, nec permittit ſemen uiri in ipſam intrare. Quædam habent matricem ita lenem & lubricam, quod ſemen receptum nequeat in ea retineri. Quod contingit quandoque uitio uiri,qui habet ſemen nimis tenue, quod infuſum matrici,liquiditate ſua foras labitur. Quidam etiam uiri teſticulos habent ualde frigidos, ſiccos: illi raro,aut nunquam generant: quia ſemen eorum eſt inutile generationi. Manifeſtum eſt igitur,quòd Conceptio impeditur tam uitio uiri, quàm mulieris. Si uitio mulieris, hoc dupliciter contingit. Vel ex nimia matricis caliditate,uel humiditate. Matrix enim quandoque ſua lenitate præter naturam ſperma iniectum retinere non poteſt. Et quandoque præ nimia ſui humiditate ſperma ſuffocat. Et quā doque ex nimia caliditate matricis ſemen comburente,nequit concipere. Si ergo præ nimia caliditate & ſiccitate matricis mulier non poſſet concipere,hæc erunt ſigna. Labia uuluę apparent ulcerata,& tanquā Boreali uento excoriata cum maculis rubeis: adeſt & ſitis aſſidua, & caſus capillorum. Hæc ergo cum uideris,& mulier 30. annos habuerit,incurabilem iudicauimus. Si autem fuerit iuuencula, neque paſſio-

diurna,sic ei subuenias. Accipe maluam,artemisiam,& in aqua decoque, & cũ tali decoctione ter uel quater fumiges patientem : inter quas fumigationes,suppositoria,& etiam pessaria uuluæ cum oleo muscellino,& modico musco facies,ut matrix confortetur. Sed in die septimo post purgationem, uel fumigationem factam,accipe de trifera magna ad modum glandis, & inuolue in bombace, & inde suppositorium facies uuluæ,ut beneficio talis suppositorij & tot fumigationibus recipiat aliquam confortationem, lenitatem,& lanuginem. In sequenti uero die eam facies cum uiro coire. Eadem quoque cura sequenti septimana,si expediat,utaris, faciendo suffumigationes prædictas,& alia,ut diximus,beneficia adhibendo. Hoc facies quousque prædicta symptomata remittantur:& eã bis,uel ter facies coire in hebdomada. quia sic citius poterit impręgnare. Si uero præ nimia humiditate matricis concipere non possit,hæc erunt signa. Oculos habebit lacrymosos assidue. Cum enim matrix crebro per neruos alligata sit,necesse est, ut cerebrum matrici compatiatur:unde si matrix nimiam in se habet humiditatem,ex ea cerebrum impletur,quæ ad oculos redundans,eos inuoluntarie cogit emittere lacrymas. Et quòd cerebrum matrici compatiatur,signum est alienatio matricis ex menstruorum retentione. Purgetur ergo in primis cum Theodoricon eruptio. Tumque tres uel quinque pilulas de eodem Theodoric, uel Paulino præcipimus fieri,etiam in bombace,ne dissoluantur,inuolui,& quantum prudenter possibile per pudenda intromitti. Si uero matrix non bene purgata fuerit,in alio die eodem modo pessarium de trifera, cum modico musco ei facies. Et hoc tam diu continuabis,donec à superfluitate,humiditatem euacuatam cognoueris. Et postea accipe parum de musco cum oleo muscatellino,uel alio odorifero: quod iterum per uuluam intromittatur. Et si bene purgata fuerit,sentiet odorem in ore : unde si quis eam oscularetur,crederet eam muscum in ore tenere. Item si sitim propter hanc purgationem habuerit,scias eam bene purgatam esse : quare ita purgata frequenter coeat,& concipiet. Quòd si uitio uiri impediatur conceptio, fit hoc aut defectu spiritus sperma impellentis, aut defectu spermaticæ humiditatis, aut defectu caloris. Si ex defectu caloris,signum est quòd non appetit coitum. Vnde oportet talibus renes inungere cum arrogon. Vel accipe semen erucæ,& euforbium,& in puluerem subtilem redige,& cum oleo muscatellino & pulegino misceas,& inde renes inungas. Si autem fiat defectu spirituum, signum est,quia appetit, sed non erigitur uirga. Cui succurrimus cum unguento multorum spirituum generatiuo. Si uero defectu spermatis, signum quia cum coit, nihil,aut parum seminis emittit. Huic subuenimus cum augmentantibus & generantibus sperma,ut sunt cepæ,pastinacæ domesticæ, & similia. Si mulier fuerit sterilis, aut uir,hoc modo percipies. Accipe duas ollas, & in utranque pone cantabrum,& in unam earum cum cantabro infundas de urina uiri,& in alteram de urina,mulieris : & sic ollæ permittantur per nouem, uel decem dies. Et si sterilitas sit uitio Mulieris,inuenies uermes multos,& cantabrum fœtidum in eius olla. & econtra habebis indicia similia ex altera urina si sterilitas si uitio uiri. Si uero in neutra urina talia signa uideris,neuter erit in causa sterilitatis : ideo tunc poterunt medicinę beneficio adiuuari ut concipiant. Vnde si uolunt concipere masculum,uir accipiat matricem & uuluam leporis,& faciat exiccari, & puluerizatum distemperet cum uino,& bibat. Similiter mulier faciat de testiculis leporis, & in fine menstruorum iaceat cum uiro suo,& tunc masculum concipiet. Aliud remedium est. Accipiantur epar,& testiculi parui porci,quem solum scropha edidit,& siccentur: fiat inde puluis,& detur in potu masculo uel mulieri non potentibus generare,& concipient. Item si Mulier uult impręgnari,accipiat testiculos uerris, uel apri,& faciat desiccari,& in puluerem redigi,de quo Mulier cum uino bibat post purgationem menstruorum : deinde coeat cum uiro,& concipiet. Nota,dicit Galenus,quòd mulieres, quæ habent uuluas angustas,& matrices strictas,non debent uiris uti, ne concipientes moriantur. Sed cum non omnes illæ possint abstinere,indigent nostro auxilio. Ideo si illarum quædam ob periculum mortis non auderet cõcipere,illa secum carne nuda ferat matricem capræ,quæ nunquam habuit fœtum. Inuenitur lapis quidã dictus Gagates,qui gestatus in collo,uel etiam gustatus, prohibet conceptionem. Item accipe mustelam masculum,& auferantur ei testiculi, & relinquatur uiuus : hos testiculos ferat secum Mulier in sinu suo, & liget eos in pelle anserina,uel in alia pelle,& non concipiet. Si autem læsa fuerit in partu, & præ timore mortis non uult amplius concipere,ponat in secundina tot grana cataputiæ,uel hordei, quot annis uult sterilis permanere. Et si in perpetuum uult sterilis permanere, plenam manum imponat.

De formatione Seminis concepti. Cap. XII.

PRIMO mense fit purgatio sanguinis. Secundo fit expressio sanguinis & corporis : tertio,ungulas & capillos producit. Quarto,motum:& ideo nauseant mulieres. Quinto accipit fœtus similitudinem patris,uel matrix. Sexto,neruorum constrictionem. Septimo,ossa & neruos confirmat. Octauo, mouet natura,& infans rerum beneficio repletur. Nono,à tenebris procedit in lucem.

De situ Fœtus in utero matris. Cap. XIII.

REFERT Galenus, quòd ita ligatur fœtus in matrice, sicut fructus in arbore : qui cum procedit à flore,tenerrimus est,& ex qualibet occasione corruit: sed cum adultus fuerit,& aliquantulum maturior, & firmatus adhæserit arbori, non de leui occasione corruet. Cum autem totaliter maturior fuerit, per se, & non alia occasione decidet. Sic cum primo educitur infans ex semine concepto,tenera & non firma sunt eius ligamenta quibus alligatur matrici,& ideo de leui emittitur per aborsum. Vnde Mulier

propter tussim, diarrhœam,uel dysenteriã,uel motum nimium,uel iram,uel minutionẽ sanguinis potest fœtum amittere.Cum uero infusa est anima in puero,paulo firmius adhæret,neque cito labitur. Sed cum puer maturauerit,naturę officio cito educitur. Vnde Hippoc.dicit, quòd si mulier indigeat purgatione, uel minutione,hęc non facias ante quartũ mẽsem:sed in quinto,uel sexto potest purgari,uel minui,si necesse fuerit:sed tamen moderate cũ cholagogo,uel apozimate,cum cautela, prout uirtus patientis poterit pati:ultra uero,& ante hoc tempus,periculosa erit euacuatio. Maturato tandem tẽpore partus puer mouet se uehementius,& nititur ad egressum:cum ipsius temporis natura uuluam aperiri facit: ut fœtus inueniat sui exitus libertatem : & ita fœtus,de cubili suo,scilicet de secundina, naturæ uigore expellitur.

De signis Impraegnationis. Cap. XIIII.

AD cognoscendum,utrum mulier gestet masculum,uel fœminam,accipe aquam de fonte,& mulier extrahat duas uel tres guttas sanguinis,uel lactis de dextro latere,& infundantur in aquam : & si fundum petant,masculum gerit: si supernatant,fœminam. Vnde dixit Hippoc. mulier quæ masculum gerit,bene colorata est,& dextram mammillam habet grossiorem : si pallida est,gerit fœminam, & sinistram mammillam habet grossiorem.

De Regimine praegnantium. Cap. XV.

MVLIER quando incipit impregnari,cauendum est,ne nominetur,coram ipsa quod non possit haberi . quia si postulauerit , & non detur ei, dat occasionem abortiendi. Quod si appeteret argillam uel cretam,uel carbones,dentur ei fabæ coctæ cum zuccaro. Instante autem tempore partus sæpe balneanda est mulier : & inungatur uenter eius cum oleo oliuarum,uel cum oleo uiolarum : & comedat cibos leues,& digestibiles. Si uero pedes eius tumuerint,inungantur cum oleo rosaceo,& aceto. Et post cætera cibaria comedat uolatilia,citonia,mala granata. Et si uenter eius uentositatem distendatur , accipe seminis apij,ameos,mẽthę,ana drac. III. masticis,garyophylorum,cardamomi,radices rubeę maioris,ana drac. III. castorei,zerloarię,ireos,ana drac. II. zucc. drach. V. fiat puluis subtilissimus , & conficiatur cum melle : & dentur ei scrup. III. cum uino,hoc enim materię aufert uentositatem,& aborsum prohibet,si prout decet recipiatur.

De Regimine parturientis. Cap. XVI.

TEMPORE partus imminente,paret se mulier,ut mos est,Obstetrix similiter. Fiat quoque cum magna cautela sternutatio, constrictis naribus & ore : ut maxima pars uirtutis & spirituum tendat ad matricem. Deinde detur ei decoctio fœnigræci,muscilago lini,& psilij, uel parum theriacæ , uel diatessaron cum decoctione artemisię in uino . Itẽ de galbano cum asa fœtida & myrrha,uel ruta fiãt trocisci,& inde fiat fumigium ad nares. Super omnia caueat sibi à frigore. Et non fiat suffumigatio aromatica ad nares,sed ad orificium matricis tutius potest apponi. quia matrix sequitur odorifera,& fugit fœtida. Ad hoc ualent species odoriferæ,ut muscus,ambra,lignum aloes,& similia pro diuitibus:item & herbę odoriferę , ut mẽtha,pulegium,calamentum,origanum,& similia pro pauperibus. Notandum,quòd sunt quædam physicalia remedia,quorum uirtus est nobis obscura,quæ ab Obstetricibus facta proferuntur. Teneat ergo patiẽs magnetem in manu dextra,& confert. Item rasuram eboris bibat. Item corallus in collo suspensus prodest. Similiter album illud quod inuenitur in stercore accipitris, datum in potu confert. Item in uentre hirundinis, siue in nido inuenitur lapis primogeniti, cuius lotura ad idem ualet,& ad alia multa.

De difficultate Partus. Cap. XVII.

SVNT autem quædam mulieres ita angustiosæ in officio partus , ut uix , uel nunquam se expediant : quod ex diuersis causis solet prouenire . Quandoque enim calor extraneus superuenit circa interiora : unde ipsæ nimis angustiantur in partu . Quandoque nimis paruus est exitus matricis : uel quia nimis pinguis est mulier : uel quia fœtus est mortuus non iuuans naturam in suo motu. Et hoc multum contingit mulieri iuueni parienti in hieme : cum naturaliter habeat orificium matricis strictum, quod propter frigiditatem temporis & aeris plus constringitur. Quandoque ab ipsa muliere,calor totus exhalat. unde sine uiribus relinquitur,ideo deficit in expediendo se à partu. Primo ergo si acciderit difficultas partus,ante omnia recurrendum est ad Deum. deinde ad inferiora descendendo,expedit mulieri difficile parienti , balneari in aqua , ubi coctæ sint maluę,fœnum græcum,semen lini, & hordeum. Inungantur latera , uenter, coxæ , & ilia cum oleo uiolarum , uel rosarum. Fricetur fortiter , & detur ei in potu oxyzaccara, & puluere menthæ , & absinthij , drach. I. Prouocetur sternutatio cum puluere thuris naribus imposito,uel cum puluere candisi , piperis,uel euforbij. Ducatur mulier lento passu per domum. Et qui assistunt,non respiciant eam in uultum: quia mulieres solent inde uerecundari in partu,& post partum . Si autem puer non egrediatur eo ordine,quo debet,ut si prius tibiæ , uel brachia exeant:assit obstetrix cũ parua & suaui manu,humectata in decoctione seminis lini,& fœnugræci,reponẽdo puerũ in locum suũ,ordine recto. Si uero puer sit mortuus,accipe rutã,artemisiam,absinthium, piper nigrum:& hęc trita da in uino,uel aqua ubi cocti sunt lupini. Vel teratur satureia,& ligetur super uentrem:

& exibit fœtus siue uiuus,siue mortuus. Idẽ facit uerbena potata cum uino,uel aqua,uel aceto. Vel accipiatur aqua salsa,uel rosata,& lac asinæ ana,& detur ad potandum. Vel accipiatur butyrum cũ melle & uino,& detur ab bibendũ. Quòd si adhuc tardetur partus,uel si fœtus mortuus sit in ea,& non liberetur: accipe rutã,artemisiam,opoponacũ,absinthiũ cum modico oleo,& pauco zucc.terãtur, & ponantur super inguina,uel super umbilicũ:& melius ualet. Itẽ cingatur mulier de spolio serpentis,de quo serpẽs exuit. Idem operatur lapis Aëtites,ligatus ad femur. Vel alligetur radix cucurbitę renibus eius,& auferatur quã cito fœtus exierit,ne Matrix exeat post egressum pueri. Prӕterea difficulter parturiẽtibus subuenien dum est hoc modo. Paretur balneũ,& intromittatur mulier:& post exitum fiat fumigium de spica,& similibus aromatibus,ad confortandũ & aperiendum. Fiãt etiam sternutatoria de helleboro albo in puluerem bene redacto. Dixit enim Copho: cõquassentur membra,& rumpãtur cotyledones,& sic fœtus egredietur. Itẽ his qui multum laborant,pariẽdo fœtum mortuum sic succurrendũ est. Ponatur patiens in linteamine,& tendatur à quatuor fortibus hominibus per quatuor angulos,capite patientis aliquantulũ eleuato,huc & illuc,ab oppositis angulis fortiter trahatur linteamen,& statim pariet,Deo fauente. Si autem secundina intus remanserit, properandum est ut exeat. Prouocetur ergo sternutatio ore clauso, & naribus. Aut fiat lixiuium de cinere facto de fraxino,cui admiscendo pulueris seminis maluæ,drac. I. detur ei ad bibendum: & statim uomet. Vel detur ipse puluis de semine maluæ cum aqua calida: & si uomat,bonum est. Et suffumigetur subtus oculis de ossibus piscium salsorũ, uel de ungula caballina, uel de stercore cati, uel agni: ista enim secundinam educunt. Valet etiam decoquere semen lini in aqua calida, & dare ad bibendum. Idem facit bdellium cum uino. Si uero sanguis non exierit post secundinam, fiant ea quæ dicta sunt ad menstrua prouocanda. Quod si contingat difficultas partus, ex constrictione orificij matricis,cuius cura grauior est inter omnes,ideo tale subiungimus consilium. Prouideat sibi mulier in tribus ultimis mensibus in dięta,ita ut utatur leuibus cibis & digestibilibus, ut per ea membra dilatentur: qualia sunt uitella ouorum,carnes,& iuscula pullorum,& minorum auium,scilicet,perdicum,phasianorum,& piscium squamosorum cum bono condimento. Fiatque ei balneum sæpius de aqua dulci,in qua si apponantur herbæ mollificatiuæ,sicut maturæ,& huiusmodi: & melius erit. Sed fugiat balneum aereum & stupham. Et cum de balneo exierit,inungatur unguentis calidis,ut oleo laurino, & oleo de semine lini,& axungia anseris, uel anatis,uel gallinæ: & hæc inunctio fiat ab umbilico inferius cum prædictis unguentis calidis.

De regimine Infantis. Cap. XVIII.

INFANTIS aures premendę sunt statim: & hoc multotiens est faciendum. Postea obseruandum,ne lac subintret aures,aut nares,cum ablactatur. Et ligetur umbilicus tribus digitis à uentre mensuratis. Quia secundum retentionem umbilici erit uirga uirilis maior,uel minor. Et ut rectius loquatur, unge palatum cum melle,& nares cum aqua calida. Et factis unctionibus,semper mundificetur, & musci lagines semper emungantur & emundentur. Puer præterea sæpe est fricandus, & quælibet eius membra in unaquaque parte fascia sunt retinenda,& iungenda: & rectificanda sunt eius membra, caput uidelicet,frons, nares,uenter,& renes temperentur,ne multa ex eis exeat unctuositas,uel humiditas. Quòd si aliquid istorum appareat, diutius à solita fasciatione cogatur abstinere, & diutius dormiat. Postea uero in aqua calida balneetur,& ad suam consuetudinem reducatur: & si opus, de medicinis saporiferis parum detur,ut dormiat. Cutis eius æqualiter est mouenda: quod etiam consueuit fieri post mammillarum susceptionem. In principio natiuitatis oculi cooperiendi sunt: & summopere cauendum est,ne sit in loco lucido. Ante ipsum sint diuersæ picturæ,panni diuersi coloris, margaritæ. Coram eo cantilenis, & facilibus utendum uocibus,nec asperis uocibus cantandum,neque raucis,sicut bombardis. Postquam hora loquendi appropinquarit,nutrix eius linguam frequenter cum melle & butyro ungat. Et hoc maxime faciendum est,cum loquela tardatur. Ante eum frequenter est loquendum,et facilia uerba proferẽda. Cum uero tempus natiuitatis dentium uenerit, gingiuæ singulis diebus cum butyro & axungia gallinæ sæpe fricandæ sunt,& aqua hordei liniendæ,gula & sphondylia inungenda. Quòd si uenter eius laxabitur, superponatur emplastrum quod fit ex cimino,& aceto: & admisceatur zuccarum,gummi arabicum, bolus armenus,& similia. Si uero uenter constringitur, fiat ei suppositorium de melle,& bombace, & stercore muris,& supponatur. Cum tempus aduenerit,in quo comedere incipiet, dandæ sunt infanti magdaleones ad modum glandis,facti de zuccaro,& similia,ac lacte,quos possit in manu tenere,& cum eis ludere,& de eis sugere,& aliquid transglutire. Caro, quæ est in pectore gallinarum, & phasianorum, & perdicum est ei tribuenda. Et postquam bene capere cœperit,mammillarum substantiam mutare incipiens,eas in nocte sugere non permmitas. Ita & in die ordinate ducendus est,bene obseruando,ne tẽpore calido à lacte remoueatur. Si unum membrum pueri sit maius alio,ad bonam habitudinem sic potest reduci,si talis dispositio fuerit recens,quia inueterata nullo modo reducitur. Fomentetur ergo primo cum decoctione brãcę ursinę,radicis altheę,foliorũ apij,petroselini,& marathri,diutius bulliẽdo in aqua. & mẽbrum patientis ponatur super uas,& cooperiatur panno lineo,ut sudet. Postea camomilla,& althea incoquantur,& in illa uiscositate malaxetur cera,& totũ membrũ inde cooperiatur. Postea ligetur fascia linea stricte,& ita mẽbrum patientis sudet per noctem unam: mane uero fricetur,ut spiritus excitẽtur, & fluãt ad locum dolorosum. Quo facto,fricetur statim cum dialthea,ita composita,ut sint duæ partes dialtheæ & tertia

tertia de oleo laurino: commisceantur, & ungatur membrum prędicto modo ter uel quater in die. Tunc quoque accipe diacerafeos, ceroneũ, oxycroceum, & adinuicẽ puluerizentur. Deinde decoquatur althea, & puluis ille malaxetur cum illa uiscositate, quousque bene adhæreat: & membrum totum patientis cooperiatur, & fascia ligetur. Et sic fomentando, & emplastra ponendo poterit alleuiari. Quibus factis, iniungatur requies & otium, & utatur calida & humida dięta, optimo uino, & mediocriter rubeo, quod bibat quousque curetur. Insuper & balneo aquæ dulcis utatur.

De electione Nutricis. Cap. XIX.

IVVENEM oportet esse nutricem, clarum colorem cum albedine & rubore permixtũ habentem, quę nõ sit partui uicina, neque multum à partu remota. Nõ sit maculosa. Nec infirmos, neque nimis grossas habeat mammillas: pectus grossum & amplum: pinguis sit mediocriter. non comedat salsa, nec acuta, nec acetosa, nec styptica, nec porros, aut cepas: neque cęteras species quę admiscentur cibarijs pro sapore, ut piper, allium, erucam: & pręcipue uitet allium, sollicitudinem: ac sibi à menstruorum prouocatione caueat. Et si lac minuatur, pultes de farina fabarum, & similiter risi, & de pane similę cum lacte & zuccaro factæ, dentur ei ad sorbendum: quibus augmentetur lac, in quarum decoctione parũ de semine fœniculi admisceatur. Si autem lac eius fuerit grossum, nutrimentum ipsius subtiliandũ erit, & ita etiam cogatur laborare, Cui insuper dãdus est syrupus acetosus, & uinũ subtile. Si uero lac eius fuerit subtile, nutrimẽta sint grossa & fortia, et somnis utatur lõgioribus. Quòd si uenter pueri solutus sit, dẽtur nutrici quę cõstipant.

De his, quæ Mulieribus sæpe post partum accidunt. Cap. XX.

ACCIDIT mulieribus sępe dolor post partum Matrix. tũc tanquã fera syluestris, propter subitã euacuationẽ quasi uagando huc & illuc declinat. Vnde uehemens efficitur dolor. Accipe ergo cimas sambuci, & tere: ac succo extracto, cum farina hordei, & albumine oui distempera, & inde fac crispellas cũ sanguine ad comedendum: & uinum calidũ in quo ciminum bullierit da ad bibendum. Vel si post partũ matrix doleat, Accipe storacis, calaminthę, thuris, semẽ apij, ana drac. I. semen racemorum nigrorum, drac. II. ponantur super carbones uiuos, & suffumigetur. quia multum confert. Sunt quędã quę ex grauitate partus incidunt in rupturam pudendorum. Vnde Recipe radicem consolidę maioris exiccatam, ciminum, & cinnamomum: fiat puluis, & inijciatur in uuluam, & consolidabitur. Item quibusdam mulieribus in pariẽdo male accidit, propter defectum assistentium. Sunt enim quædã, quibus uulua & anus fiunt unum foramen, & idem cursus. unde istis exit matrix, & indurescit. Quibus in reponendo sic subuenimus. Matrici uinum calidum apponimus, in quo bullierit butyrum: & diligenter fomentamus, quousque matrix efficiatur mollis, et tunc suauiter eam reponimus. Postmodũ rupturam intra anũ et uuluam tribus locis, uel quatuor suimus cum filo de serico: postea pannum lineũ uuluę imponimus ad quantitatem uuluæ. Deinde pice liquida linimus. hoc enim facit matricem retrahit, propter sui fœtorẽ. Demum sanamus rupturam cum puluere facto de cõsolida maiori, & minori, & cimino. Huiusmodi autẽ puluis superaspergẽdus est: & collocetur mulier in lecto, ita ut pedes altiores sint, & ibi omnes operationes suas per octo uel nouem dies faciat: & quantũ necesse fuerit, mãducet: ibi egerat, & omnia assueta faciat. Hanc præterea oportet abstinere à balneo, usque quo uiderit, quòd balneũ sustinere possit. Debet quoque abstinere ab omnibus, quæ tussim faciunt, & ab indigestibilibus. Ad prædictum igitur periculum euitandum, eis in partu diligẽtissime sic prouidendum est. Præparetur pannus in modum pilæ oblongæ, & ponatur in ano ad hoc, ut in quolibet conatu eijciendi puerũ: illud firmiter ano imprimatur, ne fiat huiusmodi cõtinuitatis solutio.

Sunt quędã, quibus post partũ retinetur secundina. Ad illius expulsionẽ accipimus succũ porri, & distemperamus cum oleo pulegino, uel muscatellino. Vel damus succũ boraginis ad potandum. & statim educitur. quia fortasse uomet, & ex conatu uomendi educitur. quia succus ille uim habet talẽ, qua sufficit ad eius expulsionem. Sunt quædam, quibus muliebria uentum suscipiunt, qui inclusus dolorem & tumorem facit. Istas fomentamus cum decoctione sinapis, uel rapæ. Quibus quandoque partes illæ pruriunt: quas scalpendo excoriant: unde quandoque oriuntur pustulæ, quæ maximam inferunt lęsionem. Ideo partes illas ungamus cum unguento, quod ualet contra usturas ex igne, uel aqua calida factas. Vnde ad huiusmodi excoriationes, Recipe pomum unum, bolum armenum, masticem, olibanum, oleum, uinum calidum, ceram & sepum. Et conficiamus sic. Pomum mundatum ab interioribus & exterioribus corticibus, tritum ponimus ad ignem in olla cum oleo, cera, & sepo: & cum bullierit, masticem, & olibanum puluerizata imponimus. Postea facimus colari per pannum. Notandum, quòd si aliquis propter usturam hoc unguento unctus fuerit, loco inuncto folium hederę coctum in uino, uel aceto, uel gladioli folium debet superponere. hoc enim remedium est honestum. Idem uentus per uuluam ingressus, ut supra diximus, & receptus in dextram partem, uel sinistram matricis, tantam generat uentositatem, quòd quasi ruptæ uel iliacę appareãt. Vnde communiter Trotula uocata fuit, quasi magistra operis. Cũ enim quędam puella debẽs incidi propter huiusmodi uentositatẽ, quasi ex ruptura laborasset: cum eam uidisset Trotula, admirata fuit quamplurimum. Fecit ergo eam uenire in domum suam, ut in secreto cognosceret causam ægritudinis. Qua cognita, quòd non esset dolor ex ruptura, uel inflatione matricis, sed ex uentositate: fecit hoc modo ei fieri balneum, in quo coquebantur malua & paritaria:

& eam intromisit: ac eas partes frequenter & satis planè tractauit mollificando: & diu fecit eam in balneo commorari: & post exitum à balneo faciebat ei emplastrum de succo tapsi barbati,& rapistri, & farina hordei:& totum illud,ad ipsam uentositatem consumendam calidum apposuit: & iterum balneo prędicto insistere fecit, & sic curata remansit. Quibusdam post partum accidit immoderatus fluxus sanguinis. Quibus subueniendo extrahimus succũ artemisiæ,saluiæ,pulegij,persicariæ, & aliarum herbarum huiusmodi:& facimus crispellas, damus ad comedendum:et collocamus eas frequenter ad balnea: & hoc modo restringendo sanguinẽ eis subuenimus. Vel aliter. Accipe argillam,& distempera cum aceto: & fiat emplastrum ad epar in dextro latere. Et si fluxerit sanguis per nares, de hoc emplastro ponimus supra frõtem,& tempora,ex transuerso tempora & frõtem attingendo. Et nota, quòd fluxus per nares non fit,nisi quando peperit filium. Sunt & aliæ quæ laborant exitu Matricis post partum. Quibus bene succurrendo, Recipe artemisiam,pulicariam,iuniperum,camphoram,absinthium: decoquantur in aqua: & fiat balneum,in quo sedeat usque ad mammillas. Postea suauiter ponatur ad lectum: & iaceat suspensa pedibus,ut matrix conuertatur in locum suum. Intromissaque matrice, Recipe puluerem pulegij,galangæ, spicænardi,nucis muscatæ,garyophyllatę:misce, & distempera cum oleo muscellino,uel pulegino. Et accipe pannum lineum ueterem,rarum,& subtilem,& intus liga hos pulueres,formando ad modum pilæ. Et matrice intromissa,os uuluæ cum dicta pila obstrue,ut matrix iterum non exeat: & pilam ibi cum fascia superliga, ut non possit exire: & facias transire retro usque ad renes & intra ilia,& ibi ligetur. Sed antequam ibi ligetur,fiat tale emplastrum super renes. Recipe nasturtij,baccarum lauri,thuris,cinnamomi,ana q.s. omnibus puluerizatis,& ad ignem calefactis,distemperatisque cum melle fiat emplastrũ, quod adhuc calidum super renes ponatur,ligãdo fascia,cum qua ligata est pila uuluę,firmando emplastrũ & pilam fortiter,ut moueant. Et ipsa iaceat supina per nouem dies,& amplius si fuerit necesse. Neque se moueat,nisi causa magnæ necessitatis. Et da ei talem diętam, ut per decem dies non eat ad sellam, uel ad urinam faciendam sæpe. Item in exitu uuluæ post partum imponimus plumaceolum, comprimendo ut non exeat,nisi cum mingit. Tertio uero die facimus balneum:& in posterioribus facimus insufflari sequẽtes pulueres ne tumescãt. Recipe zinziber,pyrethri,cinnamomi,ana fiat puluis. Ad hæmorrhoides inatas uitio partus. Recipe absinthium,abrotonum,cassiam ligneam,corticem cassiæ fistulæ. coquentur fortiter in uino: & inde fiat balneum. Et cum exierit de balneo,accipe puluerem aloes: confice cum oleo muscellino,uel pulegino,& intinge bombacem,et suppone. Quibusdam accidit dolor mammillarum ex lacte. Accipe argillam,distemperetur in aceto,& fiat emplastrum: dolorem sedat,& lac cõstringit. sed prius locum aqua calida fomentabis. Item nota,quòd dolor,qui accidit in mammillis puellarum, de facili trãsit. Quoniam hæc passio menstruis erumpentibus sanatur, quòd in quibusdam puellis morbo caduco laborantibus,fit ex suffocatione matricis compressis spiritualibus. Contra apostema autem mammillarum fac emplastrum de malua, uisco,absinthio,artemisia,& cum axungia distemperetur. Et cum caput apparuerit,contere nucleos,& appone. & si non rumpitur, cum phlebotomo aperiatur: & exprime parum in principio,ne ex subita euacuatione fiat peius. Et tunc impone licinium singulis diebus bis,uel ter illinitũ uitello oui,aut & melius,unguẽto facto ex butyro Maij,uitello oui,& terebinthina: quod est mirabile,& benignum. Quòd si locus iste fuerit fistulatus,cum cura hac poterimus subuenire. Recipe radicem mundatam hellebori nigri,& intinctam oleo,uel melle impone, & puluerem de lappa combusta superasperge: id enim omnem fistulam mundat,& mortificat,dum modo inter ossa non fuerit. Ideoque ibi debet poni, quo usque mortificetur & desiccetur. Postea uulnus curetur.

De mala complexione calida & frigida Matricis. Cap. XXI.

VT igitur à nobis de curatione Mulierum compendiosa fiat traditio,notandum est, quòd quædã mulieres sunt calidæ, quædam frigidæ. Ad quod tale fiat experimentum. Licinium cum oleo pulegino, uel laurino,uel alio oleo calido inungamus: & illud in quantitate parui digiti uuluæ intromittamus de nocte quando uadit dormitum: & ligetur cum filo forti circa crura. Quòd si intus attractum fuerit,datum est nobis indiciũ,quòd laborat frigiditate. Si uero expulsum fuerit, scimus eam laborare caliditate. Sed in utraque causa subueniendum est hoc modo. Si de causa laborat calida,supponatur suffumigium de herbis frigidis in hunc modum. Quoniam contraria contrarijs curantur. Ponamus igitur maluas,uiolas,& rosas in aqua,& istarum decoctione fumigamus. Si uero frigidate laborat,quod melius est,pulegio,folijs lauri,& persicaria mulieri faciamus fumigium,similiter pessarium: & sic abundantia humorum mundificata, habilis erit ad concipiendum. Postea faciamus fumigium fœminis,quod miro modo confortat. Recipe garyophil. spicæ nardi,storacis,calaminthæ,nucis muscatæ:& ponãtur in testa oui super carbones uiuos paucos, & paretur sella perforata, ut totus fumus ad interiora redundet.

De dolore Matricis. Cap. XXII.

AD dolorem Matricis prouenientem ex duritie ipsius,Accipe saxifragiam,cretam marinam,caules ueteres,artemisiam,maluam,radicem spargi: omnes herbas coque in aqua fortiter, & fac in his sedere patientem,usque ad mammillas. Et cum exierit,pista maluam,artemisiam,camphoram,& eas pistoratas in olla calefacias; & informa magdaleones cum pauco oleo laurino,uel pulegino: & suppone. Contingit &

dolor

dolor Matricis ex aborsu, uel ante tempus ex retentione menstruorum. Quod fit sæpius ex frigiditate, raro autem ex caliditate. Si ex frigiditate, signum est dolor,& punctura sinistri lateris. Tunc accipe pulegium, origanum, nepitam, lauri frondes, uel grana,& maluas in aqua bene fac bullire: & inde patientem fomenta. Postea accipe garyophyllos, spicam nardi, nucem muscatam, galangam: & fiat suffumigatio,& per embotum fumum recipiat. Deinde triferã magnam, uel potionem S. Pauli in modum auellanę, suppone cum bombace. Si autem ex calore fit, tunc usu Veneris matrix desiccatur, & calefit. Signum huius est, quòd ardor nimius circa partes illas est. Ideo accipe maluam, herbam uiolarum, flores rosarum, radices iunci: coquantur fortiter in aqua,& in eis fomentetur patiens:& eidem trifera Sarracenica omni die supponatur.

De fluxu Matricis. Cap. XXIII.

SVNT quædam Mulieres, quæ fluxum patiuntur Matricis instar spermatis, ut sunt quędam uetulæ fluxum saniosum emittentes. Quibus prouocando menstrua subueniendum est, cum sunt steriles. Sũt & aliæ steriles, simili modo saniem educentes. Hoc itaque est in consueto tempore eis adueniente. Cum enim eis menstrua negantur, loco mẽstruorum, propter earum frigiditatem saniem emittunt, ac si ab epate fluxus descenderet. Quibus sic subueniendum est. Faciamus eis fumigium ex uino: uel aqua, in qua coctæ sint herbę calidę, quales ponemus infra de stranguria & lapide. Postea distemperemus triferam magnã in oleo pulegino, uel muscellino,& in pãno lineo, uel lana succida, uel bombace inuoluamus,& uuluę imponamus. Sunt & aliæ iuuenes, quæ eodem modo laborant, propter defectum menstruorum, sed istæ liberantur menstruis prouocatis. Et notandum, quòd quædam mulieres calidæ, steriles factę sunt, nec laborant huiusmodi fluxu, sed siccæ tanquam uiri permanent. Sunt item quędam quę fluxum saniosum habent simul cum menstruis. Quas facimus sedere super massam erucæ agrestis coctę in uino, panno lineo interposito: dummodo sit calida. Ad idem Recipe pulegium puluerizatum,& in sacculo ponatur, qui in tantum longus & latus fiat, ut utraque pudibunda ligari possint: quem patiens ferre debet super uuluam ad fluxuum prohibitionem. Et priusquam ligetur, debet ad ignem calefieri, ut confortentur tam anus, quàm uulua.

De carne in Matrice exorta. Cap. XXIIII.

SVNT quædam mulieres quibus frusta carnis pendent in matrice. Et nota, quòd hoc eis contingit ex spermate intus retento,& inuiscato: quia post coitum se mundificant. Has igitur semper cum decoctione calida herbarum fomentamus.

De tussi acerrima Puerorum. Cap. XXV.

PASSIONI puerorum, quæ est quasi tussis acerrima, sic subuenimus. Accipe hysopum, serpillum & in uino decoque,& da ad bibendum. Vel grana iuniperi distemperamus cum uino,& damus ad bibendum.

De Sudore fœtido. Cap. XXVI.

SVNT quidam, qui habent sudorem fœtidum ultra modum. Istis facimus pannum in uino intinctum, in quo bullierint folia myrtilli, uel ipsa herba, uel ipsi myrtilli.

De dolore Oculorum. Cap. XXVII.

CONTRA dolorem oculorum accipe maluam, herbam uiolariam, summitates rubi, rosas siccas, uerbenam, silerem montanum: & oculos inde fomenta in sero,& fac emplastrum de eisdem herbis cum albumine oui,& superpone.

De tela Oculorum. Cap. XXVIII.

SI tela sit in oculo, accipe concham marinam,& olibanum, ana æqualibus partibus: combure,& os sepiæ non combustum pulueriza: & oculis impone bis uel ter in hebdomada. Si de phlegmate fuerit, accipe polium montanum, pulegium, folia lauri, origanum, carui: & inde oculos fomenta. Vnguentum ad idem. Accipe aloe epatici duas partes, olibani, gypsi, ana: de his duobus quantum de aloe epatico, puluériza subtiliter,& confice cum axungia recenti, & locum inunge.

De maculis Oculorum. Cap. XXIX.

AD maculas oculorum, quæ remanent post ruborem. Recipe carnis marinæ unc. II. olibani, ossis sepiæ, ana unc. ʒ. carnem marinam,& olibanum in puluerem redige, & os sepiæ subtiliter rade. fiat puluis, et oculis imponatur. Si patiens esset puer, distemperetur cum aqua rosacea,& oculis immittatur. Vnde quæ oculis præcipue ualent, his uersibus habes: Fœniculus, Verbena, Rosa, Chelidonia, Ruta: Ex his fiet aqua, quæ lumina reddit acuta.

De exitu Matricis propter disproportionem uirgæ uirilis. Cap. XXX.

SVNT & aliæ Mulieres quibus Matricem contingit exire alia de causa. ut sunt illæ, quæ non possunt pati uirgam uirilem, propter sui longitudinem, uel magnitudinem, coactæ tamen patiuntur: sed matrix postea exit de loco, & indurescit. Quibus subuenimus, ut dictum est supra cap. 20. Vel accipe pannũ, & intingatur oleo calido, pulegino, uel muscellino, & imprimatur, uel illiniatur, uel imponatur uuluę: & ligetur quousque matrix calefacta recesserit per se. Sed caueat ab omnibus quæ tussim inducere possunt.

De inflatione Vuluæ. Cap. XXXI.

VVLVA mulieris quandoque inflatur ex coitu. Tunc sedeat in aqua decoctionis maluæ, altheæ, & pulegij, & liberabitur. Vel accipe pulegium, pulicariam, folia lauri: bulliant in aqua, in qua sedeat mulier: deinde fiat ex prædictis suffumigatio.

De ruptura Vuluæ. Cap. XXXII.

AD rupturam inferiorum partium post partum, accipe radicem consolidæ maioris: deficcæ eam bene, & pulueriza: & puluerem cimini subtilem, & cinnamomi etiam in uuluam inijce: & consolidabitur:

De dolore Vuluæ. Cap. XXXIII.

AD dolorem Vuluæ post partum, accipe rutam, artemisiam, camphoram: pista bene, & cum oleo muscellino, uel pulegino conficiantur: & calefacta in olla inuoluantur panno, & superponantur.

De Mulieribus mingentibus in lecto. Cap. XXXIIII.

MVLIERES quædam sunt, quæ nocte in lecto, uelint nolint, mingunt: quoniam meatus naturales paralysim patiuntur. Has igitur cum herbis calidis fomentamus.

De modo coartandi Matricem, ut etiam corrupta appareat uirgo. Cap. XXXV.

NISI de restrictione amplitudinis uuluæ, propter honestam causam liceret tractare, nullã de ea mẽtionem faceremus: sed cum per hanc impediatur aliquando conceptio, necesse est tali impedimento sic subuenire. Recipe sanguinis draconis, boli armeni, corticis mali granati, albuminis, masticis, gallarum, ana unc. I. uel unc. II. uel quantum uis singulorum, & in puluerem redige: & omnia simul in aqua calefacta conficiantur. & de hac confectione pone in foramen transiens in matricem. Vel Recipe gallarum, sumach, plantaginis, consolidæ maioris, aluminis, chamęleæ, ana unc. I. Decoquantur in aqua pluuiali: & cum ista decoctione fomententur pudibunda.

De crassis Mulieribus, & gracilibus. Cap. XXXVI.

SVNT quædam mulieres, quibus non committitur carnale commercium: tum, quia uoto, tũ quia religione tenentur, tum quia uiduæ sunt. Nam quibusdam mulieribus non licet ad secũda uota transire: quę cum uoluntatem habeant coeundi, & non coeunt, ideo incurrũt grauem ægritudinem. Illis igitur fiat tale remedium. Accipe bombacem, & oleum muscellinum, uel puleginum, & inunge, & uuluę impone. Quòd si tale oleum non haberes, accipe triferam magnam, & cum modico uino calido resolue, & cum bõbace, uel lana succida uuluæ impone. Hoc enim bene castigat, & refrænat luxuriam, dolorem eius & pruriginem sedans. Nota, quòd in hoc casu nullum pessarum est administrandum, ne matrix longa abstinẽtia restricta lędatur: quoniam os matricis uuluæ coiungitur ut ori labia: nisi fiat conceptio. tunc enim retrahitur matrix. Alia enim est cura, qua reddimus matricem aptam ad concipiendum. Sed quoniam quędam sunt crassæ quasi hydropicæ, & quædam graciles: tam illę quàm alię ineptę sunt ad concipiendum. Vtrisque ergo diuerso modo subueniendum est. Vnde si fuerit phlegmatica, & crassa, faciamus ei balneum de aqua marina, & salsa. Ad moderationem tamen aquæ imponimus iuniperum, nepitam, pulegium, laureolam, absinthiũ, artemisiam, hysopum, huiusmodique herbas calidas. In hoc balneo faciat morã, quousque satis sudet. Postea recipiatur caute in lectum, & bene cooperiatur. Et si aliquando cibum petierit, detur ei in principio rosata nouella. Detur etiam cibus bonus, calidus, sani nutrimenti, & uinum optimum modice sumptum. Sic ter, uel quater in die fac ei balneum, & in crastino die similiter. Tertio uero die fiat fumigiũ optimũ, & odoriferũ, quod supra diximus. Hãc etiam curam uiris frigidis facimus. Sed loco fumigij damus eis confortatiua calida. Si uero sit crassa, & quasi hydropica, distẽperamus stercus uaccinum cũ uino optimo, et inde illinimus eam: quę sic linita intret stupham usque ad collũ: quę stupha multũ caliditatis habeat ab igne facto ex sambuco, & ebulo: & in ea cooperta multũ sudorem emittat, & in stupha moretur donec

quasi

quasi aliquantulum per inferiora se purget. Et erit quasi uiride illud quod exibit. Quæ postquam satis sudauerit, abluat se cum aqua prioris balnei,& sic caute intret in lectum. Et hoc fiat bis,uel ter, uel quater in hebdomada,& satis gracilis inuenietur. Istam bene cibabis,& bonum quoque & odoriferum uinũ potet. Viros etiam crassos hac cura reddimus graciles. Curamus etiam aliter uiros crassos multum ieiunãdo, & balneãdo. Similiter & faciendo eis sepulchrum iuxta litus maris in arena,modo dicto illinimus eos: & cum calor est fortissimus,tanquam positos in sepulchro,suffundimus arena calida, & inibi facimus multũ & copiose sudare: & postea cum aqua prioris balnei optime lauamus.

De retentione Secundinæ. Cap. XXXVII.

AD difficilem partum,& educendam Secũdinam,accipe radicem petroselini,folia porrorum,& extrahe succum,& admisce pauco oleo: & da bibere patienti: & misce acetum in uuluam,& liberabitur.

De Aborsu. Cap. XXXVIII.

CONTRA Aborsum assuetum fieri quibusdam mulieribus in septimo mense,uel nono. Accipe oleum,ceram,puluerem thuris & masticis: misce, & inde ungatur mulier ante & retro in hebdomada bis uel ter: quia multum confortat Matricem,& cotyledones.

De exitu ani. Cap. XXXIX.

ANI exitus est morbus cõmunis,tam uiris quàm mulieribus: & facit sanguinem fluere. In restringendo igitur sanguinem,& anum reponendo,subuenimus hoc modo: Primo fomentamus patientem cũ decoctione uini,in quo bullierit absinthium: & cum hac decoctione bene fomentetur anus,& liniatur per totum cum encausto ad restringendum. Postea cineres de salice,& eius radice,& arista alicuius piscis salsi facti,superaspergantur,& reponatur anus cum panno lineo. Et hoc fiat tribus diebus bis in die,& saluabitur. Sunt & alij,quibus non exit anus,tamen maximum dolorem patiuntur: & illis taliter subueniendum est. Puluerizetur aloe epaticum,& cum uino calido distemperetur: & cum adhuc est tepidum,intingatur in eo linum,uel lana,uel cotum, & ano imponatur: id enim dolorem mitigat,& inflationem ani aufert.

De dolore iliorum. Cap. XL.

DOLOR Iliorum quibusdam accidit: quibus sic subuenire solemus. Solatrum decoquimus in aqua cum cinere,& loco dolenti apponimus. Ad idem ualet sisaminum crudum decoctum cum semine, & loco dolenti applicatum.

De Stranguria. Cap. XLI.

STRANGVRIAM patiuntur tam uiri,quàm mulieres. Viris autem succurrimus decoquendo nasturtium aquaticum: facimus cataplasma,& pectini superponimus: & in eius decoctione iubemus sedere patientem. Mulieribus uero eadem passione laborantibus,facimus suffumigium ex mentastro, nepita,& pulegio. Item tam uiris,quàm mulieribus facimus stupham,in qua bullierint iuniperus,nepita,pulicaria, mentastrum, folia lauri,pulegium, absinthium, & artemisia: & in balneo damus benedictam simplicem: & sic liberabitur patiens. Nisi fiat impedimentum per lapidem confirmatum eijciendo arenulas,& se purgando per urinam.

De Lapide. Cap. XLII.

SI autem lapis adesset,decoquimus saxifragiam cũ radice graminis in aqua ad consumptionem medietatis: de qua decoctione damus lapidosis id potandum. Et si uinũ appetũt, concedimus eis ipsum lymphare cum huiusmodi aqua. Et hoc facimus bis uel ter in die,continuãdo per quatuor uel quinque dies. Quod si tunc non minxerit,erit signum lapidis confirmati. Tunc ergo,si fuerit in collo uesicæ,accipe maluam,cretanum,cauliculum agrestem,saxifragiam,paritariam, nasturtium aquaticum,ameos,& semen urticę: & decoque ista in liquore,cuius tertia pars sit uinum,& tertia oleum,& quarta aqua marina,uel salsa. Cum hac ergo decoctione fomentetur patiens bene,maxime circa partes illas apponẽdo herbas. Hac cura fuit quidam liberatus habens lapidem in uesica,quem post longam fomentationem fecit sugendo extrahi per foramen factum circa peritoneon,& fecit inungi uirgam,& maxime caput uirgæ cum oleo laurino, uel unguento aureo.

De Dysenteria. Cap. XLIII.

FIT dysenteria quandoque ex cholera,quandoque ex phlegmate. Cura igitur dysenterię phlegmaticę est,ut primo suffumigemus cũ thymo, epithimo,uel colophonia: postea fomentemus cum eruca agresti. Contra dysenteriam uero ex cholera, Recipe fluores rosarum rubearum,decoquantur in aqua pluuiali: in qua decoctione intingatur cotum,seu bombax,& ano imponatur.

De Pediculis nascentibus in pectine, & sub asellis, & circa oculos. Cap. XLIIII.

AD pediculos, qui in pectine, & sub asellis nascuntur. Distemperamus cineres cum oleo inungētes illa loca. Contra pediculos uero generales circa oculos, facimus unguentum satis ualens ad expulsionem eorum, & ruborem oculorum, et ad mitigationem doloris eorum, Recipe aloes, unc. I. cerusę, olibani, ana unc. ʒ, laridi quod sufficiat, larido minutim contrito: cętera puluerizata imponantur, & fiat unguentum.

De Scabie coxarum, uel & aliarum partium. Cap. XLV.

AD hanc infectionem cutis ualet tale unguentum. Recipe radicem enulæ, aceti, argenti uiui, olei ana ad placitum, cum axungia sic conficiendo. Radix enulę mundetur, & incidatur minutim: & postquam satis decocta fuerit in aceto, teratur in mortario cum axungia: postea argentum uiuum ponatur cum oleo & cum aceto in quo cocta sit enula: distemperetur. Valet hoc unguentum illis, qui per pruritum se scalpendo excoriant. Notādum tamen, quòd si quis hoc unguento se unxerit, aquam frigidam in ore teneat, ne dentes lædantur ab argento uiuo, quòd circum quaque fluit.

De Cancro. Cap. XLVI.

CANCRVM, ubicunque sit in corpore, mundamus, & puluerem factum de cimino, & uiridi ære superaspergimus, ut decet. Postea locum infirmum desiccatum inungimus hoc unguēto. Recipe olibanū, masticem, ceram, oleum, picem græcam, galbanum, aloen, absinthium, artemisiam, paritariam, rutam, saluiam. Conficiantur sic. Terantur herbæ, & infundatur oleum, & misceatur super ignem: & cum fuerit in supremo calidum, oleum coletur, & iterum igni apponatur: & cum incipiet bullire, apponatur cera: & postea cętera puluerizata, & decocta colentur, & superponatur hoc unguentum. Signum autem decoctionis est, cum gutta super marmor posita resederit, & indurauerit. Et nota, quòd loco cancroso folia hederæ syluestris satis ualent in uino decocta, & superposita.

De Cancro nasi. Cap. XLVII.

AD Cancrum nasi. Recipe pallam marinam, saluiam, colophoniam, hermodactylos, atramentum, id est, terram Campaniæ, omnia æqualiter: & pulueriza. Sed ante, quàm puluerem istum ponas, ablue locum cum uino calido, in quo coctum sit absinthium: postea pone desuper puluerem predictum.

De formicationibus & sironibus. Cap. XLVIII.

AD formicationes & sirones ubicunque sint in corpore, maxime in facie, & in fronte, frumentū distemperamus cum uino, puluere Olibani apposito: & ad modum emplastri loco apponimus.

De inflatione pedum. Cap. XLIX.

CONTINGIT aliquando pedes inflari ex dolore matricis. Tūc accipe tribulos marinos, & coque in aqua marina uel salsa, & fumiga sępe pedes: & post fumigium cum fomentū erit tepidū, lauabis pedes.

De inflatione uirgæ uirilis, & testiculorum. Cap. L.

SVNT quidam qui in uirga uirili patiuntur inflationem, sub præputio foramina multa cum excoriatione: quibus sic subuenimus. Maluam in aqua bullimus: & bullitam exprimimus, ut nihil aquæ remaneat. postea pistamus cum sanguine calido, uel butyro sine sale, uel oleo, & igni apponimus, ac calidum super folijs caulium, & super pannum lineum positum, membrum uirile circundamus. Et hoc tale fit remediū ad inflationem tollendam. Deinde pręputio euerso, cum aqua calida lauamus collum pręputij ulcerosum, & puluerem de pice gręca, & carie lignorum, uel uermium, & rosarum, & de radice tapsi barbati, & myrtilli superaspergimus. Quod si deesset myrtillus, alia quatuor sufficiunt. Et hoc sic fiat bis, uel ter singulis diebus, donec sanetur. Ad testiculos uero inflatos fiat talis fomentatio. Accipe maluam, absinthiū, uerbenam, bismaluam, cassilaginem, artemisiam, & caules: hęc omnia coquantur in uino forti, uel ueteri, & inde fomentabis bis uel ter in die: & eas herbas pista, & misce cum melle, & bullias: & hoc totum cum uino superpone.

De pustulis paruis puerorum. Cap. LI.

QVANDO pustulæ nascuntur pueris paruæ, tunc illæ cum sale trito solui debent, & cum fascia ligari, ut resoluantur: quibus pueris nec unctuosa, neque dulcia dari debent. Si uero in corpore pueri anthrax apparuerit, detur nutrici aqua hordei, & quandoque scarificetur. Similiter & ipsa neque dulcia, neque

que salsa comedat. Quo casu lac nutricis hoc modo debet cognosci. Si gutta una distillata super unguem nec nimis subtile, nec nimis liquidum, nec nimis grossum, nec nimis coagulatum apparuerit, habens bonũ odorem, & puram dulcedinẽ. Salsum autem lac, aut male redolens, infantis nutrimento nõ est conueniẽs.

De fœtore oris. Cap. LII.

AD fœtorem oris uitio stomachi, summitates myrtæ terantur, & coquantur in uino, usque ad medietatem: & stomacho mundato tale uinum propinetur.

De casu Vuulæ. Cap. LIII.

HIS qui casum uuulę patiũtur, sic subuenimus. Puluerem zinziberis, pyrethri, & cinnamomi decoquimus in uino, & facimus gargarizare, & puluerem horum calidum uuulæ apponimus.

De uerme Manuum & pedum. Cap. LIIII.

AD eijciendum uermem de manibus & pedibus, scilicet syronem. Accipe laterem calefactum, & aliquod uas plenum aqua: & postea super laterem candentem ponatur semen iusquiami: & patiens teneat pedes super fumum, & uidebis uermes quasi pilos in aquam cadentes. Item ad idem, accipe paleam auenæ & combure in cineres: postea apponatur aqua calida quantum patiens poterit sustinere, & in ea teneat pedes quousque infrigidentur. Postea coletur, ita quòd nihil aquæ remaneat, & stringantur bene cineres, ut aqua exeat: & separentur paulatim, & inuenies uermes instar fili per fumum iusquiami expulsos. Sic similiter cadunt syrones manuum. Nota quòd si locus corrodatus à uermibus: accipe paleam, & incinera, & postea ponatur in aquam calidam: & in illam aquam, quantum calidam sustinere poterit, collocet patiens membrum, & exibunt uermes: postea curetur locus, ut aliud uulnus.

De Surditate aurium. Cap. LV.

AD Surditatem aurium, accipe pinguedinem anguillarum recentium, quæ apparet post decoctionẽ illarum, & succum caprifolij, & barbæ Iouis, & ouorum formicarum, plenam palmam: tere, & cola: & hęc omnia simul cum oleo misceantur, & decoquantur. Post decoctionem admisceatur ei acetum: ut magis sit penetratiuum, uel uinũ quod sufficit, & auri sanæ ĩfunde: & obturetur auris infirma, & super sanam iaceat partem: & mane caueat, ne uento appropinquet. Et fac illum per aliquantulum tempus super aurem sanam iacere: & iterum super infirmam.

De Glandulis. Cap. LVI.

AD Glandulas artemisia calefacta simul trita, & superposita, glandulas dissoluit. Quæ etiam in uino trita, & in melle cocta, glandulas faciei superposita mollificat, maturat, & attenuat.

De Hæmorrhoidibus. Cap. LVII.

AD hęmorrhoides innatas uitio partus, accipe absinthium, abrotonum, cassiam ligneam, cassiam fistulam, coquãtur fortiter in uino, & facias mulierem ibi balneari: & cum exierit de balneo, accipe puluerẽ aloes confectum cum oleo muscellino, uel pulegino: & intinge bombacem, & superpone. Aliter, accipe sotulares ueteres, & pineam herbam, & coquantur ea in uino, & inibi fac sedere eam quàm diu pati poterit: & cum exierit de fomento, accipe alumen album puluerizatum, & suppone. hoc enim ita consolidat, ut reddat uiolatam plusquam uirginem.

De dolore Dentium. Cap. LVIII.

AD dolorem dentium, & eos confortandos si moti fuerint, Recipe salis armoniaci drach. XI. costi drac. XIIII. melon, piperis, drac. IIII. folij, drac. II. confice sic. Sal & furfur in ollã dimitte, donec carbonescant: & cum infrigidatum fuerit, cum cæteris speciebus tere, & in puluerem subtilissimum redige, & inde dentes, & loca ulcerosa frica. Item aliud, & est pimpinella, uel succus eius: dentes enim optime dealbat. Similiter herba eius trita, & apposita, tumorem gingiuarum emendat.

De Fistula. Cap. LIX.

EXPERIMENTVM probatum ad Fistulam. Accipe foliorum caulis rubei, & seminis eiusdẽ radicis rubeę maioris, ana partes ęquales: terãtur, & in uino optimo decoquantur usque ad tres partes, fiat colatura, & addito melle coquatur ad spissitudinem, dentur quotidie duo cochlearia, mane & sero patienti.

Nota,quòd si fistula fuerit in aliquo loco,cuius cannale penetret ad oculos,ut iuxta nasum,icurabilis est: quia nec incisionem, nec aliquam medicinam ibi administrare possumus, propter teneram substantiam oculorum. Quidam tamen testantur,quòd talis fistula possit curari per solam agrimoniam, ex multo usu habitam,siue in potu,siue in puluere. Ad idem ualet Filipendula,& grana in fine radicis eius inuenta.

De Scabie manuum. Cap. LX.

AD Scabiem manuum sanandam accipe lapatium acutum, & fumum terræ,confice in modum unguenti cum axungia porcina,& butyro facto in Maio,quo inunge manus.

De ornatu, & partium eius: adq; faciem dealbandam. Cap. LXI.

RADICEM accipe draconteæ,& munda,& radicem iari,ana,tere in mortario cum axungia,& distempera cum aqua calida,& cola per pannum,& postea bene moueas,& sic stet per noctem : & in mane aquam suauiter remoue,aliam infundendo aquam : ad cuius linimenti confectionem optima esset aqua distillationis florum caprifolij. & hoc reiterando continua per quinque dies, ad reprimendam maliciam eorum,quæ possent inferre faciei læsionem. Sexta uero die,abiecta aqua,expone,ut desiccetur. Postea accipe prædictæ confectionis,unc.II.cerusæ,unc.I.camphoræ,unc.V.boracis,gummi arabici,ana drac.I. Dissoluatur borax in aqua rosacea,fricando inter manus:& postea distemperentur hæc omnia cum aqua rosacea. De quo faciem dealbando accipe ad quantitatem fabæ,& distempera cum pauca aqua frigida inter manus fricando,& cum ambabus manibus faciem illinias,prius facie lota cum aqua & sapone. deinde cum aqua frigida aspergatur, & pannus subtilis superponatur,siue in mane,siue in sero hoc fiat : & talis decoratio faciei per tres uel quatuor dies durat. Vnguentum ad faciem dealbandam. Recipe cerusæ optimæ,unc.II.teratur,postea cribelletur per pannũ,& quod in panno remanebit,abijciatur: & aqua pluuialis admisceatur,& coquatur usque ad consumptionem aquæ. quod potest cognosci, quando uidebimus id coctum ferè esse desiccatum. tunc infrigidetur,& huic infrigidato & desiccato addatur aqua rosarum: & iterum bulliat quousque fiat durum,& spissum,ita quòd inde possint formari pilulæ minutæ. & cum uolueris inungi,accipe pilulam unam,& liquefiat in manu cum aqua, & inde fricetur facies bene, ut desiccetur: deinde cum aqua pura abluatur,& hoc durabit per octo dies. Secundo ad faciem rubificandã,accipe radicem uiticellæ,& munda,& inde minutim,& desicca. Postea pulueriza & distempera cum aqua rosacea,& cum bombace,uel panno lineo subtilissimo illiniendo: inducit ruborem faciei. Mulieri autem satis albæ,si rubore careat,facimus colorem rubeum,ut submentita,uel palliata specie albedinis color rubeus,quasi naturalis appareat. Item ad rugas faciei uetularum,accipe spatulam,id est gladiolum,& succum extrahe,& cum illo succo in sero faciem inunge,& in mane erit cutis eleuata,& rumpetur. Quam rupturam curamus cum prædicto unguento,in quo radix lilij recipitur, & puluere cutim extrahendo,quæ post rupturam lota satis apparet subtilis. Item ad lentigines faciei, quæ sunt ex accidenti,accipe radicem draconteæ, & in puluerem redige,& ossa sepię,& olibanum, & de omnibus istis fac puluerem,& cum pauca aqua misce: & inde manus illinias fricando in mane cum aqua rosata, uel aqua furfuris,uel cum mica panis fricando,donec remoueas. Aliud. Pone in accerrimo aceto oua septem integra,& tam diu dimitte ibi,donec exterior testa in modum interioris pelliculæ mollescat, & cum eis admisce pulueris sinapis,unc.IIII.& simul tere,& inde faciem inunge frequenter. Item ad tollẽdos rubores faciei. Sanguisugas,quæ uariæ sunt,apponimus in calamo,loco prius loto cum uino, cui debent adhęrere scilicet circa nares,& aures ex utraque parte:aut uentosas ponimus super scapulas. Item ad uenas, quę apparent in facie,uel in naso. Accipe de sapone partes quatuor,& quartam partem de pipere,& puluerizata apponimus loco,& prædicto modo curamus. Item ad asperitatem faciei ex sole,uel uento, & ad eam dealbandam & clarificãdam. Accipe sepum ceruinum,bulliat in aqua,deinde in aliam aquam coletur, & colatum diu manibus malaxetur,& tunc adde puluerem crystalli & uermis. Nota singulare unguentum ualẽs ad solis adustionem,& quamlibet fissuram,maxime ex uento,& contra pustulas faciei ex aere,similiter cõtra maculas,& excoriationes faciei,quo utuntur mulieres Salernitanæ. Recipe radicem lilij,unc.I.cerusæ, unc.II.masticis,olibani,ana unc.V.camphoræ,drac.I.axungiæ,unc.I.aquæ rosatæ.q.s. Conficiantur sic. Radix lilij mundata decoquatur in aqua, & hæc extracta bene teratur,axungia uero liquefiat ad ignem,& bene colata,& à sale mundata:simul hęc duo distemperentur prius,addendo cerusam in aqua rosacea dissolutam: deinde reliqua,secundum artem puluerizata,& fiat unguentũ. Hoc igitur unguento solent prædictæ mulieres se ad ignem inungere in sero,ut in mane à prædictis,scilicet à solis adustione, & fissuris, & pustulis & huiusmodi,tam per aerem,quàm per solis ardorem illęsę,de die permaneant. Id enim eleuat cutem,& pulchre colorat. Neque mane lotionibus,uel aliquibus alijs est opus ad remouẽdum à facie: quoniam non derogat colori quoquo modo. Valet etiam ad repressionem pustularum in leprosis,& satis mũdificatiuum est. Quoniam huiusmodi ornatus mulieribus in frequenti usu est. quia,si fuerint deformes, paleat eas. Ideo notandum,quando uoluerint se ornare,primo abluant faciem cum sapone gallico,& cũ aqua calida,& cum colatura furfuris,& hoc fiat in balneo: postea inungant faciem prius desiccatam cum oleo de tartaro,continuando per septem noctes,& totidem dies,uel etiam per quindecim,si uultus multũ fuerit pannosus,& lentiginosus. Et quando uerecundantur inungere faciem de die, tunc solent se inunge-

re de

re de nocte,& mane laua re cum aqua tepida,in qua resoluta fuerit pinguedo amidi,ad mitigationem. Volens ergo Mulier faciem suam decorare,uadat ad balneum,& intret stupham, ibique faciem inungat cum oleo tartarino,& sic inuncta sudet optime : postea lauet faciem,ut patet ex supradictis. Et si uoluerit tollere pilos in facie,tunc post balneum faciem suam bene desiccatam cum pãno,illiniat hoc psilothro. Recipe colophoniam & ceram,& in uase fictili resolue : & his resolutis addatur parua gutta galbani,& diu coquantur,mouendo cum spatula. Deinde accipe masticem,olibanum,gummi Arabicum,& cæteris commisceantur . hoc facto,ab igne deponatur:& cum fuerit tepidum,faciem suam liniat : sed non tangat super cilia. Dimittat per horam,donec sit infrigidatum,postea remoueat illud. subtiliat enim cutem,& pulchrã reddit faciem,& pilos remouet,& omnem spurcitiam reddit coloratam & lucidam. Item ad pannum remouendum post partum, illinias faciem cepa uel squilla, & inde cutis eleuabitur. eleuata autem cute sepũ hircinum recens faciei superpone,& postea eleuatam cutem remoueas. Aliud ad pannum faciei remouendum. Accipe tartarum de uino albo fortissimo,& cum urina pueri madefactum stuppis inuolue,& cũ pãno lineo per noctem sub cinere calido dimitte : mane uero proijcias pannum,& tartarum tere,& distempera cum melle,& unge faciem,ut supra diximus. Item ad cutem in facie subtiliandam. Accipe draconteam,uel maluam tere,uel bryoniam, pista fortiter,& postea misce cum melle albo, & fac bullire per duas horas,& in fine decoctionis adiunge puluerem camphorę,boracis,salis gemmę,cum spatula diu mouendo & usui reserua,& utere facie lota in aqua tepida,uel furfure,ter in hebdomada, & in die Dominica de hoc unguento inunge. Recipe camphoram,radicem lilij in aqua elixam,& axungiam porcinam recentem,hęc omnia confice cum aqua rosacea, & utere. Item ad uermes faciei delendos,qui depilant. Accipe lapatij acuti,olibani,draconteæ,ossis sepiæ,ana partes æquales: fac puluerem,& ter in hebdomada frica,prius tamen facie bene lota in aqua furfuris,& in die sabbati faciem bene laua cum albumine oui,& amido, & per unã horam in facie remaneat:prius laua cum aqua recenti,& illini eam. Item ad serpiginem faciei accipe lapatium paruum,id est,acutum,pista fortiter,& frica locum patientem diu : postea accipe furfur , & infunde in aqua bullienti,& inde laua locum patientem,& postea desiccetur,& fiat tale unguentum. Recipe enulam campanam bene incisam,& in aceto diu decoque: postea pista fortiter,& immisce puluerem olibani, masticis,lithargyrij,aloes,auripigmtię,cimini,argenti uiui extincti cũ saliua,ana unc. III. ossis sepiæ,unc. I. saponis & axungiæ,ana.q.s. Confice cum aceto,in quo cocta sit radix enulę. Mulieres Salernitanæ ponũt radicem uiticellæ,id est,bryonię,in melle,& cum tali melle inungunt faciem suam,& miro modo rubescit.

Aliter. Mulieres ornant facies & labia sua,accipientes mel despumatum,cui addunt parum bryonię, uiticellæ,cucumeris agrestis,& parum aquæ rosaceæ. Hæc omnia usque ad medietatem bulliant : quo unguento inunguntur labia in nocte,& mane lauentur cum aqua calida . consolidat enim cutem labiorum , & eam subtiliat,& reddit tenerrimam,& ab omni ulcerarione præseruat,& si ulcerationes in eis fiãt,sanat.

Si uero mulier uoluerit se colorare,tunc optime fricet labia cum cortice radicis arboris nucum, & super dentes,& gingiuas : habeat bombacem,& intingat in colore composito , & cum tali bombace ungat labia,& gingiuas interius. Color autem compositus sic fiat. Accipe herbam marinam,de qua Sarracẽti tingunt pelles in colore uiridi,hæc bulliat in uase fictili nouo cum albumine usque ad tertiam partem: colaturæ addatur bresilium frustatim incisum,& iterum bulliat,& iterum dimittatur infrigidari. Et cum tempus fuerit,apponatur puluis aluminis,& tũc in ampulla aurea,uel uitrea ponatur,& usui reseruetur. Hoc igitur modo tingunt mulieres Sarracenæ facies suas,quibus unctis desiccatis, ponunt ad dealbandam faciẽ aliquid prędictorũ,ut cerotũ,uel aliquid aliud,& apparet color pulcherrimus admixtus rubori,et albedini.

Item ad guttam oris lauamus os cum uino tepido,dentes bene fricando : & hoc in mane,& idem facimus in sero,postea oleum rosatum circundamus per noctem,& liberabitur in breui. Item ad dentes nigros & male coloratos, Accipe cortices nucum maiorum bene mundatos ab interiori cortice,qui est uiridis,& fricamus ter in die dentes:& cum bene fuerint fricati,abluimus os cum cum uino calido & cum sale admixto,si placet. Similiter dentes sic dealbantur. Accipe marmor album combustum,& ossa dactylorum combusta,& uitrum album,& tegulam rubeam,sal,pumicem : & de his omnibus fac puluerẽ,in quo lanã succida inuoluta,in panno lineo subtili dentes interius & exterius frica. Aliud ad idem , quod dentes emũdat & albissimos reddit. Patiens post prandium os lauet uino optimo : deinde bene exiccare debet , & abstergere cum panno albo nouo: postea masticet quotidie fœniculum,uel leuisticum,uel petroselinũ , quod melius est masticare,quia bonum reddit odorẽ,& bene gingiuas emundat , & dẽtes facit albissimos.

Puluis item ad dẽtes nigros dealbandos,& confirmandas gingiuas corrosas,uel comestas,& ad os male olens,optime facit. Recipe cinnamomi,gariophil. spicænardi,masticis,thuris,frumenti,absinthij, pedum cancrorum,ossium dactylorum & oliuarum,ana partes æquales,terantur omnia,& in puluerem subtilem redigantur,& inde loca fricẽtur. Ad idem. Recipe pumicis usti,salis,ana drac. X. cinnamomi, antifolij,ana drac. II. micellis q.s. pumicem,& sal cum sufficienti melle commisce,& in patella rudi super carbones pone donec incendantur,& aliæ species in puluerem redigantur,& cum opus fuerit,dentes inde fricentur.

Linimentum ad manus dealbandas,& leuigandas. Aphodilli decoquantur in aqua usque ad cõsumptionem aquæ,& bene mouendo tartarum admisce,& postea duo oua:& fiat linimentum, quo manus fricabis. Item ad fœtorem oris,nota,si mulier habeat os fœtidum,causa putredinis gingiuarum , illi sic subueniendum est. Accipe calcem uiuam,sulphur uiuum,& auripigmentum de calce & sulphure, & puluerem cucurbitę combustæ,& piperis. Et habeas peciam unam scarletæ,uel alicuius panni rubei , eamque minutim incidas,quanto plus poteris,& adde prędictis. Tunc habeas acetum fortissimum,& ponas in alio

uase fictili,& aliquantulum dimitte bullire : & postea pone auripigmentum,deinde sulphur, postea puluerem cucurbitæ,& piperis per interualla,ad ultimum ponas peciam panni,& remoueas ab igne: & tunc extrahas ab olla,& ponas super tabulas diuisim per pastilla,ad solem,& dimittas siccari : & de his autem siccatis fiat puluis,& ponatur super gingiuas cancrosas & putridas,eis tamen prius ablutis cum aceto tepido,in quo bullierit radix tapsi barbati. Putredine consumpta,desuper spargatur puluis cinnamomi,& rosarum rubearum. Ego autem uidi quãdam Sarracenam cũ hac medicina multas liberare,quę accipiebat parum de folijs lauri, parũ de musco,& iubebat mulieres tenere sub lingua,ne perciperetur ab eis grauis anhelitus. Id ego quoque laudo,ut mulier teneat hoc medicamen sub lingua die & nocte, et maxime quãdo debet coire cum alio. Si autẽ fœtor oris fuerit causa stomachi,uel intestinorum, sic curetur. Fiat puluis de meliori aloe quod inueniri poterit,& distemperetur in modum syrupi,cum succo absinthij, de quo accipiat quotidie, sole oriente 4. cochlearia : quibus acceptis,accipiat totidem de melle, & sanabitur.

Item ad remouendas labiorum fissuras,debent ipsa perungi cum oleo rosato,uel semine lini decocto in ciclamine concauato,& etiam ex semine saxifragiæ cum succo centaureæ,uel aristolochiæ rotundę trito liniantur. Ad idem ualet succus absinthij. Contra fissuras autem labiorum,propter nimios amplexus, & osculationes amantium,ualet inunctio facta de muscilagine,seminis psilij : uel unguento de lilio. Si uero tales fissurę fierent ex uento,uel aere,& similibus causis,tunc liniantur labia cum melle,& postea super aspergatur puluis colophoniæ. Vel accipe nucem magnam,& decoquatur sub cinere calido, & nucleus teratur,& fissuris apponatur,admixto oleo tartarino, & sanabitur. Itẽ ad labiorum grossitiem fiat eorum attenuatio cũ unctione mellis:aut aqua,in qua bullierit radix draconteæ,ireos uel scrophularia,uel etiam amidum,in mulsa dissolutum,& puluis marmoris,& puluis pumicis assi,& ossis sepiæ,misceantur,& ungatur locus mixto puluere algithiræ (id est,draganti) cum mastice siccatæ. De his ergo bene siccatis fiat puluis,& ponatur super gingiuas cancrosas & putridas,prius bene ablutas cum aceto tepido, in quo bullierit radix tapsi barbati. Putredine autem consumpta,habeat puluerem cinnamomi, & rosarum, & desuper aspergat. Item ad subitam inflationem faciei,sufficit sola aquæ calidæ suffumigatio. Similiter ad inflationem eiusdem,& oculorum,accipiatur axungia recens,& cum senatione teratur, & superponatur. Et hæc de ornatu faciei & eius partium sufficiant. Vnguentum ad capillos aureos faciendos : recipe medianum corticẽ sambuci,flores genestę,crocum,uitella ouorum,hęc coquantur in aqua,& quod supernatauerit,colligatur,& inde capilli inungantur. Item ad capillos cãdidos faciẽdos. Apes quamplures in olla noua include,& ita incẽde,& cum oleo tere,& inde caput unge. Ad idem ualet agrimonia trita cũ lacte caprino. Item ut capilli crescant ubi uis,accipe panem hordeaceum cum crusta,& sale, & adipe ursino : tere,sed prius combure panem hordeaceum,& ex tali mixtura unge locum,& crescent capilli.

Item ut capilli fiant flaui, Recipe corticem nucis exteriorem,& corticem interiorem ipsius arboris : & coque in aqua,& cum ipsa aqua alumen distẽpera,& gallas:& cũ istis distemperatis caput prius lotum linias,folia superponendo,& cum fascia ligando per duos dies poteris sic colorare. Et pectina caput : ut quod capillis adhæret,tanquam superfluum recedat. Postea appone tincturam quæ fit de croco orientali, sandalis,alcanna,cuius maior erit pars distẽperata cum decoctione bresilij,& sic remaneat per tres dies, & quarta die abluatur cum aqua calida,& nunquam de facili remouebitur. Vel accipe radicem chelidonię & agrimoniæ,& rasuram buxi,& superliga stramen auenæ : deinde cineres auenæ,uel uitis, & fac lixiuium & caput laua. Vel recipe radicem chelidonię,& rubeę maioris,ana partes ęquales,tere,& cum oleo in quo diligenter ciminum,rasura buxi,chelidonia,& parum croci sunt cocta,distempera:& caput unge,& unctũ maneat die ac nocte,& laua cum lixiuio,facto de cinere caulis,& paleæ hordei. Item fecem uini albi coque ad spissitudinem ceroti cum melle,& unge capillos. Si uis eos habere flauos,prius prædicto modo parentur,ut inueniantur habiles ad tincturam. Postea gallę cum oleo ponantur in testam,& comburantur,deinde puluerizentur : & imponantur aceto,in quo positum sit atramentum,quod fit in Gallia,& simul distẽperentur. Item ad idem. Puluerem galangæ cum succo nucis misce,& fac bullire, & inde fiat inunctio ad tincturam capillorum. Item flores myrtæ,& gallitrici coquantur in aceto, & ungatur caput. sed caueat à uino forti,& à forti lixiuio,quia capillos corrumpit & corrodit. Item ad capillos crispandos teratur radix ebuli cum oleo,& inde caput ungatur,& cum folijs eiusdem superligetur caput. Item,ut capilli fiant spissi,accipe agrimoniam,& corticem ulmi,radicem uerbenę,radicem salicis,abrotonum,semen lini combustũ & puluerizatum,radicem cannę. hęc omnia decoque cum lacte caprino,uel aqua,& ablue inde locũ prius rasum. Item stipites & radices caulium puluerizentur,& cum eis admisceatur rasura buxi uel eboris puluerizata,& ex istis pulueribus fiat lixiuiũ,quod facit capillos aureos. Item ad capillos longos faciendos, teratur radix altheæ cum axungia porcina,& diu bulliat in uino : postea apponatur ciminum bene tritum, & mastrix,& uitella ouorum bene cocta parum simul miscendo : & postquam cocta fuerint,fiat colatura per pannum lineum,& dimittatur donec infrigidetur. deinde pinguedo supernatãs accipiatur, & inde caput bene ablutum ungatur. Item ad syrones capillos rodentes, Recipe flores myrtæ,genestę, gallitrici,coquantur in aceto usque ad aceti consumptionem,& inde extrema capillorum assidue fricentur. Hoc idem remouet fissuram capitis ex eo bene abluti. Item lupini amari puluerizentur,& in aceto bulliant,& inde capilli fricentur intra manus,hoc enim syrones expellit & occidit. Cum autẽ singulare studiũ sit Mulieribus ornare capillos,& post ornatum capillorum ornare faciem (cuius ornatus si fuerit pulcher,deformes paleat mulieres) pro illarum explenda uoluntate recurre ad proxime narrata. Quòd si mulier uelit habere longos capillos,& nigros, accipiat lacertam uiridem, & remotis capite & cauda decoque in

oleo communi : & tali oleo inungat . caput reddit enim capillos longos & nigros. Experimẽtum Sarracenicum ad denigrãdos capillos. Accipe corticem mali granati, maxime dulcis : teratur, & bulliat in aceto uel aqua , coletur: & huic colaturæ addatur puluis gallarum & aluminis, in multa quantitate , ut fiat spissum in modum pultis, & hoc tali, quasi quadam pasta capillos inuoluat . postea furfur distemperetur cum oleo, & ponatur super ignem in aliquo uase, quousque furfur totum fiat ignitum. hoc tale aspergat radicitus super caput, postea madefiat, & iterum caput in eadem colatura prædicta inuoluat, & dimittat per noctem, ut melius inungatur, postea abluatur, & erit totum nigrum. Ad idem. Si mulier multos & nigros capillos habere uelit, accipe pomum coloquintidæ, abiectis carnibus, oleo lauri impleatur, addito semine iusquiami, & modico auripigmenti, & adiũgantur sæpe cineres. Si uero molles, & lenes, & subtiles habere uoluerit, abluat eos sæpe cum aqua calida, in qua sit puluis nitri & orobi. Sed ut mulier suauissima & planissima fiat , & sine pilis à capite usque inferius , in primis eat ad balnea : & si non consueuerit , fiat ei stupha hoc modo. Accipe tegulas, & lapides candentes, & eis in stupha positis sedeat mulier in ea. Vel aliter. Accipe tegulas calidas, uel lapides nigros calidos, & ponas in stupham, uel foueam factam in terra: tunc superinfundatur aqua calida , ut fumus resoluatur, & supersedeat Mulier bene circundata pannis, ut sudet. Cũ que bene sudauerit, intret aquam calidam, & abluat se optime, & sic exeat à balneo, & abstergat se bene cũ pãno lineo. Postea inungat se totam hoc psilothro, Recipe calcem uiuam bene cribellatam, & de ea pone in uase figuli, uncias IIII. & decoque in modum pultis: postea accipe auripigmenti unc. unam, & iterum coque, & proba cum penna an sit satis coctũ. caue autem ne nimis coquatur, & ne nimis super cutem moretur, quia maximum faceret ardorem. Sed si ex psilothro accidat cutem uri, accipe populeõ cum oleo rosaceo, uel uiolarum, uel cum succo semperuiuæ distempera applicando, donec sedetur calor, postea inungatur unguento albo, donec cessauerit ardor. Aliud depilatorium. Calx uiua, & auripigmentum in sacculo lineo posita bulliant, donec decocta sint : hanc decoctionem probabis ut superiorem. Si autem depilatorium sit nimis spissum, appone aquam recentem ut rarefiat, & attenuetur. Nota, quòd puluis eius desiccatus ualet ad carnes malas corrodendas, & etiã ad capillos reparandos in capitibus tineosorum. Sed prius cum oleo uel melle capita eorum inungantur, deinde puluis superaspergatur. Item ut fiat perpetua ablatio capillorum, Recipe oua formicarum, auripigmentum rubeum, & gummi hederæ, cum aceto: misce, & inde locum depilandum fricabis. Vnguentum pro nobilibus quod pilos remouet, cutim subtiliat, & maculas aufert. Recipe succum foliorum cucumeris agrestis, & lac amygdalarum: his in uase positis admisce calcem uiuam, & auripigmentum subtiliter puluerizata: postea galbanum contusum distemperatum cum modico uino, per diem & noctem, & cum ipso decoque. quo bene decocto remoueas substãtiam galbani, & addas parum olei, uel uini, & argenti uiui. facta decoctione, remoueas ab igne, & puluerem istarum specierum appone. Recipe masticis, olibani, cinnamomi, nucis muscatæ, garyophyllatę, omnium istorum ana partes æquales. Istud unguentum suauiter redolet, & lene est ad mitigandum. Hoc psilothro nobiles Salernitanæ uti consueuerunt Cum igitur mulier se totam hoc psilothro inunxerit, sedeat in stupha multum calida : nec fricet se, quoniam excoriarentur membra eius: sed cum parum steterit, tentabit pilos euellere à pectine : si uero leuiter non cadant, aquam calidam faciat super se infundi, & abluat se totam trahendo palmam suauiter. si enim cum impetu fricaret, cũ cutis sit tenera, ex psilothro cito excoriatur. Hoc facto intret aquam tepidam, & bene abluatur, deinde exeat : & tunc accipiat furfur distemperatum cũ aqua calida, & postea colet, & super se fundat. Istud carnem mundificat, & lenit. Deinde lauet se aqua tepida , & stet parum ut cutis aliquantulum desiccetur. Postea accipiat alcannam cum albuminibus ouorum , & inũgat oĩa membra. hoc enim carnẽ lenit: & si qua fuerit ustura ex psilothro, hãc remouet, & lucidam reddit & suauem. & sic uncta stet parum, & tandem cum aqua calida abluat se , & postremo panno lineo albissimo inuoluta uadat ad lectũ. Post exitum quoque balnei ornet capillos suos, & imprimis abluat eos cum tali lixiuio. Recipe cineres uitis combustæ, nodos paleæ hordei, & lignum liquiriciæ, ut melius liniant, & panem porcinum : paleam, & panem porcinum bulliant in aqua, de pane, palea & cinere repleatur olla, habẽs ĩ fundo duo foramina, uel tria parua. aqua, in qua panis porcinus & palea prius decocta sint superducta fundatur in olla, ut per foramina coletur. Tali lixiuio mulier abluat caput suum : post ablutionem dimittat siccari per se, unde capilli flaui & lucidi fiunt. Cum autẽ pectinauerit se, habeat hunc puluerem. Recipe rosas siccas, garyophyl. nucem muscatam, cardamomum, galangam, hæc omnia puluerizata distemperentur cum aqua rosarum, & tali aqua aspergat capillos, & pectinet illos pectine, eadem aqua intincto, ut melius redoleant : & fasciculos faciat, & prædictũ puluerem superaspergat, & miro modo redolebunt. Nobiles, tam uiri quàm mulieres ferant muscum in capillis suis, aut garyophyl. aut utrunque: caute, tamẽ, ne ab aliquo uideatur peplum : etiam cum quo caput ligatur, ponatur cum garyophillata, & musco, & nuce muscata, & alijs redolentibus.

Pro conseruatione corporis humani ab aliquot infirmitatibus , aqua mirabilis effectus. Cap. LXII.

RECIPE aquę uitæ de uino meliore distillatæ, lib. IIII. salis usti, lib. II. sulphuris mortui, lib. II. tartari albi, unc. IIII. de carbonibus ligni auellanæ, unc. IIII. salis petrę, unc. III. Hęc oĩa terãtur, & cribellentur, & misceantur inuicem: & superinfunde aquam uitę supradictę: & ponatur totum ad distillandum.

Operatio eiusmodi Distillationum.

Distillatio prima attrahit uirtutes omnium spirituum , ut nullum animal uenenosum poterit appro-

pinquare ei. In ea cõſeruantur carnes, piſces ſicut in balſamo. Facit etiam recedere omnes lentigines, necnon & omnes maculas faciei: ipſamque clarificat. Expellit etiam omnem ſcabiem corporis: mundificat quoque omnes lacrymas oculorum.

Secunda Diſtillatio expellit apoſtemata, & ſuperfluitates corporis. Dentes inualidos expellit, & ſanat. Expellit etiam inflaturam epatis.

Tertia Diſtillatio expellit omnes maculas, & omnem leprã. Anhelitum fœtidum, & omne phlegma ſtomachi purgat, ut puta cibum indigeſtum.

Quarta Diſtillatio expellit ſanguinẽ coagulatum in corpore, ſimiliter & ſanguinem refrigeratum.

Quinta Diſtillatio expellit morbum caducum à corpore humano.

Sexta Diſtillatio expellit omnes languores & infirmitates ex parte guttæ accidentes.

Septima Dſtillatio expellit podagram.

Octaua Diſtillatio præualet balſamo. Quod bene reſerues.

Nona Diſtillatio ualet & reſeruat epar: ſi aurum in ea ſoluatur.

Decima Diſtillatio. Si una gutta iſtius aquæ ponatur in ſcyphum in quo ſit uinum, & quòd ſcyphus ſit deauratus: inuenitur ibi ſpuma natans ſupra uinum, quod eſt purum aurum. Et omne illud quod tingitur cum eo, eſt aurum pulchrum.

Notandum tamen, quòd poſt quamlibet diſtillationẽ, fęces debẽt teri & cribellari, ſicut in principio.

Aqua alia, ſeu Balſamus ad idem ferme.

Recipe Terpentinæ tribus uicibus diſtillatæ: ultimo coniunctim, lib. I. ligni aloes ſimiliter tribus uicibus diſtillati, lib. I. ambræ crudæ, lib. I. muſcatæ tritæ ſuper lapidem ad modum liquidi unguenti, cum eiſdem ſuperaddito oleo, ut fiat unum corpus. Et diſtilla nouem uicibus. Balſamum hunc conſerua. quoniam ipſum eſt perfectum, & ſuſtinet

Primo, omne iudicium ignis & aquæ.

Secundo, manum penetrat.

Tertio, ungendo faciem, iuuentutem conſeruat.

Quarto, omnem inciſionem conſolidat.

Quinto, oculos mire purificat.

Sexto, ungendo cum ea totum corpus, nunquam putreſcere ferunt: nec uermes ipſum aſcendere.

Hermes philoſophus poſuit. Et ego feci, & probaui: & eſt ueriſſimum.

Aqua alia per quam medicus mirabilia facit, & quaſi propheta reputabitur.

Recipe limaturam argenti, æris, ferri, plumbi, chalybis, auri, ſpumæ argenteæ & aureæ, ſtoracis, ſecundũ diuitias & paupertates patientis. Ponantur primo in urina pueri uirginis primo die. Secundo die in uino albo calido. Tertio die in ſucco fœniculi. Quarto die in albumina oui. Quinto die in lac mulieris lactantis puerum. Sexto die in uino rubeo. Septimo in ſeptem albugina ouorum. Et hoc totum ponatur in Capellam ad lentum ignem: & quod diſtillauerit, ſerua in uaſe aureo, uel argenteo.

De laude aquæ huius eſt ſilendum. quia emi non poteſt. Virtus enim eius palliat leproſos. Lepram enim puram ſanat, & deſtruit, omnem maculam delet, conſeruat iuuentutem, oculum pulchrum facit. ſuper omnia taceo de ſecreto huius aquæ, quia timeo, ne habentes ſuperbia extollantur.

Puluis ad conſeruationem uiſus. Cap. LXIII.

RECIPE betonicæ, rutæ, chelidoniæ, ſaxifragiæ, leuiſtici, pulegij, aniſi, cinnamomi, euphraſiæ, ana M. I. cardamomi, zinziberis, fœniculi, petroſelini, hyſopi, origani, ſileris mõtani, ana drac. I. galangæ, unc. I. Zuccari, unc. I. Ex iſtis fiat puluis, & cum cibo continue ſumatur: & uiſus recuperatur, & ſeruatur.

Puluis prædictus ordinatus eſt per Magiſtrum Geraldum: cuius probã ſenex expertus eſt: qui annis duodecim uſus fuit ſpecillis uitreis, ita quòd groſſas literas ſine ipſis uidere non poterat: ſed poſtquam uſus eſt hoc ipſo puluere, ſola una quadrageſima liberatus eſt: intãtum, quòd toto tempore uitæ ſuæ uidit & legit literas minutiſſimas.

Ad uiſum item.

Recipe tutiæ præparatæ, drach. I. Maſticis, drac. V. charabe, ſcrup. I. camphoræ, ſcrup. V. uitrioli albi, ſcrup. II. fiat puluis omnino ſubtilis, ut athobol. ponatur in quartam partem aquæ roſatæ optime diſtillatæ ad ſolem tribus, aut quatuor diebus, ſerua in uitro bene obturato: & mane I. uel. II. guttas in hirquos oculorum impone.

F I N I S.

VIRIS ET PIETATIS ET LITERARVM

PROVEHENDARVM STVDIO CELEBERRIMIS, IOANNI REINEKE, ET GVLIELMO RINCO, REI METALLICAE IN ILLVSTRI COMITATV MANSFELDIANO PRAEFECTIS, IANVS CORNARIVS MEDICVS PHYSICVS NORTHVSEN. S. D.

OMNES quidem bonæ artes ac diſciplinę, Viri celeberrimi, à Gręcis utpote acutiſſi. hominibus, aut inuentę ſunt, aut certe ab alijs quibuſcunque gentibus initio dato, per græcam nationem ſic excultæ ſunt, ut apud nullas alias prius fuiſſe uideri poſſint. Verum uix ulla eſt alia quæ & totam ſe græciæ debeat, & tota in ipſius lingua adhuc reſtet, quàm Medicina. Tametſi enim non conſtet quando & ubi primum cœperit, & mihi ſane uideatur mox cum ipſis hominibus initium ſumpſiſſe, ex naturæ inſtinctu ad experienda auxilia, contra tot mala ingruentia progreſſis, non minus utique quàm alia quædam animantia ad ſalutaria remedia ex ſeſe agnoſcenda ac uſurpanda aptis, tamen antiquiſſimi auctores Medicinæ Græci celebrantur, atque præteritis in præſens Apolline, Aeſculapio, Machaone ac Podalyrio, ob medicandi gloriam partim ἀποθεώσει dignis iudicatis, partim non minus in diuina Homeri Iliade celebribus, unum ſummum artis auctorem ac ſcriptorem Hippocratē proferemus, cum quo nemo priorum aut poſteriorum conferri meretur, utpote qui non, uelut illi quos recenſui, uni ſeculo, ſed omni poſteritati ſcriptis ſuis commodauit, & ad ęternitatem medicinam propagauit. Hunc pręceſſerunt tamen alij aliquot non ignobiles medici ac phyſici, & in primis Democritus. Inſecuti ſunt etiam multi, ſed maxime clari Diocles, Anaxagoras, Herophilus atque Eraſiſtratus fuerunt, quorum tamen omnium ſcripta interciderunt. Hippocratis autem opera haud dubie diuini numinis beneficentia in hunc uſque diem ſeruata ſuperſunt, habentur, leguntur, & in ipſis adeo conſeruata reſtat nobis uera medicina. Velimus enim nolimus fatendum eſt hunc ſolum eſſe & parentem artis & propagatorē, ut caliginoſiſſimo errore inuoluti hallucinentur, quicunque aliunde quàm ex iſtius doctiſſimis uiri ſcriptis, quærendam medicam artem ducant, aut diſcendam tradant, aut edocti ut ſibi uidentur, feliciter ſe exercere poſſe ſperant. Negas ergo tu, inquit aliquis ex illis, quidquam eſſe apud latinos homines auctorum, unde medicinam condiſcere poſſimus? & unde accepta medicamina male affectis corporibus proſpere accommodare queamus? An tu Auicennam, Raſim, Auerroim, Albucaſim, & quid opus eſt recenſere ſingulos? tam multos Arabes ſcriptores inſignes medicos, qui hodie in pleriſque omnibus gymnaſijs regnant, & latine leguntur, nullo loco ponis? & num tot Itali ac Galli medici, tot practicarum (ut appellant) ſcriptis editis clari, tibi non uidentur medici? & quidem tales, ut ex ijs etiam citra Hippocratis cognitionem ac lectionem, liceat eſſe medicis, & non uulgo tantum, ſed & publicis etiam ſcholis doctoris titulo inſigniri? Ego uero ut non negauerim ſic hodie publice medicos fieri, ſic conſtanter aſſeuero, tales non aliter medicos eſſe, quàm olim Muſicos Timotheus eſſe iudicabat ab ineptis artificibus inſtitutos. nimirum quos omnes artem dediſcere cogebat prius, quo apti fierent ad ueram muſicam ab ipſo diſcendam, atque id duplicato pretio exacto, cum geminus labor eſſet, & dediſcendi prauam inſtitutionem, & addiſcendi ueram artem. Et ſane cōſultum eſſet ut omnes publicæ ſcholæ ſemel agnito errore, omnia tum Arabum, tum Italorum ac Gallorum barbarorum Medicorum opera, aut potius onera, quorum iugo non aliter quàm uiliſſima ſeruitute grauiſſime premuntur, excuterent ac exterminarent, & ſe Hippocrati uero artis medicæ Timotheo formandos concrederent, uiſuræ utique eſſent uel ſero tandem, in quantis tenebris uerſatæ fuiſſent, ubi ueritatis lumen ex Hippocrate ipſis illuceſceret, ut tum ratione, tum experientia, quæ duo iudicandi de rebus omnibus uelut inſtrumenta homini a natura cōtributa ſunt, conſtantiſſimā & euidentiſſimā Hippocratis ſcriptorum certitudinem cognoſcere poſſint. Sed difficilimū eſt eos qui ſe ſemel alicuius ſectæ opinionibus addixerunt ad ueritatem reducere. At uero non penitus deſperandum, quando nuper adeo una Florentina academia reſipiſcendi aliquando etiam alijs ſpem nobis exhibuit, quæ excuſſo Arabicæ & barbaræ ſeruitutis medicæ iugo, ex profeſſo ſe Galenicam appellauit, & profligato barbarorum exercitu, unum totum & ſolum Galenum, ut optimum artis medicę auctorem, in omnibus ſe ſecuturam pollicita eſt, quod cum fecit, non excluſit utique Hippocratem, ſuper cuius ſcripta uelut firmiſſimā baſim & ſolidum fundamentum, omnia Galeni opera ſunt extructa, utpote qui omnia quæ tradit, ubique omni arrepta occaſione, ad reuerendum illum ſenem, ſic enim fere appellare ſolet, referat, eius auctoritate defendat, ut qui primus omnium recta uſus ſit uia, ad quam proxime quidē aſpirarint Ariſtoteles & Theophraſtus, multi uero alij poſtea deſciuerint, aut tandem etiam corruperint, in quibus omnibus refutandis accerrimum Hippocratis uindicem pręſtat Galenus, ut niſi Galenus ſcripſiſſet, longe uilior Hippocratis gloria apud omnes eſſet, cum fuerint qui palam hominis doctiſſimi ſcripta inceſſere nō erubuerint. Manetque hoc modo, quaſi unum coniunctum corpus, Hippocratis & Galeni ſcriptorum aceruus, in quo uidelicet uera medendi ars & ratio, eaque tota comprehenſa eſt, ut pręter hos nullis alijs medicis ſcriptis ſit opus. Ingenij ſaltem uigore opus eſt, & linguarum cognitione, atque induſtria diligentia, quibus adhibitis ſummorum uirorum

ſcripta aſſequamur. Apud hos enim uelut dixi, græcos auctores medicina nobis reſtat, ſic exculta ac propagata eſt, ut ad nullos alios potius & maiore merito, etiam ipſam inuentionis gloriam referamus, atque hos non aliter quàm diuinos homines ueneremur, ueluti per quos nobis & ſana tutandi, & morbida corpora ſanandi ratio, diuinitus eſt oſtenſa. Et ſane hoc ſenſiſſe uidentur omnes medici, qui poſt uerum illũ Hippocratis diſcipulum Galenum ſcripſerunt. Nam & Hippocratem & Galenum ex æquo ſibi imitandos propoſuerunt, relictiſque omnibus empiricis ac falſo ſe appellantibus methodicis, qui ab Hippocratis placitis deſciuerunt, rationali uia ac methodo ab Hippocrate inuenta & indicata, & a' Galeno exculta ac dilatata progreſſi ſunt, Tales ſunt Oribaſius, Aetius, Paulus, qui palàm profeſſi Galeni nomen pleraque omnia ex illius ſcriptis accepta prodiderunt. Porrò latinos libenter ad huius cum græcis gloriæ participationem admitterem, ſed neſcio quomodo ij a' Medicina ſic abhorruerint, ut nihil extet, quod hunc honorem mereatur, præter unicum Cornelium Celſum, qui tamen & ipſe octo libris de re medica editis, in pleriſque omnibus Hippocratem ipſum expreſſit, ut integras ſententiarum periodos ex ipſo deſcriptas ſubinde in eo uideas, Imò tota capita nihil aliud quàm Hippocratis ſententias ad uerbum reddunt. Plinius contra Romanam grauitatem uiſum eſſe ait, ſi inſtar leuium hominum græcorum artem medicam exercerent, & hoc quæſtu ex immani uitæ pretio facto. Sed & illud addit. Non fuiſſe futuram aliter quàm Græce tractantibus fidem ac auctoritatem, cum etiam imperiti linguæ minus crediderint ſe iuuari ijs quæ ipſi aliquo modo intelligerent. Et ipſe ſane Plinius medicinam ex profeſſo non tractauit, ſed ut arbiter quædam a' ſe producta æſtimauit ac expendit. Quare quo etiam latina res medica auctior redderetur, anniſi ſumus nuper ipſos græcos medicos latinos facere, aggreſſi in primis optimum auctorem Hippocratem, ſed partim rei difficultate deterriti, partim quæſiti ad rem opportune cõficiendam Mœcenatis fauore ac benignitate deſtituti, & eodem non longe poſt fato ſublato, ab hac opera deſtitimus, non tamen ut penitus hoc ſeculum deſperare iubeam ab Hippocrate noſtro latino legendo. Eſt enim bona pars eius operum apud me conuerſa, ſed cui expoliendæ, atque ei quæ ſupereſt addendæ, tum anni iſti, tum temporum infelicitas, in quibus talia nullius pretij exiſtunt, non ſufficiunt. Neque enim expetendum a' me puto, ut meo priuato ſumptu hoc otium mihi comparem, quo publica ſtudia iuuentur, quanquam non ignorem, quantam gloriam res iſta mihi parere poſſit, hæc eſt enim ſcilicet quæ ut ingens præmium nobis ab amicis proponitur, quam tamen ut non ambio, ſic non adeo cornea fibra præditus ſum, ut nõ hinc iucunde afficiar. Reges ac magnos principes hęc gloria decebat, ἀλλά, πάλαι ποτ᾽ ἦσαν ἄλκιμοι μιλήσιοι. Mihi ut priuato onerosior quàm honoratior exiſtat. Hippocrate itaque relicto, Aetium nuper paucis ante cognitum medicum, latinum exhibui ferme dimidiatum, additurus & reliquum ſi fuiſſet exemplaris græci copia, & niſi Italus quidam interpres hoc onere me leuaſſet, qui partem quam ego nõ habui de ſuo conuerſam adiecit, quanquã hoc ipſum opus uiſum quidem nondum poſſideam, & ex integro moliar nouam cõuerſionem, cum etiã interim dum is hanc operam præſtitit, mihi exemplaris græci reliqui copia contigerit. Sed & poſt Aetiũ, ſupra tractationem de reſpiratione, libroſque de ſemine, & uteri diſſectione, ac fœtus formatione, omnia a' me primum conuerſa, non ita dudum inſigne opus Galeni de compoſitione pharmacorum ſecundum locos Frobenio Typographo obtuli, latinum primum a' me factum, & medicis commentarijs noſtris additis illuſtratum. ex quibus Galeni quidem opus omnibus Galeni ſcriptis, imò uniuerſæ rei medicæ, uelut Colophonem addit. Noſtri autem commentarij, niſi penitus fallor, aliquot milibus difficilium ac obſcurorum locorum, tum apud græcos, tum apud latinos medicos intelligendis ſufficient, ſupra inſtitutum, hoc eſt Galeni librorum κατὰ τόπους expoſitionem, & in integrum reſtitutionem. Sed tamen hæc omnia adhuc non ſunt alia quàm a' græcis accepta, hinc enim ceu fonte perenni, Medicorum apollineis ora rigantur aquis. Quo igitur & latina parte ſtudioſos medicinę iuuaremus, en uobis ornatiſſimi uiri, etiam latinum αὐτογράφον medicum hunc Marcellum, qui quidem ex ſuo inſtituto hoc opus latine prodidit, ſed tamen ut in præfatione fatetur, hinc inde collectum, & præſertim ex latinis auctoribus, utroque ut inquit Plinio, Apuleio, Celſo, Apollinari, ac Deſignatiano. ſed & Siburio, Eutropioque ac Auſonio, quos proximo ante ſe tempore uixiſſe teſtatur, illuſtreſque honoribus & ciues ac maiores ſuos appellat. Quare ex ijs adeo uerbis clareſcit, ſub Gratiani & Theodoſij magni Imperatorum ætatem hunc Marcellum floruiſſe, Gallumque atque adeo Burdegalenſem ciuem fuiſſe. Nam Auſonius medicus Auſonij Poetæ pater ſub Valentiniano uixit, & ipſe Poeta Gratiani præceptor fuit, cui cõtemporaneum fuiſſe Marcellum uerisimile eſt, imò etiam ὁμόπατριν, quando Siburium Eutropiumque ac Auſonium medicum ciues ac maiores ſuos dicit. Sed & Eutropium ſub Valentiniano uixiſſe conſtat, quanquam presbyterum & diui Auguſtini diſcipulum fuiſſe Volaterranus ex Ptolemæo Lucenſi tradat, & ſcripſiſſe Epitomen Romanæ Hiſtoriæ ab urbe condita uſque ad Iouinianum & Valentinianum Imperatorem, quæ res tamen nihil obſtat, quo minus & medicus fuiſſe credatur. De Auſonio certe medico, ex Poetæ Auſonij filij Epicedio in patrem ſatis conſtat. Siburius uero, ſi tamen recte legitur, penitus obſcurus exiſtit. Eſt autem plane Empiricus totus hic Marcelli liber, ex obſeruationibus cum aliorum, tum ipſius congeſtus, adeo ut nec plebeia & agreſtium hominum remedia fortuita inquirere ac prodere neglexerit, atque ea magna ex parte ſuperſtitioſa. & quanquam Chriſtianum fuiſſe appareat, cum ex aliquot locis, tum ex eius ſeculi ratione, tamen mirum quàm uana pleraque tradat a' gentibus etiam faſtidienda, præſertim ubi carmina attexit, & incantationes penitus ridiculas, aliquando græcas, aliquando lingua ignota, quod nimirum hoc ipſum eſt, quod Plinius dixit, homines minorem fidem habere ijs quæ intelligunt. Eiuſdem uanitatis ſunt & characteres quidam peregrini proditi ab ipſo amuleti gratia ad alligandi, & quædam anulorum ſcalpturæ geſtandæ,

omnino talium præſtigiorum ac delirametorum, qualium magna mole referſiſſe ſcripta ſua Xenocratem Aphrodiſienſem,& Pamphilum quędam ſexto ſimplicium pharmacorum Galenus refert. Sed & Plinius eiuſmodi ſubinde prodere non dubitauit. Nos ut talia non probamus, ſic reijcere ex opere publico nobis non permiſimus, Imô quædam ex ijs græca miſerrime mutilata ſuo nitori reſtituimus, ut aliquem ſenſum exhiberent, quãquam quædam ſuperſint eiuſmodi ut dedita opera obſcurata uideantur, ne uidelicet intelligantur, atque ſic maioris æſtimationis ſint, uelut clandeſtina aliqua ui auxiliarem opem conferentia. Inſunt præterea multa Empirica remedia quæ itidem apud Galenum κατὰ τόπους leguntur, ex Archigene, Apollonio, Heraclidaque Tarentino & alijs quibuſdam citata, ut quædam nobis eo facilius fuerit redintegrare detruncata ac uitiata. Certe nihil temere in toto opere mutauimus, niſi palàm corruptũ, qualia multa librarij & ignorantia,& incuria fuerunt admiſſa. Et tantum ſane' me præſtaturum promiſi Hieronymo Frobenio Typographo Baſilienſi, diligentiſſimo, qui hoc opus meæ fidei ac curæ concredidit. Eſt autem hic uir ſupra diligentiam qua optimos quoſque auctores accuratiſſime excudit, etiam non uulgariter ſtudioſus, ut ueteribus auctoribus productis ac quaſi nouis factis, rem literariam omnem adaugeat. Sic nuper auctores publicauit nemini antea notos,& hac parte laudem omnibus Europæ typographis præripuit, Veluti ſunt Arriani & Hannonis periplus, Strabonis Epitome, Parthenius de fluminibus & montibus, uelut ego ſentio, quanquam inſcriptio Plutarchum præferat,& idem Parthenius de amatorijs affectionibus a' nobis latine redditus, Ptolemæi geographia, Diogenes Laertius, Aetius medicus, & hic Marcellus medicus,& quem aliquando noſtra ope inuulgabit Conſtantinus Cęſar de agricultura, ut taceam de tot ſcriptoribus alijs,& pręſertim ueteribus Theologis, Eraſmi Roterodami auxilio publicatis. Illud pręterea admonendum duxi, Scribonium Largum nuper in Gallia primum inuulgatum,& publice omnibus latinum medicum ſcriptorem creditum, totum in hoc Marcelli opere contineri, diuerſis locis inſertũ, ab ouo (ut aiunt) fere' uſque ad mala, adeo ut perorationem etiam Scribonij Marcellus cap.35.habeat. Quę res facit ut ego dubitem Scribonium ipſum latine ſcripſiſſe. Cum enim in lib. Galeni κατὰ τόπους, tum ab Andromacho, tum ab Aſclepiade medicamenta Scribonij nomine præfixo producantur, eademque etiam magna ex parte in uulgato latino Scribonio legantur, uideri poteſt Andromachum & Aſclepiadẽ ex latino ſcriptore Scribonio medico tranſtuliſſe ea medicamenta, utpote qui ijs paulo annoſior, ſub Tiberij & Claudij Cæſaris ætate uixit,& ſic ſane' uulgo omnibus perſuaſum eſſe uideo. At uero cum pleraque ex ijs pharmacis quæ in Galeno græce leguntur, itemque in Scribonio latine habentur, diſſideant tũ in rerum diuerſitate, tum in ponderum ratione,& hoc tamen ſic ut ea diuerſitas ex ſimilitudine quadam appellationum ipſarum rerum uideatur oborta, ueluti uerbi gratia, quod καρδάμωμον in græco Galeni, Naſturtium id eſt κάρδαμον legitur in latino Scribonij exemplari, & χαλκάνθη in græco, æris flos id eſt χαλκοῦ ἄνθος habetur in Scribonio, minime exiſtimandum puto gręcos homines Andromachũ & Aſclepiadem talia ex latino Scribonij opere male tranſtuliſſe, Sed plane uice uerſa, aliquem interpretem poſteriorum ſeculorum Scribonium græcum transferendo, gręca uel non intellecta, uel ex ſimilitudine uocum corrupta bona fide reddidiſſe, hoc eſt errorem ex errore propagaſſe, uelut etiam in commentarijs noſtris medicis abunde declaraui. Indicat autem & ipſa dictio ſe translatitiam eſſe, ut quæ illud latiniſſimum ſeculum non reſipit. Sed & ſi Scribonius latine hoc opus prodidiſſet, nõ uidetur Plinius eius mentionẽ fuiſſe neglecturus. Ignotum enim ipſi eſſe non potuit, qui poſtea ſub Veſpaſianis illud ſuum naturalis hiſtorię uolumen edidit. Quare Scribonium omnino græce ſcripſiſſe iudico,& quanquam Romani generis nobiliſſimæque Scriboniorum familię nomen habeat, ut & hinc latine ſcripſiſſe uideri poſſit, Tamen tale tum ſeculum erat, ut quicunque ex Romanis medicinam tentaret ac exerceret, ſe ad gręcos transferret, atque hoc eſt quod Plinius dixit, In tanto fructu pauciſſimi Quiritium attigere,& ipſi ſtatim ad gręcos transfugę. Atque hoc ſane' iudicium meum de Scribonij libro, hoc loco ideo pętermittendum non duxi, quod totum eum librum Marcellus tranſcripſit, & huic operi ſuo inſeruit. Et tamen cum in pręfatione multorum latinorum medicorum ex quibus ſua collegerit, mentionem faciat, ſimiliterque aliquoties in operis progreſſu, Scribonij adeo aut eius interpretis nuſquam cõmeminit, ſed ſimpliciter illius libri uerba, eodẽ etiam ordine tranſcripta habet, ut ego aliquandiu dubius hęſerim uter ex altero ſua excerpſiſſet. Verum ubi uiderẽ in Galeno eadẽ legi Scribonij nomine pręfixo, quę in eo libro continentur, plane' tranſlatitium Scribonij libellum uelut dixi iudicaui,& hoc factum ſuſpicor circa Valentiniani Imperatoris ętatem, inclinata iam tum re latina. Ex ea itaque tranſlatione Marcellus bonam partem excerpſit, auctoris nomine ſuppreſſo, quod fortaſſis etiam ipſe eius libri interpres ſuppreſſit. Et quando in re obſcura nõ aliter quàm ſuſpitionibus & coniecturis agere poſſumus, addam & illud. Siburius, cuius in pręfatione meminit Marcellus, omnino Scribonius mihi legẽdus uideretur, niſi proximo tempore uixiſſe, ac ciuem ſuũ uelut Auſonium & Eutropium diceret, quod de Scribonio intelligi non poteſt qui ſub Claudio Cęſare uixit, niſi tã inconſiderantem circa temporum & hominum rationem fuiſſe credamus Marcellum, ut Scribonij ętatem & patriam ignorarit, aut niſi Siburius omnino is eſt qui Scribonium latinum fecit,& Scribonij nomine reiecto ſuum pręfixit, quem proinde Marcellus ut auctorem libri,& ciuem ſuum, & proximi ante ſe temporis agnouit dum eius mentionem facit. Quidquid eius rei eſt, Liber ſane' Scribonij ubique corruptiſſimus, uel ex toto ex Marcello ipſo corrigi ac reſtitui poteſt, Cuius opus ut uetus,& medici Empirici,& qui ipſe latine ſcripſit, digniſſimum uiſum eſt, quod ab interitu uindicaretur, tum honeſtiſſimis uiris Hieronymo Frobenio & Nicolao Epiſcopio Baſilienſibus typographis pręſtantiſſimis, tum etiam mihi.& ſane' me nihil pœnitet eius operę quam in eo euoluendo ac emendando collocaui, maxime cum

ipſe Galenus magis empiricos,atque remedia uſu cognita probet,quàm methodicos ex ratione inconſtanti ad morborum curationem progredientes,ut ſperem, imò certò ſciam, etiam rei medicæ ſtudioſos non exiguo fructu hoc opus ſibi comparaturos ac lecturos,maxime ueſtris,uiri celeberrimi,nominibus præfulgentibus,ac quaſi illicentibus,de quibus iam cõſtans in ijs regionibus fama eſt, uos nihil niſi egregium ac publica commodans probare,& de te quidem Ornatiſſime Ioannes,frequenter in confabulationibus meminit optimus & prudentiſſimus uir gener tuus Michael MeienburgK, huius urbis ſyndicus, ac amicus noſter ſummus,quàm uidelicet integro animo ſis erga bona ſtudia & ueram pietatem affectus,ut uel eximiæ uirtutis tuæ gratia ſæpe cupiuerim tibi notior eſſe. In te uero optime Guilielme, eundem affectum cominus & coram etiam cognoui,ut non iniucunda mentio mihi de præclaris uirtutibus tuis apud honeſtiſſimum iuuenem Caſparum Erneſtum generum tuum quotidie fere contingat. Magis enim mirum uidetur in uobis adhuc uigere animum ad bona ſtudia amplexanda ac iuuanda propenſum, quem olim adoleſcentibus uobis in publicis Gymnaſijs excitatum,declarare indies amplius non deſinitis,& hoc fere toti a literis ad rei metallicæ curam digreſſi ac quaſi ſequeſtrati,cum plerique qui omnem ætatem in publicis ſcholis detriuerunt,iam ea ætate qua uos eſtis,non ſolum non fructum aliquem ſtudiorum ex ſe oſtentent,uerum etiam adoleſcentium ſtudijs inuidentes incommodent, timentes uidelicet ne indies amplius ipſorum ignauia,imò ignorantia mundo inclareſcat, aut etiam ſolis ſtudioſorum ac doctorum titulis ſuperbientes,alias uel in aulis magnatum colaces agant,uel caupones ſint & pincernæ, ſordidum quæſtum ex omni occaſione captantes. Quare ubi a curis & officijs,quibus præclare incumbitis,fueritis otioſiores,aliquando ad hunc Marcellum medicum uobis inſcriptum & a me dicatum diuertentes, aut ſalutaria medicamenta legere ne pigreſcite, aut ſuperſtitioſa ſuauiter ridere ſatagite,Meque ueſtri nominis ſtudioſum uel de fidicina hac amate. Opt. Valete. Northuſæ Calendis ſeptemb.

ANNO. M. D. XXXV.

INDEX MEDICINARVM INFRA SCRIPTARVM.

Notis ponderum ac menſurarum Marcellus ijs utitur.

℈	ſcrupulum	✱	denarium
Λ	uictoriatum	—	unciam
P	pondo	Є	ſemunciam
8	ſextarium	S	ſemiſſem

MARCELLVS VIR INLVSTER EX MAGNO OFFICIO THEODOSII SEN. FILIIS SVIS SALVTEM DICIT.

SECVTVS opera ſtudioſorum uirorum, qui licet alieni fuerint ab inſtitutione medicinæ, tamen huiuſmodi cauſis curas nobiles intulerunt, libellum hunc de Empiricis quanta potui ſolertia diligentiaque conſcripſi, remediorum Phyſicorum ſiue rationabilium cõfectionibus & adnotationibus fartum unde unde collectis. Nã ſi quid unquam congruum ſanitati, curationiqne hominum uel ab alijs comperi, uel ipſe uſu approbaui, uel legendo cognoui, id ſparſum inconditumque collegi, & in unum corpus, quaſi diſiecta & lacera Aeſculapius Virbij membra, compoſui. Nec ſolum ueteres medicinæ artis auctores Latino duntaxat ſermone perſcriptos, cui rei operam uterque Plinius, & Apuleius, & Celſus & Apollinaris ac Deſignatianus, alijque nonnulli etiam proximo tempore inluſtres honoribus uiri ciues ac maiores noſtri, Siburius, Eutropius atque Auſonius commodarunt, lectione ſcrutatus ſum, ſed etiam ab agreſtibus & plebeis remedia fortuita atque ſimplicia, quę experimentis probauerant didici. Quorum uobis copiam labore noſtro uigiliaque faciendam, filij dulciſſimi, pro neceſſitate infirmitatis humanæ pijſſimum duxi, orans primum diuinam miſericordiam ne uobis ueſtriſque experiendi huius libelli neceſſitas ulla naſcatur. Tum ſi qua fuerit proſpiciendæ ſalutis & tuendæ ualetudinis cauſa, gratulemini ſuper hac re labori ſtudioque noſtro, quod uobis abſque medici interceſſione, opem neceſſariam curationemque præſtabit. Cuius ſcientiæ beneficia, uice mutua caritatis humanæ, cum omnibus infirmis amicis, notis, ignotiſque, immo uero cum aduenis magis & pauperculis communicare debetis, quia & deo acceptior, & homini laudabilior miſericordia quę ęgro hoſpiti ac peregrino egenoque defertur. Moneo ſane, ſi qua fuerint paranda medicamina ne abſque medico aut incurioſius componantur, aut indiligenter habeantur. Nam licet attentiſſime ſpecies & mẽſuras ſpecierum remedijs quibuſque adſcripſero, & ipſarum menſurarum notas, uel ponderum qualitates ſecundum Græcam traditionem & medicorum ueterum conſuetudinem ſeorſum libello huic inſeruero, & non ſolum Romana ſed etiam Graia expoſitione digeſſero, tamen e re eſt, ut hæc eadem cum peritioribus conferantur, ac ſæpius retractentur, & quæ confecta fuerint, uel parata medicamina ſub ſignaculis ſemper habeantur, ne aut caſus incidat, aut malignitas alicuius obrepat, quæ beneuole & ſincere parata corrumpat, ſitque de remedio uenenum, & de ſalubritate pernicies, culpeturque medicina, cũ peccarit incuria. in ſumma me hæc benigne paraſſe, & tamen ſuper ijs monuiſſe ſufficiet, uos perinde ſanitati ueſtræ, atque opinioni meæ cõſuluiſſe conueniet. Epiſtolas quoque eorum quorum ſtudium æmulatum me eſſe ſcripſi, huic operi ne quid deeſſet, adieci, quarum lectio & incitare uos ad neceſſariam cognitionẽ, & inſtruere poterit ad ſalutem. Verſiculis quoque luſimus migmatum & ſpecierum digeſtione compoſitis. Non quod ſit dignum aliquid in carmine, ſed ut lectorem, ſcrutatoremque huius operis & poema pelliciat, & exoptatio blanda conciliet, quod opuſculum in infima parte huius codicis collocaui, & ut ſermone noſtro opera hæc ſolertia noſtra compoſita claudantur, & nugas noſtras multiplex foliorum celet obiectus.

De menſuris & ponderibus medicinalibus ex græco tranſlatis iuxta Hippocratem.

VNCIA habet drachmas numero VIII, ſcrupula XXIIII. Mina habet libr. I. uncias II. Cheme habet ſicut drachma, ℈ III. Obolos habet denarius VI. Cotyla hemina facit acetabula ſiue oxybapha IIII. Olyſcion facit heminę partem ſeptimam quod facit — I & drachmas II. Cotylos habet — IIII. quod facit cyathos II. & coclearia VI. Item Cotylus triunciarius habet heminę tertiam partem. Tetrobolon eſt quarta pars heminæ. Chœnix ſextarij duo ſunt. Stater eſt quod metitur drachmas IIII. Eſt autem quanta ſemuncia. Denarius eſt argenteus drachma I. quod facit ℈ III. Victoriatus denarius dimidia pars drachmæ eſt. Obolus minor drachmæ ſexta pars eſt. Cyathus pars octaua ſextarij, ſed ad pondus drachmarum pars decima eſt. Coclearium dimidia pars drachmæ eſt. Tetraſarius ſemuncia eſt.

Item de ponderibus & menſuris medicamentorum ex libro XXI Plinij hiſtoriarum naturalium.

Drachma attica denarij eſt argentei pondus. Drachma eadẽ habet in pondere obolos VI. Obolus habet chalcos X. Cyathus pendit drachmas X. Acetabulum quod dicitur habet heminæ quartam partem. Hemina habet drachmas numero LX. Mna quam noſtri minam uocant, pendit drachmas atticas centum.

Menſuras quoque ipſas Græcorum de medicinalibus ponderibus addidimus. quæ ſequenti pagina continentur, ut in huiuſcemodi rebus, ſi uiſum fuerit, de fonte quod aiunt, ipſo petatur auctoritas.

περὶ

Περὶ μέτρων καὶ σαθμῶν.

ἡ μνᾶ ἔχει ὁλκὰς	ϛξ
ἡ λίτρα ἔχει οὐγγίας	ιβ
ἡ οὐγγία ἔχει ὁλκὰς	η
ἡ ὁλκὴ ἔχει γράμματα	γ
τὸ γράμμα ἔχει ὀβολοὺς	β
ὁ ὀβολὸς ἔχει κεράτια	δ
τὸ κεράτιον ἔχει χαλκοὺς	β
ὁ μέδιμνος ἔχει ἡμίεκτα	ιβ
τὸ ἡμίεκτον ἔχει χοῦς	β
ἡ χοῦς ἔχει χοίνικας	β
ἡ χοίνιξ ἔχει κοτύλας	δ
ἡ κοτύλη ἔχει ἡμίξεστον	α

τὸ τρύβλιον δὲ κοτύλη ἐστὶν ἀττική

τὸ ὀξύβαφον δὲ τέταρτόν ἐστι κοτύλης

ὁ κύαθος ἕκτόν ἐστι κοτύλης

ἡ χήμη ἄγει ὁλκὴν μίαν

ἡ ἑλλωνικὴ κοτύλη τοῦ ἐλαίου ἔχει λι α

ὁ δὲ ξέστης λι β ὁ δὲ ἰταλικὸς ξέστης λι α ς

δῆλον οὖν ὅτι καὶ ἡ ἰτακικὴ κοτύλη ἔχει γο θη

ἡ δὲ ἀλεξανδρίνη κοτύλη ἐλαίου μὲν ἔχει γο η

οἴνου δὲ, γο θ

Τὸ κεράμιον ἔχει.

ἐλαίου	οἴνου	μέλιτος
λι ο β	λι π	λι ρκ

τὸ κόγγιον ἔχει.

λι θ	λι ι	λι ιε

ὁ ξέστης ἔχει.

γο ιη	λι α γο η	λι β ς

ἡ κοτύλη ἔχει.

γο θ	γο ι	λι α γ ο γ

ὁ κύαθος ἔχει,

γο α ς	γο α ς γρ δ	γο β ς.

EPISTOLAE DIVERSORVM, DE QVALITATE ET OBSERVATIONE MEDICINAE. LARGIVS DESIGNATIANVS FILIIS SVIS SALVTEM DICIT.

LEGI ante hac Hippocratis Coi Epiſtolam medicinę auctoris uel peritiſſimi,quã de tuenda ualetudine ad Antiochum regem ſcripſiſſe fertur , cuius quia præcepta & monita uobis ad ſalutis cuſtodiam nota cuperem,collegi ut potui,quidquid ſeriem eius continere memineram,eamq́ue ore Romano interpretans ſcripſi. caui fateor ne ad uerbum uerba transferrem,quo minus pleraque linguarum diuerſitate congruerent, ſi parum ponderis in ſignificationibus ueris fieret,itaque explicandæ rei aduerſus obſcuritatem conſului.Igitur Epiſtola talis eſt.

ANTIOCHO REGI HIPPOCRATES COVS SALVTEM D.

Eam te in hoc regnandi munere & culmine reputans ſuſtinere perſonam,ut rex magnus uitã multis utilem in longum prouehere debeas,ingentem ſimul prouidentiæ tuæ metiens curam , qua experientiſſimus rerum,matheſim quoque apprime adeptus es,conuenire talibus regalis peritiæ ſtudijs arbitratus ſum,domeſticam quoque tuendi corporis & procurandæ ualetudinis ſcientiam.ſuper cuius obſeruationibus ad te ſcribendum putaui,ut & quibus cauſis morbi exiſterent , & quibus prænoſcerentur indicijs , & qualibus inter exordia perimerentur medelis oſtenderem . Nam ferè ut cæli turbulenta tempeſtas nunquam niſi pręcedentibus ſolet ſignis ingruere,ita corporum imminentia pleraque incommoda,ortus pro prijs ſignificatione monſtrantur.Spondeo autem pro ingenita docilitate , qua noſtram quoque ſuper ijs rebus ſolertiam probas , monitis meis auſcultantem poſſe te reliquum uitæ tempus firma ualetudine & plena incolumitate producere.Corporis igitur humani fit à nobis quadripartita diuiſio,cuius in partibus ſingulis ualetudinum moderatio continetur.Sunt autem partes hæ , cum capite oris ſublimitas , pectoris

latebra,uentris receptaculum,ſentina ueſicæ.Si capiti igitur eueniet incommodum , aut tenebrę offunduntur,aut cietur dolor,aut onuſta quaſi pondere ſupercilia ſentiuntur. Aut fit temporum pulſus aſſiduus,aut tumeſcentibus mane oculis caligat aſpectus,aut aures tinniunt & accepto quodam interius tumultuantur ſono.His ergo ſignis exiſtentibus,caput eſt purgatione curandum.Sed ſuper huiuſmodi tamen leniore medela,hyſſopi uel origani indici coma iniecta defruto ſiue mulſę quæ ſeptem uel pluſculis diebus maceratur.De quo liquore poſtmodum coagitato atque colato tepido heminæ dimidium,aut amphiorem modum gargarizari oportet die calido uel ſereno,ita ut reſupinato ore faucibus liquor ille contineatur aliquantulum,& agitetur alterna uice,idque ſæpius fiat,donec heminę dimidium conſumatur uel cum phlegmate proijciatur,ſed hæc ieiuno adhibenda curatio eſt,qua nulla capiti lenior aut commodior reperietur.Hoc remedium qui neglexerit,& indicijs ſupra ſcriptis non occurrerit , neceſſe eſt ſentiat aut oculorum uitia,aut ulcera intimis auribus erumpentia, aut ſtrumas in confinio colli , aut pulſus cerebri, aut ſuffocationem,aut circa guttur anginam,aut uuę deſtillationem,glādulas quoque patietur, & tabem fluentium capillorum,& ulcera per caput efferueſcentia,doloremque dentium creberrime. Quod ſi a' pectore morbus minatur,qui eſſe ſimplex & non uiolentiſſimus ſolet,ijs præſentitur indicijs . Primum pectoris ſudor intimus teſtatur æſtum ſtomachi laborantis.Splen erit quaſi diſtenſus & eminens, ſputamenta fellita,ſcapulæ cum lateribus grauabuntur,& improuiſo dolore marceſcent,aſſiduę oſcitationes ora diducent,importunę uigiliæ ſomnos fugabunt,arctatus ſpiritus ſiti nocturna maxime inardeſcet,expergefactis mens erit triſtis & nubila,poſt ſoporem totius pene' corporis pulſus, tremor in brachijs uel in manibus,ſicca etiam tuſſis quatiet infirmum.His igitur ſapienter occurritur,ſi conſuetudo fiat ſine ullo medicamine poſt cœnam uomendi. Vtile autem eſt etiam ieiunum uomere, magis enim humor noxius qui ſtomacho inſiderit egeritur.Itaque qui mane uomiturus eſt, debet minutatim rafani radices manducare, eaſque uel ſuccum earum tranſmittere,cardamum quoque,id eſt,naſturtium,ſed & ſinapi , & erucam deuorare,& aquam inde tepidam ſuper bibere,ac digito uomitum prouocare. Qui iſta contempſerit erit ijs obnoxius uitijs,pulmonis labore uexabitur,freneſim ſuſtinebit,atræ bilis infeſta commotio, ad uſque ueſani eum furoris periculum trahet,iactabitur febribus acutis , inops ſomni agitabitur pernicioſis uigilijs. Si quando autem morbus a' uentre molitur,qui & ipſe multiformi graſſatur incommodo,hæc ſigna præmittit. Torquetur aluus & correptos cibos immoderatis fluoribus fundit. Potus in amaritudinem uertitur,membrorum omnium exiſtunt dolores cauſa latente graſſantes , nimijs feruet ruboribus corpus , & acutis atque ocultis febribus inardeſcit. Aduerſum hæc uenter eſt molliendus ſine grandi cura aut graui medicamento.Nam qui lapatho uel mercuriali herba uſus fuerit , commode aluum temperabit . ſi parum proficiet hæc medela,& ſupra dicta indicia perſeuerabunt,decoctus urticæ ſuccus potui dabitur. Vtiliter accipiuntur & cymæ caulium multa aqua uehementer excoctæ.Etiā braſſicæ humor melle admixto, & aſperſo ſale temperatus bibi debet ad heminarum quattuor modum. Qui hæc adhibere ceſſauerit, ijs patebit iniurijs,ut aut cœliacus fiat,aut meatibus ruptis immoderato uentris fluore uexetur. Hinc dyſenteria oritur & iliacus morbus, & ad ſuperiora fimus redundans uomitibus & empneumatis inficiet. Hinc iſchij paſſio erit dolorque coxarum,apoplexis etiam ijs originibus exiſtet.hinc & ſanguinis per interiores meatus,id eſt,per hęmorrhoidas fluor multus emanat. articulorum quoque morbus,quem Græci arthritim uocant iſtinc creatur.Cum uero ex ueſica imminet origo uitiorum, & ipſa non minus cauſis pluribus nocens,ijs ſignificationibus intelligitur , inflatio ueſicæ adeſt , ſolet enim in eam multus ex alui meatu uentus immitti,inde adſidua ructatio,inde incontinentes crepitus egeruntur , inde grauis ſomnus, inde urina ſordida & diri odoris egeritur, & circa genitalia tumor ſurgit. His ergo animaduerſis , tali ſubueniendum medela,feniculi & apij radices uino condito ueteri & odorato inijcies, & cum ſe hæc conſuſa macerauerint,cum uini cyathis duobus tantundem miſcebis aquæ calidæ,& ieiuno potui dabis. Præterea radicis aſparagi ſuccus cum uino mixtus,optime ſumitur.ſed & ciceris albi non arietini decocti ſuccus accipitur.ex hac ualetudine niſi in exordio curatio adhibita fuerit,per urinę difficultatem & hydrops naſcitur,& dolor iecoris,& uitia renum , & ſtranguria ueſicæ , uentrem moleſtiſſimi dolores uexabunt. Hæc ſunt de prænoſcendis præueniendiſque morborum cauſis . Addidi etiam quibus & quatenus per anni circulum pro temporum uiciſſitudine obſeruatis, incolumitas cuſtodiatur , ab hyeme igitur ſalubrius fiet exordium.Ex die VIII calen.Ianuarias corporibus humor adcreſcit uſque ueris æquinoctium,quod incipit VIII calen.Aprilis.Hoc ergo tempore utendum calidiſſimis cibis, & optimis,uino aliquatenus indulgendum,uſus etiam ueneris minime reſpuendus . Ex æquinoctio incipit phlegma creſcere,id eſt,concretus humor & frigidus uſque in ortum pleiadum,qui incipit pridie Idus Maias.ergo tum adhiberi cōuenit bene odoratos,ſed & acres cibos.exhinc ſanguis ardentior febribus augmenta ſuppeditat,nec minus humor obbibitur,uſque ad æſtiui temporis commutationem, quæ ad VIII calen. Iulias inchoatur, a' quo die uenere abſtinendum ieiunandumque . Ab octauo enim calen. Iulias æſtiua progreſſio incrementa fellis exſuſcitat uſque in autumni equinoctium , quod eſt VI calen.Octobris. erit igitur utendum frigidis & ſapidis & bene olentibus cibis,parcius ieiunandum,& a' uenereo uſu , ab VIII calen.Iulias certe per dies duodecim penitus abſtinendum . poſt autumni æquinoctium , id eſt poſt diem VI calen.Octob.acres biles uires & augmentum ſortiuntur , in occaſum pleiadum, qui eſt IIII Idus Nouemb.humores etiam graues ſerpunt. Erit igitur utendum acidis & acribus cibis,uenere quoque abſtinendum,parcius etiam ieiunandum.Ab hoc rurſus tempore , id eſt, a' IIII Idus Nouembris ſanguis deficit,congruit igitur leuioribus cibis uti,uino indulgere , nec uſu ueneris abſtinere , in

VIII calen. Ianuarias ex quo incipit tempus hybernum. Hæc, ut dixi, obseruans in columi sospitate uitæ spatia transcurres, nec ulla indigebis uisitatione aut curatione medicorum.

EPISTOLA ALIA EIVSDEM HIPPOCRATIS EX GRAECO TRANSLATA AD MOECENATEM.

QVEM roganti tibi libellum promisi, omni cura adhibita descriptũ misi, ordinatissimum tuæ salutis custodem, quem debebis tam diligenter intueri, quàm scriptus est. ad curationẽ enim corporis tui omnia explorata sunt, quæ cum rerum effectu comperi, celeriterque complexus sum. intueri ergo omnem medicinæ rationem debebis. Namque ego diligenti cura, licet summa breuitate, comprehendi singula curationum genera, sicut proxime in eo libello feci, quem Cæsari nostro coram te tradidi, quas curationes per temetipsum ęstimare poteris, sapientibus enim ratio uenire in consilium adsueuit. Omne itaque corpus hominum, pecudum, alitumque ex quattuor generibus constat, sed præcipue hominum, calido, frigido, sicco & humido. Frigido enim continentur uiscera, unde spiramus. Calore continetur anima qua uiuimus, id est, qua uita sentimus. Sicca sunt ossa quæ uires faciunt ad sustinendum laborem. Humidus est sanguis quo alitur uita. Per omnia enim uiscera uenæ currunt quæ sanguinem regunt. Sanguis animam, anima uitam sustinet, spiritus autem aeris est. Ossa neruis munita uirtutem corpori præstant. Sanguis cum abundat, ualetudinem uitiat. Ex eo nascitur sanies quam in uulneribus sectis uidemus. Nascitur & pituita quæ nauseã facit. Nascitur etiam bilis acida & amara, quæ dicitur mater morborum. Bilis enim cum est, concitat calores. De pituita perfrictio nascitur quę facit dolorem intestinorum, torsiones etiam inflationemque, quę corpus extenuat. sanguis autem à nimio cibo, nimiaque potatione incipit abundare, & cruditate corrumpitur. Qui cum euacuatur extra cursum naturæ infert aliqua corpori uitia, & in quacunque parte corruptus incubuit, fatigat & lædit. Nam sanguis animam quoque uitiat, & inde os hominis incipit fœtere: Cum est ergo integer sanguis animam sine dubio confirmat, ut possit frigus caloremque fortius sustinere. At cum abundat cumque calore animæ corrumpitur, fit sanies, tum & bilem atram concitabit, & calorem interdum ac frigus faciet, corporique uniuerso languorem animæque malum odorem uel anhelitum faciet. quo facilius igitur commodis ualetudinis fruamur, & incommoda uitemus, prognostica, id est, præcurrentia uitia, signis naturalibus cognoscamus, cognitaque emẽdemus ne mortifera fiant. Quattuor igitur disponuntur corporis partes, cuius origo in capite est, & thorace, deinde uenter sequitur & uesica. ita ergo locorum istorum sinceras notas cognoscemus. Hominis sani urina mane alba erit, & ante prandium rufa. Pransi rursus candida, item ante cœnam rufa. Nec ego tamen necessitatem prandendi imposui, sed magis urinam & tempora naturalia ostendi. Candida enim urina debet esse, ubi cruditas non est, mane quieto corpore, deinde motus ipse & deambulatio urinam turbat, excitatque uesicam, ideoque coloratior fit. Quod si mane urina mutauerit colorem, ostendit subesse uitium infirmitatis, quod tamen proprijs indicijs intelligimus. cum enim à capite morbus oritur, solet capitis dolor comparere, tunc & supercilia grauantur, tempora saliunt, aures sonant, oculi lacrymant, nares repletæ odorem non sentiunt. cum ex ijs ergo aliquid accidit, caput purgari oportet hac ratione. Hyssopi aut cunilæ bubulæ fasciculum cum aqua deferuefacias, inde aquam ore continebis, sed caput calidè tractabis ut fluat pituita. Quod si quis negligit, capiet epiphoras oculorum, aut dentium uel aurium dolorem. Interdum etiã strumæ parotidesque nascuntur & alia uitia, quæ circa fauces ceruicesque oriri solent. Item distillatio aut grauedo narium erit. Et interdum ulcera in capite nascuntur, aut etiam capilli defluunt. Cum autem à thorace morbus nascitur, incipit caput sudare, linguaque fit crassior, aut os amarum, aut tonsillę dolent. Oscitatio erit frequens sine somno & quiete. Torpor membrorum, animi dolor, prurigo corporis, brachia manusque adsidue intremiscunt, subitaque tussis arida & inquieta nascetur. Ex ijs ergo cum aliquid acciderit, uitabis uitium graue, si uomueris siue ieiunus, siue post cœnam, uel in balneo. Plus autem prodest si ieiunus bilem eieceris. Eam enim dicimus matrem morborum. Sed qui uomere nolunt, uel non possunt, quia stomacho laborant, decimo quoque die ieiunando, omni cibo se abstineant, quo facto uitium grande uitabunt. Nam frequenter uomendo, solet stomachus corrumpi. Quod si à uentre morbus orietur, hęc erunt signa, uẽter uertetur atque turbabitur & sentiet crebros dolores, cibus & potio uidebuntur amara. Genua succident, lumbi grauabuntur, interscaplium contrahetur totumque corpus particulatim grauabitur. Tardabuntur pedes, pigra fient crura, renes indolescent. Et post hæc febriculæ incurrent. His itaque cognitis, prima est abstinentiæ utilitas. Tum etiam medicamentis aluum purgari oportebit, ut graue corpus leuamentis adiuuetur. Quod si morbus maior premere uidebitur, adijcies alterum diem abstinentiæ, si tamen uires patientur, sin minus, quàm leuissimum sumes cibum, ut ouum sorbile tantum, aut aliquid ouo simile accipias. Hoc qui negligunt, fiunt cœliaci, torminosi, dysenterici, etiam ex eo nascuntur tertianæ & quartanę, fiunt podagrici chiragricique, morbus etiam articularis hinc accidere solet. Quidam etiam fiunt amentes, qui busdam sanguis etiam erumpere è naribus solet. Oportet ergo occurri tam grauibus malis curatione prædicta. A uesica qui nascuntur morbi, hæc dabunt signa, pleni uidebuntur, & cito saturari quos grauabit. Sequentur inflationes uentris, & crepitus crebri, uidebuntur oscitare nec oscitabunt, sed tantum os diducent, sequetur totius corporis stupor somnusque grauis quasi marcor, fiet urina liuida & uix erumpens. tumescunt etiam ueretra, inde & calculosi fient. Hæc uitia sic emendantur. Feniculũ &

apium uino auſtero madefacito,uel etiam earum herbarum radices contere, & ex uini cyathis duobus, & tantundem aquæ calidæ accipe adſidue,uel dauci ſemen, & myrtum ex aqua calida ſume, uel cicer album ſume non arietinum,madefactum uino,ut ſupra ſcripſi,ebibe,uel radicem aſparagi, uel eruum erraticum, uel ſerpillum decoque,eiuſque aquam uino mixtam bibe. Quæ qui negligunt, fiunt hydropici. Sequetur ijs iocineris & renium & ueſicæ dolor. Fient quoque calculoſi,ſtranguriam quoque ſuſtinebunt, & uentris tumorem. Intueri autem oportet ægri uires,quomodo poſſit ſuſtinere medicinam, ut ita febri & cruditati eius adhibeatur. fiunt ergo cataplaſmata adhibenturque,quæ apta ſint capiti,uentri,ueſicæ,cruditati,frigori,calori,pro ut tempus exegerit. uti autẽ ad hæc oportet roſa,aceto,uino,oleo irino, linguam quoque ægri aſperam melle perfricari,uel mentæ folio. reliqua diligenti medico permittenda ſunt, quia iuxta morbos debet adhibere medicinam. Quoniam oſtendi corporis ſani & imbecilli notas per urinam denunciari,& adieci curationum conſilia,nunc & compoſitiones medicamentorum adijciam,unum ne naſcantur corpori uitia,alterum,ut emendatio ſanitatem reducat. Aduerſus autem omnes impetus morborum duo ſunt remedia certiſſima, Primũ eſt,decimo quoque die ut te abſtineas a' cibo & potione. Deinde poſtero die laueris ciboque firmo uteris,qua re & obſeruatione efficies, nequid omnino uitij corpori tuo accidat,& perpetua ſanitate ſis tutus. Eſt & potio ſalubris,quæ omne corporis uitium elimat,& ualetudine confirmat. Eius potionis iam tecum habes compoſitionem, per annos enim complures amiciſſime Mœcenas,cum Cæſare noſtro pariter nos morari meminiſti,quo tempore hæc obſeruando nunquam in ullum corporis languorem incidiſti. Quo tempore nec noſtrum Auguſtum quidquã moleſtioris incommodi paſſum eſſe noſti. Ita enim me tecum habebis,ſi libellum meum legendo ſæpius tractaris,qui plenius tibi me abſente præſtare conſilium in omnibus poterit. Terentij Velpiſti in ultimo libello leges dynames herbarum,quas ut creſcentibus numeris Lunæ obſerues dum tollis & componis curato. Si ita non feceris, & ad deminutionem Lunæ ſuſtuleris minus ualebunt. Ipſum etiam mare per Lunam augeri & minui ſcimus,cerebra etiam hominum augentur creſcente Luna. Cum autẽ minuitur Luna,una quęque res deminutionem ſentit,quod licet recognoſcas ex ijs quibus cotidie uteris. Tamen & per me admonitus ſcies omnibus & minui augmentum & augeri per lunam. quod ſi ita eſt,in herbis quoque legendis, componendiſque medicamentis,uim eius & poteſtatem nos obſeruare debere, ne dubites.

EPISTOLA PLINII SECVNDI AD AMICOS DE MEDICINA.

FREQVENTER mihi in peregrinationibus accidit,ut propter meam aut meorum infirmitatem,uarias fraudes medicorum experirer, quibuſdam uiliſſima remedia ingentibus pretijs uendentibus, alijs ea quæ curare neſciebant cupiditatis cauſa ſuſcipientibus, quoſdam uero comperi hoc genere graſſari, ut languentes qui pauciſſimis diebus uel etiam horis poſſint ſanari,in longum tempus traherent, ut & ægros ſuos diu in reditu haberent, & ſęuiores ipſis morbis exiſterent. Quapropter neceſſarium mihi uiſum eſt,undique ualetudinis auxilia contrahere,& ueluti in breuiarium colligere,ut quocunque ueniſſem,eiuſmodi inſidias uitare,& hac fiducia ſecurior iter ingredi queam,ut & ſciam ſi quis mihi languor acciderit,non facturos medicos ex me uel ex meis reditum, nec taxaturos incommodorum occaſionibus ſanitates. Ante omnia autem puto in prompto habenda quæ ſubito deſiderata,difficillima uidentur inuentu, ſicut oleum uetus,quod ſi ad manum non erit,celerrime fieri poterit. Deferuefactum enim, uel recentiſſimum, & odorem & uires uetuſtiſſimi præſtat. Et,ſi forte curatio exegerit, aquam marinam in mediterraneo quæri, ſollicitudini locus non erit,ſi ita proſpiciatur,duo enim ſalis ſextarij in quatuor aquæ ſextarios miſſi, temperatiſſimam marini liquoris copiam facient. Oxymeli uero facile erit fieri,ſi in duobus cyathis mellis ſextarius aceti addito pulegio & ſalis modico contemperetur. Polenta autem hoc modo fiet. Hordeum aqua perfuſum una nocte ſiccatur,deinde ad XX libras hordei adijciuntur tres libræ lini ſeminis,coriandri ſelibra, ſalis acetabulum. Tunc deinde hæc mixta torrentur,& mola franguntur. Omnibus autem curationibus mel optimum eſt,in quo apes moriũtur,& lana ſuccida ea bona eſt,quę de ouis collo fuerit adtonſa. Cinerem auiũ uel aliorum animalium deſideratum ſic fieri oportet, in ollam nouam mittitur auis, aut quodlibet aliud animal quod putaueris exurendum,quod addito operculo,circumlitoque argilla,in furno feruenti torrebitur,ſpiramento permodico facto. Gargarizationes uero omnes calidæ utendæ ſunt,ſicut & fomenta, ut medendi ratio & uſus oſtendit.

Alia Epiſtola.

CORNELIVS CELSVS CAIO IVLIO CALISTO SALVTEM D.

INTER maximos quondam habitus medicos Herophilus,Cai Iuli Caliſte, fertur dixiſſe medicamenta deorum immortalium manus eſſe,non ſine ratione,ut mea fert opinio,prorſus enim quod tactus diuinus efficere poteſt,id pręſtant medicamenta uſus experientia cõprobata. Animaduertimus itaque ſæpe inter deliberationes contentioneſque medicorum auctoritate præcedentium, dum quæritur quid nam faciendum, aut qua ratione ſuccurrendum

rendum ſit ægro,quoſdam humiles quidem & alioqui ignotos, reuera peritiores,uel quod fateri pudet, longe ſummotos à diſciplina medicinæ,& ne affines quidem eius profeſſioni,medicamento efficaci dato, protinus uelut præſenti numine,omni dolore periculoque liberaſſe ægros. Quamobrem ſpernendi ſunt quidem,qui medicinam ſpoliare tentant uſu medicamentorum, forſan non à medendo ſed à potentia effectuque medicamentorum ita appellatam. Probandi autem ſunt,qui omnimodo ſuccurrere periclitantibus ſtudent. Ego certe aliquoties magnum ſcientiæ conſecutus ſum titulum ex uſu proſpere datorum medicamentorum,multoſque ex eadem cauſa nō mediocrem gloriam tuliſſe memini. Eſt enim hęc pars medicinæ uel maxime neceſſaria, certe antiquiſſima, & ob hoc primum celebrata atque inluſtrata. Siquidem uerum eſt antiquos herbis ac radicibus earum,corporis uitia curaſſe, quia timidum genus mortalium inter initia non facile ſe ferro ignique committebat. Quod etiam nunc plerique faciunt, ne dicam omnes. Et niſi magna compulſi neceſſitate ipſius ſalutis, non patiuntur ſibi fieri,quæ ſanis uix toleranda ſunt. Cur ergo aliqui excludant medicinam de uſu medicamentorum non inuenio, niſi ut detegant imprudentiam ſuam. ſiue enim nullum experimentum eius generis remediorum habent, merito accuſandi ſunt,quôd tam negligentes in tam neceſſaria parte artis fuerint, ſiue experti quidem ſunt eorum utilitatem,denegant autem uſum,magis culpandi ſunt, quia crimine inuidentiæ flagrant, quod malum cum omnibus animantibus inuiſum debeat eſſe,tum præcipue medicis, in quibus niſi plenus miſericordiæ & humanitatis animus eſt, ſecundum ipſius profeſſionis uoluntatem, hominibus dijſque omnibus inuiſi debent eſſe. Idcirco ne hoſtibus quidem malum medicamentum dabit,qui ſacramento medicinæ legitimè eſt obligatus. Sed perſequetur eos,cum res poſtulauerit,ut militans & ciuis bonus omni modo, quia medicina non fortuna,neque perſonis æſtimat homines,uerum æqualiter omnibus implorantibus auxilia ſua,porrecturam & ſuccurſuram ſe pollicetur, nullique unquam nocituram profitetur.

Hippocrates conditor noſtræ profeſſionis,initia diſciplinæ à iureiurando tradidit, in quo ſanctum eſt, ut ne prægnanti quidem medicamentum,quo conceptum excutitur,aut detur aut demonſtretur à quoquam medico,uidelicet longe præformans animos diſcentium ad humanitatem. Qui enim nefas exiſtimauerint ſpe dubia homines lædere,quanto ſceleſtius perfecto iam nocere iudicabunt? Magni ergo ęſtimauit nomen decuſque medicinę conſeruare,pio ſanctoque animo quemque ſecundum ipſius propoſitum ſe gerentem. ſcientia enim ſanandi non nocendi eſt medicina. quæ niſi omni parte ſua plene excubat in auxilia laborantium, non præſtat quam pollicetur hominibus miſericordiam. Deſinant ergo qui prodeſſe adflictis aut nolunt,aut non poſſunt, alios quoque deterrere, negando ægris auxilia, quæ per uim medicamentorum frequenter exhibentur. Etenim quaſi per gradus quoſdam medicina laborantibus ſuccurrit. Nam primum cibis,ratione aptoque tempore datis,tentat prodeſſe languentibus. Deinde ſi ad hos non reſponderit curatio,ad medicamentorum decurrit uim. Potentiora enim hęc & efficaciora quàm cibi. Poſt ubi ne ad hæc quidem cedunt difficultates aduerſæ ualetudinis, tunc coacta ad ſectionem uel ultimo ad uſtionem uenit. At Aſclepiades maximus auctor medicinę negauit ægris danda medicamenta. Quidam enim hoc mendacio etiam pro argumento utuntur. Poteram tamē ſi uerum id eſſet dicere, quid Aſclepiades ſenſerit,forſitan non omnino in hanc partem animum intendit. Homo ſane fuit qui parum feliciter ſe in hoc negotio geſſit. Itaque non deterreor perſona, cum re manifeſta prodeſſe uideor. Nunc uero cum tam impudenter quidam de eo mala comminiſcantur, quid poſſum ultra dicere, niſi quodammodo parricidium ac ſacrilegium eos committere qui hæc dicunt. Ille enim febricitantibus uitijsque præcipitibus correptis,quæ oxypathe Græci dicunt,negauit medicamenta danda,quia cibo uinoque apte interdum dato,remediari tutius eos exiſtimauit. Cæterum in libro,qui Paraſceuôn,id eſt,pręparationum inſcribitur,contendit ultimæ ſortis eſſe medicum,qui non ad ſingula quęque uitia binas ternaſque compoſitiones & expertas & protinus paratas habeat. Vides ergo quàm non placeat Aſclepiadi uſus medicamentorum? cui niſi plura ad unum quodque genus uitij medicamenta compoſita habeat, non uidetur dignus profeſſione medicinæ. Sed iſta licentia nomine tantummodo medicorum propter quorundam negligentiam latius proceſſit. Raro enim aliquis priuſquam ſe ſuoſque tradat medico, diligenter de eo iudicat,cum nemo ne imaginem quidem ſuam committat pingendam,niſi probato prius artifici per quædam experimenta,atque electo,habeat'ne omnia pondera ac menſuras exactas,ne quid errorum in rebus neceſſarijs accidat, Videlicet quia ſunt quidam,qui pluris alia quàm ſeipſos æſtiment. Ob quod ſublata eſt unicuique ſtudendi neceſſitas, & non ſolum antiquos auctores per quos conſumatur profeſſio quidam ignorant,ſed etiam comminiſci falſa de ijs audent. Vbi enim delectus non eſt perſonarum, ſed eodem modo malus bonuſque habetur, diſciplinæ ac ſectæ obſeruatio perit,quodque ſine labore poteſt contingere,& in quo dignitatis atque utilitatis præſtare uidetur æqualitas, id unuſquiſque magis ſequitur. Atque ut quiſque uult, facit & medicinam. Quoſdam enim à peruerſo propoſito nemo poteſt mouere, & ſanè omnibus permiſit liberum arbitrium magnitudo profeſſionis eius. Multos itaque animaduertimus unius infirmitatis ſanandæ ſcientia, medici plenum nomen conſecutos. Nos uero ab initio rectam uiam ſecuti, nihil prius in totius artis perceptione, quàm homini permittitur, iudicauimus. Quia ex hac omnia commoda conſecuturos nos exiſtimabamus, non medius fidius tam pecuniæ aut gloriæ cupiditate, quàm ipſius artis ſcientiæ. Magnum enim & ſupra hominis naturam duximus, poſſe aliquem tueri, uel recuperare ſuam & unius cuiuſque bonam ualetudinem, itaque ut cæteris partibus diſciplinæ, ita huic quoque, quæ per medicamenta uirtutem ſuam exhibet,curioſe inſtitimus, eo magis quod percipiebamus indies ex uſu profectus eius,

quos interdum supra fidem atque opinionem plurimorum exhibebamus. Sed quid ultra opus est proba re,necessarium usum esse medicamentorum? præcipue tibi,qui,quia percepisti utilitatem eorum, idcirco a' me compositiones quasdam petisti. Ego autem memor humanitatis tuæ,candorisque animi tui,quem omnibus quidem hominibus plenissime,mihi etiam peculiariter præstas, non solum quæ desyderas reme dia,uerumetiam si qua alia de expertis in præsenti habui,in hunc librum contuli quem ad te misi.Cupio enim mediusfidius qua possum tuæ in me tam perseueranti beneuolentię respondere,adiutus omni tempore a' te,præcipue uero istis diebus,ut primum enim potuisti, non es passus cessare tuæ erga me pietatis officium,tradendo scripta mea latina de medicinalibus nostro Cæsari. Quorum potestatem tibi feceram ut ipse prior legeres, simpliciterque indicares mihi quid sentires de ijs. Plurimum enim iudicio tuo tribuo. Tu porrò candidissimo animo & erga me beneuolentissimo, dignos nomine editionis, non uerbis sed re probasti,periculumque non minus tui iudicij quàm ego stili propter me adisti, quo tempore diuinis manibus ea tradendo cõsecrasti. Fateor itaque me gratias tibi agere,quod & prius quàm rogareris con summasti amicissimo affectu uota mea,& quod contigit mihi fauore tuo maturiorem percipere studij hu ius mei fructum ac uoluptatem. Ignosces autem si paucæ tibi uisæ fuerint compositiones & non ad omnia uitia scriptæ,sumus enim ut scis peregre,nec sequitur nos nisi necessarius admodum numerus libel lorum. Postea autem si & tibi uidebitur ad singula quæque plures compositiones colligemus. Oportet enim copiam quoque earum selectam habere,quoniam reuera quædam magis quibusdam, & non omnes omnibus conueniunt,propter differentiam scilicet corporum & affectionum, quarum initium a' capite faciemus,summum enim & quasi primum locum hoc obtinet,dantes operam,ut simplicia remedia prima quęque ponamus. Interdum enim hæc efficaciora sunt quàm ex pluribus composita medicamenta. erit autem nota denarij pro Græca drachma,æque enim in libra denarij L X X X I I I I apud nos sunt,sicut drachmæ apud Græcos incurrunt.

Alia Epistola eiusdem Cornelij Celsi.

CORNELIVS CELSVS PVLLIO NATALI SALVTEM D.

LECTIS duobus libris compositionum græcis Pulli Natalis, quos misisti mihi ut in latinum sermonem conuerterem,libenter parui tuæ uoluntati,dignos eos existimans quibus operam impenderem,quos plenos utilitatis comperi, alioquin excusassem,ni me propositum haberet nihil non dignum sublimi Romanorum maiestate, de bono medicinæ artis splendidissime scribere,idque perennitati & litteris mandare. Habebit ergo & præsens tem pus & futura posteritas,in hoc perpetuæ uoluntatis meæ curæque gratissimum munus, si quidem bona ualetudine nihil est pulchrius. dedi autem operam quantum potui,ut ad uerbum transferrem, quæ in græcis medicinalibus repperi, nec necessariam curam cultus orationis putaui, quia rectius duxi proprieta tes nominum edere,& rem ueram sub herbarum peregrinarum uocabulis explicare. unum genus fateor me translationis de industria declinasse,quo fere' Græci utuntur in medicamentorum scripturis, omnia ad secundam personam dirigentes. Ego uero in usum medicamentorum quæ edidi, ominis boni gratia nullam malui quàm infinitam inserere personam. Admonerem que, nisi certum haberem te non ignorare,me huiusmodi bona utilitatis magis quàm delectationis causa scripsisse. Græci medici pondera medica mentorum ad drachmas redigunt, quæ quia ad denarium nostrum conueniunt, octoginta enim & quatuor in libram incurrunt,pro nota Græcæ drachmæ quæ est figura talis Z,notam denarij Latinam,quam nosti posui,id est hanc X, & ad eius pondus Græcas drachmas rediges. & quando quæ uolui præfatus sum,nunc quæ desideras explicabo.

Epistola Vindiciani Comitis Archiatrorum,ad Valentinianum Imperatorem.

CVm sæpe sacratissime Imperator, humani generis fragilitas falsò de natura sua queratur, aliquando tamen potuimus redditis causis,ostensisque remedijs,uanas & innumeras querimonias refrenare. Nam sicut rudis gubernator turbatum mare sulcans, incertus periculorum, dubius salutis cuncta rimatur, Ita & mortalium natura,quæ perpetua sanitate optat frui, placida quæque desiderat. Sed quia nec mare semper potest esse tranquillum, nec unus in diem uenti spiritus durat, nec securus nauta ratem potest scandere, cum ęquor mole fluctuum tollitur,sic neque mortales possunt semper esse ualidi aut uiuentes,sed pro ætatis & temporis uarietate diuersis morborum aguntur incommodis. Quæ cum ita sint,clementissime Imperator, magna laus est ueterum instituta scrutari,maior uero gloria inuenta seruare. Siquidem illi uiam laboribus suis uirtutibus aperuerunt, nobisque iter intelligentiæ sua sapientia reliquerunt. Vnde cum quidam febribus teneretur, & diu uentris duritia strangulatus, die duodecimo iam morti proximus uideretur, adhibitis ad curam multis, & magnis medicis ut remedium consequeretur, hoc illis summum periclitanti præsidium uisum est, ut per intestinum clysterio ei curatio pararetur. cum ille imminenti

periculo

periculo æſtuaret, & ueluti morti proximus curationis etiam extrema depoſceret, ego pudoris & reuerentię modum ſeruans quem cūctis ſemper exhibui, proſpexi ad tempus ne ueluti turpis cura forti uiro adplicaretur. Cum ergo uidiſſem phyſin eius, quam de colore collegi, & ſiccitate uiſcerum fatigari eum penitus aduertiſſem, ilico infuſo ſale aquam frigidiſſimam obtuli eius ardori, qui cum deſyderio recentis quo cruciabatur, totum quod ei oblatum fuerat, ebibiſſet, auctores medicinæ magni, qui id ſpectabant exclamauerunt, occidiſti hominem. nec dum uox eorum ab ore manauerat, eueſtigio eum ſomnus occupauit ſudorque perfudit. Quibus ego præſentibus, clementiſſime Imperator, tantis ſudoris eius abſterſionibus laboraui, ut ſi dici fas ſit, Nilus ex eius corpore uideretur effluere, uerum cum æger expergefactus, recreatum ſe extinctis febribus, & ab infirmitate leuiorem eſſe ſenſiſſet, uentris etiam cœpit deſyderio uehementer urgeri. adlato itaque uaſculo omne alui onus quo grauabatur expoſuit, ad tam dirum fœtorem, ut omnes qui illic aderant fugarentur, dicentibus egregijs medicis quod omnia eius interna putruiſſent. Poſt hæc à me æger ad balneas mittitur, ut lauacro eius ſiccitas humigetur. qui perunctus unguentis remediabilibus, cum poſt balneum ueſtimenta accepiſſet, ſitire ſe dixit, ſtatim eum abſinthio, in quo libiſticum fuerat decoctum, progreſſum à balneo potaui, nequid cauſationis in corpuſculo eius maneret, quo ueſica ſcybalis uel lapidibus per uicina loca meantibus premeretur. Præcepi etiam ei eſcam fieri de minutalibus porcinis, id eſt, podocylijs & uentriculo, in quem uentriculum acetum cyminatum modico adiecto laſere mitti mandaui, ut omnino excocta caro etiam oſſium duritiam emolliret, ut ſoluta eorum medulla cum iure ipſo abſorberetur. non dubium eſt autem optime Imperator, quod ex indigeſtione externarum crudiſſimarumque crapularum, uel ſuperfuſa diuerſi nimietate uini, repletis & plene tumentibus uenis, potus in uiſceribus amareſcunt, aufertur ſomnus, ſubſequitur calor, atque occultarum febrium peſtis, & quædam phreneſis pulſu cerebrum inquietat, uenter dureſcit, qui iam dudum crudus repletus fuerat exuberantibus cibis, qui dum excoquuntur conſumptis quæ humida ſunt, inflammationes importuniſſimas faciunt, quæ adiecta calida aqua amplius neceſſe eſt excitentur. Inde ergo uenter dureſcit, inflatur pulmo, ſplen diſtenditur. pinnæ etiam iecoris porriguntur. Quibus coanguſtatum & coartatum fel exprimitur, quo infuſo tingitur corpus & fit luteum. Cum ergo peruenerit ad ea loca uenarum, in quæ pocula hauſta deſcendunt, duo mala iuncta, id eſt, res acris ac dulcis, cito auferunt animam, ſicuti petrarum humidarum ſudor igni ſubiectus cito abſorbetur ab igni. petra autem ipſa exuſta & concremata, ſpongia efficitur, unde calx uel gypſum conficitur. ita calore febrium excoquitur uitium cruditatis, ciborumque congeſtio. Quibus conſumptis & exhauſtis, frigida ſine dubio ſuperfundenda eſt ne penitus areſcant. Nam nimirum ęſtimas o bone Imperator, calidam & frigidam mortalibus incluſam eſſe corporibus cum ſingulæ res propriam habeant naturam. Ignis ignem, aqua aquam deſiderat. ſed ad horum iungendam ſocietatem ſiue temperantiam procurandam, ſiluarum materies, lignumque depoſcitur, quod & nutrit ac ſuſcitat & rapit ignem, & frigidam uertit in calidam. ſed non ita in nobis eſt coæquandum. Accipe igitur ſereniſſime Imperator, quod conueniens nobis putetur exemplum, thermarum ſcilicet ab ſe calidarum mixtio temperata, ubi nec ignis uidetur, nec lignum ſuggeritur, niſi uapor ſolus ſponte conficitur, & aer calidus ſine labore ſentitur. nonne duo unum ſunt? & diuerſa atque contraria inuicem proſunt? diuina prouidentia ſalubri permixtione ac temperie procurata, nonnullam corporibus abluendis ſanitatem præſtant, competentemque medicinam præbentes, uarios languores à corporibus mortalium pellunt? Hæc cum ita ſint, nihil aliud reor mortalibus præbendum, niſi id quod cum infirmi eſſent deſiderauerunt, & oblatum ſibi profuiſſe ſenſerunt. His ergo utamur quibus ſumus bene experti, & quorum beneficio conſecuti ſumus optabilem ſanitatem. Nam ſimiliter quidam cum oculorum lachrymantium reumate carere non poſſet, productus eſt in medium conuentum multorum ſpectantium medicorum. Qui cum inſpectus ab ijs fuiſſet, dixerunt ei palpebras incidi debere. comburi etiam hemicranium & raſo capite uenas ſecari, quod Græci arteriotomon dicunt, imponi etiam eſcharas, & cum iam omnibus locis debilitatum & cauterizatum caput haberet, nihilque ei tormenta, quæ deſiderio ſanitatis patienter tulerat profuiſſent, deflebat omnibus infelicitatem ſuam. In ultimum hæc ab egregijs medicis inuenta curatio eſt, ut cum dexter oculus lacrymam funderet, uena ei dextri brachij laxaretur, cum ſiniſter ſimiliter in ſiniſtro brachio fieret. Quod cum pati cœpiſſet infirmus, flens & gemens illud Catonis ſæpe dicebat, corporis exigua medico committe fideli. Ego autem dico & perito. Reſtiti igitur ijs nec laxari uenam permiſi, magnoque ſilentio facto auctores noſtros in medium protuli ac recitaui, dixique ad eos: Si ex multifario tormentorum genere miſerandus iſte uel unam medelam fuiſſet adeptus, merito uos pateretur, ſed cum, neque inunctione, neque inciſione, neque combuſtione, inundationem lachrymarum reprimere potueritis, cur indocte uenas ei laxari præcepiſtis? cum hic iam ſemianimis, uiſionem ipſam ferri perhorreſcit. Vnde reddite mihi ſapientiſſimi uiri hodiernæ cauſas curationis, cur fuerit deſuper oculus inciſus, cur raſum caput, cur meacula exuſta uenarum, meatus enim irrigatio ſi uenerit ad ea loca in quibus habebat receptaculum collectionis ſuæ, quo impetu exinde deſcendebat deorſum, recurrens rurſum ad fontem cerebri, ibique coanguſtatus cum feruere cœperit, uerendum eſt ne perforans cutem, ac pertundens cratē capitis, generet in eo uitia diuerſa. aut ne iterū per aliquā uenarū erumpat ad aures, faciatque hominem ſurdū, totū oppilans auditum, aut uermes in auribus generet, uel naribus polypos nutriat. aut oculis ægilopia excitet, aut dentibus ſit moleſtus, & faciat hominē oris fœtidi, atque corrupti, uel quod maxime cauendū eſt, ne per uuę deſtillantis, aut exulceratæ uitiū ipſa muſice hominis corrupta langueſcat, pulmonique & ſtomacho plagā inferat, lumbos quoque reneſque diſſoluat, & incipiat humor noxius p̄ inguina

& coxas,& crura decurrens,facere contractiones talorum atque neruorum, paulatimque auferat gressus, totoque organo tabescente, uideamini potius consumpsisse hominem quàm curasse, cum uere uiolenta morte uideatur de hac luce migrare. Nam si ceparum acritudo aliquotiens nobis non manducantibus,nostris tamen oculis molesta est,aut sinapi,ubi & mel miscetur,leniri penitus non potest, sed calore eius commotum cerebrum ita desudat,ut oculos & nares acer humor infestet, quid putamus illi patiuntur,quibus circa oculos cura rursus aut igni adhibetur aut ferro? quare imperator fidem nostris auctoribus adhibentes,non credamus,quibuscunque medicinis,nec uulneri uulnus superponendũ putemus, sed ita ęgris remediũ porrigendum esse credamus,ut neque grauibus tormentis,neque intolerabili medicinæ curatione crucientur. Plura ergo de obseruatione medicinæ pietati tuæ ac posteris tuis,digna memoria tradidi,quæ homines docti de expertis remedijs prodiderunt,quæ tua diuina serenitas oro suscipiat,& ad memoriam cæteris relinquat.

Incipit ad capitis omnes subitos & diutinos,& multiplices dolores. *Cap. I.*

Ad capitis dolorem etiam in febri,primis diebus incommodi.serpylli — I. rosæ aridæ — II. incoquuntur cum duobus sextarijs aceti acerrimi, donec ad dimidias perducantur. inde sumitur cyathus, & duobus rosę cyathis bene commiscetur,frequenterque curatur ex eo caput,ubi enim incaluit quod infusum est,nisi recens adijciatur,nocet. Item prodest eodem modo ruta per se uel cum hederę baccis decocta, & capiti tepide infusa. Polygonos quoque herba,quæ latine sanguinaria dicitur,& menta multis profuit eadem ratione decocta,& capiti tepide infusa. Dolorem capitis leuat spondylion,& agni semen, & platani pilulæ,similiter aceto incoctæ,rosa quoque duplici mensura,simplæ aceti commixta, sicuti & polygonos superius dicta debet excoqui,id est,ea quæ sanguinaria dicitur. cum autem plurimis diebus manserit dolor capitis,tum omnium supradictorum oportet uncias singulas sumi, ijsque admisceri lauri baccarum, castorei,nucum amararum,pulegij,sambuci foliorũ,uncias singulas,& in aceti sextarijs quatuor decoquere ad dimidias,& eodem modo rosa admixta dupliciter,sed non tam frequenter caput curare. Ad omnẽ capitis dolorem efficaciter prodest medicamen tale.crocomagmatis — I. aluminis scissi,uel gallæ — I. hæc teri ex acri aceto,& rosa duplicis ponderis uicissim adiecta oportet,usque dum mellis habeant spissitudinem,atque inde frontem, & utrinque tempora oblinere. Ad capitis dolorem, cum inueterauerit, bene facit hæc compositio. myrræ ⚹ I. croci ⚹ II. amygdalarum amararum ⚹ II. rutæ uiridis. ⚹ III. spondilij & panacis ⚹ singulos,lauri baccarum ⚹ III. serpylli ⚹ II. castorei ⚹ I. teruntur hæc omnia cum aceto,& fiunt pastilli,cum opus est diluuntur aceto & rosa in mellis spissitudinẽ, atque ita frons & tempora oblinuntur. Permanente uero capitis dolore, materiam quoque humoris oportet detrahere ex eo per nares,uel per os,quæ res etiam auriculam uel dentem dolentibus prodest, nec minus ijs quibus subitę uertigines obuersantur,quos scotomaticos gręci dicunt. item comitiali morbo correptis prodest,sed & caligine impeditos ex magna parte leuat.debent autem ij homines pridie abstinere,& superioribus diebus aquam potare.per nares ergo purgatur caput, ijs rebus infusis per cornu, quod græce rhinenchytes uocatur.hederæ succo per se uel betæ succo cum exiguo flore æris,uel cyclaminis succo mixto lacte aut aqua,pari mensura.bene detrahit e naribus liquorem & hęc compositio.salis, nitri,aceti,olei ueteris,mellis,singularum rerum denarios binos,cyclamini,succi staphidos agrias,quam herbam peduncularium,quod eos necat,quidam appellant,singulorum denarios binos. hæc in unum mixta, naribus per cornu infunduntur,uel pinna longiore nares interius perfricantur.cum satis uisum fuerit fluxisse humoris aut sanguinis,ut reprimatur aqua frigida pura nares diutius oblui oportet,uel croco macerato in eadem pridie.

Sed si per os magis detrahere humoris materiam uisum fuerit,quia non sine tormento quodam per nares ea deducitur,suadebimus pyretri radiculam commanducare,atque subinde hiantem pati fluorem saliuæ. uel uuam passam cum piperis albi totidem granis dabimus commanducandam,& expuendam, æque enim & hæc deducunt pituitam.bene facit & sinapi, ex aceto tritum, sed non excastratum gargarizare, trium cyathorum mensura admixta mellis libra una.detrahit enim & hæc compositio largiter pituitam.

Cum uero diu caput dolet & adtonderi pressius & adradi prodest,ut possit diutius fricari,& aqua calida foueri pura uel lauro incocta,quo tempore etiam sternutamentum concitare nõ alienum erit hoc medicamento quod ex ijs rebus componitur.ueratri albi,castorei,struthij,quod est radix lanaria,piperis albi, singulorum denarios singulos. hæc contusa tenuiter forato cribro transmittantur, cum opus fuerit per pinnam, aut calamum scriptoriũ naribus insufflentur,uel spicillo tincto in aqua & excusso, naribus inijciuntur,proderit autem ad sternutamentum etiam per se contusum, & eadem ratione iniectum ueratrum album,linguam enim siccam & aridam sternutatio statim inundat.

Capitis dolorem quamuis ueterem & intolerabilem protinus tollit,& in perpetuum remediat torpedo nigra uiua imposita ei loco qui in dolore est,donec desinat dolere,& obtorpescat pars, quod cum primum senserit qui dolet,remoueatur remedium,ne sensus auferatur eius partis. plures autem paradę sunt torpedines eiusdem generis,quia nonnunquam uix ad duas tresue respondet curatio,id est,torpor, quod signum est remediationis.

Ad capitis dolorem factum ex perustione prodest rosæ bonæ succus infusus capiti, sed cum succo de moris facto pari mensura admixto.

Ad capitis

Ad capitis dolorem factum ex perfrictione satis prodest oleum irinum cum serpyllo & exiguo aceto infusum, magis autem si aut iridis radix aut peucedani succus prioribus admixtus fuerit. prodest & ruta cum oleo irino & exiguo aceto cocta, & tepide infusa capiti, nec minus prosunt folia lauri cum irino oleo & exiguo aceto trita & infusa capiti.

Ad capitis dolorem factum ex uino nimio prosunt quidem & ea quæ diximus proficere ad capitis dolorem ex perustione factum. prosunt & rutæ folia trita cum aceto admixta eis rosa, & nuces amaræ eodē modo. faciunt & agni folia quæ nascuntur in uirgultis, quibus Græci pro uiminibus utuntur, eademque lygus appellant, cum iridis aridæ radice trita, mixta eis rosa atque aceto.

Ad capitis dolorem factum ex ictu aut casu e' sublimi, prodest rosa & irinum oleum aceto decoctum, item rosæ aridæ folia macerata prius passo, deinde cocta atque trita, & ita imposita, simili modo prosunt, & sertula campana similiter facta prodest, uel myrti folia tenera ex uino trita cū myrra, & pulegium ex uino tritum, & mala cydonea uino cocta & trita atque imposita capiti plurimum prosunt.

Medicamentum quod repellere possit ea quæ ad caput redundauerunt, castorei uictoriati tertiam partem, sphondilij ✱ I. nucis amaræ ✱ X. rutę folia ✱ II. sili massaliotici ✱ II. cum aceto prius hæc teruntur diligenter, deinde rosæ admiscentur.

Ad diutinos capitis dolores, salis integri mensura quantum manus plena cōprehendere poterit, coquitur ex oleo superfuso, ita ut superet salem, deinde cum omnino nihil incurrerit de sale asperum, perungitur dolens capitis pars hoc oleo, superque lana succida eodem oleo tincta imponitur. Sertulæ campanæ coronæ quinque ex passo & aqua frigida pari mensura coquuntur donec permadescāt, tunc teruntur, admisceturque opij quod satis sit, uel papaueris lacryma quæ sopora a' quibusdam appellatur, ad uictoriati pondus adijcitur. ex ijs pannus quantum satis est linitur, & utrinque tempora tinguntur. Ad capitis dolorem omnem efficaciter prodest, baccarum lauri denarij semissis. scamoniæ I. croci uictoriati pondus. teruntur hæc optime ex aceto & rosa, cum opus est dolens pars capitis perungitur. hoc medicamentum successus mirificos habet. Ad dolores capitis puerorum, maxime eius partis quam bregma Græci appellant. lini semen tritum ex aqua imponere oportet, uel oliuæ folia tenera trita cum uino, adiecto uiridi oleo, simili modo superponere: uel opij quantum fabæ ægyptiæ magnitudo est, & salis duas partes, & pulegij partem unam terere oportet cum aceto, deinde adijcere ungentum supra scriptum, & sic perungi dolentem partem capitis. Ad ulcuscula in capite similia mammarū capitulis, ex quibus sanies manat, radi caput oportet, & ex nitro lauari. furfures quoque ex melle coctos imponere utile est, uel bulbos scillæ ex aqua coctos, ita ut aluminis liquidi tantundem ponderis ammisceatur, & sic caput inlinatur. Ad ea quæ feruescunt in capite cum rubore, lini semen contusum, & melle consparsum imponendum est. Ad capitis dolores in febri. rutæ siluaticæ seminis, uel rutæ noditis radicis, ex qua rhus nascitur, myrræ, pyrethri, aphronitri, salis ammoniaci, piperis longi, hederæ albæ foliorum uel baccarum, bdellij, galbani, balsami, iris illyricæ, singularum specierum denarios denos. castorei denarios quatuor. balani unguentariæ ✱ II. rhamni ✱ X. trita omnia in unum conijciuntur cum aceti scillitici quantum sit libra una. sed ita temperabitur medicamen donec spissitudinem mellis recipiat, atque ita reponetur in uaso fictili. & cum opus fuerit inde sumetur quantum satis sit, quod in linteolo bene tenero spisso inlinatur, perunctumque rosaceo modico, imponetur.

Si uastior fuerit dolor capitis, medicamentum tam spissum fiat infrascriptum, quâm est emplastrum, & linteolo denso imponatur: agni seminis & peucedani radicis. ✱ IIII. iridis ✱ II. aceto prius maceratas has species excoques uel contundes, & rosa dilues, atque ita raso capiti impones. Ad uehementes fœminarum capitis dolores, & suffocationes quæ de uulua ueniunt, quod genus ualetudinis Græci hystericen pniga uocant, & ad eos qui caduci appellantur, & ad freneticos, & qui uertigines habent. sphondylij denarios sex. castorei ✱ VI. peucedani ✱ II. nucum amararum ✱ VI. hæc cum aceto & rosa bene trita & permixta capiti infunduntur. Ad diutinos capitis dolores, etiam ueternosos quos græci lethargicos uocant, & phreneticos, & ad omnia uitia quæ circa caput generantur, etiam ad podagram. ceræ ✱ LXXXIIII. olei ueteris ✱ LXXXIII. aluminis fissi ✱ VI. glutinis taurini ✱ X. peucedani ✱ XX. casiæ ✱ X. resinæ terebinthinæ ✱ XX. picis liquidæ ✱ X. galbani ✱ XIIII. aloes ✱ XVI. taurinum gluten cum aceto ad ignem soluitur, peucedanum & casia uino macerata conteruntur & taurino glutini commiscentur: cætera ad ignem liquidata dum calent suprascriptis admiscentur. Quæ bene subacta manu reponuntur: cum opus fuerit pōdus inde denarij sumitur, & dilutū aceto atque rosa capiti infunditur, sed melius facit hoc medicamētum linteolò inductū raso capiti impositū. Ad capitis dolorē sine febri bene facit de experimēto capitis derasio, aquę potatio, cibi abstinētia, uētris solutio. sed tū etiā rosa atque aceto curādū caput. ꝓdest etiā detrahere pituitā, sinapi aut hyssopo ex passo decocta. itē herbę peduncularię semine, quā gręci staphida agriā uocāt, trito cū pipere et melle, oleo admixto, aut ipsius herbę pedūcularis semine ꝑ se melle admixto.

Permanente autem diutino capitis dolore, prosunt ei huiusmodi perunctiones. ruta cū aceto & oleo calefacto. iridis radix cum aceto. salicis folia trita ex aqua. serpyllum aceto tritum & inferuefactum cū oleo & aceto. Millefolium quod gręci polygonon appellant cum ruta tritum, admixto aceto & oleo. nuces amarę purgatę tritę cum aceto & oleo, ita ut hęc interdum uelut cerotum cum linteo fronti superponantur. similiter prodest & ruta syluatica trita cum aceto & oleo quasi cerotum fronti superposita. aut agni albi semen ex posca tritum. aut ocimum uiride uel semen eius ex aqua tritum

& impoſitum,aut hederę albę folia quatuor cum aqua mulſa,aut git,quod græci melanthion uocant,eodem modo fronti impoſitum aut naribus iniectum prodeſt. Ad torridam aut conſtrictam cutem capitis bene facit caſtoreum,& balſamum, & peucedanum,incoctum ſimul & ſeorſum in uaſo cum aceto & cum oleo capiti infuſum. Faciunt etiam huiuſmodi medicamenta capiti ſuperpoſita quæ Græci cataplaſmata dicunt.iridis radices contuſæ ⋇ V I.& puſillum roſæ ſiluaticę ſeminis cum farina hordeacea cocta,aut fœniculi radices ſimiliter coctæ cum farina hordeacea. Prodeſt etiam ad nimios dolores capitis conſtrictio eius per faſciolam non nimium latam, ita ut ea per mediam frontem & utraque tempora circundetur.bene facit & fomentum per ſpongias molles,aquæ calidæ, decoctis in ea prius lauri folijs & capitibus papaueris adhibitum.& unctio capiti facta ex folijs lauri & agni & populi,tritis cum aceto & oleo. Ad ulcera quæ in capite efferueſcunt cum humoris manatione prodeſt aqua calida bis ter ue die per ſpongiam ſæpius ſuper ulcera expreſſa, quod Græci catantleſin appellant. Perunctiones autem quas Græci ſynchriſmata uocant & ea quæ ſuperpoſita dolentibus partibus ijdem cataplaſmata appellant,eiuſmodi profunt.folia ſalicis ex aqua trita,aut uitis albæ radix aqua pura cocta,aut lenticula ex aqua cocta aut aſparagi radices ex melle coctæ. Ad capitis dolorem, folia lauri uel baccas uel florẽ terere oportet cum aceto & irinum oleum illis admiſcere,atque ita caput nareſque perungere. Facit & iridis radix cum malo cydoneo cocto ex aqua pariter impoſita. Ad omnem capitis dolorem inter initia proſunt aquæ refrigerantes,& repellunt eum,interdũ admixto pane,uel polentę polline conſperſo aceto. Plantaginis quoque ſuccus,& rubi,aut lentiſci,aut millefolij,aut herbę urceolaris, aut rhus ſyriaci, aut maciæ,quam Græci anagallida appellant.item mentæ ſuccus,uel intiborum, uel myrti, uel ſtaphidos agriæ infuſus capiti plurimum prodeſt. Ad diutinos capitis dolores prodeſt infuſum capiti oleum uetus cyprinum uel irinum cum peucedano,ſphondilio,& caſtoreo. imponi autem ſtatim oportet lini ſeminis farinam & hordeaceam in unum coctam ex poſca,ſed poſtea prodeſt impoſitum cerotum ex cyprino oleo factum cum ruta. Item benefacit cerotum ex irino aut ſyriacino oleo cum butyro dummodo calefacto medicamine caput perungatur. Opobalſamo autem cũ ſerpyllo & roſa uel peucedano prodeſt etiam lethargicos perungi. Ad omnem capitis dolorem benefacit centaureæ tenuis ſuccus cũ aceto calido infuſus capiti. Ad capitis moleſtum & diutinum dolorem medicamina infra ſcripta facies, hederæ nigræ folia trita admixto aceto,oleo,uino, æquis portionibus quod ſufficiat in uaſculo quolibet feruere facies,ac poſtea frontem & tempora lines. Cicutę folia aut ſi folia non fuerint radicẽ eius teres & fronti inlines,aut in ſaccello lineo ad frontem ſuſpendes. Aloes ℈ V I. croci ℈ V I.gummis ℈ V I. albũ oui & cocleas minutas numero V. hæc uniuerſa conteres in mortario marmoreo,& aceto admixto fronti inlines. Raſamẽ paſtæ quod in magide adhæret ℈ V I. & cretæ ℈ V I. & bulborum incoctorum ℈ I I I. tritos & medullam ſiue uitellum oui gallinacei,conteres pariter ex aceto,& fronti inlines. Muris cerebrum tolles & in uinum mittes,ac maceratum & tritum fronti inlines. Euforbij ℈ I. croci ℈ V I. permiſce cum aceto, & pariter bene tritum fronti inlines. Hederæ ſuccus denſus fronti & temporibus inlinitur,& cum ſiccatus fuerit iterum inlinitur, quo facto dolori capitis potenter ſubuenitur. Ad compeſcendum capitis dolorem,pollinem thuris cũ uiſci ſcrupulo pariter fronti inline. quod ſi dolore medium caput findi uidebitur,hederam contunde,ac ſuccum eius oleo roſaceo miſce,& cum linteolo mundo fronti inducito,tempora quoque ex eo & nares perunge,quod ſi grauior dolor fuerit, etiã cerebro ſuperfunde. Limaci calculum quem in capite habet tolle,quod nõ facile facies,niſi ei dũ in uia repit caput ſubito abſcideris,quem lapidem quamdiu tecum habueris nunquã ullum dolorem capitis,nec ſenties nec patieris. Lauri baccas numero quinque ex aceto contere,aut ſeptem pilulas ſtercoris caprini ex aceto tere & fronti inline. Herba in capite ſtatuæ cuiuſlibet naſci ſolet.ea decreſcente luna ſublata,capitique circumligata,dolorem tollit.hemicraniæ etiam efficaciter medetur,ſi in panno ruſo lino ruſo ligata capiti uel temporibus alligetur. Radicem atractylidos herbæ quam noſtri carduum uocant, uel eius ramum,uel florem acia ligatum & capiti circundatum, dolori eius mederi conſtat. Nec minus herbam polygonon quam rubiam uocamus, circundatam capiti dolorem tollere experti ſumus. Ramus ſpinæ albæ alligatus capiti efficaciter medetur. Sinapi quoque cũ ruta & aqua tritum & ad mellis craſſitudinem redactum. Corona ex herba hierabotane,quam nos uerbenam dicimus, facta, capitique impoſita dolores tollit. Cucurbitæ uiridis ramenta cerebro impoſita,infantibus quoque,qui ex dolore capitis nauſeam patiuntur,ualidiſſime proſunt. Herba ſtrumus contrita & cum oleo permixta impoſitaque temporibus,& toto corpori cum ipſo oleo perducta,incredibiliter & capitis dolorem tollit, & languorem ſi quis fuerit corpore diſcutit. Radix cupreſſi tenuis capiti circundata dolorem eius leuat. Baccæ lauri impari numero contritæ,& oleo adiecto calido fronti impoſitæ proſunt. Oleum ex nuce iuglande quæ manducatur expreſſum ſubitum capitis dolorem,ſi eo perfricetur,mire compeſcit. Malum cydoneum,palmulæ quinque,papaueris caput unum,dempto ſemine,uſque ad quatuor cyathos cum aqua ad tertias decoctum & cũ mulſa aqua potui datum,ualde prodeſt. Folia mali punici diligenter contrita,& deinde ſuccus eorum uel ipſa oleo permixta,potenter etiã inueteratos dolores perſanant, ſi inde adſidue frons & tempora perfricentur. Cum intrabis urbem quamlibet, ante portã lapillos qui in uia iacebunt quot uolueris collige,dicens tecum ipſe,ad capitis dolorem te remedium tollere, & ex ijs unum capiti alligato,cæteros poſt tergum iacta, nec retro reſpice. Creta quæ cimolia appellatur cocta ex aceto,fronti impoſita potenter medetur. Sal cum ruta tritum adiecto melle fronti inlitum, certiſſimum remedium eſt. Fæcula qua infectores utuntur ſi ſpondam lecti priorem qua uir cubat perunxeris,

& ſpondæ

& spondæ medio inligaueris, dolores capitis remediabis. Ex eadem aqua de qua bos aut asinus biberit paululum sumptum & potatum tollit efficaciter capitis dolorem. Porri sectiui succum coclearia duo, & unum mellis, permixta ituro dormitum uel in nares uel in auriculam tepidum infunde, statim proderit. Pollinem siliginis admixto oui albo, & quidpiam salis confricato, & fronti inlinito, & fascia super ligato, mirabile est. Anethum ita ut de horto collectum fuerit decoquitur ex oleo, & succus eius capiti infunditur.

Si de capitis dolore difficilis somnus fit, amygdalino oleo caput perungi oportet. Si de sole caput doleat, cupressi folia contrita cum polenta de hordeo, uel amygdalis, & succo portulacæ fronti inlinuntur. Magnetes lapis qui antiphyson dicitur, qui ferrum trahit & abijcit, & magnetes lapis qui sanguinem emittit, & ferrum ad se trahit, collo alligati aut circa caput, dolori capitis medentur. Expertum est mihi pulegium in oleo coquere, eoque frontem & tempora & cerebrum perungere. Glebulas de limine uel ipso cardine erasas cum aceto simul permisce eoque luto frontem inlines, quo caput confestim grauissimo dolore releuabis. Terra uiua in ouum mane coniecta, & sub lectum ad caput conlocata unice prodest. Duo folia lauri circũcisa rotundabis, resinaque terebintina glutinabis & utrisque temporibus adfiges, nisi reddita sanitate non decident. Hirundinum pulli lapillos in uentriculis habere consuerunt, ex quibus qui albi maxime fuerint, si in manu etiam singuli teneantur aut circa caput lino nectantur, ueterrimos & diutinos capitis mulcent dolores, nisi contactu terrę lapillorum potentia minuatur. Cornicis cerebrum coctum & cibo sumptum graues & inueteratos dolores capitis effectu mirabili pellit. Vulturis cerebro paululum cedri, si immiscueris, & nares inde intrinsecus caputque perfricueris, omnes dolores statim minues.

Ex quacunque causa grauedinem capitis exortam quæ intempestiuum concitet somnum, sine dolore discutit, si quis impetigines in asini cruribus naturaliter natas detrahat, easque in scobẽ delimatas, immixto aceto naribus penitus obstipet. Si dolor ex cerebro gignetur, hederæ folia septem & nucleos purgatos ex persicis septem, ex oleo & aceto decoques, pariterque conteres, atque inde tempora & frontem dolentis obduces. Ruta trita aceto & oleo rosaceo mixta, mirifice dolorem capitis auertit, cerebro uel temporibus infusa. Caput ocimi tritum cum rosaceo oleo aut myrteo & aceto, fronti rectissime imponitur. Serpyllum decoctum ex aceto & tritum recte imponitur temporibus & fronti. Corona de puleio prodest capiti imposita, si terram non tangat. Si difficilis somnus est ex dolore capitis, oleo amygdalino caput ungere oportet & tempora, nucleorum uero persici farina cum melle & aceto fronte inlita prodest, nuclei quoque amygdalini triti utiliter imponuntur. Etiam in febribus baccæ lauri impari numero in oleo contritæ & capiti inlitæ, sanant dolorem. Hederæ folia mollissima trita ex aceto & rosaceo aduersus omnem dolorem fronti inlinuntur. Panaceæ radix in oleo conteritur, & deinde capiti instillatur. Ossa de capite uulturis alligari prodest capiti dolenti. Gallinaceus pullus inclusus abstinetur nocte & die, deinde eius gallinacei pluma uel crista alligatur ad collum aut dolentis caput, ac statim medetur. Surculus ex nido milui puluino dolentis caput superpositus prodest. Murenarum pellium exustarum cinis ex aceto fronti inlitus prodest. Cocleæ matutinũ rorem pascentis caput arundine pręciditur, & in linteolo licio alligatur, colloque suspenditur, cõtinuo medetur.

Fracto capiti tela aranei ex oleo & aceto imposita non recedit nisi sanauerit. Corni ceruini exusti cinis inlitus fronti ex aceto & rosaceo prodest.

Lanam ouiculæ de inter femora uelles & combures, & in aceto intingues & super tempora dolentis ligabis. Lanam arietis de fronte uelles, & combures in operculo ollæ nouo, & in mortario confricabis, atque ex aceto fronti inlines. Sertulæ campanæ fasciculum ex aceto decoques, & fronti inlines. Caput si dolere cœperit, ouo cum melle mixto in balneo laua, statim cessabit dolor. Intybi contusi succum oleo rosaceo, & aceto acri, æquali mensura mixtum, capiti laborantis infunde. Betæ nigræ succus temporibus dolentis impositus, mirum remedium est. Serpyllum in aceto decoctum fronti laborantis infunde, uel temporibus imponito. & si somnus difficilis est, oleo amygdalino caput perunge. Rutam uiridem tritam cum aceto acerrimo & oleo rosaceo, æquali mensura, toto capiti laborantis infunde. Lauri baccas XXXV. piperis grana XXXV. tere, & tritas cum ouo albo temperabis, & fronti impones. Ossa de persicis etiam duracinis franges, & nucleos eorum colliges & siccabis in umbra & cum necesse fuerit cum oui albo temperabis & fronti superimpones. Caput si quis sic doluerit ut medium findi uideatur, hederæ contusæ succum per linteolum delicatum mundum exprimat & oleo etiam rosaceo admisceat, & sic frontem & tempora perungat, & cerebro & naribus inde & auriculis infundat. Caput si ex frigore doluerit, ungentum irinum cum oleo laurino misce, & calefactum cerebro superfunde & insuper lanam unctam circa caput pone. Sicui nulla de causa subito caput & tẽpora doluerint, myrra ex uino crassius trita tempora oblinat, uel fabã fresam in aqua prius macerat ã, postea in uino decoctã tritamque inlinat fronti uel baccas lauri impari numero cõterat prius, deinde admixto oleo diligentius terat, adinstar collyrij, & postea in futili calefaciat, eoque caput perfricet. Purgatio aũt capitis, ne supra scripta nascãtur, utilissima fertur hęc, si hyssopi aut origani summitatibus cõtritis, & ex mulsę aquę cotyla dimidia coctis, os adsidue cõlueris. Capitis ulcerationes sanãtur, si succo de beta e radice expresso caput in balneo pfricetur. Si cui in capite tubera nascuntur, cupressi baccas uirides in uino decoctas tritas tuberibus adponat, ita ut per dies quinque in capite alligatum & signatum medicamen maneat, post diem quintum soluat ac renouet, & hoc si necesse fuerit ter aut quater faciat, intra diem nicesi-

mum perſanabit. Braſſicæ ſuccus naribus infuſus capite purgato, dolorem quoque eius efficaciter adimit. Radix pyretri in ſole diu commanducata, etiam pituitam expellit. Hiera maior faciens ad capitis nimium & ueterem dolorem, & ad phlegmata ſpiſſa & conſtricta laxanda & prouocanda, ex calida aqua ieiunis data, ad ſpleniticos ex poſca, ad hepaticos ex uino græco, ad acceſſiones quotidianas ante ſuſpitionem datur ex muria, quia & uentrem temperat, maxime prodeſt etiam melancholicis & ſcotomaticis, danda autem omnibus ieiunis & bene digeſtis ad modum nucis auellanæ, quæ conſtat ex ſpeciebus ijs, ſtichados — I. ℈. VI. agarici — I. ℈. VI. colocyntidos, id eſt, cucurbitæ quod habet interius molle inter ſemina ſiccatum — I. ℈. VI. opopanacis ℈ XV. ſagapeni ℈ XV. petroſelini ℈ XV. ariſtolochiæ rotundæ ℈ XV. piperis albi ℈ XV. cynamomi, ſpicæ nardi, myrræ troglodytis, folij, croci, uncias ſingulas, mellis uero optimi deſpumati tantum mittes quantum ſufficiat pulueri ſpecierum ſupra ſcriptarum colligendo ad ſpiſſitudinem congruentem, deinde confectum medicamen in uaſculo uitreo aut fictili ſub ſignaculo reponatur. Cupreſſi tenuiſſimi radice caput coronatũ dolorem breui ponit. Pulegij florem deſtringes & teres ex aceti cyathis duobus, adijcies rutæ tantundem quantum pulegij, & unã cepam, & ſalis bolum. cum omnia trita erunt, adijcies olei boni cyathum, & tenuiter ſubcoques, ac bene permiſcebis, atque aduerſus pilos caput ex eo diligenter perunges.

Ad omnes dolores hemicranij & heterocranij ſubitos & diutinos. Cap. II.

Hircinum fimum tritum cum aceto ſcillitico miſce, & fronti & temporibus inline. hoc ad dolorem hemicranij ſedandum etiam in perpetuum prodeſt. Tus, & myrram, & ouum teres ſimul, & fronti induces uel temporibus, ſubitus cum hemicranij dolor fuerit. Laſer cyrenaicum cũ aceto tere & inline frontem cum temporibus. Hemicranium ſtatim curant uermes terreni pari numero ſiniſtra manu lecti, & in limine cum terra de limine eadem manu triti, & cum aceto optimo eadem manu fronti uel temporibus inliti cum dolor urgebit. Fimum uel cinerem coclearum & granum ſinapis cum aceto ad ternos ſcripulos miſcere, & temporibus inlinire prodeſt. Herba ſtrumus & ſtercus murinum contrita, & ex aceto fronti inlita, celeriter dolores etiam heterocranij abolent. Oſſicula in capite porci duo naturaliter forata inueniuntur, id eſt unum in dextera parte, & aliud in ſiniſtra, quæ reperta & repoſita, & cum opus fuerit licio ſuſpenſa, medelam capiti prout inuenta ſunt præſtant, id eſt dextrum dexteræ parti, & ſiniſtrum ſiniſtræ, ſed præter te & ægrum oſſicula tertius non contingat, quæ ad hanc neceſſitatem colligi diligenter & ſeruari debent. Piperis grana XXI. murini fimi pilulas XXI. ſinapis quantum tribus digitis poſſis tollere, teres & aceto acri ad ceroti modum permiſcebis, & ita fronti impones, & aluta deſuper teges. Laſeris granum medicinalibus digitis auri inijce ex ea parte qua caput dolebit, ſtatim proderit. Herbę meliloti interiora, & oui cocti uitellum cum uino modico tere diligenter, & inde hemicraniũ uel tempora quæ dolebunt inline, confeſtim ſanabis. Pampinum continuo de uite lectum cũ oleo coques atque ſimul tritis diligenter tempora inlines. De muris fimo pilulas ſeptem teres, & cũ aceto fronti uel temporibus dolẽtibus inlines. Si uir aut aduleſcens aut infans hemicraniam patietur, obſeruet ut ſemper luna ſeptima, & ſeptima decima, & uiceſima ſeptima ſe tondeat. mirum remedium habebit, neque curet ſi dies martis aut ſaturni in has lunas inciderit. Heterocraniam ſiue hemicraniam diſcutit hæc cõpoſitio, gallæ ſyriacæ — III. crocomagmatis — III. aloes — III. ſed gallas prius tundes & cribrabis, tum cætera ſimiliter tunſa & cribrata miſcebis, idque medicamẽ in pyxide conditũ ſeruabis, cumque uſus exegerit ex aceto temperatum parte frontis quæ dolebit impones. Terrę ægyptiacæ partes duas, crocomagmatis partem unam cum aceto diligentiſſime ac minutiſſime contere, & partem quæ dolebit inlinito. Opij — I. colophonij — I. myrræ — I. hyoſcyami — I. peucedani — I. anethi — III. crocomagmatis — I. ſeorſum hæc tundes, & cribrata in mortario diutiſſime cõteres, & ex aceto optimo de hoc puluere collyria formabis, cumque opus fuerit, in cote ex aceto teres, & ſpiſſum parti frõtis & temporum quæ dolebit ante diligenter deterſæ frequenter induces. Grana hederæ & ſerpyllum pari pondere teres ex aceto, & inde totum uerticem perfricabis. Baccas lauri ex aceto tritas adiecto oleo fronti impones aduerſum heterocranij moleſtias. Peucedanus herba trita & ex aceto & oleo fronti inlita heterocraniam ſtatim ſedat. Herba uel hedera in capite ſtatuæ cuiuſlibet naſci ſolet, ea ſi in panno rufo acia rufa, uel lino rufo ligata, capiti uel temporibus alligetur, mirum remedium hemicraniæ, uel heterocraniæ præſtabit. Nouem grana piperis in uino optimo teres, atque ex eo frontem & tempora inlines in ea parte capitis quæ de hemicrania dolebit. Succum de allio in eam aurem ex cuius parte dolor hemicranij fuerit infundes.

Ad uertiginem capitis. Cap. III.

Ad uertiginem capitis quã Græci ſcotoma uocant, peucedani ⚹ II. caſtorei ⚹ I. ſpondilij ⚹ I. baccarum lauri purgatarum ⚹ I. terentur hæc omnia diligenter, & ex ijs componetur medicamentum, quod cum opus erit admiſcebitur ei roſæ & aceti quod ſatis ſit, eſt enim hoc mirabile medicamentũ. Cerebri dolores ex quibus etiã ſubitæ uertigines oriuntur diſcuties ſi planta ulmea caput circũligaueris, atque coronatus ita triduo dormieris, expertũ eſt. Veteres dolores capitis & uertigines cito emendabis, ſi betæ

nigræ

nigræ ſucco tempora perlinas,idem præſtat intibi ſuccus ſi cum roſaceo oleo & aceto mixtus caput inlinatur. Ad uertiginem abolendam efficaciſſimum eſt, ſi abrotonum tritum in uini potione tepidum bibatur,uel cum oximelle non acri accipiatur. Quibus uertigines fiunt, aut quibus mens perturbatione capitis alienatur , cochleæ ſingulæ contritæ maiores cum ſuis teſtis ex calida paſſi uel defruti potione datæ diebus plurimis,proſunt ſi poſt triduum continuum interpoſitum,iterum plurimis diebus accipiantur. Qui unam cocleam maiorem ſemicoctã comederit die primo,ſequenti duas,tertio tres,quarto duas,quinto unam,remedium experietur non ſolum ad uertiginem,ſed etiam ad ſuſpiria & uomitus prodeſt. Vertiginem capitis abolet uettonicæ faſciculus cum aqua nitida ad tertias excoctus , aut apij uiridis faſciculus cum ture ſimiliter decoctus & ex mulſa aqua tepida potatus. Hyoſcyami ramuſculum in aquæ ſextarijs tribus uſque ad tertias decoques,& dabis per triduum potui quartarios ſingulos,aut etiam minus pro habitudine,uel ætate,uel ſexu. Trifolium herbam,quę gallice dicitur uiſumarus,aqua frigida macerato, & eam aquam diebus decem bibito,ſed ut herbam quotidie mutes. *Miſy* libra una cum aceto acri contrita & fronti inlita,mirabiliter uertiginem ſedat.

Pityriaſi,& porrigini,ac prurigini,atque ulceribus,& lendibus,& pedunculis capitis. Cap. IIII.

Pityriaſin & porrigines capitis quæ plerunque in perniciem ſe conuertunt niſi occurratur, perungi oportet aſſidue bulbis tritis,ſulfure uiuo,& uino bono in unum permixtis. Item prodeſt cedria tantũ ungere caput,uel allio trito & aceto & nitro. Farina fœniculi ex uino capiti inducta porrigines expurgat,furfures quoque idem præſtant,ſi caput inde aſſidue in balneo luatur. Oeſypum ex oleo tritum & inſtillatum capiti,pityriaſi medetur. Ex uino & oleo & cedria pruritum ſcabiemq́ue capitis tolli manifeſtum eſt,ſi ungatur aſſidue. Prurigines capitis diſcutit fel ouillum inlitum cum creta cimolia, donec areſcat,mirum eſt. Nitrum alumini admixtum prurigines capitis tollit,ſi inde frequenter fricetur & lauetur. Vlcera in capite tanquam proprius morbus præcipue infantibus naſcuntur, ſed & uiros & mulieres grauiter moleſtant.hæc ergo felle taurino cum aceto tepefacto inlita , efficaci remedio ſanantur. Seuum uituli cum ſale ſubactum utiliſſime adhibetur pityriaſi. Teſtarum muricum uel purpurarũ exuſtarum cinerem ex melle ulceribus capitis imponi oportet. Allium cum ſua ueſte cõburitur ciniſq́ue eius ex oleo capiti ulceroſo imponitur. Oleum amygdalinum cum uino optimo permixtum expurgat capitis uitia. Folia rubi in quo mora naſcuntur,arida contrita capiti inſperguntur,& deſuper lana ſuccida & charta ſuperponitur. *Malua* erratica cum urina humana,id eſt puerili,trita & impoſita, ualde ſiccat capitis humores. Omnia autem capitis ulcera cum purgata ſunt iucundiſſime ad cicatricẽ perducuntur ſic.ſpumę argenti tunſę ſelibra,& cærę libra,ceruſſæ libra , olei roſacei libra , cum liquefacta & mixta & trita fuerint,hæc refrigerantur & adijciuntur ijs ouorum incoctorum quatuor lutea,id eſt uitella,& ſimul piſtillo in mortario permiſcentur,atque inde inducitur caput,mirum remedium experieris. Naſturcij ſemen mixtum adipi anſerinæ tritumq́ue furfures capitis aſſidua lauatione depellit. Betæ uiridis contuſæ expreſſæq́ue ſucco porriginoſum caput frequenter in balneo lotum omni tabe purgatur. Semine ſalicis contrito caput lautum furfures cito deijcit. Ouo gallinaceo caput inlinito, poſtea aqua uel ſucco herbæ cyclaminis,quæ orbicularis dicitur,caput lauato,hoc pacto lendes necati ultra non renaſcuntur. Puerile lotium nitro admixtum ulcera quæ erumpunt lauto capite mire deliniunt, expertum remedium. Cornu ceruinum in ſcobem limatum,& cum uino potum lendes enecat,renaſciq́ue non patitur. Stercus ſcrofinum uino immixtum cum roſa liquida id eſt roſæ ſucco,lendes pedunculoſq́ue diſcruciat. Felle uituli caput perunctum lendes exterminat. Axungiæ ueteris ſemuncia,ſeui caprini ſemuncia,reſinæ perlucidæ ſemuncia,aluminis infectorij ſemuncia.alumen teres in mortario , cætera igni reſolues & confundes,ac ſic leni uapore deficere uel excoqui facies,ut ex omni confectione uncia medicaminis reſtet.tum caput lautum diligenter,atque ſiccatum hoc medicamine perunges , porriginemq́ue diſcuties. Scobem citream ex aqua deferuere facies nitrumq́ue aſperges, atque inde caput porriginoſum oportet lauare. Fimo bubulo uſto ſuccũ betæ admiſceri,atque inde caput porriginoſum lauari oportet. Porriginem potentiſſime hac potione purgabis,roſmarinum teres,ſuccumq́ue eius uino uel aqua ſcripulis tribus dabis potui,ſed qui ſumit ſupra limen adſiſtat idq́ue triduo faciat. Fraxineo cinere lixiuiam maturam nimis facies,eaque caput lauabis in balneo , quod cum ſiccaueris , ſaponem & argenti ſpumam conteres,eoq́ue caput perfricabis porriginemq́ue exterminabis , ſi capiti lauto atque ſiccato hoc medicamen addideris. Cretæ cimoliæ P. I. nitri alexandrini P. I. ſulphuris uiui P. I. hæc omnia tunduntur atque cribrantur,& capiti porriginoſo imponuntur. Mali punici corium ex aceto coquitur, & ſuccus eius capiti porriginoſo imponitur,& frequẽter abluitur, ita ut & ipſum pomum excoctum teratur & ſic exprimatur. Anethi ſurculi uruntur,eiuſq́ue pulueris cribrati — I. cicharbæ — III. remittes in olei 8. I. & adijcies gallæ tunſæ ſemunciam , inlineſq́ue eo porriginoſum & ulceroſum capite , contra pilum,& poſtea lauabis in balneo. Compoſitio optima & experta ad uitia capitis omnia ſupraſcripta, pumicis unciã,caſtorei — V. ſpumæ argenti uncias VI. cyperi — III. myrræ — III. myrobalani — IIII.ſulphuris uiui — I.oĩa tũdes & cribrabis & pmixtis pro aphronitro in balneo uteris.Adipis ueteris ſuillę P.I.& picis cedrię P.I.igne diſſolues.tũ ſtaphidos agrię tunſę unciã miſcebis,& ante horã quã ad balneũ uadas ita caput uitijs ſupra ſcriptis laborantem,contra pilum fricabis , ut inſideat medicamen. quod non ante dilues quàm ad ſolium uenias.ſi autem medicamini huic adieceris ladani ſcripulum,capil-

lum nutries pulchriorem. Furfures capitis extenuabuntur si stercore murino liquefacto in aceto caput in balneo perfricueris. Lotio taurino caput si laueris, porriginem uetustissimam tollit. Vetustam porriginem mire adimes, si herbæ cyclaminis, id est orbicularis succo sulphuris aliquantum miscueris, & fel scrofinum, atque inde caput in balneo bene perfricabis. Vlcera capitis subito nata sanãtur si asini stercoris succo, & scillæ contritæ quantum satis uidebitur, & bubulæ adipis tantundem miscueris, atque ad capitis ulcera ueluti ceroto usus fueris. Fel taurinum mixtum cũ nitro & uino & oleo quod satis sit, ulcera capitis uel feruescentem scabiẽ sanat. Vlcera recentia & uniuersa uitia ulcerum in capite sanant uermes, qui in arbore caua uel putrida nascuntur triti & in panno impositi. ijdem uermes cõbusti, & cum anetho sicco pari pondere triti & impositi sanant etiam carcinomata. Inula in oleo discocta & contrita & cum butyro ouillo & melle imposita, Cacoethe maligna emendat, eadem ratione curantur & tubera, sed hoc uitij emplastri panno inlini debet. Vermes ulceribus capitis uel quibuscunque innati, ranarum felle tolluntur. ea uero quæ intrinsecus serpunt, salsamento uetere tunso in uicẽ emplastri imposito sanantur. Radix peponis contrita & adposita sanat ulcera quæ capiti in modũ faui concrescunt. Semen rafani tritum & ex aqua adpositum, sistit omnia ulcera. Porrum capitatũ contritum & ex melle impositum uniuersa ulcera optime purgat. Allium contritum cum sulphure & resina, ulcerum & fistularum quælibet uitia extrahit. Vetera ulcera etiam carcinosa foueri debent aqua calida, in qua excocta sint holera diuersa. deinde ipsa holera trita si imponãtur ualde profunt. Farina lini seminis, uel farina erui, uel lenticulæ, decocta & ex melle adposita, suppurationes & pustulas ulcerum sanat. etiam genitalibus laborantibus bene adijciatur. Cinis uitium cũ axungia uetere impositus pustulas omnes in qualibet parte corporis curat & sanat. Folia oliuæ commanducata & imposita ulceribus manantibus medentur. Oleastri cauliculi teneri decocti, & cũ melle impositi, carnes supra oscula in uulneribus quælibet prohibent excrescere. Herba chelidonia contrita & cum axungia uetere subacta & imposita ulcera uetusta & putria purgat & sanat. Nuces iuglandes perueteres contritæ, uel quod melius est cõmanducatæ & impositæ, singulare remediũ ulceribus prĕstant. Glandes de robore tritĕ cum axungia & impositĕ duritias, quas Cacoethes medici uocant, emendãt & reprimunt. Pix brutia cum melle trita & imposita ulcera omnia purgat & sanat. eadẽ pix ex uua passa purgata & cũ axungia uetere imposita, ulceribus medetur. Aqua in qua lentiscum decoxeris, ulcera quæ serpunt utiliter fouebis. Hedera ex uino decocta ulceribus quibuscunque imponitur prodest. Cinis ex ossibus agnorum recte adhibetur ulceribus quæ non trahunt cicatricẽ. Pulmo arietinus calidus adpositus, carnes excrescentes in uulneribus exæquat & reprimit. Vim serpentium ulcerum coercet calx uiua ex aceto & oleo rosaceo temperata atque inlita, rosaceo autem & ceræ permixta mox perducit ad cicatricẽ. Carcinomata curantur coagulo leporis cũ pari pondere capparis, quod utrunque uino aspersum unà teritur & sic adponitur. Carcinomatis, quæ serpunt circa ulcera, fel ursinũ uel cinis de asini ungula exusta per pinnulam bene adponitur. Vlcera quæ sordidata sunt, fimi uitulini cinere & muliebri lacte purgantur. Vetustis ulceribus uettonica cũ sale contrita & adposita medetur. Idẽ prĕstat farina lupini incocti, & sine cortice inspersa cũ uino. Ad porrigines detergendas, rutæ fasciculũ & sulphur uiuum cũ uino uetere simul decoque, & caput ex eo in balneo laua, ante tamen aqua tepida sicut est consuetudinis, elue. Ad papulas in capite efferuescentes, uel qualibet parte corporis, etiã ad ignẽ sacrum benefacit hoc medicamentum, rutĕ uiridis P. I I. spumĕ argenti P. I. S. aceti. 8 I. olei uiridis 8 I. cũ aceti parte spuma & ruta teruntur, donec leuia fiant, postea quod superest aceti, uicissim cũ oleo adijcitur, uel superfunditur medicamini dum teritur, & cum bene tritum & permixtum fuerit, tum imponitur locis necessarijs. Ad pedunculos necandos hoc medicamine uteris. oleum cũ puluere cineris cuiuslibet de foco, sed bene creti, pariter miscebis, & ita teres, ut sit ad spissitudinem mellis, atque inde cum opus fuerit, caput unge. Ad pedunculos in omni parte corporis necandos efficax hoc remedium est, ellebori radicis uncia, staphidos agriĕ uncia, simul trita adiectoque oleo totum corpus perunctum, etiam in tunicis necabuntur. Nitri alexandrini, & staphidos agriĕ æquale pondus, aphronitri quoque aliquã portionem, & sulphuris uiui particulam simul terito, ac decimo die in balneo corpus fricato, omnes pedunculos necabis. Serum, id est aquam lactis quæ remanet facto caseo, si quis adiecto aceto in potione aliquotiens sumpserit, ita liberatur a' pedunculis, ut penitus extirpentur, nec postea in eo renascantur. Ceruini cornus scobes limatæ, & ex uino potui datæ, pedunculos in capite lendesque nasci non sinunt.

Ad capitis reumata, & purgationem, & ad pituitæ, & phlegmatis deductionẽ, & restrictionẽ Catarri. Cap. V.

Ad reuma, quod de capite descẽdit, medicamentũ facies tale. nitri — VI. pyretri — I. S. capparis — I I. struthij — I I. hĕc omnia tunsa & in puluerẽ tenuissimũ redacta permisce, atque in balneo feruenti ita utere, ut tertiã partẽ pulueris de superscripta mensura specierũ mittas in caput, & pfrices diu ac diligẽter, ut p sudorẽ digeras, postea aqua tepida laues caput, & in frigidã mergas, & crasso sabano diligẽter siccabis. Ad reumata capitis, talpã in uaso fictili clauso ita in furno torreto, ut tenuissimũ puluerẽ ex ea facias, cui addes puluerẽ piperis albi ex granis decẽ & octo, & cocleare unũ de succo ocimi, de quo medicamine dabis cui medẽdũ erit, in potione uini ueteris calida cocleare unũ, ita ut in balneo in quo nũquã lauit nec lauturus sit, in solio remediũ accipiat, & interposito biduo, alternis iterum accipiat, sed cui remedio opus est, XIX. ferme' diebus porcina, liquamine, & holeribus abstineat. Ad idẽ trochiscus, croci drachmas duas.

myrræ — II. calchãti — II. cymini — II. opij drachmas II. turis — I. Crocomagmatis drachmas II. aluminis ſciſſi — I. hæcomnia contrita auſteriſſimo uino permiſcebis,ut ſint ad craſſitudinem mellis,& inde frontem denſiſſime ſuperlines uſque ad capillos,intermiſſa ſemita ſuper naſum,præcluſo enim itinere quod ad oculos humori patere cõſueuerat,uiam facies,qua de cerebro per nares fluxus omnis emanat,& hinc perpetuus decurſus fiet,quo humores oculorum ab omni inundatione ſiccentur. hac curatione in perpetuum lippitudo remouebitur,ſed ijs quos nimium reuma humoris urgebit, ex aceto acri trochiſcus ſupra ſcriptus imponatur. Ad diſtillationes perfrictionesq́ue & grauedines, cyclaminis herbæ,quæ latine orbicularis dicitur radicem ſupra carbones cultello radito, fumumq́ue eius ramenti naribus trahito. Hyoſcyami drachmas duas, apij ſeminis bene purgati drachmas quatuor, anethi bene purgati drachmam unam,opij pondus uictoriati argentei unius, hæc omnia trita & cribrata permiſceto, & ex aqua paſtillos temperato, atque ex ijs ſingulos in aquæ calidæ cyathis duobus, cum dormitum ibit cui medendum erit,potui dato.eiuſdem herbæ radices ſi decoquantur,ſuccusq́ue earum ad craſſitudinem mellis miſſus in aquam naribus trahatur,omnem a capite pituitam detrahit mire.

Creta cimolia ex aceto trita, & quàmdenſiſſime fronti impoſita pituitam ſiſtit. Maſtichen cum pipere qui diu commanducauerit,calefacto cerebro humorem pituitæ naribus effundit. Ad catarrũ ſiue diſtillationem humoris ex capite,turis ℈. unum,piperis ℈.unum,conteres diligenter & uini nouelli, quod ſufficiat admiſcebis,& naribus tepidum infundes,uel gargarizabis,ſed utilius eſt naribus infundi. Ad caput leuiter purgandum, ſinapi tritum ante diem in aceto infunde ad heminæ menſuram, & ex eo intra os tene,& gargariza in ſole calido ieiunus,& aperto ore poſtmodum ſede,ut humor decurrat. Staphidem agriam ſumito,& pro modo ſinapis granum,& uuam paſſam commiſce cum betæ ſemine, & ex eo facito paſtillos,quibus ſi opus fuerit adijcies acetum, & eos ieiunus in ſole aut in balineo commanduca,& apertum os tene,ut humor defluat. Ad caput purgandum quod fuerit humoroſum,ſtaphidos agriæ ℈. III. pyretri ℈. II. hyſſopi ℈. IIII. pariter,hæc pro modo aſſidue in ore miſſa comminues & maſticabis,incuruato capite,ut humor ex maſticatione defluat,quod facito aut ad ſolẽ, aut in loco tepido. Ad pituitam ex ore euocandam.æris floris ſcripulus unus, & de ſucco hederæ idem pondus in unum mixtum,& naribus infuſum,euocant pituitam, & defluere compellunt. Radix pyretri in ſole commanducata pituitam & humorem capitis patefacto ore depromit. Betæ radicibus tunſis,recte ſuccus eius naribus ducitur ad humorem capitis extrahendum. Mellis & ſinapis triti æqualiter mixtæ partes tepefiunt,& humor multus e capite poſt longam gargarizationem deducitur. Ad catarrum reſtringendum mittes in ollam rudem pro modo ollæ heminam roſæ ſiccæ, & tres heminas aquæ mulſæ,& heminam ſapæ,inhibe nucem pineam,hæc coques ad tertias & tepidum gargarizas. Rumicis acumina tenera colliges,ſiue rubi,& herbam quam alij burdunculum uocant,alij linguam bouis,addes etiam roſæ heminã,hæc omnia in ollam mittes,præterea addes furfuriculas in linteo ligatas, adhoc ut amaritudinem herbæ deliniant,& ſic furfuriculæ ipſæ in ſaccello combulliant, hæc omnia ad tertias decoques & tepidum gargarizabis. Experimentatum remedium aduerſum ingruentem catarrum,ut cœna te abſtineas,& ab holere,& a rebus ſalſis & liquaminoſis. Nam indigeſtione cibi, & uitio cruditatis naſcitur catarrus,abſtinendum ſane ante omnia pinguibus cibis. Sed ſi de perfrictione fuerit catarrus, caldamentis adhibitis ilico ſopietur,quod ſi de cruditate,placabitur illa re ſola ut non cœnetur, donec penitus fluxus eius areſcat.cum ſubſtrictus fuerit, ad conſuetudinem cœnandi reuerteris. Ad catarrum reſtringendum ſapæ heminas tres,& ſatureiæ faſciculum,& hyſopi aliquantum feruere ſimul facies, quouſque inde ſextarius fiat,& ſic gargarizabitur ter in die in loco tepido,aut ad ſolem,atque hoc tãdiu facies,donec inhibeatur omnis catarrus,atque illis diebus quibus gargarizas abſtinebis liquamine,& holere,& ſalſis ac pinguibus cibis. Ad catarrum reſtringendum quinque partes uini, & ſextam mellis miſcebis,ac tepefacies & ſic gargarizabis.

Alopecijs, & tineis, & capillo fluenti atque infirmo. Cap. VI.

Herba quæ dicitur trichomanes,uel adianton,eadem & callitrichos appellatur.contuſa & cum oleo inlita uel incocta alopecias facile curat. Cępe longum quod cęputius nominatur ſuper alopecias terito frequenter,quo facto capillos maturius excitabis. Nucis eſcariæ,id eſt iuglandis teſta contuſa,uel combuſta,& minutatim trita atque adiecto oleo impoſita infantum alopecijs capilli naſcuntur. Infantum alopeciarum uitia anſerinæ adipis perfrictione ſupplentur.

Gallinaceorum ſtercus cum oleo utroque permixtum alopecijs utile eſt. Adeps urſina cũ fungis qui in lichno lucernæ concreſcunt ſubacta,& alopecijs perunctione impoſita,priſtino decori caput reuocato crine reſtituit. Stercus murinum cum aceto tritum ad alopecias unctas forma priore mirabiliter crines commodat. Lac caprinum incoctum,ſed non adulteratum,aut uitiatum,recte alopecijs infricatur,mirũ eſt. Vitium capitis in quo ſunt alopecię,prius raditur. poſt illic cępa acerrima perfricatur, deinde hordeum cõbuſtum & in puluerem redactũ cum urſina adipe permixtũ ſuper imponitur. Herbã cardui agreſtis ĩ mortario uſque ad leuitatẽ terito,ſuccoq́ue eius expreſſo locũ alopecię.ix.dieb.oblinito, ſed bis per dies ſingulos perunctione renouata. Cũ ſinape naſturtiũ tritũ alopecijs inlinitum efficaciter prodeſt. Cydonia mala diſcocta cum uino,dehinc trita ceræq́ue liquefactæ addita, & capiti impoſita,capillum nutriunt. Opobalſamo operępretium eſt alopecias ungere,ut cito capilli naſcantur. Nitri ru

bri ℈ VIII. pumicis ℈ II. salis ammoniaci ℈ VIII. teres diligenter & postea miscebis, priusque caput alcyonio & nitro commixto perfricabis, mox medicamen impones, quo facto capilli nascentur. Magnam fœditatem capiti adferunt alopeciæ quę sic emendantur. ex pelle uiperarum cinerē facies atque assidue illic asperges, emendabis sine mora uitium. Fermentum sulphuris combusti quod a fullone factum fuerit, cum oleo rosaceo miscebis, & de pinnula capiti inlines. Roboris pilulæ quæ gallas similant, cum adipe ursina tritę emendant alopecias. Glandis quoque faginę exustæ cinis cū melle alopecijs inlitus prodest. Cupressi pilularum exustarum puluis tritus ungularum muli, uel mulę exustarum cinis, & oleum myrtinum, cinis quoque uel fimus murium tritus, & cinis exusti erinacei recentis uel fimus erinacei recens, & sandaracha, hæc omnia cum aceto, & cum pice liquida mixta & imposita, etiam fluentes capillos continent. Leporinæ lanæ exustæ cinis cū oleo myrtino & felle taurino, & alumine trito miscetur, tepefactumque medicamen inlitum admodum prodest. Muscarum capita conbusta & cum melle trita, capitique inlita, mire alopecias tollunt. Fimum columbinum si quis cum aceto tritum capiti imponat, alopecias & cicatrices omnes sanabit. Capilli & barbæ nascentur etiam glabro, si lichenē asini, id est collectionem duram quæ est circa crura eius, comburas & teras, & puluerem illum ex oleo uetere imponas. hoc ita ualidum est, ut si mulieri inde maxillam unxeris, barbas ei nasci scias. Erinacei caput & pellicula combusta, cinisque ei adiecto melle inlitus alopecijs cito prodest. caput autem eius per se combustum, & adiecta ipsius adipe cinis ille alopecijs inlitus, etiam cicatricosis facit pilos renasci. quod si totū ipsum quis exurat, & puluerem eius bene tritum cum adipe ursina caluo ad integrum capiti imponat, decorem pristinum restituet capillorum. Ad tineam curandam, sulphuris uiui — II. salis fossicij — I. tunsa & cribrata hæc, raso capiti & loto in balneo confricabis, ita ut prius de oleo locus capitis tineosus perungatur, & sic puluis iste aspergatur, & diu fricetur, quousque liquefiat sudore capitis. hoc modo intra sex dies curabitur tinea. facit hoc medicamē & ad scabiosos, prodest & ijs quibus pustulæ nascuntur in facie tanquā elephantiacæ rubentes. Ad capillos qui post infirmitatem decidunt confirmandos cedria & oleo pari pondere mixto assidue eos unge & leuiter pectina, laudabis effectum. Ad capillos decidentes confirmandos adipem ursinam cum ladano miscebis, & caput perunges, uel loca defluentium capillorum, aut ladani uncia una & œnelæi uncijs duabus, tritis & permixtis caput perunges. Ad fluentes capillos, scobē de cornu ceruino permisce cum semine myrti nigræ, adiecto butyro oleoque, & capiti raso densissime obline, etiam ex infirmitate fluentes capillos efficaciter continebis. Sandaracha cum aceto incocta & emplastri more imposita, fluentem capillum ualidissime solidat. Si quis maleficijs capillos perdiderit, hac eos ad pristinam formam ratione reparabit, si lacertum salsum martensem cū suo capite, & lanæ purpureæ optime in conchylio tinctę duas ligulas, & chartam cubitalis mensuræ separatim conburat, cineremque permisceat conteratque cum oleo cedrino paulatim adiecto, ut crassitudinem uelut glutinis faciat, eoque medicamine glabrum locum perfricet, ita ut prius diu linteo asperiore detergat. Aphronitri floris pilulas XXX. nucē pineam, de qua propter uetustatem nuclei deciderint, tunsam, saponis gallici selibram, uini aminei cyathos tres, simul permiscebis & conteres, & caput glabrum inlines, hoc medicamine etiam crispi capilli nascentur. Malua cū sua radice uehementer coquitur, ex cuius aqua capillus cui curatione opus est, in balneo assidue lauatur. Olei cicini — III. ladani — III. ladano trito paulatim admiscebis oleum, & cum mellis crassitudinem feceris, radices capillorum assidue inlines.

Capillo nigrando, & incrispando, ijs adiecta sunt quæ phlegma, & perfrictiones capitis deducunt. Cap. VII.

Crispando capillo compositionem huiusmodi facies, aphronitri floris tortulas numero XXX. nucem pineam, de qua propter uetustatem nuclei delapsi sint, tunsam & in puluerem redactam, saponis gallici — III. & aminei uini cyathos III. atque inde caput inlines & in balneo lauabis, sphondilio quoque caput perungatur, sed prius radatur. Cornum arietis uratur, cinisque eius cum oleo conteratur, atque inde derasum caput frequenter ungatur. Capillis nigrandis infectio optima, hirundinum stercus quantum sufficiat cum aceti sextario, mitte in uas fictile, atque in fimo caballino per dies XXXV. suffossum habeto, ac sic macerato, atque hoc medicamento rasum caput inlinito in umbra per peniculum pictoris, sed seuo ceruino faciē prius perunge, nequid inde destillet, & maculet, & dū siccatur infectio, oleū intra os teneto, ne & dentes inficiantur, ac postquam imposueris medicamen quarto die caput lauato. Medium lapidem conterito eique admisceto nardi puri quantum satis uidebitur, quo medicamine si frequenter caput ungas prohibebis canos nasci, & in locum canorum nigri emicabunt capilli. Experieris uerum remedium si agnū candidissimi capitis decoxeris, atque inde caput eius quē canum esse nolis ungi præceperis. Hoc facito ne capilli canescant, radicem unam caulis quanto ampliorem & uetustiorem in furno siccabis, eamque minutissime concides, & in ollam rudem mittes, & aqua fontana recenti implebis, & ad medium decoques operta olla, tū in balneo caput sapone optime lauabis. Cūque satis mundū effeceris, etiā ea aqua quā paraueris de radice caulis, caput ita confricabis tanquā solū ex ea laues, mox capillum linteo inuolues, nec ulla supra aqua uteris & ita siccabis, hoc purus ages puris etiā ministris usus. Ad nigrādū capillū egregie facit, si oui coruini quę sunt interiora impari numero in uas ęreū mittas, atque illic diu coagites, & raso capite in umbra p peniculū pictoris imponas, sed donec siccetur infectio, & oleū in ore teneri oportet, & seuo ceruino faciē perungi, ne distillātibus guttis maculetur. tāta. n. solet esse uis eius, ut ēt

dentes

dentes dum ſiccatur inficiat.quarto autem die caput lauari oportet poſt medicamen impoſitum. Vermium terrenorum cinis, oleo adiectus,quo uti fœminæ in pectendo ſolent, capillos prohibet ſenectute mutari. Folia cupreſſi trita & ex aceto capiti inlita & inficiunt canos & in eorum locum nigros educunt capillos. Nuces iuglandes adhuc uirides & teneras,& totidem glandes uelles ex arbore adhuc uirides,& necdum maturitate ſolidatas,atque in pila contuſas exprimes, earumque ſucco ,ad inficiendos canos dum caput pectis,pectinem tinges. Sanguiſugarum ſextarius duobus ſextarijs nigri uini miſcetur &.xl.diebus in uaſculo plumbeo diligenter clauſo maceratur , poſtmodum cum ipſo uino conteruntur hirudines,& in ſole calido,capiti deraſo,ad permutandos capillos,earum ſuccus imponitur , oleo ne dentes inficiantur,donec ſiccetur medicamen , in ore detento. Erui ſiliquæ priuſquam areſcant cum folijs & caule ſuo conteruntur,& raſo capiti ut capilli nigreſcant protinus inlinuntur . Herba quę gręce chamæacte,latine ebulus,gallice odocos dicitur,exprimitur etiam cum ſuis granis,eiuſque ſucco cotidie inlito pectine,crines qui inficiendi ſunt perducuntur . Pomorum de moro maturrimorum — I I I. acaciæ P. I. caricas,numero V I I. quanto nigriores,pariter macerabis cęleſti aqua in uaſculo ęreo clauſo,atque inde capillos ſemper inlines & fricabis,ſed quæ ſuperfuerint in eodem uaſculo permaneant , diuturnitate enim efficaciora ſunt. Compoſitio efficax ad capillos inficiendos & confirmandos & ſpecie augendos, fœnogręci ſextarium,lini ſeminis tantundem,calami aromatici P. I. ſchœni P. I. caſſiæ P. I. gallæ trichidos P. I. ladani — I I I. Rhois coriarij P. I. aquæ fluuialis ʒ. X I X . omnia hæc in unũ uas mittes & diebus X L . ſub diuo poſitum iubebis cotidie per puerum uirginem commoueri.Ita ut ſi quando puer ipſe defuerit ſignetur,néque a` quoquam niſi a` puero alio uirgine contingatur, poſtea recondes diligenter & ſub ſignaculo habeto, & cotidie aqua eadem caput inrora , & pectine inde madefacto caput pecte. Ad phlegmata de capite & aqualiculo deducenda,ſcillæ libram unam in aquæ ʒ. I I I. infuſam coques ad tertias.poſtea aceti optimi ſextarium adijcies,& tamdiu iterũ ſimul omnia excoques quamdiu ad ſextarium perducas,tum colabis & adijcies mellis optimi P. I I. Iterumque omnia ſimul tam diu coques quamdiu ad mellis craſſitudinem ueniant. Compoſitio pulueris ad reuma totius corporis,ſed maxime ad capitis,nec non & ad perfrictiones & conſtrictiones cerebri reſoluendas, euforbij — I I. piperis — I I I I. bacarum lauri ſiccarum — I I I I. ſanſuci — I I. centaureæ — I I I. ariſtolochiæ longę — I I I I. iris illyricæ — I I I I. myrræ — I I I I. bdellæ — I I I I. cicidos — I I I I. ſtypterię ſchiſtes — I I I I. nitri alexandrini combuſti & uino uetere extincti — I I I I. ſalis ammoniaci — I I I I. hęc omnia contundenda,deinde cribranda & permixta in uaſculo uitreo habenda , cum neceſſe erit conſpergendus in balineo capiti hic puluis uel membris dum adhuc ſicca ſunt,id eſt antequàm ſudent,& perfricanda diutiſſime poſtea quàm puluerem conſperſeris.de hinc lauandum caput in calore frigida aqua , & obſeruandum ne in calidam caput mergas.in frigidam ſane` quoties uolueris merge , & poſtea ſabano diligenter exſicca.

Confectio ſiue diſpoſitio emplaſtri cui uocabulum eſt Dictamnos.

Dictamni part. X X V. chamæmeli part. X I I I I. ſphagni part. I X. cyperi part. V I I. polij part. X I I. lapidis gagatæ part. V I I. ceræ ruſæ part. X I I. reſinæ terebinthinæ part. X I I I I. ammoniacæ guttæ part. X X X V. propoleos part. X I I. pſimmythij part. X I I. chalcanthi part. X X I I I I. galbani part. X X V. chamępityos part. V I I I. trifolij part. I I I I. pentafolij part. I I I I. ariſtolochiæ groſſæ part. X X X V. centaureæ aut gentianæ part. X I I. lithargyrij part. C L. reſinæ colophoniæ part. L. terræ ampelitidos part. X X I I. picis brutiæ uel ſiccæ ſi terra ampelitis non fuerit part. X I I. lepidos chalci,id eſt,ſquamæ ferri part. X V I I I. diphrygis part. V I I I. aloes part. X V I. libani cãdidiſſimi part. X I I. opopanacis part. V I I. chamædryos part. X I I. marrubij part. X I I. artemiſiæ part. I I I I. iris illyricæ part. V I I. libanitidos part. V I. olei ueteris part. X L V I I I. reſinæ pityinæ part. X X I I. chalcucecaumenu part. X V I I I. milti part. X I I. chalcitidos part. X. myrræ part. V I I. æruginis part. I.

Oleum uetus quantum mittendum fuerit pro modo ſpecierum ſupra ſcriptarum mittes in ollam nouam,& calefacies leni flamma uel potius igne,tunc mittes ſed paulatim de manu inſpergens lithargyrum bene tritum & adſidue ſpathomela agitabis,quouſque oleum ita inficiatur, ut colorem lithargyri trahat, & aliquantulum ſpiſſeſcat,poſtea aut picem brutiam tritam mittes,aut quod melius eſt, terram ampelitidem ſimiliter tritam,pro qua diximus picem brutiam mitti debere,quia terra ampelitis uera difficile inuenitur,ijs additis cum cœperit medicamen bene permixtum eſſe, ceram ruſam pro modo ut ſupra ſcriptũ eſt,poſtea reſinam pityinam remiſſam adijcies,nec non & reſinam colophoniam , poſt hæc mittes ammonia cum thymiama,id eſt,guttam bene tritam & cribellatam,poſt addes lepidos chalcu,nec non & chalcu cecaumenu,deinde addes milton,deinde diphryges,deinde chalcitim,poſtea chalcanthũ & pſimmythium, poſt hæc addes libanon leucon,id eſt thus album & myrram & aloen.ſuper ijs omnibus addes reſinam terebintinã & galbanũ,& lac uel humorẽ panacis,id eſt,opopanacẽ.Sed oẽs has ſpecies prędictas optime tritas & cribellatas mittere debebis ad mẽſurã uel partes ſupra ſcriptas,prout uolueris cõficere medicaminis copiã.quę cũ oĩa bene mixta fuerint & bene agitata,ollã tolle de foco,& deinde calido adhuc medicamini herbas ſupra ſcriptas bene tritas & cribellatas infundes.ĩmo manu uel digitis moderantibus paulatim inſperges,& adſidue ſpathomela cõmouebis & permiſcebis.poſt hęc oĩa mittes chamęmelũ,& iterũ igni nõ

nimio adposita olla lente & paulatim decoques medicamen,ita ut illud manu non contingas,sed spathomela agites,cōfecto autem medicamine uteris sic. ad dolorem temporum uel hemicranij linteo spisso induces medicamentum,& sic fronti uel temporibus adpones. Si uero humore capitis reumatizantis oculi grauabuntur,per totam frontem emplastrum inductum linteo similiter impones. Si in naribus uel in auribus dolor aut uulnus fuerit,siue carnulentæ erunt,aut humor inde manabit, oleo rosaceo solutum medicamen immittes. Si fauces angina uel glandulæ & parotides occupauerint, aut inguina paniculæ tentauerint,in initio doloris medicamen linteo inductum,sed siccum adpones.facit & ad splenis dolorem aluta inductum & adpositum,nec nō & laterum dolori prodest similiter impositum. Empyicis uel hæmoptoicis,id est,qui sanguinem de uisceribus per os eiectant proderit,si thoraci inductum aluta imponatur. facit & ad thraumata,& ad arthritim pro malagmate adpositum,protrahit & sagittas & sudes,& si qua corpori inhæserint similiter adpositum.ad loca uero pudenda,id est,ad penem siue ad podicem, cū aliquod illic uulnus fuerit,solutum medicamentum cera & oleo myrtino adponitur. Si uero muliebribus causis fuerit necessarium,id est,si uulua dolorem uel carcinomata contraxerit,ponetur cū oleo susinato , ita ut emplastrum contra illum locū,qui in causa est adponatur.ad carbunculos sane & anthracas & escharas aliaque reumatizantia,uel ad strumas & apostemata,medicamen solutum aliquantulum melle debebis adponere.cum autem purgatę fuerint pustulę uel collectiones & uulnera, tum sine melle emplastrum cum puro medicamine adpones.facit & ad furunculos similiter siccum adpositum, & ad omnem pustulam & maculam curandam. Rumpit enim quæ concreta sunt,& purgat,& cicatricat. Cum autem uulnus est de quo immodicus sanguis erumpit,adpositum hoc medicamentum ilico & sanguinem sistit,& uulnus curat , & cutem constringit,& cicatricem tenuem facit. Resolutio autem uel cōpositio adponendi uulneribus medicaminis talis est.mittes huius medicaminis — III. & adijcies ceræ — I. olei ueteris — VI. ijs uero qui habent,aut in capite,aut in auribus,aut in naribus causas & uulnera, adponendum sic resolues medicamen sine cera.oleum sane pro tempore id est,si æstas fuerit minus adijcies, si hyems amplius infundes. facit & ad morsus serpentium & ferarum omnium,& ad morsus hominis,& canis rabidi.neruorū quoque incisiones uel collisiones salubriter curat.quibus cum medendum fuerit addes oleum rosaceum cum modico aceto lanę succidæ infuso.Cum autem adposueris ijs causis hoc medicamentum,post triduū aut post dies quinque ligaturam quam feceris solues.si uero ictu aliquo caput fractum fuerit & testa conlisa,medicamen rosaceo oleo liquefacies , & sic ipsi fracturæ uel uulneribus infundes.infuso uero interius medicamine nihilominus desuper solum medicamen linteo inductum adpones,& supra ligabis lanam succidam oleo & aceto modico infectam.de ipso autem medicamine si succenderis in cubiculo,uel in domo,fugabis serpentes,& si qua illic mala sunt foras eijcies.hoc ipso medicamine incenso suffita mulier facile purgabitur,etiam si pecus intra uterum habuerit immortuum , saluberrimum autem esse omnibus & uirilibus & fœmineis causis ne dubites,si primum diligenter ac sollicite conficias,deinde ut supra scriptum est, scienter utaris.

Ad omnes & multiplices oculorum dolores collyria & remedia diuersa etiam physica de probabilibus experimentis. Cap. VIII.

AD conturbationes & lippitudines subitas epiphorasque oculorum scio multa collyria , tametsi tarde,magnos tamen effectus habere.sed nulli collyriorum tantum tribuo, quantum lycio indico uel per se,hoc enim inter initia,si quis ut collyrio inungatur,protinus & dolore præsenti,& futuro tumore liberabitur,superuacuum est autem nunc laudes eius referre,in alijs enim expertus,intelliges simplicis rei uix credendos effectus.oportet ergo ut minime quater quinquiesue ex interuallo lippientem inungi.deinde cum conbiberint oculi,ad singulas inunctiones,ex aqua quâm poterint sustinere calidissima spongijs expressis uaporari diutius,eodemque die in balineum duci eum qui inunctus fuerit, ita ut cum cætero corpore caput quoque & faciem calidæ immergat,& foueat,uinumque post balineum ita ut adsuetus est sumat.postero die si qua uestigia epiphorę remanserint , inungi collyrio aliquo acriore aquato sub uespere debet,& rursus in balneum duci,& uinum bibere.hoc modo uno ferme die tolletur epiphora , præcipue incipiens,neque adhuc alio medicamento tacta.sed si ea uis fuerit epiphoræ,ut non concedat uno die,expectari oportebit donec impetus eius sedetur, & ita æger in balneum ducatur, cæteraque fiant quæ præcepimus fieri . idem hoc medicamentum etiam supra oculos inlitum tardius quidem,sed eosdem effectus pręstat,maxime in teneris corporibus,ut mulierum & puerorum, quorum oculi nullius medicamēti uim sustinere possunt.triduo autem aut quatriduo plerunque tollit dolorem adiutum oui infusione, & aquę calidę uapore. Compositio collyriorum,quam maxime probo ad recentes epiphoras uel conturbationes oculorum tumoresque & dolores.plantaginis tritæ succi cyathos II. teri oportebit cū croco quod sufficiat,id est ⚹ II. deinde cætera quæ infra scripta sunt admisceri pridie macerata cum succo herbæ supra scriptæ,id est,aloes indicæ ⚹ IIII. gummis ⚹ IIII. postea eiusdem plantaginis succi cyathos duos addi,ut cum spissata fuerit commixtio,collyria fingantur. Vtrunque autem genus medicamenti eximie prodesse iudico,proprietate quadam,sed præcipue quod nullam in se asperitudinem habet , ut pleraque quibus fere inunguntur homines.nā quæ ex cadmia,aut ære usto,eiusdemque generis pigmentis componuntur,quamuis curiose terantur,naturam tamen suam amittere non possunt.nunquam enim ut succus diluuntur,sed cum ad summam subtilitatem perducta sunt , tamen quasi puluerulenta necesse

est maneant,

eſt maneant,quæ oculorum partes uelut configunt.certe exterius pungunt foramina prima, & tunicula oculi ab initijs adhibita interdum moleſtiorem futuram concitant epiphoram. Quo nomine etiã quod dia glauciũ dicitur probo in initijs,nanque prodeſt hoc genere quod ex eadem materia conſtat,quę nullã aſperitudinem habet,quandoquidem componitur ex croci ⚹ V. ſarcocollæ ⚹ X. glaucij ſucci ⚹ X X. tragacanthi ⚹ V. & opij ⚹ V. hoc enim ego adijcio,& ita melius reſpondet,ſed opium & in hoc,& in omni collyrio medicamentoq́ue,uerum adijci oportet,quod ex lacte ipſo papaueris ſiluatici capitum fit,nõ ex ſucco foliorum eius,ut inſtitores huiuſce rei compendij & lucri cauſa faciunt. illud enim cum magno labore & exiguum conficitur, hoc ſine moleſtia & abundanter teritur. ante omnia crocum aqua pluuiali infuſum macerari debet.deinde adijciatur illi ſarcocolla,glaucium,opium,tragacãthũ, prius enim omnia ſeorſum macerari oportet,non multa eius generis aqua,id eſt pluuiali,ut quàm primũ,id eſt, ſi fieri poterit,eodem die fingantur collyria,ſolet enim hoc diu neglectũ mortario inaceſcere:ijs fere utor primis diebus,collyrijs,non ſine cæteris auxilijs prout res poſtulat,abſtinentia dico, & ſanguinis detractione,meliusq́ue ea cæteris proficere adfirmo. Cum uero pluribus quis diebus uexatus fuerit epiphora,& perſeuerantia humoris,atque pituita ipſo calore oculorum glutinoſior uiſa fuerit, quod fere ſexto ſeptimo'ue die accidere ſolet:tunc proderunt & ea collyria,quorum genus ſuperius improbauimus,compoſita ex rebus metallicis:facilius enim tum patientur oculi,ſi modo exulcerati non fuerint, iniuriam: quorũ præcipue hoc mihi placet,quod a colore phæon dicitur. accipit autem hæc, æris uſti ⚹ X I I. cadmiæ uſtæ ⚹ X I I. ſtibij cocti ⚹ V I. acaciæ chyliſmatis ⚹ V I. croci ⚹ I I I I. aloes ⚹ I I I. opij ⚹ I I. caſtorei uictoriati pondus,myrræ,lycij,idem ponderis.gummis ⚹ X V I I I.aqua pluuiali quę ſunt dura macerantur,& diu teruntur donec leuiſſima fiant,poſtea cætera alio mortario ſingula trita admiſcentur.cum tollendum eſt,id eſt,cum ſunt fingenda collyria, gummi adijcitur. hoc quidam etiam in initijs utuntur cum oui aquato liquore per ſe. Necnon & hoc collyrio quidam in initijs utuntur,quod a cinereo colore ſpodiacon appellatur.Componitur autem ex ijs, cadmiæ botryitidos uſtæ ſuper teſta donec candeſcat,& uino falerno extinctæ ⚹ X L. cretæ ſamiæ quam aſtera uocant ⚹ L X X X.ſtibij cocti ⚹ X X. opij ⚹ V. gummis alexandrinæ ⚹ X X. teruntur hæc omnia pluuiali aqua macerata,ultimum gummi adijcitur.ante ſane cætera ad leuitatem ſummam terantur,& ne prima tunicula oculi exeſa aliasue exulcerata ſit,ut purum ulcus ſit,diluitur oui albo,quod eſt fere tenuiſſimum. Collyrium pſittacinum a colore ita dictum,facit ad epiphoras quæ cum tenui & acri lacryma exiſtunt.item aduſtiones & ſolutas cicatrices & uaſtum tumorem,quod quia loco interdum uidetur propellere oculũ, proptoſin uocant,cum oui albo,quod eſt tenue imponitur. ſed præcipue facit,cum quaſi ſanguine ſuffuſi ſunt oculi,& ob id nullum niſi leniſſimum collyrium patiuntur:recipit autem hæc, croci ⚹ I I I I. cadmiæ lotæ, ⚹ I I I I. ſtibij ⚹ I I I I. opij ⚹ I I. gummis ⚹ I I. amyli recentis & dulciſſimi ⚹ I I I I. eodem ordine quo ſcripta ſunt,in mortario debent teri ex aqua pluuiali,amylum autem cum iam fingendum erit collyrium adijcietur.interdũ autem & hoc ſuper inungantur qui prius Athenippio curati ſunt. ijs fere collyrijs lenibus,omnia quæ cum tumore & dolore fiunt circa oculos remediamus. Perunctiones oculorum lippientium ſiue inunctiones quæ appellantur galacticæ huiuſmodi ſunt. crocomagmatis ⚹ I. myrræ & croci ⚹ V I I. aluminis ſiſſi ⚹ V I. turis ⚹ V I. gummis ⚹ V I. roſæ floris ⚹ V I. uino chio non ſalſo conſperſa teruntur hæc omnia diligenter. deinde confecta in collyrijs aut pilulis reponuntur. Perunctio oculorum ad omnem epiphoram ſatis utilis. croci — I. myrræ — I. crocomagmatis — I. æris floris — I. aluminis ſiſſi — I. turis Ͼ. ex uino teruntur hæc optime, ijs Coſmus medicus adijcere ſolitus erat etiam mãdragoræ ſucci — I. & lentiſci ſucci — I. ac deinde permixtis omnibus formare collyria uel paſtillos, aut in uas ſtanneum recondere, & cum opus eſſet uti, ad inungendum uel ſuperliniendum. Eſt huiuſmodi medicamentum quod perichriſtarion uocant græci, quod medicamentum ſatis efficax eſt,quo ita uti oportet, ut palpebræ ſubtiliter inde ſuperlinantur, ne quid intra oculum fluat.recipit autem hæc,croci ſiculi ⚹ I I I.magmatis croci ⚹ X I I.turis ⚹ I I I. aluminis rotundi ⚹ V I. opij ⚹ I I. myrræ ⚹ I I. gummis ⚹ I I I.ex uino falerno teruntur hęc uel aſpergũtur.& cum bene leuia facta ſunt ad craſſitudinem boni mellis ſpiſſantur, adijcitur poſtea paſſi cretici ⚹ I. & reponitur in pyxide ſtannea.cum enim paſſum adiectum fuerit collyrium erit,nã ex ipſo ſuperlini debet. Benefacit hoc medicamentum ad ſuperliniendos oculos,quo Auguſtus uſus eſt. aluminis ſiſſi ⚹ X L. turis ⚹ X. aloes ⚹ X V. croci ⚹ X V. opij ⚹ I I. gallæ ⚹ X. roſæ foliorum aridorum ⚹ X. plantaginis ſucci uel ſeminis ⚹ X. ex uino falerno teruntur hæc uel aſperguntur, & cum leuia facta ſunt,ac mellis ſpiſſitudinem habent,adijciuntur ijs paſſi ſextarius,uel quod ſufficiat,& reponitur in uaſo ſtanneo uel argenteo. Collyrium nigrum ab Antigono repertum, ad omnia intacta faciens, accipit cadmiæ ⚹ X X X V.S. ſtibis ⚹ X X I I I I. piperis ⚹ V I I I. æruginis raſæ ⚹ V I I I. gummis ⚹ X X I I I I. teritur ex aqua pluuiatica atque conficitur. Coſmus adiecit huic collyrio centaureę tenuis ſucci ⚹ X. quod recte factum reor. Collyrium, quod ad omnem epiphoram & inquietationem & tumorem facit ſedandum ſiue dolorem.accipit hæc,pompholygis ⚹ V I I I. cicutæ ſucci aridi id eſt ſiccati ⚹ V I. opij ⚹ I I I I. mãdragorę ſucci aridi ⚹ V. acacię ⚹ V I. gummis ⚹ V. teritur ex coriandri teneri ſucco.hoc collyrium prodeſt etiam extra oculos perunctum,id eſt circunlitum. Collyrium ab Aſclepiade ad epiphoras ſpeciatim repertum.cretæ ſamiæ denarios undecim,opij denarios decem,ſtibij denarios X L. gummis denarios uiginti, aloes denarios decem: teruntur hæc & conficiuntur ex aqua pluuiali. Collyrium quod habuit Coſmus medicus inter arcana,mirifi-

cum ad omnia oculorum uitia.acaciæ ✱ X L. ſpumæ argenti tritæ bene & lotæ,donec candiſſima & leuiſſima fiat ✱ X I I. plumbi uſti & loti ✱ X V I. ſtibij ✱ X I. cretæ ſamiæ denarios duodecim,ceruſſæ ✱ X V I I I. cornuum ceruinorum uſtorum & lotorum quod erit candidiſſimum ✱ V I I I. ſquamæ æris denarios quatuor,opij ✱ I I I I. æruginis raſæ denarios ſeptem, cardamomi interiora ✱ duos,lapidis hæmatitæ ✱ quatuor,lapidis ſiſſi ✱ quatuor,tamaricæ ſeminis ✱ I I I I. croci ✱ IIII. turis denarios quatuor,myrrę ✱ quatuor,opobalſami ✱ quatuor,lycij ✱ quatuor,aloes ✱ quatuor coſti ✱ quatuor,piperis albi ✱ duos,cicutæ ſucci aridi ✱ V I I I. ammoniaci guttarum ✱ V I I I. bdellæ ✱ octo,ſaliuncæ purgatæ ✱ ſex,gummis ✱ X X V. teruntur hæc omnia diligenter ex uino chio non ſalſo auſtero,uel ex uino falerno,ac deinde confeſtim collyria finguntur & in umbra ſiccantur, quod & de alijs omnibus collyrijs obſeruari oportet. Collyrium achariſtum theodotium ab Antigono inuentum ad omnem epiphoram & omne uitium oculorum.accipit hæc,acaciæ ✱ X X. ſtibij ✱ X.croci ✱ I. S. aloes ✱ duos,myrrę ✱ duos,cadmię ✱ octo , caſtorei uictoriati duas tertias partes,opij ✱ unum,lycij ✱ duos,ęris uſti ✱ octo,ceruſſæ ✱ quatuor,nar diſpicæ ✱ unum,& tertias eius,gummis denarios uiginti,palmarum oſſa,ſiue nucleos uſtos,denarios triginta.trita hęc ex aqua pluuiatica conficiuntur. Monemerum collyrium dicitur,quod dolores in impetu ſtatim tollit,conficitur ſic.lepidos unciam unam,æris uſti ſemunciam,hæmatitæ — unam,myrræ unciā unam, opij ſemunciam.unum hoc collyrium mirabiliter prodeſt,ijs qui cicatrices nō habebunt ex ouo infuſum, & leui admodum agitatione contritum. Ad ſuffuſiones oculorum quas Gręci hypochymata dicunt,fœniculi ſucci liquidi ✱ tres,opobalſami ✱ tres,mellis attici ✱ tres, olei uiridis ✱ tres , hyenæ fellis ✱ unū, euphorbij ✱ unum.hoc oleo diluitur,& ita admiſcetur cæteris.aquato uti oportebit hoc medicamento, eſt enim acerrimum & undique humores trahit,quamobrem nō ſunt inungendi qui capitis dolorem aut grauedinem habent,& ante biduum aut triduum aquam bibant quos deſtinaueris eo inungere,quanquā melius facient,ſi etiam perſeueranter aquam potauerint, uitio enim moleſtiſſimo facilius inter initia carebunt.non autem præterit me habere te prudentes ocularios , quibus ſi nomina dixeris collyriorum hoc in libro ſcriptorum,contendent forſan ſe quoque habere eadem compoſita , ſed ſi pondera aut effectus comparare uoles , longe diuerſos inuenies. ego enim ipſe eodem nomine multa compoſita , non ijſdem ponderibus & rebus interdum habeo, ſed maxime probatis utor . nec utique adfirmo non poſſe & alios eadem habere,nam & ipſe ab alijs accepi,ſed raro ſcio oculariorum quoſdam ſimpliciter tradere compoſitiones,meque multum elaboraſſe,ut ueras & incorruptas acciperem cōſcius ſum mihi.neque illud rurſus dico,nouas omnis & non aliquibus notas me in hoc libro congeſturum compoſitiones , uerumetiam quaſdam uulgatas &,ut ita dicam,publicatas.eiuſmodi enim quia efficaces ſunt etiā plurimis in notitiam ueniunt. Collyrium efficaciſſimum ad tumorem oculorum & lacrymarum nimium fluorem , etiam ſupra perunctum uel inlitum efficax eſt,accipit,acaciæ ✱ X V I.cadmiæ ✱ duodecim,aloes ✱ duos, croci,myrrę,opij lecti,ſingulorum denarios binos,caſtorei ✱ unum , gummis ✱ octo.teruntur hæc omnia diligenter & ex aqua permiſcentur,atque inde ſtatim collyria formantur ex aqua,quæ ſunt omnino mirifica. Xerocollyrium optimū,ad epiphoras acres,& initia lippitudinis,croci ʒ duo, ſarcocollæ ʒ duo,aloes hepatitidos ʒ unum,glaucij ʒ unum,hæc omnia diligenter trita ſimul recondes in pyxide cuprea,& pro xerocollyrio uteris.

Ad epiphoras & lippitudines oculorum remedia de experimento & phyſica diuerſa.

AD lacrymas & tumores oculorum lippientium reſtringendos,atramentum ſutorium,id eſt chalcantum uiride,cyprinum,tundes & cribrabis,& factum molliſſimum puluerem ex oui incocti albo , id eſt lacryma conſperges , & facies collyria , quæ in umbra ſiccabis atque inde palpebras inunges & tempora inlines. Si ex reumate lacryma abundans eſt,oui albo collyrium temperabis . Si lippitudo & ſanguinis infuſio eſt,ex aceto temperabis,& deſuper oculos circumlines,ita ut nihil interius de medicamine ingrediatur.tempora quoque dolentis eodem ſuperlines.

Braſſica cruda trita cum pane candido madefacto ſubacta,ac fronti inlita, dolorem oculorum plurimū releuat. Medicamen ad oculum diutina lippitudine uel epiphora laborantem intrinſecus curandū. lapidis gagatis ſcripula ſex,tundes,cribrabis & aqua pluuiali, uel fontana conſperſum puluerem liquidū facies.deinde in ampulla uitrea repones.cum neceſſe fuerit pinna aquilina uel columbina laborantē oculum inunges,quo facto & caliginem & infuſum ſanguinem abſterges,clariorem que uiſum reſtitues. Dolores oculorum tempore hyemis frigore contractos qualiter curare debeas. Concham æream de melle albo abintus perunge totam,eandemque ſupra gaſtrum lotij uirilis ex ea parte qua melle inlita eſt,ſuperpone ad lotium uerſus,& per dies triginta bis in die lotiū agitari facito,ut omnis odor uel acritudo lotij, & uirtus eius ad mel in concha hæreat.poſtea rades concham ipſam, id eſt , quod melle inlitum fuerat , & raſuram tundes in mortario & cribrabis diu,& repones in ampulla,uel uitrea uel cuprea,cum neceſſe fuerit,ex melle temperabis,& intrinſecus oculum perunges, mirabile remedium experieris in omnibus ferme oculorum etiam grauioribus cauſis . Gramen quod in ſummo triſulcum habebit decreſcente luna radicitus ſublatum quamplurimum repone. deinde ex multis unum auſpicante lippitudine ad collum ſubliga,celeriter incumbentem epiphoram diſcuties . Si impetus oculorum eruperit huiuſmodi remedium confeſtim adhibebis,atramenti ſutoricij — I. in aquam mundam defundes,idque acriter feruere facies,

re facies,tum operies ut feruor paululũ conquiescat,atque ubi modicum intepuerit in concham transfundes,ibique faciem demerges & oculos patefacies intra ipsam aquam, paululum quidem admordebit, sed certissimo experimento dolorem incumbentem auertet. Colophonię modicum phœnicio inliga & collo lippientis suspende,statim proderit. Dolorem oculorum ut anno integro non patiaris, cum primum cerasia erunt idonea esui,id est,quasi matura,de tribus cerasijs lapillos pertundes & gaitano lino inserto pro phylacterio uteris,uoto prius facto contra solem orientem,quod eo anno cerasia non sis manducaturus. Herbã quę appellatur peristerion,discoques ut madescat ex aqua fontana ad tertias,& inde oculos fouebis impetu laborantes,intra triduum persanabis. Vitandæ perpetuo lippitudinis gratia obserua,ut Kalend.Ianua.eo tempore quo Kalend.solis die fuerint, & etiam hora prima uel octaua, & deinceps alio die solis,& tertio solis die similiter,collyrio tenui inungaris,dum conuersus ad orientem rogabis deum ut eo anno dolere oculos tuos non sinat. Cum primum hirundinem audieris aut uideris, tacitus ilico ad fontem decurres uel ad puteum & inde aqua oculos fouebis, & rogabis deum, ut eo anno non lippias,doloremque omnem oculorum tuorum hirundines auferant. Expertum remedium ad lippitudinem ne unquam tentetur,si quis obseruet sine intermissione aut obliuione, ut quotiens lauerit deducta utrisque manibus ad pedes infimos aqua,statim manus ambas ad oculos referat,atque ad angulos eorum utraque manu perfricet,& hoc ter facere debebis. Aduersus humores & subitos impetus oculorum & epiphoras,radices betæ maxime nigrę ex aqua tepida lauabis & expressas sabano siccabis.deinde tundes in pisone marmoreo & succum inde linteo intorto exprimes.tum leuiter ad carbones despumatum tepefacies,& naribus infundes.ita ut is cui medeberis,aquam tepidam in ore contineat, & si unus oculus laborabit diuersæ partis nares infundes,& melle attico continges. Si tamen uideris oculos succi illius infusione turbatos,herbę quam quidam cerebellum canis appellant,radix ex aqua decoquitur,eoque humore oculi aduersus epiphoras utiliter fouentur. Farina ordeacea & galla contusa cum aqua permixta & collecta,oculis cum tepore imposita,tumores doloresque sedabis. Coriandrum uiride tritum lactique mulieris immixtum, & tumentibus uel dolentibus oculis adpositum statim prodest. idem & apium præstat similiter impositum. Ros cœleste manu munda collectum & rutæ siluaticæ contusæ succo admixtum in plumbea pyxide reconditum,cum opus fuerit aduersum epiphoras oculorum fronti & supercilijs impones. Vino in quo laurus fuerit decoctus oculi foti dolore potentissime leuabuntur. Spina alba combusta & bene trita cum ouo superinlita,uel inuncta,sedat mirifice dolores oculorum. Gallæ contritæ turisque pari modo puluis uino permixtus & fronti inlitus, tumorem oculorum doloremque sedat. Crebro lacrymantes oculos ut exsicces, lucernam oleo cedrino repletã accensamque superposito uel iuxta suspenso æneo uasculo permitte consumi, inde fuliginem collectam in pyxide cyprina reconde,& cum opus fuerit inunge,miraberis efficaciam medicamenti. Caprinus caseus recens coagulatus supra oculos positus dolores cito lenit. Rumicis syluatici radicem luna decrescente collige,& tecum habeto nitidissime,quandiu eam tecum habueris non lippies. Democritus adfirmat felle hyenæ si frons perfricetur,epiphoras incipientes & omnem oculorum dolorem posse sedari. Si mulieris saliua,quæ pueros non puellas ediderit,& abstinuerit se pridie uino & cibis acrioribus, & in primis si pura & nitida erit,angulos oculorum tetigeris, omnem acritudinem lippitudinis lenies humoremque siccabis. Chelidonia herba in hirundinum stercore nascitur,quæ oculis plurimum suffragatur, maxime autem caliginem deterget,si paulatim inde oculi suffundantur, quos cito in pristinam formam reuocato uigore reparabit. Hirundinis uentriculo scisso albi ac nigri lapisculi inueniuntur, qui si lupino aureo includantur,& collo suspendantur, omnem dolorem oculorum perpetuo auertent. sed & contra quartanas prosunt,croceo linteo uel panno inuoluti linoque ad collum ualidiore suspensi. Mel in quo apes fuerint mortuę,utilissimum est oculis si nitidum ac purum opportune & paulatim infundatur. Qui ciconiæ pullum elixatum comederit,negatur multis annis continuis posse lippire. Hirundinũ pulli plena luna excæcantur,restitutaque eorum acie capita comburuntur, horum cinere cũ melle mixto recte usus fueris ad reparandam oculorum claritudinem. Lacertam uiridem excæcatam acu cuprea in uas uitreũ mittes, cum annulis aureis,argenteis,ferreis,& electrinis,si fuerint,aut etiam cupreis, deinde uas gypsabis,aut claudes diligenter atque signabis.& post quintum uel septimum diem aperies,lacertamque sanis luminibus inuenies,quam uiuam dimittes,anulis uero ad lippitudinem ita uteris, ut non solum digito gestentur,sed etiam oculis crebrius adplicentur,ita ut per foramẽ annuli uisus transmittatur.obseruandum sane in primis ut in loco nitido atque herbido deponatur ampulla,& cum lacerta discesserit, tũ annuli colligãtur.obseruandum etiam ut luna uetere id est à luna nonadecima in uicesimam quintam,die iouis,Septembri mense,capiatur lacerta,atque ita remedium fiat, sed ab homine maxime puro atque casto. Lacerti uiridis quem ceperis die iouis,luna uetere,mense Septembri, aut etiam quocunque alio, oculos erues acu cuprea,& intra bullam uel lupinum aureum claudes,colloque suspendes, quod remediũ quãdiu tecum habueris oculos non dolebis.lacertum sane eodem loco in quo ceperis dimittes. uel etiam si sanguinem de oculis eius lana munda excipias,eamque phœnicio conuoluas,colloque suspendas,uteris efficacissimo aduersum oculorum dolorem remedio. Cancri oculus subtiliter sublatus & in phœnicio conligatus colloque suspensus,lippitudini incipienti medetur,si tamen remediũ à casto homine fiat. De manu sinistra muscam capies, & dum capies dicere debebis nomen eius cui remedium facturus es, te ad curandos oculos eius muscam prendere.tum uiuam eam ligabis in linteo, & suspendes collo dolentis, nec retro respicies. Ad epiphoras oculorum sedandas,limaces complures tere in mortario nouo uel

nitido,& adijce ibi ouum gallinaceum incoctum,& tinge illic lanam ſuccidam,& fronti impone. Ad epiphoras oculorum pultem fabaceam ſine ſale,ſine ullo uncto , tepidam linteolo inline , & oculis de nocte impone,ita ut non alliges,continuo feruor recedit. Vt omnino non lippias,cū ſtellam cadere uel tranſcurrere uideris numera,& celeriter numera,donec ſe condat,tot enim annis quot numeraueris non lippies. Ad lippitudinem inter principia ſedandam,in chartam uirginem ſcribe ουβαικ , & licio quod in tela fuerit collo lippientis innecte. Incipiens lippitudo mirifice & ſine dubitatione depelletur, ſi in charta uirgine ſcribas, & collo dolentis licio ſuſpendas , φυρφαραν, & hoc præligamē purus caſtus facias.Hoc etiam remedium indubitate impetus oculorum ſi prȩuenias prohibebit , ſcriptum in charta uirgine . ρουβρς. ρυονειρας ρηελιος ως . ηαντεφορα . και παντες ηακοτει , quod ad collum dolentis licio ſuſpendi debet. ſed & cœptā atque inueteratam lippitudinem ſedat, ſi in faciendo ac ſuſcipiendo præligamine caſtimonia ab utroque ſeruetur . In lamella aurea acu cuprea ſcribes, ορυω ουρωδη , & dabis uel ſuſpendes ex licio collo geſtandum præligamen ei qui lippiet , quod potenter & diu ualebit,ſi obſeruata caſtitate die lunæ illud facias & ponas. Ne anno perpetuo lippias,de acinis nouem uuę albę antequam uuam guſtes , nouies te inunges,ita ut intra oculos tuos grana ſingula ſingulis uicibus infundas. Stercus caprinū uino conſperſum tritumque & impoſitum oculis atque obligatum,omnem dolorem tumoremque detergit. Oculos cum dolere quis cœperit,ilico ei ſubuenies,ſi quot literas nomen eius habuerit,nominans eaſdem , totidē nodos in rudi lino ſtringas,& circa collum dolentis innectas. Si impetus dolorem præuenerit,abſinthium uetus & fuliginem conteres diligenter,tum mellis quantum ſatis uidebitur adijcies,& denuo teres , atque ex eo oculos inlines,ualidiſſime proderit. Ne anno perpetuo lippias, cum primum cucumerem nactus fueris,in fontana aqua eum per triduum eſſe in uaſculo mundo permittes. deinde oculis adapertis faciem tuam ea aqua fouere curabis . Qui crebro lippitudinis uitio laborabit , millefolium herbam radicitus uellat,& ex ea circulum faciat,ut per illum aſpiciat,& dicat ter,excicum acrioſos, & totiens ad os ſibi circulum illum admoueat,& per medium expuat,& herbam rurſus plantet. Quæ ſi reuixerit,nunquam is qui remedium fecerit uexabitur oculorum dolore.ad utrunque oculum hoc facito.quæ ſi minus reuixerit,ex alia iterum faciat.oportet autem dari operam,ut non nimis herba conſtringatur,quo facilius plantata conſurgat. Cæpę longæ ſuccus opobalſamo mixtus,& ſucco fœniculi,adiecta adipe anſerina, incipientes hypochyſes diſcutit, caliginesque extenuat. Accipitrem ſi decoquas in oleo ſuſino,donec caro eius reſoluatur,& ex eo oculos frequenter inungas,& hypochyſim & caliginem diſcuties . Chamęleontis fel tantam uim habere creditur , ut hypochyſes intra triduum inunctionibus ſanet. Lupi ſimus diu perfrictus ad ſummam leuitatem,cum melle mixtus & inunctione adhibitus oculorum hypochyſis diſcutit,& ad ſummam claritudinem eos perducit ſuffuſione ſiccata.

Xerocollyria, & remedia phyſica diuerſa ad xerophthalmiam, & caliginem, & aſperitudinem detergendam.

Ad caliginem & aſperitudinem oculorum ſiccamque perturbationem,ſine tumore quam xerophthalmiam gręci appellant,facit hoc collyrium quod pſoricon dicitur,accipit autem hæc.croci ✱ XII.pſorici ✱ XIIII. pſimythij ✱ IIII. opij idem,piperis albi idem,gummis ✱ II. cum aqua pluuiali teruntur hæc,collyria ſtatim inde finguntur,ne confectio dilata uaneſcat. Collyrium ad caliginem & aſperitudinem quod ſtratioticon dicitur,recipit hæc,pſimythij ✱ VI . piperis albi ✱ I. omphacij ✱ II. cadmiæ ✱ III. opobalſami ✱ II. opij ✱ I. gummis ✱ II. ex aqua pluuiali hoc teritur atque cōficitur,quod melius ſuperiore ad caligines facit. Collyrium quod ſtacton uocant græci , ad eadem fere quæ ſupra ſcripta ſunt utile,ſed magis mulieribus prodeſt,accipit hæc.Cadmiæ ✱ II. ſtibij ✱ VI. piperis albi ✱ II. æruginis raſæ,& miſyos donec puniceum fiat uſti ✱ ſingulos S. æris floris ✱ I. S. gummis ✱ V. quidam ijs addunt, opobalſami ✱ II . trita hæc diligenter pluuiali aqua aſperguntur, & in collyria colliguntur. Collyrium acre ad extenuandas cicatrices quamuis ueteres, caliginesque angulorum,quod ſemel inunctum plurimis diebus effectum præſtat.oportet autem eo aquato uti,diu enim tenet morſum,accipit hæc.ammoniaci guttæ,quæ fit ſine ſorde P. I. æruginis P. S. gummis P. I. primū cum aqua pluuiali teritur ærugo,poſtea cætera adijciuntur macerata aqua pluuiali, & tum collyria finguntur. Fel teſtudinis cum melle optimo mixtum & diu coagitatum mire caliginē tollit,ſi oculi inde adſidue circumlinantur,aut ſubtiliter ſuffundantur. Calliblepharium xerocollyrium primum,accipit hæc. æs uſtum,ſtibium,cadmiam,æquis ponderibus miſcebis, tereſque diligenter , & donec ſpumam non faciant,neque creſcant ad ignem lentum agitabis in uaſo æreo, ibique tādiu eſſe patieris donec refrigerentur atque ſiccentur,quæ poſtea ad mortarium nitidiſſimum transferes,atque illic iterum ex uino uetere optimo teres,tādiu quouſque ſiccentur,de quibus puluerem tenuiſſimum factum,intra pyxidem ęream condes,eoque uelut ſtibio cum uolueris uteris.Xerocollyrium optimū conficitur ſic,lapidis phrygij — II. croci — I. ſalis ammoniaci ℈ II. folij ℈ II. æris uſti ℈ IIII. piperis albi ℈ I. omnia ſeorſum diutiſſime & diligētiſſime teres,ut puluerem tenuiſſimum facias,quem permixtum recondes in doliolo uitreo, & cum uolueris puluere ipſo pro ut uolueris uteris. Xerocollyrium optimū & ad initia lippitudinis probatum conſtat ex ijs,croci ℈ II. ſarcollæ ℈ II. aloes hepatitidos ℈ I. glaucij ℈ I. teres hæc omnia diligenter,& puluerem tenuiſſimum in pyxide cuprea recondes,& cum opus fuerit & intra oculos & ad ſuperliniendos uteris.Capilli muliebres ſuper teſtam cōbuſti & cum ſpuma argenti contriti atque ad ſummam leuitatem redacti,xerophthalmias & prurigines oculorū efficaciter ſanant ſi inde inungātur. Ad

caliginem

caliginem abolendam de experimento uteris hoc remedio, salem ammoniacum exustum tere & permisce cum lotio pueri inuestis, atque inde adsidue oculos inunge uel superline. Naturalem succum argemoniæ, succum millefolij, & succum arnoglossæ, id est plantaginis, colliges diligenter ac nitide æquali mensura, & de succo marrubij, rutæ, serpylli, euforbij, exprimes per linteum delicatum & admiscebis ℈ binos ijsque adijcies mellis optimi despumati libram unam, atque omnia simul diu conteres. deinde iterum colabis tenui linteo, & recondes in uasculo uitreo, atque uteris cum opus fuerit ad suffundendos & superliniendos oculos caligine laborantes, quibus hoc remedio cito aciem acutissimam reddes. Maluæ succus expressus cum farina tenui miscetur ac diutissime teritur, postea adijcitur mellis despumati aliquid, ac uini uti liquidius fiat, potenter inde inunguntur oculi caligine laborantes. Ros nocturnum colliges nitidissime in prato, & in ampullam mittes, atque adijcies illi mellis attici ℈ X I I. & opobalsami ℈ V I. ac pariter utrunque miscebis, & sic uteris ad inungendum uel superliniendum, mirum remedium experieris. Succum uettonicæ tenuissimum oculis infunde, clariores eos facies, & importunam lacrymarum destillationem cito siccabis. Fel cameli solum per se fronti inlitum prodest aduersum caliginem, sed ne omnino lippiatur decoctum cum mellis optimi cyathis tribus, & croci uncia in unum miscebis, & sic suffusionē ad oculos facies, uel etiam superlines inde caligantes & lippientes oculos. hoc medicamine etiā excrescentes carnes in oculis & cicatrices curantur. Ad caligines oculorum detergendas medicamē ualde efficax, rosæ siccæ pugnos duos plenos, cum radice fœniculi diligenter purgati, & fœni græci pugnum unum plenum in ollam nouam mittes, & decocta prima aqua effusa, sic postea decoques ut spissescat, deinde mellis attici unciam supermittes, & piperis scripulum bene triti, addes etiam passi cretici aliquantulum ut liquidius facias, deinde per linteolum delicatum colabis, & ad suffusionem uel superlinitionem oculorum uteris. Perdicis fel mixtum melli attico caliginem tollit, si oculis adsidue infundatur, sed cū modo & æquali mensura. Aquilæ fel cum melle attico, myrra uera, & nitro albo, singulis uncijs mixtum oculis uisionem acutissimam præstat, si cum modo infundatur. Vt acie certiore intueri omnia possis, ficus africanæ etiam ueteris, dummodo pinguissimæ ad ignem calefactæ succo expresso, uinoque diluto, oculos inunge, gratulaberis remedio. Vipera uiua mittitur in uas nouum fictile, & adijcitur ei succi fœniculi cyathus unus, & turis granum unum. deinde uas obturatur argilla, & circumlinitur, & in furnum feruentem mittitur, atque illic excoquitur donec cinis fiat. hoc de experimento hypochyses caliginesque potenter atque mirifice purgat. Anagallidos herbæ flos purpureus ad mensuram obolorum trium diligenter tritus, & cum pauxillo uini ueteris mixtus inunctioni caligantium oculorum mirabiliter prodest. Lacertas pissinnas quæ in segetibus morantur, quas Græci aruras uocant, comburito & ad tenuissimum puluerem redigito, atque ex eo cum uino aut melle optimo caligantes oculos inunge, ualde proderit. Centaureæ minoris succo oculi ex melle inuncti, caligine cito deposita, tenuissimam aciem resumunt. Fœniculi radicis contusæ succo, tantundem mellis optimi despumati, utinam attici, misceto, eaque lento igne ad mellis crassitudinem discoquito, repositaque in pyxide etiam ærea habeto, cum erit opus, cum aqua cisternina aut muliebri lacte inungito, quamuis crassas caligines cito discuties. Fœniculi radicis decoctæ aqua oculos adsidue foueto, cito omnem caliginem tolles. Caliginantibus oculis, uisus acutior restituetur, neque facile in hoc uitium incidet, qui usus fuerit remedio tali, ut centaureæ manipulum nitidum in uini optimi, sed nouellastri congium mittat, aut etiam excoquat, ac triduo in uasculo clauso uel operto macerari faciat. Deinde post triduum heminam eius uini mixtam cum calida aqua, adiecto melle ieiunus manente illic centaurea cotidie bibat. Lauri folia X X. leuiter contrita passo diluito, & linteo colato & in caccabulo decoquito ad crassitudinem mellis, atque ex eo inungito, efficaciter caliginem discuties. Baccæ myrti supra carbones uiuos ad suffumigandum positæ, caliginem extenuant, si oculis apertis fumum earum patienter exceperis. Pulli hirundinum uel assi, uel elixi, in cibo sæpius sumpti, oculis caliginantibus efficaciter prosunt. Lapidem bostrychiten tecum semper habeto, quia ad aciem oculorum excitandam efficaciter prodest. Muris agrestis, id est, qui in campis inuenitur, combusti cinis contritus, & cum melle assidue inlitus, aciem oculorum caligine extenuata confirmat. Scarabæus coloris smaragdini tantū beneficij oculis pręstare dicitur, ut uisionē ei acutissimā reddat, qui eū contēplatus fuerit assidue. Cocleas africanas ueras super spissam craticulā dispositas ponito, & carbones acres adsidue suggerito, ut æqualiter comburantur, deinde mortario terito, ut tenuissimum ex ijs puluerem facias, adiectaque mellis attici cotyla una, iterum ualidissime terito, & postmodum in uasculo fictili repone, & signa, & cum alicui mederi uoles, specillo inde eum inunge, intra paucos dies integram aciem eius claramque restitues. Fit ex uipera collyrium ad caligines oculorum adaperiendas discutiendasque mirificum. comprehensam igitur occisamque uiperam in uaso fictili repones, eamque illic putrescere permittes, donec ex ea uermiculi nascantur, hos eliges & conteres & adijcies ijs croci paululum & iterum teres, atque inde collyria facies, & sic cum melle attico, aut lacte muliebri oculis inunges. idem præstat & cinis uiperæ combustæ sicut supra scriptum est, sed cum ijs quæ hic adiecta sunt temperatus. Salem quàm candidissimū ieiunus si quotidie gustaueris, omnem oculorum caliginem cito extenuabis. Fel ursinum atque hyenæ cum melle optimo mixtum & diu coagitatum caligines eximit, si adsidue inde oculi suffundantur, aut superlinantur. Adipes omnium fluuialium piscium in sole liquefactæ adiunctoque melle inunctioni adhibitę, mirifice oculis caligantibus prosunt. Herbæ chelidoniæ succum, fœniculi succum, ad quartarios singulos misce cum mellis optimi quartarijs quatuor, & oculos grauedine & asperitudinem laborātes inunge, mire proderit, sed simul omnia decoque in uaso æreo, & sic inunctioni reserua. Lapis medius in lu-

pina pellicula subligatus collo, atque ita diu portatus, sed prius muliebri lacte pertractatus, non tantũ ca li gines tenuare, uerum etiam hypochysim discutere, & obductam aciem aperire consueuit. Hygra quæ prodest ualde ad caliginem detergendam, conficitur sic. croci — II. piperis albi unciam, aphronitri unciam, myrræ unciam, mellis attici unciam. crocum & piper ex uino teres. nouissime aphronitrum & myrram seorsum conteres, & sic uniuersa coniunges, atque ad suffundendum uteris ex melle. Hygra mirifica quæ & caligines abigit, & oculis suffusis lumen instaurat, accipit hæc. opobalsami ℈. III. myrræ ℈. III. opopanacis ℈. I. S. mellis attici selibram. opopanacem primum ex uino teres diligenter, tum myrram adijcies & teres, postremum opobalsamum addes, atque omnia communiter terendo admiscebis & postea ad inungendum uteris. Fellis gallinacei uel uulturini, quod longe magis prodest, scripulũ & mellis optimi unciam, bene trita cõiunges, atque in pyxide cuprea habebis, & opportune ad inungendum uteris, hoc nihil potentius caliginem releuat. Ros matutinum quod inhæserit rutæ, & succum chelidoniæ, & mel optimum despumatum pari mensura permisce, atque ad tertias decoque, & in pyxide cuprea reconde, & caligantes oculos infunde. Fellis terræ, & chelidoniæ, utriusque herbæ succum, cũ mellis optimi despumati pari mensura permisce, atque ex eo caligantes oculos inunge, efficacissimo medi camine uteris. Satureiæ uiridis succo tenuissimo si adsidue angulos oculorum contingas, caliginem cito discuties. Idem præstat & rutæ succus per linteum tenue expressus, in pyxide ærea conditus, atque angulis oculorum caligantium adpositus. hoc cuiuslibet ætatis hominem infirmissimi uisus mirabiliter cu rat, certe si aliquid mellis attici fuerit admixtum.

Remedium ad tumorem oculorum uel nimiam destillationem.

Pulegij flores destringe, eosque madefacito ex aqua frigida, & contere bene, atque ex eo panni tenuissimi partem dimidiam line, ut ex altera parte panni integas oculos, & cum ibit dormitum cui medendum erit, supra oculos pones, ipsa nocte tumorem humoremque oculorum eius sedabis. Ad oculorum subitum impetum uel dolorem remedium efficax sic. succum cardonis, succum urticæ alexandrinæ, succum bugillonis, crocum, atramentum sutorium, æquis mensuris ista coniunges, & addes ijs sapæ modicum, & aceti quantum sufficiat, & decoques ad spissitudinem mellis liquidi, atque ita oculos inde superlines, ut modicum ingrediatur eos, & delacryment, continuo sanabuntur.

Ad uulnera, ulceraq́;, & cicatrices, atque carbunculos, crustasq́; oculorum, & glaucomata atque albugines detergendas, & palpebras componendas, collyria & remedia de experimentis physica & rationabilia diuersa.

Ad sordida ulcera oculorum crustasque habentia quas medici escharas uocant, & ad carbunculos oculorum, quos anthracas dicunt, facit bene & per se mel atticum purum pyxide cuprea conditum, & repositum sub signaculo mẽsibus ferme duobus, quanto enim diutius in pyxide ea manserit efficacius fiet. sed præcipue hoc quod quidam diasmyrnon, nonnulli euodes quia boni odoris est nominant, quod etiam ad pustulas papulasque & suppurationes oculorum, & ad cicatrices non ueteres, & ad palpebrarum recentem etiam in corporibus tenerioribus asperitudinem facit, oportet autem eo ad sordida ulcera diluto oui albo id est aquatissimo uti, deinde cum lacrymę fluere desierint, cineraceo collyrio super inungi, item ad pustulas ex ouo tritum facit ad papulas uero & ad dolores cum rubore & distensione oculi sicca, bene imponitur cum lacte mulieris. ex aqua autem ad cicatrices recentes extenuandas & palpebrarum asperitudinem tollendam teri debet, & subiecto spicillo, aut inuersa palpebra oculis inseri. componitur autem ex ijs rebus, pompholygis lotæ ✱ VIII. æris usti ✱ VIII. croci ✱ IIII. myrræ ✱ IIII. nardi spicæ ✱ I. & pondus uictoriati, lapidis hematitæ ✱ II. S. piperis albi grana X. opij ✱ I. & pondus unius uictoriati. gummis ✱ X. teruntur hæc cum chio uino, & confestim collyria finguntur atque in umbra siccantur. Acriore autem collyrio ad cicatrices extenuandas & ad palpebras asperas utimur, quod quia ex quatuor rebus, ut quadriga equis constat, & celeres effectus habet, harma dicitur. recipit hæc, æris usti ✱ IIII. tureæ arboris corticis ✱ IIII. ammoniaci guttæ ✱ IIII. gummis ✱ IIII. teruntur hæc ex aqua pluuiali. hoc etiam superunctum ad puerorum epiphoras & qui non sufferunt unctionem optime facit. Collyrium quod proprie facit ad asperitudinem palpebrarum & callositatem. oportet autem aut subijcere spicillum palpebræ, aut inuertere ipsam palpebram, & sic inungere. recipit æris usti ✱ XIIII. eruginis ✱ VI. croci ✱ X. myrræ ✱ I. cassiæ rufæ fistularum uictoriati pondus, piperis albi grana XLV. gummis denarios nouem, cum uino chio hæc teruntur, & sic colliguntur. Ad palpebrarum ueterrimam asperitudinem, & excrescentem carnem, quam sycosim Græci uocant, in qua est callum durissimum. est autem liquidum medicamentum, quod ideo hygra appellatur, quod etiam carnem ex palpebris tollit sine magno dolore. Recipit hæc, myrrę, turis, croci, misyos singularum specierum denarios ternos, chalcitidis ✱ VI. hæc teruntur diligenter ex aceto acri, ubi leuia facta erunt, & habebũt spissitudinem passi, miscetur ijs mellis attici P. I. deinde in patella æris cyprij super carbones posita inferuescit, donec mellis habeat non nimium liquidi spissitudinem, atque ita reponitur in pyxide æris cyprij. Cum opus est, inuertitur palpebra & per spicillum adponitur, quod medicamentũ suffricatur curiose in oculo ad delacrymationem, & ubi desierit mordere, rursus inuerti oportebit palpebram, atque ita pollice impresso membranas innantes adducere, quę facile subsequentur, post hoc cinereo

collyrio

collyrio ex aqua inungendi erunt oculi crassius,hoc medicamentum multorum annorum callos & asperitudines palpebrarum desperatas a' quibusdam medicis ocularijs,paucis diebus tollit. Collyrium ad ulcera papulas & epiphoras.cadmiæ * VIII. cerussæ * IIII. amyli * III. opij * II. acaciæ * I. gummis denarios duos.tragacanthi denarium unum.ouorum semicoctorũ uitellos duos, fabæ sine cortice,id est,purgatæ modicum,quæ ante diem ex aqua macerari debet cum tragacantho , atque ita teri, tum formari collyria,quæ lachrymarum impetum & iugitatem potentissime sedant ac reprimunt.

Collyrium dionysianum,quod appellatur theodotion ad lacrymam tenuem restringendam , & ad ulcera & asperitudines palpebrarum & ad cicatrices recentes efficacissimum conficitur sic.cadmiæ * III. æris usti & loti * VIII.crocomagmatis * VIII.stibij * IIII.opij * IIII. castorei * IIII. nardi syriaci * IIII. lycij * IIII. acaciæ * XVI. croci * VIII. myrræ * VIII. palmularum ossa uel nucleos ustos,numero XII. gummis * VI. uini austeri ueteris bene odorati sextarium unum.teruntur hæc diligenter & confestim ex ijs collyria finguntur,atque in umbra siccantur.

Collyrium stratioticum facit ad tumores oculorum & lacrymam acrem compescendam atque ad palpebras asperas & ad caligines & cicatrices ex itinere & puluere & fumo collectas.cadmiæ denarios octo. cerussæ * VIII. crocodili stercorum * IIII. æruginis rasæ * II. castorei * S. omphacij aridi aluminis fissi atque usti denarium unum.piperis albi * V. opij * I. S.gummis * VI.teruntur hęc diligenter & ex uino falerno colliguntur,atque inde collyria formantur. Collyrium quod appellatur sphragis ab Antigono medico inuentum,facit ad omne ulcus & ad omnem ustionem & plagã & ruptionem tunicularum oculi,& ad omnia oculorum uitia,præter epiphoram incipientem,accipit hæc, cadmiæ * IIII.pompholygis * X.opij * IIII.amyli * IIII.acacię * IIII.tragacãthi * IIII. gummis * II. teruntur diligenter hæ species,& ex aqua pluuiatica collyria componũtur. Collyrium stratioticum psoricum cõpositum ex cadmiæ * XIII. S. croci * XII. piperis albi * XV. cerussæ * II. opij * II. gummis * IIII. chalcitidis * I.componitur autem psoricum sic,teruntur hæc seorsum singula bene siccata.deinde in unum collecta aceto consperguntur ,ac postea in ollam fictilem nouam conijciũtur cum ipso aceto,quam bene opertam in equino stercore obrui oportet, atque illic haberi per dies XL. postea hæc permixtio in sole arefieri debet,ac deinde teri , & tum aqua pluuiali collyria formari conuenit,de quibus & inungi oculos,ut supra scriptum est causis grauibus laborantes,& superlini optimum est. Ad oculorum omnem dolorem & præsentem & ueterem , & ad caliginem atque albuginem,& pruritum atque antiquam, ut ita dixerim , cæcitatem. Nam ut auctori huius remedij de experimento credamus , duodecim annorum cæco intra dies uiginti uisum restituisse se dicit , quanto autem recentior ualitudo fuerit oculorum,tanto uelocius curabitur medicamine tali . collyria multi generis,id est,uel decem confectionum æquali uel numero uel pondere , infundes in lotium pueri uirginis , & ad uncias singulas collyriorum quæ infuderis, septena grana piperis in mortario nitido diligentissime teres,ut puluerem subtilissimum facias,& cum mellis optimi despumati coclearibus tribus miscebis,& iterũ diligenter teres,postea simul confundes omnia,id est,collyria,lotium, & piper illud cum melle , & iterum diutissime ac diligentissime teres,collectumque nitide in pyxide cuprea recondes, atque ex eo quemlibet oculorum causarium intus,id est,intra oculos inunges . quod si per tempus medicamen spissatum fuerit, lotium puerile infantis quantum opus fuerit , ut more collyrij liquidum fiat , infundes,& sic sub cilio & palpebris,id est,intra oculos sicut diximus,sollicite inunges.hoc medicamine multis experimentis probato,constat nihil esse præstantius,si quis eo castus & purus utatur. Medicamen barbaricum ad omnis oculorum causas uel impetus, siue sint scabri & lacrymosi , siue etiam uermiculos habeant aut brigantes qui cilia arare & exulcerare solent.in ollam rudem mittes tres sextarios aceti acerrimi & ferrum,id est, clauos ueteres minutos,uel alia minutalia ferri uetusta,& claudes ollam diligenter , operculum tenuiter pertundes,& in illo foramine pones aut cannam,aut sambucum perforatam,unde habeat spiramentum,mittes tamen in eandem ollam cum aceto & ferro,rosæ siccæ unciam unã semis.ac postea ollã ipsam cooperies fimo caballino recenti,ita ut spiramen illud ollæ per calamum liberum sit,hoc est ut supra molem illã fimi caballini quo fuerit olla constricta uel operta,solum spiramen emineat,ut semper habeat anhelitum, quindecim diebus,quibus necesse est ut in fimo illo perseueret.nam omnino obseruabis ne unquam illis XV.diebus deoperiatur.sextadecima die tolles ollam de stercore illo,& diligenter mundabis ne quid illic sordidum hæreat,& cum patefeceris ollam,mittes in eam fœniculi uiridis succum quanta est mensura bonæ potionis in uino.deinde agitabis diu & colabis linteo tenui & mittes in bucculare rude uel diligenter nitidatum,deinde lento igne decoques & semper agitabis,cum aliquantulum coxerit, addes in sextarium medicaminis tria coclearia mellis optimi despumati, & iterum diligenter coagitatum repones in ampulla uitrea,aut pyxide cuprea,ac sub signaculo habebis,& cum opus fuerit ad caliginem & albuginẽ detergendam interius oculos inunges.Ad præsentem autem impetum uel dolorem quamuis uehemens sit desuper oculos inlines.quòd si grandis feruor oculorum & acres uel frequentes lacrymæ erunt, etiam tempora & frontem medicamine inlines,ita ut in die uel quater superlinas , & cum siccata fuerit superlitio ipsa , non elues eam,sed semper addes nouam inductionem . quòd si scabri oculi fuerint , aut uermes qui palpebras exarent,& inde sit tumor inuectus,cilia superiora & inferiora,id est, palpebras ipsas , ubi causa ualitudinis est,inunges,experieris ad omnia fere' oculorum uitia mirificum medicamentum, si castus & purus eo utaris,de quo tamen dum in fimo est,uix tertia,aut certe media pars remanere debet.ita enim melius fiet , nã quanto plus consumitur uapore fimi illius,tanto magis confortatur,& ideo maior olla esse debet, ut pro-

penſius medicamen fiat,qu d & diu ſeruari oportet,& multis neceſſarium eſt. Ad oculos ſcabros & palpebras perforatas humore uetuſto,uel pedunculis exeſas,remedium præſens barbaricum quidem , ſed multis probatum. Scarabæum piloſum,qui ſimilis eſt ſcarabęo uero,in ſepibus uetuſtis lapidoſis,aut in foſſatis ſepium requires,qui cutiones ſunt,colore pſeudoflauo quaſi leonino,piloſi lucentes.ante ergo quam illum cutionem tollas,folium caulis primo mane cum ſuo ſibi rore uel gutta concluſa in eodem fo lio teneatur,ut ubi cutionem illum inueneris digitiſque pollice & medicinali adprehenderis,confeſtim ſu pra folium illud caulis teneas,ut ſupra guttam illam lotium eius excipias,quia ubi manu adprehenſus fue rit,ſtatim ſe ſubmeijt . prouidendum ergo ut uelocius ſupra folium illud caulis ponatur , ne lotium eius quod cito effundit,alibi excidat,quod commixtum cum illo rore caulis per ſpicillum palpebris impones, & loca ſcabra,uel exeſa inter pilos perunges , effectum rei cito miraberis . quod ſi caſu uno in loco, uel in diuerſis,plures iſtos cutiones inueneris,omnium lotium uel humorem quemadmodum diximus,in fo lio caulis humidi ſtatim de horto ſuſcipere debebis. & adiectis guttis aliorum de caule foliorum in uaſcu- lo uitreo recondere,ut cum opus fuerit præſto habeas, quia difficulter huiuſmodi beſtiolæ inueniuntur. Ad albuginem oculorum detergendam efficax hoc remedium.uulpem uiuam capies,eique linguam præ- cides,ipſamque uiuam dimittes,linguam autem eius arefactam,phœnicio ligabis,& collo eius qui albugi- nem patietur ſuſpendes. Herbæ ſymphoniacæ ſurculum collo eius qui albuginem patitur lino ſu- ſpendes,ita ut per dies triginta illic ſit,quanto recentior albugo fuerit,tanto citius ſanabitur. Roſma- rinum combure & puluerem eius cum melle attico diligenter tere ac permiſce, atque inde inunge,confe- ſtim ſubuenies ei qui albuginem patitur. Fabam fractam purgatam atque uſtam ad ſummam leuita tem teres,& oculos inde albugine occupatos adſidue ex aqua circumlines,miro remedio ſubuenies . Piſcis marini felle,qui ſcorpios dicitur,oculi inuncti caligine atque albugine quamuis craſſa cito liberabun tur. Sanguis columbarum de loco pinnarum eo momento quo pinna auellitur, oculis dum adhuc te- pet debet infundi, qui ictu aliquo uulnerati aut ſanguine ſuffuſi fuerint , album quoque oui incocti cum croco trito oculis ſuperpoſitum,& lana alba ſuccida inuolutum medetur . Ranam de lacu prendes, & ſpino oculos ei ſubtiliter erues,atque in panno coccineo de licio ligatos oculis interius cruentis ſuper pones,cito medeberis. Mel atticum & ſtercus infantis quod primum dimittit,ſtatim ex lacte mulie- ris quæ puerum allactat permiſcebis,& ſic inunges,ſed prius eum qui curandus eſt erectum ad ſcalam alli- gabis,quia tanta uis medicaminis eſt,ut eam niſi alligatus patienter ferre non poſſit, cuius beneficium tam præſens eſt,ut tertio die abſterſa omni macula,mirifice uiſum reddat incolumem. Ad cicatricem uel plumbum extenuandum,& aſperitudinem pruriginemque oculorum purgandam , & humorem ſiccan- dum,& ad ſcabras ac ſcabidas palpebras,atque alia oculorum uitia , unum hoc remedium uel præcipuum eſt.folia oleagina commanducato diligenter,eorumque ſucco quem in ore collegeris,quotidie ieiunus o- culos ablingito,uel inlinito per linguam,celeriter uitia ſupra ſcripta diſcuties. Ex hirundinum pullis fit calliblepharion bonum quod aſperitudinem pruriginemque oculorum potenter expurgat . nec pati- tur quidquam in ijs moleſtiæ concreſcere, humidos quoque naturaliter oculos exſiccat , quod hoc modo componitur,capita pullorum quam plurima igne lentiſſimo comburuntur,& trita in puluerem tenuiſſi- mum rediguntur,quæ admixta recenti adipe gallinæ inunctioni maxime proſunt . Intibi ruſtici , de quo naſcuntur cauliculi complures, contriti ſuccus in oculum inſtillatus celeriter cicatrices & plumbum oculorum eximit. Caput ſtellionis combuſtum,& tritum,& melli attico admixtum,oculos lacrymo ſos inunctione adſidua ſiccat & ſanat. Pulmonis hedini combuſti cinis prurigines oculorum diſcutit, & ſcabras palpebras emendat,ſi quaſi ſtibium imponatur. Felle catelli dierum ſeptem,oculi ex melle inuncti cito a leucomate liberabuntur.quidam etiam adfirmant efficaciſſimum remediũ eſſe ad detergen- da glaucomata,ſi catello dierum ſeptẽ caput uiuenti diffindatur,& de dextra parte cerebri oculus dexter, de ſiniſtra ſiniſter,intincto illic ſpicillo inungatur.

Vt leucomata & albuginem quamuis denſam ex oculo detergeas , turam & anturam herbas uirentes nitidiſſime collectas contundes,& per linteum tenue ſuccum earum exprime,eoque oculos inunge. Leucomata ut extenues & diſcutias , utere medicamine quod conficitur ſic , pumicis combuſti triti ℈. XIIII. chalcitidis ℈. VIII.gummis ℈.quatuor,& ſinapis puſillum ut toleretur adijcies,hæc omnia in tenuiſſimum puluerem redacta in unum permiſce, & ex aqua fontana facito collyria craſſiora , quibus ſic uteris ut circundetur tribus partibus cera collyrium , ſed extremum collyrij ſit leue ac tenue , quod in ipſum leucoma imponas,& iube oculum adoperiri pauliſper ne excidat collyrium,quod ſi exciderit, iterũ reponatur,poſt hęc inunge oculum leni collyrio,ſtatim emittet quaſi ſquamam.ſi ergo magnum leucoma fuerit & craſſum ita curabis,ſin autem tenue,cum impoſueris medicamen maturius tolles,poſtea uero ute re ad inunctionem collyrio quod græco uocabulo diacopon appellatur,etenim apud medicos hoc collyrij genus magnam habet effectus ſui dignitatem. Turturis fimus ad ſummam leuitatem tritus & cum melle attico,aut etiam alterius generis, dummodo optimo & deſpumato inunctus , leucomata oculorum potenter extenuat. Galli gallinacei maxime albi fel ex aqua dilutum,& inunctione adhibitum, leu- comata oculorum & hypochyſes ſanat, & aciem luminum confirmat. Stercus quoque gallinaceum album cum oleo uetere tenuiſſime tritum & ad poſitum,idem oculis remedij præſtat. Fel uituli dili genter collectum ad cotylæ menſuram in uas æreum mittitur , tenuique igne admoto ita excoquitur ut ſpiſſetur,deinde mellis boni tantum mittitur, quantum fellis illius decocti remanſerit , adijciuntur poſtea myrræ tritæ drachmæ duę,& croci una,& æris flos pauxillum,ac poſtea ſimul omnia diu coagitata ad ter- tias decoquuntur,

tias decoquuntur,quod medicamen in pyxide ærea debet reponi,ſatis utile,& leucomatis, & cicatricibus, & omnibus uitijs oculorum,ſi adſidue inde,& opportune inungantur. Vt leucomata oculorum efficaciter diſcutias,ungulas aſini uiuentis lima, & ſcobe earum quàm tenuiſſimo,qui leuitate ſua oculos nō offendat,cum lacte muliebri mixto, frequenter inungito. Araneus albus cruribus longiſſimis ac tenuiſſimis cum oleo uetere cōtritus,per inunctionem adſiduam leucomata eximit,& ideo plures cum oleo ſufficienti teri oportet,ne ante confirmatam ſanitatem medicamen neceſſarium deſit. Cæpa longa contuſa exprimitur eiuſque ſuccus opobalſamo,uel quod efficacius eſt,lacti mulieris admixtus,leucomata,& cicatriçes, & quæ græci argemata appellant miro effectu inunctione adhibita extenuat atque perſanat. Anemone dicitur à Gręcis herba,quę tantam uim remedij habere creditur,ut portata ab eo uel ſubligata collo eius,qui glaucoma patitur, intra dies quadragintaquinque eum ſaniſſimum reddat. Vt glaucoma incipiens celeriter diſcutiatur,herbam ſerpyllū decoque, & eius aqua oculos adſidue foue, poſtea pice liquida pura ac nitida uelut collyrio inunge, cito recipies ſanitatem. Perdicis unius fel, opobalſami cyathum unum, cyperi ſidonij cyathi partem dimidiam, trita hæc & ad ſummam leuitatem perducta,permixtaque in pyxide plumbea repones,& inunctione aduerſum glaucomata,& hypochyſes, & caliginem mire uteris. Corui marini fel inunctione adhibitum,caligines tollit,albugines & cicatrices extenuat,carnes excreſcentes compeſcit,fluoreſque oculorum reprimit. Piſciculi,qui equum marinum ſimilat fel,ouorum albumini mixtum & cum lana ſuccida oculis adpoſitum, melius remedium ſupraſcriptis oculorum cauſis, quàm ullum aliud medicamen præſtare manifeſtum eſt. Scrofina adipe recenti ſi quis contritos angulos oculorum, quos græci canthus uocant, interius exteriuſque inunxerit, uermiculos qui noxij ſunt oculis potenter educit. Sepiæ teſta interior quæ mollis eſt, diligentiſſime trita,& muliebri lacte permixta,atque inunctioni adhibita, ſupradictis oculorum cauſis plurimū prodeſt. Nardi indici uel ſyriaci ex uino uetere triti ſiccatique puluis, pro xerocollyrio oculis impoſitus mirabiliter prodeſt ad ualetudines ſupraſcriptas. Mel optimum deſpumabis,ut bene purum ſit, & admiſcebis pari menſura ſuccum rutæ & herbæ chelidoniæ,atque ad tertias decoques,& cum omnia bene permiſcueris,in ampulla uitrea ſub ſignaculo ſeruabis, & uteris miro medicamine ad ſcabros, & lippos oculos inungendos.

Item ad oculorum cauſas remedia phyſica,& rationabilia diuerſa,id eſt,oculis ictu læſis,& ſi quid ſubito eos fuerit ingreſſum, & aduerſum moleſtias pilorum,& ad ægilopas,& ad nyctalopas,& ad uarulos, id eſt,ordeolos oculis infeſtos,ijs additæ infra collyriorum diuerſorum confectiones.

Quocunque ictu læſus oculus,ſi ſanguinolentus uidebitur,palumbinus ei uel perdicis, uel turturis ſanguis,aut ſi hæc animalia non erunt,columbinus de pinna ſublatus ſtatim, id eſt adhuc calens infundatur. Bitumine,ſulphure,& ture permixtis,oculos ictu læſos ſuffumigato,ſtatim ſanabis ſi frequenter id feceris. Herba quam græci ſarcocollam,nos argemoniam appellamus,ſi uiridis erit trita,ſin arida calida aqua macerata,quo facilius teri poſſit,inlita oculis ſugillationes liuoreſque eorum mature diſcutit. Sanguine hirundinis recenti ac tepido inunctus oculus ictu læſus,& cruore ſuffuſus ſtatim ſanabitur. Radix rutæ trita,& inlita oculis cruore ſuffuſis,etiam commanſa,& adſidue poſita plurimum prodeſt,uinum quoque in quo ruta diu fuerit macerata rationabiliter infunditur. Mulieris primiparæ puræ ac nitidæ ſaliua ieiunis inſtillata oculis liuorem ſuffuſionemque quamlibet cruentam,efficaciter adimit. Herbæ uettonicę folia teres,& ſalis triti modicum adijcies,& ſuper ictu perculſum uel cruoribus ſuffuſum oculum conligabis,mire proderit.nam quando ei id ſolueris,uidebis ex eo ſanguinem diſtillare, ita omnē cauſam extrahet. Lana ſuccida madefacta oleo uinoque permixto ac tepens oculis ſuperpoſita,optime uitia ſupra ſcripta perſanat. Ad eijciendum quæ caſu oculum intrauerint, herbam artemiſiam uelles radicitus,& inde coronam factam capiti impones.ſed is cui medendum erit, dum coronam illam in capite habet,quantum fieri poteſt oculos apertos habeat. Digitis quinque manus eiuſdem, cuius partis oculum ſordicula aliqua fuerit ingreſſa,percurrens & pertractans oculum,ter dices,tetunc reſonco,bregan,greſſo.ter deinde ſpues,terque facies. Item ipſo oculo clauſo qui carminatus erit,patientem perfricabis,& ter carmen hoc dices,& totiens ſpues,in mon dercomarcos axatiſon.ſcito remedium hoc in huiuſmodi caſibus eſſe mirificum. Si ariſta uel quælibet ſordicula oculum fuerit ingreſſa, obcluſo alio oculo,ipſoque qui dolet patefacto, & digitis medicinali ac pollice leuiter pertractato, ter per ſingula deſpuens dices,os gorgonis baſio.hoc item carmen ſi ter nouies dicatur, etiā de faucibus hominis uel iumenti os,aut ſi quid aliud hæſerit,potenter eximit. Leporem marinum,uel eius ſanguinem cum oleo tere,atque ex eo uulſorum de oculis pilorū loca frequenter perunge,poſt quod & ſi renaſcentur pili,molliores erunt,quibus iterum euulſis,ſupradictum medicamen inducitur,tum uero non renaſcentur. Si autem etiam lacrymas oculi deſtillantes adſidue,uitare uis, hederam & uitem exuſtas, & in puluerem tenuiſſimum redactas,pari menſura cum ſupra ſcriptis permiſce ad ſpiſſitudinem mellis,atque inde inducito,uel ſuperline frequenter oculos,& confeſtim deflüet humor noxius, & aduerſum uulſos palpebrarum pilos proderit. Si felle hyenę loca quibus moleſti ſunt pili in palpebris nati adſidue tangantur, confeſtim tabeſcent, certe ſi prius uulſis ſuperducatur,non renaſcentur. Pilos oculis moleſtos ſi exſtirpare penitus uolueris,loca eorum cum prius eos euulſeris,ranæ marinæ felle continge,quod ſi fel eius repoſitum aruerit,aquam marinam ei modice admiſce.

Sicui uolueris pilos uulſos non ſolum in oculis,ſed etiam in locis uerecundioribus non renaſci, lacte mulieris eo die expreſſo quo peperit contingę crebrius loca de quibus pilos tuleris. Pili ſi oculis moleſti erunt,potenter uteris hoc medicamine. lacertæ uiridis fel miſce cum uino albo quantum ſufficere exiſtimaueris, & mitte in uas æreum, poſitumque ad ſolem tam diu agita,donec craſſitudinem mellis habeat, atque ex eo loca pilorum uulſorum ungue. Lucernam fictilem de papyro & medulla uaccina concinnato,atque eius fumo,ſiue fuligine uel ligny,pro calliblephario utere, quo palpebras exeſas & glabras ſępius inungendo,decentiſſimas facies. Glabris palpebris pilos induces,ſi œſypo quod ſub armis oui um naſcitur,adiecta myrra,pariterque in mortario trita,ſpicillo calido loca pilis nuda perduxeris. Pilos oculis moleſtos diligentiſſime uelles,atque eorum loca hircino ſanguine recenti,aut leporis, aut ueſpertilionis inlines,uel canino lacte continges,aut acu cuprea calido aceto ſæpius delibuta perduces. Capnos nomine eſt herba cuius ſuccus uino mixtus atque inlitus locis de quibus pili ab oculis fuerint exſtirpati, renaſci eos non permittit. Ranunculum uiridem comprehenſum acu cuprea pungito, & ſanguine eius excepto palpebras de quibus pilos tuleris ſubinde contingę,nunquam renaſcentur. Sanguiſugarum in olla combuſtarum tritus delicatiſſime cinis,& uulſis pilis palpebrarum impoſitus uel inſperſus, renaſci eos non ſinit. Adipe uituli ſi palpebras craſſiores perunxeris, extenuabis eas & ad ſanitatem perduces.eiuſdem medulla cum cera & oleo roſaceo ęquis ponderibus liquefacta & permixta,& ad empla ſtri modum impoſita, duritias palpebrarum,& ſi qua illic in modum pilularum naſcuntur,commollit ac diſcutit. Aegilopia emendat fimus columbinus ex aceto coctus & inlitus. cicatrices quoque oculorũ & albugines mire detergit. Inulæ ruſticæ radix ualide commanducata & cum ſucco ſuo impoſita, ægilopas potenter emendat.quæ quia ubi aruerit cadit,recentior donec perſanet aſſidue debet imponi. Ad nyctalopas abolendas lychniten lapidem,quem nos carbunculum dicimus,tecum habeto,magno reme dio uteris,quem ut uerum eſſe ſcias,ſic experire,ſi feſtucas leues admotas ad ſe rapit,ſicut lapis magnes ferrum rapere conſueuit. Iecur ouillum, id eſt,ouis candidæ diſcoctum, cum aqua madefactum contritumque & oculis ſuperpoſitum,nyctalopas purgat. Varulis id eſt, hordeolis oculorum remedium tale facies. annulos digitis eximes,& ſiniſtræ manus digitis tribus,oculũ circum tenebis,& ter deſpues,terque dices,rica,rica,ſoro. Si in dextro oculo uarulus erit natus, manu ſiniſtra digitis tribus,ſub diuo orientem ſpectans,uarulum tenebis & dices.nec mula parit,nec lapis lanam fert,nec huic morbo caput creſcat,aut ſi creuerit,tabeſcat.cum hæc dixeris,iiſdem tribus digitis terram tãges,& deſpues,idque ter facies. Efficax hoc remedium hordeolis,nouem grana hordei ſumes & de ſingulis uarum punges,perque ſingula puncta carmen dices,& proiectis nouem granis,ſeptem alia corripies,& ſimiliter de ſingulis punges, & carmen ſepties dices.abiectis etiam iis, quinque ſumes, & idem quinquies facies.idem de tribus granis ſimiliter.idem de uno ſimiliter. carmen autem hoc dices. κυρια, κυρια, κασσαρια, σουρωφβι. Item hoc remedium efficax,grana nouem hordei ſumes,& de eorum acumine uarolum punges, & per punctorum ſingulas uices,carmen hoc dices. φεῦγε φεῦγε, κριθή σε διώκει. Item digito medicinali uarum contingens,dices ter.uigaria,gaſaria,uarumque grano hordei ardenti,aut ſtipula fœni,aut palea ures.

Confectiones collyriorum diuerſorum de experimentis ſic.

Collyrium factum ad recentes caligines,& cœptas ſuffuſiones oculorum, conficitur ſic. cadmiæ ⚹ VIIS. nardi celticæ ⚹ IIII. acaciæ ⚹ I S. æris uſti ⚹ I S. ſtibij cocti ⚹ I S. myrræ ⚹ I. lycij ⚹ I. croci ⚹ I. ceruſſæ ⚹ I. aloes ⚹ I. æruginis ⚹ I. lepidos cypriæ ⚹ I. opij ⚹ I. S. piperis grana uiginti.caſtorei ⚹ I. S. gummis ⚹ VII. hæc omnia in puluerem tenuiſſimũ redacta,aqua pluuiali colliges & collyria inde formabis, quæ in umbra ſiccentur. Collyrium nomine monemeron,facit ad impetus lippitudinis ex ouo inunctum,ita ut cum oui liquidiſſimo inunxeris lippientem, puſillum ſuſtineat,& iterum eum inunges,quem cum bis aut ter inunxeris eadem die iube bis lauari.hoc collyrium facit ad ſcabritudines,& diatheſes tollendas ex aqua inunctum,recipit autem hæc. Lapidis hæmatitis ⚹ XII. pompholygis ⚹ XII. croci ⚹ XII. myrræ ⚹ XII.æris uſti ⚹ VI.Nardi ſyriaci ⚹ XII. piperis albi grana XX. opij ⚹ VI. Gummis ⚹ IX. hæc uniuerſa in puluerem tenuiſſimum redacta,poſtea cum falerno uino cõteres,atque inde collyria facies,quæ diu in umbra ſiccentur. Collyrium dialibanos,ad ſuppurationes oculorum,conficitur ſic.cadmiæ ⚹ S. ceruſſæ ⚹ XII.opij ⚹ I. gummis ⚹ S. roſæ ſiccæ ⚹ I. gentianæ ⚹ S. puluerem tenuiſſimum ex iis factum cum aqua pluuiali teres,& ita collyria qualia uolueris effinges. Collyrium dialepidos accipit hęc. croci ⚹ III. ſpicænardi ⚹ V. cadmiæ ⚹ I. S. hæmatitidos ⚹ I. piperis grana V. myrræ ⚹ I. ęris uſti ⚹ S. lepidos ⚹ I. gummis ⚹ I. roſæ uiridis foliorum purgatorum ⚹ II. hæc ut ſupra de aliis collyriis ſcriptum eſt,trita aqua pluuiali ſubiges,& ita collyria formabis. Collyrium ad lippitudines & primos impetus oculorum,conficitur ſic.Acaciæ ⚹ X. cadmiæ combuſtæ & de lacte caprino aut muliebri, quod melius eſt extinctæ & tunſæ & cribratæ & lotæ bene, donec aqua eius limpida ſit ⚹ X. hoc quoque pluuiali aqua colliges, & ita collyria formabis. Collyrium diamiſyos,quod facit ad aſperitudines oculorum tollendas & ad lacrymas ſubſtringendas,componitur ſic.miſy combures hoc more,coniicies illud in pultarium & purgabis & in furnũ mittes,ut tam diu coquatur,donec ſit ſanguineum. huius ergo ⚹ V. ſpicę nardi ⚹ V. croci ⚹ II. cadmię ⚹ S. ęris uſti ⚹ S. opij ⚹ S. myrræ ⚹ S. lepidos cypriæ ⚹ S. gummis ⚹ I. S. hęc tunſa & cribrata cum uino optimo teres atque inde collyria formabis.

Quidam

Quidam adijciunt huic collyrio uiperam ſiccam & arefactam bene in ſole,tanquam ſi ſit ſalita . hanc ergo ſi uolueris adijcere, exoſſabis prius & linteolo inuolues , atque ita ſuper eam uinum unde collyrium hoc temperandum eſt,defundes,ſed prius eam ſic præcantabis,ne lacrymus exeat,ne extillet, ne noceat . dices autem,quomodo tu non uides,ſic & tuus ſuccus guſtatus nulli noceat , ſed ob rem propter quam adiecta es proficias bene curatione precor. Collyrium liquidum de lacrymatorium accipit hæc . chelidoniæ herbæ ſucci ✱ S. mellis attici ✱ I. opobalſami ✱ S. ſucci porri ✱ S. hæc mixta de ipſo ſucco colliges,uel de aqua fontana,atque ita collyria formabis. Collyrium ſiccum oculis ſiccandis utile, conficitur ſic,cadmiæ ✱ I. æris uſti ✱ I. ſtibij ✱ I. adijcies huic collyrio ſi acrius illud facere uolueris,ſtactes ✱ S. & tundes atque cribrabis per tenuiſſimum cribrum,& ſicco puluere uteris . Aliud ſiccum collyrium ad idem efficax,ſic.cadmiæ ✱ V I I I. ſalis ammoniaci ✱ V I I. piperis ✱ V. caſſiæ ✱ V. tundes hæc atque in puluerem tenuiſſimum rediges, & ſic uteris . Collyrium ſiccum calliblepharon conficitur ſic.ſtibij combuſti ✱ I. piperis albi ✱ S. folij capitulum I. ſtibium combures & lotio pueri impubis extingues, & ſiccabis, & tundes, & cribrabis, & ſic uteris. Collyrium dioxus ad aſperitudines oculorum tollendas conficitur,cadmiæ ✱ X I I. æris uſti ✱ X. hæmatitis ✱ V.myrræ ✱ IIII. gummis ✱ V I I. hæc in puluerem redacta aceto optimo colliges,& deinde collyria formabis. Collyrium ſtactum accipit hæc,piperis albi ✱ I I. cadmiæ ✱ V I I. S. ceruſſæ ✱ V. S. indici ✱ V. S. opobalſami ✱ S. gummis ✱ V I I I. hæc in puluerem redacta falerno uino temperabis & colliges. Collyrium diapſoricum accipit hæc.piperis albi ✱ I. croci ſiculi ✱ I. myrræ ✱ I I. amyli ✱ I.opij ✱ S. opobalſami ✱ S. gummis ✱ I I . aqua pluuiali hæc colliges tunſa atque cribrata,atque inde collyria facies. Collyrium dialibanum,cadmiæ ✱ I S. ceruſſæ ✱ I. turis maſculi ✱ I. opij ✱ I. gummis ✱ I. aqua pluuiali colliges hæc ſimiliter tunſa atque cribrata,atque ita collyria formabis .

Hygra ad ſuppurationes oculorum conficitur ſic . croci ſiculi denarium unum , turis maſculi ✱ I. ex melle optimo deſpumato hæc bene trita colliges,& cum eo prius bene permiſcebis, & ſic collyria facies. Collyriũ idem id eſt,hygra recipit hæc,croci ✱ I I I. æris uſti ✱ V. cadmiæ ✱ I I.hæmatitis ✱ V. S. folij ✱ I. amomi ✱ I. ſtibij ✱ I. ceruſſæ ✱ I. myrræ ✱ I. opij ✱ I. piperis albi ✱ I. gummis ✱ I I. S. uino amineo tunſa & cribrata hæc colliges, atque ita collyria formabis. Collyrium dialoes conficitur ſic , cadmiæ ✱ I. S. hęmatitis ✱ V. ammoniaci ✱ I. S. opij ✱ S. æris uſti ✱ S. aloes ✱ I I. ęruginis ✱ S. opopanacis ✱ S. ſalis ammoniaci ✱ I. galbani ✱ S. myrræ ✱ S. fellis taurini ✱ S. lepidos ✱ S. gummis ✱ I. S. cum aqua pluuiali hæc in puluerem redacta teres,& formabis. Collyrium diaſmyrnes recipit hæc. croci denarium unum , cadmiæ ✱ S. hæmatitis denarium unum,myrræ ✱ S. miſui ✱ S. piperis ✱ S. opij ✱ S. gummis ✱ S. puluerem tenuiſſimum harũ ſpecierum cum uino uetere teres,ſed collyria inde formabis. Hygra ad ſuppurationes oculorum recipit hæc,cadmiæ ✱ V I I I. ſpodi ✱ I I I I. ſtibij ✱ V I I. croci ſiculi ✱ V I I. amyli ✱ V I I. opij ✱ I I I I. gummis ✱ I I I I. hæc in puluerem ſubtiliſſimum redacta cum aqua pluuiali teres & formabis. Deſcriptio xerocollyrij quod calliblepharon dicitur , piperis — I. ſtibij — I. folij — I. lapidis phrygij P. I.quem lapidem diuides in partes ſeptem & combures,cõbuſtum extingues hoc modo unam partem in balſamo,alteram in omphacio,tertiam in lacte muliebri,quartam in uino,quintã in urina infantis,ſextam in butyro,ſeptimam in melle attico , quæ omnia in minutiſſimum puluerem redacta cribrataque miſcebis,quod ſi acrius eſſe uolueris,adijcies balſami unciam,piperis ſemunciam. Deſcriptio achariſti collyrij,æris uſti & loti unc. I I. cadmię lotę — I I. & ʒ V I. croci — I.opij — I. & ʒ VI. myrrę troglodytidis ʒ I I I. turis V I. gummis ʒ X V I I I. uini optimi quod ſufficiat quo omnia colligantur & collyria fingantur. Deſcriptio trachomatici collyrij,æris uſti & loti ʒ X V I I I. cadmię lotę ʒ X V I I I. lapidis hęmatitis uncia una,chalcitis uſtę ʒ X V I. ęruginis ʒ I X. opij ʒ V I.gummis ʒ V I. aquę pluuialis quantum ſatis ſit ad colligendum puluerem,& collyria formanda miſcebis.

Deſcriptio muſę collyrij,aluminis ſchiſti ʒ X V I I I. aloes ʒ X V I I I . myrrę ʒ X V I I I . croci ʒ I X. crocomagmatis ʒ I X. chalcanthi ʒ X V I I I. mali granati caliculorum ſemunciam , quę trita diligenter œnomelite confundes,& colliges,& formabis. Deſcriptio roſacei collyrij, roſę unc.nouẽ, cadmię lotę uncię tres,ęris uſti ſcripula ſeptem,croci ſcripula X I I . ſtibij ʒ nouem , ęruginis ʒ ſeptem, ſpicęnardi ʒ ſeptem,myrrę ʒ ſeptem,opij ʒ duodecim,gummis uncię tres,aquę pluuialis adijcies quantum ſufficiat ad colligenda & formanda collyria. Deſcriptio ſtacti collyrij,cadmiæ P. unum,ſtibij P. S. ęris floris unc.tres,miſyos unc.I I I I. piperis unc.tres,ęruginis — I. opij — I I.balſami — I I.gummis ſelibram,hęc omnia diligenter trita & cribrata aqua pluuiali colliges & formabis.

Collyrium quod proteus dicitur , facit ad oculorum ſuffuſiones & ad omnem caliginem & albugines detergendas,conficitur ſic.cadmię uſtę & lotę — V. pſimythij loti — V. chalcitis non uſtę — V. auripigmenti loti — I I. piperis albi — tres,& ʒ X V I I I. croci uino infuſi & triti — I I. myrrę troglodytidis — I. S. guttę ammoniaci — I I. S. roſę ſiccę — V. omnia hęc diligentiſſime teres ad ſummam leuitatẽ,tum addes ſagapeni — I I I.laſeris — I I. S. opopanacis — I I. S. opij — I. S. gummis — II. S.balſami — I I.quę pmixta atque cõfuſa cœleſti aqua colligẽtur,atque ita collyria formabũtur.

Ad aurium dolores uniuerſos,& uitia omnia,& ſurdiginem . Cap. IX.

Fellis caprini ʒ unum,mellis ʒ unum,conteres & in ſtrigili calefacies & infundes, & lana obcludes

aurem. Nihil hoc medicamine potentius neque certius,etiam si intrinsecus cancerauerint aures. Porros uirgines,id est non plantatos,impari numero,& lumbricos terrenos impari numero capies, & simul ex oleo optimo ad tertias decoques,& tepidum inde quod sufficiat infundes auriculæ.

Laser cum lacte caprino incocto recenti miscebis,& inde aures prius dilues, ac postea fel taurinum, & oleum cedrinum æquis portionibus mixtum tepens infundes,hoc dolores mire mulcet, & dubium auditum confirmat,& pus collectum expurgat. Coriandrum uiride teres & in uini cyatho miscebis & colabis,& lana molli in aurem instillabis,& eadem lana obstrues aurem.

Ad aures quæ grauiter dolent,& uetera uulnera intrinsecus habent, mellis optimi unam partem aceti acerrimi duas partes confusas decoques feruoribus tribus,& longius ea ab igne remouebis,donec commotus feruor conquiescat.tum nitrum addes eo usque,donec ex uapore agnoscas nitrum resedisse, & iterum leni igne recoques,ne efferueat,tunc addes fel hircinum,uel aprugnum,uel uerrinum aut porcinum, dum modo non de scrofa,& commouebis & iterum concoques,ac tepefacies,& inde quantum satis est,auribus infunde. Adeps ranarum palustrium liquefacta si tepens in aures infundatur, dolores nimios mitigabit. Dolor aurium sedatur etiam canino lacte & ursino, si recens instilletur. Terreni uermes cũ anseris adipe uel cum oleo decocti sine dubio medentur auribus purulentis. Vrina apri seruatur in uitro,sed melius cum uesica ipsius,quomodo ei sublata fuerit,hæc tepens infusa auribus unice prodest. Bestiolæ multipedes quæ contractæ in globulos complicantur in oleo excoctæ infusæque auribus statim prosunt. Tres araneæ uiuentes in oleo si ferueant ad focum positæ, atque inde tepidũ auribus quod sufficiat instilletur,cito medebuntur. Seuum uitulinum adipe anseris mixtum adiecto ocimi succo, tepidum auribus infusum optime sanat. Raphani quoque,id est, radicis quæ manducatur succus infusus auriculæ dolenti,infinitum prodest. Gari excellentis cyathum,& aceti optimi cyathum,& mellis dimidium cyathum,super aquam feruentem in alio uase coques,& frequenter despumabis de pinnula, tepidoque medicamine aures inrorabis & conchyliata lanula claudes, ualde hoc remedium inter experimenta laudatur. Fraxini tenerrima folia tundes & exprimes succum eorum, atque auribus dolentibus tepidum infundes. Fraxini recentem surculum,id est,humore proprio adhuc madentem,ex una parte in foco pones,& cum per aliam partem succus ebulliet suscipies eum diligenter,& oleo addito tepefactum auribus instillabis. Cardui siluatici semen ex oleo coques ita leniter ne uratur, quod postea colabis per linteolum, & tepidum infundes dolenti auriculæ, ac deinde lana purpurea obturabis. Croci,myrræ,turis,uncias quaternas conteres & adijcies mel atticum,quantum sufficere putaueris, ac decoctum medicamen auriculæ infundes. Galbanum cum oleo rosaceo remissum & ter aut quater infusum auribus mire dolores tollit. Aluminis liquidi — IIII. mellis — III.aceti quartarios tres, alumen cum aceto teres & simul omnia concoques ad tertias,hoc medicamẽ tepidum auriculæ infusum, pus optime purgat,uermes necat,aquam etiam si intrauerit educit. Herbæ polygoni,quam nos sanguinalem dicimus,succus expressus & infusus,mira efficacia dolorem ulceraque aurium sanat. Adeps anseris miscetur croci succo, & allij contusi succo, quæ infusa auribus incommodos sonitus tinnitusque earum proprie & unice tollunt.

Pueri inuestis urina recens auriculę dolenti & ulcerosæ instillata, omni humore siccato, & dolorem tollit,& ulcera mira celeritate persanat.

Lotio humano uetere si quis iam desperatũ auriũ uitium eluerit,saluti integre lenito dolore restituet.

Fel ouillum mulso mixtum si clysterio addideris,& inde auriculas inrigaueris,expurgatis ulceribus certissimam sanitatem consequeris.idem fel cum lacte mulieris instillatum,etiam ruptas interius auriculas certissime sanat. Coriandri uiridis succus cum lacte muliebri mixtus infusus auriculæ, dolorem omnem potenter aufert. Cannabi seminis uiridis succus tepens instillatus auribus dolorem apprime tollit.

Senecionis herbæ succus itidem auribus insertus,eandem efficaciam præstat, quod ab experto scriptũ & proditum est. Si auricula aliquo pacto uitiata fuerit,anserina adipe infusa diligenter expurgabitur,sanitatique reddetur. Compositio medicaminis ad omnia fere aurium uitia,sic,mellis sextarium,aceti bene acris heminam,radices quæ manducantur tres,mittes in ollam rudẽ bene lotam, sed mundatas & integras radices mittes & pariter decoques. sed ut ne refrigeretur medicamen, citato igne usque ad modum luti aquatioris decoquatur, deinde cum refrigeratum fuerit, condes illud in uasculo uitreo, ac tepefactum quamdiu dolorem & tinnitum, uel sonitum auriculæ perleniat, in aurem de spicillo infundes.

Infirmatis auribus prodest præcipue picis flos,quem pisselæon Græci uocant, cũ oleo cõmuni mixtus, ita ut tertia pars sit olei,nam & dolorem sedat,& non patietur suppurationem fieri, & si facta fuerit, eodem medicamine persanatur.ad summam,ego ipse diu uexatus auris tædio,cum multis frustra usus essem medicamentis,ab hoc sum persanatus & alios complures sanaui.florem autem picis appello,qui excipitur dum ea coquitur,lana superposita eius uapori.hoc etiam grauem odorem de aure protinus tollit.

Ad auriculæ tumorem & dolorem sine ulcere,prodest herbæ urceolaris aut cucurbitæ ramentorũ succus recens ac tepens per strigilem in foramen auris dolentis infusus.

Cutiones bestiolæ sunt multipedes,cute dura & solida,quæ tactæ complicant se in orbẽ pilulæ rotundissimæ,polypodas Græci appellant.hæ complures coctæ cum oleo molli in uase ferreo, remedio sunt auribus laborantibus,si inde curentur.

Gliris pingue, & gallinę adeps, & medulla bubulina uel taurina liquefacta tepensque infusa auribus plurimum prodest. Benefacit hoc medicamentum,& ad tumorem,& ad exulcerationem aurium,aceti acris sextarijs duobus incoquuntur mala granata duo,quibus coriarij utūtur,& quia semper acida sunt nec unquam maturescunt rhoas oxias hæc græci dicunt. Tum deinde adijciuntur ijs & admiscentur aluminis fissi — I I.acaciæ succi — I I.& cum bene permixta hæc & coagitata fuerint,reponitur medicamentum in ampulla uitrea,cum opus est,ad tumorē,calidum per strigilem infunditur,& foramen summum auriculæ lana succida tegitur,ad ulcus autem frigidius medicamen per eiusdem generis lanam & auriscalpium inijcitur. Aliud medicamentum ad tumorē aurium & exulceratione,mellis cyathi I I I. aceti acris cyathus I. S. miscentur,postea adijcitur gari optimi cyathus unus, deinde carbonibus inferuescit,cuius spuma surgens pinnula abijcitur,& tam diu coquitur uel agitatur, donec habeat spissitudinem, hoc calido ad tumorem,frigido ad ulcus,cum oportebit uteris. Item benefaciet hæc compositio etiā ad ueterem aurium dolorem,aluminis P.I. mellis P. I I. hæc in mortario prius bene permisceri oportet, deinde olla noua excoqui, donec habeant mellis spissitudinem, cum opus est infunditur in auriculam ex lana conchyliata,eaque clauditur.hoc & combustum locum sanum reddit,sine dolore, & sine cicatrice,si ei protinus imponatur. Si caro excreuerit in foramine auris,comprimetur sine dolore aut ferro, hoc pastillo qui conficitur sic,aluminis fissi P. I I. æruginis P. I I. misyos usti P. I I.rubricæ sinopidis P.I I. gummis P. I. teruntur species priores ex aceto acri,donec quasi collyrij confectio leues fiant, ultimum gummi adijcitur,& finguntur pastilli,qui ad omnia ulcera faciunt aqua diluti,emplastri more impositi,cū aut tumores compescendi sunt,aut cicatrices sedandæ, sed aquatioribus ijs uti oportet cum cicatrix ducenda est,ut facilius auriculæ inserantur.benefaciunt ijdem & ad nares, qualibet causa exulceratas & grauiter olentes. Araneas uiuentes in aceto macerabis,& sic conteres atque inde aurē elues, statim proderit. Mel,butyrum,& oleum rosaceum,pari mensura permisce,ac tepidum auriculæ dolentis infunde. Fel aprugnum,& oleum amygdalinum pari mensura permisce, tepidumque laboranti auriculæ instilla. Putorem sordesque auriculę optime curat cucurbitæ uiridis succus,& porrus capitatus cum oleo decoctus atque infusus. Ad auriculæ dolorem hastulæ regiæ radicis succus cum melle uel uino infunditur,interdum admisceri oportet turis & myrræ partem,uel capparis foliorum succum infundere, uel rutę succum,aut eius semen tritum cum rosa,& lentisci succū cum rosa aut amygdalino,uino admixto infundi oportet. Si pus aut sanies manabit ex aure, maluæ succum uino & amygdalino immixtum, uel succo rosæ uel rosaceo,tepefactum instillari oportet, protinus effectum exhibebit. Draconteæ succus aut semen tritum cum rosa aut amygdalino,& uino infusum, purulentæ auriculæ sanitatem maturimam præstat. Crocum tritum cum lacte muliebri,si instilletur tumori auris plurimum prodest. Hyssopum contusum & cribratum cum aceto & nitro & melle infusum, bene facit ad tinnitus aurium atque inflationes,sed melius si cyprinum oleum admixtum fuerit. Ad tumores & ad dolores auris prodest,croci & opij par pondus ex aqua tritum,aut ex uino tenui infusum. Opopanax cum rosa & amygdalino, & uino trita recte laborantibus auribus instillatur. Alium rotundum tritum cum aceto,repositum in pyxide plumbea,& cum opus fuerit cum aceto & rosa infusum auribus prodest. Opobalsami,rosæ,croci unguentarij,opij, singulorum æqua pondera,trita,tepefacta, infusa auribus prosunt. Virentis papaueris succus cum rosa uel amygdalino, & uino, uel porri seminis succus cum lacte muliebri,uel ueratrum album tritum cum amygdalino oleo aut rosaceo, uel succus granorum punici mali cum rosa aut oleo amygdalino infusus dolentibus auribus prodest. Croci — V I I. nucis amaræ ⚹ V I I. mellis boni cyathos I I I. aceti boni quod satis erit,mittes ut spissitudinem habeat medicamentum mellis liquidi,& simul permixtum atque excoctum dolentibus auribus instillabis. Myrræ,croci,opij,nardi spicæ,turis corticis,mali punici aridi,fabæ ægyptiacæ pulpam, nucum amararum interiora,mellis boni,singulorum ⚹ I I I I. castorei ⚹ I I. aluminis fissi ⚹ I I. piperis longi ⚹ I. tritis ijs omnibus diligenter & cum aceto acerrimo mixtis atque excoctis,fieri oportet medicamentū tam temperatum ut simile sit passo. hoc tepefactum instilletur, etiam exulceratis auribus mire prodest. Ad incipientes dolores auriū & exulceratas aures hoc medicamen facies,turis — I I I I. mellis — I I I. uini austeri cyathos I I. aceti acerrimi cyathū I. nardi syriaci ⚹ I I. myrrę ⚹ I. S. croci ⚹ I. S.nuces amaras numero I I I. aphronitrū uictoriati pondus.piperis longi. ⚹ I.fabę ęgyptiacę grana purgata I I I I. hęc omnia primū per se,deinde in unū mixta teruntur,& tepida dolentibus auribus instillantur. Castorei obolos I I. id est,duas partes uictoriati,radicis lanarię,salis ammoniaci,ueratri albi idē ponderis,quibus superadijcies croci uictoriati pondus,olei irini & mellis pari mensura,id est,singulorū ⚹ X V I.ea seorsum prius singula trita miscentur in unū,faciunt bene ad dolorē & ulcera auriū tepide inserta. Dolenti auriculę oportet farinā ordeaceā per se coctā ex aqua mulsa cataplasmatis more à foris imponere, uel farinam lini seminis & fœno gręci in unum coctam, uel alteram earum cum farina ordeacea, similiter ex aqua mulsa coctam, oportet etiam extra adhiberi spongias molles & aqua calida bene expressas, deinde tepidum instillare amygdalinum oleum uel laurinum sepius in die. Prodest bene auribus infirmis huiusmodi medicamentum, myrrę denarium unum. croci denarium unum. styracis globulos non ampliores quâm cicer est, numero X X X. piperis longi grana X X X. nuces amaras numero X X X. cum aceto hęc teruntur,tādiu donec habeant spissitudinē passi,atque ita reponuntur in pyxide cuprea,aut in doliolo uitreo,cū opus fuerit medicamētū rosa admixta liquefactū tepidū fiet,quod in lana succida auribus instillabitur. Nardi syriaci ⚹ V I. aphronitri ⚹ VI.myrrę ⚹ IIII.piperis lōgi &

turis ✳ IIII. mellis attici denarios quatuor, balani,qua unguentarij utuntur in pilulis ✳ VII. fabæ ægyptiacæ interiora quæ sunt amara ✳ VII.diligēter & seorsum trita prius hæc,postea permixta cum aceto leuigantur,& cum res postulauerit rosacei olei quod satis sit admiscebitur,atque ita tepens instillabitur hoc medicamentum,quod protinus omnes aurium sedabit dolores. Hæc quoque compositio statim dolores aurium sedat.centauricæ succo,si non sordidum ulcus fuerit ex aqua uti oportebit,cū autem multum puris erit,uinum admiscebitur. Supra opinionem efficax auribus hoc medicamentū reperitur,myrræ,croci,opij,nardi syriaci,turis corticis,mali punici aridi,fabæ ægyptiacæ quæ sunt interiora,nucum amararum itidem,mellis boni,singulorū ✳ quaternos,castorei ✳ II. aluminis fissi ✳ III. piperis longi ✳ I. omnia prius seorsum diligenter teruntur,postea cum aceto acerrimo mixta teruntur tandiu,donec habeant spissitudinem passi.cum opus fuerit medicamētum instillatur tepidum, idem facit egregie & ad ulcera aurium sananda atque purganda. His qui surdi sunt & quorum aures sonant succus uuæ immaturæ & rosæ pondere pari admixtus tepideque infusus plurimū prodest. Faciunt bene ad aurium uitia,& emplastra quæ scripta sunt in libro secundo,plurima rosa,uel amygdalino,& uino diluta,præcipue quæ inscribuntur, Cyzicena. Terreni uermes cum adipe anseris decocti infunduntur auribus etiam ad iam deplorata uitia. Spumæ argenti ℈ VI. olei laurini librā teres in mortario,& coques ad spissitudinem mellis,& auriculæ dolenti infundes. si autem & cætera quæ infra scripta sunt habueris,eadem medicamine admiscebis,croci ℈ I. myrræ ℈ II. rosæ siccæ ℈ II. hæc uniuersa pariter miscebis,& auriculæ dolenti infundes,qua re curabis & concretionem siue hypersarcosim aurium, si addes & aluminis schisti ℈ II. olei cedrini cyathos IIII. Aduersus grauitatem audiendi,fel bubulum cum urina hirci,auriculæ quæ molestiam surdiginis patitur instillabis,statimque subuenies. Auribus purulentis nitrum uino liquefactum recte infunditur,quia statim prodest. Ad aurium dolorem quæ pus emittent,laridum uetustissimum teres in mortario,& succum illum lana delicata collectum in auriculam immittes,& subinde aqua calida fouebis,& iterum succum illum infundes, mira uelocitate sanabis. Pullinum sanguinem tepidum in eam aurē,quæ obtusior erit uel dolebit,infundes. Lotium caprinum sub eo momento quo egeritur,tepidum auri obtusæ infundes. Apri etiam lotium in fumo siccatum & melle liquefactum auri infunditur,& remediat surdiginem uel dolorem. Ad auris dolorem mel stillatitium opus est, quod ita facies. fauum contundes & suspendes in linteo nitido & denso, & quod decurrerit suscipies in calice, quem calicem postea pones in ollula fabri cum calida feruentissima, quantum calix sufferre possit,atque inde medicinali spicillo in aurē infundes quæ dolebit,quam lana claudes.iacere autem debet in alio latere is cui medendum est,tandiu donec combibat mel quod infusum fuerit. Sambuci uuam maturam exprimes & pones ut considant sordes,& post hæc colabis,ut sit liquidissimus succus,de hoc liquore duas partes mittes & unam mellis stillaticij aut certe attici optimi,& sic decoques in uase duplici ad tertias,tum decoctum recondes,& cum opus fuerit, calidum per spicillum medicinale in aurem infundes,ita ut postmodum ipsam de lana marino conchylio infecta claudas. Cunilę uiridis succus expressus atque auriculæ infusus,unice dolorem tollit. Vettonicæ herbæ uiridis & recentis folia,uel per se,uel in aqua madefacta terito,succumque eorum excipito,deinde adiecto rosę succo aut rosaceo oleo tepido,in aurem instillato,lanaque claudito, mirum est. Si auricula interius ulcerosa erit,porri sectiui succum ꝫ. I. cum mellis hemina ad tertias decoquito, & per lanam tepidum in aurem instillato. Cannabis foliorum succus auriculæ instillatus uermes innatos necabit, & si quod aliud animal inrepserit interficiet. Eiusdem seminis uiridis succus instillatus dolorem omnem auriculæ potenter auertit. Cæpæ succus cum melle permixtus,& auriculæ instillatus, grauiter audientes emendat, dolorem sedat,purulenta expurgat,uermes enecat.aquam etiam quæ ingressa fuerit & omnem humorem educit. Cyminum siluestre contritum & succo rutæ immixtum,instillatumque auriculæ dolorem lenit,uentos quoque interius sonantes remouet atque omne uitium potenter emendat. Herbam quā græci polygonon,nos aliquot uocabulis sed præcipue sanguinalem dicimus,mira efficacia dolores aurium discutere,etiam nos experti sumus,si expressus succus eius tepefactus auribus instilletur. Senecionis herbæ succus cum liquido nardo instillatus,& dolores & ulcera aurium sanat. Oleum laurinum strigili ferreæ inditum,atque ita calefactum infusumque auriculæ dolorem sedat. Vermes ex qualibet arbore rubri coloris contriti cum oleo & infusi,dolores aurium sedant. Aqua ingressa auriculam si dolorem faciet,rubi teneri succus expressus & infusus sine dubitatione sanabit. Salicis succus foliorū cum rosæ succo aut rosaceo oleo,in cortice mali punici calefactus,& auriculæ inditus, mire succurrit. Gallæ ex uino decoctæ humor instillatus auriculæ ex qua sanies fluit,etiam quę fuerint purulenta purgabit. Resina terebintina remissa adiecto muliebri lacte instillata,ruptas auriculas potenter sanat. Nucis iuglandis foliorum succus tepidus instillatus,dolenti auriculę mire proderit. Myrrę tritę uictoriati argentei pondus,& lanę succidę non carptę combustę pulueris tantundem, infuso spasso cretico simul terito,donec ad crassitudinem mellis redigas,tum calefactum per triduum auriculę infundito,quarta die sanam efficies,& mirabere magnum remedium. Turis masculi,myrrę troglodyticę, croci corycij, tantundē ponderis,nucū quoque amararū tantundē miscebis,sed omnia ad summā leuitatē contrita adiecto aceto tēperabis,ita ut medicamē ad crassitudinē liquidi mellis adducas,tū in pyxidē plūbeā transfundito,atque illic sub signaculo conditū habeto,cū opus erit purgata prius auricula utere,ita ut ex eo lanulā madefactā inseras,hoc auxilio usque ad pfectā sanitatē uti poteris,nāque nō solū dolores auriū,sed & uetera & purulenta uitia potentissime expurgat & sanat. Galbanū rosa liquida aut unguēto nardino dilutum

lutum instillatumque,dolorem aurium lenit. Alumen mulsq optimo dilutum & lana instillatum,dolorem aurium sanat. Gallinæ adeps liquefacta & tepide instillata,quodlibet uitium aurium sanat. Galli gallinacei ex uentriculo interiore mēbrana,quæ proijci solet,arefacta tritaque ex uino, adiecto paululo opij,medicamen auribus utilissimum facit, quod calefactum infusum suppurationem eius expurgat & sanat. Adeps anserina cum croci succo mixta & tepefacta ac sic infusa,aquam & omnem humorē de auriculis euocat & persanat.quòd si ex ictu alio'ue casu auricula uitiata fuerit, tū per se anserina adeps sola diligenter expurgata,leuique igne liquefacta,infusa auriculæ,& dolorem tollit,& uitium persanat.eadem adeps adiecto ocini succo tepefacta instillataque, dolores auricularum infantilium leuat. Aranei triti humor expressus,& rosæ liquidæ quantum uidebitur immixtus,lanaque molli madefacta auriculę insertus,continuo dolorem releuat. Spuma equi recens detracta & cum oleo roseo infusa, auricularū quamuis uehementes dolores resoluit. Verrinum fel in mali punici cute sicca tepefactum infusumque purulentas auriculas expurgat. Verris cum scrofam saliet priusquam in terram destillet de uerendis eius uirus,exceptum tepefactumque & cum aquæ modico auriculæ inditum,quamuis molestos dolores releuat,quod etiam circa auriculam inlitum plurimum prodest. Apri lotium infusum auriculę ualde medetur,quod quia uetustum magis prodest,collectum seruari debet in uaso uitreo, ut sit ad remedia præparatum. Cum felle uitulino & aceto pari mensura serpentis senectus id est exuuię decoctę, & lanula madefacta medicamentum auriculæ insertum,maximę utilitatis esse creditur,si prius feruenti aqua de spongia aurem foueris. Vituli adipem resolutam succo ocimi adiecto, si pariter tepefactam auriculæ infuderis,amarissimo incommodo laborantem continuo liberabis. Medulla eiusdem uituli recens cum cymino contrita infusaque,quamuis magnos dolores auriculę statim releuat,& intra triduum tollit. Lotium caprinum instillatum dolorē sedat, quod magis prodesse suppuratis auribus adfirmatur,ob quam causam præsentis auxilij plures exceptum & cornu caprino inditum,in fumo suspensum,diligenter ad necessarias medelas reseruant. Pueri impubis mingentis lotium exceptum & recens ac tepidum auriculæ suppuratæ instillatum,humore exsiccato dolorem tollit,& mira celeritate ulcera ad sanitatem perducit. Saliua hominis ieiuni auriculæ indita, uermes si qui erunt erumpere ex ea constat. Butyrum recens instillatum,humores doloresque aurium sedat.

Terrestres lumbrici combusti ac triti,& cum rosa liquida mixti,infusique, aurium dolores citissime sedant. Lac muliebre mixtum cum sulphure auriculæ infusum dolorem lenit. epiphoras quoque earum resoluit,hoc potentius si etiam extrinsecus eodem lacte aures perunxeris. Si dextram aurem aquam ingressa fuerit sinistro pede insistes,& caput in dextram partem inclinabis, similiter facies ediuerso si sinistra auricula aquam acceperit. Gari optimi cyathum unum, mellis optimi dimidium cyathum, aceti optimi cyathum.hæc mixta in calice nouo denso super aquam feruentem quam leni pruna feruere facies.ita despumabis ut pinnula omnis spumas eijcias,deinde cum bene fuerit despumatum medicamen recondes,& cum uti uolueris tepefacies,& tenuiter infundes,& madefacta lanula aurem claudes.hoc medicamento ad omne uitium aurium mirifice uteris.sed si tumor auriculæ erit succum coriandri uiridis tepidum prius infundes.deinde supra scriptum medicamen cum tumor desiderit instillabis. Purulentæ & obtunsæ auriculæ & dolorem tolles & auditum confirmatissimum reddes,si prius eluas eam lasere cum recenti caprino aut mulieris lacte permixto,deinde instilles tepidum fel taurinum cū oleo cedrino æquis portionibus mixto. Fellis aut lactis canini ℈ unum,mellis optimi ℈ unum,miscebis,conteres, & in strigili calefacies,& auriculę infundes,& lana obcludes,nihil potentius neque certius hoc medicamine etiā si intrinsecus cancerauerint aures. Cardui siluatici semen ex oleo coques,ita lente ne uratur,id colabis per linteum & tepidum infundes,& purpura aurem obturabis. Herba leucadion cum uinaceis in unum trita,adiectoque aceto & aqua commixta,expresso per linteum succo eius, & cum lana alba auribus inserto,post tertium diem exempta,auditum restituere adfirmatur. Cardamum, id est,nasturciū tritum cum fico,atque auriculæ inditum,ijs qui grauius audiunt prodesse fertur. Oleum ex nuce iuglande instillatum auriculæ,grauius audienti ualde prodest. Cedri resina hyssopi decoctū aqua diluta,& auriculæ indita,sonitus tinnitusque omnis discutiet,& auertet dolorem. Oua formicarum contrita & auribus instillata,quamuis obtusos auditus adaperire creduntur. Canis adeps cum oleo uetere & succo absinthij auribus instillata quacunque ex causa exsurdatas aures,miro modo reparare creditur. Aphronitrum delicatissimum,& mel optimum,& acetum acerrimum,conteres pariter usque ad summam leuitatem & auriculæ infundes,non solum auditum restitues, sed & dolorem emendabit. Parum audientes acetum utiliter gargarizant. Si aliquod animal aurem intrauerit,præcipuum remedium est,murinum fel aceto dilutum instillare. Gliri seu blattæ pellis detrahitur,& intestina eius decoquuntur in uase æreo nouo cum mellis heminis tribus usque ad tertias,atque ita seruatur,ut cum opus est strigili medicamentum tepefactum auribus infundatur. Si caro creuerit in auriculę foramine cōprimetur sine ferro & dolore,medicamine tali,aluminis unciam semissem,misyos usti — S. sinopidis rubricæ — S. gummis — S. tritis cæteris ex aceto acri & ad instar collyrij leuigatis, gummi admiscetur ut pastilli corpus efficiat,& sicut collyrium tritum superponitur,aut infunditur,hoc & dolori, & putori, & uulneri medetur auriculæ.

Corticē de fraxino uiridi contunde,ac succum eius tepidū auriculę adsidue infunde donec persanetur. Mel,myrrā,acetū,in se coques,& in aurē tepidū mittes.Aphronitrū delicatissimū,& mel optimū, & acetum acerrimū cōteres pariter usque ad leuitatē,& tepefactū auriculæ infundes.propter effectū medicamē

iterum ſcripſimus. Porri ſectiui ſuccum & lotium apri,& oleum cyprinum pari pondere coniunges, & tepefactum auribus inſtillabis. Herbam,quæ gallice uernetus dicitur,conteres & exprimes,& ſuccum eius auriculæ non audientis infundes,hoc remedium etiam dolorem emendat. Herbam quæ gallice dicitur blutthagio,naſcitur locis humidis,eam teres,ſuccumque eius etiam ſi modicus fuerit, cum modico aceti confundes,& pariter teres,colatumque ac tepefactum auribus inſtillabis. Radicis ſyriacæ ſuccum in aurem,quæ auditu difficili erit infunde, gratulaberis remedium.

Ad omnia uitia narium & ad pituitam remedia phyſica & rationabilia diuerſa,de experimentis multorum. Cap. X.

Plerunque erumpit nimium e' naribus ſanguis,qui cum abundanter fluxit,niſi celerius ſupprimatur, periculum adfert,proderit ergo aqua frigida uel poſca ſubinde totam faciem per ſpongiam refrigerare. Acetum acre infundere in aurem prodeſt,cuius e' regione ſanguis fluit,aut in utranque mittere, ſi ex utraque nare manabit. Gypſo totam faciem cum fronte,& maxime nares , craſſius oblinere prodeſt , & caput frigida aqua multa perfundere. Cucurbitam quoque medicinalem occipitio adfigere plurimū prodeſt. Inijcere autem intus in narem oportebit cocleæ uiuæ carnem per ſe,aut cum turis polline tritam. Verbenam herbam,quæ quia multa eſt & ubique naſcitur polygonos appellatur,inſeri naribus prodeſt. Similiter facit & lyſimachios herba trita impoſita. Eodem genere proderit & ſpongiæ particulam præſectam apte forfice,& ad amplitudinem narium figuratam inijcere paulo' preſſius,aceto infectam,& interdum eodem inſperſam. Gallæ & chalcitidis puluis curioſe tritus, atque in unum æquis ponderibus mixtus,inſertusque naribus optime ſanguinem ſiſtit . Bene ſupprimit & hoc medicamentum ſanguinem de naribus profluentem,mali corticis quo coriarij utuntur P. I. aluminis ægyptij P. I. chalcitidis P. I. diligenter trita hæc & in unum permixta per ſuccidā lanā inijci naribus oportebit,facit autem etiam ad omnem ex qualibet parte corporis,uel ex quolibet uulnere ſanguinis eruptionem. Quoniam interdum,ita ut diximus,minus curati,naris uitio præfocari uidentur , maxime cum obturato utroque foramine narium,ſpirandi facultas eripitur,non alienum eſt ſcire,qua ratione utrūque preſtari poſſit,ut neque ſpiratio impediatur,nec remedium efficaciſſimum , per quod opitulatio naribus efficitur,excludatur.oportebit ergo ſumere pinnam anſeris quam maximam,uel calami ſcriptorij fiſtulam modice pleniorem.deinde aptare ad longitudinem naſi,atque ita præcidere,ut ex utraque parte perforata ſit,atque inuoluere eam faſciola tenui lintea quaſi inſtita,& explere circuitum eius , donec uideatur in narem cum cūctatione quadam recipi poſſe,atque ita ut eſt circumuoluta immergere eam naſo, aceto acri infectam,& per eam inijcere interdum acetum acre,uel ſuccum ſupra dictorum medicamentorū.hoc autē remedio magis uti oportebit,cum per utraſque nares fluxerit ſanguinis abundantia . Si quando ulcuſcula in naribus fuerint,ſanabuntur fomento aquæ puræ calidæ per molles ſpongias , & medicamentorum infra ſcriptorum perunctione,id eſt,ſucco de moris cum uino tepefacto permixto compoſito ad ſpiſſitudinem mellis. Roſæ aridæ uel recentis folijs tritis ex uino melle adiecto,infici nares utile eſt. Vuæ immaturæ ſucco eodem modo compoſito,quo ſuccum de moris componi debere ſupra diximus,nares fluentes repleri percommodum eſt. Malorum punicorum dulcium atque acidorum ſucco eodē modo compoſito,nares ſtipandæ ſunt. Myrti baccis atque folijs tritis ex uino in mellis ſpiſſitudinē, uti,ut ſupra ſcriptum eſt,conuenit. De terebinthi,lentiſci,rubi,fruticibus & folijs ſucco ſimiliter cōpoſito uti debebis. Sertula campana ex paſſo decocta & infuſa naribus prodeſt. Mel per ſe coctum & cum galla ſyriaca contuſa,ac tenui cribro tranſmiſſa permixtum,atque infuſum naribus prodeſt. Grauedines narium ſedabuntur quæ ex ſole aut perfrictione generantur , abſtinentia ciborum ſalſorum & inter initia uino remoto,aqua largiore potata,capite & naribus , nec minus ore diligenter operto . nec non fomentum ex aquæ calidæ uapore,per ſpongias molles adhibere extra oportebit. ſubinde etiam gargarizare lac tepidum,aut humorem ptiſanæ,aut aquam in qua furfures ſiliginis deferbuerint , uel aquam ex fœno græco decoctam. Sorbitiunculæ quoque proſunt quæ fiunt ex amylo,uel ptiſana,uel oryza. Ad ulcera in naribus ſedanda plumbi ſtercus,quod ſcoriam dicunt,ex uino, myrteo oleo uicibus adiecto teri oportet,donec ſpiſſum fiat,& ita naribus infundatur . Facit & hoc medicamentum bene grauedini narium . pompholygis ✱ III. uino falerno & roſa uicibus adiecta teruntur, donec medicamentum mellis habeat temperationem,& ita naribus paulatim infunditur. Ad grauem odorem narium (ozenam Græci hoc uitium uocant) prodeſt egregie hoc medicamentum,æruginis P. I. aut ſquamæ æris P. I. in mellis P. I. coqui oportebit,& eo uti adſidua infuſione. Ad polypos ſanandos,miſy uſtum,chalcitidem uſtam,æs uſtum,ęris ſquamam,paribus ponderibus ſiccata hęc bene teres, & eo puluere uteris adſidue. Quia uero plerunque uexantur nares grauedine , quæ ex humore earum efficitur, non alienum eſt ſcire eius quoque rei remedia.prodeſt igitur quies unius diei , & ab omni re abſtinentia, perungendæ nihilominus nares erunt,bitumine liquido,aut myrra ſtacta,uel pice liquida,poſtero autē die, paſtillus infra ſcriptus in noctem ſuper cibum dandus erit, & ſi opus fuerit per triduum continuum eodē tempore dabitur,qui recipit hæc,apij ſeminis ✱ IIII. aniſi ✱ III. alterci ſeminis,quod hyoſcyamos dicitur ✱ II. opij denarium dimidium.fiunt autem paſtilli ponderis uictoriati,& alij tertia parte detracta,dantur cum aquæ cyathis III. faciunt autem & ad oculorum epiphoras,& ſtomachi nauſeam,& eiectiunculas,& ad omnem fluorem. Siſtet ſanguinem ſeuum ex omento pecoris naribus inlitum , co-

cleæ contritæ

cleæ contritæ & fronti inlitæ similiter prosunt. Aranei tela sicca adposita subuenit narium cruentis fluoribus, ex feruenti aqua uapor naribus tractus medetur earum grauedini. Gallinacei cerebrum uel sanguis colūbinus ob id seruatus remedioque adhibitus, naribus prodest. sed si ex uulnere immodice fluat sanguis, fimus caballinus quomodo egeritur adpositus statim subuenit. De porro sectiuo trito nares fluentes recte obturantur. Lana succida conijcitur in nares cum oleo rosaceo, & auriculæ de lana succida obturantur, & ita sanguis profluens continetur. Coagulum agninum ex aqua subactum & infusum naribus fluentibus mire prodest. Adeps de anseribus cum butyro pari pondere infusus profluuium narium sistit. Terra uel argilla de camino, uel de furno antiquo teritur, & ex aceto tempori bus & cerebro naribus quoque inlinitur uel infūnditur, quæ res profluentem nimie sanguinem sistit. Tus & resina in farinam redacta naribus induntur, quod remedium etiam ex ore manantem sanguinem cohibet. De sanguine ipso qui fluit nomen eius in fronte scribe cui medendum est aduersum profluuium narium, statim subuenies. Scribes carmen hoc in charta uirgine, & linteo ligabis, & medium cinges eum uel eam, quæ patietur de qualibet parte corporis sanguinis fluxum. sicycuma, cucuma, ucuma, cuma, uma, maa. Item carmen hoc utile profluuio muliebri. stupidus in monte ibat, stupidus stupuit. adiuro te matris ne hoc iracunda suscipias. pari ratione scriptum ligabis. Myrram cum nardo puro contere, & inde nares tange, mane & uespera, subuenies sanguini nimium profluenti. Veru ferreum candens in aceto assidue extingue, & fumum eius naribus ducito. Ruta sæpius olefacta, uel trita inlita, sanguinem ex naribus nimis fluentem retundit. Radix urticæ capiti imposita, si manibus utrisque supra caput contineatur, mire prodest aduersum profluuium narium. Herbæ polygoni corona capi ti imposita naribus profluentibus mirabiliter medetur. Costum contusum & cribratum naribus infricato, & profluuium sistet, & ulcera sanabit. Ranæ rubetæ occisæ in fumo arefactæ particula quanta uidebitur, in linteolo inuoluta, & ex licio collo suspensa eius cui nares fluunt mire prodest. Linū uel papyrus ligata summitati ueretri uirilis, sanguinem profluentem naribus mire reprimit. Pili caprini combusti, adiecta pice & aceto inserti naribus cito sanguinem sistunt. Lana succida ex oue fœmina decerpta, atque intorta, madefactaque rosa liquida, & naribus indita sanguinis abundantiam reprimit. Cocleę tritæ cum aceto naribus inditæ, quamuis magnos fluores sanguinis compescunt. Si fœminæ sanguis ex naribus nimie defluat, mammillæ eius uinciantur corrigio caprino. Pilos sub uentre uiuo lepori candidos uelles, & seruabis, & cum usus exegerit intortos naribus fluentibus fulcies. Specularia combusta ex aceto temperantur & fronti eius inlinuntur, cui nares fluunt. Spongiæ africanæ combustæ cinis si naribus hauriatur plurimum prodest. Si & per nares & per os sanguis fluat, herba uerbena, quam gręci hierobotanen dicunt, cum suis radicibus ex aqua decocta & percolata potatur. Porrum sectiuum tere, & succum cerebro eius infunde, qui profluuio narium laborat, statim medebere. Millefolium ex aceto teritur, & naribus hauritur, continuo quamuis nimium sanguinem sistit. Si ex una nare sanguis defluit, diuersam auriculā cera obturabis. Carmē ad profluuium sanguinis ex quocunque membro manantis. locum ex quo defluit, digito medicinali tanges & uicies septies dices, & quotiens uolueris repetes, donec fluorem peruincas, socnon socnon, mire prodest. Pollicem & medicinalem digitum a' fronte usque ad cerebrū, & inde usque ad ceruicem duces, & nonagies nouies dices, firmio, firmio. quod ad aurem eius partis dici oportet de qua nare sanguis propensius fluit. Herbam uettonicam teres, cui paululum salis quantum duobus digitis pollice & medicinali capere potueris, adijcies, & formatam pilulam rotundā naribus inferes, & omnibus uitijs purgatas nares cito ad sanitatem perduces. Polypum emendat herba proserpinalis, quæ græce dracōtium, gallice gigarus appellatur, uel si succus eius naribus infundatur, uel si papyrus inde infecta, & spicillo inuoluta naribus inferatur, & postera die educatur. omnis enim morbi radices extrahi eius iniectione manifestum est. Nares grauiter olentes emendat succus hederæ frequenter infusus. Cuius nares fœtebunt remediabitur, si nares muli osculetur. similiter proderit mulieri, si nares mulæ basiauerit. Qui polypum patitur, brassicæ erraticæ radicem conterat, & eius succum adsidue naribus quantum potuerit ducat, intra triduum remediabitur. Succum hederæ & aristolochiam, & cyperum, & draconteæ semen, & melilotum, æquis mensuris contere ac naribus infunde, quo facto nō solum fœtorem, sed etiam carcinoma narium curabis. Naso grauiter olente succus hederæ frequenter infunditur, dracontei quoque succus cum melle inditur, quæ res etiam carcinomata extirpat. Ficus etiam ueteres contritæ & in olla cum posca coctæ naribus instipantur. hoc omnia narium uitia emendat. Ruta ex aceto acri conteritur, atque inde pinnula intingitur. ea in nares coniecta sanguinem fluentem efficaciter cohibet. Stercus asinæ aridum naribus infrictum, sanguinem sine intermissione fluentem cito compescit. Stercus caballinum exprimitur dum recens est, eiusque succus naribus trahitur ab eo cui importunius fluunt. Radicem symphyti, quod halum gallice dicunt, commanducet & glutiat qui profluuio narium laborat. Ad aurem eiusdem partis de qua per narem sanguis fluit dici oportet ter nouies. σοκσοκαμ συκυμα. etiam postea similiter dices. Scribes in charta uirgine & collo suspendes lino rudi ligatum tribus nodis ei qui profluuio sanguinis laborat. ΨαΨεΨηΨεΨηΨαΨε. Si in manu dextra duo digiti medij lino simul copulentur, statim proderit aduersum pituitam, & grauedinem & distillationem narium. Cinis testarum ex ostreis, si in morem salis, pane colligatur, & uoretur, statim ad remouendam grauedinem narium proficit. porri quoque capitati folia incocta, si sine pane manducentur plurimum prodest. Corrigio canino rudi, nec unquam uincto, quilibet digitus in quauis manu ligatus, remedinm destillantibus naribus præstat. Oleum calidū

eunti dormitum ei qui grauedinem narium patitur, in cerebrum infunditur & in aures immittitur, ilico prodest. Ostrea ita ut lecta sunt adhuc testis suis clausa, in carbonibus coquuntur, atque ita cibo dan tur ei qui narium grauedinem patitur. creta quoque cimolia ex aceto tusa quàm densissima fronti eius imponitur, cui sanguis uel pituita descendit. Mastichē cum pipere mixtam qui diu commanducaue rit, calefacto cerebro omnem humorem narium cohibet. Git calidum tostum in linteolo conligatū & sępe odoratum, grauedinem narium & pituitam depellit. tunicæ quoque ueteris combustæ fumus fre quenter naribus admotus idem præstat. Proderit ei plurimum qui grauedinem narium patitur, si in charta se emungat, eamque alligatam epistolæ modo in publicum abijciat, & si in cinerem se emungat, æque proficiet ad sanitatem. Salem torreat & in noctem sibi ad cerebrum in sacco liget, qui pituitā patitur. Cœpam afram conditoriam contusam cum aceto acerrimo commiscebis, & adpones naribus eius cui sanguis fluit, ut ad se naribus trahat & quasi sorbeat, statim cessabit sanies, & fluxus inhibetur. Radicem cannabis brachio dextro ligato, si totum brachium cinxeris de ipsa radice, melius erit, sin uero partem habueris, collo suspende ligatam licio quod in tela fuerit. & ut scias quanta uis sit huius remedij, ubi alligaueris hanc radicem statim sanguis perstringetur, cum solueris & remoueris, fluet. Caprificum quæ in lapide nascitur colliges siue siccam, seu uiridem, id est ipsum pomum, & in pelle caprina inuolutum ligabis de licio quod in tela fuerit, & ei loco adpones unde erit sanguinis fluxio, statim cohibebitur, siue uiro de naribus, siue mulieri de locis uerecundioribus fluat.

Vitijs labiorum, & gingiuis, & oscedini, & oris ulceribus, & fœtori, & linguæ pustulis, & palati exulcerationi, remedia physica & rationabilia diuersa de experimentis. Cap. XI.

Vitia oris, & faucium, & ulcera quæ in ore fiunt, & celeriter nigrescūt inter initia oportet rebus simplicibus, id est aqua calida per se uel mulsa, postea uero decocta aqua cū lenticula, uel palmulis, uel capreolis id est summitatibus uitium, uel malis cydoneis, aut piris syriaticis, aut rosæ folijs, adiecto melle curari. Adeps anserinus aut gallinaceus rimas labiorum egregie curat impositus. Nigrescentibus ulceribus proderit colluere os aqua in qua coctum sit lentiscum, uel rubus, uel myrtus, uel rhus syriacus, uel oleastrum, uel iunci radix, quam græci cyperon uocant, aut similiter adiecta per se, & decocta galla syriaca con tusa. oportebit autem perungere adsidue ulcera succo rubi, lentisci, oleastri, rosæ uiridis foliorum. facit bene & sal tritum cum melle inculcatum copiose ad nigredinem talium ulcerum eruendā. Labia rupta uel exulcerata mira celeritate sanabis, si ceram in oleo rosaceo ad ceroti modum liquefeceris, cumque in caccabo uel acetabulo conferbuerit, anchusæ radices adieceris, & refrigerato unguine in noctem labia inle ueris. In oui testa membrana quæ hęret, ruptis labijs recte adponitur. Alga marina sicca candidaque adposita, labijs ruptis efficaciter prodest. Allij tunicula uel operimētum pari modo labijs pro futurum ut hærescat inprimitur. Seuum bouis uel uituli cum adipe anserino impositum, rimas scissurasque oris optime iungit. Fagi folia commanducata prosunt exulceratis labijs & gingiuis, si cum humore saliuæ imponantur. Serpillum herbam, quam galli gilarum dicunt ieiunus diu commanducet cui os fœtebit & glutiat. Murinus cinis, id est puluis exusti muris, cum melle dentibus infrictus halitum fœtidi oris emendat. Folia myrti & lentisci pari pondere & gallæ syriacę dimidium pondus una teri oportet, & sparsa uino mane a' ieiuno commanducari, uel ori fœtido imponi. Capitis leporini exusti cinis cum nardo uel cum melle impositus, lenit graue olentia oris ulcera. Acorum ponticum ieiunus uice mastiches mandat, qui emendari uoluerit oris fœtorem. Contra oris fœtorem origanum & salem pari mensura conteres, & inde mane ac uespera gingiuas fricabis, ut uero os tuum semper bene oleat cyperum commanduca, uel intra os tene. Oscedinem herba britannica uiridis, sumpta in cibo lactucæ modo sanat, tritæ etiam atque expressæ succus si ore contineatur, mire prodest. quod si uiridem nō habueris, aridam infunde uino & deinde sume eam & exprime, illumque succum intra os adsidue tene, aut etiam gargariza, mire prodest. Cicer columbinum maceratum tritumque & gingiuis inlitū prodest. Vlcera gingiuarum, tonsillarumque carbunculos, hac ratione curabis, polentæ partes duas, & salis partem unam, bene contusam conspargito ex mulso, deinde ex ijs panes tenues facito, eosque furno aut clibano pistoris coquito, & cum opus fuerit, bene contritos ex aqua gingiuis inlinito, continuo sanabuntur. Arboris pruni folia cum uino decoquuntur, eorū succus expressus intra os retentus plurimum prodest. Galbanum melle dilutum ulcera in ore, quæ græci aphthas uocant, inlitum sanat. Puluis tenuissimus costi, ulceribus quæ in ore erunt adpositus, mire prodest. Linguæ ulcera uel pustulæ bene accipiuntur, si oleæ uel oleastri succo foliorum & sulphure tritis, adsidue perfricentur. Rosę flos luteus, alumen scissum, galla, iris, pari pondere omnia diligenter teruntur, & oris ac linguæ uitia frequenter eo puluere perfricantur. Cyclaminis succus melli lycio æqualiter mixtus, linguam & totius oris ulcera potentissime sanat, humorem quoque & pituitam largiter infusam deducit. Pustulæ cū subito in lingua nascuntur, priusquam idem loquaris, extremæ tunicæ qua uestiris ora pustulam tanges, & ter dices, tam extremus sit qui me male nominat, & totiens spues ad terram, statim sanabere. Solent gingiuæ quorundam fluore infestari, quas pręgnantes quidam uocant. prosunt ijs lentisci folia arida contusa & cribrata tenuiter perforato cribro, facit & cinis eiusdem lentisci foliorum exustorum impositus, & aqua eiusdem decocti os elutum iuuatur. Compositum hoc medicamentum prodest gingiuis, & ad omnia ulcera quæ in ore fiunt utile est, quod anthera a' Græcis appellatur. recipit hæc, aluminis fissi ✳ III. myrræ

III. myrræ ⚹ II. croci ⚹ II. cyperi id est, iunci radicis ⚹ tres, gallæ ⚹ II. rosę lutei floris ⚹ II. sandarachæ ponticæ ⚹ III. turis masculi ⚹ II. hoc medicamine arido uti oportebit, uel etiam cum melle mixto, ad parulidas aut epulidas, id est, ubi ex transuerso gingiua suppuratur, uel ubi super extremum molarem increscit. Moleste interdum gingiuis & cancer per os serpit, qui inter initia neglectus, breui temporis spatio mortis causa est. oportet ergo cum primum uisus fuerit, antequam latius serpat, faucesque occupet, misyi usto quamplurimo cum melle uti sæpius, sed ante dentes & os collui debent oleastri aqua decocti, aut corticis mali granati. Prodest & hoc medicamentum etiam in omni parte corporis positum contra cancerem, quod uocatur andronios. recipit autem hæc, mali granati corticis ⚹ X. terræ mali ⚹ IX. aloes ⚹ quatuor, myrrhæ ⚹ II. gallæ ⚹ VII. aluminis fissi ⚹ quatuor, æris floris ⚹ II. teruntur hæc siccata curiose, deinde admiscetur passum creticum, ut habeat spissitudinem mellis, cum opus est, uino austero diluitur & soluitur. facit hoc medicamentum & ad carbunculos, & ad ignem sacrum, & ad zonam, quam Græci herpetem dicunt. Coclearum inanium exustarum cinis cum melle gingiuis impositus, mire prodest, si sit hæc adsidue curatio. Gingiuas humidas & fetentes hoc medicamine mire sanabis, alumen scissum, tus masculum, aloen epatitidem pari pondere, hæc in puluerem tenuissimum rediges, & simul permixtis uteris, ita ut prius os uino uetere conluas, & sic gingiuis digito medicamen adponas. utile est interdum admixto huic pulueri melle despumato, gingiuas contingere. Ad gingiuarum nimium tumorem, & fetorem, & carcinomata, medicamen hoc facies decrescente luna, die iouis, sic, piperis grana nouem teres cum modico lasere, & cucurbitam siccam combures, & caput sardę combures, ac separatim omnia diligētissime teres, ita ut in puluerem tenuissimum redigantur, eoque sicco gingiuas asperges uel continges, & cum iterum adhibere uolueris medicamentum, uino uetere bono os elues. sed illis diebus quibus adhibes curationem, oleum & porcinam non manducabis, quo facto facile te absolues supra scripta omni molestia gingiuarum. Ad ulcera quæ nascuntur pueris uel infantibus utriusque sexus in ore, aut in gutture, aut in stomacho, quæ pluribus uno tempore solēt accidere, & ideo pestilentiosa appellantur, ualde utile est adhibere medicamē huiusmodi. myrrę, nardi syriaci, aluminis fissi, costi, gallæ syriacæ immaturæ, carnis agninæ aridæ, corticis malorum punicorum, omnium paria pondera seorsum contunduntur, & postea in unum miscentur, atque inde dantur ad diem duæ drachmæ cum uini austeri cyatho uno. Malipunici floris ⚹ II. myrræ ⚹ II. aluminis fissi ⚹ II. croci ⚹ II. puluis ex ijs tenuissimus factus insufflatur per arundinem quod satis sit faucibus uel gingiuis, quod factum & intrinsecus & forinsecus omnibus uitijs oris infantum statim medebitur. Medicamentum quod facit ad omnia, præcipue autem ad ea uitia quæ in ore subsistunt & abalienationes auditus, & ad tumores aurium, & puris inde manationem, & dolorē, & ad palpebras asperas, & ad ulcera sordida in oculis, atque in ano & ueretro, nec non & ad carbunculos. uti autem eo oportet cum resoluendum & eliquādum est aliquid ulceris cum melle, cum autem constringendum, cum uino austero, sed ubi ulcera cicatricem ducere oportebit, aut sordida & tetri odoris expurgari, cum ceroto ex rosa facto. proficit autem & ad tumentes atque compressas fœminæ uuluas, prope os ipsius uuluæ adhibitum, est enim ad omnia muliebria utile, cum rosaceo oleo adpositum. facit etiam ad narium uitia & polypos & cætera ulcera, daturque ijs qui sanguinem eijciunt quantum faba est, cum aquæ duobus cyathis tepidæ, recipit autem hæc, crocomagmatis optimi ⚹ VI. misyos usti ⚹ V. aluminis rotundi ⚹ VIII. rosæ aridæ ⚹ III. æris floris ⚹ IIII. gallæ syriacæ ⚹ XV. omphacij aridi ⚹ VIII. squamæ æris ⚹ VI. chalcitidis ustæ ⚹ VII. mellis despumati ℥. I. hęc omnia seorsum prius & in unum postea cum uino trita, admixto passo atque melle, coquuntur molli pruna in uase rubri ęris id est cupreo, ita ut subinde agitetur & coquatur lentissime, donec mellis spissitudinem habeat, quod medicamentum recondi debet in pyxide cuprea, & signari. Ad ea quę in ore subsistunt, & ad puerulorum uel infantū ulcera pestilentiosa, croci ⚹ IIII, myrræ ⚹ VI. gallæ syriacæ ⚹ IIII. aluminis fissi ⚹ II. turis ⚹ II. rosę floris ⚹ VI. glycyrizę succi ⚹ VIII. iris ⚹ VI. crocomagmatis ⚹ VI. nardi syriaci ⚹ V. piperis ⚹ I S. & eius tertias, costi ⚹ III. cinnami ⚹ VI. cassię ⚹ VI. polij ⚹ II. mellis quod satis fit. hęc trita diligenter concorporantur, & in uasculo ęreo aut uitreo custodiuntur, & cum opus est, uitijs oris & faucium remedio adhibentur. Anthera ad ulcera & sanguinis eruptiones, & ad eminentias quasi callosas circa angulos geusiarum, & radices dentium, facit & ad uetera, & ad longioris temporis fissuras in ano, quas gręci rhagadas appellant. chartę ustę, plumbi usti, squamę rubri ęris, auri pigmenti ⚹ binos. sulphuris uiui ⚹ I. siccis ijs & bene tritis uti oportet, est enim efficacissimum omnibus suprascriptis medicamentum. Anthera ad gingiuas tumentes & ad ulcera abalienata in ueretris, & ad ea in quibus nimium caro uitiosa excreuerit, cyperi denarios duos, croci denarios duos, myrrę ⚹ I. aluminis fissi denarios duos, sandaracę denarium unum, hęc trita seorsum, & in unum mixta reponuntur, & sicca supra dictis uitijs adhibentur.

Dentium doloribus, & uitijs eorum uniuersis, remedia physica, & rationabilia diuersa, de experimentis. Cap. XII.

Ad dentium dolorem quamuis plurimi dicant forficem remedium esse optimum, multa tamen citra hanc necessitatem scio profuisse. itaque cum exesus est aliqua ex parte dens, non suadeo protinus tollendum, sed excidendū scalpro medicinali qua cauatus est, quod sine ullo fit dolore, reliqua enim solida pars eius, & speciem, & usum dentis pręstabit. sed cum dolor urgebit uarie sedādus est partim collutione quo-

rundam,partim commanducatione,nonnunquam suffitione, aut impositione aliquorum remediorum. prodest ergo colluere os frequenter radice herbæ quinque foliæ incoctæ uino. item herba urceolari & cu pressi baccis aqua incoctis.alterci quoque radix bene accipit, aut eiusdem semen linteolo spisso inligatũ, & aqua sæpius inferuefactum,etiam succus eius tepens dentibus adhibitus plurimũ prodest. Suffiri autem dentes oportet ore adaperto alterci semine carbonibus adposito, atque subinde os colluere aqua calida,in qua radix eius fuerit incocta,interdum enim e dentibus quasi uermiculi quidam eijciũtur. leuat dolorem dentium & bitumen suffitum.item commanducare proderit mentastrum uel radicem cotyledo nis,quæ herba similia folia cymbalis habet,nasciturque fere in parietibus humidis. pyretri quoque radix commanducata multorum leuauit dolorem.nec minus alumen fissum linteolo spisso circundatum, & ita diutius dolentibus impressum dentibus medetur.imponere uero ipsi dolenti oportet denti totũ hoc medicamentum,quasi emplastrum,quod conficitur sic.peucedani succi ⚹ I I I. opopanacis ⚹ unum,turis denarios duos,uuæ passæ sine granis ⚹ I. hæc omnia per se contundi iubebis,deinde ceram cõmisceri,& ceroti modo emplastrum fieri.ubi fuerit grauior dolor dentis,auriscalpiũ lana molli inuoluitur, deinde tinguitur feruentissimo oleo,atque ita denti proximisque gingiuis superponitur, post hoc medicamento dens operitur.si repetierit aut permanserit dolor nihilominus,iterum auriscalpium cũ lana inuolutum ex oleo candenti eodem modo imponi sæpius oportebit,donec dolor omnis adimatur.

Si quando mouebuntur dentes,confirmandi erunt alumine quo infectores utuntur & melle attico, ita ut duæ partes sint mellis,tertia aluminis.hęc misceri & teri oportet in mortario,deinde in patella fictili fer uefieri ut spissentur,atque ita recondi in quolibet uase, dum ne æneo.hoc medicamentum primum auste rum est,& nimis constringit dentes,postea remissius uidetur. Proderit motis dentibus & hoc medicamentum,aceti acerrimi. ʒ. I. cedriæ ʒ. I. aluminis fissi P. I I.teritur alumen cum aceto,miscetur deinde cedria,& una omnia uase æneo coquuntur,tęda pingui mota,donec in mellis spissitudinem temperatam redigantur.hoc medicamento si quis ter in mense dentes perfricuerit,dolorem eorum non experietur. Ad dentium dolorem bene facit muria ex piscibus lacertis ueteribus,si quis ea subinde os colluat,uel herbam peduncula riam si quis commanducet,& subinde pituitam,id est humorem noxium expuat,uel mar rubio sicco contuso & cribrato,si quis dentem cum gingiuis tegat. Facit bene & aqua in qua marru bium coctum est,cum os aliquis inde colluerit. Item millefolium commanducatum, uel anemones herbæ radix cum pari pondere fici commanducata, pituitam dentium detrahit. Cornu ceruinum combustum tritum cum aceto,dentibus adpositum prodest. Radix lapathi cum uino cocta,uel tęda pinguis incocta aceto,uel papaueris capita,& cortex malipunici pari pondere uino incocta, uel tithymali radix similiter cum uino cocta,uel colocynthidos interiora cũ lacte & aceto pari mensura trita atque permixta,uel alterci radix cum aceto cocta, uel capparis radix cocta cum aceto uetere, uel iunci radix,quam græci cyperum appellant,uel cucurbitæ radix,quam ijdem sonchon appellant, uel pyretrum commanducatum,aduersum dolorem dentium plurimum prosunt,si & aqua ipsa qua incoquuntur ore teneatur. Rosæ floris quod est luteum ⚹ V I I. crocomagmatis ⚹ octo,myrræ ⚹ octo,gallæ syriacæ ⚹ IIII. ijs in unum mixtis & tritis uti oportet siccis,ut hoc ex puluere gingiuæ assidue dentesque tangantur. Rosæ lapillos uel grana quæ in folliculis eius postea quam esse desierit inueniuntur, assabis & in puluerẽ rediges ad ⚹ I I I. floris quoque eius sicci ⚹ I I.myrræ ⚹ I. teri facies & sicco puluere aduersum do lorem dentis uteris,ita ut prius os colluas aceto salso tepido. Rosæ caninæ succi,quam Græci cynocytidam uocant,uel ipsius herbæ radicis ⚹ I I. lycij ⚹ I. cum uino austero coqui facies,& adijcies aluminis ⚹ I I I I. myrræ ⚹ I. & de sepiarum testis quæ sunt interiora ⚹ I I. ijs tritis & in unum corporatis,dentes & gingiuas continges,post hoc uino austero os collues. Cyperi ⚹ V I I I. sandarachæ ⚹ V I I. gallæ duas partes,piperis albi ⚹ I. aluminis fissi ⚹ I I. myrræ ⚹ I I. & huius me dicamenti similis est usus sicut superioris,ut sicco puluere gingiuæ & dentes tangantur adsidue,& post ui no uetere os eluatur. Sinapis grani ⚹ I I I. piperis ⚹ I. herbæ peduncularię siccę ⚹ V I. cype ri idem,nitri ⚹ I I. pyretri ⚹ I I I I. origani ⚹ I I I. lauri foliorum tenerorum ⚹ I. bituminis ari di ⚹ V I. in sole hęc omnia teruntur,& ex aqua deinde pastilli fiunt, quorum unus ad diem datur com manducandus dentium causa. Piperis ⚹ I I. sinapis in grano ⚹ X I I. anesi ⚹ V I. uuę passę pinguis exgranatę ⚹ X X I I I I. pyretri ⚹ I I I I. herbę peduncularię ⚹ I I I I. hyssopi de denario duas partes,lauri folia numero X. ęris floris ⚹ I I. hęc cum melle decoquuntur,atque inde pastilli fa cti ob salubritatem dentium commanduntur. Emplastra autem dentibus dolentibus poni oportet eiusmodi,aphronitri ⚹ I I. piperis ⚹ I I I. herbę peduncularię ⚹ V. resinę terebinthinę tantundẽ, hęc colliguntur,& inlita linteolo,uel aluta,dolenti maxillę imponuntur,sed si excauatus fuerit dens inijci tur in cauernam eius quantum sit satis medicamenti,ad explendum locum,tum cera tegitur exterior pars foraminis. Item emplastrum alio modo conficiendum aduersum dentium uitia, pyretri ⚹ I I I I. cedrię ⚹ I I I I. amurcę coctę ⚹ X V I. sulfuris uiui ⚹ X V I. picis liquidę ⚹ X I I.bituminis ari di ⚹ V I I. ęstiuis temporibus confici oportet hoc medicamentum, ita ut sub ortu sideris canis hęc terantur in sole calidissimo,donec habeant ceroti teneri spissitudinem. Item aliud emplastrum aduersum dentium dolores,piperis,pyretri,sulphuris uiui, soreos, singulorum ⚹ I I I I. amurcę ⚹ V I. arboris mori lacrymę ⚹ V. picis liquidę ⚹ I I. aluminis fissi ⚹ I I I I. cedrię ⚹ X. bituminis aridi ⚹ V I. herbę peduncularię ⚹ I I. similiter sub ortu canis componitur hoc emplastrum, & ut supra scriptum est,adhibetur maxillę in qua dens dolet,linteolo denso uel alutę inlitum. Item aliud emplastrum,

plaſtrum,piperis,opij,oliuæ æthiopicæ,lacrymæ mori,myrræ,ſingulorũ ✳ binos,hederæ nigræ baccarũ ✳ IIII. betæ nigræ radicis ſuccum, uel eiuſdem foliorum ſuccum ✳ IIII. omnia trita in unum conſparguntur & concorporantur,& melle colliguntur,atque ita ut ſupra ſcriptum eſt, affectæ maxillæ ad ſedandum dolorem dentium,& gingiuarum,& geuſiarum adhibentur. Dentium dolorem ſedabit ſi quis gramen maſticet patienter & in doloris locum conlocet. Cauos dentes cinis murini fimi impoſitus ſanat & ſupplet. dicuntur dentes ei non putreſcere nec uacillare, qui mane ieiunus ſub lingua ſalem aſſidue continuerit. Dentem cum dolebis,ſi circa eum gingiua ſuppurabit ſcalpellabis & herbæ millefoliæ radices teneras commaſticabis,tum ſuccum eius in ea parte in qua dens dolet tenebis. Papaueris ſuccum tritum cum lacte muliebri,denti cauſario infundes,ſtatim prodeſt. Carmẽ ad dentium dolorem mirificum de experimento. luna decreſcente die martis, ſiue die iouis, hæc uerba dices ſepties,argidam, margidam, ſturgidam. dolorem rumpes etiam,ſi calciatus ſub diuo, ſupra terram uiuam ſtans caput ranæ adprehendes,& os aperies,& ſpues intra os eius,& rogabis eam ut dentium dolores ſecũ ferat,& tum uiuam dimittes,& hoc die bono & hora bona facies. Vermiculus in cardone herba inuentus, phœnicio inligatus colloque ſuſpenſus,dolori dentium medetur. Cucurbitæ ſatiuæ coctæ ſuccus in linteo expreſſus,& in ore tentus, & dolorem inhibet dentium, & coercet mobilitatem. Acetum tepidum ſcilliticum in ore tentum,& gingiuas tumentes conſtringet,& continet dentes uacillantes. Caprifici radix uino decocta tritaque maxillæ imponitur,ac deſuper ligatur, & illud uinum in ore diu tenetur,ualde remedio eſt dentibus. Ruborum cymæ teneræ ex uino uetere coquuntur, & id uinum ſæpius ore continetur, interdum & gargarizatur: quod ſtatim gingiuis, uuæ, & dentibus prodeſt. Quinquefolium in quo fraga naſcũtur,colluitur ex aqua marina, deinde ad tertias decoquitur ex uino aut aceto,idque in ore diutius continetur: etiam exuſtæ eius herbæ cinis prodeſt,ſi eo dentes infricentur. Vermes terreni id eſt lumbrici decocti in oleo & triti, infunduntur auriculæ ab ea parte qua dentes dolent: eorundem exuſtorum uermium cinis dentibus cauis uel dolentibus infertus, & cera opertus,facile cadere eos cogit,comburi autem debent teſta candenti. Oſſium ex ungulis porcinis cõbuſtorum cinis, pro dentifricio habitus. plurimum confirmandis dentibus prodeſt. Ad dentes cauos & exeſos ne penitus exedantur aut excidant, facies hoc: gummi quod in hedera naſcitur cauo denti inſerito. Harenula quæ in cocleis inuenitur denti cauo & dolenti inſerta ſtatim prodeſt. Gũmi cupreſſi optime facit,ſi inſertum die ac nocte in cauo dente permanſerit. Vt labantes dentes cõfirmes,cedrum quo libri perunguntur in ore quam diutiſſime tene,& ſubinde recentius ſumito,non ſolũ dentes confirmabis,uerumetiam dolorem eorum auertes. Sepiæ os,uel ipſius combuſtæ & ex melle contritæ puluis, adiecta gutta ammoniaci, gingiuis & dentibus prodeſt,ſi ita perfricentur ut ex eo nihil in fauces deſcendat. Caprino lacte recenti ſicut mulſum fuerit os aſſidue collutũ laborantes ex ictu dentes confirmat. Lentiſci decocti aqua intra os frequenter detenta,dentes confirmat. idem præſtat aſparagi ſiluatici ſuccus. idem & omphacinum oleum,id eſt bonum uiride,ſi calidũ in ore teneatur: idem & inula à ieiuno commanducata prçſtabit. Vt labantes & dolentes dentes facile excutias, ſuccum hederæ nigræ adiecto pauxillo olei uiridis habeto repoſitum ac præparatum,ut cum opus fuerit nares ex eo contingas digito uel perfrices: quo facto ſpiritum aliquandiu introrſum trahes, deinde calculo dentibus comprehenſo,hianti ore humorem omnem qui ex pituita contractus erit,defluere permittes. infinitus enim decurret uſque ad trium heminarum menſuram. poſt quod,oleo puro naribus perfricto,& uino ore eluto,dentes ſine dolore erunt, & facile extrahentur. Ad epiphoras dentium & pituitam, ſi in dentes inciderit,quam epiphoram Græci appellant. Liguſtri folia commanducato,finitoque egeri pituitam ſaliua inritatam,quæ dum hianti ore decurrit,dolor deſinet. ſine dolore autem qui caui & inutiles ſunt decident medicamine tali: piperis grana numero V. gallæ & galbani, & aphronitri, æquale pondus ad fabæ magnitudinem, unà contundes & contuſis mel admiſcebis, & ſubiges donec redigas ad ceræ lentitudinem,eoque medicamento dentem cauum & dolentem implebis, ita ut prius eum calida foueas,ſine dolore excidet. Ad dentes mobiles & dolentes,& gingiuarum tumorem,remedium ſic. cornus ceruini combuſti — II. folij ℈ I. ſalis ammoniaci ℈ I. piperis grana I X. iris illyricæ ℈ I X. ex his puluerem tenuiſſimũ facies,& eo dentes quotidie perfricabis: ſi mobiles erunt & dolebunt,facile cadent: & ſi ſine dolore ualidi ſunt,confirmabuntur,& candidiores & odoratiores erunt: melius autem proficiẽt, ſi in iuncturis,aut radicibus, aut cauaturis eorum de hoc ipſo dentifricio aliquid reſederit. Ramenta cornus ceruini uel ſcoben eius lima factam cum uino uetere ad tertias coque, & inde adſiduos elue: mire proderit roborandis. Portulaca adſidue commanducata ſtridorem dentium tollit. Africanam ſpongiam ſiccabis,& lana inuolues,atque inde radicem dentis perfricabis, ſed caue ne alium pro alio tangas. nam contactus poſt triduum cadet,ſi enim putidus fuerit & dolebit, facile excidet. Cum primum hirundinem uideris tacebis,& ad aquam nitidam accedes, atque inde in os tuum mittes. deinde digito obſceno, id eſt medio, tam manus dextræ quàm ſiniſtræ dentes fricabis,& dices. hirundo tibi dico quomodo hoc in roſtro iterum non erit, ſic mihi dentes non doleant toto anno. Iterum alium annum & deinceps ſequentibus ſimiliter facies,ſi uolueris remedij huius quotannis manere beneficium. Cocleas noſtrates minutas etiam inanes collige,& in mortario marmoreo diligenter tere,deinde puluere ipſo molliſſimo dentes tibi perfrica, quo facto dolorem ſedabis. Si tibi partis ſiniſtrę dens dolebit, cubito dextro calidam fabam coctam tritam impone & diligenter liga. Si uero partis dextrę ſiue ſuperior ſiue inferior dens dolebit, cubito ſiniſtro ligato ſimiliter fabam, & hoc per triduum facito.

Dolorem dentium & gingiuarum hac maxime curatione cõpefces,fi mellis — I. aluminis infectorij — I I I. fubferuefacias in pultario & agites ac mifceas, tepefactumque medicamen ore contineas. Acorũ ponticum cum aceto & cum tæda ufque ad quartas decoctum rectisfime aduerfum dolores dentium gargarizatur. Succus cyclaminis & mel lycium æquis portionibus mifcentur,atque inde dolor dentiũ con fricatur. Lapathi radix in aceto acerrimo coquitur,atque eo aceto dentes conluuntur, uel fouentur. Millefolij radix fub primo dolore dentium commanducabitur,& ijfdem dentibus qui dolebunt diu com manducata retinebitur,intolerandam moleftiam præfentisfimo remedio coercebit. Oleũ cum aceto ex tertio decoctum,dum adhuc calet recte ad fedandos dentiũ dolores ore retinebitur, ita ut plus aceti quàm olei mittatur. Radix terræ mali furculo eruta & commanducata,fi ore contineatur inter initia quidem excandefcere facit dolorem dentium, fed mox eum potenter extinguet. Porcelli lactentis uentriculo, id eft aqualiculo exempto,quod in interiore cute luteum adhæret lanæ coniunges,madefactaque ea, illũ humorem auriculæ inferes,cuius e diuerfa parte dens dolebit,certisfimo remedio ftatim fubuenies. Mori radix tempore mesfis inciditur,ea fuccum aptisfimum inhibendo dolori dentium emittit,quẽ ideò colligi & feruari oportet,ut cum opus fuerit dentibus imponatur. Nucleus gallæ commanducatus medetur dolori humorique dentium. Hyofcyami radix mixta uel madefacta aceto & commanducata, mire dentibus medetur. Plantaginis radix recte manditur,eiufdemque fucco in aceto decocto falubriter dentes conluuntur. Fimus corui lanula obuolutus denti cauo infulcitur minutatim, ac fine dolore eũ difcutiet. Veretrũ id eft bulbus quod eft genus cepæ in aceto decoquitur, idque acetũ ore continetur, ut mobilitas dentium fiftatur. Rumicum in quibus mora nafcuntur,pampini decoquuntur in uino au ftero, quod uinum adfidue ore detentum,uel ipfa folia commanducata dentes labantes confirmant. Beftiola quæ brasficæ innafcitur,dens uitiofus fæpius confricatus, intra dies paucos eijcitur. Aeris florem floresque hederæ pari pondere in unum terito,uinoque mifceto ac naribus moderate cum dentium dolor fuerit infunde, ftatim omnis moleftia dentium compefcitur & fanatur.

Dentifricia diuerfa de experimentis. Cap. XIII.

Dentifricium,quod fplendidos facit dentes conficitur fic. farinæ ordeaceæ ℥. I. confpargi oportet aceto cũ melle mixto,& fubigi diutius,atque ita in globulos diuidi fex,quibus dilatatis admifceri falis fosficij femunciam,deinde furno coqui,donec in carbonem redigantur. tunc teri oportebit eadem, & admifceri fpicænardi, uel folij quod fatis uidebitur ad odorem faciendum, hoc Octauia Augufti foror ufa eft. Dentibus curandis benefacit radicis edulis,id eft quæ manducatur,cortex arefacta & contufa cribrataque pro dentifricio adhibita. Vitrum candidum quod fimile eft cryftallo diligenter tritum admixta fpica nardi,pro dentifricio adhibitum plurimum prodeft. Vtuntur plerique etiam huiufmodi dentifricio, herbam urceolarem,quam plurimam cum radice colligunt,deinde lotam uno die ficcant,poft diem recenti muria macerant,tertio die expreffam in olla noua componunt, fubinde falis fosficij quafi tabulata interponentes,atque ita percoquunt fornace balneari,donec in carbonem redigatur,poftea tritæ admifcẽt fpicænardi quod fatis fit,quia & candidos facit dentes & confirmat, Auguftam conftat hoc ufam Meffalinam. deinde aliorum Cæfarum matrimonia hoc dentifricio ufa funt. Cornuum ceruinorum uftorũ in olla,& ad cinerem redactorum. ℥. I. mafticheschiæ ⚹ V I I I. falis ammoniaci femunciam, diligenter hæc trita in unum concorporantur,& perfricandis dentibus adhibentur. Folij — I. cofti — . I. piperis ∋ V I I I. mafticheS grani — I I. hordei farinæ nitidæ. ℥. V I I I. fingulatim fingulas fpecies tundi uel teri facies,& cerni tenuisfimo cribro. farinam uero hordei in ollam grandem nouam mittes & adijcies mellis optimi quantum fufficiat,ut neque ficca fit,neque fupernatet farina. poftea fimul fpeciebus omnibus in ollam misfis,adijcies fafciculos feptem herbæ parietalis,ita ut folia huius herbæ fint in fafciculis,non uirgulę,deinde operculo fuperpofito & claufo,uel gypfato diligenter de argilla,mittes in furnum calidum,ita ut ufque in alteram diem furni feruor duret,donec exurantur omnia quæ funt in olla. quæ cũ exufta fuerint,fimul uniuerfa diligenter tundes uel teres & cribrabis,& puluere eo quotidie uteris,ad candorem dentium faciendum,& gingiuas firmandas,& catarrum reftringendum. Dentifricium ad dentes nigros emendandos,hordei farinam delicatam,& fal tritum cum melle confricato donec fibi co hereant,& poftea paftam ipfam linteo inuolutam comburito,ac puluerem tenuisfimum facito, atque eo dentes mane ac uefpere confricato,cito candidisfimos facies. Lapis parius tritus ad fummam leuitatem & pro dentifricio adhibitus,intra diem decimum quamlibet nigros uel pallidos dentes purgabit. Nitro cocto atque contrito uelut dentifricio,utere ad dentes purgandos. Porci ungularum offa combufta tritaque & cribrata,adiecto nardo,& folio,frictione frequenti dentes candidisfimos præftant. Lana fuccida melle inlita dentes perfricti miro modo candorẽ maximũ confequuntur. Dentifriciũ optimum ac faluberrimum fic. cyperi — I I. falis ammoniaci — I I. pumicis uncias tres, marmoris candidi uncias tres, fchœni anthos, uncias quatuor, casfiæ uncias I I. folij unciam I. piperis albi unc. I. fpecularis ufti — I. corni ceruini ufti — I. oftrei teftarum uftarum — I. aluminis fcisfi — I. mafticheS — I. turis optimi — I. myrræ unc. I. tunfis cribratisque his omnibus & in puluerem tenuisfimum redactis,atque permixtis ad incolumitatem & nitorem dentium uteris. Pernæ fcrofinæ os quod eft amplisfimum cõbuftum tritumque optimum & falubre dentifriciũ præftat,gingiuas enim ficcat & adftringit, dentesque ab humoris iniuria & tumore defendit. Cybium optimum ac uetuftisfimum ollæ inditur,atque argilla circumlinitur,

circumlinitur,& furno ardenti obijcitur,ut ad cinerem cybiū excoquatur. tunc adiecto pario lapide contuso,salsamenti supra dicti fauilla conteritur,hoc dentifricium ita bonum est, ut ad inanitatem dentes nō sinat peruenire. Mastiches — I. turis optimi uncia una,myrræ unc.I. folij unc.I. iris illyricæ unc. I. cassiæ unc.I. tere hæc diligenter atque permisce,& dentifricium facito,quod mirabere. Nardi spicæ — I. amomi — I. piperis — I. ijs tunsis cribratisque ad incolumitatem dentium utendum esse de experimentis suademus.

Compositio dentifricij,quam Artemius Dianio ostendit,contra dentium stridorem. panem candidum siccum uetustum qui teri possit,salem,piper,folium,costum,cornu ceruinum,hæc æquis ponderibus teres ad maximam leuitatem,& quotidie inde dētes curabis, quo facto stridorem eorum omnem humoremque depelles. Ad colorem nitidum reducit dentes,nitrum cū porro rudi coctum,& pro dentifricio sumptum. Ad dentes nigros purgandos, panem candidum & pumicem pari pondere combure & tere, atque adsidue hoc dentifricio utere. De sepiarum ossibus,quod est molle, unc.quatuor,salis ammoniaci uncias II. marmoris candidi — II. schœni anthus unc.IIII. cassiæ unc.II. folij unc.I. piperis albi semunciam,herbæ cyclaminis succum & mel lycium quantum sufficiat,æquali mensura permisce,quibus rebus dentifricium egregium facies,quod dolorem dentium sedat, eosque confirmat & candidissimos reddit,sed quæ terenda sunt diligentissime terantur,atque cribrentur,& sic omnia misceantur,quod dentifricium necnon & alia omnia supradicta,in pyxidibus ligneis aut corneis debent recondi.

Vuæ & faucibus,& arterijs,& raucedini,remedia physica, & rationabilia diuersa de experimentis. Cap. XIIII.

Ad faucium uuæque tumorem,hac fere omnes compositione uti debent, quæ nullam asperitudinē habet,& satis efficax est. uuæ amineæ acerbæ cum primum granum eius incipit perlucere succi.8.IIII. mellis attici.8.I.misceto in unum,atque in æneo uase coquito,subinde mouens,donec mellis habeat spissitudinem,atque inde fauces continges. Altera ad eiusmodi molestias compositio,cum diutius uexatæ sunt partes supradictæ,ut facile placentur: aluminis fissi denarios II. gallæ tunsæ ⚹ II. omphacij aridi ⚹ I. croci ⚹ I. passi cretici 8.I.hoc decoquitur uase fictili ad medias, ita ut quæ terenda sunt diligenter trita admisceantur,utrunque autem medicamentum signatum stanneo reponendum est uasculo,& uua uel fauces adsidue inde tangendæ. Vbi suppuratio faucium suspecta est,diutius permanēte earum tumore, & interdum febriculis non sine horrore incurrentibus, oportebit quidem gargarizare aquam mulsam,uel cum ficis aridis decoctam,sed perungi fauces utile est hoc medicamento, quantum tactus sustinere poterit paulo pressius,quod conficitur sic. mellis boni despumati heminam.resinæ terebintinæ P. I. rosæ succi cyathos V. resinam cum rosa duplici uase,ut solent unguentarij uti,liquefieri oportet,deinde admisceri mel,& coqui donec spissum fiat medicamentum. hoc etiam cum eruperit suppuratio uti oportebit,expurgat enim & explet omnia. Vuam supprimit diu iacentem, sal & galla contusa æquis ponderibus,admixta,& ita per cocleare adposita. Item gallæ ⚹ II. æris floris ⚹ II. menarum sine ouis,id est piscium salsorum capita X. hæc comburuntur, & ita cæteris bene tritis trita admiscentur,sed postea nihilominus in unum diutius teruntur. oportet autem tangi digito humido medicamentum,& sic uuam ab imo rectam diu supprimi sursum uersus. Ad arteriam exasperatam simplicia quidem hæc faciunt, gummi alexandrinum,uel tragacanthum per se sub lingua retentum, sed composita hæc ad tumorem arteriæ maxime prosunt: papaueris siluatici iam maturi,uiridis tamen adhuc,capita quam plurima uase fictili conijciuntur, atque aqua superfunditur tanta ut supersint de uasculo duo uel tres digiti. hæc ubi triduo macerata fuerint,eodem uase incoquuntur, donec madescant,postea exprimuntur,omnisque aquæ percolatæ prius diligenter mensura capitur,ad cuius soliditatē mellis attici quarta pars miscetur. deinde in duplici uase tam diu coquitur,donec mellis habeat spissitudinem. hoc medicamentum & ad auriculæ tumorem & ad tussim facit. Altera arteriace ad fluorem arteriæ, & ad raucitatem,& ad tussim,& ad spissum sonum uocis. accipit hæc,tragacanthi ⚹ VI. gūmis acanthini quod ex uermiculis qui illic sunt uerum docetur,denarios sex,myrrę denarium I. turis denarios II. croci ⚹ I. piperis albi grana XX. cariotarum recentium trium pulpas medias,detracta exteriore cute,uuę passę incorruptę purgatis interioribus granis,denarios VIII. gummi & tragacanthum passo cretico uno die & una nocte macerari oportet,postero die pilo mundo contundi & cętera trita mortario curiose admisceri. inde dari debet fabę magnitudinis globulus,& sub lingua teneri, & deuorari statim quod liquefactum fuerit. hoc medicamentum pipere detracto & ad tumorem arterię facit,seruandum autem est pyxide buxea. Arteriace,qua melior non est,refertur autem in Asclepiadem medicum optimum,facit ad omnia superius dicta,& quidquid in arteria uitij est efficaciter curat. cōstat ex his, myrrę optimę pinguis denarios XXIIII. tragacanthi candidi denarios XXXVIII. glycyrizę radicis denarios XVIII. resinę terebinthinę uerę denarios XXXVI. tragacanthum sicut est contundi & percribrari tenui foramine oportet. deinde myrram tritam seorsum admisceri,& rursus utraque in unum diu teri, atque ita in pilam conijci,& ibi cum concaluerint omnia ictu pilę assiduo,terebintinam paulatim misceri,donec omnium unitas fiat.postea glycyrizam contusam & cribratam, mortarioque nihilominus diligenter tritā, sensim adspergi conuenit. sed ubi hęc bene mixta fuerint, dum calet medicamentum plures accedant & pilulas faciant uitię magnitudine, fit enim cito durissima hęc arteriace, & hoc ipso pręcedit cęteras,quia

linguæ ſubiecta nõ facile ſoluitur,& ita diutius exhibet ſalubritatis effectum. Braſſicæ crudæ folium leuiſſime terito, ex eo ſuccum exprimito,quo uua contacta potenter ſubleuatur. Pruni folia ſiue ſatiui,ſeu ſilueſtris ex uino decocta,& ſæpius gargarizata,uuam reſilire compellunt. Gallæ tritæ puluere uua contacta,eodem die reſilit,ſi ter ei interiectis horis medicamen fuerit adpoſitum. Capitis ſummi uerticem ſi quis uua laboranti mordeat inopino,omni eum moleſtia liberabit. In principio doloris uua bene ſubleuatur,ſi aqua frigida uel poſca adſidue gargarizetur. Lotium uetus humanum adiecto croco ab inſcio ne faſtidiat epotum,uel gargarizatum, mirum in modum uuam reprimit, & conſumit. Cinis teſtarum uſtarum ex oſtreis cum melle tenuiſſime contritus uuæ inlitus prodeſt.

Rubi coliculi teneri diſcoquuntur ex uino,idque uinum gargarizatur,quod confeſtim uuam prominentem coercet. Folia rubi arefacta in umbra in cinerem cõcremantur, is cinis in cocleari uuæ ſubiectus, præſentaneo remedio eam contrahit. Hirundinum exuſtarum cinis uſque ad periculum laboranti uuæ,cum melle mixtus potenter inlinitur. Alumen ſciſſum leuiter tritum uel tunſum, uuæ ſubditũ prodeſt. Chalcitidis ſcripulum unum,turis ſcripulos tres,calcis uiuę denarium,miſyos,nardi,folij ſcripulos binos,croci ſicci,ſcripulos duos,omnia tunſa & cribrata in unum miſcebis, deque eo puluere in cocleari poſito uuam tanges,ter mane,ter ante balneum, certum experieris remedium. Salis granum, panis micam,carbonem mortuum in phœnicio alligabis, & lino circa collum uuam dolenti ſuſpendes.

Succo uel lacte caprifici in cocleari poſito uua optime ſubleuatur. Vrtica teritur eiuſque ſuccus expreſſus & tepefactus ab eo qui uuam dolet ſalubriter gargarizatur. Lapillus qui in ſpongia africana inuenitur phœnicio obuolutus, linoque ligatus collo ſuſpenditur eius qui uuæ uitio laborat. Carmen ad uuæ dolorem quod ipſe ſibi qui dolet præcantet,& manus ſupinas a guttture uſque ad cerebrum coniunctis digitis ducens,dicat. criſſi,craſi,cancraſi. quibus dictis rurſum manus a gutture ducat,& ter hoc faciat. Laboranti uuæ diuturno labore hæc cura ſuccurrit. hirundinem uiuam teſta africanæ cochleę includes,eamque phœnicio inuolutam, lino circa collum ſubligabis, intraque diem nonũ omni moleſtia liberaberis. De uua paſſa eliges granum,quod unum intrinſecus nucleum habeat, eumque in phœnicio alligabis,& faucibus,id eſt,in regione uuæ inferes,& tenebis,& dices, uua uuam emendat, mox ipſum phœnicium ſupra uerticem eius tenebis,& idem dices,cumque ter ipſum feceris, & carmen dixeris, collo dolentis ſubligabis. Roſæ ſiccæ partes duas,myrti partem unam,cum aqua mulſa decoques, & laboranti de uua dabis gargarizandum. Lenticulam,ficus ſiccas,& furfures,cum aqua mulſa decoques, & pro gargariſmatio uteris ad uuam reparandam. Allium cum ſale tritum, in cocleari adpoſitum uuæ, uehementer eam releuat. Allij umbilicum quo grana continentur, atque ubi radices inhærent, cum ipſis radicibus in phœnicio conliga,& laboranti de uua, luna ſeptima phylacterij more ſuſpendes.

Ouum exinanitum completum uiua terra, loco clauſo ſi abſcondatur ab eo qui de faucibus & arteria laborabit,remedio præſenti ſibi ſubuenit. Olei ueteris quod ſatis erit infuſum naribus, tumorem arteriarum,repreſſo periculo ſuffocationis,euincit. Fimum columbinum,ficus aridas, & nitrum tundes, eaque mixta extrinſecus adpones. hoc medicamentum aſperitatem faucium mollit, deſtillationemque caſtigat. Cocleæ terra tantum excuſſa,inlotæ coquuntur, dehinc tritæ cum paſſo cretico aduerſum faucium moleſtias hauriuntur. Vt faucium duritiam lenias,medicamen facies tale. myrræ uncias III. croci unc. I. tragacanthi uncias tres,ammoniaci uncias tres,mellis quod ſatis ſit. omnia hæc trita atque permixta recondes,& parato certoque ſubſidio,ad arterias craſſiores, & ad difficultatem uocis uteris.

Ad tumores uuæ & faucium reprimendos,gargarizari oportet tepidam aquã mulſam cum humore ptiſanæ & cum melle decoctam. paſſum quoque cum glycyriza,uel hyſſopo,uel fœno græco, uel lini ſemine decoctum iuuat, nec non & aqua maluarum illic incoctarum gargarizationi plurimum prodeſt.

Bene opitulatur & fomentum per ſpongiam adhibitũ ex aqua calida arteriæ & faucibus, quas partes poſtea tegi oportebit lana ſuccida pura. Sedant tumores faucium & uuæ perunctiones quędam, ut ſuccus de moris coctus in mellis ſpiſſitudinem. Item mali punici granorum ſuccus. Item uuæ acerbæ ſuccus eodem modo decoctus. prodeſt & lentiſci & terebinthi, & rhus ſyriaci, & myrti & rubi, & roſæ ſuccus,ſi cum melle hæc omnia decoquãtur: pruna quoque proſunt matura,ſi aqua in qua cocta fuerint, gargarizetur,aut os ex ea colluatur. hæc omnia proſunt etiam anginam habentibus,& cętera uitia in ore nata efficaciter curant. Non deſinente faucium tumore proſunt non ſolum fomenta molliter adhibita faucibus atque arterijs per ſpongias aquæ calidæ,ſed etiam cataplaſmata uel fomenta de farinis. itaque imponi oportebit ijſdem partibus,farinam ordeaceam ex aqua pura, uel mulſa coctam, uel lini ſeminis farinam,uel fœnogræci farinam ſimiliter coctam. ſed mirifice proſunt pulli hirundinini pingues ſaliti, uel recentes aſſi,in cibo ſumpti,protinus enim omnem præfocationem,& tumorem faucium tollunt,uerum ſi purare fauces uidebuntur,oportebit ſæpius gargarizare aquam cum ficis aridis coctam, uel aquam mulſam cum ſupra ſcriptorum admixtione: quod ſi tantus fuerit tumor,ut etiam præfocari aut ſtrangulari fauces uideantur, aluum ſubtrahere clyſterio oportebit, aut ſanguinem emittere de brachio, uel ſub lingua uenam præcidere. Thymbræ ex aqua coctæ,uel aceti uapor,per arundinem ore receptus prodeſt ad tumores oris,& gutturis,& faucium. Origanum tritum cum melle impoſitũ,ulcera oris purgat,nec patitur ea longius ſerpere,coctum uero cum aqua & arida ficu, atque adſidue gargarizatum, facit & ad alia uitia,id eſt & ad anginam,& linguam ſideratam,quod genus morbi Græci paralyſin uocant.

Sorbitionibus uti oportebit,eos qui de uua & faucibus laborant,factis examylo, ptiſana,oryza,alica, farina triticea,faba alba,urtica tenera cum lacte decocta, deinde cum ex aliqua parte releuati fuerint, tum uti

ouis sorbilibus debent. Ad uuas callosas,& nimium tumentes,mirifica hæc compositio est,facit & ad cætera faucium,& oris uitia,est autem hæc, æris floris ✱ I I. chalcitidis ✱ I I. picis liquidæ cyathum. coquitur pix donec amittat odorem,deinde adijciũtur ei mellis cyathi sex.atque iterum utraque mixta in feruescunt.post hoc adijcitur uini aminei sextarius,& rursum coquitur,ubi autem bene decoctum fuerit, cætera supra scripta quæ sicca sunt trita adijciuntur, iterumque decoquitur medicamentũ donec fit spissum uelut mel. Rhus quo coriarij utuntur foliorum tenerorum collectorum æstate, priusquam semen arbusculæ eorum habeant ✱ X X I I I I. macerantur in aquæ nitidæ congijs tribus totidem diebus,totidemque noctibus, deinde expressa folia abijciuntur, aqua in qua macerata fuerant transfunditur in uas æreum,& coquitur donec in mellis spissitudinem redigatur, oportet autem moueri aquam ipsam rudicula, uel spathomela æris rubri. postea adijci debent trita hæc.myrræ, turis, nardi syriacæ, cinnami, cassiæ, singulorum denarij bini. deinde bis ter'ue feruefieri medicamentum, & reponi in pyxide cuprea. facit ad omnia uitia quæ in ore nascuntur,& ad uuam,& arterias,& anginam,& ad auriculas ex quibus pu ris multum fluit,& ad ueretra,& ad nigredinem carbunculorum,crustas quoque,& papulas omnes,& ma xime ea humoris uitia,quæ in nocte concitantur,expurgat. sed si uetustate medicamentum inaruerit, remittitur,& temperatur uino austero bene calido. Remedium Cosmi medici ad anginã, & ad omnia uitia quæ in ore nascuntur,& ad aures pure manantes,& ad carbunculos,atque ad ueretra quæ nigredinẽ duxerint,& ad crustas,& ad ulcera in pedibus subtrita calciamentis,rhus syriaci ✱ I I.myrræ ✱ I I I I. cassiæ ✱ I I. croci ✱ I I. mellis attici cyathos I I. coquitur medicamentum lente in cinere calido, donec spissum fiat,reponitur in uase æreo. Arteriace ad grauedines oris,& capitis, & ad pleuriticos,& per tussim sanguinem eijcientes.conficitur sic,passi cretici sextarij duo decoquuntur ad tertias. deinde ad miscetur turis uictoriati duæ tertiæ partes, myrræ dimidia, croci una, tragacanthi denarius unus, gummis ✱ I. piperis grana numero uiginti,glycyrizæ succi ✱ I I I. cariotarum pinguium succi exemptis inte raneis ✱ I I I. gummi, & tragacanthum in aqua mulsa maceratur. deinde utraque trita cæteris bene tritis,& leuigatis admiscentur,post hoc globuli finguntur ad fabæ magnitudinẽ,quos sub lingua teneri opor tet,& quod de ijs liquefactum fuerit statim deuorari.hæc compositio facit ad omnia arteriæ uitia,& thora cis,& ad uocis interceptionem. Compositio quæ dicitur stomatice,facit ad tonsillas, & uuas tumentes,& ad uulnera,& ulcera in auriculis uetera, excepta ex libris Ptolemæi regis, qui Euergetes appellatus est,accipit hęc,succi ex moris facti,& in sole cocti 8. unum semis, glycyrizæ succi ✱ I I. corticis lycij ✱ S. myrræ troglodyticæ ✱ I. aluminis fissi ✱ I. nardi indici ✱ S. mellis attici cyathos I I I I. uini ma lei cyathum I. quæ arida sunt seorsum teruntur,& in unum cum uino temperantur.deinde passum ijs ad miscetur,& coquuntur omnia in cinere calido, donec mellis spissitudinem habeant. non oportet autem ignorare,utiles esse arteriam imbecillam habentibus gestationes,deambulationes,corporis uocisque exercitationes,contraria autem balnea,& omnia quæ uidentur caput implere,uel humores excitare. Vuæ & faucium dolori,fimus agnorum priusquam herbam gustent in umbra arefactus,& confrictus,atque emplastri more adpositus medetur. Succo cocleæ acu transfossæ inlita uua sanatur, ita ut ipsa coclea in fumo postea suspendatur. Vuæ destillationi quæ omnibus fere periculosa est (nam & phthisin, & syntexin,& alias molestas ualetudines creat)prosunt porri sectiui folia non cocta sine pane adsidue manducata. Oleum calidum ei qui de uua,& arterijs laborat,eunti dormitum in cerebrum,& in aures infundi utile est. Vuam toto anno non dolebit qui cum primum uuam uiderit procedentem, sinistra manu digito medicinali,& pollice granum uulsum sic transglutierit, ut dentibus non contingat. Stercus caballinum recens colliges,& in furno calefacies, tunc oleum medio capiti infundes contra uuam, & sic stercus prædictum in panno, uel in linteo spisso capiti superligabis in noctem.

Frumenti grana super candentem tegulam pones, & disperges ea, & cum uideris ex ijs humorem nigrum exire de cocleario colliges,& subinde uuæ adpones,statim remediabis. Ad fauces,& arteriam impeditam,remedium utile sic.croci drachmas octo,nardi drachmas duas, schœni anthus drachmam unã, amyli drachmam I. S. rosæ seminis drachmam unam,mellis attici cyathum unum, cum tenuissimo puluere specierum supra dictarum miscebis, & decoques tenuiter, & ad perunctionem faucium uteris. Lac bubulum recens mulsum, & lento igne calefactum gargarizatumque,arteriam constrictam infuso catarro,& fauces exasperatas,pristinæ sanitati restituta persanat.

Vuæ dolenti,& destillanti medicamentum præsentaneum,sic,gallæ rufæ semunciam,aluminis scissi scri pulos I X. myrræ pinguissimæ scripulos I X. cunicularis herbę aridę super mundam tegulam combustę cineris semunciam.hęc omnia in tenuissimum puluerem redacta,& in unum permixta seruantur uase uitreo,& per triduum cocleare semiplenum ieiuno,& bene digesto intra os inferitur,ut uuam contingat,& inlinat. Causticum ad uuam penitus minuendam, uel consumendam sic, fœniculi drachmam unam. calcis uiuæ drachmam unam. aphronitri drach. I I. chalcanthi drachmas I I. ioni drachmas I I. contusa hęc,& in puluerem redacta permisce,& subige cum cinere lixiuij ficulnei, & impone ficcum, ita ut hęreat uuę,uel faucibus. Raucis,& grauedini uocis plurimum prodest, tragacanthum si sub lingua diu teneatur,aut piper,& paulatim saliua quę collecta fuerit sorbeatur. Raucus si oua incocta recentia singula per triduum ieiunus hauserit statim remediabitur. Raucis si in balineo clament, & aerem calidum intra fauces recipiant,satis utile est.oleum quoque uiride in ore tepidum teneant,& adsidue gargarizent,etiam in balneo plurimum prodest. Ad uocem clarificandam radicem edulem quę incocta manducatur,cum mulso coque,& deinceps ipsum mulsum bibe,& radicem ipsam manduca.

Ad uuam destillantem platani pilulam,quam singularem inueneris lino traiectam suspende collo laborantis. Vuam caniculatam,& cocleam germanam combure,& contere,atque ex eo puluere mixto, pollice summo,uel certe coclеario, uuam ieiuno tange per triduum. Herbæ cymbalitis radicem ante solis ortum colliges sinistræ manus digitis pollice, & medicinali in nomine eius qui uuam dolebit, & licio conligatam collo eius suspende. Picem mollem cerebro eius impone qui uuam dolebit,& præcipue ut super limen stans superiori limiti ipsam picē capite suo adfigat. Ad dolorem uuæ scribes in charta, & collo laborantis in linteolo suspendes,formica sanguinem non habet,nec fel, fuge uua ne cancer te comedat. Araneam quæ sursum uersus subit,& texit prendes,& nomen eius dices cui medendum erit, & adijcies,sic cito subeat uua eius quem nomino quomodo aranea hæc sursum repit,& texit , tum ipsam araneam in chartam uirginem lino ligabis,& collo laborantis suspendes die iouis,sed dum prendes araneā uel phylacterium alligas,ter in terram spues. Medicamen causticum ad uuam sine ferro tollendam, de quo etiam ischiadici curantur,calcis uiuæ — I. saponis albi pilulas tres, sinopidis hoc est minij, modicum,lixiuium unde operantur coactiliarij aliquantum,in unum miscebis hæc,& coagitabis diu, & repositum habebis,ut cum opus fuerit utaris. Descriptio trochisci plurimis rebus satis utilis,id est, ad uetustas tusses,& reumata,quæ in arterijs consurgant,ad paralyticos,ad eos qui ex incommodo tremunt,ad uesicam,ad hydropicos,ad opisthotonicos,ad pedum subitos dolores,uel grauedines,ad longas uiscerum causas,uel dolores,ad phthisicos,ad inediam,ad lienis,ad hepatis, & ad intestinorum dolores, ad duritiam quoque hepatis resoluendam,ad partus extrahendos qui ante maturitatem fuerint enecati,& si quid post partum resederit euocandum,quod medicamentum ab Eutychiano archiatro primum traditum fertur,cuius descriptio talis.styracis ⚹ IIII. iris illyricæ denarios IIII. hyoscyami ⚹ I. opopanacis ⚹ IIII myrræ troglodytidis ⚹ IIII. resinæ terebinthinæ ⚹ II. piperis albi ⚹ XII. aphronitri ⚹ XI. opij ⚹ XI. galbani ⚹ IIII. hæc omnia diligentissime tunsa cribrata , & trita, ut permisceri inter se possint,aqua nitida in unum colliges, ita ut styracem, & galbanum separatim ante contundas, quæ simul confusa aqua colliges,& trochiscos ad mensuram oboli facies,& cum necessarium fuerit ex aqua calida bibendos dabis,cum cyathis tribus ternos,prout ætas,aut uirtus fuerit.

Ad anginam,uel synanchen,& strumas,& parotidas,& reumata, & glandulas, uel tonsillas, & ad ea quæ faucibus hæserint euocanda,remedia rationabilia. & physica diuersa de experimentis. Cap. XV.

Anginæ prodest sanguinis detractio,cucurbitarum adhibitio,cæteraque auxilia,quibus medici efficacius utuntur,medicamenta autem simplicia hæc recte faciunt. laser cyrenaicum aqua dilutum crassius per pinnam faucibus adhibetur, uel euphorbium aqua dilutum similiter impositum. compositionum autem hæc sunt apta,fellis taurini, salis,aceti, mellis, olei ueteris, æquas partes in unum misceri oportet , & cum opus fuerit pinna perfricare fauces diutius laborantes. Item bene facit,& hoc medicamentum compositum sic.git fricti ⚹ II. pyretri ⚹ I. sagapeni uictoriati pondus,trita hæc cum melle miscentur , & ita faucibus adhibentur. Facit bene,& medicamentum hoc compositum sic.fellis taurini ⚹ II. succi cucumeris siluatici ⚹ I. cachryos,& misyos animati ⚹ singulos,trita hæc melle admixto reponūtur, cum opus est,aqua tepida diluuntur, & fauces exinde perunguntur , coguntúrque inde quam plurimum deuorare qui faucium dolore uexantur,soluit enim uentrem, & ita uehementissime prodest. Item benefacit,& hoc medicamentum.hirundininorum pullorum exustorum cineris ⚹ I. hyssopi ⚹ I.nitri ⚹ I. piperis denarij semissem,laseris ⚹ II. hoc medicamento,& sæpius fauces,& pressius fricari oportet. Multis,& hoc profuit medicamentum.costi,opij,anesi,schœni,cassiæ rufæ, singulorum denarios binos,git denarium unum,amomi uictoriati pondus,asari quod est semen, ⚹ II. aluminis fissi ⚹ I. gallæ quod est medium magnitudine ciceris pilulas numero quinque, croci denarios II. crocomagmatis uictoriati pondus,myrræ uictoriati pōdus,aristolochiæ Græcæ denarios IIII. cinnami denarios tres,hirundinum siluestrium exustorum pullorum cineris denarios V. nardispicæ uictoriati pondus, melle attico despumato comprehenduntur hæc omnia diligenter trita, cum autē opus fuerit reparari hoc medicamentum,adijcietur quod satis erit eiusdem mellis,& sic faucibus inferetur.hoc Liuia Augusta semper compositum habuit,& reconditum in uasculo uitreo,facit enim mirifice aduersum anginam,& synanchen. Medicamentum ad anginam quod deuoratur quātum digito uno tolli,uel colligi potest, componitur ex ijs,rhus syriaci denarij semissem,hyssopi tantundem,cæparum cypriarum capita tria,laseris cyrenaici quantum erui granum est,uini bene odorati cyathos tres.cū uino cepæ,ita teruntur,ut soluantur, deinde mittuntur in uas æris rubri,atque adijciuntur cætera, & coquuntur ad mellis crassitudinem. hinc dabitur bis, uel ter digito lingere ei cui medendum est. Ad synanches molestiam,& faucium dolorem periculosum,efficax medicamen,conficitur diligenter, & reconditum in præsidio habetur. ius in quo hirundinum pulli cocti fuerint accipitur tepens,& intra fauces continetur, atque aliquid inde transmittitur. Sed præcipue contra synanchen prodest, si hirundininos pullos uiuos in nido prendas , & uiuos incendas, ut puluis ex ijs fiat,die iouis,luna uetere.sed obserua, ut impares in nido inuenias , & quanti fuerint exuras. horum in calida aqua puluerem bibendum dabis, & de ipso puluere digito locum synanches ab intro continges,miraberis remedium,sed inlotis manibus remedium facies.

Rutam,

Rutam,allium,laser,æquali mensura trita,si ex uino gargarizet,qui synanchen patitur,certum, & præsens remedium sentiet.

Præcantabis ieiunus ieiunum,tenens locum qui erit in causa,digitis tribus,id est medio,pollice, & medicinali,residuis duobus eleuatis dices, exi hodie nata, si ante nata, si hodie creata, si ante creata,hanc pestem,hanc pestilentiam,hunc dolorem, hunc tumorem, hunc ruborem, has tolles, has tonsillas,hunc panum,has paniculas,hanc strumam,hanc strumellam,hanc relegionem,euoco,educo,excanto,de istis membris,medullis. Ad tonsillas herbæ quæ lingua bubula dicitur radix,circa collum inligata plurimum prodest. Gladioli folium medium diuisum,& in similitudinem coronæ in se connexum,ac pro torque circa collum habitum,tonsillas sedat. Pruni arboris folia ex uino decocta, & gargarizata tonsillas molliunt. Turis manna,& myrra,& cinnamomum, & galbanum æquis ponderibus separatim ad leuitatem contusa,cribrataque, & cum resina terebinthina ceraque decocta plurimum, atque emplastri modo adposita,sanant tonsillas. Si adipe leonina tonsillæ interius perungantur,eodem die sanabuntur. Lac caprinum,uel bubulum,uel ouillum recens mulsum dum calet,uel etiam calefactum gargarizatum,tonsillarum dolores, & tumores cito sedat. Plantago, uel eius radix diligentissime contrita, cum axungia uetere imposita in panno,uel linteo,prodest anginæ,uel tonsillis. Cyclaminis succum, & mel lycium æquis portionibus miscebis,& eo gargarismatio ad omnia faucium uitia potenter uteris. Pulticulam ex alica facies,in quam capita porrorum contusa mittes, & simul decoques, & deinde colabis, & sorbitione ea contra faucium molestias cum uolueris uteris. Si quis grillum manu contriuerit, & ad tonsillas,uel suas,uel alterius tenens ter adplicuerit,tactu illo tumorem sanabit. Tonsillis renes uulturini aridi in melle triti, uel decocti,mirum remedium præstant,si pro emplastro adponantur. Cæpæ longæ conditoriæ succo,adiecto melle permixto,interiora faucium pertractantur, quo facto angina laborantem a periculo liberabis,resina quoque,uel liquore cedri arboris angina adsidue peruncta sanatur. Myrti foliorum succus gargarizatus,uel etiam transmissus, anginæ plurimum prodest. Myrram contritam ex aqua tepida constanter absorbendam dato ei qui anginæ periculo laborat,statim eum liberabis. Hirundinum combustarum cinis cum melle attico mixtus, faucibusque inditus,& anginam reprimet,& ulcera si qua arterijs inerunt contacta purgabit sanabitque.

Taurinum fel melle permixtum,& extrinsecus faucibus adpositum,uel pro unguine inductum, anginas efficaciter sanat. Idem præstat,& caprinum fel similiter adpositum. Si subita angina ita fauces præfocabuntur, ut nullum auxilium celeriter inueniri possit, ferro quàm acutissimo ex uenula quæ sub lingua est,in parte sinistra,quæ statim de hoc morbo pallescit,sanguis emittatur, continuo subuenietur. Herbæ proserpinalis,quæ dracontion dicitur,contritæ succo admisceto salsam aquam, & olei parum,atque inde linguam, & quæ sunt circa linguam, & fauces perfricato, donec uomat cui medebere, cito sanabitur. Alumen tritum ex posca gargarizatum,anginæ molestijs prodest. Lini semen,& anethum cum sale,& oleo,& aceto decoctum,bene contra faucium dolores gargarizabitur. Nucis iuglandis nuclei triti cum ruta,& oleo impositi,faucibus prosunt. Ruborum caules teneri teruntur succusque eorum expressus,& in sole coagitatus donec spissetur ad crassitudinem mellis,ab interiore parte faucibus,& gingiuis inlitus,plurimum prodest. Pullus hirundinis siluestris, uel melius si ripariolæ,certe etiam domesticæ,assus,uel elixus comestus,anginam uelocissime certissimeque sanat.adeo ut hominem ab hoc morbo per totum annum tutissimum præstet. Ad parotidas sedandas, asphodeli herbæ radix inuoluta lana fusca,& circa collum suspensa,remedio plurimum erit. Brassicæ stirpes siue stipites arefactæ,uel combustæ,& in puluerem redactæ,& cum axungia uetere subactæ,atque emplastro alutario parotidibus impositæ,satis prosunt. Lupino crudo deme folliculos, atque ex eo farinā tenuissimam facito,quam melle subactam,uice malagmatis parotidibus adponas, continuo dolores tumoresque sedabis,idem pręstat,& cum aceto decoctus similiterque adpositus. Herba uerbena cum plantagine in ore contrita,adiecto modico salis pro emplastro adposita,parotidas mire discutit,quas cum aperuerit,detracto sale sola contrita,& imposita,celeriter sanabit,nec cicatricem magnam faciet. Noctuę iecur diligenter seruatum,atque ex unguento nardino trito auriculis subinde infusum, celeriter parotidū uitium omne persanat. Ostrei testarum combustarum cinis cū melle impositus parotidas cito soluit. Aqua marina tepida,uel ex marino sale infecta,parotidas spongia prius elue, tum calcē cū axungia uetere subactā imponito,confestim sanabis. Spumæ argenti P. I. olei ueteris P. II. salis ammoniaci P.II.galbani P. II. simul hęc omnia permiscebis, ita ut spumā argenti in oleo decoquas usque ad crassitudinem mellis,tum adijcies salem,& pones,ut ferueat.item galbanum addes,& rursum pones,ut ferueat.postea simul omnia colabis,& recondes,& cū opus fuerit more emplastri miro remedio sedandis parotidibus uteris. Vitium exustarum cinis cum cera,& resina paribus ponderibus adpositus parotidis prodest, sed una decoctus. Stercus columbinum tritum cum farina hordeacia ex melle subactum, & calide adpositum,nascentes parotidas cōprimit. Adeps ursina pari pondere cū seuo taurino,& cera permixta atque adposita,parotidibus mirum remedium est. Pingue laridi quod inter cutē,& carnē macrā est,si parotidibus adponatur,& illic ligetur,cito sanabuntur. Mus araneus si in orbitā inciderit, naturali fato illic detentus emoritur.hunc illic inuentū,argilla,aut linteo,aut phœnicio inuolue, & ex eo ter circūscribe parotidas,quę in corpore subito turgebunt,mira celeritate sanabis. Maluę radice lino,uel licio traiecta,aut arnoglossę,id est plantaginis radice similiter collo circūdata strumas sanari manifestū est. Mentastri succus cū uino gargarizatus frequēter,strumas tumoresque discutiet. Farina hordeacea,pix liquida,cū cera

& oleo mixta percoctaque,adiecto puerili lotio subacta,more emplastri imposita,strumas utiliter sanabit. Galbanum impositum super strumas,facile eas discutit.idem pręstat,& sal ammoniacus adpositus,uel den fiore liquore inditus,aut inlitus. Contra omnes strumas,& fœminis,& maribus utilissimum est,si cor lacertæ uiridis lupino argenteo clausum in collo suspensum semper habeant. Fel bubulum, uel caprinum ad incipientes strumas optime facere experimenta docuerunt, nam penitus crescere non sinentur,si eo adsidue tangantur. Cancri fluuiales combusti triti,& cum melle adpositi strumas discutiunt. idem præstant,& testę echinorum ex aceto tritæ,& adpositæ. Si uolueris explorare utrum struma sit loci illius qui tumebit,antequam medicinam adhibeas lumbricum terrestrem ad tumorem adplica, & postea super folium pone,si struma erit,lumbricus terra fiet,si non erit struma,integer atque inlæsus permanebit. Sepiæ testa minutissime contusa cum axungia uetere subacta,& imposita,strumis medetur. Nasturcium cum alumine contritum inlitum,uel impositum,strumis opitulabitur. Talparum capita recisa cum terra sua contunduntur,& pro emplastro adponuntur strumis,utiliter prosunt,ob quod pa stilli inde facti in pyxide stagnea reponi debent,ut præsto sint cum opus est. Calx uiua cum resina liquida,& adipe suilla subacta,& addito melle imposita,strumis mire medetur. Vngularum equinarum exustarum cinis cum oleo impositus,uel inlitus strumis medetur. Acu ossea id est spiculo trygonis quæ pastinaca dicitur,strumam sepius punge,statim arescit. Ad strumam sedandam buxi tenera, & cicutam teres,uel contundes,& cum axungia subiges, & in panno tenui inductum medicamen adpones. Virgulas teneras buxi,manipulum tenerum urticæ unipeciæ in ollam rudem bisextialem cum aqua mittes,& ad medias decoques.postea de aqua ipsa dormitum eunti strumoso calidum quantum pati possit sorbendum dabis, non transmittendum, sed ad eum locum qui dolet intra os tenendum. quanto autem diutius,aut calidius tenuerit,tanto citius sanabitur.sufficit autem ut ternas sorbitiones singulis noctibus intra os teneat. Medicamen ad fauces curandas sic.rutæ ℈ VII. mentæ semunciam,folij semunciam anethi tantundem,apij idem,coliculi seminis idem,cucurbitæ,& marrubij idem,teres diligenter hæc omnia,& permiscebis,& cum opus fuerit fauces inde tanges. Item puluerem ad idem,uel quæ intra os dolent,conficies sic.piperis — I. folij — I. spicænardi ℈ XII. myrræ ℈ XII. costi ℈ XII. cassiæ fistulæ ℈ XII. aloes ℈ IIII. guttæ ammoniaci — I. dactylorum ossa exustorum ℈ XII. salsarum sardarum capita trita ℈ XII. rutæ seminis ℈ XII. mentæ ℈ XII. pulegij ℈ XII. anethi, apij,coliculi,cucurbitæ,marrubij scripula duodena.omnia tundes,& cernes, & quæ urenda sunt super testam combures,& teres,atque in uase uitreo repones,& cum opus fuerit sicco eo uteris. Ad synanchen remedium sic.cuniculum uiuum in olla rudi combures, & puluerē de ipso cum costo, & folio ęquis ponderibus miscebis, & sic in potione plenum cocleare de hoc puluere cum uino dabis, atque etiam fauces inde perfricabis. Caput uiperæ linteolo conligatum,colloque suspensum,tolles optime sanat, aut prohibet innasci. Lac caprinum cum malua,& exiguo sale decoctum gargarizatumque tonsillis prime medetur. Menarum salsarum ustarum de capitibus cinis ex melle inlitus faucibus anginam cohibet. Aqua in qua mus coctus fuerit,aduersum anginas salubriter inscio propinatur. Caninæ cutis corrigium ter collo circundatum,mire anginam releuat. Multipedes cutiones qui in stercore nascuntur,quique contacti in globulis complicantur,adiecta tertia parte resinæ,ualidissime triti,& malagmatis uice impositi,incipientes parotidas aperiunt,& expurgant,maturatas uero persanant. Axungia uetus cum testa uasis salsamentarij contusa subactaque,& adposita,collectionem parotidum laudabiliter discutit. Vulpinis testiculis recentibus parotides perunctæ, cito discutiuntur. Muricum testæ uruntur, earumque cinis cum melle parotidibus salubriter imponitur. Fimo capræ axungia uetus permixta,& subacta,atque ut emplastrum adposita,parotidas persanat. Calcis floris scripula III. allij spicas duas cum axungia tundes,& impones parotidibus malagmatis more. Nasturcium cum lomento contritum sanat strumas,etiam marrubium cum adipe mixtum adpositumque prodest. Exulceratis strumis mustelæ sanguis recte inlinitur, uel ipsa in uino decocta salubriter imponitur. Cocleæ quæ salinis inhærent,cum testis suis tunsæ, atque impositæ strumis efficaciter prosunt. Talpæ cinis ex melle inlitus strumis,uel iecur eius inter manus tritum adpositum, plurimum prodest. Strumæ optime medetur radix uerbenæ,si eam transuersam reseces, extremamque eius partem laborantis collo subnectas,priorem autem partem in fumo suspendas,arescente enim ea,strumę quoque siccabuntur,& omnis earum humor arescet.cum sanus fuerit quem curaris,si tibi ingratus extiterit,utranque partem in aquam conijcito,strumæ renascentur.

Vrticæ radices cum aceto coctæ contusæque,ac subactę manibus tepidæ imponuntur,incipientes strumas continuo comprimunt.hęc autem cura non solum discutiet prorumpentes strumas, sed & maturas, ita aperiet,ut omnibus radicibus penitus extractis,ad certissimam sanitatem, sine ulla cunctatione perducat. Adeps caprina cum calce subacta,& apposita,strumas statim dissoluit,& sanat.

Lupus marinus,id est piscis,tantę efficacię est aduersum strumas, ut ad quamlibet partem corporis admotus,strumarum uitium omne persanet.

Aduersus languorem faucium expertum medicamen hoc facies. piperis albi — I. naporum seminis — IIII. rutę uiridis ℈ VI. absynthij gallici ℈ VI. laseris optimi ℈ VI. mellis optimi sextarium. de ijs tritis commixtis in unum, coclearium plenum dabis ieiuno uorandum, uel fauces inde continges. Apij seminis quantum tribus digitis comprehendas, tantundem, & salis, & sinapis alexandrini,adijcies rutę quoque uiridis pusillū,addes,& allij spicas V.hęc teres diligenter, & adiunges aceti

boni quartarium,& dabis bibere ex aqua calida,si iam per dolorem faucium manducare non poterit. Adipis ueteris — I. turis grana I I I. laseris grana I I I. satureiæ pusillum,allij spicas X I. teres,& calefacies flammula tenui,atque inde collum eius,& fauces diligentissime perfricabis qui de talibus laborabit. Remedium ualde certum,& utile faucium doloribus sic.scribas in charta hæc.

Εἶδον τριμερῆ χρύσεον Τοάναδον,
Καὶ ταρταρούχου Τουσάναδον.
Σῶσόν με σέμνε νερτέρων ὑπέρτατε.

quam chartam in phœnicio obuolutam lino conligabis, colloque suspendes, memineris que, ut mundus hæc facias,& ne tertia manu scriptura tangatur.

Gallam tunsam,& cribratam,atque alumen utrumque æquis portionibus sumes,& prius in ollam nouam mittes,& mel bonum,atque alumen utrunque adijcies,& in unum decoques, atque inde orificia geusiarum,& fauces intrinsecus perfricabis. Vettonicam,argemoniam,uerbenam,rubum,senecionem, mentam,cucurbitam siccam,hinc amplius mittes sardæ caput assatum, piperis modicum, teres hæc omnia diligenter,& miscebis.& sic etiam per pinnulam delicatam faucibus inseres, mire hoc remedio carbunculum, & quidquid mali intra fauces erit curabis. Olei boni cyathum unum,& succinum uerum,in ollam nouam mittes,atque ad medias decoques.deinde succinum tolles, & combures, & teres, & puluerē eius in oleum supra scriptum mittes,& unà iterū diligenter teres, atque inde tollibus quotiens opus fuerit adpones,experieris magnum remedium. Ad parotidas conuenit noctuę cerebellū butyro mixtū adponi,discutit enim fere eas sine dolore,& molestia,oportet autem per aquam marinam feruentem,nouis spongijs illic demersis,& linteo,uel sabano intorto,utrinque expressis,uaporare eas, atque ita oblinire hoc medicamentum, superque tegere lana sulphurata totam maxillam. Bene discutit parotidas iris illyrica contusa cocta ex passo,& more cataplasmatis farinę hordeaceæ,calida bis, uel ter in die imposita. Discutit,& hoc medicamentum parotidas antequam suppurent,quod conficitur sic.spumæ argēti P. I I. cerussę P. I. salis ammoniaci P. I. æris floris P. I. aceti 8. I. olei ueteris 8. I I. spumam, cerussam, salem, per se,& cum aceto terere te oportet mortario marmoreo,deinde oleo admixto traijcere in caccabū amplum,ne extra effundatur,& ad ignem ponere,efferuescet enim ualde. cum hęc super ignē posita habuerint emplastri mollis temperaturam,deponi oportebit caccabum,cū uero desierit feruere, paulatim aspergere æris florem,& mouere spathula medicamentum,ne extra fundatur, & rursus coquere donec habeat emplastri spissitudinem debebis. Ad strumas benefacit radix cucumeris siluatici cocta ex aqua mulsa,& trita,atque ita imposita.hibiscum quoque eodem modo coctum,& impositum melius facit. Marini lepores oleo ueteri iniecti benefaciunt discutiendis strumis,sed cum ipso oleo in plumbea pyxide clusi,quam diebus quadraginta diligenter alligatam oportet haberi.postea ex eo pinnula oblinēdæ sunt strumæ,superque eas pellis lanata non nimium tonsa, tegendi gratia imponenda est. præcipi autem oportet, ne quis hoc medicamento manus inquinet,aut inquinatas priusquam bene eluerit, ad os referat. Ad strumas,& ad duritias mammarum,mirifice facit hoc medicamentum, antequam suppurent, & post suppurationem nihilominus utile est,accipit hæc.olei ueteris P. I. spumæ argenti P. unum,gallæ syriacæ P. I I. mannæ P. I. & unciam,galbani P. I. cum oleo coquitur spuma,donec ceroti spissi habeat temperaturam,deinde admiscetur ei galla,& secundum hanc manna. cum emplastri habuerit spissitudinem, tollitur ab igni medicamentum, & cum desierit feruere paulatim galbanum miscetur, deinde linitur in aluta cum opus est adponi,tertio uel quarto die soluitur,si nō suppurauerint strumæ,sed si apertæ fuerint, hyeme alternis soluetur,æstate quotidie. Malagma ad strumas, & ad omnem duritiam relaxandam mirificum,sic,resinæ terebinthinæ P. I I. ceræ selibram,propolis,quam quidam ceram sacram uocant P. I.galbani P. I. olei ueteris selibram, hæc omnia cum oleo ad ignem liquefieri oportet, & postea misceri uisci de quercu P.I. xiphij radicis,quod nos gladiolum appellamus. P. I. feculæ putris. P. I. aphronitri libræ quadrantem, opopanacis P. I. hæc omnia ordine quo scripta sunt trita cribrataque in cacabum conijciuntur,opopanax oleo diluitur,& soluitur,ubi temperatum est medicamētum,manibus subigitur, linitur cum opus est aluta,& sic adponitur. Glandulis facies remedium sic,farinam,mel,crocum,& caricas,simul misce,& cōtere atque unum corpus facito,& ita linteo inline,& super glandulas pone. Carmen mirum ad glandulas sic,albula glandula,nec doleas,nec noceas,nec paniculas facias, sed liquescas tanquam salis in aqua,hoc ter nouies dicens,spues ad terram,& glādulas ipsas pollice,& digito medicinali perduces, dum carmen dicis,sed ante solis ortum,& post occasum,facies id,pro ut dies,aut nox minuetur. Glandulas mane carminabis,si dies minuetur,si nox ad uesperam,& digito medicinali,ac pollice continens eas, dices,nouē glandulę sorores,octo glandulæ sorores,septē glandulæ sorores,sex glandulę sorores,quinque glādulæ sorores,quattuor glādulę sorores,tres glādulę sorores,duę glandulæ sorores,una glandula soror, nouē fiunt glādulę,octo fiūt glādulę,septē fiunt glādulę.sex fiunt glādulę,qnque fiunt glādulę,quattuor fiunt glandulę,tres fiunt glandulę,duę fiunt glandulę,una fit glandula, nulla fit glandula. Ad ea quæ faucibus inherebunt remedium,si os aut arista hęserit gulę,uel ipse cui acciderit,uel alius,confestim ad focum adcurrat,& titionem uerset,ita ut pars eius quę ardebat forinsecus emineat,illa uero quę igni carebat flammę inferatur,conuertens uero titionem ter dices remedij gratia te facere,uti illud quod hęserit in faucibus tuis,uel illius quē peperit illa,sine mora,& molestia eximatur. hoc inter certissima remedia subnotatum est. Herba appellatur uincaperuinca,ex qua si fauces obligaueris dormitū eunti eius cui aliquid ex ijs inhæserit, mane sanus consurget. Omnia quæ hæserint faucibus hoc carmen expellet, Heilen

profaggeri uome ſipolla nabuliet onodieni iden eliton.hoc ter dices,& ad ſingula expues. Item fauces quibus aliquid inhæſerit confricans,dices,xi exucricone,xu,crigrionaiſus ſcriſumiouelor, exugri cone xu,grilau. Si de piſce os faucibus hæſerit,ſpinam mediam eiuſdem piſcis infringes,& aliquam partē ex ea pollice,& medicinali digito ſuper uerticem eius cui os, uel ſpina hærebit adpones, ſed utilius erit ſi neſcienti id facias. Ad os,ſiue quid aliud hęſerit faucibus,hi uerſus,uel dicendi in aurem eius qui offocabitur,uel ſcribendi in charta,quæ ad collum eius lino alligetur, quo remedio nihil eſt præſtantius.

Μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου
Ἐξ ἄϊδος πέμψειεν ἐπαινὴ περσεφόνεια

Ad reumaticos efficax remedium ſic,muſtela die iouis,luna uetere capta, uiua in olla rudi ita excoquitur,ut teri poſſit,& in puluerē redigi,qui puluis collectus ex melle,& bene contemperatus, ieiuno reumatico ad diem per cocleare dabitur,ſed unius ligulæ menſura mire proderit. Ad ſynanchen remedium efficax ſic.rapæ ſeminis heminam,caulium ſeminis heminam,opopanacis ſemunciam,laſeris ℈ IIII.allij modicum,ſalis montani modicū,omnia hæc diligentiſſime trita,& melle collecta,laboranti dabuntur menſura,ac ratione,ita ut terna coclearia ieiunus accipiat.

Ad omnes moleſtias tuſſis,& ſubitæ,& diutinæ,ac uetuſtæ,& ſiccæ atque humidæ,& ad phthiſicos,atque eos qui ſanguinolentum,& purulentum excreant,& ad empyicos,uel pleumoniacos, atque eos quibus caſu ſanguiſugæ intra ſtomachum inrepſerint,nec non & ad ſtomachi ſtridorem, & ne media doleant,remedia phyſica,& rationabilia diuerſa de experimentis. Cap. XVI.

Paſtillus ad tuſſim,& deſtillationem pectoris,& pulmonis,& ad epiphoras oculorum, & ueſicæ dolorem,& quibus tubus ſtrangulatur ſæpius,& non ſine cruciatu urinam faciunt. Item ad eos qui ſanguinem ore eijciunt,aut per urinam reddunt,ad deiectionem quoque alui, & ad tormina, & grauedinem uentris,& choleram,& ſtomachi crebram nauſeam,quæ cum uomitu ſine febri excitatur,utilis eſt,& quidquid reprimi,& ſiccari oportet optime compeſcit,præterea facit, & ad omnium partium corporis dolorem,præter capitis,quin etiam ſi quando alicuius rei cauſa datum fuerit,aliæ rei uitio non erit hoc medicamentum. Cum autem ad omnia quæ ſupra dixi manifeſte proſit,tum precipue ad initia phthiſeos benefacit.multos enim eripuit ex magno periculo, interdum bis ter'ue datus hic paſtillus. recipit autem hæc,myrræ troglodytidos ⚹ VI. croci ⚹ V. thuris ⚹ V. opij denarios IIII. alterci albi ſeminis denarios quatuor. apollinaris herbæ radicis corticis denarios IIII. contunditur hic cortex per ſe, & cribratur tenui cribro.deinde crocum,poſtea altercum,deinde myrra,& thus,quibus miſcetur opium pridie in aqua maceratum,& ſubinde aquæ exiguum adijcitur,donec fingi paſtilli poſſint ad pondus denarij ſemiſſis,licet alij tertia huius ponderis detracta faciant paſtillos. dantur in noctem ex aqua, cyathis tribus. ſomnum faciunt,dolorem omnem ſedant,ut ſuperius dixi.oportet autem ex eo etiam catapotia fieri. quidam enim facilius ea,quâm potionem ſumunt,& non multum ad medendum intereſt. Catapotium, id eſt,medicamentum quod non diluitur,ſed ita ut eſt uoratur,ad tuſſim cum ſine modo defluit, conficitur ſic.croci ⚹ III. myrræ ⚹ II. opij ⚹ I. contunditur crocum ſiccum,& cribratur.contuſæ,& cribratæ myrræ opium admiſcetur aqua exigua dilutum, poſtea adijcitur crocum, & cum in unum omnia bene mixta ſunt,finguntur erui magnitudinis pilulæ.dantur in noctem ternæ,uel quaternæ,& ſi ſiccæ nō potuerint tranſmitti ex aqua calida modica dabuntur,& formabuntur ex aqua. Catapotium alterū ad tuſſim aridam ſic.myrrę,piperis,caſtorei,galbani,ſtyracis,opij,ſingulorum idem ponderis. Caſtoreum,& piper contunduntur,& cribrantur.deinde myrra ante contrita,cæteris contuſis, & cribratis admiſcetur,ubi omnium unitas facta eſt,formantur pilulæ ex aqua uitiæ magnitudinis. dantur cum caldę aquę modico ternæ,uel quaternæ in noctem,ſed digeſtis. Aliud catapotium ad tuſſim ueterem, quod & ſuſpirio,& phthiſi tentatos,& lienoſos,& iecur durum habentes ſanat, idem inflationem tollit, & purgat mulierum ſi qua ex partu ſordida reſederint, conficitur ſic.ſtyracis ⚹ VI. myrræ ⚹ II. S. opopanacis ⚹ V. reſinæ terebinthinæ ⚹ IIII. alterci ſeminis ⚹ I. iris illyricæ ⚹ I. nitri ⚹ I.piperis albi ⚹ II. galbani ⚹ II. opij ⚹ I. irim,altercum,piper,contundere oportet, & cribrare.nitrum mortario terere, cætera pilo comminuere, & poſtea omnia permiſcere, ac facere catapotia magnitudinis fabæ. inde terna,uel quaterna in noctem,uel ſicca,uel ex calida aqua dare, quę & ad inflationes, diſtenſioneſque cum aquæ calidę cyathis tribus utiliter dantur. Ad eam rem remiſſior quidem paſtillus, ſed non contemnendus,accipit hęc.croci,myrrę,alterci,opij,pondera paria contuſa miſcentur,deſpumato attico melli, fiunt paſtilli eiuſdem ponderis,ut ſupra ſcriptum eſt,dantur iuxta ętatem,& uires in noctem,licet & hinc catapotia facere propter eandem cauſam utile ſit,ſed tunc aquę mel adijcitur. Paſtillus ad tuſſim, & ad ſanguinem reijcientes, & ad ſtomachum ſolutum habentes, facit & ad deiectionem uentris, & ueſicæ dolorem.accipit hęc,apij ſeminis ⚹ VI. roſę foliorum arefactorū in umbra ⚹ XII.myrrę ⚹ XII. croci ⚹ XI. opij ⚹ IIII. apij ſemen, & crocum, & folia roſę contunduntur cribranturque, myrra teritur,opium aqua maceratur,omnia deinde in unum miſcentur, aqua adiecta fiunt paſtilli ad pondus denarij ſemiſſis, aut tertia parte detracta, dantur ſtomachum imbecillum habentibus, & ſanguinem reijcientibus ex aquę frigidę cyathis duobus, cęteris ex calidę totidem cyathis dari debet.

Paſtillus ex odoribus qui benefacit ad omnem internum dolorem, proprie autem ad tuſſim, & pectoris

deſtillationem,

destillationem, & oculorum epiphoras, facit & ad suspirium,& ad lateris dolorem,& ad phthisicos,uesica quoque uel renibus laborantibus,uel sanguinem de urina reddentibus cum dolore, utiliter datur,accipit hæc.cinnami,cassiæ,croci,singulorum ⚹ ternos,alterci seminis,& apollinaris herbæ radicis singulorũ denarios quaternos, piperis denarios II. opij denarios II. turis denarios III. nardispicæ ⚹ II. uino falerno contusa,& trita hæc,ut debet,conspargun tur, fiunt pastilli ad pondus denarij semissis, aut tertia parte detracta,dantur in noctem prout ægri uires sunt,cum aquæ calidæ cyathis duobus, aut tribus.

Medicamentum,quod per coclearium deuoratur,benefacit ad tussim aridam, & eos qui difficulter glutinosa excreant,& præfocari uidentur interdum. sed præcipue prodest ijs,qui dolorem lateris cum febre sentiunt,quos Græci pleuriticos dicunt.liberat enim omni periculo eos. hoc medicamentum Apulei Celsi fuit,& præceptoris nostri Valentis,nec unquam ulli uiuus compositionem eius dedit, quia magnitudinem opinionis ex ea traxerat,est autem hæc.mellis attici libram,piperis nigri denarios duos,myrrę troglodytidis,& cassiæ denarios singulos,stachyos nardi denarium I. cinnamomi hemiobolum, quod si non habueris cinnamomum,duplicem cassiam conijcies.piper contunditur diligenter,& cribratur,myrra teritur mortario marmoreo.postea utraque in unum miscentur,deinde mellis optimi despumati adijcitur quantum sufficiat,ut sit pseudoliquidum.dantur inde phthisicis coclearia quina uel sena, pleuriticis etiam plura,& sæpius,sed interuallo,hoc est non simul omnia dari oportet.& tum maxime cum tussiunt,& præfocari uidentur,difficulterque spirant,siue etiam non tussiunt, & phlegma illis interius coquitur dari debet, protinus enim excreant quæ optant,& transitum spiritus habent,& tussire desinunt. Alterum medicamentum ad tussim aridam conficitur sic. Nasturcij animati seminis unciam, alterci seminis unciam, opij denarium unum. myrræ semunciam, sulphuris uiui semunciam, piperis albi — I. melle colligitur hoc medicamentum, datur fabæ ægyptiacæ magnitudine ex cyathis aquæ calidæ III. in noctem,facit autem hoc medicamentum,& ad lateris dolorem,& ad stomachi inflationem grauedinemque, cœliacis quoque qui subito uniuersa deijciunt,prodest,& dolenti superpositum, uel circundatum denti, & si exesus est in cauernam eius insertum,utile est.præterea ad horrores febrem præcedentes,quæ circuitum habent,datum ante horam accessionis,utilissimum est,sed prius corpore perfricato oleo calido. prodest, & ijs qui sine horrore circuitu febrium uexantur,quamobrem lexipyretos hæc compositio dicitur.

Alia compositio ad tussim aridam,& glutinosam,& difficulter excreantibus,purgat etiam interanea, uomicas & suppurationes,accipit hæc,lini seminis,urticæ seminis,nasturcij seminis, iris illyricæ radicis æquis ponderibus.hęc in puluerem redigi,& misceri oportet cum melle,& frequenter ieiuno per coclearium dari. Stercus porcinum siccum inligatum phœnicio,& collo suspensum,tussim molestissimam sedat. Hyssopi — I. mentę siccę — I. pulegij sicci — I.mellis decocti — II.marrubij — I. papaueris — I. sunt qui addunt,& sulphuris uiui semunciam,hęc trita permiscentur,ut pseudo liquida sint, & per coclea re dantur,ita ut per triduum coclearia singula qui tussit ieiunus accipiat. Hederæ folia tria cum tribus granis piperis ex uini cyatho,& aquæ calidæ quãtum sufficiat,prima die dabis,sequenti die folia quinque cum granis quinque,similiter ut supra,tertia die folia VII. cum granis VII. similiter ut supra,sed infirmo ex calda aqua dabis,mirabiliter tussim quamuis molestam,& uetustam sedabis. Ad diutinam tussim,quæ nunquã desinit,& satis molesta est,medicamen facies sic.laricis — I.piperis — I.croci — I. myrræ — I. marrubij tunsi succi quartarium, ficus siccas tres, mellis optimi quod satis esse ęstimaueris. coques,hęc pariter miscebis,& cõteres,ac sic ieiuno triduo continuo coclearia singula dabis,miraberis remedium,sed si necesse fuerit,intermissis diebus iterum,ac sępius dabis,hoc etiam phthisicos sanat. Ad tussim ex perfrictione collectam,medicamen hoc utile est.aceti optimi heminam, aquę heminam, hyssopi ℈ VI.tandiu coques,donec ad medietatem decoquantur. tum heminam mellis boni despumati adijcies, & lento igne decoques,ut spissescat,ante tamen quàm mel adijcias, supra scripta colare debes, inde terna coclearia ieiunus,& post cœnam accipies. Ad tussim remedium utile.resinam terebinthinam, & mel despumatum pari pondere permixta cum ouo leuiter decocto,debebis ieiunus haurire.

Pulegium siccum ad mensuram cyathi, & nasturcij tantundem in puluerem tenuissimum redige, & mellis optimi adijce quod sufficiat,ac decoque,& mane,ac uespere coclearia inde singula accipe, miro aduersus tussim quamuis molestam remedio uteris. Ad tussim nocturnam, & stomachi confirmationem remedium probatissimum sic. caricas tres pinguissimas Africanas prima nocte accipies assatas super carbones,ita ut singulis caricis inferas piperis grana nouena lecta, & pulegij quod non fuerit in fumo aliquantulum,sed caricas sic assare debes,ne comburantur penitus,sed ut resoluantur, & ea hora qua te in lecto posueris,tum eas accipe,& obserua ne quidquam postea loquaris,aut quemquam appelles, antequam obdormias,hoc obseruans per tres noctes facies. Ad tussim prǽsentaneum remedium sic.radices rumicis minutę eius quę per campum se sternit, & mora fert paruula, colliges sine ferro, & earum P. III. in aquę ℥. XX. lento igne usque ad tertias decoques.deinde radicibus separatis,ponderabis aquam,& quantum separata aqua pensauerit, tantum mellis optimi despumati admiscere debebis, & rursus utrunque mixtum tamdiu decoques donec mellis spissitudinem habeat. deinde admiscebis piperis optimi triti quantum ęstimes posse sufficere,ut sine molestia accipiatur, atque ex eo medicamine mane, & sero terna coclearia sumes. Marrubij fasciculum bonum in aquę congio ad medias decoque, & ex ea aqua adiecto mellis aliquantulo, ieiunus quotidie singulos cyathos donec tussire desinas, bibe. omne genus tussis efficaciter curabis. Fœniculi radicem uiridem nitidam in pila lignea contunde, atque eius succum ieiunus cum uino uetere per dies cõtinuos nouem in limine stans bibe, ualidissime aduersum

tusſim quamlibet moleſtam tibi proderit. itidem proderit & puluis ex eadem radice ſicca factus,ſimiliter potus. Porri contuſi ſuccus expreſſus cum oleo decoctus & epotus,plurimum tusſientibus præſtat.

Verbenæ herbæ arefactæ tunſæ atque cribratæ tenuisſimi pulueris coclearia quinque maiora maioribus,minoribus pro ætate minora,ſed ſinceri ex uini aminei ueteris cyathis totidem,per dies quinque potanda dabis, febricitantibus ex aqua dari oportebit,mire tusſientibus proderit. Scillæ interioris medullæ teneræ contritæ ſuccum cum mellis pari menſura decoque,& inde etiam ſi minimum, quantũ ſummus digitus recipere poſsit,ieiunus quotidie mane guſtaueris,tusſis moleſtia mire carebis. Tusſis moleſtia cito liberabere,ſi obſeruaueris remedium tale. piperis albi grana III. baccarum lauri grana III. in unum contunde,& adiectis aquæ calidæ cyathis duobus ieiunus bibe. deinde piperis grana V. & lauri baccas V. ex aquæ ut ſupra cyathis duobus bibe,deinde VII. & VII. ex aquæ duobus,deinde IX. & IX. ex aqua duobus. & ſi tam moleſta tusſis fuerit,ut non ſtatim deſinat, iterum deminuendo ſimiliter facies,ut IX. & IX. & deinde VII. & VII. V. & V. III. & III. cum aqua calidæ binis cyathis bibas. Cupresſi baccæ numero impares quàm minutisſime tritæ & ex uino uetere ieiuno potui datæ, tusſim potentisſime leniunt. eiuſdem tenera cauliculorum a ieiuno commanducata, ita ut ſuccus tranſglutiatur,mire ſanant tusſientem,ſi id adiectis ſemper impari numero cauliculis per triduum fiat.

Myrræ, ſtyracis, opij, croci, pares menſuras conterito, & de contritis ac permixtis ſpeciebus globulos ex aqua cicerculi magnitudine facito, ac prius quàm dormitum eat,tusſienti tria catapotia deuoranda, id eſt tranſglutienda dato, ſuper quæ tres aquæ calidæ cyathos potandos adijcito. hoc remedio nocturna tusſi laborantem cito liberabis. Ventriculi gallinacei membranulam,qua ſordes aqualiculi continentur,arefactam terito diligenter, & cum uino potui dato, humidam tusſim ſedabis. Tusſim quamuis grauem maiorum natu intra quinque dies,paruulorum etiam intra triduum ſanat,qui ſulphuris triti quãtum tribus digitis capere poteſt, in ouo ſemicocto ſorbili per triduum ieiuno, aut per quinque dies dederit. Hyoſcyami — I. ſulphuris ſemunciam, fellis terræ — I. piperis — I. gentianæ — I. opij ℈ II. marrubij — I. mellis deſpumati quantum ſufficiat ſupra dictis ſpeciebus, tritis cribratisque miſcebis,ac leuiter decoques,inde ſi quis tusſi grauiter conflictabitur, paſtillum ad magnitudinem fabæ ieiunus mane hauriat,& in noctem cum calda aqua alium paſtillum bibat, bonum ualde & utile remedium experietur. Scillæ bulbum unum purgatum tribus feruoribus in aqua decoques,& ex eo quod fuerit tenerrimum ſumes — IIII.panacis & iris illyricæ,drachmas quaternas,ammoniaci — II. hęc omnia diligenter teres. ſed ſcillam ſeorſum confricabis,tum omnia confundes,& mellis optimi deſpumati ad colligendum in unum medicamen quod ſufficiat mittes,atque inde laboranti per cocleare bis uel ter diebus ſingulis dabis,intra dies VII. etiam ſanguinem excreantem & uetuſtæ tusſis moleſtia liberabis,dum aut deorſum purgatur,aut per uomitũ pituitæ interius collectæ humor effunditur. Folia ulmi quæ orientem ſpectant,cum piperis granis totidem,ſed impari numero trita,& cũ falerno uino a ieiuno ſumpta etiam purulentas tuſſes potenter emendant. Salis quantum intra palmam tenere poteſt,qui tuſſiet in potionem ceruiſæ aut curmi mittat & calidum bibat cum dormitum uadit,neque poſtea loquatur, ſed tacitus ſomnum capiat,cito ſanabitur ſi hoc uel triduo fecerit. Millefolium tritum ex aceto potum tusſientibus atque etiam ſtomacho ruptis & ſanguinem excreantibus prodeſt. ſimiliter prodeſt quinque folium tritum,atque ex aqua potui datum. Quinque ouorum incoctorum uitelli cum uini ueteris aut mulſi cyathis tribus permixti,& calide per triduum poti,excreationes cruentas emendant. Nuces pineæ inanes contuſæ in ollã mittũtur,& quot fuerint nuces, tot hyoſcyami unciæ & aquæ ſextarij adijciuntur,hæc ad medias decoquuntur, atque inde ad tuſſis remedium etiam phthiſico bibenda ieiuno quotidie potio,etiam ex uino,ſi non erunt febres,ſalubriter dabitur. Si de tuſſi ſtomachum quis aut latera dolebit,herbæ uettonicę faſciculum cum ſuis radicibus in olla noua decoquat,cũ aquæ lixiuę ꝫ. duobus,donec ad tertias conſummantur, atque inde dimidium cyathum frigidum,cum dolore urgebitur, bibat. Vettonicam,nepetam,pulegium,ęquali menſura cum uini ꝫ. duobus & ſalis puſillo, ad heminam decoques,atque inde laboranti tuſſi, & doloribus ſtomachi cyathos ſingulos ieiuno,ut per cocleare paulatim infundas,per triduũ dabis. Si quem tuſſis intolerabilis uexat,de lupi iecore arido uel exuſto quantum uoluerit conterat,adijciatque uinum,mel,& aquam tepidam,atque inde ad diem cyathum ieiunus bibat,intra paucos dies mire ſanabitur. Inuenta caſu in uia portio de cribro impari numero foraminum collo inligata,tuſſi & ſuſpirio remedio eſt. Ad tuſſim nimiam,& ueterem,remedium ſic. marrubij ſicci P. III. in ollam nouam fictilem mittes,& aquę fontanę ꝫ. XVIII. & decoques ad tertias.deinde ipſam aquam colabis,& in rudem ollam alteram mittes,atque addes illic mellis optimi ꝫ. I. piperis triti ſemunciam,& iterum ad tertias decoques,ut ſpiſſum fiat.deinde diligenter in uaſe uitreo repones,atque ex eo ieiunus terna coclearia quotidie ſumes. ęque prodeſt marrubij uiridis ſuccus cum mellis deſpumati pari menſura decoctus, & cocleare pleno mane ſumptus & ueſpere. Herba argemonia contrita,& ex uino uetere diluta potui data,unice tuſſientibus prodeſt,tamẽ,ut dixi,qui remediandus eſt ieiunus accipiat. Betæ radix pipere adiecto conteritur, & ex eo ad piperis magnitudinem catapotia fiunt.inde bina ieiuno data deuorantur,donec tuſſis uitium conſeneſcat. Fabæ ſolidę granum infuſum in aqua,adeoque inflatum ut plus humoris nequeat haurire,ſubito deuoratum,tuſſim mire tollit. Lotium humanum uetus adiecto croco,ut odor eius occulatur exhauſtum,ueteres tuſſes, & eos qui craſſa pituita uexantur emendat. Si cui ſaliua reſiliens tuſſim mouerit,aliquis ei in frontem ſufflet, ſtatim deſinit. Ex ouo duro interius quod eſt,paſſo intritum adiectis aquę calidę cyathis duobus ſi antequã

cubitum eas biberis,quietiorem a' tuſſi maiorem partem noctis habebis, & eius potionis adſiduitate ſana-
bere. Faba freſa tuſſientibus in qua allium coctum fuerit,maxime prodeſt,uel ex melle in cibo ſum-
pta,efficaciter remedium præſtat. ſed & purulentas excreationes cohibet & ſanat. Ficus ſiccæ tres
cum hyſſopi modico,& paruo rutæ faſciculo,& quartario fœnogræci purgati, cum aquæ nitidæ ſextario
propenſæ in olla rudi ad medias decoquuntur,& colantur, inde tres potiones per triduum tuſſi nimia la-
borantibus dantur,mirum remedium eſt. Seuum ouium decoctum,& cum uino auſtero depotum,
tuſſi medetur. Sandaracha quoque cum reſina terebinthina ex ouo ſorbili ſumpta,tuſſim remediat.
Vettonicæ pollinis drach.II. in paſſi cretici cyathis duobus permixtæ aqua calida,utiliter aduerſum tuſ-
ſim bibuntur. Palmare remedium ad tuſſim ſic. fœniculi ſicci triti ℈ IX. anethi ſimiliter ℈ X.
opij hiſpani ℈ II. hæc iuncta ex melle optimo temperabis,& ex eo nucis auellanæ magnitudine cū aqua
calida mane ieiuno , uel etiam digeſto ad ueſperam dabis. Valde bonum & utile ad tusſim,qualem
libet hoc remedium eſt,apij ſeminis ℈ IIII. hyoſciami ℈ II. anethi ℈ IIII. opij ℈ II. mellis quod
ad colligendas,& glutinandas ſpecies ſupra dictas ſufficiat, cum in puluerem fuerint redactæ. Tuſſi
& cruditati medetur hoc medicamen.coſti — III. cinnami — II. piperis ℈ V. item piperis longi ℈
V. opij ℈ II. croci — I. mellis quod ſatis ad hæc trita temperanda,& catapotia facienda,quę cum calda
aqua & mane,& ſero,ſed interiectis uicibus dari oportet , quod ſimiliter , & de ſupra ſcripto medicamine
fieri debet. Aquam in qua rutam,& hyſſopum,& roſam ſiccam,decoxeris uino immiſce,& ita biben
dam ieiuno offer tuſſienti,cito ſubuenies. In ouum ſorbile maſtichę puluerem mittes , ſed opus eſt,
ut mox coagitatum ſtatim ſorbeas,ne dilatione fiat cruſta,quo exhauſto facile tusſim ſedabis , ſi id ſæpius
feceris. Fabæ grana quinquaginta toſta in furno,piperis totidem,tundes & cribrabis, & pulegij tan-
tundem menſuræ quantum fabæ eſt in puluerem rediges,ac ſimul melle conſparges,& coques in olla rudi
atque agitabis ne comburatur.poſtea de tepefacto medicamine per ſeptem dies ſingula coclearia, ſiue ma
ne,ſiue ſero,tuſſi laborantibus dabis,cito ſubuenies. Herba centauria trita ex uino dulci bibitur,mi-
re prodeſt etiam ijs qui ſanguinolentum,aut purulentum extuſſiunt,quos phthiſicos dicunt. Vuam
paſſam enucleabis ad ponderis libræ ſextantem,& diligenter teres , adijcies ſinapis optime ſeparatim triti
libræ ſextantem,ac deinde adiecto aceto ſcillite cum mellis modico teres,& miſcebis, ita ut eam ſpiſſitudi-
nem habeat,ut paſtilluli fieri poſſint,nō tamen grandes,inde qui phthiſi & diutina tuſſi laborat , ſingulos
cum calda aqua ieiunus mane,& ſimiliter dormitum uadens ad ueſperam ſumat. Cerui pulmones cū
ſuis gurgulionibus uirgulis tenſos,in fumo donec areſcant ſuſpende, & ex ijs aliquid cōtuſum tritumque
diligenter adiecto melle,ecligmatis modo phthiſico dato, quem ſanari citiſſime uoles. Lacerta uiridis
uiua immiſſa in uas fictile nouum,& cum uini 8. III. decocta ad cyathum unum, incredibiliter phthiſico
prodeſt,ſi ex uino eo mane ieiunus bibat cocleare unum. Qui phthiſi laborabit,laſer tritum in aqua
tepida ieiunus quotidie bibat,potenter remediabitur. Cancros marinos impari numero exuſtos uel
aridos tritos,& baccas laureas impari numero tritas,adiecto melle atque adipe anſerina remiſſa, æquis pon
deribus,uniuerſa permixta unum corpus facies,atque ęqualiter in duodecim partes diuides,& in cibo,aut
in potione laboranti phthiſico dabis,mire proderit. Oua incocta duo in calice diffundes,& deijce olei
optimi ℈ II. & axungiæ uetuſtiſſimæ in trulla ad calidam remiſſæ ℈ II. & coagitato, ac permixtum
phthiſico tepidum quotidie da bibendum,donec ſanetur , ualde proderit. Qui phthiſi adficiuntur,
maritima loca uitare debent,atque illic maxime ubi pix conficitur commorari,ibique coclearum carne cū
uino excoctarum adſidue ueſci. Picem præcoquam,ſiue quam uiſcoſam uocant , & rubricam ſcythi-
cam,quam alij piſſaſphaltum uocant cum ſeui ceruini remiſſi cyatho uno , & lactis bubuli,uel ouilli pari
menſura,ſi quis iam periclitanti phthiſico in potu,uel in cibo quotidie dederit,mire ei ſubueniet. Mus
gliris degluptus,& cum oleo,ac ſale aſſatus pleumoniticis,uel empyicis cibo datus,mire ſuccurrit,eos quo-
que qui purulenta excreant celerrime ſanat. Marrubij uiridis faſciculum, & ambroſiæ faſciculum, &
abrotani faſciculum,mitte in ollam ſemodialem nouam,& uini 8.IIII.& decoque ad ſextarium,tum ex
prime herbas,& cola,& adijce in ollam mellis optimi ſextarium,& poſtea decoque ad craſſitudinem mel-
lis,ex eo uteris ieiunus quotidie plena ligula ad ſanguinis reiectionem ſedandam,& ad ſtomachum confir-
mandum. Butyrum nitidum,& tantundem mellis optimi deſpumati coquito,donec color ruffus ſit,
& in pyxide cornea reconde, atque inde mane ieiuno ſingula coclearia dato , qui pulmonis exulcerati ui-
tio fœtidum olet,uel purulentum,& fœtidum excreat. Axungiæ ſuillæ uetuſtæ unciæ tres , ex uini
uetuſtiſſimi cotyla una decoctæ,potui phthiſicis datæ potenter remediantur. Anethi ſicci ueteris
puluerem,& reſinæ pityinæ puluerem,cum adipe uetere anſerino,aut gallinaceo , edendum mane ieiuno
empyico coclearia tria,& ueſpere tantundem dabis,mire ſubuenies. Ad eos,qui ſanguinem excreant
remedium efficax ſic.turis maſculi diligenter triti,drach.II.ammoniaci unam,cum aceti hemina ſimul cō-
temperabis,ita ut bibi poſſit,& laboranti ieiuno hæmoptoico dabis. Si quis purulentum tuſſit , ouū
crudum cum pari menſura ſucci de porro ſectiuo expreſſi,tantundemque optimi mellis permixtum, cale
factum ieiunus ſorbeat. Ad excreationem cruentam remedium ſic.cocleæ elixatæ teruntur, & ex a-
qua calida a' ieiuno bibuntur,nec non ad idem cocleæ inlotæ ex aqua marina coquuntur , & deuorantur.
Phthiſicis & empyicis prodeſt aqua in qua cydonea mala cocta fuerint,adſidue propinata. ipſa etiam ſi in
cocta mādacentur iuuent. Spongiæ africanæ exuſtæ cinis cum ſucco porri ſectiui,hauſtus empyicos
ſanat. Rafani cocti cibo ſumpti ſanguinolentas excreationes celeriter emendant. Gummi opti
mum in ore ſolutum,& deglutitum,ſummo empyicis remedio eſt. Ruborū in quibus mora naſcun-

tur cauliculi teneri tunduntur,ex ijs ſuccus exprimitur,qui in ſole ad craſſitudinem mellis ſpiſſatur agitatus,hic hauſtus ſanguinolentam excreationem efficaciſſime cludit. eorũdem ruborum cauliculi teneri ex uino auſtero diſcocti eduntur.idque uinum etiam merum potatum ſanguinolenta excreãtibus prodeſt. Coagulum ceruinum,ſiue leporinum,ſiue hedinum,in potione ſolutum bibitur utiliter ab empyicis, uel hæmoptoicis.ceruini quoque cornus exuſti cinis in potione datus ſimiliter medetur. Bubulus ſanguis,uel hædinus ſanguis recens cum pari menſura aceti diſcoctus,ſanguinem excreantibus prodeſt, ſi per cocleare adſiduе deguſtetur. Glutinum quo charta glutinatur calidum,in modum ſorbitionis hauritur,uel ex aqua calida ſanguinem excreantibus datur. Nuclei amygdalarũ,triticum,amylon, & menta trita in qualibet potione utiliter ab hæmoptoicis,uel empyicis hauriuntur. Semen ſalicis tritum, & ex uino auſtero ſumptum,ſanguinem tuſſientes ſiſtit,& uitium potenter emendat. Hederæ baccæ,quæ ſunt luteæ,impari numero tritæ,& ex aqua tepida potæ,phthiſicos ſanant. Herbæ uettonicæ folia in umbra arefacta , & tunſa cribrataque reponito , atque inde laboranti uulſo uictoriati argentei pondus ex paſſo bibendum ſæpe præbeto.quidam quo potentius herbæ huius auxilium facerent,adiecto melle cribratum puluerẽ comprehenderunt,atque inde fabæ magnitudine dederunt laborantibus.phthiſicis,uulſis,& reumaticis,eoſque qui etiã purulenta excreabant incolumitati ſolidæ reddiderunt. Ad phthiſicos remedium,& præſens,& maximum,nam etiã uitæ dubios ſanat , & quibus ſpes ſupereſſe nulla uideatur.equi ſaliuam,uel ſpumam cum aqua calida bibendam per triduum dabis, etiam quem tuſſi intoleranda,& diutina laborare uideris,hoc remedio liberabis,ægrũ quidem ſine cunctatione ſanabis,ſed equũ mors ſubita conſequitur. Oua cruda duo in calicem uerguntur,eò adijciuntur olei optimi — V.gari floris — V. paſſi cretici — V. cumque hæc in calicem conieceris,axungiæ uetuſtiſſimæ — V. in uaſe igne diſſolues, eundemque liquorem calidum cæteris rebus adijcies , omniaque pariter ſuper aquam feruentem remittes,& calida phthiſicis bibenda præbebis. Herbæ ſenecionis uiridis contuſæ,& expreſſę ſuccus ad menſuram cyathi unius per dies ſingulos potui datus,phthiſicis miro remedio eſt, ſi inter iectis diebus,uel ſepties propinetur. Rutæ teneræ contritæ cum ramuſculis ſuis, & expreſſæ ſuccus, cum aliquantulo bitumine,ex uino uetere calido,phthiſicis celeriter,ſimiliter, & empyicis in potu medetur. Antidotum phthiſicis incomparabile ſic.piperis albi ℈ I I I. myrræ ℈ I. opopanacis ℈ I.turis maſculi ℈ I. opij ℈ I. croci ſiculi ℈ I. zingiberis ℈ I I. laſeris ℈ I. rutæ ſiccę ℈ I I. abrotani ℈ II.narciſſi ℈ I I. uettonicæ ℈ I I. marrubij ℈ I I. pulegij ℈ I I I. mellis deſpumati optimi ℥. I. uini aminei quartarium,papaueris triti ℈ I. ex quocunque liquore hoc phthiſicis propinatum ualde prodeſſe memoratur,ita ut de contritis diligẽter mixtiſque ſpeciebus,catapotia fiant magnitudine fabæ, quæ aut integra haurienda,aut liquefacta dentur,& mane & ueſpera. Trochiſcus dielectru pręſtantiſſimus ad hæmoptoicos,id eſt ſanguinem,uel excreantes,uel uomentes , uel eos qui maxime cum tuſſi ſanguinem iactant, huius confectio ſic.croci ℈ X V. ſuccini ℈ X V. maſtiches chiæ ℈ X V.iris illyricæ ℈ X V. opij ⚹ I I. S. pſyllij quod eſt ſemen nigrum minutum pulicibus ſimile — I I. S. hoc ſemen coques in hemina aquæ,donec denſa fiat,quemadmodum de lini ſemine,quam colabis poſtea , & reliqua omnia trita ex hac aqua colliges , & formabis trochiſcos habentes maximos ℈ I I I I. S. alios ℈ I I I. S. minimos uſque ad ℈ I. S. Ita ergo facies,ut pro ætate unuſquiſque, & pro corporis firmitate accipere poſſit. Ad eos qui ſanguiſugas inſcij deuorant,cimicum in carbonibus poſitorum fumus remedio eſt,ſi ore hianti, & faucibus apertis excipiatur,eijci enim , & expelli deuoratas ſanguiſugas hac ratione certiſſimum eſt. In eo aceto,in quo prius ferrum feruens ſit extinctum,butyrum miſſum,& calefactum paulatim, ſi abſorbeatur eijciet de ſtomacho ſanguiſugas. Ad ſtridorem pectoris deponendum ſinapis optimi triti cyathos duos,& mellis optimi deſpumati cyathum miſcebis,& ieiunus die calido, aut in loco tepido gargarizabis, & ſines patenti ore humorem decurrere. Ne media doleant,luna ſeptima decima ſemper allij incocti terna grana purgata tranſgluti,mire proderit. Corallium tritum ex aqua potui datum , reiectionem ſanguinis reprimit.cui rei,& caſtaneæ medentur,ſi coctæ quam plurimæ manducentur. Ad tuſſim, Vindiciani medici remedium,ſingulare . ſulphur uiuum teres, & inuolues de axungia porci uetuſtiſſima, & dabis ut tranſglutiat tres pilulas prima die , ſecunda duas,tertia unã. tales autem pilulæ erunt,ut facile tranſuorari poſſint,hoc remedium etiam equis tuſſientibus prodeſt. Ad tuſſim remedium efficax, herba quæ gallice calliomarcus,latine equi ungula uocatur,collecta luna uetere liduna die iouis, ſiccata prius in ollam nouam mittitur cum prunis ardentibus,quæ intra ollam mitti debent,ſuperficies ſane eius argilla diligenter claudi debet,& calamus inſeri,per quem humor,uel fumus caloris hauriatur intra os,donec arteriam omnem,& ſtomachum penetret. Compoſitio ad tuſſim . mellis deſpumati P. I. anethi ſeminis — I I I. piperis — I. hæc diligentiſſime trita miſcentur melli, ut cum uſus exegerit,bis in die terna coclearia qui tuſſi laborabit accipiat. Compoſitio ecligmatij ad pulmonem corruptum reparandum.marrubij faſciculum unum,hyſſopi faſciculum I . glycyrizę — I I I. iris illyricę — I I I. inulæ — I I I. nuces pineas reſinoſas V. aquę ℥. V I. mellis P. V. omnia hęc in aquam nitidam infundes ,ita ut ad tertias coquantur,hoc eſt,ut ſimul uniuerſa ad triſextium ueniant, poſteaquam addideris ſupra ſcriptũ mellis pondus,ut ad mellis ueniant denſitatem,de quibus colatis,& in uitro cõditis, terna mane coclearia, terna ueſpere,qui ſupra dicta ualetudine laborabit, accipiet. Deſcriptio ecligmatij ad pulmonem curandum.herbę gladiatoricię ſuccus,lilij ſiluatici ſuccus,marrubij ſuccus, ęquis menſuris parabitur . deinde quantum de tribus ſpeciebus fuerit ſucci, tantum mellis mittetur , ita ut poſtea in ſextarium huius permixtionis tria coclearia olei uiridis mittantur,quod tandiu poſtea coquetur,quãdiu medicamen ad men-

furam mellis ueniat.ex hoc ieiunus accipiat terna coclearia,& post cœnam terna,qui pulmonis uitio laborabit. Confectio unctionis ad ipsam pulmonis causam,olei mollis ℥. I.cymini quartarium,lento igni tam diu coques,quamdiu cyminum percoquatur,quod postea colabis,& addes olei chamęmelini heminā, olei anethini quartarium,olei rosei quartarium,olei ranacei heminam,medullæ ceruinæ recentis — III. adipis anserinæ atque porcinæ recentis — VI. butyri recentis sine sale — VI. ceræ punicæ — III. hæc omnia ad uaporem soluta miscentur,& quando æger ungi debet,tolles ex eo — VI. ad triduanā unctionem,& addes illic succi de fœnogræco — II. febri fugiæ — II. lactis humani quartarium, quod lac sub hora qua æger ungendus est mittatur,nec calefaciat cum cæteris speciebus, & iacens in lecto ungatur lenta satis manu,sed ante lucem postquam unctus fuerit statim lac uaccinum bibat eadem hora mulsum,non coctum,dum calet.

Ad suspiriosos,uel ad dyspnoicos,& omnes causas arteriarum,de quibus ruptis sanguis emanat, & ad uomitus restringendos, & prouocandos, & ad sitim arcendam, & ad singultus inhibendos,& ad reumaticos, & uulsos, remedia rationabilia,& physica diuersa de experimentis. Cap. XVII.

Ad suspirium facit bene acetum,quod scilliticum uocant,cocleario ter quater'ue sumptum ad diem. prodest & scilla argilla circundata,& furno cocta purgatis exterioribus putaminibus,& quod eius tenerrimum est tritum,adiectis mellis attici duabus partibus,& aceti boni una parte,atque ita decocta,& per ligulam unam semel in die sumpta. Profuit multis ad suspirium,uel dispnœam depellendam, pulmo uulpis,uel iecur in olla fictili exustum,atque ad cinerem redactum,& datum ad diem ieiuno, mensura coclea-riorum trium,cum aquæ cyathis tribus si febricitabit,si sincerus erit ex uino uetere.profuit, & pulmo ceruui eodem modo arefactus,& datus. Prodest suspiriosis hoc medicamentum euidenter,aluminis fissi ⚹ VI. opij ⚹ I. aqua exigua opium diluitur,miscetur alumini ante trito.fiunt globuli ciceris magnitudine,dantur ieiuno ante cibum quaterni,aut quini.hoc medicamentum,& ad sanguinis eruptionem ex interioribus partibus facit,& ad ueterem tussim,& ad phthisicos,uel purulenta excreantes. Hoc quoque medicamentum ad suspirium satis commode facit, sulphuris ⚹ I. nitri ⚹ I. abrotani,quod tribus digitis comprehendi possit·hæc contunduntur,& teruntur curiose,cum opus est dantur ex ijs ieiuno coclearia duo cum duobus cyathis aceti calidi. Aliud medicamentum strumis, & suspirio efficax,facit autem,& ad lumborum diutinum dolorem,& ad paralysin,& ad hydropicos,& ad lienosos, cōficitur sic. brioniæ,id est albæ uitis radicis, ⚹ XII. iris illyricæ ⚹ XII. ammoniaci guttæ ⚹ XII. asparagi radicis ⚹ VI. scillæ bulbi crudi tenerum ex interiore parte ⚹ XII. tragacanthi ⚹ VI. ijs mellis miscetur quod sufficiat,sed prius contusis diligenter,& tritis donec ceroti habeant temperaturam. inde cum opus est datur ieiuno ⚹ I. cum aquæ mulsæ cyathis tribus.

Balsami semen tritum potum ex uino prodest suspiriosis,caducis, phreneticis ,pleuriticis , & ad omnia uitia,quę in thorace subsistunt , pulmonis , & suspirij causis medetur. Thymum tritum potum ex uino extenuat, & calefacit quæ sunt in stomacho grauia, unde suspirium nascitur, uentrem quoque releuat,sanguinem extenuat,& quæ sunt glutinosa,& hęrentia in thorace,& faucibus detrahit. Origanum cum croco tritum,potatumque cum uino suspiriosis prodest. Hyssopum quoque aridum cō tusum,& cretum ex aqua,aut uino,aut aceto,aut melle datum , aut decoctum cum aliquo supra dictorum liquorum,suspiriosis medetur. Marrubium aridum tritum cum mellis cocleario sumptum,uel succus eius potus,æque suspiriosis remedio erit. Chamędrys extenuata tritaque,& pota prodest suspiriosis, quæ propter crassitudinem suam liquore aliquo etiam aqua extenuari debet,& sic accipi. Herba tiniatica contusa,& ex melle cocleario sumpta,suspiriosos curat. rutæ quoque atque herbæ blattariæ succus per se datus,aut radices earum incoctæ aqua,& potui datæ similiter prosunt.nec non, & capparis radices idem præstant,si ut supra scriptum est accipiantur. Resina terebinthina deuoratur ad magnitudinem fabæ ægyptiacæ ab eo qui suspirio laborat,uini cyatho supersumpto,quæ res magno remedio est. Centaureæ tenuis succus quantum nux auellana recipit cum aqua mulsa datus, uel ianthidis herbæ quæ humidis locis nascitur unius fruticis,folia trita cum cyatho aquæ data,suspiriosis plurimum prosunt·uino uti oportet suspiriosos in quo centaureæ,absinthij,origani,& tragorigani,& hysopi, & thymi, & pulegij, & rutæ fasciculi retracti fuerint decocti. Cupressi pilulę tritę potę ex uino faciunt bene, non solum ad suspirium,sed & ad iocineris,& pectoris,& uuluę dolorem,si fœminis dentur,folia autem eiusdem cum ruta trita,& pota pectoris tollunt dolorem. similiter cortex, & radix cupressi decocta ad eadem prosunt, sed faciunt,& ad phalangiorum morsum, si extrinsecus imponantur emplastri more composita.

Acetum ex scillæ bulbo factum,mirifice prodest suspiriosis,similiter acetum ex thymo, origano , pulegioque confectum prodest,si adsidue degustetur.utiles sunt inter initia quamuis molesta,suspiriosis sorbitiones de porro capitato factę,& ex urtica atque nasturcij semine. perungi autem eos oportet rebus calefacientibus certe pyretro cum oleo decocto . gestationes quoque per uiam myrteam prosunt, & si super lectum suspendatur illis myrtus,remedio erit. Ad suspiriosos remedium salutare,spumā de ore mulę collige,& in calicem mitte,atque ex aqua calida,siue uiro,seu fœminę quę hanc molestiam patitur continuo da bibendam,homo statim sanabitur,sed mula morietur. Ad suspiriosos sanandos fel ursinum aqua dilutum bibendum optime datur,intra paucos enim dies potenter medetur. Ad suspiriosos re-

medium potens.herbæ ſalutaris faſciculum,& ficorum africanorum aridorum ſelibram, ex aquæ fluuialis heminis tribus decoquito ad heminam,eamque potui dato per triduum. Ad ſanguinis eruptionem ſiue ex arteria,ſiue ex pulmone,uel pectore,benefacit ſymphyti radix,quam quidam inulam ruſticã,quidam alium gallicum uocãt, lota hac aqua frigida,& raſa cultello eburneo,uel oſſeo.datur ſextans libræ ex ea,aut eo amplius,uel quantũ potuerit debet manducare,& deuorare cui opus eſt, neque enim amara eſt. oportet autem eo die acetum non guſtet quod interdum per ſe ſolum magnifice ſolet prodeſſe. ſed huius radicis effectum reſoluit ſi cum ea detur. Benefacit ad arteriæ eruptionem polygoni ſuccus cyathorum duum,aut trium per triduum datus.& plantaginis tritæ eodem modo datus ſuccus,plurimũ pro deſt.cretæ quoque ſamiæ denarius unus,ſumptus ex aquę frigidæ rigore detracto,cyathis tribus ualidiſſime iuuat.herbæ etiam polygoni,quæ,ut opinor,tiniaria uocatur , faſciculus,quantus manu comprehendi poſſit,in tribus heminis aquę decoctus ad tertias,recte medetur eruptioni ſanguinis ex arterijs,ſi quis inde laboranti cyathos tres ieiuno per triduum dederit.oportet autem ſentienti uulnus interius,loco ipſo ſed à foris ſpongiam cum aqua frigida recenti imponere,uel ex aceto acri,ſed frequenter mutare,ne concalefacta noceat,& uetare artus conſtringi quod plerique medicorum faciunt , ignorantes quia incitatur ſanguinis eruptio muſculorum compreſſione. quandoquidem omnis conſtrictio in utranque partem exprimit uenam. Faciunt,& compoſita medicamenta ad ſanguinis eruptionem, quorũ hoc eſt præcipuũ, acaciæ ſucci uncia,hypocyſtidos,qui eſt ſuccus roſæ ſiluaticæ,quam caninam quidam uocant,uncia Balauſtij qui eſt flos mali granati,quo coriarij utuntur,uncia,opij ſemuncia.Balauſtiũ contunditur,& cribratur, uel ſiccũ in mortario teritur,cętera pridie macerata in aqua cõmiſcentur diligẽter,& paſtilli inde fingũtur quidã maiores,qdã ad denarij ſemiſſem,dantur reſoluti iuxta ætatem,uel uirtutem infirmi ex aquæ frigidę cyathis tribus,aut duobus.hic paſtillus benefacit,& ad dyſentericos,& ad torminoſos. Alter paſtillus ad ſanguinis eruptionem mirifice faciens.accipit hæc,tragacanthi ✱ I X . ſamiæ cretæ ✱ V I I . rutæ ponticæ ✱ I X. glycyrizæ ſucci ✱ V. ſymphyti ſucci ✱ V I I . gummis ✱ I I I I. hypocyſtidos ſucci ✱ V I I. turis ✱ V. aluminis liquidi ✱ V. opij ✱ V. amyli ✱ V I. myrræ ✱ V. croci ✱ V I I. plantaginis ſucci ✱ I I I. & paſſi myconij quod ſatis erit, tritis diligenter ſupra ſcriptis ſpeciebus miſcebitur.fient paſtilli ad denarios ſingulos,& ad ſemiſſes, qui pro ætate, aut uiribus infirmi ex aquæ tepidæ cyathis tribus ieiuno dabuntur. Ad reiectionem ſanguinis ex ore manantis ſymphyti ra dix in uino decocta ſalubriter bibitur.liguſtri quoque ſuccum ieiuno per triduum dato,ſtatim ſubuenies quæ res,& torminoſis,& dyſentericis eſt ſalubris. Si ex quocunque corporis loco ſanguis per abundantiam nimiam exuberet,& fluat,herbæ ſabinæ ſuccus quantus uidebitur,ſiue uiridis, ſiue ſiccæ contritæ,ex uino picato uetere optimo,ieiuno per triduum dabitur,ſanabit hæc potio etiam in uitæ diſcrimine conſtitutum.facit autem,& ad colicos,& ad dyſentericos, quibus tamen decocta datur. Qui ſubito ſanguinis uomitu laborat,corallium contuſum, & in puluerem redactum ex potione mixta calida bibat. Ad uomitum nimium reprimendum ſulphuris uiui puſillum,& ramenti de cornu cerui tantundẽ,in ouo ſorbili tritum,& permixtum bibi utile eſt. His qui cibum non continent,aloes minimum cum frigida aqua potui datum,plurimum prodeſt. Perſonaceæ herbæ radix contuſa,adiecto modico ſale,& uino ſparſa, & quotidie recens impoſita ſuper tumorem ſtomachi,uomicas omnis per ſudorem emanatio neſque occultas potenter expurgat. Mandragoræ drach. hyoſcyami tantundem , opopanacis idem, croci ſiculi tantundem,myrræ atque turis ſimiliter,gummis itidem,omnium ſpecierũ pares menſuras tere diligenter,& in puluerem tenuiſſimum redige,atque ex uino uetere collige,paulo craſſius quàm ſpiſſitudo ſit mellis,ex eo medicamento ad menſuram uictoriati,id eſt dimidium drach.dabis ruptum , & infirmũ ſtomachum habenti in tribus cyathis aquæ calidæ eunti dormitum, beneficium remedij prima ſtatim potione ſentitur,ſecunda incredibilis profectus eſt,tertia curatio omnis potentiſſime explicatur. Ouum incoctum in calicem defunditur,& teſta eius ſucco marrubij impletur,& in ipſum calicem defunditur , & mellis optimi deſpumati tantundem,omnia hęc in ſe permiſcentur, ac tepefacta hauriuntur , miro modo uomicas rumpunt,& ad ſanitatem laborantem ſtomachum perducunt. In ouo ſorbili cimicem unũ contritum ieiunus ignorans qui ſorbeat,deſinet uomere, hoc ſæpe expertum eſt. Compoſitio medi caminis ad arteriam ſanandam ſic.coſti ℈ I I I. ſpicænardi ℈ I I I. piperis ℈ I I I. radicis lappæ maioris, id eſt herbæ perſonaceæ ℈ I I I.hęc omnia ſimul teres,& ieiuno in balneo ex uino candido bibenda pro tinus dabis. Herbæ uettonicæ folia areſacta contuſa cribrataque proſunt ſuſpirioſis,ſi ex eo puluere coclearia ſingula ex aquę calidę cyathis duobus ieiuni interiectis diebus,donec ſanentur biberint. Aqua quę in arborum lacunis cauiſque corticibus conſiſtere conſueuit,ſuſpirioſo potui data celeriter eum ſana bit,atque omni periculo liberabit,ſi adſidue,uel ipſa pura calida,uel mixta potetur. Sitim quamlibet moleſtam reprimes,ſi aquam tepidam cum oleo permixtam biberis, & continuo uomueris , denuoque,ſi neceſſe fuerit,id facies,quo ſitis maxima conſeneſcit. Gallinacei oui uitellum ſemicoctum, oleoque permixtum ſi quis ſorbeat,ſitire deſinet. Lapidem de aqua fontana ſublatum ſtatim ſub lingua pone,& illic aliquandiu tene,ſitire deſines. Glycyrizę ſurculum paruum ſub lingua habeto , & ſaliuam quę creuerit tranſglutito,quo facto,neque ſities,neque os tibi inareſcet. Ad ſingultus inhibendos,ſeſtucam quam bibens in calice acceperis protinus ſupercilio ſiniſtro impoſito,continuo remedium experieris. In aquam calidam manus miſſæ,diuque illic retentę ſingultus crebriores inhibere dicuntur. Annulus in ſiniſtra manu in medio digito poſitus,uel ibidem tranſlatus,ſingultus ſtatim compeſcit. Si quis ſingultiens aceti ſcillitici cocleare plenum acceperit,ſtatim ſingultire deſinet, idem pręſtat,& aquę

ſatis

fatis frigidę adfiduus guftatus,& fi quis fpiritum introrfum reuocet,& aliquandiu contineat, fimiliter remediabitur,nec minus huic rei prodeft fternutamentum in tempore excitatum. Herbæ trixaginis contufæ in lignea pila fuccus expreffus cum uino calido potui datus,ruptos,fiue uulfos,& reumaticos efficaciter fanat. Afparagorum radix ad pondus denariorum duorum,& braffica folia tantundem menfuræ contrita atque ex uino nigro,uel auftero potui data, uulfis & reumaticis mirifice profunt. In pila in qua frumentum tunditur quantulumcunque fordium, aut pulueris inueneris collige. itemque in eo loco,uel foramine in quo ianuæ peffuli defcendunt quidquid reppereris collige, & in unum permifce, & tacite,uel occulto loco in potionem, aut cibum uulfi laborantis infperge, continuo malum dolorque fedabitur. Serpentis fenectus id eft exuuiæ licio alligatæ,& uulfo circundatæ mire profunt. Stercus uerris primo uere collectum arefactumque & tritum in potione datum efficaciffime uulfos, & reumaticos fanat. Ad eos qui fanguinem per os proijciunt remedium tale.teftæ nucis maioris combuftæ diligenter terantur,& cum aceto dentur,fed fi febricitat cui medendum eft,cum pofca accipiat pro modo ut caufæ funt,aut ætas uniufcuiufque patitur,id eft ut unius nucis teftæ,aut duarum, uel etiam trium dentur. Compofitio ecligmatij quod facit ad phthificos, & ad eos quibus pulmo per diftillationem unæ uulneratus eft, iris illyricæ — I. fpicæ celticæ — I. hyfopi cretici — I. ameos — II. refinæ terebinthinæ — II. piperis — II. erui ruffei — II. butyri — VI. mellis defpumati. P. III. & — IX. ea quæ in puluerem redigenda funt tundes,& diligentiffime cernes,refinam uero, & butyrum liquefacies lento igne. poftea melle permixtum totum fupra fcriptarum fpecierum puluerem colliges, & fimul commaceratum in doliolo uitreo repones, utendum cum ufus exegerit, ita ut mature ieiunis terna coclearia dentur.

Humerorum,& ceruicum doloribus,& opifthotonicis, & hircofis,& unguibus,& paronychijs,remedia rationabilia,& phyfica diuerfa de experimentis. Cap. XVIII.

Humeri dolorem muftelæ exuftæ cinis tritus,& cum cera permixtus ac fubactus,& ceroti more impofitus,mire fanat. Ad ceruices,& neruorum fubitos,aut ueteres dolores,& cõtufiones,medicamentum ualde neceffarium,quod diafteaton dicitur fic,mafticles — III. olei rofei libram, olei gremialis felibram,uel quod fufficiat.ceræ ponticæ libram,feui ceruini libram,medullæ ceruinæ libram, adipis pullinæ libram,adipis anferinæ libram, adipis fcrofinæ P. II. fœnogræci fucci heminam, lini feminis fucci heminam, ibifci fucci heminam, chamæmeli fafciculum, anethi furculos VII. maftiche cum oleo rofaceo in mortario conteratur.fpecies uero fupra fcriptæ lento igne decoquantur, & fucci cum cera feorfum mifceantur,& omnia mixta colentur.fic poftea maftiche cum oleo fupermittatur,& mifceantur omnia diligenter,mixtaque coagitentur ad focum,& refrigerata in dolio uitreo reponantur, quibus cum opus fuerit ceroti more uteris. Ceruicis dolor inflexibilis, quem opifthotonon græci uocant,leuatur urina capre auribus infufa,aut bulbo trito cũ fimo eiufdem capre ceruici inlito, fed nihil utilius eft medicamento diafteaton de adipe diuerfa facto,quod fupra fcriptum eft. Ad ceruicum dolores remedium phyficum fic.ieiunus dextram manum faliua tange,& dextrum poplitem perfrica,deinde finiftra manu finiftrũ & hoc ter per fingulos poplites facito,ftatim remediabis. Butyro, & adipe urfina perunctę ceruices ftatim fanabuntur. Cerę felibram,olei cyprini felibram abfinthij uiridis contufi — II.fimul ad ignem permifce,& pro ceroto utere ad omnes ceruicum dolores. Rigor ceruicis adipe anferina,uel potius gruina perunctus,uelociffime mollietur. Fici folia,& poma eiufdem immatura contrita, & impofita ceruici fubueniunt. Neruorum omnium rigori,& perfrictionibus cito fubuenitur malagmate tali, olei laurini P. I. refinę terebinthinę P. I. picis liquidę P. I. axungię ueteris P. I. decoctis, & permixtis una ijs fpeciebus nerui rigentes,& offenfi falubriter perfricantur. Opifthotonicis, & tetanicis lotiũ caprinum cum aqua mixtum efficaciter prodeft,fi ieiunis potui detur. Summum opifthotonicis, & arthriticis remedium,& multis experimentis probatum cõficitur fic.caftorei,piperis albi,petrofelini,ęquales portiones fimul tundes,& cribrabis,atque inde cocleare unum cum uno cocleari mellis, & aquę calidę cyathis duobus ieiuno ad diem dabis. Farina lini feminis,addito nitro,ex uino calido in modum malagmatis temperatur,& imponitur ceruicum dolori, ftatim medetur. Farina quoque hordei cum ficu arida tunfa permixta,& impofita idem pręftat. Lenticula in aceto difcocta,ceruicibus malagmatis more adpofita,dolores earum mitigat. Ad ceruicum tumores fedandos,ouorum uitelli cocti cum adipe anferina inliniuntur,felle caprino ęquis ponderibus permixto, atque inde ceruices fricantur. Rigores ceruicum feuo bubulo optime perfricantur,nam continuo mollefcunt,& dolor omnis abfcedit. Herbę uettonicę contritę fuccus ad fcripulos duos adiecto mulfo potui datus, dolorem ceruicum leniet, fed febricitanti ex aqua calida dari oportet. Sal in facco calefactus impofitusque humeris,omnem dolorem optime difcutit,fi adfidue commutetur,ut calidior ponatur, lana quoque fuccida ex oleo calido humeris adpofita medetur. Spongia leuiter mucrone quo homo occifus eft adtacta, & calida humeris adpofita medetur,cętera uero quę funt in lacertis brachiorum,& cubitis,& digitis,ac neruis, & articulis caufaria,acopis,& calefactorijs,& remedijs diuerfis curantur quę uarijs locis funt adfcripta. Ad hircos,& alas fœtentes remedium fic.hirci maturioris cornu rafum, uel exuftum cum felle hirci mifcetur, & pondere ęquo myrra adijcitur,atque inde afcellę demptis prius pilis adfidue perfricantur. Alumen fciffum ftyraci mixtum,fi in unum conteras,atque alas fœtidas adfidue perfrices, bonum illis halitum ex-

clufo tetro odore præftabis. Caro uitulina recens cum aceto cocta, madidaque alis impofita, fœtorẽ hirci teterrimum tollit. Myrra ficca tunfa adfidue alas confrica, uitium fœtoris mire emendabis. Laferpitium uetuftiffimum tunde, cribra, atque inde alas perfrica, fimiliter proderit. Nitro ex aqua diluto, uel alumine uino remiffo utere quam fæpiffime ad alarum fœtentium emendationem. Ad paronychiam, & fuppurationes unguiculorum glandem tritam cum fapone adpone, ibifcum quoque cũ axungia, & pane trito impone. Vt excuffi ungues cito refurgant, quinquefolium cum adipe qualibet tritum imponitur, oleaftri quoque folia commanducata recentibus unguium uulneribus recte impo nuntur. Paronychiæ ftercus ex auriculis impone, & linteolum fuper alliga, mirabere remedium. Ad idem uuam paffam enucleatam cum ture trito fubactam ficut cerotum linteolo inductam imponi oportet. De paronychia parietem continges, & rurfum digitum ducens dices ter, pu pu pu, nunquam ego te uideam per parietem repere. Ad digitorum, & articulorum fubluuium, uel fuppurationem fedandam, atramentum fcriptorum ex aceto tempera, & de pinnula inline digitum, uel articulum dolentem, lucernæ quoque fungum contere, & impone paronychiæ, uel digito contufo. Ad cubiti uitiũ, uel dolorem fpuma argenti trita cum oleo rofaceo, emplaftri modo utiliter admouetur.

Ad lichenem, fiue mentagram, uel impetiginem, & ad elephantiafim, & lepram, & exanthemata, & maculas, & liuores, tumoresq; de facie abolendos, & ad genas fcabras, & cicatrices malarum purgandas, & ad lentigines, & ftigmata delenda, uerrucasq; tollendas, remedia rationabilia, & phyfica diuerfa de experimentis. Cap. XIX.

Ad lichenem fiue mentagram, quod uitium neglectum folet per totam faciem, & per totum corpus ferpere, & plures homines inquinare. nam Soranus medicus quondam ducentis hominibus hoc morbo laborantibus curandis in Aquitania fe locauit. huic ergo ualitudini maxime medentur cantharides tritæ, & inlitæ cum fucco uuæ amineæ, & cum feuo ouis, uel capræ, fed prius facie lota, & nitro diligenter curata medicamen imponitur.

Adeps uituli marini impofita mentagræ plurimum prodeft. Ficulni caules teneri in aceto excocti triti, & inliti mentagræ medentur. Idem præftat ibifci radix cum lupino, & aceto ad tertias cocta, & adpofita. Flos uifci cum calce fubactus, & adpofitus mentagræ ualde eft utilis. Ad impetigines detergendas farinam æri mixtam, cum aceto frequenter inducito. Olei myrtini uncias V I. olei fchinini, aut maftichini uncias quatuor. lithargyri uncias I I I. pfinmythij uncias duas. cum uino uetere fimul teres, & oleum ftatim poftea mittes, & diligenter permifcebis, & fic uteris ad impetigines abolendas. Ad impetigines detergendas lapathi radices cum aceto coques ad tertias, & in eo iure iterum oryzam difcoques, & fic ad perducendum corpus uteris. Cucumeris filuatici radices ad tertias difcoques, eafque decoctas teres diligenter, & addes lithargyrum, ac fulphur æquali menfura, & ceræ parum, atque inde loca quæ impetigo ceperit perfricabis. Ad fcabidam impetiginem fcillam albam fumito, & bene contundito, eaque impetiginem inlinito, & adficcatam aceto acri mixto fale eluito, deinde fpuma argenti contufa, & rofa liquida perungito. & cum adficcatum fuerit medicamentum, rurfum ut fupra diximus aceto fal fo abluito, atque iterum eadem ratione fcillam tritam inlinito, idque remedium frequenter iterato, donec ad fanitatem perducas. Picis liquidæ optimæ acetabulo uni, adijce farinam ordeaceam, & nitrum, & apium tritum, & fulphur æquis ponderibus, ac fuperfunde aceti albi acerrimi acetabula duo, & in patina decoque fimul, ac poftea calidum medicamen linteo inducito, & fic corpori adponito, non folum impetiginem hoc remedio, fed & lepram fedabis, & fcabiem. Impetiginem quamuis inueteratam cito abolebis, fi fecula uini qua tinctores utuntur cum aqua permixta locum perunxeris, ita ut dum quinquaginta numeras illic effe permittas, & cõtinuo deftringas. nam fi diutius fuerit, altius uis eius infidet, & ulcus grande faciet. Glutinum taurinum aceto remiffum, adiecto fulfure uiuo leni igne decoctum, ita ut ad mellis craffitudinem perducatur, furculoque ficulno dum coquitur agitatum, ac bis per diem impofitum impetigines quas græci agrias uocant potentiffime fanat. Formiculas quæ herculaneæ nominantur, contritas modico fale adiecto, impetigini adpone, miraberis remediũ, nam celeriter expurgant. Impetigines, & lepras hæc compofitio potentiffime extirpat, turis mafculi, nitri, argenti fpumæ, fulphuris, ęqua pondera, cum aceto acri teruntur, & pinnula imponuntur, ficcatumque medicamẽ eluitur, & rurfum inlinitur, adfidue elutum, atque ficcatum. Si locum quem impetigo adludit auro circumfcribas, poftea eum omnino non adpetet. Loco quem mentagra obfederit, fimum murinum tritum ex aceto oportet imponi, uel eiufdem muris exufti cinerem cum oleo adponi falubre eft. Aduerfum elephantiafim quod malum plerunque a facie aufpicatur, primumque oritur quafi lenticulis uarijs, & inæqualibus, cute alba alibi craffa, alibi tenui, plerifque locis dura, & quafi fcabida, & ad poftremum fic increfcit, ut offibus caro adftricta, tumefcentibus primum digitis, atque articulis indurefcat. hic morbus peculiariter ægyptiorum populis notus eft, nec folum in uulgus extremum, fed etiam in reges ipfos frequenter inrepfit. unde aduerfus hoc malum folia ipfis in balneo repleta humano fanguine parabantur. muftelæ igitur exuftæ cinis, & eiufdem bellue, id eft elephantis fanguis immixtus, & inlitus huiufmodi corporibus medetur. Nitrum cõtritum, & ex melle, & lacte bubulo impofitum elephantiofis prodeft. Radix afparagi decocta in aceto, & trita elephantiofis rationabiliter imponitur. Mentaftri folia commanducata, uel contrita adpofita elephantiofis medentur, cedro quoque tabes illa adfidue peruncta fanatur. Fel urfinum

ſinum leproſos admodum ſanat,ſi eo adſidue perlinantur,adeps quoque eius liuores,& maculas eximit. Apij ſemen,& anethi conteres, & cum melle miſcebis, atque inde malandrioſis quantum ſufficiat adpones. Inula contrita impoſitaque primo quidẽ exulcerabit,deinde expurgata omni lepra,deterſaque putri,& tabida cute,nouam ſimilemque cætero corpori reddet nec cicatrices fœdas eſſe permittit. Allij decocti aqua crura ulceroſa adſidue fota celeriter ſanabuntur. Herba quæ britannice dicitur, cibo uel potui ſumpta,intra diem ſextum lepræ moleſtiam tollit. Lapati agreſtis radices ſurculo erue, easque ſine ferro contunde,adiectoque acri aceto ſubige,& parum ſalis miſce, atque ex eo omnem corporis aſperitatem in balneo cum ſudore confrica, cito ſanat. Gluten uitulinum aceto remiſſum admixta modica calce uiua,ut craſſitudinem mellis habeat, inlines locis leproſis, atque illic ſiccari medicamen permittes,efficaciter proderit. Vulpis ſtercus cum aceto tere,& perungue lepram,cito ſubuenies.omnẽ autem lepram inlitus hircinus ſanguis emendat. Ad exanthemata curanda oui cocti uitellus cum melle,& pſimmythio tritus rectiſſime adhibetur. Pelliculæ caprinæ ramenta cum punice trita,acetoque permixta exanthematis proſunt. Lotio humano ſi nitrum admiſcueris,eoque exanthemata frequenter elueris, reprimentur. Oeſypum cum melle corſicano tritum, & adpoſitum abolet de facie omnes maculas,quidam & butyrum addunt.ſi uero,& uituli fimus, & fel caninum miſceatur medicamen utilius erit,ita ut pariter temperata omnia decoquantur. Coclearum minutarum quæ paſſim inueniuntur exuſtarũ cinis cũ melle permixtus,tollit ex facie uitia omnia,lentigines quoque,& liuores abolet. Stigmata delentur columbino fimo trito,& ex aceto impoſito,ita ut adſidue medicamen ſuper ducatur. De tincturis,uel maculis corporis abolendis remedium ſic.oculos,uel oua ſepiæ in aqua ſolue,& cũ melle permiſce,atque inde maculas perfrica,cito abolebuntur. Lac mulieris puellam nutrientis cum melle, & oleo permixtum omnes etiam uſtionum maculas tollit. Si nitrum cum oleo miſceas ad ſpiſſitudinem mellis,atque inde maculas inducas,mire detergentur.ſanguine quoque caprino maculæ contactæ abluuntur. Si autem neſcias unde ſit macula,ex cepæ ſucco locum perfricabis,& dulci aqua elues, ſeſamumque commanducatum ſuper impones, uel bulbum africanum tritum cum aceto impones. Ne cicatrices appareant etiam de uſturis,& ut pili renaſcantur,facies tale medicamen.calcis uiuæ — III.adipis porcinæ coctæ,& colatæ libram permiſce,& quanto diligentius tere,uel confrica,atque in modum cataplaſmatis adpone. Maſtichen,perſonatam,ſaponem gallicum,ceram ponticam, oleum uetus, ſpumam argenti,æquis ponderibus miſcebis,& coques ad ſpiſſitudinem liparæ,atque inde emplaſtrum maculis in facie,uel puſtulis,& ulceribus adpones. Ad nigredinem, & maculas colli,& uultus purgandas, farinam de faba cum humore peponis id eſt ſucco eius interiore miſcebis,& facies trochiſcos octo, & ſicca bis in umbra.ex octo illis quantum ſufficiat teres cũ aqua, & inlines maculas,atque ita uteris ante balneũ, ut ſiccetur inlitio,& ſic ingredieris,& cum humorem acceperis in calore,tum perfricabis, & elues. Ad tumorem ſiue liuorem de facie tollẽdum,herbam rhodiam ex aceto tritã inline, & ſiccare permitte, atque ita elue. Vrticæ folia contere & ipſa tantummodo cum ſucco ſuo cohibendis tumoribus uel abolẽdis liuoribus frequenter adpone. Ad genas ſcabras & cicatrices maxillarum remedium ſic. chalcitidis drachmas X X. miſyos drac. X. croci drach. V I. turis drachmas X. myrræ drachmas V. opopanacis drachmas V. aceti 8. V. mellis optimi 8. I I. S.quæ ſicca ſunt tundes & in puluerem rediges,& ex eo coques cum aceto,& poſtea melle admixto ſimul omnia teres, donec ſufficienter medicamen ſit ſpiſſum uel liquidum, & in pyxide ærea pones, & cum opus fuerit uteris ad perungenda uel ſuperlinienda quæ ſunt. Ad genas ſcabras & ſcabidas & ueteres cicatrices remedium ſic. æris uſti & loti, myrræ, opij, drachmas ternas,cadmiæ uſtæ,& extinctæ uino drachmas V I I I. hæc in puluerem redacta ex aqua fontana uel cæleſti teres donec leuia ſint,& cum glutinoſa fuerint,ſuperaddes mellis optimi deſpumati cotylam unam,deinde perfricando uel terendo concorporabis omnia,& in pyxide ærea condes, & cum uolueris uteris ad ſuperlinienda quæ ſunt. Spongia noua cum aqua ſalſa calida ſæpius impoſita ſuggillationes liuoresque detergit. Fimus ſuillus in teſta areſactus & tritus & cum oleo impoſitus, mire ſanat liuores. Appium uiride ſubtiliter tritum cum oui albo inlitum,liuoribus prodeſt. Malua erratica trita & calida panno inducta, & oleo peruncta, & ſic adpoſita recentibus ſuggillationibus ac tumoribus & uexationibus neruorum ualde medetur. Ad puſtulas papulas'ue de facie tollendas medicamen compones ſic. ſagapeni — I I. ſcobis eburnæ delicatisſimæ I X. myrræ I I. S. aphronitri I I. S. tragacanthi — V I. tunſa hæc & cribrata cum melle liquidisſimo & candidisſimo teruntur,ita ut crasſitudinem habeant mellis denſioris. ex eo in balneo uel ante horam lauandi facies diligenter inlinitur, & poſt balneum eluitur. Vt liuorem de facie tollas,gladiolum herbam paluſtrem harundine aut oſſe acuto radicitus auelles, obſeruans prorſus ne ferro eam contingas, huius radices tunſæ & ſubactæ atque emplaſtri more adpoſitæ,liuores potenter emendant. Radicis,quæ manducatur, id eſt rafani cortex tritus diligenter & cum melle permixtus inlitusque,ſuggillationes atque liuores qui ex ictibus eueniunt celeriter abſterget. Origanum ad ſummam leuitatem tritum in linteolo udo adpoſitum, liuores de quo uolueris loco ſtatim tollit,mentaſtri quoque folia trita & adpoſita idem præſtant. Nitrum ex melle & lacte bubulo tritum atque permixtum adpoſitumque, ulceribus in facie natis aut factis citisſime medetur. ipſum etiam nitrum cum puluere opij & ſucco tapſiæ tritum adpoſitumque,liuores ſtatim eximit. Caſeus caprinus mollis ideſt recens cum melle ſubactus impoſitusque & panno deſuper tectus aut linteo,ſuggillationes liuoresque celeriter abſterget. Mali id eſt pomi quod manducatur,uel etiam punici corium contuſum admixta polenta impoſitum,& liuores abolet,& dolores ſedat. Lau-

ebaccarum quartarium unum,myrobalani semunciam,fœnogræci heminam, serpilli non multum,tunsis quæ tundi oportet,atque omnibus in unũ permixtis,medicamen utile abolendis liuoribus facies, quo per triduum continuum,si ita necesse fuerit uteris. Pulmo ouillus quàm recentissimus protinus dum ad huc tepet adpositus,continuo discutit,& expurgat liores. Alni folia quàm plurima, & recentia superimpone,& alliga,medeberis tumori, liuorem uero etiam eum qui de sanguine collectus uidebitur tolles. Absinthium tritum,& cum melle diligentissime subactum malagmatis modo impositum,liuores cito eximet. Vitelli ouorum incoctorum coagitati, & inliti liuores qui ex tumore,aut conlisione aliqua facti erunt,etiam ueteres,extenuant. Ad lentigines de facie tollendas, lenticulam cum scobe tenui de corno ceruino,& seuum ceruinum pariter diuide,coque,& tere,atque inde faciem,uel ante horã balnei,uel etiam in balneo frequenter inlinito, ita ut quasi pro pane molli utaris. efficacissimum medicamen experieris,sed lenticulæ maior pars sit,cornus,& seui æqualis mensura. Herbam uerrucariam, id est heliotropium contusam,& subactam,adiecta salis mica,adpositamque malandriosis,uel ijs qui uerrucas patiuntur,prodesse plurimum constat. Verrucarum genera omnia fimi canini exusti cinis curat impositus.urina quoque canis cum suo recenti luto inlita plurimum prodest. Sanguis recens muris occisi,uel ipse mus diuisus,atque adpositus,sanat,& abolet uerrucas. Fimus ouillus recens manibus subactus,& emplastri more adpositus,deterget uerrucas. Ad lichenem fabæ farinæ unciam unam, fœnigræci farinæ unc.I. samsuci unciam I. farinæ hordei unciam unam, aphronitri unciam S. sulphuris unciam S. erui farinæ unciam S. hæc omnia in pollinem tenuissimum redacta aceto colliges,& permiscebis,& ita licheni adpones.

Ad omnia stomachi uitia,& ad omnes eius causas,& dolores,& ad omnem cruditatem, atque indigeriem depellendam,& ad omnem uiscerum,atque aqualiculi confirmationem,antidota,epithematia, potiones,oxyporia,unctiones,aliaque nonnulla rationabilia, & physica remedia diuersa,experimentis probata,usuq; collecta. Cap. XX.

Principale atque unicum remedium ad stomachi,& lateris dolorem,aliaque nonnulla interni corporis mala,seu cum febre,siue sine febre fuerint.est enim compositio mirifica,multis omnino necessaria infra scriptis causis,non ignorata quidem antiquioribus medicis propter effectuum probitatem, sed præcipue à Paccio Antiocho auditore Philonidis Catiniensis usu inlustrata.fecit enim magnos quæstus ex ea, propter crebros successus in uitijs difficillimis,sed ne hic quidem unquam ulli uuius uiuo cõpositionem istam ostendit.post mortem Tiberio Cæsari per libellum scriptum data est , & per eum in bibliothecis publicis posita,uenit in manus nostras,quam ante nullo modo extrahere potuimus, quamuis omnia fecerimus, ut sciremus quæ esset.ipse enim clausus componebat eam,nec ullis suorum committebat, pluraque quàm recipit pigmenta emi,& contundi iubebat,fallendi suos causa,& sane in libello ipse fatetur non à se inuentam,sed usu exactiore comprobatam,ad quæ uitia,& cum quibus, & quemadmodum data proficeret . est enim non ignota.ponderibus tamen antiquis,aut adiecit,aut detraxit aliquid, & res quæ in hac compositione sunt,non utique conueniunt ad antiquitatem . interdum enim earum quædam , & non tam multa, quædam minus,& pondere,& numero specierum accipiunt,atque ideo non idem omnibus præstant,cum interim hæc mirifica temperatura composita mirificos effectus habeat . facit uero hoc medicamentum nõ solum ad stomachi,& lateris dolorem, sed etiam ad plura uitia efficaciter. quamobrem semper habendum est compositum . Percurram autem quàm breuissime ad quæ uitia qualiter datum prosit, ut & in libello eius scriptum est , & ego ex magna parte expertus sum. Sanat ergo morbo commitiali correptos quos Epilepticos Græci uocant, & furiosos quos mænomenos dicunt.

Item sanat quibus subito tenebrę obuersantur in oculis cum uertigine quadam, scotomaticos hos Gręci appellant,nec minus diutino correptis capitis dolore,quem cephalæam appellant,prodest,data denarijs duobus ex aquæ mulsę cyathis quatuor,cũ remissi fuerint,& si frequenter quibus necessaria est corripientur,post binas ternasue accessiones danda erit. Hęc antidotos Hiera dicitur.hoc enim nomen tribuit ei propter duas causas,ut existimo,unam,ne nomen eius uerum dicendo,ostenderet quę esset. Dicitur enim à quibusdam picra,quia amara est,à quibusdam diacolocynthidos . alteram quod ideo inditum est, quo magis sub tanta specie nominis commendaret medicamentum. Sed si longo ex interuallo accessionibus supra scriptis,quibus medendum est uexabuntur,in remissione earum,& in alio atque alio dolore sępius dandum erit medicamentum.

Ita enim,aut ex toto remediabitur, aut certe minuetur impetus uitiorum, & sedabitur , interuallaque maiora accipiet. Dari autem oportebit secundum purgationem bilis.nam fellita,& spumosa,& glutinosa deijciunt qui acceperint,cum ptisanę cremore,aut cum holere leui ex urtica,& lapatho,& malua facto. facit bene hęc compositio,& ad suspirium,& ad uocis abscissionẽ,& ad subitas pręfocationes,ex qualibet causa ortas.& ad eos qui sępe existimant se ab incubone inludi,qui usque eo hac molestia uexantur, ut interdum,& uitę periculum adeant. est enim uitium non contemnendum, maxime in processu ætatis, quibus dandum erit medicamentum proximo die eius noctis qua incubonem pertulerint,cum interuallũ à somno fecerint,& quod satis sit deambulauerint.dari debet ex aquę in qua hysopum , aut marrubium fuerit incoctum cyathis quatuor, uel quinque , ad pondus denarij unius, uel uictoriati, prout res,aut ætas postulauerit. Deinde post horas tres,uel quatuor cremor ptisanę,aut altera sorbitio leuis detur.facit

hoc

hoc medicamentum ad eos quorum musculi maxillares cum maximo dolore tensi sunt, adeo ut aperire os nullo modo possint. tetanon hoc uitium Græci dicunt.

Item facit ad deprauatam faciem in utramlibet partem, cynicon spasmon hoc ijdem appellant genus morbi, præcipue uero ad pectoris laterisque dolores prodest, ex qualibet causa factos, siue latenti, siue manifesta, aut ex casu aliquo, aut supra uires, & supra modum ponderis portati, uel ex contusione quæ frequenter gladiatoribus accidere in prælusionibus solet. Nec minus eorum maxime sanitati conuenit qui arbore alta delapsi sunt, uel scalis deuoluti, aut excussi rheda, uel curriculo tracti. Sed ijs, id est ex manifesta causa uexatis, cum aceti cyathis tribus, uel quatuor dandá erit antidotus. ijs uero qui ex occulta causa laborant, ex aqua mulsa proderit data. Præterea neruorum tensionibus, & contractionibus, atque doloribus omnibus mirifice conuenit. Quamobrem facit, & ad tremulos, & ad sideratione ten tatos utralibet, una enim cum contractione, altera cum remissione neruorum conspicitur.

Paralysim hoc utrunque uitium Græci appellant. ad quod etiam cum correpti sunt, prodest ex aquæ mulsæ cyathis tribus quatuor'ue datum, ad pondus denarij unius, aut uictoriati, admixto castorei denarij semisse. prodest, & ad articularem morbũ quem arthritim Græci appellant, & ad spinæ totius lumborumque dolorem ex aqua mulsa datum iuxta uires cuiusque.

Item ad podagram benefacit, nam & in præsentia detractionẽ doloris releuat, & in futurum, omni molestia liberat. dimidio enim celerius sanantur qui acceperunt hoc medicamentum quàm prius solebant sanari. quid dicam quemadmodum profit ad duritias mammarum muliebrium, quæ cum dolore magno solent nasci, quasque nullum aliud medicamentum releuat, nam has, & ad præsens admodum curat, & in perpetuum ex toto interdum sanat, quas quidem causas plerique medicorum insanabiles adfirmant. carcinomata enim, & cacoethes hæc uitia sequuntur. sed ego honestas fœminas quasdam sæpissime hoc medicamento adfirmo sanatas. illud uero supra omnium opinionem est, quod stomachicis euidenter conuenit, cum sit uirosissimum amarissimumque medicamentum, & stomachus ne aduersum leuia quidem, & simplicia medicamenta aptus sit. Sed disposuimus in huiusmodi rebus potentiorem usus rationem sequi. expertus enim quisque intelliget, stomacho quoque hoc medicamentum eximie prodesse. Remediat enim eos, quibus frequenter inacescit cibus, & eos qui stomachi inflationibus urgentur, uel doloribus uexantur adsidue, & uel nauseant, uel nimia saliua abundant, uel inedia cõsumuntur, stomachumque ita solutum habent, ut ex eo uarios liquores subinde reijciant, consentiente capite, ut nullum genus cibi continere possint.

Item ad bilem atram generantes, quos melancholicos uocant, benefacit. oportet autem non continentibus cibos, secundum uomitum protinus oleo perunctis, & diutius presse fricatis dari medicamenti denarium unum ex aquæ cyathis tribus. deinde artus eorum constringere, & interdum olfactarijs reficere, & commanducatione oliuarum contusarum, earumque rerum quæ stomachum constringere solent, suberectos recubantesque alere, deinde ubi deiecerint solutis uinculis rursum perungere, & fricare totum corpus, atque ita uarietate ciborum, & perunctionis, stomachum proritare, ita ut reficiantur halica ex mulso, aut malorum cydoneorum succo, uel ex granis punicis facto, aut si quos magis delectabit, frigida posca, secundum quæ sumpta, & hapala proderunt oua, & intubi cocti, uel non cocti ex aceto dati.

Itemque lactucæ, & caules haplosiles ex posca decocti, aut ungula porcina excocta, & madida. uulua quoque, & murices, & pelorides plurimum iuuant, & pomorum pręcipue sorba, & mala orbiculata, & pira scauriana, crustumina signinaque in olla reposita. item prosunt uuæ ex olla sumptæ. Hęc enim, & huiusmodi, quæ sunt ijs similia, confirmant stomachum, quibus escis, & in sequentibus diebus uti oportebit, paulatim ad consuetudinem progredientes, donec omni molestia liberentur.

Est & illud stomachi uitiũ quod cum siccitate, & ardore eius, & siti inrequiebili, & ut ita dicam inextinguibili nascitur. eccausin hoc Gręci uocãt, ab eo quòd exiccat omnẽ stomachi humorem. scimus quosdã urnas aquæ bibisse, nec sitim aliqua ex parte in præsentia compescuisse, ad hoc denarius unus, uel pondus uictoriati datum ex aquæ frigidæ cyathis tribus, ita prodest, ut facile abstinere a' potu diebus proximis possint.

Lienosis uero ex posca, & iocineris duritiem diutinam habentibus ex aqua mulsa datum satis cõuenit. Nec minus hydropicis, quibus datur eadem ratione. Sed ijs per complures dies oportebit in ptisanæ cremore sine ullo alio liquore dari. prodest cõpositio hęc, & colo inflato, & cæteris intestinis. futuras quoque, uel iam factas uomicas ijsdem partibus, aut discutit, aut celerius aperit.

Item menstrua mouet mulieribus quæ difficulter purgantur. dãdum autem erit ijs medicamentum ex aqua in qua decoquatur herba quæ artemisia dicitur, aut quæ dictamnos appellatur. Etiam ad papulas, & sacrum ignem, uel quam zonam uocant, benefacit data ex aqua mulsa, detracto prius sanguine, si res postulauerit. quod, & in omnibus alijs uitijs supra dictis faciendum est. omnia enim auxilia adhibẽda sunt quæ ex usu prodesse comperta habemus, quia adiuta antidotos faciliores habebit effectus. Recipit ergo hęc. Chamædropis quę herba similima quercu folia habet, agarici, cucurbitæ siluestris, quã colocyntidam appellant, stœchadis, singulorum denarios denos, opopanacis, sagapeni, petroselini, terræ mali, piperis albi, singulorũ denarios quinos, cinnami, nardispicæ, myrræ, folij, croci, singulorum denarios quaternos, in unum omnia diligenter ponderata contunduntur, & cribrãtur, præter opopanacem, & sagapenum, & myrrã. hęc enim mortario teri debent, adiecto melle tenui, id est, quã liquidissimo. deinde cæteris permiscentur, quæ & ipsa recipere debent tantum mellis, quantum satis erit ad comprehendenda, & con-

tinenda ea,uel conglutinanda. reponitur medicamentum uase uitreo sub signaculo , datur,ut supra diximus,& quemadmodum diximus,cum summa obseruatione pro cuiusque rei causis, uel mensuris, uel necessitatibus.est prorsus sacrum,ut auctor nominis huius appellauit. Si quando autem efficaciore uoluerimus uti,propter difficultatem naturalem uitiorum,aut causarum diuturnitatem,ut si dandum sit furiosis,aut comitiali morbo correptis, uel lumborum perpetuum dolorem habentibus,podagra'ue cruciatis,cucurbitæ siluestris adijciemus ad supra dicta pondera denarios decem , & opopanacis, atque sagapeni denarios quinos,quamobrem utraque parata debent esse medicamẽta,ut,cum opus fuerit,usus utriusque in promptu sit.illud sane prae cæteris mihi credas uelim,dum in alijs rebus ipse uim eius experiris,hoc medicamento non solum non noceri stomachum,uerum etiam refici,& confirmari supra omnium opinionẽ. Medicamentum,quod proprie aduersus solutionem stomachi facit,& fluorem eiusdem, maxime uero cũ infirmi nihil cibi retinere possunt,& quidquid datum est reijciunt.recipit hæc,mastiches candidæ unciam, tragachanti albi unciam , apolinaris herbæ radicis unciam unam. contunditur tragacanthum cum radice, postea mastiche trita adijcitur,& reponitur medicamentum in uitreo uase.dantur,cum opus est, coclearia bina,aut prout oportuerit plus minus'ue,secundum uomitum factum ex aquæ frigidæ cyathis tribus. Ad stomachi dolorem , & inflationem remedium,sic.palmarum denarios X X X. anesi ⚹ I I I I. croci ⚹ I I. git ⚹ I I. asari ⚹ I I. myrti nigræ baccarum ⚹ I I I I. iuniperi baccas enucleatas numero uiginti.contunduntur seorsum omnia,& in unum commiscentur. deinde fiunt pastilli,alij ad mensuram denarij,alij ad pondus uictoriati.dãtur ieiunis ex aquæ cyathis tribus,aut ex protropo musto,quod est passi genus. Medicamentum siccum ad stomachi inflationem,& dolorem, & inediam,mouet,& urinam. Ideo facit,& ad hydropicos,& iecur durum habentes, & ad auriginem.quam quidam regium,quidam arquatum morbum uocant.refertur in Musam Antonium.recipit autem hæc,aloes denarios V. croci,cinnami,nardi syriacæ spicæ,asari,xybobalsami, mastiches chie, singulorum denarios senos , dantur coclearia bina,uel terna,ex aquæ cyathis tribus. Potio Cosmiana ad omnem internum dolorem,sed facit mirifice ad stomachi dolores,& ad tussicos,& phthisicos,sanguinẽ, & pus reijcientes,& ad iocineris uitia,atque pulmonis,& ad lateris dolorem,nec minus ad torminosos,& conuulsam,aut ruptam aliquam partem intestinorum,& ad destillationes,& ad eos qui somnum nullo modo capere possunt.facit , & ad hydropicos, siccat enim mirifice eos. componitur sic. dauci seminis denarium unum , alterci seminis denarium I. turis denarium I. Λ. S. myrræ denarium unum,croci denarium I. Λ. S.fiunt pastilli ad denarij semissem.dantur etiam febricitantibus,& sine febre potissimum pleuriticis,& peripleumoniacis ex aquæ mulsæ dilutæ cyathis duobus,phthisicis ex posca. Ad conuulsa autem,& rupta ex melle,& aceto.cæteris ex aqua calida, uel frigida.facit hoc medicamentum etiam ad eos quibus stomachus inacescit. Antidotus,qua utitur Cosmus ad omnia interna uitia,quæ supra scripta sunt,nec non , & ad omnes serpentum noxios morsus. Recipit hæc,glycyrizæ denarios V I I I. S. & tertias uictoriati, uel duas partes, opij denarios septem , & tertias partes uictoriati,uel duas,castorei denarios V I. & uictoriati duas tertias'ue partes,piperis longi denarios quinque,& uictoriati partem tertiam,piperis albi denarios quinque,& uictoriati duas tertias'ue partes, nardi syriacæ denarios V I. S. dauci seminis denarios V I. malobathri denarios V. S. cassiæ nigræ denarios quinque,& uictoriati semissem,turis denarios V. sil denarios V. & uictoriati duas tertias'ue partes,rosæ caninæ succi denarios sex, acori denarios duos , sagapeni ⚹ I I. balsami seminis ⚹ I I. scordij ⚹ V. & uictoriati duas tertias'ue partes,myrrę ⚹ V I. croci ⚹ V I. & duas uictoriati tertias'ue partes,styracis ⚹ I I. S. cinnami ⚹ V I I. & uictoriati duas tertias'ue partes , zingiberis ⚹ V I I. & uictoriati duas tertias'ue partes.phu ⚹ V I I. petroselini ⚹ X I I I I. & duas tertias'ue uictoriati ponderis partes,fœniculi seminis ⚹ I I I I. saliuncæ ⚹ I I I I. rutæ siluaticæ ⚹ I I. agarici succi ⚹ I I. gentianę ⚹ I I I I. iris illyricæ ⚹ V. anesi ⚹ I I I. thlaspi seminis ⚹ V I. & uictoriati tertiam partem . rosæ foliorum ⚹ I I I I. misyos ⚹ V. gummis acãthini ⚹ I I. cardamomi ⚹ I I I I. schœni floris ⚹ I I I I. & uictoriati duas tertias'ue partes,opopanacis ⚹ V I. & uictoriati duas partes, & sextantẽ,resinę terebinthinę ⚹ V I. & duas tertias'ue uictoriati partes,in uino chio,uel falerno bono odorato,omnia contusa cribrataque consperguntur,& pastilli inde fiunt diuersi ponderis, uel mensurę quanta auellana,& quanta faba ægyptia est,qui dari debent,non febricitantibus ex mulso,infirmis ex aquæ calidę cyathis tribus.

Pulegium tritum,uel in aqua maceratum,adiecto aceti paululo, & potum, nauseam stomachi sedat. Thymbra trita cum melle sumpta pituitam concretam in pectore,& stomachi collectiones extenuat.marrubium quoque tritum,uel succus eius cum melle epotus, stomachi dolorem protinus tollit.

Scordij succus ad mensuram denarij potus,morsus stomachi tollit, datur enim sine febre languentibus ex mulso,febricitantibus uero ex aqua mulsa. Polion herba,quæ a' quibusdam libanotis appellatur, trita,uel succus eius cum melle tenui,id est modico potus,morsui uentris,& stomachicis prodest. Centaureæ tenuis succus quantum cicer ex aqua datus,stomachicis prodest. Origanum quoque tritum morsus stomachi sedat,potum ex aqua tepida,extrahit enim concretos liquores.

Prosunt etiam quædam in aqua macerata stomacho,ut pira,mala cydonia,palmę cariotæ thebaicę,mespila,capreoli de uite,rosæ folia,granorum punici mali succus.benefacit etiam succus malorum cydoneorum per se cocleario sumptus,uel cum alphita,aut alica,aut trago,aut oriza.

Solutum autem stomachum,& omnia reijcientem,initio quidem curari oportet extra,id est forinsecus, imposita ei sertula campana cocta ex uino uetere,aut ex aqua mulsa, uel myrteo oleo trita, cum aceto,&

myrra

myrra. nec minus lanam ſuccidam, uel ſpongiam aceto intinctam, & expreſſam adponi oportet. faciunt bene, & folia uitis trita, & mala cydonia trita, & palmulæ tritæ, & emplaſtri more cum ceroto ex myrteo oleo facto impoſita. & folia tenera rubi, uel lentiſci, uel portulacæ, aut aizoi, cum polenta, ex aqua frigida conſparſa, impoſita proſunt. fricandæ autem erunt hæ difficultates ſtomachi, nec minus ſcapulæ oleo uetere, uel aliquolibet calefactorio unguento. Cibos uero dari oportet huiuſmodi. polentam cum paſſo protropo, uel cum uino falerno dulci, uel fauſtiano, atque alio eiuſdem generis. Item lenticulam cum beta, uel oriza, incoctis illic malis cydoneis, aut palmulis thebaicis, aut baccis myrti, uel folijs, aut granis mali punici, aut lentiſci folijs teneris, aut rubi, admixto illic aliquo ſupra dicti generis uino. panis autem huiuſmodi difficultatibus prodeſt ſummatim fermẽtatus, edulia quoque proſunt hæc, intubi, lactucæ ex aceto, braſſicæ, ſiſer, cocleæ bullientis fruſtella. ungellæ, turdi, perdices, turtures. attagenæ, palumbi, cancri, locuſtæ, lolligines, ſepiæ, muli, murices, purpuræ, pectunculi.

Ad reſolutum ſtomachum dari oportet protinus cum reiecerit panem ex aqua frigida, uel ex poſca, & ſi ne hoc quidem continuerit, ſtatim dare debes lentem, & betam coctam, uel alicam, uel oua hapala, uel ungellam diſcoctam, uel cocleas elixas, aut murices, & aquam frigidam. ſed ſi nihil ſupra dictorũ continuerit, dandus erit uini auſteri meri cyathus, & ex interuallo bis ter'ue rurſus idem faciendum erit.

Vinis quoque utendum eſt ſatis ſtomacho utilibus, aut ex baccis myrti factis, aut ex malis cydoneis preſſis, aut ex iuniperis, uel hyſſopo condito, uel origano, uel ex marrubio, uel ex ruta ſiluatica, uel ex herba lucernaria, quam græci phlomon uocant, uel ex ſcordio, uel ex centaurea, uel ex lycio, uel abſinthio, uel ex terebintho, uel ex lentiſco, uel ex piris ſyriacis, uel ex malo granato.

Ad inflationem ſtomachi, & uentris dolores, dandum eſt huiuſmodi medicamentum, piperis denarios quatuor, caſtorei ✱ I. opij ✱ II. myrræ V. petroſelini ✱ IIII. aneſi ✱ III. nardi ſyriacæ ✱ I. contunduntur, & cribrantur omnia, & permiſcentur, inde datur, & ante noctem, & in noctem coclearium, uel plus, pro cuiusque uiribus, cum cyatho aquæ calidæ, & mellis quantum ſatis uidebitur. hæc potio ſomnum conciliat, concoctiones doloresque omnes ſedat, præcipue autem prodeſt mulieri quæ colo uexatur, & uiris eodem modo laborantibus conuenit.

Item ad tumores pręcordiorum etiam in febribus, & ad tuſſim, & ad lateris dolorem, & ad conuulſa, uel rupta interiora, & ad urinæ difficultatem data plurimum iuuat. Cataplaſma hoc ſtomacho imponere non alienum erit. mali cydonei ex farina cocti id eſt illic inuoluti denarios VI. careotarum pulpæ ſubactæ ✱ III. ceræ ✱ VII. croci ✱ II. abſinthij ✱ II. olei malini, aut myrtei ✱ III. uino conſpergitur crocum, arida tunduntur, cera liquatur. & ſimul omnia commiſcentur, atque ita adponuntur mane in lecto ſtomacho laboranti. Hoc quoque cataplaſma ſtomacho utiliſſimum eſt. palmarum interiores partes ✱ III. croci ✱ III. hypocyſtidos ✱ I. S. mali cydonei cocti, ut ſuperius dixi ✱ VI. abſinthi ſucci ✱ III. floris mali granati ✱ I. S. feces uini chij ✱ VI. ceræ ✱ XII. olei myrtini ✱ XII. chameleæ eius quę ſimilia folia habet oliuę, ex aquę coctę ✱ VI. mirifice enim prodeſt ſtomacho, pręcipue ſuccus eiuſdem ſimiliter impoſitus ad conuulſa, & rupta cõuenientiſſimum eſt. Hiera ad ſtomachum confirmandum, mouet interdum uentrem, interdum urinam, conficitur ſic. aloes ✱ V. xylobalſami, acori, croci, nardi ſyriacę, maſtiches chię, ſingulorum denarios ſenos, malobathri ✱ I. teruntur quàm diligentiſſime ſeorſum omnia. ac deinde mixta in unum reponuntur. Cum opus eſt dantur inde coclearia quibuſdam duo, quibuſdam tria, ex aquę cyathis ſex, uel mixtis cum uini cyathis tribus, uel ex quolibet alio liquore, prout conueniet ſtomacho eiuſdem menſurę dabitur.

Pertice coſmiana. hoc medicamentum ad ſtomachi uitia, & ad coctionem ualde utile eſt. accipit hęc, petroſilini denarios VII. phu denarios IIII. piperis albi ✱ XIX. inulę ✱ VI. nucum iuglandium animatarum ✱ VI. nucum pinearum animatarum ✱ XII. amij ✱ VIII. liguſtici ✱ XII. zingiberis ✱ VIII. carei ✱ XII. apij ſeminis ✱ XII. aneſi ✱ VIII. cardamomi ✱ VIII. acori ✱ VI. dauci ſeminis ✱ VIII. coriandri ſeminis ✱ XII. fœniculi ſeminis ✱ VI. facit bene hęc compoſitio cum habeat in ſe nihil tetri medicamenti, ad inflationem ſtomachi, & cruditates, & acidas ructationes, & ad uentris dolorem, & urinæ difficultatem, & ad conuulſa intrinſecus, & rupta omnia, & ad horrores, mouet etiam menſtrua mulierum cum difficulter purgantur.

Item detrahit ſi qua ex partu, aut aborſu intrinſecus nociua ſubſtiterunt. datur omnino ſine metu, & ieiunis, & ante cœnę tempus, & poſt cœnam, ad menſuram denarij unius, uel duorum, ex aquæ cyathis tribus. & ſi plus ponderis quislibet ſumpſerit, non lædetur. prægnanti non eſt dandum hoc medicamentum nec febricitanti. Antidotum philonianũ ad omnes internos dolores, quod ad tenſiones ſtomachi, & empneumatoſim præcipue facit, colicis quoque prodeſt, quibus in dolore ex aqua frigida datur, cęteris ex calida cum oxymelite dari debet, tuſſim ſedat, tertianas mirifice tollit, ante momẽtum ſuſpitionis datum. omnibus autem ad modum fabæ dandum erit, conſtat ex ijs, croci ℈ XV. pyretri ſemunciam, euforbij ſemunciam, ſpicænardi ſemunciam, piperis albi uncias duas ſemis, hyoſcyami — IIS. opij ℈ III. melior erit ſi addas petroſelini ℈ III. dauci cretici ℈ II. colligitur melle attico, & in uaſe uitreo ſub ſignaculo reponitur. Stomacho laboranti cocleæ proſunt, ſi in aqua ferueant, & ſic carbonibus torreantur, atque ita ex œnogaro ſumantur impari numero. Stomachum reumatizantem, & dolentem, & languentẽ, & diſſolutũ, primũ manſio lucida, & non nimiũ frigida, nec ſatis calida bene accipit. tũ cataplaſma fieri debet de folijs uitiũ, uel ſi uineæ folia non fuerint, de rumicis, ſiue rubi folijs, uel de ea ſummitate rubi quę ſatis tenera eſt. hoc diligenter teritur cum dactylis quinque minutatim carptis, in aceto diu maceratis.

Epithematio autem hoc post cataplasma uti oportet, quod fieri debet de plantagine ea, quę arnoglossos dicitur, cum aceto trita. cibis autem uti debet cui medendum est austeris, & stypticis.

Cataplasma fit stomacho laboranti ex pomis cydoneis optime percoctis, quæ poma manibus subiguntur. deinde rosa sicca teritur, & cribello medicinali cribratur, tum aceti optimi quãtum sufficiat adijcitur, & simul omnia permiscentur, factumque cataplasma stomacho calidum adponitur.

Portulaca, hoc est allium gallicum, coquitur diligentissime, & coctum bene, edetur ex aceto ab eo qui stomachum dolebit, uel uitiosum habebit, cito ei proderit.

Cuminum teres, & uino mixtum dabis bibendum ieiuno si non febricitabit, si febricitabit ex aqua tritum dabis, continuo emendabis stomachi dolorem. Nardum, & mastiche, & semen apij cum bacca lauri, & absinthij semine, æquis portionibus conteruntur, puluis hic super stomachum aspersus mire eum reficit. Absinthij uiridis manipulum, in caccabo nouo fictili cum aquæ hemina decoques ad tertias, & in ipsam potionem mittes mastiches modicum, & piperis triti grana septem, uel nouem, & sic mane ieiuno bibendum dabis, continuo sentiet stomachi laborantis medelam.

Ad stomachi carbunculum reprimendum dactyli in uino austero macerantur, & admixto pomo cydoneo cocto, & rosa, & mastiche, & aloe, & oleo rosaceo, stomacho adponuntur, ita ut cataplasma inde exactissimum fiat. præterea semper ante cibum infirmus stomacho debet accipere mellis attici coclearia duo, uel tria pariter in uino austero decocti, quod duplum sit quàm mel, uel pro uino austero succus rosarum permixtus detur. siccat enim stomachum, & recreat dissolutum, & tarde cibum conficientem confirmat. Mellis libra una, sinapis tosti, ac post diligenter triti unciæ duæ, pariter coquuntur, ex eo plenum cocleare ieiuno, qui stomachi dolore laborauerit datur. Ad stomachum nauseantem, & acescentem, coriandri seminis triti ℈ III. & lactucæ albæ seminis triti cocleare unum, si hæc aqua permixta ieiunus accipiat, prodest. Stomachum conroborat herba absinthij decocta cum uino austero, atque ita subinde pota, si febres non erunt, quod si inquietudo fuerit, cum aqua coqui, & dari debet, mirum est.

Ad solitaneos stomachi dolores malagma sic compones, fœnigręci cyathum, lini seminis cyathum, ibisci purgati libram unam, aquæ ʒ. IX. olei ʒ. IIII. spumæ argenti libram unam, ceræ russę P. I. S. hæc omnia in unum concorporabis, & decoques, & cum malagma feceris in pannum induces, & stomacho appones, & circa uiscera, tam diu habebis, & tam adsidue adpones, donec dolor abscedat.

Ad stomachum fastidientem escam, & reuomentem, rosæ medium quod semen portat, id est ipsum florem croceum, contundes, & aluminis scissi, cyperi, bdellæ, absinthij succum, meliloti, rosæ siccæ, acaciæ, iris illyricæ, olei nardini, ceræ, opobalsami, pares mensuras harum omnium specierum conteres in mortario marmoreo, & stomacho epithematium mirificum superpones, ad ignem, ut est consuetudo, compositum. Epithematium optimum ad stomachum reparandum, mastiches uncias VI. aloes — III. styracis — II. ceræ P. I. nardi — VI. hæc pariter miscebis, & epithematium subtile facies, quo multis horis, certe hyeme per totum diem, uti poteris.

Ad dolorem stomachi uettonicæ radicis fasciculum in olla decoques ex aqua, eandemque ollam sub diuo habeto opertam, cum stomachus dolore uexabitur, usque ad tertias eandem aquam excoque, & inde cyathum unum bibendum ieiunus ad diem sume.

Vrticam semen habentem in summo deme, ac diligenter laua, & ex ea sorbitionem facito bene conditam sine pipere, suauissime accipieris ad stomachum reficiendum. Lactucæ nigræ semen quod ipsum ualde nigrum est in pila lignea tunsum, cum melle subige, atque permisce, & inde quotidie ieiunus sume cocleare plenum, bene stomacho laborantem accipies. Ad dolores stomachi ueteres, & ad stomachum fatigatum facies oxyporium sic. piperis seorsum teres semunciam, & bulbos XI. incoctos separatim nimium diligenter teres, & utrumque miscebis, tum adijcies mellis optimi despumati ʒ. II. & ita in olla noua coques ad tertias, & sumes ieiunus diurna coclearia singula bina, uel terna tandiu, donec corrigas stomachum laborantem. Butyri libram decoque, quousque inde pars sexta decedat. tum cum eo serpyllum coque, & si patietur stomachus tuus, ieiunus illud fortiter manducabis, sin autem fastidium erit, pultem facies, & tum in ea mixtum manducabis. Sal tritum ex mulso ieiunus contra dolorem stomachi qui biberit remediabitur. uenter quoque ossifragi arefactus, & potioni aspersus, plurimum prodest. Stomacho exulcerato, cicatricem hoc medicamentum inducet, aloes ℈ VIII. misyos scripula VIII. turis scripula VIII. tunsa cribrataque, hæc melle optimo comprehendes. si plenius, uel ualidius facere uolueris hoc medicamentum, myrrham, & anethum ex tertio adijcies, & dimidium cocleare cum potione mulsi ieiunus accipies.

Stomachi dolorem concitatissime sedant, absinthij unciæ tres, rutæ unciæ II. ex aqua ad dimidias coctæ & ieiuno ad mensuram potionis bonæ potui datæ. Marrubij uiridis fasciculum decoques ex aceti sextarijs tribus, usque ad heminam. tum exprimes marrubium, & adijcies despumati mellis quartarium, & iterum decoques, quousque ad crassitudinem coeat, inde cocleare unum contra dolorem stomachi ieiunus accipies. Herbæ uerbenæ tunsæ, & cribratæ pulueris coclearia quinque, laboranti stomachi dolore dabis ieiuno per triduum, in tribus optimi uini cyathis. cæteris, prout uires erunt, dato, febricitantibus sane ex aqua calida dare debes. sed si quis exulceratum stomachum habuerit, caprinum lac coctum frequenter bibat. Rutæ semen cum sulphure uiuo minore mensura adiecto aceto conterito, atque ieiunus mane gustato, optime aduersum dolorem stomachi accipieris.

Repentinum stomachi dolorem, tres ceputij longi purgati, & singuli cum melle sumpti statim sanant.

necnon

necnon,& terræ malum comestum dolores stomachi celeriter castigat.

Solutionē stomachi infirmitatemque confirmat oui semicocti uitellus,& gallę pars dimidia trita, si ante duas horas quàm cibus sumatur,mixta hæc cum uino hauriantur,sed uetere, & tepefacto. Rancorem stomachi temperat caro uaccina ex uini,& aceti æqua portione discocta,& cibo sumpta.

Inflationem stomachi sedant,marathri,id est fœniculi,& apij radices,in uino albo odorato uetere infusæ,de quo si ieiunus quis cyathos duos potet, cum calidæ aquæ cyatho mixtos, optime accipietur. rutæ quoque hortensis paululum cibo sumptum, uel in potione dilutum, atque epotum, inflationes stomachi compescit.

Inflationē stomachi potentissime discutit, fimus uituli recens ex uino potui datus, hoc & dolores eius ex frigore,aut cruditate obortos mirabiliter mulcet. Remedium physicum magnum aduersum dolorem stomachi.in lamina argentea scribes,& dices, aritmatho aufer dolores stomachi illi quē peperit illa. eandem laminam lana ouis uiuæ inuolutam collo de licio suspendes, & id agens dices, aufer mihi, uel illi stomachi dolorem aritmatho.

Dolorem,& inflationem stomachi sanat iecur lupi,prius aqua coctum,mox arefactum,& tritum potioni que inspersum. Fastidium stomachi releuat papauer silueftre, quod gallice calocatanos dicitur, tritum,& ex lacte caprino potui datum. Epithema optimum ad stomachum reficiendum,mihique expertissimnm,conficitur sic.mastiches,turis,nardispicæ,aloes,absinthij,singulas uncias,styracis — I I. S. croci — I I . S. ceræ,& medullæ ceruinæ,singulas libras. styracem , & crocum pridie macera uino ueteri infusum,& sic diligenter tere,medullam,& ceram remitte igni,cætera tunsa cribrataque simul misce, & cerroto superinfunde , & in panniculo utere ad stomachum duabus , uel tribus horis, & si durius uidebitur quàm esse debet,oleum nardinum,aut gleucinum adijce,ut mollescat. Hyssopum coctum cum oxymellite ieiunus,uel post cœnam,qui per cocleare quotidie accipiet,facilius conficiet cibum.

Radicem fœniculi in uini cyathum radito, & priusquam cœnes, uel cum dormitum ibis,potui sumito, quo facto melius digeres. Laseris ueri modicum,ex aquæ frigidæ cyatho dilutum, dormitum iturus bibe,digestorium mirum experieris. Mellis attici libram unam, uettonicæ tritæ — I I I I. in unum permisce,& pone,ut conferueat, quod cum refrigerauerit, facies pastillos nucis auellanæ magnitudine,& post cœnam singulos hauries,quo facto apprime quoslibet concoques cibos.

Item aliud embamma digestorium optimum,& utilissimū,sic.ligustici drach. I I I I. gingiberis drach. I. petroselini drach.I. piperis drach.I.epithymi drach.I.& laseris scripulum dimidium,tunsa hæc,ac diligenter cribrata misceto cum passo,hoc facit, & ad eos qui cibum tenere non possunt, eumque uomitibus reiectant,mox ergo ubi cibum sumpserint , dato pastillum ad modum nucis auellanæ de medicamine supra scripto,& ad præsens eos abstine potu,cito remediabis.

Epithematium uehementissimum ad cibum conficiendum , sic. zingiberis ex aceto macerati P.I. auri pigmenti P.I. feculæ P.I. calcis uiuæ drach. I I. sinopidis ponticæ P. I. lixiuæ ℥.I. trita hæc in ollam nouam mittes,& feruere facies simul,donec mellis crassitudinem habeant,& cum opus fuerit inducta panno calida uisceribus adpones. Cum ibis dormitum,zingiberis modicum sub lingua teneto,& ex posca calida manus laua,optime digeres. Vrticæ — I I I. iris calydoniæ — I I I. schœni — I I I I. cyperi — I I I. magmatis — I I I. petroselini — I I I I. inulæ — I I. piperis albi — I I.melle colliges hæc omnia trita,& uteris oxyporio optimo ad digerendum,unde etiam cœnatus parum accipies.

Cum te in lecto posueris,uentrem tuum perfricans dices ter,lupus ibat per uiam,per semitam, cruda uorabat,liquida bibebat.physicum hoc ad digerendum de experimento satis utile. Pulegium,& nasturcium ex aqua simul decoctum,mane bibe,emendabis,uel discuties cruditatem. Quercus uiridis folia, cum salis spuma contrita,& potui data,remediant cruditatem. Acorum ponticum tritum ex aqua calida,potum mensura cyathi unius,ieiuni stomachum reficit cruditate depulsa.

Iis,qui nec potu iuuantur , nec cibo , & stomachi ructus amaros patiuntur centauream id est fel terræ contritam ad mensuram denarij argentei ex aquæ calidæ cyathis tribus bibendam ieiunis per triduum dabis,statim discutietur infirmitas. Succum absinthij, quem Græci chylon absinthiu uocant , auellanæ magnitudine,in aquæ calidæ quartario bibendum da ieiuno,componetur stomachus,& adpetentiam ciborum habebit,quisquis patietur ex infirmitate fastidium. Oxyporium mirum neronianum æstiuum, & hyemale, si ei cum uolueris piperis aliquid adieceris, quod fastidium stomachi marcoremque deterget, conficitur sic. In musti recentis,& dulcis congium ex uuis albis facti,atque in ollam grandem missi, adduntur cydonea V. non purgata,totidem mala punica, additur, & sorborum maturorum sextarius, & rhus syriaci sextarius,croci scripulus.hæc coquuntur,usque ad crassitudinem mellis. postea diligenter colantur,repositum medicamen seruatur in uitro signatum,sed omnino diligenter colatum, ut excrementa omnia separentur,inde datur ieiuno ligula plena grandis.hoc est oxyporium,quo Nero utebatur ad digestionem,quod Marcellus medicus egregius ostendit, quod & nos usu probauimus. Nam & stomachum mire componit,& humores siccat.excrementa quoque illa data dysentericis, mirabili efficacia prosunt. Ossifragi uenter madefactus adpositusque ijs ad stomachum qui cibos non conficiunt,utilissimus est,uel etiam si tantum manu teneatur,plurimū iuuat. Oxyporiū dionysianum ad digestionē,& ad rigorē stomachi,& ad confirmationē aqualiculi,conficitur sic.cydoneorum incoctorum tunsorumque succi ℥.I. mellis despumati ℥.I. aceti optimi ℥.I. hęc in unū permixta uase duplici decoquūtur,donec soliditas ad unū sextariū redigatur,additur pulueris petroselini — I. cymini semuncia, & bene cōtempera-

tum medicamen uaſculo uitreo conditur ſub ſignaculo, atque inde cocleare plenum a ieiuno accipitur.
Oxyporium olympianum polyetes ad digeſtionem parandam, accipit hæc. piperis — I. S. zingiberis
— I. S. in puluerem redacta & creta hæc, dum ad digeſtionem temperanda erunt, ex melle dabis.
Oxyporium pancharianum ad digeſtionem, quod & aqualiculi corruptelas uel aciditates cõſumit & ſto
machum marcentem recreat, tertianam etiam cum uino & calida ſub hora datum, mire tollit, conficitur
ſic. piperis uncias quatuor, ℈ I I I. ſeſeleos — I. zingiberis — I. S. ameos — I. ℈ V I. aneſi uncias
duas, libyſtici — I. S. iuniperi hiſpani — I. ℈ V I I I. ita ut iuniperum ablutum purgetur ſublato ſe
mine, & ſic teratur. hæc omnia in puluerem redacta reponuntur in doliolo uitreo ſignato, ligula plena
ex mulſa aqua datur ieiuno. Ad cruditatem, quæ nauſeam facit, remedium ſic. uettonicæ drachma
una, in oxymelitis cyathis tribus mixta potui datur. ius quoque pulli uel ubi coctus fuerit, cruditati opi-
tulatur, ſi in primo prandio ſorbeatur. Ad digeſtionem parandam, iuniperi baccarum enucleatarũ,
& zingiberis, & petroſelini macedonici, & piperis uncias ſingulas, mellis libram unam. quæ ſunt ſicca tun
des uel teres & cribrabis diligenter. poſtea mel coctum, id eſt deſpumatum admiſcebis, & uteris medica-
mine & ieiunus, & poſt cœnam, per cocleare accepto quanta ſit magnitudo auellanæ maioris. Ad
ſtomachi dolorem in impetu cohibendum, pomorum cydoneorum cutem tolles, atque inde uncias qua-
tuor, & pulegij unciam unam, piperis unciam unam, zingiberis uncias tres, allij gallici uncias tres, mellis ſe
libram, aceti quod ſufficiat adijcies, & diligenter trita omnia permiſcebis, atque inde cocleare plenum da
bis, etiam cibato. Antidotum achariſtum multiplex, mirum. facit ad eos qui eſcam non digerunt, &
qui male ructant, & ad ſtomachi dolorem, & ad lateris, & ueſſicę, & renum moleſtias, & ad omnia quæ in-
terius cauſas malę ualetudinis habent, id eſt ad ſcotum, ad febrem quotidianam, & tertianam, & quartanã,
ad ſanguinem tusſientes, ad ſuſpiroſos, ad dyſentericos & ad colicos, & ad hepaticos, & ad nimiam uigiliã,
& ad ſtrophum, & ad inteſtinorum dolorem. morſum etiam ſerpentis curat, ter ad diem uulneri impoſi-
tum, uel potui datum. confectio hæc eſt, cinnamomi — I. myrræ — I I I. piperis — I. caſtorei ſemun
ciam, galbani — I. ſtyracis — I. casſiæ fiſtulæ ſemunciam, piperis longi — I. coſti — I. opij ſemun-
ciam ſpicænardi Є. croci Є. mellis attici 8. I. omnia iſta tundes diligenter, & cernes bene, & in puluerẽ
mollisſimum redacta menſurabis, præter opium & galbanum. galbanum in olla noua excoques, ita ut
ter bulliat ſuper prunas: opium autem cum uino uetere teres, & permiſcebis diligenter, & tum cętera o-
mnia ſimul permiſcebis diu, & diligenter agitata recondes ſub ſignaculo, in pyxide buxea, aut in doliolo
uitreo, & dabis cui uolueris ad modum auellanæ, cum mellis coclearibus tribus, uel quatuor. & poſtea da
bis potionem calidę aquæ, & cum dederis accipies mercedis quodcũque: multi enim qui cito curati ſunt,
ingrati extiterunt, propter quod ipſum antidotum achariſtum appellatur, id eſt ſine gratia. Oxypo
rium quod dicitur chymation, facit ad calculos, & ad renium dolorem, & ad inflationem ſtomachi, phleg-
maticis quoque prodeſt, & halycis, ſed & tortiones & hæmorroidas curat, & quæ in ano naſcũtur. reſtrin-
git & mẽſtrua nimia, & hepaticos & ſpleniticos, & tusſicos ſolitaneos curat, & cadiuis prodeſt, accipit hęc.
Inulæ — I. fœniculi ſeminis uncias tres, piperis nigri uncias I I. tundes hæc ſeparatim & cribrabis be-
ne, & conficies uel permiſcebis melle ſemicocto, & dabis nucis põticæ magnitudine cum aqua calida. qui-
dam hoc in oxymelite ſoluunt, quidam in uino mixto accipiunt, alij conſuerunt cocleario accipere purũ
ad lapides eijciendos. Deſcriptio panni ruſtici facientis ad uiſcerum curationem ſic. olei P. I. axun-
giæ ueteris P. I. butyri P. I. herbæ ſabinę P. I. barbæ iouis P. I. tandiu hęc decoques quandiu herbæ
areſcant, poſtea colantur, & additur ceræ libra, reſinæ P. I. farinę de pulegio P. I. pulueris de bacca lauri
P. I. de fimo ouillo unde ouibus in lana hæſerit P. I. hęc omnia in unum corpus rediguntur & permiſcẽ
tur, & inde pannus inducitur, & quotiens uolueris reparatus ſtomacho adponitur. Dia teſſaron quod
febrem ſedat, & uiſcera componit. accipit hęc, olei coclearia tria, aceti coclearia tria, mellis boni deſpuma
ti coclearia tria, uini ueteris boni coclearia tria, hæc tandiu decoquuntur, quandiu omnia ad tria coclearia
redigantur, & ita linteo inducta ſtomacho ſuperponuntur, uel ieiuno tepida per cocleare dãtur. facit hoc
medicamen ad omnes ſtomachi moleſtias. Ad dolorem ſtomachi, uel tumorem, uel uiſcerum infirmi
tatem, remedium ſic. ſucci ex abſinthio 8. I. aceti optimi 8. I. olei mollis 8. I. ceræ ponticę libram unã,
medullæ ceruinæ — I I I I. hęc lento igne decoques uſque ad menſuram ſextarij. exinde linteum den-
ſum tingues, & mature in lecto uiſceribus adpones, utendum in horam I I. Confectio oxymelis dia
ſcilliu, ad ſtomachi cauſas ſic. ſcillæ libram comminues de haſtula lignea acuta minutisſimis partibus, & ſu
perfundes illic aquę nitidæ fontanæ 8. I I I. ac die tota & nocte coopertum uas in quod hęc miſeris, eſſe
permittes. alia die in olla rudi cum ipſa ſcilla deferuere facies lento igni uſque ad ſextariũ aquę, tum lin-
teo nitido exprimes ſcillam ipſam, ut ſextarius ille defluat, adijcies huic ſextario aceti optimi ſextarium,
& mellis optimi deſpumati P. I I. rurſum in eadem olla feruere uſque ad ſextariũ. tum recondes in am-
pulla nitida, & ſignatum habebis, & cum imparationem ſtomachi ſenſeris, coclearia ſingula plane tepe-
facta ieiunus accipies. Ad ſtomachi dolorem remedium phyſicum ſic. in lapide iaſpide exculpe dra
conem radiatum, ut habeat ſeptem radios, & claude auro & utere in collo. Epithematium ad
ſtomachum confirmandnm ſic, aloes — I I I. turis maſculi — I I. maſtiches albæ ſemunciam, ſtyracis
— I I. croci I. S. meliloti ſemunciam, cerę ponticę uel etiã rufæ — I I I I. nardi — V I. ius abſinthij
pontici — I. hęc omnia ſeparatim tunſa & cribrata miſcentur & coquuntur, & inducuntur in panno
atque mature ſtomacho adponuntur. Ad digeſtionem parandam, quiſquis ſollicitus erit
acorum ieiunus commanducet, & iactet, radicem quoque amaram & inlotam ieiunus commanducet.

Nec non

Nec non anethi ſemen etiam uiridis manducatum iuuat.nam & ſomnum conciliat,& digeſtionem parat. Cōpoſitio medicaminis ſubfragi,quod facit ad digeſtionem,& uitia ſtomachi,ſiue aqualiculi. accipit hęc, petroſelini macedonici — I I. apij ſeminis — I. ſeſeleos — V. piperis — V. nepetæ montanæ — I I I I. pulegij ſicci quod in fumo non fuerit — I I I I. thymi ſicci Ͼ. libyſtici etiam ſeminis — I I. inulæ radicis tunſæ,atque cribratæ Ͼ. zingiberis Ͼ. ex ijs omnibus tunſis, atque cribratis puluerem mol liſſimum facies.adijcies deinde mellis optimi deſpumati quantū putaueris mitti oportere, id eſt ut prope liquidæ,ac temperatæ colligi poſſint ſpecies ſupra ſcriptæ, & ſic recondes in uaſe uitreo, & cum uolueris ieiunus,cum tamen te digeſtum ſenſeris, ſingula coclearia non pleniſſima matutinis horis accipies. Confectio epithematij quod ſtomachi uetuſtas cauſas emendat,& ad digeſtionem confirmat, accipit hęc. ſeuum taurinum, ceram,medullam ceruinam,axungiam ueterem,reſinam terebinthinam,horum ponde- ra ſingula æqualia,& mellis uncias tres,maſtiches uncias tres,ſimul miſcebis,quæ liquanda fuerint,liquabis igni. Et quę tundenda,in puluerem tenuiſſimnm rediges.& confectum medicamen linteo tenſo in- duces,& ſtomacho,uel uiſceribus adpones,quod tamen ante momentum prandij detrahi conuenit. Aliud Epithematium quod ad eaſdem ſtomachi cauſas efficaciter prodeſt ſic.ſtyracis uncias duas,aloes un cias duas,petroſelini — I. cerę libram I. nardi libram I. maſtiches uncias I I. reſinæ frictę pondo S. re- ſinæ terebinthinę uncias duas,quę liquida erunt,& quę tundenda,ſimiliter ut ſupra ſcriptis ſpeciebus fa- cies.& ſimiliter medicamen uſque ad horam prandij uteris. Item aliud epithematium,quod arete dicitur,quod facit ad uetuſtas cauſas ſtomachi, accipit hęc.cardamomi unciam unam, libani unciam unā, cerę unciam. V I. reſinę uncias quatuor,ſtyracis uncias duas,olei cyprini unciam unam,uini ueteris hemi nam.cardamomum,& libanum ſemote tundendum,& cribrandum, ſtyrax uino infundendus, & reliqua quę remittenda ſunt,lento igne ſoluenda,& tum ſimul omnia permiſcenda, quod epithema ſimiliter lin- teo,aut phœnicio inducendum, & ſic ad uiſcera adponendum. & in horam prandij ſi non fatigauerit ha- bendum,ita tamen,ut aduerſo pectore cuiuſlibet pueri tepefactum ponatur. Intyba decocta in cibo ſumpta,aut eorum aqua pota,ſtomachum purgant. Herbam uettonicam menſe Auguſto lectam cum ſemine, & radicibus ſuis, ſed ſine ferro erutam, arefactam diligenter, & excuſſam ne terram habeat, contundes,& cribrabis, ac pulueris eius tenuiſſimi cyathos duos, cum aquæ ſextarijs ſex in olla noua ad tertias decoques,ollamque ipſam opertam ſub diuo repoſitam habebis,ex qua ſi quando ſtomachi ardo- res concitabuntur,coclearia duo, aut tria laboranti glutienda dabis,mire ſubuenies.

Herbę uettonicę faſciculum,herbę nepetę,ac pulegij uirgulas ſingulas,& ſalis paululum, cum uini ue- teris heminis tribus in olla rudi uſque ad heminam decoques, & ieiuno ſtomachico mane coclearia ſingu la,aut eo amplius dabis. Quotiens ſtomachi morſus ſentire cœperis,glycyrizæ ſuccum de ſurculo eius trahito,aut ipſam ſub linguam ad magnitudinem cicerculi habeto, nec dolorem ſtomachi, nec ſitim ſenties. Lac bubulum tepidum incoctum,ſubinde ſumptum, exulceratum quoque ſtomachum ſa- nabit. Coclea cruda deuorata, ita ut dentibus non tangatur, ſtomachum curat, certe languentem ſi per triduum ſic ſumatur,emendat. Cocleas ſed ueras africanas conditas ex ſale,& paulo olei coctas, ſed non purgatas,qui ieiunus ternas,aut quinas quotidie,& frequenter ſumpſerit, rariſſimo ſtomachi do lore uexabitur.certe ſi carbonibus toſtę ſumantur,melius proſunt. Si quis cymini triti ex melle ter- na coclearia quotidie ieiunus accipiat,ſtomachi dolore mire carebit.

Stomacho remedium optimum de experimento tale eſt.petroſelini uncias tres,ſalis uncias duas, nardi ſpicę unciam,amomi uncias duas,hyſſopi — I I. uettonicę uncias duas. hęc omnia in cucumam fictilem nouam mittes,quæ ſit ſextariorum nouem,eamque aqua ſupplebis,& obturabis, ut modicum ſpiramenti relinquas,& decoques ad tertias,ac denuo aqua ſupplebis,& rurſum ad tertias decoques.tunc adijcies mel lis optimi deſpumati quartarium,& tertia uice ad medias decoques, ac poſtea in uaſculo uitreo, aut fictili recondes ſub ſignaculo, atque ex eo aduerſum ſtomachi laborem terna coclearia ex aqua calida, ſi febres erunt,aut ex condito ieiunus,ſi non erunt,ſumes. Ne ſtomachus perfrigeſcat unctio ſaluberrima hæc eſt.foliorum lauri,& baccarum,fœno græci,ſamſuci,cupreſſi,roris marini, uncias ſingulas contundes, & in uini ueteris ſextarijs V. per triduum macerabis,quarto die olei boni ſextarios tres adijcies, & in olla rudi ad prunas non acres,ita decoques,donec uinum conſumatur, tunc colabis, & excrementa, uel ſordes abijcies.& rurſus ollam cum medicamine ad tenues prunas repones,eique addes ceræ nitidę libram,reſinę terebinthinæ purgatæ ſelibram.hæc omnia permixta,& coagitata,ad modum ceroti recondes. & cū opus fuerit non ſolum ad ſtomachi,ſed etiam ad neruorum, & muſculorum perfrictionem uteris ſaluberrimo unguento. Antidotum Hadriani,quo utebatur Cæſar Auguſtus, quæ potio dat omni corpori forti tudinem,quiſquis enim ea uſus fuerit,nec ſtomachi,nec iocineris,nec ſplenis,nec cordis,nec lateris,aut pul monis, aut coxarum dolores patietur, ſed nec tuſſim, nec perfrictiones, nec ſpaſmos, nec coli dolores ſentiet, nec dyſentericus, nec hydropicus, nec ſuſpirioſus, aut cholericus erit. facit etiam hoc remedium contra omnes humores noxios, & omnia uenena, uel maleficia in cibo, aut in potionibus data.com poſitio ergo eius eſt talis. fœniculi ſeminis, cymini, gummis thebaici, phu, pulegij, origani, pipe- ris albi, herbæ ſabinæ, petroſelini, cedri ſeminis, chamedropis, caſſiæ bonæ, iouis barbæ, rapæ ſe- minis, nardoſtachyos, iunci ſeminis, euforbij, echyos radicis, hoc eſt capſellæ, cyperi, pyrethri, tri- folij ſeminis, quo mulieres utuntur in capite, amomi, ſerpylli ſicci, gentianæ, ariſtolochiæ longæ, rutę agreſtis ſeminis, omnium ſupra ſcriptarum ſpecierum uncias ſingulas. Item rutę radiculam, quę facit ad porcorum incommoda, agni radicem, hociamſani ſiue agrimonię radicem, draconteę

radicem,quæ radix est quasi costum,& beneolet, acori radicem. harum specierum singulas semuncias adpendes,& omnia,uel infra,uel supra scripta diligenter tunsa, & cribrata, in puluerem tenuissimũ rediges, ac postea cum melle attico,quantum ad spissitudinem sufficiat,permiscebis, atque ex eo cum opus fuerit, quanta auellanæ est magnitudo, ieiuno dare debebis.

Confectio aceti diascilliu,ad digestionem, & stomachi uitia sic. scillam sumes, & inde tolles durissima quæque,& proijcies,deinde omnia tenerrima concides minute, ut habeant libram semis, eamque crudam conijcies in aceti congium unum acerrimi,& cum diu macerata fuerit,& combiberit, tolles scillam, & exprimes,idque acetum percolabis,& in uas bene picatum repones,eiusque aceti ieiunus mane si sorbeas sin gula,uel bina coclearia,stomachum curabis.& quod ad oris olidi ualetudinem attinet, hoc medicamento odor malus emendabitur,& si in naso polypus fuerit hoc aceto gargarizato eijcitur. quod quidem acetũ, & ad claritatem oculorum,& ad auditum aurium optimum est, si adsidue gargarizetur, ad uocẽ quoque, & ad suspirium,& ad splenem,optimum remedium est.si quis autem inde ad diem sorbeat, uel dimidium cyathum,colorem optimum habebit,& facilius suspirabit, & cibum melius conficiet. Nam si quis multum comederit,& non coxerit,& cibus ei in stomacho inacuerit,sorbeat de hoc medicamento, continuo desinet crudus esse.ut scias uero quantam uim habeat,etiam caducis datum prodest. Nam si uel duos cyathos cadiuus inde sorbeat,& currat passus milleducentos quinquaginta ieiunus, mire remediabitur,si uel tertio,aut quarto die id acceperit.quod si quis erit in accipiendo quotidie patiens, penitus carebit hoc morbo.hoc medicamen,& uentos eijciet,& uenas purgat. Nam is morbus ex uentorum multitudine mouetur.frigescit enim corpus de imparatione,& nauseam facit,& uomitus mouet. Si quis ergo hoc sumat,omnem escam,& potionem bene concoquet,& nulla res ei nocebit.ac si uoles hoc medi camine phthisim sedare,adde uini dulcis paululũ,& sic dato mixtum sorbere ieiuno.si quis sanguinem ex creabit,hoc medicamine accepto,facile eijciet omnẽ molestiam,& uenæ ei purgabuntur,quodque ad pulmones,& arterias corruptas attinet,per uomitum sanabitur,si hoc medicamento utatur adsidue.& si quẽ aqua intercutis tenebit,id est si hydropicus erit, sanabitur, faciliusque curabitur si recens morbus fuerit. nam per urinam illum cito digeret, & quod ad splenem attinet extenuabitur. oportet ergo prius uidere unde quis morbus ueniat.si a splene erit,uenter soluetur,aut crura turgebunt. dari itaque oportebit mane ieiuno duos cyathos,certe,uel unum cyathum si satis infirmus erit dato.quòd si ab iecore erit morbus, mellis cyathum,aut passi commisces cum cyatho eius aceti,idque per dies aliquot dabis, primum nanque sudoribus uehementissimis,postea etiam urina multa purgabitur,deinde cibum,& potionem libentissime sumet,omniaque cito concoquet. Ad stomachi dolorem arcendum,cymas sinapis uiridis ex aqua diligenter coques in olla noua,easque conditas oleo, & liquamine manducabis, sane obserua, ut paululum salis mittas dum coquuntur,propter Bromum. Mel,rutam,cyminum,piper, simul tere, & utere pro oxygaro ad inhibendum stomachi dolorem. Papauer nostrate cũ lacte suo simul decoques in aqua, & ipsam aquam diligenter colatam,stomachico cum melle attico potui dabis. Iris tunsæ heminam, cyperi tunsi heminam,in uini aminæi sextarium infundes, ut una nocte macerentur, deinde addes resinæ terebinthinæ — I X. ceræ — I I I. quas cum olei cyprini selibra liquefacies.deinde simul omnia miscebis,& manibus subiges,atque malagmatis more stomacho laboranti adpones. Ceram,adipem anserinam,& butyrum in se decoque, & in panno tenui stomacho calidum adpone confestim dolori stomachi subuenias. Peucedani radicem contritam ex uino qui frequenter biberit,nec stomachi dolorem,nec pulmonis inflationem patietur.

Item ad stomachi dolorem persici folia uiridia teres, & cum axungia uetere purgata subiges, atque in panno ad stomachum pones.idem præstat mentastrum quod supra ripas nascitur similiter impositum.

Oxiporium cydonite,quod facit ad stomachum,& tussim,empneumatosim quoque soluit, & digestionẽ citissimam præstat,conficitur sic.cydonea matura purgabis de foris,& deintus, & pensabis ad pondo tria, coquesque ex mulso in olla rudi,& cum fuerint cocta,eijcies de olla in catinum, uel mortarium, separabis deinde succum illum quem excocta dimiserint.postea remittes cydonea ipsa in ollã,& tunc addes ibi aceti pondo duo,mellis optimi pondo tria, mali granati expressi sextarium unum, coques postea lento igni donec unum corpus fiat,& habeat mellis spissitudinem,postea autem refundes illud in mortarium,& teres diutissime,donec omnis duritia dissoluatur.& dum teris summatim adijcies semunciam zingiberis, & piperis triti — I I. petroselini — I. & simul iterũ discoques, ac postea miscebis mulsam,ubi cocta fuerint cydonea,atque ita in uasculo uitreo recondes, & cum opus fuerit per cocleare ieiunus accipies. Stomachi,& capitis dolores tussim quoque,lõgasque ægritudines curat, & dysentericis medetur, leptopyrexias sanat,dolori etiam faucium, & synanchæ succurrit, tale medicamen. piperis albi — I. S. mellis attici — I. S. asari — I. uettonicæ,saxifragæ,cassiæ fistulæ, pondus ut supra.hęc omnia trita cum despumato melle miscebis,& dabis coclearĩu grãde plenũ ex cõdito mixtũ,febricitanti uero ex aqua calida. Antidotũ multiplex ad multa remedia,recipit hæc.croci scripulos X V. piperis albi — II. S.amomi semunciã, pyretri semunciã,dauci cretici semunciam,folij malabathri,nardo stachyos,cassiæ, apij seminis,euforbij, rutæ seminis,petroselini,rosæ siccę,opij,singulas semuncias,opobalsami ℈ V I.mellis boni P. I I.cinnami Є. si non fuerit cinnamum,mittes cassiæ fistulæ duplum pro eo, & hæc omnia tunsa cribrabis cribello tenui. & sic misces opium cum melle,& mitte in mortarium, & diligentissime teres,donec unum corpus fiat, ac sic omnia permixta mittes in doliolum uitreum.cum opus fuerit,ex hoc colicis fabæ ægyptiacæ magnitu dine cum aquæ frigidæ cyathis tribus potui dabis,Iocinerosis,qui iecur grauiter dolebunt, cũ uino mulso

dabis,

dabis,ut ſupra ſcriptum eſt. epilepticis quos caducos dicunt, dabis ut ſupra. pleuriticis cum aquæ mulſæ dabis cyathis tribus. Stomachum dolentibus cum poſcæ cyathis tribus dyſentericis qui perſoluto uentre ſunt,cum aqua frigida dabis,periodicis febribus qui laborãt, id eſt acceſſionibus diurnis, & nocturnis,cum aqua calida dabis.quibus dentes dolent, & quibus ſanguis de gingiuis defluit, cum poſca frigida, aut cum uino dabis,ita ut reſolutum in ore teneant.ſpleniticis ex poſca dabis.Paralyticis ex aqua calida. præcordia dolentibus,itidẽ ex aqua calida.tortiones uentris qui patiuntur,ex aqua calida dabis. morſiunculas leues qui patiuntur,ex aqua calida dabis. Secundas etiam mulieribus,quę ex partu,uel ex abortu remanſerint,diſcutiet ſi ex ſucco fœnogræci cocti,uel ex mulſa,bibendum detur. Apoſtemata etiam & omnia intrinſecus collecta expurgat,ex mulſa datum,uel ex fœni græci ſucco. Sicca uero tuſſi laborantibus ex melle ſolo dabis. Ad uuam ſtillantem ex mulſa gargarizandum dabis.ijs uero qui fungos uenenatos comederint cum oxymellis cyathis tribus dabis. Venenum ſi quis biberit ex ſucco ptiſanæ reſolutum accipiat. In omnibus ſane paſſionibus triduo continuo dabis. ſi neceſſe fuerit, iterum alio triduo dabis.omnibus ſane quantum fabæ ægyptiacæ granum eſt dabis. Confectio potionis ad omnem ſanitatem utilis,& ad ſtomachi confirmationem , accipit hæc.lauri baccarum purgatarũ unciam unam,myrræ — I. gentianæ — I. ariſtolochiæ rotundæ — I. puluerem tenuiſſimũ ex ijs ſpeciebus ſeparatim tunſis facies,& poſtea permiſcebis,& repones. & cum uti uolueris, cocleare unum cum potione calidæ aquæ ieiunus accipies, & interpoſitis diebus cum uolueris iterum accipies. Primo uere tamen incipies hac potione uti,& deinde quomodo uolueris, per tempora triduo continuo uteris. Antidotum quod facit ad omnes dolores internos,& ad ſtomachum confirmandum,recipit hæc.apij ſeminis ʒ XXI. anethi ſeminis ʒ IX. caſtorei ʒ VI. piperis ʒ III. opij ʒ III. myrræ ʒ III. hæc omnia ſeparatim tundes,& ex melle optimo temperabis,& cum uolueris dare potionem,in modum fabę globulos facies,& dabis ex condito,ſiue uino uetere,ſed ſi febricitauerint,ex calida aqua. hæc confectio dicitur athanaſia,facit ad lateris,& ad coli,præcipue ad ſtomachi dolorem. Lini ſeminis,& fœnogræci, & fœniculi farinæ,ſinguli ſextarij cum aqua mulſa decocti, & in panno ſtomacho laboranti, & uiſceribus duris adpoſiti,plurimum proſunt. Ad eos quos ſubito linquit animus,& quibus mens alienatur,aut uertigo eſt,coclee cum ſuis teſtis tritæ incoctæ,ita dantur per dies quinque, ut prima die coclea una, cum paſſi cyatho potanda detur.alia die duæ,cum duobus cyathis,tertia die tres,cum tribus cyathis, quarta die duæ,cum duobus cyathis,quinta die una cum cyatho uno. Potio efficaciſſima ſtomachi remedio,ſic. apij ſeminis drach. VI. petroſelini drach. IIII. ſpicænardi drach. IIII. myrræ drach. IIII. piperis longi drach. V. contrita uniuerſa hæc diligenter in unũ miſcentur,deinde adijcitur mellis optimi deſpumati quod ſatis ſit,atque in uaſe uitreo mixta ſeruantur.inde cum opus fuerit poſt balneum drach. IIII. aut etiam minus,ſi infirmior erit qui accepturus eſt,ex aqua calida,uel ex mulſo,in potione dabuntur. Porri capitati excocti in cibo ſumpti cum aceto plurimum proſunt ſtomacho laboranti. Vrticæ ſemen coctum iuuat ſtomachum,ſi cum pane manducetur,& cũ iure ſuo.cydonea quoque incocta, in melle ſeruata,ieiuno data plurimum proſunt. Thalaſſomeli quod iucundiſſime , & inflationes deponit,& uentrẽ purgat ſine ſtomachi uexatione.eſt enim,& odore, & ſapore gratiſſimo, quod hoc modo fieri debet.aqua marina ex alto id eſt de profundo,uel aqua cæleſtis cum ſale mixta, pari menſuræ mellis optimi deſpumati permiſcetur,& ſeruatur in uaſe fictili.& cum opus fuerit tepefacta potui datur. Purgatorium efficax,quod nec ſtomachum uexat,nec caput grauat,& bilem deducit.lactis caprini ſextarium. ſalis ammoniaci — II. mellis optimi — I. in unum omnia diu cõtrita,& permixta ieiuno potui dantur. ſed poſt potionem diu inambulare debet,ut ipſa potio melius motu corporis profit. Sambuci liber inter corticem,& ſurculum raſus,& tritus,adque nucis iuglandis magnitudinem ex aqua,uel mulſo potus,miro modo detrahit bilem,ac ſtomachum releuat. Vettonicæ herbæ folia in umbra arefacta contunde, & cribra,atque ex eo puluere paululum,& mellis decocti cyathum unum permiſce. atque inde poſt cœnam ad magnitudinem ciceris tranſglutiendum dabis ei qui cibum euomit ſtatim,& non poteſt continere. Radicem ficulneam uini ueteris cyatho uni in rade,& priuſquàm cœnes,uel cubitũ eas bibito,ſi uitio ſtomachi laborabis. Laſeris ueri modicum ex aquæ frigidæ cyathis quatuor dilue,& dormitum iturus bibe,ut cibum bene concoquas,aut eius radicem guſtato dormitum uadens,idem tibi præſtabit. Rorem marinum ieiunus commanducet,aut in aqua calida excoctum bibat,qui cruditatem patietur,ſtatim remediabitur. Compoſitio potionis ad dolorem ſtomachi,ſiue ad nauſeam reprimendam ſic.herbæ mandragoræ quæ naſcitur in locis montanis ſuccus expreſſus ad ponderis ſcripulum dimidium , potatusque ex aqua calida,uel ex mulſa,nauſeam expellit.abundantiam phlegmatis purgat, ſedatque dolorẽ ſtomachi,& faſtidium diſcutit.ultra hoc autem pondus ne dederis , quia nullius ſtomachus uim eius poterit ſuſtinere. Pulegium cum oxymelite decoctum, ad menſuram heminæ tepefactum,ieiuno, & digeſto dabis bibendum,non ſolum ſtomachum reficies,ſed etiam ſi circa cor aliquid erit uitij, eadem potione ſanabitur. Ad ſtomachum componendum uteris remedio tali ſatis commodo.rutam, apium, anethũ, cyminum , æquis portionibus coques cum uini ueteris ſextarijs duobus , poſtea addes olei amari ß. I. & iterum coques,uel aliquandiu combullire permittes,atque inde cum utcunque reſederit feruor , per globum lanæ ſuccidæ ſtomacho quod ſufficiat infundes, ita ut poſtea denſus lanæ floccus ſupra ſtomachum iacentis ponatur. Poſt horam quàm hoc feceris de nardo tepido ſtomachum perfricabis , & de ſabano molli leuiter detergebis deinde infirmum deambulare facies. Confectio epithematij, quod ſtomachi uetuſtas cauſas emendat, & ad digeſtionem confirmat. ceram, ſeuum taurinum , medullam ceruinam,

axungiam ueterem,resinam terebinthinam, horum pondera singula æqualia mittes, deinde adijcies mellis — III. masticheas uncias tres,quæ liquanda fuerint liquabis, & quæ tundenda tundes. & sic confectum medicamen in linteo adponetur stomacho,quod ante momentum prandij subtrahi conuenit. Item aliud epithema quod efficaciter prodest stomacho,& uisceribus storacis — II. aloes — II. petroselini — I. ceræ libram unam,nardi P. I. masticheas — II. resinæ frictæ P. S. resinæ terebinthinę — II.quę liquanda sunt liquabis,& quæ tundenda tundes,& permiscebis,& sic confectum medicamen similiter linteo inductum stomacho adpones. Ad confirmandum stomachum,uel conseruandum,si quis infirmū habet de quartanæ labore,epithematium tenue,axungiæ porcinæ,butyri,resinæ frictæ,herbæ sabinę,cerę rufę libras singulas,cerussę — III. cerę ponticę — III. hæc omnia seorsum parata miscebis, & simul decoques,& sic uteris. Descriptio polyarchij ad stomachum post diutinas febrium molestias componendum.cassiæ — I. rosę siccę — I. cyperi — I. cardamomi — I. nardostachyos — I. nardi celtici — I. malabathri — I. iris illyricę — I. œnanthes — I. masticheas chiæ — I. croci — I.amomi — I. meliloti — I. absinthij — I. costi — I. guttę ammoniaci — I. aloes — I. turis — I. myrræ — I. bdellij drach. VIII. styracis drach. X. in uino infusæ,xylobalsami drach. IIII.schœnianthus drach. IIII. resinæ terebinthinæ drach. XLVIII. nardomyri drach. LXIIII. ex quo cerotum facies adiectis olei rosei drach. LXVI. ceræ ponticę drach. CXXVIII. opobalsami drach. XVI. hęc omnia tunsa cribrata,& cętera uino optimo madefacta,simul in mortario colliges,ex quibus trochisci,uel madgalia fient.ceroto uero facto,uel puluis supra scriptus,uel ramenta miscentur.

Cordis dolori,& corco,& præcordijs,remedia rationabilia diuersa de experimentis. Cap. XXI.

Præcordiorum dolorē catuli lactentes admoti uisceribus humanis,transferre in se adseruntur,idque exenteratis perfusisque uino deprehenditur uitiatis eorū uisceribus. Ad corcum,carmen in lamella stagnea scribes,& ad collum suspendes hęc, ante uero etiam cane. corcu nec megito cantorem. utos utos utos,præparabo tibi uinum leue,libidinem discede anonnita. In nomine dei Iacob, in nomine dei sabaoth. Item ad id aliud carmen,corce corcedo,stagne, pastores te inuenerunt, sine manibus collegerunt,sine foco coxerunt,sine dentibus comederunt. Tres uirgines in medio mari mensam marmoream positā habebant.duæ torquebant,& una retorquebat,quomodo hoc nunquàm factum est, sic nunquàm sciat illa gaiosfeia corci dolorem. Ad cordis dolorem, uel ad eos qui lumbricis in corde uexantur.aquam maluæ cum melle pari mensura permixtam tepidam ieiuni bibant. Ad cordis dolorem herbæ erythrodani,id est caulis purpurei,hoc est marini,uel sisimbriæ succum, ad plenitudinem conchulę oblongæ,quam Græci telynen, alij chemam macram uocant, cum aqua calida prope noctem dormitum uadens bibat. Pinus uiridis acicule contritę ex uino optimo potui datę,cordis dolorem sedant, ita ut qui potionem acceperit pinguibus escis abstineat. Dolorem cordis leuat cymini æthiopici commanducati succus frequenter transmissus. Aduersum cordis pulsum,uel dolorem mirum remedium quod in lamella stagnea scribes, . & phylacterium de styrace subfumigabis, & in collo ex licio suspendes,ita proderit,ut stupeas. Ad dolorem præcordiorum cataplasma egregium. lini seminis sextarium unum,fœniculi seminis sextarium unum ex aqua mulsa decoques, & in panno calido pręcordijs sępius adplicabis, mire proderit. Cerotum ualde efficax ad cordis dolorem, cerę selibram,olei cyprini selibram,absinthij pontici selibram.absinthium tundes,ceram remittes, & permiscebis, ac pro ceroto uteris. Qui pręcordiorum ardore uexantur,si etiam febres, & lumbricos habeant, hoc remedio sanabuntur.ouum crudum summiter apertum exinanies,idque implebis oleo uiridi,& defundes, & lotio uirginis pueri implebis,& defundes,tum adijcies parum mellis,& in unum cum oui ipsius interioribus permiscebis,& potandum ieiuno dabis.hoc & stercus uetustissimum, & lumbricos noxios pellit, & febrem acutissimam releuat. Bulbi excocti triti inliti tumorem pręcordiorum, & uentris emolliunt. Item proficies si ocimum trìueris,& eo pręcordia spissius inleueris. Fœniculi farina cum pari mensura mellis decocta,ceroti modo panno inlinitur,& calens tumori pręcordiorum imponitur. Malagma ad pręcordiorum tensionem,& uentris,ac stomachi duritiem diutinam cum dolore,quod & iecori, & lieni prodest,conficitur sic.cerę P. I. guttę ammoniaci P. I. iris illyricæ denarios XXII. opopanacis denarios XX. anesi denarios XXV. fenogręci seminis ⚹ XXV.resinę terebinthinę P. I.adipis suillę ueteris P. I. aceti acris s. I. mellis P. II. mel cum aceto permiscendum est, atque illic arida omnia die, & nocte maceranda sunt. Terebinthinam uero,& ceram,& adipem liquefactam in unum cæteris admiscere oportet,& deinde manibus diutissime subige,donec sine offensione malagma temperatissimū fiat. Ad cordis pulsum,siue salissationem,succinū uerum mittes in aquā feruentem, & illic esse patieris, atque inde per triduum laboranti singulos cyathos tepefactos,si nimium erit frigus dabis bibendos,hoc remediū & hominibus,& animalibus prodest.

Ad hepatis siue iecoris uitia omnia,& molestias uniuersas, remedia rationabilia, & physica diuersa, de experimentis. Cap. XXII.

Putæ siluestris manipulo,in ollam nouam coniecto decoctoque ex tribus heminis aquę ad heminā, adijcies mellis librā, rursusque feruefacies, ex eo per triduum ieiuno potum dabis iocineris dolore nimio laboranti.

laboranti. Hircinus ſanguis adhuc calens ſupra prunas excoctus, & cibatui datus ieiuno, iocineroſo mederi traditur. Viuerra toſta porcelli lactentis modo inaſſata, & cibo data ieiuno, mire iocineroſo ſuccurrit. Hepatice experta ſic. piper album & maſtichen ęquis portionibus tundes & cribrabis, rurſusque in mortario teres, atque ita oleo hiſpano optimo temperabis, ut ſit ſpiſſum. inde catapotia facies magnitudine ciceris, atque in ſole ſiccabis, ut dureſcant. tunc in pyxide recondes, & ex his unam pilulam ieiuno in ouo ſorbili dabis, adijciesque parum ſalis, ſed per triduum dabis. Tumori iocineris adprime medetur hoc remedium. inulæ radicis uncias tres, quæ Græce dicitur helenium, decoques ad medias in aquæ ſextarijs tribus, atque heminam ex ea ieiuno in dolore bibendam dabis idque per triduum facies.

Ad ueteres iocineris dolores potio optima ſic. nardiſpicæ ℈ V I I I. croci ℈ I I. myrræ ℈ I I I. caſſiæ ℈ V I I I. ſchœni ℈ V I I I. omnia trita & cribrata melle optimo comprehendes & dabis ieiuno in potione ℈ I I I. ex aquæ mulſæ cyathis I I I I. quouſque uitium exſtirpes. Ad tumorem iocineris & ad dyſpnœam remedium ſic. petroſelini, coſti, chamæpitys, ęqua pondera tundes cribrabis & dabis ieiuno epatico duo coclearia cum aqua mulſa. Melanthium id eſt git, quantum cocleare recipitur, cõtere, & da cum uino tepido dulci bibendum ieiuno epatico. Nimium laudatum iocineroſis remediũ ſic. picem duram contere, & ex ea da potandum ieiuno epatico cocleare unum cum uino auſtero. In lamina ſtagnea ſcribe. Ite ερων, & deſuper nomen eius iocineroſi, cui mederi uoles, ſcribe. laminam uero licio ligatam collo eius ſuſpendes, mundusque id facito. Abſinthij florem, caſſiam, crocum, nardiſpicam, aſſarum, ſchœni florem, folium, maſtichen, xylobalſamum, amomum, cinnamomũ, ad drachmas ſeptenas, aloes indicæ drachmas V I. tundes & cribrabis ſingula ſeparatim eademque miſcebis, atque inde coclearia bina ieiuno epatico cum mulſa aqua tepida aut uino uetere auſtero per triduum dabis, quod remedium & ad digeſtionem, & ad crapulam deponendam facit. Antidotum ad epaticos ſic. pelecini ſeminis, eupatorij, iocineris lupini, picis brutiæ, coſti, fœnogræci, piperis: paria hęc tundes, cribrabis, & melle comprehendes, atque inde catapotia ad ciceris magnitudinem ex aqua calida dabis. Antidotum philonium ad iocineris & ad omnium uiſcerum intrinſecus dolorem ſic. croci drach. V. pyretri drach. I. piperis albi drach. X X. hyoſcyami drach. X X. euforbij drach. I. nardi indici drach. I. opij drach. X. quæ ſunt ſicca tunduntur, cętera in mortario conteruntur, & permixta melle comprehendũtur. Hęc potio his modis ieiunis danda eſt: cœliacis & colicis, qui ſine febre erunt, ex aqua frigida, febriculentis ex aqua in qua anethum ad tertias decoctum fuerit. in declinatione uero febris, ad magnitudinem auellanæ. ſpleniticis ex aqua cum appare decocta cyathis tribus, magnitudine qua ſupra. epaticis dimidium auellanæ modum, febriculentis ex hydromellis cyatho, uel ex aqua mulſa, in qua anethum cum ſurculis ſuis fuerit decoctum. orthopnoicis, magnitudine auellanæ remiſſa in aceti ſcillitici coclearibus quatuor, ex aquæ calidæ cyathis quatuor. ad ſpaſmum & cordis dolorem uel tremorem, ex aquę mulſæ cyatho magnitudine auellanæ. Ad lateris dolorem ex aqua mulſa magnitudine auellanæ, contra noctem dabitur. ad ſingultus & quibus frigus etiam ęſtate inſederit, ex aqua mulſa, modo auellanæ. phthiſicis ex ſucco ptiſanę, uel ex mulſi cyathis tribus modo auellanæ. dyſentericis ex poſca cyathis duobus, modo ciceris arietini. Auriginoſis ex aquę mulſæ cyathis duobus, auellanæ duplum. dyſuriæ & calculo ex aquę cyathis tribus in qua tres manipuli apij fuerint decocti, magnitudine auellanę. Potio ad epar utiliſſima, pręterea hęc ipſa compertum & præſentaneum remedium eſt, etiam ad lateris dolorem. accipit hæc. piperis — I. coſti — I. lupini ſicci amari — I. hęc omnia ſicca tunſa cribrata mixta ſimul repones, cũ opus fuerit unũ cocleare plenum, uel ſi uires infirmiores ſunt, raſum id eſt ruclatum, cum uino auſtero ieiuno epatico per dies tres uel quinque continuos dabis. ita ut in eo latere complicatus aliquandiu iaceat, & cooperiat ſe ſagis. & cum cœperit ſudare, leuet ſe & deambulet diu. Item expertum atque utile ad epar remediũ, de folijs fici aridis, id eſt ſiccatis ſub umbra & arefactis, tritis cribratisque, de quo puluere cum condito ad menſuram tria coclearia accipiet epaticus ieiunus, & in eo latere diutule iacebit, deinde ambulabit, & per triduum continuum hoc medicamen accipiet ſimiliter obſeruans. Prodeſt mirifice hæc compoſitio ad tumorem & dolorem cum duritia iocineris & lienis. item ad renium dolorem benefacit. nam & colorem corporis reſtituit, qui propter uitia ſupradictarum partium corrumpitur, pallidusque conſpicitur. prodeſt hoc idem medicamentum, etiam ad aquę mutationes, id eſt ad hydropem. cõficitur ſic. croci ✱ X. nardi ✱ I I. caſſiæ ✱ I I. coſti ✱ I. S. ſchœni ✱ I. cinnami ✱ I. myrræ ſtactę ✱ I. mellis optimi ✱ X X V. datur ieiuno quanta faba eſt ęgyptia ex mulſi cyathis I I I I. Remedium efficax ad iocineris duritiam ueterem, quod & hydropicos, & lienoſos, & arquatos, & quibus opus eſt moueri urinam, potentiſſime ſanat. muliebribus quoque cauſis prodeſt, nam & ex partu reſidua purgat, & mãmis tumentibus prodeſt. perduci illud, id eſt potari, ex mulſo uino oportet, conficitur ſic. aneſi ✱ I X. dauci ✱ I I I. petroſelini idem, iuniperi idem, ſilis idem, tragacanthi ✱ I. S. panacis radicis ✱ VIII. iris, myrræ, coſti, amomi, ſingulorum denarios ſenos, cinnami ✱ I I I. caſſiæ ✱ V I. ſmyrnij quod eſt ſemen holeris atri ✱ V I I I. nardi ſyriacæ ✱ I I I I. acori ✱ V I I I. balſami ſeminis ✱ V I. opij ✱ V. erui moliti 8. I. ſcillæ coctæ ✱ I I. uini chij aut lesbij quod ſatis erit. paſtilli ex his in puluerem redactis, fiunt denariorum duum uel trium, & dantur cum opus eſt ex mulſo, ieiuno & digeſto. Antidotos, quę zopyre dicitur, facit non ſolũ ad iocineris, ſed & ad lateris, & ad pectoris, & ad ueſicæ dolores & ad tuſſim ueterem, & ad hydropicos, & arquatos, & lienoſos, & ad eos qui mala medicamenta ſumpſerint, quæ ſiue poſtea data, ſiue ante pota fuerint, per hoc remedium non nocebunt, conficitur ſic. myrræ ✱ V I I. S. nardi ſyriacæ ✱ V. S. croci ✱ I. S. ſchœni ✱ I I. caſſiæ ✱ I I I I. cinnami ✱ V I.

piperis albi ✱ I. piperis longi ✱ I. turis ✱ I. fcordij ✱ III. polij ✱ III. rofæ aridæ ✱ III. rapæ feminis ✱ III. anatis fanguinis recentis ✱ IIII. eiufdem aridi fanguinis ✱ III. melle mifcẽtur contufa & cribrata omnia, donec habeãt ipfius mellis temperaturam, inde plenum cocleare datur, fed a' ferpente percusfis, aut morfis, ex uino, cęteris ex mulfo uel aqua dari oportet. Malagma ad omnẽ uifcerum dolorem, præcipue ad iocineris ftricturas, conficitur fic. nardi celticę id eft faliuncę ✱ X I. iris ✱ VIII. meliloti quod a' nobis fertula campana dicitur ✱ XXV. cyperi ✱ VIII. ammoniaci thymiamatis, & ftyracis ✱ VIII. cardamomi ✱ VII. croci idem. omnia fupra dicta contunfa & cribrata uno die & nocte in uino uetere macerantur, pręter ammoniacum, hoc enim aceto dilui oportet. poft hæc ceræ P. II. refinæ frictæ P. I. olei rofei P. II. uel tria, ut fufficiens uifum fuerit addentur, lique fiunt quę liquefieri debent, & refrigerata atque rafa cęteris mifcentur, atque unum corpus ita fit, ut diligentisfime fubigantur. hoc & ad pręcordiorum tenfionem benefacit, & ad uesficæ dolorem. Attali regis medicamentum, quod facit pręcipue ad iocineris uitia, & ad auriginem, & ad aquam intercutem, & ad lienofos, & ad præcordiorum inflationem, & ad pectoris dolorem, & ad eos qui colorem luridum habent, conficitur fic. croci ✱ X. nardi indici ✱ II. casfiæ ✱ II. myrræ ✱ I. cinnami ✱ I. fchœni floris ✱ I. cofti — I. hęc feorfum contunduntur & cribrantur, deinde ex fingulis eorum fupradictis pondera fumuntur, & in unum melle mixta colliguntur, atque in pyxide argentea reponuntur. inde datur cum opus eft fabę ægyptię magnitudo cũ mulfi cyathis tribus, fi fine febre fuerint, qui fumpturi funt, fi febricitabunt, ex aqua mulfa dabitur. prodeft etiam calculofis hæc compofitio, fed ad omnes caufas ieiunis & maxime digeftis opportune dari debet. Ad dolorem iocineris phyficum remedium fic. calculus fiue lapillus, qui a' calculofo fuerit eiectus, fuper iecur dolentis alligatus, ftatim proderit. Glycia pota & uentrem laxabit, & iocineri proderit, & digeftionem ftomachi opitulabitur, quam glyceam fic facies. aceti 8· I. mellis P. II. aloes — III. fœniculi radices P. II. quas fublata cortice diligenter ficcabis, & tundes, atque una nocte in aceto macerabis. poftera uero die excoques ad medias & colabis, tunc admifcebis mel & coques fufficienter, atque ab igne fublatum refrigerabis ut tepefcat, poftea aloen teres, & mifcebis, preterea apij uiridis pugnum plenum, & tantundem rutæ uiridis addes. hæc omnia ad fpisfitudinem mellis cocta colabis & refrigerabis, atque inde coclearia terna cum aqua calida ieiuno & digefto per triduum dabis. Item ad iocineris dolorem remedium fic. lupinum, abfinthium, coftum, fœnum grecum fed quod toftum fit, pari pondere hęc ficca tundes, & cribro medicinali cribrabis. unde ieiuno cocleare propenfum ex aqua calida per triduum dabis, quod intermisfis aliquot diebus, rurfus per triduum fimiliter bibendum dabis. memento tamen ut fœnumgrecum diligenter torreatur, ut bene tundi posfit, & omnia obferuet quæ infrafcripta funt qui remedium accepturus erit. Iecur lupi fublatum luna decrefcente, in fumo ponitur, & cum ficcatum eft, teritur, inde particula trita mifcetur pulueri ęquis portionibus facto de fœnogręco, lupino, & abfinthio & cofto, ita ut ex eo quod in fe totum permixtum fuerit, menfura coclearis cumulati detur ad diem non febricitãti ex uino mixto, fi febricitabit ex aqua. ita ut per triduum, hoc medicamen ieiunus accipiat, & porrecto brachio in dextro latere uel femihora iaceat. inde diutisfime deambulet, & tardisfime cibum fumat, & obferuet ut illo triduo purisfimus & digeftisfimus fit, & frigidam non bibat, neque falfum aliquid aut dulce manducet. Violas agreftes fiue filueftres conteres, & fuccum earum cum pari pondere mellis decoques, & ex eo coclearia terna ieiuno ad diẽ iecoritico dabis. ad lateris autem dolorem, fi ex iecoris caufa fuerit, thymi fcripulos duos, & aquæ quartarium dimidium ieiunus bibet. Compofitio medicaminis ad iecur, quod diateffaron dicitur cofti — I. fœnogræci — I. inulæ radicis — I. fœniculi radicis — I. hęc omnia feparatim diligenter tundes & cribrabis, & delicatisfimum puluerem menfurabis, & poftea permifcebis, fed in fole omnia bene ficcato antequam contundas, & in una potione cocleare plenum mitte. fano ex uino, febricitanti ex aqua calida, uel ex mulfa aqua, ut uẽtrem foluat, potui ieiuno per triduum dabis, ita ut accepta potione in dextro latere aliquandiu iaceat, & poftea diu deambulet, & digeftisfimus cibos fumat. hoc remedio fcitote nihil effe prępftantius, etiam fi fœminis, fed non prægnantibus detur. De medio offe fepię, quod eft molle, puluerem facies, & in mixtione conditi optimi iecoritico ieiuno per triduum dabis, ita ut in dextro latere aliquãdiu iaceat cum acceperit, & poftea diutisfime deambulet. Ad iocineris dolorem remedium fic. intyborum fucci heminæ, aquæ cyathos tres mifcebis fimul, & calidum dabis, donec totum triduo perbibatur. quod fi ex ipfo dolore cui medendum eft turgidus & indigeftus fuerit, porrum capitatum incoctum manducet. Gentianam ex paffo decoques & ieiuno iecoritico per triduum bibendam dabis. Piperis albi grana XL. falicis folia ad hanc menfuram, ut fafciculus inter digitos duos & pollicẽ teneatur, cucumeris quoque quantum tribus digitis tollere potueris, contere in unum, & per triduum iecoritico ieiuno da ex aqua calida bibendum. Cofti femunciam, aloes epatitidis — I. mafticheS granorum — II. eupatorij — I. piperis — II. amomi femunciam, rhapontici femunciam. aloen & mafticheN fimul teres & cribrabis bene. reliquas fpecies in pila tundes, & cribrabis bene, & omnes poftea in unum confundes, & repones diligenter in pyxide qualicunque. cum uolueris potionem dare iecoris uitio laboranti, in olla uel caccabo rudi fed excocto, quartarium fœnogræci decoques. primam aquã fundes cum feruere cœperit, & aliam fundes cum feruebit. tertiam coques ad tertias, & repones uas in quo ad tertias decoxeris fœnumgrecum, cum fucco & humore fuo, & inde potionem in calicem mittes, & addes de puluere fuprafcripto cocleare plenum. & quãdo accipit is cui medendum erit, digeftus & ieiunus accipiat, & acceptam potionem bene digerat, ita ut cũ biberit, tenfo brachio dextro iaceat in ipfo latere,

&hoc

& hoc per triduum ſimiliter faciat. hęc potio iecoriticos etiam ueteres mire ſanat. Epaticis herba centaurea ex uino decocta, ac potui ieiunis data, mirifice auxiliatur. Herbæ uettonicæ in umbra arefactæ puluis, ex aquæ calidæ cyathis duobus, ieiuno iecoritico potui datus, magnifice prodeſt.

Potio ſaluberrima ad epaticos, à Procliano medico oſtenſa Ficatum lupi integrum folijs lauri inuolues, & ita ad ſolem uel ad ignem ſiccabis, & ſiccatum diligenter ſublatis folijs in puluerem rediges. quem pulluerem in uaſculo nitido ſeruabis, atque ex eo coclearia duo, cum piperis granis decem tritis, adiecto melle optimo deſpumato quantum ſufficiat, cum caroeni cyatho, in potione ieiuno dabis, quam prius ferro candenti calefacies, & diligenter in mortario permiſcebis, ſedentique in lecto dabis, ita ut accepta potione contractis genibus hora integra in dextro latere iaceat, & poſtea uel una hora deambulet.

Herbæ uerbenæ ſolſtitio lectæ puluis, in coclearibus quinque cum uini aminei cyathis tribus, ieiuno potui datus mirifice prodeſt, ſed pro ætate aut uiribus uniuſcuiuſque, potionem dabis.

Aſini iecur tritum, cum petroſelino & nucibus iuglandibus purgatis ac melle inlitis, in cibo datum epatico ieiuno, mirabile eſt. Procliani medici remedium de experimento, ad epatis ſuppurationes, & ulcera & apoſtemata, ſic. ſagapeni uncias II. myrræ troglodytidis uncias III. cardamomi uncias VI. caſtorei uncias III. piperis albi uncias duas, aut ſi album non fuerit, duplum de nigro mittes, opij optimi uncias II. hæc omnia tunſa & cribrata per impubes pueros, aqua pluuiali miſcebis, & facies trochiſcos de binis drachmis. qui trochiſci in umbra, non in ſole ſiccentur. uiris uel ſenioribus integros, pueris uel minoribus dimidios trochiſcos, infuſos in aqua calida dabis, id eſt non febricitanti, cum uini auſteri meri cyatho uno, infirmo autem ex aqua calida dabitur. ſed quibus medendum erit nihil pingue manducent, non oleum, non carnem, ſed de lenticulæ farina pultem, cum oxymelle coctam, admixto anetho & pulegio manducent, & poſcam, poſtea quam excreare uel ſitire cœperint, tepidã accipiant, & ſenſim bibant. Qui palmulas dactylos ex aceto frequenter manducauerit, iocineris dolore carebit. De lupi præda, id eſt, de reliquijs ueruecis, aut capræ, aut cuiuslibet animantis, quam comederit carnem, uel pellem, uel os, collige & ſerua. & quando aliquis iecur doluerit, inde eum tange, continuo ſanabitur.

Origanum in aqua decoque ad tertias, & poſtea mitte mellis quod ſufficiat atque iterum decoque diligenter ut bulliat, & inde da epatico ieiuno quod ſatis ſit adſidue bibendum, ualde ſubuenies.

Lacertam uiridem prende, & de acuta parte cannæ iecur ei tolle, & in phœnicio uel panno naturaliter nigro alliga, atque ad dextram partem lateris, aut brachij laboranti epatico ſuſpende. ſed uiuam lacertam dimitte, & dicito ei. ecce dimitto te uiuam: uide ut ego quemcunque hinc tetigero epar non doleat. Ad duritiam iocineris molliendam, & quamlibet ueterem dolorem ſedandum benefacit cunilæ aridæ, quam ſatureiam quidam uocant, in puluerem redactæ denarius unus, ex mulſi cyathis duobus ſi non febricitabit, uel totidem calidæ aquæ, ſi febriculentus erit, aſſidue datus.

Ad iecoris dolorem potio ſalubris conficitur ſic. piperis — I. eupatorij — I. coſti — III. bacani — II. fœnigræci — I S. omnia hæc trita & creta ſeruabis, & cum uſus exegerit, dabis in uini potione cocleare plenum ieiuno, ita ut in dextro latere tenſo brachio iaceat cum acceperit. Epithematium ad iecur ſanandum ſic. guttæ ammoniaci P. II. ceræ tantundem, olei roſei tantundem, croci — I. gutta ammoniaca cum bono aceto teritur, donec bene trita ſit, & glutinoſa fiat, crocum ſi ſiccum eſt tunſum & cribratum, guttæ ammoniaci admiſcetur, & diu teritur, ſi humidum eſt in aceto madefactum primum ſeparatim, deinde cum gutta ammoniaca teritur. quibus tritis cerotum de roſeo oleo & cera punica factum refrigeratum admiſcetur, & tam diu teritur uel ſubigitur, donec unum corpus fiat, ut magdalia inde formentur, quæ ſtomacho phœnicio inducta imponantur.

Ad lienis ſiue ſplenis uitia omnia, & moleſtias uniuerſas, remedia rationabilia & phyſica diuerſa de experimentis. Cap. XXIII.

Ad lienoſos benefacit tamarici longe â mari collecti arefacti & contuſi pulueris denarius unus, aut pondus uictoriati datum ex aqua ieiunis uel ex poſca. Prodeſt lienoſis inula arida campana contuſa & cribrata menſura denarij unius ex uini ueteris mixti cyathis quatuor ieiunis data.

Potio ad lienoſos ſic. balani quo unguentarij utuntur, denarios duos, capparis radicis 𐆖 I. hederæ nigræ baccarum denarios duos, periclymeni, quam ſyluæ matrem uocamus 𐆖 S. galbani denarij S. cardami nigri, id eſt naſturcij ſeminis 𐆖 II S. piperis nigri 𐆖 I. ſcillæ coctæ 𐆖 II. hæc omnia colliguntur ex melle, fiunt globuli parui, dantur denarij duo uel unus, pro ætate, aut infirmitate, ex oxymelle uel ex aceto mixto, in cyathis quatuor aut tribus. eadem potio benefacit ad hydropicos ex aqua mulſa data, nam urinam mouet plurimum per quam purgantur. Lienoſos ſanat, extra cutem impoſitum, ſinapi aceto pridie maceratum & tritum, adiecta lenticula ex aceto cocta. oportet autem a parte lienis impoſitum medicamentum tam diu illic eſſe, donec dolorem pati non poſſint qui utuntur. poſtea ſolio calido demittantur, ubi plures eos contineant, dum deſinit feruor, alioqui exilient ad primum feruorem, maior enim in cute fit dolor calda tactis. poſtea ceroto roſaceo eos perungi oportebit.

Aliud lienoſis remedium eadem ratione impoſitum. ſinapis cyathos duos, git cyathos duos, naſturcij cyathos IIII. myrobalani corticis cyathos IIII. piperis cyathos II. ſinapi pridie aceto acri maceratum, deinde tritum, cõtuſis cæteris permiſcetur, pannoque inlitum medicamentũ imponitur, faſciaque

longiſſima alligatur,uel pluribus in unum commiſſis,quo tardius ſoluatur. hoc efficaciſſimum remedium eſt,& multorum annorum lienoſis omnes cauſas tollit,atque duritiam, ſed poſt hoc,ſi quæ reliquiæ manſerint,ammoniaco tollendæ erunt frequenter illic inlito. Infantibus lienoſis dari oportebit aquam calidam,in qua candens ferrum dimittatur , uel lac caprinum ſemicoctum , ſi capræ tantummodo hedera paſcantur.proderit ijs,& ſinapi ſiccum contuſum ceroto tenui mixtum,extra cutem impoſitum,ut faſcia diligenter ligetur. Malagma ad lienoſos,& ad iocineris tumorem,ſic·ammoniaci guttæ pondo I. ceræ P.I. roſæ pondo I. ammoniacũ ex aceto teritur, mixto crocomagmate quantum colorare poſſit. ammoniacum itaque teritur, quouſque leue fiat, & mellis craſſi habeat ſpiſſitudinem. poſtea cera liquefacta, & roſa adijcitur,ac prius mortario bene,& piſtillo cõmixta,manu utraque ſubigũtur. facit hoc malagma, & ad luxum,& ad capitis dolorem,fronti ſuperpoſitum. Malagma ad lienoſos ſic. myrobalani P.I. aphronitri ⚹ X X X. capparis radicis ⚹ X X V. cardamomi ⚹ X X V. ammoniaci guttæ denar. X X X. ceræ P.I. irini olei P.S. cera irino ſoluitur,quibus ammoniacum aceto dilutum miſcetur, poſtea arida quæ ſunt cribrata admiſcentur,& ſic diu in mortario teruntur.deinde manibus bene ſubiguntur. Medicamentum Iunij Criſpi,quod appellatur ambroſia.hoc ex mulſo datum lienoſis pręcipuum pręſtat auxilium,phthiſicis quoque,& ijs qui difficulter ex imbecillitate longa reficiuntur, & qui mali ſunt coloris,nec non ad alia multa uitia ſatis utile eſt,recipit hæc.croci optimi ⚹ I I. cinnami, nardi, coſti , caſſiæ, myrræ,ſchœni floris,ſingulorum ⚹ ſingulos.ijs contuſis , & cribratis mellis attici admiſcetur quod ſatis ſit.inde datur ex calida aqua ad ſupra dicta omnia uitia quantum fabæ noſtratis modus eſt. Lienoſis prodeſt hyacinthi ſeminis denarius dimidius potus ex aceto,& melle,polion herba, uel tamarici folia, aut eiuſdem ſemen,aut cortex,uel herba,quam nos utrum,Græci iſatida uocant,qua infectores utuntur,ſimiliter pota plurimũ prodeſt. Ammoniaci denarius dimidius,piperis grana quinque, rubi teneri cauliculi tres,hæc in unũ trita miſcentur,& dantur omnia ieiuno lienoſo una potione,ex aceti ſemimixti cyatho uno,mire aduerſum dolorem,& duritiam lienis prodeſt. Capparis radicis,uel corticis,ſcillæ bulbi aridi ex interiore parte,radicis quoque panacis,ſingulorũ denarij deni,contuſi,& cribrati,aceto & melle conſparguntur.fiunt paſtilli denariorum ſingulorum,dantur lienoſis ex aceto,& melle.quidam addiderunt ijs,piperis,& uitis albæ radicis denarios decem,tritos.facit hoc medicamentum ijs additis,& ad hydropicos,& ad ſuſpirioſos,eſt hoc utile de experimento. Imponenda ſunt lienoſis, & maxime ijs quorũ nimium duri,& tumidi ſunt lienes,medicamenta huiuſmodi,ſinapis,& pyretri,paria pondera ex aceto trita chartæque inlita,quã horis tribus habeant.deinde cum dolorem intolerabilem ferre non potuerint,deducendi ſunt in balneum,& ibi in ſolium calidum dimittendi,& fouendi,præcipue ijs locis in quibus medicamentum habuerunt impoſitum,ſed à fortioribus retinendi ſunt in ſolio.exiliunt enim ſubinde, & fugere conantur non ſuſtinentes feruorem. à ſolio uero unguendi ſunt oleo, & tergendi , tum cerotum ex roſa imponendum locis peruſtis,quæ in ſequentibus diebus,ſi ſatis exuſta fuerint, curari debent.

Pinguis fici aridæ contuſæ denarios X X V. capparis , radicis ſiue corticis denarios quinque aphronitri denarios quatuor,hyſopi faſciculum.contuſa hæc,melle temperantur, donec ceroti habeant temperaturam,deinde inlita linteolo ſuper lienem ponuntur,& duabus,uel amplius horis illic habentur.deinde is qui curatur ad balineum ducitur,& in ſolio calido aliquandiu fouetur. Malagma lienoſis utile ſic. ceræ libram unam,ammoniaci guttæ denarios decem. lapidis aſſij floris, id eſt cineris denarios uigintiquinque,balani quo unguentarij utuntur denarios X V I. bdellę denarios X V I. croci denarios I I I I. reſinæ pityinæ ⚹ X X I I. olei laurini ſextarium dimidium.aceti P. I I I I. hoc genere componitur hoc quod niliacum malagma dicitur.arida ex aceto tam diu teruntur, donec leuia facta habeant mellis ſpiſſitudinem,quæ ad ignem ſoluenda ſunt cum oleo,& adipe liquefacta in mortarium ſuper trita infunduntur. deinde uniuerſa permixta cum refrigerata fuerint,manibus ſubiguntur. Ad lienes qui non ab infantia,ſed poſtea indurue runt,malagma ſic.myrobalani, panacis, pyretri pondo ſingula, balſami ſeminis ⚹ X. ſinapis P.I. ijs tritis acetum acre miſcetur, & diu permixtio iſta ſubigitur. cumque ex ea malagma factum fuerit,rubrica coloratur,& imponitur,atque tribus horis habetur. poſt hoc in balineum homo ducitur,& ſolio diu fouetur. æris florem tritum bene cum ſinapi,aut etiam ſolum, mittes in acetum,ſimulque in bucculari decoques.ita ut aliquãdiu illic bulliant,& ad ſimilitudinem pulticulæ ſpiſſentur. poſtea in uaccinam ueſſicam calida ea transferes,ita ut duobus digitis liquori huic ueſſica maior ſit,tum ſpleni ſatis calidum medicamen adpones,ligabis faſcia,tertia die ſolues. mirabili gratulaberis remedio.

Guttã ammoniaci in acetum ſcilliticum infundes.poſt biduum ita teres,ut in panno poſſit induci,quo facto ſpleni adpones,& faſcia diligenter ligabis,& uteris tamdiu, donec per ſe conſumatur, & ſine balneo abſtergeatur. Ad ſplenis dolorem expertiſſimum remedium ſic.cardamomi,pyretri,ſinapis, turis maſculi,aphronitri,ęqualia pondera de ſingulis ſpeciebus contundes,& coques in aceto ſcillitico, & in unum miſcebis,locumque cui medicamen adpones,frequentius detergebis, & adpoſitum mane medicamentum in horam ſeptimam eſſe patieris.poſtea eum cui medebere,ad balineas ire præcipies, atque in calida diu foueri facies. Ad ſplenem remedium mirum ſic.picis durę optime tritę — I.& coſti triti — I I. permiſcebis,& ex eo ſingulas potiones ex uino uetere mane ieiuno per triduum dabis,ita ut in ſiniſtro latere qui accipit diu iaceat. Ad ſplenis dolorem remedium efficax ſic.gallas de quibus encauſtum fit, quãtas uolueris pone ſuper carbones uiuos,& exures non nimie,ita ut puluerem de ijs in quo ſit aliquis ſapor gallarum facere poſſis.de quo puluere optime trito cocleare plenum mittes in potionem uini uetuſtiſſimi,& potetur. Ebuli contuſi ſuccum coclearia tria ex uini ueteris cyathis tribus per triduum

da lienoſo

da lienoso bibendum,ita ut ebulum semper secum habeat qui remedium accipit,nec terra ipsum ebulum ferrum'ue tangat. Cornum bouis combures ex ea parte qua capiti adhæret, & in puluerem tenuissi mum redige,atque ex eo puluere coclearia duo, cum aquæ calidæ cyathis tribus, & paululo aceti, ieiuno splenitico per triduum da bibendum. Cataplasma ad splenem,quod Ianuarius medicus ostendit,sic. pyretri — I I I.myrobalani — I I I.grani sinapis — I I I.cardamomi — I I I.urticę seminis — III. piperis — I I I. hæc omnia teres,& cribrabis diligenter,& cum aceto scillitico permiscebis,ut unum cor pus facias,atque inde cataplasma in panno denso supra splenem impones,sed prius locum ipsum cui medicamen impositurus es,ex nitro aqua remisso lauabis,ita ut spuma,uel pinguedo nitri illic adhęreat.

Cataplasma ad splenem de experimento sic.allium purgabis,& ante diem in acetum acerrimum infundes mature,cum positurus eris,teres cum ipso aceto,uel de aceto sublatum,ita ut spissum sit sicut cataplasma, & tepidum supra splenem adpones,& fascia conligabis,& uteris,usque ad horas prandij. hoc si triduo cõ tinuo usus fueris,mirum remediũ experieris,sed patientia opus est aduersum uim medicaminis,quod plus proderit,si postea balineis utaris,& in solio calido diu fouearis. Herbæ cyclaminis quæ orbicularis appellatur radix suspensa collo,ita ut contra lienem dolentem sit alligata,efficaciter medetur. Porri primitiui sectiui succus expressus, & aceto pari mensura immixtus, absorptus'que a' lienoso sæpius prodest. Chamepitys cum oxymelle,& absinthio paribus mensuris decocta,& potui data,utiliter lienosis occurrit. Herba salutaris,id est spina alba,qua Christus coronatus est,quæ uelut uuam habet,lienẽ leniter in eodem loco perfricata sanabit. Equi lingua arefacta,& ad leuitatem trita,atque ex uino potui data,protinus utilitatem suã sedato lienis dolore manifestat. Stercus mulinum cum oxymelle lienosis potui datum dolores efficaciter tollit. Hircinus splen calidus,id est statim ubi de pecude sublatus fuerit,super lienem hominis impositus, & alligatus mire dolorem intra paucos dies auferet,si postea ad fumum suspendatur,ut illic arescat. Hædinus uero lien similiter,ut hircinus super splenem infantis adpositus,& tumores,& dolorem eius emendabit. A' lanio lienem uituli quanti uoluerit emes, eumque medium exsecabis,seruatis integris eius lateribus, ut undique contineatur, atque eum qui dolet splenem in balineum duces,& per mediam scissuram illius lienis a' capite corpus eius omne summittes,ita ut usque ad pedes lien decidat.postmodum ipsum lienem in fumo suspendes,atque arefieri facies.quo facto cum tumoribus etiam dolores lienis,is cui medeberis sedari sentiet,omniq́ue molestia cito liberabitur. Ebuli radicem,quam sine ferro euellas aridam contusam,& pollinis modo cribratam repones, inde coclea ria tria ex uini cyathis tribus in limine stans contra orientem per triduum bibito ieiunus,sed omnino obserua,ne ebulus ferro contingatur,aut ne ipse dum remedium accipis ferrum tecum habeas. Ebuli baccas permaturas exprime, atque ex eo succo uiro tria coclearia ad diem da bibenda, mulieri duo, quo sumpto deijciet per uentrem instar sanguinis. tum interiecto triduo rursum dabis, & per hæc interualla repetes,dando potionem donec persanes.si propter amaritudinem solum succum haurire non potuerit, tantundem uini,aut oxymellis augebis. Aceti scillitici cyathum unum,mellis attici ℈ I I I.uettonicæ tunsæ cribratæ ℈ tres,in unum miscebis,& adijcies aquam calidam,& dabis ieiuno per triduum splenitico potionem. Lotium eius qui splenem dolet,quotiens urinam fecerit collige,& cinerem de foco cribratum in unum subige,& panno inductum super splenem imponito,& una hora calidum habere per mitte,maximo eum periculo liberabis,si sæpius id feceris. Allij purgati capita tria,adipis porcinæ nimium uetustæ P.I. simul conteres,& panno induces,& supra dolorem lienis impones, & fascia conligabis. Conij id est cicutæ radicis P.unum,adipis uetustæ hircinę P.I. allij purgati P.I. olei cedrini P.I. simul teres,& genus malagmatis facies,& supra splenem alligabis, nec ante quartum diem solues, certissimam scies hanc esse medicinam. Optimum spleni remedium tale est.gentianæ tunsæ,coclearium dimidium,fellis terrę tunsæ coclearia tria,fœniculi tunsi cocleare unum,& dimidium bibes ex picato mero, uel nigro austero tepefacto, ita ut diligenter supra scriptæ species cribratæ in pollinem redigantur, & sic misceantur. Rubiam herbam,qua infectores utuntur,tunsam ex picato,uel austero,uel nigro uino, aut ex posca dabis bibendam ieiuno splenitico amplitudine nucis auellanæ,confestim proderit.

Laudabile spleniticis remedium sic.hieram botanen, quæ uerbena appellatur, contunde cum axungia uetere,& inductã in panno albo mundo impone splenitico, dolore sedato uidebis sanguineum locum in quo dolor fuerit. Solea piscis spleni imponitur,uel torpedo,uel rhombus, sed impositus rursum uiuus in mare mittatur,mire prodest. Qui quotidie ieiunus serum caprinum, sed earũ capellarum quæ hedera pascuntur biberit,splene consumpto erit. Sarmentorum cinis aceti cyathis duobus aspersus, rectissime lienoso ieiuno ex aqua tepida datur bibendus. Caninus splen recens supra splenem homi nis imponitur,dicente eo qui adponit, remedium se spleni facere, postea splen intra parietem dormitorij cubiculi tectorio id est capsella inclusus,reponitur,& desuper ter nouies signatur. Splen uiuenti catulo exemptus,ciboq́ue sed coctus splenitico datus ignoranti,liberat eum quamuis grauiter laborantem. Sedant lienis dolorem radices uiolæ luteæ,si ex aceto spleni uice emplastri adponantur. Tamaricis radicem,uel folia trita ex aceto bibat,qui de splene laborat, cuius usum si experiri uolueris da porco eden dam per dies nouem,cum eum occides sine splene inuenies. Lacerta uiridis uiua in ostio splenitici ante cubiculum eius suspenditur,ita ut procedens,& rediens eam semper manu sinistra, & capite contingat,quo facto mire ad sanitatem proficiet. Herbã urceolarem in aqua decoctam da lienoso cum oleo & liquamine manducandam,mire subuenies. Sisymbrium, absinthium,nepetam,marrubium,æquali mensura aceto macerata tertio, & melle mixta, sed cum polenta hordei modica impone lieni emplastri

modo,potenter medebere. Hederę folia tenera tundes ſuccumq́ue eius cum uino auſtero lienoſo ieiuno per triduum potui dabis. Filicis radicem tunſam impones lieni,cum axungia uetere ,eamq́ue radicem mundatā ex aqua ad tertias decoques, ita ut quod de ſextario decoctum fuerit per triduum cum oxymelle,aut mero auſtero ieiuno lienoſo potui detur,ſummum remedium cito experietur. Ad ſplenis dolorem,remedium egregium ſic.quinque capita allij,diligenter in grana purgati, per dies ſeptem lienoſo manducanda dabis,ita ut primo die grana X X X I. comedat ieiunus,ſecundo die grana X X V. tertio X I X. quarto X V. quinto X I. ſexto I X. ſeptimo V I I. bibat autem conditum ſatis piperatum.quo facto,omne malum per uentrem digeret. ſed & porros comedat ante diem quàm allium manducet infuſos in aqua,quos incoctos,uel tres,aut eo amplius, quod tamen non ſit nimium, ſemel manducare debet. Nitri albi matronalis pilulas V. uel V I I. in aceto acerrimo ſolues,ex quo ſingulos cyathos per triduum lienoſo ieiuno bibendos dabis. Herba uettonica ex uino decocta,& potui lienoſis data, plurimum prodeſt. Si quis de ſplene aſini arefacto quotidie ieiunus pauxillum manducet,ita potenter ſanabitur,ut intra triduum utilitas remedij huius appareat. Herba hippuris contrita,& cum uino auſtero,aut cum oxymelle potui data,potentiſſime lienoſis ſuccurrit. Hederæ ſiluaticæ nigræ folia contrita,& ex uino potui data,lienoſis maximo auxilio erunt,ita ut prima die tria,deinde quinque,tertio ſeptem,quarto nouē,quinto undecim,ſexto tredecim,ſeptimo quindecim,octauo X V I I. nono XIX. decimo uigintiunum dentur. Vtiliſſimum lienoſis hoc remedium eſt.çapræ lactares abſtinentur à cibo per triduum,tertio die hedera tantummodo ſaturantur, & mulgentur antequam bibant, ſi ex eo lacte ſextarios tres per triduū calidos ſtatim quomodo mulſi fuerint ieiunus lienoſus acceperit,ita ut nullos alios cibos illo triduo manducet,potenter ſanabitur. Herinacei lien aſſus in cibo ſumptus,lienoſum efficaciter curare fertur. Vulpeculæ etiam iecur aridum tritum cum oxymelle datum lienoſis,mire medetur. Coclearum combuſtarum cinis cum lini ſemine atque urticæ ſemine tritus, adiecto melle quod ſatis uidebitur,adſidue à ieiuno lienoſo acceptus,intra paucos dies eum ſanabit. Lienoſus oxyſera adſidue bibere debet,& dum curatur in uentrem debet iacere. Ruta cum adipe anſerino,uel gallinaceo contrita,panno inducta,& lieni impoſita ſedat dolorem. Stercus aprugnum ſiccum contritum,ex uino potui datum,pulchre non ſolum ſplenis,ſed & renium dolori medetur. Corticem caprificus arboris detrahes,& dum recens eſt ad ſplenem,uel etiam ſi opus fuerit ad iecur pones. & ubi tumor ſiue duricies ſplenis,uel iecoris erit , ibi corticem diutius continebis. deinde in fumo eam ſuſpendes. quod cum facies rogabis,ut ſicut cortex ille paulatim fumo ſiccatus areſcit, ſic ſplen , uel iecur laborantis areſcat.hæc autem res tantum ualet,ut ſi catulis recens natis fiat , dicantur omnino non creſcere.

Cyperi drach. V I. radicis quæ manducatur ſeminis cyathum unum, propenſum, cum aquæ ſextarijs tribus ante diem infuſis in olla noua , ad tertias decoques . poſtea ipſam aquam potandam lienoſo ieiuno per triduum dabis,mire ſubuenies. Si quis agnum recens natū cōfeſtim manibus diuellat,lienemq́ue eius,ubi extraxerit calidum ſuper lienem dolentis imponat , ac faſcia liget, & dicat adſidue remedio lienis facio,poſtero die ſublatum de corpore eius parieti cubiculi,in quo lienoſus dormire ſolitus eſt,luto prius inlito,ut hærere poſſit imponat,atque ipſum lutū XXVII. ſignaculis ſignet ad ſingula dicēs lieni remediū facio,hoc tale remediū,ſi ter fecerit,in omne tēpus lienoſum quãuis ,infirmū , & periclitantē ſanabit. Ad ſplenē remediū probatum ſic.capparis eſt herba,uel leguminis genus,nā lupino ſimiles ſiliquas adfert naſcitur in locis ſaxoſis,huius radicem colliges,& findes in partes duas, quarum unam ſiccabis, ac minutatim concides,& mittes in pilam ligneam,atque illic diligenter tundes. deinde in ollam rudem conijcies, & cū aceti heminis tribus ad tertias decoques,& colabis atque inde ieiuno lienoſo ſingulas potiones mixtas bibendas per ſeptem dies dabis,obſeruaturo ne per illos dies unquam frigidam, aut calidam aquam bibat, ſed tantummodo uinum uetus immixtum meracum.partem uero dimidiā radicis illius lino ligabis, & ad fumum ſuſpendes,atque illic donec perſiccetur manere patieris. Catellum lactentem de canna occide,& de ipſa canna ſplenem eius tolle,ac neſcienti ſplenitico, in carbonibus coctum, uel aſſatum, manducandum dato. Ammoniaci drach. V I. ex aceto dilutas per ſex dies lienoſo ieiuno dabis bibendas, ita ut ſingulis diebus ſingulas drachmas accipiat. Aceti ſcillitici africani cyathos tres , & roris marini — I I I. conteres diligenter,ac ieiuno lienoſo per triduum dabis bibendos, qua potione ſi quid experto creditur,ſpleniticum de ultimo periculo liberabis. Malagma,quod & ſplenis, & iocineris dolorem, & tumorem potentiſſime curat.crocomagmatis ſextarium unum , guttæ ammoniaci libram unam , ceræ librā unā,olei roſacei uncias tres . ammoniacum cum crocomagmate ex aceto teres, ita ut colorari poſſit, atque illic triduo eſſe permittes,donec mellis ſpiſſitudinē habeat.poſtea cera liquefacta,& roſaceum oleū, ſed cum ſua roſa tritum, adijcietur. & ſimul uniuerſa diligentius conteruntur ,atque inductum in panno medicamen ſpleni,uel iecori adponetur. Picis duræ ſextarium,ſulphuris uiui — I. ſimul ad ignem remitte,& permiſce,atque in charta uirgine inductum ſpleni adpone,nō prius emplaſtrum ab eo recedet, quā penitus perſanetur. Ad ſplenem remedium ſingulare,quod de experimentis probatis Gamalielus patriarcha proxime oſtendit,ſic.lapidis aſſij unciam unam ſemis,uiſci quercini uncias ſex , calcis uiuæ uncias tres,olei cedrini unciam unam.hæc à luna ſextadecimá confici,& coqui debent, omnifariam tamen poſt quintam decimam lunam debet hoc medicamen parari,& tam diu coqui, donec habeat ſpeciem malagmatis.deinde manibus ſubigi,& induci in pellem alutaciam,atque inde tepens loco ſplenis adponi, faſciaq́ue ligari,ut illic iugiter maneat diebus,ac noctibus quatuordecim, per quos dies abſtinēdum balneis, & frigidis,& uenere,& pomis omnibus,& holeribus,& dulcibus uniuerſis, tamen tēpore hyemis hoc medicamen

dicamen adhibetur,propter moleſtiam ſudoris, ne humectatum infirmius fiat. ipſo tamen die,quo confectum fuerit,ſtatim debet adponi,quo efficacius proſit. Ad ſplenem remedium efficax,die iouis liduna ſiniſtrum pedem nudum in caprifico ponet,qui dolores ſplenis patietur, & corticem quãtum pes eius preſſerit incidet,eamque tribus horis de faſcia ad ſplenem poſitam conſtringet, ſublatam inde fumario ſuſpendet,neque unquam,aut ipſe remouebit, aut permittet ab aliquo tolli. Ad ſplenem remedium ſubitum,atque ſubtile.tres caricas in aceto optimo ueſpere infunde,& mane ieiunus eas accipe,& hoc triduum facito.poſt hoc ferri ex cauſa ad hoc facti maſſulam,ter ardentem extingue ex potione abſinthiati, & bibe,atque hoc per triduum facito. Ad ſplenis dolorem, cuminum quantum tribus digitis poſſis comprehendere,cum uino tritum,ieiuno laboranti dabis bibendum.

Pleuriticis,& laterum doloribus, remedia phyſica,& rationabilia diuerſa, de experimentis. Cap. XXIIII.

Malagma ad lateris,& pectoris dolorem,& quidquid moleſtum ex perfrictione colligitur,bene enim calfacit,& ideo ad omnẽ dolorẽ prodeſt,cõficitur ſic.ſamſuci contuſi ſemunciã, iris contuſæ idẽ,cyperi cõtuſi idẽ,reſinæ terebinthinæ P.S. ceræ P.I. olei cyprini P.S. uini amminei ȝ.I. in hoc q̃ arida ſunt cõtuſa macerãtur uno die, & nocte,tũ in oleo, cera, & reſina liqueſiunt ad ignem. deinde ſuperfunduntur uino, & pigmentis maceratis,& miſcentur,ac manibus diu ſubiguntur.hoc poſt dies triginta efficacius prodeſt, initio enim humidum ualde eſt,& uix inlitum manet. Malagma ad contuſionem lateris.idem facit, & ad ſuſpectas uomicas,aut iam factas,aperit præterea iocineris,& præcordiorum duritiam, & ad dolorem eorum uere conuenit.proderit etiã omni loco dolenti impoſitum,cõficitur ſic.cyperi,ammoniacæ guttę, cardamomi,bdellæ,turis,reſinæ terebinthinæ,ſingulorum — binas,tus, & bdella macerantur pridie infuſa uini ueteris ſextario,cætera contunduntur.deinde ceræ P.I. & olei cyprini ȝ.I. cum terebinthina liquefiunt cæteriſque miſcentur,& diu manibus ſubiguntur.quidam adijciunt myrræ — I. croci — I. cinnami — I. Compoſitio hæc mirifica,non ſolum lateris, uerum interaneorum dolores minuit. herbæ gentianæ drach. X X. iris illyricæ drach. X L V. myrræ drach. X. piperis drach. X I I. ſeparatim omnia in puluerem redacta miſceto,atque adijce his mellis optimi deſpumati,quod ſatis uidebitur, & ad magnitudinem nucis auellanæ cum aquæ calidæ cyathis tribus potui dato. Herba quę iris appellatur, maxime ſi ſilueſtris erit,inligata lateri dolorem eius protinus tollit. Herbę uerbenę ſolſtitio collectę arefactæ,& contuſę puluis in coclearibus quinque, robuſto, & ualido ex uini amminei, & ueteris cyathis tribus,febricitanti ex aqua calida potui datus,mire dolori lateris medetur. Herbę gentianę,& ſagapeni drach.ſingulæ contritę,& cum aquę calidę cyathis tribus potui datæ, dolorem lateris ſedant, ſi in latus, quod dolet poſt curationem infirmus diu iacuerit. In lapide Iaſpide phrygia aerizuſa ſi nota infraſcripta inſculpta fuerit,id eſt ſſſ. & collo dolentis latus fuerit ſuſpenſus,mire proderit. Herbę uettonicæ foliorum in umbra arefactæ tunſæ cribratęque ℈ I I. ex uini, aut mulſi cyathis duobus potui ſano, febriculento ex aqua mulſa dantur,confeſtim dolorem lateris emendant. Apri ſtercus aridum contritum,& potioni inſperſum,dolores lateris ſanat mira potentia. Coclee exemptę teſta ſua,& cum ptiſana coctæ,lateris doloribus medentur,melius ſi humorem ptiſanę ipſius ſorbendum dederis, ipſas quoque cocleas contuſas uelut malagma, ſupra dolentem locum lateris imponi ſatis utile eſt. Verbaſci radicem,& rutę coliculum, & albi piperis grana I X. in unum contrita ex aquæ calidę cyathis duobus potui dabis ei qui lateris dolore uexabitur. Marrubium ex aqua tritum, ſalubriter bibitur aduerſum lateris dolorem.coriandri quoque ſemen tundes,uel teres,& cribrabis,& cum melle coques, donec ſpiſſum ſit.inde mane,& ſero coclearia terna dabis pleuritico bibenda. Sulphur uiuum, & picem cedriã pari pondere ſimul permiſces,& pro malagmate dolori lateris adpones.

Lumborum & coxarum doloribus & torpori, ſiue iſchiadicis,remedia phyſica & rationabilia diuerſa de experimentis. Cap. XXV.

Ad lumborum dolorem curatio optima hęc,cucurbitę ſilueſtris floccorum,aut ſeminis ⚹ I I I I. pyretri ⚹ I I I. myrrę ⚹ I I. in puluerem rediges, ex quo fiunt paſtilli ad menſuram denariorum binorum, uel ſingulorum, dantur ex paſſi cyathis tribus, mixtis aquæ pluuialis cyathis ſex, ſed his quibus hoc remedium dandum eſt,aluus acri clyſmo mane detrahenda eſt. Ad lumborũ dolorem,& paralyticos antidotos hiera medici Paccij Antiochi,quę melius omni medicamento facit.ſed & ad paralyſim mirifice hoc acopum facit,quo oportet infirmum in ſole diu fricari,aut foco flamma prçcalefacto,recipit hęc olei ſabini denarios ſex,cucumeris ſiluatici radicis recentis ⚹ X V. hæc radix in magnitudine iuglandis nucis cõciſa,uaſe fictili nouo ex oleo coquitur,donec ſuccum omnem remittat,& quaſi arida ſit. poſt hoc radix abijcitur,& per linteum,aut colum tranſmiſſo oleo,adijcitur,dum calet,cerę ponticę in fruſta redactę P. I. olei cyprini P. I. olei irini P. I. olei laurini P. I. olei ueteris P. I I. piperis albi contuſi, & per tenuiſſimũ cribrũ tranſmisſi ⚹ II. pyretri cõtuſi,& per idẽ cribrũ traiecti ⚹ I. hęc in unũ miſcentur, reponitur medicamentum uaſe fictili.facit prȩter remedium lumborum,& ad omnẽ dolorem corporis,&

neruorum,muliebria quoque loca duriſſima mollit , cum diu alijs medicamentis nihil profectum eſt , hoc prodeſt. Malagma,quod proprie facit ad lumborum dolorem.picis liquidæ ℥. I I. olei ueteris ℥. I. reſinæ terebinthinæ P.I. ceræ P.II. mannæ P. beſſis,aphronitri P. triens. coquitur pix cum oleo , donec ſpiſſa fiat.poſt hoc,adijcitur reſina.deinde cera,& ſecundum hanc ex interuallo manna, ubi emplaſtri habebit figuram medicamẽtum,tolletur ab igne,& cum tepeſcere cœperit, aphronitrum aſpergetur ſenſim, ne ſuperfundatur,quod in caccabo eſt. Malagma ad omnem dolorem ueterem ex qualibet cauſa factum,præcipue ad lumborum dolorem ſic.bdellæ ⚹ I I. ſtyracis ⚹ V. œſypi ⚹ I I. ammoniaci ⚹ V. piperis albi ⚹ I I. turis ⚹ V. baccarum lauri P.I. terebinthinæ ⚹ V I. opopanacis ⚹ I I. adipis taurini ⚹ V I. medullæ ceruinæ ⚹ V. propolis P.S. olei ueteris P.I. ceræ P.II. turis pol linis P. I. oleum,cera,reſina,propolis,liquefiunt.deinde turis pollinis pondus ſuperius dictum adijcitur,& cętera minutatim,uel in unum contuſa , poſtea decoquuntur ſimul omnia , opopanacem ſane oleo dilui prius oportet. Medicamentum,quod facit ad omnes membrorum dolores,quod anodynon appellatur. facit autem præcipue,ad lumborum dolores,conficitur ſic.myrræ denarios octo,croci denarios ſeptem,opopanacis itidem,ſtyracis denarios duos,alterci ſeminis ⚹ V. opij ⚹ V I. mandragoræ radicis, uel etiam corticis ⚹ I. piperis albi ⚹ I. conſparguntur trita,& cribrata hęc omnia ex aqua pluuiali,fiunt paſtilli uictoriati tertiæ partis,dantur ieiuno ex aquæ cyatho uno,& ex paſſi cyatho uno. Malagma ad coxæ dolorem,maſtiches chiæ P.S. abrotani ſucci ℥.S. turis P.S. ſalis ammoniaci P.S. ariſtolochiæ rotundę P.I I. ariſtolochiæ digitalis P.I I. ſpumæ argenti P.I. propoleos P.I. cotis creticæ P. I.S. reſinæ pityinæ P.I.S. olei ueteris P. I I I. olei laurini P. I I I. galbani P.I. lepidos cyprij P. S. ceræ P. I. S. ſinapis alexandrini ℥. I I. aceti ℥. I I I. omnia hęc tunſa,quæ tundenda ſunt,& remiſſa,quę liquefacienda ſunt, ſimul excoquuntur,& poſtea tam diu manibus ſubiguntur,donec denſum malagma fiat. Iſchiadicis cocleæ crudæ tritæ in uino ammineo,ex pipere potæ mire proſunt. Pellem lupi aluminatam,per dies ſex lumbis dolentibus impone,ſtatim ſub uenies.

Lumborum,& ueſicæ cruciatibus laboranti prodeſt in balineis,& loco calido, dum illic eſt,urinã egerere. Lana ſuccida,nitro,ſulphure,oleo,aceto,pice liquida,feruentibus his,tincta, & quàm calidiſſime ſuſtinere poſſit bis in die appoſita, prodeſt lumborum dolori. Remedium mirum aduerſum iſchiadem,uel arthritim,herba eſt,uel frutectum,quod maxime circa ſepes uinearum naſcitur,latine cytiſus dicitur,uirgultis eſt ſubtortis,uel curuis,folijs oblongis bene uirentibus floribus concluſis oblongis albis , uel etiam galbineis,bene olentibus,id eſt mellito odore,frutectum ipſum ſemper uirens ęſtate , atque hyeme, colligitur die iouis luna uetere liduna ante prandium,& datur ei cui remedio futura eſt, ieiuno ante prandium trita,ita ut non ſuccus tantum eius , ſed & folia quomodo trita fuerint, uel flores eius ſi fuerint , ſic dentur ex meri uini ueteris,ſiue etiam nouelli quartario grandi.ſed qui accipiet, ſtans accipiat , & contra orientem bibat,& cum a' dextra parte potionem acceperit,ad ſiniſtrã,retro'ue non reſpiciat,& reddat calicem ei qui dederit potionẽ.hoc per triduũ faciet,ſed qui daturus erit potionẽ,una hora, uel uno die,lectã herbã ſimul contẽperare debet,unde ſint tres potiones,ita ut a' nullo alio,quàm ab eo qui daturus eſt,herba illa,uel potio,& ab eo qui accepturus eſt,tangatur.hæc qui bene obſeruauerit,mirũ remediũ inueniet.

Ad coxæ ſubitum ſtuporem,uel dolorem,aphronitri — I. ſinapis — I. piperis ſemunciam, teres , & trita miſcebis,ut puluerem facias,& in balneo locum de quo quereris perfricabis. Remedium ad iſchiadem ſic.colliges herbam,quæ dicitur brittannice die iouis uetere luna, & liduna,ſiccabis,& repones , quia hyeme non apparet.nam,& uiridis prodeſt.teres hanc cum tribus granis ſalis, & cum piperis granis quinque,aut ſeptem,addes,& plenum grãde cocleare mellis,& uini potionem bonam, & ſi uolueris modicum calidæ aquæ adijcies,& ſic bibendum dabis.ſed hanc herbam ter,dum teres,& antequam colligas,præcantare debes ſic.terram teneo,herbam lego,in nomine Chriſti, proſit ad quod te colligo. medicinalibus digitis eam ſine ferro præcides,uel auelles. Ad iſchiadem de experimento remedium ſic. radix bugillonis,ſine ferro colligitur,uel eruitur palo acuto . hæc tunditur in pila , uel teritur in mortario , & ſuccus eius exprimitur,ita ut in ſucco eo ſit uel quartarius. deinde grana piperis X X V. teruntur , & mellis libra adijcitur,ac uini ueteris ſextarius.hæc omnia cum ſucco ſupra ſcripto ad modum conditi permiſcentur,& laboranti in balneo cum iam prope' laſſus fuerit, per triduum potanda in caldaria tribus potionibus dantur,mire proderit.

Deſcriptio ceroti chalaſtici,quod facit ad omnes totius corporis dolores,pręcipue ad contuſiones membrorum,& neruorum infirmitates,& ad ſtomachi dolorem.inſigne eſt certe in primis ad lumborum,& renium dolores.conficitur uetere luna,& liduna a' menſe Martio in quodlibet tempus ęſtiuum.recipit hęc. phlomi librã,herbę ſabinę P.I. barbę iouis P.I. baccę lauri P.I. has ſpecies tunſas coques in olei ſecundarij boni libris I I I I. poſtea colatis omnibus mittes in oleũ ipſum,rutę ſiccę — V I.pulegij ſicci — III. ſymphoniacę ſuccũ — V I. haſtulę regię ſuccũ — V I. uerbenę ſuccũ — V I.ibiſci ſuccũ — VIII. fœnogręci ſuccũ — VIII. lini ſeminis triti — VIII. maluę erraticę ſuccũ — VIII. hęc omnia miſcebis cũ ſuperioribus ſuccis,& decoques ad tertias ita ut mittas caricas ficus I I I I. quę tãdiu coquãtur,donec nigreſcãt.poſtea addes axũgię ueteris P.II.ſeui ceruini P.I.butyri loti P.I. medullę ceruinę P.I.ſeui bubuli P.I.cerę — V I.reſinę frictę — V I.hęc cũ cęteris herbis remittes, & cũ his q̃ ſupra ſcripta ſunt, omnibus p̄miſcebis,& repones in uaſis fictilibus,aut in ligneis, aut corneis , & cũ uolueris tepefacto uteris cõtra omnes dolores,ut ſupra ſcriptũ eſt. Iſchiadicis,& lumborũ doloribus , porri ſectiui triti ſuccus expreſſus cũ uini hemina ieiuno potui datus efficaciter medetur.ęque prodeſt,& apij ſuccus ſimiliter datus.

Herba

Herba chamędrys contuſa,& cum melle potui per triduum data,confeſtim medetur lumborum,& coxarum dolori.herba quoque ſenecio in cibo ſumpta,coxarum, & lumborum dolores certiſſime ſanat. Adipe urſina dolentes coxas perfrica,continuo ſanabis. Qui teſticulum leporinum coctum ieiunus comederit,cito coxarum dolore releuabitur. Radices ex integro tritæ cum pane remollito miſcentur,atque inde cataplaſma factum, coxarum, uel lumborum etiam renium dolori imponitur, ſtatim prodeſt. Incredibile,& unicum remedium iſchiadicis,& arthriticis hoc eſt,quo & ipſe Auſonius medicus ſanatus eſt,& multos,ita iacentes,ut mouere ſe ſine cruciatu nequirent,intra quinque dies ſtare,ambulare autem intra ſeptem dies fecit,conficitur ſic.fimum ibicum luna ſeptimadecima colliges,quanquam,& alia luna uetere collectum ſimili efficacia profit,dummodo medicamen ſeptimadecima luna componatur. ex eo ergo fimo,quantum unius manus pugno pleno potueris comprehendere, dummodo impar ſit numerus pilularum,in mortarium mittes,atque adijcies piperis grana X X V. diligentiſſime trita. tunc addes mellis optimi heminam,& uini ueterrimi optimi ℥. I I. & contritis prius pilulis uniuerſa miſcebis, & repones in uaſculo uitreo, ut cum fuerit opus,paratum habeas medicamentum ad ſubueniendum. ſed ut maior ſit medicaminis efficacia,luna ſeptimadecima illud facere debebis,& cum daturus fueris remedium,â die iouis incipe,& per dies ſeptem continuos dato,ita ut qui remediandus eſt,ſtans in ſcabello contra orientem bibat.quæ potio,ſi ita ut ſcriptum eſt,data & obſeruata fuerit, etiam ſi omnibus articulis, & coxa infirmus contractuſque fuerit,& immobilis,ac deſperatus iacuerit,neceſſe eſt,ut ſeptima die ambulet. Iſchiadico remedium efficaciſſimum ſic.caſtorei ſemunciam,pyretri,nitri, euforbij, adarces, uncias ſingulas olei cyprini libram.quæ tundenda erunt ſiccata tundes,& cribrabis,& ſic oleo cyprino miſcebis, & decoques.atque eo medicamine ſic uteris,ut iſchiadicum iacentem in ſole diutiſſime perfrices in coxa quam dolet,deinde ad balneum ducas,& cum ſudauerit, diutiſſime compellas in toſta caldaria commorari.

Ad coxarum,& ad lumborum dolores,herba chamæpitys contrita ex uino potui data plurimum prodeſt. Cucurbitæ ſemine contrito in ficulneo uaſculo,adiecto oleo,& aceto,coxæ,& lumbi perfricati, potenter ſanantur,ſicut experimenta docuerunt. Serpylli aridi contuſi, & in puluerem redacti ſcripulos tres,adiecto modico melle permiſce,& ex eo tres globulos æquali pondere facito, atque ex ijs ſingulos cum mulſi cyathis tepefactis binis,ieiuno per triduum dato, incredibiliter lumborum dolori medebere.quòd ſi illo triduo non penitus,qui laborat fuerit abſolutus,iterum per aliud triduum dabis.

Radix aſparagi trita,& ex uino potui data,lumborum,& coxarum dolori mire medetur. Nuclei amygdalarum triti,& ex aceto poti lumbis medentur. Naſturcium cum farina permixtum,& ex aceto calido,lumbis medetur ſi impoſitum fuerit. Gladioli radix contuſa cum ſulphure uiuo, & adipe urſina,lumbis impoſita plurimum prodeſt. Remedium coxendicis mirum de experimento ſic. muſcerdæ nouem tritæ ex uini quartario,ſuper ſcabellum,uel ſellam laboranti potui dantur, ita ut pede uno quem dolet ſtans ad orientem uerſus potionem bibat,& cum biberit ſaltu deſiliat, & ter uno pede ſaliat,atque hoc per triduum faciat,confeſtim remedio gratulabitur. Malagma iſchiadicis mirum ſic. ſtyracis uncias I I. picis P.II. ceræ P.I. guttæ ammoniacæ — VI. reſinæ terebinthinæ — V I. galbani — II. mannę turis — II. omnia quæ tundenda ſunt in puluerem rediges, & admiſcebis ijs, quę igni remittenda ſunt,& deſuper aceti quantum ſufficiat medicamento dum excoquitur mittes, & cũ opus fuerit calido uteris. Ad iſchiadem remedium dictatum a' Iuſto medico,ſic.herbam argemoniam,& herbam uerbenam,& lapathium,& bugillonis radicem æquis portionibus,uel ponderibus mittes in pilam,& tundes,& cum tunſæ bene fuerint,addes uini candidi ℥ III. & manibus agitabis cum ipſo uino diutiſſime, poſtea omnia mittes in linteũ ſpiſſum,& expreſſa colabis, atque ijs quæ colata fuerint deſuper addes uini aliquantulum,& piperis grana triginta trita. poſtmodũ ex hoc medicamine quartarium calefactum ieiuno laboranti in balneo dum in ſolio,eſt per triduum dabis bibendum. Ad iſchiadem phyſicum remedium.teſtudinis aquaticæ crus præcide,& phœnicio inuolutum, ex ea parte qua quis iſchiadem patitur adpone,potenter remediabitur. Git quantum tribus digitis tolli poteſt ſumptum tritumque,& paſſi cyathis duobus aſperſum,adiectis aquæ calidæ cyathis totidem epotum,maxime prodeſt lumborum dolori. Fel terræ tritum ex uetuſtiſſimo uino bibere dabis ieiuno,ſupra limen ſtanti uno pede, qui coxam dolebit,ſed non in uitro hanc potionem bibat. Præſens remedium ad coxæ dolorem ſic. artemiſiam aridam tundes,cribrabis,& ex uino dabis bibere ieiuno, continuo emendabitur uitium.

Herbæ pteridis,id eſt filiculæ,quæ ratis gallice dicitur, quæque in fago ſæpe naſcitur, radices tunſæ in potione ieiuno dantur cum uino,coxarum doloribus laboranti. Hederam,& herbam ſabinam ęquis portionibus tritam ex uino auſtero ad modum auellanæ dari iſchiadico ieiuno oportet per triduum.eadem potio etiam aliud malum coxendicis purgat. Trixago herba ferueſacta cum aqua, ac triduo potui data,iſchiadicum mirifice ſanat. Crocodilus terrenus pręciſis ſummis partibus,egeſtiſque interaneis,ex iure coctus,cibatui datus,magnũ iſchiadicis pręſtat auxilium. Fimus aprugnus uino remiſſus tepefactus colatuſque,& duorum cyathorum menſura potui datus,iſchiadicis ſaluberrime medetur. Rubiam,qua pelles inficiuntur,quotidie bibere iſchiadicis utile eſt,& in balneo feruenti lauari. Geniſtæ rami plurimis diebus in aceto macerãtur.deinde tunduntur,& exprimũtur,ex eo ſucco cyathus unus ad diem iſchiadico,quouſque ſanetur offertur. Fimum bubulum feruentem, quem in cinere ardenti calefeceris,coxarũ dolori imponito,plurimũ prodeſt. Vermis terrenus exfoditur,& in ligneo cauco ponitur,ſi fieri poteſt fiſſo,& ferro alligato.tunc aqua perfunditur,rurſuſque eodẽ loco,unde prolatus eſt defoditur,aqua uero in qua dilutus eſt,in eodem poculo bibitur ab iſchiadico ob inſigne remedium.

Ad iſchiadem remedium ſic.herba pentaphyllos folijs fragorum ſimillima,iouis die collecta,& cum uino trita,in balineo in ſolio data potui,hac ualetudine laborantes cito remediabit. Ad iſchiadem remedium ſic.cera rubea,& ſtercus canis,quod eſt album,hoc ſiccatum in ſole,& in modum farinæ cribratū, cum fuerit contuſum,lento igni ceræ remiſſæ admiſcetur per partes,& olei parum,tantum ut mollius idē efficiatur medicamen,ſed antea tamen colocynthide,& centaurio curetur cui medendum eſt,ut ſi nō profecerit, curationem iterum adhibeas.

Renium,& ueſſicæ doloribus,& cauſis uniuerſis,& calculo,& dyſuriæ,id eſt urinæ difficultatibus, & ſtranguriæ,nec non,& ſubmeiulis,remedia phyſica,& rationabilia diuerſa,de experimentis. Cap. XXVI.

Ad renum tumorem,aut exulcerationem,etiam ſi ſanguinolentam urinam quis faciat, hoc remedio ſanabitur.roſæ aridæ foliorum,papaueris nigri ſeminis,nucleorum pineorum , paria pondera contunduntur ſeorſum,& in unum miſcentur.inde datur quantum nux iuglandis, ex paſſi cyathis duobus, & aquæ cyathis tribus. Alia ad renium dolorem potio,quæ etiam quaſi harenam ſabuloſam interdum detrahit,accipit hæc.apij ſeminis,petroſelini,aniſi,ſingulorum ✱ ſenosdenos, dauci ſeminis ✱ IIII. ſchœni denarios VI. croci ✱ XXII. mellis quantum ſatis uidebitur.hinc datur quantum lupinus ex mellis ligulis duabus,& aquæ cyathis quatuor. Ad renium tumorem, & dolorem remedium efficax, quod facit,& ad iocineris,& lienis tumorem,& ad hydropicos,& ad eos,qui mali coloris propter hęc uitia ſunt.accipit hæc.croci ✱ X. nardi indici ✱ II. coſti ✱ II. ſchœni ✱ I. cinnami ✱ I. myrræ ſtactæ ✱ I. mellis optimi ✱ XXV. datur quantum fabæ magnitudo eſt ægyptiacæ , ex mulſi cyatho mixti cum aquæ cyathis duobus,ſed febricitantibus ex aquæ mulſæ cyathis tribus dari debet.

Ad tumorem,& dolorem,& exulcerationem ueſſicæ bene facit aqua pota,in qua ferrum candens dimiſſum eſt.hoc tractum eſt ab aquis calidis,quæ ſunt in Tuſcia ferratæ,quæ mirifice remediant ueſſicæ uitia, unde appellantur ueſſicariæ,qui locus quondam fuit Milonis Brochi prętoris, hominis optimi , ad quinquageſimum ab urbe lapidem. Ad tumorem,& dolorem ueſſicæ,& ad eos,qui difficulter urinam reddunt ſic.alterci ſeminis,maluæ ſeminis, cucumeris edulis ſeminis purgati , ſingulorum denarios ſenos, amygdalorum dulcium purgatorum,nucleorum pineorum purgatorum,ſingulorum ✱ ternos,opij ✱ I. croci ✱ V. paſſo contuſa hęc omnia conſparguntur,datur hoc medicamentum ad menſuram denarij unius,ex paſſi cyathis duobus,& aquæ tepidę totidem. Ad ueſſicam exulceratam remedium ſic.nucleorum pineorum purgatorum ✱ I. cucumeris edulis ſeminis purgati cyathum, aneſi cyathum, papaueris nigri ✱ II. croci ✱ II. palmas cariotas XXX. has macerari oportet paſſi ȣ. duobus, atque cōteri,deinde ijs adijci cætera,ex eo dari nucis iuglandis magnitudinem ex paſſi cyathis tribus.

Ad ſanguinem per urinam cum dolore reddentes.aluminis ſiſſi ✱ I. tragacanthi ✱ I. tragacanthū pridie aqua maceratum,alumini trito admiſceri oportet,deinde fieri paſtillos,ad denarij ſemiſſem, uel tertia detracta,datur ex paſſi cyathis tribus. Ad calculoſos optimum remedium eſt ſcolopendros,quā nos ſaxifragam appellamus , huius contuſæ ✱ I. ex aquę cyathis tribus , per dies XXX. datur. eodem modo data hierobotane prodeſt,quam nos uerbenacam dicimus. Multos cum admiratione effectus, audiuimus narrantes,Caſilini naſci in lapidicinis beſtiolas adhærentes ſaxis quaſi uerruculas , has datas tritas ex aquæ cyathis tribus,findere, & per urinam extrahere lapides de ueſſica. Ad calculoſos remedium utile ſic.cucumeris ſeminis,dauci,aneſi,apij,petroſelini, myrræ, ſingulorum denarios ternos , caſſiæ daphnitidis,cinnami,nardi,ſingulorum ✱ ſingulos.trita hęc omnia aqua colliguntur,fiunt paſtilli lupini magnitudine,dantur ieiuno ex aquæ cyathis ternis per dies quadraginta.hoc medicamētum tunditur, uel componitur in pila lignea,& pilo ligneo.qui contundit annulum ferreum non habeat, hanc enim ſuperſtitionem adiecit Ambroſius medicus Puteolanus,qui adfirmauit multos ſe hoc medicamento ſanaſſe.detrahere autem dixit poſt diem ſeptimum fragmina quædam lapidum quaſi harenam. Ad calculoſos, lienoſos,hydropicos,medicamentum efficax,quod & urinam detrahit,& lapides in ueſſica extenuat,conficitur ſic.eryngij,pyretri,ſaliuncię,ſaxifragę,ſingulorum denarios denos,polij, folij, ariſtolochię, ſingulorū ✱ quinos,oxymyrſines,quę ſcopa regia uocatur,ſucci heminam.hęc omnia contuſa,& cribrata colliguntur ex aqua,fiunt paſtilli ſingulorū denariorū,datur lienoſis ex aceto,& mellis cyathis tribus, calculoſis ex paſſo mixto,quantum manus capit,aut teſta auriculæ marinę.quod medicamentū datur per dies XLV. cuius beneficio in harenam ſoluuntur lapides in ueſſica reperti , hydropicis autem ex mulſi mixti cyathis tribus dandum eſt. Contra calculum, & alias difficultates ueſſicæ, lapillum qui in gallinacei ueſſica, aut in palumbi uentriculo inuenitur,conteri,& aſpergi,potioni prodeſt. Itē membrana uentriculi eius trita.fimus quoque columbinus in faba ſumptus . item glebula de nido hirundinum diluta ex aqua, pota prodeſt. Ad renium dolorem confectio medicaminis ſic.reſinę colophonicę — I. galbani — I. opopanacis — I. cerę — VI. ſeui — VI. axungię ueteris P.I. rutę — III. baccę lauri — III. herbę ſabinę — III. olei quantū opus fuerit,ſeminis urticę — III. iſta omnia ſimul coquūtur,& colantur,& circa renes in pellicula alutacia adponūtur. Ad urinę difficultatē,murino fimo ſummitatē ueretri,uel imū uentrē inlini prodeſt. Ad calculū expertiſſimū remediū ſic.aſparagi radices,& ſaxifragā, lappę radicē,apij radices,ebuli radices,allij capita tria,folia ſalicis,petroſelini macedonici modicū. hęc omnia conteres,& miſcebis,& ex paſſo bibenda per triduum dabis.ſi paſſum non fuerit, ex mulſo,uel condi-

to bibat,

to bibat,ſed ſi non febricitabit cui medendum eſt. Ad calculum,& urinæ difficultatẽ. paſtinacæ hoc eſt holeris,quod manducatur ſummitatem,id eſt corticem eius teres,uino picato permiſcebis, & bibendũ ieiuno dabis. Modicum de ſuccino lapide,& cyperum,& piper cõtundes,& coques, & cocleare unũ plenum ieiuno dabis,qui urinæ difficultate,uel calculi dolore torquebitur. Renibus medetur alum gallicum cuius radix trita diligenter,& in uino decocta bibitur.interdum etiam,ita decoquitur,ut ſpiſſum emplaſtri more renibus ſuperponatur. Renes leporis crudos, ſi quis poterit glutiat.ſin minus,coctos tranſmittat,ita ut dentibus eos non contingat,cito remediabitur. radix quoque aſparagi ex uino trita,& pota,prodeſt renium dolori. Ibiſci libram unam, ſtercoris ouilli recentis P. I I. axungiæ ueteris P. I I. hæc omnia contrita pariter miſcebis,& in lana ſuccida renibus adpones emplaſtri modo, ſtatim proderit. Ad ueſſicæ dolorem,& ad eos, qui urinam uix faciunt remedium ſic.ſeminis petroſelini cyath. I I I. fœnogræci cyath. I I I. toſta hæc cõtundes,addito myrræ modico,& piperis granis. I X.uini cyath. I I. omnia in unum conteres,& miſcebis,& in balineo calido bibendam potionem dabis,mirũ eſt. Ad urinæ difficultatem,& calculum lotium caprinum, ſed montanum tepidum potari oportet, admixto uino cum aqua,ob faſtidium.cyminũ quoque africanum, quod ſummitate trium digitorũ potueris prendere ex uino mixto calidum bibatur. Ad urinæ difficultatem urticæ quantum duabus manibus amplecti potueris faſciculum,cum uini congio decoctum,ad duos ſextarios rediges, & mane bibẽdum ieiuno per triduum dabis. Herbæ mercurialis ex aqua decoctæ ius,adiecta myrra tritum,ueſſicæ,lumborumque doloribus ſubuenit,ſi à ieiuno potetur adſidue. Ad dyſuriam id eſt urinæ difficultatem,& calculum,echinos tere cum aculeis ſuis,& ex mulſa aqua frequenter accipito. ad calculum autem, rubi radices ſine ferro colliges,lotasque diligenter in olla noua coques,& ex eo quod decoxerit cum uino,ſi non febricitabit,ex aqua ſi incommodabitur,bibendum dabis. Cancri teſtam diligenter teres,& uino ſubdulci miſcebis,& colatam potionem dabis bibendam ei qui calculi moleſtia laborabit. Herbæ millefoliẹ — I I. & eius quæ herba ſacra dicitur tantundem teres,& coques ex aqua,& ex melle, atque ita bibendã dabis,urinæ difficultate,& calculo laboranti. Menſe nouembri ante idus eaſdem ſemen fraxini colliges,& in tepido furno ſiccabis,die poſtera ſiccatum tundes,& cribrabis,& repones,& ex eo dabis calculoſo,ad diem cum uino uetere bibendam ligulam unam. Ad renium dolorem remedium ſic,apij ſeminis — I. fœniculi ſeminis — I. piperis ſemunciam.ex ijs bene tritum, & cribratum pulueram facies, & habebis paratum.& cum opus fuerit,cocleare plenum in calida aqua bibat ieiunus, qui dolore renium laborabit. Ad lapides,de ueſſica eijciendos remedium ſingulare.hircum ſegregatum,uel clauſum ſeptẽ diebus lauro paſces,& poſtmodum à puero impubi occidi facies,& ſanguinem eius excipies munditer,ex eo dabis laboranti in uini cyatho ſcripulos tres.at uero,ut eius rei experimentum capias, lapillos fluuiales in ueſſicam mittes,in qua ſanguis exceptus fuerit, nam in ueſſica excipi debet, & ſignatam repone.intra dies ſeptem ſolutos penitus inuenies. Antidotum ad renium dolorem ſic.fœniculi ſemen recens, petroſelini,dauci,zingiberis integri,piperis nigri,porri capitati ſemen,folia malabathri, grana piperis albi.omnia hæc æquis ponderibus tundes,& cribrabis,& miſcebis cum melle attico,& ex eo pilulam,ad modum auellanæ,ex aqua calida ieiuno dabis. Ad renium dolorem unguẽtum ſatis efficax ſic. caſtorei — I. euforbij ſemunciam, pulegij — I. S. ceræ — I I I. ſatyrij — I I I. olei amari — V I. cyperi ſemunciam,myrræ — I. reſinæ terebinthinæ ſemunciam,piperis — I. S. olei laurini — V I. opobalſami — I. hæc omnia ſicca tundes,& cribrabis,& miſcebis,& decoques,& liquido medicamine uteris in balneo, & perunges renes,coxas,& ſuper pectinẽ,omnis dolor cito deſinet. Trochiſcus ad reniũ dolorẽ, & ueſſicæ dolorem,ac uulnera,& ad eos qui urinam ſanguineam faciunt,uel purulentã,accipit hæc.opij drach. I I I. de nucleis pineis excaldatis,& purgatis drach. I I I. croci drach. I I I. amygdalæ dulcis excaldatæ, & purgatæ drach.I I I. auellanæ purgatæ,& excaldatæ drach.I I I.cucumeris ſeminis purgati drac.XII. hyoſcyami albi ſeminis cyath.I I I. apij ſeminis cyath.I I I. fœniculi ſeminis cyath. I I I. lapatij ſeminis drach.I.hęc omnia primũ ſeparatim teres,& permiſcebis cũ paſſo cretico.tũ ex eo facies trochiſcos habentes drach.ſingulas,& dabis bibendos ſingulos,cũ aquæ mulſę calidę cyathis binis. utile eſt hoc medicamen etiam ſi per ueretrum infundatur. Confectio conditi nephritici,quod facit ad dolorẽ reniũ,ſi aliquo caſu uexati fuerint,& ad ueſſicæ purgationẽ,& ex ea calculos,uel ſabulones eijciendos,ſic.herbæ uettonicæ — I. herbę ſaxifragæ — I. herbæ quę appellatur gręce ἄσαρον, ſemunciam, ſeminis dauci ſemunciã, ſeminis petroſelini macedonici unciam,croci — I. ſpicæ nardi — I. piperis — I I.uini candidi optimi ueteris ſextarios ſex,mellis deſpumati optimi ℔.I. quod hoc modo deſpumabitur,ut mittatur in ollam,& accipiat uini parum de ſupra ſcripta menſura,& cum cœperit bullire,ſpuma omnis coclearí paulatim tollatur.herbæ autem omnes in pila tunduntur,ſimiliter,& crocum.ſed ſeparatim omnia,& cribello tenuiſſimo cernuntur,nec nõ,& piper teritur.quæ omnia creta ſimul in mortarium mittuntur,& paulatim uino adiecto diligenter teruntur.quæ cum trita fuerint,adijcietur,& mel,& uinum totum ſupra ſcriptum,& diligenter permiſcebitur.poſtea condetur in uaſculo cannarum, cum autem fuerit neceſſarium remedium, potionem in piſinno calice calda mixtam ieiuno dabis bibendam, ita ut accepta potione uectetur.

Ad calculum remedium efficax ſic.nuclei pinei grana purgata X X X. palmulas purgatas infuſas X V. tragacanthi ℈ X V I. mali granati dulcis ſuccum ℈ V I I I. croci ℈ I I. myrrę ℈ I I. hęc uniuerſa contuſa,& ſoluta in ſe miſcentur,& ex ijs qui calculo laborat mane ieiunus accipiet coclear unum, ita ut non manducet,uſque ad horas prandij tardioris. Ad renium dolorem remedium utiliſſimum ſic.cucumeris ueri ſemẽ in teſta pones, ſuper carbones uiuos,ita ut temperate exuratur, neque nimis,neque parum,

& ex eo ℈ XII. & maluæ seminis scripul. XVI. & amygdalæ amaræ purgatæ ℈ XXXVI. hæc separatim tunsa cum in tenuissimum puluerem redacta fuerint, simul misceto, & ex eo cum hepsematis, id est sapæ cyatho, cocleare I. de mane ieiuno dabis bibendum. Ad renium dolorem herbæ uettonicæ tritæ pondus denariorum duorum, sano ex mulso, febricitanti ex aqua calida, bibendum dato. Chamæpitys ex uino trita, atque ita pota, plurimum prodest renium dolori. Baccarum cupressi uiridium contritarum succus colatus, cum uino potui datus, mire renium dolori medetur, ita ut si necesse fuerit, per alios nouem dies adaucto numero baccarum, & iterum, si ita opus fuerit, per alios nouem dies deminuto numero detur, quousque ad unam baccam potio numerusque descendat, sed interposito uno die debet esse commutatio potionis de maiore ad minorem modum. Lanam succidam pice liquida inline, & umbilico impone, statim renum dolor sedabitur. Artemisia herba est, quam gallice bricumum appellant, hanc ubi nascatur require, & inuentam, mane, ante solis ortum, sinistra manu extrahes, & ex ea nudos renes præcinges. quo facto singulari, & præsentaneo remedio uteris. Pice liquida pollices, tam pedum, quam manuum ab unguibus, usque ad prima articulorum initia inlines, & chartam superpones, intra triduum, ita sanabere lumborum dolore, ut per singulas noctes detrimenta doloris intelligas. Qui renium dolore uexabitur, in charta rudi scribat characteres infra scriptos, & auro, uel cupro includat, & circa renes alliget, miro remedio utetur, καραβραωϑ. Passi cretici cyathos tres, lactis caprini itidem, seminis cucumeris triginta tria, optime trita simul una potione qui biberit, absoluetur renium dolore. Molliginem ex uino optimo bibat, qui renium dolore uexabitur, confestim sanus erit. succum quoque radicis amaræ cum melle mixtum bibat ieiunus, uel ex uino austero, statim remediabitur.

Artemisiam tundes, & cum adipe suilla, aut qualibet uetere subiges, & panno inductam pro malagmate renibus impones. Mulier quæ geminos peperit, renes dolentes supercalcet, continuo sanabit. Remedium unicum, & quod citissime renium dolores cum admiratione persanat, sic. bitumen super carbones uiuos pones, & sago grandi ad modum caueæ eos operies, atque illic interius nudum qui renium dolore uexabitur, supra ipsos carbones sedere præcipies, ut fumus ille corpus eius omne circumeat. hoc si necesse fuerit, & ter facies, ut penitus sanetur. Radix asparagi trita, & cum uino pota, renium dolorem optime tollit. Ocymi succus in mali granati corticem fusus, & potus, plurimum renibus prodest. Fel herinacei cum uespertilionis cerebro, & canino lacte renibus impositum, mirum prodest. Adeps anserinus cum eiusdem cerebro, & butyro, & alumine, & œsypo impositus, ad ceroti modum, efficaciter renibus prodest. Stercus columbinum tritum cum ordei farina, & adipe suilla, & ouorũ albo simul permixtum, & coctum, emplastri more rectissime renibus imponitur. In capitibus piscium, id est mugilum, aut mullorum spina inuenitur cani similis. hæc renibus adposita, uel alligata, miro remedio est. Plantago ex melle trita, & imposita, renibus statim prodest. Oua sepiarum in cibo sumpta urinam mouent, & renium grauedinem tollunt. Inula trita, & cum uini cyathis tribus per triduum pota, plurimum prodest renibus separandis.

Axungiæ ueteris selibram, olei ueteris selibram, samsuci selibram, rutæ fasciculum una decoques, & lanam ibi succidam tingues, ac renibus superimpones, mire subuenies. Ad uessicæ dolores, & stranguriam, cardui semen ex uini sextarijs duobus, usque ad heminam decoctum, & expressum, atque colatum potuique ieiuno datum, plurimum prodest. Plantæ rutaceæ, & nepetæ radices, baccæque lauri, in uase fictili cooperto diligenter coctæ, ne uis medicamenti emanet, potui dantur, ita ut prius expressæ colentur, mirabiliter uessicæ doloribus prosunt. Herbæ quæ græce sisymbrion dicitur tritæ succus expressus, & sano ex uino, febricitanti ex aqua potui datus, mirum ad uessicæ dolores remedium est. Fœniculum cum radicibus suis decoctum, & potui sumptum, efficaciter uessicæ doloribus prodest. Glycyrizę commanducatæ succus deuoratus, uel transmissus, urinam efficaciter prouocat. Trifolium minutum cum pipere, & pulegio quãtum satis uidebitur tritum, & cum uino potui datum, uessicam renesque purgabit. Herbæ uerbenæ contritæ succus expressus, adiectis uini cyathis tribus, potui datus, admirabiliter continuo urinæ difficultatibus proderit. Herba quæ gramen dicitur nodorum XXVII. ex uino ad medias decocta, & expressa, atque colata, potuique stranguriosо ex uini cyatho uno mixta data, adeo potenter succurrit, ut ubi sine tormento urinam facere cœperit, dari non oporteat, sed febricitanti ex aqua sola dabitur. Si quis uitio uessicæ, aut stranguriæ laborans, lignum tamaricum ardens lotio suo extinxerit, desinet ultra cruciari. Cupressi folia tenera ex aquæ sextarijs quatuor ad sextarium decocta, & expressa, atque colata cum uino potui data, stranguriam celeriter emendant.

Hederæ nigræ baccas V. aut VII. aut undecim, prout ætas ægri uiresque patientur, cõtritas ex aqua mulsa sumptas, mire prodesse manifestum est, etiam si sanguinolentam urinam stranguriosus faciet, ex aqua tantummodo calida eas potare debebit. Auis ossifragæ uentriculus salitus, ut seruari possit, aut exustus, & in puluerem redactus, cum uini potione datus, urinam efficaciter prouocat.

Muli impetigines in utroque crure super genua nascuntur, & ueluti cutis aridæ modo inhærent, has incende, & stranguriosum diuaricatum desuper pone, ita ut suffumigationem illam expansis uestibus tegat, ne qua odor, aut fumus emanet, efficacissime incommodi eius uitio carebit.

Asini renes arefacti, atque exusti tritique, id est in puluerem tenuissimum redacti, & ex mẽsura conchulę unius, cum uini meri cyathis duobus strangurioso potui dati efficaciter medentur. Verris siluatici lotium cũ sua uessica in fumo suspensum, & adseruatũ, stranguriosis cũ potione mixtũ potui datũ, efficacissime prodest. Pili caprini combusti tritique, & in potione dati, stranguriosos potenter emendant.

Pedum agninorum decoctorum ius potui sumptum, stranguriosis plurimum prodest. Herinacei caro optime decocta, atque in cibo sumpta, stranguriosis mire subuenit, & cito naturalem urinæ cursum relaxat. Cocleæ crudæ contritę cum testis suis, & ex passo per dies septem, aut ut plurimum nouem potui datæ, efficaciter dysuriæ prosunt. Amyli semunciam terito, atque addito ouum recens, & eius oui testam ter passo impleto, idque poculum diu agitatum, & feruefactum, strangurioso reuerso a' balneis dato, omni eum dolore, ac difficultate celeriter absolues. Cicer arietinum in aqua decoquito cum sale, eamque strangurioso ad binos cyathos bibendam dato, efficaciter iuueris. Fimus palumbinus in sorbitione sumptus ex faba facta, admirabile stranguriosis præsentat auxilium. Turturum fimus ex mulso coctus, & ceroti modo uentri, ac renibus laborantis impositus, efficaciter prodest. Mentę bene tritæ coclearia duo ex aqua calida ieiuno per triduum dabis, continuo uessicam releuabis, urinamque laxabis. Pulegij fasciculum in olla noua ex uino uetere, ad tertias decoques, & exprimes atque colabis, & ex uino ieiuno strangurioso potiones singulas per triduum dabis. Lapillus qui inuenitur in scorpionis marini cauda, tritus utiliter bibitur cum uino, a' strangurioso. Vngularum aprugnarum exustarum cinis potioni inspersus, plurimum urinæ difficultates iuuat. Leporis cerebrum in uino utiliter bibitur, eiusque testiculi tosti salubriter manducantur, ab eo qui uessicæ molestijs laborat. Anserum siluestrium linguæ assatæ efficaciter sumuntur in cibo a' calculosis. Cymini — I. rutæ — I. piperis semunciam teres diligenter, & cocleare plenum in meri ueteris potionem mittes, & aquæ, quod sufficiat adijcies. postea ferro candenti sæpius immerso calefacies, & ieiuno bibendum dabis, efficacissime subuenies stranguria laboranti. Spongia ex rubo rosario agresti sumpta, & aqua frigida donec madescat macerata, ac deinde trita, & ex aqua per triduum potui data, efficaciter calculosos emendat. Piscis scorpio assatus in cibo sumptus, optime calculoso proderit. Cocleæ inanes id est sine carne sua, casu inuentæ contusæ, & in puluerem tenuissimum redactæ, in potione calculosis datæ medentur. Vngulæ equinæ scobem, uel exustæ cinerem, si calculosus in potionem acceperit, cito sanabitur. Herba saxifraga si ex oleo, & liquamine manducetur, intra triduum calculos soluet. Calculosis expertus adfirmat incredibiliter succurri remedio tali, si hircum melius si agrestem, melius si anniculum, & si mense Augusto claudas loco sicco per triduum, ut ei solas laurus edendas sumministres, & aquæ nihil accipiat, ad postremum tertio die, id est aut iouis, aut solis occidas. melius autem erit si castus purusque fuerit, & qui occidit, & qui accipiet remedium. exsecto igitur gutture eius sanguis excipitur, utilius si ab inuestibus pueris excipiatur, comburitur in uase fictili, usque ad cinerem, uas autem in quo torrebitur copertũ & inlitum gypso in furnum mittetur. quod cum uapori exemeris in puluerem conteres, nec non, & polypum marinum identidem, ut dixi exustum, in puluerem rediges. confectio autem uniuersi medicaminis hæc est. sanguinis huius hirci — III. piperis albi — I. polypi exusti cineris — III. thymi — I. pulegij — I. apij, seminis olusatri — I. hęc omnia separatim tunsa, & ad leuissimum puluerem redacta cõmisces, & dabis infirmo, melius si die solis, aut iouis coclearis mensurã in meri potione, aut cuiuscunque dulcis poculi. prouidere autem debes, ut digesto, ac ieiuno potio detur, & rursum, ut eadem potione bene digesta, cibos accipiat, & eo melius erit, si hanc potionem cum condito, post balineum in sabanis, adhuc cõstitutus acceperit. Supra omnia efficax aliud ex eo facies medicamentum sic. sanguis hircinus ea obseruatione, qua supra excipitur, in patella ferrea cãdente, ut aduri possit, & stringi continuo ipse sanguis, ita ut postea in puluerem redigatur, uel certe cõtinuis aliquot diebus, ad solem ipsum sanguinem pones, ita ut rore iam decusso, post horã secundã ponas, & ante nonã colligas. posteaquã, ita fuerit siccatus sanguis, ut nullum humorem habeat, colliges eiusdem crustulas, & teres, atque ex eo leuissimum puluerẽ rediges. deinde accipies herbam tribolum, cuius herbæ ipsum tribolum, hoc est semen spinosum proijcies, ipsam autem herbam lectã de locis maritimis siccabis, tundes, & in puluerem rediges. confectio autem medicaminis totius hęc est. herbæ triboli — II. piperis — II. petroselini macedonici — II. folij sertulam, id est coronam, siue sphæram unam. hæc omnia separatim tunsa, & ad leuissimum puluerem redacta, cum sanguine hircino miscebis, & dabis infirmo die solis, aut iouis coclearis mensuram, in meri potione, aut cuiuscunque dulcis liquoris. prouidere autem debes, ut digesto ieiunoque potio detur. quam cum acceperit qui calculum patitur, mox lapides solutos omnes per urinam emittet. ut uero ammireris sanguinis hircini uirtutẽ, adamas lapis inuictus, qui neque igni, neque ferro uincitur, si sanguine hircino perfusus fuerit, mox soluetur. Ad uessicæ dolorem, & urinæ difficultatem, herbam gladiolum diligenter fodito, ut omnem radicem eius palo ligneo eruas, cuius radicis corticem diligenter nitidatam siccabis optime, & teres, atque cribrabis, ut in puluerem tenuissimum redigas, atque ex eo coclearia tria mittes in mortarium, & piperis albi grana nouem trita, & myrrę optime tritæ pusillum, & uini optimi 8. II. atque hæc omnia in unum permiscebis, & conteres, ac laboranti in balneo, id est cum in piscinam descenderit dabis bibendam potionem, & monebis, ut se post balneum calidissime tractet. hoc medicamine, seu uir, seu mulier, seu puer, seu puella, potentissime sanabitur.

Cocleam grãdem unam uiuam prendes, & eius carnem eximes, ac solam teres in mortario, & cum aceti acris coclearibus tribus dabis bibendam, atque hoc per triduum facies. deinde intermisso triduo, nisi statim expulerit calculum, similiter remedium, & si necesse fuerit sæpius dabis. Filicis radicem, asparagi spongiam, apij radicem, & petroselinum simul diligenter teres, & ieiuno calculoso, cum uino dabis bibendum. Violæ erraticæ rusticæ radices, & apij, & uiolæ coronariæ semen, una contrita, & ex aqua calida a' balineo continuo potui oblata, dolores uessicę cito abigunt.

Lapis ex uessica hominis qualibet curatione sublatus, si teratur, & ex uini cyathis tribus calculoso potui detur, lapides uessicæ humanæ innatos, efficaciter dissoluere creditur. Cimex foraminibus ueretrorum confricatus, dolorem uessicæ protinus tollit. Vessica apri recte aduersum uessicæ dolores in cibo sumitur, ita ut mulier fœminæ, uir masculi sumat. Nasturcium tritum cum uino dulci cibario dabis, uessicæ tædio laboranti per triduum potui, sed satis spissum poculum detur. Vessicam releuat coliculi cocti aqua triduo à ieiuno iugiter pota. Ad uessicæ uitia curanda, myrræ semunciam bene tritam cum mulsi ueteris cyathis tribus, dabis per triduum ieiuno exeunti statim à balineo, ita ut dum sabanis operitur, singulos in diem cyathos bibat. Si in uessica aliquid molestiæ fuerit, nitri florem, uel si flos non fuerit, ipsum nitrum conteres, & cum aqua in qua coliculi cocti fuerint, uinoque picato, uel austero rubello durissimo dabis bibendum per triduum, uel diutius, si ita opus fuerit, magnificentissime proderit. Prima luce puer uirgo, rorem de folijs cauliū excussum, in noua olla excipiat, non minus sextarios quatuor, eò adijcies mellis quartarium, & fœnigræci bene mundati, & loti quartarium, & zingiberis uncias tres, atque ita decoques horis tribus, & inde bibendum dabis mane ieiuno calculoso quartarium tepentem. hæc potio per triduum, sumpta mensura quartarij, & uessicam, & renunculos, & intestina uniuersis sordibus purgat. Piperis grana I X. eiusdem ponderis sulphur, trita simul in uino uetere dabis bibenda ieiuno calculoso, solet statim perniciem demouere, si tamen ultra dolor manserit, iterum dabis similem potionem. Pellem leporis recentem in olla munda, uel tegula, ita cum lana sua combures, ut in tenuissimum puluerem redigere possis, quem cribratum in uase nitido seruabis. inde cum opus fuerit, tria coclearia in potione dabis bibenda, quæ res, siue calculos, siue uessicæ dolores continuò cōpescit. sed multo potentius erit remedium, si leporem uiuum in olla noua claudas, & gypso omnia spiramenta uasis obstruas, & in furno, usque ad fauillam tenuissimam cremes, tritamque, & cribratam recondas, atque inde certas mensuras in potione uini offeras calculosis, & qui sanguinem mingunt, mire eos sanabis. Cimoliæ cretæ tunsæ ℥. I I I. & farinæ ordeaceæ ℥. I I I. ex aqua coques, & in saccos tres lineos mittes, eoque fomento uicissim mutato, ut bene caleat, calculosos, seu uessicæ dolore laborantes ter in die uaporabis, potenter subuenies. Item aliud ad eos certissimum remedium. pruna quæ in sepibus nascuntur colliges, & eorum nucleos tolles, & seruabis ad præsidium, & cum opus erit, in pila tundes quàm optime, & cribrabis quàm minutissime, atque inde ex picato, siue austero, ac duro uino dabis ieiuno bibenda in potione diurna coclearia tria. Hoc uero medicamen non solum uessicam curat, sed etiam uulnera intrinsecus latentia, & uomicas persanat, conficitur sic. cucuma sextariorum nouem rudis aqua impletur, & ad dimidias coquitur, tum adijciuntur in eam spongiarum asparagorum unciæ quatuor, apij radicum tantundem, saliuncæ lotæ diligenter unciæ duæ, cassiæ fistulæ semuncia, amomi ℈ V I I I. petroselini dimidium quartarium, iris illyricæ uncia una, mastichæ chiæ unciæ duę. deinde aqua cucumam supplebis, & de gypso prę claudes, ut tamen modicum spiramenti relinquas, atque ita coquens claudes cucumam, ne medicamen exiliat, & ad medias decoques, ac recondes in ea. cum opus fuerit dabis ex eo cum potione uini quantum sufficiat ad bonam mixturam, sed & ieiuno, & dormitum eunti dabis. Petroselini heminam, apij seminis tantundem, in cucuma fictili noua prius imbuta ex aqua decoques ad tertias, ita ut oclusa sit cucuma, ne medicamen ebulliat. postea aquam colabis, & addito melle iterum ad tertias decoques, inde ieiuno calculoso potionem per triduū dabis. Calculos potio hæc adsidue sumpta cum passo, uel condito non finit gigni, eosque concrescentes confringit, & per urinam harenæ modo promit, conficitur sic. calaminthę, id est nepetæ — I I. silis pictorij, piperis, succini, saxifragæ, petroselini, cyperi, zingiberis, — singulas, tundes, & cribrabis, & coclearium plenum cum uini mixta, & calida potione ieiuno bibendum dabis.

Ad calculum remedium mirum sic. hederam quæ in quercu nata fuerit, uulnerabis cupro, & permittes humorem qui inde manauerit, indurari in modum gummis. postea sublatum condito resolues, & admiscebis, & bibes quotiens usus exegerit. Herbæ physsalidis baccas ternas per triduum glutiat qui uessicæ calculo dolebit. Herbæ britannicæ radices contundes, & terna scripula ex aqua calida calculoso ieiuno potui per triduum dabis. eiusdem herbæ succum expressum in duplici uase decoques, ita ut succi eius naturalis sextarius fiat, quem cum mellis despumati hemina miscebis, & postea in se decoques. & cum colorem mutauerit, refrigerabis, atque inde cocleare unum ex aqua calida, si uehementer febricitabit, calculoso potui dabis, statim etiam febris extinguetur, si uero sine febri erit, ex uino eam potionem debebit accipere. Ad renium dolorem emplastrum utile sic. axungię ueteris P. I I. farinæ ℥. I. olei P. I. ceræ selibram. ijs liquefactis adijcies sulfuris cōtriti selibram, nitri contriti, & cribrati selibram. omnia permiscebis & concoques, atque inde renes confricabis, uel more emplastri adpones. Herbam sabinam in mortario teres, & cum axungia uetere subiges, & sic renibus adpones. Ad urinæ incontinentiam, remediū sic. fœniculi radicem, & ramusculum erui contunde, & ex uino uetere da bibendum, cōtinuo remediabis. Vrinam continet, lac caninum, & adeps eius cum alumine datus, ita ut sit fabæ magnitudine globulus qui datur. Cinis coclearum africanarum exustarum si potetur, urinæ incontinentiam sedat. Anserum trium linguas inassatas, si quis ederit, urinæ profluuium non patietur. Vessica uerrina cocta, uel usta, comedenda, aut bibenda efficaciter datur ei qui urinam suam non potest continere. Leporis cerebellum ex uino potum, urinæ incontinentiam refrenat. eiusdem testiculi torrefacti, & ex uino poti, par remedium submeiulis præstant. Vngues aprugni exusti tritique in potione sumpti efficaciter submeiulis prosunt. Qui urinam tenere non poterit, capræ uessicam comburat, & cinerem eius ex aqua cum uini potione bibat. Verrini genitalis usti cinerem bibere debent ex uino qui urinam contine-

re non

re non poſſunt. In cubili canis urinam faciat, qui urinam non poteſt continere, dicatque dum facit, ne in cubili ſuo urinam, ut canis faciat. Vrinæ propriæ quantumcunque ignoranti ſubmeiulo efficaciter offertur, uel res quas comminxerit in potione exprimuntur, aut ibidem diluuntur, & ita ei inſcio ipſa potio propinatur. Vitrum teres diligenter, & cum pice cedria miſcebis, atque ita chartam uirginem inlines, & renibus adpones, quo medicamine diebus ſeptem iugiter uſus ſanus firmiter eris. Ad reniculorum dolorem obſeruabis, ut poſt balneum poſcam calidam bibas per plures dies, & quotiens dolore interpellatus fueris, idem facies. Conditum ad reniculorum dolorem, uel ad calculum, ſic. ſaxifragæ — I. uettonicæ — I. petroſelini — I. apij ſeminis — I. rutæ ſeminis ∋ X V I I I. piperis — II. uini optimi ℥. X I I. mellis optimi P. V. tundes omnia, atque cribrabis, & conditum cum exegerit neceſſitas facies, eoque ubi reniculorum dolor, aut moleſtia calculi fuerit, uteris. Saxifragam herbam, petroſelinum macedonicum, piper, mel, uinum, ex ijs omnibus conditum facies, & laboranti calculoſo per ſingulas ſeptimanas potionem iouis die dabis, conficienda autem potio die iouis luna uetere erit.
Ad calculum potio ſalubris, conficitur ſic. ſemen apij, libyſtici, fœniculi, anethi, æquis menſuris tritum miſcetur, & herbæ ſaxifragæ grana V. cumini grana tria, piperis grana V. uerbenæ folia tria, & ſalis permodicum adijcitur. ex omnibus autem ſeminibus ſupra ſcriptis æqualiter quantum tribus digitis, id eſt pollice, & ab eodem tertio, & quarto leuari poteſt, mittitur, dein teruntur omnia diligenter. poſtea adijcitur carœni optimi potio grandis. ad hanc ſane potionem miſcendam, radices aſparagorum, & apij, & anethi, & fœniculi lotæ diligentiſſime in ſextarios aquæ nitidæ mittuntur, ita ut radices ipſæ tegantur aqua, atque in olla rudi coquuntur ad tertias. ex ipſa aqua ſed calida miſcēda potio carœni, & accipienda per triduū. ſufficiunt autem duo huius aquæ ſextarij ad tres carœni maiuſculas potiones. ſed ſi neceſſitas præſentis doloris exegerit, per triduum continuum dabuntur. ſi uero quis timeat tantummodo dolores ſupra ſcriptos, aut aliquando pertulerit, accipiet etiam ſanus hoc modo uetere luna tres tantū tribus menſibus ſingulas potiones, & iugiter contra hunc morbum erit tutus, & ſanus.

Cœliacis, & dyſentericis, & torminoſis, & ad inteſtina rupta, & internos morbos, atque incontinentiam ſtercoris, remedia phyſica, & rationabilia diuerſa, de experimentis. Cap. XXVII.

Paſtillus ad cœliacos, & torminoſos optime faciens. acaciæ, balauſtij ideſt mali granati, quod cytinum uocatur germen antequam floreſcat, hypocyſtidos, opij, ſingulorum denarios quinos, alterci, cretæ ſamiæ, ſingulorum denarios ſenos. ijs bene tunſis, & cretis, ex uino myrteo fiunt paſtilli denariorum ſingulorū, aut ſemiſſium, ut iuxta ætatem, aut ualitudinem dentur. dantur autem ieiunis, ſine febre ex uini myrtei, aut ſignini cyatho uno, cum duobus aquæ mixto, febricitantibus uero ex aquæ cyathis tribus. hoc etiam per clyſteriū immittitur, quotiens deſurrexerint torminoſi, quibus, & ſi grauiter adflicti ſunt, ſtatim prodeſt. Ad cœliacos id eſt qui ſubite, & multa defundunt, & ad aluum citatam, & ad leuia interdum tormina, medicamentum potens ſic. ſorborum aridorum contuſorum ℥. I I. rhus ſyriacæ quo coci utuntur. ℥. I I. mala granata recentia X. mala cydonea matura X. hæc utraque coquūtur in ſapa, facta ex muſti adhuc in dolio feruentis ſextarijs X X X V I. quouſque ad ſextarios duodecim decoquantur, & donec malorum coria percoquantur, & ſint madida. deinde ita teruntur hæc fictili mortario, ut grana omnia comminuantur, poſtea rhus, & ſorba arida admiſcentur tunſa, & cribrata curioſe, & cum ſapa, quæ eſt reſidua temperantur. omnibus ergo in unum bene coactis reponitur medicamentum in uitreo uaſe, dantur inde ieiunis ligulæ duæ, uel tres, ſine ullius rei admixtione. Paſtillus ad torminoſos efficacior, conficitur ſic. acaciæ ✱ I I I I. croci ✱ I I. gallæ ✱ V I I I. hypocyſtidos ✱ I I I I. lycij ✱ I I I I. myrræ ✱ I I I I. rhus quo coci utuntur, nardi ſyriaci ſpicæ, aloes, ſingulorum denarios binos, aneſi, gummis, ſingulorum ✱ ternos, piperis nigri ✱ I I. teruntur hæc diligenter, & ex ſucco rubi cauliculorum, uel ex uino Signino collyria formantur, ritu eorum quæ ad oculos fiunt, cum tamē ita fuerit leuis confectio, ut in ungue nulla appareat aſperitudo. finguntur autem alia denariorum ſingulorum, alia ſemiſſium quę inijciantur, ſed rectius ad hanc menſuram paſtilli dabuntur, ita ut unus ieiuno ante meridiem, alter in noctem ex aqua, ſi febres erunt, ex uino ſignino, ſi ſincere corpus fuerit, detur. hoc efficax medicamentū eſt, ſi cætera quę in huiuſmodi cauſis curationi, uel cibatui ſunt neceſſaria, obſeruatione, & opportunitate cō grua fiant. Paſtillus qui clyſterio immittitur, torminoſis per annum, cū olida, & ſanguinolenta deijciunt, id eſt cum inteſtina eorum cancer occupauit, quo quaſi cauterio tunc tantummodo uti oportet, alioqui nocet. Ideoque a quibuſdam ignorantibus uſurpatus accuſatur quaſi nociuus, recipit autē hęc. chartæ combuſtæ cineris ✱ X X X. calcis uiuæ ✱ X X I I I I. arſenici quod eſt auri pigmentum ✱ X I I. ſandaracæ ✱ V I. hæc trita uino conſparguntur, in quo roſa, & lenticula prius coquuntur, ut poſſint fieri paſtilli ✱ duum, aut unius. cum opus eſt, teritur unus paſtillus, & immittitur per aquam, ut ſupra ſcriptum eſt, decoctam cum roſa, & lenticula ſi febres erunt, ſin minus, ex uino eadem decocta utilia erunt. facit bene, & myrti faſciculus cum oleaſtri, uel oliuæ ramulis utroque modo, prout res exegerit incoctus. potio autem cum immiſſum fuerit ſupradictum medicamentum, hæc conuenit. in noctem in aqua catapotia dātur, quæ fiunt ſic. myrræ ✱ I I. lycij ✱ I I. turis ✱ I. opij ✱ I. aloes ✱ I I. acaciæ ✱ I I I I. myrti baccarum nigrarum ✱ V I. ouorum ex aceto coctorum uitellos I I. hæc trita uino Surrentino conſparguntur. & fiunt paſtilli ✱ ſingulorum, dantur febricitātibus ex aquæ cyathis tribus, ſine

febre,ex muſti ſurrentini cyathis duobus. Ad uentris dolorem,& inflationem inteſtinorum,& præcordiorum dolores,& ad conuulſa,& rupta interanea,& ad urinę difficultatem remedium ſic.panacis ⚹ IIII. piperis ⚹ IIII. dauci cretici radicis,uel ſeminis ⚹ VI. ſulphuris uiui ⚹ S. opij duas tertias ue partes uictoriati ponderis. caſtorei ⚹ S. myrræ ⚹ III. hæc trita, & cribrata uino conſparguntur, & ex ijs fiunt paſtilli magnitudinis lupini,dantur cum res poſtulat ex aceto, & melle in unum mixto cyathis tribus.ad uitium autem mulierum quo correptæ ſuffocantur,quod gręci hyſtericen pniga appellant, ex aqua mulſa dari oportet,& quantum nux auellana eſt,detrahit enim urinam copioſam. Medicamentum,quod dodecatheon appellatur,mouet urinam,facit & ad eos qui reficiendi ſunt poſt grauem imbecillitatem,facit & ad auriginem habentes,& ad iocineris,& renium dolorem,& ad lienoſos,& ad hydropicos,& difficulter urinam reddentes.crapulam quoque non patitur, uino nigro potum, ſubſiſtere. prodeſt ſtomachicis,& mulieribus a' uulua laborãtibus, & ad omnia uenena, & ad ſerpentium morſus, atque ictus,& ad interius conuulſa ſatis utile eſt,conficitur ſic. myrræ denarios duos, caſſiæ corticis ⚹ II. iris ⚹ IS. apij ſeminis ⚹ II. & tertiam uictoriati,acori ⚹ I. uuæ paſſæ ſine granis denarios ſex. hæc omnia uino aruiſio contuſa cribrataque conſparguntur.dein ex ijs fiunt paſtilli ⚹ ſingulorum,quamuis auctor dicat ſe paſtillis uſum,etiam ad denarij ſemiſſem cum uini ſupra dicti cyatho.

Medicamentum mirum ad cœliacos,& ex cruditate grauedines doloresque cuiuſlibet partis in corpore ſuſtinentes.nec minus ad oculorum facit,& renium dolorem arcendum,& ad ſcabiem ueſicæ,& ad iocineris duritiam,exſiccat enim corpus.prodeſt,& ad arteriam,denique in omnibus laborantibus adiuuat, & concoctiones,& urinã mouet,conficitur ſic,Nardi ſyriacæ,croci,myrræ,caſſiæ,coſti,cinnami,caſtorei,ſchœni floris,piperis albi,piperis longi,galbani,reſinæ terebinthinæ,ſtyracis,opij, ſingulorum denarios quaternos,alterci ſeminis,aneſi,apij ſeminis,ſingulorum denarios quinos,tragacanthi denarios ſex,mellis,uini falerni,uel ſimilis huius ſextarios ſingulos.hæc omnia contunduntur,& cribrantur, donec molliſſimam tenuitatem accipiant,tum in patellam fictilem nouam mel infunditur tepefactum molli pruna. dein uinum inſtillatur,macerato prius in eo tragacantho,uiciſſimque cæteræ ſpecies inſpargũtur.tum ſimul mouetur medicamentum,& omnia omnibus permiſcentur.cum autem crocinum colorem habuerit medicamentũ, transfunditur in mortarium marmoreum, & ibi piſtillo bene ſubactum reponitur in pyxide cornea, cum opus eſt,datur ad ſupra dicta,cum uini cyathis tribus admixto aceto,atque melle, prout uiſum fuerit. Ad eadem remedium efficax,quod conficitur ſic.myrræ ⚹ quatuor,croci & panacis denarios ternos, alterci ⚹ V.aneſi ⚹ II.apij ſeminis ⚹ V.opij ⚹ II.papaueris capitati,& fariæ ⚹ V.gallę ſyriacę immaturæ denarios VI.mori ex rubo immaturi aridi ⚹ IIII.roſę aridę ⚹ VI.Balauſtij ⚹ III.roſæ caninæ ſucci ⚹ III. rhus ſyriacæ ⚹ V. palmarum purgatarum ⚹ XX.quæ coquuntur ex aquę ciſterninæ ſextarijs tribus,donec relinquatur ſextarius unus. deinde ipſæ palmæ exprimuntur pręlo, aut coclea, ex ſucco eodem, atque aqua modica fiunt de ſupra ſcriptis ſpeciebus in puluerem redactis paſtilli ad ⚹ ſemiſſem,dantur ſimiliter,ut prius medicamentum dari oportere præcepimus. Prodeſt torminoſis plãtaginis ſuccus,uel rubi,uel lentiſci,uel rhus ſyriaci,uel herbę millefolij,uel terebinthi, omnium ad ⚹ ſemiſſem potus cum uino,uel aqua. Benefacit torminoſis rumicis ſemen quantum ligula capit tritum ex uini auſteri cyathis quatuor,uel aquæ totidem,in tempore potum. Glandes quercinę tres, aut quatuor,uel eiuſdem folia,uel liber eius coctus ex aqua, quæ uel ſola, uel cum uino torminoſis potui data plurimum prodeſt. Ceratitidos quam herbam uiolam marinam appellamus radices trium digitorum magnitudine incoctæ uino auſtero torminoſos iuuant, ſi illud uinum admixta leuiter aquæ calidæ potione potetur. Herbæ brittanicę radix,uel folia incocta,uel aqua in qua tamarici folia,& ſemen incoctum fuerit,torminoſo potanda detur, etiam cum admixtione uini auſteri. Plantago cocta ante alium cibum data ex aceto plurimo,& exiguo ſale,atque oleo, torminoſis plurimum prodeſt. Plantaginis aridæ ſemen tritum ex partibus duabus,& papaueris capita arida trita ex parte tertia, oportet per cribrum tenuiter foratum traijci,ex eoque puluere dari torminoſo ligulæ magnę menſurã,interdum plus aut minus,cum uini ueteris mixti non nimium,id eſt cyathis tribus. hoc medicamentum ante ſomnũ utiliter etiam ad ueſperam datur. Prodeſt torminoſis huiuſmodi ſorbitio,halicę hemina percoquitur cum cerę,& rutę ⚹ I. admiſcetur ſane' ijs,& malum granatum, atque ita ſimul coquuntur in aqua. poſt hoc exprimuntur omnia,& coagitantur diu,ac ſi opus fuerit, adijcitur alica cocta, ut in modum pultis ſit. lactis quoque bubuli,aut cuiuſlibet denarius I. admiſcetur,& ſic ſorbetur. ſi autem mãducare panis more illud uolueris,addes illic oua incocta tria,& polentę nitidę delicatę quantum ſatis erit, ut panis fieri ex eo poſſit,qui etiam frigidus comeſtus plurimum prodeſt. Medicamentum ad torminoſos huiuſmodi ſatis utile eſt.croci ⚹ I. & duę partes uictoriati,nardi ⚹ II.acacię ⚹ III. gallę ⚹ III. aloes uictoriati pars tertia,lycij ⚹ I. opij ⚹ S. tragacanthi ⚹ S.& tertia eius,turis ⚹ I.& uictoriati partes duę, myrrę ⚹ duo,piperis ⚹ S. teruntur,& cribrantur hęc diligenter,atque ex uino fiunt paſtilli lupini magnitudinis,dantur cum tribus cyathis liquoris cuiuſlibet,tam diu quouſque conueniat,ut tormina uniuerſa ſedentur. Immitti torminoſis per clyſterem oportet uinum ex piris ſyriacis factum cum ſucco plantaginis,mirifice enim facit hoc remedium, & multis experimentum dedit. Palmarum numero uiginti pulpę,iunci radicis ⚹ X. gallę immaturę ⚹ X. myrrę ⚹ V. tunduntur, & miſcentur uniuerſa,atque ex omnibus fiunt ex uino paſtilli numero triginta, dantur ſimiliter, ut prędicta medicamenta ex quolibet liquore. Balauſtij ⚹ V. opij denarios duos.gallę immaturę pilularum denarios II. tamarici ſeminis ⚹ II. turis ⚹ IIII. rhus ſyriaci ⚹ quatuor,uinaceorum toſtorum ⚹ V.hinc pilulam

ad duum

ad duum denariorum pondus, cum potione ex uini nigri cyathis tribus totidemque aquæ calidæ mixta, torminoſo dari oportet. Si torminoſi,uel cœliaci propter frequentes deſurrectiones uiribus deficientur,dandæ erunt eis ſorbitiones ex cremore farris,uel ex ptiſana factæ, modo per ſe ſolæ, modo cum roſa unguentaria mixtæ,uel ius gallinæ pinguis excoctæ cum butyro, uel lac caprinum, aut ouillum tepidum per ſe,uel etiam decoctum cum butyro,& lenticula ſimiliter facta,prodeſt.imponenda uero ſunt torminoſis fatigatis a' ſtomacho,uſque ad inguina unguenta,quæ ſpiſſant cutem, ea quibus unguentarij utuntur.

Medicamentum,quod per anum inijcitur torminoſis ſic.calcis uiuæ,ſandaracæ,auri pigmenti, ſingulorum paria pondera,teruntur una omnia ex aqua,uel ſucco plantaginis,donec poſſint coire,tunc paſtilli fiunt,cum opus ſunt teruntur, & inicijuntur, ad cuiuſque uires, ut plurimum ✱ IIII. aut minimum ✱ II. cum hemina,uel ut plurimum cum cyathis IX. aquæ cum myrtis decoctæ,uel cum roſę folijs,uel lentiſco.medicamento ſane' hoc uti oportet,non inter initia torminoſis,ſed cum malignitas uitij apparuerit,& ſi non eodem die quo primum adhibetur profuerit,etiam ſequenti fieri oportebit. ſi quis autē morſus inteſtinorum cum immiſſum erit medicamentum,aut cum redit inſequitur, infundatur ſtatim per clyſterium lenticulæ decoctæ aqua,uel furfures,ſedabitur confeſtim dolor,cum eas deiecerit torminoſus,poſt iniectionē ſane' detur cibus. Aliud medicamētū,quod mirifice prodeſt torminoſis,ſiue febrē habuerint, ſeu ſine febre fuerint.plantaginis ſucci hemina frigida,uel tepida immittitur p clyſterē in anū,uel p ſe ſola, uel cū uino ex piris ſyriacis facto. hoc medicamentū etiam ſi æger cibum horreſcit reſtituit ei cupiditatē manducandi,facit uero ſitim intolerabilem,ſed moderate bibendum. Paſtillus ad torminoſos efficax conficitur ſic.acaciæ ✱ I. mali granati corticis ✱ VIII. gallæ ſyriacæ immaturę ✱ V.opij ✱ V. myrti baccarum nigrarum ✱ VII. rhus quo coriarij utuntur ✱ VIII. uel eiuſdem ſucci ✱ VI. alterci ſeminis ✱ VIII. turis ✱ VIII. rhus ſyriaci ✱ VIII. hæc omnia animantur,præter acaciam,tus,opium,& contunduntur ſeorſum,& in unum miſcentur,uinoque omnia myrtino conſparguntur,atque in pyxide fictili reponuntur.ſi quis uolet paſtillos facere, adijciet gummis ✱ VI. dabitur ex hoc medicamento ieiuno torminoſo ✱ I.ex aqua,uel ex uino mixto myrteo.idem medicamentum immittitur per clyſterem ad menſuram iuxta uires cuiuſque. Vinis uti oportet torminoſos ex myrto, & piris ſyriacis,ex malis cydoneis,& terebintho,ex rhus coriario,ex glande quercina,ex lapathio,ex populi fructu,ex rubo,ex hypocyſtide. quæ omnia decoquuntur ſeorſum cum uino Surrentino, aut Signino, potioni uero admiſcetur aqua ciſternina decocta,& ſub diuo poſita. Prodeſt torminoſis lac potum in quod lapides feruentes ſæpius,uel ferrum candens dimiſſum fuerit,ſi tamen non febricitabunt.

Cibi proſunt torminoſis huiuſmodi,panis fermentatus durus,pultes diuerſæ,lenticula aceto condita,braſſica,plantago,intyba,mala cydonea,uuæ ex ollis,palmæ ex litore, capreæ,palumbi,anates, merulæ,turdi, grues,mulli,loligines,polypi aſſati. Torminoſis ſunt extra cutem imponenda hæc.lana ſuccida ex aceto,uel roſaceo,uel malino oleo admixto.item plantago,apium,millefolium,intybum,lentiſcum.per ſe trita hæc,uel admixto uino auſtero,quo magis adſtringant, adponuntur, poſtea cerotum ex oleo myrtino,uel malino,id eſt habente corticem mali punici,adponitur,cui & galla ſyriaca, & acacia admiſcentur.

Torminoſis primis temporibus conſtringendis ſucci utiles ſunt,ut plantaginis,acacię,mali granati corticis, hypocyſtidos,millefolij,intybi,lentiſci,rubi,per ſe tantum,uel cum uino ex piris ſyriacis facto, mixti. medium autem curſum habentibus torminoſis, quod tempus græci ἀκμὴν uocant, oportebit infundere per clyſterem roſam,uel oleum myrteum cum ceruſſa.cedente porrò impetu moleſtiæ, uel difficultatis, quod tempus græci παρακμὴν uocant, conuenit lenticula, ptiſana, cum adipe caprino cocta. inueteratis uero torminibus proſunt,quæ uehemētius ſpiſſant,& a' putore,atque abalienatione corporis uindicant,ut ea quę ex calce,charta uſta,& auri pigmento componuntur,& poſſunt inhęrere purgatis ulceribus, quo tempore rediri oportet,ad priora omnia edenda præterquam ad lentem,& ptiſanam.ducūt enim cicatricem, ſed præcipue ceruſſa,admixto uino.emplaſtra uero, quæ extra cutem cicatricem ducunt ſoluta ad ignem cū oleo myrtino adponenda ſunt. Dyſentericos recreat pulmo pecudis,id eſt ouis, decoctus cum lini ſemine,ita ut,& caro manducetur,& aqua illa potetur. Trochiſcus aſclepiadeus pręſtantiſſimus ad uentris fluxum,& dyſenteriam,quam nullus alius,tā facile ſtringit,quàm hic,conficitur ſic.apij ſeminis ſemunciam,hyoſcyami ſemunciam,aneſi ℈ VI. opij ℈ III. hypocyſtidos ℈ III. croci ℈ III. myrræ troglodytidis ℈ III. colliges hæc cum aqua,aut cum uino myrteo, id eſt in quo myrti baccæ coctæ fuerint. hoc ipſum medicamentū uentri adpoſitum,ita ut ceroto myrtino colligatur, epithema dyſentericis aptiſſimum eſt. Tormina patientibus multi uentrem uiuentis anatis adponunt,adfirmantes tranſire morbum ad anatem,eamque mori.quod ſi ueſpertilionis ſanguine uentrem oblinas torminoſi, in omne tempus dolore releuabis. Si in aqua frigida dyſentericus pedes,uſque ad genicula ponat, ſed ſi non febricitabit,& de uino auſtero potionem calidiſſimam bibat,cito ſanabitur. Confectio medicaminis miri aduerſum dyſenteriam.teſtam locuſtæ,id eſt illam ſpinoſam,uel aculeatam,quæ eſt iuxta caput, combures nitide,& poſtea teres,ut in tenuiſſimum puluerem redigas.& ſic ei qui uentris fluxu,uel raſura laborabit, ex uino uetere,ſi non febricitabit,aut ſi inæqualis erit,ex calida aqua dabis,ita ut de ſingulis locuſtis teſtas ſingulas integras exuſtas per triduum bibat,mire ſanabitur. Mellis heminam,uini ueteris ſextarium, piperis grana ducenta,teres diligenter,& conditum ex ijs tribus ſpeciebus facies.& ieiuno dyſenterico mane meralem calicem calidum plenum dabis,ſtatim proderit,ſed ſi neceſſe fuerit, ex eo condito ipſum plenum meralem per triduum dabis. Lactis caprini ſtatim mulſi grandi potioni,additur de coagulo hędino fruſtum quantum auellana grandis eſt,quod digitis,medicinali,& pollice ſublatū, uel miſſum, ijſdem

digitis contemperatur,& datur laboranti dyſenterico,dum adhuc calet lac, antequam coagulo ſtringatur
per triduum.hæc potio ieiuno dabitur contra orientem bibenda. Succinum de ceraſo ſiluatica exu-
res,& de teſta oſtrei æque facies,paribusque menſuris puluerẽ tritum,cum melite,aut cũ uino auſtero can
denti ferro calefacto,bibendum dyſenterico dabis,mire proderit. Ouum recentiſſimum aperies,& in
calicem uacuabis,ac teſtam eius implebis melle optimo deſpumato,nec non oleo uiridi bono, & in ipſum
calicem defundes,ac ſimul omnia permiſcebis,& diu agitabis, ac poſtea in calida aqua ipſum calicem tepe-
facies.& ſic dabis dyſenterico,cui medendum erit,mire proderit. Rhun marinum,ſiue rhun orienta-
lem,quod eſt minutum robium ſimile lenticulæ,quantum tribus digitis prendere potueris,mittes in mor
tarium,& teres cum uino.& poſtea in aliud uaſculum mittes calidam,atque ibi tepefacies, & ſic dabis dy-
ſenterico bibendum,ſtatim remediabitur,ſed per triduum continuum hoc remedium, & poſtea quotiens
fuerit neceſſarium,dabis. Vitrum teres diligenter,& cribrabis,& maſtiches grana teres,atque æquis
menſuris permiſcebis,& ex ijs ſingula coclearia dyſenterico in uino cocto,per triduum,uel quotiens opus
fuerit dabis,miraberis remedium experimentis probatum. Ad dyſenteriam remedium efficaciſſimũ
ſic.roſę ſiluaticæ baccas oblongas,rubicundas,maturas,impari numero,uel ſeptem,uel I X. uel X I.tritas
diligenter dabis laboranti dyſenterico,ad potionis modum cum melite ſtyptico,uel uino uetere,ſi non fe
bricitabit,uel cum aqua ſi febricitabit,& ſi neceſſe fuerit,per triduum dabis,mirum experieris remedium.
Ad dyſentericos mirum remedium,quod uentrẽ,& purgat,& ſtringit ſic.gypſi peregrini triti — I. ſpe-
cularis combuſti triti — I. de teſtis oſtrearum combuſtarum — I. hæc omnia poſteaquam trita fuerint
& mixta,tollet inde, qui dabit remedium tribus digitis prioribus cum pollice quantum ſemel capere po-
tuerit,& in potione uini ueteris puri,ſi non febricitabit dyſenterico dabit,quod ſi inæqualis fuerit,in ca-
lida aquæ potione accipiet. Fimum caballinum combures, & cinerem fimi ipſum cum uino uetere
miſcebis,& conteres,& ſic dabis dyſenterico bibendum ſine aqua,ſi non febricitabit. Aluminis ſciſſi
℈ I I I I. cum aceti coclearibus tribus miſcebis,& teres,& colabis,& tepidum, cum aquæ duplo,dyſente-
rico dabis bibendum. Pumicem mollem,ſpongiam de qualibet roſa unam,gallam unam ſemis,corti-
cis ſicci de malo granato ſcripulos I I I I. piperis grana X L I X. diligentiſſime teres,& cum uino uetere
permiſcebis,& paſtillos æquales inde facies,ut cum opus fuerit ſinguli in uini ueteris hemina ſoluti dyſen
terico per triduum dentur,ita ut ipſa potio ferro duro calefiat,inſigne remedium cito experietur.
Leporis uentriculum,cum fimo ſuo,uino uetere lauabis,ita ut ſordes ipſæ ibi ſint,& miſceantur, aut ſi in
uentriculo non inueneris , pilulas de fimo ipſius impares numero tritas,cum uino uetere,dyſenterico da-
bis bibendas. Ad uentris fluxum,maſtichen albam teres, & in potionem mixtam mittes, & calefacies
bene ipſam potionem in aqua calida,& bibendam per triduum dabis. Herbam plantaginem colliges
ac teres,& ſuccum eius cum uini ueteris potione,ſi non febricitabit, dyſenterico per triduum dabis.
Ad uentris fluxum,uel ad dyſentericos iam deſperatos remedium ſic. uermem unde coccum tinguitur te
res,& cum uino uetere optimo potionem mixtam,& calidam per triduum dabis. Ad dyſenteriam,
ſiue torminoſos,& qui deiectionem nimiam patiuntur ſic.ouorum uitellos coctos,ſiue incoctos,uuã agre
ſtem acidam,& gallas,pari menſura tere,ac miſce,& bibendum medicamen tepens trade. Frumenti
toſti grana impari numero,ſimiliter hordei,& piſæ,cum mellis deſpumati hemina miſce,& tere,& dyſen-
terico per uncias ſingulas diebus ſingulis dato. Coliculos ex aceto coctos, allij ſpicas quatuor purga-
tas,oua incocta duo,ſimul contere,& adijce uini ueteris heminam,& feruefactum medicamen dyſenterico
da bibendum. Ficum duplicem,& palmam pinguiſſimam, cum uini ueteris hemina, ad tertias deco-
que,& piperis albi triti uiginti grana admiſce,& tepidum dyſenterico potui dato. Veſtem oui deli-
catam interiorem ſiccatam contere,uino miſce,& cola,& ex aqua calida dyſenterico da bibendam.
Lac caprinum feruens,adiecto polentæ quãtum ſatis ſit,cum fuerit quaſi tenuis pulticula dabis, cui ſupra
bibendum. Coagulum leporinum ex uino dilutum tepidum dyſenterico dabis bibendum, de quo
coagulo ſi ſingulos ſcripulos in ſingulis ouis ſorbilibus ieiuno per triduum dederis,mire ſubuenies.
Vini ueteris feces,& iocineris caprini fruſtum ſufficiens in ollam rudem mitte, & facito, ut bulliat, atque
inde ieiuno cœliaco ſufficienter da bibere. Bulbus africanus rubicundus cõtritus, adiecto uino,quod
ferro duro candenti calefiat,potui datus cœliacis medetur. Palumbum ferũ ex paſſo concoque,atque
inde potiones ſingulas cœliaco per triduum da bibendas. Ad cœliacos herba plantago , & lentiſcus
ſeparatim ex aqua coquuntur.poſtea in unum permiſcentur, & tunc adiecto aceto cũ pane in cibo ſum-
me proſunt. Herbæ uettonicę in umbra areſactæ tunſę cribratęque puluis cum uino potus, cœliacis
plurimum prodeſt. Mali granati cortex ſiccata tunditur,& cribratur,& puluis ex eo miſcetur cum
ouorum uitellis tribus,diuque in morem panis ſubigitur,ac fricatur,atque inde panis formatus in foco co
quitur,& ſic commanducatur.qui ſi propter nimiam auſteritatem offenderit,cum lenticula, ſine oleo co-
cta,adiecto acerrimo aceto a ieiuno manducari debet, quod eo plus proderit,quo propenſius fuerit man-
ducatum. Herbæ quinque foliæ radix in umbra areſacta,contuſaque, & ex uino polentę uice pota,
mire cœliaco ſuccurrit.ſed febricitanti ex aqua calida da bibendum. Caprę ſiluaticę iecur carbonibus
inaſſatum,& per ſe ſumptum,cœliacos remediat.idemque areſactum,& tritum,& cum uino potui datum,
certiſſime auxiliabitur. Caſeus ſiccus trãſmarinus uetuſtus,adiecto ſili gallico,& ſorbis aridis, diligen
ter omnibus tritis,& cum uini ueteris cyathis duobus potui datus,cœliacos mire ſanat. Vituli adeps
ex fœmina ſublata,cum aquę cotylis tribus decocta, & ſorbitionis more ſumpta, cœliaco plurimum pro-
deſt. Cœliaco,& ei qui eiectionibus, uel doloribus acutis alui uarijs uexabitur, potenter ſuccurres,ſi

muliebre

muliebre lac quam plurimum ieiuno potui dederis,donec perſanetur. Hædinum coagulum magnitudine fabæ in uino myrteo remiſſum,& ieiuno cœliaco potui datum, efficaciter prodeſt. Membrana,quæ eſt in uentriculo gallinæ ſiccata,& trita,& cum uino auſtero cœliaco ieiuno potui data medetur, ita ut ipſa gallina prius,uel biduo abſtineatur a' cibo , & qui potionem accepturus eſt ante diem frugi ſit, & non cœnet. Oua in aceto cum teſtis ſuis macerata,& alio die in patella infuſa ibique toſta , cœliacis in cibo data plurimum proſunt. Pulticula fit ex alica prius toſta quàm accipiat aquã,infuſa uero aqua cera remiſſa illic mittitur,& dum excoquet coagitatur, & a' cœliaco calida ſorbetur. Galla commagena comburitur,& cinis eius extinguitur uino,cõtritusque uentri cœliaci inlinitur , ſtatim ſubuenit. Flos hederæ tribus digitis ſumptus diligenter tritus,& ex uino auſtero cœliaco potui datus medetur. Seuum ouillum decoctum in uino auſtero,& calidum potui cœliaco datum,manifeſto remedio erit. Laridi ueteris pinguis — I I I. mellis boni deſpumati tantundem, uini ueteris auſteri cyathos III. ouorum coctorum uitellos tres,in unum permiſces ſimulque,tam diu teres donec ad craſſitudinem mellis adducas.deinde in pyxidem condes,atque ex ea cum opus fuerit cœliaco nucis auellanæ magnitudine ex uino,ſi ſine febre erit,ſi febricitabit,ex aqua calida dabis,mire celeriterque ſubuenies. Oua decoquuntur ex aceto,donec indureſcant,& uitelli eorum toſti cum pipere eſui cœliaco dantur, cito medentur. Caſeus ouillus uetuſtus in cibo ſumptus,uel raſus,& cum uino potus,cœliaco medetur. Cocleę cum teſtis ſuis contritæ duæ,& oua cruda I I. & paſſi cyat. I I. aquæ cyat. I I I. ſimul permixta omnia,ac diu coagitata,& in uaſe fictili calefacta,ad modum potionis cœliaco data medentur. Serpentis exuuiæ cum roſaceo decoquuntur in uaſe ſtagneo,& poſtea tritæ uentri cœliaci utiliter inlinũtur. Ad omnes epiphoras uentris,caſeum uaccinum mollem calidum imponi oportet,quo tempore dyſentericis potiones ferro candenti calefactas dari conuenit. Glus taurina aqua calida reſoluta cœliaci uentris inflatione utiliter imponitur. Grauiſſimum uẽtris uitium eſt ileos,cui maximum remedium eſt,diſcerpti ueſpertilionis ſanguis inlitus uentri. Frequentiſſime euenit,ut ex qualibet cauſa ſubitus dolor uentris exſtat . ſed qui talum leporis ſecum habuerit, huiuſmodi caſum id eſt ſubitum dolorem uentris nunquam incurret. Dyſentericis medetur aqua in qua pilulæ cupreſſi decoctę fuerint,cum uino auſtero epota. Aqua in qua lauri folia fuerint decocta,potui ſumpta,inteſtinorum doloribus medetur. Ad profluuium,& incontinentiam uentris remedium ſic.malua circumfoſſa ferro, quod ex utraque parte acutam aciem habeat,& præciſa a' ſuperiore ad inferiorem partem, id eſt,uſque ad radicem , deinde radix eius inuoluta panno rubro,portata ab eo cui remedio opus eſt,profluuium uentris eius inhibebit. Betæ combuſtæ,& in puluerem redactæ,atque ſubactę cum aceto,& a' pectore laborantis inguinum tenus inlitæ ualidiſſime adſtringunt profluuium deiectionemque uentris. Ros marinum cum creta molli tritum,& cum aceto modico uentri impoſitum alui profluuium ſiſtit. Rubi ſpinæ radices,& coliculi teneri cum uino amineo auſtero ad tertias decoquuntur , atque ex eo uino cyathus ad diem ieiuno uentris profluuio laboranti potui datus optime medebitur. Herba oxylapathos cum ſemine ſuo arida contrita,& ex uino calido pota magnum incontinentiæ uentris præſtat remedium. Pruni ſiluatici baccas corticemque,ac radicem eius arboris in unũ ex uino ad tertias decoques,atque ex eo ſingulos cyathos ad diem deiectionis tædio laboranti ieiuno potui dabis. Iris illyrica,id eſt macedonica, quæ fuerit grauiſſimi ponderis contundatur , & in puluerem cribratum tenuiſſimumque redigatur , atque ex eo menſura acetabuli unius dimidiati cum paſſi cotyla una permiſceatur , & coagitetur, atque inde cocleare unum cœliaco mane ieiuno detur,ita ut,& a' cœna abſtineatur,mirifice proderit. Si quis tortiones ſubito pati cœperit de uentris nimietate,pedes ſuos in aqua calidiſſima quàm diutiſſime teneat,ſtatim ſanabitur. Sanguinem caprinum ſi polentæ furfuribus,adiecta reſina miſcueris, atque emplaſtri modo ano uentrique adpoſueris,pondus omne,& libidinem deiectionis efficaciter reprimes. Iecur uerrinũ recens combuſtum contritumque ad ſummam leuitatem,cum uino,ſed ſine ſale potui datum , efficaciter ſupprimit nimiam deiectionem. Leporis ſanguis recens defuſus,& cum polenta coctus, & datus dyſenterico,illico uentris profluuium ſiſtet. Hircinus ſanguis exceptus,& coagulatus,ac ſuper carbones aſſatus,in cibo datus,mirabiliter profluuium uentris emendat. Ceruini cornus de ipſis radicibus, quæ capiti hærent,ſcobes lima tenuiſſimus factus , & ad drachmæ menſuram cum uini auſteri cyatho datus,ſiſtet nimios uentris fluores,ſi uel triduo iugiter bibatur. Panis antiquus ex lacte caprino decoctus, & more ſorbitionis uentris fluxu laboranti bis ad diem datus,cito ſuccurret. Aqua in qua cortices fabæ ad tertias decoctæ fuerint,ſi bibatur plurimum cœliaco proderit. Folia fici areſacta ſole, deinde combuſta,& in cinerem redacta,atque ex uino auſtero potui data, uentris fluxum efficaciter ſedant.

Medulla uaccina cum farina tenui ſubacta,& uelut excoctus panis cibatui data , mire dyſentericum ſanat,maxime,ſi & caſeus bubulus recens manducetur. Adipem caprinum de renibus ſublatum,miſce cum polentæ furfuribus,atque adijce illic cyminum, & anethum, & acetum , æquis portionibus,atque ex aqua decoque,& colatum ſorbitionis more dyſenterico dato ſumendum, mire celeriterque ſubuenies.

Lac ouillum,quod candentibus glareæ lapidibus in ipſum lac demerſis excoquatur dyſenterico potui cum ipſis lapidibus datum mire prodeſt,ita tamen,ut prius de ipſo lacte ſerum omne tollatur.

Iecur hircinum miſſum in ollam nouam cum uini auſteri cotylis ſex ad tertias decoctum , ſed dum excoquitur compunctum, ut humor eius cum uino permiſceatur , poſtea dyſenterico potui datum efficaciter prodeſt. Dyſenterico,& torminoſo,& ei qui iam corruptum ſanguinem egerit,ſaluberrimum medicamentum eſt tale.allij ſpicæ quatuor,& oua duo incocta,in unum teruntur,ijsque additur uini ue-

teris sextarius,& coquitur ad tertias,inde ieiunus quàm plurimum potest si biberit,efficacissime intra triduum sanatur. Spondogos est lanugo quædam,quæ in rosa siluatica solet nasci, eam tritam cum uino austero,desperatis iam dysentericis potui dedi,mirantibusque compluribus sæpissime de abrupto periculo liberaui. Torminosis maluæ grecæ albæ radix trita,potuique ex mero,uel per se sola data, remedio est. Farinæ hemina,ouorum uitelli tres,piperis grana uiginti,contrita in unum miscentur, & subiguntur,panis ex ijs formatur,& in foco coquitur,torminosis esui datus plurimum prodest.

Millefolium contritum,si quis torminosus ex aqua frigida,prout uirtus,aut ætas eius se habebit, biberit,celeriter sanabitur. Lotos unde tibiæ fiunt in scobem secta,uel rasa,atque ex eo puluere coclearia tria cum aceto scillitico torminoso ieiuno in potione data, mirifice prosunt. Torminibus maximo remedio est lactuca,si decocta cum cymino trito,& oleo manducetur. Sal tritum,sinapi tritum,ouum crudum,in unum uas mittuntur,& testa oui ipsius oleo uiridi repletur, & in ipsum uas defunditur, similiter,& mellis despumati,& uini austeri singulæ testæ ouorum plenæ funduntur, & simul uniuersa coclea ri diutissime permiscentur,& tepefacta torminoso bibenda dantur, celerrime prosunt. Ruta cum hyssopo in aqua ad tertias decoquitur , atque eadem aqua in potione uini a' torminoso salubriter mixta potatur. Malum punicum in olla gypsata clausum,in furno combures,& postea diligenter teres, atque in puluerem tenuissimum rediges,quem repones, & paratum habebis, & cum opus fuerit,ad subitas tortiones cum uini potione detur,prodest continuo. Si quacunque causa tortiones quis pati cœperit,mellis optimi libram decoquat ad tertias, eique addat uini cyathos tres , & aquæ anethinæ cyathos tres,& coagitatam,ac tepefactam hanc potionem ieiunus bibat,continuo sanabitur. Fabam integrã frictam calidam in acetum acerrimum mittat,& madefactam torminosus manducet, cito sanus erit.

Ad profluuium,& incontinentiam uentris remedium sic. spongiam quæ in pruno siluestri, uel in spina,aut in rosa siluestri nascitur colliges,& supra batilum torrebis,& diligenter teres,atque in calicem mittes,ac desuper ouum incoctum defundes,& bene permiscebis.deinde super batilum candentem defundes, & coques,ac laboranti cœliaco quasi ouum tortum manducandnm dabis. Baccæ oliuarum in uino tritæ cœliacis recte propinantur.portulaca quoque ex aqua feruefacta e' polenta aspersa conditur , inde offæ complures si edantur a' dysenterico,plurimum iuuabitur. Vngula porcina combusta ad cinerem,& trita,postera die ex uino hausta,mirabiliter dysenterico prodest. Cinis cribratus aceto commixtus,uentri,& renibus calidissime inlitus,certissime uentris abundantiam stringit. Rana uiua,si uentri torminosi adponatur,in eam uitium confestim transire dicitur. Torminosis saluberrime aqua marina per clysterem infundetur,si molestia diutina fuerit. Fimus columbinus tritus ex melle uentri inlitus,alui incontinentiam stringit. Iuniperi baccæ tritæ ex uino nigro potui datæ comprimunt alui nimietatem. Caput caprinum cum pilis suis contusum, atque discoctum ciboque sumptum,rupta interius intestina dicitur glutinare. Pilos leporinos adiecto melle comprehendes , atque inde globulos paruulos facies.hi singuli sæpius glutiti , intestina quamuis perniciose rupta , certa coniunctione conne ctunt. Verbasci radicis corticem detrahito eiusque contritæ succum per linteolum expressum,ex aqua,aut uino bibẽdum dato,omnia interiora uitia,quæ ex frigore,aut labore,aut pectoris lumborum'ue dolore nascuntur mira efficacia sanabis. Serpyllum ad pondus uictoriati argentei tritum bene ualenti ex uino,febriculento ex aqua potui datum omnes uentris dolores sedat. Humanum lotium uetus adiecto croci modico,ut odore eius occultetur,ignoranti potui datum, quamlibet ueteres in uisceribus latentes morbos sanabit,uomitu enim inritato,& eiectionibus concitatis, omne uitium ualenter expurgat. Vt explorari possit ex latentibus morbis,qui sit ille,qui uexat infirmum,comprehendique qualitas uitij, & pars uiscerum possit,catulus fœtæ canis lactens die,ac nocte cum eo qui laborat accumbat. is postea se ctus inspicitur,translatusque in eo morbus,haud difficile notatur, ita tamen, ut æger ei lac de suo ore frequenter infundat.eum tamen catulum cum fuerit exsectus,obrui oportet.nec ab re est si triduo idem catulus uiuens cum ægro maneat.uitium enim ægri transire in eum,usqueadeo certum est, ut moriatur catulus,hominemque morbis latentibus releuet. Ad dysentericos solitaneos, cocleam plenam cũ testa sua uiuam teres.ad cuius pondus infra scripta trita miscebis, id est casei ueteris quantum est cocleæ dimidium,oui medullam in aceto coctam,panem candidum uetustum, uel tostum, uel quod est melius,nauticum,rutam,piper ex uino , quod cum prius ferro candenti calefeceris potui sine aqua ministrabis , sed & baccas myrteas adijcies.hæc omnia conteres, & in potione uini ueteris ieiuno dabis. Ad eos qui sanguinem per intestinum iactant,uel per corruptum corpus inferius effundunt,remedium sic.herbæ urticę masculæ summitates teneras colliges,& contundes succumque eius expressum per triduum ministrabis bibendum.si autem cum aqua frigida,aut aceto acerrimo,aut posca frigida,id ius mixtum dederis , quamuis desperatos de supra scripta infirmitate protinus liberabis. Lac caprinum ex coagulo temperabis , & dum tepet antequam penitus constringatur,dysenterico bibendum dabis, cito remediabitur. Remedium ad tortiones,phasianum uiuum in uino necabis,dabisque ex eo uino bibere ei qui patitur tortiones confestim remediabitur. Confectio cydonitis,ad dysentericos,& cœliacos sic.oleum in uase duplici coques,quod dum in igni est,& feruet operitur alio uase,in quo cydonea diuisa ponũtur. oleum tam diu calebit igne subiecto,quam diu poma superposita excoquantur,tum oleum solum seruabitur,quod supra dictis infirmis ad perunctionem,& escam utile erit.cydonea quoque ipsa esui dentur cœliacis, ac dysentericis. Iniectio ad dysenteriam.amyli uncias tres,& lactis caprini cocti pro modo quantum uisum fuerit adijcies,& ita iniectionem facies. Seui hircini uncias duas, olei uiridis sextarium dimidium.hæc

simul

ſimul in duplici uaſe remiſſa,& calefacta inijcies. Epithematium ad uentrem ſtringendum ſic.floris uuarum uncias duas,roſæ ſiccæ unciam unam, maſticis unc. I. aloes unc. I. gallæ unciam unam, aluminis ſciſſi unciam unam,acaciæ unciam unam,ceræ P. I. myrtini olei P.I.picis uncias tres.de his omnibus tunſis cribratis, atque permixtis magdalia facies,quæ in panno denſo , aut phœnicio induces , & ſic uteris ad uentrem. Item aliud epithematium ad uentrem reſtringendum ſic.florem uuæ omphacum,roſæ florem,aloen,gallas,alumen ſciſſum,acaciam,mali granati florem,balauſtium,maſtichen,æquis ponderibus teres,& uini myrtini,quantum ad coniungendum puluerem ſufficiat,admiſcebis. dactylorum quoque carnes purgatas,& uino infuſas ſubiges,& cerotum myrtinum facies,ac ſic omnia permiſcebis, & magdalia facias,quibus ita uteris, ut ſupra ſcriptum eſt.

Lumbricis,& tineis,& intraneis cauſis,id eſt teneſmo, & ad roſus uentris,& ſtrophum,uel inteſtinis ruptis,eorumq́;,doloribus, remedia phyſica, & rationabilia diuerſa,de experimentis. Cap. XXVIII.

Verum remedium ad tineas necandas,& eijciendas. per triduum allium quam plurimum edat , qui hac moleſtia laborabit,& betaceos,& caſeum mollem manducet. poſt hoc autem filicis macedonicæ aridæ contuſæ cribratæ denarios VIII. cum melle quantum ipſe uoluerit,ſumat.& poſt horas quatuor dentur ei aloes,& ſcammoniæ ſingulorum denariorum ſemiſſes , ex aquæ mulſæ cyathis quatuor , cum uero cœperit deſurgere,aqua calida ei ſupponatur,qua poſtea elui,& foueri debet. Ad lumbricos depellendos ſatis commode facit ſantonica herba,quæ abſinthium dicitur, ſi uel uiridis cum aqua ad tertias cocta potetur,uel ſicca trita ex melle manducetur . cornus quoque ceruini limati lima lignaria ſcobis quantum quatuor uel quinque coclearia ſint,ex aqua iu qua decoctus fuerit ipſe ſcobes potus ad cyathos III. mirifice facit . rapi etiam ſeminis cyathus , ex paſſi cyathis tribus pridie maceratus , deinde tritus & datus, aqua exigua adiecta,infinitum medetur. Teneſmos eſt inritatio ultimæ partis directi inteſtini,in quo uitio ſæpius libet deſurgere ſine cauſa . proderit ergo ad hoc uitium depellendum,quotiens deſurrexerit quis,ut uino auſtero mixto cum aqua calida ſe foueat. Verbenæ & myrti & oliuæ ramulis iunctis , ita ut duæ partes myrti ſint, ſimulque decoctis, uti conuenit aqua frequentius ad ſubluendum . quinetiā penicillum tinctum eo liquore,& non nimis expreſſum,atque ano adpoſitum proderit. uel eodem modo globolus ſtaminis adpoſitus iuuat,diutius enim uaporem continet. perungendus autem anus erit ſpicillo, lycio patarico,uel indico,ex calido uino. Collyrium hoc inijciendum , quod & ad omnem deiectionem,& tormina bene facit,conficitur ſic . acaciæ,& mali granati corticis uſti ſingulorum denarios quaternos,hypocyſtidos & rhus,quo coriarij utuntur, & opij ſingulorum denarios ſenos , omphacij ⚹ IIII. S.croci denarios quatuor,teruntur hæc omnia & cribrantur diligenter . poſtea uino auſtero colliguntur. uel temperantur,& fiunt collyria magnitudine nucleorum pineorum.& cum opus fuerit ano inijciūtur.

Ad lumbricos proſunt huiuſmodi compoſitiones . ſerpylli denarij quatuor,triti in cremore lenticulæ quantum ſint cyathi duo dati,uel ipſa ſola per ſe lenticula,ſi quis eam aceto infuſam coctam comederit.

Serpylli triti,denarij nouem, abſinthij denarij duo, clematitidos denarius unus , & duæ tertiæue partes uictoriati,nitri denarij ſeptem,lupini farinæ denarij ſeptem,ſalis denarij quatuor , terræ mali denarij quatuor,fici aridæ denarij quatuor . hæc omnia colliguntur uino auſtero,atque ex ijs finguntur globuli fabę magnitudine,ex quibus dantur ieiuno,aut poſt cœnam octo uel nouem, cum aquæ mulſæ cyathis tribus.

Compoſitio,quæ facit ad tineas & lumbricos eruendos ſic. ſerpylli ⚹ II.coriandri denarij ſemis,ſam ſuci denarij ſemis,nitri denarij ſemis. cucurbitæ ſiluaticæ interioris,ſed quod eſt ſine ſemine,in puluerem redactæ denarij ſemis,mali punici immaturi,& adhuc obſtricti,ſiue corticis eius triti denarij ſemis, rutę tertiam partem & ſextam uictoriati ponderis . melle colliguntur hæcomnia, dantur ex his globuli ſeptem, quantum fabæ Aegyptiacę magnitudo eſt , uel cum aqua calida uel ex uino ſi ſinceritas erit , & ieiuno & poſt cœnam. Ad lumbricos necādos remedium mirum ſic . ſeriphij ⚹ IIII. cucurbitæ ſilueſtris interiora trita denarios duos,lupinorū farinę ⚹ VIII. ex aqua fiunt globuli fabæ magnitudinis,dantur robuſtæ ętatis ſeptem,pueris,terni uel quini,cū mulſa aqua. Ad tineas necandas remedium competens ſic . filicis radicis aridę, naſturcij ſeminis ⚹ ſeptenos , coriandri ſeminis ⚹ V. nitri ⚹ II. hæc omnia trita dantur ieiuno cum aquæ mulſę hemina. Mali punici ſuccus radicis, uel foliorum eiuſdē aqua decoctus,potuique cum ſale datus,tineas necat. Marrubij & abſinthij & lupinorum paria pondera in aqua mulſa cocta,ieiuno bis aut ter potui data,aduerſum tineas & lumbricos plurimum proſunt.

Farina lupinorum decocta ex aqua & more cataplaſmatis uentri impoſita,lumbricos uel tineas necat .

Ad lumbricos & tineas eijciendas remedium potens ſic . erui,filiculæ radices purgatas ad uncias ſingulas ſeorſum tundes bene in pila lignea . deinde adijcies inulæ radicis ℈ VIII. ammoniaci unciam,& coriandri ſeminis manum plenam,& euforbij ⚹ III. has omnes ſpecies ſeorſum conteres bene uſque ad ſummam leuitatem,& ſi uiridis fuerit radix filiculæ,quando illam tundes ſuccum eius exprimes, & ipſum admiſcebis . facies pilulas magnitudine ea,qua ano inijci poſſint,ipſaſque factas infundes in ceruiſiæ nouę ſextarijs duobus & mellis cyatho . quòd ſi in ea prouincia faciendum fuerit hoc medicamentum , in qua ceruiſia non eſt,ex aqua dabis in qua myrtus cocta ſit ad ſextarios duos,aut cum ſapę mixtę ſextarijs duobus,atque ex eo temperabis potionem & dabis bibendam : intra horas quatuor deijciat oportet uermiculos uel tineas . ante triduum ſane iubebis eum cibari allio & pane per ſe,& tantummodo poſcam bibere.

Inflationibus inteſtinorum prodeſt,uel ſerpyllum potum ex uino nigro,uel cuminum ſiluaticum tritum ex uino nigro,uel aqua pota apiaſtri,quod græci erotion uocant per ſe data, uel ſuccus eius uino mixtus,uel origani radices cõtuſæ ad ✱ I. ex uino datæ,uel ruta trita ex aquę cyat. I I I I. pota,uel eiuſdẽ decocta radix cum aceto,& melle data,uel pulegium ſimiliter potum,uel ſiliquę ſyriacæ folia,uel roris marini aqua decocta, uel petroſelinum ex uino tritum datum , uel origani decocti aqua , uel aneſum tritum quantum tribus digitis comprehendi poteſt,prodeſt etiam uitrum cum uino,aut aceto datum,tollit enim protinus inflationem,& dolorem inteſtinorum,uel lauri folia trita,uel eiuſdem baccæ,aut flos ex uino potus,aut panacis radix ex uino pota.ſed panaces non ſolum inteſtinorum dolores, uerum etiam choleram ſanat.prodeſt ex uino,uel aceto feruenti,apij ſemen tritum datum ieiuno,uel terræ mali ✱ I.tritus potus ex uino uetere,uel hyſopi,aut origani uirgulæ V. cum uini hemina feruefactæ , & ieiuno potui datæ. Fomentum,quod prodeſt inteſtinorum doloribus ſic.acetum , aut aquam in qua ruta incocta fuerit calidam uentri,& umbilico impones.diſcutit enim confeſtim,& ſedat dolores. Carmen ad roſus,ſiue hominum,ſiue animalium diuerſorum ſic. palmam tuam pones contra dolentis uentrem , & hæc ter nouies dices.ſtolpus a' cælo cecidit,hunc morbum paſtores inuenerunt,ſine manibus collegerunt, ſine igni coxerunt,ſine dentibus comederunt. Ad lumbricos egerendos,felle caprino madefactam lanam umbilico adpone.idem facit,& fel taurinum,ſic adpoſitum,nec non braſſicæ ſemen tritũ ex uino,uel aqua,ita oportebit adponi. Ad lumbricos,& tineas coliculis ex aqua coctis origanum admiſcebis,ac ieiuno bibendos in die tres cyathos dabis. Ad uentris roſus remedium ſic.piperis albi unciam unã, cymini ſaccati — I. rutæ folia uiridia — I.nitri ℈ I I I. euforbij permodicum.hæc omnia melle, & aceto pariter permixta in pilulas,ad modum fabæ rediges, & bibendas paulatim cum opus fuerit ieiuno ex uino mixto dabis. Si uentriculus peruerſatus fuerit alicui,aquam bibat unde pedes lauerit ſuos,& de lana ouis,quæ a' lupo occiſa fuerit ad uentrem ſuum alliget . de herba quoque , quæ muris auricula dicitur nouem folia tollat,& cum piperis granis nouem terat,& ex aqua bibat per triduum. Talus quoque leporis uentriculo ſubligatus,dolorem eius excludit. Lenticulæ hemina in aceto madefacta,& cibo potuique data ieiuno,extinctos lumbricos eximit. Malua cum ſinapi cocta,& in calice poſita,ac ſorbitionis modo ſæpius guſtata,ſuccurrit moleſtijs lumbricorum. Granorum de malis punicis dulcium acidorumque ſuccus expreſſus,paſſo eiuſdẽ menſuræ immiſcetur potioneſque duæ de permixto fiunt, & una ante cœnam datur,alia poſt cœnam,poſtera die tertia'ue lumbricos,uel tineas pòtenter expellit.

Stercus caprinum aridum tritum adiecto melle potui datum ex aqua calida, mire producit tineas. Ceruini cornus combuſti cinis tritus ex aqua potus tineas potenter expellit. Raphanus ex aqua ad tertias decoquitur,eaque uino mixta , ad extirpandas tineas utiliter bibitur. Radix inulæ in uino decoquitur.deinde ſuccus eius exprimitur potuique datur ad tineas enecandas. ſed ea radix poſteaquam eruta eſt,terram non debet adtingere. Allium in œnomelite coctum,& uoratum proderit lumbricis uel tineis necandis.aqua quoque,in qua lupini decocti fuerint,addita ruta,& pipere trito, potui data medetur. Acini ſiue corymbi hederæ,tres contriti in oxymelite utiliter aduerſum tineas bibuntur, aut uentri inlinuntur. Abſinthij ſicci ſantonici combuſti cyathum unum,corni ceruini combuſti cyathum unum,apij ſeminis triti cyathum unũ miſcebis, & ieiuno,qui tineas lumbricoſque patietur ex aqua calida potui dabis moderatam menſuram iuxta ætatem ſumentis. Ad lumbricos eijciendos remediũ mirum ſic.ſatureiæ faſcem bonum cum aquæ ȝ. I I I. mittes in uas amplum,& diligenter claudes.poſtera die colabis,& adde pteridis tunſæ,& aloes tunſæ diligenter drachmas binas,& mellis deſpumati,quod ſufficiat.inde iunioribus iuxta ætatem dabis,ſenioribus pluſculum,& adijcies colophoniæ drach.I.ita ut qui remedium ſumunt,carne abſtineant per illos dies,& allium manducent. Coriandrum uiride, uel eius ſemẽ decoques,in aqua,in qua lupinos prius coxeris, & cum inde aduerſum tineas, uel lumbricos ieiunus ſumpſeris potionem,uectaberis,aut deambulabis. Naſturcij ſeminis coclearia quatuor,& filicis , quæ in arbore naſcitur P.I. agarici — I I I. iuniperi — I I I. coriandri ſeminis ȝ.I.ex radice ſyriaca P.I. corni ceruini uſti — I I I I. nitri alexandrini — I I I. ſcammoniæ — I I I. tithymalli P.I.hæc omnia tundes,& cribrabis,miſcebis,& repoſita habebis.& cum opus fuerit dabis tinearum, uel lumbricorum moleſtia laborantibus in potione poſcę gelidę,iuxta ętatem, ſed digeſtiſſimi ab omni eſca hoc remedium accipere debebunt. Acori tunſi,erucę ſeminis, coriandri ſicci ſeminis, cardamomi coclearia quaterna, iuniperi uncias tres,abſinthij ſantonici P.I. hyſopi uncias ſex,corni ceruini uſti uncias I I. dictamni P.I. filicis quæ in arbore naſcitur ſiccę P.I. omnia hęc tunſa cribrataque miſcebis , & recondes , & cum opus fuerit,paſtillos facies fabę magnitudine,& dabis ei qui laborat moleſtia lumbricorum,ut edat in ficu,etiam ſicca,abſtentus tamen pridie,ita ut ſit digeſtiſſimus cum hoc remedium ſumit. Ad lumbricos eijciendos,remedium ſic. ariſtolochię longę contuſę ℈ I I. cum aquę cyathis duobus ieiuno bibendos per triduum dabis.nucleos quoque de perſico amaros,ieiunus edere debebit,qui lumbricis uexabitur. Ad uentris dolorem remedium efficax ſic.ſordes de cardine oſtij tolle digitis duobus pollice, & medicinali,& ſuper umbilicum laborantis adpone. Baccas lauri tres cum herbę uincę coclearibus tribus pariter contundes,& adijcies uini calidi cyathis tribus, & colatum bibendum dabis ei qui uentris dolore uexabitur. Corrigia canina medius cingatur,qui dolebit uentrem,ſtatim remediabitur. Contra uentris dolorem,argemonię herbę radicem palo ligneo effodito, eamque tritam ex aqua bibendam dato. Lichnum ardentem umbilico ſuperpone, & deſuper cucurbitam medicinalem, aut calicem oblongum,ſi cucurbita non fuerit,admoueto, & pauliſper contineto, confeſtim dolorem uentris auertes. Pulegium

gium commanducatum,& ad umbilicum positum, atque illic alligatum, ne cadat, dolorem omnem uentris continuo discutit. Anethi seminis paululum contritum ex aqua potum, internos uentris sedat dolores. Nitrum aceti cyathis duobus liquefactum,& potum,dolorem intestinorum potenter auertit. Quotiens dolor,& contractio intestinorum uentris orietur,uespertilionis sanguinem uentre manu perfricato,& ad præsens subuenies,& in totum annum medebere. Piperis grana L X X X. contrita,& ex aqua pota,mire tollunt uentris dolorem. Si cui in uia,aut in loco aliquo difficili subitus dolor uentris,aut intestinorum fuerit,lotio suo degustato continuo sanabitur. Si quis talum leporis secum habuerit,immunis à dolore uentris,& periculo huiusmodi perpetuo permanebit. Ad intestina rupta,leporinum stercus,atque etiam pili,uel lana eius de subuentrili cum melle decocta,ad magnitudinem fabæ glutienda frequenter data, quamuis perniciose ruptis intestinis celeriter medetur, ita ut etiam tenuiora, quæ fuerint disrupta glutinet, sed adsidue hoc medicamine utendum est, donec periculum omne tollatur.

Ad colum,& ileon remedia diuersa. Cap. XXIX.

Colo,& omnibus intestinorum doloribus,& tam hominibus, quam iumentis ex hac re laborātibus efficacissime subuenit,auis galerita,quæ gallice Alauda dicitur,siue ipsa assata in cibo sumatur,siue cū plumis suis combusta redigatur in cinerem,atque ex eo diligentissime trito terna coclearia ex aqua calida potui per triduum dentur. Vnicum est intestinum ossifragi mire naturæ,quod omnia deuorata citissime conficit,huius pars extrema colligitur,& reponitur,& cum opus fuerit, uentri laborantis alligatur,remedio miro omnes intestinorū dolores citissime sedat. Lupi stercus dummodo non in terra inuentum,sed supra fustem,aut supra astulas,aut supra iuncum,colliges,& seruabis, & cum opus fuerit laborāti colico alligabis ad brachium,uel ad collū in osse,aut in cupro,aut in auro clusum,licioque suspensum, sed prius ex ipso stercore pusillum ignoranti ex aqua calida bibendum dabis,mire celeriterque subuenies. Ouum recens crudū summiter apertum defundes,& eius testā oleo uiridi implebis,& defundes,mellisque tantundē defundes.similiter lotio pueri implebis,& defundes,tū diligenter omnia permiscebis, & in aqua calida tepefacies,ac ieiuno bibenda dabis.hæc potio non solum stercus uetustum, quod dolores intestinis facit,uerum etiam lumbricos eijciet,& ardores præcordiorum febresque sedabit. Erucæ semunciam conteres,& ei qui lumbricos patietur ex uino uetere candido ieiuno,& digestissimo bibendam dabis,satis proderit. Ad interaneos morbos.serpylli pondus uictoriati argentei contritum, & ex uino potui datum,febricitanti autem ex mulsa aqua tepida, internos dolores uentris potenter emendat. Verbasci radicis corticem detrahito,& contundito,ac succum eius per linteum exprimito, eumque ex aqua mulsa, aut uino bibendum dato.omnia interaneorum uitia quæ ex frigore,aut labore,aut indigerie erunt,mirifice sanabis. Lotium humanum uetus adiecto paululo croco,quod odorem eius emendet, ignoranti potui datū,quamuis ueteres,& latentes interaneos morbos,& uomitu,& deiectionibus concitatis,potentissime sanabit. Laborantibus tenesmo,id est qui de perfrictione adsidue sedere cupiūt,& nihil deijciunt,lac bubulum decoctum frequenter potum,maxime prodest. Holus discoctum,cum sale plurimū sumptū,aduersum tenesmū iuuat.ostrea quoque ex mulso,& pipere cocta utiliter accipiuntur. Potio asperso plurimo pipere,sub noctē calidissime sumpta,summo remedio aduersum tenesmū esse consueuit. Senectus anguis cum oleo rosaceo decocta in uase stagneo,atque inlita uentri, si tamen illic non sit exulceratio,tenesmo remedio est. Ius piscium marinorum in patina cum lactucis coctorū,utiliter aduersum tenesmum sorbetur. Aqua marina ex alto hauritur,& seruatur in uetustatem, ac postea cū uino austero bibitur.deinde raphani manducantur,ut sit uomitus facilior,qui tenesmi causas effundat. Herbę uettonicę folia in umbra arefacta,& tunsa cribrataque, ad scripulū I. ex aquæ calidę cyathis duobus pota, optime prosunt,absque his quibus ex cruditate intestina torquentur. Herba,quæ pycmon dicitur trita ex passo,uel mulso,uel carœno epota,intestinorum tortiones sedat. Ad coli inflationem bene facit cumini siluatici semen per se,ut est,datum, quantum coclearia tria in aquæ caldæ cyathis quatuor. Colice mirifica Iulij Bassi,cito leuat,dein tollit inflationes coli,& omnis partis corporis.facit & ad stomachi imbecillitates,& ad intestinorum alioqui dolorem,quem græci strophum appellant, ex aqua hyssopū, aut rutam incoctam habente. Item benefacit ad sanguinem,& ex interiore parte, non enim patitur latefieri,nec intus uulnus conuerti, sed & cito supprimit sanguinem, & uulnus cogit coire. dandum autē his medicamentum ex aqua polium coctum habente,aut rutam. Prodest,& torminosis,& cœliacis, datum ex aqua centunculum herbam incoctam habente,quàm Græci gnaphalida dicunt, aut etiam sorbis incoctis,aut syriaca siliqua. Lienosis datur ex mulso,uel passo,aqua ammixta.eodem modo dandum est,& eis qui sanguinem per urinam,uel aluum reddunt, nec minus etiam mulieribus, quæ fluore sanguinolento infestantur,quem Rhun erythron Græci dicunt,uel quæ ex partu abortuue residuos uuluæ dolores habent, & in totum quibus supprimendus est fluor, aut ex aliqua parte corporis inflatio tollenda. recipit autem hæc,spicænardi,costi,piperis albi,piperis nigri,piperis longi,myrræ,opij, apollinaris radicis, cinnami,asari,acori,thuris,brassicæ seminis,castorei,singulorum denarios duodecim, opopanacis denarios decem, stœchadis, dauci, ameos, singulorum denarios X V I I I. silis cretici denarios uiginti quatuor. melle attico hæc excipiuntur,ac miscentur. Datur non plus quàm denarij pondus,aut uictoriati. cęteris prout cuiusque uires postulabunt dummodo infra hoc pondus,ex aquæ calidę cyathis tribus in no-

ctem ſecundum cœnam. Hæc potio etiam febricitantibus tutò datur, uerum cœliacis in ipſo dolore prodeſt. uitreo uaſe ſub ſignaculo, ut moris eſt, ſeruatur. Ad coli dolorem faciunt quidem mirifice quæ ſuperius poſita ſunt, ſed cætera medicamenta in alijs uitijs dolorē leuant in præſentia, hoc uero quod dicturus ſum, ſupra hominis ſpem conditionemque eſt. ideo primo tempore ne fidem quidem habet, poſtea à nullo ſatis dignè laudari poteſt. nam & in præſentia dolorem tollit, & in futurum remediat, ne eũ unquam repetat. Raro enim quis iterum, uel ad ſummum tertio, hoc acepto medicamento, uexatus eſt. quamobrem, ſi quando repetierit iterum dolor, dandæ erunt per triduum, & tunc potiones, eodem modo, quo prima data fuit. Interdum uero, & tertio in dolore, eodem genere potiones dabuntur, quod raro quidem accidet, ut poſt primam potionem dolor redeat. ſed ſi admonente cauſa, iterum atque iterum data fuerit, in futurum quoque, ita remediabit, ut ne ſuſpicio quidem ulla huic uitio relinquatur. ſi quando tamen repetierit hoc malum frigus ex multitudine cibi præcedit, grauitatemque quandã, & torporem eius loci, id eſt coli, ſed ſine ullo dolore ſentiendum infert, planè ut tum intelligant, quanto malo caruerint, qui illa moleſtia liberantur. hoc medicamento primum muliercula quædam ex Aphrica ueniens multos Romæ remediauit. poſtea nos per magnam curam compoſitione eius accepta, id eſt pretio dato ei quod deſiderauerat, qui uenditabat, aliquot non humiles, neque ignotos ſanauimus, quorum nomina ſuperuacuum eſt referre. conſtat autem medicamentum ex his rebus. cerui cornua ſumuntur dum tenera ſunt, & quaſi in tabulas, uel partes breues, & tenues diuiſa in olla fictili componuntur, operculoque ſuperpoſito, & argilla undique circundata fornace, aut furno uruntur, donec in cinerem candidiſſimum redigantur, atque ita trita in uaſe uitreo mundo reponuntur. cum dolorem coli habebit aliquis, ante diem abſtinebitur quàm poturus eſt medicamentum ab omni cibo, atque ita poſtera die digeſtus, atque ieiunus accipiet ex hoc puluere cornuum exuſtorum coclearia tria cumulata, ſatis ampla, quibus miſceri debent piperis albi grana IX. trita, & myrræ exiguum, quod odorem tantummodo pręſtare poſſit. hæc in unum commixta in mortario diligenter agitantur, ac teruntur. deinde cochlea uera Aphricana, id eſt inde allata ſumitur, quàm maculoſiſſima, & uiua ſi fieri poteſt, in alio mortario cum ſua teſta contunditur, atque ita teritur donec nullum ueſtigium, aut aſperitudo appareat teſtularum. poſtea uini falerni non ſaccati cyathus adijcitur. & nihilominus rurſus teritur, magis enim tunc apparebunt aſperitudines, ſi quę reſederint, quibus leuatis, iterum adijciuntur duo cyathi eiuſdem uini, atque ita cum priore compoſitione bene admiſcentur, poſtea transfunduntur, quæ ſunt in mortario in calicem nouum, qui calix ſuper aliud uas ponitur, ad carbones, & adſidue mouetur cocleario liquor, ne quid ſubſidat, aut peruratur. ubi bene incaluerit adijciuntur in eundem calicem, de his quæ ſupra ſcripta ſunt, coclearia tria, & rurſus permouetur uniuerſa permixtio. cum autem calore ſufficienti temperata erit potio, dabitur epotanda uerſus orientem, ſtatim dolor, ſine dubitatione ceſſabit. ſed ut penitus aboleatur, dari potionem ſimiliter oportebit per inſequens biduum, ſed quibus hoc remedium dabitur, cibum in prandio tantummodo, aut de tempore in cœna exiguum capient, quo facile conficiant, ne crudi eam ſumant. poſtea uero in conſuetudinem uictus ſui remittentur, oportebit autem remediatos nõ intemperanter in futurum uinum bibere. Tametſi enim à coli dolore tuti fuerint, metuere nihilominus debent, ne alia parte corporis æque adficiantur ob intemperantiam, ob quam utique colo fuerant ante uexati.

Antidotus Coſmiana, quæ facit mire ad colum, eadem mouet urinam, & prodeſt omni aduerſæ ualetudini, ſanat & inflationes periculoſas omnium, uel plurimorum inteſtinorum, quem morbum Græci ileon appellant, facit & ad hydropicos, conficitur ſic. ſorborum ſemimaturorum denarios decem, marrubij ſucci denarios XIIII. centaureæ tenuis ſucci ✱ XIIII. ſcillæ ſucci denarios XIIII. mandragorę ſucci denarios VI. haſtulæ regiæ ſucci denarios ſex, opij denarios quatuor, laſeris cyrenaici denarium I. polij ſucci ✱ VI. opopanacis ✱ IIII. roſę caninæ ſucci ✱ IIII. galbani ✱ IIII. caſtorei ✱ IIII. agarici ✱ IIII. ſagapeni ✱ X. gummis ✱ IIII. artemiſiæ ſucci ✱ IIII. cicutę ſucci ✱ IIII. reſinę terebinthinę ✱ IIII. millefolij ſucci ✱ IIII. trifolij ſucci ✱ octo, uitis albę ſucci ✱ VII. plantaginis ſucci ✱ II. bdellæ ✱ IIII. draconteę radicis ✱ IIII. terrę mali ✱ X. rhus ſyriacę ✱ VI. acori & aſari ✱ quinos, uel ſenos, meliloti ✱ VI. inulæ radicis ✱ VI. glycyrizę ✱ VII. erucę radicis ✱ VII. panacis ✱ VI. cyperi ✱ IIII. ſtœchados ✱ VI. iuniperi ✱ octo, abrotani ✱ IIII. chamæ cypri ✱ IIII. hyſopi ✱ IIII. pulegij ✱ IIII. petroſelini ✱ IIII. holus atri ✱ IIII. dauci ✱ VI. apij ſeminis ✱ VI. paſtinacę ſeminis ✱ VI. fœniculi ſeminis ✱ VI. arotelli ſeminis ✱ VI. alterci ſeminis ✱ VI. urticę ſeminis ✱ VI. radicis in cœna, quę manducatur ſeminis ✱ X. balſami ſeminis ✱ IIII. cachryos ſeminis ✱ IIII. erui albi farinę ✱ IIII. piperis albi ✱ VI. piperis longi ✱ VI. caroi ✱ VI. rutę ſiluaticę ſeminis ✱ IIII. baccarũ lauri ✱ VI. amomi ✱ III. malobathri VI. myrrę ✱ VI. turis ✱ VI. caſſię ✱ VI. nardi ſyriacę ✱ X. croci ✱ XII. ſchœni floris ✱ VIII. ſaliuncæ ✱ VIII. coſti ✱ VI. iris illyricę ✱ VII. cinnami ✱ VI. olei magdalini ✱ X. opobalſami ✱ IIII. tunduntur, & cribrantur, quę in puluerem redigenda ſunt, remittuntur diligenter, quę mollienda ſunt omnia. datur potio nucis auellanę magnitudine ex mulſo, febricitantibus uero ex aqua calida. ad auriginem quoque, & ad ſerpentium morſus hoc antidotum ſatis utile eſt.

Colice Baſſi mirifica, quę prodeſt, ſine ſopitione, eadem uentris ſanat uitia omnia, facit & ad difficilē ſpirationem, & ad internos dolores, conficitur ſic. mandragorę radicis, ſiue corticis ✱ VI. rhus ſyriaci ✱ VI. cinnami denarios ſex, acori denarios ſex, braſſicæ ſeminis ✱ VI. coſti ✱ VI. iridis ✱ VI. piperis longi denarios VI. piperis albi denarios VI. cicutæ ſucci denarios XII. opopanacis ✱ VII.

S.ſtœchadis

S. ſtœchadis denarios I X. dauci cretici denarios I X. mei ⁎ I X. Phœbus adijciebat,ut auctor remedij huius refert,myrræ ⁎ V I. opij denarios V I. aſari denarios nouem,caſtorei denarios I X.contuſa hęc & cribrata miſcentur,& ex melle colliguntur diligentiſſime uniuerſa, atque ex eo medicamento quantũ nux auellana eſt,datur cum cyathis tribus aquæ calidæ,ſed poſt cibum,ieiuno enim non oportet dari. Coli dolorem auertes,ſi de lacertarum caudis ſummitates tuleris,& auro incluſeris, & ligaueris circa umbi licum,aut de reſte uentrem circumcinxeris,de qua quis laqueo uitam finierit. Colum ſanat,cũ pinnis upupa exuſta,& ex uino cinis eius potui datus.hirundinum etiam ſtercus,in cibo, uel in potu ſumptum, tribuit colo ſanitatem. Hoc antidotum,ſiue oxyporium,quod buphagos dicitur,facit ad coli inflatio nes,& ad digeſtionem,unde mane ieiunus accipies catapotia tria magnitudine grani piperis. cõficitur ſic. Nepetæ uncias tres,pulegij ueteris uncias tres, libyſtici ſeminis uncias quatuor, petroſelini unc.I.apij ſe- minis — I.S. thymi unciam unam.piperis unc.ſex,mellis optimi non deſpumati, quod ſufficiat ad con- corporandas,& temperandas ſpecies adijcietur,& in dolio uitreo condetur ſub ſignaculo habendum,ſicut uſquequaque haberi debent uniuerſa medicamina. Ad ileon,uel colum,baccas lauri octo concides, & coques in uini ſubdulcis cyathis tribus,& calefactum ex eo poculum ieiuno bibendum dabis. Cro ci ℈ I I. myrræ ℈ I I. opij ℈ I. ſingula quæque teres ſeparatim, & poſtea ſimul paratā in aqua miſcebis, atque in modum fabæ paſtillos factos in anum inijcies,mire colo remediando proderit.

Satureiæ ſurculos decem tolles tribus digitis,conteres,& uino ammineo ſincero mixtos colo laboranti dabis bibendos,ſincerum qui biberit experietur remedium. Publij paſtillus colicus, apij ſeminis he- minam,fœniculi ſeminis quartarium,piperis grana X X V I I.ſatureiæ floris,uel ſeminis quartarium, o- mnia hæc diligenter teres,& cribrabis, & cum pipere bene trito permiſcebis. deinde in mortario omnia pariter cum uino uetere quantum diligentius teres,& facies paſtillos quindecim quos ſiccabis, cum ſiccati fuerint, ſingulos paſtillos coli dolore laboranti dabis ſolutos in ternis cyath.uini ueteris calidi. ſed bene eos ſolues,ut totum ebibi poſſit,paſtilli autem paris ponderis eſſe debent. Salicis foliorum drachmã cum piperis granis uigintiuno,ex uino diligenter teres, & triduo tres potiones ex eo bibendas dabis coli dolore confecto. Herbæ uettonicæ pollinis ℈ V I. ex aquæ calidæ cyathis tribus colico ieiuno bi- bendos per triduum dabis. Plantaginem,quæ ſine lanugine fuerit,contuſam cum ſale adponito ad umbilicum colici,mire proderit. Annulus de auro texta tunica fit exuſta,cui inſculpitur uice gem- mæ piſcis,aut delphinus,ſic ut holochryſus ſit,& habeat in ambitu rotũditatis utriuſque,id eſt,& interius, & exterius græcis literis ſcriptum. θεὸς κελεύει μὴ κύειν κόλον πόνους. obſeruandum autem erit,ut ſi in latere ſini ſtro dolor fuerit,in manu ſiniſtra habeatur annulus,aut in dextra,ſi dextrum latus dolebit.luna autem de creſcente,die iouis,primum in uſum habendus erit annulus. Ad coli dolorem requires ſimum lupi, & oſſa quæ ibidem inueneris contundes,& puluerem ex his facies, & in aqua frigida ieiuno bibendum da bis. Ad coli dolorem X I I. Kalend.April.uiolas mane colligi facies,& teri in mortario diligenter, poſtea in mortarium ipſum mittes uini ueteris potiones V I I.& cum temperaueris cum uiolis,a die ſu- per,ſcripto potiones per ſeptem dies continuos dabis,ſed cautus eſſe debes in uiolis colligendis, quia ple- ræque ſunt noxiæ. Ad coli dolorem, ſcribere debes in lamina aurea de graphio aureo infra ſcriptos characteres luna prima uigeſima, & laminã ipſam mittere intra tubulum aureum, & deſuper operire, uel inuoluere tubulum ipſum pelle caprina,& caprina corrigia ligare in pede dextro, ſi dextra pars corporis colo laborabit,aut in ſiniſtra,ſi ibi cauſa fuerit,habere debebit. ſed dum utitur quis hoc præligamine abſti neat uenere,& ne mulierem,aut prægnantem contingat,aut ſepulchrum ingrediatur,omnino ſeruare de- bebit.ad ipſum autem coli dolorem penitus euitandum, ut ſiniſtrum pedem ſemper prius calciet obſerua bis.hi ſunt characteres ſcribendi in aurea lamina.

L ⁎ M ∘ R I A
L ⁎ M ∘ R I A
L ⁎ M ∘ R I A

Leporini ſtercoris pilulas ſeptẽ tere,& cum dulci uino colico per triduum da bibendum. Ad coli dolores mentaſtri folia,quantũ tribus digitis adprehendere potueris,tolles,& his adijcies fœniculi ſeminis coclearia duo,hęc in unũ quàm minutiſſime teres,poſtmodũ addes uini ueteris optimi cyat. I I I I. & tũ calefactam potionẽ quantũ digitus pati poſſit,ieiuno bibendã dabis,continuò uentos emittet, & deiectio nem faciet.hac ergo potione,ſi quis triduo uſus fuerit,quamuis graues coli dolores euadet. Gallinam per totũ diem a cibo abſtineto.dein poſtero die cum eã occideris,crura eius cum ſale, & oleo inaſſato, & ieiuno colico,qui ſe pridie cibo abſtinuerit manducãda dato,mirifice profueris. Corydalus auis,id eſt quæ alauda uocatur,quę animos hominũ dulcedine uocis oblectat, cũ ſua pluma in uaſe fictili gypſato in furno poſito,ita conburitur,ut teri poſſit.contritę autem tenuiſſimus puluis reponitur,& cũ opus fuerit ex eo coclearia I I. uel tria cum aqua calida per triduũ,aut quatriduũ dantur, incredibile hoc colicis reme dium,quod adeo prodeſt,ut omnia medicamina meritò ſuperare uideatur. Stercus caprinum recens in aqua remiſſum colatumque cũ mulſi cotylis tribus,& piperis contriti granis L X. in tres potiones diui ſum per triduũ datur.ita ut prius corpus eius colici cui potio danda eſt acopo perũgatur, ut perfrictiones omnes coacto ſudore diſcedant,miro remedio ſanabitur. Succinum tundes,& ex eius farina duo co- clearia cũ aqua nõ nimiũ feruenti bibenda colico ieiuno p triduũ dabis,efficaciter proderunt. Sanguinẽ anguillę cũ rubello uino duplici menſura coniunges,& ex aqua tepida mixtũ colico ieiuno dabis bibẽdũ, ſed ſub dolore dari oportet.nam & pręſens remedium feret, & in futurum morbo huiuſmodi liberabit.

Si aduerſus colum uiro remedio opus erit, de ariete,quē lupus occiderit,faſciolam puer impubis faciat, & inde uirum,ad corpus adcingat.ſi uero mulieri medendum erit,ſimiliter de oue,quā lupus occiderit,puella uirgo cingulum faciat,& mulierem circa corpus accingat, efficaciter prodeſt.

Lepori uiuo talum abſtrahes piloſque eius de ſub uentre tolles,atque ipſum uiuū dimittes,de illis pilis uel lana filum ualidum facies,& ex eo talum leporis conligabis,corpuſque laborantis præcinges, miro remedio ſubuenies.efficacius tamen erit remedium,ita ut incredibile ſit,ſi caſu os ipſum,id eſt talum leporis in ſtercore lupi inueneris,quod ita cuſtodire debes, ne aut terram tangat, aut a' muliere contingatur, ſed nec filum illud de lana leporis factum debet mulier ulla contingere . hoc autem remedium cum uni profuerit ad alios tranſlatum cum uolueris,& quotiens uolueris proderit.filum quoque,quod ex lana, uel pilis quos de uentre leporis tuleris,ſolus purus,& nitidus facies.quod ſi ita uentri laborātis ſubligaueris plurimum proderit,ut ſublata lana leporem uiuum dimittas,& dicas ei dum dimittis eum,fuge fuge lepuſcule,& tecum aufer coli dolorem. Euphorbij drachmam rediges in tenuiſſimū puluerem, & ex eo partes duas facies.unam cū ouo ſemicocto ieiuno colico dabis. alteram tertio die ſimiliter facies , mire ac ſine repetitione emendabis coli dolorem.

Compoſitio colice primaria,nardi folia,ſpicænardi indici,amomi,piperis albi,coſti,papaueris, lentis ſyriacæ,uncias ſingulas,myrræ,zingiberis,aſari pontici, ſemuncias ſingulas in puluerem rediges , & cū melle optimo deſpumato,quantum ſufficiat,permiſcebis,& ieiuno colico,quod ſatis ſit dabis. Compoſitio colices,ex libro Philonidis,quæ etiam Tiberio Cæſari componebatur,graues, & inueteratos dolores mitigans. mihi quoque experimentis notiſſima , accipit hæc . apij ſeminis heminam , anethi tenuiter arefacti ſemunciam,caſtorei ſemunciam,nardi ſpicæ ſemunciam, opij ſemunciam, croci ſemunciam, piperis longi ſemunciam,piperis nigri ſemunciam,petroſelini ſemunciam.apium pridie macerabis,& teres,cætera tundes,& cribrabis,& mixta cum apio in mortario diligentiſſime conteres, & melle deſpumato optimo comprehendes,atque in uaſe uitreo condes. cum opus fuerit dabis denarios ſingulos , ex aquæ calidæ cyathis tribus. Ad coli dolorem,ſtercus bubulum recens exprime per linteum mundum,& ſuccum eius in qualibet potione colico da bibendum,ſtatim ſubuenies,quod remedium efficaciſſimum eſſe multa experimenta docuerunt. Papauer ex aqua mulſa decoctum dabis colico ieiuno bibendum, confeſtim ſubuenies. Inter experta ſubnotatum eſt hoc colicis mirum remedium,ſic. fici ſiccæ unciam unam,iris illyricæ unciam unam,uettonicæ unciam unam,in ollam nouam mittes,cum biſextio aquæ, & cum ſupra ſcriptis,ad dimidias coques,& inde heminam dabis ieiuno colico potandam. Herba,quæ milleſoliū appellatur,trita ex uino auſtero nigro utiliter colicis bibenda datur. Herbam nepetam dextra manu colliges,in quantum ſufficere poſſe credideris,eamque ad leuitatem conteres,& cum uino dulci,ac uetere, uel lybicenſi,colico ieiuno per triduum dabis.ſed uini modus ſit quartarius, facillime proderit. Fuliginis bene tritæ,& cribratæ ternos denarios per triduum ex aqua calida ieiuno colico potui dabis.

Lacertum uiridem quem Græci σαῦρον uocant, capies,perque eius oculos acum cupream cum lycio quam longo uolueris traijcies,perforatiſque oculis eum ibidem loci ubi ceperas dimittes, ac tum filum præcantabis dicens.trebio,potnia,telapaho, hoc ter dicens, filum munditer recondes, cumque dolor colici alicuius urgebit præcinges eum totum ſupra umbilicum,& ter dices carmen ſupra ſcriptum. Præſentaneum colicis remedium ſic.oua putidiſſima in ſole ponito,ut perſiccentur, cum aruerint,conteres, & minutiſſime percribrabis,& ad præſidium in doliolo uitreo condes . cumque in aliquo auſpicabitur coli dolor,in hemina aquæ calidæ dabis bibenda coclearia tria. Coſtum,& piper pari pondere tundito,& cribrato,inde ſcripulum unum ex aqua colico da bibendum. Stercus murinum ex quocunque liquo re ignoranti colico ne horreſcat bibendum dabis,mirum eſt. Suppoſitoria colica inuicta. myrræ uncias tres,croci ſiculi uncias duas,piperis albi — I I. opij hiſpani — I I. hæc omnia tundes , uel conteres, & pilulas facies magnitudine fabæ ſolidæ,& tres ſubpones.habebis ſane' curam ut æger dormiat, & ne uomat,uomitus enim concitare conſueuit. Ad coli dolorem remedium phyſicum ſic. ſtercus ouis montanæ menſe Septembri,deficiente luna,pridie incluſę mane excipies,& ſole durabis,atque in puluerem rediges,& habebis in uaſe uitreo,ſiue ſtagneo.cum uſus exegerit,cocleare plenum colico ex aqua calida ſi ſe bricitauerit,ſi ſincerus erit,cum uino per triduum dabis. Ouis agnū,quē primū pariet,manu excipies, ita ut terrā non tangat,& de fronte eiuſdem agni lanam tolles, ſed & de ipſa oue , & uerris qui coitum cū ſcrofa faciet,ſemen eadem lana excipies,ita ut terram non tangat, & includes lanam cum ſemine uerris in lupino aureo,uel tubulo,& alligatū in brachio,uel medijs partibus corporis,colico ſuſpendes. De nouem coloribus,ita ut ibi album,uel nigrum non ſit , facies ex ſingulis ſingula fila, & omnia in ſe adunata, acu argentea per oculos catuli nouelli qui nondum uidet,traijcies, ita ut per anum eius exeant . tum ipſa fila in ſe counata torquebis,& pro cingulo ad corpus medijs partibus uteris. catulum ſane' uiuum confeſtim in flumen proijcies. Ad colum remedium phyſicum ſic.canem de ſterquilinio, aut de aliquo ſordido loco iacentem expellat,& fuget,qui patietur coli dolores,& ſtatim illic mingat,ilico remediabitur. Iniectio ad coli empneumatoſim ſic. olei anethini uncias ſex, butyri exſalati — I I I. nardi — I I. hæc permixta,& calida per clyſterem infunduntur. Ad colum ſanandū remedia infra ſcripta de Profdochi medici remedijs electis.lotium ichneumonis cum lacte uaccæ nigræ dabis in impetu coli potandum, continuo ſubuenies. Iniectio ad colum ſic . colocynthidas duas , & rutæ , & fœnogræci , & baccarum lauri quantum ſatis exiſtimaueris , in aqua coques diu , & addes mellis parum , & ita inijcies colo laborantem . Olei rutacei heminam , aſphalti iudaici uncias quatuor , caſtorei uncias

quatuor,

quatuor,terens permiſcebis,& ſic inijcies colicum. Allij caput purgatum tritum infundes picis liquidæ,atque ita inijcies,ſtatim ſedabitur coli dolor. De experimento ad colum. rubi foliorum ſuccum, & capparis ſuccum,aut rhammi,& mellis tantundem miſcebis,& dabis plenum ex eo cocleare, aut nocte, aut ſatis mane,colico potandum. Iniectio ad colum ſic.butyri coclear unum,cedriæ coclear unum, opij quanta Erui ſit magnitudo,olei P.unum,in quo baccæ lauri X V.tunſæ, & cymini quantum manu capias,cum ſpeciebus ſupra ſcriptis infuſis,& diligentiſſime tritis coquantur , ex eo qui laborat coli uitio inijcietur,ita ut prius caldam aquam bibat. Confectio iniectionis ad colum ſic.opij drach. VI. caſtorei drach. I I I I. myrræ troglodytidis drach.I.croci drach.I. nitri drach.I I. euforbij drach. I I. rutæ ſiluestris drach.I I. mellis quantum denſeri omnia poſſint. quibus permixtis trochiſcos diligentiſſimos factos ſeruabis, & cum neceſſitas fuerit inijciendi adijcies olei anethini uncias ſex, butyri exſalati — I I I. nardi — I I. his omnibus de trochiſcis quorum deſcriptio ſuperius continetur adijcies quantum fabæ granum eſt,in aqua modica ſolutum,& ita hac deiectione diligenter uteris.

Ad uentrem reſoluendum,& omnes difficultates,nec non, & ad choleram proijciendam, uel inhibendam,ſales,& potiones,& cacapotia cathartica,diuerſa de experimentis. Cap. XXX.

Quoniam interdum res poſtulat, & per aluum detrahere materiam omnis humoris, ſiue hydropis, ſiue diutinæ lippitudinis,ſecundum ſanguinis quidem detractionem,qua,& ſcabiem, & ignem ſacrum,& papulas habentibus ſubuenitur,nam maxime phlebotomo huiuſmodi circa cutem ſummam uitia innata ſedantur,itaque non tam alienum iudicauimus horum quoque genera exponere, ſed prius dicemus, quæ aluum mediocriter molliant,& quæ ſint ad hoc ſimplicia remedia.mollit ergo aluum herba mercurialis leuibus holeribus quàm plurima mixta. Item mollit aluum,nitri ⚹ ſemiſſis, mixtus cum reſina terebinthina,& auellanæ nucis magnitudine deuoratus. Caules quoque quinque,uel ſex,cum ſalis granis totidem,& apij ſemine paribus menſuris decocti, in uino non auſtero, molliendo uentre plurimũ proſunt,ſi & ipſi manducentur,& ius illud bibatur, ante cibum. ut inter prandium , & cœnam aluum leniter molliat. Ouilli lactis ſextario,ſi quis adijciat cnici purgati denarios quatuor,& diſcoctum, ita ebibat, molliet uentrem. Quidam tribus heminis uini adijciunt aloes denarij ſemiſſem, & ita totum per partes aqua mixtum bibunt,ut molliant uentrem.ſoluit autem utiliter aluum ipſa aloe per ſe uictoriati denarij pondere ex aquæ cyathis tribus,uel frigidæ,uel calidæ epotata.

Purgat optime uentrem chameleą herba , quæ folia ſimilia oliuæ habet, quorum quinque, uel ſex dari oportet trita ex aquæ mulſæ cyathis quatuor frigidæ,ſi adſuetus erit cui remedio opus eſt,ſin minus calidæ,adiecto ſalis cocleario,detrahit enim largiter bilem.

Purgat bene aluum filicis radix lota, & raſa , atque in minimas particulas conciſa , ad ſemunciam aceto aſperſa,deinde cocta,ut ſolet holus coqui,& ita cum panis uncia conſumpta.

Purgat bene hęc compoſitio uentrem.aloes denarij ſemiſſis,colophoniæ denarij ſemiſſis, unà teruntur hęc,adijcitur mellis quod ſatis ſit ad colligenda ea.datur ex aquæ calidæ , uel frigidæ cyathis quatuor. hoc medicamentum ſtomachum non corrumpit.

Globuli mirifice purgantes uentrem,qui ut ſumuntur,ita integri deijciuntur , nec lædunt ſtomachum, conficiuntur ſic.colophoniæ denarij quatuor,bdellæ denarij duo , gummis denarij duo . hæc trita lactucæ ſucco colliguntur,& finguntur pilulæ magnitudine fabę,dantur à tribus pilulis , uſque ad ſeptem , prout cuiuſque uires patientur.

Globuli qui etiam cœnatis dantur,& efficiunt mane uentris deiectionem quantum ſatis ſit,ſic.colophonię denarios tres,aloes,& tragacãthi binos,hoc pridie aqua maceratur,poſtero die cęteris admiſcetur.fiunt inde globuli fabę magnitudine , dantur à tribus, uſque ad ſeptem. proſunt plurimum uentri , & ſtomachum nullo modo uexant.

Cucurbita ſiluatica trita,quam Gręci colocynthida uocant,detrahit per uentrem,& pituitam,& bilem luridam,nonnunquam,& atram deorſum uerſus uocat,ſi cum mulſa aqua detur.

Item cucumeris anguini radix, & eius quem edimus detrahit bilem. ſed anguini radicis cortex eandem uim quam ueratrum habet , niſi quia paulo remiſſior eſt , & multo magis uiribus caret quàm cucumeris quem edimus. Anguini ergo cucumeris dari oportet denarios V I. S. ex aqua mulſa.detrahit enim pituitoſa,& bilioſa.cucumeris quem edimus radicis dari oportet denarios quatuor,ſimiliter , uel ſparti ſeminis tantundem.ſimiliter,& iridis radices datæ proſunt.

Itẽ thapſię radices pituitã,& bilem detrahunt,nec minus epithymon,pręſtant hoc melius,quod atriora & acriora deducũt,& herba urceolaris quę appellatur detrahit bilioſa,& aquatiora.nam cunila,quã græci onitim uocant,detrahit aquatiora per uomitũ.aquam uero ſolam deducit mori lacryma,uel radix incocta potui data. Iris calefacit,ſoluit,purgat,concoquit,ulceris quoque interni duritias mollit,& uẽtris ſtricturas mouet. Irinum oleũ per clyſterẽ immiſſum pituitoſa,& aquata, & purulenta, & atra deducit. polion uero bilioſa,& atra,oleo chamęmelino mixto per ſellas deducit . ſcammonię ſuccus ſolã detrahit bilẽ,datur ex aqua ad denarij ſemiſſem,& tertias eius cũ ſalis ⚹ V. ſed ſtomacho infirmo non conuenit. Elaterion purgat ſurſum per uomitum,aquam uero deorſum, & pituitam, & bilem omnis generis deducit. plus autem eius quam uictoriati tertiam partem non oportet dari . cyclaminos uero detrahit per ſellas pituitam,& aquã.hippophaes detrahit pituitam,& liquores aquatos, datur eius drachma cum aqua

mulſa,eiuſdem quoque lachryma uictoriati ponderis data ex aqua mulſa,bilem purgat. nam radix tãtum aquam deducit. Centaurei tenuis ſuccus quantum nux auellana recipit,potus ex aqua mulſa uentrē ſoluit. Item herbæ ipſius tritæ denarij III. ex ſale,& exiguo aceto dati cum aquæ cyathis VI. biles deducunt.meconidos quoque herbæ ſuccus cyathis duobus datus,detrahit bilem. cucurbitæ domeſticæ ſuccus cyathorum tritum cum uini albi calefacti hemina datus, & olei ſemuncia, detrahit pituitam, & bilem,ſed oportet quibus hoc purgatorium datur,ut poſtea quàm plurimum deambulent. Damaſonij radix detrahit ſurſum deorſumque pituitã,atque bilem,& ex uino,& aqua mulſa data. ſed ſi per ſellas aliquis magis uoluerit purgari,ſuccum ſumat,ſi ſurſum uerſus,radices eius accipiat. Veratri nigri radicis ✱ ſemiſſis,& eius tertia portio pota ex uino paſſo, per ſellas detrahit bilē.ueratri uero ſuccus albi ad menſuram denarij unius potus ex paſſo,detrahit pituitam,& per uomitũ,& per ſellas. Chameleа, quæ dicitur reſtis oliuæ,aquam detrahit.calfacit enim plurimum,eadem prodeſt hydropicis, & elephantiã habentibus,ſi quis eius ſeminis grana numero uiginti dederit ex aqua mulſa.eiuſdem folia tenera,trita, & in globulos redacta,aquã mouent,ſi quis ea per anum iniecerit,proſunt enim, & ad duritias uentris laxandas,& ad morbos interaneos depellendos. Purgatio uentris, quæ facit ad lumborum dolores,& ad omnium febrium moleſtias depellendas,accipit hæc.ſcammoniæ ✱ VIII. ueratri nigri, aneſi,aphronitri,nardi ſyriacæ,caſſiæ,cinnami,ſingulorum denarios binos. dantur hæc trita, & mixta cum aquæ mulſæ hemina,datur interdum,uel ex aceto,uel ex melle,uel ex aqua ſola. abigit etiam conceptum fœminis prægnantibus datum. Purgatio uentris altera ſic.ſcammoniæ ✱ XII. ueratri nigri ✱ XVI. croci ✱ V. myrræ ✱ VII. cinnami ✱ VII. panacis ✱ VIII. piperis ✱ V. aphronitri ✱ VI. trita hæc,& in puluerē redacta melle conſparguntur,datur ex his ✱ I.S. ex aquæ frigidæ,uel calidę cyathis tribus. Ad uentrem laxandum cucurbitæ ſiluaticæ interaneorum, ſcammoniæ, aphronitri,paria pondera in unum teri oportet, atque inde dari globulos tres fabæ magnitudine ex calda aqua. conuenit autem aqua colligi,uel conſpergi hoc medicamentum. Aliud remedium ad uentris purgationem ſic. uuæ paſſæ exemptis granis contuſæ ✱ IIII. aneſi ✱ VIII.elaterij,id eſt cucumeris in partes diuiſi loti,& ſiccati ✱ VII. ueratri nigri ✱ XVI. cunilæ ſeminis purgati interiora ✱ XII. hęc in puluerem redacta colliguntur,& ex aqua dantur quantum fabæ trita grana ſunt,ſuperque acetum cum melle mixtum bibitur. Item alia uentris purgatio eiuſdem effectus,accipit hęc.ſcammoniæ ✱ VIII. ueratri nigri ✱ VIII. cucurbitę ſilueſtris interiora ✱ VIII. aphronitri ✱ VIII.iridis ✱ VIII. nardi ſyriacę ✱ V.S.& uictoriati partem tertiam,myrræ idem põderis. puluis ex his factus melle colligitur, dantur ex medicamento hoc globuli quantum fabæ magnitudo eſt ad denarios quatuor,uel quinque,quibus deuoratis acetum melle mixtum ſuper dandum eſt. Ad omnem moleſtiam febrium,& ad lateris dolorem cum febri.item ad lumborum dolorem moleſtum,& aduerſus liquores glutinoſos, & ſpiſſos per uentrem digerendos,recte dabitur hoc medicamentum ſic.cucurbitæ ſiluaticę interiores partes aridas,quę quaſi pluma ſunt ✱ VI. croci,ac panacis denarios ſenos,marrubij ſucci ✱ VIII. glycyrizæ ✱ IIII. piperis albi VI. piperis longi ✱ VI. ſtœchados ✱ VI.ſchœni floris ✱ IIII.malobathri ✱ III. paſſo colliguntur trita hęc omnia,dantur ex his denarij ſinguli cum aquę calidę cyathis binis,uel ternis. Soluunt uentrē ſuperpoſita hęc.cucumeres ſiluaticos maturos areſieri oportet.deinde contuſos ſelle taurino conſpergi,atque emplaſtri modo inlini alutę,aut linteolo ſpiſſo ad magnitudinem digitorũ quatuor ut umbilico tantum ſuperponas. quod ſtatim tollendum erit ubi uentrem mouerit. Et hoc medicamentum eiuſdem rei gratia umbilico ſuperponi oportet, aut lateri, quod recipit hęc. cucurbitæ ſiluaticæ interiora,quæ quaſi flocci ſunt,aluminis liquidi,characię tithymali,lathyridis herbę,laſeris cyrenaici,paria pondera trita felle taurino collecta,lateri uel umbilico cum cucumeris ſiluatici maturi ſucco,eodem modo quo ſupra ſcriptum remedium,ſuperponuntur. Hiera ad reſolutum ſtomachum,& reijciētem quodcunque ſumpſerit,cõficitur ſic.aloes nigrę ✱ V. maſtiches ✱ IIII.cinnami,ſchœni floris,malobathri, nardi ſyriacę,croci,aſari,xylobalſami,ſingulorum denarios ſenos.hęc trita,uel contuſa melle conſparguntur,& ita reponuntur,& cum opus eſt ad modum fabę cũ oxymelle dantur. Purgatio,qua Coſmus medicus frequenter uſus eſt,quę hiera minor dicitur, facit ad omnia quæ ſupra ſcripta ſunt, conficitur ſic. ſcamonię denarij uictoriati ponderis partem unam,ueratri nigri ✱ I. panacis ✱ S. ex melle conſparguntur hęc trita,datur ex his quantum nux auellana eſt ex aquæ mulſę cyathis quatuor. globuli quoque ſupradicta magnitudine ſicci,de hoc medicamento duo tres'ue dantur ieiuno,uel poſt cœnam uorandi. Turundis ad ſoluendum uentrem uti oportet eiuſmodi.fici aridę,pulegij,abſinthij,aloes,nitri, fellis taurini areſacti ex interiore parte,horum paria pondera melle bene percocto colligi oportet,& fingi turundos, qui per anum immittantur. Item turundi ad uentrem laxandum ſic.cucurbitę ſiluaticę floccorum interiorum ✱ V. nitri nigri uſti ✱ V. fici pinguis pulpę ✱ IIII. mulſę P.I. coquuntur hęc omnia ex mulſo diligēter,& poſtea fiunt turundi,quibus,& abſinthij aliquid admiſcetur,atque ita ut ſupra dictũ eſt ano inijciuntur. Herbę pedunculariæ ✱ IIII. farinę ex lolio ✱ IIII. cum felle taurino liquido,& melle percocto miſcentur paria pondera,& fiunt turundi qui ſimiliter ad laxandum uentrē ano inijciuntur. Succus haſtulę regię admixtus farinę ex tritico, deinde ſubactus in panis modum,& coctus in furno,atque eſui datus purgat bene uentrem. Epithymi ✱ VII. ſalis ✱ V. in aqua mulſa,ſi potu dederis,pituitam,& bilem omnem per uentrem detrahes. Agaricum detrahit per uentrem ſpiſſum,& corruptum humorem.cuius ut plurimũ dantur denarij duo,cum ſalis ✱ II. potandi ex mulſæ cyathis V. minime hoc remedium ſtomachum lædit,omnemque purgat humorem, neque ſangui

nem corrumpit,nec ſi quæ partes interius tument,exulcerat,uerumetiam adiuuat.prodeſt, & iocineris tu moribus,& quos græci περιπλευμονικοὺς appellant. Cucumeris quo ueſcimur ſeminis cyathus tritus, & nucum pinearum purgatarum cyathus contritus, & ſal cum melle tritus, in unum mixta hæc ſoluunt uentrem,febres quoque aduenientes imminuunt, morſus ſtomachi ſedant, acres liquores bileſque reprimunt. Aqua mulſa ex melle crudo,pota uentrem mouet,extenuat glutinoſa, lieni prodeſt.eadem inteſtinis præſtat remedium,& uenis,quæ ſunt in proximo circa inteſtina,medetur,liquores etiã qui pulmoni inſidunt,& difficile excreantur depellit.ſed ſtomacho aptius eſt,mel aceto mixtum,minus enim inflat,efficacior eſt tamen humoribus aqua mulſa,magis enim extenuat liquores,& iucundius ſumitur.

Abſinthium potum mouet bilem maxime iocineri inſidentem,coctum quidem cum aqua ſumi debet.nã & per urinam,& per uentrem cruditatem omnem deducit,& ſtomacho opitulatur,& ſanguinem ſpargit, cuius ſumma potio eſt ✳ V I. cum ſalis ✳ I I I. mellis cyatho uno, & aquæ ſextario. ſed ſi magis aliquis aluum citare uoluerit,ſalis ✳ V I I. admiſcere debet. Dantur bene ad ſoluendum uentrem potiones,uel polenta cum aqua,in qua ſatureia,aut pulegium,aut thymum, aut herba mercurialis incocta fuerit,ſed & hæc, ita in tribus ſextarijs aquæ decoquuntur, donec ad ſextarium perducatur.ad inflationẽ uero ſtomachi ſaliuncam in aqua decoqui oportet,& exiguum acetum adijci,atque ita potui dari.

Hyſopum uentri mouendo uehementius eſt quam abſinthium,datur autem ſimiliter decoctum, atque eadem menſura,prodeſt etiam his quibus in pectore liquores glutinoſi ſubſiſtunt,qui & ſpirandi difficultatem,& ſtridorem ſtomachi faciunt.item his prodeſt qui in toto corpore uidentur liquores concretos habere. Allium cum herbæ mercurialis folijs,aut ſemine coctum, uel cum ruta,& abſinthio coctum, magis mouet uentrem,liquores autem omnes adiectis duabus radiculis ueratri nigri,etiam in febri datum deducit per uentrem,uel ſurſum uerſus per uomitum purgat. Embamma,quo uenter ſoluitur,ſic.ſcamoniæ denarium unum,zingiberis denarium unum,piperis denarium unum, nitri denarium unum, hæc contuſa,& cribrata reponuntur.inde cum opus eſt ſumitur cocleare plenum,& adijcitur embamma factũ ex garo,& aceto menſura cyathi dimidij.ex hoc lactucam,aut uuluam comedere ieiunum oportet,ſed ſenſim non uniuerſim.cum quis per uentrem purgatus fuerit,etiam uomat in balineo medicamentum. quo reiecto,domum reuerſus cibum ſufficienter,& uinum ſumat.

Vinis uti oportet ad inteſtinorum dolores factis ex ruta, & pulegio,apio,origano,aneſo, dauco,thymo, hyſopo,panace,dictamno,anetho. Sambuci ſemen tritum cum uino datum,& uentrem mouet,& prodeſt inteſtinorum doloribus.chamædropis quoque ſemen ex uino datum, ſimiliter prodeſt. necnon, & chamæpitys trita ex uino pota,idem præſtat.etiam ſemen balſami potum ex uino iuuat uentrem,calefacit enim uiſcera,& extenuat,ac diſcutit inflationes.prodeſt,& ad hoc naſturcium potum ex uino. nam, & calefacit,& mollit uiſcera,& urinam mouet.prodeſt,& inteſtinorum doloribus, & inflationibus, & ſuſpirium reprimit,& rupta componit. Ad uentrem ſoluendum herbam polypodium teres,& in ptiſana ieiuno ſorbendam dabis,ſtatim ſoluetur qui acceperit.

Ad ſuppreſſionem uentris,nitri, & cumini certum quid æquo pondere ex oleo concorporabis, atque inde ad magnitudinem fabæ grani maioris in anum inijcies. Ad uentrem eliciendum alumen ad magnitudinem fabæ reſolues,& ano inijcies,ſtatim omnem duritiem laxabit. Ad uentris ſtricturas ſoluendas,betaceum concides minutatim cum terræ modico, quod ei dum auellitur adhæſerit, & in ollam conijcies,& adijcies liquaminis optimi,& olei optimi,& uini quantum æſtimaueris neceſſarium, & coopertam ollam ſuper carbones pones. quod cum lento igni fuerit percoctum, nitri unciam unam, uel duas minutatim ſuper ſparges,& tum ſuccum illum de olla,uel ius cum uino miſcebis,& bibes.

Vt uenter facilis ſit,nitri perlucidi,ſtaphiſagriæ,betæ,mellis cocti modicum, hæc permiſcebis, atque in modum collyrij rotundi interius in anum inijcies. Confectio ſalis cathartici ſic.ſcamoniæ uncias tres, zingiberis uncias tres,petroſelini uncias tres,ſalis ammoniaci uncias quatuor,maſtiches uncias duas, piperis albi — I. ita ut ſcammoniam coquas,ut minus lędat.coques enim ſic.mittes in paſtam, & deinde mittes in furnum,ut cum ea coquatur,& aliquantulum plus mittes,ut cum cocta fuerit ad pondus ſupra ſcriptum ueniat,& cum refrixerit,tolles,& ſic omnia teres,& miſcebis,& ad quod uolueris,manducandum in conuiuio pro quibuſcunque ſalibus uteris.

Confectio catapotij,ſcamoniæ — I. aloes epaticæ — I I. bdellæ ℈ V I. euphorbij ℈ III. hæc omnia in puluerem rediges,& poſtea de caulibus non plantatis ſuccum facies,& ſic commiſces, & facies paſtillos puſillos,& ſiccabis deuorandoſque poſt cœnam,uel mane ieiuno dabis. Confectio ſalis cathartici.quã Marcellus oſtendit ſic.ſalis duri,& aſſati P.I. — I I. ſalis ammoniaci P. I. — I I I I. piperis albi — I I I. zingiberis — I I I I. inulæ ſeminis — I I. ameos — I I I. hyſopi cretici — I I I. laſeris radicis — I I I. thymi — I I I. folij — I I I. apij ſeminis — I I I. aneſi — I I I. petroſelini macedonici — I I I. origani — quatuor,naſturcij ſeminis — tres. hæc omnia tunſa cribrata, atque in puluerem tenuiſſimum redacta,& in unum commixta,repones in uaſe uitreo,& inde quotiens aliquid ſumes ſeu bibes,quaſi pro alijs ſalibus uteris,emendantur his uitia hęc,indigeries, phlegma frigidum,quod de cerebro deſcendit in ſtomachum,ad omnes humores ſuper natantes ſtomacho qui de felle rufo concitantur.

Ad dolorem quoque faucium facit,& caliginem detergit,& omnes humores in uiſceribus contractos. ſanat,& iecur,& ſplenem,& tuſſim curat.& eos qui uix anhelant reficit.curat,& colum, & morbum articularem compeſcit.digeſtorium mirificum eſt. febres quotidianas temperat, febres acutas compeſcit, id eſt hemitritaicas.quartanas comprimit.mira in omnibus eſt eius commoditas.

Liquamen catharticum quomodo confici debeat. zingiberis ℈ I I I. petroſelini ℈ tres, piperis ℈ tres, laſeris ℈ tres. ſcamoniæ ℈ unum, liquaminis 8. I. hæc omnia permiſcebis, & ſic uteris. Ad uentris facilitatem betas recentes de horto cum ſale coque, & earum aquam cum uino calidam bibe, & ipſas ex oleo manduca. carnis etiam porcinæ recentis P. tria, cum aquæ 8. V. & cum ſale coque ad tertias, & bibe tepidum ius cum uino. Ad choleram proijciendam herbæ, quæ grece dicitur χαμαιπίτυς ſyriace uero pityſoriſis, folia nouem mitte in aquam calidam, & bibe, omnem choleram per os proijcies. radicem herbæ ipſius percuties ferro, & non amplius quam duas guttas excipies in aqua calida, & bibes. omnem choleram per uentrem proijcies. ſed caue ne plus ſucci huius accipias, ne lædaris, nã & os ſi nimius ſit, male accipit. Confectio abſinthiati, ad choleram, & phlegmata proijcienda, & ad uentrem laxandum ſic. nardoſtachios ℈ V I. ſchœnoanthus ℈ I I. coſti ℈ octo, maſtiches perſonatæ ℈ quatuor, abſinthij herbæ ℈ unum, croci ℈ I I. folij ℈ V I. uini ueteris Italicos 8. quinque, mellis optimi 8. unum, & ſemis.

Item alia confectio abſinthiati cathartici, uini ueteris 8. quatuor, roſæ ſiccæ ℈ I I. caſſiæ ℈ I I I I. ſchœnoanthus ℈ I I. folij ℈ I I. amomi ℈ I I. coſti ℈ I I. maſtiches ℈ I I. herbæ abſinthij ſiliquam unam, croci ſiliquas quatuor, aloes epatitidos ſiliquas quatuor, mellis optimi 8. I. hæc omnia ſeparatim tunſa, & in puluerem delicatum redacta ſimul miſcebis, & ſic excoques lento igne ne ferueat, & uteris cum uolueris. Ad bilem reprimendam raphanum ex pipere, & lini ſemine, ſi quis ieiunus manducauerit, fortiſſime bilem expreſſam inhibebit. Fimum uituli recentem, ſi quis ex uino potui dederit his quos græci χολερικοὺς uocant, manifeſto periculo liberabit. Lenticulam lauato diligenter ex aqua munda, deinde cum aqua nitida feruere ſinito paulatim, & poſtea ipſam aquam colato, & dato cholerico bibendam, mire proderit. Abſinthij uiridis — I I I I. ſalis marini — I. ſimul teres, & ſextario feruentis aquę perfundes, & tenui linteo colabis, atque ipſam aquam laboranti da bibendam. Herba mercurialis pro certo bilem potentiſſime protrahit, ſi ea cocta uice holeris ueſcaris, eiuſque aquam in qua cocta fuerit adiecto melle potaueris. hoc etiam ægris ſine difficultate ſuccurrit. ſanis eadem aqua cum condito, ſi ita malint, optime datur. Ad choleram reprimendam. pulegium commanducatum ſuper umbilicum impoſitum obligatumque, ſupprimere choleram, & intempeſtiuos, & continuos uomitus mire conſtat. Si de cholera autẽ tanta concitatio uomitus eſt, ut contineri non poſſit, hedioſmi, aut erucæ ramulos tres, aut quatuor cum mali granati ſucco contritos abſorbendos dato, continuo ſedabitur. Vinum myrteum ſorbendum dato, protinus uomitum comprimes. lauri baccas aliquot contritas ex uino potui datas ſuccurrere cholera laborantibus conſtat. Mororum de rubis ſuccus epotus efficaciter prodeſt choleris reprimendis. caules quantum maiores diſcocti, & ex aceto ſumpti ſimiliter medentur. Cydonea bene matura non cocta in cibo accepta ſimiliter proſunt. baccæ itidem aquifolij tritæ, cum uino potui datæ cito ſubueniunt. Ad aluum concitandum, Aizoon herba, quæ Latine ſedum appellatur, ex uino contrita potaque plurimum prodeſt. Herbæ uettonicæ in umbra areſactæ folia contuſa, & in puluerem redacta, ad pondus denariorum trium ex hydromelitis cyathis nouem bibenda per triduum data, uentrem ſine moleſtia continuo mouent. Braſſicæ tenerrimæ contritæ ſuccum expreſſum, ſi quis ad ſex cotylarum menſuram adiectis uini cyathis tribus ieiunus biberit, ita ut pridie non cœnet, & bene digeſtus ſit, mirifice, ac ſine ullo tædio aluo concitata purgabitur. Orbicularis herbæ quam grꝗce κυκλάμινον uocant, ſi quis expreſſo ſucco anum perunxerit, mira celeritate experietur alui ſolutionem.

Vt purgatione uentris releuato corpore ſalubriter ætatem agas, aluum hoc genere concitabis. gladioli radicem longitudine, ac plenitudine digiti pollicis, ſi fœminæ remedium dandum erit, ſi uiro ad craſſitudinem duorum digitorum, & longitudinem unius, dabis deraſam, & lotam contritamque ualentiſſime, adiectis aquæ cyathis quatuor, aut quinque, quam potionem colatam admixto paululo mellis caleſactam potui dabis. Herbæ britannicæ ſuccus perſe ſolus pro uniuſcuiuſque uiribus potui ſumptus, ſine periculo purgat. quo ualidius autem purgari uolueris, hoc amplius ſumes, ita ut menſuram ſextarij non excedas. Lauriculi teneri, id eſt cymæ lauri, cum nepeta adiecto ſale contriti, & cum aquæ tepidæ hemina in potione ſumpti, concitant aluum pituitamque, & lumbricos celeriter eijciunt. Sambuci coliculi teneri decocti cum oleo, & garo manducati, uentrem continuo ſoluunt. Aluminis liquidi paululum lana inuolutum, & podici ſubiectum euocat ſtercus, & ſine fatigatione deducit. Frequenter experti ſolutionem uentris adfirmant tali remedio ſe eſſe purgatos, mellis acetabulum, & ſalis triti tantundem, cũ aceti ſextario uno ferueſaciunt, atque ita nocte ſub diuo cœlo ſereno uas leuiter opertum relinquunt, & mane cum pridie cœna abſtinuerint, cum aqua quantum ſufficiat minutatim bibunt, quo facto, nõ ſolum uentris, ſed etiam atræ bilis, ac ruſæ tædio abſoluuntur. Serum de lacte bubulo, adiecto melle, & ſale quantum ſatis ſit, potui ſumptum, morantem aluum impellit. Serum de lacte equino potui datum, facile, & ſine periculo uentrem molliter purgat. Aſininum lac cum melle potui datum, uentrem facile, & ſine periculo ſoluit. Salis marini triti, & mellis optimi deſpumati, & aceti ſcillitici, ſemuncias ſingulas in unum miſcebis, & teres, & aquæ mundæ frigidę quartarium adijcies, & coagitabis, & ieiunus caleſactum leniter bibes. tum deambulabis, atque inter deambulandum, calidam aquam paulatim quotiens uiſum fuerit ſumes, potenter hoc remedio uentrem morantem bileſque purgabis. Malagma purgatorium ad paruulos, ſi ob infirmitatem potionem purgatoriam bibere, aut ſuſtinere non poſſunt.

Lupinos crudos ſiccos in ollam nouam miſſos in furno torrebis, ſiccatoſque ac tunſos, uel molitos cum felle taurino, uel uitulino miſcebis, & ſubiges, & pro malagmate ad imum uentrem ab umbilico deorſum uerſus impones. Nam ſi ſuper umbilicũ impoſueris, ſtercus omne ſurſum uocabit, impoſitum autem

deorſum

deorſum uerſus,& bilem detrahet,& pituitam deducet. Sales cathartici ſine ſtomachi iniuria, ut nec inteſtina doleant,accipiuntur,ſeu in prandio cum eſca,ſeu in cœna. Si autem ieiunus uolueris cum mulſo accipies cocleare plenum,componuntur ſic. Salis ammoniaci unciam unam,zingiberis ſicci unciam unam,laſeris radicis unciam unam,ſcamoniæ unciam unam,piperis unciam unam, fœniculi ſeminis unciam unam,teres omnia,& cribrabis,ſane cum uolueris,ut uehementius moueat coclearia duo acci piat,qui alui difficultate torquebitur.

Ad ani uitia, & fiſtulas podicis, & hæmorhoidas, remedia phyſica rationabilia diuerſa,de experimentis. Cap. XXXI.

Lipara ad intertrigines,& exaſperationem,& tumorem ani,mirifica ſic. Spumæ argenteæ P. II. ceruſſæ P. II. turis pollinis P. II. aluminis ſiſſi P. I. adipis ſuillæ eneruatæ curatæ P. II. uini auſteri ueteris 8\I.S. roſæ 8.I.S. olei uiridis pondo ſemis.teritur ſpuma,& ceruſſa,alumen ex uino diluitur. deinde adijcitur tus in puluerem redactum.& cum primum hęc leuia bene fuerint,oleum, & uinũ,& adipem liquefactam cum roſa ſupra ſcripta miſceri oportet. Lipara rufa facit,ad fiſſuras ani,quas ῥαγάδας Græci dicunt,eadem ad omnes eiuſdem partis exulcerationes,& uitia diutina bene facit, accipit hæc. Spumæ argenteæ denarios XVI. miſyos uſti denarios VI. reſinæ terebinthinæ ⚹ XII. ceræ ⚹ VI. ceruſſæ denarios XVI. chalcitidis uſtæ ⚹ VI. olei myrtei P. I. omnia diligenter teruntur cum olei pondere dimidio.tum reliquum oleum,& cera,& terebinthina liquefacta mortario ſuperfunduntur, & concorporantur,atque ita in doliolo uitreo reponuntur. Ad condylomata ani facit bene elateriũ ſincerum,quod eſt ſuccus cucumeris ſiluatici compoſitus in rationem paſtilli,aceto dilutus, & ita appoſitus,item propolis per ſe ſubacta,& more emplaſtri impoſita plurimum prodeſt. Facit bene hoc medicamentum ani uitijs ſic.reſinæ terebinthinæ denarios VI. ceræ idem,in unum hæc coquuntur quantũ oportet,& adijciuntur his gagatis lapidis triti denarij quatuor.multi, & iridis contuſæ, ac uino mixtæ,& ſubactæ manibus uelut farina,aliquid addiderunt.

Hoc quoque medicamentum mirifice prodeſt ani uitijs,conſtat ex his. aluminis melini denarios duos, chalcitidis denarium unum,feculæ denarium unum,teruntur hæc omnia diligenter,permixtaque cũ opus eſt uino,aut aceto diluta adponuntur. Hæmorhoidas ſic curari oportet.primum, ut prodeant totę, quod ut fiat,anus hoc medicamento perungetur.centaurei ſucci denarios duos, hæc herba latinæ fel terræ dicitur,& ubique in agris naſcitur.eſt autem tenuis multorum ramorum in rectum ſurgentium, habet florem exiguum purpureum,abſinthij ſucci denarios duos,aluminis liquidi ⚹ duos, miſyos denarium unũ, herbæ peduncularię ⚹ I. mellis quantum ad comprehendenda ea ſatis erit. his peruncto ano , aut lana tincta interius truſa,cum deſederit quis ad ſellam,& apparuerint totæ hæmorhoides, ſupra ſcripto medicamento rurſus bene tangendæ ſunt undique,præcipue radices earum,quas baſeis dicunt, de ſpicilli latitudine inlinendæ ſunt,ſubinde imponente medico cumulatę medicamentum,& adcruſtatę imprimente, donec bene combibant. totum enim in eo eſt, ut ab omni parte ſaturentur. eſt autem hoc medicamentum ſic.chalcitidis uſtæ denarios quatuor,ęris floris uſti denarios quatuor, miſyos uſti denarios tres , ęris ſquamę denarios duos,diphrygis denarios duos,ſoreos uſti denarios duos, auri pigmenti ⚹ II. hęc teruntur diligenter,atque in tenuiſſimum puluerem rediguntur,& ſicca,ut dixi hęmorhoidibus imprimuntur undique.poſt hoc tenue ſimplex raſum linteolum imponi oportet, & ſuper hoc panem autopyrum ex aqua maceratum,& tritum,roſa illic pro oleo adiecta. hoc medicamento ſine magno labore circa ſeptimum diẽ cadere coguntur hęmorhoides.oportet autem bis die panem imponi,nonnunquam,& in noctem, ſi circa eas tenſionem ſenſeris,quarto die auriſcalpio auerſo , quam partem κυάθισκον Græci uocant , ſenſim tentare,ac mouere eas,quo celerius excidant.hoc medicamentum omnem carnem ex omni parte corporis exulceratam,& excreſcentem,ſine magno morſu tollit. Pulueris pancratiani confectio ad rhagadia, uel exochadia ſic.aluminis rotundi uſtulati, & ſiccati uncias tres, aluminis ſciſſi uncias tres , nitri uſti ℈ VI. æris floris ℈ VI. omnia hęc permixta , & trita ſeruabis , cum utendum fuerit,cum aceto acri inlines exochadia,uel rhagadia,ſed adſidue,ut intra quartum diem ſanentur. Ad ani uitia,& tumores,& uulnera compoſitio ſic.reſinæ terebinthinę ℈ XXVII. uiſci ſcripula XII. cadmiæ ℈ XII. ſpumę argenti ℈ IX.ceruſſę ℈ IX. miſyos ℈ IX. herbę arnogloſſę ℈ III.olei ueteris librã.hęc uniuerſa cõteres,& miſcebis,& per dies quantos oportuerit ad locũ doloris adpones. Ani uitia omnia optime,& citiſſime curat oleũ bombicinũ uerũ, ſi adſidue inde tangantur , ita ut intra triduum,uel quatriduum rhagadia, & exochadia ſtirpitus tollat,ſi adſidue ponatur. Nucleos de dactylo combures, & conteres quam minutiſſime,& de puluere eorum loco ani exulcerato,ſiue uulneribus eius, & fiſtulis frequenter impones. Herbam polypodium teres,& ſic in ptiſanam mittes,& ſorbebis ieiunus,hoc & ſoluet uentrem, & anum mollit tumentem. Ad rhagadia in ano naſcentia.ſpumę argenti — I. olei roſei — I. permiſces, & adſidue adpones. Plantaginis folia,& radices,& herbam centenodiã,& rubi ſummitatem,& meſpila, & cydonea,& nuces gallas, & de ſalice frondes quę tenerrimę fuerint , cum atramento ſutoricio , ex aqua coques ſimul uniuerſa,adiecta quarta parte aceti, & colabis diligenter, atque inde fouebis eas partes unde hęmorhoides fluunt. Rubi ſummitatem colliges,& mala ſilueſtria,rubum autem in mortario teres, & ſilueſtrium pomorum ſuccum exprimes,& pariter miſcebis,ac fomentum inde factum calidum hęmorhoidibus adpones. Chartam diligenter exures , & cinerem eius,ſiue fuliginem ſiccam ad fluentem

hæmorhoidis uenam,tam diua dpones donec ſtringatur. Ad ficos qui in locis uerecundioribus naſcuntur,de orbita rotæ collige caluos lapides non prægrandes neque paruos,& pone in foco,ut bene can deſcant,& lotio infantis eos extingue,poſtea de ipſo lotio locum adſidue laua,ita ut frequenter mutes, & lapides,& lotium infantis,tantum proderit ut ſectione,& ferro opus non ſit. Extalem prominentē uino lauari prius,deinde cedro ungi,& pollice propelli introrſum oportet. Ani uitijs omnibus plantaginis radix decreſcente luna die ſaturni occidente ſole collecta,uel ſumpta,& pellicula, uel panno phœnicio obuoluta,ac licio ligata,& lumbis circundata,continuo ſanitatem præſtabit. Sertulam campanam ex uino,aut paſſo coctam terito,& adponito ad anum,eoque uino in quo ſertulam coxeris, & prius, & poſtea anum foueto,celeriter ſanabis. Caro ani ſuperuacua,ſine dolore conſumetur,ſi araneorum fila adpones,quæ in uineis inueniuntur. Cedria qua librarij utuntur,ſi anum ficoſum, & ad ſectionē ſpectantem frequenter uino calido prius elutum,ſpicillo perunxeris,atque ita quieueris, mirabiliter carnē ſuperuacuam conſumes,ſed ad ſanitatem lenioribus medicamentis poſtea perduces. Extalem nimis prominentem reprimit gallinaceus uitellus,ſi coctus integer ab ipſo ægro illic calidus adſidue contineatur. Ad fiſtulas uulnerum in ano, uel quæ naſcuntur in locis uerecundioribus terræ,mali radix contuſa,& fiſtulæ inſerta,aut in puluerem redacta,& cum uino uetere inſperſa, ita prodeſt, ut celeriter expurget,ſolidet,& ad omnem ſanitatem perducat,ſine qua,nec medici huiuſmodi cauſas curare poſſunt. Tithymali contuſi ſuccum ex uino ſuper fiſtulam uulneris exprimito, deinde fomentum huiuſmodi alligato,id eſt marrubium in cinere calido ſubcoquito,& adiecta uetuſtiſſima axungia diu ſubigito, & linteo inlitum calidiſſimum fiſtulæ adponito,& ter,aut quater in die feruens medicamen renouato,mirifice proderit. Os humanum contuſum,& in puluerem tenuiſſimum redactum cum melle inlitum etiam duratas ani,& antiquas fiſtulas ſanat,ſi per triduum continuum adponatur. Ad nates,uel podicem fiſtuloſum olei optimi ſextarium,lithargyrij ſelibram,æruginis libram, turis maſculi nigri ſelibram , reſinæ libram,mellis ſextarij unius quadrantem,aceti 8.I I. hæc omnia in olla rudi ſimul decoques, & more emplaſtri induces. Ad hæmorhoidas eoſque qui ſanguinem deijciunt.porri ſuccus expreſſus ieiuno potui datus,hæmorhoidas continuo deſinere facit. Adeps cygni hæmorhoidas comprimit , ſi aut potui detur,aut loca inde tangantur. Symphyti radix quæ herba gallice halus dicitur, aut commanducatur,aut uſta,& trita in potione datur aduerſum hæmorhoidas nimium profluentes. Spongiam marinam exures, & in cinerem rediges, & cribrabis, & inde cocleare plenum in quacunque potione dabis ei qui hæmorhoidum nimietate uexatur. Ruborum cauliculi teneri tunduntur expreſſusque ex his ſuccus in calidiſſimo ſole ponitur,ut uſque ad craſſitudinem mellis ſpiſſeſcat,hic hauſtus efficaciſſime hæmorhoidum ſanguinem ſiſtit. Coagulum ceruinum deglutitum,ſanguinem ex intimis profluentem facile ſtringit.idem facit,& coagulum leporis. Luna X I I I. hora nona antequam exeant, uel erumpant mori arboris folia,oculos tres tolles,digitis medicinali, & pollice manus ſiniſtræ , & in oculis ſingulis dices.abſi,apſa,phereos,mitteſque in cocum galaticum,& in phœnicio lino conchyliatæ purpuræ conligabis,& dices.tollo te hinc tota hæmorhoida,abſis paphar. & nudum eum cui remedio opus eſt, præligamine illo cinges. Ani uitia,& condylomata felle caprino peruncta ſanari certiſſime conſtat. Malicorium cum uino optimo,uſque ad duos cyathos decoctum, pariterque contritum , & malagmatis modo impoſitum,potenter ani condylomata perſanat. Butyrum,& adeps anſerina,& oleum roſaceum permixta pulcherrime proſunt ani uitijs. Sanguis caprinus cum polenta impoſitus ani uitium omne perſanat. Rhagadas canini capitis uſti cinis aſperſus adiungit,& ſtercoris albi canini betæque cinis inſertus,ſimiliter opitulatur. Iris illyricæ cinis cum melle ſubactus utiliter imponitur ani uitijs,ſi ipſa iris in furno diligenter uratur. Adeps anſerinus cum eiuſdem cerebro,& œſypo,& alumine ſubigitur,& imponitur ani omnibus cauſis. Carnes ex capitibus mugilum , ſiue mullorum decoctæ, & cum melle ſubactæ,atque impoſitæ,uitijs ani plurimum proſunt. Oleum uetus,& picem,& pollinem triticeam decoque,& ano exulcerato calens medicamen impone. Radix rubi in uino, uſque ad tertias coquitur,eoque uino ani uitia,& difficultates fouentur. Ad ulcera in ano facta chartæ combuſtæ,ſed enarum eius drach.I.auripigmenti drach.I.lepidos drach.I.ſimul cōteres, & melle comprehen ſis uteris emplaſtri modo. Ad eos quibus inteſtinum improbe prominet remedium ſic.ebuli ſucco turpitudinem circumline,cito remediabis. Porrigines ani extirpat tale medicamen.picis,reſinæ,cerę, butyri,ſeui caprini,argenti ſpumæ,ſingulorum paria pondera remitte,& ſimul contempera, atque ita inline. Ad ſyringium,uel ani uitia,lauabis locum uino uetere,& teres teſtam oſtrei,& ſordes intra pul linum uentrem repertas contundes,& cochleam uacuam,& cucurbitam uſtulatam teres diligenter, mixta que omnia cum in puluerem tenuiſſimum redegeris,uulneri adpones, mox uitium omne ſanabis. Item ad ani uitia prominentia,quæ reuocari non poſſunt. Rubi ubi mora naſcuntur caules teneri,& buxi folia,& cortex mali granati,uel ipſa poma eius,& cortex roboris arboris unde coria conficiuntur,in teſta ſupra prunas ponuntur , & intra uas ubi offertur fumantia conſtituuntur , ut ſupra ſedeat infirmus concluſus diligēter,ne fumus foras exeat.quo facto,cum conatu anum eidem fumo offerat.in recenti tędio hoc remedium ter factum ſubueniet,in uetere uero tędio ſępius fieri oportet. Ad idem, quod & libidines offerendi,& conatus reprimet.ceparum rotundarum, uel etiam aliarum folia , aut cortices ſiccas, & picem duram,ſimul carbonibus incendes,& uaſe,ut ſuperius dictum eſt,concluſo ſedebis,& conatus dabis,ut fumus,& uapor ano ſuſcipiatur,præſens experieris remedium. Compoſitio ceroti ad uitia ani ſic.ſpumę argenti — I I. cretę cimolię ℈ I I. cerę punicę ℈ I I. ceruſſę — I I. quę omnia ad ſummam leuitatem

leuitatem teruntur,tum in uase argenteo cera cum oleo roseo remittitur,sic reliqua confunduntur. Compositio ad ani uitia sic.cicidos,lepidos,chalcanthi,schistes,hęc trita mensuris paribus, melli despumato mixta ad usum huiusmodi seruabuntur. Ad syringium remedium efficax. oliuæ medullam cum semine auenæ æquis portionibus teres,& puluerem ipsum aqua cælesti consperges, faciesque ex eo collyria quæ fistulæ ani inijci possint,quæ per triduum iniecta fistulas in profundo positas foras producent, ut postea possint medicamine leniore sanari. Intestinum extremum quibus prominet, & excedet,quotiens processerit,totiens uino calido in quo herba uerbena cocta fuerit, admixto tenui lixiuo lauari oportebit.prodest,& illud pice liquida perunguere,& sic introrsum repelli,benefacit adhoc,& cinis ex sarmento factus,atque cribratus siccusque inspersus. alumen quoque fissum tritum eidem loco impositum, plurimum prodest.

Paniculis, & inguinibus, & intertriginibus, remedia physica, & rationabilia diuersa, de experimentis. Cap. XXXII.

Malagma quod discutit strumas,parotidas,paniculas,quas Græci phygethlon uocāt,omnes quoque futuras suppurationes dispergit,factas uero aperit.facit,& ad dolorem articulamentorum omnium,& iuncturarum,præcipue ad lumborum dolorem,atque inflationem stomachi,uel coli,conficitur sic.picis hispanæ,apronitri,resinæ pityinæ,ceræ,lauri baccarum,singulorū denarios X X X V.adipis taurini ⚹ XV. ammoniacæ guttæ ⚹ X V. iris ⚹ X V. galbani ⚹ X V. piperis albi ⚹ V.quæ debent liquefieri, dissoluuntur igne,& oleo exiguo diluuntur.cætera tunsa, & cribrata bene asperguntur tepenti medicamento,quod diu agitando miscetur,deinde manibus subigitur,ut malagma exactissimum fiat.

Malagma ad omnem dolorem corporis,sed præcipue panicularum,& omnium articulamentorum,facit & ad podagram,eadem discutit uomicas, aut aperit. pectoris quoque concoctioni, & causis interaneis prodest,& lumborum doloribus,accipit hęc. cerę ⚹ V I I I. ammoniacæ guttæ ⚹ X. bdellæ ⚹ X. iris ⚹ V I. galbani ⚹ I I I. terebinthinæ ⚹ V. contunduntur pilo ordine quo scripta sunt omnia. deinde cyprino oleo,quod in imo subsidere solet colliguntur,uel permiscentur.cera in aquam feruentem in minimas partes concisa prius dimittitur,ut illic mollescat, deinde subacta manibus in pilum conijcitur cum cæteris speciebus,atque illic diu malaxatur. Paniculas aperit seuum pecudis cum sale tosto positum.item lacertæ cinis,uel ipsa diuisa adposita.item coclee contusæ,uel cinis earum cera admixtus adpositus,& fimus columbinus cum farina inlitus prodest. Inguinum tumorem cocleæ minutæ tritæ cū melle inlitæ sedant. Ad inguen.frustum ueteris spongiæ ad pedem alligabis, & radicem alterci sinistra manu digitis medicinalibus sumes,& alligabis in alio pede.& de cucurbita sicca longa circulum facies, & immisso licio circa pedem ligabis. Panicula ne ad sectionem ueniat remedium sic. gypsum aqua calida bene consperge,donec in se coeat,& spissetur, & sic impone supra paniculam. deinde chartam super alliga.quæ res,& aperit eam,& sanat.postea utere malagmate molli,ut cito,& bene cicatricet.

Ad intertrigines excalfactas,& dolentes remedium de experimēto sic.in mortario plumbeo de pistillo plumbeo,missum oleum rosaceum,& uitellum oui,tam diu teres,ut spissetur,ita ut de eodem plumbo,dū teritur,pars aliqua misceatur,& cum fuerit spissum,ut emplastrum in linteolo tenero induces, & loco trito intertrigini adpones.hoc remedio per triduum donec locus exulceratus sanetur uteris.

Aduersum inguinum paniculas remedium sic.nasturcium cum pice impositum paniculas discutit.maturis uero,aut maturescentibus paniculis tale medicamen adhibebis,id est lenticulam,& lauri baccas ex tertio iuxta mensuram lenticulæ decoques in aqua, & diligentissime manibus subiges, & cum lana calidum fomentum adpones,quod cito,ac uehementer,& dolorem discutiet, & humores noxios purgabit. Eruum uetus in farinam mollissimam redactum,& cum melle impositum,paniculis medetur. Mirabile hoc medicamentum paniculis sanandis sic.hyoscyami foliorum uiridium,P.I I. resinæ pityinę.P.II. cerę P.II. adipis porcinæ sine sale P.I I. galbani P.II. omnia hęc tunsa, uel remissa in unum corpus rediges,& emplastri modo adpones. Calcem uiuam,allij capita duo,uitellos coctos, uel incoctos ouorum trium,simul omnia permixta,& emplastri more adposita,omnem tumorem, & dolorem panicularum dispergunt,& sedant. Galbanum solum inter principia doloris paniculæ adpositum plurimum prodest. Fœniculi farina ex mulsa aqua decocta,addita axungia adposita,dolorem inguinum sedat.fimus hircinus cum melle decoctus adpositus,paniculis sanitatem congruam præstat. Creta cimolia trita, & cum aceto superinducta,cohibet panicularum tumorem. Siue incipientem paniculam comprimi opus sit,siue concoctam dissolui,prestabit utilissimum remedium cinis muricum, uel purpurarum exustarum cum oleo uetere impositus,uel superductus. Lupini ex aceto cocti, & subacti, & pro emplastro adpositi,causam panicularum maturant,& minuunt dolorem. Ficus aphricana uetusta ex uino decocta,tunsa,uel trita,utiliter paniculis adponitur. Ne inguen ex ulcere aliquo,aut uulnere intumescat,surculum anethi in cingulo,aut in fascia habeto ligatum in sparto,uel quocunque uinculo,quo holus aut obsonium fuerit innexum, septem nodos facies, & per singulos nectens nominabis singulas anus uiduas,& singulas feras,& in crure, uel brachio,cuius pars uulnerata fuerit,alligabis. quæ si prius facias antequam nascantur inguina,omnem inguinum,uel glandularum molestiā prohibebis,si postea, dolorem tumoremque sedabis. Surculum quoque ex myrto terra tactum, si quis gerat ab inguinibus tutus erit. Inguinibus potenter medebere,si de licio septem nodos facias,& ad singulos uiduas nomines,& supra ta-

lic- eius pedis alliges,in cuius parte erunt inguina. Si ab equitando uexata fuerint inguina,aut intertrigines dolebunt,ſpuma equi fricentur,ſtatim remediabuntur. Stercus ſuillum cum oleo perfrictũ, & in teſta calefactum,& inguinibus impoſitum,plurimum prodeſt. Pollex eius pedis in quo inguina erunt,cum proximo digito ligatus mire medetur. Si quis ab equitando , aut ambulando inguen habuerit,ſcribat in charta κυστος, & ad femur ſibi alliget,cito ſanabitur. Ad condylomata inguinum, uel quarumlibet partium,malicorium cum uini optimi ſextario,ad cyathos duos decoctum, & cum eodẽ uino tritum,atque ut malagma impoſitum condylomata facta perſanat. Medullam canis ex uino uetere ſubige,& emplaſtri modo impone condylomatis, potenter ea ſanabis. Argimonia trita, & adipi anſerinæ admixta impoſitaque condylomatis medetur. Oleum uetus cum polenta decoques, & calidiſſimum condylomatis impones. Folia rubi contrita,& cum ceroto roſaceo impoſita, ſanant omnia condylomata. Adeps anſeris cum ceruſſa,& oleo roſaceo , & cera pontica in unum ceroti modo compoſita,& impoſita,utiliter condylomatis medetur. Mus araneus,qui cum in orbitam inciderit moritur,uſtus in cinerem redactus,& cum adipe anſerina permixtus condylomatis infrictus , mirũ remedium adfert. Ad intertrigines ſanandas, libyſtici folijs commanducatis ſuccum exceptum,ſi ei loco adpoſueris,cum morſu quidem,ſed continuo ſanabis. Gallæ contuſæ in uino coctæ, atque impoſitæ,intertrigini plurimum proſunt. Calciamento quo uti ſoles locum inguinum laborantem,ſi perfricueris,confeſtim intertrigines tolles. Axungiam perueterem liquefactam,& ceruſſam bene trita permiſce,donec acopi craſſitudinem habeat,atque inde intertrigines perfrica,efficaciam remedij celeritatemque mirabere,nam hoc medicamen etiam rhagadas efficaciter ſanat. Cretam argentariam, cum uino uetere tritam impones tritis intertriginibus,optime accipieris. Oleo uetere,& aqua calida permixta adſidue inguina foue,continuo ſubuenies intertriginibus attritis. Si exulceratio intertriginum erit,ſpumam argenti ex uino conteres , eique puluerem pinei corticis tunſi miſcebis , & locum inlines. Ad inguina, & apoſtemata remedium ſic. equinus ſanguis maxime admiſſarij equi frequenter inlitus huiuſmodi moleſtias ſanat.ungulæ quoque eius combuſtæ cinis cum oleo adpoſitus,idem præſtat. Cocleæ uiuæ contritæ cum myrra,& impoſitæ inguinibus,efficaci auxilio ſubueniunt,ſed relinquendæ ſunt loco cui adpoſitæ fuerint,tam diu donec ſponte decidant,quod fiet cum perſanauerint. Arietis quàm pinguiſſimi lana,plena ſuis ſordibus combuſta, & in puluerem redacta, prodeſt plurimum, ſi eo cinere ex aqua locum inguinum perfricaueris. Beſtiolæ multipedes,quæ in locis humidis,& ſordidis naſcuntur,quæque contactæ pilulam de ſe faciunt,contritæ, adiecta tertia parte reſinæ terebinthinæ emplaſtri modo adpoſitæ,collectiones incipientes quas Greci apoſtemata uocant,adeo ſanant,ut tenaciſſime emplaſtrum hæreat donec perſanent. Lotio ſuillo locum inguinum dolentem adſidue perungue,aut cum eo lanam ſuccidam adpone,ſtatim medebere. Muliebres capilli combuſti, & contriti, atque inliti cum uino,aut cum aceto,inguinibus medentur. Menſtruis muliebribus inguina dolentia,uel tumentia,ſi contingantur,ſtatim ſanari creduntur. Talus bubulus combuſtus tritusque adiecto melle,inlitus inguinibus dolentibus,uel tumentibus prodeſt. Inguina tumida,& dolentia ſanabis,ſi ipſo ueretro denudato,id eſt reducta pellicula,adſidue ea contigeris,uel perfricaueris. Apoſtemata,ut remolliantur,aut ſi mollia fuerint,ut diſpargãtur,facies medicamentum tale, quo nihil potentius eſt.herbæ marrubij folia uiridia contundes,aut ſi uiridia non fuerint,inuoluta folijs malue, uel perſonacee ſub cinere calido coques.deinde panem candidum infuſum uino ueteri addes,& axungiã miſcebis,& tundes de ligno in lignea pila,ſed obſeruabis,ut panis infuſi,& axungiæ partes ſingulæ ſint, herbæ uero partes duæ,quod emplaſtri more mane,& ſero locis neceſſarijs impones. Inguinibus mirabile exhibet remedium,ex gallinacea ala oſſiculum extremum, cocleario terebratum, nodisque ſeptem licio ligatum, atque ita brachio,uel cruri eius partis,quæ inguina habet ſuſpenſum. Lipara ad intertrigines ſic.ceruſſæ,ſpumæ argenti,medullæ ceruinæ,ſeui ceruini,libras ſingulas,ouorũ octo album, uini boni q̃ IIII. turis pollinis unc.quatuor,roſæ campanæ P.unum,aluminis ſemunciam.ceruſſam,& ſpumam tundes, cætera remittes,& in mortario terendo uniuerſa miſcebis. Porriginem intertriginum interficies hoc medicamine , picis , reſinæ, ceræ, butyri, ſeui caprini, ſpumæ argenti,uncijs ſingulis in unum permixtis,ſi utaris adſidue.

Cepariæ,& ueretro ſiue uerendis uirilibus,& teſticulis dolentibus uel pendentibus,& hernioſis ſiue uiris,ſiue infantibus,& rebus uenerijs, & eunuchis ſine ferro faciendis,remedia phyſica , & rationabilia diuerſa de experimentis. Cap. XXXIII.

Ad teſticuli tumores cupreſſi baccæ ex uino coctę conueniunt , & faba quaſi concicula,cum multo cumino cocta,& adpoſita more cataplaſmatis.nec non,& uua paſſa cum cumino contuſa,& tepens adpoſita plurimum prodeſt.ad ueretri uero tumorem,lentem ex aqua coctam,& tritam imponi utiliſſimũ eſt. Si ulcus in pene ſordidum fuerit,aut cancer illud tentauerit,uel iam occupauerit,andronei paſtilli triti ex uino impoſiti benefaciunt. Omne ulcus in omni parte corporis ſordidum,quod tũ intelligi poteſt cum candicat,& quaſi cruſtam perductam albam habet,purgat mel per ſe adpoſitum,uel iris arida contuſa,& cum melle eadem ratione.& terrę mali,& panacis radix adpoſita purgat ſordida ulcera, uel in uerendis,uel quoquo loci fuerint. Mirifice hoc medicamentum purgat ulcera quælibet, etiam ſi cancer

tentauerit,est autem lene,conficitur sic.auri pigmenti denarios V I. æris squamæ ✳ I I I. elaterij ✳ I. chartæ combustæ cineris ✳ I I I. ex his tritis cum opus est coclearia tria, rosæ cyatho permiscentur, & linteola carpta in eo tinguntur,atque ita ulceri superponuntur.hoc medicamentum cito,& sine ullo mor su expurgat sordidissima ulcera,ac sanat. Testibus qui descenderint spumam coclearum inlitam me deri certum est,si inde tangantur. Venerem conciliant passeres in cibo sumpti, uel oua eorum. item gallinaceus testis dexter in arietina pelle collo subligatus mire prodest.item stellionis cinis in linteo obuo lutus,sinistra manu portatus uenerem stimulat,translatus inhibet. Qui in uenerem infirmior erit,te sticulos millonis ex aqua fontana,quæ perennis est, cum melle decoctos edat ieiunus per triduum, statim remediabitur. Vt in uenerem cum uolueris sis paratus, remedium tale facies.lacerti appellantur,siue stelliones,qui per parietem repunt,curti sunt,quique græce ascalabotæ uocantur. hi quatuor infundun tur in acetum acre triduo,uel quatriduo,quousque putrescant,hoc teres in mortario,& adiunges galbani ℈ I X. abrotani ℈ X I I. castorei ℈ X I I. sulphuris uiui ℈ X I I. resinæ terebinthinæ ℈ X I I. croci ℈ X I I. euzomi,quæ appellatur herba mentiosa,succi ℈ V I. mentæ succi uiridis ℈ V I. staphisagriæ ℈ V I. iris illyricæ ℈ V I. aluminis scissi ℈ V I. myrræ ℈ I I I. seminis herbæ symphoniacæ. siccæ ℈ I I I.hæc omnia separatim trita,simul miscebis,& iterum simul teres.inde emplastrum facies,uel pittaciũ, & pones in dextri pedis pollice cum uti uolueris uenere,& cum cessare uolueris ad sinistri pedis pollicem transferes. Ad cæpariam satureiæ siccæ florem collige,& puluerem inde facito,& melilotum combu re,& puluerem inde facito.similiter de cydoneo sicco combusto, etiam de eo qui in arbore solet siccus re manere,puluerem facito,& cribello medicinali omnem puluerem cerne, & permisce, & cum uino uetere calefacto locum inline,etiam linteo illic adposito tege,ita tamen,ut duæ partes sint de satureia, & singulæ de meliloto,& cydoneo.sed quotiens medicamen pones,uino uetere calido prius locum elue.

Myrram in puluerem delicatissimum redige,& ad locum cæpariæ adsidue cum uino uetere pone,mire remediabis. Ad infantum testiculos uitiosos,uel tumentes remedium efficax sic.Araneam quæ per filum suum se summittit,quando sursum uersus currit rape,& cum aqua calida tritam continuo da infan ti bibendam. Ad abundantiam seminis præparandam erucam decoctam bibat, quotiens quisque inopia seminis se laborare perspexerit,uel potius adsidue incoctam manducet. Ad ueretri curam au ri pigmentum,& aloen æquis ponderibus,tritum, & in puluerem redactum miscebis, & uteris cum uino uetere,ita ut prius ueretrum uino uetere eluas,& sic medicamine conspergas. Ad ueretri dolorem ca seum caprinũm,& mel pari pondere in pultario fictili coque,& bis ad diem impone. sed ante uino uetere locum,qui curandus est,eluas. Folia myrti ieiunus commanduca,& in ulcera ueretri expue,statim proderit. Ad tumores,& dolores testiculorum brassica incocta cum sale trita impositaque prodesse adfirmatur.pastinacę siluaticæ radix similiter imposita ęque prodesse dicitur.portulaca quoque trita cum polenta adposita testiculis medetur. ex fimo bubulo panis factus, & exustus in furno, aut in foco, & po stea in cinerem redactus,& cũ aceto scyllitico subactus, dumque feruet testiculis adpositus sępiusque mu tatus,admirabiliter,& statim prodest. Spongia ex posca acida,& tepida adposita, statim sedabit testi culorum dolores. Adeps uituli,& nitri modicum una permixta,& ceroti modo imposita testiculis, tumores omnes, & dolores persanare dicuntur. Bulbi ex mulso triti, atque inliti dolentibus testicu lis medentur. Rutæ ramuli tenerrimi triti,& inliti tumorem testiculorum quamuis maximũ sedant. Farina lini seminis cũ resina,& myrra pari pondere permixta,& imposita testiculis, dolori, ac tumori eo rum subuenit. Testiculi tumentes aqua marina rationabiliter fouentur. Herniosis,ramicosis, hydrocelicisque asparagi duri radices siccatæ,& contusæ,& cribratæ cum aquę hemina potui sępius datę, celeriter subueniunt. Pilulas cupressi uirides ex uino uetere ad tertias decoque, & cyathos binos quo tidie ieiuno hernioso potui dato,tum folia eiusdem trita testiculis imponito,mire proderis.nam hoc reme dium multis experimentis probatum est. Lapidem ignarium contusum resinæ mixtum pro empla stro impone ramicoso,statim proderit. Si puero tenero ramex descenderit, cerasum nouellam radici bus suis stantem mediam findito, ita ut per plagam puer traijci possit, ac rursus arbusculam coniunge, & fimo bubulo,alijsque fomentis obline,quo facilius in se quæ scissa sunt coeant. quanto autem celerius ar busculа coaluerit,& cicatricem duxerit,tanto citius ramex pueri sanabitur. Testibus nimie crescen tibus cicutæ radix trita,& cum oui albo imposita medetur. Cerussæ P.I. turis masculi selibram,tun sa hæc,atque cribrata miscentur, & cum aquæ pluuialis s. I I I I. ad medias decoquuntur, ex eo quotidie testes tumentes inliti citissime reprimuntur. Contusis,& compressis testibus cito subuenies, si cicu tæ folia trita cum pauculo aceti inducas,ita ut medicamen glutinosum facias,& per triduum ponas, & ma ne,ac uespera renoues. Baccæ cupressi contusæ cum axungia uetere subactæ, & tanquam malagma impositæ,herniosos etiam ad ultos,& antiquos potenter iuuant. Ad ueretri dolorem tumoremque remedium sic.betam de qua semen,decoque ex aqua,atque ea adsidue ueretrum per triduum foue, & tu mor sedabitur,& uitiũ omne reducta pellicula sanabitur. Succo herbę uettonicę tepido uino mixto ueretrum adsidue foue,uel ipsam tritam adpone. Portulacæ succus tubo laboranti per clysterium immissus mire prodest.ipsa etiam trita superimposita iuuabit,& quia cito arescit,plusculum succi eius ex pressum debet ad necessitudinem huiusmodi reseruari. Puluis tenuissimus de myrti folijs arefactis ulceri ueretri inspersus celerrime prodest. Nucleos pineos minutos purgatos numero X X X. adie cto pauxillo croci simul tritos, si quis ex passi cyatho quotidie per dies I X. continuos bibat, mire penis uitio celeriterque sanabitur. Eruum purgatum,molitum,& in farinam tenuissimam redactũ,adiecto

turis polline cum uino uetere coctum,tepidum ueretro impositum,& adopertum, citissime prodest. Verris cerebrum coctum, & cum melle adpositum carbunculos in ueretro efficaciter sanat. Dens caballinus contusus,& in puluerem tenuissimum redactus, ueretro insperfus efficaciter prodest.

Arietini pulmonis,dum in craticula assatur,succus exceptus,myrmecias quæ in ueretro nasci solent,unctione sua purgat,& discutit. Canini capitis recentis exusti cinis ueretri,uel testiculorum tabidis,& humidis ulceribus insperfus,aut cum aceto adpositus,adeo prodest,ut spodium, & utilitates eius, in hisce curationibus uincat. Fel caprinum cum melle ueretri doloribus ulceribusque inlitum prodest. Caro uaccina recens ueretro imposita ulcera eius,& epiphoras mire persanat. Salsamenta exusta cōtritaque,& cum melle ueretro imposita,aduersum omnes dolores , & fumigationes singularem efficaciam præstant. Anethum siccum uritur,cinisque eius tritus,aut cum uino uetere ueretro inspergitur, aut cum melle subactus adhibetur. Lac asininum cum lana succida,ad umbilicum habeat,quotiens quis in uenerem uoluerit incitari. Erucæ seminis ℈ III. bulbi rufi ℈ III. nuclei pinei purgati ℈ VI. spicæ nardi ℈ III. teres singula diligenter , & permiscebis , atque inde globulos facies ad formam nucis auellanę.& cum opus fuerit singulos liquefactos in caprino lacte potabis,si in uenerem uolueris accendi. Satureiæ creticæ ℈ I. myrræ ℈ I. nuclei pinei purgati quartarium.erucæ seminis — I. scillæ purgatæ — I. omnia hæc contrita miscebis,& globulos,ad magnitudinem fabæ facies, & singulos ad diem ieiunus cum caprino lacte potabis,si uolueris esse salacior. Pyretri triti pulueris coclearium plenum cum passo potum,excitat in uenerem inutiles mares. Qui potuit,& non potest,ut reparetur in uenerem, radices cucumeris agrestis concisas minutatim in oleo decoquat , & in uasculo uitreo referuet. & cū opus fuerit unguat sibi in balineo interius,& exterius omne ueretrum,sed sapone nō abluat,statim incitabitur. poterit autem sequentibus diebus, si necesse fuerit etiam sine lauacro ueretrum sibi similiter eodem medicamine perunguere. natura genitalis maior,& solidior uidebitur , si de lilij radicibus tunsis cataplasma ei imponas,quæ nihilominus,& ueneri incendendæ satis utilis est. Herbæ rebus uenerijs aptæ, raphanus,eruca,asparagus,porri sectiles,uel capitati,ocymum,fœniculum,satureia,pestinaca, cardui. hæ esui datæ etiam mares nasci faciunt.at uero cōtrariæ sunt pulegium,apium,ruta,coriandrum, menta,lactuca, nasturcium,anethum. Ad ramicosos,& quibus ueretra,& testiculi dolebunt. medullam panis siccam in mortario conteres,deinde oleum in sartaginem mittes . & sic medullam panis tritam super oleum mittes, & paululum friges,calidumque super pectinem dolentis adpones,mire subuenies. Fabam fresam in mulsam aquam infunde,& cum bene permaduerit cōtere, ac dum teres uino asperge, & tanquā malagma calidum uerendis adpones,statim dolentibus, ac tumentibus testiculis medebere. Verendi uirilis clauulis,& ulceribus aloe trita utiliter imponitur,cum prius uino eluta fuerint uitia ueretri. Emplastrum uiride,quod medici chloran appellant,ex rosaceo remissum in linteolo tenui inlitum, ueretris exulceratis utiliter imponitur. Seuum pecudis a' renibus uulsum admixto pumicis cinere,& sale,rectissime dolentibus,& tumentibus ueretris imponitur. Arietinorum uellerum cinis cum aqua mixtus, & adpositus,incommodis ueretri repugnat. Vngulæ mulinæ exustæ cinis salubriter inspergitur uitijs ueretrorum. Carbunculos de ueretris exterminat muricum,uel purpurarum in carbonibus ustarum cinis cum melle permixtus. idem præstant singulari efficacia salsamenta discocta , & cum melle permixta tritaque adposita. Permixto alumine, & myrra fel bubulum ad crassitudinem mellis subactum,& inlitum,ea quæ ueretris serpunt mira celeritate persanat.supra etiam beta uino cocta recte imponitur. Cocleis,quæ nudæ inueniuntur,adijcitur aliquid triti turis, & albi ouorum, atque inde ulcera testiculorū tumentia,& hydrocelæ puerorum,siue ramices superliniuntur , ut modo glutinis adhærescat , pueri uero continentur in lectulo,donec omnis turpitudo reprimatur. Cyclaminis succum melle lycio æqualiter miscebis,& inde pendentes testiculos inlines, optimum fertur esse medicamen. Vt eunuchum, sine ferro facias,radices cicutæ ex aceto teres,& inde testiculos spississime inlines. tum linteolum supra ligabis ne excidat medicamen.hoc quantum tenerioribus infantibus feceris, euentu efficaciore proueniet. Herba est,quæ græce nymphæa,latine claua herculis,gallice baditis appellatur, eius radix contunditur, & ex aceto edenda datur puero per continuos X. dies,mirandum in modum fiet eunuchus. Mulierem quam tu habueris,ut nunquam alius inire possit facies hoc.lacertæ uiridis uiuæ sinistra manu caudam curtabis,eamque uiuam dimittes.caudam donec immoriatur eadem palma clausam tenebis, & mulierem uerendaque eius,dum cum ea cois,tange. Si quem ad usum uenerium infirmum uolueris esse,ubicūque minxerit,supra lotium eius obicem,id est axedonem ex usu figes. Vt rebus uenerijs aptus sis,piper tritum cum oleo,& melle misce,& cum coire uoles,uerenda tibi inline. Nocere posse fœminis dicūt, si quis membranam oui balano suo ingerat,& cum fœmina coeat. Si quem coire noles fierique cupies in usu uenerio tardiorem,de lucerna,quæ sponte extinguetur,fungos adhuc uiuētes, in potione eius extingue,bibendamque inscio trade,confestim eneruabitur. Si quem uoles per noctem cum fœmina coire non posse,pistillum coronatum sub lecto illius pone. Semen lactucæ tritum ex aqua potū, uigorem coitus eneruat. Naturæ,siue ueretro uirili remedium efficax sic. si in ueretro summo clauus natus fuerit,habens callum purulentum,hoc modo curabitur.butyrum,farinam fabæ, & modicum mellis miscebis,atque in modum cataplasmatis coques,& in linteolo inlines,& sic ad locum adplicabis, mirum remedium experieris. Veretra,ut auctiora uideantur, panacis radix in uino bono triduo maceratur. cumque coeundum est,fœmori inligatur,re peracta in uino reposita,ijsdem usibus referuatur.

Vt semper sis paratus in uenerem,porri semen tritum,& rutæ semen tritum æquis portionibus misce

cum

cum lacte caprino recenti,& ieiunus adſidue bibe.

Genuum doloribus,& crurum, ac tibiarum ulceribus,& uaricibus, & callis pedum,atque clauis,& uerrucis,& plantis, & pollicibus, & talis, & articulis, & pernionibus, & ruptis pedibus, & condylomatis neruorum,atque articulorum, & ad extrahenda, quæ caſu calcata fuerint, uel quæ corpori inhæſerint,remedia phyſica,& rationabilia diuerſa,de experimentis. Cap. XXXIIII.

Genuum dolori muſcus ex piſcina,uel lacuna,uel ſtagno collectus, adiecto paululo ſalis ſubactus, & impoſitus prodeſt. Hederæ nigræ baccarum hemina,ficus aphricanæ P.I. axungiæ — X. contuſa hæc,& cum uino uetere ſubacta genibus inlita,potenter dolores eorũ abolent. Genua ſi tumebunt, uel inſtabilia erũt,aphronitra copioſa in paſſo cretico confringes,& madefacta comminues. hiſque addes lanam ſuccidam,& genibus impoſitam panno cõteges,& alligabis, & ne ſuccus emanet,pelliculam lanatã ſuperpones. Vlceribus crurum,& tibiarum,medetur adeps urſi cum herba rubricata tunſa.cum hæc ergo in unum corpus ſubacta coierint,impoſita uelut emplaſtrum, conligantur ut diu maneant. Vlcera tibiarum,quæ intrinſecus ſerpunt felle aprugno,cum reſina, & ceruſſa mixto, ſine difficultate ſanantur. Oſſa ex maxillis apri,uel ſuis domeſtici uruntur, ulceraque pernicioſa crurum illo cinere aſperguntur. Fimus caprinus in aceto feruefactus, & ſubactus imponitur,quo omnia talium ulcera locorum purgantur,& perſanantur,butyro bubulo cum oleo cyprino,aut laurino poſtmodum addito. Varices ne naſcantur,lacertæ ſanguine crura puero ieiunus inline,in totum carebit hac fœditate. Ad uarices ſiccandas,ſeui hircini P.I. ſaponis P.I. in unũ miſcebis, & linteolo inlitum medicamen adpones. Tali,aut plantæ,ſi tumebunt,ut ſine ferro ſanentur frondem uineę uiridem,ac teneram aqua feruenti per fundito,maceratamque conterito, & ſuper poſitam conligato. Muſcus aquaticus uirens ex oleo tritus impoſitusque cum linteo,tumorem doloremque plantarum compeſcit. Limus aquaticus cũ oleo ſubactus,& adpoſitus,principaliter huiuſmodi tumori,ac doloribus prodeſt. Fimus aprugnus in aceto decoctus,& cum melle ſubactus impoſitusque plantis,uel talis,mitigat eorum dolores. Pernionibus,& ruptis pedibus pulmo arietinus impoſitus omni aſperitate leuigata moleſtiam tollit. Cancri marini ex oleo impoſiti,pernionibus utiliter proſunt.ita ut foueantur aqua in qua eruum diſcoctum eſt. Glirium, uel ſoricum, uel uermium terrenorum cinis ex oleo impoſitus,pernionibus medetur. Coclearum,quæ nudæ inueniuntur exuſtarum cinis omnem exulcerationem pedum ſanat. Agninus pulmo,uel arietinus uritur,& cinis eius cum oleo imponitur,uel ipſe crudus admotus pernionũ ulceribus utiliter alligatur. Fimi gallinarum,uel columbini cinis ex oleo impoſitus, ulcera pedum curat. Dentes caballini tunſi ulcera pernionum, ſi ſint tumidi,utiliter curant. Caprini corij cinis ex oleo inlitus perniones prime abolet. teſtudinis tegumen concrematur, eiuſque fauilla ex uino, & oleo temperata ulceribus pedum utiliter inducitur. Scillæ bulbi quod interius eſt cum oleo deferuet,eoque oleo dolores pernionum peruncti miteſcunt. Mora agreſtia, dum adhuc rubent antequã ullius generis morum comederis inter manus confrica,eorumque ſucco crura, quæ dolere conſueuerunt, per triduum continge, non modo præſentem moleſtiam mitigabis, uerum etiam in reliquum tempus eo uitio carebis. Alumine ex aceto peruncti perniones ſanantur. braſſica quoque trita adpoſitaque pernionibus medetur. Folium,coſtum,alumen liquidum,alumen ſciſſum,pari pondere in unum cõtere,& uino ueteri mixta,ulceribus,ſiue rupturis hiantibus interdigitijs adſidue impone, potenter medebere. Interdigitia ſanat cera in oleo cyprino remiſſa,& impoſita. Pulmo ceruinus impoſitus,& ſæpe renouatus ex calciamento læſos pedes,ſine dolore perſanat. Leporinus quoque pulmo multo efficacius,ut ſupra impoſitus curat. Ad ea,quæ calcata erunt,& ea quæ corpori inhęſerint extrahenda,leporis coagulum cum malua tritum impoſitumque potenter opitulabitur. Spongia, uel lana lotio madefacta adpoſitaque,ſine dolore,quæ corpori inhæſerint eximit.ſi ſtirpis aliqua inhæſerit,lacertã per medium ſciſſam,ei loco apponito celerrime educetur, uel capita lacertarum contuſa impoſitaque ſimiliter proſunt. Si echini aculei pedibus inhæſerint, aut alicui corporis parti,in lotio humano calenti pedem diu tene,facile excutientur. Obſeruabis,ut quodcunque de corpore fuerit eiectum,licio alligatum candelabro ſuſpendas, aut uncta oleo lanula inuolutum in uentrali geſtes, dolorem non patieris eius loci de quo fuerit aliquid eductum. Mus degluptus,& per medium exſectus appoſitusque,omnia quæ inhæſerint corpori facile producit. Cruſtę,uel oſſa ſepiarum comburuntur,ciniſque earum impoſitus educit quæcunque corpori inhæſerint. Allium elixum cum pice impoſitum arundines extrahit corpori adfixas. Filicis radix trita arundinem extrahit,rurſum arundinis radix tunſa impoſitaque filicem,quæ corpori inhæſerit celeriter extrudit. Aquifolij radix contrita impoſitaque,his quæ corpori adhæſerint,potenter medetur. Blattæ,id eſt beſtiolæ adſtrictis tumentibuſque de iniuria pedibus,& talis,tritæ atque impoſitæ,omnia quæ inhæſerint corpori potenter expellunt. Radix ſilueſtris cucumeris cum farina lini ſeminis impoſita ualde prodeſt eijciendis his,quæ corpori inhæſerint. Vrticæ radix cum ſale trita,atque adpoſita producit quæcunque hæſerint,aut calcata fuerint.

Cuiuſcunque animalis coagulum maxime leporis cum pari pondere turis,uel uiſci impoſitum,permanere in corpore,quæ calcata ſunt non ſinit. Argimoniam herbam teres, & loco cui aliquid hæſerit ſuperpoſitam conligabis,confeſtim proderit.hoc expertum eſſe,legi. Terræ malum cum melle teres,

& impones ad omnia quæcunque calcata extrahi uolueris,hoc ſatis utile experieris. Nepeta contrita,uel rubi folia,nam idem præſtant,impoſita loco cui aliquid inhæſerit,potenter medentur,ſi deſuper ex hordeacia farina maſſula nimis ſalſa,& calens adponatur. Lardum coctum cum pingui ſuo, adpoſitumq́ue,potenter omnia expellit,quæ corpori inhæſerint, ſi illic alligetur. Clauis pedum callisq́ue, & uerrucis hæc remedia utilia ſunt. Nam pleriſque nomine clauellorum pernicies articulis increſcit, quæ obdurata callo quodam rigeſcit,incredibilesq́ue exhibet ambulandi difficultates. hæc moleſtia præcipue hac medela extirpatur.auro feruenti circuitus eorum urendo deſignatur. quod potius eſt,cum dolore maximo,ad momentum ferre,quàm inueterato etiam carcinomatis morbo noxam perpetuæ debilitatis incurrere. Vrina muli,uel mulæ,uel aſini cum ſuo luto inlita,& clauos abolet,& callis medetur. Fimus ouium impoſitus,uel lacertæ iecur, aut ſanguis in lanula adplicitus, uel ipſa lacerta exſecta adpoſita,clauorum intra triduum perſeuerantiam tollit. Fimum columbinum ex aceto coctum, & in modum malagmatis ſubactum,atque adpoſitum,ad omnia ſupra ſcripta utiliſſimum eſſe conſtat. Fimus apri,uel ſuis domeſtici recens impoſitus,& poſt tertium diem ſolutus,efficaciter clauos uerrucas , & callos aufert. Si ſupra callum alica ex poſca cocta per triduum utaris,ſine difficultate ſanabere, etiam ſi urina canis uirginis cum ſuo luto impoſita callos uerrucasq́ue conſumit, tamdiu tamen inalligata , quamdiu eas excutiat. Tribus fabæ granis clauum tangito,eaq́ue in ſterculinio defodito,ne renaſci poſſint. quanto maturius computruerint,tanto celerius clauos ſponte decidere miraberis. Clauos qui in articulis ſupercreſcentes dolores exhibere conſueuerunt,incidi, uel radi ad uiuum oportet , prout quis pati potuerit.atque de lupinis crudis prius decoriatis farinam factam ſubigere cum melle,& emplaſtri more ſuperponere. Subraſo clauo calcem uiuam uiſco ſubactam impone,& linteolum ſuperalliga, cito medebere. Auri pigmentum tritum,& reſinam terebinthinam liquefacta,ad ſimilitudinem ceroti impone,clauellis prius deraſis,mire proderit. Vrticæ radix,medulla caprifici,& flos chalcitidis, pari pondere conteruntur.hæc ſimul mixta loco clauelli ſuperpones,& alligabis, die tertia ſolues.ſtatim decidet, uel ſi adhuc remanſerit,iterato impones,& triduo illic medicamentum eſſe patieris. Cum porcus iugulabitur,is qui uerrucas habebit,ſanguinem eius ſubiecta ea corporis parte ſuſcipiat, dum adhuc calidus exilit,& mox ubi ſiccatus fuerit,ſtatim abluat.citum remedium experietur. Mulier ſanè remedium de ſcrofæ ſanguine faciat. Stercus columbinum,uel ſolum,uel cum ouo tritum,dolentibus articulis inlitum prodeſt. Felle urſino perfricti articuli dolore releuabuntur. Vt frigora,& pruinas facile ſubſtineant,nec adurantur articuli,terræ malo contuſo cum axungia uetere perungantur. Pampini uitium triti admixta hordeacia farina articulorum morbis medentur. Aquifolium cum ture, & ſale, & oleo ſubactum impoſitumq́ue medetur articulis. Incuſſos articulos aranearum telæ cum oleo impoſitæ ſaluberrime ſanant. Fracturis articulorum cinis ex femoribus pecudum factus,& cum cera mixtus,mire medetur. Inuictam potionem ad iſchiadicos,& arthriticos facientem, in titulo ſuperiore de iſchiadicis pleniſſime ſcripſimus,ſed quoniam,tam diuinus eius effectus eſt,iterãdam putaui, ne quis arthriticis remedia requirens huius ignoratione fallatur. Fimus ergo ibicis in ſilua,uel in monte colligitur.ſi fieri poteſt luna X V I I.ſin res urgebit quocunque die colligitur.ſanè ſeptimadecima luna medicamentũ fieri oportet,quod ſic facies. Fimum eius quantũ pugno pleno tolli poterit,dummodo pilulæ impari numero ſint,conteres ualidiſſime ad ſummam leuitatem,tum piperis grana X X V. addes & mellis heminam,& diu teres. dehinc uini ueteris adijcies 8.I I I I. & conditi more miſcebis potionem. ſanè qui accepturus eſt ex die iouis diebus ſeptem continuis accipiat.etiam ſi omnibus oſſium compagibus adfectus,& contractus iacebit,intra dies ſeptem,ita ſanabitur, ut nunquam paribus doloribus implicetur. Condylomatis articulorum,& neruorũ ſertula campana ex paſſo, & cretico decocta, cumq́ue oui duro uitello,& cum uuæ paſſę nucleis tritis mixta,medetur,ita ut malagmatis modo impoſita ſuperligetur. Acopum ualde utile,& certum remedijs articulorum , atque neruorum ſic.medullæ ceruinæ, adipis ueteris,butyri,ſeui ceruini,reſinæ frictæ,picis cedriæ,picis laguncularis,ceræ, ſingulorum — ternas in æreo uaſe remittes lento igni diuq́ue agitabis,ut coquantur. Tum percolato medicamine, ut res poſcit,uteris. Spumæ argenti uncias I I. tundes,& butyri, & adipis ueteris, & roſæ campanæ uncias ternas remittes,& permiſcebis,& poſtea in mortario ſimul conteres,& ſic uteris ad articulorum, & neruorum confirmationem. Argemoniam ex uino auſtero coques,& teres,adrorans interdum eodem uino herbam,tum fomenti modo calidam condylomatibus articulorum, uel quibuſcunque alijs ſuperpones,& ne decidat alligabis. Serpyllum æque cum uino auſtero coctum pari diligentia articulis impones, potentius remedium experieris. Si condyloma intolerabilem dolorem faciet,medullam panis ex uino auſtero ſubigito,& imponito,cum ſumma efficacia proderit. Argemonia trita cum adipe permixta ſummam medelã condylomatibus exhibet articulorum. Spumam argenti,& ceruſſam ſimul ex uino conteres æquis portionibus,& impones condylomatis,ſi uulnus fecerit,ſulphuris uiui unciam adijcies.

Si quando nõ exulceratas eminentias tollere ſine ferro uoluerimus,ut uerrucas,neuos,clauos, alias'ue eius generis moleſtias, hoc medicamento utemur ,calcis uiuæ denarios V I. feculæ coctæ denarios I I I. nitri uſti denarios I I I. hæc teri oportet, & lixiuo colligi de cinere caprifici facto, uel de ſarmentis , donec leue ſit,& paſſi fiat temperamentum . deinde adijci debet rubricæ aliquid , aut atramenti quo poſſit colorari, quæ ſimul mixta in patella fictili coqui oportet,ad mellis ſpiſſitudinem, atque ita pyxide cornea reponi. melius ſanè eſt recens hoc medicamentum, cuius uſus talis eſt.id ipſum, quod deſtinatum erit ſine ferro tolli,id ipſo ſpicillo de hoc medicamine oblinetur,& cũ ſatis niger locus cui imponitur, & quaſi peruſtus

uiſus

uisus fuerit,tum oportebit non poni medicamentum,immo etiam abstergeri,& panem ex aqua, & rosa confectum,& tritum imponi.hoc & strumas sanat antequam suppurentur.oportet autem cum hoc medicamentum crustam fecerit in strumis,nullum aliud adhiberi. Cum uero aliqua pars talium locorū suppurauerit,& timidus fuerit qui id patitur sectionis,tum uisco quàm plurimo medicamen colligi,& conglobari,atque ita adponi oportebit in aluta in tantum spatium circumsecta quantum modus ulceris fuerit. ea sane parte ponetur qua aptum erit ulcus aperiri. hoc ego medicamento sæpe diutinos dolores etiam pectoris,& lateris,& lumborum sustuli,cum ad nullum aliud malagma dolor cederet. exulcerata enim parte cuiusque dolentis loci,cum humoribus postea uitium omne sublatum est. Varices curat adeps gallinaceus cum cæpa trita impositus,uel perductus adsidue. Articulis luxatis seuum pecudis cuiuscunque cum cinere de capillo muliebri facto medetur. Frumenti grana I X in tegula candenti combures,& in cinerem rediges,& cymini quod duobus digitis pollice, & medicinali tenere potueris, similiter urendū in candenti tegula pones,& de terra quod tribus digitis tenere potueris,addes. nec non & laseris modicū quod inter duos digitos teneas,adijcies,idque pariter conteres,& uino conglutinabis, & ad clauum adpones.id etiam furunculis utile est. De fimo pulli gallinacei,quod rubrū fuerit,colliges, & adpones clauellis,atque inde eos sæpius lines,uehementer medebitur. Ad uarices fugandas remediū sic.hederę radicem tolles cū fuerit luna in aquario,& circunda eas,cito medebere. hederę baccas tres quę per parietem repit,pedi in quo sunt uarices alligato,uel radicem eius circundato. Rapa ex aqua salsa decoques, & superpones pernionibus iam erumpentibus,medellam utilem experieris. Spinam ex pede, uel quacunque corporis parte,si altius adacta fuerit,sine dolore extrahes,cum arundinis radicē adposueris,in mortario lapideo cōtusam,& adiecto melle subactam,donec ad crassitudinem ceroti redigatur, & linteo spisso inlita adponatur,in quo frequenter spina ipsa eiecta inuenitur. Marrubium contritum admixto sale modico impositum,æque proficere constat ad extrahenda ea quæ corpori inhæserint. Herbam urticam,siue uiridem, siue siccam contritam adiecto quolibet coagulo adpones, cuilibet inhæserit, confestim miraberis celeritatem medellæ. Stercus aprugnum ex uino subactum,& emplastri more impositum, quidquid inhæserit corpori celeriter extrahit,& sanat. Butyro,& medulla ceruina,& felle taurino cū oleo cyprino,aut laurino perfricta genua sanantur. Talorum tumoribus,& doloribus,musculus marinus tritus ex oleo uetere,impositus medetur. Malandriæ,& frigore adustis pedibus prodest cuiuslibet pecudis seuum cum alumine tritum,uel excoctum,& ceroti modo impositum. Attritu calciamentorum factos clauos,emendat ueteris soleæ exustæ cinis cum oleo impositus. Vlceribus omnibus pedum in qualibet parte,adeps ursina addito alumine medetur. Ei qui patitur uarices, seui hircini selibram,& adipis de capone libram,simul permisce, & in linteo die iouis ceroti more adpone, potenter subuenies. Stercus aprunum tunsum cribratumque,& cum melle deteriore coctum,& subactum, articulis impositum medetur. Ranas contritas,aut uentres earum scissos pro malagmate articulis imponito,efficaciter quoscunque dolores eorum sedabis. Vitulinum fimum recentem articulis laborantibus inlines,statim subuenies. Ad uerrucas,& clauellos pedum remedium efficax sic. raporum semen quantum tribus digitis adprehendi potest adiecto lasere contritum,& impositum,atque inligatum clauellum etiam morticinum excutit,& persanat. Sardas,uel salsamentum sine osse exustum,& confrictum adpone uaricibus,statim prodest. Verrucas minores congestas,quas græci myrmecidas uocant,ut abstergeas hoc facito, nocte cum uideris stellam quasi præcipitem se ad aliam partem transferentem, eodem momento locum,in quo uerrucę erunt,quacunque re uolueris deterge,protinus omnes excident.quod si manu tua nuda id feceris,continuo ad eam transibunt. Ad uarices qui suffunduntur,& claudi non possunt,lanuginem de papyro adpone,continuo claudentur,id est illam lanuginem quę uiridi papyro in summitate est quasi paniculæ eminentis. Lapillum quemlibet inuolutum hederæ folio ad uerrucam admoueto,ita ut eam tangat lapillus,atque ita celebri loco abijcito,ut ab aliqno inuentus colligatur, miro modo ad illum qui collegerit uerrucæ transferuntur, & ideo quot fuerint uerrucæ, tot lapillis tangi debent. Vrticam nouellam cum aceto acri tere,aut exustam lomenti more adpone uaricibus. Ad pollicem contusum nucem iuglandem cute interiore mundabis,& cribrabis, & cum modico mellis adpones,continuo sanabis. Clauellis,& callis qui in pedibus molesti sunt,sanguis lacertæ uiridis cum flocco impositus mire medetur. Lumbrici terreni triti cum oleo impositi,prosunt clauellis penitus eruendis. Faba in aceto,& laser missa,& tumefacta,si clauellis alligetur,mire proderit. Salicis ramorū primorum,uel summorum cortices exuruntur,earum cinis cum aqua impositus clauellis confestim medetur. Beta cum melle,& cum ficu arida contusa,atque imposita,medetur articulis. Ad spinā quę corpori etiam,si in profundo hęserit,auellendam,remedium efficax sic. florem cineris id est summitatem fauillæ colliges nitidissime,& cum axungia contusa miscebis, atque ad locum in quo spina hęserit, leuiter alligabis.statim aut spinam ipsam extrahit,aut ita ad summitatem cutis educet,ut facile possit auelli.

Neruorum uitijs,ac doloribus omnibus, & arthritidi, ac paralysi, & doloribus medullarum, remedia physica, & rotionabilia diuersa ,de experimentis. Cap. XXXV.

Neruis,& arthritidi adeps uulturina cū felle eiusdē,& cū axungia uetere, ac melle malagmatis more adposita medetur. Neruorū nodis capitis uiperini exusti cinis cū oleo cyprino adpositus,plurimū ꝓdest.

Tremulis,& quibus nerui infirmi ſunt, utile eſt holera cum aqua tantummodo decocta cum pane mandu ducare,& oleo caſtorino in balneo adſidue perungi. Ranam rubetam & adipis urſinæ — III. cum olei ueteris ſextarijs tribus in olla rudi ad medias decoquito,deinde colato. hæc unctio frequenter adhibita,non ſolum neruos confirmat,ſed & paralyſin repellit,& reprimit. Malagma etiã ad podagrã,& arthritim,& ad omnem dolorẽ,& tenſionem neruorũ ſic.ammoniacæ guttæ P.I.ceræ P.I. axungiæ ueteris P.S.olei ueteris P.II.olei cedrini P.I.roſacei,aut irini olei P.I.croci — I.aſſij lapidis — I.myrrę — I. aphronitri ſemunciam.in patella noua liquefiat axungia , & cera cum oleo uetere ſoluatur,poſtea oleũ myrtinum,& roſaceum,& cedrinum, & ammoniacum tritum admiſcetur, & tunc ſubducitur flamma ne efferueſcat medicamentum,ſecundum quæ adijcitur crocum tritum ex aceto, deinde myrra trita aſpergitur,ultimum nitrum,& aſſius lapis additur,& ſic compoſitum medicamentum reponitur in pyxide. Acopum ad perfrictionem laſſitudinem,& dolorem tenſionemque neruorum,quod hyeme adhibitũ non patitur perfrigeſcere quamlibet partem membrorum , hoc Auguſta Liuia utebatur, accipit hæc.Samſuci floris 8.I.roris marini foliorum 8.I.fœnogræci P.I.uini falerni congium,olei uenafrani P. V.præter oleũ omnia triduo in uino macerari oportebit,quarto die oleum admiſceri, & coqui in pruna non acri medicamentum,donec uinum conſumatur.poſtea percolari per linteũ duplex,oleoque adhuc calenti,ceræ ponticæ P.S.adijci conuenit.reponitur medicamentum fictili, uel ſtagneo uaſe. uſui eſt lenta manu perductũ omnibus membris. Acopum ad neruorum cauſas,quod per uindemiam componitur, antequã muſtũ deferueſcat ſic.muſti recentis congios V.& olei uenafrani P.I.in his macerantur ſpecies,quæ infraſcriptę ſunt,contuſæ,& percribratæ grandioribus foraminibus cribri,id eſt iris illyricæ ✱ XL.cyperi ✱ X L. fœnigræci ✱ XL.piperis nigri ✱ XL.xylobalſami ✱ X L. calami odorati quo unguentarij utuntur ✱ LXXX.ſchœni ✱ LXXX.ſaliuncæ ✱ LXXX.ſertulæ campanæ ✱ X I I I I.caſſię nigræ ✱ XXIIII.cardamomi ✱ X X I. ſtyracis ✱ XXVIII.coſti ✱ X X I I I I.myrræ minnę ✱ X X I. caſſiæ daphnitidis XIIII.ſpicæ nardi ✱ XL.hæc cum muſto,& oleo macerantur in uaſe ſtagneo, aut fictili poſita per dies XXX.oportet autem uas bene clauſum,& alligatum bis in die ſolui, & permiſceri omnia.deinde rurſus operiri,& ſignari,ne uires euaneſcant. poſt XXX dies colantur macerata. de quibus quaſi oleũ purum excipitur,quod reponitur fictili uaſe.facit ad omne uitiũ, & dolorem corporis, & neruorum uniuerſas moleſtias. Acopum ad perfrictionem,& laſſitudinem,& neruorum dolorem,quod odoris grauioris eſt.nã illud ſuperius boni odoris eſt.accipit hæc.ammoniaci guttę ✱ X V.galbani ✱ IIII.reſinæ terebinthinæ ✱ VI.ceræ ✱ XXV.mellis P.II.olei ueteris 8.I.œſypi — I.medullæ ceruinæ — I.opopanacis ✱ VI.quidam hoc non adijciunt.cerã,oleum , & terebinthinã liquefieri oportet.deinde cætera adijci,nouiſſimum ammoniacum addi tritum curioſe.hoc qui perunctus fuerit, etiam a ſerpente tutus erit. Acopũ quo fere ſemper Liuia Auguſta,& Antonia uſæ ſunt.facit ad perfrictiones,& arthritim,& neruorum omnium dolores,cuius perunctio non patitur perfrigeſcere artus,& refrigeratos calefacit.componitur hyeme hoc modo.adipis de porca ſterili P.I I I. uel etiam anſerinæ adipis idẽ ponderis,quã aqua frigida bene lauari,atque in nouũ uaſculũ conijci oportet,cui adijci debent,uini ueteris odorati 8.III.& ſpecies infra ſcriptæ non nimis contuſæ ponderis huius:xylocinnami — I.cardamomi — I.cyperi — I.ſchœni — III.roſæ aridæ foliorũ — I.ſertulę cãpanę corollas X.hęc omnia inferueſiunt ſuper carbones,deinde refrigerata eodem caccabo reponuntur. poſteroque die iterũ inferueſiunt reconduntur que eodem modo.tertio die rurſus caleſiunt,& colantur per linteũ,uel ex iunco facto de induſtria colo.uinũ rurſus,atque adipis,quod ſupereſt in aliud nouũ uas conijcitur.deinde ubi congelauerit ſe adeps,oportebit fundũ caccabi perforari,& uinũ omne emitti,atque in priorem caccabũ adipem eandẽ conijci,& uini eiuſdẽ recentis eandẽ menſuram adijci, ſpecieſque non nimis contuſas neque percribratas has infundi,nardi ſyriaci — I.ſaliuncę — I.amomi — I.caſſię — I.myrrę — II. cinnami — II.roſæ aridę foliorũ — II.deinde mane ſemel,& in nocte ſemel mixtum hoc inferueſieri debet, idem & poſtero die fieri oportebit.tertia die cum feruefacta fuerint omnia percolanda erunt,& transferenda in caccabum priorem pertuſum.ſed ante diligenter,& ſpiſſe foramen eius obturandum erit, atque ubi congelauerit ſe adeps, extrahendum obturaculum erit , & ſpiſſamentum remouendum , ut uinum omne effluere poſſit. quod cum defluxerit,adeps, uel medicamentum quod reſederit uaſe ſtagneo uno , uel pluribus diligenter opertis,& adplumbatis reponetur.harum compoſitionum ſi qua fides eſt, & ipſe ego utilia remedia ſemper expertus ſum,& alios idem ſenſiſſe confirmo.nam & illud adijcio, nequaquam huic acopo comparari poſſe alia medicamina,quæ in ſimilibus cauſis plerique amicorum meorum , quibus æque , ac mihi credo, egregia ſe expertos cum iureiurando adfirmauerunt.Illud autem meminiſſe oportet medicaminum peritos,uel ſtudioſos, nonnunquam eadem medicamina in ijſdem uitijs corporis , uel ſimilibus infirmitatibus interdum melius deteriuſue reſpondere,propter corporum inæqualitatem, aut differentiam ætatum, aut opportunitatem temporum,uel locorum,ſed adfirmo proſperos euentus,ſi quando opus fuerit adhiberi, has compoſitiones ſemper habituras.

Chalaſticum olympianum cerotarium inſigne,ad neruorum dolores,& tumores , quod idem ad rhagadia,& ad puſtulas utile eſt,cõficitur ſic.turis — II.maſtiches — II.ſpumę argenti — II.ceruſſæ — II. molybdenę — II.olei roſei P.I.cerę albę — IIII.adipis anſerinę — II.medullę ceruinę — II.ſuccũ lactucarũ quantũ ſufficiat.ita ut ex ſupra ſcriptis quę teri neceſſe eſt, cũ ſucco ipſo bene terantur, & poſtea ſupermittantur unguenta,id eſt oleum cera,& adeps anſeris,& medulla ceruina. & ſic confectũ medicamẽ in pyxide ſtagnea , aut in uaſculo plumbeo reponatur . ſimiliter in contractione neruorum caro pa-

lumbina

lumbina ſumpta in cibo prodeſt. Ad morbum articularem ſic.piperis grana IX.iuniperi grana IX. fœniculi ſemunciam,mellis cyathum I. ex uini potione hæc cum omnia bene triueris, & permiſcueris, in ſolio balnei calido bibenda dabis. Confectio medicaminis,quod facit ad omnes dolores , & ad omnes tumores neruorum,& membrorum omnium,uel conliſiones , ſiue feruore , ſiue frigore fuerint excitatæ. præcipue autem facit ad faucium tumorem , & dolorem qui græce dicitur pariſthmia, conficitur ſic . ſeui taurini,ſed ueri P.unum ſeui ueruecini recentis — I I I. ſeui hircini recentis — V I. porcinæ axungiæ recentis P.I.cerę nitidę P.I.reſinę nitidę P.I.ſeuũ uel adipem uniuſcuiuſque generis purgatã,& tunſam ad ſupra ſcriptũ pondus adpendes,& ſic in caccabum mittes,tũ adijcies cerã,& reſinã,quę cũ fuerint ſimul lento igne liquefacta,colabis ea,& in uas,quod uolueris defundes,atque uteris cũ opus fuerit. Ad dolorem medullarum remedium ſic.olei cyprini P.II.medullæ ceruinę — V I.butyri uaccini — III. ſeui taurini — III.adipis anſerini — III.cerę ponticę — VI.bdellę — III.œſypi — III.de his omnibus ſpeciebus tunſis excoctis purgatis unũ corpus facies,& pro ceroto uteris. Ad paralyſin,& neruorum dolores,herbam urceolarem madidam in pultariũ nouũ mittes, & ad prunas,donec ſe remittat,excoques. tunc in mortarium conijcies,& adiecto lomento,& aceto quantum ſatis ſit,diutiſſime conteres,& pro malagmate locis dolentibus adpones. Herba britannice uiridis cũ radicibus ſuis cõtuſa,& expreſſa,atque ex uini cyathis duobus uel tribus potui ſumpta,neruorũ quibuslibet doloribus potẽter medetur, quantũ experimenta docuerunt. Herba uettonica trita,& impoſita,neruos etiã pręciſos cõiungit,& glutinat. Myrti folia uiridia admixto modico ſale,& aceto contuſa,neruorũ poplitumq́ue doloribus proſunt,ſi his adſidue perfricentur. De tribus cumulis terrę quos talpę faciunt ter ſiniſtra manu,quod adprehenderis, tolles,hoc eſt nouẽ pugnos plenos,& aceto addito temperabis,& ſubiges, atque eo malagmate cum opus fuerit efficaciter uteris. Medulla de ſpina hyenæ admixto felle eius,& oleo uetere ad temperiẽ,& lenitudinem acopi decocta,neruorũ uitia omnia doloresq́ue,auctore Democrito,perſanat. Stercus caprinum cũ aceto coctũ,& ſubactũ, atque ad craſſitudinem mellis impoſitũ , articulorũ contractiones relaxat, & tremulis prodeſt. In locis humidis,& ſordidis ſub lapidibus inueniuntur beſtiolę multipedes,quę contactæ contrahuntur,& rotundantur,ex his X X I. contritæ cũ optimo melle,& ex aqua potui per fiſtulam datę paralyticis medentur.ideo autem per fiſtulã potandæ ſunt ne dentibus noceant,quos ſi contigerint nigrificant. Vermes terrenos,aut exuſtos,aut ſiccatos, contere cum axungia uetere , & adijce herbã ſenecionẽ,& cacumina buxi tenera,& tus maſculum,contritaq́ue hæc ſimul permiſce , & emplaſtri more adpone neruis pręciſis,uel uexatis,confeſtim eos reparabis,quod remediũ bubus etiam, & iumentis ſimiliter prodeſt. Remedium ad arthritin, & omnium membrorum,& neruorum dolores ſic.ibiſci P.II.herbæ ſabinæ P.I.S.notiæ P.III.hæc omnia mittes in uini ſtyptici 8.I.S.poſtea adijcies cymini — VI.axungiæ ueteris P.III.olei mollis 8.III.tum ſimul omnia in olla rudi excoques, tãdiu ut herbæ illæ, ita molles fiant,ut digito ſolui poſſint.quas exprimes per linteũ diligenter,ut ſuccus earũ cũ reliquis ſpeciebus ſupra ſcriptis ſimiliter expreſſis omnis coletur , & emanet. poſtea adijcies ibi ſpecies infra ſcriptas tunſas,& diligenter cribratas,id eſt adarces — III.euforbij — III.caſtorei — III.piperis — III.maſtiches — III.ſeui taurini P.I.ſeui caprini P.I.reſinę frictę — VII.balſami — IIII.opobalſami — III. uini 8. VIII.œſypi ollaris — III.medullę ceruinæ — III.reſinę terebinthinę P.I.permixta hęc omnia tãdiu decoques,donec ita omne uinum excoquatur , ut uix ſextarius remaneat . poſtea adijcies ceræ rufæ — VI.& dum feruet coagitabis,& ſublatum de foco medicamẽ diutiſſime dum refrigeretur agitabis , & cum unum corpus eius feceris,in doliolũ uitreũ, aut pyxidem ſtagneã recondes , & cũ opus fuerit parum medicaminis loco,qui curandus erit,impones, ſed diu perfricabis, ac poſtea linteo inuolues,ne indumenta inquinentur,quod remediũ poſt balneũ neruis relaxatis conuenientius fiet.ſed cui medendũ erit liquamine,& porcina abſtinere debebit. Decamyri calefactorij confectio,ad neruos confirmandos,& recreandos,poſt iniuriã frigoris,aut aliquã uexationẽ ſic.euforbij — I.pyrethri — I.myrrę — I.amomi — I. folij — I.piperis — I. ſtyrachis ʒ VIII.ceræ ʒ VIII.nardi ſcrupulos octo,opobalſami ʒ V I I I. de his omnibus tunſis cribratis remiſſisq́ue facies unam confectionem,quam in pyxidem ligneam , aut corneam recondes.& cum opus fuerit uteris. Item ad eadem acopum de ſpeciebus nouem facies ſic. maſtiches ʒ VI.ſtyracis ʒ VI.nardi & dictamni tantundem,olei uiridis ʒ X X.olei phyllini ʒ X X. olei myrtini ʒ X.ceræ — IX.opobalſami ʒ VI.hæc ſimiliter ut ſupra ſcripta conficies,& recondes, & ſimiliter lenta,& calida manu perfricans ad placandos, ac reparandos neruos uteris. Stirpes braſſicæ cum radicibus ſuis comburito,earumq́ue cinerem aceto conſpargito,& adiecta uetere axungia ſubigito,id malagma impoſitum neruos ualentiſſime ſolidat. Quercini ligni combuſti cinerem qui uino , & oleo diluerit,doloresq́ue neruorum ea unctione perfricuerit, ſumma celeritate ſanabitur. Stercus caprinum melle mixtum impoſitumq́ue ſuppuratos neruos expurgabit,& ad ſanitatem,uſque perducit.

Si in cubitis,aut articulis,aut quacumque corporis parte neruorum contractio dolores exhibebit,lumbricos tres terrenos cum melle tritos malagmatis modo impone , omnem dolorem mollito rigore ſedabis. Pannum muliebrem id eſt , menſtrualem oleo madefactum excoque . deinde exprime , & ceram illi oleo ſufficientem addes,ut cerotum facias quo arthriticum,uel paralyticum utiliter perunges.

Confectio acopi ad reficiendos confirmandosq́ue neruos ſic. thapſiæ — I. adarces — I. S. canchryos unciam I. S. euforbij — I. S. uuæ ſyluaticæ ſucci — I I I I. pyrethri — quatuor, reſinæ terebinthinæ — V I. ceræ rufæ — V I I I. olei cyprini — I I I I. piperis uncias quatuor,ſinapis — I I. hæc omnia ſeparatim tunſa , & cribrata in unum miſcebis , & lento igne diutiſſime decoques , & ſemper agitabis.

deinde refrigerata in pyxidem ligneam, aut corneam recondes. Compositio emplastri, quod appellatur smilion, facit ad omnes neruorum contractiones relaxandas, & ad quaslibet contusiones placandas, doloresque sedandos, conficitur sic. resinæ frictæ ℔ V I. butyri exsalati uncias V I. ceræ uncias sex, nitri in puluerem subtilissimum redacti uncias sex, quæ supra notata sunt lento igni in caccabo fictili soluũtur, quæ cum fuerint soluta, superposito carbonibus caccabo, paulatim nitrum quod in puluerem redactum fuerit, supermittitur, & agitabitur. obseruandum sane ne feruorem grandem ducat, aut bulliat, ac totum superfundatur, & pereat, quod si ualidius hoc medicamentum facere uolueris, supradictis speciebus admiscebis resinæ terebinthinæ uncias quatuor, galbani uncias I I I. soluendum galbanum manibus calidis, sicut solet cera molliri, & in supra dictis speciebus mittendum cum fuerint solutæ, atque permixtæ. tum demum omnia diu agitabis, ut medicamentum sicut cerotum subtilissimum fiat, quo postea uelut emplastro ad supra dictas causas potenter uteris. Compositio dia pissela͞eu ad neruos rigentes, & offensos placandos, & ad uiscera mollienda, conficitur sic. picis liquidæ pondo I I. ceræ pondo I. pulueris fœnigręci uncias tres. pulueris cymini uncias tres, baccæ lauri pulueris uncias tres, salis sicci triti uncias tres. pix liquida remittetur, & colabitur, addita deinde cera lento igne soluetur. sic omnia, quæ pulueris sunt mixta mittentur, & coagitabuntur, & coquentur. quo medicamine refrigerato uti cõueniet pro malagmate, uel emplastro, ad ea quæ supra scripta sunt.

Ad podagram calidam, & frigidam, & chiragram, remedia physica, & rationabilia diuersa, de experimentis. Cap. XXXVI.

Podagram lenit œsypum cum lacte mulieris, & cum ceruſſa adpositum. fimus quoque bubulus recens calidus, & pulmones pecudis calidi recentes, & fel arietis cum seuo suo, & fimus gallinarum recens adpositus plurimum iuuat, necnon, & coclee aphricanæ cum sua carne combustæ cinisque earum ex uino inlitus medetur. Cerotum aduersum pedum dolores hoc modo facies. olei pondo I I. medullæ ceruinæ uncias sex, resinæ frixæ uncias sex, butyri unciam unam, hæc pariter in caccabo soluuntur, & colantur. postea adijcies lini seminis heminam, fœnigręci heminam, quæ ita pariter concoques, ut spissum sit. deinde colabis, & de ipso colato, ita densum temperabis, donec emplastrum facias.

Remedium paregoricum, ad podagram sic. cupressi baccas uirides, quot uolueris decoque ex aqua marina donec molles fiant. deinde contunde in pila, & subinde aquam adsparge, & manibus subige, ut tãquam malagma sit, inde inter initia doloris impone, statim mitigabitur dolor.

Malagma efficacissimum ad podagram sic. carnis agninæ P. V I. caprinæ P. V I. bubulæ masculinæ pondo sex, picis liquidę P. V. uel etiam V I. nitri P. V I I I. baccarum iuniperi pondo sex, cerę P. decem, hæc omnia concerpe, contunde, coque, & cum liquidum fuerit medicamen, adijce cæpam, & subinde permisce, & deinde galbanum mitte quantum æstimaueris sufficere posse, & subinde agita. quæ cum bene liquefacta, & commixta fuerint adijcies sulphur, & nitrum, & baccas lauri contusas, deinde cum bene permixtum, & concorporatum uideris medicamen, ab igne remouebis, & mittes in pilam ligneam, atque illic tamdiu battues, donec sit subactissimum, & cum ex eo malagma facere uolueris, oleo manus perunges, & ita inductum linteo denso, uel phœnicio pedibus adpones.

Malagma siue acopum ad podagram efficacissimum, quod mense Augusto fieri debet, resinæ frictę pondo tria, ceræ P. V I. olei ueteris P. octo galbani uncias quatuor, opij uncias quatuor, opopanacis uncias quatuor, æruginis uncias sex, guttæ ammoniacæ uncias quatuor, adipis leoninæ uncias quatuor, adipis leopardinæ uncias quatuor, adipis taxoninę uncias I I I. adipis anserinæ uncias tres, seui taurini P. I. radicis malue erraticę uncias I I I I. radicis cicutæ uncias quatuor, radicis ibisci uncias quatuor, radicis cucumeris agrestis, quem sicyon agrion dicunt, uncias quatuor, radicis cucurbitæ domesticæ uncias quatuor. infundes radices omnes supra scriptas in aquam luna duodecima, excoques luna quindecima, ita ut ad tertias excoquas, & de excoctis succi expressi pondo duo, uel duos sextarios facies. opopanacem, & opium infundes in uinum, guttam uero amoniacam, & galbanum tundes, & deinde simul omnia permixta lento igne decoques, ac facies quasi cerotum, & uteris hoc modo, ut inlinas linteum delicatissimum, quod sine ruga amplectatur pedem. deinde fasciola leuiter inuolues, ad hoc tantum ne cum pedes in lecto moueris linteolũ replicetur, & medicamen inlitum decidat. nam si arctius strinxeris nerui offendentur. hoc ergo medicamẽ, & in accentu placat dolores, & in declinatione confirmat sanitatem.

Herbæ uerbasci, quę minoribus folijs est summitates tenerę, ac folia trita imposita intra paucas horas adeo sedabunt podagræ molestiam, ut qui usus fuerit etiam ambulare possit. Incipientem podagram discutiet betarum exustarum cinis leuissimus admixto sanguine bubulo subactus, & impositus.

Vettonica cum aqua ad tertias decocta, ac potui data, ipsaque cum decoxerit trita, atque adposita podagræ plurimum medetur. Herba senecio, quæ in tegulis nascitur, cum sale trita uice malagmatis imposita, podagricis prodest. Malagma potentissimum ad podagram, ad fracturas, ad tumores, ad condilomata, etiam ad renium dolorem, si illic imponatur, quod fieri oportet speciebus infra scriptis sic. asphalti pondo unum, ceræ pondo unum, resinæ colofoniæ pondo unum, picis brutiæ pondo unum, chalcitidis pondo unum, spumę argenti sescunciam, ceruſſę sescunciam, aluminis rotundi sescunciam, aluminis scissi sescunciam, misyos sescunciam, gallę sescunciam, opij seminis sescunciam, opopanacis sescunciam, aloes sescunciam, myrrę sescunciam, turis masculini sescunciam, herbę mandragoræ ℔ I. S. aceti

quod

quod ſufficiat.quæ tundenda fuerint tundes,& cernes, quæ liquefacienda ad ignem reſolues, & colata in unum permiſcebis,& leui uapore ignis tenuiter decoques,& aceto paulatim conſperges.deinde facies tro chiſcos qui habeant ſinguli — binas quos cum uſus exegerit leui igne reſolues, & ſic pedibus malagmatis more impones. Remedium præſentaneum ad podagram, & neruorum,& lateris,& renium,& lumborum dolores,& ad ſtrumas,& ad parotidas,& paniculas ſic. pumicem marinum, baccas lauri,æruginem,æquo pondere contundes,& teres cum pipere,& ſale,quantum æſtimaris poſſe ſufficere, adijcies,& picis durę,& olei,& mellis aliquantum,& ſimul omnia uſque ad ſpiſſitudinem decoques,& colata cũ oleo ſyriaco ſubiges,& pro malagmate cum opus fuerit uteris. Compoſitio mithridatica ad podagram,& neruorum dolores,& contractiones ſic.ceræ unciam unam, medullæ ceruinæ drachmam I. adipis urſinæ drachmam I. cinnami drachmam I.piperis nigri drachmam I.myrrę drachmam I.roſę aridę drachmam I. iris,piſtæ drachmam I.adipis anſerinæ drachmam I.adipis gallinaceę drachmam I. ammoniaci drachmam I.caſſiæ rufæ drachmam I.turis maſculi drachmam I.guttæ ammoniaci drachmam I. herbæ monœci drachmam I.rutæ ſiluaticæ drachmam I.peucedani drachmam I.aphronitri drach.I.croci drachmam I. turis pollinis drachmam I.ſtaphis agriæ drach.I.caſtorei drach.I.nucis amaræ drach.I. cuateri drach. I. reſinæ terebinthinæ drachmam I.œſypi drachmam unam. quæ tundenda erunt tundes, & cribrabis. quę remittenda erunt lento igne liquefacies,& colata miſcebis,& emplaſtri more cum opus erit uteris.

Fomentum ad podagram ſic.fabę nigrę integrę ſextarium moles, & in farinam rediges cum corticibus ſuis,de lapide ſarcophago unciam.I. tundes,& cribrabis,& ex aqua tepida permiſcebis,atque in pannum inductum impones pedibus,& alligabis.

Remediũ ad podagrã quo pro acopo utendũ eſt ſic.ſeui hircini ſelibrã,cerę ſelibrã,picis ſelibrã,turis maſculi uncias III. adipis urſinę — III. olei ueteris uncias tres,olei irini unc.III.ſalis ammoniaci — III. axungię ueteris ſelibram,medullę ceruinę — III.medullę taurinę — III. adipis anſerinę — III. lenticulę ſupra aquam natę — III.aceti 8.II.hęc omnia diligenter lento igne liquefacta,& colata recondes,& cum opus fuerit uteris. Ad podagram,& neruorum dolores,& parotidas,& mammarum duritiem, quam & mulieres,& uiri pati ſolent,remedium ſic.picis hibericę P.I. ſalis heminam, fœnigręci farinę heminam,iris — III.cerę ſelibram.picem prius coques,ut remittatur.deinde ſingulas res adijcies,& coques, ac poſtmodum colabis,& tanquam malagmate cum opus fuerit uteris. Potio ad podagram,& neruorum dolores quam pridie non cœnanti per duos continuos menſes ieiuno ad nucis auellanę magnitudinem ex duobus cyathis aquę calidę dabis,componitur ſic.petroſelini drach.II.centaurei drach.II.marrubij drach.I.ſcordij drach.I.tundes hęc,& cribrabis,& in puluerem tenuiſſimũ redacta deſpumato melle colliges,ut ſpiſſum ſit medicamentum,& recondes. Ad podagram ſubitum, & facile remedium ſic. alumen,acetum,lotium humanum uetus,ęquis menſuris permiſce, atque adde cerę P. I. opij — I. lactis canini unc.I.roſę ſiccę unciam I. opium,& lac,& roſam teres in mortario,ceram uero liquefacies,& ſimul omnia permiſcebis,atque inde pedes inlines,& folia betę,aut lactucę deſuper alligabis.

Ad podagrę ſubitum dolorem remedium ſic.calcem denuo coques,& teres,adijciesque œſypum,& roſam tritam,& de permixtis pedes perungues. Phlomi uncias tres, rumicis uncias tres,ibiſci uncias tres,cyclaminis uncias tres,myrrę tunſę unc.I.phlomum moles,& dices quamdiu moles, ſummũ cœlum, ima terra,medium medicamentum.deinde ſimul omnia cocta colabis, & ex his pedes cum opus fuerit perfricabis. Ad podagram remedium de experimento ſic. ſpermaticę drachmas quatuor, lini ſeminis drach.quatuor,erucę ſeminis drach.quatuor,ſchœni drach.II. caſtorei drach. II. myrrę drach. II. nardi ſpicę drachmas II. gummis ęthiopici,drachmam.II. ſalis drachmam.II. piperis longi drachmam unam, nucleorum pineorum drach. VIII. ſatureię drach.nouem,hęc omnia tunſa cribrata,& in puluerem tenuiſſimum redacta, tritaque in unum permiſcebis, & ex eo drachmam unam, ad diem ieiuno in potione ex uini cyatho temperata dabis. Sambuci folia cum primum procedunt ad libram colliges, & teres, plantaginis quoque radicem ad libram colliges,& contundes, & axungię ueteris libram purgabis, & contundes,& poſtea ſimul omnia ſubiges,atque inde pedes inlines,& caulis folium ſuperpones,cõfeſtim pręſens remedium,ad ſedandam podagram experiere. Fimum ciconiarum,ſed de nido ipſo dum ciconię pullos habent ſumes,& cum axungia uetuſtiſſima permiſcebis,& conteres,atque emplaſtri modo pedibus adpones,efficaciter podagram ſanabis.

Ad podagram,& ad omnes pedum,uel manuum, & aliorum membrorum dolores ex perfrictione releuandos,bene facit hoc remedium ſic. fœnogræci 8.I. lini ſeminis 8.I. ibiſci contuſas radices quinque, hęc ante diem infundes in aquę 8 IX.deinde poſt diem decoques, uſque ad tertias, poſtea colabis, & ſuccum omnem colliges,atque adijcies ei olei P.IX. & ſucci laurini id eſt, de folijs, uel de baccis teneris lauri expreſſi 8.I.deinde iterato decoques pariter,quouſque omnis ſuccus ſupra ſcriptus conſumatur,& olei tantummodo ſumma reſidat,quod iterato colatur,& adduntur in eo oleo quod ſuperfuerit laricis — IX.terebinthinę uncię IIII. balſami — II. ita ut prius hęc in uaſe duplici ad ignem lentiſſimum reſoluantur, & ſic permiſceantur,& diutiſſime coagitentur, atque in uſus ſupra ſcriptos neceſſarios ad perfricandũ reſeruentur. Ad primos podagrę impetus molliendos.Atiariæ herbę partes duas contundes, & butyri unam partem permiſcebis,& conteres,atque ita pro unguento, uel emplaſtro uteris. Vlmi cortex contuſus diutiſſime,& cum aqua marina uſque adeo ſubactus, ut malagmati ſimilis ſit, pro emplaſtro adpoſitus,ſedat podagrę dolores. Viuo lepori pes amputatus,& alligatus ad podagram, uel eius pedis partibus quę dolebunt,plurimum prodeſt.

Vituli marini,aut quod melius est hyænæ pelle facta calciamenta, si quis in quotidiano usu habuerit, efficaciter podagræ morbo carebit. Pueri impubis detonsi super pedes dolentis capilli,atque illic ali quandiu compositi,compescunt dolorem.probatum remedium est felle caprino non manu,sed pinna pe des perunctos confestim dolore releuari. Fœniculi farina ex hydromelite decocta,& imposita chiragræ medetur. Podagram ut sanare difficile est,sic incipienti inter initia occurrere promptum est. nam inter initia eius cum dolores asperrimi sunt,si quis uena aduersa in brachio pungatur non modo presenti dolore releuabitur,sed etiam in posterum perpetuo liberabitur.

Vtiliter in dolore perunguntur pedes oleo,in quo diu decocta sint intestina ranarum. ranæ quoque rubetæ exustæ cinis,cum sambuci coliculis teneris tritis,& seuo hircino uetere permixto, & decocto pari terque imposito prodest. Folia cupressi contrita,cum panis mollis partibus duabus,& axungia uetere subacta,medentur doloribus podagræ. Semen genestæ tunsum,& cum axungia subactum doloribus geniculorum potenter adhibetur. Mustelæ uiuæ combustæ cinis, cum oleo rosaceo,& aceto pinna inlitus,podagricis prodest. Hedera contrita,& cum oriza,ac melle decocta,atque in unum per mixta,& denuo trita podagræ,& chiragræ,& neruorum offensionibus medetur imposita.

Vrtica trita cum sanguine miluino,aut palumborum permixta,atque ex eo pedes inliti efficaciter sanantur. Mirificum podagræ remedium,nec impendio sumptuosum sic. cupressi pilulæ duodecim, pastinacæ,quam minimæ totidem decoquuntur cum turis tunsi uncijs tribus, cum olei sextario, & aquæ hemina,& axungiæ ueteris uncijs V I. & ceræ tantundem, quæ inspissata, & conglutinata panno inlita pedibus adponuntur.

Ad podagram cum feruore,& tumore rubicundo,quam calidam uocant,hæc faciunt primis diebus adhibita.herba urceolaris per se,& caseus mollis recens per se impositus, postea herba cui salis pusillum admiscere oportebit. Item bene facit apium uiride per se, uel cum polenta adpositum. Nec minus utilis est portulaca,atque plantago. spongia quoque rhodia, uel aphricana mollis ex aqua frigida adposita iuuat.lanam etiam succidam rosa,& uino infectam poni conuenit.subinde autem hæc omnia mutari oportet priusquam calefiant. Prodest, & lomentum fabæ molitæ cum suis ualgulis factum, aceto ac melle dilutum,atque ita impositum,educit enim sanguinem,& dolorem leuat. Belle faciunt, & mala citrea quàm maxima quinque cocta ex aceti sextarijs tribus, donec madida fiant, quibus tritis adijcitur aluminis fissi uncia una,myrræ uncia una,atque ita malagmatis more feruenti podagræ imponuntur. Benefacit,& aloe aceto diluta,& per pinnulam pedibus inducta.opium quoque lacte muliebri dilutum,& similiter inlitum iuuat.

Mirifice hoc cataplasma podagræ cuilibet superpositum medetur,tollit enim triduo dolorem,lomenti more compositũ sic. fœniculi seminis cyathi duo,musci de stagno cyathi duo,polente tenuis cyathi duo, commiscentur hæc in unum contusa trita,atque molita. deinde consparguntur aqua pluuiali,& ita temperantur ne durum sit medicamentum, ne'ue sit aquatum nimis. quod impositum protinus leuat, id est intra triduum tollit dolorem.constat autem eum qui hoc medicamine ter in mense inter denos dies usus fuerit,in nocte non laboraturum podagræ dolore. Ad frigidam podagram,quæ sine tumore est, conficitur cataplasma sic.ciceris nigri moliti sextarius coquitur ex aqua,& diligẽter teritur,cui adijcitur axungiæ pauxillum,& dum calet medicamentum pedibus imponitur.

Fœnogræci seminis,& hordei farinæ binos sextarios cribratos in unum miscebis, & decoques ex aqua, atque addes olei,quod sufficiat,ac subinde calidum cataplasma pedibus adpones.bene facit, & ibisci radix ex aqua mulsa cocta,& imposita.sambucum quoque cum axungia,& brassicæ cinis cum axungia impositus plurimum iuuat.ubi autem impetus cessauerit,& in hoc,& in priore genere podagræ,calida aqua marina diu fouendi sunt pedes, uel si hęc non erit, aqua pura feruenti, sale adiecto foueantur. post hoc malagmate uti oportet,quod ad parotidas scriptum est,tollit enim cito reliquias podagræ per sudores, & in futurum confirmat neruos,nec patitur facile uitiari.

Ad utramlibet podagram remedium sic. Torpedinem uiuam nigram cum admonuerit dolor,subijci pedibus oportet in litore non sicco, sed quod adluit mare, & tamdiu premi,donec sentiatur torpor per totum pedem, & tibiam usque ad genua. hoc & in præsenti tollit dolorem,& in futurum remediat. hoc modo Anteros Cæsaris libertus supra fidem remediatus est. Malagma Narcissianum ad utramque podagram egregium.ceræ pondo I I. resinæ pondo V. olei ueteris pondo V.S. olei syriaci pondo I. S. aphronitri in pastillis pondo I. cardamomi puri pondo unum, iris illyricæ pondo unum, piculæ pondo unum,agarici pondo unum,fœnogręci pondo I.centaurei pondo I.apollinaris pondo I. alterci P.I. coques liquanda,quę sunt tundenda in puluerem redacta miscebis,atque ex his pastillos facies,& in capsa noua repones,quibus diebus uiginti iugiter uteris.

Malagma quod & ad podagram,& ad omnẽ collectionem bene facit accipit hęc.ammoniaci uncias V. galbani unc.II.picis duræ P. V. resinæ terebinthinę P.II.olei ueteris P.I.S.axungię uetustę P.III.ceræ P. V.sulphuris uiui pondo V. hęc omnia decoques in patella fictili,uel cacabo ampliore.sulphur tamen, & ammoniacum extra teres,& sic immiscebis cum decoquere cœperis,sed agitabis instanter, ne subsidant in fundo,quę in puluerem redacta mittuntur. Confectio medicaminis, quod appellatur hygia. facit ad chiragricos, ad arthritim, ad ilij dolorem, ad uentris molestias, ad neruorum contractionem,& ad omnes dolores qui sunt in corpore,conficitur X I I. Kalend.Iul. non interest quo die, uel luna, uel malina,dummodo supra scriptus dies obseruetur, quo medicamen fiat sic.olei P. X X V. sed optimi,uini optimi

ni optimi pondo X X V. quantum bonum fuerit uinum,tantũ melius erit medicamentum.ferpylli cam peftris fafciculos X. tam grandes quàm manus uiri recipere poteft,fed fupra fcripta die colligi debet ferpyllum,ut ftatim recens cum fupradictis liquoribus coquatur,quod oportet tamdiu coqui,quo ufque ad olei menfuram liquor omnis ueniat.cum rafriguerit colatur diligenter,& ubi nitidum fuerit,addes refinę pityinæ pondo tria,opopanacis libram femis,galbani libram femis,ceræ rufæ libram femis,ftyracis libram, opobalfami — V I. hæc omnia confundes in ifto oleo.ftyracẽ fane' pones in balneo,& ibi folues,atque in mortario teres,& remittes omnia in uas æreum,ibique pones ad focum fpecies fupra fcriptas, quę tam diu coquantur,quam diu foluantur bene. deinde de refina puluerem facias, & afperges medicamini dum adhuc coquitur,quo malagmatis loco cum opus fuerit uteris. Cerotum ad chiragram,& parotidas, & tumores diuerfos,& fiftulas,& furunculos.accipit hæc,ceruffæ P.I. ammoniaci P.I. olei pondo unum, ceruffa terenda in mortario diligentiffime.deinde oleum paulatim fupermittendum, & cũ fimul trita fuerint omnia,mittenda in caccabum,uel trullam,ut ferueant, & dum coquuntur fine intermiffione agitanda. fed cum denfum effe cœperit medicamen ad fpeciem ceroti, tum ammoniacum tritum diligenter fupermittendum,coquendaque fimul omnia horis fex, lento igne ne adurantur, & fine ceffatione dum coquuntur agitanda,cum uideris omnia bene mixta,defunde in aquam frigidam,& manibus fubige, uel per frica,& fic repone,& cum ufus exegerit alutæ inline, & fic adpone locis neceffarijs. Remedium ad podagram,uel maxime ad arthritim fic.aceti optimi quantum uolueris,quod melius erit fi ex uino ftyptico fuerit,telas aranearum,quæ in cupreffo inueniuntur,buxi fummitates tenerrimas.hęc in olla noua coquenda funt diutiffime, ex quo aceto pofca temperanda paulo acrior quàm ad bibendum, ex qua pofca, uel calefacta,uel frigida prout caufa poftulauerit lauãda membra hoc eft arthra, uel iunᴄturæ,quæ dolent, & deorfum id eft cum humeros,uel cubita laueris ad manus fummas, uel ad pedes fummos deftringendũ deducendumque medicamen.poftea uero quàm hac pofca laueris membra,quæ lauari neceffe eft,adpones herbam quæ in aquæ iugis decurfu nafcitur,quam Latine berulam,Grǽce cardaminen uocant.hæc diligenter purgatur,& teneritudo eius tunditur,& ita uel tepida,uel frigida,prout falubrius eft, dolenti in modũ cataplafmatis adponitur,& die bis,aut ter,uel quotiens ficcari cœperit mutanda erit. quæ fi ruborem fecerit,tunc magis profuiffe intelligetur. adhibendum dehinc parygrum cerotum infra fcriptum fic. ceruffæ, fpumæ argenti,ceræ punicæ,olei rofei,olei mollis,lachrymas ouorum.horum omnium pondera,quæ placuerit mifcebis,modus enim non eft definitus.cera primum in oleo molli ferueat tam diu, donec ftringatur,poftea puluerem fupra fcriptarum fpecierum fuper addes.deinde oleum rofeum,uel lachrymas ouorum admifcebis,atque ita bene agitata, & mixta omnia fubcoquantur igni, quod medicamen repofitum cum neceffe erit in linteo inlitum membris dolentibus adponetur.

Farinæ triticæ ȝ. unum,amyli uncias feptem,ceræ uncias feptem,olei rofacei æftate, hyeme autem olei communis ȝ.I. Italicum.fane' ut paffio ipfa,uel calidius,uel frigidius medicamentum pofcit fieri,ita facias. farinam ante diem infufam in aquæ ȝ. Italicum concoques admodum glutis. poftea amylum feparatim tritum in mortario,& ceram remiffam in oleo fupermittes, & fimul omnia diligenter teres, & cum opus fuerit adpones in linteo podagræ cuilibet. Galbani femunciam,opopanacis uncias duas, caftorei uncias I I. ceræ P.I I. olei laurini uncias I I. olei communis P.I. olei ueteris rancidi P.I. aphronitri candidi pilulas duodecim,medullę ceruinæ pondo unum,butyri P.I.clauos caligares de fterculinio collectos de dextra caliga V I I I. de finiftra feptem,in fingulis linteolis alligato,fic in æneum mitte.deinde ita cum fupra fcriptis decoque,ut emplaftrum denfum facias,pedibus cum uolueris adponendum. opopanacẽ fane' cum liquaueris,galbanum poftea liquabis. dehinc omnia reliqua cum coxeris colabis, & fic de permixtis omnibus emplaftrum facies,miraberis remedium podagræ quia palmare eft.

Ad impetum podagræ remedium,quod Artemifius Dianio oftendit fic. croci denarios duos, pulueris afiani id eft,de lapide magnefio,qui in uenalibus difficile inuenitur,unciam unã,fed fi hic non fit pro puluere aphronitri — I. mittes,& ouorum quatuor lachrymam,non medullam.hæc trita,& mixta componuntur in modum ceroti quo fuperlinuntur pedes de pinnola. Farinam de meliloto in lotio humano,& axungia uetere concoque,eamque panno inline, & mox ubi dolor aufpicabitur,pedibus impone, pro certo ftatim eum mulcebit hoc remedium. Axungiæ P. tria refinæ terebinthinæ P.I. picis liquidæ P.I. ceræ communis P.I. fulphuris uiui.P. I. rutæ uiridis ℈ I I I. fchœni — I I. bdellæ recentis — I I. cum omnia remittenda remiferis,& cætera mifcueris, nouiffime fulfur tunfum adijcies, & omnia iuxta ignẽ exagitata mifcebis.hæc compofitio præfidio feruata quamuis acrem impetum podagræ orientis extinguit. Olei cyprini modium in æneum conijcies,cumque primum ferbuerit mittes in illud uulpem mafculum uiuum,& tamdiu coques,donec corpus eius furculo faciliime transforetur, tunc oleũ percolabis,& adijcies in id famfuci,faliuncæ,cyperi,cardamomi,fingularũ rerũ felibras,euforbij — I I I I. adarces P.I. refinæ P.III. ceræ ponticæ P.II. hoc cerotũ mire podagrã lenit. Vermiculos terreftres in aceto per noctẽ manere curabis,ut fe omni forde purgent,mane eos ficcabis,& ex his — IX.in libram axungiæ mittes,& diutiffime conteres,ut unũ corpus efficias,& pro ceroto uteris ad fedandos pedũ quãli bet moleftos dolores. Medius lapis lacte muliebri dilutus, & pellicula lupina cõligatus portatusque, & in prǽfenti,& deinceps in futurũ tempus podagrã certiffime fubmouebit. Columbinæ pinnæ maxime primũ nafcentes uftæ cũ urtica,atque impofitæ podagræ dolores leuant. Terreftres lumbrici ad menfuram acetabuli in mellis cotyla contriti,& impofiti pedibus qui prius oleo rofaceo uncti fuerint,ac tertio die foluti,& ftatim rurfum impofiti,& confeftim dolorem leniunt,& in pofterum tollunt.

Vulpem ex aqua coquito donec molleſcat,& ex aqua percolata pedes adſidue foueto, quo facto doloribus facile careri hoc remedio quidam frequenter experti ſunt. Lenticula, quæ in aqua naſcitur quàm tenerrima contuſa,& antequam cubitum eat ei qui dolet pedes impoſita, deinde interpoſito tempore ſublata,& herba cuculus trita in reliquam partem noctis impoſita,mire dolores podagræ ſedat. Farina frumenti ex aceto cocta, dolorem podagræ ſtatim ſedat impoſita, ſed lenius medicamen erit adiecto melle non multo. Pampini uitium triti,& impoſiti tumorem pedum mirabiliter exſiccant. cinis quoque uitium cum axungia uetere ſubactus,& impoſitus idem præſtat.nec non, & ad hoc ſal ammoniacus cum pari menſura picis,& ceræ coctus imponitur. Plantago cum axungia ſubacta,& impoſita lenit pedum dolores.limus quoque aquaticus cum oleo ſubactus plurimum prodeſt. Adeps urſina cum ſeuo taurino,& cera pari pondere decoquuntur,eoque ceroto podagra contacta lenitur.nec non,& radix cucumeris erratici ex aceto cocta,& podagræ impoſita ſuccurrit. Potio, quæ ſi anno integro fuerit potata,podagra liberat laborantes,componitur ſic.chamædryos P.I.centaurei uncias tres,ariſtolochiæ rotundæ uncias tres,ſtœchados uncias tres.agarici — I. cyperi ſeminis — III. S. aloes — III S. hæc pondera ſingularum rerum tunſa,& cribrata adpendi oportet,& mellis attici libras VI. comprehendi. Sumitur autem hæc potio a' ieiuno,& maxime digeſto,menſura eius eſt argentei ſcripuli pondus bibitur ex tribus cyathis aquæ calidæ,& ſi non continuati dies fuerint in accipienda potione, anni tamen ſpatium in dierum numero ſuppleatur. Fel apri cum ſeuo quolibet poſitum, optime placat podagram in præſens.Carmen idioticum,quod lenire podagram dicitur ſic. In manus tuas exſpues antequam a' lecto terram mane contingas,& a' ſummis talis,& plantis,uſque ad ſummos digitos,manus duces, & dices.fuge fuge podagra,& omnis neruorũ dolor de pedibus meis,& omnibus membris meis, aut ſi alij pręcantas,dices illius quem peperit illa,uenenũ ueneno uincitur,ſaliua ieiuna uinci non poteſt. ter dices hęc, & ad ſingulas plantas tuas,uel illius cui medebere ſpues. Remedium ad podagrã ſic. lanæ ſuccidę nõ lotę P.I. uini ueteris,uel amminei 8.II.olei omphacini 8.I.aphronitri cõmunis P.I.lanã infundes in uinũ per triduũ,dehinc exprimes lanã uehementer,& admiſcebis uino,quod expreſſeris aphronitrũ tritum,addes,& oleum,& ſic miſcebis omnia,& in uas uitreum mittes,& ſeruabis. Cum autem opus fuerit medicamen,panem infundes in uinum uetus,uel ammineũ, qui cum bene mollitus fuerit exprimendus erit, & terendus in mortario,ac dum teritur ſupermittendum medicamentũ, quod in ampulla eſt,ita ut ad denſitatem cataplaſmatis redigatur,addenda,& olei roſei coclearia duo.ſic inducendum medicamentum in linteo,& ad ponendum locis dolentibus.ſuperpoſito uero linteo,ſalubre eſſe auctor remedij huius adfirmat, ſi uel ipſa lana,quæ expreſſa eſt,uel alia ſuccida ſupra cataplaſma hoc ponatur, & leuiter obligetur.

Confectio emplaſtri,quod rex Ptolemęus inueniſſe dicitur, accipit hæc, ſeui taurini remiſſi colatique, atque in paſtillos coacti P. V. reſinæ frixæ P. V. medullæ ceruinæ — VI. ſucci mentæ — II. ſucci mentaſtri — II. ſucci fœniculi — II. ſucci marrubij — II. ſucci hyoſcyami — II.ſucci plantaginis maioris — II. ſucci lapathi — II. ſpecularis cocti,& quàm minutiſſime triti P. I. quibus in ordinẽ pręparatis,ſeuum,& medulla lento igni in uaſculo æneo remittentur.tum reſina comminuta,atque trita ſenſim in ſeuum ſupermittetur,ut ſimul liquefacta permiſcere ſe poſſint. deinde in mortarium marmoreum diligenter colata mutabuntur, quæ adhuc tepentia diligentiſſime conterentur. quæ cum denſari cœperint,dum adhuc calida erunt, ita ut calor ſuſtineri manibus poſſit, ſuccos ſupra ſcriptarum herbarum ſuperfundes,& iterum diligentiſſime teres,& priuſquã penitus deſinat calor, præparatum de ſpeculari puluerem mittes. Itaque omnia ſimul mixta,& diutiſſime trita, atque ad ſummam leuitatem redacta, in uitreo uaſculo reponentur.hoc emplaſtrum utile his rebus ad podagram,& neruorũ dolores, contractionesque,ad luxa,uel fracta,ad puſtulas omnes,ad duricies omnes præcipue ad mammarum uitia, ad carcinomata,ad glandulas,ad uulnera omnia quolibet modo impreſſa, uel uetuſta, uel recentia,ad lumborum, & ilij dolorem,ad ſcapularum dolorem,ad phthiſicos,ita ut emplaſtrum hoc inducant, & caldam aquam mulſam bibant.ad dentium dolorem,ad gingiuarum carcinomata,ad capitis, & oculorum dolores, ita ut emplaſtrum dolentibus oculis ſuperponatur.ad membrorũ dolores contuſionesque,ad omnia omnino,pręcipue ad podagram,& ad neruorũ offenſiones placandas res ſaluberrima eſt. Deſcriptio acopi, quod diaciſſu dicitur accipit hæc.baccas lauri uirides C.cupreſſi C IX. herbæ ſabinæ P. I. roris marini P.I.fœnigræci 8.I. hæc omnia diligentiſſime tunſa,atque trita infundes in aquæ pluuialis 8. III. & olei P. IX. atque illic triduo commaceranda eſſe patieris.tum lento ne adurantur igni,tam diu coquentur,quouſque menſura aquæ,quæ miſſa fuerit excoquatur,tum omnia colabuntur,atque his adijcientur hederę communis ſiccæ — IIII. diligenter tunſæ cribratæque,nec non,& reſinæ aſtloſæ P.IIII. ceræ pondo II.permixtis omnibus,atque igne liquefactis medicamẽtum paratum in uitreo doliolo reponetur,ex quo,ſi quę doluerint corporis partes perunctę,& confricatę ſanitati cito reſtituentur, mulieribus etiam cum ceſſauerint tempora,ſi aut ad lumbos,aut ad imum uentrem ponatur,menſtrua ſtatim prouocabuntur, necnon, & calculos mouet,ſi ex eo ilium,aut uenter imus fricetur,podagrę quoque prodeſt, ſi uel mane, uel nocte pedes ex hoc medicamine perfricentur. Deſcriptio ceroti,ſiue emplaſtri podagrę,& articulis,& neruis,& multis rebus infra ſcriptis ſatis utilis ſic.ſeui taurini P. III. reſinæ frixæ P.II. ſpecularis exuſti P. II. ceræ ponticę P. II. olei mollis P.I.S.ſucci marrubij — II. ſucci plantaginis — II. ſucci uerbenæ — II. ſucci mentæ — II. ſucci ſymphoniacę uncias duas,ſucci phlomi — II. quę herba longa,& lata & mollia,& lanoſa folia habet,& thyrſum longum lanoſum facit,quę gręce dicitur hermu rabdos.ſeuum, uel cera,uel reſina ſeparatim lentiſſimo igne ſoluuntur colanturque,& in caccabo poſtea cum ſupra ſcri-

ptis ſpeciebus miſcentur,deinde ſimul decoquuntur,poſtea additur oleum,& iterum modicum feruorem ducit.deinde remoto ab igni caccabo,mittitur puluis ſpecularis exuſti , & diutiſſime agitatur. Tum medicamen adhuc pſeudo calidum diffunditur in mortarium,& illic diutiſſime manibus ſubigitur. atque inde in pyxide,aut in doliolo uitreo reponitur,quod medicamentum ad omnes collectiones,& glandulas & parotidas,& ſtrumas,& ad omnes tumores,& ad omnes puſtulas , & ad omnia uulnera ſananda potentiſſimum eſt,nec non,& ad ſtomachi,& uiſcerum uitia,& ad lateris,& renium , & lumborum, & coxarum dolores efficaciſſimum eſt. Neruis quoque placandis,& luxaturis,& fracturis ſolidandis utiliſſimum eſt.

QVod natum Phœbus docuit,quod Chiron Achillem,
Quod didicere olim Podalirius,atque Machaon
A genitore ſuo,qui quondam uerſus in anguem,
Templa Palatinæ ſubijt ſublimia Romæ.
Quod Cous docuit ſenior,quodque Abdera ſuaſit.
Quod logos,aut methodos ſimplexque empirica pangit,
Hoc liber iſte tenet,diuerſo è dogmate ſumptum.
Namque ſalutiferas diſponit pagina curas.
Iſtic repperies per nomina,perque medelas,
Deſcriptas ſpecies,& pondera menſurarum
Congrua,quæ ſapiens ſumes moderamine certo.
Ne fallare uide,neu quæ ſunt parta ſaluti,
Vertat in exitium non ſolers cura medentis.
Sume igitur medicos pro tempore,proque labore.
Aetatiſque habitu,ſumma ratione paratos.
Gramine ſeu malis ægro præſtare medelam,
Carmine ſeu potius,namque eſt res certa ſaluti
Carmen,ab occultis tribuens miracula uerbis.
Quæ curis hominum phyſicorum inuenta pararint,
Quæque ſuis natura bonis terraque marique
Edidit illa ſuis altrix ſimul atque creatrix
Fœtibus omnigenis,quos parturit,ergo ſalubres
Suggerit impenſas ponto,& tellure creatas,
Angue,fera,pecude,& fruge,alite,murice,piſce,
Lacte,mero,pomis,lymphis,ſale,melle,& oliuo,
Succis,unguinibus,tædis,pice,ſulfure,cera,
Polline,farre,fabis,lino,ſcobe,uellere,cornu,
Baccis,& balanis,lignis,carbone,fauilla.
Floribus,& uarijs herbis,holere atque metallis,
Sandice,& creta,pſimmyto,pumice,gypſo,
Cadmia,chalciti,chalcantho,chalco,& aduſto,
Caſſitero molli,lepide cypria,atque atramento.
Prome etiam ſeu tunde prius ſeu contere gyro,
Quod uiride hortus habet,uel quod carnaria ſiccum,
Allia,ſerpyllumque herbas,thymbramque ſalubrem,
Braſſicaque,& raphanos,ac longis intyba fibris,
Et mentam,& ſinapi,coriandrum,prototomumque
Erucam,atque apium,maluam,betamque ſalubrem,
Rutamque,& naſturcum,& amara abſinthia miſce,
Pulegiumque potens,necnon,& lene cyminum.
Palmula nec deſint Idumes,nec pruna Damaſci.
Quæ cum multiplici contriueris orbe terendo
In patinis excocta dabis,aut grandibus ollis
Verum adoperta coques,ne fumida iura ſaporem
Corruptum reddant,quæ mox faſtidiat æger.
Adde,& aromaticas ſpecies quas mittit Eous,
Vel quæ iudaicis fragrant bene condita capſis,
Tus,coſtum,folium,myrram,ſtyracem,crocomagma,
Aſpalathum,gallam,elleborum,nigrumque bitumen.
Et nardum,& caſias,& amoma,& cinnama rara,
Balſama,peucedanum,ſpicam,crocum,atque bedellam
Irim,caſtoreum,ſcillamque,opium,panaceam,
Reſinam,lepidum,euforbium,git,atque pyretrum.
Zingiber,& calidum,mordax piper,& laſer algens,

Agaricumque,asarumque potens,aloen,aconitum,
Galbana,sandaracam,samsucum,psoricum,alumen,
Acaciam,propolimque,& adarchen,cnicon,acanthum.
Andrachnen,acoronque,opopanaca,pompholygemque,
Cyperum,ladanum,sagapenonque,& tragacanthum,
Scammoniam,cypen,malabathron,ammoniacon.
Denique repperies istic,quod lucis in ortu,
Indus,Arabs,Seres,Persis diuesque Sabæus,
Vicino sub sole legunt,quod præbet Orontes,
Eximium ignoto mittit,quod Nilus ab ortu,
Decerptum folijs,ramo,cute,cortice,uirga.
Quodque ab Idumæis uectum seplasia uendunt,
Et quidquid confert medicis lalagea cataplus.
Hęc quicunque leges poteris discernere tecum,
Agnoscenda magis,siue exercenda rearis.
Quisque tamen nostrum hoc studium dignabere,quæso
Pręstes iudicium purum,mentemque benignam.
Sic tua perpetuo uegetentur membra uigore,
Et peragas placidam per multa decennia uitam.
Sic non incuses ualidam placitamque senectam.
Nec tibi sit medicis opus unquam,nec tibi casus,
Aut morbus pariant ullum quandoque dolorem:
Sed procul a' curis,& sano corpore uiuas,
Quotque hic sunt uersus tot agant tua tempora Ianos.

Marcelli de medicamentis libri finis.

SCRIBONII LARGI, MEDICI VETVSTISSIMI, DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LIBER.

SCRIBONIVS LARGVS CAIO IVLIO CALISTO SVO S.

NTER maximos quondam habitus medicos Herophilus, Cai Iuli Calliſte fertur dixiſſe medicamenta diuinum munus eſſe. Et id quidem non ſine ratione ut mea fert opinio. Prorſus enim quod tactus diuinus efficere poteſt, id preſtant medicamenta, uſu, experientiaque probata. Animaduertimus itaque ſæpe inter i deliberationes, contentioneſque medicorum auctoritate præcellentium, dum quæreretur quidnam faciendũ, aut qua ratione ſuccurrendum eſſet ęgro, quoſdã humiles, quidem, & alioquin ignotos, uſu uerò peritiores, &(quod fateri pudet) longe' ſummotos a' diſciplina medicinæ, ac ne ad fines quidem eius profeſſionis, medicamento efficaci dato, protinus uelut præſenti numine, omni dolore, periculoque liberaſſe ægrum. Quamobrem ſpernendi ſunt, qui medicinam ſpoliare tentant uſu medicamentorum, non a' medendo, ſed a' potentia, effectuque medicamentorum ita adpellatam. Probandi autem qui omni modo ſuccurrere periclitantibus ſtudent. Ego certe' aliquoties magnum ſcientiæ conſecutus ſum titulum ex uſu proſpere' datorum medicamentorum, multoſque ex eadem cauſa non mediocrem gloriã tuliſſe memini. Eſt enim hæc pars medicinæ ut maxime neceſſaria, ita certe' antiquiſſima, & ob hoc primũ celebrata, atque illuſtrata. Siquidem uerum eſt, antiquos herbis, ac radicibus earum, corporis uitia curaſſe: quia etiam tunc genus mortalium inter initia non facile' ſe ferro committebat. Quod etiam nunc plerique faciunt, ne dicam omnes: & niſi magna compulſi neceſſitate, ſpeque ipſius ſalutis, non patiuntur ſibi fieri, quæ ſane' uix ſunt toleranda. Cur ergo aliqui excludant medicinam, & uſum medicamentorum, non inuenio, niſi ut detegant imprudentiam ſuam. Siue enim nullum experimentum eius generis remediorũ habent, meritò accuſandi ſunt, quòd tam negligentes in tam neceſſaria parte fuerint: ſiue experti quidem ſunt eorum utilitatem, denegant autem uſum, magis culpandi ſunt. Qui crimine inuidentiæ flagrãt, quod malum cum omnibus animantibus inuiſum eſſe debet, tum præcipue' medicis, in quibus niſi plenus miſericordiæ, & humanitatis animus eſt, ſecundum ipſius profeſſionis uoluntatem, omnibus dijs, & hominibus inuiſi eſſe debent. Idcirco ne hoſtibus quidem malum medicamentum dabit, qui ſacramento medicinæ legitime' eſt obligatus, ſed perſequetur eos, cum res poſtulauerit, ut miles, & ciuis bonus omnimodo: Quia medicina non fortuna, neque perſonis homines æſtimat, uerum æqualiter omnibus implorantibus auxilia ſua ſuccurſuram ſe pollicetur, nullique unquam nocituram profitetur. Hippocrates conditor noſtræ profeſſionis, initia diſciplinæ ab iureiurando tradidit: in quo ſanctum eſt, ne prægnanti quidem medicamentum, quo conceptum excutitur, aut detur, aut demonſtretur a' quoquam medico, longe' præformans animos diſcentium ad humanitatem. Qui enim nephas exiſtimauerit ſpem dubiam hominis lædere, quanto ſceleſtius perfecte iam nato nocere iudicabit? Magni ergo æſtimauit nomen decuſque medicinæ conſeruare, pio ſanctoque animo quenque ſecundum ipſius propoſitum ſe gerentem. Scientia enim ſanandi, non nocendi eſt medicina. Quæ niſi omni parte ſua plene' incumbat in auxilia laborantium, non præſtat quam pollicetur hominibus miſericordiam. Deſinant ergo qui prodeſſe adflictis, aut nolunt, aut nõ poſſunt, alioſque deterrent, negando ægris auxilia, quæ per uim medicamentorum frequenter exhibentur. Etenim quaſi per gradus quoſdam medicina laborantibus ſuccurrit. Nam primum cibis ratione, aptoque tempore datis, tentat prodeſſe languentibus. Deinde, ſi ad hos non reſponderit curatio, ad medicamentorum decurrit uim. Potentiora enim hęc & efficaciora, quàm cibi. Poſt ubi ne ad hæc quidem cedunt difficultates aduerſæ ualetudinis, tunc coacta ad ſectionem, uel ultimo ad uſtionem deuenit. At Aſclepiades maximus auctor medicinæ, negauit ægris danda medicamenta. Quidam enim hoc mendacio etiam pro argumento utuntur. Poteram tamen (ſi uerum id eſſet) dicere: Viderit Aſclepiades quid ſenſerit, forſan non omnino in hanc partem animum intendit. Homo fuit, parum feliciter ſe in hoc negotio geſſit. Non deterreor perſona, cum rem tam manifeſte' prodeſſe uideam. Nunc uero cum tam impudenter comminiſcantur de eo, quid poſſum ultra dicere, niſi genere quodam parricidium, ac ſacrilegium eos cõmittere qui hęc dicunt? Ille enim febricitantibus, uitijſque præcipitibus correptis, quæ ὀξυπάθη Græci dicunt, negauit medicamenta danda, quia cibo uinoque apte' interdum dato remediari tutius eos exiſtimauit. Cæterum in libro qui παρασκευαστικῶν, id eſt, præparationum inſcribitur, contendit ultimæ ſortis eſſe medicum, qui nõ ad ſingula quæque uitia binas ternaſue compoſitiones, & expertas protinus paratas habeat. Vides ergo quàm non placeat Aſclepiadi uſus medicamentorum? cui niſi plura quis ad quodque genus uitij medicamenta compoſita habeat, non uidetur dignus profeſſione medicinæ. Sed iſta licentia nomine tantummodo medicorum, propter quorundã negligentiã latius proceſſit. Raro enim aliquis prius quàm ſe ſuoſque tradat medico, diligenter de eo iudicat: cum interim nemo ne imaginem quidem ſuam cõmittat pingen-

dam,nisi probato prius artifice per quædam experimenta,atque ita electo. Habent itaque omnes pondera atque mensuras exactas,ne quid erroris in rebus non necessarijs accidat:uidelicet,quia sunt quidam qui pluris omnia quàm seipsos æstimant. Itaque sublata est studendi cuique necessitas, & nō solum antiquos auctores,per quos consummatur professio,quidam ignorant,sed etiam cōminisci falsa de his audent. Vbi enim delectus non est personarum,sed eodem numero malus bonusque habetur,quod sine labore potest contingere,idemque dignitatis utilitatisque præstare uidetur posse,unusquisque id magis sequitur. Sic,ut quisque uolet,faciet medicinam. Quosdā enim à peruerso proposito nemo potest mouere,& sane omnibus permisit liberum arbitrium magnitudo professionis. Multos itaque animaduertimus, unius partis sanandi scientia,medici plenum nomen cōsecutos. Hos uero ab initio rectam uiam secuti, nihil prius totius artis perceptione,quæ homini permittitur,iudicauimus: Quia ex hac omnia commoda nos consecuturos existimabamus:non mediusfidius,tam ducti pecuniæ,aut gloriæ cupiditate,quàm ipsius artis scientia. Magnum enim,& supra hominis naturam duximus,posse aliquem tueri,& recuperare suā, & uniuscuiusque bonam ualetudinem. Itaque ut cæteris partibus disciplinæ,ita huic quoque,quæ per medicamenta uirtutem suam exhibet,curiose instituimus: eò magis quòd percipiebamus indies ex usu profectus eius. quos interdum supra fidem,atque opinionem plurimorū exhibebamus. Sed quid ultrà opus est probare,necessarium usum esse medicamentorum? pręcipue tibi,qui,quia percepisti utilitatem eorum, idcirco à me compositiones quasdam petijsti. Ego autem memor humanitatis tuę candorisque animi tui, quem omnibus quidem hominibus plenè,mihi autem etiam peculiariter pręstas,non solum quas desiderasti,uerumetiam si quas aliàs expertas in pręsenti habui,in hunc librum contuli. Cupio enim mediusfidius qua possum,tuę in me tam perseueranti beneuolentię respondere,adiutus omni tempore à te, pręcipuè uerò his diebus. Vt primum enim potuisti,non es passus cessare tuę erga me pietatis officium,tradendo scripta mea latina medicinalia,Deo nosto Cęsari: quorum potestatem tibi feceram,ut ipse prior legeres, simpliciterque indicares mihi quid sentires: plurimū enim iudicio tuo tribuo. Tu porrò candidissimo animo, & erga me beneuolentissimo,diligentiam meam sub tanti nominis editione,non uerbis,sed re probasti: periculumque non minus tui iudicij,quàm ego styli,propter me adisti,quo tempore diuinis manibus laudando consecrasti. Fateor itaque libenter,unicas me tibi gratias agere,quod & prius quàm rogareris, cōsummasti amicissimo adfectu uota mea, quod contigit mihi fauore plenissimo tuo, maturiorem percipere studij huius mei fructum,ac uoluptatem. Ignosces autem si paucæ uisæ tibi fuerint compositiones, & non ad omnia uitia scriptæ. Sumus enim (ut scis) peregre, nec sequitur nos nisi necessarius admodum numerus libellorum. Postea tamē,si & tibi uidebitur,ad singula quæque uitia plures compositiones colligemus. Oportet enim copiam quoque earum selectam habere: Quoniam reuera quædam quibusdam magis,& non omnes omnibus conueniunt,propter differētiam scilicet corporum. Quarū initium à capite faciemus: summū enim & primum locum hoc obtinet,dantes operam,ut simplicia primò ponamus. Interdum enim hæc efficaciora sunt,quàm ex pluribus composita medicamenta. Erit autem nota denarij unius pro gręca drachma, ęque enim in libra ✕ denarij octogintaquatuor apud nos quot drachmę apud Gręcos incurrunt. Primū ergo ad quæ uitia compositiones exquisitæ,& aptę sint, subiecimus, & numeris notauimus,quò facilius quod quæretur inueniatur. Deinde medicamentorum, quibus compositiones constant, nomina,& pondera uitijs subiunximus.

AD CAPITIS DOLOREM. COMPOSITIO I.

AD capitis dolorem, etiam in febre, primis diebus benefacit ſerpylli pon. quadrans, roſæ aridæ pon. quadrans. Hæc incoquuntur duobus ſextarijs aceti acerrimi, donec ad dimidias perducantur. Inde ſumitur cyathus, & in duobus roſæ commiſcetur, frequenterque ex eo curatur caput, ubi enim concaluit, quod infuſum eſt, niſi aliud recens adijciatur, nocet. II.

Item prodeſt eodem modo ruta per ſe, uel cum hederæ baccis decocta. Polygonium quoque, & menta multis profuit, ea ratione decocta, & infuſa capiti dolenti. ſphondylion, & agni ſemen, & platani pilulæ ſimiliter aceto incoctæ, roſæque folia reſiduo aceto commixta. III.

Cum autem pluribus diebus permanſerit dolor, tum omnium ſupradictorum oportet uncias ſingulas ſumere, ijſque admiſcere lauri baccarum, caſtorei, nucum amararum, pulegij, ſampſuci foliorum, ſingulorum uncias, & aceti ſextarios tres decoquere ad dimidias. Eodē modo roſa admixta, non tamen frequenter, caput curare. IIII.

Ad omnem capitis dolorem efficaciter prodeſt, crocomagmatis pondo ſextans, aluminis fiſſi, uel gallæ P. uncia. Hæc terere ex aceto, & roſa uicibus adiecta oportet, uſquedum mellis habeat ſpiſſitudinem, inde frontem, & utraque tempora oblinere. V.

Ad capitis dolorem, cum inueterauerit, benefacit hæc compoſitio: Myrrhæ ⚹ P. I. croci ⚹ P. II. amygdalorum amarorum ⚹ P. II. rutæ uiridis ⚹ P. III. ſphondylij ⚹ P. I. panacis ⚹ P. I. laurus baccarum ⚹ P. III. ſerpylli ⚹ P. II. caſtorei ⚹ P. I. Teruntur hæc omnia aceto, & fiunt paſtilli, cum opus eſt, diluuntur aceto, & roſa, in mellis ſpiſſitudinem, atque ita frons, & tempora illinuntur. VI.

Oportet uero permanente capitis dolore, materiam quoque detrahere ex eo per nares, uel os. Quæ res etiā auriculæ, uel dentibus dolentibus prodeſt. Nec minus quibus ſubitæ uertigines obuerſantur, quos σκοτωματικοὺς Græci dicunt. Item comitiali morbo correptos, & caligine impeditos ex magna parte leuat. Debent autem ij omnes pridie abſtinere, & ſuperioribus diebus aquam potare. VII.

Per nares ergo purgatur caput ijs rebus infuſis per cornu, quod rhinenchites uocatur: Hederæ ſucco per ſe, uel betæ ſucco, cū exiguo flore æris, uel cyclamini ſucco mixto lacte, aut aqua pari menſura. VIII.

Bene detrahit è naribus liquorem, & hæc compoſitio. Salis, nitri, mellis, aceti, olei ueteris, ſingulorum ⚹ P. binum, cyclamini ſucci, σταφίδος ἀγρίας, quam herbam pedicularium, quod pediculos necat, quidam appellant, ſingulorum ⚹ P. I. Hæc in unum mixta, naribus per cornu infunduntur, uel pinna longiore nares interius perfricantur. Cum ſatis uiſum fuerit fluxiſſe, ut reprimatur, aqua frigida nares diutius abluere pura oportet, uel ea, in qua pridie crocum adiectum maceratum fuerit. IX.

Sed ſi per os magis detrahere materiam uiſum fuerit, quia non ſine tormento per nares ea deducere tur, ſuadebimus pyrethi radiculam commanducare, atque ſubinde hiantem pati fluere ſaliuam: uel uuam paſſam cum piperis albi granis totidem dabimus commanducandam, & expuendam: æque enim, & hęc deducunt pituitam. Benefacit & ſinapi ex aceto tritum, & non excaſtratum, gargarizatum trium cyathorū menſura, admixto mellis P. quadrante: detrahit enim largiter pituitam. X.

Prodeſt cum diu caput dolet, adtondere ad cutem, & radere, & diutius ſiccum ad relaxationem cutis fricare, & aqua calida fouere pura, uel laurum incoctam habente. Quo tempore etiam ſternutamentum concitare non alienum erit medicamento, quod ex his rebus componitur: Veratri albi, caſtorei, ſtruthij quod eſt radix lanaria, piperis albi, ſingulorum ⚹ P. I. hæc contuſa tenuiter forato cribro tranſmittuntur: cum opus fuerit, per pinnam, uel calamum ſcriptorium naribus ſufflentur, uel ſpecillo tincto in aquā, & excuſſo, tacta naribus inijciantur. Proritat ſternutamentum etiam per ſe contuſum, & eadem ratione iniectum ueratrum album. Nigrum, ſiccum, & aridum ſternutationem ſtatim inuitat. XI.

Capitis dolorem quemuis ueterem, & intolerabilem protinus tollit, & imperpetuum remediat torpedo uiua nigra, impoſita eo loco qui in dolore eſt, donec deſinat dolor, & obſtupeſcat ea pars: quod cū primum ſenſerit, remoueatur remedium, ne ſenſus auferatur eius partis. Plures autem parandæ ſunt eius generis torpedines: quia nonnunquam uix ad duas, tres'ue reſpondet curatio, id eſt, torpor, quod ſignum eſt remediationis.

Ad comitialem morbum. XII.

AD comitialem morbum, quem Græci ἐπιληψίαν uocant, herbam quam ijdem πολυνεύρον, nos nerualem appellamus, oportet ieiunum quamplurimum uiridem comeſſe, à prima luna ad triceſimam. Hæc eadem herba ebrio data copioſa, in crapula uinum diſcutit, mentemque reſtituit. XIII.

Item hinnulei cerui coagulum intra nouem dies exceptum, benefacit ad morbum comitialem. Intelligitur autem dierum numerus ex eo, quod iacent aures ſimul eorum primis temporibus, à nono enim die ſubriguntur. Oportet ergo ſumere tunc coagulum, & arefacere, quo neque Sol, neque Luna accedit, atque inde dare pueris uiciæ magnitudinis globulum, ex aquæ caldę cyathis duobus: maioribus uero natu fabæ ſolidæ magnitudine, ex aquæ caldæ cyathis tribus per dies triginta. Donentur autem aquæ puræ ſupra medicamentum cyathi duo, aut tres. Hoc remedium qui monſtrauit, dixit ad rem pertinere, occidi

hinnulum cultro,quo gladiator iugulatus sit. XIIII.

Conftat inter plures,& crocodili tefticulum ✱ P.I.aut uictoriati,per dies triginta ex aquæ cyathis tribus fumptum multos remediaffe. X V.

Ad recentem comitialem morbum cito proficit,ad ueterem tardius, tymi albi ✱ P. I I I. ex aceti cyathis tribus,& mellis boni pondo uncia,ut dilutum ieiunus bibat per dies quadragintaquinque. Sed cũ biberit,citatus ambulet milia paffum minime duum. X V I.

Scio Romæ quandam honeftam matronam aliquot comitiali morbo liberaffe hoc medicamento: eboreæ fcobis hemina,mellis Attici pondo libra,hæc in unum mifcentur . Poftea adijcitur , fi puer fuerit qui laborat , teftudinis mafculæ, palumbi mafculi, utrorunque ferorum , id eft, nuper captorum fanguis, quantum fluxerit dum uiua utraque animalia dimittantur. Sin autem puella fuerit , fœminei generis animalia fint,& eodem modo capta,fanguine effufo emittantur. Oportet autem clauum Cyprij æris acutum demittere in iugulum teftudinis,& palumbi uenas,quæ fub alis funt,ære acuto incidere. Hoc medicamentum ligneo uafe feruatum reponitur . Cum opus fuerit , datur ex eo luna decrefcente per continuos dies triginta,primum cochlearia tria,deinde quinque,deinde feptem,deinde nouem,fummum undecim,& rurfus nouem,deinde feptem,deinde quinque,poftea tria,& iterum augetur,minuiturque numerus cochleariorum , donec dies triginta antedicti confumantur . Poftea oportebit fcobis eboreæ heminam per duos menfes confumere uitio correptum , accipientem ex ea terna cochlearia in die , ex aquæ cyathis tribus. Hoc medicamento qui utitur,neque uinum,neque fuillam guftet. Præterea habeat in brachio uerua eborea. Nam funt,& qui fanguinem ex uena fua miffum bibant, aut de caluaria defuncti terna cochlearia fumant per dies triginta. X V I I.

Item ex iecinore gladiatoris iugulati particulam aliquam nouies datam confumant. Quæque eiufdẽ generis funt,extra medicinæ profeffionem cadunt,quamuis profuiffe quibufdam uifa funt. X V I I I.

Illud tamen non oportet ignorare,fanari hoc uitium cum cognitum eft,aliquibus, uiros facilius mulieribus remediari,pueros,uel uirgines liberari poft complexum,& deuirginationem.

Collyria compofita leuia. X I X.

A D conturbationes,& epiphoras oculorum fcio multa collyria, tametfi tarde, magnos tamen effectus habere. Sed nulli collyriorum tantum tribuo,quantũ lycio Indico uero per fe. Hoc enim inter initia, fi quis hoc collyrio inungatur protinus, id eft,eodem die , & dolore præfenti , & futuro tumore liberabitur. Superuacuum eft autem nunc laudes eius referre, in alijs enim expertus intelliges fimplicis rei uix credendos effectus. X X.

Oportet uero minime quater, quinquiesúe ex interuallo inungere , deinde cum combiberint oculi ad fingulas inunctiones,eaque quã poterint fuftinere calidiffima, fpongijs expreffis uaporare eos diutius, eodemque die in balnea ducere,ita ut cum cætero corpore caput quoque , & facies calida immergatur,& foueatur,uinoque uti ut quifque affuetus eft. Poftero die fi qua ueftigia epiphoræ remanferint,inungere collyrio aliquo acriore aquato fub uefpere, & rurfus in balneum deducere , & uinum dare eodem modo. Ferè enim uno die tollit epiphoram , & pręcipue incipientem , neque adhuc alio medicamento tactam. Sed fi ea uis fuerit epiphoræ,ut non cedat uno die,fpectare oportebit donec impetus fedetur, & ita in balneum deducere,cæteraque facere quæ præcepimus. Idem hoc medicamentum etiam fupra perunctum tardius quidem,fed eofdem effectus præftat,maxime in teneris corporibus,ut mulierum, & puerorum,quorum oculi nullius medicamenti uim fuftinent,triduo enim,aut plerunque quatriduo tollit dolorem, adiutum oui infufione,& aquę calidæ uapore. X X I.

Item compofitorum collyriorum hoc maxime probo ad recentes epiphoras,& conturbationes oculorũ,tumoresque,& dolores: Aloes Indicæ ✱ P.IIII. croci ✱ P.II. opij ✱ P.I. gummis ✱ P.IIII. plantaginis fucci cyathos tres. Terere oportet per fe crocũ diligenter,deinde cætera admifcere pridie macerata fucci plantaginis cyatho,atque ita reliquis duobus cyathis admixtis,cum fpiffata fuerint,fingere collyria. Vtrunque autem genus medicamenti eximie prodeffe iudico,proprietate quidem quadam, fed pręcipue quòd nullam in fe afperitudinem habet, ut pleraque quibus ferè inunguntur homines . Nam quæ ex cadmia,aut ære ufto,eiufdemque generis pigmentis componuntur,quamuis curiofe terantur,naturam fuam tamen amittere non poffunt. Nunquam enim,ut fuccus diluuntur , fed cum in fummam fubtilitatẽ deduci non poffint,perfeuerantia tamen terentiũ,corpora quafi puluerulenta neceffe eft maneant. Quorum uerò partes uelut configunt,certe exterius pungunt foramina prima,& tuniculam oculi,atque initijs interdum non tam moleftam futuram concitant epiphoram. X X I I.

Quod nomine etiam quidem Diaglaucium dicitur,probo in initijs. Nam & hoc genere quodam ex eadem materia conftat,nec ullam afperitudinem habet,quando fic componitur: croci ✱ P. V. farcocollę ✱ P.X. glaucei fucci ✱ P.X X. tragacanthi ✱ P. V. opij ✱ P. V. Et hoc enim ego adijcio,& ita melius refpondet,fcilicet opium,& in hoc,& in omni collyrio,medicamentoque . Verum adijcere oportet,quod ex lacte ipfo fyluatici papaueris capitum fit,non ex fucco foliorum eius, ut pigmentarij inftitores eius rei compendij caufa faciunt. Illud enim cum magno labore exiguum conficitur,hoc fine moleftia & abundanter teritur. Ante omnia crocum aqua pluuiatili,deinde adijcitur farcocolla , glaucium,opium, tragacanthum,prius omnia feorfum macerata non multa eius generis aqua,ut quã primum, id eft (fi poteft

teſt fieri) eadem die fingantur collyria,ſolet enim diu neglectum mortario inareſcere. His uti primis diebus collyrijs,non cęteris auxilijs prout res poſtulat,abſtinendo dico ſanguinis detractione,meliusque eam. cæteris proficere adfirmo.

XXIII

Cum uero pluribus quis diebus uexatus fuerit epiphora cum perſeuerantia tumoris, & pituita ipſo calore oculorum glutinoſior uiſa fuerit (quod fere ſexto ſeptimoque die accidere ſolet) tum proderunt & ea quorum genus ſuperius improbauimus,compoſita ex rebus metallicis . Facilius enim iam patiuntur oculi (ſi modo exulcerati non fuerint) iniuriam . Quorum præcipue hoc mihi placet , quod à colore φαιὸν dicitur. Accipit autem hæc,æris uſti * P.XII.cadmiæ uſtæ * P. XII. ſtibij cocti * P. XII. acaciæ chyliſmatis * P. VI.aloes * P.III.opij * P.II. croci * P.III. caſtorei uictoriati P.myrrhę,licij,idem ſcilicet ponderis,commis * P.XVIII. aqua pluuiatili quæ ſunt durata diu,teruntur donec leuiſſima fiant,poſtea cętera alio mortario ſingula trita admiſcentur,dum tollendum eſt,commi adijcitur.Hoc quidem etiam in initijs utuntur,cum oui aquato liquore per ſe,uel cum collyrio,quod à cinereo colore σποδιακὸν appellatur.

XXIIII.

Collyrium ſpodiacum à quibuſdam cinereum dicitur,componitur autem ex his, cadmiæ , botryitidos uſtæ ſuper teſtam donec incandeſcat,& uino falerno extinctæ * P.XL. cretæ ſamiæ, quam uocant aſtera * P.LXXX.ſtibij cocti * P.XX. opij * P.X.commis Alexandrini * P.XX. Teruntur hæc omnia aqua pluuiatili,commi ultimum adijcitur,ante hoc, cum cætera leuia ſunt facta , opium miſcetur maceratum pridie aqua.Facit hoc per ſe etiam initio cum tenuis abundansque fluit lachryma , & puſtulæ moleſtæ ſunt,aut cum prima tunica oculi exeſa eſt,aliáue exulcerata . Cum purum ulcus eſt , diluitur fere oui albore,quod eſt tenuiſſimum.

XXV.

Ad ſordida hulcera oculorũ,cruſtasque habentia,quas ἐσχάρας uocant,item carbunculos,quos ἄνθρακας dicunt,facit bene, & per ſe mel Atticum pyxide Cyprij æris conditum , & repoſitum menſibus duobus, nec minus,quanto enim diutius remanet,efficacius fit.

XXVI.

Sed præcipue hoc collyrium,quod quidam Athenippum, quidam Diaſmyrnes, quidam εὐώδες uocant,quia boni odoris eſt.Sed præcipue hoc,quod etiam ad puſtulas,papulasque, & ſuppurationes oculorum facit,& ad cicatrices non ueteres,& ad palpebrarum recentem, aut in corporibus tenuioribus aſperitudinem.Oportet autem eo ad ſordida hulcera diluto cum oui albo,id eſt,aquatiſſimo uti,deinde cum lachrymæ fluere deſierint,cinereo ſuper inungere. Item ad puſtulas ex ouo tritum facit. Ad papulas uero, & ad dolores cum rubore,& diſtentione oculi ſicca,cum lacte muliebri,& ex aqua. Aut ad cicatrices recentes extenuandas,& palpebrarum aſperitudinem tollendam,ſubiecto ſcilicet ſpecillo,aut inuerſa palpebra, ſi quis eo utatur.Componitur autem ex his,Pompholygis lotæ * P.VIII.æris uſti * P.VIII.croci * P.IIII.myrrhę * P.III.nardi * P.ſex ſemis,& uictoriati,lapidis hæmatitis * P.II.& uictoriati, piperis albi grana decem,opij * P.I.aut uictoriati,commis * P.X.teritur uino Chio.

XXVII.

Collyrium Pſittacinum à colore ita dictum,facit ad epiphoras quæ cum tenui, & acri lachryma conſiſtunt.Item ad uſtiones,& ſolutas cicatrices,& uaſtum tumorem, quē quia à loco interdum uidetur propellere oculum, πρόπτωσιν uocant,cũ oui albo quod eſt teuue.Sed præcipue facit,cum quaſi ſanguine ſuffuſi ſunt oculi,& ob id nullum niſi leuiſſimum collyrium patiuntur,recipit autem hęc,Croci * P.IIII. cadmiæ * P.IIII.ſtibis * P.IIII.opij * P.II.commis * P.II.amyli,& recentis, & dulciſſimi * P.IIII.Eodem modo quæ ſcripta ſunt,in mortario debent teri ex aqua pluuiali. Amylum autem cũ iam fingendum erit collyrium,adijcietur. Interdum & hoc ſuperinungãtur,qui prius Athenippo curati ſunt. His fere collyrijs leuibus omnia quæ circa oculos cum tumore,& dolore fiunt,remediamus.

Collyria acria. XXVIII.

Acrioribus autem ijs ad cicatrices extenuandas,& palpebras aſperas, quod quia ex quatuor rebus ut quadriga equis conſtat,& celeres effectus habet, ἅρμα dicitur.Recipit autem hæc,æris uſti * P.IIII.thuris arboris corticis * P.IIII.ammoniaci guttæ * P.IIII.commis * Pond.IIII. Teruntur ex aqua pluuiali.

XXIX.

Hoc etiam ſuperunctum,ad puerorum epiphoras,& qui non ſufferunt inunctionē facit,ut huiuſmodi medicamenta,quæ περίχριστα uocant.Croci ſiculi pondo uncia,commis pondo uncia,hæc aqua teruntur, fiunt collyria.

XXX.

Eſt & hoc medicamentum ſatis efficax,quo ita oportet palpebras perungere, ne quid intra oculum fluat.Recipit autem hæc,Croci ſiculi * P.III.crocomagmatis * P.XII. thuris * P.III.aluminis rotundi * P.VI.opij * P.I.myrrhæ * P.II.commis * P.III. Vino falerno teruntur, cum leuia facta ſunt,& craſſitudinem habent mellis ſpiſſi,adijcitur paſſi cretici P.ſextans,reponitur pyxide ſtagnea, ſi paſſum adiectum non erit,collyrium erit.

XXXI.

Benefacit & hoc medicamentum,quo Auguſtus uſus eſt , & recipit hæc,Aluminis ſiſſi * P.XL. thuris candidi * P.X.aloes * P.XV.croci * P.XV.opij * P.II.gallæ * P.X. roſæ foliorum aridorum * P.X.plantaginis ſucci,uel ſeminis * P.X. Vino falerno teruntur,cum leuia facta ſunt,& ſpiſſitudinem mellis habent.Adijcitur paſſi ſextarius,aut hemina,aut rurſus commiſcetur. Reponitur uaſe ſtagneo,uel argenteo.

XXXII.

Collyrium pſoricum ad caliginem,& ad aſperitudinem oculorum , ſiccamque perturbationem ſine

tumore, quam ξηροφθαλμίαν appellant. Facit hoc collyrium bene quod psoricon dicitur. Habet autem hæc: Croci ✱ pond. XII. psorici ✱ P. XXIIII. psimmithij ✱ P. IIII. opij idem, piperis albi idem, cõmis ✱ pond. VI. aqua pluuiali commiscentur, teruntur. XXXIII.

Stratioticum collyrium ad asperitudinem, & caliginem. Recipit autem hæc, psimmithij ✱ P. VI. piperis albi ✱ P. I. omphacij ✱ P. II. cadmiæ ✱ P. III. opobalsami ✱ P. II. opij ✱ P. I. commis ✱ P. II. teruntur aqua pluuiali. Collyrium hoc melius superiori ad caliginem facit. XXXIIII.

Stacton, quod uocant, ad eadem. Fere autem mulieribus prodest. Habet hæc, cadmiæ ✱ P. XII. stibis ✱ P. VI. piperis albi P. II. mysis usti donec puniceum fiat ✱ P. II. æruginis rasæ ✱ P. I. & uictoriati, æris floris idem, commis ✱ P. V. aqua pluuiali teritur. XXXV.

Collyrium acre ad extenuandas cicatrices, & quamuis ueteres, caliginemque, & asperitudinem oculorum, quod semel inunctum plurium dierum effectum præstat. Oportet autem eo aquato uti, diu enim tenet, ammoniaci guttæ P. libram, æruginis pon. libram, commis P. quadrantem, pluuiali aqua teritur ęrugo, postea cætera adiunguntur macerata aqua. XXXVI.

Collyrium quod proprie facit ad asperitudinem palpebrarum, & callositatem. Oportet subijcere specillum, aut inuertere palpebram, æris usti ✱ P. XXIIII. æruginis ✱ pond. VI. croci ✱ P. X. myrrhæ ✱ P. I. nardi spicæ ✱ pond. I. cassiæ rufæ fistularum uictoriati pond. piperis albi grana. XLV. commis ✱ pond. nouem, uino Chio teruntur. XXXVII.

Medicamentum liquidum ad palpebrarum ueterrimam asperitudinem, & excrescentem carnem, σύκωσιν quam uocant. Item callum durissimum, Hygram appellant, quia est liquidum medicamentum, carnem ex palpebris tollit sine magno dolore. Recipit hæc, Myrrhæ, thuris, croci, singulorum ✱ pond. III. mysios ✱ pond. III. chalcitis ✱ P. VI. Hæc teruntur diligenter aceto acri, ubi leuia facta sunt, & habent spissitudinem passi, miscetur eis mellis attici P. libra. Deinde in patella æris cyprij super carbones posita inferuescit, donec mellis habeat non nimium liquidam spissitudinem, atque ita reponitur pyxide æris Cyprij. Cum opus fuerit, inuertitur palpebra, deinde hoc medicamento suffricatur curiose ad delachrymationem, id est ubi desierit mordere medicamẽ. Rursus inuertere oportet palpebram, atque ita pollice impresso mẽbranas innatantes abducere, quæ facile subsecuntur. Post hæc cinereo ex aqua inungendi erunt crassiore. Hoc inunctum multorum annorum callos, & asperitudines palpebrarum desperatas à quibusdã ocularioru m paucis diebus tollit. XXXVIII.

Hygra ad suffusiones oculorum, quas Græci ὑποχύματα dicunt, medicamentum liquidum. Fœniculi succi ✱ P. III. opobalsami ✱ pond. III. mellis attici ✱ pond. III. olei ueteris ✱ P. III. hyænæ fellis ✱ pond. I. euforbij ✱ P. I. Hoc, oleo diluitur, & ita cõmiscetur cæteris. Aquato uti oportebit hoc medicamento, est enim acerrimum, & undique humores trahit. Quamobrem non sunt inungendi qui capitis dolorem, aut grauitatem habent. Item ante biduum, aut triduum, ut aquam bibant quos destinauerimus eo ungere. Quanquam melius facient etiam si perseueranter aquam potauerint, uitio enim molestissimo facilius inter initia carebunt. Non præterit me, habere te prudentes ocularios, quibus si nomina dixeris collyriorum in hoc libro scriptorum, contendant forsan se quoque habere eadem composita, sed si pondera, aut effectus comparare uoles, longe diuersos inuenies. Ego enim ipse eodem nomine multa composita, non ijsdem ponderibus, & rebus, interdum habeo, sed his maxime probatis utor. Nec utique adfirmo non posse, & alios eadem habere, nam & ipse ab alijs accepi, sed raro. Scio quosdam ocularios simpliciter tradentes compositiones, meque multum elaborasse, ut ueras, & incorruptas acciperem, cõscius sum mihi. Neque illud rursus dico, nouas & non aliquibus notas in hoc libro congesturum compositiones, uerumetiam quasdam diuulgatas, & (ut ita dicam) publicatas. Eiusmodi enim, quia efficaces sunt, etiam pluribus in notitiam ueniunt.

Ad aurium dolorem. XXXIX.

AD auriculæ, & tumorem, & dolorem sine ulcere prodest herbæ urceolaris, aut cucurbitę ramentorum succus tepens per strigilem in foramen auris dolentis infusus. Item bestiolę multorum pedum (quę tactæ conduplicant se in orbem pilulæ rotundissimæ similem, κατοικιδίους ὄνους aut πολύποδας Græci hoc genus animalium uocant (oleo domestico complures inferuefactæ uase ferreo, benefaciuut. Prodest & gliris pinguis, & gallinæ adeps, & medulla bubula, liquefacta, tepensque infusa. XL.

Sed præcipue picis flos, quod πιττέλαιον appellant, cum oleo communi mixtum, ita ut tertia pars sit olei. Nam & dolores sedat, & fere non patitur suppurationem fieri. Et si facta fuerit, eadem res persanat. Ad summam, ego ipse diu uexatus ab aure, cum multis frustra usus essem medicamentis, ab hoc sum persanatus, & alios complures sanaui. Florem picis autem appello, quod excipitur dum ea coquitur, lana superposita eius uapori. Hoc etiam grauitatem odoris protinus tollit. XLI.

Item benefacit hoc medicamentum ad tumorem, & exulcerationem aurium, aceti acris sextarij duo, incoquuntur mala granata, quibus coriarij utuntur, quia semper ualida sunt, nec unquam maturescunt, ῥοὰς ὀξείας Græci dicunt, donec madida fiant. Tunc hæc adijciuntur, & admiscentur. Aluminis fissi uncia, acaciæ succi pond. quadrans. Reponitur medicamentum ampulla uitrea. Cum opus est, ad tumorem quidem calidum per strigilem infunditur, deinde foramen summum lana succida tegitur. Ad ulcus autem frigidum per eiusdem generis lanam, & auriscalpium inijcitur. XLII.

Si caro

SI caro excreuerit in foramine auris, compescitur sine dolore aut ferro hoc pastillo: Aluminis fissi pon.triens, æruginis pon.triens, misyos usti pon.triens, rubricæ sinopidis pon.triens, cõmis pon.sextãs. Teruntur priora ex aceto acri, donec quasi cum collyrium componitur, leuia fiant. Vltimum cõmi adijcitur: & fiunt pastilli, qui ad omnia hulcera faciunt, aqua diluti, cum aut compescenda sint, aut cicatricem debeant ducere. Sed aquatioribus oportet uti, cum cicatrix est cludenda. Benefaciunt & ad exhulceratas nares qualibet ex causa, & grauiter olentes.

Ad parotidas. XLIII.

AD parotidas conuenit noctuę cerebellum butyro mixtum: discutit enim fere eas sine dolore & molestia. Oportet autem aqua marina feruenti, nouis spongijs demissis, & per linteum intortum utrisque expressis uaporare parotidem, atque ita oblinere hoc medicamento, superque tegere lana sulphurata totam maxillam. XLIIII.

ITEM bene discutit parotidas iris Illyrica contusa, cocta ex passo more farinæ hordeaceæ, calda bis ter'ue imposita. XLV.

Discutit & hoc medicamentum parotidas, antequam suppurauerunt: Spumæ argenteę pon.II. cerossæ P.libra, salis ammoniaci pon.libra, ęris floris pon.dodrans, aceti sextarius, olei ueteris sextarij duo & dimidium. Spumam & cerussam salem per se & cum aceto terere oportet mortario, deinde oleo admixto traijcere in cacabum amplum, ne extra fundatur, & efferuescat: efferuescit enim ualde. Cũ hęc super ignem posita habuerint emplastri temperaturam mollis, deponere oportebit cacabum: cum feruere desierit, paulatim aspergere ęris florem, & mouere spatha medicamentum, ne extra fundatur: & rursus coquere, donec habeat emplastri spissitudinem stricti.

Ad sanguinis eruptionem de naribus. XLVI.

Erumpit e naribus sanguis, qui cum abundanter fluxit, nisi celerius supprimatur, periculũ adfert. Proderit ergo aqua frigida uel posca subinde aspergere totam faciem, uel spõgia refrigerare, acetum acre infundere in aurem, cuius e regione sanguis fluit: aut in utranque, si ex utraque sanguis emanauerit: gypso totam faciem cum fronte, & maxime nares crasse oblinire prodest: & caput frigida aqua copiose, superposito aliquo tegumento, perfundere, uel cucurbitam occipitio adfigere. Inijcere autem intus narem aut nares oportebit cochleæ uiuæ carnem per se, aut cum thuris polline tritam: uel herbam quæ, quia multa est, & ubique nascitur, πολύγονον appellatur. Idem trita facit & λυσιμαχίον herba eodem genere. Proderit & spongię particulam præsectam, apte forcipe ad amplitudinem & patorem narium figuratam inijcere paulo pressius ex aceto per se. Interdum aspergenda ei galla erit, uel chalcitis curiose trita, uel utraque in unum æquis ponderibus mixta: melius enim facit. XLVII.

ITEM bene supprimit & hoc medicamentum: Mali corticis quo coriarij utuntur, P.quadrans, aluminis ęgyptij P.sextans, chalcitis P.uncia. Hoc tritum per succidam lanam aspersum medicamẽtum inijcere oportebit. Facit autem etiam ad omnem ex qualibet corporis parte, seu uulneris sanguinisque eruptionem: quoniam interdum ita (ut diximus) minus curati, præfocati uidentur. Et maxime cum utraque obturata spisse necessario sunt foramina narium, qua spirandi facultas eripitur, non alienum est scire qua ratione utrunque præstari possit, ut neque spiratio interpelletur, neque remedium efficacissimũ (quod per oppilationẽ narium efficitur) excludatur. Oportet ergo sumere pinnam anseris quammaximam, uel calami scriptorij fistulam modice plenam: deinde aptare ad longitudinem nasi, atque ita præcidere utraque parte ut perforata sit, inuoluereque ex fasciola tenui lintea quasi insita explere circuitum eius, donec cum uideatur pator narium cuneatione quadam recipere posse fistulam, atque ita ut est circũuolutam mergere aceto acri & inijcere, interdum per se, uel asperso super acetum utro libuerit ante dictorum medicamentorum. Hoc autem remedio magis uti, cum per utrasque nares sanguis abũdauit.

Ad hulcera in naribus. XLVIII.

AD hulcera in naribus, plumbi stercus, quod scoriam dicunt, ex uino & murteo oleo uicibus adiecto terere oportet, donec spissum fiat, & ita per pinnam nares obteguntur. XLIX.

FACIT & hoc medicamentum bene: Pompholygis ⚹ P.IIII. cerussæ ⚹ P.XII. hyssopi ⚹ P.III. Vino falerno & rosa uicibus adiecta teritur, donec mellis habeat temperaturam.

Ad polypos. L.

AD grauem odorem narium, ὀζαίναν Græci hoc uitium uocant: æruginis pond. quadrantem, aut squamæ æris P.quadrantem, aut utranque rerum ponderis sescunciæ in mellis despumati P.libra decoquere oportebit, & eo uti liquido per pinnam. LI.

AD polypos, misy ustum, chalcitis usta, æris flos, ustum sori, æris squama tusa, cribrata, si eo medicamento per pinnam sępius nares tactę, eiusmodi uitia attenuata, quotidie emendantur: cum sint à cerebro paribus ponderibus, sicca benefaciunt. LII.

SED quia plerunque uexantur nares grauedine, quæ tumore earum efficitur, non alienum este eius quoque remedia scire. Prodest igitur quies unius diei, & ab omni re abstinentia. Perungendæ nares erunt bitumine liquido, aut myrrha stacte, uel pice liquida. Postero die pastillus iste nocte super cibum dandus est: & si opus fuerit, per triduum continuum eodem tempore. recipit autem hæc: Apij seminis P.trientem, anesi P.quadrantem, alterci seminis, quod ὑοσκύαμον dicitur P.trientem, opij P.unciã. Fiunt pastilli ponderis uictoriati: alijs parte tertia detracta dantur cum aquę cyathis tribus. Faciunt autem & ad oculorum epiphoras, & stomachi nauseam, & deiectiunculas, & ad omnem fluorem.

Ad dentium dolorem. LIII.

AD dentium dolorem quamuis plurimi dicant forcipes remedium eſſe, multa tamen citra hanc neceſſitatem ſcio profuiſſe. Itaque cum etiam exeſus eſt aliqua ex parte, tum non ſuadeo protinus tollēdum, ſed excidendum ſcalpro medicinali qua cauatus eſt. quod ſine ullo fit dolore: reliqua enim ſolida pars eius, & ſpeciem, & uſum dentis præſtabit. Sed cum dolor urgebit, uarie ſedandus eſt, partim collutione quorundam, partim commanducatione, nonnunquam ſuffitione, aut impoſitione aliquorum. Prodeſt colluere os frequenter radice herbæ quinquefoliæ incoctæ in uino. Item herba urceolari, & cupreſſi baccis aqua incoctis. Alterci quoque radix, aut eiuſdem ſemen linteolo ſpiſſo illigatum, & aqua ſæpius inferuefactum, denti ſubinde adpoſitum. Item leuat æque dolorem dentium portulaca, commanducata ab ea parte qua non dolebunt. ut ſuccus traiectus contineatur puſillo diutius, & ſolani ſuccus tepens benefacit gargarizatus. LIIII.

SVFFIRE autem oportet ore aperto alterci ſemine carbonibus aſperſo, ſubinde os colluere aqua calida: interdum enim quaſi uermiculi quidam eijciuntur. Leuat dolorē & bitumen ſuffitū. LV.

ITEM commanducare proderit herbam rhododaphnen, & ſaliuam dolentibus traijcere, ac puſillo diutius continere, & ita hiantem pati ſaliuam decurrere. Item mentaſtrum, uel radicem κοτυληδόνος, quæ herba ſimilia folia cymbalis habet, naſciturque ferè in parietibus humidis. Pyrethri quoque radix commanducata multorum leuauit dolorem. Nec minus, alumen fiſſum linteolo ſpiſſo circundatum, & ita dolenti preſſum diutius continere prodeſt. LVI.

Imponere ipſi uero denti toti oportet hoc medicamentum quaſi emplaſtrum: Peucedani ſucci ⚹ pon. III. opopanacis ⚹ pon. I. thuris ⚹ pon. duum, uuæ paſſæ ſine granis ⚹ I. Hæc per ſe contundi iubebis, deinde cętera ſeorſum trita commiſceri in unum. Vbi fuerit dolor, auriſcalpium lana molli inuoluitur, deinde tingitur feruentiſſimo oleo, atque ita denti primum, deinde proximis gingiuis ſuperponitur bis ter'ue, donec hebeteſcat ex aliqua parte dolor: poſt hoc, medicamento dens cooperitur. Si repetierit, aut permanſerit nihilominus aliquis dolor, ſuper medicamentum auriſcalpium cum lana ex oleo candenti eodem modo imponere ſæpius oportebit, id eſt, donec dolor tollatur. LVII.

SED ſi quando mouentur dentes ex perfrictione, confirmandi erunt plurima gargarizatione lactis aſinini, aut uini Marſici ad tertias decocti, in quo lapathi radices conijci debebunt, ut unà decoquantur. Stringit etiam dentes alumen, quo infectores utuntur ex melle Attico, ita ut duæ partes ſint mellis, tertia aluminis. Hęc miſceri oportet mortario, deinde patella fictili ferueſacere ut ſpiſſentur: atque ita recondere quolibet uaſe æreo, donec hoc medicamentum primo auſtere, & nimis perſtringere dentes, poſtea remiſſius uidebitur. LVIII.

ITEM proderit motis dentibus hoc medicamentum. Aceti acerrimi ſextarius unus ſemis, cedriæ ueræ ne habeat picis aliquam mixturam hemina, aluminis fiſſi pond. triens. Teritur alumen cum aceto, miſcetur deinde cedriæ, & unà omnia uaſe æreo coquuntur, teda pingui mota, donec in mellis ſpiſſitudinem temperati medicamentum redigatur. Hoc medicamento ſi quis ter in menſe dentes fricuerit, dolorem eorum non experietur.

Dentifricij compoſitiones. LIX.

Dentifriciū quod ſplendidos facit dentes, & confirmat: Farinæ hordeaceæ ſextarium conſpergere oportet aceto cum melle mixto, & ſubigere diutius: atque ita in globulos diuidere ſex. Quibus dilatatis, admiſceri ſalis foſſitij ſemunciam, deinde furno coquere, donec in carbonem redigantur, tunc terere oportebit eos globulos, & admiſcere ſpicæ nardi quod ſatis uidebitur. LX.

AD dolorem faciundum hoc Octauia Auguſti ſoror uſa eſt: ad dentium dolorem, & confirmationem benefacit radicis edulis cortex ſole arefacta, & contuſa, cribrata. Item uitrum candidum, quod ſimile cryſtallo eſt, diligenter tritum, admixta ſpica. Vtuntur plerique etiam huiuſmodi dentifricio: herbā urceolarem legunt cum iam in ſemine eſt quamplurimam cum radice: deinde lotam uno die ſiccant: poſtridie recenti muria dura macerant: tertio die expreſſam olla noua cōponunt, ſubinde ſalis foſſitij quaſi tabulata interponunt: atque ita percoquunt fornace balneariorum, donec in carbonem redigantur. Poſtea trita ad tertias, admiſcent ſpicæ nardi quod ſatis eſt. Hoc cum eo quod candidos facit dentes, tum etiam confirmat, Auguſtam conſtat uſam. Nam Meſſalina dei noſtri Cæſaris hoc utitur, cornorum ceruiuſtorum in ollam nouam ad cinerem redactorum ſextario uno, maſtiches chiæ pondo uncia, ſalis ammoniaci pondo ſeſcuncia.

Ad fluorem gingiuarum. LXI.

SOLENT gingiuæ quorundam, fluore infeſtari, quas pręgnantes uocant. Proſunt eis lentiſci folia arida contuſa, & cribrata perforato cribro: facit & cinis eiuſdem lentiſci foliorum ex aqua eiuſdem decocti. Compoſitum autem hoc medicamentum prodeſt, quod & ad omnia hulcera quæ in ore fiunt, utile eſt, ἀνθηρὰ à Græcis appellatur. recipit hęc: Aluminis fiſſi ⚹ P. IIII. myrrhæ ⚹ P. I. croci ⚹ P. II. cypiri, id eſt, iunci radicis ⚹ P. II. gallæ ⚹ P. I. roſæ lutei floris ⚹ P. I. ſandaracæ ⚹ P. III. His omnibus rebus tunſis cretis, arido medicamento uti oportet per pinnam etiam ad παρουλίδας & ἐπουλίδας, id eſt, ubi ex tranſuerſo gingiua ſuppurauit: aut tonſillarum tumorem magnum, ut digito preſſius fricentur, uel ubi ſuper extremum molarem increuerit gingiua.

Ad cancrum in ore.

EST & moleſtum interdum cum cancer os corripit, quod initijs neglectum, breui ſpatio tēporis mortis

mortis cauſa eſt. Oportet ergo,cum primum uiſum fuerit, antequam latius ſerpat, fauceſque occupet, miſy uſto quamplurimo cum melle uti ſępius: deinde colluere aqua oleaſtri decocti ſubinde, aut corticis mali granati. LXIII.

Medicamentum Andronis prodeſt in omni parte corporis facto cancro. recipit autem hæc: Mali granati corticis ✱ pon.X.terræ mali ✱ pon.IX.aloes ✱ pon.IIII.myrrhę ✱ pon.II. gallę ✱ P. VIII.aluminis fiſſi ✱ pon.III.ęris floris ✱ pon.duum. Teruntur & cribrantur ſicca curioſe: deinde admiſcetur paſſum creticum dum habeat ſpiſſitudinem mellis: cum opus eſt,uino auſtero ſumẽdum me dicamentum eſt:uitro reponitur,diluitur. Facit hoc medicamẽtum ad carbunculos,& ad ignem ſacrum, & ad zonam,quam Gręci ἕρπετα dicunt.

Ad faucium uuæq; tumorem. LXIIII.

AD faucium uuęque tumorem ſtomatice hac fere utuntur,quia nullam aſpritudinem habet,& ſa tis efficax eſt. Vuæ aminee acerbę cum primum granum incipiet perlucere, ſucci ſextarios quatuor, mellis attici ſextarium commiſceto in unum, atque in ęreo uaſe coquito, ſubinde mouens, donec mellis ſpiſſitudinem habeat. LXV.

ALTERA eiuſdem utor ſtomatice,cum diutius uexatæ partes antedictę ſunt. Aluminis fiſſi ✱ pon.duum,gallæ contuſæ ✱ pond.duum,omphacij aridi ✱ pondo I. croci ✱ pon.I.paſſi cretici ſextarius unus. Hoc decoquitur uaſo fictili ad dimidias,& ita cætera diligenter trita admiſcentur. Vtrũque autem medicamentum ſtanneo reponendum eſt uaſe.

Ad ſuppurationem faucium. LXVI.

VBI uero ſuppuratio faucium ſuſpecta eſt,diutius permanente earum tumore,& interdum febri culis non ſine horrore intercurrentibus,oportebit gargarizare quidem aqua mulſa crebrius, furfuribus ſi ligineis decocta,uel paſſo ad dimidias decocto bene caldo,uti ore & faucibus diutius contineatur, uel ea aqua,in qua ficus arida pinguis erit decocta: perungere autem fauces hoc medicamento, quàm tactus ſuſtinere poterit puſillo preſſius: Mellis optimi heminam,reſinæ terebinthinæ ✱ pon.duum, roſæ cyathos duos,reſinam cum roſa in duplici uaſe,uti ſolent unguentarij,liquefacere oportet: deinde admiſcere ei mel, & coquere donec ſpiſſum fiat medicamentum. Hoc etiam, cum eruperit ſuppuratio,uti opor tet: expurgat enim & explet idem.

Ad anginam. LXVII.

AD anginam prodeſt & ſanguinis detractio,cucurbitarum admiſſio,cæteraque auxilia quibus me dici efficacius utuntur. Medicamenta autem ſimplicia quidem hæc faciunt: laſer cyrenaicum, ſi poterit inueniri: ſin minus,ſyriacum aqua dilutum, craſſius per pinnam faucibus adhibitum. Item euforbium aqua dilutum. LXVIII.

Compoſitorum autem medicamẽtorum hæc ſunt apta: Fellis taurini,ſalis,aceti,mellis,olei ueteris, æquas partes in unum miſcere oportet:& cum opus fuerit,pinna perfricare fauces diutius. LXIX.

ITEM benefacit git frictum.✱ pond.duum, pyrethri ✱ pond.I.ſagapeni uictoriati pondus, melle miſcentur hæc in unum trita. LXX.

FACIT bene & hoc medicamentũ: Fellis taurini ✱ P.II.elaterij,q eſt ſuccus cucumeris ſylua tici ✱ P.I.cachryos animati ✱ P.I.tritum melle admixto reponitur.Cum opus eſt,dilutũ aqua tepida ſumetur,& fauces perungentur,coguntur que inde q̃plurimum deuorare.Soluit enim uentrem, & ita uehementiſſime prodeſt.Item hoc medicamentũ uehementiſſime prodeſt,multos enim à ſummo diſcrimine mortis liberauit. Benefacit hirundinum pullorũ cineris põdo quadrãs,hyſſopi P. VI.nitri P.uncia piperis P.ſemũcia,laſeris P.ſemuncia: his tritis cretis,mellis attici quod ſatis erit admiſcetur. Et hoc aũt cæteris medicamentis ſæpius fauces,& preſſius fricare oportet. Multis & hoc profuit medicamentum, quod eſt ſine dubio efficacius & uehementius: coſti,apij,aneſi,ſchœni,caſiæ rufæ, ſingulorũ ✱ P.binũ, git ✱ P.I.amomi uictoriati P.unius,Zeę,quod eſt ſemen ✱ P.II.aluminis fiſſi ſemuncia, gallæ mediæ magnitudinis,numero V.croci ✱ P.II.crocomagmatis uictoriati pond.myrrhę uictoriati P. Ariſtolochiæ creticæ ✱ P.IIII. cinnami ✱ P.III.hirundinum ſylueſtrium pullorum cineris P.uncia,nardi ſpi cæ uictoriati pondo. Hæc omnia ſiue contuſa, ſiue creta diligenter melle attico deſpumato comprehendantur. Cum autem opus fuerit, adijcietur quod ſatis erit eiuſdem mellis. Hoc Auguſta ſemper compoſitum habuit.

Ad uuæ tumorem & dolorem. LXXI.

VVAM ſupprimit diu iacentem ſal ammoniacum,galla contuſa,æquis ponderibus. Eadem ratione aluminis fiſſi ✱ P.IIII.piperis albi ✱ P.I.quibus in unum mixtis cochleario ter tacta reſilit. Itẽ herbæ cyclamini ſucco per cochlearium ter die tacta,ac per triduum,non ſolum reſilit ac fit minima, ſed etiam raro ualde moleſtat. Item ad uuæ tumorem & tonſillarum ſiccum & efficax medicamentum: gallæ tuſæ P.uncia,æris flos pond.ſemuncia,menarum ſine ouis quæ ſunt,ſalſarum capita decem. Hæc comburuntur,& ita cæteris admiſcentur cineribus,& poſtea nihilominus in unum diutius teruntur. Oportet autem digito humido tangere medicamentum, & ſic uuam ab imo rectam diutius ſupprimere ſurſum uerſum. Item aliud efficacius ad uuam diu iacentem, cyperi ſiccatæ bene P.quadrans,myrrhę Ʒ S. croci ſiccati ante Ʒ r.ſandaracæ ✱ pond.I.aluminis fiſſi Ʒ S.æris uſti Ʒ S.Hæc omnia intunduntur, cribrantur, ac digito melle mixto medicamentum ſumitur,& ita uua leuatur,ac tonſillæ preſſius fricantur per triduum: aut ſi uoles,digito mundo ſine melle curabis.

Ad tumorem & raucitatem arteriæ, & uocis abſciſionem. LXXII.

AD arteriam exaſperatam ſimplicia quidem hęc faciunt: commis alexandrina, uel tragacanthum per ſe ſub lingua retentum. compoſitio autem hæc eſt.

Deeſt compoſitio. LXXIII.

AD tumorem arteriæ, papaueris ſyluatici iam maturi, uiridis tamen adhuc, capita quamplurima uaſe fictili conijciuntur, aquaque ſuperfunduntur, ut ſupernatet duobus tribus'ue digitis. Hæc ubi triduo macerata fuerint, eodem uaſe coquuntur donec demadeſcant, poſtea exprimuntur capita, omniſque aquę percolatę prius diligenter menſura capitur, ad cuius modum mellis attici quarta pars miſcetur: deinde per duplex uas coquitur, donec mellis habeat ſpiſſitudinem. Hoc medicamentum ad arterię tumorem, & ad tuſſim facit. LXXIIII.

ALTERA arteriace ad fluorem & raucitatem arteriæ. Item ex ea ad tuſſim, & abſciſſum ſonum uocis. Tragacanthi ⚹ P. VI. commis alexādrinę ⚹ P. V. myrrhæ ⚹ P. I. thuris ⚹ P. II. croci ⚹ P. I. piperis albi grana XX. cariotarum recentium trium pulpas medias, detracta exteriore cute, interioribusque uenis, uel uuæ paſſæ nouæ & incorruptę, purgatis interioribus granis. P. VIII. commis & tragacanthum paſſo cretico uno die & una nocte macerari oportet, & poſtero die pila & pilo mundo contundere, & cętera trita mortario curioſe admiſcere. Inde dare fabæ magnitudinem, globulum ſub lingua tenere deuorantem quoad liquefactum fuerit. Hoc medicamentum, pipere detracto, & ad tumorem arterię facit. Seruandum autem puxide buxea. LXXV.

Arteriace, qua melior non eſt, refertur autem ab Aſclepiade noſtro, facit ad omnia ſuperius dicta efficacius, & quidquid in arteria uitij eſt. conſtat ex his: myrrhæ optimę pinguis ⚹ P. XXIIII. tragacanthi cādidi ⚹ P. XXVIII. glycyrrhizæ radicis ⚹ P. XVIII. reſinæ terebinthinæ ueræ ⚹ P. XVIII. tragacanthum ſicut eſt contundere, & per cribrū tenuibus foraminibus eijcere oportet. Deinde myrrham tritam ſeorſum admiſcere, & rurſus utraque in unum diu terere, atque ita in pilam conijcere, & ibi cum concaluerint ictu pili terebinthinam paulatim miſcere, donec omnium unitas fiat. Poſtea glycyrrhizā contuſam & cribratam, mortarioque nihilominus tritam, ſenſim aſpergere oportet. Vbi hæc bene mixta fuerint, dum calet medicamentum, plures accedant, & pilulas faciant magnitudinis fabæ. Fit enim duriſſima hæc arteriace, & hoc ipſo præcedit cæteras: quia linguæ ſubiecta non facile ſoluitur, & ita diutius exhibet ſuum effectum.

Ad ſuſpirium. LXXVI.

AD ſuſpirium faciunt bene inter ſimplicia quidem acetum ſcillites, quod uocant, cochleario ter quater'ue ſumptum in die. Prodeſt & ipſa ſcilla argilla circundata, & furno cocta, purgatis exterioribus putaminibus, & quod tenerrimum eſt eius, mellis duabus partibus attici admixtum & tritū bene cochleario, ſemel in die bis'ue ſumptum profuit multis. Pulmo uulpis in olla fictili ad cinerem redactus, & datus menſura cochleariorum trium, cum aquæ calidę cyathis tribus. Item pulmo cerui eodem modo factus & datus. LXXVII.

Prodeſt & hoc medicamentum euidenter: Aluminis fiſſi P. ⚹ VI. opij P. ⚹ I. aqua exigua opium diluitur: miſcetur alumini ante trito: fiūt globuli ciceris amplitudinis: dantur ieiuno ante cibum quaterni aut quini. Hoc medicamentum & ad ſanguinis eruptionem ex interioribus partibus facit, & ad ueterem tuſſim, & ad phthiſicos, uel alios qui purulenta excreant. LXXVIII.

HOC quoque medicamentum ad ſuſpirium ſatis commode proficit. Sulphuris uiui P. ⚹ I. nitri pon. ⚹. ſelibra, abrotani quod tribus digitis comprehendi poſſit. Hæc cōtunduntur, & teruntur curioſe. Cum opus eſt, dantur ex his cochlearia duo cum duobus cyathis aceti calidi ieiuno. LXXIX.

ALIVD medicamentum ad ſuſpirium efficax ualde. Facit autem & ad lumborum diutinū dolorem, & ad paralyſin, & hydropicos, lienoſos. Bryonię, id eſt, albę uitis radicis pon. ⚹ XII. iris Illyricæ pon. ⚹ XII. ammoniaci guttæ pon. ⚹ XII. aſparagi radicis P. ⚹ VI. ſcyllę bulbi crudi ex interiore parte, pon. ⚹ XII. tragacanthi pon. ⚹ VI. mel miſcetur contuſis & tritis donec ceræ mollis habeat tēperaturam. Inde cum opus eſt, datur pond. ⚹ I. cum aqua mulſa cyathis tribus uel quatuor.

Ad ſtrumas & omnem duritiem in corporis quolibet loco. LXXX.

AD ſtrumas bene facit radix cucumeris ſyluatici cocta ex aqua mulſa & trita, atque ita impoſita. Item ebiſcum eodem modo factum. Sed melius marini lepores oleo uetere necati faciunt, in plumbea puxide cluſi, quam diebus quadraginta diligenter alligatā oportet habere. Poſtea ex ea, pinna oblinendæ ſunt ſtrumæ, ſuperque eas pellis lanata non nimium tonſa, tegendi gratia, imponenda eſt. Præcipere autem oportet, ne quis hoc medicamento manus inquinet: aut inquinatas, prius quàm lauerit, ad os referat. LXXXI.

AD ſtrumas & ad duritias mammarum mirifice facit antequam ſuppurent, & poſt ſuppurationem nihilominus hoc medicamentum. Olei ueteris pon. duo, ſpumæ argentez pon. libra, gallæ ſyriacę pond. triens, mannę thuris pon. uncia, galbani pon. uncia. Cum oleo coquitur ſpuma donec cerati ſpiſſi habeat temperamentum, deinde admiſcetur ei galla, & ſecundum hanc manna: cum emplaſtri habet ſpiſſitudinem, tollitur ab igne medicamentum: & cum deſinet feruere, paulatim galbanum miſcetur: per minutas parteis linitur aluta, cum opus eſt. Hoc medicamentum ſoluitur tertio quarto'ue die, ſi non ſuppurauerint ſtrumæ: ſed ſi apertę fuerint, hyeme alternis, ęſtate quotidie. LXXXII.

Malagma ad ſtrumam & omnem duritiem mirificum. Idem ad mammarum muliebrium duritiā, & ad

&ad

& ad paniculas, & ad tubera, & cætera quę subito adnascuntur. Recipit hęc: Resinæ terebinthinæ P. dua, cerę pond. semissem, propolis, quam quidam ceram sacram uocant, pond. sescunciam, galbani pond. sextantem, olei ueteris. pond. selibram. Hæc omnia oleo ad ignem liquefacere oportet, & postea miscere uisci de quercu pondo quadrantem, ammoniaci guttæ pond. quadrantem, ebisci radicis aridæ pond. quadrãtem, cypiri radicis, quem nos gladiolum appellamus, pond. sextantem, ferulæ pond. trientẽ, aphronitri pond. quadrantem, asij lapidis florum pond. quadrantem, opopanacis pond. sextãtem. Hæc omnia ordine quo scripta sunt cribrata, in cacabum conijciuntur. opopanax oleo diluitur. Vbi temperatum est medicamentum, manibus subigitur: linitur, cum opus est, aluta.

Ad sanguinis eruptionem. LXXXIII.

AD sanguinis eruptionem, siue ex arterijs, siue à pulmone, uel pectore ea fuerit, benefacit symphyti radix, quam quidam Inulam rusticam uocant, quidam autem Alum gallicum dicunt, lota aqua frigida, & rasa cultello eburneo uel osseo. pond. sextantis, aut plus, id est, quantum poterit manducare & deuorare: neque enim amara est. Oportet autem eodem die acetum non gustare, quod interdum per se magnifice solet prodesse: sed huius radicis effectum resoluit. Item benefacit polygonij succus cyathorum duorum aut trium per triduum repetitus. Et plantaginis & solani eodem modo succus prodest: & cretæ samię P. ⚹ I. sumptum ex aquę frigidę rigore detracto cyathis tribus. Prodest & herbę quam πολιὸν uocãt, nos ut opinor, tiniariam, fasciculus, quãtum manu comprehendi potest, in tribus heminis aquæ decoctus, & ad tertias redactus, si quis inde cyathos tres dederit per triduum. LXXXIIII.

Oportet autem extra sentienti uulnus, eo loco spongiam ex aqua recenti imponere, uel ex aceto acri, ac frequenter mutare ne concalefacta noceat. Et uetare artus constringere, quod plerique medicorum faciunt, ignorantes quod incitatur sanguinis eruptio musculorum compressione. Quandoquidem omnis constrictio in utranque partem exiget æque subiectam materiam: sicut utrem si quis medium laqueo constrinxerit, animaduertet in utranque partem excludere subiectum liquorem. Et si super foratus casu fuerit, incitatione eiaculabitur quod in eo erit. Eadem ergo ratione cum sanguis eruptus est, qui constringunt ui magna artus exprimentes, sanguinem uenis subiectum cogunt magis erumpi per uulnus. Huius rei argumentum est, si quis super laqueum percusserit uenam in brachio, quæ est animalis, animaduertet æque incitari sanguinem ex ea parte, quàm ex inferiore loco cum percussa est uena. Et hoc per se quidem si non uiderant medici, merito essent culpandi, quòd negligentes in ancipiti casu hominum essent. Cum præsertim Asclepiades etiam pluribus usus sit argumentis in hac re: neque ei quisquam contradixit. quis enim aduersus ueritatem hiscere potest? Proinde magis sunt custodiendi qui pollicentur salutis custodiam uniuscuiusque se facturos. Tam inertes autem & negligentes necessaria quidem ad conseruandam uitam humanam, quæ per aliorum laborem reperta sunt, studeant scire. Merito itaque manifeste quidam iugulantur genere quodam incitata eruptione sanguinis ab eiusmodi hominum imprudentia. Et, ò bone deus, hi sunt ipsi qui imputant suam culpam medicamentis quasi nihil proficientibus. Sed ad propositum reuertemur. LXXXV.

Faciunt enim composita medicamenta ad sanguinis eruptionem, quorum & hoc est: Acaciæ succi P. unciæ: ὑποκυστίδος qui est succus rosæ syluaticæ, quam caninam quidam uocant, pond. uncię: balaustiũ, quod est flos mali granati, quo coriarij utuntur, pond. unciæ: opij pond. semuncię. Balaustium contunditur, siccatur, sicco mortario teritur. Cætera pridie macerata in aqua commiscentur, & diligenter pastilli finguntur. Quidam P. ⚹ I. quidam uictoriati denarij dantur ad ætatem cuiusque, ex aquæ frigidæ remissę cyathis trib. aut duob. Atque ille qdẽ pastillus bñfacit ad dysentericos, i. torminosos. LXXXVI.

ALTER pastillus ad sanguinis eruptionem mirifice faciens. Tragacanthi P. ⚹ IX. samiæ cretæ P. ⚹ VII. ceræ põticæ P. ⚹ IX. glycyrrhizæ succi (est autem radix dulcis) P. ⚹ V. Symphyti succi P. ⚹ XII. Cõmis P. ⚹ IIII. ὑποκυστίδος succi P. ⚹ VII. thuris P. ⚹ V. aluminis liqdi P. ⚹ II. opij. P. ⚹ V. amyli P. ⚹ VI. myrrhę P. ⚹ V. croci P. ⚹ VII. plantaginis succi P. ⚹ III. passi meconij qđ satis erit miscebitur, fiũt pastilli. Alij P. ⚹ I. alij uictoriati dabũtur ex aq̃ tepẽtis cyathis duob. & dimidio.

Ad tussim ueterem, & destillationes, & suspiria & inflationes, cum dura habent præcordia, & lienosos, & phthisicos. LXXXVII.

Catapotiũ, id est, medicamentum quod nõ diluitur, sed ita ut est deuoratur, ad tussim q̃ cum fluore est. Croci P. unciæ, myrrhę P. sextãtis, opij P. quadrantis. Contunditur crocum, percribratur, contusæ myrrhę opium admiscetur aqua exigua dilutum. Postea adijcitur crocum: & cum in unum bene mixta sunt, finguntur pilulæ erui magnitudinis. Dantur in nocte ternæ uel quaternæ. LXXXVIII.

Catapotiũ alterum ad tussim aridã. Myrrhę, piperis, castorei, galbani, storacis, opij, singulorũ idem ponderis. Castoreum & piper contunduntur & cribrantur. Deinde myrrhæ ante tritę cęteris contusis æque admiscẽtur. Vbi oĩum unitas mortario facta est, melle despumato medicamentum cõprehenditur: deinde formantur pilulæ uiciæ magnitudinis. Dantur ternæ uel quaternæ in noctem. LXXXIX.

Aliud catapotium ad tussim ueterẽ, suspirium, & phthisi tentatos, lienẽ, & iecur durũ habẽtes. Idem inflationẽ tollit, & purgat mulierẽ, si qua ex partu substiterunt. Styracis P. ⚹ VI. myrrhę P. ⚹ II. & uictoriati, opopanacis P. ⚹ II. iris Illyricæ P. ⚹ II. galbani P. ⚹ II. resinæ terebinthinę P. ⚹ V. alterci seminis P. ⚹ I. nitri P. ⚹ I. piperis albi P. ⚹ I. opij P. ⚹ I. Irim, altercum, piper cõtundere oportet & cribrare, nitrum mortario terere, & cætera pilo commiscere, & postea hæc eis adijcere, atque facere catapotia magnitudinis fabę. Inde terna uel quaterna in noctem dare ad inflationes in ipsa distentione

cum aquæ calidæ cyathis tribus. XC.

Paſtillus ad tuſſim,deſtillationem pectoris,pulmones,ad epiphoras oculorum, ueſicæ dolorem qui cum fluore conſiſtit, ubi ſepius & non ſine cruciatu urinam faciunt. Item ad eos qui ſanguinem reijciunt, aut per urinam reddunt. Ad deiectionem,tormina,grauedinem,choleram,ſtomachi crebram nau ſeam cum uomitu,ſine febre. Et quidquid reprimere & ſiccare oportet,optime compeſcit. Præterea fa cit ad omnis partis corporis dolorem,præterea capitis: Quinetiam ſi quando aliquis hoc fuerit inunctus. Alij uitio non erit dandum hoc medicamẽtum. Cum autem ad omnia quæ ſupra dixi, manifeſte profit, tum præcipue ad initia phthiſim habentes benefacit. Multos enim eripuit ex magno periculo interdum bis ter'ue datus hic paſtillus: recipit hæc: Myrrhę troglodytis P. ✱ V I. croci. P. ✱ V. opij. P. ✱ IIII. thuris. P. ✱ V. alterci albi ſeminis. P. ✱ IIII. apollinaris herbæ radicis corticis. P. ✱ IIII. Contunditur hic cortex per ſe,& cribratur tenui cribro: deinde crocum,poſtea altercum, myrrha,thus, quibus miſcetur opium pridie aqua maceratum: ſubinde aquæ exiguum adijcitur, donec fingi paſtilli poſſint Pond. ✱ uictoriati. Alij tertia huius ponderis detracta,dantur in noctem ex aquæ cyathis tribus. Somnum faciunt, dolorem ſedant, ut ſuperius dixi. Oportet autem ex eo etiam catapotia facere: quidam enim facilius ea, quàm potionem ſumunt, uerum non multum intereſt. XCI.

AD eadem remiſſior quidem paſtillus,ſed non contemnendus,croci,myrrhę, alterci,opij, pondera paria contuſa miſcentur,deſpumato attico melle fiunt paſtilli eiuſdem ponderis. Dantur ad ætatem eius tres in noctẽ: licet & hinc catapotia facere propter eandẽ cauſam,ſed tũc aqua,nõ mel adijcitur. XCII.

Paſtillus ad tuſſim & ſanguinem reijcientes, & ſtomachum ſolutum habentes facit, & ad deiectionem, & ueſicæ dolorem. Apij ſemen P. ✱ VI. alterci ſeminis P. ✱. XII. anethi. P. ✱ XII. opij P. ✱. VI. croci P. ✱ III. roſæ foliorum areſactorum in umbra P. ✱ XII. myrrhę P. ✱ XII. Semina,& crocum,& folia roſæ contunduntur,cribrantur,myrrha teritur: opium aqua maceratur: omnia in unũ miſcentur aqua adiecta: fiunt paſtilli uictoriati pon. alijs tertia parte detracta. Dantur ad ſtomachum imbecillem habentes, & ſanguinem reijcientes, ex aqua frigida cyathis duobus,cęteris ex calida totidem cyathis. XCIII.

Paſtillus ex odoribus benefacit ad omnem dolorem. Proprie autem ad tuſſim. Item pectoris deſtillationem,& oculorum epiphoras. Facit & ad ſuſpirium,& ad lateris dolorem,& ad phthiſicos: & ueſica, renibuſque laborantes,uel ſanguinem ad urinam reddentes cum dolore. Caſiæ, cinnami, croci, ſingulorum P. ✱ III. alterci ſeminis, apollinaris herbæ radicis, ſingulorum P. ✱ IIII. piperis P. ✱ II. opij P. ✱ IIII. thuris pon. ✱ III. nardi ſpicæ P. ✱ II. Vino falerno contuſa & trita utraque ut debent,conſperguntur: fiunt paſtilli uictoriati pond. Et alijs parte tertia detracta. Dantur in noctem,prout uires ſunt,cum aquæ calidæ cyathis duobus aut tribus. XCIIII.

Medicamentum,quod per cochlearium deuoratur,benefacit ad tuſſim aridam,& eos qui difficulter glutinoſa excreant, & præfocari uidentur interdum. Sed pręcipue ijs qui lateris dolorem cum febre ſentiunt, quos Græci πλευριτικοὺς uocant. Liberat enim eos ab omni periculo. Hoc medicamentum Apulei Celſi fuit, præceptoris Valentis & noſtri, & nunquam ulli ſe uiuo compoſitionem eius dedit, quòd magnam opinionem ex ea traxerat. Eſt autem hæc quæ componitur tribus rebus his: Piperis nigri electi & ponderoſi granis duobus, myrrhæ troglodytidos P. ✱ II. mellis attici deſpumati libra. Piper contunditur diligenter & cribratur, myrrha teritur mortario curioſe: & poſtea utraque in unum miſcentur: deinde mel adijcitur. Dantur cochlearia quina uel ſena. Pleuriticis etiam plura ſæpius,& cum interuallo dare oportet: & maxime cum tuſſiunt,aut præfocari uidentur, & difficulter ſpirant, ſiue noctu ſiue interdiu. Protinus enim excreant ea quæ obſtant tranſitui ſpiritus,& tuſſire deſinunt. XCV.

ALTERVM medicamentum ad tuſſim aridam. Naſturcij animati ſeminis pond. uncia, alterci ſeminis pond. uncia,opij pond. uncia,myrrhæ pond. uncia, croci pond. ſemuncia, ſulphuris uiui P. ſemuncia,piperis albi pond. quadrans. Melle colligitur medicamentum. Datur fabæ ægyptiæ magnitudine ex cyathis aquæ tribus in noctem. Facit autem hoc medicamentum ad lateris dolorem, & ad ſtomachi inflationem, grauedinem, cœliacos qui ſubito uniuerſa deijciunt. Prodeſt & dolentibus ſuperpoſitum & circundatum denti: & ſi exeſus eſt, in cauernam eius infertur. Tollit præterea horrores febrẽ præcedentes: tum, cum hæc circuitum certum habet, datum ante horam, diutius corpore perfricato ex oleo calido. Prodeſt & illis qui ſine horrore circuitibus febrium uexantur. Quamobrem ἀλεξιπύρετος hæc compoſitio dicitur. XCVI.

ALIVD ad tuſſim aridam,& glutinoſa excreantes. Purgat etiam interaneas uomicas, ſuppurationes,lini ſeminis,urticæ ſeminis,naſturcij ſeminis,iris Illyricæ radicis, æqua pondera miſceri oportet, & cum melle deſpumato,quantum ſatis ſit: & frequenter oportet cochleario dare.

Antidotos hyera Pacchij Antiochi ad uniuerſa corporis uitia, maxime lateris, & ad podagram. XCVII.

AD lateris dolorem, ſiue cum febre, ſiue ſine febre fuerit, compoſitio mirifica, non ignorata quidem ab antiquioribus propter effectus, ſed præcipue à Pacchio Antiocho auditore Philenidis Catinenſis uſu illuſtrata. Fecit enim magnos quęſtus ex ea propter crebros ſucceſſus in uitijs difficillimis. Sed ne hic quidem ulli,ſe uiuo,compoſitionem dedit. Poſt mortem autem eius Tiberio Cæſari per libellum ſcriptum ad eum, & bibliothecis publicis poſita uenit in manus noſtras, quam antea nullo modo extrahere

trahere potuimus. Quamuis omnia fecerimus, ut sciremus quæ esset. Ipse enim clusus componebat, nec ulli suorum cōmittebat: plura enim quàm recipit ipsemet contundi iubebat pigmenta, fallendi suos causa. Hanc postea nos sciuimus, quæ ut sane & libello ipse fatetur, non à se inuenta, sed usu exactiore comprobata ad quæ uitia, & cum quibus, & quemadmodum data proficeret. Etenim non ignota, pōderibus tamen antiquis aut adiecit, aut detraxit. Et res quæ in hac compositione sunt, non utique conueniunt ad antiquas. Interdum enim earum quædam plures etiam numero accipiunt, atque ideo non idem præstant, cum interim hęc mirifica temperatura composita mirificos effectus habeat. XCVIII.

FACIT hoc uero medicamentum non solum ad lateris dolorem, sed etiam ad plura uitia efficaciter. Quamobrem semper habeo id compositum. Percurram autem quambreuissime, ad quę uitia, & qualiter datum prosit, ut etiā in libello eius scriptū est, & ego magna ex parte iā expertus sum. XCIX.

SANAT ergo morbo comitiali correptos, quos ἐπιληπτικοὺς Gręci uocant, furiosos, quos μαινομένους dicunt. Item sanat quibus subitis tenebris obscurantur oculi cum uertigine, σκοτωματικοὺς hos Gręci appellant. Nec minus diutino correptos capitis dolore, quem κεφαλαργίαν appellant. Prodest data P. ⚹. II. ex aquæ mulsę cyathis quatuor, cum remissi fuerint. Et si frequenter quidem corripiuntur, post binas ternas'ue accessiones danda erit antidotos Hyera: hoc nomen enim tribuit ei duas propter causas, ut existimo. Vnam, ne eius nomen uerum dicendo, ostenderet quę esset. Dicitur enim à quibusdam πικρὰ, quia amara est: à quibusdam διακολοκυνθίδος. Alteram quò magis sub tanta specie nominis cōmendaret medicamentum. Sed si ex longo interuallo accessionibus uexabuntur, in remissione dolorum sæpius dandum erit medicamentum. Ita enim aut ex toto remedio est, aut certe minuitur quotidie impetus uitiorum & sedatur, interuallaque maiora accipit, & hoc ipso opportuniores fiunt ad ueratri potionem, qua maxime hęc uitia tolluntur. Dare autem his oportet secundum purgationem (bis enim aut ter spumosa & glutinosa deijciunt) ptisanę cremorem, olera lenia ex urtica & lapatho malua facta, torpedine interdum admixta & cum exiguo pane, aquamque potui. C.

FACIT bene hæc compositio ad suspirium, & ad uocis abscisionem, & subitas prefocationes ex qualibet causa ortas, & ad eos qui sępius existimantur ab incubone deludi. Vsque eò tamen uexantur, ut interdum uitę periculum adeant (est enim uitium non contemnendum) utique in processa ætate. Quibus dandum erit medicamentum, proximo die eius noctis qua correpti sunt, cum interuallum à somno fecerint, & quod satis est ambulauerint, ex aquæ hyssopum aut marrubium incoctum habentis cyathis quatuor uel quinque. ⚹ P.I. uel unius & uictoriati, prout res postulauerit. Deinde post horas treis quatuor'ue cremor ptisanæ detur. CI.

FACIT & hoc medicamētum ad eos, quorum musculi maxillares cū maximo dolore tensi sunt, adeo ut aperire os nullo modo possint, τετανὸν hoc uitium Gręci dicunt. Item facit ad deprauatam faciem in utramlibet partem, κυνικὸν σπασμὸν hoc idem appellant, genus morbi. Præcipue uero ad pectoris, & lateris dolores prodest ex qualibet causa factos, siue latente & occulta, siue manifesta: ut ex ictu, casu, conatu aliquo supra uires, uel ponderis supra modum portatione, uel contusione, quæ frequenter gladiatoribus accidere solet in luctationibus, & eorum maxime sauciatis. Nec minus arbore alta delapsis, uel scalis deuolutis, excussis à rheda uel curriculo, atque ita tractis. Sed his id est manifesta causa uexatis, cum aceti cyathis tribus quatuor'ue danda erit antidotos. Illis uero qui ex occulta causa laborant, ex aqua mulsa proderit. Præterea neruorum tensionibus mirifice cōuenit. Quamobrem facit & ad tremulos, & syderatione tentatos utralibet: una enim ex contractione, altera cum remissione neruorum conspicitur, παράλυσιν hoc utrunque uitium Græci appellant. Ad quod etiam cum correpti sunt, prodest ex aquæ mulsę cyathis tribus quatuor'ue datum medicamentum. ⚹ P.I. uel unius & uictoriati, admixto pondere uictoriati castorei. Prodest & ad articularem morbum, quem ἀρθρῖτιν uocant, ad spinam, & totius lumborumque dolorem: ex aqua mulsa datur ad uires cuiusque. Item ad podagram benefacit: nā & in præsentia detractione ipsa leuat, & in futurum omni molestia liberat. Dimidio enim celerius sanātur qui acceperunt medicamentum, quàm prius solebant. CII.

QVID dicam? duritias in mammis mulierum cum dolore consistenteis, quas nullum medicamētum leuat, quemadmodum ex toto in perpetuum interdum sanat, quas plerique medicorum insanabiles adfirmāt, καρκινώματα, & κακοήθεις appellantes. Poteram nominare honestas fœminas, quas aut ille, aut ego hoc medicamento sanauimus: nisi crederem fidem te habere nobis alioquin, ipse tibi iam dixissem. CIII.

ILLVD uero supra omnium opinionem est, quod ad stomachicos euidenter conuenit, cum sit uirosissimum medicamentum aduersus stomachum, ne ad lenia quidem, & simplicia medicamenta apte dispositum. Sed uidelicet in eiusmodi rebus potentior usus ratione est: expertus enim unusquisque intelligit stomacho quoque hoc medicamentum eximie prodesse. CIIII.

Remediat enim eos quibus frequenter inacescit cibus, & eos qui assidue inflationibus urgentur, uel dolore eius uexātur, aut assidue nauseāt, aut saliua abundāt, uel inedia consumuntur, stomachumque ita solutum habent, ut ex eo uarios liquores subinde respuant consentiente capite, ut nullum genus cibi continere possint. Item ad bilem atram generantes, quos μελαγχολικοὺς appellant, benefacit. Oportet autem non continentibus cibos secundum uomitum protinus oleo perunctis, & diutius presse fricatis dare medicamentum. ⚹ pondo I. ex aquæ cyathis tribus: deinde artus constringere, & interdum olfactarijs reficere, & commanducatione oliuarum contusarum, earumque rerum, quæ stomachum

constringere solent, interim subrectos recubantes,deinde cum deiecerint, solutis uinculis rursus perungere,& fricare totum corpus. Atque ita uarietate apta ciborum stomachum proritare, ut halica ex mulso, malorum cydoniorum succo facto, uel ex granatorum per se malorum, uel si quos magis delectat ex frigida posca: secundum quæ, apala oua proderunt, & intubi cocti uel crudi ex aceto. Item lactucæ caules cum folijs ex posca decocti,conchula marina,purpuræ murices,pelorides,uolua pomorum,sorba mala orbiculata,scandina,pira,crustumina segnina olla reposita,item uuæ ex olla. Hæc enim & huiusmodi quæ sunt, confirmant stomachum, quibus & in sequentibus diebus uti oportebit paulatim ad consuetudinem progredientem,donec propè omni molestia ægri liberentur. C V.

EST stomachi uitium,quod cum siccitate & ardore eius, & irrequiebili (ut ita dicam) & inextinguibili siti consistit. ἄτονον Græci uocant, ab eo quòd exiccat omnem stomachi humorem. Scimus quosdam urnas aquæ bibisse,neque ideo sitim aliqua ex parte in præsentia compescuisse. Ad hoc ⚹ P. I. uel uictoriati datum ex aquæ cyathis duobus frigidæ, ita prodest,ut facile abstinere ab aqua proximis diebus possint. Lienosis uero ex posca,& iocinerosis duritiam habentibus diutinam ex aqua mulsa satis conuenit. Nec minus hydropicis, quibus datur eadem ratione. Sed his per complures dies oportebit ptisanæ cremorem sine ullo liquore dari. C V I.

Prodest compositio hæc & colo inflato, & cæteris intestinis. Futuras quoque uel iam factas uomicas ijsdem partibus aut discutit,aut celerius aperit. Item menstrua mouet mulieribus,quę difficulter purgantur. Dandum autem erit his ex aqua medicamentum. In aqua decoquitur herba, quæ artemisia dicitur,aut quam δίκταμνον appellant. Etiam ad papulas & sacrum ignem, uel quam zonam uocant,benefacit ex aqua mulsa,detracto prius sanguine,si res postulauerit: ut & in alijs omnibus superius dictis faciendum est. Omnia enim auxilia adhibenda sunt, quæ ex usu prodesse eis comperta habemus: quia facilius adiuta antidotos adiuuabit,& effectus exhibebit. Recipit autem hæc: Stœcados,marrubij, χαμαίδρυος, quæ herba similia quercus folia habet, agarici, cucurbitulæ syluestris,quam κολοκυνθίδα appellant, singulorum. P.X. opopanacis,sagapeni,petroselini,terræ mali,piperis albi,singulorum. ⚹. P. V. cinnami,nardi spicæ,myrrhæ folij,croci,singulorum. ⚹ P.IIII. in unum omnia ponderata contunduntur & cribrantur. Præterea opopanaces & sagapenum: hæc enim mortario teruntur, adiecto melle tenui, id est,quamliquidissimo: deinde cæteris miscentur,quę & ipsa recipere debent tantum mellis, quantum satis erit ad comprehendenda,& continenda ea. Reponitur medicamentum uase uitreo. Datur ut supra diximus, ad cuiusque uires,& est prorsus sacrum,ut auctor huius nominis appellat. C V I I.

SI quando autem efficaciore eo uoluerimus uti propter difficultatem naturalē uitiorum, aut diuturnitatem,ut in furiosis aut comitiali morbo correptis,uel lumborum perpetuum dolorem habētibus, podragra correptis uastius,cucurbitæ syluestris adijcimus ad superius dicta pondera. ⚹ P.XX. opopanacis atque sagapeni,singulorum. ⚹ P.trium. Quamobrem utraque parata debent esse medicamenta: ut cum opus fuerit,usus alterutrius in promptu sit. Illud utique credas interim uelim mihi,dum in alijs expertus persuadeam,hoc medicamentum non solum non nocere stomacho,uerumetiam reficere & cōfirmare eum supra omnem opinionem.

Ad stomachi dolorem & inflationem, & cætera uitia interius. C V I I I.

Medicamentum quod proprie aduersus solutionem stomachi facit & fluorem eiusdem: maxime uero cum nihil cibi retinere possunt, sed quidquid datum est reijciunt. Masticheś chiæ candidæ pondo libra,tragacanthi albi pondo libra,apollinaris herbæ radicis uncia. Contunditur tragacanthum cum radice: postea mastiche adijcitur. Reponitur in uitreo uase. Dantur cum opus est cochlearia tria secundum uomitum per se factum ex aquę frigidę cyathis tribus.

Ad stomachi dolorem & inflationem. C I X.

Palmarum. ⚹ P.XL. anethi. ⚹ P.IIII. croci. ⚹ P. duum, git. ⚹ P. duum, & asari. ⚹ P. duum, murti nigrę baccarum. ⚹ P.IIII. iuniperi grana numero uiginti. Contunduntur seorsum omnia, & in unum miscentur: deinde fiunt pastilli. ⚹ P.I. alijs uictoriati. Dantur ieiuno ex aquæ cyathis quatuor, aut ex cretico musto, quod est passi genus. C X.

Medicamentum siccum ad stomachi inflationem,& dolorem,& inediam. Mouet urinā: ideoque facit & ad hydropicos, & iecur durum habenteis, æruginem, quam quidam regium, quidam arquatum morbum uocant. Refertur in Musam Antonium. Recipit autem hæc: Aloes P. assis trientem, croci, cinnami,nardi syriacæ spicæ,asari,xylobalsami,mastiches chiæ,singulorum. ⚹ P. VI. Tunditur,& uitro reponitur. Dantur cochlearia duo uel tria ex aquę cyathis tribus.

Compositio. LXXII. quæ superius defuerat, hic ex Galeno. VII. de compositione medicamentorum κατὰ τόπους citante Scribonium Largum sic restituta est à Io. Ruellio.

ALTERA Scribonij Largi, quæ quod sub lingua teneatur, ὑπογλώσσις appellata, facit ad abscisionem uocis: Radicis dulcis. ⚹ P. VIII. myrrhę. ⚹ P.XXIIII. terebinthinę. ⚹ P.XXXII. tragacanthæ. ⚹ P.XXXVIII. singula sicca seorsum tundito & cernito,resinaque in pilam coniecta excipito. Vbi in unitatem coierunt,in formulas digerito,quæ ægyptię fabę magnitudinem æquent,& in umbra siccato: cumque usus poscet,unam aut alteram sub linguam tenendam dato,ut illiquescens deuoretur. Medicamentum oportet cum res exiget,celeriter effingere,siquidem confestim exiccari solet: quapropter in promptu terere conuenit medicamenta cum in pastillos coges.

Hæc Galenus ex Scribonij Largi sententia.

Ad cœliacos

Ad cœliacos, & torminoſos, & uentris diutinum dolorem. CXI.

A D cœliacos, id eſt, qui ſubito & multa deijciunt. Item & ad aluum citatam, & interdum lenia tormina: Sorborum aridorum contuſorum ſextarius unus, rhus ſyriaci coquuntur ſextarij duo, mala granata recentia decem, item mala cydonia decem. Hæc utraque conijciuntur in ſapam factam ex muſti adhuc in dolio feruentis ſextarijs triginta ſex, ad duodecim ſextarios decoctam, donec malorum coria percoquantur, ut ſint madida. Deinde teruntur hæc fictili mortario, ut grana comminuantur, quibus deinde cydonia admiſcentur, & æque teruntur, Poſtea rurſus & ſorba arida admiſcentur cribrata curioſe ſapæ quæ reſidua eſt, & omnibus in unum bene coactis. Reponitur medicamentum in uitreo uaſe. Dantur autem inde ieiunis in diem ligulæ binæ uel ternæ per ſe. Sin autem grauior morbus inſedit, hic datur. CXII.

Paſtillus ad cœliacos & torminoſos optime faciens: Balauſtij hypocyſtidos pridie aqua macerati. P. ſextans, alterci ſeminis, cretæ ſamiæ, ſingulorum. P. uncia, uino myrtite adiecto, fiunt paſtilli ✱. P. unius, aut uictoriati. Dantur ieiuno ſine febre ex uino myrtite, aut ſigno, cyatho uno cum duobus aquæ mixto: febricitantibus, ex aquæ cyathis tribus. Hoc etiam, incitata libidine ipſius morbi, paſtillus, ſiue plures diluti aqua calida, uino, oleo, per clyſterem immittitur, ſtatim ſomnus conſequitur quoties deſurrexerint torminoſi, qui grauiter adflicti ſunt, & utique prodeſt.

Alius paſtillus ad torminoſos efficacior. CXIII.

Agaciæ. ✱. P. quatuor, croci. ✱. P. duum, gallæ, ✱. P. VIII. hypocyſtidis. ✱. P. IIII lycij. ✱ P. IIII. myrrhæ. ✱. P. IIII. rus, quo coqui utuntur, nardi ſpicæ ſyriacæ, aloes, ſingulorum. ✱. P. duum, aneſi, commis, ſingulorum. ✱. P. quatuor, piperis nigri. ✱. P. duum. Tunduntur, teruntur, cribrantur ex ſucco cauliculorum rubi, uel ex uino ſignino collirij tritura. Cum fuerint hæc lenia, aut ungui nulla pateat aſpritudo, finguntur paſtilli. ✱. P. I. alijs P. uictoriati. Datur unus ieiuno ante meridiem, alter in noctem ex aqua, ſi febres erunt: ex uino ſignino, ſi ſincere corpus erit. Hoc efficax eſt medicamentũ, & ſi cætera quæ debent, ſentiente eius ualetudine, recte adhibita fuerint, utique ſanant. CXIIII.

Paſtillus item qui clyſterio immittitur torminoſis per anum, cum ſordida, & ſanguinolenta eijciũt, id eſt, cum inteſtina eorum cancer occupauit, quo quaſi cauterio tunc tantummodo uti oportet, alioqui nocet. Ideoque à quibuſdam ignorantibus eius uſus accuſatur, quaſi nocuus. Recipit autem hæc: Chartæ combuſtæ cineris. ✱. P. XXX calcis uiuæ. ✱. P. XXIIII. ἀρσενικõν, quod eſt auripigmentum, ✱. P. XII. ſandaracæ. ✱. P. ſex. Hæc trita uino conſperguntur, in quo roſa & lentes prius incoquũtur, ut poſſint fieri paſtilli. ✱. P. duum aut unius. Cũ opus eſt, teritur unus paſtillus, & immittitur per aquam decoctam, roſam & lentem habentem, ſi febricitabunt: ſin minus, ex uino eadem incocta habente. facit & murti faſciculus cum oleaſtri uel oliuæ ramulis. utrorunque modo prout res exegerit, incoctus. CXV.

P O T I O autem, id eſt paſtillus cum immiſſus fuerit, medicamentum ſic conuenit in noctem, Myrrhæ.. ✱. P. duum, lycij. ✱. P III. thuris. ✱. P. I. opij. ✱. P. duum, aloes. ✱. P. duum, acaciæ. ✱. P. IIII. murti, baccarum nigrarum. ✱. P. XVI. ouorum ex aceto coctorum uitelli duo. Hæc trita uino Surrentino conſperguntur, & fiunt paſtilli ✱. P. I. Dantur febricitãtibus ex aquæ cyathis quatuor, per mixti Surrentini uini cyathis duobus. CXVI.

A D εἴλεον, quod uitium eſt inflatio tenuium inteſtinorum, facit bene galbani P. uictoriati. deuoratur in pilulas diuiſum duas uel tres. Mouet & ructum, & interdum deijcit uentum deorſum, atque ita prodeſt. CXVII.

A D idem uitium mirifice prodeſt hoc medicamentum, Facit autem ad lateris dolorem, & ad omnem partem corporis, dauci ſeminis, panacis radicis, caſtorei, paria pondera, rutæ ſyluaticæ dimidium, tritis uel contuſis mel decoctũ adijcere oportet. Inde dare ✱ P. I. aut uictoriati ex aquæ caldæ cyathis tribus. CXVIII

F A C I T & ad huiuſmodi per anum immiſſum fœnum grecum: id aqua bene coquere oportet, atque inde ſumere heminam. Item in oleo domeſtico incoquere rutam quamplurimam, & hinc caldã heminam adijcere priori aquę, quibus utriſque admiſcere aphronitri triti ſeſcunciam, et ita per clyſteria caldam immittere. Hoc ego iam ſtercus per os deijcientem (quod ſi non mortiferum eſt) ſanaui unguentarij cuiuſdam ſeruum. Eſt autem uitium εἴλεως periculoſiſſimum, & ideo inter pręcipua refertur. Quamobrem non utique cum magna fiducia ad hoc genus uitij aggredi debemus.

Ad coli dolorem etiam uetuſtum compoſitionum genera experta, quæ in totum perſanant. CXIX.

A D coli inflationem benefacit cumini ſyluatici ſemen per ſe, ut eſt datum, quantum cochlearia tria in aquę caldę cyathis quatuor. CXX.

N A M Caſſij medici colice bona multis nota propter effectus, uera hęc eſt, ut ab eius ſeruo Atimeto accepi, legato Tiberij Cęſaris: quia is eam ſolitus erat ei componere. Apij ſeminis P. ſelibram. aneſi P. quadrantem. caſtorei P. ſextantem. myrrhę P. quadrantem, ſpicę nardi Indicę P. ſextantem, opij P. quadradantem, croci P. ſeſcunciam, piperis longi P. ſextantem, piperis nigri P. ſextantem ſemunciam, petroſelini P. ſextantem, ſchœni P. ſeſcunciam. Hęc omnia contuſa cribrata, melle Attico decocta miſcentur. Datur ex hoc medicamento quantum nux abellana media patet, ex aquę cyathis tribus calidę, In ipſis doloribus ſtatim prodeſt. Item medicamentum cerati ex malabathro facit ex duabus partibus & ceræ unius mixtum, & extra impoſitum in uentrem totum. Præterea benefacit & ad ſtomachi inflatio-

nem, & ad ſuſpirium, & ad iocineris dolorem, tuſſim, deſtillationem. CXXI.

Colice mirifica Iulij Baſſi, cito leuat: deinde tollit inflationes coli & omnis partis corporis. Facit & ad ſtomachi imbecillitates,& ad inteſtinorum alioqui dolorem, quem Græci στρόφον appellant, ex aqua hyſſopum,aut rutam decoctam habente. Item benefacit ad ſanguinem,& ex interiore parte. Nō enim patitur late fieri nec intus uulnus conuerti: ſed cito ſupprimit ſanguinem, & uulnus cogit coire. Dandum autem his medicamentum ex aqua, πολιὸν coctum habente, aut rutam. Prodeſt & torminoſis, & cœliacis, datum ex aqua centunculum herbam incoctam habente, quam Græci γναφαλίδα dicunt,uel ſorba, uel ſiliquam ſyriacam. Lienoſis datur ex mulſo uel paſſo aquæ mixtis. Eodem modo dandum eſt & eis qui ſanguinem per urinam uel aluum reddunt. Nec minus etiam mulieribus quæ fluore ſanguinolento infeſtantur,quod ῥοῦν ἐρυθρὸν Græci dicunt, uel ex partu abortu'ue, quæ reſiduos uuluæ dolores habent: & in totum quibus ſupprimendus eſt fluor, aut ex aliqua parte corporis inflatio tollenda. Recipit autem hæc: Spicæ nardi, coſti, piperis albi, piperis nigri, piperis longi, myrrhæ, opij, apollinaris radicis, & cinnami,aſari,acori,thuris,braſſicæ ſeminis,caſtorei, ſingulorum ⚹ P.XII.opopanacis ⚹ P.X.ſtœchadis, dauci, amij,ſingulorum ⚹ P.XVIII.ſeſelis cretici ⚹ P.XXIIII.mel atticum miſcetur datur non plus quàm ⚹ P.aut uictoriati. Cæterum prout cuiuſque uires poſtulabunt, dummodo infra hoc pondus ex aquæ caldæ cyathis tribus in noctem ſecundum cœnam. Hæc potio etiam febricitantibus tuto datur: ſed cœliacis in ipſo dolore prodeſt. Vitreo uaſe ſeruatur. CXXII.

AD coli dolorem faciunt quidē mirifice quę ſuperius poſita ſunt: ſed cętera medicamenta in alijs uitijs dolorem leuant in pręſentia,hoc uero quod dicturus ſum,ſupra hominis ſpem conditionemque eſt. Ideo primo tempore ne fidem quidem habet,poſtea à nullo ſatis digne laudari poteſt. Nam & in pręſentia dolorem tollit, & in futurum remediat, ne eum unquam repetat. Raro enim quis iterum, uel ad ſummum tertio, hoc accepto medicamento,uexatus eſt. Quamobrem, ſi quando repetierit iterum dolor, dandę erunt per triduum & tunc potiones, eodem modo quo primę datę fuerint. Interdum & tertio in dolore eodem genere potiones dabuntur: quod accidit poſt hanc, utique in futurum quoque remediatur, ita ut ne ſuſpicio quidem ulla relinquatur uitijs, Si quando tamen frigus, aut multitudo cibi pręceſſerint, grauitatem quandam, & priorem eius loci ſine ullo dolore ſentiunt plane', ut intelligant quaſi quanto malo caruerint. Hoc medicamento muliercula quędam Romę ex Africa multos remediauit. Poſtea nos per magnam curam compoſitionem accepimus,id eſt, pretio dato quod deſiderauerat, & aliquot non ignotos ſanauimus, quorum nomina ſuperuacuum eſt referre. Conſtat autem medicamentum ex his rebus: Cerui cornua ſumuntur, dum tenera ſunt, quaſi in taleas breueis diuiſa, olla fictili componuntur, operculoque ſuperpoſito, ex argilla undique circundata,fornace uruntur,donec in cinerem candidiſſimam redigantur: atque ita in uaſe uitreo mundo reponuntur. Cum dolorem habet aliquis, pridie quàm poturus eſt medicamentum, debet abſtinere ab omni re: atque ita poſtero die ſumuntur ex cornibus cochlearia tria cumulata, ſatis ampla: quibus miſcentur piperis albi grana nouem trita, & myrrhę exiguum, quod odorem tantummodo pręſtare poſſit. Hęc cum in unum commixta ſunt mortario diligenter, cochlea uero africana, id eſt,inde ablata ſumitur quàm poteſt ampliſſima,& uiua mortario cum ſua teſta contunditur,atque ut eſt teritur,donec nullum ueſtigium appareat teſtularū. Poſtea uini falerni non ſaccati cyathus adijcitur, & nihilominus rurſus teritur. Magis enim tunc apparent reſidendo amplitudines,ſi quę reliquę ſunt: quibus leuatis,iterum adijciuntur cyathi duo eiuſdem uini,atque ita prioribus bene admiſcentur: transfunditurque cum his quę ſunt in mortario, calice nouo, & ſupra carbones imponitur, mouente aliquo cochleario liquorem, ne quid ſubſidat,& peruratur. At ubi bene incaluerit, inijciuntur in eundem calicem quę ſupra dixi cochlearia tria,& permouetur. Cum autem calore temperata & potio datur abducenda, ſtatim dolorem leuat. Hoc facere oportebit per inſequens biduum,capientem cibi in prandio, aut alio tempore exiguum, quod facile conficiatur, ne crudus ſumat medicamentum. Poſt ea in conſuetudine uictus ſui,qui colo infeſtabatur, dimittatur. Oportet tamen non indifferenter remediatos in futurum uiuere: tametſi enim à coli dolore tuti ſint, metuere nihilominus debent,ne alia parte corporis ęque adficiantur ad intemperantiam coli antequam remediati erunt,

Ad tumorem, dolorem iocineris & duritiem. CXXIII.

AD tumorem & dolorem iocineris,item ad duritiem facit bene lupi iecur primum in aqua feruenti dimiſſum,atque ita arefactum. Quantum uictoriatorum P.trium ex aquę caldę cyathis tribus per aliquot dies dabis. CXXIIII.

Item benefacit ad duritiam iocineris ueterem cunillę aridę,quam ſatureiam quidam uocant,cōtuſę. ⚹ P.unius,uel uictoriati,cum mulſi cyathis duobus & totidem aquę. CXXV.

Proficit mirifice hęc compoſitio ad tumorem,& ad dolorem cum duritia iocineris & lienis. Itē ad renium dolorē benefacit. Nam colorem corporis reſtituit, qui propter uitia dictarum partium corrumpitur,pallidusque conſpicitur. Prodeſt hoc item medicamentum etiam ad aquæ mutationes: croci ⚹ P.X.nardi ⚹ P.duum,caſiæ ⚹ P.duum, coſti ⚹ P.I.ſchœni ⚹ P.I.cinnami ⚹ P.I.myrrhæ ſtactæ ⚹ P.I.mellis optimi ⚹ P.XXV. Datur quantum faba ægyptia, in muſti mulſi cyathis quatuor. Vitreo uaſe ſeruatur. CXXVI.

AD iocinoris duritiam ueterem, hydro picos,lienoſos,arquatos,& quibus opus eſt urina. Itē ex partu reſidua mulieri purgat, & uuluæ dolorem tollit ſic, Aneſi ⚹ P.VIII.dauci ⚹ P.III.petroſelini,item

ni,item iuniperi,item filis,tragacanthi, pon.selibra, panacis ✱ P. VIII.iris, myrrhæ,costi,amomi,singulorum ✱ P. VI.cumami ✱ P.III.casiæ ✱ P.III.smyrnij, quod est semen olusatri ✱ P. VIII.nardi syriaci ✱ P.IIII.acori ✱ P.X.balsami seminis ✱ P. VI.opij ✱ P. V.erui moliti sextarij bes, scyllæ coctæ pondo triens,uini chij aut lesbij quod satis erit. Pastilli fiunt ✱ P.duum.

Ad auruginem. CXXVII.

AD auruginem, quod uitium arquatum quidam uocant, capreæ montanæ stercus arefactum & tritum adiecta mica myrrhæ, ex uini meri cyathis tribus: si febricitabunt, ex aquæ totidem. Item rumicis radices tres aquæ tribus heminis incoctæ, donec sextarius relinquatur, inde cyathi quatuor per triduum dantur.

Ad lienosos ueteres & nouos impubium puerorum. CXXVIII.

Lienosis benefacit tamaricum longe à mari collectum, & arefactum, & contusum ✱ P.unius aut uictoriati, datum ex aqua, uel ex posca. Prodest & inula arida campana eodem modo contusa & cribrata, ex uini mixti cyathis quatuor ✱ P.I.data. Mirifice facit & ammoniacæ guttæ ✱ P.uictoriati, cũ cauliculis tribus rubi ex aceto datũ per dies quinque. Tollit enim ex toto duritiam. CXXIX.

POTIO ad lienosos, balani,qua unguentarij utuntur ✱ P.duum, costi ✱ P.I.capparis radicis ✱ P.I.hederæ nigræ baccarum ✱ P.duum, περικλυμένου,quam syluæ matrem uocamus ✱ P.uictoriati, galbani ✱ P. VIII.cardami nigri,id est,nasturcij seminis ✱ P.duum,& uictoriati, piperis nigri ✱ P.I. scyllæ coctæ ✱ P.XII.Hæc omnia colliguntur scylla, fiunt globuli. Dantur ✱ P.duum uel unius, ex melle & aceto mixtis cyathis quatuor aut tribus. Eadem facit ad hydropicos bene, ex aqua mulsa urinã mouet. CXXX.

Lienosos sanat extra impositus sinapis sextarius unus detritus,adiecto sextario uno lentis aceto coctæ. Oportet autem impositum esse medicamentum,donec dolorem pati non possint: postea solio caldo dimittantur, ut plures eos contineant dum desinat dolor,alioquin exilient: maior enim fit dolor calda tactis, postea ceratum ex rosa imponere oportebit. CXXXI.

ALIVD eadem ratione impositum melius facit. Sinapis sextarius,git cyathi duo,nasturcij cyathi quatuor,myrobalani corticis cyathi quatuor,piperis cyathi duo, sinapi aceto acri pridie maceratum. deinde tritum, contusum cæteris miscetur: in panno inlitum medicamentum imponitur, fascia quàm longissima alligatur plurimum in unum commissa,quò tardius soluatur. Hoc est efficacissimum, & multorum annorum tollit duritiam. Sed post hoc,si quæ reliquiæ remanserint, ammoniaco tollendæ erunt & rubo. CXXXII.

Inflatibus lienosis dare oportebit aquam,in qua candens ferrum demissum, uel lac caprinum, capta tantummodo hedera pasta. Proderit & his sinapis sicca, contusa,cerato mixta, extra impositum & gypsum aqua conspersum, & acetum,in quo tamaricum decoctum fuerit, uesica abditum, & ita extra impositum.

Ad hydropicos. CXXXIII.

AD hydropicos,cum iam distenti sunt propter aquæ multitudinem (initio enim alia uia prodest) benefaciunt chamæleæ, quę herba est simillima oliuæ, folia quinque uel sex,etiam si arida fuerint, data ex aquę mulsę cyathis tribus, salis cocleario adiecto. largiter enim aquam ducit. Item squamę ęris,quã λεπίδα Gręci uocant, pondo uictoriati,data cum apij seminis pari pondere ex aquę mulso cyathis quatuor: plurimum autem aquę deijcit. Datur & radicis succus ex uini cyathis tribus mixtis. Oportet uero secundum purgationem spongijs nouis totum uentrem ex aceto & sale eiusdem mensuræ diluto et in feruefacto imponere: & constringere extra instita longa,cibosque assę carnis dare,cum pane azymo, fricantem totum corpus sale,oleo paribus mensuris, uini meraci quod satis erit dantem CXXXIIII.

Benefacit ad hydropicos hęc cõpositio,& maxime in initijs, quorũ sufflatũ corpus est, ὑποσάρκα qđ Gręci uocant, uitis albę radicis P.XX.cocci cnidij ✱ P.IIII.scyllę bulbi cocti detracta exteriore parte ✱ P.X.myrrhæ ✱ P. VIII.cymini cyathis tribus,anesi cyathis tribus, uini falerni sextarijs duobus passi sextario uno. Præter myrrham,omnia contusa,non cribrata, macerantur passo & uino,nocte & die: postridie colatur liquor,cui myrrha trita admiscetur, à quo cyathus datus à balneo alternis diebus,singulis adiectis cyathis,donec profectus intelligatur. Oportet autem his diebus dare eis cibos assæ carnis agrestis,aut uolucrum,aut uinum austerum meraculum.

Aluum mollientia. CXXXV.

Quoniam interdum res postulat & per aluum detrahi materiam, ut diutius lippientibus, secundũ sanguinis detractionem, scabiem,ignem sacrum,papulas habentibus,& alia eiusmodi circa cutem summã, non alienum iudicauimus horum quoque genus exponere Sed prius exponemus quæ aluum mediocriter molliunt, simplicia quæ sunt. Mollit ergo aluum herba mercurialis lenibus oleribus quamplurima mixta: item nitri uictoriati pondus,cum resinæ terebinthinæ auellanæ nucis magnitudine deuoratur,calices quoque eis incrustentur, additis quinque uel sex salis farrisque granis, apij seminis paribus mensuris: & is qui uinum non austerum præbiberit, quantum possit ante cibum,& inter prandium,uel cœnã, belle aluum mollit. Item ouili lactis sextario siquis adijciat cnici purgati ✱ P.IIII. Mollit & uentrẽ quidem tribus heminis uini ut aloes uictoriati pondo, uel idem pondus duobus tribus'ue sextarijs uini, & ita totum per partes aqua mixtum bibunt. Videtur autem uinum uetustius uentremque cũ eo satis mollit. Facit autem aloe per se uictoriati uel ✱ P. ex aquæ cyathis tribus frigidæ uel calidæ per-

ductæ. CXXXVI.

PVRGAT ergo belle chamælea, quæ herba oliuę folia similia habet: quorum quinque uel sex dare oportet, trita ex aquæ mulsę cyathis IIII. frigidę, si adsuetus erit: si minus, calidę, adiecto cochleario. Detrahit enim aquam largiter. Biles purgat, & filicis radix lota & rasa. atque in minimas particulas cōcisa, quantū placet aceto asperfas condito, ut solet, ita cū P. quadrāte consumpta. CXXXVII.

BENE purgat & hęc compositio: Aloes uictoriati pondus, colofonię uictoriati pondus: unà teruntur, adijcitur mellis, quod satis est ad colligenda ea. Datur ex aquę calidę uel frigidę cyathis quatuor. Hoc medicamentum stomachum non corrumpit.

Globuli mirifice purgantes: qui ut sumuntur, ita integri deijciuntur, nec lædunt stomachum. CXXXVIII.

Colofonię ⚹ P. VIII. bdellij ⚹ P. duum, commis ⚹ P. unius. Hęc trita succo lactucę colliguntur, & finguntur pilulę fabę magnitudinis. Dantur paribus pilulis usque ad septem, prout uniuscuiusque uires patiuntur.

Globuli qui etiam cœnatis dantur, & efficiunt mane deijci quod satis sit. CXXXIX.

Colofonię ⚹ P. III. aloes ⚹ P. IIII. tragacanthi ⚹ P. duum. Hoc pridie aqua maceratur, postero die cęteris admiscetur: fiunt inde globuli fabę magnitudinis. Dātur à tribus usque ad septē, prout cuiusque uires patiuntur. Stomachum nullo modo uexant.

Ad tineas & lumbricos necandos. CXL.

AD tineas necandas, eijciendas, per triduum allium plurimum edat, & ueteratum caseum mollē, secundum hoc filicis Macedonicę contusę, aridę & cribratę ⚹ P. VIII. cum melle quantum ipse uoluerit consumat. Post horas quatuor detur ei aloes & scamonię, singulorū uictoriati P. ex aquę mulsę cyathis quatuor: cum cœperit desurgere, aqua calda supponatur. Licet & sine oleo pridie incœnato dare utraque medicamenta. CXLI.

AD lumbricos satis commode facit & sandonica herba quę nunc uiget, & cornum ceruinum limatum lima lignaria, quantum quatuor uel quinque cochlearia ex aquę mixtorum decoctorum cyathis tribus, pridie maceratum, deinde tritum, & datum, aqua exigua adiecta.

Ad prolapsionem & libidinem nimiam desurgendi extremi intestini. CXLII.

Tenesmos est irritatio ultimę partis directi ītestini, in quo ultimo sępius libet desurgere sine causa. Proderit ad hoc quoties desurrexerit, uino austerissimo & aqua calida fouere, uel uerbenis & murti & oliuæ ramulis, factis ita, ut duæ partes murti sint. Quin etiam penicillum intinctum, & non nimis expressum, ex alterutro eorum ano expositum proderit habere, uel eodem modo glomus staminis albi: diutius enim uaporem continet. Perungendus erit anus specillo lycio, patarico, uel indico. Vel hoc collyrium inijciendum, quod ad omnem deiectionem, & tormina benefacit: Acaciæ, mali granati corticis usti, singulorum ⚹ P. IIII. hypocystidis, rhois quo coriarij utuntur, opij, singulorum pondo sena, omphacij pondo quatuor & uictoriati, croci ⚹ P. IIII. uino austero colliguntur: fiunt collyria magnitudinis nucleorum pineorum.

Ad renium tumorem & exhulcerationem, etiam si sanguilentam urinam faciant. CXLIIII.

AD renium tumorem, & exhulcerationem, etiam si sanguilentam urinam faciant, rosæ aridæ foliorum, papaueris nigri seminis, nucleorum pineorum paria pondera, contundūtur seorsum, & in unum miscentur, inde datur quantū nucis iuglandis, ex passi cyathis duobus, & aquæ cyathis tribus. CXLIIII.

ALIA ad renium dolorem potio, quæ etiam quasi arenam sabulosam detrahit. Apij seminis, petroselini, anesi, singulorum ⚹ P. XVI. dauci seminis ⚹ P. IIII. schœni ⚹ P. VI. croci ⚹ P. trigintaduum, mellis quod satis uidebitur. Dantur quantum lupinus ex mellis ligula, & aquæ cyathis IIII. Ad renium tumorem & dolorem facit eadē, & ad iecinoris, & ad lienis, tumorem, ad eos qui mali coloris propter hæc sunt uitia: item aquæ mutationes. Croci ⚹ P. X. nardi indici ⚹ P. duum, casiæ ⚹ P. II. costi ⚹ P. I. cumami ⚹ P unius, myrrhæ stactes ⚹ P. unius, mellis optimi ⚹ P. uigintiquinque. Dantur quantū fabæ ægyptiæ, ex mulsi cyatho, mixto aquæ duobus, uel mulsæ aquæ cyathis tribus. CXLV.

SI cui autem lapis in renibus innatus fuerit, & urinam non faciet, medicamentum his rebus fieri debet: Petroselini P. — anesi P. — dauci seminis P. Z. git P. — cinnami P. Z. schœni P. Z. croci Ʒ V. apij seminis P. Ʒ VI. Hæc omnia tusa, creta, melle attico despumato P. II. Z. colliguntur, & medicamē tum uitro condunt. CXLVI.

AD tumorem & dolorem uesicæ, & exhulcerationem benefacit aqua, in qua ferrum candens demissum est. Hoc ego traxi ab aquis caldis quæ sunt in Tuscia ferratæ, & mirifice remediant uesicæ uitia. Appellantur itaque uesicariæ, quondam Milonis Gracchi prætorij hominis optimi ad quinquagesimum lapidem reddentis. CXLVII.

AD tumorem & dolorem uesicæ, & ad eos qui difficulter urinam reddunt: Alterci seminis, apij seminis, maluæ seminis, cucumeris edulis seminis purgati singulorum ⚹ P. VI. amygdalorum dulciū purgatorum, nucleorum pineorum purgatorum, singulorū ⚹ P. III. opij ⚹ P. I. croci ⚹ P. unius & uictoriati, passo contusa consperguntur. Datur hoc medicamentum ⚹ P. I. ex passi cyathis duobus, & aquæ totidem. CXLVIII.

AD uesicam exhulceratam, nucleorum amygdalorum uictoriati pondus, cucumeris edulis seminis purgati cyathus unus, anesi cyathus, papaueris nigri ⚹ P. IIII. croci ⚹ P. unius, palmas cariotas p̄. triginta. Has

ta. Has macerari oportet in passi sextarium unum, atque conterere: his adijcere cætera: ex eodem dare nu'cis iuglandis magnitudinem ex passi cyathis tribus. CXLIX.

AD sanguinem cum dolore per urinam reddentes: Aluminis fissi pondo uncia, tragacanthi pondo sextans. Tragacanthum ex alumine trito cogitur in pastillos uictoriati pondo: hinc uiciæ magnitudine detractum datur ex passi cyathis tribus.

Ad calculosos experta. CL.

AD initia uetusta'ue comprimenda, & emendanda benefacit ad calculosos herba σκολοπένδριον, quam nos calcifragam appellamus, bellefacit contusa ⚹ P. I. ex aquæ cyathis tribus per dies triginta, eodem modo ἱερὰ βοτάνη, quam nos uettonicam dicimus. Item eodem genere datur tantũ, licet autẽ aqua earum decocta uti quotidie ieiunum ⚹ P. unius, cum aquæ cyathis tribus. CLI.

MVLTOS cum admiratione effectus audiui narrantes, Cai Iuli: nasci in lapidicinis bestiolas adhærentes saxis quasi uerrucas: has quinque ex aquæ cyathis tribus suffundere, & per urinam extrahere lapides, certum est. CLII.

Ad calculosos, cucumeris seminis, dauci, anesi, apij, petroselini, myrrhæ, singulorum ⚹ P. trium & uictoriati, casiæ, daphnidis, cinnami, nardi, singulorum ⚹ P. unius, aqua colliguntur, fiunt pastilli lupini magnitudinis. Ex aqua dantur cyathis tribus per dies quadraginta. Hoc medicamentum cum componitur, pilum ligneum sit, qui contunditur, anulum ferreum non habeat. Hanc enim superstitionem adiecit Ambrosius, medicus Puteolanus, qui adfirmauit multos se hoc medicamento sanasse. Detrahere autem dixit post diem septimum fragmina quędam lapidum quasi arenam. CLIII.

AD calculosos, lienosos, hydropicos, urinam detrahit, lapidem extenuat: Eryngij, pyrethri, saliũcę, calcifragę, singulorum ⚹ P. XXV. ebuli, aristolochię singulorum ⚹ P. oxymyrsinę, quę scopa regia uocatur, succo. hęc omnia contusa ligno, colliguntur, fiunt pastilli ⚹ P. I. Dantur autem ex aceti & mellis cyathis tribus. Calculosis illecebrę quantum manus capit, aut auriculę murinę idem, aut betonicę tãtundem: earum quęlibet herba ex aquę tribus heminis ad tertias decoquitur, inde sumũtur cyathi tres, & eodem adijciuntur uini cyathi duo, & nitri uictoriati pondo, atque his dilutum medicamẽtum datur P. I. per dies XLV. In arenam soluit lapidem, & hydropicis ex mulsi mixti cyathis tribus dandum est.

Ad lumborum dolorem diutinum, & paralysin. CLIIII.

AD lumborum dolorẽ, cucurbitæ syluestris floccorum, aut seminis ⚹ P. duum, brathys ⚹ P. I. salis ⚹ P. I. Fiunt catapotia melle decocto adiecto. Valentibus tota datur compositio, imbecillioribus autem dimidia. Sed mane per clysterem aluus ducenda, ouorum albis temperatum. CLV.

AD lumborum dolorem & paralyticos, cucurbitæ syluestris ⚹ P. IIII. pyrethri ⚹ P. IIII. myrrhæ ⚹ P. duum uel unius. Dantur ex passi cyathis tribus: licet hinc catapotia fieri, dum idem ponderis deuoretur. Sed & his aluus acri clysmo mane trahenda est. CLVI.

AD lumborum dolorem & paralyticos antidotos Hiera Pacchij Antiochi melius omni medicamẽto facit. Sed ad paralysin mirifice hoc acopum facit, quod oportet in sole diu fricare, aut loco flamma præ calfacto, olei sabini ⚹ P. XXV. cucumeris syluatici recentis radicis ⚹ P. XV. Hæc radix magnitudine nucis iuglandis concisa, uase fictili nouo ex oleo coquitur, donec succum omnem remittat, & quasi arida sit: post hoc adijcitur per linteum uel colum transmisso oleo, in quo adijcitur dum calet, ceræ ponticæ in frusta redactæ pondo libra, olei laurini pondo libra, olei cyprini pondo libra, olei lilij P. libra, olei ueteris P. duo, piperis albi cõtusi, & per cribrum tenuissimum transmissi ⚹ P. as. pyrethri contusi, & per idẽ cribrum transmissi ⚹ P. unius. Hæc in unum miscentur, reponuntur uase fictili. Facit prætęrea ad lumborum, & ad omnem dolorem corporis, & præcipue neruorum. Muliebres locos durissimos mollit, cum diu alijs medicamentis nihil profectum est. CLVII.

AD lumborum dolorem malagma quod proprie facit: Picis liquidę sextarios duos, olei ueteris sextarium unum, resinæ terebinthinæ sextarium unum, ceræ P. librã & trientem, magmatis P. bessem, aphronitri P. trientem. Coquitur pix cum oleo, donec spissa fiat. & postea adijcitur ei resina, deinde cera, & secundum hanc ex interuallo magma. Vbi habet emplastri figuram medicamentum, tollitur ab igne cum tepere cœperit, & aphronitrum aspergitur sensim, ne superfundatur quod in cacabo est.

Ad podagram. CLXIII.

AD podagram caldam cum feruore, & tumore rubicundo, quam caldam uocant, benefacit primis diebus herba urceolaris, item caseus mollis recens per se, postea herbæ salis pusillum admiscere oportet. Item facit apium uiride per se & cum polenta. Nec minus solanum, portulaca, plantago, spongia uel rhodia, uel africana mollis ex aqua frigida, lana succida ex rosa & uino. Subinde autem hęc omnia mutare oportet prius, quàm excalefiant. Prodest & omentum caprinum. Item faba molita cum suis ualuulis ex aceto cum melle diluto consperſa & imposita, ducit enim sanguinem, & dolorem leuat. Benefaciunt & mala citria quàm maxime cocta, ex aceti sextarijs tribus, donec madida fiant: quibus tritis adijcitur aluminis fissi P. uncia, myrrrhæ P. sextans. Benefacit & aloe aceto diluta, & per pinnam pedibus inducta. Item opium lacte muliebri dilutum. Mirifice uero hoc facit cataplasma, id est, superpositum medicamentum. CLIX.

TOLLIT enim triduo dolorem lomenti hemina, feniculi seminis cyathi duo, polẽtæ tenuis cyathi duo. Commiscentur hæc in unum contusa, molita, trita, deinde consperguntur aqua pluuia: & ita temperantur, ne durum sit medicamentum, aut aquatum nimis. Impositum protinus leuat, triduo tol-

lit dolorem. Hoc constat, si quis ter in mense inter denos dies usus fuerit, in nocte non laboraturum. CLX.

AD frigidam podagram, quę sine tumore & rubore consistit, cataplasma: Piperis nigri moliti hemina, fœniculi seminis contusi hemina. Coquuntur ex aqua: utraque ubi temperata sunt, adijcitur axũgia suilla: & dum calet, panno spisso inducto medicamentum imponitur. Benefacit ad idem genus & lini seminis, & fœni gręci seminis, farinę ordeacee, singulorum bini sextarij, cribrati in unum commiscentur: inde coquere oportet quod satis erit ex aqua & oleo: subinde calidum cataplasma etiam imponere. Ad hos benefacit & hybisci radix ex aqua mulsa cocta & imposita. Item sabucum cum axungia uetere tritum & impositum. Adiectus & brassicę cinis cum axungia, uel semen caulium. Vbi autem impetus cessauerit & in hoc, & in priore genere podagræ, calda aqua marina diu fouẽdi sunt: uel, si hęc non erit, aquę purę feruenti salem adijcito. post epiphemate uti oportet, quod ad parotidas scriptum est. Tollit enim cito reliquias per sudores, & in futurum confirmat neruos, nec patitur facile uitiari. CLXI.

SCIO quendam hoc quasi acopo medicum usum in noctem, nec postea tentatum podagra, cũ ante diu esset uexatus. Lanam succidam pondo libra, uini ueteris sextario diu lauabat: deinde expressam reijciebat: uino autem residuo adijciebat aphronitri usti pondo sextantem, olei ueteris P. libram: reponebat in oleario fictili: utebatur, ut superius dixi, in nocte. Multis profuit ad corpus in duplici calceo pellem caninam habere. CLXII.

AD utramlibet podagram torpedinem nigram uiuam cum accesserit dolor, subijcere pedibus oportet, stantibus in littore non sicco, sed quod alluit mare, donec sentiat torpere pedem totum & tibiam usque ad genua. Hoc & in præsenti tollit dolorem, & in futurum remediat. Hoc Anthero Tiberij libertus supra hæreditates remediatus est.

Genera medicamentorum, & demonstrationes serpentum ictus, morsusq;. CLXIII.

VT sis tutus, etiam si quando rus secesseris, ponam theriacarum compositiones, id est ad serpentum morsus, atque ictus medicamenta. Sed prius quæ cognita habui remedia, ne cui serpentes noceant, dicam. Habere ergo incinctum oportet peucedanum, uel cerui cum captus est, in oculi angulo, qui est ad nares uersus, quæ inueniuntur sordes uirosi odoris, has Siciliæ uenatores diligenter colligunt, & habẽt in cincto propter antedictam causam. Item præstat & hiera botane, & trifolium acutum, quod ὀξυτρίφυλλον Græci appellant: nascitur & hoc Sicilię plurimum. nam in Italiæ regionibus nusquam eam uidi herbã, nisi in Lunæ portu cum Britanniam peteremus cum deo nostro Cæsare, plurimum super circundatos montes. Est autem folijs, & specie, & numero similis communi trifolio: nisi quod huius pleniora sunt, & quasi lanuginem quandam super se habent, & in extrema parte uelut aculeum eminentem. Sed huius frutex duorum pedum interdum, aut etiam amplior conspicitur, & odorem grauem emittit, quorum nihil circa patrense trifolium inuenitur. Sed utrasque superius dictas herbas, quas cum inueneris, pridie notare oportet, & circunscribere sinistra aure fruges aliquas ponentem, atque postero die ante solis ortum sinistra manu uellere, ita illigatas habere. CLXIIII.

IN Africa, aut sicubi scorpiones sunt noxij, stellionem aridũ incinctũ oportet habere.

Theriace prima. CLXV.

Theriace facit ad omnium serpentum morsus, & ictus, & adflatus. Mirifice eadem prodest & ad contusiones, & ad conuulsiones interiorum partium laterisque ex qualibet causa, & pectoris dolores. Vitis albæ radicis pondo octo, trifolij acuti seminis, quod & ipsum in extremo aculeum habet, uel eiusdem radicis trepõdo, panacis P.IIII. terrę mali ✱ P.V. roris marini radicis ✱ P.IIII. laseris ✱ P.IIII. gingiberis ✱ P.IIII. rutæ syluaticæ ✱ P. sex, cumini thebaici ✱ P.III. myrrhæ ✱ P.III. cumini æthiopici ✱ P.V. castorei ✱ P.III. eryngij radicis ✱ P.III. serpylli ✱ P.III. erui albi seminis moliti ✱ P.XII. Chio uino consperguntur contusa ac trita: fiunt pastilli ✱ P. unius, aut uictoriati. Dãtur ex uino mero uetere, uel ex mixto, uel aqua: quæ si non fuerint, per se commanducandus erit pastillus & deuorandus.

Theriace secunda. CLXVI.

ALTER pastillus ad eadem facit: Cinnami ✱ P.IIII. serpylli ✱ P.IIII. staphisagria, quã herbam pediculariam quidam uocant, quòd pediculos necat, à quibus hoc nomen trahit, seminis ✱ P.III. & uictoriati, piperis albi ✱ P.VI. peucedani lactis ✱ P.VIII. & uictoriati, glycysidæ nigræ seminis, quam pæoniam Græcorum quidam appellant ✱ P. unius & uictoriati, terræ mali ✱ P. trium, nasturcij seminis ✱ P.IIII. cachryos ✱ P. duum & uictoriati, castorei ✱ P. duum, saliuncæ ✱ P. quinque.

Hic nonnullæ desunt compositiones: Theriace tertia ad aspidem, Theriace ad uiperæ morsum proprie. Antidotos Zopyri, & media pars antidoti mithridatij, quorum aliquæ hic ex Galeno secundo antidotorum restituuntur à Ioan. Ruellio.

Altera Theriace etiam ad aspidem. CLXVII.

Antidotus altera ad aspidis morsum siue præsumpta siue post data: gentianæ ✱ P.IIII. trifolij ✱ P.IIII. seminis eiusdem ✱ P. duum, polij ✱ P.IIII. mali terræ ✱ P. duum, peucedani radicis, galbani, singulorum ✱ P. duum, petroseliui ✱ P.IIII. rutæ syluaticæ ✱ P. trium, pyrethri ✱ P. unius, herbæ pediculariæ, quam uocant σταφίδα ἀγρίαν, tantundem, maceris ✱ P.III. uitis albæ radicis ✱ P. duũ, piperis

piperis candidi tantundē,ammoniacæ guttæ ✱ P.unius & uictoriati,acori ✱ P.III.uarbasci,aiugæ ideę chamæleæ,marrhubij tenuis,conyzę minoris,cumini ęthiopici,lacrymę papaueris, castorei, feniculi seminis,agarici,casię rufę,schœni,id est iunci odorati floris, radicis ponticæ, singulorum ✱ P.II.dauci cretici ✱ P.I.& uictoriati,opopanacis tantundem,sagapeni ✱ P.II.et uictoriati,abrotoni ✱ pond.I.& uictoriati,styracis dictamni,singulorum ✱ pond.unius & uictoriati, cinnamomi,nardi,singulorum ✱ pond. III.myrrhę ✱ pond.IIII.thuris ✱ pond.unius,croci ✱ pond. VIII.anesi ✱ pond.unius,cyrenaicæ lachrymę ✱ pond.I.hinnuli coaguli ✱ pond.III.mellis attici, quod ad ea excipienda satis sit: inde sumitur nucis abellanę tuberculo. Sic pręsumpta à morsu tuetur. Hęc compositio ad Antipatrum au ctorem refertur. CLXVIII.

AD uiperę morsum proprie.

Non restituta. CLXIX.

Antidotos Zopyri ad lethalia uenena & omnem serpentis ictum efficax, ratio componendi hęc est, Opobalsami ✱ pond.triū,nardi indicę,myrrhę,trogloditidis,iunci rotundi floris, cinnamomi, characię, costi recentis,piperis longi,hypocystidis,piperis nigri,scordij, meu cretici, cardamomi,singulorum ✱ P. IIII.thuris masculi,opobalsami,dictamni, singulorum ✱ pond. VI.petroselini,casię rufæ, singulorum ✱ pond. VII.croci coricij ✱ pond. VIII.mellis attici quod ad ea colligenda satis sit. Datur abellanę nucis magnitudine, si febris absit, ex uino,febricitantibus ex aqua mulsa. Prodest etiam sanguinem excreantibus,cœliacis, iocinerosis, lienosis, & renum dolore uexatis, emortuos fœtus & secundas hęrentes trahit. CLXX.

Antidotos mithridatis recipit hęc: Meu ✱ pond.duum, lacrymę papaueris pondo uictoriati, styracis ✱ pond. VIII.polij,casię nigrę,seselis,bdellij,piperis albi,singulorum ✱ pond. V.& uictoriati,hypocystidis succi,myrrhę,thuris masculi,castorei,piperis longi,cyphis,malobathri foliorum, singulorū ✱ pond. VI.scordij,costi,singulorum ✱ pond. VI.& uictoriati, nardi syriacę ✱ pond. VI.dauci cretici. ✱ pond. VI.& uictoriati,croci,cinnami,gingiberis,singulorum ✱ pond. VI.succi radicis dulcis,agarici, singulorum ✱ pond. VII.& uictoriati.

Hæc defuerant in compositione: sequentia in ponderibus & mensuris & effectus mithridatij compositioni, quæ est apud Galenum citato loco, consentiunt.

ACORI ✱ pond.duū,phu ✱ pond.I.sagapeni ✱ pond.II.iris Illyricę ✱ pond.II.balsami seminis ✱ pond.duum,rutę syluaticæ ✱ pond.II.gentianę ✱ pond.II.anesi ✱ P.trium,thlaspis ✱ P. VI.& uictoriati, rosæ aridæ ✱ P.IIII.mysi ✱ P.IIII.acaciæ ✱ P.trium,commis ✱ P.duum,cardamomi ✱ P.II.schœni floris ✱ P. VI.& uictoriati, opopanacis ✱ P.sex,opobalsami ✱ P.sex & uictoriati, galbani ✱ P.sex,& uictoriati,resinæ terebinthinæ ✱ P.sex,& uictoriati,rubricæ lemniæ ✱ P. VII.melle attico & uino chio conspergito,donec habeat spissitudinem mellis. Reponitur uitreo uase. Dandum autem est his qui malum medicamentum sumpserunt,fabæ ægyptiæ magnitudine, ex uini meri,si poterit,cyathis sex: sin minus, mixti meracius cyathis quatuor quotidie. Et à serpēte læsis dāda erit. Ex mulso autem,quorum iecur durum est,aut arquati sunt,& quibus alioquin urinam mouere stu demus. Sed fabæ nostratis magnitudinis tussientibus, oculis laborantibus, latus dolentibus: cæterum magnitudine ciceris cæliacis. Prodest enim & his uiciæ magnitudo ante accessionem febrium,tetanicis, opisthotonicis, spasmo correptis. Addiuuat enim eos lupini magnitudine, sed cum aquæ cyathis tribus.

Antidotus Apuleij Celsi. CLXXI.

Antidotus Apuleij Celsi præceptoris, quam quotannis componebat, & genere quodam publice mittebat Centuripas, unde ortus erat,quia in Sicilia plurimi fiunt rabiosi canes. Facit enim ad horū morsum protinus quidem data per dies triginta, ita ut aquæ,id est, liquoris timore nunquam tentetur: qui cum accidit, summo cruciatu ad mortem eos compellit, quos ob ante dictam causam ὑδροφόβους Græci appellant. In ipsa autem correptione uti oportet ea data cum rosæ cyathis tribus & exigua aqua ✱ P.I. Hoc proficit,ut aquam postea sine timore sumant, & minus quidem liberati hac difficultate cruciantur. Cæterum nemo adhuc correptus hoc malo, quantum ego scio, expeditus est. Quanquam peruenit ad me opinio, esse in insula Creta barbarum quendam naufragio appulsum, maiorem natu publice mercedem accipientem. Quin etiam cum liquore timent, & latratus edunt, spasmoque uexantur,remediū, brachio sinistro alligato efficere,ut & potionem accipiant,& liberentur uitio: quod adhuc ante antidotū Celsi inter omnes quasi insanabile constitit. CLXXII.

HOC ego cum quærerem ab hospite meo legato inde misso,nomine Zopyro, Gordiense medico, quid esset,pro magno munere accepi. Dixit autem hyænæ corij particulam esse panno inligatam: quod ego adhuc non sum expertus, quamuis protinus magna cura hyænam inuenerim, & pellem paratam habeam: quia non incidit ex eo quisquam, & opto quidem ne incidat: sed quia id non est in nostra potestate,si casu inciderit, remedium habere oportet ad tantæ rei experimentum. Antidotus autē Celsi hæc recipit. CLXXIII.

NARDI syriacę,croci,myrrhæ,costi,casiæ,cinnami,schœni,piperis albi,piperis longi,castorei, galbani,resinæ terebinthinę,opij, singulorum ✱ P.III.alterci albi ✱ P.II.anesi ✱ P.I.apij seminis, tragacanthi,singulorum ✱ P.sex,mellis attici sextarium unum,uini falerni unciam. In hoc maceratur tra

gacanthum & opium pridie : postero die contusi cęteris, miscentur in melle galbanum & resina, fictili patella super carbones imposita, resoluuntur: deinde arida asperguntur: & si opus est, adijcitur mel : & ut cerati teneri spissitudinem habeant & rursus patella super ignem imponitur . mouenturque quę sunt in ea, spatha fraxinea . Coquitur medicamentum, donec crocinum habeat colorem : ultima quę sunt uino macerata adijciuntur : uase uitreo antidotus reponitur . Datur fabę ęgyptię magnitudine ex aqua . Facit autem etiam ad stomachi omne uitium, & pręcipue quod cum fluore consistit. Facit & ad oculorũ epiphoras, & ad tormina, & ad coli inflationem, iecinoris, pectoris dolorem, tussienteis, aduersus mala medicamenta omnia, serpentium morsus uel ictus . Oportet autem locum morsum à rabioso cane, uel à serpēte, diu tenere in exhulceratione: neque pati cicatricē ducere, ut uirtus illa pertahatur. C L X X I I I I.

Extra itaque ea sunt imponenda, quę etiam sana corpora exhulcerant, ut allium, lepidium, chelidonium, batracium, sinapis, scylla, cepa cum aceto . Optime facit & per se caprifici liber per se contritus & impositus hulceri . Item laser per se .

Compositio emplastri. CLXXV.

Emplastrum antidotum, sed multo magis emplastri huius uis facit, quo Augusta propter huiusmodi casus habuit compositum, & multis profuit . Accepimus à Triphone pręceptore nostro : Iris Illyricę * P. V. castorei Pontici * P. V. caprificus lactis aridi * P. V. canis nigri adipis * P. VIII. eiusdem sanguinis * P. X. resinę terebinthinę * P. VIII. leporis coaguli * P. IIII. salis ammoniaci * P. duum, laseris syrenaici * P. duum, aut syriaci * P. IIII. cerę ponticę * P. XXXVI. olei ueteris cyathi duo, aceti scillitis cyathi tres . Arida ex aceto teruntur : quę liquefieri possunt, oleo ad ignem liquefacto miscentur, mortario tritis & temperatis in mellis spissitudinem . Vitreo reponitur .

Antidotus Cassij. CLXXVI.

Antidotus Cassij medici facit aduersus toxicum potum. Eadem si quis uenenato telo percussus est. Pręterea ad omnis serpētis morsus aut ictus. Pręcipue ad canis rabiosi morsus, bis die sumpta * P. unius ex aqua mulsa . Facit ad pectoris & lateris dolorem, & tussim, & omnia interanea inflatione, alioque dolore, aut quouis correpta . Nardi spicæ syriacæ * P. III. costi * P. III. cinnami, gentianæ, casiæ, myrrhæ, singulorum * P. trium, croci * P. trium, uuæ passæ purgatæ * P. duum, schœni * P. duum, opobalsami * P. duum, mysis, dauci, singulorum * P. duum, cumini æthiopici * P. duum, acori * P. IIII. & uictoriati, asari * P. unius & uictoriati, petroselini * P. unius & uictoriati, piperis longi * P. I. & uictoriati, piperis albi * P. unius & uictoriati, phu pontici seminis * P. trium, rapæ seminis * P. IIII. nardi folia * P. III. scyllę uictoriati * P. pōdus, fœniculi seminis * P. IIII. mellis attici quod satis erit, ad uenenum & ad serpentes, ex uino : ad cæteros dolores interaneorum, ex aqua .

Antidotus Marciani medici. CLXXVII.

Antidotus Marciani medici, cui quia nihil deest, τελεία dicitur græce, id est perfecta . Facit ad omnia hæc uitia, ad quæ superiores antidoti omnes . Hoc Augusto Cæsari componebatur . Cinnami * . P. VIII. amomi * P. VI. casiæ nigræ * P. XXV. croci * P. XVI. schœni * P. V. thuris * P. V. piperis albi * P. duo, myrrhæ * P. X. piperis longi * P. X. nardi indicæ * P. X. S. nardi celticæ * P. XVI. rosæ aridæ * P. VI. costi albi * P. duum, opobalsami * P. IIII. laseris cirenaici uictoriati pondus, uel syriaci * P. I. stœcados * P. sex, gentianæ * P. V. trifolij acuti radicis * P. IIII. uel eiusdē seminis * P. trium, scordij * pond. X. polij * pond. V. asari * pond. duum, acori * pond. III. phu * P. III. misy * pond. duum, dictamni * P. XII. ammoniaci guttę * P. trium, agarici * pond. duum semis, balsami seminis grana p̄. XX. petroselini * P. VI. & uictoriati, rutæ syluaticę * P. trium semis, fœniculi seminis * pond. trium semis, dauci cretici * pond. IIII. anesi * pond. duum, cumini ęthiopici * pond. duum, rapę seminis * pond. V. & uictoriati, napi syluatici seminis * pond. trium, anatis fœminę recentis * pond. II. anatis masculi sanguinis aridi * pond. III. hœdi masculi sanguinis aridi * pond. III. testudinis marinę sanguinis aridi * pond. VI. S. anseris masculi sanguinis aridi * pond. III. mellis attici quod satis erit . Facit ad omnia : hæc ego composita habeo . CLXXVIII.

Quoniam antidotos, quas optimas sciuimus, posui in facientibus ad omne malum uitium : aliud medicamentum etiam ex multis rebus, simplicia quoque medicamenta, & propria remedia monstraui . Interdum enim hęc melius aduersus quędam, quàm antidotos faciunt . Trademus autem singulorum malorum medicamentorum epotorum signa, quò facilius intelligatur, quid quisque sumpserit, & qua ratione adiuuari debeat .

Ad cicutam. CLXXIX.

Cicutam ergo potam caligo, mentisque alienatio, & artuum gelatio insequitur, ultimoque pręfocantur qui eam sumpserunt, nihilque sentiunt . Adiuuari autem debent in initijs uino mero subinde quamplurimo caldo, & per se, & cum pipere, & cum styrace poto . Atqui maxime prodest lac asininum datum : si minus, uaccinum, aut quodlibet . Oportet autem & aluum acri clustere ducere, eorum, & extra super uentrem imponere farinam hordeaceam, uel triticeam coctam ex uino caldam .

Ad opium. CLXXX.

OPIVM potum, quod quidam meconium uocant, ab odoris grauitate intelligitur : papaueris enim uiridis, cuius succus est, qualitatem repręsentat. Facit autem capitis grauitatem, gelationem & liuorem artuum, sudoresque frigidos manare . Pręterea spirationem impedit, mentem soporat, sensusque abalienat . Adiuuari porrò debent qui biberunt, aqua cum oleo in uinum admixtis, sępius datis, & fre-

quenter

quenter reiectis per pinnam aut lorum uomitorium. Prodest & uini cyathus,& passi & olei cyathus eadem ratione datus. Item uinum & acetum pari mensura datum ex aqua mulsa cum rosa eius mensuræ, ita ut ista subinde cogantur reijcere. Præterea caput rosa & aceto sine intermissione curetur,eorumque pedes adsidue fricentur manibus siccis,aut linteo aspro inuolutis. Prodest & sinapi ex aceto tritum, circundatum pedibus cruribusque,& à somni tempore prohibere ne obsopiantur.

Ad altercum. CLXXXI.

Altercum, quod Græci ὑοσκύαμον uocant,qui biberunt, caput graue uenisque distentum habent, mente abalienantur cum quadam uerborum altercatione, inde enim hoc nomen herba trahit altercum: postea sopiuntur, & omni sensu carent,liuiscentibus membris eorum. Adiuuantur autem lacte poto asinino quamplurimo,uel quolibet alio recenti per se,uel decocto. Sed ij prius aqua mulsa sępius pota cogantur per pinnam reijcere. Opio læsi similiter curentur.

Ad gypsum. CLXXXII.

GYPSO poto stomachus,uenterque dolore uasto urgetur,frigidus sudor subsequitur,oculi sanguilenti conspiciuntur, urina alba redditur, concrescit in aliqua parte uentris quod potum est, & tactu quasi saxum percipitur. Adiuuari autem debent qui his malis uexantur,lixiuio è sarmentorum cinere facto quamplurimo poto. Item aqua thymum,aut origanum decoctum habente.

Ad spumam argenti. CLXXXIII.

SPVMA argentea pota,quam Græci λιθάργυρον dicunt,uentris infert grauitatem, inflãmationẽ, postea dolorem cum urinæ difficili exitu procedente tempore: coloris quidem quasi plumbei sunt: præcipue hæc deformitas circa faciem deprehenditur. Suppurant autem plurimæ partes eorum. Adiuuantur secundum reiectionẽ aqua mulsa,acrique curatione,pipere,myrrha,apij semine, pondere pari in unũ mixtis,ex eoque medicamẽto ✕ P. unius dare cum uini cyathis tribus quatuor'ue quotidie potis.

Ad cerussam. CLXXXIIII.

CERVSSA, quam Græci ψιμμύθιον uocant,qui biberunt,facile deprehenduntur. linguam enim albam habent, commissurasque dentium albicantes. Præterea nauseant, reijciunt poto medicamento, caligant, magis magisque uertigine quadam urgentur. Postea spiritus uia intercluditur,& pręfocantur. Adiuuãtur autem post uomitum ab oleo,uel ab aqua mulsa,cremore ptisanæ caldo largiore accepto, sed bene uncto. Item lacte cum melle poto. Facit & malua discocta, concisa,sale & oleo pipereque condita, & pro sorbitione data per se, uel cum urtica, herbaque mercuriali. Prosunt & nucleorum persicorum interiora ex uino trita atque pota quãplurima. Item lixiuia calda ex cinere sarmentorum facta.

Ad coriandrum. CLXXXV.

Coriandrum datum apparet quidem ab odore spirationis totiusque corporis. Redolet enim & hoc herbam ut infectum. Intelligitur autem ex gustu. Facit porrò raucitatem,& mentem mouet. Adiuuari autem debent qui biberunt, ex uino mero atque plurimo,uel aqua marina,uel muria dura pota. Item ouis anserinis sorbilibus plurimum salis habentibus, uel iure gallinaceo, agnino'ue quampinguissimo, & salsissimo per se poto.

Ad leporem marinum. CLXXXVI.

LEPORIS marini gustus non absimilis illotis piscibus,aut etiam putentibus: qui sumpserunt autem,stomacho uesicaque adficiuntur, ita ut urinam quidem difficulter,& cum dolore,purpureique coloris reddant. Stomacho item tento & dolenti sunt,auersoque ab omni esca,præcipue pisce. Nauseant pręterea & subinde reijciunt spumosa, interdum biliosa aut sanguilenta, & maxime cum simulauit, aut nominauit aliquis piscem. In somnis littoris pulsi fluctus uidentur subinde audire. Oculi eorum exhulcerantur,genæ inflantur. Coloris mali,& ueluti plumbei fiunt, minutatimque per tabem quasi phthisici consumuntur. Adiuuari autem debent hoc malo circunuenti,lacte muliebri,uel equino, uel uaccino, aut asinino quamplurimo quotidie per se,aut cum melle sumpto. Prodest & maluæ sorbitio bene uncta & salsa. Item prosunt malorum punicorum grana adsidue data. Benefacit & pix cedria, si quis inde bina,terna'ue cochlearia eius sumpserit per se,uel ex passi cyathis duobus tribus'ue. Item benefaciũt iuniperi tritæ quamplurimo cum passo,aut per se datæ.

Ad salamandram. CLXXXVII.

Salamandra quibus data est,lingua exasperatur, corpus inualidum fit: præter hoc torpet rigoribus quibusdam, & liuoribus quasi maculis uariatur. Adiuuari autem debent quibus impacta est, melle quamplurimo per se,uel cum resina ex pinu, cuius etiam tenera folia cum herba quam Græci χαμαιπίτυν appellant, decocta ex aqua mulsa prosunt. Item lini seminis farina ex aqua mulsa sumpta quamplurimum bene adiuuat.

Ad aconitum. CLXXXVIII.

ACONITI gustus est auster atque subamarus. Potum autem, protinus facit corpus graue & displicens. Mordet autem stomachum,& cor adficit: itaque sudor euestigio insequitur multus & frigidus, maxime circa oculos & frontem apparet. Inflantur intestina, & uenti plurimum emittunt, qui biberunt,capitisque dolorem habent cum uertigine quadam adsidue quidem,sed præcipue cum se è lectulo leuare conantur. Proprium est autem huius mali medicamenti,protinus liuidos articulos & artus facere. Sed adiuuantur facile qui id sumpserunt, ruta quamplurima pota cum uino: item iure gallinæ

pinguis uel bubulę. Prodeſt & his uinum chamępythyn decoctam in ſe habens, item acetum melle mixtum, in quo ferri ſtercus, quod σκωρίαν Gręci uocant, uſtum, prius inferueſcat ſæpius, & ita detur. Item proficit abrotani pondo ſextans ex uino datum, & origani pondo ſextans eodem modo datum. Pręcipue autem adiuuabit, ſi quis coagulum leporis, hinuli, & porci in unum miſcuerit, & dederit ex uini hemina aut cyathis tribus ⚹ P.I. uel uictoriati pondus.

Ad cantharidas. CLXXXIX.

Cantharides guſtum & odorem ſimilem pici e cedro factę habent. Potę ſtomachi dolorem, morſusque excitant, pręcipue ueſicę. Quamobrem qui biberunt eas, difficulter urinam & cum ſanguine reddunt, exhulcerata ſcilicet ueſica: pręterea animo ſubinde linquuntur deficiuntque. Adiuuãtur autem cum ſępius reiecerunt, paſſo cum oleo poto uel omni lacte: ſed debent plurimum eius ſumere. Item proſunt eis nuclei pini per ſe ſumpti, uel ex aqua mulſa, aut ex paſſo triti & dati. Item cucumeris ſemẽ purgatum, & lini ſemen ex paſſo datum. Adiuuat bene & ius pingue agninum, uel ex bubula factum, & farina triticea pultis more cocta, plurimum anſerini adipis habente. Prodeſt & ſamię cretę ⚹ P.IIII. cum paſſi cyathis quatuor mixtisque aqua datum. Item oleum irinum ex ruta tritum & potum.

Ad bupreſtim. CXC.

Bupreſtis guſtus eſt nitri ſimilis. Facit autem tumorem ſtomachique infinitum dolorem, & inflat totum corpus in ſpeciem hydropici. Adiuuantur aqua ficus aridę decoctę, & ipſa ficu plurimum ſumpta. Item paſſo plurimum & lacte muliebri, & iure ſuillo pingui accepto, & nitri ⚹ pon. IIII. cũ aquę hemina dato, & cęteris quę ſupra ad cantharidas ſcripta ſunt.

Ad dorycnion. CXCI.

Dorycnion guſtum quidem habet lactis: potum uero, ſingultus crebros facit, & uomitus frequenter concitat. Reijciunt autem ab ſtomacho ramenta, quę etiam ſimillima torminoſis, ſubindeque animo deficiuntur. Adiuuari autem debet lęſi eo, lacte aſinino, equino, bubulo, conchilijs omnibus crudis atque decoctis.

Ad Ixiam. CXCII.

IXIA, quam quidam chamæleonta uocant, odorem habet, cum ſumitur, ocymi: pota autem, linguę tumorem facit. Mentem abalienat, uentremque & omnes naturales exitus ſupprimit. Adiuuantur autem lęſi ab ea, abſinthio poto cum uino. Item caſtorei ⚹ pon. II. dato ex uino cyathis quatuor, & rutæ fruticibus quinque uel ſex. Facit bene & chamælea ⚹ pon. trium, ex uini cyathis tribus aqua mixtis, nec minus radix laſeris ex uino data. Tragoriganum eodem modo datum.

Ad ephemeron. CXCIII.

Ephemeron potum, protinus quidem totum os prurire facit uelut ſcylla tactum, poſtea etiam adurit quaſi pipere manducato, ſecundum hęc quoque ſtomachum mordendo exhulcerat: atque qui id biberint, primum ab ore ſanguinem expuunt, deinde ex ſtomacho cruorem reijciunt, poſtea per ſellas, & iam abundantius eundem deijciunt. Adiuuabuntur autem læſi ab eo, polygonij ſucco quamplurimo per ſe poto, uel arido trito pondo librę, dato cum aqua. Præmacerantur autem mala cydonia, aut uitis capreoli, aut myrti baccę, aut eiuſdem folia.

Ad toxicum. CXCIIII.

Toxicum cuius ſit guſtus, haud facile quiuis dixerit. Verum cum potum eſt, eueſtigio ciet dolorem omnium interaneorum infinitum, & uelut telo traiectorum, concitatque mentis furorem, cogitque exululare, & palpitare lingua ſimiliter decollatorum capitibus: nihil enim poteſt intelligi ex uoce eorum. Adiuuantur autem qui id biberunt, roſa pota, aut oleo irino, coactique frequentius reijcere. Item aluo acri clyſmo ſępius ducta, poſtea paſſo, lacte, & antidoto mithridatio.

Ad pharicum. CXCV.

Pharicum & ipſum dicitur ex cõpluribus componi, guſtumque habere nardi. Potum autem, facit ſpaſmon, cito exanimat. Adiuuantur uero læſi ab eo ſaliunca, id eſt, nardo ſylueſtri quamplurima ex uino ſępius data. Item oluſatri radice aut ſemine ex uino dato. Benefacit & hoc medicamentum: galbani puri ⚹ pon. duum, myrrhę ⚹ pon. unius cum paſſi cyathis quatuor datum ⚹ pon. I. & hoc etiam ad omne medicamentum facit.

Ad tauri ſanguinem. CXCVI.

TAVRI ſanguinis potum quamuis quis difficile cęlauerit, hunc tamen ueſtigia cruoris relicta inter dentium commiſſuras produnt. Nauſeant autem & pręfocantur qui biberunt, cum gelatur. Sed adiuuantur aceto calido ſępius poto & iniecto per ſe, uel cum nitro laſeris ue radice.

Ad lac potum. CXCVII.

LAC potum & gelatum, odore ſpirationis (ſi non confitebitur qui laborat) cognoſcetur: pręfocantur autem & hoc homines. Adiuuari autem debent qui ab ea laborant, menta quamplurima ſępius ſumpta. Item coagulo agnino, leporino, porcino, uictoriati pondere ex aqua bis ter'ue dato. Prodeſt & laſeris radix cum poſca, & aluus acri clyſmo ducta.

Ad fungos. CXCVIII.

FVNGIS uenenatis cum quis laborat, primum nauſeat, nec quidquam magnopere reijcit: poſtea ſtomachum uentrisque & pręcordiorum infinitos habet dolores, manant ſudores frigidi per artus, qui & ipſi gelãtur celerrime, niſi cito ſuccurratur. Adiuuantur autem radice ea quã nos edimus, acri quãplurima

plurima per se,uel cum sale manducata: eius'que semine,si ipsa non fuerit, poto ex uino. Item ruta ex aceto trita & pota proficit. Nec minus lixiuia cineris ex sarmentis pota. Adiuuat & nitrum aceto dilutum & datum: eodemque modo æris flos datus,& mel cum aceto dilutum quamplurimum deuoratum. Oportet autem & oleo ante multo poto cogere eos reijcere quantumcunque potuerint, & eodem caldo subinde artus perunctos expressius fricare.

Ad Irudinem. CXCIX.

Irudinem, quam quidam sanguisugam uocant, deuoratam,& adhærentẽ faucibus,eoque ipso molestiam, titillationemque quandam præstantem, excutere oportebit aceto quamplurimo epoto per se, uel cum sale, aut nitro, aut lasere. Idem faciunt & niuis glebulę quamplurimum deuoratę.

Medicamentorum malorum non nocet nominum, aut figurarum notitia, sed ponderis scientia: hanc porrò medicus nec quęrere, nec nosse debet, nisi dijs, hominibusque inuisus merito esse uult, & contra ius, fasque professionis egredi. Illas autem figuras, dico, & nomina necesse est ei scire,ut & ipse deuitet, ne per ignorantiam aliquam sumat, & alijs idem pręcipere possit: hoc enim proprium est Medicinæ, & illud execratissimi pharmacopolæ contrario oppositi uirtuti eius, ut & in cæteris artibus animaduertitur: nulla enim est, q̃ non habeat aduersantẽ sibi sua specie similitudinis malignã professionẽ.

Ad suspicionem mali medicamenti. CC.

Quoties autem suspicio mali medicamenti accepta fuerit, primum assumere oportet quæ nauseam faciunt, uel oleum per se,uel cum aqua, & reijcere: deinde ea quæ uentrem molliunt,tanquam lac,albũ ius pingue & salsum, chamęleam non cessantem inijcere clystere. Postea remedia propria ad singula quoque & antidotos sumere.

Implicitas Medicinæ partes inter se & ita connexas esse constat, ut nullo modo diduci sine totius professionis detrimento possint. Ex eo intelligitur, quod neque chirurgia sine diętetica, neque hæc sine chirurgia, id est, sine ea parte quæ medicamentorum utilium usum habet, perfici possunt: sed alię ab alijs adiuuantur, & quasi consummantur. Itaque quãuis ex magna parte ad dięteticos ptinentes cõpositiones iam exhibuerimus, tamen quasi claudicat & uacillat hic liber,nisi eas quoque compositiones, quę ad chirurgos pertinent, posuerimus.quarum initium ex emplastris faciemus.

Emplastrum Triphonis. CCI.

Emplastrum chirurgi Triphonis subuiride:quod facit cum uulnus ita actum est, ut os lędatur, uel frangatur, pręcipue caluarię. κεφαλικὴ ideo à Gręcis dicitur. Idem si os scabrum,aut putre uetustate uitij factum est,expurgat & educit,quantum eius alienum est. Facit pręterea ad canis morsum, & ad hulcus recens molle. Squama ęris cyprij * pon. XII.thuris * pond. VI. ammoniacæ guttæ * P. VI. resinę pituinæ, id est, ex picea arbore * P. X.S.resinæ terebinthinæ * P. VI.adipis uituli pon.quadrans,ceræ pond.triens,olei pond.semuncia,aceti cyathus unus & dimidius: acetum intritum consumatur ad omnia quæ teri debeant, dum leuia habuerint mellis spissitudinem: cera, & utraque resina cum adipe purgato & oleo liquefcant, & incoquantur, donec habeant spissi cerati temperaturam. feruentia superfundentur rebus quæ sunt in mortario minutatim, & pistillo subinde dum calet, & permiscebuntur. Atque ita dum desinit feruere,emplastrum manibus subigetur: & redactum in rotundas ampliores, quas magdalidas dicunt, reponetur.

Emplastrum Megetis chirurgi. CCII.

Emplastrum Megetis chirurgi subuiride ad eadem facit,componitur similiter.accipit hæc: Squamę æris cyprij * P.XXV.ammoniaci guttæ * P.XXV.terræ mali,quod ἀριστολοχίαν Græci dicunt * P. XX.iris * P.XX.aluminis fissi * P.XX.myrrhæ * P.XXII.resinę terebinthinę * P.IIII. pituinæ resinæ * P.IIII.adipis taurini * P.IIII.ceræ * P.IIII.olei ueteris sextarium unũ, aceti acris sextarios IIII.Componitur hoc medicamentum cum Caniculæ sydus oritur,teritur in sole donec acetum omne cõsumatur. In quibusdam hoc emplastrum efficacius,in quibusdam superius positum inuenitur.

Emplastrum uiride Triphonis chirurgi. CCIII.

Emplastrum uiride Triphonis facit ad uulnera recentia, quo utebatur etiam in gladiatoribus, coloris boni: δίχροον ideo etiam appellabat. Recipit hæc: æris usti P.sextantem,aluminis rotundi P.sextantẽ, salis ammoniaci pon.sextantem,thuris pollinis P.sextantem, æruginis rasæ P.trientem. Hæc teruntur ex aceto aliquot diebus,postea ceræ P.duo,resinæ frictæ P.duo, cum olei ueteris P.dextante. liquefacta ab igne,mortario superfunduntur, & mixta manibus subiguntur.

Emplastrum uiride Trasea chirurgi. CCIIII.

Emplastrum uiride Traseæ chirurgi ad recentia hulcera minus acre: æris usti * P. XII.salis ammoniaci * pon.IX.Hęc terere aceto per aliquot dies oportet,donec uiridis color appareat,postea adijcere aluminis fissi *pon. VII. Vbi iam omnia leuia facta fuerint, & mellis liquidi temperaturã habuerint, ceræ pon.libra,resinæ frictæ pondo libra,cum olei cyathis quinque liquefacta super ea adijciuntur,& rursus mortario subiguntur. Refrigeratumque manibus subigitur ac reponitur.

Emplastrum Triphonis chirurgi uiride. CCV.

Emplastrum uiride Triphonis facit ad recentia uulnera,morsus hominum,sed præcipue ad uetera hulcera, quæ nullo modo cicatricem ducunt,& callos eminentes circa se habent. Oportet autem tunc nõ linteolo,ut cætera,illinere,sed dilatatũ magis manibus in magnitudinẽ uulneris satis crassum ĩponere

ſuperque linteola carpta plurima, deinde ſpongiam nouam, ex uerbenis murto oleaque factis. Conſtat ex his: æruginis ⚹ P.IIII. ſquamæ æris ⚹ P.ſex, thuris pollinis ⚹ P.VI. galbani ⚹ P.IIII. aluminis rotundi ⚹ P.IIII. reſinæ pituinæ ⚹ P.XXV. ceræ ⚹ P.XXV. olei P.ſextante, terebinthinę P. ſelibra, aceti quod ſatis eſt. Componitur eodem modo quo & ſuperius ſcripta uiridia emplaſtra ſunt.

Emplaſtrum uiride Gliconis chirurgi. CCVI.

Emplaſtrum uiride quod ſui generis, meo iudicio, ſuperat omnia, uocatur Iſis. Accipit hæc: æris uſti, æris cyprij, æruginis raſæ, ſalis foſſitij, guttæ ammoniaci, thuris maſculi, mali terræ rotundi, quæ ἀριστολοχία στρογγύλη Græce dicitur, mali terrę ſarmentorum, quibus unguentarij utuntur, dicitur autem ariſtolochia clematitis, aluminis rotundi, ſingulorum pond. unciam, myrrhę, galbani, aloes, ſingulorum pond. ſextantem, cerę pond. trientem, reſinę colophonię P.IIII. uel duo & beſſem, olei ſextarium unum. Hęc enim galbano, reſina, cera, & oleo ſuper ignem liquefacta, miſcentur mortario, prętereа cæteris ex aceti ſextario uno. Facit hoc emplaſtrum ad detectam membranam tegentem cerebrum: de induſtria à medicis cum terebratu exciditur, quod lædit eam os, uel alioquin detectam, roſa dilutum & impoſitum. Item facit ad capitis diutinum dolorem, quem κεφαλαλγίαν Græci appellant, dolenti loco raſo ſuperpoſitum, nec minus dies uiginti. Item facit ad oculorum imminentes epiphoras, ſuperpoſitum frontibus. Cęteras eodem modo ſanguinis eruptiones e' naribus adiuuat. Et hulceribus factis eiuſdem partis roſa dilutum prodeſt. Nec minus angina correptis faucibus, extra ſuperpoſitum, & toto collo. Parotidas initia habentes diſcutit, ſuppuratas iungit, ſi quis emiſſarium collectionis apto loco, id eſt, infra ſinum ubi collectio eſt, fecerit, quod ὑπόχυσιν Græci dicunt. Eadem ratione ſuppurationibus in mammis mulierum futuris, aut factis prodeſt, iungit omnem partem diuiſam, & fibulis arctatam. Præcipue cum inteſtina pro lapſa & repoſita ſunt, atque ſartum uulnus, quod à Græcis dicitur γαστρορραφία. Lateris, ſtomachi, uentris, iecinoris, lienis dolorem ſedat. Adiuuat cœliacos, torminoſos uentri toto circundatum. Item ueſicæ tumenti prodeſt. Eodem modo lumborum dolorem leuat. Ad luxatum omne & eiectum, & repoſitum articulamentum benefacit. Et ad podagram pręter quoduis aliud medicamentum ſatis conuenit, & huic mirifice prodeſt. Fiſtulas roſa dilutum ſanat. Ad carbunculos & cancer imponendum eſt: purgat enim, nec patitur latius ſerpere: uetera hulcera cicatricem ducere cogit. Punctus neruorum muſculorum, qui periculoſiſſimi ſunt, quos νύγματα Gręci dicunt, ſine inciſione aut diuiſione ſanat cyprio oleo dilutum. Ad neruorum uitia omnia acopo melius facit.

Eiuſdem nigrum. CCVII.

Emplaſtrum nigrum eius Barbara dicitur, facit ad omne recens uulnus & contuſum. hoc plerique in gladiatoribus utuntur. Picis brutię ⚹ P.centum, reſinæ frictæ ⚹ P.centum, bituminis iudaici ⚹ pond.centum, cerę ⚹ P.centum. Hæc conciſa in minima fruſta, coquuntur cum olei ſextario uno donec ſpiſſentur: quibus depoſitis ab igne, & deſinentibus nimis feruere, adijcitur ſpumæ argenteæ ⚹ pond.X. ceruſſæ ⚹ pond.X. æruginis ⚹ P.V. Et hæc autem cum aceti hemina terere oportet, & minutatim aſpergere, ne efferueſcat medicamentum. Vbi his adiectis & intermixtis intepuerit medicamentum, opopanax oleo dilutus exiguo ⚹ P.duum adijcietur: deinde refrigeratum manibus, & ſubactum medicamentum, & in partes diuiſum, reponitur. Huic ergo emplaſtro, cum ita compoſitũ eſt, dum adhuc modice calet, adijcito thuris pollinis pond.trientem: & mirum, quanto efficacius eſt, ſine dolore atque tumore conſeruat uulnera, & celerius ſanat.

Emplaſtrum nigrum Traſeæ chirurgi. CCVIII.

Emplaſtrum Traſeæ chirurgi facit ad omnia recentia uulnera. Proprie autem ad neruorum muſculorum punctus, contuſiones, luxa: & in totum, tumorem non patitur fieri, articulos inciſos iungit. Idem & gladiatorum, & omnium hominum ad periculoſa uulnera mirifice facit: ſinus ueteres, & fiſtulas iungit: interius iniectum primum, & poſtea extra poſitum. Ceræ P.IIII. picis brutiæ pond.IIII. reſinæ frictæ pond.IIII. bituminis ſaguntini, quod eſt natura liquidum P.IIII. ceruſſæ, æruginis, chalcitidis, miſyis, aluminis fiſſi, aluminis rotundi, melanterias, quæ creta ſutoria dicitur, qua ligulæ calceolorum denigrantur, gallæ ſyriacæ, ſingulorum pondo libra. Hæc aceto teruntur donec leuia fiant: quibus mellis habentibus ſpiſſitudinem, cera, atque alia quæ igne liquefiunt, bitumenque ſuper ignem ſolutum, ſuperfunduntur his quę ſunt in mortario: poſtea medicamentum manibus ſubigitur, & reponitur uaſe fictili acetum habente.

Emplaſtrum nigrum Ariſti. CCIX.

Emplaſtrum nigrum Ariſti chirurgi facit ad omne recens uulnus mirifice, ad punctus neruorum & ad muſculorum. Item ad contuſum, luxum, præcipue ad oſſa fracta. Sine alligatura enim interdum dimidio celerius ſanat ea, & ſine dolore ſeruat: iungit ſinum. Habet autem hæc: Spumæ argenteæ ⚹ P. ducentorum, aluminis fiſſi ⚹ pond.XXX. picis hiſpanæ ⚹ P.centum, bituminis iudaici ⚹ pond.centum, propolis ⚹ pond.XXX. æruginis ⚹ P.X. ceræ ⚹ P.centum, ammoniaci guttę ⚹ pon.XXV. terebinthinæ ⚹ pon.L. olei ueteris ſextarios quatuor. Olei inferueſcit ſpuma argentea trita curioſe: deinde adijcitur bitumen, & ipſum cõtuſum & tritum. Vbi hæc cerati mollis habent temperamentum, pix adijcienda eſt: deinde cera & propolis: poſtea ammoniacum, à quo ærugo: ultimum alumen aſpergitur. Oportet autem ubi tumor ſuſpectus eſt, lanam ſuccidam ex uino ſine oleo ſuperponere.

Emplaſtrum Triphonis. CCX.

Emplaſtrum nigrum Triphonis, Baſilicon appellatur, facit ad contuſa, & canis morſum, & furunculos.

culos . Idem roſa dilutum explet concaua uulnera . Picis brutię ✱ pon. XL. reſinæ ✱ P. XL. galbani ✱ P. II. olei cyprei ✱ P. ſeſcuncia, cum oleo cõmuni ✱ P. IX. liquefiet, & coquitur donec coeat: poſt hoc reſina adijcitur : deinde emplaſtri habens temperamentum , deponitur cacabus , & tepente medicamento galbanum dilatatum , ne uno loco ſubſidat , adijcitur .

Emplaſtrum Ariſti chirurgi . CCXI.

Emplaſtrum nigrum, quod τετραφάρμακον dicitur , facit ad eadem . Recipit hæc : Cerę, picis, reſinę fri ctæ paria pondera, adipis tauri dimidium : unà omnia coquuntur , donec emplaſtrum fiat .

Emplaſtrum nigrum Dionyſi chirurgi. CCXII.

EMplaſtrum Dionyſi chirurgi facit ad mediocria uulnera, & in teneris corporibus puerorũ . Idem iungit belle uulnera, & ſine tumore ſeruat . Spumę argenteę ✱ pon. CXX. olei ſextarios duos. Hęc ſuper ignem mouentur, donec cerati habeant temperaturam : poſt hoc adijcitur aluminis ✱ P. XLV. & decoquitur uſque dum rufum medicamentum fiat : poſt hæc adijcitur reſinæ colophoniæ ✱ P. XLV. ceræ ✱ P. XLV. ubi emplaſtri omnia habuerint ſpiſſitudinem, deponitur cacabus, & tepente medicamento, & cum deſierit feruere, adijcitur galbanum minutatim dilatatũ , quò facilius ſoluatur ✱ P. IIII.

Rurſum eiuſdem. CCXIII.

ALterum rubrum medicamentum, quo uenatores utuntur, facit ad canis morſum & omnium qua drupedum . Item & ad offenſionem in ſtirpe, & cætera uulnera mediocria . Spumæ argenteæ pond. V. ſemis, olei ueteris pon. II. Hæc coquantur donec coeãt : deinde adijcitur ęris ſquamæ pond. uncia, & co quitur donec colorem rufum ſumat : poſtea adijcitur ceræ pon. triens , reſinæ frictę pon. II. ammoniaci guttæ, depoſito pauliſper cacabo, pon. quadrans, galbani item diuiſi in minimas partes, & rurſus repoſito ad breue tempus , atque iterum repoſito & non feruenti , galbani pondo ſextans.

Coloris incerti . CCXIIII.

Emplaſtrũ coloris incerti facit ad oĩa mediocria uulnera, quadrupedum morſus , contuſa uel inciſa articulamenta (ut fit) cum ad dentem peruenit pugnus . Idem ad furunculos mire facit , & ſtrumas omnemque duritiem diſcutit , ſi id quis perſeueranter imponat . Item cicatricem ducit diutini hulceris , & in totum ad omnia leuia in quotidianos uſus mirificum eſt : tumorem non patitur fieri neque pus. Hæret , ut faſcia non ſit opus . In balineo non excidet . Hoc ipſum eſt quod tu deſideraſti . Olei ueteris P. quinque, ſpumæ argenteæ pon. quinque . Hæc coquuntur donec coeant : poſtea adijcitur his reſinæ pituinæ pond. V. Vbi emplaſtri habet temperamentum , adijcitur propolis inalienatæ ſyncerę & bonæ, qualis eſt attica, pond. ſelibra, deinde in cacabo depoſito uiſci de quercu lecti pon. quadrans : hoc ſemper habeo compoſitum .

Emplaſtrum Euelpiſti chirurgi. CCXV.

Emplaſtrum luteum Euelpiſti chirurgi facit ad tenera corpora mediocriter lęſa & abraſa , quę ἀποσύρματα Græci dicunt . Spumæ argẽteę pon. ſelibra, olei hemina, coquuntur dum coeant: deinde adijciuntur ceræ pon. duo, reſinæ pituinę pond. duo.

Emplaſtrum Epiſpaſticum . CCXVI.

Emplaſtrum quod aperit & educit pus, uel ſi quid aliud ſubeſt , ἐπισπαστικὸν dicitur, ceræ P. libra, reſinę terebinthinę P. libra, nitri rubri pondo libra : hoc teritur ex cinere lixiua , donec leue factum habeat mellis ſpiſſitudinem , poſtea ſupradicta cum olei cyathis ſex liquefiunt ad ignem, quibus adijcitur thuris pollinis ſelibra, & ita quæ in cacabo ſunt , mortario ſuperfunduntur & cõmiſcentur. CCXVII.

Emplaſtrum album ex ſale , δι᾽ ἁλῶν Gręci dicunt, facit ad omnem duritiem & diutinum dolorem , & ducit ſudores, idem hulcera & calloſa renouat , & facilius alijs medicamentis quæ hoc pollicentur , cogit cicatricem ducere . Salis marini , ceruſſæ, olei ueteris paria pondera . Coquitur cum oleo ceruſſa donec coeant , & poſtea ſal admiſcetur. CCXVIII.

Emplaſtrum aliud ex ſale nigrum efficacius, idem ad omnia facit , ſed recipit ſingulorũ pon. libram ſimiliter , olei autem ueteris triplex adijcitur . CCXIX.

Emplaſtrum album ad combuſta & perniones : ceruſſæ P. libram, olei myrtei P. libram, ſpumæ argenteæ ✱ P. XXIIII. ceræ ponticę P. libram . Ceruſſa & ſpuma argentea coquuntur cum oleo donec coeant : poſtea adijcitur cera .

Emplaſtrum album Pacchij Antiochi. CCXX.

Emplaſtrum album Pacchij Antiochi, quo uti oportet cum in mammis mulierum , alio'ue quouis loco duritia fuerit , quæ ad omne medicamentum exaſperatur, quam Græci καρκίνωμα aut κακοήθες uocãt. Facit autem ad combuſta & uetera omnia , quę non facile cicatricem ducunt . Item ad hulcera ex frigore , uel per ſe facta . Pręcipue uero ad ani uitia difficilia & uetera , roſa dilutum . Cadmię botryitis ✱ pond. VIII. pompholygos cyprię ✱ pon. VII. molybdenę lotę ✱ pon. V. thuris maſculi ✱ pond. IIII. ceruſſę ✱ pond. LXX. ſpumæ argenteæ L. ceræ ponticæ ✱ pond. VIII. reſinæ terebinthinæ ✱ pon. VII. olei murtei ✱ pon. centum. Quæ ſunt dura, teruntur ex uini ueteris ſextario uno, in quo die & nocte macerentur . Alterci albi , iridis, ſertulæ campanæ, terræ mali , papaueris ſyluatici capitũ corticis, ſingulorum ✱ P. VI. Cum leuia facta fuerint , & mellis ſpiſſitudinem habuerint, tunc murteũ oleũ minutatim in mortario adijciatur : & cum fuerint temperaturæ liparæ , medicamentum conijciatur in nouo fictili cacabo , & coquatur pruna non nimis acri, moueaturque ſine requie ne aduratur : cum emplaſtri temperaturam habuerit, reſinę cera adijciatur. CCXXI

Emplaſtrum ad combuſtum mirifice facit: cum multis uſus ſim,nullũ magis probo, protinus enim impoſitum mitigat: poſtea tollit dolorem,ſtatimque infinita celeritate perſanat. Spumæ argẽteæ pon. ſelibram,adipis ſuilli purgati pon.ſelibram,cerę ponticæ pon.ſelibrã,ouorum aſſorum uitellos ſex, quos terere oportet, & miſcere ſpumæ argenteæ & tritæ: ceram cum adipe liquefacere,deinde pati coire,poſtea in unum miſcere.

Lipara ad intertrigines & exaſperationem. CCXXII.

LIPARA ad intertrigines & exaſperationem, tumorem ani mirifica. Spumę argenteæ pond. triens,ceruſſæ pon.triens,thuris pollinis pon.triens,aluminis fiſſi pon.quadrans, adipis ſuilli curati pon. quadrans,uini auſteri ueteris heminæ tres,roſæ ſeſquilibra,olei acerbi ſelibra. Teruntur ſpuma, ceruſſa: alumen ex uino,deinde adijcitur thus minutum & cretum: & cum primum hæc lęuia paruerint, cum oleamentis ex uino adipem liquefactum cum roſæ pon.quadrante miſcere in unum oportet.

Lipara rufa. CCXXIII.

LIPARA rufa facit ad fiſſuras ani diutinas, quas ῥαγάδας dicunt: eadem & eiuſdẽ partis exhulcerationes, & uitia diutina benefacit. Spumę argenteę ⚹ P.XXXVI.ceruſſę ⚹ pon.VI. chalcitidis uſtæ ⚹ pond. VI. myſios ⚹ pond.VI. reſinæ terebinthinæ ⚹ pond. XII. ceræ ⚹ pond. VI. olei murtei ſextarios S. II.aquę pond.ſextans. Cum aqua teruntur quæ prima poſita ſunt,& olei pondo dimidio,cum reliquo oleo cera & terebinthina liquefacto mortario ſuperfunduntur.

Ad condylomata. CCXXIIII.

AD condylomata facit bene elaterium ſiue cera: quod eſt ſuccus cucumeris ſyluatici,compoſitus, rationeque in paſtillos redactus,ex aceto dilutum & perunctum. Item propolis per ſe ſubacta & more emplaſtri impoſita. CCXXV.

FACIT bene & reſinæ terebinthinæ ⚹ pond.VI. ceræ idem in uinum cocta igni, quantum poſſunt gagatis lapidis triti recipere. Multis & iris contuſa & ex uino mixta, cocta & poſita uelut farina hordeacea,profuit. Facit & andronium medicamentum, quod initio poſuimus, ad condylomata uino dilutum bene. CCXXVI.

HOC medicamentum mirifice prodeſt. Aluminis melini ⚹ P.centum, chalcitidis ⚹ pond.L. fęculę ⚹ pond.L. Teritur aceto: cum opus eſt,uino aut aceto diluitur.

Ad hæmorrhoidas. CCXXVII.

Hęmorrhoidas ſic curare oportet medicamento. Perungantur centaurij ſucco P.duum. Hæc herba latine fel terræ dicitur,& ubique in agris naſcitur. Eſt autem tenuis multorum ramorum in rectum ſurgentium, florem habet exiguum purpureum. Abſinthij ſucci ⚹ pond.duum, aluminis liquidi ⚹ pondo II.herbæ pedicularis ⚹ pondo duum, miſyis ⚹ pondo unius,mellis quantum ad comprehendenda ea ſatis erit. Hoc peruncto interius ano,aut lana tincta & interius truſa, cum deſederint ad ſellã, & apparuerint totæ, medicamento rurſus bene tangendę ſunt undique: & præcipue radices earum carbaſis ducunt,ſpecilli latitudine,ſubinde hauriente,medico cumulante medicamentum,& adſtruente, imprimenteque donec combibant: totum enim in ea eſt, ut ab omni parte ſaturentur. Eſt autem hoc medicamentum: Chalcitidis uſtæ ⚹ pond.IIII.æris floris uſti ⚹ pond.IIII.miſyis uſti ⚹ pond.trium, æris ſquamæ ⚹ pond.duum,diſphrygis ⚹ pon.duum,ſoreos uſti ⚹ pon.duum, auripigmenti ⚹ P. duum. Hæc omnia teruntur,& ſicca (ut dixi) hęmorrhoidibus imprimuntur undique: poſt hoc tenue, ſimplex, rarum linteolum imponere oportet, & ſuper hoc panem aut opyron ex aqua maceratum & tritum,roſaceo oleo adiecto. Hoc medicamentum ſine magno labore circa ſeptimum diem cadere cogit hęmorrhoidas. Oportet autem bis die panem imponere, nonnunquam in nocte ſi circum tenſionem ſenſerint aquario, die auriſcalpio auerſo, quam partem κυαθίσκον Græci uocant, ſenſim tentare, mouere abalienatam oportet, quo celerius excidant hæmorrhoides. Hoc medicamentum oẽm carnem,& omni parte corporis exhulceratam,& excreſcentem, & eminentem,ſine magno morſu tollit. CCXXVIII.

SI quando non exhulceratas eminentias tollere ſine ferro uoluerimus,ut uerrucas, neuos, aliaúe eius generis,hoc medicamento utimur. Calcis uiuæ pon.ſex,fæculæ ⚹ P.III. uitri uſti ⚹ P.III. Hæc terere oportet ex cinere lixiua,ex caprifico uel ſarmentis,donec leuia paſſi habeant temperamentum, deinde adijcere rubricæ aut atramenti quod poſſit colorare ea: deinde patella fictili coquere ad mellis ſpiſſitudinem, atque puxide nigri plumbi reponere. Melius autem recens facit. cuius uſus eſt talis: quod deſtinatum erit tollere,id ipſum ſpecillo oblinetur craſſius, ex interuallo penicillo abſtergetur: & cũ ſatis nigrum quaſi perunctum uiſum fuerit, deſinere oportebit imponere res,& abſtergere, & panem ex aqua imponere & roſa. Hoc & ſtrumas ſanat anteq̃ ſuppurent. Oportet autem, cũ hoc medicamentum cauſam fecerit in ſtrumis,nullum aliud medicamentum adhibere,ſanæ enim ita fiunt. CCXXIX.

CVM uero aliqua pars ſuppurauerit, & timidus fuerit ad ſectionem cui id acciderit,uiſcum quã plurimum colligere oportebit: eumque cum cinere lixiui diutius terere,& aluta inductum imponere,ita formata,& in tantum ſpatium circunſecta,quantum & quale uolumus hulcus,id eſt, emiſſarium uomicæ fieri,& ea parte ſcilicet imponemus,quantum neceſſe erit aperire. Hoc eodem medicamento ſępe dolores diutinos pectoris,lateris,lumborum ſuſtuli,cum ad nullum malagma aut auxilium cedebant: exhulcerata enim minima parte cuiuſque dolentis loci,humoribus poſtea uitium ueluti eijciebatur.

Ad eadem uitia. CCXXX.

Melior triphera,hoc enim nomen ſuperius poſitum,medicamẽtum appellatur: facit ad omnia quæ ferro

ferro debent tolli sine magno dolore. Idem hæmorrhoidas productas medicamento, quod supra positũ est, tollit. Vuam nimis iacentem sine periculo per auriscalpium lana inuolutum perunctam, ex parte qua tollenda est, amputat. Oportebit autem postea aqua mulsea gargarizare, & lentis atque rosæ aridæ aqua decoctæ. Eadem res & palpebram pilosam remediat, si quis radices aduersus naturam pilorum natas oblinierit, donec locus earum niger fiat. Recipit hęc: æris floris ✳ P. trium, calcis uiuæ ✳ P. VI. tapsiæ radicis ✳ P. VI. fęculæ ✳ P. III. nitri ✳ P. II. auripigmenti ✳ pon. duum, fellis taurini ✳ põ. sex. Teruntur ex cinere lixiua qua culinarij utuntur, donec habeat mellis liquidi temperamentum. Reponitur puxide nigri plumbi. Hæc puxis in ampliorem stagneam mittitur, habentem cinerem lixiuam usque ad operculum minoris. Oportet autem & hoc medicamentum colorare rubrica uel atramento. Huic medicamento si anatis sanguinis quasi duæ ligulæ adiunctæ fuerint, minus mordebit. CCXXXI.

Quatenus acrium & exhulcerantium medicamentorum habita est mentio, ponemus qua stygmata tolluntur in dignis, & in multis. Hæc calamitas ex transuerso accidit, ut dispensatori Sabini Calui naufragio in ergastulo deprehenso, quem Triphon multis delusum, & ne casu quidem literas confusas ullo medicamento habentem, liberauit. Allij candidi spicę capitis tritæ, cum cantharidibus uiginti alexandrinis (sunt autem uariæ & oblongæ) sulphuris uiui ✳ P. I. & uictoriati, chalcitis ✳ pon. as semis, ceræ pondo triens, olei pondo triens, ceram cum tritis cæteris admiscuit & imposuit.

Intestini extremi prolapsio. CCXXXII.

Intestinum extremum quibus prolabitur & excidit, quoties prodierit, toties uino calido, uel uerbenis, uel cinere lixiua lauari oportet & reponere. Prodest & pice liquida perungere & cedria. Interdũ uel Andronio perungere, & sicca reponere. Facit & cinis ex sarmentis cribrata aspersa, alumen fissum tritum bene, & eodem modo aspersum, atque intestino reposito. CCXXXIII.

AD testiculi tumorem cupressus baccæ ex uino coctæ cõueniunt, ex faba quasi concha multo cum cumino cocta. Item uua passa cum cumino contusa in modum malagmatis, melle quantum satis est admixto. Idem uua passa, nucleata, contusa ac mixta eiusdem mensuræ uel ponderis.

Ad ueretri tumorem & dolorem. CCXXXIIII.

AD ueretri tumorem lens ex aqua cocta, & trita, rosaceo oleo mixta prodest. Si maior tumor erit, mali granati corium ex aqua coctum & tritum, lenticulæ pari pondere admiscere oportet. CCXXXV.

SI ulcus sordidum erit, aut cancer tentauit, aut iam occupauit, Andronios ex uino benefacit. CCXXXVI.

SI cicatrix ducenda.

Desideratur. CCXXXVII.

OMNE hulcus in omni parte corporis sordidum (id autem est cum candicat, & quasi crustam perductam albam habet) purgat mel per se, iris arida contusa, uel cum melle. Eadem ratione & terræ mali, & panacis radix purgat sordida hulcera. Mirifice & hoc medicamentũ purgat, etiam si cancer tentat, est autem leue: auripigmenti quod Græci ἀρσενικὸν dicunt ✳ pon. VI. æris squamæ ✳ pon. III. elaterij ✳ P. I. chartæ combustę cinis ✳ pond. III. cum opus est, cochlearia tria rosæ cyatho permiscentur, inde linteola carpta continguntur, atque ita hulceri superponuntur. Hoc medicamentum cito, & sine ullo morsu expurgat sordidissima hulcera. CCXXXVIII.

OMNE purum hulcus & concauum replet Basilice rosa diluta, ut superius dixi, propè autẽ hoc medicamentum: Medullæ uitulinæ ✳ P. IIII. adipis anserini ✳ P. duum, butyri ✳ P. duum, medullæ ceruinæ ✳ P. II. ceræ ✳ P. IIII. terebinthinæ ✳ P. II. mellis ✳ P. sescũcia, rosæ ✳ P. sescũcia, resina cum rosa liquescit, cui miscentur calenti mel & cera, cum cera pręcalfacta in feruenti aqua cõtunduntur, atque ita superioribus miscentur. CCXXXIX.

OMNE hulcus luxurians & crescens carne compescit chalcitis per se trita, uel æris flos ustus. Bene autem & proprie hoc medicamentum facit, quo Meges utebatur: Calcis uiuæ ✳ P. II. thuris ✳ P. unius, æris squamæ ✳ P. unius.

Triphonis medicamentum. CCXL.

Triphon chirurgus carnem eminentem hoc medicamento compescebat: æris floris usti ✳ pond. VI. chalcitis ustę ✳ P. IIII. mysis usti ✳ pon. IIII. æris usti ✳ pon. IIII. Hoc acre est, & quasi cauterium crustam altam facit: quamobrem cancer non patitur impositum serpere, omnem eruptionem sanguinis ueluti cauterium sistit. Et hoc autem, & quæ diximus imminuit. Cicatricem quoque ducit, si quis tincto, extractoque specillo, quod ei quasi puluis adhæserit, exiguo oras hulceris tetigerit. Sed proprie cicatricem medicamenta hæc ducunt.

Triphonis ad cicatricem. CCXLI.

Emplastrum efficax ad cicatricem ducendam: Spumæ argẽteæ ✳ P. quinquaginta, mysis usti: chalcitis ustę, aluminis fissi, cerussę, singulorum ✳ pon. IIII. resinæ terebinthinæ ✳ pon. XII. ceræ ✳ põ. V. Cera & resina liquefiunt: deinde cũ refrixerunt, radũtur: sicca & bñ trita adijciũtur & cõmiscentur.

Emplastrum diacadmias. CCXLII.

Emplastrum διὰ καδμίας Græci dicunt, quod cicatricem ducit, cadmię P. libra, chalcitidis ustæ pondo libra. Hæc teruntur ex uini falerni heminis tribus, donec liquefacta mellis habeant spissitudinem: postea fit ceratum ex ceræ pon. IIII. resinæ frictæ pond. IIII. olei murtei pond. IIII. Cum refrigeratum est,

raditur & miſcetur his quæ in mortario ſunt. Sunt qui liquefacta hæc ipſa dum calent, mortario ſuperfundunt, & ita ſubigunt.

Ad papulas & porriginem. CCXLIII.

AD papulas in capite efferueſcentes, uel qualibet parte corporis totius porriginem, ſtaphiſagria trita, & nitrum decoctum tritum pari menſura, in mixto oleo & uino auſtero, ante deſudationem corporis, ac poſtea. Item alumen liquidum ex aceto ſtaphide agria adiecta. Ad epiphoram uero toto corpore efferueſcentem medicamentum prodeſt.

Ad ignem ſacrum. CCXLIIII.

AD ignem ſacrum benefacit medicamentum: rutæ uiridis P. triens, ſpumæ argenti P. bes, aceti ſextarius unus, olei uiridis ſextarius. Cum aceti parte in ſpuma & ruta teruntur donec leuia fiant, poſtea quod ſupereſt aceti, uicibus cum oleo adijcitur. CCXLV.

AD ignem ſacrum coriandrum per ſe tritum benefacit, eſt enim res uiroſa: uel cum pane eodẽ modo & menta prodeſt, & cinis de filice facta, aqua conſperſa, oblinita. Item cimolia creta ſucco ſolani diluta. Et per ſe ſolanum, uel cum pane prodeſt. CCXLVI.

FACIT & ad hoc medicamentum bene: ſulphuris uiui, opij, ſingulorum P. ſemuncia, ſpumæ argenteæ pond. uncia, paſſo miſcentur. Item hoc ſatis prodeſt, ceruſſæ ⚹ P. VIII. aluminis fiſſi ⚹ pond. trium, thuris ⚹ P. trium, croci ⚹ pon. duum, ſulphuris uiui ⚹ P. II. Teruntur hæc ſolani ſucco: cum opus, eſt uino diluuntur.

Ad zonam. CCXLVII.

AD zonam, quam Græci ἕρπητα dicunt, faciunt quidem ut ſupradicta omnia, præcipue cicuta uiridis bene trita & impoſita. Item hoc medicamentum: ceruſſę ⚹ P. XXXVIII. aluminis fiſſi ⚹ pon. XII. croci ⚹ pon. I. thuris ⚹ pon. duum, acaciæ ⚹ P. VIII. dyphrygis ⚹ P. II. opij ⚹ P. II. Ex aqua teritur, & cum opus eſt, ex eadem dilutum perungetur. CCXLVIII.

AD idem melius facit, gallæ, aluminis rotundi, chalcitidis, cretæ ſutoriæ, ſingulorum ⚹ P. II. myſus, corticis malorum, acaciæ, ſingulorum ⚹ P. IIII. calcis uiuæ ⚹ pon. XVI. Mali cortex in aceti ſextario uno decoquitur donec madida fiat: deinde teritur acacia aceto eodem, macerata nocte & die admiſcetur & una teritur. Poſtea cætera adijciuntur, & fiunt paſtilli: cum opus eſt, diluuntur aqua.

AD utrunque autem genus uitij, mirifice medicamentum Andronicum facit.

Ad impetigines. CCXLIX.

AD impetigines uua aminea, quæ ſic dicitur, bene facit. Eſt autem ruberrima, & in uepribus naſcitur. qua fricari oportet impetiginem, quoad curetur, & non appareat: hoc autem diebus fit paucis.

Ad ſuggillationes. CCL.

Benefacit huius radicis recentis ſuccus, ad ſuggillationes & liuores perunctus. Scabiem tollit ſulphur nigrum oleo mixtum communi, atque in cerati ſpiſſitudinem redactum. Hoc etiam lepram, & quam Elephantiam dicunt, ſanat: & omnia quæ efferueſcunt per ſe, cum inueterauerint.

Ad ſcabiem. CCLI.

AD ſcabiem halica ex aceto macerata, & trita benefacit, exiguo thure adiecto. Item picis liquidæ libra, ceræ ⚹ P. ſemis, ſulphuris uiui P. ſextans, aluminis fiſſi ⚹ P. unius. CCLII.

Benefacit oliuæ æthiopicæ commi, quod Græce ἐλαίας αἰθιοπικῆς δάκρυον uocant, aceto dilutum. Item ſalicis libri ex aceto cocti, atque ita triti, & impoſiti, tollunt ſcabiem. Facit & eiuſdem cinis ex aceto ad ſcabiem. Prodeſt & farina hordeacea cocta ex poſca, ſi tenerum corpus erit: uel ex aceto, ſi durum, per dies quatuor aut quinque: deinde ceratum ex roſa adiecta ceruſſa, imponere oportet, donec cicatrix ducatur. CCLIII.

FACIT bene & hæc compoſitio: Thuris maſculi pon. triens, ſulphuris P. uncia, cæparum pon. ſextans, rumicis erraticæ radices aceto quoque tritæ P. —. Omnia teruntur: miſcetur aceto quod ſatis erit, id eſt, dum mellis craſſi habeat ſpiſſitudinem. Cum opus eſt, ſcabiei nitro ex aceto locus fricatur diutius & preſſius, deinde hoc medicamentum ſuperlinitur. CCLIIII.

ALIA compoſitio ad idem: Scammoniæ ⚹ P. trium, myrrhæ ⚹ P. unius, æris floris ⚹ P. unius, aſtulę regię, quam ἀσφόδηλον Græci dicunt, radicis ⚹ P. duum, glutinis taurini ⚹ P. II. nitri ⚹ P. I. & uictoriati. Teruntur omnia aceto præter gluten, hoc enim pridie maceratum cęteris iam tritis miſcetur. Cum opus autem eſt, ante nitro & aceto locus exaſperatur, deinde hoc oblinitur.

VT conſummetur liber, malagmata, & acopa adijciemus.

Genera malagmatorum ad omnem corporis ualetudinem. CCLV.

MALAGMA ad ὀπισθότονον, id eſt cum ceruix reflexa eſt in poſteriorem partem, aut rigida cũ intenſione oculorum & maxillarum. Facit & ad κυνικὸν σπασμόν, cum in utramlibet partem deprauata eſt facies. Idem ad omnem tenſionem, & contractionem neruorum, & ligationem, ἀγκύλην quod Græci uocant. Item ad dolorem omnis partis, quamuis ueterem. Bdellij ⚹ P. XVI. opopanacis ⚹ P. VIII. galbani ⚹ P. VIII. adipis uitulini ⚹ P. XVI. piperis grana numero CLX. ammoniaci guttę ⚹ P. octo, cachryos ⚹ P. octo, iris ⚹ P. XVI. cerę ⚹ P. LV. terebinthinę ⚹ P. L. Arida q̃ ſunt, cõtundũtur, cribrãtur: ſuccũ habentia, cũ reſina ſubinde admixta cõtundũtur, cera in fruſta

concisa

conciſa aqua feruenti demittitur, & ſubacta manibus miſcetur cęteris in pilam. Oportet autem pilum ligneum frequenter cypreo oleo perungere. Hoc malagma cypreo oleo liquefactum acopi uſum pręſtat. CCLVI.

Malagma alterum, ſtomachum, aluum, inteſtina ſoluta habentibus & cholericis prodeſt. Confirmat omnem partem & adſtringit, quę hæc deſiderat. Aluminis ſciſſi * pond.ſex, rus ſyriaci * pond.ſex, gallę * pond.ſex, acacię * pond.ſex, cerę * pond.XL. picis ſpanæ * pond.XL. olei melini aut roſę * pond.trientem. Acacia uino exiguo macerata teritur: cera & pix oleo alterutro mixta inferueſcunt, quibus temperatis adijciūtur cribrata ſicca: ijs acacia miſcetur, atque in unū omnia ſubigūtur. CCLVII.

Malagma pectoris & lateris dolorem, & quidquid ex perfrictione eſt, bene calfacit. Idem ad omnem dolorem prodeſt. Sanſuci contuſi ſextarius unus, iris contuſę ſextarij. XV. cyperi contuſi ſextarius unus, reſinę terebinthinę pondo bes, cerę pondo quadrans, olei cyperi pondo ſelibra, uini aminięi ſextarius unus. In uino arida contuſa macerantur una nocte & die: oleo, cera, & reſina liquefiunt: deinde ſuperfunduntur uino, miſcentur manibus. Hoc medicamentum efficacius eſt ſecundo, poſt dies triginta efficacius prodeſt: initio enim humidum ualde eſt, & uix inlitum remanet. CCLVIII.

Malagma ad omnem dolorem, pręcipue iecinoris. Spicę nardi * pond. V. celticę, id eſt, ſaliuncę * pond. X. iris * pond. VIII. mellilotí, quod à nobis ſertula campana dicitur * pond. XXV. cyperi * pond. VIII. ammoniaci thymiamatis * pond. VIII. cardamomi * pond. VII. croci * pond. duum, uini falerni ſextarius unus. In hoc omnia ſupra ſcripta contuſa uno die & nocte macerantur, pręter ammoniacum: hoc enim aceto diluere oportet, & quaſi ceratum facere: poſtea ceræ pond. duas bes & reſinę frictę pond. IIII. roſę P. libra, leuia ſunt & refrigerata, quę roſę & cęteris miſcentur. Hoc & ad pręcordiorum tenſionem benefacit, & ueſicę dolorem. CCLIX.

Malagma ad lienoſos & ad iocineris dolorem. Ammoniaci guttę P. I. cerę pond. I. & ſextans. Ammoniacum ex aceto teritur, admixto crocomagmate quantum colorare poſſit, ammoniacum quod teritur uſque dum leuefactum mellis craſſi habeat ſpiſſitudinem: poſtea cera liquefacta, roſa adijcitur mortario, & bene paſtillo mixta, manibus utraque ſubiguntur. Facit hoc malagma ad luxum, & ad capitis dolorem fronti ſuperpoſitum. CCLX.

Malagma ad præcordiorum tenſionem, uentris, ſtomachi duritiem cum dolore. Item ad iecur & lienem prodeſt. Ceræ ⚹ P. quinquaginta, ammoniaci guttæ ⚹ P. L. iris ⚹ P. XXV. panacis ⚹ P. XX. aneſi ⚹ P. XXV. nitri ⚹ P. XXV. adipis taurini ⚹ P. XXV. fœni græci ſeminis ⚹ P. XXV. reſinæ terebinthinæ ⚹ P. L. aceti acris ſextarius unus, mellis P. triens. Mel aceto diluendum eſt, atque arida omnia his maceranda die ac nocte, ceram, terebinthinam, adipem liquefactam in unum cæteris miſcere oportet, & manibus ſubigere.

Malagma ad lienoſos. CCLXI.

Myrobalani ⚹ P. L. aphronitri ⚹ P. XXX. capparis radicis ⚹ P. XX. cardamomi ⚹ P. XXV. ammoniaci guttæ ⚹ P. XXX. ceræ P. ſelibra, irini olei P. ſelibra. Cera irino ſoluitur, quibus ammoniacū aceto dilutum miſcetur, & poſtea arida quæ ſunt commiſcentur. CCLXII.

Malagma ad omnem dolorem ueterem, & qualibet cauſa factum, præcipue ad lumborum dolorē, qui ante leniter ſcarifiant. Recipit hæc: bdellij P. trientem, ſtyracis P. trientem, hyſſopi P. trientem, ammoniaci P. trientem, piperis albi P. trientem, thuris P. trientem, baccæ lauri aridæ P. duo, terebinthinæ P. trientem, opopanacis P. trientem, adipis taurini P. trientem, medullæ ceruinæ P. trientem, propolis P. ſelibram, olei ueteris P. libram, ceræ P. duo thuris pollinis P. libram. Oleum, cera, reſina, propolis liquefiunt: deinde thuris pollinis P. ſuperius dictū adijcitur, & cætera minutatim, uel in unū contuſa, opopanacem oleo diluere oportet. CCLXIII.

Malagma quod diſcutit ſtrumas, parotidas, panum, quod Græci φύγεθλον uocant. Idem omnē futuram ſuppurationem diſſipat, factam aperit. Facit & ad dolorem articulamentorum, uel cuiuslibet partis: præcipue ad lumborum dolorem, atque inflationem ſtomachi uel coli. Picis hiſpanæ, aphronitri, reſinæ pituinæ, ceræ, laurus baccarum, ſingulorum ⚹ P. XXXV. adipis taurini ⚹ P. XV. ammoniaci guttæ ⚹ pond. iris Illyricæ ⚹ pond. XV. galbani ⚹ pond. XII. piperis albi ⚹ pond. XV. Quæ debent liquefieri, ſoluuntur igne & oleo, cætera contuſa temperatis aſperguntur: ultimo loco tepente medicamento laurus baccæ miſcentur. CCLXIIII.

Malagma ad omnem dolorem corporis articulorum. Facit & ad podagram. Idem diſcutit uomicas, aut aperit, præcipue in pectore & interaneis. Prodeſt & lumborum doloribus. Ceræ ⚹ P. VIII. ammoniaci ⚹ pond. X. bdellij ⚹ pond. X. iris ⚹ pond. VI. galbani ⚹ pond. III. terebinthinę ⚹ pond. V. Contunduntur ordine quo ſcripta ſunt, pilo ligneo, cyprino oleo quod in uino ſubſidit, perunc to: cera in aquam feruentem in minimas partes conciſa dimittitur, & ſubacta manibus in pilam conijcitur. CCLXV.

Malagma item ad contuſionem lateris. Idem facit ad ſuſpectas uomicas aut iam factas. Pręterea ad iecinoris, pręcordiorum duritiam uel dolorem benefacit. Proderit & in omni loco dolenti impoſitum Cyperi, ammoniaci guttę, cardamomi, bdellij, thuris, reſinę terebinthinę, ſingulorum pond. bes: thus & bdellium macerantur pridie uini hemina una: cætera contunduntur, ceræ pond. libra & triens, & olei cyprini ſextarius unus cum terebinthina liquefiunt, cęteriſque commiſcentur. Quidam adijciunt myrrhę partem, croci partem ſextantem, cinnamomi partem ſextantem. CCLXVI.

Malagma ad luxum, contusum, canis morsum, parotidas, strumas, podagram: Cerę pond. duo, resinę frictę pond. duo, picis hispanę pond. tria, ammoniaci pon. librã, thuris pollinis pond. semis, galbani pond. semis, aceti sextarios duos. Ammoniacum tritum cum aceto soluitur igne: deinde resina, cera, pond. IX. adijcitur, & coquitur usque dum spissetur: postea thus admiscetur. Vbi emplastri habuerit temperamentum, medicamentum tepenti galbano adijcitur. CCLXVII.

Malagma ad podagram, & omnem dolorem & tensionem neruorum, recipit hęc: ammoniaci guttę pond. I. ceræ pond. I. axungię ueteris selibram, olei ueteris pond. trientem, olei cedrini pond. unciam, rosę pond. sextantem, cyprini pond. sextantem, croci pond. sextantem, asij lapidis pondo unciam, myrrhæ pond. unciam, aphronitri pond. semunciam. Patella noua liquefit axungia, cera cum oleo uetere: quibus adijcitur ammoniacum tritum, & mouetur usque dum soluatur: postea oleum cyprinum, rosa, & cedria in unum miscentur: & tunc subducitur flamma, ne feruescat medicamentum: secundum quæ adijcitur crocum tritum ex aceto, deinde myrrha trita per se aspergitur, ultimum nitrum, & asius lapis fœnicio inducitur.

Acopi genera & compositiones. CCLXVIII.

Acopum ad perfrictionem, lassitudinem, tensionem neruorum. Idem hyeme non patitur perfrigescere artus: hoc Augusta utebatur. Sansuci floris sextarium unum, fœnigræci sextarium unum, rosmarini foliorum sextarium unum, uini falerni congium, olei ueriafri sextarios quinque. Præter oleum omnia in unum triduo macerare oportebit, quarto die oleum adijcere, & coquere in pruna non acri medicamentum, donec uinum consumatur: postea recolare per linteum duplex oleum, cui adhuc calenti ceræ ponticæ bessem miscere. Reponitur medicamentum fictili uel stagneo uase. CCLXIX.

Acopum quod per uindemiam componitur, antequam mustum deferuescit: musti recentis congij quinque, in hoc & olei ueriafri P. L. macerantur: res quæ infra scriptæ sunt contusæ, & percribratæ grandioribus foraminibus cribri. Iris illyricæ ⚹ P. XL. cyperi ⚹ P. XL. fœnigræci ⚹ P. XL. piperis nigri P. XL. xylobalsami ⚹ P. XL. calami odorati quo unguentarij utuntur ⚹ P. LXXX. spathæ qua unguentarij utuntur ⚹ P. LXXX. schœni ⚹ P. LXXX. saliuncæ ⚹ P. LXXX. casiæ nigræ ⚹ P. XXIIII. cardamomi ⚹ P. XXVIII. styracis ⚹ P. XXIII. costi ⚹ P. XXVIII. myrrhæ aminee ⚹ P. XXII. casiæ daphnidis ⚹ P. XXIIII. fertulæ campanæ ⚹ P. XIII. aspalathi ⚹ P. XL. Hæc cũ musto & oleo macerantur uase stagneo aut fictili per dies triginta. Oportet autem uas bene clausum & alligatum diebus his soluere, inuisere omnia: deinde rursus operire & signare ne uires euanescant: post dies triginta conijciuntur macerata: deinde oleum purum excipietur, quod reponitur fictili uase: cuius oleaminis uires ad omnem contractionem neruorum tantæ sunt, ut sit uix credibile. CCLXX.

Acopum ad perfrictionem, lassitudinem, neruorum dolorem, grauioris odoris (superiores enim boni sunt odoris) Ammoniaci guttæ ⚹ P. XV. galbani ⚹ P. IIII. resinæ terebinthinæ ⚹ P. LVI. ceræ ⚹ P. XXVIII. mellis ⚹ P. triẽs, olei ueteris sextarius unus, hyssopi P. uncia, medullæ ceruinæ põd. uncia, opopanacis ⚹ pond. VI. Sunt qui hunc non adijciunt. Ceram, oleum, terebinthinam liquefacere oportet, deinde cætera adijcere, nouissimum ammoniacum tritum curiose. Hoc qui perunctus erit, etiã à serpente tutus erit. CCLXXI.

Acopum, quo fere' Augusta & Antonia usæ sunt, facit ad perfrictiones & neruorum dolorẽ. Idem perunctum non patitur perfrigescere artus, & refrigeratos calfacit. Componitur hyeme hoc modo: Sumere oportet adipis porcinæ sterilis trepondo, uel anseris adipis idem pondus: deinde aqua frigida bene lauare, atque in nouo uase adijcere uini ueteris congium unum, aut sextarios tres non nimis contusa põderis huius. Xylocinnami pond. quadrantem, cardamomi pond. quadrantem, cyperi pond. quadrantẽ, schœni pon. quadrantem, rosæ aridæ foliorum pond. unciam, fertulæ campanæ coronas decem. Hæc omnia inferuescunt super carbones, deinde perfrigerata eodem cacabo reponuntur: posteroquè & tertio die cum inferuefiunt, reconduntur, quæ eodem modo die rursus recalfiunt, & colantur per linteum, uel ex iunco factum de industria colum: uinum atque adeps quæ superest in nouo uase conijcitur: deinde cum gelauerit se adeps, oportebit fundum cacabi perforare, & uinum omne emittere, atque in priorem cacabum adipem eandem conijcere, & uini eiusdem recentis eandem mensuram adijcere, resque non nimis contusas nec cribratas. Nardi syriacę spicæ pond. sextantem, saliuncæ pond. sextantem, amomi pond. quadrantem, casiæ pond. quadrantem, myrrhæ pond. trientem, cumami pond. trientem, rosæ aridę foliorum pond. sextantem. Deinde semel mane, & in nocte semel inferuefacere oportet: idem in postero die cum inferuefacta fuerint, percolanda erunt, in cacabum priorem perfusum: sed ante diligenter & spisse obturatum: atque ubi se congelauerit adeps, extrahendum erit spissamentum, quod cum uinũ omne fluxerit, quod superest adijce. Vase stagneo uno, uel pluribus, diligenter operto & adplumbato reponitur.

PERORATIO OPERIS.

HARVM compositionum (si qua fides est) ipse composui plurimas, & ad ea quę scripta sunt facienti scio paucas: sed ualde paucas ab amicis, quibus ęque ac mihi credo, acceptas adieci: quas cum iureiurando adfirmauerunt sese ipsos expertos esse, ut benefacientes scire ad uitia quæ scripta sunt. Illud autem te meminisse oportet, mi Calliste, quod initio dixi, eadem

medicamenta

medicamenta in iisdem uitijs interim melius, deterius'ue respondere: propter corporum uarietatem, differentiamque ætatum, temporum, aut locorum. Eadem enim res non dissimiliter dispositis corporibus, non possunt eosdem effectus exhibere. Sed adfirmo ex magna parte prosperos euentus (si quando opus fuerit) has compositiones habituras.

Scribonij Largi de Compositione medicamentorum libri finis.

QVONIAM HOC IN SCRIBONII LIbro frequens est ponderum mentio, non ab re fuerit pauca hęc subijcere.

PONDERA.

Duodecima pars assis	Vncia.
Sextans	Vncię duę.
Quadrans	Vncię tres.
Triens	Vncię quatuor.
Quicunx	Vncię quinque.
Semis, quę & selibra dicitur,	Vncię sex.
Septunx	Vncię septem.
Bes	Vncię octo.
Dodrans	Vncię nouem.
Dextans	Vncię decem.
Deunx	Vncię undecim.
As	Libra, uncię duodecim
Pondo duo	Librę duę,
Trepondo	Librę tres.
Sicilicum faciunt drachmæ duę.	
Sextulas senas habet uncia.	
Duella sextulę duę uocantur.	
Sescuncia	Vncia una & semis.
Semuncia	Vncia semis.

HORVM PONDERVM QVAEDAM APVD VETERES INVENIVNTVR NOTAE.

S	significatur	Semis uel selibra.
—		octaua pars semissis.
Ͽ		sicilicus.
Z		pars uncię octaua.
*		Denarius.

Victoriatus, argenteus erat nummus, uictorię nota signatus: pro quo in compositionibus à Scribonio relatis, Galenus duos obolos ponit, hoc est, scrupulum. Sestertius & ipse argenteus nummus erat, duos asses & semissem ualens.

MENSVRAE.

Ligula cochlearis est mensura. Cyathus, Plinio auctore, pendet per se drachmas decem. Sesquicyathus acetabulum implet. Acetabulum eidem Plinio heminę quarta pars est. Hemina sex impletur cyathis. Dimidium sextarij hemina est. Congius senos capit sextarios, ut Amphora octo Congios. Duplex Amphora Modius est.

SORANI EPHESII VETVSTISSIMI ARCHIATRI ET PERIPATETICI,

IN ARTIS MEDENDI ISAGOGEN

PRAEFATIO.

Qui primi medicinæ auctores.

MEDICINAM quidem inuenit Apollo, amplificauit Aesculapius, perfecit Hippocrates: quem mihi hominis ducem, & iudicem omnium causarum & quæstionum oportet accipere, tanquam parentem & inuentorem omnium bonorum operum, per quem Logica nobis, iuxta rationem, est facta traditio, & tanquam uisibilis facta doctrina, ut per eam meliores fiant & acutiores, qui introducuntur ad Medicinam, quos Græci εἰσαγομένους appellant. Et propterea incipientibus discere medicam artem, exordiar dicere qui sit optimus modus doctrinę, atque de apta ętate introducendi, deque studio, & eius moribus: deinde artem, postea speciatim de ipsa Medicina. Modos in aphorismis reperies quatuor, Intellectualem, complexiuum, diuisibilem, & definitiuum. Intellectualis dicitur, eo quod intellectu, id est contemplatione tam uirorum quàm mulierum ægritudines exequitur & considerat. Complexiuus, quod omnia complectatur, id est comprehendat, nihilque intactum relinquat. Diuisibilis, eo quod corpus humanum per partes diuidat, earumque ęgritudines particulatim declarat. Diffinitiuus, quod cuncta definiat, recteque determinet.

Nos uero in hoc opere magis definitiuo utimur (licet ab alijs non simus extorres) quippe quia optimus is est modus introducendi. Cęteraque breuiter cuncta definit, recteque determinat, nihil relinquit, unde quasi renumerare possit. Ne tamē animus lectoris incaute ingrediatur, & sequentia operis iudicet, non te lateat quod modum tractatus quidam pręcedit procemialis, qui uere introductorius breuis habendus est. Est autem duplex: partim de eo qui sumit artem, partim de arte. Nos Platonem imitantes, quæ sequuntur iungamus. Ait enim Plato, de omnibus quę in tractatu innuuntur, eum posse discere, qui peritiam habet earum rerum de quibus quęritur.

SORANI EPHESII INSIGNIS PERIPATETICI, ET VETVSTISSIMI ARCHIATRI IN ARTEM MEDENDI ISAGOGE SALVBERRIMA.

Tyro medicæ artis qualis esse oporteat. Caput I.

ASTVTIA ueterum in opusculis librorum diuersa posuit principia: Nos tamen principium sumimus ab eo qui imbui arti medicinę inchoat. Sit autem ętate quidem illa, ex qua maxime e' paruis homines transeunt ad magnitudinem, quod est in annos undecim. Hęc enim ętas est apta ad sumendam sanctam artem medicinę: corporis autem magnitudinem talem habeat, ut neque pinguis sit neque breuis admodum: & ut iuuentutem liberaliter agat, & senectutem utilem atque facilem ducat: natura & animo sit studiosus, & ingeniosus quidem & acutus, ut citius intelligat, & docibilis sit: fortis autem, ut possit per diem labores sustinere: quoniam undique horrenda & tāquam insuauia, & alienos casus suas facit esse tristitias. Disciplinarum autem, & uirtutum cęterarum, minime sit expers. sed & circa mores habeat diligentiam: iuxta enim Erasistratum, felicissimum quidem est, ubi utreque res conueniunt, ubi & in arte sit perfectus, & moribus sit optimus. Si autem unum de duobus defuerit, melius etiam uidetur, esse bonum, quàm artificem perfectum, mores habentem malos, & improbum esse: modesti siquidem mores quod in arte deest, honestate repensare uidentur. Culpa autem morum, artem perfectam corrumpere atque improbare potest. Necnon & naturę rerum scientiam habeat, ut omnino huius rei non expers esse uideatur. His igitur omnibus ornatus esse debet, qui medicinę tam arduam artem auspicaturus est.

De iuramento medici. Cap. II.

CVRARE etiam debet, qui artem medicam, & naturę scientiam uult inchoare, ne ab errore quenquam alicuius lædat effectus. Ea itaque ratione per sacramentum iuramenti sumat doctrinam, Grāmaticam, Rhetoricam, Arithmeticam. Astrorum quoque ratio sumenda est, ut cognoscat eorum ortus, & occasus & motus, & tempora anni: quia cum ipsis & nostra corpora permutantur, & eorum mobilitate & perturbatione ægritudines in hominibus commouentur.

Qualis esse debeat medicus. Cap. III.

PERSPICIAMVS autem qualem oporteat esse medicum. Sit ergo moribus ornatus & modestus, cum decenti ac debita honestate. nec desit ei sanctitas, nec sit superbus, sed pauperes & diuites, seruos & liberos pariter curet. Vna enim apud omnes est medicina. Mercedes autem siquidem dētur, accipiantur & non recusentur: si autem non dentur, non exigantur. quia quantum quisque dederit, non potest ulla exæquare mercede beneficia medicinæ. Domos autem quas ingreditur, ita ingrediatur, ut ante oculos habeat curam tantummodo laborantis. Memor etiam sit iuramenti Hippocratis, ut ab omni culpa se abstineat, maxime à uenereo & corruptibili actu. Ea quæ in domibus aguntur & dicuntur, tanquam mysteria celanda existimet. Sic enim sibi & arti ampliorem laudem acquiret. Habeat etiam digitorum elegantiam & subtilitatem, ut suauis omnibus uideatur, & in tangendo subtilior appareat: hæc enim & ipse Hippocrates dixit. Nihilominus autem sit & in fabulis iucundus, & non sit expers philosophiæ. Sit etiam modestus moribus, ut utręque res conueniant simul sibi, cum artis perfectione, quantum possibile est, & bonitas morum.

Quod operatio, medici peritiam aut imperitiam prodit. Cap. IIII.

FACIAMVS autem initium à quodam exemplo. Communiter contendunt & luctantur homines, cum aliqua necessitas impulerit, & qui didicerunt, & qui non studuerunt: sed statim ipsis motibus comprobantur hi qui didicerunt, maxime si facere non recusant. Simili modo medicinam quamplurimi tractant. Denique aut succum ptisanę, aut melicraton, & qui non sunt medici, dare possunt (quoniam ipsa natura interdum indoctis etiam peritorum tribuit efficaciam) Sed ipsa operatio, & ipsius rei honesta tractatio longe in eo apparet qui peritus est, & facile improbat imperitum. Hippocrates quoque ait: Medici quidem fama multi, sed opere ualde pauci. Honeste autem opus ipsum tractabitur tribus modis, ut pręscientes scilicet eorum causas qui omnino à uitijs oppressi sunt, & nullo modo curari possunt, minime suscipiamus. Aut eos suscipiamus in quibus ualida natura non nimis est pręcipitata humoribus: aut ea quæ facimus, eo ordine faciamus, ut ad solam utilitatem, totam operis efficaciam diri-

gamus. Quapropter & libri eius tripartitam habent doctrinam, & in primis σωοπτικὴν positam. Aptissima quippe omnium synoptica est inspectio uel uitiorum probatio, qua dignoscitur quid in arte existat bonum. Nam quod omnes sanos facere non possumus, minime & hoc uitium arti ascribitur, omnibus quidem auxiliari non datur. Præscientia tamen prędicendi futura, puram fidem tribuit, ut merito credantur nobis ægrotantium corpora. Vult enim Hippocrates, & præterita medicos cognoscere, & præsentia scire, & futura prædicere. Nec minus etiam cautissime agendum est. Ne prępsumamus eum qui deficit uiribus, quique ad desperationem uenit, secare: uel poteris eis dare potionem aut somnum, aut uentris purgationem. Nec aliqua res agenda est, quæ ad mortis causam ex potionis occasione transfer ri uideatur. Similiter nec ossa secemus, nec ἀπόςαςιν faciamus, nec aliud quidquam quod non naturaliter permittitur, pro utilitate fieri posse. Multos enim initiantes, medicamini uidemus fidem credere, & in mala opinione apud omnium ora uersari, quod dederint quidem potionem somnij causa, uel alterius cuiusque rei: sed ob imperitiam inspectionis maximum intulerunt periculum, & fidei suæ circa certas partes medicinæ plurimum derogatum est. quoniam mortis euentus non iuxta rationem potionis, sed propter uires defectas contingit. Rectissimum ergo est, huiusmodi homines qui defecti sunt uiribus, non quidem deserendo existimare, sed alijs medicinalibus rebus curare, quæ in culpam uenire non possunt, ut & artis humanitas & perseuerans medici peritia possit stare. Qui autem uult nostram artem discere optime, is debet uniuscuiusque rei doctrinam & corporum naturam, & singularium partium operationem cognoscere. Qui autem non ita doctus est, sed experientiam tantum sine aliqua ratione exercuerit, & inhoneste artis professionem risui dederit, & sine doctrina rationabili egerit, alienum medicinæ opus adhibere uidetur, quantum ad ipsam artem spectat. Vbi enim ratione dijudicat, necesse est eum ad incommoda pergere, qui sola experientia sui aliqua ratione utitur. Ratio enim breuiter ad utilitatem perducit, & tanquam cæcam imperitiam, id est experientiam ducit. Quemadmodum etiam doctrinam percipimus, dicendum existimo.

De quatuor anni temporibus. Cap. V.

QVATVOR tempora hæc sunt quatuor elementa. Sicut corpus hominis in quatuor partes diuidimus, ita & anni circuli erit nobis quadripartita diuisio. Phlegma in capite, sanguis in pectore, cholera rubea in uentre, cholera nigra in uesica: hæc omnia crescunt suis temporibus. Sanguis crescit uerno tempore, hoc est primo uere, cholera rubea in æstate, nigra autem & phlegma in hyeme. Si omnia infra dicta tempore suo adhibueris, incolumis perseuerabis, nec medicis indigebis.

De uictus ratione quolibet anni tempore utili, hyemisq; inceptione & fine.

Scimus autem & quando & qui humores in hominibus crescunt. hyemis tempore ex die VIII. Idus Nouembris usque in VIII. Idus Februarij phlegma crescit, ex qua nascitur catarrhus, destillatio uuæ, tussis plurima, punctio laterum. Oportet ergo uti calidis & plenioribus cibis, sinapi, apio, eruca, pipere, agrimonia plurima. Confert corporis exercitatio, meracum bibere, raroque lauare, caput sine intermissione purgare, ueneri denique non parcas.

Veris.

Ver incipit ab VIII. Idus Februarij usque in VIII. Idus Maij. hoc tempore crescit sanguis, & febres, & humores dulces. Oportet uti rebus frigidis, amaris, & siccis, & quæ uentrem soluant, minimum ieiunare, assidue laborare, tepidum bibere oportet.

Aestatis.

Aestas incipit ab VIII. Idus Maij usque in VIII. Augusti. hoc tempore nutriũtur cholera rubea, quæ facit febres acutas, causon, synochus tertiarius. Vtendum ergo rebus frigidis, nimis dulcibus & suauibus, & bene olentibus, quæ facile digestionem admittant, frigidum bibere & aquosum oportet, cum uenere coitum non facere ex toto, quia & uirtus uiri minuitur, & stomachi dolor, ac debilitas & tremor totius accidit corporis, ieiunia minime exequaris.

Autumni.

Autumnus incipit ab VIII. Idus Augusti usque in VIII. Idus Nouembris. hoc tempore nutritur cholera melina, ex qua nascitur pituita stomachi, typicas facit febres & acutas, nigrum fel augetur, uenis crassitudo consequitur. Oportet uentrem purgare, & detrahere humores, & uti rebus relaxatorijs, sæpe uomitum prouocare, minime ieiunare, à uenere quoque & frigida abstinere. His omnibus suis temporibus utere, & per totum annum integram salutem transibis sine auxilio medicorum.

De humoribus.

Nunc uideamus de unoquoque humore, ut in humano corpore fieri uel generari habeant, uel qui hominem reddant. Corpus enim rationabiliter ex quatuor constat humoribus, scilicet, sanguine, phlegmate, & utraque cholera, quæ dominantur in suis locis. Sanguinis uirtus est circa cor, cholera rubea dominatur in dextro latere, in epate, quod iecur uocamus. Cholera uero nigra in sinistro latere est, scilicet in liene, quod Gręce σπλὴν appellatur. Phlegmatis autem alia pars in capite, alia in stomacho est. Sanguis calidus & humidus est & dulcis. Cholera rubea amara & uiridis & sicca est. Cholera nigra acida & sicca & frigida. Phlegma frigidum & humidum, colore millinum. Hæc omnia in suis temporibus, ut denotatur superius, crescunt, & dominantur siue per diem uel noctem. Sanguis dominatur ab hora noctis nona usque

na usque in horam diei tertiam. Cholera rubea ab hora diei tertia usque in horam nonam diei. Cholera nigra ab hora die nona usque in horam tertiam noctis. Phlegma ab hora noctis tertia usque ad horam noctis nonam.

Emunctoria humorum & ætates.

Hi etiam hn̄t respirationes p singulas corporis partes. Sanguis p nares, Cholera rubea p aures, Cholera nigra p oculos, Phlegma p os & nares. Hi quatuor humores p quatuor dominantur ætates. Phlegma cū parte sanguinis in pueris dominatur usque in annū 14. Exinde cholera rubea dominatur cū parte sanguinis usque in 35. uel 4. dein à quadragesimoquarto uel trigesimoquinto anno maxima pars sanguinis dominatur cum cholera nigra usque ad suam ætatem. Tabes etiam faciunt in unoquoque homine, & mores. Sanguis facit pueros moderatos, blandos & formosos. Cholera rubea facit iracundos, acutos, ingeniosos, & leues, macilentos, & multum comedentes, cito digerentes & uentres solubiles. Phlegma facit corpora composita, uigilantes, & intra se cogitantes, canos cito producentes. Cholera nigra facit subdolos, auaros, & perfidos, tristes, somniculosos, inuidiosos, & timidos: qui habent uirtutem calidã, dominantur in superiori parte: qui uero frigidam, in inferiori. Hi uero quatuor humores pulsus habēt suos. Sanguis facit pulsum plenum & æqualem, & humidum. Cholera rubea citatum & tenuem, tardum, & segnem. Cholera nigra tenuiorem, asperum, percutientem. Phlegma facit pulsum minus plenum, humidū & æqualem. Isti humores sine se esse non possunt, sed in omnibus habentur ætatibus. Si unus ex his minuitur aut decrescit, longam facit ægritudinem. Simili modo si quis augmentare & excedere cœperit, ad longam ægritudinem perducit, si imperitum medicum habuerit, qui non intelligat ex quo humore fiat ægritudo. Scias autem Mecœnas, quod si fuerit per culpam sanguinis ægritudo, succurrere debes frigidis cibis & acidis & siccis, quia sanguis calidus & humidus est & dulcis. Si ex cholera rubea est, da ei frigidum & humidum & dulce, quia cholera rubea, amara & ignea est. Si ex cholera nigra, da ei calidum & humidum & dulce, quia cholera nigra est acris & frigida. Si ex phlegmate nata est ægritudo, da ei assidue dulce & siccum & calidum, quia phlegma frigidum & humidum & salsum est. Et cum hoc factum fuerit, perduces ad propriam sanitatem ægrotum. Si uero facilius commodis fruamur, & incommoda uitemus, percurrentia uitia in signis naturalibus cognoscamus, cogita quod mortifera emendemus.

Quibus uitijs caput obnoxium. Cap. VI.

NAM quasi uertigo & tenebræ caput adtentant. Solent etiam illud uarij dolores attingere. Supercilia prægrauantur, aut tempora pulsibus micant, aut oculi mane lachrymis fluunt, aut caligo impedit uisum, aut sonant aures. Quando ergo aliquid tale sentitur, caput purgare debet, sed leuiter, aliquo grauiore medicamine, origano uidelicet Indico, id est de India: & hysopo coma in mulsa cum melle lentissimo debet infundi. Cumque illa fecerit succum, ex eo ad dimidium heminæ in uino oportet sereno & calido die ieiunum gargarizare & expuere. Qui hæc facere neglexerit, huiusmodi incommodis subiacebit. Grauatur auditus, & interiore aurium parte humor erumpit. Fit creber motus & sonitus, inde lippitudines, & diuersa oculorum uitia: inde ulcera & alopecia capitis, & fluenta capillorum. Inde scrophulæ, quas Græci χοιράδας uocant. Inde suffocationes, inde uua stillat, qui morbus plurimos excitat: inde dentium dolor & cruciatus.

De pectoris dolore & curatione. Cap. VII.

SI uero à pectore incommodum surgit, solet his agnosci indicijs. Primum capitis & pectoris sudor existit. Fit quasi crassior & plenior lingua: saliua amara & salsa sentitur. Scapulæ & latera grauantur, oscitatur assidue, trement interdum brachia & manus. Interpellat etiam sicca tussis. Nocte sentitur, & experti à somno, mens tristis & nubila est post soporem. Algor pectus infestat. Contra hoc ergo tale remedium succurrit. Si quis post cœnam plenus, cibum & potum maxime dulcem uomat, ut materiam simul phlegmatis & fellis amittat: sed sic, ut ante raphani radices minutas edat. Idem nasturtium & sinapi folia terna atque herbæ rutæ pariter trita sumenda accipiat. Deinde aquam tepidam superbibat, & sic prouocet uomitum. Tunc ille humor noxius, qui uel amarus uel salsus sentitur, reiectus plurimum subleuat. Certe si non potest uomere. Ne stomachus lædatur ieiunet die tota, & si necesse fuerit & alia, usque dum humores malos conficiat: quia assidue uomendo, solet stomachus corrumpi. Qui autem ista contempserit, his morbis obnoxius erit, aut melancholicus erit, aut lateris dextri doloribus uexabitur, aut grauedine somni opprimetur.

De uentre. Cap. VIII.

HAEC signa præmittit. Venter ipsius torquetur & corruptione ciborum cum potu eijcit escam. Genua deficiunt. Corpus omne adgrauatur & dolet. Crura torpescunt, & occulta febris grassatur. His ergo significationibus sic oportet occurri, ut uenter ipse molliatur. Salubre est autem, si lappatij foliorum in aqua decoctorum succus bibatur, uel ipsa ut holus in cibo sæpe sumatur. Nam & mercurialis herba ad eum modum decocta si bibatur, plurimum iuuat. Similiter & cauliculas brassicæ in aqua coctas, ad

dito melle & sale: & decoctionem eius usque ad heminam unam, utilissimũ est bibere ieiuno, temperato cum uino. Qui hoc adhibere cessauerit, aut ciliacus fit, aut uentris resolutione lædetur. Inde dysenterici, inde sciatici, inde podagrici, inde coxæ dolor, inde morbus articulorum, inde hæmorrhoides circa anũ, quæ ex uentris uitio erumpunt.

De uitijs uesicæ. Cap. IX.

CVM uero ex uesica imminet morbus, nec minus ipsa solet ijsdem nunciari indicijs. nam multa sentitur inflammatio, & frequenter uentris uentus emittitur ructatu, color pallet atque grauatur, urina fit sordida & liuida, & uix exit. His cognitis talis erit medela: Fœniculi & apij radices in uino albo atque odorato madefacies, & ex eodẽ uino cyathos duos, tantundem aquæ calidæ misces, & ieiuno potui dabis. Quod si hoc non fecerit, obnoxius erit hydropisi.

Notæ lapidis in uesica.

Signa eorum qui lapidem in uesica habent. Natura eorum subtumida est, pruriginem patiuntur in ano, & mingere non possunt: nascitur hac causa infantibus magis quàm iuuenibus, qui minores lapides mingunt.

Cura.

Sumito petroselini semen, apij semen, betonicæ radicem, saxifragiæ, zinziberis, ellenij radicem, siseleij, baccas lauri, urticę maioris, semen asani, radicem spicæ, roris marini, costi hortulani radicem, cardonis radicem, agarum, marrhubium album, singulorum drachmam unam: mellis modici. tere omnia, dabisque quando febricitat mane & sero in uino.

Meientes furfures.

Sunt præterea qui furfures mingunt, qui per urinam in calice natant. signa hæc si uideris, scias lapides maiores esse in uesica. Natura eorũ si fuerit manibus fricata, intus redeunt lapilli, & confricatione in labijs uesicæ fit scabies, & emittunt illos per urinam, uel furfures.

Cura.

Dulcia comedant, & lac caprinum mox mulctũ bibant: si non febriunt, cancros fluuiatiles comedãt.

Antidotum ad hæc: semen apij, cuminum melantij, siselij æquo pondere cum lacte, mane, & mel lis cochlearia singula cõmisces omnia calida, dabis mane ieiuno cochlearium unum, olera mãducent, maluas, pastinacas, asparagos, & porros: cibi uerò loco oua sorbilia, & succum hordei cum dulcore & pipere quotidie accipiant, balneisque utantur.

Antidotũ ad uesicæ proclusionẽ exploratissimũ. Sume saxifragiæ, spicæ, betonicæ, squinanti, cinnami, carpobalsami, costi, absynthij, ciceris, succi liquiritiæ, acori, hyperici, reupõtici, chamęleõtis, petroselini, dauci, ireos, opopanacis, ana unciam unam, confice & utere. Item petroselini, saxifragiæ, apij simul bulliat, & sanabitur. Item saxifragiæ, azari, gummi, betonicæ, piperis, ana unciam unam, mellis libram unã, uini quantum res postulat, quæ quidem in balneo bibant.

Curatio doloris uesicæ.

Ad uesicę dolorem cura talis est: inunge oleum rutaceum per clysteres frequenter ęgroto in mare. Fœminę uero matrix infundenda erit, & extrinsecus pectinem & inguinem ex oleo cyprino calido, & cũ lana succida fasciabis. Aliquando admiscebis castoreum, si forte plus calidum fieri oportet. Item clystere ex decoctione fœnugręci aut radicem maluę cum oleo mixto & calefacto: & si uesica stricta fuerit, subtili uomento relaxare & iterum adducere oportet.

Ad frangendum lapidem succus radicis ualet.

Vesicę uero patienti calculũ, adrianum si dederis cum apozimate, radicem alexãdri & seminis ozimi, aut brucinę, aut plenipugilli cicerum rubeorum, curabitur. Similiter potio iustini, cum uino calido si dederis, facit. Filoanthos potio calculos frangit. Mus quoque in uesica lapidem rumpit.

Ad petrã uesicę, saxifragia, grana solis, petroselini, quinquefolij, asparagi, brucinę, agrimonia, in uino coquantur, ad tertiam redeant, & postea cola, & adhibe paululum mellis, & garioffilorum unciã unam: da bibere mane tepidum quasi phialã unam. Sumito item stafisagrię uel saxifragię tapsię radicem, sparaginis radicem, petroselini, apij, piperis, singulorum unciam unam, grana solis, solidum unum, Alexandri solidum unum, leuistici solidum, mane quantum sufficit.

De his qui meiere nequeunt.

Iis qui mingere non possunt, oleastri radicem, ciminumque & cepulas terito, & in oleo coquito, ac super pectinem ponito.

Item paritariam tere, & calefacta super pectinem fascia applicata mirifice confert. Pasce item hircũ triennalem, uel uetustiorem etiã, per nouem dies, aut per mensem ad summum, de aniso, & leuistico & de folijs hederę ac lauri, uel apio & petroselino, & postea occide in die iouis luna decurrente, & collige sanguinem eius, & sicca diligenter, ministraque drachmã unã in balneo per triduum, puluerizatum subtilissime, uel si potes cum apozimate nardi & cinnamomi, & cicadarum siccarũ puluere dato, mirabiliter prodest, & cum omni celeritate lapides frãgit & expellit. Hircus uero de quo mihi iã dictum, pascatur circa cal. Augusti, uel post calendas, uel etiam ante. Item apprehende leporem in die iouis similiter luna decurrente, & occide ipsum, & eius sanguinem collige, & inuolue pellem eius in ipso sanguine, & in furnũ

mitte,

mitte, uel in alium quempiam locum ut comburatur, & puluerem delicatissimum confice, & de eo commisce cum petroselini puluere, & anisi & leuistici, & utere in balneo cum uino per triduum. & fiat uaporarium siccum cum uino, & de molaribus lapidibus.

De abstinentia. Cap. X.

CVM senseris aliquod uitium corporis, statim abstineas à cibo & potu, quousque senseris febrē posse superari: & si necessitas fuerit, usque ad decimum diem semper exiguum & paruum cibum sume. & sumas ouum sorbile, & succum de simplicibus & digestibilibus, uinumque album ac lene parce non dilutum: & postquam senseris beneficium, postero die balneum ingredieris, & cibo firmo uel potu utaris, ut corrobores stomachum. quarum & obseruationum & refectionum rationem habendam præcipimus, ne quid omnino uitij corpori tuo accedat, sed perpetua sanitate stabilis sis totus.

De uomitu. Cap. XI.

QVI frequenter uomunt, semper sani esse solent. Non enim modicum adiutorium sibi natura inuenit. Scimus enim, uomentes non solum choleram, sed & phlegma dolorificum mouendo euomere: unde capitis fit magna releuatio. deinde molem cibi & potus conuenit uomere, ut non plenitudo nascatur, uel corruptela. postea escas dulces sumendas & calidas propter uenas & constrictionem uentris censeo.

De ratione corporis uel uiscerum. Cap. XII.

NE ignorans quispiam medicus rationem organi uentris uel uiscerum, contraria adhibens homini, mortis terminum ponat, rationem ostendo. Neque enim facile potest quibuslibet causis interaneorum occurrere, nisi loca & signa cognouerit. cuius organi ratio talis est. Pulmo utrasque partes pectoris superiores continet, cooperiens cortes capitibus fimbriarum suarum. Stomachus autem, qui os uentris appellatur, positus est inter utrasque partes hypochondriorum, id est in medio costarum mollium, utrarumque partium. Ventriculus est positus sub stomacho inter lienem & iecur. Epar uero latus dextrum tenet, & ex obliquo extenditur ad partem uentris, & cooperit uentriculum. sub se quidem habet inhærentem uesicam fellis rufi, quod uentriculum cooperit, & cum hoc hepate calefacit. Splen uero positus est sub costis, mollis in parte sinistra. Et ideo nunc dicendæ sunt quatuor elementorū rationes, quemadmodum ex supradictis gignantur, uel ubi sedes habeant, & quid cum exuberauerint, faciant, & quemadmodum inter se mutentur. Non solum in uirtute animantium, uerumetiam & in homine, unde quadrifide corporis elementa, hoc est fel, sanguis, humor & phlegma uires acquirant, ex quibus principia omnium causarum gignuntur, quibus etiam loci sedes habeant, uel quomodo immutantur. Cuius rei ratio talis est: Ventriculus est escarum omnium receptor, & totius corporis prærogator, in cuius capacitate cibus & potus mixtus conuenit: & uentriculus escas, quibus pascitur ipse, intercurrentibus uenis, hepatique donat. Partem pinguiorem in phlegma & mysterio artis naturæ cerebello largitur, ex quo uentriculo pars quædam humoris supra scriptis neruis ac nodis aspergitur, ut possint sua quęque membra implere officia. Partem tanquam hepati condonat, ut dixi, secundo calore cum cocta in sanguinem uertitur. Necesse est quod hepar aliter, ac ualet ex quo cor & uenæ sanguine implentur, cum superna tamen quendam humorem, cuius humoris renibus paruus mācus conceditur, ne abundans supradictus humor constrictus, renum nodos dissoluat. Pars tamen quæ residua fuerit & superflua, hepatis, uesicæ, adaucto colore, quod fel appellatur, transit ex parte uersus in choleram rufam, ex quibus coloribus operāte calore & nigra cholera nasci permittit, fecisque sorditia ex sanguine & hepate uenientis partem, melancholicum faciunt humorem, partem dimittit spleni. Sed quia sunt homines imperita mente & curiosi qui forsitan dicent: quamuis quotidianarius, seu tertianarius, siue quartanarius faciat liquores, faciat uim ipsam morborū ut quotidianarius, quotidiano frigore arcetur, uel tertianarius cur ītermisso die, siue quartanarius biduo interposito maxime frigore maceratur. Hæc itaque supra dicta electionis adieci, stilo conscripsi, auctoritate cōstructus prudentiæ medicinæ doctorū. Nā non ambigo, quenquā posse scire ex exuberatione phlegmatis quotidianarium: siue melancholia, hoc est atra bile quartanarium confici. Cuius certa ratio est, & non pene' flexæ uolubilitatis habens rationem, & non difficilem sapientiam. Tunc ei intellectus sic apparet, ut superior textus exprimit. quotidianus cibus concoctus, primo ex ipso phlegmate nascitur, & quia in decoquendo cibus non longi temporis spatium est. Ipsa quia causa quotidiani phlegmatis frigore quotidie uexantur. Ergo, ut dixi, ex cibis phlegma nascitur, & phlegmate operāte secundo calore sanguis creatur. Ex quo sanguine, tertio calore instante cholera rufa gignitur: & inde tertianarij, die interposito, frigore macerentur. Simili ratione ex cibis plegma, & ex phlegmate sanguis, & ex sanguine fel rufum, ex quo quarto calore decoctum cholera melina nascitur. unde fit, ut biduo interposito, quartanarij uexentur: sed simili ratione. Si curiosius quispiam requisierit, qua ratione omnis typicus prius frigus patitur, quàm febrem: quia febres calidæ sunt, & res calidæ frigora facere non debent. Cuius rei talis reddenda est ratio: quia omnia suprascripta elemēta nō ex suis locis per corpora effunduntur, nisi cuius exabūdauerit ultra naturā una quā res abundare, ut ipsa exuberationis cā acrior calor efficitur.

Cum de loco ſuo per corpus fuerit effuſus,& acrius corpus eius obripilans alget,& tam diu pau endo, timendo patitur,quandiu increuerit calor ex commotione corporis,& omne quod fuerat effuſu m in caloribus conſumitur,quod frigus recidere poſſit,& ſic fit, ut poſt frigus calor dominetur, ſicut ſu perius dixi de eo cui quod perdit dies,per diem iterum acquiritur ut ſit aliud quod effundatur. Similiter diem intermiſſum, uel biduo interpoſitum tertianarius uel quartanarius alimentum ſuum acquirit tarditate acquirendi, ſicut ſuperius demonſtratum eſt: hæc ergo ratio diligenter eſt edicta, quantum arbitror, quæ res frigus facit ante calorem.

De quatuor elementis corporis, & eorundem uirtutibus. Cap. XIII.

NVNC me conuenit dicere quos morbos inferant ſuperius memorata elem enta corporis,id eſt phlegma, ſanguis, humor, & fel. quod non profuſione ſermonis, ſed magiſtra comprehenſione demonſtro. Phlegma quod primo gignitur,frigidam & humidam habens uirtutem, cotidianarios ut dixi facit: & interrupto quodam humore, facit pedum tumorem: perpetuitatem corporis ſeruans ſine ulla collectione, non ut apoſtematibus euenire ſolet.huius uero phlegmatis humor uicinumque ſibi epar & ſtomachum & pulmones facilius lædit,& lateris exiccat dolorem.rheumatiſmo nato, & capitis ſcotoſin inſert,& podagram,& ſchiam & dolores capitis commouet,& parotidas naſci permittit. Sanguis uero periculoſior in finem calidiorem & humidiorem habens uirtutem. Hic facit ſinochos phlegmati mixtos, ſolas uero amicas ingerit mortes,& uitę otioſæ opiſtothonicos & tetanicos,& emproſtothonicos, & apoplexias: paralyſim item & plethoricos facit. Cholera rufa calidam & ſiccam habet uirtutem,& tertianarios,ut dixi,facit,& cauſon, & ſinochos, & acriores dolores lateris commouet: uel cum torquet acrius q̃ quod phlegma facere nouit. Nam & acredine ſua,exulcerando inteſtina,uel exurendo dyſentericos efficit,& eryſipelas incendit,necnon & apoſtemata naſci permittit. Cholera nigra, quam μελαγχολίαν uocant, id eſt fecem ſanguinis excocti, frigidam & ſiccam habet uirtutem.hæc facit ictericos, & quartanarios, & uentris periculoſam duritiem,& ulcera paſcentia,& cancros,& ulcera iuncta cancris. Quæ quidem cholera nigra ſi per uomitum,aut per uentrem fuerit effuſa ex ipſa exulcerationis cauſa tota,cum facilitate infert mortem. Melancholia autem,id eſt ſanguis excoctus,morbum conciliat regium, uentriſque periculoſam duritiem. Phlegma uero choleribus rufis mixtum,hemitritanos facit, quos tacito Galenus quotidianam & tertianam coniunctam dicit. Nam uſque adeo manifeſtum eſt,ut tertiana ex choleribus rufis oriatur,& quotidiana ex phlegmate. Planetas autem appellant febres,quas non unus ſed plurimi humores infeſtant,& ex ipſa ęgritudine ſimili uarietate uexantur: ſed omneis quas ſuperius memorauerim febres, non niſi die cretico medicis conuenit noſſe,idque etiam clinicis, ne per ignorantiam non intelligendo contraria adhibeant,& periculum faciant mortis,ſeu homini uicto μακρονόσημα, id eſt longam ægritudinem conciliant.

De quatuor temporibus ſiue latitudinibus omnium cauſarum. Caput XIII.

SCIRE quoque debet medicus,quatuor eſſe tẽpora omnium cauſarum,maxime febrium: nempe initium, augmentum, ſtatus,& declinatio. Quę ſi non intellexerit medicus,grauiter homines lædit. Scire debet item medicus, quid in initio,quid in augmento,quid in ſtatu, quid in declinatione debeat ægrotanti adhibere,id eſt in quo tempore curet, in quo cibum uel potum miniſtret, & in quo ab hiſdem abſtineat,& quando dormire æger debeat,uel in quo tempore uigilare ſciat,& in quali cubiculo iaceat.

De trino uirtutum numero. Cap. XIIII.

TRINA itaque ratione continetur homo,atque diuiditur. Virtus nanque animæ quæ regit totum corpus,dicitur Ζωτικὴ, τρεπτικὴ, & ψυχικὴ. Zotice eſt uirtus uitalis,quæ facit uitam membris uel corpori toto, in corde conſiſtens. Treptice eſt uirtus quæ paſtum tribuit membris corporis. Pſychice ſedem in capite,id eſt in cerebro habet,quæ ſenſum facit,motumque prębet,& intellectum nutrit.

De quinque ſenſuum claritate. Cap. XV.

NAM quatuor ſenſus in capite ſunt,cum tamen & ipſe quintus inde ſit,puta uiſus, auditus, odoratus,& ſapor & tactus. Qui ſenſus quinque hoc modo probantur: Viſus ſimilitudinem, uel colorem omnium,uel cuiuſlibet materiæ proprietatem demonſtrat. Auditus ſonos uel uoces cuiuſlibet rei intellectui tradit. Odore intelliguntur ea quæ de odoratu ſunt,puta bene olentia,graueolentia,ſtiptica,auſtera,pontica,putida. Sapore intelliguntur amara,dulcia,acria,ſalſa,ambuſta,ſtiptica,lenia. Tactum intelligimus cuiuſque rei mollitiem uel duritiem,uel ponderis uel leuitatis,uel aſpritudinis æſtimationem docet: quia nequidquam tangimus,niſi ſcire potuerimus. & quid ſcimus niſi quod ante uideamus, uel audierimus, uel guſtaremus? Sed nunc de iſta tractaſſe ſatis eſt. Vnde magis ut cœpimus breuiter percurramus, quia multi medicorum hęc ignorant de ſymptomatibus: rurſus redeamus per omnia ut inueniamus uniuſcuiuſque cauſæ originem. Hæc enim ſola ratio poterit tribuere tibi,ut ſcias congruam uniuſcuiuſque cauſę diligentiam uel curationem.

De conceptu, & ſeminis coagulatione. Cap. XVI.

NAM concipit mulier natura uolenter uiri ſemine,& mulieris ſanguine, quamuis ipſum uirile ſe men ſanguis fit, unde & maiores noſtri hos uere cognatos conſanguineos uocant. Vnde ſummus quoque auctor Homerus ſic ait: Hic nanque tuo ſemine,id eſt ſanguine glorioſior eſſe: & ſcimus quoſdam qui dicunt quod ſemen ſanguineum ſit,cum ſanguis rufus eſt,& ſemen candidum. Certam rationem oſtendo, quemadmodum mare colore cyaneo ſit, dum eſt in eo tranquillitas. Si quod illi natura tribuit tempeſtatis in ſaxis uel in ſcopulis colliſum ſpumam candidam facit, & quemadmodum uinum coloratum,ſi in calicem coagitatum fuerit,ſpumam efficit albam: Simili modo & ſanguis ad hos ſuorum membrorum repercuſſus,ſpumam facit albam. Neceſſe eſt cum uiri ſemen,& mulieris ſanguen ſuperuenient aut declinant, unaque confluant,formantur in utero, ſed temporibus corroborentur. Nam ſi quoties cum mulieribus coitum facimus,mulieres ipſæ conciperent, greges nos infantum ſequerentur, id quod Græci πολυπαιδίαν appellitant. Certo autem tempore mulier concipit aut incipiente ſanguine aut deficiente. Sed quidam ait: Ego cum muliere menſtrua habente coitum feci,& non cõcepit in utero: quia maior pars fuit ſanguinis, & minor ſeminis. Deleta eſt illa minor pars ſeminis à maiore parte ſanguinis. Infantem temporibus componi atque collocari manifeſtum eſt,ſeptimo numero,ſeptem ſpatijs contineri, ſeptimo menſe naſci. Septimo anno infanti dentes cadere,& bis ſeptimo pubeſcere, & nucleantibus mammis,ſemen generare,ter ſeptimo barbam habere,ſeptima die in ægritudine periclitari. Quid aliud niſi ſeptem ſtellas, ſidera, aſtra omnia miniſtrare,ſic & infantem in utero materno formari atque cõponi. Eſt autem numerus ſepties multiplicatus, in confirmatione partus.

Qui embryo ſingulis menſibus ſeſe gerat & abſoluat. Cap. XVII.

RATIONEM & perfectam hominis formam ſiue figuram hominis, infans in utero accipit, & quadrageſimo die,hos ante numeros ut partus edatur,ſepties multiplicari oportet. Ita ergo quicunque in utero materno figuram hominis accipit,in triceſimo die ſeptimo in ſe naſcitur.ergo ſepties duplices fiunt dies CCX. qui faciunt menſes ſeptem. Si quis autem die quadrageſimo figuram hominis acceperit, nono menſe intrante decimo naſcitur.hoc eſt,ſepties quadrageni faciunt dies CCLXXXI. qui faciunt menſes nouem,& dies decem. Ita ergo,ut diximus,ſeptimo aut decimo menſe qui nati fuerint,uitales erunt: qui autem non impleuerunt numerum,legitimus partus non eſt. Manifeſtum eſt infantem in utero temporibus formari. Intẽdite prius iactus ſeminis noſtri in utero materno,generat umbilicum,& facit riſin,hoc eſt congregationem ſanguinis. Secundus menſis expreſſionem corporis facit. Tertius menſis corpori tribuit animam. Quarto menſe ungues accipit,& capillos inducit,& mutum facit infantem: ideoque fœminæ nauſeant. Quinto menſe induit fœtus ſimilitudinem ſeu patris ſiue matris,aut adulterum demonſtrat. Sexto menſe adducit confirmationem neruorum. Septimo menſe medullas conſolidat. Octauo menſe oſſa & neruos confirmat. Nonus menſis maturum mouet infantem omnium rerum beneficijs factum ad unguem,deque tenebris ad lucem producit. Infans autem ſic continetur in utero, ſumma pars capitis clunibus continuatur: genua autem oculis ſunt appoſita, unde & concaui exeunt,unde & genæ dicuntur. Denique aliqui aut dolore aut pro iniuria ad genua ſe proſternunt,& ſtatim lacrymæ ex oculis mouentur. Quare infans dum tangit terram,uocem dat? eo quod inſuetam tangit terram, & tenuis ſpiritus à luce concutitur. Ergo mulieres quæ in nauibus pariunt, mutum pariunt. Cur ergo infans non loquitur, ſed uagit aut balbeſcit? Certa ratio eſt, quia dentes non habet. dentes enim noſtri adiutores ſunt linguæ: organi genus ſunt, quorum modulatrix eſt lingua. Infans enim quandiu dentes non habet, uagit: aut ubi duos uel quatuor dentes habuerit, balbeſcit, uel muſſitat: at ubi impleuerit os, loquitur. Dentes autem noſtri dati ſunt ad præcidendum uel frangendum omne quod edimus, quorum priorum ſunt gemini. Sequentes dicuntur canini: tertio militares, quos nos molares dicimus. Dentes uero noſtros quid eſſe putamus? omnia oſſa medullam habent, dentes autem medullam non habent. Omnia oſſa confirmantur & curantur,& ad locum ſuum reuocantur: dentes autem ſublati,ad locum ſuum reuocari non poſſunt. Sed dentes noſtros qui uitiat humor nequiſſimus eſt, quia caput deſcendit uiſcus. Humor ergo capitis cum ſemel in cutem diffuderit,in ea facit phlegmones, & eryſipelas, alopecias,parotidas,chiradas,uulnera, dolores,ulcera, uertigines oculorum, & aurium feruorem & lippitudinem, naribus polypum, gingiuarum inflammationem, dolorem dentium & denudationem,ita ut aliquid calidum & frigidum in ore continere non poſſit: ita ſi quis aliquid guſtauerit, ſtatim morſus cum ſanguine ſequitur: quorum paſſionum curas & diligentiam ſingulorum in ſequenti ſigillatim exponam.

Quæ ſigna in laborantibus letalia. Cap. XVIII.

AD has ualetudines nullum adhibeant medici remedium, nullum quærant auctorem medicinæ, cum hęc ſigna uiderint. Capitis dolor ſi fuerit,& tumor in facie ſubito naſcitur ſine ullo dolore,& ſi ſiniſtra manu & in pectore ſupraſcriptus fuerit tumor, & ſi nares ſibi aſſidue ſcalpet, uiceſimotertio die morietur. Phrenetico ſi ambo genua roſea facta fuerint ſolida cum inflammatione, ipſa die morietur.

Oris uitia si fuerint nata, & buccæ in labore fuerint, & in collo uenæ sint extensæ, & papulæ fuerint super ipsas uenas perrubeas, uel albæ natæ fuerint, uel somnus tardus fuerit, & lauacrum desiderauerit, uel uaporem calidum, quinquagesimo secundo die moritur. Affectio hæc infestat illos qui satis calide amãt lauare. Vuæ cui uitia fuerint, si sub lingua papula apparuerit instar pediculi porcini, & lauacrum siue uaporem desiderauerit, in ipsa passione morietur. Febriẽtibus acute si inter duos digitos in manu tumor niger in modum horbiliæ uisus fuerit, & si dolor erit ab initio ægritudinis & lauacrum affectauerit, tertio die discedet. Stomachus cui doluerit, & acute februerit, si in dextero pede pustula ei nascatur acerrima, & nullum desiderium habuerit, uicesimosecundo die morietur. Peripneumoniaco si ungues de pollice manus nigrescunt, & in fronte papula sanguinea nata fuerit, & sternutatur frequenter, septimo die morietur. Epar cui doluerit, si in collo eius natæ papulæ fuerint quatuor iunctæ unius coloris, & pollice pedis pruritus fuerit, & urina ueluti sanguinea exierit, intra septem dies morietur. Cholericus quis laborans, si iuxta umbilicum ei natæ fuerint tres papulæ in modum ciceris, una alba, alia rubea, tertia subliuida, eadem die morietur. Ventris dolore si quis fuerit tortus, & in supercilium eius papula in modũ auellanæ colore atro infra cilio, intra quatuor dies morietur. Splenetico si furunculi multi in sinistra manu nati fuerint, & per nares sanguis quasi spumosus fluxerit, duodecimo die morietur. Schiæ coxendicis ue dolor si fuerit alicui, si in sinistra parte rubor spissus sit, & sine labore, & olera cocta desiderauerit, uicesimoquinto die morietur. Dysentericus, si post aurem sinistram papula in modum orobi nata fuerit, cum siti admodum frequente, uicesimo die morietur. Sauia ex quacunque causa excreantibus, si maculæ ei natæ fuerint, sicut solet per omne corpus instar Aegyptiæ fabæ, eadem die morietur. Interaneis causis qui laborant, si papula dura in aurem ei nata fuerit albo colore, & uenter abundans fuerit, uicesimo die morietur. Intestinum cadens si cui doluerit, quod medici radicem dicunt, & dexter cubitus ei liuidus fuerit, & uinum satis desiderauerit, quinto die morietur. Vesicæ dolor cui fuerit, si sub axilla sinistra papula seu pustula nascitur, & quasi uideatur grauiter dormire, decimoquinto die morietur. Dysuria, hoc est urinæ difficultas cum infestarit, si in sinistram aurem furunculi in modum lenticulæ quamplures nati fuerint, & in ipsa ægritudine oculos sibi fortiter fricauerit, undecimo die morietur. Sanguinem reijcientibus si in gutture eorum ordio laniati fuerint, uel de ore eius saliua per mentum descendit, uicesima die morietur. Hæmorrhoidas habentes, si in plantis eius pustulæ multæ nigro colore suffusæ suboriantur, uicesimo octauo die morientur. Pustulas habentes & uulnera, aut fistulas, aut antheromata, uel quælibet apostemata, si supra ceruicem, aut supra umbilicum, aut iuxta cor, uel iuxta mamillam papulæ in modum lenticulę multę eis natę fuerint, & dulcem cibum desiderauerint, quadragesimo die morientur.

Quam nam singuli menses diætam utiliter exigant. Cap. XIX.

Martius.

Mense Martio dulcibus utendum est. dulcia oportet tum bibere, acriores cibos comedere, assum balneum uisitare, sanguinẽ non minuere, solutionem uentris nullã admittere: nam ipsa frigore attenuat.

Aprilis.

Mense Aprili sanguinem expedit minuere, potionem solutionis accipere, carnes recentes comedere, à radicibus abstinere, calidum usurpare, balnea calida uisitare, dolorem stomachi purgare, unguento catastico usitare.

Maius.

Mense Maio calido conuenit usitare, caput purgare, uenam hepaticam incidere, potionem solutionis accipere, balneis calidis usitare, cataplasma in capite ponere, turbulentos oculos sanare, holeribus frigidis non uti, acrumen comedere, & lactucas non tangere.

Iunius.

Mense Iunio singulis diebus mane aquam frigidam bibat, uinum quantum uoluerit, neque ceruisiam neque medum bibat, lactucis quis usitetur.

Iulius.

Mense Iulio uenere abstinere oportet, neque sanguinem minuere, saluia & ruta usitare, potionem ad soluendum non accipere.

Augustus.

Mense Augusto maluis & caulis abstine, acria comedito, ceruisiam & medum recens noli bibere.

September.

Mense Septembri omnia quæcunque accident edito: quia tunc omnis esca cum tempore suo confecta est. buccellas item in lacte infusas ieiunus comedito.

October.

Mense Octobri racemis uti confert, mustum bibere: quia & corpori prodest & solutionem efficit. porris item plurimis utendum est.

Nouember.

Mense Nouembri cinamomum bibere est utile, & balneis nullis lauare, caputque nullum comedere: quia tunc sanguis coagulatus est, & de calore humorem mouens: uenam denique hepaticam incidere, & genibus uentosas imponere.

December.

December.

Mense Decembri bonum est studium impendere, uenam capitalem incidere, uentosas imponere, quia in eo tempore omnes humores præparantur: caules noli manducare.

Ianuarius.

Mense Ianuario tres gluppos de uino ieiunus quotidie bibe, alijs uero potionibus quæ uentrem laxant non utere.

Februarius.

Mense Februario de pollice manus sanguinem minue, purgatorijs utere, sic tamen ut ante accipias ad deponendum diagridium confectum,& statim calidum intres balneum: & quando omnia membra desudata fuerint,cum aqua calida & uino bibito.

Quonam pacto in singulos menses potiones præparari conueniat. Cap. XX.

EXPONIMVS atque ordinamus qualis per unũquenque mensem,& tempus, potio de herbis sit optima homini & salutifera ad bibendum,quęque totũ corpus saluum reddit. Caput denique & pectus & omnia interiora illęsa custodit,per omne etiã tempus superfluum opprimit & detergit humorem. Cuius compositio hoc modo conficitur. Mense Martio mittis saluię unciam unam,piperis drachmas treis,cinnami unciam unam,gariofilorum drachmas duas & semissem,pyrethri drachmas treis,zinziberis drachmas duas, spicæ unciam unam, mellis despumati phialas treis, uini fortissimi phialas triginta: confice ut mos est,ut præclara & suauis potio sit ad bibẽdum, & singulis diebus ieiunus bibe uel ante cibum uel post cibum. & multa salus operatur in corpore huius,si in toto mense Martio hęc sedulo peragere non negligis. Cæterum in mense Aprili in hanc potionem absinthium quoque & omnia quæ supra memorauimus,immisce. In mense Maio leuisticum & omnia ut supra. In mense Iunio betonicam & cætera ut supra. In mense Iulio gamandream cum omnibus quæ mox memorata habentur. In mense Augusto plantaginis radicem & cætera prædicta. In mense Septembri agrimoniam misce,& reliqua quæ diximus cuncta. In mense Octobri quinquefolium &c. In mense Nouembri millefolium &c. In mense Decembri poma de spino albo &c. In mense Ianuario saluiam & pulegium & omnia præfata. In mense Februario lauri baccas & costum,omniaque cætera ut supra.

Qui quæq; & quando uenæ incidendæ. Cap. XXI.

IN occipitio propter querelas capitis incidimus usque ad os,mensura quatuor digitorum ab aure. De analogia in ambobus temporibus, propter effusionem nullam. De sublingua duas,propter rheuma gingiuarum, uel uitia oris, uel dentium. De media fronte unam incidimus, propter capitis dolorẽ & alienationem, phrenesimque. De naribus item propter grauitatem capitis. De collo duas, propter abundantiam humorum in capite uel in oculis, aut gingiuis. De manibus unam secus digitum minimũ, propter inflãmationem splenis. Super pollicem uenam incidimus propter inflammationem pulmonis & tussim rheumatizantes. De subtalo pedis duas, propter podagram, & propter affectionem nephreticam,uel propter sciaticam, uel mulieri cuius menstrua non ueniunt,aut non concipiunt. De subdigito pollicis pedum duas propter indignationem testiculorum. De brachio tres,cephalicam nempe,meson & hepaticam.

De quatuor bilium generibus. Cap. XXII.

CHOLERAE sunt quatuor in homine: fulua,rubea,nigra,pleumatica. Fulua ascendit tempore ueris per stomachum. Rubea ascendit tempore æstatis, & iacet in sinistro latere. Nigra ascendit hyemis tempore per sinistrum latus. Pleumatica ascendit tempore autumni,& in plemonem in homine. Cholera fulua dulcis curatur apio & fœniculo. Cholera rubea betonica,agrimonia,centaurea minore emendatur. Cholera nigra costum, gingiber, & alia cum melle & calido uino, cum herbis hortulanis, aromaticis, & cataplasma in latere sinistro ad stomachum efflagitat.

De alia mensium obseruatione,phlebotomiaq; utili & necessaria. Cap. XXIII.

OPTIMVM est per singulos menses studiose obseruare quę multi auctores scripserunt. Mẽse Aprili uena quæ mediana dicitur, de brachio incidenda est, propter thoracem atque pulmonem. Mense Septembri uena lateris ob pleuresim & hepatis infirmitatem. Mense Nouembri bonũ est gersas & cucurbitulas,quas uulgo uentosas appellitãt,imponere: quoniã tum omnes humores parati sunt. Mense Decembri uenam cephalicam incide propter uitia capitis,& oculorum infusionem. Mense Februario uenam de pollice: quia tum febricitat terra, & omnia quæ in ea sunt. Reliquis uero mensibus non est tempus & opportunitas phlebotomiæ,nisi forte uehemens urgeat necessitas. Nã si necessitas fuerit,neque diẽ,neque tempus,neque horã incisionis expedit expectare, nisi à XV. cal. Augusti usque in III. Nonas Septẽbris. Istis nanque diebus sanguinem diminuere officit. Oportet autẽ phlebotomorum

incifio femper cum cautela fieri, perinde atque Hippocrates quoque docuit. Ait enim: Si medicus effe uolueris, femper time, & non inculpabere. Porrò in phlebotomia confiderare oportet, ut aliquibus in pondus II. & femis, aut multum III. aliquibus fecundum ætatem, fecundum uires, fecundum mutationem coloris fanguinis fiat. Quod fi à principio exierit niger, ufque ad rufum fanguis effluat. Quod fi fpiffum fuerit & craffum, ufque ad tenuitatem aquofam, neque tamen ufque ad λειποθυμίαν. Quod fi in emiffione fanguinis quis infrigidatur, uel choleram in cerebrum afcendere fignificat, uel phlegma nimiũ conclufum effe in ftomacho, non habens exitum. Quod fi fanguis proprius tollatur, nocet: fi alienus tollatur, adiuuat: & fi λειποθυμία contingat, talem diligentiam adhibe: Hyeme plantas ac facies in calida fouebis, æftate in frigida. Naribus etiam apponendi funt odores, pulegium aut menta, uel balfamita, perfufoque latere aceto. φλεβοτομία mentem fincerat, memoriam præbet, ueficam purgat, cerebrũ exiccat, medullam calefacit, auditum aperit, lacrymas ftringit, faftidium difcutit, ftomacho proficit, digeftionem inuitat, leuiorem uocem producit, fenfum coercet uenire, fomnum fugat, anxietatem tollit, proprium fanguinem nutrit, & extraneum eijcit: longiorem quoque uitam miniftrat: omnes mali fucci collectiones, peftiferas ualetudines, & ῥεύματα profligat, deponit: dolores, febris fagittas, & uarios morbos prohibet: uenerem excitat, caligines tollit, &c. φλεβοτομάζειν oportet his qui in acutis morbis maniгandum laborant, propter capitis læfionem, & oculorum infufionem. Quia quemadmodum nec cœlũ femper poteft effe ferenum, nec mare tranquillum: fic & corpora noftra integra femper profperitate frui non poffunt.

De ratione potionis. Cap. XXIII.

QVI uult potionem folutionis accipere, hoc modo id faciat: una die anteaquam eam affumat hora tertia cibos quàm folubiliores poterit, fumat, non ad faturitatem tamen, atque ea die amplius non comedat: bibere autem fi uoluerit, amplius non prohibemus. Sequenti uero die potionem in aurora accipiat cum aqua calida tritam, uel cum calido uino tritam, ficut piperatam fpiffam: aut da ei pilulas cum laganis. Ipfa uero die nec manducet, nec bibat ufque dum folutio terminetur. Poftquam uero terminata fuerit, manducet, bibat, dormiat, & à frigore caueat. & tertia die poft acceptam purgationem accipiat reconcilationem eundo dormitum abfque cœna, adriam maiore antheriace. Quarta autem die balneetur. Sexto uero die fanguine minuatur, & ufque ad decimum diem digeftibilibus cibis utatur, & potionem cuftodiat, nec in equum afcendat: poftea quocunque uoluerit, pergat.

De menfuris & ponderibus. Cap. XXIIII.

Μέτρον, id eft menfura. Cadus, fiue ut Romani uocant, urna, amphoram habet unam, femiamphoras duas. Amphora uero quam metreten plerique dicunt, continet modios treis. Modius habet congios duos. Congius habet fenos fextarios xeftas'ue. Sextarius capit cotulas binas. Cotula heminam unam habet, & acetabula duo. Hemina habet tripolion II. Tripoliõ unam heminam mediam, hoc eft tulcis II. Tulcis capit libram unam. Libra habet uncias duodecim. Vncia drachmas octo. Drachma fcrupulos tres. Scrupulus diuiditur in obolos duos. Obolus in filiquas tres. Siliqua habet grana hordei quatuor. Miftron hoc eft cochleare. Cochlearium habet auellanam unam. Auellana drachmas duas. Drachma filiquas feptem. Solidus habet fcrupulos quatuor. Cyathus cuathus'ue lyftra habet quatuor. Nux maior habet drachmas quatuor. Faba Aegyptiaca cõtinet fcrupulos duos. Faba Latina habet fcrupulum dimidiatum. Faba Greca, fcrupulus unus. Scrupulus medius, grana ciceris duo.

SORANI EPHESII ISAGOGES IN ARTEM MEDENDI FINIS.

C. PLINII SECVNDI IN LIBROS DE RE MEDICA,

PRAEFATIO.

FREQVENTER mihi in peregrinationibus accidit, ut aut propter meam, aut propter meorum infirmitatem, uarias fraudes medicorum experirer, quibusdam uilissima remedia ingentibus pretijs uendentibus, alijs curare nescientibus, cupiditatis causa suscipientibus. Quosdam uero comperi hoc genere grassari languores, qui possent paucis diebus, uel etiam horis repelli, ut in longum tempus protraherent, & ægros suos diu in reditu haberent, sæuioresque ipsis morbis existerent. Quapropter necessarium mihi uisum est, undique ualetudinis auxilia construere, & uelut breuiarium colligere, uti quocunque uenissem, possem huiusmodi insidias uitare, & hac fiducia ex hoc tempore iter ingredi, ut sciam si quis mihi languor inciderit, non facturos illos ad me aditum, nec capturos occasionem. Ante omnia autem puto in promptu habēda, quæ subito desiderata difficillima uidentur, sicut oleum uetus: quod si ad manum non fuerit, celerrime fieri potest. deferuefactum enim uel recentissimum, & odorem & uires uetustissimi præstat. Et si forte curatio exegerit aquam marinam, quæ in mediterraneo solo aut loco non erit, solicitudini causa tolletur. Sextario salis & semis in quatuor sextarios aquæ coniecto, temperatum mare repręsentat. Sextario uero salis & semi si plus adijciatur, exuperat sal aquam, nec liquari potest. Oxymel faciemus, duobus cyathis mellis in aceti sextario resolutis. Thalassomel quemadmodum conficiatur dicemus, cum ad usum eius uenerimus. Polenta aliquando opus erit, quam sic parari oportet. Hordeum aqua perfusum una nocte siccatur, deinde in uiginti libras hordei adijciuntur tres librę lini seminis, & coriandri seminis libra una, salis acetabulum unum, tunc mane torretur, & in mola frangitur. In omnibus deinde curationibus meminerimus utilissimum esse mel, in quo apes mortuæ sunt: quo uti si cōtingit, effectuosissimum erit ad lanam succidandam. Aeque meminerimus optimum esse uti collyrio, iubebimus quoque in quibusdam remedijs uti cinere uel auium uel animalium aliarumque rerum. Ergo omnia huiusmodi generis debebunt cremari in olla noua addito operculo, circunlinitaque argilla. In omnibus gargarizationibus calidis utimur. Oportet & pondera medicinalia, atque mensuras nosci. Drachma tres scrupulos habet. In alio codice de arte medica legi ita: Drachma est pondus denarij argentei, Obolus quoque denarij pars est sexta, Cyathus drachmæ decem, Acetabulum drachmæ quindecim, Cochlear dimidia drachma, Mina drachmæ centum, Sextarius uero medicinalis habet uncias decem, Hemina drachmas quinque. Hæc sunt fere quæ in uniuersitate obseruanda sunt. Nunc singulis membris sua remedia applicabimus, procedente opusculo. Tertianis & quartanis & huiusmodi malis quemadmodum occurratur, sicut in notitiam nostram uenit, tractabimus, orsi à capite eiusque malis.

C. PLINII SECVNDI DE RE MEDICA LIBER PRIMVS.

Capitis ægritudines & medela. Caput I.

CAPITIS dolor leuatur, ſi de porri ſectiui ſucco cochlearia duo, & unum mellis permixtum infundatur, uel in nares uel in auriculas. Veteres dolores & uertigines, betæ nigræ ſucco, temporibus illinito, emendantur. In dolore utiliſſimum eſt, caput ungi ſucco intubi cum roſaceo, aut myrtino: aut acetum fronti imponitur, aut ruta ex uino bibitur, & tritæ ſuccus inſtillatur capiti cum aceto: aut roſacea corona de pulegio, prodeſt impoſita. Pollinem ſiliginis admixto oui albo, ſimul & quiddam ſalis albi conſpargi oportet, frontique illini, & ſuper faſcia pedali alligetur. Anethũ uti de horto ſublatum eſt, decoquitur ex oleo, & ſucco eius dolor unguitur. Serpillum quoque decoctum in aceto, illinitur frõti & temporibus: & ſi difficilis ſomnus ſit, amygdalino oleo caput perungi oportet. Tempora in dolore allio elixo illiniuntur. Nucleorum Perſici farina, cum melle & aceto capiti illinitur. Nuclei item amygdalini triti, fronti utiliter imponũtur, & etiã in febre. Baccę quoque lauri impari numero in oleo cõtritę, capiti inſtillãtur. Si à ſole doleat, cupreſſi folia cõtrita, cum polenta imponuntur. Hederę folia molliſſima quęque, trita cũ aceto & roſaceo, aduerſum omnem dolorem fronti illiniuntur. Herba quę in capite ſtatuæ naſcitur collecta, in alicuius ueſtis panno & lino ruſo illigato, confeſtim dolorem ſedat. Panacis radix in oleo cõteritur, & caput perungitur. Veretrum in roſaceo decoctum & contritum, capiti inſtillatur. Rucedano ex oleo & aceto trito hemicraniæ inunguntur. Oſſa de capite uulturis ſub collo alligare prodeſt. Gallinaceus pullus incluſus abſtinet nocte & die, ſed & is qui languet. Deinde eiuſdem gallinacei uel plumæ uel criſtæ alligãtur collo dolentis. Surculus etiã ex nido milui puluino ſubditur, neſcienti ægro. Murenarum pelliũ cinis ex aceto fronti illinitur. Cochleæ matutino ſe paſcẽti caput, arundine præciditur, & in linteo licio alligatur, colloque ſuſpenditur. Fracto capiti tela aranea impoſita ex oleo & aceto, non recedit niſi ſanet dolorem. Aqua pota quæ ſuperfuit de bouis aut aſini potione, remedeatur ſi ter potetur. Ceruini cornu cinis, illinitus ex aceto & roſaceo, prodeſt. Ad capitis dolorem. Mentam uiridem & laudanũ cum aceto tritum frõti inducito, curat mirifice. Cui caput à dolore findi uidetur, facies ſuccum ex folijs hederæ, & admiſces oleũ & acetum, unge nares, & ſtatim dolor ſedabitur. Hederæ nigræ ſuccũ cum oleo roſaceo & uino mixto tempera, & fronti illini, ſanat cito. Aduerſus omnes dolores capitis, uel ne à ſole doleat. Hederæ folia molliſſima terra ex aceto oleo roſaceo fronti illinitur. Hirundinis nidi aqua diluti lutum frõti & tempori illinitum, dolorem capitis ſedat. Si ex frigore caput doluerit, herinum oleum aut laurinũ cum myrrha calidum capiti illitum, & lana intincta ſuppoſita, mire ſanat. Mali terræ radicem cõteris, & cõmiſces cum oleo roſaceo, & ex eo caput & tempora perunges, continuo dolor releuabitur. Mentaſtri folia in cibo ſumpta, & in aqua decocta, & ea potui data, dolorem capitis ſedare manifeſtum eſt. Os de capite uulturis erutum, & ex uino potui datum, ſtatim dolorem ſedat. Ad dolorem capitis & inſaniam. Quãquam plurimæ cauſæ ſunt, dolores capitis quæ faciunt. Nam ſi ſol acerrimus caput percuſſerit, ſubito mens aufertur, & uelut infans efficitur homo, aliena loquens, & nullum agnoſcẽs: quod cum uideris, ſtatim eum in obſcuro loco collocari & comprimi facies. Vinum is uel poſcam, nec ipſe odoretur, nec qui ei miniſtrat, bibat. Poſt hæc facies excoqui anethum in aqua, & ex ipſa calida caput ei fouebis ſepties in die, & ter in nocte: lumen uero, nec diẽ uideat, nec ignẽ. At ubi cœpit reſipiſcere, offeres ei lumen lucernæ. Poſtea oleum roſaceum calidum impones ei in cerebrum cũ lana, & ligas ei die ac nocte, ſæpiuſque mutabis. Cum iam cœperit conualeſcere, tunc eum produces ad lumen, & dilutũ uinum bibat, ſed ante oxymel in aqua calida accipiat, poſtea roſatũ, & ſic uiuum hoc modo quaſi de morte ſuſcitabis hominem. Res enim eſt ſaluberrima & experta. Confectio unguenti ad capitis dolorem, ſiue ad hemicraneam. Euforbij unciam unam teris in mortario, addis ceræ tres, olei optimi libram unam, facis cerotum lini igne ſolutum, & inde permiſces euforbium.

Ad catarrhum uel abundantiam humorum capitis remedia, & quid ſit catarrhus. Cap. II.

OPORTET, diu permanẽte capitis dolore, præcipue ſine febri, materiam detrahere per nares, uel per os, quæ res etiã auribus uel dentibus diutius dolentibus prodeſt. Braſſicæ ſuccus naribus infuſus, caput purgat, doloremque mitigat. Betę nigrę radicis ſuccum minus q̃ dimidiũ cochlear, & mellis cochlear mixtum in nares infundis, ita ut palatum tranſeat, & pituita omnis decurrit: & cum uis ceſſare, oleum in os accipiat. Trifolium in aqua decoctum, & ea aqua potui data, pituitas extrahet. Sinapis unciam unã, rapæ ſeminis unciam unam, piperis grana XX. naſturtij ſeminis, erucæ, origani, & apij ſeminis tãtundem ex aceto & melle colliges, & ex aqua calida per dies ſeptem gargarizabis. Origani item uel hyſopi, & herbam conilam in melli tiſſimo mulſo triduo macerabis, deinde coqui facies, & ſereno cœlo tepidum ieiunus per triduum gargarizabis. Sinapis cochlearia duo excoque, & mulſi cyathum unum admiſce, & calefacies, & in ore diutius continebis, tunc aperto ore pituita defluit. Maluæ ſemen & uino nigro contritum, gargarizas tepidum, & pituitam capitis extrahet. Mellis heminam unam ſapę hemi-

nam unam,aceti acerrimi ſextarium unum,ſinapis unciam unam , hyſopi tunſi & cribrati unciam unam , origani tūſi & cribrati unciam unam,ſimul omnia coques, ita ut pinguedinem aquatioris mellis accipiat , & colatum diligenter gargarizabis ad ſolem quandiu potes . Hyſopi unciam unam,origani unam, thymi unam,ſtafiſagriæ unam,pulcij unam,ſapæ optimæ ſextarium unū,aceti heminam unam:omnia infuſa,tertia die coques carbonibus lentis,donec unam partem decoquas, & duæ remaneant . Hinc quartā partem contra ſolem hora tertia gargarizas,poſtea recentem teneas , ſic humoris abundantia reſtringitur,& ieiunes uſque ad horam nonam . Cretici hyſopi faſciculum unum , & ſatureiæ ſiccæ faſciculum unum,mittes in ollam nouam,adde aquæ fontanę ſextarium unum,& paſſi cretici unum,decoqueſque ad tertias,& calidum gargarizabis,ita ut purgato capite,os mellicrate tepido tertio colluas,ac poſtea ita facies de aqua fontana . Hyſopi faſciculum & origani faſciculum in ſapa optima per triduum macerabis , hoc colatum ut potionem bonam calidam contra ſolem triduo gargarizabis. Hoc ſi per ſingulos menſes ſeruaueris,ſanus eris non ſolum capite , ſed etiam pectore & ſtomacho . Si caput phlegmate uel frigoribus plenum fuerit,aut catarrhus obtinuerit,mittis in ollam rudem ſapæ ſextarios duos,aceti ſextarium unum,hyſopi, origani,pulcij , faſciculos ſingulos,& coques ad tertias,& exinde per triduum cœlo ſereno tepidum gargarizabis, ſed pridie radicem pyrethri contra ſolem maſtices ieiunus uſque ad horā diei ſextam . Item ſtafiſagrię grana trigintaquinque cum paucis granis maſticis cōmaſticabis,&aperto ore omne phlegma capitis proijcies . Betę rubeę radix contunſa,linteolo tenere exprimitur,&ſuccus naribus trahitur: mirifice purgat . Hederę ſuccus ęris teritur flore , hic naribus infuſus acerrime purgat . Sed quia uſtulat,oleo roſaceo infundis,& ſtatim lenit. Item ſtafiſagrię unciam unam,pyrethri unam,pulegij unam,origani duas,hyſopi duas,aceti acris ſextarios duos,ſapę ſextarium unum ,hęc omnia pridie infuſa aceto & ſapa , die alia decoquuntur, donec uirtus herbarum excoquatur.poſtea colatur,& tantum mel adijcitur ut acetum temperetur . Alia pinguior , origani unciam unam , hyſopi unam,ſtafiſagrię unam . Thymi ſemiunciam, iris ſemiunciam, pyrethri ſemiūciam,pulegij unciam unam,fœnigræci uncias duas , caricas numero quinque,ſapæ ſextarium unum,aceti ſextarios duos,ſinapis unciam unam. Cum pice uirginea pauca grana maſticis tota die maſtica,ut phlegma prouoces,altera die cœlo ſereno gargarizabis. Item gargariſmus qui conficitur ſic . Grana ſinapis uncias duas maceras toto die in aceto dulcorato, ſtafiſagriæ acimos triginta , comarum hyſopi uncias duas tolles , & omnia ſimul teres , addes mellis deſpumati uncias ſex,& conteres cum aceto dulcorato ſufficienter , exinde per triduum cœlo ſereno gargarizabis , uteriſque uino modico aquato & dulcibus cibis . Res eſt ſaluberrima abſtinere & à uino,& à clamore , balneis & uento & frigidis , ita tamen ut poſt paucos dies uentriget . Purgatorium capitis ad omnes humores deponendos de toto corpore . Hyſopi unciam unam,origani unam,ſinapis uncias duas,ſtafiſagriæ unam,maſticæ unam,careni ſextarios tres , caricas pingues numero triginta . Aliud ad purgandum caput . Radices betæ rubeæ de granulis eius ſuccus cochlear unum , olei roſacei miſcebis cochlear dimidium , & ſubſtinens implebit os ſuum oleo aut lacte,deinde reſupinabitur in ſcamno contra ſolem,ita ut caput ei dependeat, atque ad ſe ſpiritum retrahat , donec iniecta res in nares cerebrum contingat,qui poſt paululum releuatus inclinato capite ſedeat , ut illi humor decurrere ualeat. Aliud purgatorium capitis : Manum plenam hyſopi in aqua ſextarijs tribus coques ad medietatem . Deinde mittes heminam mellis & aceti cyathum dimidium,hyſopumque auferes,& gargarizabis contra ſolem cœlo ſereno . Si plus purgare uolueris . Sinapis puluerem cum oxymelle commiſces, & contra ſolem gargarizabis . Purgatorium capitis tempore æſtiuo . Defruti heminam , aceti cyathum,hyſopi comam . Hæc omnia pridie infundes,alio die in cacabo rudi feruere facies, & tepidum gargarizabis:& poſtea de uino ueteri auſtero tepidum ſemel gargarizes, & os laues.Hyeme.Sinapis puluerem cochlear unum, mellis cochlear dimidium mitte in calicem,& eundem miſce calidum , poſt hæc cola & gargariza tepidum,poſtea aqua mulſa os laua , & gargariza ſemel , & ne rauceſcas oleo frequenter, poſt cura & gargariza . Nitrum rubicundum cum aceto acerrimo teres diligenter,& imple totam cutem capitis pridie ſero,& ieiunus laua : ſi autem ueſpere,mane inducito , deinde infuſas uel die tertia ptyſanas decoques,ut ſuccus ſpiſſus fiat: quibus additis oua recentia numero ſex uel nouem,& commixta ſimul tepefacies in calore balnei , & exinde caput laua . Ferutij unciam tunſam & cribratam,& in linteo ſubtili ligatam contra ſolem naribus admouebis . In ſole fricari cutem balſamo uel pice liquida ſtatim prodeſt . Itemque pyrethro & coſto . Item duabus æquis partibus piperis albi partem dimidiam,ſtafiſagriæ drachmam unam,origani drachmas duas,nitri drachmam unam,tundes & cribra bis,commiſces & dabis in nares ei qui patitur,ut ad ſe ipſum ducat,& ſtatim liberabitur : ſed & in ore cōpreſſo mirabiliter humor detrahitur . Puluis ad rheuma capitis . Sāſuci uncias ſex, ſinonij ſeminis ſex,balauſtij duas,gallæ alexādrinæ quatuor,ſpicæ celticæ unā,gallæ curiauiæ duas , aphronitri matronalis combuſti libram unam . Hæc omnia tunde & cribra,& ſic utere . Caput uero de aquæ rore decocto laua . Alius puluis ad catarrhum:gallæ alexādrinę unciam unā,ſini unam, roſę ſiccę unam:hęc omnia tundas & cribres,& ſic mittas in caput . Cytini uncias duas,ſycione duas,gallę duas,croci unam,aloes unam, ſpagni duas,roſę ſiccę ſex, balauſtri duas: hęc tunſa & cribrata uteris . Sapa Conſtātini,nitri rubei aſſi unciam unā,gallę duas,coſti tres,celticę laudani,ſpicę īdicę,myrrhę,iris poliaris,myrti ſiccę folij,croci,acacię,aphronitri,unicinarum corticum,malogranati ſicci,uncias tres,caſſiæ unam,ſapę gallicę libras quinque & uncias duas . Omnium ſpecierum puluis ex aqua lupinorum coctorum colligitur, de quo facies pillulas:quas cū uti uolueris , in uino reſolues . Balauſtię uncias duas,myrrhę duas,ſandaracę unā,aloes tres,cytini tres,laudani tres,folij tres,coſti tres,roſę ſiccę tres,ſpicę nardi duas,ſarcocollę duas,ſapę gallicę librā unam,in uino

ſtiptico ſapa ſolues : deinde collige quę ſunt ſicca . facit ad catarrhum & humores exiccandos . Confectio trociſci ad humorem capitis exiccandum . Styratæ uncias tres,laudani tres,bdellij tres, myrti tres, folij tres,enulæ tres,acaciæ quatuor,cannæ aromaticæ duas,amomi duas, coſti duas,gallæ de cerro duas,laudanum uero & myrrham & ſtyratæ infundes in uino ueteri , & teres & admiſces alijs ſpeciebus , & factos trociſcos ſiccabis in umbra & uteris. Et ita ut trociſcum in puluerem redigas,& ſic inter capillos ſpargas. Sapa Cōſtantini:Simonij uncias duas,roſæ unam , cypri unam & ſemis, balauſti unam,coſti unam , caſſiæ unam,libani duas,oppij unam,amomi unam,folij unam,ſpicæ unam & ſemis,myrrhæ unam, aloes unam , ſandaracæ ſemiunciam,agantę Aegyptiæ duas,ſapæ galliæ libram unam,aqua de lupino . Ad catarrhum das beneficium,myrrhæ drachmam unam,ſtiracis drachmas quatuor,teris cum ſapa, & facis catapocias ad magnitudinem erui,& dabis in lecto ſecundo ſiue tertio : & cum acceperit, ſorbeat de ipſo careno temperato cochlearia quatuor . Eſt quidem Catarrhus humor fluens ad nares,ad fauces,ad pulmones,unde catarrhus dictus eſt à fluore . Græci enim hunc fluorem dicunt,à quibuſdam alijs ſpeciebus & nominibus catarrhus appellatur . Ad nares factus Coriza,ad fauces Branchus, ad pulmones Phtiſis. Ex quibus deprehēdimus ad nares factum catarrhum,& grauedinem ad os . Conſtrictione narium & frontis coniungi fluori humores tenues,aut craſſos,aut uirides cum ſternutationibus cōtinuis & odoratis difficili ſenſu . Ad fauces ex pruritu quodam fauciū cum titillatione uoce obſcura,aut irata cum ſenſu præfocationis, & tranſuorandi difficultate cum tuſſicula . Ad pulmones cum grauedine thoracis cum tuſſicula uehementi , cum ſputis ſpumoſis aut pinguibus aut purulentis .

Cephalargiæ remedia . Cap. III.

AD cephalargiam , cerebellum uulturis cochlear dimidium ex uino bibat . quod ſi bibere non patietur,ipſum tritum cum oleo uetuſtiſſimo & modico cedriæ commixtum: exinde frontem unges,& in nares mittes . Si quis autem cedriæ odorem non ſuſtinet,balſamum pro ea mittet. Eſt enim res ſaluberrima & experimentata . Item ad dolorem mamillarum quæ de cancro dolent,cuius ſigna hæc ſunt : Si dolor de humero exit , facies linteolum latum digitis quatuor , ut ab humero uſque ad mamillam ubi dolet pertingat,& induces medicamentum quod conficitur ſic: Ammoniaci uncias tres,adipis anſeris unam,therebinthinę quatuor,butyri decem,libani duas, olei ueteris decem,ſucci uelini ſeminis decem , addis & uitellos ouorum numero octo,ut cum neceſſe fuerit utaris . Quod ſi neceſſe fuerit,ſecure conficies medicamentum hoc quod ſecamentum non ſentiatur,ſtrigni unciam unam,ſucci camiæ unam, ſucci mandragoræ unam,croci unam,policis unam,torpedinis ſanguinis unam,turturis marinæ ſanguinis unam , figatum perdicis cum felle aut certe de uulture totum inſimul cum alijs ſpeciebus facies inductoriū,& uteris quouſque uelis ut non ſentiat , & ita accedis ad curam .

De phthiriaſis & porriginis curatione . Cap. IIII.

PHTHIRIASI & porrigini , quæ plerunque in perniciem ſolent conuertere , ſic ſuccurrendum eſt . Perungūtur bulbis tritis ex uino,item ſulphure ex uino,item per ſe ex cedro illiniuntur,allium cum aceto & nitro tritum infricatur,farina fœniculi cum uino & nitro porriginem purgant , & furfures . Ex aceto idem præſtat radix ueratri in oleo decocta,trita,ſuffuſaque . Hyſopum ex oleo tritū,& inſtillatum,capitis phthiriaſi medetur & pruritibus . Oua ex uino & oleo cyprino & cedro elixa, pruritus,ſcabiemque tollunt . Prurigines diſcutiuntur felle ouillo illito cum creta cymolia , donec inareſcat . lendes & alia capitis tetra animalia quæ nocent,lotione aquæ marinæ necantur . Item ſi illinatur ſamia terra cum nitro & oleo,nitrum alumini mixtum , capiti infrictum porrigines tollit . Ad furfures capitis . Aqua ubi betæ fuerint decoctæ cum aphronitro caput lauabis . Et ſero cum dormitum uadis,ex earū ſucco mixto roſaceo caput perunges. Ad porrigines & furfures. Semen naſturtij cum adipe anſeris tritum, & mixtum,abluit,& furfures capitis eijcit . Betæ uiridis ſucco caput quod porriginoſum lotum frequenter in balneo celeriter emendatur. Maluæ agreſtis,hoc eſt euiſci manipulum in aquæ marinæ ſextarijs ſex ad tertias decoques & uteris . Calchantum,ſulphur uiuum, aphronitrum, æquis ponderibus,cum uino ueteri teris & uteris. Hellebori item albi uncias tres,ſulphuris uiui duas,calchanti tres,compone & uteris.

Ad ulcera in capite manantia . Cap. V.

VLCERA in capite manantia tanquam proprius morbus præcipue infantibus naſcuntur , ſed & uiros & mulieres ſi cœperint,grauiter infeſtant. quæ felle taurino efficaciſſime ſanantur . Vitulino felle cum aceto tepefacto illiniuntur . Seuum uituli cum ſale utiliſſimum eſt . Teſtarum muricum'ue purpurarum cinere ex melle illiniuntur . Alliū cum ſua ueſte comburitur, ciniſque eius ex oleo imponitur . Menta contrita & appoſita ſiccat . Oleum amygdalinum cum uino mixtum expurgat . Galbanum cum melle illinitur , & folia rubi in quo mora naſcuntur contrita imponuntur . Myſum tritum cum uino in lana ſuperponitur . Malua erratica in urina humana trita , ualde deſiccat . Omnia capitis uulnera cum purgata ſint,iucundiſſime ad cicatrices perducuntur hoc ceroto . Spumę argenti tunſæ & cribratę libra una,ceruſſę optimę libra una teruntur,& ceræ albę tantundem ex olei roſati libra una remittuntur,& refrigerantur .

frigerantur. Deinde raditur & miſcetur cum ſpuma & ceruſſa, adijciuntur ouorum quatuor lutea & cruda. Reſinæ pictumæ libræ ſex, ceræ albæ unciæ ſex in oleo decoquuntur, ita ut piſtillo miſceantur & ocopi modo perungantur. Ad tineas. Stercus porcinum combures ſuper teſtam mundiſſimam, cui trito admiſces acerrimum acetum, & facto medicamento lauas prius caput ſubſtinentis ex uino, poſt hæc ſuperlinies. quo ſi uſus fueris frequenter, capilli ei ut ſano naſcuntur. Ad tineas capitis uel uulnera: nuces raucidas uſtulatas cũ corticibus diſtemperas cũ aceto, & imponis, ſimiliterque ſtercus anſeris. Ad eos qui caput humidũ habent, picis drach. XL. reſinæ ſiccæ drach. XL. cerę drach. XL. ſtriptirię humidæ drachmas XX. aceti cocile drach. unam. Item cõfectio catarchici piperis denarios decem & octo, ſcamoneæ optimæ cãdidæ coctæ unciam unam & ſemis, amei denarios decem & octo, fœniculi ſeminis denarios quindecim, apij ſeminis denarios octo, carei denarios nouem, epithymi denarios octo, agarici denarios nouem, dabis uero in potione denarios ſex, teris ſpecies ſingulas & cribras & colligis in hemina mellis deſpumatis. ſoluis autem potionem iſtam in calidæ aquæ cochlearibus duobus, & addis cochlear unum liquaminis & aliud aceti, & ita dabis. Reficiat qui accipit buccellam panis infuſam in uino puro. Peſſus Liuianus qua utebatur Liuia regina, faciens ad ſecundas & tumores & duritias & inflationes, & quibus de loco mouetur matrix, & ad omnes paſſiones matricis. Adipis anſerini uncias quatuor, anethi ſeminis uncias quatuor, hyſopi & cerodiæ quatuor, gallaciæ quatuor, adipis leonini quatuor, urſini quatuor, ſtrutionis quatuor, medullæ ceruinæ quatuor, butyri recentis quatuor, ſagapeni quatuor, myrrhæ & ſtactis quatuor, folij quatuor, ſilini quatuor, coconidij quatuor, terebinthinæ quatuor, dymini quatuor, maſticę quatuor, olei amaracini quatuor. Adipem autem ſoluens igni lento, ceram admiſces & uteris.

De alopecia & eius curatione. Cap. VI.

ALOPECIAE magnam fœditatem afferunt, & propter hanc ſeruorum pretia diminuuntur: neceſſarium eſt eas quoque emendare. Itaque cinere pellium uiperarum ſparſo celerrime emendantur. Naſturtio cum ſinapi trito & impoſito, emendat. Cydonia cocta ex uino, & cum cera trita & illita, capillos reſtituunt: roboris quoque pillulę cum adipe urſino tritę emendãt. Glandes item faginę cinis cum melle & oleo cedrino illinitur. Cinis ungularum mulę uel muli ex oleo myrtino. Cinis item muricum ſparſus. Cinis hermatij recens cum pice liquida. Gallinacei fimus illitus replet. Sandaraca ex aceto fluentes capillos contegit. Leporinus cinis cum oleo myrtino. Fel taurinum cum alumine Aegyptio tepefactum illinitur. Adipem anſerinum ex melle conteris, & ut ſupra monſtraui uteris. Epithyma diapſicõ: ſeminis fœniculi uncias quatuor, olei ueteris libras quatuor, ceruſſę duas, aquę ſextarium unum. ea omnia cum bene trita fuerint, pręcipue litargitum ſic mittis in aquam. & omnia ſimul permiſces ut unum corpus perficiatur, & ita mittes in cacabum ubi oleum miſeris & coques, admoto lento igni, & ita addes in cacabo cerę albę libras duas, colophonię libras duas, terebinthinę duas, coquaſque modice & bene permiſces. Poſt hæc ſupermittis pinicellos debuccellatos, quos conficis ita: buccellati optimi bene cõditi tunſi & cribrati farinę libras quatuor, commiſces cum ſucco quem conficis ſic: euiſci uncias ſex, camomillę ſiccę uncias tres, melliloti uncias duas, fœnogręci uncias ſex, dactilorum purgatorum pond. II. hęc omnia infundis in uino Siculo ſiue Adriano ſiue Sabinienſe ſextarios ſex per dies tres, & ita coques quouſque remaneant ſextarij duo. hoc ergo apozima cõſpergi facies buccellari farina, & ſic facies ut dixi pinicellos latos & ſubtiles, ac ſi nouiſſime cęrodarium reſoluis diligentiſſime. cumque ſolutum fuerit, reſundes in mortario, & diligentiſſime teres, & ſic facies mandaliã, & repones. facit hoc epaticis, ſpleneticis, & ad duritiam ſtomachi, & ad febres & ad pectus contritum, & ad podagram quę non nimis calida fuerit.

De capillis denigrandis. Cap. VII.

POTEST uideri ſuperuacuum inter remedia corporis ponere ea quę ad decorẽ pertinent: Sed quoſdam pudet aut ipſos rubeos eſſe, aut in tantum luxurię indulgent, ut deliciæ eorum inter ſe diſſentiant uolentium in pueris ruſos capillos, in uiris recuſantium: quemadmodum ergo denigrentur, demonſtrabimus: ouum coruinum in æneo uaſe oleo permiſcetur, deinde raſo capite in umbra illinitur. Habere autem debet in ore oleum is qui curabitur, donec ſiccescat ouum, ne ei dentes nigreſcant, & quarto die abluatur. Sextarius ſanguiſugarum in duobus ſextarijs aceti diebus XL. maceratur ex oleo tritus, deraſoque capiti in umbra illinitur dum ſicceſcat, & ſicut ſuperius prædiximus, in ore oleum tenendũ eſt. Siliquę erucæ cum ſuis folijs & caulibus conterentur, & capiti raſo illinientur. Folia cypreſſi trita ex aceto, efficiunt ut capilli nigri renaſcantur, ſed ſpodilio perũcti criſpi fiunt. Operæpretium eſt his qui erubeſcunt ſenes eſſe, ſuccurrere. & ſi canos ſuos inficere uolunt tanquam annos detracturi ſint hoc nomine ætati, uermium terrenorum cinerem adijciunt.

Ad Hemicraneam, & temporum dolorem. Cap. VIII.

AD dolorem hemicranei ſiue temporum. Laſer cum lacte mulieris reſolutum, & in altera parte auris qua dolet infuſum tepefactum, ut in ipſa parte incumbat, & in ea quæ dolet agitet mandibulam, hemicranei dolore carebit. Minutæ cochleæ tritæ, & fronti illitæ emendant. Cornus quoque ceruini cinis

cum aceto rosaceo mixtus,ac frõti impositus, magnifice uitia corrigit. Viridis rutæ folia,scyphum plenum cũ granis sinapis cochlear plenum teris,addis alborum ouorum tantundem, ut spissum sit non satis, & exinde linis penna, uel mellis,sed non ea parte quæ dolet.hoc cum feceris,remediabitur. Sinapis semẽ cochlear plenum,baccas lauri unum, in puluerem redigis & teris cum lumbricis terrenis adiecto acri, tantum spissitudinem habeat mellis, & inducis fronti in hemicraneo. Succum de radicibus betæ purpureæ admisces cum modico lasere,& in modum trium guttarum mittes in eam partem quæ dolet,& statim sanabitur. Allium elixum tritum,temporibus in dolore impositum illinis: siue in oleo frixum,si ex eo oleo perungis,emendat. Opij denarium dimidium,acroci denarium dimidium,colophoniæ denarium dimidium, iusquiami & hysopi seminis denarium unum, anethi seminis denarium dimidium,crocum uero seorsum tundis,et in mortario simul cõteris diutissime. ex aceto optimo conspergis et formabis collyria. Cum uero opus fuerit in cute, cum aceto conteris,& spissum fronti uel tempori inducis. Lauri quoque baccas tritas ex aceto adiecto oleo illinis fronti uel temporibus. Confectio anacolima. Adipis castorij unciam unam, myrrhæ unam,thuris masculi semiunciam,opij semiunciam,lauri baccas undecim,hederæ baccas quindecim: hæc omnia diligenter teres,& de aceto temperabis acerrimo. Ad hemicraneum. Vrticam unipetiam teres ex aceto acri,& ouum frangis,& permixta fronti illinies. Clinicam in mortario minutissime conteres,& ouo crudo ouicabis,& frontem illinies. Item tria grana allij, & nouem grana piperis in frontem linis, uel in ea parte quæ dolet. Item balsamo infundes lanam,de qua in utranque aurem inculcas. Item tria grana allij tundes, & ipso succo infundes lanam, & in utraque aure claudes. Item ad dolorem hemicranei uel cerebri mũda allium,& tere diligenter,& fac ex eo pastillos,& in cerebro seu hemicraneo super ligabis, donec ustulet in uesicam faciem: quam acu aperies, ut humor decurrat. Rutæ fumes denarios sex,facies exinde succum,& in parte naris mittis quæ non dolet. Cæterũ si nõ posset sufferre,linteolum tingis in succo, & imponis super hemicraneum sæpius. Item puluerem baccæ lauri temperabis cum uino, & illinies. Itemque acaciæ puluerem,cum oui albo permisces & uteris. Castorium item & oleum rosaceum & acetum & nitrum teres & illinies. Laseris gemmam in aqua solues,& in aurem eius partis quę dolet tres guttas de digito exprimis,ipsa tamen hora grauabitur caput,sed in perpetuo sanus erit. Item ad faciem ulceribus purgandã. Nitrum cũ bubulo lacte & aceto usque ad mellis crassitudinem coques & illinies. Item pera confracta & contusa, idem præstat. Itemque fel capræ,& nitrum siccum,sulphur uiuum,spongiæ combustæ cinis,æquis portionibus illiniuntur.

Ad dolorem auriculæ uel aquæ ingressum. Cap. IX.

PROXIMA mihi uidetur cura auriũ quæ acutissimum dolorem inferunt, simul ut passæ sunt uel minimam offensam. Scio certe medicos quosdam huius curationis sibi summam scientiam uendicasse, & magnas mercedes poposcisse,cum aduersus morbos aurium unum aut alterum nossent remedium. Nos uero multa proferimus,ut cum res exegerit possimus uti,cum ex his aliqua occurrerit. Gari excellentis cyathus I.aceti cyathus I.mellis cyathus & dimidius in calice nouo sensim decoquitur, spuma subinde penna tollitur,& cum spuma recesserit remouetur,& ex eo tepidum infunditur ad omnes infusiones auriculæ,sed mox conquiliata lana obturandæ sunt. Ranarum adeps remissus & instillatus dolorem statim tollit. Si tument aures,succo coriandri mitigãdæ sunt,sed prius succus hederæ tepidus cum uino instillatur. Mel cum rosaceo inditur, melque cum rosaceo & manna thuris ad instar cochlearij adijciuntur,hoc & uulnera sanat,& humores exiccat. Parum audientes utiliter acetum gargarizant. Auricularum fracturis medentur bulbi triti & appositi & quinto die soluti, foliorumque rubi in quo mora nascuntur succus tepidus instillatur. Fel pecudis cum melle aures purgat. Canini quoque lactis instillatio sedat dolorem. Grauitatem aurium adeps remissus cum absinthio trito cum oleo, & infusus emendat. Murium uero cinis cum melle instillatus inhibet dolorem. Si aliquod animal intrauit, præcipuum est remediũ murium fel aceto dilutum instillare. Si aqua intrauerit, anserinus adeps cum cepæ succo illinitur. Deplorata autem uitia aurium sic sanantur. Gliri detrahitur pellis,& intestina eiusdem decoquuntur in uase nouo cum mellis heminis tribus,usque ad tertias, atque ita seruatur: tum opus est strigili: medicamentum tepefactum infunditur. Valde laudantur & terreni uermes cum anseris adipe cocti & instillati. Verberatis auribus cochleæ quæ in usu sunt cibi, apponuntur tritæ cum myrrha & thure. Cochleæ item minutę & lare tritæ,fracturis aurium illiniuntur. Senectus serpentis feruenti testa usta & contrita instillatur ex oleo rosaceo contra aurium uitia omnia, sed pręcipue graueolentiam: & si purulentæ sint aures, melius ex aceto & felle caprino & bubulo. hæc senectus post annum uires non habet. Membranę ex uentre gallinaceo quę proijciuntur,ex uino tritę,& adipe gallinarum tepefactę infunduntur. Blattę etiam sine capite & pedibus & alis tritę & illitę linteolo cõtusis auribus imponũtur. Nitrum ex uino liquatum purulentis auribus medetur. Sonitus quoque & tinnitus discutit nitrum tritum & siccum sparsum ex rosaceo tepido,& auribus ĩmissum purulentis auribus infunditur. Fel tauri cũ porri sectiui succo,si grauitas sit auriũ eodem felle cum lacte muliebri perluendę sunt. Equini fimi cinis cum rosaceo instillatur. Seuum uituli cum adipe anseris & ocimi succo, fel taurinum uel caprinum cum rosaceo tepido auribus inditur. Omnibusque quę immittuntur tepidis utendum est. Vrina etiam apri tepida infunditur, & ad hos usus seruatur in uitreo uase. Si aqua intrauerit in auriculã dextram, sinistro pede desultare oportet, capite in dextrum humerum inclinato: si sinistram, ex diuerso. Si quod animal intrauerit, & inspuatur in aurem, exire creditur.

Ad

Ad dolorem aurium. Cap. X.

CORIANDRI succus cum lacte mulieris immixtus,& auriculę infusus,dolorem mirifice tollit: lazarisque granum modicum auri inijcies,& cessat. Cardamomi quoque succus auribus instillatus,dolorē aurium & molarium dentium sedat. Ad acutissimos dolores aurium. Spuma argenti & myrrha pari pondere trita ex aqua,& bene leuigata,facies collyria: & cum uti uolueris,remittes ea in rosa liquida,& te pefacta auribus infundes. Frigido quoque si quis utatur, eodem medicamento idem facit. Porcinum fel porri succo commixtum,tepefactum auribus instillabis. Adeps quoque gallinaceus solutus ad horam,& pedus auri infusus, plurimum prodest. Rutæ etiam succum si immittis, curabitur. Ad dolorem aurium & punctiones, oleum rosaceum cum adipe anseris infunde,& transit. Aqua si in aurem intrauerit,& dolorem exhibet. solus succus coriandri in aurem expressus sine dubitatione liberat & sanat. Rutæ teneræ succus auriculæ instillatus,sine dubitatione dolorem liberat: & si maligranati cortice fuerit coctus,melius facit. Foliorum quoque salicis succus cum rosa liquida in putamine mali punici calefactus,& inditus auriculæ,mire succurrit. Ad aurium uitia & repentina antiquos'ue dolores. Aqua si ingressa fuerit,& statim sublata,facit imposterum graues causas. Exinde enim uentositas, & abundantia rheumatis in capite, tinnitus quoque aurium:quæ dum non curantur, exinde fiunt surdi. Alijs uulnera in aure nascuntur,alijs fœtescunt. Quibus rebus ita succurrendum est.Gummi hederæ cum betæ nigro succo tritum & tepefactum auribus infundis,ita tamen ut & rubi teneri succum misceas,simulque antiquam aquam exiccat,uentositatem & dolorem tollit. Trociscus maxime necessarius ad dolorem auriculæ. Calco uncias tres & semis, stafisagriæ unam,coconidij unam,sinapis unam,carei unam,simi columbini unam, aristolochię lōgę unam,cymini duas,hyo unā,cyprij ozymi semine unam,nitri duas,salis ammoniaci duas, baccæ lauri octo,mannæ thuris sex & semis, iris septem & semis, aceti sextarios sex. Hæc omnia tundis singillatim & cribras,& prius mittas in mortarium puluerem calchum et irim,& teris cum aceti calice pleno. quæ cum trita fuerint, post dies tres mittas reliquas species cum aceti acerrimi sextarijs duobus, & teris:& cum resiccauerint, addis paulatim sextarium, donec compleat sextarios sex, terendo per dies quadraginta in sole: at ubi bene tritum fuerit, facis trociscos: facit autem & ad uulnera. Ita de ipso trocisco unciam unam teris in aceto diligentissime,& facis seorsim cerotum sic: Olei rosati uncias sex,ceræ tātundem, resinæ frixæ uncias quatuor,factumque cerotum mittis in mortarium,ac permisces & uteris sic. Ad auris dolorem temperabis aquatius. Si uulnera alicubi fuerint paululum spissius, ut quasi pro emplastro utaris. Fellis caprini uncias tres, & mellis duas, conteris & in strigili calefacias & infundas & lana obcludas: prodest etiam si intrinsecus cancerauerit auris. Oleum laurinum in strigili ferrea missum & tepefactum, infusumque auribus, omnem dolorem tollit. Canabi succus,& de folijs eius auribus instillatus, uermes natos necat: etiam si animali impresseris, uermes interficit. Liquaminis cochlearia quatuor, & mellis despumati duo, tolles & mittes in calicem mundum, & cinerem cineri calido suppones, atque spumam tolles:& cum tepidum fuerit, auriculæ ad omnes dolores infundes. Si putruerit, aut uermiculos fecerit,fel taurinum ex melle despumatum æquis mensuris mittes in testam rudem, quā suppones carbonibus, ut lento igne ferueat, donec in unum admisceatur. Hocque medicamen in uase uitreo colliges:& cum necesse fuerit,ad curam tepefacies in calice,& mundata aure, ex lana medicamentū infundis. Mentæ quoque succum & mel æquis mensuris commisces,& tepefacies,ex quo biduo aut triduo infundis auriculæ,si senserit curam,bene & optime:sin aliàs,addito acetum & modicum aphronitrū, & simili modo tepefactum infunde auriculæ. Item ad auris dolorem siue quæ uermes habet,calamenti permisces cum cedria, & infundis.

Ad dolorem aurium antiquum, fœtorem & dolorem. Cap. XI.

PVRGANTVR ea omnia natura nucleorum. De maioribus ergo nucibus nouellis tempore suo plurimas colliges, & in optimo oleo uase uitreo conditas contra solem macerabis, & de ipso oleo mittes in testam maligranati siccam & excauatam, & deinde coques ad cinerem calidum,sed tepidum auribus infundis,omnia uulnera antiqua & fœtorem & dolorem tollit. In excauatum malum granatum mittes mel,& auri pigmentum tritum ex gutta aceti. Cepæ succum cum melle quod in carbonibus calefacies,& auriculæ infundis, mire sanat. Foliorum porri uirginis succum in aurem mittes, & cum creuerit uulnus ipsum cum adipe gallinaceo infundes & sanabitur. Cepæ aphræ succus cum melle bene subacto instillatus, auriculas grauiter audientes emendat, dolores sedat,purulentas expurgat, uermes necat, aquam euocat & eijcit. Item rorismarini succus cum oleo rosato & sapone gallico simul resolutus & coctus,tepidusque infusus,uetustissimum surdis & pus extrahit,& auditum facile restituit. Bubulum etiam lac cum felle caprino mixtum infunditur auribus fœtentibus atque dolentibus. Ad uulnera aurium quæ intrinsecus nascuntur. In calicem mali granati mittes mellis cochlearia duo,& super cinerē calentem ponis,ut leui calore subbulliat, donec sensim decoctum redigatur in unum:& cum tepefactū fuerit,auriculæ infundis. Confectio thymiamatis. Styracæ isauricæ libram unam,styracæ calami libram unam, masticæ unam, ungellæ Indicæ maioris uncias tres,rosæ uiridis libram unam & semis, amomi unciam unam, squinanti unam,gariofili tres,carpobalsami semiunciam unam,cassiæ semiunciam, croci unciam unam, laudani tres, bdellij semiunciam, myrrhę unam,balsami quatuor, & de quatuor uncijs balsa

mi duas mittes cum puluere, & duas serues ad ungendum pastillos, mellis uncias sex, uini quantum sufficit, sextarium unum cum rosa & styrace tundis, xyromirę folia uncias sex, amomi sex, balsami duas, styracis isauricę sex, ada semiunciam, gariofili uncias duas, spicę nardi tres, rosæ uiridis sex libras. omnia facite in pastillos: dũ facti fuerint, suffumigabis de styrace & mastice bis in die, uel quinquies, quãdiu siccẽtur.

Ad aurium imbecillitatem, uel surdos, & eos qui minus audiunt. Cap. XII.

HEDERAE succus mundissimus cum uino instillatus, plurimum facit. Ad surdos allium & cepulas cum adipe anseris colas & infundis. Ad surdos, & qui grauiter audiunt, oua formicarum contrita surditatem aurium quâm uetustissima sic sanabunt. Caprinum quoque fel instillatur grauiter audientibus, & prodest: ac bubulum lac cum felle caprino mixtum, & infusum auriculis grauiter audientibus, restituit auditum. Item parum audientibus utile est acetum gargarizare. Brassicę item puluis in passo maceratus, & linteolo infusus auribus inijcitur, mireque reddit auditum. Rutę succus tepidus instillatus. Lactantis fel addito grano salis & mellis uno cochleari calefactum anethi surculo, ĩstillabis in aurem, ita ut mox apertus erit porcellus, antequam tangat ipsum fel, auferatur. Cardamomum idem, nasturtium cũ ficu tritum, & auriculę inditum, eis qui grauiter audiunt, prodest. Bouis fel admixtum urinę caprę & tepefactum, auribus instillatum, auditum reddit. Surdis & qui grauiter audiunt, ueruecis fel cum butyro & urina ipsius ieiuni pari portione mixtum, in aurem infundis, & surdos non naturales, quamuis multos annos non audierint, curat, & alia eorum uulnera sanat. Ad surdos multi temporis expertum. Maioris cannæ uiridis folia contundes, & per linteum exprimis succum, tepidumque auribus infundis per septem uel nouem: est enim res saluberrima. Succum corticis ligni nucei tepidum per triduum infundes. Serpentis tunicam in uase nouo exoluis, & super cinerem calidum fricas, ex eo oleo tepidum in aurem mittis. Hoc enim ad grauitatem aurĩ & dolorem prodest. Brassicæ succus cum uino æquis partibus mixtus, & tepidus instillatus auribus, parum audientibus auditum præstat, & dolorem mitigat. Item succum raphani eis quibus subito auditus aufertur, & nitri puluerem in aurem & acetum superinfundes. De uino etiam & de oleo rosato posterius à parte capitis ungis, quæ unctio etiã & ad dolorẽ capitis facit.

De parotidum curatione. Cap. XIII.

RARO medici parotidum curationem non deuocant à scalpello cum reprimi possint: & si res exigat, adaperiri collyrij ratione. Reprimit eas radicum brassicę cinis cum melle illitus. Lupini ex aceto decocti & triti, discutiunt uitium. Cinis cum creta cymolia & resina pari pondere exiccat. Apponitur muricum testarum cinis cum melle, uel conchyliorum ex mulsa. Sepiæ ossa cum axungia uetere contusa. Lini semen tusum cum melle mixtum mitigat. Ficus sicca & uino cocta & trita adiuuat. Comprimit eas fimus columbinus cum farina hordeacea ex melle. Noctuæ cerebrum uel iecur cum oleo tepidum infunditur auriculæ parotidæ. Multipeda item cum resina parte tertia illinitur. Creta quoque cymolia exiccat, & fimus capræ cum axungia illitus. Plantago cum uetere axungia persanat. Vrsinus adeps conteritur cum seui taurini pari pondere, & fimus capræ cum axungia illinitur. Caput uiperæ in linteolo inuolutum, & faucibus alligatum, sanat. Menta uiridis cum polenta trita & imposita collectiones parotidum soluit, & mammarum usturas placat. Ad omne genus collectiones parotidum, lini seminis farina cum melle & oleo cocta, adijcies nitri puluerem, & ligni caprifici cinerem æqualibus portionibus: quod cum agitatum est, in cataplasma imponis, & sanat. Item ceræ uncias sex, butyri quatuor, axũgiæ quatuor, cyprini quatuor, bullorum quatuor, axungiam uero & bulbos simul tundes in pila, & cum cera simul liquefacies, & axungia permisces cepis. quod colatum seruabis in uase fictili, & uteris. Parotidibus & strumis floris caltis deñ. tres, allij grana. II. cum axungia uetere imponis. Itemque strumas, coriãdrum, & faba cocta & imposita discutit. Radix gladiolæ cocta & trita cum sale, & imposita. Et item cucumeris syluatici radix decocta, & cum aqua mulsa trita & imposita, prodest. Mense autem Martio & Aprili colligenda est. Item ut strumam omnibus radicibus extractis ad sanitatem certissimam perduces, galbanum super impositum strumæ humorem facile discutit. Felle bubulo super strumas imposito, tãta potentia discutitur ut nihil supra sit. Caput uiperæ in linteolo inuolutum, & faucibus alligatũ, sanat.

Ad oculorum dolorem, uel si qua capitis sit. Cap. XIIII.

ANTE omnia si bene fuerit purgatum caput & uenter, oculi nullam possunt inualetudinem sustinere: tamen si indoluerint, uteris cataplasmate hoc quod sine folio passo cretico infundis. Meliloti semiunciam, dactilos pingues anapaticos numero quinque, & seorsim infundis in passo, opij drachmas duas, croci duas, simul teris & bene commisces, melilotum & dactilos cocta simul ad carbones & trita, mittis etiam olei rosati cochlearia duo, & uitellos ouorum duos. Postea uero quàm in unum omnia commiscueris, impones ut supra dixi. Sanè si sic se cauerit, pro tempore soluis cum uitello oui & modico passo, & sic uteris. Facit autem non solum ad dolorem, sed & ad tumorem, & hemicraneum. Ad dolorem & tumorem. Adipem oui assi cum apio & croco & melle tritum superimponitur. Laurus ex uino cocta, dolorem & tumorem releuat. Chelidonia in aqua decoquitur, & ex ea oculi dolentes fomentantur. Dactilus

ctilus tritus in modum cataplasmi oculis nocte imponitur. Hordeacea item farina cum galla contusa, abiecta aqua, oculis imponitur, tumores doloresque sedat. Coriandrum uiride tritum, & mixtum lacte mulieris, super tumorem oculorum inunges, & statim sanat. Item cucurbitæ uiridis ramenta trita, & super tumentem oculum imposita, tumorem & dolorem emendat. Caprinus fimus cum fimo sparsus, aut cum aqua tritus ad modum collyrij, oculis circunlinitur. Ad epiphoras oculorum & tumores. Pastinacis agrestis radices nō lotas ex aqua decoques, & ex ea aqua oculos fouebis. Cochleæ sine putamine tritæ, fronti illitæ cum thuris polline, ualidissime prosunt. Tumores oculorum sedat mulsum tepidum penicello super oculos impositum. Corticis sepiæ farina in epiphoris ex lacte mulieris, oculis circunlinitur. Beta alba trita, fronti imponitur. & eundem effectum habent bulbi triti, & oculis impositi. Apio uiridi trito cum pane, oculi teguntur. Ocimum item ex uino optimo tritum, oculis circunlinitur. Ruta in polenta contrita, & imposita, lenit dolorem. Anethi radix ex uino trita illinitur. Papaueris item cauliculi sicci uel uiridis cum suo fructu triti imponuntur. Lini semen cum thure ex aqua tunsum circunlinitur. Siliginis item grana in ferro tosta, & ex uino trita, circunliniuntur. Lenticula cum cothonijs cocta, & unà trita, adiuuat. Lentisci tenera folia contrita, & fronti imposita, epiphoras suspendunt. Panem itē ex uino tumori oculorum imponito. Mandragoræ radices tunsæ cum rosaceo, & ex uino tritæ, epiphoras sanant, ac circunligatæ dolorem illico sedant. Folia cicutæ trita, & imposita fronti, epiphoras & dolorem & tumorem tollunt. Lana carminata cū albo oui & thuris polline fronti applicatur. Oui album infusum oculis, epiphoras curat, & uredines mitigat, & refrigerationes præstat. Vt autem cicatrices de oculis tollas, adipe anserino sæpius inunges, cicatrices tollit & fistulas. Lutea ouorum cum rosaceo & mulso in lana super oculos imponuntur. Caseo molli caprino, & feruenti aqua supposito, epiphoræ sedantur. Fimus caprinus cum melle oculis illinitur. Hæmatites lapis in lacte mulieris tritus, intrinsecus primū inūgitur, deinde super epiphoras, sedat quidem, sed cum maximo cruciatu. & si cui sanguis superfundit, singulariter purgat. Cataplasma ad oculos intumescentes optimum. Castorij drachmas duas, miconij sex, croci unam, iusquiami cysaici quatuor, ouorum assorum uitellos quinque, mellis quod sufficit: tundis omnia, & teris oua, & uteris, & in tempora imponis si dolent. Ad recentes maculas oculorum siue caligines. Mel Atticum, & album oui hirundinis, æqualia: quod si uetus causa fuerit, uitellum oui supradictum cum melle Attico & succo fœniculi, omnia æqualia teris.

Ad oculos suffusos sanguine. Cap. XV.

SANGVIS columbæ instillatur. Perdicis uero & turturis superimponi debet. Lana succida ex oleo & uino. Hirundinisque pulli sanguinis suffusioni oculorum exectum ungi prodest, & in perpetuo oculi non dolebunt. Rosa in uino macerata, & ex eo uino potui dato, suffusos ex aliqua causa oculos sanguine creditur emendare. Bitumen, sulphur, & thus in uino miscetur: & oculi si percussi sanguinē fuderint, ex eo fumigantur. Lacte caprino tepefacto, sero assidue oculi fouentur. Verbenæ folia trita, adiecto salis pusillo imposita, ac postero die sublato, expressum sanguinem de oculo expurgant. Sagapenum item cum rutæ succo, & amygdala amara pari pondere trita, & admixto melle inunges. Hyppocistesque, id est suffusiones & caliginem tollit. Aquilæ quæ in syluis moratur, & est formæ amplissimæ, fel cum melle Attico mixtum, & inunctū, oculis suffusis & caligini utilissimum est. Ad suffusiones & albugines de oculis tollendas. Fœnugræci uiridis succi cochlearia duo, mellis candidi sine fumo tria, commisces & colas & decoques, diligenter suffundis, ita ut guttæ super albugines cadant.

Ad lacrymas oculorum stringendas. Cap. XVI.

LACRYMANTIBVS oculis sine fine rheuma suspendunt & exiccant cochleæ sine putamine rite diligentissime cū farina thuris ac myrrhæ & albore oui mixtum fronti superlinies. Anacolima ad idem. Myrrhæ masticæ cyathum, album oui lumbrices terræ cochleas, aloe cum aceto teres & illinies. Ricinos boui puto inter coxas tollas & fronti illinies, & sine mora lacrymæ stringuntur. Enulæ item radices tusæ in puluerem, & in aceto acri infusæ, coctæ & tritæ, capiti raso nocte imponuntur, & ubicunque dolor fuerit & podagræ rheuma tollit: facit enim uesicas aqua plenas, sed is cui fit, dolorem substinet. Ad lacrymosos oculos. Ruta sicca, & melle Attico æquis ponderibus mixta, oculos inunges, certum est. Ad rheuma oculorum. Leuistici folia de ligno in ligno tundis, & eius succum cum uino ueteri & penna inunges.

Ad lippitudines oculorum, uel ad eos qui cantos ab humore contritos habent. Cap. XVII.

FOENICVLI radices ex aqua fontana & oleo coques pari pondere, donec aqua consumatur, & ex eo oleo inunges, certum est. Acaciæ den̄. VI. encausti sicci XV. succi porri uncias XXIX. hæc coques, donec fiat spissitudo mellis, & in pyxidem mittes & uteris.

Ad caligines oculorum. Cap. XVIII.

FVMVS cholerum ἀναθυμίασιν facit, cuius acritudo caliginem oculis præstat. Succi ergo cheli-

doniæ,& fœniculi,& abrotani,cochlearia singula tolles,& cũ mellis sine fumo stillatiui cochlearibus duobus commisces,& exinde penna suffundes mane,& post meridiem,& sero : sed post digestionem lac mulieris,quæ puerum nutrit,superinfundes,propter acerbitatem medicamenti ut refrigeret. Hoc etiam maculas tollet , & impetum rheumatis restringit,& omnia uitia abstergit. Balsamum cum melle stillatiuo æquis ponderibus misces ,& exinde oculis infundis. Fel uulturis cum marrhubij succo , aut puluere & melle Attico simul mixtum,cum penna oculis infundes , omnem caliginem oculorum aufert : sed & incipientis suffusionis non patietur. Fel perdicis cum melle Attico inunges,oculos item uulturis in linteo subtili ligabis,& tota die oculos absterges , nunquam inualitudinem patientur , & si dolentes oculos sæpe absterseris. Itemque myrrham cum fœnugræco pari pondere in uino teres,ut leue sit quasi collyriũ, & inunges. Quidam enim filiam suam sic curauit. Chelidoniæ succum , quæ oculis plurimum suffragatur cum collyrio siue aqua marina inungi oportet.in una unctione sanat,& in aqua decocta dolentes oculi fouentur. Melius si succus eius artemisiæ & rutæ succo pari pondere & melle & balsamo, mira enim facit. Centauriæ minoris succum,adiecto melle æquo pondere,permisces & inunges , aciem extenuat,& ipsa herba in aqua cocta oculi fouentur. Vt caligantibus oculis claritas restituatur,& ne facile hoc periculum incidat. Centauriæ herbæ manipulus in uini sextarijs sex coquitur,ac tritum maceratumque eximitur,inde quotidie hemina mixto melle ieiuno propinat. Sal frixum tritum admixto melle Attico inunges,& caliginem tollit. Roris marini cinis cũ eius succo expresso,& melle Attico pari pondere mixto inunges,caliginem tollit. Ros item caulium & rutę collectus & inunctus caliginem tollit. Testudinis agrestis sanguine inuncto caligo tollitur. Leporis fel cum mellis Attici parte una mixtum & sæpius inunctum,caligines abstergit. Mel & succum fœniculi partes singulas,fel perdicis semiunciam,balsamũ ad mẽsuram fellis,mellis & succi. Alij oleum uetustissimum ad mensuram mellis,alij euforbium modicum mittunt. Postquam mixta fuerint omnia , mittes in mortarium, & teres diligenter,transpones in ampullam, & suspendes ad solem quadraginta diebus,& tunc inunges frequenter. Ceparum Cypriarum acerrimarum succum,uel si Cyprię non fuerint , Germanarum cum melle Attico ęquis ponderibus simul teres & mittes in ampullam, signabis & in fumo suspendes,& uteris. Item fœnugræcum ut bibi solet,& aquã mulsam medietate paratam simul misces,addis rosæ quantum sufficit,& fœniculi radices mundas. coques omnia in olla rudi:& cum fuerit spissum,colabis,& repones in uitreo uase,& uteris, ita ut nec fumum nec auram contingat. Herbam item uerbenam tusam cum axungia,super oculos noctu ligas,& postero die tollis,& oculus erit mundus. Item ad caligines & omnia oculorum uitia. Hirundinis pulli plena Luna in nido suo excæcantur de acu cyprina , notanturque ut cognoscantur restituta acie: capita eorum uel ipsi integri in olla noua uini comburantur in cinerem, terunturque in puluerem ex ligno ficulneæ uel terebinthino,cinisque eorum cum felle canis latrantis diebus septem , partibus duabus balsami & castorij , partibus singulis tritis,bene inunctus plurimum facit,miraberisque iam desperatas sanare. Hydra ad caliginem uel albuginem uel uulnera. Gallas Alexandrinas nouas non pertusas octo tũdes,& cribrabis subtilissime , & postea mittes in mortarium Thebaicum. Addes croci denarium cum dimidio , teres per triduum diligenter , & mittes Attici mellis mundi quantum sufficiat , & repones in dolio & uteris. Ad caligines oculorum & ad uitia uetustissima , & ad scabritudines & obscuritatem,& ad eos qui iam propè nihil uident , & quibus medicamentorum præsidia nulla inueniri possunt. Hoc remedium expertum uisitabis,& efficies ut uideant clarissime,sine omni uetusto uitio. Piperis albi denarios duos,croci duos, balsami duos,fellis uituli seu uulturis siue pulli pugnacis duos,mellis Attici uncias duas, uini ueteris boni cyathos tres,succi fœniculi unum,& ita compones. Piper & crocũ teres diligentissime, & bene leue fit,deinde uinum admisces & succum fœniculi per partes dimidias : & quidquid superauerit,iterum fundes. cum ita feceris , iterum teris bene.deinde si quid uini aut succi superauerit,adijcies & teres diutissime. cumque totum medicamentum tritum & leuigatum fuerit ut collyrium,oportet transponi illud in pyxide Cyprina , & repositum seruabis. Cumque uolueris uti,ex eo unges,& inuenies esse potentissimum remedium , quo multi luminibus de obscuritate restituti sunt.Hæc compositio ex commentarijs Cæsaris Augusti descripta est,qua & libentissime utebatur,& omnibus illam laudabat. Sicut autem acrior esse uideatur, collyrium lene admisceat , & non nocebit. Ad caligines & suffusiones stari pistis,quod est filij à fronte & felle diligenter collecto inunges. Aliud ad caligines. Succum fœniculi, fel perdicum,mel Atticum aut thyminum æquis ponderibus admisces , & postea teris & ponis in sole diebus quadraginta , & inungis si non senserint curam. ut fortius facias,fel perdicis mittes ad duas partes & balsami & olei uetustissimi parum mittes : quidam & euforbium mittunt ut fortissimum fit. Quæ omnia supradicta diligenter teres & mittes in ampullam,& in solem suspendis & uteris cum uolueris, curat mirabiliter. Caulium rorem cum melle despumato mittes pari pondere & inunges,prodest. Aliud. Fœniculi radicem decoques, ex aqua eius,oculos eius fouebis,celeriter omnes caligines discutit. Coriandrum item uiride tritum cum lacte mulieris,& mixtum,& super oculum impositum,prodest. Pro certo etiam apium & ocimum cum uino tritum,auxilium præstat. Item ad oculorum tumorem uel epiphoras concitatas. Rosa uiridi trita cum aceto in careno infusa dactilo & oleo rosato & lacryma de ouo,totũ simul teres,& in linteolo inducis,& tepidum super oculos imponis. Salem candidum ieiunus si quotidie gustauerit, omnes oculorum caligines citò tollit. Item qui sanguinem habent , tusam fabam & ciminum & uuam passam , simul trita impones super oculum,& ligabis per triduum,sanitatem adducent. Itemque cochleas de cãpo tritas in simul illinies fronti,statim desinit. Ad maculas uel cicatrices oculorum baccas lauri cum lacte mulieris inũges

ges septem diebus, & septem intermittis, & iterum inunges, & sanat. Ad leucomata. Fœniculi uiridis denarios quatuor, & betonicæ tantundem, teres & facies collyria, & ex his inunges. Ad percussos oculos si sanguinem fuderint, herbam nepetam commanducatam pones super oculos, & noli alligare, & supinus iaceat. Ad oculorum item dolorem. Laurus ex uino decocta, oculis humorem tollit & dolorem omnem emendat. Item ad caligines oculorum. Fœniculi & rosę & rutæ succum, & mel Atticum, & fel hircinum, mixta inunges. Ad albugines de oculis tollendas. Guttas ammoniaci cum lacte mulieris inunges. Ad lippitudines betę succum cum alumine modico fronti illinies. Cataplasma ad hęc. Dactilos teres cum uino & pane molli, & calidum impones. Ad pilos eijciendos qui in oculis nascuntur. Lotium uituli masculi sępe inducat. Ad hordiolum iuxta oculum natum. Tollas hordeaceam farinam ex mulsa consperşam, calidam ueluti cataplasma impones circa oculos. Vt liuores tollas: Ciminum in ore masticatum cum saliua impones. Item ad hæc ostream cōbustam & tritam ex uino ueteri impones. Ad maculas oculorum tollendas. Sepiæ testam diligenter in mortario Thebaico teres, & puluerem ipsius sæpius in oculos mittes. Ad caliginem. Balsamum acre sępius inunges. hoc & maculas tollit. Ad caliginem iterum oculorum. Cochleæ uiuæ cremantur, & cinis earum melle mixtus inungitur oculis. Item ad claritatem oculorum. Leporino felle subinde inunges, & caliginem tollit.

Ad aciem oculorum. Cap. XIX.

AQVILAE fel cum myrrha & nitro uncia una, inunges, uisum clarum reddit, etiam ut acutissime uidere se intelligat. Item passerini oui alborē cum melle Attico mixtum inunges, clareque uidebis.

Ad leucomata, uel ad cicatricem, uel ad maculas. Cap. XX.

CARDVI agrestis radicem ante solis ortum palo ligneo effodies, tundes ex ligno in ligno roboreo: exceptumque succum & colatum, atque in uase uitreo conditum, inunges. Est enim succus gemini effectus. Primum pelliculas membranæ tollit de oculis: deinde curat ut mireris effectum. Cedria & porri succus inunctus leucomata & caligines tollit oculorum. Succum cyperi longioris, & oleastri foliorum, & uerbenæ ęquis partibus cum melle sine fumo stillatico misces, & inde oculis infundes. Res est physica, quæ etiam cicatricem oculorum curat. quod si hæc quæ dixi non fuerint inuenta, requires betam purpuream nigram uel rubeam: quas si tardius inueneris, plantaginis, betæ'ue ex folijs cochlear unum, uel benę fœniculi & abrotani succi tantundem, & mel stillaticum similiter in unum commisces, & exinde cō fundis tepidum, maculas oculorum mirifice curat. Ideo autem parum scripsimus, ut quæ iuxta physici hominum comprobaueris plus conficias & reponas. Ad cicatrices & leucomata. Adipem anserinum resolues, inunctam cicatricem, & leucomata extenuat, & sanat. Caprinum fel cum uino pari mensura mixtum, & in modum mellis peractum, cicatrices & albugines emendat. Item ad albugines oculorum tollendas. Sepiæ testa melle illita comburitur, & cinis eius collyrij modo tritus prostybio inungitur, celeriter albugines de oculis tollit. Bulbis Aphris tritis buccellaginem ex eis spissa cum melle & nitro contritam, in modum collyrij inunges, in triduum albugines tollit. Mittes oleum & mel modicum super securim euersam, & teres de cote, aut aquaria, aut olearia diutissime: cumque fuerint in modum collyrij spissa, inunges. Caue autem ne securis habeat eruginem. Ad maculas de oculis tollendas. Nūmos nouos nouem numero mittes in uas cyprinum cum uino albo & ueteri, & mundissime cooperies per dies triginta, addes salis ammoniaci sicci albi puluerati denarios quatuor, ossa sepiæ rasa quatuor, æris floris quatuor, fumum pulli albi quatuor, succum rutæ colatę cochlear unum, mellis despumati uncias tres: omniaque in unum commisces, & in ampulla repones, & inde inunges per dies singulos usque ad sanitatem. Ad maculas eruendas facit betonica, & senecion, & chelidonia, quæ in mortario teris, & collyrij modo uteris. Sicui autem subito leucomata se in oculis suffuderint, seminis ocymi duo aut tria grana mittes, & clausa palpebra tenes, donec coaguletur humor, & ī grana se colligat: & post hęc leuiter sordes quę remāserint, frequenter in die colliges. quod si senserint curam, iterabis donec ad sanitatem perducas.

Ad pilos oculorum adulteros, ut sublati non renascantur. Cap. XXI.

MENSE Iunio sanguisugas numero quinquaginta mittes in ollam fictilem nouā, & cooperies, ex argilla circunlinies, & mittes in fornacem per spatium sex horarum. deinde cinerem sanguisugarum teres in mortario, & quātum exinde duobus digitis apprehendi potest, mittes in mortarium paruum cum duobus uel tribus guttis aceti acerrimi, & teres donec siccum collyrium fit, tollesque à borsella pilū cum radice, & in ipso tantum punctum cum melle impones de medicamine supradicto ter, aut quater in ipsa hora. Hirundinum pullorū cinis cum lacte tithymalli permixtus, & euulsis pilis impositus, renasci eos non sinit. Caulium stirpium aridorum cinis cum aceto laserato mixtus, & euulsis pilis impositus, emēdat. Ex ligno caprifici, & cerri, & ilicis cinerem, & lixiuium factum attertiatum acerrimum, ut solent saponatij facere, coquatur sine axungia, & oleo cōfectum line loca quæ uoles, & defluunt capilli, ut amplius nō renascantur. Ad pilos oculorum suffodiens gutta ammoniaci albore oui mixta, pilos illitos statuit. Ad pilos eradicandos, fellis uitulini deñ. unum, castorij unum, gummi unum, cum aqua teris, & colligis:

& reuersata prius palpebra in loco euulsorum radicitus pilorum,& in die inducis,& cõtinebis donec siccetur:& hoc tandiu facies donec loca curentur. Ad pilos oculorum ligandos. Resinæ frixæ unciam unam,aspalati unam,masticæ unam, ceræ unam, pumicis unam & semis:omnia igni resoluta,& cõmixta, uteris secundum consuetudinem. Ad pilos oculorum. Y o unciam unam, sarcocollæ unam,styptiriæ unam:teres cum aceto,& facies collyria:& euulsis pilis Luna decrescente,cilio reuersato uteris.

Ad caligines, cæcitates, uel ut crassitudo abstergatur. Cap. XXII.

VERETRVM ceruinum decoques,& ex ea aqua oculos fouebis per dies quindecim, & sanabitur. Sero ac lacte caprino calido per dies quindecim fouebis,& statim sanabitur. Hederæ succum cum melle stillatiuo sine fumo,& uinum theriacum in modum collyrij temperabis,& inũges cetum,& in loco tenebroso recludes,& post dies septem paulatim aperies fenestras, & post alios dies septem produces in lucem,& per hos dies mollibus cibis & dulcibus utatur: in quibus etiam consumendis diebus non laboret. Item pro sexu duritia,Ammoniacum thymmatum in uino theriaco teres,& oculos inunges.

Ad maturandas ægilopas. Cap. XXIII.

AD maturandas ægilopas. Frumentum candidum masticatum imponitur. Ad aperiendas eas,& emendandas,stercus columbinum cum sapone gallico impones. Maluæ item bortunale,siue agrestis folia purgata, admixta salis parte una,& trita,& imposita,curat. Nucis combustæ cinis iniectus sanat. Arnoglossa herba cum modico sale trita,& apposita,ægilopas destruit. Plantaginis item succus cum lana munda mollissima imponitur,& per dies nouem sanat. Vuæ passæ purgatæ sine grano accitos decem,piperis grana decem in linteolo illita impones usque dum sanet. Vrinæ item limus spissus de castris collectus & impositus,mire purgat & claudit. Item uermiculus qui uocatur Aratra frangis contusus, & cum sapone gallico permixtus apponitur, & super medullam cannæ appones. Nepetam cõtusam impones, mirifice sanat. facit & ad syringiam. Ad ægilopas, saponem gallicum & cymas oliuæ uirides, amygdalasque amaras æquali pondere teres, & uteris.

Ad ulcera narium,& omnia uulnera uetustissima. Cap. XXIIII.

ARISTOLOCHIAE pulueris drachmas triginta,galbani uigintiduo,ceræ uiginti, mannæ thuris decem,terebinthinę quinquaginta,yo septem,olei ueteris drachmas sexaginta: sicca humectes & misceas, utarisque in omnibus ulceribus.

Ad graueolentiam narium, polypum'ue. Cap. XXV.

GRAVEOLENTIBVS naribus sic subuenitur. Succus hederæ colatus naribus infunditur. Aristolochiæ succus cum cypero uel draconteæ semine cum melle pari pondere naribus inditur. Hoc etiam si καρκινώματα sint,emendat. Dicitur etiam prodesse ei qui hoc malo uexabitur,ut osculetur nares mularum. Costum in puluerem redactum mittes,& cum melle mixtum,pennaque induces.Caricæ contritæ,& in olla noua cum posca decoctæ,emendant fœtorem,si ipse succus cum melle immittatur. Ad polypum. Examinis rubei limaturæ unciam unam,ammoniaci duas,aluminis rotundi,aceti acris cotylas sex: siccabis teresque cum aceto diligenter,& mittes in pyxidem æream,& agitabis de uirga ęrea in sole usque dum siccetur. Deinde teres diligenter in mortario: post hæc repones in uase fictili. Quando autem curabis, mittes de puluere in pennam uel in cannam subtilem,& inflabis in aures, ita tamen ut os eius prius aqua frigida impleatur. Mense uero Decembri curare incipias ita. Per dies tres,& uino & carnibus & frigidis abstineat,& quarta die non cœnet. Quinta uero accipiat geramantigonis. Post dies autem tres purgabis caput eius sic. Ieiunus per triduum masticæ commasticet:& cum iam expuere cœperit,addes ei stafisagriæ grañ. unum,& post modicum alterum,deinde tertium,ad ultimum quartum. In die autem secunda incipies ab uno per ordinem usque ad quintum: hoc quoque tertia die & quarta facies.istis quoque diebus à carnibus & uino abstineat. Quinta uero die rades ei caput & unges à media frõte totum caput medicamento hoc: Acaciæ unc.I.aluminis scissi semiunciam,nitri Alexandrini semiunc. ceræ semiunciã,mãnę thuris deñ.IX.Hęc teres cum aceto usque ad spissitudinem mellis,& unges caput: & post dies uero tres hoc ipsum facies,& sic curare nares incipies. Ad narium grauem olentiam.Draconteę succus cum melle infunditur: quę res etiam ceromata sanat. Betonica in olla noua cocta, naribus instipatur,& ipsa herba trita,parum salis adijcitur: inde quantum duobus digitis tollitur collyrium formatum naribus infunditur. Si quis agrimoniam manducauerit ut non oleat,aut aliqua alia olera, coriandri radices uirides siue succas masticet pulegij. Item & apij semen ęqualia commasticet.

Ad profluuium narium. Cap. XXVI.

PLERVNQVE euenit ut ex naribus is modus sanguinis ꝓfluat, qui nisi reprimatur, adfert mortem.

mortē. Neque aliter exiliat q̄ solet e uena percussa erumpere. Occurrendū est itaque uelocissimo periculo, & magno impetu, & subito sæuienti in hoc itaque casu porro sectiuo trito nares obturantur. ruta trita æque reprimit, in manibus indita. Eodem modo & radice urticæ utendum est. Semen urticæ cum lana succida conijcitur in nares, cum oleo rosaceo, & auriculę lana succida spissę obturātur: & ita sanguis continetur. Coagulum agninum mirifice facit, ex aqua subactum, & infusum. Adeps anserinus cū butyri pari pondere ingeritur pastellis. Prosunt cochleæ contritæ, & fronti illitę. Anguinæ pellis cinis intritus naribus, uel hæmorrhoidibus impositus sistit, uel idem cinis in aqua calida potatus. Prodestque sanguisugis tribus suffumigare. Testę ouorum unde pulli exeunt leuiter tostę, & in puluerem redactæ per triduum naribus insufflantur, ac statim sanguinem sistunt. Si auris cera concluditur ea parte qua sanguis fluit, restringitur. Spongię combustę cinerem in ipsam narem mittes, & stringit. Stercoris item asinini pulli cinis naribus insufflatus, & idem porri sectiui triti, naribus opponuntur. Ventosam in uertice uel in hepate apponi, utile est. Medulla nucis, quæ nucleū diuidit cōburitur, eiusque cinis naribus insufflatur. Fimum equinum dum recens est cum fimo conteres, adiunges picem uirginem, & teres ut unum corpus fiat: postea fronti illinies, & in collum ac ceruicem pones, mox clauduntur uenæ fluentes. Fimi porcini unciam unam, thuris masculi semiunciam: trita ex aceto, frontem illinies, & iam impetum oculorum prope sanat. Narium gallulam teres, & puluerem eius per fistulam in narem insufflat. Linteo item exusto narem claudis. Et item raphani radicis succum in aurem mittes ex ea parte qua defluit, & lana claudis. De porro uirgine facies collyria, & in narem mittes. Itemque glutē taurinum liquabis cum aceto, & fronti illinies. Dicitur prodesse qui hoc malo uexabitur, ut osculetur nares mularum.

Ad sanguinem de naribus eijciendum. Cap. XXVII.

NEPETAE succus naribus supino infunditur.

Ad stillationem narium ex humore. Cap. XXVIII.

CINIS testarum ostrearum, in cibo pane colligitur in modum salis. Porri capitati folia cruda sine pane eduntur. Canina corrigi nunquam uncta, cuilibet digito in manu circunligatur. Ostreæ cū sua testa, ita ut electæ sunt, in carbonibus coquuntur, & in cibo dantur. Oleum calidum eunti dormitū in cerebrum infunditur, & in nares conijcitur. In manu dextra duo digiti medij, lino alligati, inter se destillationem cōpescunt. Ocimi semē tritum, naribus immissum destillationē minuit, & sternutationē facit.

De oris, labiorum, gingiuarumq; uitijs. Cap. XXIX.

SEPIAE ossa in cinerem redacta, & ori insperſa, uitia emendat. Cochleæ uacuæ cineres cū myrrha teres & sparges, uitia oris emendat. Sinapis item semen uel raphani ex uino decoctum, & oboli unius pondere datum, emendat. Herba ciclaminis trita, trociscos facies: & ex his cum opus est, ex aceto ad crassitudinem mellis illitum, reprimit & sanat. Seuum bouis uel uituli cum adipe anserino uel fissuras iūgit. Oris saporem emendari quidam affirmāt murino cinere cum melle si fricentur dentes, alioqui uero admiscent marathri radices. Nero quoque ante somnos colluere ora propter halitū fœtidum, utile dicit. Folia fagina commādūcantur aduersus gingiuarum & labiorum uitia. Aeque & folia rubi in quo mora nascuntur. Eiusdem generis rubi teneri & pampini decoquuntur ex uino ad tertias, idque uinum in ore continetur.

Ad uulnera oris. Cap. XXX.

CAPRINVS fimus cum melle tritus & illitus, certe sanat. Cucurbitæ exustæ puluerem, piper & sal candidum rude parum, satureiam, coriandrum, mentam exustam, similiter caput sardiæ combustum: hęc omnia in puluerem redacta commisces, deinde lauabis os cum uino ueteri, & sic impones. Vlcera oris plantaginis succus emendat, & folia eius cocta, radicesque eius commasticatę. Hederę item baccę cum cassia & myrrha pari pondere ex uino commanducatæ, ulcera oris emendant. Murenarum ex capite cinis cum melle illinitur. Membrana ex iusquiamo cocto, uel crudo detracta, labiorum fissuris medetur. Oris halitum emendat murinus cinis cum melle dentibus infricatus. Linguæ ulcera & labiorum, hirundines in mulso coctæ sanant. Adeps item anserinus & gallinus ulcera emendat. Si feruentia os intus exusserint, continuo sanantur gargarizatione lactis canini. Aduersus fœtorem oris. Folia myrti & lentisci pari pondere, & gallæ Syriacæ dimidium pondus unà teri oportet, & asperſa uino uetusto matutino mandere, uel hederæ baccę cum cassia & myrrha pari pondere uino asperſa. Eadem ratione ulcera oris emendātur: hoc & stomacho optime facit: sed melius si cum mororum domesticorum uel certe eorum quæ in rubis nascuntur sextarios tres, leni uapore decoquantur, ut ad spissitudinem mellis ueniat, tum additur de myrrha pondus denarij, & tantundem croci, & in unum totum teritur, & inde prout uisum fuerit, æger accipiat. Item succi mororum sextarij duo, cum uino Attici mellis decoquūtur, deinde stomachicus prout uisum fuerit accipiet. Capitis leporini cinis addito nardo, mulcet graueolētiam, ulcera & rimas. Seuum quoque bouis uel uituli cum adipe anseris emendat. Item amurca ex oliua nigra, oris uitijs subuenit.

Ad uulnera oris, siue tumorem gingiuarum. Cap. XXXI.

ABROTANVM uiride teres,& cũ melle miscebis,tangesque loca de intus quę dolent:& deforis ubi tumor est,appones:mirabiliter curat. Ad oris uel gingiuarum uulnera. Mustum dulce recens,malum granatum siccum plenum mittes,& alterum uiride cum cortice coques in stagnato ad carbones,donec spissitudinem mellis accipiat. Deinde leuabis de foco,& addes myrrhæ & styptiriæ & scistos puluerem tenuissimum,& commisces,& ex eo uulnera illinies. Anthera ad os, balaustę drachmæ sex,scisti octodecim,croci tres,cicinoriæ decem,rosę floris decem,cyperi triginta duo,myrrhę octo. Ad eos quibus subiti tumores fœtorem faciunt,siue putredinem gingiuarum,ita ut dentes cadant. Yo unciam unã cum mellis uncijs sex,coques & ita curabis.

Putredinis oris,siue palatus & gingiuarum curatio. Cap. XXXII.

ALVMINIS scissi unciam unam,gallæ asianæ semiunciam,myrrhæ uncias duas, piperis grana quindecim, in mellis despumati uncias nouem, colliges & uteris. Ad usturam oris. Ex humore crocus cum nucleo & aqua frigida tritus in ore teneatur : quod si uulnera fecerit,parum mellis addes. Item cui os ex tumore exarserit,uel palatum,cantabrum coques,& ex eius aqua gargarizabis: quod si ardor fuerit,cum ipsa aqua crocum tritum. Si aũt humor abundauerit,rosam siccam cum cantabro coques: & ita gargarizabis. Gera quæ facit ad os cui rheuma molestum est,& ad gingiuas rheumatizantes siue ad uuam,uel quibus exit de auribus & ad tempora dolentia cum hydromelle & ad syringam cum uino ueteri & melle,& ad uulnera quæ intra nares generantur. Croci unc.I.myrrhæ I.aluminis scissi sex : hæc in puluerem redacta seruabis,& uteris cum uino & melle permixta. Ad ulcera linguæ folia oleæ cum sulphure teruntur,& inde ulcera perfricantur. Ad usturam oris,aut angiuarum,uel gingiuarum succum,cũ melle caulis gargarizabis,statim ulcera sanat,& cepæ manducantur quæ sanant. Item succi myrrhæ unc. unam,croci I.aluminis scissi unc.I.mellis sextarium unum. Hęc omnia permisces, donec crassitudinem mellis accipiant,& sic crocum & alumen mittes,& bene permixta repones, ac de hoc medicamento os & gingiuas tanges si sanguinem fundunt : & hoc gingiuas sanat,& dentibus prodest & uuæ. Mense Augusti conficitur propter succi morem. Ad putredinem oris. Aloes drachmas duas,myrrhæ sex,calchãti sex, croci quatuor,uini & mellis quantum sufficiat.

Ad fœtorem oris. Cap. XXXIII.

PVLEGIVM, & serpillum siccum,uel origanum,cum melle manducatum,bene facit. Dormitum uadens,aceto bono lauet,masticeque & uino suaui os colluat. Arboris pruni folia cum uino coques,succum ex eo intra os tenebis. Si halitus fœtet, cum dormitum uadit,cyathum aceti boni per partes sorbeat. hoc & in coctionem facit : & si mane inde sorbeat,prodest. Radicem quinquefolij ex aqua decoques,& subinde os collues : ita ut in ore aqua diu teneatur. Serpillum item herbam,quæ Gallice dicitur laurio, ieiunus diu commanduces.

Ad os saliuosum & perlippidum. Cap. XXXIIII.

LENTISCI fasciculum in umbra siccatum tundes & cribrabis, & de cortice pini tantundem tritum & cribratum miscebis, & dentes inde fricabis. Origanum teres & cribrabis,& exinde dentes ac gingiuas fricabis,hoc & tumorem gingiuarum tollit. Camomillæ herbę puluerem uino admixto coques donec ad dimidium ueniat,ex eo os collue, statim medebitur.

Ad os & labia. Cap. XXXV.

OS album & tenerum ne rugosum fiat. Farinam cãdidam lacte & oleo aspergito, & inde cum dormitum ibis, labra subiungito. Labia si fuerint rupta,pulegium & acetum miscebis : & maxime cum dormitum uadis, exinde tanges.

Ad dentium dolorem. Cap. XXXVI.

ASPARAGI syluatici radicem in uino decoques,ex hoc in ore contineat,dolorem sedat,succusque eius similiter facit. Brassica item cruda commanducata dolorem facile discutit. Radicem hederæ coques ex uino,quam in ore teneat, & transit dolor. Succum hederæ cum aceto & paruo sale in diuersa in nares mittes. Thymum & pyrethrum pari pondere tusum dentibus adijcies. Pyrethri item radix ex posca & melle gargarizatur, & teneat in ea parte quæ dolet. Trociscus ad dolorem dentium, & ad laxationem eorum. Aluminis scissi unciam unam, aluminis rotundi duas,castorij,croci,myrrhæ, gallæ,aloes,yo, ana unc.duas,synopidis libram unam,uini styptici quantum sufficit ad colligendũ,hinc facis trociscos:postea cum opus fuerit,resolues in uino styptico,& in ore tenebis:facit & ad dysentericos iniectus. Ad priorem dẽtium dolorẽ cypressi pillulas in uino decoques, & idẽ uinum tepidũ in ore tenebis,

bene

benefacit. Cucurbitę satiuę decoctę succus dolorem minuit,& mobiles stabiliet in ore compressus. Item trociscus ad dolorem dentium. Cadmiæ unc.duas,calcetis coctæ in carbonibus semiunciam: utrunque separatim cum uino acri in modum collyrij teres,& commisces,& facies trociscum,& in aceto solues, & tepefactum in ore teneatur. Iusquiami radix cum aceto commasticetur. Cyperi puluere dentes & gingiuas reple. Pentaphili item radix cum aceto aut uino decocta, in ore contineatur. Quinquefolium cum sua radice in aceto decoctum,aut in uino,dentibus contineatur: qui enim continue ieiunus in ore continuerit donec liquescat,non dolet unquam. Adijcies item ad ollam acetum, satureiam & salem, ut in unum ferueat,& in maxilla contineatur. Fœniculum uiride masticet,& succum contineat in ore: ipsumque fœniculum in ore contineat. Ad dentes qui rheuma patiuntur. Lucernam aritinam nouam im plebis sale,& claudes eius foramina,& tandiu in carbonibus uiuis obruta sit, quandiu ipsa lucerna similis sit carboni uiuo. Ac post modum cum refrigerit, mittes in mortario folij drachmas duas, & cum ipso sale teres,& fricabis dentes qua hora faciem laueris,& facit dentes candidos,& dolorem tollit. Thus & baccę lauri in uino deferueant,& in ore sustineat quandiu potuerit. Styptiriæ drachmę duę, strutij una, teres & uteris. Oleum cum aceto tepidum in ore contineatur. Vrticę item minoris radix commasticetur. Et item ad hæc maluæ radix decocta in ore contineatur. Betonicæ succum cum uino ueteri, & aceto ad tertias decoques,& postea in ore contineat. Ad dentem cauum lumbricos exustos ipsumque cinerem impone. Et ad hęc item gummi hederę denti impones. Ad hęc plantaginis radix commasticetur. Et item ad hæc maluę radix decocta in ore contineatur. Ad hæc item betonica herba commasticetur. Corticem roboris coques cum aqua,& super quatriduum gargarizet: mire facit. Dentifragium puluerem de lana succida in linteo ligabis, & pones in testam,& in carbonibus ustulabis, & duas de ipso puluere partes,& salis communis tertiam partem teres,& de ipso puluere fricabis, & dentes,& gingiuas donec sanus sit,& non doleat dens. Enula ab ieiunis commāducata,dentes confirmat. Allium cauis den tibus imponitur, & aqua in qua coctum est gargarizatur. Acetum item si in ore contineatur, gingiuas stringit,& dentes continet. Et item caprifici radicem ex uino decoques,& ipsum uinum in ore contine bis, ipsamque tritam maxillę impones aduersus dolorem. ipsa autem radix per messes inciditur, & hæc mittit succum aptissimum dolori. Item nucleus gallæ commanducatus,dolori medetur. Tedas pingues in astulas concides,& in aceto decoques,idque acetum in ore continebis. Aqua in qua lentiscus decoctus est,mobiles dentes confirmat. Ruborum in quibus mora nascuntur pampini decoquuntur in austero ui no, & commanducantur aduersus mobilitatem. Idemque uinum in ore tenebis. Hysopo item utiliter collues. Item cauis dentibus cinis murini fimi inditur. Vermes terreni decocti in oleo,& triti, infundun tur auriculæ, ab ea parte qua dentes doleāt. Eorumque uermium cinis exesis dentibus iniectis, & ceteris cera obturatis,perfacile eos cadere cogit: idemque cinis inditus dolentibus, iuuat. Item comburi debent harenulæ,quæ in cornibus cochlearum inueniuntur: in testa & cauis dentibus inditæ, continuo finiunt dolorem. Idemque præstat fimus cortri in lana alligatus. Inuiolati autem præstantur dentes, si quotidie mane ieiunus sub lingua habebis granum salis,donec liquescat. Item in dolore ceruini cornu fa rina colluuntur,uel fricantur. Itemque albi bulbi cinis dentibus fricium est: ossaque ex ungulis suis cōbusta,eundem usum præstant. Caprino item lacte utiliter colluuntur. Item ebuli radicem ex aceto decoque, & diu in ore tene. Itemque folia de buxo & anethi ramusculos teres,in ollam mitte cum aceto, ad tertias decoque, & tepefactum in ore tene.

Ad dentes laxatos. *Cap.* XXXVII.

SI ex humore capitis se laxauerint dentes,si dolor fuerit infectus,pyrethri radicem commasticet,& in ore teneat: omne decurrit rheuma. Est quidem radix uehemens, sed postea dolorem sedat & refrigerat. Puluis ad rheuma dentium. Salis uncias duas,teres cum melle optimo diutius, & colliges in ollam rudem,quam gypsatam mittes in ignem: ubi uero in modum ignis canduerit, tolles eam: & cum refrigerauerit,iterum teres,& facies puluerem,& uteris. Ad confirmandos dentes. Marrhubij fasciculos tres cum aquę sextarijs tribus decoques in olla noua ad tertias,deinde gargarizabis tepidum mane & meridie per dies septem. Post hæc semen herbæ galliculans,quam alij dentalem, alij symphoniacam dicunt,mittes super carbones,& per traiectorium totum fumum ore trahes: omnes gingiuas exiccat,& humores ma los producit, & dentes firmat. Myrti fasciculum unum,cunorum rubi fasciculum unum, & corticis maligranati in aceto decoques,& inde os sæpius collues. Aristolochiam tusam in puluerem dentibus laxatis inijcies: confirmat. Gallę syriacæ unciam unam,corticis maligranati croci denarios tres, in puluerem sub tilem rediges,& gingiuis impones. Pulegij sine fumo libram unam, iris uncias sex, salis ammoniaci tres: omnia tusa & cribrata pro dentifricio habebis. Dentifricium ad hæc folij unc.unam, yo unam, masticis aphræ unam,ostreæ testas numero quatuor,punicis unciam unam, panis combusti unam, cyperi unam. Omnia in puluerem redacta cōmisces,& ex aceto dentes fricabis. Puluis ad humorem dentium. Farina de figala duas manus plenas tolles,ac salis tantundē: facies pastam,& coques ita,ut in puluerem possis redigere. Costi semiunc.folij semiunciam,capitis sardenæ maioris combusti semiunciam, auripigmenti semiunciam. Hæc omnia in puluerem redacta,& cōmixta,uteris: sic tamen,ut prius de uino ueteri os laues. Dentifricium ad os quo omni tempore uteris. Lucernas Sabinenses tres implebis sale,quarum foramina claudes de cōpasso hordeaceo,& mittes sub carbones in arula: ita ut triduo iugiter carbonibus sint optæ:

quas deinde tollens in puluerem mollissimum rediges,addes folij semiunciam, costi unā, masticis unam : omnia trita & cribrata in uino miscebis,& quotidie uteris. Ad dentium dolorem. Violam siccam in uino coques,idque calidum in ore continebis. Vinum & piper miscebis,& tepidum in ore tenebis. In dentium autem dolore,qui ipse quoque in maximis tormentis dinumerari potest. Vinū ex toto arcendum, aceto quoque abstinendum,deinde in modico melle utendum, ac nemo dentes irritet.

Ad dentium molarium dolorem. Cap. XXXVIII.

PROSERPINAE herbæ, quam alij camomillam dicunt, succus in aurem instillatus,sedat dolorem. Item agrestis lapatij,quod alij rumicem dicunt,radix commanducatur : & succus in ore continetur,statimque dolor tollitur : ac cum aceti cyathis quinque cocta in ore aceto tento idem facit. Item acopiū calefactorium,& ualde summum. facit enim ad eas ualetudines quæ diuturnæ sint,ad paralyticos, straticos & opisthotonicos,sed & neruorum cōtractiones & artericos & ad omnem dolorem totius corporis & turpitudinem ualde prodest. Recipit herbæ brateæ drachmas quadragintaocto, samsuci drachmas CCLXXXVIII. rutæ seminis uigintiquatuor. Cardamomi drachmas uigintitres. Squinantij drachmas duodecim,cacrij uigintiquatuor, baccarū lauri uigintiquatuor,pyrethri uigintiquatuor, cyperi uigintiquatuor,meliloti unc. tres. Hæc omnia tundes,& cribrabis grosso cribrello,& īfundes in uino summo per dies tres,quarta die uero mittes oleum sauinum uel spanum : & omnia suprascripta coques cum oleo diligenter molli igne. Postea exprimes omnia : & in oleum mittes ceram, & omnia reliqua in oleū mitti debent. Postea tolles myrrhę & stactis drachmas sedecim,ceræ rubeæ libras tres,terebinthinæ unc. sex,calami aromatici tres,costi tres,styriacis tres,yo tres,piperis albi tres,piperis cōmunis tres, sinapis drachmas quadragintaocto,spicę nardi unc. tres,folij unam,aphronitri tres,opobalsami sex,adipis uituli marini sex,medullæ ceruinæ sex, guttę ammoniacæ tres, olei nardini libram unam, olei sauini ueteris duas, olei cyprini pondo tres,olei herini tres,olei laurini quatuor,olei styracini libram unā. Ista sequentia aromatica tundes,& cribrabis,& commiscebis cum omnibus suprascriptis:& cum opus fuerit uteris.& super maxillam imposita sanat dentes molares. Acopum ad scyaticos & dentes molares impositum. Galbani unciam unam,opopanacis duas,euforbij duas,smyrnæ duas,adarcis duas,sagapeni duas, castorij duas, ceræ quatuor,axungiæ ueteris duas,piperis unā :omnia contundes & cribrabis. Postea uero miscebis cum galbano,& opopanace,& axungia:& uteris omnia suprascripta. sed & dentes molares sanat.

Ad dentes uitiosos aut cauos. Cap. XXXIX.

GALLAS Alexandrinas uiginti,folij quantum sufficit,aduersus gallas masticis grana quinquaginta, croci parum,piperis grana sexaginta, balaustij cauliculos quinque, floris rosæ quantum sufficit. Hæc omnia in puluerem redacta habebis,& uteris. Item ad dentes cauos. Titimalli & caprifici lac cum galbano resolutum, & cauis dentibus inditum,tollit dolorē:ita,ut ceram superponas,ne lingua aduratur.

Dentifricium ad dentes candidos faciendos. Cap. XL.

PVMICE combusto & trito,ad dentifricium uteris. Itemque conchylij marini testam sale plenam combures & uteris,dentesque inde fricabis. Sepiæ item testam tusam cribrabis, & candidi erunt,& cum uino candido piperato dentes lauabis.

Ad dentes molares uel omnes, ut sint incorrupti. Cap. XLI.

VITIS albæ,buttionis,succi cotylas duas,& mori radicum radices coques ad tertias, & in ore tenebis,& dilues per dies septem,& nunquam dolebunt dentes : incorrupti præstantur.

Ad dentionem quando infantes dentiunt. Cap. XLII.

LACTE caprino & leporis cerebro gingiuæ perfricantur. Delphini dentium cinis cum melle gingiuis illinitur,& eius dente gingiuæ tanguntur. Cerebrum pecudis in cibo datur. Folijs hederæ pru næ ad suffiendum supponuntur. Et item butyrum cum melle temperabis,& gingiuas inunges. Dentes equi qui primo cadunt alligati,facilem dentionē præstant, ac melius si terrā non attingant. Eundemque effectum habent dentes caniculæ.

Ad uuam distillantem & ad fauces tumentes. Cap. XLIII.

CORIVM de nuce uiridi tundes,& exprimes succi uncias sex,mellis unā,& coques donec spissetur,& ex eo cochlear unum,patiens ieiunus gargarizet. Cumularum oliuæ fasciculum unum,coque in aqua fontana ad medietatem,& gargariza. Item ad reprimendam uuam & gingiuas tumentes. Betonicā in aceto decoques,& in ore diu continebis,calidumque gargarizabis. uuā iacentem uel destillantem succo herbę absinthij subleuabis. Testarū ostreæ cinere addito melle illinies. Et item garū optimū cochleari subijcito.

subijcito. Radicis item brassicæ cinere tecta reprimitur. Itemque sinapi gargarizato cum aceto & melle. Item rubi in quibus mora nascuntur cauliculi decoquantur ex uino,& ex ipso uino gargarizentur. Succus urticę gargarizetur. Heronis item cinis cum melle illinitur. Puluere gallæ,& aluminis scissi,et iris flore æqualiter mixtis,ieiuno uuam subleuabis. Confectio anthera,quæ ad uuam subleuandam & ad omne rheuma facit. Recipit cyperi uncias quatuor,croci den.tres:omnia teres & cribrabis,& in puluerē rediges. Item aliter anthera. Recipit den.unum,ireos unc.unam,florum rosæ quatuor,costi den.unum, Gallæ tantundem. Item aliter. Florum rosæ unc.duas,croci magnati duas,aluminis scissi den.unum, gallas numero quinque,balaustij unc.unam,iris unam,sandaracę den.unum,& semis. Item iricon antheron. Recipit cyperi drachmas octo,myrrhę duas,croci unam,balausti unam,scissi duas,florum rosæ unam,sandaracæ quinque,iris quatuor. Item aliter. Cyperi unc.duas,florum rosæ den.unum, croci unum, gallæ unum,myrrhę duos,sandaracę duos,aluminis scissi duos,iris duos. Confectio antheræ ad uuam leuandā. Recipit iris semiunciam, sandaracæ semiunciam,iunci radicis semiunciam,myrrhę den.quatuor, florū rosę sex,gallę sex,stypticæ sex,croci magnati sex: omnia teres & cribrabis. Aliud,uua ne molesta sit. Brassicę folium crudum leuissime tritum exprime:ex eo succo uuam tangito:continuo subsidet. Item ad uuā reprimendam. Pruni syluatici folia decoques ex uino austero,& subinde gargarizabis.

Ad sanguinem ex præcisa uua nimium defluentem. Cap. XLIIII.

SVCCVM e Cymulis Coriandri gargarizet.

De tonsillarum uitio. Cap. XLV.

VITIVM quod tonsillas appellant,ex utraque gutturis parte,& faucium fit. His lactis ouilli calidi gargarizatio prodest. Fimus columbinus tritus ex uino passo gargarizatur. Ficus arida & nitrum unà teruntur,deinde faucibus illiniūtur. Asperitatem fauciū emēdat & destillationē,allium tritum ex posca gargarizatum. Cochleę demptę,tantum coqui debent illotę,deinde conteri,& in passo dare potui. Si quis fimum ouillum contriuerit manu sua,uel alienas tonsillas leuabit. Lac caprinum cum myrrha decoctum,& sale exiguo gargarizabitur. Tonsillis priuatim medentur renes,uulpis aridi cum melle triti & illiti. Hirundininus cinis ex melle ab interiore parte tōsillis illinitur, lini semen & anethū in oleo & aqua decoctum imponitur,& acetum gargarizatur. Rubi in quo mora nascuntur,caules teneri tunduntur, exprimitur succus ex his,qui in sole ad crassitudines mellis coquitur: hic illinitus ab inferiore parte mire prodest. Herba quæ nascitur super spineta rustica,efficacissime bibitur in aqua,ubi mus decoxerit,& uerminacia imposita prodest. Caninum corium ter collo circundatur, fimus columbinus,uinum, oleum in unum trita,illinitur.

Ad faucium dolorem. Cap. XLVI.

AMOMVM teres subtilissime,& cum melle attico uteris. Itemque folium,costum, alumen scissum,spicam nardi,crocum,florem rosæ,gallam:omnia æquis ponderibus in puluerem mollissimū rediges, & cum melle despumato uteris. Si autem uulnera intra os quasi alba nata fuerint, Primum de uino ueteri os collues,& sic puluerem impones. Lac ouillum gargarizatum prodest. Fimus columbinus tritus,ex passo gargarizatus prodest. Cortex maligranati trita & cribrata ad uncias tres, similiter roris marini unam,similiter fenoticæ granorum, quod de Africa uenit unam, gallarum Asianarum cribratarum puluerem numero sex, piperis grana XXIIII. trita omnia simul miscebis cū melle despumato,& primo digito deduces,dehinc penna linies: sed & de ipso puluere inflabis per cannulam in fauces, ei hoc facies uel ter uel quater in die,quia optime curat. Emplastrum ad synanchen. Taurinum adipem & seuum ursinum pari pondere conficies,& uteris. Furfures item siliginaceas in aqua mulsa decoques,& gargarizabis: & si inflans est sanguis,de ceruice extrahitur.

Ad fauces limpidandas. Cap. XLVII.

DRAGANTI unc. tres,uuæ passæ innucleatæ quatuor,nuclei duas,croci unam, mellis despumati quantum sufficit accipies,& ex eo mane & sero cochlearia singula sumes. Lini seminis frixi, nuclei cardamomi, iris glycyrrhizæ succum ana unciam unā,cū melle despumato miscebis,& accipies ut supra. Glycyrrhizæ succum unciam unam,myrrhæ deñ.duos, draganti deñ. unum, croci tres, mellis thymini quantum sufficit. Dragantum autem in passo infundes,& sic teres, miscebisque omnia cum melle, & accipies ut supra.

Ad usturam palati siue faucium. Cap. XLVIII.

TERES crocum & florem rosæ cum nucleolo & pineæ granis duodecim diligenter, & miscebis cum melle despumato, & uteris.

Ad uulnera faucium aperta. Cap. XLIX.

RESINA terebinthina inducta optime facit.

Ad Synanchen, & ad oris uulnera, & anginas. Cap. L.

APII femen, ftafifagriæ grana duodecim, laferpitium, piperis uncias nouem, in cacabo rudi cō bures: omniaque trita mifcebis melle,& penna uel digito induces. Aluminis fpani tintorij optimi un ciam unam, & mellis defpumati duas, aut amplius, coques in cacabo nouo lentis carbonibus, agitās diu tiffime. Cumque fe unum corpus effecerit, colabis linteo, & penna uel digito illinies faucibus. Nuces maiores tandiu in patella affabis,donec in carbones uertantur.poftea teres in mortario lafaris optimi par= tem bonam diutiffime,& fupermittes nucleorum combuftorum duas manus plenas: & tandiu fimul te= res,donec in modum croci molliffimi redigatur: & ex hoc, digito uel penna curas. Cui fauces ualde tument. Gallæ libram unam contundes in mortario: mittes in uas lapideum uel murreum mundum cū aquæ fontanæ fextarijs duodecim,ubi per triduum infundatur,quarta die coques agitans cum ferula,duę partes donec decoquantur, poftea colabis, & addes mellis defpumati partem mediam, & rurfum coques ad carbones agitandū donec fpiffetur in modum mellis,deīde leuabis & agitabis quoufque refrigefcat, & repones in doliolo,& uteris ut fupra. Puluis ad hæc. Gallas,folium,coftum,alumen fciffum,aloes,mafti= cis, fingulas femiuncias conteres & tanges. Cinis pullorum hirundinum tritus in olla noua,combuftæ fpicarum nardi denarios quatuor, cofti duos,croci quinque,caffiæ fiftulæ quinque,cucurbitæ ficcæ quin que, mentæ ficcæ pulueris fex,maluæ rufticæ pulueris fex, omnia trita fimul mifcebis & uteris. Lupini crudam farinam,fimiliter & cofti,admixto fucco herbæ nafturtij,teres in modum mellis,& dum opus fue rit uteris. Item ad fynanchen,uel ad fauces cancro occupatas puluis. Recipe thuris mafculi unciam,myr rhę trogloditicæ unciam,floris rofæ unciam,folij aromatici unciam,cofti unciam,gallæ aphræ unciam,ma fticæ unciam,gallæ alexādrinæ decorticatæ unciam,iris unciam. Hæc omnia tundes,& cribrabis,& in do liolo uitreo repones & uteris: aut puluerem,aut fi placuerit cum melle. Aliud ad uulnera quæ in fauci= bus nafcuntur. Gallæ unciam unam,hyfopi unam,floris rofę unam,cofti unam,myrrhę unam,folij femi= unciam,coftum uero in cacabo fictili igni fubiectum in carbonem uertes:& dum adhuc ardet,in mortario marmoreo tundes & teres. Similiter & de folio & de hyfopo puluerem facies,myrrham uero & gallas & florem rofæ teres & cribrabis,& fic mifcebis & uteris,puro puluere, uel fi habes cum terebinthina. Ca= taplafma ad fynanchen. Vnges bene fartaginem de axungia porcina,& mittes fimum anferinum tepe= factum,ac refolutum linteo impones aliquoties in die.quanto enim fæpius immutaueris,tanto magis pro deft. Emplaftrum ad fynāchen. Tetauius uiuus cum axungia mixtus,& appofitus,utiliter medetur. Pulli hirundinis uiui combufti cinis cum myrrha pari pondere, & melle permixtus,mirabiliter curat. Cera item cum oleo rofato refoluta,& emplaftri modo appofita,prodeft. Itemque pullorum hirūdinis cinerem & caffiæ puluerem cum terebinthina & melle commifcebis, & cum penna illinies fauces. Empla ftrum ad fynanchen. Recipit pullorum hirundinis cineris & caffiæ femiunc. myrrhæ trogloditæ femiūc. aluminis fciffi femiunc. nitri Alexandrini femiunc. olei uero rofati & ceræ quantum fufficit mittes, ut te nerius imponatur. Si uero lactens eft qui patitur, abftineat nutrix eius ab omni carne, & uino, acriori= busque cibis. mulfam fane bibat. Accipiat etiam ipfa nutrix potionem mane,& fero myrrhę trogloditę fcrupulos duos cum aquę mulfę uncijs tribus. Omnis quoque qui patitur,dū adhuc in tumore fint fau= ces,uinum non bibat: & à carnibus abftineat. Ad fynanchen. Sulphur uiuum cum menta uiridi & mel= le teres,& fricabis tumores faucium. quod fi aggefferis alumen humidum,conftringes dentes. Sal frixum cum aceto & oleo & melle uteris. Quod fi ceruix dolet,de diachrifmate calido oportet ungere. Fel quo= que taurinum & elaterium refolutū cum aqua gargarizet,& diameron cum elaterio. Item mori fyluati= ci cymas,myrti dactilos,cidonia folia cum fapa decocta,& dragantum gargarizet. Quando aūt curatur,ap pones fpongias in aqua falfa calida calefactas,manducādo buccellas mundas latas,cum melle forbilia oua. Ad hunc morbum fub lingua fanguinem detrahi,uel de brachio,ita ut alio die apopherifim faciat,his ab= ftinendo,uino,carnibus: ac liquamen gargarizari pręcipio. permitto uinum cum melle cum uulnerauerit, ante uulnera fapa pura frigida. Furfures,rofa,dactilos in aqua decocta,fimul autem & uentrem fubducūt clyftere acto. loca falmatica eligi diffiniunt,propter aerem. Item phlebotomum uel apopherifin fecun= dum uires. Gargarifmata acra affidue ex thymo,hyfopo,origano,caricis cum mellicrate decocta. Itemque abrotano & abfinthio cum mellicrate uti. Oleo calido cum lanis cataplafmari frequenter, non fatis cali= dis uentofas poni in ceruicem,abftinendum balneo, & ab efcis frigidis oportet. Abfinthium cum nitro & melle inunges. Ammoniacum item refolutum cum melle.

Confectio diameron, quæ facit ad tumorem faucium, & oris uulnera, & anginas. Cap. LI.

MORORVM fucci fextarium unum & femis, fucci uuæ acræ denarios fex, croci fex, aluminis fciffi duodecim, myrrhæ duodecim, mellis cotylam unam, gliceos cotylam unā, coques fuccum donec fer ueat: & addes mel, ac fimul coques ad carbones, lentos leuabis & agitabis, ufque dum frigidum fiat, & fic mifcebis fpecies tritas. Confectio diameron. Recipe fucci mororum fextarios quatuor, mellis pondo quatuor, myrrhę uncias tres, aluminis fciffi denarios duos, croci tres, myrrhæ duos, coques primo fuccum fine fumo in uafe ftagnato, uel fictili mundo diutiffime, poftea addes mel, ut fimul ferueat leniter, donec ad mellis fpiffitudinem redigatur. poftquam de foco tuleris, trita pigmenta adijcies, & diutius ferula agita

bis,

bis,donec se uniuersa commisceant. Aliud diameron. Recipit mororum succi sextarios quatuor, mellis pondo quatuor,myrrhæ uncias tres,aluminis scissi tres, gallæ asianæ tres, croci tres.coques succum usque ad medietatem, & mittes in refrigerata tusa pigmenta. Diameron ad os. Recipit mororum satiuorum succi, sed melius eorum qui in rubo nascuntur,sextarios tres:leui uapore ad mellis crassitudinem rediges, tunc addes myrrhæ denarios tres,& tantundem croci:& in unum totum teritur. Item ad hæc succi mororum sextarium unum,cum aceto & melle heminis singulis decoquunt. Confectio diameron. Recipit myrrhæ denarios sex,aluminis scissi sex,croci tres,mororum succi sextarios tres,mellis unum, sapæ heminam unam, omphacij quantum sufficit.

Anginæ medendo. Cap. LII.

MENARVM salsarum de capite cinis, id est,salsorum piscium ex melle illinitur. Lini semē & anethum in oleo aqua decoctum,ad tertias imponitur. Acetum item & sal gargarizetur. Pix quoque brictia cum melle illinitur. Rubi in quibus mora nascuntur caules teneros tundes,& ex eo succum exprimes,& in sole ad crassitudinē mellis coques:dehinc illinies ab inferiori parte: mire prodest. Felle caprino & anserino cum elaterio,& melle addito, anginæ celerrime succurritur. Hysopum quoque cum uino decoctum gargarizatur. Succum item herbæ quinque folij cyathos tres gargarizes. Allium tritum ex posca gargarizatur. Puluis hirundinis si fieri potest riparæ: si minus,syluestris: si neutrum, eius quæ in domibus nidificat, deuoratus,totum annum securum ab angina facit. Eosdemque pullos quidam strāgulant & comburunt,cineremque eorum in cibo dant aut potione. Item mellepedæ numero uiginti in unum tritæ in aquæ mulsæ hemina aut aceti,melle addito,decoquuntur, donec lentescat totum quod coquitur,& sic imponitur. Peucedanum cum coagulo uituli marini æquis ponderibus illinitur. Fel quoque caprinum aut ursinum cū melle utiliter illinitur. Ipsius etiam hominis quacunque ex parte sanguis emissus fuerit illinitus, efficacissime prodest.

Confectio arteriaces ad raucedinem uocis. Cap. LIII.

DRAGANTI denarios nouem infundes in passo cretico seorsum, & teres. Similiter & croci tres seorsum, & dactilos pingues purgatos separatim, dragantumque & dactilos minutatim infundes, & sic teres. Item cymini denarios octodecim,teres & cribrabis:& quod asperū fuerit, seorsum infundes, myrrhæ trogloditę denarios quatuor & semis,piperis albi grana uigīti,succi glycerizę uel glycyrrhizę nouæ denarios sex. Hæc singillatim tundes,& cribrabis cum melle:quæ trita sunt miscebis,addito passo quātum ad formandum sufficiat,& sic facies collyria arteriaca in modum lupini minoris: quæ cum in umbra siccaueris,tenebis cum lingua, & resoluta cum saliua paulatim gluties. Item aliter. Aluili denarios tres, glycyrrhizę succi sex,croci tres,dragāti unciam unā,in careno cretico infundes,seorsum uero singulas species teres diligenter. Postea dragantum infusum & tritum commiscebis cum omnibus his suprascriptis,& facies arteriacam in modum lupini, & uteris. Arteriaca ad raucedinem uocis. Recipe croci unciam unam, iris quatuor,draganti sex,glycyrrhizæ succi semiunciam,uel surculos glycyrrhizæ ad unc.tres. Omnia tundes & cribrabis molliter. Dragantum autem infusum in aqua,diligenter teres, & reliqua simul rursum teres bene, & facies quasi lupinos,& in umbra siccabis, & de aqua draganti eosdem temperabis. Ad raucedinem subitaneam uocis. Apij semen,cyminum Syriacum,fœniculum,anethum,pulegium:cochlearia singula plena simul terendo in puluerem rediges,ex eo unum cochlear mittes in calicem plenum de succo fœnigræci cocto, siue in calice commiscebis,& ter in die gargarizabis, hoc quoque per triduum facies: res enim est saluberrima & experta. Ad raucedinem uocis subitaneam, olei florem tepidū gargarizet. Alia arteriaca. Recipe croci drachmas quatuor, myrrhæ quatuor, libani duas, spicænardi duas,cassiæ quatuor, terebinthinæ duas, mellis uero quantū sufficit. Alia. Recipe draganti & myrrhæ drachmas quatuor, thuris masculi duas,croci cilicij quatuor,spicænardi duas,cinamomi unam, cassiæ duas,resinæ terebinthinæ duas,mellis cotylas quatuor,coques ea in uase argenteo in uapore. Alia arteriaca. Recipe mellis optimi cotylam unam, terebinthinæ drachmam unam,croci unam,myrrhæ trogloditicæ drachmas quinque,piperis grana decē & septem. Item alia quæ facit ad peripleumonicos & ad phthisicos. Recipe gummi drachmas octo, quas ita infundes,ut aqua supernatet, & addis mellis cotylam unā, sapæ creticæ cotylam, myrrhæ drachmam unam: quæ omnia coques ad spissitudinem, & accipies mane & post prandium.

Ad gulæ & ceruicis dolorem. Cap. LIIII.

ADIPIS anserini perunctio remollit, eodem modo adeps gruis, farinæ lini seminis, nitro adhibito, ex uino calido in modum malagmatis temperatur. Farina hordeacea cum fico tuso,lenticula in aceto discocta, fici folia,& ipsa poma immatura, contrita, ammoniacum cum melle impositum,iuniperi semen ex oleo illinitur,folia alni uel allei ex aqua feruenti remedio sunt. Tumor ouorū lutea cum adipe anserino & rosaceo, fel taurinum uel caprinum illinitur,butyro aut adipe ursino perfricantur,opisthotomia leuatur, lacte capræ auribus infuso,fimus caprinus cum bulbis illinitur, opisthotonicis ex miliuio cinere arido, tres oboli in tribus cratis aquę mulsę bibendi dantur. Ad hęc lupinus utiliter illinitur, in ceruicum dolore poplites utiliter fricantur: & ē diuerso, in poplitum dolore ceruicem fricari, remedium

est. De calastico uenditiam gulā confricabis,hoc & ceruicis dolorem & neruorum contractiones curat.

Ad humeros, cubitos, brachia & manus. Cap. LV.

DOLORIBVS humerorum, mustelę cinis cum ouo illinitur. Sal in sacco ex aqua feruenti calefactus adijcitur. Hęc prescripta, eodem modo & ad dolorem laterum faciūt perutiliter. Cochleę in testa si coctę fuerint, cum resina terebinthina in cibo proficiunt. Prosunt & cochleę lateri impositę. Vpupę caro in cibo laudatur. Lanę succidę ex oleo calido, melius axungia uetere, uel uellera sulphure uiuo suffusa, efficaciter excalefaciunt. Pugionis mucro quo homo percussus est, leuiter pungi prodest. Neruus uulturis de alis apponitur, & statim dolor sedatur. Hos autem neruos uulturis, sed & de pedibus eius diligenter seruare debes: quia omnem hominem curant: non inquinantur usu, nec pereunt, semper seruari possunt: & cum necesse fuerit, semper apponi. Item ad eadem membra si nimia perfricatione indoluerint. De calastico uenditiam in balneo, siue cum dormitū uadis, loca dolentia fortiter cōfricabis, & statim senties curam. Item ad humeros. Lana succida ex oleo calido imponitur, melius uero ex axungia ueteri. Itemque uellere suffumigato uiuo sulphure, efficaciter calefaciunt. Atque item mustelæ cinis cum ouo linteo grosso illitus, & ex aqua feruente calefactus, imponitur. Item cymini Aethiopici deñ. quatuor, anethi IIII. rutę turgiones ad deñ. duos, myrrhę unū, piperis unum. hęc omnia trita ex aqua, & collecta ad denarios duos, & potui data, dolorem statim tollunt. Itemque sal in sacco ex aqua feruenti calefactus & adhibitus.

Ad neruos, & scapulas, & omnia. Cap. LVI.

AD scapulas & ad omnia. Hysopi ceroti uncias duas, terebinthinę unam, resinę frixę sex, galbani semiunciam, adipis anserini siue fasiani duas, nardi libram unam, butyri uncias duas, cerę libram unam: hæc omnia simul mittes, & solues: & dum fuerit necesse, linteo uel alude mollissime super induces & impones. Item si ex humore uel frigore, aut sanguine scapulę à dolore graui fuerint oppressę, uitrū teres, & in puluerem rediges. Pulegij, masticis, & thuris masculi puluerem ęquis ponderibus simul miscebis, deinde oleo scapulas confricabis, & de prædicto puluere asperges, & chartam puram desuper pones, & stricte fasciabis, donec omnem humorem uel sanguinem siccent per dies tres aut quinque. in balneo chartam tollat & ungat oleo, & sic lauet: atque ita potes curari, ut nec sanguisugas ponas, nec carnificem medicum patiaris. Leues enim curæ si fideliter fiant, possunt dare perpetuam sanitatem. Item ad dolorem scapulæ, uel cuiuscunque membrorū. Locū melle perūges, & farinā fabæ supersparges, & folia hederæ superimpones.

Pectori medendo. Cap. LVII.

PLVRIMIS morbis obnoxium est pectus, & impatientissimum frigoris: quod cum uexatum est, non uno genere sæuit, sed infert tussim, & purulentas excreationes sanguinis, uomitus, phthisim, synanchen, quibus singulis quemadmodum placeat succurri, explicare conabimur. Nasturtium itaque ex lacte caprino decoctum, & in sorbitione datum, patenter pectoris dolorem emendat. Idem quoque præstat, si in aqua coquatur, & ipsa aqua bibatur. Ruta ex uino coquitur, & si ipsum bibitur uinum, tollit dolorem. Canapi item semen commanducatum similiter facit. Si quis circa cor uel pectus dolet, pulegium ieiunus manducet. Ad pectoris siue thoracis dolorem, si plenum fuerit phlegmate, uel perfriguerit, aut tussis fuerit cum crasso phlegmate. Coques in olla noua fœnugræci heminam in aquæ sextarijs tribus, hysopi fasciculum unum, pulegij, fœniculi, origani & rorismarini tantundem, donec succus ad unum sextarium redigatur: exinde potionem ieiunus & sero alteram bibes, hocque per triduum facies: sed & in balneo dum sudas, accipies potionem. pectus quoque tunde, uenditiam calastico confricabis. Res enim est optima, & stomachum curat.

Tussi medendo. Cap. LVIII.

SEDATVR tussis faba fricta desecta, eaque faba in cibo uel ex melle sumpta, & tussi & purulentis excreationibus medetur. Aduersus diuturnam tussim, uinum phalernum utiliter sorbetur. Itemque ficus aridæ coquuntur cum hysopo & aqua, & ex ea aqua tussientibus propinatur. Sunt item membranæ in uentribus gallinaceorum quæ proijciuntur, quarum cinis potioni inspersus destillationes & pectoris humidas tusses siccat. Testæ cochleæ crudæ tritæ cum aquæ tepidæ cyathis tribus sorbentur. Seuum ouinum decoctum cum uino austero, tussi medetur. Oua cocta & in melle trita in cibo dantur. Oua item cruda permixta cum pari modo passi bibuntur. Sandaraca nihilominus cum resina terebinthina ouo sorbili indita editur. Pulmo item ceruinus cum gula sua arefactus in fumo, dein tusus ex melle quotidie sumendus. Testæ cochleæ crudæ tritæ, cum aquæ cyathis tribus tepidæ sorbentur. Cochleæ cum testis suis tritæ, adiecto croco, eduntur. Vrsinum quoque fel permixtum cum melle. Saliuæ item equi triduo potatæ ternis potionibus ex aqua calida sanant: equum morti tradunt, hominem sanant. Sorbitiunculam ex alica seuo caprino perunctam dabis. Pix liquida in ouo, iecurque lupi coctum esui datur. Lactucæ seminis denarios uiginti, panacis radicum XXXVI. castorij sedecim, myrrhæ duodecim,

decim, croci octo, opij duos, cum melle cocta colliges, dabisque in modum nucis auellanæ. Panacis den. trigintasex, lactucæ seminis XXX. rutæ XIIII. myrrhæ XIIII. lini seminis XVI. opij X. croci sex, castorij sex. Hæc omnia cum melle cocta colliges, & dabis in modum nucis auellanæ, & sanus erit. Item fœnugræci farina cum aqua decocta, donec amaritudinem amittat, adiecto melle iterum coques: & deuorata tantum, tussim sedat, & pectoris ulcera expurgat. Sepæ Aphræ cum sinapi per triduum datæ tussim sedant. Sauina herba tusa in puluerem, & cribrata cum uiola rustica, & baccæ lauri siccę pari portione tritę, admixto pipere ęquali parte, addito melle siue mulsa, & sic potui data, mox sanat. Vitellum oui durum ex passo tritum, adiectis calidę aquę cyathis duobus antequam dormitum uadis, bibas non solum eadem, qua nocte tussim sentiebas, sed & persanatus uitio molestissimo carebis. Enulę puluere lingula plena melle mixto & cocto unam mane, & alteram sero accipies. hoc tussim bulsis medetur, & arterias lenit. Fœnugręcum infundes in aqua fontana, & alia die cum ipsa aqua coques in uase nouo: & quantum succi cocti exierit, tantum mellis adiungis Siculi non despumati, ac rursum leniter coques ad carbones agitando semper, fasciculo pulegij annotini sine fumo in uirga ligato. & ut scias quando sit coctum, guttam in marmore pones: quę si cito se strinxerit, leuabis exinde, & mittes aliquantum piperis triti, uel pro uoluntate accipientium, uel temporis qualitate. Cum uero accipere uolueris, calefacies leniter ad cineres, & accipias mane cochlear unum: & cum dormitum uadas, alterum. & noli cum impetu uorare, ut paulatim descendat, & inferiora leniat. Item fœnugręci frixi in patella noua leniter, lentis Alexandrinę similiter frixę ęquas portiones, fabę quoque solidę similiter frixæ grana decem teres diligenter. Pulegium etiam sine fumo mastici grana & costum, piperis albi grana XXII. in melle miscebis, & dabis sero & mane cochlearia singula. Ad tussim, & si sanguinem emittit. Enulę pulueris unc. duas, fœniculi seminis duas, pulegij sine fumo duas, piperis unam. Hęc omnia tundes & cribrabis, mittesque in mel despumatũ, & accipies mane cochlear unum, & sero unum. Item ad tussim. Thuris masculi unc. unam, masticæ unã, resinæ frixæ meliorisque cyathum. Hæc omnia in puluerẽ redacta miscebis melle despumato, ponesque in focum & agitabis: & hinc dabis tussienti mane cochlearia tria, & sero tria, & nõ cœnet. Elecmadium ad tussim expertum. Lini seminis purgati ac frixi unc. tres, cymini purgati & frixi duas, nuclei frixi quatuor, uuæ passæ innucleatæ IIII. piperis semiunc. mellis optimi quantum sufficiat, dabisque mane & sero cochlearia singula. Elegmadium. Recipe lini seminis purgati & frixi unc. X. fu un. unam, iris deñ. sex. nucleos numero XX. mellis optimi despumati quantum sufficiat, dabisque in modum auellanæ sub lingua tenendum, & paulatim cum resolutum fuerit glutiat. Item elegmadium ad tussim, ad hepar, ad splen, & ad tensuram uenarum. Recipe cardamomi fricti heminam unam, piperis albi unc. sex, liselij Gallici sex, mellis Attici lib. I. rutæ uiridis fasciculũ, coquesque mel agitandum quãdiu ferueat bis aut ter, & cõmiscebis sicca, interpositoque die postea accipias mane unc. unam, & sero unã. Aliud. Recipe hysopi un. unam, pulegij unam, terebinthinæ duas, iris unam, piperis tres, lini seminis frixi quatuor, baccas lauri numero quinque, amaras amygdalas uiginti, mel quod sufficiat. Elecmadium ad tussim. Recipe petroselini, hysopi, ireos, peganij, piperis, nuclei leniter frixi, erui rubei, pulegij, mastici ana unc. unam, mellis despumati quod sufficit. Catapotia ad tussim sedandam. Recipe galbani deñ. tres, styracis tres, opij unũ, tundes omnia simul, & cribrabis diligenter, & facies catapotia, & in nocte accipiat unum siccum, sed nõ cœnet, & postea non bibet. Catapotia ad tussim. Recipe opij unc. unam, myrrhæ trogloditæ unam, styracis calamitæ unam, galbani unam. Omnia hæc in pila tundes donec fiant ut cera, & facies pillulas in modum pisi: ex quibus ternas cum aqua calida dormitum eunti dabis. Catapotia ad tussim. Recipe styracis & galbani & opij ana deñ. tres, miscebisque eas, & facies catapotia. Item grana piperis maioris dabis ad noctem tria uoranda. Catapotia quę prosunt ad tussim humidam. Galbani, styracis, iris, pini & ilicis un. unam: omniaque ea trita in puluerem melle bene cocto colliges, & facies pillulas ad dimidias, dabisque ad noctem ternas uel quaternas. Catapotia ad tussim. Recipe piperis albi grana centum, papaueris agrestis succi semiũciam, croci denarios duos, styracis duos, castorij tres, iusquiami seminis tres: quæ omnia teres & cribrabis, miscebisque, & addito melle iterum teres, & facies pillulas in magnitudinem ciceris maioris, dabisque ieiuno tres, & sero similiter. hoc experimentatum est. Catapotia item ad tussim siccam. Myrrhæ unciam unam, piper, castorium, galbanum, opium æquali pondere, castorium & piper tũdes & cribrabis, myrrham leniter tundes, & cedris tusis admiscebis: ubi omnium unitas fuerit, formabis pillulas scrupuli magnitudine, dabisque ternas uel quaternas ad noctem aqua calida glutiendas. Catapotia ad tussim, & antidotum faucium summum. Apij seminis drach. octo, anethi seminis octo, iusquiami deñ. V. opij spani drach. IIII. omnia colliges cum melle. Ad tussim ei qui iam desperatus est. Lomentũ fabæ, pulegium sine fumo, hysopum & petroselinum æqualiter un. unam tundes, spicæ Indicę tantundẽ, miscebis melle despumato cum piperis triti granis XXV. ex hoc dabis cochlearia tria. Hederę gummi resolutum uino, & in sorbitione sumptum, uetustissimę tussi medetur. Sapę sex cum adipe porcino pari pondere, & modico salis cocta, & potui data, ueteres tusses sanat, & ceruicis dolori prodest. Enulę item puluis in uino potatus, bulsis & inflationibus & arterijs medetur. Piperis nihilominus deñ. sex, nuclei frixi unc. I. dactili tres, hysopi cretici sex, mellis despumati heminam unam, marrhubij I. gingiberis deñ. XII. mellis quod sufficit. Antidotum ad tussim, quod magnam habet uirtutem. Recipe croci deñ. XV. spicę nardi unc. I. euforbij I. pyrethri deñ. II. piperis albi un. II. opij Thebaici unũ, iusquiami albi tres, mellis Attici despumati quantum sufficit. Opium autem cum melle teres, cętera quoque teres, & tundes, & cribrabis, & cum melle miscebis: indeque in modum auellanę in aqua resolutũ dabis ita, ut qui

accipit non cęnet. Ad tussim & ad eos de quibus desperatur. Recipe erui sextar. I. iris unc. I. mellis discocti pond. I. hisque omnibus in se permixtis, dabis ieiuno pillulas tres ex melle inuolutas, & uespere similiter. Myrrham sub lingua teneat, & in ipso momento desinit tussis. Ad tussim herbam marrhubiũ, & piperis grana uigintiquinque, fabam frixam tusam in uino teres, & cribrabis, adiecto melle commiscebis & uteris. Medicamentum ad tussim, quod recipit sandaracam, lybanum, medullã ceruinam. tundes autem sandaracam & lybanum, & temperabis cum medulla ceruina, & facies trociscos in modum oliuę, & mittes in testam cum carbonibus, & pones traiectorium super testam, & cooperies de mappa, & os tenebis in traiectorium, & sic fumum trahes. Baccarum lauri cum sinapi drach. unam, piperis unam, nuclei unam, amygdalę amarę unam, mellis libram unam cum dimidia, dabis cum succo fœnugręci. Catapotia ad tussim ueterem quę faciunt stomacho, cœliacis, dysentericis, phreneticis, hepaticis, spleneticis. Recipiũt myrrham, opium, styracem, & hęc ęqualia. Catapotia ad tussim. Recipe diastyricis & opij drach. sex, iusquiami sex, myrrhæ quatuor, costi quatuor, croci tres, styracis item duas: & hęc de aqua fingis ad magnitudinem oropi maioris, dabisque septem aut nouem. Beticon, pulegij drach. quatuor, hysopi quatuor, piperis quatuor: colligis cum melle, & dabis cochlearia duo uel tria. facit & ad phthisicos. Beticos deñ. unũ, amei unc. I. opij deñ. tres, nuclei tres, mellis cocti quod sufficit. Nuclei frixi unc. sex, cymini frixi unam, piperis unam & semis, uuæ passę frixę quinque: quę omnia colliges cum melle, & uteris.

Ad tussientium antiquas & diuturnas ualetudines. Cap. LIX.

TEREBINTHINAE unciam unam, butyri unam, mellis unam, olei unam: omnia simul commiscebis, & in unum corpus rediges: primoque accipies cochlearia duo, dehinc tria, donec saneris. Ad phthisicos. Amygdalas purgatas numero XXI. piperis grana XXXI. sinapis cochlearia duo, tundes & cribrabis, addesque portionem mellis Attici, & dabis mane & sero cochlearia singula. Ad tussim cum multo defectu. Pinias resinatas confractas numero tres, lini seminis libram unam, graminis uiridis fasciculum unum, pulegij tantundem: coques in uini sextarijs tribus, & aquæ cœlestis sextario uno, ad dimidias colabis, & adijcies mellis libram, & dabis cochlearia terna.

Oxymel ad phlegmata incidenda. Cap. LX.

SQVILLAE in carduo unciam unam, pulegij unam, hysopi unam, origani unam, mittes in acetum, & decoques & colabis, addesque mellis duplum, & ad carbones lentos iterum coques agitando diligenter, donec spissitudinem aquatioris mellis sumat. Hincque dabis ieiuno cochlearia duo, uel quãtum uolueris, & post cœnam similiter. Aliud ad phlegmata incidenda. Salis communis libram unã, salis ammoniaci duas, piperis communis unc. tres, piperis albi tres, gingiberis tres, folij duas, spicæ uero nardi semiunciam, radicis lasaris semiunc. amei semiunciam, thymi semiunc. opij seminis semiunc. petroselini semiunc. anisi semiunc. hysopi semiunciam, origani semiunc. erucæ seminis semiunc. miconis seminis frixi semiunc. tundes & cribrabis, & uteris. Apizima ad incidenda phlegmata. Coques anethum siccum & radices apij in aqua, cui aquæ ad modum potionis calidę addes, oxymellis simplicis cochlear I. bibesque ieiunus per triduum, & cum uolueris. Codiorobum ad purganda phlegmata. Piperis unc. unam, petroselini unã, mastici denarium unum, erui rubei unc. tres, iris duas, hysopi duas, nuclei quatuor, foliorum rutæ uiridis duas, mellis pondera quatuor: dabisque ieiuno cochlearia singula uel bina, pro causa seu uiribus. Hysis semiunciam, hysopi denarios sex, mellis cytarchum dimidium: simul coques in aquæ sextario uno & semis, ita ut sextarius remaneat: postea colabis, & accipies mane & sero cochlearia singula. Eligma ad hæc & ad phthisicos. Erui infusi & in umbra siccati tundes & cribrabis uncias duas, sesamæ unam, iris semiunciam, mellis despumati quod sufficit. Oxyporium ad hæc. Mellis heminam unam, aceti quartarium, rutæ uiridis fasciculum unum, cymini cochlear unum, piperis grana XX. nitri denarios sex. Epithema ad pectoris phlegmata resoluenda. Butyrum, laricem, irinum, medullam ceruinam, lini semen, fœnugræcum, ceram, adipem anserinum: omnia æquis ponderibus mittes, adipem tantum duplum mittes. Epithema ad hæc. Butyri uncias duas, adipis anserini duas, hysopi ceroti duas, olei anethini tres, medullæ ceruinæ duas, ceræ quatuor. Ad phlegmata. Pastinacæ seminis unciam unam, melonum seminis duas, teres & cribrabis, & cũ melle despumato permiscebis, & dabis cochlear unum uel duo. Eligma ad hæc & ad phthisicos. Sesamæ unc. duæ, erui duæ, iris duæ, mellis despumati quod sufficit. Ad eos qui purulenta expuunt, uel qui apostema habent. Laricem, butyrum, eruum, & mel ad carbones unũ corpus efficies, & dabis cochlearia singula uel terna pro ætatibus. Quidam uero succum marrhubij addunt, qui phlegma & pus in pulmonibus habent, & tussiunt.

Phthisi medendo. Cap. LXI.

INVENI iam desperatum phthisicum sanatum hoc modo. Radicis decoctio in Punici mali cortice, mixtæque ex aquæ cyatho uno, & lactis pari mensura quotidie sumptui data profuit: utilius est phthisicis & longis languoribus qui tenentur, in saltibus morari, ubi pix nascitur, quàm in mari nauigare, & marina loca uisitare. Cancri fluuiatiles ex iure in cibo sumpti ieiunis dantur. Lacerta uiridis decocta in uini

in uini sextarijs tribus,ad cyathum unum redeat, singulis cochlearibus phthisicos datis diebus singulis,do nec conualescat. Propinatur item cochlearium cinis ex uino austero. Suis fœminæ lardum manducatur. Herba pastæ in cibo datur. Carnes asini ex iure sumptæ phthisicis prosunt. Suis fœminæ cinis ex passo propinatur. Adipis recentis pondo quadrans decoquitur in uini cyathis tribus, additur eo mel optimũ, & pillulis glutitur. Pulmo uulturis combustus super sarmenta,& in puluerem redactus,& cum floribus rosæ,& croco æquis partibus tritus commiscetur:& in modum dimidij cochlearis cum uini potione bibitur sero,& media nocte & ante lucem. Si autem febriunt,in aqua calida, hocque & ad sanguinis reiectionem facit. Thus masculum teres bene,& addes Sandaracę tantundem,& teres postea medullam ceruinã. Similiter ex his trocisos factos longos seruabis in charta: & cum opus fuerit, facies carbones de uite ualida & extingues,& unum carbonem excauabis quantum possit recipere medicamẽti. Pillulamque in modum ciceris maioris formabis, & hunc rursum accendes, & pillulam suppones, traiectoriumque operies circundato linteo,ut totus fumus introducatur. Cum uero respirare uoluerit,ac tussire cœperit, digito claudat, hocque ter faciat, singulas pilulas singulis imponendo carbonibus: hoc & ad tussim,& ad reiectionem sanguinis facit. Dragantum album tenerum eliges,& infundes in careno optimo biduo uel triduo: postea teres diligenter,& addes mellis Attici quantum sufficit post meridiem. Ad phthisicos uel ad eos qui purulenta expuunt, ad eruptionem sanguinis & tussim ueterem hoc medicamentum bene facit. Opij denarius unus,aqua exigua diluitur, & cum aluminis scissi triti puluere sex miscetur, & fiunt globuli ciceris amplitudine, danturque ieiuno quaterni uel quini. Ad secandum rheuma phthisicorũ temporalium. Anisi unciam unam,apij seminis unam,petroselini unam, myrrhæ trogloditis denarios duodecim,piperis albi sex,spicænardi unum,mellis despumati quantum sufficit:dabisque in modum auellanæ cum aqua calida. Antidotum phthisicis incõparabile. Piperis denarij tres,myrrhæ unus,opopanacis unus,thuris masculi unus,opij unus,gingiberis unus, lasaris dimidius, rutæ siccæ uncia una, abrotani una, nasciscí una,pulegij semiuncia,mellis optimi despumati sextarius unus,uini aminei quartarius,papaueris quoque triti & excocti:hinc phthisicis propinare,prodesse memoratur. Aliud antidotum. Recipe piperis albi unciam unam,cardamomi unam,opij unam,iusquiami unciam unam, myrrhæ denarium unum, dauci cretici denarios sex,croci tres,sulphuris uiui semiunciam,gentianæ denarios sex: ex quibus quæ debent tundi tundantur,& quæ teri terantur: & cribrata uniuersa cum melle Attico quantum sufficit commiscebis, ita ut spissitudinem in modum emplastri efficias, hoc denuo in mortario teres, & in uitro repones. Dabis autem magnitudinem baccæ lauri non plures ex aqua calida, cum dormitum uadit, ne aliquem supersumat humorem.

Synthesi curando. Cap. LXII.

SYNTHESIS quoque nec periculo nec facie phthisi dissimilis morbus est, cui sic medetur. Alicæ cyathi tres,in passi sextario uno,& aquæ sextarijs sex conijciuntur,& sensim coquũtur,donec aqua cõsumatur,tunc suffundunt lactis ouilis ac caprini sextarium,quo subferuefacto fit genus sorbitionis, qua per se primis diebus curationis loco utuntur, procedentibus diebus & mel adijciunt. Ad hæc utilissimum putant,eos in aqua marina lauari. Oxyporium ad synthesim uel ad tussim,quod conficitur sic. Pipere albo uncia,gingibere duabus, petroselini duabus, libistico drachmis sex,factũ puluerem cũ melle despumato per dies octo in sole teres, & hinc ieiunus cochlear unum accipies.

Ad sanguinem excreantes & phthisicos effectus. Cap. LXIII.

PORRI sectiui succum cum lacte mulieris,siparum cyathos duos ieiuno dabis tepefactum. Ad hæmoptoicos. Seminis caulium denarios tres,myrrhæ duos,picis optimæ duos,teres diligenter, & cribrabis, dabis febricitanti cum aqua, sanis uero cum styptico uino cochlear plenum. Sed diebus ipsis cerebellum porcorum comedat & dactilos: panem autem modicum micatum cũ ipsis cerebellis accipiat. Quinque crudorum ouorum lutea in uini hemina propinantur. Prodest item aquam bibere,in qua cytonia decocta sunt. Spongiæ aphræ cinis cum porri sectiui succo sorbetur. Sanguinem nihilominus excreantibus, herbæ senecionis succus ad cyathum unum potui datus, sanguinem sistit. Sanguinem item excreantes marrhubij contriti in uini cyathis quatuor, calicem unum ieiuni bibant. Sanguinem per os qui iactat, uel pus. Betonicæ deñ.nouem, & lactis caprini recentis cyathos tres bibat per triduum, & continuo sanus erit. Ad Hæmoptoicos. Porri sectiui succi cochlearia duo, plantaginis maioris succi duo,succi rumicæ duo,aceti acris cochlearia tria,omnia permixta per triduũ dabis. Ad eos qui pus expuunt. Lini seminis denarios duos, gummi ueteris cyathos sex,picis tritæ & cribratæ denarios quatuor, abrotani triti & cribrati duos,amygdalas amaras numero quindecim,thuris masculi deñ.decem, resinæ terebinthinæ unum,galbani duos,mellis Attici pro modo:omniaque simul commiscebis donec ad crassitudinem ueniant,& dabis ad manducandum. Ad hæmoptoicos. Fœnugræcum purgabis diligenter,& in cacabo nouo feruere facies,& primo feruore effundes,sed non totum: postea addes aquam, & ferueat usque dum excoquatur, postea colabis & mittes marrubium album,nuces pineas, pulegium, eruum, & camephitim, ut totum in se ferueat, diebusque sex bibendum dabis. Trocisci ad hæmoptoicos. Recipe hypocisti balausti citini ana unciam unam,omphacij drachmas tres,gummi unam,aquę

cœleſtis quod ſufficit ad faciendum trociſcos, habeatque trociſcus denarios tres,febricitantibus cum aqua calida, ſanis uero cum uino. Trociſcus diacantes ad hæmoptoicos. Recipe acantis drachmas ſex, hypociſti ſex,lycij Indici quatuor, opij quatuor, balauſtij quatuor, myrrhæ duas, reupontici quatuor: accipit hicroſam, aut myrtum. coques cum ſapa omnia, & facies trociſcos habentes drachmam unam, & dabis cum ſapa cyathos duos. Trociſcus cum hæmoptoicis optimus. Recipe libani,roris Syriaci, hypociſti, corallij ana unciam unam, tundes, teres, & cribrabis, omniaque ſimul miſcebis, & facies trociſcos habentes drachmam unam: dabisque cum oxycrate.

Sanguinem reijcientium curatio. Cap. LXIIII.

SI ex alto præcipitati ſunt,mille folium bibendum datur ex aceto,cruenta excreantibus. Quinque ouorum mediola cruda, in uini hemina propinantur, ſi & purulenta ſint quæ expuuntur. eodem tempore ouum crudum cum pari menſura ſucci porri ſectiui ſorbetur. Itemque Græci mellis calefactum hauritur. Ad excreationem cruentam. Cochleæ elixæ teruntur, & ex aqua bibuntur. prodeſt aqua pota ubi cydonia decocta ſunt. cochleæ illotæ ex aqua marina coquuntur, & ita deuorantur. Cochleæ rurſus cum teſtis ſuis tritæ,addito croco, eduntur. Spongiæ Africæ cinis cũ porri ſectiui ſucco ſorbetur,porri capitati ſuccus cum farina thuris ſorbetur,farina qua chartæ glutinantur calida in modum ſorbitionis ſumitur. Aquæ in qua roſa & ruta & hyſopum decocta ſunt, uino miſcetur, & ita potui propinatur. marrhubij quoque ſcopæ cum pane decoquuntur, æque ex aqua bibuntur. Vuæ in uinaceis ſeruatæ,aptæ ſunt excreantibus ſanguinem. Oleaſtri folia decoquuntur ex melle, & dantur cochlearia tria, palmæ quoque thebaicæ eduntur. Cytonia matura deuorantur cruda. Nuclei amygdalarum cum amilo & mentaſtro deuorantur. Semen urticæ aut myrti contritum,in uino bibitur. Gummi optimum cum uino reſoluitur & datur: & ſi fieri poteſt,gummi ex amygdalis ſit. Rubi in quibus mora naſcuntur cauliculi teneri tunduntur: ex his ſuccus exprimitur,qui in ſole ad craſſitudinem mellis ſiccatur. hic hauſtus,ſanguinem efficaciſſime ſiſtit. Eorundem ruborum caules ex uino auſtero decocti eduntur,idque uinum bibitur in potione. Cornuceruini cinis in uino uetere potatur. Ebulinus ſanguis cum aceto modice ſumptus iuuat. Hœdini ſanguinis recentis tres cyathi cum pari menſura aceti feruentis potui dantur,coagulum ceruinum ex aceto datur. Item coagulum leporinum,eodem modo.

Ad ſanguinem reijcientium curatio. Cap. LXV.

IVSQVIAMI ſeminis drachmas ſex,lini ſeminis,anethi ſeminis, ſtyracis, dauci cretici, croci ana drachmas quatuor,opij purgati & caſtorij ana tres,myrrhæ duas,mandragoræ quatuor, piperis octo: omnia teres diligenter, addiſque mellis optimi quod ſufficit,ſimul miſcebis & dabis. Item ſymphyti radicis nocte ſub cinere raſæ & tritæ uncias duas,maſticis aphræ unam, nuclei pinei unam, piperis grana unũ & uiginti trita,melle deſpumato miſcebis, & ſuperadijcies betonicæ herbæ tuſæ pulueris uncias duas, & ex eo mane & ſero dabis cochlearia duo. Fimum caprinum tritum in puluerem,uel ipſum fimum recentem in lacte caprino dabis bibere. Herbæ ſerpilli montanæ ſiccæ & tuſæ puluis denarios duodecim, & cum uino potui datus,ſanguinem ſiſtit. Item caprifici folia ſiue radices in cinerem redacta,& ad denarios duodecim in uini cyathis tribus, potui data,etiam & dyſentericis faciunt. Sulphuris uiui denarios tres in ouo crudo ſorbeat. Fœniculi folia trita, & cum aceto mixta,pectori apponas, ac potui des: mirifice iuuant. Pulmo item uulturis in ſarmentis uitis combuſtus, & in puluerem redactus, & cum floribus roſæ & croco ęquis ponderibus tritus, in modum dimidij cochlearis cum uini potione bibitur, ſero & media nocte & ante lucem, febricitantibusque cum aqua calida accipiant: hoc etiam phthiſicos mire ſanat. Sanguinem reijcientibus qui de alto ceciderunt. Verbaſci radicis cortices in ligno tuſos admixto uino dabis bibere. facitque iumẽto rupto ea potio: per cornu datur. facitque ad eos qui aliquid interius ruperint.

Ad eos qui ſanguinem de ſtomacho uel uena ſatis emittunt. Cap. LXVI.

GVMMI Alexandrinum teres diligenter,& facies puluerem molliſſimum, & ex hoc cochlear plenum mittes in poſcam megelitam,& bibes: ſed de ipſo puluere mittes in orizam, ſiue in ſimilam ex lacte coctam, & ſic manducabis. Gummi optimum in ore ſoluatur, ſic paulatim glutiatur, multoque melius ſi in amygdalinum fuerit.

De cruciatus dentium curatione. Cap. LXVII.

CVCVRBITAE ſatiuæ decoctæ ſuccus inhibet dolorem, & mobilitatem ſtabiliet in ore cõpreſſus. Enula ab ieiunis commanducata dentes confirmat. Aqua in qua allium decoctum eſt gargarizatur,& idem allium cauis dentibus inditur. Aſparagi erratici ſuccum in ore cõtineri oportet, aduerſum dentis mobilitatem. Acetum ſi in ore contineatur, gingiuas ſtringit, & dentes continet. Oliuæ nigræ, amurcæ muria eodem modo ſtabilit. caprifici radix ex uino decoquitur, uinum in ore continetur, radix trita maxillæ imponitur aduerſus dolorem: caprifici autem radix per meſſes inciditur, & hęc mittit ſuccus,

tit ſuccus, aptiſſimum dolori. Nucleus gallę commanducatus dolori medetur. Tedę pingues in aſtulas conciduntur, & in aceto coquuntur, idque acetum in ore continebis. Aqua in qua lentiſcus decoctus eſt, mobiles dentes confirmat. Ruborum in quibus mora naſcuntur, pampini decoquuntur in uino aſteri, & commanducantur aduerſum mobilitatem, idque uinum in ore continetur. Millefolium in dolore manditur, tritumque maxillę imponitur. Radix yoſcyami ex aceto commanducatur. Plantaginis radix manditur, & eiuſdem ſucco in aceto decocto, & tepefacto dẽtes colluuntur. Quinquefolium in quo fraga naſcuntur eluitur aqua marina, deinde coquitur ad tertias ex uino & aceto, idque in ore diu continetur: quidam uero malunt cinere eius dentes fricare. Hyſopo utiliter colluuntur. Cauis dentibus cinis murini fimi inditur. Vermes item terreni decocti in oleo, & triti, infunduntur auriculę, ab ea parte qua dentes dolent, eorundemque uermium cinis exeſis dentibus coniectus, & cæteris cera obturatis, perfacile eos cadere cogit. Idemque uermium cinis inditus dolentibus, iuuat. Comburi debent in teſta arenulę quę in cornibus cochlearum inueniuntur: cauis dentibus inditę, continuo finiunt dolorem. Idem prętat fimus corui in lana alligatus. Inuiolati uero prętantur dentes, ſi quis quotidie mane ieiunus ſub lingua habeat granum ſalis, donec liqueſcat. Ceruini cornu farina in dolore uel colluuntur, uel fricantur. Albi bulbi cinis dentifricium eſt. Oſſa ex ungulis ſuis combuſta, eundem uſum prętant. Caprino lacte utiliter dentes colluuntur. Ebuli radicem ex aceto decoque, & diu in ore teneatur. Folia de buxo & ramuſculos anethi teres, in olla mittes, & cum aceto ad tertias decoques, tepefactum in ore tenebis.

C. PLINII SECVNDI DE RE MEDICA LIBER SECVNDVS.

Priora quatuordecim huius libri capita in uetuſto codice non erant, notha tamen inſcriptione (ut alia non pauca) exhibere quàm prætermittere maluimus: ad rem enim non nihil facere ducimus.

Pulmoni medendo. Caput I.

FOENICVLI ſucci cyathus unus potui datus, mirifice pulmoni facit: nullumque in eſt periculum, etiam ſi febricitanti datur. Pentaphylli herbę ſuccus ad cyathos três potui datus, uitia pulmonis emendat. Aceris item arboris ſuccus ad uncias tres ſępius ſumptus, pulmonum ulcera ſanat. Cedrum integrã decoques, & ex ea aqua in potum cyathos duos aſſidue dabis: ea enim pulmonibus uitiatis, teterrimum ſpiritum emendat. Lac cum herbę cẽtaurię tuſę puluere quaſi cataplaſma factum, calidumque pectori ſiniſtro ſuperpoſitum per dies quatuor, uitia pulmonum ſanat: lac uero quotidie bibet cum herbę ſupraſcriptę puluere ad denarios duos. Butyrum ex melle pari menſura decoques, donec rufum colorem trahat, reponeſque in pyxide, & ieiuno ligulam plenam dabis ei qui pulmones ulceratos habet. Raphani ſucci cyathos duos, paſſi cretici tres bene permixtos tepidos dabis bibere, pulmones uitiatos ſanat. Ad pulmonum dolorem. Anethum ſiccum uetus teres atque cribrabis, reſinam quoque miſcebis cum adipe ueteri. Butyrum etiam & mel, ęquali modo: coqueſque uſque dum rubeus color ſit, repones in pyxide, & inde mane & ſero ligulam edat cui ulceratus pulmo fuerit, idque reddet eum ſanum. Ad eos qui pulmonum cauſa tuſſiunt, uel phlegmata ſpiſſa cum ſanguine mixta proijciunt, infundes pridie dragantum in aqua, & coques cum melle deſpumato, ac ſuper mittes croci triti quantum neceſſe fuerit, & ex hoc dabis mane & ſero cochlear unum. Ad eos qui pulmonis uitio tuſſiunt. Squillæ pond. quinque, aceti optimi ſextarios decem, pineas tres, pulegij faſciculos tres, coques ad tertias & colabis, addeſque mellis deſpumati ſextarios nouem, & iterum coques uſquedum bene ſe commiſceat, & accipies ad cochlear pro uiribus. Ceruí maſculi unciam unam, encinij ſpermatis unam, opopanacis unam, citaperi unam, hyſopi unam, ariſtolochiæ rotundæ unam, mellis quod ſufficit: commiſcebis, dabiſque in modum auellanæ maioris cum aquæ cyathis tribus. Ad uitia pulmonis. Corij cedri exterioris libram unam, mellis tres, uini Aminei unam, piperis unciam unam, zinziberis duas, petroſelini unam: coques uero cedriam in uino uſque dum uirtutẽ amittat, & uinum ad dimidias redigatur: & ita mittes mel ad ſpiſſitudinem mellis, ita ut agitando refrigeſcat, & ſuperinfundes in ſiccum, & terendo unum corpus efficies. hoc facit & ſtomaticis.

Ad ſuſpirium. Cap. II.

HERBAE Sauinæ deñ. duos, butyri, mellis uncias duas, conficies electuarium, & ieiuno dabis. Itemque raphani ſemen & ſulphur uiuum pari portione trita, & mellis admixta ieiuno ad cochlear dabis, aut radicis ſuccum cum aqua mulſa bibat. Marrhubium cum ſuis radicibus tundes, & ſuccum ex eo melle admixto æqualiter coques, & ex eo ſingulis diebus cochlearia duo ſumes, ſuſpirium aufert, & concreta

phlegmata ex intimo pectore educit. Præstat eadem herba ficca in aqua decocta, & similiter data. Betonicæ herbæ pulueris denarij duo, in nitro mellis uel oxymellis cyathis tribus, dati suspirationes auferũt, & omnia interiora phlegmata sursum euocant, & stomachum purgant, & dolorem eius auferunt, si quotidie bibuntur. Facit eadem herba in aqua decocta, & eadem aqua in nitro mellis data. Mel & butyrũ simul decoques, donec soluantur: deinde adijcies aphronitrum matronale ad dimidium, & uteris. Aristolochiæ rotundę radicis succum siue puluerẽ ad duos denarios in aquæ calidæ cyathis duobus potui dabis, suspiria, & singultus emendant. Super carbones fimum siccum carbonibus incensum pones, & per traiectorium fumus eius ore ductus, suspirium tollit. Roris item marini uiridis fasciculum bonum decoques in aqua, cum tribus carycis Germanicis, donec fiat quasi carenum, indeque dabis matutino calicem bonum: & si uolueris, similiter post cœnam. Betonicæ siccæ pulueris unciam unam, ex aquæ calidæ cyathis duobus bibat. Ad hoc, & anhelitum. Cotomorum succi cyathos tres, ex melle æquali siue uino decoques. Sumpti enim suspirio laborantes releuant, & hydropicos ac spleneticos factos. Cocta similiter cotonea, & tusa, & illita, uel in modum cataplasmi imposita, emendant. Sulphuris uiui denarios treis in nouo sorbili accipiat: ita ut frigidis abstineat. Aphronitri matronalis pastillum unum, aut duos, uel tres cum mulsa bibat: herba enim quæ in arborum lacunis, cauisque corticibus consistit, potata, cito liberat. Fel quoque ursinum in aqua calida dilutum ieiunus bibat donec sanetur, quod celerrime conquiescit. Item betonicæ denarios octo in cyathis tribus mulsæ, ieiuno dabis, cum dormitum uadit. Trociscus ad στόνον, hoc est suspirium. Recipe ammoniaci triti drachmas octo, abrotani octo, castorij quatuor: omnibusque tritis, facies trociscos, & dabis cum oxymelle.

Ad mamillæ nucleos, & cancrum. Cap. III.

DACTILVM purgatum ablata interiori albugine, teres cum cibulla Germana, & coriandro uiridi, apponesque & sanabitur, si tamen initio est. Ad cancrum mamillæ. Herbæ quæ dicitur cucubus folia, & de tyrso eius quidquid uiride fuerit partem unam, & herbæ quæ dicitur pastellus partes duas, tundes diligenter, deinde infusas micas panis recenter expressas cum herbis teres, & facies quasi cerotum, & pones in mamillam mane & sero frigidum, & curabis cancrum qualiter uis. Herba autem pastillum ab una radice ascendit, & super XIIII. uel amplius dispergitur super terram. Ad dolorem mamillæ. Medullam quæ sub cortice pini uiridis est, siccabis & teres, & cribrabis, & ex eo puluere cochlear plenum dabis cum uino calido ieiuno: ita ut in ipsa parte iaceat. Ad dolorem mamillarum, qui fit ex plenitudine lactis post partum. Cerusa cum oleo roseo bene trita, & illita, statim dolorem sedat. Ad mamillarum dolorem, quem prægnantes, aut post partum patiuntur. Ouorum putamina bene trita, & ouorum coctorum uitellos tres, tritos admiscebis, crocum etiam aliquantulum, & rosacei, ceræ ponticæ quod sufficit: factoque ex his ceroto, linteo impones. hoc & infantibus bene facit ad punctionem. Ceræ libram unam, adipis leonini unciam unam, adipis caprini duas, medullæ ceruinæ duas: singulariter teres & simul miscebis, & exinde linteolo molli induces, & super mamillas pones, uel infantes, & ex eo perunges, sicut supra præcepimus. Ad mamillæ duritiam, uel dolorem, compositio. Recipe adipis leonini librã unam, adipis strutionis unam, adipis lupini unam, styracis uncias tres, olei sauiniẽsis pond. sex, fontanæ sextarios duos. herbæ autem in oleo coquuntur, donec aqua exiccetur: deinde colantur, cui oleo calẽti admiscentur adipes suprascipti, nouissime cera punica una, aphra quantum sufficit ad cerotum. Oportet autem in uitreo uase reponi. Herbæ symphoniacæ foliorum libram unam, colophoniæ duas, axungiæ ueteris sine sale unam, fermenti uncias sex accipies. Fermentum uero in muria solues & miscebis. Resinam item & oleum solues cera addita, & in doliolo uitreo repones. Ad mulierum mamillas marmoratas herba paretaria cum axungia sine sale tusa, & imposita, tertia die aperit: sicut à balneo utatur, tertia die claudit. Sic enim Aurelia Rustica curata est. Ad tumorem & dolorem mamillarum. Stypteria herba uiridis trita, admixto pane in aceto infuso, aut axungia, impositaque sanabit. Marrhubium bene cõteres, & cũ axungia ueteri contusum ac impositum ad tumorẽ mamillarum. & si fuerit uulnus, purgat & curat. Ad tumorem mamillarum, & ad febres præsens remedium. Mellis uncias nouem, olei rosati sex, ceræ quatuor, resolues, colabis, & teres quousque album efficitur, & uteris. Ne uero mammæ crescant, creta cymolia cum aceto cataplas.

Ad dolorem stomachi cum accidia & nausea, & ad inflationem, & defectionem. Cap. IIII.

MASTICAE Aphræ, absinthij pontici succum, pulegium siccum, pares portiones tritas in uase uitreo seruabis: & dum opus fuerit, stomachum nardo inũges, & sic puluerem sparges, & chartam pones, & super chartam lanam, & fascias. In dolore & uitio stomachi, calastico uentidiani sæpius stomachũ confricabis. Herbæ betonicæ radicum fasciculum unum, uerbenæ unum, agrimoniæ unum, coques in olla noua cum aquæ sextarijs nouem ad tertias, & exinde ieiunus potionem mane unam, & sero alterã bibat per dies septem. uexatum stomachum releuat. Confectio. Rutæ seminis cochlear plenum, salis montani tantundem, sulphuris uiui similiter: hæc omnia teres diligenter, & cum uino miscebis, ut singulas potiones per triduum ieiunus bibas. Terræ malum coctum, & tritum melle modico admixto cochlear plenum ieiunus manduces, accidiam tollit. Carnem item uaccinam cum aceto coctam, & condi-

tam

tam oleo,sale,anetho,porro,mãduces per dies septem,lassum stomachum subleuat. Ad dolorem & fastidium stomachi,qui nec cibo nec potu iuuatur, ructus quoque amaros patitur. Centauriæ unum,fellis terræ conteres libram unam ex aquæ calidę cyathis quatuor,dabisque ieiuno bibendum per triduum,discutitur infirmitas. Fomentum ad dolorem stomachi. Absinthij fasciculum unum,anethi unum,masticæ semiunciam,nardi celtici semiunc.styracis tantundem,olei pond.IIII.melum uel citonium uiride, uini ueteris hemina:omnia hęc infusa prius feruefacies,& postea fouebis. Ad dolorem stomachi quo in modum epithymi uti debeas. Citonij purgati cruditriti unc.IIII.aloes triti duas, masticæ Aphræ pulueris unam, dactilos pingues purgatos & tritos numero quinque: his omnibus cõmixtis facies cerotum de olei camomillini unc.sex,& ceræ tres,& in hunc cerotum mittes suprascriptas species,& uteris. Ad inflationem stomachi ex qua defectus & angustia nascitur. Bulbum crudum in pila tundes,huncin mortario in modum ceroti teres,addesque pulueris aluminis scissi quãtum ad substringendum sufficiat, deinde pannum ex eo illitum & tepefactum stomacho superpones. Ad inflationem stomachi,rutam manducabis. Potio ad uentositatem stomachi tollendam. Cecudam,allium,& lauri folia simul coques cum aqua,& bibes ieiunus & post cœnam. Enulæ pulueris cochlear unum ieiunus bibas in uino. Epithyma ad uentositatem stomachi,meliori unc.quatuor,fœnugræci quatuor,costi cymini unam,apij seminis duas,ceræ tres,olei quatuor,nardi quatuor,dactilorum uino infusorum quantum sufficit. Item ad inflationem stomachi. Piperis den.XI.pulegij sex,liqua,& dabis cochlearia tria mane & sero.

Potio ad dolorem, stomachi splenis, & hepatis. Cap. V.

PIPERIS uncias tres,pyrethri semiunc.cyperi den.XVIII.spicę celticæ unc.unam: omnia separatim macerantur,cribrantur,atque pensantur: & facti ex his pulueris datur in potione uini absinthiaci cochlear plenum post curationem corporis & unctionem,ita ut accipiat in primo tridue, & biduo intermisso,rursum accipiat biduo,iterum intermissa una die accipiat duas partes,cochlear unum post unũ. Catapotia ad dolorem stomachi quę uentrem leniter laxant. Recipe aloes drach.duas,gentianę unam,masticæ unam,facies ex his catapotia erui magnitudine,& dabis incipiens à tertia usque ad septimam. Ad stomachi dolorem. Vrticam summam semen habentem deme,& diligenter laua,& ex ea sorbitionem facito bene cõditam sine pipere: utilissime enim sumitur ad omne genus ualetudinis quod in stomacho prouenit,ac sine dubio curabis. & ut breuiter explicemus(quantum enim constet de laude experimenti, omnem librum possemus replere)hoc facias quod infrascriptum est. Fœniculi radicis illa quę de foris est tenera sublata pon.I.& semis,per triduum in aceto macerabis,tertia die decoques ipsas radices modicum,colabisque & adiunges in ipso aceto mellis sextarium unum,ita ut simul ferueat ipsum mel cum aceto,& adijcito aloes semiunc.amei unc.unam,masticæ semiunc.asari unam: omnia hęc mixta ieiuno dabis cochlearia tria: quod si inflatio stomachi, uel intestinorum erit, pulegium bibito uel manducato. Ad inflationes. Rutæ hortensis modicum in potione sarcillum mittes. Ad stomachi dolorem. Folia rosæ quinque uel septem, aut certe nouem, cum piperis granis totidem, trita ex aqua calida bibas. Ex nuce pinea grana numero uiginti purgata, & cyminum quod tribus digitis capere potueris, conteres bene in mortario, additis aquæ frigidæ cyathis duobus, atque earum rerum uncia dimidia danda, uelociter sanat.

Ad calefaciendum stomachum & angustias eius. Cap. VI.

RVTAE, anethi, mentæ, apij,fasciculos singulos decoques in aquæ calicibus tribus, ita ut ad unum calicem redeat, & eam aquam bibes. Ad defectionem & calefactionem stomachi uel nauseam. Absinthium & anethum in aqua decoctum ad tertias,accipias:detergit,calefacit,& consolidat. Ad angustias stomachi,de melle,oleo,& uino,farina hordei,fœnugræci, meliloti, apij seminis, samsuci, camomillæ, absinthij ana unc.duas,accipies & facies cataplasma,& uteris diebus quinque, & habebis horis ternis impositum: bibas autem ipsis diebus ieiunus apozyma radicum apij cum oxymelle. Post cataplasma autẽ uteris epithymo hoc. Recipe aloes unc.tres,ireos duas,apij seminis semiunc.nitri unam, baccarum lauri tres,fœnugræci tres,samsuci tres,ceræ semiunc.mellis pro oleo quantum sufficit. Post epithyma autẽ bibat hieram artegem,& post aliquot dies bibat costi cochlearia singula,interiecto biduo.

al. antigenis.

Ad confortandum stomachum. Cap. VII.

MITTES in frixorium sapæ sextarium ex parte tertia & olei rosacei guttas duas.ubi cœperit feruere,florem fœnugręci & lentis æquali mensura addes.quod cum fuerit spissatum,pones super stomachum per triduum. Cataplasma ad stomachum confortandum,& stringendum uentrem post fluxum,siue post catarticum. Panem fermentatum mundum coques in uino ueteri siculo, si æstas est. Absinthij herbæ puluis simul coquitur, & inducto panno oleo rosaceo modico, & manu superlito impones: hyeme uero absinthium non mittes, & oleo communi uteris. Confectio epithymi, quod confirmat stomachum. Absinthij succi unciam unam,olei nardini sex,masticæ quatuor,ceræ sex. Item confectio rusticon ad confortandum stomachum,ad nauseam & ad uentrem stringendum,quæ in modum epithymi

conficitur. Recipe dactilos minores numero uiginti,infusos in uino ueteri & tritos,polentæ uncias tres, masticæ duas, absinthij unam, laudani duas, styracis tres: si autem cholicus est, addes meliloti uncias duas, rosæ siccæ unam, omphacij unam, olei lentiscini quod sufficit.

Ad digestionem stomachi. Cap. VIII.

ANETHI semen cum origano & pipere æquali portione in puluerem rediges, accipiesque inde denarios duos in uini cyathis tribus: est enim magnificum. Ad hoc oxyporium diaciminos. Piper,cyminum,& rutam ficccam in puluerem redacta cõmiscebis,& cum oxymelle despumato temperabis,& in dolio recondes,& ieiunus mane cochlearia singula accipies. Oxyporium quod facit ad digestionem,malaxat uentrem,inflationem tollit,facit & ad collum. Recipe cymini Aethiopici unc. duas, rutæ uiridis semiunc. piperis albi deñ. IX. petroselini autonici sex, zinziberis non permisi semiunc. nitri rubicundi sex,mellis quantum sufficit. Hæc omnia uero,excepta ruta,tunduntur in aceto tantum quantum possit à puluere bibi die una: alia uero die teritur ruta uiridis diligenter, & in mortario cum melle miscetur,& sic species quæ infusæ sunt cõmiscentur: accipiat autem cochlear plenum ante prandium & post prãdium. Ad hæc leuistici semiunc. zinziberis semiunc. piperis albi unc. unam, sylini deñ. tres,lasaris radicis tres. Digestorium membrorum optimum. Recipe leuistici deñ. IIII. zinziberis unum,petroselini tres,piperis albi unum,cymini unum,careni sextarium unum: hæc omnia tusa & trita miscebis cum passo suprascripto. Catapotia ad digestionem. Absinthij & iris æqualia cum melle colliges,& dabis in lecto secundum uirtutem. Ad stomachum purgandum,& ad uentrem molliendum. Cymas de sambuco elixabis, & manducabis cum impensa secundum uires.

Ad fastidium stomachi, & ad carbunculum. Cap. IX.

CYMINVM Syriacum bonũ in aceto infusum siccicabis,& teres in mortario,nucleos quoque infusos, tydartum,fœniculi semen & anethi cochlearia terna simul teres diligenter,addesque piperis cochlearia quinque,& rutę foliorum septem, & mellis despumati optimi lib. I. omnia simul conteres & superaddes acetum, æstimabisque ut sit in modum sinapis mediocriter temperati, & repones in doliolo uitreo, & exinde cum pane uel quibus uolueris cibis uteris,etiam si cum cochleari sorbeas,multum prodest. Si autem super ipsum in acetabulo liquaminis cochlear unum melius sapit, & hoc non solum in prandio uteris,sed & in cœna. Res enim est optima,quæ non solum ad fastidium facit, uerumetiam corpori prodest. Ad hoc oxyporium. Recipe piperis albi semiunc. phu semiunc. asari denarios tres, zinziberis unc. unam,mellis lib. duas & semis,uini phalerni sextarios duos,succi cedri acerbi deintus lib. I. mel uero & succum & uinum coques simul donec mellis spissitudinem sumat, & tunc species tusas & cribratas admiscebis,& uteris cochlear plenum ieiunus. Itẽ ad fastidium intubum syluaticum crudum,siue ex aqua decoctum cum aceto edatur, fastidium tollit. Ad fastidium & marcorem stomachi, in musti ex uuis albis sextarijs sex mittũtur, cydonia quinque non purgata,& totidem mala punica, additurque succi sorborum, rorisque Syriaci sextarius unus, croci semiunc. fici sex, quę omnia ad crassitudinem mellis coquuntur,seruanturque in uase uitreo,atque de ligula sumitur. Porri capitati excocti,& in cibo sumpti cyathus,prodest stomacho laboranti. Antidotum ad fastidium stomachi, & marcorem & dolorẽ coli. Recipe apij seminis drach. sex, petroselini deñ. III. spicæ nardi drach. IIII. myrrhę IIII. scini IIII. piperis longi sex,piperis albi quinque: quæ omnia simul teruntur, deinde suffunditur mellis gręci despumati quod sufficit,in uase seruatur uitreo,datur à balneo in potione mulsi mixti ex aqua calida ad drach. duas. Ad eos qui ex ęgrimonijs fastidium patiuntur. Betonicę pulueris deñ. sex, ex aquæ mulsæ cyathis tribus bibant aut septem aut nouem diebus ieiuni, ut facile coquantur. Betonicę pulueris unciam unam in melle rufo decoquito donec obdurescat,facitoque exinde pastillos quatuor,& cum aquæ calidę cyathis duobus bibant post cœnam. Ad carbunculum stomachi lenticulas centum crudas comedas. Aceti acri cochlearia tria cum dormitum uadis accipias. Aquæ item calidæ salsę uel quinque haustus bibas. Oui rursum duri medium arsum cum dormitum uadis manducabis. Itemque betonicæ poli deñ. unum, cum aquæ cyathis duobus bibes.

Puluis ad tensuram stomachi, uel ad defectionem, siue uomitum. Cap. X.

BACCARVM lauri denarios quatuor,cymini tres,roris marini tres,pulegij tres,absinthij tres, masticæ duos,panis ustulati XVI. hęc omnia in puluerem rediges,& perunges stomachum melle calido. Ad eos qui cibum non continent. Semperuiuam herbam tritam in uini austeri cyatho uno ieiuno, & post cœnam potui dabis. Ad stomachi solutionẽ,qui cibum non continet. Gluten taurinum ex aqua resolutum,& in ceroti modum chartæ inductum,pręcordijs imponitur. Item ad stomachũ qui cibum non continet. Fœniculi succi partes duæ,& mellis partem unam,decoques donec succus in mellis spissitudinem redeat, & inde dabis ieiuno cochlear unum,nauseam etiam stringit,& pulmonum ac iecoris uitia sanat. Absinthium modicum in aqua decoctum,& ad cyathos duos potui datum, nauseam restringit: si uero tam concita sit ut contineri non possit, erucæ ramusculos tres uel quatuor cum mali granati succo contritos ad sorbendum dabis, statimque sedatur.

Ad singultum & uomitum. Cap. XI.

MENTAE cacumina cum succo mali granati trita & potui data, restringunt. Contra singultus unges stomachum melle aut oleo nardino, & supersparges scopas cypressi in testa oui calefactas, deinde pones lanam super fumum tenta calidam, & fascias. Epithyma ad nauseam constringendam. Recipe masticæ unciam unam, nardi duas, adipis anserini uel pullini duas, ceræ punicæ liquatæ duas, croci I. hæc in stagnato uase coques, & in mortarium ubi crocus tritus fuerit mittes, & commixta in stomachum mittes. Ad stringendos uomitus, uel ad eos qui escas non digerunt, etiam febre digesta cataplasma sic facies. Siliginem pridie in aqua recenti infundes, & alia die herbam absinthij in mortario teres, & super pulpam siligine expressa de aqua mittes, quam simul cum herba absinthij teres, adijciesque aquę cyathũ unum, & mittes in sartaginem, ita ut bene decoquatur, atque induces panno, & calentem stomacho impones, ita ut utatur horis tribus uel quatuor, postmodum tolles, & floccum lanæ tepidum siccum impones stomacho, & sic facies. Ad eos qui cibum continere non possunt, & eijciunt. Betonicæ deñ. duos, mellis decocti quod sufficiat, pastillos facito, & ex his pastillum unum glutiat ex aquæ calidæ cyathis duobus. Ad uomitum restringendum. Masticæ unc. unam, cymini denarium unum: hęc omnia separatim trita, postea uua passa innucleata permisces, & linteo inductum stomacho suppones. Camephitis herbam mense Iunio collectam & tritã siue coctã, si febricitet, ex aqua calida: si non febricitet, ex uino dabis.

Ad ardorem stomachi & sitim. Cap. XII.

AQVA tepida cum oleo optimo mixta, & data bibere, sitim compescit. Aqua ubi capitella papaueris fuerunt decocta potui datur. Corticem de tremulo, & absinthium uiride uel siccum, coques in aqua usque ad medietatem, & dabis cata mane.

Ad cordis dolorem. Cap. XIII.

BETONICAE herbæ, & pulegij, & nepetę fasciculos singulos æquali pondere cum salis modico in uino ueteri decoques ad medias, & ex eo cyathos duos potui dabis. Suprascriptarũ herbarum pulueris denarium unũ in uini cyathis duobus similiter bibat. In lacte item caprino nasturtium coques, & ex eo dabis bibere. Rubi folia trita pectori imponuntur, & succus eorum bibitur. Itemque leporinus adeps cum uino resolutus bibitur, & cor eius siccum in puluerem tritum cum uino datur. Acuculas item pini uiridis diligenter tectas cum uino optimo bibas, & postea pinguibus abstineas, & liberaberis. Item ad cordis dolorem potio mirabilissima. Recipe piperis albi grana XXXVII. lauri baccas nouem, nucleos nouem, rutæ siccæ fasciculos nouem, testam cucurbitæ siccam tritam pensantem libr. II. hæc omnia simul tundes & cribrabis, & exinde dabis cochlear unum in aqua calida, statim enim liberat: calculumque hæc potio mirifice curat. Itemque ad cordis dolorem siue pulsum. Cyminum Aethiopicum commanducabis, & succum eius gluties.

Ad cordis pulsum. Cap. XIIII.

COSTVM panace, & fœnugręcũ ęquis ponderibus in puluerem rediges, & cum melle Attico repones cõmixtum, & cum opus fuerit, cochlear plenum ieiunus cum aqua calida bibas per triduum. Aristolochiam item rotundam in puluerem rediges, & ex eo denarios treis ex uino per triduum bibes. Cataplasma ad cordis pulsum, ac stomachi dolorem, siue iecoris & splenis. Recipe masticæ tritũ, palmulas tritas, hordei & frumenti farinam, uinum uetus quod sufficit: quæ omnia miscebis, & tepefactis illinies pannum, & loco qui dolet, appones. Reupõticum item ex uino ueteri tritum ieiuno potui dabis.

Præcordiorum dolori curando. Cap. XV.

VNIVERSVM præcordia appellamus, quæ aliqui in plura diuidunt uocabula, uocãtes modo stomachum, ubi in causa sit, interdum iecur, interdum præcordia. Hæc cum se grauauerunt præter durissimum dolorem, uelocissimam mortem ingerunt. His itaque caninus catulus lactens subinde apponitur, in quem idem uitium transire constat, quo defuncto obrui moris est. Bulbi triti illiti uentri bene molliunt, & præcordiorum tumorem curant. Porri sectiui succum cum lacte mulieris pari portione ieiunus bibas. Ocimum item tritum & impositum præcordijs prodest. Lini seminis sextarius unus, & fœnugræci unus, in aquæ mulsę sextario decocta calida sæpius imponuntur: Sed aliqui malunt fœniculi farinam cum pari mensura mellis decoquere, ut ita imponatur. Cydonia cruda uel cocta ceroti modo, panno illiniuntur, & calefacta præcordijs superimponuntur. Radix item aceris tusa cum uino efficacissime prodest. His quos linquit animus aut mens & alienãtur, quibusque uertigines fiunt, Cochleę singulæ cum sua testa tritæ ex passi cyathis tribus calefacta potione per dies nouem dabis. Aliqui in eadẽ curatione dant per dies quinque in eadem passi mẽsura, prima die cochleã unam, sequẽti duas, tertio tres, quarto duas, quinto unam. Eademque curatione suspiria tolluntur. In his lãguoribus si febris non sit,

marina aqua lauari utile eſt. Iocinori prodeſt in cibo uiuaria porcelli modo aſſata, ſtomachoque medetur. Et item ſi fieri poteſt cochleæ Aphricanæ in cibo ſumptæ coquuntur intactæ ex aqua, deinde in prunis torrentur, tunc ex uino & garo eduntur impari numero, ſicque etiam ſtomachi dolori medentur. Profunt item uiuæ cochleæ ex aceto deuoratæ. In hoc languore aqua marina lauari prodeſt. æſtimo præcordiorum eſſe uitium cum cibi non continentur: certe cum hoc accidit ſtomacho, laborare ipſum oportet, horum potione infricatur uenter. Oſſa fragi arefacta proſunt, etiam ſi teneantur in manu dum cibus ſumitur. Non eſt ab re compoſitionem operi conuenientem ponere, quæ ſtomachi faſtidium & marcorem detergit celerrime. in muſta ex uuis albis congio conijciuntur cydonia quinque non purgata, totidem mala picier eo, additur ſorborũ ſextarius, roris Syriaci ſextarius, croci Siculi ſemiuncia, ſici optimi ſemiuncia, ſic coquatur uſque ad craſſitudinem mellis, inde in die lingula eſui ſumitur: ſeruatur in uaſe uitreo, fit efficaciſſima potio compoſitione ita ſcripta. Apij ſeminis aridi uncias ſex, petroſelini Macedonici unc. IIII. ſpicæ nardi uncias quatuor, opij quatuor, myrrhæ quatuor, ſcyni uncias quatuor, piperis longi uncias quinque, piperis albi uncias quinque, hæc unà teruntur cum melle græco deſpumato quod ſatis eſt, ſeruātur in uaſe uitreo, à balneo dātur ieiuno in potione mulſa mixta ex aqua calida unciæ duæ. Ad præcordiorum & iecoris dolorem. Leporis hepar tritum ex uino, ſiue ficci puluis in aqua datus, hepatis ſimul dolorem & faſtidium aufert. Antidotum ad hoc. Recipe coſtum, zinziber, fœnugræcum, cyperum & piper pari portione, adiecto epatorio cum melle deſpumato, quod in uitreo uaſe repones, & exinde denarios duos dabis bibere in paſſo Cretico cum careno. Lini item ſemen deñ. pondere, fœniculi quoque tantundem ex aqua mulſa decoctum in panno dum adhuc calidum eſt præcordijs impones. Ad concoctionem. Hyſopum cum oxymelle ieiunus, uel poſt cœnam bibat. Laſaris uini modicum & aquæ frigidæ ſextarios tres dilues, & dormitum eunti dabis bibere. Digeſtorium quod recipit mellis Attici pon. unum, betonicæ uncias quatuor, in uino hæc permiſcebis & ferueſacies, & cum refrigerit, facies paſtillos nucis auellanæ magnitudine, & in cœna manducabis. Si uero uenter torquetur, betæ radices cũ oleo coques, & bibes.

Ad ligulam & uomitum. Cap. XVI.

THVRIS maſculi & maſticæ æqualia pondera trita cum oui albore miſcebis, & impones, & triduo directum ſic eſſe permittes. Hoc enim & uomitum ſiſtit.

Hepati curando. Cap. XVII.

MYRRHAE unciam unam, aloes hepaticis unam, coſti unam, fœnugræci unam: omnia in puluerem redacta, & in uino permixta ſeruabis, & dabis in careno cochlear plenum calefactum, ita ut in ipſo latere diutiſſime iaceat. Aſphalti unciam unam, coſti denarios tres, folij ſcrupuli tres, meliloti denarios tres, uini Aphri ſextarius unus tollitur, primumque alias ſpecies teres diligēter, poſtea adiecto aſphalto ſimul teres, & bene commiſceātur, ſuperaddes uinum, & ſimul miſcebis, & in ampullam mittes, & ex eo teres, potiones facies, & cum uolueris accipere ieiunus in ſolario calefactum accipies, & cum exieris, in ipſo latere iaceas, & hoc per triduum facias. Sal ammoniacum, aloes & piperis grana undecim, trita cum uino bibuntur. Piper tritum ad cochlear unum, & picem uirginem ad cochlear unum, commiſcebis, & in uino ueteri per triduum dabis. Sagacem item lapidem accēdes, & in aqua calida extingues, & ante quā dormitum uadat, dabis ei bibere per triduum, & ſanabitur. Trifolij itidem albi ſuccum cum lacte uaccino, ſiue cũ uino per dies quatuor potui dabis, hocque à dolore liberat. Violæ ruſticæ ſucci cyathos duos cum melle modico, & uini hemina, calidos propinabis per triduum: ſi quod intus in hepate malum eſt, remediabitur, ac ſanatur in quatriduo ubi miſeris, qui etiam à medicis fuerit deſperatus. Maluæ agreſtis ſucci cyathos tres cum aquæ calidæ cyathis duobus potui dabis per dies quatuor, liberat & febrem auertit. Meliloti ſuccus cum melle partis unius decoctus & ſumptus, dolores inhibet. Cyminum item mel & uinum crudum teres diligenter, dabisque bibere. Item lupinos, coſtum, zinziber, & herba quæ dicitur laccar, unde uermiculatæ pelles tinguntur: horum omnium puluerem ad cochlearia ſingula miſcebis, & exinde cochlear plenum hyeme incondita potione dabis, in æſtate uero mane & ſero: febricitantes autem in aqua calida accipiant. Si uero per tempus locus hepatis fuerit induratus ante potionem, ita duritiam conuenit emolliri ut proſit. Guttæ ammoniaci uncias duas uel tres teres, & cum aceto acerrimo miſcebis, & mittes in ollam nouam, & ſuperaddes parum aceti, & tandiu coques donec ad ſpiſſitudinem mellis perueniat, & exinde perlinies loca dura, & ſi ſtomachus fuerit durus, plurimum ei quoque prodeſt, ſuppones etiam chartam puram, atque faſcias, ſtatimque tollet omnem duritiam, & uinum ſatis non bibat, nec carnem manducet donec ſanus fiat: quod ſi habuerit pullum, uiſcellatum edat: ſin uero buccellas anetatas cum ſale & oleo, porro & apio coctas, oryzam atque bene conditam ac piperatam: Legumina uero non manducet, nec holera, exceptis porris & apio coctis, unde & uinum bibat. Pentaphyli radix ex aqua decoquitur, & ea aqua cum uino mixta bibitur, ſi febricitat qui accipit, mulſa ex aqua facta propinabitur. Ad hepar confectio. Recipe ſucci coſti unciam unam, amomi unam, folij unam, ſtellas abſinthij paucas, ſtercoris hœdi lactentis pillulas quadragintaduas, tundes omnia ueteri ſabateno calefacto. Potio ad hepar mirabilis. Ammoniaci ſemiūc. in uini ſpani hemina decoques in olla noua, donec ſoluatur pigmentũ, & remaneat potio in calice bono, deinde colabis, & in ampullam

mittes,

mittes, quam suspendes ad noctem in aere, & prima luce accipiat: ita tamen ut nihil accipiat, sed purum bibat, & iaceat in dextro latere diutissime, atque ita facies uerni & autumni tempore. Item hederæ baccas collectas mense Ianuario, numero uigintiquinque, & piperis tantundem teres, & cum myrrha calida ieiuno dabis. Costi semiunciam, aloes hepaticis unc. unam, masticæ duas, eupatorij unam, piperis duas, amomi semiunciam, reupontici tantundem, aloes uero & masticæ simul tundes, cętera teres & cribrabis omnia, & commiscebis, & dabis cochlearia singula cum succo fœnugræci decocta. Quartum uero ante diem succum fœnugręci infundes, & adiecta aqua coques, ita ut prima aqua & secunda absumatur. tertia uero aqua cum cœperit feruere, addes fasciculum pulegij & coques, ipsumque succum seruabis: & accipias ieiunus cochlear unum, pulueris suprascripti quotidie in succo tepefacto. & si amarizauerit, adijcies mellis cochlear unum. sed postquam biberis, tenso brachio iaceas. Fœnugręcum purgatum uino ueteri infundes donec intumescat, & iterum siccabis, hocque facies quoties in die potueris à mense Iunio usque ad mensem Augustum, postea in puluerem mollissimum rediges, & addes pulueris costi tantundem, dabisque, ac simul miscebis cochlear plenum in careno optimo ieiuno, & sic iaceat. Myrrhę, aloes, costi, fœnugræci ana unciam unam tolles, omniumque puluerem in unum mittes, & dabis cochlear plenum in careni calice pleno & calefacto, ac superiaceat. Potio ad hæc. Recipe bacchani unciam unam, semiunciam piperis, semiunciam aloes, tundes hæc, & mollissime cribrabis, accipiesque cochlear plenum in mellis cyathis tribus. Alia potio. Caules uirides in carbonibus combures, & in puluerem rediges in cuius unam unciam, piperis semiunciam mittes, & dabis cochlear unum in mellis cyathis tribus. Caulium tyrsos siccos, cinerem repones, & cum opus fuerit, mittes cochlear plenum cum piperis triti granis undecim in uini ueteris calicem, ac calefactum dabis bibere. Secunda uero die mittes piperis grana nouē, tertia die octo. Acori unc. I. amei unam, in puluerem mollissimum rediges, dabisque cochlear unum, sanis in condito, febricitantibus cum mellicrate. Piperis albi folij, costi, rutæ seminis, spicæ nardi, succinianæ denarios tres, commiscebis, & cochlear unum cum uini calice potione calefacta dabis bibere. Fœnugręcum cum uino styptico infundes, postea ad solem siccabis: hoc facies, uel septies, uel octies: & huius pulueris uncias quatuor, piperis unam, eupatorij, folij, costi, petroselini, gentianæ, anisi, amygdalæ amaræ, amei ana unciam unam: hæc omnia singillatim teres & cribrabis, miscebisque simul, & iterum teres, ac dabis cochlear unum ieiuno in condito: febricitanti uero in calida aqua. Baccas lauri quinque, piperis grana uiginti uel triginta, teres mollissime, & mittes in calicem, & postea uino ueteri perfundes ferrum candens super calicem, commiscebisque, ac sic bibes & iacebis. Aliud ad hæc. Intyborum agrestium succi, quem Græci dicunt cytroxinum, potionem unam colatam, miscebis cum potione cōditi, & addes pulueris costi cochlear unum, & piperis grana decem, dabisque ieiuno bibere, & iaceat in latere horas tres uel quatuor. Laccar reuponticum ad denarios duos uel tres, & ex eo puluere cochlear plenum in uino Hadriano dabis, febricitantibus uero in aqua calida, & superiaceant. Aloes hepaticis den. tres, folij duos, in puluerem rediges, & in aqua dabis ieiuno, modice tepefactum, & deambulet quantum potuerit. Lauetur ieiunus, accipiat sane mel, & intermisso triduo iterum accipiat: hoc enim plene est utile. Syluestris rutæ fasciculos tres in ollam nouam conijcies, & cum tribus heminis aquæ feruefacies, & postea adijcies mellis uncias tres, & rursum subferuefacies, & per triduum potui dabis: hoc & iecoris dolorem sanat. Puluis ad hepatis dolorem. Recipe aloes unciam unam, piperis grana undecim, lupinos quindecim, corticibus suis expoliatos torrebis: & mittes per singulos cochlearia singula per triduum in potione conditi, & calefacies, & dabis potui. Pinus acritulæ uiridis in uino optimo tritę, ac potui datæ, cito prosunt. Saliuam item equi, quem tussis intolerabilis uexat, ex aqua calida per triduum bibat: hac enim potione quamuis æger sit, sanabitur. Folij unciam unam, costi semiunciam, piperis grana quinquaginta, baccas lauri triginta, tundes, & cum succo intybi syluatici potionem maiorem per triduum bibat, & in ipso latere iaceat: Itemque per singulas potiones pulueris tertiam partem accipiat. Aliud ad hepar, & ad splenem. Costum, gentianam, aristolochias ambas, baccas lauri, & piper pari pondere in puluerem redactas seruabis: & cum opus fuerit, dabis in uini ueteris potione. Potio item ad hepar. Recipe eupatorij uncias duas, costi duas, piperis unam, mellis quod sufficit. Ad hepar & ad renum dolorem, & ad stomachi imbecillitatem. Cyperi unc. I. castorij I. acori I. hæc omnia tusa & cribrata cum uino & melle dabis, febricitantibus uero cum mulsa cochlearia singula, uel secundum uires. Ad hepar item palmæ & caricę in aceto coctę comeduntur, optimeque hepar curant. Brassicę folia trita & in modum ceroti imposita per triduum, inueteratum hepaticum sanant. Betonicę item herbæ siccæ puluis cum oleo sparsus, & in modum cataplasmi calidi in panno pectori & dextro lateri impositus, quarto die sanat, & si per os sanguinem mittet. Item ceruinos pulmones cum suis gurgulionibus uirgulis extendes in fumo donec arescant, deinde conteres ac ex melle colliges, & dabis edendum hepaticis. Est enim res saluberrima, & præsentaneum remedium quod desperatos sine dubio sanat. Ad hepar & splen. Centauriæ maioris drachmam unam, in uino decoques & potui dabis, optime sanat. Confectio olei hepaticis. Recipe mirabolani unciam unam, stafisagriæ duas, pyrethri unciæ quartam partem, nardi sextarij sextam partem, poliaris maliginatæ uncias duas, cypharij unam, absinthij unam, masticæ unam, croci unam, styracis unam, laudani unam & semis, folij unam, nardi celticæ unam, squinanti semiunciam, amomi unam, cassiæ fasciculæ unam, meliloti unam, ireos unciæ partem sextam, enantis unciam unam, anisi com as unam & sextam partem: omnia uero hæc sicca infundes uino, & cum uino coques in olei sextarijs quinque, & post hęc

admiſcebis nardum , & ſic uteris. Vnges locum cum ipſo oleo , & cum perunxeris, impones deſuper
flocci lanæ , & iterum frigis in oleo , & cera addita perunges . Emplaſtrum ad hepar. Recipe picis un=
cias duas,ſulphuris duas,nitri duas . & hęc omnia in puluerem redacta,commiſcebis, & in chartam uel in
pannum pones,& triduo uteris,ita ut in balneo & ponas, & tollas . Epithyma ad hepar. Recipe ceræ
libram unam,reſinę terebinthinæ unam,fœnugræci tuſi uncias octo,ſamſucci florum octo,baccarum lau-
ri octo,nitri rubei duas,olei cyprini libram unam,& unc.tres,uini ueteris heminam : omnia ſicca tundes,
& cribrabis,& cum uino ueteri teres horis tribus , deinde reliqua ſolues & colabis,& ſicca his quæ cõſper
ſa ſunt miſcebis, & colliges in uaſe uitreo uel fictili & uteris : ita ut foueas hepar cum oleo ſamſucino . Si
autem uoluere medicamentum & unctionem facies,mittes nardi uncias tres , medicamenti quatuor .
Epithyma ad dolorem hepatis & tenſuram ſtomachi . Recipe croci unc.unam & ſemis, aloes hepatici
unam,maſticæ unam,guttæ ammoniaci unam,bdellij unam,ſtyracis pinguis & ceræ lib.unam,adipis anſe
rini unc.duas,hyſopi ceroti tres,olei roſati ad æſtimationem,ut non fit nimis durum uel molle,uini uete-
ris quantum ad ſpecies terendas ſufficit. Elecmadium ad hepaticos. Recipe coſti unc.unam,euforbij
denarium unum,eupatorij nouem, croci tres, piperis ſex : omnia ſimul tundes & cribrabis , addes mellis
deſpumati pond.duo,ferueſacti tantum,& ex eo dabis cochlear unum & ſemis . Elecmadium ad he-
par. Fœniculi radicis groſſioris corticem tundes de ligno in lignum minutiſſime,& eius libram unam,
& uncias quatuor,& infundes in ueteri aceto acerrimo in uaſe mũdo diebus ſeptem,deinde teres in mor=
tario,& addes paulatim acetum,donec molliciem ceroti ſuſcipiat,& in ipſo mortario aperto maneat,alio
die colabis acetum & exprimes radices per linteum mundum in uas ſtagnatum, & addes mellis optimi ſe
xtarios quatuor,& coques ad carbones,ſemper agitando, & tandiu donec ad ſpiſſitudinem mellis redeat,
& dum adhuc in foco eſt,addes infra ſcriptum puluerem pigmentorum , aloes uncias tres,folij duas,ſpicę
nardi duas,gingiberis ij.ſane ſingula membratim mittes & ſemper agitabis , & poſtquam laueris ſimili-
ter donec refrigeſcant,repones in doliolo uitreo uel plumbeo,claudes & ſignabis . Electuarium hepa-
ticis. Recipe piperis unciam unam,gingiberis tres,epithymi tres,rutæ uiridis foliorum ſemiunciã,aloes
hepatici ſemiunc.coſti unc.unam,fœnugręci ſemiunc.aceti albi unc.ſex, mellis optimi deſpumati pond.
quatuor,dabis ieiuno cochlearia duo . Trociſcus ad hæc. Amomi deñ.ſex,ſpicęnardi tres, croci tres,
coſti tres , eupatorij duodecim , lupini pollinis tres , myrrhę tres , glyaricæ duodecim : & omnia tundes
& cribrabis diligenter : ex uino uero phalerno colliges, & facies trociſcos in auellanæ modũ,quorum ſin
gulos febricitantibus dabis cum aqua calida,ſanis uero cum uino. Antidotum hepaticon. Recipe
praſſium,gentianam,petroſelinum,acitonicum, ſinapis ſemen & cucumeris hortulanæ,radices enulæ om
nium ana unc.dauci cretici ſeminis unc.I.abrotani I.ſeminis caulium I.ariſtolochię I. piperis albi ſimili-
ter,erucæ ſeminis ſimiliter, eringij ſimiliter,caſtorij pontici ſimiliter,folij ſimiliter,opij radicum ſimiliter,
eupatorij ſimiliter,iuniperi ſimiliter:omnia hæc tundes & cribrabis ſubtiliſſime,& cum melle Attico de-
ſpumato commiſcebis,& dabis in modum auellanæ maioris in oxymellis cyathis duobus, adduntque ali-
qui figatum lupi ad denarium unum. Trociſcus hepaticus. Recipe piperis drac.ſex,gingiberis tres,
dauci Cretici tres,petroſelini unã,anili duas,aſari põtici II.petani II.uernigarij II.coſti octo,aceti & mel=
lis quãtum ſufficit. Antidotum Athanaſij hepaticis. Recipe ſtyracis drach.IIII.caſſiæ ſimiliter, gly=
cyrrhizæ tres,croci ſimiliter,opij II.ſpicęnardi quatuor,mellis cotylam dimidiã. Antidotum hepaticis.

Recipe fœnugræci unc.I.eupatorij ſimiliter,coſti ſimiliter,abſinthij pontici comarum ſimiliter,mellis
optimi deſpumati pondera duo.dabis autem ſic . Pulegij ſine fumo & apij uiridis faſciculos ſingulos in
aqua fontana ad tertias decoques,& in hãc aquã ex ſupraſcripto antidoto mittes in modum auellanæ, da
biſque ieiuno bibere,ita ut in ipſo latere iaceat ſemihora, hocque facies per triduum. Cõfectio potionis
ad hepar de cotonijs. Intus & foris cotonia purgabis,& confringes in pila,ac pilo ligneo , poſt biduum
tundes diligenter,& exprimes in preſſorio,& mittes in ſucci ſextarios duos,mellis duos , & aceti acerrimi
dimidium ſextarium,& in olla noua ad carbones diutiſſime decoques , donec in mellis aquatici modum
redigatur,agitãdo ſemper dum coquitur,& repones in uaſe uitreo:quod & ſi thermãticum facere uolue=
ris,mittes in hunc modum . Piperis triti unc.I.gingiberis ſimiliter,& diligẽter permiſcebis . Si autem ma
ius thermanticum facere uolueris maxime ad hepar . Mittes in hunc modum . Gingiberis non
pertuſi uncias tres , & piperis albi duas , tundeſque cotonia,& exprimes ſuccum, & adiecto melle & ace-
to in uaſe duplici coques , donec ad mellis ſpiſſitudinem redigatur , dabiſque cochlear plenum mane :
& ſi fuerit opus , etiam ſero . Ad hepar oxymel ſquilleticum ſic facies . Squillæ purgatæ in car-
do tenero unc.uiginti , petroſelini acetonici tres , origani , thymi , pulegij ſimiliter, hyſopi tres, poly=
podij epithymi tantundem : omnia hæc infundes in acetum acerrimum duodecim ſextariorum mane,
& alia die coques ita , ut tertia pars decoquatur , deinde colabis acetum, & addes mellis thymini deſpuma
ti ſextarios quatuor , & decoques lentos ad carbones in uaſe.duplici,& poſtquã leniter coxeris , in uaſe
ſpicato ſeruabis, accipieſque ex eo cochlearia duo uel tria : hoc autem & uentrem temperat . Epi-
thyma ad hepar. Recipe ſpicęnardi unciam unam,coſti unam,aloes duas,guttę ammoniaci duas, bdel-
lij duas & ſemis,nardi libram unam & ſemis , ſtyracis duas , ireos unam & ſemis , ceræ libram unam .
Antidotum diagentianæ ad hepar. Recipe gentianæ unciam unam , helenij , abſinthij , herbæ ſpicæ ,
ana ſemiunc.dabiſque cum condito cochlear unum : ſi febricitat , cum aqua calida. Antidotum he-
paticon ſiue ad ſcyroſin eius. Recipe croci uncias duas,ſpicę ſimiliter , caſſię quatuor, myrrhę unam,
coſti ac ſquinantij ſimiliter,ſtactis ſimiliter,mellis unc. XXXV .dabis ſcrupulos quatuor cũ oxymelle.

Diateſſaron hepaticis. Recipe eupatorij drachmas quatuor,fœnugræci ſicci & ireos ſimiliter, dabisque cum oxymelle cochlearia duo. Ad hepar de lactucis agreſtibus. Squillæ unc.duas, & cochlear unum mellis miſcebis,& addita aqua calida temperabis,& ſic bibes. Pulueris coſti unciam unam,piperis ſemiunciam,fœnugręci unciam unam.ſi non ſit febris,dabis in uino:febricitanti uero, in aqua calida. Item baccharis unc.unam,piperis ſemiunciam,coſti denarios ſex, fœnugræci uncias tres, cum oxymelle dabis cochlear unum. Item picis ſpanæ tritæ cochlear unum,piperis unum,& modicum rutæ dabis cũ uino Hadriano. Rubeæ item ſiccæ radicem collectam menſe Auguſto in puluerem rediges & miſcebis, & infundes cochlear unum ieiuno,& ita facies per triduum:abſtinebit enim à pomis & omnibus frigidis. Ad hepatis dolorem cataplaſma. Recipe aphronitri cypharij unc.quindecim,lini ſeminis manum plenam, farinæ hordeaceę duas manus,ex quibus in oleo cataplaſma facies & impones. Cetria locum unges,& ſulphur tritum ſupermittes,ita ut totum locum teneat. Lanam ſuccidam ſuperpones & faſcias,cui caſtoriũ in potione dabis,ſi ſit febris,in aqua: ſi uero nõ ſit,in uino,& ſuperiaceat. Epithyma tolcopini ad hepaticos, quia nõ eſt ei ſimile aliud. Recipe fœnugræci,ſamſuci,baccarum lauri,ana drachmas quinque,enulæ,piperis,ana ſex,nitri octo,ceræ ſeptuagintaquinque, olei cyprini libram unam, uini optimi cotylam unam. Caules uirides teres diligenter,& cum melle calido miſcebis, atque ad latus quod dolet pones.

Potio ad hepaticos experta. Recipe coſti ſemiunciam,fœnugræci unciam unam,comarum abſinthij drachmas duas,baccarum lauri ſimiliter,cymini frixi ſimiliter,eupatorij unam,dabis cum uino aut aceto. Aliud ad hepar expertum. Recipe fœnugræci uncias duas,coſti,piperis,eupatorij,picis ſiccæ,ana unc.unam,dabisque ex eo ſecundum uirtutem accipientis cum mellicrate. Facies autem electuariũ cum melle deſpumato,& ſi uolueris ſic dabis. Ad hepar expertum. Recipe laccharì unc.unam, aſphalti Iudaici denarios quinque,piperis grana quinquaginta, cariophili uiginti,reupontici unc.unam,folij deñ. tres,aloes hepaticis ſex. quæ in uino ueteri dabis ad denarios quatuor. Epithyma hepaticon. Recipe adipis anſerini unc.ſex,taurini ac porcini & medullæ ceruinæ ſimiliter,hyſopi unc.tres, terebinthinæ duas,cerę ſex. Epithyma hepaticon. Recipe medullæ ceruinæ unc.duas,adipis gallinacei anſerini ac porcini ſimiliter, apozimati ſimiliter, ceræ libram unam. Cataplaſma hepaticis. Recipe maſticæ unc.unam,cymini duas,apij ſeminis duas,meliloti unam, abſinthij unam, fœnugræci ſextarium unum, hordei unum,lini ſeminis unum,dactilos undecim, facies cum mulſa.

Spleni quomodo ſuccurrendum. Cap. XVIII.

SPLENIS dolori ſolea piſcis contra ligatur. Torpedorum & buſcum, ſi uiuidum ſuperligatur,bona medicina eſt: ſed prius quàm ſoluitur,in mare remittitur. Aqua bibitur in qua holera decocta ſint,addito ſale,eius qui quotidie ieiunus ſerum ederit lyenem conſumi certum eſt. Sarmentorum cinis aceto conſperſus binis cyathis ex aqua ei dabitur: is qui curabitur in lyenem iacere debet. Acetum bibitur,& in ſpongia apponitur. Gummi hederæ poti uel illiti proſunt. Hederaceis uaſis in potione ſemper utendum eſt. Pecudis lyen recens ſuper dolorem extenditur. Caninus lyen uiuenti eximitur, & laboranti in cibo datur, & liberatur de uitio lyenis. Catulus duum dierum datus ignoranti ægro in cibo & aceto iuuat. Idem & lyen erinacei præſtat. Cochlearum cinis cum lini ſemine & urticæ addito melle imponitur,donec ſanetur. Lacerta uiridis uiua in olla ante cubiculum dormitorij ſuſpenditur, & egrediens & regrediens manu tangat hoc, ſedat lyenem. Fel apri uel ſuis potum, cerui cornu cinis potus ex aceto,equi lingua inueterata ex uino bibita ualet. Præſentaneo remedio lyeni bubulus aſſus recens uel elixus in cibo. Allij capita uiginti tuſa cum aceti ſextario imponantur. Hœdi lyen impoſitus idem pręſtat. Radices uiolæ lotæ ex aceto illiniuntur. Agarici oboli duo in aceto mulſo poti per dies uiginti, conſumunt lyenem. Defunctos obrui oportet ueſpertiliones, quorum ſanguine ſi uenter fuerit contactus, in totum annum cauentur uitia interaneorum. Cornu ceruini teneri cinis cum cochleis Africanis,cum teſtis ſuis tuſis mixtus, datur in potione uini. facit optime ad colum potio cuius compoſitionem tradidimus in præcordiorum curatione,ſubiecta orificio. Hederæ & gladioli ſuccus pari menſura cum paſſo calefactus potui datur ad idem. Sulphuris uiui,cardamomi,ammoniaci,thymiamatis,bdellij,mirabolani,ceræ,nitri rubei mundi,ana uncias ſingulas ſimul miſcebis,& facto emplaſtro uteris,follicitusque eris ex die qua cœperis ſanguinem per urinam mittere,nec amplius quàm triduo habeas impoſitum. Ammoniaci chymiati libras tres,ceræ tres,reſinæ terebinthinę uncias octo,bdellij octo,thuris quatuor,myrrhę quatuor, galbani octo,olei cyprini libram unam & ſemis, ammoniacum autem & thus cum aceto acerrimo teres:cum uino uero optimo ueteri, bdellium & myrrham terebinthinam & galbanũ cũ oleo ſolues:& omnia ſimul miſcebis,& linteo inductum ſpleni ſuperpones. Cataplaſma ad ſplenem.

Recipe caricas Germanas pingues numero uigintiquinque, quas mittes in ollam nouam aceti ueteris acerrimi plenam:& tandiu feruere permittes,donec caricæ excoquantur,& acetum fiat,ſicut mel aquaticum,& inde leuabis caricas & teres diligentiſſime,& ex eo per triduum ſplenem cataplaſmabis. Aliud cataplaſma. Recipe rutæ tritæ partem unam, herbæ uetraginis tritæ partes duas, bulborum ruborum in aqua coctorum & tritorum tantum, quantum ambę herbæ habuerunt: poſtea omnia ſimul terendo cum aceto & melle unum corpus efficies, & inductum panno tepidum ſpleni ſuperpones: cum uero ſudare cœperit,tolles,& alia die nouum appones. Ammoniaci uncias tres,aceti tres,ceræ unam,olei unam, coques & cum aluta ſuperpones. Ad ſplenem & ad hepar. Gypſi florem cum aceto acerrimo in uaſe ſi-

ctili cõſperſum,& in modum cataplaſmatis ſubſolutum,tepidumque panno illitum impones, ita ut etiã ſanas partes tegat.poſt triduum ſolues,& iterum ſecundo impones, & tertio ſimiliter omnem duritiam ſplenis & hepatis extenuat.& nulla holera neque legumina edat,ſed carnes aſſas,& uinum ſtypticum bibat.miraberis huius rei effectum. Semen caulium cum aceto acri teres,& linteo illitum impones quãtum ſplenem tenet,ſed ſubter ad carnem pones alia flagella ne comburat,ad horas quinque,aut ſeptem prout ferre potuerit : lauet etiam ſanè poſt unam aut duas hebdomadas. Inijciatur de adipibus & butyrum cũ oleo,teneat iniectione quandiu potuerit:quam cum ingeſſerit,inuenies aliquando ſimul carere ſplenem. Radicis cicutæ libram unam in uino ueteri in modum malagmatis ſpleni ſuperligabis, & ante quatuor dies non ſoluas. Certiſſima enim eſt iſta medicina, & remedium laudabile. Cui ſupra herbam uerbenã quam Græci probaticam uocant,contundes cum axungia ueteri,& inductam panno albo mundo ſpleni ſuperpones,& dolorem ſedat,& uidebis locum ſanguineum qui doluerat. Cui ſupra cardamomi drachmam unã, pyrethri octo,thuris denarios duos,ſinapis unum,fœnugræci quatuor:omnia tuſa in aceto colliges,& ex eo fricabis locum ipſum nitro. & ſic appones emplaſtrum ſupra ſcriptum,& ligabis hora prima,& ſecunda,& amplius ſi ferrę potuerit.poſt hęc uadat ad balneum tepidum,& ſublato foris cataplaſmate lauet, poſt balneum uero uteris ceroto. Cui ſupra probatiſſimum. Sinapis,cardamomi, fœnugręci,lini ſeminis,mirabolani ana drachmas octo colliges,cetria cocta admixto aceto ſcyllitico, & uteris ante balneum:& poſtquam uſus fueris,per urinã ſanguinem egerit. Item cornu cerui cinis potui ex aceto datur. Cataplaſma ad ſplenem,quod in modum malagmatis imponitur uel ſuperinducitur. Recipe aceti acris calicem unum,mellis tantundem,farinam hordei & fœnugræci æquali pondere, lini ſeminis mediam partem,ammoniaci unc.tres,bdellij tres,iris duas,abſinthij unam,ſquinantij unam,hocque tribus uicibus uteris. Malagma ad ſplenem. Recipe pulegium, abrotanum,maſticam, nepetam pari portione trita in puluerem,ceræ & mellis libras ſingulas,nitri uero uncias ſex,guttæ ammoniaci libram unã, adipis taurini unciam,iris ſex,reſinæ terebinthinę libram unam,aceti quod ſufficiat, confectumque lateri impones. Ad idem. Reſinæ frixæ libram unam, terebinthinæ uncias ſex, pituinæ libram unam, aluminis ſciſſi unc.unam,auripigmenti unc.unam. Malagma ad ſplenem optimum. Aliud. Recipe ſinapis ſemiunciam, mannę thuris denarios ſex,rutę ſemiunciam,aphronitri ſimiliter, radicis capparum denarios octodecim, guttæ ammoniaci ſemiunciam, mirabolani unciam unam & denarios tres, ac de minoribus mirabolanis denarios unum & uiginti, ſquinantij ſemiunciam, fœnugræci & cardamomi ſimiliter, cerę uncias nouem & denarios nouem, reſinæ frixæ libram unam, mellis quartarium, olei irini fæcis heminam, aceti acris ad terenda pigmenta ſextarium unum. Ad ſplenem ſiue ad duritiam eius. Ex lolij mundi farina cum ſapa facies cataplaſma,& impones, & dabis bibere herbam artemiſiã.

Item malagma ſpleneticon. Recipe calcis uiuæ unciam, ſtyptiriæ unam, cerę libram unam,reſinæ frixæ unam,pituinę unam, olei unciam unam. Malagma ad ſpleneticos, hydropicos, & hepaticos. Recipe apij ſeminis, aniſi, ireos, cardamomi, cyperi, meliloti, panacis radicis, nitri, ſquinantij, uncias ſingulas & ſemis,ceræ uncias ſex & ſemis,ammoniaci ſex, terebinthinæ ſimiliter,ſeui taurini ſimiliter, aceti ſextarios duos, mellis uncias quatuor: omnia uero ſicca in puluerem redacta cum reliquis permiſcebis & uteris. Potio ad ſplenem. Ilicis ramuſculus cum folijs ſimiliter,& ſalicis in uino decoquitur ad tertias, & idem uinum in potione datur, curat enim interiora omnia. Rutę item agreſtis manum plenam decoques ex uini conditi ſextario uno & ſemis, ut redeat hemina, dabisque ante lucem bibere per triduum, & in eodem latere dormiat, & uſque ad horam ſeptimam deambulet. Corticis ex radice capparum cochlear plenum teres, & dabis bibere cum aqua calida, addens ſi uolueris permodicum acetum, hocque per triduum facies, & ſanus eris. Saccellum ad ſplenis dolorem. Hederę folia in aceto decoques, & ipſo aceto furfures,& feruefacies, & ita ſaccellabis. Vlmi radices uirginis ſine ferro leuabis,& ita torrebis in furno ut tundi poſſint & cribrari, & cum aceto acri commiſce bis Luna decimaſeptima, & per triduum potui dabis. Trociſcus ad ſplenem. Recipe croci uncias duas, origani florum duas, pyrethri duas, rutæ duas, tundes omnia & cribrabis, & colliges ex aceto,& facies trociſcos penſantes denarios tres, & dabis cum poſca: alij addunt & erucę ſemen.

Ad duritiam uel dolorem ſplenis. Veſicam porcinam recentem aceti acerrimi plenam pones ſuper duritiam ſplenis, & ita faſciabis, & non lauetur per triduum, nec ſoluetur, poſtea ſolues & inuenies ueſicam uacuam & duritiam emollitam, & dolores ſedatos, eſt enim res phyſica & probatiſſima:poſtea dabis potionem talem, herbam contrariam, qualem uolueris:in puluerem rediges, & eius pulueris cochlearia tria, herbæ ſauinę pulueris tria,picis uirginis pulueris tria: omnia cribrabis, & inde dabis ieiuno in uini potione cochlear plenum, febricitanti uero in aqua tepida, nec pix remaneat cũ reliquo puluere. Item ammoniaci uncias quinque,myricæ ſeminis unam,capparis foliorum unam,nitri Alexandrini unciam ſemis,teres ac permiſcebis,dabisque in oxymelle. Lupini amari farinam, ſauinæ quoque farinam pari portione miſcebis,dabisque cochlear unum in oxymellis cyathis tribus. Item ad ſplenem acetum ſquilliticum facies ſic. Squillæ corticis cõminutæ pond.tria mittes in dolium uitreũ cum aceti acerrimi ſextarijs quinque,ac pones in ſole calido diebus canicularibus, ut macerentur per dies quadraginta, & ex hoc aceto dabis ſplenetico cochlear plenum,& poſt horam celerius manducet, quia res eſt ualde uehemens qui nunq̃ illo uſus fuit, addesque illi modicum mellis: & hoc non ſolũ ſpleneticis ſaluberrimũ eſt,ſed & ſtomaticis & phthiſicis plurimũ prodeſt,necnõ & ſanguiuem excreãtibus,ſed & cõtra oẽs morbos interaneos facies,& perunges. Fiet autem ſic. Mittes ex ipſo aceto in ollã nouã cochlearia quinque

cum

cum olei hemina, atque simul coques & superaddes sulphuris uiui cochlearia quinque,& ceræ modicum, iterumque simul ferueat dum excoquatur acetum,postea tolles & agitabis & ex eo infundes, scabiem & pruriginem perunges. Epithyma ad splenem. Recipe ceræ libr. unã & semis, guttæ ammoniaci similiter,seui taurini lib.unam,panacis radices uncias sex,cyperi sex,cassiæ tres,croci unam,cardamomi tres, dauci cretici similiter,olei cyprini lib.tres,ceram uero & terebinthinam ac seuum taurinum solues in unũ, & admiscebis species tusas, & cribrabis. Crocum uero,& succum absinthij infundes in uino ueteri, & teres in mortario,& admiscebis. Item ammoniaci uncias tres,& thuris masculi duas:teres cum aceto in modum ceroti, & cum aluta superpones. Folia caulium trita & calefacta panno illinies ac supersparges thuris masculi puluerem, & impones. Florem item salicis tundes cum modico lacte caprino,& in dolore impones. Allium itidem expedit edere. Malagma ad splenem. Recipe propolei uncias tres,guttæ ammoniaci similiter, terebinthinæ similiter,roris marini similiter,uisci similiter:hęc omnia in pila tundes, & de aceto modicum admiscebis. Corticem alni coques in aqua donec tertia pars aquæ remaneat, & ex ea bibes calicem plenum tribus uicibus,interpositis diebus singulis. Item expertum. Cetrium coques in aceto pro magnitudine apposito in modum cataplasmi inducatur,& apponatur loco. Farinã lupini cũ aceto consperges,& facies cataplasma,& uteris. Alia uero die aphronitri albi in aceto infusi duas pillulas bibes. Epithyma ad splenem physicum. Recipe cerę lib.unam,fricti unam,sulphuris unam,nitri unc. tres,daffinadum drachmas tres,styptirizę unc.tres,nitrum uero & styptiriam & sulphur cum aceto infundes,& postea super infundes. Epithyma spleneticis. Recipe aristolochię uncias sex,cerę libram unã, picis liquidę unam,uisci unam,intybi unc.tres,olei cyprini librã unam,opopanacis unc.tres,galbani duas, cypharij quantum sufficit, castorij unc.duas,uini optimi & aceti quantum sufficit. Cataplasma spleneticis. Recipe aceti sextarios quinque,quos coques ad sext.unum, & sic mittes picis siccę lib.unam, farinę hordei tetarton,& ita uteris. Epithyma spleneticon. Recipe caricarum pinguium uncias sex, ammoniaci unã & semis,uisci de quercu unam,propolei unam,foliorum capparis unam & semis,stercoris caprini unam. Coques autem caricas cum aceto acri,& ita tundes aut teres diligenter,& postea uiscum,& propoleium, & ammoniacum, & stercus caprinum: hęc omnia permisces in unum,& uteris: sed quando uolueris superinducere,aceto malaxabis. Epithyma spleneticon. Recipe ammoniaci uncias quatuor,cerę duas,uisci de quercu duas,olei cyprini quod sufficit. Epithyma spleneticon mirabile. Recipe cardamomi,ireos,cyprini,miri,libani,ana singulas unc.bdellij unc.quatuor,ammoniaci, terebinthinę libras singulas,cerę,propolis, ana uncias quatuor,nardi miri sex,balsami duas. Epithyma spleneticon. Recipe styptirię,aluminis scissi uncias tres,tyu similiter,nitri similiter,cerę uncias sex,picis libram unam,resinę uncias sex, fricti similiter,aceti similiter.

Ad os uentris stringendum. Cap. XIX.

CORTICVM granatorum un.duas,gallę duas,myrti tres,mannę thuris quatuor, hordei farinę sextar.duos,absinthij pulueris un.duas,masticę duas,aloes quatuor,sex.unum,sapę, aceti similiter: omnia hæc coques, & appones stomacho uel uentri.

Ad uentris dolorem seu uitia. Cap. XX.

MALVM terræ siccum in puluerem rediges,& ex eo denarium unum ex uini cyathis quatuor potui dabis,dolorem efficacissime releuat. Lini seminis cotylam unam in aceti acris cotylis duabus contusam & feruefactam ieiuno dabis,mire iuuat. Panis item combusti cinis tritus cum uini cyathis tribus, & potui datus dolorem tollit. Pulegium itidem commanducatum,& ad umbilicum appositum,cõtinuo dolorem sedat. Anethi semẽ paululum tritum ex aqua potui datur,& continuo dolorem uentris emendat. Talum leporis si quis potauerit, in totum hoc dolore carebit. Item ad uentris uitia uel omnes dolores interaneorum. Siquidem de nimio frigore uenter difficilis fuerit,facies ut superius scripsimus. Si uero torsiones fuerint,tres baccas lauri teres,& cymini ac petroselini cochlearia singula plena, & piperis grana uiginti simul conteres,& tres pelliculas de uẽtribus pullorum siccabis,& exinde aquam anethatã percalidam bibat per potiones quandiu dolor sedatur.

Tineis ac lumbricis purgandis. Cap. XXI.

TINEAE quoddam uitium uentris est, quæ pelluntur potu ceruini cornu, combusti cineris raphani decoquuntur ex aqua ad tertias, & ea aqua uino miscetur,radix enulæ decoquitur, deinde succus eius exprimitur,& potui datur cum eruta & enula,terram non debent tãgere. Allium in oxymelle decoctum deuoratur. Betæ candidæ decoctæ deuorantur cum allio crudo. Aqua in qua lupini coxerint addita ruta,& pipere bibitur. Malum punicum tusum decoctum ex tribus heminis ad heminam,tineas eijcit potu. Acini hederæ albæ contriti tres ex oxymelle prosunt. In hac curatione conuenit & uentri, eos eadem ratione illiniri. Pennarum combustarum cineris denarios sex, hysopi albi octo,nitri similiter,salis duos,lupinorum de medio sex,cotylasque duas apij,dabis bibere ante diem, & reijciet. Ficum cũ lupino amaro tundes,& panno inductum uentri impones. Herba camomilla cum aceto comesta lumbricos necat. Cornu ceruini combusti puluerem cum melle permiscebis,& anum umbilicumque illinies,

omnes descendunt. Centauriam item herbam siccam tritam in puluerem, & lupinorum farinam cum melle mixtam super umbilicum impones, tineas necat. Betonicæ itidem herbæ pulueris denarios tres in aquæ calidæ cyathis tribus dati potui emendant. Item costi tusi puluis ad denarios duos in aqua calida potui datus, lumbricos & tineas eijcit. Lupinorum itidem farina cum felle hircino mixta, & umbilico illita idem præstat. Ad tineas & lumbricos. Lentis hemina in aceto madefacta, & in cibo uel potu data, extinctos lumbricos eximit. Lupini itidem crudi contusi, & umbilico impositi, lumbricos penitus extirpant. Itemque stercus caprinum siccum & ualde aridum tritum adiecto melle potui datur, omnesque tineas radicitus eximit. Raphanos ad tertias decoques, & eam aquã uino admixto, ad extirpandas tineas dabis bibere. Fel caprinum lanæ admixtum & umbilico appositum, & cornu ceruinum potui datum, aduersus lumbricos & tineas magnum auxilium præstant. Coriandri seminis uiridis unciam unam ex aquæ sextario uno, in qua lupini fuerint decocti bibat. Itemque ad lumbricos. Ex menta cum melle bene trita factas pillulas glutiat. Herbam itidem nepetam uiridem conteres, & succum eius in uini cyathis tribus ieiuno dabis bibere: si autem febricitat, ex aqua calida dabis. Ad lumbricos. Coriandrum & cardamomum æqualia teres cum melle quantum sufficit, dabisque bibere cum oxymelle. Oleium item cibarium cum aceto permixtum æquali mensura, ac per triduum potui datum, contra lumbricos & tineas bene facit. Emplastrum ad lumbricos. Folia persici uiridis & absinthium uiride conteres diligenter: cumque trita fuerint, addes fellis taurini aliquantum, radesque puluerem cornu ceruini usti, necnõ & pollinis lupini atque aloes, & facto cerotario tenerrimo, supermittes quousque permisceatur, & uteris.

Torminibus medendis. *Cap.* XXII.

LACTVCA discocta editur ex oleo cymino, sale, sinapi, ouum crudum defunditur in uase, putamen eius impletur oleo quod in uase defunditur. Eadem ratione uinum & mel. Vinũ autem fit austere, hæc permiscentur in unum, cochlearij unius ad quãtitatẽ bibitur. Holera discocta ex sale eduntur. Ruta cum hysopo discoquitur, eaque aqua ex uini potione miscetur. Panis cum lacte caprino decoctus bis in die sumitur more sorbitionis. In olei cyathis sex ruta decoquitur, idque oleum bibitur. Malum punicum tusum ex tribus heminis uini coctum ad heminam, emendat. Malum punicum in olla addito operculo, exustum in furno & tritum, datumque in uini potione tormina discutit. Ruborum qui ferunt mora cauliculi teneri tunduntur, & ex ijs exprimitur succus, qui in sole ad crassitudinẽ mellis coquitur. hic potus efficacissime prodest. Lyen pecudis totus tritus ex uino bibitur. Palumbus ferus in cibo datur decoctus in posca. Anas uiua apponitur uentri, in eandem morbus transit, itaque moritur. Aqua calida marina clysterio infunditur. Vinum tepidum addito coagulo leporis, si potui datur, creditur efficacissimum. Aristolochiæ radicis puluerẽ in aqua calida dabis bibere. Ad στρόφον, hoc est ad tortionem uẽtris. Folia lauri masticet, & succũ eius glutiat, ipsaque folia in umbilicũ ponat, & statim pausat.

Ventri molliendo. *Cap.* XXIII.

MENAE salsæ, id est pisces salsi, uentri molliendo cum felle tauri umbilico illiniũtur. Lac caprinum potatum cum sale & melle ualet. Ventriculus suillus in quo sarda decocta sit. Porri capitati discocti per se in cibo sumuntur. Vrticæ quoque semen tostum pane colligitur. Lens non percocta sorbetur. Mirabolanus genus caryotę nascens in Aegypto, q̃ os non habet, uino austero trita & pota aluum citat. Fel lupi, cũ elaterio umbilico illinitur. Cydonia in melle seruata cruda mãducatur à ieiunis. Pruna itidẽ à ieiuno edũtur. Mororũ maturorũ succus potui datur. Ammoniacũ potioni additur. Vlmi cortex tusus, denarij põdus in hemina aquæ frigidæ etiã purgat. Aqua bibitur in qua gallinacei decoxerint. Hirũdinus fimus adiecto melle supponitur. Salicis succus ex uino mulso potatus ualet. Thalassomel iucundissime purgat, sine stomachi uexatione & odore grato & sapore: quod sic fieri debet. Aqua marina & aqua cœlestis eadem mensura, & mel eiusdem portionis, permiscentur & seruãtur in uase fictili picato, usui laxatiuo. Betam gramine cum radicibus suis terges, sicque non lauabis, & tandiu in cacabo bulliat donec discoquatur, sicut cerotum, & addes ibidem modicum salis & mellis cochlearia quinque, olei unum, & ex eo dabis calicem bonum, etiam si febricitat. Ad laxandum uentrem, bulbos Aphros numero quadraginta, purgatos cum diligentia teres in mortario, & cum mellis despumati pond. sex in ollam nouam mittes: & cum cœperit feruere lento foco, tunc addes bulbos tritos: & postea cum cœperit uelut pastilli fieri, tolles: & cum cœperit esse tepidum, addes piperis unciam unam, pulegij unam, hysopi triti unam & semiunciam, diagridij aut polypodij denarios quatuor. Oxygaron quod uentrem malaxat. Recipe zinziberis succi unciam unam, piperis albi similiter, salis ammoniaci similiter, diagridij unam & semis, mellis optimi libram unam, opij Cyrenaici denarios tres, florum libras duas, aceti acris unam, zinziber autem & piper tundes & cribrabis molliter, salem teres, diagridion in fermento sub cinere calido coques, & sublatum cum resiccatum fuerit teres & cribrabis, opium Cyrenaicũ teres in mortario, & illinc omnia mittes, diligenterque ac diutissime teres, ut bene commisceantur, uteris autem sic, sero cum ungella aut cũ pede de ansere, ita ut sorbeas exinde congium plenum, uel si quid amplius delectauerit, quia nõ lædit: accipitur autem etiam cum nascentijs, ut de fœnugræco. aliud sane non tenet, præter id quod cum oxygaro acceperit. Item lapatij herbæ & polypodij radices cum aqua decoctas edat, simulque succum bibat, aut

herbæ

herbæ ſuccum quæ in arbore naſcitur,ipſumque holus inter cibos manduces, hæc enim uentrem ſine ullo dolore purgat, & patremfamilias non corrumpit. Eſt præterea herba quam Græci θύον appellant,cuius decocti ſucci hauriuntur utiliter,ita tamen ut à catarticis recedas. Item diagridij ſeu ſcamoneæ ſemiũciam, pulegij ſicci denarios tres,piperis ſemiunciam, nuclei ſicci denarios ſex. Hæc omnia trita permixta cum mellis deſpumati pond.unum,dabis ieiuno ad cochlearia tria. Plantaginem in aqua decoques, & eam aquam cum melle mixtam dabis bibere. Herbam quoque Mercurialem dabis in potione.

Ad teneſmum. Cap. XXIIII.

TENESMO laborantes ſubinde concupiſcunt egerere,& nihil eijciunt. Ad hoc uitium ſeneƈtus anguium cum roſaceo in uaſe ſtagneo decoquitur, & uentri illinitur. Et ſi exulceratio ſit, oſtreæ ex mulſa decoctæ eduntur. Lac item bubulum potatum prodeſt. Ius itidem piſcium maritimorũ in patina decoctorum cum lactucis ſorbetur,aut pane colligitur. Holus diſcoctum cum ſale editur. Aqua marina ex alto hauritur,ſeruaturque ut uetuſtate uires accipiat: poſtea bibitur cum uino & aceto, uomitu præcedente. Aliqui uero aquam marinam per ſe dant,ſed raphanos ſupermãdi iubent ex mulſa & aceto, ut uomatur. Pulticulam ſiliginis cum ſale tantum ſine oleo condies, & adijcies ceræ punicæ denarios ſex,& agitabis bene, & ſic dabis edendam.

Choleræ quomodo ſuccurritur. Cap. XXV.

CHOLERA uentris uitium eſt malum,& præceps mirifice,cuius curæ prodeſt compoſitio quę infra eſt ſcripta. Oliuę quę ueterrimę ſint,aqua calida luuntur,ita ut ſaporem ſalis amittant,& enucleatæ cum pipere teruntur,quibus admiſcetur coria mali in aceto decocta,oleum & acetum acerrimum adijcitur. Oportebit autẽ qui curabitur,potione quàm diutiſſime abſtinere, utpote quod & uomitũ per ſitim exhauriat dięta. In aqua lactucę caules quanto maiores & amariores in patina coquuntur,& ſic edũtur. Cydonia ſi matura cruda in cibo ſumitur. Optime facit & potio,cuius compoſitionem cum de ſtomacho diceremus,expoſuimus. Baccæ acrifolij tritæ,& uino datæ,proſunt. Mororum de rubo ſuccus efficaciter bibitur. Aqua marina calida clyſtero infunditur. Petroſelinum,piper, coſtum, & baccas lauri pariter trita cum uino dabis bibere. Ex uua itidem paſſa & contuſa cymino malagma facies,& adijcies uinum,& ſic impones ſuper umbilicum,& dabis ei ut bibat ex aqua calida. Pulegium ſyluaticum cõteres cum oleo græco,& dabis ut ſorbeat. Hoc enim & uentrem ſoluit. Semen item anethi tritum admixta aqua potui datur. Polium herba cum aqua trita choleram ſiſtit. Herbam centauriam in aqua decoques,& ex ea aqua per triduum cyathos tres dabis bibere. Itemque uitulinum fimum recentem ex uino potui dabis,etiam melancholicos liberat. Tamariſci ſiue fellis terræ radices cõtuſæ, & ex aqua mulſa potui datæ, & deorſum & deſurſum purgabunt omnes biles,& poſtea toto anno bene ualebit. Pulegij pulueris cochlearia trita commanducata,& ſuper umbilicum poſita oblitaque,intempeſtiuos & continuos uomitus mire continẽt.quod ſi tanta concitatio ſtomachi in uomitu erit, ut contineri non poſſit, erucæ ramulos tres uel quatuor cum maligranati ſucco teres,atque ad ſorbendũ dabis, continuo ſedatur. Item mundatorium cholerum & prouocatorium uentris. Epithymum decoques in aqua ad tertias, addesque mel,& facies ſimul feruere, & dabis bibere ſiue calidum ſiue frigidum. Itemque raphanum,lini ſemen ac piper ſi quis ieiunus manducet,fortiſſime bilem inhibet. Pulegium item commanducatum & in umbilico poſitum,mire choleram ſiſtit. Semen itidem maluæ ex aqua calida ieiuno potui dabis,choleram naſci prohibet,& caput infundit. Ad reſtringendam choleram cataplaſma. Recipe apij ſeminis uncias duas,ſamſuci, myrrhæ,camomillæ,farinæ hordei,fœnugræci, lini ſeminis ana uncias duas,aqua in qua radices euiſci decoctæ fuerint,mellis uncias ſex,olei tres,ſapæ tetartum:per ſingulas autem uices,addesque mel,aquam,oleum,& ſapam reſolues & recoques. Cataplaſmati uero ſabanum calidũ impones,faciesque hoc triduo,& intermiſſo uno die,iterum triduo facies. Ad purgationem uentris & cholerum deductiones. Maſticæ teres unc.I.& puluerem mittes in aquam frigidam, & dabis ſero eunti dormitum. Ad biles reprimendas. Herba mercurialis coquitur,& in cibo cum ſale & oleo datur, & cum aqua mulſa bibitur, hoc & ægrotantem iuuat, ſi & aqua eius cum condito bibatur.

Cœliacis ſanandis. Cap. XXVI.

EX quibus cœliacum deprehendas breuiter ſit dictum,ſcilicet ex officio uentris per omnia turbatum. Nam nunc aſpera uel alba uel indigeſta, nunc ſanguinolenta aut purulenta, atque inæqualia egeruntur ægrotantis ſtercora eodem die frequenter & parua,aut ſemel & coaceruata, atteſtante inteſtinorũ rugini,cum inflatione & ſonitu deſcendentis cibi,quando ægrotantes pallore cutis albida ſuperficie,uiriũ debilitate,macie corporis totius cum fœtore,pulſu crebro,parum imbecilli,unde & cœliaci dicti ſunt apertæ paſſionis, qua tenentur. Venter enim patitur quem Græci κοιλίαν appellant,quos ita curabis. Bulbos Aphricanos rubicundos contritos ex uino candenti ferro calefacto potui dabis,& ſanabuntur. Columbus ex paſſo decoctus donec madeſcat,& in cibo datus utiliſſime ſuccurrit omnibus uitijs. Oua itẽ in aceto macerantur, & cœliacis in cibo dantur. Vngula itidem porcina combuſta,& in cinerem re-

dacta, dehinc pridie in uino auſtero infuſa bibitur. Cinis calidus cribratus reſtringit. Leporis coagulum ex uino uetuſtiſſimo dilutum & tepefactum ieiuno dabis bibere, quod remedium ualde manifeſtum experimentum eſt. Iecur item caprinum peruſtum & leuiter tritum uentri appoſitum. Sanguinis quóque fluxum torminoſis continebit. Itemque lutea ouorum trium, lardi ueteris quadrans, mellis pondo quadrans in uini ueteris cyathis tribus ſimul cōterentur, in nucis auellanæ magnitudinem ex aqua cœliacis dantur. Baccæ oliuarum in uino cœliacis propinantur. Item membranæ gallinarum toſtæ ſi cum oleo & ſale ſubferuefiunt, ſic datæ in cibo cœliacorum dolorem mulcent. Abſtinere autem à frugibus oportet & gallinam & hominem. Fimus autem columbinus toſtus & tritus, cœliacis & dyſentericis in cibo detur. Palumbi in aceto diſcocti, & dyſentericis & cœliacis in cibo medentur. Itemque oua in aceto macerabis & infricabis ex aqua, panes quidem cœliacis eadem hora reſoluunt, & in pane cocta dantur in cibo. Seuum itidem ouilli in uino auſtero decoctum bibitur: hoc & dyſentericis medetur. Itē trociſcus ad cœliacos & dyſentericos. Recipe herbæ ſymphoniacæ albæ ſeminis unciam unam, aniſi unā, apij ſeminis unam, amei unam, balauſti unam, hypociſti doſcilo unam, opij ſemiunciam: omnia tuſa & cribrata colliges cum aqua pluuiali, & facies trociſcos habentes denarios tres, dabisque in aquæ cyathis tribus pluuialis trociſcum unum. Item epithyma ad cœliacos. Recipe ceræ uncias quatuor, maſticæ unam, myrrhæ & aloes unam, mannæ thuris unam & ſemis, amerinæ quatuor, cyados unam & ſemis, ſydon unam, olei lentiſcini tres, maginati Aegyptij quantum ſufficit: ut ſic ea ipſa commiſceantur in mortario cum maginate ad mellis ſpiſſitudinem, & ſic poſtea cerotarium permiſcebis, & uteris ante & retro. Cataplaſma ad cœliacos. Recipe ſciſti uncias duas, mannæ thuris, acaciæ, maſticæ, cyados ſimiliter, myrti cotylam unam, alfetæ quod eſt polenta hordei ſextarium unum & ſemis, ſapæ creticę & aceti quod ſufficit: ſpâltice hoc eſt conſtringere. Item ad cœliacos. Rorem ſyriacum cum oryza coques & colatum ſuccum inijcies.

Ventri ſiſtendo. Cap. XXVII.

AD uentrem ſiſtendum, cancri fluuiatiles triti ex aqua bibuntur. Mori ſuccum in caprino lacte potatur. Ozymum idem tritum uentri illinitur. Panicium itidem in lacte caprino decoctum more ſorbitionis in die ſumitur. Vetus panis nauticus tuſus & iterum coctus in aqua bibitur. Cortices fabæ ad tertias decoctæ proſunt. Lens aqua cœleſti decocta ſorbetur. Acetum merum ſumitur. Mala etiam ſylueſtria eduntur. Aqua in qua pruna agreſtia cocta fuerint bibitur. Sylueſtrium prunorum baccæ uel ex radice corticis in uino auſtero decoquuntur, ut tertia pars decidat, idque uinum bibitur merum cyathus unus in die. Mororum ſatiuorum immaturorum ſuccus bibitur. Sorbetur ſuccus ſeminis myrti. Palumbus ferus ex poſca coctus in cibo datur. Fimus quoque columbinus cum melle uentri illinitur. Bibitur etiam anatum maſculorum ſanguis. Flores uel cincinnos de auellana colliges & mittes in furnum ut ſiccentur, & cum ſiccati fuerint terentur, & ex uino propinentur. Iuniperi baccæ tritæ ex uino nigro, id eſt ex uuis nigris, expreſſo potantur. Flos item hederæ tribus digitis ſumptus in uino auſtero bibitur in die. Ruborum in quibus mora naſcuntur, cauliculi in uino auſtero decoquūtur & in cibo dantur. Cochlearum uero quæ uiuæ crematæ ſint cinis, potioni ex uino auſtero inſpergitur. Plantago quoque editur ex aceto cocta. Samſuci etiam radix ex uino bibitur. Gallinacei iecur aſſum in cibo ſumitur. Panniculos nucis ſiccabis, & ex eis puluerem factum in uino dabis. Corium melonis in puluerem rediges, & ex poſca ieiuno dabis bibere, & ſanabitur. Gluten item taurinum mundum rubeum ſolues in aqua, & chartæ induces, & ſuper ligulam impones. Cataplaſma ad ſtringendum uentrem infantum. Recipe thuris unc. II. ſapæ & aceti quod ſufficit, ac farinæ hordei. Ouum in aceto acri coques, & cum crepuerit purgabis, & iterum coques, & quandiu colorem mutauerit dabis ei qui patitur. Si uero conationes cum raſura permanſerint & uenter ſtrictus fuerit, ſuccus oryzæ cum anulo inijcies. Ad conationes. In uini Aphri ſext. II. mittes faſciculum cymarum rubi & foliorum lauri manum plenam, coquesque tandiu donec excoquatur. Deinde calicem mittes alium & coques & addes ut ſupra, & exinde ſpongia fouebis, facit hoc lenem uentrem.

Dyſenteriæ compeſcendæ. Cap. XXVIII.

DYSENTERIAM deprehendes à ſtercorum qualitate, aut macilenta, uel pinguibus humoribus oblita, aut cum raſura inteſtinorum, nunc purulenta, nunc ſanguinolenta: ita uero curatur. Holera cum ſale eduntur. Per ſe bulbi triti dantur, & in uino auſtero potio miſcetur. Cœleſti aqua coctum ozimum in cibo datur. Ruta cum caſeo teritur in uino in modum mereti, & ita editur. Cera remiſſa in potione datur. Puluis fit ex alica toſta prius quam detur in quem ſubigitur cera remiſſa. Infundūtur ſarmenta in quibus acini uuarum hærent: & acinorum lapilli comburuntur, eorumque cinere aſpergitur. Succus pampinorum & uitium clyſterio immittatur. Cydonia matura cruda eduntur. Myrti ſeminis pondus deñ. in uino propina. Vinum in quo folia myrti diſcocta ſint potui datur. Galla cum commagina comburitur, cinis eius extinguitur, uino illinitur uentri: hoc & ad cœliacos facit. Flos hederæ tritus, & tribus digitis ſumptus in uino auſtero bis in die bibitur. Ruborum in quibus mora naſcuntur cauliculi decoquuntur in uino auſtero, & per ſe eduntur. Lutea ouorum tria, lardi ueteris drachmas tres, mellis totidem, uini cyathi tres unà conteruntur, & in nucis auellanæ magnitudine ex aqua dantur.

dantur. Rubi radices bene lotas mittes in ollam nouam fictilem & aquę sext.unum, & decoques ad tertias, deinde supermittes aceti acri heminam unam,& iterum feruere facies ad tertias,ut nigrum fiat,& dabis ieiuno pusillum. Nā si plus dederis uentri non facit. Muscum qui in tegulis nascitur,conteres in puluerem,& in uini picati,id est nigri ieiuno dabis,eadem hora claudit uētrem. Nam si febricitat ex aqua calida bibat. Pini arboris corticem in aqua decoques,& ex ea aqua dysentericis dabis, hoc & cœliacis prodest, qui similiter uexantur. Styracem,guttam ammoniacam,specularia combusta pari portione,ac pipe ris grana in uini potione dabis bibere. Si uero uenter ei torquetur, betæ radices ex oleo coques,& dabis ei ipsum oleum bibere. Sempeuiuę maioris succi cyathos quatuor in uini cyatho uno potui dabis: hoc enim dysentericos & cœliacos & lumbricos habentes curat. Corticem agrifolij interiorem & exteriorem rades & mittes in cacabum nouum,& pones super carbones,non ut comburatur, sed ut tostetur, dein teratur,& dabis cochlear plenum febricitanti cum aqua calida,sanis uero in uino styptico, & stringit mirifice. Cochleam maiorem quę comeditur assabis, ita ut testam semiustam primum mittas in mortarium, deinde carnem ustam simul in puluerem rediges,& ex eo dabis cochlear plenum in uino calido:uel si minus edax fuerit,dimidium dabis. Pruna agrestia,gallam,masticam,thus masculum,myrrham,piper & flores rosæ ex uino styptico propinabis. Costum,styracem,oryzam,panem Aphrum,masticam,maligranati folia,ficus,testam oui, omnia tundes & dabis puluerem in ouo sorbili, aut in uino mane & uespere. Corticem arboris mori interiorem teneram rades, & cum uino nigro coques in pultario nouo donec ex coquatur, & ex eo dabis cochlearia trita mane & sero. Glandis item rubeę grana tredecim,piperis quin que, simul teres cum uino ueteri,& dabis tribus matutinis. Si quis in folio postquam sudauerit olei spa ni si potest heminam,si non uel potionem unam bibat,curatur: tanto autem melius sentiet,quanto plus biberit, lauet uero secundum consuetudinem. Item balaustium,gallam,pumicem,geras, tyrias, & locustæ asperas testas:omnia æquis ponderibus teres & cribrabis. Dabis uero ex eo mane & sero cochlearia singula si non febricitat cum uino mixtum, febricitantibus uero in aqua calida. Naxum fullonum teres diligenter, & dabis in uino uel oxo uel aqua calida mane & sero. Cauliculus maligranati,quos Græci sydia uocant, prima die teres numero quinque, & piperis grana undecim in mortario fictili, & mittes uini potionem in calicem minorem,ex quo perfundes ferrum candens, & sic miscebis puluerem & dabis bibere. Secunda uero die cauliculos sex,& piperis grana XV. Vuā quæ ex se in uite fuerit arefacta teres cū diligentia,tritamque in uino ueteri dabis bibere,ita ut in uino panem intingat,& sic sumat,& post ipsam potionem bibat. Fabas solidas frangis, & macerabis in aceto acri, & dabis manducare ieiuno quantum potest. Oua cruda frāges,& mittes in patellam rudem & maligranati puluerem, gallarumque pari portione admiscebis & coques,& cum aceto acri dabis bibere. Iniectio ad dysentericos. Recipe pumicis combusti unc.unam,gallæ asianæ unam, balani barbarici unde coria conficiuntur unam, geræ,tyriæ unam. Hæc omnia tundes & cribrabis,& hinc plenū cochlear mittes in mortario, atque addes maginati un.tres, hoc est uini austeri in quo cocta sunt hæc myrti & rubi fasciculi singuli, corium maligranati & lentis manus plena,sed & seorsum decoque: succum oryzæ cū seuo ursino & colabis, hinc mittes unc.unam & femis,& simul miscebis: prius autem reficiat,& sic inijciatur tepidum, & teneat uero quantum potest. Alia iniectio. Coques ex aqua lentem,myrtum,& corticem maligranati,cymas,rubi corticem, roboris & lentisci modicum,pro oleo uero seuum caprinum in aqua coques & sic inijcies: quod si in uase fuerit, ex uino mittes quo accipiat. Alia. Cymarum rubi fasciculum unum,lentis manum plenam,oryzæ tantundem, & corticis maligranati duos:coques in olla noua in aquæ sextarijs duobus,donec succus fiat,quē colabis per linteum diligenter, ut sit uel tertia pars sextarij,deinde teres mollissime gallam Alexandrinā unam,mittesque ouum unum,& olei unciam unam,salisque cochlearia duo, miscebis succum & inijcies: prima uero die tantum salem mittes. Collyrium ad dysentericos qui sanguinem faciunt. Recipe thuris masculi unciam unam,myrrhæ unam,opij unam,quæ teres in mortario diligēter,addita paulatim aqua donec se in modum collyrij colligat,& facies collyria diuersa pro ætatibus quæ in necessitate cum oleo rosato suppones. Collyrium dysentericum,quod recipit drachmas quatuor,opij quatuor, myrrhæ & libani quatuor, succum arnoglossæ ac uinum amineum. Collyrium hypoticon. Recipe opij unciam unam,acaciæ unam,myrrhæ unam,croci semiunc.colligas cum amphacij melle. Collyrium hypoticon laudatum,ad quod crocum,libanum,opium ęquali pondere teres,& cum succo arnoglossę colliges. Hypoticum gorgon,hoc est agile,facit ad eos qui conationes patiuntur & antiquas passiones. Recipe cycidon drach.quatuor,libani quatuor,acacię quatuor,opij quatuor,cum succo lactucę colliges. Trociscus dysentericis. Recipe albesci drach.XXIIII.asphalti XVI.sandaracę XVI.arsenicę XII.gallę pulueris nouem,succi arnoglossę quantum sufficit. Picem liquidam & resinam,oleumque uetus & ceram:omnia mittes modicum in acetabulum,& resolues ad carbones,ut fiat quasi cerotum molle, & ex eo unges & renes, appositis hinc inde floccis lanę & fascijs,sed intinges modicū lanę in ipso acetabulo, & inijcies in intestina, ita ut quoties uentrem fecerit, aliud mittes. Trocisci confectio probatissimi. Recipe leppidi Cyprij denarios octodecim,hypocisci octodecim,styptirię unc.unam,sandaracę unam,croci magnati unā, opij unam,salis ammoniaci deñ.sex,epsemaci Cretici quantum sufficit ad coagulanda pigmenta. Quę omnia diligenter teres & cribrabis,ut puluerem facias,& postea tantum passum mittes,ut constringat, non ut liquefaciat, & facias trociscos habentes deñ.tres,& singulos inijcies,& si rasuras aut saniem facit,primū de aqua oliuarum inijcies, & postea de trocisco: coques quoque cymas de rubo cum cortice maligranati,& oryzę pugillo,& myrti: quę si non fuerit,buxum mittes:& coques omnia hęc in uino styptico, do-

nec de tribus partibus duę remaneant,& mittes in mortario quantum poto eſſe poteſt, & ſic ſolues trociſcum. Si autem puram aquam facit uenter,non inijcies de aqua oliuarum, ſed tantum de trociſco. Ad dolorem & conationem cum pondere facies fomentum ſic. Fœnugręcum bullies in aqua & inde fouebis. Inijcies butyrum, & mel,& oleum,& modicum ſalem,& exinde curabis. Item trociſcus dyſentericis, & ad eos quibus uenter ſanguinem facit. Recipe iuſquiami ſeminis unc.unam,apij ſeminis unã, balauſti unam,acacię unam,amei unam,agantis Aegyptię unam,uulgacę ſeminis unam, roris Syriaci unã, opij Thebaici ſemiun.mandragoræ radicis drach.II.geræ Tyriæ ſemiunc.quæ omnia colliges cum aqua, & facies trociſcos habentes drachmam dimidiam, & dabis bibere ei qui non febricitat cum uino: febricitantibus uero in aqua calida mane. Trociſcus ad eos qui ſanguinem faciunt cum conatione uel roſura uel corruptela. Recipe ſandaracæ ponticæ uncias octo, arſenici maſcui quatuor, acaciæ rubeæ libram unam,calcis uiuæ unam,quæ omnia ſingillatim tundes & cribrabis,miſcebisque in mortario cũ uino ueteri auſtero in quo cocta ſint hæc. Myrtus uiridis, roſa ſicca,cortices malgranati,cymæ rubi & buxus,tantumque mittes uini ut ad ſpiſſitudinem redigatur: & cum cœperit ſiccari,facies trociſcos pro ætatibus habentes denarios octo, uel ſenos ſeu quaternos,quos ſiccabis in umbra &repones,& uteris ſic: Priuſquam inijcias,aqua de oliuis uel Aphra muria ſpiſſa in modum heminæ dimidiæ tepefacta ablues inteſtinum mane & ſero de trociſco,curabis. Sufficit autem ſemel abluere inteſtinun,trociſcum uero quotidie inijcies cum ſcimmate, id eſt in uino in quo herbæ ſupraſcriptæ ſunt coctæ. Potionem hanc dabis quibus ſanguis multum fluit.quod ſi dolor aut conatio multa fuerit,cum ſucco oryzæ uel lenticulæ inijciatur. Accipiat uero potionem de trociſco qui diaſparmaton uocatur quotidie ſero. Iniectio ad dyſentericos. Recipe rubi cymulas,teſtas maligranati,uinũ ſtypticum,addes acaciã,& ſeuum hircinum colatum ad modum potionis, tenendum diutiſſime. Trociſcus ad dyſentericos. Recipe licij Indici unciam unam, quam ſolues in uino ſtyptico,gallæ Alexandrinæ unam,& ſulphur uiuum,ſandaracæ unam & ſemis,quæ tundes & cribrabis,calcis uiuæ quatuor, & auripigmenti, quæ ſimiliter tundes & cribrabis,opij Thebaici ſemiunciam infundes in uino Aphro ſtyptico, & tunc in mortario omnia permiſcebis,& facies trociſcos quos ſic inijcies: teres trociſcum in mortario mundo,& mittes uini Aphri quaſi calicem bonum,& ſic curabis. Trociſcus ad hæc. Balauſtij ſemiunciam,gallæ ſimiliter,croci ſimiliter, ſtyracis ſimiliter, myrrhæ ſiliquas nouem,caſtorij tres, capſilaginis ſeminis, quod eſt iuſquiami ſiliquas octodecim, apij ſeminis ſemiunciam, opij ſiliquas octo,aniſi ſemiunciam,dauci ſimiliter,aquæ quantum ſufficit,facies trociſcos habentes ſiliquas tres. Cataplaſma ad dyſentericos. Recipe corticem maligranati,roſam,myrtum,polentam,maſticam,gallas,aloen,quæ omnia in ſapa coques & impones. Panem pulueris Aphri & fœnugręci in melle & aceto coques,& in uentrem ac renes pones. Ad idem cataplaſma & ad inteſtini dolorem. Dactilos in uino ueteri infuſos cum pane Aphro & modico croco teres, & in capite inteſtini pones. Dactilos infundes in melle,& mittes uinum uetus uel acetum acerrimum cum paſſo in cacabum. quod cũ ferbuerit,mittes dactilos tritos & puluerem panis Aphri,parum etiam farinæ hordei, ſed & puluerem maligranati,gallæ Alexandrinæ,myrrhæ maſculæ,mannæ quę uenditur à pigmentarijs,& cum factum fuerit cataplaſma, unges oleo lentiſcino, & pones ex utraque parte. Sanè antequam ad carnem ponas cataplaſma, aſperges ſuper illam maſticam tritã, ex oleo lentiſcino unges. Balauſtium, item roſam ſiccam, rorem Syriacum, maligranata ſicca in uino auſtero,uaſe nouo feruefacies,& ibi ſolues trociſcum uel puluerem ad inijciendum. Cataplaſma ad idem in modum epithymi. Gallas Alexandrinas, corticem maligranati,acacias,myrtum,myrrham & maſticam teres & cribrabis. Cydonia cruda intrinſecus tantum purgata quàm molliſſime teres, & commiſcens puluerem uſtum ruſum teres,addens paulatim acetum, donec ſimile ſit epithymo, mittes etiam parum olei roſacei uel myrtini cum aceto modico, & quaſi epithyma ſit,& pones ad umbilicum,& ita deorſum ad renes. Cataplaſma ad eadem. Malorum granatorum coria & gallę decoquuntur ex uino,deinde ſi mollia fuerint ſimul teruntur,quibus adijciuntur omphacium,hypociſtis,& acacia rufa,ſed ex aqua infunditur pridie,eis ros coriarius & alumen ſciſſum utraque tuſa & cribrata, miſcenturque ceroto ex myrtino oleo facto. Epithyma tochlydion, quod facit ad dyſentericos & cœliacos. Recipe acacię unciam unam,cyados unam,omphacij unam, ſybani unam, balauſtij unam,ſcyſti unam,aloes unam,roris ſyriaci unam,myrrhę unam,cenante unam,roſę ſiccę unam, cerę uncias nouem,picis duas,olei myrtini unam. Fomentatio ad dyſentericos. Oleaſtrum, lybiſcũ, myrrham,laurum, roſmarinum,cypreſſum ęquali pondere decoques. Epithyma ad dyſentericos. Recipe cenantis unciam unam, ſidios ſimiliter,aloes quatuor,omphacij unam,omphaticon unam,roſę unã, acacię lib.unam,olei myrtini unam,picis unciam unam. Epithyma ad dyſentericos bonum. Recipe myrrhę unc.unam,ſeminis myrti & thuris unam,gallę unam,roris ſyriaci unã,acacię unã,balauſtij unã, ſydie ſemiunciam,aloes unam,bdellij unam,œnantis unam,croci ſemiunciam,cymarum rubi duas, maſticę aphrę ſemiunc.cymini ſimiliter,apij ſeminis ſimiliter,olei lentiſci lib.unam & ſemis, cerę octo, dactilos undecim,uini quantum ſufficiat. Si uero lentiſcinum oleum non habuerit, myrtinum mittes aut melinum. Epithyma item ad dyſentericos. Recipe thuris unciam unam,myrrhę unam & ſemis, maſticę unam, abſynthij unam,balauſtię unam,gallę quatuor,cymini unam,apij ſeminis unam,rubi unam, croci duas,ſpicęnardi duas,olei lentiſci lib.unam,cerę unam,terebinthinę unam. Fomentum. Gallas alexandrinas, ſydias, myrtum,buxum,roſam ſiccam,& lentem alexandrinam ſimul in aqua coques, & ſuper ipſam aquam ſedebis. Vinum itidem Cilicenſe coques cum abſinthij herba, & fouebis ſpongia. Caulium radices uſtulatas dabis cum ouo,& gallas ſyriacas teres. Catapotia ad dyſentericos explorata. Re-

cipe gallę unciam unam,opij drachmas quatuor,tundes gallas ac teres,& permiſcebis cum lachryma oui, & ex eo facies catapotia in modum laſioli, & dabis ſecundum uires accipientis. Item ad dyſentericos, & ad omnes dolores & roſuras uentris. Aniſi drachmas duas,iuſquiami quatuor,apij ſeminis quatuor, florum roſæ quatuor, hypociſti doſcilo duas,croci unam, opij ſimiliter,myrrhæ ſimiliter,opium uero & hypociſtium infundes in aqua, & omnia ſicca tuſa & cribrata permiſcebis ſufficienti melle, & colliges ad ſpiſſitudinem epithymi. Epithyma ad dyſentericos & ad cœliacos. Recipe acaciæ unciam unam,cicido & omphacidis unam,balauſti unam,cidon iocis ſimiliter,ceræ drachmas ſex, rodion libram unam,dactilorum pinguium lib.unam,dactilos uero uino infundes,& ſimul teres. Epithyma caldion ad dyſenteriã. Recipe ciadon unc.quatuor.ſtyptiriæ ſimiliter, ſydion roſas quatuor,roris ſyriaci quatuor, hypociſti doſcilo unam,ammoniaci unam,picis lib.unam & ſemis,olei myrtini un.quatuor, uini parum. Epithyma ad dyſentericos quod dicitur didion. Recipe acaciæ unc.IIII.cicidon roſas quatuor, roris ſyriaci.IIII. hypociſti doſcilo unam,ammoniaci unam,picis lib.unam & drach.IIII. ceræ quatuor, olei myrtini unc. IIII.uini ſtimmatici duas, induces autem linteo & impones uentri uſque ad umbilicum & retro. Epithyma ad dyſentericos. Recipe myrrhæ drac.IIII. cochlearum uiginti, carnes,oleum cyprinum purum, album ouorum ſeptem,aceti acris quantum ſufficiat. Herbam portaglam ex aqua feruefacies, & iterum adiecta aqua condies,& aſperſam polenta offas complures dabis edere,quia mire curat. Picem item uirginem tuſam in cacabo impones renibus.

Dyſenteriæ & lienteriæ ſubueniendæ. Cap. XXIX.

VTREM uetuſtiſſimum ſiccum non putrem combures,& in puluerem rediges,& ſeruabis diligenter, & ex ipſo pleno cochlearia ſex, radicis ebuli pul:cochlear. V. ſpeculatis cocti & triti cochlearia tria,folia quinque,piperis albi tria. Hæc omnia trita & cribrata in unum miſcebis, & exinde cochlear plenum in uino ſtyptico dabis: ſi non inhæres uino ſtyptico,cortices de piro tolles pondo decem, & mittes in ſtagneum uas grande, & cum ipſis uini ſextarios uiginti,& coques ad dimidias. Cum uero refriguerit, mittes in uas mundum ex ipſo uino & uteris,& cum potionibus accipies.quod ſi antiquus eſt languor, & ſanguinem abundantem egerat infirmus, duo cochlearia mittes in potionem uini calidi, ſæpiusque utatur,& in ſolio ipſam potionẽ bibat,& unctione prædicti calaſtici utatur. Manducet autem oryzam cum manu plena plãtaginis benæ coctæ,& cum ſeuo caprino ibidem miſſo & exiguo ſalis anethum & porrũ. Oleum ante omnia nõ manducet, aſſaturas caprinas peraſſas manducet, & ficatum ipſius aſſum pedes diſcoctos cum paruo ſale comedat non cum aceto:& omnia interanea caprina calida cum prædicto uino mixta bibat. Curat enim & ſi eſcam quam manducauerit emittat, quod ipſum dicitur lienteria.

Coli dolor quibus remedijs iuuetur. Cap. XXX.

FIMVM leonis diligenter colliges,& ſiccabis ad ſolem & ſeruabis,quia difficile inuenitur, mittesque ex ipſius fimi puluere cochlearia quinque, petroſelini puluere cochlearia quinque,zinziberis,coſti, & piperis albi cochlearia tria, & oĩa cribrata cõmiſcebis, & exinde cochlear plenum ieiuno in potione conditi tepidi dabis in hyeme,in æſtate uero in ueteri uino. Si autem antiqua paſſio eſt,duo cochlearia in ſolio dabis. & hoc per triduum facies,unges uero uentrem & ſub umbilico de ſupraſcripto calaſtico, & ſi grauis dolor imminet amplius,pone ungenti & ſuper lanam & faſcias.obſeruet quoque ne algeat,& recentia non bibat, nec carnes uel holera ſeu legumina manducet,quia paſſio peſſima eſt. Si autem repẽtinus dolor aduenerit,& prædicta potio parata non fuerit,purgabis allij accerrimi capita quinque,& concides minutatim,& mittes in ampullam cum olei gremialis hemina,& macerabis die ac nocte, & ex ipſo bibat oleo cochlearia tria,in cibo etiam pro oleo utatur. Si uero in ſolio balnei prædictum oleum biberit, plurimum prodeſt. Potio ad coli dolorem,ſeu ad calculum, quæ in una potione coli dolorem in perpetuo liberet. Recipe folij,ſpicænardi,piperis albi,apij ſeminis,opij Cretici, ſiſeleos, zinziberis,pulegij, thymi,caſſiæ fiſtulæ,ſatureiæ,reupontici ana uncias ſingulas,piperis lõgi quatuor, pyrethri duas, ireos ſemiunciam, petroſelini unciam unam,& denarium,leuiſtici denarios octo,croci quatuor,erucæ ſemiunciã, coſti denarios ſex, fœnugræci ſemiunciam. Hæc omnia tundes & ſubtiliter cribrabis,& in uaſe uitreo recondes,& ex ipſo puluere cochlearia tria in condito ſiue careno, in ſolio mox ut deſcenderit dabis, & diu in ſolio foueatur, & in perpetuum liberabitur. Potio ad colum. Recipe rutæ agreſtis ſeminis ſemiunciam,gentianæ uncias nouem,cametriæ lib.unam & ſemis,ariſtolochiæ rotundæ uncias nouem,quibus alij medici addebant ſquinãtij tres,petroſelini tres,camepetij tres. Hæc omnia tuſa in molliſſimum puluerem repones,ut dum opus fuerit,dabis cochlear plenum in aqua calida. Piperis uncias tres,ſalis mõtani unam,petroſelini acitonici duas:omnia in puluerem rediges, & in uino cochlear plenum. Hyſopi Cretici ſemiunciam,ſeminis fœniculi ſimiliter,piperis albi ſimiliter,petroſelini ſimiliter,cymini ſimiliter, ſalis montani ſimiliter,aniſi ſimiliter,apij ſeminis ſimiliter:omnia teres,dabis in dolore cochlear plenũ ſanis in uino uel condito,febricitantibus uero in aqua calida. Pridie Idus Martias uiolæ purpureæ folia undecim, piperis grana decem,uini ueteris calicem plenum teres in mortario marmoreo,& mittes in calicem ipſo die, & pones ſub diuo coopertum teſta diligenter, ut ibi maneat,& alia die mane ibi agitabis & mittes in calicem herinum,ſtans contra orientem, & uno hauſtu bibat. Item expertum. Cochleas

tres quas Græci uocant corcotellas,in olla noua claufas & circundatas,in furno combures,quarum puluerem in uino,aut ubi uolueris dabis. Tria grana allij infundes aliquantifper in aqua, deinde ex condito glutienda dabis. Enema ad colum quod appellatur diacaftoreum. Recipe reupontici ficci unciam unam,croci aphri unam,nitri albi femiunciam,rutæ uiridis folia trita, fimiliter mellis quantum fufficit. Conficitur autem fic. Myrrha & caftoreum feorfum teruntur,feorfum & nitrum, fimiliter & ruta. Crocũ uero infundes in uino ueteri tanto ut infundatur,non ut fupernatet,teresque in mortario. Opiũ uero cũ melle teres donec foluatur,& fic commifcebis fingula quoufque omnia adimentur,& fuperaddes mel ita ut ad fpifsitudinem redigatur,reponesque in uafe uitreo,uteris autem fic. Primum cũ dolor cœpit,porrigitur inteftino fecundo de medicamento calaftici ad uncias fex: quod cum iectum eft, fi ceffauerit dolor,intermittendum eft. Si uero manferit contra noctem, inijcitur fic. Olei rutacei fex in acetabulo tepefacies,medicamẽti uero in modũ fabæ Cappadociæ, uel paulo amplius feorfum in calice folues cum uini ueteris cochleari,& oleum tepefactum fecundum modum æftimationis mifcebis & inijcies: hoc autem & dolores tollit,& fomnum facit. Obferuare uero debes ne modum quantitatis excedas. Solet autem plus iniectũ grauedinem nimiam capiti afferre,qua quidem celeriter ceffat. Enema ad idem,quod appellatur dyargo piffum. Recipe aloes hepatici uncias duas,opij fpani unam, butyri recentis unam, peculæ uiuæ fynceræ fex. Conficies autem fic: Aloen in puluerem rediges,opiũ cum pecula teres donec foluatur,addes aloen,& cum illa terẽdo mifcueris mittes butyrum,& rurfus illud fimul teres,& hęc omnia permixta colliges in uafe æreo, & uteris fic. Si refrigerari pafsionem contigerit, primum clyftere inteftinum purgabis,quod accipit oleum rutaceum & mel & butyrum, & hæc calida,dehinc de medicamento fuprafcripto ita curabis,ut prius cyminum & rutam uiridem in oleo & aloe fine fale tandiu coquas, donec ruta fe frigere incipiat,quod colatum ac tepefactum mittes in acetabulum in modum potionis bonæ, uel certe uncias fex,& medicamenti quantum pars tertia cochlearis eft, in ipfo à digito folues & fuper calida pones,ut tepefiat, & fic uteris. Facit præterea ad eos qui propter colum confluxum uentrem patiũtur: tollit & libidinem inteftini. Si autem & choleribus color fuerit medicamentum oleo rofeo locum inijcito. Enema ad colum probatifsimum,fed in nimio non inijcies dolore. Recipe cymini heminã unam,cẽtauriæ fafciculos tres,amei femiunciam,folia lauri numero quindecim,colocinthidos unam. Hęc in aquæ fextarijs tribus decoques ad tertias, colabisque,& cum oleo ac modico melle inijcies. Nam herbas fuprafcriptas pridie infundes. Enema ad dolorẽ coli. Recipe opij denarios octodecim,caftorei quindecim,myrrhæ duodecim,croci tredecim,nitri fex,rutæ agreftis feminis fimiliter,euforbij fimiliter:omnia tundes & cribrabis, & colliges cum melle:& cum opus fuerit,in modum auellanæ folues cum aqua frigida,adiungẽs anethini olei uncias fex,& butyri cochlear unum,admifcebis & curabis. Enema ad hæc. Recipe baccarum lauri pulueris uncias duodecim,ceræ punicæ fex,butyri fex,medullæ ceruinę fex,adipis anferini fex,terebinthinę fex,hyfopi,ceroti fex:hæc omnia commifcebis, & factas pillulas ficcabis in umbra, & cum neceffe fuerit teres,in oleo fauinenfi fufficiente una pillula,& curabis. Ad coli dolorem, & qualiter ad inteftini dolorem eiusque uitium medicamentum conficere debeas. Recipe adipis anferini, adipis phafianorum,hyfopi,ceroti,butyri,terebinthinę ac cerę ana uncias fex,refolues,& ex eo mittes uncias fex,addes galbani quatuor,cymini bene tufi & cribrati fex,baccę lauri tufę ac cribratę duodecim,foliorum rutę bene tritorum decem. Hęc omnia cum fuprafcriptis fex uncijs bene commifcebis & facies mãdalia,hoc eft collyria bona:& cum opus fuerit,in oleo rutato,& oleo fauinenfi fine fale,addito parum mafticę:de collyrio in modum nucis auellanę folues,& heminam facies, curabisque. Confectio medicaminis ad dolorem coli. Recipe adipis anferini unciam unam,bafilicon femiunciam, butyri unam,olei fauinenfis quatuor. Conficies autem fic. Infundes cymini cochlear unum in uino ueteri, dehinc mittes oleum cum rutæ uiridis femiuncia, & uini ueteris cotyla, & feruefacies donec ruta exfrigi incipiat, colabisque,& repones in uafe uitreo:& cum neceffe fuerit, penfabis ex ipfo oleo uncias quatuor,& mifcebis cum medicamentis fuprafcriptis,& curabis. Enema ad dolorẽ coli. Recipe myrrhæ drachmas quatuor, croci duas, opij fex,caftorij fex,commifcebis melle in doliolo,& curabis. Enema ad dolorem coli. Recipe myrrhę drachmas quatuor,croci duas,opij fex,caftorij fex,nitri duas,rutę uiridis foliorum duas, commifcebis melle in doliolo,& curabis cum oleo rutaceo. Olei confectio ad dolorem coli. Recipe olei fauinenfis libras decem, butyri recentis uncias quatuor, medullæ ceruinę duas, cerę punicę optimę duas, fœnugręci noui fextarium unum, cymini unum, baccas lauri purgatas numero quinquaginta, aquę fontanę fextarios duos,rutę uiridis fafciculos tres,adipis phafiani recentis uncias duas, fœnugręci uero infundes in aqua tãtum ut intumefcat,quod legatum legabis in linteolis tribus,& cyminum fimiliter. Poftea oĩa mittes in cacabũ nouum,uel in ftagnatũ optimũ,& tandiu ferueat in uafe duplici donec decoquatur aqua,dein colabis oleum,& ceram rades cultello minutifsime,fimiliter & medullam, mittes & butyrum cum fuprafcriptis in cacabum, & fupermittes oleum calidum quod colafti, & agitabis diligenter donec omnia mifceantur,& dum refriguerit repones in uafe uitreo,& in neceffitate duas uel tres uncias calefactas inijcies. Enema probatifsimum ad colum. Recipe opopanacis radicis unc. duas,ariftolochię rotũdę unam & femis,feminis fymphoniacę duas,caftorij unam,& femis,opij unam,folij duas,piperis albi unã & femis, croci duas:quę omnia in puluerem rediges mollifsimum,& fic inijcies in olei fauinenfis hemina, cymini manum plenam & rutę fafciculum coques in uafe duplici,& ex hoc oleo mittes cygnos tres, & de puluere unum,& diligenter temperabis & inijcies. Iniectio probatifsima. Recipe opij drachmas fex, caftorij quatuor,myrrhę quatuor, croci unam,nitri duas,feminis rutę agreftis duas,euforbij duas,quę col-

liges cum melle ſpiſſo,& diligenter in doliolo uitreo repones:& cum opus fuerit,ſolues ex eo in modum auellanæ paruæ cum aquæ modico,& miſcebis olei anethini uncias ſex,& butyri cochlear plenum, ac cymini ſimiliter,mixtisque omnibus diligenter inijcies. Iniectio dolorem tollat. Recipe caſtorij uncias quatuor,croci unam,nitri duas,ſeminis rutæ agreſtis duas,euforbij duas,quibus cum mellectis mittes olei anethini denarios ſex. Ad colum & inteſtini dolorem. Recipe opij denarios quinque,croci duos,caſtorij duos,myrrhæ duos,rutæ duos,nitri tres, mellis deſpumati quod ſufficit, poſtea cochlear unum in potione olei cyprini uel rutacei ſolues & inijcies. Si autem uſtura fuerit,cum oleo roſato temperabis. Iniectio ad colum probatiſſima. Recipe allij capita tria, rutæ uiridis faſciculos plena manu duos, olei cõmunis unc.quatuor,confringes allium & cum ruta uiridi confricabis,& colato oleo addes butyri mundi libram unam, picis liquidæ uncias quatuor & ſemis. & cetriæ mundæ tres: quæ omnia commiſcebis, & uaſe uitreo repones, ſubducesque prius uentrem ſimplici iniectione,dehinc in oleum commune unc. nouem mittes medicaminis: & ſi dolor maior fuerit,commiſcebis, & tepefactum inijcies. Sane nullus ieiunus iniectione utatur, quinetiam ad horam iniectionis calix plenus uino mixtus uel aqua calida hauriendus eſt. Iniectionem uero quàm diutiſſime teneat. Medetur autem renum dolori,calculo qui harenam proijcit,colicis,ſtomaticis,& perfricationibus,cauſis etiam matricis efficaciſſime ſubuenit in catarctico utenda. Qualiter ex medicamento hoc quod colum curat ſit adhibenda, ut & uentrem temperet. Ex hoc medicamine facies pillulas in modum nucis auellanæ duas uel tres, & poſtquam laueris ac deterſeris in capite inteſtini intromittes,& ibis dormitum,& continuo ſenties beneficium. Quemadmodum alio genere curandum ſit colum,de hoc medicamine mittes in acetabulum uncias duas uel tres. Deinde commiſcebis olei rutacei unciam unam & ſemis,& ſic inijcies ſi fieri poteſt bis in die,diluculo,ſero & nocte,continuis diebus quatuor uel quinque,& accipies perpetuam ſanitatem. Confectio Diaſcordi ad colum probatiſſima. Recipe ueretra porcorum cum pinguedine ſua in oleo ſoluta ad libram unam,folia rutæ ſeptem deñ.purgati allij mundi ſpicas maiores quinque,olei cyprini libram unam, olei irini unam,nardi unam,adipis paſtæ ſiue phaſiani unam,ceræ punicæ unam. Cõficies uero ſic. Concides pinguedinem porcorum minutatim,& ſic coques cum citius ſoluatur, & ſic colabis & mittes in patellam,ſupermittens rutam & allium donec ruta exareſcat,rurſum colabis & ſic miſcebis reliqua omnia: iterumque impones ſuper carbones molles,& mittes ceram minutatam ut ſoluatur.quod cum gelauerit, colliges in doliolo uel pyxide. Sic autem temperabis. Olei ſauinenſis pondo unum uel duo, mittes in capetam cum rutæ faſciculo bono,& cymini in linteo ligati deñ.tres,& ſimul ferueat donec ruta ſiccetur,hinc mittes cignos quinque,nardi boni duos,adipis paſtarum unum,plenum medicaminis ſupraſcripti,cignumque dimidium cõmiſcebis,calefacies & curabis. Iniectio diaſcordi ad colum. Recipe adipis ceruini unc.ſeptem,adipis taurini ſeptem,picis liquidæ ſeptem,olei irini ſeptem,laurini olei quatuor, nardini libram unam,olei ueteris duas,ceræ nouem,rutæ uiridis faſciculum quantum manus capit,anethi ſimiliter, allij purgati ſextarium unum,cymini unum. Cyminum uero, rutam & anethum in oleo coques uſque dum uirtutem ibidem amittat,& poſtea colabis. Confectio iniectionis. Recipe rutæ uiridis uncias duas,baccarum lauri decem,cymini denarios uiginti,butyri inſulſi unciam unam,medullę ceruinæ baſilicon unciam unam,dyacilon unam, olei cyparei libras duas, aquæ manum plenam. cyminum uero,rutam & lauri baccas pridie in oleo infundes,alio die coques,colabis, & ita butyrum,medullam & medicamina mittes, reſoluesque ita ne comburas,& uteris. Emplaſtrum colicæ & nephreticæ. Recipe lybani uncias ſex,tinaperi ſex, maſticæ tres,tyleos tres,picis liquidæ libram unam & ſemis, picis ſiccę unam,ceræ unam,nitri uncias ſex. Iniectio ad inflationem coli,matricis & omnium interaneorũ.

Rutam ex oleo & butyro decoques,quod iniectum ſtatim inungat. His aliqui addunt oleum anethinum & adipem phaſianinum & anſerinum, & ſi habuerint, ſtrutioninum. Iniectio ad colum & renes. In oleo anethino adipem anſerinum & medullam ceruinam ſimul ſolues à digito, & commiſcebis caſtorij bene triti denarium unum,& ſic inijcies. Confectio pulueris probatiſſimi ad coli dolorem. Recipe folij uncias duas,croci duas,dauci cretici duas,panacis radicis tres,ariſtolochiæ rotundæ duas, iuſquiami duas,piperis albi unam,caſtorij duas, opij duas, myrrhę duas. Hæc omnia tundes & cribrabis ſubtiliſſime: curabis uero primo de cucurbitella agreſti & centauria ſic. Mittes unam cucurbitellam & parum centauriæ in cacabum æreum cum aquæ ſextario uno, & decoques ad medias, & incolata calida cum oleo rutaceo & melle deſpumato, & modico nitro uel aphronitro commiſcebis,& ſic curabis, circa horam nonam ut uentrem faciat,ueſpere uero mittes in mortarium cochlear unum de puluere cum oleo rutaceo quantum eſt,& commixtum inijcies quod teneat uſque ad lucem uel amplius. Confectio pulueris ad coli dolorem. Recipe folij uncias duas,panacis radicis tres, iuſquiami duas,dauci cretici duas, caſtorij duas,croci duas,opij unam & ſemis,piperis albi ſimiliter,ariſtolochiæ rotundę uncias duas, coques uero rutam in oleo & colabis: mittesque unum cochlear cymini triti, & unum cochlear ipſius pulueris, & ſic inijcies,ut habeat olei cignos tres aut quatuor,ſed tunc curabis quando in dolore eſt. Item expertum. Spicam allij mundatam unge ex omni parte,ſubſcindes & balſamo intinctam inijcies. Epithyma calefactorium ad colum. Recipe axungiæ porcinę libram unam, baccarum lauri quartarum, ſeui ceruini unciam, medullæ ceruinę quatuor,reſinæ terebinthinæ ſex, nardi libram unam, ſolues & uteris.

Epithyma ad dolorem coli. Butyrum, reſinam, ceram, reſinam punicam, & nitrum alexandrinum: omnia æquali pondere coques, & in panno pones ad locum doloris. Antidotum ad colum. Recipe iuſquiami drachmas uiginti, piperis albi uiginti, opij decem, balſami duas, caſſiæ

quatuor,croci quinque,euforbij quatuor,ſpicęnardi quatuor,pyrethri quatuor,hireos quatuor,petroſelini decem,mellis Attici quantum ſufficit,cum aquæ fontanæ calidæ cyathis tribus, dabis ad magnitudinem fabæ Aegyptiæ. Antidotum ad colum. Recipe caſtorij unc.unã,aſari foliorum unã,iuſquiami albi denarios uigintiunum,croci unc.unam & ſemis,mellis deſpumati ſex dabis ut fabam Aegyptiam in careno. Colicæ cui nihil deeſt. Recipe aniſi drach.duas,fœniculi ſeminis duas,ſtyracis duas,opij II. hæc omnia tuſa & cribrata colliges melle non cocto,dabis magnitudine nucis ponticæ. Emplaſtrum ad phlegmata coagulata de inteſtinis reſoluenda. Recipe ceræ lib.unam, ammoniaci unc.unam & ſemis,thuris ſimiliter,terebinthinæ ſimiliter,medullæ uitulinæ uncias tres,picis unam, adipis anſerini ſemiunciam,galbani denarios ſex,opopanacis ſex,olei ueteris lib.unam uel quantum ſufficit, factumque emplaſtrum linteo induces ſpiſſo,& impones circa umbilicum atque ſubter,ut non tangat ſtomachum. Antidotum ad coli dolorem,& ad calculum,& ad ſtoſimi. Lauri baccarum unciam unam, petroſelini unam,piperis unam,teres & cribrabis, & mellis deſpumati uncias ſex admiſcebis, & in dolio colliges, & facies apozima ſic. Apij & fœniculi radices,rutam,pulegium ſine fumo, briſci radices, æqualia omnia coques in aqua ad tertias,& mittes potionem de antidoto cochlear plenum, & dabis ieiuno. Antidotum colicæ. Recipe aniſi drachmas nouem,apij ſeminis ſedecim,ſpicænardi ſex,caſtorij quatuor, piperis albi ſex,longi ſex,myrrhæ octo,ſquinantij quatuor,petroſelini quinque,opij octo,croci quatuor,mellis quantum ſufficit,dabiſque menſura auellanę maioris ueſpere,ut reijciat ſi potuerit. Antidotum colicæ expertum. Recipe myrrhæ drac.IIII,caſtorij quatuor,mormicariæ duas,rutæ foliorum unã, opij ſex,croci quatuor,mellis deſpumati quod ſufficit,& dabis ad magnitudinem auellanæ maioris. Catarticum colicis. Recipe euforbij unc.unam,iris duas,maſticæ tres,dabis cochlear cum aqua calida. Enema ad colum expertum,quo deponis & phlegmata. Recipe olei dulcis ſextarios tres, quod mittes in ſtagnatum,rutæ uiridis faſciculos tres,fœniculi ſicci faſciculum unum,allij purgati & contuſi capita duo,fœnugręci manum plenam,ita ut pridie infundatur in aqua,& cum intumuerit effuſa aqua,granum cũ oleo coquatur quandiu exiccetur: poſt hæc colabis linteo,& iterum impones in foco, addeſque ibidem adipẽ pullinum,anſerinum,phaſianinũ,medullę ceruinæ,& ſeui hircini parum, & laricis unc.unã & ſemis.poſt hæc colabis,& in dolio repones:& cum uti uolueris,mittes per ſingulas uices olei nardini cochlearia duo, & de enema ſextarij partem quintam, ſed prius ſane uentrem curabis,cum enema acceperit: accipiat & per os. Oxyporium amaurenticon & oleum rutaceum ſic facies. Rutæ uiridis libras duas, olei dulcis decem,coques in uaſe duplici tandiu dum ruta palleſcat,& agitabis ſemper de ramo rutæ, poſtea colabis & repones in uaſe uitreo. Enema ſic facies. Tolles olei nardini pondo duo,medullæ ceruinæ uncias quatuor,hyſopi ceroti tres,adipis anſerini ſex,adipis uitulini ſex,butyri quatuor,caſtorij optimi duas,laricis duas: caſtorium uero tundes in pila fortiter, & ſic permiſcebis omnia, coqueſque donec caſtorium quod tardius coquitur ſoluatur. coques autem in uaſe duplici, & repones in uaſe ſtagneo. Inijcies uero de medicamento hoc cochlearia tria, & olei rutacei cochlearia ſex, permixtum & calefactum in ueſicam mane & ſero.quod ſi adhuc dolor permaneat,inijcies meridie,mane & ſero.

Inteſtini uulneribus,condylomatis,uſturis, & rhagadijs ſuccurrendis. Cap. XXXI.

OLEVM uetus,picem,pollinem decoquere oportet,ac quàm calidiſſimum imponere. Folia rubi in quo mora naſcuntur cum cera & roſaceo ſanant. Radices eiuſdem rubi decoquuntur ex uino ad tertias,eoque uino fouentur condylomata, & omnia ſedis uitia. Araneas dempto capite pedibuſque,& ita infricatas,optime ſanat condylomata. Adeps quoque anſerinus cum ceroſa & roſaceo & cera pontica imponitur. Adeps cygni ad idem facit,& hæmorrhoidas ſanat. Folij unc.unam, butyri egydos unam,ſtypeos unam,ceroſæ unam,ſpumæ argẽti unam,thuris unam,ceræ punicæ ſex,adipis anſerini ſex. conficies ſic: omnia pigmenta ſimul teres cum uino ueteri auſtero ſicut collyrium,poſtea ſolues cerã,adipem & oleum addes,miſcebiſque & uteris. Item ad inteſtini dolorem uel tumorem. Butyri uncias quatuor,& ceræ unam ſolues ſimul in carbonibus,deinde teres aphronitri candidi unc.quinque,mitteſque ſimul & agitabis donec miſceatur,& cum gelauerit facies quaſi collyrium,ut cum opus fuerit paratum ſit.

Item iniectio ad rigorem inteſtini. Aqua euiſci,fœnugræci,meliloti ſimul coctorum, bene ſpiſſa. Item in oleum dulce mittes cyminum,anethum,& rutam, coqueſque & mittes ibidem dyacilon & adipem anſeris,ſimiliterque phaſiani,butyri etiam quantum ęſtimas ſufficere, miſcebiſque cum aqua ſupra ſcripta & uteris. Iniectio calidior in olei dulcis ſextarios duos,mittes rutę faſces duos, cymini pugnos duos,meliloti faſcem unum,anethi tres,ſtyracis lib.unam, admiſcebis uini ueteris quantum poſſit decoquere,& ſimul decoques,deinde admiſcebis butyri quartarium,dyacilon quantum ſufficit & adipem anſeris,recondeſque diligenter,& uteris. Alia iniectio leuior. Oleum anethinum,adipem anſeris,adipem phaſiani dyacilon,tetrapharmacon quantum exiſtimaueris, ſi tamen neceſſe fuerit ſimul miſcebis & uteris. Iniectio alia. In oleo dulci coques abrotanũ & abſinthium,& uteris. Ad inteſtini rigorem ac matricis,& ad omnia interiora corporis tolles iunci radicis unc.tres,maluę radicis tres,fœnugręci quartarium unum, lini ſeminis unum, meliloti ſemiunciam, ſquinantij ſimiliter, & hæc infuſa habebis in aquæ cœleſtis ſextarijs tribus per triduum, die tertia eadem hora qua infudiſti coques in zema ſimul.& hoc ſucco penſabis uncias quatuor, & mittes in ſtagnatum, & adijcies olei anniculi libram unam, rutæ uiridis ſex, ſamſuci ſemiunciam, & decoques in primis lento igne. cumque hoc coctum fuerit, in aliud

uas mittes,hyso pi,ceroti unciam unam,terebinthinæ semiunc.butyri caprini unciam unam,adipis anserini tres,adipis porcini similiter,adipis pullini unciam unam,ceræ rubeæ diacilō,emplastri libram unā cum suprascriptis miscebis,& resolues & sic coques hæc omnia:mittesque in uas in quod posteriora pigmenta misisti,& simul coques donec unum corpus fiant,& in mortario teres ut se commisceant, & in olla rudi seruabis:& cum inijcere uolueris,pensabis olei anniculi lib.unam,& medicaminis unam,& sic curabis. Item ad anum. Lithargyrij unc.duas,cerusæ tres,olei myrtini libras duas,clinicæ creticæ uncias duas,teres,sicca in mortario & immittes.

Ad intestina rupta. Cap. XXXII.

MENTASTRI purgati quantum tribus digitis comprehendere potueris tolles,adijcies fœniculi seminis & apij seminis cochlearia II. & in unum quàm minutissime trita, & in uini optimi cyathis quatuor calefacta quod digiti pati possent,ieiuno bibendum dabis per triduum,& quemuis sedabit dolorem. De pilis leporinis in mellis manu plena decoctis facies pillulas, & quàm frequentissime ieiuno in melle dabis glutiendas,& sic intestina quamuis periculose rupta sint celeriter & efficaciter mederis. Stercus leporinum cum melle coctum & ad magnitudinem fabæ factum,datumque frequenter,interrupta interiora intestina conglutinat,assidueque hac curatione utendum donec omni periculo liberetur: facit & ad dolentia intestina. Sed ad lumbricos & tineas. Herbæ betonicæ siccæ puluis ad denarium unum, & uini cyathis duobus ex aqua mulsa datur,quod sanat illos qui aliquo ictu omenta læsere, uel de uehiculo lapsi sunt. Ad intestinorum dolorem. Semen coriandri & parum salis bene contrita ex uino austero ac ferro candente calefactum bibat,continuo curat & defectionem tollit. Brassicam conteres & succum exprimes,atque aquę calidę cyathum unum admiscebis,& ieiuno dabis bibere per dies quinque. Ad torsionem uentris. Rutæ unc.tres ex aquæ calidæ cyathis quatuor & herba brassica dabis. Brassicæ radices contusas in pila cum axungia ueteri appones,alligatæ enim omnem humorem & dolorem tollunt.

Ad ileon. Cap. XXXIII.

Εἰλεὸς est grauissimum uentris uitium,cui resistit discerpti uespertilionis sanguis illitus uentri, & facit dysentericis. Oua pridie in aceto macerantur, ex his & farina & aqua panis iliacis fit. Quidam uero eadem oua resoluunt,& in patinis tosta dant in cibo. Caseus uetus ouillus in cibo prodest. Seuum item ouillum decoctum in uino austero bibitur hoc,quod & ciliacis medetur. Cochleæ duæ teruntur cum suis testis,& oua cruda ex passi cyathis duobus,& aquæ cyathis tribus, atque totum in nouo uase decoctum ad temperamentum potionis bibitur. Cochlearum cum suo putamine combustarum cinis addita pusilla resina ex uino bibitur. Senectus serpentium decocta cum rosaceo in uase stagneo uentri illinitur. Dysentericis potiones ferro candenti calefieri debent. Caseus uaccinus recens immittitur. Ad omnes uero epiphoras uētris caseum mollem in cibo poni iubent. Veterem autem tritum in modum farinæ,mensura cyathi addi in cyathos tres uini cibarij,& ita deuorari. Lac caprinū ad dimidias partes decoctum infunditur. Gluten taurinum aqua calida resolutum additur. Imponitur item inflationi fimus uitulinus in uino decoctus. Frequenter autem euenit ex causa aliqua latente,ut uentri dolor subitus existat,quo nunquā tentatur qui habet secum talum leporis,ut aiunt mulierculæ. Antidotum pema,quod facit ad ileon,colum,& intestina omnia: ita ut ad unam potionem dolores cessent, facit & ad phthisicos qui etiam sanguinem excreant,sex potionibus datis ad lateris dolorem,ad sciam, ad quartanas, acceptum ante passionem: suspiriosis etiā multum prodest. Recipe autem hæc. Spicæ nardi drachmas quinque,amomi unam,croci duodecim,costi octo,euforbij sex,folij duodecim,styracis septem, zinziberis octo,iusquiami duas,opij duas,pyrethri sex,piperis quinque,piperis albi sex,piperis longi octo, reuponti ci duodecim: quæ omnia trita melle quod sufficit commiscebis,& dabis auellanæ magnitudine.

Ad lateris dolorem, id est pleuresim. Cap. XXXIIII.

RVTAE & iunci radicum fasciculi singuli & piperis albi grana nouem trita in uini cyathis tribus,ieiuno dabuntur. Succum erucę uiridis ad modum potionis,uel sex grana piperis cum salis grano te pefacta bibes; & transibit dolor. Ad lateris & iecinoris dolorem: tolles costi denarios duodecim, eupatorij duodecim,aloes sex,petroselini decem,baccarum lauri decem,fœnugręci quatuor,piperis duodecim: & hæc omnia in puluerem rediges,& dabis ex eo cochlear plenū cum aqua calida ieiuno, & iaceat in ipso latere. Ad pleureticos qui in periculo sunt melius facit. Piperis unc.unam, myrrhæ trochlicis denarios tres, mellis Attici libram unam,mel uero & piper coques super lentos carbones donec paululum spissetur,postea uero depones,& sic mittes tritam myrrham cum modico melle diligenter, & dabis ut glutiat cochlearia duo. Antidotum ad pleureticos quod mox dolorem minuit,ad tortiones etiam quæ remanent ex dolore coli specialiter & ad omnes dolores frequenter eo utimur. Recipe castorij sicci denarios octodecim, dauci cretici seminis octodecim, panacis radicis octodecim, iusquiami albi nouem, opij thebaici nouem. Hæc omnia tundes & cribrabis diligenter ac miscebis melle optimo despumato: & repones in uase stagnato, & ex eo dabis quantum est faba Cappadocia cum aqua calida potiones tres. Epithema pleureticon diapecanum. Recipe ceræ uncias nouem, olei cyprini

libram unam, opopanacis uncias duas, rutæ uiridis sex, sulphuris uiui duas, guttæ ammoniaci quatuor. Panacem uero & guttam cum uino ueteri teres, & ruta trita commiscebis, & addes sulphur tritum, deinde facto ceroto permiscebis. Confectio pleuretica. Recipe hysopi ceroti unc. sex, terebinthinæ sex, ceræ sex, solues autem ceram & terebinthinam, hysopum, cerotum, & sic admiscebis hireos tusum. Epithema pleureticon diapecanum. Recipe ceræ lib. unam, terebinthinæ unam, olei cyprini unam, opopanacis uncias duas, rutæ uiridis unam, sulphuris uiui duas. Ad lateris dolorem. Stercus caprinum in sylua inuentum, resolutum in aqua & percolatum ac potui datum, celeriter & efficaciter quamuis uehementissimum dolorem mitigat. Tritum apri stercus & admotum lateris dolorem sanare certissimum est. Ad lateris dolorem qui respirare non potest. Fœnugræci unc. unam, piperis denarios quatuor, croci duos in puluerem rediges & commiscebis, dabisque cochlear plenum in potione: si febricitat, dabis ex mulsa cyathum unum ex aqua calida. Coriandri semen teres & cribrabis & cum melle coques donec spissum fiat, & exinde mane ac sero cochlearia tria dabis. Rapæ denarios quindecim, ex mulsæ cyathis quatuor dabis per diem. Ad eos qui lateris dolorem patiuntur & sanguinem expuunt. Rapas tritas ex aqua, & lac caprinum dabis in die ieiuno, & cum dormitum uadit. Herbæ ebuli radicem dummodo sine medulla sit ex aqua calida bibat, & lumbricos eijcit. Emplastrum ad lateris dolorem. Marrhubium & ceram & oleum in unum conteres, & panno illinies atque impones.

Costarum fracturis sanandis. Cap. XXXV.

FIMVM caprinum ex uino ueteri tritum, costisque fractis impositum, aperit, extrahit & sanat mirifice.

Lumbis dolentibus durandis. Cap. XXXVI.

ACINORVM nigrorum succi cyathus unus cum mulsæ cyathis tribus potui datus lumbos dolentes sanat. Enulæ foliorum siue radicis pulueris denarij duo ex uini cyatho uno bibiti emendant. Pastinacæ item radices siue semen den. quatuor in aqua mulsa decocta & potui data lumborum & renum uitia emendant. Porri sectiui succus ad cyathos duos, in uini cyathis duobus bibitus sine mora sanat. Asparagi semen & cymini pari pondere tritum, & ex uino uel aqua calida potui datum emendat. Apij itidem radicis succus ad cyathos duos, & uini cyathis tribus potui datus prodest. Oleastri item radix in uino coquitur, & ad cyathos duos potui datur. Radix similiter asparagi trita & in uino potui data lumborum dolori medetur. Cataplasma ad idem. Nasturtium cum polenta teritur, calidumque imponitur. Ferulæ uiridis folia trita & in uino mixta & imposita mirifice sanant. Lana succida in oleo, pice liquida, sulphure uiuo, nitro Attico feruefactis, intincta quàm fieri potest calidissima bis in die ponitur. Pilorum cypressi uiridis sextarios tres in aquæ sextarijs tribus in olla noua decoques, ut sicut cera mollescat, & sublatis granis quæ intus sunt atque proiectis ipsos teres diligẽter, & ut cataplasma pannis induces, lumbisque impones, ac desuper fascias ligabis, & hoc per triduum facies, ita ut quotidie mutetur, & de prædicto calastico sæpius lumbos confricabis, & in balneo cum ipso sudet: sed & cum se collocat fortius, de ipso calastico loca perungat quæcunque doluerint. Sulphur uiuum imponitur cum adipe. Conditum nephreticum hoc recipit. Petroselini unciam unam, cassię unam, asari unam, spicęnardi unam, zinziberis unam ac semis, leuistici similiter, betonicæ unã, costi uero semiunciam, pyrethri unã, marathri unam, coconidij unam, saxifragiæ unam, olemi unam, artioticis semiunciam, piperis quatuor, apij seminis unam, baccarum lauri semiunciam, rutæ seminis unam, prassij unam, cymini unam, seminis asparagi semiunciam, de puluere autem mittes semiunciam, piperis unam, mellis optimi quod sufficit, uini Ascalonij sextarios sex, & uteris.

Renibus sanandis. Cap. XXXVII.

RADIX fœniculi cum tysana decocta & in cibo data renum densitates relaxat, & eiusdem radicis succus ad cyathos duos in uino potui datus, mirabiliter uitia sanat. Vrticæ semen tritum ex uini cyathis tribus bibitur. Betonicæ pulueris denarij duo, ex mulsæ cyathis tribus febricitantibus cũ aqua calida propinantur. Asparagi item radix teritur, & ex ea denarij tres ex uini cyathis tribus potui dantur proficue. Ozymi itidem succus sæpius bibitus renum uitia emendat. Ius ciceris cum condito bibitur. Lauri lacę uirides quamplurimæ tritę super renes imponuntur, & ex uini cyathis tribus puluis earum bibitur. Ad renum dolorem, uel ad lapides eijciendos, & ad urinam prouocandam. Recipe petroselini unc. unam, piperis duas, fœniculi seminis tres, helenij quatuor, dabis uero denarios tres cum aqua calida. Antidotum ad renum dolorem qui lapillos colligunt, & uix cum dolore proijciunt, & interdum proijcere non possunt. Recipe men semiunciam, petroselini similiter, spicęnardi similiter, iris similiter, baccarum lauri purgatarum semiunc. piperis denarios sex, testarum oui ex quibus pulli nascuntur uncias tres, seminis caulium semiunciã, mellis optimi quod sufficit ad totum puluerem colligendum, omnia enim tusa cribrabuntur diligenter ut sint minutissima: dabis autem cum condito in modum auellanæ paruę, febricitantibus uero cum aqua calida. Ad renum dolorẽ siue ex frigore fuerit, siue ex casu, siue de ictu: hoc physicum est & probatum. Pollices pedum perunges pice liquida spissa & lana caprina

super

ſuper obuolues & ambulabis. Hocque m edicamentum in die bis uel ter mutabis per dies nouem, renes autem nullo medicamento tanges. Emplaſtrum malaginaticum ad renum dolorem. Recipe ſtyracis uncias quatuor, thuris quatuor, galbani quatuor, ammoniaci quatuor, picis uirginis libras duas, ceræ duas. Styracem uero & galbanum & ceræ partem mediam in pila tundes & facies collyria, deinde picem & ceram ſimul ſolues, thus in puluerem rediges, ammoniaci puluerem cum aceto teres. In cacabo uero ubi pix & cera ſoluuntur, malaxabis collyria ſupraſcripta ut ſe miſceant, poſtea guttam tritam cum aceto & puluerem thuris ſupermittes & agitabis bene ut ſe commiſceat, deinde leuatis partibus omnibus in recentem ollam mittes & facies collyria: hoc idem etiam ſciaticos ſanat. Recipe terebinthinæ uncias tres, galbani duas, euforbij ſemiunciam, panacis ſimiliter, olei cyprini libram unam, ceræ uncias ſex. Cataplaſma ad idem. Euiſci radix ex uino decocta & trita atque impoſita dolores renum ſanat. Serpillum & radices caulium contundes & teres admixta axungia & renibus appones. Recipe ſtyracis uncias duas, mannæ thuris duas, galbani duas, ammoniaci ſex, terebinthinę ſex, ceræ librã unam, picis unam. Conficitur autem ſic. Ammoniacum & thus cum aceto uel biduo teruntur, deinde ſtyrax & galbanum & ceræ pars in pila tunduntur, ut unum corpus fiant: pix, reſina, & reſiduum cerę re ſoluuntur & colantur, ac ſic commiſcentur ſpecies ſupraſcriptę: hinc fiunt mãdalia, & ſeruantur. hocque & ſciaticos curat. Emplaſtrum ad idem. Recipe euforbij unciã unam, pyrethri duas, caſtorij unam, ſtaſiſagriæ unam, ſamſuci unam, ammoniaci quatuor, ceræ libram unam, nardi unam. Epithema ad renum dolorem quod in modum collyrij colligitur. Recipe cerę libram unam, gypſi ſpecularis cocti denarios ſex, colophoniæ frixæ unc. decem, mellis boni uiginti, ſpumæ argenti auroſæ trigintaſeptem & ſemis, aceti acris ſextarios octo & ſemis, & denarios ſex, olei Sauinenſis unc. unam, iu, ſciſti unam. Diateſſaron nephreticon, ſu, meu, aſarum, nardum, celticum æqualia teres & dabis in mellicrate. Elegma nephreticon. Recipe piperis albi denarios tredecim & ſemis, petroſelini ſimiliter, caſſiæ fiſtulæ tres & ſemis, betonicæ quatuor & ſemis, zinziberis nouem, nardi põtici nouem & ſemis, ſaxifrici nouem, mellis deſpumati lib. unam & ſemis, dabis autem cũ condito cochlear unum. Emplaſtrum nephreticon. Recipe nardi uncias nouem, ceræ ſex, colophoniæ duas, myrrhæ unam. quod facit & ad eos qui pulmonum inflationem patiuntur, uel cui uiſcera tument, quod eſt plancia. Emplaſtrum ad quod ſupra. Recipe ammoniaci unc. duas, lybani duas, bdellij duas, myrrhæ duas, caſtorij unam, maſticæ duas, nardi octo. Epithema pleureticon. Recipe ceræ drach. octo, iris quatuor, piperis albi duas, codion quatuor, cyprinum rutatum: quæ cum cyprino rutato coques, & ita cerotum facies, & omnia permiſcebis. Antidotum ad renum dolorem quod harenas detrahet. Recipe apij ſeminis uncias duas, petroſelini duas, aniſi tres, dauci denarios duodecim, ſcaonitis octodecim, croci unum, mellis quantum ſufficit, daturque in modum lupini cum cochleari mellis & aquæ cyathis tribus. Antidotum ad renum dolorem & tumorem, & ad iecinoris ac lienis tumorem, & ad eos qui propter hæc uitia mali coloris ſint: facit & ad aquas matricis. Recipe croci deñ. ſex, nardi ruſtici ſex, coſti ſex, ſcenitis tres, cynamomi tres, myrrhę & ſtactis tres, mellis unc. tres & deñ. tres: datur uero in modũ auellanæ ex mulſæ cyathis duobus, ita & febriẽtibus dabis. Antidotum ad renum dolorem, & ad ueſicam, & calculum comminuendum & expellẽdum, ad tumorem & exulcerationem renum & ad omnia uitia, eorum etiam ſi ſanguinolentam urinam faciunt. Sicca roſa, papaueris ſemen, & nuclei pari põdere coquuntur & trita miſcentur, & hinc datur in modum auellanæ amplioris ex aquę cyathis duobus uel tribus. Ad renum & lumborum dolorem in picem liquidam lanulam intinges, & ſuper umbilicum pones. Emplaſtrum ad dolorem renum, à quo multi curati ſunt. Citonia optima intus & foris purgata numero decem coques in omphacio melle ſiue uino Aſcalonio aut Siculo, dactilos etiam optimos purgatos numero decem coques ſimiliter, addes aloes hepaticis triti unc. tres, croci triti cum uino ſemiunciam, poſtea facies cerotum de oleo melini libram unam, cerę unam: quod cum refriguerit, omnia ſimul miſcebis & impones. Herba agrimonia trita & potui data dolorem ſedat. Si uero ex pondere ſentiat, pollinis fabę ſextarium, & betę uiridis ſuccum ſimul coques & calidum impones per triduum. Betonicæ denarios duodecim ex aquæ calidæ cyathis tribus, ſi febricitet: ſi autem non febriet, in uini cyathis tribus. Ad renum dolorem. Caſtorij denarios tres, reſinæ tres, ſeui taurini ſimiliter, picis duræ ſimiliter, ſtyracis ſimiliter, olei nardini quantum ſufficit. Hęc omnia in unum coques & impones. examinatum eſt. Catapotia ad renum dolorem. Recipe apij ſeminis uncias duas, ſiſeleos duas, petroſelini unam, tordeli quatuor, piperis albi unam, erucæ ſeminis duas, nuclei ſextarios duos, partem dictami farinę rubi heminas tres, mellis ſextarium unum. Conditum nephrericum. Recipe eupatorij unam unciam, petroſelini unam, ſquinantij unam, ſpicęnardi unam, aſari drach. unam, marathri ſeminis ſex, folij unam, cyperi unam, piperis decem, reupontici IIII. dauci Cretici ſex, uini optimi quadraginta, mellis libras uigintiquatuor, teres autem diu ſicca cum melle. Poſtea mittes uinum, & cum digeſtum fuerit dabis in balneo in ſolio, & poſt balneum agitabis & uteris. Conditum nephreticon, hoc eſt ad renes. Recipe petroſelini, ſpicænardi, ſaxifricæ, piperis, betonicæ ana unciam unam, aſari, dauci, ſu, ana ſemiunc. ſingulas croci drach. duas, uini ſextarios duodecim, mellis duos. Epithyma nephreticon expertum. Recipe euforbij unciam unam, nitri ſex, adipis porcini unam, opopanacis unam, galbani duas, bituminis unam, cum aceto autem ſicca teres, permixtiſque uteris, pones ſuper lũbos & umbilicum. Cõfectio ad renum dolorem, uel ad ueſicę & ſtomachi. Recipe maſticæ unc. tres, caſſiæ denarios nouem & dimidium, folij ſimiliter, coſti ſimiliter, ammoniaci octodecim, abſinthij nouem, roſæ ſiccæ nouem, alicæ nouem.

Ad uesicæ dolorem. Cap. XXXVIII.

PETROSELINI semiunc.ficorum seminis similiter,apij similiter, tundes simul & cribrabis,adiecto paruo myrrhę optimæ cum piperis granis nouem. Hæc omnia cum uini optimi cyathis duobus miscebis,& dabis potui in folio post sudorem:& cum redierit,in calido mēbra contineat. Hæc enim potio sexum & ætatem celerrime sanat. Nasturtium tritum cū uino dulci cibario ac ualde spissum per triduum potui datum. Apij radices & fœniculi & asparagi bene lotas & exiccatas æquis pōderibus subcondes,& hoc septem diebus in uino calidissimo macerabis,ita uti operiantur uino, & hinc merum cum opus fuerit accipiat ieiunus. Aluminis scissi unc.unam,& draganti duas conficies sic. Dragātum pridie in aqua maceratum alumini trito miscetur,hinc facti pastilli in modum scrupuli dimidij cum passę cyathis duobus dantur. Brassicę seminis triti den.unum,piperis duos admiscebis, & ex eo cochlear plenum in careni potione dabis per triduum. Fœniculi,asparagi, petroselini & apij & herbæ saxifricæ uel uerbenæ,manipulos singulos cum aqua ad tertias decoques, & ex hac aqua in uino ieiuno in uino optimo propinabis per dies nouem. Est enim res salubris. Ad uesicam uulneratam. Radices apij,fœniculi & asparagi infundes in uino ueteri albo, & ieiuno quantum unus est calix dabis. Ad uesicæ dolorem, uel urinę difficultatem. Pulegium,spicam nardi,& folium trita mittes in saccellum paruum & plenum appones ad uesicæ dolorem,uel qui sanguinem mingit. Marrhubium conteres & addes passum, ac tantundem aquæ decoctæ & bibes. Ad uesicæ dolorem uel si guttatim aquam digerit. Cardi semen ex uini sextarijs duobus decoctum ut ad heminam redeat, totum uitium tollere constat,si frequenter fiat. Fœnicusium itidem decoctum & potui datum unc.decem, nimis proficit ad omnes difficultates.Itemque millefolium & acetum bibitur contra omnes uesicæ difficultates. Trifolium item minutissimum cum pipere & pulegio potui datur. Petroselini cyathos duos,olei rosati duos, apij seminis tres,simul tūdes & cribrabis tenuissime,& ex eo cochlearia tria in mortario trita tenuissime edes. Fomentum uesicæ ut meatus anterior laxetur. Recipe meliloti unc.unam, fœnugræci heminam unam, euisci fascem unum, maluarum agrestium & satiuarum radices, camomillæ siccæ uel uiridis unciam unam, lauri quoque folia & herbam uesicalem simul decoques,& per triduum fouebis. Euiscus sane & laurus fœminis molestior, ut si mulier fuerit,saluatur matrix : si uirgo,rheumatizet. Ad hoc fomentum renum postea faciendum. Laurum,pulegium,myrtum,gramen,anethum & rutam decoques,& per triduum fouebis. Ad uesicæ dolorem,quæ iam grauiter afflicta est, sed & si puteat & ad stranguriam,ad calculum quoque, necnon ad loca mulierum,quæ res & homines à morte reuocat. Tolles asparagi radices,graminis radices,apij quoque cum suis folijs, maluas & ius maluarum quod exprimitur. Subinde adijcies rosmarinum, ramulum cypressi,ramulum herbæ sauinę,ramulum pulegij ueteris,fascem allij, cerros restis unius siccos, coronam roseam siccam,lauri ramulum,nepetæ montanæ fasciculum,fœnugręci semen contusum,hederę rutęque ramos,uerbenæ ramos cum suis radicibus,herbæ quę nascitur secus aquam,& habet folia similia, fabæ fasciculum,apium erraticum.& hæc omnia mittes in uas amplum,ut aquam plurimam capiat, & decoques usque ad tertias,ita ut ter uas impleas,& ex hac aqua decocta dabis ieiuno bibere, & in ipsa aqua calidissima,prout pati potuerit sedeat in balneo,ita ut testiculos & uerenda in aqua habeat : sedeat uero quādiu potuerit,& subinde ex eadem calida adijcies donec sentiat se proficere, ac sabulum per urinam digerere, hocque facies per triduum,& licet uitium sit uetustissimum sanabitur,in utroque sexu quęlibet sit ætas. Mulier autem quæ his locis aut uesica laborauerit, ex ea intus utatur ut sedeat similiter,ut supra de uiro diximus.explicabit enim & stranguriam,& tortiones omnes uesicæ statim soluet. Ad podisin uero potionem sic demonstrabis. Mittes in uesicam calculos,& cum ipso medicamēto suspendes in calore balnei ut tota nocte pendeat,& inuenies mane calculos ui medicaminis resolutos. Rutę agrestis grana nouem trita ex aceti hemina subferuefacies,& dabis bibere continuis diebus nouem,sanusque fiet. Ouorum putamina unde pulli nati fuerint,quod sufficiat contundes,& myrrhæ tusæ & cribratæ semiunciam commiscebis,& in passo ieiuno dabis. Asparagi item montani siue syluatici fasciculum bonum, aut certe radices eius decoques ex aqua bene,& ex ea aqua bibat cum uino:mirifice sanat. Porri itidem sectiui, uirginis succi cyathum unum ex passi cretici cyathis tribus bibat. Item amygdalas numero triginta dilігentissime teres. Draganti etiam semiunciam in sapa infusam & bene tritam simul miscebis ac colliges, hinc dabis in modum auellanæ cum dormitum uadat.

Vesicæ & calculo purgando. Cap. XXXIX.

AMILI semiuncia conteritur,& ouum eiusque putamen ter impletur passo,idque balneo subferuefactum datur aduersum calculi dolorem. Cicer arietum in aqua discoquitur cum sale, & ex ea aqua bibuntur bini cyathi per triduū in difficultate urinæ,sic & calculi pelluntur. Cariotæ tritæ dolori imponuntur aduersus urinæ difficultatem. Murino itidem fimo dolorem illinire prodest. Vermes item contriti bibuntur ex uino aut passo. Ad calculos comminuendos pellendosque. Cochleę inanes combustę conteruntur,& cinis earum in potione datus,calculos pellit. Lapilli autem qui in gallinaceorum, aut palumborum uesica inueniuntur contriti potioni insperguntur. Fimus palumborum in sorbitione ex faba fracta bibitur. Turturum itidem fimus in mulsa decoctus imponitur. Cicadas coctas das in

patella

patella in uesicæ dolore,utile enim est contra omnes uesicæ dolores seu difficultates. Cinis plumarum palumborum ferorum ex aceto mulso bibitur. De nido itidem hirundinis glebula uti diluta ex aqua calida bibitur. Turdorum fimus ex mulso decoctus imponitur. Conuenit quoque turdos esse cum baccis myrteis in aqua,in qua decocti sint pedes agnorum. Scorpio marinus in uino necatus,uesicæ uitia sanat, & calculos pellit: ipse autem sane editur,& uinum bibitur. Lapillus qui inuenitur in scorpionis marini cauda,utiliter potatur. Inueniuntur in brancis capitis piscis quasi lapilli,qui poti ex aqua,calculosis præclare medentur. Echini cum spinis suis tunduntur, & singuli ex hemina uini bibuntur. Difficultatibus urinæ succinum potatum alligatumque prodest. Plantaginis itidem uel folia,uel radices potare ex passo prodest. Vesica apri in cibo elixi sumitur. Leporis renes inueterati in uino poti calculos pellunt. Vngulæ equi cinis ex uino uel aqua bibitur.

Incontinentiæ urinæ compescendæ. Cap. XL.

VERRINI genitalis cinerē potare ex uino dulci oportet. In canis ualet cubili urinam facere. Item remedium ne ipse urinam faciat,ut canis in suo cubili. Vngulæ apri uel suis cinis potioni inspergitur. Leporis quoque cerebrum in uino bibitur,& eiusdem testiculi tosti eduntur. Anserum etiā trium ligulæ assæ in cibo sumuntur. Cochleæ Africanę cum carne sua comburuntur, cinisque earum ex uino bibitur.

Ad uerendorum uitia, si formicatio sit uel uerrucæ. Cap. XLI.

ARIETINI pulmonis sanies illinitur. Cæteris uero uitijs arietinorū uellerum cinis ex aqua, & seuum omento pecudis præcipue ab renibus admixto,& pumicis cinere & sale imponitur. Lanā item succida ex aqua frigida. Caro pecudis combusta trita ex aqua frigida. Mularum itidem ungulæ cinis. Dentium caballinorum tusorum farina inspergitur,ulceribusque imponitur cum melle hysopum & plūbi storia. Muricum uel purpurarum cum suis testis & carne combustarum cinis cum melle,carbunculosque eorum salsamenta cum melle cocta confringunt. Singulariter uero cerebrum apri cum suis sanat ea quę serpunt. Fel item bubulum cum alumine Aegyptio ac myrrha ad crassitudinem mellis subactum illinitur. Insuper beta cocta ex uino & trita imponitur.

Testibus & ramicibus medendis. Cap. XLII.

HOLVS cum faba cocta æquis partibus dolori apponitur. Bulbi triti ex uino mulso & illiti medentur. Rutam item cum teneris lauri ramis contritam tumori imponunt. Cyminum quoque tostum, contritumque cum cera & melle ac rosaceo. Farina lini seminis cum resina & myrrha contra dolorem facit in uino cocta & cōtrita. Inflationi uero beta ex aqua imponitur aut melle. Ad idem. Fex uini aut faba ex uino illinitur. Folia cypressi cum polenta trita ramini prosunt. Pillulæ item de cypresso teneræ tritæ cum axungia & lomento imponuntur. Succus de pillulis cypressi, si cum ficu arida prius demptis granis imponitur,iuuat. Farina quoque fœniculi in hydromelle decocta,addita axungia, facit ad omnia. Si uero decidit alter ex testibus spuma cochlearum illinitur,tetrisque uulneribus ibi manantibus auxiliatur capitis canini recentis cinis. Senectus anguium trita ex aceto atque hydromelle. Stelliones quoque demptis pedibus,& interaneis, & capite,& assati in cibo dantur. Tumores testium marina aqua utiliter fouentur: quod si & dolor & tumor sit,posca calida imponitur in spongia.

Inguinum uitijs iuuandis. Cap. XLIII.

NEGANTVR inguina ītumescere eius qui habeat secum surculum ex myrto, nec ferro,nec terra tactum. Cochleæ minutæ tritæ ex melle illiniuntur,inguina priusquam exulcerantur uel intumescant,in licio autem facere nouem nodos oportet,atque ad singulos nominare singulas mulieres uiduas,ac tum licium alligare ad talum, uel cruri, uel infra genu. Si autem ex equitatu fœmina uexata sunt,spuma equi ex ore fœminibus illinitur,& inguibus imponitur. Fimus suillus sub testa calefactus, & tritus cum oleo. Oleo item de lucerna intestini caput perfricabis ter,miraberisque effectum,sed posteaquam meatū unxeris,aliquantulum reijcias. Lini itidem semen ex aceto & oleo decoquitur, & tritum inguini imponitur. Myrtea uirga quæ ferro tacta non fuit,in dolore inguini circunligatur, absinthiumque habere in uentrali prodest. Lupini ex aceto cocti fomentum optimum est,& tollis & parothetis utile est.

Ad intertrigines. Cap. XLIIII.

PVTREDO ligni in puluerem redacta inspergitur. Lentisci foliorum puluis ad idem facit. Myrti item foliorum puluis mirabiliter facit. Corticis quoque granatorum puluis mire facit.

Sciæ sanandæ. Cap. XLV.

VERMIS terrenus effoditur,& imponitur in catillum ligneū,fissum,ferro alligatū,aqua pfun-

ditur,rurſusque in eo loco in quo erutus eſt uiuus ſuffoditur,& ea aqua in eodē catillo bibitur. Cochleę crudę ex uino mero cum pipere bibuntur. Lacerta uiridis dempto capite & pedibus cum interaneis condita,ut faſtidium abigat,in cibo datur. Rubeam qua pelles conficiuntur quotidie bibere utile eſt. Lauri & geneſcæ rami pluribus diebus in aceto macerantur,deinde tunduntur & coquuntur,& ex eo ſucco quotidie cyathus potui datur. Fimus quoque bubuli calefactus in cinere feruenti locis dolentibus in folijs cuiuſcunque holeris imponitur. Picis puræ pond. IIII. ſolues in cacabo donec penitus liqueſcat, addesque ſulphuris uiui triti unc.unam & ſemis, hordei pollinis heminam, & aceti acerrimi heminam, quodque tandiu miſceri & confricari facies donec unum corpus efficiatur, & ſic induces in aludam. & poſtquam balneum exieris,in locum qui dolet impones,& uteris biduo,& poſt rurſum lauaberis,ac poſt balneū renouata cataplaſmata impones,hocque tertia uice facias,& recipies integram ſanitatem. Capparis radices,in aqua decoctas & bene tritas, pannoque inductas ad noctem impones,& alio die ſanus lauabis. Nepeta ante ſolis ortum ſublata & impoſita, remedium præſtat: hac etiam trita ſeu uiridi in balneo fricetur. Fruſtum enulæ uiridis cum uino albo bene teres, & colabis per linteum, & dabis cui coxa uel ſcia dolet. Sed prius aliud fruſtum teres,& illinies uertebro uel coxæ dolenti,& cum fricauerit,bibet potionem ſupraſcriptam, & in ipſo latere iacebit. Silphij cochlear plenum cum aceto & aqua dabis bibere. Potio ad ſciam. Herbam agrimoniam cum fuſte roboreo euelles, teresque radices eius, terges diligenter,& teres in potione unà cum uino quantum ſufficit, & ſic dabis bibere per triduum. Bulbi albi ſuccus potui datus medetur. Itemque ſenecionis ſucci drachma una cum oxymelle potui data, ſi mox deambulet, prodeſt. Porri item capitati ſuccus potui datus, ad ſanitatem efficaciter perducit. Salis item ammoniaci cochlear unum in uini cyathis duobus bibitur. Malagina galieni ſciaticis. Recipe pyrethri unciam unam,caſtorij unam,helenij adarcis unam,euforbij unam,zinziberis unam,cerę unā, uini quātum ſufficit. Alia potio ad ſciam. Plantaginem,porrum uirginem, & heliotropij iuris folia, teres diligenter,& expreſſum ſuccum dabis in uino ueteri tepefacto, luna decurrente per ter dabis bibere,& quando heliotropium folia non habet,radices eius tolles uel cętera. Potio ad ſciam, ad coxam,ad arthriſin,ad pedes. Hibicini fimi pugnum,piperis grana XXVI. teres diutiſſime, addesque mellis heminam unam,& uini ſextarios duos,dabisque ſtanti per dies ſeptem. Geneſcæ item frondes & caules cū aceto madefactas ſumere triduo conuenit. Vnctio item leonis,& leopardi adipes,& pyrethrum pari pōdere admiſcebis aphronitro & euforbio tantundem admixto & balſamo, & quotidie coxam in ſole perfricabis,& cum melius ſenſeris,adijcies paſſam & oleum roſatum quod ſufficit. Curat etiam neruorum & articulorum ualetudines. Acopum ad coxæ uitia calidiſſimum. Recipe olei terebinthini libram unam,axungię ueteris duas,cerę IIII. galbani unam & ſemis,euforbij duas & ſemis,panacis ſimiliter,adarcis duas,ſagapeni tres,caſtorij pontici ſex. conficies uero ſic: Sagapenum & panace infundes in modico aceto,& teres oleum terebinthinum, & axungiam ceramque ſimul ſolues,cętera tundes & cribrabis:& ſimul omnia miſcebis,& colliges in uaſe uitreo,& uteris, confricando per unam horam cōtra ſolem, uel ad carbones. Confectio lyſopomi ad ſciam. Recipe pyrethri uncias duas,medullæ ceruinæ unam,galbani unam,hyſopi unam,adarcis duas,terebinthinæ unam,piperis unam, balſami libram unam, olei cyprini uncias ſex, olei hircini librā unam,olei ſtyracini unam,olei amaricini uncias tres,olei laurini quatuor,cerę punicæ tres. Confectio malagini ſciaticis experti. Recipe ceræ libram unam,picis duræ duas,terebinthinę de cauliculis unc. ſex,ammoniaci ſex,ſtyracis optimi duas,mannæ thuris duas,galbani unam & ſemis, aceti acerrimi quod ſufficit. conficies ſic: Ceram,picem,& reſinam igne lento ſolues,ſtyracem & galbanum admixta modica cera tandiu tundes in pila,donec malaxari poſſint: ammoniacum uero leni manu teres ut puluis fiat,addesque acetum ut pinguius fiat. Depoſito uero cacabo,galbanum cum ſtyrace ſupermittes, & de ſpatula mouendo, commiſcebis poſtea omnia: deinde in mortario ſuper omnia condimenta fundes,uel manibus permiſcebis acetum,hocque facies aſſidue, ſpargendo ſuper quantum ſpecies poſſint combibere,& uteris. Confectio medicamenti ſciaticis. Recipe ſalis communis uncias tres, & dēn. tres,leppidi unc.unam & ſemis,ammoniaci ſex,ſinapis ſex,pyrethri unam,ſtrutij unam & ſemis,ariſtolochiæ longæ ſex,camepitheos unam,colophoniæ tres & dēn. X. olei ueteris unc. nouem,propolis ſex,reſinæ pituinæ ſiccæ ſex,ſtercoris columbini ſemiunc. melibdenæ tres,& dēn. tres. Cōfectio nitri ſciaticis. Recipe adarcam,pyrethrum,ſinapis ſemen,ſtaſiſagriam & nitrum rubeum æquis ponderibus: quæ omnia contundes & cribrabris diligenter,in balneo uteris ſine unguento. Ad coxarum dolorem, & ad ſciā. Bruſci radicem contundes, & in uino ueteri decoques ad tertias, & tres cyathos exinde ieiuno dabis bibere. Herbæ camipides, quam piſcariolam uocant, teres ſi uiridis eſt,dēn. III. & ex aqua mulſa potionē dabis per dies XX. Ipſam item herbam uiridem contundes, panem aūt nauticum pridie infundes in aceto acri,poſtea ipſam herbam contuſam exprimes,& adijcies ſalis tenera pro modo, & ſaponis gallici pillulas,& in modum cataplaſmatis ſciatico īduces à uertebra coxę uſque ad geniculum,ita ne ſubfragmen tāgas,& faſcia cinges: & cum ſudare cœperit,in calida depones,& ibi diutius faciat: cum uero exierit & deſudauerit,tolles,& locum ipſum oleo perfricabis,mirū effectu eſt. Cochleas crudas cum teſtis XIX. bulbos crudos XXI. piperis grana XXIII. in unum cōmiſcebis,& teres ut fiat in modū ceroti, & inductum panno,exeunti de balneo induces in coxam,& ligabis,& poſt triduum ſolues eunti ad balneum. Apij uiridis, ſiue apiaſtri radices,ipſosque uerticulos rotundos ad modum ceroti facies,& eunti de balneo impones in panno,& poſt triduum ſolues in balneo,poſt pangra perfricabis,quod conficies ſic. Ceruſæ unciam I. argenti ſpumæ unciam unam,cerę quantum ſufficit,& poſt balneum impones. Hoc cerotū aliqui

totion

totion appellant. Malagina sciaticon. Recipe peculæ unciam unam,euforbij tres,pyrethri duas,sulphuris uiui tres,calefacies uero peculam usque dum regelet : & tusa omnia & cribrata permiscebis,& in aludã inductũ impones,ligabisque,ac die tertia solues,& duces in balneum, & post balneum utetur ceroto cyprino & oleo cyprino. Acopum sciaticis. Recipe nitri unciã unam,tinaperis duas, stafisagriæ unam, alcionei unam,ceræ sex,terebinthinæ sex,cyprini tres,tapsiascylon duas: tapsiascylon uero cum aqua marina,& sic alia soluta permiscebis. Herbæ camitriæ uiridis collectæ mense Maio,manum plenam teres diligenter cum pipere,ita ut acrum fit,admiscebisque uini acri sextarium unum, & alterum seorsum pones:& cum distemperatũ fuerit,in potione dabis calicẽ dimidium,& refundes de uino puro tantundẽ: & ita facies per dies octo,sicque facies,ut ambos sextarios adijciendo consumas unum, singulis diebus dimidiam heminam bene calefactam,& iaceat in ipso latere obuolutus pãnis ut sudet,donec digerat potionẽ. abstineat uero à balneis & recentibus carnibus,& sanus erit : alij parum mellis adijciunt propter asperitatem. Ad sciam quæ quodãmodo semper ex phlegmate fit,dabis in primo geræ semiunciam,aut certe secundum uires & mensuram tenebis,& post dies quatuor iniectionibus curabis : sed prima iniectio recipit hæc. Centauriæ deñ.sex,colocynthidos unum contusum,radicis cucumæ syluaticæ sex,radicis betæ unciam unam,sulphuris unã, anethi deñ.sex,aquæ sextarium unum,coquesque ad tertias & colabis,& in ipsam aquam addes mellis potionem,& inijcies hora prima,expectabisque opus iniectionis usque ad horam quartã,ut bene purgetur· post hæc facies iniectionem alterã,quæ habet olei & anethi potionem & adipis semiunciam,castorij triti deñ.tres : commiscebis autem hæc,ac tepida inijcies, & teneat quandiu potest : cum uero hæc omnia feceris,exerceatur ambulatio per dies septem. Postea ut percuretur, utatur iniectione ista per dies plurimos,ut causa dissoluatur. Recipe euforbij uncias duas,tapsiæ unam,& semis,adarcę unam,pyrethri duas,sinapis unam & semis,erucę seminis duas,piperis albi duas,piperis nigri unam & semis,bulbi rustici albi duas,ceræ albæ duas, olei cyprini duas: hæc omnia commiscebis cum oleo suprascripto diligenter, & ungendo fricabis diu lenta,in alijs locis durioribus unguento puro uteris in stomacho uel medijs contra frigus cum nardo unges & uteris.

Ad coxæ dolorem. Cap. XLVI.

STYRACIS optimæ unciam unam,castorij unam,euforbij unam,quod non sit pertusum,piperis duas,cymini barbari duas,uini ueteris ascolanij fortis sext.semis : hæc omnia mittes in ollam nouam capiẽtem sextarios duos,addes quoque stercus columbinum,coquesque in carbonibus modice,& inde unges coxam siue renes ubi dolor fuerit. Vnctio ad dolorem coxæ siue uertebri probatissima. Recipe panacis semiunciam,lasaris optimi deñ.sex,seminis caulium tusi & cribrati semiunciam, cymini tusi & cribrati unciam unam,baccarum lauri tusarum & cribratarum unam : panace uero & lasar infundes in uino ueteri,& post biduum nouum cum uino ueteri calidissimo sufficienti, & modice calefacies ad prunas, & commiscebis simul panace & lasar,& calefacies agitando,in calido sole uero contra pilum diutissime confricabis. Artemisia herba admixto aceto imposita in triduo,tollit dolorem. Acopum sciaticum. Recipe euforbij,myrrhæ,tinaperi,lybani,cyprini ana unciam unam,quæ commiscebis, & uteris.

Ad geniculorum dolorem. Cap. XLVII.

QVINQVEFOLIVM adiecto modico sale contritum, aspersumque aceto, & genibus circumligatum,efficaciter medetur. Baccarum hemina ficus Aphricanæ libram unam, axungiæ uncias sex,cum uino ueteri simul contusa & illita,efficaciter persanant. Ad genua & ad pedes. Neruus de cruribus uulturis contundes, ac talis impones,& alligabis, statimque dolor decidet. Est enim res physica & comprobata.quod si genicula forte contracta fuerint,lomentum ex faba in passo maceratum impones,ac desuper caulium folia alligabis. Aphronitrum maceratum cum lana succida imponitur.

Tibiarum uitijs succurrendis. Cap. XLVIII.

CARDAMOMI herbæ folia cum aqua tusa & imposita sanant. Ad tibiarum tumorem folia herbę anagallidis per triduum alligata,tumorem tollunt. Ad ulcera in tibijs & cruribus. Lomentum fabatium ex aceto acerrimo cõspersum teres diligenter,& panno inductum impones,& cum cœperit exiccari,ex ipso aceto suffundes usque in diem tertium. Adeps ursinus admixta rubrica & imposita,magnifice sanat,solusque adeps facit idem. Caprinum item fel,uel aprinum,cum resina & ceroto resolutum, uulnera quæ serpunt mirifice sanat. Sordes casei sicci,& fimus ouis mollis pari põdere trita,adiecto melle pusillo,intra dies uiginti curant. Caprinus fimus ex aceto subactus & subferuefactus imponitur. Lenticula item ex aqua decocta addito exiguo mellis, trita & imposita sanat Ad maculas autem tibiarum ex ictu recentes coriandrum ex aceto tritum & impositum,eas inhęrere non patitur. Ad tibiarum ulcera resina cum cerusa imponitur. Cinere autem maxillarum apri uel suis insperguntur:omniaque in his locis ulcera purgantur,complentur,persanantur,butyro ac medulla ceruina,felle item taurino cum cyprino oleo & hircino.

Talorum uitijs tollendis. Cap. XLIX.

MVSCVLVS ex oleo tritus sedat uitium,& tumorem tollit. Limus aquaticus cum oleo

ſubactus & impoſitus,prodeſt. Caprinus fimus ſiue bubulus ex aceto decoctus, & cum melle ſubactus utiliter medetur. Ad laxatos uero talos fimum caprinum ſiccum ſiue bubulum in puluerem redactum, ac cum melle mixtum & impoſitum,laxatis tumorem & dolorem ſedare certum eſt. Vitulinus item fimus recens laxui & tortis talis aliquo caſu continuo impoſitus, non ſolum dolorem, uerum etiam collectiones ac tumores mire arcet. Mulieris capillus quamplurimus in cinerem redactus, admixto ouium adipe,ueteris ceroti modo illinies: celeriter enim dolorem releuant,& priſtinã reſtituunt ſanitatem. Talis tumentibus fimus caprinus decoctus & ſubactus melle imponitur. Pulmo marinus imponitur. Cancri marini cinis ex oleo,utiliterque aqua fouentur in aqua eorum decoctus eſt. Bubulas quoque impoſitas, ac de ſuballigatas luxaturam experti ſanare promiſere.

Ad tumorem pedum. Cap. L.

SQVILLAE purgatæ libras quatuor,pulegij uncias ſex,aceti ſextarios duos,mellis librã unã, conficies & impones,mirabeͬisque eius rei effectum. Lana cum cinere calido,omnia ulcera pedũ ſanantur. Fimi gallinacei uel columbini cinis ex oleo ulcerationibus medetur. Tegmenti item teſtudinis cinis ex uino & oleo temperatus,ulceribus pedum medetur. Seuo pecudum cum alumine ſi plura ſint ulcera,ſanantũr. Articulis uero fimus columbinus tritus imponitur.

Pernionibus & uitijs pedum. Cap. L I.

FICVS aridę diſcoctę,cum cera liquida ſubactę,ambuſtis & pernionibus imponuntur. Seuo pecudum cum alumine,ſi plura ſint ulcera,ſanantur. Terrenorum uermium cinis cum oleo imponitur. Similiterque cornu caprini combuſti cinis cum oleo imponitur. Cochlearum quę nudę inueniuntur,uiuarum combuſtarum cinere,omnia pedum uulnera ſanantur. Fimi murini cinis ex oleo ueteri imponitur. Agninus pulmo uel arietinus imponitur. Dentis caballini contuſi farina ſubluuiem emendat. Lacertæ uiridis ſanguis ſubtritus,pedes illinitus ſanat. Adeps autem anſerinus addito alumine,omnes rimas pedum ſarcit. Teſtudinis cinis ex uino & oleo temperatus huic malo medetur. Maluæ folia in cinerem redacta,uulnera pernionum ſanant ſparſa. Fomentum lanarũ feruefactum in paſſo Cretico aut Aphro,calidum appones,hocque ter facies uel quater,& ſcias te curaſſe. Muſtus cochlearum frequenter imponitur. Dragãtum infundes in mellicrate pridie,glycyrrhizã quoque contundes & infundes in mellicrate & coques. Lauabis & teres dragantum æque tritum,diligenter admiſcebis. quod cum in modum ceroti medie temperati feceris,linies in pedibus uel manibus: quod ſi ſpiſſum fuerit, addes de ipſo mellicrate & uteris. Styptiriam coques in uino,& ex hoc fouebis manus & pedes,& ſic de ceroto ſupraſcripto illinies. Aqua in in qua eruum decoctum eſt, utiliter fouebis.

Clauis & callis curandis. Cap. L I I.

PLERVNQVE pedibus innaſcuntur claui aut calli,præcipue tamẽ in digitis,& in manibus, quibuſdam uero & in alijs corporis partibus,aduerſus quos monſtrantur remedia talia: Vrina muli, mulæ'ue cum ſuo luto illinita tollit. Fimus ouium imponitur. Iecur lacertæ uiridis uel ſanguis impoſitus in ſole comedetur. Vermes terreni ex oleo,fimus columbinus decoctus ex aceto in modum malagmatis ſubactus, imponitur. Fimus apri uel ſuis recens impoſitus, & poſt diem tertium ſolutus prodeſt. Faba in qua laſer ſeruatur in aceto miſſa & tumefacta, & ita alligata. Si in facie naſcantur etiam iuniperi, aſſidua fricatione tolluntur. Pollinem ex oleo temperant & adijciunt,extrahit enim. Idẽ facit & Ammoniacum. Salicis ramorum prunorum cortices exuruntur, eorumque cinis ex aqua impoſitus tollit. Vtuntur & ſeuo bubulo cum thuris polline. Vrina canis cum ſolo luto imponitur. Ad interdigitia. Salem tritum cum oleo de lucerna ardenti bene mixtum inunges & miraberis. Vermiũ item terrenorum cinis in oleo ueteri impoſitus, optime ſanat.

Ad parocimi dolorem. Cap. L I I I.

FERMENTVM cum ſapone & ficu pingui tuſum & ſubactum imponitur. Si autem caro excreuerit, & ungues ſeparauerit, flos lentis infulcitur, & cataplaſma de chartæ cinere ex aceto mixto ſuperponitur.

Ad ungularum dolorem. Cap. L I I I I.

FOENVGRAECVM crudum tritum admixta aqua pro cataplaſmate imponitur,& ſanat. Ad unguem læſum eijciendum. Staſiſagriam tundes primo,deinde teres,& admiſcebis acetũ,poſtea impones uſque dum ſanat. Cum autem ceciderit fabam impone,mire facit. Ad ungues ſi quid mali habuerint,alumen ſciſton in teſtulam mundam immittes,& in foco coques, deinde tolles & aceto ſuperſparſo extingues,iterumque repones in focum: & cum opus fuerit,ſupraſcriptum puluerem ſparges, aut ſolutũ cum uino puluerem illinies: & poſt linteũ ſuppones,& linteolo uino infuſo digitũ obuolues ligabisque, & ſanabitur.

& sanabitur. Vt unges læsos emundes uiscum cum sulphure uiuo tere & infundes unges. Quinque folium tritum cum adipe impones. Emplastrum proscadramnata, hoc est cum de frigoribus in manibus uel in pedibus uulnus nascitur, quæ sunt comede. Recipe cerusæ libram unam, ceræ albæ unam, folij communis siue amygdalini unam, spumæ argenti, cerusam uero & spumam argenti teres cum oleo diutius, donec colorem mutent.

Ad corporis salubritatem. Cap. LV.

BETA syluatica sine semine cum aceto & uino cocta & supertensa mire salubritatem corporis præstat. Myrrha cum uino trita, sanitatem corporis uiri mire seruat. Vt totum corpus hilare sit, uini ueteris feces cum oleo teres, & perunges totū corpus in sole. Ne corpus male oleat uel puteat. Laterem antiquum, & rosam siccam tundes primum, & uteris in balneo. Ad seruandam item corporis sanitatem. Marrhubij unciam unam ex lacte ouillo calefacto bibat semel in mense.

Lichenis arcendis. Cap. LVI.

GRAECO nomine lichena appellatur, quod uulgo mentagrā appellant, & est uitium quod per totam faciem solet serpere, oculis tantum immunibus, descendit uero in collum & pectus, ac manus, foedat cutem: eosque qui sic uexantur, osculari non conuenit, quoniam contactus eorum perniciosus fore perhibetur. Manlius Cornutus Prætor prouinciæ Aquitanæ legatus, C C. in hoc morbo locauit se curandum. Huic ergo uitio sic conantur mederi. Cantharides illiniunt cum succo uuæ Amineæ, & seuo ouis uel capræ. Murium fimum illiniunt ex aceto. Cinerem item herinacij ex oleo imponunt. Sed in hac curatione prius faciem ex nitro & aceto foueri præcipiunt, & tunc illiniunt adipem uituli marini. Itemque delphini iecinoris cinerem ex aqua. Ficulneæ caules in aceto cocti & triti illiniuntur. Euisci radix cum glutino lupino in aceto decocta, ad quartas similiter adhibetur. Flos uisci cum calce subactus laudatur. Thitymalli quoque flos cum resina decoctus adhibetur. Lomentum cum thuris polline æquis ponderibus ex aqua adhibetur & illinitur. Tapsiæ radix trita cum melle imponitur. Glutinum factum genitalibus uitulorum, liquatur ex aceto cum sulphure uiuo, ramo ficulneæ permixto, ita ut recēs bis in die reponatur. Item trociscus lichenicon. Recipe gummi scisti unciam unam, tinaperi unam, lybani unam, tytaneos librā unam, ammoniaci unc. unam, lithargyrij unam, gumeos duas, aceti quantū sufficit. Lybani drachmas decem, tinaperi decem, bdellij decem teres cum aceto. Catapotia ad lichenas experta. Recipe lithargyrij unciam unam, alcionei unam, arsenici unam, asphalti unā, lybani unam, tinaperi unam, ammoniaci unam: quæ omnia teres cum aceto, & facies trociscos. Trociscus quo utimur ad lichenas & ad exancaumata, hoc est ambusta, & ad herpistigoden, hoc est, scabiem. Recipe psymitij drac. octo, lithargyrij VIII. calcis uiuæ duas, aceti & olei quod sufficit. Trociscus lichenicon. Recipe cameleontis nigræ drachmas IIII. pyrethri duas, tinaperi quatuor, chrysocollæ quatuor, aceti acris cotylas nouem. Trociscus. Recipe alcionei ustulati drachmas duas, cameleōtis nigræ quatuor, asphodeli radicis quatuor, tinaperi, lybani, pyrethri, aphronitri ana duas, tauro collis quatuor, aceti ueteris quātum sufficit. Trociscus ad lichenas. Recipe Iu syderon unc. tres, scordion purgati unam & semis, tinaperi similiter, gumeos quatuor, quæ in aceto acri teres in sole, & facies trociscos.

Elephantiasi depellendæ. Cap. LVII.

A' Facie hoc malum plerunque incipit, & nare primo surgit, uelut lenticula quę celerrime per totū corpus serpit maculis uarijs, colore, & inęquali cute, alibi crassa, alibi tenuis, alijs dura locis quasi scabie aspera & postremo nigrescente, & ad ossa carnes apprimente, tumescentibus digitis in manibus & pedibus. Hic morbus peculiaris est Aegyptiorum populis, totus exitiosus est, cum in reges excedit. His qui hoc malo afficiuntur, cinis mustelæ & eiusdem sanguis mixtus illinitur. Radix asparagi in aceto cocta & trita imponitur. Mentastri folia, cōmasticata adhibentur, cedro illiniuntur. Bulbi quoque triti in aceto & sulphure medentur. Nitrum etiam ex melle & lacte bubulo tritum faciem purgat & erugat. Smegma ad elephantiacos. Recipe pumicis drach. X. testarum sepiæ decem, nitri decem, cimolię decem, gumes albi quinque, cycidon omphacion quinque, post hunc puluerem uteris & thure cum uino. Trociscus herō optimus tollens humores acerrimos, id est lichenas. Recipe lybani drach. octo, calchanti octo, tinaperi octo, calcideos similiter, acacię quatuor, mysei cyrij octo, gumeos quatuor, quę cū aceto colliges & uteris.

Ad morbum comitialem. Cap. LVIII.

ALLIVM elixum subinde in cibum & in potione sumatur. Fel agninum cum melle uel cochleari uel ligula sumatur. Lini semen & urticę ex melle illitum sanat. Coagulum quoque uituli marini bibitur cum lacte equino aut malo punico sicco, aut mulsa aut aceto. His qui sępius cadūt clyster infunditur ille. Castorij drachmas duas, mellis heminam unam, aloes unam, aquæ sextarium, si suppuratio erit unguentum facies. Recipe crocum & thus masculum, & myrrham, gallas albas, acacia nigra, heliotropia quę appellantur, corium mali punici, centauriam, olosatri semen, ęquis ponderibus teres omnia ex

uino,& uteris, dabisq́ue potionẽm bibere ei qui patitur.& abſtineat à balneo,& ſi uſus exegerit lauet.
Teſticuli urſini in cibo proſunt. Teſtes aprini crudi,triti,ex aqua bibuntur,cum primum quis cecidit,
in eo loco quo caput eius fuit,clauus ferreus figatur,non repetit. Dantur item carnes edendę beſtiæ oc
ciſæ eo ferramento,quo homo ante occiſus eſt. Hirundinis ſanguis cum thure,uel eiuſdem cor recens de
uoratur. Lapillus idem hirundinis è nido alligatur ad collum iacentem,recreat,& ab hoc periculo tutũ
præſtat. Tenentes in manu anethum,comitiali morbo nõ appetuntur. Teſticuli itidem arietini in-
ueterantur, & ex his dimidij denarij pondus datur in hemina aquæ tritum. Abſtinentia uero utendũ
eſt uini diebus quinque, & ante & totidem poſtea. Sanguis pecudis uel uituli ter bibitur,ſed & huma
nus ſanguis hoc uitio liberat. Catulus item lactens abſciſo capite & pedibus, exectis interaneis ex uino
& aceto coctus editur. Vinaria quoque ſumpta in cibo prodeſt. Cochlearum cinis addito lini ſemi-
ne & urticæ ex melle illinitur cum ſale. Iecur itidem uulturis tritum cum ſuo ſanguine propinatur ter
ſeptem diebus,meliusq́ue prodeſt ſi ea auis cũ occiditur ſatura ſit humano cadauere. Fel teſtudinis na-
ribus illitum iacentem erigit. Caſtoriũ item in aceti mulſi cyathis tribus ieiunis datur. Muſtelæ quo
que iecur marinæ in cibo bene ſumitur. Carnes etiam caprinæ in rogo hominis toſtæ hunc depellunt
morbum. Caprini ſimiliter uel ceruini cornu uſti nidor adhibetur.

Regio morbo pellendo. *Cap.* LIX.

SALSAMENTVM in cibo ex pipere ſumitur ſeruata carnis abſtinentia. Allium tritum
in potione uini ſumitur. Cicer item arietinũ diſcoquatur in aqua,duo cyathi potui dentur uel ex mel
le in cibo. Nuces Græcę cum abſinthij ſemine teruntur,deinde pillulæ ex aceto eduntur. Herba ſa
uina quæ habet folia quaſi cypreſſu,trita ex uino potui datur. Folia quoque oleaſtri ex uino trita impo
nuntur,atque ipſum uinum bibitur. Sordes de auriculis aut mamma pecudis denarij pondere cũ myr-
rhæ puſillo ex duobus cyathis uini hauriuntur. Vermes item terreni cum myrrha in aceto mulſo pro-
pinantur. Cerebrum perdicis in tribus cyathis uini bibitur. Cineres interaneorum palumborum co
chlearia duo bibuntur ex mulſo. Erucæ ſylueſtris tria folia ſiniſtra manu decerpta ex aqua mulſa bibũ
tur. Rubea qua pelles efficiũtur in aqua mulſa bibitur. Fimus pulli aſini,quem primum edidit à par
tu,datur ex uino ad magnitudinem fabæ,triduo medetur. Canini capitis cinis in mulſo propinatur.
Gallina ſi ſit luteis pedibus,aqua ei pedes purificãtur,deinde uino colluuntur, idq́ue uinum potui datur.
Ad idem equini pulli fimus ex uino propinatur. Eademq́ue ratione cyminum ex uino albo in balneo
datur. Optima & certa ratio eſt qua ego iam deſperatæ ſalutis plurimos curaui. Si raphani ſuccum in
balneo bibat,& in quocũque potu mane ieiunus parum urinæ ſuæ bibat. Lapatij radices cõterat ex ui-
no auſtero,colabisq́ue & potui dabis,mire auruginẽ tollit. Radices porri cum aqua quãta uolueris ex uini
hemina potui dabis. Radices betæ tũdes & exprimes ſucci cyathos quatuor, teres & dabis cũ uino bono
bibere,ſine mora ſanabitur. Raphani item ſuccũ in ſolio uſque ad collum uerſus bibat. Chryſolaginis
quoque ſeminis denarios undecim cũ aqua ſatis calida bibat,& ſanabitur. Item ad auruginem. Her-
bæ fellis terræ quam centauriam uocãt,faſciculum unum,anethi unum,allij capita ſeptem, atriplicis
ſemiunciam. Hæc omnia in olla noua ex careno coques ad tertias,& dabis ieiuno in balneo,
ita ut in calida non deſcendat,ſed ſudorem detergat. & poſt balneum radiculas ex oleo
ſale edat,& uinum accipiat modicum. Item in pila radicem tundes,ac ſuccum ex
primes, & in balneo ex eo ſucco fricato te uſquequo deſcendas in ſolio ſine
oleo lauare,& ſtatim aurugo ſuper aquam apparebit. Amygdalæ ama
ræ unciam unam, aniſi ſemiunciam,abſinthij florum denarios ſex:
inſimul tere & fac trociſcos duos,& da cum uino & melle ad
cochlear unum. Praſſium ſuccum tundes & cribra-
bis, & dabis ſimiliter cum uino & melle. Ra-
phanos item aut ſeptem,aut nouem, contũ
des,& ex eo ſucco per linteum colato
dabis in ſolio ſtatim cum
uino bibere.

C. PLINII SECVNDI DE RE MEDICA LIBER TERTIVS.

Ad febres calidas intercidendas. Cap. I.

MEDVLLA ceruina,adipe anſeris,adipe porcino recenti, & exiguo ceræ perunges ſero, ac ſtatim de ſucco lini ſeminis. Idemque aſinæ lac tepidum facit. Cotonia item matura, & roſam ſiccam,& papaueris capita ſicca in olla rudi cum aqua decoques, & ex hoc dabis bibere. Item portiagla & apium tuſum cum axungia colata,& oleo roſato, & lactucæ folijs,& raſura cucurbitarum,& ouis crudis permixtum,& in modum ceroti pectori impoſitum,ardores ac ſubitos dolores hemitritęi, & febres emendat. Ad ardorem ſtomachi febrientis. Roſaceum in aquam calidam mittes, & agitabis in carbonibus, quo platulam lineam infundes & ſtomacho ſuperpones. Mellis libram unam,adipis porcini recentis colati unam, olei roſati unam,ceræ unam,argenti ſpumæ uncias duas,teres autem ſpumam & ſimul decoques,deinde croci triti mittes uncias duas & teres in linteolo, inductum ſuper ſtomachum impones. Ad hæc ambroſia. Recipe olei roſati libram unam & ſemis,ceræ unam & ſemis,croci unc.duas,ſucci raſuræ cucurbitæ quantum ſufficit, medullæ ceruinæ uncias quatuor.feruefacies autem ceram & medullam cũ oleo tepefacto cerotario,addes ſuccum per partes & teres diligenter,poſtea addes crocum & diutiſſime teres,permiſcebis & facies paſtillos, ſeruabiſque,& cum opus fuerit teres cum ouorum uitello. Cumque unum corpus fuerit, linteum illitũ impones ſuper ſtomachum. Ad ardorem ſtomachi in febribus quæ non declinant ex lini ſeminis farina cum albo oui facies cataplaſma,& frigida ſuper ſtomachum pones. Lactucas autem in calida coques, & teres cũ albo oui,& ſtomacho ſuperpones. Itemque raſuræ cucurbitæ & uuæ acerbæ cum albo oui imponuntur. Raſura itidem cucurbitæ & crocum æquale cum albo oui imponitur. Confectio ambroſiæ. Ceræ lib.unam,olei roſati unc.ſex,olei camomillæ ſex, axungiæ recentis lib.unam, croci unc. unam,lithargyrij unam,meliloti unam & ſemis. Iniectio ad febres calida. Succus lini ſeminis cũ oleo roſato ſeu camomillæ bene faciet. Si uero nimium febris æſtuauerit. Plantaginis folia uiridis & caules ſimul tundes,ſuccoque eorum corpus perunges. Ad ardentiſſimam febrem,herbam quæ dicitur Iouis barba,cõteres,ac ſuccum eius exprimes,& miſcebis cũ cinere aquaticæ lanæ, & addito oleo roſato perunges,tunc ægrum cooperies,inde ſomnus irruet,& ardor compeſcetur. Item ad febres. Axungiam leoninam manu ſubiges,& totum corpus perunges. Ruta item cum oleo ſubacta totum corpus perũges. Lilij radices tres aut quinque,croci deñ. V.macerabis in aquæ quartario uno, & ouorum tribus, uitellos teres bene,& adijcies olei roſati quantum ſufficiat,& inde totũ corpus perunges,præter manus & pedes. Vt febrem tollas. Nucleos tritos ex aqua calida dabis bibere. Itemque ut febres foras eijcias. Siliginẽ in aqua recentem macerabis,& teres in mortario cum tribus ouis duris, & panno inducto ad ſtomachum ligabis. Si quis uero febres patitur & fatigatur aut anguſtias patitur,dactilos quàm plurimos & adipem aut recentem aut uetuſtum in recenti aqua macerabis,donec exalſeſcat,deinde in mortario teres ut unum corpus fiat,& pãno induces quaſi cataplaſma,& ſtomacho impones nocte,ſed prius dactilos tritos in careno aut ſapa macerabis. Vt febrem tollas,& ut ex infirmitate pallidum ad bonum colorem perducas ciuaria & lupinos dulces ieiuno in cibum dabis. Succum item calamenti & oleum roſatum æquis ponderibus cõmiſcebis,& ſic perunges. Itemque herbam quæ uocatur canis lingua, mẽſe Iunio tundes & uuã exprimes,ſuccoque eius ægrum perfundes.

Hemitritæo depellendo. Cap. II.

RANVLAS paruas uirides capies, & aperto uentre uiuarum harundine inteſtina auferes ac proijcies,illas uero mittes in ſtagnatum nouum & frigis: quibus ſublatis, mittes in oleũ ceram & facies cerotum molle,& ab auribus uſque ad pedis ungulas triduo perunges,& non lauet,ſanus erit: quia uulnera exeunt per corpus à quibus cito liberabitur. Potio ad hemitritæũ, ſiue ad leuiſcos. Croci denarios duos, nardi duos,abſinthij pontici duos, enulę tres: quę omnia cribrabis,& cũ opus fuerit dabis cochlear dimidium in aqua calida. Potio. Recipe coſti denarium dimidium,folij denarium unũ & ſemis, ſpicęnardi duos,croci tres,ſemperuiuę cauliculum unum,aut certe prout uideris magnitudinem cauliculi dabis cum aqua calida. Herbam camomillam cum roſa ſicca coques,& ipſam aquam cum colaueris mittes camomillinum oleum,& farinam lini ſeminis coques & uteris tepido,ſed alij tantũ de farina hordei & lini ſeminis & oleo camomillino faciũt,alij dactilo,camomillã & melilotũ aqua infundunt & coquunt,in quã mittes farinã lini ſeminis & hordei,coqueſque,& ita cataplaſmabis,ſed eum qui magnis laborat febribus. Trociſcus ad hęc & ad febricitantes,ut non ſentiant: ad ardorem ſtomachi,ad febres, & ad ſolis ardorem nimium. Recipe ſucci glycyrrhizę drach. ſex,ſeminis cucumeris hortenſis quatuor,draganti duas, quę teres ſingillatim & permiſcebis cum albo ouorum,& facies catapotia.

Febribus periodicis medendis. Cap. III.

IECVR delphini ante acceſſionem guſtandum datur. In aſelli piſcis capite lapilli qui plena lu

na inuenti sunt, alligantur in linteolo. Vtile est inungi oleo & sale. Cancris fluuiatilibus tritis in oleo & aqua, ante accessionem perungi oportet. Oculus item lupi dexter salsus alligatur, ante meridiē quoque dantur heminæ tres potui, in quibus additæ sunt guttæ tres sanguinis ex uena asini quam in auricula habet. Recidiuas autem febres prohibet lacerta uiridis uiua alligata in uascello quod eam capiat. Lyxoperita ambrosia ualde optima. Recipe lithargyrij li. I. rodini I. mellis I. sed prius facies cerotum, postea mittes lithargyrium, & feruefacies ut supra fortius, leuabisque de foco & cum spatha agitabis donec refrigescat.

Quotidianæ curandæ. Cap. IIII.

DABIS bibere mentam tritam ex aquæ cyathis duobus, statimque sanguis e naribus exit. Costum tritum & admixtum oleo ante accessionem perunctos à febribus liberat. Beta agrestis cum oleo rosato totum corpus perunges. Itemque rutæ succum cum uino bibat qui potest, quia uehementissimus est. Ad horrores. Betonicæ denarios sex, aquæ calidæ cyathos duos ex uino austero sub accessione dabis bibere, & sudabit.

Tertianæ curandæ. Cap. V.

SVB accessione, pauca grana apij seminis cum aqua calida bibat. Itemque succum trifolij hora prima dabis bibendum ei qui patitur. Folia item de persico & modicum lasari teres, & dabis potionem. Rursumque ante accessionem tria grana coriandri deuoret. Mellicratum item frigidum bibat. Ante solis ortum spongiæ aphricanæ cinis ex oleo uel aceto frōti illinitur. Cancri fluuiatilis oculi eruti alligantur, & ipse cancer in aqua remittitur. Pulegij similiter ramus in lana inuolutus ante accessionem olfaciendus datur, aut stratis subditur. Vrticæ autumnalis radix alligatur. Is uero qui eam effodiet, debet nominare eū cui medetur, & quibus parentibus natus sit. Herba quæ in fluminibus aut riuis nascitur alligata in lęuo brachio, quid sit nesciēti, tertianas discutit. Legi autē debet ante solis ortū, sic ut eū qui colligit nemo uideat. Aranei tres cuilibet emplastro infricantur, idemque emplastrum ut libet in aluta tanquam anacolina imponitur. Ante accessionem quoque aquæ frigidæ decem unc. bibuntur.

Quartanæ curandæ. Cap. VI.

VINI optimi Spateni uel pecinium, uel puto Hadriani Aphri'ue, seu burdi gallici pond. nouem pensabis, hinc quotidie in maiori calice potionem dabis uini calefacti ieiuno donec totum bibat, & sanus erit. Parum croci quantum tribus digitis leuatur teres, & ex aqua calida dabis sub hora accessionis iam suspecta. Communiter autem ad omnes typos facies pannum talem. Recipe axungiæ lib. unam, picis unam, absinthij tenelli unam, primumque teres absinthium & dehinc picem: postea simul omnia in pila tundes in modum ceroti, & panno illita per totum pectus & stomachum ac uentrem pones, habendū iugiter quinque diebus ac noctibus. Cataplasma ad quartanas. Recipe farinæ baccarum lauri sextarium unum, fœnugræci unum, farinæ lupi unum, sapæ heminam unam, caricas numero triginta, oleū laurinum ad unguēdum stomachum habebis, prius uero saccello de furfure per quatriduum fouebis, & sic cataplasmabis. Apocus thermanticus ad quartanas. Recipe terebinthinæ drach. sex, ceræ similiter, medullę ceruinę similiter, guttę ammoniaci similiter, galbani similiter, aphronitri similiter, hysopi unciā unā, piperis unam, myrrhę unam, uini cyathos duos, mellis Attici duos, olei ueteris drachm. septuaginta, irini sextarium unū, soluta uero resolues in olla, & sic mittes sicca, trita & cribrata, & sic omnibus permixtis uteris. Ad quartanas expertum. Recipe castorij sex, panacis regij sex, opij sex, iusquiami duas, mellis quantum sufficit, dabis ante horam dimidiam accessionis ad magnitudinem fabę Aegyptiacę cum uino mixtū. Caput claui quo aliquis in crucem fixus est alligatur panno. Fimi bubuli cinis spargitur. Vrina pueri illiniuntur primi digiti in manibus & pedibus. Leporis cor alligatur, coagulum quoque eius bibitur ante accessionem. Leonis quoque in cibo datur. Viperę etiam caput abscisum in linteolo alligatur. Muri uiuo rostellum primum & auriculę summę pręciduntur, & in roseo panno alligantur, & ipse mus uiuus dimittitur. Ranę in triuio decoquuntur cum oleo carnibusque earum proiectis & oleo utuntur ad unctionem. Allij elixi caput unum cum lasare tritum obulo in uino austero bibitur. Hirundinis itē fimi drachma una trita ex lactis caprini aut ouilli aut passi cyathis tribus ante accessionem propinatur. Rubetę ranę cor uel iecur alligatur in panno leucopeo. Semen anethi tribus digitis comprehēsum & fœniculi tantundem, & aceti mulsi cyathus unus potui datur. Panem & salem in linteo de lyco liget, & circa arborem licio alliget, & iuret per ter panem & salem: Crastino mihi hospites uenturi sunt, suscipite illos. hoc ter dicat.

Lethargicis. Cap. VII.

EX quibus lethargicum depręhendis? ex febre acuta cum sensus oppressione, aut ut difficulter, aut nihil sentiat pulsu magno, raro & inani. Vnde lethargia dicta est ab obliuione mentis atque corporis uagatione. Gręci enim λήθην obliuionem, ἀργίαν uagationem uocauerunt. Hos itaque tali ordine curabis: ferulam accensam naribus admoueto, fumigatione facta si repente ęger hunc morbum inciderit, sicut alijs uisum est, celeriter emendabit. Nepetę succus ex aceti parte una mixtus & capiti frontique illitus

illitus lethargicos dormientes excitat. Euforbium cum castoreo suffumigatum excitat. Calchantum item cum aceto tritum,& naribus illitum,dormire non sinit. Euforbium quoque ex aceto tritum,& naribus confricatum,excitat. Capilli itidem mulieris incensi suffumigatione sua liberant dormientes. Satureia & cum aceto capiti frequenter infusa excitat. Caprina similiter pellis,uel cornu eius combustũ, idem facit. Sanguis testudinis fronti illinitur. Peucedanum cum oleo rosato & aceto tritum & inunctum naribus inditur, & iam uidebis dolores capitis emendare. Ruta item ex aceto odoratur. Vis imbrium quoque capiti ex aceto infunditur. Vrtica etiam fronti & pedibus illinitur. Cimices septem triti in aquæ cyatho uno dantur,si uir sit: si puer,eodem modo aquę cimices quatuor. Spondilium capiti instillatur. Mustelæ quoque iecur exuritur ad olfaciendum. Pulmo pecudis calidus circa caput alligatur. Palumbi item tres putrefacti lethargum excitant odore. Tolles itidem uulturis neruos, & eos circa manus laborantis ligabis. Apostolicum rotundum cum adipe uulturino teres, & ex eo manus fricabis.

Somno asciscendo. Cap. VIII.

OPIVM in modum fabæ cum oleo rosato mixtum naribus illinitur. Coriandri quoque semen tritum,colatumque,& ex aqua calida potui datum,prodest. Item ad eos qui non dormiunt. Styracis unc.tres,glycyrrhizæ tres,croci unam,opij tres,castorij unam,lycij Indici duas,spicænardi duas,mellis pōdera duo. Hæc omnia trita cōmiscebis,& naribus frōtique illinies. Glycyrrhizæ unc.tres,styracis duas, croci unam,opij duas,castorij duas,lycij duas,zinziberis unam,piperis longi unam,spicęnardi unam,mellis pondera duo,conficies & uteris ut supra. Confectio diacodion ad hæc & ad febres. Codias unam,capita papaueris numero triginta infundes in aquę sextarijs tribus per triduum,postea ad tertias decoques, addesque in aquam ipsorum mellis partem dimidiam, hoc est sextarium unum & semis: dehinc coques ad carbones uel ignem sine fumo,donec in mellis pinguitudinem redigatur: & hoc dabis ad noctem glutiendum singula uel bina cochlearia. Papauer ex aqua elixatum ad tertias bibas,statim somnum adducit. Ad somnum saluabis ægrum sic. Opij denarijs tribus,myrrhę,croci,thuris ana denario uno cum cera mixtis pastillos scipulares facies,& pręcalefactos umbilico impones, quę res tā somnum quàm uentrem mollit. Antidotum anethinum ad somnum colicis expertū. Recipe anisi uncias duas,apij seminis unā, iusquiami duas,opij semiunciam,mellis quantum sufficit, dabisque aduersus uirtutem patientis integram potionem ad magnitudinem fabæ Aegyptiacę cum aqua calida. Hypnoticum ad somnum. Recipe bdellij drac.quatuor,lybani quatuor,galbani quatuor,rosę siccę quatuor,myrrhę uero duas,croci duas, castorij unam: quę cum oleo rosato teres ad spissitudinem mellis,& induces in nares,in frontem & in aures.

Phreneticis sanandis. Cap. IX.

EX quibus signis phreneticum deprehendis? ex febre acuta cum alienatione,& manuum uano errore,ut aliquid suis digitis apprehendat. quem ita curabis: Succus rutę ex aceto tritus, & temporibus instillatus,mire prodest. Castorio & peucedano ex rosaceo perunctо capite somnus accedit. Allium elixum in cibo datur. Suffumigatio lanę succidę prodest. Hyeme etiam oleo anethino caput infunditur. Ad phreneticos,siue ad eos qui uertiginem patiuntur. Hederę ramum cum suis folijs teres adijciens oleum, eumque cerebro superfundes,& tempora unges. Ad uertiginem capitis. Rosam in aceto fricabis, spissamque capiti impones. Ad insanos & mente motos,& si qua alia uitia in capite habuerint,herbā tythimallum capræ lactariæ solum manducare dabis: postero die mulge,& lac eius ieiuno da bibere qui uexatur.nam cordialum sine mora emendat. Grillis adipe frontem lini,& dormit. Pellem de lepore albo nescientis sub capite pones. Lauri folia trita nescientis capiti supponas,& dormit. Semen lactucæ ac papaueris cū dactilis tribus in aqua coques ad tertias,dabisque bibere & ante expectatum, dormit. Spondilium capiti infunditur. Pulmo pecudis calidus circa caput alligatur.

Ad epilepticos. Cap. X.

EX quibus epilepticum deprehendis? ex accessione quæ eum tenet,quemque ita curabis. Vulturis cerebellum teres cum oleo uetustissimo,& post illud cetriæ uel balsamo,ac repones,& ex hoc in modum grani fabæ cum potione uini ueteris potui dabis per dies septem aut nouem: balsamum autem tunc mutes pro cetria,si odorem non fert. Herbam sauinam dabis triduo in uncijs aquæ tribus. Mustelæ hepar sine felle assum dabis bibere cum aquæ uncijs quatuor.hocque cum biberit,si intra septem dies non fuerit uexatus,scias illum sanum esse. Cerebellum quoque agni assum dabis ad manducandum. Medulla cameli cum oleo rosato teres,& frontem stomachumque perunges. Apophlegmatismus. Recipe stafisagriæ drach.quatuor,salis ammoniaci unam,pyrethri duas,sinapis quatuor,exinde factum puluerem diuides in partes tres, & cum mastica per triduum masticet unam partem in die.

Cardiacis sanandis. Cap. XI.

RVTA ex aceto & melle cum farina hordeacea mixta,& pectori imposita, emendat. Vinum

calefactum,spongiæ infusum,& mammæ sinistræ impositum, sudorem sistit. Cornu caprini & ceruini cinerem oleo myrtino permiscebis,& ex hoc aduersus sudorem nimium corpus omne perungitur. Lactucæ albæ nomen est syris quæ trita & imposita mammæ sinistræ magnifice sudorem minuit. Aqua potui datur in qua holera discocta sunt,sale addito. Rutæ fasciculus in rosaceo & aceto decoquitur, & adiecta aloes uncia una in olei perunctione sudorem sistit. Radix item scrule ex oleo & aceto perunctione sudorem minuit. Myrti semen cum polenta ex uino mammæ sinistræ imponitur. Folia rubi in quo mora nascuntur trita per se imponuntur. Succus mororum rubi potui datur. Puluis autem ex myrti folijs tostis inspersus sudorem sistit. Lapillus qui in uentriculo hirundinis inuenitur. Ad eos qui in infirmitate non sudant. Cucumeres syluaticos incides in oleum, & in solem pones in uase uitreo forti ne crepet, & exinde unges ut sudet.

Hydropisis species, eoq; morbo arcendo. Cap. XII.

QVID est hydrops? Extensio uentris ultra modum naturalem,aquoso atque corrupto humore effecta. Vnde hydrops nomen accepit? Ab accidenti, hoc est humoris infusi materia. Quot uel quę sunt species hydropidis? Duæ: totius corporis, & uentris. Prima leucophlegmatia uel hyposarca appellatur. Secunda rursus in duas diuiditur species: est autem humoris uel speciei commixta materies, sed humore superante,Ascites: spiritu,Tympanites uocatur. Ex quibus deprehendis leucophlegmatiam? Ex totius corporis molli inflatione cum colore subalbido & grauedine,atque impressis tumore digitis cedente,carnium resistente duritia cum mali odoris inspiratione. Hos ita curabis. Lapidem Gagathem hydropicus si secum portauerit liberabitur. Vomitus canini uentri illinuntur. In sabulo calido marino obruuntur. Spongiæ Aphræ siccæ opponuntur. Adeps delphini liquatus ex uino bibitur propter graueolentiam naribus obturatis, aut unguento optimo tactis. Cancri marini uel fluuiatilis in cibo ex iure allium uiride cum fico duplici malum euocat. Scylla subiecta linguæ sitim compescit. Scyllæ bulbus torretur,deinde purgatur,& medium eius in aqua coquitur, cum madidum est ex eo tres oboli dantur potui ex melle & aceto,euacuatur per urinam. Synape & ficus & cyminum ęquis partibus tusa uentri imponuntur. Ficus siccę coquuntur, & ex uino & absinthio subfunduntur. Farina hordeacea addito nitro omnia in unum conteruntur,& ita imponuntur. Folia myrti in uino decocta conteruntur,& ex eo uino duo cyathi potui dantur. Radices sambuci in uino decoquuntur, & ex eodẽ uino duo cyathi poti exinaniunt. Est hedera quę Chrysocarpos appellatur,propterea quod fert grana aurei coloris, cuius grana uiginti in uini sextario conteruntur,& ex eo uino terni cyathi bibuntur,qui per urinam exinaniunt. Testudo decisis pedibus & capite & cauda intestinis abiectis in cibo datur, ita condita ut citra fastidium sumi possit. Fimus uituli masculi uentri illinitur. Bibere debent antequam epithema accipiant fœniculi seminis uncias duas,apij seminis duas,asari duas,petroselini Macedonici unã, anisi unam. Hęc omnia in olla noua aut stagnato aquę fontanę pleno decoques ad tertias,quod refrigeratum repones in ampulla,& inde potionem calefacies, & cum uino hadriano uel piceno percalidam bibat. Puluis ante epithema corpori spargendus. Recipe apij seminis un.unam, pulegij unam,anisi unã, cymini duas,samsuci unã,baccas lauri numero quinquaginta:hæc omnia tundes & cribrabis,& prius oleo cyprino malaxabis leniter stomachum,uentrem & renes,& iterum unges,pulueremque superspergeś, ita ut uentrem & stomachum impleas,sed & renes,& linteis superpositis duplicabis fascias,hocque facies per dies quindecim, & intermittes triduo,& iterum repetes usque dum cures. Si uero pedes tumuerint,facies puluerem de cymini uncijs duabus,nitri duabus,& unctos pedes oleo cyprino, & inde fricabis. Epithema ad initium hypropidis. Recipe apij seminis uncias duas,amei unam & semis,anisi similiter, hireos similiter,cardamomi similiter,cyperi similiter,meliloti,panacis radicis similiter, nitri alexandrini similiter, squinãtij similiter,croci similiter,ceræ uncias sex,ammoniaci sex,resinæ terebinthinæ sex,seui taurini sex, olei irini sex, mellis VI. Pigmenta uero tundes & cribrabis,& postea in mortario bene teres, addito uino ueteri styptico quod sufficiat,ut fit uelut cerotum. In cacabum uero mittes oleum,mel,ceram minutatam,seuum ac resinam solues,& colata diligenter mittes in mortarium superspargendo pigmẽta, & diu omnia terẽdo permiscebis,& inde facta collyria repones.& cum opus fuerit, induces panno, & uentri uel stomacho superpones. Malua rustica tusa diligenter cũ fermento & æquali ex axungia facies cataplasma, & tepefacta uteris,à pullorum cantu usque in horam tertiam per triduum,intermisso triduo rursum impones. Hoc facies uicibus tribus. Quod si & renes tumuerint ex utraque parte uteris. In balneo item salicibus operiuntur in alueo,ita ut etiam substratos folijs habeant. Herbæ betonicæ denarij duo sano ex mulsa, febrienti ex aqua calida potui dati succurrunt. Potio ad hydropica experta. Cornu bubuli ea parte quæ ad cardines est cõbures in patella ad carbones,& teres in puluerem mollissimum, ex hoc cochlear unum cum aceti acri cyathis duobus,& floris liquaminis cyatho uno, & aquæ calidæ cyatho uno ieiuno dabis diebus nouem. Allium item uiride cum uino duplici aluum euacuat. Cataplasma. Recipe farinam hordei,farinam fœnugræci,farinam fabæ,nitrum,fimum bubuli siccum duplum,sulphur, acetum,mel & oleum. Item epithema. Recipe ceræ libras duas,fimi caprini uncias tres, seminis apij tres, samsuci quatuor,nitri Alexandrini duas,guttæ ammoniaci duas,fœnugræci frixi tres,baccarum lauri tres, piperis duas, laricis siue terebinthinæ quatuor, olei cyprini siue sicyonum quod sufficiat. Apozima ad hydropida. Recipe radices apij,asparagi,asari & pulegij,quas coques simul in aqua & bibes,uel

uinum

uinum exinde temperabis. Cataplasma ad idem. Recipe fimi bubuli sicci pulueris partem maiorem, & farinę hordei minorem,quę miscebis & coques ex mulsa,& induces panno qui cingat totum uentrem, & superasperges sulphuris triti minutissime cochlearia tria. Cumque inuerso panno uenter caluerit, de subtus manu confricabis: & cum uideris substinere posse,repones fascias, & usque in diem alterum non tollas. Cumque mane tuleris,sic alterum impones usque dum tumor cesset. Sane bibat ieiunus apozyma de spica nardi,& radicibus apij in aqua decoctis: recentia penitus non bibat, sed de pullo modice, & uinum mixtum cum apozymate. Ad hydropidis duritiam. Salis & milij æquas partes feruefacies, & in saccello impones cum iam humor eruperit. Lana cum sale & oleo tepido uulneribus imponitur. Item ad nimiam sitim,quæ ex hydropisi nascitur. Corticem ulmi interiorem in aqua decoques ad tertias,& ipsam calidam uel puram,uel cum uino,quoties sitierit,bibat. Stercus bubuli recens cum aceto cataplasmabis. Ad hydropicos. Anisi unc.septem,amei sex,cymini sex,diffinadō sex,absinthij sex, sandonicę sex,cardamomi sex,brathei sex,lybani sex,resinę frixæ libras sex,ceræ tres, olei glaucini quantum sufficit. Epithema hydropicis. Recipe carycarum pinguium pōdo quinque,nitri lib.unam, hysopi, gummi unā & semis,agarici unc.sex,camilec V.absinthij sex,celuci sex,coconidij purgati tres. Carycas autem tundes donec cerotum efficiatur:postea coconidium purgatum teres,& miscebis cum carycis diligenter:post hæc sicca trita omnia mollissime permiscebis,& addes oxymel terendo quandiu ad modum malagini efficiatur,& uteris. Vrinam item in potione sæpius dabis,mirum præstat auxilium. Hebuli radicem sine medulla ex mulsæ sextario dabis bibere, & in sole deambulet. Itemque uomitus canini uentri illiniuntur.

Paralyticis curandis. Cap. XIII.

NVLLVS tam idoneus est paralyticis cibus quàm bolea rubea. Salubriter ex his bibitur,sed ut usus sequatur balnei. Aliqui solent folia temperare addito euforbio,pingue glyrium, & soricum decoctorum ex aqua dant edendum. Calasticum ad paralysim. Recipe euisci unc.quatuor,ptisanæ quatuor,lini seminis quatuor,fœnugræci quatuor,meliloti quatuor,quæ coques in aqua fontana donec fiant spissa,exprimes,& mittes succi lib.unam,olei communis unam,ceræ unam,seui taurini unc.sex,resinę frixæ septem,resinæ terebinthinæ quinque,hysopi medicaminis duas, galbani unam & semis,coques primū oleum cum succo lento igni donec excoquatur pars dimidia succi,& colabis, dehinc mittes reliqua infrascripta atque simul miscebis,ut soluatur. Vnctio ad paralyticos. Recipe baccarum lauri tritarum & cribratarum unc.unam, cymini tusi & cribrati unam, satureiæ non tusæ sex cum surculis rutæ siccæ tribus,quę infundes uini ueteris sext.quinque per triduum,postea miscebis olei anethini nō flores sextarios octo & semis,coques lento igne,agitans indesinenter. Cum autem uinum consumptum fuerit, colabis illud,& expressis herbis ex eo oleo unges mane & sero eum qui patitur. Lino autem non utatur nec in lecto.hoc etiam oleo in balneo uti debet,quando sine febre est. Abstinere uero oportet à bubula & porcina carne,pisce,& caulibus,& maluis,& utatur pipione molli ac reliquis holeribus: si aquam calidam bibere non possit,uinum accipiat aquaticū: quod si hyems fuerit, aut infirmitas grauior uel senectus,addes hinc oleo balsami primi unc.tres,piperis unam. Acopum ad paralysim & neruorum tensionem & dolorem,& ad omnem perfractionem. Recipe nardi lib.unam, olei hirini unam,laurini unam, cyprini unam,styracini sex,panacis unam,castorij unam,euforbij semiunc.adarcis similiter, piperis similiter, ammoniaci similiter,medullæ ceruinæ uncias quatuor,galbani duas,propolei unam, butyri tres, hysopi ceroti duas,ceræ lib.unam,olei samsucini unc.sex,cucumeratij sex,resinæ terebinthinæ nouem. Conficies uero sic. Euforbium,adarcam,ammoniacum,piper,castorium,insimul tundes,& cribrabis galbanum & propoleium,malaxabis contra focum ceram, & medullam cum omni oleo resolues, & admiscebis puluerem, dehinc panace tritum cum modico aceto,postea galbanum & propoleium. Ad paralyticos & ad omnem neruorum causam seu contractionem siue stuporem. Recipe farinæ fabæ lib.quatuor, picis frixę quatuor,pulueris uitri duas,piperis duas,aceti quod sufficit. Hæc pariter coques, & in modum cataplasmi linteo grosso induces,& locis dolentibus seu contractis impones,& calabricis ligabis bis in die per triduum:& intermisso uno die,iterum repetes per triduum.post hæc uteris unguento infrascripto. Vnguentum ad paralysim & ad omnes neruorum causas. Recipe ceræ unc.sex, terebinthinæ IIII.hysopi ceroti unam,ammoniaci IIII. piperis unā & semis,nitri septem, pyrethri semis,galbani unā & semis, mellis similiter,olei ueteris lib.unam, euforbij unc.tres, cyperi quatuor,olei irini unam & deñ.XVIII.uini ueteris cyathos duos,ammoniacum autem in uino teres:& cum tritum fuerit,addes piper & nitrum in puluerē redacta.pyrethrum,euforbium & cyperum similiter in puluerem redacta permiscebis,& resolutis cæteris speciebus superfundes in mortario,& pariter teres,& cum opus fuerit uteris, fricabisque uehementer bis in die,& lanis inuolues & calabricabis.

Podagræ depellendæ. Cap. XIIII.

MVSCVS qui in aqua nascitur tritus & impositus prodest. Farina frumenti cocta ex aceto imponitur.utiliter dolor perungetur, in quo decocta sunt ranarum intestina. Ranæ rubetæ cinis cum adipe ueteri. In palustribus lens nascitur in aqua non profluente refrigeratoria sine comparatione,hæc imponitur uel per se contrita uel cū polenta. Adipe,piperino sanguine quoque milui pedes perungūtur. Euisci radices coctas cum axungia miscebis, & cataplasma pedibus impones. Maluæ erraticæ coctæ,

pisas cum sale,pedibus impones. Vrtica trita cum columbarum sanguine apponitur. Lenticulam coquis,teris,adiectis mellis cochlearibus tribus,& pedibus impones. Adipe uitulini marini pedes perunguntur : cuius & pellibus calciari conuenit. Ranæ aquaticæ discerptæ subinde recentes imponuntur. Lenit & plantago cum axungia. Limus aquaticus cum oleo subactus mire prodest. Vrsino adipe,seuo taurino cum ceræ pari pondere decoctis utuntur. Bubulum fimũ cum aceti fece magnificant.fimi similiter caprini cinis cum axungia ueteri prodest. Cum uero pluribus malagmatis utantur hi qui hoc malo laborant,prout illa apud unumquenque commendat monstrantis auctoritas, ponam compositionem de qua nemo qui usus est,questus est. Picis brutię uncias sex,& scrupulos septem,ceræ ponticæ tantundem, resinæ frictæ tantundem,galbani scrupulos undecim,ammoniaci semiunciam : omnia hæc in cacabo nouo componuntur,& coquuntur ad unum feruorem bonum : in mortario autem teruntur hæc. Euforbij unciam unam,styptiriæ scyftos tãtundem,thuris pollinis scrupulos nouem,opopanacis nouem,fellis taurini octo,salis ammoniaci sex.his suffunduntur aceti acerrimi cyathi tres: tum quod in cacabo coctum est, mortario imponitur,& pistillo permiscetur. Cum eo utendum est,alutæ illinitur.quod si induruit, modice ad ignem calefactum manibus perfricabis,& sic mollescet. Hoc medicamentum non inquinat uires in usu,non perdit,appositum referuari potest. Sunt & qui potione podagra sint liberati.Cuius compositionem subijciam,& quemadmodum ea sit utendum pandam.Cametriæ lib.unam, centauriæ unc.tres, aristolochiæ rotundæ tres,stichades tres,agarici quatuor,cyperi feminis quadrantem, aloes unc.quatuor, & hæc pondera singularum specierum expendi oportet,& trita cribrataque permisceri ex mellis Attici lib.sex,& in uitreo uase recondi. Vsus autem huius potionis talis esse debet,ut sumatur à ieiunis qui bene concoxerint,& per numerum dierum anni adiecto uno die,si dies continuari non potuerint propter cruditatem aut languorem aliquamque causam,quotquot intermissi fuerint,totidem restituantur. Potionis uero mensura erit, ut denarij argentei bibatur pondus ex tribus cyathis aquæ semel in die. Radix cucumeris erratici ex aceto coquitur,& imponitur : mitigatur,si secum habeat is qui uexabitur pedem leporis uiuo abscissum. Peractis singulorum membrorum malis & eorum remedijs, quæ improuiso solent accedere, percurrimus eo ordine quo una quæque res succurreret. Incipiemus itaque à re podagræ proxime. Vrtica trita cum columbarum sanguine apponitur. Porcellum dierum undecim nec minus nec amplius occides,& coques diligenter, ita ut si fieri potest,ossa decoquantur:quibus sublatis, teres carnes in mortario in modum cataplasmi,& impones. Expertum. Stercus duorum uel trium porcellorum quod inuenitur in uentre occisorum,ferueat in sartagine cũ aceti sextario uno,& in ipso dolore pedibus imponatur. Incipientem podagram mirifice discutit. Betæ combustæ cinis si leuissime admixto sanguine bubulo imponatur. Ad impetum doloris. Salis sextarium unum solues cum aqua tepida, ita ut totum liquefiat:deinde mittes aceti sextarium unum,& agitabis diligẽter:postea mittes aquam fontanam frigidam & temperabis prout delectat, & spongia fouebis diutissime loca dolentia, & terges ac linies medicamento subscripto:defruti partes quatuor quasi tessellas, & aphronitri ciuarij pastillos numero quinque teres diligenter,& addes ouum unum.& rursum tandiu teres donec in modum ceroti mollis fiat,& linies penna : quod cum siccauerit linteum superpositum, caleretur. Ad podagræ dolorem & tumorem. Fimum columbinum,ammoniacum,carycas ægre natas, & nitrum pari portione tundes & cribrabis admixtis olei cyprini & melini singulis semiunc.& omnibus in unum mixtis in modum malagmatis impones,dolorem & tumorem tollet,& podagram annorum decem sanabit. Fœnugræci cochlearia duo cum aceti cochlearibus duobus teres diligenter,& inductum linteo impones. Folia item lactucarum purgabis, ita ut medium thyrsum & uenas tollas ac proijcias : folia uero elixabis in aqua, infundes panem,teresque semote. Postea simul folia cocta mollissime teres,& tepefactum cataplasma cum linteo pones. Ceratorium podagricum expertum quod facit ad arthriticos. Recipe seui hircini lib.unam, butyri unc.quinque,lini seminis,fœnugræci,altheæ,anethi,rosæ,melliloti ana libram unam,soluenda solues,& permiscebis omnia,malaxabis & uteris. Emplastrum faciẽs ad podagricos,quod exiccat optime.

Recipe molybdenæ libras quatuor,salis ammoniaci duas,lyppidos sideron : quod & facit ad sciaticos.

Defrictum & oua cruda & aphronitrum teres diligenter, & tepefactum illum linteo illitum impones. Herba item euisci tusa cum axungia ueteri,& imposita,tertia die sanabit. Huius herbæ experimentatam uim plures auctores annũciant. Cucumeris syluatici radices in aceto coctas teres,& impones podagrę, atque articulorum morbo. Præsens enim remedium est,& melius si oleum simul pari portione miscueris. Torpedo nigra marina uiua in oleo putrefiat,siue in eo uiua coquatur, ex qua cerotum facies, de quo manus & pedes confricabis,dolorem sine mora tollit,& neruos liberat: quod si fel eius infricatur pedibus,dolore similiter carebunt,ita ut corium eius superponas : quod qui ei detrahet, ozimo uiridi manus confricet. Item pullos ciconiarum teres in olei dulcis sextarijs septem, decoques ad tertias, colabisque,& in ipsum oleum adijcies adipis ursini libras tres, seui taurini uncias sex,medullæ ceruinæ septem, olei laurini sextarium unum, myrtini unum,stercoris ciconię unciam unam & semis,conficiesque, repones & uteris. Ad aliud melius quod in annos septuaginta curat. Fimum ciconię & axungiæ ueteris partem unam commiscebis, & uteris, & miraberis. Podagræ pituita siue sanguis ubicunque se fixerit & dolorem nimium fecerit. Fœnugræcum in olla noua ex aceto acri siue urina humana discoques, & teres in modum ceroti, quod linteo inductum quotidie impones sæpius renouatum,quia cito siccatur, & dum recens est uim habet, & sanum ocyus facit. Alij uinum & oleum adijci debere tradunt,& sic decoqui. Recipe ceræ libram unam, olei ueteris cinarij unam, resinæ frixæ, siue te-

rebinthinæ

rebinthinæ siue pituinæ qualem inueneris libram unam,nitri Alexandrini unam & unc.tres, aphronitri albi uncias sex,lexiuæ qua utuntur saponarij libram unam,uncias quatuor. Nitrum uero & aphronitrũ teres diligenter in mortario,addes lexiuam: sed paulatim augendo atque terendo donec totum expẽdas, & fiat tanquam cerotum.postea oleum,resinam,simul solues in trulla,ac mittes super species prius tritas, & rursum simul omnia teres donec diligenter misceantur.ex eo induces panno & suppones pedi dolenti donec aperiantur ex semetipso,& humor digeratur,ita ut aliud nihil ponas nisi mane uel sero,foueas prius emplastro mutato.& cum humor cessauerit,tantum siccum superponas linteum usque dum sanetur.

Cerotum ad hæc. Recipe fœnugræci bene purgati sextarios quatuor,quos infundes aqua,lini seminis duos,infundesque seorsum,euisci pond.quinque seorsum,maluæ radicem plurimam: quæ omnia in aqua pariter coques,ita ut ad maximam molliciem perducas.postea colabis & mensurabis ex eo sextarios octo,admiscebis olei quatuor,baccarum lauri tusarum unum in uase duplici diutissime coques, donec ad mensuram olei reuertatur,colabisque,& mittes resinæ frixę unc.quatuor,laricis quatuor, hysopi ollaris quatuor:diu agitabis donec frigidum fiat,de quo dolenti bis uel ter in die pedes confricabis,hocque facies etiam cum dolet bis in die. Cerotum ad hęc. Recipe herbæ personatæ succi & uini ueteris sextarios duos,medullæ ceruinæ uncias quatuor,seui ceruini quatuor,olei rosati quinque,cerę duas,succum autem ac uinum & oleum simul miscebis in cacabo nouo fictili,& ad carbones ad tertias decoques agitans cum canna.Seuum uero & ceram rades de canna minutatim & supermittes. Cumque liquefactum fuerit,leuabis,& in aquam frigidam pones:& dum sese colauerit quod supernatat, manu colliges, uinum colabis & proijcies: quod uero in fundo de succo inueneris,exprimes, & cum eo quod summo tuleris, simul in mortario conteres,& inductum linteo appones dolenti loco. Emplastrum expertum. Recipe cerusæ uncias tres,spumæ argenti tres,ceræ punicæ sex,axungiæ porcinæ ueteris colatæ lib.unam:cerusam uero & spumam in Thebaico mortario tandiu teras,donec in puluerem redigas: ceram autem & axungiã solues,& puluerem totum paulatim admiscebis,& leuato cacabo mittes manum,& agitabis tepidum donec omnia soluantur,& sic in patellam fundes ut regelet,seruetur que munde:& cum opus fuerit,malaxatum oleo rosato imponatur. Confectio medicamenti ad dolorem pedum. Nitrum Alexandrinum sine lapidibus teres fortiter,& admiscebis oleo Sauinensi,& coques leniter donec se colligat & denset, inducesque linteo & superpones. Hoc enim medicamẽtum dolores qui sunt intrinsecus citius foras producat. Si autem fellicitus est qui patitur,pro oleo sauinensi rosaceum mittes. Ad hęc compositio. Recipe anethi uiridis uncias septemdecim,scyllæ uiridis septemdecim,olei gremialis sextarios septem & semis,aquæ septem. In oleo uero & aqua macerabis acetum & scyllam per dies tres,postea simul coques donec aqua deficiet,& colabis oleũ,& mittes cerę nouellæ libras duas & semis,seui porcini recentis duas, medullæ ceruinæ unam,seu seui ceruini duas,liquefacies & superpones pedibus. Aliud ad hæc. Recipe croci uncias duas,ceræ septem,spumæ argenti tres, olei rosati libram unam, seui porcini recentis unam,mellis uncias quatuor,lini seminis integri pisati & infusi succi treis: spumam autẽ teres,& succum mittes lini seminis in quo crocum simul triueris,dehinc omnes species reliquas in cacabo resolues & agitabis:quæ cum se miscuerint & refrigerauerint,supermittes hæc in mortario quæ trita sunt & commiscebis,factumque medicamentum panno impones. Aliter ad dolorem pedum seu manuum. Recipe ceræ punicæ sex uncias,aphronitri candidi duas,stactis & olei rosati libram unam & semis, gummi sauinensis uncias sex,styptiriæ tres. Styptiriam uero cum aphronitro teres mollissime,ceram solues cum oleo, & puluerem admiscebis addito succo lini seminis,& agitabis donec se misceat uel refrigeret, hinc malaxatum ad uaporem dolenti loco corporis impones,& linteum superpositum fascia ligabis. Ad podagrã medicamentum. Recipe seui taurini libras duas & semis,resinæ marmoreę similiter, medullæ ceruinæ uncias nouem, lapatij duas,mentæ duas,marrhubij unam,gypsi tres,herbarum uero puluerẽ & gypsum in unum rediges & commiscebis: medulla uero,seuum,& resina miscentur: & omnia mixta faciunt medicamentum. Confectio medicaminis ad pedum dolorem. Recipe succi symphoniacæ herbæ sextarios sex, & cetriæ tres,quos miscebis & decoques ad tertias, post hæc mittes oleum Sauinense uel Aphrũ ad sextarios tres, adijcies & resinæ frixæ libras duas, resinæ marmoreæ duas, axungię porcinæ sine sale duas. Cum omnia hæc soluta fuerint,colabis ea, & postea addes ceræ libras duas, & soluta iterum simul bulliant, reponesque in cacabo fictili. & cum non dolet, quotidie inde leniter unges: quando dolor paulo amplior fuerit, amplius confricabis. Emplastrum armozos benefaciens ad tumorem. Recipe lithargyrij drachmas septuaginta, porcini adipis septuagintanouem coques lento igni. Emplastrum diastotion ad podagram. Recipe lexiuæ uncias quatuor, nitri Alexandrini librãm unam & uncias quatuor, ceræ libram unam,terebinthinæ unam, olei ueteris unam. Emplastrum podagricum. Recipe lithargyrij libram unam, ceræ unam, cianij uncias duas, chalcanthi cyprij duas,nitri tres, salis fusci tres, olei ueteris libras tres, yu uncias tres, aceti quod sufficiat ad sicca terenda coques amolentum. Item ad hæc. Recipe herbæ personatę tusę, & manibus expressi succi sextarios duos, medullæ ceruinę uncias quatuor & semis, cerę rubeę spanę duas, olei rosati quinque, uini ueteris sauinensis sextarios duos: omnia autem in oleo separatim calefacta in stagnato coques,ita ut omnia soluantur.post hæc depones stagnatum super aquam fontanam: & cum regelauerit, species tolles crustocalatas, & in mortario marmoreo diligenter teres, & rosaceo perunctis manibus miscebis. Medicamentum ad hæc quod appellatur dramas. Recipe olei ueteris libras duas & semis,spumæ argenti duas,cerusæ unc. sex, ceræ sex, guttę ammoniaci tres, galbani quatuor & semis,resinę laricis libram unam,meconij uncias

duas. Eſt autem quàm optimum & probatiſſimum. Ad podagricos. Micas infundes in aqua & teres, addesque coriandrum, aphronitrum, & lacrymam oui, & modicum olei, & tepidum impones ſuper pedem. Iterum lenies, & ſuperpones maluarum folia, & ſic ligabis. Si autem linteum poſueris, areſcit. Emplaſtrum ad dolorem pedum. Micas panis in aqua infuſas teres, & adiecto oleo coques, & ſic pones in linteo tenui. Item aliter. Fœnugręci farinam in aqua coques, & poſt infuſum panem teres, & miſcebis, quo illitum linteum impones adiecto modico ſeuo porcino. Itemque aliter, ut lomentum fabę ſubtile coquas, & adiecto ſeuo porcino linteo illitum imponas. Radices maluarum coctæ contuſæ, & ſuperpoſitæ, idem pręſtant. Herba quidem quę poly carus dicitur, in aqua cocta & ſuperpoſita bene medetur, humorem uaporare facit. Ad nodos ſoluendos. Recipe lib. unam, terebinthinę lib. unam, aphronitri unã, galbani unc. quatuor, propolei quatuor, guttę ammoniaci octo, lexiuæ quantum ſufficit. Vnctio Fauij Clementis ad homines reſolutos, & ad omnem membrorum reſolutionem ſiue podagram. Recipe olei ſauinenſis lib. duodecim, terebinthinę unam, radicis cucumeris agreſtis duodecim, cerę unam, medullæ ceruinę unã, galbani I. ranas maiores de flumine ſex, in oleo uero radices cucumeris fricabis, poſtea colabis, & ſic mittes ranas in ſportellam palmiceam, & coques in oleo donec diſcoquantur, oſſaque pura remaneant. Iſtud medicamentum Valerius Paulinus ſic conficiebat. Recipe ſamſuci libram unam & ſemis, mirocrocini unam, folij unam, balſami unc. tres, ſanguinem decem teſtudinum. Si uero crocinum non eſt, ſyriacum mittes, ſanguitudinum in ſamſucum colligens. Vnguentum diacedrium ad dolorem pedum uel manuum. Recipe cetria duo, peucedanum, ariſtolochiam rotundam & roſmarinum, ita ut hæ tres ſpecies contra cetriam penſent, olei Sauinenſis libras octo, quod coquēs uaſe duplici, donec oleum ad tertias decoquatur, colabisque oleum diligenter, & cera addita facies cerotum. ex quo ſi laueris per diem, ſecundo unges: ſi minus, ſemel. Trociſcus phyſicus ad dolorem ſuſpendendum podagræ uel chiragræ. Recipe terræ Alexandrinę lentæ unc. duas, thuris maſculi unam & ſemis, herbæ lentiglę quę in aqua naſcitur, ſucci cochlear unum, aceti acri duo. Hęc omnia ſimul teres & penna illinies, dolorem uehementer leuat. Malagma. Recipe coſti unciam unam, folij unam, zinziberis unam, piperis albi unam, iuſquiami ſemis unam, ſulphuris uiui unam, picis quinque, peculę portionem unam, nitri aſſi unc. unam, ammoniaci unam, alcyonei unam. Ex his quæ ſicca ſunt tundes & cribrabis, & cum primum pix & pecula reſoluta fuerint, mittes ammoniacum ut ſimul ſoluatur, agitabis diligenter & commiſcebis. deinde cum tepefieri cœperint, mittes quæ tuſa ſunt paulatim, & agitabis diligenter, & ſupra marmorem aqua lotum fundes medicamen, quod tepefactum colliges: uteris autem ſic. Primum cataplaſma facies de nitro albo, & bulbis tritis diligenter mixtum, temperatum cum uino leui, ita ut ſpiſſum ſit, quod tepefactum ad carbones, & panno illitum ſuperpones, & poſt triduum ſolues, poſt quod ſtanti malagmata ſupraſcripta alutæ inducta impones, medicamentumque methe quod facit poſt impetum podagræ. Ad confirmandos pedes. Recipe picis ſpanæ pond. unum & ſemis, ſpumæ argenti unciam unam & ſemis, terebinthinæ octo, ſeui taurini octo, thuris octo, ceræ quatuor, galbani unam & ſemis & denarios ſex, yu unciam unam & denarios ſex, opopanacis unciam unam & denarios ſex, olei roſati uncias quatuor, olei ueteris decem, uini ueteris quantum ſufficit. factum autem medicamentum triduo in uino ſit, & poſtea malaxabis cum oleo roſato, & inductum linteo pedibus appones, donec tumor qui ex dolore reſtitit auferatur. Antidotum podagricum. Recipe gentianæ creticæ unc. duas, ariſtolochiæ longæ duas, & rotundæ tres, myrrhę trochlitis quatuor, baccarum lauri purgatarum octo, reu põtici primi unam, ſpicænardi denarios ſex: quæ omnia ſimul tundes & cribrabis. Accipiũtur autem menſibus continuis denarij duo, in aqua calida. Alijs uero menſibus die intermiſſo denarij ſinguli & ſemis, alijs autem duobus biduo intermiſſo, ſicque facies donec compleantur petitiones CCCCLXV. cætero tempore per ſingulos menſes ſemel accipiatur, æſtimabisque aquam calidam quantum eſt uini in calice minore. His autem abſtinendum eſt rebus, propter antidoti huius uirtutem: à porcina, bubula, ueruecina, caprina, pedibus omnium animalium, pipere, liquamine ſalſo, oleo, menta, faſciolis Alexandrinis, cicere Alexandrino, cedro, raphano, faba, rapis, porro, caulibus, cepis, condito præter pullino ſine pipere & liquamine, ſine adipe porcino: uinum modicum bibat, nigrum uero acinaticum carenum ne bibat: mulierem ante omnia ne contingat: ſed & ſi ſomniauerit tale aliquid, lauetur, & accipiat potionem: habeatur autem cum omni munditia, uel ab eunucho in ueſtibulo horti, uel à puella ſeruatum. Sane' ſi fortis fuerit accipiens, ut citius curetur, debet unius anni laborem. Hæc autem maxime in cibo accipiẽda ſunt, pultes, fungi, arbutus, ſeu eporeos, liquamine quoque fungorum utatur. Conditum podagricum. Recipe coſti uncias tres, folij unam & denarios ſex, ſpicęnardi uncias tres, zinziberis unam & ſemis, gentianæ duas & denarios ſex, ariſtolochię longę denarios ſex, & rotundæ tres, ſeminis aſparagi unc. duas & denarios ſex, pione unc. tres, baccarum lauri unc. ſex & denarios ſex, mellis Attici lib. quinque & ſemis, uini ueteris ſext. octo. Emplaſtrum podagricon quod dicitur angelus. Recipe galbani unciam unam, ceræ tres, picis tres, butyri pondera duo, colophoniæ duo. ſaponis duo. Ad podagram. Recipe tapſiæ Siculæ lib. unam, guttæ ammoniaci unc. octo, reſinæ pituinæ libram unam, ceræ unam, olei ueteris unam, euforbij ſcrupulum. Tapſiam uero & guttam ante trita in uino ueteri infundes, tertia die teres diutiſſime. reſinam autem & ceram & oleum in ollam nouam mittes, uti ſoluantur: & cum ſoluta fuerint, mittes in mortarium ubi tapſia & gutta: & ſic omnia commiſcebis, & quoniam papula facit hoc ceroto uteris. Teſtudinis decollatæ ſanguine pedes fricantur. Ranas ad tertias in oleo in olla rudi quandiu in modum ceroti fiant, & exinde pedes unges. Aſinum autem duabus hebdomadis furfure cibabis

abundanter,

abundanter,& occides, & mox uentrem eius aperies,& pedes qui dolent in uentrem eius mittes: quod si in principio doloris hoc feceris, sani erunt. Hunc autem uentrem sago molli inuolutum in sportam pones,ne refrigescat. Ad podagram frigidam quæ fuerit ac uetustissima. Recipe costi unc.unam,folij unam,zinziberis unam,sulphuris unam,piperis albi unam,iusquiami denarios quatuor, picis duræ semiunc.picis liquidæ portionem:quæ uero sicca sunt,tundes,& cribrabis. Cumque pix utraque bullierit, addes quæ tusa sunt,& miscebis diligenter. Postquam uero coxeris, super marmor asperges aquam, & sic effundes medicamentum.quod cum se refrigerauerit,repones in alio uase:& cum opus fuerit, induces alutæ, & sic impones. Antidotum podagricum. Recipe cametriæ unc.nouem,centauriæ & epicarpi octo,aristolochiæ longæ septem,gentianæ ponticæ sex,hyperici quinque,petroselini quatuor, su ponticí tres,albi asari duas,meu adamantici unam,mellis Attici sext.unum. Vnctio podagricis. Recipe anserini adipis unc.IIII.cerę sex,terebinthinæ IIII.succi lini seminis decem, colophoniæ quatuor, lactis bubuli sex,ammoniaci duas,lybani duas,butyri sex,uitellos ouorũ octo: factaque unctione,leniter unges.

Emplastrum podagricum. Recipe pulueris rosæ unc. VI.corticis granati VI. misei III.calchãti V. lithargyrij duas,cyperi IIII.piperis IIII.ceræ tres,cochlearum ustarum tres,gallæ quatuor,porri lib.I.& unc.tres,panis autopyri lib.I.diacilõ tres,succi lapatij sext.unum,olei ueteris unum & semis,uini ueteris similiter,aceti heminam unam. Conficiatur autem sic. Prius mittes succum lapatij, oleum, porrum, lithargyrium,cortices granati,& mouebis in foco quandiu bene discoquantur, & postea mittes diacilon cum cera,& miscebis quandiu unum corpus efficiatur, & sic mittes per partes dum coquitur, & leuabis de foco. Emplastrum podagricum. Recipe peculę lib.I.ceræ I.olosanti unc.tres, galbani II.olei ueteris quatuor,colophoniæ quatuor. Epixis manethonos. Recipe ceræ unc.sex,colophoniæ IIII. & semis,adipis anserini IIII.butyri X.olei ueteris XIIII.succi lini seminis tres, lactis bubuli XII.& semis,thuris duas, ammoniaci IIII ouorũ uitellos octo. Item pyxis. Recipe ammoniaci unc.II.lybani duas, terij duas, succi lini seminis quinque,colophoniæ duas,lactis bubuli V.adipis anserini tres, olei ueteris quinque,butyri quinque, ceræ tres,galbani duas,oua quinque. Antidotum podagricum. Recipe reupontici unc.duas & deñ.quatuordecim, aristolochiæ longæ unc.unam & deñ.uiginti, spicænardi deñ.duodecim,gentianæ uncias duas & denarios quatuordecim,myrrhę trochlitis uncias duas & denarios XVIII.betonicæ unc.duas & denarios XVIII.camitriæ unc.duas,costi denarios decem,baccarum lauri siccarum unc.duas,folij denarios decem. quæ omnia tundes & cribrabis,& in uase uitreo recondes, & accipiat qui patitur per totum annum,diebus exceptis,quando sunt cynocaumata. Potiones uero quas non accepit primo anno,sequenti anno accipiat. Mensura potionis est deñ.tres. Oportet uero accipientem abstinere à Venere. Lauacro uero utatur in V. dies,sumat uinum nigrum stypticum & dulce,& holera. A' cepis uero, cucurbitis,apioque abstineat,& piscibus de stagno,ac fluuialibus. Abstineat quoque ab anseribus & anate, & ab omnibus carnibus pinguibus, à carnibus etiam bubulis & uerucinis, & ab omni genere leguminis. Antidotum podagricum expertum. Recipe reupontici unc.duas & deñ.XX.aristolochiæ longæ unam & deñ.XX.gentianę duas & dena.XIIII. myrrhę trochlitis II. & denarios XVIII.betonicæ Creticæ unc.unam & deñ.octo, cametriæ unc.duas & denarios XVIII. folij semiunc.baccarum lauri siccarum & purgatarum un.duas,pulegij Cretici unam,peucedani montani semiunciam:quæ omnia simul teres & cribrabis, & dabis per singulos dies denarios duos cum aqua calida à Caleñ. Septembris usque ad Caleñ. Maias.

Ad neruos, articulos, & arthriticos. *Caput.* XV.

ARTICVLI & frigora & pruinas sustineant ne adurantur, malo terræ contuso, adiecta axungia ueteri perunguntur. Fimus caprinus in puluerem redactus,& ex melle,acetoque coctus,& pro malagmate impositus,articulorum dolores sanat. Vrsinum fel articulis infricatum dolorem sedat. Vitulinus quoque siue bubuli fimus recens cum creta argentaria ex aceto coctus, & articulis dolentibus illitus,dolorem sedat. Adeps itẽ uulturis cum felle eius inungitur. Iecur ẽt eiusdem calefactum & tritum cum axungia imponitur. Beta & ficus pari mensura trita,& imposita,morbis articulorum medentur. Agrifolium tusum addito sale & oleo prodest. Idem seuum pecudis cum cinere capillorum mulieris facit. Neruorum uero nodis capitis uiperini cinis cum oleo cyprino imponitur. Terreni uermes triti cum melle imponuntur. Styrax quoque illinitur. Fimus quoque caprinus decoctus in aceto,tritus cum melle,apponitur. Tremulis inutile est manducare holera,& panem ex aqua: ad balneum quoque ungi oportet oleo quod in castoreo additum est. Articulorum fracturis cinis ex femoribus pecudis cum cera medetur. Articulorũ dolori fimus caprinus ex melle seu passo potui datus prodest, & suppuratis neruis medetur,expurgatque,& ad sanitatẽ perducit. Potio ad morbum articulorum. Recipe lupibonis radices numero quindecim,plãtaginem rotundã cum radicibus ac folijs parte dimidia, rodonabis radicis quantum plantaginis est, herbæ balsamarię folia propensius, ardissæ minoris quàm plantaginis, uerbenæ similiter: quas omnes herbas simul teres, addens mellis pondera tria, piperis semiunciam, & temperabis in uini sextarijs sex,prius tamen quàm piper minas,linteo colabis,& addes piper,singulasque potiones in balneo dabis. Potio ad arthriticos. Recipe thymi denarios sex,quos in aquæ uncijs tribus teres, & grana piperis octo, & dabis hoc prima die bibere: secunda thymi denarios quatuor, piperis grana quinque in aqua suprascripta.liquamine uero abstineat,& porcina,quando bibit. Ad arthrisin &

ad sciam. Herbam agrimoniam teres & cribrabis,accipiesque cochlear plenum,& mittes in uinum uetus,potionem,& tepefactum in solio bibes,ita ut ibi moram facias. Vnctio ad arthriticos. Recipe euisci pond.II.castorij unc.tres, panacis pondera duo,herbæ dontezæ duo, quæ infundes in uini ueteris sextarios duodecim, & coques donec herbæ bene coctæ intumescant, & teres quousque uinum misceatur.postea iterum sicca adijcies herbæ sauinæ pondera tria,rosæ siccæ lib.unam,adarcæ uncias duas, eufor bij duas,cymini sex,piperis duas,trita prius & cribrata. Item alia. Recipe hysopi ollaris uncias sex, terij sex, seui taurini sex,medullæ ceruinæ sex,olei rutacei pondera tria:quæ sic conficies.Mittes rutam, adipem & pulueres suprascriptos, & omnia diligenter admiscebis. qui uero ungendus est,post balneum calente corpore utatur,& cum diligentia sibi attendat per triduum, & sic habeat illam unctionem : post hæc lauetur,& eadem faciat similiter. Ad articulorum uel nodorum dolorem. Marrhubium uiride cum sale teres,succoque ex eo facto loca dolentia fricabis. Ad hæc,& ad eos quibus nerui expauescũt.

Euforbij uncias tres & semis,galbani similiter,castorij similiter,panacis similiter,medullæ ceruinę quinque,terebinthinæ sex,resinæ frixæ unam & semis, resinæ pituinæ similiter, sulphuris uiui sex, betonicæ quatuor, cetriæ quatuor,ceræ libram unã & semis,nardi I I.olei cypharij libras quinque. Amphisbena mortua neruorum doloribus alligatur. Senectus quoque serpentium in corio taurino appenditur.

Folia item uitium trita,& admixta hordeaceæ farinæ,articularibus morbis imponuntur. Incisos uero articulos aranei tela commodissime curat.

Ad sideratos. Cap. X V I.

ASININI pulli urinam & asinæ matricis,ungulasque posteriores in cinerem redactas,& axungiam eius admixto nardo coques ut sit quasi cerotum, ex quo corpore peruncto liberabitur ut mireris. quod & ad podagram facit. Sideratis uero remedium quibus manus,pedes,& faciem euertit, facies continuo. Recipe herbę artemisiæ folia, mentã,bdellium,opopanace,oleum Cyprinum : quæ omnia miscebis,& coques,& unges per dies quatuor : qui ad se nõ fuerit reuersus,dimittas,sciens eũ ita ira Dei esse percussum. Ad sideratos fel taurinum & sulphur uiuum coques, & ex eo perunges, mirificum remedium est.

Ad uulnera. Cap. X V I I.

SI QVIS ceciderit, aut undecunque uulnus habuerit,siue ulcus cyromũ,tolles agrimoniæ partem unam,millefolij duas,axungiæ unam,cymarum rubi qui mora fert unam:tundesque omnia quasi cerotum,quo illito linteo,positoque ad uulnus,sanat. Vt autem uulnus purges,modicum mellis biduo pones,sicque curabis uulnus undecunque fuerit. Ad uulnera siue ulcus cyromum. Porcini fimi sicci & usti cinerem rediges intus in ulcus cyromum, & superimpones medicamentum suprascriptum. Si uero quis aliunde cadens caput uel aliquod membrorum ruperit,aut ferro præciderit, folia cardi nõ de pomis mundabis à spinis,& omnem duritiem auferes. ipsam uero pinguedinem cum axungia teres diligenter, & ut cerotum impones:sed antea uel biduo aut triduo mel pones,& de medicamento suprascripto.

Si quis ictu pugnum uel manum læserit. Cap. X V I I I.

QVICVNQVE ita ictu pugni manum lęserit, uel humano dente aut de digito,ut aut sanguis fluat,uel per tunsuram fecerit aut tumorem,lumbricos terrenos teres addito modico aceto acro,donec fit in modum ceroti,ex quo linteum illitum pones ad locum. quod si minor dolor fuerit,alutæ impones,& ligabis manum.

Ad fracturam seu rupturam pellis. Cap. X I X.

SAPONEM impones,& fascia stringes, tertiaque die solues,& sanus erit.

Vulneribus recentibus & neruis concisis conglutinandis. Cap. X X.

VVLNERA recentia conglutinant uermes terreni triti,adeo ut etiam neruos incisos solidẽt in die septimo. Idem arefacti in sole,& ex aceto triti,uulneribus imponuntur,& interposito biduo soluuntur. Cochleæ exemptæ de suis testis crudæ tritæ,mirifice solidant. Cochleæ item cum suis testis ustæ cum myrrhæ & thuris pari pondere ex aqua pręcisos neruos sanant. Efficaces sunt & bulbi triti per se ad uulnera glutinanda. Adijciebat tamen illis Damon medicus muscum qui aqua gignitur,& die quinto soluebat. Myrobolanum,ut iam diximus,genus est cariotæ quod os non habet,hæc ex uino trita austero,uulnera curat & solidat. Cupressi folia trita ad eundem effectum prosunt. Rubi item siue platani uel flos uel mora sine collectionis periculo sanant. Millefolium quoque tritum uulneribus imponitur. Centauriæ radix tam efficax est ad plagas conglutinãdas,ut etiam carnes cohærescant quę cum ea coquuntur. Lana etiam succida infunditur melle & aceto frigido,& oleo deinde expressa imponitur. Spongia ex aqua cœlesti imposita,recentia septa non patitur intumescere. Caro uituli recentibus uulneribus arcet tumorem. Idem fimus bubulus cum melle præstat. Recentes plagas à ferro factas

gluten

gluten taurinum liquefactum,calidumque impoſitum,nec ante diẽ tertium ſolutum,efficaciſſime iuuat. Marrhubium cum ſale exiguo tritum,purgat omnem ſaniem. Ad uulnus,ſiue etiam cancer ſit. Vrticæ tritæ pond. unum,ac ſalis unc.duas impones,& frequenter mundabis : ſanatur & uulnus recens,ne tumorem habeat,neque cicatricem faciat. Trifolium ieiunus commanducet,& uulneri ſupernectat. Folia rubi trita cum melle permixta. Artemiſia quoque impoſita,uulnera eadem die claudit. Bulbus recens tenuiter inciſus,& ad uulnus appoſitus,concite claudit,& ueſtigia cicatricis extirpat. Miſiã item contuſam impones,quæ non ſoluta triduo ſolidat cicatricem : & cum ſolueris,ſanum uulnus inuenies. Xeron polyticon ad complenda uulnera,aut ſi eſt uſtum. Recipe pſimithij drach.octo,lyppidi octo,mãnæ quatuor. Pſaron ad complenda uulnera. Recipe cycidon drac.X.calchanti X.lyppidos octo,ſcyſtos ſex. Radices caulium combuſtę,& in puluerem redactæ & inſperſæ,omni uulneri proſunt,etiã ferro facto. Ad omnia uulnera facta uel nata. Cinerem cribrabis,ſubradis ſubtiliter, & cõſperges oleo, atque impones : ſed ſi fiſtula fuerit facta,collyria intramittes, mundat & ſanat. Ad uulnera confectio medicamenti,& cicatrices non pereãt. Recipe olei unc.I.elciſmados unam,aquę marinæ ſex,colophonię unam,picis unam,ceræ quatuor : quæ omnia coques,& ſic uteris. Si paruum uulnus eſt,linteum illitum impones & colligit : quod ſi ſciſſura eſt,prius conſue,& ſic impones. Si autem adhuc ſuppuratum eſt,prius fomento calefacto locum uulneris, & ita emplaſtrum impones : facit hoc ad ſyringium, purgat enim & colligit. Si autem euenerit ut non colligat,tunc modicum uiridis medicamenti ſolues cum oleo roſato,ut facias aquatum,& carpta lintea ibi infundes, & ſecundum menſuram uulneris impones, & intrinſecus emplaſtrum molle.quod ſi difficile poteſt colligi emplaſtrũ,collige de medicamento uiridi ſpiſſius,ac ſuperpone,quod medicamentum uiride ſic conficitur. Recipe ceræ unc.ſex,colophoniæ nouẽ,yu unam & ſeniis,olei ſemiunc.mannæ thuris unc.tres, aceti quantum ſufficit : quæ omnia commiſcebis & uteris.

Sanguini ex uulneribus ſiſtendo. Cap. XXI.

HYSOPVM cum hordei farina ſiue cinere eius ſparſum,prodeſt. Fimus caballinus cum ouorum putaminibus crematur, isque cinis admixto melle ſpatonulæ plagæ impoſitus,mire ſiſtit. Cortex uitis & folia eius arida,tuſa in farinam,ſanguinem ſiſtunt,& uulnus glutinant.Bubulus quoque fimus in cinerem redactus,ac ſparſus,ſanguinem profluentem ſiſtit. De fundo cacabi fuligo trita imponitur. Leporis pili deſubtus mento molliſſimi imponuntur. Polypus tuſus,in pila inſtar emplaſtri adhibetur. Pillulę platani tuſæ ex aceto impoſitæ ſanguinem ſiſtunt. Calcitis in puluerem redactus, ſanguinem ſiſtit. Perſici folia trita & impoſita hæmorrhoida ſiſtunt. Vtris etiam uinarij cinis cum pari pondere reſinæ ex aceto impoſitus,ſanguinem ſiſtit,& uulnera conglutinat. Ad eum cui ſanguis ex præciſo non poteſt retinere. Spongiã albã nouã de mari mittes in cacabum ſupra picis ſpanę optimæ reſolutæ & colatæ pond.II.ita ut operatur pice.Cumque ſimul bene coxeris,leuabis ſpongiam & ſuſpendes. quę cum ſiccata fuerit,redigis eã in puluerem,de quo tãges locum ex quo ſanguis fluit,qui facit & ad profluuiũ. Ad uenas uel neruos præciſos.Lumbricos de terra contundes & pones,ſtatim ſanant. Ad omnia loca dolentia herbam cyclamnion contuſam pones,& ſtatim ſanat. Ad ſanguinem ſiſtendum, reſinam frixam tritam locis ſuperſparges. Faciunt & lintea uſta,& in poſca extincta.

Vlceribus,cancris,& nomis uermibusq; arcendis. Cap. XXII.

SCIO gratius futurum fuiſſe,ſi ſingulis generibus ulcerum nominatim dediſſem titulos & remedia:ſed cum aliquoties pluribus uitijs proſint,breuitatem ſecutus genus ſcripturæ elegi quod ſubiectum eſt. Vermes qui in ligno naſcuntur,uocantur toſſes, hi triti in panno illiniuntur,& ulceri apponuntur. Iidem combuſti,cum anethi pari pondere impoſiti,nomas,quos uocant cancros,ſiſtunt. Fimo ouium ſub teſta calefacto & ſubacto tumores ſedantur, fiſtulæ ſanantur. Nomas ſiſtunt cochleæ crudæ de ſua teſta eiectæ & in linteolo illitę,& appoſitæ æque emendant. Viola diſcocta in oleo & contrita, cui miſceatur butyrum ouillum & mel. Eadem ratione curantur & cibio uetere,quod ut emplaſtrum panno illini debet. Vermes ulceribus innati ranarum felle tolluntur. Quæ ſerpunt,ſalſamento ueteri tuſo in modum emplaſtri curantur. Radix peponis contrita ulcera ſanat,in modum fui concreta,quę κήρια uocant. Semen raphani ex aqua tritum & impoſitum ſiſtit ulcera,quæ ſaredines appellant. Porrus capitatus contritus ex melle ulcera purgat. Allium cum ſulphure & reſina fiſtularum uitia extrahit. Vetera ulcera etiam carcinomata foueri debent aqua calida,in qua cocta ſint holera, deinde ipſa holera trita imponuntur bis in die : ſic curãtur fiſtulæ & tumores quos euocari quos'ue tolli opus eſt. Cruda holera trita'ue ueteribus ulceribus imponuntur. Lini ſeminis farina in uino decocta prohibet ſerpere. Eadem farina cum melle eruptiones & pituitas emendat. Fiſtulas ulcerum lenticula cocta rumpit: eadem collectiones ſedat,eadem intra ſuppurantia cum polẽta decocta imponitur.lenticulæ ſuccus ulceribus & eroſis & genitalibus adhibetur,ſed cum roſaceo trito & cydoneo. Farina erui ſerpere uulnera non patitur ſpato melle impoſita. Lini farina eodem modo impoſita ſiccat. Cinis uitium cum axungia uetere fiſtulas curat & ſanat. Folia oliuæ commanducata,& impoſita,ulceribus manantibus medentur. Cauliculi oleaſtri decocti cũ melle,& impoſiti,carnes quæ ab oſſibus recedũt cõprimũt.Cõtra collectiones. Folia oleaſtri ex uino trita imponuntur.His quæ purgãda ſunt,oleaſtri folia ex melle adhibẽtur. Vlcera manãtia,oleum

amygdalinum cum uino expurgat. Fici ramorum teneri cauliculi tuſi imponuntur cum melle ulceribus quæ κήρια uocant. Carcinoma ſi ſine uulnere fit, quàm pinguiſſimam ficum impone, ſingulare remedium eſt. Nuces iuglandes perueteres commanducatæ uulneribus medentur impoſitæ. Glans roborea trita cum axungia duritias quas κακοήθεας uocant, & euocat & emendat. Vlceribus quæ ſerpunt, & quę in his excreſcunt, ſpondelium cum ruta illinitur. Pix brittia cum melle ulcera purgat, explet, ſanat: eadem pix cum uua paſſa & axungia ulceribus putreſcentibus medetur. Aqua in qua lentiſcus decoctus eſt, ulcera quæ ſerpunt, utiliter fouentur. Pilulæ de platanis tuſæ emendant. Vermes tollunt mala tuſa ex melle. Hedera ex uino decocta imponitur. Idem præſtat & lana ſuccida ex melle. Cinis fimi pecudum, addito cinere ex oſſibus firmorum agnorum, & nitrum tuſum adhibetur ulceribus quæ cicatricem non trahunt. Pulmo arietinus carnes excreſcentes in ulceribus exęquat. Vlcera quæ ſerpunt, & quæ in his excreſcunt, cinis capitum menarum coercet. Fiſtulæ aperientur ſiccanturque ſalſamento cum linteolo immiſſo, intraque alterum diem omnem callum aufert. Serpentium ulcerum coercet impetus galla non lota, temperata ex roſaceo & aceto atque indita, mox cera & roſaceo permixta perducit ad cicatricem. Symphytum omnia ulcera celerrime perducit ad cicatricem, & ſanat. Plantaginis ſuccus infunditur fiſtulis, & eiſdem medetur. Fel taurinum cum porri ſucco pari menſura carcinomata curat. Lentis farina eodem modo carcinomata cum axungia ueteri impoſita, curat. Coagulum leporis cum capparis pari pondere, quod utrunque adſperſum uino teritur unà, cangraginis penna illinitur. Fel urſinum in his quę ſerpunt medetur. Caſeus caprinus ſiccus ex aceto & melle purgat ulcera quæ ſerpunt, cohibet ſeuum caprinum cum cera. id etiam, additis ſulphure & pice, purgat. Allece linteolis concerptis impoſito purgantur ulcera. Ad ulcera autem ſordida qualibet in parte corporis fuerint: Cognoſcuntur autem cum candicant, aut cum cruſtam albam ſuperduxerint, purgatque ea mel infuſum, aut puluis iris, uel mali terræ, aut panacis radix. Mirificeque purgat hoc medicamen etiam ſi cancer tentauerit: eſt autem lene, & recipit auripigmenti drac. ſex, iris tres, elaterij unam, cineris chartę combuſtę IIII. & cū opus eſt, cochlearia IIII. roſæ cyatho permiſcetur, atque uulneri ſuperponitur. Hoc medicamentum cito & ſine ullo morſu expurgat ulcera ſordida. Cortex item cauliculorum papaueris contuſus in puluerem, ac melle permixtus, ſordidis ulceribus imponitur. Ad excreſcentem uero carnem, iris floris uſti drac. ſex, calcideos uſti quatuor. ſed acre hoc eſt, & quaſi cauterium cruſtam ducit. Creſcentem enim cancrum prohibet. Vlcera item ſordida optime mundat lenticula cocta, & addito melle impoſita ſanat. Xeron diateſſaron, quod facit ad nomas. Recipe calcideos cocti drach. calchāti quinquaginta, myſeos uſtulati XXV. calcoci cauminos XII. & ſemis in aceto: quæ omnia teres donec ſicca efficiantur, & in puluerem perueniant. Xeron caroteten, quod facit ad nomas. Recipe calcoci cauminos unc. unam, calcideos unam, calchanti unam, myſeos unam. Xeron catapaſtaton diacorcon facit ad nomas, & ad paturam ſparges & ligabis. Recipe lyppidi unc. unam, myſeos unam, calchanti unam, ſchiſtos unam, cicidos IIII. Lypara ad nomas & ad uſtulationes. Recipe albeſci drachmas IIII. pſymithij IIII. ceræ XVI. ceruſam uero & albeſcum teres cum lacte mulieris donec habeat ſpiſſitudinem ceroti, & ſic permiſcebis in mortario, & teres diligenter. Xeron ad nomas melanthium, hoc eſt propter arſenicum ſandaracā calcoce cauminum ęqualia teres & uteris. Item xeron ad quod ſupra. Recipe calcideos aſſi drach. XL. calchanti XXX. myſeos aſſi XX. uſtulati decem. Xeron Theodori ut ſupra. Recipe calcideos drach. IIII. ſandaracæ IIII. arſenici IIII. albeſci octo, quæ teres & ſic uteris. Ad ulcera, ad uulnera, ad cancromata, ad uermes necandos. Herba nepeta uiridis trita, adiecto modico ſalis, & appoſita uulneri quod ex negligentia uermiculos habere cœperit, omnes eijcit & perſanat. Folia cannabis & millefolij, & lactucæ in uino teres, & ſuccum earum ulceribus immittes, uermes necat & ad ſanitatem perducit. Betonicæ item pollinem bibat ex aqua calida, ſtatim ſponte exeunt.

Ad apoſtemata interiora. Cap. XXIII.

APOSTEMATA interiora uomicas uocamus. Erumpunt enim plerunque è lateribus mēbranæ ſuperuacuæ ex languoribus natæ humore concreto, intusque conuerſo: qui adeo fœcunde innaſcitur, ut non tam excreetur quàm euomatur. Eos qui in hanc paſſionem inciderint, oportet ambulare, uectari, ungi, lectos & requies. & ob hunc morbum malùm ſuſtentandi erunt cibis firmis, glutinoſis, auibus pinguibus, operibus piſtorijs plus ęquo mellitis, prout patiuntur facultates. Vomica ſunt priuati melle in quo ſint apes demortuę: facit autem & induſtriæ potio hæc. Ouum crudum euacuabis, & putamen eius implebis ex ſucco marrhubij, & in eodem uaſe colabis: repleatur item melle, quod eodē abijcitur, & ita permixta calefiāt uſque ad teporē. Hæc enim uomicas rūpunt, purgāt, & ad ſanitatē perducunt, ideo etiā curatio eius expetita eſt, ut etiā hyeme aſperrima explicari poteſt, & intra uerni & æſtatis tempus.

Aliqui tamen curati ſunt intra finitum tempus, compoſitione ea quæ infra ſcripta eſt. Recipe mandragoræ denarios tres, iuſquiami tres, thuris decem: ſingillatim tuſa teruntur ex uino ad ſpiſſitudinem plus craſſiorem quàm mellis, ex quo medicamento mitio pondere uictoriati in tribus cyathis aquæ euntibus dormitum datur: mox deinde ex eodem modo aquæ pondus denarius, à prima uero potione ſentitur profectus, deinde incredibilis in altera explicatur curatio. Ad apoſtemata interius. Braſſicę ſucci cyathi duo, paſſi unum, tepefactus & potui datus, mirifice prodeſt. Marrhubij ſuccū cum butyri tantundem in potione conditi tepidum bibat, ſanus erit: & ſi uetus eſt paſſio, ſucci minus mittas

& plus

& plus butyri, ne subita eruptione præfocetur. Marrhubium item cum mellis æquali mensura coques agitando donec unum corpus efficiatur, & cum cocleari pro uiribus dabis. Butyrum quoque cũ melle optimo permixtum, ieiuno sæpius ad comedendum dabis. hoc si frequenter feceris, miraberis effectum. Hortulanæ rutæ semen ex aqua tritum per dies septem calida, mixtum cochlearis mensura ieiunus accipiat. Itemque alia septimana lapatij radicem colliges, & diligenter in pila tundes, & iacebit infusa in uino ueteri diebus septem, deinde per triduum singulas potiones bibat, mixta calida temperata. ipsam uero radicem linteo impositã & tepefactam stomacho superpones. qua enim hora imposueris, accessio fiet.

Ad omnia apostemata exteriora, uel tumores. Cap. XXIIII.

CERVSAM, nitrum, ceram, oleum, pari pondere, sed plus nitri adijcies. Cerusam uero & nitrum teres, ceram & oleum cerotum facies, miscebisque omnia & teres diligenter, quod alutæ impositum, mirabile est effectu. Agrimoniam, uerbenacam & quinquefolium, coques æquis partibus ex aceto, & adiecto semper uino, dehinc trita & imposita sanant. Ad uomicas exteriores. Charidas uiuas in oleo necabis, & ex hoc unges, liberant. Hebuli radices ac cortices cum aceto teres, & in modum cataplasmi impones, sanant. Ad omnia apostemata, maxime ad parothecas. Herbas uirides, paredariam, symphoniacã, lapatium & marrhubium singillatim in creta inuolutas, lẽto uapore coques, & carnem quæ inter medullam & corticem est, separatam diligenter teres ad crassitudinem mellis, quod cum herba supra scripta admiscebis, deinde manna thuris, & stercus columbinum siccum cum nitro Alexandrino teres. Præterea facies cerotum de oleo simplici, & cera quantum satis est: terebinthinam quoque adijcies ceroto, cui & cętera omnia ad unitatem corporis misceantur: omnibus autem pigmentis & herbis, exceptis cera & oleo, æqualiter uteris.

Ad collectiones uel tumores. Cap. XXV.

VISCVM decoctum cum fœnugræco impones. Adipem item cum allio mixtum impones, omnes tumores suspectos soluit. Cerifolium tritum bene facit. Oleastri quoque folia ex uino contrita, & collectionibus imposita, prosunt. Carnis etiam caprinæ combustæ cinis ex aqua illitus, omnes tumores soluit. Sysimbrium item tritum & impositum, tumorem sedat. Ebuli folia tusa cum pane molli uino infuso, permixta & imposita, omnes tumores discutiunt. Lenticula itidem cum lomento fabæ, pulegio & sale, pari portione aqua conspersa & imposita, collectiones quaslibet facillime soluit. Mali terræ nihilominus radix contusa, & in aceto deferuefacta, discutit & sanat. Pix liquida adiecto cinere cribrata, & apposita, omne genus collectionis discutit. Iuniperi quoque semen tusum, & in aqua decoctum, & in panno impositum, tumorem sistit. Ad tumorem & duritiem. Faba frixa cocta sine sale, & mixta cum melle uel uua passa innucleata & imposita, duritiã mollit, & tumorem spargit. Farina quoque hordeacea in aceto discocta, & cum fimo columbino, ac ficu sicca simul trita, coctaque & imposita, discutit. Itemque lens cocta & cum melle trita & imposita, maxime ulcera tollit ac sanat. Ficus etiã quæ adhuc non maturauit, admixto adipe anserino imposita, mire sanat. Herbam itidem symphoniacam cum axungia commiscebis.

Scyrosi uentris uel stomachi curandæ. Cap. XXVI.

ABSINTHII pontici fasciculum, cassiæ manum plenam, infundes in uini Hadriani sextarium unum, & gremialis sextarios quatuor, coquesque in uase duplici, & fouebis: altera die rutæ fasciculum breuissimum, iris uncias quatuor, squinantij duas, infundes in uini Hadriani sext. unum, & olei gremialis sext. III. coquesque in uase duplici, & suprascripto oleo permiscebis, & fouebis diebus duodecim. Cataplasma ad eandem scyrosin. Recipe fœnugræci sextarium unum, lini seminis unum, meliloti unum, hysopi ceroti libram unam, iris unam, seselij sext. unum: quæ omnia tusa cribrabis mollissime, postea carycas pingues optimas numero centum infundes in aqua, & discoques, ita ut aqua spissa fiat sicut passum, & adijcies mellis optimi heminam unam, & facies cataplasma diebus octo uel decẽ: aut quotquot necesse fuerit, ex eadem aqua cataplasmata coques, addes etiam resinæ terebinthinæ optimæ unciam unam, sequenti die unam & semis, tertia die duas, uel accedentibus diebus duas, rutæ siccæ libram unam. & si uiridis fuerit, siccetur in patella argentea super carbones, butyri optimi unc. I. accedẽtibus diebus duobus, euisci cocti sub cinere libras duas, commiscebis cum axungia non satis, ita ut prius euiscum tundas, & postea simul utrũque ceroti modo spissum fiat. Hinc facies sphæram grandem ex aqua, & cataplasma semper adijcies: quod si hyems fuerit, duodecim diebus fouebis, & totidẽ cataplasmabis: si uero æstas fuerit, uel senex, diebus septem, uel pro uiribus ægrotantis. Epithema ad eandem scyrosin post cataplasma. Recipe iris uncias septem, quas tundes & cribrabis mollissime, & in mortario duo uiri à mane usque ad uesperam terant, dehinc ceræ minutissime pingui melle uncias sex, & solues cinere calidissimo: quæ cum soluta fuerit, addes terebinthinæ optimæ uncias sex, & diligentissime agitabis, ut nullam asperitatem habeat: cum soluta fuerit, leuabis de foco, & mittes puluerem suprascriptum, & teres diligentissime, hinc facies collyria maiora, & pones in capsella mũde, & cum opus fuerit, linies linteum spissum, & pones in stomachum quotidie ita, ut totum uentrem & sub umbilico teneat. Item epithema ad scyrosin, ad hepar, ad splen, ad stomachum. Recipe ceræ uncias quatuor, terebinthinæ quatuor, ammoniaci quatuor, bdellij quatuor, myr

rhę quatuor,propolei quatuor,iris quatuor,ſtyracis quatuor,irini fecis parum. Ammoniacum uero, bdellium,& irim tundes & cribrabis: ſtyracem,propoleium, & ceram in pila tundes,& ſimul commiſcebis,& poſtea terebinthinam atque feces irini ſimul commiſcebis & colliges. Epithema ad renes, & ad ſcyroſim eorum. Recipe thuris maſculi unciam unam,adianti tres, galbani duas, ſtyracis tres, butyri duas, bdellij duas,iris ſex,medullę ceruinę unam,olei cyprini octo, floris lapidis ammo niaci quatuor, cerę pinguis mellitinę libram unam.

Panis depellendis. Cap. XXVII.

NASTVRTIVM cum pice panas diſcutit. Maturis aut matureſcentibus lens imponitur ex aceto decocta, ipſaque cocta, & cum melle trita,& impoſita,ſuppurare prohibet. Lupini ex aceto cocti,aut minuunt aut maturant. Fimus columbinus cum hordeacea farina imponitur. Euiſcus,reſina, & cera æquis ponderibus imponuntur. Galbanum per ſe impoſitum prodeſt: aperit uero paniculas, cum ſale coſto diſcutit. Murinus fimus admixtus thuris pollini & ſandaracæ & cochleæ contuſæ. Cinis muricum uel purpurarum ex oleo ueteri imponitur. Quidam autem utuntur ad paniculas hac cōpoſitione. Recipe ceræ atque thuris drachmas uiginti,ſpumæ argenti XL. cineris muricum decem,quę omnia permiſcebis ex olei ueteris hemina una. Ad paniculas alia compoſitio. Recipe herbæ ſymphoniacæ foliorum libram unam,colophoniæ duas,axungiæ ueteris ſine ſale unam, fermenti uncias ſex: fermentum uero in mortario ſolues,& ſupraſcriptas ſpecies miſcebis,reſinamque & oleum ſolues & uteris. De polline erui ex melle cataplaſmabis,ſæpius enim impoſitum ſpargit, ſi tamen nondum pus fecerit. Caricæ ex uino coctę & impoſitæ curant. Fœniculi farina ex hydromelle cocta addita axungia, dolorē mitigat, & panas aperit. Item expertum. Gutta ammoniaci tuſa cum cera & appoſita,ligataque,& quarto die ſoluta paniculas diſcutit. Euiſci radix ea aqua coquitur,& quæ exterior pars eſt,ac per hoc tenerior trita,& admixto pane molli infuſa cum axungia ſine ſale,linteoque inducta & impoſita ſparget: aut ſi ruperit,ex hoc ipſo impoſitum claudit & ſanat,ut expertum eſt. Lapatium, fimuſque gallinaceus commixta dirumpunt. Eruum cum melle tritum & impoſitum,ſuppurare prohibet. Myrrham etiā ex aceto temperabis,& linies locum,miraberis effectum. Lacerta uiridis diuiſa,& impoſita,diſcutit. Cinis quoque inanium cochlearum ceræ admixtus. Echinorum item teſtæ ex aqua illitæ. Cancri etiam fluuiales triti medentur. Salſamenta item cocta & impoſita. Creta cymolia trita ex aceto, cohibet. Sanguis urſinus diſcutit, nec minus taurinus aridus tritus, ungulæque equinæ cum oleo. Bubulus ſanguis illinitur,ſed & fimus hircinus cum melle decoctus. Ad paniculas ſanandas. Saponem cum adipe porcino recenti,aceto accerrimo reſoluta cū lana imponuntur. Cochleæ item minutæ mirabiliter faciūt.

Ad cyratas quæ ſunt glandulæ, & ad tumorem antequam apoſtema fiat. Cap. XXVIII.

TEREBINTHINAE uncias tres, galbani tres,ceræ tres,cineris de ſarmentis uitis mundiſſime facti candidi unam,cineris caprifici unā,ſimul mittes in cacabum cum cera minuta & olei hircini uncijs duabus,& ſolues,poſtea colabis ac teres,panemque facies.& cum opus fuerit, linteo ſpiſſo illitum impones. Ad cyradas & ſtrumas. Lolij ſiue auenę farinam cum lini ſeminis farinę pari portione, & columbinum fimum recens tantundem ex uino decoques,& impones, utrunque ſanat. Strumis item & cyradis echinorum teſtę contuſę, & ex aceto acri tritę, illiniuntur. Ranę quoque rubetę cinis admixto butyro inductus cyradas exiccat. Viſcus calx & cera impoſita maxime proſunt. Conchylij etiam marini teſta tuſa in puluerem, admixta ueteri axungia imponitur. Muſtelę uiuę combuſtę cinis cū roſaceo & cera imponitur. Columbinus fimus recens collectus,& in folijs betę uel braſſicę coctus,deinde tritus, & admixto aceto calido impoſitus,ſanat.quod & carbunculos curat. Emplaſtrum cyradicon. Recipe peryſterios drach.IIII.pyrethri IIII.propolis XIII.ammoniaci XVI.caccij grana octo, uiſci de quercu drach.octo,nitri IIII.terebinthinę octo, galbani octo. Ad cyradas & paniculas. Oſtreę uſtę uncias duas,calcis unam cum aceto diu teres,& calefacies bene locum,& ſic impones medicamentum.

Strumis profligandis. Cap. XXIX.

CAPRIFICI corticem intumeſcentem puer impubis ſi detracto ramo tollat dentibus, & medulla ipſa alligetur ante ſolis ortum,prohibere ſtrumas conſtat. Echinorum teſtę contuſę cum alumine ex oleo,folia hederę,marrhubium cum adipe,lēs in aceto diſcocta,lupini ex aceto cocti tritique,folia fici,& ficus immatura unà tuſa imponuntur. Succus pillulę cupreſſi ex fermento,galbanum per ſe exulceratis ſtrumis imponitur. Muſtelę ſanguis illinitur. Muſtela ex uino diſcocta imponitur. Cochleę cum ſuis teſtis tuſę ad hoc faciunt optime, quę ſalicibus adhęrent. Cinis aſpidis cum ſeuo taurino imponitur. Adeps anguis mixtus oleo. Anguium cinis ex oleo,eſſe eos quoque pręcipitur, abſciſſis à capite & cauda digitis quaternis,aut cinerem crematorum bibere. Aliqui fimum columbinum imponūt, alij mixta hordeacea farina ex aceto acri. Talpę cinis ex melle imponitur. Iecur talpę quidam inter manus tritum circunliniunt,& triduo non abluunt. Talpę capita pręciduntur,& cum terra egeſta à talpis conteruntur,& in paſtillos rediguntur, ſicque ſeruantur in ſtagnea pyxide,utiles ad omnia apoſtemata. Vermes terreni totidem quot ſunt ſtrumę alligati cum his pariter areſcunt, circunligantur lino quo uipe

ra ſuſpendio

ra suspendio occisa est,millepedę imponuntur,addita resinę quarta parte.& non solum strumas sic curari pręcipiunt,sed & omnia apostemata. Calx uiua cum resina liquida,uel adipe suillo,addito melle, strumis utiliter auxiliatur. Cinis ungulę asini uel equi ex aqua & oleo illinitur. Bubulum seuum ex oleo imponitur. Ebuli folia conteruntur,& mixta cum fece ceruisię superadditis folijs eiusdem ebuli illud alligatur. Fel aprinum uel bubulum tepidum illinitum discutit. Vrticę radices in aceto coctę & tritę, & in modum ceroti impositę,discutiunt,maturas aperiunt,& omnes radices extrahunt. Viride nasturtium cum lomento fabacio cõtritum adhibetur,& desuper folia hederę uel brassicę apponuntur, strumas tollit. bulbi quoque ex melle triti tepidi imponuntur, & alia die cauliculi ruborum teneri cum folijs suis ex uino decocti tritique. hęc alternis diebus & uicibus imposita,ad sanitatẽ perducunt. Sinapis semen cum fabę pari portione in aqua coctum & tritum,atque impositum,strumas sanat. Cancri quoque fluuiatilis cinis tritus cum melle,& impositus,discutit. Taurinum siue bubulum seuum cum cera & resina impositum discutit. Fimus item eius cum aceto coctus idem facit. Medicamentum ad strumas. Recipe aphronitri libram unam,resinę frixę unam,terebinthinę uncias sex,cerę sex,ammoniaci quatuor,calcis uiuę duas,olei rosati quatuor. Ad strumam uero claudendam. Axungia cum urtica trita,& imposita,optime facit,& claudit uulnus. Item radicis cortices coctę cum aceto,& contusę, imponuntur strumis incipientibus: discutiunt,maturant,aperiunt,& ita educunt: & omnibus radicibus extractis,ad certissimã sanitatem perducunt. Porrò ad suggillationes urticę folia teres & impones. Emplastrum ad strumas. Recipe olei ueteris uncias sex,cerę sex,herbę cyclaminis sex, floris aphronitri sex,oleum uero, resinam & ceram in cacabo resolues,postea mittes puluerem cyclaminis, & agitabis donec unitas fiat: deinde adijcies florẽ aphronitri,& continuo depones.ubi refrigerauerit,finito nono inductũ pones quandiu pus reddat. Cum autem uideris exinanitum esse,facto ceroto curabis.

Carbunculo medendo. Cap. XXX.

CVCVMERIS syluatici succus superinfusus & alligatus emendat. Item expertum. Mel cum lomento fabæ mixtum imponitur,& folia lactucæ desuper,hoc ad sanitatem perducit. Nasturtium fermento mixtum utiliter medetur. Suppurationes dirumpit plantago sine lanugine cũ sale cõtusa. Cum autem purgauerit,sine sale apposita procurat. Cepæ acerrimæ sub cinere bene coctæ melli miscentur,& loco emplastri admouentur. Thitymallus quoque trita admixto sale, cymino & melle æquis portionibus,& in modum medicaminis imposita,sanat. Nitrum cum oleo tritum & impositum, carbunculos ardentes sanat. Porri succus cum cinere mixtus & impositus. Calx uiua ex aceto soluta imponitur. Gutta item ammoniaci ex aceto teritur,& uulneri superponitur,frequenter rumpit, & foras protrahit. Caseus caprinus uiridis, siue siccus cum porri sectiui succo tritus imponitur. Pix brittia cum uua passa exemptis nucleis addita axungia purgat. Nuces siue glandes perueteres teres & impones. Erui farina ex uino imposita,carbunculos rumpit. Fimus columbinus cum lini semine ex aceto mulso,carbunculis imponitur. Mullorum salsorũ cinis prodest: rutaque ex aceto trita. Fimus pecudis incipientibus carbunculis imponitur. Ficus siccæ in uino decoctæ aut tritæ & confricatæ extrahunt. Herba sauina quæ habet folia simillima cupresso cũ melle illinitur. Cerebrum suis coctum, & tostum,imponitur. Expertum ad anthracas, quod alij dicunt oculum pullinaticum, alij carbunculum. Folia rutæ uiridis,uuam passam pinguem purgatã, aphronitrum album: omnia æqualia cum melle uteris. Emplastrum ad anthracas. Recipe galbani unciam unam,asphalti unam,nitri semiunciam, arsenici similiter,seui ueruecini de renibus unciam unam,coques amulentum: facit & ad uulnera recentia seu pustulas malas.

Ad papulam noxiam. Cap. XXXI.

AD papulam noxiam,quæ tertia die occidit. Bullos crudos teres mollissime, addes coriandrum uiride,mel & acetum, teresque simul & impones. Porcinum fel siccabis in fumo,& exinde tantam partem præcides, quantum spatij ipsa pustilla tenet in capite: quam calefactam foco in modum ceroti induces,& sic impones.cum hæserit,non dimittit,nisi secum papulam extraxerit. Signum uero morituri est,si medicamentum non hæreat. Ante omnia de carycis Germanis in uino Aphro discoctis,leuatis,ac tritis, adiecto paruo melle cataplasma facies,& super omnem curam impones. Poma caprifici sicca cõbures,& cum sapone miscebis,& impones. Ex uirga item ipsius interiorem albuginem rades & teres diligenter, & sapone mixtam impones: ipsa enim uim eius mox necat ne amplius serpat. Galbanum item per se imponitur,aperit & extrahit. Postea uulnus factum curatur alio medicamento.

Furunculis medicandis. Cap. XXXII.

FICVS siccæ decoctæ ex uino,& tritæ,imponuntur. Fimus gallinaceus rufus uel albus recens ex aceto tritus,& impositus,efficaciter sanat. Nasturtium fermento coquitur, & imponitur. Papauer quoque syluaticum cum axungia suilla tusum imponitur. Bulbi triti & impositi exiccant. Dactilus etiam tritus,& cum molli pane infusus,imponitur. Fermentum cum sale mixtum imponitur. Pellis similiter muris detracta. Seuum arietis cum farina punicis æquis ponderibus prodest. Nitrum

cum resina mixtum detrahit. Seuum bubulum cum sale imponitur: aut si dolor est, sine sale liquatur cum oleo. simili modo facit seuum caprinum. Galbanum per se prodest. Ventriculus ciconiæ ex uino decoctus illinitur. Muscæ impari numero infricantur, digito minimo sordes ex auriculis pecudū illiniuntur. Limacis cinis aspersus purgat. Nouem granis hordei si quis furunculum circundat, singula manu sinistra, & in ignem conijciat, confestim sanat. Ad furunculos, & ad omnes tumores. Adipem caprinum recentem cum pice dura pari pondere tundes, subactumque more malagmatis induces donec sanentur. Nitrum quoque cum resina superpositum furunculos extrahit. Ad idem compositio bona. Recipe guttæ ammoniaci, aluminis schisti, propolis, stercoris palumbini ana unc. unam, seui taurini mundi tres, resinæ sex, ceræ sex, ex his sicca tundi & cribrari oportet, ac cætera in nouo cacabo lento uapore solui, & siccis misceri. Item omnes seuum si ponatur, utile est.

Ad circinum, quem alij zonam uocant. *Cap.* XXXIII.

CIRCINVS quem alij zonam uocant talis est. Vesicæ tanquam combustæ exeunt & crepant, primum paucæ, deinde cito multiplicantur: quæ si hominem cinxerint, occidunt. Curētur uero sic. Succum cicutę, coriandri, colophonis, ebuli & sambuci radices cum uitello oui & oleo rosaceo miscebis, & penna linies, ac supersperges puluerem milij combusti: & hoc si frequenter feceris, sanantur. Succi coriandri calicem dimidium, & croci aqua infusi ac triti tantundem permiscebis, & uteris à pēna, & sic super sperges puluere de carycis in area candenti combustis.

Igni sacro medendo. *Cap.* XXXIIII.

VERMES terreni ex aceto illiniuntur. Lens quoque in aqua marina decocta imponitur. Herba sauina quę habet folia quasi cypressus ex melle illinitur. Oua cocta trita cum oleo imponuntur, & folijs betę operiuntur. Ouorum trium candidum cum anuli pari mensura imponitur. Hysopū contritum cum panis polline & rosaceo illinitur. Ac fimus uitulinus seu bubulus. Ramenta itē caprinę pellis eiecta punice, & ex aceto trita, illiniuntur. Serpentium senectus cum bitumine & felle siue fimo agnino ex aqua illinitur: à balneo allij cinis ex oleo & garo illinitur. Ruta ex aceto & oleo illinitur. Amurca oliuę nigrę infunditur. Gryllus contritus ab eo qui non sit uitio illo apprehensus, eum qui hoc fecerit, in totum annum ab hoc malo liberat: oportet autem eum erui ferro cum cauernę suę terra. Anseris adipe perungitur utiliter hoc uitium. Viperæ caput aridum adustū ex aceto superlinitur. Spongia ex aceto imponitur tam grandis ut sanas quoque partes obtegat: ursinus adeps adijcitur. Est genus sacri ignis quod Zoster uocatur, quod occidit eum quem appetit, si pręcingit. Huic occurrit plantago imposita cum creta cymolia, aqua cysternina aut certe dulcis soluitur ex oleo, deinde penna perugitur, eadem die liberat. Oui medium quod est rufum teritur sublato albo in uase cupreo, deinde pistillo de cupro, & sic dolor penna illinitur. Herba heliotropium sicca comburitur, cuius cinis oui uitello permiscetur, & penna illinitur. Plantaginis succum, cerusam, & cretam cymoliam miscebis & induces, curat. Album cicer aut nigrum infundes in aqua fontana post triduum, teres diligenter ut cerotum, dehinc in ipsam aquam infundes medullam panis, & seorsum diligenter teres, deinde in uinum miscebis. & si durū fuerit, adijcies duo uel tria cochlearia ipsius aquę, ita ut post illitum panno uel linteo imponas. Teres cretam diligenter, & seorsum bene teres coriandrum & commiscebis, simulque teres, addito uino ueteri modico: lauabis etiam uino ueteri locum, atque à penna induces medicamentum.

Ad rubeam. *Cap.* XXXV.

LAVABIS primum uino ueteri, & puluerem uermium terrenorum supersperges, qui ad solē sint arefacti, & alligabis: quod si locus talis est ut alligari non possit, ipsos lūbricos recentes teres & linies.

Ambustis sanandis. *Cap.* XXXVI.

FIMVS ouium cum cera ambustis imponitur. Ambustum polenta cum aqua subacta & imposita sanat. Maluæ folia ex aqua decoquuntur, & ex ea aqua fouentur combusta. Folia quoque cruda trita admixta axungia caprina imponuntur. Myrti uiridis folia contusa & imposita sanant. Puluis foliorum eius si cum rosa perfundatur, exiccat & cutem nutrit. Terra quam talpæ eiecerint, cum aceto mixta & trita imponitur. Ouum crudum cum sua testa tritum & illinitum sanat. Fimi columbini cinis ex oleo illinitur. Cucurbitæ aridæ farina utiliter aspergitur. Lens ex aqua semicocta imponitur. Procedente uero curatione lens cruda conteritur, eiectoque furfure eius decoquitur & sic imponitur, posteaque mel adijcitur. Vitis cortex comburitur, & cinis eius ex oleo illinitur, & pilos reddit. Hordeū tostum tritum ex albo ouorum illinitur. Oua in aqua decoquantur, deinde in pruna torreātur donec putamina eorum comburantur, tunc lintea eorum ex rosaceo illiniantur. Oleum addito sale pustillas reprimit. Eis uero quæ feruenti aqua combusta sunt, ranarum cinis inspersus adeo prodest, ut etiam pilos reddat. Efficax est fibrinarū pellium cinis. Fimus leporis & capræ illinitur æquis portionibus.

Gluten taurinum remissum sicut solet à fabris remitti, sine cicatrice sanat. Hederæ nigræ folia ex uino uetustissimo cocta,& contrita,impones. Illinitur item canini capitis cinis,cochlearumque cinis ex oleo, atque adeps uerrinus, garum infunditur nec nominatur. Cancrorum marinorum uel fluuialium cinis ex oleo prodest ambustis: illita item fex uini, siue sapæ. Oliuarum carnes teruntur,& imponuntur. Nigra oliua cõtinuo si imponatur cõmanducata,pustulas gigni prohibet. Flos hederæ cũ cera utiliter ĩponitur. Magnes lapis crematus,tritusque inspergitur. Optimum est si ex auribus taurorum & genitalibus sordes applicantur. Emplastrum ad combustum. Recipe spumæ argenti uncias duas, ceræ tres,adipis porcini mundati lib. duas & semis. Emplastrum quod ad combustum mirifice facit, & cum multa sint, nullum magis probatum: protinus enim impositum, tollit dolorem,& infinita celeritate persanat. Recipe spumæ argenti uncias duas,adipis porcini purgati sex,ceræ libras duas & semis,oui anserini uitello teres,& miscebis,spumæ argenti tritam ceram cum adipe resolues. Ceram item in oleo rosato resolues,& facto tenui ceroto admiscebis bulbum lilij diligenter tritum. Alij tamen addunt cerusæ puluerem mollissimum,& panis micam infusam in aqua & tritam,& spumæ argenti bene tritę puluerem. hoc facit ad faciem frigore uel calore exustam. Cerotum de rosaceo,adiecto adipe porcino recenti quod satis est. Radices lilij conteres,& cum opus fuerit,uteris. Herbam cuculum inuolutam coctam in cinere contundes,& oleo atque aceto permixtam induces,combustum intra triduum sanat.

Ad frigore exusta. Cap. XXXVII.

LEPORVM pili cinis,pulmoque eiusdem adalligati, frigore exustis medentur. Ad combusta à frigore,mori quoque arboris succus cum oleo æquali mixtus facit: mitigat enim perunctus usturam. Ad ignis & frigoris adustionem. Rutæ folia in oleo cocta & trita colabis: peruncta deinde & imposita calefaciunt. Puluere aristolochiæ ex oleo trito, contra frigora & algores perungi utile est. Vrticam item teres & superpones, & alligabis. hoc facito bis in die,& intra dies quinque sanus erit. Ituri uero per niuem,farinam opopanacis bibere debent, eaque perungi. Vim enim habet mirifice calefactoriã. Si autem facta sint uulnera,frumentum tostum in ferro,ac tritum è uino,præsentaneo remedio est.

Scabiei arcendæ. Cap. XXXVIII.

MEDVLLAE asininæ illitæ plurimum prosunt. Vrina asini cum suo luto imposita sedat. Gluten taurinum cum aceto tepefactum,addita calce,imponitur. Fimus bubuli,alumen liquidum admixto nitro ex melle imponitur. Nitrum cãdens ex uino extinguitur, quod tritum ex oleo spargitur in balneo: hoc enim & pruritum sedat. Folia fraxini coques ex aqua,& inde sæpius lauabis. Sanguis quoque bubulus recens impositus qui cum aruit,alter superillinitur. postero die abluitur cinere lexiuio. Sanguis caninus illinitur. Trium locustarum pratensium pedes cum seuo hircino triti medentur. Ad scabiem & pruritum. Radicibus rumicis,hoc est lapatij medullatis,non coctis,sed cum sale tusis, aceto acri admixto uteris in balneo. Ad scabiem purgandam folia herbæ paretariæ conteres diligenter,& exprimes, colabisque,& mittes in trullionem aut acetabulum succum ut bulliat diligenter,& postea lauabis ac refrigerabis: cumque gelatum fuerit,si quis humor remansit ex illo succo,fundatur de reliquo, perunges locũ scabiosum. Persici folia mittes in oleum Sabinense cum iam feruere cœperit: ubi se constauerint, illis leuatis alia mittes. hoc facies & tertio. dehinc colabis oleum, & cera addita factum cerotum repones, & in necessitate uteris: facit enim ad lateris ac splenis,& neruorum dolorem. Resinæ,ceræ,sulphuris uiui,& picis deñ. sex,conteres singillatim & sic miscebis,iterumque teres ut lene sit, & inde in sole calido corpus illinies,& paulisper morabitur donec bene sudet. Emplastrum aliud, siue medicamentum ad scabiem. Recipe spumę argenti unciam unam,cerusæ duas,ceræ punicę sex,olei rosati quatuor,axungię porcinę recentis sex. Ad scabiem uel combusta. Recipe cerusę unciam unam,spumę argenti semiunciam, olei rosati sex,cerę sex,facto ceroto tritum puluerem miscebis,& album duorum ouorum addes. Item physicum eis quibus manus replentur. Micas panis in recenti infusas cum lactuca tere,& impones. Cocyton ad scabiem. Recipe ceræ libram unam,rosati unam,lithargyrij quatuor, cerusæ quatuor, medullæ ceruinæ quatuor, ouorum trium uitellos, succum ptisanæ: quæ omnia scabiem curant. Itemque anulum cum melle mirabiliter curat.

Ad papulas, & prurigines. Cap. XXXIX.

LVPINORVM farina ex aceto subacta in balneo papulis illinitur. Pruritus sedant, cochleæ minutæ impositæ. Nitrum candens uino austeri extinguitur, deinde conteritur, & sine oleo in balneo aspergitur, pruritum & scabiem sedat. Oleum in quo pastinacæ marinæ decoctæ sint, aluminis liquidi pars tertia,duæ partes mellis in balneo papulis illiniuntur. Aeque papulis creta cymolia in balneo illinitur. suilli fimi cinis, uel cornu ceruini cinis ex aqua illinitur. Sulphur tritum mixtum liquamine in balneo utiliter illinitur.

Ad pustellas quæ uocantur uolaticæ. Cap. XL.

TROCISCVS ad pustellas uolaticas. Recipe yu sideron uncias III. allij purgati unam &

femis, fulphuris uiui unam & femis, cymi deñ. duodecim, aceti acri quantum fufficit: teres fimul omnia ad folem,& permifcebis.

Varis tollendis. Cap. XLI.

FOLIA porri fectiui trita & impofita, tollunt uaros. Itemque farina erui ex aqua impofita fanantur, & toto corpore maculæ emendantur. Oleum amygdalinum ex melle illinitur. Adeps gallinaceus cum creta contritus cum cepa imponitur. Varos tollit farina auenæ ex aceto cocta & impofita. Lacertæ quoque fanguine ieiunus illiniatur.

Ad uerrucas, clauos, & callos. Cap. XLII.

VERRVCAE abolentur urina recenti canis, cum fuo luto illita. Fimi canini cinere cum cera & cepa impofita. Agrimonia cum aceto impofita, uerrucas tollit. Fimus auium cum fanguine murino recenti illinitur. Herinacij felle & fanguine lacertæ, fimo gallinaceo cum olei & nitro efficaciter tolluntur. Ocimo cum atramento futorio. Immaturorum etiam ficorum lacte cum axungia mixto. Capitum menarum cinere cum oleo trito. Itemque fimi uituli cinere triti ex aceto. Afininæ urinę luto tolluntur. Item fanguine lacertarum quæ tyzelicolæ dicuntur fi perunguntur ipfo. Ad uerrucas & clauos. Nitrum tritum cum exiguo mellis illinitur donec cadant. Clauum autem qui primum furgit de fapone circunlinies, & in circuitu,& in medio.

Ad pruritum corporis. Cap. XLIII.

LAVRI uiridis folia cum fale ex uino ueteri conteres, & in corpus perfricabis,& non terges. Lauri tymolas cum oleo conteres,& ex eo corpus perunges. Apium conteres cum oleo rofato, & inde corpus illinies. Vrinam calidam,& nitrum coctum ac tritum commifcebis, & exinde corpus lauabis. Nuces rancidas & fulphur æqualia teres,& de liquamine optimo temperabis ac fricabis, dehinc perfundes ex aqua temperata corpus,& poftea de uino ueteri & pane fricabis, fulphur uiuum cum liquaminis flore teres,& ex hoc in balneo perunges, ita ut non fcalpas. Cumque diu moratus fueris in calore, de mica panis in uino infufa corpus perfricabis,& fic defcendes in folium. Herba cuculi contrita, locum qui pruritur fanabis. Fœniculi uiride concides minutatim,& nitrũ uiride conteres,& fulphur ex aqua coques, & inde corpus fricabis. Item ad pruriginem. Recipe nitri libram unam, fulphuris uiui uncias tres, axungiæ fine fale tres, nuces rancidas numero triginta, liquaminis optimi quod fufficiat.

Ad impetiginem. Cap. XLIIII.

NVCLEVM pineæ uiridis teres diligenter & mundiffime,& mittes uinum uetus,& terendo quafi cerotum molliffimum facies, & locum illinies. Silicem quoque tritam cum aceto impones. Fauillam item de foco cum faliua induces. Saliua ieiuni perfricantur. Similiterque uua canina dragantum in aceto infufum & illitum mire curat. Gummi in aceto infufum ad utrunque facit. Myrrha trita imponitur. Herba cuculus inter manus confricatur & illinitur. Succus chelidoniæ illinitur ruptis folijs expreffus, expertum eft. Thuris mafculi, nitri, ac fpumæ argenti, paria pondera cum aceto conterũtur ad fpiffitudinem mellis, & illiniuntur.

Ad maculas de corpore eximendas. Cap. XLV.

MENTAE ficcę unciam unam, & fulphuris uiui femiunciam, in puluerem molliffimum rediges,& in balneo cum fudare cœperis, fuper cutem afperges, & ex eo puluere perfricabis. Ad eos uero qui durioris funt cutis. Radicis chamęleontis uncias tres, nitri floris duas, fulphuris uiui unam, ex aceto bene contere,& illini in fole, fed non diu pmaneat,& ne exulcereris, inde laua. Ad uarietates coli uel thoracis, quæ ex cholera uel phlegmate ueniunt. Helleborum album, fulphur, nitrum rubeum & alcyonem, æqualia in puluerẽ redacta colliges,& in balneo cum fudare cœperis, loca maculofa afperges. Ad maculas uero albas uel nigras quæ exeunt in pectore, uel in collo, fiue in brachijs, aut ubicunque de phlegmate, aut de felle, aut undecunque de phlegmate. Tinaperi drachmas quatuor, foliorum fici II. aphronitri quatuor, alcyonei quatuor, cymolæ XII. tere,& in balneo utere. Ad maculas albas uel nigras. Alcyonei unciam unam, ftrutij unam, hellebori nigri duas, tinaperi tres, nitri tres, pumicis tres, feclæ tres, finapis fex, centron fex, cerufæ tres, teres,& uteris in balneo. Ad lepram. Gallæ omphacitæ uncias IIII. chalcanthi, acaciæ, mifei, rubi, aut marrhubij fucco æquali pŏdere uteris. Capparis item cortices cum aceto coques & uteris. quandiu autem tuleris medicamentum, uteris diarodino. Lapatij radicem decoctam cum fapa & tritam illinies. Helleborum item album tundes, cribrabis,& teres cum aceto acri, & uteris: quando autem defudaueris, de fpongia terges. Similiterque fandaraca alumine rotundo cum aceto uteris. Ad lepram antiquam. Recipe pulueris, hireos congium unum, cardamomi dimidiũ, nitri drachmas IIII. chalcanthi octo, afphodeli radices numero quatuor: ifta omnia trita & permixta repones. Quando autẽ necessarium

ceſſarium eſt ad uſum, coques cum aceto acri ad ſpiſſitudinem, & uteris, ita ut prius corpus nitro diluas. Lapatij item agreſtis radicis drachmas XII. gummi ſex, coques ex aceti cotyla una ad quartas, poſtea admi ſcebis ſulphuris uiui drach. tres, myrrhę duas, gallę duas, agitabisque & leuabis de foco citius: &, loto prius corpore de nitro, ſic uteris. Item nitrum. Chamęleōtis nigræ radices, cardamomum, chalcanthum, alu men ſchiſtum, hireum: omnia æquo pondere teres cum aceto, & uteris ut ſupra. Ad lepram. Recipe opij uncias duas, cametriæ duas, tinaperi duas: quæ teres cum aceto, & ſic de penna locum perunges. Em plaſtrum ad lepram ſiue ſcabiem. Recipe ituiæ folia uſtulata ad unciam unam, yu ſchiſton unam, ceræ & olei roſati quod ſufficit: quod inductum linteo impones, & ſolues poſt triduum. poſtquam tuleris em plaſtrum, impones ſalem cum aceto coctum & tritum: bibe & uteris, biduo hoc curat, & ſplenem ſuſtētat. Ad lepram ualde bonum, facit autem & ad antiqua uulnera. Recipe yu unciam unam, chalcanthi unam, ceræ unam, adipis porcini duas, ſicca teres & commiſcebis. Emplaſtrum Claudiani. Recipe lauinę unc. tres, ſandaracę duas, aluminis ſchiſti duas, ammoniaci duas, ſulphuris uiui duas, uiſci unciam unam & ſemis, terebinthinę quantum ſufficit ad colligendum. Conficies autem ſtudioſe, & facies ut malagma & impo nes, & locum inductum in alutam, & ſolues poſt dies ſeptem uel octo impoſitum, & hoc uulnus non facit. Item aliud. Recipe pond. ſulphuris hellebori albi unc. duas, adarcę unam, nitri IIII. alcyonei unam, tinaperi unam, foliorum fici ſiccorum unam, feclę unam, roſę ſiccę duas, ceſſarei quatuor.

Ad colorem cicatricibus reddendum. Cap. XLVI.

ARIETINVS item pulmo recens quàm frequentiſſime imponitur. Adeps leoninus cum ro ſaceo imponitur. Seuum eiuſdem ex nitro efficax eſt. Vtendum quoque eſt anguium ſenectute ex uino decocta. Itidemque felle ſcorpionis marini. Fimo etiam columbino ex melle, erucęque ſemine cum melle bubulo. Lupini ex aceto cocti imponuntur. Rurſusque ſeuum aſini uel uituli adiecta myrrha, oleo & croco extenuat, & in hos uſus ſeruatur in pyxide ęrea, & calefactum imponitur.

Ad liuores recentes, & tumores. Cap. XLVII.

RECENTI liuori cortex raphani ex melle tritus imponitur. Holus tritū crudū per ſe. Alliū tritum cum melle ęquali. Apium uiride tritum cum albo oui imponitur. Sinape item tritum cum melle & adipe anſerino. Acrifolij radix decoquitur, & trita imponitur. Aqua marina utiliter tumor fouetur. Tumorem uero recentem aqua ſalſa calida ſępius cum ſpongia poſita tollit. Fimus quoque ſuillus ſub teſtā calefactus, & tritus cum oleo, mire aduerſus tumores facit. Percuſſa in facie aut deſqua mata, pane ex melle ſanantur. Si ſit ex percuſſo, fimus aprinus decoctus ex aceto imponitur. Fel quoque ouium cum lacte mulieris. Cancri item fluuiales triti cum lacte aſinino. Sinapis Alexandrini triti heminam, adipis anſerini uncias quatuor, meliſſæ libram, in mortario commiſcebis, & panno induces, & parti quæ ex contuſione in dolore eſt, impones, mirifice ſanat. Pulmones pecudum in tenuiſſima fru ſta conciduntur, deinde coniecta in feruentē aquam calida ſubinde tumoribus imponuntur. Plantagine cruda & contrita, ſi tumor ſiue duritia cataplaſmetur, efficaciter ſedatur. quod remedium & alia huiuſce modi curat, & cautromata. Sal in ſaccum lineum conijcitur, deinde intinctū in aquam feruentem, & ita calefactum crebro imponitur. Fimi aprini farina inſperſa potioni euerſis utiliſſima eſt. Sed aliqui putāt melius eſſe eiuſdem fimi fracti à quadrigis & rotis preſſi. proximam huic putant fimo ſuillo uim ineſſe. Luxatis uero recens fimus uel aprinus, uel ſuillus, uel uitulinus, imponitur. Verris ſpuma recens cum aceto illinitur. Fimusque caprinus cum melle. Caro bubula ruptis conuulſisque illinitur. Hoc lo co compoſitionem emplaſtri ponimus, quo Sagares uti ſolebat. Pancratiaſtes de nobiliſſimis aduerſus omnia quæ in huiuſmodi certamine ſolent inferri: quod præterea furūculis, ſtrumis, uulneribus, collectio nibusque, podagris quoque medetur. In cacabum nouum fictile conijcitur, ſpumæ argenti tuſæ & cribra tæ libra una, olei ueteris ſeſquilibra: hæc coquuntur, & ſubinde tudicula permiſcentur. Modus enim eſt ut fiat craſſitudo glutinis fabrilis, tunc adijcitur picis ſiccę pondo quadrans. ſeui taurini diligenter triti pondo uncia, interpoſita horę dimidia parte cum deſierit, tudicula in aquam frigidam miſſa, & ammota di gitis, inquinata tollit: & cum opus fuerit, linteo ſpiſſo imponitur, ita ut oleo non tangatur. Si ſanguis ſuffuderit, farina frumenti ex aqua temperata imponitur, quę tantam habet potentiā, ut ſanguinem pro ducat uſque ad faſcias. Nero initio ſui imperij quoties nocturnis graſſaturis in faciem uerberatus erat, thapſiam cum thure & ceruſa illiniebat, & poſtero die ſine ullis argumētis rixę populo Romano uultum ſuum ſpectandum prębebat.

Oſſium fracturis ſanandis. Cap. XLVIII.

CANINVM cerebrum linteolo illitum imponitur, ſuperpoſitis lanis quę ſubinde oleo ſuffun duntur, quartodecimo die ſolidat. Cinis ſylueſtrium murium imponitur cum melle. Cinis uero ter renorum uermium cum melle etiam minuta oſſa extrahit. Lardum elixum circunligatum mira cele ritate ſolidat. Sed articulorum fractorum cinis de femoribus pecudum cum cera coctus imponitur. Caprinus fimus ex ueteri uino aperit, extrahit, ſanat.

Ad extrahenda ea quæ corpori infixa sunt. Cap. XLIX.

MVS uiuus discerptus imponitur. Lacertę quoque caput concisum,& cum sale tusum. Lacerta etiam uiua discerpta. Cochleę item exemptę de testis suis,& contritę cum leporis coagulo. Testarumque sepię cinis. Allium elixum cum pice,harundines extrahit. Nasturtium cum pice impositum. Farina lini seminis cum radice syluestris cucumeris unà trita. Vrticę radix trita & imposita,filicem extrahit. Filicis item radix eodem modo harundinem extrahit. Radix etiam acrifolij coquitur,& teritur, & sic imponitur. Blattę sine pedibus,& sine capite & pennis tritę illiniuntur. Cancri fluuiatiles triti. Testarum purpurarum cinis ex aceto. Fimus caprę ex uino. Coagulum quodcunque est,sed maxime leporis,cum pari pondere thuris aut uisci.

Aduersus morsum canis rabiosi. Caput L.

SALSAMENTVM imponitur. Succi rutę pondus deñ. quindecim ex uino bibitur. Plagę imponuntur rutę folia trita cum sale,& melle uel cum pice & aceto. Folia nigrę ficus trita ex aceto medentur. Rosę syluestris radix pota,efficacissime abijcit aquę pauorem. Plantago pota & imposita,facit & aduersus canis rabiosi morsum,& aduersus omnium bestiarum. Lana succida indita morsum sanat post diem septimum soluta. Cinis capitis canini illitus abigit aquę pauorem,aut caput canis deuoratum. Vermis quoque de cadauere canis alligatus,pauorem tollit. Est limus sub lingua canis rabiosi, qui datus in potionem,hydrophoniam prohibet. Omnia autem pręcedit, ut iecur eiusdem canis qui momorderit,deuoretur si fieri potest,crudum: si minus, quoquo modo coctum. Crista gallinacei contrita imponitur plagę. Anserinus quoque adeps cum melle. Saliuntur à quibusdam canes qui rabiosi fuerunt,ut in remedium carnes eorum edantur. Lactens catulus eiusdem sexus qui momorderit,in aqua necatur, eiusdemque iecur crudum deuoratur. Fimus gallinacei rursus ex aceto morsui imponitur. Glebulę ex hirundinis nido solutę ex aceto illiniuntur. Catulus lactens priusquam uideat, aperitur,eiusque coagulum bibitur,ita ut is qui bibit in defluenti aqua stet usque ad umbilicum. Pauescentibus uero aquam, totam faciem perungunt adipe uituli marini. Aquam expauescentibus usta plaga ferro continuo sanatur.

Aduersus morsum canis non rabiosi. Cap. LI.

NITRVM & axungia & resina ęquis ponderibus ex aceto imponuntur. Alex cruda in linteolis concerptis. Allium cum melle tritum. Menta etiam cum melle cõtrita. Marrhubium tusum cum axungia ueteri. Vrtica trita addito sale. Cinis uitium cum oleo,acetum calidum cum spongia. Ramorum fici cauliculi teneri bene triti. Nuclei amygdalini cum melle triti. Nucum iuglandium carnes cum cepa & sale ac melle contritę, easdem carnes nucum ab ieiuno homine commanducatas imponi iubent. Spongię minutę conciduntur,& imponuntur infusę uel ex aceto aut ex aqua seu ex melle. Fex aceti cum melanthio plagę imponitur.

Psilothrum. Cap. LII.

SVNT qui uel suis pilis uel seruorum suorum in balneo offendantur sine ulla quidem ratione: sed illorum quoque persuasioni succurrendum est,& monstrandum quemadmodum effici possit, ut euulsi pili non renascantur. Non omni autem psilothro sic utendum est, ut prius quàm adijciatur resina pili auferantur. Sanguisugæ uiuæ tusæ in fictili uase,ex aceto illiniuntur per horas tres, deinde in balneo abluuntur. Lac canis primi partus illinitur. Amerinæ nigræ semen cum spumæ argenti pari pondere illinitur in balneo. Sanguis quoque uespertilionis. Vipera exẽptis ossibus in tribus heminis olei discoquitur & teritur. hoc peruncti psilothrantur. Fel herinacij illinitur. Cum aduersus omnes morborũ incursus fuerimus diligentissimi,non ideo tamen habebimus spem salutis cum ex improuiso serpentes sęuiant,mures,aranei,& phalangij, & his omnibus nocentiores sunt uenefici hominis morsus. Aduersus hæc itaque conuertendus est animus instruẽdis remedijs,ut appareat benignitatem naturæ etiam ea mortifera esse noluisse. Igitur tithymali succus oleo illinitur in sole frequenter & hyenæ sanguis illinitur.

Venenis prohibendis, datisq; expellendis. Cap. LIII.

ANTIDOTVM Mithridaticum laudant medici, eiusque diuersas afferunt compositiones, & ad commendanda pigmenta pretiosa propter raritatem ingentes pecunias proscunt. Appendunt nãque singulas libras uicenis HS.& infelicium credulitatẽ hoc quoque ingenio circumueniunt, ut illis persuadeant emere quæ noceant. Alia nanque stomachum lædunt,alia caput aggrauant,alia pallorem afferunt,aggrauant & corporis maciem:& ita frequenter accidit,ut hi qui illorum antidotis usi sunt,miserius morerentur,quasi bibissent uenenum. Pompeius autem Magnus,Mithridate deuicto in scrinio eius inuenit ipsius manu scriptam compositionem,qua ipse præsumpta aduersus omnia ueneficia in totũ diem

tutum se incolumemque præstabat, in qua nuces iuglãdes duæ, ficus siccæ duæ, rutæ folia uiginti, salis granum unum, in unum contunduntur, & deuorantur à ieiuno. Electrum est aurum, in quo quinta pars argenti inuenitur, ex quo si quis uase potatorio utatur, insidias ueneni uitabit: discurrunt enim in eo arcus cœlestibus similes cum stridore igneo, eoque modo duplici ratione deprehenditur scelus. Est electrum fictum in auro, addita argenti quinta parte: sed hoc tantum præstat, quantum illud naturale. ergo monstrauimus quo antidoto uenenum non admittatur, & quo uasculo arguatur: nunc & remedia suggeremus. Centaurion potum, omnia mala medicata exigit per aluum. Aristolochiæ radix pondere denarij ex hemina uini bibitur. Sanguis caninus hauritur aduersus toxica. Coagulum anguium in potione. Ventriculus ciconiæ cum lacte ouium in cibo datur. Mustela uulgaris inueterata drachmis binis potatur. Sanguis anetharum ponticarum seruatur spissus, & diluitur ex uino. Asini sanguis potus, uenena restringit. Hœdi sanguis utiliter bibitur.

Contra leporem marinum & pastinacam. Cap. LIIII.

ASTRVITVR quidem & de lepore marino, qui cum sit genus piscis, mortem inferat in cibo impactam non subitam, sed quæ trahatur, quantum plerique existimant totidem diebus quot is uixit. atque qui has insidias inciderit, ipse suo corpore ostendit ueneficium. Habet nanque odorem piscis: hoc periculo liberabitur, cãcris marinis coctis, & in cibo sumptis. Ostrea fricta, & in cibo sumpta. Malua cum sua radice coquitur, & succus eius potui datur. Sanguis anserinus æque cum olei potione ad omnium marinorum ictus bibitur, coagulum leporis & hœdi uel agni bibitur ex uini cyathis tribus.

Muris aranei morsibus curandis. Cap. LV.

MVS araneus exiguus est ultra modum, longo rostello, oculorum acie obtusa: & ideo, quantum existimo, iners & huius natura, ut non possit transire orbitam. morsum uero uenenatum habet, cui si occurritur, coagulum anguium bibitur. Vngulæ arietinæ cinis cum melle imponitur. Ipse mus araneus diuulsus imponitur. Terra quam in orbita rota depressit plagæ imponitur. Talpa discerpta imponitur.

Contra phalangium remedia. Cap. LVI.

PHALANGIVS præcipue in leguminibus & in hortis obseruatur. Sed & araneus & alia genera bestiolarum mortifera, quorum morsus non sentiuntur, sed pruritu intelliguntur: aduersus hæc omnia uinum merum bibitur, acetum calidum in spõgia quàm amplissima imponitur, ita ut tres sextarios habeat aceti, sextantem sulphuris. Radicis hederæ succus bibitur. Bibitur succus etiam mororum de rubo. Gallinacei cerebrum cum piperis exiguo imponitur. Adduntur in poscæ potione fimi pecudum, cineres ex aceto.

Serpentium morsibus & hominis medicandis. Cap. LVII.

SERPENTES præcipitem morsum inferunt, quos sanare in promptu est, cum etiam ipsos fugare sit facillimum. Vulturinarum scilicet penna, suffitu ebuli fumo, nidore usti cornu ceruini. Viperæ uero qui iecur coctum hauserit, negatur unquam à serpentibus feriri. Erucis ex aceto tritis perunctos non mordent. Habentem secum cor uulturis, nec serpentes nec feræ appetunt. Nunc remedia morsibus subijciemus. Satiuus raphanus ex aqua coquitur, & tritus plagæ imponitur. Allium tostum cum testis suis, & tritum ex oleo adijcitur. Radix ferulæ ex uino medetur imposita. Farina milij cum pice liquida optime facit. Eruum tritum ex aceto, & ad serpentium morsus, & omnium ferarum, & hominis mirifice facit. Vinum merum in spongia imponitur. Mori folia trita recentia, si arida sint, decocta & æque trita imponuntur. Hysopi semen bibitur: eius qui percussus est, uertex inciditur, eoque additur euphorbiũ, & medetur quacunque corporis parte periculum est. Centauriæ radix pondere denarij in tribus cyathis uini bibitur. Bettonica herba trita morsui imponitur. Agarici oboli quatuor in duobus cyathis aceti mulsi propinantur. Aristolochiæ radix pondere deñ. in uini hemina sæpius bibitur: & ipsa ex aceto contrita, imponitur plagæ. Fimus pecudis recens uino decoctus imponitur. Mus discerptus adijcitur. Viperæ uero morsui, uiperæ cuiuslibet tritum & appositum caput, efficacissime prodest. Carnibus gallinaceorum discerptorum ita ut tepeant, extrahitur uenenum. Columbarum cerebrum & gallinacei, plagæ imponitur. Sal cum origano & hysopo ex melle. Fraxini tenerorum foliorum succus bibitur, & ipsa super plagam adijcitur. Non omittenda est & theriaca qua Antiochus rex aduersus omnes serpentes utebatur, præter aspidem, quę adeo probata est experimentis, ut apud insulam Coum in templo Aesculapij incisa sit in lapide, quam sic componi oportet. Opopanacis, serpilli, mellis, singulorum drachmæ, trifolij seminis põdus, denarij unius, anethi & fœniculi seminis & apuli atque apij singulorum pond. deñ. semis, erui farinæ pondus deñ. duodecim: hæc singula trita & cribrata, dein mixta ex uino teruntur & diger untur in pastillos ponderis uictoriati, deinde in uase uitreo ponuntur. deinde cum utendi necessitas uenerit, singuli pastilli dantur ex uini mixti cyathis tribus. Hominis autem morsui carnes bubulæ, sed efficacius uituli imponuntur, neque ante diem quintũ soluuntur. sordes ex humanis auribus illiniũtur plagę.

Aſpidis morſibus excludendis. Cap. LIII.

AD morſum aſpidis morſum unum refugium habebant priores, ut percuſſus urinam ſuam biberet: inter paucos annos interuentum eſt caſu & alterum remedium. Nam is qui utrem plenum aceti ferebat, percuſſus ab aſpide, dolorem non ſenſit, donec fatigatus requieſcēdi gratia utrem depoſuit, de quo facto perniciem ſentire cœpit, rurſusque impoſito ſibi utre deſijt. Intellectumque eſt, quod ſi acetum bibiſſet, poſſet ſanari: & ex eo experimento palàm factum eſt hanc potionem eſſe efficaciſſimam. Si uero morſum aſpidis ſequutus ſit ſanguis, nulla de eo qui percuſſus fuerit, ſpes ſalutis eſt.

C. PLINII SECVNDI DE RE MEDICA LIBER QVARTVS.

De Raphani uirtutibus. Caput I.

RAPHANO calidam eſſe uirtutem, omnium medicorum opinione compertum eſt: ſed & nobis intelligere de uſu licet ipſius. Cur enim mixtus cum cibis cæteris ſolus de ſtomacho ructus eijciat, niſi prius concoquitur. Capillos, alopetiæ iniuria, raptos, cum melle tritus reſtituit. Eiuſdem ſuccus etiam grauitatem aurium inſtillatus emendat. Contra uenena unicum remedium eſt, ſi à ieiuno ſumatur. Contra phthiriaſim ſuccus eius adhibetur, qui ſolus poteſt tenuitate ſubtili adimi corporis liniamenta, cor penetrare. Aegyptij enim reges, quibus erat ſtudium ſcrutari corpora mortuorum, & cauſas ualetudinum, occulta fide recognoſcere, in corde ipſo naſci eiuſmodi uitium, prodiderunt. Semine raphani cum melle trito, & ſumpto, ſuſpirium mitigatur, & tuſſis arcetur. Solus cum ſale ſumptus, uentris animalia extinguit, Venerem ſtimulat & urinam, puerperis copiam lactis acquirit.

De facultate Apij. Cap. II.

APII quoque calida uis tradita eſt, quam de iudicio licet colligas. Nulla enim alia res fortius uel urinæ difficultates reſoluit, uel fœminarum menſtruis imperat. Vnde mirari neceſſe eſt, quod à quibuſdam imperitis adiuncta aquæ calidæ febricitantibus detur, cum res calida calorato malo addita magis accēdat ardorem: niſi uel ſtrictura ſtomachi, uel præcluſa præcordia relaxanda ſunt, ut priore in loco cauſa ponatur: unde etiam ipſa febris exoritur, abſque his ſimilibus cauſis dari non contrarium cedunt. Aqua pota, in qua uel ipſi uel eorum radices incoctæ ſunt, efficaciter pugnat contra inſidias uenenorum: theriacis & antidotis, poſt amoma, poſt cynnama iam non ut uile miſcetur. Eſt anodynos ex apij ſemine, quæ ſtomachum mundatione capitis laborantem mire tuetur, ut Hierax Cappadoro intimo ſuo retulit. Ea recipit apij ſeminis uncias ſex, aniſi ſex, hyoſcyami ſex, comarū apij ſeptem, quæ omnia trita & cribrata, & cum aqua ſubacta, in breues pilulas deformantur. ex quibus una uel duæ, ſi febris non fuerit, dulci uino reſoluta potantur: ſi febris fuerit, aqua reſoluta dormitum euntibus propinantur. quantum hæc potio ualeat, utinam nulla calamitas coegiſſet experimento meo nouiſſe.

De uiribus Rutæ. Cap. III.

Rutam ualde hominibus ſalutarem teſtantur tot antidota medicorum quæ de eius nomine gloriantur, e' quibus unum non inutile ponam, repertum in Aegyptia Iouis ciuitate Dioſpoli, atque adhuc diapeganon dictum, quod ſtomachum excitat, digeſtionem accommodat, aluum mollit, biles extenuat, uitia pectoris, lateris, iecoris, ac renum mitigat. Conficitur autem ſic. Rutæ uiridis unc. ſex, cymini ſex, piperis ſex, nitri tres: cyminū uero prius in aqua maceratur, deinde torretur: & uniuerſa tuſa & cribrata, melli optimo mixta ſubiguntur. Rutam uenenis reſiſtere, muſtelæ docent: quæ cum ſerpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur. Docuit & rex Ponticus Mithridates, qui cum fratris ſui timeret inſidias, rutæ folia uiginti cum duabus nucibus iuglandibus, & totidem carycis, admixto ſalis grano, quotidie ieiunus accepit. Nec minorem nobis opem & contra uitia corporis præſtat. Aceto enim & oleo roſaceo mixto, mirifice dolorem capitis auertit, & inflationem coli. Item matricis, omniumque interaneorum ſtatim mitigat cum butyro & oleo decocta, & iniecta. Ad lumbricos necandos, utile eſt oleum bibiſſe, cui ruta incocta eſt. Ignes ſacros, cum aceto & oleo roſaceo, & ceruſa temperata, illico extinguit. datur & ſuccus eius ante acceſſionem bibendus contra febres cum frigore uenientes. Item inſtillatus auriculis, efficit ut contingat audire. Stultiſſime quidam rutæ uitia dixere, quod uentrem inhibeat, genitale ſemē extinguat, infantes in utero necet. Facit enim hæc non ipſa, ſed qui uirtutis eius obliti, nec modum nec tempus aſpiciunt: & ideo temperare prudentis eſt, ut de auxilio non fiat uenenum.

De Coriandri potentia. Cap. IIII.

NON dubitanter coriandro refrigeratrix poteſtas datur : non tamen ſimplex, ut prudentiſſime Galeno uidetur, ſed cui quædam portio auſteritatis immixta ſit, inde quod quædam ex eo uitia curātur, quæ nunquam omnino curaret, ſi ſola uirtute frigida uteretur. Cum melle & uua paſſa tritum, & impoſitum, omnes tumores collectionesque compeſcit: præcipue tamen iſto genere medicaminis doloribus teſtium ſubuenitur. ſucco maligranati & oleo in potione permixtum, animalia interaneis innata perſequitur. Semen ex aqua potum, ſolutionem uentris ſtringit. Scriptumque à multis legitur, tria coriādri grana tertianas excludere ante acceſſionē, ſi fuerint deuorata. Hiſdem quoque repellendis efficax eſt ipſum coriādrum ante ſolis ortū ignorāti ceruicali uiride ſubiectū. Mirum eſt quod Xenocrates tradit, ſi unum ſeminis granum fœmina biberit uno die, menſtrua contineri duo: ſi duo, & totidem iam diebus quot grana ſumpſerit.

De malua. Cap. V.

OLYMPIAS Thebana abortiuas putat eſſe maluas cum adipe anſeris genitali parti ſubiectas. Sextius Niger & Dioſcorides ſtomacho inutiles arbitrantur. Maluam molliendi diſſoluendique naturam eſſe ſortitam, Græco uocabulo licet credas. nam ἀπὸ τοῦ μαλάσσειν nomen accepit. Interaneis itemque braſſicæ proſunt in cibo ſumptæ. Aſſeuerant item, uulnera recentia, folijs maluarum ac ſalicis ſimul tritis, ad ſanitatem uſque perduci. Melius enim emplaſtrum ijdem eam addidere. Malua cum axūgia ueteri pulcherrime quaſſaturas fouere. Radix etiam unius caulis admota denti, pellit dolorē. Eadem femori alligata, ſtimulat Venerem. Eadem nigra lana obuoluta, & alligata, mammarum uitia compeſcit. Dioſcorides & Galenus criminantur in maluis, quod corpus minime alant, ſed citato lapſu per meatum uentris erumpant. Eſt & agreſtis malua fortioris effectus, quam Galenus altheam eſſe contendit, emplaſtris mollibus accommodata, quæ tamen & plagis recentibus poſſit ſubuenire, & ulcerum tabes admota ſiccare. Hæc cum in præſentia non erit, in eius uſum ſatiua ſuccedit.

De Cucurbita. Cap. VI.

VETERES medici de cucurbita ita ſenſere, ut eam aquam dicerent coagulatam. Dioſcorides humidæ putat uirtutis & frigidæ: idque ex eo probat, quod ipſa in cibo ſumpta, ſtomachum relaxat, bibendi deſideria non excitat. cætera etiam in cucurbita talia, ut aperte frigidæ poteſtatis exempla demōſtret, crudæ & tritæ leniunt omnem tumorem, in cibo ſumptæ molliunt uentrem. Succus earum, ut Galenus ait, ad compeſcendum ueelociter auriculæ dolorem, tepefactus infunditur. Idem ſuccus & dolorem dentium mitigat, ſi diutius in ore teneatur: ſed & roſaceo mixtus, & unctioni corporis admotus, febrium reſtringit ardores. Eius aridæ cortices efficaciter poſſunt combuſta ſanare: eundem cinerem didicimus ab expertis uulnera in ueretro iam in putredinem uerſa purgare, & ad cicatricem uſque perducere. Dioſcorides ramenta corticis uiridis in cucurbita laudat, earumque effectus ſic tradit. Phthiriaſim infantium, cuti impoſita, depellunt: cum polenta podagræ æſtuanti, & ignibus ſacris cum pane ſubueniunt. Semini ſicco illa uis traditur, ut in puluerem tuſum & inſperſum, impleat uulnera quæ cauata ſunt. Quidā illud in uino bibendum dedere, ut ſolutiones alui fluentis inhiberet. Viticulæ cucurbitę iam ſeneſcentes cum paſſo & aceto dyſentericis datæ, miro modo ſaucia inteſtina componunt.

De Atriplice. Cap. VII.

ATRIPLEX humidæ atque frigidæ ſubſtantiæ olus eſt, amplius tamen ex humido poſſidet, & eſt illi ſicut maluę facilis ſuccus ad lapſum: inde in cibo ſumptus, indubitate uentrem reſoluit. Crudus ſiue coctus impoſitus, duritias omnes ac furunculos ſanat. Pernionibus qui adhuc æſtuant, antequam in uulnus erumpāt, utiliter imponitur. Scabros ungues ſine iniuria detrahit, ignes ſacros ſedat: podagræ feruorem, cum nitro & aceto cum melle, reſtringit. Galenus ad aurugines expellendas uino tritum, & in potione datum, efficacius putat ſemen eius.

De Lapatio. Cap. VIII.

CALIDAE auſteræque uirtutis eſt lapatium: & ideo in cibo ſumptum, Venerem reprimit, ſtomachum confirmat, ructus excitat, confundit urinam: cum fimo gallinaceo, paniculas rumpit. Semen ex aqua uel uino potum, dyſentericis ſubuenit, ſcorpionum uenenis uehementer reſiſtit. nec feriri creditur poſſe, qui ante præſumpſerit eiuſmodi potionem. Radices ex aceto coctæ, & poſitæ, duritiam lienis confringunt. Scabros ungues leuigāt, uulnera in mento naſcentia extinguūt: in uino coctæ, & impoſitæ, ſtrumas & parotidas ſanant. Gargarizatæ, dolorem dentium & uuæ tumorem mitigant: potæ, auruginem expugnant. Quidam etiam putant ipſam radicem, ſi collo ſuſpendatur, ſcrophas fugare.

De Blito. Cap. I X.

QVIBVSDAM bliti natura iners & ſine acrimonia uiſa eſt,uentrem uſque ad choleram plerunque conturbat. Hippocrate præcipiente ad ſiſtenda omnia menſtrua fœminarum in cibo dandum. Claui quoque pedum,impoſito eo,elimari & comprimi creduntur. Succus ex uino datur utiliter aduerſus ſcorpionum uenena. Quidam uero putant,ipſum tritum,& impoſitum,plagis mederi.

De Beta. Cap. X.

IECORE laborantibus & ſpleneticis beta cũ ſinapi utiliſſime eſui datur. Ignes ſacros,& quæ aduſta ſunt,cum alumine illita,reſtringit ulceribus in capite manantibus. Item alopecijs cruda trita optime illinitur. Aqua in qua decocta eſt, furfures capitis eliminat. Pernionibus in fomento adhibita prodeſt. Iniecta cum melle,onera uentris exponit. Eſt autem illis natura frigida,non tamen noxij frigoris: cęterum nec uſui eſſe potuiſſent,uerum medium temperamentum ſortitæ,rigorem præſtant,æſtatis ardores releuant,faſtidio languidos ad cibum prouocant,ſanguinem acquirunt, lacte plurimo nutrientes fœminas implent,aluum reſtringunt, copioſius ingeſtæ reſoluunt. Optime illas ſtomaticis dari non lotas affirmant:tritæ cum ſale,cõbuſta ſanant. Si ante puſtellas illinientur, ignem quoque eadem ratione compeſcunt:coctæ in patina,aliorumque holerum more condita,cholera laborantibus utiliſſime offeruntur. Quidam eas ad eandem cauſam cum lacte coxerunt.

De Intubo. Cap. X I.

SATIVVS intubus ſtypticæ,ut medici aiunt,& auſteræ naturæ eſt:ideo & ſtomacho accommodatus eſt,& uentrem reſtringit coctus,& maxime cum aceto datus:& thoracis ardores,& oculorũ epiphoras, & podagras,cum polenta optime lenit. Cardiacis ſupra ſiniſtram papillam ex aceto impoſitus, prodeſſe certiſſimum eſt. Radix trita ſcorpionum plagis medetur. Ignes ſacros,adhibita cum polenta,fugat. Succus,cum aceto & roſaceo mixtus,capitis dolores releuat. Iecoris & ueſicæ uitia,cũ uino hauſtus, emendat. Sanguinem reijcientibus,itemque genituræ abundantia laborantibus,alterno die offertur potandus.omnibus partibus quæ refrigeratione ſanãdæ ſunt,cum aceto & ceruſa efficaciter ſuccus illinitur.

De Naſturtio. Cap. X I I.

NATVRA naſturtio cauſtica eſt, & tamen uſum uenereum uidetur inhibere, eadem fortaſſe ratione qua ruta nimia ui caloris ſemen genitale conſumit. Fermentum mixtum & appoſitum, furunculos,itemque carbunculos prouocata ſuppuratione dirumpit. Succus illitus capillis fluentibus prodeſt. Idem infuſus auribus, dolores dentium mitigat. Seminis autem maior effectus,adeo ut etiam partus necet:cum uino hauſtum,animalia uentris extinguit, uenenis ſerpentum occurrit,& fugare eos creditur. Carbonibus ſuffumigatum lienem reprimit in potione cum aceto datum,uel cum ficu deuoratum. Sciaticis utiliſſimum eſt,cum aceto & polenta impoſitum. Lichenas,cum melle illitum,purgat:ulcera capitis, itemque porriginem,cum adipe anſerino tergit:aluum purgat,ex aquæ cyathis quatuor unius dẽ.pon. propinatum:ſorbitionibus mixtum,pituitam pectoris ſoluit: cum lacte caprino coctum,dolores pectoris mitigat:à ieiunis ex melle ſumptum, tuſſientibus ſalutare eſt.

De Eruca. Cap. X I I I.

CALIDAE quidem,non tamen nimium auſteræ ignitæque uirtutis eſt eruca, inde Venerem maxime ſtimulat in cibo ſumpta,& digeſtiones adiuuat,& urinam mouet. Lactucæ quoque optime in cibo iungitur,ut rigori par feruor admixtus,temperamentum ſalubre componat. Ex uino pota, duritiam ſenſus contra uerbera creditur pręſtare. Infantibus tuſſientibus in cibo utilis eſt, maculas cuti tollit: ex facie,cum melle illita,lentigines extrahit. Radix in aqua decocta,extrahit oſſa quæ fracta ſunt. Semen ex uino potum,ſcorpionum uenena,itemque aranei muris excludit nigras cicatrices:cum felle bubulo,ad cãdorem reducit. Condituras coquorum tam ipſa quàm ſemen adeo ſuauiſſimas reddit, ut inde à Græcis εὔζωμον nominata ſit.

De Pepone. Cap. X I I I I.

MELONIS uſus eſt quidem gratior,uerum difficile cõcoquitur propter naturalem rigorem: & ideo nonnulli cum aceto ſumunt,pulegium ei & cepas admiſcent,quo nocitura uis frigoris temperetur. Pepo in cibo leuior: nam detracta cute,ac ſemine abiecto,eſui datus,ſtomachi compeſcit ardores,aluum leniter mollit: coctus ex aqua cum oleo,aceto,melle,iucundiſſime ſumitur. Caro eius impoſita frõti,glarantes oculorum epiphoras miro modo mitigat. Vlcera in modum faui concreta, quæ κηρία Græci uocant, trita radice pelluntur: aſſignanturque cortici eius,quod maculas à facie ſine ſigni ueſtigio detrahat. Semen in puluerem uerſum,lomentoque permixtum,nitidiorem fœminis cutem præſtat.

De Cucumere.

De Cucumere. Cap. XV.

CVCVMIS & ipse naturæ frigidæ reperitur, uentrem soluit, stomacho accõmodatus est: quibus liquitur, odore succurrit. Folia eius ex uino trita, uulneribus medentur quæ caninus morsus impresserit. Semen ex uino dulci datum, uesicæ laboranti facilem præstat urinam. Dysentericis ex lacte muliebri acetabuli mensura datum, prodest: purulenta autem expuentibus, cum cumino pari pondere, & iocinoris uitijs auxiliatur.

De Carduo. Cap. XVI.

CARDVO natura mordax & subaustera est, ideo succus eius alopecias ex capite depellit: stomachum iacentem, si non auidius sumatur, erigit & componit. Radix ex aqua cocta, cupiditatem bibendi potatoribus subministrat, matrici utilissimus cibus est. Nec mirare quod sic à fœminis carduus ambitur. Est & alia causa qua patrocinari eis possit: nam Glaucias scribit, cardui cibum adiuuare, ut masculos procreent. Mastica carduorum odorem oris commendabilem reddit. Non præteribo, quod de seruãdis legisse me memini, aceto scilicet melle diluto cõdiuntur, addita radice lasaris & cymino, eiusmodi arte prouisum est, ne quis omnino sine carduis dies esset.

De Allio. Cap. XVII.

MAGNA uis allio, & ideo in eo maxima est utilitas: omnibus quippe perniciosis hominum malis uehementer resistit. Serpentes & scorpiones, itemque alias latentes bestias odore solo fugat, ictibus eorum æque medetur, siue uulneri illitum, siue in potione uel in cibo sumptum: morsui canino, cum melle, succurrit. Tineas & alia uentris animalia in mulso aceto coctum, perimit & expellit. Siccum cum restibus suis oleo permixtum, omnes ictus uenenatos efficaciter sanat. Eodemque modo & attritas corporis partes & ulcera in capite manantia, quæque in uesica tumescunt, lenit impositum. Peregrinantibus esui datum minime patitur eos aquarum ac locorum mutatione perturbari. Suffito eo fœminarum secundas euocari, Hippocrates auctor est. Suspiriosis quidam per se crudum, aliqui & cum lacte tritum dedere. Diocles hydropicis cum centaurea miscuit, idemque phreneticis elixum dedit. Praxagoras allio usus est contra morbum regium in potione uini. Viride cum coriandro & ficu datum, aluum mollire perhibetur. Tussim & suspirationem pectoris mitigat in faba coctum. Elixum illitumque temporibus, dolori capitis opitulatur. Aurium doloribus, succus cum adipe anserino tepefactus, infunditur. Raucedinem uocis emendat in pisa aut faba sumptum: & quod ad uocem attinet, coctum crudo, elixum sicco utilius existimatur. Tenesmo, ex pulte coctum, medetur. Tumores suspectos, ex adipe, dissoluit.

De Papauere. Cap. XVIII.

CAPITA papaueris & folia eius decocta meconicon faciunt medicamentum, contra ea corporis uitia, quæ medio rigore sanantur. Succus cum rosaceo mixtus, dolorem aurium mitigat. Folia decocta, & cum rosaceo trita, tumoribus auricularibus optime illiniuntur. Aqua foueri in qua papauerum capita decocta sunt uigiliarum morbo laborantibus. Itemque ex epiphora oculis lippientibus prodest. Semen tritum cum aceto & melle, non modicam tumentibus opem præstat. Cortex cauliculorum contusus, & redactus in puluerem, mellique permixtus, sordidis uulneribus imponitur. Est & syluestre modici capitis, & non ita fruticis elati, quod miro est in usu faucibus in tumore positis, & asperatas arterias sanat: sitque ex eo medicamentum, quod medici, Chrysippo auctore, diocydon uocant.

De Satureia. Cap. XIX.

SATVREIAE calida uis & prope ignita est. Vnde & illi nomen inditum credũt, quod pronos faciat in Venerem, ideoque grauidæ prohibentur eo in cibo sumere. Nam trita, & uentri supposita, partus etiam mortuos expellit, urinam mouet: & ex uino pota, lethargicos letaliter dormientes excitat: & capiti eorum cum aceto frequenter infusa, stomachum nauseantem, uel in ouo sumpta uel pota confirmat. Contra animalia quæ aculeatis ictibus sæuiunt, non inutiliter adhibetur.

De Porro. Cap. XX.

PORRO capitato ad multa corporis uitia Hippocrates usus est. Succum enim eius sanguinem reijcientibus etiam solum bibendum dedit, quamuis cæteri cum galla uel thuris farina dandum censuissent. Vuluas contractas eodem succo resoluit. Ipsum etiam in cibo sumptum, fœcunditatis plurimum acquirere existimauit. Purgat ulcera, ex melle contritus, & in sorbitione ptisanæ datus. Distillationes itemque tussim, thoracis, arteriç, pulmonisque uitia compescit, uocẽ purgat, Venerem stimulat, somnos adducit: capita bis aqua mutata cocta, molliunt aluum. Eadem aqua cum aqua pota restringit. Succus eius cisis profluuium sanguinis sistit, & maxime in naribus, si cum manna thuris aut galla contritus, atque illitus inhærescat. Ex abortu plus iusto sanguine profluente septem & semis scrupulos cũ myrti baccis pari pondere in potione dãdos putãt. Contra ictus uenenatos, uel cũ mero, uel cum aqua mulsa succus datus, prodest. Sed & folia cõtrita cum melle, ac mulieribus apposita, nõ minus profuerũt. Eodẽ succo plerique

cũ lacte muliebri uet erẽ tussim atque pulmonis uitia sanarunt. Aurium quoque dolores cũ felle caprino uel pari mẽsura usi compescuerunt. Profuit multis in dolore capitis cũ dormitum irent idẽ succus, siue auribus, siue naribus cũ parte tertia mellis infusus. Ita idem lumborũ dolores ex uino mitiores facit. sanguinem excreantibus, phthisicis etiam distillationibus uetustissimis, uel ex ipso cibus utilis sumatur, uel succus eius in potione miscetur. Idem succus in cibo sumptus, plurimum prodest contra uenena fungorum, fracturas alligat, duritias relaxat, uulnera recentia cum sale appositus statim claudit, ebrietates discutit, uenerem stimulat, sitim sedat, uentrem mollit, uocem adiuuat, astipulante Nerone quæ porro debuit quoties bene cantauit.

De Ocimo. Cap. XXI.

DE uirtute ocimi penes medicos incerta est opinio. Nam auctore Chrysippo criminantur, hæc eius uitia percensent, quod obsit stomacho, quod oculos hebetet, & quod insaniam faciat. Iecori obsistit, & ideo capram genus hoc herbæ nunquam omnino cõtingere. Addunt præterea, si tritum lapide contegatur, scorpiones gigni: commanducatum, & in sale positum, uermes creare, pediculos etiam nutrire. Aphris quoque hoc putant esse persuasum, si quis eo die quo ocimum sumpserit, à scorpione feriatur, nõ posse saluari. Sed qui in diuersa opinione sint, hæc falso tradita asseuerant: quinimo inflationes stomachi ructu dissoluit, coctum cum aceto: & sumptum, reprimit aluum fluentem. Semen tritum, haustumque naribus, sternutamenta compescit, uerruccas tollit atramento sutorio temperatum.

De Nepeta. Cap. XXII.

NEPETAM Græci καλαμίνθην uocauerunt, nostri uulgo nepetam dicunt, quæ magnæ uirtutis, & uehemens in calore est. Vnde etiam nobilissimis antidotis meruit ascribi, e' quibus unum quod hodieque diacalaminthes à medicis prædicatur, publicandum putaui. Accipe nepetæ unc. sex, petroselini sex, siseleos sex, pulegij sex, thymi scrupulos XII. apij seminis scrup. XII. lybistici unc. unã, piperis unã, hęc omnia tusa cribrata, melliqùe optimo mixta, diutissime subigãtur; digestionem facit, stomacho & præcordijs utile est, & pituitas thoracis capitisque soluit ac purgat, iecori medetur, duritiam lienis infringit, calculos pellit, urinam ciet, admouet menstrua fœminarum. Hoc autem antidotum Galenus Polotensis scribit, quod putat tam salubre, ut plurimis annis uitam hominum possit extendere.

De Menta. Cap. XXIII.

DE menta quæ potuimus annotare subiecimus. Labentem animum odoris efficacia recreat. Stomacho nihil concupiscenti fastidium detrahit. Sanguinem excreantibus in sorbitione ptisanæ optimæ propinatur. In dolore capitis cõtusa temporibus illinitur. Instillari auribus succum cum aqua mulsa utile est in dolore. Aridæ puluis digitis tribus apprehensus, & cum aqua calida in potione datus, omnem stomachi detergit iniuriam. Eadem etiam res uentris animalia interficit.

De Fœniculo. Cap. XXIIII.

CALIDAM uim fœniculo insitam, non tamen simplicem, sed cui austeritas etiam admixta sit, gustus ostendit, & multa præterea per quæ uel soluendi, uel extenuandi, uel etiam siccandi exprimit potestatem: traditumque in libris, & serpentes annuam senectutem fœniculi gustatione deponere, & oculorum caliginem succo eius excludere. Vnde intelligi datum est, easdem uirtutes & corporibus utiles esse, sicuti postea experimenta docuere. Succus ergo eius cum melle Attico mixtus, uetustissimam licet caliginem discutit. Auribus purulentis idem succus infunditur. Vermiculos etiam qui in hisdem nascuntur, interficit. Radix in ptisana data, laxat renum densitatem. Hydropicis ex uino pota succurrit. Veterno laborantibus, ex uino cocta, fomentum perquàm utile subministrat. Ipsa cum oleo trita, eidem causæ medetur. Tumores & quæ ictu uel repentina indignatione commota sunt, folia ex aceto trita dissoluunt. Aduersum ictus scorpionum, itemque serpentum optime semen ex mero sumitur. Simili modo temperatum, Venerem stimulat, urinam ciet, sistit aluum, pulmonis & iecinoris iniurias abigit, abundantiam lactis puerperis præstat: ex aqua tritum, nauseam sedat, stomachum dissolutum astringit. Nec est illud periculum, etiam si in febre sumatur. uulnera dentis canini, cum melle illitum, purgat, atque sanat.

De Holosatro. Cap. XXV.

SCORPIONVM ictibus & morsui canis semen holosatri ex uino datum occurrit. In mulso decoctum, atque potum, difficultatibus urinæ medetur, tormenta uentris, & cæteras intestinorum querelas eodem modo sanat. Radix in uino decocta, calculos pellit. Lateris & lumborum doloribus eadem potione succurritur. Succus algentibus propinatus, exoptatum calorem per membra diffundit.

De Cepis. Cap. XXVI.

DE uirtute ceparum inter medicos nulla diuersitas est. Dioscorides putat ex cibo earum sitim accendi, inflationes fieri, caput prægrauari. Galenus existimat, illis demum qui felliti uideantur, esse contrarias: cęterum phlegmate laborantibus etiã utiles asseuerat. Asclepiadi uidetur ceparum usus perquam necessarius, & firmitatem ualetudinis obtinere, qui eas ieiuni quotidie sumpserint. credit & stomacho cibum salutarem, uidelicet ea ratione quod spiritus agitet. Præter hæc peculiare cepis attributum putat, ut quotiescunque uidentur, gratiam nobis boni coloris acquirant. Somnum uero cepas adiuuare, aluum mollire, consensu omnium creditum. medentur oris ulceribus, si cum pane manducantur. Morsus caninos uirides ex aceto illitæ sanant. Siccæ quoque cum melle contusæ, contra morsus eosdem pari uirtute subueniunt. eandem ob causam ex uino & melle decoctas iubet uulneribus imponi, nec nisi post tertium diem solui. Dioscorides & cum cepa salem & rutam caninis morsibus suadet imponi. Instillatus auribus succus cum lacte mulieris, prohibet dolorem. Quidam illum repente obmutescentibus ex aqua bibendũ dederunt. colluendis dentibus frequenter assumitur: ægros eos seruare præsumitur. tardãtibus menstruis fœminarum, non inutile est, uel ipsas in cibo offerre, uel succum ex uini potione miscere. idem succus et caput optime purgat, si modo patienter naribus fuerit attractus: & cum adipe gallinæ, trituras pedum mitigat, quas calciamenta fecere. Fluxu uentris laborantibus profuit, coctas eas in cibo sumere oleo prius tinctas scilicet, & mitigandos morsus, quos in huiusmodi causis necesse erit experiri. Alopecias etiam tusis cepis infricare, inter efficacia remedia compertum est. Galenus affirmat, citius ex ijs nasci capillos, quàm si alcyonio quis utatur.

De Anetho. Cap. XXVII.

ANETHO & si calida uis traditur, nõ est tamen plurimum feruens, nec austera: uerum in se habet aliquam molliendi potestatem: si Græcis auctoribus credimus, etiam nutriendi. nullum denique athletarum cibum sine anetho esse patiuntur. Aegrotantibus prodest cum oleo tepefactũ, ac crebro infusum. creditur enim illis dare aliquas ex febre inducias. mitigat capitis dolores, neruorum tensuras relaxat, non dormientes ad spem quietis inuitat: stomachi querelas, coctum in aquæ cyathis tribus ac potũ, miro modo releuat. indicio est ructus per quẽ intelligere datur, aperta omnia quæ clausa torquebant. digestiones adiuuat, ideo uentrem uidetur inhibere. Intestinis laborantibus, & uentri, uel ex aqua datum in potione, succurrit. Tritæ radices, & impositæ, feruoribus medentur oculorum. Cinis eius suspendit uuam faucibus ingrauescentem. Radicum uero acrior cinis est, adeo ut curentur ex eo, & caro crescens & sordidum uulnus, & quæ serpere incipiunt. Semen eius feruefactum, admotumque naribus, singultire non patitur.

De Sinapi. Cap. XXVIII.

PYTHAGORAS inter ea quę propter uirtutem et efficaciam laudat, primum sinapi locum assignat, cuius naturam uult esse thermaticam, hoc est coloratam: lepticam, quæ quod inueniat, extenuet: epispasticam, quæ quod comprehendat, adducat. Merito ergo uirtus eius omnis, est tantis insinuata indicijs, tanquam numerosis corporis uitijs præstet auxilium: sensus acuit, aluum mollit, urinã ciet, menstruis imperat, calculos frangit, caput purgat: nũc gargarizatum, ut pituita crassior profluat: nunc admotum naribus, ut sternutamento strictura soluatur. stomacho contra omnia querelarum genera succurrit, suspiriosis phlegmate dissoluto hauriendi aeris præstat meatum. Serpentum ictibus & scorpionum cum aceto tritum illinitur. nec inutilis cibus est contra uenena fungorum. Positum extrinsecus cutem ui caustica exulcerat, raro medicis ad huiusmodi remedia ueniẽtibus, quomodo pene intolerabilem suscitat ustionem: necnon nisi in magnis & uetustissimis causis tã sæua tormenta subeunda sunt: sed hoc genere tormenti humor capitis auertitur, qui cæcitatem oculis cõminatur, quique stomacho atque pulmoni acer instillatus letaliter ad phthisin præstruit, & coxæ dolorem. per uesicas & pustulas digeruntur, & splenis tumor soluitur, ac iecinorum indignatio relaxatur, & hydropicis minitans humor tam non reuersurus hauritur. Aiunt & lethargos excitari, si pedes eorum simul tritis sinapi & ficu ariola perfricentur. Nunc interim de succo locuti sumus, qui semine exprimitur, admixtis scilicet nunc aqua, nũc melle, si usus exigit. Est & alius qui caule colligitur: hic cum expressus fuerit, lacteam facit guttam utilem dentibus, si in dolore illiniatur. Fitque elegans ex eo antidotum sicut docuimus: semen sinapis, eiusdemque radices, in musco datur uitijs faucium, stomachi, capitis, oculorum, potioni modo statuto quantum manus plena concludit. Fitque ex sinapi oleum semine infuso lumborum doloribus, & neruis torpentibus necessarium.

De Cauliculo. Cap. XXIX.

CATO tradit Po. Ro. sexcentis fere annis medicina brassicæ usum: nondum enim in urbem cõmeauerant medici, qui in artem redegerunt, quemadmodum magno sanitas constet, & peregrina secum pigmenta attulerunt, ut illis imponerent precia quæ uellent: cæterum militares uiri gloriosas cicatrices gratuito holere curabant, eodem horto cura usi ad salutem, dum illos pascit & sanat. Ponam primo

in loco medicamentum re uera ita appellandum Catonis Antidotum, quod ille ex brassica componendum putauit,capitis dolori,oculorum caligini,stomacho & præcordijs profuturum . Crudam cum coriādro & ruta & menta & radiculis lasaris ex aceto & melle conteri iubet,ac mane ieiunis duorum acetabulorum mensura propinari . Cæterum brassica hoc modo curans,uulneribus nō solum recentibus,uerum etiam ueteribus canceratisque,si prius aqua calida fota sint,crudam contritam bis in die imponi,& ad impetigines iubet,creditque hoc modo tritam sine exulceratione sanare. podagræ atque articularibus morbis cum ruta & coriandro & hordei farina,& salis quoque mica utiliter admoueri putat:fistulas atque luxata discutere,humores aut euocare aut spargere impositā,insomnia ac uigilias compescere,decoctę aquā in fomento neruis articulisque prodesse . Eius quoque qui brassicam ederit urinam seruari iubet , quam calefactam neruis asseuerat utilem. Pueros etiam nunquam debiles fieri,si ex ea urina frequēter lauentur. Hactenus de Catone : nunc ad medicos transeamus , ex quibus Chrysippus peculiarem brassicæ librum dicauit,omnium morborum ex ea remedia continentem . Eiusque & cęterorum de brassica hæc opinio est,quod cibus eius assiduus caliginem discutit, cōcoctioni prodest,fœminis expurgationē excitat , copiā lactis infundit. semicruda aluum resoluit,discocta constringit. cruda ex aceto sumpta splenicos curat, partus etiam mortuos pellit : cocta contritaque,stomacho cum axungia ueteri & rosaceo superposita,ardores febrium mitigat. lepras & psoras,cum alumine rotundo ex aceto illita, emendat. eadem uirtute medicaminis etiam fluentes capillos retinet. testium & genitalium uitijs utiliter imponitur: efficacius profutura, si fabæ tritæ misceatur . Dioscorides uero succum eius uiridem cum iri & nitro ad molliendum aluum dari censet, podagricis & arthriticis cum aceto & fœnugræci farina utiliter imponitur . Catapotia Corneliana allectoria fiunt ex brassica satis innoxia,quod post balneum sumpta circa cantum gallorum aluum incipiunt cōmouere . Eorum compositio talis est . Cucurbitæ agrestis interioris medullæ scrupulos sex, piperis sex,dyagridij X I I . quæ trita & cribrata succo brassicæ temperantur,& in pilulas ad modum her uiliæ deformantur,ex his quinque uel septem,interdum etiam nouem post balneas propinātur : nec erit necesse,ut is qui accipit,aliquid de quotidianę uitæ consuetudine immutet. stirpes quoque eius aridi combusti,& in cineres redacti,uim causticam præstant. qua ratione ad uentris , lateris, coxæque dolores cum axungia ueteri efficaciter admouentur:eundemque cinerem,si quis psilothris cum aceto & lasare coniunxerit,detracti pili non renascentur . Apud Galenum autem inuenio semen brassicæ potum,maximeque Aegyptię,quæ uehementior illi uidetur,lumbricos & omnia intus animalia extingui . Puluis uero e cinere radicum iacentem uuam subiectus attollit . Melius quoque affirmat uuæ esse remedia,radicem plantæ auulsam,colloque suspensam,ita ne terram post euulsionem contingat.

De Asparago. Cap. X X X.

ASPARAGO inest & caloris aliquantum,sed illi etiam styptici uigoris temperatura miscetur: inde stomacho laborantibus cibus utilior transit in antidoti uicem,si cum cymino,oleo,sale ieiunis offeratur. & coli dolores sic acceptus emendat,caligines discutit,uentrem leniter mollit. Radix ex uino albo trita,& in potione data,calculos frangit . eadem lumborum dolorē & renum sedat . Medetur etiam uuluæ querelis aceto discocta & imposita . Contra elephantiasim efficax creditur . Eadem sicca tusa,& in lana denti dolenti admota,sine dolore eum detrahit . Semen obolorum trium cum cymini pari pondere potui datum , Venerem stimulat,urinam sollicitat .

De Armoratia. Cap. X X X I.

CALIDA est armoratię uirtus,& ideo in cibo sumpta copiosam effundit urinam, incitat etiam menstrua fœminarum,stomacho utilis ex aceto data,pituitas glutinosas cum melle sumpta dissoluit . Radix adusta,& in puluerem uersa,siccandis ac purgādis uulneribus imponitur . Quidam uero succum eius ex uino datum contra uenena utilem credidere . Eadem & triti seminis uis est,si cum melle sumatur . Nobis quoque expertum est,armoratiam in ptisanæ sorbitione discoctam,thoracis uitia sanare.

De Pastinaca. Cap. X X X I I.

PASTINACAE uis omnis in radice & semine est constituta. Aqua uero mulsa,in qua radix est discocta,potui data,iecinoris & lienis querelas , lumborum & renum uitia compescit . Dysentericis etiam uetustis utilis radix in lacte decocta,aut trita ex aqua,aut in succum redacta,ac potui mensura quatuor unc. data,opisthotonicis & pleureticis præstat medelā. Radix quoque collo alligata tumores testiū sedat . Negant feriri à serpentibus qui pastinacam secum ferant,uel ante gustauerint . Venerem stimulat copiosior in cibo sumpta . Dentes uero radice pastinacæ circunscalptos credunt dolore releuari . Semen uero ex uino uel ex posca datum,scorpionum uenenis resistit. æque semen ex uino datum, tumentem aluum fœminarum,& suffocationes ex matrice præclusas,efficaciter soluit . Cum melle tritū canceratis uulneribus imponitur .

De Napo. Cap. X X X I I I.

NON unam eandemque uirtutem in omnibus napis experta est medicina . Id enim quod an-

gulosis foliorum caulibus ad anethi floret similitudinem,uesicæ laboranti, itemque cessantibus menstruis fœminarũ,decoctum ex aqua mulsa,utile existimant:perque non dubie ostenditur,calidã possidere uirtutem. Semen quoque eius tostum,atque tritum,bibendum ex aquę calidæ cyathis quatuor dysentericis obtulerunt: sed urinam uidetur inhibere, nisi illi æquali modo lini semen addatur. Alterum genus est quod simile raphano ac rapo uidetur,lautissimi seminis, & cõtra uenena fortissimi. Ob quam causam optima quæque theriaca sine illo non conficitur.

De Rapa. Cap. XXXIIII.

RAPAM Democritus tanquam contrariam corpori damnat. Putat enim ex ea inflationes stomachi excitari. Contra Diocles,itemque Dionysius,etiam necessariam existimant propter eas uirtutes quæ subiectæ sunt. antidotum nanque repręsentat. ex oleo & uino trita sumitur, uenerem stimulat, eo ualidius si cum eruca condiatur tosta,& cum adipe contusa. Articulorum dolori medetur. Feruens imposita perniones mitigat, frigus ex pedibus expellit. Aqua in qua discocta sunt, frigidis podagris salubre fomentum est. Cuicunque uero uitio pedum,maximeque trituris,cruda tusa succurrunt. Contra serpentes & toxica datur semen ex uino bibendum. Itemque semen uulneribus uenenatis ex uino illitum prodest. Secundum hæc,semen in rapis potest calidum & feruens uideri.ipsa paulo solutiora creduntur.sed quod minus possident caloris, molliendi potestatem plene compescant.

De Thymo. Cap. XXXV.

THYMVS recte inter hæc ponitur,quæ uirtutem calidam simul,austeramque sortita sunt. In cibo sumptus caliginem discutit,lumbricos interimit, urinam impellit,menstrua fœminis prouocat, uteri reliquias uuluę inhęrentes,uel ipsos emortuos partus extrahit.tritus cum melle,& ad modum ligulę datus,phlegmata in cibo soluit.tritus ex aceto,& impositus,eodem modo papulas fugat,& eminentia excidit.mixtus polentæ,& in uino maceratus,coxæque feruens superpositus,sciaticis salutaris est.

De Origano. Cap. XXXVI.

ORIGANO Græci tria nomina posuere,è quibus unum Trigoricanum,aliud Eradium, tertiũ Onitem uocauere. Sed illa maioris uirtutis atque efficaciæ sentiuntur. in ratione medicinæ satiuũ, cuius nos meminimus,aliquando infirmius,illis scilicet comparatum. Cæterum nec ipsum sine acri uirtute sentitur: ex uino enim albo tritum,& in potione sumptum,scorpionum & aranearum uenenis resistit, cruditates discutit,morsus stomachi ex aqua calida datum lenit. Cum oleo & aceto tritum,collectumque succida lana,luxatis & contusis partibus prodest.

De Cerifolio. Cap. XXXVII.

CERIFOLIO ignea uis est, & acerrima. Potest cum melle canceratis mederi, lateris dolores haustum ex uino mitigare. Quidam uero illud oleo incoctum,acopis ad soluendam iniuriam frigoris miscuere. Ex aqua autem mulsa pituitam resoluit,ex aceto lumbricos & tineas perimit,urinam ciet, menstrua pellit: tritum cum cera,& axungia ueteri,parotidas discutit,soluitque omnem tumorem.

De Serpillo. Cap. XXXVIII.

SERPILLVM calidum simul nobis utile medicinæ usus ostendit. Capitis dolores coctũ ex aceto & rosaceo,tempori ac fronti illitum,mitigat. Serpentes & omnia animalia uenenata adustum nidore repellit,ideo & messoribus in cibo miscetur,ut si fatigatos forte somnus oppresserit,tute quiescãt contra animalia: hæc hoc tempore uenenatis haustibus sæuire consueuerunt. Contusi puluis ex scrupulis XII. in aqua datus,tormina emendat,urinę difficultates resoluit.lienis quoque iniuriæ idem puluis ex aceto mixtus occurrit. Nec minus cruentis excreationibus subuenit ex duobus cyathis mellis & aceto tẽperatus. Atque ut serpilli potentiã intelligas,subdidi theriacam in templo Aesculapij ab Antiocho rege Syriæ uersibus dedicatam,in qua non leuem meruit portionem: quæ recipit trifolij scrupulos sex, serpilli sex,opopanacis sex,anisi XII. fœniculi XII. amyli XII. apij seminis duodecim,erui farinæ unciam unam, hæc simul trita uino optimo colliguntur,& in pastillos uictoriati ponderis scrupulorum duorum digerũtur,ex quibus singuli dantur ex uini mixti cyathis tribus. Hac theriaca magnus Antiochus semper est usus aduersum toxica,& potiones malas,& animalia uenenata: cui quantum debuerunt,ex eo licet colligere, quod testimonij sui participem medicinæ deum fecerit.

De Piris. Cap. XXXIX.

PIRORVM naturam Dioscorides stypticam credit,ac ideo contrita imposita,impetus omnes

incurrentis humoris auertere,eaq́ue ratione cõpeſcere et quæ de tumore ſublata ſunt. recentibus certe admota uulneribus,ſiſtere ſanguinẽ fluentem,perducere uulnus ad cicatricẽ. Galenus non unã in piris, ſed ex pluribus mixtã putat eſſe uirtutem. Nam quædã ex his auſtera, quędã acida,quædã dulcia deprehendit: & auſteris quidem concedit, ut ſtyptica & conſtrictiua uideantur. acidis autem ineſſe aliquid & caloris,unde & plerunque diſſoluunt inhærentem ſtomacho phlegmatis denſitatem. Dulcia cum ſint, aquatici & ſoluti ſaporis,nihil in ſe nec calidi,nec frigidi continere. Ex quibus ſingulis pro generum diſcrimine, & cauſarum neceſſitate ordinanda ſunt etiam ſubſidia medelarum. Auſtera itaque atque acida in cibo ſumpta,ſtomacho exiſtimantur conuenire. In dulcibus uero omnia contraria. Aqua in qua pira ſicca diſcocta ſunt,mirifice ualet fluxũ uẽtris inhibere, nec minus ꝓderit ſi uel folia ſola diſcocta ſint. Annotatumq́ue in piris, quod præter alia poma corpus nutrire creduntur. Affirmat etiam Galenus,pira ieiunis oblata,uentrem conſtringere: eadem poſt cibum ſumpta, diſſoluere. Folia ignitis admota uulneribus,mitigare feruorem. Radix uero piri alligata, tandiu creditur conceptum impedire,quouſque portetur. Aiunt & ipſa poma remouenda,cum fœminę partus incubuit. Si enim in eodem loco fuerit,difficulter uteri clauſtra reſerari. Semen autem pirorum cum melle tritum,& ſæpe ieiunis datum, traditum dolorem iecoris ſubmouere

De Malogranato. Cap. XL.

DE punici arbore,quod uim ſtypticam obtinet,omnes fere medici una opinione conſentiunt. Verum in ipſo genere pomorum diſſonans uirtus & quadrifariam diuiſa cernitur. Nam dulcia continere aliquid & caloris & inde inflationes ſtomacho mouent, nec tute febricitantibus dari poſſunt. Acida ſtomacho accommodata ſunt,& urinam mouent,pulmonem refrigerant,iecori blandiuntur. Vinolenta de ſuperioribus ſingulis æqua parte compoſita,mediam ſibi uendicant poteſtatem. Illa uero acerba ſunt, quibus coria curantur,frigidæ,ſiccantis,conſtringentiſq́ue uirtutis: quod intelligere licet,cum feruefcentẽ tabem pellium,trita & conſperſa,conſumant. cibus ex punico nullus eſt. Nam & ſi dentibus mãdatur, ſolus à ſtomacho ſuccus hauritur. Igitur recte tradidere,qui negant punico corpora noſtra nutriri, ac ſi opinantur utendum,ut mederi potum,non alere uideatur. Mala propterea punica diuiſa in duas partes, per triduum in aqua cœleſti macerantur: quæ potui data,cœliacis,ſanguinemq́ue iactantibus ſalutaris eſt, & aluum fluentem miro modo ſiſtit. Punicum in olla noua cooperculo illito in furno exuſtum, & in puluerem redactum,& in uini potionem perductum. Ex cytrinis fit remedium, quod creditur totum oculorum dolorem detergere. Dioſcorides uero ſimplicius in hunc modum tradit,ut cum primum cytrini erumpere incipiunt,tres numero additi ſine contactu dentium tranſuorentur. Cæteri ut diximus, efficacius putant,ut qui hoc remedium petiturus eſt,omni uinculo ſolutus,duobus ſiniſtræ manus digitis pollice & quarto cytrinum detraheret: & ut ſupra poſitũ eſt,trãſuoraret,ac leui attactu floris oculos ſuos ante luſtraret. Idem cytrinus ſiccatus,& in puluerem redactus, exedit carnem quæcunque uulneribus excreuit. Eſtq́ue in extremo floſculus quidam,antequam ex eo mali figura formetur, quem Græci βαλάγκιον uocauere,maximę mirandæq́ue uirtutis: ulceribus oris & item tonſillis medetur. Et uuæ cum melle tritus ſicci puluis uulnera,in quacunque parte genitalium nata,compeſcit: & idem excreantibus ſanguinẽ datus in poſcæ ſorbitione,ſuccurrit: ſolutiones quoque uentris,ſumptum ex mero,conſtringit. Fit ex acido punico medicamentum, ϛομαχικὸν à Græcis nominatum,cuius compoſitio eiuſmodi eſt. Detracto cortice mala tunduntur,ex his ſuccus exprimitur,is decoctus ad tertias cum ad ſextarium uenerit, croci ſcrupuli ſex,myrrhę ſex,aluminis ſex,mellis optimi libra una,miſcentur,& ex hoc medicamẽto, præcipue quidem & humoris uitia ſanantur. Verum & narium uitia mitigat,& aurium uulnera expurgat,& oculorum caliginem diſcutit. Vlcera etiã genitalibus innata perſanat. Fit & hæc compoſitio de punicis,apud Græcos opone dicta,cõtra marcorẽ ſtomachi ac faſtidium neceſſaria. In congiũ muſti conijciuntur quinque punica,totidem & cydonia,cum his ſorborum ſextarius,roris Syriaci ſextarius,croci ſcrupuli ſex: quę omnia ſimul tandiu coquuntur,donec in mellis corpus craſſitudo pingueſcat, ex quo cochlear grande plenum optime ieiuno quotidie datur. Ipſum uero medicamentum ſalubriter uitreo in uaſe ſeruatur.

De Malo. Cap. XLI.

DIOSCORIDES,quod ad æſtiua mala pertinet,ita ſenſit,ut ea crederet phlegma nutrire, fellis ardores excitare,inflationes mouere,neruoſis partibus minime conuenire. Galenus non omnia reijciẽda pronunciat,ſed quæ aut aquatici ſaporis, aut aſperi,aut acidi,aut prope dulcis occurrunt. In his tantum eſſe uitia quæ fruſtra omnibus adiudicãtur. ipſe auſteris & ſtypticis adeſt, fermeq́ue his omnibus quę in ſola hyeme ſeruãtur: ea ſi matura lecta & ſalubriter cuſtodita prouenerint, etiam prodeſſe lãguentibus aſſeuerat. Denique farina inuoluta,& in calido cinere diſcocta in quærelis utiliter putat ſtomachũ nauſeantis offerri. Poteſt uero malum maxime Matianum,ſanguinem reijcientibus, pulmonis & iecoris iniurię obnoxios releuare: melius tamen ſi nunquam ieiunis,ſed poſt cibum detur. uis ergo malis & humida & frigida,eſt quod ex eo maxime comprehenditur, quod ſuccus qui fuerit expreſſus,facile tranſit in acorem. Auſteris tamen malis & acidis poſſunt recentia uulnera ſtatim claudit,ſi contrita ponantur: tumores atque liuores ex aqua cocta,& cum axungia trita,compeſcunt. Fit ex malis nobile medicamentum, quod Græci Hedrice dicunt,perquã utile & efficax,ſi quando in uerendis partibus cõdylomata uel papulæ eminentes,

læ eminentes,quas exacodas medici uocant,uel calculosa pars carnis excreuit, cuius compositio talis est. Mala concisa,& interius lignosa parte purgata,libræ unius pondere,adiectis croci scrupulis sex,in passi sextario decoquuntur:& cum omne concoxerit,tandiu cum pulpa,id est molli pane, & tinaperi conteruntur,donec in ceroti lentorem mollescāt.hoc appositum,uitia supradicta sic curat, ne ad ferrum uenire patiatur. Fit ex hisdem malis edumna perquam elegans. Decoquitur enim ex uino phalerno succus expressus,& cum melle miscetur. Folia eorum uulneribus apposita,impetum feruoris excludunt: trita cum nitro & butyro,parotidas sanant:siccata & fumigata carbonibus,serpentes fugant. Corticis succus eiusdem pene uirtutis est,nisi quod adustus,& in puluerē dissolutus,uulneribus cauatis ut carnem reddat,imponitur. Vuam iacentem cum melle tritus leuat. Genitalium uitia cum uino aspersus emendat.

De Cydonio. *Cap.* XLII.

MEDICINAM ex cydonijs plurimi medici stomachantur. Eadem Dioscorides & adiureticam existimat,austeritatis fortasse beneficio:cęterum styptica.comprimere urinam magis,quàm ciere,cō fuerunt cruda:matura cœliacis,dysentericis, sanguinem reiactantibus prosunt,in cibo sumpta coquūtur, & cinere calidissimo farina inuoluta,& ægris quorum iam diuturna febris, sine periculo datur. Aqua etiam cœlesti madescunt,quæ potest ad multa prodesse. Nam & sedis uitia in fomentum assumpta delinit,& matricibus fœminarum in tumore succurrit,omnibusque uehementer feruoribus obsistit. infundi quoque in aceto siue in uino solent,quod stomaticis & intestinorum fluore uexatis opportunissime offertur. Fit ex cydonijs uinum,quo colore languentium desideria fallantur. Nam specie,gustu,& odore cuiuslibet uini ueteris imaginem repræsentat,ideoque Græci ὑδρόμελον appellant, & ex multis compositionibus eius melior hæc & utilior traditur. Post caniculares æstus quæcunque se ex nouis imbribus aqua cœlestis infuderit,mundo uase suscipitur,& in umbra posita,sæpiusque transfusa colatur:tunc cydonia iustæ maturitatis ex ligno interiori purgata,& in frusta concisa, immerguntur aquæ:& tandiu cum ea relinquuntur, donec in succum trāsisse malorum uini colore probatur. quam diligēter colatam,& in uasa picata diffusam,eiusmodi in loco seruare solenne est,ad quem maxime fumo,& si fieri potest,soli negetur accessus:quo septimo mense pro uino uti licebit. Quidam ex his & oleum quod appellatur melinum, faciunt uehementer accommodatum ad ea corporis uitia,quæ styptica pellenda sunt: maxime tamen ex eo sudores molesti detineri solent,& stomachi operta componi,& uulnera in capite nata liniri. hæc sicco die ad meridiem lecta,& linteo purgata mundiore,in uitreum uas mittuntur, & recentissimo oleo uas usque ad fauces repletur, & pelle coopertum umbroso in loco seruatur.

De Persico. *Cap.* XLIII.

PERSICORVM cibus est quidem stomacho inutilis,eo quod cito succus eius inacescat, & caro æque in digestione uitietur:uerum minime grauis,dum non diutius in intestinis moratur, & ad ima semper exitu celeri festinat. Persicorum cibus negatur à medicis membra nutrire. Sed & Galenus suadet,nunquam omnino post cibum sumere, corrumpi affirmās, si in cibis cæteris innatent. Persicorum folia trita,& imposita,uentris animalia perimunt & expellunt. Eadem sicca atque in puluerem tusa,recē tes plagas cruentorum uulnerum claudunt. Nucleus persicorum capitis dolori cum oleo tritus illinitur: quamuis cum solo rosaceo quidam terere maluerint. Gummi gutta,quam persici truncus illacrymat, fluēti aluo medetur.eadem cum uino etiam in uesica lapillos frangit:trita ex aceto,impetigines reprimit: decocta cum croco,tumorem faucium mitigat,arteriæ asperam canalem leuiorem facit, excreantibus sanguinem miro modo subuenit,thoracis obstrictos sinus reserat,uitia pulmonis expurgat.

De Cytreo. *Cap.* XLIIII.

NON una eademque uirtus in omnibus cytrei partibus continetur. Nam semini acidam potestatem,ac per hoc stypticam inesse,manifestum est:denique prægnantibus fastidio laborantibus esui datum, stomachum à nausea uendicat:tritum & in potione uini datum, lieni medetur,querelis iecoris occurrit. Aqua tritum & inspersum,humidis uulneribus adhibetur:inde pernionibus singulare præsidium est. Cortici austerior natura cōcessa est,quæ quantum ualeat,etiam ipso odore testatur:qui modice sumptus, aut potioni calidæ diutius immersus,maturæ digestionis beneficia operatur. medicamentis quæ purgādo uentri præparantur,succus eius admixtus, turbationis periculum demit. Fit ex cytreo nobile antidotum tussientibus,quod eximie pectus exonerat labrasion,quod apud medicos hoc uocatur: sed maxime uirtus eius in cytreo constituta est. Id uarie quidem apud multos, uerum explorata & recepta eiusmodi cōpositione conficitur. Recipe cytrei unciam unam,marrhubij unam,hysopi unam,enulæ unam,glycyrrhizæ unam,iunci radicis unam,pulegij scrupulos sex,roris marini sex,pineam integram unam, palmulas costas XXI.carycas XXI.quæ omnia in aqua fontana infundantur, & ibi die ac nocte mergantur. post aqua ipsa cum pigmentis sicut infusa sunt decoquitur,& inde colata despumato melli miscetur, mollique igniculo ne aduratur hucusque incalescit,donec subacta in mellis crassitudinem transeat.

De Mespilo. Cap. XLV.

MESPILI arborẽ Dioſcorides contentus agreſtem nominaſſe, præterijt. Hoc tamen aſſeuerat, quod poma eius & folia uirtute non diſcrepent. Sed & cæteri diligentius, qui & uocabulũ eius aliud addidere: apud quoſdam nanque tricocta nominatur ex tribus granis, quę ad ſeminis ſobolẽ retinet intus incluſa. Auſterum ſemen eſt meſpili, fructum & ante uirtutem guſtus oſtendit, ſed & fluxus uentris immodicos fortiſſime detinet, ſtomachum diſſolutum uehementer aſtringit. Sunt etiam qui putant dentibus non leuiter ſubuenire, ſi in dolore mandatur. Folia quoque eius & cortex, itemque radices eius tuſę & impoſitę, cuicunque feruori & tumori ſubueniunt. Sicca & trita cum melle, ad cicatricem uulnus adducunt: hauſta cum dulci, ſolent ſanguinem reijcientibus opem ferre: & cum uino propinata, ueneficis potionibus repugnare.

De Zizipha. Cap. XLVI.

ZIZIPHA modicum cibum corpori pręſtant, licet illis ſaporis non nulla gratia lenocinetur. Habent tamen plurima incõmoda, ęgre coquuntur, ſitim accendunt, pręgrauãt ſtomachum, difficili mum reddunt, officium uentris, ex quibus aſpera uis eorum & primum ligno ſortita deprehenditur. Folia tamen ipſa poma contrita, & impoſita, ſpleneticos & hydropicos adiuuare, certiſſimum eſt. Radicis & corticis eadem uirtus habetur: quorum ſuccus ex melle coctus, tuſſim mitigat: cum mero mixtus, iecori medetur, ueſicam leuat urina largiori.

De Fico. Caput XLVII.

FICORVM natura calidiſſima eſt, ſed quod ad poma pertinet, nimium recẽtibus auſteritas ineſt, & ideo tales ſtomachum inflant, & inteſtina perturbant modice quidem, nam ſtatim per aluũ defluit omnis iniuria. Quę igitur maturiores ſumptę ſunt, prope innocuę creduntur, & corpus ſic ficuti ſiccę ſaginant: denique athletę antea ficis alebantur, priuſquam eos Pythagoras exercitatos ad carnis uſum, qui fortior cibus eſt, trãſtuliſſet. Siccę tritę & impoſitę, uehemẽtes tumores aut maturãt, aut diſcutiunt efficacius, ſi in eis nitrũ uel iris acceſſerit. Coctæ ex aqua cum hyſopo, dant potionẽ quæ pectus expurget. Item coctæ cũ uino, ſedi tumenti præſtant ſalutare fomentũ. Ipſæ pãno illitę, & impoſitæ, paniculas, parotidas, furunculoſque rumpunt. Itemque cum fœnugræco ex aqua decoctæ, fomẽtum faciunt, quod uitia matricum extinguit: cum ruta & melle ſuccum dant, qui à pleureticis & pulmone uitijs ſalubriter hauriatur. Cum æris flore tritæ, moleſtiſſimis tibiarum uulneribus imponuntur. Tritæ cum ſale, ſcorpionum plagis medentur canceratis: quanto pinguiores fuerint tritæ & impoſitæ, tanto efficacius ſubueniunt. Hydropicos extrinſecus ſiccant ex uino contuſæ, & cum abſinthio & hordeacea farina in modum cataplaſmatis adunatæ, combuſtæ & tritæ.

De Sorbo. Cap. XLVIII.

PLVRIMIS medicis placet, ſorba pro medicamentis magis quàm pro cibo eſſe ſumenda. & quidem alba adhuc, & ſemicruda deiecta, uehementius ſolutioni uentris obſiſtunt, ſtomachum pręgrauãt: ueruntamen matura ſiccata ſubleuant, faſtidia pellunt, uulnera interaneis innata deliniunt. Quidam ſicca ſorba tuſa, urinam ſoluere, & pro polenta cum uino ſplenicis & iecore laborantibus, maximeque pulmonis moleſtiam ſentientibus obtulere. Aqua uero in qua decocta ſunt, non minus & ipſa cauſis ſupra dictis potui oblata ſuccurrit. Dyſentericis quoque iniecta medicatur.

De Siliqua. Cap. XLIX.

SILIQVAE recentes ſtomachum auertunt, aluum ſoluunt. Eædem ſiccatæ incõtrarium poſcunt. Cibus earum ad urinam proficit commouendam, traditurque contra ſtomachi dolorem non leue præſidium, ſi ternæ in ſextario aquę ad dimidias decoquantur. Iſque ſuccus per dies quinque continuus hauriatur. Galenus tamen de ſiliquis peſſime ſentit, quod uix digerantur, & uentrem ſtringant, & humores noxios nutriant.

De Ceraſo. Cap. L.

CERASI uiridis pomum uentrẽ humectat & prouocat, aridũ ſiccat & detinet, ſtomacho uiride contrarium, ſiccum perquam utile accipitur, & hoc quidam exiſtimant urinam mouere. A' non paucis auctoribus traditur, ſi mane recentia cum ſuis nucleis deuorata ſint, aluum tam copioſe fluere, ut ex eadẽ cauſa etiam pedes morbo implicati liberentur. Fit ex his diaceraſeon, quod omnibus notum eſt. Galeno placet non in omnibus ceraſi pomi unam eſſe uirtutem. Nam in quibuſdam auſterus ſapor, in quibuſdam acidus, in quibuſdam dulcis apparet. & uult auſtera ad hoc ualere, ut uẽtrem cõſtringant, ſtomachum confirment. Acida iudicat phlegmate abundantibus ſtomacho opportuna: nam magis ſiccant, & craſſitudinem denſioris humoris incidunt. Dulcia ſtomacho aduerſa pronunciat, citius tamen per inteſtina defluere. Gummi quod truncus illacrymat, exaſperatas arterias optime lenit, ſi in uino ueteri detur in ſorbitione

tione resolutum. Simili modo datum, fastidium stomachi nauseantis auertit: & è facie fœditatem palloris excludit, cum mero haustum. Calculos etiam quibus uesicę cannalis obstruitur in harenę puluerē soluit.

De Amygdalo. Cap. LI.

AMYGDALVM recens, ut multis uidetur, stomachum onerat. Dioscorides uero etiam stomacho prodesse arbitratur, si cum folliculo suo nucleus deuoretur. caput prægrauat, caliginem nutrit, cupiditatem Venereę uoluptatis etiam accendit. Sicca uero contra ebrietatem ualent, si ante uinum quinque sumantur. Sitim ex his inflāmari illo argumēto docetur, quod uulpes cum amygdala deuoraue rit, nec aquam in proximo habuerit, interire credatur. somnum faciunt, urinam mouent, fœminarum iusta pręcipitant. Amydgala quoque cum menta trita, & in potionem perducta, sanguinem reijcientibus prosunt. Oleum in quo decocta sunt, infusum capiti, caducos & lethargicos excitat. ulceribus canceratis & caninis morsibus, trita cum melle subueniunt, dolores iecinoris ac renum coctorum, in aqua potus extinguit, admixto modico passo quo solet potionis eiusmodi amaritudo leniri. cū resina terebinthina procemata data, calculos frangunt, obstrictum canalem uesicę laborantis peruium pręstant: tussi & colo prosunt, cum helilisace ac melle contrita, & in auellanę nucis magnitudine sumpta. Fit medicamentum ex amaris amygdalis, quod Dioscorides diamygdalon appellat, spleni & iecinori, maximeque aurugini necessarium. quod conficitur sic. Accipe amygdalorum uncias duas, gentianę IIII. anisi duas, absinthij pō tici unam: quę omnia simul tusa cribrantur, & ex eo puluere cochlear ex aqua datur. Mulsa miscent qui nimiam amaritudinem uitāt: uehemens nanque hoc esse, etiam domesticis in uxore seruata experimentis, probaui. Gummi quod amygdali arbor exudat, mixtum potioni, reijciētibus sanguinem saluberrimum creditur: tussim mitigat, cum mero potum. Eadē & cęteris arboris partibus uis inesse traditur, ut folia uel cortex ad tempus sumpta, aperiant, purgent, extenuent.

De Auellana. Cap. LII.

AVELLANAE in cibo sumptę, dolorem capitis incutiunt, inflatione stomachum distendunt. Corpori sanè pinguedinem conferunt: siccę in uase fictili si torreantur, distillationibus mitigandis utilissime offeruntur: tritæ ex aqua mulsa, poteque, etiam uetussimę tussis molestiam sedant. Alij uero tritas & cum passo bibendas dedere, ad pulmonis & iecoris uitia sananda. Multi cum pipere miscuere, & cum uino propinatas, contra catarrhum, & tormenta uentris, & urinę distillantis angustias ualere senserunt: cum axungia uel adipe ursino contritę, & alopecijs illitę, capillorum damna restituunt. Aiuntque oculos infantium cęcorum ad colorem nigrum posse reuocari, si adustę cum oleo conterantur, & ex eo cerebrum quotidie perungatur.

De Psistatio. Cap. LIII.

PSISTATIORVM uirtus austera & styptica, & prope aromatis gratiæ iuncta colligitur, ideoque etiā stomacho accommodata creduntur. Maxime tamen constat, ea & thoracis, itemque pulmonis & iecoris uitia purgare. Trita uero cum uino, contra morsum serpentum prosunt.

De Castanea. Cap. LIIII.

CASTANEAE ex omnibus fortissimum quidem cibum corpori pręstant, sed qui difficile cō coquatur. Coctę autem in carbonibus, uel in fictili uase sicco assatę, & cum melle ieiunis datę, tussientibus prosunt. Aqua in qua cum succo cortices coquuntur, cœliacis, dysentericis, sanguinem reijcientibus, bibenda haud inutiliter propinatur. Interior membrana quę corticem fructumque discernit, ad tertiā partem decocta in aqua, & potui oblata, mire aluum fluentem refrenat, adeo ut Dioscorides putet etiam catartico data, per hanc potionem iri obuiam posse, si plusquam necesse sit purget.

De Nuce. Cap. LV.

NVX uiridis, utpote adhuc aquatioris humoris, styptica & frigida uirtute censetur. Potens denique & stomacho aliquid uigoris acquirere, & uentrem cum garo sumpta mollire. Nuces autem siccæ duæ cum carycis duabus, & uiginti rutæ folijs, addito salis grano, simul conteruntur, nullisque uenenis opprimi poterit ea die, quisquis ieiunus acceperit. Inter Calendas & Idus Iulij centum numero nuces statim ut arbori dēptæ sunt, cortice adhærente quassantur. His admiscentur aluminis schisti libræ tres, & in nouo fictili uase ponūtur. Super hæc infundūtur olei boni libræ tres, & diligenter in loco neque humido, neque nimiū sicco obruuntur: post nonaginta dies dabūt oleū, quod fluētium capillorum dāna restituit.

De Pinea. Cap. LVI.

FORTISSIMVS ex nucleis cibus est, & humores optimos gignit, & sitim sedat, ac stomachi

acrimoniam temperat, purgat urinam. præstat antidoti uicem cũ laseris uncia una, nitri una, cymini una, palmularum una: quæ omnia in oxymelle resoluta, iucundissimum præstant oxyporium, si unciam nuclei triti simul accipiat cum uuis passis. Nuclei frequẽtius sumpti, excitare creduntur tardiores ad usus Venereæ uoluptatis. Ipsæ uero pineæ cum resina quã gerunt tusæ, singulæ in singulis sextarijs ad dimidium decoquuntur. ex eo quotidie binos haurire cyathos excreantibus sanguinem, salutare est. Cortex autem arboris decoctus in uino, efficacissimam potionem contra uentris tormina subministrat.

De Myxis. *Cap.* LVII.

ID nanque genus manifeste stypticæ uirtutis esse apparet, & frigidæ, quamuis plurimum illi de rigore siccitas decoquat. Verum & ardores febricitantium extinguit ore compressum, sitim mitigat: & in cibo sumptum, stomachum erigit, solutioni uentris obsistit: tritum, & cum polline impositum, collectiones suppurare non patitur. Ossa combusta, & in puluerem redacta, butyro & melle comitantibus, non abiecti uigoris xirocollyrium præstant.

De Spomelidibus. *Cap.* LVIII.

HOC pomum Dioscorides frigidissimum affirmat, atque idem ad laborem digestionis incutere: stypticum tamen & stomacho accõmodatum plerique dixere. Arboris eius natura cum malis congruit, aliquanto quidem infirmioris, & (ut diximus) propemodum potest in causis similibus assumpta medicari.

C. PLINII SECVNDI DE RE

MEDICA LIBER QVINTVS.

Victus in fluoribus capillorum ratio. *Cap.* *I.*

CIBOS igitur accipiant acros, qui magis aperiant poros, qualia sunt erucæ, cardamomum, porrum, cepa uel allia. Hæc enim omnia quæ condensantur, habent'ue poros constrictos, inutilia sunt. Quibus autem ex raritate pororum profluũt capilli, contraria sint hæc, necesse est. Vtantur etiam intubis, lactucis, maluis, ouis mollibus, pane nauali, & siliginis in aqua calida aut frigida infuso. Melones quoque accipiant, cucumeres, pisces, duras carnes habentes, ac porcinas carnes recentes: & nihil ex eis quod pingue est, sumant. Accipiant uero steriles & pedes de bubus, isices & pectines & conchylia: à uino abstineant, & maxime ueteri. In balneo uero cum lauerint, aqua antequam intrent infundant caput: & iterum in piscinam intrantes, caput sub fistula ponãt.

Si de hepate caput dolet. *Cap.* II.

CIBOS accipiant frigidam habentes uirtutem hora secunda aut tertia, panem accipiant in aqua calida infusum, aut cetrum, aut melum, aut aliquod quod infrigidare possit pomum, & cum cibo utantur, aquam frigidam si in usu habent, bibant adhuc amplius, ut certe toto prandio cum uino mixtã ipsam aquam bibant frigidam, & modicum uinum. Sed & omnibus diȩta talis sit sic patientibus: necnon & illis qui calidum habent uentrem, uel stomachum, aut splenem, talia sunt facienda.

Si de uino caput dolet. *Cap.* III.

CIBVM offeres, panem ex aqua cocta, oua à pala columbarum, & pullorum ascellas, & gallorum testiculos. fitque omnis cibus euchymus, & qui uapores prohibeat.

Si de percussione caput dolet. *Cap.* IIII.

VINVM ab initio prohibendum est, carnes, & omnis cibus fortior: quod si febres sint, succum ptisanæ dabis, & uitellos ouorum ac maluas uiscellatas, lactucas, intubos & cucurbitas.

De ratione uictus phreneticorum. *Cap.* V.

A PRIMORDIO ptisanæ succum bene coctum: si autem non est eis suauis, cum granulis dabis sine aliquo condimento. Addes eis oleum aut rhodomellis aliquãtulum. quod si adhuc suaues non sint ptisanæ, his dari oportet auenæ succos aut cedos. Si uero abhorrent sorbitiones, panem in aqua calida infusum dabis, & magis cum holeribus comedant, qualia sunt maluæ, intubi, elixæ interdum & non

coctæ

coctæ satis: & sic caules thyrsosque coctos lactucæ dederis, & melones, & cucumeres, & interiora ipsorum. Pisces dabis echinos & pectines, poma accipiant persica duracina, cerasia, mela, & malogranata: sed hæc omnia ana modice. Potionem quoque eis dabis subinde, & paulatim calidam aquã omnino bibere oportet. Nam si sit phlegmon, intrinsecus non paruum periculum accedit, cautiusque est calida aqua uti quàm frigida: & si febre & alienatione caruerint, tunc præsumendum est, uinum dare eis qui habuerint usum propter somnietatem.

Dieta in lethargo obseruanda. Cap. VI.

DANDA sunt, succus de amygdalis cum modico melle coctus, & ptisanæ succus habens comas, porri aut apij radices aut hysopi, si febris non est: quod si febris est, hysopum non mittas: sufficiunt enim apij radices cum simplici oxymelle admixto. Post ptisanas uero dabis & micas panis cum apomelite ac hydromelite, ac post, digesta ægritudine uinum dabis ana modice.

Dieta epilepticorum. Cap. VII.

CIBOS accipiant, panem bene coctum, & optime infermentatum, & maxime in clybano coctum. calidam aquam bibant. Coriandrum autem si comedant, prohibet humores ascendere in caput, quod maximum adiutorium est. De holeribus uero manducent betam, caucaliam, rapam & porrum mixtũ. Condimenta autem ipsorum ex oleo & sale mediocriter supersparso. De uolatilibus gallinas, phasianos, sed non saginatos: & de anseribus alas, collum, caput, & pedes: & græculas & aues omnes, præterquam quę in paludibus & in aquis degunt. Ius etiam prohibendum est ad bibendum: admiscenda uero sunt nouẽ aut undecim grana piperis, aut anisum modice. De carnibus autem bonum est omnino non manducare, & maxime porcinam aut bubulam. sed & alias carnes modice pro desiderio accipiant, & nõ pingues: ipsas uero carnes in sinapi intingant, & apozima magis q̃ zima bibant. cepas & daucum non manducent, neque esmerion: apium uero in omnibus prohibendum est. Pisces dandi sunt, merulæ, turdi, aut scorpiõ, aut scardus: pinguis autem & pelaicus prohibendus est. De fluuialibus edant eum qui dicitur andromis, sed cum oxymelle manducẽt, aut modico pipere. cochleæ fugiendæ sunt. echinus manducandus ex interuallo: aptus est enim stomacho, & urinam mouet. accipiãt aliquid apozima calidum, quale est absentiatum conditum. Carnes autem prohibendæ sunt usque ad perfectam sanitatem. & à leguminibus abstinendum, maxime si lenticulam uoluerint mãducare. cedrum ibidem bulliat, seu pulegium aut piper. Poma autem bonum est eos fugere: quod si utique accipere uoluerint, causa sanitatis modicum assumendum est, & maxime post cibum. Tragemata etiam fugienda sunt, qualia sunt nuces dactili. Pistatia autẽ & uuæ, nucleusque, uel quæ de amygdalis fiunt à pistoribus, non sunt fugienda. uinum quãtum ad ipsam passionem pertinet, fugiendum est, maxime uetus. modicum uinum album lene sumendum est propter usum. & omne quod ex lacte fit, ipsumque lac fugiendum, & omnia dulcia fugienda sunt.

De melancholicis. Cap. VIII.

CIBUS eorum sit ptisana, quam mane accipiant cum granulis suis hora secunda in prãdio, aut pisces aspratiles & domesticos pullos uel gallinas, & aues alias quæ non in paludibus degunt, & pectines & astaces & ychinos. De holeribus autem lactucæ & intubi omnino comedenda sunt, & maluæ: omnia alia prohibenda sunt. De pomis, pepones, cucumeres, & uuæ dulces duracinæ, & mela quę non sunt styptica. Ficus autem omnimodo prohibendę sunt: quod si accipiant, duæ aut tres, & hę satis maturę sunt dandę. De placentis autem omnia prohibenda sunt, propter quod cum caseo factę sint: uinum autem bonum est dare chrysaticum, & hoc modice. quod si istud non inueniatur, dabis uinum quod nihil habeat repercussionis aut stypticum, aut aliquam austeritatem, ne cum bibitur, caput petat. Carnes autem & fortiores cibos adsumere ęgrotantem ad melius accedentẽ ordinandum est, paulatim augmentando, & nõ satis de subito: quod enim paulatim fuerit oblatum, melius est & cautius transire ad fortiora paulatim. Post balneum autem mox non bibant uinum nisi calidam aquam: & sic cibum sumãt, sicut iam dictũ est. & prandere uolentibus offerenda est iterum calida aqua. Hoc enim modo dięta obseruanda est, & tunc conuenit fieri, quando iam uidetur uiolentior in cerebro effecta materia, constricta & pinguior effecta.

De oculorum passione. Cap. IX.

CIBOS mitiores & sine mordicatione accipiant, & qui pinguiores reddant humores, id est orphos & alios pisces, duriores carnes habentes, glaucum, cyridiam, ex ipsis ficciores. Holera autem, intubas & maluas. Ex pomis mela, melones, uuas dulces. Ficus autem nullo modo sunt accipiendę in oculorũ dolore. De cetrio uero cortex dandus est, & bibant calidam aquam. Vinum si uoluerint bibere, chrysaticum eis dabis, aut dulce, aut aliud quo impinguari possint humores.

De aurium passione. Cap. X.

CIBUS eorum sit succus ptisanæ, & alice, & cetrium, ac similia bene cocta, similiter & ouorum

uitelli utilissimi sunt,& maluarum caules,& pisces aspratiles,& pipiones, & de domesticis pullis extremas partes,sicque & ad omnium diuersitates parotidum uti oportet.

Diæta in faucium morbo,quem Græci συνάγχην, Latini anginam uocant. Cap. X I.

ANGINAE tres species sunt,scilicet: synanche, cynanche,& parasynanche: In quibus primũ omnium aquosa mulsa,quæ ualet extenuare & purgare per urinam & uentrem,exhibenda est. Quibus thorax & pulmo suspirat,ministranda est mulsa per dies tres, ac post diem tertium succum ptisanę & ouorum uitellos dare mollissimos & non multos oportet. Vtilissimum quoque,cibi abundantiam fugere uelut magnum malum. Si enim in periculo sunt,modico cibo accepto:si plus accipiant, magis existimandũ est. Hæc ergo sufficiat de synanche laborantibus dixisse.

Diæta Catarrho laborantium. Cap. X I I.

CIBVS eorum holera & amylum uel lapatium, ptisanæ succus uel alicæ, aut lens cum melle modico cocta, & omnes pultes cum pipere albo, & salsamenta quæ uolent. oua quoque à pala comedant. sitim uero dissimulare,multum adiuuat. ebrietas aut potio multa fugienda est: &, sicut diximus, omnes cibos salsos comedant.

De pleureticis. Cap. X I I I.

CIBVS dandus est pleureticis,succus ptisanæ quamoptime coctus: si uero non fuerit coctus, inflat hypochondria: amygdalas autem purgatas & tritas admiscebis ptisanis, ut simul coquantur, & succum acalisis seminis admiscebis, in ptisanæ succum aut hysopum simul coques,succum quoque ex amygdalis eis dabis, cui modicum admiscebis mel. Est autem melius, si mane succum ptisanæ accipiant, & ad uesperam succum de amygdalis. Quod si uirtus infirmantium imbecillis tibi esse,uidetur,& de pane mundo micas dabis cum apomelle,aut dulci hydroto sato. Is uero qui uocatur cyuariticon fugiendus. Est enim qui & febres accedant,& caput petat,ita,ut alienationes faciat. Vnde & melius est si uirtus imbecillis uidetur dare modicum cinidij aut hydromelon. Si autem micas de mundo pane non habent qui infirmantur,ad accipiendum in aquam dulcem potionem accipiant,& zemon sine oleo factum, ac solam gallinam dabis,sed modice quibus uirtus imbecillis est,& cibum fastidiunt. Sed & pisces,& maxime cyclas. Est enim piscis,molli carne, & natura humidus,& digestibilis, quem & ptisanas maritimas uocant. Pectines autem qui dicuntur,& omnia ostracoderma fugienda sunt. De holeribus uero. Holera prohibenda sunt,si aspera lingua non sentiatur,& sitis nimia non sit,& non febriat satis:quod si febriat, nõ est malum si dederis maluas coctas in uiscello, aut intubos. Similiter & mella danda sunt. Calida autem aqua est ministranda, & mulsam calidam quotidie bibant.

Quæ in pleuretide seruanda diæta. Cap. X I I I I.

ESCA eorum utilissima succus ptisanæ, oryzæ, palmulæ Thebaicę, succus arnoglossę. Posca uero bibenda est. Facit & fœnugręcum,si fusum in aqua coques cum carycis, & ut electuarium dabis in cibo & pulte,& oua à pala,cerebellum porcinum uel agninum aut hędinum cum paruo sale & oleo.

Diæta stomacho existente frigido. Cap. X V.

DANDVM est uinum rubeum & cibi pingues,ac magis oleum habentes,phasiani,pingues carnes habentes. Carnes quoque porcorum pinguium,& olea. De holeribus brassica tertio cocta, & cõmixta cum apozimo in uino condito,caules ipsi similiter aut rapę, aut polenta,id est,alseta,pultes,alica cum uino Tyro. De auibus autem,perdices,merulas,turdos,anates. De carnibus,caprina & ceruina. Poma etiam quàm maxime sunt fugienda. De tragematibus uuę tantum, & sufficiat.

Si de calore nimio fiat fastidium. Cap. X V I.

CIBOS dabis panem mundum qui utilissimus est in aqua calida acceptus, & oua dura hora diei tertia,& holera intubas,& lactucas,ac maluas. Et de auibus domesticis,gallinas non satis coctas, & de anseribus extremas partes,& pectus de phasiano. Syluestria uero omnia sunt prohibenda. De piscibus autem utantur,duras habentibus carnes,qualis est acerma,orphon,caclon,cerida,cocida,& astopodes ac sępias,& ostragoderinas,id est astaginas,& ciretias,& pectines,etiam cochleas comedant: legumina,faseolos,fabam, oryzam,poma,mala dulcia,uuam duracinam,cedria,melonis carnes,& cucumeris interiora,& persica duracina,& balneis de aquis dulcibus utantur.

Si de glutinosis & pinguibus fiat. Cap. X V I I.

DARE oportet ea quę extenuare possunt humores,dabis igitur eis capparum in oxymelle compositam,

positam,& oliuas omnes,quæ in sale aut oxymelle condiantur. Sed & sinapi forte ad subtiliandum cum melle & aceto manducatur.

Si de calida distemperantia fiat fastidium. Cap. XVIII.

DARE oportet quæ infrigidando iuuari possunt, maxime quæ de aceto conficiuntur. Poscam potui dabis, & panes ibidem infusos in posca & oxygala & mela. Lactucas quoque & intubos atque aquam frigidam mediocriter.

Diæta cardiacis obseruanda. Cap. XIX.

MALIGRANATI grana sumpta,siue succus eorum acceptus,prodest:sed & mela non satis dulcia & mediocriter styptica,piraque,& persica duracina,uuæ quoque quæ austerum aliquid & stypticum habent,& panis in aqua frigida uel calida,si is qui patitur si temperantiæ satis calidæ,& in ore stomachi contineantur humores. De piscibus uero polypus,bulbus,& pectines, astaces,hysices, & uentres anserini,pedes etiam porcini,& quæcunque non facile corrumpuntur,aut cetria foris mundata.

Si melancholicus humor uomicam exegerit. Cap. XX.

IN primis dabis eis ptisanæ succum, ac deinde mulsam aquosam.

Si ex cholerum plenitudine effusio nimia uentris uel uomitus existat. Cap. XXI.

OPORTET in potionibus & cibis frigidam & humidam uirtutem habentia adhibere. Igitur ptisanæ succus potus utilissimus est,& lactucæ datæ cum modico aceto similiter,& intubus,troximaque & panis in aqua frigida infusus. Pisces omnes, duras carnes habentes. De carnibus uero uel gallinarum pullis uentriculos dabis. De pomis quæ matura sunt, mela, pira, malagranata, & uuas quæ pependerunt. De tragematibus castaneas:dabis etiam eis potionem aquæ frigidæ aut omphacomellis, aut hydromellis, aut certe uinum modicum.

Diæta Sorani de peripleumonicis. Cap. XXII.

DABIS oua sorbilia & succum ptisanæ aut amylum sine liquamine, ex pipere mulsam quotidie ieiunus sumat: & quoties bibere petierit,ipsam bibat.in qua mulsa elixanda est ruta aut amygdalæ amaræ,aut hysopum seu origanum,aut poligonum. Nam & succus polygoni bene facit.

Diæta tetanicis. Cap. XXIII.

CIBI eorum solubiles esse debent,id est pultes nitidæ,uel cerebellum. Remouendum uero est quod rheumatismum facit &c.

De hepaticis. Cap. XXIIII.

DANDVS est succus ptisanæ & auenæ,danda est quoque amygdala ad edendum. Oua uero prohibenda sunt,micas panis aut abatas aut coctas accipiant,sed non multum: omnia alia defrumenta fugienda sunt,qualia sint simula,hydri,pultes & placentæ. Pisces dabis echinos,pectines,batos,& pipiones & pisces uiscellatos. Dulcia autem omnia fugienda sunt & styptica,neque malagranata dãda sunt,neque aliud aliquod pomum,neque uinum dare oportet,& maxime ignitum. Vinum quod non est stypticum, utile est:dabis & apozima quod fit de apij radice.

Diæta hepaticis calidioris distemperantiæ obseruanda. Cap. XXV.

DANDA sunt succus ptisanæ,& panes qui cum decoctione apij radicis colliguntur,intuba, cicoria,& occus.Hæc enim holera ad calidam distemperantiam iuuant,& frigidam non lædunt,& coriandrum in ipsa coctione admiscebis & apium.Oua aut fugere oportet,maxime si dura sint,calida non dare,neque cedrum aut hydri.Si uero supradictæ herbæ non sunt,dare poteris lactucas in uiscello coctas cum apij radice,sed & betas ministra bis coctas,uel solas uel cum maluis,ubi & acetum modicum mittatur.De uolatilibus gallinas domesticas cum uiscello supradicta holera in condimento habente, cyminum uero aut origanum non est bonum. Perdices utiles sunt & phasiani. De anseribus uentres, cantulas, merulas, turdos,turtures,& minutas ministrabis aues. Anates autem & omnia quæ in paludibus degunt,aut raro aut nullo modo dãda sunt.De piscibus uero maxime marinos dari oportet,sed aspratiles,quales sunt,merulę scaurus.His autem qui habent acredinem uel calorem,fortes sunt,nihil habentes mellis aut liquaminis,aut salem satis. De quadrupedibus aut offerendi sunt pulmones & intestina, aut ex eis scordola facta aut

mazachara. Poma autem dura & dulcia, mela uero oportet aſſa & elixa cum gallina dare. Cum autem aſſantur mela,non urantur,ſed multo tempore aſſentur.De malis granatis etiam granula dentur ante cibum cum modico pane,& poſt cibum uua duracina:& de utroque quæ ſunt mollia,& ceraſia,pira,& meſpilas ſemel aut bis:tragemata quoque offerenda ſunt,uuæ quæ dicuntur lapſanæ. Nuces autem & piſtatia & nuclei pinei fugiendi ſunt.caſtaneas uero dabis. Diximus ſuccum ptiſanæ utilem eſſe in hac cauſa. & ipſa grana lota danda ſunt. Sed & holera, maxime intuba & trozima, propter quod & ſola ipſa data, aut cum gallina,aut perdice,aut uentre anſerino,aut cum carne aliqua cocta,bene facit. Holera etiam hæc aut cocta,aut cruda,utiliter dantur in hac paſſione.

Diæta frigidæ diſtemperantiæ hepatis, ſiue uentris. *Cap.* XXVI.

DANDVS eſt panis calidus ad edendum,aut per ſe, aut cum uino infuſus ſtyptico: de holeribus braſſica tertio cocta in aqua,mutata,& ſic infuſa in uino,eſt danda:ſed quando condita eſt,aut edatur per ſe,aut cum intubo,aut ocymo,aut cum gallina,aut cum perdice,ſeu cum turdo,uel merula. Mãducare etiam oportet uentres anſerinos & hyſices,& carnes aſſas:ſed rarius. Secunda diæta ordinanda eſt hoc modo. Punicum dandum eſt bene coctum,& pultes de milio. De piſcibus dandi ſunt merula,coſſifus,cereda: caſtaneæ etiam aſſæ mediocriter,& non frequenter,& uuæ: confortãt enim. Piſtacia & nucleos pineos & amygdalas fugere oportet. lac dandum eſt caprinum,aut uaccinum, cum petra fluuiali coctum. Aliqui etiam mel addunt cum lacte:oportetque ſpumam lactis,cum feruet,tolli,& poſtea puluerem myrti aut ſorbi ſicci ſuperaſpergi. & de tragematibus uuæ quæ reponuntur, utiles ſunt.

Diæta dyſentericis obſeruanda. *Cap.* XXVII.

DE frumẽto pultes dandę ſunt,ſed alica plus digeſtibilis eſt. oryza minus nutrit,ſed plus ſtringit. Pultes de farre & milio & de panico & Alexandrino pane & hydri dandæ, & pro condimento anethum mittas,pro oleo adipem anſerinum aut pullinum:ſed ante coquantur ipſæ pultes in aqua,& ſic mittas lac ante coctum & deſpumatum,ibidemque admiſcẽs ros marinum & grana maligranati trita. Mela quoque & cydonias purgatas & uuas tritas in aqua unde pultes fiant,ante coques ſorbos aut pura cruda,aut matura,aut mala cydonia,aut meſpilas,aut ſiliquas,aut dactilos:ſimiliter & caſeum recentem colabis per cribrum,& condes inde pultes,dabiſque ad edendum:quod ſi pultem recuſant,alicam dabis eis,uel oryzam cum aqua in qua coxeris dactilos,aut damaſcenos,ſeu ſorbos, ſiue reliqua ſupraſcripta. De leguminibus uero lenticula danda,cui tollis corticem:& cum purgata fuerit,rore marino & de adipe ſupraſcripto cum modico aceto condies,& ſale modico:& cum fuerit cõdita,in modum ſorbitionis cum ipſa pulte lenticulam ad edendum dabis. Ptiſanæ per ſe non ſunt ſtypticæ,ſed laxant. At uero de holeribus dabis plantaginem,intubas,maluas,coctam betam & bene expreſſam,& cum aceto tritam atque cõditam. Ea uero quæ cruda manducari poſſunt,cum pane edantur. Braſſica quoque uel caules montanæ bis coctæ impinguãt quidem,ſed conſpiſſant ſtercora: aſſumantur autem cum aceto,ſale,& oleo condita. De maritimis uero piſcibus non multi ſunt qui expediri poſſint,ſed ſcorpinam accipiat cõditam aceto & cymino: ſic etiam aſtago datur,oſtreęque aſſata teſta iuuat. Carnes uero omnes ſunt inutiles de agreſtibus auibus,quod genus ſunt turdus,perdices,turtures,merulæ, ſtrumi, & columbi, & maxime pipiones omnes non ſaginati coquendi ſunt in poſca,& deinde aſſandi:melius ſi intrinſecus mittatur myrtus, aut ſorbus tritus, ſuccus aut inciſus minutatim,aut meſpila,aut pira uirida,aut cydonia mala intrinſecus cocta,& deinde aſſata. De quadrupedibus omnes carnes prohibendę ſunt,præter lumbos ſolum porcinos,aut hœdinos,quos comedant. Oua quoque gallinacea elixata in poſca donec indureſcant,ſublatos uitellos ſolos aſſabis ſuper carbones,& cum aceto ac rore marino trito dabuntur ad edendum. In pultes etiam ros marinum mittes,aut deſidia modicũ,aut gallæ,aut omphacij. In ptiſana etiã coques ungues uitulinas,& comedat ptiſanã conditam cum aceto. De pomis uero,dulcia poma quæ uentoſitatem generant,prohibenda ſunt. danda ſunt pira,ſorbi,meſpilæ,ac mala cydonia,ac uuæ in olla aut fumo ſuſpenſæ,quas cum ſemine ſuo comedat,donec ipſum ſemen in ære minutetur. Ipſa uero poma cum pane ſunt manducanda,malagranata conſtringunt, ſed corrumpunt. Dactili cum pane manducandi ſunt.

Diæta ſpleneticis frigidæ diſtemperantiæ. *Cap.* XXVIII.

PISCES aſpratiles accipiãt,& gallinas domeſticas phaſianoſque & perdices, & omnes aues quę in montibus degunt,& columbos à matre ſubductos. Carnem porcorum mediam ætatem habentium, & hœdos anniculos ſeu bimatos,& ptiſanæ ſuccum cum optimo melle ac pipere,ſed & modico,quia omnia dulcia naturaliter contraria ſunt: ſicut eſt uinum dulce,quod & ipſum prohibendum eſt.

Diæta calidæ diſtemperantiæ ſplenis. *Cap.* XXIX.

CERVINAM carnem edant,à lenticula prohibendi ſunt. Oryza & auellana ſumendæ ſunt. Panis de ſymula utilis eſt. Caſei recentes & lactantes dandi ſunt. Carnes autem recentes hœdinas herinaceorum, ſpondiles, aſparagos, brioniam, omnia in ſalſamento. uti autem uinum ſit ſtypticum

cum

cum calida temperatum.cõmodant etiam lactucas,blitos,atriplices,cucurbitas,ptisanæ succum. ac balneo de aqua dulci utantur.Dandi sunt autem eis & pisces aspratiles:& de auibus omnes,præter quàm quæ in aquis ac paludibus degunt.

Diæta hydropicis, siue hepate laborantibus. Cap. XXX.

PANIS clibanitis dandus est,habens in se seminum genera conspersa, anisi, cymini,fœniculi, & fenonij.De holeribus apium,petroselinum,& daucum,erucam,pulegium,rapam & caules,atque alia quæ sunt his similia accipiant,quæ extenuant uel euacuant & calefaciunt. De uolatilibus pullos,& aues agrestes magis quàm domesticas,qualia sunt merulæ,turdi,turtures,uel minutæ aues,præter illas quæ saginatę sunt. De piscibus aspratilibus uiscellatum cum aniso conditum aut pipere modico. De carnibus uero, carnes agrestes,quales sunt ceruina,caprina,aprina,caprulina : lepores prohibẽdi sunt. Fiat autem coctio eorum cum liquaminibus quæ extenuant cibos,& assatos magis iuuant. Legumina omnia sunt prohibenda. castaneæ & nuces accipiendæ sunt. amandulæ,pistaciæ,uuæ,dactilique raro sunt accipiendi. Vinum Tyrium & Asoriconum maxime uetus plus omnibus propinandum.

Diæta hæmoptoicorum. Cap. XXXI.

SIT omnis cibus eorum substypticus mediocriter succus alicæ aut ptisanæ.melior est autem si de amylo triticino fit ex modico melo coctus,cum ipse autem succo ptisanæ de amylo facto utaris & succo farris aut de symila bene facto, & micas panis accipias in aqua calida,& ouorũ uitellos qui utiliores sunt, quàm ullam sorbitionem,aut quemcunque cibum calidum dare : sed omnia sint temperata, & magis ad frigorem inclinata,salis & olei non multum habentia. De holeribus uero maluas & lappatas bene sine sale,& lactucas in posca coctas,& cum aquosa posca datas:sic & intubam & proporcaglam. Pullos & gallinas non saginatas,perdicesque & testiculos gallorum & uentres,assata sine sale. De anseribus uero dandæ sunt extremæ partes uentris,& de ipsorum ouis uitelli:& pedes porcini dãdi sunt:& aspratiles pisces admixto aceto,ibi coquuntur. De leguminibus dabis alicam & citron & orizam multum coctam:quando autem sine febre sunt,cum lacte coquantur. De pomis uero mala cydonia elixa,pira,sorba,mespila:& si sitiant,melones & cucumeris interiora,uuas quę suspensæ fuerint,uel quæ exiccatæ sunt. Ficus prohibendæ sunt,tragemata fugienda sunt:de quibus tamen dandæ sunt pistaciæ,amygdalæ,& malagranata & uuæ.& postquam sanguis quieuerit, calida aqua danda est in tota ægritudine.

Diæta nephreticis præscribenda. Cap. XXXII.

ASSIDVE calidam aquam accipiant in medio prandio : aut aquam frigidam, seu uinum frigidum,aut rosatum,aut uiolatum conditum prohibendum est,& hydrogarum : & omnia quæ cum pipere fiunt. Offerendæ autem sunt anserum extremæ partes, & aues quæ non sunt saginatæ. De pomis accipiant cucumeres, & quæ intrinsecus sunt melonis, ficus uirides, & siccas uuas. mela & pira nec multũ nec frequenter accipiantur.

Diæta ad renum inflammationem. Cap. XXXIII.

CVI uenter multum currit, cibus dandus est is qui tardius digeratur, qualis est alica cum rosato, aut chrysaticum, aut hydromel,seu modicum feraptenum. Holera uero troxima, aut lactucæ & carnes steriles,aut pedes porcini, sed maxime bouini & gruini & hysicini. Pisces autem qui duriores carnes habent,& melones præter semina, ac mela dulcia : fugienda sunt salsamenta,omnia quæ urinam mouent. echinos,amygdalas,pistacias,ficus,dactilos,castaneasque accipiant.

Diæta in coli passione quæ ex frigore fit. Cap. XXXIIII.

PANIS siliginis bene coctus dandus est,& apozima ubi coctæ fuerint apij radices, aut anethum, aut cyminum,seu anisum.exinde spargenda est farina,& cum uino modico accipiant.quod si cum pipere conditam accipiant,iuuat. Holera uero danda sunt,apium,porrum coctum,capita ipsorum cauliculique, asparagus,allia quoque accipiant. De auibus autem pipiones,columbos,& perdices,gallinasque domesticas:& condiantur cum aniso aut cymino,aut porro,aut apio seu pipere. De piscibus uero aspratiles, & condiantur ex seminibus,quæ inflationem tollunt,aut cum allio. Carnes,si fieri potest,prohibendæ sunt donec sanentur. Legumina quoque præter ptisanas,& hæ dum coquuntur,apij radices,aut comæ porri, aut pulegium,aut origanum,siue anisum,aut piper,seu amygdalæ simul coquantur.De tragematibus uero expedit ut amygdalas edant,& maxime succum earum, admixto melle & modico pipere : de uino si purum detur,melius iuuat : de propoma,apiatum & anisatum,& leuistatum. Omnia enim hæc eos qui de frigido humore dolores patiuntur, sanare possunt.

Si de cholerico humore coli patiuntur, quomodo diæta est ordinanda. Cap. XXXV.

DANDVS est ptisanæ succus,nullam habẽs alicuius generis admixtionem,nisi modicum salis.

dabis & ouorum uitellos frigida holeraque, cocta, cruda, lactucas maiores & dulces, maxime his qui insomnietatem patiuntur, & omnia poma quæ infrigidare possunt: cucurbita prohibenda est. Carnes dabis, pedes bouinos & uentres, ac scrophinas steriles, & ungulas bene coctas, frigida poma, pepones, mela cum aceto: omnia poma quæ infrigidant, sumenda sunt.

Diæta podagricis ex cholerico humore. Cap. XXXVI.

OMNIS cibus qui infrigidat & humectat dandus est: qualia sunt, intuba, lactuca, malua, blita, brassica, chrysolaca, cardamum, eruca, porrum, allium: & cæpe fugienda sunt. Volatilia dabis, phasianos ac domesticos pullos, perdices, turdos, merulas, cantulas, ficedulas: pisces aspratiles, & maxime qui duras carnes habent. Veruecinas uero carnes manducent uiscellatas, & maxime ex his uentres, ac bouinas similiter: quando autem grauis est dolor, hæc non sunt danda, sed tenues cibi. Legumina dabis, fabas uirides & siccas, sed in aqua ante infusas, & faseolos similiter infusos. Alia legumina prohibenda sunt.

Diæta Galeni in febribus & ephemera. Cap. XXXVII.

REFICE eos cibo, & uino subtili quod sufficiat.

Diæta in quotidianis febribus. Cap. XXXVIII.

CIBOS eis dabis ut est piper, ruta, cyminum, & alia similia, poto ante accessionem uino subtili albi coloris, & ipso modice calido temperato. Generaliter autem in accessione nihil eis dari potest. Post accessionem dabis eis pullos conditos cum pipere cyminoque, porrum coctum, de lactante pedes bene coctos, conditos de aceto & melle, ac pulegio, buccellas de siligine habētes modicum oleū: & si ætas fuerit, facies eis apozima de apio, fœniculo, petroselino, anetho, & aniso, & dabis eis bibere: & infra paucos dies hæc faciendo, liberabis ægrotum.

Diæta in tertianis febribus. Cap. XXXIX.

VSQVE in octauum diem nihil ei facias, post octauum uero diē dabis ei apozima, absinthium, & anethum per dies plures: & si sitis nimia fuerit, dabis ei apozima ubi coquitur apium, bibere. De holeribus autem dabis eis, maluas, atriplices, lactucas, cucurbitas: de uolatilibus, alas pullinas, & gallorum testiculos, & oua sorbilia: de quadrupedibus, de lactante pedes, cerebella, armos: at uero poma, mela, persica: nullam autem acrimoniam nec uinum, usque dum absoluatur febris. dabis & ptisanas.

Diæta quartanæ febris. Cap. XL.

IN primis dabis apozima ubi coquitur epithymus, pulegium, satureia, & anethum. Cibabis eos napo & rapis coctis cum pullo & uino subtili albo & pipere: & omnia quæ possunt esse calida, secure dabis eis.

Diæta senacum febris. Cap. XLI.

CIBABIS eos cibo subtili, ut est siligine & ptisana cum aqua bene cocta & modico sale. Lactucas elixas cum posca, atriplices, betas, cucurbitas, dabis eis & aquam frigidā bibere. Post septem uero dies dabis eis bibere, dabisque eis in escam intubas, lactucas, maluas, betas, & atriplices. De uolatilibus, phasianos, pullos iuuenes, perdices, merulas, turdos, turtures, & pipiones. De piscibus generaliter quantos inuenis albas carnes habentes: quod genus sunt aspratiles, & molles, nullam duritiam habentes: secus dabis eis & fluuiales pisces, hoc est saxatiles, sumena, acerma, sepia, pectines quoque & ostreę. Securus etiam dabis ueruecinam carnem bene coctam, pantices de uacca, & de porco pedes & cerebella, musculumque de porcello & pedes. De leguminibus, fabam bene coctam, faseolum, & fœnugræcum, alicam bene coctam cum rosato habente modicum mellis, & ptisanas. De pomis uero, persica, & dura cedria mundata ablatis corticibus, uuas etiam maturas. Dabis quoque malagranata comedere, & alia poma cum reuerentia, modumque dabis ad manducandum: melius tamen est, si omnia non manducant. De opere autem pistoricio noli dare. castaneas bene coctas, nuces ponticas, nucleum pini, aut amygdalas remoue. Cydonia uero bene cocta dabis ad manducandum. noli excitare eos nimis post prandium, sed si uoluerint ante prandium, & ipsum modice. & si uis in hebdomada balneare, debes, non est contrarium, tamen post pausationem prandij balneas offerre, aut nocte eunti dormitum. Ipsum uero balneum ex dulci aqua fiat, non ex salmacida. & antequam ægrotus ingrediatur in calorem, aqua frigida perfundas eum. & cum ingressus fuerit in calorem, modicum sudet, & postea unges eum lepara de oleo & aqua calida facta. & post unam horam stet, sed non sudet, & descendet in solium optimum: & cum egressus fuerit, de oleo & aqua frigida eum perfundas, totumque corpus & pedes iterum lauabis. & post balneum ad præsens non des ei bibere, sed in medio prandio unum calicem aquæ frigidæ bibat. quod si hyems fuerit, calicem aquæ calidæ accipiat, ac uinum conditum nullatenus accipiat.

Quæ nam diæta in paralysi seruanda. Cap. XLII.

QVI paralysi obnoxius tenetur, omnem piscem qui squamam non habet, omnem etiam auem quæ in palude moratur, non comedat, sicut anseres, anates, & stagnatiles pisces qui limũ habent. Pulpum uero sæpiam & omnem ostream, omneque legumen quod restrictionem facit, azimum, hordeaceum, miliũ, panicum, caules, uel betas, rapas, melones, cucumeres, cucutias, sorba, mela, mogarum, ochynum, mannam, carnem porcinam, caprinam, caseum & lac uaccinum atque caprinum, frisionem, columbam, porrum crudum, cepulam, coriandrum, allium, citrium, malum granatum, cerasia, pruna, cydonium crudum, panem infusum in uino, lactucas, intubam, daucum, maluas, pineas, fungos, uuasque nigras edant, uinum præter album non bibant, neque dulce, neque conditum: mustum usque in Nouembrem mensam non bibant. Idque etiam obseruandum est, ne folia sinapis comedant, nec cocta nec cruda.

Vniuersalis ratio uictus. Cap. XLIII.

OMNEM aspratilem piscem, uidelicet ut sunt lupi, corui, pisces de flumine, qui petram habent, ut tructi, squalij, comede: sed non multum carnem porcinam, gallinas syluaticas, pullos, perdices, phasianum, gruem, merulas, turdos, oua sorbilia, uel modicum caseum pecorinum, modicum cappari: simulam, alicam, porrum coctum ex aqua, stafisagriam, asparagos, pastinacas, fœnugræcum, semen satureiæ crudum & coctum, mentham, rutamque pro desiderio comede: erucas in uiscello interuallo, & ipsas apium & petroselinum cocta: interuallo apij & petroselini uirides radices. modice pro desiderio apij semen, amandulas, ficus siccas & uirides modice, & ipsum cum pipere, uuas passas & uirides albas modice & interuallo costum, spineam, sinapis semen interuallo, fœniculi semen modice, cydonia assa & cocta modice. Vinum uero album & leue Græcumque bibe. Super omnia caute homini agendum est, & de pluuia cauendum primo uere & autumno, semperque ad uentrem accipiendum est, qui ipsos humores deponat.

Si quis syringiones in carne habuerit. Cap. XLIIII.

ABSTINENDI sunt à carne bubula, porcina, anserina, ungula, & ab omni legumine.

De obseruatione totius anni, ut sanus custodiatur. Cap. XLV.

AB octauo Calendarum Ianuarij, usque in diem octauum Calendarum Aprilis utendum est calidis & optimis cibis, nec uino abstinendum. Ex die sexto Calẽdarum Aprilis in quartum idus Maij utendum beneolentibus, sed acrioribus cibis, labore corpus exercendum. Ex die quarto Calendarum Maij usque in diem octauum Calendarum Iulij usque in diem septimum Calendarum Octobris utendum est frigidis ac dulcibus & beneolentibus, parcius laborandum, & duodecim diebus proximis Venereo usu obseruantissime abstinendum. Ex die sexto Calendarum Octobris, usque in diem septimum Idus Nouembris utendum est acidis acribusque quibuscunque escis, minime laborandum. Ex die sexto Idus Nouembris, usque in diem octauum Calendarum Ianuarij utendum leuibus cibis, uino indulgendum, parum bibendum, nec Venere abstinendum. Hæc (ut dixi) obseruans, incolumi sospitate uitæ spatia transcurres, & nulla indigebis expectatione medicorum.

FINIS.

L. APVLEII MADAVRENSIS,

PHILOSOPHI PLATONICI DE HERBARVM VIRTVTIBVS HISTORIA, QVAM CHIRONI CENTAVRO, ET AESCVLAPIO ACCEPTAM RETVLIT.

De Arnogloſsi nominibus uirtutibusq́;. *Cap. I.*

GRAECORVM alij arnogloſſon,aliqui arnion,alij probation,alij cynogloſſon,alij heptapleuron,alij hepataneuron,alij polyneurō,alij chirſion,Prophetæ Vranichneumanos, Aegyptij Aſuth. Galli Tardos,Lotios : Hiſpani Thaſaricam : Daci Simpeax : Punici Artiercon uocant . Romani plantaginem latam , alij plantaginem maiorem , alij Septeneruiam . naſcitur paludibus plurimum , & pratis.

Græci ἀρνὸν agnum uocant , γλῶσσαν uero linguam . Rurſum quod ſæpe adnata habeat germina in longitudine ſeptem lateribus ſimilia, Græci ἑπταπλευρον uocauerunt. Cæterum ſunt eius ſpecies duæ: nam quæ heptapleuros appellatur,eſt maior forma,& folijs ornatioribus & latioribus & neruoſis . naſcitur in uallibus atque hortis,necnon & paludibus plurimum & in pratis . eſtq́ue magis conſtrictiua . Alia uero minor atque nigrior,lenior & tenuior . Naſcitur in chartarijs locis,ſed in uſum uarie adhibetur.

Dolori capitis medendo prodeſt.

Herbæ plantaginis radix in collo ſuſpenſa,capitis dolorem mirifice tollet. Ventris dolori curando . Herbæ plantaginis ſuccus tepefactus,fomentando,uentris dolorem tollit:& ſi tumores fuerint,tuſa & impoſita,tollit tumorem. Interioribus malis ſuccurrendis.

Herbæ plantaginis ſuccus potui datus , & interiora ſanat , & thoracem purgat mirifice.

Dyſenteriæ compeſcendæ. Plantago cum lente cocta,& manducata,ſtringit uentrem.

His qui purulentum cum ſanguine excreant. Herbæ plantaginis ſuccum dato bibere , ſanabuntur. Vulneribus ſanandis. Herbæ plantaginis ſemen tuſum in uulnus ſparſum,uulnera cito ſanabit:& ipſa tuſa,& impoſita,refrigerat ea loca quæ nimio calore urgentur,& perſanat .

Ventri ſiſtendo. Ad uentrem ſtringendum , plantago ex aceto cocta in mero bibatur menſura unius cyathi. Serpentium morſibus excludendis.

Herba plantago trita ex uino ſumpta , commodo erit. Scorpionum morſibus.

Plantaginis radix alligata,mire prodeſſe creditur. Lumbricis purgandis.

Herbam plantaginis contundes , & ſuccū eius de cochleario,uel de ligula dabis bibere , ipſam quoque herbam tuſam umbilico imponito. Si qua durities fuerit in corpore.

Herba plantago piſata cum axungia ſine ſale,inſtar malagmatis facta & impoſita , duritias diſcutit.

In febre quartana. Herbæ plantaginis ſuccus in aqua mulſa ante duas horas acceſſionis potui dato,& miraberis effectum. Podagræ & omnium neruorum dolori & tumori.

Herbæ plantaginis folia contuſa,uel piſata cum ſalis modico,& impoſita,optime facere certum eſt.

Tertianæ curādæ. Herbæ plātaginis radices treis cōterito , & ſub acceſſione cū uino aut ex aqua ieiunus bibat. Secundæ doloribus. Plantaginis ſemen contritum,& potui datum,prodeſſe creditur. Vulneribus recentibus. Herba plantago contuſa cum axungia uetere ſine ſale imponitur,& laborans ſanus efficietur. Si cui pedes tumuerint ex itinere.

Herba plantago contuſa cum aceto impoſita , tumorem tollit.

Si cui ulcus ſecus oculum ſiue nares natum fuerit.

Herbæ plātaginis expreſſæ & contuſæ ſucco , lana molli madefacta,& impoſita,per dies nouem curat.

Ad dyſentericos & torminoſos .

Herbæ plantaginis ſemen tritum pro polenta in uino calido bibat,& ſanus efficietur .

Ad parotidas. Herba plantago cum axungia ueteri piſata & impoſita parotidas ſanat.

Ad ulcera oris. Herbæ plantaginis ſuccus,& folia eius cocta in ore tenentur, & radix eius in ore commanducatur. Ad fiſtulas ſanandas. Herbæ plantaginis ſuccus fiſtulis infunditur,& facillime medetur eiſdem. Ad morſum canis rabioſi. Herba plantago tuſa & impoſita,morſibus caninis auxilium præſtat. Contra omnes ueſicæ difficultates.

Herbę plantaginis folia uel radices ex paſſo fortiter medentur .

Nomina & uirtutes Pentaphylli. *Cap. II.*

GRAECI Pentaphyllon,alij pentapeges, alij pentamonon , alij pentapontes , alij pentadactylon,

lon,alij pseudoselinon,alij callipetalon,alij xyloloton,alij aspalton,alij pentacœnon,alij thymiatitin. Aegyptij orphite biocen,alij themonestron,alij æthotrō,Prophetæ Ibeos onyx, (hoc est unguem ibis) alij pteron ibios, (id est pennam ibis) alij hermodactylon,alij hermubotanem,Galli pompedulon, Daci propedula,alij drocila,Itali quinquefolium,alij manum Martis. Nascitur locis pratensibus,cultis ac mundis, gustatu aspero,lacte molli: folia mentham referunt, singulis sæpius quina,flore pallido,radice longa atque subrubra. Ad uitia artuum,etiamsi percussi sint.

Herba quinquefolium cum axungia uetere sine sale imposita sanabit. Ad uentris dolorem.

Quinquefolij succū dabis bibere cochlearia duo,sine mora dolorem tollet. Ad uitia oris,linguę, & gulæ. Quinquefolij radices ex aqua coctas dabis ut gargarizentur. Ad capitis dolorem.

Herba quinquefolium circunscripta,ter digito medio & pollice sublata contrita,& capiti illita, efficaciter sanat. peracto remedio,loco puro reponi conuenit. Ad sanguinem naribus profluentem.

Herba quinquefolium pota,uel illita,restringit mire. Ad morsum serpentis.

Herba quinquefolium contrita, si potui datur cum uino,mire succurrit. Ad ambusta.

Herbam quinquefolium potatam prodesse,plures auctores affirmant. Ad cācrum exiccādum.

Herbam quinquefolium cum uino & cum adipe ouillo ueteri sine sale pisatam de ligno in lignum uino sane ueteri aspergis,& sic imponis,remque unicam experieris. Leges eam mense Augusto.

De Hierabotanes herbæ nominibus facultatibusq;. *Cap.* III.

GRAECI hierabotanen,alij peristereon,alij hierebotanon,alij orthon,alij diosatin, alij pecorobon,alij panchromon,alij colletis,Demetrius & Aesculapius Cyparisson,Pythagoras erisceptron,alij aristeron,Aegyptij pempsempte,Prophetæ Herasdacryon,Itali uerbenacam,alij liciniam, alij lustraginem, alij columbinam,alij militariam,alij uertipedium,alij cristam gallinaceam, Græci rursum trigonon,cameli con, sideretin, curitin, persephonion. Nascitur ubique in planis & aquosis locis, folijs subalbis & uelut incisis, radice simplici atque tyrso, uirtute redarguenti, quam stypticen uocant. Est quæ uulnera conglutinat, atque putredines abstergit. est autem columbis esca iucunda.

Ad ulcera & parotidas.

Herbæ uerbenacæ radix in collo ligata,summe proficit. Ad strumas & parotidas.

Herba uerbenaca tusa & imposita,mirifice sanat. Ad eos qui induratas uenas habent,& cibos nō recipiunt. Herbæ uerbenacæ succus datur bibere, sed cocta postea miscetur cum uino, & melle, & aqua: & statim sanat. Ad hepatis dolorem. Herba uerbenaca solstitio lecta, in puluerem redacta,robusto dabis cochlearia quinque,ex uino quàm optimo cyathis tribus potui sumpta,mire proficere creditur: cæteris pro cuiusque uiribus sic dabis. Ad calculosos. Verbenacę radix contusa ex mulso optimo tepido data,incredibiliter calculosis succurrit: nec solum ipsis calculosis, sed & quidquid esset quod urinam impediret,celeriter reducet. Ad capitis dolorem. Herbæ uerbenacæ corona facta,& capiti imposita,dolorem capitis tollet. Ad serpentium morsus. Herbam uerbenacā cum suis folijs & radicibus,quisquis offultam cinctamque secum portauerit,ab omnibus serpentibus tutus erit. Ad morsum araneorum,quos Græci phalangios uocant. Herbæ uerbenacæ ramulos ex uino decoctos & contritos,deinde quod acetauerit, plagæ impones,& adaperiet: postea crudam cum melle contritam in ulcus audaciter insertam mature ad sanitatem perducere,certus auctor affirmat.

Ad morsum rabidi canis & hydri. Herbam uerbenacam in uulnus adponito, tritici quoque grana integra, indita uulneri donec humore remollita expleant: iam tumidas proijcito illas gallinæ. si non appetit simili modo,alia grana conijcito: si sic esse cœperint,periculi sublati signum erit.

Ad uulnera recentia. Herba uerbenaca contrita cum butyro, uulneri imponitur.

Ad morsum serpentis. Herbæ uerbenacæ ramuli ex uino decocti & contriti, si cæca erit plaga,cū tumore impositi,adaperiunt primum,exulcerāt deinde: postea crudi cum melle contriti,& ulceri inserti, donec ad sanitatem (quod celeriter fit) perducunt, imponuntur.

Morbo regio laborantibus, auruginosis'ue.

Herbæ uerbenacæ drachma una,& nardi oboli tres,baccæ crudæ foliorum expressus succus,& paululum myrrhæ contritæ,ex aqua cyathis tribus potui data,expellere morbum creditur.

Symphoniacæ Hyoscyami'ue nomenclaturæ atque uirtutes. *Cap.* IIII.

A' GRAECIS Hyoscyamos dicitur,& Dioscyamos,alij adamantem,alij Pythonion,alij adaminon,alij hypnoticon,alij Emmanes,alij auginon,Pythagoras Propheten,Ostanes Xelechion,Zoroastres Typhonton,Latini insanam uocant,aliqui Apollinarem,alij Laterculum,alij Symphoniacam, alij calicularem appellant: alij Dentariam,Punici Gingan,Aegyptij saphtho,Phryges Remenia,Tusci Fabam lupinam,Galli bellinuntiam,Daci dieliam, Prophetæ Aegyptij Ligeam. Thyrso fruticoso: multis ramis, nigris,scissis,hirtis: balanos generans: ut sunt Atali punici, ampulantium appellatum, obstruosos quidem & semine plenis,paulo longiore papauere. Sed sunt differentiæ eius tres. Nam altera flore purpureo, & semine nigro: altera flore nigro, ac semine fuluo. sed utraque sumentibus insaniam parit. Appellata denique est,insaniā faciens,Mania poetis. Tertia semine atque flore albo,nascitur locis cultis,

& ſabuloſis,& hortis, & littoribus rudentibuſque . eius ſuccus ſimilis eſt μήκωνι (id eſt papaueri) herbæ. Medetur hyoſcyamos ille ergo candidior,& has uires habet. Ad aurium dolorem.

Herbæ ſymphoniacæ ſuccus tepefactus in aurem inſtillatus,aurium dolorem mire tollit : etiam ſi uermes fuerint,necat. Ad dentium cruciatus. Herbæ ſymphoniacæ radicem coctam cum uino auſtero ſorbeat,& teneat eam in dente qui laborat,mox ſanat dolorem. Ad tumores cuiuſcunque partis corporis. Herba ſymphoniaca tuſa,& impoſita,tumorem tollet. Ad inguinum dolorem.

Symphoniacæ radix alligata femori,& tumorem & dolorem inguinum tollet. Ad pedum dolorem. Herba ſymphoniaca alligata,pedum dolorem & tumorem tollet . & tuſa eadem cum ſua radice,& ſuper pedes pôſita,mire dolorem & tumorem pedum tollet. Ad iocinoris & pulmonis uexationem. Herbæ ſymphoniacæ ſuccum potui dato,& cum ſumma admiratione ſanabit.

Ad pectinem , mulierum dolorem .

Herbæ ſymphoniacæ ſuccum mixtum cum croco in potione propina,& miraberis effectum.

De uiperinæ appellationibus & potentia. Cap. V.

GRAECI eam Phlemon,Echidnon,Herpyzon,Latini hinnulam,uiperinam, ſerpentariam , & radicem Macedonicam nominant . Naſcitur ſecus flumina uel ſegetes, folijs mollibus, guſtu aſpero.

Ad uiperarum morſus.

Herba uiperina trita cum uino,potui data,mirice morſus ſanat , & uenenum diſcutit.

Nomina & uirtutes Acori. Cap. VI.

A' GRAECIS dicitur Acoros, Choros, Aphrodiſias,Gallis piperapium , Italis ueneria,Radix nautica & Singentiana & Vnguentiana . Naſcitur locis cultis & hortis ac pratis . Leges eam menſe Auguſto. Ne apes examinent,& diffugiant.

Herbam Veneriam in uaſe apum ſuſpenſam habeto, & nunquam ſeducentur : hæc ſane' herba raro inuenitur,nec eam ſcire quis poterit,niſi cum floſculum emiſerit. Ad dyſuriam & ſtranguriam.

Herbæ ueneriæ radicem ex aqua decoctam ad tertias,dabis bibere per triduum , mirifice urinam deducet , & ſtranguriam ſanat.

Nomina & uirtutes Leontopodij. Cap. VII.

GRAECI Leōtopodion dicunt, ijdem leontopetalon , ijdem Prapapilon, ijdem thorybetron, ijdem Lacethon,Apherefin,Lacithron,Leuceoron,Orobethron,prapedion,Leonchoſremon,topon platyphyllon,Dardanus cacalia,Punici guddubal.Latini flammulam uocant Veneris, ijdem Brumatiam,pa pauerculum,& pedem leoninum . Naſcitur ſæpe cum tritico,thyrſis bipalmis, furcoſis , in quibus ueluti lanæ binæ uel ternæ ſemen continentes,folijs cauliculi agreſtis ſimilibus, radice nigra rapæ ſimili . Naſcitur etiam circa campos,& circa foſſas & harundineta.

Si quis deuotus defixuſque fuerit , ſic eum reſolues .

Herbæ leontopodij frutices ſine radicibus coquito ex aqua,Luna decreſcente, lauato eum & te qui facis ante limen extra domum prima nocte,& herbam incende ariſtolochiam,& eum ſuffumigato, & redite ad domum,& ne poſt uos reſpiciatis,reſoluiſti eum.

Botrocij ſeu ſceleratæ Synonyma atque uirtutes. Cap. VIII.

GRAECI Botrocion dicunt , aliqui Choran,alij glorophin,alij Nileon,alij ſtalticē,alij cauſticen, nechon,ijdē alij clorozphin,alij rhoſolinō,alij catacauſticen,alij pheotion,alij licopnun, alij ſelenō agrion, Aegyptij ſycarcadana,ijdē nemecō. Latini apium ruſticū,ijdē apium riſus,ijdem herbam ſceleratā. Naſcitur locis humidis & aquoſis : ſi quis hominum eam guſtauerit,ridendo exanimat : habet enim uirtutem cauſticam . Sunt eius ſpecies quatuor , quarum altera cum folijs pinguibus & craſſis & latis , colore albo, alia ſubalbo,alia uelut nigro , alia cum flore ſimili uel purpureo . Thyrſo cubitali minime robuſto,radice alba cum adnatis germinibus,uel erumpentibus tanquam in helleboro . Naſcitur autem in ſtagnoſis, uel umbroſis locis . Secunda eſt longioris thyrſi , ac folijs hirtis & inciſis guſtu acerrimis. Naſcitur ſepe in Sardinia . Tertia eſt breuiſſima tetri odoris , atque incendioſa cum floribus aureis. Quarta eſt cum floribus lacteis. Ad ulcera Chironia.

Scelerata herba tuſa cum axungia,ſine ſale impoſita, ulneri excomedet:& ſi qua fuerit ſordes,expurgat.ſed non diutius patiaris quàm neceſſe eſt , ne & corpus ſanum exedat . Si argumentum rei experiri uolueris,tunde eam,& ſuper manum ſanam impone & alligato,& continuo corpus arrodit .

Ad ſtrumas & furunculos .

Herba ſcelerata tuſa,& ſubacta cum fimo porcino,impoſita ſtrumis uel furunculis , intra paucas horas diſcutit , & pus eijciet.

De batrachio . Cap. IX.

NASCITVR locis ſabuloſis & campeſtribus,aquoſiſque. radix eius uerticillo ſimilis eſt. radiculas

culas paucas & tenuissimas habet. uirtutes porrò has possidet. Lunaticis præsidio est.

Batrachion si lunatico in ceruice ligetur lino rubro Luna decrescente cum erit signum Tauri & Scorpionis parte prima, repente sanabitur. Ad nigras cicatrices. Herba Batrachion tusa cum sua radice mixto aceto, imposita his qui habent cicatrices nigras, exedit eas, & similem corpori reliquo reddit colorem.

De artemisiæ nominibus & uirtutibus. Cap. X.

ARTEMISIAM Græci Toxatin appellant, alij Toxitesian, alij Ephesian, alij Caristelotiar, alij Parthenicon, alij Hypolysson, alij Lian, alij Anactorion, alij Sozusam, alij Leucophyca. Prophetæ Hemathropu, (id est sanguinem hominis) alij Onicantem, alij Chrysanthemon, alij Theonisin, alij Busbasteo scardian, alij Osta anthropu, alij Hæmacronu, alij Gonosepheſtu, alij Philaterion, alij Lachanon Basilicon, Aegyptij Anesen, alij Neiasar, Pythagoras Pexasin, & Toxobolon, Galli Ponem, alij Titumen, Daci Zyred, alij Zonusten, Itali Serpillū maius, alij Sirium, alij Valentiam, aliqui Artemisiā, nō pauci Persepollentem. Nascitur locis lapidosis & sabulosis. his uirtutibus prædita est. Faciendo itineri prodest.

Herbam Artemisiam monocaulon, si quis iter faciens eam secum in manu portauerit, non sentiet laborem itineris, fugat & dæmonia: & domi posita, prohibet mala medicamenta, auertit oculos malorum hominum. Ad pedum dolorem. Artemisia tusa cum axungia & imposita, pedum dolorem tollet.

Ad intestinorum dolorem.

Herba Artemisia pisata, & in puluerem redacta, cum aqua mulsa potui data, intestinorū dolorem sedat.

De artemisia tagete. Cap. XI.

Ad uesicæ dolorem & stranguriam.

ARTEMISIAE herbę succus ex uino duabus uncijs exhibitus, uesicę dolori ac strāgurię presidium est. Ad febrem conducit. Herbę artemisiæ succo ex aqua calida febricitanti cyathis duobus potui dabis. Item artemisiæ succus cum rosaceo febrientem perunges, & curabitur. Ad coxarum dolorem. Herbam artemisiam, quæ tagetes uocatur, tundes cum axungia, & aceto bene subiges, & impones & alligabis, tertia die sanabit. Ad neruorum dolorem & tumores. Herbam artemisiam tusam, cum oleo bene subactam impone, mirifice sanabit. Ad uehementem pedum dolorem.

Artemisiæ radicem ex melle dabis manducare, & ita purgabitur, ut uix credi posset tantam uirtutem eam habere. Hanc herbam si confricaueris, lasaris optimi odorem habet.

De artemisia quam leptophyllon cognominant. Cap. XII.

NASCITVR circa fossas & aggeres, in agris itē frumētarijs. flosculū eius si contriueris, samsuci odorē habet. Ad stomachi dolorem. Herba artemisia tusa, & cū oleo amygdalino bene subacta, more malagmatos induces panno mundo & impones, quinto die uexationem stomachi sanabit. Et si fuerit eius artemisiæ radix super limen ædificij suspensa, domui ei nemo nocebit. Ad neruorum dolorem atque tremorem. Herbæ artemisiæ succo cum oleo rosaceo mixto perunges eos, & desinent esse tremuli, & omne uitium tolletur. Has artemisiæ treis species Diana dicitur inuenisse, & uirtutes earum & medicinam Chironi Centauro tradidisse, qui primus de his herbis medicamenta instituit. Has autem herbas ex nomine Dianæ, quæ ἄρτεμις græce dicitur, artemisias nuncupauit.

De lapatho. Cap. XIII.

LAPATHVM alij Rumicem ferè dicunt. Nascitur locis sabulosis & aggeribus.

Ad paniculam quæ in inguine nascitur.

Lapathum herbam contundes cum axungia uetere sine sale, sic ut axungia duplo plus sit quam herbę, & his bene commixtis facies turundalam, & uolues in folio cauliculi, & immittes eam subicitus calidam: & cum calcauerit, tunc impone paniculæ, & panno ligabis. hoc quidem eximium est, & omnium optimum.

Draconteæ nomina & uires. Cap. XIIII.

A' GRAECIS dicitur Dracontea, alijs Asclepias, alijs Phytonion, alijs Anchomanes, alijs Sancromaton, quibusdam Aphryssan, aliquibus Thereon, nonnullis Sceon, item Dorcadion, Prophetæ Thyphonon uocant, alij Corcodrillion, alij Ostanes, Zoroastes Theriophonon, Aegyptij Eminion, Itali herbam Draconteam & Columbrium. Daraconis sanguine nata fertur esse Dracontea. Nascitur montibus summis, ubi sunt laci, maxime locis sanctis, terra Apulia, super saxis, tactu molli, gustu dulci tanquam castanea uiridis. saporem radix ima caput draconis habet. Ad omnium serpētium morsus & aspidis.

Herbæ draconteę radix ex uino trita, tepefacta, potui data, uenena discutit. Ad ossa in corpore fracta. Herbæ draconteę radix cum axungia, facta quasi malagma ossa fracta de corpore educit, & lapides extrahit. Leges eam mense Iulio.

Nomina & uirtutes ſatyrionis. Cap. XV.

GRAECIS dicitur Satyrion,alijs Cynoſorchis,alijs Entaticon,Eriton,Panion,Serapiõ,alijs Orchis. Aegyptij Menem,Galli Vram, Itali Priapiſcon,alij Torminalem, alij teſticulum leporinum nominant. Naſcitur in montibus,locis ſolidis & cultis, in pratis item & locis maritimis.

Ad ulcera difficilia & cicatrices uires habet.

Herbæ Priapiſci radices tuſas ulceribus imponis,& repurgat,& cicatrices claudet. Ad lippitudines oculorum. Herbæ Priapiſci ſucco oculos inunges, & lippitudines & dolores tollet ſine mora. Si quis mulierem ſubagitare non poterit. Herbæ Priapiſci radicem, id eſt teſticulum dextrum, quia maior eſt,& piperis albi grana quadraginta ſeptem, mellis uncias treis in uino optimo medicamẽ ſoluis,& pondo ſcrupulorum nouem per triduum ſumes. Leges uero eam menſe Iulio.

Nomina & uires gentianæ. Cap. XVI.

GRAECIS Gentianam Aloen Gallicam dicunt,alij Narcen,aut Chironiõ,Dardanus aloetis,Itali Gentianam,alij Comitialem aut Ciminalẽ. Naſcitur gemellis mõtibus & locis umbroſis hęc herba. Facit autem ad omnia antidota,tactu molli,guſtatu amaro,ſcapo,ſolido,uirtutes habet. Contra ſerpentiũ morſus. Herbæ gentianæ radicem ſiccam & in puluerem redactam pondo drachmæ unius dabis in uino cyathis tribus, ſumptumque ualidiſſime proderit.

De cyclamini Synonymis & uiribus. Cap. XVII.

GRAECIS quibuſdam dicitur Cyclaminos,alijs Cyſſanthemon,alijs Cyſſophyllon,alijs Chelonion. Zoroaſtres Cylinen Chillena'ue, Trimphalites Oſthanes, Prophetæ Aſphet,(aut Aſpho)alij Meaſpho,Aegyptij Palalia,Itali Titothos,alij Orbicularem, alij rapum terræ,alij rapum porcinum, Syri Elardia. Naſcitur locis cultis aut montuoſis. Ad caput.

Herba Orbicularis naribus immittitur. Ad aluum concitandum. Herba Orbicularis in collyrium facta, & eo iniecto catarticum eſt. Ad ſplenis dolorem. Herbæ orbicularis ſuccum cyathum unum,& aceti optimi cochlearia quinque,diebus continuis octo potui dabis, miraberis effectum. Item radix eius in collo ſuſpenſa,ut contra ſplenem pendeat,efficaciter medetur. Nam & cyclaminis ſucco quiſquis anum tetigerit, mira celeritate alui ſolutionem experiatur.

Polygoni nomina atque uirtutes. Cap. XVIII.

POLYGONON, alij Cynochalen,alij Polygonaton,aliqui Aſphalton, alij Chiliophyllon, alij Polycarpon,alij Carcinethron,alij Cnopodion ſeu Crinopodionton,alij Myrtopetalon,alij Zaclian, aliqui Pedalinon Petalon'ue uocant: Aegyptij Thephin, alij Stemphin, Prophetæ Gonos Herois, ſiue Gonoreronos,aliqui Onyx Myos,Itali Sanguinariam, alij Proſerpinacam, alij Sorpinacam alij Statunariam,& quidam Miſerdiuinum. Naſcitur ubique locis cultis & aggeribus. Legito eam æſtiuo tempore.

Ad eos qui ſanguinem reijciunt.

Proſerpinacæ herbæ ſuccos cum uino optimo & auſtero ſine fumo tepefacto ſanguinem excreans ieiunus bibat per dies nouem, miram certe rem experieris. Ad lateris dolorem. Herbæ proſerpinacæ ſucco cum oleo roſaceo, ſi eos ſæpius perunxeris, dolorem tollet. Ad mamillarum dolorem mulieris,quæ lactem habet & tumorem. Herba Proſerpinaca tuſa,& cum butyro ſubacta impoſita, diſcutit mire tumorem & dolorem. Ad oculorum uitia. Herbam Proſerpinacam accede ante ſolis ortum uel occaſum,& circũſcribes eam anulo aureo,& dices tollere te remedium oculis, deinde poſt triduum ante ſolis ortum ſublatam circundabis diligenter,proficiet. Ad dolorem aurium.

Herbæ Proſerpinacæ ſuccus tepefactus,& auri inſtillatus,dolorem mirifice diſcutit. id quod etiam ipſi experti ſumus.tam potenter,inquam,proficit,ut & ulcera quoque aurium ſanet. Ad dyſentericos.

Herbæ Proſerpinacæ foliorum ſuccus cum aqua calida potui datur,quãtum tibi uidebitur, & ſanus dubio procul efficietur.

Nomina & uirtutes ariſtolochiæ. Cap. XIX.

ARISTOLOCHIAM Græci Ararezan uocant,alij Epheſtion ſeu Hepheſian, alij Heleſtitin,alij Pyxionicem,alij Melecapron,alij Melocarpon,alij Teuxinon, teuxitemon'ue, alij Dardanon,alij Iontitin,Aegyptij Sophoſph,alij Chamæmilon,alij Opetin,Itali malum terræ,Daci Abſinthium ruſticũ, Scardian. Naſcitur locis montuoſis,ſolidis,calidis,& cultis. Contra uim ueneni.

Herba Ariſtolochia trita uel piſata cum mero potui data,uim ueneni uincit. Contra febres acerrimas. Herba Ariſtolochia ſicca ſuffumigabis febricitantem,& hilariorem eum facies. fugat etiam & dæmonia. Ad fiſtulas. Ariſtolochiæ radix fiſtulis inſerta, celeriter expurgat, & ad ſanitatem perducet. Medici quoque ſine ea nihil feliciter percurare poſſunt. Frigore exuſtis.

Herba

Herba ariſtolochia ex oleo uſque ad calefactoriam uim habet cum axungia porcina. Contra ſerpentium & hominum morſus. Radices ariſtolochiæ pōdere denarij unius in uini hemina ſępius potæ, diſcutiunt uenena ſerpentis. Si infans contriſtatus fuerit. Herba ariſtolochia ſuffumigabis eum, & hilariorem eum facies. Ad carcinomata quæ naribus naſcuntur. Herba ariſtolochia cum cypero, & dracontei ſemen cum melle impoſitum emendat.

Nomina & uirtutes naſturtij. Cap. XX.

GRAECORVM alij Cardamon, alij Cynocardamon, alij Hiberis, alij Cardaminacam, Aegyptij Semeth, Itali naſturtium. Ad caput deplendum. Herbæ naſturtij ſuccum ſi naribus induxeris, caput deplet. Hoc naſturtium non ſeritur, ſed per ſe naſcitur circa ima parietum. Ad capitis uitia porrigines & furfures. Herbæ naſturtij ſemen mixtum cum adipe anſerino, & tritum ablutione furfures è capite eijciet. Ad cruditatem. Herbam naſturtium & pulegium ex aqua decoctū bibere dato, emendabis & diſcuties cruditatem. Ad ſtrumas. Herba naſturtium cum lomento tritum ſuper ſtrumas imponis, ſuperpoſito etiam folio holeris. Ad furunculos ſanandos. Herba naſturtium cum fermento imponitur, concoquet & ſanat.

De hieribulbo. Cap. XXI.

NASCITVR Hieribulbum ubique circa ſepes & locis quibuslibet ſordidis, & has habet uirtutes. Ad articulorum dolorem. Herbæ hieribulbi accipito uncias ſex, ſeui caprini tantundem, olei cyprini libram & uncias duas in ſe pinſati & commixti, uteris, dolorem articulorum tollit. Si mulier habuerit lentigines in facie. Herbæ hieribulbi radice cum lomento lupinacio commixta, mulier ſi faciem lauerit lentiginoſam, ſtatim purgat.

Nomina & uirtutes apollinaris. Cap. XXII.

GRAECI Dicea, alij Stricionon manicon, alij Dorigenion, alij Cecabon, Itali Apollinarim, alij Bacinam, Daci Colida. Apollo hanc herbam fertur inueniſſe, & Aſclepio dediſſe, & Apollinaris nomen impoſuiſſe. Ad uulnera Chironia & ranarum morſum.
Apollinarem herbam cum axungiæ ueteris libra, ſine ſale teris, & uini ueteris cyathum ſine fumo ſimul piſabis, & facies tanquam malagma, atque Chironio uulneri impones, medebitur.

Nomina & uirtutes chamæmili. Cap. XXIII.

GRAECI quidem Chamæmilon, alij Parthenion, alij Drycolaphon, alij Chryſocalin, Trouiſcoſelian, alij Aperitō, alij Nympheon, alij Hieranthemin uocant, Itali bene olentem, alij Superbam, alij Auliticam, Aegyptij Thaborin, Galli Oualidiā, Campani Amalocian, Tuſci Apianam, Daci Amaluſtam: has uero habet uirtutes. Ad oculorum uitia atque dolores.
Herbam Chamæmilō ſi quis ante ſolis ortum carpſerit, dicat albuginem uel oculorum dolorem ſe carpere, eamque alligatam ſecum geſtet, & curabitur.

Nomina & uirtutes chamædryos. Cap. XXIIII.

A' GRAECIS Chamædrys dicitur, alijs Drys, alijs Dryſites, alijs Teucrion, alijs Chamærops. Itali Triſſaginem, alij Trixaginem appellauere. Prouenit locis montuoſis, petroſis, & ſolidis. Ad rupturam impendio prodeſt.
Chamædrys herba cōtuſa de ligno in lignū, adiecto uino potui data, cū mira celeritate ruptos ſanabit. Ad ſciam. Herba trixago ferueſacta, ac triduo potui data, ſciaticum mirifice ſanat. Ad morſum ſerpentis. Herba chamædrys in puluerem molliſſimum redacta, in uino ueteri potui data, uenenum uehementer diſcutit. Ad podagram. Herbam chamedryn perinde dabis ut ſupra calidā, mire paragoriam præſtat. Legenda uero eſt menſe Auguſto.

Nomina chamælææ & uirtutes eiuſdem. Cap. XXV.

CHAMAELAEAN quidam Græcorum nominant, alij Corcodrillon, alij Dipſaſa, alij Onocardion, alij Cneoron, Prophetæ Aphroditeloter, Aegyptij Semmeor, alij Imeleta, Itali Labrum Veneris, alij Cicer ruſticum, alij Statiorus, alij Mararia, Hiſpani Analentidium, Daci Sciate, alij Calox cardiatos, Aegyptij Gerbaſte, alij Sapho. Ad hepaticos.
Chamælææ herbæ ſuccus potui datus cum uino, hepaticis, febricitanti cum aqua calida mire proficit. Contra uenenum iam ſumptum. Herba chamælæa ſiccata, in puluerem redacta, & in uino propinata, diſcutit uenenum. Ad hydropicos. Herbam Chamælæam & Chamædaphnem, & Cha-

mędrin,& Chamæpityn ęquali pondere tusas,& quàm mollissime cribratas,si in potione uini mixti,iuuenibus cochlearia quinque,item minoribus & mulieribus cochlearia tria, puerculis cochlearium unum ministraueris,mirifice aquam omnem de corpore per urinam digerit.

Nomina & uirtutes chamæpityos. Cap. XXVI.

GRAECI Chamæpityn,alii Orozelon,alii Holocyron, alii Bryon agrian,alii Sideritin uocant, Prophetę Hęma Athenas,Itali Ibicam,alii Cypressum nigram,alii Rapam,alii Spiculam,alii Mãmalle,Aegyptii Nemenespa,Daci Dochela. Et habet quidem uires. Ad uulnera glutinanda.

Herba Chamępitys contusa uulneri imposita, conglutinat: si autem altius uulnus fuerit, succum eius herbę in uulnere mittes. Ad strophi, hoc est interaneorum dolorem.

Herba Chamępitys potui data, strophi dolorem tollet.

Nomina & uirtutes chamædaphnes. Cap. XXVII.

CHAMAEDAPHNE à Gręcis quibusdam Daphnites,aliquibus uero Daphne, aliis Hydragogos seu Caragogos dicitur. Itali Mustellaginem dicunt,alii Lactilaginem,& Lauraginem, alii Eugubim, Vsuben. Ad aluum concitandam.

Herba Chamędaphne in puluerem redacta mollissimum,& in aqua calida potui data, aluum concitat.

De ostriagine. Cap. XXVIII.

NASCITVR Ostriago circa monumenta,aut in monumentis, aut parietibus, qui sunt circa montiũ radices.facit peculiariter ad eas res quę in homine nascũtur. Ad ea quę in corpore oriũtur.

Ostriago tusa,& imposita,omnes res quę in corpore nascuntur persanat: hanc herbam si uolueris euellere, mundus & ante solis ortum leges mense Iulio.

Nomina & uirtutes britannicæ. Cap. XXIX.

A' GRAECIS dicitur Britãni,& Damasinios. Itali,Britãnicam,alii Betam plantaginis, alii Bibonem uocant. Ad uitia quę in ore nascuntur, nempe nomas & tonsillas, Herba Britãnica sumpta uiridis cum lactuca oris uitia sanat:& per se tritę & expressę succus in ore contineatur, & aliquid ex ea deglutiatur, adæque proficiet. Ad oscedinem. Herba Britãnica sumpta uiridis, oscedinem tollit. Quod si uiridem non habueris,etiam arida contusa cum uino ad mellis crassitudinem,eodem modo sumpta, eundem effectum habet. Ad dentium dolorem,& si laxi fuerint. Herba Britãnica mira quadam potentia succurrit,reponẽdus autem est in hyeme succus uel puluer eius,nam semper apparet. Succum eius seruabis in uase abietino,& calefacito,& puluerem reponito,nã ad eosdem usus cum uino sumptus æque efficaciter prodest. Ad aluum ciendam. Britãnicæ herbæ succus pro uiribus cuiusque potui sumptus, per se sine periculo purgat. Ad paralysim. Herba Britãnica uiridis cum radicibus contusa,uini meri optimi cyathis duobus uel tribus potui sumpta,mire proficere creditur.

Ad anginam, quam Græci συνάγχην appellant. Herbæ Britãnicæ flos ante quàm tonitrum audiat collectus,deuoratus, per annum totum anginam non experietur.

Nomina & uirtutes lactucæ syluestris. Cap. XXX.

GRAECIS Didaxagria,alijs Hieracios,alijs Aspideion,aliquibus Picris,Aegyptijs Iobonsos,Italicis Lactuca syluatica. Nascitur locis cultis & sabulosis. Ad oculorum caliginem.

Dicunt Aquilam cum in altum uolare uoluerit,ut prospiciat rerum naturas,Lactucæ syluaticæ folium euellere,& succo eius sibi oculos tangere,& maximam inde claritudinem accipere. Herbæ igitur Lactucę syluaticæ succum mixtum cum uino uetere & melle acapno qui sine fumo collectus est, optimum succo herbæ uinum & mel commiscebis & teres,& in ampullam uitream condito,ex eo uteris, summam medicinam experieris.

Nomina & uirtutes agrimoniæ. Cap. XXXI.

A' GRAECIS dicitur Arsella,item Sarcocolla,Italicis Artemonia Agrimonia'ue, quæ has uirtutes habere memoratur. Ad oculorum uitia siue dolores.

Agrimonia uiridis per se trita: si autem arida fuerit,in calida aqua intincta ut facillime teri possit, illita sugillationes & lobares oculorum mature discutit. Ad uentris dolorem. Agrimoniæ herbę radicem bibere dato,mire prodest. Ad uulnera,ulcera,& cancromata. Herba Agrimonia uiridis contrita,& apposita,uulnera,ulcera,& cancromata sanare apta est:si autem arida fuerit,aqua tepida remissa idem proficere creditur. Ad luxum. Agrimonia herba contrita, & apposita mire doloribus uel tumoribus ex luxu concitatis succurrit. Ad morsum serpentis. Agrimonię herbę drachmę

duæ

duæ cum uini cyathis duobus potui datæ diſcutiunt uenenũ mirifice. Ad ferro uel ſude percuſſum. Agrimonia herba contuſa & impoſita, mirifice ſanat. Ad uerrucas tollendas. Agrimonia herba cũ aceto impoſita, tollet uerrucas. Ad ſplenis uitium ſiue dolorẽ. Herba Agrimonia in cibo ſum pta, ſplenem conſumet. Ad ea quæ ſecanda ſunt. Herba Agrimonia contrita & impoſita, aperit & perſanat.

Nomina & uirtutes aſphodeli. Cap. XXXII.

A' GRAECIS Aſphodelos, alijs Haſtula regia uocatur. Itali Albucum appellauerunt. Has uirtutes poſſidet. Ad dolorem tibiarum uel pedum. Herbæ Aſphodeli ſucco cum oleo amygdalino ungebis quod dolet, mirifice ſanabitur: etiam ſi tumores fuerint, ipſam tuſam & ſubactam imponis. Ad hepatis dolorem. Herbæ Aſphodeli radix diſcocta ex aqua mulſa potui data, hepatis dolorem mirifice perſanat & tollet.

Nomina & uirtutes oxylapathi. Cap. XXXIII.

A' GRAECIS Oxylapathon uocatur, Itali uero Lapathum acutum pro uocabuli etymo nominant. Si qua durities in corpore. Herba Oxylapathon cum axungia ueteri ouilla piſata, & ex pane domeſtico, facta ut malagma, impoſita, corporis duritias mirifice ſanat.

Nomina & uirtutes centauriæ maioris. Cap. XXXIIII.

A' GRAECIS dicitur Maronion, alijs Neſsion, alijs Plectronias, quibuſdam Lymnites. Prophetę Hæmaheracleos, alij Chironias, alij Lymneſtis, alij Apogoriſapo, alij Hydos, alij Emericos, Aegyptij Antiamas, Itali Fel terræ ſiue Vneſera. Ad hepatis dolorem. Herba Centauria maior in uino decocta ac potui data, mirifice auxiliatur. Ad ſpleneticos. Centauria maior in uino decocta & potui data, lienem perſanat, experti ſumus. Ad ulcera, uulnera, & cancromata. Herba Centauria maior contrita impoſita, tumorẽ fieri non patitur. Ad ſugillationes & dolores. Herbæ Centauriæ maioris ſuccus perunctus ex aqua, ſumme facit. Ad uulnera recentia. Herba Centauria tam efficax eſt ad plagas glutinandas, ut etiam carnes cohęreſcant quę ex aqua eius coquuntur.

Nomina & uirtutes centauriæ minoris. Cap. XXXV.

EST & Centauria minor à Gręcis Elleborites uocata. Prophetę Hęma Heracleos, Aegyptij Amarantum, Daci Stirſozila, Itali Febrifugiam, alij Multiradix. Chiron Centaurus has herbas fertur inueniſſe, unde & nomen Centaureę tenent. Naſci amant ſolidis locis & fortibus. Ad morſum uiperę. Herbę Centaurię minoris puluer in uino exhibitus, aut ipſa piſata, in uino ueteri potui data, ualidiſsime proficit. Ad oculorum uitia. Herbę Centaurię minoris ſuccus oculis inunctus, aciem extenuatam ſanat: adiecto etiam melle, idem proficit. Caligantibus quoque oculis claritas reſtituitur recte facile. Ne quis in hoc periculum incidat, Centaurię minoris manipulum in uini congio coquito, ac triduũ maceratum eximito. Inde cotidie ad heminam mixtum melle adiecto ieiunus bibat. Aurugini pellendę. Herbam Centauriam decoque in aqua ad tertias, & ex ea dabis bibere quantum potuerit, ſanabitur. Lumbricis & tineis purgãdis. Herbam Centauriam dabis ut ſupra, eijciet. Ei qui uenenum ſumpſerit. Herbam Centauriam ex aceto tritam dato, bibat, mox diſcutit uenenum. Item centaurię radices pondere denarij unius in tribus cyathis uini bibuntur.

Nomina & uirtutes perſonatiæ. Cap. XXXVI.

GRAECE Proſopites aut Proſopes uocata eſt, alij Bacchion, alij Elephantoſis, alij Elephas, alij Nephelion, Itali Perſonatiam, alij Dardana, alij Maniſolium, Galli betilolen, Daci Riboraſta.

Ad omnia uulnera, ſiue ſerpentium morſus.

Perſonatię herbę ſuccus cum uino ueteri in potionem datus, omnes morſus ſerpentium uel colubri mirifice ſanat. Febribus medendis. Perſonatię folijs cinges febricitantem, ſtatim mirifice ſanat, & effugat febres. Ad uulnus, etiam ſi cancer erit. Herbę Perſonatię aqua foueto, deinde ipſam cum nitro & axungia & picula cum aceto tere, & in panno inducito, & imponito. Ad inteſtinorum dolorem. Herbę perſonatię ſucci cyathum unum ex melle cyathis duobus ieiunus bibat. Ad canum rabidorum morſus. Herbę Perſonatię radix cum ſale marino trita morſui imponitur. Ad uulnera uetera, quę humorẽ pręſtant. Perſonatię radicem & ſpinã quę in locis ſiccis naſcitur ęquali pondere conteres & impones. Ad ambuſta. Perſonatię ſucci cyathum unum ex melle cyathis duobus bibat.

De uirtutibus herbæ fragi. Cap. XXXVII.

COMAROS Gręci, Romani Fragum nuncupant. Naſcitur quidem locis opacis & mundis,

& collibus. His est prædita uirtutibus. Ad splenis dolorem.
Fragi herbæ succus ex melle potui datus, mire ad splenis dolorem proficere, certum est. Ad suspiriosos. Herbæ Fragi succus cum albo pipere & melle mixtus potui datus, mirificum remedium præstat. Legito eam mundus.

Nomina & uirtutes ibisci. Cap. XXXVIII.

A' GRAECIS appellatur Altheæ: alij Ororiza, alij Aeleomolochē, alij Molochen agriam aut Creticē, alij Anadendromalachen, alij Sycophyllon, Itali Ibiscum uocant. Nascitur locis humidis & cāpis. Virtus eius confert podagræ.
Herba Ibiscus pisata cum axungia uetere imposita, tertia die sanabit. Eius herbæ experimentum plures auctores affirmant. Ad collectiones quæ in corpore nascuntur. Herba Ibiscus decocta cum fœnugræco & lini semine, pollice imposita, duritias omnes discutit. Ad omnia encatismata. Ibiscum herbam decoctam cum malua erratica & fœnugræco imponito. Eadem aqua fouebis, & his ominibus tritis encatismatis impone. Ad intestinorum dolorem. Herba Ibiscus perinde ut supra decocta cum singulis, sed ut encatisma postea esca calida intestinum foues, tertio die sanabit. Id sumus experti.

Nomina & uirtutes ippiri. Cap. XXXIX.

A' GRAECIS dicitur Ippiron, Itali uero æquiseiam uocant. Ad dysentericos.
Herbæ æquiseiæ succus ex uino dulci cyathis duobus potui datus, dysenteriam sanare creditur.
His qui sanguinem euomunt. Herbæ æquiseiæ succum ex uino austerissimo sine fumo ieiuni bibant, mox sanguinem restringet.

Nomina & uirtutes maluæ erraticæ. Cap. XL.

MALACHINAGRIAN Græci uocant, alij Aeleomalachen, alij Acopon, alij Collyris, alij Malachen, alij Helionstrophon, Itali Osyriacam, alij Maluam rusticam, alij Ibiscum, alij Maluam erraticā. Nascitur ubique in locis cultis. Ad uesicæ dolorem.
Maluæ erraticę cum totis radicibus suis libram in congio aquæ coctam ad dimidium per triduum ieiuno dato bibere, sanabis eum. Ad neruorum dolorem. Malua erratica pisata cum axungia uetere, & imposita, neruorum dolorem mirifice sanat. Facit & ad omnia encatismata decocta cū Ibico & fœnugræco. Ad pleuretida. Maluam erraticā decoques cum oleo, & postea destringes, & folia in mortario teres, & in pannum induces & impones, & triduo non solues: emendasti dolores.
Ad uulnera recentia. Maluæ erraticæ radicem in cinere coctam contere & impone, sanabitur.

Nomina & uirtutes buglossæ. Cap. XLI.

BVGLOSSON græce, Prophetæ Gonos æluru, Osthanes Tzanuchi, Aegyptij Antueorinbesos, Romani linguam bubulam, Lucani Carroga. Nascitur locis cultis & sabulosis.
Ad tertianas siue quartanas.
Herbæ Buglossæ, hoc est Bouis linguæ, quæ treis thyrsos seminis mittit, radicem totam ex aqua decoctam, potui dabis, tertianæ medetur. Quæ autem quatuor thyrsos habet, faciet ad quartanas: dabis autem ut supra alia. Eadem herba similis ei est quæ folia Lapathi fert. minuta eius radix potata ex aqua, ranis & serpentibus aduersatur. Ad suspirationes. Herba Buglossa ex melle & pane pisata, uice malagmatis mirifice rumpit. Hanc leges mense Iulio.

Nomina & uirtutes bulbi scillatici scillæ'uæ. Cap. XLII.

A' GRAECIS dicitur Scilla, alijs Pancratios, alijs Typhonos. Aegyptij Sylitho, Prophetæ Optalmontiphonos, Itali Scillam rubram masculam, alij Bulbum scillitem, siue scilliticum appellant.
Ad hydropisim.
Scillæ herbæ bulbus torretur, deinde circumpurgatur, & medium eius in aquā conijcitur. dum madidū fuerit, eximitur: & inde tres oboli potui dantur ex melle & aceto, & euacuatur per urinam.
Ad Pterniones. Herbæ Scillæ quod est in medio eius, hoc est interius cum oleo deferuefacto, atque ea quæ dolorem exhibent perungito, sedabuntur. Ad Panaritium. Herbæ Scillæ radix pisata cum aceto & pane imposito, panaritium mirifice sanat. Ad extinguendam sitim hydropicorū, siue dum sitiunt illi. Herbæ Scillæ folium subiectum linguæ, sitim compescit. Legenda est ea omni tempore.

Nomina & uirtutes cotyledi. Cap. XLIII.

GRAECI Cotyledon, alij Cepos Aphrodites, alij Gesomphalos, alij Stoechis, alij Stergethron, Itali umbilicū Veneris appellāt. Nascitur in tectis aut in monumētis. Ad strumas discutiendas.

Cotyledon

Cotyledon herba pisata cum axungia suilla, foeminis sine sale æquis ponderibus calida imposita, strumas discutit. Leges eam hyemali tempore.

De herba Gallicrure. Cap. XLIIII.

NASCI amat herba Gallicrus locis solidis & circa uias, eius cacumen instar pedis galli. Virtutes habere dicitur, Ad canis morsum. Herbam Gallicrus tritam cum axungia, & pane domestico imponas, mox sanabit. Ad duritias. Eadem sic (ut diximus) parata duritias discutit.

Nomina & uirtutes prasij seu marrhubij. Cap. XLV.

GRAECORVM quidam Prasion, alij Eupatorion, alij Philophares, Aegyptij Asteriope, prophetæ Hæma tauru, alij Aphedros, alij Gonos Hori, Itali Marrhubiũ, alij Mellitęnam siue Messiciam, Vlcerariam, alij Chamęle podium, alij Nosprason dicunt. Ad grauem tussim.

Herbam Marrhubium coques ex aqua, & dabis eis bibere qui grauiter tussiunt, sanabit mirifice.

Ad stomachi dolorem. Herbæ Marrhubij succus potus, stomachi dolorem tollet: si febricitat, ex aqua potus, satisque eleuat se. Ad lumbricos. Herbæ Marrhubij, Absinthij, & Lupinorum paria pondera in aqua mulsa cocta cum uino, bis aut ter in umbilico posita, necat lumbricos.

Ad condylomata. Herbam Marrhubium combure, eiusque cinerem infrica, sanabit.

Veneno accepto pellendo. Si quis uenum sumpsit, herbę Marrhubij succum dabis ex uino ueteri, discutit nanque uenenum. Ad scabiem uel impetigines. Herbę Marrhubij decocti aqua corpus lauato, scabiem discutit, & impetiginem tollit. Ad pulmonis extensionem.

Herbam Marrhubium ex melle coctam sumat, mire curabitur. Ad omnem duritiam.

Herba Marrhubium tusa cum axungia & imposita, mire sanat. Ad lassitudinem & languorem ab opere cõtractum. Si quis ab opere lassus inciderit in languorem, & neruorum habuerit dolorem, herbę Marrhubij succo cum oleo rosaceo permixto perunges eum, sine mora sanabitur.

Nomina & uirtutes xiphij. Cap. XLVI.

GRAECORVM quidam Xiphion, alij Phasganon uocant, Itali Gladiolum dicunt.

Ad fistulas quę in corpore nascuntur. Herbę Xiphij radicis uncias sex, Amyli uncias sex, aceti cyathos duos, adipis uulpini uncias treis ex uino pisabis, in panno lines & impones, miraberis.

Ad capitis fracturam. Herba Xiphij superior pars sicca contrita ęquis ponderibus, mixto uino, capitis ossa fracta extrahit: aut si quid in corpore suppuratum fuerit, uel si pedibus calcata sint ossa serpentis, contra ea uenena efficax est.

Tam nomina quàm uirtutes callitrichi. Cap. XLVII.

GRAECI Callitrichon, ijdem Adianton, ijdem Polytrichon, ijdem Trichomanes, ijdem Trichophyes, alij Selinophyllon, alij Diphyes, alij Hippomanes: item Scolopendrion, Asplenon, Scolibrocus: alij Amianthon, Latini Capillum Veneris, ijdem herbam capillarem, Punici Nesso essesade, Romani Saxifragum. Nascitur in locis aquosis, uirgultis nigris, lenibus, cum splendore, bipalmis folijs, ut Coriandrum, scissis in summitate. Ad strumas uirginum. Herba Callitrichũ pisata per se, & imposita, uirginibus strumas sanat. Ad capillos tingendos. Herba Callitricho in oleo trita, capilli uncti inficiuntur.

De Moly uirtute & præstantia. Cap. XLVIII.

MOLY clarissima herbarum est, Homero teste, qui inuentionem eius Mercurio adsignat, contraque eius succum beneficia demonstrat, radice rotunda nigraque, magnitudine cepis. Ad matricis dolorem. Herba Moly contusa & imposita, dolorem matricis sedat.

Nomina & uirtutes Heliotropij. Cap. XLIX.

A GRAECIS dicitur Heliotropion, & heliostrophon, quibusdam Heliuron, aliquibus Dialiõ, alijs Sesamon agrion, item Scorpiocton, item Heraclea, alij Sideritesin, alij Vra Scorpiu, Prophetæ Gonoschronu, Galli Hæmatites, Pythagoras Pareoron, Osthanes Putagonon, Aegyptij Nisine, Itali Vertãnum, alij Mulcetram, alij Intybum syluaticum. Nomen accepit primo, quod æstiuo solstitio floreat, uel quod solis motibus folia conuertat. Sed & specie duplex: quarum altera maior appellata est Scorpiuros, à similitudine caudæ scorpionis: alia minor. Maior igitur nascitur in asperis locis, tenui radice, ex qua ramulos quatuor aut quinque, atque ab ipsis plurimas furcas emittit, folijs Ocymo similibus, paulo maioribus atque succulentis, & nigrioribus & asperis, cum flore in summitate tenui, & ueluti purpureo atque uncato in similitudinem caudę scorpionum. Minoris herbæ species similis est supradictæ. Nascitur locis concauis, folijs rotundis, semine pendenti, in caudę scorpiorum similitudinem. Eius herbæ diuinæ ad

Solis curſum floſcelli ſe uertunt:& cum Sol occidit,flores ſe claudunt : rurſum cum oritur,floſcelli ſe aperiunt . Naſci amat ubique locis cultis mundis & pratis . Facit ad remedia iſta . Ad omne uenenum . Herbæ Heliotropij puluer molliſſimus,aut ſuccus eius cum uino uetere optimo potui datus, mire uenenum diſcutit . Ad luxationem. Herbæ Heliotropij folia contuſa & appoſita,efficaciter ſanare creditur.

De uirtutibus Cryas . Cap. L .

NASCITVR Cryas in Lucania , marmoris albi colorem habens , quatuor rubicundis ornata cauliculis,has potentias habet . Ad Sciaticos . Herba Cryas contuſa & impoſita, ſciaticos tertio die ſanat: hęc quaſi malagmatis genus imponatur. Ad omnes corporis dolores. Herba Cryadis radix piſata & impoſita, omnes dolores ſedat .

Nomina & uirtutes Polytrichi . Cap. L I.

GRAECORVM alij Adiãton,alij Polytrichon,alij Trichomanes,alij Ebenotricõ,alij Hopterin,Aegyptij Ethui,Rhomani Cincinalem,alij Terræ capillum, alij Supercilium terræ uocant . Naſcitur in parietinis,& locis humoroſis. Hæc etiam herba Callitrichos appellatur,de qua ſuperius loquuti ſumus, & quam antea poſuimus . Ad coli dolorem. Herbæ Polytrichi,eius quæ habet ramulos quaſi ſeta porcina,folia contrita cum piperis granis nouẽ, & ſeminis coriandri grana nouem ſimul cõtrita cum uino optimo dabis bibere intranti in balneum : facit & ad capillos mulierum nutriendos .

Nomina & uirtutes Aſulæ . Cap. L I I.

ASVLA Gręce Molocheagria dicitur . Ad dyſentericos . Herbæ Aſulę regię radix cum uino trita,potui datur dyſentericis,ſtatim ſentient beneficium . Ad uentris fluxum reſtringendum . Herbæ Aſulæ regię ſemen mixtum cum aceto acerrimo potui datum, uentrem reſtringet .

Nomina & uirtutes papaueris Syluestris. Cap. L I I I.

GRAECIS Mecon ceratitis,alij Aphrodes,alij Heraclion,alij Mecona agriã,alij Mecõ Rhœas, alij Anemone,& Enemion,alij Oxytonon,alij Proſopon,alij Lethe,alij Lethuſa,Prophetę Baſilice,Perſephonion appellant , Itali Papauer album, Papauer nigrum,Papauer agreſte, Papauer ſyluaticum , &c. Μήκων Latini papauer dicunt . Eius alia eſt uſualis,quę etiam falliculoſa uocatur,alia agreſtis & altera ῥοίας appellata . Succum quidem ex ipſa fluentem Opium appellant,uel quę facile florem dimittat. Alia κέρατις ſiue ἀφρώδης . Eſt igitur uſualis longioris capitis atque ſemine albo. Agreſtis uero quę Rhœas appellatur, cum capite ſeſſili,ſemine nigriore . Alia aridior atque agreſtior,cuius caput longius, flores rubei uel albi, ſemen fuluum,radix ſubalbida,longa,minimi digiti robore,colligitur tempore uerno . Ceraſtitis uero naſcitur in littoribus erecto thyrſo atque hirto,folijs inſectis , hirtis , albis , flore pallido , fructu ſine ſemine paruo,uncata ut cornu,ſemine nigro paruo,radice ualida,nigra,atque in ſuperficie terrę.Item Aphrodes, quę appellatur Heraclios,ex omni parte alba eſt,eius ſemen colligitur ęſtiuo tempore aridum .

Ad Epiphoras oculorum. Herbę papaueris ſuccus uel cauliculus cũ ſuo fructu oculis imponitur.

Ad hemicranium uel capitis dolorem . Herbę papaueris ſyluatici teres cum aceto & impones ſuper frontem,ſedabit dolorem . Ad ſomnum prouocandum . Herbę papaueris ſyluatici ſucco ſi quem perungas , ſomnum ei cum ſopore obijciet .

Virtutes herbæ œnanthes . Cap. L I I I I.

Contra ſtranguriam conuenit .

HERBAE Oenãthes radix in puluerem redacta data,ad ſtranguriam in uini cyathis duobus ſumme facit . Aduerſus tuſſim . Oenanthes herbę radicem dabis potui ut ſupra, tuſſim ſedat .

Nomina & uirtutes Narciſſi . Cap. L V .

NARCISSVS à Gręcis dicitur Anhydros,Autogenes,bolbos,Emeticos,Aegyptij Emptone, Prophetę Cynogloſſa,Itali Bulbum uomitorium uocauerunt. Naſcitur thyrſo bipalmi, folijs porri ſimilibus,ſed paulo breuioribus,flore interius albo,croceo , uel in aliquibus purpureo , fructus ſine ſemine ut in membranula nigro,in magnitudine bulbi . Ad uulnera quę ex ſe naſcuntur. Herbę narciſſi radix contuſa cum oleo & farina,uice cataplaſmatis imponitur uulneri , & ſanat mirifice .

Nomina & uirtutes ſplenij ac ſatureiæ. Cap. L V I.

A GRAECIS dicitur Lonchitis,alijs Hermionion,alijs Scolopendrion,alijs Phrygia,alijs Phry

gitis,

gitis,alijs Philtrodotis, alij Aturion,Prophetæ Hæmagales. Lonchis folia habet rubra,flores nigros cōmoda uultibus hiſcẽſibus,ſemen ſiue fructum album,radicem latam lanceæ ſimilem. Alijs uirtutibus traditur etiam alia Lonchitis ſimilis ſcolopendriæ, cum aceto ſpleneticos medens in potu data.

Ad ſplenis dolorem. Herbæ Splenion radicem in puluerem molliſſimum redactam uino leniore potui dato,ſummam rem experieris: conſtatque eam ſic eſſe inuentam,cum exta ſuper eam eſſent proiecta,adhæſiſſe lieni,eumque exinaniſſe. Propter hoc à quibuſdam Splenion uocatur. Narrantur ſues,qui radicem eius ſumpſerint,ſine ſplene inueniri. Quidam eam dicunt ramis hyſopi furculoſam, folia fabæ eodem nomine appellantur. Legunt autem eam dum floret. maxime ex Ciliciæ & Perſidis montibus laudant.

Nomina & uirtutes Polij. Cap. LVII.

GRAECI quidam Polion,alij Phuxaſpidion,alij Achamenis,alij Ebenitis, alij Meloſmon, alij Belion,alij Leontocharon uocant, Aegyptij Cathotis,Latini Conula,Martialis Polium,Neptunia. Duę eius ſunt ſpecies: alia eſt fructuoſa,atque inutilis: altera ſylueſtris frutice bipalmi albo,folijs tenuibus,ſemine pleno,cum capitello in ſummitate paruulo crinoſo,ueluti canam capillaturam, frangenti odoris grauiſſimi,cum quadam iucunditate. Naſcitur locis aſperis. Ad lunaticos.

Polij herbæ ſuccum commiſces cum aceto & oſcilliente,& perunges eos, curabuntur. Item pilulam eius & radicem linteo mundo,circa collum eius qui patitur, ligabis, experta eſt res.

Nomina & uirtutes Victoriæ. Cap. LVIII.

EVPEPLIOS Græci,Daphnoides,Hypogloſſion,Eupetalō,Digloſſon,Daphne Samothracia,Daphne Alexandrina,Daphne Minthrios,Danae,Stephane Alexandru,Camædaphne,Carpophyllō, Daphnitis. Latini Peruincam uictoriæ folium,Laurum Alexandrinam,Macedonicā,Lauraginem, Muſtellaginem terreſtrem uocant. Frutex eius ſæpius cubitalis,folijs ut muria paulo maioribus atque tenerioribus & non in fractis guſtu remordentibus & incendioſis. His prædita eſt uirtutibus.

Ad phlegmata incidenda.

Herbæ Victoriæ ſucci cyathos duos dabis cum melle bibere ieiuno,mox phlegmata intercidet.

Nomina & uirtutes Conſolidæ maioris. Cap. LIX.

GRAECI Xylophyrō,Symphyton,Anazetheſis,Democritus Hæmeſtriaſis, Latini Conſolida, Enula ruſtica,Allium Gallicum. Naſcitur in petroſis,lignoſiſque locis,iucundi odoris,ſaliuam prouocās, ramis origano & capitelli thymi ſimilibus,radice lōga fulua in robore digitali,ſed appellatur etiam pictis, thyrſum bicubitalem geniculatum inanem,in quo folia hirta anguſta & ueluti longa cum adnationibus ſecundum genicula,flore nigro,fructu ſiue ſemine floceorum corticis ſimili,pruritum mouens,radices exterius argilloſas,uirtutis denſabilis. Ad profluuium mulierum.

Herbæ Conſolidæ puluerem molliſſime contritum potui dabis in uino,reſtringet.

Ad conuulſos uel intus ruptos. Herbæ Conſolidæ radicis cinerem tepidum coquito, & ex melle ieiuno dabis ut edat,ſanabitur & thoracem purgabit. Ad ſtomachi dolorem.

Herbam Conſolidam ſi cum Oxygaro edat,magnum beneficium ſentiet. Contra tuſſim.

Herbæ Symphyti radices in caldaria decoques cum melle,& pipere, & caſtoreo ad quartas, & in uino ueteri ieiuno dato in potu. Hæc herba hoc augumentum habet,ut carne bubula conciſa, & in cacabum emiſſa,eius radicis,ſi miſeris drachmas duas,cocta caro in unum cohærebit.

Nomina & uirtutes Aſterij. Cap. LX.

GRAECORVM alij Aſterion,alij Aſteriſcon,alij Aſter,quidam Bubonion, alij Hyophthalmon uocarunt, Latini Inguinalis,Punici Terdum. Herba eſt,lignoſas habens uirgas, & florem in ſummitate nigrum,tanquam Anthemidis herbæ capillum. Ambitum foliolis ſtellæ ſimilibus,ſed in thyrſo folia longiora atque hirta, uel craſſiora,& eſt laxatiuæ uirtutis. Naſcitur ubique inter petras & loca aſpera. Hæc herba noctu tanquam ſtella in cœlo lucet: & qui uiderit ignorans,dicit phantaſmata ſe uidere,& metu plenus irridetur à paſtoribus pecorum. Adhibetur denique inguinum tumoribus.

Caduco laborantibus opitulatur.

Herbæ Aſterij baccas ſi dederis manducare Luna decreſcente cum erit ſignum Virginis,& ipſam herbam laborans habeat in collo ſuſpenſam,remediabitur.

Nomina & uirtutes Lagopu,hoc eſt pedis leporis. Cap. LXI.

LAGOPVS Græcis à ſimilitudine pedis leporini dicta eſt. Romani pedem leporis appellant. Naſcitur in pratis. Fluori uentris compeſcendo.

Herba Lagopus cum uino potui data, uentris fluori medetur.

Ad uentrem soluendum.

Herba pes leporis (item benedicta) persiccata, in puluere redacta, da in potione uini, si sine febre fuerit: si autem febricitat, in aqua calida dabis, mox uentrem soluet.

Nomina & uirtutes Dictamni. Cap. LXII.

A' GRAECIS Artemedion appellatur, alij Creticen, alij Ephimeron, alij Eldiam, alij Beloiacon, alij Belotocon, alij Dorcidion, alij Elbunion. Itali Vstilago rustica, alij Labrum Veneris, Aegyptij Emenypse & Dipsacos. Nascitur in insula Creta, & in mõte Ida, folijs similibus papaueri, sed paulo maioribus, atque flaccosis uel lanugeris adnationibus, & neque florem generans, neque fructum. Item alia huic similis quæ appellata est Pseudodictamnum. Nascitur plurimis in terris, similis acrimoniæ Dictãni. Memoratur etiam tertia species apud Cretam Dictamni cum folijs similibus Sisymbrij, maioribus ramis & flore nigro & molli, similis uirtute Pseudodictamni. Harum denique multo efficacior est prima.

Habuerit si qua mulier in utero pecus mortuum.

Dictamni herbæ succum, si sine febre fuerit, cum uino dabis: si autem febricitat, cum aqua calida: mox eijciet pecus sine periculo. Ad plagas siue à serpentibus, siue à ferro, siue à sude impactas.

Herbæ Dictamni succum in plagam infundet, & aliquid bibet, & mox sanus erit. Ad serpentium autem morsum succum eius in uino bibat, & mox discutit uenenum. His qui uenenum sumpserint.

Herbæ Dictamni succi cum uino in potu heminam sumat: nam tanta uis est eius Dictamni, ut non solum interficiat ubicunque fuerint serpentes præsentia sui: sed & si odor eius à uento sublatus fuerit, ubicunque eas tetigerit, mox occidet. Fertur & hoc exemplum: Si capra in uenatione telo percussa fuerit, cum peruenit ad herbam Dictamnum, & mox ea pascatur, telum à se eijciet, & plaga sanatur pascendo Dictamnum. Ad uulnera recentia. Herba Dictamnum & Agrimoniam & Ambrosiam contritas cum butyro plagæ imponito, miraberis in omnibus Dictamni effectum. Ad ulcera & nomas.

Herba Dictamnus imposita, ulcera & putres nomas & purgare, & explere dicitur.

Nomina & uirtutes Solaginis maioris. Cap. LXIII.

SOLAGINEM Græci Helioscorpion & Heliostrophon appellant, & cætera ut supra.

Ad serpentium morsus & scorpionum ictus.

SOLAGO herba maior siccata, & in puluerẽ mollissimum redacta in uino potui datur, & ipsa contusa plagæ imponitur.

De Solagine minore. Cap. LXIIII.

HERBAM Solaginem minorem, alij Heliotropion appellitant. Nascitur locis concauis, folijs rotundis, semine pendenti in Agrio cardami similitudinem. Virtutes habet lumbricis latis atque rotundis perimendis & excludendis. Lumbricis excludendis. Solaginis herbæ decoctio potui datur ex aqua cum cardamo atque hysopo & nitro ad excludendos lumbricos latos siue rotundos.

Ad lumbricos necãdos. Herba Solago minor siccata, & in puluerem redacta, in aqua calida potui data, lumbricos occidet.

Nomina & uirtutes Pæoniæ. Cap. LXV.

PAEONIA à Græcis appellatur Penterobon, alijs Glycyside, alijs Aglaophotis, alijs Pæonion: alij Selenion, alij Meneon, alij Pantheceratos, alij Selenogonon, alij Dicomeneon, alij Gludim, Itali Pæoniam, alij rosam fatuinam uocant. Pæonia porrò auctoris nomen retinet. Nascitur in Creta, quam Homerus sacer auctor libris suis inseruit. Inuenitur sæpe à pastoribus hæc in extrema facula, habet maligranati magnitudinem, quę noctu quasi lucerna lucet, & est granum eius cocto simile. Ad Sciaticos.

Pæoniæ herbæ radicis partem alligabis ei qui patitur, & circuncinges, res est saluberrima.

Ad Lunaticos. Herba Pæonia si lunatica iacenti imposita fuerit, statim se leuat uesanus. Vel si eandem secum habuerit, nunquam ei hoc mali accidet.

Nomina & uirtutes Peristerei. Cap. LXVI.

GRAECI Peristereon Orthos, alij Trigonon, alij Bunion, alij Hierabotanon, alij Philtrodoten, Aegyptij Thiophenges, Prophetæ Herasdacryon, alij Hæmagales, alij Hæma Hermu, Itali Cristam gallinaciam, alij Columbinam, alij Feriam, Punici Zimicum, alij Exuperam, alij Matricalem, Herculaniam, Azirgozol uocauerunt, utique Peristereo herba siue redacta siue supina. Nascuntur ubique in planis & aquosis locis, radice simplici atque thyrso. Sunt autem eæ columbis esca iucunda, unde & hoc nomen habent. Ad omnia uenena. Peristereõ puluer si cui in potu datus fuerit, omnia uenena discutit.

Nomina & uirtutes Bryoniæ. Cap. LXVII.

GRAECI Bryoniam Chelidonion, & Melothron & Arthezostin, siue Apiastellum, Itali uuam

taminiam, Vitem albam, Agrifolium, Dentariam: Aegyptij Thodona, Gardiadana: Syri Hugadesſi, Dinupula, Daci Dochlea appellauere. Virgultis atque folijs & corymbis, ut uitis noſtra, ſed omnibus hirtis, quæ ſe colligit uicinis fruticibus, fructu ſiue ſemine botruoſo, longo, raro, fuluo, quo etiam tergora depilantur, thyrſos emittens prima informatione & è radice qui ſunt aſparagis ſimiles.

Spleni ſanando uirtutem habet. Herba Bryonia in cibo data lienoſis, per urinam lien digeritur, & emendatur. Hæc herba tam laudabilis eſt, ut in theriacas etiam potiones mittatur.

Nomina & uirtutes Nymphea. Cap. LXVIII.

NYMPHEA Græce Cacabon, Lothonietram, Rhopalon, alij Androgamos, alij Hydragodos, alij Heracleos, Latini Matrem Herculaniam, Algam paluſtrem, Papauer paluſtre, Clauum Veneris, Digitum Veneris dixere. Naſcitur in aquis ſtantibus. Ita denique nomen ſumpſit, thyrſo nigro, lenis, folijs ſimilibus herbæ cicoriæ aliqua ex parte ſuperãtibus, flore pallido, fructu ſiue ſemine lato, denſo, atque guſtu argilloſo, radice ſtipidoſa: nigra & acerrima eſt. Præterea naſcens Ompenio tenus flumine, cuius flos niger eſt, radix alba & aſpera. Dyſenteriæ compeſcendę.

Herbæ Nympheæ ſuccus cum uino tritus in potu detur. Item radices eius rades, & dabis manducare dyſenterico diebus decem, curabitur. Item ſi cum uino auſtero data fuerit, uentris curſum reſtringet.

De Criſio. Cap. LXIX.

Herba Criſion thyrſo eſt bicubitali, Trigona inferius, ſummitate rotunda cum thyrſiculis purpureis atque caneſcentibus folijs hirtis, radice, ut Andreas memorat, dolori medente. Ad faucium dolorem.

Herbæ Criſios radicem ſi quis collo portauerit, fauces ei nunquam dolebunt.

Nomina & uirtutes herbæ Iſatis. Cap. LXXX.

GRAECI Iſatis, Prophetæ Apiſi, Romani Alutam appellauere. Ad ſerpentis morſum.

Herbæ Iſatis folium contritum in aqua, & in plaga poſitum, adiuuat, & dolorem tollet.

Nomina & uirtutes Herbæ Paſtinacæ. Cap. LXXXI.

A' GRAECIS dicitur Agrios Staphylinos, alijs Ceras. Alij Vdonaulion, Itali Paſtinacam ruſticam, erraticam, & ſyluaticam. Naſcitur in locis ſaxoſis & aggeribus. Alia eſt hortualis ſiue ſeminalis & uiribus imbecilla. Alia agreſtis, quæ appellatur etiam à quibuſdam Ceras, eo quod cornu fingat: habet comam ut fœniculus, thyrſum tenuem, aſperum, in quo umbraculum, & flores paruos tenues, quorum in medio croceum germen purpurei coloris, radicem bipalmem, robore digitali, odore iucundam.

Pro mulieribus quæ partu laborant, neque purgantur.

Herbam paſtinacam ſyluaticam decoquant, & de aqua eius ſe fomentent, & ſanabuntur.

Ad purgationem mulieris. Herba paſtinaca decocta, cum eadem aqua ubi cocta eſt cõmiſce, & dato bibere, purgabitur.

Nomina & uirtutes Perdicalis. Cap. LXXXII.

HERBAM Perdicalem Græci Luſtimachion, Sideritin, Eleſinen, Helxine, Parthenion dicunt, Latini Muralem & Parietariam, alij Oriclanam, alij Vlciolariam appellant. Sed nomen ſumpſit à perdicibus, ſiquidem ipſę ea aluntur. Vocatur etiam Heraclia & Ion agrion, & Elitis, Elebatis'ue, & Polyonymos. Naſcitur in turribus uel parietibus, habet thyrſos tenues fruticoſos rubros, in quibus ſemina aſpera & folia Linozoſti herbæ ſimilia, rotundiora tamen atque hirſuta, & aſpera qualitate remordentia atque cohærentia. Eſt enim, ut Græci aiunt, uirtutis ſtypticę. Denique ad ſimiles cauſas, ac ſimiliter ut arnogloſſos herba adhibetur. Ad podagram & chiragram.

Herba perdicalis coquitur in aqua, & eadem aqua fouebis pedes uel genua, deinde ipſam tuſam cum axungia impones pedibus panno inductam, uel ſupra genua, ſanabit mire. Naſcitur parietibus aut macerijs, aut aggeribus.

Nomina & uirtutes Mercurialis. Cap. LXXXIII.

MERCVRIALIS à Græcorum alijs Linozoſtis arren, alijs Argyros, alijs Aritrilis, aliquibus Parthenion, quibuſdam Clibadion, & Chryſitis, Arguminoſque appellata eſt. Aegyptij Aphlopho, Prophetæ Hermu Baſilion, Itali Mercurialem. Frutex eius herbæ bipalmis, folijs Ocymi ſimilibus, atque ramis inanibus cum furcis plurimis atque denſis: & eſt fœmina maior quæ appellatur. Mas uero uocatur Mercurialis maſc. ſiue Teſſeculata, & eſt minor atque rotunda, & ueluti teſticulis binis paruis circa exordium ornata. Ad uentris duritiem.

Mercurialem herbam coques, & tritam ex paſſo dabis, ſtatim detrahet, & ſtomachum purgabit. Semen quoque eius tritum ex paſſo datum, idem detrahet. Ad menſtrua cienda.

Mercurialis herba admota cum irino uel rosaceo oleo potui data, prouocat menstrua. Ad oculorum epiphoras. Mercurialis folia cum uino albo ueteri imponuntur. Si aqua in aures introierit. Mercurialis succus tepidus in aurem instillatus, mox liberabit.

Nomina & uirtutes herbæ radioli. Cap. LXXXIIII.

HERBAM Radiolum alij Felicinam uocant, similis est Felici quæ forte in lapideis nascitur, uel in parietibus, habens in folijs singulis binos ordines punctorum aureorum. Ad capitis dolorem. Radiolo herba cõtusa, atque curiose depurgata, cum aceto scillitico usqueadeo decocta donec non pareat perungito, capitis dolorem sedat. Ad aluum concitandam. Herbę Radioli radix euulsa, & cultro cortice depurgata cum malua, & ita maluæ & ius earũ bibatur, sine labore uel aliquo tedio uentrẽ deducit, & omnes æstus.

Nomina & uirtutes Asparagi agrestis. Cap. LXXXV.

GRAECI Myacantha, alii Aranthillidam appellauere, alii Anaspargos, alii Sparagos agrios, Latini Corrudam, alii Asparagum agrestẽ, alii Sparagum rusticum, alii Sparagum nostrum. Ad uesicę dolorem siue tumorem. Herbæ Asparagi agrestis radicem coque in aquæ sextario in pultario nouo ad quartas, & ieiunus diebus septem laborans sumat in potu: plurimis diebus balneo utatur: in frigidam non descendat, neque frigidum bibat: mirifice experietur. Ad dẽtium dolorem. Herbæ Asparagi succum in ore continere oportet. Herbæ Asparagi radix cocta trita utiliter imponitur. Herbæ Asparagi radix trita cum uino potata, proficit. Si quis maleuolus deuotauerit hominem. Herbę Asparagi agrestis radice sicca cum aqua fontana delustrabis eum, & solutus erit.

Nomina & uirtutes Sabinæ. Cap. LXXXVI.

GRAECI eam Nerion dicunt, alii Arathy, alii Baryton, Itali herbam Sabinam atque Sauinam. Cupresso similis. Ad morbum regium siue auruginem. Herba Sabina cum melle & uino pota, auruginem discutit: cum uino trita, idem facit. Ad capitis dolorem. Herba Sabina diligẽter trita, cum aceto & oleo rosaceo mixta, capiti & temporibus illita, ualde prodest. Ad carbunculos. Herba Sabina carbunculis cum melle illinitur. Ad ignẽ sacrum. Herba Sabina pariter cum melle illinitur.

Nomina & uirtutes Cynocephali, hoc est capitis siue Cerebri canis. Cap. LXXXVII.

GRAECI Cynocephalion dicunt, alii Antirinon, alii Brucanon, alii Ametiston, alii Brathin, Prophetæ Osireostaphe, Itali Canis cerebrum appellant. Ad oculorum Epiphoras. Canis cerebri radicem cum aqua decoque, & de eadem aqua subinde oculos foueto, celeriter lenit.

Nomina & uirtutes herbæ Erusci, rubi'ue. Cap. LXXXVIII.

A' GRAECIS dicitur Batos siue Batosdæa, alii Cynosbatos, alii Syntrophyllon, alii Asyntrophon, Prophetæ Hęma Ibeos, & Hæma Titanu, Itali Senticem, alii Rubum, alii Moram syluaticam, Daci Mantiam, Aegyptij Aemoos. Ad aurium dolorem. Erusci herbæ teneri cymæ succus expressus tepefactus, & instillatus, aurium dolore liberat, & persanare eundem est certum. Ad hęmorrhoidas restringendas. Erusci herbæ teneri cymæ nouem, & muscę syluaticę cymę tantundem, maligranati sicci cortices tres conteruntur in se, & in calida eorum sedes encathesma: & cum iam refrigerauerit, fomentabis tibi anum. hoc triduum facies, mirifice restringit & persanat. Ad profluuium mulieris. Erusci cymas teneras ter septenas coque in aqua usque ad tertias, & triduo ieiuno in potu dabis, ita ut cotidie renoues potionẽ. Ad Cardiacos. Erusci folia per se trita imponuntur mãmillę sinistrę, & sic dolori resistunt. Aduersus gingiuarum & labrorum uitia. Erusci herbæ cauliculi teneri in uino decoquuntur, & ipsum uinum in ore continetur. Vuæ remedium. Erusci herbæ folia arefiant in umbra crematorum cinere in cochleario tacto resiliet, pręsentaneum est. Ad uulnera recentia. Herbæ Rubi aut flos aut mora imponitur, sine collectionis periculo sanat. Ad condylomata. Herba Rubus cum uino decoquitur ad tertias, eoque uino fouentur condylomata, & omnia uitia sedat. Contra serpentum & hominum morsus. Herbæ mori folia recentia trita imponuntur.

Nomina & uirtutes herbæ Millefolij. Cap. LXXXXIX.

A' GRAECIS dicitur Myriophyllos, & Chiliophyllos, alij Melophyllon, alij Stratioticen, alij Achilleon, alij Chrysites, alij Ambrosiam dixere, Itali Millefolium, alij Militarem, alij Supercilium Veneris, alij Acorum syluaticum, Galli Bellicocandium, alij Vigentiam, Daci Diodela. Nascitur in palustribus locis, thyrso unius radicis, molli, fuluo ita coæquato atque elimato, ut manufactus uideatur, folijs fœniculi similibus. Hanc herbam Achilles inuenit, unde uulnera ferro facta sanabat, & ob id Ahilleos uocatur,

catur,hac ſanaſſe Telephum dicitur. Ad dentium dolorem. Millefolij herbę radicem ieiunus manducet laborans dentibus. Ad uulnera ferro facta. Herba Millefolium cum axungia piſata & impoſita uulneri,purgat & ſanat. Ad tumores. Herbam Millefolium contuſam cum butyro tumoribus imponito. Ad dyſuriã,hoc eſt urinæ difficultatẽ. Herbæ Millefolij ſuccus cum aceto potus,mire prodeſt,ſanatque.

Nomina & uirtutes Rutæ hortenſis. Cap. XC.

GRAECIS dicitur Peganos & Eriphion. Romani Rutam hortenſem appellitant. Nota quidem hæc eſt omnibus herba: cuius eſt altera uſualis,altera agreſtis,atque uirtutis acrioris: ſed utræque fer uentiſſimæ comprobantur. Mutatur etiam nomina pro regionum uarietate,apud Cappadocas appellata eſt Moier,à quibuſdam Armola,à Biris Beſſa. Memorant etiam in Macedonia appellari Mollicines, ab alijs Viperalem uocari,eaque interfectibilis eorum cum probetur. Ad ſanguinem fluentem e na ribus. Herba Ruta frequentius odorata,ſanguinem de naribus mire reſtringet. Ad inflationes. Herbæ Rutæ hortenſis paulŭlum edito,uel in potione ſumito. Ad ſtomachi dolorem. Herbæ Rutæ ſemen cum ſulphure uiuo & aceto ieiunus guſtato. Ad inguinum dolorem. Herba Ruta uiridis coquitur ex oleo,deinde commiſcetur cera,eo ut ceroto in linteolo utendum. Ad epiphoras oculorum. Herba Ruta cum polenta bene trita & impoſita,lenit epiphoras: nam & radix cõtuſa,& illita,eas emendat. Ad caliginem oculorum. Herbæ Rutæ rorem matutinũ, aut matutino madentes ſuccos collectos in uaſculo habeto, & ex eo ungebis. Eadem & carbunculis ex aceto tuſa imponitur. Ad morſus canis rabidi. Herbæ Rutæ pondus denariorum ſex ex uino bibitur. Plagæ imponuntur Rutæ folia trita cum melle,ſale & pice. Ad cardiacos. Herbæ Rutæ faſciculus cum roſaceo decoquitur,adiecta aloes uncia,& olei perunctio dolorem ſiſtit. Pro Lethargicis excitandis. Herba Ruta trita ex aceto infunditur fronti. Eadem ignem ſacrum ex aceto & oleo illita ſanat. Ad oculorum aciem. Folia Rutæ ſubinde manducet ieiunus. Herba Ruta cum uino contrita,potui data,antidotum eſt. Ad profluuium mulieris. Herbam Rutam circunſcribe auro & argento & ebore,& ſublatam eam alligabis infra talum. Si fluit ſemen. Herba Ruta manducatur ex uino cum liquamine. Ad capitis dolorem. Herba Ruta ex uino potui datur,& trita capiti inſtillatur cum aceto & oleo roſaceo.

Nomina & uirtutes Mentaſtri. Cap. XCI.

MENTASTRVM Græci Calaminthen,alij Glechon agrion, alij Hedyoſmos, alij Oſmites Bregiu,Theſmu Oſthanes,Prophetæ Gonos Apollonos,Itali Mentaſtrum uocant: Alij Nepetã, Hiſpani Creobula,Galli Mentam. Huius ſpecies tres memorantur. Eſt enim ſylueſtris folijs Ocimi ſimilibus, atque ſubalbidis,ramis cauliculatis,cum flore purpureo: ſed eius folia ſunt odore pulegio ſimiliter forma ta,ſed maiora. Secunda ſpecies appellatur agreſte pulegium,qua ſpecialiter Latini(ut ſupra diximus)Nepetam uocãt,cum folijs menthæ ſimilibus,longitudine à prædicta porrectioribus, thyrſo atque ramis maioribus,ſed inferioribus effectu. omnium acriora ſunt folia guſtu,atque incendioſa. Ad aurium uitia & dolorem. Mentaſtri herbæ ſuccus cum uino auſtero mixtus,& in auriculam coniectus,uermes na tos necare creditur. Vt ſcias in cuius ſtellæ tutela ſis. Herbam Mentaſtrum tollis mundus, in linteolo mundo habeto,ut quando in pane cocto granum frumẽti integrum inueneris, quem ſimul cum herba ponito,& preceris ſeptem ſtellas,id eſt,Solem,Lunam, Mercurium,Iouem, Venerem,Saturnum: & ſub puluino pone,ut tibi per quietem oſtendant,in cuius ſtellæ tutela ſis. Pro elephantiacis. Herbæ Mentaſtri folia frequenter manducato,ſanare certum eſt.

Nomina & uirtutes Ebuli. Cap. XCII.

EBVLVM Græci Chamæacten dicunt,alij Chamæſacen, alij Mœcoſa Phrodites, alij Agrian acten,alij Eboicen,Galli Ducone,Daci Olma,Itali Ebulum. Ramis rotundis digitalibus terræ proſtratis, ſucco plenis,folijs lẽticulatis,fructu ſiue ſemine rotundo,radice tenui. Ad calculoſos. Ebulum herba tenerum cum folijs tritum ex uino potui datum,calculos pellet. Ad colubri morſum. Herbam Ebulum antequam ſuccidas,ter nouies dicis,Omnia mala beſtia canito: atque ferro q̃ acutiſſimo elima,ſecundam terrę trifariam præcidito,& id faciens de eo cogitato cui medeberis,reuerſus ita ne reſpicias,& ipſam herbam contritã opponito,cõtinuo ſanabitur. Ad Hydropicos. Herbę Ebuli radicis ſuccus expreſſus cyathis quatuor ex uini ſextario ſemis potui ſemel in die datus, hydropicis ualidiſſime proderit,per annum enim humor omnis detrahitur. Splenis dolori curando. Herbæ Ebuli radicem ſiccatam,& in puluerem molliſſimum redactam ex uini cyathis quatuor, pulueris cochlearia tria in limine ſtans bibat,& Ebulum ſemper ſecum habeat ſine ferro lectum.

Nomina & uirtutes Pulegij. Cap. XCIII.

GRAECI Blechon,alij Glechon,alij Arſenachanthon,alij Poludon ac Heniton,Prophetæ Panta agathon, Oſthanes, Dimoron, Latini Pulegium. Quam uim Pulegium ſecum habeat, multi

gnorant. Duo enim genera ſunt,maſculum & fœmina: maſculum florem albū habet, fœmina rubeum ſiue purpureum:utrunque utile eſt & mirabile. Cæterum mirabile in ſe habent, cum maximis æſtatis caloribus floreāt,cum fere aliç herbæ areſcūt. Virtutis eſt acerrimæ ac feruētis. Capiti ne noceat æſtus.

Herbam Pulegium tecum aut ſuper aurem,aut ſub annulo portato.hoc & hyeme tota facies, nec grauetudinem ſenties., nec perfrictionem. Ad infantium inteſtinorum dolorem.

Pulegium & cuminum tritum ex aqua ſuper umbilicum ponito,& continuo ſanus fiet.

Contra nauſeam ſtomachi. Pulegium tritum,uel in aqua maceratum,cum aceto potui dabis,nauſeam ſtomachi ſedat. Ad uentris pruriginem. Pulegium in aqua feruente maceratum tandiu donec bibi poſſit aqua, optimum eſt, & pruriginem ſedat. Ad uentris dolorem.

Pulegium commanducatum,& in umbilico poſitum,religatum ne excidat, cōtinuo dolorem diſcutit.

Tertianæ curandæ. Pulegij ramulos lana inuolutos odoret ante acceſſionem: quod ſi quis coronam Pulegij in capite habuerit,capitis dolorem ſedat. Si infans in utero mulieris mortuus fuerit.

Pulegij codas treis recentes quæ adolent ſuauiter tritas in uino ueteri optimo,quartario da,bibat.

Ne in naui nauſees. Pulegium & Abſinthium ſimul tere ex oleo & aceto,nares frequenter frica.

Si mulier minus purgatur. Pulegij pon.ſemiun.in oxymellite cyathis duobus mane ieiuna bibat.

Si ſecundæ à partu non ſequuntur. Pulegij treis diſtingue codas,& in uino bono da,bibat.

Aduerſus ueſicæ dolorem uel calculum. Pulegium in uini cyathis duobus bene contritum, ieiunus bibat,& continuo in ſolio deſcendat,intra paucos dies ſanat,& calculus pellitur.

Si quis circa cor uel pectore dolet. Pulegij & aceti cyathos duos ieiunus bibat.

Contra ſpaſmum. Idem faciat ſi ſpaſmus moleſtus fuerit. Si mulier obticuerit.

Pulegium contritum,& in puluerem redactum,lana conuolutum ſubijciatur ab obſtetrice.

Ad ſtomachi aut inteſtinorum inflationem. Pulegium ex aqua calida cōtritum,uel ex uino, aut per ſe dato,rem miraberis illico. Ad morbum articulorum. Pulegium in oxymelle quartario uel cyathis tribus ieiuno da bibere,eijciet bilem & ſaniem albam:idem faciet ut facile reſpiret.

Splenis dolori medendo. Herbam Pulegium decoque ex aceto,& id acetum calida permixtū potui dabis. Cæterum ne quid pulegij prægnanti dederis. Ad Sciam uel coxarum dolorem.

Herba Pulegio & pipere æquis ponderibus tritis in balneo perfricabis ubi dolet.

Nomina & uirtutes Nepitæ. Cap. XCIIII.

GRAECI eam Mentham agrian,alij Menthamorinon,alij Diaulan, Prophetæ Hæma Ammonos,alij Gonos Ammonos, Itali Nepitam montanam,ſiue ſylueſtrem. Morſibus ſerpētum curādis.

Herbæ Nepitç montanæ ex uino tritæ ſuccus expreſſus cum uino potui datur: cuius etiam folia contrita plagæ utiliter imponuntur.

Nomina & uirtutes Peucedani. Cap. XCV.

A' GRAECIS dicitur Peucedanon,quibuſdā Licys agrion,alijs Agriophyllon,Prophetæ Agathos Dæmon,Itali Pinaſtellum, alij Satanariam uocarunt. Thyrſum habet ut fœniculus,radicem magnā & nigram grauiſſimi odoris,ſucco plenam,ſecundum ipſam coronam denſam,flore nigrum, pro temporibus augetur,& propterea aliquādo præſecta molli radice defluit,atque in umbra deponitur ſeruāda: Sole nanque uires amittit, ſed probatur melior eſſe flauus & feruens guſtatu & odore grauis, ut in Sardinia & Samothracia gignitur. Ad ſerpentes fugandos.

Peucedanum herba arcet ſerpentes odore ſuo. Peucedanum item cum betonica & adipe ceruino aut medulla aceto mixto,morſui medetur. Contra Phrenitim. Herba Peucedanum cum aceto,capiti infuſa ſumme facit.

Nomina & uirtutes Hinulæ campanæ. Cap. XCVI.

A' GRAECIS dicitur Panax Chironia. Alij Centauriam, alij Panax Helenion,alij Helenam, Itali Hinulam campanam appellant. Habet folia Amarathro ſimilia,flores auroſos,radicem tenuem, non altam,acerrimam guſtu,medetur ſerpente uexatos. Ad ueſicæ dolorem.

Herba Hinula,& Apij ſemē,& Aſparagi, & fœniculi quoque radices in unum trita,& in tepida potui data,efficaciter prodeſt. Remedium ad cruciatus dentium. Herbam Hinulam ieiunus commanducet,dentes confirmat. Ad lumbricos. Herbæ Hinulæ folia ex uino trita ſupra uentrem ponuntur.

Nomina & uirtutes Cynogloſſæ. Cap. XCVII.

GRAECI Cynogloſſon,alij Phrygian,alij Emionion,alij Splenion,alij Caballatiō, alij Acolymbos,alij Scolymon,alij Pyrgys,alij Leucrion,Aegyptij Zęnis,Itali Linguam caninam,alij linguam canis, alij Sublabium,alij Linguam Macedonicam. Ad morſum ſerpentis.

Cynogloſſa herba trita,& ex uino ſumpta,prodeſt. Quartanæ typo medicando.

Herba Cynogloſſa quæ folia quatuor habet,piſata,& potui data ex aqua,liberat. Pro ijs qui minus audiunt. Herbæ Cynogloſſæ ſuccum ex paſſo & oleo tepefacto in aurem ſtillato,mire ſanat.

Nomina & uirtutes Saxifragæ. *Cap.* X C V I I I.

A' GRAECIS dicitur Saxifragos,alijs Adiantos,alijs Scolopendrion, quibusdam Scolymos, nonnullis Scoliprochos,Asplenon,& Prochos agrios, Aegyptij Phepere,Itali saxifragam, alij uitem canam,alij Apruco,alij Lampago uocant. Nascitur in montibus,locis saxosis,uirgultis nigris lenibus cum splendore,bipalmis ut coriandrum scissis in summitate. Calculosis amuletum præsentaneum.

Saxifragam herbam contritam ex uino bibendum dato,febricitanti ex aqua calida:tam præsentis effectus ab expertis traditur,ut eodem die perfractis eiectisque calculis ad sanitatem perducat.

Nomina & uirtutes hederæ nigræ. *Cap.* X C I X.

GRAECI eam dicunt Cissos Melas,alij Cissarion, Cissonecion'ue, alij Crysometas,Galli Bolus ferron,Daci Arborriam,Itali Hederam nigram. Ad calculos pellendos.

Herbæ hederæ baccas aut septem aut undecim contritas ex aqua potui sumptas mire calculos in uesica congregatos frangere & extrahere per urinam,certum est. Ad capitis dolorem.

Herba hedera cum oleo rosaceo & cum succo eius mixto uino tempora uel frontem perfricabis, sedat dolorem. Ad splenis dolorem. Herbæ hederę nigræ grana,primo III.secundo V.tertio VII. quarto VIII.quinto XI.sexto XIII.septimo XV. octauo XVII.nono XIX. decimo XXI.in uino bibuntur diurnis diebus, si febricitat in aqua calida,maximo auxilio lienosis auxiliatur.

Ad sphalangionum morsus. Herbæ hederæ radicis succus bibatur:item ulceribus,hedera ex uino decocta,utiliter imponitur. Ad nares graueolentes. Herbæ hederæ succus bene colatus in nares infunditur. Ad aurium uitia, & eis qui minus audiunt. Herbæ hederæ succus mūdissimus cum uino stillatus medetur. Ne caput à sole doleat. Herbæ hederæ folia mollissime trita in aceto & oleo rosaceo aduersus omnem capitis dolorem fronti illinitur.

Nomina & uirtutes Serpylli. *Caput.* C.

A' GRAECIS dicitur Herpyllos,alijs zygis. Alij Polion,Aegyptij Meronopus,Itali Serpyllum,alij Cicer erraticum, alij Cicer rusticum: eius est alia hortualis siue usualis, humi serpens cum folijs atque ramis Origani similibus,albidioribus quidem,atque samsuci odorem fingentibus: alia agrestis,quæ etiam Zygis appellata est,non in solo serpens, sed directa atque statim positione subrecta cum ramis tenuibus atque lignosis longitudine bipalmi,& folijs paruis & angustis tanquam rutæ,sed paulo longioribus atque plenioribus & angustioribus. Floribus quoque omnibus in uirgis cōstitutis,in summitate purpureis remordentibus linguam,odore iucundo,radice inutili. Nascitur in petris. uehementior est autem rubea,quæ seminalis siue hortualis appellata est. Capitis dolori medendo.

Herbæ Serpylli succum cum oleo & sale fricto,& in puluerem redacto,omnibus permixtis caput perunctum sanatur. Item Serpyllum decoctum in aceto,tritum illinitur temporibus & fronti.

Ad combustum. Herbæ Serpylli surculi unciam,spumæ argenti uncias treis,rosam: hæc in mortario teres: ceræ punicæ,adipis ursini & ceruini semilibram,simul decoques,colabis,& impones.

Nomina & uirtutes Absinthij. *Cap.* C I.

GRAECI Absinthion Bathypicrō cognominant,Romani Absinthium rusticum,Aegyptij Somi appellant. Est porrò Absinthium omnibus cognitum, cuius probabilius genus est Ponticum uirtutis acerrimæ,feruentis,& redarguentis amaræ. Nascitur locis cultis & montuosis & saxosis. Est præterea aliud Absinthium marinum,quod quidem Seriphium uocant,gignitur in Tauro monte & Cappadocia plurimum, & in Taphosiri Aegypti prouincia tenuioris fructus ac seminis à supradicta,& angustioribus folijs,neque tam amarum,sed odoris grauioris. Contra periculum fungorum.

Herbæ Absinthij succum ex aceto bibat,hoc serotinus uir cētenarius euasit,cum esset à fungis tētatus.

Ad liuores tollendos. Herbam Absinthium in aqua decoctum, & inductum panno impone: si corpus tenerum fuerit,ex melle imponito. Lumbricis necandis.

Absinthij herbę & Marrhubij & Lupinorum paria pondera in aqua mulsa cocta, uel in uino austero bis aut ter in umbilico posita,necant lumbricos. Ad inguinum uel intertriginis molestias.

Herbæ Absinthij & marrhubij surculum sumito,& in semicinctio tecum portato, sanaberis.

Nomina & uirtutes Saluiæ. *Cap.* C I I.

QVIDAM Græcorum Cissiion,alij Elelisphacon,alij Phacon,alij Bechion appellauere, Aegyptij Anusi, Itali Saluiam,alij Tussillaginem uocant. Elelisphacos agrestis grauioris est odoris. Vsualis uero,quæ est boni odoris ac lenioris,Saluia uocatur. Est igitur frutex siue sarmētum longitudine porrectū subalbidum,uirgis maioribus,folijs paulo asperis,odoris boni,& fructu siue semine in summitate ramorū, similior minor agresti. Nascitur asperis locis,& est uirtutis redarguentis cum acrimonia,quę denique pro

Dictamno sæpe uenenum eijcit. Contra ueretri pruriginem.

Herba Saluia decoquitur, & de ea aqua ueretrum infricatur. Ad pruriginem circa anum.

Herba Saluia decoquitur,& de ea aqua inferiores partes fomentantur,& sedat pruriginem summe.

Nomina & uirtutes Coriandri. Cap. C I I I.

GRAECI Corion,Itali Coriandrum,Aegyptij Ocheon nominant. Notum quidem omnibus frigidæ uirtutis esse. Lumbricis purgandis.

Coriandrum coquitur ad tertias in oleo, & in caput mittatur. Mulier ut cito pariat.

Coriandri seminis grana XI. aut XIII.in linteolo mundo de tela alligato, puer aut puella uirgo ad femur sinistrum prope inguē teneat:& mox ut peractus fuerit partus, pueri remedium cito soluatur, ne intestina sequantur. Ad frigora & omnes febrium typos.

Herbam Coriādrum ubi mane uideris ad olitorem propositum,accedis ad eum,& proijcies denarium, & tollis fasciculum de Coriandro, sed noli nominare, & portes tecum usque dum hora suspecta ueniat. cum hora transierit,& nihil tibi prouenerit,sub sero proijcis illud post te,dum ambulas,& noli post te respicere, liberabis te.

Nomina & uirtutes Portulacæ. Cap. C I I I I.

A' GRAECIS dicitur Andrachne. Alij Cappara,alij Andremas,Prophetæ Hæma areos,Daci Lax,Aegyptij Mothmutim,Itali Portulacam,alij Pocastrum, alij Illecebram, nonnulli Amaranthos uocarunt. Notum est omnibus Portulacam frigidæ uirtutis atque redarguentis esse.

Ad seminis immodicum profluuium.

Portulaca herba sumpta,bene facit,& per se,& cum Oxygaro. Ad stomachi inflationem.

Portulaca herba purgat,& in aceto sumpta,mire inflationem tollit.

Nomina & uirtutes Cerefolij. Cap. C V.

GRAECI Pæderota uocant,alij Boopes,alij Arctophyllon, Latini Cerefolium.

Ad stomachi dolorem. Herbæ Cerefolij uiridis cymas treis colliges, & pulegium in ligno teres,mellis cochlearium malaxes, ut ebulliat cum papauere uiridi, & induces stomacho.

Nomina & uirtutes Sisymbrij. Cap. C V I.

GRAECI Sisymbrion, alij Stephanon Aphrodites, alij Herpyllon mega,Latini Terralem Austeralem'ue,alij Mentham Veneriam appellant. Est quidem similis menthę, sed latioribus folijs atquē odoris summi, & uirtutis feruentis. Ad uesicæ dolorem & stranguriam.

Sisymbrij herbæ contriti excepto succo, scrupulos duos febricitanti ex aqua calida,non febricitanti ex uino potui dabis,mire remediaberis.

Nomina & uirtutes Olusatri. Cap. C V I I.

SMYRNION Græci uocant,alij Hipposelinon,alij Selinon agrion, Itali Olusatrum, Aegyptij Denterobon,Radice alba,stomacho commoda,non ualida, thyrso molli,cauo atque celso, ueluti scripturis notato,quas Græci γράμματα uocant, folijs latis atque rubris cum albis notis,semine longo, accumulatur masticatione, atque odore aromata simulat. Ad uesicæ dolorem & stranguriam.

Herba Olusatrum trita ex passo in potu sumpta,stranguriam potenter emendat.

Ad purgationem mulierum. Herbæ Olusatri semen ex mulso potui dabis, fœminas purgat.

Nomina & uirtutes Lilij. Cap. C V I I I.

GRAECI eam Crinon uocant,alij Lirion,Latini Lilium,alij Rosam Iunonis. Ad percussum serpentis. Herbæ Lilij bulbum conterito,& in potu dabis,ipsum etiam bulbum tritum morsui adponas,sanabitur. Ad luxum. Herbæ Lilij folia tusa & imposita,efficaciter sanant:& si tumor fuerit,sedat.

Species & uirtutes Tithymali. Cap. C I X.

TITHYMALI species sunt septē,quarum alia masculum,siue Characias appellatur, uel Comites,aut Amydaloides,atque Cobios,Helioscopos,Meconitis,Alipos: Latini Lactucam marinam, Prophetæ Conos artos. Alia fœmina quam Myrtiten,uel Caryiten,Myrsiniten appellant,Romani Mutilaginem capprariā. Tertia Paralios,siue Tithymalis,Paraplion,Mecon aut Meconiō. Quarta Helioscopios, Dentricis Tithymalis,Latine Cicer columbinū,& Caprago dicitur. Quinta Cyparissias. Sexta Dendroides. Septima Platyphyllos siue Persites. Prophetæ Asclepiu diadema.Latine Tritum appellatur.

Characias igitur nascitur in collibus,uel montuosis locis,thyrsis ultra longitudinem cubitalem rubris, succi acrioris,atque albis folijs oliuæ similibus,paulo angustioribus, sed longioribus comæ, in summitate sunt iunci similes,uirgulis porrectis,in quibus ueluti cauliculi cum semine,radice longa. Succus eius potui datus duobus obolis,purgat phlegma bilemque: in posca uētrem soluit,in mulso uomitum mouet, emortuos dentes & exesos tollit. Fœmina autē asperis nascitur locis,& alba est,folijs similibus myrti,paulo maioribus ac firmis,& acutis in summitate,spinosis uirgultis bipalmis,fructu siue semine nuci similis, quæ leniter arguat gustu, ac singulos per annos renascatur: eius succus plus est uomificus. Paralios nascitur circa mare ramis bipalmis,rubris, quinis uel senis ab radice ueniētibus,in quibus folia parua angusta & longa cum capitello in summitate denso paruo,in quo Eruo similis,sed uarium floribus albis ex toto, atque succo uirtutis superioris. Helioscopos prouenit in hortis,ramis è radice uenientibus quatuor aut quinque,bipalmis tenuibus rubris,folijs portulacæ similibus,paulo tenuioribus capitello, anethi similis,fructu siue semine uelut in folijs,coma quasi dei solis motibus uel circunflexionibus conuertat,uirtute prædictæ similis,sed paulo uehementiore. Cyparissias thyrso bipalmi,nigro ac subrubente,folijs pini similibus,sed paulo longioribus. Dendrys nascitur in petris,latior ac rubrior prædictis ramis,folijs myrrhæ tenuioribus similis,fructu siue semine ceu Characias. Platyphyllos similis est Verbasto forma atque uirtute. Ad interiorum dolorem. Tithymali herbæ fruticem teres,& in uino cyathis duobus,ex eodem succo cochlearia duo dato ieiuno bibere,sanabitur. Ad uerruculas tollendas. Herbam Tithymalum lactem mixtum cum Batrachi herbę succo si in uerrucā imposuerit,tertio die sanabit. Ad fistulas. Herbę Tithymali succum cum uino mixtum superexprimito, deinde cęteris fomentis obligato. Ad lentiginem,hoc est lepram. Tithymali herbę flos cum resina decoctus illinitur.

Nomina & uirtutes Cardui syluatici. Cap. CX.

GRAECI Chrysisceptron,alij Ixian,alij Pancration,alij Chamęleon, alij Gnidium coccum, alij Vlophonon,alij Cynomazon, alij Cynozolon,alij Ocimoides: Latinis Carduus uaria, Carduus lactea, Carduus nigra: alij Vernilago, Vstilago. Nascitur in pratis & secus uias. Ad infirmitates stomachi. Herbę Cardui syluatici,quam habet in capite summo medullam uiridem dato ex Oxygaro,edat. Vt occursus malos non timeas. Carduum herbam si Sole nouo fuerit Luna in Capricorno tollis,& quandiu tecum portaueris,nihil mali tibi occurrit.

Nomina & uirtutes Lupini. Cap. CXI.

A' GRAECIS uocatur Thernos orinos,à Romanis Lupinum montanum. Nascitur secus sepes aut locis sabulosis. Ad lumbricos & tineas. Herbam lupinum montanum tere cum radice, & dato ex aceto cyathum unum bibere,sine mora eijciet. Item infantium,cum absinthio tritum,umbilico imponitur.

Nomina & uirtutes Lathyridis. Cap. CXII.

A' GRAECIS dicitur Lathyris,Coccos gnidios. Alij Chamęlęan,alij Eupolis,alij Epantemon, Itali Cicotatium,alij Lathyridem nuncuparunt. Nascitur locis cultis & sabulosis,thyrso cubitali,roboris digitalis,cuius in summitate furcę atque folia lōga,ut in aristolochia, semine in summitate ramorum trigano & rotundo ut capparis, in qua tria semina obtecta,folijs inuicem discreta, rotunda, & eruo maiora: quę purgata,alba reperiūtur & dulcia. Ad duritiam uentris. Herbę Lathyridis semen quod est granum purgatum potui dabis in aqua calida,aluum citat.

De uirtutibus Lactucæ Leporinæ. Cap. CXIII.

NASCITVR Lactuca leporina locis sabulosis. Lepus ęstate cum animo deficit ęstu,hac herba remediatur,ideo Lactuca leporina dicitur. Ad febricitantes. Lactuca leporina supponitur sub puluino nescienti,remediabitur. Si pili oculis obstant. Lactuca leporina pilos oculis obstātes summe relegat.

Nomina & uirtutes Cucumeris. Cap. CXIIII.

GRAECI Elaterion,alij Licys agrios,alij Grynon,alij Ballis,alij Bubalion,alij Scorpion, alij Pherombron,alij Peucedanum,alij Notiō,Itali Cucumerem Anguinum & Cucumerem syluaticum,Prophetę Nemaictinos,Punici Cussimezara. Nascitur locis arenosis,sed maritimis & calidis,folijs cucumeri usuali similibus cum uirgultis breuioribus,radice alba magna,& fructu longitudine digitali,totus frutex amarissimus. Ad neruorum dolorem & podagram.

Cucumeris syluatici radices coques ex oleo cibario pondo. III. ad tertias inde perunges eos,sanabūtur. Ad aborsum. Herbę Cucumeris syluatici radices ad tertias in aqua coquantur, & inde se sublauet. Si quis autem ieiunus fructum eius ediderit, periclitabitur: ideoque quisque abstineat,neque manducet.

Nomina & uirtutes Cannabis. *Cap.* CXV.

CANNABIS alia eſt uſualis, alia agreſtis, quam nonnulli Hydraſtinam, Itali Terminalem appellitant, radice ſimilis Altheæ, quam nos Ibiſcum appellamus. Naſcitur locis aſperis, & ſecus uias ac ſepes. Ad mammillarum dolorem.

Herbam Cãnabem ſyluaticam tuſam cum axungia imponat, diſcutiet tumorẽ: & ſi collectio fuerit, expurgat. Frigore exuſtis. Cannabis ſyluaticæ fructũ tritum cum urticæ ſemine ſubiges aceto, & eis impones.

De uirtutibus Rutæ montanæ. *Cap.* CXVI.

GRAECI Peganon orinon, Itali Rutam montanam uocauere. Cæterum titulum quære ſupra in Ruta hortenſi. Naſcitur in montibus locis aſperis. Ad caliginem oculorum & ulcera.

Herbæ Rutæ montanæ roſcidæ folia decocta in uaſculo uitreo mittes, uinum uetus admiſce, & ſic inũges. Ad præcordiorum dolorem. Rutam ſyluaticam contunde in uaſe ligneo, deinde adde tribus digitis, quod prendere potueris, mitte in calicem, & uini cyathum unum & aquæ calidæ cyathos duos da bibat, & cõtineat ſe in lecto modicum, mox ſanus erit. Ad hepatis dolorem. Rutę ſyluaticæ manipulum in olla noua & aquæ heminas treis, mellis tantundem adijcito, exempta ruta, & fac inferueſcat aqua cum melle: id per triduum facies bibere, & ſic plures poteris ſanare. Pro ijs qui meiere non poſſunt, uel dyſuriam patiuntur. Herbæ Rutæ ſyluaticæ cauliculos nouem conterito, additis aquæ cyathis tribus, & aceti hemina, & ſubferueat, & dato bibendum dies continuo nouem, ſanus fiet.

Si mulier intrinſecus aliquid mali habuerit. Rutæ ſyluaticæ ſemen contritum ex uino auſtero da bibat, præter partum liberabitur. Ad extematos à uino. Rutæ ſyluaticæ ſemen cum uino potum, mire facit. Scorpio ſi quem percuſſerit. Herbæ Rutæ ſyluaticæ ſemen contritum ex uino dabis potui, dolorem ſedat.

Nomina & uirtutes Heptaphylli. *Cap.* CXVII.

GRAECI Heptaphyllon, Itali Septefolium dicunt. Naſcitur locis cultis & ſabuloſis.

Ad pedum dolorem. Herba Septefolium trita cum luto mixta, pedes perunges, tertio die dolorem tollit.

De Ocymo, eiuſq; uirtutibus. *Cap.* CXVIII.

OCYMVM eſt herba notiſſima, atque difficilis digeſtionis, & mutatione ſui inflabilis, & uirtutis mictualis. Capitis dolori medẽdo. Herba Ocymum tritum cum oleo roſeo aut myrtino, uel aceto, fronti imponitur. Epiphoris curandis. Idem ad epiphoras oculorum ex uino optimo tritum, oculis illinitur. Idem ad renes in maligranati cortice bibitur.

Nomina & uirtutes Apij. *Cap.* CXIX.

SELINON Græci & Meliſſophyllon, Prophetæ Hæma areos, Romani Apium, omnibus notum eſt accerrimæ uirtutis eſſe & mictualis. Ad epiphoras oculorum. Herba Apio trito bene cum pane oculi teguntur.

Nomina & uirtutes hederæ Chryſocanthos. *Cap.* CXX.

A' GRAECIS dicitur Ciſſos & Chryſocanthos ſic appellata, quod grana aurei coloris ferat.

Ad hydropicos ſanandos. Herbæ hederæ Chryſocanthos grana uiginti in uini ſextario contrita, ex eo uino terni cyathi bibantur per dies ſeptem, qui per urinam exinaniuntur.

Nomina & uirtutes Menthæ. *Cap.* CXXI.

HEDYOSOMOS Græcis, Romanis Mentha dicitur. Ad ignem ſacrum.

Herbę Menthę ſuccus expreſſus adiecto ſulphure & aceto, de pẽna inunctus, ſine mora dolorem ſedat. Vlceribus in capite manantibus. Herba Mentha contrita, & impoſita, ulcera ſiccat.

De Anetho. *Cap.* CXXII.

Dolori uentris medendo.

ANETHVM herbam comburæ, & cinerem eius commiſces cum melle, dein uulnus foues ex aqua, dein ex myrtino calida laua, & ſic medicamen impone. Loci mulierum ſi dolent.

Herbæ Anethi medicamine ſupraſcripto peſſum factum inijciatur ab obſtetrice. Ad capitis dolorem. Anethi florem cum oleo decoque, temporibus illinito & alligato.

Nomina & uirtutes Origani. Cap. CXXIII.

ORIGANON à Græcis Heracleoticon, Onitis, Asclepion, Panaces, Conila appellatur. Latini Cunilam Gallicam & Origanum nominant. Tussi medendo. Herbam Origanum commanducet, miraberis effectum. Origanum item herbam in puluerem mollissime tritum, & melle ad tertias decoctum, misce puluerem & figurabis trociscos, & bibat in aqua calida.

Nomina & uirtutes Semperuiuæ. Cap. CXXIIII.

GRAECI Aizoon, alij Aithales, Latini Semper floridum & Semperuiuum, siue Vitalem nominant. Semperuiuę nomen sumpsit, quod sit semper uiridis. Ab aliquibus Stergethron uocatur, eo quod amorifica iudicetur, unde & pro foribus à plurimis ponitur, ut pellat odia: etiam Ambrosia dicta, propter usum sacrum: item Buphthalmos, Zoophthalmos appellata est, propter cymas. cubitales enim euomit thyrsos robore digitali, linguam simulantes, folijs pinguibus pollicis crassitudine, linguæ similibus in summitate, inferior uero supinata, sed in capite præstricta, rotunditatem oculi simulantia. Nascitur in locis montuosis, in domibus etiam plurimi serunt. Prouenit etiam parua in parietibus, petris, & sepulturis, & locis umbrosis. Ad apostemata. Herbam Semperuiuum cum axungia & pane & coriandro simul tritam uice malagmatis impone. Ad hemitritęum. Herbæ Semperuiui folia quinque trita in aqua calida potui dentur.

Nomina & uirtutes Fœniculi. Cap. CXXV.

GRAECI Marathron, Latini Fœniculum, omnibus notum. Vrinam mouet cito data, lac prouocat. Ex eius thyrsis siue folijs succus sole præsiccatus, acuit uisum. Præterea semen eius ex uirore constitutum cum suis uirgultis. Ad tussim. Herbæ Fœniculi radicem tusam in mero ieiunus bibat per dies nouem. Ad uesicę dolorem. Herbæ Fœniculi uiridis fascem, & apij uiridis radicē, asparagi agrestis radicem in pultarium nouum, mittis & aquæ sextarium, ut simul ferueant ad quartas, & ieiunus bibat per dies septem, uel pluribus, balneo utetur, in recentem non descendat, frigidum non bibat, uesicæ dolorem sedat sine mora.

De Eryphio. Cap. CXXVI.

ITALI hanc herbam Rutam agrestem indigitant. Nascitur in Gallia in monte Soracti, figuram habet Apij, florem habet purpuræ similem. Nasturtium septem radicibus totidemque ramulis: ipsa autem patula humo asperis minimisque irriguis, omni florens tempore, semen habet tanquam faba.

Phthisicis curandis.

Herba Eryphion pisata malagmatis instar imposita sanat, succi eius potui dati, miraberis uirtutem.

Nomina & uirtutes Symphyti. Cap. CXXVII.

A' GRAECIS Symphyton, & Xylophoron, Anachallis, & Nemostasis dicitur. Latini Conseruam, Hinulam rusticam uocant. Ad profluuium mulieris album. Herba Symphytum siccata, pisata, & in puluerem mollissimum redacta, in uino potui datur, & mox restringet.

Nomina & uirtutes Petroselini. Cap. CXXVIII.

GRAECI Petroselinon, alij Smyrnion, Itali Apium syluaticum. Nascitur in petris: sed est summum, ac probabile Macedonicum, odoris boni, hoc est aromatici, sapor dulce, urinam mouēs, medetur uentositati, stomacho & colo, & his similibus. Ad serpentium morsus. Herbæ Petroselini puluerē mollissimum pondere drachmæ unius ex uino potui dabis, & ipsa contritæ plagæ imponetur.

Ad neruorum dolorem. Herba Petroselinum trita, & imposita, neruorum dolorem sedat.

Nomina & uirtutes Brassicæ syluaticæ. Cap. CXXIX.

GRAECI Cramben, alij Cynanchon, alij Cynanchen nuncupant: Itali Brassicam rusticam, & Brassicam aliqui caninam, Punici Butzrutim. Ad tumores quoscunque. Herbæ Brassicæ syluaticæ cinerem cum axungia ueteri pisata cōmixtum quasi malagma inducis linteolo grosso, & in aluta imponis. Ad lateris dolorem. Herbam Brassicam syluaticam imponis, ut supra. Ad podagrā. Brassicam conficies ut supra: quod si uetustissimum fuerit, eo magis efficacius erit.

Nomina & uirtutes Basilicæ. Cap. CXXX.

BASILICAM Gręci, Itali Regiam nuncupant. Hęc herba illis locis nascitur ubi fuerit serpens basiliscus. Non enim unum genus est eorum, sed genera sunt tria: Vnus enim est holochrysus:

alius ſtellatus, capite aureo: tertius ſanguineus, ut minium, & ipſe capite aureo. Hos omnes hæc herba Baſilica obtinet facile, ſi quis eam ſecum portauerit: ſed nec mala ei nocere poſſunt. Holochryſus autem qui dicitur Chryſeos, quod uiderit, inſufflat, & incendit: ſtellatus autem qui eſt Chryſocephalos Aſteries, hic quod uiderit areſcit, & occidit: tertius autem qui eſt Hæmatites, & Chryſocephalos quod uiderit uel percuſſerit, defluet. Vt oſſa perſe remaneant. Omnes uiolentias eorum herba Regula obtinet, ſi quis homo eam ſecum habuerit, ab omnibus ſerpentium generibus erit tutus. Eſt autem herba ſimilis rutæ, lactem habens auroſum, ſimilem Chelidoniæ, flore autem chryſococcum. Qui eam leget, mundus circunſcribat eam auro & argento, cornu ceruino, ebore, dente aprino, cornu taurino, & fruges mellitos in ueſtigio ponet. Hac utebatur imperator Auguſtus. Stomachi ea dolorem compeſcit, neque iecoris, aut ſplenis, renum, cordis doloribus obnoxius fuit: neque ſcia, neque ſpaſmus, aut tuſſis, aut coli dolor, neque hydrops eum tentabit: ſuſpirium, pectoris dolores & lateris ſedat, ſpiſſos humores per urinã deducit, renes purgat, uenenis reſiſtit: & breuiter omni corpori quod ea uſum fuerit, ſanitatem reſtituit.

F I N I S.

LIBELLVS VTILISSIMVS DE BETONICA, QVEM ANTONIO MVSAE QVIDAM, NONNVLLI APVLEIO ADSCRIBENDVM AVTVMANT.

BETONICAM ſiue Britãnicam Græci Ceſtron, & Prioniten, iidem Pyrinem, iidem Adiãton, iidem Pſychotrophrõ, item Thyarizan, Seropodion, & Pandiona appellauerunt: Prophetæ Hierathiorine, Romani Betonicam, aliqui Serratam, nonnulli Ruſmarinam. Hæc herba naſcitur in pratis & montuoſis locis & opacis circa frutices. Animas hominum & corpora cuſtodit, & nocturnas ambulationes à maleficijs, periculis, ab iuſtis etiam & uiſionibus metuendis tuetur ac defendit, & omni rei ſancta eſt. Ceſtron uocatur & pſychotrophron, ſiquidem frigidis reperitur in locis. Radicibus quidem tenuibus & rubicundis, thyrſo tenuiore, ultra cubitum, quadrangulo, folijs quercui ſimilibus, boni odoris, ſemine in ſummitate thyrſi ſpicato, modo thymbræ.

VIRTVTES BETONICAE.

Fracturis capitum ſanandis.

HERBA Betonica contuſa, & ſuper capitis ictum poſita, uulnus mira celeritate conglutinat, & ſanat. Eoque efficacius ſi ter die refectam, hoc eſt recentiorem frequentius impoſueris, donec ſaneſcat. Eius poteſtas tantam fertur habere utilitatem, ut oſſa quoque fracta conſolidet, & ui ſua extrahat.

Oculorum doloribus medendis. Betonicæ herbæ radices ex aqua ad tertias coquito, & ex ea aqua oculos foueto. Ipſam aut eius folia certa ſupra frontem & oculis imponito. Ad oculorum caligines.

Betonicę drachmam unam, aquę calidę cyathos quatuor ieiunus bibat, deducit ad inferiorem partem eum ſanguinem qui caliginem oculorum fecerat. Ad oculos lachrymoſos. Betonica manducata aciem oculorum clariorem facit. Item Betonicę herbę tritę paululum ſalis adijcito digitis duobus & pollice quantum tolli potuerit: ſublatam formatam turundulam ſi naribus inſerueris, idem efficies.

Aurium doloribus ſuccurrendis. Herbę Betonicę recentis folia, uel per ſe, aut in aqua madefacta, deinde adiecta roſa liquida tepefacito, & in aures ſtillato, lanaque ſpiſſato, mire proficere creditur.

Ad dolorem dentium. Herbam Betonicam ex uino ueteri & aceto ad tertias decoctam gargariza, dolorem dentium diſcutiet. Ad uomitus & ſuſpirioſos. Herbæ Betonicę drachmam unam, & ſumptis ex aqua tepida cyathis duobus, bibendum ſi dederis, iuuat. Idem ſuſpirioſis prodeſſe creditur.

Phthiſicis, & eis qui purulentum egerunt, curandis. Betonicę drachmas treis dato cum melle, & glutiat ieiunus, auxiliatur. Spleni curando. Betonicę drachmas treis dato manducare per triduum, uel in aqua frigida cyathos dabis bibere. Betonicæ drachmas quatuor, aquę calidę cyathos quatuor da, ut bibat per triduum. Herbam Betonicam ex uino decoctam, & potui datam, lienoſis prodeſſe experti affirmant. Betonicę drachmę binę ex mulſo cyathis duobus, bibentem ſanabunt.

Ad renes. Betonicę drachmas treis ex uini ueteris cyathis tribus, piperis grana XXVII. contrita & calefacta ieiunus bibat. Ventris dolori medendo. Herbę Betonicę drachmam unam in aqua calida cyathis duobus bibẽdam da. his autem duntaxat hęc apta erit compoſitio, quibus non ex cruditate inteſtina torquebuntur. Ad uentrem concitandum. Betonicę drachmas quatuor, hydromelitos, octo dies bibendum dato, uentrem mouebit. Ad lumborum dolorem. Betonicę drachmas treis ex uini Aminei cyathis tribus, piperis grana XVII. contrita & calefacta ieiunus bibat, curabitur.

Betonica ex mulſo potui data, febrienti ex aqua calida, lumborum dolores ſanare creditur.

Ad colum. Herba Betonica cum uino auſtero ęque proficit. Ad tuſſim. Herbę Betonicę uncias duas ex melle accipiat per dies octo. Ad typum quotidianę. Herbę Betonicę drachmas duas, arnogloſſæ unam ex aqua calida cyathis quatuor bibendum ſub acceſſione miniſtra.

Ad

Ad typos tertianæ atque quartanæ Herbæ Betonicæ drachmas treis,mellis Attici unciam,aquæ calidæ cyathos tres in unum miſcebis,& ante acceſſionem potui dabis, mire ſanabitur. Ad ueſicę dolorem. Betonicæ drachmas quatuor, apij radicis ſcrupulos treis decoquito, radices uero apij in aquæ ſextario ad medium cum decoctæ fuerint,tum demum betonica admiſcenda, potui exhibenda,dolorem ita extermi-nant, ut poſtliminio redeat nunquam. Ad calculum. Betonicę drachmas treis ex aceto quam-optime,& mellis & aquę calidę cyathos octo bibere confert. Hydropicis curandis, mulieribus item quę partu laborant,necnon & ijs qui febricitant. Betonicę drachma una ex aquæ calidę cyatho uno pota medetur. Betonicę item drachmę duę aquę calidę cyathis quatuor,ſi ſine febre fuerit: ſi cum il-la,ex uini cyathis duobus miniſtra,fert opem. Ad paralyſim. Betonica trita,& impoſita,neruos etiam pręciſos glutinare,& perſanare creditur. Contra horrores. Betonicę drachme duę ex ui-no auſtero cyathis duobus. Item ex aquę calidę pari menſura ſub acceſſione bibere dato.

Pro mulierculis quibus loci frigore uexantur. Betonicę drachmas tres ex aqua calida totidem cya-this ieiunę per triduum bibere dato. Aduerſus ebrietatem. Betonica ſi prius ſumatur, ebrietas uinum non comitatur. Morbo regio curando. Herbam Betonicam ex uino ſępius ſumptam proficere piria didicimus. Carbunculo ſanando. Betonica in aquę calidę cyathis duobus pota, carbunculo medetur. His qui perfrictionibus laborant. Betonica cum axũgia trita,plagę impo natur,prodeſt utique. Laſſis ex itinere. Betonicę unciam ex uini cyathis tribus triduo ex itine re laſſus bibat. Aegris faſtidientibus cibum. Betonicę drachmas geminas ex aquę mulſę cyathis tribus potui dato. Vt facile quis decoquat. Betonicę drachmas treis,mellis decocti unciã ſumi to,mel quo ad indureſcat coquito ex aqua calida,cyathos duos potui dato. Paſtillos quoque ex eo face-re conuenit, & ex calida deglutire.

Ad ſerpentium morſum.

Betonicę drachmas treis ex uini cyathis tribus diluito & potui dato, omnium quippe ſerpentium mor ſus ſanat. Betonicam quoque uini nigri cyathis tribus conterito, & uulneri illinito.

Venenis datis expellendis.

Betonicę drachmę tres ſtatim potę, uenenum diſcutiunt.

Ad morſus rabidi canis.

Betonica contrita,& contuſa,morſui imponitur.

Ad fiſtulas.

Ex Betonica contuſa & cõtrita turundulas facito,& puſillum ſalis inſerito, fiſtulã obligato,expurgat.

Podagrę fugandę.

Betonicę radices cum folijs coctas ad tertias, in aqua potas: ipſam quoque per ſe tritam,& applicatam, mire dolorem podagrę lenire,experti affirmant.

Ad purgationes.

Betonicę drachma purgationes hęrentes in uino expellit.

LIBELLI DE BETONICA FINIS.

AEMILIVS MACER DE HERBARVM VIRTVTIBVS, CVM IOANNIS ATROCIANI COMMENTARIIS LONGE VTILISSIMIS.

Ad candidum Lectorem.

DE HOC Macro (candide Lector)nihil certi auctores tradidere , niſi quòd coniectura eſt, plures Macros extitiſſe . De quorum altero ſic Volaterranus : Aemilius Macer Veronenſis Poeta , uolucres & herbarum cecinit uirtutes Ouidij tempore, ut ipſe teſtatur :

Sępe ſuas uolucres legit mihi grandior ęuo ,
Quęque nocet ſerpens,quę iuuat herba, Macer.

Sed & opus Homeri perſequitur,quidquid apud Iliũ actum uſque ad finem belli,ut idẽ poeta teſtatur:

Tu canis ęterno quidquid reſtabat Homero ,
Ne careant ſumma Troica bella manu .

Opus autem de herbis ad noſtram uſque peruenit ętatem . Hęc ille. De altero uero Plinius epiſt.lib.3.in epiſtola , cuius initium , Pergratum eſt mihi , quod tam diligenter libros auunculi mei lectitas , ut habere omnes uelis, &c. Et in calce epiſtolę, Confido tamen,inquit , hęc quoque tibi non minus grata,quàm ipſos libros futura , quę te non tantum ad legendos eos , uerumetiam ad ſimile aliquid elaborandum poſſunt ęmulationis ſtimulis excitare.hęc Plin. Atque hunc Plinianum Macrum huius operis fuiſſe auctorem aſſeruerim , quod Plinius adhortatur illum ad ſimile quid elaborandum . Quod autem pręſens opus non ſit Macri illius Ouidiani,ex eo elucet,quòd hic noſter Plinium, multis ſeculis Ouidio iuniorem, pleriſque in locis citat .

AEMILII MACRI DE HERBARVM VIRTVTIBVS.

De Artemiſia.

HERBARVM uarias dicturus carmine uires,
Herbarum matrem (dedit Artemiſia nomen
Cui græcus ſermo,iuſtum puto ponere primo.
Huius opem fertur prior inueniſſe Diana ,
Artemis græce quæ dicitur : indéq; nomen
Herba tenet , quia ſic inuentrix dicitur eius.
Præcipue morbis muliebribus ipſa medetur.
Menſtrua deducit , eius decoctio ſumpta :
Hocq; facit,matrix ſi ſæpe fouetur eadem ,
Vel ſi cruda mero ſociata terendo bibatur ,
Aut ſi trita uirens ſuper aluum nocte ligetur.
Pellit abortiuum potu,uel ſubdita tantum.
Duritias ſoluit ſtericas , pellitq; tumores.
Vrinam potata ciet , lapidesq; repellit.
Ictericosq; iuuat,cum uino ſæpius hauſta.
Hanc adipi iunctam ſtrumis apponere,laudat
Plinius , atque iubet cum uino ſumere tritam.
Hæc,opium nimium ſi quenquam læſerit hauſtum,
Subuenit eximie , ſi uino iuncta bibatur.
Affirmant etiam,quiſquis guſtauerit illam,
Quod nullo ualeat nocuo medicamine lædi:
Et quod eum morſu non appetat ulla ferarum.
Radix illius collo ſuſpenſa , rubetis
Dicitur , & cunctis nocuis obſiſtere ranis.
Succus ad hoc eius cum uino proderit hauſtus.
Si muſto contrita recens ſeruabitur herba ,
Vinum prædictis reddit medicabile morbis:
Et ſapor eſt & odor uino gratiſſimus illi:
Confortat ſtomachum , ſanat præcordia : ſumptum.
Et multis alijs affirmant utile cauſis.

HERBARVM uarias.] Proponit,omiſſa inuocatione,quicunque tandem huius utiliſſimi operis auctor,quid & qualiter dicturus,uarias herbarum uirtutes ſcilicet : non ſoluta oratione, hoc eſt proſa: ſed ligata,& numeris aſtricta,hoc eſt carmine:nec quolibet,ſed hexametro tantum.in quo ſi quid contra ueterum ac claſſicorum conſuetudinem & auctoritatem,quod fit quidem rariſſime,ponitur, ſtudioſum lectorem minime celabimus . Sunt tamen ex tanto ſtudioſorum numero admodum pauci quibus curæ ſit ſyllabarum diſcrimen,earundemque proba aut improba poſitio . Et cum totus orbis hodie refertus ſit pręceptoribus , uix tamen unus aut alter reperitur,qui ſciat diſcernere inter carmen & proſam . Olim mihi quidam nondum agenti annum 15.perſuadere uolebat,hymnos quos canit ſacroſancta Dei eccleſia,orationem eſſe ſolutam ac proſam: in quo uiciſſet ille,ſi ab incunabilis aliter ſentire haud edoctus fuiſſem . Quale genus hominum , hoc eſt indoctum,& à Muſis prorſus alienum , non ſolum Macro huic , ſed optimis quibuſque auctoribus multũ nocuit,& multa fœda uulnera inflixit. Opera tamen noſtra priſtinę ſanitati reſtitutus eſt Macer hic noſter,quem & modo multo tutius legere poſſunt literatum candidati,quibus hęc qualiacunque commentariola ſcribimus,quàm antea . Volentes ſcire , qui latine uſus herbarum ſcripſerint,

rint,& quando ad Romanos notitia eorum peruenerit,& qui primi Græcorum de his composuerint, legant Plinium Natur.hist.lib.21.Cap.2. Herbarum matrem.] Artemisiā dicit matrem,uel propter ipsius inuentricem Dianam,uel propter ipsius præstantē efficaciam:& Artemisiam græce uocatam,ab Arte mide,hoc est Diana. Ponitur autem hic Artemisia τεχνικῶς,hoc est,ut quidam loquūtur, materialiter,& pro uoce tantum. Est autem,dedi Artemis.parenthesis,ut signatum cernis. Huius.] Artemisiæ. Opē.] Virtutem & auxilium contra morbos præcipue muliebres. Fertur.] Narratur, dicitur. Prior.] Sic etiam Gell.retulit Prior ad plures li.14.ubi ait,Qui eorum prior alijs esset, ei potissimum senatus consulendi ius fuisse. Inuenisse.] Reperisse,quamuis hæc differam. Naso horum differentiam clare expressit in Metamorphosi hoc hemistichio, Non inuenta, reperta es. Diana.] Fuit hæc Iouis filia, & græce ἄρτεμις dicitur,hoc est,aerem uerberans:testis Macrobius Saturnal.lib.7.cap.ultimo. Artemia Dianæ sacra uocantur,in quibus faces gestabantur:quod Cœlius etiam libro Antiquarum lectionum adnotauit. Indeque nomen.] Hoc est à Diana,quæ græce ἄρτεμις dicitur,herba nomen habet Artemisia. Dissentiunt auctores de inuentrice huius herbæ, quod docemur ex Plinio,qui li.Natural.hist.cap.7.hæc scribit: Mulieres quoque hāc gloriam affectauere, in quibus Artemisia uxor Mausoli,adoptata herba,quæ antea Parthenis uocabatur. Sunt qui ab Artemide Artemisiā cognominatam putent, quoniam priuatim medicatur fœminarum malis. Putatur autem Artemisia eadem cum Ambrosia : genusque duplex illius asserit idem Plinius. Absinthij autē modo(inquit)fruticosa,maioribus folijs,pinguibusque. Ipsius duo genera : altera latioribus folijs,altera tenera tenuioribus,& non nisi in maritimis nascens. Sunt qui in mediterraneis eodem nomine appellant,simplici caule,minimis folijs,flores copiosi erumpentes,cum uua maturescit odore non iniucundo,quam quidam botryn,alij Ambrosiam uocant. Artemisia etiam nomē oppidi & insulæ,ut docet Plinius. Inuentrix.] Diana. Muliebribus.] Id est mulierum,quibus mulières infestantur. Menstrua.] Hæc etiā muliebria recte dixeris, ut in Geneseos libro,cap.18. Erant autem ambo senes,prouectæque ætatis,& desierant Saræ fieri muliebria. Sunt autem menstrua,mulierū profluuia singulis mensibus redeuntia. Hocque.] Hoc est,matricis etiam mala per illius concoctionem sumptā fugantur. Cruda.] Non cocta. Mero.] Vino. Nocte.] Quando ægrotans fœmina cubitum abijt. Abortiuum.] Quod abortum,hoc est immaturum ortum facere potest. Subdita.] Supposita per suffumigationem. Stericas.] Hystericas ab hystera recte dicitur,non stericas. ὑστέραν enim uocant uterum,uuluam. Et mulieres ab utero suffocatæ, hystericæ dicuntur. Et ut pueri intelligant, hystera, quod Macer dicit steram,est uas fœtum conseruans. Insignis autem eius affectio est,ubi obdurescit. Stericas ergo,id est hysteræ,hoc est uteri seu uuluæ. Ciet.] Mouet,& fluere facit. Lapides.] Calculis qui sunt in renibus,mediocriter opem ferunt artemisiæ,inflammationibusque femorum. Ictericos.] Ictero morbo laborantes. Icterus,teut.Gelsucht. Hic uocatur etiam morbus regius,item aurugo, & inde homo auruginosus, qui patitur. Et appellatur arquatus,à colore cęlestis arcus:nōnunquā dæmoniacus,& comitialis. Hicterici qui hoc malum habent, teut.Gelsuchtig. Strumis.] Struma gutturis uitium. Struma,inquit Celsus,quoque est tumor,in quo subter concreta quædam ex pure & sanguine quasi glandulæ oriuntur. Quæ uel præcipue fatigare medicos solent,quoniam & febres mouent, nec unquam facile maturescunt,siue ferro,siue medicamentis curantur. Plerunque iterum iuxta cicatrices ipsas resurgunt, multoque post medicamento est opus. Quibus id quoque accedit,quod longo spatio detinent. Nascuntur maxime in ceruice, sed etiam in alis & inguinibus & in lateribus. In mammis quoque fœminarum se reperisse,chirurgicus Meges auctor est. Opium.] Succus ex papauere,habens per somnum uim,si copiosius sumatur,mortiferam. Affirmant etiam.] Artemisiam quoque secum habentibus, negant nocere mala medicamēta,bestiam'ue ullam,ne solem quidem. Bibitur & hæc ex uino aduersus opium. Alligata priuatim potens traditur,pota'ue aduersus ranas: auctor Plinius libro 25.capi.10. Rubetis.] Ranis uenenosis. Iuuenalis, Porrectura uiro miscet sitiente rubetam. Stomachum.] Qui est rex totius corporis. Nec stomachus semper pro uentriculo apud scriptores accipitur,sed etiam pro gula ipsa,ut Galenus libro 13. Vtile.] Quod fit,si recens Artemisia contrita musto seruata fuerit, & tali uino erit sapor & odor gratissimus.

DE ABROTONO.

TERTIVS Abrotono legitur gradus esse caloris,
Et desiccandi. semen feruentius herba est,
Vnde iuuat neruos, & causas pectoris omnes,
Illius elixi si sit decoctio sumpta.
Sic quoque dyspnoicis prodest, tussimq; repellit.
Et prodest lumbis, sic uuluarumq; querelis.
Omnibus his crudum cum uino proderit haustum.
Vrinam purgat, sic & præcordia mundat:
Sic schiasim curat, sic sumptum menstrua purgat.
Serpentes nidore fugat, bibitumq; uenena
Illorum extinguit. sedat quoque frigora febris
Antea quàm ueniant, si mixto sumitur amne:
Aut oleo,quo decoquitur, si membra perungas.
Lumbricos uentris hanc sæpe bibendo necabis.
Huic panis micas, & mala cydonia iungens
Insimul amne coquas, oculorum cocta dolori
Apponas, uel feruori : curabis utrunque.
Stirpes infixos & spinas abstrahet, ipsum
Appositum per se, uel adeps si iungitur illi.
Hæc etiam uenerem,puluino subdita,tantum
Incitat, & ueneri nocuis potata resistit.

ABROTONO.] Scribendum & legendum abrotonum,& non abrotanum,ut mendosi quidam codices habent. Græce enim sic scribitur ἀβρότονον, quam orthographiam diligenter seruatam uidemus à

Frobenio in imprimenda Hiſtoria naturali. Et quis audet adſerere, græcarum literarum peritiam non eſſe neceſſariam? Lucret. lib. 3. inflectit abrotonum in uirili ſexu dicens, Abrotoniq́ue graues & triſtis centaurea. Serenus uero in neutro, cum ait, Pullegium, abrotonum nitida cum maſtice coctum: quod eſt nomen herbæ. Abrotonium uero, ſiue Abrotonia, nomen mulieris proprium. Gradus.] Totius caliditatis quatuor ordines, quos gradus uocamus, inſtituere medici, ut primus ſenſu uix omnino percipi queat, uel certe non percipitur, ſed conſiderantis tantum ratione perpendatur. Alter qui ſecundus iam ſenſu percipiatur. Alius qui tertius iam multum calefaciens, necdum tamen exurens gradus. poſt quem quartus ac ultimus uim habet exurendis. Tertius ergo gradus abrotono, hoc eſt multum calefaciens, non tamen exurens. Deſiccandi.] Habet enim uim deſiccandi ac diſtrahendi. Feruentius.] Calidius: hoc eſt, ſemen magis calidum eſt, quàm herba. Abrotonum duorum traditur generum, campeſtre ac montanum: hoc fœminam, illud marem intelligi uolumus. Amaritudo abſinthij in utroque, Siculum laudatiſſimum, dein Galaticum. Vſus eſt & folijs, ſed maior ſemine ad calefaciēdum: ideo neruis utile, tuſſi, orthopnoicis, conuulſis, ruptis, lumbis, urinæ anguſtijs. Datur bibendum manualibus faſciculis decoctis ad tertias partes. Ex his quaternis cyathis bibitur. Datur & ſemen drachmæ pondere. Prodeſt & uuluæ. Coquitur panis cum farina hordeacea, & oculorum inflammationibus illinitur, cotoneo malo concocto. Serpentes fugat. Contra ictus earum bibitur cum uino, illiniturque. Efficaciſſimum contra ea, quorum ueneno tremores & frigus accidunt, ut ſcorpionum & phalangiorum, & contra uenena alia pota. Prodeſt & quoque modo algentibus, & ad extrahenda ea quæ inhærent corporibus. Pellit & interaneorum mala, ramo eius ſi ſubijciatur puluino. Venerem ſtimulari aiunt, efficaciſſimamq́ue eſſe herbam contra omnia ueneficia, quibus coitur inhibeatur. hæc Plin. lib. 21. cap. 21. Neruos.] Hos Ariſtoteles in corde ortum habere tradit: quem ut in alijs, ita etiam in hoc Albertus ſequitur. Galenus his contrarium ſcribens, neruos primo Canonis à cerebro oriri aſſerit. Neruum appellamus etiam uinculum ferreum, quo pedes impediuntur. quanquam Plautus eo etiam ceruices uinciri ait, perfidioſe captus, eo ædepol neruo ceruices probat. auctor Sex. Pompei. Pectoris.] Pectus dicitur anterior pars animalis à gula uſque ad uentrem. hoc homini tantum (ut Pli. ait) latum eſt, reliquis animalibus carinatum. Illius.] Abrotoni. Elixi.] Aqua cocti. Dyſpnoicis.] Difficulter ſpirantibus. Quæ difficultas ſpirandi dum modica eſt, neque ex toto ſtrangulat, δύσπνοια appellatur: cum uehemens eſt, ut ſpirare æger ſine ſono & anhelatione non poſſit, ἆσθμα: cum acceſſit id quoque, ne niſi recta ceruice ſpiritus trahatur, ὀρθόπνοια. Auctor Cornelius Celſus lib. 4. ca. 4. Lumbis.] Sunt lumbi pars corporis qua libido deſignatur, à cinctura uſque ad nates. Vnde & lumbos quidam à lubidine, hoc eſt à libidine dictos exiſtimant. Nam ueteres lubet & libet, lubidinem & libidinem dixere. Vnde lumbago uitium & debilitas lumborum. Vuluarumq́ue querelis.] Hoc eſt doloribus hyſterarum & matricum. Crudum.] Non coctum. Vrinam.] Lotium. Nec ſolum pro potus excremento uſurpatur urina, ſed etiam pro genitali ſpermate. Plinius: Incontinens aſinæ uterus genitalem urinam reddit, ni cogatur in curſum uerberibus à coitu. Præcordia.] Hæc ſic dicuntur, quod cordi prætendantur, membranę uidelicet quæ exta ſeiungunt ab inferiore uiſcerum parte. Quam membranam ſeptum Plato, Hippocrates & Galenus phrenas nuncupant, Græci quandoque περικάρδια uocant: ſed & περίζωμα, quod cinctum Theodorus transfert, appellat, & διάφραγμα, quanquam & in naribus ſeptum eodem cenſetur nomine. πραπίδα etiam Poetæ uocant, ut ſcribit Euſtachius. Et recitat Cęlius Antiq lect. lib. 2. cap. 53. Schiaſim.] Schiaticam quam inepte recentiores medici uocant intelligit. Hic morbus græce ἴσχια dicitur, & eſt coxendicis labor. Inde Iſchiadici qui ex coxendicibus laborant. Eſt autem coxa & coxendix idem. Illorum.] Serpentum. Amne.] Aqua. Lumbricos.] Vermes. Mala.] Poma. Virg. Aurea mala decem. Cydonia.] Cydon oppidum Cretæ, unde mala cydonia, quæ & Cotonea dicuntur. Plin. His proxima amplitudine mala quæ uocamus Cotonea & Græci cydonia. Malorum genera ſunt, Armenium, Cotonium, citreum, Couimellium, conditiuum, ἐπιμηλίς, muſteum, martianum, orbiculatum, ogranum, pręcox, pānuceum, punicum, Perſicum, quirianum, proſiuum, rubrum, ſcādianum, ſylueſtre, ſirutium, Tybur, uerianum. hæc Macrobius Saturn. lib. 4. cap. 19. Inſimul.] Simul in amne, id eſt aqua. Feruori.] Inflammationi. Curabis.] Fugabis. Vtrunque.] Tam dolorem, quàm feruorem oculorum. Infixos.] Digitis aut pedibus aut reliquis partibus corporis. Abſtrahet.] Eximet. Per ſe.] Hoc eſt ſolum ſine aliarum rerum admixtione.

Illi.] Abrotono. Venerem.] Appetitum coeundi. Subdita.] Suppoſita. Tantum.] Solū modo. Potata.] Bibita, quod de ſucco eius intelligitur.

DE ABSINTHIO.

IN primo calor eſſe gradu, uis ſicca ſecundo
Dicitur Abſinthi. ſtomachum corroborat herba
Illius, quocunque modo qui ſumpſerit illam:
Sed melius pluuiæ ſi ſit decocta liquore,
Et ſic ſub dio prius infrigidata bibatur.
Sic poterit uarijs eius ſuccurrere morbis.
Hocq́; modo pellit lumbricos, mollit & aluum:
Eius & immodicum ſedat ſic ſumpta dolorem.
Vrinam potu producit, menſtrua ſoluit.
Illi ſi nardum, quam profert Gallia, iungas.
Et coniuncta teras, & mulſa trita reſoluas,
Præcipue tali purgabis menſtrua potu.
Hoc quoque præſtabunt cum lana ſubdita molli,
Si ſiler, & nardus, & acetum iungitur illi.
Noxia deterges potu faſtidia tali,
Gramina ſi rutæ iungas huic, ſalq́; piperq́;.
Cumq́; mero tundens des hæc decocta'ue potum,
Noxius & crudus ſtomachi purgabitur humor.
Iri coniuncta, pectus mire iuuat, hauſta.

Acri

Acri cum uino trita se quilibet ungens
Non metuet culices, ustaq; fugantur odore.
Ictericis crudam dabis hanc apio sociatam.
Curat epar sibi iungatur si gallica nardus.
Splenq; sibi iuncto potata iuuabit aceto.
Sic quoque fungorum depellit sumpta uenenum.
Obstat lethiferæ, cum uino sumpta, cicutæ.
Sicq; uenenatis occurrit morsibus hausta.
Et claros oculos reddit, cum melle peruncta.
Hocq; modo suggillatis superaddita prodest.
Decoctaq; uapor obstrusas liberat aures.
Si manant sanie, cum melle terens superadde.
Subuenit anginæ, melli nitroq; iugata.
Vulneribus prodest contrita recentibus illa
Si superaddatur . capitis sic ulcera curat.
Pruritusq; iuuat eius decoctio fotu.
Nausea non poterit quenquam uexare marina,
Antea commixtam uino qui sumpserit illam.
In lini panno si circumcincta geratur,
Inguinis in modicum fertur cohibere tumorem.
Olfactu somnum capiti uel subdita præstat,
Hanc sibi supponi si non præsenserit æger.
Denigrat crines cinis eius, si bene mixtus
Ceroto fuerit, & eo sit sæpe perunctus.
A' tineis tutam reddit, qua conditur, arcam.
Sub lingua factum curat cum melle tumorem.
Liuoremq; nigrum, qui circa luminis orbem
Apparere solet, purgabit idem medicamen.
Auris depellit sonitum, cum felle bouino.
Duritiam splenis eius cataplasma resoluit.
Coniuncto sibi melle steræ si subditur herba,
Desiccabit eam, manareq; menstrua coget.
Ex oleo fuerit uiridis si cocta, iuuabit
Non modice stomachum, qui sit hoc ungine fotus.
Incausto, uino quo sit macerata, soluto,
Si scribis chartam, mus non teret amplius illam.
Plinius attollit magnis hanc laudibus herbam,
Romanosq; refert sacris ex more diebus,
Dum quadrigarum cursu certare solebant,
Absinthi succum solitos donare bibendum
In Capitolina uictori sede locato:
Credentes pretium præ cunctis reddere dignum
Illi, quo firmam posset seruare salutem,
Quæ constat mundi pretio pretiosior omni.

IN PRIMO.] Hoc est, Absinthium est calidum in primo gradu siue ordine, siccum autem in secundo. Quidam tamen absinthium aridum dicunt in tertio. Succus ipsius est herba multo calidior, particeps uero acerbitatis, non obscuræ, imprimisque ponticum, ideo absterget & confirmat, & arefacit. Absinthi.] Pro absinthij. ut Verg. Cura peculi, & pauperis tuguri. Stomachũ.] Ob hoc sapor eius in uina transfertur, ut tradit Plin. Sunt eius genera plura. Santonicum appellatur à Galliæ ciuitate. Põticum, à Ponto, ubi pecora pinguescunt illo, & ob id sine felle reperiuntur: neque aliquod prẽstãtius, multoque Italico amarius. sed medulla pontici dulcis. Quocunque modo.] Siue coctam, siue non. Illam.] Herbam absinthium. Pluuię liq.] Aqua pluuiali. Dio.] Cœlo. Græci Διὸν cœlum uocant. Infrigidata.] Bibitur & decoctum aqua (inquit Plin.) & postea nocte & die refrigeratum sub diuo, decoctis sex drachmis foliorum cum ramis suis in cœlestis aquæ sextarijs tribus. Oportet & salem addi. Eius.] Alui. Sedat.] Mitigat, remouet, extinguit. Sic sumpta.] Aqua cœlesti & pluuiali. Vrinam.] Lotium, potata herba absinthium ciet. Herba (inquit Plin.) lente coquitur ad crassitudinem mellis, qualiter ex minore centaurio quæritur succus. Sed hic absinthij, inutilis stomacho, capitique est, cum sit ille decoctus saluberrimus. Nanque astringit stomachum, bilemque detrahit, urinam ciet, aluum mollit, & in dolore sanat. Menstrua soluit.] Vrinam ac menses, hoc est menstrua, cient tres quatuor'ue ramuli, cum Gallici nardi radice una, cyathis aquæ sex. Cum lana.] Menses priuatim cũ melle sumptum purgat, & in uellere appositum, quod Macer dicit cum lana. Deterges.] Auferes. Fastidia.] Plin. fastidia absterget, concoctiones adiuuat. Diligenter legit Plin. auctor noster quicunque tandẽ fit: nã sępe eisdem cum Plin. uerbis utitur. Huic.] Absinthio. Crudus stomachi.] Cruditates detrahit cum ruta & pipere & sale, inquit Plinius. Iri.] Herbæ sic dictæ, de qua in sequẽtibus dicet auctor. Pectus.] Facile thoracem purgat in iride sumptum. Culices.] Culices ex oleo perũctis abigit, & fumo, si uratur. Ictericis.] Auruginosis alio nomine, hoc est morbo regio laborantibus. Apio sociat.] In regio morbo crudum bibitur cum apio, aut adianto. Curat epar.] Iocinoris causa cũ gallico nardo sumitur. Splenque sibi.] Causa lienis cum aceto, aut pulte, aut fico sumitur. Fungorum.] Vlcerum in sede similium fungis terrestribus, quibus absinthium aduersatur ex aceto sumptum. Lethiferæ.] Mortiferæ. Cicutæ.] Huius herbæ succum bibentes moriuntur, quo Socrates uitam finiuit. Persius, Barbatũ crede magistrum Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ. Venenatis.] Venenosis. Absinthium enim aduersatur muris aranei morsibus, draconi marino, scorpionibus. Claros oculos.] Claritati oculorum, teste Plinio, multũ cõfert. Suggillatis.] Qui ex percussione tumorem, maculamque contraxerunt, quibus cum melle imponitur hæc herba. Decoctæ.] Herbæ absinthij. Vapor.] Aures eius decoctum uaporis suffitu sanat: aut si manat sanies, cũ melle tritum. Obstrusas.] Clausas. Manant.] Fluunt. Sanie.] Sanguine corrupto. Subuenit.] Opitulatur, medetur. Anginæ.] Apostemati gutturis, quod ab angendo, hoc est strangulando dici uolunt. Et Græce συνάγχη. Nec audiendi sunt, quibus in ore est barbara dictio Squinantia. Nitro.] Subuenit, inquit Plinius, anginis cum melle & nitro. Iugata.] Sociata, addita. Vulneribus.] Sanat uulnera recentia, priusquam aqua tangantur impositum: prætereaque capitis ulcera. Pruritusque.] Sanat & pruritus. Nausea.] Vomendi appetitus. Nauseas maris arcet in nauigationibus potum. Inguinis.] Inguinum tumorem in uentrali habitum fugat. Olfactu.] Somnos allicit olfactum, aut inscio sub capite positum. Hanc.] Herbam Absinthium. Denigrat crines.] Capillũ denigrat absinthij cinis, unguento rosaceoque permixtus. Ceroto.] Vnguẽto, ut Plin. docet, rosaceo. Cerotũ

ſiue ceratũ dicitur,quod uulneribus ſupponi ſolet. Tineis.] Veſtibus inſertũ,tineas arcet. Arcã.] Veſtes in arca incluſas. Luminis.] Oculorũ. Cataplaſma.] Emplaſtrũ. Sterę.] Vuluę,matrici,qñ obduruit. Eã.] Sterã,quã recte hyſterã dixeris. Nõ modice.] Plurimũ. Vnguine.] Vnguẽto,quale facere docuit. Encauſto.] Inuſtũ dicitur encauſtũ. Encauſto ergo,id eſt,atramento. Soluto.] Diluto. Nã atramentum librarium ex diluto eius temperatum,literas à muſculis tuetur. Eſt autem ſenſus, Cum ſcribis chartam encauſto,hoc eſt atramento,quod temperatum eſt uino in quo abſinthium maceratum,mures nihil nocebunt chartam. Plin.attollit.] De uſu eius cõuenit dicere herbæ,facillimę,atque inter paucas utiliſſimæ,præterea ſacris populi R.celebratæ peculiariter. Siquidem Latinarum ferijs quadrigæ certant in Capitolio,uictorque abſinthium bibit.credo ſanitatem præmio dari honorifice arbitratis maioribus. Hæc de laudibus abſinthij Plin. Capitolina.] Capitolium in quo templum Apollinis,locus Romæ,ſic dictus à capite hominis ibi reperto,dum foderent fundamenta. Antea enim Tarpeius mõs dicebatur,à uirgine ueſtali Tarpeia,quæ ibi à Sabinis necata atque ſepulta fuit. Illi.] Victori. Salutem.] Sanitatem. Pretioſior.] Quare Iuuenalis Satyra 10.dicit, Optãdum eſt,ut ſit mens ſana in corpore ſano.

DE VRTICA.

GRAECVS Acalephen, nos urticam uocitamus.
Feruida non modice uis illi dicitur eſſe.
Vnde nec immerito nomen ſumpſiſſe uidetur,
Tacta quod exurat digitos urtica tenentis.
Hæc ſolet ictericos cum uino ſumpta iuuare.
Illius ſemen colicis cum melle medetur,
Et tuſſim ueterem curat ſi ſæpe bibatur.
Frigus pulmonis pellit, uentriſq; tumorem.
Omnibus his prodeſt puluis cum melle iugatus,
Aut ſuccus uiridis cum uino ſæpius hauſtus.
Cum ſale de folijs eius factum cataplaſma
Vlceribus prodeſt, & uulnera ſordida purgat.
Et contra morſus ualet hoc cataplaſma caninos.
Hoc cancros, & parotidas, luxataq; curat.
Hocq; reformatur caro quæ diſceſſit ab oſſe.
Et ſolet humores hoc deſiccare nocentes.
Acri cum uino radix contrita tumorem
Compeſcit ſplenis, podagræ ſic ſubuenit illa.
Omnibus & morbis ſic ſubuenit articulorum.
Omnibus his prodeſt ſuperaddita, uel ſibi iuncto
Si coquis hanc oleo, foueaſq; hoc unguine membra.
Naribus impoſitus ſuccus, folium'ue, cruorem
Elicit, innata eſt illi uis tanta caloris.
Quod ſi manantem cupias retinere cruorem:
Vrticæ ſucco frontem line, reprimit illum.
Si ſupponatur cum myrrha, menſtrua pellit.
Si claudit uuluam matrix, humore grauata,
Vrticæ folijs reuocabitur illa fricata.
Cum uino bibitum uenerem ſemen mouet eius,
Et melius tritæ, ſi iungas melq;, piperq;,
Et ſic cum uino prædicto more bibantur.
Pleureticos, pectus, pulmones, adiuuat eius
Semen, ſi ſumptum fuerit cum melle iugatum.
Cum mulſa bibitum, lotium producit abundans.
Herba recens eius olerum ſi more coquatur,
Detur & illius decoctio, molliet aluum.
Ore diu clauſus ſuccus ſi uoluitur eius,
Vuæ non modicum poterit ſedare tumorem.
Sudorem mouet ex oleo decocta perunctis.
Si quadrupes quæcunque marem perferre recuſat,
Vrticæ folijs illius uulua fricetur:
Sic naturalem calor excitat ille calorem.
Defluuium capitis, ſi ſucco ſeminis huius
Vngas ſæpe caput, reprimit doctore Galeno.
Illius ſemen collectum tempore meſſis,
Et deſiccatum, multis erit utile cauſis.
Omnibus his prodeſt puluis cum melle iugatus.

GRAECVS Acalephen.] Quod Græcis eſt ἀκαλήφη,Latinis eſt urtica,quod nomen herbæ ab urendo ferunt impoſitum. Eſt urtica etiam piſcis. Dicitur autem hæc herba acalephe,enide,ſcintha & urtica. Plures urticæ differentiæ. Syluestris,quã fœminã uocant,mitior. Et in ſylueſtri quæ dicitur cania, acrior. Caule quoque mordaci, fimbriatis folijs. Quæ uero etiam odorem fundit,herculanea uocatur. Semen omnibus copioſum,nigrum. Mirum,ſine ullis ſpinarum aculeis lanuginem ipſam eſſe noxiam, & tactu tantum leni pruritum,puſtulaſque confeſtim aduſto ſimiles exiſtere. Notum eſt & remedium olei. Sed mordacitas nõ protinus cum ipſa herba gignitur,nec niſi ſolibus roborata. Incipiens quidem ipſa naſci uere, non ingrato,multis etiam religioſo in cibo eſt ad pellendos totius anni morbos. Sylueſtrium quoque radix,omnẽ carnem teneriorẽ facit ſimul cocta. Quæ innoxia eſt,morſu carens,lamium uocatur. Nõ modice.] Plurimum. Vnde.] Quod illi uis eſt non modice feruida. Digitos urtica.] Non ſolum digitos adurit, ſed etiã reliqua corporis mẽbra,ſi appoſita fuerit. Vrtica igitur ab urendo dicitur,quod folia eius tacta acerrime urant.quamuis genus urticæ eſt,quod lamium uocant, multo cæteris mitius, & folijs ferè nihil mordẽtibus. Cõſtat ſi qs decocto urticę pedes hyeme lauerit,eo die nõ frigeſcere. Ictericos.] Morbo regio laborantes. Morbo regio reſiſtunt etiam ſordes aurium,aut mãmarum pecudis denarij pondere cum myrrhę momento,& uini cyathis duobus. Canini capitis cinis in mulſo. Multipeda in uini hemina. Vermes terreni in aceto mulſo cum myrrha. Gallina ſi ſit luteis pedibus prius aqua purificatis,deinde collutis uino,quod bibatur. Cerebrum perdicis,aut aquilæ in uini cyathis tribus. Cinis plumarum,aut interaneorum palumbi,ſed in mulſo ad cochlearia tria. Paſſerum cinis ſarmentis crematorũ cochlearibus duobus in aqua mulſa. Auis icterus uocatur à colore,quæ ſi ſpectetur,ſanari id malum tradunt,& auẽ mori. Colicis.] Colicam paſſionem habentibus. Eſt colica paſſio ægritudo maxima in uentre ſub cingulo in inteſtino quod dicitur colon.de quo Cel.lib.1.cap.7. Et ſi(inquit) laxius inteſtinũ dolore cõſueuit (quod κῶλον nominant) cum id nihil niſi genus inflationis ſit, id agendum eſt, ut concoquat aliquis ut lectiõe,& alijs generibus exerceatur,utatur balneo,cibis quoque & potionibus calidis,denique omni modo

frigus

frigus euitet, item dulcia omnia, leguminaque, & quidquid inflare consueuit. Tussim.] Phanias physicus utilissimam esse urticam scripsit in cibis coctam, conditam'ue, lieni, duritiæ uentris, intestinis ani maliũ, articularibus, & podagricis morbis, arteriæ, tussi, uentris distillationi, stomacho, panis, parotidi, per nionibus. Pectus præterea purgare, urinam ciere, sanguinem narium sistere, calculos rumpere, uuam reprimere.

Parotidas.] Apostemata secus aures. Podagræ.] Pedum dolori. Podagræ morbus (inquit Plin.) rarior solebat esse, non modo patrum, auorumque memoria, uerumetiam nostra. Peregrinus & ipse. Insanabilis non est credendus, quippe quoniam in multis & sponte desinit, & in pluribus curatur. Medẽtur panacis radices cum uua passa, succus hyoscyami cum farina, uel semen scordion ex aceto. Articulorum.] Prodest articulis etiam quinquefolium impositum. Mãdragorę folia cũ polenta, uel radix recens tusa cũ cucumere syluestri, uel decocta in aqua. Elicit.] Manare & fluere facit. Quod si manantem.] Notatu dignum & utile. Menstrua.] Menses, muliebria, fluxũ sanguinis. Pellit.] Fugat, sedat. Vuluã.] Improprie hic accipit uuluam pro cunno. Cunnus autem clauditur, quando uulua seu matrix intumuit humore grauata. Reuocabitur.] Puto melius legi reserabitur, pro reuocabitur: ut sit sensus, uulua fricata folijs urticæ reserabitur, quæ antea clausa erat propter matricem humore grauatam. Semẽ eius.] Vrticæ. Pleureticos.] Laterum morbo laborãtes. Stomachus lateribus cingitur, atque in his quoque uehemẽtes dolores esse cõsueuerunt, & initiũ uel ex frigore, uel ex ictu, uel ex nimio cursu, uel ex morbo est. Sed interdũ id malum intra dolorẽ est, isque modo tarde, modo celeriter soluitur, ĩterdum ad perniciẽ quoque procedit, oriturque acutus morbus, qui pleuriticus à græcis nominatur. hæc Cornelius Celsus libro 4. cap. 4. Vuæ.] Hoc malum Græci staphylen uocitant, & fit circa fauces. quia depẽdet sicut uua, nomen uuæ accepit. Quæ si (ut tradit Celsus libro septimo, capite duodecimo) cum inflammatione descendit, dolorique est, & subrubicundi coloris, præcidi sine periculo non potest. Itaque melius est his uti, quę alias proposita sunt. Si uero inflammatio quidem nulla est, nihilominus autem ea ultra iustum modum à pituita deducta est, & est tenuis, acuta, alba, præcidi debet. Itemque, si ima, liuida, & crassa, summa, tenuis est. Neque quidquam commodius est, quàm uolsella prehendere, sub eaque quod uolumus excidere.

Sudorem mouet. Hominem sudare facit. Si quadrupes.] Si equa marem non admittit, & urtica infricatur natura, libenter coitum patitur, quod etiam Marcus Varro de Re rustica tradit. Defluuium capitis.] Capillorum fluorem. Libet subijcere quæ breuiter docet Placentinus ille Georgius, Medetur tuberculis, & parotidibus, ex thorace ac pulmone deducit humorum crassitudines & tenacitates. Habet quoque uim inflandi: unde etiam salax esse perhibetur, præsertim cum potatur. Eius semen uenerem acuit cum uino dulci potum, sunt qui cum melle. Aluum autem mediocriter subducit, emittendo leniter ac titillando, non etiam purgando. Cancri potestatis, & cancrum & cancrenam spectantia, & prorsus quæcunque opus fuerit arefacere, citra ullam uellicationem apposite medicatur.

DE ALLIO.

SCORODON à Græcis sunt allia dicta latine.
Huius uim medici calidam siccamq; periti
In quarto posuere gradu. mansum uel inunctum,
Curat quos serpens uel scorpius intulit ictus.
Et nocui uermes triti pelluntur odore.
Sanat & appositum morsus cum melle caninos.
In mulsa coctum commixtum cui sit acetum,
Et bibitum, uermes uentris, tineasq; repellit.
Ex oleo cum ueste sua si decoquis illud,
Morsus pestiferos reddes hoc unguine sanos.
Corpus & attritum cura sanabis eadem,
Vnguine uesicæ dolor & tumor hoc reprimuntur.
Ipse refert Ipocras educi posse secundas
Fumo combusti si uulua diu foueatur.
Pulmonis uarias coctum cum lacte querelas
Potatumq;, iuuat, uel crudum sæpe comestum.
Cum centaurea Diocles dare præcipit illud
Hydropicis, sic humores desiccat aquosos.
Idem nephreticis elixum sumere iussit.
Pythagoras illo fuit usus cum coriandro
Et uino, causas sic curans ictericorum.
Et sic potatum dicit quod molliat aluum.
Cumq; faba coctum capitis sedare dolorem
Dicitur, attrito si tempora perlinis illo.
Anserisbuic adipem iungas, tepidumq; dolenti
Infundas auri, præclare subuenit illi.
Elixum tussim iuuat, & suspiria sedat,
Clarificat raucam crudum, coctum quoque uocem
Sed magis elixum iuuat illam sæpe comestum.
Adiuuat incoctum pulti, sumptumq;, tenesmon.
Porcino iungens adipi si conteris ipsum,
Non modicos reprimes superaddens sæpe tumores.
Hunc ignotarum non lædet potus aquarum,
Nec diuersorum mutatio facta locorum,
Allia qui mane ieiuno sumpserit ore.

SCORODON.] Hæc dictio græca est, & Græce scribitur σκόροδον, & latine significat allium. Allio magna uis, magnæ etiam utilitates contra aquarum, & quorumlibet locorum mutationes. Serpentes abigit, & scorpiones odore: atque, ut aliqui tradidere, & bestiarum omnium ictibus medetur, potu uel cibo, uel illitu. priuatim contra hæmorrhoidas prodest, cum uino redditum uomitu. Ac ne contra araneorum murum uenenatum morsum ualere miremur, aconitum, quod alio nomine Pardalianches uocatur, depellit. Item Hyoscyamum, contra canum morsus, inque uulnera cum melle imponitur. Ad serpentium quidem ictus potum cum uestibus, efficacissime ex oleo illinitur. Attritisque corporum partibus, uel si uesica intumuerit. Quin & suffitu eo, secundas, partus euocari existimauit Hippocrates: cinere eorum cum oleo, capitis ulcera manantia sanitati restituens. Suspiriosis coctum, aliqui crudum id dedere. Diocles hydropicis cum centaurea, aut in fico duplici ad euacuandam aluum, quod efficacius præstat uiride,

cum coriandro in mero potum. Susspiriosis aliqui & tritum in lacte dederunt. Praxagoras & cõtra morbum regiũ uino miscuit, & contra ileum in oleo & pulte, sic illinens. Strumis quoque: antiqui & insaniẽtibus dabant crudum. Diocles phreneticis elixum. Cõtra anginas tritum imponi & gargarizare prodest. Dentium dolorem tribus capitibus in aceto tritis imminuit, uel si decocta aqua colluantur, addaturq́ue ipsum in caua dentium. Auribus etiã instillatus succus cum adipe anserino, phthiriases & prurigines potum, tusum item cum aceto & nitro. Cõpescit & distillationes cum lacte coctum uel tritũ permixtum'ue caseo molli: quo genere & raucitatem extenuat, uel phthisim, in fabæ sorbitione. In totum autem coctum utilius est crudo, elixumq́ue tosto: sic & uoci plus confert. Tineas & reliqua animalia interaneorum pellit, in aceto, mulso coctum. Tenasmo in pulte medetur, temporum doloribus illitum elixum, & pustulis coctum cum melle, deinde tritum, tussi cum adipe uetusto decoctum, uel cum lacte, aut si sanguis etiam excreetur, uel purulenta sint, & pituitæ sub pruna coctum, potum, & cum mellis pari modo sumptum, conuulsis & ruptis, cum sale & oleo. Nam cum adipe tumores suspectos sanat. Extrahit fistulis uitia cum sulphure, & resina, etiam harundines cum pice. Lepras, lichenas, lentigines exulcerat, sanatq́ue cum origano, uel cinis eius ex oleo & garo illitus. Sic & sacros ignes. Suggillata aut liuentia ad colorem reducit, combustum ex melle. Credunt & comitialem morbum sanare, si quis eo in cibo utatur, ac potione. Quartanas quoque excutere potum. Suppurationes quantaslibet sanat, fractæ incoctum fabæ, atque ita in cibo sumptum, donec sanitatem restituat. Facit & somnos, & in totum rubicundiora corpora. Venerem quoque stimulat, cum coriandro uiridi tritum, potumq́ue ẽ mero. Vitia eius sunt, quod oculos hebetat, inflationes sanat, stomachum lædit copiosius sumptum, sitim gignit. Cæterum contra pituitam & gallinæ & gallinaceis prodest. Mixtum farre in cibo, iumentis urinam reddere, atque non torqueri tradunt, si eo trito natura tangatur. Huius uim.] Hoc est, allij uim calidam & aridam in quarto ordine posuerunt medici. Curat.] Sanat. Scorpius.] Hunc etiam scorpionem dicimus. Nocui uermes.] Serpentes & scorpiones, uiperæ & natrices. Scorpio sibi ipse pulcherrimum medicamentum est. Quidam contritum cum uino bibunt: quidam eodem modo contritum super uulnus imponunt: quidam super prunam eo imposito, uulnus suffumigant, undique ueste circundata, ne is fumus dilabatur, tum carbonem eius super uulnus deligant. Hæc Celsus libro quinto. Caninos.] Canum. Tineas.] Non intelligit tineas, hoc est uermiculos quibus uestes & libri corroduntur: ut apud Horat. Aut tineas pasces taciturnus inertes. Nec intelligit per tineas, uermes in aluearibus noxios, ut apud Columellam. sed uentris animalia intelligit Macer hic per tineas. Serenus Samonicus primam syllabam in tinea præter morem aliorum producit, cum ait:

Quid non aduersum miseris mortalibis addit
Natura? interno cum uiscere tinea serpens.

Elminthes græci dicunt in intestini recti extremo reperti. Celsus uocitat lumbricos. Cum ueste ad serpentium quidem ictus (ut Plinius scribit) potum cum uestibus suis, efficacissime ex oleo illinitur. Morsus pestiferos.] Serpentum, aliorumq́ue uenenatorum. Vnguine.] Vnguento. Secundas.] Secundæ arum, pluralis numeri tantum, pro membrana illa qua partus obuolutus utero prodit, dictæ, quod nascentem infantem sequantur. Querelas.] Morbos & dolores. Et quis hæc legens, quę optimi quique ac doctissimi de herbarum uirtutibus tradiderunt auctores, non rapitur in opificis naturæ amorem? Allium secundum uulgi opinionem uile est, cum tam sit magnarum uirtutum: quas si etiam pueri cum aliarum herbarum uirtutibus inciperent quodammodo per lusum discere, non ne animi eorũ & citius & uehementius poterint amore Dei incendi? Quod quidem fieret, si fidelis præceptor prælegeret interdum semel unam aut alteram in hebdomada paginam ex hoc auctore: cuius eruditio minime est uulgaris, cuiusq́ue carmen non est inelegans: nisi sit quem fortassis leonina carmina frequentius occurrentia offendant. quod tamen non fit, si lector (candidatum literarum & tyronem intelligo) considerauerit, auctorem hunc nostrum nihil aliud uoluisse, quàm breuiter prodesse: nec præterea ingenium ostẽdere uoluisse, quod quidem non defuit illi: imo poetam præstare potuisset non insuauem. Doleo sæpissime considerans multorum præceptorum negligentiam, quibus satis est, si pueri, quos instituendos sumpsere, nouerint panem & uinum, sæpiam & papyrum latinis aut græcis uocabulis appellitare: cum non minus essent herbarum, gemmarum edocendi uocabula: præterea animantium. Ex quibus quid norunt præter asinum & uaccam? quia asinus apud istos præceptores semper currit: & uacca, etiam si dormiat & mactata sit, semper mugit. Interroga unum aut alterum ex uulgo præceptorum, quo nomine hæc aut illa uocetur herba: respondebitur tibi fortassis de urtica, aut allio, quæ herbæ usque adeo notæ sunt, ut etiã fere uulgo illarũ nomina sint cognita. De cæteris minus sciunt literatores isti quàm inscitia ipsa. Quod si quem propterea redarguas, habet quo se defendat clypeum, Nõ scilicet sum medicus, nec medicinã profiteor. Quid ergo nobis cum herbarum uocabulis? Quid si talis diceret, Nõ sum homo, sed asinus. Cẽtaurea.] Herba, de qua in sequentibus. Diocles.] Hunc etiam citat Plinius. Hydropicis.] Morbo hydropico laborantibus. Phreneticis.] Id est delirio obnoxijs. Elixum.] Coctum. Ictericorum.] Auruginosorum. Sedare.] Curare. Illo.] Allio. Illi.] Dolenti auri. Clarificat.] Claram facit. Incoctum.] Crudum. Tenesmon.] Tenesmos, siue tenasmus, est frequens desidendi cupiditas, æque dolor, ut in torminibus, ubi aliquid excernitur. auctor Celsus in quarto. Porcino.] Porcorum. Ignotarum.] Non nocebit ignotarum aquarum potus.

DE PLANTAGINE.

HERBAM quæ noſtra lingua plantago uocatur,
Hanc Arnogloſſon Græcus uocat, eſt quia linguæ
Agninæ ſimilis folijs. Plantaginis huius
Sunt geminæ ſpecies: & maior prima uocatur:
Altera uero minor, quam uulgo lanciolatam
Dicunt, quod folijs ut lancea ſurgat acutis.
His inflammandi, deſiccandiq; notatur
Tertius eſſe gradus. maiorem uim tamen eſſe
Maiori dicunt. nimis humida uulnera ſiccat,
Si ſuperaddatur cum melle, & ſordida purgat.
Cum ſale ſicut olus ſi iuncta coquatur aceto,
Ventrem reſtringit nimium ſic manſa fluentem.
Si ſupradictis lens ſit concocta, iuuabit
Hic dyſentericos melius cibus, & ciliacos.
Stringit manantem ſuperaddita ſæpe cruorem.
Et nigris maculis fertur reparare colorem.
Oui cum lacryma mire medicatur aduſtis.
Sola canis morſum curat, ſedatq; tumorem.
Et ſcrophas ſpargit, ſuperaddita cum ſale trita.
Hydropicis ut olus decocta, comeſtaq; prodeſt.
Sic iuuat aſthmaticos, ferturq; iuuare caducos.
Sordida purgabit bene uulnera quælibet oris,
Ore diu tentus ſi ſuccus uoluitur eius.
Hic intus fuſus curat ſyringia ſuccus.
Et dolor hoc auris ſedabitur, & ſacer ignis.
Fert hæmophthiſicis hic opem, ſi ſæpe bibatur
Per ſe: fortior eſt, ſi ſit coniunctus aceto.
Sicq; iuuat phthiſicos. iniectus uero per anum,
Stringit non modicum fluxum dyſentericorum.
Pellitur ex oculis tumor, hoc, feruorq; perunctis.
Sæpius hanc ipſam ſi dentibus atteris herbam,
Gingiuas reprimet tumidas, & ſanguine plenas.
Sicq; ſolet dentis compeſcere ſæpe dolorem.
Succus cum lana matrici ſubditus eius,
Stringit manantem nimium ſiccando cruorem.
Cunctis prædictis eius decoctio cauſis
Prodeſt, & potus cum uino ſeminis huius,
Veſicæ, renumq; iuuat potando dolorem.
Dicunt non naſci ſcrophas, geſtantibus eius
Radicem collo ſuſpenſam, uis ibi tanta eſt.
Radices eius tres attere, iungito tritis
Vini tres cyathos, & aquæ, fac ſit modus idem:
Hæc nondum tremulo potanda dabis febrienti:
Sic pelles febrem cui dat lux tertia nomen.
Bis binæ quoque quartanis prodeſſe putantur,
Cum totidem uini cyathis ſi dentur, & amnis.
Cuncta poteſt plantago minor prædicta iuuare,
Quamuis non tantas uires uideatur habere.
Præcipue ſuccus curat plantaginis huius
Quod iuxta nares uel lumina naſcitur ulcus,
Si ſuperaddatur cum lanis mollibus illi,
Perq; nouem cataplaſma dies iſtud renouetur.
Eius ſi ſucco tepido uenter foueatur,
Acri depulſo ſanabitur ille dolore.
Lumbricos ſuccus depellere dicitur eius,
Si porcina uetus axungia iungitur illi.
Sedabit duros iſtud cataplaſma tumores.
Parotidas, uulnuſq; recens hoc adiuuat unguen.
Ante duas horas quartanæ quàm tremor ægrum
Vexet, ſi ſuccum biberit plantaginis huius,
Sentiet eximiam facili medicamine curam.
Eius potatum depellit ſperma ſecundas.
Si uia longa pedum mouet (ut fit ſæpe) dolorem,
Acri cum uino ſuperaddita trita iuuabit.
Cum paſſo ſuccus bibitur ſi ſæpius eius,
Veſicæ uarijs fertur ſuccurrere morbis.
In deſiccando uis eſt plantaginis ingens
Maioris, queat ut (ueluti cauteria) corpus
Appoſitum ſiccare, refert ut Plinius auctor.
Compoſuit librum Temeſon de uiribus eius,
In quo præclaris celebrauit laudibus illam.

HERBAM.] Plantago latine, ἀρνόγλωσσος Græce, Arnogloſſum, alij agni linguã, uerbum uerbo reddentes: alij plantaginem uocant. refrigerat & arefacit in ſecundo gradu, ut uocant. Quia linguæ.] Reddit rationem auctor, quare arnogloſſos uocetur plantago. Geminæ ſpecies.] Duo plantaginis genera auctore Plin. minor anguſtioribus folijs & nigrioribus, linguæ pecorum ſimilis, caule anguloſo, in terram inclinato, in pratis naſcens. Altera maior, folijs laterum modo incluſa: quę quia ſeptena ſunt, quidam eam heptapleurõ uocauere. Huius & caulis cubitalis eſt, & napi ſimilis. Naſcitur in humidis multo efficacior. Vis mira in ſiccãdo denſandoque corpore, cauterij uicẽ obtinens. Nulla res æq̃ ſiſtit fluxiones, quos græci rheumatiſmos uocãt. Lanciolatam.] A ſimilitudine lãceæ, ut ipſe interpretatur. Ventrẽ fluent.] Fluxum uentris. Dyſentericos.] Dyſenteria eſt malum cũ intus inteſtina exulcerãtur. Lege Corn. Celſum lib. 4. Et latine tormen dicitur. Inde dyſenterici & torminoſi. Dyſentericos ergo, id eſt dyſenteriam & tormen patientes. teut. rot rür. Ciliacos.] Scribẽdum cœliacos, id eſt aluinos, qui Græce κοιλιακοὶ dicuntur, qui uentris profluuium patiuntur. κοιλία enim latine uenter transfertur. de quo malo Celſus lib. 4. ſic: In ipſius uero uentriculi porta conſiſtit, is qui & longus eſſe conſueuit, κοιλιακὸς à Græcis nominatur. Sub hoc uenter indureſcit, dolorque eius eſt. Aluus nihil reddit, ac ſpiritum quidem tranſmittit. Extremæ partes frigeſcunt, difficulter ſpiritus redditur. Commodiſſimum eſt inter initia calida cataplaſmata toto uentri imponere, ut dolorem leniant, poſt cibum uomere, atque ita uentrem exinanire. Manantem.] Fluentem. Nigris mac.] Nigras maculas fugat. Scrophas.] Apoſtemata ſub lingua. Hydropicis.] Aqua intercute laborantibus. Aſthmaticos.] Difficulter ſpirantes. Caducos.] Caduco morbo, quem Germani S. Valentini morbum uocant, laborantes. ἐπιλεψία Græce dicitur hoc malum. Syringia.] Id eſt fiſtulas. & declinat ſyringia in neutro genere. Opinor hunc uerſum ſic debere legi,

Hinc intus ſuccus curat ſyringa refuſus.

Nã Græci fiſtulam σύριγγα uocant. Eſt autem fiſtula ulcus altum, anguſtum, & calloſum in corpore, ſiue ex uulnere ſit, ſiue ex uitio orto, quod ad ſuppurationem uenerit. Sedabitur.] Placabitur & curabitur.

Sacer ignis.] Hunc ſancti Antonij ignem uocãt, qui etiã pruna, & ignis perſicus, & carbo, & à Dioſcoride ἐρυσιπέλας nominatur, alijs dicitur formica militaris. Dicitur item anthrax. De qua re tamen eſt con=

trouersia. De quo malo nos lib. 3. de Origine morborum hæc scripsimus carmina:

Illius exurit scintillans ignibus anthrax
Membra. latent causæ. nulla medicabilis arte,
Progreditur, morbusque hominem depascitur omnem,
Concremat & rapidis inuisus corpora flammis. Sequentia uero Serenus:
Est etiam morbi species, quæ dicitur ignis,
Languida quo multo torrentur membra calore.

Hæmophthisicis.] Sanguinem spuentibus. Per se.] Id est, sine alterius admixtione. Fortior.] Hoc est, succus ille plantaginis potentior est, si sit cõmixtus aceto. Phthisicos.] Phthisin, hoc est, spuitionem patiẽtes, quam etiã compescit allium in fabæ sorbitione. Dysentericorum.] Dysenteriam, hoc est, tormina patientium. Hoc.] Succo. Gingiuas.] Has à dẽtibus gignendis sic dictas asserunt. Teuton. das zan fleisch. Eius.] Plantaginis. Subditus.] Suppositus. Stringit.] Constringit, & cohibet, retinetque ne fluat. Scrophas.] Apostemata sub lingua. Eius.] Plantaginis. Tres cyathos.] Id est tria parua pocula. Modus idẽ.] Hoc est, facito ut tantum sit aquæ, quãtum uini. Tres ergo cyathos uini, & tres aquæ. Nõdum tremulo.] Hoc est, nõdum febris tremorẽ patienti. Lux tertia.] Tertianã intelligit. Bis binę.] Hoc est quatuor radices plãtaginis. Quartanis.] Quarta die redeũtibus. Amnis.] Aquę. Huius.] Minoris plantaginis. Lumina.] Oculos. Superaddatur.] Succus subaudi plãtaginis minoris. Illi.] Vlceri. Cataplasma.] Emplastrum. Ille.] Vẽter. Lumbricos.] Animalia uentris, hoc est uermes. Axungia.] Interior porci pinguedo inueterata, sic dicta, quod plaustrorum axes ea ungantur, quo facilius circum eos rotę uertantur. Parotidas.] Apostemata iuxta aures. Vnguen.] Vnguentũ. Quartanę.] Febris quarta die reuerti solitę. Tremor.] Horror quem facit febris. Aegrum.] Aegrotũ, febri obnoxium. Sperma.] succus. Secundas.] De his in allio. Acri.] Forti. Cauteria.] Cauterium est instrumentum quo notæ imprimuntur, & morbi alioqui insanabiles inuri solent. Est & pictorum instrumentum. Sumpsit autem hanc cõparationem ex Plin. dicẽtę, Vis mira in siccando densandoque corpore, cauterij uicem obtinens. Vt Plinius.] Sic habet ille: Celebrauit & Temeson medicus uulgarem herbam plantaginem, tanquam inuentor, uolumine de ea. In quo.] Libro scilicet. Celebrauit.] Subaudi Temeson. Illam.] Plantaginem.

DE RVTA.

Medicis Rutæ uis feruida dicitur esse,
A *Siccáq;, fertur in his gradus illi tertius esse.*
Vtilis est ualde stomacho, si sæpe bibatur.
Expellit partus potu, ueneremq; coercet.
Tussim, si bibitur, compescit: menstrua purgat.
Si coquis hanc in aqua, cui uinum iunxeris acre,
Compescit talis decoctio tormina uentris.
Pulmones iuuat, & pectus, morboq; medetur
Costarum, quem pleuresim uocat Attica lingua.
Arthreticos, sciasimq; iuuat, febribusq; medetur
Hausta, uel ex oleo, uiridem si coxeris illam,
Et foueas tepido patientes ante tremorem.
Matricis prodest, intestiniq; tumori
Hoc unguen, uel clysterio si funditur intus.
Haustaq; cum uino prodesse ualebit utrique.
Lumbricos oleo decocta & pota repellit.
Cum caricis decocta diu, uiniq; liquore,
Prosunt hydropicis, si sint superaddita nocte.
Cruda comesta recens, oculos caligine purgat.
Et melius marathri cum succo, felleq; galli,
Melleq;, si succus ex æquo iungitur eius,
Indeq; sint oculi patientis sæpe peruncti.
Cum roseo miscens oleo, necnon & aceto
Illius succum, capitis curare dolorem
(Quamuis immodicum) poteris hoc sæpe perungens.
Naribus expressus si succus funditur eius,
Sistit manantem bene desiccando cruorem.
In corio maligranati si tepefactum
Auribus infundas, depelles inde dolorem.
Cerusæ, roseoq; oleo miscens & aceto
Illius succum, mirandum conficis unguen
Ad depellendum sacrum quem dicimus ignem.
Et scabiem dertæ, quæ dicitur herpeta græce.
Et græce dictas acoras hoc unguine purgas,
Vlcera sunt capitis humore fluentia pingui.
Curat & ozænas, immissum naribus: hæc sunt
Quæ grauiter fœtent in naribus ulcera nata.
Obstat pota, mero: uel, cruda comesta, uenenis.
Hoc Mithridates rex Ponti sæpe probauit,
Qui rutæ folijs uiginti cum sale pauco,
Et magnis nucibus binis, caricisq; duabus
Ieiunus uesci consurgens mane solebat.
Armatusq; cibo tali, quascunque ueneno
Quilibet insidias sibi tenderet, haud metuebat.
Mustelæq; docent, obsistere posse uenenis
Mirifice rutam, comedunt quæ primitus illam
Cum pugnaturæ sunt cum serpentibus atris.
Cum butyro, modicoq; oleo decocta, tumorem
Matricis subiecta tepens fugat illa, coliq;,
Et cunctis intus morbis, sic subdita, prodest.
Hac etiam testes poteris curare tumentes,
Cum folijs lauri bene tritam si superaddas.
Ex hac antidotum non paucis utile causis
Conficitur: medici dicunt diapeganon illud,
Peganon in græca lingua quòd ruta uocatur.
Illius antidoti confectio talis habetur:
Pondere iunge pari nitrum, piper, atque cyminum,
De tribus his, quantum de ruta, ponito tantum:
Sed prius ex acri uino macerare cyminum
Conuenit, in ferro post assari calefacto:
Omnia deinde simul bene trita ex melle iugabis.
Pectoris, & lateris, iecoris, renumq; dolores
Hoc ex antidoto curantur sæpe comesto.
Extenuat bilem, mollit sine tormine uentrem,
Confortat stomachum, facit ut bene digerat escam.

A MEDICIS rutę.] Rutam à ruẽdo, id est eruendo dictam uolunt, quòd una ex oĩbus herbis pro-

pter uarios eius usus plurimum eruatur. In præcipuis autem medicaminibus ruta est. Latiora satiuę folia, rami fruticosiores. Syluestris horrida ad effectum est, & ad omnia acrior. Succus exprimitur, tusa ea & aspersa modice aqua, & in pyxide Cypria asseruatur. Hic copiosior datus, ueneni noxiam obtinet: in Macedonia maxime iuxta flumen Alyacmon. Mirumque, cicutæ succo extinguitur, adeo etiam ueneno rum uenena sunt, quando cicutæ succus prodest manibus colligentium rutam. Cæterum inter prima immiscetur antidotus, præcipueque galatica. Quæcunque ruta & per se pro antidoto ualet, folijs tritis, & ex uino sumptis: contra aconitum maxime, & uiscum: item fungos, siue in potu detur, siue in cibo. Simili modo contra serpentium ictus, utpote cum mustelæ dimicaturæ cum his, rutam prius edendo se muniũt. Valent & cõtra scorpionum ictus, & araneorum, apũ, crabronum, uesparum aculeos, & cãtharides, ac salamãdras, canis'ue rabiosi morsus, acetabuli mensura si succus e' uino bibitur, & folia trita uel cõman ducata imponuntur cum melle & sale, uel cum aceto & pice decocta. Succo uero perunctos aut etiam habentes, negant feriri ab his maleficijs. Serpentesque, si uratur ruta, nidorem fugere. Efficacissima tamẽ est syluestris radix cum uino sumpta: eandem adijciunt efficaciorem esse sub dio potã. Pythagoras & in hac marem minoribus, herbaceique coloris folijs à fœmina discreuit, etiã latioribus folijs & colore. Idemque oculis noxiam putauit falso, quoniam sculptores & pictores hoc cibo utuntur, oculorum causa: cum pane quoque uel nasturtio satiuæ atque syluestris, propter uisum. Vt aiunt, multi succo eius cum melle attrito inuncti discusserunt caligines, uel cum lacte mulieris puerum enixæ, uel puro succo angulis oculorũ tactis. Epiphoras cum polenta imposito. Lenit autem capitis dolores pota cum uino, aut cum aceto & rosaceo illita. Si uero sint cephalea, cum farina hordeacea, uel aceto. Eadem cruditates discutit, mox inflationes, dolores stomachi ueteres. Vuluas aperit, corrigitque conuersas illicita in melle toto uentre & pectore. Hydropicis cum ficu, & decocta ad dimidias partes, potaque e' uino. Sic bibitur & ad pectoris dolores laterumque, & lumborum, tusses, suspiria, pulmonũ, iocinerum, renum uitia, horrores frigidos. Ad crapulæ grauedines, decoquuntur folia poturis. & in cibo uel cruda, uel decocta, condita'ue prodest. Item tor minibus in hysopo decocta, & cum uino. Sic & sanguinem sistit interiorem, & narium indita: sic & collutis dentibus prodest. Auribus quoque in dolore succus infunditur, custodito, ut diximus, modo. E' syluestri uero contra tarditatem & sonitum cum rosaceo, uel cum laureo oleo, aut cumino & melle. Succus & phreneticis ex aceto tritæ instillatur in tempora & cerebrum. Adiecerunt aliqui & serpillum & laurum, illinentes capita & colla. Dederunt & comitialibus bibendum decoctę succum in cyathis quatuor ante accessiones, quarum frigus intolerabile est: alsiosisque crudam dari in cibo. Vrinam quoque uel cruentam pellit. Fœminarum etiã purgationes, secundasque, etiam emortuos partus, ut Hippocrati uidetur, ex uino dulci nigro pota. Itaque illitam & uuluarum causa etiam suffire iubet. Diocles & cardiacis imponit ex aceto & melle cum farina hordeacea. Et contra ileum decoctæ farina in oleo, & uelleribus collecta. Multi uero & contra purulentas excreationes siccæ drachmas duas, sulphuris unam & dimidiam sumi censent. & contra cruentas, ramos tres in uino decoctos. Datur & dysentericis cum caseo in uino contrita. Dederunt & cum bitumine infrictam potioni propter anhelitum. Ex alto lapsis seminis tres uncias, ex olei libra, uinique sextario. Illinitur, cum oleo coctis folijs, partibus quas frigus adusserit. Si urinam mouet (ut Hippocrati uidetur) mirum est, quosdam dare uelut inhibentem potui contra incontinentiam urinæ. Psoras & lepras cum melle & alumine illita emendat. Item uitiligines uel rugas, strumas & similia, cum hircino & adipe suillo ac taurino seuo. Item ignem sacrum, ex aceto & oleo, uel psimmythio: carbunculum, ex aceto. Nonnulli laserpitium una illini iubent, sine quo epinyctidas pustulas curant. Imponunt & mammis turgentibus decoctam, & pituitæ eruptionibus cum cera. Testium uero epiphoris cũ ramis laureæ teneris, adeo peculiari in uisceribus his effectu, ut syluestri ruta cum axungia ueteri illitos ramices sanari prodant. Fracta quoque mẽbra semine trito cum cera imposito. Radix rutę sanguinem oculis suffusum, ut in toto corpore cicatrices aut maculas illita emendat. Ex reliquis quoque quæ traduntur, mirum est, cum feruentem rutæ naturam esse conueniat, fasciculum eius in rosaceo decoctum addita uncia aloes, perunctis sudorem reprimere. Itemque generationes impediri hoc cibo, ideo profluuio genitali datur, & uenerem crebro per somnia imaginantibus. Præcauendum est grauidis, abstineant hoc cibo, necari enim partus inuenio. Eadem ex omnibus satis quadrupedum quoque morbis in maximo usu est, siue difficile spirantibus, siue contra maleficorum animalium ictus, infusa per nares ex uino: aut, si sanguisugã exhauserit, ex aceto, & quocunque in simili morborum genere, ut in homine temperato. A' medicis.] Hoc est, medici dicunt rutam calidam & siccam in tertio gradu. Venerem.] Coitum. Attica.] Græca. Arthreticos.] Arthretica, hoc est morbo articulari laborantes, qui nostra hoc est Germanica lingua dicuntur, Glidsuchtig. Schiasim.] Coxarum dolorem. Matricis.] Vuluæ. Vnguẽ.] Vnguentũ. Clysterio.] Instrumẽto, aut iusculo, quo clunis repurgari solet. Clyster eris penul. prod. & Clysterium dicitur, ἀπὸ τοῦ κλύζειν quod est abluere. Nam clystere aluum ægrotantiũ lauare seu purgare solemus. Quod autem in orificium durum ponitur ad excrementum prouocandum, & uulgo suppositorium dicitur, docti à glandis specie balanũ dixere. Auctor tamẽ e longum in clysterio corripuit. Clyster, in genitiuo clysteris penul. longa, ut character characteris etiam penultima longa proferri debet contra abusum. Vtrique.] Matrici & intestini tumori. Carycis.] Caryca est genus ficuũ. Hydropicis.] Aqua intercute laborantibus. Cruda.] Non cocta, & uiridis. Sistit manantẽ.] Modus retinendi sanguinis fluxum.

Mirandum unguen.] Mirabile unguentum. Sacrũ ignem.] Ignẽ sancti Antonij, ut uocant. Herpeta.] Vlcus quod serpit. Acoras.] Vlcera capitis. Ozænas.] Ozæna morbus, cũ ulcera circa nares

ſunt,pluresúe cruſtæ,& odorem fœdum habent,cui malo uix poteſt ſuccurri. De ozœnis lege Celſum libro 6.cap.8. Immiſſum.] Vnguentum ſubaudi. Grauiter fœtent.] Male olent. Carycis] Ficubus. Armatus.] Munitus. Matricis.] Vuluæ. Coli.] Podicis. Antidotum.] Remediū. Antidotum ex cōtrario datum trāsferri poteſt,quia cōtraria contrarijs curantur. Remedium igitur cōtra uenena datū,uocatur antidotum. Extenuat.] Tenuē facit. Bilem.] humorē in fellis exiſtentē folliculo.

DE APIO.

EST apium dictum, quòd apex hanc ferre ſolebat
Victoris, ueterum fieret dum more triumphus.
Ipſe ſibi talem prior impoſuiſſe coronam
Dicitur Alcides: morem tenuere ſequentes.
Aſt alij dictum credunt, quòd apes uehementer
Illius ſoleant auide decerpere flores.
Hanc herbam ſelinon ſolet attica dicere lingua.
Virtutis calidæ, ſiccæ quoque dicitur eſſe.
Tertius à medicis datus eſt gradus huic in utroque.
Illius ſucco, ſi candida mica terendo
Panis iungatur, oculi ſedare tumorem
Dicitur, emplaſtri noctu ſuperaddita more.
Sicq́; ferunt mammis prodeſſe tumentibus illam.
Sedat feruorem ſtomachi, pellitq́; tumorem.
Et quidquid uenti creat, includitúe nociui,
Deſiccans poris aſſumpta repellit apertis.
Prouocat urinas hæc cruda comeſta, uel hauſta.
Sed mage radicum facit hoc decoctio ſumpta.
Hoc itidem ſemen operatur fortius hauſtum.
Tota uenenatis occurrit morſibus herba,
Sed ſemen potius, uel apoxima proderit eius
Si bibitur, tuſſimq́; modo ſedabis eodem.
Ventrem conſtringit, uomitum potata coercet,
Lymphæ commixtum, quoque ſi iungatur acetum.
Aegris amiſſum fertur reparare colorem,
Cruda à ieiunis fuerit ſi ſæpe comeſta.
Vnaquaque die uexantem corpora febrem,
Cum lympha potata fugat febris ante tremorem.
Hydropicos, & ſplen tumidum iuuat illa, iecurq́;,
Si cum fœniculi ſucco contrita bibatur,
Hacq́; ſuperpoſita, turpis lentigo fugatur.
Illius ſuccus farris cum polline mixtus,
Atque oui lacryma, uulnus bene purgat & ulcus,
Si ſuperaddatur emplaſtri more frequenter.

EST APIVM.] Hanc herbam Græci σέλινον uocant,Latini apium,quod uictores,qui Nemea uicerāt, hac coronabantur.Iuuenalis,Graięque apium meruiſſe coronæ. Quod Lucianus etiā præter alios teſtatur, ut tradit Politianus epiſt.lib.11.epiſt.10.Plin.Natural.hiſt.lib.19.cap.8.Ab æquinoctio uerno (inquit) ſeritur apium,ſemine paululum in pila pulſato. Criſpius ſic putat fieri, aut ſi ſatum calcetur cylindro,pedibusúe.Proprium ei,quod colorem mutat. Honos ipſi in Achaia coronare uictores ſacri certaminis Nemeæ. Apex.] Caput. Hanc.] Herbam apium,hoc eſt coronam de apio. Vergilius apiū dicit amarum,propter ſucci amaritudinem,in Silen,o Floribus atque apio crines ornatus amaro. Talē.] Hoc eſt de apio factam. Alcides.] Hercules ab ἀλκὴ quod uirtus,robur & fortitudo transferri poteſt. Morem.] Coronandi apio. Illius] Apij. Attica.] Græca. Gradus.] Latinius ordo. Huic.] Apio. Vtroque.] In calore & ſiccitate. Illius ſucco.] Apio (inquit Plin.in lib.20.) gratia uulgo eſt. Nanque rami largis portionibus per iura innatant, & in condimentis peculiarem gratiam habent. Præterea oculis illitum cum melle,ita ut ſubinde foueantur feruenti ſucco decocti,alijsque membrorum. Epiphoris per ſe tritum,aut cum pane,aut polenta impoſitum, mire auxiliatur. Piſces quoque ſi ægrotent in piſcinis,apio uiridi recreantur. Verum apud eruditos non aliud erutum terra in maiore ſententiarum auctoritate eſt. Diſtinguitur ſexu. Chryſippus fœminam eſſe dicit criſpioribus folijs & duris, craſſo caule,ſapore acri & feruido.Dionyſius marem nigriorem,breuioris radicis,uermiculos gignentem. Ambo neutrum ad cibos admittendum,imò omnino nefas:nam id defunctorum epulis feralibus dicatum exiſtimant. Ipſius quoque uiſus claritati inimicum. Caule fœminæ uermiculos gigni. Ideoq́ue eos qui ederint,ſterileſcere mares fœminasq́ue. In puerperijs uero ab eo cibo comitiales fieri qui hubera hauriunt.Innocentiorem tamen eſſe marem. Eaq́ue cauſa eſt,ne inter nefaſtos frutices damnetur. Māmarum duritiam impoſitis folijs emollit. Suauiores aquas potui incoctum præſtat.Succo maxime radicis cum uino lumborum dolores mitigat.Eodem iure inſtillato grauitatem aurium. Semine urinam ciet, menſtrua ac ſecundos partus. Etſi foueantur ſemine decocto,ſuggillata reddit colori cum oui albo illitum. Aut ex aqua coctum,potumq́ue,renibus medetur. In frigida tritum,oris ulceribus. Semen cum uino, uel radix cum ueteri uino,ueſicæ calculos frangit. Semen datur ex tribus cyathis ex uino albo. Iungatur.] Addatur. Sedare.] Reprimere. Noctu.] Nocturno tempore. Tumentibus mammis.] Id eſt duritiei mammarum. Nociui] Morbiferi. Poris.] Meatibus per quos ſudor exire ſolet. Eſt & porus iter per quod genitura in urinæ uias defertur. Prouocat.] Ciet,& prodire facit. Hęc.] Herba apiū. Cruda.] Nō cocta. Hauſta.] Potata. Mage.] Quod nihil à magis differt. Facit hoc.] Id eſt,magis prouocat urinas ſumpta radicū decoctio. Hoc itidē.] Hoc eſt,fortius ciet urinas hauſtū apij ſemen. Venenatis morſ.] Id eſt morſibus uenenatorū animaliū. Semē.] Apij. Apoxima.] Coctio. Cū uarijs cōdimētis aqua cocta dicitur apoxima. Modo eodē.] Eadē cōcoctione. Coercet.] Cohibet & ſedat. Lymphę.] Aquę. Aegris.] Infirmis. Reparare.] Reddere. Tremorē.] Qđ alibi morē aliorū dicit,ante typū. Hydropicos.] Aqua intercute laborātes. Hac.] Herba apio. Turpis lētigo.] Lētiginē uocat turpē,ꝙ reddat hoīem turpē.i.deformē.Nā turpis hic ab effectu dicitur lētigo, ꝗa turpe etiā deforme ſignificat. Oui.Turpe pecus mutilū,turpis ſine gramine cāpus.Sūt aūt lētigines maculę ſubruſę, & īterdū nigrę in facie et alibi,ad lētiū ſimilitudinē.Dnr & lēticulę,et gręce hipopia. Illius.] Apij. Polline.] Flore tritici.

DE MALVA.

ALTHEAM maluæ speciem nullus negat esse.
A *Altheamq́; uocant illam, quòd crescat in altum.*
Hanc ipsam dicunt euiscum, quòd quasi uisco
Illius radix contacta madere uidetur.
Agrestisq́; solet à multis malua uocari.
In mulsa coctus flos eius, uulnera purgat,
Vel si cum uino tritum florem superaddas.
Spargere sic scrophas, anumq́; iuuare dolentem
Dicitur, hocq́; modo conquassatis medicatur.
Elixata prius radix, adipiq́; terendo
Addita porcino, terebinthinæq́;, tumores
Matricis curat, reliquosq́; leuare dolores
Dicitur, illius neruos sic ipsa relaxat.
Rumpit uel spargit sic apostemata dura.
Omnes has causas elixatura iuuabit,
Si loca morborum foueantur sæpe tepenti.
A' dysentericis radicum coctio sumpta
Cum uino, fluxum stringens compescit eorum.
Et pellit tardas hæc coctio sumpta secundas.
Et prodest hæmophthisicis, lapidesq́; repellit.
Vesicæq́; solet uarijs succurrere causis.
Acri cum uino contritum semen, oliuæ
Iungito, deformes maculas hoc unguine pelles.
Cum posca potata potest obstare uenenis.
Elixata prius, cum melleq́; trita, replebit
Vulnera quæ caua sunt, si sit superaddita sæpe.
Sic quoque duritias mollit, lenitq́; rigores.
Decoctis oleo folijs factum cataplasma,
Quosuis pestiferos morsus, combustaq́; curat.

ALTHEAM.] In magnis laudibus (inquit Plin.) malua est utraque, & satiua & syluestris. Duo genera earum amplitudine discernuntur. Maiorem græci malochen uocant in satiuis. Alteram ab emolliendo uentre, dictam putant malachen. E' syluestribus, cui grande folium & radices albæ, althea uocatur: ab excellentia effectus, à quibusdam aristalthea. Omne solum in quo seruntur, pinguius faciunt. Huic contra omnes aculeatos ictus efficacior uis, præcipue scorpionum, uesparum, similiumque, & muris aranei. Quin & trita cum oleo qualibet earum peruncti ante, uel habentes eas, non feriuntur. Folium impositum scorpionibus torporem adfert. Valent contra uenena. Aculeos omnes extrahunt illitæ crudę, aut cum anetho potæ. Decoctæ uero cum radice sua, leporis marini uenena restringunt: &, ut quidam dicunt, si uomatur. De eisdem mira & alia traduntur: sed maxime, si cotidie quis succi ex qualibet earum sorbeat cyathum dimidium, omnibus morbis cariturum. Vlcera manantia in capite sanant, in urina putrifactę lichenas, & ulcera oris cum melle. Radix decocta, furfures capitis & dentium mobilitates. Eius quæ unum caulem habet, radice circa dentẽ qui doleat punge, donec desinat dolor. Eadem strumas & parotidas panosque, addita hominis saliua, purgat citra uulnus. Semen in uino nigro potum, à pituita & nauseis liberat. Radix mammarum uitijs occurrit, adalligata lana nigra. Tussim in lacte cocta, & sorbitionis modo sumpta, quinis diebus emendat. Stomacho inutiles Sextus Niger dicit. Olympiades Thebanus, abortiuas esse cum adipe anseris. Aliqui purgari fœminas, folijs earum manus plenæ mensura, in oleo & uino sumptis. Vtique constat parturientes folijs substratis celerius solui, protinus à partu reuocanda, ne uulua sequatur. Dat & succum bibendum parturientibus ieiunis in uino decocta hemina. Quin & semẽ tritum adalligant brachio, genitale non continentium. Adeoque eæ Veneri nascuntur, ut semen unicaulis aspersum genitali, fœminarum auiditates augere ad infinitum Xenocrates tradat. Item tres radices iuxta adalligatas, tenasmo & dysentericis utilissime infundi. Item fœdis uitijs uel si foueantur. Melancholicis quoque succus datur cyathis ternis tepidus, & insanientibus quaternis. Decoctæ comitialibus heminę succi. Hic & calculosis, & inflatione, & torminibus, aut opisthotonico laborantibus, tepidus illinitur. Et sacris ignibus & ambustis, decocta in oleum folia imponuntur, & ad uulnerum impetus cruda cum pane. Succus decoctæ neruis prodest, & uesicæ, & intestinorum rosionibus. Vuluas & cibo & infusione mollit in oleo. Succus decoctæ pori meatus suaues facit. Althææ in omnibus supradictis efficacior radix, præcipue conuulsis ruptisque. Cocta in aqua, aluum sistit. Ex uino albo strumas & parotidas, & mammarum inflammationes & panos in uino folia decocta & illita tollunt. Eadem arida in lacte decocta, quālibet perniciosę tussi citissime medentur. Hippocrates uulneratis, sitientibusque defectu sanguinis, radicis decoctę succum bibendum dedit. Et eam uulneribus cum melle & resina, item conuulsis, luxatis, tumentibus, & musculis, neruis, articulis imposuit. Et asthmaticis ac dysentericis in uino bibendum dedit. Mirũ, aquam radice ea addita addensari sub diuo, atque elactescere. Efficacior autẽ, quo recentior: auctor Plin. lib. 20. c. 21. Maluę speciem.] Quod satis liquet ex Plinio. Et ἀλθαία gręce scribitur. Meleagri mater quoque Althea uocabatur. Scrophas.] Apostemata sub lingua. Conquassatis.] Cõuulsis. Terebinthinęque.] Resinę terebinthi arboris. Syria & terebinthum habet. Ex his mascula est sine fructu. Fœminarum duo genera: alteri fructus rubet lentis magnitudine, alteri pallidus. Cum uite maturescit, non grandior faba, odore iucundior, tactu resinosus circa Idam Troadis. Sed in Macedonia breuis arbor hæc atque fructicosa, in Damasco Syrię magna. Materies ei admodum lenta, ac fidelis ad uetustatem, eximij ac nigri splendoris, flos racemosus oliuę modo, sed rubens, folia densa. Fert & folliculos emittentes quędam animalia, ceu culices, lentoremque resinosum, qui & cortice erumpit. Etiam rhus Syriæ mascula fert, sterili fœmina, folio ulmi paulo longiore & piloso, foliorum inter se semper cõtrarijs pediculis, gracili breuique ramo. Pelles candidę conficiuntur ijs. Semen lenti simile cum uua rubescit, quod uocatur rhus medicamentis necessarium. Hęc Plin. lib. 13. cap. 6. Illius.] Matricis. Apostemata.] Vomicas, quę & suppurationes à latinis. teut. geschuuer. Elixatura.] Coctio althęę. Dysentericis.] Torminosis, hoc est, dysenteriam & tormina patientibus. Compescit.] Cohibet. Tardas.] Partum sequi tardantes. Et est elegans secundarum officio suo nõ fungentium epitheton. Hęmophthisicis.] Sangui-

nem ſpuentibus. Deformes.] Turpes,quę corpus deformare ſolent. Poſca.] Commixtione aquę & uini. Mollit.] Molles facit ac reſoluit. Peſtiferos.] Lethiferos, uenenoſos

DE ANETHO.

MEDICIS calidum, ſiccumq; refertur anethũ.
A *Et dicunt quòd ſit gradus huic in utroque ſecundus.*
Lac dat abundanter,eius decoctio ſumpta,
Nutrici: ſtomachiq; ſolet depellere morbos,
Tres cyathos eius tepidæ ſi ſumpſerit æger.
Indicio ructus ſit, qui demonſtrat apertum
Os ſtomachi, uentumq; per hoc exiſſe nociuum.
Atque grauis tali ſedatur nauſea potu.
Prouocat urinas, obſtantia quæque repellens.
Matricemq; iuuat,bene ſi foueatur eadem.
Cum tepido tritum patiens, ſi potet, aceto,
Inteſtinorum curat, uentriſq; dolorem.
Hoc etiam potu digeſtio tarda iuuatur,
Vnde minor fieri uis egeſtiua uidetur.
Aſſidue bibitum, uiſum nocet, & genitale
Claudit iter, ſiccans humorem ſeminis intus.
Vuaq; ſi nimio turgens humore grauetur,
Suſpendit puluis combuſti ſeminis eius
Appoſitus digitis, aut intus clyſtere fuſus.
Acrior eſſe cinis radicum dicitur eius.
Rodit creſcentes cinis hic in uulnere carnes.
Vulnera quæ ſerpunt, & ſordida uulnera curat.
Vlcera præcipue membri curare uirilis
Dicitur iſte cinis infuſus ſæpius illis.
Olfactum reprimit ſingultum ſemen anethi,
Aſſatum & feruens ſi ſæpius olfacit æger.
Dicunt feruores oculorum tollere poſſe
Eius radices tritas prius,appoſitaſq;.
Venæ ſpinæ per quas ſanguis tranſitad anum,
Apponas hæmorrhoidis ſi ſemen anethi
Vſtum, curat eas, & condylomata ſoluit.
Flos oleo ſi decoquitur medicabile reddit.
Illud præcipue natis de frigore cauſis
Prodeſt,& capitis compeſcit ſæpe dolorem.
Neruorum laxat tenſuras, frigora pellit.

A MEDICIS.] Anethum quod græce ἄνηθον ſcribitur,calefacit tantum, ut ſecundi ſit ordinis abſoluti: aut primi largi,ut tradit Valla ille Placentinus. Areſacientium autem ſecundi ordinis incipientis, uel primi finiti. Decoctum autem ex oleo,diſtrahendi & dolores amouendi, ſomnum excitandi uim habet,crudaque concoquit,tumoreſque ſedat. In tertio autem ordine eſt inter calefacientia & areſacientia, & ob hoc contractis, concretiſque hulceribus impoſitum prodeſt,prẹſertim in pudibundis,& quę exhulcerata,cicatricoſaque in genitalibus & ueſicę loco. Humidius autem & minus calidum uiride,quod adhuc in ſucco & perinde purgat magis quàm aridum,magiſque ſomnum excitat,diſtrahendique uim minorem habet. Anethum quoque,ut Plinius ait,ructus mouet;& tormina ſedat: aluum ſiſtit: epiphoris radices illinuntur ex aqua uel uino. Singultus cohibet ſemen feruens olfactum. Sumptum ex aqua,ſedat cruditates. Cinis eius uuam in faucibus leuat,oculos & genituram hebetat. Refertur.] Dicitur anethum, & debet ſcribi cum th aſpirato. Cyathos.] Paruum poculum cyathus. Iuuenalis,Cardiaco nunquam cyathum miſſurus amico. Indicio ructus eſt.] Lege indicio ructus ſit,ut ſtet uerſus. Per hoc.] Os ſtomachi. Sedatur.] Compeſcitur. Nauſea.] Appetitus uomendi. Prouocat.] Ciet, mouet. Patiens.] Aegrotans. Digeſtio tarda.] Digerendi difficultas. Vis egeſtiua.] Vis egerendi. Aſſidue.] Frequenter. Viſum nocet.] Nocet oculis. Et recte uerbo nocet accuſandi caſum addidit. Nam noceo tã accuſatiuo quàm datiuo iungitur:ut,noceo te uel tuis rebus: nocet uiſum & uiſui,oculos & oculis. Vuaque.] Quod malum gręce Staphyle dicitur,& circa fauces fit,ut adnotatum eſt in urticam. Combuſti.] Concremati in puluerem. Clyſtere.] Mediam huius nominis ſyllabam debebat producere,quam corripuit tamen. Acrior.] Fortior & uehementior ad repellendam uuam. Cinis hic.] Seminis anethi combuſti. Vulnera quę ſerpunt.] Herpetas intelligit,quę ſunt uulnera quę ſerpunt. Quare legendum cenſeo,hulcera quę ſerpunt,& non uulnera:niſi intelligat phagedenas,quę tamẽ dicuntur uulnera rodentia. Illis.] Hulceribus membri uirilis. Reprimit.] Compeſcit. Hęmorrhoidis.] Eſt hęmorrhois in ſede,cum ora uenarum ſanguinem fundunt:nec ſolum ſedem uexat, ſed in ora uuluę fœminarum incidere etiam conſueuit. Vſtum.] Combuſtum. Condylomata.] Condyloma cum y gręco morbus,qui naſcitur circa coronam,ani, ſiue podicis turberculum inſanabile. Frigore.] Morbis,ut loquuntur,ex frigore cauſatis. Neruorum tenſuras.] Spaſmum intelligit.

DE BETONICA.

BETONICAM ſoliti ſunt ceſtron dicere Græci.
B *Vrinas potata ciet, lapideſq; repellit.*
Fert hæmophthiſicis,cum poſca ſumpta,iuuamen:
Hydropicoſq; iuuat,cum uino melleq; ſumpta.
De folijs eius tritis factum cataplaſma,
Non modicum prodeſt oculis quos læſerit ictus,
Illius ſuccus roſeo commixtus oliuo,
Auribus infuſus, uarios fugat inde dolores.
Betonicæ puluis cocto cum melle iugatus,
Hemphecos, tuſſimq; iuuat, ſuſpiria ſedat.
Et ſtomachi uarios ſumptus iuuat ille dolores.
Si febrit, ex calida: cum uino, ſi febris abſit.
Cum mulſa bibitus idem puluis, mouet aluum.
Cum ſale,contritis folijs, cataplaſmate facto,
Vulnera curabis fuerint quæ facta recenter.
Tritaq; fracturæ capitis hæc ſola medetur.
De folijs eius elixis fit cataplaſma
Vtile non modicum uarijs uitijs oculorum.
Reſtringit lacrymas oculorum manſa uel hauſta.
Hac etiam caligo ſolet metuenda repelli,
Aequo ſi rutæ fuerit cum pondere iuncta,
Et ſic cum lympha ſumatur trita tepenti,
Sic oculis nocuus ſanguis per ſubteriora
Dicitur expelli, ſic lumina libera reddit.
Sumpta hac cum tepida purgatur uomica dira.

Pectoris

Pectoris & morbi potu curantur eodem,
Splen iuuat,illius decoctio sumpta, iecurq;
Vncia betonicæ socianda quaterna uetusti
Vini cum cyathis tribus, atque his addito grana
Viginti septem piperis: simul hæc bene trita
Haustáq;, purgabunt renes, pellentq; dolores.
Vncia cum cyathis calidæ potata duobus,
Dicitur immodicum uentris sedare dolorem.
Hæc tussim cum melle fugat, uentrem quoque mollit.
Vna quaque die febre si uexabitur æger,
Vncia iungatur plantaginis una, duabus
Betonicæ, siccum tepida contrita bibatur
Antea quàm febris prænuncia frigora fiant.
Vncia betonicæ calidæ cyatho resoluta
Prodest hydropicis, si sit potata frequenter.
Radicum puluis cum mulsa tritus & haustus,
Humores uelut helleborum uomitu cito purgat.
Bis binas drachmas præcepit Plinius harum
Radicum dare cum passo, mulsóue bibendas,
Præcipue phlegma uomitu purgabitur isto.
Cum mulsa bibitus prodest puluis foliorum
Ruptis, atque steras potus leuat iste cadentes.
Cum uino sumptis obstat potata uenenis,
Præcipue semen: quod si desit, datur herba.
Vncia betonicæ cum uino sumpta tepenti,
Ictericos curat: cum mulsa,menstrua purgat.
Pondere uero fabæ puluis cum melle uoratus
Post cœnam, stomachum iuuat,ut bene digerat escam.
Si de betonica uiridi sit facta corona,
Circa serpentes (ut Plinius asserit auctor)
Audebunt nunquam positam transire coronam:
Sed morsu proprio pereunt, & uerbere caudæ.
Omnibus antidotis Meniacus eam sociari
Præcipit, ut stomacho magis herbis omnibus aptam.
Plinius hanc, inquit, qui secum gesserit herbam,
A' nullo poterit nocuo medicamine lædi.
Et dicunt,quod ea cum uino sæpius hausta,
Plumbeus abscedat color, & melior reuocetur.

BETONICAM.] Hæc herba græce κέστρον & psychotrophon dicitur, ut scribit Plinius, & uim se candi habet. Nam in renibus calculos dissipat,& pulmonem,& thoracem,& iecur purgat & abstergit,& menstrua ciet, comitialemque curat morbum:& fracturas,& luxationes, acuta febre afflictos,& ischiadicos pota iuuat.nominatur etiam serratula. Hæmophthisicis.] Sanguinem spuentibus. Iuuamen.] Opem,auxilium. Posca.] Commixtione aquæ & uini. Hydropicos.] Morbo intercute laborantes. cuius mali causas Serenus his uersibus reddit:

Corrupti iecoris uitio, uel splenis, acerbus
Crescit hydrops: aut cum siccatæ febre medullæ,
Atque auidæ fauces gelidum traxere liquorem,
Tum lympha interius uitio gliscente tumescit,
Secernens miseram proprio de uiscere pellem.

Inde.] Ex auribus. Iugatus.] Sociatus,cõmixtus. Hæmphicos.] Quibus collectio facta est in pulmone,uel sanguinem spuentes. Nec legendum est embecos. Cum mulsa.] Potione ex uino, melleque confecta. Dicimus aũt mulsa & mulsum.quæ tamen quidam distinguunt,dicentes: Mulsa est potio ex aqua & melle confecta: sed mulsum uinum,attico melle temperatum. Lumina.] Oculos.Ouidius, Parcite luminibus. Elixis.] Coctis. Aequo.] Aequali. Lympha tepenti.] Aqua tepida. Lumina libera reddit.] Oculos liberat à caligine. Vomica.] Tumor in corpore purulentus, à uomendo dicta. Plautus accipit uomicam pro marsupio nummis adimpleto. Quid, inquit, in hoc cello tibi tumet? Respondet,uomica est. Passo.] Genere liquoris,quod ex uua passa cogitur. Phlegma.] Pituitam. Circa serpentes.] Mirum est quod hic ex Plinio recitat. Verbere.] Ictibus. Plumbeus.] Liuidus.

DE SABINA.

BRATHEOS est græce, Sabina uocata latine.
Sicca calensq; eius uis est, & tertius illi
Est in utroque gradus. uulnus,cum melle, uel ulcus
Fortiter exiccat, sordes quoque purgat eorum.
Sic iuuat anthracas, bona quæ plebs ulcera dicit.
Menstrua deducit, corruptos extrahit aluo
Conceptus, si cum uino sit sumpta frequenter:
Vel si trita prius matricis subditur ori.
Cærotis admixta, cutem facit esse nitentem.
Omnibus & morbis prodest de frigore factis.
Illius in uino uel aqua decoctio, curat
Quos uertigo nocet, si lotum sit caput inde,
Herbáq; temporibus, & fronti cocta ligetur.
Duplum sabinæ, si desint cinnama, poni
In medicamentis iubet Oribasius auctor.

BRATHEOS.] Herba sabina (inquit Plin.) brathy appellata à græcis,duorum generum est. Altera tamaricæ similis folio est,altera cupresso. Qua ex re quidam Creticam cupressum dixerunt. A' multis in suffitus pro thure assumitur. In medicamentis uero,duplicato pondere,eosdem effectus habere quos cinnamum,traditur. Collectiones minuit,& nocuas compescit. Illita ulcera purgat. Partus emortuos apposita extrahit & suffitu. Illinitur igni sacro & carbunculis. Cum melle & uino pota, regio morbo medetur. Gallinacei generis pituitas fumo eius herbæ sanari tradunt. Sicca calensque.] Hoc est,sicca & calida est sabina in tertio gradu & ordine. Bona quæ.] Expositio præcedentis. Menstrua.] Quæ & muliebria & menses. Deducit.] Fluere facit. Corruptos conceptus.] Emortuos partus apposita extrahit & suffitu,ut Plinius docet. Cærotis.] Cærotum dicitur quod uulneribus superponi solet. Inde.] Ex coctione. Temporibus.] Hoc hic accipitur in eo significatu in quo accipitur apud Vergilium primo Georgicorum,ubi poeta ait, Cingens materna tempora myrto.

DE PORRO.

IN multis cauſis uſus medicamine porri
Dicitur Hippocrates, medicinæ maximus auctor.
Iſtius ſuccum ſolum dedit ille bibendum
Aegrotis, qui reijciunt, ſputant'ue cruorem,
Quos hæmophthiſicos ſoliti ſunt dicere Græci.
Cum galla dant hunc alij thuris'ue farina,
Aut geminis drachmis porrorum, ſeminis unam
Apponunt myrrhæ, ulno quoque trita reſoluunt.
Præ cunctis alijs dicunt hæc ſumpta iuuare.
Manantemq; potes naris retinere cruorem,
Vngas ſi nares intus medicamine tali.
Contractas uuluas ſucco curabis eodem.
Reddit fœcundas manſum perſæpe puellas.
Vlcera cum melle tritum iuuat, appoſitumq;.
Humorum capitis ſi diſtillatio fiat,
Pulmones, pectuſq; nocens, uocemq; canoram.
Indeq; conſurgat tuſſis præcordia lædens,
Cum ptiſana ſuccum porri ſorbere iuuabit.
Et per ſe ſolum prodeſt his omnibus ipſum.
Si porri partes in lympha coxeris albas,
Sic ut aquam primam mutes, addasq; ſecundam,
Vtilis eius aquæ duro fit potio uentri.
Dicitur hæc eadem cum uino ſtringere uentrem.
Cum uino potus datur his quos læſerat anguis,
Quodlibet aut animal fundens lethale uenenum.
Nec minus his prodeſt, ſi uulneribus ſuperaddas
Sic uelut emplaſtrum porrum cum melle ſubactum.
Commixtus porri ſuccus lacti muliebri,
Et bibitus, tuſſim fertur ſanare uetuſtam.
Et uarijs uitijs pulmonum ſubuenit idem.
Auris compeſcit cum capræ felle dolorem.
Præſtat idem pariter cum mulſo mixtus, & auri
Infuſus tepidus. fungis, ſi manditur, obſtat.
Eius iungatur ſucco pars tertia mellis,
Et ſic per nares tepidum fundendo uel aures,
Immenſum poteris capitis ſedare dolorem.
Ex uino bibat hunc, lumborum quem dolor angit,
Dicitur utilius tali nihil eſſe dolori.
Fracturas ſolidat cito, duritiaſq; relaxat
Appoſitum, uulnuſq; recens cito cum ſale claudit.
Si crudum fuerit ſumptum, leuat ebrietatem.
Sic uenerem ſtimulat, ſic durum molliet aluum.

IN multis.] Porrum Græci praſon dicunt. Porrorum alij ſunt Tarentini, qui & ſectiui dicuntur: alij Aricini, qui & capitati. Porro ſectiuo profluuia ſanguinis ſiſti in naribus, contrito eo obturatis, uel gallæ mixto, aut mentæ: item ex abortu, profluuia, poto ſucco cum lacte mulierum. Tuſſi etiam ueteri ac pectoris & pulmonis etiam uitijs medetur. Illitis folijs ſanantur ambuſta, epinyctides: ita uocatur ulcus aciem hebetans, & in angulo oculi perpetim humor emanans. Quidam eodem nomine appellant puſtulas liuentes, ac noctibus inquietantes. Et alia ulcera cum melle trito. Vel beſtiarum morſus ex aceto, item ſerpentium. Aurium uero uitia cum felle caprino, uel pari menſura mulſi. Stridores, cum lacte mulieris. Capitis dolores, ſi in nares fundatur, dormituris'ue, in aurem duobus ſucci cochlearibus, uno mellis. Succus & ad ſerpentium ſcorpionumque ictus in potu bibitur cum mero, & ad lumborum dolores cum uini hemina potus. Sanguinem uero excreantibus phthiſicis, diſtillationibus longis, uel ſuccus, uel ex ipſo cibus prodeſt. Item morbo regio, uel hydropicis: & ad renum dolores, cum ptiſanæ ſucco, acetabuli menſura. Idem modus cum melle, uuluas purgat. Toſtus uero editur, & contra fungorum uenena, imponitur & uulneribus. Venerem ſtimulat, ſitim ſedat, ebrietates diſcutit. Sed oculorum aciem hebetare traditur, inflationem quoque facere, quæ tamen ſtomacho nõ noceat, uentremque molliat. Voci ſplendorem affert. Capitato maior eſt eadem effectus. Sanguinem reijcientibus, ſuccus cum caule aut thuris farina, uel acacia datur. Hippocrates & ſine alia mixtura dari iubet, uuluaſque cõtractas aperiri putat, fœcunditatem etiam fœminarum hoc cibo augeri: contritum ex melle, ulcera purgare, tuſſim & diſtillationes thoracis. Pulmonis & arteriæ ſanat uitia, datum in ſorbitione ptiſanæ, uel crudum, præter capita ſine pane, ita ut alternis diebus ſumatur, uel ſi purulenta excreentur. Sic & uoci uel ueneri ſomnoque multum confert. Capita bis aqua mutata cocta, aluum ſiſtunt, & inflationes ueteres. Cortex decoctus, illituſque, inficit canos. Hippocrates.] Et hæc eſt proba lectio. Medicinæ.] Laus, Hippocratis. Hæmophthiſicos.] Græce enim ſic uocantur qui ſanguinem ſpuunt, ut etiam ſupra adnotatum eſt. Galla.] Fructu quercuum. Nec pauciora genera gallæ fecimus (inquit Plinius) ſolidam, perforatam, item albam, nigram, maiorem, minorem. uis omnium ſimilis. Optima comagena. Excreſcentia in corpore tollit. Proſunt gingiuis, uuæ, oris exulcerationi. Crematæ & in uino extinctæ, cœliacis, dyſentericis illinuntur. Paronychijs ex melle, & unguibus ſcabris, pterygijs, ulceribus manantibus, condylomatis, uulneribus quæ phagedænica uocantur. In uino autem decoctæ auribus inſtillãtur, oculis illinuntur. Aduerſus eruptiones & panos cum aceto. Nucleus commanducatus dentium dolorem ſedat. Item intertrigines, & ambuſta. Immaturæ ex his potę, lienem conſumunt. Eædem crematæ, & aceto ſalſo extinctæ, menſes ſiſtunt, uuluaſque procidentes potu. Omnes capillos denigrant. Geminis.] Duabus. Naris cruorem.] Sanguinem è naribus fluentem. Contractas.] Conſtrictas. Reddit.] Facit concipere puellas, & matres fieri. Pectuſque nocens.] Nocens protulit ſicut nocet, & hoc quidem latine. Vtrunque enim recte dicitur, pectus nocens, & pectori nocens. pectori tamen hic legi non poteſt. Lympha.] Aqua. Aquam mutes.] Sic etiam Plin. Capita bis aqua mutata cocta aluum ſiſtunt. Stringere.] Cohibere. Lethale.] Mortiferum. Lacti muliebri.] Quod habẽt mulieres. Vetuſtam.] Quã quis longo habuit tempore. Subuenit.] Opitulatur & prodeſt. Compeſcit.] Reprimit & ſedat.

Fungis.] Vlceribus in ſede naſcentibus fungis terreſtribus non diſſimilibus. Obſtat.] Impedimẽto eſt, & reſiſtit. Venerem.] Libidinem.

DE CAMOMILLA.

NTHEMIVM magis cōmēdat laudibus auctor
A *Asclepius : quam camimelam nos, uel camomillam*
Dicimus : hæc multum redolens est & breuis herba.
Herbæ tam similis, quam iusto nomine uulgus
Dicit amariscam, quòd fœteat, & sit amara,
Vt collata sibi uix discernatur odore.
Auctores dicunt, species tres illius esse.
Quas solo florum distingui posse colore,
Tradunt, est cunctis medius flos aureus illis:
Sed uarijs folijs flos circumcingitur ille,
Albi, uel nigri sunt, purpurei'ue coloris.
Dicitur anthemion proprie, cuius foliorum
Purpureus color est, maiorq; & fortior hæc est.
At leucanthemion, folijs deprehenditur albis:
Melinis crysanthemion. uis omnibus illis
Sicca calensq; gradu primo conceditur esse.
Prouocat urinam cum uino qualibet hausta.
Vesicæ frangit lapides, & menstrua purgat,
Si foueatur aqua matrix qua cocta sit herba,
Aut si cum uino potetur sæpius illa.
Tormina sic sedat, stomachiq; inflatio potu
Pelletur tali. squamas de uultibus aufert,
Si tritam apponas solam, melli'ue iugatam.
Ictericis prodest eius decoctio sumpta.
Et mire prodest iecoris potata querelis,
Pellere cum uino potata refertur abortum.
Hac oleo cocta foueas si febricitantem,
Frigus depelles, febrem quoque sæpe fugabis.
Vnguine purgantur hypochondria turgida tali.
Pestiferos morsus serpentum, pondere drachmæ
Cum uino, prohibet anthemis sumpta nocere.
Plinius affirmat hanc quadraginta diebus
Vnaquaque die bis sumptam pondere drachmæ
Cum geminis cyathis uini subtilis & albi,
Cum lotio sensim totum purgare lienem.
Aegilopas curat, si quis commasticet illam,
Et sic apponat. sic ulcera sordida purgat.
Ebullire caput febris feruore grauatum
Sæpe solet, uel collectis humoribus in se,
Vlcera producit, uocat exanthemata Græcus.
Hæc decocta uirens oleo camomilla repellit.
Quod si defuerit uiridis, maceretur aceto,
Et caput inde lauet. nullum magis adiuuat unguen.

ANTHEM.] Anthemis,ut scribit Placentinus ille, ut alij antimis, uel chamæmelum, calefacit & arefacit in primo ordine,tenuiumque partium est,& perinde uim distrahēdi, & rarefaciendi,& deprimendi summittendique habet. Si igitur uiridis fuerit,expedit ex oleo coquere,in quo flos sub sole detentus: sin arida, pauco aspergatur aceto,inde cocta cum oleo efficitur commoda,ubi necdum materia perfecte pacata est, quæ ad caput euoluebatur:distrahit nanque quæ in capite. aliamque non attrahit, quod nullum aliud facit medicamē. Necepso autem Aegyptius iubet florem purum ipsius chamæmeli pubescentem colligere,terereque in mortario, beneque subigi in fidelia, conficique pastillo mediocres,& in umbra arefieri & reponi: cum eorum usus aduenerit,pastillum sumi unū,immittique in oleum primarium,quantum satis sit,quod expressum primo fuerit:inde inungi corpus à capite usque ad imos pedes totum febricantium,inde tegi ægrum,& foueri.tum ait excitari sudorem salubrem,ac febre liberari: foreque ob hoc idoneum peregrinantibus remedium:quia facile quiuis secum habere potest, & absque impendio sibi cauere, idque experientia plurium. Alij quoque eruum esse attestantur, maximeque congruere meatibus aperiendis. Iubet quoque is pastillos in aqua calida dilutos potare febri correptos drachmæ quantitate. Chamimolam.] Chamæmelon (ait Perottus) est herba uulgo nota,ab odore malo sic dicta,quam me dici recentiores chamomillā barbare uocant. Amariscam.] Quæ est mali odoris herba, unde ait quòd fœteat,id est,male oleat. Collata.] Comparata. Purpureus.] Qualis est purpura. Qua.] Aqua. Iugatam.] Additam. Ictericis.] Morbo regio laborantibus. Querelis.] Doloribus, propter quos queruntur homines. Hypochōdria.] Hypochōdrion uocant nonnulli partem corporis ubi ilia: alij lagaron. Hæc Perot.ille in Cc. Aegilopas.] Aegilope abscessus est pusillus, oblongusque sub ipsum palpebræ torulum:officit luminibus. De quo malo Cor.Cel.lib.7.c.7. Etiamnum,inquit,in angulo, qui naribus propior est,ex aliquo uitio quasi parua fistula aperitur,per quam pituita assidue distillat, αἰγίλωπα græci uocant,idque assidue male habet oculum:nonnunquam etiam exeso osse usque ad nares penetrat, idque interdum naturā carcinomatis habet. Exanthemata.] Quæ ulcera græcus uocat exanthemata. De quibus Cor.Cel.lib.5.cap.28. At pustulæ,inquit, maxime uernis temporibus oriuntur. Earū plura genera sunt. Nam modo circa totum corpus partem'ue aspredo quędam fit similis his pustulis, quę ex urtica,uel sudore nascuntur, ἐξανθήματα Gręci uocant, eaque modo rubent,modo colorem cutis non excedunt. Nonnunquam similes uaris oriuntur &c. Vnguen.] Vnguentum. Maxime tamen notandum,quòd tussim curat, si quis succum porri cum ptisana sorbeat. Est autem ptisana hordeum decorticatum,uel hordei succus siue aqua. ptisanarium,uas in quo coquitur.

DE NEPETA.

ERBAM quam nepetam uulgari more uocamus,
H *Hanc medici græco calaminthi nomine dicunt.*
Sicca calensq; illi uis est, & tertius item
Est in utroque gradus. Cum mulsa trita tepenti
Sumpta, solet totum sudore reuoluere corpus,
Ex oleo quo sit decocta perunge fricando
Illum, uenturæ metuit qui frigora febris,
Non frigus tantum, sed febrem sæpe repellit.
Illi qui schiasim patitur, coxæ supperadde
Contritam uiridem, fertur comburere pellem,
Et sic humores siccando, fugare dolores.
Apposita, potuq; suo cito menstrua purgat.
Est lepræ species, elephantiasisq; uocatur,
Quæ cunctis morbis maior sic esse uidetur,
Vt maior cunctis elephas animantibus extat.
Hunc in principio morbum potus calaminthes

Cum uino curat, humores extenuando.
Serpentum morsus superaddita trita, nocere
Non sinit, & pellit cum uino sumpta uenena.
Potus, & iniectus, lumbricos enecat, eius
Succus, & in membris uermes necat omnibus ipse.
Si mel iungatur huic cum sale, plus operatur.
Si bibit hanc prægnans, aut tritam subdit, abortit.
Purgat & ictericos cum uino, curat anhelos,
Asthmaticos medici quos Græco nomine dicunt.
Et iecoris morbos cum uino mitigat hausta.
Hocq; modo ueterem lateris iuuat illa dolorem.
Atque cicatrices nigras superaddita trita
Hæc naturalem reddit purgando colorem.
Vino decocta facit hæc melius cataplasma.
Compescit stomachi cum uino sumpta dolorem.
Fumus de domibus serpentes effugat eius.
Tollere singultum cum uino dicitur hausta.
Hocq; modo uenerem cohibet potata frequenter.

HERBAM.] Nepeta græce καλαμίνθη est tenuium partium essentia, & calida & arida temperamento in tertio ferè ordine utraque in qualitate. Hæc pota arida, ob mulsum calefaciens satis sudorem elicit, & distrahit, & arefacit uniuersum corpus. Ob hoc, ipsa quidam usi sunt, ad sedandos febrium rigores extrinsecus apponendo, ex oleo coquentes, & inungentes totum corpus, ualide fricando, ut interna petat. necnon ilibus accommodant, & apponunt ischiadicis, utpote præsentaneum remedium. attrahit nanque funditus, ac conuellit ad imam cutem, & uniuersum eum concalefacit articulum. Subuenit fracturis, & spasmis: lumbricos perimit, cocta cũ uino: & cataplasmate iposita, cicatrices atras reddit albicãtes, uritq́ue manifesto cutem: & menstrua, pota atque apposita, prouocat efficaciter. Præsentaneum quoque medicamen elephantiasi correptis, non modo quod distrahat tenues humores, sed etiam quod attenuet & secet ualide crassos humores, qui hanc ægritudinem gignunt. Ita etiam cicatrices illustrat nigras, & distrahit interim quoque hypopia. Melius autem facere illi existimantur, qui in uino coquentes ipsam apponunt uiridem potius, quàm aridam. Nam arefacta ualidior est, ad urendumq́ue expeditior. Superimponitur autem immorsibus uirulentis atque pestiferis, ob amaritudinem perimens lumbricos, & serpentes, assumptus & potus succus necnon in auribus & hulceribus uermes absumit. Iuuat autem anhelosos & arquatos, abstergendo ac purgando iecoris oppilationes. Ad hæc autem cuncta iam dicta, efficacior montana est. Orpheus autem ait, succum ipsius cum æquali rosaceo cum psimmytho solutum, soluere crassitudinem, & inũctam, curare igni exusta. Illud admirabile uideri, quod ne quidem mali uestigium appareat, pilosq́ue educit locus. Cum cimolia autem & aloe æqualibus succum exprimendo, & inducendo fronti atque temporibus, pacaueris statim capitis dolores. auctor Valla Placentin. In utroque.] Tam siccitate quàm calore. Gradus.] Ordo. Sudore reuoluere.] Id est, facere ut totum corpus sudet, & sudorem emittat. Metuit qui.] Qui febri obnoxius est. Fertur.] Dicitur. Menstrua.] Fluxum sanguinis. Lepræ.] Est (inquit) species lepræ quæ elephantiasis dicitur, per similitudinem sic dicta, quæ exponitur, cum dicit, Quę cunctis &c. Græci ἐλεφαντίαν appellitant, de quo Celsus lib. 5. cap. 25. Ignotus autem pene in Italia, frequentissimus in quibusdam regionibus is morbus est, quem ἐλεφαντίαν græci uocant, isq́ue longis annumeratur. Totum corpus afficitur, ita ut ossa quoque uitiari dicantur. Sũma pars corporis crebras maculas, crebrosq́ue tumores habet. Rubor harum paulatim in atrum colorem conuertitur. Summa cutis inęqualiter crassa, tenuis, dura, mollisq́ue quasi squamis quibusdam exasperatur, corpus emacrescit, os, suræ, pedes intumescunt. Vbi uetus morbus est, digiti in manibus pedibusq́ue sub tumore conduntur, febricula oritur, quę facile tot malis obrutum hominem consumit. Protinus ergo inter initia sanguis per biduum mitti debet, aut nigro ueratro uenter solui: adhibenda tum quanta sustineri potest, inedia est: paulum deinde uires reficiendę, & ducenda aluus. post hæc, ubi corpus leuatum est, utendũ est exercitatione, pręcipueq́ue cursu: sudor primum labore ipsius corporis, deinde etiam siccis sudationibus euocandus, frictio adhibenda, moderandumq́ue inter hęc, ut uires conseruentur, balneum rarum esse debet. Cibus sine pinguibus, sine glutinosis, sine inflantibus. Vinum pręterquam primis diebus recte datur. Corpus, contrita plantago, & illita, optime tueri uidetur. De elephantia sic ait Serenus, ut sequitur:

Est elephas morbus tristi quoque nomine dirus,
Non solum turpans infandis ora papillis,
Sed cito pręcipitans funesto fata ueneno.
Huic erit aduersus cedri de cortice succus,
Mustellęque cinis, uel fusus sanguis ab illa.
Nonnulli dixere serum prodesse bibendo.
Mentastri folium potu, appositúque salubre est.
Nec frustra bulbos & sulphura iungis aceto.
Pręterea nitrum debes cum melle iugatum
Spargere lacte bouis, uarias sic ungere frontes.
Cerusam & chartam (quam gens Aegyptia mittit)
Thura simul, misceque oleum, quod flore rosarum
Conditum est, line sic faciem, sic redde salutem.

Calaminthes.] Nepetę. Lumbricos.] Vermes. Negat.] Non permittit. Abortit.] Abortum facit. Ictericos.] Morbo regio correptos. Anhelos.] Anhelosos & difficulter anhelãtes, quos gręci asthmaticos uocant. Compescit.] Sedat, reprimit. Fumus.] ❡Nota, ut etiam cętera, dignum.

Venerem cohibet.] Refrenat coeundi appetitum, quod quidam fortassis melius fieri putant uerberibus

bus, cum tamen contrarium etiam constet. Hominum naturam extra reliquorum modum admirantibus succurrit exemplum raro alias auditi euentus. Siquidem non multis abhinc annis uixisse quendam in uenereis ingenij stupendi maxime, quodque uix impetret fidem, ex adiuratissimis compertum est, qui quo pluribus affectus fuisset plagis, eo impetuosius, ardentiusque in concubitum ferebatur præceps. Fuit omnino mira res: nescires, utrum affectaret auidius uerbera, an coitum: nisi quod illorum mensu libidinis uoluptas constabat. Proinde extentis se precibus difflagellari exposcebat, pridie quàm id pateretur, flagello aceti asperitate obdurato: quod si uerberator lentius agere foret uisus, uelut extimulante rabie, con uicijs incessebat: nec factum sibi satis arbitrabatur, ni inter cędendum sanguis sese ostendisset. Vnus, opinor, mortalium inuentus, qui eodem impetu in supplicium ferretur, ac delicias: quique inter tormenta sensuum titillationes, ac æstuantem pruritum uel expleret, uel incéderet. hęc Cœlius antiq. lecti. lib. 6. cap. 36. Frequenter.] Quia unus potus tanto monstro domando non sufficit, cum interdum nihil remediorum quidquam aduersus tam immanem beluam ualeat. Plinius, unde auctor noster ferè omnia sumpsit, lib. 20. cap. 14. sic scribit de nepeta: Nepeta quoque uires contra serpentes habet. Fumum ex ea nidoremque fugiunt, quam & substernere in metu obdormituris, utile est. Tusa ægilopis imponitur, & capitis doloribus recens cum tertia parte panis temperata aceto illinitur. Succus eius instillatus naribus supinis, profluuium sanguinis sistit. Item radix cum myrti semine in passo tepido gargarizata anginis medetur.

DE PVLEGIO.

FERVIDA pullegij uis, siccaq; dicitur esse.
Tertius à medicis datus est gradus huic in utroque.
Sæpius hanc herbam si prægnans sumit, abortit.
Menstrua deducit cum uino sumpta tepenti.
Hocq; modo tardas hæc extrahit herba secundas.
Hoc nomen quia non notum reor esse quibusdam,
Exponam tali quid nomine significetur.
Vt nondum natus testa circundatur oui
Pullus, sic infans matris uestitur in aluo
Quadam pellicula matris de semine facta.
Quam nascens rumpit quasi testam pullulus oui,
Istas pelliculas medici dixere secundas,
Quod mox expositos naturæ iure sequantur.
Hæ si plus iusto, uitio cogente, morantur,
Aut mors subsequitur, dolor aut qui uix toleratur.
Istas pullegium prædicto more repellit.
Cum sale contritam melli si iunxeris illam,
Vnguine contractis potes hoc succurrere morbis.
Illius puluis sumptus cum melle uel haustus,
Pectoris humores uiscosos extenuare,
Et per sputa potest illos educere mire.
Nausea, uel morsus stomachi curabitur illa
Cum posca sumpta, uel aceto quod sit aquosum.
Cum uino nigram choleram potata repellit.
Sicq; uenenatis serpentum morsibus ostat.
Si per uim febris, nimio'ue fluore cruoris,
Aut aliquo casu subito defecerit æger,
(Quod solet à doctis medicis malefactio dici)
Pullegium ualido tritum iungatur aceto,
Naribus ægroti sic apponatur, odore
Solo confestim dicunt releuare iacentem.
Gingiuas sicci puluis confirmat, & usti.
Appositam uiridem dicunt sedare podagram,
Et quosuis alios solet emendare tumores,
Si superaddatur tepidæ permixta polentæ.
Addita cerotis, papulas de corpore tollit.
Spleneticis multum, superaddita cum sale, prodest
Elixatura, si quisquam sæpe tepenti
Illius abluitur, pruritus non patietur.
Et sic matricis poteris curare tumorem.
Tussim compescit, cum uino sumpta tepenti:
Et sic urinam compellit reddere largam.
Et magis, ex uino si sit decoctio facta,
Aut oleo mixtam contritam si superaddas.
Si radix acri trita iungatur aceto,
Sedabit quosuis superaddita sæpe tumores.
Obstat serpentum cum uino sumpta uenenis.
Et sic assumptum, uenerem stimulare fatentur.
Sic quoque pulmonis prodest, iecorisq; querelis.
Et sic nutrici sumptum, lac præbet abundans.
Herba uirens curat morsus cum melle caninos
Si superaddatur, & uino mixta bibatur.

FERVIDA.] Hoc est, pulegium est calidum & siccum in tertio gradu. Magna societas cum menta ad recreandos defectos animo pulegio, cum surculis suis in ampullas uitreas aceti utrisque deiectis. Qua de causa dignior è pulegio corona uertigini quàm è rosis, cubiculis nostris pronunciata est. Nam & capitis dolores imposita dicitur leuare. Quin & olfactu capita tueri contra frigorum æstusque iniuriam, & ab siti traditur: neque ęstuare eos, qui duos è pulegio surculos impositos auribus in sole habeant. Illinitur etiam in doloribus cum polenta & aceto. Fœmina efficacior. Est autem hęc flore purpureo. Mas candidum habet. Nauseas cum sale & polenta in frigida aqua pota inhibet. Sic & pectoris ac uentris dolorem. Stomachi autem ex aqua intercisiones sistit, & uomitiones cum aceto & polenta. Intestinorũ uitia melle decocta & nitro sanat. Vrinam pellit, ex uino: & si aminęum sit, & calculos, & interiores omnes dolores. Ex melle & aceto sedat menstrua, & secundas. Vuluas conuersas corrigit. Defunctos partus eijcit. Semẽ obmutescentibus olfactu admouetur. Comitialibus in aceto cyathi mensura datur. Si aquę insalubres bibendę sunt, tritum inspargitur. Salsitudines corporis, si cum uino tradatur, minuit. Neruorũ causa & in contractione cum sale & aceto & melle confricatur opisthotono. Imbibitur ad serpentium ictus decoctum. Ad scorpionum in uino tritum, maxime quod in siccis nascitur. Ad oris exulcerationes, ad tussim efficax habetur. Flos recentis incensus, pulices necat odore. Xenocrates pulegij ramum lana inuolutum, in tertianis ante accessionem olfactandum dari, aut stragulis subijcit, & ita collocari ęgrum inter remedia tradit, hęc & multa alia Plinius Nat. hist. 20. cap. 14. Deducit.] Fluere facit muliebria quæ

antea fluxum naturæ negabant. Hoc nomen.] Secundas intelligit, & docte nominis significationem explicat. Expositos.] Infantes in lucem datos. Istas.] Secundas sequi morantes. Vnguine.] Vnguento. Viscosos.] Qui multorum malorum, etiam lepræ, causa dicuntur à medicis. Defecerit.] Hoc non simpliciter intelligendum est de pulegio, sed de pulegio cum menta: quod docemur ex Plinio, qui ut supra adscripsimus, ait: Magna societas cum hac, id est, menta ad recreandos &c. Podagram.] Podagram ob doloris atrocitatem Serenus uocat rabidam, cum dicit:

Quædam sunt rabidæ medicamina digna podagræ,
Cui ter tricenas species Epidaurius ipse
Dixit inesse Deus: requiem tamen indere morbo
Fas erit, & tristem saltem mulcere dolorem.

Cerotis.] Quæ uulneribus superponi solent. Papulas.] Pustulas, tubercula. Spleneticis.] E' splene laborantibus. Compellit reddere largam.] Large facit mingere.

DE FOENICVLO.

OENICVLVM medici calidũ, siccumq; secũdo
F *Dicunt esse gradu, marathrum Græcus uocat illud.*
Cum uino cunctis obstat hæc herba uenenis.
Hac mansa serpens oculos caligine purgat.
Indeq; compertum est, humanis posse mederi
Illam luminibus, atque experiendo probatur.
Radicis succus mixtus cum melle recenti,
Pulsa reddit eos omni caligine claros.
Expressus marathri uiridi de semine succus,
Soleq; siccatus, magnum medicamen habetur,
A' quiscunque uelis oculorum pellere morbos.
Auribus infusus uermes succus necat eius.
Renibus in ptisana radix decocta medetur.
Cum uino fugat hydropicos potata tumores.
Sicq; uenenatis obstabit morsibus illa.
Sic quoque pulmonis obstat, iecorisq; querelis.
Et sic nutrici sumpta, fit copia lactis.
Cum uino uel aqua radicis coctio sumpta,
Nephreticis, & uesicæ morbis medicatur.
Vrinas purgat, & menstrua sumpta resoluit,
Vel si trita super pectus hæc herba ligetur,
Nausea cum uino sumpta sedabitur illa.
Feruorem stomachi cum lympha mitigat hausta.
Radix illius uino decocta, dolores
Fomento curat, patitur quos uirga uirilis,
Hoc quoque si iungas oleo facit, hocq; perungas.
Ictus, uel factos subito quoscunque tumores,
Apponas tritam iuncto sedabis aceto.
Semen cum uino bibitum, ueneris mouet actus.
Hocq; modo lateris diros sedare dolores
Dicunt, aut herbæ si sit decoctio sumpta.
Tradunt auctores, eius iuuenescere gustu
Serpentes, & ob hoc senibus prodesse putatur.

FOENICVLVM.] Hanc herbam Græci μαραθρὸν uocant, & uehementer calefacit, tanquam ex tertia iam sit potentia, sed arefacit in primo ordine, ob hoc lac gignit quòd non admodum arefaciat. Suffusionibus opitulatur, eadem ratione uim mingendi & menstrua agit. Est etiam aliud marathrum, quod â magnitudine hippomarathrum uocant, cuius radix & semen magis arefacientis est potestatis, quâm domesticum, cuius semen est ut milium, id calculosis opitulatur, menstrua & urinam mouet. Est & alterum hippomarathrum, cuius semẽ rotundum & acutum, coriani simile, potentia imbecillius alio hippomarathro. Placentinus ille auctor, quod maxime sumpsit ex Dioscoride. Humanis luminibus.] Oculis hominũ. Pulsa.] Fugata. Marathri.] Fœniculi, quod grammatici à fœnore dictum uolunt. Ptisana.] Succo seu aqua hordei. Hydropicos.] Quos facit hydrops. Virga uirilis.] Membrum uirile, quod & uerretrum à uerrendo, & colis, & nonnunquam priapus, alijsque nominibus. Fomento.] Hoc â fouendo, hoc est nutriendo, dictum est. Vnde fomenta dicuntur applicationes rerum calidarum seu humidarum ad partes corporis læsas, & medendi gratia, quæ & fotus appellantur. Mouet.] Incitat. hoc pro lasciuioribus. Auctore.] Vt Plinius.

DE ACIDVLA.

ICIMVS acidulam, quam græcus dicit aizoum.
D *Sic dici credunt, sapor illi quod sit aceti,*
Crescit arenosis in pratis, & secus amnes.
Hanc auide quidam comedunt in tempore ueris,
Expertumq; ferunt sibi quod fastidia tollat.
Virtus est illi siccans, & frigida ualde.
Tertius à medicis datus est gradus huic in utroque.
Hac fugit apposita sacer ignis, & herpeta mordax.
Et tumor ex oculis tritæ cataplasmate cedit.
Vlcera quæ serpunt cohibet, combustaq; curat.
Et multum calidæ dicunt prodesse podagræ,
Si fuerit folijs illius operta uirentis,
Aut cataplasmata mixta contrita polenta.
Eius cum roseo succus permixtus oliuo,
Dicitur antiquo capitis prodesse dolori,
Qui dictus dolor est lingua cephalargia græca.
Omne genus fluxus uentris restringere mire
Cum uino potata solet, uel mansa frequenter.
Hocq; modo nimium manantia menstrua sistit,
Vel si matrici tritam uiridem superaddas.
Sic quoque lumbricos pellit potata rotundos.
Taliter & cunctis prodest potata uenenis.
Exhilarat uisus illius succus inunctus.
Cum uino uarijs obstat potata uenenis.
Affirmant, istam qui secum gesserit herbam,
Quod non appetet hunc lethali scorpius ictu.
Auribus expressus succus si funditur eius
Adiuuat auditum mire, pellitq; dolorem.
Altera uero minor species est istius herbæ,
Quam semperuiuam dicunt, quoniam uiret omni
Tempore: barba Iouis uulgari more uocatur.
Esse refert similem prædictæ Plinius istam.
Nec minus omnibus hanc prædictis posse iuuare.

Mane ſolent adeo palpebræ glutine quodam
Phlegmatis aſtringi, ualeant ut uix aperiri,
Has mire ſuccus herbæ deglutinat huius,
Illo ſi tactæ fuerint, digito'ue perunctæ.

DICIMVS acid.] Quod latini acidulam, Græci αzoum uocant. Aizoi duo genera: maius in fictilibus uaſculis ſeritur, quod aliqui buphthalmon uocant, alij zoophthalmon: alij ſtergethron, quod amatorijs conueniat: alij hypogeſon, quoniam in ſubgrundijs fere' naſcitur. ſunt qui ambroſiam potius uocant, & qui amerimnō: Itali ſedum magnum, aut oculum, aut digitellum. Alterum minuſculum, quod erithales uocant, alij trithales, quia ter floreat, alij Chryſothales, aliqui iſoetes, ſed alij Itali ſedum, alij aizoū, utrunque, quoniam uireat ſemper, aliqui ſemperuiuum. Maius cubiti altitudinem excedit, craſſitudine plus quàm pollicari. Aliud in cacumine linguæ ſimile, carnoſum, pingue largo ſucco, latitudine pollicari. Alia in terram conuexa, alia ſtantia, ita ut ambitu effigiem imitētur oculi. Quod minus eſt, in muris parietinisque naſcitur & tegulis, fructicoſum à radice, & ſurſum uſque ad cacumen, folijs anguſtis, mucronatis, ſuccoſis, palmo alto caule, radix inutilis. auctor Plin. lib. 25. cap. ultimo. Aizoū (inquit Placentinus Valla) quod ſemperuiuum dicimus, utrunque tam paruum quàm magnum arefacit quidem aliquantulum, quod etiam mediocriter acerbeſcit atque aſtringit, refrigerat uero non mediocriter: eſt enim tertiæ diſtantiæ, atque ordinis refrigerantium, & ob hoc aduerſum ignem ſacrum & herpetas atque inflāmationes, quę ex diſtillationibus ſunt, conuenit. Secus.] Iuxta. Vtroque.] Tam ſiccitate, quàm frigore. Sacer.] Ignis S. Antonij, qui & alijs nominibus appellatur, ut ſupra pueros docuimus. Non enim hæc criticis ſcribimus, ſed duntaxat pueris, & literarum candidatis, quibus utile eſt hæc minuta legere. Herpeta.] Vlcus quod ſerpit & mordet: inde dixit Mordax ſatis cōuenienti epitheto. Tritæ.] Acidulę. Podagrę.] Pedum dolori. Operta.] Tecta. Aut cataplaſmata.] Peſſimus uerſus, nec facile deteriorem apud auctorē hunc inueneris. Cephalargia.] Morbus eſt quo totum caput infeſtatur, qui & cephalea. Hemicranici ab hemicrania ſunt, qui dimidia parte capitis laborant. Reſtringere.] Cohibere. Manantia.] Fluentia. Siſtit.] Stare facit ne fluant. Lethali.] Mortifero. Refert Plin.] Vt ſupra habes. Phlegmatis.] Pituitæ. Deglutinat.] Diſſoluit & aperit.

DE PORTVLACA.

ANDRACHNE græce, quæ portulaca latine
A *Dicitur, hæc uulgi pes pulli more uocatur.*
Humida uis eius, & frigida dicitur eſſe.
Inde iuuat febrem, quam dicit græcia cauſon,
Tertius humori, ſtridori uero ſecundus
Huic gradus eſt. utilis ſtomacho quoque habetur,
Trita ſuper ſtomachum uiridis ſi ponitur herba.
Præſtat idem ſuccus ſi ſumitur, herbaq; manſa,
Aut ut olus accepta ſolet lenire calorem.
Manſa uel hauſta poteſt nimium reſtringere fluxum
Sanguinis, & uentris nimium cohibere fluorem.
Eſſe uetat dentes illis contrita ſtupentes.
Et tumidis oculis prodeſt ſuperaddita trita.
Feruorem ſolis æſtate comeſta nocere
Non ſinit, & uentrem cum uino & cum ſale mollit.
Veſicæq; ſolet ſedare comeſta dolores.
Eſt hæmophthiſicis hæc ſæpe comeſta ſalubris.
Acidulæ ſimiles huic penè per omnia uires,
Effectusq; pares teſtatur Plinius eſſe.

ANDRACHNE.] ἀνδράχνη Græce eſt portulaca latine. Adrachne uero fine n in prima ſyllaba, eſt ſylueſtris arbor, neque in planis naſcens, ſimilis unedoni, folio tantum minore, & nunquam decidente, cortice nec ſcabro quidem, ſed qui circūgelatus uideri poſſit, tam triſtis aſpectu eſt, ut ſcribit Plin. lib. 13. cap. 22. Eſt autem ἀνδράχνη in poteſtate refrigerandi tertij ordinis ac diſtantię, humectandi autem ſecundi. Paululum auſteri habet, ideo fluxus amouet, imprimis bilioſos & calidos trāſmutando ipſos, mutādoque qualitatem, & aliquatenus refrigerando, quapropter æſtuantes iuuat: ſi quidquam aliud ori, atque aluo appoſita, cunctisque hypochondrijs, leuigatque admodum ouo crudo iniecto cum albumine ac uitello: mederturque, Galeni ſententia, febribus hecticis, mixto etiam oleo roſaceo, & pauculo aceto, inunctoque toto corpore, ſtatim facilem infert medelam per febrem exæſtuantibus, & æſtus prorſus extinguit, ut inſurgere amplius nō ſinat. Id nos ex ipſa profitemur experientia, ſicut & cichorij decoctionis aqua pota ieiuno ſtomacho, ut inde dormiatur, ilico leuatur febris. Fluentem ſiſtit ſanguinem, ſuccusque eius uim habet cōſimilem, ut non ſolum extrinſecus appoſitus, uerumetiam potus refrigeret. Hæc nimirum herba cōuenit uniuerſę manducationi, quod ſubacerbeſcat, eduliumque aptum torminibus, et fluxui muliebri, & ſanguinis eiectionibus, ad quæ efficacior, quàm ipſa herba, eſt ſuccus. hæc Placentinus. Eſſe uetat.] Tollit enim ſtuporem dētium. Feruorem.] Notatu dignum quidem, & maxime ijs, quorum capita ſolis ęſtu facile debilitantur. Hæmophthiſicis.] Sanguinem ſpuentibus. Comeſta.] Manſa. Salubris.] Vtilis & ſanitatis cauſa. Effectus.] Virtutes. Pares.] Similes.

DE LACTVCA.

Rigida lactucæ uis conſtat, & humida ualde.
F *Vnde poteſt nimios hæc manſa leuare calores.*
Et præſtabit idem, ſuperaddas ſi bene tritam.
Vtilis eſt ſtomacho, ſomnum dat, mollit & aluum:
Omnibus his melius prodeſt decocta comeſta.
Et ſtomacho potius non lota comeſta medetur.
Lactucæ ſemen compeſcit ſomnia uana.
Cum uino bibitum, fluxum quoque reprimet alui.
Lac dat abundanter nutrici ſumpta frequenter.
Vt quidam dicunt, oculis caligo creatur
His, quibus aſſidue fuerit cibus eius in uſu.

FRIGIDA.] Lactucæ Gręci tria fecere genera, unū lati caulis, adeo ut oſtiola olitoria ex his facti

tari prodiderunt. Folium his paulo maius herbaceo & anguſtiſſimum, ut alibi conſumpto incremento. Alterum rotundi caulis. Tertium ſeſſile, quod laconicon uocant. Eſt etiamnum alia diſtinctio atræ, quæ meconis uocatur, à copia lactis ſoporiferi: quanquam omnes ſomnum parere credantur. Apud antiquos Italiæ hoc ſolum genus earum fuit, & ideo lactucæ nomen adeptæ. Purpuream maximæ radicis Cæcilianam uocãt. Rotundam uero, ac minimæ radicis, latis folijs, aſtylida. Quidamque eunuchion, quoniam hęc maxime refragetur Veneri. Eſt quidẽ omnibus natura refrigeratrix, & ideo æſtate gratæ à ſtomacho faſtidium auferunt, cibique appetentiã faciunt. Diuus certe Auguſtus lactuca conſeruatus in ægritudine fertur, prudentia Muſę medici, cum priores eam ob religionem minime cõmanducarent, in tantũ recepta commendatione, ut ſeruari etiam in alienos menſes eas oxymelite repertum ſit. Sanguinem quoque augere creduntur. Eſt etiã num quę uocatur caprina lactuca. Eſt quę cilicia uocatur. auctor Plin. lib. 19 cap. 8. Humida ualde.] Eſt enim lactuca humidum & frigidum holus, non utique extremo modo, ſed ut fontana aqua, perfrigida, ideo aduerſus inflammationes congruit, & leues ſacros ignes. Edulium plane ſitim extingnens. Leuare.] Minuere. Mollit.] Mollem facit, & ſoluit induratam. Eius.] Lactucæ.

DE ROSA.

DICI flos florum nobis roſa iure uidetur,
Quæ ſpecie cunctos præcedat, odoreq; flores,
Non tamen hæc tantum ſpecie, nec odore iuuare
Nos ualet, at uarijs nos adiuuat illa medelis.
Eius ſicca gradu uis eſt & frigida primo.
Compeſcit ſacrum, ſi trita apponitur, ignem.
Sic quoque ſi ſtomachus calet aut præcordia, ſedat.
Fluxum matricis cum uino ſtringit & alui.
Illius ſuccum collyria plurima quærunt.
Et ſiccæ puluis morbis bene ſubuenit oris.
Infrictus per ſe tantum, cum melle'ue mixtus.
Omnes feruores ſuperaddita trita coercet
Ipſa recens, uel ſi mulſæ contrita bibatur.
Ex hac conficitur oleum, roſeumq; uocatur,
Diuerſis morbis, & multis utile cauſis.
Si bibitur, uentrem mollit, ſtomachiq; calorem
Extinguit nimium, bene ſi foueatur eodem.
Et dolor & feruor capitis curabitur illo.
Permiſcendo illi ſi forte iugatur acetum,
Expurgat ſordes, uulnus repletq; profundum.
Et combuſturis præclare ſubuenit ignis.
Ore diu tentum dentis ſedare dolorem
Dicitur, & duras palpebras reddere molles.
Aufert ſuppoſitum pruritus interiorum.
Et ſtericis uarijs ualet hoc ſuccurrere morbis.
Hoc oleum quoniam uariatur conficiendo,
Dicam Palladius quid ſcripſerit inde peritus.
Quod rubrum fuerit foliorum ſumito floris,
Vncia ſic purgatorum iungatur oliui
In libra, uitreo ſic claudens omnia uaſe.
Sub phœbo tantum ſeptem ſuſpende diebus,
Inde medelarum uarios ſeruetur ad uſus.

DICI flos.] Roſæ uis ex eſſentia aquoſa calida remixtis duabus qualitatibus, acerbeſcẽti & amareſcenti conſtat. Flos autem ipſarum adhuc magis acerbeſcit roſis, & ob hoc arefaciens. Roſa naſcitur ſpina uerius quàm frutice, in rubo quoque proueniens. Illic etiam iucundi odoris, quamuis anguſti. De generibus roſarum multa ſcribit Plin. lib. 21. cap. 4. Eius ſicca.] Eſt roſa, inquit, ſicca & frigida in primo gradu. Compeſcit.] Sedat. Stringit.] Cohibet. Illius.] Roſæ. Collyria.] Medicamenta oculorum, de quibus lege Corn. Celſ. lib. 6. cap. 6. Illo.] Oleo roſaceo. Subuenit.] Opitulatur. Stericis.] Hyſtericis, hoc eſt hyſteræ, matricis uidelicet. Rubeum.] Tu lege rubrum. nec opinor auctorem ſcripſiſſe rubeum, ſed rubrum: nam rubeum non eſt ſatis latina dictio. Phœbo.] Sole. Medelarum.] Medicinarum.

DE LILIIS.

LAVROSAS (ut credo) roſas, argentea debent
Lilia iure ſequi, quæ nec ſpecie, nec odore
Cedere creduntur, roſeo collata decori,
Nec minus in multis hominum ſunt apta medelis.
Eius radicis bulbus, quæ lilia profert,
Sub prunis tectus, iuncto quoque tritus oliuo,
Prodeſt uſturis mire ſuperadditus ignis,
Et melius roſeum ſibi ſi iungatur oliuum.
Duritias ſtericas mollit, ſi ſubditur idem.
Elixis eius folijs, cataplaſmaq; factum,
Molleſcunt nerui, combuſtaq; membra iuuantur.
Sicq; ſuperpoſitus morſus curabitur anguis,
Aut ſi cum uino bulbus potabitur ipſe.
Sic quoque fungorum uetat ille uenena nocere.
Hunc uino coctum tritumq;, pedum ſuperadde
Clauis, nec ſoluas niſi cum lux tertia tranſit.
Pingui porcino ſi decoquis hunc, uel oliuo,
Reddere poſſe pilos membris narratur aduſtis.
Cum uino potum nocuum purgare cruorem
Per uentrem dicunt, & ſic prodeſſe lieni.
Sicq; iuuat uuluas, ſic idem menſtrua purgat,
Vel ſi cum uino ueteri coctum ſuperaddas.
Præciſis neruis tritus cum melle medetur.
Expreſſus ſuccus foliorum mixtus aceto,
Et melli coquitur, ſint mellis, ſint & aceti
Vt geminæ partes, prædicti quinque liquoris,
Ad deſiccandas nihil eſt magis utile plagas,
Inq; cicatrices ducit, licet inueteratas.
Elixus bulbus, & cerotis bene mixtus,
Rugas diſtendit uultus, maculas fugat omnes.
Lichenas purgat, faciem quoque furfure mundat.
Exprimitur ſuccus de tritis floribus eius,
Qui uuluas mollit cum lana ſubditus illis.
Illitus aſſeritur ſudorem poſſe mouere.
Turgida maturat, primo coquit, & cito purgat.

LAVROSAS.] Lilij flos temperamenti mixti eſt ex tenuibus partibus, terreſtri quadã eſſentia, ex qua guſtu quoque habet amaritudinem, aquoſæque cuiuſdam temperatæ eſſentię eſt, ex quo oleum uim

diſtrahendi citra uellicationem habet, poteſtatiſque molliendi eſt, extremæque duritiei idoneum. cuius radix & folia per ſeſe ſoluta arefaciunt, & abſtergent, mediocriterque diſtrahunt. Radix nãque in primo eſt ordine abſtergentium, ita nimirum conuenit ambuſtis & inflammatis locis. Radicem igitur torrentes, inde cum roſaceo diſſoluentes oleo, ambuſtis imponunt, quo ad cicatricem peruenerit. Eſt autem alioqui hulcerum omnium perducendorum ad cicatricem egregium remedium, molliendo quoque mẽſtrua prouocat, folia quoque præcocta impoſita cicatrices obducunt, omnibus hulceribus ſalubre medicamen. Succum quoque foliorum coquendo apponimus cum aceto & melle, quo ſiſtatur corporis humectatio. hæc Placentinus. Lilia iure ſequi.] Lilium (ut tradit Plin.) roſæ nobilitate proximum, & quadam cognatione unguenti oleique, quod lirinon appellatur. Et impoſitum etiã maxime roſas decet, medio prouentu earum incipiens: nec ullis florum excelſitas maior. Interdum cubitorum trium, languido ſemper collo, & non ſufficiente capitis oneri. Candor eius eximius, folijs foris ſtriatis, & ab anguſtijs in latitudinem paulatim ſeſe laxantibus effigie calathi, reſupinis per ambitum labris, tenuique filo & ſemine ſtantibus in medio crocis. Ita odor colorque duplex, ut alius calycis, alius ſtaminis, differentia anguſta. In unguenti uero, oleique uſu, folia non ſpernuntur. Et flos non diſſimilis illi in herba, quam cõuoluolum uocant, naſcens per fruteta, nullo odore, nec crocis intus candorem tantum referens, ac ueluti rudimentum naturæ lilia facere condiſcentis. hæc Plin. lib. 21. cap. 5. Cedere.] Roſis. Roſeo.] Roſarum. Collata.] Comparata. Apta.] Idonea. Bulbus.] Significat bulbus radicem rotundam tunicatam. Hoc nomine, ut ſcribit Dioſcorides, Romani ſignificant allium agreſte, alij allium marinum. Dicitur bulbus uenerem mire ſtimulare ac excitare. Idem ſentire uidetur Epigrammatarius Poeta Martialis dicens:

Cum ſit anus coniunx, cum ſint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quàm ſatur eſſe potes.

Et ego olim ſic luſi:

Qui præſtare uirum Cypriẹ certamine neſcit,
Manducet bulbos, & bene fortis erit.
Languet anus, pariter bulbos ne mandere ceſſet,
Et ſua ridebit prælia blanda Venus.

Fungorum.] Qui ueſcentibus ſunt perículoſiſſimi. Clauis.] Clauus genus tuberculi. Nonnunquam quidem alibi clauus, ſed in pedibus tamen maxime naſcitur, præcipue tamen ex contuſo: quamuis interdum aliter: doloremque etiam, ſi non aliâs, tamẽ ingredienti mouet. lege Celſum lib. 5. cap. 28. Clauo interijt Silius Italicus clariſſimus Poeta, quod docemur ex Plin. qui tertio epiſtolarum ſic ſcriptum reliquit: Modo nunciatus eſt Silius Italicus in Neapolitano ſuo inedia uitam finiſſe. Cauſa mortis ualetudo. Erat illi natus inſanabilis clauus, cuius tædio ad mortem irreuocabili conſtantia decucurrit, uſque ad ſupremum diem beatus & felix, niſi quod minorem è liberis duobus amiſit: ſed maiorem, meliorem, florẽtemque, etiam conſularem reliquit. Lux tertia.] Tertius dies. Vuluas.] Hyſteras quas Græci uocant. Rugas.] Pro uetulis maxime, quibus uenus multo charior, quàm uirtus. Diſtendit.] Explicat. Lichenas.] Mentagram intelligit, quam latini ficu uocant, quod à mento ortum deducat. Martialis ſordidos uocat lichenas his uerſiculis:

Non hulcus acre, puſtulæ'ue lucentes,
Nec triſte mentum, ſordidi'ue lichenes.

Furfure.] Capillorum morbus. ſed faciei ſquamas intelligit. Vuluas.] Matrices, non cunnos, ut imperiti linguæ latinæ interpretantur.

DE SATVREIA.

THYMBRA ſolet græce dici, Satureia latine.
Illi ſicca nimis uis eſt, ſed feruida ualde.
Prouocat urinam, cum uino menſtrua ſumpta.
Pellit abortiuum, muliebria uiſcera purgat.
Illius puluis cum cocto melle ſubactus,
Et manſus, uel cum uino ſi ſumitur idem,
Pectoris humorem pellit perſumpta tenacem.
Cum uino tepido compeſcit tormina uentris,
Si large bibitur: uerum iam ſæpe probaui.
Eſt quidam morbus lethargus nomine dictus,
Oppoſitum medici quem dicunt eſſe phreneſi,
Quod uetat hic ſomnum, ſomno grauat hic nimis ægrum.
Hoc tam lethali ſomno depreſſus, aceto
Thymbram commiſcens, foueat caput inde frequenter,
Sic uitium pigri poterit depellere morbi.
Hanc herbam caueat mulier contingere prægnans:
Nam non manſa modo, ſed partum ſubdita tollit.
Nauſea ſedatur hac, ſi bene trita bibatur
Cum modico uino, uel ſi ſumatur in ouo.
Hocq; modo mire uenerem ſolet illa mouere,
Si largo potu uiridis, uel ſicca bibatur.
Quod ſi cum uino mel iungitur & piper illi,
Non modicum ueneris ſuccendere dicitur ignem.
Hinc eſt à Satyris merito ſatyrea uocata,
Quod ſint in uenerem nimis hæc animalia prona.
Si deſit thymus, pro thymo ponere thymbram,
Præcipiunt medici: quia uis eſt æqua duobus.

THYMBRA.] Hæc & cunila & ſatureia dicitur, Plin. lib. 19. cap. 18. Thymbram uero quæ ſit cunila, hæc apud nos habet uocabulum & aliud, ſatureia dicta in condimentario genere. Seritur menſe Februario, origano æmula. Nuſquam utrunque additur, quippe ſimilis effectus. Sed cunilæ Aegyptium origanum præfertur. Prouocat.] Ciet. Vrinam.] Lotium. Menſtrua.] Muliebria alio noĩe & mẽſes. Muliebria.] Mulierum. Tenacem.] Viſcoſum humorẽ intelligit, multorũ malorũ auctorẽ.

Lethargus.] Seuerinus Boetius in primo Cõſolatus philoſophici libro, Lethargum patitur. Eſt autẽ

morbus quoque alter (ut scribit Celsus) aliter phrenetico contrarius. In illo difficilis somnus, prompta ad omnem audaciam mens est: at in hoc marcor, & inexpugnabilis penè dormiendi necessitas: λήθαργος Grę ce nominatur. atque id quoque genus acutum est: & nisi succurritur, celeriter iugulat. Hic.] Morbus phrenisis. Grauat hic.] Lethargus. Mulier contin.] Hoc omnibus notandum, quo minus periclitentur grauidæ mulieres. Subdita.] Supposita. Tollit.] Necat. Nausea.] Vomendi appetitus. Venerem.] Panditur hic aliud imbellibus auxilium, quod quidā fortassis libentius legunt, quàm si quis scribat, quæ uia sit, quæ ducat ad astra : usque adeo stimulo carnis, & beluinæ prurigini inseruire placet. Vis æqua.] Par & similis uirtus. Thymbra enim præcipue horten. proximam thymo uim habet, at imbecilliorem, ut ait Placentinus.

DE SALVIA.

SALVIA, cui nomen elelisphacus est apud Argos,
S *Cum mulsa iecoris prodest potata querelis.*
Pellit abortiuum , lotiumq; & menstrua purgat.
Trita uenenatos iuuat & superaddita morsus.
Crudis uulneribus , quæ multo sanguine manant ,
Apponas tritam, dicunt retinere cruorem.
Cum uino succus tepidus si sumitur huius ,
Compescit uentrem , tussim , laterisq; dolorem.
Pruritus uuluæ curat , uirgæq; uirilis ,
Si foueas uino fuerit quo saluia cocta.
Illius succo crines nigrescere dicunt ,
Si sint hoc uncti crebro sub sole calenti.

S SALVIA cui.] Elelisphacus, quæ à nobis saluia, euidenter cōplexionis est calidæ, clementer subacerbescentis: in prunis suffumigata, mulieribus corripit menstrua immoderate fluentia, & fluxum muliebrem. Agrippas autem inquit, elelisphacum sacram herbam leenæ concumbentes comedunt: est enim ad fœtum concipiendum potentissima. Cum igitur huius succum acetabuli unius mensura cum pauculo sale potarit mulier aliquoties, atque cū uiro dormierit, in coitu sine controuersia cōcipiet. Perhibent in Copto Aegypti peste defecisse multos, & reparatā multitudinem, coactis mulieribus ea uti. Argos.] Grecos, unde Argolici. Querelis.] Doloribus, morbis. Lotium.] Vrinam. Compescit.] Cohibet. Ventrem.] Fluxum uentris. Vuluæ.] Hic improprie usurpat uuluam pro cunno. Virgæque uirilis.] Membri, pudendorumque uirilium. Nigrescere.] Quomodo crines nigri fieri possint.

DE LIGVSTICO.

LIGVRVM patria sumpsere ligustica nomen,
A' *Copia quod maior ibi nascitur illius herbæ.*
Tertius huic gradus est calidi sicciq; uigoris.
Maior radicis uis est, & seminis eius,
Et par est illis uis in medicamine quouis.
Inflato stomacho cum uino sumpta medetur.
Et tali potu uis digestiua iuuatur.
Omnibus & morbis sic prodest interiorum.
Vrinas sic sumpta mouet , & menstrua purgat.
Tota uenenatis medicatur morsibus herba ,
Si bibitur bene trita prius , uinoq; soluta ,
Et pars contritæ ponatur desuper herbæ.
Non modicum colicis prodest hæc mansa uel hausta ,
Vel si radicis elixatura bibatur.
Nec solum colicis decoctio proderit ista,
Sed supradictis medicabitur omnibus hausta.
Digestibilibus semen bene iungitur eius
Omnibus antidotis , quòd sit huic peptica uirtus.
Hanc oculis Strabus potuq; & odore nociuam
Asserit : antidotis eius tantummodo semen
Misceri iussit. hoc uerum dixerit à se,
Aut à doctorum libris , non est mihi notum.
Hoc scio, quòd ueteres non paruis laudibus istam
Attollunt herbam: nec me legisse recordor
Vllum , qui Strabi sermonibus astipuletur.

A' LIGVRVM.] Quod frequens in Liguria herba nascatur, dicitur ligusticum. Cuius herbę naturæ & medicinæ ex ea scribuntur à Plinio Natur. hist. lib. 20. cap. 17. Est autē ligusticum calidum & siccum in tertio gradu. Illis.] Radici & semini ligustici. Vnde Placentinus ait : Radix & semen calefacientium est eo usque, ut menstrua moueat, & urinas aduertat : est autem sufflationis expers. Digestiua.] Peptica uirtus græco nomine, ut sequitur. Colicis.] Colicam passionem habentibus. Elixatura.] Coctio. Antidotis.] Remedijs aduersus uenena datis. Peptica.] Digestiua. Hanc oculis Strab.] Sic in hortulo Strabus monachorum doctissimus cecinit:

Inter odoratam memorare lybistica syluam
Fortia , suadet amor parui diffusior horti.
Hoc germen succo quamuis & odore, gemellis
Orbibus officere , & tenebras inferre putetur:
Semina sæpe tamen quæsitis addere curis
Parua solent , famamque aliena laude mereri.

Quod autem auctor noster Strabum citat, argumētum est hunc Macrum Strabo esse iuniorem, nisi coęui fuerint. Ego tamen in nomine auctoris huius libri erratum crediderim, ut etiam antea in scholis in Macrum indicauimus. Potest etiam hic liber immutatus esse in aliquot locis, cuicunque tandem sit adscribendus. Vt etiam diximus in epistola, quæ præfixa est scholijs nostris in Macrum. Claruit autē Strabus monachus Fuldensis, natione teutonicus, Rabani abbatis quondam auditor & scriba, sub Ludouico imperatore, anno 1340. ut scribit Abbas Spanh. in lib. de Eccl. scriptoribus.

DE OSTRVTIO.

STRVTHION, oſtrutiũ quod uulgi more uocatur,
Vim calidam ſiccamq́; tenet. radix fugat eius
Cum uino morbos iecoris, ſi trita bibatur.
Ictericos ſic ſumpta iuuat, ſplenisq́; tumorem
Durum, quem græci ſclirosſin dixere, repellit.
Hocq́; modo lapides ueſicæ frangere dicunt.
Menſtrua ſic, lotiumq́; mouet, tuſſimq́; medetur.
Sic orthopnoicis prodeſt ſi ſæpe bibatur.
Subdita matrici depellere fertur abortum.
Et ſic tarda nimis ſeducere menſtrua tradunt.
Acri cum uino ſi iungitur atque polenta
Illius ſuccus, lepras emundat inunctas.
Hoc etiam ſucco iuncto cum polline, quem dant
Hordea, curatur (ut dicunt) puſtula quæuis,
Si ſuperaddideris emplaſtri more dolori.
Illius ſuccus cum melle terendo iugatus,
Humores capitis purgat, ſi nare trahatur.
Sternutamentum per ſe puluis mouet eius
Naribus iniectus, ueratro non ſegnius albo.
Ictericis ſuccus mire medicabitur eius,
Hunc ſi nare trahant lacti mixtum muliebri.

STRVTHION.] Struthij radix utilis, calida & arida in quarto fere' ordine, eſtque abſtergens, inde ſternutamenta gignit. De hac herba ſic Plin. lib. 24. cap. 11. Tingentibus, inquit, & radicula ramos præparat, quam ſtruthion uocari diximus à Græcis. Medetur morbo regio ipſa decocta, & ius potum, item pectoris uitijs, urinam ciet, aluum ſoluit, & uuluas purgat. Quamobrem aureum poculum medici uocant. Ea & ex melle prodeſt magnifice ad tuſſim, orthopnoę cochlearis menſura. cum polenta uero & aceto lepras tollit. Eadem cum panace & capparis radice calculos frangit, pellitque. Panos diſcutit cum farina hordeacea & uino decocta. Miſcetur & malagmatis & collyrijs, claritatis cauſa. Ad ſternutaměta utilis inter pauca. Lieni quoque ac iocineri. Eadem denarij unius pondere ex mulſa aqua, ſuſpirioſos ſanat. Orthopnoicis.] Qui, niſi recta ceruice, ſpirare nequeunt.

DE CEREFOLIO.

EST Cerefolio uis acris & ignea ualde.
Appoſitum cancris tritum cum melle medetur.
Cum uino bibitum lateris ſedare dolorem
Sæpe ſolet, tritam ſi nectis deſuper herbam.
Cum mulſa bibitum, pituitæ noxia ſoluit.
Ex oleo coctum, frigus depellit, inunctum.
Si tritum mixto uiolento ſoluis aceto,
Lumbricos tali potu, tineasq́; repellis.
Cum uino ciet urinas, & menſtrua purgat.
Virgine cum cera, uetus huic axungia mixta,
Non modo parotidas, uerum quoſcunque tumores
Curat uel reprimit, ſi ſæpius hæc ſuperaddas.
Intinctum ualido ſi manducetur aceto,
Sæpe ſolet uomitum, uentremq́; tenere ſolutum.
Si trito tegitur pectus, ſuccusq́; bibatur,
Vrinæ clauſos reſerat quoſcunque meatus.
Illius elixatura uertigo fugatur,
Si caput hac tepida patientis ſæpe lauetur,
Herbaq́; temporibus & fronti cocta ligetur.

EST Cerefolio.] Vehemens eſt hæc herba & ualde calida. Cancris.] Quod malum ſerpit ut cancer. Pituitæ.] Phlegmatis. Violento.] Multum acri. Tineasque.] Tineę hic uermes ſunt corporis ut ſupra. Parotidas.] Apoſtemata ſecus aures. Reſerat.] Aperit. Meatus.] Vias per quas urina fluit.

DE ATRIPLICE.

INFRIGIDARE gradu primo, humectare ſecũ(do
Attriplicem dicunt: eius mollit cibus aluum.
Duritias ſoluit uarias, clauisq́; medetur,
Emplaſtrum crudæ, uel coctæ ſi ſuperaddas.
Hocq́; ſuperpoſitum ſcabros cito detrahit ungues.
Ignibus & ſacris dicunt ſic poſſe mederi.
Attriplicem tritam cum nitro, melle, & aceto,
Dicunt appoſitam calidam ſedare podagram.
Ictericis dicitq́; Galenus tollere morbum
Illius ſemen cum uino ſæpius hauſtum.

INFRIGIDARE.] Atraphaxis græce, à noſtris atriplex nominatur. Et eſt ſecundi ordinis humectantium, primi uero refrigerãtium. Non eſt acerbitatis particeps, ſed aquoſa, ut malua, & aluum cit. Sunt etiam hortenſes agreſtibus humectantiores, & magis refrigerantes, & proinde utiles inflammationibus.

Mollit aluum.] Duritiam alui tollit. nec præterea multæ uirtutes illius herbæ ſunt. Quæ autem hic commemorantur ex Plin. ſumptæ ſunt, ſicut fere' omnia auctor noſter habet. Atriplex, inquit, & ſylueſtre eſt, & ſatiuum, accuſatum à Pythagora, tanquam facere hydropicos, morboſque regios & pallorem. Coquitur difficillime, ac ne in hortis quidem iuxta id naſci (quidquam niſi languidum culpauit. Addidere Dionyſius & Diocles, plurimos gigni ex eo morbos, nec niſi mutata ſæpius aqua coquendum, ſtomacho contrarium eſſe, lentigines & papulas gignere. Miror quare difficulter in Italia id naſci tradiderit Solon Smyrnæus. Hippocrates uuluarum uitijs id infundi cum beta: Lycus Neapolitanus contra cantharidas bibendum dedit. Panos, furunculos incipientes, duritias omnes, uel cocto, uel crudo utiliter illini putant. Item ignem ſacrum, cum melle, aceto, nitroque. Similiter podagris. Vngues ſcabros detrahere dicitur ſine ulcere. Sunt qui in morbo regio dent ſemen eius cum melle, arterias & tonſillas nitro addito perfricent, aluum moueant, cocto aut per ſe, aut cum malua, aut lenticula, concitantes uomitiones, ſylueſtri capillos tingunt, & ad ſupradicta utuntur medicina.

DE CORIANDRO.

FRIGIDA uis herbæ coriandri dicitur esse,
Austeræq; simul, quiddam uirtutis habere
Hancq; Galenus ait, per quam depellere uentre
Lumbricos tineasq; solet, si trita bibatur
Cum uino, uel si mixta sumatur aceto.
Vua cum passa coriandrum, melq; iugatum,
Sedabunt uarios superaddita trita tumores,
Præcipue testes tumidos iuuat hoc medicamen.
Illius semen uentrem stipare solutum
Fertur aquæ iunctum, fuerit si sæpius haustum.
Argenti spumam cerussæ contere mixtam,
His tritis, succum coriandri iunge, & acetum,
Quattuor his roseum miscendo iugabis oliuum.
Ista terendo simul pretiosum conficis unguen,
Quo sacros ignes pellas, calidosq; tumores.
Si tibi difficilis confectio tanta uidetur,
Succus cum solo prodest commixtus aceto.
Et si frumenti panis mundissima mica
Iungitur huic succo, sedat quemcunque calorem.
Huic succo si iuncta fabæ sit sola farina,
Et superaddatur scrophis, medicabitur illis.
Et cedet feruens emplastro pustula tali.
A multis scriptum legitur febris ante tremorem
Si tria grana uoret coriandri seminis æger,
Euadet febrem cui dat lux tertia nomen.
Præstat idem lectum coriandrum mane, priusquam
Sol surgat, ceruicali si subditur ægri.
Xenocrates scripsit totidem cessare diebus
Menstrua, quot mulier coriandri grana uorabit.
Assiduum quidam condemnant illius usum,
Nempe putant mortem, quemuis'ue parare dolorem.

FRIGIDA uis.] Coriandrum (ut scribit Plinius) inter syluestria non inuenitur. Præcipuum tamen esse constat statim Aegyptium. Valet contra serpentium genus unum, quod amphisibænas uocant, potum, impositumque. Sanat & alia uulnera, epinyctidas, pustulas, tritum. Sic & omnes tumores, collectionesque, cum melle aut uua passa. Panos uero ex aceto tritum. Seminis grana tria in tertianis deuorari iubent aliqui ante accessionē, uel plura illini fronti. Sunt qui & ante solis ortum ceruicalibus subijci efficaciter putent. Vis magna ad refrigerandos ardores uiridi. Vlcera quoque quæ serpunt, sanat cum melle, uel uua passa. Item testes, ambusta, carbunculos, aures, cum lacte mulieris, epiphoras oculorum, uentris & intestinorum fluxiones. Semen ex aqua potum bibitur in choleris cum ruta. Pellit animalia interaneorum, cum mali punici succo & oleo semen potum. Xenocrates tradit rem miram, si uera est, Menstrua contineri uno die, si unum granum biberint fœminę: biduo, si duo: & totidem diebus, quot grana sumpserint. M. Varro, coriandro subtrito cum aceto, carnem incorruptam æstate seruari putat. Sedabunt.] Repriment. Tumidos.] Inflatos. Stipare.] Cohibere fluxum uentris. Cerussæ.] Cerussa fit uel per se in plumbinarijs officinis, uel ramentis plumbi tenuissimis super uas aceti asperrimi impositis, atque ita distillantibus. Quod ex eo in acetum cecidit arefactū molitur, & cribatur, iterumque aceto mixto diuiditur in pastillos, & æstate in sole siccatur. Potus eius lethalis est sine spuma argenti, inde cerussatus. Vnguen.] Vnguentum. Sacros ignes.] De hoc malo sæpius supra. Scrophis.] Apostematibus sub lingua. Cui dat lux tertia.] Tertianam febrem intelligit. Xenocrates.] Vt adnotauimus etiam ex Plin. quem auctor noster diligentissime legit, & imitatus est.

DE NASTVRTIO.

DICVNT feruentes quòd habent nasturtia uires,
Et siccas: hac re uenerem ceu ruta coercet,
Siccando semen fuerit si sumpta frequenter.
Fermento commixta recens hæc herba terendo,
Anthracas curat, bona quæ plebs ulcera dicit.
Si superaddatur curatq; furunculus ista,
Emittit saniem, cum qua dolor ipse recedit.
Illius succus crines retinere fluentes
Illitus asseritur, dentisq; leuare dolorem,
De qua parte dolens dens est, infusus in aurem.
Fortius est herba semen, depellit abortum
Haustum cum uino, uentrisq; animalia pellit.
Et sic serpentis dicunt obstare uenenis.
Solus odor positi carbonibus effugat illas.
Splen reprimit mixto, si sæpe bibatur, aceto.
Herbam uel semen cum polline iunge & aceto,
Hæc contrita simul schiasis superadde dolori.
Vtile non modicum confirmant hoc medicamen.
Lichenas succus purgabit melle perunctus.
Si prurigo caput, aut ulcera turpia fœdant,
Anseris admiscens adipi nasturtia trita,
Sæpius unge caput, uitium pelletur utrunque.
Si coquis hanc herbam capræ cum lacte recenti,
Illius aut semen, dolor angit pectora quisquis
Assumpto tepido potu sedabitur isto.
Semen cum tepida contritum pondere drachmæ,
Et bibitum, dicunt quod durum molliat aluum.
Tussim compescit, semen cum melle uoratum.

DICVNT feruentes.] Nasturtium (ut tradit Plinius) nomen accepit à narium tormento. Et inde uigoris significatio prouerbio id uocabulum usurpauit, ueluti torporem excitantis. In Arabia miræ amplitudinis dicitur gigni. Nasturtium uenerem inhibet, animum exacuit. Duo eius genera. Aluum purgat, detrahit bilem potum in aqua decem denariorum pondo. Cum lomento strumis illitū, opertumque brassica præclare medetur. Alterum est nigrius, quod capitis uitia purgat. Visum clarificat. Commotas mentes sedat ex aceto sumptum. Lienem ex uino potum, uel cum fico. Tussim ex melle, si quotidie ieiuni sumant. Semen ex uino omnia intestinorum animalia expellit, efficacius addito mentastro. Prodest & contra suspiria & tussim cum origano & uino dulci. Pectoris doloribus decoctum in lacte caprino. Panos discutit cum pice, extrahitque corpori aculeos. Et maculas illitum ex aceto. Cōtra carcinomata adijcitur ouorum album. Et lienibus illinitur ex aceto. Infantibus

uero

uero è melle utilissime. Sestius adijcit hoc, serpentes fugare, scorpionibus resistere. Capitis dolores contritum & alopecias emendare addito sinapi, grauitatem aurium trito imposito auribus cum fico. Dentium dolores infuso in aureis succo. Porriginem & ulcera capitis cum adipe anserino. Furunculos concoquit cum fermento. Carbunculos ad suppurationem perducit & rumpit. Phagedænas ulcerum expurgat cum melle. Coxendicibus, & lumbis cum polenta ex aceto illinitur. Item licheni, item unguibus scabris, quippe natura eius caustica est. Optimum autem Babylonium. Syluestri uero ad omnia ea effectus maior. Anthracas.] Bona ulcera plebi, ut ait, dicta. Curaque furun.] Furunculus est tuberculum acutum cum inflammatione & dolore, maximeque ubi iam pus uertitur. Qui ubi adapertus est, & exit, super adparet pars carnis in pus uersa, pars corrupta subalbida, subrubra, quem uentriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum est periculum, etiam si nulla curatio adhibeatur. Maturescit enim per se, atque erumpit. Sed dolor efficit ut potior medicina sit, quæ maturius liberet. Proprium eius medicamentum galbanum est. hæc Celsus libro quinto, capite uigesimo octauo. Fluentes.] Decidentes. Dentisque.] Notatu dignum, propter mali magnitudinem: nec nisi expertus credit, quanta patiantur, quibus dentes dolent. Illas.] Serpentes. Schiasis.] Ischiadica recte. Lichenas.] Nominatiuus huius est lichen, non lichena. Et est lichen, quod latini uocant mentagram.

DE ERVCA.

ERVCAM calidam dicunt mediocriter esse,
Siccam non adeo. cibus eius digerit escam.
Tertius erucæ fertur gradus esse caloris,
Et ualet urinas hæc mansa uel hausta mouere.
Manditur utiliter pueris, tussimq; repellit.
Emundare cutem maculis cum melle iugatam
Tradunt, & mundos lentigine reddere uultus.
Elixata prius radix, ualideq; subacta,
Ossibus & fractis superaddita, reijcit illa.
Cum uino tritum si semen sumitur eius,
Quosuis pestiferos ictus curare uidetur.
Hæc nigras maculas purgat cum felle bouino
Illita. mira loquar, cum uino largius haustam
Indurare ferunt hanc contra uerbera sensum.
Si condituris coquus hanc admisceat herbam,
Aut semen, gratum dicunt præstare saporem.
Euzomonq; solent hac causa dicere Græci
Erucam, succus quod gustu sit bonus eius.
Non modice mansam uenerem stimulare uel haustam
Confirmant medici, pariter pluresq; Poetæ.
Est cum lactucis hæc herba comesta salubris:
Nanque calor dat temperiem cum frigore mixtus.

ERVCAM calidam.] Erucam quidam dictam putant quod erodat, quidam quod urat: sunt, ab edendo qui sic dictam uelint. Erucæ semen scorpionum uenenis & muris aranei medetur. Bestiolas innascentes corpori arcet. Vitia cutis in facie cum melle illitum, lentigines ex aceto. Cicatrices nigras reducit ad candorem cum felle bubulo. Aiunt, uerbera subituris, potum ex uino, duritiam quandam cõtra sensum induere. In condiendis obsonijs tanta est suauitas, ut Græci euzomon appellauerint. Putãt, sub trita eruca si foueantur oculi, claritatem restitui. Tussim infantium sedari. Radix eius in aqua decocta fracta ossa extrahere: nam de uenere stimulãda diximus, tria folia syluestri erucæ sinistra manu decerpta, & trita in aqua mulsa bibantur. hæc Plinius libro 20. cap. 13. Tertius.] Eruca calida est in tertio gradu. Manditur.] Editur. Iugatam.] Commixtam. Reddere mundos.] A' lentigine liberare. Ossibus.] Dicitur enim extrahere ossa fracta. Indurare.] Id quod, ut cætera etiam, Plinius memoriç mandauit. Condituris.] A' conditura primi ordinis nominãdi casu. Conditurã autem dicit ea forma, qua elixaturam. Venerem stimulare.] Vnde Ouid. erucam appellat salacem de Remedio amoris,

Nec minus erucas iubeo uitare salaces. Lactucis.] Vide quç in lactucã scripsimus. Hæc herba.] Eruca. Comesta.] Manducata. Salubris.] Sanitatis bonum præbens. Temperiem.] Temperamentum. Calor.] Propter erucam. Frigore.] Propter lactucam.

DE PAPAVERE.

DICVNT uim gelidam siccamq; papaueris esse.
Tres illi tribuunt species: flos unius albus,
Alterius roseus, rubeus pallensq; minoris
Flos est: hanc uulgo dicunt agreste papauer.
Cunctis nobilior, cui flos innascitur albus.
Ex huius teneris faciunt opium capitellis,
Incisa leuiter summa cute, lacq; quod inde
Defluit, accipiunt cochleis, siccumq; reseruant,
Antidotis multis aptum, uarijsq; medelis.
Sunt qui contundunt cum lacte suo capitella,
De quibus expressum siccant in sole liquorem,
Post primum succus uires habet iste secundas.
De specie uero, roseos quam gignere flores
Dixi, conficiunt oleum de semine tunso,
Non modicum gustu iucundum, somniferumq;.
Tertia, cui flos est rubeus, semenq; nigellum,
Præstat, si bibitur, reliquarum more soporem.
Elixatura tepida cuiuslibet harum,
Aeger si foueat faciem, uel si bibit illam,
Optatum capiet, nisi mors sit proxima, somnum.
Sperma nigri bibitum cum uino, stringere uentrem
Dicitur, hocq; modo fluxus inhibet muliebres.
Somnum dat bibitum, tussim compescit iniquam.
Pondere denarij debent hæc semina sumi:
Nam plus lethargum, uel mortem sæpius infert.
De folijs eius tritis factum cataplasma,
Eximie fauces dicunt curare tumentes.
Quosq; uocant sacros extinguere dicitur ignes.
Frigore, uel cantu, potu'ue, cibo'ue, uel æstu,
Aspera si fuerit uocalis reddita uena,
Apposito tali fiet medicamine lenis.
Candida miconi species (sic nempe uocari

Græcorum lingua dicunt quodcunque papauer)
Longe nobilior eſt , utiliorq; duabus.
Tunc cum lacte fluunt capitella papaueris huius ,
Lecta coquantur aqua , cui ſit pars tertia mellis
Addita , cuncta coquis , donec decoctio ſpiſſa
Sit quaſi mel , uarios ſic conſeruetur ad uſus.
Sumpta facit ſomnum , tuſſim fugat , abſtinet aluum.
Vocalis uenæ bene rheumatiſmata ſiccat.
Eiuſdem teneris opium factum capitellis ,
Sicut iam docui , roſeo miſcebis oliuo ,
Vnge caput mixtis , ſedabitur his dolor omnis.
Et ſolet hoc unguen ſomni præſtare quietem.
Prædictis admiſce croci redolentia fila ,
Auris curabis hæc infundendo dolorem.
Hoc quoque fœmineo cum lacte crocoq; ſubacto ,
Vnguendo calidam poteris ſedare podagram.
Ano ſuppoſitum ſolet hoc adducere ſomnum.
Illud idem ſolo præſtare uidetur odore.

DICVNT uim.] Papauer , quod & rhœas nominatur,quoniam confeſtim flos defluit, refrigerādi potentia.ſed hortenſe,quod thylacitida uocant,uim habet mediocriter ſomnum cōciliandi . Rhœadis ſemen ualidius refrigerat,ut eo nemo utatur ſecure,ut hortenſi . Agreſtis papaueris ſemen atrum eſt aptum medicamini,ſatis frigidum:ſuccus admodum refrigerat,ſtupore tenus opium appellatus. Interitum quandoque affert ex ſomnolentia, eſt nanque quarti & ultimi refrigerantium ordinis . Vidimus adoleſcentem auſum fuiſſe uetulæ epulis admiſcere , quo tantiſper eius filia abuteretur , quoad mater dormiret : qua adeo conſopita eſt , ut eo ſomno nunquam experrecta ſit . hæc Georg. Valla in libro de ſimplicium natura. Innaſ.albus.] Satiui (inquit Plin.lib.20.cap.18.) albi calix ipſe teritur, & bibitur ſomni cauſa.Semen elephantijs medetur. Huius.] Papaueris ſatiui albi. Antidotis.] Remedijs quæ contra uenena dantur. Sperma.] Succus. Stringere.] Cohibere. Ventrem.] Fluxum uentris. Fluxus muliebres.] Menſtrua. Lethargum.] Morbum illum de quo ſupra. Candida meconis.] Μήκων id Græce ſcribitur:& mecon ceratitis,id eſt papauer habens cornua. Abſtinet aluum.] Profluuium uentris ſedat. Rheumatiſmata.] Fluxiones,quæ & rheumatiſmi & rheumata dicuntur.

E CEPIS.

E cepis medici non conſentire uidentur.
D *Nanque Dioſcorides,inflare,caputq; grauare*
Atque ſitim cepas, dixit, ſuccendere manſas.
Fellitis non eſſe bonas,ait ipſe Galenus ,
Phlegmaticis uero multum putat eſſe ſalubres.
Non modicum ſanas Aſclepius aſſerit illas ,
Præſertim ſtomacho: pulchrumq; creare colorem,
Affirmat , quoties aliquis conſpexerit illas.
Et dicit , quiſquis ieiunia ſoluerit illis
Vnaquaque die , quod uiuet hic abſque dolore.
Affirmant omnes,manſas inferre ſoporem.
Et dicunt, illas mollire ſalubriter aluum.
Appoſitas perhibent morſus curare caninos,
Si tritæ cum melle prius fuerint uel aceto.
Apponunt alij cum uino melleq; tritas.
Tranſactisq; tribus ſoluunt cataplaſma diebus.
Sol tritum cepasq; Dioſcorides iubet anguis
Morſibus apponi , ſic aſſerit ille iuuari.
Fœmineo lacti commixtus ſuccus earum ,
Pellit ſæpe graues infuſus ab aure dolores .
Hic ſuccus commixtus aquæ , bibitusq; , iuuabit
Illos , quos ſubitus facit obmuteſcere morbus.
Naribus attractus harum tantummodo ſuccus,
Humores nocuos capitis deponere cogit.
Manſæ uel potæ , tardantia menſtrua purgant.
Triturasq; pedum ſoleæ quas , uel caligarum
Duritiæ faciunt , ſucco ſanabis eodem ,
Cum gallinarum pingui ſi ſæpe perungas.
Mane ſibi dentes qui ſucco perfricat iſto ,
Dicunt hunc dentis nunquam ſentire dolorem.
Vlcera compeſcunt oris cum pane comeſtæ.
Intingens oleo coctas qui ſumpſerit illas ,
Sedat quos intus dat dyſenteria morbos.
Contritis cepis loca denudata capillis
Sæpe fricans , capitis poteris reparare decorem.
Oris fœtori proſunt, faſtidia tollunt.
Hasq; iubent hæmorrhoidis ſuperaddere tritas.
Illarum ſuccus caligine lumina purgat.
Admixtus melli maculas quoque iunctus aceto
Emendare ſolet , ſi ſint hoc ſæpe fricatæ.

DE CEPIS medici.] Cepe ex quarto eſt calefacientium temperamēto, cuius eſſentia craſſarum partium eſt.unde hæmorrhoidas,appoſita,interrumpit:& cum aceto peruncta oleo,uitiligines abſterget: & attrita,alopecias confeſtim exuſcitat in pilos : mādueata uero,corpus calefacit acumine,attenuatq́ue in ipſo craſſos & tenaces humores, uentum in uentrem inducit ob eſſentiæ craſſitudinem partium, ſanguinemq́ue gignit. hæc Placentinus . Allium cepasq́ue inter Deos iureiurando habet Aegyptus . Cepæ genera apud græcos,ſardia,ſamothracia,halſidena,ſetania . Item ſchiſta,aſcalonia,ab oppido Iudææ nominata . Omnibus etiam odor lacrymoſus,& præcipue Cyprijs , minime Gnidijs . Omnibus corpus tutum pinguitudinis earum cartilagine . E' cunctis ſetania minima, (excepta Tuſculana) ſed dulcis . hæc Plin. libro decimonono,capite ſexto. Affirmant.] Aſſerunt . Cepę (inquit Plinius) ſylueſtres non ſunt. Satiuæ olfactu ipſo & delacrymationi & caligini medentur , magis uero ſucci inunctione . Somnium etiam facere traduntur,& ulcera oris ſanare,commanducatę cum pane . Et canis morſus,uirides ex aceto illitæ,aut ſiccæ cum melle & uino,ita ut poſt diē tertium ſoluātur.Sic & tritę ſanant. Toſtā in cinere epiphoris multi impoſuere cū farina hordeacea,& genitalium ulceribus.Succo & cicatrices oculorū, & albugines & argemas inūxere,& ſerpētium morſus,& oīa uiſcera cū melle . Itē auricularum cū lacte mulierū, & in ijſdē ſonitū ac grauitatē emēdantes,cū adipe anſerino,aut cū melle ſtillauere. Et ex aqua bibēdum dederūt repēte obmuteſcētibus.In dolore quoque ad dentes colluendos inſtillauere,& plagis beſtiarum

omnium,priuatim ſcorpionũ. Alopecias fricuere & pſoras,tuſis cepis. Coctas dyſentericis ueſcendas dedere,& contra lumborum dolores. Purgamenta quoque earum cremata in cinerem, illinentes ex aceto ſerpentium morſibus, inter ipſas quoque multipedes ex aceto. Reliqua inter medicos mira diuerſitas. Proximi inutilia eſſe præcordijs & concoctioni, inflationemque & ſitim facere dixerũt. Aſclepiadis ſchola ad ualidum quoque colorem profici in cibo. Et ſi ſuccum ieiuni quotidie edant, firmitatem ualetudinis cuſtodiri,ſtomacho utilia eſſe ac ſpiritus agitatiõi,uẽtrem emollire, hęmorrhoidas pellere ſubditas pro balanis,ſuccum cum ſucco fœniculi contra incipientes hydropiſes mire proficere. Item contra anginas,ruta & melle. Excitari eiſdem lethargicos. Varro,quæ ſale aut aceto piſa eſt,arefactaque,uermiculis non infeſtari,auctor eſt. Compeſcunt.] Sanant. Dyſenteria.] Tormen,inteſtinorum exulceratio. Vnde dyſenterici,qui latine torminoſi dicuntur. Contritis cepis loca.] Modus reparandi crines. Hæmorrh.] Eſt in ſede malum hæmorrhois,cum uenarum ora ſanguinem fundunt,nec eſt ſolum ſedis, ſed etiam ianuæ uuluæ.

DE BVGLOSSA.

LINGVA bouis, græco ſermone bugloſſa uocatur,
Hæc choleram rubeam nimio feruore peruſtam
Purgat, cum uino fuerit ſi ſumpta frequenter.
Cardiacum, choleræ quem fecit copia nigræ,
Conſimili potata modo curare ualebis.
Humores nocuos pulmonis detrahit hauſta.
Mixtus aquæ tepidæ ſi ſuccus ſumitur eius,
Illi qui patitur ſchiaſim mire medicatur.
Vim memorem cerebri dicunt ſeruare periti
Vinum potatum,quo ſit macerata bugloſſa,
Lætos conuiuas decoctio dicitur eius
Reddere, ſi fuerit inter conuiuia ſparſa.

LINGVA bouis.] Bugloſſum humidum & calidum eſt temperamento,uino impoſitum,cauſa tẽperantiæ eſt. Congruit autem ob gutturis aſperitatem tuſſientibus coctum in mulſo. Aiunt tertianis congruere febribus quidam quæ trinum habet caulem herba, ſi cum radicibus & ſemine conteratur, inde potetur. Quartanis porrò eam,quæ quaternis caulibus ſurgit,harum decoctio ex uino abſceſſibus utilis perhibetur. Choleræ.] Bilis. Rubeam.] Sæpius illatinum hoc uocabulum in hoc libro,neſcio cuius culpa,ponitur. Cardiacum.] Id nihil aliud eſt, quâm nimia imbecillitas corporis, quod ſtomacho languente immodico ſudore digeritur. Licetque protinus ſcire id eſſe, ubi uenarum exigui imbecillique pulſant. Sudor autem ſupra conſuetudinem & modo & tempore ex toto thorace & ceruicibus atque etiam capite prorumpit,pedibus tantummodo & cruribus ſiccioribus atque frigentibus. At ubi id morbi genus eſt, curatio prima eſt, ſupra præcordia imponere quæ reprimant cataplaſmata: ſecunda, ſudorem prohibere. id præſtat acerbum oleum uel roſa, uel melinum, aut myrteum. Quorum aliquo corpus leuiter perungendũ, ceratumque ex aliquo horum tum imponendum eſt. Si ſudor uincit, delinendus homo eſt,uel gypſo,uel argenti ſpuma uel cimolia creta, uel etiam ſubinde horum puluere reſpergendus. Idem præſtat puluis ex contritis aridi myrti uel rubi folijs,aut ex auſteri, & boni uini arida fece. hæc Celſus lib.3.cap.19. Schiaſim.] Iſchiam intellige coxarum dolorem. Inter conuiuia.] Bugloſſos boum linguę ſimilis, cui præcipuum, quòd in uinum deiecta,animi uoluptates auget, & uocatur euphroſynum. Auctor Plin.

DE SINAPIO.

INTER eas quas Pythagoras laudauerit herbas,
Aſſeritur primam laudem tribuiſſe ſinapi.
Quartus ei gradus eſt in ui ſicca, calidáq;.
Extrahit humores uiſcoſos, extenuatq;.
Comburitq; cutem, uis illi eſt tanta caloris.
Maior uis eius in ſemine dicitur eſſe.
Senſus exacuit cibus eius, commouet aluum,
Confringit lapides, urinam & menſtrua purgat.
Si tritam iungas tepidæ uerſeſq; palato
Ad ſolem, capitis purgabit phlegma nociuum.
Sternutamentis hoc admiſcere, ſalubre eſt,
Iſto nam capitis ſtrictura reſoluiter omnis.
Manſum confortat ſtomachum, ſuſpiria ſedat.
Morſum ſerpentis, trito ſi iungas acetum,
Et ſuperapponas, tali medicamine curas.
Manſum peſtiferos uetat intus lædere fungos.
Vi nimium feruente cutem comburere dixi,
Sed tamen hæc multis eſt utilis uſtio cauſis.
Hac oculis nocuus capitis ſedabitur humor,
Et qui diſtillans pulmonum concaua lædit,
Et ſtomachi, morboſq; creat, tuſſimq; phthiſimq;.
Hoc per ueſicas coxæ dolor inueteratus
Elicitur, ſchiaſim quam græco nomine dicunt,
Hacq; tumor ſplenis durus, iecoriſq; fugatur,
Et multum cauſis hæc ſubuenit inueteratis.
Vtile tot cauſis quoniam cataplaſma ſinapis
Sæpius à medicis uariatur conficiendo,
Hoc dicam qualiter fieri iubeat Meniacus:
In mortariolo tritum bene pone ſinapis
Semen, iungatur panis huic candida mica,
Sic,ut tertia pars ſit panis iuncta ſinapi,
His ficus ſiccas, & mel iungas, & acetum
Aetatis quantum, uel morbi cauſa requiret.
Nam quo plus ficus ſiccæ, uel mellis habebit
Ille ſinapiſmus, tanto ſolet acrior eſſe:
Debilior, quo plus panis mittes, & aceti.
Ne tibi ſit uilis, moneo, confectio talis,
Effectum cuius in multis ſæpe probaui.
Non tamen hanc iubeo cunctis apponere morbis,
Sed raro magnis, & cauſis inueteratis.
Plinius in muſto cum ſemine præcipit huius
Radices mergi, ſic poſtquam ſenſerit horum
Omnem uim uinum, multum putat eſſe ſalubre
Faucibus, & ſtomacho potatum, luminibuſq;

Pluribus & capitis dicunt prodesse querelis.
Infuso faciunt oleum de semine quidam
Vtile lumborum uitijs, stupidis quoque neruis.
Exprimitur succus tenero de caule sinapis,
Quod siccum mandens dentis tormenta fugabis.
Vocales uenas semen lenire sinapis
Mansum confirmant, adipi tundendo uetusto
Commixtus, scrophas dispergit si superaddas.
Illius fumus multum prodesse caducis
Dicitur, atque steræ causas siccando iuuare.
Cum ficu tritum capiti superaddere raso
His, qui lethargum patiuntur, magna medela est,
Vel si sæpe pedes ungendo fricabis eorum.
Semen contritum melli coniunge uel uncto,
Illud alopecias iuuat unguen sæpe fricando.
Acri cum uino lepras emundat inunctum.
Hoc quoque curatur manso periodica febris,
Antea quàm diri ueniat commotio morbi.

INTER eas.] Sinapis,cuius in satiuis tria genera, Pythagoras principatum habere ex his,quorum sublime uis feratur, iudicauit,quoniam non aliud magis in nares & cerebrum penetret. Ad serpentium ictus & scorpionũ tritũ cũ aceto illinitur. Fungorum uenena discutit.Contra pituitam tenetur in ore donec liquescat,aut gargarizatur cum aqua mulsa. Ad dentium dolorem manditur. Ad uuam gargarizatur cum aceto & melle. Stomacho utilissimum contra omnia uitia,pulmonibusque. Excreationes faciles facit in cibo sumptum. Datur & suspiriosis.Item comitialibus tepidum cum succo cucumerum. Sensus atque sternutamenta capitis purgat, aluum mollit, menstrua & urinam ciet. Et hydropicis imponitur. Cum fico & cumino tusum ternis partibus,comitiali morbo. Et uuluarum conuersionem suffitum excitat odore aceto mixto. Item lethargicos. Est autem id semen ex feseli. Et si uehementior somnus lethargicos premat,cruribus,aut etiam capiti illinitur cum fico & aceto. Veteres dolores thoracis,lumborum,coxendicum,humerorum,& in quacunque parte corporis ex alto uitia extrahenda sunt, illitum caustticata ui emendat pustulas faciendo. At in magna duritia sine fico impositum, uel si uehementior urigo timeatur,per duplices pannos. Vtuntur ad alopecias cum rubrica,psoras,lepras, phthiriases, lithanicos, opisthotonicos. Inungunt quoque scabras genas,aut caligantes oculos cum melle. Succusque tribus modis exprimitur in fictili,calescitque in eo in sole modice. Exit & è cauliculo succus lacteus,qui ita cum induruit,dentium dolori medetur. Semen ac radix cum maduere, musto conteruntur: manusque plenæ mensura sorbentur ad firmandas fauces, stomachum, oculos, caput, sensusque omnes. Mulierum etiam lassitudines, saluberrimo genere medicinæ. Calculos quoque discutit potum ex aceto. illinitur & liuoribus,suggillatisque cum melle & adipe anserino, aut cera Cypria. Fit & oleum ex semine madefacto in oleo,expressoque,quo utuntur ad neruorum rigores,lũborumque & coxendicũ perfrictiones. Quartus ei.] Hoc est, sinapium siccum & calidum est in quarto gradu. Extenuat.] Tenues facit, ac prorsus dissoluit. Phlegma.] Pituitam. Fungos.] Vlcera in sede. Phthisimque.] Quo malo fit exulceratio pulmonis à capite distillante. Schiasim.] Ischiam tu semper intellige,ubi hac dictione non recepta utitur. Luminibusque.] Oculis. Tormenta.] Dentium dolorem. Scrophas.] Apostemata sub lingua. Steræ.] Hysterę,hoc est matricis. Lethargum.] Morbum in quo est marcor,& inexpugnabilis penè dormiendi necessitas. Alopecias.] Fit hoc malum cum capillorum profluuio: de Alopecia lege Celsum lib.6.cap.4.Et Cælium Antiquarum lectionum lib.10.cap.41.

DE CAVLE.

C AVLIS *Romana, Græcorum brassica lingua*
Dicitur: is quamuis passim nascatur in hortis,
Est tamen illius ad multa salutifer usus.
Annis sexcentis usos medicamine caulis
Romanos, Cato testatur, medicina priusquam
A' medicis Romæ descripta fuisset in usu.
Tunc hortus escas illis dabat, & medicinas.
Vulnera non tantum curare recentia caulem,
Ipsemet affirmat, sed quamuis inueterata.
Et cancros etiam: loca sed prius amne lauari
Præcipit, aut uino tepido, sic denique crudum
Vnaquaque die bis tritum apponere caulem.
Hordea quam dederint cauli miscere farinam
Idem præcepit, tritam quoque cum coriandro.
Et sale permodico, sic omnia mixta terendo
Apponi diræ docuit cataplasma podagræ.
Hoc etiam morbis medicabitur articulorum.
Hoc quoque syringas ait, & luxata iuuare.
Atque superpositum uarios sedare tumores.
Illius urinam, fuerit qui caulibus usus,
Causis neruorum calefactam censuit aptam.
Hac ex urina pueri si sæpe lauentur,
Asserit illorum multum conferre saluti.
Hæc narrat de caule Cato. Scripsisse libellum
Chrysippum dicunt huius de uiribus herbæ.
Omnes confirmant, caligine lumina tergi,
Eius qui uiridi uescetur caule frequenter.
Auget lac mammis cibus eius, menstrua purgat:
Atque iuuat stomachum sumptas ut concoquat escas.
Si multum coquitur, restringere dicitur aluum.
At semicrudus solet illam soluere sumptus.
Ac sumptus crudus sic ut tingatur aceto,
Splen reprimit tumidum: semen depellit abortum.
Vncto cum ueteri coctos bene contere caules,
His oleum roseum quantum res postulat addas,
Ardores nimios iuuat hæc confectio febris,
Si superaddatur stomacho, membro'ue calenti.
Acri non scissum si mergis alumen aceto,
Et caules, sic ut corpus redigantur in unum.
Cuncta terendo diu, potes hoc compescere lepram,
Et plures alias maculas his sæpe perungens.
His etiam crines poteris retinere fluentes.
Dicitur & testes istud curare tumentes,
Et uarios morbos genitalia quæ patiuntur.
Et melius si prædictis faba cocta iugatur.
Cum fœnugræco si tundis hanc & aceto,
Et super arthreticos apponas ista dolores,

Multum subueniet illis, uitijsq; podagræ
Non modicum poterit istud cataplasma mederi.
Vncto cum ueteri caulis cineres bene triti,
Prosunt ad ueteres lateris, coxæq; dolores.
Sit licet hæc uilis, tamen est medicina salubris.
Si caulis semen mixto potatur aceto,
Pellere sæpe solet animalia noxia uentris.
Fit cinis ex siccis caulis radicibus ustis,
Subditus hic, uuam releuat siccando iacentem.
Dentibus attriti succum glutire uirentis,
Affirmant raucæ multum succurrere uoci.
Naribus infusus succus, purgat caput eius.
Qui prius est caules, uix sentiet ebrietatem.
Euulsam caulis radicem, postea terram
Quæ non attigerit, collo, Melinius inquit,
Suspensam, uarios uuæ depellere morbos.

CAVLIS Romana.] Brassica mãducabilis mixtæ potentiæ est, cum mansa, tum extrinsecus apposita, non satis euidenter acuta, sed ad uulnera glutinanda, medendumque hulceribus in malam consuetudinẽ labẽtibus. Inflãmationibusque iã obduratis, difficulterque solubilibus, sacroque igni & similibus. Curat quoque epinyctidas, & herpetas: uimque habet abstergendi: ipsum corpus continet, ne dissipetur. Hac de causa ubi arefacere humectum uentrem uelimus, mediocriter ipsam coquẽdo, & priorem aquam profundẽdo, immittimus statim ad aliam calidam quæ statim ferueat, quãdo non expedit, ut aerem aquamúe frigidam cocta attingat: nec enim admodum utilis, nec si admodum coxeris. Immittendo igitur in aliam feruentem aquam coquamus, ut sit opportuna ad subducẽdum, si non plurimum coquatur. Arefacit igitur brassica uelut lens, & ob hoc uisum hebetat, & melancholicum gignit humorem. Asparagus autem minus quàm brassica arefacit, & magis urinam citat: semen potum, lumbricos perimit, & epheles & lenticulas, idque genus alia, quæ mediocri egent acerbitate iuuat. Caules brassicæ exusti, uehementer arefaciũt suo cinere: adeo, ut iam potestatem habeant amburendi. ob hoc ipsi adipem admiscent uetustum, & antiquis laterum medentur doloribus. Et si quid fuerit eiusmodi, utuntur ea: præsentaneum nanque ad distrahendum remedium est. Chrysippum.] Brassicę, inquit Plinius, laudes longũ est exequi, cum & Chrysippus medicus priuatim uolumen ei dedicauerit per singula membra hominis digestum, & Deuces, ante omnes autem Pythagoras & Cato non parcius celebrarint. Lumina.] Oculos clarificare. Alumẽ.] Salsuginem terrę. Lepram.] Qui morbus græce hiera dicitur. Arthreticos.] Morbo articulari obnoxios. Podagræ.] Pedum cruciatui. Vix sentiet ebrietatem.] Compotoribus notatu dignum, quod etiam ex Plinio sumpsit. cuius sunt hæc uerba: Cato prodesse tradit capitis doloribus, oculorum caligini, scintillationibusque, uel stomachi præcordijs, crudum ex aceto & melle, coriandro, ruta, menta, laseris radicula sumpta acetabulis duobus matutino. Tãtamque esse uim, ut qui terant hæc, ualidiores fieri se sentiant. Ergo uel cum uino tritam, sorbendam, uel ex olei intinctu sumendam. Podagræ autem, morbisque articularijs illini cum rutæ, coriandri & salis mica, hordei farina. Aqua quoque eius decocta, neruos articulosque mire iuuari. Si foueantur uulnera, & recentia & uetera, etiam carcinomata, quæ nullis alijs medicamentis sanari possunt. Foueri prius aqua calida iubet, & bis die tritam imponi. Sic etiam fistulas eluxatas, & tumores reuocari, quæque discuti opus sit. Insomnia etiam, uigiliasque tollere decoctam, si ieiuni edant quàm plurimam ex oleo & sale. Tormina si decocta iterum decoquatur, addito oleo & sale, cumino, polenta. Si ita sumatur sine pane, magis profuturam. Inter reliqua bilem detrahit per uinum nigrum pota. Quin & urinam eius, qui brassicam esitauerit, asseruari iubet, calefactamque neruis remedio esse. Hæc & multa alia illic legere poteris: inter quę hoc etiam, Brassicam uino aduersari, ut inimicam uitibus. antecedente in cibis, cauere ebrietatem. Vuæ.] Hoc malum græce dicitur Staphyle, & Staphylophoros.

DE PASTINACA.

EST pastinacæ uirtus in semine tantum,
Et radice sua. mulsa si decoquis eius
Radices, multum decoctio proderit eius,
Si potanda datur splenis, iecorisq; querelis.
Lumborumq; iuuat eadem potata dolorem.
Has si lacte coquas, decoctio sumpta iuuabit
Asthmaticos, quamuis ueteres, uentresq; fluentes.
Radix illius collo suspensa, tumores
(Vt quidam dicunt) compescit testiculorum.
Qui pastinacam fert, aut qui mandidit illam,
Dicitur à nullo serpente posse noceri.
Accendit uenerem, si large sumitur illa.
Si circum scalpis dentes radicibus eius,
Dicunt ingenti persæpe dolore iuuari.
Ex uino pastinacæ si sperma bibatur,
Compescit diros quos scorpion intulit ictus.
Sic quoque fœminei uentris curare tumorem
Dicunt, quod mulier quasi prægnans esse uidetur.
Appositum cancris totum cum melle medetur.
Quod pastum tribuat, est pastinaca uocata.
Nanque cibum nullæ radices dant meliorem.

EST PASTINACAE.] Pastinaca græce staphylinos dicitur. Plin. lib. 19. cap. 5. Ex ijs pastinacæ unum genus agreste sponte prouenit, Staphylinos græce dicitur. Alterum seritur radice uel semine, primo uere, autumno, ut Higino placet, februario, augusto, septembri, octobri, solo quàm altissime refosso. Annicula utilis esse incipit, bima utilior, gratior autũno, patinisque maxime. Et sic quoque uirus illi intractabile est. Pastinaca etiam piscis est, ut apud Plin. lib. 32. Virtus.] Vis & potentia. Querelis.] Morbis propter quos querimur & eiulamus nonnunquam. Eius semen, hoc est pastinacę contritum, & in uino potum, tumentem aluum, & suffocationes mulierum, doloresque lenit, in tantum ut uuluas corrigat, illitumque è passo uentri earum profit. Viris uero prodest, cum panis portione æqua tritum. Ex

uino potum contra uentris dolores. Pellit & urinam,& phagedænas ulcerum sistit recens cum melle im positum. Vel aridæ farinæ inspersam radicem eius Dieuces contra iocinoris ac lienis, ilium,lumborum, & renum uitia, ex aqua mulsa dari iubet. Cleophantus & dysentericis ueteribus. Philistion in lacte coquit, & ad stranguriam dat radicis uncias quatuor,ex aqua hydropicis,similiter & opisthotonicis, & pleureticis,& comitialibus. Habentes eam,feriri à serpentibus negantur:aut qui ante gustauerint, non lædi. Percussis imponitur cum axungia. Folia contra cruditates manduntur. Orpheus amatorium inesse staphylino dixit, fortassis quoniam uenerem stimulari hoc cibo certum est, ideo conceptus adiuuare aliqui prodiderunt. Ad reliqua & satiua pollet. Efficacior tamen syluestris,magisque in petrosis nata. Semen satiuæ quoque contra scorpionum ictus,ex uino aut posca,salutare est. Radice eius circum scalpti dentes, dolore liberantur. Syria in hortis operosissima (inde quoque est prouerbium græcis, Multa Syrorum olera) simillimam staphylino herbam serit, quam alij gingidion uocant. Tenuius tamen & amarius, eiusdemque effectus est, coctum crudumque stomachi magna utilitate, Siccat enim ex alto omnes humores eius. Asthmaticos.] Quos asthma premit,quod fit cum anhelitus cum difficultate trahitur. Qui pastinacam.] Mirabile hoc quidem & omnipotentiæ Dei miraculum,si uerum, qui hoc afferunt, loquuntur. Venerem.] Quis putat hic opus esse,ut admoneamus quempiam,ut hic attẽtius audiat, cum etiã stupidi lectores in talibus narrationibus libenter arrigant aures,quod facit hominibus innata libido.

Quod pastum.] Vnde sit dicta pastinaca docet.

DE ORIGANO.

ORIGANI *uires calidæ siccæq; leguntur.*
Tertius huic in utroque gradus conceditur esse.
Illius in uino curat decoctio sumpta
Quosuis pestiferos morsus, si sæpe bibatur.
Cum mulsa sumpta prodest aconita bibenti.
Sic multis alijs dicunt obstare uenenis.
Conquassata iuuat mansum, uel sæpius haustum.
Hydropicos reprimit bibitum, siccatq; tumores.
Cum mulsa bibitum, choleram deponere nigram,
Dicunt,oxybaphi fuerit si pondere sumptum.
Menstrua deducit bibitum, uel si superaddas
Tritum, uel cocta mulier si se fouet herba.
Illius puluis tussim cum melle repellit.
Pruritus, acoras, maculasq; cutis fugat omnes,
In quo decoquitur si sæpius amne lauentur.
In lauacro iuuat ictericos hæc coctio sumpta.
Succus prædictæ uiridis si sumitur herbæ,
Vuas & fauces curat siccando tumentes.
Oris uulneribus medicabitur ore retentus.
Naribus infusus, irino mixtus oliuo,
Infusum capiti coget manare cruorem.
Auribus infusus sedat cum lacte dolorem.
Hic succus mixtus cepis, & rosyriaco,
Ponitur ad solem tunc quando Sirius ardet.
Sicq; quater denis feruebit in ære diebus.
Si supponatur lecto confectio talis,
Effugat (ut dicunt) animalia cuncta nociua.
His quibus ex aliquo uitio digestio tarda
Euenit, ex uino prodest si sumitur aluo.
Cum calida morsus stomachi lenire probatur.
Illius succos oleo mixtos & aceto
Succida lana bibat, & sic superaddita membris.
Luxatis uel contusis, multum iuuat illa.
Prouocat urinam, lumbricos proijcit haustu.
Dente diu tritum solet inde fugare dolorem.
Omnia potatus succus iuuat interiora.
Eius cum succo si caryca trita bibatur,
Sudorem poris producere fertur apertis.
Appositus coxis succus cum polline farris,
Harum sæpe grauem pellit reprimitue dolorem.

ORIGANI.] Huius herbæ tertia est species,secandi,& attenuandi,& arefaciendi, & calefaciendi, potentiæ. in tertio hæc habet ordine:nam heracleotica efficacior est onitide.estque agrestis, quam panaces heracleum,alij cunilam uocant. At quæ dicitur tragoriganus,quiddam etiam admittit acerbitatis.hæc Valla. Illius in uino.] Origanum quod in sapore cunilam æmulatur,plura genera in medicina habet, & onitin uel prasion appellant,non dissimile hysopo. Priuatim eius usus contra torsiones stomachi in tepida aqua,& cruditates. Contra araneos,scorpionesque in uino albo. Luxata & contusa in aceto, & oleo, & lana. Auctor Plin.lib.20.cap.17. Aconita.] Venena. Choleram.] Atram bilem. Persius de hac: Atra bile tumet. Oxybaphi.] Heminę quę continet dimidium sextarij. Pondere.] Mensura. Menstrua.] Muliebria,menses. Acoras.] Capitis ulcera. Amne.] Aqua. Ictericos.] Ictero,hoc est morbo regio correptos. Vuas.] Quod malum circa fauces nascitur:sic dictum,quod uelut uua dependeat.de quo & supra. Irino.] quod iris herba præbet,& quod ex iride fit, ut utar uerbis Perotti. Sirius ardet.] Hoc est canicula. Est autem sirius proprie stella in ore canis admodum perniciosa. Aere.] Olla. Succida lana.] Hęc à succidendo dicta, quod talis sit, qualis succisa est, hoc est plena sordibus. Varro à sudore deriuat: dicit enim tonsurę tempus inter æquinoctium uernum & solstitium cum sudare inceperunt oues,à quo sudore recens lana tonsa,succida est appellata. Iuuenalis, Qualis cœna tamen? uinum quod succida nollet Lana pati.

DE SERPILLO.

SERPILLVM *ueteres dixerũt, quod quasi serpat*
Terræ uicinum: huic feruida siccaq; uis est.
Acri cum uino coctum, contundis oliuo
Cui rosa dat nomen: hoc unguine perline frontem
Aegroti, capitis solet hoc sedare dolorem.
Nidor combusti serpentes effugat omnes,
Et quoduis animal infundens ore uenenum.
Hoc ideo miscere cibis messoribus est mos,
Vt si forte sopor fessos depresserit illos,

Vermibus à nocuis tuti requiescere possint.
Pestiferos morsus bibitum iuuat, appositumq́;.
Prouocat urinas, compescit tormina uentris.
Splen iuuat, admixto si sæpe bibatur aceto.
Si mel prædictis iungatur, sputa cruenta.
Iactantes, mire potus solet ille iuuare.
Haustum cum uino, iecoris sedare dolorem
Dicitur, hicq́; solet producere menstrua potus.

SERPILLVM ueteres.] Serpillum (inquit Plinius) à serpendo putant dictum, quod in syluestri euenit, in petris maxime. Satiuum non serpit, sed ad palmi altitudinem increscit. Pinguius uoluntarium & candidioribus folijs & ramis, aduersus serpentes efficax, maxime cenchrin, & scolopendras terrestres ac marinas, & scorpiones, decoctis in uino ramis, folijsque. Fugat & odore, cominus si uratur. Et contra marinorum uenena præcipue ualet. Capitis doloribus decoctum in aceto illinitur temporibus ac fronti cũ rosaceo. Item phreneticis, lethargicis, contra tormina, & urinæ difficultatẽ, anginas, uomitiones, drachmis quatuor datur. Ex aqua bibitur & ad iocinerum dolores. Folia obolis quatuor dantur ad lienem ex aceto. Ad cruentas excreationes teritur in cyathis duobus aceti & mellis. Vergilius serpillum inter olentes commemorat, cuius est hoc carmen in Alex. quæ est eclogarum secunda:

Allia, serpillumque, herbas contundit olentes.

Oliuo.] Oleo rosaceo. Messoribus.] Quod & Thestilis rustica mulier fecisse dicitur à Vergilio.

DE VIOLIS.

NEC roseus superare decor, nec lilia possunt
Fragrantes uiolas specie, nec ui, nec odore.
Dicitur humida uis illis, & frigida primo
Esse gradu. species tres esse leguntur earum,
Noscere quas tantum diuerso flore ualemus.
Nam sunt purpurei flores, albiq́;, nigriq́;.
Cunctis pene pares sunt in medicamine uires.
Inflammata iuuant loca, tritæ si superaddas.
Crapula discutitur bibitis, capitisq́; grauedo
Olfactu solo, uel si caput inde coronas.
Anginis potæ medicantur aqua resolutæ.
Purpuream uiolam dicunt curare caducos,
Præcipue pueros, si mixto sumitur amne.
Radices uiolæ cum myrrha tunde, crocoq́;,
Hoc inflammatis oculis apponito nocte.
Contritis folijs uiolæ cum melle perungens,
Vlcera sanabis capitis si iungis acetum,
Et cataplasma facis, cedet collectio quæuis.
Illius curat elixatura tumorem
Matricis, tepida si sæpe fouebitur illa.
Ani fissuras, quas appellant rhagadias,
Addita cerotis medicatur sæpe perunctis.
Pustula si fuerit, melli superadde iugata.
Illius semen cum uino menstrua purgat.
Tritæ cum mixto radices eius aceto,
Splen siccant bibitæ, uel spleni si superaddas.
Hocq́; modo calidam dicunt sedare podagram.
A' stomacho choleram rubeam potata repellit
Herba uirens uiolæ, uel flos siccus'ue, recens'ue.
Morbos de cholera rubea, uel sanguine factos,
Mollibus in costis, aut in pulmonibus ipsis,
Sedat, si mixto potabitur amne recenti.
Infantum tussim sic, & suspiria sedat.
Ex uiolis oleum sicut de flore rosarum
Conficiunt, multis quod dicunt utile causis.
Auribus infusum, sonitum fugat atque dolorem.
Et capiti prodest quocunque dolore laboret,
Leniter infrigidans, corpusq́; sopore resoluens.
Lumbricos necat infusum, bibitum, uel inunctum.
Et capitis furfur oleo depellitur isto.
Os capitis ictu fuerit si forte plicatum,
In tantum, ut linguæ patiens amiserit usum,
Fac prius hanc uiolam cum uino sumere tritam,
Postea, si fuerit capitis pars dextera læsa,
Contritam plantæ pedis hanc adnecte sinistri,
Atque econuerso facias si læua plicata est,
Os resilit, linguæq́; die redit usus eadem,
Vt Iustus tradit medicus, qui talia scripsit.
Altera uis uiolæ fertur mirabilis esse.
Albæ si uiolæ radix teneatur in ore,
Et transglutitus sic succus sæpius eius,
Vulneris immodicum tradunt mox sistere fluxum.
Hanc liquiritiæ tradit uim Plinius esse.

NEC ROSEVS.] Violæ folia (inquit Placen. Valla) Aquosam & subfrigidam obtinent potestatem, id & per se, & cum farina subacta, calidas inflammationes auertunt. Ori & aluo etiam id apponitur, & inflammatis oculis. Violarum (auctore Plinio) plurima genera: purpureæ, luteæ, albæ, plantis omnes ut olus satæ. Ex ijs uero quæ sponte apricis & macris locis proueniunt purpureæ, latiore folio statim ab radice carnoso exeunt: solæque græco nomihe à cæteris discernuntur, appellata ia, ut ab his ianthina uestis. Sed satiuis maxima auctoritas luteis. genera ijs tusculana, & quæ marina appellatur, folio aliquanto latiore, sed minus odorato. In totum uero sine odore, minutoque folio calathina, munus autũni, cæteris ueris. Superare decor.] Lilium rosę nobilitate proximum est, uiolis honos proximus. hæc etiã Plinius. Et uide, quàm raro discedat à Plinio auctor noster, & quàm frequenter eisdem cum Plinio uerbis utatur. Ob eam causam magnæ auctoritatis apud me est hic Macer, quicunque tandem sit. Et nemo doctus est, qui negare possit hunc esse doctum librum. Fragrantes.] Odorem emittentes, odoras. Pares.] Aequales potestates. Anginis.] Hoc malum ut sup. Græce συνάγχη, de quo lege Celsum lib. 4. cap. 4. Caducos.] Comitiali morbo laborantes, quem S. Valen. nec scio ob quam causam, uocant. Myrrha.] Quæ arbuscula maxime prouenit in Arabia. In myrrham arborem scribit Oui. poetarum ingeniosissimus, Cynaræ regis Cypriorum filiam nomine Myrrham transformatam fuisse. Crocoque.] Quod safranum communiter appellitant. Rhagadias.] Anus quoque multa tædijque plena mala recipit, nec in se multum abhorrentes curationes habet. At primum in eo sæpe, & quidem pluribus locis,

cutis exciditur. ῥαγάδια Græci uocant. Id ſi recens eſt,quieſcere homo debet,in aqua calida deſidere. Columbina quoque oua coquenda ſunt:& ubi induruerunt, purganda. deinde alterum iacere in aqua bene calida debet,altero calido foueri locus,ſic ut inuicem utroque aliquis utatur. Tum tetrapharmacum, aut rhypodes roſa diluendum eſt,aut hyſopum recens miſcendum cum cerato liquido ex roſa facto: aut eidẽ cerato liquido plumbum elotum adijciendum. Aut reſinæ terebinthinę,aut ſpumę argenti,uetus oleum. Et quolibet ex his id perungendum. Sic quidquid lęſum eſt,extra eſt,neque intus reconditum,eodem medicamento tinctum linamentum ſuperdandum eſt:& quidquid ante adhibuimus,cerato cõtegendum. In hoc autem caſu neque acribus cibus utendum,neque aſperis,nec aluum comprimentibus.ne aridum quidem quidquam ſatis utile eſt,niſi admodum paulum. Liquida,lenia,pinguia,glutinoſa meliora ſunt. Vino leni uti,nihil prohibet. Hęc Celſus. Rubeam.] Modo iterum occurrit hęc illatina dictio, nec quidquam prohibet legere rubram:& in tertio uerſu ſequenti pro rubea,rubra. Plicatum.] Cõſtrictum.

DE ARISTOLOCHIA.

ARISTOLOCHIAE ſpecies tres dicimus eſſe.
A *Longa prior, radix eſt cuius longa, uocatur.*
Dicta rotunda ſequens, quòd ſit radice rotunda.
Tertia clematis græco ſermone uocatur.
Viribus hæc penè par dicitur eſſe rotundæ.
Omnes uim calidam ſiccamq; leguntur habere.
In primo uis ſicca gradu, feruensq; ſecundo eſt.
Peſtiferos morſus,cum uino ſumpta rotunda,
Curat, & aſſumptis prodeſt ſic hauſta uenenis.
Hocq; modo tardas educit ſumpta ſecundas.
Cum pipere & myrrha putredine mundat ab omni,
Poſt partum, potata, ſteras,uel ſubdita tantum.
Aſthmaticis prodeſt, & frigora ſumpta repellit.
Pleureticos curat,mixto ſi ſumitur amne.
Quodlibet infixum, ſuperaddita trita, repellit.
Vulnera cum mellis purgatq; repletq; liquore.
Quod ſi prædictis irim coniungis, & inde
Vngas gingiuas, dentesq; putredine purgas.
Splenis duritiam ſoluit, laterisq; dolorem
Si mixta potatur aqua, febresq; malignas
Hoc potata modo fertur compeſcere mire.
Sic etiam ſpaſmis ſuper omnia ſubuenit hauſta.
Et ſedat diram ſic ſæpius hauſta podagram.
Et morbum curare ſolet ſic ſumpta caducum.
Et uentris nimium ſic mitigat illa dolorem.
Sic quoque fit ſumpta leuior paralyticus illa.
Dæmonium fumus depellere dicitur eius.
Infantes fumo dicunt hoc exhilarari.
Fiſtula curatur huius radicibus herbæ,
Si bene purgatis eius loca concaua farcis.
Singultus ſumpta ſedari dicitur illa.
Omnia longa poteſt, quæ dixi poſſe rotundam.
Longa tamen uires habet illa debiliores.
Vnde quidem ſi defuerit quandoque rotunda,
Par pondus longæ ponatur, dimidiumq;.
Fomento longæ prodeſt decoctio mire
Matricum morbis, humores extenuando.
Pingues, & purgat, eadem ſi ſumitur, illas.
Plinius, hanc formare mares, cum carne bouina,
Appoſitam uuluæ, poſtquam conceperit, inquit.
Trita necat piſces admixta calce rotunda.
Hanc ideo quidam terræ dixere uenenum.

ARISTOLOCHIAE ſpecies.] Ariſtoloche, ſeu ariſtolochia dicitur. Inter nobiliſſimas ariſtolochię nomen dediſſe grauidę uidentur,quoniam eſſet ἀρίστη λεχούσαις, noſtri malum terrę uocãt,& quatuor eius genera ſeruant: Vnum tuberibus radicum,rotundis folijs,inter maluam & hederam nigrioribus,pinguioribusque. Alterũ maſculę,radice longa quatuor digitorũ longitudine,baculi craſſitudine. Tertium longiſſimę tenuitatis, uitis nouellę,cui ſit pręcipua uis, quę clematitis uocatur, ab alijs Cretica. Omnes colore buxeo, caulibus paruis,flore purpureo. Ferunt bacculas paruas uelut capparis. Valent radice tantum. Eſt & quę piſtolochia uocatur,quarti generis tenuior quàm proxime dicta,denſis radicis capillamentis, iunci plenioris craſſitudine. Hanc quidam polyrrhizon cognominant. Odor omnium medicatus. Sed oblonga radice,tenuiorique gratior. Carnoſi enim eſt corticis,unguentis quoque nardinis conueniens. Naſcuntur pinguibus locis & campeſtribus. Effodere eas meſſibus tempeſtiuum,ita diſquamato terreno ſeruantur. Maxime tamen laudatur Pontica,& in quocunque genere ponderoſiſſima,quęque medicinis aptior. Rotunda contra ſerpentes. Oblonga in ſumma tamen gloria eſt etiam modo. A conceptu admota uuluis in carne bubula, mares figurat,ut traditur. Piſcatores Campanię radicem eã quę rotunda eſt,uenenum terrę uocant, coramque nobis contuſam immixta calce in mari ſparſere, aduolant piſces cupiditate mira,ſtatimque exanimati fluitant. Quę polyrrhizos cognominatur,conuulſis,contuſis,ex alto pręcipitatis,radice pota ex aqua,utiliſſima eſſe traditur. Semine pleureticos & neruos confirmare,excalfacere. hęc Plinius. Secundas.] Quod partum ſtatim ſequi debeant ex naturę ordinatione,ſecundas dici uolunt. Putredine.] Quod maxime intelligitur de rotũda: oppilationẽ enim & craſſitudinem,uel ſpiritus incocti dolorem curat, putredinibusque medetur. Et tabida purgat hulcera, densque, & cicatrices in oculis illuſtrat. Aſthmaticis.] Opitulatur aſthmaticis, grauemque anhelitum trahentibus,& uacillãtibus morbo comitiali,& podagricis,pota cum aqua.& fracturis,et luxatis membris, ſi quod aliud medicamen,idoneum eſt. Irim.] Herbam,de qua ſequitur. Spaſmis.] Cõtractionibus neruorum. Paralyticus.] Qui neruorum patitur reſolutionem. παράλυσις enim gręce reſolutio neruorum dicitur. Inde paralyticus. Exhilarari.] Hilares fieri. Fiſtula.] Quam gręci ſyringa uocant,de quo malo etiam ſupra. Illa.] Rotunda ariſtolochia,quia longa minus partium tenuium eſt, at uim abſtergendi calefaciendique habet:ideo carnem hulceribus ſuperinducit, utiliorque exiſtit. Plinius hãc.] Lege Plin.de ariſtolochia lib.25.cap.8.& cap.13.&.17.Et iterũ lib.25.cap.9.ac cap.17.&.16.& undecimo, &.12.&.13.&.16.capitibus.

DE MARRHVBIO.

MARRHVBIVM nostri dixerunt, prasion Argi.
Hanc herbam medici calidam, siccamq; secundo
Dicunt esse gradu. decoctio totius herbæ,
Seminis aut eius, phthisicos mire iuuat hausta.
Pectoris hæc uarios compescit potio morbos.
Et melius prodest, illi si iungitur iris.
Asthmaticos sic sumpta iuuat, tussimq; repellit.
Accelerat partus eadem, pellitq; secundas.
Si mel marrhubio iungatur, uulnera purgat.
Hocq; modo curat quæ rodunt ulcera carnem.
Dicitur hoc bibitum lateris sedare dolorem.
Omnibus his succus siccatus proderit eius.
Illius succus cum uino melle'ue mixtus,
Prodest luminibus caligine debilitatis.
Sic iuuat ictericos iniectus naribus idem.
Auriculæq; grauem dicunt curare dolorem,
Hunc mixtum roseo si fundas intus oliuo.
Vsum marrhubij non dicunt esse salubrem
His, qui uesicæ morbo, renumq; laborant.

MARRHVBIVM nostri.] Marrhubium plerique inter primas herbas commẽdauere, quod græci prasion uocant, alij linostrophon, nonnulli philopeda, aut philocares. Huius folia semenque contrita prosunt contra serpentes, pectoris & lateris dolores, tussim ueterem. Et ijs qui sanguinem eijciunt, eximie utile, scapis eius cum panico aqua decoctis, ut asperitas succi mitigetur. Imponitur strumis cum adipe. Sunt qui uiridis semen quantum duobus digitis capiant, cum farris pugillo decoctum, addito exiguo olei & salis, sorbere ieiunos ad tussim iubeant. Alij nihil comparant. In eadem causa marrhubij & foeniculi succi ad sextarios ternos expressis, decoctisque ad sextarios duos, cum addito mellis sextario rursus decocto ad sextarios duos, si cochlearij mensura in die sorbeatur in aquæ cyatho. Et uirilium uitijs tusum cum melle mire prodest. Lichenas purgat ex aceto. Item menstrua & secundas mulierum. Arida farina cum melle ad tussim siccam efficacissima est. Item ad gangrenas & pterygia. Succus uero articulis, & è naribus morbo regio, minuendæque bili cum melle prodest. Item contra uenena inter pauca potens. Ipsa herba stomachum & excreationes pectoris purgat. Cum iride & melle urinam ciet. Cauẽda tamen exulceratę uesicę, & renum uitijs. Dicitur succus claritatem oculorum adiuuare. Castor marrhubij duo genera tradit: nigrum: &, quod magis probat, candidum. In ouum inane succum adijcit is, ipsumque ouum infundit melle ęquis portionibus tepefactum, uomicas rumpere, purgare, persanare promittens. Illitis etiã uulneribus à cane factis tusa cum axungia ueteri. Phthisicos.] Sanguinem spuentes. Asthmaticos.] Anhelitum difficulter trahentes. Luminibus.] Oculis. Ictericos.] Auruginosos.

DE IRI.

IRI dat florum nomen color ipse suorum,
Cœlestis similes sunt nempe coloribus iris.
Illyricam dicunt illam, quia plurima nasci
Fertur in Illyria. uis eius sicca, calensq;
Dicitur. atque gradum dant huic in utroque secundum.
Maior uis huius est in radicibus eius.
Has desiccandas per frusta rotunda secatas,
Sic ut se partes non tangant, insere filo,
Inde loco sicco fac suspendantur in umbra:
Vix aliter totum poteris siccare per annum.
Cum uino sedant tussim, præbentq; soporem.
Si latitans intus sanies præcordia lædit,
Pellitur illarum cum uino puluere sumpto.
Cum mulsa bibitus choleram depellit iniquam.
Tormina cum mixto bibitus sedabit aceto.
Hocq; modo sumptis dicunt prodesse uenenis.
Spleni contractis, & quouis frigore læsis,
Cum uino bibitus puluis medicabitur eius.
Hocq; modo sumptus tardantia menstrua purgat.
Duritias stericas radicum coctio mollit,
Si subtus tepida foueantur sæpius illa.
Hæc cum clysterio si sit subiecta per anum,
Non modicum schiasi dicunt prodesse dolori.
De radicibus his mixto collyria melle
Fiunt, quæ uuluæ pellunt subiecta secundas.
Inq; locis hæc fixa cauis syringia curant.
Commixtus melli, desiccat uulnera, puluis:
Carneq; nuda replet, si sit superadditus, ossa.
Pulueris hellebori pars tertia iungitur illi,
Iris radicum tenui cum puluere duplo,
Puluis uterque simul commixto melle ligatus,
Hoc superappositum purgat caligine uultum,
Et papulas eius istud cataplasma repellit.

IRI DAT florum.] Iris (ut tradit Plinius) radice tantum commendatur, unguentis aut medicinæ nascens. Laudatissima in Illyrico. Et ibi quoque non maritimis, sed in syluestribus Drilonis & Narone. Proxima in Macedonia: laudatissima hæc, & candicans. Et ex illis tertium locum habet Africana, amplissima inter omnes, gustuque amarissima. Illyrica quoque duorũ generum est: Rhaphanitis à similitudine, quæ melior. Rhizotomos subruffa. Optima, quæ sternutamenta tactu mouet. Caulem habet cubitalem, & rectum. Floret diuersi coloris specie, sicut arquus cœlestis, unde & nomen. Non improbatur & pisidica. Et fossuri tribus ante mensibus mulsa aqua circũfusa, hoc ueluti placamento terræ blandiuntur, circũscriptam mucrone gladio'ue triplici: & cum legerint eam, protinus in cœlum attollunt. Natura est feruens, tractataque pustulas ambusti modo facit. Præcipitur ante omnia, ut casti legant. Teredines non sicca modo, uerum in terra celerrime sentit. Optimum antea irinum Leucade & Elide ferebatur. Iampridem enim & seritur. Nunc à Pamphylia. Sed Cilicum maxime laudatur, atque septentrionale.

Cœlestis.] Quia similis coloribus arcui cœli. Illyricam.] Quare illyrica dicatur iris, exponit. Soporem.] Somnum. Stericas.] Hysterarum, id est matricum seu uuluarũ: quod sæpe diximus. Clysterio.] E in clysterio producendum, corripit. Schiasi.] Est & hoc ineptum. Ischiam autem intelligit. Collyria.] Oculorum medicamenta. Eius.] Vultus, hoc est quæ in facie nascuntur.

DE INVLA.

NVLA, *quam uulgus elnam uocat, eliniumq́;,*
I *Dicitur à medicis: est forma cognita cunctis.*
Humida uis eius, & feruida dicitur esse.
Humor habere gradum primum, feruorq́; secundum,
Dicitur. illius decoctio menstrua purgat.
Si bibitur, mouet urinam, depellit abortum.
Dicitur hæc eadem stipatum soluere uentrem.
Radix trita fugat schiasim superaddita coxæ.
Ex eius folijs cum uini nectare coctis
Mire nephreticis renes inuoluere prodest.
Eius radicum puluis cum melle uoratus
Tussim compescit, orthopnoicisq́; medetur.
Cum succo rutæ succus si sumitur eius,
Affirmant ruptis quod prosit potio talis.

INVLA quam uulgus.] Est hæc herba humida in primo gradu,& calida in secundo. Purgat mẽses,cit urinam,abortum quoque pellit, uentrem laxat, dolorem coxendicum fugat,nephreticis usque ad miraculum prodest,sanat tussim,& orthopnoicos, rupturasque curat.

DE HYSOPO.

ST *hysopum siccum, calidum quoque. tertius illi*
E *Est in utroque gradus: eius decoctio facta*
Sic, ut cocta simul sint mel, ficus quoque sicca,
Prodest non modicum patientibus hausta catarrhum.
Subuenit & uoci raucæ uersata palato.
Et prodest cunctis pulmonum sumpta querelis.
Lumbricos uentris eadem potata repellit.
Et pectus, capitis si distillatio fiat,
Quæ persæpe solet tussim, phthisimq́; creare,
Prodest hæc eadem decoctio sumpta frequenter.
Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus.
Contrito uiridi si iungitur oxymel illi,
Sicq́; datur bibitum, stipatum molliet aluum.
Potio si uiridis uel sicci sæpe bibatur,
Vultibus eximium fertur præstare colorem,
Cum uento nocuo uiscosum phlegma repellens.
Cardnia si iungas, his solues fortius aluum.
Cum nitro & ficu sicca si conteris ipsum.
Et superapponas spleni cataplasma tumenti,
Hydropicis'ue, solet siccando repellere morbum.
Cum uino bibitum præcordia tensa relaxat,
Et quicunque nocet tumor interiora, recedit.
In quo decoquitur, si dens foueatur, aceto,
Fertur ab immodico cito sæpe dolore leuari.
Accensæ fumo sonitus compescitur auris.
Elixum appositum humores lympidat omnes.
Sic iuuat ictericos iniectum naribus idem.
Auriculæq́; grauem dicunt curare dolorem,
Hoc mixtum roseo si fundis intus oliuo.

EST HYSOPVM.] Male & contra naturam produxit mediam huius nominis. Pueris igitur in hoc non est imitandus. Est autem hysopum calidum & siccum in tertio gradu. de hysopo lege Plin. lib. 25. Catarrhum.] Malum quod fit ex distillatione humoris ex capite. Distillat autem humor ex capite interdum in nares, quod leue est: interdum in fauces, quod peius est: interdum etiam in pulmonem, quod pessimum est. Si in nares distillat, tenuis per has pituita profluit, caput leniter dolet, grauitas eius sentitur frequentia sternutamenta sunt: si in fauces, has exasperat, tussiculam mouet: si in pulmonem, prẹter sternutamenta & tussim, est etiam capitis grauitas, lassitudo, sitis, æstus, biliosa urina. Aliud autem (quamuis non multum distans malum) grauedo est. hæc nares claudit, uocem obtundit, tussim siccam mouet, sub eadem salsa est saliua, sonant aures, uenæ mouentur in capite, turbida urina est. Hæc omnia κορύζας Hippocrates nominat. Phthisimque.] Tabem, uel sanguinis reiectionem. Oxymel.] Si cõmiscetur oxymel uiridi cõtrito hysopo. Stipatum.] Duritiem alui. Phlegma.] Pituitã. Hydropicis.] Aqua intercute laborantibus. In quo decoquitur.] Remedium notatu quidem dignissimum aduersus dentiũ tormenta. Lympidat.] Extenuat & purgat. Ictericos.] Ictero, hoc est malo regio correptos.

DE ASARO.

ST *asarum græce, uulgago dicta latine.*
E *Hæc calidæ & siccæ uirtutis dicitur esse.*
Tertius est illi gradus, ut dicunt, in utroque.
Prouocat urinam, potatáq; menstrua purgat.
Hocq́; modo iecoris medicatur sumpta dolori.
Hydropicosq́; iuuat, schiasim fugat hausta frequenter.
Et uuluæ morbis decoctio subuenit eius.
Dicitur ictericum potata repellere morbum.
Helleboriq́; modo uomitu præcordia purgat.
Sed non est huius purgatio tam uiolenta,
Nec metuenda quidem, si fiat taliter illa.
Aetatem & uires eius circunspice primum,
Quem purgare uoles, & tempus quale sit anni,
Et si sit regio feruens, uel frigida ualde,
Aut si temperiem mediam tenet inter utranque.
Nam senibus puerisq́; parum donare licebit:
Aetatis mediæ plus his, iuuenesq́; requirunt.
Pinguibus & ualidis plus dandum, quàm macilentis:
Debilibusq́; uiris magis in gelida regione
Dandum, quàm calida: duris quocunque labore
Plus illis tribues quos redunt otia molles.
Hæc circunspiciens, & cætera talia tractans,
Non solum tutus dabis hanc, sed quaslibet herbas,
Quæ purgant uomitu, uentrem, stomachum'ue resoluunt,
Sed quia de cunctis dixi communiter herbis,
Quo sit danda modo proprie uulgago, docebo.
De folijs eius triginta recentia tollens,
Adde meri tantum quo possint cuncta recondi.
Tota nocte mero facias macerentur in illo,
Mane terens, uino, quo sunt macerata, resolue.
Tunc olus excoctum cum pingui carne recenti
Porcina, prius ægroto da sufficienter,
Et sumat uini, uult quantum, fortis & albi,
Sic asari succum colatum trade bibendum.
Fortibus & magnis est hic numerus foliorum.
Sufficiens, reliquis (ut diximus) est minuendus
Iuxta quod uires, ætas, & cætera poscunt.

EST ASARVM.]

EST asarum.] Hanc herbam Græci ἄσαρον uocant, quoniam in coronas non addatur. auctor Plinius libro uigesimo primo. Asaron quidam crocum hortensem uocant. Plinius baccar uocat. Huius radices utiles ferè, ut acori, sed magis explicantur, & perinde quod de illo iam dictum, id de hoc intelligatur, auctor Placentinus. Tertius.] Hoc est, asarum calidum & siccum est in tettio gradu. Hydropicos.] aqua intercute laborantes. Schiasim.] Ischiam, ut sæpe aliàs, intelligit, hoc est coxarum dolorem.

Uuluæ.] Hysteræ, id est matricis. Ictericum.] Arquatum & morbum regium. Hellebori.] Veratri. Macilentis.] Qui sunt macilento & macro corpore. Macerentur.] Extenuentur, siue mollificentur. Macerata.] Extenuata.

DE MENTHA.

VIM caldam, siccamq; gradu fert mentha secundo.
Illius potu uis digestiua iuuatur.
Cōfortat stomachum, uomitū quoque detinet hausta.
Lumbricosq; modo depellere fertur eodem.
Diuersis morbis occurrit testiculorum,
Si foueantur aqua, qua menthæ cocta sit herba.
Concretum soluit lac mammis addita trita.
Instillata fugat auris cum melle dolorem.
Asperitas linguæ fugit illa sæpe fricata.
Haustaq; cum sapa partum solet accelerare.
Trita canis morsum superaddita cum sale curat.
Hæc hæmophthisicis mixto succurrit aceto.
Matrici succus si subditur illius ante
Quàm fiat coitus, mulier non concipit inde.
Caseolos succus putrescere non sinit eius
Admixtus, uel si uiridis superadditur herba.

VIM CALIDAM.] Menthæ nomē suauitas odoris apud græcos mutauit, cum alioquin mintha uocaretur, unde ueteres nostri nomen declinauerunt. Grato mētha mensas odore percurrit in rusticis dapibus. Semel sata diutina ætate durat. Menthæ ipsius odor animum excitat, & sapor auiditatem in cibis, ideo in mammarum mixtura familiares ipsę accessere, ut coire, densareque lac non patiantur. Quare lactis potionibus additur, ne huius coagulati potu strangulentur. Data in aqua & mulso, eadem ui resistere & generationi creditur, cohibendo genitalia densari. Aeque maribus & fœminis sistit sanguinem, & purgationes fœminarum inhibet. Cum amylo ex aqua pota, cœliacorum impetus. Syriation & uomicas uuluæ curauit. Illa & iocinerum uitia ternis obolis ex mulso datis. Item sanguinem excreantibus in sorbitionem. Vlcera in capite infantium mire sanat. Arterias humidas siccat, siccas astringit. Pituitas corruptas purgat in mulso & aqua. Voci succus sub certamine utilis duntaxat, & qui gargarizatur uua tumente, adiecta ruta & coriandro ex lacte. Vtilis & contra tonsillas cum alumine, linguæ asperæ cum melle. Ad conuulsa intus per se, uitijsque pulmonis. Singultus & uomitiones sistit cum succo granati, ut Democritus monstrat. Recentis succus narium uitia. Spiritus subductos emendat. Ipsa trita choleras in aceto quidem pota. Sanguinis fluxiones intus. Ileum etiam imposita cum polenta, & si mammæ tendantur. Illinitur & temporibus in capitis dolore. Sumitur & contra scolopendras & scorpiones marinos, & ad serpentes. Epiphoris illinitur, & omnibus in capite eruptionibus, item sedis uitijs. Impetigines quoque, uel si teneatur tantum, prohibet. Auribus cum mulso instillatur. Aiunt & lieni mederi eam in horto gustatam, ita ne uellatur, si is qui momorderit, dicat se lieni mederi per dies nouem. Aridæ quoque farinæ tribus digitis apprehensam, & stomachi dolorem sedare in aqua, & similiter asperfa in potionem, uentris animalia expellere. Fert mentha.] Hoc est, mentha est calida & sicca in secundo gradu.

Illa.] Mentha, & est casus auferendi. Sapa.] Est sapa mustum usque ad tertiam, siue dimidiam partem decoctum. Hæmophth.] Sanguinem spuentibus.

DE CYPERO.

VIM cypero medici calidam siccamq; secundo
Dicunt esse gradu. potu depellitur eius
Calculus, urinæ purgat laxatq; meatus.
Dicit Apollodorus, quod pellere possit abortum,
Si mulier foueatur aqua qua coxerit illum.
Asserit hic idem consumere posse lienem,
Illius fumus si sæpius ore trahatur.
Si se sanus homo fumo suffumiget illo,
Dicit eum fieri firmum magis & leuiorem.
Subuenit alarum uitijs admixtus oliuo.
Succus sic uitium fugat intertriginis unctum.
Humores nimios depellit sæpius haustus.
Illius solus puluis, melli'ue iugatus
Vlcera mirifice, uel uulnera putrida purgat.
Præcipue puluis hic ulceribus ualet oris.
Si bibitur, stomachum confortat debilitatum.
Hydropicis multum succurrit sæpius haustum,
Atque per urinas humores purgat aquosos.
Contrito ualidum cypero si iungis acetum,
Vlcera quæ serpunt cohibes medicamine tali.

VIM CYPERO.] Cyperum calidum & siccum est in secundo gradu. Cyperi utiles admodum radices, calefacientes & arefacientes absque lācinatione, unde per humiditatē multā hulcera mirifice iuuāt: habent nāque quiddam acerbescens, stypticumque: ob hoc hulceribus oris multum accōmodatum, secandique uim habent quandam, calculosisque medentur, & urinas & menstrua ciunt. Cyperum Plinius gradiolum uocari ait. Laxat.] soluit & aperit. Cyperi (inquit Plin.) uis in medicina psilothri. Illinitur pterygijs, ulceribusque genitalium, & quę in humore sunt omnibus, sicut oris hulceribus. Radix aduersus serpentium ictus, & scorpionum præsertim, remedio est. Vuluas aperit pota. Largiori tanta uis, expellit eas. Vrinam ciet & calculos, ob id utilissima hydropicis. Illinitur & ulceribus quæ serpunt, sed his

præcipue quæ in ſtomacho ſunt,ex uino uel aceto illita. Oliuo.] Oleo. Intertriginis.] Hoc malũ eſt,cum membra ſimul interteruntur,& confricantur accedente ſudore. Hydropicis.] Quos hydrops tenet. Medicamine.] Medicamento, medela, medicina.

DE PAEONIA.

PAEONIAM medici calidam ſiccamq; fatentur.
Hancq; tenere gradum dicunt in utroque ſecũdum.
Splen,iecur, & renes cum mulſa ſumpta iuuabit.
Si iungatur ei uiolenter amygdala trita,
Menſtrua ſic purgat, & fluxum detinet alui.
Illius in uino decoctio ſæpius hauſta,
Veſicæ duros ſedat ſic ſumpta dolores.
Et ſcotoſim ſic illa iuuat, ſtomachiq; dolorem.
Calculus infantum potu depellitur eius.
Nephreticos eadem multum iuuat,ictericoſq; .
Preſſuras, inferre ſolent quas ſomnia nocte,
Pæoniæ ſemen bibitur ſi ſæpius, arcet.
Illius radix pueris ſuſpenſa caducis,
Non modicum prodeſt,uelut aſſerit ipſe Galenus.
Quendam ſe puerum narrat uidiſſe caducum,
Aetas cuius erat annorum circiter octo:
Pæonia puer hic radicem ferre ſolebat
Appenſam collo: quadam uice concidit illa,
Moxq; puer cecidit, ſolito qua more ligata
Protinus euaſit. rem uero probare Galenus
Hanc plene cupiens, radicem denuo dempſit
De collo pueri: cecidit, liguitq; reſumpta.
Cognita uis herbæ fuit huius ſic manifeſte.
Ipſe Dioſcorides cunctis ait eſſe caducis
Aptam, ſi bibitur, uel ſi ſuſpenditur illa.
Seminis illius ter quinque rubentia grana
Cum uino fluxum matricis ſumpta coercent.
Nigra ſolent uarios matricum pellere morbos,
Si totidem dantur cum uino nocte bibenda.
Huius ſunt geminæ ſpecies: mas dicitur una:
Altera, quæ minor eſt ſpecies, eſt fœmina dicta.
Radix maioris eſt palmis longa duobus,
Groſſaq; ceu digitus: radix diuiſa minoris
Dicitur in plures radices: hæc bene purgat
Poſt partum potata ſteras uino ſociata
In cunctis reliquis ſimilis uis dicitur illis.

PAEONIAM medici.] Vetuſtiſſima inuentu pęonia eſt,nomenque auctoris retinet,quam quidam pentorobon appellant,alij glycyſidem. Hæc quoque difficultas eſt, quòd eadem aliter alibi nuncupatur. Naſcitur opacis montibus,caule inter folia digitorum quatuor ferente in cacumine ueluti græcas nuces quatuor aut quinque. Ineſt ijs ſemen copioſum,rubrum,nigrumque. Hæc medetur & faunorum in quiete ludibrijs. Præcipiunt eruere noctu: quoniã ſi Picus Martius uideat,tuendo in oculos impetum faciat. auctor Plin. lib. 25. Tenere gradum.] Hoc eſt,pæonia calida & ſicca eſt in utroque gradu. Scotoſim.] Oculorũ obtenebrationẽ,quæ fit ex uertigine,uel alio uitio capitis. Nephreticos.] Renum morbo obnoxios. Vidiſſe caducum.] Morbo comitiali laborantem,& magnum eſt naturæ & opificis Dei miraculum,quod ſolum docere poſſit,quantus ſit dominus Deus noſter,quamque infinitę potentiæ. Fluxum matricis.] Alui ſeu uuluæ. Huius.] Pæoniæ ſunt duæ ſpecies. Steras.] Hyſteras proprie & recte, atque iterum uuluas intelligit & matrices.

DE BORAGO.

HERBAM, quam Græci dixerunt meliſophyllon,
Boragum noſtri dicunt uulgariter illam.
Præ cunctis apibus gratiſſima dicitur herbis,
Nec gaudere magis ullius flore uidentur.
Contritæ floris apium ſi uaſa perungas,
Non fugient, meliuſq; facis ſi lac ſibi iungas.
Vnguine cultores retinent examina tali.
Auxilium præſens apium fert ictibus illa,
Ictus detrita tegitur ſi protinus herba.
Hocq; modo, quos ueſpa nocet uel aranea, curat.
Trita ſolet ueteres compeſcere cum ſale ſtrumas.
Hocq; modo uitijs dicunt ſuccurrere fœdis.
Fœmina purgatur decoctio cum ſale ſucco.
Tali diſcutitur inflatio noxia potu.
Eius ſi uiridis decoctio ſæpe bibatur,
Antiquos dyſentericos iuuat & ciliacos,
Aſthmaticis eadem prodeſt,orthopnoiciſq; .
Vlcera depurgat,morbos leuat articulorum.
Herba canis morſus ſuperaddita cum ſale curat.
Eius fomento decoctio menſtrua purgat.
Ore retenta, ſolet dentis ſedare dolorem.
Lumina purgari caligine, Plinius inquit,
Eius ſi ſucco fuerint cum melle peruncta.

HERBAM quam.] Meliſſophyllũ marrhubio conſimile eſt potentia,ſed multo inferius, ob hoc eo quiſquam ferê nõ utitur. Cum enim in omni terra ſit melius marrhubium,eo uti malunt: niſi marrhubium deſit,ubi eo utẽdum ſit,tum hoc utendum. Alio nomine dicitur apiaſtrum,putaturque ea eſſe quã meliſſam uocant. Lege de meliſſophyllo Plin. lib. 21. cap. 9. Et lib. 20. & cap. 12. & iterum lib. 21. cap. 20. Apibus.] Inde apiaſtrum,quia nullo flore apes magis gaudent. Apium uaſa.] Aluearia intelligit,et eſt modus examina retinendi minime negligendus. Dyſentericos.] Torminoſos. Ciliacos.] Qui ex ſtomachi uitio uentris profluuium patiuntur: de hoc malo lege Celſum libro 4. Aſthmaticis.] difficulter ſpirantibus. Orthopnoicis.] Hos intelligit,qui,niſi recta ceruice,ſpirare nequeunt.

DE SENECIO.

ERIGERON Græci, nos Senecion uocitamus,
Quod canis ſimilis uideatur flore capillis.
Naſcitur in muris, & in hortis, & tabulatis.
Illius herbæ uis frigida dicitur eſſe.
In medicinali radix non ponitur uſu.
Flores cum folijs tundens, infundito uini

Permodicum

Per modicum dulcis, & sic tepefacta tumori
Hæc simul apponas anī, uel testiculorum.
Addito thus istis, neruos & uulnera quæuis
Curabis facile, posito cataplasmate tali.
Hæc eadem triti facient eius capitelli.
Potari prohibent, quia suffocare bibentem
Quidam confirmant. at contra Plinius auctor,
Ictericis quondam potum donasse salubrem
Cum uino dicit: taliq; modo medicari
Morbis uesicæ plures ait ille probasse.
Et cordis uitijs illam, iecorisq; dedisse.
Torminibus quoque cum passo, iuuisseq; potu
Hoc uarios morbos præcordia quæ patiuntur.
Et uiridis facit hæc si tincta uoretur aceto.
Trita solet duras hæc cum sale spargere strumas.
Hanc circunscriptam si quis fodiat sine ferro,
Et tangat dentem uicibus tribus inde dolentem,
Vnaquaque spuens uice, postq; reponat eodem,
Quo fuit orta loco, sic rursum uiuet ut herba,
Plinius ut dicit, non amplius ille dolebit.

ERIGERON Græci.] Erigeron à Græcis, quæ à nostris uocatur senecio. Hanc si ferro circunscriptam effodiat aliquis, tãgatque ea dentem & alternis ter despuat, ac reponat in eundem locum, ita ut uiuat herba, aiunt dentẽ eum postea non doliturum. Herba est trixaginis specie & mollina, cauliculis subrubicundis. nascitur & in tegulis & in muris. Nomẽ hoc Gręci dederũt, quia uere canescit. Caput eius numerosa diuiditur lanugine (qualis est spinæ) inter diuisuras exeunte. Quare eam Callimachus acanthida appellat, alij pappum. Nec deinde Græcis de ea constat. Alij erucæ folijs esse dixerunt, alij roboris, sed minoribus multo. Radice alij superuacua, alij neruis utili, alij potu strangulante. E' diuerso quidã regio morbo cum uino dederunt, & cõtra omnia uesicæ uitia. Item cordis & iocineris. Renibus extrahere harenam dixere. Ischiadicis drach. cum oxymelite ab ambulatione propinauere, torminibus quoque in passo utilissimam, præcordijs etiam cibo & aceto eam prædicantes, ferentesque in hortis. Nec defuerunt qui & alterum genus facerent. Nec quale esset demonstrarunt, contra serpentes in aqua bibendam, edẽdamque comitialibus dãtes. Lanugo eius cum croco ex exiguo aquæ frigidæ trita illinitur epiphoris. Tosta cum mica salis strumis. auctor Plin. lib. 26. Canis capillis.] Canescere enim uidetur. In medicinali.] Radix eius medicis nulli usui est. Cataplasmate.] Emplastro. Ictericis.] Ictero, hoc est morbo regio comprehensos. Hanc circunscriptam.] Id quod supra ex Plinio adscripsimus.

DE CHELIDONIA.

ESSE chelidoniæ species geminæ referuntur
A' medicis: species est maior prima uocata,
Altera uero minor oculis medicatur utraque.
Cæcatis pullis hac lumina mater hirundo
(Plinius ut scripsit) quamuis sint eruta, reddit.
Hanc nasci dicunt auibus uenientibus illis,
Et desiccari solito dum more recedunt.
Indeq; nomen habet chelidonia: nanque chelidon
Dicitur hæc uolucris Græcorum more uocari.
Florentis succus cum melle coquatur in ære
Igne leui, spumam donec proiecerit omnem,
Et quasi crassitiem mellis decoctio sumat.
Vtilius nullum dicunt oculis medicamen
Quos caligo nocet, si sint hoc sæpe peruncti,
Conteritur iuncto sibi radix eius anetho,
Et sic ictericis cum uino sumitur albo.
Dentis ut affirmant prohibet contrita dolorem.
De folijs eius contusis si cataplasma
Cum uino fiat, maculas abstergere dicunt.

ESSE chelidoniæ species.] Quidam inepte hãc herbam uocant cœlidoniam, quasi donum cœli, inter quos est Simon Genuẽsis: de qua re sic loquitur Antonius Codrus Vrceus homo utriusque linguę impense doctus, in eo sermone quem in laudem literarum græcarum habuit: Quid dicam (inquit) de medicis, qui chelidoniam ab hirundinis dictam, interpretantur cœli donum? Simon ipse Genuensis & gentiles alij plures huiusmodi scatent erroribus. Chelidoniam ab hirundinibus dictam cõfirmat Plin. lib. 25. dicens: Animalia quoque inuenere herbas, in primisque chelidoniã. Hac enim hirundines oculis pullorum in nido restituunt uisum, ut quidam uolunt etiam erutis oculis. Geminæ species.] Genera eius duo inquit Plin. Maior fruticoso caule, folio pastinacæ erraticæ ampliore, ipsa altitudine duum cubitorum. Color albicans, flos luteus. Minori folia hederæ rotundiora, minus candida. Succus croci mordax, semen papaueris. Florent aduentu hirundinũ, discessu marcescunt. Florentibus succus exprimitur, & in æreo uase cum melle Attico leniter cinere feruenti decoquitur, singulari remedio cõtra caligines oculorũ. Vtuntur & p se succo in collyrijs, quę chelidonia appellãtur ab ea. Auibus uenietibus.] Hirũdinibus. Recedunt.] Discedũt hirundines. Aere.] Aereo uase. Hoc.] Medicamine. Ictericis.] Arquatũ morbum (habentibus.

DE CENTAVREA.

SVNT centaureæ species maiorq; minorq;,
Vt supradictis dixi de pluribus herbis.
Sed quia perpaucis species est cognita maior,
Hanc prætermittens uires narrabo minoris,
Quam notam cunctis credo uulgaribus ipsis.
Desiccatiuæ uirtutis dicitur esse.
Non modicum plagas conglutinat inde recentes,
Inq; cicatricem ueteres superaddita ducit.
Illi qui schiasim patitur, decoctio mire
Prodest, illius si sit subiecta per anum.
Sanguine detracto sedat mox illa dolorem.
Fomento neruis eadem medicabitur ægris.
Illius succus deducit menstrua sumptus.
Pellit abortiuum, medicamina cuncta maligna
Cum uino sumptum dicunt purgare per aluum.
Melle sibi iuncto caligine lumina purgat.
Illius exprimitur autumni tempore succus,
Quem desiccatum feruenti sole reponunt,
Ad renum curam quam diximus ante salubrem.

SVNT Centaureæ.] Centaurea curatus dicitur Chiron, cum Herculis exceptus hoſpitio, pertractanti arma, ſagitta excidiſſet in pedem: quare aliqui chironion uocant. lege Plin. lib. 25. Plagas conglutinat.] Ingentia uulnera adglutinat uiridis herba ſuperimpoſita: & quæ difficillime in cicatricem coeunt, ſuperinducta in cicatricē cogit. & arefacta conglutinantis ac arefacientis potentiæ rebus admiſcetur, quæcunque ſinus & fiſtulas curare poſſint. Caligine purgat.] Claros facit oculos, fugata caligine.

DE COLVBRINA.

HERBA, dracontеiam græcorum quam uocat uſus,
Hæc eadem uulgi lingua colubrina uocatur:
Quod colubra ſimilis maculoſo cortice ſurgat.
Ex quibus antiquis expertum credimus eſſe,
Quod queat à ſimili colubrina uenena fugare.
Quiſquis ſe trita radice perunxerit eius,
Tutus ab incurſu ſerpentum dicitur eſſe.
Morſibus illarum cum uino ſumpta medetur.
Si iungas oleum cum ſucco ſeminis eius
Auribus infundens, poteris ſedare dolorem.
Hoc ſucco lanam madidam ſi naribus addas,
Compeſces morbum qui polypus eſt uocitatus.
Sic etiam cancris magnum ſolet eſſe iuuamen.
Succo radicis eius caligo fugatur,
Et uarij morbi quæ lumina perpetiuntur,
Ex ipſo puro ſi ſint lita, melle'ue mixto.
Et prodeſt oculis radix ſi manditur aſſa.
Cum poſca granis terdenis ſeminis hauſta,
Lumina munda ferunt, pulſa caligine, reddi.
Si marceſcentis illius floris odorem
Nare trahat prægnans, deponere fertur abortum:
Vel ſi ſit radix matrici ſubdita trita,
Puluis radicis eius cum melle iugatus,
Tuſſim compeſcit ſumptus, ſedatq; catarrhum,
Et confert hæmophthiſicis hoc ſæpe iuuamen.
Pectoris humores exhaurit non redituros.
Omnibus his prodeſt radix ſi ſumitur aſſa.
Iſtud idem faciet eius decoctio ſumpta.
Eius cum uino radix uenerem mouet hauſta.
Prouocat urinas, phagedænica uulnera ſanat,
Si ſit ei tritæ cum melle bryonia iuncta.
Vulneris hoc mundat ſordes, ſyringia curat.
Sola ſibi iuncto maculas depellit aceto.
Eſſe pedum uitium dicunt, cui pernio nomen
Eſt à pernicie membri patientis idipſum.
Plebs dicit mulam, ſolet hoc de frigore naſci.
Amne draconteiæ radices decoque, tali
Pernio deletur ſi ſæpius amne fouetur.

HERBA dracon.] Δρακόντιον lingua latina colubrinam uocat. Colubrina.] Colubrorum uirus. Illarum.] Serpentum. Polypus.] πολύπους eſt caruncula modo alba, modo ſubrubra, quæ narium oſſi inhæret: & modo ad labra pendens narem implet, modo retro per id foramen quo ſpiritus à naribus ad fauces deſcendit, adeo increſcit, uti poſt uuam conſpici poſſit, ſtrangulatque hominē, maxime auſtro aut euro flante. fereque mollis eſt, raro dura, eaque magis ſpiritum impedit, & nares dilatat, quę fere καρκινώδης eſt. Itaque attingi non debet. auctor Corn. lib. 6. cap. 8. Lumina.] Oculi. Marceſcentis.] Putreſcētis. Catarrhum.] Deſtillationem, de quo malo ſupra. Confert.] Conducit. Hęmophthiſicis.] Sanguinē ſpuentibus. Phagedęnica.] Quæ phagedæna facit. Eſt autem phagedæna exulceratio uſque ad oſſa celeriter depaſcens cum inflammatione, ſaniem male olentem emittens, & mortem inducens. Columella uero accipit phagedænam etiam pro morbo quem in iumentis uermem appellant. Bryonia.] Vitis genus. Syringia.] Fiſtulas. Pernio.] Eſt hic morbus pedum ex nimio frigore proueniens, & calcaneum infeſtans. Per diminutionem perniunculus.

DE GAISDONE.

ISCHAS à Græcis eſt uulgo gaiſda uocata,
Non modicum quæſtum præbens tinctoribus herba.
De folijs eius tritis factum cataplaſma,
Vulnera, magna licet, conglutinat: atque cruorem
Illorum ſiſtit, reprimit quoſcunque tumores.
Si cum melle teris hanc, ſordida uulnera purgat,
Emundat maculas: & ſacro ſubuenit igni,
Oui ſi iungens albumen eam ſuperaddas.

ISCHAS à Græcis.] Iſchias lego apud Plin. Perottus tamen etiam cum alijs legit iſchas. Eſt autē hæc herba multorum nominum. Leucacantha (inquit Plin.) quam alij phyllon, alij iſchiada, alij polygonaton appellant, radice cyperi, quæ cōmanducata dentium dolorem ſedat: item laterum & lumborum, ut Hiceſius tradit, ſemine poto drachmis octo, aut ſucco. Eademque ruptis conuulſiſque medetur. Non modicum.] Maximum. Quæſtum.] Lucrum. Illorum.] Vulnerum. Ego tamen credo hic deſcribi herbam quæ Græce dicitur ἰσάτις, & ideo debere legi non iſchas, ſed iſatis. Nam iſatis eſt qua utuntur tinctores, & eſt lactucæ genus. ut docet Plin.

DE HELLEBORO ALBO.

HELLEBORVM geminas ſpecies teſtatur habere:
Album quod ſurſum purgat, nigrumq; deorſum.
Vim ſiccam calidamq; tenet: & tertius illis
Eſt in utroque gradus. nigro uiolentius album
Dicitur: unde prius dicam de uiribus eius.
Suppoſitum quocunque modo, depellit abortum.
Naribus attractus ſternutamenta mouebit
Illius puluis, capitis pellentia morbos.
Miſcetur confecturis quæ lumina purgant,
Et multum prodeſſe ferunt uitijs oculorum.
Pultibus admixtus, mures puluis necat eius,
Et cum lacte datus eſt muſcis pernicioſus.
Dicunt per uomitum uarios educere ſumptum
Humores, ueteresq; ferunt ſic pellere morbos.
Purgatur tali uomitu uertigo uetuſta.

Insanis,melancholicis ualet, atque caducis.
Sæpeq; curatur sumpto lymphaticus isto.
Hydropicis in principio mire medicatur.
Emundat lepram, tetanum fugat, atque podagram.
Confirmat tremulos,redeuntia tormina curat.
Diuersis uitijs stomachi, schiasiq; medetur.
Et tussi ueteri, febribusq; per omnia prodest
Quartanis, annis iam pluribus inueteratis.
Ingenti cura sumpturum Plinius ipsum
Admonet,ut septem se præparet ante diebus,
Humectisq; cibis corpus bene temperet omne.
Nec sero cœnet, qui debet sumere mane.
Et quando sumet,iubet explorare serenam
Et calidam claramq; diem, uentisq; carentem
Obseruare iubet : curam si spreuerit istam,
Passurum nimios affirmat eum cruciatus.
Helleborumq; iubet in pultibus antea coctum,
Aut in lente dari, sic dicit non nociturum.
Hocq; dari prohibet senibus, puerisq; tenellis,
Mollibus & timidis, animiq; uiris muliebris,
Et macris nimium dicit non accipiendum.
In succo ptisanæ, uel mulsa, pane'ue coctum
Sumere præcipiunt alij, sic utile dicunt.
Philo composito fertur scripsisse libello,
Qualiter helleborum sit nobis accipiendum.
Inq; suis Hipocras Aphorismis istius herbæ
Solius meminit, quam nouerat utiliorem.
Plures scripserunt huius de uiribus herbæ,
Et quo sit sumenda modo docuere, quibusq;.
Non tamen inueni perplura uolumina uoluens
Vllum, qui certum pondus donare iuberet.
Illius dixisse satis se, credo, putabant,
Cum iuxta uires, ætates, tempora, dandum
Iussissent : mihi uero satis non esse uidetur
Tutam rem, subitum quæ confert sæpe periclum
Commendare dari cuiquam sine pondere certo.
Plinius ut scripsit, Themison donare solebat
Hellebori drachmas geminas, tribuisse sequentes
Bis binas etiam confirmat:non tamen ipse
Pondere quo iubeat sumi statuisse uidetur,
Cum tamen hellebori nigri iubeat dare drachmam,
Quatuor aut scrupulos. mihi significare uidetur
Albi dimidium pondus tantummodo dandum :
Quod longe nigro uiolentius esse fatetur.

HELLEBORVM geminas.] Helleborus uterque albus ac niger, abstergendi calefaciendique potentiæ est,ideo curant uitiligines,& impetigines,& scabies,& lepras,fistulamque callosam, atro curaueris intra biduum aut triduum,abijcit callum. Ponuntur in tertio ordine calefacientium & arefaciētium. Purgat autem niger humorem melancholicum per uentrem in primis inferiorem. Albus autem per superiorem,per uomitum crassos glutinososque humores purgando,mouet etiam inferiorem. Geminas.] Duas,album & nigrum. In tertioque gradu habent siccum & calidum. Pultibus admixtus.] Notādum hoc contra mures. Est muscis.] Contra muscas hoc seruandum. Lymphaticus.] Furiosus. Nam creditum est ab antiquis,qui in fonte imaginem nymphæ uidisset, furore percipi. Tetanum.] Ceruix grauibus admodum morbis obnoxia est. Neque tamē alius importunior,acutiorque morbus est,q̄ is qui quodam rigore neruorū,modo caput scapulis,modo mentū pectori annectit, modo rectā & immobilem ceruicem intendit. Vltimum Græci appellant τέτανον. Lege Celsum lib.4.cap.3. Plinius ipsum.] De Helleboro lege Pliniū Naturalis hist.lib.25.cap.5.& cap.13.& lib.27.cap.2.& 3.& 32.capitibus. Ptisanæ.] Ab hoc fit ptisanarium.de quibus supra. Nigro.] Helleboro,quod ueratrum dicunt latini.

DE HELLEBORO NIGRO.

H ELLEBORVM *nigrum nō est adeo uiolētum,*
Nec formidandum quantum quod diximus album.
Hoc quoque præcipiunt ueteres in lente coquendum
ut in uissellis, sic insanis medicari
ssumptum dicunt, & sic prodesse podagræ.
Hydropicis, mota febre, dicitur auxiliari.
Miram sentit opem sumpto paralyticus illo.
Et uarios bibitum morbos leuat articulorum.
Educit choleras uarias, & phlegma per aluum.
Elixaturæ potu caligo fugatur.
Duritias suppuratas factum cataplasma
Concoquit, & purgat, uacuat syringia collo
Infixus modicus radicis surculus eius,
Postq; dies geminos sit surculus ille remotus.
Ordea quam dederint contrito iunge farinam,
Hydropicus tumor appositus siccabitur illis.
Menstrua suppositum purgat, depellit abortum.
Auditum reddit, si surdis auribus illud
Imponas, & post triduum, biduum'ue repellas.
Appositum tollit maculas eius cataplasma,
Emundat lepras, scabies quascunque repellit.
Ore diu tentum quo coxeris illud acetum,
Dentis non modicum dicunt sedare dolorem.
Hellebori nigri præcepit Plinius unam
Donari drachmam, leuiter sic promouet aluum.
Plus quàm bis binos obolos uetat accipiendum.

HELLEBORVM nigrum.] Veratrum nigrum minus uiolētum est albo. Podagræ.] Pedum dolori. Hydropicis.] Quibus hydrops est oneri. Choleras.] Biles. Phlegma.] Pituitam. Suppuratas.] Id est,apostema factas. Suppurare enim est apostema fieri. Dentis.] Contra dentium supplicia.

DE VERBENA.

V ERBENAM *hierobotanem, peristereonq;*
Appellant Græci. species hæc fertur habere
Binas, effectus est idem penè duabus.
Cum uino,iuuat ictericos, si sæpe bibatur.
Pestiferos morsus curat superaddita trita.
Cum uino renouanda quidem per quatuor ista
Est medicina dies. oris bene uulnera purgat
Illius succus tepidus si uoluitur ore.
Hoc quoque facta recens herbæ decoctio præstat.
Hac etiam quæuis putredo repellitur oris,

Si tepefacta diu uoluatur fauce sonora.
Glutinat herba recens uulnus superaddita trita.
Occurrit cunctis cum uino sumpta uenenis.
Quae fuit alternis febris accedendo diebus,
Pellitur hac, tribus sumptis radicibus eius.
Cum totidem folijs potentur aqua resoluta.
Ista prius patiens, quàm frigus senserit ullum,
Hocq; modo febribus quartanis illa medetur,
Bis binis folijs cum tot radicibus haustis.
Illius in uino si sit decoctio facta,
Conuiuas hilares inter conuiuia sparsa
Reddere narratur, ut iam praescripta buglossa.
Hanc herbam gestando manu, si quaeris ab aegro,
Dic frater quid agis? bene si responderit aeger,
Viuet: si uero male, spes est nulla salutis.
Ex hac compositam quidam iussere coronam
Apponi capiti causa quacunque dolenti,
Sic dicunt illam celerem conferre medelam.
Plinius affirmat hanc omnibus esse salubrem
Visceribus, lateris morbis, iecorisq; querelis,
Pectoris & uitijs, & praecipue medicari
Pulmonem causis hanc asserit ille phthisisq;.
Parotidas reprimit adipi commixta uetusto.
Herbam, cui nomen folijs de mille dedere,
Betonicamq; pari uerbenae pondere iunge:
Haec mixta potentur aqua. nullum medicamen
Vtilius credunt illis, quos calculus angit.
Non modicum laudare magos hanc asserit herbam
Plinius. hanc cunctis dicunt obsistere morbis,
Et quod quisque petet hac impetrare perunctum.
Sic & amicitias captari posse potentum,
Et pelli febres, & plurima talia fingunt.
Quae quamuis natura potens concedere posset,
Vana tamen nobis, & anilia iure uidentur.

VERBENAM.] Verbena in aquosis locis nascitur, aliqui trigonum, alij bunion, alij sacram herbam, alij philtrodoten, Aegyptij pepsepte, prophetae Iunonis lacrymam, alij felis sanguinem, alij Mercurij sanguinem, Romani cristam gallinaceam uocant. auctor Dioscorides. Hierobotanen.] Quasi sacram herbam, quo nomine Plin. Verbenacam uocitat. Periste.] Quasi columbariam. Quartanis.] Qui quartanam passus côualuerit, uiresque integras recuperauerit, fidelius, constantiusque postea ualiturum scripsit Plato. auctor Gellius Noct. Attic. lib. decimo septimo, capite duodecimo. Si quaeris ab aegro.] Si aegrum interrogas. Spes nulla.] Si hoc uerum est, longe praestat multas herbas uerbena, maioresque uires habet, quàm unquam fortassis ab aliquo percipi potuit. Videtur tamen commentum anile, sicut interdum de alijs quoque herbis ridicula narrantur. Nihil tamen derogo diuinae potentiae, quae in omnibus rebus mirifice operatur. Celerem conferre.] Celeriter mederi. Querelis.] Doloribus. Phthisi.] Pulmonis exulcerationi: quae fit, cum pituita ex capite destillat. Parotidas.] Apostemata secus aures.

DE GAMANDREA.

CHAMAEDRYS Graece, quae gamadrea Latine
Dicitur. hanc herbam calidam siccamq; fatentur.
Tertius est in utroque gradus. depellit abortum,
Si mixta potetur aqua, tussimq; medetur.
Conquassata iuuat si mixta bibatur aceto.
Splen siccat, purgat cum uino menstrua sumpta.
Hydropicis in principio sic sumpta medetur.
Sic quoque pestiferis occurrit morsibus illa.
Cunctis praedictis prodest superaddita trita.
Sordens purgabis uulnus licet inueteratum,
Si cum melle teras, & tritam desuper addas.
Chamaedreos oculi succo cum melle peruncti,
Dicuntur clari, dempta caligine, reddi.
Si tritam misces oleo, corpusq; perungas,
Pellit frigorem, reuocabit & ipsa calorem.

CHAMAEDRYS Graece.] Χαμαίδρυς Graece dicitur. Est autem (ut scribit Plinius) Chamaedrys herba, quae latine trissago dicitur. Aliqui eam chamaedropen, alij teucrion appellauere. Folia habet magnitudine menthae, colore & diuisura quercus. Alij serratam, & ab ea serram inuentam esse dixere, flore pene purpureo. Carpitur praegnans succo. In petrosis aduersus serpentium uenena potu, illituque efficacissima. Item stomacho, tussi uetustae, pituitae in gula cohęrescenti, ruptis, conuulsis, lateris doloribus. Lienem consumit, urinam & menses cit. Ob id incipientibus hydropicis efficax, manualibus scopis eius in tribus heminis aquae decoctis usque ad tertias. Faciunt & ex ea pastillos, terentes eam ex aqua supra dicta. Sanat & uomicas, & uetera ulcera, uel sordida cum melle. Fit & uinum ex ea pectoris uitijs. Foliorum succus cum oleo caliginem oculorum discutit. Ad splenem ex aceto sumitur. Excalfacit perunctione. Conquassata.] Conuulsa. Licet.] Quamuis. Frigorem.] Frigus.

DE MAVRELLA.

HERBAM, quam Graeci strygnon dixere, Latini
Maurellam dicunt. uis eius frigida ualde est.
Dicitur auriculae mire sedare dolorem
Illius succus, si sensim funditur intus.
Aegilopis strygni dicunt cataplasma mederi.
Istud idem dicunt capitis sedare dolorem.
Vna cum strygno si sal, panisq; terantur,
Parotidas reprimet cataplasmatis addita more.
Strygni prurigo depellitur illita succo.
Succus suppositus fluxum stringit muliebrem.
Contritis eius folijs coniunge polentam,
His superappositis, sacer ignis, & herpeta mordax
Dicitur expelli: si uero iunxeris istis
Argenti spumam, cerussam, oleumq; rosatum,
Fortius & melius praedictum fit medicamen.

HERBAM quam.] Strychnon & strygnon quidam uolunt esse eãdem herbã quam maurellã uocant. Aegilopis.] De his supra, & apud Celsum libro 7. cap. 7. Parotidas.] De his saepe diximus.

Herpeta.]

Herpeta.] Et hoc ſupra declaratum eſt pueris:quibus qualiacunque bono animo congeſſimus, nihil curantes ſuperciliosorum ſciolorum ronchos.

DE IVSQVIAMO.

IVSQVIAMVM Græci, quã noſtri caniculatã
Dicunt: huic herbæ uirtus eſt frigida ualde.
Tres habet hæc ſpecies: ſemen profert prior album.
Altera ſubruffum producit, tertia nigrum.
Nobilior reliquis eſt ſemen quod gerit album.
Pro quo, ſi deſit, mos eſt apponere ruffum.
Nigrum uero frequens medicorum reſpuit uſus.
Iuſquiami folijs contritis, adde polentam:
Hoc adhibendo potes quoſuis curare tumores.
Sic mire calidam potes infrigidare podagram.
Auribus infuſus uermes ſuccus necat eius,
Illarumq; ſolet uarios lenire dolores.
Ore diu tepidum ſi contineatur acetum
Quo ſint decoctæ radices illius herbæ,
Dicitur immodicum dentis pacare dolorem.
Expreſſus ſuccus contriti ſeminis eius,
Viſcoſum, calidumq; poteſt compeſcere rheuma,
Si fuerint oculi patientis ſæpe perunctі.
Seminis illius obolus, cum ſemine mixtus
Miconis, pariter cum mulſa, ſumitur illis
Vtiliter, fluxum matricis quæ patiuntur.
Et dicunt hæmophthiſicis ſic poſſe mederi,
Vel quocunque modo ſanguis iactetur ab ore.
Dicitur hic potus medicari ſæpius hauſtus.
Cum uino tritum ſemen, cataplaſmaq; factum,
Mammas & teſtes dicunt curare tumentes.
Emplaſtris multis apponitur, antidotiſq;.
Infert, ſicut olus hæc herba comeſta, maniam.
Præſtat idem ſuccus in quouis uulnere fuſus.

IVSQVIAMVM Græci.] Hanc latini uocant caniculatã. Habet autem hæc herba tres ſpecies. Prima producit ſemen album, ſecunda ſubrubrum, tertia uero nigrum. Quod.] Iuſquiamum. Reſpuit.] Contemnit. Ore diu.] Aliud contra dentium carnifices remediũ. Rheuma.] Eruptionem ſeu fluxum: à ῥέω, quod eſt fluo. Rheumatiſmus pro eodem. Miconis.] Lactucæ genus: de quo lege Plinium libro uigeſimo, capite ſeptimo. Comeſta.] Manducata. Maniam.] Inſaniam, unde maniaci, furoris morbo correpti dicuntur.

DE MALVA.

DIXERVNT maluam ueteres, quòd molliat aluũ.
Eſſe cacoſtomacham Sextus niger aſſerit illam,
Atque Dioſcorides. tamen interioribus ambo
Sumptam ſicut olus multum prodeſſe fatentur.
Et ſic ueſicæ dicunt illam medicari,
Sicq; uenenoſis occurrere potibus illam.
Hi quoque confirmant maluæ folijs, ſalicisq;
Ex æquo tritis, citius, meliusq; cruentum
Sanari uulnus, emplaſtris quàm pretioſis.
Addunt auctores ipſi quod malua potenter
Conquaſſata iuuat, adipi commixta uetuſto.
Vnius caulis radix admota dolori
Dentis, ſedat eum: uenerem ſtimulare refertur
Hæc eadem, femori ſi lino annexa geratur.
In lana nigra tectam ſi geſſerit illam
Fœmina, mammarum dicunt occurrere morbis.
Scripſit abortiuam Thebana Olympias illam,
Si reſolutus adeps miſcebitur anſeris illi,
Et ſic ſubdatur ueluti peſſaria uuluæ.
Contritis folijs illius cum ſale pauco,
Aegilopas pellit, ſuccoq; medeberis eius
Puncturis apium: cui ſi coniungis oliuum,
Corpus & inde linas, apium te nulla nocebit.
Decoctam lotio capiti ſuperaddito maluam,
Sic turpes acoras pelles, furfurq; nociuum.
Decoctis folijs eius ſi iungis oliuum,
Extingues ignem ſacrum cataplaſmate tali.
Et combuſturis illo bene ſubuenis ignis.
Duritias ſtericas eius decoctio mollit.
Inteſtinorum cauſis, matricis, & ani,
Hoc etiam mire prodeſt ſi ſubditur illis.

DIXERVNT Maluam.] μαλάχη Malua. agreſtis quidem diſtrahendi, & molliendi clementer particeps eſt potentiæ. Hortenſis uero quatenus plus aquoſæ humiditatis admittit, eatenus poteſtate imbecillior eſt. Agit uentrem, non ob humiditatem modo, ſed ob glutinoſam uim, præſertim cum profertur cum oleo, & garo, pauculo uino aſperſo quo tempore manducantur. Fructus autem eius eouſque ualidior eſt, quatenus eſt aridior. & quæ nominatur dendromalache, huius eſt generis: uerum magis diſtrahit, quàm quæ dictæ. nominatur uero althea. hæc Placentinus. De Malua lege Plinium libro uigeſimo, capite uigeſimo primo: & libro uigeſimo primo, capite tertio decimo: & libro decimo nono, capite quarto: & libro decimo, capite octauo. Molliat.] Quod aluum mollificet. Cacoſtomacham.] Stomacho incommodam. Venerem.] Pro petulcis: quamuis huiuſcemodi remedia ſint quærenda ab his, quibus omnino uenus irata eſt. Languens maritus recte confugit ad remedia, ut debitum ſoluere poſſit.

DE PARATELLA.

HERBA ſolet lapathi uulgo paratella uocari.
Illius ſpecies dicuntur quatuor eſſe.
Par tamen eſt fermè uis omnibus in medicina.
Omnibus eſt illis feruens, auſteraq; uirtus.
Vnde quidem ſtomachum confortat ſumpta, ſoletq;
In ſtomacho clauſum per ructum pellere uentum,
Sumptaq; ſicut olus, fertur reſtringere uentrem.
Pruritus mordax, ſcabieſq; cutis laceratrix,
Illius tepido cedunt apoximate fota.
In uino coctæ radicis & bene tritæ
Appoſitæq;, ſcrophas compeſcunt, parotidaſq;.
Eius ſæpe tepens ſi coctio gargarizetur,

Vuas sedabit tumidas, dentisq; dolorem.
Hoc dysentericos potu iuuat, & ciliacos.
Pellitur hac tepida dolor auris si foueatur.
Decoctas ualido radices eius aceto,
Et tritas spleni superaddito sæpe tumenti.
Quemuis non modicum reprimunt siccando tumorem.
Cum uino uel aqua radicum coctio facta
Menstrua restringet potu, lapidesq; repellet.
Hæc eadem iuuat ictericos, suspensaq; collo
Illius radix, scrophas nasci prohibebit.

HERBA solet.] Lapathum potestatis est mediocriter distrahēdi, particepsque caliditatis est, & in renibus calculos terit. Radix ipsius curat scabies, asperitatesque corporis cum aceto cocta, & illinendo. Oxylapathum autem mixtam uim habet: nam cum ui distrahendi, etiam expellendi uim habet. At semē quiddam manifestum acerbescens habet, quod torminibus medetur, & profluuijs alui, præsertim oxylapathi. Hippolapathon in paludibus nascitur, eiusdem autē potestatis est, sed imbecillioris. Agrestis autem lapathi radix, quam mylen, hoc est molam uocant, cocta cum aceto uel uino, diluta dentes confirmat, doloresque ipsorum lenit. hæc Valla. Restringere uentrem.] Ventris fluxum sedare. Apoximate.] Aqua cocta cum uarijs condimentis. Et nota puer, quòd duplam corripuit in apoximate. Gargarizetur.] Corripuit & hic duplam, in quo non est imitandus.

DE LOLIO.

FRVMENTIS nocuā Loliū Græcus uocat herbā,
Quam nostri dicunt uulgari more nigellam.
Cancros emundat, pascentia uulnera curat,
Cum raphano modicoq; salis superaddita trita,
Zernas & lepras cura compescis eadem.
Sulphure cum uino, purgamentisq; columbæ
Admisce lolium, semen quod lilia præbent
His iungas, hæc cocta mero superaddita scrophis,
Sic scrophas spargit, sic apostemata rumpit.
Duritiasq; alias emolliet hoc cataplasma.
Mulsa decocta cum uino, thure, crocoq;
Apponas coxæ, schiasis quam uexat iniqua.
Parturiens mulier si se suffumiget illa,
Asseritur citius uentris deponere pondus.
Argenti spumæ commiscens hanc, adipiq;,
Apponas calidæ cataplasma salubre podagræ,
Et per se tali multum prodesse probaui.

FRVMENTIS nocuam.] Frugibus inimicam dicit Plin. quem lege de lolio dicentem lib. 18. c. 17. & lib. 22. cap. 25. Cancros.] De hoc malo lege Cel. lib. 6. cap. 15. & lib. 6. cap. 18. Zernas.] Impetiginem, fœdationem cutis serpentem cum pruritu, uel siccam & asperā scabiem. Quidam dicunt hoc malum serpiginem dici. Schiasis.] Ischiam intellige, ut semper. Asseritur citius.] Dicitur citius parere. & est elegantissimus uersus. Prodesse probaui.] Expertus asserit hoc.

DE CICVTA.

FRIGIDA lethiferæ uis noscitur esse cicutæ,
Vnde necat gelidi potantes more ueneni.
Qui perit hac herba, cutis eius fit maculosa,
Vnde genus mortis ualet hoc per signa probari.
Publica pœna reis hæc esse solebat Athenis.
Hac sumpta magnus Socrates fuit exanimatus.
Qualiter hoc fiat, non æstimo dicere nostrum:
Cum nil, quod noceat, sed quod iuuat, est referendum.
Hac sumpta, si quis morti sit proximus, herba,
Forte merum tepidum bibat, euadetq; periclum.
Sed quamuis potu solet hæc assumpta nocere,
Magnifice tamen apposita solet illa iuuare.
Aestiuas mire iuuat epiphoras oculorum,
Si frons contritis folijs sit operta uirentis,
Vel si sint eius circunlita lumina succo.
Hac quoque pelluntur sacer ignis, & herpeta mordax.
Tradit Anaxilaus, si succo sæpius eius
Virgo linat mammas, sibi cum turgescere primum
Incipient, modicas semper, stantesq; manere.
Lac contrita uirens mammis superaddita siccat.
Extinguit uenerem, fluxum quoque seminis omnem,
Si pectus trita cataplasmes sæpius illa.
Argenti spumæ commiscens hanc, adipiq;,
Apponas calidæ cataplasma salubre podagræ.
Et per se tali multum prodesse probaui.
Singula quid memorem? nocuum quemcunque calorem,
Apposita trita poteris curare cicuta.

FRIGIDA lethiferæ.] Cicuta uenenum est, publica Atheniēsium pœna inuisa: ad multa tamen usus non omittendi. Semen habet noxium. Caulis autem eius & uiridis estur plerunque, & in patinis. Lenis hic & geniculatus ut calami nigricans, altior sæpe binis cubitis, in cacuminibus ramosus, folia coriādri tenuiora, graui odoratu, semen aniso crassius, radice concaua, nullius usus. Semini & folijs refrigeratoria uis: quæ si enecat, incipiunt algere ab extremitatibus corporis. Remedio est, priusquam perueniat ad uitalia, uini natura excalfactoria. Sed in uino pota irremediabilis existimatur. Succus exprimitur folijs floribusque: tunc enim maxime tēpestiuus est, & melior. Semine trito expressus, & sole dēsatus in pastillos, necat, sanguinē expissando. hæc altera uis. Et ideo sic necatorū maculę in corporibus apparēt. Ad dissoluēda medicamēta utūtur illo ꝓ aqua. Fit ex eo ad refrigerandū stomachū malagma. Præcipuus tamen est ad cohibēdas epiphoras æstiuas, oculorumque dolores sedandos circūlitus. Miscetur collyrijs, & alios oēs rheumatismos cohibet. Folia quoque tumorem omnem, doloremque & epiphoras sedant. Anaxilaus auctor est, mammas à uirginitate illitas, semper staturas. Quod certum est, lac puerperarum mammis imposita extinguit: ueneremque, testibus circa pubertatem illita. hæc Plin. lib. 25. cap. 13. Lethiferæ.] Mortiferæ, quam Socrates bibens extinctus est. Vnde Persius ille Satyrus salsissimus. Barbatum crede magistrum Dicere, sorbitio tollit quem dira cicuta. Publica.] Sicut apud nos uel laqueus, uel gladius, aut

rota

rota. Magnus.] Hoc non ad corpus,sed ad animum Socratis referri debet. intrepidus enim & magno animo bibit cicutam. Venerem.] Coeundi appetitum,quem etiam cibi & potus abstinentia solet domare. Legitur in Decretis distinct.35.ministris templi uinum prohiberi, ac siceram bibere, ne grauentur ebrietate corda eorum,ut uigeat perpetuo sensus & tenuis sit. Vel quia uenter mero æstuans, facile despumat in libidines. Vnde Noe femora ex ebrietate nudauit. Loth autem, quem Sodoma non uicit, uina uicerunt. Hinc in Apostolorum canonibus,Episcopus aut presbyter,aut diaconus,aleæ atque ebrietati deseruiens aut desinat,aut damnetur.

DE PIPERE.

CARMINE descriptis paucis uulgaribus herbis,
Nunc species illas, quas iam cunctis prope notas
Vsus medendi fecit, tentabo referre.
Atque prius piperis, quod notius ipsa coquina
Quàm medicina facit, uires puto discutiendas.
Virtutis siccæ piper asseritur, calidæq;.
Tertius esse gradus conceditur huic in utroque.
Tres sunt huic species, album, longumq;, nigrumq;.
Sed quia sunt geminæ medicis tantummodo notæ,
De specie nigra dicam quædam mihi nota.
Crudum uel coctum sumptum cum melle iugatum,
Vim digestiuam stomachi iecorisq; iuuabit,
Morsus pestiferos curat, fastidia tollit.
Occurrit uarijs thoracis sæpe querelis.
Quodq; mouere solet frigus periodica febris
Compescit, febris si sumitur ante tremorem.
Cum lauri baccis, uel cum folijs bene tritis,
Cumq; mero tepido potatum, tormina sedat.
Et scrophas reprimit admixtum cum pice dura,
Et superappositum: recte quoque iungitur illis,
Quæ purgare solent oculos caligine dira.
Admixtum nitro maculas cataplasmate delet.
Vsti stercoris humani cum puluere tritum
Vna iunge piper, & sic superaddito cancris.
Experti nihil utilius hoc puluere dicunt.
Nemo potest omnes piperis describere uires.
Nanque piper ferme medicamina cuncta requirunt,
Antidotisq; solet pretiosis pluribus addi.
Hinc puto tam paucas laudes de simplici dictas,
Innumeris quod sit hoc dignum laude medelis.

CARMINE descriptis.] Dicit se nunc scripturum de speciebus. Virtutis.] Hic incipit commemorare uirtutes piperis. Piper (ut scribit Placentinus) cum primum germinans longum est, ideo humidius hic uelut omphax fructus. Quod album est piper,acutius quàm nigrum:nigrum siquidem ueluti despectum iam,ac iam supra quàm satis sit arefaciens. utrunque admodum calefacit,ac arefacit. De pipere lege Plinium lib.12.cap.7.&.32.&.16.capitibus.Et lib.6.cap.23. Virtutis siccæ.] Hoc est, piper siccum & calidum est in utroque gradu. Huic.] Piperi. Vim digestiuam.] Virtutem pepticam. Thoracis.] Pectoris. Periodica.] Quæ certo tempore abit & redit. De febrium speciebus atque earum curatione lege Cornel.Celsum lib.3.cap.5. Ante tremorem.] Quòd frequens dicit ante typũ. Cancris.] Malo serpenti. Nanque piper.] Notandum hoc præcipue.

DE PYRETHRO.

EST pyrethrum calidũ, siccũ quoque: quartus in istis
Est gradus. excruciat dentes si frigidus humor,
Masticet hoc patiens, teneatq; diutius ore.
Et iuuat admixto si gargarizetur aceto.
Hocq; modo tumidam reprimit de phlegmate linguam:
Sic uuam releuat humoris pondere pressam:
Et multis alijs uitijs sic subuenit oris.
Non modicum prodest sumptum cum melle caducis:
Sicq; leuare solet morbum qui membra resoluit.
Suspensum collo pueris prodesse caducis
Dicitur, & solo succurrere fertur odore.
Ex oleo quo decoquitur si corpus inungas
Ante febris motum, tollet, minuetq; rigorem.
Renum sæpe grauem fugit unguen tale dolorem.
Miram sentit opem paralyticus inde perunctus.
Non leuiter manibus fuerit si sæpe fricatus.
Vnguine si totum corpus mulcebitur isto,
Largus per poros sudor procedet apertos,
Membrorum solet hoc quemuis curare stuporem,
Et corpus seruare potest à frigore tutum.
Et medicamento soluetur tetanus isto:
Tantundem prodest si tritum soluis oliuo,
Sicq; fricando locum quem uis medicare perungas.

EST PYRETHRVM calidum.] πυρέθρον græce est,cuius radice maxime utuntur urendi habente potentiam,qua dentium refrigeratorum dolores mitigat,aduersumque rigores ambitiosarum febrium conteritur cum oleo ante iniectiones, & stupentes soporatosque iuuat.de pyrethro lege Plin.lib.28.cap.9. Quartus in istis.] In quarto gradu calidum est & siccum. Excruciat.] Aliud remedium aduersus carnificinam dentium. Gargarizetur.] Iterum corripit duplam,& hoc quidem non ignorantia:nec tamen est imitandus. Qui membra resoluit.] Paralysim intelligit. Vnguen tale.] Tale unguentum. Poros.] Qui sunt in corporibus foramina,per quæ sudor exitum habet. Tetanus.] De hoc malo supra.

DE ZINZIBERE.

ZINZIBER atque piper æquales in medicina,
Dicunt, hac causa taceo de uiribus eius.

ZINZIBER atque piper.] Zinberis radix ualide calefacit,non iuxta primam iniectionẽ,ut piper,ob hoc particeps est crassarum partiũ superfluitatis aquosę,ideo facile sauciat. hęc Georg. Valla.

DE CYMINO.

ESSE putant medici calidum ſiccumq; cuminum.
Tertius eſt illi gradus in uirtutibus iſtis.
Aſſumptum quocunque modo depellere tradunt
Viſcera uexantem uentum, ſtomachumq; grauantem,
Et digeſtiuum ſtomachi iecoriſq; calorem
Excitat, & ueneris credunt inhibere furorem,
Et fluxum uentris in aceto ſtringere coctum.
Hoc orthopnoicis miram præſtare medelam
Experti dicunt cum poſca ſæpius hauſtum.
Atque uenenoſis cum uino morſibus ipſum
Præbet opem: tritumq; fabæ cum polline, iuncto
Melle, repente ſolet teſtes curare tumentes
Appoſitum: ſiſtit cum poſca menſtrua ſumptum.
Dicunt pallentem dare manſum ſæpe colorem.

ESSE PVTANT.] Cumini ſemine præcipue utuntur. eſt autem calefaciendi potentiæ, mingendi uim habens, & exhauriendi. in tertio ordine calefaciētium eſt. lege Plin. lib. 20. cap. 14. Tertius eſt.] Calidum & ſiccum eſt, dicit in tertio gradu. De gradibus ferè ad principium quidpiam adſcripſimus, pro literarum candidatis, ſicuti reliqua. Veneris credunt.] Cuminum ſine dubio aſpernabuntur hirci iſti fœtidiſſimi & Satyri petulci, quibus magnum Venus numen eſt, qui uel nihil die noctuque cogitāt, quàm quo modo nihil temporis conſumant citra fœtentis libidinis prælio. Sæpe audiui ſenes aliquot dicentes, hoc uel illud non edo, quia dicitur uirum reddere imbecilliorem ad certamina ueneris. O' mores, ò Chriſtianos.

DE GALANGA.

PHLEGMONEM ſtomachi ſumptum galāga reſoluit.
Et ſi phlegmaticus fuerit, corroborat ipſum.
Incluſum uentum ſumptum fugat interiorum.
Vim digeſtiuam iuuat hoc, coliciſq; medetur.
Oris non modicum manſum commendat odorem,
Augmentat ſumptum ueneris, renumq; calorem.

PHLEGMONEM.] Relaxat, inquit, galanga pituitā & uiſcoſos humores ſtomachi. Phlegmaticus.] Pituitoſus. Corroborat.] Confirmat. Vim digeſtiuam.] Quam pepticam uirtutem uocāt, ut diximus ante. Colici.] Colicam paſſionem habentibus, quod malum primus in Italia Tyberius habuiſſe legitur. Veneris.] Ob hoc grata hircis, in Veneriſque miniſteria iuratis.

DE ZEDOAR.

ADPRIME ſumptum zedoar obſtare uenenis
Affirmant, & reptilium morſus leuat hauſtum.
Sumptum confortat ſtomachum, ructuſq; ſalubres
Commouet, & crebro faſtidia reprimit uſu.
Antiquum ſtomachi dicunt curare dolorem,
Illud ſi patiens ieiuno maſticet ore,
Et ſic infectam ſenſim uoret ille ſaliuam.
Lumbricos uentris depellere dicitur hauſtum.
Allia quem faciunt fœtorem, pellit ab ore.
Et nimium bibiti uini depellit odorem.

ADPRIME ſumptum.] Adprime, id eſt ualde. Teren. Nam id arbitror adprime in uita eſſe utile, ne quid nimis. Reptilium.] Serpentum. Allia.] Eſt & hoc notatu haud indignum.

DE GARIOPHYLO.

GARIOPHYLVM dicūt calidū, ſiccumq; ſecūdo
Eſſe gradu, iecur & ſtomachum corroborat ipſum,
Et ferme cunctis ualet interioribus hauſtum.
Vim digeſtiuam mire iuuat, abſtinet aluum.
Accendit uenerem, ſi drachmæ pondere tritum
Potatum fuerit cum uaccæ lacte recenti.
Vim memorem cerebri confortat ſæpius hauſtum.

VIM DIGESTIVAM.] Quę eſt ipſius ſtomachi, & peptica uirtus dicitur. Accendit.] Stimulat, irritat, & prouócat. Vim memorem.] Remedium ad confortandum memoriam. De gariophylo lege Plinium libro 12. cap. 7.

DE CINNAMO.

CINNAMA tres ſpecies dicuntur habere, ſed harū
Eſt pretioſa magis, quæ plus ſubtilis habetur:
Et quæ plus mordet, mixta dulcedine, linguam.
Humores ſtomachi ſiccat, corroborat ipſum,
Et facit acceptas ut digerat ocyus eſcas.
Sumptum curat epar, lotiumq;, & menſtrua purgat.
Humida tuſſis eo ſedabitur, atque catarrhus.
Hydropicis ſpeciem, cui præbent tympana nomen,
Sumptum non modicum reprimit, renumq; dolorem.
Reptilium morſus curat: ſi iungitur illis
Quæ curant oculos, humores ſiccat aquoſos.
Si bene contritum forti miſcetur aceto,
Liberat appoſitum tetra lentigine uultum.
Sicq; iuuat morbum qui ducit ab impete nomen.
Groſſa magis ſpecies fluxus hæmorrhoidarum
Stringit, aqua gelida bene ſi contrita bibatur
Tempore quo nondum patiens ieiunia fregit.
De ſpecie geminas hac quærit potio drachmas.

CINNAMA tres ſpecies.] Cinnamum cum cinnamomo putant eſſe idem. Et tres ſpecies habere dicitur. Hydropicis.] Aqua intercute laborantibus. Huius morbi tres ſunt ſpecies. Nam modo uētre uehementer intento, creber intus ex motu ſpiritus ſonus eſt. Modo corpus inæquale eſt, tumoribus aliter aliterque per totum orientibus. Modo intus in unum aqua contrahitur, & moto corpore ita mouetur,

uetur,ut impetus eius conſpici poſſit. Primum τυμπανίτην, ſecundum λευκοφλεγματίαν, tertium ἀσκίτην Græci nominant.auctor Celſus lib.3.cap.21. Et modo clarum eſt,quod dicit,cui præbent tympana nomen.

Lentigine.] Macula. Impete.] Impetiginem intelligit,hoc eſt fœdationem cutis cum pruritu ſerpentem. de hoc malo in libro de medicina ſic Serenus Sammonicus:

Si uero uitium eſt, quod ducit ab impete nomen,
Hoc matutina poteris cohibere ſaliua,
Seu folio platani, quod manſum mane uorabis.
Fœda fluunt curui quæ purgamenta cameli,
Vrentur, cineremque dabunt, iungentur aceto
Maſcula thura, ſimul diuinaque cura ualebit.

Hæmorrhoidarum.] Hoc malum ſupra diximus eſſe in ſede,quando uenarum ora ſanguinem effundunt. Drachmas.] Conſtat drachma XVIII.ſiliquis,id eſt tribus ſcrupulis.

DE COSTO.

COSTI ſunt geminæ ſpecies: grauis una, rubensq́;
Eſt, & amara nimis.hæc indica dicitur eſſe.
Altera uero leuis, nec amara, colore ſubalba.
Hanc Arabes mittunt, prior utilior medicinæ.
Vrinas purgant, & eis obſtantia pellunt.
Splen curant plene, laterisq́; fugare dolorem
Dicunt, cum uino tepido ſi ſumpſerit æger.
Menſtrua purgabunt ſi ſe ſuffumiget illis
Fœmina: ſic etiam uuluæ ſedare dolorem
Dicunt, aut ex his ſibi ſi peſſaria ſubdat.
Lumbricos pellunt, purgant lentigine uultum,
Si tritis cum melle linas: ueneremq́; mouere
Dicuntur, ſi ſint cum mulſa ſumpta tepenti.
Ex oleo, coſtum quo coxeris, illine quemuis
Ante febris typum, reddes à frigore tutum.
Subuenit hoc ſchiaſi, membrisq́; ſtupentibus unguen.
Antiquum uulnus cito purgat puluis eorum.

COSTI ſunt geminę.] Radix coſti guſtu feruens, odore eximio,frutice aliàs inutili. Primo ſtatim introitu amnis Indi in Patale inſula.duo ſunt eius genera:nigrum,& quod melius candicans. Pretiũ in libra XVI.Auctor Plin.lib.12.cap.12. Geminæ.] Duę. Indica.] Ab Indo flumine. Hanc.] Subalbam,quam Plinius candicantem dicit. Arabes.] Horum regio Arabia ultra Peluſiacum oſtium eſt,ad rubrum pertinens mare. Et eſt triplex:una felix,alia petræa,alia deſerta. Peſſaria.] Peſſarium genus medicaminis. Ante febris typum.] Ante tremorẽ febris. Schiaſi.] Iſchię.Nec hoc docti agnoſcunt uocabulum.

DE SPICA.

ESSE gradu primo calidam, ſiccamq́; periti
Teſtantur ſpicam, quæ dicitur indica nardus.
Confortat potata iecur, ſtomachiq́; dolores
Mitigat, & renes illius apoxima purgat:
Veſicam iuuat, urinas & menſtrua pellit.
Ictericis prodeſt,nocuisq́; humoribus obſtat,
Quos caput ad pectus tranſmittit ſæpe per uuam.
Puncturas aufert, & morſus interiorum.
A ſtomacho clauſum ſolet hauſta repellere uentum.
Matricis nimium reſtringit ſubdita fluxum.
Cum gelida ſi detur aqua, ſedare tremorem
Dicitur hæc cordis, & nauſea ſiſtitur inde.
Excitat hæc uenerem,cum cepæ ſumpta liquore.
Duritias ſtericas elixatura reſoluit
Eius fomento per partes inferiores.
Lumina ſi tepida foueantur ſæpius illa,
Affirmant acri prurigine libera reddi.
Palpebræq́; pili bene confortantur eadem.
Eſt nardi ſpecies, quæ celtica ſpica uocatur,
Celtarum tantum quæ naſcitur in regione.
Omnia quæ nardus ualet indica, dicitur iſta
Poſſe, licet uires uideatur habere minores.

ESSE gradu primo.] Nardoſtachys,nardi ſpica,calefacit quidem in prima (ut ſcribit ex Dioſcoride Placen.) diſtantia,arefacit aũt in ſecunda completa.conſtat autem ex acerbeſcente aliquantum eſſentia,& cicuta non admodum calida,& quodam ſubamaro breui:unde congruit admodum tum iecori,tum ſtomacho pota,& extrinſecus appoſita,& urinam mouet,morſus ac uellicationes dimouet & curat ſtomachi,arefacit quoque in uentre & inteſtinis fluctuationes.Pręterea confert & capiti,& thoraci. Validior autem eſt indica,quæ ſyriaca nigrior eſt. Eſt nar.] Nardus celtica propemodum eiuſdem potentiæ eſt, quæ etiam memorata,niſi quòd in cunctis imbecillior, niſi ad mouendam urinam:calidior ſiquidem alijs, minus uero acerbeſcit.

DE THVRE.

THVS calidum, ſiccumq́; gradu dixere ſecundo.
Lumina clarificat lacryma ſi ſoluitur oui,
Contritum uel fœmineo cum lacte tepenti.
Acri cum uino tritum, pice, lacteq́; mixtis,
Vulnera præcipue curare recentia dicunt.
Pingui porcino mixtum medicabitur uſtis.
At mixtum melli planaritia decutit unguis.
Thus bene contritum, uinoq́; tepente ſolutum,
Affirmant auri multum prodeſſe dolenti.
Tritum cum creta cimolia, ſicq́; roſato
Permixtum, mammas dicunt curare tumentes.
Nil credunt hæmophthiſicis magis auxiliari,
Admixto uino ſi ſumatur,uel aceto.
Thus cum lacte terens muliebri, ſi ſuperaddas
Vlceribus, fieri quæ ſæpe uidentur in ano,
Aut alio quocunque loco, medicabitur illis.
Huic aloe iungens, lacrymamq́; albuminis oui,

Sic ut sit spissum, sectæ superaddito uenæ,
Aut his uulneribus nimio quæ sanguine manant.
Nec soluas, nisi comperias diuisa coisse.
Si sit opus, medicamen idem superadde priori,
Donec firmari ualeat solidata cicatrix.
Affirmant melius nil sistere posse cruorem.
Vim memorem cerebri proprio confortat odore.
Origano iunctum si quis commasticet ipsum,
Humores capitis nocuos per sputa repellit.
Alleuat ista grauem capitis purgatio linguam.
Anseris aut anatis mixta pinguedine thuri,
Fit cataplasma ualens membris quæ læserit ignis.

THVS calidum.] Thura (ut scribit Plin.) præter Arabiam nullis, ac ne Arabiæ quidem uniuersæ. lege Plin. lib. 12. Albuminis.] Albumen quod est in ouo album. Vitellus uero quod croceum. Sectæ.] Incisæ. Affirmant.] Notatu multo dignissimum. Vim memorem.] Ne hoc nō notādum.

DE ALOE

SVNT aloe species, geminæ: quæ subrubet, & quæ
Intus sicut epar cum frangitur, hæc epatea
Dicitur, & magnas habet in medicamine uires.
Vilior est piceo quæ fracta colore uidetur.
Phlegmate mundificat stomachum, caput, articulosq́;.
Leniter humorem nocuum purgando per aluum,
Ictericos purgat, iecoris iuuat interiora.
Vulnus quodque recens putredine purgat ab omni
Illius iniectus puluis, siccandoq́; sanat.
Ventris præcipue, dicunt, & testiculorum
Vlcera curari, uel uulnera puluere tali.
Si soluatur aqua, iuuat apostema labrorum,
Et naris superappositum, nec non oculorum
Liuoremq́; fugat sic circa lumina factum.
Acri cum uino miscens, oleoq́; rosato
Vnge dolens caput, & frontem, mireq́; iuuabit.
Vnguine pruritus sedabitur hoc oculorum.
Cum uino bene contritum, cataplasmaq́; factum
Confortat, retinetq́; pilos quoscunque cadentes.
Linguæ, gingiuis, uitijs quoque subuenit oris,
Si refricetur eo cum uino melleq́; trito.
Hoc sumptum per se uentrem non soluit acute.
Esse tamen stomacho putat Oribasius aptum.
Cum lædant illum soluentia cætera uentrem,
Illius geminas cum mulsa sumere drachmas
Idem præcepit, choleram sic, phlegmaq́; purgat.
Vnaquaque die post cœnam sumere dixit
Vtile tres eius pilulas, binasue, uirentis
Cum succo caulis formatas, ut faba grossas,
Aut cicer, humores nocuos cum stercore purgat,
Non corrumpendo stomachum, nec uim faciendo.
Purgatus pilulis fuerit qui sæpius istis,
Vix unquam capitis uexabitur ipse dolore.
Et nihil est oculis, mihi crede, salubrius istis.
Si uero duram uis soluere largius aluum,
Partibus est geminis pars admiscenda terendo
Vna diagridij, sic apta solutio fiet.

SVNT aloe spe.] Aloe scyllæ similitudinem habet, maior & pinguioribus folijs ex obliquo striata. Laudatissima ex India adfertur. Natura eius spissare, densare, & leuiter calefacere. Vsus in multis, & principalis aluum soluere, cum penè sit sola medicamentorum quę per se id præstant. Confirmat etiam stomachum, adeo, ut non infestet ulla uis contraria, bibitur drachma. Ad stomachi uero dissolutionem, in duobus cyathis aquæ tepidæ uel frigidæ cochlearis mensura, bis ter'ue in die ex interuallis, ut res exigit. Purgationis etiā cā plurimum tribus drachmis. Efficacior si pota ea sumatur cibus. Capillum fluētem cō tinet cum uino austero, capite in sole contra capillum perūcto. Dolorem capitis sedat, temporibus & fronti imposita, ex aceto & rosaceo, dilutiorque infusa, oculorum uitia omnia sanari ea cōuenit, priuatim prurigines & scabiem genarum. item insignita ac liuida, illita cum melle, maxime pontico, tonsillas, gingiuas, & omnia oris ulcera. Sanguinis excreationes, si modice sint, drachmæ pondere ex aqua, si minus ex aceto pota. Vulnerum quoque sanguinem, & undecunque fluentem sistit per se, uel ex aceto. Aliàs etiam est uulneribus utilissima, ad cicatricem perducens. Eadem inspergitur exulceratis genitalibus uirorum, condylomatis, rimisque sedis aliàs ex uino, aliàs ex passo, aliàs sicca per se, ut exigit mitiganda curatio, aut coercenda. Hæmorrhoidum quoque abundantiam leniter sistit. Dysenteriæ infunditur. Et si difficilius coquantur cibi, bibitur à cœna modico interuallo. Et in regio morbo tribus obolis ex aqua. Deuorantur pillulæ cum mellis decocto, aut resina terebinthina, ad purganda interiora. Digitorum pterigia tollit. Oculorum medicamentis lauatur, ut quod sit harenosissimum subsidat. Aut torretur in testa, pennaque subinde uersatur ut possit æqualiter torreri. hæc Plin. Humores noc.] Vt sunt maxime uiscosi, qui multorum malorum causa sunt. Non corrumpendo.] Quia si stomachus corrumpitur, qui possunt reliqua membra salua manere? Qui uelit multa super stomachi ratione legere & minime protrita, legat Cœlium antiq. lectionum lib. 3. cap. 43.

FINIS.

STRABI GALLI POETAE ET THEOLOGI DOCTISSIMI, AD GRIMALDVM COENOBII S. GALLI ABBATEM, HORTVLVS.

Praefatio. *Caput I.*

PLVRIMA tranquillę cum sint insignia uitæ,
Non minimũ est, si quis Pestanæ deditus arti,
Nouerit obscœni curas tractare Priapi.
Ruris enim quæcunque datur possessio, seu sit
Putris, harenoso qua torpet glarea tractu:
Seu pingui molita graues uligine fœtus,
Collibus erectis alte sita, siue iacenti
Planicie facilis cliuo, seu uallibus horrens,
Non negat ingenuos olerum progignere fructus:
Si modo non tua cura graui compressa ueterno,
Multiplices olitoris opes contemnere stultis
Ausibus assuescit, callosasque ære diurno
Detrectat fuscare manus, & stercora plenis
Vitat in arenti disponere puluere quallis.
Hæc non sola mihi patefecit opinio famæ
Vulgaris, quæsita libris nec lectio priscis,
Sed labor & studium, quibus otia longa dierum
Postposui, expertum rebus docuere probatis.

De Culturæ initio. Cap. II.

BRVMA senectutis uernacula, totius anni
Venter & ampliflui consumptrix sæua laboris:
Veris ubi aduentu terrarum pulsa sub imas
Delituit latebras, uestigiaque horrida auaræ
Ver hyemis, reduci rerum delere pararet
Stemmate, & antiquo languentia rura nitori
Reddere, uer orbis primum caput & decus anni.
Purior aura diem cum iam reserare serenum
Inciperet, zephyrosque herbæ, floresque sequuti
Tenuia porrigerent radicis acumina, cæco
Tecta diu gremio, canasque exosa pruinas.
Cum syluæ folijs, montes quoque gramine pingui
Prataque conspicuis uernarent læta uirectis,
Atriolum, quod pro foribus mihi parua patenti
Area uestibulo solis conuertit ad ortum,
Vrticæ implerunt, campique per æquora parui
Illita feruenti creuerunt tela ueneno.
Quid facerem? tam spissus erat radicibus infra
Ordo catenatis, uirides ut texere lentis
Viminibus crates stabuli solet arte magister:
Vngula cornipedum si (quando humore nocetur
Collecto) putres imitatur marcida fungos.
Ergo moras rumpens Saturni dente, latentes
Aggredior glebas: torpentiaque arua, reuulsis
Sponte renascentum complexibus urticarum
Erigo, & umbriculis habitata cubilia talpis
Diruo, lumbricos reuocans in luminis oras.
Inde noti coquitur flabris, solisque calore
Areola: & lignis ne diffluat obsita quadris
Altius à plano modicum resupina leuatur,
Tota minutatim rastris contunditur uncis,
Et pinguis fermenta fimi super insinuatur.
Seminibus quædam tentamus oluscula, quædam
Stirpibus antiquis priscę reuocare iuuentæ.
Denique uernali interdum conspergitur imbre
Parua seges, tenuesque fouet præblanda uicissim
Luna comas. rursus si quando sicca negabant
Tempora roris opem, culturæ impulsus amore
(Quippe siti metuens graciles torpescere fibras)
Flumina pura cadis inferre capacibus acri
Curaui studio, & proprijs infundere palmis
Guttatim, ne forte uelocior impetus undas
Ingereret nimias, & semina iacta moueret.
Nec mora germinibus uestitur tota tenellis
Areola: & quanquam illius pars ista sub alto
Arescat tecto, pluuiarum & muneris expers
Squalleat aerei, pars illa perennibus umbris
Diffugiat solem: pars hæc quia celsior, ignei
Sideris accessum lateris negat obice duri:
Non tamen ulla sibi fuerant quę credita pridem
Spe sine crementi pigro sub cespite clausit.
Quin potius quæ sicca feret translata subactis
Suscepit scrobibus, rediuiuo plena uirore
Restituit, reparans numeroso semina fructu.
Nunc opus ingenijs, docili nunc pectore & ore,
Nomina quo possim uiresque attingere tantę
Messis, ut ingenti res paruę ornentur honore.

De Saluia. Cap. III.

ELELIFAGVS prima pręfulget honore locorum.
Dulcis odore, grauis uirtute, atque utilis haustu.
Pluribus hęc hominum morbis prodesse reperta.
Perpetuo uiridi meruit gaudere iuuenta.
Sed tolerat ciuile malum: nam sęua parentem
Progenies florum, fuerit ni dempta, perurit.
Et facit antiquos defungier inuida ramos.

De Ruta. Cap. IIII.

HOC nemus umbriferũ pingit uiridissima rutę
Syluula cęrulęę, folijs quę prędita paruis
Vmbellas iaculata breues, spiramina uenti,
Et radios Phœbi, caules transmittit ad imos,
Attactuque graues leni dispergit odores.
Hęc cum multiplici uigeat uirtute medelę,
Dicitur occultis adprime obstare uenenis,
Toxicaque inuasis incommoda pellere fibris.

De Abrotono. Cap. V.

NEC minus abrotoni prõptum est mirarier alte
Pubentis frutices & quas inspicat aristas

Ramorum ubertas, tenues imitata capillos.
Huius odoratum lento cum uimine crinem
Pęonijs carptum prodeſt miſcere medelis.
Febribus obſtat enim, telum fugat, adiuuat artus
Quos incerta premit furtiuæ iniuria guttæ.
Præterea tot habet uires, quot fila comarum.

De Cucurbita. Cap. VI.

HAVD ſecus altipetax, ſemente cucurbita uili
Aſſurgens, parmis foliorum ſuſcitat umbras
Ingentes, crebriſque iacit retinacula ramis.
Ac uelut ulmum hedera implicuit cũ frontibus altã
Ruris abuſque ſinu toti ſua brachia circum
Laxa dedit ligno, ſummumque ſecuta cacumen
Corticis occuluit uiridi tutamine rugas:
Aut arbuſtiuum uitis genus, arbore cum ſe
Explicuit quauis, ramorumque alta corymbis
Veſtijt, & propria ſurſum ſe ſponte leuauit.
Viſitur ergo rubens aliena in ſede racemus
Dependere, premit tabulata uirentia Bacchus,
Pampinus & frondes diſcernit latior altas.
Sic mea ſic fragili de ſtirpe cucurbita ſurgens,
Diligit appoſitas ſua ſuſtentacula furcas,
Atque amplexa ſuas uncis tenet unguibus alnos.
Ne uero inſano diuelli turbine poſſit,
Quot generat nodos, tot iam retinacula trudit.
Et quoniam duplicem producunt ſingula funem,
Vndique fulturam dextra læuaque prehendunt.
Et uelut infuſum nentes cum penſa puellæ
Mollia traijciunt, ſpiriſque ingentibus omnem
Filorum ſeriem pulchros metantur in orbes,
Sic uaga tortilibus ſtringunt amenta cathenis
Scalarum, teretes inuoluuntque illico uirgas,
Viribus & diſcunt alienis, tecta cauarum
Ardua porticuum uolucri ſuperare natatu.
Iam quis poma queat ramis pendentia paſſim
Mirari digne? quæ non minus undique certis
Sunt formata uijs, quàm ſi tornatile lignum
Inſpicias medio raſum, quod mymphure conſtat.
Illa quidem gracili primum demiſſa flagello
Oblongo, tenuique ferunt ingentia collo
Corpora tum uaſtum laxatur in ilia pondus,
Totum uenter habet, totum aluus, & intus aluntur
Multa cauernoſo ſeiunctim carcere grana,
Quæ tibi conſimilem poſſunt promittere meſſem.
Ipſis quinetiam teneri ſub tempore fructus
Ante humor quàm clauſa latens per uiſcera ſero
Autumni aduentu rareſcat, & arida circum
Reſtiterit cutis, inter opes tranſire ciborum
Sępe uidemus, & ardenti ſartagine pinguem
Combibere aruinam, & placidum ſegmenta ſaporẽ
Ebria multoties menſis pręſtare ſecundis.
Si uero ęſtiui finitur ſpiramina ſolis
Cum genitrice pati, & matura falce recidi,
Idem fœtus in aſſiduos formarier uſus
Vaſorum poterit, uaſto dum uiſcera uentre
Egerimus, facili radentes ilia torno.
Nonnunquam hac ingens ſextarius abditur aluo,
Clauditur aut potior menſurę portio plenę
Amphora: quę piceo linitur dum glutine, ſeruat
Incorrupta diu generoſi dona Lyęi.

De Peponibus. Cap. VII.

HOC ſimul in ſpatio, campi quo figitur imis
Hęc tam lęta ſeges, uili quam carmine pinxi,
Viſitur alterius uitis genus acre, per ęquor
Serpere puluureum, & fructus nutrire rotundos
Pomorum. hęc ſpecies terrę ſuper arida uulgo
Tecta iacens, crementa capit pulcherrima, donec
Solibus ęſtiuis flauos intincta colores
Meſſoris calathos matura fruge replerit.
Tum uideas alijs oblongo ſtemmate uentrem
Demiſſum, nucis aut oui uerſatilis inſtar:
Vel qualis manibus quondam ſuſpenſa ſupinis
Lucet, agens circum lomenti bulla ſaliuam
Ante recens maceratur aquis quàm ſpuma refuſis,
Dum lenteſcit adhuc digitis luctantibus, & ſe
Alternis uicibus, ſtudioque fricantibus uno
Inter utranque manum, paruo fit paruus hiatu
Exitus: huc ſtricto lenis meat ore Noti uis,
Diſtenditque cauum uitrea ſub imagine pondus,
Et centrum medio confingit labile fundo.
Vndique conueniat cameri quo inflexio tecti.
Ergo chalybs huius penetrat dum uiſcera pomi,
Elicit humores largos cum ſemine riuos
Multiplici: tum deinde cauum per plurima tergus
Fruſta manu ſpargens hortorum lętus opimas
Delicias conuiua capit, candorque ſaporque
Oblectant fauces: nec duros illa molares
Eſca ſtupere facit, facili ſed manſa uoratu
Vi naturali frigus per uiſcera nutrit.

De Abſinthio. Cap. VIII.

PROXIMVS abſinthi frutices locus erigit acris,
Herbarum matrem ſimulantes uimine lento.
In folijs color eſt alius, ramiſque odor alter
Puberibus, longeque ſaporis amarior hauſtus.
Feruentem domuiſſe ſitim, depellere febres
Hoc ſolet auxilium clara uirtute probatum.
Si tibi pręterea caput acri forte dolore
Pulſetur ſubito, uel ſi uertigo fatiget,
Huius opem rimare, coquens frondentis amaram
Abſinthi ſyluam, tum iura lebete capaci
Effunde, & capitis perfunde cacumina ſummi.
Quo poſtquam ablueris graciles humore capillos,
Deuinctas frondes ſuper impoſuiſſe memento,
Tum mollis fotos conſtringat faſcia crines,
Et poſt non multas elapſi temporis horas
Hoc inter reliquas eius mirabere uires.

De Marrhubio. Cap. IX.

QVID referã iuxta poſiti, nimiumque potentis
Marrhubij non uile genus, licet acrius ora
Mordeat, & longe guſtum diſiungat odore.
Dulce enim olet, nõ dulce ſapit, ſed pectoris ęgros
Comprimit angores, triſti dum ſumitur hauſtu,
Pręcipue talis caleat ſi potus ab igni,
Et cœnam cyathis cogatur claudere crebris.
Si quando infenſę quęſita uenena nouercę
Potibus immiſcent, dapibuſue aconita doloſis
Triſtia confundunt, extemplo ſumpta ſalubris
Potio marrhubij, ſuſpecta pericula preſſat.

De Fœniculo. Cap. X.

NEC marathri taceatur honor, quod ſtipite forti
Tollitur, & late ramorum brachia tendit,
Dulce ſatis guſtu, dulcem ſatis addit odorem
Hoc oculis quos umbra premit prodeſſe loquũtur.
Huius item ſemen, fœtæ cum lacte capellæ

Abſumptum

Absumptum, uentris fertur mollire tumorem,
Cunctantisque moras dissoluere protinus alui.
Praeterea radix marathri commixta liquori
Lenaeo, tussim percepta repellit anhelam.

De Gladiola. Cap. XI.

TE neque transierim latiae cui libera linguę
Nomine digladij nomen facundia finxit.
Tu mihi purpurei progignis floris honorem,
Prima ęstate gerens uiolę iucunda nigellę
Munera, uel qualis mensa sub Apollinis alta
Inuestis pueri pro morte recens Hyacinthus
Exijt, & regis signauit uertice nomen.
Radicis ramenta tuę siccata fluenti
Diluimus contusa mero, sęuumque dolorem
Vesicę premimus tali, non secius, arte.
Pignore fullo tuo, lini candentia texta
Efficit ut rigeant, dulcesque imitentur odores.

De Lybisticum. Cap. XII.

INTER odoratam memorare lybistica syluā
Fortia, suadet amor parui diffusior horti.
Hoc germen succo quamuis & odore, gemellis
Orbibus officere, & tenebras inferre putetur,
Semine sępe tamen quęsitis addere curis
Parua solent, famamque aliena laude mereri.

De Cærefolio. Cap. XIII.

QVAE tot bellorum, tot famosissima rerum
Magnarum monumenta sacro pia conficis ore,
Exiles Erato non dedignare meorum
Diuitias olerum uersu perstringere mecum.
Infirmis diuisa licet Macedonia ramis
Spargitur, & crebris ignobile semen aristis
Sufficit, illa tamen toto reparabilis anno
Pauperiem largo solatur munere plebis
Indignę: nec non restringere sanguinis undas
Corpore diffusas, facili solet obuia gustu.
Illa quoque infesto uenter dum forte dolore
Turbatur, fomenta super non irrita ducit,
Puleium sibimet frondesque papaueris addens.

De Lilio. Cap. XIIII.

LILIA quo uersu candentia, carmine quo'ue
Ieiunę macies satis efferat arida musę?
Quorum candor habet niuei simulachra nitoris.
Dulcis odor, syluas imitatur flore Sabeas.
Non parius candore lapis, non nardus odore
Lilia nostra premis: nec non si perfidus anguis
Ingenitis collecta dolis ferit ore uenena
Pestifero, cęcum per uulnus ad intima mortem
Corde feram mittens. pistillo lilia pręstat
Commacerare graui, succosque haurire falerno:
Si quod contusum est summo liuentis in ore
Ponatur punctim, tum iam dinoscere uires
Magnificas huiusce datur medicaminis ultro.
Hæc & iam laxis prodest contusio membris.

De Papauere. Cap. XV.

ET cereale quidem nugarum in parte papauer
Hac memorare placet, quod raptæ mœsta puellæ
Mater ut immensis optata obliuia mentem
Exuerent curis, fertur Latona uorasse.
Hoc simul auxilio carbunculus, ater ab imo
Pectore qui ructus minium conuoluit amaros
Oris adusque fores, reprimi persæpe uidetur.
Huius ad alta caput, granorum semine fœtum
Protento fragili que solet se tollere collo,
Inque modum mali, regio cui Punica nomen
Indidit, unius patulo sub pellis amictu
Grana celebrandæ uirtutis plurima claudit,
Deque sono mandentis habet formabile nomen.

De Sclarea. Cap. XVI.

HIC umbrosa nouos inter Sclarea uirores,
Stipite præualido assurgens, ramosque, comasque
Altius extollit: quæ quamuis rarius ulli
Quęsita auxilio, medicorum penè putetur
Effugisse manus, dulcis tamen indita caldæ
Et uires & odorati fermenta saporis
Præstat, eam iuxta hortensis non extima costi
Sylua latet, stomachique moras uētremque salubri
Prouocat auxilio, radicis munere coctę.

De Mentha. Cap. XVII.

NEC mihi defuerit uulgaris copia menthę
Multa per & genera & species diuersa coloresque
Et uires: huius quoddam genus utile uocem
Raucisonam claro rursus redhibere canori
Posse putant, eius succos si fauce uorarit
Ieiuna, quem crebra premens raucedo fatigat.
Est aliud prępingue genus huiusce frutecti,
Quod iam non parui diffundat germinis umbras,
Celsa ebuli sed more petens, à stipite forti
Vndique maiores foliorum prorogat alas,
Quis odor alter inest, pauloque immitior haustus.
Sed si qui uires, species, & nomina menthę
Ad plenum memorare potest, sciat ille necesse est
Aut quot Erythreo uolitent in gurgite pisces,
Lemnius aut altum quot in aera Mulciber ire
Scintillas uastis uideat fornacibus Aetnę.

De Puleio. Cap. XVIII.

NON patitur cunctas angustia carminis huius
Pulei uirtutes celeri comprendere uersu.
Hoc apud Indorum tanti constare peritos
Fertur, apud Gallos quanti ualet Indica nigri
Congeries piperis. quis iam dubitare sinetur
Hac herba plures leniri posse labores?
Quam pretijs inhianter emit ditissima tantis
Gens, hebenoque auroque fluens, & mira uolenti
Quęque ferens mundo. ô magis laudanda tonantis
Virtus & ratio, nullis quę munera terris
Larga suę non pandit opis. quę rara sub isto
Axe uidere soles, alijs in partibus horum
Copia tanta iacet, quantam uilissima tecum
Efficiunt: rursus quędam quę spreta uidentur
Forte tibi, magno mercantur ditia regna,
Altera ut alterius potiatur fœnore tellus,
Orbis & in toto per partes una domus fit.
Puleium quàm decoctum curabit amice
Et potu & fotu stomachum (mihi crede) morantē.
Dum canimus quę certa graui ratione tenemus,
Quędam audita, & iam uero miscere cothurno
Fas usus que finit: ramum coniungito pulei
Auriculę, ne forte caput turbauerit ęstus
Solis in aerio si te perflarit aperto.
Quod nisi me currens deponere uela Thalia
Cogeret, ac tandem portus intrare moneret,
Hinc tibi multiplices poteram decerpere flores.

De Apio. Cap. XIX.

QVAMVIS in nostris apium uilesceret hortis,
Et solito id multi prodesse sapore notarent,
Plura tamen proprijs medicamina uiribus, acri

Exhibet auxilio, cuius si trita capessas
Semina, torquentes urinæ frangere tricas
Dicitur, ipsum etiam tenero cum germine măsum
Concoquit errantes stomachi penetralibus escas.
Corporis hunc regem turbans si nausea uexet,
Mox apium lympha tristique bibatur aceto,
Passio tum celeri cedet deuicta medelæ.

De Betonica. Cap. XX.

MONTIBVS & syluis, pratis & uallibus imis
Bettonicæ pretiosa licet collectio cunctis
Penè locis superet passim, tamē hāc quoque noster
Hortus habet, cultaque docet mansuescere terra.
Hæc tantum meruit generali nomine laudis,
Vt si quid mea musa uelit superaddere, tandem
Mole operis deuicta sui, iam sentiat, illa
Vtilitate minus quidquid deprompserit esse.
Hanc uiridem si forte tuos coneris in usus
Carpere, siccatam'ue hyemi deponere pigræ,
Turbida siue tuas oblectant pocula fauces,
Seu potius longo tibi defecata labore
Dona placent, huius uirtus mirabilis herbæ
Omnia sufficiet: quam quosdam pendere tanti
Nouimus, ut contra, totum si iniuria corpus
Impetit interius, muniri uiribus eius
Sese posse rati, soleant haurire diebus
Continuis hoc acre genus medicaminis almi.
Præterea caput infesto si uulnere fractum
Tabuerit, tum crebra terens imponito sacræ
Tegmina bettonicæ, statim mirabere uires
Illius, in solidum fuerit dum clausa cicatrix.

De Agrimonia. Cap. XXI. (passim

HIC quoque Sarcocolam, campos quę plurima
Vestit, & effœtis syluarum inuenta sub umbris
Nascitur, ordinibus facile est discernere pulchris.
Hæc præter uarium latæ uirtutis honorem,
Trita domat uentris prædirum & pota dolorem.
Si quæ forte chalybs infensus uulnera membris
Indiderit nostris, huius tentare iubemur
Auxilium, partique imponere tonsa patenti
Germina, maturum nacturi hac arte uigorem,
Si tamen addatur mordens cataplasmati acetum.

De Ambrosia. Cap. XXII. (est

HAVD ꝑcul Ambrosiā uulgo quā dicere mos
Erigitur, laudata quidem. sed an ista sit illa,
Cuius in antiquis creberrima mentio libris
Fit, dubium est multis. Medici tamen arte suapte
Hanc utcunque colūt. tantum'ue sanguinis hausta
Absumit, quantum potus ingesserit aluo.

De Nepeta. Cap. XXIII. (centi

HERBARVM in numero, quas hortulus ille re
Semper prole creat, nepetæ non segnior exit
Surculus, urticam folijs simulantibus, alto
Vertice pergratum late largitus odorem.
Hęc uarijs olim morborum accommoda curis,
Non extrema alias inter decernitur herbas.
Huius enim succus roseo commixtus oliuo,
Efficit unguentum, læsæ quod uulnera carnis
Atque cicatricum deformia signa nouarum
Posse abolere aiunt, prisco reparare nitori,
Et reuocare pilos plagæ quos forte recentis
Pestis hiulca tulit, sanie taboque perosos.

De Raphano. Cap. XXIIII.

HINC raphanū radice potēs, latoque comarum
Tegmine sublatum, extremus facit ordo uideri.
Cuius amara satis, quatienti uiscera tussim,
Mansa premit radix: triti quoque seminis haustus
Eiusdem uitio pestis persæpe medetur.

De Rosa. Cap. XXV.

IAM nisi me fessum uia longior indupediret,
Scrupeus atque noui tereretur carminis ordo,
Debueram uiburna rosę pretiosa metallo
Pactoli & niueis Arabum circundare gemmis.
Hęc, quia non Tyrio Germania tingitur ostro,
Lata nec ardenti se Gallia murice iactat,
Lutea purpureis reparat crementa quotannis,
Vbertum floris, tantum qui protinus omnes
Herbarum uicisse comas, uirtute & odore
Dicitur, ut merito florum flos esse feratur.
Inficit hic oleum proprio de nomine dictum,
Quod quàm sępe fiat mortalibus utile curis,
Nec meminisse potest hominū, nec dicere quisquā.
Huic famosa suos opponunt lilia flores.
Longius horum & iam spirans odor imbuit auras.
Sed si quis niuei candentia germina fructus
Triuerit, aspersi mirabitur illicet omnem
Nectaris ille fidem celeri perijsse meatu.
Hoc quia uirginitas fama subnixa beata
Flore nitet, quam si nullus labor exagitarit
Sordis, & illiciti non fregerit ardor amoris,
Flagrat odore suo. Porrò si gloria pessum
Integritatis eat, fateor, mutabit odorem.
Hęc duo nanque probabilium genera inclyta florū
Ecclesiæ summas signant per secula palmas
Sanguine martyrij carpunt quę dona rosarum,
Liliaque in fidei gestant candore nitentis.
O' mater uirgo fœcundo germine mater,
Virgo fide intacta, sponsi de nomine sponsa,
Sponsa, columba, domus, regina fidelis amica,
Bello carpe rosas, læta arripe lilia pace
Flos tibi sceptrigero uenit genere amine Iesse,
Vnicus antiquæ reparator stirpis & auctor.
Lilia qui uerbis uitaque dicauit amœna,
Morte rosas tingens, pacemque & prælia membı
Liquit in orbe suis, uirtutem amplexus utranqı
Præmiaque ambobus seruans æterna triumphi:

Dicatio Opusculi.

HAEC tibi seruitij munuscula uilia parui
Strabo tuus, Grimalde pater doctissime, seruu.
Pectore deuoto, nullius ponderis offert.
Vt cum consepto uiridis consederis horti
Super opacatas frondenti germine malos,
Persicus imparibus crines ubi diuidit umbris,
Dum tibi cana legunt tenera lanugine poma
Ludentes pueri, schola lętabunda tuorum,
Atque uolis ingentia mala capacibus indunt,
Grandia conantes includere corpora palmis:
Quo moneare habeas nostri pater alme laboris
Dum relegis quę dedo uolens, interque legendum
Vt uitiosa seces deposco, placentia firmes.
Te Deus æterna faciat uirtute uirentem,
Immarcescibilis palmam contingere uitę,
Hoc pater, hoc natus, hoc spiritus annuat almus.

FINIS.

CÆLII AVRELIANI SICCENSIS IN QVINQVE LIBROS CHRONION PRAEFATIO.

PRÆSCRIPTIS celerum passionum libris, tardarum placet curationes ordinare, quæ solo suprapositionis tempore superioribus similes, in lenimento uero uaria recorporatione formantur, & peritis medicinæ claram æternamq; gloriam quærunt. Celeres enim, uel acutæ passiones etiam sponte soluuntur, & nunc fortuna, nunc natura fauente. Quo fit, ut ignari homines elati sæpe medicos fugiant, cum hos prouentus incantationibus nouis ac ligamentis adscribant, aut fortunæ, cum quoties repentino nuncio læti aut territi ægrotantes, mutatione quadam corporis morbos excludunt, uel ea per intemperantiam gerunt, quæ ratione occulta sibi profutura nescientes, duce desperatione committunt: in utrunque enim faciles celeres passiones accipimus: pelluntur enim aut fluore sudoris, aut sanguinis per nares, aut uentris. Chroniæ autē uel tardæ passionis morbi, qui iam præiudicio quodam corpora possederint, solius medici peritiam poscunt, cum neque natura, neque fortuna soluantur. Podagram denique, uel phthisin, aut elephantiasin, uel similes tarditate passiones resolui, nulli sectarum principes meminerunt, sicut sæpe febres acutæ soluuntur. Hinc denique Græci ASCLEPIVM nomen sumpsisse dixerunt, quod dura curando primus superauerit uitia. Scribentium igitur medicinam nullus ante Themisonem tardarum passionum curationes principaliter ordinauit. Alij uero has omnino tacuerũt, tanquam impossibiles iudicantes, uel incurabilium passionum: alij aliptarum officio transmittendas crediderunt: alij disperse atque de alijs passionibus scribentes, ut podagra, sanguinis fluore, hydropismo, paralysi, alopecia, uel quartanis typis, ut Erasistratus & Asclepiades. Themison autem tardarum passionum III libros scripsit. Item Thessalus secundo libro Regulari earum curationem ordinauit. Dehinc Soranus plenissime cunctarum diligentiam tradidit, atque speciale corpus scripturæ formauit, de passione capitis initia sumens: quod nos quoque faciendum assumimus.

C ÆLII AVRELIANI SIC=
CENSIS CHRONION
LIBER PRIMVS.

De Capitis paßione, quam Græci Cephalæan nominant. Cap. I.

A PARTE corporis quæ patitur, paſſio nomen accepit : nam cephalen Græci caput uoca=
uerunt . Generatur autem ſæpius perfrictione aut frigiditate , aut è contrario ſolis exu-
ſtione,aut continuatione uigiliarum : ſed uehementius fœminas tenet ob diligentiam ca-
pillorum. Sequitur in paſſione conſtitutos dolor uehemens capitis totius,aut dimidij,quē
conſueto nomine hemicraneam uocant : uel certe temporum, quem dolorem crotaphon
appellant . Occupat etiam oculorum radices, & occipitium atque colla , tendens uſque ad ſpinæ partes:
ut,cum ſedere ægrotantes uoluerint,uertigine adficiantur , atque oculorum caligine cum nauſea & fellis
uomitu . Ac ſi paſſio uehementer cœperit,rubri atque prominentes oculi fiunt,deiectis & concluſis pal=
pebris euitantes lumen,cum lacrymarum fluore,cibi etiam iugi faſtidio , & obtuſione uiſus, aurium tin-
nitu,& difficili auditu . Sequentur etiam uigiliæ iuges,aut frequentes,dentium dolor,& acceſſionis initio
ſanguinis è naribus paruiſſimus guttarum fluor,nihil releuans . Erit igitur locandus ægrotans, ſi totum
caput doluerit,ſupinus : ſi autem ex parte, ea parte quæ patitur : mitigatur enim quodam blandimento
ſtraminum pars in dolore conſtituta . Peiorante paſſione ſequitur uultus deprauatio , pulſus obſcuritas,
& omnes ſenſus obtuſione afficiuntur . Hac paſſione alij celeriter atque cum febribus: quem dolorē pro
prio nomine ſectarum principes capitis uocauerunt . Alij tarde atque ſine febribus per interualla tempo
rum admoniti ſolo dolore capitis oppreſſi,quam paſſionem ueteres cephalæan uocauerunt . Pati autem
aliqui membranam cerebri dixerunt,alij eam quæ teſtam circuntegit,alij omnem cutem capitis, alij tem=
porum atque buccarum muſculos , quos ſiagonas appellāt . Nos uero aliquando iſtorum aliqua,ſecundū
quod ſe ſenſus doloris extendit: aliquādo omnia,ſecundum quod fomenta uel acceſſionis paſſionum or
dinate ſe ingerunt : ſimiliter etiam ſicut dimiſſiones atque delinimenta conuariāt,& nunc lōgiores & pu
ras,nunc anguſtas & ſordidas accidētium malorum reliqas in acceſſionem reliquerint . Itē ſecundum ſup=
poſitionem tēpore acceſſionis . Itē ſecundum quod nunc diurnas,nunc intercapedinatas,interpoſitis die=
bus uno uel duobus,ſicut quos typicos,aut periodicos appellamus,aut hemitritaicos, pro reſpōſione tē-
porum habuerint uariātes . Igitur de dolore capitis in acutis febribus accidenti prius de febribus memo-
rauimus: de illo uero qui ſine febribus,atque tardus,& ſuæ paſſionis eſt,nunc dicemus . Cū itaque adhuc
paruus fuerit ſenſus,oportet ægrotantē iacere loco mediocriter frigido,atque obſcuro,paulo leuatius ca=
pite collocato,adhibito ſilentio,atque corporis & animi reqe,cum abſtinentia cibi uſque ad primā diatri=
tum . Adhibenda etiā articulorum leuis fricatio , cū capitis fomēto ex oleo frigido atque uiridi,uel ſucco
quolibet admixto,qui ſine repcuſſu ualeat aſtringere,ut polygoni,arnogloſſę herbarū,aut intybi,aut por
tulacę,aut rubi,quem Gręci batum appellāt : aut annulorum uitis,quos helicas uocāt : uel uuæ lupinę,aut
anagallidis,uel ſideritis herbæ,aut murtæ . Hinc etiā cataplaſmata adhibenda ex horum ſingulis,aut admi=
xta polenta,uel cōpoſitum ex multis eius uirtutis medicamen frōti apponēdum,ut eſt diatheon . Si uero
uehementior fuerit dolor,erit locādus ægrotans loco amplo,atque calido mediocriter, & neque plurimū
lucido,ne nimius ſplendor officiat . Apponendæ ēt lanæ lenes,ac tenues & limpidę ijſdem partibus,cum
iugi fomēto ex oleo dulci atque calido . Ac ſi coegerit dolor,ptygmata erūt uiciſſim lanæ æque mollia ap=
ponenda,ex oleo calido expreſſa tēporibus ſub buccarum muſculis īmota . Tunc etiā ueſicæ ſemiplenæ
ex oleo calido,uel ſaccelli ex pollinibus calidis confecti,manu etiā calida,atque digitis molli tactu loca do-
lentia cōtingenda,cum omni ſilentio ac requie ægrotātis . Si autem dolor ad dentes tetenderit,mulſum ca
lidum uel oleum damus,quod in ore ſine ullo motu cōtineat : niſi quis hoc horreſcens in nauſeā fuerit,p-
uocatus . At ſi uehementius dolor conualuerit,& maiora exegerit,diu etiā permittentibus uiribus in ipſa
diatrito,uel ante ipſam ſanguis erit detrahendus,phlebotomia ſcilicet : ſed totum caput dolentibus,ex eo
brachio quod facilius fuerit detractio facienda . Ac ſi altera pars capitis doluerit,ex eius cōtraria detractio=
nem faciemus,quo lōgius adiutorij cōmotio à parte patienti remota uideatur . Tunc os colluere permitti
mus,& aquæ calidæ potum damus . In ipſa uero diatritō unctionem adhibemus ex oleo dulci atque cali
do . Tunc faciemus foueri faciem ex aqua ſcilicet calida . Dehinc potum atque cibum damus , ut eſt 'panis
aquæ calidæ elutione purgatus,quo difficultate depoſita politus fiat . Vel cere aliqua ſimiliter fiāt,aut cū
mulſa mediocriter cocta,aut ex panis pulticula confecta,quam torineton Græci uocant , cum paruiſſimo
anetho,aqua,ſale,& melle : item oua ſorbilia . Quæ quidem cibatio erit alternis diebus adhibenda,donec
dolores declinent . At ſi paſſio durauerit,erit tondendus æger uſque ad cutem . Hinc etiam patientes par-
tes leuantur,cum ex alto reflatio quædā uiarum nuditate permittitur,& localibus interea adiutorijs præ
parantur . Tunc nouacula radendum caput,atque cataplaſmatibus,& leui cucurbita in acceſſione,ſine ſca
rificatione autem & dimiſſione releuandum,ex illis ſcilicet partibus quæ plus patiuntur ,uel fortiore do=
lore uexātur . Atque ita ſanguiſugę apponēdę,quas hirudines appellamus,& magis ſi locorū inęqualitas

cucurbitæ

cucurbitæ non fuerit capax,quo inhærere minime poſſit. Tunc uaporationes ſpongiarum ex aqua calida expreſſarum adhibendæ,uel calida aut oleo,aut decoctione hybiſci, quam althean uocant. Ac ſi uenter non fecerit officium plurimis diebus,tunc calidę,& oleo rutæ admixto melle erit inijciendus ægrotās: ſic enim & inteſtinorum fotus fiet,& ſtercorum detractione caput releuatur:quorum motu ac expiratio nis aſcenſu amplius grauabatur. Quapropter etiam pridem, ſi officium uenter non agnouerat, oportuit adhibere clyſterem,priuſquam cucurbitæ uſus acceſſerit: dehinc cataplaſmatum genus nunc laxatiuum conuenit,ut eſt ex lini & fœnigræci ſeminibus,atque polline ex aqua & oleo admixto melle cōcocto, uel ex panico diligenter emollito. Declinante paſſione,cerotarijs atque malagmatis ſimplicibus utendum,ut eſt diachylon. Tunc cibus uarius dandus,prædictæ ſimplicitati uicinus,ut eſt cerebrum porcinū,uel hœdinum,piſcis teneri,turdi,columbarum pulli,uel domeſticarum gallinarū:olera quoque cucurbitę,maluę, betæ,nunc ex aqua cum oleo atque garo curata,nunc conciſa atque trita,& interius condita: magis enim ex ijs facilis uenter efficitur. Quod ſæpe etiam ſanitatis tempore omnibus profuit,quibus unius diei uētris dilatio caput impleuit. Ante cibū præterea erit adhibenda geſtatio,portatoria ſcilicet ſella, ſine uehementi motu,quo partes uehementer patientes releuentur. Tunc etiam deambulatione utēdum, & poſt perunctionem capiti adhibendus fotus, cum toto corpore ſupradicto motu laxatum ſpiramētis facilibus agitatum ſit. etenim denſa laxantur,& retenta tenuantur. Dehinc cum declinatio firmior eſſe cœperit, lauacrum adhibendum. Tunc in alia diatrito quiddam uini aquati offerendum. Ita cum capitis pauſauerit dolor,longo tempore horæ ſolitarum acceſſionum erunt euitandæ,atque e'memoria eijciendæ: quibuſdam etiam temporibus in requie ſeruemus ægrotos. Declinandum etiam omne,quod poteſt acceſſionem in commemorationem reducere,ut eſt aduſtio,indigeſtio,uenus,meratus potus,uel plurima maſticatio durioris cibi, aut curioſe conditi, necnon etiam uapores uehementes atque ignea lauacra, exclamatio uehemens,iracundia,uel uenter nimis adſtrictus, & magis poſt cibum,aut ſpiritus retentio, & eius ad ilia deſcenſus: ſic enim oppreſſio quædam omne caput extendit,dein tardante paſſione,& nunc ſuperpoſitionibus exaſperata,nunc lenimentis leuigata. Oportet igitur ſuper poſitione temporis animaduerſionem habere,ijs denique quæ ſupra ſcripſimus uti. Etenim quæ mitigant celeres uel acutas paſſiones, ea tardarum ſuperpoſitioni non conueniunt. In lenimento uero paulo audacius reſumendi ſunt ægrotantes,& non,ut nuper,timoris adiuncta cautione tempore quo ſuperpoſitionis aſperitas declinabat. Adhibenda igitur uectatio pro uiribus ægrotātis,fertorio uel ſella procurata: ac ſi purius occurrerit lenimentum,& neque æger fuerit uiribus præuexatus,tunc hominum manibus, aut animalium actu uehiculum adhibemus,æquali uidelicet motu,ſed perfecto atque æquabili,lucido & mediocriter calido loco. Ac ſi tēperata,& ſine flatu aeris fuerit qualitas,tunc etiam ſub cœlo erit adhibenda geſtatio. Sed neceſſario longitudo loci curanda, ne frequenti reuerſione uehiculi circulatus greſſus uertiginem ingerat ægrotanti.

Tūc etiam deambulatio adhibenda,ſed primo tarda,dehinc medio tempore fortior, atque paulo erectior extentis cruribus. Iis uero quibus caput fuerit plurimum releuatum, etiam lectio ante deambulationem erit adhibenda,ſi ſtudioſi fuerint ægrotantes, ſed leui exercenda uoce,tunc exercitium atque unctio, quæ æqualiter corpus moueant atque curent,ut ueſtitos faciamus currere: nudos uero cum defricatione perungi. Tunc manus ſuo motu exerere,uel certe luctationem iugem facere,adhibito doctore,cuius præceptis pareat. Adhibitis ſane'ijs rebus quæ implere atque commouere caput ualent,ut ſunt ea quæ cum obiectione plurima corporis fieri iubentur: necnon etiam circulatos ductus,atque retrogreſſus cum ſaltibus. Tunc ora lauanda,atque articuli fouendi,uel lauacrum per interualla dierum adhibendum. Depoſita autem corporis turbatione,erit aqua præpotandus ęgrotus. Tunc cibum ſumere ſucci facilioris,id eſt mediæ materiæ,quam meſen hylen uocant Græci. Dandum etiam uinum tenue paruum. Sed eo tempore quo cibamus adhibēda quoque animi laxatio,quā diachyſin uocāt.q̄ fiet aut ludicris rebus,aut iocularí facetia,q̄ ſingula artis moderatione adhibita,cyclorū ductu augeri atque minui debēt: prædatio initio,cui perfectio conſummata reſpondeat. Eſt autem reſumptiui cycli ordinatio formanda hoc modo. Prima die paruo cibo atque aqua nutritus ægrotans, uel ſi ferre ualuerit, ab omni nutrimento abſtentus, alia die leui motu erit exercendus, atque oleo perungendus: tunc & cibo nutriendus, id eſt, totam accipiat partem ſolitæ quantitatis, quam facile percipere atque digerere ſolebat. Sed panem dabimus limpidum, fermentatum: pulmentum autem oua, uel holerum betas, aut cucurbitas,uel maluas,aut lapathos, aut bulbos, uel piſces teneros, ut ſunt ſcari: & auiculas, ut ſunt turdi, aſelli, iulidæ, ficedulæ: uel cerebrum porcinum aut hœdinum. In hac perſeuerantes qualitate atque quantitate duobus uel tribus diebus,iuxta uirium poſſibilitatem, quo neque parua dando debilitentur, neque adiectionibus perturbati opprimantur. Tunc detractæ partis partem tertiam adijcientes, pulmentum damus turdorum, ficedularum, aut ex pullis columbarum uel gallinarum. Tunc rurſum poſt tres uel quatuor dies aliam tertiam partem panis adijciemus, & agreſtia dabimus pulmenta, ut leporis, aut capreæ. Atque ita æquali numero dierum peracto, ultimam partem panis addemus: pulmentum dabimus porcinum tenerum ex aqua, uel non curioſe conditum ex anetho & ſale. Præterea ſimili modo erit etiam uini facienda partitio, atque per ſingulas pulmentorum mutationes adiectio: ac ſi plus ægrotans bibere quàm damus uoluerit, aquam ſumat. Simili modo etiam geſtatio, atque exercitium,ſiue motus erit augendus aut minuendus, ad comparationem quantitatis ciborum. Perfecto reſumptiuo cyclo erit metaſyncriticus adhibendus, primo ex parte, dehinc perfectus. Eſt enim paſſio facilis in motu, & natura caput iniurijs aptiſſimum: ſiquidem non facile rerum repentinas per-

ferat mutationes. Prima igitur die erit cibo abſtinendus ægrotans:tunc alia die parua adhibita geſtatione,atque unctione corporis, uel ſi paſſio permiſerit, lauacro. Rurſum panis dabimus partem ſolitæ quantitatis, quam ante initium curæ facile accipere atque perferre ſolebat. Pulmentum dabimus ſalſum,aſſum,uel coctum: dabimus etiam cappares ſinapi madidatas, atque oliuas ex uiridi nouitate meſſas, quas colimbadas uocant:præcauentes ea quæ facile caput implent atque grauant, ut eſt porrum, allium, cepe. Potum dabimus uinum:& ſi perferre uolueritæger,in iiſdem duobus uel tribus perſeuerabimus diebus: ſin minus,ſecunda die ſalſamentis admiſcemus cerebrum uel piſcem. Tunc ſequenti die panis detracti partem tertiā addemus,pulmentum damus,holus,cerebrum,piſcem tenerum, hoc tribus uel quatuor ſeruantes diebus. Tunc rurſum aliam tertiam partem panis addentes,tranſimus ex mediæ qualitatis materia ad uolantum qualitatem,atque in eadem ſimili dierum numero perſeuerantes,ultimā partem panis addemus: pulmentum dabimus porcinæ carnis. Sed ſi multas mutationes facere uoluerimus, in quatuor partes medietatem panis diuidimus,ut ſingulas ſingulis mutationum pulmentis adijciamus:hoc eſt,unam mediæ qualitatis materiæ applicantes,aliam uolantum,aliam agreſtium,aliam porcinæ carnis.
Sed ne quid odioſum ē quantitate multorum dierum fiat ægrotanti, hoc eſt pulmentorum ſimilis oblatio,erit in communi qualitate ſpecierum diuerſitas uarianda,ut quibus diebus ſalſum damus, Græci drimyphagian appellant,eiuſdem ſpeciem uariemus. nunc, exempli cauſa,dātes piſcem,nunc ſardam,nunc cordulam: atque ita in uſum mediæ materię, quam meſen hylen appellant,nunc turdos,nunc ficedulas, ſiue quas miliacas uocant,nunc columbarum pullos ac gallinarum. Hoc denique etiam in alijs qualitatibus pulmentorum,ſiue materiarum erit ſeruandum,ut eiuſdem uirtutis pulmenta ſpecierum mutatione uarientur. Erit præterea pomorum quiddam adiungendum,quod inflare non ualeat. Sed tempore, quo porcina utemur,erunt etiam olera offerenda: ſolum ſeruandum,ne modum quantitatis excedamus, ſiue qualitatem rerum datarum. Augetur enim oblatio non ſolum ſi plurima fuerint diuerſarum ſpecierum, ſed etiam ſi plus nutrire ualuerint. In omni igitur mutatione, hoc eſt tranſitu ex qualitate ad quantitatem,prima die oportet curandum aqua uiuere,adhibita perunctione. In alijs uero diebus etiam uinum accipere,& lauacro corpus recurare. Sed non omnibus neceſſario diebus:ſiquidem facile caput iugi lauatione ad paſſionis ueſtigia reuocetur. Similiter autem oportet etiam motus corporis augeri atque minui. Tunc iſto cyclo perfecto erit alius adhibendus ſolo ex uomitu,detracta drimyphagia. In quo oportet prima die paruo cibo,& aquæ potu ægrotantem referuare. Tunc alia die leui deambulatione motum uomitum exagitari,ex radicibus raphani,uel ijs ſimilibus ſpeciebus, ſi loci aut tēporis cauſa defecerit copia. Oportet igitur radicis cortices in fruſta minui paruiſſima ad libræ pondus, quod excedere fas non eſt. Tunc infuſo mulſo, & aceto confecto ſimplici, uel ſcillino hauriendum, atque medendo dare ægrotanti. Sed paulo prius quàm cibum libero tempore accipere ſolet, ut neque ſupinus adhuc ſtomachus,hoc eſt cibi adpetitu non admonitus,ſine ulla commotione reuomat: neque rurſum appetentia ſoliti temporis excitus digeſtioni incitet accepta. Tunc tenuiter maſticans iugiter ex illo mulſo ex aceto confecto ſorbens tranſuoret: atque,cum omnem modum ſumpſerit,leui deambulans motu requieſcat,donec ructāte ſtomacho ē retento ſpiritu mordicatione quadam,ſiue feruoris ſenſu ſentiat altiora pulſari. Quod quidem interpoſita hora occurrere probamus. Tunc aquę tepidę ſumens cyathos duos,ne plurimo potu acrimoniam radicis obtundat,immiſſis digitis uomitum prouocet:atque, cum omnia reddiderit accepta,aquam ſuperbibat plurimam,ut & ſtomachum lauet,& reliquias feruoris extinguat: atque ita prouocato uomitu reiecto potu rurſum bibat. Hoc cum tertio aut quarto fecerit, & potum liquore limpido reddiderit,capiti leuis fotus eſt adhibendus, atque ora aqua calida fouenda. Tunc leui deambulatione mouendus eſt ob tranquillitatem capitis faciendam, niſi ſit ſoluendi torporis ex nocumento uomitus illati cauſa perungendus: hoc eſt, ex ſuperioribus ad inferiora membratim deductis manibus defricandis. Sic enim capitis denſitas,quæ uidebatur illata,ſoluetur, cum inſpiratio facilis totum per corpus fuerit effecta. Tunc,epotis duobus cyathis aquæ calidæ,lecto recollocandus, & ab omni cibo uel potu abſtinendus ſumma cum requie animi atque corporis. Dehinc, laxata capitis ſtrictura, ſolo dimittendus: quoniam prius quàm denſitas ex adiutorij commotione illata ſoluta eſt, in ſomnum facile deuenerunt,non ſolum ſuæ cauſa capitis grauationem ſeruauerunt,ſed etiam maiorem fecerunt,cum nullo ſpatio interiecto ſomnum adiutorio iungentes denſitatem corporis iunxerunt. Eſt igitur,ut dicimus,cibo abſtinendus,ne ſumpta corrumpat ex corporis remanente torpore poſt agitationem uomitus atque feruorem: quippe cum ſæpe manentibus in ſtomacho ſquamulis uel folliculis radicum,requie ſuperaddita,atque cibo nouo commixto,eius neceſſario faciant corruptionem: ex qua conſequenter caput impletum,etiamſi ſua paſſione præuexatum non fuerit, neceſſario conſtrictum grauescit,cum ex illa putredine corruptionis exhalationes aſcenſu quodam caput obſidunt. Sicut enim Themiſon ait,eſt natura caput carnibus pauperū & neruoſum,& duris cutibus & capillis obtectum,& ſpiramētis difficilibus natura: tum ſenſibus quoque uniuerſis formatū,inſidens corporibus,atque accipiēs eorum cunctas exhalationes,cū ſpiritus naturaliter ſuperna petēs ex inferioribus trahit corpora ea per arteriam atque ſtomachum,quæ ſunt corporis ueluti maiora fumaria. Dehinc alia die lauacro utemur,atque pulmento mediæ qualitatis. Tunc poſt duos uel tres dies cæteras cycli partes adhibemus. Ac ſi radices loci aut temporis cauſa defuerint, adfectandus ordine ſupradicto uomitus ex granis ſinapis madidati, uel ex liquido ſinapi poto,aut mulſo ex aceto & pipere confecto, uel cardamomo,aut erucæ ſemine,aut decoctione thymi, uel origani, aut hyſſopi, aut ſalſamenti, & multis oſſibus, cum aceto,uel mulſo ex

aceto.

aceto. Tunc,profectu cedente, atque limpido lenimento perspecto, præsumpto etiam ægrotanti ingrauescentem perferre nunc uomitum,nunc drimyphagiā, audemus integrum atque perfectum cyclum metasyncriticum adhibere:ut initium à uomitu sumentes,drimyphagian iungamus,ac deinde per ceteras cycli materias decurramus. Ordinantes præterea etiam localia adiutoria,quorum prima sunt adhibenda leuiora:& quæ longe remotis partibus admota transmissa patientibus ingerant curationem, tunc etiam uehementiora. Erit igitur radendum caput, nunc pro capillatura, nunc contra capillaturam,donec cutis rubore adficiatur. Ac deinde in balneo nitri puluere aspergi, & confricari paulo antequam in solium descendat ægrotans. Tunc etiam paroptesis adhibenda erit ex carbonibus æquali uapore medentibus. Alia etiam die cucurbitæ infigendæ plurimæ cum flamma,& primo dorso atque ceruici, uel cæteris neruis,quos tenontas appellant : tunc capiti. quæ quidem capiti erunt magno raptu detrahendæ. Dehinc dropax adhibendus, primo cruribus, tunc thoraci,& dorso, ex primo ceruicis sphondylo usque ad clunes, uel earum ultimum sphondylum : plurimi etenim nerui inferiora quæque communi natura complexi ijsdem paria faciunt superiora. Tunc partium propungentibus pilis capitis,atque buccarum, uel temporum musculis, quos siagonas appellant, collo uel mento cum subiectis gutturis, quæ ante rumam uocant,dropacem apponemus. Sed ne ceteri corporis partes nudæ interea perfrigescant, erunt à duobus ministris mediocriter unctione fricandæ : atque ita,cum dropacem detraxerimus, totum perungi corpus oportebit. Ipso quoque capite manu leuiter pertractato, & lauacro dabimus ægrotantem. His itaque adiutorijs relaxatis, atque lentescentibus capitis partibus, uocis quoque exercitium adhibemus,quod Græci anaphonesin uocant. Tunc frequentius sinapismum, ac deinde ptarmicum utile est. Plurimum denique prodest post deambulationem sinapi adhibitum in gargarismum, madidatum prius quàm lauacro æger utatur,uel aridum, ac masticatum, ac deinde aqua calida sumpta,& in ore paulisper retenta, uel piper cum melle. Non quidem hæc humoris, siue phlegmatis detrahendi causa methodus ordinauit, sed ut etiam oris interiora adiutoriorum agitatione capiti beneficium tradant: quippe cum dolor sæpe ipsas quoque partes afficit. Ista igitur regula consequenter etiam in betæ nigræ, uel cyclaminis herbæ succo in cochlearis quantitate reclinato capite ægrotantis pollicis sinistræ manus impressione inflatis narium cauernis infuso uti possumus. Etenim fit mucilenta humoris excussio, qua ægrotans releuetur,non ob detractionem, ut supra diximus, materiæ: sed quod adiuncta agitationis utilitas capiti beneficium tradat. Est etiam ex localibus adiutorijs usura corporum, ut sunt ea quæ conficiuntur ex euphorbio, uel adarce, opobalsamo, aphronitro, murra, uel alijs similibus uirtute rebus. Vtendum etiam malagmatibus, quæ ualeant ex alto causas inductione propria detergere, quæ Græci Minythica uocauerunt. Meminerimus tamen,non prius esse ab adiutorio locali ad aliud transeundum,prius quàm turbatio corporis fuerit delinita, atque patientes partes aliam recte poscere commotionē adiutoriorum fuerint uisæ. Quapropter si plurimum uexata corpora uiderimus, sufficere intelligimus uno in cyclo unum locale adiutorium. In ijs uero quæ minus uexata noscuntur, uel uiribus depurgata,etiam secundo uti licet. Singula igitur adiutoria adhibenda esse meminerimus sequenti die, quàm mutatio facta fuerit materiarum, hoc est, qualitatis pulmentorum in aliam transitus qualitatem, ut ex antecedenti abstinentia ductile atque aptum corpus adiutorijs fiat. Specialiter autem erit dropax adhibendus tempore quo mediæ qualitatis utimur materia. Paroptesis uero & sinapismus, & ptarmicum, quod sternutamentum dicere poterimus, tempore quo uolantum utimur pulmentis : etenim neque adhuc corpus post usum salsamenti debile,neque rursum plurimum nutribili qualitate uidetur esse confertum. Cauenda etenim uehementer est capitis commotio,quæ sæpe corporis plenitudine fit. quippe cum sanos homines plerunque uinolentia, uel indigestione confusos, capitis motu uexatos in catarrhum,atque coryzam uenire uideamus. Solo igitur tempore,quo drimyphagia utemur,omne erit locale adiutorium prohibendum. Vel si quisquam omni ex parte fuerit uiribus plenus,leue quiddam addiderit. Sufficiens quippe,cum drimyphagiæ uehementia atque recorporatio altiorum eo tempore totum pene' habitum mutare uideatur : & fit timoris,ita corpus adiutorijs exercere, ut eodem tempore superficies cum altioribus agitetur. Vtendum etiam fomentis,siue uehementioribus illisionibus aquarum, quas Græci cataclysmos appellant. Et primo calidarum, deinde frigidarum. Ordinandæ etiam mutationes earum ad usus naturalium aquarum,scilicet earum quæ non odore percutiant. Natationes uero sub diuo fieri reprobamus. Cæteris enim corporis partibus aqua complexis, solum supernatans remanet caput: quod necessario perfrigescens,inæqualitatem corporis facit. Ac si minus cedere passionem uiderimus, post frequentiam eiusdem,iterataque curatione & fortificato corpore,ægrotantis querimonia permanserit,hellebori usus adhibendus : sed primo ex eius insertatione radicibus penetratis, uel mulso ex aceto confecto infusis. Dehinc etiam coquis utendum est, atque diuersis ciborum pulmentis. quod quidem latius tertio Responsionum libro iandudum docuimus. Vehementi enim motu corpus apertum despuit,ut ita dixerim, passionis carnē:qua depulsa,naturalis atque noua succedit. Dehinc si etiam ijs gestis passio permanens erit, secundo uel tertio utendum helleboro : sed præsumptis uiribus ex corporis refectione. Tunc etiam naturalibus aquis utendum, uel siccis uaporationibus, & longa per maria nauigatione. Etenim fluminales uel portuosæ, atque stagni nauigationes incongruæ iudicantur, humectantes caput infrigidant exhalatione terrena : maritimæ uero latenter atque sensim corpus aperiunt, & salsæ proprietatis causa corpus adurunt, atque eius habitum quadam mutatione reficiunt. Affectandus etiam in aeres teneros atque aquilonios transitus, uel con-

trarios ijs qui paſſionem aſperare ualent. Adhibenda præterea animi laxatio, & magis poſt cibum: omnis enim mentis intentio caput implet. Hæc eſt ſecundum Methodicos ordinata curatio. Plurimi autem diuerſarum ſectarum principes fomenta probauerũt ex oleo roſaceo, atque aceto, & ruta, & herpyllo, peucedano, caſtoreo, ſylphio, atque ſemine herbæ quam agnon appellant, ſamſuco, hederarum coma: ex quibus in acceſſione caput impletum augmentis aſperrimis agitatum atque grauatum, totius paſſionis duplicat modum. eſt enim ſupradictarum materiarum repercuſſibilis uſus, & eo adhibitus tempore, quo mitigatio conuenire perſpicitur. Vtuntur etiam purgatiuis medicaminibus, quę catartica uocauerunt, hoc eſt, uentrem deducentibus, ex quibus ſtomachus inficitur, & omnis neruoſitas uitiatur. Item arteriotomiam probant, & uſturam ex cauterijs ferratis, duorum digitorum ſpatio ſuper ipſas uenulas effectam. Tunc longo tempore uulnerationis ſeruata ferri materia purulenta, ex alto atque ſuperficie paſſionem releuare promittunt: quod nos in acceſſione noxium atque exitiale iudicamus ob uehementiam motus. In lenimento uero inutile atque adiutoriorũ medelæ contrarium, ſiquidem prohibeat eorũ beneficia penetrare. Non enim fricationes uel cucurbitæ, uel dropaces, aut ſinapiſmi, aut ptarmica, aut cataclyſmi, quos nos aquarum illiſiones appellamus, uulneratis locis adhiberi aut perferri aptiſſime poſſunt. Vtuntur etiam frigido lauacro, quod Gręci pſychroluſian appellant, quod neceſſario neruos indurat, ac congelare conſueuit obdenſatione cutis ac totius corporis. Vtuntur etiam locali uenarum diuiſura, ex qua patientes partes implentur. Dant quoque maſtichen maſticandam, ex quo in paſſione conſtituta denſatus cõſtrictiuę uirtutis caſſatur *. Item Themiſon primo libro tardarum paſſionum, quas chronias uocant, phlebotomat, atque conſtrictiuis fomentis utitur ad laxamentum phlebotomiæ, fruſtratus errore ſequenti ex fomentis incongruis. Item imminente augmento, duas præcauens horas, unctiones adhibet accerrimas, & duriſſimam fricationem atque conſtrictionem articulorum. tunc ſinapiſmum adhibet ultimis mẽbrorum partibus, ſiue ſummitatibus articulorum, ob auertendam materiam. Plurimas etiam fronti ſanguiſugas apponit, atque humeris & temporibus capitis, quod eſt contra ſectæ rigorem. Affectandam igitur corporis laxationem, non auerſionem materiæ eius dicimus: quippe cum non concurrat, neque conueniat quod faciendum putat, ut eodem tempore articulorum cõſtrictione, & ſanguiſugarum appoſitione utamur præſeruatis horis duabus, antequam paſſionis implicent augmenta, cum illo tempore ſit requies adhibenda: & ſæpe cõtingat, ut præueniens corpori occupato querela acceſſionẽ denunciãs, ipſum quoque tempus quod elegiſſe uidetur, turbare noſcatur: ſitque nocẽs appoſitio ſanguiſugarum, ex quibus perfricatio atque commotio, uel ex earum morſibus amentia: aut ſi aliquò ſanguinem detrahunt, grauis ægros uexatio conſequitur. Probat etiam apponenda malagmata dolori contraria, quæ anodyna uocantur uel caſtoreum, aut rutam, aut ſphõdylion herbam, cum cerotario ex oleo roſaceo atque pice liquida confecto. Ex ijſdem iugiter iubet odorem capere ægrotantem omnifariam caput implens: atque ita ſi dolores, inquit, mitigati non fuerint, ex calidis rebus frigidæ ſpongiæ apponendæ, ad empiricorum conſilia deuolutus: qui ex contrarijs ad contraria tranſeundum, cauſis reſiſtentibus, probauerunt. Vtitur etiã ſcaroticis, hoc eſt quæ cutem extendere uel corrumpere ualeant. &, ceſſante acceſſione, imperat fricationẽ adhiberi atque fomenta: quorum item uſus non declinantis eſt acceſſionis, ſed in toto recedẽtis. Denique peccatis indulgendum, Methodicorum princeps Soranus digniſſime iudicauit. Adhuc enim, inquit Themiſon, Aſclepiadis erroribus & rudimento temporis Methodici fallebantur.

De Scotomaticis. Cap. II.

SCOTOMATICA paſſio ab accidẽti nomẽ ſumpſit, quòd repẽtinas oculis ingerat tenebras. Afficit frequenter uacuos homines, hoc eſt ſine aliquo exercitio uitam ducentes, & uinolentos, uel conſuetos uentrem purgare medicaminibus potis, & ab eorum uſu repente deſiſtentes. Item hæmorrhoidis longo tempore affectos, & poſt earum amputationem nulla recorporatione curatos. Vehementeſcit autem hæc paſſio hyeme, uel uerni temporis initio: præterea ſæpe futuram denunciat epilepſiam. Veteres denique paruam epilepſiam uocauerunt. Nam in paſſione cõſtitutos repentina uiſus tenebratio atque nebula cum capitis uertigine conſequitur, ut omnia ſecum moueri exiſtiment. Item ante oculos quoſdam ſentiunt marmorum maculis ſimiles tractus, quos marmarygas Græci uocauerunt, cum tamen conuerſis oculis omni ex parte non deferant uiſum. Item capitis atque oculorum grauatio, & ſedere uolentibus timor: ſiquidem ſecum omnia putent impelli, uel cadere: aurium tinnitus, ſuperiorum corporis ſudor, aut repentinus caſus cum celerrima ſurrectione. Aſperatur præterea paſſio, ſi ex alto aſpexerint ægrotantes uel meatum fluminis, aut rotæ uertiginem, ſiue ignis. Item ſi proni quidquam geſſerint, uel maiorem uocem auribus acceperint. Diſcernitur ab epilepſia hæc paſſio, ſiquidem neque ſenſibus priuat ægrotantes, neque ſpaſmo, id eſt diuerſo raptu adficit. Item à capitis paſſione, quã cephalæan uocãt diſcernitur, quòd dolorem non faciat. Separare autem ab iſta paſſione uertiginem, ſiue obſcuritatem, neceſſarium non eſt: ſiquidem ex ijs ueluti partibus ſcotomatica paſſio confecta eſſe uideatur. Eſt denique iſtius paſſionis affectio ſaluti innoxia, hoc eſt ſine ullo periculo, niſi quis maretenus, aut ex alto cadẽs, ratione caſus potius quàm paſſionis uiolentia perire uideatur. Curationem uero eandem adhiberi conuenit, quæ nuper paſſioni capitis eſt ordinata, non ſolum generali, ſed etiam ſpeciali ratione.

De Incubone. Cap. III.

INCUBONEM aliqui ab hominis forma uel similitudine nomen ducere dixerunt,aliqui à phantasia qua patientes afficiuntur : siquidem ueluti ascendere atque insidere suo pectori sentiant quidquam. Themison uero II epistolarum libro Pnigaliona uocauit,siquidem præfocet ægrotantes. Item quidam ueteres ephialten uocauerunt:alij epibolen,quòd utilis patientibus perhibeatur : afficit crapula uel indigestione iugi uexatos. Accidens igitur semel ita, ut nullam uigilantibus querelam aut displicentem sanitatem faciat,sed solius somni turbatio noscatur,minime passio dici potest.sicut neque semel effectus per somnum seminis lapsus,quem Græci onirogonon appellant,passio nuncupatur,nisi iugiter, atque cum corporis incommoditate fuerit effectus. Est autem supra dicta passio epilepsiæ tentatio. Nam quod neque Deus,neque semideus, neque Cupido fit, libris causarũ,quos Aetiologumenos Soranus appellauit, plenissime explicauit. Ista igitur passione possessos sequitur corporis tardissimus motus atque torpor,& magis per somnium grauedo atque pressura,& ueluti præfocatio,qua sibi quenquam irruisse repente existiment,qui sensibus oppressis corpus exanimet, neque clamare permittat. Quo fit, ut sæpe erumpentes non articulata,sed confusa uoce exclament. Quidam denique ita inanibus adficiuntur uisis, ut & se uidere credant irruentem sibi,& usum turpissimæ libidinis persuadentem : cuius si digitos apprehendere nixi fuerint,fugatum existiment Tunc, cum somno surrexerint,faciem atque transforationis partes uuidas & humectas sentiunt, attestante grauedine ceruicis, cum tussicula leui molli stimulatione commota. Plurimum autem possessis accidit pallor,& corporis tenuitas: quippe cum somnum timẽdo non capiãt. Apparet igitur stricturæ passio ex grauedine,tarda autem ex temporis tractu,& non semper sine periculo salutis.cum enim uehementer impresserit præfocatio, quosdam interficit. Memorat denique Silimachus Hippocratis sectator,contagione quadam plurimos ex ista passione ueluti lue apud urbem Romam confectos. Quapropter curãdos oportet iacere loco lucido,atque mediocriter calido,adhibita requie animi, & corporis abstinentia,usque ad tertium diem, quem Græci diatriton uocauerunt. Tunc colla tegenda atque caput,& stomacho lanis limpidis ex oleo calido præcincto. adhibenda etiam oris collutio ex potu aquæ calidæ. Ac si plurima stomachi,uel capitis,uel colli fuerit querela, adhibenda phlebotomia, & post detractionem perunctio ex oleo calido. Tunc ora fouenda,cibus dandus simplex, succi facilioris, paruus, sorbilis : &,si passio perseuerauerit,cataplasmata adhibenda : cucurbita quoque nunc simplex,nunc adiũcta scarificatione ex utraque parte gutturis,quam Græci anthereona uocant,nos rumam. Tunc uaporatione utendum,& alternis diebus cibus dandus. Illa uero adiutoria, quæ adhibenda diurnis erunt diebus, adhibenda:sed longe remotius à nocturno tẽpore. Tunc etiam gestatio atque uarius cibus,& lauacrum, & aquatum uinum. Illis uero partibus,quas curamus,erunt primo cerotaria apponenda : tunc malagmata,ut diachilon,aut diamelilotum,aut diasamsucum. Fricatio etiam capitis,& dẽsi pectinis capillorum decursio, suspiciones etiam siue metus imminentium somniorum auertendi procul,fabularum lenitate robore adiecto. Plerique enim sibi fingentes uel formantes futura,uoluntarios penè causarum motus efficiunt : ac si passio tardauerit leuioribus admonita monitis,conuenit etiam radicum uomitus atque drimyphagia : capitis quoque detonsio,ac corporum usus acriorum : item dropax. sic enim aut ex supradictis adiutorijs ęgritudo soluetur:aut,si peiorauerit,epilepsia necessario sequetur.

De Epilepsia. Cap. IIII.

EPILEPSIA uocabulum sumpsit,quòd sensum atque mentem pariter apprehendat. Appellatur etiam puerilis passio,siquidem in ipsis abundet ætatibus : & sacra, siue quòd diuinitus putetur immissa, siue quòd sacram contaminet animam,siue quòd in capite fiat, quod multorum philosophorum iudicio sacrum atque templum est partis animæ in corpore natæ:siue ob magnitudinem passionis. maiora enim uulgus sacra uocauit : sacrum dictum mare,sacra domus,uelut tragicus poeta sacram noctem,hoc est magnam. Fit plerunque uel nascitur ex uinolentia,aut indigestione,aut conclusione:uel,ut Asclepiades,per cussu atque diuisura membrorum quę cerebrum tegunt,aut nimio timore. Sed eius passionis species duę esse probantur:una,quæ somno similis altissimo uideatur: alia diuerso raptu corpus afficiat. Quarum prima grauior iudicatur,siquidem fit similis apoplexię: quarum quidem commixtio tertiam facere speciem potest. Plerique enim raptu atque contractu corporis adfecti,uel adprehensi, secundo in altissimum soporem deuenerunt. Sed horum differentia generaliter inutilis curationi inuenitur. Pronos autem seu decliues,aut uenturos in ipsam passionem,sequuntur communia accidentia etiam cæterarum passionum quæ ex membrana cerebri oriuntur,ut grauedo atque uertigo capitis,& interior sonitus, consensus etiã occipitij,oculorum intentio,aurium tinnitus,aut difficilis auditus, & cum uertigine uisus obtusio,uel quędam præ oculis quasi propendentia, macularum marmoris similia,quæ Græci amarygmata, siue marmarygas uocãt:uel araneorum cassibus,aut nubibus tenuissimis similia,aut paruulis uolantũ animalibus, ut sunt culices. item uelut scintillarum micas,aut circulos igneos circunferri præ oculis sentiunt ægrotãtes: linguam quoque inflexibilem cum saltu musculorum, & dolorem à tergo inter scapulas. Sequitur etiã gutturis durities,atque præcordiorum iugis inflatio cum oscitatione,sternutamento,& saliuarum fluore, & cibi fastidio,aut immodico appetitu,uigilię iuges,aut plurimus & inanis somnus,insomnia turbata, & ciborum difficilis egestio, uel nulla, & manifesta causa ueretri tentigo, & frequens Veneris delecta-

tio. Aliquando etiam per somnum seminis lapsus, quem Græci oniorogonon uocauerunt: mens suspensa cum anxietate, & nullis ex maioribus causis facilis iracundia, atque paulo ante gestorum obliuio, & eorum quæ caliginem facere ualent facilis sensus, obtinente passione occupato corpore, sensuum priuatio accessione dominante. Sequitur & quibusdam immobilitas perfecta cum ore demisso, attestante pallore cum aspiratione tarda & pulsu magno, atque alti soporis simili oppressione. Alios uero raptos diuersa diductio, atque saltus, & uultus contortio, uel oculorum sequetur: quæ sæpe perseuerans etiam post accessionem strabos fingit ægrotantes: atque contrario quibus tarda fuerit correctio, naturalis uisus simulāt ęquitatem. Sequitur etiam gutturis stridor, & singultus, cum rubore uultus, & uenarum inflationes, & aliquando pulsus atque spirationis cessatio, tunc per interualla resumptio, palpebrarū quoque suspensa positio, & illisio dentium atque stridor, & linguæ prolapsio, quæ sæpe quassatione, sæpe incisura uexatur. Sequitur etiam præcordiorum ad superiora raptus, uel stercorum & urinæ inuoluntaria emissio, sudor roscidus rigenti corpore. Aliquibus etiam confusæ uocis emissio, & ante dimissionem per os atque nares spumare fluor, accessione cessante omniū gestorū ignorantia, atque corporis demissa uolutatio, cum mœstitia uultus ægrotātis. Sequitur tunc oscitatio & distētio corporis ueluti uolūtaria, & insolitus uisus. Piger motus & totius corporis marcor: oculorum etiam permanens turbatio, atque uenarum frontis extantia. Aliquibus etiam mentis alienatio, & nulla notorum agnitio. Alio autem tempore plurima ex antecedentibus consequentur quę supra memorauimus: hoc est, tenebratio uel caligo, cum proni quidquā gesserint ægrotātes, aut nauē, aut rotā figuli celeri motu ferri cōspexerint: aut aquā fluentē, uel altitudinem, aut rupem uiderint, aut strepitum uel clamorem audierint, aut uehementer refrixerint, uel igneis lauacris usi fuerint, aut odoribus nimium bonis uel malis adfecti, ut storacis incēsi, aut thuris, aut bdellij, aut gagatis lapidis, uel bituminis, aut ceruini cornu. Præterea accessionum motus nunc ordinatos, nunc inordinatos ægrotantes accipiunt: & nūc interuallis longioribus, ut mensium duodecim: nunc angustioribus plurimum uel parum, ut eodem mense uel die frequenter agitentur. Noctibus quidem inquietati, & quidam antecedentibus signis accessionem fore denunciant: quidam sine ullo denunciatiuo motu, quo fiet ut magis periclitentur. Alij enim prænoscentes futura, motibus solitis admoniti, in domibus se continendo tutantur, accessionem præuenientes: quam cum sentiunt propinquare, eligunt locos quibus tuto, ac sine ulla turpitudine iactentur. Alij uero istorum ignari publicis in locis cadēdo fœdantur. Adiūctis etiā externis periculis, quæ passionis non esse uideantur, loci causa præcipites dati, aut in flumina uel mare, cadentes, aut in balneis uentris solutione coacti. Signa autem sunt post lenimentum futuræ rursus accessionis, ex quibus affici in passione uenturos memorauimus, somnus turbatus, uel cibi corruptio sine ulla manifesta causa. Item ueretri sine ratione tētigo, & Veneris appetentia, uel seminis per somnum iactus, quē onirogonon Græci uocant: iracundia, mœstitudo, & cętera quæ nuper posuimus. Item segnities cum pigro motu in officia solita, & grauatio cum quodam somnifico mœrore uultus, decolor atque maior inflatio, oculorum quoque ueluti deprauatio, cum deiecto quodam uisu. Nam suspicere difficile est ægrotanti, hoc est aerem supernum attendere. Quod si tentauerint, facile rursus abducti uicinas quoque oculorū partes ad inferiora conuertunt. Vel si repentino motu caput in alteram conuerterint partem, uertiginē sentient cum tremore atque torpore, cum digitorum cōtractu uel dolore, aut crurum grauedine, & summitate manuum uel pedum. Ex quibus multis uel cunctis interrogatione acceptis passionem dicere poterimus, nisi præsentibus in accessione facilius nobis cognitio fuerit declarata, uel ætatis, aut aliqualibet causa ęger sua narrare non potuerit accidentia, quę superadicta ratione apprehendere poterimus, & accessionem futuram prænoscere: conijcientes etiam temporum responsionem, quanquam summatim accessionum ordo sæpe seruetur. Communiter autem hæc passio frequens est in pueris, & magis tēpore quo dentium natiuitates habentur. Accidit etiam primæuis, atque medijs ætatibus: senibus uero difficile: nam uehementius afficit proximos natiuitati infantes, quàm pueros, aut uergenti ætate atque seniores: siquidem uiribus inualidi passionum impetum tolerare non possint. Solet denique hæc passio pubertatis tempore siue nouæ purgationis in fœminis, aut primi partus quadam naturali nouitate facile detergeri corporis mutatione suffecta. Quod si minime uenerit, plerunque patienti consenescit: nisi aut longo tempore natura pugnante, aut medicinæ diligentia fuerit superata. Irruit autem omni tempore corporibus, sed magis uerno. Frequenter simile pati epilepticis, & à matrice præfocatæ mulieri inueniuntur: siquidem non aliter sensibus priuantur, sed discernuntur quod in ultima accessionis parte per os atque nares spumarum fluore afficiantur. Hæc est passionis cuncta specialis significatio. Curationis autem adhibendæ causa erit necessario adhibendum genus, quod sit passio strictura, atque uehemens, & difficulter frequentans, tarda, superpositionibus atque lenimentis uariata. Cuius quidem superpositiones nunc plurimis tempora temporibus accessionis generalia superpositionis occurrerunt. Sed quæ forte superpositiones plurimis ex accessionibus fuerint confectæ, nunc quotidianos, nunc tertianos, nūc hemitritaicos faciunt typos. Difficile est enim hanc passionem in continuationem uenire: siquidem præuentu mortis interueniente minime continuatio intelligi possit, & sit impossibile, iugibus diebus aut sensibus priuatum, aut motu carentem, aut diuerso raptu affectum in uita manere. Item lenimentorum aliqua pura ac limpida, aliqua turbata concurrunt: & aliqua latiora, aliqua angusta, aliqua horum mediocria. Patitur enim communiter omnis neruositas, sed principaliter caput, sicut ex antecedentibus conijcere poterimus, & ex ijs quæ post accessionem remanere uidentur. Curandum autem oportet primo cum tenebricositate uel uertigine uexatur, iacere loco lucido atque mediocriter calido, altioribus stramentis.

mentis capite ſubleuato.& ſi raptus fuerit conſecutus,digitis erũt palpbrę differendę,atque iugiter ab omni motu ſeruandus ob ſpaſmi paſſionem.Iubendũ etiam miniſtris manibus calidis nunc caput atque frontem cum blanda fricatione,nunc collum atque gutturis partem,quam anthereona uocant, contingere. Alijs etiam manuum ſummitatem atque pedum tenere iubemus.Pręterea frigeſcentia corporis uaporari, corrigi etiã ea quę forti raptu torquentur.Ac ſi minime conſenſerint,erunt in eodẽ ſchemate ſeruanda ne ulterius torqueantur. Tunc quodam laxamento captato corrigenda,ne nimio occurrentia certamine ſuperare cupientes, neruorum quaſſationes faciamus. Linguam quoque relocare curabimus, atque mentum corrigere,uel coęquare. Tunc calidis pannis thoracẽ uaporare,atque inter ſcapulas,quod Gręci metaphrenon uocant. Laxatis enim diaphragmatis partibus,quod nos thoracis atquę uentris diſcrimen diximus: laxato etiam hypodymate,ſiue membrana quę latera ex interioribus contegit, ſine ullo periculo poterit collectus ſpiritus exhalari. Apponenda etiam ueſica oleo calido ſemiplena pubetenus,atque ueſicę partibus,ut ipſę quoque mitigatę conquieſcant. Ac ſi dentes conciderint, ut pręfocationis excitent meatum, immiſſione digitorum ſiniſtram compaginem,quam Gręci chalinon uocant, hiſcentes dimittemus,ne ſpumarum emiſſio tardetur. Tunc per interualla ęgrotantem inclamantes excitamus,& eius ora ſpõgia ex aqua calida expreſſa detergemus,dehinc caput fouemus iugiter. Cum ſtatum ſumpſerit acceſſio, plurimo atque dulci oleo calido, & lanis mollioribus infuſo omnia contegimus: magis autem occipitium, & maiores neruos, quos tenontas appellant. Tunc gutturis atque rumæ partes,quas anthereonas appellant, cum temporibus & buccarum muſculis, quos ſiagonas appellant. Sudores etiam ſi fuerint,ingruentes raptim detergemus, ne corpora perfrigeſcant. Tunc collectum humorem detrahimus appoſitione digiti, aut lanæ, aut ſpongiæ melotæ inuolutæ: perſeuerans enim longioris temporis facit acceſſionem. Ac ſi minime reſumentem uiderimus,erunt cucurbitæ leues apponendæ,quas Græci ſicyas appellant,ſtomacho atque thoraci, & interſcapulis atque præcordijs. Sed ſi infans ætas fuerit patientis, erunt maiora prohibenda ob debilitatem uirium. Sed eum nutrix amictu contegens,oleo fouens,concluſu corporis corrigere meditetur. Aut ſi ſpumarum quidquam comparuerit, quod in ore teneatur, mulſum tenue deſtillet paulatim, & neque iugiter,quo commorationem faciat ſpirandi. Tunc lac offerat dimiſſione perfecta,ſiquidem ſit craſſius,atque maioris nutrimenti. Dehinc, cum forte potuerit, poſt acceſſionẽ mammam ſumere: erit melle papilla linienda,quo facilior ſumptio fiat, atque neruorum laxatio celebretur. Corpus quoque neceſſario nutriatur: tenuatur præterea etiam liquidorum craſſitudo,& uenter mollitur: conijcientes etiam ſingula paſſioni accidentia,quæ ita corrigere debemus,ut à generali regula nihil diſſentire uideamur. Tunc etiam curationis diligentiam per nutricem ægrotanti præſtare tentabimus,iubentes & à lauacro abſtinendũ,atque ſine uino atque eſu perſeuerare. Tunc de ambulationibus atque exercitio leui geſtari, quo humeros magis exerceant, ut eſt ſphæræ ludus,uel exultationis cuiuſpiam. Item iubendum cibum ſumere ſucci facilioris, uel interea mulſum. Ac ſi forte ipſam quoque hac paſſione uexari uiderimus,erit ab officio remouenda. Non aliter etiam ſi qualibet paſſione affecta malo ſucco atque corpore habituari uideatur: nam hoc Græci cachexian uocauerunt. Erunt igitur ijs perfectis aliæ nutrices exhibendę,ex quorum ſano lacte infans nutriatur. Quomodo autem ſanum lac, uel communiter nutrices bonæ probentur,muliebribus libris,quos Græci gynecion uocant,docebimus. Interea ipſe quoque infans erit à lauacro ſeruandus. Tunc poſt tertium diem in domo locandus,& primo oleo calido,tunc oleo & aqua calida fouendus. Vitanda præterea quorum timore infantes afficiuntur, ut ſępe fictę formidines. In ętatibus uero quę ferre maiora adiutoria poſſint,acceſſione tranſacta,erit phlebotomia adhibenda. Aliqui enim medici ſtatim phlebotomandos probant, ſicut etiam Theſſalus ſe uelle demonſtrat. Aliqui prima diatrito ſeruandum exiſtimant, quo ſpeculentur utrum poſt unam acceſſionem paſſio ſoluta receſſiſſe uideatur. Sit præterea non ſolum inane, uerumetiam noxium phlebotomiam adhibere. quippe cum prędicendum probent ex acceſſione ſecunda,utrum paſſio augeatur,& hoc phlebotomię exigat adiutorium,& phlebotomatus ſibi refectione toleretur. Alij uero diſcernenter aiunt hoc adiutorij genus adhibendum,ut qui forte iam conſueti paſſione afficiuntur,reſeruato ordine lenimẽtorum,ſtatim acceſſione facta phlebotomentur. Hi autem qui in prima incurſione paſſionem accipiunt, in tertium diem,ſiue ut Græci uocant,diatriton differantur,ſiquidem ſit incerta acceſſionis recurſio. Nos uero, ut Soranus docuit,neque omnes intra diatriton phlebotomamus, & magis eos qui primo incurſu paſſionis afficiuntur. Plurimi enim ægrotantes corrupto cibo admonentur: & eſt præcauendum,indigeſtione ſauciatos phlebotomare. Neque rurſum omnes in tertium diem probamus reſeruandos. Cogente enim paſſione,nullo ſubiecto indigeſtionis obſtaculo,erit arripienda phlebotomiæ commoditas,nõ ſolum ijs qui iam ſæpe admoniti paſſione uidentur,ſed etiam in illis qui primo inuaſu afficiuntur. Ceſſante etenim acceſſione,ineſſe paſſionem conijcimus: ſiquidem generaliter ſit maligna,& frequentius tarda quàm celer,niſi adiutorijs medicinalibus deſtructa à corpore depellatur,aut ullo naturæ,aut fortunę beneficio: niſi tardando corpus tenuerit,ut ſolius medicinæ diligentiam poſcat: iudicare enim eſt incertum, utrum paſſio poſt acceſſionem primam ineſſe corpori,an ſoluta uideatur: ſiquidem ex occulta ueniat apprehenſione cauſarum. & oportet methodicum ſine ulla falſitates regulas intendere curationum. Videmus denique phlebotomiæ conuenire. Nam paſſionales cœnotetes argui uidebuntur, ſi,utrum paſſioni conueniat,fuerit dubitatum. Sed quia ſola temporum quęſtio flagitari præſpicitur, erit conijciendum ante ſecundam paſſionem adhiberi poſſe phlebotomiam: ſiquidem initium uehementię atque magnitudinis cauſa paſſio tranſcedat, ut ſæpe contuſio corporis, aut fractura, uel ignis uſtura: ſtare autem

nec declinare poterit passio : horum enim difficilium morborum proprium est,sine ullo destructiuo adiu
torio non celeriter temporum nequitia transire.hoc est accessionis augmentum . Sed neque propter ab-
stinentiã cibi,quam necesse est post phlebotomiam adhibere,erit hoc adiutorium declinandum , quando
corporis uires ferre ualuerint : hoc est, ut & sanguinis detractionem , & abstinentię tolerent. Denique
etiam alijs passionibus affectos:ut,exempli causa , synanchicos sine ulla ratione phlebotomamus. Qua-
re,sicut superius diximus , post casum rectos epilepticos , cessante accessione, paruo tempore differimus,
quo turbore spiritus,atque liquidarum materiarum deposito tranquillentur. Erit enim speculandum,ne
qua indigestio siue corruptio cibi subesse uideatur . Quod ita intelligere poterimus, si nauseantem uel ru
ctantem fumosas exhalationes ęgrũ uiderimus,attestante mordicatione atque tormẽtis, intestinorumque
inflatione : quę si non fuerint , perfecte digestum iudicabimus : quippe cum forsitã, pręoccupato corpo
re,iam dudum futurę accessionis causa aut paruum sumpserit cibum,aut in totum abstinuerit . Sed si, ut
supra dictum est,corruptus extiterit cibus,erit phlebotomia in tertium diem differenda, fouendum caput
cum ceteris partibus,his adhibita collutione cum uini abstinentia . Tunc erunt somno dimittendi, atque
à cibo seruandi usque ad primum diem . Sed si quidquam corruptionis ex indigestione superare uideri-
mus,erit per uomitum depurgandum: ac si nulla fuerit corruptionis uel indigestionis suspicio,erit statim
adhibenda phlebotomia moderata detractione,ex brachio scilicet,sed cum pręcautione defectus, quẽ Grę
ci lipothymian uocant : siquidem facile passionis accessionem imitetur . Tunc post phlebotomiam erit
adhibendus potus,atque oris collutio cum paruissimo potu , & somno abstinendus . ac si accessio in se-
cundum diem durauerit , prędicto periculo eius propinquis uel ministris, atque adiutoriorum ex ratione
uenientium exitum incertum , ne nobis quidquam male gestũ imputetur , si forsitan ui passionis supera-
tus ęgrotans uitam finierit,& intemporaliter nos quisquam adiutorium adhibuisse arguat,phlebotomiam
adhibemus,tanquam in continuationibus paruam indulgentiam pro dimissione accipientes. Vt si,exem
pli causa, parum requieuisse agitatione seposita ęgrum uiderimus , ut nullo raptu tentetur : uel contra-
rio , si forte oppressis sensibus motu caruerit,aliquas partes corporis mouere uideatur,ut palpebras , quæ
iandudum motus similitudine possessæ siluerant. Dehinc post detractionem sanguinis procurata facie,ex
spongia calida erit mulsum in os ægrotantis distillandum : tunc secunda die dandi mulsi cyathi duo , uel
tres : tertia uero die ante horam solitam erit perungendus oleo calido atque dulci, toto corpore sub stra
mentis. Tunc detectus aqua calida ora foueat , & post æquatum corpus accipiat succum paruum, lucu-
lentum,mollem,lenem,calidum,digestibilem,ut est panis,uel alica ex aqua cõfecta , aut pulticula,ex pane,
quam torsiniton uocant,ex oleo,aqua,sale, uel melle condita,ex prima diatrito usque ad declinationis tẽ-
pus : quod probare poterimus ex minutione accessionum siue accidentium . Alternis diebus cibum su-
mat,ne passione affecta neruositas etiam illatione cibi grauata digestionis officium sustineat, sed magis la-
xamentum ex abstinentia consequatur. Tunc,si uenter non fecerit,uel si suum officium non impleuerit,
ob detractionem grauatum quo corpus releuetur, erit inijciendus calidæ & oleo per clysterem. Tunc,
præsentato uentris officio,erit tondendus,atque nouacula omnis capillatura radenda . Ita in alia diatrito
cucurbita occipitio apponenda collo,uertici & temporibus capitis,cum scarificatione, & communibus ca
taplasmatibus utendum,quibus omne caput cum neruis maioribus,quos tenontas appellãt,contegamus .
Tunc buccarum musculos , quos siagonas appellant , atque omnes inter scapulas partes cum stomacho ,
usque ad locum quo discernitur uenter,quem diaphragma uocant,ac deinde præcordia,atque uesicam si-
mili curatione laxamus . Singula etenim passione raptus uexata , accessionis tempore accipimus : ac si
aliqua in parte corporis querela extiterit,cucurbita imponenda . Sed neque coaceruatim , neque uno tẽ-
pore omnes erunt partes curandę,sed partiliter,atque diuerso,ut nunc stomachus, nunc uesica,nũc inter
scapulam releuetur , quo necessario caput relaxatum adquiescat. Tunc spongiæ euaporationibus , qui
curationem labori sustinuerunt recuramus ; atque ungentes oleo communi,siue,quia iam licitum est,cy-
prino uel irino. Tunc cerotarijs mollibus,ac deinde scarificatis locis inducta apponimus cerotaria . Con-
uenit etiam enuasin adhibere,de qua Adiutoriorũ libris docuimus . Dabimus cibum plurimum atque pa
nosum . Si aliqua in parte capitis grauedo,uel dolor, aut punctio,aut torpor occurrerit,erunt sanguisugę
circulatim apponendę : quę,si sufficientem fecerint detractionem,adiutoriorum modum dabunt : sin mi
nus,ijs detractis cucurbitas infigemus, ut per earum uulnera detractio procuretur . Tunc rursum catapla-
smatibus utemur, atque uaporationibus spongiarum:dehinc cerotario partes contegimus . Profectu ac-
cedente dabimus olera non acriora,atque ita gestationem adhibemus sellarem : etenim uehiculi motus ro
tarum uertiginem caliginemque facit ęgrotanti,quę passionis imaginem ferat. Tunc deambulatione mo-
uendus pro temporis aere , atque loco lucido,& longo ductu,ne iugi conuersione uertiginem sentiat.

Dehinc,si ferre ualuerit,etiã uocis atque corporis exercitio utemur:monentes,ut neque spiritum retineat,
neque pronus uel circunflexus,aut sępe conuersus aliquid gerat,sed pingui unctione defricatus stanti ex-
ercitio moueatur. Tunc, cum facilitas corporis fuerit accepta,lauacrum adhibemus, caput fouentes sine
ullo percussu manibus subterpositis : implet enim sensum eius demersio . Tunc etiam in aqua calida,quã
pygolithon uocant,deponendi sunt ęgrotantes,ne percussu frigoris neruositas afficiatur. Post lauacrum
uero parum differentes,quo feruor ex capite releuetur,dabimus aquam prębihendam. Tunc cibum ua-
rium,simplicem,media qualitate confectum . Et post primam uel secundam diatriton dabimus quędam
in cibo,quę uinosę sint qualitatis,ut sunt poma:quo corpus uinum daturi pretentemus,ut tuto dare pos-
simus . atque ita seruandum, ne ijs gestis somnus suspensus,uel concisus,aut adiuncta phantasia sequatur,

& inſomnia faciat turbulenta,quod ex relatione patientis diſcere poterimus. Item ſi grauedo uel torpor in aliqua parte corporis fuerit,ut dolor,aut punctio,uel ſaltus,erit in aqua calida perſeuerandum:atque illa prohibenda,quæ uinoſæ qualitatis danda præcepimus. Sin uero ex ijs nulla fuerint proſecuta,dabimus lauacro remoto mediocriter uinum lene,parum: ut,exempli cauſa, ſemunciam uel unciam,medio ſcilicet cibo,aquatiſſime temperatum. Tunc in alia diatrito lauacro uinum iungemus. ſed præ cæteris erit animi laxatio procurāda,quo corpus conſentiens nullis obſtantibus curis facile ſanitatis repetat qualitatem. Ac ſi reſumptio recurrens nihil uirium perficere permiſerit,quo etiam carnatum corpus oſtendat bono atteſtante colore, erit conſuetudini dimittendus ægrotans. Eadem ſanè curatione utendum etiam in ijs, qui cum nondum ſunt epileptici,eò tamen ferri uideantur. Hoc enim ſolum ſeruabimus, cum ſignis ad paſſionem minantibus fuerint abſoluti, eos conſuetudini reuocemus: facilius eſt enim imminentium auerſionem,quàm præſentium depulſionem facere. Sin uero paſſio tardauerit,& propterea plurimis fuerit acceſſionibus uariata,erit partienda curatio ſecundum ſuperpoſitionem & lenimentum: ita ut ſuperpoſitionis tempore ijſdem utamur adiutorijs, quibus acutas paſſiones curari perſcripſimus. neque enim phlebotomum reprobamus,permittentibus uiribus: ſiquidem longo interſtitio ſuperpoſitiones occurrere uideantur. In lenimento uero reſumendos dicimus ægrotantes,cum recorporatiua curatione dirigendos iuſta cyclorum regula,ſicut latius,cum de capitis paſſione diceremus,ſcripſimus. Quapropter ob reſumēdum corpus adhibēda geſtatio,ſella uel cathedra,aut deambulatio,aut uocis exercitatio. Itē lectionem,perunctionem aliptarum præceptis ordinatam,ſine ulla capitis inflatione geramus,ne immodico labore affectum corpus uexare potius,quàm reficere uideamur. Tunc lauacrum languorum interuallis adhibendum,uarius dandus cibus, panis limpidus, atque ſtudioſe elaboratus. Pulmentum uero ex mediæ qualitatis materia,ut oua,pultes,olera,quæ non ſunt acerrimæ uirtutis. Item uolantum leuiora,& piſciū teneriora: dehinc poſt reſumptiuum cyclum adhibendi recorporatiui,& primo ex parte,tunc perfecti,in quibus eſſe uomitus ex radicibus debet, uel ſimilibus materiarum rebus, ut nuper docuimus: atque ita drimyphagiā,exinde contiguas ſibi pulmentorum materias ordinamus. Item adiutoria localia,ut exempli cauſa,primo capillos decurramus ex pectione,nunc pro capillatura,nunc contra capillaturam: tunc tōſuram adhibentes,dehinc nouacula caput radentes, & cucurbitas alijs atque alijs partibus recorporatiuas imponamus. Tunc tropacis raptum adhibemus,ſed longe primo remotis partibus,tunc uicinis,dehinc patientibus: dantes etiam maſticandum ſinapi, uel piper, aut ſtaphyſagriam. Item ſternutamentum ex helleboro uel aſtrutio,& pipere,& caſtoreo,uel ijs ſimilibus adhibemus. Narium quoque apophlegmatiſmum adijcientes,atque fricatione balnearum nitri pulueris,& cæteris ſympaſmatibus, quæ ruborem facere ualeāt,ut ſunt ex pyrethro,ſtaphyſagria,adarce,euphorbio,pipere,calcis gleba, & pumice. Tunc cataplaſma ex ſinapi,atque malagmata,quæ detergere & pabulis afficere corpus ualeant. Item acopa acriora,ſed quę tetri odoris non ſint,toto corpore illinienda: magis tamen capiti atque ori,concluſis palpebris: quæ immitenda ſunt etiam aurium cauernis. Gargarizandum ſinapi,adhibenda etiam aquarum illiſio,qua patientes partes percuſſæ mutari cogantur,quod Græci cataclyſmum appellant. Iis deinde perfectis cyclis,reſumpto corpore,helleborum adhibemus,ſed longe ſuperpoſitionis ſeruantes occurſum. In omnibus quidem adiutorijs exercitioribus adhibendis,tunc magis in helleboro monemus præcauendum. Denique ſi nullam acceſſionem denunciauerint ſigna,ijs qui ordine ſeruato admonentur,ante decem uel duodecim dies,uel generaliter,ꝑ longitudine lenimenti porrectius erit adiutoriorū regula dirigenda. In ijs uero qui ordinate admonētur,eo tēpore adhibenda curatio,quo conijcere poſſumus medium præteritę atque futuræ acceſſionis. Sic igitur hoc genus diligentię intuendum,ut cum æger ſomnum decuſſerit, primo requieſcat paululum iacens,nō ſolum ſuſpicans indigeſtionem cibi, uerumetiam donec perſecutione quadam propria corporis fuerit facta digeſtio,ne ex uigilatione ſequenti,atque laxamento membrorum, & tenuitate,uel purgatione ſpiritus iandudum ſomno turbati atque craſſi fiant: quo etiam ſæpe officia impediri noſcuntur,cum nondum totum recurrens occupauerit corpus. Vnde ſæpe factum eſt,ut expertectis ijs quæ illico intueantur fallantur, niſi perfricatis oculis intenderint. neque clamare uel currere facile poſſint: ſiquidem ui quadam ſomni nunc arteria,hoc eſt gutturis uia,aſperetur,& raucos faciat: nunc fatigata corpora denſitate neruorum,irruente ſpiritu craſſiore,afficiat percuſſione uel quaſſatione ſimiles plagas ingerendo. Has igitur ob cauſas ęger plurimo tēpore,ſomno depoſito,tardare debet,pręcauēs lucis auctoritatem: quam,mox diſcuſſo ſomno,intueri minime poteſt,ne repentino percutiatur uiſus. Itē diſputationibus uehementibus animum exercere decliriet. Tunc reſumptus atque releuatus ſomni plenitudine,ſub ſtramentis leni unctione tangatur ſemel, uel ſecundum corporis ſingulas partes laxamenti mediocris cauſa, atque frigoris cautione leuem & delectabilem geſtationem,ut fertoria ſella, uel cathedra. Sed prohibenda erit exclamatio,ſiquidem uehementer moueat partes patientes. Tunc depoſito turbore motus,unctione olei fricetur,conductis & extentis brachijs,flexo atque extento motu releuans ſingula crura commoueat, quo fortioribus motibus faciat aptiora. Fouenda etiam ora aqua calida: nunc enim erit lauacrum prohibendum,atque ita poſt perunctionem cibum accipiat paruum, ſucculentum & leuem,ut oua,pultes piſcis teneri,quęque ex uolantibus paruæ ætatis atque formæ,ut ficedulæ, turdi: declinans omne quod fuerit acrioris uirtutis,ſiue inflare ualentis,aut carnoſæ, uel grauis. Quapropter etiā à uino erit abſtinendus,uel per interualla ab omni cibo ſeruandus: releuatur enim hoc genere corpus ieiunitate reflatum. Sin uero aliqua ſigna acceſſionis futuræ apparuerint,ut ſomnus turbatus,uel cibi corruptio,uel iracundia inanis,ac ſine ratione,item mœſtitudo uel ſternutamentum,aut aurium tinnitus,uel

præ oculis ſcintillarum fingibilis uiſus,aut inflatio præcordiorum,& per ſomnum ſeminis inuoluntarius
iactus,quem onirogonon uocant,& horum ſimilia:non ſolum ad uitæ regulam tranſeundum eſt,uerum-
etiam initium ex abſtinẽtia ſumendum. Tunc leuis adhibendus motus,atque perunctio,& cibus,quo cor
pus ſalutaribus officijs non deſeratur. Vt enim ijſdem ciborum regulis perſeuerare, tutum non eſt; ſic è
contrario iugis immobilitas,atque cibi abſtinentia,uacuato corpore ſolitis nutrimentis, uires extinguit fu
turis tẽporibus neceſſarias. Quæſitum ẽt,utrum cõtradicentibus ſignis acceſſionem fore, an pñtem ſiue fa
ctã iudicemus. Sed tunc erit acceſſio iudicãda,quoties ceciderint in ea ægrotãtes: quo diſcere poterimus,
quo tempore diatriti tempus ſit numerãdum, ut recte poſſint curationes ſuis reddi temporibus. Nam
denunciata ſigna iam præſentia acceſſionis eſſe contendit. Nos uero prætangi neruoſitatem, atque in ac
ceſſionem urgeri,recte probamus,ut augmenti indicia tanquam præludere uideantur, ut ſunt in hemitri-
tritaicis febribus frequenter acceſſione imminente corpora præoccupata,cũ noctis anxietate pulſata, diei
fore aſperitatem ſignificant. Ita igitur uel ſimili ratione præmonitus epilepticus,tanquam ſi acceſſione ue
xaretur,erit uſque ad primam diem abſtinendus,& neque ſimiliter agendus,ut pridie cum fuiſſet in leni-
mento puriſſimo. Quapropter abſtentus una die,ſequentibus leui motu, antecedente unctione, atque
paruo cibo nutriatur, aquam bibat. Tunc ſi rectius habuerit,ut laudabilior ſanitas appareat, augenda
oblatio cibi,alternis ſcilicet diebus,nunc qualitate,nunc quantitate. Tunc niſi ex omni parte ſigna ſupra
dicta,erit rurſum abſtinendus una die. Sin uero fuerint expulſa uel depugnata, non erit illico reddenda
ægrotanti conſuetudo,tanquam nihil ſit quod ſollicitudini remanſiſſe uideatur. Neque rurſum inani ſu-
ſpicione,tanquam iam imminentis ſuperpoſitionis metuentes aduentum,in tenui uitæ regula retinere de
bemus patientem. ut enim opportunitas adhibita, abſtinentiæ futuras amputat ſuperpoſitiones, atque
earum occaſiones detrahit: ſic importune adhibita,corpus uexat,atque fatigatione affectum tarde ſurgere
facit in ſolitas uires. Quapropter cum ſumma cautione,& ſine ulla nimietate ſeruati, blanda regula reſu-
mendi ſunt ægrotantes,quo aſperatas acceſſiones fore metuamus. Tutius autem eſſe probamus,ut ſupra
dictum eſt,longe ante futuram acceſſionem ad hellebori uſum accedere: quo accepto ſi irruerit acceſſio,
erunt omnia mitigatiua adhibenda,quæ acceſſionem ualeant temperare. In ſtrictura enim conſtitutis al-
tioribus,hoc eſt ſtomacho & uentre,mitigatiua laxatione adhibita,etiam medicamini excludendo præpa
rat uiam,& præfocationis amputat metum. Sin uero poſt purgationem nullum periculum ſubierit præ
focationis,cauſa refectionis adhibenda reſumptio eſt,cum ijs quæ ualeant acceſſionem temperare, ut odo
ramenta ſine ullo percuſſu medentia,atque nutribilia,ut eſt panis calidus,melo,cucumis,& ijs ſimilia. De
ſtillandus etiam helleboriſmus,ſed ex melle decocto. Ac ſi initio uomitus ex acceſſione emerſerit,cucur-
bita multa cum ſuppoſita ori uentri infigenda,tunc ſequenti parti, ſecundum quod medicamen ad infe-
riora teneatur,donec acceſſio leuigetur tẽperamentis ſupradictæ rationis, ne concurſus paſſionis & adiu-
torij præfocet ægrotantem. Erit igitur ſuſtollendus ægrotans ſubiectione manuum ex utraque alarum par
te cum capitis ſuſtentatione, atque leuiter inclinandus. Tunc ſi medicamen ad ſuperiora cucurrerit, &
tranſuorationis cœperit partes, quo ſpiramenta obſtruere uideatur,illiſis dentibus,atque ore clauſo, uel
erumpens per naturales uias,quæ ad fauces de capite ferũtur,in nares defluxerit, ac rurſum decurrens gut
turis meatum clauſerit,præſens præfocatio metuenda. Quapropter immiſſis digitis,ex utraque parte buc
carum circa maiores dentes oris facienda diſtãtia. Tum imponenda ptygmata multiplicia: quæ ſi forte de-
fuerint,cuneos ex ferulis ſciſſis mittere poterimus,quod ſcientes ægrotantem ſeruemus,atque medicamen
ad faucium partes ueniens ſpatio quodam exceptum facilius excludatur. Seruanda etiã tempora,quibus
medicamen faucibus occurrit, adiuuantes eius excluſionem,in faciem inclinantes ægrotantem, atque eius
ora calida ſpongia detergentes: diſtillantes etiam in os mulſum: ſic enim ueluti deſpumans reſumit, aut
deponit acceſſionis preſſuram releuatus ægrotans. Ac ſi non ſufficiens hellebori fuerit agitatio, quam
Græci ſparagmon uocant,& paruo euentu ſucceſſerit perſeuerante paſſione, erit etiam ſecundo uel ter-
tio hellebori uſus adhibendus, ſed præſumpto uiribus ægro: quippe cum non ijſdem uti omnibus neceſſe
ſit,& deſtruendæ paſſionis cauſa una ſola ſufficiens & perſeuerans exhibitio approbetur. Vtendum etiam
aquis naturalibus,hoc eſt naturali uirtute medentibus: ſed quæ nulla odoris uexatione adficiant ægrotan-
tem. Adhibenda igitur natatio,& ſole corpus torrendum,quod Græci heliaſin uocant, ſed prætecto capi-
te. Vtẽdum etiam potabilibus medicaminibus,uel electarijs ex hyſſopo,& origano, & thymo confectis.
Principaliter enim corpus mutant recorporationem faciendo ob acrimoniam,dehinc etiam corpus ſucco
rum naturalium tenuant qualitate. Emolliendus nanque uenter, & peregrinatio imperanda terrena at-
que maritima, ſi ferre nauigationem potuerint patientes. Tunc etiam exercitia uehementiora,quæ la-
bore corpus afficiant affectanda,quo magis fortitudo quàm corporis robur augeatur. Eſt enim ſemper
grauabilis carnatio, & magis ſi tenuibus fuerit impoſita uiribus,& in ijs paſſionibus,quæ in neruis eſſe no
ſcuntur. Vnde neque facile curationis eſt credendus effectus,quo depulſam paſſionẽ iudicemus, niſi legi-
tima acceſſionum tempora ſoliti concurſus ſine ulla inquietudine,atque plurima tranſierint ægrotantes.
Somnos quoque ſine ullo impedimento duxerint,& uigilias placidas,ac liquida ſanitate moderatas, nulla
etiam difficultate officiorum animæ uel corporis impeditas, atteſtante cibi ſufficienti appetitu,cum dige-
ſtione congrua,& corporis nutrimento mediocri,uel egeſtionum naturalium moderato exitu,bono atte-
ſtante uel immutato colore. Seruãda præterea multo tempore omnis nimietas ut frigus,uſtio,indigeſtio,
uinolentia,libido,lauatio,& magis ea quæ ſpecialiter paſſionem in commemorationem ducunt,ut odores
percuſſibiles, aut ſplendor nimiæ lucis,aut reſultantium materiarum. Item ſtrepitus,clamatio, circulatus
curſus,

curſus,extentio,aut ex alto deſpectio,ſiue fluminum celerrimus fluor. Vt enim ulcerum recentes cicatrices facili occaſione ſoluuntur:non aliter hæc paſſio,uel alia quæque ſimilis nequitia paruo impulſu repetit corpus: quippe quod proxime dimiſiſſe uidebatur. Ac ſi forte neque ita fuerit æger ab epilepſia liberatus,nihil minus adhibendum,ſed magis perſeuerandum curatione probamus. Dabit enim hæc diligentia uel ex parte beneficium,quo neque frequentius admoneatur ęgrotans,neque longioribus acceſſionibus opprimatur,neque turpiter in furore, uel publicis in locis apprehenſus etiam poſt paſſionis impetū animi luctatione uexetur. quibus enim prima uel optata non proueniunt,erit ſecunda mitigationis cauſa capienda. Hęc eſt ſecundum ordinem methodica epilepticorum curatio. Aliarum uero ſectarum principes uaria rerum temperatione,ſiue experimento curationis adiutoria cumularunt, caput fouentes aceto atque oleo roſaceo puro,uel immixto caſtoreo,in acceſſione frigidis utentes. Articulos quoque omnes ligatione coſtringentes, ſternutamento commoto ex aceto,naribus interius flato cum ſinapi uel caſtoreo oleo irino infuſo cū calchanto,uel ſulphure uiuo,aut aſtrutio incenſo, uel ijs quę ad matricis pręfocationes incendenda poſuerunt.Item hyſopum & origanum,& thymum,uel ignis flammam oculis offerentes,cum titillatu quodam & oppreſſione pręcordiorum ad inferiores partes. Iubent pręterea motū corporis adhibere,geſtationem uel deambulationem,aut ſupra ſindonem uolutari: ſinapiſandas etiam manus ęgtotātium atque pedes,& ante acceſſionem perungi thapſia caput,& ſpiritum continere. Alio uero tempore,hoc eſt dimiſſionis,uini atque carnis imperant abſtinentiam,& magis porcinæ uel bubulę,& caprinę. Prohibent pręterea ſupra pellem caprinam dormire ſiue iacere ęgrotantem: ſiquidem paſſionis faciat motum. Adhibent etiam clyſterem iugem atque acerrimę uirtutis,& medicamina diurinalia,quę diuretica uocant:atque purgatiua per uentrem,quę catartica uocant:& horum magis cui nomen eſt hiera:quę non erunt,inquiunt,tertio minus ſingulis menſibus offerenda. Tunc capitis diuiſuram accuratam,quam chiaſmum,dehinc ſcaroſin uel medicamine, ſiue ignis uſtura. Item terebrationem teſtę,uel arteriotomiam,uel uſum uenereum,aut è contrario eunuchiſmum faciendum probantes. Dant etiam bibēdum lac aſininum,cum ſale uel ſanguine teſtudinis marinę uel humano, aut uituli marini: & non ſolum ſanguinem,uerumetiam coagula quę lacti miſcentur. Item mandendam muſtelam, ſed longo deſiccatam tempore: & tunc corda hominum atque equorum,quorum crura quaſi impetigines habent, ſiue aſinorum,uel mulorum. Item teſtes uel ueretrum marini ſiue fluminalis cancri,& porcellionis:hoc eſt, animalia quę humectis & aquoſis locis ſępe naſcuntur, à Gręcis appellata oniſci: dehinc ſquamulas ferri, cum aqua in qua fuerit candens ferrum pretinctum. Dant etiam cameli cerebrum fumo ſiccatum atque concıſum,ſed infantibus uel pueris odorandum: perfectis autem ętatibus bibendum ad modum cyathi cū mulſo & aceto tribus cyathis. Similiter etiam leporis cor,& cerebrum gauię. Alij uero etiam ligamenta probauerunt,& magos adhibendos,atque eorum incantationes:quę quantis ſint uexationibus confertę, etiā per ſe probantur,ſicut latius Adiutoriorū libris docuimus,nunc tamen paucis memorauimus. Conſtringens igitur fomentum,atque tetri odoris,uel aceto & oleo roſaceo,& caſtoreo percutit & grauat,& tumores conſtringit: & ſi,ut putant,materiam redarguit,abactum tamen cutibus ad cerebrum,& eius membranas reuocat. & ſunt hęc exteriorum comparatione magis ſalutaria. Pręterea eſt uehementer noxium, frigidat caput acceſſionis tempore fouere: quę enim dimiſſione releuata miteſcunt,eadem frigida denſatione magis grauantur. Item ligationes neruos denſant,atque corporis oppreſſio,quam fieri iubent. Defricatio intemporalis,hoc eſt acceſſionis tempora geminat paſſiones. Accidentia enim ſi temporaliter quidem uidentur laceſſitis ſenſibus in reſumptionem uenire,totam tamen paſſionem peiorant,nō aliter quā ſi,quiſquam turbatos oculos manutigio,quod Gręci chirapſiam uocant,temporaliter fricando releuare uideatur. Item non aliter ſternutamenta medicaminibus commota acceſſioni non conuenire probamus: quippe cum neque in linimento paſſionis conſtitutos hoc adiutorio facile inquietare liceat: niſi certo regulę ductu pręparatos,quo caput releuetur geſtatione tenui,ac deambulatione: ſiquidem hoc adiutorij genus initio impleat caput,dehinc medeatur. Quod ſperandum in ijs,qui acceſſione agitati,earum partium plenitudine uexantur,ſi etiam ſternutamento fuerint conuitiati,cum magis oporteat paſſionis illatam ſoluere turbationē. Eſt præterea acetum moleſtum naribus inſufflare, ſiue ſolū, ſiue cū alia qualibet percuſſibili materia. Conſtringit enim atque denſat tumentia,& turbata perturbat, & ea concurrere compellit,quæ acceſſionis uiolentia excludi coguntur. Item non aliter mutiles atque ſatiabiles ſunt incēſiones,ſiue fumigationes & odoramenta ex pice,bitumine,ſpōdilio,caſtoreo,galbano,acerrimæ atque grauabilis uirtutis cauſæ,& iniucundioris:adeo ut etiam recte ualentium impleant caput,& eorum qui nunquam,aut difficile earum partium querelam prodiderint. Nunc tamen ijs odoramentis acceptis uertigine atque grauedine urgeantur,& non aliter tumentes oculos fumigatio adficiat,quàm etiam tumentes cerebri membranas: neceſſario enim cogit in ſimilem uenire paſſionem. Percutit etiam ignis flamma, ſiue eius affectatus ſplendor multus. Denique etiam in lenimento epilepticos conſtitutos,lucis importunitas,atque eminens percuſſio in commemorationem facit acceſſionis uenire. Noxia etiam præcordiorū preſſura,quam adhibendam probant,iudicatur. Mitiganda enim ſunt acceſſione commota, & non uiolenter atque contrario conatu reprimenda. Grauis etiam ſine dubio uidetur ſupra ſindonem iuſſa uolutatio: quippe cum leui conuerſione corpus affectum,non ſolum lenimenti tempore epilepticos in uertiginem mittat, uerumetiam recte ualentes ſimiliter afficere uideatur. Articulorum quoque ſinapiſmus acceſſionis tempore tumorem geminans,etiam paſſionem neceſſario peiorem facit. Eſt item intemperabilis ante acceſſionem punctio ferulaginis,quam Græci thapſiā uocant,cum oporteat motam paſſionem,

atque in peius coactam mitigare potius,quàm prouocare: & quoties eius neceſſarius eſt uſus lenimenti tẽpore,toties,atque melius ſuæ uirtutis impleat beneficium:cum importune adhibitus, partes faciat emori. Has denique Græci necroſes uocant . Item ſpiritus retentio,quam faciendam probant acceſſionis initio , ſenſus implet:non,ut quidam uolunt,repercuſſo ſpiritu,futuram prohibet acceſſionem. Premit etiam potius quàm diſcutit ea quæ iam ſuo motu denſari uidentur. Abſtinentia uero uini atque carnis,quam iugiter fieri iubent,uel unius anni ſpatio,impedit recorporationes faciundæ profectum,quem augere neceſſario mutationum uarietas poteſt. Quod facile ignaris notum fiet ex uitæ conſuetudine:quæ,ſi eadem fuerit,procul dubio corpus infirmat : quippe cum iugis potatio aquæ demiſſum faciat corpus,& neque numero dierum,uel menſium curandi regula ſit conſtituenda, ſed paſſionis temporibus,quorum mutatæ regulæ commutantur,ut ſub eorum rigore damnum aquę uel uini miniſtretur.hoc etiam de carnis uſu erit conijciendum . Caprina uero pellis odoris tetri cauſa noxia capiti iudicatur,non ſpeciali atque priuata ratione . Item iugis atque acerrima clyſteris iniectio inteſtina conradit,atque neruos uitiat . Vrinalia quoque medicamina,quæ diuretica uocant,ueſicæ infectione capitis membranas commouent. Item purgatiua medicamina,quæ catartica uocant,defluxionem corporis facient,atque ſtomachum euertunt, capitis etiam accuratam diuiſuram,quam chiaſmum uocant,& teſtæ perforatio , & uſtura cutis medicamine uel igne ſuffecta,quam ſcaroticam uocãt,& arteriotomia patiẽtes partes inſumit , & utilibus renititur rebus: ſiquidem nulla te comparatiua adiutoria ijſdem locis adhibere permittat. At uero concubitus,ſiue Venus quam adhibendam probant , ab aliquibus parua epilepſia nuncupata eſt : ſiquidem ſimilem faciat membrorum motum diuerſo contractu,anhelatione & ſudore atteſtante,& oculorum conuerſione cum rubore uultus:ac deinde poſt effectum diſplicere faciat ſibimet corpus cum pallore, & quadam debilitate uel mœſtitudine,adeo neruos afficere male uideatur,ut ſæpe imminente acceſſione per ſomnum iactu ſeminis ægri præpurgentur,quod Græci onirogonon uocauerunt . Item eunuchiſmus uires amputat, non epilepſiam ſoluit . Lac quoque ſumptum facile aceſcit , & propterea grauans epilepticos male probatũ uidetur . Non aliter etiam potus ſanguis teſtudinis,ſiue hominis,atque uituli marini,& ſumptio coaguli , quod Græci pityan uocant . Muſtelæ quoque,ſiue hominum caro ſiccata, & equorum impetigines , uel ueretrum,atque teſtes canis aquarij,uel porcellionis ſupra memorati, quos oniſcos appellant , & aqua de ſquamulis ſiue tinctionibus ferri,& cor leporis & cameli , ſiue gauiæ cerebrum male probatur . Etenim neque ex occultis cauſis, quas Græci ἀδήλους αἰτίας uocant,rationes ducunt : neque ex alia contagione ſiue tentatione,ut empirici uolunt , approbata in uſum uenerunt medicinæ . quippe cum intelligi , uel apprehendi naturali aut fortuita rerum dominatione minime poſſit,uti ijs maxime ita inſuetis atque nouis, & odioſis generibus materiarum,quarum nihil uſu grauius eſſe uideatur,ipſius quoque cõparatione paſſionis,ſitque admirandum quod de aere atque uigilijs,uel ſomno & potu,& cibo, uel ijs quę neceſſario ſumuntur,nihil experimenti utile collegerint:de ijs uero ita execrandis,& crudelibus,atque inhumanis,plerunque etiam periculoſis curationes ordinare uoluerint. Non enim ſanguinem tauri potum interficere, ut Themiſtoclem: lac coagulatum,uel caſeum coctum,aut oratorem,& imaginem recte reprobauerunt,ſi quiſquam humanum ſanguinem facere minime crediderit,quo falſo memorata à ueteribus cętera uideantur . Accuſatis igitur, ſiue nudatis ſummatim ueterum curationibus,non eſt abſurdum etiam cum nominibus errores arguere ſingulorum . Hippocrates de epilepiſia ſcribens communiter ait : Quiſquis in humano corpore agnouerit ſiccandi uel humectandi,aut frigidandi,uel calefaciendi cauſas,idem etiam iſtius paſſionis poterit uidere rationem: & neque quo modo, neque ex quibus , neque quando uel quouſque hęc fieri debeant, tradere curabit . Item Diocles libro quo de paſſionibus ſcripſit, in ijs qui ex uinolentia,uel carnali cibo iſtam paſſionem conceperint,phlebotomiam probat,antecedentes potius quàm pręſentes intuens cauſas . In ijs uero qui ex corporis habitudine in iſtam uenerint paſſionem,humoris craſſi detractionem probat adhibendam,quem appellaui phlegma . Vtitur etiam urinalibus medicamentis , quę diuretica uocant : item deambulatione ac geſtatione . Quę,ſi etiam uera eſſent adiutoria , ob paruitatem tamen numeri & magnitudinis ſuę,magnę paſſioni difficile poſſent paria pronunciari,aut eius deſtructioni ſufficere . Item libro Curationum phlebotomans utitur medicamine catapotio,quod ſtomachum euertit,atque poſt cœnam uomitum facit,exhalationibus implens caput . Potat etiam aceto, ſternutamẽtum commouens prius quàm in ſomnum ueniant ægrotantes , profecto intemporaliter commouet ſenſuales uias. Dat etiam abſinthium,centaurion,& lac aſininum,& equorum impetigines,uel mulorum,neque tempus adijciens factis,& odioſis ægrotantes afficiens rebus. Praxagoras uero ſecundo libro Curationum caput imperat radendum,adhibens fricationes & cataplaſma ex aceto ſine Venere, dolentibus ſpeciebus etiam ſternutamentum commouens,& ieiunum uomitum per ſingulos dies,utens etiam poto lacte cum mulſo atque ſale . Item deambulationibus plurimis atque uehementi motu,celebratis & potionibus urinalibus,& cibis uarijs,& agninæ carnis,ſiue hœdinæ,atque porcinæ & catulorum, dans acetum bibendum atque uinum,& poſt uomitum ſternutamenta & odoramenta probans , ſpiritus retentionem. Item uſturam atque inciſuram partibus,adhibens etiam uentriflua medicamina : & cum acceſſionem uiderit cõmoueri,deprimit partes quę fuerint in querela,atque defricat caſtoreo,& uituli marini ueretro, ſiue uirilibus hippopotami,aut teſtudinis ſanguine, uel rhombi marini , omnia confundens . non enim initio raſio capitis eſt adhibenda,nec aceto denſandum corpus,neque diurno uomitu uexandum,ſiquidem fortitudinem tollant: neque plurimo ſternutamento,implet enim ſenſus: neque urinalibus medicaminibus, ſiquidem corpus nimium laxent: neque purgatiuis,ſiquidem non aliter uexent : neque catulorum carnibus ,

bus, propter suæ qualitatis horrorem: neque detentione spiritus accessione imminente, tunc enim tempus est requiescendi: neque compressionibus, asperant enim tumores: neque curiosis odoramentis, siquidem caput impleant: neque incisura, ob inutilem dolorem: neque ustionibus, superpositionis enim tempore asperant ob tumorẽ passionem. In lenimento uero resumendos uexatione doloris fatigant, & usui recorporatiuorum adiutoriorũ obsistunt: neque coagulo uituli marini, uel ueretro, aut testibus hippopotami, uel testudinis sanguine, aut rhombi marini. Hæc omnia experta neque ratione, neque regula, sed tẽtatione probantur. Item Asclepiades primo libro Celerum uel acutarum passionum, eos qui corporis raptu afficiuntur solos imperat phlebotomari: non aduertens, quia ex eadem adstrictione generales quęque species epilepsiæ formantur, sed accessione grauior altera comparabitur. quapropter magis exigit phlebotomiæ beneficium. Item phlebotomatos inijci iubet clysteri, uel collyrio, quod balanon appellant, odoribus tetris adhibitis, & fumationibus, & naribus aceti insufflati insufflatione, atque uolutatione in sindone præstita. Prohibet sanè carnales cibos & uinum, sed imperat Venerem, quorum accusationem atque improbationẽ ex ante scriptis accipe poterim. At Serapiõ primo lib. Curationum multis ex rebus diligẽtiam curandi confundit. Vngit enim residuum corpus oleo, colla uero aceto cum oleo rosaceo, constringens ea quę laxatione indigeant. Tunc exercitio adhibito dat mulsum bibendum, ex aceto confectum: ac deinde nihil accipere iubet ægrotantes, sed quiescere. Tunc deambulare circa uesperam, ac rursum conquiescere, & deambulationem repetere. Tunc lauari, & adhibita requie bibere hysopi decoctionem cum aceto, atque mel in trium heminarum quantitate, tunc cibum sumere, erroribus mille stomachum uexãs, ut semel cibo reficiat. Vtitur etiam ante unum uel duos dies, si ordine certo accessionis occurrerint, nunc sanguinis detractione, nunc purgatiuis medicaminibus: sed nunc per superiora, aut albo helleboro, nunc per inferiora, aut scamonia, uel nigro helleboro, & ijs similibus perniciosis turbationibus corpus adficiens eo tẽpore quo requies adhibenda est, ne ulla occasione accepta accessio generetur. Ordinat pręterea quę specialiter passioni congrua medicamina nuncupauit, ex castoreo & equorum impetiginibus. Sunt autem squamulæ anteriorum crurum sub armorum partibus in ipsis animalibus natę: has Græci lichenas uocãt, siue chelidonas: nos uero, ut supradictum est, impetigines uel hirundines. Dat etiam cameli cerebrum atque fella, & coagulum uituli marini. Item dat medicamen quod ex crocodili terreni stercore confectũ probat, & leporis corde, & lumbis, & testudinis marinæ sanguine, uel testibus apri, uel arietis, aut galli gallinacei. Adhibet etiam odoramenta, & iniectiones clysteris, non minus ab epilepticis in curationibus cadens. Item Heraclides Tarentinus secundo libro Interiorum curationum eadem medicamina conscripsit. Multi quoque uetustiores istam curationem ordinantes uarijs erroribus conciderunt, quos memorare superfluum est: quippe cum eorum uires proditione temporis expirasse uideantur: ex quibus est Menecrates Zeophletensis, item Tryphon, Philotimus, Chrysippus, Demarchus, & horum plurimi. Quod est nudum atque probabile ex conscriptione curationum Apollonij Citiensis secundo libro de epilepticis: item Nicandri tertio libro. Themison uero libro primo tardarum passionum Asclepiadis erroribus. Nondum purgatur ante accessionem phlebotomandus, inquit, si ordo fuerit augmentorum præseruatus: sin uero errans fuerit perspectus, post accessionem imperat phlebotomiam adhibendam. Modũ autem detrahendi sanguinis eius approbat mutationem. Quæ sunt uanissimæ inuentiones: sicut libris Specialium adiutoriorũ docuimus. Tunc si in brachijs, uel in cruribus, inquit, aliqua querela extiterit, earundem partium uenas diuidendas. Sin minus, interiorem uenam distringendã lino, conijciens melius esse ex partibus non patientibus sanguinis coaceruatam facere detractionem: siquidem patientes magis grauentur ob irruentem materię lapsum, qui detractæ superet modum. Tunc post phlebotomiam deambulatione utitur, & defricatione alienis manibus adhibita, quo corporis motus conquiescat. Dat etiam cibum ex mediæ qualitatis materia, & nulla cogente ratione rursum sanguinem detrahit. Sed si ordinem seruauerint accessiones, intra quinque dies secundo uel tertio detractionem facit. De alijs quoque multis atque omnibus corporis partibus, & talis & brachijs, nil metuens defectionem, sanguinem detrahit. In lenimẽto uero, ut exempli causa XXX dierum, post accessionem helleboro utitur, post quatuor uel quinque dies. Tunc sequenti initiet, atque alia die adhibet lauacrum, & tribus uel quatuor diebus cæteris cursibus cyclum complet, ac deinde rursum adhibet helleborum post accessionem trãsactam, uel certe radiciũ adhibet phlebotomum dissecans corpus: quod erat melius ordinare ante usum hellebori, quo leuiora maioribus præponerentur: quippe in recorporatiuis curationibus. Adhibet præterea clysterem, qui uires detrahat ægrotantis, & propterea sequi non debuerit. Supra dicta utitur etiam localibus adiutorijs, & quidem multis pro differẽtia, & quibusdam falsissimis, ut est sub occipitio accurata diuisura, quam chiasmum uocari diximus: & ferro circunscripta in capite cutis ustura, qua testa squamulis despumatur. Itẽ medium testæ, quod Græci bregma appellant, terebri perforatione, & in accessione constrictione articulorum, & odoribus tetris atque male olentibus, ex pice, atque ex spondilio castoreo, galbano, sinapi cum aceto, quæ ex ante dictis erunt protinus refellenda.

De furore siue insania, quam Græci Manian uocant. Cap. V.

PLATO in Phædro duplicem furorem dixit: unum fieri mentis intentione, ex corporis causa uel origine: alterum diuinum siue immissum, eiusque Appollinem inspiratorem esse, atque nunc uocari diuinationem: ab antiquis uero appellatum furorem. Magna Gręcorum uetustas manian appellabat,

quæ nunc mantice dicta est. Item alium,inquit,ex Libero fieri patre:alium ex amore,& appellauit eroticon: alium ex Musis,quem appellauit protrepticon,quòd carmen instruere uideatur. Item Stoici duplicem furorem dixerunt:sed alium insipientiæ genus,quo omnem imprudentem insanire probant: alium ex alienatione mentis,& corporis compassione. Item Empedoclem sequentes alium dicunt ex animi purgamẽto fieri: alium alienatione mentis,ex corporis causa,siue iniquitate: de quo nũc scripturi sumus. Quem Græci,siquidem magnam faciat anxietatem,quam appellant manian. uel quòd animum siue mentem ultra modum laxet: manon enim dimissum siue mollem appellant. uel certe quòd polluat ægrotantes: nam pollui Græci lymænin uocant. uel certe quòd desertam,siue solitudinem cupientes faciat ægrotos: nam Gręci destitui, atque solitudinem petere, monusthæ dicunt. uel quòd perseuerantius corpus teneat,& difficile pellatur, & ob id Græci ueluti moniam dixerunt.uel certe quòd duros atque perferentes faciat ægrotantes,quod Græci hypometicos uocant. Est autem alienatio tardans in febribus, quo à phreneticis discernitur. Siquidem neque celer, neque cum febricula esse uideatur. Vel si quisquam furiosus febricitauerit,discernatur à phrenetico temporis consideratione: nam præcedit in furiosis furor sequenti febricula,& non ita paruo pulsu afficiuntur, quæ utraque necessario phreneticos sequentur. Generatur autem frequentius in iuuenibus,ac medijs ętatibus, difficile in senibus, atque difficilius in pueris,uel mulieribus: & nunc repente inuadens,nunc paulatim increscens: & nunc ex occultis,nunc ex manifestis causis,ut est ustio,perfrictio, indigestio, uinolentia frequens atque immodica, quam Gręci crępalen uocant. item uigilię iuges,& amor,uel iracundia,aut mœstitudo,uel timor,uel superstitio nimia. Item concussio, siue percussio,& intentio nimia sensuum & intellectus ob cupiditatem disciplinarum,uel quęstum pecunialem, aut gloriam. item pota medicamina, uel magis ea quę amorem facere uideantur,à Gręcis philtropota appellata. item detractio hęmorrhoidarum ueterum,siue uaricum,aut abstinentia in fœminis solitę purgationis. Sequentur autem eos qui non repente hac passione afficiuntur, priusquam morbus enitescat,ea quę etiam epilepticos futuros afficiunt,& apoplectos. Signa denique ex ante dictis sumẽda memorauimus: sed hęc quidã discernunt,ut communibus propria iungentes: graues etenim, inquiunt,somni magis epilepsiam fore significant:atque è contrario leues atque parui,furorem. Sic etiam in iracundia constitutos capitis implemento affici atque ęstimare se in furorem deuenisse,& rursum silentio opprimi ex inani timore. item mœstitudo, uel animi anxietas,& iactatio,uel plurima ciborum appetentia,& oculorum frequens palpebratio,cordis saltus,& somni cum timore terribili uel turbato effecti. item uentris extantia,& frequens descensus uenti per podicem,pulsus paruus atque crebrer,& uehemẽs: etenim in epilepsiam decliues ac pronos maior atque rarus pulsus sequetur & imbecillus. Intuendam etiam,inquiunt,qualitatem aduenientium morborum: sępe enim quadam contagione ingeruntur, quę uniuersa secundum nos non tutissima atque certam faciunt discretionem supradictarum passionum: etenim futuris epilepticis,uel in passionem pronis uigilię irruunt,& anxietates,& cętera. Item in aduentitijs morbis aliqua ex ijs eueniunt, necessario omnia, uel certe aliqua quę non enumerauerint signa. Emergente enim siue prodita passione,alienatio mentis fiet sine febribus,& quibusdam uehemens, quibusdam leuis,& alijs alia specie atque uisu differens,uirtute tamen atque genere uno confecta: nam furor nunc iracundia,nunc hilaritate,nunc mœstitudine,siue uanitate occupat mentem: nunc timore comminante inanium rerum,sicut quidam memorauerunt, ut nunc speluncas timeant,nunc lacunas,ne in easdẽ concidant,uel alia quę terrori esse possunt. Item esse furorem cum quadam uaticinatione ueteres posuerunt. Demetrius etiam parui temporis mentis extensionem furorem appellat. Item turbine repentino expauescentes atque percussos quosdam,ut etiam obliuione prǽgestorum afficiantur. Sic denique Artemidorum grammaticum Apollonius memorat nitente gressu crocodilum in harena iacentem expauisse,atque eius motu percussa mente, credidisse sibi sinistrum crus atque manum à serpẽte comestã, & literarum memoria caruisse obliuione possessum. Item melancholiam inquit speciem furoris esse nuncupandam:nos uero ipsam quoque discernimus à furore. Est autem insania siue furor nunc iugis,nunc temporis interiecti requie leuigatus, efficiens ut ęgri nunc non meminerint sui laboris,nunc obliuionem nesciant suam,& nunc omnium sensuum alienatione uexentur falsitate possessi, nec aliarum specierum errore fallantur. Sic denique furens alius se passerem existimauit,alius gallum gallinaceum,alius fictilem alius laterem,alius deum,alius oratorem,alius tragœdum uel comœdum,alius stipulam ferens mundi se cẽsum tenere,alius se sustentandum manu poscebat,uagiens ut infans. Horum plurimis accessionis tempore oculi sanguinolenti fient atque attenti. Accidunt etiam uigilię iuges,uenarum extensio,genarum rubor,corporis durities,atque aliena fortitudo. Patitur autem omnis neruositas,ut ex ijs quę sequuntur uel accidunt conijcere poterimus,magis tamen caput: etenim antecedentes plurimę querelę eius partis existunt, cum grauedine atque dolore afficiuntur,singulis quoque sensibus patientibus,quos in capite nouimus constitutos: & pręterea passio magna atque tardissima superpositionibus ac lenimentis uariata,ex constrictione confecta: etenim ijs,qui Mnaseam sectantes alium putant, adquiescendum non est, suspicantibus eum furorem, qui hilaritate affecerit ęgrotantes,solutionis appellandum. Falluntur etenim nominis uoce: siquidem Gręci diachysin animi laxationem dixerunt,siue diffusionem,cum hoc animi,non corporis ostendat qualitatem: nam quòd omnis furens strictura afficiatur,manifestum atque probabile est ex oculis sanguinolẽtis, qui inlato constitutam stricturam denunciant. Item quòd ipsos oculos atque uenas in uultu extantiores habeat,totius corporis attestante duritias,cum fortitudine pręter naturam adueniente ob stricturę consensum: denique lenimenti tempore fatigatos se sentiunt ęgrotantes.

Est item coniectura facienda ex ijs quæ mentis alienationem præcedunt,ut capitis grauedo uel dolor, & tardus membrorum motus,spinæ uel scapularum,uentris inflatio. Peccant denique etiam ij qui animæ passionem principaliter,dehinc corporis esse concipiunt,cum neque quisquam philosophorum eius tradiderit curationem,& antequam mente falluntur accidentia substantia corporis habere uideatur. Hæc sunt quæ ad apprehendendum uel discernendum morbum methodus ordinauit. Curationem uero similem epilepticis accipimus adhibendam. Etenim principio conuenit iacere loco mediocriter lucido atque calido,& nullo turbore pulsato:nulla quoque picturæ distinctione,neque fenestris humilibus luminato, neque in superioribus potius quàm in solo : plerique enim furore correpti sese præcipites dederunt. Est etiam lectus firmissime,atque auersus ingressum cubiculi locandus,quo ingredientes minime uideant ægrotantes,ne uultus uarietate lacessiti furoris augeant uanitatem. Stramina præterea mollia sunt approbanda cum defricatione ac retẽtione articulorum,blando scilicet tactu : & si qua pars corporis saltu fuerit agitata,tepidis uaporationibus erit mitiganda , appositis lanis mollibus ac limpidis, atque capiti,collo, & thoraci circulatim . fotus quoque adhibendus olei calidi,admixto aliquando mitigatiuæ uirtutis causa fœnigræci liquore,& eius decoctione confecto,sed minime pingui,uel certe hibisci infusione aut lini seminis : tunc oris collutio,atque potus ex aqua calida. Erunt præterea multorum ingressus prohibendi , & maxime ignotorum . Mandandum quoque ministris, ut eorum errores quodam cõsensu accipientes corrigant , ne aut oĩbus consentiendo augeant furorem,eorum uisa confirmantes , aut rursum repugnando asperent passionis augmentum: sed inductiue nunc indulgeant consentientes,nunc insinuanda corrigãt uana,recta demonstrantes . Ac si exilire cœperint,ut difficile teneantur,uel solitudine potius exasperantur,oportebit plurimis uti ministris,& præcipere ægros latẽter retineri,ad articulorum fricationem, quo minime prouocentur : si etiam uisu hominum fuerint commoti,erit adhibẽda ligatio sine ulla quassatione,prætectis articulis ex lana . Tunc fasciola ligatur , ac si quidquam timere uel reuereri consueuerint, non erit itidem frequenter inducendum : continuatio enim contemptibilitatem parit : uel cum causæ coegerint,uel adiutorio adhibendo non succubuerint ægrotantes,tunc erit necessario inducendum, quo ægri terrore uel reuerentia opprimantur. Ac si etiam lucem animo contraria commouentem uiderimus, erunt eorum oculi adumbrandi,quo cæterum corpus luce tangatur. Adhibenda cibi abstinentia usque ad primam diatriton,ac permittentibus uiribus phlebotomia,si passio coegerit intra diatritum, & si ulla obstiterit causa detractionis congruæ faciendæ aliquoties adhibita detractione modus implendus. Si horum nihil obstiterit,in ipsa diatrito erit phlebotomia adhibenda,tunc perunctio : ora fouenda,dandus cibus leuis,paruus,digestibilis,ut panis ex aqua calida,uel alica ex melle leuiter decocto confecta,uel sorbile quidquam,aut tenerum . Exinde usque ad passionis declinationem alternis diebus æger nutriendus,si uires eius permiserint . Proluendus denique etiam clystere simplici,si passio poposcerit. Tunc etiam præcordia cataplasmatibus relaxanda,ob digestionis qualitatem,quo nulla constrictio spiritum abstentum capiti transmittat. Attendendæ etiam species alienationis,cuius accidentia contrariorum coniectura erunt mitiganda , ut eum hilaritate relaxent,nunciantes quidquam quod animum resoluat. Dehinc cum status passionis apparuerit,detõso capite atque raso,cucurbitã infigimus,adiũcta scarificatione, & primo ex præcordijs,tunc inter scapulas,quas Greci metaphrenum uocãt:consentiunt enim facilius istis superiora. Dehinc etiã occipitio ac uertici,& tẽporibus capitis.ac si uultus uel ora fuerint affecta plurimũ,totũ corpus erit sanguisugis releuãdum,quas hirudines appellamus. Tunc cataplasmãdum ex pani cæteri laxatiuæ uirtutis: dehinc spõgijs uaporãdum:& si passio ijsdem pmanserit,secundo uel tertio ijsdem perseuerabimus adiutorijs.si uigiliæ fuerint cõsecutæ,adhibenda gestatio primo ex lectulo pẽdenti,tunc et fertoria sella. Adhibẽda etiam aquæ destillatio crebra,cuius sonitu sæpe ægrotantes inducti somnos capiũt. Tunc etiam spongijs calidis oculi uaporandi,atque palpebrarum duritia relaxanda,quo etiam per oculos usque ad cerebri mẽbranas beneficiũ pueniat curatione:ac si passio declinauerit, & propterea minime uigilare, atque alienari cœperint ægrotãtes,dabimus uariũ cibum ex mediæ materię qualitate. Tunc si doloris sensum ęgrotantes acceperint,adhibẽda embasis ex oleo,uel admixto aliquãto liquore,quo fuerit hibiscus p̃cocta. Tunc capiti atque scarificatis locis cerotaria apponẽda, & ex eis liquefactũ corpus omne perungendum miti defricatione. Tunc acopis atque malagmatibus ueterũ,q̃ nulla nimietate percutiãt,motum quoque gestationis adhibentes : & primo gestatoria sella,tunc uehiculo manibus acto, atque toto fortificato corpore erunt in deambulationẽ cogendi:& uocis exercitium quod cuique conuenerit:nam literalis etiã lectio adhibẽda est,& quę sit aliqua falsitate culpata,quo interius mentem exerceant ęgrotantes. Quapropter interrogationibus quoque erunt fatigandi,ut nunc mendacij causa , nunc promẽdi quod quærimus exerceri uideãtur. Tũc sibi dimittẽdi,data lectione quę nõ sit intellectu difficilis,ne plurimo labore uexẽtur : hæc enim,si supra uires fuerint,nõ minus afficiunt q̃ corporis ĩmodicæ gestationes. Item post lectionem aliqua cõposita uel mimica sunt offerenda,si mœstitudine furentes laborent, aut rursum tristitiã uel tragicum timorẽ habentia,si puerili luxu furentes afficiãtur. Oportet enim cõtrarietate quadã alienationis corrigere qualitatẽ,quo animi quoque habitus sanitatis mediocritatem agnoscat. Tunc proficiẽte curatione erunt pro possibilitate meditationes adhibendæ,uel disputationes:sed nunc quoque similiter ordinatæ,ut principia leui uoce promãtur:narratio uero & demõstrationes extenta atque maiore: tũc epilogus dimissa & indulgenti,sicut ij qui de exercenda uoce,quã Græci anaphonesin uocãt,tradiderũt. Adhibẽdi denique auditores sunt ægrotãti cõsueti,q̃ fauore quodã atque laude dicta,psequẽtes dicẽtis aĩum laxent:etenim iucũda exercitamẽta corporis adiuuãt sanitatẽ . Tunc post meditationẽ uel disputationẽ deducẽdus mox est,atque perungẽdus leuiter ægrotãs,& deambulatione leui mouẽdus:ei aũt qui literas

nesciat immittedę quęstiones erunt, quæ sint eius artis proprię, ut rustico rusticationis, gubernatori nauigationis: ac si ex omni parte iners fuerit curandus, erunt uulgaria quædam quæstionibus tradenda, uel calculorum ludus: habet enim quiddam quòd animum exerceat, & magis si peritior ægrotāti colludat. Tūc post requiem adhibita deambulatione erunt diligentius perungendi: & primo parua atque simplici defricatione mulcendi: dehinc profectu apparente etiam deuexo ductu post humeros atque colla defricatione potiore, & leui deductione, quam Græci catapasmon uocant: ultimo fricandum etiam caput, quod fuerit releuatum, lauacrum erit adhibendum: & sicut de epilepticis dictum est, uarius dandus cibus inhibito uino. Tunc addendum quidquam pomorum, quo corpus prætentemus: dehinc uinum dandum tenue, leue atque paruum medio cibi tempore: & primo inter quinque dies, tūc inter quatuor, dehinc inter tres atque duos: item alternis diebus: ita quotidie interiecta uel uariata aquæ potatione eodem cōtrario ductu quo uinum uariabamus. Tunc cum nulla cœperit æger nouitate seruari, & perferre singula didicerit, erunt addendæ aeris mutationes. Et si quidem philosophorum disputationes audire uoluerint, erunt adhibendæ: etenim timorem, uel mœstitudinem, aut iracundiam suis amputant dictis, ex quibus nō paruus profectus corpori commodatur. ac, si passio permanserit, & corpus tarditate possederit, superpositionibus ac lenimentis uarianda erunt: & superpositiones mitigandæ eisdem adiutorijs, quæ initio furentibus sunt ordinata. In lenimento uero prius adhibendus resumptiuus cyclus per uariam gestationem, atque uocis exercitium musico monitore compositum. Tunc deambulatio atque gestatio, & cibus uarius, & ijs similia: secundo recorporatiuus, sicut superius docuimus. Vtendum etiam localibus adiutorijs, hoc est cucurbitis recorporatiuis, & rasione capillorum: item sternutamento, & dropace communi, atque composito ex nitro, galbano, māna, pyrethro, euphorbio & pipere: tunc paroptesi atque cataclysmo, & aspergine pulueris nitrei. Torrendum etiam corpus feruore solis, præfecto capite: dehinc sinapismo & exercitio uario ac uehementi. Sed hæc omnia cum adhibentur etiam localibus adiutorijs prius erunt prætangendæ ac renouandæ, longe remouendæ à patientibus partibus. Tunc secundæ ac uicinæ, dehinc ipsæ: etenim quoties longe remota præmouentur, transmissa commoditas sine partium curandarum commotione latenter aduenit, & nullam facit capitis inflationem. Dehinc adhibēdus uomitus ex albo helleboro radicibus inserto: & magis, si quisquam ex radice pura noluerit digitis uomitum prouocare: fit enim ut inserto helleboro sponte uomitus nascatur. Tunc etiam ipsum helleborum dabimus: &, si oportuerit, non semel, sed sæpius per interualla temporum. Item aurium cauernis inijcere debemus aquam nitro aspersam, uel mulsum cum semine urticæ, uel sinapi liquido, quo etiam per sensuales uias ad membranas cerebri recorporatiua uirtus adueniat: quippe cum etiam aurium tinnitus sæpissime ægrotantes afficiat. Dehinc erunt rursum resumendi aliptarum diligentia. Vtendum quoque naturalibus aquis, ut sunt nitrosæ, & magis si odoris non fuerint tetri, quo membranę capitis quatiātur. Vtendum etiam peregrinatione terrena atque maritima, & animi auocamentis, quibus mentis laxatio fiat.

Erit etiam conijciendum, ex mœstitudine quantum permaneat passionis, quanquam soluta uideatur, non aliter quàm si terebratis oculis, quod Græci paracentesin uocant, ob tardam suffusionem quanquam sit perfecta curatio, uisus impedimenta perseuerant, quę quadam consuetudine potius, quàm passionis præsentia fieri uidebantur. Solutam uero uel conuictam passionem intelligere poterimus ex ijs quæ de epileptica curatione memorantes docuimus. Hæc est secundum methodum furiosorum, siue insanorum curatio. Aliarum sectarum ueterum methodicorum plurimi, obscuris in locis habendos inquiunt ægrotantes, neque accidentia passionis conijcientes: siquidem sæpe quidam obscuritatem odisse uideantur, neque ipsam passionem, quòd sit ex strictura effecta. etenim densata corpora aeris obscuritas minime reflari permittit: abstinentis denique naturalibus officijs impletum caput magis grauatur. Adhibendam etiam immodicam abstinentiam, quam Græci læmanchiam uocant: non aduertentes, quia immoderata cibi abstinentia uires corporis uexat, & ægrotantem naturali fortitudine desertum adiutoria ferre non patitur. Perdit etiam cibandi tempora, ex quo densata corpora sæpe laxantur. Non enim uere admittenda aut credenda sunt ea quę suspicantur, quibus ipsi insanire potius, quàm curare uideantur: aiunt enim ferarum similitudinem intuendam, quæ deductione cibi, posita ferocitate mansuescunt: non aliter etiam furentes posse iugi abstinētia mitigari: quippe cum inter sanos homines facile sapere ieiuni uideantur: post cibum uero affici hilaritate facilius, aut furore. Iubent præterea uinculis ægrotantes coerceri, sine ulla discretione: cum necessario deuinctæ partes quatiantur, & facilius ægros ministrantium manibus, quàm inertibus uinculis retinere. Cupiunt etiam certis medicaminibus somnos altos efficere, papauere fouentes, & pressuram potius atque grauationem capitis, non somnum ingerentes fouent. Etiam oleo rosaceo aceto admixto, serpillo & castoreo, & cæteris simillimę uirtutis caput obsidunt, constringentes ea quæ laxatione indigeant. Item alij frigidis usi sunt rebus, passionis causam ex feruore uenire suspicantes, ut Aristoteles & Diocles: nescij, quoniam feruor innatus sine dubio tumoris est signum, & non, ut existimant, passionis est causa: quare peiorare necesse est, & maiorem furorem fieri, cum frigida curatione corpora densantur. Alij uero phlebotomiam adhibendam probant ex duobus brachijs usque ad animæ defectionem, ut sæpe faciant mori cupientes: etenim defectio, aut uirium amputatio sequuntur immodicam sanguinis detractionem, quam non oportebit ex utroque brachio fieri. Dicunt præterea usum esse clysteris addendum, ex acerrimæ uirtutis liquoribus iniectione frequenti. Ex quibus nihil utile, sed potius dysenteria sequatur: dantes etiam urinalia atque uentriflua medicamina potanda, quæ diuretica uel cœliotica Græci uocauerunt. Auertendam etenim ē superioribus ad inferiora materiam dicunt, ex quibus corpora tabescunt, neruositas uitiatur. Item alij inebriandos

dos aiunt ægrotantes, cum sæpe ex uinolentia furor atque insania generetur. Alij flagellis aiunt coercendos, ut quasi iudicio mentis pulso resipiant, cum magis tumentia cæde lacessendo faciant aspe- riora, & adueniente lenimento passionis cum sensum recipiunt plagarum dolore uexentur. Vel certe sic ut ratio poscit uicinis magis ac patientibus locis adiutoria sunt adhibenda: coguntur ergo ut ori uel capiti plagas imponant. Vtuntur etiã decantionibus tibiarum uaria modulatione: quarum alterã phry giam uocant, quæ sit iucunda atque excitabilis eorum, qui ex mœstitudine in furore noscuntur: aliam diram, uel quæ occupata mente pudorem suadeat, iniecto rigore, ut in bello, quam dorion appellant: in ijs qui risu, uel puerilibus cachinnis afficiuntur, cum cantilenæ sonus caput impleat, ut etiam recte ualenti bus apertissime uideatur: uel certe, ut plerique memorant, accendat aliquos in furore, quo sæpe uaticinã tes Deum accepisse uideantur. Alij uero amorem furentibus aiunt procurandum, quo mentis intentio conuersa furoris asperitate purgetur, non intuentes nudissimam ueritatem, quòd plerisque furoris amor fuerit causa. Sic denique alius amore Proserpinæ petit inferna, & sibi licitas alienę ac diuę coniugis cre didit nuptias: alius nymphæ ob desiderium Amphitritis sese deditum mari proiecit. Ferunt Græcorum commenta loquacia & hiereprolis fœminam humanis exercitatam fatis, & sæuo pœnitudinis dolore com motam, sua manu suos extinxisse successus. Neque aspernandos cæteros accipiamus, qui ipsum quoque amorem generaliter furorem uocauerunt, ob similitudinem accidentium, quibus ægrotantes afficiuntur: & est impium atque absurdũ passioni adiutoriorũ in id ipsum probare quod curas: omitto quod sit im- possibile, amorem furentibus persuadere: siquidem iudicio carentes pulchritudinem probare non pos- sint: nam sæpe homines feras existimant, uel ea quæ uiderint, fingendo præsentia putant. Dehinc etiamsi amor fuerit acquisitus, quid magis probemus erit incertum, utrum'ne prohibendus sit usus uenereus, an admittendus. Sed prohibitus indignari magis cogit ægrotantes, cum desiderata producuntur: item per- missus uexat, cum corpore euirato animæ quoque substantia turbatur. Item alij arteriotomian probaue- runt, inutili uexatione caput afficientes. Iis igitur omnibus experimentis inanibus conferta est furiosorũ curatio: quæ ne falsa putentur, erunt denunciandæ personæ, atque librorum nomina designanda. Ascle piades autem secundo libro adhibendam præcepit cantilenam. Quo etiam eius discipulus Titus addu- ctus, secundo libro de anima memorat flagellandos. Sed idem etiam officijs solitis amoueri iubet ægrotã tes, & uinculis constringi, & abstinentia ciborum nimia coerceri, & siti affici, tunc uino corrumpi, uel in amorem induci, cætera primo libro tardarum passionum supradicta compleuit. Item Themison phlebo tomatos constrictius curat fomentis, qui se sua lege tenere non potuit: adhibens etiam lauacrum, atque uinum plurimum, & amorem suadens adiuncta ciborum copia: alijs quoque incongruis utens rebus, quę magis Asclepiadi, quàm Themisoni sunt adscribenda: nondum enim sese eius liberauerat secta, sic hæc ordinasse perspicitur.

De Melancholia. Cap. VI.

MELANCHOLIA dicta, quòd nigra fella ægrotantibus sæpe per uomitũ ueniant: Græci enim nigrum melan uocauerunt, fel autem cholen appellant: & non, ut plerique existimãt, quòd passionis cau sa uel generatio nigra sit fella: hoc enim est æstimãtium magis quàm uidentium ueritatem, uel potius fal sum, sicut in alijs ostendimus: nam Tullius atram bilem dixit, ueluti altam iracundiam. Item Vergilius, Hercule alta iracundia moto, Hic uero, inquit, Alcidæ furijs exarserat atro Felle dolor. Siquidem melancholici semper tristes, ac nulla penè hilaritate laxati esse uideantur. Frequentat autem in masculis magis, & medijs ætatibus: difficile uero in fœminis, uel alijs ætatibus. sed eius antecedentes causæ sunt hæ, indigestio, iugis uomitus, post cibum medicamina pota, acres cibi, mœstitudo, timor, & cętera quę etiã ualent sufficere. Sequuntur autem in ipsam pronos uel uenturos ea quæ etiam insanos fore denunciant. Eos uero, qui iam passione possessi sunt, animi anxietas atque difficultas tenet, attestante mœstitudine cũ silentio & odio conuiuentium. Sequitur etiam nunc uiuendi, nunc moriendi cupido, cum suspicionibus uelut insidiarum sibi paratarum. item inanes fletus, atque murmura uacua, & rursum hilaritas, magis post cibum cum inflatione præcordiorum, & articulorum frigore, & leui sudore, atque stomachi mordicatio- ne, uel oris uentris usque ad interscapulas, quas Græci metaphrenum uocauerunt. item capitis grauedo, color uiridis cum nigrore, aut subliuidus, corporis tenuitas, uirium debilitas, & accepti cibi corruptio cum ructationibus odoris tetri, hoc est fumosi, uel bromosi, uel piscosi. item intestinorum tormenta, uomitus, tunc inanis, nunc fellosus, uel ferrugineus, aut niger, & eiusdem qualitatis per podicem egestio. In lenimẽ to uero eorum mitigatio, uel multorum depurgatio. Sed hanc passionem furoris speciem alij plurimi, at- que Themisonis sectatores uocauerunt. Differt autem, siquidem ista principaliter stomachus patiatur, in furiosis uero caput. Et est communiter stricturæ passio magna: aliquando etiam complexa, ob plurimas egestiones. Præterea est ex numero tardarum passionum, quas Græci chronias appellant. Curatio autem adhibenda est, quam furiosis ordinauimus: non enim phlebotomiam reprobandam attestante dolore, aut hellebori purgationem attestante passione approbamus: sed exterius localia adiutoria, atque mitiga- tiua, siue corporatiua magis ori uentris, atque inter scapulas sunt adhibenda. Ac si forte aut uomitus im- modicus, aut egestio uentris coegerit, constrictiua sunt cataplasmata apponenda uentri atque stomacho, ut ex palmulis thebaicis infusis uino uel posca, admixtis etiam malis punicis, uel cydonijs, & œnanthe, & alumine scisso, aut hypocistide, uel acacia, siue galla, & ijs similibus. Dandi etiã cibi constrictiui, atque ap- ponendæ eius uirtutis cucurbitę. Alia uero medicarum sectarum præfectis relinquamus, & ijs qui de furio sis scripserunt. Adhibent etiã bibenda medicamina, hoc est, aloen & absinthium iugiter, quę propter uim suã, quã habent plurimã, excludenda probamus: quippe cum sit possibile ex consuetis perficere sanitatẽ.

CÆLII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION

LIBER SECVNDVS.

De Paralyſi. Cap. I.

IN SENIBVS atque hiemis tempore frequentat hæc paſſio: difficile autem in calidis ætatibus: ſed generatur nunc ex occultis,nunc ex manifeſtis antecedẽtibus cauſis, ut quaſſatione,uulneratione,uel alia qualibet paſſione: item frigore profundo,uinolentia,indigeſtione,luxuria,atque libidine frequenti extenta:item medicaminibus potis. Sed eſt uel fiet paralyſis nunc ſenſus,nunc motus,nunc utriuſque. Et intelligitur ſenſus paralyſis,quoties feruens atque frigidum non ſentiunt ægrotãtes manifeſte partium naturalium motu:motus autem,quoties feruens atque frigidum ſentiunt motu partium carentes: utriuſque uero paralyſin factam accipimus, quoties motu atque ſenſu caruerint. Item hæc paſſio nunc partis eſt, nunc partium, nunc totius corporis cum apprehenſione mentis, quam apoplexiam uocantes, acutarum paſſionum libris tradidimus. Sed plurimis ſpecies duæ paralyſeos uiſæ ſunt: alia conductione effecta: alia extenſione. Sequuntur autem pronos & decliues in paſſionem, hoc eſt,qui non repente fuerint percuſſi,ſi totum corpus paſſurum denuncietur,ea quæ epilepſiam uel furorem denunciant. Si uero ex parte, grauedo partis paſſuræ ſequetur,ut tardus motus cum ſtupore & pallore,& torpedo cum ſenſuum debilitate, quæ nunc perſeuerantia,nunc ſine ratione recedentia intelliguntur, ac rurſum recurrentia: dehinc effecta paſſione torpor atque ſtupor gelidus partium fiet plurimus,& paruus:& nunc uoluntario motu ceſſante,nunc ex parte manente,& nunc ſenſu amiſſo,nunc paruo remanente,nunc etiam dolore atteſtãte,obſcurato pulſu,& per profectum ceſſante pallore,& tenuatione partis uitiatæ, nutrimento ceſſante, quod Græci atrophian uocant. Sequente etiam rugatione cum adductione partium,uel extenſione. Aliqui præterea paralipſin uocauerunt eam, quæ ex omni parte naturalem motum abſtulerit: paralyſin eam,quæ ex plurima parte uitiauerit motum. Quibus minime conſentire, maiorum auctoritas iubet. non enim paſſionum differentiam oſtendunt, ſed magnitudinem generaliter paſſionis,ut ſunt quædam partes duobus uel plurimis officijs aptatæ,quæ nunc omnium,nunc certorum amputatione uexantur. Lingua etenim tranſuorationis officium ſuſtinens uerba diſtinguere non ualebit. Hæc ſunt communes paralyſeos ſignificationes: ſed ob ſingularem partium atque particularum,quas ſupra diximus,communiter adprehenſionem, ſpecialiter locorum impedimenta tractabimus. Supercilium igitur paralyſi uitiatum laxius propendebit circa ſuperius palpebrum,uel certe ſuſtollitur, ut etiam ipſum ſuſpendat. Item palpebrum ſuperius paralyſi uitiatum laxius fiet,atque motu caret,& oculi pupulam contegit,uel è contrario extentum ſuſtollitur,& oculorum pupulam nudat. Item interius palpebrum paralyſi uitiatum nunc intrinſecus flectitur,nunc in ſemet uel exterius refunditur,& motu caret, atque oculum nõ contegit. Sequitur etiam inuoluntarius lacrymarum fluor, quod eſt utrique palpebrorum uitio commune: &,ſi in riſum uenerint ægrotantes, contortum uel conductum ſimulant uultum. Oculorum uero tunicæ, ſiue membrana paralyſi uitiata uiſum impediunt latitudine facta pupularum, quæ paſſio uocatur mydriaſis:ac ſi cõductione fuerit paralyſis facta,anguſtior pupula fiet,ceſſante nutrimẽto, appellatur phthiſis. Lingua paralyſi uitiata uocem nõ differit,ſed interius mouetur, & nũc nullius ſignificationis uocem reddit,nunc amputatione facta medio tempore oppreſſis conatibus conticeſcit. Demonſtrata tamen uerbi intelligibili prolatione,nunc imperfecta,nunc ex omni parte motu carens. Sed diſcernãtur ab iſta paſſione qui forte ex alia uocẽ amiſerint,cum neque colorẽ,uel ſuperficiem lingua mutauerit,neque ſenſu caruerit,neque motu,neque ſchema ſuæ mutauerit poſitionis,quod fieri neceſſe eſt, cum fuerit paralyſi uitiata. Itẽ odoramenti officium paralyſi uitiatũ odorum non accipit ſenſum, ſed diſcernitur ab ijs,qui narium uitio officiũ odoris amiſerunt,quod appellãt ozænan:quod neque torpor partium, neque pallor,neque nutrimenti deſertio ſequatur,quam Græci atrophian uocant. Labium ſuperius paralyſi uitiatum inuertitur forinſecus proditum magis cum riſus aduenerit,aut locutio: conducitur enim ſano cum inferiori. Item poto ſumpto exterius facit fluere liquorem. Hoc quidam caninum raptum eſſe dixerunt neſcij,ſicut principaliter futuro docebimus ſchemate. Item ſiagon paralyſi uitiatum,ſiquidem nos muſculum qui buccas colligat dicere poterimus,conducitur aut laxatur. Vicinus denique oculus nõ ualebit perfectã facere recluſionẽ conducto inferiore palpebro. Mentũ paralyſi uitiatũ amiſſo motu laxatur,aut uehemẽter ſuſtollitur. Fauces paralyſi uitiatæ trãſuorationis difficultatẽ faciũt. Gutturis ſummitas paralyſi uitiata,ſiue ut rheuma,ſiue ut Græci bronchos,mortẽ facit,& paruã trãſuorationis tuſſiculam: ſiquidem non perfectam eo tempore faciat inductionem,ne ſuperet radicẽ linguæ, quam Græci epiglottida uocant: quo perfecto,accepta conuiuantur. Videbitur denique eius extantia plurimum relaxata. Item ſtomachum paralyſi uitiatum difficultas tranſuorandi ſequetur, uel omnino impoſſibilitas:unde etiam præſens periculum. Videbuntur etiam difficilia tranſuorantibus accepta,ueluti acriora, aut immaturo tempore comeſta. Item ſequitur præfocationis ſenſus cum frigore, in quacunque eius

parte

parte fuerit paralyſis : illic nanque etiam trāſuorata ſiſtuntur. Sed diſcernuntur ab ijs qui facilem paralyſin ex difficultate tranſuorandi patiuntur : ſiquidem etiam decolorationes nutrimento ceſſante, ac frigus, etiam immobilitas faucium neceſſario concurrat. Item ijs qui ex ſtomacho ſunt humores ſupra dictis querelis ſi fuerint adfecti diſcernuntur, quod etiam dolore atque feruore partium uexantur. Si cœnum uel eius ſummitas paralyſi uitiatum, quod nos commune dicere poterimus, quod arteriæ atque ſtomacho interpoſitum uideatur, locorum grauedinē faciet: atque, ſumpto cibo uel potu, in precordijs permanebunt, cum torpore ſenſuum ac tumore manuum, aliquando & crurum atteſtante ſingultu & inani timore : aliqui etiam reuomunt accepta nulla corruptione mutata. Perulo paralyſi uitiato cibus nulla digeſtione mutatur, ſed tanquam per infundibulum ad inferiora deſcendit, & circū uentrem laxior locus efficitur inferius inflatiorque : quæ per uentrem egerūtur, aſpera atque plurima erunt, & neque fluida : neſtide paralyſi uitiato & typhlotero, quod nos cæcum inteſtinum dicere poterimus, erunt ea quæ per uentrem excluduntur plurima, & minus fluida : uidentur enim neſteuin, cum naturam ſeruauerint, uel nullo fuerit morbo tentata, tunc plurimum excrementorum acceptorum facere. Colo paralyſi uitiato inordinato motu atque inuoluntario ſtercorea deſcendunt, ſine ulla humectatione, uel cum fœtore maximo eorum fiet egeſtio ſine ullo dolore. Longanone cum ſphynctere atque podice paralyſi uitiato, erit inuoluntaria egeſtio ſtercorum, niſi ex aliqua hoc fuerit circumincifione confectum. Aliquando etiam præcedit, uel certe egeſtionem ſtercorum non ſine tumore, uel aliqua ſimili cauſa fieri permittit. Veſica paralyſi uitiata, inuoluntarius urinæ exitus fiet ſine ullo dolore, neque inciſura, neque circū inciſione antecedente. Aliquando etiam per interualla prohibitus, uel paulatim retardatus, aut omnino negatus, & ſæpe etiam pubetenus extantia partium fiet, extenta ueſica, ſed ex tumore, uel ſanguinis gelati corpuſculis, quæ Græci trombos appellant : aut lapide, uel uulnere difficultas fuerit mictus, aut in toto negatio diſcernitur, quod ſine dolore atque partium liuore atque ſanguinis mictu, appoſita manu oppreſſa pectine urina in paralyſi excludatur. Præterea etiam peritoneo paralyſi uitiato, ut Eraſiſtratus ait, urina abſtinetur, & neque excluditur, niſi adhibito catetheri : non enim ueſicæ ambitus naturali conſuetudine peritoneo imbuente opprimitur, neque concluditur ad exprimendum liquorem radix uirilis paralyſi uitiatus, ſed multo maior aut minor efficitur, & nulla tentigine prouocatur. Seminales uiæ, quas Græci ſpermaticos poros uocant, paralyſi uitiatæ, ſi laxatione fuerit paralyſis effecta ſine ulla tentigine inuoluntarius fiet ſeminis lapſus. & uocatur hæc paſſio gonorrhœa, quam nos ſeminis lapſum dicimus. Ac ſi concluſione fuerit paralyſis effecta, iugis tentigo ægrotantis ſequetur, ſine ullo dolore atque ſeminis lapſu. & uocatur hæc paſſio priapiſmus. Crus paralyſi uitiatum aut conductione breuius fiet, aut extentione longius, ut plerique putent articulorum delocationem hic factam. Sed diſcernitur hoc: ſiquidē cōcauitas atque diſtāti à loco motos aut eiectos articulos ſequatur. Eſt autē ratione credibile, ceterorum quoque interiorum ſingula paralyſi uitiari, ut pulmonem, cor, uel diſcrimen thoracis atque uentris, quod Greci diaphragma uocant, aut hypozygon, uel ſplenem, aut iecur preueniri adprehenſione mortem patientis: quæ ſæpe latent facta, cum non propria poſſint apprehenſione ſignari. Herophilus denique repentinam mortem nulla ex manifeſta cauſa uenientem, fieri inquit paralyſi cordis. Item Eraſiſtratus memorat paralyſeos genus, & paradoxon appellauit, quo ambulantes repente ſiſtuntur, ut ambulare non poſſint, tunc rurſum ambulare ſinuntur. Eſt autem paſſio generaliter grauis atque difficilis, ſed grauior curatione fiet, quoties toto ſenſu caruerint partes atque motu, & in corporibus iandudum debilibus, uel ſenibus, aut ex alio morbo præuitiātis, ut epilepſia, febre : item ſi plurimas tenuerit corporis partes, uel uitiatæ neceſſarias. De nominibus autem ſpecialiter elogiatis paralyticæ paſſionis, ut mydriaſi, phthiſi, priapiſmo, gonorrhœa, & ijs ſimilibus ſingula præſcribemus. De cæteris nunc dicemus. Hāc ergo paſſionem multi ſectæ noſtræ principes ſtricturā dixerunt, ob duritiam uitiatarū partiū, atque ſiccitatē, & grauedinē, & torporē: Mnaſeas uero cōductione factā paralipſin uocat, ſierique etiā aliqñ extentione, aliqñ ſolutione. Nos uero iuxta Sorani ſentētiam illā uocamus ſolutionem, cum plurimæ egeſtiones corporis fuerint uiſæ: etenim manuū, uel pedū, & horū ſimiliū extentione facta, nulla egeſtione atteſtāte, & in ligni ſimilitudinem duratis partibus, ſtricturæ dicimus eſſe paſſionē: qppe cum frigeſcere, uel quadam rugatione criſpari corpora commune contrarijs paſſionibus eſſe uideatur. Eſt autem paſſio generaliter tarda, & acceſſionibus atque dimiſſionibus uariata, & ſuperpoſitionibus ac lenimentis, cuius prædata atque demōſtrata ſignificatione, neceſſario curationem ordinamus. Mox igitur effecta paralyſi, lucido loco atque mediocriter calido locandi ſunt ægrotātes, & uſque ad tertiam diem permittentibus uiribus abſtinendi. Tunc niſi uino fuerint pleni uel cibo, mox phlebotomandi: ſi copia fuerit, ex brachio: ſin minus, ex qualibet patienti parte contraria, quo laquei conſtrictione, & phlebotomi diuiſura in paſſione conſtituti non afficiantur. Si autem pleni fuerint cibo, alia die erunt phlebotomandi. Sed partes paralyſi uitiatæ fricatione atque calefactionibus recurandæ, & lanæ limpidæ ex oleo dulci atque calido expreſſæ, & circuntegendæ, & fomento relaxandæ. Tunc oris collutio permittenda, atque potu aquæ calidæ erunt prouidendi. Præterea acceſſionū ac dimiſſionum diligentius tempora obſeruanda, quæ adprehenduntur ex ægrotantium pallore nunc aucto, nunc minuto : uel ſenſu earundem partium, quibus plus aut minus ineſſe uideatur. Item ex motu uel īmobilitate, aut grauedine & leuitate, aut frigore & feruore. Tunc diatriti tempore adhibenda perunctio ex oleo calido. Ora quoque ſouenda ex aqua mediocriter calida, & dādus cibus paruus ſorbilis, ut alica lota ex aqua calida infuſa, aut oua. Ac ſi trāſuorationis faucium partes paralyſi fuerint uitiatæ, erunt cucurbitæ obliquis partibus gutturis atque ceruicis appo-

nendæ. Tunc cibus offerendus: etenim extentæ transuorationis officio facile seruire coguntur: exinde donec passio declinet alternis diebus dabimus cibum. Sequenti denique die post diatritum absten to ægro cataplasmatibus utemur ex polline lini seminis & fœnigręci. Tunc alia die, nisi passio creuerit, patientibus locis cucurbitas infigentes scarificabimus: ac, si plurimæ fuerint partes passione uitiatæ, cogentibus magis atque urgentibus ordine præponimus curationem, uel ijs locis, quæ facile poterunt ægrotos in periculum deuocare, aut ex quibus cæteris partibus facile possit curationis beneficium dari. Sic denique stomacho laxato plurima certe conlaxantur, utpote e contrario oppressis principalibus partibus cæterę necessario comprimuntur. Tunc cæteris trinis diebus, quas diatriton Græci uocauerunt, alias quoque partes cucurbita releuamus. Si siagon, uel mentum paralysi fuerit uitiatum, erunt cucurbitæ temporibus infigendæ, atque musculis buccarum, uel sub aurium lamnis. Ac si fauces fuerint uitiatæ, uel transuorationis partes, prædictis utemur adiutorijs. Item, manibus paralysi uitiatis, erunt humeris uel eorum summitatibus atque palis, & brachiorum musculis, aut cubitorum nodis hæc adhibenda. Item cruribus paralysi uitiatis, uertebris atque genibus cucurbitę infigēdę, quarum quæ partes non accipiunt usum, ut super cilia, labia, digiti, sanguisugis erunt releuandæ. Item si nimiæ tenuitatis causa, aut usus difficultate, neque sanguisugarū morsum tolerare potuerint, ut in palpebris, uel lingua, præfecta uaporatione scarificamus, & generaliter cataplasmatibus utimur. Tunc, si exegerit passio, secundo scarificamus, & spōgiarum uaporatione utemur, ex aqua & oleo solo expressis, uel ex oleo aut decoctione lini seminis atque fœnigræci, uel hibisci, aut maluæ communis uel agrestis. Iis uero qui secundum linguam, uel transuorationis partes paralysi fuerint uitiati, tempore cataplasmatum atque uaporationum iubemus in os dari oleum calidum, uel aquam calidam, & oleum continendum, aut mulsum: simul enim atque eodem tempore ex utraque parte uaporata uehementius relaxantur. Si uenter fuerit retētus, clystere utemur prius quàm partes cucurbita releuamus, ut primo ex aqua mulsa. Tunc si oportuerit, etiam diurnis diebus ex oleo calido iniectiones adhibemus. Si intestina, uel eorum uicinitas paralysi fuerint uitiata, ac si etiam urina fuerit retenta, adhibitis cæteris adiutorijs atque perfectis, encathismata sunt adhibenda. Tunc catatherismus faciendus, quo urina detrahatur. ac post detractionem oleum calidum inijciendum, atque adnexo folliculo catathere ex ea parte quæ cystophilus à Græcis est appellata, uel otico clystere, quem nos auricularem dicere poterimus, tenui exabilisco formatum, quo possit cauernam inuadere directum catathere. Tunc cucurbitas prædictis adhibemus locis, atque uaporationibus & cataplasmatibus eas partes cū podice & ueretris uicinis releuamus. Si stomachus fuerit paralysi uitiatus, omnia sorbilia dabimus, quo facilius transuorentur: ac, si ea quæ sumuntur aliqua ex parte substiterint impedito meatu, ægrotātium manus in aquam calidam mittemus, uel parua uascula aqua calida plena tenenda offeremus. Tunc stomacho leuem cucurbitam infigemus sub ea parte quæ premi uel impediri uidetur: atque ita sensim, uel paulatim eam detrahimus, quo stomachi partes deferendo accipere, uel transire faciamus illata, uel uacuum officium in memoriam reducamus: ac, si uomitus irruerit paralysi facta, nihil dentibus interponamus. si uero conductio, immittimus ceram, uel tabellam alearem, aut feruleam, & ductu contrario fasciolæ corrigere tentabimus deprauata declinante passione: etenim ante id tempus difficiles in consensu partes esse perspiciuntur: & propterea quassatio potius quàm effectus sequitur. Vtemur præterea eodem tempore etiam cerotarijs qualibet paralysi uitiata: & primo simplicibus, ut ex cera & oleo pingui, uel sabina, & squinanto, admixta hibisci decoctione, uel fœnigræci semine contuso, atque trito. Tunc ex oleo ueteri & resina terebinthina adhibemus etiam embasin ex oleo calido. Tunc calidam & oleum, cibum dantes diurnis diebus ex oleribus non acrioribus, atque piscibus petrensibus, & uolantum paruioribus. Vtemur etiam acopis, ut est diasamsucum & diamelilotum, uel omnibus quæ ex adipibus conficiuntur, & medullis, & irino oleo, uel malabatrino, & quirino, & ijs similibus, & malagmatibus talibus, ex quibus est diachilon, atque mnaseum, & diamelilotum, & meline simplex. Tunc gestatione corpus mouebimus pro uirium modo, fertoria sella, siue cathedra, longiore tunc uehiculo manibus acto, dehinc animalibus: sic enim consensu persuasæ altiores in corpore materiæ ad exteriora concurrunt, cum in embasi ex oleo fuerint constitutæ, motus beneficio prælaxato ægrotante. Dehinc lauacrum adhibemus atque uinum paruum: & consequenter singula, quæ passione fuerint uitiata, suo officio exercemus: explorantes etiam, uel intuentes, si quid aliud in corpore passionis occurrerit, ex quo paralysis uideatur effecta, ut hoc quoque destruamus: non hac quidem quod antecedens causa esse uideatur, sed quo etiam eam ipsam passionem necessario intelligamus. Quapropter si uulneratio ei fuerit congrua, gerere debemus sicut in Chirurgumenis, uel Responsionum libris demonstrauimus: reminiscentes, siquidem ex uulneribus facta paralysis fit, diuisura partium necdum proprio nomine uocabulum teneat, sed appellari claudicationes uel tardationes possunt, siue alienationes. Sin uero cicatrix fuerit clausa, hanc mollire tentabimus. Item si spinæ contortio uel conuersio ex causa effecta, hanc corrigemus. Item si febricula, aut nimia capitis passio, quam cephalæan uocant, aut epilepsian, ex ijsdem eas quoque destruemus. Item si euersio, uel inclinatio fuerit matricis, eidem consequenter ordinata adhibebimus, sicut Muliebrium passionum libris docuimus. Sin uero articuli fuerit eiectio, quanquam longi temporis eum recolamus. Item si quis humoris fluor per quodlibet officium naturale ultra modū fuerit dimissus, cataplasmata constrictiua probamus, ut ex palmulis thebaicis, malis citonijs acacia, hypocistide, alumine, & ijs similibus: apponentes etiam emplastrorum ea quæ constrictiuæ uirtutis à Græcis enæma appellata: uel si qua ualent concludere atque siccare fluentia, ut sunt uul-

nerum

nerum medicamina quæ appellantur melana. Nunc similiter ægros resumemus:ac si passio permanserit,cyclo ductu,resumptionis regula dirigemus per uariam gestationem , deambulationem , uocis exercitium,lectionem,unctionem,lauacra. Tunc post hæc omnia partium adhibemus fricationem, dantes uarium cibum atque uinum,iuxta præscriptam disciplinam omnia augentes atque minuentes: & nunc usque ad piscium qualitatem ordinamus cyclum,nunc usque ad uolantum, tunc etiam agrestium , ultimo porcinæ carnis,sicut superius De capitis curatione scribentes docuimus. Dehinc adhibemus etiam metasyncriticos cyclos,& primo partiles,tunc perfectos,nisi ex initio uires ægrotantis eos perferre non ualuerint. Denique nunc drimyphagia utemur antecedente cibi paruitate,nunc uomitum prouocamus drimyphagian linquentes,& cæteras quoque cycli regulas complemus, & nunc uomitus adiungentes drimyphagian. Ipsum quoque uomitum primo ieiunum probamus , nunc ex radicibus, uel ijs similibus qualitate materijs. Atque ita post frequentem radicum uomitum helleboro utemur , primo radicibus inserto, uel aceto infuso : quo detracto,radices immissæ concisæ ipso cum liquore sorbeantur. Vtemur etiam localibus adiutorijs in ijs partibus quæ sunt paralysi uitiatæ, ut dropaci primo,tunc composito, quem Græci pharmacoden uocauerunt. Psilothro quoque , & cucurbitis recorporatiuis multa cum flamma admotis , atque uiolenter remotis , aut circuntractis nunc ex superioribus ad inferiora : etenim spiritus iandudum motu uacuatus ex alto adducetur,& quadam prouocatione excitus uel accurrens sua cubilia cognoscit , singularum uiarum motus inuadens, passionis deturbato languore. Hoc igitur facere tentabimus ex multis cucurbitis per spinam,recto scilicet ordine post inuicem adfigentes,atque sufficiens tempus adductioni largientes,primo primarum faciemus detractionem,tunc sequentium,quo sibi adductum spiratum tradunt,atque insolitos prouocent motus,atque uerso ordine inferiores primo affigentes easdem detrahemus primo. Post cucurbitationem atque dropacis usum,puluere nitri partes aspergi facimus, & fricari uel sinapi,uel ex utroque. Tunc etiā ijs pulueribus quæ sunt ex calce uiua, fecla,pumice,pipere,pyrethro,& ijs similibus uirtute rebus.Ordinamus etiam unctiones, gestationes uarias,acopa quæ mordicatione quadam corpus afficiant,uel accendant,& emolliant : ut sunt ea quæ conficiuntur ex oleo ficyonico , syriaco , castoreo, aphronitro , sulphure uiuo,agresti cucumere,ammoniaci gutta , squilla , quam uulgo uulum pluriosum uocant,urticæ semine,pyrethro, pipere, helleboro albo,nigella , galbano,iri illyrica,lemnida carie , & ijs similibus. Non aliter etiam malagmata sunt adhibenda , quæ corpus ualeant papulare lacessendo , ut sunt ex flore salis, uel ex nitro , & illud quod nileos appellatur,uel diadaphnidon,uel apollophanos,& caphysophontos:quorum compositiones Responsionum tradidimus libris , pro modo magnitudinis passionum adhibendas , atque lenimentorum alias augentes , alias indulgentes. Ordinamus etiam sole corpus torrendum,uel paroptesin ex carbonibus,aut parietibus calefactis,uel pauimento : item lapidibus ac testis hoc faciunt . Etiam ceromata sub sole ignita , uel terga præuncta , simili modo calefacta , quæ substrata accipiunt ægrotantes uolutatione quadam conuertendi , ac defricandi , & mutandi : etiam loca quæ deseruerint repetenda,ut ueniant feruentiora : quippe cum naturaliter tergora oleo ac sole facile feruescant. Vtemur etiam ob similem corporis curationem , quam Græci phœnigmon uocant , harena litori uicina , quæ sit sole ignita , ut circuntecta gremio foueat ægrotantem . Tunc etiam fomentationibus ex aqua salsa , uel marina , aut decoctione baccarum lauri , uel omnium quæ ita corpus afficiunt : manente passione etiam cataplasma ex sinapi adhibemus , uel contusam atque liquatam ferulaginem , quam Græci thapsian uocant,corpus ungemus usque ad cutis ruborem , atque mediocrem partium inflationem : etenim uulnerari , siue uexari quosdam ex istius herbæ usu immoderationis est uitium , tanquam sinapismi usus immodicus. Generaliter autem similiter medentur etiam uaporationes ex saccellis sale torrido repletis , atque in lauacro igneo usus flabrorum. Ordinamus etiam , si quid partialiter loco patienti poterit adhiberi , ut capiti passione uexato rasionem capillorum , nunc pro capillatura , nunc contra capillaturam . In mulieribus uero , quæ id fieri non facile permittunt , denso pectine exerceri capillos imperamus , supradicta scilicet diuersitate,& cum uehementi conatu,atque primo aliorum manu,& raro pectine : tunc magis dēso,& ægrotantis manu. Ac si odorandi officium fuerit paralysi uitiatum,erunt adhibenda acriora odoramenta , ut ex aceto & sale , aut adiuncto origano in aceto extincto,quo ex eo acriorem profecto exhalationem naribus sapiant ægrotantes. Nunc etiam sinapi, uel castoreo ex aceto soluto per interualla, uel lasare , quod Græci opon cyrenaicum uocant. Sed hæc erunt naribus quoque immittenda , uel sinapi cum aceto , donec prouocentur iubemus eos uolenter emungere . Probamus denique betæ nigræ , uel cyclaminis herbæ succum cochleare plenum naribus infundendum,utentes ptarmicis uehementioribus , quæ nos sternutamenta uocamus , ex pipere , helleboro , castoreo, astrutio, & horum similibus . Post sternutationem uero magis odoramenta utenda probamus : hæc enim uehementius odorationis mouent officium , & solas capitis partes in passione constitutas quadam mutatione reformant . Ac si lingua fuerit paralysi uitiata , uel transuorationis partes , aridum sinapi dabimus masticandum ante lauacrum. Tunc aqua calida os colluere præcipimus. Aliquando etiam lique factum ex aceto sorbere ægrotantem imperauimus , & gargarizare. Hoc quidem etiam de similibus liquoribus faciemus , ut ex fico , hyssopo , draganto , origano , thymo , pipere, pyrethro , staphysagria : hæc etiam masticanda dabimus. Ipsam quoque linguam lasare fricantes ex aqua soluto . Tunc etiam cornu cucurbitæ in modum adhibemus : adducit enim non aliter quàm hæc spiritum , & insolitas prouocat uias , quæ sunt ex antecedentibus medicaminibus præpurgatę.Item stomacho patiē-

te atque uentre, magis frequentabimus drimyphagian: dantes etiam lasar cũ aceto, ex quibus panis erit madidandus, adiuncto quolibet pulmento. Ac si podex fuerit paralysi uitiatus, aut eius uicina, acriora facimus uel mordicantia inijci collyria, quæ Græci balanos uocant: uel sinapi plurimum fico admixto, atque in collyrium collectum lõgitudine aptum partibus inijcimus, ut ea quæ in alijs ordinauimus fomẽta, nunc pro encathismatibus adhibemus, uel per clysterem inijcimus aliqua ex acrioribus, ut aquã salsam, uel marinam, uel garum, quod appellamus liquamen ex pisce siluro confectum, & si qua fuerint similis uirtutis: quorum omnium dexteros usus, atque confectionis genus, & adhibendi rationem libro Adiutoriorum specialium docuimus. Oportet præterea singulas partes in passione constitutas, suis ac naturalibus motibus admonere, ut supercilium leuando ac deponendo, palpebrã concludendo ac distinguendo, linguam producendo atque conducendo. Hæc sunt ægrotantibus imperanda. Hortandi etiam locutionem tentare: quod si minime facere potuerint, ex omni parte officio linguæ cessante, erunt suadendi, ut animo concepta uoluant quæ proferre nõ possunt: sæpe enim quæ loqui uolentes mente perceperint, in alto formans spiritus accepto motu rumpit in uocem. Vel certe docendi sunt unius exprimendæ literæ curam suscipere, ut intra se exercendo manifestius probent, & magis ex uocalibus, ne difficultate sonitus multarum literarum uocis organa concludantur potius, quàm referentur. Tunc, cum implere ualuerint, dabimus lexes, atque nomina, quæ sint ex multis uocalibus conscripta, ut est Pæan, & ijs similia: sic etiam numeros dabimus, & ex ijs exclamare prouocabimus ægrotantes. ac deinde lectionem offeramus, uel disputationem. Hæc adhibenda sunt etiã, si buccarum partes circa labiorum confinia, quem Græci chalinon uocant, fuerint in passione constitutæ. Dandum etiam mastiche masticanda, uel cera indulgentior mordenda, tunc ferulæ particula, uel per profectum tiliæ tabella: plus enim illorum singula quodam cum certamine partes faciunt exerceri. Tunc danda etiam frangenda arida fabarum grana, uel amygdala molliora, ac nuces auellanæ primo, tunc etiam glandes paulatim aucto numero quantitatis. Ac si digiti fuerint in passione constituti, erunt commouendi oblatione ceræ emollientis, & malagmatum suprascriptorum: quo non solum motu, sed etiam tactu medicamina propria uirtute medentur. Præterea eodem exercitij tempore, & in illis quibus totæ manus paralysi fuerint uitiatæ, uel earum quælibet partes, altheres erunt offerendi: at enim pondere pro modo uirium ægrotantes, quodam labore mortes exercent. Sed erunt prædictis malagmatibus commouendi, ut primo teneant uel baiulent ægrotantes, tum demum ex ipsis simili ratione feriendi manus exerceant. Ac si crura fuerint paralysi uitiata, si fieri potuerit, per seipsos: sin minus, aliorum impulsu extensione atque conclusione exerceant eas partes, non tamen sine suasione, qua non solum motibus exerceantur, uerum etiam ipsi connitantur. Erunt denique ob uarietatem motus artis industria partes commouendæ hoc modo: iacente ægroto, cruribus imposita fasciola superpendenti rotulæ, quam Græci trochilion appellant, alterum ex finibus fasciolæ inferendum, hinc tenendum dare: nunc ministro, nunc ægrotanti demonstrato motu, ac partili, qui nunc adducta fasciola subleuet crura, nunc indulta deponat. Sed cum non solum leuare ac deponere uoluerimus, sed etiam extendere, aut inflectere partes paralysi uitiatas, duæ erunt fasciolæ imponendæ: altera genibus, altera talis: tunc per supradictam rotulam traijciendæ, & apprehensis initijs similiter offerendæ patientibus uel ministris, ut uicissim adducant, quo ea quæ genu continet adducta, & ea quæ talum continet indulgente, hoc motu crura flectantur: rursum talari adducta, & indulta ea, quæ genu continet, cruris fiat extensio. Ac, si sedere potuerint ægrotantes, erit fasciolæ medietas pedibus submittenda, cuius initia eidem tradita cogatur labore proprio per seipsum adducendo atque indulgendo suis cruribus motum præstare. Simili etiam modo manus in passione constitutæ moueri posse noscuntur, ut ex altera fasciola iubeat quam oportet arteriam articulis digitorum uicinam, quam Græci carpon uocant, altera cubitum circundari. Præmotis igitur, uel exercitis, ut supra dictum est, dabimus ut sella tonsoria sedeant ægrotantes, quæ fit obliquis anconibus fabricata, quibus incumbentes sese leuare nitantur: & nunc fulciti ex utroque alarum latere ministrorum officio deambulationẽ tentent, uel incumbentes baculo, aut uehiculo manibus acto, quod infantibus sæpe motum discentibus fabricatur: sed magnitudine tamen ægrotantibus coæquandum. Dehinc cum gestationis augmenta sufficimus, conficienda sunt ligna, quæ transgredi pedibus nitantur ægrotantes: tunc etiam, per fectis in terra lacunis, deambulationem imperabimus: ac deinde calceamentis adiuncto plumbo prius paruo, ut exempli causa uncia, tunc plurimo, atque pro augmentorum gradu usque ad libram deducto, tum etiam itineris celeritas erit augenda: habet enim maioris laboris officium. Varianda etiam omnis regula, ut nunc resumptiuos cyclos in metasyncriticos deducamus, nunc è contrario uersa uice gradum reuocemus. Præterea perseuerante passione ad hellebori usum probamus accedendum: non solum semel, sed & cogentibus rebus secundo uel tertio: tunc resumendos, atque naturalibus aquis dandos, & magis calidioribus, ut sunt in Italia Pantherinæ, Veseuinæ, & Senanę, & Caritanæ appellatæ: etenim Albæ, siue Albulæ quæ sunt appellatæ, quòd sint frigidæ uirtutis, solutione laborantibus, uel fluore quorumlibet officiorum naturalium à ueteribus sunt approbatæ. Vtendum etiam natationibus marinis, uel supradictarum aquarũ, & primo partibus passione uitiatis inflatæ uesicę sunt adiũgendæ, quo natãdi laborem minuãt. Itẽ aquarum ruinis partes in passione cõstitutę sunt subijciẽdę, quas Gręci cataclysmos appellãt: plurimum etenim earũ percussiones corporũ faciunt mutationẽ. Peregrinatio quoque adhibẽda, atque maritima: necnõ castoreum poto damus, si qsq̃ eius odoris difficultatẽ perferre ualuerit: recorporatiuam curationem, quam Græci metasyncriticam uocant, utilem approbamus, partibus in passione constitutis.

ſtitutis. Hæc eſt ſecundum methodon paralyticorum curatio. Veterum autem medicorum Hippocratis atque Erophili ſectatores, memorant ea quæ in paſſione conſtitutos ſequuntur, curationem uero nullam tradiderunt. Item Diocles libro quo de paſſionibus atque cauſis,& curationibus ſcripſit,eandē dixit conducere curationem,quæ epilepticis eſt ordinata. Dehinc Praxagoras ſecundo libro Curationum primo uomitum probat,& ijs præſertim qui caput fuerint paralyſi uitiati,nunc ante cibum, nunc poſt cibum. Tunc reuocationes atque uentriflua,& urinalia medicamina,quæ cœliotica atque diuretica appellauit. Adhibet etiam clyſterem iugem & acriorem: bibendum etiam cum aceto aſininum atque bubulinum lac probat. Tunc cataplaſmata,& malagmata,& ſudoris prouocationes: &,ſi quis uomere facile potuerit,parum hellebori pulmentis interiectis diebus admiſcet. Neque mox factam paralyſin curans, neque recta à uomitu incipiens,& in ijs magis qui caput paralyſi uitiati uidentur, priuſquam ex alijs adiutorijs partes fuerint releuatæ. Dehinc ſenſibilis poſt cibum omnis eſt uomitus, & multo grauius iugis. At Praxagoras iubet,quotidianis aut alternis diebus adhibitos ſuis dogmatibus ſublatis erroribus, quanquam uentriflua atque diuretica, & clyſteres iuges approbauerit: non enim,quòd mutationem corporis hæc facere ualeant,exiſtimauit:ſed quod materiarum facere detractionem,atque corpus liquidis uacuare. Item aceto poto dato lac repugnat,cuius magis grauis,dehinc qualibus cataplaſmatibus, uel malagmatibus ſit utendum,dicere negligit. Sed neque tempus adhibendi diſcreuit: non enim,quando mitigatiuis utimur cataplaſmatibus,tunc erit malagmatibus utendum. At iſte pariter utraque compoſuit. Item ſudores laxatis corporibus fiunt,non ipſi laxamentum faciũt: ſed neque quemadmodum ſint prouocandi docuit,aut memorauit: item album helleborum paruum datum præfocationis ingerit periculũ, & multo potius quoties ſunt in uomitum difficiles ægrotantes: mitto,communiter eum dixiſſe interpoſitis diebus offerendum,& tempus non memoraſſe,cum paſſionem neceſſe ſit ſuperpoſitionibus ac lenimentis uariare. Item Eraſiſtratus de paralyſi ſcribens,differenter curandos ait eos qui concluſione ſunt paralyſi uitiati,ab ijs qui extenſione uidentur affecti: etenim neque cataplaſmata,neque malagmata ſecũdis inquit conuenire: non aduertens,quoniam etiam ſtrictura denſata quædam corpora ui maiore, non aliterquàm chordæ tenduntur: laxata denique medicinalium uirtute,ſæpe retenditur. Item initio curationis clyſterem probat,phlebotomiæ negligens potentiam: quo adiutorio maius nihil maioribus approbatur. Tunc,inquit,effecta febricula detrahendum cibum,& dandum mulſum ex aceto confecto: profecto denſata conſtringent. Tunc obſeruatis temporibus acceſſionum uel dimiſſionum,dandam ptiſanam probat aut olus: quorum alterum inflat, alterum facile corrumpitur. Dehinc aromaticas approbat potiones,& aliàs mites,aliàs uehementes. Ventrē quoque facilem cupit,ex quo ſtomachus neceſſario uitiatur:& neque quanta,neque quando,neque quæ danda ſint,memorauit. Prohibet etiam unius anni ſpatio,uana intentione tempus definiens. Dat etiam lac cum melle,atque ſale:quod eſt contrarium ſupradicto mulſo ex aceto confecto. Vtitur præterea uomitu poſt cibos: quod iam ſuperius fieri damnauimus. Vitiat etiã deambulationibus harenoſis in locis,ex ſola intentione ſui dogmatis: etiam uentrem facilem cupit,caduca ſuſpicione deceptus. Aſclepiades uero principaliter de paralyſi nihil ſcripſit, ſed Eraſiſtrato reſpondit,eos inquit,qui non graui dolore in iſta paſſione afficiuntur, phlebothomari nõ oportere: eos uero qui priuatis ſenſibus peiore ſtrictura uexantur, abſtinendos primo, tum initiandos probat: adhibet etiam purgatiua medicamina,quæ Greci catartica uocauerunt:cum ſint hęc corruptiuæ uirtutis,& propterea corpus elimando conſumant potius, quàm relaxent. Sed ſpecialiter à laxatione paralyſi uitiatis adurentia inquit medicamina conuenire, & fomentationem paruam paulo feruentius temperatã: non aduertens,quia plurima extenta concluſis ſimilem exigunt laxationem,atque indulgentiam tenſionis,& non,ut exiſtimant,conſcriptionem: utraque etenim hæc paſſioni ſubiecta ſunt,ut etiam ſtupor corporis,uel frigidus torpor,quem non ſemper neceſſario uaporationibus,uerumetiam frigore adhibito releuamus: ſiquidem contrarijs inter ſe paſſionibus hæc ſubiecta monſtrantur. Ordinat præterea idem in harenæ ſpatio deambulationem,quod appellant ſcamma, atque tranſcenſum lignorum, & inter plurimum tempus bibendum uinum. Item Themiſon primo libro Tardarum paſſionum in quibuſdã peccare cognoſcitur,nondum rectam methodon reſpiciens: etenim phlebotomat ex ea parte quę paſſione uitiata eſt,ſi,inquit,ſenſu non caruerit: non curans, ut ſupra demonſtrauimus,euitanda omnia, quæ adiutorio quadam neceſſitate ueluti uexabilia uideantur eſſe coniuncta. Dehinc lanam ſuccidam,quam œſypon appellant,capiti iubet imponi,aceto atque oleo roſaceo infuſam. Neruis autem ceruicis atque ſpinę,& cruribus,& brachijs,uinum atque oleum cum ſale imponendum iubet, conſtringens atque laceſſens incongrue ea,quæ phlebotomia miti releuatione laxauerat. Tunc tertia die cibum probat, atque quarta die cucurbitam imponi adiuncta ſcarificatione:non interrogans paſſionis tempus, ſolum numerũ dierum imprudenter attendens. dehinc ſequentibus geſtationem probat:& neque in eo definiens tempus,atque audaciter ſecundę diatriti expectationem ſpernens. Dat etiam aloen in potu,& ex aqua calida, & oleo inteſtinis dare laxamentum ordinat. Pręterea anatreſin teſtę faciendã, quam nos perforationem uocamus,iãdudum quidem & in alijs methodicis exploſam: & harenæ deambulationem conuenire exiſtimat,atque plagis ferulę cędendas partes in paſſione conſtitutas,profecto quę ſalſę aquę mitigatione atque recorporatione uidentur eſſe curandę. Item Luſius primo libro Tardarum paſſionum cum ijs omnibus,tum medicoſis quoque fomentationibus utendum probat. Plurimi etiam alij aceto,atque oleo roſeo fouentes cum herpillo,& ruta,& hedera,& caſtoreo. Probãt præterea iuges clyſteres,atque purgatiua medicamina,quæ catartica uocauerunt,& magis hieram, cuius uſum græco libro Epiſtolarum ad

Prætextatum damnauimus scribentes: sunt enim ea quæ stomachum uitiant fugienda,ut sunt corpus insumentia,& quæ moderationis nostræ careant potestate. Item Thessalus secundo libro de Regulis scribens,plurima recte dixisse probatur : quædam uero proterua festinatione caduca : etenim post phlebotomiam usque ad tertium imperat abstineri,solum potum diurna cum luce offerendum. Tunc transacta tertia die,atque hora qua sunt ægrotantes paralysi uitiati,cibum portat. Quibus respondere facile quisquã poterit,si quærat,qua intentione Thessalus oriẽte luce potum iubeat dari: etenim si continuationis causa id fieri responderit,oportebat etiam cibum eodem tempore approbare : sin uero accessionum frequentia id existimat declinãdum,uel suspicione futurarum,& propterea post tertium diem cibum transferendum, quo transacta hora passionis illatę tertia die recte ęgros nutrire uideamur,oportebat etiam potum nõ communiter,sed generaliter diurnis diebus,uel initio lucis offerre,sed horarum dimissione captata. Dehinc non semper , ac necessario tertio die cibum oportet dari,sed etiam quarta continuationis, quæ initium ex die sumpsisse uisa,uel ob typum eadem ratione currentem. Idem post hæc similiter ut Themison,quarta inquit die cucurbitas infigẽdas,non interrogans utrum passio sumpserit statum , quod est maxime seruandum . Ait præterea alternis diebus cibandos usque ad centum numerum dierum,quod infinitum reliquisse perspicitur. Audaciter etiam atque inuidiose acopa quædam, uel malagmata probat excludenda , solius moderationis neglecta arguens uitiata . Hæc sunt quæ etiam Thessalo Sorani diligentia uidentur esse responsa.

De Canino raptu , quem Græci Cynicon spasmon uocant. Cap. I I.

IN ISTA passione constitutos sequitur conclusio , siue contractio repentino motu ueniens , ac recedens sine ulla corporis turbatione,& nunc utriusque labij in ultimo fine,siue oris angulo quẽ Græci chalinon uocant,ut etiam buccas adducat in posteriorem partem crebrissime,tãquam ridentibus, nunc palpebras,uel supercilia ac nares,ut etiam colla atque humeros rapiat , & ita patientes faciat commoueri , tanquam onus humeris baiulantes transferendi ponderis causa. Differt autem à spasmo,& paralysi musculorum qui buccas conligant : siquidem spasmus acuta atque celer passio perspicitur , caninus uero raptus etiam tarda. Item paralysis supradictorum musculorum,non,ut Demetrius ait Attaleus,eo differt quòd non fit in canino raptu partium conuersio :(hoc enim contra manifestam rationem intelligitur dictum)sed quod ipsa conuersio coacta celeritate prius facta,quàm fieri sentiatur. Curationem uero ex ante scriptis accipiendam ducimus,& magis quàm de paralysi monuimus,oris partibus.

De Auriculæ dolore, atque humoris fluore per auditorias cauernas. Cap. I I I.

SENSVALES aurium uiæ,siue auditoriæ cauernæ,quos Græci acusticos poros appellant, difficilimis sæpe doloribus uexantur,ut etiam occipitium teneant,& oculos atque buccarum musculos,& perseueratione quadam tardissima,tempora teneant & caput. Aliquando etiam humoris fluor per easdem cauernas fiat,quem Græci rheumatismõ uocant,& ita iugis,ut sæpe uulneret altiora,atque corrumpat , & ossa conterebret,& propterea copiam fluentis humoris efficiat. Oportet igitur actionis tempore discernere curationem in lenimento communem magis,hoc est recorporatiuã,quam Gręci metasyncriticam uocant,adprobare:ut,cum dolor fuerit in initio,adhuc nouam passionem iudicantes,quidquam destillari faciamus in has cauernas,constrictiuum medicamen,uel ex lana limpida sumentes auriculæ immittamus, ut est amygdalinum,uel roseum oleum,uel acetum,& ijs similia. Vtendum etiam requie corporis atque abstinentia,& silentio suo : etenim officio accepta uoce aures necessario commouentur, & propterea maiores dolores efficiuntur. Ac si passio fuerit augmentis asperata , erit immittendum oleum calidum ac dulce,ac mollibus lanis prętegenda exteriora,atque uicina . Locandi prętereа ęgrotantes calido in loco:& si dolor coegerit,phlebotomandi,atque tertia die leui atque sorbili cibo reficiendi: & ob mitigationem doloris exterius admouenda uaporatio tepidi uaporis, uel saccelli ex polline tenero confecti. Tunc cataplasmata laxatiua,& cum dolor sumpserit statum erunt admouendę sanguisugę,quas hirudines appellãt,circa fines auriculę,hoc est,circulatim auditoriam cauernam,habentes cartilaginem prętermissam , uel certe eius posteriora cucurbita admota scarificanda,adhibita uaporatione spongiarum calidarum. Ipsam quoque cauernã inoluta lana per melotida oleo calido tinctam paulatim penetramus,atque illic lana derelicta ferramentum detrahimus. Tunc declinante passione cerotaria apponemus, dantes uarium cibũ & uinum:ac si humoris fuerit fluor,quem rheumatismum uocãt,eadem adhibemus quæ initio doloris adhibenda probauimus. Dehinc eorum augemus potentiam,ut cauernæ ipsi faciamus infundi collyrium, quod appellamus diaglaucium ex uino solutum,uel aceto,uel illud medicamen quod appellãt heren , uel mulsum ex uino factum : quod fit præcoctum in mali punici cortice,cum nardo,uel amygdalis amaris , & aceto,croco,& myrrha,& alumine,& uel ex herbarum succis constrictiuæ uirtutis,tum auriculæ uicinantia circulatim cataplasmata,ex cydonio malo,ac simili medentiũ uirtute cõtegemus, uel medicamine quod appellatur diaiteo,quod est siccatiuæ uirtutis,uel icesio,aut diadictamno, & ijs similibus. Dehinc si passio coegerit,radendum est caput,& constrictiuis cataplasmatibus contegendum. Dandi etiam cibi constrictiui,& lenimenti temporibus,siue dolorum tardantium,siue humorum fluentium resumptiuus adhibendus cyclus,tunc recorporatiuus. Et localiter ipsis cauernis per clysterem modicum inijcienda,nunc

destillatio

deſtillatio aquæ cineribus liquatæ,quam uulgo lixiuium uocant,Grȩci coniam:nunc ſinapi liquido,atque etiam admixto fico,erunt exteriora cataplaſmanda,donec rubor maximus fiat, quem Grȩci phœnigmon appellant. Item eundem immiſſione medicaminum ex garo confectorum,quod uulgo liquamen appellant,uel ijs uirtute ſimilium materiarum. Tunc etiam totius capitis curationem ex illiſione aquarum ſupercadentium,quam Grȩci cataclyſmum appellant. Quibus etiam aurium uicina ſunt maxime concuranda. Dehinc acopibus & dropacis,& malagmatibus acrioribus, & aquis naturalibus utendum : ſic enim intardata corporibus emoueri,atque excludi mutatione poterunt curationis.

De dolore dentium. Cap. IIII.

FIVNT dolores dentium nunc omnium,nunc aliquorum, nunc unius, cum ſibi uicinantibus gingiuis,ut etiam contumeſcant,ac ſępe ora faciant ſubinflari,uel eorum aliquas partes creſcente paſſione terebrari. nam ſępe dentes & gingiuę computreſcunt,corruptis oſſibus quibus natura inſerti ſunt,recedentibus tumore cogente gingiuis. Sed etiam nunc erit curationis diligentia partienda,ut initio doloris, uel certe ſi ita paſſio recurrendo tardauerit,ſuperpoſitionis alia adhibeatur curatio,alia lenimenti. Quapropter adhuc recedentibus paſſionis motibus,uel in aſperitate ſuperpoſitionis doloris conſtitutis, conuenit abſtinentia cibi,atque requies corporis, ut initiorum cauſę aqua quę uirtute conſtringat collutioni oris adhibenda ſit,ut eſt à pleriſque conſcripta decoctio in aqua & uino herbę ſyderitis, uel acacię, uel leuces, quam etiam polium uocant,aut mandragorę:ſed non ſine cautione, ne quid ex ipſo liquore tranſuorent ęgrotantes. Item pentaphylli herbę,aut papaueris,necnon perſonatię,aut herba phlomon in poſca decocta,uel ex cornu ceruini drachmis quinque,& aceti hemina uſque ad ſui medietatem decocta,uel de pinguis cum aceto decoctę, aut alterci radices cum uuę lupinę ſucco,& uino ſufficienti ſimul coctę. Erunt prȩterea ex ijs,aliqua parte in doloribus conſtituta,apponenda uel lenientia, uel ſimili uirtute medentiũ materiarum. Tunc cum dolor uehementeſcere cœperit,lecto tradendus eſt ęger,atque blando tempore calefacientibus ſupino capite collocandus, ſed paulo prominentius à cętero corpore ſubleuato. Tunc articuli fricatione calefaciendi,atque muſculi buccarum lana oleo calido infuſa circuntegendi, appoſitis ſaccellis ex pollinibus calidis confectis. Tunc oris collutio ex oleo adhibẽda dulci atque calido,uel fœnigręci ſucco,aut alica,aut ptiſana,uel glycyrrhiza,aut lacte cum melle. Et,ſi nimius fuerit dolor, phlebotomia adhibenda. Tunc tertia die,qua ſanguinis facta detractio eſt, ſorbilibus atque calidis cibis ęgri nutriendi,ſed plus perungendi. Alia quoque die,ſi dolor ſteterit atque durauerit,& officium ceſſauerit uentris,erit amouendus ex ſimplici clyſtere:& loca in dolore conſtituta ferro laceranda, appoſitis cucurbitis ſecundum buccarum muſculos,atque gingiuarum locos. Aliquando etiam ipſę gingiuę ſcarificandę,uel circunſeperandę à dentibus ferramento,quod pericharactera uocant. Eſt etiam mitigatiua ex oleo uaporatio,quę fiet ex feruenti oleo,lanam melotidi inuolutam tingimus, tunc gingiuis altrinſecus imponemus,hoc eſt,interiori atque exteriori parti,& ipſis quoque dentibus, quantum ęger ferre feruoris potuerit: ſed prętegenda uicina ſunt,lana prǽmiſſa,ne facile puſtulentur. Alia quoque uaporationum genera,quę ſunt à ueteribus tradita,erunt adhibenda, ut thuris granum igne calefactum tunc tenui linteolo inuolutum dolentibus dentibus apponatur,& ita mordeat ęgrotantes,ut ex ipſo uapore reſumantur. Item thuris triti puluerem ſingulatim linteolis pluribus illigamus,tunc eorum ſingula oleo calido prętincta ęgrotantibus offerimus mordenda,dentibus ſcilicet in dolore conſtitutis. Aliqui etiam ſcyllę paruum modum aiunt oleo concoquendum:quod nos differendum probamus,ac lenitatis tempore adhibendum: ſiquidem ob acrimoniam ſcyllæ recorporatiuã habeant uirtutem. Oportet prȩterea etiam mentum uaporari exterius,& ſpongijs expreſſis ex aliqua coctione laxatiuę uirtutis ad mitigandam materiam,uel ex ipſa adhibere fomentum. Tunc cerotaria apponenda probamus ex oleo cyprino,uel irino : item malagmata ſenſim calefacientia : tunc lauacro atque uino,& cibo uario utendum. Ac,ſi tardi temporis dolor fuerit effectus,ut chronia paſſio uideatur,& nunc ſuperpoſitionibus aſperata,nunc lenimentis emollita,oportebit ſuperpoſitionis tempore ijſdem adiutorijs perſeuerare: totum uero corpus reſumere,ſicut frequẽter docuimus. Præterea tempore exercitij erit offerenda cera,quam ægrotantes mordendo dentes exerceant, ſicut nuper demonſtrauimus de paralyſi ſcribentes. Vltimo autem tempore geſtationis erit adhibenda fricatio capitis atque oris,ſed ipſius manibus ægrotantis paruiſſima, plurima uero ex alienis,ſed longitudine temporis potius quàm uehementia,ne caput nimietate moueatur. Tunc,ne partes refrigeſcant,uel impleantur etiam,à plurimis erit corpus confricandum,ut duobus miniſtris ab humeris latera,& alijs duobus ab inguinibus curata. Tunc reſumptione paulo fortius erunt partes recorporatione curandæ, ut poſt fricationem ſtrigili non obtuſo uel aſpero pannis buccarum muſculos uſque ad ruborum fricari faciamus,& nunc dropacem illiniri,tunc etiam ipſos dentes atque gingiuas uehementius fricari. Dantes præterea iugiter oleum calidum ſorbendum, atque continendum & deſpuẽdum. Item aqua frigida tunc interpoſitis duobus uel tribus diebus, ex humore in quo fuerit decocta mali punici cortex,adhibemus oris collutionem,uel in quo ſit prætincta ignita galla,uel ex aquis ſua uirtute medẽtibus. Item dentium confricamentis utendum,quæ conſtringere atque fortificare ualeant, ſicuti libris medicaminum ordinauimus. Vomitus uero poſt cibum factum omnibus eſt contrarius,& maxime in iſta conſtitutis paſſione. Item non aliter Venus obeſſe probatur,& uinolentia. Multi autem ueretrum medicorum acceſſionis tẽpore ea medicamina adhibenda iuſſerunt,quæ anodyna Græci uocauerunt, nos in-

doloria dicere poterimus,quæ aiunt nocturno tempore adhibenda,profecto sensum non dolorem auferẽtia. Adhibẽt etiam fumigationem dentibus, ut bitumen cum simili pondere myrrhæ uino consperfæ, mollibus prunis impositæ. Tunc iubentes ore aperto ægrotantem fumum accipere, cum fuerit melius hæc propter inflationem capitis prohibere,& offerre mulsum calidum,uel quenquam mitigatiuum liquorem continendum,uel,ut aiunt, carbonibus infundendum , ut exinde exhalatione facta solatium capiant ægrotantes. Item iubent circundandos atque inuoluendos dentes ex opio,galbano,pipere,uel lasere,& peucedano,& herba quam tithymalon uocãt. Hæc quidem etiam corruptis dentibus adhibẽda probauerunt. Necnon tenue linteolum apponendum,prælinitum oleo cocto,uel sale,& cedria, uel ex croco atque pipere longo,& rosa recenti,& illyrica,galbano,cocco cnidio,styrace,nitro , cum melle medicamine confecto: quæ omnia ob acrimoniam lenimenti tempore locum potuerint inuenire:quanquam sit etiam fugienda satietas medicaminum plurima. Omitto quod tithymali succus appositus dentes infringat. Non aliter etiam ferreici altheres exhibiti,qui dentium dolores mitigent locorum mortem faciunt, & ipsorum dentium laxitatem,qui aiunt ungendas gingiuas accessionis tempore amurca,cum simili modo infecta lana ex oleo ueteri & myrrha,cum uino & oleo resoluta, atque crassitudine mellis deducta, cum secũdum methodon aliud sit tempus medicaminum lacessentium. Item alij præsente dolore in contraria partis auricula aiunt balsami succum mittendum,cum succis supradictis simili modo uel folio. Iis omnibus resolutis,uel oleo decoctis,aut in quo decocta sint ederæ nigræ folia decem,& squillę medium in oliuę magnitudine spe auocandę materię,deprauati,uel maioris doloris illati causam anteriorem auocantes, obscurãtes auocatis sensibus ægrotãtes. Item alij eius partis,q̃ dentis dolorẽ sustinet,nari ederę succũ infundentes,cum olei parte dimidia,ex ferramento quod rinenchyton uocant. Adhibentes etiam sternutamenta & apophlegmatismos,& odoris medicamina,quæ iugiter aiunt apponenda,& sint uirtutis lacessentis,quæ stomatica uocant: quorum singula tanquam recorporatiua non mitigatiua in lenimento adhibere probamus. Item alij statim ad auferendos dentes dolore pulsatos accurrunt, nescij quoniam detractio amissio partis est,non sanatio. Quapropter sicut alias quoque partes in tumore cõstitutas non detractione,sed mitigatione curamus,sic etiam dentes concurandos accipimus.etenim si quisquam dentium fuerit exesus,exigit primo mitigationem,tunc sui detractionem faciendam . quippe cum non sit à periculo remotum doloris tempore dentes auferre,& maxime integros,hoc est, qui non fuerint exesi , uel corrupti,aut mobiles : consensus etenim superiorum partium necessario sequetur & musculorum,& oculorum. Erophilus denique & Heraclides Tarentinus mori quosdam detractione dentis memorauerunt : nam Erasistratus plumbeum inquit odontagogum,quod nos dentiducum dicere poterimus , apud Delphum in Apollinis templo ostentationis causa propositum : quo demonstratur, oportere eos dentes auferri,qui sint faciles,uel mobilitate laxati , uel quibus sufficiat plumbei ferramenti conamen ad summũ. Sic autem putant,quòd omnis dens dolore uexatus,& qui necet sanos,est detrahendus , oportet etiam omnes auferri,si omnes fuerint dolore possessi . Quomodo autem sint auferendi dentes exesi uel moti, nisi seruari potuerint, libris medicinalium Respõsionum docuimus. Ac si aliquando ex humore gingiuarum uisi fuerint commoueri,oportet constrictiuis uti collutionibus,quarum materiæ ex parte superius diximus adhibendum oleum lentiscinum,& aquas cœlestes,& lac asininum : est enim densabile: item decoctio mali punici,uel gallę,aut acacię,aut rosę, aut murtę nigrę,aut mali cydonij,uel platani baccæ. Vngendę pręterea gingiuę medicamine, quod appellamus diamaron. Item diaporos & diaroos, & diomphacion,& œnanthio. Item si quędam emerserit gingiuarum sanguinatio , corallij tusi puluis cretus, atque intus ponendus & alumen cum melle. Item eruca cum aceto apponenda. Sed hęc sunt primo concoquenda iugi motu uersata. C

De Apprehensione , siue Oppressione , quam Græci Catalepsin appellant. Cap. V.

HANC passionem ueteres tanquam specialem,uel propriam tradiderunt,quasi nullo ex genere uenientem,ut Chrysippus memorat,quod de ipsa Niceratus conscripsit librum,probans scilicet etiam ueteribus medicis cognitam,quod nos confirmamus. Sed quia nunc tarda,nunc celer à methodicis adprobatur,quanquam sit à nobis celerum passionum libris plenissime tradita, etiam nunc erit ordinanda : quippe sępe in tardum ueniens motum,& propterea chronia nuncupanda. Sequitur autem patientes febricula,& uocis amputatio cum oculis patientibus,atque impalpebrationes : difficilior eo tempore quo statum sumpserit accessio,& omnis immobilitas,cum palpebrarum impossibili atque horrẽti positione, quę declinatione facta aliqua ex parte accipiat motũ : etenim admota manu ac digitis,circũtractis oculis tenus palpebra recognoscitur ęgrotantis,atque obtutu inter nota translatione manus in qualibet parte declinata sequetur conuerso scilicet uultu. * Dehinc inclamati intendunt , lacrymantes sine ulla responsione : & si odoramenta iucunda fuerint admota,declinatione quadam moueri intelliguntur,frequenter adducẽtes spiritum hauriendæ exhalationis causa. Ac si tetra odoramenta fuerint admota , recusare uidentur ac fugere. Itẽ dulcia atque amara ori admota labijs uel linguę illita sentiunt. nõ aliter si ulla fuerint pũctione pulsati,ex nostro officio tentã manum suo replicant uel colligunt. Item lacessiti collugẽt,ingemũt, attestante uultus rubore cum pulsu magno ex uehementibus atque fortioribus saltibus confecto. In declinatione uero plurimus sæpe sudor sequetur , ac feruens, & in dimissione limpidæ synceritati proximi efficiuntur. Ac rursum in accessionem si redeunt ægrotantes , peiorante passione plurimus feruor accedit

accedit cutis,& ſpiratio celerrima,quam Græci tachypnœan uocant:oculorum conuerſio, manuum contractio,ſudoris ignei defluxio,maculis emergentibus in thoracem atque uultum,& primo rotundos in ſimilitudine ulcerum, quæ iontus appellant. Item ab apoplecticis hæc diſcernitur paſſio, quòd in ipſis paruus atque creber pulſus inueniatur,& non ut in catalepticis maior atque percuſſibilis: & neque iucundum,ſiue tetrum odorem accipiant,neque dulcia & amara conſapiant. Item ab ijs qui ex ſtomachi paſſione obmuteſcunt. Siquidem in ijs rurſum paruus atque imbecillis pulſus inueniatur,atteſtãte ſingultu cum manifeſto tumore in ſtomacho apparente. Hęc eſt diſcretio ſimilium paſſionum :ſed ei curatio adhibenda eſt, quæ epilepticis dicta eſt.

De uocis amputatione, quam Græci Phones apocopen uocant. Cap. VI.

VOCIS amputatio fiet ex clamore nimio, aut frigore, aut ardore, ſiue uſtura faucibus aſperatis, uel etiam tumore nimio. Fit autem obtuſio ſonitus emiſſæ per ſpiritum uocis,atque hirta, uel aſpirationis tractu grauata locutio. Recenti denique paſſioni, atque eius initio conuenit adhibita requies cum abſtinentia cibi, & ſpongiarum cum aqua frigida expreſſarum admotio gutturis per ambitum faucium, quem anthereona uocant. Ac ſi paſſio uehementeſcere cœperit,ut maiora depoſcat adiutoria,adhibenda phlebotomia. Tunc ſorbilibus cibis nutriendi, adhibitis etiam gargariſmis ex oleo dulci atque calido,ſiue calida ex oleo uel aqua mulſa,aut decoctione uuarum,cantabri,ficuum pinguium,palmularum,glycyrrhizę,necnon etiam ſucco alicæ,uel ptiſanæ,ut ex eorũ uaporatione,ſiue exhalatione accenſum ſpiritum rapiant ægrotantes. Tunc etiam ſpongiarum adhibenda uaporatio,atque uſus electariorum ex melle decocto,& nucleis,& lini ſemine,& ouorum uitellis,& draganto ex mulſo & uino præmollito. Dehinc ſorbili ex amygdalis medicamine utendũ. In declinatione uero lauacro atque uario cibo,& uino,deambulatione,uel geſtatione. Ac ſi querela tardauerit ægrotantium,erit in lenimento adhibenda drimyphagia,dropaciſmus,defricatio. Tũc etiam uomitus ex radicibus,atque uaria geſtatione,& uocis exercitatione,quod Græci anaphoneſin uocant,adhibito præceptore,ſicuti iandudum docuimus,temporum ordine ſeruato. Adhibenda etiam & arteriaca medicamina,quæ partes in paſſione conſtitutas exerceant,à Gręcis amyctica appellata. Quorum compoſitionem libris Medicaminum conſcriptam dedimus.

De influxione, quam Græci Catarrhon uocant. Cap. VII.

FIET influxio nunc ad nares,quæ appellatur coryza: nunc ad fauces, quæ appellatur branchos: nunc ad thoracem uel pulmonem,quę appellatur phthiſis. Sequitur autem eos, qui coryza uexantur, grauedo narium & frontis,conſtrictio fluorum oris tenuiſſimi primo,tunc craſſi atque uiridis,ſternutatio iugis,cum lacrymatione oculorum, acrioris qualitatis uel mordentis. Aliquando etiam tuſſiculæ impar atque obtuſa apprehenſio. Item conſenſus ſeſſionis oculorum,cum capitis atque uultus inflatione. Eos autem qui faucium influxione uexantur,ſiue quòd Græci branchos,quam nos raucitatem uocamus, ſequitur pruritus quidam ſecundum fauces,atque titillatus,uox obtuſa & grauis, & impedita locutio, ut ſe præfocari ſentiant ægrotantes. Aliquando etiam tuſſicula,& tranſuoratio difficilis: ac,ſi ad pulmones fuerit facta defluxio,thoracis grauedo ſequetur,& tuſſicula uehemens,cum ſputis ſpumoſis atque craſſioribus, tum ſanioſis,atteſtante difficultare ſpiritus,quam Græci dyſpnœan uocant. Aliquando etiam febricula, quę noctis initio ſumat exordium,cum uocis obtuſione, & uomitu cibi. Sed hęc paſſio à peripleumonia diſcernitur. Siquidem ſit una ex tardis paſſionibus,& neque celeri atque acuta febricula corpus afficiat. Item diſcernitur à rheumatiſmo thoracis, ſiue influxione, quod cęteris communibus ſignis ſequentibus dolor etiam ineſſe uideatur in ea parte thoracis quę pati perſpicitur. Sunt autem antecedentes, ex quibus influxiones ſupradictę naſcũtur,ut ſępe probatur perfricatio profunda,uel extenſio uomitus. Veterum igitur methodicorum alij ſtricturam hanc paſſionem uocauerunt, uelut expreſſis humoribus atque coactis,in alia uenire loca eam fieri aſſerentes: alij ſolutionem,ut Theſſalus manifeſtat, atque eius deceſſores,ut Themiſon. Mnaſeas uero & Soranus,cuius etiam nos amamus iudicium,complexam inquiunt eſſe paſſionem, & nunc ſtrictura ſuperante,nunc ſolutione: etenim conſtrictio atque dolor accidentia ſunt ſtricturæ, quæ Gręci ſymptomata uocant. Multorum uero liquidorum egeſtio ſolutionis eſt ſignum. Quapropter obtinente ſtrictura, conuenit ęgrotos iacere loco lucido mediocriter,atque calido,adhibita abſtinentia uſque ad tertium diem,quem Gręci diatriton uocãt, cum requie corporis atque animi,appoſitis lanis limpidis ac mollibus,oleo dulci atque calido prętinctis, colla circundãtes & thoracem. Tunc oris collutio adhibenda,ſiue fotus ex aqua calida. In ipſa autem diatrito perungi ęgrotantes oleo calido atque dulci, fouenda facies ex aqua calida. Cibus dãdus ſorbilis ex alica uel farre, oleo,& anetho,uel paruo ſale confecto,uel ex melle, aut alica ex mulſo confecta ſorbilis trãſuoratio non ſine cautione atque coniectura utriuſque paſſionis, ne alterã faciat ſuperiorem. Ac ſi paſſio permanſerit,alia die cataplaſmata laxatiua adhibemus, ijs ſcilicet partibus quę fuerint in querela. Tunc cucurbitam infigentes ſcarificabimus,ac deinde ſpongijs uaporantes loca relaxamus, aut calidis lanis contegemus narium partes. Tunc gargariſmum dabimus calidum mulſum, aut decoctione cantabri, & palmularum pinguium,& noxarum,& glycyrrhizæ,uel eius ſucco reſoluto ex aliquo liquore laxatiuo. Item electarium dabimus ex lini ſeminibus & ſeſami frixi acetabulis ſingulis, & oui elixi uitello, & nucleis nume-

ro uiginti,& amygdalis amaris expolitis decē ampli drachma una, traganti drachma una, passo cretico demollito, & mellis decocti sufficientis : quod medicamen in auellanę modum sumptum sub lingua teneant ęgrotantes : tum defluens ac desiccatum sensim atque paulatim transuorent,uel mel oleo concoctum. Multi autem sub fabam fractam,quod Græci etnos acton uocant, idque linguæ suppositum ac defluens transuoretur,quo asperitas arterię liniatur. Vel ex amylo,& ex menta,& amygdalis amaris confectum medicamen,quod habeat palmularum dulcium contritarum drachmas octo,& nucleorum drachmas quatuor,& amygdalæ purgatæ drachmas duas,glycyrrhizę succi obolum unum,hoc est drachmæ partem sextam,draganti drachmam unam,collectis omnibus atque infusis ex uino protropo. Ac,si uenter officiū non agnouerit,simplici uentris laxatiuo utendum : &,si fuerit caput grauatum,adhibenda detonsio, appositis deinde laxatiuis medicaminibus. Tunc cibus alternis diebus dandus. Cum autem passio mitescere cœperit,danda olera,ut malua,lapathum,atriplex,quam Gręci andraphasin uocant, beta cum ptisanæ succo,uel alica,aut mulso,& pisces teneri,& uolantum teneriora. Ipsis etiam locis apponenda cerotaria ex meliloto concocto confecta, uel malagmata simplicia. Tunc lauacrum atque uinum adhibendum. Ac si superans fuerit defluxio,quam Gręci rheumatismum uocāt,simili abstinentia utendum est frequenter : sed frigido atque obscuro mediocriter loco ægrotantes iacere iubemus, & abstinendos à potu,quo sitiendo siccentur. Cuius usus cum fuerit permissus, uel oris collutio frigida ex aqua paulatim atque parua probatur. Tunc appositio spōgiarum ex aqua frigida expressarum,uel posca ijsdem partibus quæ fluore uexantur, hoc est thoraci atque gutturis summitati, quam Græci anthereona uocant, nos rumam,aut lanę limpidę infusę oleo uiridi conueniunt. Dehinc dabimus ore continendam,uel gargarizandam aquam frigidam,uel poscam,aut succum herbę calidaris,quam Græci helxinen uocāt:aut plātaginis,quam ijdem arnoglossan uocāt:aut uuam lupinam,quam strychnon nominant:aut intybi,aut endiuię decoctionem,aut buxi,aut rosarum. Item lenticulæ palmarum thebaicarum,lentisci uirgultis aut rubi, quam baton appellant, singulis uel in unum mixtis pro passionis magnitudine. Aliquando etiā diamoron,siue diasycaminon,cuius nota compositio,atque Medicaminum libris tradita comprobatur,ex aliqua supradictorum liquore soluta. Tunc etiam epithemata constrictiua adhibemus, ut est mel decoctum cum alumine schisto ęquis ponderibus,uel aceto & aloe,aut ex palmulis,& malis cydonijs,& ijs similibus. Item cucurbitam constrictiuam,& electaria,uel catapotia,ut est diacodion simplex, & uinum scyelliticum coctum,donec mellis habeat crassitudinem,solum,uel cum melle admixto etiam cumino. Item creticum uinum, uel passum similiter decoctum,aut tyrrhenum,uel protropum, & omne quod adiuncta dulcedine constringit,ut arteriam leniat,atque desiccet humorem. Item mel admixto modico cumino concoctum,uel persicę lacrymo,uel plantaginis aridę contusę,atque cretę puluere,uel rosarum aridarum, & aluminis. Item trocisci medicaminis trigoni appellati. Tunc cibi ordinandi supradictis iandudum temporibus,sed constrictiuę qualitatis,ut est oryza,uel alica ex posca,uel aqua frigida confecta,aut decoctio palmularum thebaicarum. Item oua hapala,uel pultes paruissimo atque uiridi oleo confectę, oryza uel milio,aut pulmēto frixo,aut alica,aut farre,aut ex amylo,uel ex ges asteros, & melle decocto admixto quiddam supradictis,quo coagulentur,& uirtutem medendi maiorem sumant. Item thebanarum palmularum decoctarum admixtione in pulmentis uti possumus,uel ex aridis palmulis pane cōfecto, & oleo uiridi,atque rore syriaco,uel aceto,& galla. Ipsa quoque pulmenta, aut cibos aridos dare debemus. Tunc hapala oua,uel lac,decocta cum amylo ad modum cotylę, uel duarum, quod est pondus unciarum decem uel uiginti. Dehinc danda olera constringentia,ut intyba,plantago,cauliculi. Sed hęc omnia cocta,atque aceto condita. Tunc pisces durioris corporis,atque uolantia non pinguia, sed magis torrida, uel ex aceto & aqua cocta. Tunc declinante passione uinum dandum est asperioris naturę. Dehinc adhibenda gestatio prętecto ore,quo spiratio nulla tangatur iniuria,dehinc lauacro utendum. Ac, si passio tardauerit,superpositionibus ac lenimentis uariata,erit in lenimento adhibenda deambulatio,& uocis exercitium mite. Tunc leuis unctio ac defricatio,& cibi ex media materia dādi,scilicet pro qualitate passionis solutione aut strictura obtinente, qui erunt quodam profectu augendi aut minuendi per regulam cycli,usque ad uolantum atque agrestium,& porcinæ carnis percoctam partem tertiam : sicque panē ante pulmenti oblationem,si obtinens fuerit fluor,cum aqua. Dabimus etiam uuarum fabrilium uel pensilium siccatarum acinos,uel intybi thyrsum aceto prętinctum,adhibito lauacro,longo dierum interuallo, tum drimyphagia. Dandum etiam lasar cum aceto atque liquamine ac deinde locis patientibus adhibendæ cucurbitæ recorporatiuæ,quas Græci metasyncriticas uocant,& maxime anthereoni, hoc est thoraci,uel gutturis circulo,quem rumam uocamus. Tunc resinæ cabialis, hoc est dicaminis illinimentum uel dropacis. Dehinc etiam ex puluere nitreo lacera fricatio,quam Græci mixin appellant,uel smegmata,quorum compositionem Responsionum tradidimus libris, uel lemnida cum oleo, aut pyrethro cū pipere. Item unctiones ex syriaco,& opobalsamo, & laurino, atque irino oleo,& butyro, & pice liquida apponenda naribus,atque narium cauernis. Tunc etiam sinapismus,& gargarismata ex sinapi,uel aqua marina,aut decoctione thymi,origani,hysopi,glaucij,quod nos pulegium uocamus, & horum similibus. Dehinc mutatio locorum appetenda,& magis maritimorum: tum usus aquarum naturalium, ex quibus erit caput fouendum. Decessores uero medici,nondum rigore methodico obtinente,in quibus est Erasistratus,secundo libro Salutarium præceptorum,& Asclepiades tertio Celerum passionum, item Themison Salutari libro,atque primo Tardarum passionum,quas chronias appellant,meratum potum dari iusserunt. Ait enim Asclepiades,duplicandam uel triplicandam quantitatem uini solitæ temperationis,

adeo

adeo ut uni cyatho unum admiſceri iuſſerit, quo uini & aquæ quantitas coæquetur. Sed hoc facit in tardante paſſione: etenim recentem atque nouam curans, libris quos ad Geminium ſcripſit ſalutarium, uinum prohibendum tradidit. Eraſiſtratus uero etiam pileum uini calidi infuſione inflatum capiti imponendum iubet. Lateribus uero ac præcordijs lanas apponendas, uino atque oleo calido madefactas: quorum primo neruorum uitiabilis eſt merata potio, atque capiti faciens inflationem: dehinc etiam abſtinentis uino, uel ſolutæ conſuetudinis grauabilis atque noxius eſt uſus pilei uino calido præfuſi, uel lanæ tinctę lateribus ac præcordijs circumpoſitæ ob dolorum uehementiam. Item Luſius ſecundo libro Tardarum paſſionum, cum de ijs quæ faucibus accidunt diſputaret, hoc eſt de ſupradictis fluoribus, etiam aridā ficum torridam, atque uino infuſam ante cibum dari iubet: ſiquidem rudis atque noua difficilimæ ſit digeſtionis. Sed hinc ait mixtum calidum ſorbendum, hoc eſt uinum cum aqua ſupradicta meratum. Idem admixtam ſandaracham, quę ſit ex oui albore conſperſa, in quantitate oboli unius igni imponendam iubet, uel radicem herbæ tunſicularis, quam uehion appellauit. Tunc per infundibulum ore rapere fumum adducto uento imperat ęgrotantes, cum ſit capiti uehementer contraria ſupradictorum incenſa fumatio. Generaliter autem, atque communi repulſione arguendos Eraſiſtratum & Aſclepiadem arbitramur, primo quòd non uiderint pro paſſionis motu in curationibus urgentiora nimis præponenda. Themiſonem uero & Theſſalum, memorantes conſtrictiuam curationem libro hęc * demetico atque ſecundo Regulari, quem dięteticum uocant, culpandos arbitramur, quòd non uiderint aliquando ſtricturam fieri ſuperiorum. Item plurima ſulphuroſa admiſcenda quod ſatis ſit probauerunt, & lanis quibus thorax circundatur aſpergenda. Ordinantes etiam odoramenta iris illyricæ aridæ contuſę, atque eius oleum. Item opobalſamum, & melantium linteolo ligatum naribus aiunt frequenter admouendum, & aniſum, & cuminum, & rutam, & antiflorum, uel diſtillationem amaracini olei, & ſamſucum, & ſtyracē, uel ex eo oleum confectum, quod ſtyracinum dicitur. Item hedicroum, uel murram cum thure & ſulphure, & radicibus ſylphij, quę omnia caput implent, & propterea ſunt euitanda magis acceſſionis tempore. In lenimento uero ratione recorporatiuę uirtutis, atque interiecto tempore per interualla adhibita poterunt iudicari.

De Tuſſicula. Cap. VIII.

TVSSICVLA nunc arida, nunc humecta corporibus irruit, multos ac pingues humores excludēs, & quibuſdam ſola, quibuſdam adiuncta reſpirationis difficultate, quam Gręci dyſpnœan uocant: item cū ſanguinis egeſtione, aut phthiſica paſſione, uel horum ſimilibus affectis corporibus. Sed de ijs tuſſiculis quę aliarum fuerint appendices paſſionum, ſingulatim ſcribentes docebimus. De ijs uero quę ſuę ſunt, atque propria uexatione corpus afficiunt, nunc tradimus curationē: quę ita erit adhibenda, ut de catarrho ſcribentes docuimus: diſcreta ſcilicet ſpecie, quo poſſint electaria, atque pota medicamina, uel catapotia, ſiue alia quęque ſub regula medicinali recte mederi corporibus. Monendi etiam ęgrotātes, ne ultra modum competentem retinendo ſpiritum alterent potius tuſſiculā, quàm mitigent. Quod quidem ſi fuerint moderati eius motum, facilius amputare quantum datum datur ſpiritum continendo. Tum apponendum, per quod ęger adducto ſpiritu accipiat uaporem ex mulſo, uel alica, aut ſucco ptiſanę: uel eorum quiddam ſorbeat, aut ex aqua calida uaporem accipiat. Videnda etiā uua, ne ob tumorem ſui aut indulta laxitate tuſſiculam prouocet: tum gargariſmatibus, uel inunctionibus utendum, circa thoracē atque gutturis ſummitatem, quam Græci anthereona uocant. Epithemata etiam apponenda, & nunc laxatiua, nunc conſtrictiua: quorum ſpecies ex antedictis erunt accipiendæ, ne ſæpius eadem dicere uideamur.

De ſanguinis fluore. Cap. IX.

SANGVINIS fluor occultis ex locis ueniens uelut ſæpe ſalutaris eſt, ita uehemens ingerit periculum, & quibuſdam extemplo ob redundantiam fluoris celerans mortem corpore diſiecto, & quibuſdā in poſtremum effecta phthiſica paſſione, uel uulnere non coeunte: ſiquidem primo tumeat, dehinc exco rietur, atque fluidum ex uapore fiat. Sunt autem quæ conuentum ſiue glutinationem uulnerum impediant plurimæ, uel innumerabiles cauſę: etenim natura altiora plurimum feruere neceſſe eſt, atque fluida qualitate manare, & multo uel aſſiduo motu pulſari. Obſtat etiam, quòd occulta atque alta, atque celata ſint uiſu, & à uicino medicaminum tactu remota. fruſtrantur etenim frequenter eorum illatę qualitates, priuſquam locis patientibus aduenient itineris detrimento, cum non ſtatim, uel extemplo illibata partibus patientibus admouentur. Sunt autem paſſionis antecedētes cauſæ, ut ſæpe approbatum eſt, percuſſio uel caſus: item exclamatio, uel ponderis perferendi conatio, uomitus uehemens, aut Venus plurima, & tuſſicula perſeuerans: item abſtinentia hęmorrhoidarum ueterum, quæ fuerint inertia amputatæ, nec iuxta methodicam rationem curatæ: item catarrhus. Sed non erit ſecundum has differentias curationis regula commutanda. Nominatur autem ſanguinis fluor duplici ſignificatione, propria, & abuſiua: nam propria eſt, qua ex ſupernis partibus labens fluor ſignificatur, ut de capite per ſenſuales uias: abuſiua eſt, qua etiā ex inferioribus aſcendens fluor ſignificatur, ut ex pulmone uel ſtomacho, nauſea aut tuſſicula excluſis: improprium eſt enim fluorem uocare id quod aſcenſu quodam, non lapſu, fertur. Sed hæc Græci uerſa uice poſuerunt, deriuationem nominis intuentes: ij enim anagogen uocant, quod magis ex inferioribus ad ſuperiora fluorem ſignificat. Differt præterea fluor ſanguinis à ſputo, quòd ne

que fluor sanguinis sputus dici poteſt : paruam enim materiæ significationem sputus refert, fluor plurimæ : neque sputus sanguinis fluor, supradicta ratione . paruam enim materiam sanguinis ex gingiuis, aut uua, aut faucibus emissam, sputum magis quàm fluorem recte nuncupamus.

Quot, uel quæ sint differentiæ fluoris sanguinis. Cap. X.

DIFFERENTIAS etiam fluoris sanguinis ueteres quæsierunt. Et quidam aiunt unam solam esse uel intelligi, hoc est uulnerationis, ut Themison libro Tardarum passionum. Alij uero eruptiones, ut Hippocrates, Euryphon. Sed Hippocrates solarum uenarum, Euryphon uero etiam arteriarum. Alij duas differentias posuerunt, eruptionis & putredinis, ut Asclepiades. Alij tres, eruptionis, & putredinis, & osculationis, quam Græci anastomosin uocant, ut Erasistratus. Alij quatuor, adijcientes expressionis, siue sudationis, ut Bacchius, adferens ex gingiuis sanguinem sine ulla uulneratione, uel in curationibus fracturarum sæpe fasciolarum ligamenta maculis sanguinolentis aspersa reperiri. Item Demetrius Erophili sectator duas inquit esse principales differentias fluoris sanguinis : unam incisuræ, aliam sine ulla incisura. Speciales uero plurimas, quas principalibus subijciendas ordinauit : etenim quam memorat incisuram fieri, in duas diuisit partes : quarum alteram uocauit eruptionis, alteram putredinis. Eam uero quæ sine ulla diuisura est, in quatuor diuidit partes: quarum unam uarietate fieri dixit, aliam expressione siue sudatione : tertiam defectione uel debilitate corporum, quam Græci atonian uocant : quartã osculatione: uult enim eam differre à supradicta, id est expressionis, quam tertiã nominauit: osculari enim inquit corpora nimia plenitudine, siue uirtute medicaminum osculantium, quæ Græci anastomatica uocant : & magis inquit uenarum ultimos fines, exprimi etiam sanguinem, siue excludi per uenarum latera. Item alij Asclepiadis sectatores unam esse dicunt differentiam fluoris sanguinis, hoc est eruptionem : siquidem omnem sanguinis solutionem eruptione fieri Asclepiades memorauerit, negantes eam osculationis differentiam : siquidem sit impossibile sanguinem crassum tenera fieri per oscula uel excludi. Item putredinis esse differentias negant : siquidem ex ijsdem, non ex alijs, locis acrior humor fieri uideatur. Alij uero eundem Asclepiadem non naturaliter putredinis differentiam ab Erasistrato constitutam expugnasse dixerunt : non enim ex alijs locis acriore ueniente liquore pulmonem fieri in putredine accepimus, sed eundem quadam passione in putredinem, uel acerrimos transire liquores. Nos autem iuxta Sorani iudicium hac quæstione nullis commodis curationes adiuuari probamus : sed dicimus tres esse differentias fluoris sanguinis, hoc est, eruptionis, uulnerationis, & putredinis, siue lacerationis ex tussicula uenientis, sicut operantium manus iugi fricatione lacessiti uulnerantur. Item sudationis sine uulnere, siue ex uarietate uiarum effectus fluor osculationis differentiam tenet, siue expressionis, uel cuiuslibet alterius causæ.

Quomodo intelligamus differentiam fluoris sanguinis. Cap. XI.

QVAESITVM etiam quomodo supradictæ differentiæ intelligantur, uel apprehendantur. Sed discernuntur hoc modo: nam eruptionis esse intelligimus fluorum, quoties repente ægrotantes atque limpidum sanguinem fluunt, nulla querela uulneris præcedente. Vulnerationis uero differentiam dicimus, siue putredinis, uel defricationis, cum adiuncto humore purulento sanguis excluditur, & non repẽte uel coaceruatim : præterea antecedente longi temporis, uel multorum dierum tussicula uel catarrho. Item sudationis dicimus esse, cum nullus fuerit uulneris sensus, aut acceptorum cibo uel potu acriorum materiarum mordicationis affectio. Qui sunt loci ex quibus sanguis fluit? Loci sunt plurimi, summitas faucium, arteria asperior, quæ etiam faux nuncupatur, pulmo, thorax, hoc est membrana quæ interius latera cingit, à Græcis hypozygos appellata. item membrana quæ thoracem à uentre discernit, à Græcis diaphragma appellata, quã nos discrimen dicere poterimus. item stomachus, uenter, & secundum aliquos iecur, ac lien, & uena maior, quæ spinæ coniuncta. Quomodo intelligimus ex quibus locis sanguis feratur? Intelligimus locos ex quibus sanguis, fluor, uel lapsus fertur: quod erit aptissimum, ob adhibendam curationem ijsdem, uel eorum uicinis partibus : & non, ut quidam existimant, commutandæ curationis causa, cum generaliter eadem cunctis adhibenda probamus. De ijs igitur qui ex supernis faucium sanguinem fluunt, primo paruus intelligitur ferri, aut si plurimus, non spumosus. Præterea cum quodam excreatu despuitur, ipsæ quoque partes sumpto cibo uel potu, aut gargarismate mordicantis materiæ dolore pulsantur, & inspicientibus nobis expressa lingua uisu locorum probatur asperitas. Plerunque etiam, ut Erasistratus ait, tubercula, quæ Græci condylomata uocant, uisibus occurrunt, quæ sint similia hæmorrhoidis, ex quibus sanguis fertur. Iis uero qui ex arteria sanguinem fluunt, paruus atque flauus sanguis ferri perspicitur: & sæpe saliuis uel humoribus complexus in imaginem capilli unius aut multorum. Sequitur etiam pruritus uel mordicatio, & magis circa extantiam gutturis, cum quodam titillatu & tussicula leui. Tum deinde plurimus sanguinis fluor, uox hirta cum dolore, qui nunc tactu moueatur, nũc tussicula uehementi plurimus, tenuis, & spumosus, & plurimum feruens sanguis excluditur, attestante thoracis grauedine, & aliquando dolore cum uoce hirta, & sæpe cibo quodam cum infracto sonitu eo tempore quo sanguis excluditur. Iis uero qui ex diaphragmate, quod iandudum discrimen uocauimus, & cætera prædictos sequentur communia. Sed dolor inferius à pectore fiet rotunditate quadam thoracem pungens. Eos autem qui ex hypozygo sanguinem fluunt, multa similia supradictis sequentur, sed dolor secundum

latera

latera uel pectus,aliquando etiam inter ſcapulas fiet:ipſe quoque ſanguis minus flauus minus excluditur. In eos qui ex ſtomacho ſanguinem fluunt,ſine ulla tuſſicula uomitus ſanguinis ſequetur nigri atque gelati,& nunc ſolius,nunc cum admixtione cibi,atteſtāte dolore inter utraſque ſcapulas ad ſuperiores tendentem,& magis eo tempore quo quædam remordentia tranſuorauerint ægrotantes. Accedit etiam animi deſponſio cum faſtidio cibi,& ſaliuarum fluor,& corpore frigido,& pulſu obſcuro uel demerſo. Iis uero qui ex uentre ſanguinem fluunt,cum ſupradictis,quæ ſunt cunctis communia,ſequetur etiam dolor & mordicatio,uel tormentum inter præcordia,& aliquando ſanguinis particula per officium uentris excludetur. Item ijs qui ex iecore uel ſplene ſanguinem fluunt, uel ex uena magna, quæ ſpinæ coniuncta eſt,ut quidam memorant,ſenſu loca deſignantur: nam in dextera parte præcordiorum dolorum dolore auriginco ſequetur eos qui ex iecore fluunt. Item in ijs ſiniſtra parte præcordiorum hæc accidunt,quoties ex liene ſanguis ferri perſpicitur: uel ſecundum ſpinam,quoties ex maiore uena ferri dicitur. Sed hæc Soranus alta conſideratione ex ijs locis per uentrem,uel per eius officium ferri ſanguinē magis,quàm per os poſſe credibilius approbauit. Iis uero qui ex gingiuis,uel uua,uel faucium lateribus,uel tonſillis ſanguinem fluunt,ſupradictorum nulla ſequentur,ſed locorum uulnerationem ore aperto oculorum approbat uiſus. Item ijs qui ex capite ſanguinem fluunt acceptum primo,uel exceptum internis uiſceribus,atque ita redditum, ſi in arteriam defluxerit, excludunt. Deinde cum tuſſicula uehementi etiam, quam de pulmone feratur ſimilitudinem dabit. Sin uero in ſtomachum defluxerit,uel uentrem, commota nauſea uomitur,etiam quam ex ijſdem locis ferri uideatur ſimilitudinem dabit. Sed diſcerni hoc facile poteſt,ſiquidem ægrotātibus feruor igneus ora pertractans antecedat, & capitis grauedo uel dolor, & extenſio uenarum,& magis earum quæ tempora uel frontem cingunt. Sequitur etiam faucium titillatus,& aliquando per narium quædam ſanguinis diſtillatio, uel per eas cauernas quæ ad fauces ex capite deſcendunt. Quod aperto ore,atque experta lingua uiſu probatur,& uicina loca quoque ſanguinolenta apparebunt. Aliquando etiam remeantis materiæ cauſa laxiora tranſuorationis efficiuntur loca, & ægrotantes excreatu quodam ſanguinem reſpuunt accipientes ex ſupernis adducto ſpiritu, ut ſæpe muculenta conſueuerunt dormientes. Præterea in ore collectus excitat ſanguis,uel tranſuoratus, & in ſtomachum,uel in uentrem ueniens premit permanens ægrotantes,aut reiectus releuat. Et ij qui paſſione afficiuntur,acceptis uel tranſuoratis remordentibus materijs nullam interiorum mordicationem ſentiūt: quod neceſſario eos qui ex ſtomacho fluunt ſequitur. Ac ſi in arteriam fluxerit,tuſſicula rurſum excludetur. Quo reiecto ægrotantibus tuſſicula mitigatur: ſiquidem nulla ineſſe uideatur interioribus remanens cauſa,quæ tuſſire prouocet ægrotantes: niſi forte,quod eſt rariſſimum,aliqua corpuſcula gelati ſanguinis inhęreant interioribus locis. Item de pulmone fluens diſcernitur,quod iam præcedente tuſſicula in fluorem ueniant,inde tuſſire non deſinant. Cōmuniter autem,cæteris inter ſe paribus ſignis, ex arterijs ueniens ſanguis tenerior,ac rubri coloris,& ſpumoſus eſſe perſpicitur: ex uenis uero craſſior, & atri coloris. Hæc eſt locorum ſingulatim poſita ſignificatio.

De effectu ſiue exitu ſupradictarum paſſionum,quem Græci apoteleſma uocant. Cap. XII.

QVAESITVM de euentu,ſiue exitu,uel effectu paſſionum: nam Eraſiſtratus facile curabiles ſucculentos homines dixit atque fortes,& paruicolles,quos microtrachelos appellauit,hoc eſt qui minimę lōgitudinis habeant colla. Difficile autem curari poſſe tenues ac debiles, & porrecta collorum longitudine formatos: in ijs enim, inquit, ſumma cum difficultate ſanguis & tuſſis plurimam per longitudinem tractus,& quod obſident uuida plurimo tempore habitudinem gutturis ſiue cannæ, quam arteriam uocāt, & ob hoc graues atque tardas tuſſiculas faciunt. Item Aſclepiades difficile curabiles inquit ſucculentos atque carnoſos,ob uehementiam ſpirationis. Eadem ratione etiam ætates medias,& pueros: celerius etenim inquit ſpiritum ferri,& in ſputis perficiendis offenſione carnium retardari. Plurimi deinde etiam affectiones uitæ quæſierunt, & regiones, & temporum annales partes. Item per putredinem factum fluorem difficile curabilem dicunt,ab eo qui eruptione fuerit effectus: ſiquidem putrefactæ partes non coeant. Nos uero iuxta Sorani ſententiam fluores ſanguinis alios dicimus eſſe nouos corporibus atque recentes,alios tardi temporis atque inueteratos,& alios ſolos,alios cum tumore,alios etiam cum febricula & tuſſicula, & alios iuges, alios dimiſſionibus intercapedinatos, ordine ſeruato, aut inordinatos, & inſuper poſitionibus aut lenimentis magnis,aut paruis,& detracta uiriū fortitudine,ac ſeruata. Hæc ſunt enim urgentioris differentiæ,ſecundum quas diligentiam uariamus curationis, ſiue ſeruata, ſiue incerto motu exiſtente paſſione. Sed difficile curabiles fluores præ cæteris dicimus tardos magis recentibus, ob iugem perſeuerationem. Item cum tumore uel febribus,ab ijs qui ſoli eſſe perſpiciuntur: etenim ſupradicti ſpem futuræ conglutinationis negant: & ob hoc cōplexioni contraria ſæpe adiutoria poſcunt,quæ ſint diuerſis aduerſa. Item iuges fluores ab ijs qui dimiſſionibus mitigantur: etenim graue,atque minime tutum omne quod nulla fuerit mitigatione uariatum. Item inordinati ab ijs qui ordine ſeruato corpus afficiunt: eſt enim inſidioſa curationi temporum inopinata uarietas. Non aliter etiam ſuperpoſitione aſperati fluores curatione difficiles ab ijs qui in lenimento conſtituti ſunt iudicantur, ob prædictam rationem uulnerum. Item ij qui plurimum corpus affecerint,atque uires ægrotantis inſumpſerint. Dat etiam adiutorijs medicinalibus fortitudo corporis uiam. Hæc denique etiam in uulneribus nudis,

hoc est, in exterioribus partibus corporis constitutis fieri cernimus. Cum iuuenibus, uel, ut specialiter dixerim, athletis, & laborantibus hominibus facilia uulnera fieri uideamus. Senibus uero, & omnibus imbecillibus difficilia. Quapropter etiam uacuis, uel inexercitatis corporibus Asclepiadis dicta minime conueniunt. Item ulceratione facti fluores, difficiles curatione ab ijs qui eruptione fuerint affecti iudicantur. Siquidem transcenso atque prætermisso initio nouitatis fructu caruerint, quo facilis glutinatio fieri solet: negat enim tarditas facultatem. Item eruptione facti fluores ab ijs qui sine eruptione fuerint difficiles sunt curatione: eius enim factæ glutinationes, alterius passionis initium referunt. Item ex partibus multis modis factos fluores, ab ijs qui paruo motu agitantur, difficiles curatione accipimus: est enim motus cohærentium partium disiunctio. Item ex occultis partibus uenientes ab ijs qui proprias tenuerint partes: etenim adhibita adiutoria occultis uel celatis partibus uitiata suę uirtutis syncerita te perueniunt, sanis primo locis excepta, ac deinde transmissa. Ii uero qui ex primis locis fluores indomita adiutoriorum uirtute curantur, denique à stomacho, uel uentre, aut faucibus uenientes, facile curabiles approbamus: etenim pota medicamina patientibus primo locis adueniunt, & non nimio, aut iugi naturæ motu exercitatis. Ii uero qui ex hypozygo membrana fluores uenerint, difficiles curatione iudicantur: & magis si ex diaphragmate, quod nos iandudum discretorium diximus: item ex arteria, hoc est pulmonis calamo. Omnium præterea difficilis atque grauior curatione ex pulmone fluens accipitur, ob iuge spirationis officium: Iis enim qui omnem fluorem de pulmone uenientem incurabilem dicunt, assentiendum non est: sed iuxta Sorani sententiam difficilis est eorum curatio iudicanda: quippe cum uulnerationibus thoracis sæpe pulmo penetratus non intulerit mortem, ut ijs exclusis uel cadentibus, febri adhibita decisio in cicatricem uulnera fecerit conuenire, ut omnes approbant chirurgi, memorantes in bello quendam sagittatum penetrato pulmone conualuisse, sanguinem à sagitta uomuisse, nec tamen mortem fuisse consecutam. Hæc sunt quæ de effectu, siue de euentu fluorum credidimus ordinanda: etenim ex capite ueniens fluor generaliter est curatione facillimus: siquidem non multos sustineat motus. Nunc nobis necessario dicendum remanet, ne cui cœnotetesi sanguinis fluor adscribatur. Aliqui etiam Thessali sectatores recenti incisuræ, siue uulneris passione subigi dixerunt: non enim oportet locorum differentia cœnoteton mutare uirtutem externam. Igitur corporis eruptionem recentem dicimus incisuram, quo erit consequens, ut etiam interiorum eruptio huic cœnoteti subijciatur. Sed ijs respondemus, quoniam passio non chirurgia, sed dięteticarum traditur curatione: omne etenim adiutorium, quod adhiberi uidetur supradictis fluoribus, est dięteticę partis, non chirurgiæ. Quapropter dięteticas scriptores libris regularibus, quos dięteticos uocant, de hæmoptycis scripserunt, quos nos sanguinem spuentes nuncupamus. Chirurgi uero in chirurgumenis hoc memorare non ausi sunt. Ipse quoque Thessalus secundo libro Diętetico de fluore sanguinis scribens, nihil in chirurgumenis memorauit, & impropriam, quod sola dięta curetur, in adiutorijs adhibendis chirurgię cœnoteta scribere. Nos uero iuxta Sorani iudicium, siue in exterioribus, siue interioribus corporis eruptionem factam recentem diuisuram recte dici probamus, atque etiam solutionem cognominamus, sed in exterioribus attentionem recentis uulneris iudicamus: hæc enim nos necessario rapit, siquidem solutioni diuisura dominetur, & figmentorum uel fabularum coniunctionem ex initio deposcat, atque hæc diuisura aptissima uideatur, quæ non in omnibus sunt congrua solutioni: etenim sagittarum diuisuræ laxatiuæ necessario accipiuntur. Interiorum uero eruptionum diuisura surgente solutionis cœnotetam ipsam magis cogimur iudicare: siquidem prior oculis occurrat solutio, ac deinde diuisura ratione atque intellectu mentis apprehendi uideatur. Secundo, quòd cum sint multæ differentiæ fluoris sanguinis, omnes uni subijci solutioni, hoc est eruptionis & ulcerationis, & sudationis, quæ non cogatur. Hæc causa fluoris differentias quærere, aut alicæ cœnoteti eruptionem adscribere: aliæ ulcerationem, & non eidem sine ulcere uel ruptione, uel emissione emissum fluorem. Tertio, quòd nullo adiutorio chirurgiæ uti cogamur, sed omnibus congruis solutioni, qua sæpe consequenter etiam glutinationem partium perfecerunt. Ad summũ quidem, est recens incisura siue uulnus cœnotetes, sed ex medicaminum regula, quam Gręci pharmaciã appellant, dięteticę parti ingesta apte curatur: quibus etiam supradicta passio concuratur, obstinente iudicio solutionis. Hæc sunt fluoris sanguinis cœnotetes: eas enim, qui ijs cognominari atque conscribi possunt, præscripta lectione tradidimus. Nunc curationem necessario ordinamus.

De curatione. Cap. XIII.

OPORTET igitur ex qualibet parte sanguinẽ fluentes iacere loco mediocriter frigido atque obscuro, lecto immobili, & schemate declinato, ut paulo promptius caput leuatum habere uideatur, stramentis non nimie cedentibus, neque calidis, & ut potuerint uno atque eodem schemate perseuerantes, hoc est immobiles: præterea animi intentionibus resolutos: uehementer enim motibus corporis animorum curæ sæpius turbationes addiderunt. Erunt etiam solo consternenda folia atque rami lentisci, uitis, mali punici, thalliæ, murtæ, salicis, pini, & horum similium, & quibus sine capitis iniuria constrictiuus aer adnatus atque confectus congrue ægrotantibus inspiramentis inferatur: non enim cibi atque potus ratio ac diligentia curanda est, quæ interuallis distantibus adhibetur, quo constrictionis faciant commodum, uel fluentiam retineant, potius quàm aer, qui in pausibiliorem inspirationem adductus, omni parti atque

particulæ

particulæ corporis ingressu suo fluentia faciat cohiberi, miti densitate persuasa. Conuenit præterea, ægrotantes delatiore lecti sessione declinari, ut omnifariam immobiles curandi perseuerent. Prohibere etiam occasiones,quæ poterint passionem in commemorationem perducere, ut locutionis uel uisus: ne aut eadem plurimis fabulis reuoluendo,aut inspiciendo quę exclusa sunt,uiso admoniti commoueantur. Conuenit denique etiam sanguineos colores parietum,uel straminum,siue operimentorum declinare. Adhibenda præterea cibi abstinentia,permittentibus uiribus, usque ad tertium diem : non ob relaxanda corpora,sed quo altiora,quorum est officium accepta digerere,immobilia perseuerent: omnis etenim ciborum appropriatio motu quodam necessario perspicitur : quo fiet,ut ea quæ sunt aptissime conglutinanda,motu resoluta differantur. Quapropter ob acceptorum digestionem ciborum sumi prohibemus,& abstinentiam utilissimam iudicamus. Prohibendi denique ægrotantes ab officio locutionis, ut si quid uoluerint,usibus nutus,uel scriptura dari significent : magis quando ex pulmonis cannula, quam Græci arteriam uocant, uel ipso pulmone, aut thorace sanguinis nascitur fluor. Conuenit etiam articulorum tenacior ligatura,si uehemens fuerit : densitati etenim articulorum patientes consentiunt partes. Item spongiarum mollium ac limpidarum, & leuium, ex aqua frigida, uel aqua & aceto, uel decoctione mali punici, uel rubi, aut lentisci, aut myrtæ patientibus partibus appositio, hoc est ex quibus sanguinem ferri agnouerimus. Et erunt hæc iugiter commutanda, ne naturali corporis uapore tepescant. Ac si spongiæ uisæ fuerint ægrotantibus graues, erunt apponenda ptygmata ex supradictis liquoribus infusa,aut succo plantaginis,uel intybi,aut herbæ calicularis,aut uuæ lupinæ,quam Græci strychnon uocant : uel semperuiuæ, quam aizoon appellant, aut polygoniæ, & acaciæ ex aceto solutæ. Ac si ex capite fuerit sanguinis fluor, erit psilothro expoliandum. Tunc fomenta adhibenda ex oleo uiridi, aut roseo, aut lentiscino, aut melino, aut murtino. Sin uero plurimus fuerit fluoris lapsus, radendum caput,atque gypso illiniendum, uel acacia ex aceto, magis frontis atque tēporum partes. Perseuerante fluore cucurbita quoque apponenda, subiecta flamma plurima occipitio. Si autem etiam per nares ferri uideatur, erunt stypteria immittenda sicca, uel aceto infusa,uel alia qualibet ex liquoribus supradictis. Ora quoque spongia ex aqua frigida expressa iugi tactu detergenda. Tunc etiam cataplasmatum adhibendus est usus ex rebus constrictiuis atque epithematibus : quæ paulo post cum suis nominibus ordinabimus. Danda etiam aqua frigida, uel posca frigida, aut gargarismus sine ullo percussu, quoties ex proximis partibus gutturis sanguinem ferri uiderimus : ac si per inferiora, uel altiora ferri sanguinem uiderimus, sorbendos dabimus cyathos duos uel tres. Quod si minime mederi ualuerint, etiam succus plantaginis, aut intybi, uel uuæ lupinæ, aut polypodij, aut herbæ calicularis, aut rosæ erit offerendus, & neque plurimus iugiter, ne percussu partes noceantur, aut liquidorum influxione, quæ quidem sint constrictiuæ uirtutis,redundantia tamen laxare uideantur : neque rursum longioribus interuallis : sic enim frigus à nobis illatum naturali uapore obtusum parui temporis medullam dabit uitiatam. Tunc tertia die transacta, hora accessionis solitæ articulos leuiter ungemus frigido atque uiridi oleo. Dehinc detergemus faciem quoque,spongia aqua frigida expressa retangentes : cibum dabimus paruum constrictiuum,ut panē ex aqua frigida,uel posca,aut alica similiter,uel oryza,decoctione Thebaicarū palmularum cōfecta,uel easdem ex aqua recenti confectas. Aut si plurimum ualere hæc uoluerimus,aqua cœlesti,donec liquor mellis habeat crassitudinem,aut ex malis cydonijs: tūc etiam danda oua tremula ex posca,aut rore syriaco aspersa. Dandus etiam panis simplex, aut infusus. Tunc interposito spatio temporis dandus potus aquæ frigidæ paruæ. Dehinc permittentibus uiribus alternis diebus æger nutriendus,etiam si nondum repressus fluor uideatur,usque ad id tempus, quo cicatricem firmatam senserimus. Quod quidem Themisonis atque Thessali sectatores usque ad septimum diem seruari dixerunt,hoc est trium diatritorum spatium : ut enim Antipater ait tertio Epistolarum libro ad Gallum scribens : Naturalis est ratio trini numeri,non solum in diebus,sed etiam omnibus diatritis. Sed est melius, ut Soranus ait, quoniam non æquali tempore,nec dierum numero cunctis poterit cicatricis firmari soliditas,ob alias causas,& ob fortitudinem corporis,ac debilitatem,pro differentia naturali uariatam : neque nos unum atque eundem signare poterimus finem. Dehinc sequentibus diebus aliqua erunt emplastrorum apponenda, aut epithematum constringentium atque frigidantium : quæ sunt plurima particulariter. etenim Thebaicæ palmulæ uino acriori infusæ, uel aceto contritæ, admixtis malis cydonijs decoctis,aut mali punici corticibus,aut alumine, uel acacia, aut hypocistide, aut galla, aut œnanthe,aut aloe,aut cerotario ex oleo roseo confecto, uel melino,aut myrtino, aut lentiscino, aut œnāthino,aut mixto etiā mastiche trito,aut melle decocto,galla cōtrita,aut aspera,aut puluere mali punici,uel mānæ thuris admixto alumine Liparo,quo malagmatis sumāt omnia qualitatem,tum linteo,uel panno illinita patientibus partibus apponenda. Vel illud medicamen,quod libris Celerum passionum memorauimus,de cardiacis scribentes,& appellauimus diaroos,uel ex polento,& uirgultis rubi,uel arnoglossæ,aut herbæ sideritis uel uuæ lupinæ,aut caliculariæ,aut anulorum uitis,aut semperuiuæ. Item intyba cum pane ex aceto,aut palmulis,aut murtæ mollibus folijs,aut eiusdem semine uiridi ante cibum offerenda,uel ante cibum elixum aut non coctum panem, & plantaginem ex aceto coctam, & uiridi oleo, asperso rore syriaco. item bulbi ex aqua & aceto, & rore syriaco confecti dari poterint cibo. Non aliter etiam cochleæ erunt offerendæ : habent enim quiddam glutinis naturalis utraque,& compaginandi uirtutem,cum proficiente curatione. Danda etiam pomorum quædam,ut mala cydonia cocta recenti mulso : uel torrida, præsumpto tegmine, farina conspersa, aut sorba,aut mali punici grana, aut fabrilium

uuarum . item uolantium non pinguia , ut sunt pectora turdorum, uel pullorum matrem sequentium. item columbarum,aut phasianorum,aut attagenarum,aut perdicum,quarum erunt murta pectora penetranda . Tunc etiam porcinæ carnes,cerebrum,pedes,auriculæ,ora,uel auricularũ summitates,quæque uel fuerint nutribilia,nec tamen difficilia digestione. Dandum etiam catapotium ex melle decoctum,sub lingua detinendum singulare,aut admixto gummi,uel draganto : etenim sufficienter decoctum mel,sicut in externis corporum glutinat diuisuras,non aliter etiam interioribus mederi necesse est,atque iam glutinata solidare proficiente curatione. Dabimus etiam uinum,& magis illud quod fuerit mordicantis uirtutis,hoc est quodam sensu linguam remordentis. Tunc ad summam paulatim erunt ægrotantes resumendi,cum præcautione uehementium commotionum: sunt enim leuiter atque sensim mouendi,portatoria scilicet,uel cathedra longiore,& firmato corpore lauandi: etenim lauacra feruoris causa atque motus illati,quod corpora celerato spiritu agitantur recentium glutinationum,atque mollium uulnerum redulcerantia probantur : cum enim oporteat coerceri atque densari patientia loca cõtraria qualitate, necessario uexantur feruoris illati causa : inflata etenim parua ex occasione,atque turgentia redulcerantur. Præcauenda denique etiam uehementia exercitia,& magis retento spiritu peracta : tunc utendum peregrinatione terrena atque maritima : & si corpus uiderimus nõ attestante fortitudine augmenta carnis accepisse,erit abstinentia cibi imperãda. Tunc sequentibus diebus paruus dãdus est cibus uino detracto: etenim cicatricis nouitas : quippe ex uenarum uasculis confecta,atque nondum fortificata,si carnis pondere fuerit prægrauata,necessario rumpetur. Semper autem oportet uentrem mitius emollire:acriores etenim clysteres incongruis motibus lacerant cicatrices,atque recursum faciunt passionis:ac si uehemens atque plurimus fuerit sanguinis fluor, erunt extendendæ adiutorij uirtutes . Acetum denique syncere dabimus ore retinendum,uel gargarizandum,aut sorbendum,spreto quorundam iudicio,qui asperum,uel tussiculam commouens,atque fluorem prouocans acetum dixerunt : siquidem etiam gelatum sanguinem soluat : etenim asperat,uel tussiculam commouet,si iugiter atque immodice fuerit datum. Soluit autem eius percussibilem uirtutem distantia temporum oblatione uariata,quæ nõ sensibili tactu,sed remissibili quadam digestione longioribus actibus immoratur. item quòd fluorem non prouocet , demonstrandum non est : siquidem sit manifestum,in externis corporibus uulneribus constitutis necessario fecisse densitatem: & propterea conducibilis atque glutinantis uirtutis fuerit approbatum . Danda etiam acacia aceto soluta,aut posca,aut ex supradictis liquoribus : non aliter etiam hypocistis, uel licium indicum , aut omphacium,uel balaustium,aut œnanthe,aut polios herba,aut gentiana,aut macir , aut ponticum , uel ægyptia spina,quam acanthan uocant : quarum nunc sunt radices infundendæ,uel decoquendæ,nunc earum succi uel lacrymæ admiscendæ : siquidem sint frigidæ atque constrictiuæ uirtutis conuenientia obturamenta. Item corticis uasculi uetustissimi uini exusti triti puluerem asperum tribus cyathis poscæ frigidæ , aut decoctionis , de qua supra diximus , bibendum dari,in modum cochleariorum duorum : etenim constringit cortex inueteratus,& magis antiquissimi uini commutatus tarditate temporis aucta uirtute. Vtendũ etiam trochiscis confectis ex supradictis speciebus. Item ex rosæ seminibus trochiscos, quorum compositionem Responsionum libris de medicaminibus dicentes tradidimus. Item quod appellatur dielectrum : item œnocraton,& alia similia:quorum compositionem,ut supra dictum est, Medicaminum libris tradidimus . Ac si coaceruatus perseuerauerit sanguinis fluor,utendum etiam uehementioribus, quibus obturentur altiora,sua & teneritudinis causæ,tamen erunt ocyus adhibenda,ne passionis ipsius impetu in manibus nostris uitam linquere cogantur ægrotantes . Prædicto igitur periculo eorum proximis aut ministris, uel quòd producta uita spem sæpe dederint sanitatis, erunt hæc adhibenda supradicti corticis cinis exustus cum liquida pice spongiæ impressus,decoctio lentisci,& roris syriaci , & elygmatium supradictorum suorum : nam hæc conficiuntur hoc modo: agmine uitis ustis uirgultis,atque ex eorum cinere confecto liquamine,scilicet aqua imbriali admixta,quam uulgo cisterninam uocant,dabimus ex ipsa bibẽdos cyathos tres uel quatuor,nullis alijs speciebus admixtis : nam quidam in ijs, si febribus adficiantur, etiam uinum immiscuerunt uiuidum,uel spongiæ ustæ cinerem , qui conficitur hoc modo : spongia expressa aceto,atque pice liquida madefacta,uasculo nouo includitur testeo : tunc circuntegitur luto, & usque eo inuritur , donec carbonescat : dehinc trita in puluerem,ex quo cochlearis unius quantitas aquæ uel poscæ frigidæ mixta datur bibenda . Vel si uirtutem medicaminis augere uoluerimus,tinctam,ut supra diximus,spongiam liquidæ picis puluere bituminis aspergimus. Decoctio autem lentisci conficitur hoc modo : eius uirgultorum sumentes sufficientem modum aquæ imbrialis infundimus sextarijs duobus. Tunc decoquimus : & cum semel uel secundo scatere uiderimus,expressas detrahimus lentisci comas : tunc liquorem decoquimus,donec ad tertiã partem deducatur, cuius cyathum admixtum duobus cyathis aquæ bibendum propinamus. Non aliter etiam electariorum decoctio conficitur . Ob electarium autem conficiendum erunt sumenda mala punica recentia uel infusa,nisi fuerint mollia : quibus contusis atque cõpressis,aliquantum detrahimus succum, atque decoquimus , donec mellis crassitudinem sumat . Et quãtum medicaminis uirtutem tendere uoluerimus,tanto ualentius mala exuccamus,quo expressa ultimum atque crassiorem succum dimittant , ut etiam eorum cortex, si quid humoris habuerit, sudet . Conuenit etiam medicamen,quod Themison ordinauit hoc modo : mali punici partibus duabus aloe admixta par ui cochlearis quantitate cum aqua frigida offerendum. Ac si solutio perseuerauerit, addenda etiam constrictiua cucurbita patientibus partibus : tum diæteon emplastrum,quod uehementer astringit,superimpositis spongijs aqua posca infusis,ut supra scriptum,ciborum qualitate permanente. Dãdum etiam no-

ctis initio

ctis initio medicamen,quod diaporon appellant,uel diasycaminon,siue catapotia,quæ Medicaminum libris prædiximus. Nunc autem perficienda conscripsimus hoc modo: gummi & acacia æquis ponderibus,admixto alumine scisso ad duplex pondus,quæ sunt colligenda decoctione papaueris, & danda quibusdam in duplicem modum. At si quisquam non plurimum sanguinem fluxerit, nec tamen materia ferri cessauerit,conuenit etiam tertia die phlebotomiam adhibere. Etenim ex eo,quòd sanguis ferri nō quieuerit,manifeste conijcimus glutinationem partium non fuisse perfectam diuisuræ, siue uulneris: & propterea in tumorem uenisse perspicimus: omne etenim uulnus,quod usque in tertium diem glutinari non potuerit,necessario tumescit. Thessalum denique indigna accusatione appetitum Sorani sententia recte purgauit: tertia etenim die phlebotomandos sanguine fluentes constituit, nutriens constrictiuo cibo,non inconsequentia ordinans adiutoria,sed tanquam complexis passionibus apta,ut contrarijs contraria obijcere uideantur. Ac si etiam intra diatriti tempus fuerit attestata partium grauedo uel dolor, aut spiratio difficilis,uel tussicula sicca,phlebotomare conuenit,atque aerem loci paruissimi trepidare, & ijsdem partibus lanas oleo calido uiridi expressas opponere, uel ob sanguinis fluorem ea ordinare, quæ glutinare ualent,sed uirtutis frigidæ non sint,neque transuorationis asperent loca,nec tumorem cōmoueant. Plurima dabimus etiam samiæ terræ,quam ges astera uocant,unciæ partem tertiam cum duobus uel tribus cyathis aquæ tepidæ. Non aliter etiam amylum,uel argallici radicem, atque foliorum eius succum. Conuenit denique sub lingua retenta eius radicis particula,siue amyli,siue terræ supradictę. Danda etiam ex gummi siue draganto,& thure,& opio, & ijs similibus confecta electaria. Tunc tertia die accepta diatriti temporis obseruatione,non solius fluoris, sed etiam febrium, erunt ægrotantes oleo calido atque plurimo,& uiridi perungendi. Facies quoque aqua tepida fouenda: cibus dandus complexioni passionis aptus,& pultes ex oryza uel alica frixa,siue simplici,uel milio,& decoctio calidæ, sed non oleosæ,ac potius siccæ,uel ex oleo uiridi confectæ,aut cum palmulis, uel amylo, admixto ges asteros, aut argallici radicem incoctam. Cæteris uero diatritis,hoc est interuallis dierum trino numero seruatis cogentibus doloribus erit utendum fomentis,atque cataplasmatibus laxatiuis: nunc etiam cum scarificatione cucurbitis,siue hirudinum appositione, quas sanguisugas uocant: tum uaporatio spongiarum apponenda. Sin uero etiam fluor periculosus fuerit sanguinis,cum tussicula uel asperitate gutturis,erit utēdum quidem constrictiuis epithematibus,sed calidis: dandum etiam sorbendum mulsum ex melle decocto,& à uino abstinendum. Danda denique aqua potanda calida,sed paruo modo, tum sorbilia, quæ passioni uirtute apta mederi possunt,ut est amygdala ex posca in mulso decocta, quæ abijcienda, & admittendum amyli quantum ualeat mulsum in quandam crassitudinem redigere. Deinde similibus electarijs atque sub lingua continendis medicaminibus utemur tempore amissionis,ut est mel atticum admixto gummi,uel draganto decoctum,aut glycyrrhiza,uel eius succo: nisi quisquam ægrotantium hoc improbauerit nausea commotus,quo eius stomachus facile moueatur. Item ex lini semine trito,& dragāto drachmis duabus,& amygdalis expoliatis XXV, & strobilorum granis XXX,& oui unius tosti uitello,& amyli drachmis duabus,infuso passo sufficientis quantitatis,quo medicamen electarij crassitudinē sumat. Sin uero etiam rauci fuerint ægrotantes,erit mel decoquendum cum cæteris speciebus singulatim,resoluto draganto,ex infusione passi confecto: terminatur etenim asperitas faucium,uel transuorationis partes leniuntur,& tussicula mitigatur,sputa sanguinolenta reprimuntur. Danda etiam noctis initio,nisi febrium obstiterit accessio,simplex diacodion. Continuum uero medicaminum usum, quæ tussicularia sunt appellata,siue eorum immodicam quantitatem necessario fugiendam mandamus: est enim melius simplicibus atque consuetis mederi rebus: illa enim temporaliter quidem mitigare uidentur tussientium motum,sed passionem totam faciunt deteriorem. Ac si attestante tumore fluor perseuerās produxerit tempus,in ijsdem perseuerare conuenit,quæ supra memorauimus,admixto etiam lacte. Si minui tumorem uiderimus,dandum quoque lac amylatum,& panis laganum,pultibus infusum,sed ex fermento confectum,quo panis habeat qualitatem,faciat etiam medelā meliorem. Strobilus denique cum suis fructibus,quod in semet habeat resinale,ptisana decoctus. Dehinc profectu cedente erit panis cum malua decoquendus,sed non exquisite conditus. Danda etiam ptisana cum lenticula,quam Græci psysanæon uocant, & apponenda extrinsecus cerotaria ex murtino uel lentiscino, aut melino oleo confecta: tum urgentius augenda resumptio,ut supra demonstrauimus: atque ita abstento sanguine, quoad fiet glutinatione perfecta, at irruente tumore erit conijciendum, uel aduertendum, utrum glutinatio fecerit retentionem, cum neque grauedo, neque dolor, aut punctio, uel pulsatio, uel saltus partium, aut extentio, uel febris cum arida tussicula, aut stridor, aut singultus, uel quæpiam sanitati impedita faucietas ægrum sequi uidebitur: sed sit æqualis atque ordinata spiratio perseuerans. Tum si tumoris causa fuerit retentio sanguinis tēporaliter effecta,quæ necessario sordidum atque humectum uulnus efficiat,phthisicorum fluorem pronūciamus. Tum cū producto tempore sanguinis fuerit ruptio uariata,erit curatio pro motibus temporum uarianda, ut superpositionem emergentem eadem curatione curemus. In lenimento uero leues atque quietos adhibemus motus, sub magisterio aliptæ uel musici, quo etiam uocis exercitium artificis præcepta moderentur, cibus dandus ex mediæ qualitatis materia, adhibitis resumptiuis cyclis, in quibus non erunt repentinæ mutationes faciendæ. Sed nunc ex mediæ qualitatis materia primus ordinandus est cyclus, dehinc ex uolantum secundus: tunc ex agrestium tertius, atque ex porcinis carnibus ultimus: & coniunctis deinde duobus contiguis ordo dirigendus, atque ita omnibus, sed singulis materiarum speciebus erunt magis constrin-

gentia procuranda,ut in oleribus intybum,plantago : in marinis ſquillæ, mulli : in uolantibus perdices, phaſiani,attagenæ : in agreſtibus,lepores,capreæ : & ſi celeriter ægros craſſificari uiderimus,erit abſtinentia intercalanda : tum uenter emolliendus. Vtendum præterea partiliter nunc aquæ potu, nunc uini leuiter remordentis : deinde ueniendum ad recorporatiuæ curationis materiam latenti motu adhibita drimyphagia,ex piſce gobione,admixto melle. Dandi etiam piſces & cerebrum una tantũmodo die, atque interuallatis diebus adhibitis localibus adiutorijs recorporatiuis,ut dropace, partibus primo quæ fuerint remotæ patientibus : tunc uicinis. ac deinde ipſis addendus etiam ex ſinapiſmo rubor,quem Græci phœnigmon uocant,atque ſicca fricatio. Tunc torrendum corpus ſole,quod Graeci helioſin uocant. Adhibenda quoque paroptеſis,& aliquando ſicca cibatio,aliquando cum pane palmulæ offerendæ,& imitanda conſuetudo frigida lauacri,atque potus paruus ſcilicet primo,ac deinde auctus ſuggeſtione, quo poſſint etiam ijs ægrotantes uti partiliter : facit enim duriora corpora, atque ualentia, acceptorum uel geſtorum differentiæ contrariorum mutatione uariata : quanquam ſint ex eodem genere uenientia. Vtilis præterea nauigatio approbatur,& peregrinatio comprobatur : inde enim res ſalutares uenient. Præcauenda etiam Venus : facile autem hæc paſſio refricatur. Hæc eſt ſecundum methodicos ordinata curatio. Apud ueteres uero diſſonantia ſunt ordinata. etenim de ſchemate iacendi, atque phlebotomia, & ligatione, & conſtrictiuis, uel frigidis cataplaſmatibus,& aceto bibendo uaria diſceptatione pugnatum eſt. de ſchemate inquam iacendi : ſiquidem alij ſupinos iubeant ægrotantes iacere : uel ſuper eas partes quæ non patiuntur. Item Aſclepiades conſequenter approbat ſupra partes quæ patiuntur eſſe locandos ægrotantes : ſiquidem cum ſcriberet neceſſarias eſſe curationes adprehenſa cauſa ſic fuerit elocutus, etiam ſanguinem inquit fluentes ita eſſe locandos. Siquidem Eraſiſtratus phlebotomari præceperit patientes. Alij uero eius ſectatores etiam fieri principaliter damnauerunt adiutorij genus tanquam uirium uexabile. item plurimi noſtrorum tanquam laxatiuum,& propterea inconueniens fluori ſanguinis ex ſolutione uenienti,& indignum ad conſtrictionem. Alij adhibendum probauerunt,ut Hippocrates de morbis ſcribens,Diocles libro quo de paſſionibus,cauſis uel curationibus ſcripſit, Praxagoras libro tertio de curationibus. Item Aſclepiades libro, quo de clyſteribus ſcripſit : dehinc Themiſon ſecundo libro Tardarum paſſionum : & Theſſalus ſecundo libro regulari, ſed adiecta diſcretione : etenim ſi tertia,inquit,die rurſum ſanguinem fluxerint ægrotantes atque plurimum, quod intelligitur tanquam in complexis paſſionibus,hoc eſt ſtrictura obtinente,faciendum approbaſſe : alij uero omnes ſtatim, atque ſine ulla dilatione phlebotomandos dixerunt : & magis ſi ex thorace,uel pulmone ſanguis fluxerit, uel plurimus auertendę materię cauſa,quo patientibus partibus derelictis,aliorſum feratur,hoc eſt ad eas quę non patiuntur,uel ob educendam materiæ multitudinem.Denique ſæpe inquiunt faciendam conſuetudinem, ſi oportuerit ſemel,& ſecundo,uel tertio,quo recurrens ex brachio poſt abſtinentiam ſanguis iterum auocetur,uelut Themiſon ait,ſecundum ſe,& laxamenti eſſe,& minutionis,ne initium toris efficiat. Item ut alij ob euacuandas uenas,quo exeant late celerius concedant atque coeant diuiſuræ,uelut Aſclepiades,ad minuendum curſum ſiue ſpirationem,quibus paſſio adiuuatur.Item de ligationibus pugnauerunt : ſiquidem Xenophon & Dionyſius,& Erophilus primo libro Curationum, & Eraſiſtratus probet articulorum faciendam conſtrictionem. Erophilus uero capitis, & brachiorum, & femorum : Eraſiſtratus magis inguinum & alarum : etenim laxationem ſenſus ſanguinis approbat fieri retentionem. Aſclepiades uero ad ipſum ſcribens libros Paraſceuaſticos ligationem excludit,eamque neque Eraſiſtrato congruam:dicens,oſculari non poſſe ſub diſcrimine uenulas,quod Græci diaphragma uocant,uel miſceri eas quæ ſupra diaphragma eſſe uidentur. Omnes etiam noſtræ ſectę principes id approbaſſe uidentur : impreſſa etenim inquiunt ligaturę uexat,non impreſſa inutilis eſſe perſpicitur.Item Antipater tertio libro Epiſtolarum ait teneri materiam quidem ligatione,ſed cum fuerit indulta uel relata, in repẽtinum atque immodicum fluorem ueniat : ſiquidem abſtinentiæ cauſa altiora pendendo latere potius quàm teneri uideantur. Item de conſtrictis cataplaſmatibus plurimi diſſenſerunt : nam ſi Eraſiſtratus hęc approbauit, Aſclepiades excludit,tanquam materiam imprimentia,uel coercendo in latum reuocantia. Item acetum alij tanquam tuſſiculam uel fluorem commouens expulerunt, uel quòd duras partes denſando faciat. Themiſon uero ijs repugnans adhibendum iudicauit, atteſtante etiam Theſſalo. Alij aiunt eius acrimoniam uel nimietatem temperandam admixtione aquæ. Plurimi uero contrariarum ſectarum etiam clyſteres, atque urinales aiunt uirtutes adhibendas. Item Diocles taurinum gluten bibendum dicit, farinæ concoctum & rubo, uel cum nepita amylum uel marrubium, uel roſmarinum in aqua poſca dandum. Motus uero alij adhibuerunt, non ſolum fricantes, ſed etiam deambulationem imperantes poſt cibum, ut Eraſiſtratus. Aſclepiades uero de communibus adiutorijs ſcribens,geſtationem in hęmoptoicis prohibet. Vtuntur quidam præterea etiam purgatiuis medicaminibus ex papauere uel helleboro, aut diagridio, quod Græci ſcammonian uocant, ut Diocles.Item ſudorem mouentibus & uomitum, ut Praxagoras, qui etiam plurima urinalia ordinauit. Sed hæc facile iudicantur ex ijs quæ ſecundum methodicos tradidimus. Demonſtranda tamen eorum contradictio, & breui ratione formanda. Peccauerunt igitur, qui ſupra patientes partes ægros iacere uoluerunt : omnis enim impreſſio ſiue affectio incongrua glutinationibus approbatur. Ceciderunt etiam falſa intentione decepti,qui non addita diſcretione phlebotomiæ memorauerunt uſum : non enim in omnibus oportuit prohiberi, cum fluorem ſæpe fuerit uehemens ſtrictura complexa: etſi ſecundum Eraſiſtratum oſculatio uenarum ex redundantia materiæ ueniens fluorem faciat, conuenit uti detractione : facile

enim

enim corrigi uel reparari parua uirium uexatio poteſt: plurima tamen ex adiutorio patientibus utilitas fuerit. neque item in omnibus erit approbanda phlebotomia: nam nullo tumore apparente uexabilis iudicatur: etenim corporis fortitudo neceſſario depurgatur,& ſtomachus uitiatur, atque debilitate irruẽte difficile coeunt diuiſuræ,& eadem patienti uidebimur ingerere, quæ prohibenda ſuſcepimus: quippe cum non auerſio,ſed potius partitio ſanguinis fieri intelligatur,& duplici egeſtione celerata, nullam mortis habeat dilationem. Dehinc erit anceps,utrum irruente rurſum tumore phlebotomandi nec ne ſint ægrotantes: ſed phlebotomati apertiſſime interficiuntur, non phlebotomati magno adiutorio priuãtur. Ligationes uero non tãtum ad diuertendam materiam adhibendę ſunt,ut ſupra memorauimus: quantũ ad denſitatem uero faciendam adhibendas adprobamus: ſiquidem imprimendo coerceant: ſed mediocriter adhibere,ne moderatione ceſſante uexare potius,quàm curare uideantur. Peccat etiam Aſclepiades, frigida uel conſtrictiua epithemata recuſando. Sunt etiam inconſequentia Eraſiſtrati placitis, ſed officio congruæ curationes efficacia: nam ſolutionem conſtringũt,diuiſuras conglutinant: quod ex uulneribus in ſuperficie conſtitutis & ſub uiſum uenientibus uſu approbatur: quibus appoſita apertiſſime profuerunt. Peccant etiam non aliter,qui bibendum acetum negant: non enim in omnibus fluoribus ſanguinis dandum probatur,ſed in ijs qui approbato atque largiſſimo fluore uexantur: in paruis enim aqua frigida ſufficere poteſt,aut admixto paruiſſimo aceto. Ac ſi tumor fuerit atteſtatus,ut complexam paſſionem demonſtret,procul dubio conſtringentia fugienda, quantum res pati uel admittere poſſunt. Eſt igitur improprium,uti ea quæ incongrue adhibita nocere demonſtrentur,etiam cum neceſſario conuenire fuerint uiſa,prohibenda exiſtimentur: etenim aduerſantia ſolutioni tuſſiculam ex fluore ueniẽtem mitigant,atque ipſum fluorem conſtringunt,& ſanguienm retinẽt cohibendo,& neque inurunt: ſiquidem ſæpe reddita per digeſtionis uias patientibus partibus adueniant temperata atque admixta, liquidis in alto conſtitutis: & propterea obtuſa uirtutis uiolentia perdurant. Sunt etiam clyſteres contrarij: ſiquidem commoueant corpus,eo tempore præterea, quo conglutinationem faciendam nitimur. Hac ratione etiam urinalia medicamina atque uentriflua magis noxia iudicantur: ſiquidem turbent atque uexent,& uertant ſtomachum. Item proteruus omnibus uomitus,& propterea contrarius iudicatur: reſcindit enim uulnera,niſi quis eum iam ſolidatis cicatricibus ob recorporationem adhibendũ probauerit. Eſt præterea affectatio ſudorum,quam Græci aphydroſin uocant,contraria: cum enim ſuperflua atque redundantia tollere uidetur,laxatiuæ uirtutis cauſa coeuntia diſiungit. Item taurinum gluten tenſionem atque duritiam facit. Motus uero corporis neque excludendos generaliter approbamus, neque approbandos: ſiquidem prius quàm paſſio declinauerit,requieſcere debeant ægrotantes. In declinatione uero ſint mouendi, ſed non poſt cibum: tunc enim ob digeſtionem celebrandum tempus eſt quieſcendi: quo fiet,ut prius quàm cibum ſumpſerint ægrotantes,geſtatione ſint mouendi ſecunda, etiã deambulatione: etenim parua adiectione neque ulcerare fricantur,& in reſumptione uirtus corporis excitatur.

De phthiſica paſſione. Cap. XIIII.

PHTHISIS, ſiue,ut plerique appellant,phthoe,quod corporis faciat defluxionem,ſiue corruptionem,fit frequentius antecedente ſanguinis fluore: aliquando etiam longi temporis tuſſicula,ſiue catarrho thoracis cum altiora lacerantur,& primo leuius,tunc ulcerata,facientia collectionem intrinſecus: quæ cũ ſiccata non fuerint,citius ſumat paſſionis initium. Sed non ſecundum has differentias erit efficacia curationis mutanda: ſiquidem antecedentes cauſæ,quanquam diuerſæ, unam facere paſſionem uideantur. Sequitur autem ægrotantes febricula latens, & ſæpe quæ initium declinante accipiat die atque ueniente luce leuigetur,atteſtante tuſſicula plurima initio noctis atque fine cum ſputis ſanioſis, ac paruulis, primo in ijs,qui non ante ſanguinis fluore uexantur: quæ quidem admixta ſaliua latere uideantur,ſecundo etiã plurima ferri uideantur. Iis uero qui ex fluore ſanguinis in iſtam ueniunt paſſionem, primo ſanguinolenta ſputa efficiuntur,hoc eſt cruenta,quæ Græci hæmalopa uocauerunt: tunc feculenta,dehinc liuida, uel praſina,& in ultimo alba atque purulenta,dulcia uel ſalſa,cum uoce rauca aut acuta,& difficultate inſpirationis,atque genarum rubore, & cæteri corporis cinereo colore. Item ſequitur oculos exoletus aſpectus, & corporis tenuitas, quæ nudatis membris proditur magis, quàm ex aſpectu uultus. Quoſdam etiam ſibilatio uel ſtridor thoracis ſequitur, creſcente paſſione ſudor ſuperiorum partium uſque ad pectoris finem, cibi faſtidium, & maior appetitus ſitis, & quibuſdam grauedo uulnerati pulmonis, ut etiam eius expuant fibras. Quibuſdam punctio, ulcera thorace,pulſus debilis, denſus,ac deinde formicalis, quem Græci myrmezonta uocant: digitorum ſummitates craſſeſcunt,obuncatis unguibus, quod Græci gryposin uocant. Sequitur pręterea inflatio pedum, & nunc frigus,nunc feruor articulorum, naſi ſummitas palleſcit, atque aurium laminæ frigeſcunt. Tunc peiorante paſſione uentris efficitur fluor albidarum egeſtionum, & indigeſtarum debilitatis,naturalibus digeſtionis officijs. Diſcernunt præterea plurimi purulentum liquorem, phlegmata carbonibus imponentes, quo exuſta probentur: nam tetri odoris eſſe neceſſe eſt omne quod natura fuerit mutatum, uelut ex defluxione carnis ueniens. Item in aquam mittunt ægrotantium ſputamina: etenim naturalia facile ſoluuntur: uitiata uero atque mutata perſeuerant, quadam tenuitate coacta, & ſubſidunt: ſiquidem ſint grauia, & contra naturam ex defluxione carnis uenientia. Vicinæ atque ſimiles paſſiones ſunt phthiſicæ, ſyntexis,quam nos defluxionem dicere poterimus: atrophian, quam nos nutrimenti ceſſationem uocamus.

Item empyica passione,siue anaphoretica,quam nos purulẽtam,siue uomifluam dicere poterimus, quòd ex uomica interioris collectionis purulenta per tussiculam excludunt sputa. Sed hæc discernuntur: siquidem ex ijs atrophia longo tempore faciat tenuari,nullis etiam attestantibus sputis : sæpe etiam fine ulla tussicula : etenim longo tempore febricitantes, atque tussientes limpidis adhuc sputis affecti, necdum phthisici iudicantur, in phthisicam uero passionem proni ac decliues esse noscuntur . item empyica passio,siue,ut supra diximus,anaphoretica discernitur à phthisica,non aliter quàm ulcerum collectione:quippe cum empyicos sæpe antecedat pleuretis,uel peripleumonia,& tumor immensus, & febres uehementes cum horroribus frigidis, & inordinatis. Dehinc quod sæpe coaceruata puris copiam excludant repente,ac deinde egestione facta febribus atque horroribus præteritis liberentur,ut aut omnino ijs careāt, aut ex parte afficiantur : in phthisicis ea quæ supra diximus antecedant, & liquida paulatim non coaceruata excludantur,& pro modo auctæ passionis etiam febres augeantur. Communiter autem hæc passio stricturæ atque solutioni erit adscribenda , & subiacentibus passioni temporalibus cœnotetis. In quibusdam etiam ulcerum differentias monuimus promouendas : sunt enim necessario intuendæ: siquidem complexa sit regulæ , quam diætan uocant , medicaminum ratio , quam pharmacian appellant.

Denique si tumens ulcus fuerit,quod intelligitur ex dolore consequenti,& cæteris tumoris signis, conuenit ægrotanti calidus locus,& abstinentia unius diei. Tunc fomentatio laxatiua,atque cataplasmata, & cucurbitæ appositio cum scarificatione,& uaporationibus spongiarum, & totius corporis perunctione. Cibus quoque sorbilis,calidus,& magis panosus,obseruatis temporibus singulorum adiutoriorum, ut sæpe docuimus : ac, si tumens non fuerit ulcus , ob purgationem sordis erunt aquæ mulsæ cyathi duo uel tres offerendi ante cibum, uel fœnigræci sæpe torti decoctus succus , sed non ita ut uiscosus fiat,quod seruabitur : si secundo uel tertio mollius scatere cœperit,deponatur , quòd fit colore uinosus , ac deinde uni cyatho liquato admiscemus mellis cochleare : habet enim uirtutem fœnigræci semen mitissimæ detersionis. Vel certe mulsum dabimus ex lini semine fricto,atque trito, admixto puluere , aut liquato linteolo limpido,uel farina meregmi.Si autem maior purgatio fuerit facienda , irin illyricam atque herbum dandum probamus . Oportet etiam herbum rubrum aquæ infundere donec infletur . Tunc testa calefacta atque ignita molere, terere, ac deinde tum tenuissimo cribrello eius pollinem mulso aspergere in cochlearij quantitatem,uel ex melle decocto electarium facere ,admixto scilicet polline supradicto. Sed propter uehementiam herbi erit conijcienda sordis magnitudo , ut si fuerit putruosa, quam Græci dysoden appellant,tunc solo herbi polline utemur . Sin uero non ita fuerit cogens causa , admixto sesamo iri illyricæ æqualis ponderis aut superantis,pro passionis magnitudine : ac si plurimum putruosum apparuerit ulcus,ex ijs quę feruntur,non solum per os conuenit herbi pollinem dari,sed ex ipso confectum etiam cataplasma aceto atque melle extrinsecus apponere. Tunc etiam lenticula simili usu adhibenda probatur: & præterea purgatiuæ uirtutis aristolochia & dracontia herba , siue quæ appellatur aron : eius generis etiam marrubium approbatur,quanquam sit stomachi uexabile,purgatiuæ tamen uirtutis. Oportet autem eius manipulum tribus aquæ sextarijs decoquere,donec ad partem redeant. Tunc marrubium detractum proijcere,atque admiscere mellis boni libram,& rursum decoquere,donec ad suam ueniat crassitudinem . Ac si marrubium uiridius fuerit,tundendum atque exuccandum,& in unum cyathum succi libra mellis miscenda , & ita decoquenda,aut aquæ sextarij tres decoquendi,siue admiscendi,donec crassitudinem sumant . Faciunt etiam ex strobilis & amygdalis,& lini semine,uel supradictis electaria confecta. itē ex amygdalis,& ptisana cum melle & lacte sorbile medicamen,& primo cum pane acceptum infuso melle. Tunc etiam singulare sorbēdum paruissime,ad modum unius cyathi uel duorum: dehinc plurimum longe ante tempus alterius cibi : quanquam sit in quibusdam hoc solum cibo sufficiens : etenim corpus nutriet , & uulnera reterget,& cruentos,uel purulentos : dehinc cum tenuia sputa ferri uiderimus, facit etiam strobili decoctio,quæ conficitur hoc modo : uiridem strobilum sumentes fructuosum,qui in semet habeat quædam resinalia,quem tribus sextarijs immixtum decoquimus,donec pars liquoris insumatur.

Tunc detracto strobilo erit residuæ parti liquoris miscenda mellis libra,uel glycyrrhiza. Tunc decoquēdo donec crassitudinem sumat. Conuenit etiam ex squillitico uino electarium confectum,ex quo erit sextarius unus libræ mellis admiscēdus, & gummi uino perfusi selibra : tunc decoquendum mel,donec uinum insumatur . Potest præterea etiam melilotum linteolo ligatum tempore decoctionis immitti . item succus glycyrrhizæ simili modo,atque eodem tempore misceri probatur . Conuenit etiam diocodion medicamen cochlearis quantitate sumptum,uel butyrum cum melle electario datum : & præterea purgatiuæ uirtutis atque siccatiuæ hoc medicaminis genus marrubij succi uiridis sextarij tres,mellis libra una: quæ cum fuerint coctione crassificata,iris illyricæ immittendæ sunt drachmæ duæ . Sed oportet neque semel , atque eodem tempore omnia hæc ægrotantibus dari : uarias etenim materias posuimus : siquidē iugis speciei unius oblatio satiat ægrotantes,& propterea recusetur.neque accessionis tempore hæc danda mandamus . Quapropter uni etiam cætera in curationibus monemus intuenda , quo purgato ulcere humanioribus cibis utamur,hoc est ex mediæ materiæ qualitate . Conuenit interea motus latens pensili primo lectulo cathedra longiore , atque in uicina porticu . Adhibita etiam perunctione primo sedenti, ac deinde recepta fortitudine stanti, purgato ulcere dabimus uinum album , atque lene mediocriter remordens. Tum lauacrum adhibendum, quando etiam sicca conueniat cibatio singularis , uel cum palmulis thebaicis,& pulmento in cibum dato,uel arnoglossa herba,& uolantum non pinguia. Item sub lingua amylum datum,quod retentum in defluxionem ueniens subiectis partibus patientibus irruat, &

paulatim adiuuet cicatricem, uel mel decoctum simili modo datum, aut paruo ex amylo admixto: tum etiam trochiscum, qui appellatur trigonos, uel mel uino remordenti admixtum parti suæ quãtitatis & decoctum, donec incoquatur uinum. Tunc etiam antidotum, quod appellatur theriaca mithridatios, quę in semet habeat siccandi atque recorporandi uirtutem. Item zopirios, & dierisimus. Apponenda præterea extrinsecus emplastra, quę in cicatricem ducere ualeant, ut est melinon, ac deinde siccantia magis. Tum cum firmum apparuerit, lenimentum erit amithaoniõ imponendum, uel polyarcyon malagma, admixto cerotario ex oleo cyprino confecto parte tertia: siquidem hæc singularia primo tempore ægrotãtes ferre minime possint. Tunc cyclica regula adhibenda, sed quæ non repentinas habeat ordinum mutationes. Denique nunc uinum, nunc aquam potare permittimus, iuxta cycli rigorem. Danda etiam drimyphagia, quam despuentibus sanguinem memorauimus. Adhibenda etiam localia adiutoria, similiter cucurbita, dropaces, & sympasmata, & paroptesis, & sinapismus, & bibendum medicamen, quod diapipereon appellatur: ualet enim callositatem ulceris tenuare, atque siccare. Fugienda præterea bibendi medicaminis satietas, & eligendus consuetorum usus: magis siquidem insueta materia uexatus stomachus, atque fastidio supinatus prodat ægrotantes: & propterea uehementer utilis naualis gestatio, atque longa nauigatio, lectio, uocis exercitatio, & omne quod dare corpori fortitudinem potest. Veteres autem medici alij nihil de ista passione memorauerunt. Sed Diocles libris, quibus de passionibus atque causis, & curationibus scripsit, iubet initio cibos detrahi, nihil de fine abstinentia significãs, quousque sint ægrotantes retinendi: tunc sudores commouendos, quibus necessario uires auferantur, & neque hoc, quẽadmodum faciendum sit, ordinauit. Vtitur etiam anacœliasmis, quorum qualitates non memorauit, adijciẽs uerrendum, siue deducendum à pulmonibus humorem, quando fuerat mitigandum potius ulcus, quàm depurgandum. Item uomitum ex oxymelle adhibendum, quo corpus disijciendo ulceratas lacerat partes: atque hoc iugiter, & post cœnam faciendum probat: dehinc proterua mentis cæcitate deceptus etiam psichrolusian imperat adhibendam, & allium dandum, quod necessario uexet ęgrotantes inflãdo: tum uino flauo utendum siue nigro, & propterea duro: atque post prandium deambulatione uexandos imperat ęgrotantes, & nulli adiutorio sua tempora reddenda perspexit. Item Praxagoras secundo libro curationum ijs qui pulmonis ulcere afficiuntur initio helleborum probat, atque sitim faciendam: tũ resumendos: non aduertens primo resumptione, tunc helleboro utẽdum, quo possint eius laborem perferre ęgrotantes. Ad summam, non resumpto uiribus deficienti helleborum non conuenit. Resumpto autem, uel fortificato exclusa phthisica passione comprobatur, & propterea usus hellebori recte prohibetur. At Themison secundo libro Tardarum passionem quędam recte, quędam caduca proteruitate cõposuit. Ex quibus est etiam pendentis thori gestatio, quo plurima parte diei ac noctis motu exerceantur ęgrotantes, cum necessario accessio uespertino tempore asperetur, atque luce surgente leuigetur: quo non solum laboriosus, uerum etiam intemporalis, & inordinatus motus ab eodem adhibitus approbatur. Etenim initio lucis, & dimissionis tempore nutriri cibo conuenit ægrotantes: est etiam noxium allium, quod imperat dare: siquidem inflationem maximam faciat. Vnctio item ex feruentibus adhibita uirtutibus, quam circa uesperam probat adhibendam, cruribus atque brachijs contraria iudicatur: tũc enim febres ardescunt. Imperat pręterea inter duos uel tres ęgros lauandos, cum corpus elimatis uiribus debilitet lauacri frequentia, & sordidet atque humectet ulcera. Pręterea herbum, dehinc intybum, & plantaginem, cum sit horum usus differentia temporum separatus: herbum enim purgationis adhibetur causa: frigerantiam uero cicatricis obducendę. Item imperat ulcera facienda extrinsecus ijsdem quibus intus inesse senserimus, quod est perniciosum: putat enim auersione humoris facta ad exteriores partes altiora ulcera pręsiccari: & propterea diutissime differendam sanitatem exteriorum ulcerum, donec illa clauduntur. Imponenda nanque ait emplastra, quę humoris prouocant defluxionem: cum humoris defluxio iuxta sapientia placita nullius commodi teneat fidem: sic etiam plurima localia adiutoria adhibenda conscripsit, quę tamen multo tempore magnificas ulcerationes, hoc est, quas nos extrinsecus infiximus, in cicatricem uenire cohibeant, impediens plurima quę congrue adhiberi possunt, ut defricationes, dropaces, cucurbitę, sinapismi paropteses, et alia quę cum uehementissime prosint, ulceratione cutis pręfecta adhiberi non possint.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION

LIBER TERTIVS.

De suspirio, siue anhelitu, quem Græci asthma uocant. Cap. I.

ANHELATIO, siue suspirium ab accidenti nomen sumpsit. Vocatur præterea secundum aliquos spirationis difficultas, quam Græci dyspnœan uocant, siue orthopnœan: siquidem sese præfocari sentiant, cum iacuerint ægrotantes, atque erecti facilius spirent. Item, ut alij dicunt, contrario uocabulo suæ uirtutis nomen accepit: nam cum sui ratione conuertat ac deprauet, tanquam corrigat orthopnœa nuncupatur, quam nos spirandi dicere correctionem poterimus: multa enim contrariæ interpretationis uocabulum sumpserunt, ut fella, quæ Gręci glycea uocant, uelut dulcia, cum sint amarissima. Grauat autem atque premit hęc passio magis mulieribus uiros, & iuuenibus senes, atque pueros, & durioribus natura corporibus teneriora, hyberno atque nocte magis, quàm die uel æstate: in quibusdam ex initio generatur: in quibusdam perfectis irruit passionibus: sed magis ex profundo frigore sequitur patientes spirationis difficultas, & frequenter natura celerior magis quàm tarda. Item præfocationis sensus secundum thoracem, atque grauedo, & feruor igneus. Item enteron ad superiora conductio, & cum passio uehementescere cœperit, stridor atque sibilatio pectoris cum uocis debilitate. Tum extensio colli atque uultus cum rubore, & oculorum suspenso attentu, & iacendi potestas schemate supino, tussicula nunc arida, nunc uuida, cum sputis tenuibus & spumosis, aut crassis & uiscosis, & sudoribus, & colore morbido, atque pulsu humili. At si grauior impetus superpositionis fuerit, ora ægrotantium liuescunt: & quidem excluso per nares humore muculento releuantur, atque præfocationis carent metu: quod non aliter cedit, etiam si super oculos lacrymarum fuerit fluor. Variantur autem tempora passionis superpositionibus & lenimentis, & nunc limpidis atque synceris, nunc sordidis, & passionis tractibus implicatis, ut etiam tunc leuis difficultas inspirationis inesse uideatur: quæ facile prodetur, si ægrotantes itinere ascensibili gradiantur, atque ocyus pergant: uel indigestione, aut usu uenereo affecti, uel frigore, atque puluere, siue fumo grauentur. Differt autem hęc passio à peripleumonia, quòd neque cum febribus necessario fiat, & semper tarda esse uideatur. Itē secundum aliquos discernitur ab orthopnœa: siquidem hæc cum stridore atque præfocatione asperetur: orthopnœa uero cum thoracis euersione atque singultu, aliquando etiam cum sanguinis fluore. Item secundum aliquos magnitudine discernitur: uehementem enim dicunt orthopnœan supradictis passionibus. Sed est melius, ut uno atque generali concursu passionum potentiam iudicemus, ut nunc uehemētem passionem dicamus, & magis accessionis tempore, nūc leniorem & magis dimissionis tempore. Est autem passio stricturæ, quapropter conuenit, ut mox corpus inuaserit, siue cum repetendo superpositionem asperauerit, iacere ægrotantes altioribus stramentis, thorace atque capite subleuato, loco lucido atque calido, mediocriter adhibita requie, & abstinentia cibi usque ad tertium diem. Et si uires permiserint, pectus tegendum lana, atque fouendum oleo dulci calido: adhibita quoque articulorum blanda calidarum manuum fricatione, ut etiam tenendo medeamur teporibus admotis tempore quo accessio uehementescit, & cucurbitæ lenissimis raptibus detrahendę. At si pręfocatio coegerit, & uires permiserint ęgrotantis, adhibenda phlebotomia, & diatriti tempore unctione antecedente sorbilis atque calidus & uarius in dimissione offerendus cibus, atque alternis diebus, donec passio declinet. Sin uero imbecilles uiribus fuerint ęgrotantes, diurnis diebus dabimus cibum: sed ea die, qua abstinere oportuerat, paruum: ea uero, qua dare licebat paulo, plurimum. Sin uero officium non agnouerit, simplex clyster adhibendus, et ante cibum mulsę ex melle despumato duo uel tres cyathi prębibendi. Tunc cataplasma laxatiuum atque cucurbita cum scarificatione adhibenda thoraci, & in utrasque scapulas, ac magis paulo inferioribus locis, quo sine ulla quassatione partium eius raptus efficiatur. Tum uaporatio spongiarum, atque cerotarium, & malagma quod diachylon appellant, uel mnaseum: atque ita lauacrum, & uinum, & uarius reddendus cibus. In lenimento uero, si corpus passio tardauerit, erit adhibenda resumptio, gestatione, uocis exercitio, deambulatione, unctione, fricatione, corporis retento spiritu: tum lauacrum, atque cibum ex pulmentis medię qualitatis. Dehinc ad recorporatiuam curationem transeundum. Adhibenda drimyphagia, atquę cęterarum transitus mutationum, quas sępe cyclos ordinantes docuimus. Tum etiam ex radicibus uomitus, uel si passio coegerit, etiam helleboro prouocatus. Iubemus pręterea acetum scilliticum ęgrotantes ante cibum sorbere, uel cum aceto nitrum, siue laser, aut hysopi decoctionem cum fico contritum, uel nucleo pineo, quem Gręci pityda uocauerunt admixto mulso. Item abrotonum tritum cum sulphure, atque aceto ex mulso confecto, uel urticæ semine, aut radicum, & horum similium electariorum, ut est melli admixta resina terebinthina, aut cartamum, quod nasturtium uocamus, aut sesamum, cū aloe, & amygdalis amaris. Aliquando etiam pipere, uel oui uitello: uel illud electarium quod diascylles appellamus, cuius confectionem de Medicaminibus scribentes tradidimus. Tum etiam cucurbitę recorporatiuę adhibendę thoraci, atque interscapulo: dehinc dropax, paroptesis, heliosis, sinapismum, acopa,

recorporatiua

recorporatiua malagmata,ut eſt diadaphnidon,uel dialoe,uel diaeuphorbio : dehinc nauigatio atque peregrinatio terrena, & potio theriacæ antidoti, & aquarum naturalium uſus,quarum præſtant in Italia cotyliæ appellatæ,ſiue albæ,uel nepeſinæ. Tum etiam cataclyſmus,hoc eſt aquarum illiſio ſuperne, iiſdē locis qui patiuntur: utilis denique maritima,& plurima mare tenus conuerſatio,atque conſuetudo frigidi lauacri,quam pſychroluſian appellant. Aliqui autem aduerſarum ſectarum principes etiam dauco cū aceto & melle ægros potauerunt,ſiue iri cum mulſo,& uentrem plurimum deduxerunt,dando de diagridio,quod ſcammonian Græci appellant,obolos tres,cum duplici pondere aloes ſiue hieræ,quam catarticā uocant,uel ammoniaci ſalis obolum,ſiue opoponacis ſimile pondus,uel cneoron, aut polion herbam, uel peplion,aut calchantum,uel thapſian,aut aſininum lac,& caſtoreum,non ſolum lenimenti tempore, ſed etiam in augmēto,ſiue ſuperpoſitione paſſionis. Alij uero etiam urendum thoracem, uel caput crediderunt. Themiſon quoque ſecundo libro Tardarum paſſionum in quibuſdam eiſdem compeccaſſe uidetur, cum plurimum uentrem depurgandum credidit ex diagridio, atque in ipſa acceſſione. Vtitur præterea cōſtrictiuis,atque ijs acrioribus: & imperat dari thapſiæ ſuccum cum opoponace,aut ſagapeno, ex quibus ſtomachus neceſſario uexatur. Hic denique erit memorandum,quia potis medicaminibus nō ſine cautionibus utendum eſt, ut neque eorum plurima ſatietate uexandi ægrotantes. Item in impetu uel aſperitate paſſionis recorporatiua adiutoria prohibenda : erit enim cœnoteta conſideranda, qua facile medicamina qualitatis ratione accedente correctius approbamus.

De ſtomachicis. Cap. II.

A' PARTE corporis quæ patitur ſtomachica paſſio nomen accepit:ſed non omnis ſtomachi querela illico paſſio nuncupatur,niſi fuerit ex multorum concurſu ſignorum,& perſeuerantia cōfecta, atque corporibus tardans repetendo ſuperpoſitionibus lenimenta. Plurimi igitur ſingulatim ſpeciales curationes eius tradiderunt : nunc de ſtomachi duritia dicentes,nunc de uētoſitate,de rheumatiſmo, & debilitate,& horrore ciborum,& faſtidio. Themiſon quoque primo libro Tardarum paſſionum ſolutionem circa ſtomachum,quam appellauit rheumatiſmum, ſecūdo libro uentoſitatem. Item Theſſalus ſecundo libro regulari curationem ſeparauit ſoluti ſtomachi atque inflati. Nos uero communiter ſub una propoſitione de omnibus dicere curabimus, qua uentoſitatem uel ex tumore duritiam confectam ſtricturæ iungimus : faſtidium uero, ſiue horrorem ciborum, & corruptionem ambiguam utriſque principalibus paſſionibus ſubijcientes. Antecedentes cauſę quę ſtomachi paſſionem faciunt,cęteris quoque paſſionibus generandis communes eſſe probantur,ſed magis iſta iugis indigeſtio parit, ſiue poſt cibum gemitus,& perfrictio profunda:item mœſtitudo & medicaminis inſueti potatio. Sequitur autem in paſſione conſtitutos acceſſionis tempore animi defectio,articulorum frigidus torpor, aut uariatus per membra acrior naturali feruor,qui magis medias teneat manus : tum roſcidus ſudor,& animi anguſtia,iactatio,anxietas,ſiue concatenatio mentis,& deſponſio,coloris mutatio,pulſus paruus,celer,imbecillus, corporis tabes,cibi faſtidium, uel maior ciborum appetitus : tum corruptio acceptorum cum acore in bromoſam uel fumoſam tranſeuntium qualitatem. Quibuſdam etiam uocis amputatio,& dentium confrictio,ſiue concubitus,inſeparabilis capitis grauedo,aurium tinnitus, & quibuſdam ſitis inſatiabilis : cum in acceſſu tumor maior fuerit excitatus,oris ſiccitas,& ſaltūs ſub præcordiorum partibus: tum dolor in eadem parte,aut etiam inter palas tenens,ſiue latius,cum ſe tumor uberior infuderit:dehinc tranſuorandi difficultas cum præfocabili ſenſu. Quo denique commoti quidam noſtrę ſectę principes, Epiſtolarum libris hoc accidentię genus ſtomaticam ſynāchen uocauerunt. Dureſcente autem ſtomacho ſine ullo feruore atque dolore,cætera communia ſigna ſequentur : tunc ligneus earundem partium ſenſus, & magis inter palas, ſi omnis aruerit ſtomachus: ſin uero in ſuperioribus erit tranſuorandi difficultas, donec ad eius fundum accepta perueniant:aut ſi in eodem fundo,quem Gręci baſin appellant,fuerit durities,erit tranſuoratio facilis:ſed poſt eius perfectionem grauatio ſequetur,tum durities,atque extantia in interioribus præcordiorum. Ac ſi uentoſitas fuerit ſtomachi,tenſio ſequetur inflatione coniuncta:tunc capitis plenitudo cum oppreſſis atque iugibus ructationibus,teſtante grauedine, quę magis accepto cibo ſentiatur. Tum ſonus in interioribus liquidorum tanquam ſemipleni folliculi,errante uento per inania : atque ita tenſione laxata,erunt ructatione releuandi : & ſi etiam inteſtina fuerint conflata,rugitus interiorum ſequetur,quē Gręci borborygmon appellant. Ac ſi ſolutio fuerit ſtomachi,quam rheumatiſmum uocauerunt,ſequitur ſaliuarum fluor,& quibuſdam iugis ſputus,& oris humectatio nauſeabilis, cum mordicatione interiorum quibuſdam plurimus uomitus craſſioris, uel tenacis, aut fellei, & praſini humoris, uel alterius cuiuſlibet ſubſtantię circa ſupradictos colores. Sin uero occulta fuerit ſolutio, quam Gręci adelon appellant, aut immenſa ſigna uideantur,quę Gręci logotheoreta uocauerunt,ſequitur debilitas pulſus ęgrotantis,& ueluti ſtomachi pendentis atque trementis ſenſus,marcor ac defectio animi,quā Gręci lipothymian uocant, quę ſumpto cibo temporaliter depellatur reſumptione ſuffecta,nec tamen perſeuerabili : ſed rurſum in eandem relabent defectionem,in imagine ultimę paſſionis. Quo fit,ut niſi quis celerius ſumpſerit cibū, ſumma defectione iactetur. Sic denique plurimi impauſabiliter tota die atque nocte cibum ſumpſiſſe ueteribus traduntur : nanque Aſclepiades memorat,Praxagorę famulum ternos bilibres panes per ſingulos dies accepiſſe : quibus comeſtis non aliter paſſione afficeretur,quàm ſi nihil acciperet. Sed ab iſta paſſione phagedęna diſcernitur : ſiquidem in ipſa non inſumantur,uel digeſtioni tradantur accepta,ſed gra-

uatione ſequente euomãtur. Hæc ſunt quæ ſtomachi rheumatiſmo occurrunt : ſed circa regulam methodicam diſcernentes ſuperpoſitionis tempore contrariarum adiutoria paſſionum ſtricturæ ac ſolutionis, quę ſuis ſpeciebus ſignis approbantur,in lenimento communi ſæpiſſime curatione utemur,quam recorporatiuam dicere poterimus,à Græcis metaſyncriticam appellatam. Cum igitur primo ſtricturæ paſſio corpus inuaſerit,atque noua temporis cauſa fuerit ægrotantis, ſiue in ſuperpoſitione conſtituta turbando,aut dolore,aut uentoſitate affecerit patientem,conuenit eum iacere loco lucido, atque calido mediocriter,adhibito ſtraminum atque operimentorum calidorum uſu:&,ſi uires permiſerint,adiuncta abſtinentia uſque ad tertium diem,& acceſſionis tempore omnifariam requiem : tum articulorum blanda cõuenit defricatio , cum quodam calidarum manuum amplexu,ut etiam tenendo medeamur. Dehinc uaporationes inter ſcapulas, ſiue palas adhibendæ : pectori quoque ſaccelli calidi ex cantabro confecti , ſiue polline : nam Græci omphacomeli uocant,& harum ſimilium materiarum. Conuenit etiam multiplicati linteaminis uaporatio,ſiue pannorum,uel plagellarum,quæ Græci ptygmata uocant,oleo tinctarum, cucurbitæ igni externo uaporatæ,atque leniter appoſitæ iugi atque frequenti mutatione. Aliquando etiã teſtea uaſcula,quæ Gręci amphoras uocant,ſiue uitrea : tum fomentatio ſtudioſa ac iugis , ex oleo calido atque dulci,uel in quo maluæ agreſtis radices decoctæ ſunt : ſi ſingultus fuerit,ſicyonio : ſi inflatio , ruta uel anetho. Ac ſi uocis fuerit amputatio,in acceſſionis affectu decumbentibus erunt ſpongijs aqua calida expreſſis ora uaporanda, & diſtinctio dentium facienda digitis immiſſis , quibus lenius gingiuas deprimamus. Tum capitis fomentatio,& reſumptionum moderamenta adhibenda,ut panis calidus , uel cucumis,aut melo,uel terræ gleba aqua calida infuſa , & oris collutio ex aqua calida, & acceſſione uergente parua potatio : ac ſi in uehementiam paſſio uenerit,adhibenda phlebotomia : qua perfecta,ſi tertia fuerit dies,quam Gręci diatriton uocant,erit ęgrotans unctione curandus,calido ſcillicet ac dulci oleo : tunc oris adhibenda collutio : cibus offerendus paruus,leuis,calidus,ſumptione facilis, ut ſorbile quidquam ex pane atque melle,& ſale,& anetho confectum,ſiue pulticula molli,uelut ex pane, aut alica , & oua ſorbilia : tum alternis diebus permittentibus uiribus ęger nutriendus, donec paſſio declinet. Potus pręterea dãdus eſt plurimus,ſed neque maioribus hauſtibus haurientibus , neque coaceruatim atque eodem tempore,quo potius ignotos impleri,quàm relaxari faciamus. Iis autem partibus quę fuerint in tenſione conſtitutę,cataplaſmata conueniunt laxatiua,ut eſt prę cęteris ex fœnigręci pollinibus,& ſemine maluę ex ſolo melle, & paruo oleo admixto confectum , quod plurimo tempore corporis poſſit ſine ulla grauatione immorari : tunc cucurbita adiuncta ſcarificatione,ſiue hirudinum appoſitio , quas uulgo ſanguiſugas appellant : deinde cataplaſma, & uaporatio ſpongiarum expreſſarum liquoribus ſępe memoratis. Declinante paſſione ſi ulla durities fuerit conſecuta,erunt cataplaſmata apponenda,ut nuper docuimus,admixta reſina,ſiue in olei uicem liquida pice,uel ex radice hibiſci,& adipe porcino,recenti primo,tum ueterato confecta,ſiue ex hordei pollinibus,aut lolij ſemine , & arido fico & hibiſco : tum etiam ex oleo calido embaſis,ſiue ex uarietate eiuſdem per diuerſa uirtutis fœnogręci decoctione,uel radicis maluarum,aut lini ſemine. Dehinc cibus uarius dandus,ſed qui nullam faciat inflationem,neque digeſtione tardius approbetur,ſed omni facilitate conueniens,ut cerebrum porcinum,piſces teneri, atque olera quę uentrem mollire ualeant : tum lauacra conuenit adhibere , atque uino ęgrotantem reſumere leni. Vtendum etiam malagmate quod diachylon appellamus , ſiue mnaſeum, uel diamelilotum. Et ſi uentoſitate fuerit ſtomachus affectus,adhibendum diaſamſucum,ſiue diaſpermaton : quorum cõpoſitiones de medicaminibus Reſponſionum tradidimus libris . Si rheumatiſmus fuerit,quem nihil aliud quàm ſolutionem accipimus, conuenit ęgrotantem iacere loco mediocriter frigido,ſupino ſchemate,attritis ac teneribus ſtramentis utętem,adhibita requie & abſtinentia,ſicut ſuperius diximus,permittentibus uiribus, tum tenacior ligatio articulorum:uel ſi cauſa coegerit, conſtrictio facienda appoſita cucurbita ſtomacho,plurima flamma ſubiecta : dehinc ſolutione cogentes ſpongia frigida :atque odoramenta quę percutere minus ualeant caput,ut exhalatione ſui frigus ingerant ęgrotanti,ut mala cydonia,pira,ſorba,mala punica,murta,lentiſcum,roſa, uel pulentum infuſum,& ijs ſimilia,oris collutio ex aqua frigida ſiue poſca. Ac ſi plurimus fuerit ſaliuarum fluor,expuere iubemus ęgrotantem : ſiquidem retentus ſtomachum ſoluat : tranſuoratus autem humectet atque obducat , & propterea geminet ſolutionem. Sed hoc conuenit facere urgenti tempore , ne meditatio potius expuendi fiat , atque exinde prouocatio fluoris augeatur. Perſeuerante paſſione gargariſmata ſunt adhibenda ex ſupradictis,uel ex aliquo ſucco ad fluorem ſanguinis pręſcripto , qui ualeat frigore,atque propria uirtute mederi:uel ſi res coegerint,ex ijſdem ſpongię expreſſę,ſicut in alijs docuimus,gutturi admouendę, ſiue pectori,& interſcapulo. Lenius autem atque idem faciunt ptygmata ex ſupradictis expreſſa liquoribus : conſtringunt enim ſaliuarum fluorem,& nauſeam releuant, quod nõ minus etiam maſticata conyza,atque exputa,ſiue maſtiche contrita, & lactucæ albæ ſemen facere ualent. Poſſunt etiam poto dari ea quæ congrue medeantur , ut duobus aquæ frigidæ cyathis ſeminis aſpergantur cochlearia duo,ſiue maſtichis cochleare unum,uel plantaginis,ſiue mali punici dulcis,uel acidi ſuccus, cum particula menthę paruiſſima,uel cucumeris ſemine contrito. Dandum quoque medicamen confectum,quod diaporon appellamus : item diamoron , ſiue diaroos,& ijs ſimilia : quorum compoſitionem Medicaminum docuimus libris. Cauendę præterea horrentium materiarum fabulæ,quæ quadam commemoratione uomitum commouere uideantur:utendum cataplaſmatibus, quæ nuper de fluore ſanguinis ſcribentes docuimus : diatriti tẽpore adhibenda perunctio ex oleo Hiſpano,ſiue lentiſcino,uel murtino,qua præcuratus ęgrotans,ora fouenda aqua frigida,uel ſpongijs ex ea expreſſis detergi : tunc cibo re-

ficiendi conſtrictiuo,ſicut de fluore ſanguinis conſcripſimus: atque ita parua interpoſita dilatione frigidæ parum aquæ paulatim bibat. Quod ſi quiſquam non ualuerit ſuſtinere,calidam dabimus, ut nimio feruore conſtringat : imitatione enim uelut uſturæ partium perficit denſitatem. Ac ſi cibum ſibi in ſtomacho natare ſenſerint ęgrotantes,cōuenit articulorum impreſſam ligationem facere,ita ut in aquam feruentem manus ægrotantium mittere,uel ſi maiora cogunt, etiam conſtrictiuam adhibere cucurbitam : & primo ori uentris,dehinc inter ſcapulas,ſiue palas,quod metaphrenon Grȩci uocant · & aliquando tertiā inferius à prima conuenit adhibere. Ac ſi cibus fuerit reiectus , ſecundo nutriendi ſunt ægrotantes : & ſi permiſerit ut diatriti rigorē ſeruemus,erit alternis plurimis paruus cibus offerendus, quo quidem diurnis diebus,ſed non ſimili modo ægri nutriri uidentur. Sin uero ſtomacho collectus humoris fluor mordicationem fecerit,ilico excludendus,ſi plurimum ſuperare fuerit uiſus:non quidem digitis immiſſis,quo uomitum prouocemus,ne magis influant acriora,& ex partibus ſanis,uel quę paſſione contaminatę non fuerint patientibus aduenire liquida faciamus : quippe cum conſuetudo ſæpiſſime tranſeat in naturam. Ac ſi plurimum edax fuerit humor,nec tamen ita ſuperfluus, ut ex ſua ſponte per uomitum excludi uideatur,ob facultatem reijciendi,quo minus euerſio fiat ſtomachi,dabimus potum : & perſeuerante ſolutione,cataplaſmatum,ſiue medicaminum uirtutes augemus. Tum ſi orexis,ſiue appetitio cibi fuerit impedita,dabimus ea quæ naturam ualeant excitare,ut intybi thyrſum,uel lactucę,& magis albæ,atque aceto tinctę : tunc albas oliuas,& panem poſca infuſum,cum paruo pulegio,& ſale,& Hiſpano oleo. Item pultem ex pane,uel tragoptiſana,atque poſca,& oleo,& ſale paruo confectam,& anetho,uel porro capitato,uel tragoptiſana,quę ex lenticula atque alica conficitur : ſed erit aſſanda lenticula. Tunc immittenda mala cydonia,uel orbiculata,ſiue ſcaudiana,ut plerique uocant,uel mala pira,aut ſorba,aut pira duracina,quę cruſtumina uocant,uel folia plātaginis mollia,aut intybi. Aſpergenda etiā alicę ſiuę oryzę,grana mali punici,uel uuę fabriles : dehinc etiam uina quędam infundenda,ut murtinum,malinū,uel ex malo punico confectum,aut hydromel inueteratum,uel quod melimelon appellant, aut hydromelon. Dā da etiam damaſcena,& malum aſſum uel elixum,uel quidquā ex ſupradictis. Sic etiam uolantum , quæ nulla pinguedine accipientem grauent,ut paſſerum pectora,uel perdicum, aut attagenarum : tunc etiam quadrupedum leuia,deinde porcina crura. Item maritima,quę non ſint contraria ſolutioni, ut ſquillę , mulli,carabi,bucini,ſpondylia,conchylia. Ac ſi cibus in acorem trāſierit,iiſdem erit perſeuerandum, atque eodem potu , cui erunt aſpergendę coriandri ſeminis drachmę duę : tunc etiam aſperiori uino utendum,quod Grȩci hypauſteron uocant. Perſeuerante fluore,erit etiam trochiſcis utendum, quos hęmoptoicis & cœliacis potādos ſcripſimus. Lauacrum interea tardius ac ſerius ordinandum,& multo atque longo tempore prohibendi ęgrotantes bibere,priuſquam cibum ſumpſerint , niſi aliqua forte maior neceſſitas intolerādę ſitis occurrerit : erunt nanque dādi cogentibus rebus ex uino aſperiore aqua commixti duo uel tres cyathi. Sed ſi forte complexionis paſſionum aliqua fuerint ſigna perſpecta,erunt urgētiora conijcienda,quibus ordo magis ſeruiat curationum. Plurimi uero medici ſtomachicos putant eos, qui duritia laborauerunt,& ſingultu,caſtoreum ex aqua mulſa ſolutum quātitate pleni cochlearis tribus cyathis aquę miſcentes. Eos autem qui fluore ſtomachi,hoc eſt rheumatiſmo laborauerint,aquā potāt, miſcentes aloes cochlearis pleni quātitatem,uel infuſione,uel decoctione,aut ſucco. Sed erit pręcauenda medicaminum dandorum ſatietas,ac magis inlocādę qualitatis,quam non ſolum ęgre perferant ęgrotātes,uerum etiam officio appetendi cibi deferantur,& propterea paſſionis augeatur pernicies. Hęc etiam de illo potando medicamine,ſiue antidoto,quod hieran appellant,dixerimus. Facienda etiam laborioſa,atque dolore grauiſſima ignis uſtura : ſed in lenimento oportebat ęgrotantium fortificare corpora, atque reſumere uaria geſtatione,& pro modo uirium ſub diuo deambulationes adhibere,ſiue lectionis exercitium,ſi fuerit literatus ęgrotans,uel ut communiter dixerim , uocis : tum unctionem ac defricationem , & eos motus qui magis humeros ualeant exercere retento ſpiritu,& nunc palęſtra corpus agitare,tum lauacro rariſſimo,in ijs qui fluore uexātur ſtomachi : iugi autem ac frequenti in ijs qui ſtrictura laborare uidentur. Vinum uero , atque uarium cibum conſtrictiuum prioribus , laxatiuum ſequentibus ordinamus , ut piſces teneros,echinos,oſtrea,& olera mollia, accedente regula methodicæ diſciplinę , minuendæ augendæque quantitatis. Dehinc adhibenda recorporatio,quam Grȩci metaſyncriticā uocant,ex acriori cibo,quem Grȩci drimyphagian appellant,ex aqua capparis confecto,& aceto,& ſale,& cepe:ſed ex depoſitis , quæ temporis requie accepto marcore inflabilis uirtutis careant qualitate. Dandæ etiam rapæ ſinapi madidatæ,atque ſalſum ex aceto & oleo conditum : uel aceto,& mulſo,& ſinapi : aut mulſo ex uino confecto : quæ quidem erunt uarianda. Admiſcendum etiam piper pro ratione uirium , atque paſſionis magnitudine,ut nunc uno,nunc duobus,nunc tribus acribus pulmentis utamur. Conuenit etiā ſicca fricatio cum aſpergine corporea facta. Tunc frigidi conſuetudo lauacri , quam pſychroluſiam appellant , & cibi ſicciores magis in ijs qui fluore,hoc eſt rheumatiſmo laborauerunt : tum rubor cutis faciendus inter ſcapulas,& in thorace uſque ad uentrem,nunc ex feruentis reſinæ lenimento,nunc ex picis, nūc ex dropacis,primo communis ac lenioris, deinde compoſiti ac uehementioris : atque ita nitri fricamento utendū,& ſole torrendum corpus,quod Græci helioſin appellant : aut paroptefis adhibenda ex carbonibus,uel parietibus ignitis,& ceromate : aliquando etiam ex fico calefacto : tunc defricatio ex nitro,atque oleo, & adarce. Adhibenda quoque acopa ex euphorbio,& diagridio,& pyrethro,& pipere,& ſinapi, uel ſucco ferulaginis,quem Græci thapſian uocāt : ungenda corpora,uel admixta cera imponenda,donec ſufficienter inflari ui medicaminis partes uideantur. Conuenit etiam uomitus arte affectatus , quo cor-

pora dissecentur: & primo ex aqua mulsa,uel ex aceto squillitico melli admixto singulari,uel adiuncto semine erucæ,aut cardami,aut urticæ,aut sinapi,aut salsamenti multi ex aceto & melle: tum etiam ex radicibus: ultimo quoque helleboro lenticulę admixto,uel oryzæ,in ijs qui rheumatismo fuerint affecti: cū sorbilibus uero succis qui strictura. Adhibenda etiam ptarmica,quibus stomachus commotione capitis contremiscat. Item sorbendus,aut infundendus rhinenchyto ferramento naribus succus cyclaminis, aut erucę,aut anagallidis herbæ: gargarizandum sinapi ex aceto & melle,decoctio thymi,aut origani,uel pulegij,aut hysopi,aut squillę succus cum aqua mulsa,& cętera similia eius generis quę fuerint,& magis cum initia atque summitas stomachi callosa uidebuntur, uehementiore modo curationis indigentia. Tunc etiam adhibemus quędam acriora,uel horum exhalatione ęgrotātes haustu suo hortabimur adducto spiritu recipere,quo etiam altiora agitatione medicaminis demutentur. Sumpto igitur fictili uasculo immittimus poscam: tum admixto nitro,origano,cardamomo,mastiche chia,carbonibus subiectis decoquimus. Sed erit primo os uasculi pręgypsandum,immisso utraque ex parte forato,cuius summitatibus oui uacuati imponimus testam, ex utroque suo uertice perforatam: cuius altera cauerna calamo inferatur, altera uaporem fumet acceptum: tum ęgrotantem iubemus ore aperto supradictam cauernam labijs amplecti, siue oui,ut supradiximus,uerticem,atque ita eius exhalationem excipere: cuius quidem feruor erit moderandus,ne nimietate partes exurat. Atque ita si plurima & perseuerans mordicatiō affecerit ęgrotantem,erit mitiganda simplicibus gargarismatibus,ut aqua calida,& oleo,siue lacte,aut decoctione cantabri, aut succo ptisanę,uel noxarum decoctione, aut amyli cum aqua. Oportet pręterea etiam partibus in passione cōstitutis apponere medicamen,quod polyarchion appellamus,uel diadaphnion, & horum similium,quorum compositionem Medicaminum tradidimus libris. Dandum quoque medicamen theriacum bibendum, quod diechidnon appellamus: cuius quoque compositionem Responsionum dedimus libris. Tunc ęgrotantes maritima natatione exercendi,atque cataclysmo curandi,hoc est aquarum illisione,suppositis partibus patientibus. Animo pręterea securo atque facili esse conuenit curandos, & aquarum naturalium usum adhibere,ut sunt in Italia quæ Cotylię sunt appellatę,& Nepesinę: lauacro atque potu aptissimo utendum,adhibita aeris mutatione longa,terrena,maritima: exercitationibus uarijs palęstrarum,adhibito pręceptore,utendū: atque ita ijsdem resumptionibus corpus conuenit recurare. sic enim perseueratione & uentositas excludetur stomachi,& alię quoque supradictę passiones depellentur.

De Phagedæna. Cap. III.

EST etiā phagedęna ex stomachi passionibus,qua affecto sequetur cibi uehemens appetentia,quā Gręci orexin appellant, & coaceruati accipiendi cupiditas, & immasticata transuoratio: tunc grauedo atque tensio, & propterea uomitus,quem sibi coacti atque oppressi prouocent ægrotantes,corporis macies, pallor. Aliquando etiam uultus inflatio,oris pedor: quibusdam etiam gingiuarum putredo, cum scabro dentium detrimento tritus,uisus obtusio, sed passioni genus philonij in problematicis non daturos nos iterum pollicemur: interposito enim tempore digestionis rapiuntur accepta, atque repletis uijs quos Græci poros appellant,obtunditur appetitus. Erit pręterea curandum,tempore quo cibamus ea ministrare quæ parum nutriant,sed quanta ui queant appetentiam obtundant: ut sunt olera quæ non relaxent,ne uomitum moueant,sed constringant potius. sic enim sui quantitate famem sentiunt,atque uirtutem propria digestione non grauando perficiunt. Bibere autem non prius,quàm solidus sumitur cibus,ijs qui fame urgentur utilissimum iudicamus: siquidem potu impleti minus solidos appetunt cibos: phagedænicis uero hoc conuenire negamus. humectatus etenim stomachus in uomitum facile prouocatur: & liquefactus atque supernatans cibus facilius nauseam prouocat ægrotanti. Erit igitur sensim uomitus differendus,atque eius consuetudo mutanda, ut interpositis diebus parum demus aliquando cibū, & appositione cucurbitarum eius adiuuemus descensum,qui solitis suis insertus teneatur. Alia uero uomitū permittamus,ac deinde paucis interpositis diebus prohibeamus,uel iterum adhibeamus,sed in adiutorij uicem, hoc est ex radicibus: tum etiam ex helleboro, quo regulæ curationis adiutorijs localia concurrant recorporatiua uirtute medentia,& partes ad fortitudinem naturalem ducant: quorum usu ex supradictis,atque in alijs passionibus ordinatis accipiendum ducimus.

De iecorosis, quos Græci Epaticos uocant, & lienosis, quos splenicos dicunt. Cap. IIII.

VTRAQVE passio à locis patientibus nomen accepit: siquidem fit in iecore,uel in liene constituta,tumore scilicet effecta siue collectione,uel duritia atque saxitate, quam scirrhosin uocant. Sed de tumoribus libris febrium docuimus. De collectionibus uero,siue uomicis specialiter docemus. De duritia uero aut saxitate,quæ cedente tumore efficiuntur,nunc prosequemur: sequentur enim quædam communia iecorosis atque lienosis,quædam specialiter propria,sed communia,grauedo,spirationis difficultas, & magis in itinere ambulationibus cliuosis. Tum piger motus, atque anhelatio,& sitis,& oris siccitas, coloris mutatio,pedum inflatio. Aliquando etiam febricula latens,& hydropismi suffusio, cum continua cibi corruptione. Propria autem, uel specialia iecorosos hæc sequentur,extans durities, siue scirrhosis in dextera parte præcordiorum,schemate rotundo costis ex aliqua parte subiecta, & propterea ueluti decisa. Ex alia uero parte circunscripta atque rotunditate terminata, color sæpissime æruginosus,

ſiue arquati ſimilis,quem Græci icteron appellant,urina turbata, uelut ſandarachæ colore. Et acceſſionis tempore dolor tendens uſque ad dexterum iugulum,atque palam,& difficilis ſupra latus ſiniſtrum iacendi copia : ſiquidem adducantur dexteræ partes ſuo pondere pendentes,& propterea grauedine atque doloris punctione ægrotantes afficiant. Tum felloſa ſtercorum egeſtio. Lienoſis uero extans duritia atque ſaxea ſub ſiniſtra parte pręcordiorum inuenitur ſchemate longo porrecta,& ueluti pectus inuadēs, uel umbilici ſæpiſſime tranſgrediens finem,atque latitudine ſuperans,nunc minime,nunc uehementer,ut omnia conata uideantur,& inſpicientes eo falluntur,ut membranam tumere,ſiue extare putent,quā Gręci peritoneon uocant,colorem plumbeum,atque acceſſionis tempore dolor tendens ad iugulum ſiniſtrū , & palam,& difficilis ſupra dextrum latus iacendi copia. Memorant plerique, etiam multitudine pediculorum ægrotantes affici,& grauiore per ſomnum ſudore, atteſtante ueretri in officium uentris erectione , & aſſidue è naribus ſanguinis fluore: præterea oris fœtor ægrotantes afficit,cum gingiuarum putrefactione & defluxione. Sectarum principes meminerunt,tenuari etiam cutem uentris, & uenas nigras apparere,atque craſſiores,& in cruribus ulcera difficile in cicatricem, uel indecenter uenientia. In ijs igitur communiter oportet ſuperpoſitionum tempore tanquam in tumore curando calidum iacentibus prouidere locum : tum fomentis & cataplaſmatibus,& cibis laxatiuis uti tempore, quo ſæpiſſime docuimus , ſed tenuibus ac ſorbilibus : tunc cucurbitæ atque ſcarificationes , & ſanguiſugarum conuenit appoſitio , quas hirudines appellant,& uaporationes : ac ſi uehemens fuerit,adhibenda phlebotomia ijs omnibus antepoſita : tunc clyſter,ſi uenter officium non agnouerit,ſed ex decoctione fici ſingularis,impreſſi patientibus locis: flectetur enim,& exercitio quodam durities reſoluetur. Conueniunt etiā frequentes cyclorum mutationes : denique inter paucos dies adhibenda drimyphagia : tum radicum uomitus cum aceto ſquilletico,uel certe helleboro erunt diſijciendi : tum alia mutatione reſumendi ægrotātes , adhibito uſu aquarum naturalium, atque natatione maritima,& uaporatione locorum natura ſpirantium , quo etiam ſudores moueantur,non ob uirium fatigationem , ſed quo poſſit calida ſpiratione ac naturali corporatio fieri patientium partium. Conuenit præterea etiam in litore ſicco ex harena ſole ignita paroptesis. Tunc malagmata quę corpus ualeāt papulare : & primo leuiora,ut eſt polyarthion , ex caphiſo fonte & ſalibus confectum,quod diahalos appellāt. Item ex tribus reſinis,quod diaretiſmum uocant: tum etiā ut eſt quod appellant diamyrepſicen balanum. Item diaoriganum,& diacardamum, uel diathapſias, & diaſbeſtum : quorum omnium compoſitiones Reſponſionum libris explicauimus. Sed ijs quæ ſunt uehementia,ut eſt diathapſias,ita erit utendum,tanquam ſinapiſmo uti ſolemus. Hæc eſt ſecundum nos curatio eorum qui duritiam,ſiue ſcirrhoſin in iecore uel in liene habuerint. Apud ueteres autem medicos plura , atque diſſonans & turbulenta curationis ordinatio inuenitur : alij enim phlebotomiam recuſarunt in lienicis,ut Apollonius Citienſis : alij probauerunt. Atque horum alij ex dextro brachio iecoroſos,& ex ſiniſtro lienoſos phlebotomandos dicunt : alij ex talo eius partis quę patitur : alij ex medio digitorum omnifariā uarijs extimationibus tentati : ſumit enim atque depoſcit ex ijs partibus,quę facile diuidi poſſint,phlebotomiā faciendā,hoc eſt brachiorum uenis,niſi forte ipſę tumuerint,& ob hoc oporteat longe à patientibus partibus phlebotomiam adhibere , quod iniuria lateat adiutorij. Item alij de uſtionibus adhibendis certauerunt,& quidā ſolis aiunt lienoſis conuenire : quidam autem iecoroſos ex medicaminibus ſcaroticis adhibitis,ſiue cauteribus,& horum alij urenda,alij ſuperurenda probauerūt , atque altius in lienicis cauteres infigendos:quorum quidam ſimplices,quidam triſulcos,quidam ſerratos approbant frigidos : tum uſtionis ulcera humectantes, atque in fluore humoris longo tempore prouocantes ſcirrhoſin defluxionibus auferendam crediderunt,ex quibus tumores atque indignationes & conſenſus cum uehementibus febribus neceſſario ſequentur : ſiquidem peritoneos membrana , quę eſt natura neruoſa,ignis uſtione uexetur. Fit etiam ſecundo impoſſibile plurimis atque uehementibus adiutorijs uti medicātem,ut ſinapiſmo,cucurbitis rapidis,forti raptura motis fricationibus,dropace,& ijs ſimilibus , cum cicatrices cęcitate uię,& hebetudine torpentes,tāquam mortuę uim nullam medicaminum accipiūt. Diuiſerunt pręterea plerique etiam curationis officium,ut alia iecoroſis, alia lienoſis conuenire probarūt. Hinc denique quaſdā lienicas uocauerunt: iecori etenim cataplaſmata aiunt adhibenda ex abrotono & ſeſamo. Item bibenda medicamina,ut theriacā quam dioſcoridian uocauerunt , diapatorion, uel diapyrion. Item anodyna,quæ nos indoloria dicere poterimus,ut ea quę ſcribunt diadion,pipereon,& lexypyreton,& chamæpityn,uel uiridis pini decoctionem ſingulatim,uel cum melle. Item urinalia medicamina quæ diuretica uocant,ut eſt mulſum cum dauci decoctione,uel fœniculi radices, aut petroſelini , aut abſinthij,aut mali cydonij cum œnanthe. Vtuntur etiam oleribus,ut lactucę coctę uel incoctę, aſparago,radicibus oluſatri. Ventrem quoque deducentes antidoto quod hierā uocauerunt. In lienicis uero epithema aiunt ſpecialiter conuenire ex cappare & myrobalano & aceto,ſale admixto,quod oxyalmō uocauerunt,& herba cui nomen aſplenos. Dant etiam bibendam aquam. Dicunt ſpecialiter lienem deducere,uel defluxionem purgare,ex quibus eſt ad nutriendum noxię cuticulę,& aquę ex lacu , in quo ſępiſſime candens ferrum fabricatores tingunt : de qua iubent dari cyathos tres , cum aceti cyatho uno. Item polion herbam,aut tormini ſemen in cotylę quantitatem,aut capparis radicem cum ſquillæ drachma dimidia,aut chamædryos,uel herpilli acetabulum,& ex aceto mulſo cyathis tribus, uel hippoſelini ſemen cotylas duas,cum uini cyathis tribus : aut libanotida herbam,quam nos roſmarinum uocamus, cum fœniculi ſemine in cotylæ quantitate ex uino mixto. Item ammoniaci guttę drachmam unam , cum mulſo ex aceto confecto cyathis tribus,uel tamariſci ligno.Item cibum uel potum ſumere iubent ægro-

tantes in uasculis tamarisci ligno confectis. Quidam etiam decidendum,uel auferendum lienem ordinare ausi sunt: quod quidem uoce dictum,non officio completum accipimus. Sequentibus autem atque diuersis sese implicantibus potionibus,medicaminum uariorum stomachum uexant,uesicam commouēt, atque totum corpus communiter in cachexiam mittunt,nescij quòd quædam ob acrimoniam proprię uirtutis,laceratione quadam communi potentia medeantur,& nos per quasdam inerrabiles proprietates, & neque alia iecoris,alia uenis esse medicamina,recte senserint : omnia etenim omnium corporis partium sunt communia,quando simili fuerint affectę passione. Regulantur enim siue diriguntur eorum uirtutes,non natura patientis loci genere passionis extenta atque indulta pro modo morborum , hoc est peccantium iudicium , sed eorum causa , qui rerum magis historias amant. Cætera quoque à quibusdam probata , breui atque concinna oratione subijciam. Diocles igitur libro quo de passionibus atque causis,& curationibus scripsit,phlebotomat iecorosos,& dextero brachio: tunc uentrem resoluit hellebo ro nigro,atque papaueris succo. Dat etiam cum mulso rosmarinum,quem Græci libanotida uocant, & murram,& pini folia. Adhibenda quoque cataplasmata ex phœnicobalanis cum uino atque lini semine,& sesamo,& pollinibus,quos omphacomeli appellant. Dat præterea aquam bibendam,in qua sit cā tabrum prælotum,& ptisana ex tritico: quæ omnia sunt inflantia,atque stomachi uexatiua,& digestione difficilia. Lienosos uero,quorum gingiuæ sudauerint sanguinem,phlebotomat : & similiter uexat medicaminibus felliducis,quę cholagoga uocant,atque urinalibus,quæ diuretica appellāt. Item Praxagoras primo libro Curationum iecorosis adhibet uomitum,& uentriflua medicamina ; & sudorem mouentia,& urinalia,& phlebotomiam,atque fricationem. Vtitur etiam uino nō aquato,& ustione cauteriū , & ijs similibus:lienicos uero phlebotomat,& cataplasmatibus curat,utēs digestibilibus cibis,& uino potat redolenti , & aceto , adhibita fricatione atque unctione, & lauacro . Dat præterea bibendam mulsam aceto admixto,daucio,aut hysopo,uel thymo,aut capparis radice,uel folijs,aut semine,aut ætheriæ herbæ semine,quam eryngion appellant,aut chamæleę , uel chamæpitys,aut absinthij,aut marrhubij : adhibens etiam uomitum. Erasistratus autem in iecorosis pręcidens superpositas iecoris cutes atque membranā utitur medicaminibus,quę ipsum iecur late amplectantur : tunc uentrem deducit,audaciter partem patiētem nudans. Item aliqui Asclepiadis sectatores gestationes & lauacra , & uaporationes cataplasmatum atque malagmatum excluserunt in iecorosis,suspicantes tenuissimorum corpusculorum fore consensum hoc est spiritus , quem leptomerian eorum Princeps appellauit,atque in egestorum constrictione falsitate causarum adiutoria magna recusantes. Themison uero secundo libro Tardarum passionum plurima in ijs methodico rigore ordinauit , sed proterua atque caduca intentione , etiam ex talo eiusdem partis phlebotomari iubet ęgrotantes,atque alternis uel interpositis duobus diebus sanguinis interea fieri detractionem: uulnerandam quoque iecoris partem ex superficie medicamine uel cauteribus existimat:& cōcedit esse quędam propria lienis adiutoria,ob eius firmitatem,hoc est,quę fuerint uehementia, ut cataplasmata, uel ustiones,eo cōcedens,ut etiam ipsum quoque lienem igneo cautere transpungendum probet tribus uel quatuor locis:non aduertens, quia pro magnitudine passionis ac uirium corporis extendūtur , atque indulgentur adiutoria,& non pro specie patientis partis : siquidem quędam quę natura difficilem habuerint sensum,& propterea non facile tactum accipiant,morbo tentata sensibiliora cęteris fiant,ut est plantę cauum,quod tumore dolidum,atque omnino sensibile & attentum fiet : atque rursum ea quę natura facile sentiunt,difficilioris sensus passionis efficiuntur causa. Quo fiet,ut sit iuxta regulam methodicam explosum,ut qui intentione cœnotetarum ducitur , corporis facile ne aut difficile sentiant curent, sicut latius de cœnotetis scribentes docebimus. Thessalus uero secundo Regulari libro omni ex parte immutatam,atque eandem iecorosis & lienosis formam tradidit curationis. Sed quia plurimę atque uarię ijs uisceribus irruunt speciales passiones,ut arquatus,siue aurigo,quam Gręci icteron uocant,& cachexia, uel atrophia,atque hydrops,de ijs nunc ordinare curabimus.

De aurigine siue arquato morbo , quem uulgo morbum regium uocant , Græci icteron appellant. Cap. V.

PASSIO uocabulum sumpsit secundum Gręcos ab animalis nomine, quod sit coloris fellei. Fit autem ex antecedenti iugi indigestione,uel medicaminibus uentrifluis potu datis,atque permanentibus , & minime exclusis. Sequitur in passione constitutis mutatio coloris in fellis qualitatem,quę primo appareat,ac magis uideatur in albidis partibus oculorū,atque plātarum talis uel uenis quę sub lingua sunt. Ventris quoque abstinentia,uel egestio albida atque argillosa. Vrina etiam crassior & crocea,oris amarior sitis,cibi fastidium,grauedo,& piper atque segnis uisus,insolitus motus, animi difficultas , pruritus & ariditas corporis,& ueluti exustione solis aspera cutis superficies. Sępe etiam iecoris tumentis inflatio , siue saxea durities. Difficile autem ac rarissime splenis , uel stomachi consensus etiam : ex ijs enim plerisque uisum & istam fieri passionem,quę sit quidem facile sanabilis, cęterum neque ita felleum faciat corpus. Fit pręterea nunc cum febribus,nunc sine febribus,& nunc celeriter circunscripta, nunc corporibus intardans,& propterea chronia appellata. Conuenit igitur cum primum corpus inuaserit siue tardauerit,& in superpositionem ueniens fuerit apprehensa, eam adhibere curationem quā de tumoribus in corporibus in torpore constitutis sæpe memorauimus. Denique si uehemens fuerit , etiam phlebotomiæ usus non reprobatur. In lenimento uero,corporis exercitio, atque cibis digestibilibus resumendos ducimus ęgrotantes : tum ad recorporatiuam uenimus curationem , prouidentes ut adiutorijs localibus,

bus,

bus,si qua durities in uisceribus fuerit, hoc est,in iecore,uel stomacho,aut liene, sicut superius docuimus, destruatur: sic enim cum passionis genus fuerit amputatum,etiã color naturalis corpori reddetur.Conijcienda sunt eius præterea accidentia,quæ Græci symptomata uocant,cum generali congrua curatione, id est,ut fel diffusum recorporatione adhibita detergens uarie deducamus, nunc clysteribus acerrimis, nunc absinthio poto dato, uel intybi agrestis succo uno uel duobus cyathis singularibus. Ac si declinationis tempus permiserit,etiam cum uino aliquando ipsa quoque intyba comedenda probamus cocta uel incocta. Item asparagum uel daucum,aut fœniculum,& ob plurimam oculorum infectionem erit sternutatio commouenda,medicaminibus scilicet,quæ Græci ptarmica uocauerunt.Item naribus infundendũ, priusquam in lauacrum ueniant ęgrotantes,ut quidam probant,struthium cum lacte,& ad speciem referentes, asinino uel humano. Similiter etiam elaterium quod appellant,hoc est cucumeris agrestis succum. Item cyclamini cum eodem lacte: fertur enim statim per nares,quæ uultum tenuerat fellis infectio, & magis si æger ingrediens calidas cellas feruens descenderit solium, atque requiescens diurno tempore aqua calida fuerit uaporatus,adhibitis aliquando etiam apophlegmatismis,quorum materiã sæpe memorauimus. Itẽ ijs quæ superficiem corporis lacessendo iaculare uidentur,quæ appellata sunt anastomatica, & propterea recorporatiua,in sudorẽ prouocantia fellis infectionem,hoc est,dropax iugiter adhibitus, uel solis feruor torridus,quem Græci heliosin appellant.Item naturalium aquarum exhalatio,uel medicaminũ sudorem mouentium usus. Aspergendum denique corpus struthio,nitro,sulphure,& ijs aspersionibus quæ ob pruritum corporis adinuentæ sunt,à Græcis sympasmata appellata,feruentiore aqua fouendi ægrotantes: sic enim seruata regula generali etiam accidentia passionis curabuntur: non enim hæc solis in acutis erunt passionibus obseruanda,uerum etiam in tardis,quas Græci chronias uocant. Vtendum etiam aeris mutatione & gestatione uaria, & litoraria moratione: animi quoque laxamento ac iucunditate, & aquarum naturalium uoluptate,natatione uaria,& assiduo uomitu,simplici,atque radicibus commoto. Item drimyphagia,in qua prę cæteris capparis magis usus approbatur,& acetum squilliticum,in quo sit infusa anchusa herba, & bulbi, & squilla igne torrida, id est subassata, cum melle electario data. Vinum præterea tenue probamus, & perseuerante passione helleboro decocto corpus agitandum: uel si oportuerit, bibendum damus medicamen ex herbo & ceruino cornu, in cotylæ quantitatem cum tribus cyathis mulsæ: in ijs qui adiuncta febre uexantur, uel conditi in ijs qui sine febre afficiuntur. Sed uitandam probamus frequentem & uariam medicaminum potationem,quæ fella deducere promittuntur, siue uentriflua,siue urinalia: etenim sitis extenditur,& solidioris cibi fastidium duplicatur, & corporis fortitudo minuitur,atque cibi accepti corrumpuntur,& omnis corporis materia adulterio medicaminũ deterior fit, cum habitudo,ut supra diximus,omnis fuerit immutata. Quod facere uidemus eos,qui sæpissime ac iugiter herpillum dari probauerunt,& absinthium,& aloen,& diagridium,& coloquintida, uel ex aloe & coloquintida hieram cõfectam.Item ex amygdalis,& absinthio,& aniso trochiscos confectos,& decoctiones recentis musti ex uino confecti,cum hyperico,uel aristolochia longa,uel herba adianto, quam Latini capillum Veneris uocant,uel cicere albo: aliquando etiam hæc mandenda probauerunt. Item rubea, quam Græci erythrodanon uocant,uel struthium tritũ cum fico arido,uel palmulis,aut sulphure in ouis sorbilibus in parui cochlearis quantitate: aut certe ceruini cornu elimatũ puluerẽ drachmã,unam, cum cyatho uno,& aquæ cyathis duobus,uel nepete,quam Græci calaminthen uocãt,aut radicibus pastinacæ, quã staphylen appellant,decoctis in uini heminam,& dimidiã, donec ad tertiæ partis liquoris ueniat quantitatẽ. Ex quo dandũ probant cyathum unum cũ aquæ cyathis tribus aut quinque,cum dauci semine:aut apiũ aut zingiber,meu,uel asarum,aut radicẽ herbę brionię. Itẽ seseli & libani herbę infusionẽ uel decoctionẽ & throchiscos ex herpillo uel fœniculo confectos,uel ex aristolochia,quos diherpillum,uel diamaratrũ, & diaristolochia appellant:horum enim uaria multitudo,uel usus frequens, causa sæpe ipsius fuit faciendæ passionis: non enim quoniam fellis detractio facta,illico curationis est causa,nisi totius quoque passionis fuerit destructio consecuta:sic igitur ijs utendum erit,ut supra demonstrauimus.Itẽ quidam Veneris probauerunt adhibendum usum,laxationem carnis faciendam æstimantes. Ex quibus est Titus, Asclepiadis sectator,& Themison. Sed est hoc neruositatis uexabile: quippe cũ fortitudinem corporis tollat,quę magis est ægrotantibus adquirenda. Item alij aurum iugiter aspicere uel intueri ægrotos præceperunt, siue aureos colores.Iis denique etiam operimentis utendum laudauerunt:siquidem similia rapiantur, & propterea morbi,siue colorum,aut fellis migrãtia in alias possit transire materias earũ concordantes colores: non conijcientes,quòd sit magis credibile, externa in ægrotum facilius transire:quippe cum uiarum tensitate superficie corporis clausa interiora teneantur, uel certe similitudo magis passionis possit prouocare uirtutem occultæ suasionis admonitione superata. semper enim memoratione passionum tristes ac mœsti necessario fiunt ægrotantes:quæ maxima causa est augendæ passionis. Est autem maximum adiutoriũ, & magis utilis ægrotantibus animi purissima laxatio,siue serenitas. Erit præterea perseuerante passione etiam longa nauigatio curanda,& unctio,adhibito præceptore,quo assidua defricatione & plenissima fieri resumptio possit.

De cachexia. Cap. VI.

CACHEXIA nomen sumpsit à quodã corporis habitu malo: cacian enim uitiũ uel uexationem Gręci uocauerunt, hexin habitudinem. Sed principaliter eius curationem ante Themisonem nullus

ordinauit: ipsam nanque secundo libro Tardarum passionum,itemque primo atque quarto Epistolarũ memorauit. Item Thessalus secundo libro regulari. Fit autem siue nascitur hæc passio intemperantia ægrotantis,uel curatione mala medicantis,aut post ægritudinem tardã resumptionis causę. Item ex medicaminibus sępissime potatis, uel ex saxea duritie iecoris aut lienis, hęmorrhoidis longissimi temporis,aut uomitu. Item ex febribus longo tempore corpus affectum,aut collectionibus,aut uomitu post uespertinos cibos,& ijs similibus. Est autem ipsa quoque passio sæpissime hydropismi antecedens causa,aut macularum simili in superficie corporis accidẽtium.Sequitur cachecticos pallor subalbidus: aliquãdo etiam plumbeus color,debilitate tardus ac piger corporis motus,cum inflatione inani. Aliquibus etiã uentris fluor cum febricula in plurimis latente,quę circa uesperam magis augeatur: pulsus creber ac densus: cibi fastidium,& uini magis appetentia,urina fellea,& extensio uenarum. Est autem passio sępius stricturę, sicut ex supradictis conijcimus. Aliquando etiam complexa solutione ob plurimum uentris fluorem,uel simili quolibet fluxu. Quapropter conuenit complexa passione laborantis primo abstinere fluentia,& intemperantiam ęgrotantis corrigere, uel curationes malas, aut medicaminum potationes prohibere.In iecore uero aut liene si qua fuerit durities,siue saxositas,destruere,ut nup demonstrauimus: aut si fluor sanguinis fuerit plurimus, abstinere: hęmorrhoidas uero auferre,febres quoque soluere,ut de febribus scribentes docuimus:collectiones congrua curatione,sicut de ipsis scribentes monuimus, sanare, & consuetos eis post uespertinum cibum uomitus paulatim detrahere. Ac si horum nihil fuerit accidens, & sola in corpore uisa fuerit cachexia,erunt eius superpositiones ac lenimenta prouidẽda,& uigilante sine ulla ratione ęgroto,aut cibo corrumpente,animi attestãte difficultate,cum pigro ac segni corporis motu superpositionẽ cognoscere: & propterea in requie retinere ęgrotum,cum abstinentia cibi,quo turbatio corporis resoluatur.Item ea,quę fuerint extenta,lanis contegenda,atque oleo calido fouenda:ac si uẽter fuerit fluens,abstinendus.Item si plurima fuerit corporis tensio cum grauedine,erit adhibẽda phlebotomia ex brachio mediocriter: sed non necesario in ijs qui hæmorrhoidarum causa inanes uidentur: ac deinde retentione facta constricti,sed non in omnibus qui communiter tanta,ac tali fuerint strictura possessi,tunc perunctos conuenit refici cibo digestibili ac leui, usque ad declinationis tempus,seruato genere, accidentium, alia cataplasmatibus,alia cucurbitis recurare:cum declinatio apparuerit,plurimus ac uarius cibus erit adhibendus, & similibus superpositionem uergentem adiuuare,atque ita lenimento ueniente,quod facile approbamus,exercentibus asperitatibus passionis supradictis,hoc est,ijs quę superpositionẽ designant,erunt corpora resumenda atque fortificanda: tum recorporatiuis utendum curationibus,quo reformata corpora,uel,ut ita dixerim,refectis uitiosis carnibus,ac renascẽtibus nobis reparata ad memoriã redeant sanitatis. Quapropter æger,somno discusso,semet in lecto continere,iubendus etiam iacere paulisper,tum etiam neque repente cõsurgere,sed prætentato motu discere,utrum se leuem ac digestum sentiat. etenim si fuerit occurrens indigestio,erit requies adhibenda plurimo temporis spatio, donec grauedo digeratur: dehinc mediocri gestatione,atque paruo cibo utendum,si non ex accessione, sed ex aliqua causa manifesta temporalis acciderit corporis displicentia,quam Græci diarescesin uocant. Ac si nulla fuerit ægrotantis querela,erit à lecto leuandus,& ob expugnandam frigoris iniuriã oleo leuiter perungẽdus: tunc gestatio adhibenda:&,si uires permiserint,uel aeris temperies,sub diuo, & magis intra muros motu uehiculi. Sin uero aliqua fuerit obstans causa,erunt hæc sub tecto adhibenda, & pro uirium modo aut uehiculo manuali,aut sella,aut cathedra exercendus ægrotus: tum gestatione perfecta parua deambulatio adhibenda,uel uocis exercitium, atque ad unctionem ueniendum,sed præcalefacto intra uestes ægro. Quoties calidum habuerit corpus, tum deposita ueste erit linteolis leui defricatione tergendus,atque statim oleo paruo ungendus,& summo tactu fricandus: primo ab alio,postea à semetipso,retẽto spiritu: ut etiam alia teneantur: dehinc rursum ab alijs defricandus,tenacius quidem,sed non impressius, quo possit carnis inflatio coagulari.Sed hæc erunt adhibito unctionis præceptore facienda, quo secundum proprias mutationes omnium partium motus æqualiter,ac totius corporis integret exercitium: tunc permittentibus uiribus etiam raptorio machinamento gestetur,ac deinde recussabili sera,quam Italicam uocant: aliquando etiam harena asperso corpore,quã amon appellant,defricetur per interualla dierũ adhibito lauacro.Conuenit etiã psychrolusia nullis obstantibus causis,quæ eam prohiberi permittant: tum uinum dãdum austerum album,leue: dehinc iubẽdus superbibere,atque siccum sumere cibum,uel certe quartã partem panis siccam manducare,adhibito usu assorum pulmentorum,& neque curiose cõditorum, ut pisces, clunes,uel agrestium leuiora,& ijs omnibus iuxta regulam methodicam auctis aut minutis, interiecta uini abstinentia,& cibi parua sumptione: utendum etiam locorum atque aeris mutatione: tum heliosin,quã nos corporis torporem dicimus,ita dropacis adhibendus usus,& pulueris nitri fricatio, & sinapismus specialiter,& usus aquarum naturalium,uel natatio maritima. Item harena litoraria ignita circuntecto corpore torrendi sunt ægrotantes: nunc inter paucos,nunc inter plurimos dies, ut uires permiserint: tum nauiculæ exercitium atque peregrinatio,quemadmodum in præcedentibus ordinauimus.

De nutrimenti cessatione, quam atrophian Græci uocant. Cap. VII.

NVTRIMENTI cessatio,quã Gręci atrophian uocãt,ab accidẽti nomẽ sumpsit:& cõtigit in passione cõstitutis plurimus cibi appetitus,tum corruptio,quibusdam fastidium:item tenues atque latẽtes tepore sunt,neque febricula iugiter,& quibusdam inter plurimos dies soluta.Ducitur præterea quædã etiã per

per urinam corporis defluxio, quam syntexin uesicæ uocauerunt, cum plurima fuerit poti liquoris egestio, atque corporis subinde per dies singulos extenuatio etiam: nunc igitur cōuenit, sicut in Cachecticis diximus, prouidere, ne qua pars corporis principaliter patiatur, & oporteat congrua eidem morbo localia adhiberi adiutoria, ut iecoris, uel lienis duritiei, uel fluori uentris, aut intestinorum, uel uesicę, uel ulceri in interioribus constituto, aut collectioni, quam specialiter uomicam diximus. Ac si etiā febres fuerint cōsecutæ, iisdem quoque adhibenda medela. Si horū nihil in corpore uiderimus, sed sola fuerit atrophia cōsecuta, conuenit ægrotum fortificari rationabiliter, atque resumi gestatione pro uirium quātitate, scilicet quibus sępe memorauimus generibus & unctionibus ordinatis, plurimo oleo superfuso, adhibita fricatione, & ministris corpulentis, & mollibus, uel quales esse fricatores Salutaribus pręceptis docuimus, quo cōtactu corporum laxiore ægrotātis exercitata membra soluantur: tum temperato utendum lauacro, atque uino tenui, & pane limpido fermētato, & pulmētis ex media materia, atque iuxta cycli regulam eorū augmenta ac detractiones uariare non repetitis, nec perfectis ilico cyclis, sed unius tantūmodo qualitatis, ut de cataleptico scribentes docuimus. Denique cum ex uolantibus solis adhibemus, initium ex paruulis ordinamus: tum autem ex agrestibus, ex teneribus, cum porcina ex membrorum summitatibus. Conuenit pręterea locorū atque aerum commutatio, & aliquādo drimyphagia, uel simplex uomitus: tum etiā ex radicibus confectus, & localia alijs atque alijs locis adhibenda, & magis medianis partibus: non enim sine plurima uexatione partium, quibus digestio celebratur, inesse corporibus atrophia potest. Ipsis igitur, frequētius adhibēdus est dropax, & cucurbitę, uel paroptesis, aut sinapismus, & sympasmata acriora, quæ à nobis aspergines nuncupātur. itē malagmata eiusdem quantitatis. Vtilis pręterea litoraria nauigatio, atque natatio maritima, uel naturalium aquarū: tū post cibum animi laxatio, quam diachysin uocant, & articulorū complexio adhibitis ministris, qui mollibus hoc manibus efficiant. Themison uero secundo libro Tardarum passionum plurima recte ordinasse probatur. Aliqua uero caduca intētione dixisse intelligitur. Iubet etenim ægros non ęqualiter ægrotantes duodecim stadiorum spatium gressu conficere, æqualem modum cunctis definiens. Item igneo in loco uel feruenti fricari iubet pręfatigatos sudoribus ægrotantes: item sole torrēti. atque ita per interualla leuiter defricari, & in calida, atque oleo calido eorum manus infundi, ex quibus periculum perfricationis necessario sequetur. Item post interdianum cibū deambulationē probat adhibendam, atque fricationem, & lauacrum. Tū post uespertinum cibum iungenda crura, atque brachia, quod est dormituris anxiosum. Pręterea post cœnam imperat uomitum prędato passo, aut uino dulci, uel succo ptisanæ. Tum frequentato uomitu, oua duo danda sorbilia cum panis uncijs duabus, ex quo incēsa altiora, atque exercitatis uomitu uisceribus facile corrumpuntur accepta. Hęc igitur recusantes, alia, quę recte ordinasse perspicitur, amplectenda iudicamus.

De hydrope. Cap. VIII.

HYDROPS ab accidenti nomen sumpsit: siquidē aquosus humor hanc passionem necessario comitetur: nam Gręci hydor aquā uocauerūt. Generatur autē ex accidētibus plurimis, atque diuersis causis, ut cachexia, febribus corpora tardātibus. Item duritia, uel saxea densitate iecoris, uel lienis, aut stomachi, uel peritonei membranæ aut matricis. Item spirationis difficultate, quam Græci dyspnœan uocant, uel uentositate stomachi, aut coli, aut uentris passione, quam Græci cœliacen diathesin uocant. Item longi temporis dysenteria, uel in fœminis menstrualis fluoris retentione. Item hæmorrhoidarum ueterū repentina atque incondita curatione, facta abstinentia, uel coaceruata bibentium transuoratione, & magis si salsa fuerit aqua. Item medicaminū frequentata potione, & horum similibus. Græci igitur, uel aliarū sectarum principes eius potestatē, uel differentiam nominibus uariandam crediderunt. Vocant enim hāc passionem etiam hyderon uel parecchysin, origini locorū specialia nomina tribuētes: nam parecchysin appellant sensibilem, & manifestam liquoris superfusionem, quę fiet inter peritonei membranā, & intestina. hyderon autem, dispersum siue infusum per uiarum raritatem, atque carnis spiramenta liquorē. Itē dicūt hyderon ex renibus generari: hydropē uero ex duritate iecoris. Quod quidem nos iuxta sectæ regulā reprobamus: etenim infusio, siue superfusio liquoris est passioni communis: & neque antecedentes causæ passionis facere discretionem recte creduntur: siquidem etiam ex plurimis alijs partibus patientibus hydropes generantur. Eius igitur differentiam Hippocrates & Diocles duplicem dixerunt: aliam enim hyposarcan uocauerunt, aliam asciten. Item Heraclides Tarentinus secundo libro Internarū passionū totius corporis inflationem, siue humoris infusi perforationem catasarcā uocat. Inter peritoneum uero & intestina asciten uel tympaniten appellauit. Item Demetrius Erophili sectator undecimo libro de passionibus scribens, alium dixit hydropē constitui sine ulla humoris infusione, sed sola inflatione turgēte: aliū ex humore diffuso, & eum nunc per totum corpus, nunc inter peritoneum & intestina: cuius differentiā nunc plurimo uento tradidit. & est uanū atque intellectu carens, sine ullo humore superfluo laborantē hydropem uocare. Item plurimi tres differentias tradiderunt: aliā enim catasarcan, aliam ascitē, aliam tympaniten uocauerunt. Asclepiades autem alium celerem dixit, ut eum qui repente constituitur: alium tardum, ut eum qui tarda passione uexet: & alium cum febribus, alium sine febribus. Hoc quidē cōmuniter etiam alijs specialibus passionibus adscribens, nō aduertit, quoniā proprio nomine celer dicitur passio, non sola quę repente conficitur, uerumetiam ea quę celeriter solui posse monstratur. Hydrops autem fit quisquam repente ex coaceruata bibendi transuoratione, uel salsi liquoris potu. Celerem autē passionis

ſolutionem nullus ægrotantium meruit. Item Proculus Themiſonis ſectator ſecundum plurimos inquit hydropis differentias temporibus paſſionis adſcribendas. Initiũ enim atque augmentũ eſſe leucophlegmã tian, cũ adhuc ſecundum carnẽ fieri mutationẽ uiderimus: ſtatum uero tympanitẽ, cũ ſumma tenſio ſecũdum uentrem fuerit facta. Declinationẽ autem aſciten, cum quadã indulgentia fuerit inflatio relaxata: nõ ſecutus ueri regulam, neque aduertẽs quia omnis ſpecies paſſionis ſua quæque tẽpora percurrit. Denique etiam cataſarca uſque ad ſtatum, uel declinationem perſeuerat. At tympanites & aſcites ex initio facti in augmentũ uenerint, & ſtatu ſumpto declinauerint. Item Apollonius Mẽphites aliũ dixit fieri hydropẽ cum retentione, ut ſi quid biberit, ſine dilatione tanquã per fiſtulam tranſiens egeratur: eius autem quem cum retentione fieri dixit, ſecundum plurimos tres eſſe differentias affirmat. Sed melius Demetrius Apameus ab hydrope diſcreuit, eum qui ſine dilatione potum liquorẽ per urinã egerit, diabetẽ appellãs, ſicut ſpecialiter de ipſo ſcribentes docuimus. Melius igitur, quantũ ad ſpecies hydropis, quanquam nõ generaliter, mutemus curationem, alium dicere in toto corpore conſtitutum, tanquam in papyro uel ſpongia inter uiarum raritatem inſertum, à liquore uocari leucophlegmãtiam, quã Latino nomine etiam intercutẽ recte dicemus: alium in parte corporis inter peritoneũ & inteſtina, ſubiecto liquore ſolo, uel admixto uẽto plurimo uocari, alterum aſciten, alterum tympaniten: ſequuntur quædam cunctos præterea communia, quędam ſingulis propria. Communia autẽ, ut inflatio, uel extãtia tumoris, & piger aut difficilis corporis motus, ſpirationis difficultas, quam Græci dyſpnœan uocant, ſomnus difficilis uel anxioſus, & magis poſt cibum ſitis, & urina comparatione ſumpti potus paruior, faſtidium, & aliquando febricula latens in plurimis: item quibuſdam etiam ueſiculæ, uel fiſtulæ, quibus eruptus humor feratur, ac deinde uulnera difficilia ſufficiant, uel quę in cicatricẽ uenire poſſint. Specialia uero, uel propria ſingulos ſequũtur, ut leucophlegmantian, uel intercutẽ mollis atque humida inflatio uentris ac uultus, & crurum, & folliculi genitalis, uel præputij, relucente liquore per cutẽ albido colore. Itẽ cum oris uel ſpiratione, ſiue anhelitus fœtore totius corporis grauedo, & impreſſioni digitorũ cedens tumor, ita ut paululũ caua permaneant loca. Aliquibus etiam alborũ atque craſſorum humorũ uomitus, uel per uentrẽ egeſtio: unde etiã nomen paſſio ſumpſiſſe à gręca deriuatione uidetur: leucõ enim albidũ, phlegma humorem craſſum uocauerũt: uel quod ęgrotãtis color albidioris imaginem ferat. Alij uero tãquam ex ſuperfluo humore generata paſſione, penetrans humor ſingula quæque ſpiramenta poſſederit: nos uero intercutem nominamus. Aſciten denique ſequitur uentris inflatio, uel extantia, & pro corporis motu liquoris conliſi ſonitus, uel ad cõcuſſum palmę reſonus, tanquã ſemipleni utris, ex quo nomẽ ſumpſit. Itẽ proſchematis mutatione, uel digitorum impreſſione demerſio, uel reſurrectio liquoris, & concluſio ſuperiorum partium, atque tenuitas tanquã extentæ cutis ſecundum ora uel colla, aut iugula, uel pectora. Iacentibus pręterea ægrotantibus diffuſa, atque elatior tumoris extantia fiet: ſurgentiũ uero uel ſtantiũ maior atque extenta, & increſcente paſſione corporis frigus atque torpor accedit: aliquãdo etiam tuſſicula, & ſtercorũ uel urinę abſtinẽtia, et per uentrem fluidior exitus, & apprehenſo folliculo, atque uirili ueretro extãs inflatio reduplicata, & aliarũ partium ſurgens tenſio, ſicut in leucophlegmantia. Vocatur autẽ hic hydropiſmus, ut Diocles, etiã epatias aut ſplenites à patientibus partibus nomen ducens, hoc eſt iecore uel liene. Item tympaniten ſequitur rotunda atque extans inflatio ſecundum gaſtera cũ tenſione plurima, & ad percuſſum palmę reſonus, uelut tympani, unde etiam nomen accepit. Item ructationes, & aliquando inteſtinorum tormenta, quæ incluſæ uento per podicem digerantur, atque grauedinis detrahant quidquã. Eſt autem paſſio communiter ſtricturæ omnis hydropiſmus, ſed complexa aliquando ſolutione ex alijs accedẽtibus, ut uentris fluore. Pręterea eſt naturaliter tarda paſſio: ſiquidem nunquam celeriter ſoluta uel emota corporibus uideatur. Item generaliter magna: ſiquidem & difficultatem, & indecentiam, & periculum inferat ægrotanti. Denique ſemper difficilis curatione, nunc uehementer, nunc minime comprobatur: etenim magnitudine uehemens, & uarietate accidentium, & corruptione uirium magis incurabilis iudicatur. Parua uero magnitudine comprobatione ſupradicta, atque paucis & ſimplicibus accidentibus, quæ Græci ſymptomata appellant, & ſine nimia uirium læſione minime curationi difficilis approbatur, & quæ ſecundum aliarum ſectarum principes de effectis uel exitibus paſſionum ſcripta ſunt, ut etiam ſecundum cauſas ex quibus efficiuntur, & patientes locos, & naturas, & ætates, & annalia tempora, ut hiemis, uel æſtatis, & eorum medijs temporibus generationes paſſionis: alij difficiles curatione, alij faciles curatione, alij faciles hydropes approbantur. Quæ quidem omnia magnitudini paſſionis adſcribenda ſunt, ne infinitus modus differentiarum uideatur accidentium numero uariatus: etenim ſecundum cauſas difficiles aiunt curatione hydropes, qui ex ſaxitate magis quàm ex duritia fuerint facti. Item eos qui ex dyſenteria, uel coli paſſione, ab ijs qui ex coaceruato hauſtu bibendo uitium conceperunt. Item ſecundum locos difficiles inquiũt eos qui ex iecore, faciles uero: eos qui ex liene. Item ſecundum naturã uel ſexum difficiliores inquiunt curatione ſemper fœminas maribus. Item ſecundum ætates faciliores inquiũt curatione pueros, uel pubentes: difficiles uero, ætatis mediæ, uel ſenes: non ſolum quòd natura creſcere uel augeri, aliæ minui uel declinare uideantur: ſed etiam quod alij prohibeãtur, alij cogantur, alij neque ſuadere, neque cogi poſſe probentur. Item ſecundum annalia tempora, quæ Græci horas appellant, difficiles inquiũt curatione æſtatis tempore laborantes: ſiquidem multa ſiti afficiantur: alij uero ẽ contrario faciles inquiunt curatione: ſiquidem exitum liquorum fieri prouocet feruor ęſtatis, & corporis pręterea faciat ſiccitatem. Difficiles uero hiemis rempore, ob corporum denſitatẽ uel frigus. Item uerno tempore: ſiquidẽ humidiora, atque liquorum redundantia fiant corpora. Autumni uero prima, ſimilia æſtati, ultima hiemi dixerunt.

runt. Item secundum generationē, siue fabricationem passionis difficilē inquiũt curatione leucophlegmā tiam, facilē uero asciten, & horum mediũ tympaniten. Dissenserũt prӕterea etiā de patientibus partibus quę principaliter afficiantur. Erasistratus nāque iecur inquit pati: in apertionibus enim saxeũ semper inueniri cõfirmat: alij uero colum, sed consentire iecur: alij splenē, ac iecur, & colum: alij etiam peritoneum: alij renes quoque & matricem principaliter pati dixerunt. Et apparet, omnia necessario prætangi: quod quidem, etiā si latuerit, nullus timor curationis mutandæ medicantibus accedat: neque etiam ob localium adiutoriorum ordinem quidquam obesse monstretur, cum hæc eadem oporteat ceromate sole feruefacto iactari, uel pellibus sole ignitis inuolui. Adhibenda etiam acopa feruentia, & sudationes ex naturali materia prouocare: habet enim recorporandi uirtutem ex quacunque metallorum materia exhalatio naturalis. Item ex harena litoris sole ignita torrenda corpora. Hiemis uero tempore igne prætorrēda, atque ita corpori admouēda, ut ex ipsa, excepto capite, cætera corporis omnia contegantur. Itē sinapismus usque ad cutis humorē adhibendus, qui maxime uehemētem fortitudinem locis humore corruptis, atque ut ita dixerim, habentibus admouet ac ministrat. Itē locorum & aquarum mutatio adhibenda, & peregrinatio magis maritima: est enim lacerantior, atque corporis apertionibus efficax ob salsitatē maritimus aer. Conueniunt etiam uaporationes spongiarũ ex aqua maritima expressarum, uel aqua salsa decocta. In tympanicis uero specialia, ut plerique uolũt, iuxta communem uirtutem recorporatiuę curationis, etiā decoctio centaureę herbę, & absinthij, & origani, & hysopi, & marrhubij adhibenda, & similis uirtutis epithema, ut est quod appellatur dianitrũ, ex fico atque nitro, & absinthio confectum. Tundendũ igitur aridum ficũ, sed quod sit pingue ac succidum. itē singulatim absinthium & nitrum admiscendum duabus partibus fici, & quarta pars origani. Aliquando etiā rutæ admiscenda particula: facit enim medicamen, quod appellamus dia hysopum. Item uua passa cum cumino, uel farre, cum adipe ueteri, & uino. Hoc quidem plurimi magis intercutibus conuenire probauerunt. Itē bubulo stercore ungendos cum aceto ægrotantes dixerunt. Apponēda etiam malagmata, quæ fortificare, ac recorporatiua uirtute mutare ualeāt corpora in meliorem habitudinem. Intercutes autem & ascitas ijs curandos probant, quæ siccare atque exiccare ualeant corpus, uel sudorem commouere. Sed erit cauēdum, ne immodico usu medicaminum corporis superficies ulceretur. Est autem nostrum medicamen quod ex herba chamæleonte nigra conficitur. Item ex stercore caprino, quod appellatur diacapregias. Item diacentauream, & dioriganum, quæ ab herbarum nominibus uocabula sumpserunt. Item icesion emplastrum, quod magis post humoris detractionem adhiben dum probamus, quo partes roborentur. Item diayteon emplastrum, & diadictamnum, & barbara, & diasycaminum. Oportet autem interpositis quinque diebus, uel eo pluribus detracto iandudum posito medicamine perspicere profectum, ac rursum imponere omnibus locis ex anterioribus ac posterioribus corporis partibus: singula enim medicamina erunt illinienda pellibus teneris, atque ita corpori addenda, superposita lana molli cum leuibus fasciolis colliganda, & pro uiribus corporis adhibenda gestatio, atque unguenta congrua, & defricatio. Tympaniten uero recorporatiua curandum probamus curatione, & conijcienda etiam inflationis medela, quam Græci empneumatosin uocant. Adhibenda denique resflātia, ut est quod appellamus diaspermaton, uel polyarcion, aut diaartymaton, aut diasamsucum, aut diamelilotum: hæc enim ualent etiam uentositatem tollere: adhibenda prӕterea in ijs ea quæ superius ordinauimus. Tum profectu accedente regula cyclorum adhibenda natatio maritima, uel aquarum naturaliũ. Alij uero non absurde etiam aquæ marinæ uaporationem probant adhibendam, quo sudores prouocantur: inquiunt enim implendum solum aqua marina feruenti: tunc quadrangulam compaginem immittendam præligatam loris, in quam erit includendus ægrotans: sed præliganda compago pelle, ut aquæ prohibeant ingressum, quo exhalatione uaporis calefactus ægrotans in sudorem uenire cogatur. Sed erit aqua calefacienda innouatione frequenti ferri candentis immissione massarum. Oportet autem semper ęgrum adhibito animi laxamento curari, quam Græci diachysin uocant. Quærenda denique animi desideria, quæ sine uexatione corporis præueniant uoluntatem, & amicorum conuiuia, quæ ciborum parcitate, animi tamen lasciuitate frequentent. Vtile etiam, si longi fuerint dies, partiri modum sumendi cibi: facilius enim accepta digeruntur duorum temporum oblatione diuisa. Ac si iuxta ordinem datum leuigati indulgentia passionis rursum fuerint accessionibus typicis ęgrotantes affecti, quo iterum impleri uideantur, erit melius uti prius radicum uomitu: dehinc ante diem radicum usus, album ueratrum immittere: tunc sequenti die hoc detracto radices dare, uel certe hellebori decoctionem. Sed horum usum uel confectionē dexteram, atque adhibendi modum Responsionem libris de adiutorijs scribentes docuimus: & nunc exinde hæc accipienda monemus. Hæc est mundior, atque uera hydropum curatio: etenim potui medicamina danda cauere decet: alia enim uesicam commouent, alia intestina lacerando ulcerant, uel dysentericam faciunt passionem: alia stomachum uertunt, & fastidium generant cibi, & sitim extendunt. Quapropter si cogentibus rebus utendum uiderimus quibusdā aquiducis medicaminibus, quæ Græci hydragoga uocauerunt, ea dabimus ijs qui plurimo humore infusi aquoso corpora laborare uidentur. Habere etiam conuenit curam, ne rursum corpora repleantur: ex quibus est euphorbium mulso cõmixtum poto datum, uel ouis sorbilibus aspersum, duorum uel trium cochleariorum quantitate, uel decoctio radicum, aut squillę. Oportet autem squillæ libras duas omni purgamento absolutas, quod ad unam libram redigatur, concisas in uas fictile nouum prælitum mitti, tum adiectis uini sextarijs tribus, quibus ad tertias decoctis, ex ipso liquore erunt ad duo cochlearia ęgrotāti dāda: & proficiente curatione usque ad uncię unius accedere modum. Sed hoc erit post gestationem adhibendum, uel post perunctionē

corporis,& ante ſumptionem cum plurimo interiecto tempore . Ex decoctione autẽ radicũ duos uel tres cyathos dandos probamus. Sin uero etiã urinã quis uoluerit cõmouere,erũt omnia aromatica prohibenda,quę nõ curioſa,ſed magis ſimplicia eſſe uideãtur,ut eſt decoctio ſeminis cucumerũ,uel fœniculi,aut dauci,aut apij,aneſi,petroſelini. itẽ mentę,aſari,nardi,ſquinanti,zinziberis. Hęc ſingula uel cũ uino,uel ex ipſis cõfecta erunt offerenda. Ac ſi ex ijs humor detrahi non potuerit,oportebit tanquã alienum paracenteſin auferre. Sed nunc decet priuſquam ipſius officij uſum doceamus , ijs reſpondere qui iſtius curationis adhibendæ diſſonantia iudicia poſuerunt. Antiquorũ igitur aliqui cõgruam paracenteſin dicunt, ut Euenor libro quinto Curationum,Eraſiſtratus libro quo de hydrope ſcripſit,& eius ſectatores,Theſſalus ſecũdo libro regulari. Alij uero cõgruam laudauerunt,ut Aſclepiades libro quo de hydrope ſcripſit,& Themiſon ſecundo libro Tardarum paſſionum:quibus etiam nos iuxta Sorani ſententiam cõſentimus. adſertores tamen primæ ſententiæ,hoc eſt iſtius reprobandæ curationis,hæc dicunt:peritonei mẽbrana à natura neruoſa eſſe perſpicitur,& eſt omne quod neruoſæ fuerit qualitatis punctionibus inimicum,ſiquidem conſenſus ingerat. Præterea ſpirationis naturalis cauſa,qua nos aerẽ recipere,atque reddere hauſtu potili neceſſe eſt,inteſtina quoque cõmouentur,quibus ſuperficies corporis conſequenter tangitur. Et eſt periculum,hanc paracenteſin uulnerare loca:quippe cum nõ ſolum corruptus humor detrahi uideatur,uerũetiam naturalis ſępe ſpiritus excludatur,quod eſt uehementer corporibus noxium. Dehinc etiam poſt effectum punctionis , aliqui ægris ſua uulnera reſoluentes uoto prius torporis deponendi uitã quoque liquerũt. Itẽ neque tempus ſibi conueniens hoc genus adiutorij habere uidetur: etenim paſſione cõſtituta uel ſuperpoſitione,ſiue lenimento aliud tẽpus mitigationẽ demonſtrat,aut aliam reſumptionẽ,uel recorporationẽ. Paracẽteſis uero cõturbat,atque uires corporis tollit,& nõ recorporatiua uirtute medetur,ſed uſum recorporatiuum impedit. Ad ſummã,nemo,inquiunt,ſaluatus eſt eorum,qui per paracẽteſin curati ſunt:quapropter adhibenda negatur. Item Eraſiſtratus ait, quo iecore in duritia conſtituto obeſſe paracẽteſis uideatur : ſiquidem grauatio iecoris tumentis toleretur humoris ſubſtantia ſubleuata,atque natãs in liquidis,quibus effuſis omnis grauedo partiũ tumentium,quæ diaphragmati ſunt natura connexę , atque uenę maiori,atque contendit,quam Græci quilen appellant, adductione ſui tumores ingerant uicinarũ,ac deinde celerem faciant mortem. Item Ptolemæus Eraſiſtrati ſectator ait cauſam paſſionis eſſe iecoris duritiam,ſupercreatam uero humoris infuſionem. Paracenteſis igitur liquorum detrahens paſſionem minime detrahere agnoſcitur:ſiquidem non auferat cauſam,ex qua humor creatus eſſe uideatur. Sed ſunt hęc omnia facile expugnabilia: tunc enim uulnerata neruoſitas in tumorem uenire recte iudicatur,quoties naturali habitu fuerit conſtituta. Nunc autem morbo uitiata, peritonei membrana contra naturam habere perſpicitur,& non ſimilia,atque eadem ſequentur naturaliter,uel contra naturam conſtituta. Itẽ inteſtinorum uulnerationẽ metuere,inanis timoris eſt: etenim exercitatis atque prudẽtibus hoc genus officij cõmitittur:dehinc plurimũ peritonei membrana diſtabit interiecta humoris cauſa ſubmota:ſpiritus uero etiam phlebotomatis ſanguini iunctus excluditur. nec ilico tamen reprobãda phlebotomia, cum ſit ab omnibus rectiſſime adiutorium comprobatũ . ferendum eſt enim leue damnũ naturalis officij, quoties maior utilitas excludendę paſſionis promittitur. Soluere uero ligationem ægrotantes,& immoderato fluore acuto deponendæ paſſionis in mortem uenire,ſimile quiddam eſt,tanquam phlebotomatũ ligaturã medici ſoluere,ac deinde plurimo ſanguinis fluore uitã finire:hęc enim nõ adiutorij eſt curatio,ſed ſtultitię ægrotãtis. Habet pręterea paracenteſis etiam aptiſſimum tempus,quod illi inueniri negãt , ſicut cucurbita ſcarificatione adiuncta,atque hirudinũ appoſitio:quę non in acceſſione aut lenimẽto,ſed in dimiſſione ſuperpoſitionis recte adhibẽda probãtur,ſicut in alijs docebimus de adiutorijs ſpecialibus ſcribentes. omnes enim paracẽteſi curatos,ut aiunt,mori apertiſſime mentiuntur: nos enim quoſdam uidimus euaſiſſe. plurimi uero moriuntur:ſiquidem medentiũ tardantes conſilia ſerius paracẽteſis adhibeatur,utque alij adhuc tumentes peritonei membrana,& neque uſu dextero operãtes diuiſuram facendo mortis periculũ incurrunt. Ex quibus eſt etiam Aſclepiades,qui diuiſo loco fiſtulam relinquendam putauit. Ex qua ſtirpis in modum impreſſa,uel per puncta peritonei membranę graues cõſenſus,atque indignationes adferat:quippe cum ſępe etiam gelati ſanguinis corpuſcula irruentia uulnerum diuiſuris,uel quęque externa magnos tumores atque indignationes commouerint. Eraſiſtrato uero cauſanti , quòd poſt detractionem humoris ex iecoris duritia in paſſionẽ uenerũt ſuperiores partes,ac magis ſalutares, adductione quadã põderis indignentur,erit reſpondendum,quia plurimi hydropes ſine ulla iecoris duritie in paſſionem uenire probantur:etenim ex alijs cauſis fieri poſſe,ſuperius demõſtrauimus. Pleriſque etiã,quanquam iecur duruerit,nõ neceſſario in hydropem uenire cõtingit:ac ſępe adductione partium,uel indignatione ſuperiorum uexari perſpicimus,quo ſæpe tumor etiam perdiderit ægrotantes. Omitto quod iuxta eius ſententiã oportebat ſupinis iacentibus ægrotis nullam querelam partium atteſtari: ſiquidem iecur nullo põdere ſuperiora diſtendat,hoc eſt diſcrimen,quod Gręci diaphragma appellant. Aſclepiades uero repẽtinam effuſionem atque coaceruatam cum periculo fieri teſtatur:ſiquidẽ uiæ,quas Græci poros appellãt,interiecta mora blando ſe tactu cõtingãt,& propterea illæſi maneant ægrotantes. Detractione autẽ facta liquorum , aſpero ſe tactu cõtingant,atque concidẽtes anguſtentur : ac ſimili ratione etiam ſpiritus uehementer irruẽs carni dolorẽ faciat,atque inflationẽ,& tormenta inteſtinorũ. Eſt præterea facile expugnabile Ptolemęi dictũ, quòd paracenteſis humorẽ detrahens paſſionem nõ auferat:etenim primo,neque ex alio quolibet adiutorio ſingulari hæc paſſio ſolui poſſe perſpicitur : quippe cũ ſit magna atque perſeuerans , dehinc quædam adiutoriorum ob releuanda accidentia paſſionum,quę Gręci ſymptomata uocant,adhibenda probentur:

quanquam

quanquam non totum ſoluere morbum uideantur,ut phreneticis luce commotis oculorum prętectio. Item alia quædam,quæ quāquam nihil per ſe medeantur,alijs tamen adiutorijs præparent corpus, uel patientem locum,quo facile adiutorij beneficium ſumat. Ac tonſura uel raſura capitis fluore quolibet adfectis,quo detractis capillis illinienda medicamina conſtrictiua,uel epithemata, aut cucurbitæ appoſitione nullis obſtantibus medeantur : quanquā ſit detractio capillorum laxatiua:at uero paracenteſis etiam per ſe plurimum medetur: releuat enim detractionem plenitudinis tenſionis,atque ſpirationis difficultatem, quam dyſpnœan uocant, & alijs adhibendis adiutorijs præparat partes: non enim potuerunt medicaminū illinimenta,uel appoſitio ſyncera uirtute ad uiſcera,uel patientes partes peruenire,cum interiecto humore peritonei membrana plurimum à cutibus diſtet,tranſeant autem facile ad ea,ad quæ deſtinata erant humoris interiecti ablatione permiſſa. Quapropter paracenteſin adhibendam probamus, ſed non ijs qui uiribus fuerint fatigati, aut adhuc in tumore peritonei membranæ conſtituti : addentes etiam, uel prædicentes periculum. plurimi enim quanquam alterius ſupereſſe uitę potuerint, & ſine ullo dolore mortem capere, paracenteſis cura celerem mortem pertulerunt.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION

LIBER QVARTVS.

De Elephantiaſi. *Cap.* I.

Deeſt principium capitis.

* heliosis, dropaciſmus,& lixiuij calidi perfuſio, & pſychroluſia,atque cataclyſmus,hoc eſt,aquarum è ſupernis illiſio,natatio maritima,& aquarū naturalium, & magis frigidarum,quę aluminis naturam exhalent,quas ſtypteriazas uocauerunt:ſiue ferrugineas, quas ſideri zaſas appellant. Item adhibenda ſmegmata alia,donec maculæ albeſcāt,quas ſupra memorauimus:uel cymolia terra ſubaſſata,cum hordei polline,& nitri quippiam,uel alia quę laceſſere ualeāt magis,ac leuius,ut eſt cinis uſtarum bucinarum,uel halcyonum:aut cum eodem pumex aſſatus,uel ſulphur uiuum,uel ſepiarum teſta exuſta cū pumice & nitro,& cymolia ſubaſſata,atque gummi, & galla,ęqui hęc omnia pōderis. Item acopa & malagmata mediocriter laceſſentia,pręter cutis ulcerationem,& ijs unguenta ſimilia,ut myrobalani cum aceto :aut uinum cum ammoniaci gutta,& alumine. Ac ſi ulceratio fuerit locorum conſecuta,erunt cōgrua pro differentia ulcerū adhibenda. Quaproter ea,quę ſerpere per corpus uiderimus,amputabimus. Tumētia uero mitigatiuis temperamus & laxatiuis uirtutibus. Itē humecta atque fluida denſamus,& ſordida purgamus,caua replemus,& ęqualia in cicatricem ducimus,ſicut Reſpōſionum libris chirurgiam ſcribentes monuimus. Ea autem,quæ in cicatricem uenerunt,ſinapiſmis roboramus, prælatis metaſyncriticis cyclis,& radicum uomitu,& cęteris quę ſua ſunt. Tum reſumpto corpore uehementer utilis hellebori albi datio probatur,quo corpora diſſecentur:quæ non ſemel adhibēda,ſed etiā ſępiſſime per interualla præroborato corpore. Item nauigatio,& in aeres meliores tranſitus : ſic enim paſſio ſoluetur, aut nō ex ea deformatus ęgrotās ad finem uitę perueniet. Veterum autē medicorū nullus iſtius paſſionis curationē ordinauit,excepto Themiſone,atque ex philoſophis Democrito,ſi uere eius de elephātiacis cōſcriptus dicitur liber,quo ſanguinis corruptionis cauſas cōſcribēs phlebotomādos imperat ęgrotātes : & potādos decoctione herbę,quā in Syria memorat naſci & in Cilicia:ſed neque hāc dicere poſſumus,neque paſſio tā difficilis ijs duobus adiutorijs ſolui creditur poſſe. Themiſon uero ſecūdo lib. epiſtolarū ad Dimātē ſcribēs phlebotomari iubet,recte quidē,ſed nō ſtricturā conſiderās potius q̃ conuiuantē cauſam ſanguinis detrahendā:quod eſt æſtimabile, atque,ut ita dixerim,dogmaticum,ſicut ſecundo libro de cœnotetis ſcribens Soranus docuit. Vtitur prætere a uomitiuis ieiunus, itemque radicū eorum confundens tēpus : oportet enim ſuperpoſitionis tempore adhibere phlebotomiam,in lenimento uero uomitum. Itē uentrē inter paucos dies leuiter deducendum iubet,atque ſuperficiem corporis conſtringendā unguento myrobalani,cum aceto & oleo roſaceo paruo,uel myrtino,& ammoniaci gutta cū alumine. Deponit etiam ægrotantes in decoctione frigida ex herba perdicia cōfecta,uel plātagine,aut murta, aut rubo,bis in die,atque ſufficienti tēpore quadā tarditate ægrotantes imperat immorari. Dat cibos facile reflabiles, & potu magis aquam:quę ſunt incongrua. phlebotomia enim ſimiliter laxatiuum genus eſt,& cibus reflabilis,& ſingula unguēta quæ imperat adhiberi,conſtringunt. Item embaſis,quā fieri ex decoctione herbarū iubet ſupradictarum. Item unguenta condenſant corpora. Sed hoc paſſus eſt,cum nondum limpide methodicā perſpiceret diſciplinam,& Aſclepiadis ſecta circunſeptus,paſſionis cauſam in extaſin æſtimaret,quam prę ſtabat fieri per enſem ſiue cutem: & ob hoc quærebat materiam à ſuperficie ad altiora,uelut latius patientia,reuocare. Vtitur denique conſtrictiuis extrinſecus, & rapit ad interiora ea quæ fuerint appoſitorum uirtute depulſa. Prouocat etiam uentris fluorem & uomitum, utitur hellebori purgatione,

adhibito psilothro in tres uel quatuor dies,uel alio quolibet urenti medicamine usque ad cutis ruborem, quo magis perseuerantem faciat passionem. Adhibet præterea cataplasmata,ex quibus etiam succos adhibuit arnoglossę,uel perdicij herbę. Item malagmata adhibet constrictiua,ex quibus nunc plurimi lau dant argagation appellatum medicamen. Item exercitium probat,& defricans cutem:declinat ungere: sed adhibet græcum,non conijciens hoc quoque esse laxatiuæ uirtutis. Adhibet etiam ammoniaci gut. tam cum aceto uel uino,aut quæ sunt intra se contrariæ qualitatis. Item post exercitium sudationem faciendam igne uicino,sed aqua frigida fouendos imperat ægrotantes: & usum hellebori geminum probat. quæ sunt quidem uera adiutoria,si tempora quoque seruentur, ut Responsionum docuimus libris. Item quidā Themisonis sectatores initia quoque passionis præuisa,coercentes pronos ac decliues,uel uēturos in eandem,quos uiderint,phlebotomant, & helleboro purgant: eos autem, quos iam possessos acceperint,ijsdem negant curandos adiutorijs: siquidem corruptione quadam uel laxatione extremæ cutis in corporibus hęc passio generetur,et sit arifica carnis,atque mollifica corporis phlebotomia. Quapropter inquiunt esse frigorandā uel siccandam corporis superficiem,quo possit eius humor ad intestina uel uentrem recurrere,ac deinde clysteribus,uel purgatiuis medicaminibus,quæ catartica uocant, detrahendo cibum. Præterea præpotandos probant ægrotantes succo nepetæ,seruata moderatione quantitatis,quę neque minuenda,neque superanda sit tribus cyathis usque ad sex. Cibum etiam dandum frigidum, atque constrictiuum & paruum: potum frigidum,sed meratum, ex uino uehementioris acrimonię, atque albo,uel ueteri: & sępe tenendos ægrotantes,uel siccandos abstinentia bibendi,siccioribus reficiendos cibis: quę sunt utraque incongrua ac dissonantia siccandæ cutis,secundum eorum intentionem. sic enim, ait aiunt, è superficie transmittendus est humor ad altiora,atque eò prouocandus,ut clysteribus ac purgatiuis medicaminibus excludatur per uentrem: erit enim contrarium,siti atque siccioribus cibis,& uino su pradicto altiora siccare. Item aliqui horum multitudinem intuentes frequenter adhibendam phlebotomiam,atque clysteres,& uentriflua medicamina,quę catartica uocant,iubent: & magis diacameleos ap pellant:quibus necessario corrumpentes ęgrotos,in peiorem habitudinem corporis uertunt, quem Gręci cachexian uocant. Item alij corruptione hoc fieri,atque mutatione ex uenenis effecta ęstimantes, temperatiuis uti medicaminibus decreuerunt: ex quibus magis asinino lacte ęgrotantes potandos imperat simplici,uel accurato,quod schiston appellant. Item uino dulci,& cibis similibus, quibus fœda digestione corruptis maior efficitur corporis corruptio. Ordinant pręterea theriacam dandam, quam cuncti Mithridatium appellamus: quę quidem recorporatiua uirtute mederi posse, perspicitur. Dant etiam uiperas mandendas,sed amputato capite atque cauda,mensura digitorum quatuor: cætera coquentes,atque obdulcantes sale & oleo,ęgris offerunt comedenda. Alij etiam aqua ex labris,quibus candens tingitur ab operantibus ferrum potandos dicunt: cum sit hęc passio secundum plurimos scriptores ex aqua graui,quę aut natura,aut aliqua corruptione fœdata sit, sępius generata. Alij quoque etiam cutis uulnerationem affectandam probant,qua corpus exhumoretur: neque cunctis commune iudicium,& ignaris cognitum prouidentes, quòd peiorante passione superficies corporis ulceretur. Item alij ęgrotum in ea ciuitate quę nunquam fuerit isto morbo uexata,si fuerit peregrinus,cludendum probant:ciuem uero longius exulare, aut locis mediterraneis & frigidis consistere ab hominibus separatum: exinde reuocari, si meliorem receperit ualeditudinem, quo possint cęteri ciues nulla istius passionis contagione sauciari. Sed ij ęgrotantem destituendum magis imperant,quàm curandum: quod à se alienum humanitas approbat medicinę.

De phthiriasi. Cap. I I.

ANTECEDENTE cachexia etiam hoc symptoma generatur, quod nos accidens dicere poterimus. Sumpsit igitur nomen non à genere,sed à multitudine pediculorum: plurimi enim creantur nūc per totum corpus, nunc per eas partes quę capillatura conceptę sunt: & nunc consueti atque simplicis formę,nunc ignoti,hoc est latiores,& duri magis ac sequientes morsibus uehementer, quos quidam ferales appellant: nam sępe etiam sub capillis inueniuntur corpora penetrasse. Sequuntur autem ęgrotantes uigilię,& pruritus corporis,atque pallor,cibi fastidium,& stomachi debilitas,& caluities: & est passio solutionis cholerę rubeę egestione plurima per tenues uias emergente,qua hęc animalia generantur. Denique superpositionis tempore iacere oportet ęgrotos loco mediocriter frigido,atque cibis constrictiuis, & temporibus iam sępe demonstratis refici. Fomenta uero & perunctiones,& cataplasmata membratim erunt adhibenda,qualia Themison elephantiacos curās ordinauit. Sed ea loca, quę capillatura uestita sunt,erunt pręterea radenda,superpositione resumptio adhibenda,atque recorporatio, sicut in cachecticis,uel elephātiacis ordinauimus:sed iugia adhibenda smegmata,quę nos lacessentes,atque purgatiuos pul ueres nuncupamus. Item unctiones magis, cum mox fuerit capillatura derasa pręfotis partibus aqua marina,uel aceto salso. Sunt hęc denique plurima speciatim posita, ut bulbi cum nitro atque oleo cōtriti,quo mellis faciat crassitudinem, ex quibus corpus erit illiniendum. Item staphysagria cum aceto atque oleo trita,uel infusa aceto & oleo,tunc contrita cum salis fluore, quem Gręci halos anthos uocāt, donec liquidi mellis similitudinem faciat. Nunc etiā cum sulphure uiuo atque aceto: uel ita ponderibus composita medicamina,staphysagriæ drachmas duas,sandaracæ drachmas duas,nitri obolos duos, admixto oleo & aceto,donec in mellis crassitudinem ueniat. Vel sandaraca cum oleo, & nunc staphysagria,& abrotonum ęquis ponderibus admixta calce,quam Gręci conin uocant,& ijs similibus. Palpebris

autem erunt adhibendi sicci pulueres,atque collyria,quæ Græci blepharica uocant , nos palpebraria dicere poterimus,ex ære usto,atque aneso asso : sed & lapide scisso,& pipere,& staphysagria confecta. Hęc etiam in ijs,qui præter phthiriasin pruritu uexantur,sunt adhibenda , adiectis magis feruentioribus aquis in usu lauacri,& asperginibus pulueris ex thure & nitro,& sulphure confecti. Item solicationes , quas Græci helioses uocant,adhibendæ sunt : dropaces quoque,& uomitus radicum , & ea quæ iā sæpe de alijs memorauimus scribentes passionibus,quę corpus recorporatiua uirtute fortificare,atque in meliorem habitudinem commutare ualeant : sic enim detracta corporis cachexia,quam nos malam habitudinem dicere poterimus , eius quoque comitantia depellentur.

De uentriculosis , quos Græci cœliacos uocant , & de cæteris defluxionibus. Cap. III.

VENTRICVLOSA passio,quam Græci cœliacen uocant, à parte corporis,quæ patitur, nomen accepit. Generatur ex antecedenti digestione continua,uel tumore uehementi,aut dysenteria. Sequitur in hac passione constitutos uaria stercorum egestio qualitate atque colore,nunc tenuis ac soluta , nūc aspera & inæqualis,uel constricta,& nunc alba,nunc similis urinæ camelorum,nunc flaua & spumosa,nūc prasina uel liuida,aut nigra,aut purulenta,aut sanguinea,cum graui fœtore & rugitu intestinorum,quem Græci borborygmum appellāt, atque in exitu sonitum,& post effusionem factæ uelut scatentis stercoris uesiculæ : & nunc iugiter nocte atque die, nunc coaceruatim,sed interiecto spatio, ut per diem bis uel semel,aut interpositis uno uel duobus diebus,aut eo amplius : & nunc cum tensione atque uentositate, & tormento,uel dolore aut singultu considente,atque conducta cute quæ uentrem circuntegit,attestante siti,& ipsius uentris feruore,& leui in interioribus torpore frigido : sequuntur etiam uigiliæ , fastidium cibi,& aliquibus plurimus appetitus,uiriū debilitas,pallor subalbidus,& nunc febres, dehinc corporis odor teter plurimus,ut etiam quæ suis manibus tetigerunt computrescant,& difficile careant odore concepto. Tum uultus inflatio atque pedum : quibusdam etiam dysenteria congeneratur, cum facile fuerint intestina ulcerata,ob defluentium acrimoniam. Est autem passio solutionis,& aliquando stricturæ complexa: siquidem aliqua eius uideantur esse coniuncta,ut ex supradictis conijcitur . sed discernitur à speciali rheumatismo uentris : siquidem plurimæ in ipso fiant egestiones,sed non uariatæ supradictis concursibus. Quapropter cum adhuc noua,uel emergens fuerit passio,nec plurimi temporis,sed in superpositione cōstituta,quam Græci epitasin uocant,erit eo tempore locandus ægrotans constrictiua ratione, ut sæpe docuimus,adhibita requie : & quantum uires permiserint,abstinentia : etenim ad perferendum atque corpori adpropriandum cibum sumptum , nunc uenter patiens indignatur , tanquam oculi patientes uisus officio : in qua ætati somnus etiam plurimus curandus,atque sitis, & lanis mollibus uenter contegendus, leuiter oleo Hispano prætactus,uel melino,aut rosaceo,aut murtino,aut lentiscino oleo . Ac si uentositate quoque,uel tormento affecti fuerint ægrotantes,dulci oleo dimissionis tempore lanæ tingendę sunt. Perunctio uero ex oleo uiridi adhibenda : facies quoque aqua tepida releuanda. Tunc cibus dandus,ut alica ex aqua frigida ita curata,ut sua caruerit difficultate, quod fiet ex farris tepore,aut decoctione palmularum Thebaicarum. Dandus etiam panis solus,aut cum eo oua hapala. Item pultes ex oryza,uel alica,aut farre,aut milio,ex paruo Hispano oleo confectæ,& paruo salis grano. Vel si dolor admonuerit, adhibenda cucurbita longior : procurandum tamen,ut si quid partis spongia ceperit solitæ , damnū moderationi non sit : tunc leuiter oppresso liquore,quo folliculi reflatio fiat, erit tentandum,ne clysteris cauerna fuerit clausa.Dehinc apponenda podici fistula dextera manu usque ad eius uerticulum,quem Gręci aspidiscon uocant,impulsu leui,& neque recto ductu contra oppositas partes,neque superiora repentino,uel cum plurimo conatu : tumores etenim exinde atque collectiones efficiuntur . Quapropter sensim,atque paulo inferius inclinato ductu,iniectio fieri debet ad illam partem,in qua constitutum est os sacrum,quod Græci quoque uocant hieron osteon. Tunc illic enim spatium latius longaonis cum appositione facta erit digitis detrahendus,quo cauerna fuerat obstrusa,atque sinistra manu continenda immobilitate seruata clysteris fistula,& dextra comprimendus folliculus leniter ac moderate,quoties inferiora intestina ulcerata noscuntur. Erit denique paruæ longitudinis,atque altioris cauernæ fistula procuranda, qua possit facili effusione patientibus locis medicamen tradere , ne suspensum ab ijs quæ patiuntur non solum nihil afferat commodi,uerum etiam sanis irruens officiat. Erit autem folliculi impressio uehemētius facienda,atque fistula longior procurāda in ijs, quibus superiora intestina fuerint ulcerata,quo medicaminis liquores eò ualeant peruenire. Et hortandus ægrotans,ne retento spiritu quodam recursu referiat medicamen . Ac si magna fuerit putredo,quam menomen appellant,non erit immodicum etiam ex utraque parte clysteris fistulam cauernare , quam Græci amphitreton uocant,quo possint medicaminum liquida per utranque partem intestinorum lateribus aduenire : tum cum omnis fuerit folliculus complicatione uacuatus,siue oppressione manus refusus,quo medicamina peruenisse sentiamus,erit detrahenda fistula suspensa manu,& distentis cruribus ęgrotantis spongię commodādę podici expressæ ex decoctione calidi liquoris,in quo præcocta sint mala punica,quo constrictione quadā uirtutis herbarum quā Græci stypsin uocant,atque feruido tactu densatis partibus longaonis iniecta teneantur. Tum modico temporis spatio intermisso,erunt etiam illa,quæ clunibus fuerant supposita, detrahenda . Et si fuerit æger in uentris officium prouocatus,in inferioribus ulceratione constituta,& magis si in longaone fuerit perspecta,erit hortandus paulisper resistere,& iniecta continere,tangentibus nobis easdem partes, quæ pati

noſcuntur,quoties prouocari ægrum in egeſtionem medicaminis uiderimus. Ac ſi in ſuperioribus fuerint ulcera,erunt permittendi egerere, cum uolent : etenim medicamen iam recurrens atque defluens ad inferiora,longaonem ſanum inutili uirtute adficiendo exulcerat : nam quibus alienatæ ſordes detrahuntur,iiſdem non ulcerata uitiantur exuſta, cum admota corporibus tardius fuerint immorata. Excluſis igitur cum medicamine poſt ſufficiens temporis interuallum muculentis humoribus,atque ramẽtis,& uarijs defluxionibus inteſtinorum,ſufficienter operatum medicamen accipimus : quanquam non de perfecta curatione tuto pronunciare poſſimus,cum ſæpe ulcerationis particula in ſuperioribus conſtituta minime ualeat medicamen accipere,& propterea non omnibus commodata curatio uideatur. Vel ſi cõmixtum putredini medicamen cuncta purgauerit,hoc adprehendimus , cum ſolum præter aliqua purgamenta fuerit excluſum. At ſi hoc egeſtio ſecuta fuerit quædam aliena, minus quidem purgata , tamen accipimus ulcera,& propterea ſanitatis ſpem pollicentia. Item ſi nihil fuerit excluſum,neque ipſius iniectionis quidquam,erit credendum neceſſario medicamen inhæſiſſe,quantum ſua ualuit potentia:& propterea ſui operis integraſſe uirtutem,quanquam non perfeciſſe uideatur. Nec recte culpanda uirtus eſt, quæ una iniectione non dederit ſanitatem,cum plenam fecerit futuræ perfectionis fidem , perſeuerationẽ ſui perſuadens. Vnde ſi omnino nullum fuerit redditum, medicamen erit impauide accipiendum : atque è contrario ſi eius nulla particula fuerit retenta,& ſtatim effuſum, nullum ſui demõſtrauerit effectũ, omnia deſperanda : eſt enim plurimę debilitatis,atque alienatarum,uel mortuarum partium ſignum. Conijciendum præterea , ne ut ſæpe contigit,uetuſtate medicaminum efflata uirtute nullus ſequatur effectus : & propterea ſicut iniecta ſunt limpide reuocentur : quapropter etiam hoc intuendum eſſe mandamus. Tum poſt egeſtionem factam ſpongijs erit poſtea detergendus : uel ſi nihil fuerit excluſum,interiecto ſpatio unius horæ perunctum reficere ægrotantem cibis congruis,atque ſtomacho aptiſſimis , ut lactucæ thyrſo,uel intybo cum aceto,quod ſit ex murta confectum, aut oliuis fractis uel natantibus , quas colymbadas appellant,& ouis hapalis , & uolantibus nuper memoratis, quæ ſint nutrita conſtrictiuis, ut murta,roſa,lentiſco : etenim eorum pinguedo ſic defluxit,atque caro conſtrictiua ſufficitur : magis in eorum pectoribus quorum plus oſſibus uicina aptiora probantur : ſunt enim teneriora cæterorum. Dãda etiam pomorum quædam conſtringentia,atque olerum cocta,quorum ſuperius, atque de alijs ſcribentes paſſionibus memorauimus,potui dabimus aquam frigidam: quod ſi minime tolerauerint ęgrotantes , dabimus feruentem plurimum aquam ciſterninam:& ſi ſine febribus fuerit ægrotans,dabimus uinũ exercitioris paulo uirtutis,ut ſupra docuimus. Omnino enim inuitantes adpetitum,ſiue ſuſcitantes , quem Græci orexin uocant,ſtomachi robur debemus cuſtodire,niſi cum nauſea etiam uenter fuerit reſolutus . Oportet etenim curare , ne rurſum plurimum cibum demus aut potum : uel priuſquam ſolidum cibum ſumpſerint ęgrotantes, bibendum credant: nam conuenit neque grauata,neque humecta inteſtina ſeruari. Si igitur medicaminis iniectio aliquo fuerit peccato uitiata,ut non omnibus adiutorij partibus informata uideatur , mox medicamenti monſtrabit errorem : nam quidam iniectione aliqua ex parte uomuerunt,aliqui ſtomachi ac uentris dolorem ſenſerunt,ſingultibus atque nauſea affecti, cum anxietate ac ſiti , & immitigabili ardore,& articulorum frigido torpore , & pulſu maligno , atque ſudore uel defectu , aut preſſura capitis,ſiue grauatione , quam caroſin uocant : ſiquidem ſit nimiæ uirtutis medicamen iniectum in febribus uel uiribus uitiatis, aut in alto tumoribus conſtitutis. Vomitus autem medicaminis iniecti ſi ex tumore uentris fuerit factus,uel teneriorum inteſtinorum,tanquam in iliaca paſſione, ſæpius ægrotãtibus intulit mortem. Si autem nullo tumore ſubiecto fuerit effectus,ingerit uexationem atque metũ : aut,ut ſæpe contigit,paſſionis ſignificat depulſionem : ſiquidem nulla pars ulcerum in inteſtinis à medicaminis contactu uideatur immunis. Tardãte paſſione etiam recorporatiuis conuenit uti rebus. Quapropter oportet ea,quæ feruntur per uentris officium,celeriter auferre , & ora ægrotantium ſpongijs ex poſca frigida ſiccatis reficere,articulos ligare,& ſtomacho cataplaſma conſtrictiuum imponere ,quod diadaphnidon dicunt,uel ſimilis uirtutis. Odoramenta quoque reſumptiua adhibere , & frequentius cibo nutrire ex ſupradicta materia. Ac ſi accepta non tenuerint,erunt ſecundo offerenda,adhibita articulorum fricatione,cucurbita ori uentris infixa : uel,ſi potuerit,etiam à tergo inter ſcapulas. Ac ſi dolor occurrerit,& ſingultus ob ardorem atque ſitim,fomentis utendum eſt,& cataplaſmatibus,& ſpongiarum uaporatione,& olei iniectione,quo poſſit medicaminis uexatio celerius obtũdi. Perſeuerãte incendio,ẽt calida,& oleo,& lacte ſunt inijciẽdi:& ſi nulla fuerit humoris ſignificatio,eorum frigidus adhibẽdus eſt uſus: & ob mitigandã ſitim iugis adhibenda oris collutio , dandus interea potus. Item propter articulorum frigus adhibendi tepores cum blanda manuum tenacitate , quã diacertoſin uocant,item unctio : ſudores autem ſi expreſſura fuerint apparentes,erunt detergendi ex diaphoreſi,& aſperginibus cohibendi, & cõgruo cibo,& cæteris quæ de caroticis ſcribentes docuimus : quibus depulſis, hoc eſt pręſentibus periculis euadentibus ægrotis,ſi forte rurſum in priſcam dyſenteriam uenerint,erit tentandum multo tẽpore ſimplicibus uti iniectionibus,hoc eſt,ijs quæ ſine calce,quam asbeſton uocant,uel auri pigmento,quod arſenicon appellant conficiuntur. Tum ſi perſeuerauerit paſſio, ad uehementiora tranſeundum , ſed ex ſimplicibus rebus confecta,ſollicitam habentes calcis uel auri pigmenti iniectionem : oportet enim putredini etiã cataplaſmatibus occurrere : quorũ ſunt erui pollines poſca decocti,& lentiſcinũ oleum acacia immixta,donec mellis ſumat craſſitudinem. Item lenticula molita , cum melle, uel roſaceo uel lentiſcino oleo decocta. Ac ſi putredinis cauſa ſanguinis effuſio fuerit conſecuta,erunt ſpongię expreſſæ ex aceto calido pubetenus,uel ſub umbilico & coxarum ſummitatibus,quas Gręci iſchia uocant,admouendæ:dehinc

iiſdem

ijſdem locis etiam cucurbitæ feruefactæ adfigendæ, articuli ligãdi,dandus digeſtibilis cibus,& qui facile cor poriinſinuetur : tunc uinum quod fit præcoctum in cortice mali punici. Inijciendum autem acetum, nunc ſolum,nunc cum thure maſculo,uel eius manna contrita,uel quod ex confectione ſuperat diatheon emplaſtri,cum ſibi eius materiæ miſcentur. Imponenda etiam ſimilis uirtutis emplaſtra,uel acacia aceto ſoluta : tunc donec ſcatere tẽtet coquenda,aut in amplo mali punici cortice ſupra tepentem cinerem ſen ſim calefacienda, & ex ipſo liquore partes contegendæ. Dehinc cerotaria apponenda ex oleo murtino aut melino,aut uiridi contrita acacia atque conſoluta,uel ex omphacino,aut œnanthino,cum ruta aut balauſtio,aut aliquando ijs omnibus : uel ut Themiſon compoſuit,acaciæ partem unam, roſæ aridæ partem unam,ammoniaci guttæ partem dimidiam,ceræ partes quatuor, & olei roſacei quod ſit ſufficiens. Hæc contrita in uino amineo,& ſoluta cera cum roſaceo oleo miſcẽda : ac ſi ſanguis fuerit retentus,quod fiet aliquando cum gelatur,aliquando denſitate putreſcentis uenæ, erunt diſcernendæ cauſæ hoc modo : nam denſatã intelligimus uenulam,quoties pulſus exurgit,atque frigus corporis reſumpto feruore miteſcit,ęgrotantis animus melior,atque ſpiratione corpus facillime releuatur: ac ſi gelatus obſtiterit ſanguis, quod Græci thromboſin uocant,& propterea fuerit fluor celatus,ſupradictis contraria ſequentur,ut pallor,iactatio,pulſus paruitas,uel amputatio,quam Græci aſphyxian uocant,grauedo,inflatio,frigus,torpor pubetenus,ac paulo ſuperius : tum defectio cum ſudore. Quapropter erit aceti iniectio facienda tunc, cum fluor fuerit abſtinendus,diurnis diebus cibo reficiendus ægrotans. Si autem plurima ex parte retẽta putredine parua excluſerint ægrotantes, quæ ſint ſanguinolenta & ramentoſa, & propterea profectu apparente melior eſſe curatione,adiuncto tamen metu ne retenta ſoluãtur, oportet etiam ſecunda uel tertia die eundẽ trochiſcum inijcere,ſed ſolita,uel certe ſuccũ plantaginis,aut acaciã cum aqua. Sin uero quibuſdam diebus ſine officio uentris fuerint ægrotantes, ac rurſum iniectionibus aſperati, conijcimus in ijs non cicatricem ulceris factam,ſed medicaminum ſupraducto cortice fuiſſe obtruſa : & propterea poſt effectum uentris nuda atque ſordidata,rurſum humorem fluere ordinabimus. Item tribus diebus lenticulæ coctionem craſſioris ſucci inijciendam: etenim inteſtina ui propria medicaminis coercentur,quã Gręci ſtypſin uocant,& ulcerum miteſcit aſperitas,& ex anterioribus medicaminibus facta conglobatio, ſiue cortex in ſaniem prouocatus cadit, & ſubiecta ulcera in cicatricem uenire coguntur. Ac ſi plurimo tẽpore ulceratio perſeuerauerit cum corporis debilitate atque faſtidio,erit frequentia medicaminum euitãda,ſiue iniectionum,ſiue potionum : maior enim ex ipſis uexatio fiet,cum cibi appetitus extinguitur, & in faſtidium ueniunt ægrotantes,niſi parua inſuetorum multis fuerint conſuetis admixta. Decoctionem autem lenticulæ ſecundo uel tertio per ſingulos inijciemus dies : ex ipſa enim ſufficienter inteſtina coercentur,& latenter corpus nutritur, cũ quadã particula digeſtioni uſurpata uiribus profecerit ægrotantis: tum cum limpida ulcera ſenſerimus,erunt cohibenda ea,quæ uehementius conficcare ualeant,quæ Græci ſtyphonta uocant,& inijcienda mediocriter conſtringentia. Ac ſi quiſquam eorum non tulerit uirtutem, erit diachylõ medicamẽ oleo roſeo ſoluendum,ac diligenter liquefactum inijciendum, uel plũbeo mortario plũbeo piſtillo circunducto imiſſo oleo roſaceo conterendũ,donec in ſuccũ ueniat, atque craſſius fiat. Horum quoque ſimilibus utendum monemus. Tunc uino leni,atque carne uolantum uel marinorum utendum,ut ſquillæ,mulli,carani: & pro modo uirium geſtatione reſumptionis cauſa. Dehinc cum omnia tuta uiderimus,lauacrum adhibemus: ſed non properãter, & magis cum forte iniectio fuerit facta trochiſci,niſi primo uentrem egeſſerint ægrotantes. Tardãte paſſione ſuperpoſitionis tempore,ijſdem uti conuenit. In lenimento uero erit fortificatio adhibenda corporibus per uariam geſtationem,& uocis atque corporis exercitium. Poſt ſingulas egeſtiones adhibenda ex oleo & aqua calida,& decoctione lini ſeminis,aut fœnigræci,aut maluæ agreſtis,ijſdem partibus,hoc eſt ſeſſioni,quam Græci hedram uocãt, & ſpecialiter admouenda uaporatio ex pollinibus cataplaſmate calido,uel ſaccello. Dehinc etiam radix agreſtis maluæ decoctæ atque contritæ,& calida teſta calefacta erit apponenda. Ac ſi iugis fuerit dolor, immittendus digitus uſque ad altiora, præunctus adipe anſerino cum fœnigræci ſemine cocto atque contrito,aut aliquo medicamine ex ijs quæ appellamus lipara. Ac ſi hæc minime fuerint inuenta, erit hoc cerotario faciendum ſimplici atque limpido : & cum tempus cibi dandi occurrerit, adhibenda perunctio ſtricturę congrua. Tum nutrimento dandus panis ex aqua calida, aut alica lota,aut pulticula ex melle confecta,aut oua ſorbilia cum pane. Potui autem aqua calida offerenda. Perſeuerãte autem tumore adhibenda cucurbita adiuncta ſcarificatione locis tumentibus,& uaporatio ſpongiarum:declinatione occurrente adhibenda cerotaria,& reſumptio cauta : ſic enim ſedãtur iuges egerendi uentris delectationes, cum tumor mitigatione conquieſcit : atque ille qui putatur rheumatiſmus indulgentia tumentiũ facilius abſtinetur. Ac ſi ęqualis tumori fluor occurrerit, utriuſque erit conijcienda curatio. Quapropter ſi fomentum ex oleo hiſpano,uel melino,aut murtino,aut lentiſcino adhibuerimus, & cataplaſmata erunt ex aceto atque melle, uel ſtymmatibus præinfuſis coquenda. Item præſcriptis iãdudum iniectionibus concoquenda quædam conſtrictiua,ut murta,uel roſa,aut mala punica : lacte autem & cæteris admiſcendum amylum,& enatis matibus aliqua decoctio,ſtymmatum adiungenda, aut mali punici:& apponenda rurſum ſeſſioni uaporatio ſtymmatum,aut cãtabri conligati,uel in aceto decocti,uel quã omelſin uocant ex pollinibus panno conligatis,atque ex ſtymmatibus confectis : perungenda etiam digito interiora longaonis ex cerotario oleo roſeo confecto,aut adipe cum oleo roſeo. Tum poſt perunctionem ora lauãda aqua tepida,cibus dãdus pulticula calida,ut de uentriculoſis ſcripſimus, quos Græci cœliacos uocant, ex alica uel farre,aut oryza,aut milio,aut olyra,aut pane Alexãdrino: hæc ſingularis uel aliquãdo amylo

admixto,aut lacte,aut melle ex fauo expresso. Potus paruus dandus,sed calidus :tum effecta reclinatio=ne resumptio adhibenda. Ac si solutio fuerit urgentior,uel sola,frigidus conuenit locus ægrotanti, & supina iacendi positio , paulo leuius capite locato ,& suppositione lanarum , clunes uel inferiores longaonis partes subleuandæ. Adhibenda etiam requies,& impressus articulis manuum amplexus,uel ligatio paulo tenacior. Deponenda etiam omnis animi intentio , & magis cogitatio passionis auertenda : admonet enim egestionem,ac prouocat inquietudinem in memoriam reducta conscientia. Erit denique persuadendum,ne,quoties fuerint ægri in egestione commoti,ilico uentrem facere festinent : sed,quantum po=tuerint,resistendo differant motu . fit enim quædam meditatio, atque frequens egerendi consuetudo, & oportet effugere laborem motus,ac nutandi corporis frigus,nisi forte acrior , aut incendiosa fuerit defluxio: retenta enim sessionis in locis,quam Græci hedran uocant,longaonem exurit. Conuenit denique, si possibile fuerit,ægros ad sessionem egestionis deportari,aut humilius à lecto scaphia posita ad egestionē produci faciendam. Vel si plurima fuerit corporis defectio , qua iacentes non ualeant fluentia retinere, erunt egestiones spongijs suppositis excipiendæ,& medijs partibus apponendæ lanæ, nunc oleo constrictiuo prætinctæ,uel decoctione buxi,uel murtæ,aut mali punici,& horum similium stymmatum, uel succorum constringentium,nunc asperso rutherginario , quem Græci byrsodepsicon uocant , uel trita galla erunt media siccanda : hæc enim constrictionem sine ullo frigore fore promittunt. Dehinc apponenda ex palmulis epithemata,& malo cydonio,& balaustio,& alumine,& horum similium,sicut de cœliacis, uel sanguinem spuentibus,aut stomachicis scribentes docuimus. Inijciendus etiam per clysterem succus plantaginis,aut polygoni herbæ,uel intybi,aut uuæ lupinæ,aut herbæ caricariæ, uel semperuiuæ , aut mespilæ, maluæ,aut oryzæ,aut decoctione mali punici , uel eius caduci,quod Græci cytinonrhoas appellant,nos ampullagium. Et aliquando hęc ipsa erunt conterenda,uel rosa,aut rubus, quam Gręci baton appellant,aut lentiscus,aut galla,aut thallia,aut rubi uirgulta,uel uitis anuli,quos helicas uocant,aut salicis folia,aut ex uino bunito ijs qui sine febri adficiuntur : ex aqua uero ijs qui febricitant. Item ros syriacus,aut omphacium,aut acaciæ succus,uel hypocistidos herbæ, aut balaustij drachmæ duæ,in quatuor uel quinque cyathis conijciendæ : est enim ea quantitas iniectionis redundans, hoc est siquidem plurima grauedine quadam prouocet uentrem. Item lenticulæ decoctio,aut licium indicum cum lacte. Sint autē amyli drachmæ quatuor,licij drachmę duæ,lactis cyathi septem uel octo : extendenda enim hæc singula atque minuenda sunt pro magnitudine solationis,ac uirium ægrotantis. Ac si plurimus fuerit in ulceribus sensus,ut medicaminum constrictione lacessita indignentur, erunt inijcienda ea quę cum dulcedine admota partes ualeant præsiccare,quo neque ulcerationem prouocemus, neque fluorem negligamus. Ex quibus est in febricitantibus succus ptisanæ cum adipe caprino, contrito atque commixto tracanto , uel gummi,aut argillyrici radice. Sed illa duo infusione præmollienda :radix autem coquenda, aut rosaceo oleo ouum commixtum ,aut lac coagulatum, uel cum amylo concoctum ad tertiam partem. In ijs uero qui sine febribus fuerint,passum conuenit Creticum, & uinum squilliticum supradictis speciebus. Tum refectionis tempore unctio adhibenda ex oleo hispano,ac deinde ora lauanda posca tepida. Cibus autem specialiter,ut in cœliacis ordinauimus,dandus. Similiter etiam potum conuenit dare. Lac quoque bibendum præcoctum,quod appellant diacochleon,siue singulare : etenim fluores crassificando cohibet,& ulcera deterget,& acrimoniam humorum temperat,& sine ullo labore corpora nutrit. Est autem coctionis hic modus : lac sumendum ex agresti pastu perfectum : etenim in ciuitate nutritorum animalium reprobamus: siquidem capræ è salsiore pascua sitientes plurimum atque coaceruatim bibant, & multum lac,sed aquatum faciant,quod est constrictioni uentris incongruum . Quapropter magis ex caprea,quæ lentisci pascua,uel murtæ,aut rubi,aut uitis folijs,uel quercus,aut salicis,uel hederæ , aut terebinthi,aut herbæ calicaris,uel polygonij,aut plantaginis,& horum similibus fuerit nutrita,erit lac accipiēdum : confluxit enim constrictiua qualitas herbarum in lactis qualitem : nam sæpe diagridium, uel helleborum mandentes,purgatiuæ uirtutis efficiunt lactem,sicut procicolium comedentes lac generant , quod uisum pręstet accipientibus abunde. Denique erit primo probandum, atque eligendum quod sit albidius,atque sine ullo odore,& neque globosum,hoc est,frustis coagulatis uariatum , quod Gręci thrombodes appellant : neque in urinę similitudinem mutatum,quod ijdem uroides appellant :sed quod possit unguibus destillatum manere sua tenacitate collectum. Boni igitur,ut diximus,lactis quatuor uel quinque sextarios oportet in uas fictile mittere siue ęneum: immittendę & cochleę,quas nos lapides marinos , uel fluminales accipimus,non marinę igitur ob salsitatem,sed fluminales inustę : primo quo sint igne pellucidę,tum auferendę:& ex sufflatis omnibus,quę de se forte dimiserint,ac depurgatis supradicto uasculo immittendę,ac ferulis lac cum ijsdem cochleis mouēdum,donec ad mediam ueniat partem,siue tertiam: dehinc refuso lacte proijciendę priores cochleę,atque alię innouandę similiter exustę, sed p̱p̱fectū numero atque forma minores longa per interualla. Hęc confectio lactis diacocleon appellatur. Sine ijs uero confectio erit longe simplicior , quam Gręci aperiergon uocant : uas enim lactis erit imponendum igni molliori,& ĩmissa ferula metienda mensura totius ac dimidię,& tertię quantitatis,quo nō coniectura, sed uera dimensione coctionis quantitatem sumamus. Tunc ex ipsa ferula circūlato ductu mouebimus coquentes,ne lateribus uel fundo iugi mansione insidant : dehinc ultimo coctionis tempore plurimus detrahendus est ignis:& cum ad partem dimidiam,uel tertiam uenerit , erit in aliud uas refundendum : exinde ęgro dandum,non frigidum,sed leuiter gelatum,quod galactodes appellant. Ac si forte stomachi fuerit euersio commota,cum accipere ęgrotantes horrescunt,erit frigidum dandum,pręfecto uasculo niuibus :

ut enim

ut enim mel decoctum fit constrictiuum, sic etiam lac deposito atque excocto tenuissimo liquore,quem Græci orrhon appellant,& uapore concepto constrictiuum fieri necesse est. Conuenit denique etiam supra dictus ex regula motus. Est enim uirtute cõstrictiua,& sui corporis raritate, tenuitatẽ lactis,uel aquarum à liquore ebibens. Accipere autem ægrotantes debent pro passionis magnitudine, & sumendi uoluntate,quam Græci orexin uocant,quidam plurimum,quidam paruum,& primo ex ea decoctione, quæ sit ad dimidiam partem redacta. Tum ex ea quæ ad tertiam uenerit partem: siquidem sit paulo plus cõstrictiuæ uirtutis. Sed erit eius usus comparatione prioris minuendus. Tunc post bibitum lac nullũ potum sumere debent ægrotantes : est enim ratione carens lac decoctione constrictum, supermisso liquore in aquam uertere. Præterea in ijs qui sufficienter,uel quantum uoluerimus sumpserint, nihil erit omnino superdandum : ijs uero qui minus accepisse uidebuntur,sicut de cœliacis ordinauimus, erit superdanda pulticula ex lacte confecta,ut destinatus impleatur modus. Tunc post intermissionem mediocrẽ si quisquam nauseauerit,erunt dãda mali punici grana,uel acinæ uuarum siccarum,quas fabriles appellãt, aut mespila,uel sorba. Quidam igitur primam decoctionem probauerunt secundæ præponendã : siquidem lac in semet uelut calcis qualitatem accepisse uideatur,qua possint putredines ulcerum abstineri. Alij uero secundam magis probauerunt, quibus etiam nos consentimus : non enim admixtæ supradictæ qualitatis causa est abstinendæ passionis : potest enim etiam quiddam calcis uiuæ, quam Græci asbeston appellant,lacti admisceri. Sed est incoctio siue insumptio aquosi liquoris,quo amisso syncerior lactis qualitas fiat,quæ neque curiosa confectio,neque nidorosa,uel fumosa sufficitur,si simplici coctione fuerit procurata : cum enim lac se à suo humore separauerit,quam Græci orrhon appellant, crassius effectum ac uiscosus insidens uentri,atque intestinis,& multo tempore immoratum liquida concrassat, & ulcera mitigãter amplectitur. Item alij tertiam partem aquæ lacti miscentes decoquunt,adferentes quòd sit decoctio melior,ne ullo nidore siue fumo,aut ustione lactis natura uitietur, ob aquæ admixtionem. Ii autem si usque eo coquendum iubent,donec ad modum præmixti redeat lactis,qui fuerat prius quâm aqua misceretur,& liquidius conficiunt,& non sine suo naturali liquore,quem Gręci orrhon appellant,ægrotãtibus dabunt,prisca lactis quantitate seruata. Sin uero ad partem dimidiam uel tertiam decoquent, non solũ plurimum decoctionis tempus insumunt,uerum etiam tarditate coquendi diutina fumosum faciunt medicamen. Hæc sunt quæ in ipsorum erroribus respondemus : eius autem datio erit discernenda : nam primo gelatum bibi debet,siue tepens, quod Græci galactodes appellant : tum feruens. Sed cum primo fuerit profectus aliquis ex ante dato : hinc enim perfecta passionis fiet abstentio. Ac si quisquam ęgrotantium lac sumere noluerit, aut horrido uisu,aut stomachi supinatione recusans,erit alijs adiutorijs adiuuandus. Et si ulcus fuerit in superioribus ac densioribus intestinis,utendum medicaminibus potis, quæ Græci anoterica uocauerunt: etenim quæ inferioribus clystere inijciuntur,hæc magis patientibus aptanda sunt locis. Et cum cibi fuerint adpetentia seruati,nec ullo fastidio ægri uidebuntur adfecti,erit medicaminum consueta magis eligenda materia : ac si fastidium fuerit,sola probanda. Sed eorum compositionem atque ordinem ex ijs quę de cœliacis ordinauimus sumi mandamus. Licet præterea cum ijs etiã acaciæ,uel œnanthes ex aqua cisternina contrita, donec collyriorum faciat crassitudinem ,rotundata frusta dare bibenda,aut resoluta cum uitello oui assi in quantitate dimidij cochlearij,aut aqua resoluta:in ijs, qui febre afficiuntur,tribus cyathis:in ijs uero,qui sine febribus sunt,cum uino erit offerendum. Pręterea communiter etiam hæc quæ sanguinem expuentibus dantur probamus : quorum est succus plantaginis,uel una die ac nocte rhus syriaci infusus uino uehementiori : quo detracto,oryza immissa uino coquemus : dehinc lenticulæ pulmentum decorticatæ atque subassatæ in pulticulæ modum cõficere. Item oua aceto cocta,uel ouorum uitella,quę sint carbonibus assata. Item decoctio ex plantagine,aut agresta, & intybo,quod cicorion Græci uocant. Sed hæc singula erunt duplici coctione curanda : nam post primam coctionem erunt in aliam aquam transferenda cum alijs nondum coctis : quorum coctione perfecta priorum secundum probamus effectum. Erunt præterea hæc condienda oleo uiridi,& aceto, & paruo sale, uel quod est melius,rhos. Et si sordidum tardauerit ulcus,iniectione mulsi perseuerandum probamus,nisi solutio fuerit adiuncta : uel decoctione mali punici etiam,si crebræ temporaliter uentris egestiones : quę quidem erunt terendæ. Item corticis pini, aut subassatæ interioris tunicæ, siue corticis glandis,quam sardianam uocant,aut pulenti,aut cuiuslibet materiæ uehementius astringentis. Ac si quisquã harum uirtutum recusauerit usum,horrens oblata,siquidem sensu torqueant acriore,erunt hæc mellis decocti atque durati latitudine cingenda,quo sub dulcedine lateant acriora,& nihil eorum uirtuti derogetur : siquidem etiam mel coctum constringat. Item malorum punicorum trium medię magnitudinis corticem sumẽtes,admixto uino lymphato,hoc est,aqua temperato coquemus, in ijs qui sine febribus afficiuntur,uel declinante causa melius habere uidentur : cũ cisternina uero heminas sex,quas cotylas Gręci appellãt, in ijs qui etiam febribus afficiuntur,donec ad tertiam partem liquor deueniat. Tum ex ipso duos uel tres cyathos ante cibum dabimus ægrotanti,uel eadem mala omnia contusa atque colata,uino aut aqua immixta erunt offerenda non plus cyathis duobus. Item mala cydonia cum malis punicis decocta in uino dulci,aut squillitico,tunc fricatione siccata atque crassificata cum lacte dato conueniunt, uel aquę cyathis sex. Item ges aster cum aqua ducta curationi conuenit. Alia quoque plurima simillimę uirtutis infinita specie concurrunt. Item cibo danda alica cum uino melino aut murtino aqua temperato. Tũc plurimo profectu accedente dandi turdi,atque pulli gallinacei,uel columbarum atque uolãtum quęque ficciora,ut phasiani pectora,uel perdicis,aut attagenę agrestis : quę singula erunt postea ap-

te coquenda,aut mediocriter aſſanda, ne lignoſa fiant, & digeſtioni officiant. Aliquando etiam erunt hęc animalia recluſis pectoribus uirgultis murtæ penetranda,aut eis magis replenda. Tunc mediocriter coquenda, ac deinde farina conſperſa tegenda, & cinere calido maturanda. Item maritima quæ ſunt denſioris carnis. Agreſtium quoque, hoc eſt, leporis uel capreæ conueniunt pulmenta,uel pomorum, quæque uiuida uirtute conſtringere ualent,ut mala cydonia cocta uel aſſata. Item pira, ſorba, meſpila, quę nõdum fuerint maturitate dulcia,pruna agreſtia,mali punici grana cum exterioribus membranis exic cata. Item uua,& magis fumi uapore ſiccata,quam fabrilem appellant. Omnis pręterea cibus erit diligenter maſticatione exercendus,quo digeſtibilis fiat,ne uenter debilitate ſegnior plurimo laboret nixu appropriando corpori quę ſumpſerit. Melius autem partibus erit apponendum diatheon medicamẽ, & omne quod fuerit ſiccatiuum malagma,uel aceto confectum. Tunc etiam uinum dandum,quod fuerit natura plurimum conſtringens,ac pro regionibus cognitum,ut in Italia Pręneſtinum appellatum, uel Surrentinum, & magis Signinum ac Marſicum: ex quo oportet etiam alicam myro curatam dari. Ac ſi forte hoc uini genus minime fuerit repertum,erit quiddam aquę calidę admiſcendum, quod eandem ualeat imitari uirtutem,ut rhaponti cum, uel illud quod Græci appellant inter corticem quercus inhęrens, pertetam neruorum fila teneriora. Item rhus linteo ligato,uel galla uiridis,quę appellata eſt omphacine,aut uitis amyli,quas elicas appellant,aut uirga rubi,aut cerafia,aut mala punica,aut fabę gręcę folia: nõ hęc quidem erunt iugiter adhibenda,ſed medicaminis uice. Tunc apparente magis profectu, adhibendum lauacrum, & corporum motus per geſtationem, uel deambulationem inſinuandus. Ac ſi paſſio perſeuerauerit tranſacta ſuperpoſitione, erũt iiſdem quę ſupra memorauimus reſumendi ęgrotantes, adiecto uocis exercitio cum corporis uehementi defricatione, & magis uentris in locis. Item cyclus iuxta regulam,quę aut qualitatis ſolius habeat ductum, ut ęquali quantitate ſeruata deſcenſus uel tranſitus ad parui nutrimenti mutationem ueniat,ut à tardis uel paruis uolantum animalibus ad palumbos uel perdices,& iis ſimilia. Aliquando per quantitatem ſolam,ut eodem pulmento ſeruato,exempli cauſa,perdicis, & paruo modo ueniant ad plurimum. Tunc erunt utraque iungenda,ut etiam qualitate ac quantitate uariatus formetur cyclus, cum uires ęgrotantis ualentes uiderimus. Quomodo autem initium ſumendum ſit,uel panis fieri partitio: uel quia in pulmentorum mutationibus uinum uel lauacrum detrahimus,& iandudum dictis accipiendum probamus: ſed lauacra rara atque calida magis inuenimus aptiſſima. Tum confirmato corpore,ac reſumptis uiribus uomitum conuenit adhibere: & primo ex ſimplici potu,ſecundo ex radicibus,quo partialiter locale adiutorium uẽtri pręſtemus,& quodam uehementi motu,ueluti purgatione per uomitum effecta,omni impedimento digeſtionis officij liberetur. Tum trãſeundum ad medię qualitatis pulmenta,& cętera cyclorum ordine ſuo reddenda uſque ad porcinę pulmẽta. Itaque agreſtium,hoc eſt,leporum atque caprę danda iandudum docuimus. Dehinc adiungenda drimyphagia,quæ ſine uomitu erit adhibenda uno uel duobus diebus,ac deinde cæterę cycli partes integrandæ. Conuenit præterea oliuas nigras aceto decoctas, cum mali punici cortice contritas,admixto pipere albo,& oleo hiſpano modico,atque recenti ieiuno ægrotanti dare: nunc nulla addita ſpecie, nunc adiuncto pane. Ordinanda etiam cætera reſumptiua atque recorporatiua uirtute medentia,ut geſtatio uaria,deambulatio,uocis exercitium,perunctio,defricatio,quæ nunc exercitij tempore, atque uncto nunc arido uel ſicco erit aptiſſima. Item ſicca cibatio, & cucurbita recorporatiuæ uirtutis ſecundum medias partes, dropax illitus uſque ad uentris confinia atque uertebrorum,pſilothra,ſinapiſmi,& paroptęſis uſque ad cutis ruborem,cum defricatione ex oleo atque nitro. Item arena ſole ignita, acopa acriora, ut ex euphorbio,& opobalſamo,& ſimili uirtute medentibus confecta. Item malagma ſecundum uentrẽ, quod appellatur diathapſiás,uel diacapaneos,& diaeuphorbium,& aliquãdo parua ſumptio medicaminis poti,quod appellamus diatrion pipereon. Et ſunt hæc cuncta medicaminum libro conſcripta Reſponſionum. Item peregrinatio atque natatio maritima,& naturalium aquarum. Ac ſi fortificatum corpus rurſum fuerit humoris fluore tentatum,quod Græci rheumatiſmum uocant, conuenit hellebori dati decocti,uel radicibus inſerti,quod catapaſton appellant: diſſecat enim corpus,& quadam nouitate confir mat. Culpandi præterea etiam nunc ueteres medicinæ conditores. Hippocrates enim libro quem ad ſententias Cnidias ſcripſit,helleborandos principio ęgros ordinauit,ultimum adiutorium cæteris antepo nens. Dat præterea panem ita curatum, ut neque ab hominibus recte ualentibus poſſe digeri facile uideatur. Item pulentum,atque fœnigræci ſemina,cum ſint hęc qualitate contraria: alia enim aſtringũt, alia relaxant.& nulli adiutorio tempus adiunxit. Diocles quoque libro quo de paſſionibus atque cauſis,& curationibus ſcripſit,prouidens ſiccandum corpus urinalibus medicaminibus, utendum iubet quibus non ſolum humor uentris ſiccari minime poſſe perſpicitur, uerumetiam ueſica in morbos cogi inuenitur. Item Eraſiſtratus tertio libro de uentre prohibet cibos digeſtibiles ac nutribiles,æſtimans hæc facile poſſe corrumpi, non conijciens quoniam omni ægrotanti digeſtibilium rerum uſus conuenire perſpicitur: quo minime & in laborem mediæ partes,quibus digeſtionis celebrantur officia, cogi uideantur officia. Prohibet præterea ſpecialiter lenticulam,atque mala cydonia,& ſi quæ ſimilis fuerint uirtutis,quo una uoce omnem congruam uideatur recuſare curationem: nutribilia etenim,quæ ob reſumendas uires principalem tenuerunt locum,ſuperfluum eſt,ut æſtimat,adhibere. Liſius etiam quarto libro Tardarũ paſſionum principio adhibendum uomitum poſt cibum probat. Sed cum noua ac recens in corpore fuerit paſſio,ſine dubio dupliciter nocens: primo quòd intemporaliter, etenim nouellæ paſſiones ſuaſu quodam,& non agitatione uehementi ſunt depellendæ: dehinc quòd incongruæ, ſiquidem ſit uomitus

poſt

post cibum grauabilis capiti. Inquit pręterea: Si humoris perseuerauerit fluor,atque longo tardauerit tempore,& typico motu uentrem fecerit humectari,occursibus periodicis tribus uel quatuor interpositis diebus uentrem conuenit prouocare. Vnde plurimi etiam lac offerendum probant,quod schiston appellatur,siue catarticum,quo in acutum potius,ac periculosum ueniant morbum: exinde possit medicina tanquam celerem facilius curare passionem.

De uentris debilitate. Cap. IIII.

ETIAM hoc quidam symptomatis genus,quod nos accidens appellare poterimus,scripserunt: & aiunt debilitate uentris acceptum cibum plurimo tempore in eodem permanere: aliquando corrumpi: & magis cum intestinum,quod Græci nestin uocant,fuerit quoque debilitate uitiatum. Fieri etiam inflatione secundum uentrem existente,attestãte paruo dolore,& rugitu intestinorum, quem borborismõ uocant,cum plurimo sputu ac ructatione iugi. Sed erit accipienda curatio ex ijs quæ cum dolore,atque intestinorum tormento ægrotantibus adhibenda scripsimus.

De uentris tumore ac duritia & uentositate, inflatione, ac saltu. Cap. V.

TVMOREM uentris extantia sequetur secundum præcordiorum media,resistens atque dolorosa attestante feruore & iugi saltu,& aliquando febricula,cum fastidio & siti,anxietate,& iactatione. Sequẽtur etiam uigilię,& cibi corruptio. Sed discernitur à superiorum tumore,hoc est peritonei,siue cutis superpositæ. Primo,quòd transuoratus cibus uelut percussum præstet circa stomachi finem, uel uentris initium. Secundo,quòd adducta cutis digitis, conduplicata sequatur: duritiam uero uentris sequetur extantia, plurimum resistens sine ullo feruore atque pulsu,uel dolore,sed sola spiratione difficili,& digestionis impedimento paruissimo. Item uentositatem sequitur tensio cum rugitu intestinorum,quę facile relaxetur,ac rursus colligatur: & si palma fuerint partes pulsatæ, ut tympani resonum fingant: impressæ uero recessum faciant tardum, & detracta manu facilius surgendo concaua repleant loca. Inflationem uero,quam Græci œdema uocant,sequetur extantia partium. Sed facile atque plurimum impressioni cedens,& neque tympani resonũ fingens,neque feruoris ingerẽs sensum. Itẽ saltus cõmotos iugis sequetur,sicut etiam cor salire perspicimus,cum nimio uel timore,uel gaudio afficimur. Sequitur etiã sensus tanquam uolantis interius ab ijs omnibus,attestãte inani tussicula longa per interualla, & thoracis pungente tensione: sed erit accipienda curatio ex ijs quę de strictura stomachi conscripsimus.

De dysenteria. Cap. VI.

A' DIFFICVLTATE officij passio nomen accepit dysenteria. Est autem intestinorum rheumatismus cum ulceratione. Sed fit antecedente fluore,quem Græci diarrhœan uocant,aut cholera, aut tumore uentris. Et est difficile celer,frequentius tamen tardans passio. Sequitur in passione constitutos muculenta uentris egestio,atque è ramentis innexa,& humore crasso: primo, cum naturalis intestinorum defluit corpulenta soliditas: dehinc uaria,atque sanguinolenta,& fellosa,aut saniosa,atque feculẽta,aut cum gelati sanguinis corpusculis,quæ thrombos appellant,& liuida,aut carnosa,& mẽbranis plurimæ longitudinis innexa,attestante graui fœtore,cum dolore ulcerum,& fastidio,& siti, atque interiorum ardore. Sequentur etiam uigiliæ,& aliquando febricula,anxietas,iactatio,hebetudo, & aliquibus intestinorum rugitus,& tensio cum uentositate,& impedimento urinæ reddendæ. In quibusdam etiam uomitus,& saltus præcordiorum,aut torpor frigidus,lingua humecta,aut plurimum sicca,aut aspera, colore cinereo,aut liuido. Item corporis defluxio,& accepti corruptio cibi feruens,cum iugi atque incessabili egerendi uentris desiderio,& in eadem admonitione mordicatio intestinorum omnium, uel podicis, aut uicinarum partium. Fit autem ulceratio aut in tenuissimis intestinis,ut pyloro,nestidi,typhlotero:aut in crassioribus,ut in colo,uel longaone: in omnibus enim eodem tempore fieri,uel esse ulcerationem minime posse accipimus: siquidem mors præueniat ægrotantes. Interioribus igitur intestinis factam ulcerationem adprehendimus ex doloris sensu supra umbilicum constituto,siue ex eodem loco initium sumẽtem,& egestionibus uentris semper tenuissimis. Ac si in crassioribus intestinis fuerit ulceratio constituta,sensus doloris secundum umbilicum efficitur,& egestiones uentris carnosæ apparebunt, & frequenter coagulata magis atque coacta stercora egeruntur,cum solus fuerit passione longao uexatus, & magis eius inferiora: præuenit enim,atque non sinit cibi digestionem in stercoris uenire qualitatem. Aliquando denique ultimo egestionis tempore ulcerum tactu sanguinatio fiet, ut guttarum distillatio appareat, & insignia tenesmi demõstret. Quod iuxta sessionis finem,quam Græci hedran appellãt, longaonis pars ulcerata intelligatur,manifestis atque promptis concurrentibus signis: nam delectationes frequenti ęgrotantes afficiuntur uentris egerendi,atque ipsa egestio cum quadam uoluntate,& labore nimio efficitur tẽsio clunium,& pectinis pubetenus cum sensu,tanquam quiddam corporis solidioris inesse putetur. Ipsa quoque stercora,uel eorum egestio parua,atque leuiter muculenta uideatur,& humore crassiore cõfecta. excluduntur enim primo pinguia,dehinc sanguinolenta cum stercore coagulato. Nos denique tenesmon dysenteriæ adiungendam probamus: siquidem fit ulceratio partis intestini, nisi quis uoluerit ante

ulcerationem solum tumorem appellare tenesmon : quod est quidem inconsequens omnium scribentium dictis, quibus tenesmus necessario fuit prouidendus, ut sola proteruitate medicamina pota danda alacri temeritate confingant : sed etiam nobilium multi, ut Diocles libris quos de passionibus atque causis, & curationibus scripsit, lac ordinat cum melle bibendum, uentrem prouocans in fluorem. Item murrham cum ouis atque uino commixtam, cum necessario stomachum murrha euertere uideatur. Item utitur ptisana cum adipe sorbenda : item galla cum opio, neque discretionem qualitatum, neque temporum memorans usum. Praxagoras libro primo Curationum statuit uentrem deducendum peplio & lacte plurimo, cum mulso, potans & aqua salsa, & succo betæ, & oleo cum mulso. Hoc condimento inijciens, & oleo, & liquido cerotario cum aqua, quibus uenter magis in fluorem prouocatur. Item nutrit bis cocto pane, qui fit necessario digestione difficilis, cum plurimum torretur. Item piscibus saxatilibus, & carnibus teneris, cum debuerit densioribus magis ob stringendam solutionem : dat aquam bibendam, & uinum dulce, quod etiam sanos inflare perspicitur. Offert farinam cum lacte coctam, quæ indigestibilis probatur : sic etiam tritici ptisana cum cantabro. Ordinat etiam secundam & tertiam curationem, nullam adijciens discretionem. Item Erasistratus secundo libro de uentre plurima recte componens, solis utitur constrictiuis, cum sint plurimi dysenterici laxatione indigentes. Themison primo libro Tardarum passionum plurima recte memorauit, aliqua uero correctione indigentia : laxamenti enim causa, atque lapsus faciendi aquæ, & arnoglossæ succo iniectionem faciendam probat, & hoc aptum etiam tumoribus memorat, quod ob constrictionem siccare perspicitur. Adhibet etiam naribus atque auribus, & angulis oculorum sanguinis detractionem, nihil propositis profuturam, & post cibum unctionem, quo tempore quies est adhibenda, ob digestionis perficiendæ facilitatem. Dat etiam uinum asperius, cum fluorem uehementescere uiderit atque febrem. Et meratum probat offerendum, quo tempore ob augmentum passionis aqua uino infecta conueniat, maxime cum merata potio uexare neruos approbetur, quos Græci cremasteras uocauerunt.

De colicis passionibus. Cap. VII.

Principium huius capitis deest.

*

Concurrit præterea grauedo, sitis fastidium, & incessante passione, siue accessionis tempore articulorum frigidus torpor & liuor, attestante sudore, & mentis hebetudo, cum pulsus paruitate ac densitate. Item sequitur singultus, & uentris abstinentia, aut cum dolore egestio urinæ reddendæ difficultas, capitis grauedo, intestinorum rugitus scatens, quem Græci borborigmon uocant, & augmento passionis uomitus humorum crassorum, quos Græci phlegmata uocãt, tum felineorum, cum tensione membranæ quæ uentrem intra cutem circuntegit, & appellata est peritoneon, quæ perseuerans faciat inflationis causa resonũ tympani, cum palma fuerint loca pulsata : tum extantia cum rugitu plurimo, & dimissionis tempore uenti per podicem egestio cum magno sonitu. Ac si tumor fuerit insidens atque roboratus, erit extantia durior, ac puluoso attestante feruore, cuius circunspectio simplex, sed inęqualis esse uidebitur : quod discernitur à iecoris ac splenis, uel peritonei tumoribus, qui in peritoneo sunt æquales : in iecore uero ac liene quadam circunspectione finiti. Est autem passio aliquando continua, ut plerosque tanquam ileicos interficiat : aliquando deficiens, ut sæpe tarditate perseuerans difficile curabilis fiat. Sed eius curatio etiã nunc stricturæ coueniens probatur. Quapropter si acuta, uel celer fuerit passio, uel in superpositione constituta, conuenit ægrum iacere loco calido, contectis partibus in passione constitutis lana limpida atque calida. Adhibendus etiam fotus olei dulcis calidi, & sæpe memoratæ uaporationes cucurbitæ apponendæ leues, quas Græci cuphas appellant. Item uascula, quæ ambigas uocãt, & sunt materia testea, uel uitrea confecta : tum requies atque abstinentia cibi usque ad tertium diem : & si causæ poposcerint, adhibẽda phlebotomia. Ac si sumpto cibo quisquam dolore fuerit affectus, uel nausea, erit uomitus prouocãdus sumpta primo aqua tepida, uel aqua & oleo, quibus potis immissis digitis accepta reddantur : uexationem enim uomitus, sumptorum perseuerans pondus atque tensio, & mordicatio tumentium grauior uexatio iudicatur. Adhibenda etiam clysteris iniectio ex olei calidi cyathis quatuor, admixto & consoluto adipe anserino, uel gallinaceo, uel ouorum uitellis, aut decoctione lini seminis, uel hybisci radicis, aut maluæ usualis, aut fœnigræci succo. Inijciunt autem aliarum sectarum principes etiam rutatium, aut anethinum, aut panacinum, uel ex cymino atque castoreo, & bitumine. Secundum Themisonem uero etiam cum absinthio : castorei nanque uel bituminis duæ drachmæ cyathis olei quatuor miscentur. Ruta uero & anethum, & absinthium, & cyminum linteolo illigata oleo coquentur. Sed sunt hæc acerrima, & propterea tardis passionibus congrua, quas Gręci chronias uocant, uel uentositate laborantibus, & non causa tumoris dolentibus. Bitumen autem sæpe etiam fastidium ingessit euerso appetitu, quem Græci orexin uocant. Cibus dandus conueniens dimissionis tempore, atque alternis diebus, donec passio declinet, & sorbilis, leuis, calidus. Dandus etiam potus non plurimus, ne intestina grauentur, etiam ipse calidus : tum post fomenta cataplasma adhibendum ex lini atque fœnigræci seminibus, & polline, quod Græci magton appellant, aqua mulsa coctum mel decoctione fici pinguis, & hybisci radicis, & maluæ usualis, uel horum similium, cucurbita apponenda adiuncta scarificatione, uel hirudines admouendę omnibus partibus in tensione constitutis : ac deinde uaporatio spongiarum expressarum in aqua calida, & oleo, & de-

coctione fœnigręci,& maluæ. Tūc poſt unctionē ex iiſdem etiā encathiſmata adhibent. Quidam medici in iis qui uento fuerint inflati,ex decoctione ſtercorum cum aromatibus coctorum uaporationem adhibendam probauerunt,ex quo liquorem etiam oxymelitos miſcuerunt cataplaſma cōficientes,admixtis etiam tunc aromatibus,uel nepeta herba,aut pulegio,aut hyſopo,aut cymino. Sed hęc in tardis paſſionibus adiuncta ratione locum ſumūt perſeuerante morbo. Cōuenit in acceſſionis ſtatu etiam bibere cyathos duos uel tres calido oleo diligenter admixto : etenim incendia leuigat,& uentrem mollit,& tumorem mitigat. Quapropter magis hoc melius mulſo probamus : ſiquidem ſæpe conflammet atque inflet. Dantur etiam plurima alia bibenda compoſita uel ſimplicia,ut eſt Zenonis diaſticon appellatum codicum medicamen. Item Caſſii ex gingibere confectum,quod diagingibereos appellant : & mille præterea, quæ concurrenti tempore laceſſendo medeantur : præter tempus uero grauationem ingerentia aliquos in periculum grauiter mittant, aliquos errore releuationis fallant,ob præſentis temporis perditum ſenſum, quod Græci anæſtheſian appellant, hebetudine partium ſuffecta. Item ſimplicia,ut decoctio apii,uel nardi celtiberici,aut herbæ ſaluiæ, aut polii,aut cymini ægyptii,uel rutæ, aut dauci, magis cretici, aut petroſelini tribus cyathis aquæ calidæ admixto cochleari, uel aſperſo ſucco polii, aut cymini Aegyptii, aut petroſelini, aut cochleari caſtorei,itemque fœniculi. Sed eſt ſemper horum datio in tumoribus uitanda : ſiquidem ſint acria uel laceſſentia uirtute. Conuenit præterea cum totius paſſionis fuerit ſtatus, ſolio oleo calido pleno ægros dare, & firmata declinatione geſtationem adhibere, aucta moderatione ciborum. Tum uinum,atque communiter reſumptionem,& mediis partibus cerotaria ex oleo ſabino,uel cyprino, aut ſicyonio,uel glaucino,aut amaracino,aut laurino,aut panacino,aut rutino,aut anethino, ſamſucino,uel qđ diateſſaron appellatur,reſina terebinthina,cera,iri illyrica,hyſopo,omnibus æqualibus: ſiue quod diapente uocant,pice,nitro,alumine, ſulphure,cera. Sumendæ denique picis liquidæ heminæ duæ,& ceræ libra : quibus ſolutis atque leuiter refrigeratis aſpergendum nitrum rubrum tritum,& alumen ſciſſum, & ſulphur uiuum ſingulæ ſelibræ. Cum autem in lenimento tardauerit paſſio, conueniunt ea quæ fortificare ualeant corpus ſine recorporatione demutare,ut uaria geſtatio, & deambulatio, uocis exercitium, atque perunctio,adhibito monitore,ſiue fricatio cum retentione ſpiritus, & ſphæræ luſus, uel curſus, & humerorum additus motus. Item cibus qui inflare minime poſſit ex mediæ materiæ qualitate,& tenue uinum,atque lauacrum longa per interualla : hinc enim facile corpora perfrigeſcunt. Item rubor faciendus uentris in partibus, atque inter ſcapulas & clunes ex dropace,uel ſole,& flammæ paropteſi,uel parietibus,uel ceromate, aut pellibus, uel arena litoris ſole ignita. Item ſtrigilis raſio adhibenda corporibus, & ſicca defricatio ex aſperis pannis,& cucurbita recorporatiua apponenda. Item unctio acoporum feruentium acriorum,ut ſunt diaeuphorbium,aut cacritum,nitri fricatio,& ſinapiſmus, & uaporatio feruēs ex aqua marina, uel ſalſa,uel ſupradictarum acriorum uirtutum decoctionibus, uel ſaccellis ſale repletis : quibus præſtitis,uel corpori admotis,erunt aliquando cauteres ſuperponendi,& circuminuoluendi: item farina circunclaudendus locus in paſſione conſtitutus, & implendus item cauliculis,& oleo : tum immittendi cauteres igniti ſenſim,non uſque ad loci ſcarificationem, ſiue uſtionis effectum, ſed uſque ad ruborem faciendum. Tum malagma quod appellatur diaſpermaton, uel polyarchion, aut diadaphnidon, diachylon,aut diaeuphorbium. Item aquarum illiſio patientibus locis, quam catacly ſmon Gręci uocauerunt, & iniectio clyſteris rutacii,aut anethini, aut panacini olei,uel extenta uirtute aquæ ſalſæ. Et cum olim futuram ſnperpoſitionem uiderimus,uomitus ieiunio adhibendus ex radicibus. Tum perſeuerante paſſione etiam ex helleboro radicibus inſerto:tum infuſo, ac deinde cōciſo iuxta ordinem cycli par ilium cęterarum. Dandum etiam potui medicamen,quod Gręci theriacen antidotum uocant, uel diagingibereos. Peregrinatio quoque adhibenda,& longa nauigatio,& uſus aquarum naturali uirtute medentiū, & magis ſulphuris ac medicaminis uirtutem redolentium. Item maritimarum,& primo feruentium, tum frigidarum. Ac ſi retentio uētris fuerit,ob egeſtionem faciendam adhibenda iniectio ex melle atque ſale : quę ſi minime compleuerit effectum,etiam ex aloe admixto ſucco coliculi agreſtis uel uſualis, uel lapatii : ex quibus erunt catapotia facienda in erui magnitudinem,quorum quatuor uel quinque dabimus tranſbibenda. Item marini coliculi offerendi. Erunt pręterea pręcauenda magis quę paſſionem ualeant refricare,ut frigus,indigeſtio,libido,uel quę inflare ualeant cum ſumuntur : item frigida plurimo ſcilicet tempore. Veteres autem,& magis Eraſiſtrati ſectatores uentrem mouere medicaminibus certauerunt uentrifluis,quę catartica uocant,uel peſſulis,quos balaniſmos dixerunt.

De lumbricis. *Cap.* VIII.

ITEM alii ad acriores clyſteres confugerunt ex initio adhibendos, uelut Aſclepiades : & aliquibus etiam fluor uentris efficitur ſine lumbricorum excluſione,aliquando atteſtante faſtidio & debilitate, & pallore cum tenacitate corporis : & nunc tuſſicula arida leui ex occaſione commota : nunc ſolutione atque defectu corporis & animæ, quem lipothymian appellant. Pueris uero dormientibus turbatio membrorum efficitur, gemitu atteſtante cum iactatione, & ſtridore dentium, & ſępe contra ſolitum morem prona poſitio iacendi : tum clamatio ſine manifeſtatione, exiliente cum uocibus ęgrotante. Quibuſdam etiam repentinus caſus occurrit, ut oppreſſi obmuteſcant, nunquam ſimiliter affecti. Item aliquando conductione uel contractu membrorum rapiuntur, & quidam per interualla conticeſcunt,& in febribus demerſione lethargorū ſimili premuntur. Itē totius uultus paulatim

nimia inſinuatio,nunc detracto rubore mutantur, & aliquando articulorum frigore cum difficili reſponſione,ſiquidem interrogentur,manibus elatis iactantur,atteſtante ſudore. In pueris uero lumbricorũ conuerſio,ſiue connexio ſæpe occurrit,ut etiam tactu ſentiatur durities in ea inteſtini parte, quæ fuerit magis in ultima tenuitate. Tum denique eorum euerſione ægrotantes interficiuntur. Pulſus uero,ut etiam Themiſon libro nono Epiſtolarum deſignat,eſt inæqualis ac plurimum deficiens. Excluduntur autem nunc per uentrem,nunc per ſtomachum atque os,uel nares,& aliquando ſponte connexi in ſphæræ ſimilitudinem:plurimi amplexu mutuo uinculati,aliquando ſingulares. Item ſanguinolenti,uel felloſi,aut cũ ſtercore per podicem,uel humore felleo,uiui aut mortui,pleni aut inanes,& omnes,aut ex parte albi, uel fului. Alia denique plurima ſequentur ægrotantes,quibus deſignari ſupra memorata neceſſe eſt: & nunc parua,nunc plurima pro quantitate animalium ac forma:uel quod nunc plurimum,nunc parum noceãt, locorum differentia uariante,cum nunc ad ſtomachum aſcendunt,nunc in inteſtinis perſeuerant, & ęgrotantium uires nunc debilitate,nunc fortitudine habituantur,& nunc cum febribus, nunc ſine febre. Sed quoniam multa ex accidentibus alijs quoque ſimilia paſſionibus inueniuntur, ut alienatio mentis furori, atque phrenetidi,uocis amputatio,lethargo,& præfocationis matricis,& apoplexię,& epilepſię, atque apprehenſioni ſenſuum. Qui autẽ ex lumbricis patiuntur,nunquã ſpumas excludunt. At uero pręfocatio ex matrice cum aſcenſu matricis efficitur,quem Græci anadromen uocant,& magis in ætatibus perfectis, antecedente matricis ęgritudine. Ex lumbricis uero facta uocis oppreſſio magis ętatibus imperfectis adſcribitur,antecedente uentris atque inteſtinorum querela. Item à catalepticis diſcernuntur lumbricis laborãtes: ſiquidem illi in febribus obmuteſcant maiore atque percuſſibili pulſu teſtantes. Qui autem à lumbricis id patiuntur,etiam ſine febribus uocis amputationem ſuſtinent,cum pulſu paruo atque crebro. Item ab ileicis diſcernuntur,qui lumbricorum tormento uexantur: ſiquidem neque uentris officium in ijs abſtineatur,uel pallor antecedat, aut contra conſuetudinem iaceant proni,uel dormiant cum gemitu, & irrationabili exclamatione. Item à ſtomachicis diſcernũtur, cum nullus fuerit humor in ſtomachi partibus inuentus,& inteſtinorum tormenta ſuſtineant. A' ſynteckticis uero diſcernuntur, quòd nulla querela tormentorum, uel conuerſionis, aut doloris in inteſtinis, uel uentre afficiantur: quod neceſſario lumbricis laborantes ſequetur. Item ab ijs qui naturaliter,uel ex multitudine cibi per ſomnum labia conducunt in ſimilitudinem ſorbentium,uel ſine ulla ratione aut exiliunt,quòd moderatione accedente,atque cibi facta deductione releuantur. Ii uero qui lumbricis afficiuntur,magis uexentur parcitate ciborum. Hęc eſt ſimilium diſcretio paſſionum. De excluſione uero ſiue egeſtione lumbricorum ueteres medici præſciam ſignificationem poſuerunt,& appellauerunt prognoſin: in quo diuerſa ſenſerunt: nam Hippocrates libro Prognoſtico ſignificare inquit lumbricos interfectionem ægrotantis, quoties mortui fuerint excluſi omnibus in morbis. Item quidam communiter mortuos lumbricos aiunt grauia denunciare: ſiquidem oſtendant ineſſe corpori ruptionem. Diocles libro Prognoſtico euomitos inquit lumbricos nihil alienum ſignificare,nec eſſe abſurdum: per inferiora uero excludi quoque lumbricos non admirandum, ſed mortuos & inanes eſſe melius ac ſalutare: uiuos uero atque plenos & ſanguinolentos pernicioſum. Item libro de egeſtionibus ſcripto, uiuos uel plenos, ac ſanguinolentos febribiles dixit. Erophilus uero libro quem ad Hippocratis Prognoſticum ſcripſit, ſiue uiuos,ſiue mortuos excludi negat incongruum. Apollonius Glaucus libris quos de Interioribus ſcripſit, reiectos rotundos lumbricos initio ſignificare indigeſtionum frequentiam,ultimo uero ægritudinis properare iudicium, quod criſin appellant. Item uiuos ac plenos, & ſanguinolentos non recta portendere. Appollonius Memphites percunctatiuo, ſiue uniuerſali modo,quem Græci catholicon uocant, omnia inquit in inteſtinis animalia nata in morbis grauia ſignificare,& magis mortua,quàm ſi uiua excludantur. Item Antiphanes libro quem Panopten appellauit,melius eſſe per inferiora,quàm per uomitum lumbricos excludere, & ſolos magis quàm cum ſtercoribus. Chryſippus Aſclepiadis ſectator,libro tertio de lumbricis,ſolis in celeribus cauſis,ſiue periculoſis mortuos inquit lumbricos egeſtos interfectionem ægro portendere: oſtendunt enim mortui aciem uehementem ineſſe,quando magis ægri periclitantur. Sic inquit denique Hippocratem ferri, dicentem ſuo libro,eos qui in ægritudinis declinatione cum ſtercoribus egeruntur, nihil graue ſignificare. Sed neque inquit Dioclem Hippocrati contrariam protuliſſe ſententiam,dicendo mortuos uel inanes eſſe meliores: ſiquidem hic in febribus ſolutionum hoc dixiſſe uideatur: Hippocrates autem mortem ſignificare, ſed in febribus ſtricturæ. Nos uero communiter ſignificari aliquam ex lumbricis dicimus corruptionem, quam lientericis irruentem bonum quidquam portendere iudicamus, de ipſis ſcribentes docuimus: in omnibus uero cæteris noxiam. Item ſanguinolentorum excluſio etiam debilitatem ſignificat: albi etenim,& nondum mutata aut corrupta materia nutriuntur: ſanguinolẽti uero uellendo ex ipſo ſanguine nutriuntur. Item in augmento acceſſionis febrium excluſi turborem altiorum partium oſtẽdunt, & magis ſi fuerint ſanguinolenti: declinatione uero laxamentum,ſicut cætera,hoc eſt ſtercorum uel urinæ,uel quorumlibet officiorum egeſtio: etenim laxatis corporibus reddi uidentur: quippe cum quorum adiectio grauet,eorum detractio neceſſario releuet. Hæc eſt lumbricorum ſignificatio,ſed ob curationem in ijs quos aſcaridas uocauimus, ſi tumor in longaone fuerit conſtitutus, oportet iniectionem olei adhibere: quæ cum fuerit reddita,erit infuſio aut decoctio centaureæ,uel abſinthij inijcienda: ac ſi ramenta fuerint excluſa ſanguinolenti coloris, decoctio mali punici corticis, uel gallæ conuenit iniectioni. Aut ſi perſeuerauerit, chartæ exuſtæ, & auri pigmenti,quod Græci arſenicon uocant,æquali pondere, quod ſit in quantitate drachmarum ſex, cum ſucco arnugloſſe. Ac ſi putredo apparuerit, quam Græci me-

nomen

nomen appellant,erit aqua salsa inijciēda,atque congrua medicamina,ficut nuper docuimus: ex ijs enim & animalia interficiuntur,& alij trochisci prohibentur,& ulcera cicatricantur. Ac si rotundi fuerint lumbrici,qui nunc strictur æ accidunt,nunc solutioni,nunc ulceribus intestinorum: & nunc in celeribus passionibus,nunc in tardis,quas chronias uocant : nō ex supradictis,sed sua in corpore alienitate uacantes ex corruptione ciborum effecta ,oportebit curationem pro supradicta curari differentia : & si ipsa animalia corrumpenda uiderimus,erunt medicamina adhibenda,aut tanquam aliena, atque indigentia detractione auferantur. Ac si passionibus fuerint appenditia,quæ sæpe generandorū animalium fuerunt causæ,erūt congrua ijsdem passionibus adhibenda : ijs enim conuictis, etiam animalia interficiuntur. Quapropter si strictura fuerit in corpore,fomentatio competens est adhibenda,atque cataplasma laxatiuum:& si ratio coegerit,phlebotomia : quę singula suis temporibus aptanda probamus. Tum cucurbita adiuncta scarificatione medianis partibus admouenda: ijs enim laxatis sine ulla medicaminum uirtute,atque facile animalia decidunt oleo poto,aut aqua calida,& oleo uel decoctione noxarum,aut glycyrrhizę,cuius libra infusa in aquæ heminas sex, usque ad tertiam partem erit decoquenda : & ijs præterea cibi tempore dari potest sorbile quidquam , ut illud quod Græci appellant oleoptisanon : ex ijs enim & tumentia relaxantur: & animalia,quæ inesse uidentur , lapsu quodam ac desertione tumentium dimissa fundentur. At si solutio fuerit in corpore,erunt constringentia adhibenda , & exercitatius cataplasma, sed ex lupini pollinibus confectum , & aceto cum melle tribus uel quatuor cyathis aquæ commixtis , cum ceruini cornu serragine aspersa,quam Gręci rhinen uocant,in cochlearis pleni quantitatem,si tarda fuerit passio , quam Græci chronian uocant : quoniam indiget recorporatione,atque lacessentium medicaminum uirtute. Sed in lenimento constituta erit uaria coniectura facienda , quo animalia excludantur. Quapropter adhibenda medicamina,harum partium fomentatio ex oleo ueteri:& apponenda unctio fellis taurini ægrotantis umbilico,uel lanæ ex ipso tinctæ particula : tum cataplasma ex polline lupini consperso ex decoctione absinthij,aut santonici. Admiscendus denique etiam succus earūdem herbarum. Si uero uehemētius oportuerit animalia alia sauciare,conuenit etiam tanquam acriores cibos,& propterea aptos,uel ut in drimyphagia,dare cepā,allium,quæ nunc incocta,nunc mediocriter cocta,quo minima eorum uirtus erūt offerenda : nunc enim,urgente lumbricorum exclusione,ijs uti cogimur rebus. Facit idem sinapi exuccatum,uel adiuncto pani comestum. Item nasturtium cum aceto contritum,siue ut Græci uocant,cardamū, immisso atque infuso pani. Item laser aceto solutum,siue sinapi,quo comedenda tinguantur, uel ouo sorbili admixtus iste liquor detur in erui modo : item absinthium cum uino poto datum. Ac si ulceratio fuerit intestinorum,congrua probamus adhibenda pro ulcerum differentia. Ac si febres non fuerint,neque alia quælibet passio lumbricis consuerit, nihil oportet conijcere, sed ex medicaminum uarietate eorum interfectionem atque detractionem efficere: sunt enim bestiolæ,quæ Græci theridia uocauerunt. sed producenda atque extendenda erit magnitudo curationis pro accidentium modo:& quoniam aliquando sunt in uentre constitutę,quod probatur ex ęgrotantiū querelis,cum locorum sensus tanguntur:aliquando in intestinis,& necessario quæ in uentre sunt celerius afficit medicaminum cibus ac potus. Intestinis uero,quæ per clysterem fuerint iniecta : nam & ex uentre ad intestina hæc sæpe animalia , & ex intestinis ad uentrem refugiunt . Erit sanabilius ergo,ut ubi apprehenderimus esse copiam lumbricorum,usum primo adhibeamus cōgrui cibi ac potus,similiter epithematum usum seruantes,& cataplasmatum,deinde clysterem. Oportet igitur potum dari absinthij pontici decoctionem,siue marini,aut santonici usque ad modum duum cyathorum uel trium:& nunc nulla alia admixta materia,nunc oleo adiuncto , uel decoctione lupini,aut noxarum cum cornu ceruini serragine,& laser aqua solutum uel aceto, & admixto sinapi , aut ouo sorbili trāsuoratum. Item alica in qua fuerit infusa aloe,siue ipsa trāsuorata : necnō etiam trochiscus dandus,qui appellatur picros,uel illa hiera quæ dialoes appellatur: quorum compositiones Responsionū libris de medicamine scribentes tradidimus. Item cardamum quod nasturtium uocamus,torridum ac tritū cum aqua uel mulso,aut cum melle in electario datum. Item lupini ficci decorticati atque transuorati cū melle quindecim numero,uel uiginti:quod si minime quisquam transuorare ualuerit , eorū polline conspersum atque tritum,quantum tres digiti capere potuerint aquæ bibendum admiscemus,siue mulso aut decoctione noxarum,aut electario admixto melle dabimus . Item gentianæ succum in cochlearij modum cum mulso conuenit dare,atque horum similibus uti uirtutibus. Itē absinthium cum uino, & castoreum cum mulso. In paruis uero pueris,quo latere possint,nasturtium frixum siue tritum cum melle atque lacte dabitur potui,uel cōmixtum pani. Iis igitur rebus erunt cibi ponendi:pultibus enim atque sorbilibus conuenit absinthium concoquere , uel similes herbas. Hoc etiam si ficco fico atque pingui,uel palmulis , quas patetos appellant,quę concisę atque immissę,& cibo datę,mederi ualebunt. Faciūt pręterea mora cibo data,quæ uulgo celsa Latini uocauerūt,Gręci uero sycamina. Itē ex amygdalis amaris sorbilia cōfecta, quæ Gręci trophemata uocauerunt,& communiter cuncta quę uentrē deducere ualēt. Hinc denique etiā pinnę aridę ueluti atque tritę potui sufficientem modū miscuerunt. Conuenit etiam urtica,siue sola,siue cum aliqua decoctione confecta:nam ob celebrandam curationē uehementer utilia probamus catapotia ex squilla atque chamęlea cōfecta. Sumpta igitur squilla erit acriori aceto concoquēda, ne fluida fiat. Tum terenda diligenter,ac deinde chamęlea,anchusa atque creta admiscēda squillę,quantū res patiuntur, ut ad emplastri ueniat qualitatē. Tum facienda catapotia in fabę magnitudinē,& pro uiribus ęgrotantis danda, ut fortibus octo uel nouē,imbecillis sex uel septē,pueris uero tres uel quatuor ex aqua calida. Potest etiā ipsius chamęleę cōcisę atque cōtritę cū mulso quippiā dari transbibendū,uel cū lēticulę paruo modo for

bendum:ſed pueris obolus unus,maioribus uero oboli duo ſunt dãdi.Itẽ fortibus tres.Perfecta tamẽ po- tio drachmę unius cõtinet modũ. Vtẽdũ pręterea epithemate circa medias partes ex lupini pollinibus aut melãthio,& decoctione abſinthij,aut ſuluo liliorum,aut cerotario cedrię admixtis lupinis tritis,aut abſin- thio,aut agreſtis peponis ĩteriora,quæ Græci colocynthida uocãt,cũ melle atque lupinis,aut cẽtaureę uel aloes partibus duabus,& diagridij parte una cũ melle & felle taurino.Erũt pręterea omnia quę potui ordi nauimus dãda,etiã per clyſterẽ inijcienda,& magis adiũcto uel admixto oleo plurimo calido,& ſuccis prę ſcriptis,quo plurima mordicatione ĩteſtina afficiãtur.Ac ſi lati fuerint lũbrici,erit adhibẽdus uomitus ex oleo,nõ ex radicibus,& alia die clyſtere utendũ,admixta nitri parte,uel ſalis.Danda etiã aqua ſalſa potui, aut glycyrrhizę radicis decoctio,aut ſimiliter incocta glycyrrhiza.Alij uero tres drachmas glycyrrhizæ cũ nitro probauerunt.Alij diagridij obolos tres,cum polypodij herbę drachmis duabus. Alij ex pinnis me- dicamen confectum. Sed erit ſemper tentandum,ubi res patiuntur,ut ijs utamur medicaminibus, quæ minime ſtomachum afficiant. Tum cum ſenſum acceperint ægrotantes animalium carendorum,ut interpellatione uentris admoneantur, ſubijcienda erit aqua calida,quo & loca relaxẽtur,& animalia pro- cedant,ne frigore percuſſa fugiant. Erit pręterea curandum,ne frequenter hęc animalia renaſcantur,ut unctione regulari corpora fortificemus,adhibito præceptore,adhibita etiam recorporatione cyclica, quæ fit uomitu radicum,et drimyphagia,& dropace,& ſinapiſmo,& paropteſi,& horũ ſimilibus uirtute rebus.

De mollibus, ſiue ſubactis, quos Græci malthacos uocant. Cap. IX.

MOLLES, ſiue ſubactos Græci malthacos uocauerunt,quos quidem eſſe nullus facile uirorum cre dit: non enim hoc humanos ex natura uenit in mores: ſed pulſo pudore, libido etiam indebitas partes obſcœnis uſibus ſubiugauit, cum nullus cupiditati modus, nulla ſatietatis ſpes eſt, ſingulis ſpartanum ſufficiunt ſua: nam ſi noſtri corporis loca diuina prouidentia certis deſtinauit officijs. Tum denique uolentes ueſte atque greſſu, & alijs fœmininis rebus, quæ ſunt à paſſionibus corporis aliena, ſed po- tius corruptæ mentis uitia. nam ſæpe tumentes, uel quod eſt difficile, uerentes quoſdam, quibus forte deferunt, repente mutati paruo tempore uirilitatis quærunt indicia demonſtrare: cuius quia mo- dum neſciunt, rurſum nimietate ſublati, plus quoque quàm uirtuti conuenit faciunt, & maioribus ſe peccatis inuoluunt. Conſtat itaque etiam hoc noſtro iudicio, hos uera ſentire: eſt enim, ut Soranus ait,malignę ac fœdiſſimę mentis paſſio: nam ſicut fœminæ Tribades appellatæ,quòd utranque Vene- rem exerceant,mulieribus magis quàm uiris miſceri feſtinant,& eaſdem inuidentia penè uirili ſectantur: & cum paſſione fuerint deſertæ, ſeu temporaliter releuatæ, ea quærunt alijs obijcere, quæ pati noſcun- tur, iuuamini humilitate duplici ſexu confectam, uelut frequenter ebrietate corruptæ in nouas libidi- nis formas erumpentes, conſuetudine turpi nutritas, ſui ſexus iniurijs gaudent: ſic illi comparatione talium animi paſſione iactari noſcuntur: nam neque ulla curatio corporis depellendæ paſſionis cauſa recte putatur adhibenda, ſed potius animus coercendus, qui tanta peccatorum labe uexatur: nemo enim pruriens corpus fœminando correxit, uel uirilis ueretri tactu mitigauit. Sed communiter querelam ſiue dolorem alia ex materia tolerauit. Denique etiam à Clodio hiſtoria curationis data aſcaridarum eſſe perſpicitur, quos de lumbricis ſcribentes uermiculos eſſe docuimus longaonis in par- tibus natos. Parmenides libris quos de natura ſcripſit,euentu inquit conceptionis molles aliquando, ſeu ſubactos homines generari. Cuius quia græcum eſt epigramma, & hoc uerſibus intimabo: latinos enim, ut potui, ſimili modo compoſui, ne linguarum ratio miſceretur.

Fœmina, uirque ſimul Veneris cum germina miſcent,
Venis informans diuerſo ex ſanguine uirtus
Temperiem ſeruans bene condita corpora fingit.
Nam ſi uirtutes permixto ſemine pugnent,
Nec faciant unam permixto in corpore diræ,
Naſcentem gemino uexabunt ſemine ſexum.

Vult enim ſeminũ pręter materias eſſe uirtutes, quæ ſi ſe ita miſcuerint,& eiuſdẽ corporis faciãt,unam congruam ſexui generent uoluntatẽ. Si autẽ permixto ſemine corporeo uirtutes ſeparatę permãſerint, utriuſque Veneris natos adpetentia ſequatur. Multi præterea ſectarum principes genuinam dicunt eſſe paſſionem,& propterea in poſteros uenire cum ſemine,non quidem naturam criminantes, quæ ſuæ puri tatis metas alijs ex animalibus docet: nã ſunt eius ſpecula à ſapientibus nuncupata,ſed humanum genus, quod ita ſemel recepta tenuerit uitia,ut nulla poſſit inſtauratione purgari,nec ullum nouitati liquerit lo- cum,ſitque grauior mentis culpa,ut cum plurimæ genuinæ,ſeu aduentitiæ paſſiones corporibus infractę conſeneſcãt,ut podagra,epilepſia,furor: & propterea ętate uergente mitiores procul dubio fiant: omnia etenim uexantia ualidos effectus dabunt firmitate oppoſita ſubiacentium materiarum: quæ cum in ſe- nibus deficit,paſſio quoque minuitur,ut fortitudo: ſola tamẽ ſupradicta,quæ ſubactos ſeu molles efficit ui ros, ſeneſcenti corpore grauius inualeſcit, & infanda magis libidine mouet, non quidem ſine ratione: in alijs enim ætatibus adhuc ualido corpore, & naturalia uentris officia celebrante,gemina luxuriæ libido diuiditur, animorum nunc faciendo, nunc facie iactata. In ijs uero qui ſenectute defecti uirili Vene- ris officio caruerint,omnis animi libido in contrariam ducitur appetẽtiam: & propterea fœmina ualidius Venerem poſcit. Hinc denique conijciunt plurimi etiam pueros hac paſſione iactari: ſimiliter enim ſenibus uirili indigent officio, quod in ipſis nondum & illos deſeruit.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION

LIBER QVINTVS.

De iſchiadicis & pſœadicis. Cap. I.

A PARTIBVS quæ dolore uexantur hæ paſſiones nomina ſumpſerunt. nam uertebrorū ſummitas ipſorum initio terminatur, Græci iſchia uocauerunt. Item muſculos clunium ſub ſpinæ finem ex interioribus atque exterioribus adhærentes pſœas uocauerunt. Generantur iſtæ paſſiones nunc ex manifeſtis, nunc ex occultis cauſis, ut eſt perfrictio profunda, uel terrena cubatio, aut caſus, uel repentinus percuſſus, aut iugis atque immodicus uſus uenereus, aut quilibet longiſſimi temporis morbus. Item uehemens abductio, uel raptus in exercitio factus, aut longiſſimi temporis hæmorrhoidarum fluoris tentus, uel inſueta humi foſſio, aut cuiuſdam ponderis leuandi ex interioribus conatio. Fit præterea in omnibus ætatibus, ſed frequentius in medijs. Sequitur iſchiadicos dolor uertebrorum: quam paſſionem multi duplicem iſchiada uocauerūt, atteſtāte grauedine & difficili motu, cōtra ſolitum morem, & quibuſdam cum leui torpore ac formicatione: quibuſdam cum uehementi atque pungenti, & feruido dolore, & ad ſenſum patientis, tanquam ſerpētis conuolutus motus: aliquando etiā cum febribus, ut neque in lecto ſuam cōuentionem ferre ualeant ægrotantes, & primo in uertebro, dehinc partis ſuę penetrās loca, & uſque ad mediā natē, ac ſuperius ad inguē, uel ad ancalen, perueniens atque ſurā, dehinc etiam talū, & pedis ſummitatē. Tum cū paſſio tardauerit, ceſſante nutrimento, cruris totius tenuitas fiet, quā Gręci atrophian uocāt, incipiens à clunibus, ſiue ab inferioribus locis, atteſtante debilitate, & ſæpe cōductis partibus breuitate cruris, aut ultra naturā longitudine paſſionis diſtenſione ſuffecta, ut in paralyſin ueniat, aut ipſius uertebri duratę partes extātiores fiant. Conſtringitur pręterea ſępe ac retinetur uentris officium, aut cū plurimo dolore perficitur, ob tenſionem atque ſpiritus retenti percuſſum, & in itineris preſſu, quibus forte permittitur, ut initia motus impediātur feruore partiū atteſtante: ac ſi perſeuerans fuerit motus, facilior fiet: tum rurſus ſubſidunt, uel intenti reſiſtunt repēte, tanquam fuerant nec dum greſſu tentato. Tunc magis uehementem dolorem ſentiūt, & ambulāt quidam capitibus digitorum gradientes: alij extenti quidem, ſed ſinuatis clunibus, ut neque ſe pronos inclinare ualeant: alij contracti atque conducti, qui peius omnibus habere noſcuntur: ſiquidē paſſio apprehenderit etiam ſpinæ muſculos, & propterea duritia quadam hęc inuaſiſſe uideatur loca. Patitur autem principaliter membrana quę oſſa circuntegit, quam Gręci perioſteon uocant: item muſculorum capita, uel ſummitatis. Denique augmento paſſionis intercreatus humor, & frequenti dolore corruptus, in ſaniem tranſiēs partes aliquas collectionis afficit. Sed quoniam plurima ſupradictorum ſequentur etiam eas quæ matricis uexatione afficiuntur, & magis cum eius fuerit inclinatio facta, quam paraclisin uocant, faciēda eſt diſcretio paſſionum: & primo, quod matrice patiente in eadem potius cauſæ inueniantur, atque ex ipſa initium ſumant. Pſœadici uero clunium dolore afficiuntur, & tardo motu, ut ſe renitente dolore nec inclinare ualeāt, ac difficilius & dolentius ſubrigāt. Plurimis igitur dolor cito cōquieſcit: aliquibus uero perſeuerat, partes dureſcunt atque conducuntur. Iis denique uſque ad pene cutem unicus ſequetur greſſus. Si itaque exteriores muſculi fuerint in paſſione conſtituti, etiā tactu tentati doleſcunt. Interiores autem ex interioribus dolorem accipiunt, tanquā in nephriticis cōtingit: quos propterea denique ſimiles diſcernimus: ſiquidem alia multa eiſdem propria concurrant, quę de ipſis ſcribentes memorauimus. Pſœadicis autem, atque iſchiadicis, quorum nunc curationem ſcribimus, dolor efficitur nunc iugis, nunc deficiens, ordinatus aut inordinatus, ac lōgis uel paruis interuallis recurrēs, ac puris, limpidis lenimentorū uariatus ſpatijs, aut mediocres reliquias ſeruans. Vtilem inquit Hippocrates iſchiadicis dyſenteriam: habet enim imitationis quiddam recorporationis faciūdæ: quanquam plurima uexatione corpus afficere uideatur. Item hæmorrhoidas, uel uarices, ut alij dicunt, laxamenti cauſa. Sunt autem difficiles curatione magis, qui plurimo tempore fuerint paſſione uexati, & multis atque uarijs accidentibus ſignis affecti. In ordine itaque curationis hęc erunt intuenda, ut cū recens fuerit paſſione uel ueterata. Sed in ſuperpoſitionis tēpore conſtituta, iacere faciamus ęgrotantē mollioribus ſtramentis calido in loco, adhibita abſtinētia & requie uſque ad primam diatriton. Tunc lanis mollibus ac limpidis oleo calido dulci prætinctis dolentia loca contegenda. Adhibēda etiam fomentatio iugis ex oleo dulci calido. Item uaporationum commutatio, ſicut in multis docuimus ſcribentes, & phlebotomia tempore conſueto, atque ex brachio dolēti parti ē contrario, uel plurimum dolenti comparatione alterius. Ac ſi æqualis in utraque fuerit parte dolor, ex eo in quo fuerit facilior uena, erit detractio facienda. Si neque hoc occurrerit, ex ſiniſtro brachio adiutorium adhibēdum: ſiquidē minus officijs domini neceſſaria pars eſſe uideatur: niſi forte ſiniſtri, hoc eſt ſcæui fuerint ægrotantes. Tum tertia die adhibenda perunctio ex oleo dulci atque calido. Dehinc ora lauanda, cibus dandus nutribilis, calidus, tener, tanquam ſtricturę cōueniens, & potui aqua calida uſque ad declinationis tempus. Seruanda etiam cibi alterna dierū oblatio. Tunc ceſſante dolore reſumptio adhibenda. Perſeuerante uero alia diatriti tempore, adhibenda iniectio ex decoctione fœnigræci ſeminis, aut lini, aut

hybisci,quam Græci althæan uocant: quo pariter fota atque uaporata interiora laxamento consentiant. Admiscendum denique oleum calidum. item succus alicæ uel ptisanæ,uel oleum solum, aut admixto adipe anserino,uel gallinaceo iniiciendum,uel iis quidquam simile consolutum. Ac si uenter fuerit abstentus,erit mulsum iniiciendum. Tentanda denique & properanda sequentibus diebus facilitas uentris:quo conuenit,si hoc minime perficere ualuerimus, etiam linozostin herbam nunc solam cibo dare,nunc adiūcta malua: item agreste coliculum. Sed fugienda prædicimus quæcunque fuerint uehementiora,quantum quidem res admittunt,ut diagridium,helleborum nigrū,chamęleę semen, quod Græci coccum Cnidiū uocant,agaricum,agrestem peponem,quem colocynthida dicunt,singularia uel cōiuncta. Item hiera,quā dia scammonias appellant,ne plurima uexatio pro parua commoditate sequatur: nam post fomenta conuenit cataplasmata adhibere: quorum confectiones atque species sæpe conscripsimus. Ac si permanserit dolor,adhibenda scarificatio. Hirudines etiam adhibendæ,quas Gręci bdellas appellant. Hoc quidem secūdo uel tertio faciendum,si causæ poposcerint. Tunc uaporatio spongiarum ex aqua calida,uel aliqua decoctione laxatiua uirtute mitigantium materiarum adhibenda,quarum iam sæpe species memorauimus. Ex ipsis quoque encathismata facienda. Item cerotaria dolentibus apponenda partibus ex oleo pingui,uel cyprino,aut sicyonio,uel ex radice hybisci cōfecto,aut irino,aut malo batrino,singularibus atque cōmixtis. Ac si duritia emerserit ad miscendum adipem,aut medullam ceruinam,uel bubulam, aut melilotum, aut hybisci radicē percoctā in mulsa,ac diligenter contritam,aut decoctionem eiusdem hybisci,uel fœnigræci, & lini seminis triti in mellis crassitudine confecti. Ac si difficile passionem declinare uiderimus,erit embasis adhibenda ex oleo,& aqua calidis. Tum cum fuerit plurimum minutus dolor,uarius offerendus est cibus, ex mediæ qualitatis materia. adhibendum etiam lauacrum, dehinc lene uinum:tunc malagmata partibus in passione constitutis,ut diachylon,uel mnaseum,aut dioxeleum, uel nileos. Item unctiones quæ mitiganter emolliant,& neque perfrigescere partes permittant. Cerotaria quoque limpida,aut diasamsucum acopum,aut irinum oleum aut samsucinum. Ac si passio fuerit tarditate inueterata, & plurimo tēpore perseuerans,& in lenimento constituta,si hoc limpidum uiderimus, lenimētum erit pro modo permanentis doloris curationis facienda moderatio:tūc enim conuenit motus quidem, sed fertorio lecto,dehinc cathedra uel sella usque ad inanem penetrandus,sicut in phlebotomandis facimus: sed ab umbilico inferius iis qui leuius afficiuntur,præcauentes uenarum diuisuras, ac deinde muliebri catethere liquorem detrahimus,qui sępe aquosus,sępe fuluus,aut sanguinolentus,uel spumosus excluditur: quod quidē etiā ante factam diuisuram plerique futurum signis apprehendere uoluerunt:quorum alii talem fore dixerūt, qualis urina fuerit ægrotantis: alii qualis color apparuerit cutis: alii quolibet uiscere patiente sanguinolentum: non patiente uero ex causa auidissimi potus hydropismo concepto, uel salis potu mundum atque perspicuum liquorem fore. Sed hęc pręter quòd falsissimę sunt opinionis,etiam ad mutationē chirurgiæ inutiliter quęsita uidentur,nisi solum quod recte probamus,per catethera liquorem,si res patiuntur, semel atque eodem tempore omnem auferendum. Sin uero aliqua obstiterint,post primā detractionē motarium aqua infusum supra diuisuram res implicantes,spongiam desuper mollem apponemus: ac deinde leui fasciola amplexo loco paululum differimus, quo turbatio corporis resoluatur: ac deinde resumpto ægrotante eodem die residuum detrahimus humorem:sin minus,alia die manibus comprimētes subiectas partes congrue ægrotante locato, hoc est schemate competenti. Ac si forte rursum confluente humore fuerit repletus,uel uirium debilitas prohibuerit,eodem tempore totum detrahi, tunc interiectis duobus diebus,uel quantum uires permiserint,residuum retrahimus,sed alio in loco diuisuram facientes:uel si rursum oportuerit,tertio: etenim prima diuisura seruata distans aut cohærens soluta tumores uel consensus ingerit uehementes. Tum perfecta humoris detractione,neque abstinentia utemur,ut Asclepiades: neque plurimum damus cibos,sed pro modo uirium: etenim abstinētia omni ex parte adhibita uires uexat: quippe post plurimam detractonem. Multi item oblatio cibi grauans opprimit corpus potius,quàm resumit. Erunt autem ante cibum sensim perungendi atque reficiendi facilibus,& poto sufficiēti. Ac si dolores aliqui emerserint,uaporationibus soluendi,atque cataplasmatibus mitigandi. Tūc indulgentia relaxatis,uel forte non emergentibus, adhibemus ea quæ tumorem fieri non sinant, & superimpositis spongiis conligamus. Transacto tumoris metu magis uentris folliculum uel cutem intestinis cogimur adserere, atque similiter cætera quæ in tumore fuerant cōstituta,ut nuper docuimus. Aegrotantes pręterea nauicula exerceri hortamur,& paulatim recorporatiuæ subiicimus curationi. Ac si neque ita fuerint resoluti, utemur helleboro iisdē curationibus insistētes,donec corpus repetat fortitudo,atque decior uel coacta noscatur attestante rubore. Hec est secundum methodū hydropum curatio. Plurimi autem earum sectarū principes,atque nostrę ueteres,nihil ueri curantes,ac magis contemptu quodam astructiones corporū aspernātes,solius detrahendi humoris intentione traducti,quoquo modo id perficiendum crediderunt, immensa siti atque fame ægros afficientes,corpore concauo pectine decurso:& mille præterea urinalibus medicaminū, quę diuretica uocant, uesicam cōmouendam probant,& uentrifluis potionibus,quæ catartica appellant,uentrē prouocandū dicunt cocco Cnidio,atque lepida cyprina,& chamæleæ & hippophaę herba,& ex crotonibus confecto oleo cicino:item neoro. Ex quibus cunctis stomachus uexatur,atque cibi appetitum amittit,sitis incēditur,corpus defluit, sanguis corrūpitur,atque humor detractus renascitur,uires auferuntur:siquidem neque potestas moderandæ detractionis sit in artificis manu. Itē quidam tanquam siccabile humoris ophitē lapidem ligauerunt,expertis ægrorum salutem credentes. Singulatim denique nobiliū medicorum historiā ordinamus. Herodicus igitur,ut Asclepiades memorat,uētris adhibet purgationem,

nem,atque poſt cœnam uomitus,qui ſint implebiles potius,quàm ſiccabiles. Tunc uaporationibus tepidis aceti decocti exhalatione cõfectis utitur,uel aquę marinę,admixta thallia herba,atque hyſopo,& ijs ſimilibus,ueſicis bubulis repletis corpus uaporandum probat,uel alijs quibuſque maioribus inflatis tumentia loca pulſari iubet: ſic etiam antiquiſſimus Euryphon. Hippocrates uero libris,quos ad ſententias Cnidias ſcripſit,magis utendum dicit egeſtate atque uaporatione,& continentia:& danda ſicca uel arida quęque & acriora mandenda. ſi enim ęquibilis ęger fiat,hoc eſt urina facilior,ac ſi ſpiratio difficilis fuerit, quã dyſpnœan uocant,& tempus ęſtatis,& ęſtas media,dicit ex brachio phlebotomandos:& poſt detractionẽ factam dat panem calidũ uino infuſum atque oleo,& carnem ſuillam ex aceto decoctã. Dat etiam cantharidas tres detracto capite,& pedibus,& pinnis in tribus cyathis aquæ cõtritas: ſed neque quo tempore exercitio utendum ſit manifeſtans: neque uſque quo mandenda ſint acriora,uel quando uaporationes adhibendæ. Dehinc ſi phlebotomare oportuerit,non ſolũ æſtiuo tempore,ac media ætate, ſed etiã omni tẽpori atque ætati conuenire probamus. Eſt præterea importunum uinum,ac repugnans eo tempore commodis phlebotomię. Item cantharides humorẽ commouent: carnis quoque offerendę tẽpus ſignificare neglexit. Diocles libro quo de paſſionibus & cauſis,& curationibus ſcripſit,ſiccãdos inquit, ac mediocriter uaporandos,& deambulationi tradendos ægrotãtes,& plurimos ſudores cõmouendos,uel uomitũ & urinã prouocandam diagridio,& apij ſemine reſoluto ſucco herbæ ſaluiæ. Itẽ cardamomũ, quantum uentrẽ ualeat ſemel deducere,& in aceto panem,ſolutum,& piſcem ſalſum,uel piſces elixos & aſſos, uel ſilurum piſcem,olera,radices,allium,origanum,rutam,ſatureiam,uinum album,& non aquatum,& ferarum carnẽ in deambulationibus uentrem iubet contineri,cęteras corporis partes defricari,exceptis cruribus. Sed hic quoque communi cæterorum ſubijcitur acceſſioni: ſolum prædamnamus, quod humorem detrahens purgatiuis atque urinalibus medicaminibus,& uomitu,& ſudoribus prouocatis: quibus ex rebus ſudor' mouendus ſit,tacuerit,uel uomitus. Itẽ deambulatio ſæpe laborioſa,& piſcis ſilurus bromoſus, & allium inflabile,& plurima ferarum carnium malos habere ſuccos probantur. Inde item,quę ſint olera deligẽda, memorare neglexit:& neque fortificari uentrificationẽ,uel crura aut totum corpus recte poteſt,cum nullũ modum uel tẽpus memorauit. Praxagoras ſecundo libro Curationũ cataplaſmatibus utitur, & malagmatibus ſudorẽ mouentibus,& urinalibus medicamentis alijs atque alijs,& uentrẽ deducẽtibus. Similiter cono,& folijs hederæ,& ſemine coliculi agreſtis,aut naſturtij,aut centaurea,uel allio,pipere, & pſeudodictamno,aut dauco,& chamępitys herbæ,& petroſelini ſemine,uel graminis,uel quolibet horũ ſimilium,& ſudorum diurna prouocatione corpus deducit. Vtitur uomitu non ſolũ ieiuno,uerum etiam poſt ueſpertinũ cibum,et ęgros plurimum potat,ex quibus ſenſuales uię implentur. Vtitur etiã cataplaſmatibus aromaticis,quorum ſpecies non deſignat,ſed ſolum cum moromeli, uel lini ſemine adhiberi iubet, uel malis cydonij,aut caricis,uel adipes, & aqua,aut uuæ lupinæ,uel apij ſucco: equidem uirtutis repugnatione omnia cõfundens: ſiquidem alia ſint conſtrictiua,ut mala,alia laxatiua,ut plurima cęterarum ſpecierũ. Deinde poſt oris collutionem ſorbiles dat cibos, quibus uentrem facilem ſe facere pollicetur: item potum repugnante mordicatiuo: dat enim acetum uel poſcam,uel ijs rurſum contraria,ut mulſam,quibus confuſa regula etiam ſecundũ ipſum approbatur. Eraſiſtratus libro quo de hydrope ſcripſit,deambulationẽ ordinat adhibendam prius,quàm aeris æſtus ardeſcant,tanquam curans. Sed ſi uentris inquit facilitas nõ fuerit,prohibenda medicamina atque legumina,& olera,cum ſint plurima olerum quę molliant uẽtrem, ſine ulla corporis uexatione. Item plurimo cibo ægros nutriendos probat,cum ſit ex paruo ſæpe indigeſtionis metus. ſi neque,inquit,uenter fuerit motus,adhibendum clyſterem,ſimplicẽ,hoc eſt,qui nulla ſit acriori materia confectus: cibum partitur cibo uel cœna,& ante ueſperam ęgros deambulatione moueri iubet. Tunc initio noctis reficit,quando etiam ſanis metus eſt digerendi. Poſt cibum præterea perungit in lectulo,& certo numero utitur fricationum: dat catapotia medicaminũ ante utrãque cibi refectionẽ in ſaui modo pro uiribus ægrotantis,neque plus decẽ,neque minus quinque numero,& eorum materiam tacet,ſolũ memorat quod iecoroſis hæc catapotia congrua uideantur,atque ad urinales partes uenientia plurimum faciãt mictum: tum poſt catapotia dari iubet cibo panem ex farina ſeſami,& ſalſum obdulcatum, ne ſitim faciat,non diſcernens tempus drimyphagiæ: tum inquit dandos piſces,atque carnẽ gallinarũ,uel ferarũ, & agnorum,& hœdorum,& ſorbilia plurima cũ melle uel lacte: non aduertens lactis & mellis qualitatem in corruptionẽ facile uenire: nunc dat potum paruum,& nõ poſt prandium,ſed poſt ueſpertinũ cibum hoc conuenire dicit,ut etiam ſimiliter memorat Philiſtionis frater: probat etiam ante alios cibos accipienda aridi ſici pinguia duo uel tria, mox contuſa atque oleo tincta. Sed hæc omnino digeſtione difficilia iudicantur. Prohibet præterea lauacrum, uel plurimo temporis interuallo permittit:& non deſignat, quod illud, uel quantum ſit tempus. Vtitur etiam malagmatibus cataplaſmatibus, cum ſomno cubauerint ægrotantes: non tamen deſignans eos, qui coaceruatam ac uehementem humoris detractionem reprobant, quam Græci cenoſin uocant, & propterea etiam paracenteſin, quod quidem congrue dictum ſuperius docuimus. Item tumore in iecore conſtituto, atteſtantibus febribus ob tumoris medelam cataplaſmatibus utitur ex malis cum uino,conſtringens ea quæ laxamentum poſcere uidentur, & à digeſtione facienda ex ficu atque chamælea & chamæpity utitur cataplaſmatibus. Item ad eliciendum quidquam in locis conſtitutum utitur diapegano,quod ex ruta conficitur,& nihil de temporibus memorat adiutoriorum. Aſclepiades etiam libro quo de hydrope ſcripſit paruo humore collecto,ſiue plurimo, nec dũ tamẽ pedibus aut cruribus infuſo, athletarũ regulam adhibendã probat,ex plurima deãbulatione atque curſu,& refricatione retento ſpiritu. Tunc cibo dandum panẽ diligenter elaboratũ atque exercitũ

cum piscibus natura duris. Ac si inferiores humor occupauerit partes,plurimos prohibet motus,& medicamina uentriflua atque urinalia. Vtitur autem paracentesi,sed omnino ex angusto atque paruo foramine. In leucophlegmantia uero fricationes & cataplasmata frigerantia ex malo cydonio,& murra, & uitis anulis,quos helicas uocant,& malo punico,& lenticula,& herbo,atque pulento ueteri, & alumine, uel ruta,& bulbo,& melle,& origano,& thymo,& nitro,& caricis,& ex uesicis illisionem adhibendā probat. Laudat etiam punctionem quatuor digitis à talo distantem faciendam superius ab interiore parte,sicut in phlebotomia seruatur, ut per eandem punctionem humore effuso corpora releuentur: si minus, scarificatione altiore utendū referens, scilicet uehemenriore atque efficaci adiutorio, & neque declinans uulnerationes,quæ necessario in huiusmodi passionibus difficiles curatione probantur. Socrates Chirurgus omni ex parte diuisuras faciens easdem adussit,extemplo corporis ingerens raptum, quem Græci spasmon appellant. Themison secundo libro Tardarum passionum utitur gestatione & defricatione,atque exercitio, uel communiter regula exercibili,salibus ac nitro fricans corpus, & frigida perfundens: ex quibus non æqualiter adficit: membra quippe cum interpositis tribus uel quatuor diebus aqua marina feruenti perfundat. Item iubet post gestationem tribus uel quatuor cyathis uino mixto ægrotantes potari. In ordine,inquit,medicaminum,non designans quem esse uelit ordinem medicaminum,aut nutrimenta digestione difficilia. In uespertino inquit cibo utendum,mediocri potu,ut nec sitis ęgros afficiat,neque plurima liquoris ingestio,sed uinum eligat acrioris uirtutis,& neque confusum: sed temperandi moderationem tacet,ut mediocriter quidem dicat quod est improprie dictum: etenim extendit temporandi moderatio neruos,nocet,& ingerit sitim. Prohibet præterea idem uentriflua medicamina atque urinalia,quę catartica atque diuretica uocant,& per singulos menses ternos radicum ordinat uomitus: sed erat regulæ *medicinali conueniens ad lenimentorum latitudinem, siue spatium uomituum designare quantitatem.

Vtitur etiam in utroque talo scarificatione,ut Asclepiades. In ascite uero initium ex uomitu sumit, quē helleboro faciendum probat: Si,inquit,metuerit quisquam radicum uomitum,& est præceps,atque ut ita dixerim,periculosum non medicatum corpus magno adiutorio discere: aliam quoque regulam similem dicit ordinandam,sed passionis initio neque ungentis tangi, neque fricari uentrem permittit. Cæteras autem corporis partes si multa,inquit,fuerit humoris infusio,defricandas,initium ex uentris finibus augēdum curationis modum: sed oportebat ob æquandum corpus totum fricatione curari. Item interpositis quatuor uel quinque diebus aqua calida,& magis marina tribus uel quatuor uasculis foueri: sed neque hoc æqualiter. Item ante unctionem utitur sinapismo: post singulas gestationes lambendam dicit scillam in electarij uicem: & si plurima fuerit humoris infusio, utitur paracentesi. Sed primo die, si uires patiuntur,abstinet cibo. Quod si minime ferre potuerint ægrotantes, partem tertiam panis solitæ quantitatis aqua infusam offerendam dicit. Tum alia die articulos ungens,atque ora lauans, simili panis reficit modo, cum pulmento uolantum: cæteris quoque diebus omni æqualitate augens,atque ægros resumēs. Thessalus autem secundo libro Regulari plurima Themisonis similiter probat,sed quinque uel tribus cyathis uini aqua temperati,ante cibum potat ægrotantes,& paracentesin prohibet, * tanquam Apollophaniō, aut diaephorbium. Vtile plerique ueteres huic passioni etiam macerinos emplastrum memorant. Item icesion usque ad quinque dies imposita linquentes laudauerunt. Cōuenit recorporationi etiam solis igniti uaporatio. Oportet autem sacellum linteum implere sale torrido, & apponere patientibus partibus. Tunc superaspergere aquam salsam calidam,& superimponere cauteres latos,aut ex igne repletum congruæ latitudinis: sic enim calefacto saccello instillans humor,& cum feruore acerrimo decedens, atque artus singulos inuadens,quos Gręci poros appellant,lacessendo demutant, recorporatiua sine dubio uirtute: facit enim tanquam de sinapismo partium ruborem,quem Græci phœnigmon appellant. Prodest denique etiam ex oleo rubor effectus hoc genere farina consperfa,atque manibus exercitata, quo facilior fiat,erunt partes in passione constitutæ circulatim ambiendæ,cuius spatiū,siue medium oleo replendum. Tunc cauteres longi atque igniti immittendi,qui quidem cutem tangere minime debent: hoc faciendum alterna uice,donec oleum calefactum feruorem corpori tradat. Iubendum pręterea ægrotanti,ut se immobilem prębeat,cum oleum summo feruore coierit, ne se mutando adurat. Tentandum denique etiam cauteres sine olei motu submittere,atque lauare supposita spōgia statim,ne distillatione cauteris uicinæ partes adurantur. Tum cum mediocrem senserit ęger ustionem,ei uas erit supponendum,uel adiungendum, ut se repente inclinando unam faciat olei refusionem,ne uicinantia usta pustulentur: alij cacabuli,uel uasis fictilis fundum perforantes,labia uel ora pertusuræ patientibus locis adfixerunt, supradicto more farina consperfa circundantes,sic oleo cacabulum impleuerunt,cætera supradicto ordine gerentes: alij usque ad ustionem uaporibus igneis usi sunt: alij diuersis generibus pustulationem locorum faciendam probauerūt,uel extemplo escharas patientibus ingesserunt partibus aliquando solo sinapi cataplasmantes, quo superficies cutis pustulescant. Item sinapi admiscentes glebæ calcis æquis ponderibus & sulphuris partē, atque simul conterentes,paruo oleo & aqua admixta linteolo illita, prostrato alio linteolo tenui eidem parti quam curamus superimponemus illitum,quo sensim atque per triplicem materiam transiens uis medicaminis pustulationem faciat loci. Item non aliter etiam ex cinere salicis hæc facere poterimus: eius enim corticem inurentes,atque ex eius cinere puluisculum facientes in umbra siccari sinimus, tunc locis præulceratis adponimus,super distillantes liquefactum calcem,quam uulgo colatam uocāt, sed paulatim. cum enim fuerint humectati puluisculi, cutis superficiem pustulabunt. Quod si quisquam plurimū perseuerauerit,etiam altiora inusta putrescunt,&,ut Græci appellant escharam faciunt. Alij denique ex ra

dice herbæ, quam ſtruthium uocant,loca ulcerari præcipiunt: uſta etenim radix concepta flamma cuti appoſita puſtulationem neceſſario facit. Sed alij hanc uſtionem tanquam imbecillem reprobantes cauteribus aiunt faciendam: quos quidem primo tepidos probant apponendos,donec cutis puſtuletur, tunc igneos: ſed ijs omnibus interiecto ſpatio trium digitorum loca dicunt inurenda, & eſſe cauteres ſemper aduncos in modum gamma literæ. Sed alij hanc appoſitionem metuentes anchiſtris ex utraque parte cutem prætendunt,& inter eos cauteres imponunt,ne ulla uſtione nerui tangantur. Alij ligneos fungos interius ac ſuperius anguſtos formantes patientibus apponunt locis,quos ſummitate accenſos ſinunt cõcremari,donec cinereſcant atque ſponte decidant: eſt enim hæc uſtio leni penetratione moderata. Item alij linteolum aqua tingentes partibus reſimplicatum apponunt. Tunc tabulę tiliari apponentes ſtruthiũ herbam concidunt in breues particulas,ac deinde ferramento igneo ſingulas partes oleo tingentes acceuſas imponunt tabulæ ſcilicet tiliæ: hoc ſecundo uel tertio facientes per interualla,donec materia carboneſcat,atque puſtulas cutis efficiat. Item alij,ex quibus ſunt Demetrij ſectatores,eius partis quæ patitur manum inter pollicem & demonſtratiuum digitum,quem Græci lichanon ſiue dicticon iuxta inferiorem articulum inuolutis inurunt cauteribus: quos quidem nunc nudę cuti apponunt, nunc præmiſſo linteolo oleo tinctos. Modum autem uſtionis conſtituunt,cum in alia manu,hoc eſt quæ fit contraria parti patiẽti ſudor emergens apparuerit. Tum poſt ſupradictas uſtiones imperant ulcera reſeruata in ſaniem prouocari. Alij denique ſtatim lana ſuccida eadem contexerunt loca: alij marrhubij coma contrita cum ſale uel oliua nigra,aut ſeſamo infuſo,ſiue nucibus. Tum tertia die lenticula multa, atque mulſo decocta, donec ulceris cadat eſchara. Tunc œnomeli aiunt imponendum,uel ea quę ualeãt laceſſendo puris exitum prouocare. Item florem æris cum nigro helleboro apponunt: & quidem aliqui releuantur interuenientis recorporationis cauſa. Sed quoniam iſtiuſmodi uſtionibus plurima uexatio coniuncta eſt, erit melius alijs adiutorijs mederi. Auſi ſunt præterea quidam etiam Venerem adhibere,in ijs qui non ex uſu uenereo iſchiadici facti uidentur,quo magis uexata neruoſitas geminet cauſam. Item alij cantilenas adhibẽdas probauerunt,ut etiam Philiſtionis frater idem memorat libro XXII de adiutorijs,ſcribens quendam fiſtulatorem loca dolentia decantaſſe: quæ,cum ſaltum ſumerent,palpitando diſcuſſo dolore,miteſcerent. Alij denique hoc adiutorij genus Pythagoram memorant inueniſſe: ſed Sorani iudicio uidentur ij mentis uanitate iactari,qui modulis & cantilena paſſionis robur excludi poſſe crediderunt. Item plurimi ex talo atque ancala eiuſdem partis quę fuerit paſſione poſſeſſa uenam diuidentes ſanguinem detraxerunt: ſed magis partes impletæ grauantur,cum repente uacuata loca in ſemet materię fluxum inuitant. Nobilium uero principum Hippocrates libro quo de locis cõſcripſit, cucurbitam iubet ſine ſcarificatione apponi. Vtitur etiam feruentibus medicaminibus potis: quę,ſi eſſent uere congrua paſſioni,minime tamen ad excludendam uetuſtatem ualere crederentur. Diocles libro quo de paſſionibus atque cauſis & curationibus ſcripſit,item ſecundo libro de curationibus, regulam dixit ſiccam & frigidam & nutribilem ægris conuenire,cum humida atque calida prodeſſe huic paſſioni demonſtrauerimus. Vtitur etiam urinalibus medicamentis,quę diuretica appellauit, & probat conditum bibendum,quod plerique Latini mulſum uocãt. Vtitur etiam cibo è uiſceribus aſinorum,& clyſteribus ſanguinem prouocantibus,& uino nunc albo,nũc nigro,neque ordinis,neque temporum,neque congruę qualitatis memor. Item Themiſon ſecundo libro Tardarum paſſionum in quibuſdam peccare perſpicitur,phlebotomans talum uel ancalen,atque lanis ſuccidis cum oleo & aceto,& ſale ſtatim patientia contegens loca,articulos aſtringens,& inteſtina per clyſterem exulcerans,& os ipſum quod iſchion Gręci uocant. Ante hęc omnia & equitare imperat ęgrotantes, quo magis ob uehementiam motus partium faciat uexationem. Item alternis ſinapizat diebus, quod eſt immoderatum,& in omnibus ulcerationem cutis exiſtimat faciendam, qua plurima congrua prohibẽtur adiutoria adhiberi,cum partes ulceratę appoſita tolerare non poſſint. Theſſalus uero uaporationem faciendum improbe recuſauit: eſt enim recorporatiuę uirtutis,neque initio recte conſtrictiua probat adhibenda: etenim iſchiadica paſſio uehementi atque difficili ſtrictura confecta perſpicitur.

De articulorum paſſione, quam Græci arthritin uocant: & de pedum dolore, quem podagram appellant. Cap. II.

VTRAQVE paſſio à parte corporis quę patitur nomen accepit: altera communiter ab articulis omnibus,altera ſpecialiter à pedibus. Sed podagram Græci etiam ab impedimento,uel retentione pedum aiunt nominatã,uel à ferali dolore: ſiquidem omne quod immite fuerit,abuſiue agreſte uocamus. Earum denique paſſionum diſcretio promptiſſima atque manifeſta eſſe perſpicitur: nam podagra pedum tantummodo dolor eſt. Arthritis uero etiam cunctorum articulorum,ſiue multorum, & aliquãdo à pedibus ſumens dolor exordium cęteros articulos implicauit: aliquando in alijs incipiens pedes inuaſit: nã quidam medici arthriticam paſſionem genus uocant,podagricam uero ſpeciem: etenim quod Gręcis hamarthritis recte nuncupatur: ſiquidem fit in articulis dolor,quãquam in pedibus conſtitutus: arthritis uero non ilico podagra dici poteſt: ſiquidem genua uel manus tenens gonagra aut chiragra,uel tenontagra dici poteſt,ſi maiores tenuerit neruos. Sed de ijs nominibus quę locorum cauſa diſcreta uidentur, unius tamen eſſe uirtutis intelligantur,in curationibus certandum non eſt: ſunt enim harum paſſionum antecedentes cauſę uarię,ut uinolentia,frigus profundum,cruditatio,libido uenerea,labor immodicus,uel repentina deſertio ſolitę exercitationis in ante actum morem: aut rurſum non ex infantia, ſed ſecunda & ſe-

ra ætate affecta,cum mollibus neruis atque insuetis fuerit illata quassatio . Item percussio antecedens ex palæstra forti exercitio : frequentat autem in uiris magis atque medijs ætatibus : difficile uero in mulieribus atque in eunuchis,& pueris,& iuuenibus fieri inuenitur. Videtur præterea plurimis antiquis medicis etiam genuino cursu in posteros migrare cum semine,& propterea succedētes inuadere,de qua re principaliter Responsionum docuimus libris. Item per aliquas probatur frequentare regiones,ut Cariam, & Alexandriam Aegypti uicinam : nec non temporibus certis nasci, item magis asperari uidetur , ut primo uerno,secundo autumno,tertio hyeme,æstate uero difficile. Sequitur autem passione articulari tentatos,torpor,atque formicatio eorum articulorum qui tanguntur,& difficilis flexio, atque rursum extētio. Item grauedo & uacandi dulcedo,& ad paruum motum uehemens labor,atque dormientibus sensus quidam resonantium articulorum,& cum de somno surrexerint,ueluti saltu earundem partium afficiuntur. Tum horror uel rigor,atque tremor sine ulla manifesta ratione partium sequentur. Dehinc cum passio se extollere cœperit,in podagricis dolor alterius pedis,aut utriusque cum punctionibus nascetur,incipiēs à uestigio aut plantæ cauitate,uel sæpius à maiore digito,attestante torpore & grauedine,& difficili motu cum horrore rigido,atque inæquali per membra,& aliquando plurimo feruore, aliquando frigore: ut alij refrigerantia,alij calida desiderent ægrotantes,& propterea quidam alteram calidam,alteram frigidam podagram putauerunt nuncupandam. Item initio,ut sæpe contigit,similis color patientium atque sanarum uidetur partium , attestante æqualitate,nullo emergente tumore. Dehinc inflatio partium fiet cum rubore. Quapropter releuatio altiorum sæpe sequetur. Tum peiorante passione arthritica sufficitur passio , cum in unum omnium cogitur articulorum consensus,& facile ex articulo in articulum uenit dolor, nec desinens prius,quàm cunctos inuaserit nodos. Sæpe denique prioris articuli dolore declinante secundus inuaditur,atque eodem similiter mitescente tertius sumit exordium,consentiente etiam uesica atque spinæ maioribus neruis,quos tenontas appellant,& in stomacho etiam nausea uel uomitu iactantur ęgrotātes. Tunc articuli tumentes inflantur,ac deinde durescunt,& solidati saxeam faciunt qualitatem. Tum etiam nigriores efficiuntur,atque contorti,ut in obliquas partes digiti uertantur, aut reflexi supinentur, aut uicinis adfixi incumbant,& aliquando humore purulento uel mucilento collecto,aut uiscoso generēt poros,quos nos transitus dicere poterimus:dehinc etiam lapides sufficiant,qui quidem articulos soluant, & cutem distendant,atque erumpentes promineant,& chirurgia detrahantur : aut exilientes cyathis,quo ferramenti tollantur,quod nos laureolum dicere poterimus,& rursum renascantur . Tum crura dolentiū partium cessante nutrimento tenuata languescunt,& arida efficiuntur. Erunt præterea ægrotantes paruis ex causis mobiles atque iracundi, siquidem motum uel actum non sine querela accipiant. Principaliter autem hæc passio constituitur in neruis,uel eorum colligationibus , tum cætera morbo consentiunt , atque contiguos uel superpositos lacertos,& maiores neruos pati demonstrant. Est præterea passio non facilis curatione,& aliquando magnitudine insanabilis,non ut plerique putant naturæ : causæ autem difficilimę curationis,uel ut sæpe contingit impossibilis,manifestę atque plurimæ reperiuntur:est enim passio in neruis constituta qui sint natura densissimi,& inter articulorum nodos constituti,quorum angustia comprimuntur , & ad omnem motum asperantur magis in pedibus : ij enim plurimas conligationes nodorum naturaliter habent,& totum corpus sustinendo laborat. Prętere a hæc passio initio paruitatis causa negligitur,& contempta conualescit : quippe cum à multis minime credatur emergere. Alij denique digiti luxati,aliqui pedis uersionem,aliqui cuiusdam rei calcatæ,uel offensæ duritiam aut feruorem queruntur:tum necessitate coacti augmenti temporibus in confessionem ueniunt ægrotantes. Ob hoc igitur passio perseuerare , atque corpora possidere meditatur. Non autem minus etiam longorum lenimentorum causa,quibus recessisse putatur,cum sanos ęgrotantes fingendo promittit,adiuuante etiam intemperantia,qua cum sæpe concipi passio perspicitur, manere posse non dubitatur : quod dicam diatrito, si uenter officiū non agnouerit,clyster adhibendus simplex:atque ita totius passionis statu accepto,ut inflata uel tumentia loca uideantur,scarificatio adhibenda: & ubi permiserint partes,cucurbita figenda,uel hirudines admouendæ . Est autem omnium leuior præter cucurbitam scarificatio : siquidem nulla quassatio partium fiet,quæ necessario cucurbitę coniuncta est. Item hirudinum morsibus consensus adiungitur: & propterea,ut supra dictum est,simplex conflatio lenius probatur. Adhibenda etiam uaporatio spongiarum,tū aquę calidæ fomentatio,uel aqua & oleo,aut decoctionis fœnigræci,aut lini seminis , uel hybisci. Item cataplasma mitigatiuum,quod iandudum minime posse adhiberi uidebatur : siquidem tumentia pondere grauari non debeant. Sit igitur panis diligentius emollitus,solus,aut admixta radice argallici , quòd Gręci symphyton uocant,uel hybisci decocta,uel cuiusquam similis uirtutis , quorum probauimus adhibendas uaporationes. Tum cum firma declinatio fuerit constituta,adhibenda lauacra, atque uarius cibus,& aqua potu danda,& propter passionis nequitiam adhibenda etiam cerotaria ex oleo dulci uel cyprino,aut ex adipe confectum medicamen,quod Græci diasteaton uocant : tunc malagma diachylon uel mnaseum,aut quod appellant diateleos,uel dioxeleon,uel diathalassestum : paulatim fortificandum corpus deambulatione liberis calciamento pedibus,& cum cautione aduersantium rerum, ut ne quid nimis, maxime uini,aut indigestionis,aut Veneris. Arthriticis uero conuenit etiam digitis ceram emolliendam dare,uel manipulos tenendos,quos palęstritę alteres appellant : tum mouendos cereos,uel ligneos primo cum paruo plumbo intersuso : tum pro modo profectus grauiores,& in tardante passione superpositionis tempore supradicta seruanda simplicitas curationis. In lenimento uero adhibenda fortificatio,tum recorporatio. Sit igitur primo gestatio pro modo uirium,tum deambulatio molli stramine coæquato solo,

adiecto

adiecto uocis exercitio,cum corporis unctione: etenim uacatio craſſificat corpora,adeo etiam & in ijs qui ex alijs forte plurimo tempore iacuerint cauſis,hac ratione articuli commoueantur, cum nerui non exerciti ualidiores efficiuntur. Adhibenda etiam lauacra per interualla dierum,& uarius cibus ex mediæ materiæ qualitate,uinum paruum,liene,& ſemper poſt cibum : tum dropax ſimplex atque compoſitus,paropteſis ex igni uel ex ſole,atque pellibus feruefactis, & ex arena litoris : tum aſpergines, quas Græci ſympaſmata uocant,ex nitro & adarce,& euphorbio,& ſæpe memoratis ſpeciebus : tum unguenta & acopa ex ſquilla confecta,& agreſti cucumere : item euphorbio,& adarce. Dehinc malagma adhibendum, ut eſt quod appellant diahalon,aut diadaphnidon,aut diadarces,aut diaſtactes conias, uel quidquam ſimilium. Item rubor cutis ex ſinapi faciendus,quem Græci phœnigmon appellant. Item drimyphagia, & cyclorũ regula,& radicum uomitus,& hellebori,& embaſis facienda,ſicut de iſchiadicis ſcribentes memorauimus: uel fomentatio ex decoctione artemiſiæ herbę,aut marinæ feruentis aquæ:dehinc natatio feruens uel frigida. Item uſus adhibendus aquarum naturalium calidarum : tum frigidarum,ut ſunt in Italia quæ appellatæ ſunt Albulæ, uel Cotiliæ:& omnium ſupradictorum affectanda repetitio. dabit enim curatio alijs integram ſanitatem,alijs raram doloris admonitionem,ne iugi ſuperpoſitione uexentur. Veterum quidam annalia medicamina potanda probauerunt,ut eſt quod appellant diacentaurion. Item diaſcordeon bibendum anno continuo iudicantes in ijs qui nõ plurimo tempore fuerint paſſione uitiati,hoc eſt intra quinquennij temporis cõſtituti,adijcientes quod bibi debeat medicamen prædigeſto corpore, & omnino nullo obſtaculo impedito : ſin minus,repræſentandum numerum dierum, quo integer compleatur annus, quanquam longo tempore porrectus. Secundum nos autem iuxta Sorani iudicium eſt metuenda diuturna medicaminis ſumptio,cum neque ſoliti cibi iuges atque ijdem utiles recte probentur. Sic denique legimus quoſdam ueteres memoraſſe,ex iugi medicamine poto in celeres uel acutas ueniſſe paſſiones, & alios apoplectos,alios pleureticos,alios peripleumonicos interiſſe. Item quoſdam cõtinua difficultate ſpirationis affectos,quam Gręci dyſpnœan uocant. Ii uero qui ſe iſto medicamine profeciſſe teſtantur,non aduertunt ſeruatæ digeſtionis cauſa id fuiſſe permiſſum : quippe cum cæterarum rerum exceſſus declinãdo quidam ſeruauerint ſanitatem,cum interrumpere metuerint ſumptionem medicaminis ſui : & propterea ijs intentionibus occupati,alias ſibi neſciuerint profuiſſe rationes. Item alij uſtionem nodorum faciendam probant,quam nos reprobamus:ſiquidem conſenſus faciat tumorem. Item alij tranſeũdum ex alijs in alia probant unguenta & cataplaſmata, nunc ſpecie, nunc genere differentia,donec ægrotantes releuentur : ſiquidem alia pro alijs corporibus uideantur conuenire,& propterea doloris mitigatio ſequetur. Ordinauerunt denique etiam contrarias uirtute materias laxatiuas ſimul atque conſtrictiuas, & recorporatiuas, ut mnaſeum malagma,uel diachylon. Item è contrarijs uehementius cõſtringentia,ut diayteon,& cyzicenem,& Eraſiſtrion emplaſtrum. Item ex panici polline, & lini ſemine cataplaſma, & ex coliculo agreſti, uel herba erigeronte,& bramite,& mandragora,& alterco,& lenticula,& citri medio,uel peponis, & origani,uel thymi,aut uuæ lupinæ,aut portulacæ,aut betæ,aut mali punici folijs uiridibus, uel eius caduco, quod Latini ambulacium uocant,decocto cum aceto,aut ruta agreſti cum aceto ſingulari, uel cum ſimplici alica,aut aceti ſedimine,cum apio : aut uitis folia,cum ſimplici pulento,uel ex herbi polline, aut fabæ, uel hordei,aut lolij,aut lupini, cum fece uini uel aceti,uel ex fico decocto cum aqua & uino cõtrito,donec mellis ſumat craſſitudinem : ex quo detractis durioribus partibus imperant coquenda rurſus reſidua. Item ex papaueris coliculis,quos Græci cocias uocant,uel eorum folijs, & malis cydonijs & punicis in uino decoctis,& bulbis cum melle,uel alterci radicem cum ſtorace, uel iaquintio,& marrhubij. Item calce, melli concoctum,& opioſtoraci,& amygdalis amaris cum cyprino oleo, & aceto iugiter coctis partes ungendas docent,ex diſſimilibus rebus ſine ullo ordine materias admouentes,inſanabiliter ſimul atque indocte deſcenſum ab alijs in alias ſpecies faciendum iubent, donec ut æſtimant iudicia reperiantur : ſiquidem ſit pro corporibus alius ex alia ſpecie liberatus. Et eſt hæc experimenti tentatio, quam Græci ſchediaſticen pirant uocant, quæ non deſtinata paſſionibus adhibeat adiutoria,ſed probanda. Fit præterea ut acceſſiones tempora percurrant,& ſua ſponte leuigentur,atque ita occurrens declinatio, uel paulo proximius lenimentum euentum curationis afferat : quod ſi forte uere profuiſſe putaretur declinationi adhibitum,rurſum initijs noxium neceſſario comprobatur : ſiquidem non ſuo tempore uideatur admotum. Alios igitur ex alijs releuatos rebus exiſtimant. Sed hoc temporum fieri cauſa reſpondere debemus,quæ corpora urgentius obtinere neceſſe eſt: conueniunt enim in iſtis mediocriter conſtringentia. Augmentis uero atque ſtatui mitigantia uel laxantia,declinationibus emollientia,lenimẽtis fortificantia,atque recorporatiua : frigida uero uel coercentia,quę agroſtica uocant,etiam igne ſacro uexatis admixta congrua efficiuntur. Sed aiunt aliqui nunc quoque tanquam laxatiua incenſos, nunc frigerantia releuare. Feruori etenim ex tumore uenienti admota eius factu tepefacta conueniunt,& tunc temperata mitigant, tanquã aquæ feruenti admixta frigida. Sed eſt hoc falſa concluſione collectum : quam Græci ſophiſma uocauerunt : oportebat enim, quantum ad hanc,ut putant,rationem omni tumori frigidas conuenire materias. Igitur ſecundum paſſiones ac tempora nos diſcretas aptamus. Alij uero acopum ex rana rubea in podagricis admirantur,alij marini uituli,alij pedes unxerunt ex eius tergo calciamenta facientes, alij uiuentem beluam oleo coxerunt,alij lupum,& ſpecialiter unctionis genus conuenire probauerunt. Multa enim ficta fide ſine ratione creduntur,cum forte paſſio non fuerit inſidioſa,& cum corpus tardauerit,non in uno atque eodem tempore perſeuerans. Item plurimi uomitum poſt cibum laudauerunt, ſecundo uel tertio per menſes ſingulos adhibendum : ſiquidem & materiam redarguat,& indigeſtos eſſe non ſinat, non ad-

uertētes quòd magis uexabilis approbetur,cum hoc adhibito gingiuę putrefcant,dentes moueantur,oculi confundantur, & totum impleatur caput, ftomachus quoque grauiter afficiatur, & propterea omnes confentiant nerui. Eft igitur conueniens magis parua cibatio, atque initium ex abftinentia ciborum fumendum curationis. Multi autem medicinæ fcriptores purgatiuis & acrioribus pollent clyfteribus, & urinalibus medicamentis,quæ diuretica uocauerunt. Sed oportet cauere ftomachi uexationē,quæ uarietate facile medicaminum fiet. Item ueficam quæ fit neruofæ qualitatis prouocare: tradit enim neceffario uniuerfo corpori uexationem per fibi cognatam neruorum qualitatem. Specialiter autem ueterum pertranfiendo errores,uanum puto atque prolixum quod de podagricis fcripferūt,& propterea faftidiofum maxime,cum fufficiat communis materiarum memoratio fuprafcripta,tacitis dominis qui nunc dicentur. Diocles libris quos de paffionibus atque caufis & curationibus fcripfit: Praxagoras tertio libro de morbis: Erafiftratus libro quo de podagra fcripfit,prohibens tamen purgatiua adhiberi,quæ catartica uocauerunt,malagma uero Ptolemæo regi promittens,cuius fcripturam non edidit: quanquam quidam fibi uifum Erafiftrati nominent medicamen. Item Erophili fectatores multi, atque Afclepiades libris ad Erafiftratum fcriptis,& Heraclides Tarentinus,& Themifon fecundo libro Tardarum paffionum aliqua ut methodicus,aliqua ut non methodicus decurrerit: phlebotomat enim ex pedibus,& nihil approbat,& cataplafmatum qualitates confundit, non difcernens conftrictiuis laxatiua. Quibus refpondere quid oportet? cum uinolentia neruos amputet,phlebotomia patientes impleat partes. Theffalus autem fecūdo libro Regulari,imperfecte quidem,fed confequēter methodicis intentionibus curationem ordinauit.

De renali paffione, quam Græci nephritin appellant. Cap. III.

RENALIS paffio à patientibus partibus nomen accepit. Eft autem intellecta paffio tarda renis aut renum: paffio,inquam,tarda: fiquidem cum infidenti atque perfeueranti querela renalem intelligamus paffionem,& non ex nouello atque recenti tumore,ficuti neque cuiufquam offium coxæ, ni fuerit perfeuerans,ifchiada intelligere poterimus. Item adiecimus renis aut renum,fiquidem nunc alterum,nūc utrofque teneat renes tumentes ac duratos,& in faniem fæpe uenientes,& ulceratos,& humore fluentes. Igitur de cunctis purulentationibus uel uomicis communiter fecundo dicemus: nunc de cæteris fupra memoratis fcribemus,& primo de tumore. Antecedentes itaque caufæ, quæ renalem faciunt paffionem, aliæ manifeftæ,ut perfrictio,indigeftio,percuffus,cafus uehemens fuper clunes, acres cibi plurimi contra confuetudinem,libido uenerea uehemens,uel urinalia frequentata medicamina,aut uenena,quæ fpecialiter ipfas afficiant partes,ut funt ex cantharidis confecta. Afficiuntur autem hac paffione,iuuenibus magis grauiores atque fenes,& uiris mulieres,& habitudine plenis tenfiores: fiquidem fit in ijs grauior,& generaliter curatio difficilis,ob anguftiam locorum,quæ paffione uexantur,& ob acrimoniam urinæ, quæ infuete aliquando renibus immorata in ueficam tranfit. Sequitur autem patientes, cum adhuc leuis fuerit tumor,dolor leuis, & magis cum proni fuerint inclinati fecundum clunes circa ilia, alterius aut utriufque partes,& priorum in clunibus nodorum. Cum autem tumor uehementefcere cœperit,dolor etiam plurimus fiet cum grauedine & feruore clunium omnium,atque iliorum,& pubetenus, uel umbilico cum cōfenfu ufque ad ueficam tendentem,ob tumorem urinalium uiarum,quas Græci ureticos poros appellant, quæ quidem à renibus ufque ad ueficam funt porrectæ,atteftante urina tenui & aquata, & ita fubalbida, ut colaturæ liquidæ colorem fingat, quam Græci charopon uocant,& primo parua,dehinc plurima, aut coaceruatim effufa,quæ nullam faciat releuationem,peiorante tumore in feculentum colorem ueniens, cum iam nimia tenfione tenuiffimæ uenulæ fuerint ruptæ. Item in uini tranfiēs qualitatem uifcofæ craffificationis caufa: tum oleofum ueluti adipis qualitatem fimulans cum renum fluor pinguis acceperit. Dehinc per incrementa etiam febres accedunt, cum confenfu iecoris, ut quidam etiam fellis colorem fumant,atteftante uentris abftinentia cum tormento & ructatione inflatione cogente. Tum hebetudo fequetur,& articulorum frigus & uomitus: & tardante paffione corporis tenuitas nimia, adeo ut quidam uncati permaneant,& femper proni ambulare cogantur,nec unquam fe erigere poffint. Eft præterea fignum declinationis fupradictorum in contraria mutatio,ut urina aquata in craffitudinem ueniens: craffior uero uel uifcofa in tenuitatem. Item quæ paulatim atque cum mordicatione ferri folebat,fine labore adueniens,& fi plurima,mediocris effecta,& ad fummum omnia cum naturæ folita uel fimilia fuerint, uifa. aiunt,aliqui eos qui ex cafu uel percuffu,aut uehementi libidine fuerint tormenta,irruiffe uideantur,colicos uero maior interior,uel uentri uicinarum partium dolor fequatur,atque inde fumat exordium, confentientibus uel compatientibus clunibus. Item renali uitio extemplo difficultas urinæ coniuncta fit: colicis uero per confenfum atque fecundo concurrat. Hæc eft fimilium paffionum difcretio. Accidunt hęc item fimilia etiam in urinalibus uijs uitio conftituto ex renibus,quę ufque ad ueficam ducunt, quibus eadem quę fupra diximus recte concurrunt, fed dolor uel eius fenfus erit inter renes & inteftina, & ueficæ fundum,nulla inflatione uel extantia in externis renum partibus prominente. Hęc eft omnis atque perfecta fignificatio. Sed oportet fanguinis mictu adfectos fimiliter curari tanquam fanguinem fpuentes. Alios uero qui cæteris fuerint paffionibus adfecti,ficut de uefica fcribentes demonftrabimus, pro fuis concurfibus uel accidentibus,quę Gręci fymptomata uocant,partita curati ratione: non enim fola generalis, fed etiam fpecialis eorundem conuenit adiutoriorum curatio,folum differens, quòd ea quę localia funt adiutoria in ijs qui renalibus laborant uitijs magis clunibus adhibeantur. Illis uero qui ueficę,pectini,uel pubetenus,quod Gręci peritoneon uocant.

De tardis uesicæ passionibus. Cap. IIII.

IN uesica speciales plurimæ passiones eueniunt,tumor,collectio,ulcus,durities,phthiriasis,item pso riasis,quam scabiem,uel scabrum appellamus, capillatio, debilitas,paralysis,calculatio,quam lithiasin uocant,sanguinis fluor,siue effusio,quam hæmorrhagian appellant,mictus tarditas aut difficultas,aut in toto guttæ aquatiles,quas hydatidas uocant. Sed ne porrecta longitudine fastidiosa curatio uideatur,una præ ceptione omnia apprehendere festinandum . De paralysi igitur superius docuimus, cum de ea specialiter diceremus. De collectionibus uero & ulceribus secundo dicemus,cum de singulis corporis partibus cō munem trademus curationem. Tumente igitur uesica,sequitur dolor secundum pectinem atque ueretri radicem,& ilia,& clunes,& magis initio ac fine urinæ reddendæ : tum feruor incendiosus: item pulsus & extantia partis in passione constitutæ,cum iugi ac frequenti urinæ reddendæ desiderio, & repentina ces-satio,ac rursum egestio fiet cum dolore intolerabili per singulos mictus,ut extenti ægrotantes etiam uē-tum per podicem reddant,aut ipse podex præcadens excludatur: & præterea ægrotantibus supinus ex-itus urinæ facilior . Quidam denique necessitate coacti defixo capite super latus pedibus sese locauerunt, ut lapis angusta deferens loca,atque uesicæ aditum repetens,mictus tribuat facultatem.Mulieres denique etiam digitis immissis in muliebrem sinum sibimet ipsæ hortatione quadam lapidem prouocando dimise runt.Pueris autem magis prominens ueretrum fiet : sæpe etiam extantia quædam ægrotantibus occur-rit,si suo digitum iniecerint podici . In ipsa præterea urina sedimina inueniuntur , aliquando crassiora & calida,aliquando arenosa & saxosa. Item quibusdam asper lapis,aut sanguinolentus excluditur,& sanio-sus. Sed quoniam signa communia sequentur ulceribus uesicæ atque lapidibus generatis, & ijs qui gela to sanguine impediti mictus difficultate afficiuntur , confirmabitur apprehensio lapidis generati,adhibita melotide,cuius rationem atque usum Responsionum libris chirurgiam scribentes plenissime tradidimus. In quibus etiam auferendi lapides opus docuimus: nunc enim correctionem demonstramus cuiusdam in corpore morbi,quo uesica lapidum generatione uexatur,& non ut alium masculum appellemus lapidē , alium fœminam , ut quidam leuium medicorum,sed quodam corporis uitio,non adhibita recorporatiua curatione,cum solius auferendæ alienitatis intentione medici capiantur,cuius plurimæ sunt differentiæ . Est præterea urinæ reddendæ impedimentum,quod Græci stranguriam uocant,mictus officium retarda-tum. Difficultas autem quā ijdem dysuriam appellant,quę id adiūcto dolore ingesserit. Impossibilitas au tem,quam urian uocant,perfecta eius officij negatio. Sed hæc tria accidentia quæ Græci symptomata uo cauerunt,nunc stricturæ sunt appenditia,cum tumor uesicam tenuerit,siue durities,aut paralysi,uel tēsio, ut quidam uolentes urinam usu solito ac naturali deponere,obstantibus causis longo tempore continen-tes officij dilatione uexantur : aliquando alienitatis obtrusione uesicæ impedito meatu,ut lapidis,aut are-næ,aut capillorum, aut squamularum cantabri similium,uel quocunque sedimine crassiore. Fluor autem sanguinis per uesicam,quem Greci hęmorrhagian uocantes manifestus,cum aceruatim per urinę meatum sanguis excluditur. Sed quoniam non solo ex ambitu uesicę fluor iste fiet , sed etiam ex collo uel mi-ctualibus uisco aceruatus sanguis excluditur: aliquando etiam de renibus erit locorum discretio facienda: nam renibus patientibus dolor in clunibus demonstratur . Vesicę autem ambitu patiente sub umbilico , uel pubetenus apparet dolor,& sępe urinę commixtus sanguis excluditur.Item collo uesicę patiente cir ca ueretri initium,quod Gręci peritoneon uocant,dolor sentitur.Mictuali autem uia patiente,ipsam ue-retri radicem dolor afficit,attestante sanguinis puritate,cum iugi ac nō intercapedinata emissione,etiamsi digitis loca,quę iuxta sessionem ueretri sunt,presserimus.quo in loco est ultima mictualis uia,quam,ut su pra diximus,uręam Gręci uocauerunt : nam si ex alijs locis sanguis feratur , digitorum impressione magis abstinetur,cum supradictis locis,hoc est,peritoneo,uel podici uicinis renititur impressio . Tunc ex uesicę collo impedimento repressus feretur,ex superioribus uero abstinetur. Aliorum autem medicorum signa de ijs discretionibus conscripta Responsionum libris chirurgiam scribentes elogiauimus. Sunt autem uesi cę uitia,uel passiones generaliter curatione difficiles : est enim natura neruosa,& altioribus insita locis,at-que celata,& quę corporis superflua sustineat acriora.Sed ne rationem uariare uideamur,erit demonstran dum,quoniam fluori siue solutioni uesicę,quam Gręci rheumatismon uocant,sunt adscribenda plurima , quę specie discrepare uidētur,ut plurimus mictus cū arenoso uel capilloso sedimine: item sanguinis fluor. stricturę autem adscribendus tumor est,atque durities, uel saxea duritas, quā Gręci scirrhosin uocant. Horum duplicem generaliter in superpositionibus curationem demonstramus. Fluente igitur uesica,hoc est,solutionem patiente,locandus ęger frigido mediocriter in loco,adhibita requie cum abstinentia & ar-ticulorum tenaci ligatione: & si sanguinis fuerit fluor,clunibus prominentius subleuatis,& officio mictus admonente , quantum datur imperandum ęgro , ut neque id retento faciat spiritu,neque ui quadam uel conatu excludi cogat aliena: apponenda etiam spongia noua aceto tincta secundum clunes uel umbilicū, ac pubetenus,quod Gręci etron appellant,usque ad ueretri initium,quod ijdem peritoneon uocant,addi ta tenaci cum amplexu ligatione : tum epithemata ijsdem locis,atque cucurbita constrictiua : potus dan-dus frigidus,paruus cibus : species de sanguinis fluore & sputo scribentes docuimus. Similiter etiam quę prębibenda conscripsimus,eiusdem scilicet qualitatis,& sessionem ex uino uehementiori confectam, quā encathisma uocant,in qua sint pręcoctę murtę baccule cum rosis,uel in posca,aut aceto facta decoctio her bæ talliæ,uel rubi,aut mali punici corticis,& horum similium :uel per ferramentum,quod Gręci catethera

uocant,iniectio ſecunda,quæ ſimiliter medendo conſtringant,acaciæ,hypociſtidis, aut plantaginis ſucco, uel polygonij herbę,aut intybi,uel poſcę frigidę ſingularis, aut adiuncta thuris drachma una cum æquali pondere hypociſtidis, uel gallę,cum nigro uino,uel tallię herbæ aqua cœleſti concoctæ: quæ cum fuerit expreſſa & abiecta, erit aqua coquenda,donec ad mellis ueniat craſſitudinem. Mulieribus uero etiam peſſaria adhibenda,quæ ad fluorem matricis Reſponſionum conſcripſimus libris,muliebria uitia curãtes. Eſt autem curatione correctior,ac facilis eruptione factus,uel oſcitatione ſanguinis fluor,uel percuſſu, aut ſaltu confectus: etenim influxio abſtinetur,& rupta conglutinantur: difficilis uero correctione ex putredine effectus fluor: retento enim ſanguine,uel abſtento,ulcus permanebit. Eſt præterea ex putredine ſanguis ater,& male redolens,atque purulentus ex ulcere præfecto,& dolore antecedente,qui putredinis cauſa aduenisse uideatur. In eruptione autem flauus,& non antecedentibus ſupradictis,ſed excuſſu uel ſaltu, aut percuſſu effectus. Solent præterea ſicut in podice uel fœminarum ſinu,aut matricis collo etiam in ueſica hæmorrhoides generari,quæ fluorem ſanguinis præſtent,quibuſdam interuallis uariatum,quod oportet apprehendere prudentem,cum non coaceruata primo fuerit effuſio, ſed augmentis quibuſdam promota,interiectis defectionibus,ac ſæpe retento ſanguine doloris pubetenus admonitione ceſſante cum tẽſione inguinum,& grauedine clunium,uel renum conſenſu: & cum ſanguis eruperit, ſupradictorum relatione ſequente: ſiquidem aliquando inflatæ ac tumentes hæmorrhoides difficultatem,uel abſtinentiam faciant mictus,quam Græci dyſurian uocant,uel uriam. Hæc ſunt quæ de ijs neceſſario dicenda credidimus. Declinante autem paſſione conuenit adhibere cerotaria,ex murtino,uel uiridi oleo,& alumine,cibũ uarium dare atque uinum,ac deinde lauacrum adhibere. Ac ſi ſtrictura fuerit uentris uel ueſicæ, conuenit iacere ægrotantem loco mediocriter calido atque lucido,adhibita abſtinentia uſque ad tertium diem cum requie. Item locis in dolore conſtitutis manuum calidarum cum blando amplexu uaporatio adhibenda, uel pubetenus,ac ueretri initio & clunibus calida linteamina,aut uaſcula ex aqua calida,uel ſaccelli ex pollinibus calidis,aut ueſicæ oleo calido plenæ admouẽdæ. Ac ſi uehemens fuerit dolor,phlebotomia adhibẽda: & partes in paſſione conſtitutæ lanis limpidis oleo calido ac dulci infuſis contegendæ,ex eo etiam totum corpus ungendum: tum ora fouenda. Adhibenda etiã encathiſmata ex aqua calida,uel aqua & oleo, aut decoctione laxatiua ex ijs quæ ſæpe memorauimus. Tunc cibus dandus ſorbilis, & potui aqua calida moderatione dominante,& uſque ad declinationem paſſionis interuallis dierum nutrimenta offerenda. Ac ſi dolor minime ceſſauerit,conuenit uſus cataplaſmatis laxatiui,& cucurbitæ appoſitio leuis,quã Græci cuphen appellant,cum adiecta ſcarificatione,& uaporatione ſpongiarum aqua calida expreſſarum. Ac ſi uenter retentus fuerit,clyſter conuenit ſimplex: & ſecundo cucurbita clunibus adhibenda,ac pubetenus præraris capillis. Tunc hirudinum appoſitio,quas ſanguiſugas uocant,atque embaſis adhibenda ex calida & oleo: ſic enim laxatiuis tenſionibus non ſolum dolores ſoluentur ueſicæ, ſed etiam conſequens urinæ difficultas,uel abſtinentia. Cauendus præterea uſus urinalium medicaminum,quæ diuretica Græci uocãt: ſunt enim quæ ueſicam prouocant,& propterea tumores faciant commoueri. Ac ſi minutis doloribus urinæ fuerit retentio,uel in toto conquieuerit dolor,tanquam factis ſuperpoſitionibus repetant lenimenta,adhibenda fortificatio per uariam geſtationem,& uocis exercitium. Vnctionibus quoque ac defricationibus admotis, quæ ſuperiora corporis magis exerceant,interiecto lauacro, & uario cibo ac uino, & iuxta methodicum modum adiectiones cyclicæ ac detractiones faciendę: tum ad recorporatiua atque uehementia redeundum adiutoria,ut ex reſina uel dropace,ac paropteſi, & ſolis torrore,uel arena ignita,& appoſitione cucurbitę,forti raptu atque tractu quodam circuducto remota corpora roboremus morborum pulſa ſegnitie,adhibito uſu aſperginum,quę ſympaſmata Græci uocauerunt. Tunc malagmatum atque acoporum laceſſentium uſus adhibendus,adiecto etiam ſinapiſmo, & fricatione partium quę paſſione afficiuntur. Tum encathiſmatibus utendum ex aqua marina,uel ſalſa calida, & magis ijs qui mordicatione quadam locorum in ijſdem paſſionibus tanguntur: tum cataclyſmo utendum, cuius nominis uim pręſcriptis libris ſępius latinauimus: ita natatio adhibenda aquarum ſua uirtute medentium,quibus magis erit in ſolutionibus utendum: eligendæ ſunt nanque ſpecialiter quę aluminis habeant qualitatem,ut ſunt in Italia Albulæ appellatæ,& Nepheſinæ,& Cotiliæ,& Auguriæ: ijs uero qui lapidibus, uel ſcabro ueſicæ afficiuntur,erunt eligendæ aquæ ſalſæ,uel quæ nitri habeant qualitatem, ut apud Tęnariam inſulam,quæ potandæ,atque lauacro adhibendæ ſunt. Tum reſiduus adhibendus eſt cyclus,& acriora medicamina potanda,ut ex radice lapathi,& capparis,& ſtruthij,uel polij herbę. Itemque panacis,& horum ſimilium,& lithotomia in ijs qui maiorem generauerint lapidem. Item in omnibus hellebori adhibendus eſt uſus,ſi paſſiones ſupradictæ permanſerint. Tum nauigatio atque peregrinatio,& earum uarietas appetenda. Erit pręterea longo tempore,ut cætera quæque nimia, Venus præcauenda: ijs enim qui ob ueſicæ paralyſin propter officium ſciſcitandum uſum uenereum probauerunt,conſentiendum non eſt: trahit enim ſecum totius corporis uexationem: ob quam cauſam erit probanda etiam ferularum tenerarum uel tabellarum,uſque ad ruborem cutis ab ijs probata percuſſio. Itemque uſtio & ſcarificatio faciendę pubetenus atque clunibus,& circa initium ueretri circulatim,quod Græci peritoneon uocant, debilitate afficiens. Sunt præterea aquoſa ſemina quæ excluduntur,& magis cum ſe pronos fecerint ęgrotantes,uel celeri ambulauerint greſſu. Irruit autem corporibus,cum longa fuerint debilitate uexata, aut immodico uſu uenereo affecta. Sed eſt accipienda curatio ex ijs quæ ẽ ueſica ſanguinem fluente memorauimus. Item ex ijs quæ in lenimentis paſſionum fortificãdi corporis cauſa, ac demutandis ſæpiſſime probauimus: eſt enim hæc paſſio ſeminalium uiarum paralyſis.

De ſomno uenereo, quem Græci onirogonon appellant. Cap. VII.

PER ſomnos inanibus uiſis affecti ægrotantes ſeminis lapſu uexantur. Nomen autem ſumpſit ab accidente: ſiquidem effectum uenereum prouocando perficiat. Sed generaliter neque illico paſſio eſt, neque accidens paſſionis, quod Græci ſymptoma uocant: ſed eſt conſequens uiſis, quam Græci phantaſian uocauerunt, per ſomnum ægrotantes afficiens, ob deſiderium uenereæ uoluptatis, uel iugem atque continuam libidinem, ſiue è contrario longam uſus dilationem uel continentiã. Sed hoc frequentius accidens in paſſionem ſæpe deueniet. Itemque alterius paſſionis aliquando antecedens fiet, ut epilepſiæ, furoris, quam Græci manian uocant, aut cuiuſquam ſimilis morbi: quoniam uexationem oſtendere probatur, atque præmoueri corpus, ſiue prætangi acceſſione uentura. Item aliquando antecedens cauſa ſupradictæ paſſionis, quam ſeminis appellamus lapſum, fuiſſe probatur, à qua diſcernitur: ſiquidem illa paſſio etiã per diem uigilantibus ægris fluere faciat ſemen, nulla phantaſia in uſum uenereum prouocante. Somnus autem uenereus eo ſolo tempore quo dormiunt ægrotantes inanibus uiſis concubitum fingat. Aliqui etiam aiunt oniropoleſin ab onirogono diſcerni: ſiquidem oniropoleſis illa fit quæ per ſomnum concubitum fingat, cum operantium ſenſu, ſed ſine ſeminis iactu. Onirogonos uero uſque ad defectum deducit ſeminis lapſum. Sed Mileſius nihil inquit ſupradicta differre: unum eſt enim, atque eundem fluorem dicit eſſe ſeminalium uiarum. Sed quod inquit nunc excluſio perficitur ſeminis, nunc impeditur, quanquam uiſa per ſomnum eadem fingantur, ob alias inquit irruentes fieri cauſas, ſed non eſt plurima diſcretio, niſi intentio adhibenda: quippe cum neque neceſſaria comprobetur. Eos igitur qui ratione futuræ acceſſionis epilepſiæ, uel furoris, aut cuiuſquam alterius morbi commouentur, ex ijs quę ſuis ſunt paſſionibus tribuẽda mitigamus: eos uero qui ſpecialiter hoc uitio afficiuntur, tanquam parua gonorrhœa affectos curamus: ſupradictorum enim augmentum in iſtam cadere paſſionem facit ægrotantes fluentium ſeminalium uiarum, uel paralyſi uitiatarum cauſa. Quapropter conuenit primo ægrotanti ab intentione uenerea uiſa mẽtis auertere, quæ Gręci phantaſmata uocauerunt, atque aliorſum applicare intentionibus externis admotis: ſiquidem facile quæ uigilantes accipiunt ſomniorum uiſa ad actiua cum ijs motibus exerceant ægrotantes, & propterea corpus ſeminis diſcuſſione uexetur. Tum ſtramenta duriora atque frigerantia procuranda. Iubendi etiam ſupra latus iacere, cum ſe ſomno dederint, & ante ſe uel ſupponẽda tenuis ac producta lamina plumbea clunibus, uel ſpongiæ circundandæ poſca frigidæ infuſæ, uel inijciendo loca rebus frigidę uirtutis ex anterioribus, ut balauſtio uel acacia, aut hypociſtide, uel pſyllio herba, quę ſunt ſingularia, uel cum palmulis adhibenda. Cibus etiam conſtrictiuus dandus, uel denſabilis & frigidus, ut de ſanguinis fluore conſcripſimus. Poto quoque frigido nutriendi, uel conſtrictiuis, non quidem curioſe confectis conſtringendi. Tum adhibenda fortificatio ex communi reſumptione, & facienda conſuetudo frigidi lauacri, quod Gręci pſychroluſian appellãt. Loca etiam in paſſione conſtituta forti impreſſione fricanda: ſunt enim hæc ſufficientia conſtrictionis faciundę. Aliqui uero conuenire dixerunt etiam mictus dilationem tendere, ne frequenti officio cauſa refricetur. Sed completa ueſica ſe ſomno ægrotantes dare, quo neque in altum ſomnum uenire ſinantur, & interceſſu frequenti excitentur, quo uiſa uenereæ uoluptatis quæ ſomno finguntur, amittant, & extenta ueſica ſeminales uias ſibi uicinas cõprimendo ſemen retineãt. Alij maiorem digitum ligandum atque conſtringendum forti filo uel lino iuſſerunt, quo dolore interueniente altior arceatur ſomnus: & neque animorum uiſa in ueneream uoluptatem ſoluantur. Sed erunt hæc utraque à nobis excludenda: uexant enim uigiliæ ægrotantem, & ultra modum urinæ retentio difficultatem mictus ſępe refecit, ut alterius paſſionis illatæ cauſa uideatur, ut ſupra docuimus.

De debilitate ſeminalium uiarum. Cap. III.

MILESIVS debilitatem fieri dixit ſeminalium uiarum, uel ſequi in uſu uenereo pro ſemine ſanguinis emiſſionem. Sed hoc commune eſt etiam ijs qui in oſculo ueſicę, quam uretan uocant, ulcus habuerint: & eſt harum manifeſta diſcretio: in ijs enim qui ulcus habuerint, cum mictum fecerint, ſanguis fluet, atteſtante mordicatione & dolore, & aliquando egeſtione corpuſculorum quæ ephelcydas Græci uocauerunt. In ijs autem qui debilitate ſeminalium uiarum afficiuntur, ſolo tempore Veneris exercendæ ſanguis excluditur, atteſtante iucunditate, nullis corpuſculis: & cum mictum faciunt, nulla mordicatione uexantur. ſed etiam nunc curatio ex ſupradictis accipienda, ubi ueſicam fluentem ſanguine curari conſcripſimus: conſtrictione enim atque denſitate fluentia retinentur. Tunc reſumptio adhibenda, ac deinde recorporatio, ut ſæpe memorauimus.

De priapiſmo. Cap. IX.

SINE ullo dolore uel conſenſu uertigo ueretri fiet, & appellatur priapiſmos. ſed uocabulum ſumpſit à ſimilitudine priaporum, quòd ita formentur, ut recto ueretro fingantur. Huius autem paſſionis meminit Demetrius Apameus libro Signorum: ait enim ſemen in ſemet manu operantem nec quidquam potuiſſe peragere: tenſionem autem fuiſſe ueretri nimiam cum paruo dolore, ut cornu putaretur, & ita perſeuaraſſe multis menſibus. Nullo quoque adiutorio medicinali ceſſaſſe, ac tarde atque longo tempore

quieuisse : quo fiet,ut à satyriasi discernatur priapismus : siquidem illa celer sit,& non tardet in corpore, fiet sanè cum contractu neruorum,& stimuloso desiderio ueneteæ uoluptatis : nam intelligitur priapismus paralysis esse seminalium uiarum,atque aliorum neruorum ad ueretri partes ducentium : quorum contractu ægrotantes afficiuntur. Sed etiam nunc curatio sumenda est ex ijs quæ de uesicæ strictura longo tempore tardante conscripsimus.

De uomicis, siue internis collectionibus, quas Græci empyemata uocant. Cap. X.

PLENA igitur de ijs tradenda est ratio : hæc enim sunt quę in occultis nata collectiones nuncupātur,ut in splanchnis,ac membrana,quæ latera cingit,uel in pulmone, aut discrimine thoracis ac uentris, quod Græci diaphragma uocant. Item stomacho uel uentre,iecore,liene,intestinis,renibus,uesica,aut mictuali uia,uel matrice,aut peritoneo. Sed de ijs quæ in matrice generātur libris quos de muliebribus uitijs conscripsimus Responsionum docuimus,de cæteris uero nunc dicemus. Harum igitur alię solo medicamine curantur,atque medicinali delectu gubernante usum chirurgiæ non exiguunt : siquidem sint occultis in locis,et plurimis superpositis membris, & sit impossibile atque illicitum plurimas īcidere partes, ne sanguinis pomposus fluor periculum faciat ęgrotanti : ut sunt quę in pulmone generantur,uel diaphragmate intrinsecus,uel in ipsa altiore altitudine,aut in stomacho superius scilicet à diaphragmate,uel in uentris sessione,aut intestinis,excepto fine longaonis. Item in posterioribus uesicæ,uel in renibus : alia uero accedente chirurgia curantur,quoties ad exteriora corporis collectionum liquorem erumpendo feruntur,uel magis ab altioribus recedūt,ut in hypozygo membrana,uel diaphragmate forinsecus,atque stomachi fundo,& uentris circa eius superiorem altitudinem. Item iecore & liene,& longaoni ad eius exteriora, atque sphinteri uicina,& uesicę in anterioribus,uel sub umbilico pubetenus,quod Græci etron appellant. Item in uesicæ collo,uel in prima eius parte,quam Græci uretan uocant,& in peritoneo : communiter autem omnis uomica,uel collectio,antecedente tumore nimio,generatur denique empyicis,quos nos uomicosos appellamus,alij ex pleuretico morbo,alij ex pleumonico in supradictā passionem deuenerunt, sequentibus signis,nunc communibus cuiusdam partis in uomicam uenientis,nunc specialibus pro singulis corporis locis. Sed ne longa hac oratione extimemus omnium communia simul ordinanda probamus : tum singulatim specialia designantes etiam munia adiungemus. Omnibus igitur collectionibus generatis, uel cum tumor in liquore uertitur,sequitur febricula uehemens, inordinata, & sæpe cum rigore & torpore frigido,uel iniquitate corporis. Tunc loci feruor incendiosus,grauedo,tensio:& exceptis quæ in pulmone fiunt sæpe stimulans dolor,& pulsuosus. Tum celer pulsus,atque humilis,& sæpe sudor magis capitis, atque collorum. Dehinc perfecta purulentatione rigor corporis,atque tremor circunscribetur,& febriū recedit inquietudo ac dolorum,sed specialiter ac proprie in communibus,si in membrana quę latera circū tegit,hypozygos appellata fuerit generata collectio,difficultas spirationis sequetur, quam dyspnœan uocauerunt,sed difficilis iacendi potestas supra contrarium patienti latus,hoc est, quod causa non tangitur, cum sensu quodam interno ueluti pendentium membrorum,& sæpe commotus corporis quasi sonus auditur,uelut inclusi atque collisi humoris : nam Græci hydatismon appellant. Sequitur etiam displicentia post acceptum cibum,quam Græci dysarescesin uocant,& plurima tensio medij lateris, aut uerricosa inflatio impressioni digitorum cedens ac resurgens. In pulmone uero emergente uomica, spirandi plurima difficultas sequetur ęgrotantes,tussis uehemens,uox obtusa uel rauca,& odoris tetri spiratio,thoracis grauedo,& adductio superiorum ad inferiora. Item grauatio atque tensio supinatis ægrotantibus, & releuatio sedentibus : denique se ipsi sustollunt ad partes lecti superiores,quo leuatius habeant caput. Sequitur etiam cauitas oculorum,& genarū rubor,& albedo sub lingua uenarum : & si eruptio tardauerit, inflatio quoque articulorum sequetur,uultus pallor,& macies ora deformans. Item in diaphragmate emergente uomica dolor supra præcordia sequitur, penetrans per latera utraque usque ad posteriora, & aliquando inflatio uel tensio iuxta finem pectoris, uel sub extremis costis, atque ossibus ultimis perseuerans usque ad alia : & si collectio forinsecus fuerit,sonitus aliquando humoris inclusi sequetur. Tunc tussicula, & in spirationibus difficultas plurima,ac respiratio lōga,& forinsecus spiritu attracto dolor,quod nunquam sequetur eos qui pulmonis uomica uexantur: etenim pleumonici hauriēdo magis spiritum releuantur. In stomacho autem emergente uomica ructationes tetræ,atque difficultas spirationis,sed minor ægrotantes sequetur,& aliquando tussicula paruo sine ullo tumoris excreatu : tunc torpor frigidus articulorum, animi defectio,sudor in summitate cutis,pulsus paruus,& corruptio sumpti cibi,atque acidæ ructationes, & nausea,& aliquando uomitus,siccitas linguæ,uel asperitas sitis,transuoratio difficilis,plurima uel parua pro collectionis magnitudine. Quod si fuerit in superioribus stomachi,donec cibus transuoretur,pressuram sentient ægrotantes. Post effectus uero releuentur. Ac si in inferioribus erit facilis transuoratio, ac deinde dolida cibi perceptio sequetur,cum ad destinata peruenerint quæ sumantur,dolore ex anterioribus partibus in ore uentris attestante,cum inflatione uel extantia quæ impressione digitorum cedat ac resurgat. Si uero in superioribus fuerit collectio,nulla uidebitur prompta inflatio uel extantia,sed dolor atque grauedo inter scapulas,uel ex posterioribus ceruicis ptibus sentietur. Ac si in uētre fuerit collectio, & magis in eius ambitu, erit inflatio inferius à diaphragmate,quod discrimen appellamus, circa medium præcordiorum sinistrorsus flexa,& impressioni digitorum cedens ac resurgens,attestante fastidio,nausea, sitı post cibi sumptionem,cum ructationibus acidis,atque sumptorum corruptione, & aliquando liquidis

per

per uentrem egeſtionibus. Ac ſi in aliquo inteſtinorum fuerit collectio, erit extantia, uel inflatio uomicæ ſecundum eius poſitionem in pyloro : denique conſtituta in ultima parte uentris ſub dextro latere, atque ilio, uel ſub iecore. Sin uero in neſtide fuerit collectio, erit in ſiniſtra parte extantia ſupradicta atque inflatio ueluti ſub liene. Alijs etiam inteſtinis tẽſioribus collectione uitiatis inter umbilici atque pectinis regionem ſupradicta reperiuntur. Ac ſi in colo fuerit collectio, ſecũdum ilium dextrum circa umbilicum uſque ad ſiniſtra loca, antecedentibus ijs quæ ſunt ſolita colicos afficere, ſupradicta reperiuntur. Item in longaone collectione ſuffecta clunium dolor ſequetur, cum difficultate mictus, & abſtinentia uẽtris, & aliquando egeſtione muculenta uel ſanguinolenta. Inflatio autem uel extãtia erit in ſuperficie occulta: ſed immiſſis per podicem digitis ſentietur, & ad inferiora uenientibus liquidis commixta ſtercora putria egerantur, adeo ut plerunque lateat, utrum ex pyloro uel neſtide, aut tenerioribus inteſtinis hæc ferri uideãtur. Sed erunt purulenta ſeparatiora à ſtercore, atque diſcreta, cum ex colo referuntur, aut ex longaone. Item in iecore uomica conſtituta, inflatio uel extantia, & pulſuoſa ſequetur ægrotantes appoſitio, & tangentibus nobis ſana principaliter occurrunt : & circa confinium interaneorum, quæ, ut ſupra diximus, Græci ſplanchna uocant, circunſcripta collectio ſentietur, cum nunquã tantum latens, atque ita ſubmerſa in peritoneo collectio comprobetur, neque ita circunſcripta ac deciſa uideatur, ſed paulatim deficiens ſuos fines ſanis partibus iungat, ut non deiecta atque deciſa uideantur. Hæc eſt uomicarum omnium ſpecialis ſignificatio, ſed earum eruptiones aliquæ ad thoracis inania fiunt, aliquæ inter regionem peritonei & inteſtinorum, aliquæ ad ſtomachum uel uentrem, ut liquida atque purulenta euomãtur: aliquæ ad pulmonem, ſiue arteriam maiorem, uel rhumam, quam Græci bronchon appellant, quo liquida & purulenta etuſſiantur : aliquæ ad inteſtina, uel eorum ſpatia, quo per podicem liquida excludantur, uel purulenta : aliquę ad matricem, quo per muliebrem ſinum profundantur: aliquę ad renes uel mictuales uias, ac ueſicam, quo per mictum ferantur: aliquæ ad cor, ut Eraſiſtratus ait. ſed harum omnium eruptionum plerique aliquas rationabiles dicunt, aliquas irrationabiles : ſed rationabiles, aiunt, ut ad ſtomachum uel uentrem uenientes per os excludi : ad pulmonem uero per arteriam maiorem. Item ad inteſtina uel uentrẽ, uel podicem ferri, ad renes uero uel ueſicam per mictuales uias. Item ad matricẽ per muliebre ueretrum. Irrationabiles autem dicunt eas, quæ in diaphragmate, uel hypozygo membrana, aut iecore, & liene generatæ rumpuntur per arteriam maiorem, uel ſtomachum, aut ueſicam, aut matricem excludi credãtur, cum nullæ ſint ab ijs partibus quæ collectione affectę ſunt naturales uiæ ad ſupradicta loca ducentes. Alij uero etiam in ijs ſe repertos quædam uaſcula demonſtrant, anatomica ratione adprehenſa, quæ ad hæc penetrant loca. Alij aiunt uias eſſe latentes, quas logotheoretas appellant, per quas limpida, uel purulenta quadam exudatione ferantur. Sed non oportet de ijs plurimum diſputare : ſufficit enim ad diſciplinam ſignificationis faciundæ manifeſta comprobare. Item aliqui etiam in ſingula loca ex alijs factam ſuſceptionem puris, quam metalepſin uocauerunt, ſignis explicare conati ſunt: quæ quidem non neceſſaria, ſed frequentia probauerunt : etenim ad arteriam maiorem, ſiue gutturis cannam, quam Græci brõchon appellant, facta eruptio ſpirationis ingerit difficultatem, & tuſſiculam : ad ſtomachum uero nauſeam atque faſtidium, & euerſionem, uel uomitum ingerit ægrotanti. Item ad inteſtina, uel uentrem tormentum facit partium cum inflatione ac uentoſitate. Ad ueſicam uero delectationem facit frequenter urinæ reddendę. Ad inania autem thoracis, atque inter peritoneon membranam, & uitalia interna nulla ſunt antecedentia eruptionis ſigna, ſed utranque factam intelligimus, ſed pro ægrotantium motu, uel conuerſione iacendi ſonus quidam efficitur uelut incluſi humoris, quem Græci hydatiſmõ uocauerunt. Præſtantius autem, Si inter peritoneon atque inteſtina id euenerit: ſequetur etiam prominentia partium hydropem fingens, cum mordicationibus ac doloribus repẽtinis. Sed ſi inanis fuerit ruptio thoracis facta ſuperiorum partiũ à diſcrimine, quod Græci diaphragma uocant, cum difficultate ſpirationis, ac tuſſiculę querela ſequetur. Sin uero in regione, quæ inteſtinis atque peritoneo interiacet, fuerit facta, inferiorum partium querela ſequetur cum inteſtinorum tormento: nouitate enim repentinę effuſionis acriorum humorum, atque corrupti puris edacitate ea quæ naturali habitu cuſtodita manebunt, uitalia uehemẽtisſime uexabãtur. Præterea repentina, atque coaceruata ruptio fit, aliquando paulatim, tenuatis primo uomicæ tegminibus, ut præliquatum, atque paruum liquorem mittant, quod apprehendimus, cum tuſſicula deſiuerit eſſe ſicca, atque ſputa pollui admixtione puris uiderimus : uel in egeſtionibus uentris quidquam ſanioſi liquoris fuerit repertũ, uel in egeſtionibus urinæ ſedimina purulẽta fuerint inuenta. Sed poſt ſupradictas eruptiones, ſi omnis fuerit facta liquoris effuſio, febres illico ſoluũtur, atque loci prominẽtia reflatur, & grauedo circunſcribitur. Sin uero ex parte fuerit effuſa collectio, quod fiet debilitate ægrotãtis, aut craſſitudine liquidorum, aut nõ in fundo uomica oſculatione ſuffecta, ſed è lateribus, aut ſupernis partibus paulatim liquidam inuenturum : ſed erit approbãda ſignificatio nõ in fundo factæ ruptionis, cum inter aliquos dies repleta uomica ſiue eruptio tenſionem rurſum atque grauedinẽ cum febre mouerit ęgrotãti. Tunc poſt effuſionem ſuperflui liquoris omnia lęuigãtur, ac ſimiliter per interualla dierum eaſdẽ difficultates repræſentet. Communiter autem omnium eruptionum tutior eſt cõparatione cęterarum illa quæ in ueſicam uenerit, atque mictuales uias: etenim naturaliter creduntur hę partes iugẽ acrimoniã liquidorum excipere ac reddere. Quapropter neque nunc ulla nouitate facile uexari poſſe uidentur, cum in ſe aliena atque acriora ſuſceperint, quæ eruptione uomicæ deſcendunt. Dehinc, quòd naturali urinæ cõmixta purulenta, quæ collatione corrupta uidentur obtuſa miteſcunt : ultimo, quòd neque coaceruatam, ſed paulatim redditam ac requieſcentem ſumant egeſtionem urinæ per exitum tractum. Item facilitate ſecunda eſt

quæ ad inteſtina ruperit : hæc enim quoque creduntur tranſitum ſtercorum ſuſtinere,ſed ad primam mi nus tuta iudicatur:ſiquidem poſſit coaceruatæ effuſionis cauſa per podicem ægrotanti defectionem face- re,& propterea mortem. Tertia eſt,quæ ad matricem ruperit,& magis in ijs quæ iam naturali lege purgã tur : didicerunt enim loca materiæ & tranſitum ſuſtinere, minus quidem à prioribus tuta eſt : ſiquidem neque ex initio natiuitatis,neque per dies ſingulos naturalem meatum ipſæ ſuſtineant partes, neque ita acria ferre conſueuerint liquorum : ſiquidem nihil in ſe ſanguis habeat mordaciſſimæ qualitatis, omniũ tamen periculoſior iudicatur,ut Eraſiſtratus ait,quę ad cor fuerit facta,eius ſecunda quę ad arteriam gut- turis,quam Gręci bronchum appellant,& eius repentina magis atque coaceruata ab ea quę paulatim fue rit effuſa. Siquidem defectiones ingerat ęgrotanti,atque difficultatem ſpirationis, & tuſſiculam & præfo cationem,cum neque naturalibus liquidis ulla conſuetudo per ipſam partem tranſeundi uideatur: tertia quę ad ſtomachum fuerit facta : ſiquidem prefocationem minus ingerat, minus quidem à ſupradicta ap- petitum quoque cibi extinguat : & propterea fame ęgrotantes afficiẽdo debilitet. Item poſt hanc ſecun da eſt,quę ad inanitatem thoracis fuerit facta : ſiquidem circunfundatur pulmoni humor corruptus : at- que cordi ultima eſt, quæ inter regionem peritonei & inteſtinorum uenerit : ſiquidem circunfundatur humor iecori & lieni,& uentri atque inteſtinis:quæ cum fuerint uexata,ingerant periculum.Cõmuniter autem,ſiue uniuerſim dicendo,quod Græci catholicon uocant,omnium uomicarum, uel eorum qui ijs af ficiuntur,ſalutarem intelligimus ductum fore,ſi poſt eruptionem factam febres ceſſauerint,& magis extẽ- plo,uel eadem die,ſiti quoque recedente,atque perfecto appetitu cibi : uentris quoque officio parua at- que congeſta reddente,ipſius etiam puris albedo,atque eodem colore apparente : & cum lenitate,ac ſine dolore ſuarum egeſtionum : & ſi per ſuperiũ egeritur ſine uehementi tuſſicula,neque coaceruatim, ſed per partes excluduntur liquida : peſſima autem aut difficulter,aut ut ſæpe contingit interfectiua ferri iu dicamus eis quibus poſt eruptionem febres annexę perſeuerauerint,atteſtãte ſiti cum faſtidio cibi & uen tris fluore,uel ipſius puris felloſo,uel liuido colore,coaceruatis egeſtionibus,cum uehementi tuſſicula ui- ribus depurgatis. Hęc eſt uomicarum ſignificatio. Sed oportet ob earum generationem fugiendam con- gruam tumoribus adhibere curationem : horum enim augmẽta collectiones faciunt generari, ut ſæpe in pleureticis uel peripleumonicis,uel ſimilibus morbis,quibus ita formauimus curationes,ut minime ſinan tur initia fieri uomicarum. At uero ſi iam perfectã uomicam uiderimus, & humore corrupto in toto aut ex parte tumoris caruerit nomine,oportebit ſimilibus adhuc perſeuerare adiutorijs, ut cataplaſmatibus ex polline tritici,uel ſeminis lini,aut fœnigræci,uel hordeacij confectis,uel ex aqua mulſa, aut hybiſci de- coctione,cuius etiam radix erit conterenda,addita uaporatione ſpongiarum. Vel ſi in inferioribus corpo ris partibus fuerit collectio,encathiſmatibus quoque iugibus erit utendum ex aqua & oleo calido, ac de- coctione cuiuſquam ex ijs cataplaſmatibus congrua quæ ſupra diximus. Ante cibum præterea olei cali- di quidquam poto dandum:dehinc etiam mulſi mediocriter cocti: tunc ſorbilis offerẽdus eſt cibus,atque calidus : eſt enim improprium ex parte adhuc manente tumore quidquam acrius adhibere, quo magis la bor ægrotãtibus geminetur,ſcilicet tumore aſperato,unde maiores collectiones efficiuntur. Pauſante igi- tur tumore omni ex parte, & nondum erupta collectione,oportet eius adiuuari celeritatem, ut primum perſcriptis cataplaſmatibus ficum faciamus admiſceri cum hybiſco : tum reſina terebinthina,adiũcto uſu malagmatum,quæ congrua Reſpõſionum docuimus libris,ut eſt mnaſeum : item ex tribus reſinis, quod Græci diatrion retinon uocant : tum etiam diagalbanes,uel melinen,uel quam appellant ſerapionos,aut dictamnum,uel quidquam ſimili promiſſione conſcriptum. Cibo autem dandus ſuccus ptiſanę cum mel le. Item porri capitati,uel atriplex,quam Græci andraphaſin uocant : itemque urticam. Iubendi præter- ea ægrotantes magis ſupra latus iacere,ſi in ſuperioribus à diaphragmate partibus collectio fuerit genera- ta : Cauenda enim ſupina iacendi poſitio : ſiquidem extenta arteria anguſtetur,quo & magna difficultas ſpirationis fiat,& minima liquidorum excluſio perficiatur. Sed ſi ijs adhibitis collectionis nõ prouenerit eruptio,oportebit uehementioribus eam prouocare, ne humor incluſus plurima tardando membra cor- rumpat. Quapropter præpotandi ſunt ægri decoctione fici,uel hyſopi,ac rutæ, & origani, & tragoriga- ni,& thymi,uel ſatureię,aut abſinthij,uel centaureæ,aut marrhubij,aut ſemine radicum,aut ſinapi,aut na ſturtij cum melle,quorum aliqua etiam uiridia erunt mandenda. Item medicamen quod appellatur dia- trion pipereon potu dandum,uel diaſcordeon, aut zopirium: multi tamen etiam hieram dandam pro- bauerunt,& magis illam quæ appellatur diacolocynthidos. Adiuuat quoque eruptionis celeritatem ſter- nutatio adhibita,& aliquibus etiam excreatus quidam hinnibilis iugiter affectatus. Ac ſi neque ita eru- ptio fuerit conſecuta,erit ieiunus,uel dato poto,aut radicibus comeſtis uomitus adhibendus. Aliqui uero in ijs quæ ſuperioribus à diaphragmate partibus uexantur fumationes adhibuerunt:tardante eruptione, hyſopum uel thymum,aut origanum incendẽtes,uel ſulphur,& ſandaraca,aut aloe, uel ſtorace impoſitis igni ægros hiſcere iuſſerunt,& raptu quodam potili nidorem tranſuorare. Tunc dandum uel thymmi- num probant per diem bis uel ter : ſimilare enim inquiunt curationis genus chirurgiæ : ſed uehemen- ter caput grauat implendo. Ac ſi in inteſtinis fuerit collectio,erunt per clyſterem inijcienda ea quæ præ- bibenda nuper ordinauimus. Tum eruptione facta ſpeculandum,utrum per partes, atque depoſito li- quida excludantur : an uero coaceruata, aut omnino difficulter & paulatim. Sed ſi partim, & nullis ob- ſtantibus excludi uiderimus,erit à cibo abſtinendus ægrotus,uiribus permittẽtibus. Tum alia die adhibi- ta corporis unctione prępotandus ijs quę ſupra memorauimus,cibis quoque adiuuare collectionem,quo omnia liquida detrahantur,dato mulſo,uel ſolo melle bibendo,cum reſina terebinthina, aut butyro non ueteri.

ueteri. Tum sorbilem dabimus succum ex alica uel ptisana melle admixto. Item porros coctos cum oleo atque garo & ptisana. Tum etiam ex tritico ptisana confecta, aut cum protropo uino, aut squillitico: itē lac cum mulso. Et si eruptio liquidorum ad mictuales uias peruenerit, erunt adiungēda supradictis etiam mictualia medicamina quæ urinam prouocent, à Græcis diuretica appellata, ut asparagi, olus atrium, lactucæ nunc coctæ, nunc incoctæ. Item radices & sorbilia, lacte quoque confecta. Sin uero ad intestina eruptio peruenerit, quo per podicem exitum habeat, cum supradictis communiter erunt adhibenda quæ uentris officium non densent, neque plurimū laxent: quapropter mictualibus prohibiti cibo ordinauimus maluam dandam, betas, cauliculos, cucurbitas. Sed si coaceruatim, ac nimis liquida ferri uiderimus, erit abstinentia recusanda. Dandum mulsum poto sufficienter decoctum, & plurima sitis ægrotantibus indigēda. Dandus præterea cibus qui uentris teneat officium, ut oryzæ succus sorbilis, aut lēticulæ. Item pisces duri corporis, quos sclerosarcos Græci uocauerunt, & uolantum sicciora, & poto aqua imbrialis offerenda, quam uulgo cisterninam uocant, calida. Item medicamina quæ ad humectam tussiculam cōscripta sunt. Tum uinum mediocriter asperum. Sin uero difficulter atque paulatim liquida fuerint exclusa, erit inquirenda causa, utrum'ne ob debilitatem ægrotantis id euenerit, quo minime ualeat excludere aliena: an uero ob crassitiem liquidorum, uel ob eruptionem nō in febribus factam, uel in fundo collectionis: Etenim si ob debilitatem ægrotantis id aduerterimus fieri, erunt subleuandæ uires per resumptionem. Si autem ob crassitudinem liquidorum, tenuantia adhibenda, atque prępotanda quæ supra memorauimus, adiectis quoque similibus electarijs, ut sunt ex melle, resina, uel lini semine cum melle confecta, ac nucleo pineo, uel strobylis, & urticæ semine, præbibendum sinapi cum paruo pipere longo. Tūc hellebori adhibemus purgationem. Ac si ex uomicis ulcera tardantia perseuerauerint, ea quę supra diaphragma fuerunt, quod discrimen appellauimus, ita curabimus, ut est de phthisicis scriptum: in stomacho uero uel uentre, ut de cœliacis: item in intestinis, ut de dysentericis: in renibus uero ac uesica, uel mictualibus uijs potis medicaminibus atque clystere iniectis, uel per catethera immissa utemur: etenim si sordida apparuerint ulcera, lacte atque melle potamus, semine cucumeris pręfuso, aut mulso, aut pinguibus palmulis cū passo, aut nucleis cum amygdalis & amylo. Similia etiam per catethera immittenda, aut tetrapharmacum medicamen diligenter solutum. Sin uero limpida fuerint ulcera, erunt encathismata adhibenda, quibus præcocta fuerint aliqua constringentia, atque extrinsecus apponenda emplastra, quæ cicatricem facere ualeant, à Græcis epulotica appellata, potui dandum lac cum amylo, & cucumeris semine, cum decoctione phœnicobalani, aut papaueris fixi, atque constricti cum uino protropo, & amygdali decoctione, uel mali cydonij, sorbarum, & palmularum thebaicarum, uel succo mali punici, uel ijs quæ in pharmaceutico Responsionum tradidimus libris, ex quibus est quod appellatur carui, & œnocraton, & ex trachāto atque amylo, & glycyrrhiza. Vtendum etiam aquis sua uirtute medentibus, quas supra memorauimus. Itemque ijs quæ in Aria insula, & Theanitorum prouincia esse perhibentur, cæterarum quoque resumptiuarum materiarū usum adhibentes, ut nutribiliorum succos. Vbi uero inter intestina & peritoneum eruptio fuerit facta, siue ex iecore, siue ex aliqua ueniens collectionis parte, quæsitū est quo modo puris detractio fieri possit: utrumne per tenues uias uesicæ ueniens, atque in intestina acceptum uideatur, & propterea per urinam, uel per uentris officium excludi possit: an uero sectis inguinum locis detrahi facilius uideatur, quod quidē Erasistratus demonstrauit: Sed apparet nunc chirurgia exitum puris faciendum, incisa secundum inguen peritonei membrana, quo corruptis liquoribus prolapsio inferioribus aperte præbeatur. Tunc congrua adhibenda curatio: etenim incisa peritonei membrana, in cicatricem facile conducitur, & sine ullo periculo ægrotantis sanitas datur, ut est conijciendum ex hydropum paracentesi, atque chirurgia ramicis, quam Græci enterocelen uocant. Neque impossibile putandum, etiamsi quid remanserit, facta detractione chirurgiæ per superficiem cutis, ac tenues uias, & per intestinorum cauitatem sudari: quippe cum etiā in hydropibus circunfusus humor intestinis sæpe fuerit exiccatus, quibusdam per uesicam, fœminis per matricem, sed omnibus cōmuniter fortitudinem conuenit per nutrimenta præstare: facile enim corruptio partium depulsa passione fiet, cum corpus fuerit naturali fortitudine possessum.

De superflua carne, quam Græci polysarcian uocant. Cap. XII.

ACCIDVNT corporibus superflua carnis incrementa, quæ Gręci ob nimietatem polysarcian uocauerunt. Sed est hoc passionis genus contrarium nutrimento cessante: siquidem cessans nutrimentum tabida faciat corpora. Idem ultra naturę modum uehementius elatum plurimam faciat carnem generari, ex qua corpora grauata premantur. Pręterea hoc quoque speciem accipimus cachexiæ: siquidem indecens difficultas patientes afficiat: nam sequitur nimia ac superflua multitudo carnis, quæ in pinguem prominentiam erigatur cum tardo motu, atque grauatione, & debilitate, & ex paruo gressu anhelatione ac sudore, ut suo se corpore præfocari sentiant ægrotantes, quo neque leuia ferre ualeant uestimenta.
Multi igitur medicorum atque aliptarum salutaribus præceptis adiungendam diligentiam detrahendæ carnis putauerunt, intuentes cœnoteta, quam epidosin uel euexian uocant, hoc est, habitudinis augmentum: sed hoc à Sorano repulsum. Nos igitur solam habitudinem intelligimus, quæ fuerit cum modica carne fortitudo, & seruanda magis, quàm repellenda. Polysarcia uero, quā nunc passionē dicimus, recte cachexian nuncupamus, quæ multis accidentibus denunciet periculū: Etenim quæ sequetur animalia nutrimento dedita, uel custodia reseruata, ut flato atque extēto & prominēti corpore uideātur:

hęc eadē cuncta patientes sequentur: similiter accidentia corporibus ulceratis,quibus uana caro cōcrescit, uel eorū labijs q̃ fuerit acie circuncisa renascantur. Sed istius passionis duplex traditur differentia curationis. Alia quæ cohibeat fieri plurimum corporis nutrimentum: quæ quidem ponitur in gestatione celeri,& cibis non multum nutribilibus,ac moderatis,ne plura corpus quàm insumit accipiat: alia quæ cyclica regula atque operosa recorporatione formetur demutandi corporis causa. Sed ut docilis sermo,ac manifesta tradatur præceptio, partium erit memoranda curatio. Conuenit igitur corpus exercere gestatione plurima ac perseueranti,animalium iugo,uel curriculi motu,& equitatione ac nauicula. Item lectione & uocis exercitio uehementi,uel meditatione modulationis agonisticæ,& celeri gressu,quo magis labor suarum fiat. Item cursu,atque sicca fricatione manibus puris,uel aspero linteamine,& arenæ aspergine. Tū uolutatio in palæstra uaria,quam Gręci celadian,atque choricomachian uocauerunt,quæ sunt specialiter ab ipsius artis præceptoribus imperanda. Tum hoplomachia,hoc est armorum ficta confrixio. Item alienis laboribus exerciti,hoc est colluctantium,uel coexercentium, quàm Græci haterocopian uel trachelismon uocant,atque longo uel raptorio machinamento,quod macron sparton uocauerunt. Item Italica sphęra,& luctatione celeri,& dura atque multa uel sicca fricatione: Etenim oleo labentibus manibus fortitudo soluetur exercitij. Conuenit etiam sole corpora torrere,quod Græci heliosin uocant: tum paroptesi ex flāma,uel carbonibus,& siccis uaporationibus prouocatur sudor: & nunc feruentia lauacra,quæ plurimum detrahant,nunc frigida,quæ corpus in densitatem cogant: denique psychrolutarum corpora densa,ac ueluti testea sentiuntur. Conuenit etiam arenæ littorariæ adhibendus feruor: Tum natatione maritima,uel aquarum naturali uirtute medentium, & in lauacris sudore perfecto asperginem salis adhibere: qua sępe condita caro animalium ciborum uoluntati sicca seruatur,atque densior,nec collecta marcescit. Tum fricamentum adhibendum,quod Gręci zegma uocant,ex nitro tuso,atque in puluerem redacto,& post lauacrum longa cibi dilatio,uel potus: tunc enim appetitio minima marcescit,& eius acies temporis obtunditur dilatione,cum etiam digestionis parata proteruitas detracto fomite languescit. Erit præterea potus semper ante cibum prohibendus,uel in toto paruus dandus,& magis cum cibi sumūtur: Etenim immisso liquore plurimo fluidātur accepta,atque carò mollitur,& digestione facile solidiora propriantur. Sed si plurimum quisquam sitierit, paruum dabimus mediocriter asperum. Pulmentum uero alicam,amylum,lac,nucleos,cerebrum,oua: pisces autem teneros,uel pinguia quæque reprobamus. Panem dabimus frigidum,fermentatum,autopyrum: est enim minus nutriens: & magis,si fuerit ueteratus. Specialiter autem siccus probandus est cibus. Item pulmento danda sunt olera & pisces durioris naturæ, uel auium ficciora,uel agrestium,ut leporis,capreę,porcina ex deposito,hoc est,longo tempore sale siccata. Conuenit præterea unum cibum sumere,& post sumptionem plurimum uigilare: In requie quidem, quo multa corpus exhalatione insumatur uigilando: additur enim plurimum somno: denique dormientium corpus ualidius fiet: Potus dandus frigidus: & perseuerante carnis multitudine erunt initia cycli adsumenda,nunc ab omni abstinentia,nunc à paruo cibo & aqua,nunc augmenta ordine regulari. Item à ieiuno uomitu sumendum est initium,uel ex radicibus. Tunc ad drimyphagian ueniendum,ac mediæ qualitatis materiam. Tunc uolantum atque agrestium: quæ quidem erunt celerāda per dies minoris breuitatis,quo urgentius initia repetantur: & in oleribus erunt urinalia prouidenda,ut asparagus, pastinaca,apium,fœniculus,daucus,porri capitati,& horum similia: sic enim communia seruantes corpus ualebimus demutare. Accidentium quoque coniecturam facientes,quo elimatio carnis atque diductio procedat. Aliqui medici phlebotomiam probant,atque purgatiua medicamina,quæ catartica appellant,& clysterem,& post lauacrum illico Venerem adhibendam ante cibum,atque ipsa die paruum nutrimentum, poto aquam dandam. Item uomitum post uespertinum uinum. Alij quoque ueluti passioni contrarium corporis expansionem ex thalamo fieri probauerunt,& appellant antipalon. Itemque nocturni roris auram ante solis ortum bibendam. Sed horum deliratio manifestis proditur rebus. Nam phlebotomia uires depurgatę uexantur,& corpora pallescunt: nam Græci raccosin uocāt. Item purgatiuis medicaminibus ex clysteribus,cum supradictis etiam liquida corrumpantur, cum alius habitus corporis fiat: nam Græci cachexian uocant. Venereus uero usus effœminat membra,atque fortitudinem tollit. Item aliquibus bis in die ordinatum lauacrum,& somnum prius quàm cibus sumatur: quod quidam uoluerunt: crassificat enim somnus,non tenuat corpora. Item uomitus post cibum: uires enim tollunt: & quanquam corpori detrahant carnem,implent tamen necessario caput,atque sensuales uias uexant,& gingiuas in putredinē mittunt,atque os odore fœtant,retro stomachum limant,& ipsum hominem sibimet faciunt displicere: nam Græci dysaresce sin uocant,cum inæqualitate febribus uicina. Est & improprium,atque praua ratione æstimatum,ob corruptionem paruorum maiores corporis uexationes inferre. Sed si forte uinorum fuerit excessa moderatio, tunc erit uomitus adhibendus: eius enim uexatione maior est immodicæ sumptionis grauatio. Item præ cęteris uehemens,& maior quàm ut oportet animi officijs siue curis adplicatio. Videmus ob has causas etiam studentium corpora fieri tenuiora,limatione quadā animi iugium cogitationum atque disputationum. Eorum uero qui segni ac pigro ductu uitam trahunt, solidiora atque pleniora fieri corpora,ob contrariam rationem. Iis de superflua carne conscriptis,omnium tardarum passionum curationes explicauimus, intentione neglecta.

FINIS.

THEODORVS

THEODORVS PRISCIANVS MEDICVS TIMOTHEO FRATRI.

NVPERRIME collegæ Olympij exhortatione prouocatus, confeci nõnullos præsentaneæ libellos, quos uel mediocris fama retinet, sed græco stylo, quam medendi industriam sermone claro hæc natio publicauit. In his igitur uoluminibus non studium teneo gloriæ, neque enim eloquentiæ hic opus est, sed laboris. Quippe quia fragilitas humani corporis remedium efflagitat, & celeris beneficij natura consentiẽte componi. Nõ omnis enim ualetudo medendi patitur tarditatem. Quapropter amice charissime, quæ ornatui nostri corporis, uel saluti procurandæ, custodiendæque cõueniant ordinata remedia, nunc in tuã gratiam nostro sermone digessi, non sine famæ lucro, ut arbitror. Ipsum enim in utroque genere opus plures testes habebit, quàm iudices.

THEODORI PRISCIANI, IN PRIMVM OPERIS SVI LIBRVM, QVI LOGICVS DICITVR, AD TIMOTHEVM PRAEFATIO.

SI MEDICINA minus eruditi ac rustici homines, natura tantum imbuti, non etiam philosophia occupati essent, leuioribus ægritudinum incommodis uexaremur, & faciliora remedia caperentur. Sed hęc uia ab illis omissa est, quibus eloquentiæ studiosis, scribẽdi ac disputandi gloria maior fuit. Nam scire uelim, qui fieri possit, ut cum quid rectum, aut cõtrarium, quid salubre, aut incõmodũ sit, huiusce artis professores inter se dissentiant, diuersorumque sententias singuli seruare conentur, iactetur æger magna tempestate morbi: tunc nostri collegij caterua concurrit, tunc nos pereuntis admiratio possidet: nec communis naturæ conditio conuenit, sed tãquam in circo & agone, alius eloquentia, alius disputando, alius adstruendo, alius destruẽdo, quisque inanem gloriam captat. Interea dum hi inter se luctantur, atque æger sic casui proprio datus, nonne uidetur natura ipsa rerum hæc dicere? O frustra occupatum mortalium genus: occiditur æger, non moritur, & mihi fragilitas imputatur? Sunt infiniti morbi, sed desunt remedia? Latent in fruticibus uenena, sed non germinant salutis officia? Absit hoc. Nescio quæ perturbat rerum disputatio, atque iste loquacitatis uanus amor. Hæc ego saluti mortalium remedia non dedi, sed magna seminum, ac frugum, herbarumque potestates, & quidquid propter homines genui, certandi studium, & infructuosa uerba deferimus. Hinc est, quòd ego huiusce modi opus aggressus sum, ut facilioribus potius, naturalibusque medicemur remedijs, ut disputatione garrula careat medicina, quàm iactanti oratione miseros & afflictos teneamus: hoc est, euporistis, succis, tritico, farina, & hordeo, herbisque uarijs, uel metallis, & similibus cæteris, quibus manifesta remedia natura signauit. Neque enim cum ægrotus quispiam afficitur, adhibendus est Pontus, aut interioris Arabiæ ostrea, uel styrax, uel castores, uel reliquæ fruges, quas orbis longinquus familiares habet. Ideo medicinam etiam in uilibus herbis parens natura disposuit, ut nullo bello, uel tempore medendi desit officium, cum ubique possit esse remedium. Hoc igitur uolumine bonam hominis ualetudinem ex pediui, &, ut aiunt, rusticis curationibus firmatam, in uulgus exposui. In quo gratior est ægris medicina, quàm celeritas ac facilitas famulatur officij. Qua de re est nobis de capite, tanquam ἐξ ἔρχω, ad reliquam curam corporis descendendum: in quo quanto pretiosior est sanitas, tanto est molestior ægritudo. Si quis igitur in sene, & quantulæcunque scientiæ medico, hanc simplicem curationis uiam, illaboratamque miratur, nouerit me in utroque genere facere, quàm docere potius elegisse.

De infectionibus capillorum. Cap. I.

AD DENIGRATIONEM capillorum. Spumæ argenti, terræ cimoliæ, calcis uiuę, sing. semiuncia, trita cum aqua. Identidem conteri facies usque in pinguedinem mellis, & capillos linies. Linimentum uero cum siccare cęperit, loca fricando discuties, & lauabis ex posca in qua terram cimoliã tritam commiscueris. Ne autem ustionem incurras, procura frequẽter, ut cum lauare cœperis, loca ipsa oleo roseo irrigentur. Aliud. Ferri purgationem, & rasuram plumbi uncias senas, in sextarijs tribus aceti uiscidi coques, ut ad medietatem coctura perueniat. De hac coctione frequẽter loca lauabis, et oleo anethino continges. Ciconiarum oua in uas plũbeum adijcies, & agitabis: ex hoc capillos unges. Cum uerò linimenta siccauerint, ex aqua in qua betæ decoctę fuerint tepida, delauabis. Aliud. Capparis radicem confringes, & tribus diebus in lacte infundes asinæ: post uero coques molli uapore, usque in mediã partẽ, & frequenter loca cõfrices. Aliud. Fungos arboris nucis cõburi facies, ut carbo fiãt: postea uero teras, mixto oleo quoad libuerit. Aliud. Hoc utaris unguento diurno, ut ulterius albi nõ nascãtur. Betarũ rubearũ cũ radicibus suis lib. I. teras cũ ammoniaci salis unc. II. & admisces olei cedrini unc. III. ut confectio siccari non possit: & uteris. Flauos uero capillos si facere uelis, lupinos amaros in aqua per dies XII. infundes: & postea ex hac aqua in balneis caput assidue lauabis. Aliud. Alumen, quo infectores utuntur, cum aqua conteres, & capillos ex his infundito: quod permanere facies diebus tribus: postea lauabis ex aqua in qua nitrũ resolueris. Sanè si tibi multũ rubri uisi fuerint, ex

ea aqua lauabis in qua cimoliam terram resolueris. Si candidare autem uelis, hirūdinum stercore, cum felle taurino contrito, loca continges frequentius. Sed hæc superflue nos ordinare, certissimum est. Cæterum albi prohibendi sunt potius, quàm procurandi. Sanè si crispare intēdis, Asphodeli radices in uino teres, & ex hoc frequenter infundes.

De capillis cadentibus. Cap. II.

INSTRVAM etiam de capillis cadentibus, qui aut longa ægritudine, aut abundantia uaporis cadentes, ante senilem ætatem nudare caput consueuerunt. Ordinamus itaque confectionis genus, quo nō solum candentes retineri, possideri'ue possint, sed etiam forte qui ceciderint, reparentur. Accipies quamplurimas napas, & in uase fictili clausas incendes: & postea cum oleo conteres, & caput illinies: sanè solli citus, ne frontem tangas ob tumores emergentes: licet falso tumore terrearis. Aliud. Melāthion super carbones cum torrueris, teres, & cribrabis, & cum aqua commixto, caput illinies. Hoc & alios innasci faciet quammaxime. Si supercilia curare uelis, Ladanum cum uino teri facies, & oleum myrteum admiscebis, & uteris ut pinguissimo linimēto. Aliud. Nuces uirides immaturas quassabis, & eas in oleo fremiali infundens, & aluminis humecti tertiam partem, & in uase fictili nouo repones diebus 40. in subdiuali: & post uteris unguento probato. Aliud. Nigræ myrti foliorum uncia I. gallarum quassatarum unc. II. similiter in oleo infundes ut supra, & uteris. Hoc etiam supercilijs utile est, quod Græci τριχίασις appellant. Aliud. Herbam Peristereon cum radicibus suis siccatas teres, & cribrabis, & oleo commiscebis, & uteris. De experimentis. Aliud. Adeps ursinus, cum ladano & adianto subactus, illitusque, capillos effluere non patitur. Et sandaraca cum aceto contrita, idem facit. Aliud. Capita muscarum cum melle contrita, par beneficium faciunt in continendo capillo, ut capilli etiam post combustionem exeant, si fieri uelis. Ficus folia sicca tundes, & cribellabis, & ex eo puluere loca confricabis, aut cum aqua dulci decocta prode runt. Aliud. Alcyonij radices combures, & teres similiter, & præuaporatis locis asperges. Sed quoniam aliquando supercilia, uitio imminentis elephantiæ, aut siccitate nimia corporis cadunt, ut in capite sæpe contingit, hi sic constringendi erunt. Cedrinum militrum combures, & eius nidoris puluerem colliges. Vnde hoc supercilia tangere debebis.

De crementis capillorum. Cap. III.

ALIVD generaliter omnibus ad capillorum crementa. Polytrichi herbæ radices pondo duo, flores eius pondo II. cedrini olei pondo III. oua gallinarum decem, olei hispani pōdo triginta, gallarum pondo tres. Radices herbarum in aqua infundes, flores uero supradictos in sole siccare facies, oleum uero utrunque in uas mundum mittis cum ouis, & cæteris speciebus, & agitas quandiu, ueluti calefactum proprium odorem exhalet, & similiter quotidie agitas diebus octo. Postea uteris unguento. Attamen gallico sapone caput lauabis. Aliqui uero consultius agentes, post capitis loturam hac usi sunt unctione. Olei cedrini pondo II. uini libra, ouis III. Nardini olei pondo V. commiscebis, his omnibus mixtis, & agitatis.

Ad defectionem capillorum, quibus ægritudine prolixa carere sæpe contingit. Cap. IIII.

CORIANDRI seminis uncias II. cimini anatolici uncia I. herbæ peristerei uncia I. Omnia infundes in olei myrtei, & uini cretici sextarijs II. Et post tertium diem molli uapore coques usque dum materia consumatur, & ita uteris. Adipis ursini uncias II. ueretri asini combusti uncias II. polytrichi unciam unam, polygoni uncias III. myrtei olei pondo duo. Omnia tusa, & cribellata, cōmisces, & uteris psilothro. Capillos locis proprijs desugabis, si uespertilionum cerebra lacte muliebri contrita commisceas, & adhibeas. Aut si marrhubij succo lac asinæ commisceas, & similiter loca contingas. Hoc & thunni piscis fel, ladani lacryma commixtum facit. Et si leporis sanguine recenti loca contingas. Sandaraca, & hyoscyami succo æquis ponderibus mixtis, loca continges, & capilli cadēt, nunquam ulterius exituri. Cicutæ herbæ succum cum aqua diligenter contritum, euulsis ex oculis pilis, adhibeo diebus tribus, & ulterius non nascentur. Cimicis sanguine quammaxime mulieribus loca continges. Vespertiliones quamplures uiuos accipias, & eos in uas cum cedria infundas, quandiu illo tempore putrefieri possint, & ex eo loca contingas quæ à capillis semper immunia esse uolueris. Agrestis urticæ semine cum oleo contrito, loca continge. Pini arboris comas accipies, & cum melle conteres, & repones. Cum uero uti uelle coeperis, loca confricabis.

De pediculosis. Cap. IIII.

STAPHYS agriæ uncijs II. sandaracæ unc. I. cum oleo, & aceto postquam contriueris, omne corpus perungendum est. Sic gærasteros, & nitrum, & oleum facit. Folia tamarisci in aqua bulliantur, & ex ea decoctione fricentur. Et aliud. Postquam capillos abstuleris, aut melle, aut cedria loca continge. Lupinos amaros in aqua infundes per plenum diem: alia uero sequenti coqui facias, & ex ea decoctione loca frequentius delauabis. Hoc pyrethri, & gallarum puluis ex æquo cōmixtus, in balneis adhibitus, facit. Post hunc uero puluerem, succo betarum loca lauabis. Staphysagriam tundes, & oui album admiscebis, & commixtione loca fricabis.

De acoris.

De acoris. Cap. V.

ACORAS,papillas dicimus,quæ per cauernas breuiſſimas humorē pinguiſſimum mittunt.Hæ frequēter in capite,uel facie,& cæteris mēbris emergūt.Quibus & cęteræ papillę ſunt ſimiles,quas Cerionas appellamus.Sed & diſtāt, ꝙ Ceriones plures cauernas egeſtionis hñt, & humorē multo pinguiorē emittūt:Acora aūt unā cauernā hēt,& humorē egerit aquatiorē.Eſt nāque utriſque cā una,uitiorum naſcendi neceſſitas. Quæ cū ſe plenam mōſtrauerint,ordine tali curādę erunt.Primo purgatione totius corporis uti conueniet, ut origo quę hęc effecerat,egeratur purgatione inquam tali. Scammoniam,aloe,colocynthida æquis ponderibus contritas,ſucco cauliculorum temperamus,& catapotia in modum erui grani conficimus. De quibus erit nobis plena datio grana VII.Secundę V.& ut ſe ratio ętatis,& cauſę qualitas attulerit.Incipientibus uero cauſis,etiam ſola unguentorum frequenter beneficia ſuffecerunt. Terra cimolia cum aceto contrita, ſeu creta argentaria ſimiliter. Sic pompholix cum aceto adhibetur: ſic ſpuma argenti: ſic chartę combuſtæ cinis cum aceto medebitur.Quibus uero hęc uulneratio obuenerit cum dolore, primo ex aqua calida fouendi ſunt, in qua decocta ſint aut rubus,aut ſparagi radix, aut ſaluię folia.Hoc & lenticula cocta,& cum melle contrita curare conſueuit.Ante tamen lauanda loca erunt ſucco betarum mixtis fœnigręci pollinibus. Pini corticis cōbuſti cinis mixtus cerotario, & oleo roſeo adhibetur.Sic & cadmia,ſic & ceruſſa,ſic & ſpuma argenti adhibetur in balneis. Certum eſt nanque, in fœminis cauendam eſſe aceti adhibitionem. Vnde magis eis uino omnia medicamenta temperanda erunt. Item nitrum combuſtum uino ſtiptico extinguis,& cōtritum in balneis adhibebis. Similiter & mirobalanum oleo coniungas. Quod apud Apollonium probatum eſſe cognouimus. Aliud. Olei roſei,uel myrtei unciam mittes in mortarium plumbeum. Accipies etiā piſtillum eiuſdem metalli, & teris quandiu oleū pingueſcat & nigreſiat. Item in aliud mortarium cuiuſlibet metalli,mittes ſpumæ argenti libram unam, tantundem ex ceruſſa,& eorum puluerem combures cum oleo ſupradicto.Ex hoc omnes acoras ubi fuerint linimento curabis.Hoc medicamētum & in papulis,& in pudendis ragadijs,uel cōdylomatibus, quæ ſemper pro loci natura acrioribus medicaminibus commouētur etiam prodeſt. Apud aliquos hoc genus medicamenti Ricotia appellatur.Aliud rutatum. Spumę argenti uncias octo, rutę uiridis foliorum uncias quinque, olei myrtei uncias octo, acori libram unam,miſces omnia contrita diligenter,& loca fricādo curabis. Prius ſucco betarū ſimiliter ut ſuperius,loca lauanda ſunt.Ceruſſę uncias tres, ſpumę argenti uncias duas,olei myrtei quatuor, ſulphuris uiui unciam unam ſoluta commiſces, & ſimili modo uteris, non ſolum hoc capiti, uel quoquo loco emergentibus exanthematibus prodeſt.Apollonij iudicio comprobatum.

De alopeciosis. Cap. VI.

CONTINGIT dupliciter paſſio cadentium capillorum,ut aliquando defectu quodam cadant,& nudando partem capitis turpent:& aliquoties,ut illis ueluti uulnerum horridus plerunque uiſus occurrat. Ergo defectus,ut prius diximus,cum contigerit,caluiciem facit.At fœditas illa,uulpini uulneris ſimilitudinem quandam exhibet: deinde etiam ſerpentis ſquammoſi ſuperficiem mētitur. Vtrunque genus paſſionis fœditatem exhibet capillorum. Sanè hęc paſſio comparanda eſt fructibus ex malis ſuccis terrę naſcentibus. Quorum cauſa aliquando eſſe poterit, qualitas nutrimenti: & ſi forte ſterilis terra fuerit, fructus cum raritate degenerat: ſin uero humor corruptus,etiam fruges degenerāt.Ad hanc ergo formā, etiam in capillorum uitijs debemus aduertere. Talis enim erit eorum poſitio, qualem qualitas oſtenderit capitis.Eſt ergo utriuſque accedentibus uitijs,manifeſta & æqualis origo naſcendi, unde ſimili curatione iuuari debebunt,licet diuerſa cognomenta ſortita ſint pro ſui accidētis qualitate: ut alopecia ex cognomento uulpium, ὀφίασις,ex ſerpentium ſquammis cognomentum acceperit. Eſt nanque huius paſſionis diſtantia,quæ profecto ex humorum colore originem cauſarum atteſtatur: ut aliquando alba,aliquando rubra,aliquando etiam nigra uideatur. Purgantur adeo proprijs purgationibus ſuis. Nam ſuadeo propriam totius corporis curam & diligentiam decernendam,quoad ulterius acerbi & corrupti humoris pertinaciam,per inferiora depoſitam,à capitis hactenus inquietudine deuocemus. Sūt itaque,ſi de phlegmate cauſa uel origo peruenerit,apophlegmatiſmi adhibendi tales. Pyrethrum,& ſtaphyſagria,cum granis maſtiches,æqualibus ponderibus mixta,& contuſa adhibeantur,& ſales cum pulegio contriti ſimiliter,& cum oxymelle mixti ore diutius teneantur. Ergo quoniam ſingula accidentia proprijs ſuis purgationibus liberantur, ſuperaddo purgationis genus,quod in commune ſine alterius humoris præiudicio operetur: quo omne corpus diuerſis humoribus infeſtatum releuari poſſit. Colocynthidos interiorū unc. I.aloes,unc.I.ſcammoniæ,unc.I.abſinthij,unc.I.omnibus contritis & mixtis cum ſucco cytoniorum catapotia conficimus,quæ pro qualitate corporis atque cauſarum adhibeo.Accipi autem debebunt, ſi breui accidit in modum lentis,aut VII.aut IX.aut certe.XI.Si autem in anu,aut homine uetuſto fuerit,maior cura exigitur,unde cum aqua calida competenti,intermiſſis etiā diebus,dabo quod poſt ordinabitur. Poſt beneficia itaque harum purgationum,quę toto corpori prodeſſe prius potuerant, etiam particulis, hæc ſunt adiutoria ſocianda. Euforbiū tritū cū oleo pro linimēto adhibemus, aut oleu ſolum laurinum, aut naſturtij ſemen cum oleo,aut ſulphur uiuum cum nitro combuſtum, æquis ponderibus cum aceto,

aut erucæ ſemine cum oleo,aut urſinis adipibus tantummodo confrixentur. Similiter etiam alcyonium combuſtum cum aceto,uel cedria,operabitur. Hoc etiam murium fimus cum aceto,hoc amygdala amara,hoc cepe tritum cum oleo,hoc raphani cortex cum melle contrita facit. Nam etiam ferri purgatio cũ aceto,uel hordeum combuſtum cum murium fimo,& aceto ſiccare poteſt.Omnes confectiones quæ mediocriter calefacere poſſunt,mediocribus & delicatioribus corporibus adhibendæ ſunt. Prius ergo loca linteolo uſque ad ruborem,ante curam confricentur mediocriter,ne uulnerentur. Quæ ſi uulnerabuntur,oleo roſeo,uel adipibus anſerinis recuranda erunt.

De aurium cauſatione. Cap. VII.

AVRIVM dolor uarijs frequenter ex incommodis excitatur.Nam & frigora,& lauacrum importunum,& quaſſatio eiuſdem cauernę,uel ſordium conſpiratio, aut altior nerui tactus, aut ſi per longam ægritudinem humor uitioſus illic aggregatur,æque moleſtiam auribus faciunt.Si de frigoribus etiam dolentibus emerſerit,in oleo cepas coqui facias tepido,aut piper tritum cũ oleo, ſimiliter & rutaceum. Sic etiam laurinum curat.Si de humore balnearum aures fuerint inquietatæ,oleum tepidũ infundito,& poſtea lana mollito.Sed & ceparum ſuccum,cum anſerinis adipibus mixtum: ſimiliter initio, & oui alborẽ cum lacte mulieris.Etſi dolor innatus fuerit,baſilicon in nardino oleo ſolutum adhibeo, & caſtoreum cũ lacte muliebri ſimiliter. Vtile eſt interea,ut ſpongia molli uaporetur ex aquis calaſticis: & poſt lana detergatur.Sanè ſi cum illa indignatione doloris etiam deriuatio fuerit ſanioſa,alumen melle & oleo reſolutum infundito.Et galbanum in oleo ſimiliter reſolutum inijcito. Vẽtoſitas uero ſi interclusa erit,aphronitris in aceto reſolutis excluditur.Hoc & draconteæ herbæ ſuccus,& centaureę facit.Si uero ſonare aures cœperint,oxyrhodone tepido curãdę erunt.Si autem idem ex ęgritudine ſonitus obuenerit,ex aqua primo uaporabis aures in qua abſinthium ponticum coques, & continuo oxyrhodonem infundes, aut raphanorum ſuccum cum oleo,aut hellebori nigri puluerem cum aceto,aut ſolum acetum tepidum cum melle commixtum: aut porri ſuccum cum lacte muliebri,& oleo roſeo,aut amygdala amara cum aceto & oleo.Hoc & cepæ,& allium cum adipibus anſerinis,uel porci felle infuſum remedium procurabit. Si uulneratæ aures fuerint,glauciũ cum aceto cõtritum infunde.Si tamen dolor non maior fiat,uel etiã humor, lamina ferri purgati cum aceto trita iuuat.Si audire tardius cœperint,quod difficile nouimus purgari poſſe,puluerem nitri marini contriti commiſce,& antea caput purgabis.Deinde uẽtrem purgatione procurabis.Auribus uero abſinthij herbæ decoctionem tepefactam infunde.Lauri quoque folia, & betarum cocta ſuperpone.Aliquando nitrum in poſca reſolutum infundimus,aut bouis, uel tauri, aut caprarum,ſiue porcorum fel,cum oleo roſeo, uel laurino, uel rhaphanorum ſucco, ſimiliter tepefactũ profuit. Quibus uermes innati fuerint,bouillas carnes in carbonibus ſuperpone,aut humorem ex hinc manãtem collige, quem auribus tepidum frequenter infundes.

De parotidis. Cap. VIII.

TVMORES repentinos ſub auribus innatos,Parotidas uocamus: quas aliquando ex ægritudine, aliquando etiam ſpontanee apparuiſſe cognouimus.Eaſdem frequenter per initia mollientes ſpongia in poſcula infuſa compeſcimus,aſſidue humectando. Quæ uero ex ægritudine emergunt, æque per initia, cucurbita mediocri impoſita,ad ſuperficiem prouocandæ ſunt. Si uero cum grauiori augmento minæ acceſſerint, tunc neque cucurbitę, neque ſimilia adiutoria quę ex altitudine aliquid euocare poſſint, adhibenda ſunt.Frequenter enim ex doloris acerbitate,febres,& uigilię procuratæ,eliminatis uiribus uitę periculum intulerunt.Paragoricis uero ijſdem adiutorijs,ſic morigerãdum erit,ut ex pane mundo cũ oleo infuſo,contritoque cataplaſmentur: quod frequentius mutari debet.Similiter etiam de tritici pollinibus faciendum eſt,ſic de hordei,ſuperadditis tamen porcorum adipibus. Sic oryza mutata cum butyro.Si autem ijs adhibitis quæ mitigare cõſueuerũt,locis iam maturatis ſanies apparuerit manifeſta, (quod ille ait)continuo culpam ferro compeſce.Poſt uero reſecatis cauſis, uulneribus ſolenni diligentia feruiemus,curationibus tamen euacuaturis,& extenuantibus.Ad hoc maxime etiam tunc medicinæ incumbat induſtria: ut frequentibus etiam fomentationibus,doloris illis penitus inquietudo quieſcat. Sunt autem adiutoria. hæc,quæ poſt doloris impetus adhibenda ſunt. Arnogloſſa contrita,cum ſalibus,aut lapatij radicibus in uino decoctis,& rutæ folia uiridia,trita,ac mixta cũ cerotario,& oleo roſeo temperata, & ſulphur uiuum cum cymolia,æquis ponderibus,iuncta axungia. Sic fici pingues decocti & contriti, ſimiliter cauſas latentes euocauerunt,quibus in principio hæc adhibenda ſunt adiutoria, quando per ſaniem digeſtionem uolumus procurari, poſt fomentum aquarum calaſticarum ex ſeminibus lini, uel fænogręci, & hordei pollinibus cum mellicrato facto cataplaſmate feruiemus.Sunt nanque adiutoria quę & euocare,et ad maturitatẽ cogere parotidas uel apoſtemata ualeant.Hordei farina cum mellicrato, aliquando etiã cũ aqua marina,& oleo roſeo aut cyprino tẽperatũ cataplaſma adhibetur.Et fici ſimiliter pingues,in muria, uel in aqua marina decocti,& cõtriti imponũtur.Et betæ coctæ in aqua,& cõtritæ ſimiliter operantur,& agreſtis cucumeris radix,in mellicrato cocta & contrita adhibetur.Aliud de experimẽtis.Rutã & hyſopũ teres æquis ponderibus: & ficus ſiccos contuſos ſub duplo pondere commiſces,mellis quippiam adijciendo,idipſum operabitur,ut apoſtema ex interioribus ad maturitatem prouocetur.Aliud.Capparis corticẽ

in aqua elixa,& cum uino commiſces,& cataplaſma facis. Aliud. Irios illyricę pulu erem,cum hordei farina in mellicrato coques,& uteris. Aliud. Guttã ammoniacam teres,& ſimiliter cum farina hordei in aqua coćta adhibebis,hoc & alumen,ſciſſum,contuſum,cum hordei farina faciet.

De furunculis. Cap. IX.

SVLPHVR uiuum,tuſum,cum reſina terebinthina miſces, & in lineo linteolo inductum imponis,aut uuam paſſam enucleatam tundis,& mediam quantitatem ſalis immiſces,& uteris. ſimiliter ut facilius erumpant,ſoli adipes caprini,uel bubuli colati efficiunt:origanum uero,myrrha, & ſal ſimul tuſa, & commixta cum aqua,continuo ad maturitatem perducunt,& caricæ contuſæ cum reſina : deinde cum ijs adiutorijs adhibitis collectiones maturatæ eruperint,ulceribus medeberis his medicamentis, quæ ſolennis edocuit conſuetudo. Sin uero,magno phlegmate ſuperueniente,ſolui nõ potuerit furunculus, uel parotida,ſed calloſitate permanente,chœradas fecerit,ad duriores chœradas,alia diſputatione,pro ſui difficultate,curã & operã adhibemus. Chœradas quas frequẽter in collo,uel ſub mento,uel ſub aſcellis naſci nouimus,hac cura uiſitamus,qua durities indigeſtibiles ſoluere poſſimus : ut præeũtibus catholicis adiutorijs, q̃ & capitis rheuma cõſtringere, & corpus reliquum catarticis purgare poſſint,ſic eaſdẽ ſoluere ualeamus. Lenticulam coctam in aceto tritam,imponere perſeueremus. Vtamur etiam caprificis in aqua decoctis,et contritis. Similiter etiam lupini in aceto cocti faciunt. Hoc fici folia in aqua cocta,et trita ſicut cataplaſma. Hoc aſphodeli radices in uino tinctę. Scylla quoque,ſi contrita in uicẽ cataplaſmatis imponatur,quatuor diebus permanens continuis,duritias ſoluit. Et erui puluis,cum aceto,& ciminum conteritur,& ſimiliter operatur. Immaturas uero,& in tarda duritie permanentes,per praſij uiridis folia, porcinos, aut bubulos adipes,rutam æque uiridem,ſimul omnia contundi,& immiſceri ſuadeo,ut in linteolo locis maturãdis adhibeatur. Hoc etiam ſordes de parietibus palęſtræ collectæ,in panno inductæ faciunt. Hoc calcis flos,cerotario mixtus,facit. Hoc lapis molaris tuſus & cribellatus,& reſinæ commixtus. Sic puluis ammoniaci, & manna thuris cum reſina commixtus terebinthina,ſaniem maturius procurabitur. Sic ſandaracæ puluerẽ cum adipibus miſcentes adhibemus,aut calcem uiuam cum adipibus ſimiliter. Quòd ſi tibi durum emplaſtrum uiſum fuerit,oleum competens miſceamus,ut temperari bene poſſit. Sic puluis etiam pumicis, & aſphodeli radices coctæ,uel crudæ,cum hordei pollinibus,ut cataplaſma adhibendæ erunt, aut hyoſcyami folia cum oxymelle,corrumpunt interea,uel putrefaciunt chœradas. Si allium tritum cum cataplaſmate,ſeminibus mixtum coquas,& perſeuerare permittas diebus quinque,hoc de expertis habemus. Aut ſi chamæleontis herbę radicibus tuſis,puluerem locis aſperſeris,aut ſi betas coctas cum oleo contritas impoſueris. Aliqui etiam unctionibus perſeuerantes,chœradas frequẽter fugarunt ſic,ut cineribus uitium aut ficis cum oleo mixtis ungerent. Sed & ferri,uel æraminis purgamenta, contrita cum oleo . ignoranti eſcã dabis lacertos uirides coctos,amputato caput & pedes. ſimiliter & ſtercus bubulũ, aut aſini combuſtum, & cum oleo mixtum,commodius adhibetur. Et origani puluis contritus cum aceto idem facit. Hoc hyſopi,hoc thymi,uel abſinthij,uel centaureæ,uel abrotoni,chamæleæ, aut ſingulæ,aut certæ coniunctæ,& mixtæ cum aceto,perficiunt. Iuuant ſanè,ut ſuperius memorauimus,ad hæc implenda, etiam totius corporis catholica beneficia. Nam & ciborum continentia,& potionis,exercitia quoque,& lauacrorum diligentiæ,& uomitus,uel purgationes,capillorum releuatio , ſanguis de naribus prouocatus,hæc omnia chœradas duras,& difficiles,& in cura poſitas,adiuuerunt.

De oculorum cauſis. Cap. X.

OMNES particulæ corporis,proprijs indigent curationibus. Oculi autem curationes multæ, magnæque ſunt. Ii nanque cum primo leuiter,ſeu uapore,ſeu frigore,uel cæteris quibuſuis originibus fuerint attentati,frequenter frigidæ puſtulæ,fomentatione nos conuenit obuiari. Si de frigore ergo obuenerit,uini mixti calida potione fouendi ſunt. Quibus uero,commotionibus tam doloris, quam grauedinis, aliquando etiam uenæ frontis inflatæ,plenitudinem ſanguinis atteſtabuntur, ijs phlebotomo ſubuenire conuenit : ſi tamen nulla aut ætatis, aut temporis,uel reliquarum cauſarum certa ratio prohibuerit. Si uenter conſtrictus fuerit,clyſtere,ſeu purgatione prouocandus eſt. Iiſdem uero oculis impatienter dolentibus,fœnogræci ſuccus,palmarum indulcatus decoctione,aut oui recentis tenuis liquor tepidus infundatur. Similiter etiam lac muliebre infuſum iuuat. Eſt etiam cataplaſmatis utiliſſimum adiutorium, quod de oui uitello,& melliloti puluere,pane quoque infuſo in aqua,& oleo roſeo,ſimul mixto,adhibetur. Nos etiam croci,& opij quippiam coniungimus. Si uero collyrij experimento uti placet, cuius probationem habeas,in ipſis commotionibus,cum oui albore tepidum infundendum eſſe ſuadeo : ita tamen,ut aut dialibanum,aut apto de libano,contra graues commotiones adhibeamus,præmundatis interea oculis, molli, & tepido penicillo à pituitis ægrotis oculis inhęrentibus,iuuatis ciborum continentia,& uini detractione. Sanè ſi capilli nimis oneroſi fuerint,detondendi ſunt : ut ſub maiori beneficio,cucurbitarum adhibitione & ſanguinis detractione facilius liberentur. Aeſtiuas nanque perturbationes oculorum,etiam decoctio roſarum ſola curat calida. Curat etiam gargariſma,cum per initia adhibetur. Origani in aceto decoctio. Si autem declinantibus quidam tumor circa interiorem oculorum angulum apparuerit,quem hypopium dicimus,hoc modo reprimendus erit. Poſca frigida frequenter infrigidetur : poſt uero pollinibus hordei ex

oxymelle coctis cataplasmetur. Similiter etiam de lenticulę pollinibus fiat. Aeris flos,tritus & infusus in lotio inuestis pueri per VII.dies,postquam siccauerit,ex eo puluere melle mixto imposito, competens beneficium præstat. Nam & caseus recens, tritus, & impositus,sæpe illum tumorem repressit, & absynthij herbæ puluis,cum cerotario,hoc idem facit. Si ex moro pingui locum primo foueamus,etiam cyclaminū, cum uua passa commixtum,& cōtritum,curat. Et bulbi candidi cum melle contriti,similiter operantur. Sic rhaphanorum cortex cum uua passa medetur. Sic & rosæ folia, cum felle taurino, uel porcino. Sic fici pingues,in moro coctæ sæpius profuerint. Ad repentinas autem sanguineas maculas oculis inhęrentes,flores,uel semen hysopi herbæ,in limpido linteolo colligabis, & in aqua calida infundes, & agitando exiccabis : qui succus uelut sanguineus fiet. Ex quo,infundendo,illas sanguineas maculas depurgamus. Postea thure masculo,& aphita æquis ponderibus,carbonibus impositis,fumigandi sunt. Si uero cæsi,aut percussi hanc maculam sanguineam cum dolore procurarint, ijs columbi matre subducti,repentinus sanguis infusus prodest quam maxime,si de pēnis mollioribus exprimatur : ubi liquor tenuis, tepidus infundendus est. Item si in eadem hora,ouium lana infusa superponatur. Idem puluis rosarum facit,uel semen earum cum aphitis,si in uino conteratur,& superimponatur. His etiam & sulphuris uiui fumigium prodest,si idem fumus patētibus oculis hauriatur. Si oculi rheumatizauerint,quod grauissimum est tædium oculorum,ijs uini & carnium parcitas indicenda est. Ventris purgatio frequenter fiat, & posca frigida oculi foueantur,& æris flos in eadem posca resolutus,satis iuuat. Odores acres & putentes effugiant lucernarum,uel solis claritudines uitent. Fumi,uel pulueris declinent commotiones. In nocte uero aqua frigida,uel uino infusas superimpones fasciolas molles,ijsque continēdo oculos lauas. Si his adhibitis,rheuma cum dolore perseuerarit,phlobotomandi sunt. Ciborum,uel potus continentia custodienda erit. Sitire etenim omnibus rheumatizātibus satis prodest. Fronti uero peponum uiridia folia frequenter imponantur. Similiter & de rapi folijs. Nam & succus earum frequenter fronti illinitus & sambuci folia, & citoniorum, & portulacæ similiter,& ex his cum aphitis & uini cataplasmate sæpe curati sunt. Et caseus recēs cum apiorum folijs contritis impositus ,sæpe oculos liberauit : & panis mundus uino infusus,& cum oleo roseo tritus,par beneficium præstitit. Omnes species supradictæ, generaliter quæ oculis rheumatizātibus ordinatæ sunt,cum uino & aphitis semper in cataplasmate profuerunt,& decoctiones earum : quibus sæpe oculi fomentandi sunt. Sanè si calidus fuerit rheumatismus,ex caulium folijs & aphitis,cum aqua cataplasmandi sunt. Sic de ocimo,sic de sampsuco,sic de agresti papauere,sic de cicutæ succo,sic pulicariæ, uel apiorum,uel strychni. Si uero siccitas palpebrarum emerserit, linteolum mundum butyro infusum superimponito. Aliquibus uero humorem conuenit procurare per lacrymas,quas aut fumo,aut terrore,uel plagis extorquendas esse credimus. Sanè si in prima oculi tunica sanguinea,nimia ueluti caro apparuerit, quam Chæmesin appellamus,hoc adiutorio curatur. Muscas quamplurimas, cum oui uitello cōterimus, & in linteolo mundo superimponimus. Licet etiam collyrijs uarijs causæ competētibus sæpe curati sint. Derbiosos oculos,quos nos impetiginosos dicimus,asperitatum uitijs laborantes,sic curare consueuimus. Allium accipimus,cuius interioribus melle contritis,oculis postquā ex eo humore, uel succo rapuerit inungito : & ex eo pruritus & supradicta uitia depurgabis. Aliud. Grana tritici, in lamina ferri calida impones,& similiter ex succo qui manauerit,cum uino commixto,inungito. Aeris flos tritus cum melle, frōti illitus,iuuat. Si pruritus maior palpebras occupauerit,ut etiam capillos amittant, has oportet ex oleo cedrino ungere,aut erugine,cum aphronitis,& melle contritis,aut asphodeli succo cum passo commixto. Nam & murica decocta,& mixta cum oleo, adustionem curat,& capillos reparat: & murium fimus,& hircorum cornua,utraque combusta,cum melle,& eodem modo adhibita. Si pruritus simpliciter ex sole,uel puluere fuerit,aquæ calidę fomenta sufficient,aut rosarum,aut rubi,aut lentis decoctio. Et rosa sicca,cū uino trito imponitur,& in nocte oleo simplici loca tangūtur . Caligantes uero oculos hoc modo curamus, si uulneris aliquid non interfuerit præiudicium. Herbæ paritariæ succū,bitumine iudaico trito,æquis pōderibus miscemus,oculos inungentes. Et perdicum fel similiter facit. Et marrhubij succus,cum felle taurino,& melle attico,æquis ponderibus commixtus ita curat. Et ursinum fel,cum aquæ dupla mensura,similiter purgat. Si autem obscuritas hæc senectutis magis quàm oculorum uitium fuerit,succum maligranati, melli attico æqua mensura commisces,& uteris. uetustatum tamen magis operabitur : sanè si quamplurimo tempore uas sub diuo facias permanere. Hoc etiam scriptoribus & pictoribus sæpe profuit. Etiam uinum optimum uetus in nocte adhibitum oculorum aciem reformauit. Aliud. In oleo mundo folia marrhubij miscemus: & cū tempore illic macerauerint,proiectis folijs , ex solo oleo obscuritates expellimus. Hoc beluæ fel mixtum melli facit. Hoc succus rutæ cum melle similiter. Nam & chelidoniæ succus,& foeniculi lactucæ quoque agrestis,& melliloti,cum æqua mensura,caligines & obscuritates, aliquando etiam suffusiones liberauerunt. Et taurinum fel mixtum melle,sic profuit. Nyctilopes uero qui per noctē uident,& per diem obscuritatem patiuntur, sic curandi sunt. Accipies hirci iecur, & scarificabitur : humor uero qui ex scissuris emanauerit,oculis diebus duodecim infundendus est,& uitium corrigitur. Aut idipsum iecur in carbonibus ponitur ; cumque exudauerit,de eodem humore inungēdi sunt. Hoc item iecur coctum etiam inter cibos accipiunt comedendum. Et columbi sanguis infusus oculis,iuuat:& fimi asinini recens succus proderit. Alboribus uero oculorum , nitrum bene tritum cum oleo infundendum est, aut anethi semen cum aqua tritum. Et succus cucumeris dulcis . Et raphanorum succus sic medetur : & amoniaci cum aqua contrita . Nam & lactanti suo mater guttam ammoniaci masticando,& exhalando, albores oculi,similiter & albas maculas filij , sanguinem femoris sui infundendo , sæpius permūdauit. Glau

cos uero oculos si denigrare uolueris,sic facies.Gallarum puluerem tenuissimum,cum aqua bene coctum misces & leporis fel,mixtum melle,glaucos oculos renouat in naturam.Si hordeoli in palpebris nascãtur, hordei decoctione calida oculos fomentabis,& post cera liquefacta locum tanges.Et si muscarum capitibus locum confricas,hoc idem facit.Prætermissum fuerat item aliud . Erungium campanum unc.I I I I. guttam ammoniaci unc.I I.gummi unc.I.aqua pluuiali trita supradicta commiscebis,& teres,ut collyriũ facias.Capillos uero contrarios sic non nasci facies : si his euulsis,loca sanguine cimicis tangas : & sanguisugarum combustarum cinis locis appositus,eodem modo curabit.Et chamæleontis herbę folia sicca trita in puluerem,& commixta sanguine ranarum uiridium,post euulsionem capillorum pro collyrio inũgimus,fel uulpis solum similiter. Staphylomata uero,hoc est,cum in modum uuę crepantis,prioris tunicæ tumor quidã erumpit,sic curabis.Alumen scissum ferri facies diligẽter,& adipes anserinos admiscebis, & uteris pro collyrio . Nam & melli commixti adipes supradicta staphylomata diligenter curant. Et soli adipes bene colati sufficient.

De narium morbis. Cap. XI.

OZAENIS, & polypis,uno eodemque modo cura est adhibenda.Cõstringendus in primis est detonsis capillis rheumatismus.Post rasuram uero emplastrum Diatheon,aut Barbarum . Et de cochleis simile est adiutorium . Accipias cochleas minutas,albas numero ducentas,tritas,admisces myrrhæ,& thuris masculi uncias singulas,pro cataplasmate raso capiti diebus nouem permansurum. Naribus uero specialiter sic medeberis.Succum nepitæ,quam Græci calaminthen uocant, frequenter infunde,aut eiusdem siccatæ & contusæ puluerem,per cãnalem exufflato: aut batrachij herbæ succum,cum melle commixtũ. Et succus rosarum,contusus usque ad pinguedinem,item prodest.Sic irios illyricæ,& sandaracę pulueres ex æquo cum melle commixtos adhibebis.Polypis itaque eminẽtibus,æris florẽ,& synopidem ex æquo combures,& ex eo puluere sanabis loca.Et cornu ceruini combusti puluis,cum sandaraca similiter spargendus est.Sic bryoniæ herbæ radices combustæ,sic auripigmenti puluis cum melle. Ego uero sic è naribus polypos cecidisse probaui . Puluere ex calcite admixto æris flore, æqua ponderatione confecto , & locis adhibito per cannulam sicut supra memoraui.Fœtori uero narium succum hederę frequẽter infundas,& draconteę succum cum melle similiter.

De fluxu sanguinis narium. Cap. XII.

PRIMVM instrato melle,in extremo baculo molli lana obuoluto glebas sanguinis è naribus purgare nos conuenit,post lana idẽtidem obturando procludere. Aliud. Linteolo combusto , & infuso in acri aceto,aut in succo polygoni herbæ,aut cymæ,uel porri sectiui similiter . Si perseuerauerit,sine mora phlebotomandus erit, & fimi asini combusti puluere,cum oleo roseo mixto , collyria facta supponimus. Et de siliquæ mollibus folijs contusis facta similiter collyria profuerunt.Sic portulacæ,sic strychni,sic terræ alexandrinæ cum succis supradictis puluis sæpe profuit.Caput eorum succo lini seminis frigido fouẽdum est.Circa frõtem uero gypsum cum ouo,uel luto figulorum similiter mixtum,inlinire debemus. Sic æris flos,sic pini cortex combustus , sic fimus asini,ut supra significatum est . Si uero istis adhibitis adhuc perseuerauerit fluxus,ignita cucurbita,si ex dextra nare manauerit,dextro lateri admouenda est: si ex sinistra,sinistro lateri : sin uero de utrisque,& utrisque igneas cucurbitas applicabo . Aliqui uero fasciolis lineis naturam,& testes eorum alligando mollius constrinxerunt : si in fœminis,femoralia.

De labijs crepitantibus. Cap. XIII.

GALLAE tunsæ puluerem,resinæ terebinthinæ limpidæ admisces,& ut emplastro uteris,aut hysso po ceroto,cum melle,aut adipibus caprarum colatis tantummodo. Aliud. Sulphur uiuum,myrrham,& thus masculum,ex æquo succo herbæ paritariæ commisces:& sic trociscos conficies,quos cum aqua resol ues,& linies. Aliud. Mel terebinthinum,adipem anserinum, oleum roseum,hæc omnia ex ęquo mixta uteris. Si odor insuauis oris fuerit,posca frigida os frequenter colluere oportet , & cimoliæ pulueribus, cum salibus tostis,simul mixtis,& tusis,dentes & uicina loca fricare. Aliud. Hordeum & sal,in linteolo collectũ comburis æquis ponderibus,& teris,& cum melle commisces,& mundas.Siligo,cum illyricę puluere similiter commixta operabitur.Aliquoties etiam cum uino melius commiscentur.Masticare autem frequentius his conueniet aut arboris pini folia molliora,aut anethum,aut glycyrrhizan,aut herbam quę Sonchora appellatur.Sed & cornu ceruini combusti puluis,& fœtorem oris,& dentium semper compescuit imbecillitatem.

De dentium curationibus. Cap. XIIII.

DOLORES dentium fimus asini siccatus,& tritus,pro dentifricio,sine dilatione cõpescit.Mixtus quoque cum aceto,ori diutius remorando , æque profuit . Et betarum succus tepidus similiter profuit. Et decoctio ex cucumeris agrestis radice in uino,similiter . Et nitrum cum oleo tritum,& decoctio rosarum in uino,uel rubi in aceto,& cypressorum fructus,tedæ pingues in uino decoctæ,sic etiam glycyrrhizæ in uino decoctio, sine cunctatione dentibus relaxatis atque dolentibus profuerunt . Si omnes interea

doluerint,

doluerint,cædriam in ore teneat,& continuo mitigantur. Sin uero malæ dolent, herbæ paritariæ radicis ſuccus,in balneo ore contineatur,& ſtatim medetur. aut ſi eiuſdem radix coquitur. Similiter & pyrethri radix profuit maſticata continuo. Item alcyonij radix, in carbonibus poſita, dentes dolentes fumigando compeſcuit. Phyſicum. Canis dens combuſtus, ſimiliter profuit. Et ſi æris florem in oleo tritum dentibus admoueas,& lac aſinæ recens ac tepidum, conſtringit & mitigat. Similiter quibus putres cauernæ obuenerint,Melanthium elixum in aceto commixtum,& ſi ſolo puluere aluminis ſciſſi eaſdem cauernas impleas. Hoc & gallarum puluis cum melle commixtus facit. Si uero percuſſus quidem dens, uel mala fuerit,reſolutum coralli puluerem apponito,& continuo conſtringitur. Si longo uitio laborantes,ſpõtaneos cadere uolueris,pyrethri,uel artemiſiæ puluerem,cum aceto commiſcebis, & dentẽ circumlinies,& ſpontanei exilient. Aut ſucco tithymali cauernam adimple,& ſpontanei cadent. Phyſicũ. lacerta ſolanea,& coccum gnidium tũſum in galbano ſimiliter operatur. Lacertum ſolum exſeca,& ſicca, & eius puluere dentem,uel cauernam attinge,& continuo cadet. Poſt ſcarificationem coccus gnidius tunſus,cum galbano,ſimiliter operatur. Et apophlegmatiſmum hoc profuit. Si ſtaphyſagria ad maſticandũ detur,aut ſi cum pulegio miſceatur,aut cera cum gallarum puluere contuſa,aut ſalicis,uel myrti folia uiridia in aceto coquantur,& in ore contineantur. Poſtea uero ſi nauſea conſequatur,oleum tepidum roſeum in ore contineant,& origanum in oleo coque,& ex hoc dentes calefacito. Et ſaccellus calidus impoſitus de ſalibus,uel milio,forinſecus adhibitus,prodeſt. Omnia hæc calida,ſecundum Hippocratis præceptum, dentibus profuerunt. Nam & dentrifricia hæc,& ſaluti,& ornatui,& ſemper uitioſis dentibus profuere. Salibus melle commixtis,& combuſtis,& contritis,quippiam myrrhæ miſcendum eſt,& utimur, ut moris eſt. Hoc & marathri puluis ſolus facit. Nam & lanæ ſuccidæ combuſtæ pulueri,tertiam partem ſalium cõbuſtorum commiſcemus,& utimur ſimiliter. Poſt uero,uinum,in quo irim Illyricam decoxeris, os colluere conueniet.& Tithymalus in uino decoctus,multum proderit. Si ex hoc bis per menſem tepido collueris dentes,facies eos candidos,& ſemper ſine uitio permanere. Gingiuas uero cum gargariſmate ex aceto tepido,in quo herbæ mercurialis radices decoxeris,ſine mora mitigabis.

De uitijs faucium,uel oris. *Cap.* X V.

PER initia cum commoueri aliquid in faucibus ſenſeris,generaliter omnibus ex decoctione ſiccatarum roſarum,uel dactylorum elixorum,aut lentis,aut cãtabri,uel cęterarum ſtypticarum mediocriter ſpecierum,conuenit tepidum gargariſma: cui etiam mellis quippiam deſpumati commiſcemus. Nam & lac ouillum,uel caprinum,cum melle tepidum iuuat. Similiter rhodomel,ſimiliter diamoron. Quod ſic conficere conſueuimus, ut ad duas partes ſucci mororum,una mellis adhibeatur. Sic etiam aliquid ex ſucco rubi & melle,ueluti diamoron confecerunt. Alij etiam de citoniorum ſucco eadem aſſerunt. Item de malo granato,ſed ſtyptico. Alij uero eadem mala quaſſantes,in paſſo coegerunt,quę omnibus querelis faucium prodeſſe putant. Hæc omnia licet ſpecie diſſimilia eſſe uideantur,uirtus tamen una omnibus, idemque beneficium. Succos ptiſanæ accipiant,& cibos,qui magis ſorberi,quàm maſticari uideantur. Si his adhibitis,faucibus adhuc perſeuerauerit moleſtia,ſic ut ulcerare partes attentet,quæ etiam ſynanchen minetur: tunc nos fortioribus oportet occurrere cataplaſmatibus,partibus è foris uel gutturi adhibitis, hordei, uel lini ſeminibus paragoricis,mixto aliquanto nitro,uel ſalibus: quo Hippocratis noſtri præceptis cuſtoditis, ſic curando,ab interioribus euocare ſollicitudines ualeamus. Præſtant interea cataplaſmatis beneficio, etiam fomenta calaſtica ex ſimilibus ſupra dictis,& ſinapiſco confecta. Vlceratio uero ſi faucibus apparuerit,ſic à nobis ſollicite curanda erit. Fimus canum albus,tritus cum melle,& tumorem reprimit, & ulcera delicate permundat. Et hirundinum combuſtarum cinis,cum melle ſimiliter proderit. Aliud. Omnibus ulceribus, & tumentibus,& ſordidis,utiliſſimum multorum ueterum auctoritate probatur hoc, quod conficitur ſic. Thus maſculum,irin Illyricam,herbam & radices ariſtolochiæ,omnia æquis ponderibus tunduntur,& melli miſcentur,uel mellicrato, & ſine moleſtia eduntur aliquoties pinna molli liniẽdo, aliquoties per gargariſma. Item,Athiræ,quæ omnibus nota, eſt irios illyricę, ſandaracæ,cyperi uncias binas,aluminis ſciſſi,myrrhę,croci,crocomagmatis ſemuncias ſingulas,in uno omnia tunſa,& cribellata adhibebis: & cum neceſſitas coegerit,aut cum puluere,aut cum melle commiſces,& uteris liniendo. Nam & Muſæ trociſcus,ubique diffamatus,cum ſucco roris ſyriaci,& melle,uel mellicrato adhibendus eſt. Si uero uua dimiſſior fuerit,& faucibus indignatis rheumatizauerit, gargariſmate ex ſpeciebus ſtypticis confecto tepido mouebis,ut ex aqua uel mellicrato gargarizet,ubi dactyli decocti fuerint, aut ros Syriacum,aut uitiũ turiones molliſſimi,aut ſorba,aut meſpila,uel certe gallę,aut ſimilia uirtutibus cętera. Raucos uero ſic corriges. Tragacanthum mundum ſub lingua teneant: & quod emaduerit,glutiant. oua uero recentia incocta frequenter accipiant,aut hac theriaca utantur,crocum, thus maſculum, myrrham, & tragacanthum ex æquo cum paſſo commiſcentur,& teruntur,ut pro eligmatio adhibeantur. ego etiã ſuccum glycyrrhizæ ſemper admiſcui. In tumore uero poſitæ,cum amplius rheumatizauerint, ſales triti cum melle multũ proſunt adhibiti,& dactylorum oſſa: & ſi nuces uirides immaturas comburas, & ex his puluerem facias, & admiſceas. Similiter aut modicum mellis,aut mellicratum,& alumen humidum, in uaſe fictili coquas. Sic de puluere radicum caulium combuſtarum. Sic etiam de anetho,& poſtea puluere facto. Vuam ſiccabis: & continuo deſiccata,ſi inflatum os fuerit, quod aſatham appellamus,nimia uſtione accedente,roſam ſiccam cum melle tritam locis impone.& portulacam in melle ſimiliter infundimus,& manducandam da

mus:

mus : & oliuæ folia uiridia in uino decocta,ex quo tepido os frequenter colluendum eſt . Nam & auella-na cum deſpumato melle contrita,pro electuario ſemper adhibenda eſt,ut oris uſtio purgetur.

De papulis minutis ubique naſcentibus. Cap. XVI.

QVIBVS in facie quammaxime, ueluti leuiſſimus tumor repente innaſcitur,humorem aliquando pinguem,aliquando aquatiorem mittens,pruritus & ulcerationes procuramus oxymelle,ex aceto acri, & melle,æquis ponderibus confecto,& frequenti confricatione curantur.Item amygdala amara cum aceto acri contrita,ſimiliter operantur.Nam & trociſci ex hoc confecti,& in aceto ſoluti , medentur. poſt uero etiam ſaponato lauare linimenta conueniet.Si uero ueluti exanthemata,quas ſcabies dicimus,in facie, uel genis,ex humorum acredine,uel plenitudine apparuerint,hederæ agreſtis folia ex melle cõtrita, pro linimento adhibenda erunt : aut certe allium cum ſalibus tritum,mixto oleo roſeo ſimiliter adhibetur . Sic galbanum cum oleo reſolutum.Sic fæces uini,& iris Illyrica,utraque cõtuſa,& cum oleo roſeo commixta medebuntur.Et cedria cum reſina,& cera,æqua ponderatione commixta , & adipes anſerini ſimiliter cum reſina,& oleo,& melle operantur.Nitrum quoque cum porcinis adipibus . Nam & myrrha, cum tripla ponderatione albi mellis mixta,continuo id præſtat.Et ſpuma argenti , cum folijs rutæ uiridibus , & acri aceto mixta,papulas ſupraſcriptas & ſcabies totius faciei percurat . Si uero tumor permanſerit poſt curationem,ſales foſſiles triti cum aceto compeſcunt,aut taurinum gluten cum ſynopide,& aceto. Si impetigo ex hoc faciem,uel cætera membra occupauerit,per initia triticum in lamina candentis ferri ſuperimponito,& ſucco qui ex hoc emanauerit adhuc tepido,pẽna frequẽtius perungito.Et myrrha ſimiliter operatur.Frequentius & gutta ammoniaca,cum aceto contrita perungenda eſt . Sic ſuccus menthæ . Sic thus maſculum.Sic apium contritum cum ſalibus & aceto.Sic gluten taurinum in aceto reſolutum : cui manna & thus admiſcendum eſt,& puluis ſimiliter adhibendus.Aliud.Sulphur uiuum,cum aceto & pice commiſce,& utere.Si papulæ plures innatæ ſint,aceto tepido primo foueto : poſtea nitro cum aqua colluito.Item de ſupradictis linimentis. Si autem longi temporis fuerint,aut acres,tunc plumbi raſuram , ſulphur uiuum,gluten taurinum in aceto uiſcido coctum,& ſolutum inungamus. Aliud.Lilio agreſti, lacrymarum loca perunge,aut lapathij radicis corticem cum aceto conterimus , & cataplaſma adhibemus : ante tamen nitri puluere loca defricando. Aliud.Maluæ agreſtis ſemen immaturum colliges, & ex hoc ſuccum elicies,quo cum frequenter linieris,& antiquatas,& agreſtes percurabis. Aliqui ex diuerſis ſupraſcriptis componẽtes trociſcos,ad maiores curas hoc modo compoſuere.Alcyonij combuſti ſemiuncia, chamæleontis nigræ radicis uncia I.aſphodeli radicis uncia I.ſulphuris uiui, thuris maſculi,pyrethri , afronitri,ana ſemunciæ ſingulæ: glutinis uncia I.omnia cum aceto coquantur,& operantur.Cum uero mundatæ fuerint & percuratæ,tunc aſini adipibus loca perunge,ita maculis colorem reſtitues naturalem. Hęc omnia quo fieri poſſit,catholicis primo purgationibus releuandi ſunt.

De uſtione calidæ,uel ignis. Cap. XVII.

VSTIONES antequam ueſicas erigant,murium oliuarum frequenter infunde, aut eaſdem oliuas ſalſas contritas imponito.Et lactucæ tritæ cum ſalibus,pro cataplaſmate impoſitæ,continuo curant. Et fel taurinum cum aqua plurima infunditur. Aliud.Alumine ſciſſo cum aceto contrito omnes uſtiones ungo.Nam & thus maſculum cum aqua tritum ſimiliter operatur : & ſales cum oleo roſeo triti inliniuntur,& betæ elixæ contritæ imponuntur : & pollines tritici,cum ouis crudis mixtis ſuperimponuntur.Sic etiam hederę agreſtis folia in uino cocta curant. Si uero poſt eaſdem uſtiones ueſiculę inquietarint,myrrham cum uino tere,& imponito : aut calcis uiuæ puluerem cum cerotario tempera , & in linteolo linitum impone. Si uero etiam ulcera fecerint,porros terito,& locis impone : aut maluarum folia elixa , & cum oleo ſuperintrita impones : aut lenticulę puluerem,cum melle commixtum induces . Sic & columborum ſtercora combures, & in linteolo lini cum oleo conteres,quibus omnes exuſtiones uenientes procurabimus . Sic etiam ſtercus ouium curat incenſa ſimiliter cum cerotario mixtũ , & canis oſſa capitis incenſa aſperſa operãtur.Sic cochlearum incenſarum cinis,liquamine ſuillo poſt uſtionem frequenter loca uſta lauare conueniet,& cancrorum fluminalium incenſorum cinis cum oleo curat . Sic & toſtę cucurbitæ cinis cum oleo adhibetur . Et lenticulæ ſemicoctæ ex aqua bene contritę cataplaſma competentius adhibetur.

De carbunculis. Cap. XVIII.

GENERALITER his omnibus per initia phlebotomo ſubueniendum eſt . Specialiter uero locis ſuperimponendum eſt cataplaſma,de arnogloſſa cum pane mundo, & lenticula cocta . Vlceribus uero acriora & calidiora medicamenta ordinamus : ut Andronici trociſcos,aut Polybij : qui ſollicitis cum dulci uino,aut pingui infuſus,& in mortario contuſus,ſub cataplaſmate ulceri imponatur. Aliqui uero ẽ noſtris ijs probatis adiutorijs carbunculos curauerunt mollium ſalſamentorum combuſtorum cinis adhibitus iuuat . Rutę uiridis folia cum aceto , erui puluis cum uino tritus : ſtercus ouium tritum ulceri imponitur, ficus ſiccę & in uino coctę & cõtritę imponuntur, ut ex altitudine euorare poſſint, nuces uetuſtę contritę imponuntur.hęc adhibita bene nouimus operata. Si uero his adhibitis,ulceris radix occupaue

rit altiora,cauteres admouendi eidem loco : si nullum obstiterit præiudicium,ut loca uitalia periclitētur, quæ sunt in musculis,aut neruis,neque ignis poterunt sustinere tormenta. Qua de re frigido cautere utimur,quod frequenter approbauimus. Aquam,in qua calcis uiuæ puluerem extingimus,miscemus feculæ, nitro, & saponi, æqua ponderatione : & ex eo linimus loca quę comburi placet. Super cataplasmata, loca tegenda sunt,quandiu sordes eius ulceris cadant,quæ altius inhærebant,& alia, quę ex hoc ueluti clauos possint euellere, ut uuę passę, enucleatæ, solæ contritæ. Aut ficus siccæ in uino decoctæ,& tritæ. Sic lupini in uino similiter cocti & purgati teruntur, & imponuntur. Sic stercora columbarum cum melle contrita. Sic mentha cum aqua contrita. Sic nitrum cum ruta uiridi,& aceto tritum. Sic sapo,cum uua passa,& porcinis adipibus,admixta etiam pice liquida,omnibus sub æqua mensura temperatis, & adhibitis,ulcerum semper loca periclitantia liberata sunt.

De uulneribus uarijs casibus infixis. Cap. XIX.

SI TELO, seu morsu canum,aliarum'ue ferarū,seu ex quolibet casu neruo uulnerato,quos neurotrotos appellamus,impactis uulneribus omnibus,generaliter continuo hoc adhibendum erit, quod glutinare & curare ualeat membra uulnerata. Myrrhę puluerem aspergo, quem permanere faciam sine aliquo humore : continuo etenim glutinat,& colligit. Et rubus elixa & trita,hoc facit. Hoc iris illyrica tunsa, & melli mixta, atque in panno lineo imposita. Et aristolochię puluis cum aqua mixtus hoc idem facit. Idemque ossa sępius colligabit. Et omphacium tritum cum uino sic curat, per initia adhibitum. Sic puluis thuris masculi. Et myrrhę puluis, cum uino & melle coctus,& temperatus, continuo medetur. Sanè sub his adiutorijs,quæ semper futuris obstant feruoribus,utilis est sub uno schemate etiam patientia uulnerati. A lauacri uero,à foci,à solis calore,uel aeris frigore,à clamore,uinolentia,usu uenereo,iracundia custodiantur : ne quod iam aut collectum,aut glutinatum est,his occasionibus soluatur. Hæc etiam prætermittere non debui amice,per omne corpus recentibus uulneribus frequenti approbatione laudata. Allij igitur combusti puluerem uulneri asperge. Sic etiam scyllam tritam imponito,& sub utrisque adiutorijs quatuor continuis diebus penitus maneat inquietatum,quo continuo percurari possit. Nam & myrrhæ, & lanarum succidarum combustarum cinis uulneri aspersus,similiter operabitur. Item aliud. Malogranati folia,cum melle trita,mixto uino,imponito, desuperque linteolum infusum resina & terebinthina superaddito. Item lanis operiantur,uino & oleo diligenter infusis. Item aliud. Fabæ syriacæ radicem siccā tundis,cribellas,& loca eius puluere aspergis. Item aliud. Oliuarum amurcam coques primum igne fortiori,ad primam mundationem,secundo,& tertio molli uapore,quo pinguescere possit. Cum uero coagulauerit,reponis in uas mundum: & cum frigescere cœperit,linteola infusa loco percusso opponimus. Operabitur uero fortius medicamentum,si gallarum pulueres admisceamus. Aliqui eandem amurcam cum eodem puluere coquunt,& sulphuris uiui,& origani puluerem ęqua mensura uulneri aspergunt. Qui uero ferro in altum uulnus suscipiunt,fel bouis unciarum II. & ficus nigræ lacrymam unc. II. & adeps caprinus un. III. in uinum commiscetur,& temperatur,& hoc medicamento curatur. Aliud. Baccas lauri cū resina tunsas,locis imponimus. Glutinantia uero adiutoria hæc sunt. Resinę Syrię puluis,capilli hominū, æqua ponderatione cum thure masculo tunsi,& cribellati. sed cum puluerem aspergere cœperis, præungendum est uulnus picræ solutione. Particulam utris uinarij,& resinam ex æquo comburis, & uteris puluere collecto qui & sanguinis fluxus ualeat prohibere. Et mandragoræ folia trita cum uino, & aqua cataplasmabimus. Aliud. Malogranati dulcis grana cocta in uino diligenter terimus,& in uicem cataplasmatis adhibemus,adiutorium approbatum. Sed & betarum surculos,exceptis folijs, elixos & tritos imponimus similiter. Si canis morsu quis fuerit uulneratus,continuo spongia,aqua frigida infusa,aut oxymellite imponenda est,quæ frequenter ex hinc irriganda erit. Primo uero eiusdem uulnerati lotio uulnus,secundum physicos,fomentandum est. Et porri cum melle triti,& impositi,eodem modo medentur. Et lacryma arboris ficus continuo si ungas,hoc idem præstas. Et spongiæ rudis combustę cinis cum liquamine mixtus,optimum beneficium facit. Sales triti,ac in linteolo ligati, aceto infunduntur, & ex hoc uulnus tādiu apoximandum est,uel infundendum,donec sanguinem eliciat. Postea uero cum sanari cœperit, eruum tritum cum melle uulneri impone,aut lentis puluerem cum melle despumato similiter. Quæ uero in feruore fuerint,spuma argenti cum melle trita,& imposita,continuo mitigat: præfomentanda sunt interea uulnera aqua gelida. Etiam qui humanos morsus patiuntur,adiutorijs supradictis percurantur. Si uero his accidentibus uulneribus,etiam neruus fuerit uulneratus,in quo graue periculum frequēter euenit, cuiusque patefactio prius custodienda est,ad humoris ex uulnere ueniemus digestionem: quo ex hoc impetus & dolores auerti possint. Frequenter etiam ferro hanc anastomasin procurare debemus. Conuenit interea prę omnibus etiam his phlebotomum adhibere : conuenit etiam eos uentris purgatione iuuare. Aquarum sanè calidarum fomenta fugienda sunt,quæ putredines & indignationes sępe procurarunt: sed oleo sabinensi,uel dulci,tepido,aut certe uetusto,frequenter uulnera ipsa fouenda sunt. Viride uero oleū uel gremiale penitus uitandum est. Vtimur tamen post fomentationem olei calidi supradicti,sola terebinthina resina,linteolis infusis & appositis : utilius,si terebinthinæ etiam euforbij quippiam pulueris admisceamus. Fœminis uero,uel pueris,delicatiora corpora habentibus,etiam solius terebinthinæ sufficiet beneficium. Cæteris uero,ut superius comprehendi,terebinthina cum euphorbio, & oleo miscenda est : addenda & cera propolis,addendum sagapenum,addendum laser,addenda & opopanace: quibus coniunctis,

beneficium

beneficium atteſtamur. Item aliud, quod in experimentis, ad neruorum uulnerationes adhibemus, iuuat. Calcis puluerem diebus canicularibus ex aqua marina lauamus, quam cuſtodiemus. Huic medicamẽto mixturi euphorbium, ſulphur uiuum, puluerem calcis lotæ diligenter in uncijs ſingulis, terebinthinam, cerã, picem, in uncijs tribus. Interea per initia ad uirorum uulnerationes cataplaſmate tali uti nos conuenit, ex melle, aceto, oleo roſeo modice admixto, cum fabæ pollinibus coctis, & temperatis. Poſt cataplaſmatis ueſro beneficium, hoc eſt aptiſſimum adiutorium. Euphorbium, cera, reſina, in ſingulis libris: oleum in duabus: ſed euforbium cum aqua prius terimus, & ſuperioribus ſolutis, ut moris eſt, admiſcemus. Superaddimus interea etiam ſalis quippiam, ut os patulum humoris noxij digeſtionibus procuremus. Nam & Melanchlorus trociſcus ſemper his utiliſſimus fuit, cum aceto tritus, & aliquando cum cerotario temperatus. Sunt etiam alia adiutoria his cauſis aptiſſima, ſub una uirtute uarie compoſita: ſed paucis magis, & probatis uti nos conueniet, quarum perſeuerantiæ, effectum facillimum potuerunt procurare.

De uulneribus ex ſe naſcentibus. Cap. XX.

VVLNERA uaria, aut ex humorum acredine, uel plenitudine generantur, aut præeuntibus diuerſis ictibus acquiruntur: quæ imperitia medicorum frequenter, aut adiutoriorum inopia procurata, uetuſta & Chironia fiunt. Igitur cum uulnera recentia, & caua fuerint, ſic curanda, uel replenda erunt. Mel, & reſinam terebinthinam æqua ponderatione in cacabo facies ſolui: item addes butyri tantundem, & ex hoc infuſis linteolis uteris. Aliud. Reſinæ puluerem, ceram, & adipem miſces, & ſimiliter adhibebis. Cum æqualia in ſuperficie fuerint, hoc uteris medicamento. Spumæ argenti unc. III. reſinæ unc. II. olei unc. IX. conficies, ut moris eſt, ad emplaſtri temperamentum, quo cicatrices utilius ualeas procurare. Sin uero tranſcendens planiciem, plus excreuerit acrior eruptio, phrygium lapidem tundis, & eius puluerem aſpergis. Aliud. Aeris purgamentum tunſum ſimiliter adhibẽdum eſt: id aceto temperabis, humore importuno permanente. Et dum uulnus à ſanitate prohibetur, hoc adiutorio percurandum eſt. Plumbi purgamenta, ęruginis uncias ſingulas: aloe, & calcis uiuæ uncias binas tundis, & cribellas, & uulneri aſpergis. Si cicatricem ferri ſanare uolueris, hoc emplaſtrum facies. Ceræ unc. II. reſinæ unc. I. thuris, & ęruginis uncias ſingulas, olei cyprini unc. VIII. conficies, ut moris eſt, & impones, emplaſtrum probatiſſimum. Si nimis antiqua uulnera fuerint, ceræ in ſole liquefactæ commiſcẽdus erit puluis floris eraminis, ut ad temperamentum emplaſtri perueniat, & uteris: neque frequenter ſoluere, ſed etiam faſciola cuſtodire debebis. Item Chronicis, uel Chironijs uulneribus, hoc emplaſtrum approbauimus. Lapidis chalcitis, cera in uncijs ſingulis: aluminis ſciſſi uncia I. his commixtis & temperatis utimur. Sunt & alia uulnerum genera quæ ſerpunt ad loca uicina, atque his adiutorijs percurantur. Lenticula cocta, & melli commixta, & folia caulium cum melle ſimiliter. Et coriandrum uiride cum melle. His etiam lini ſeminis ex puluere cocto in uino, & oleo cataplaſmata ſemper adhibui. Sic ex milij pollinibus feci. Sic etiam hederæ folia in uino coxi, & cum melle trita ſuperimpoſui: foui etiam de eadem decoctione uulnera frequenter. Si calloſitas emerſerit, in qua ſemper eſt tarditas uulneribus ad ſanationem, æris florem coctum terimus, & ex eo puluere uulnera ſanabo, & tithymali lacrymam cum uino & melle mixtam in uicem cataplaſmatis adhibeo. Si madefactio permanſerit, his adhibitis, ſales tritos cum melle imponam, & deſuper ficubus tritis, & incoctis cataplaſmabo. Et amygdala amara ſic curant, locis adhibita, & cum melle contrita. Sic porri in uino cocti eodem modo curant. Sic erui puluis cum melle, & oliuarum uiridia folia in uino cocta, & trita adhibentur: ex quo uino prius fomentari loca ſuadeo. Similiter ex aqua etiam in qua alumen ſciſſum infundendum eſt.

De igne ſacro. Cap. XXI.

HVIC multiformis eſt cura deligenda. Aliter enim in febricitantibus emergens curatur. Aliter in eo cui febres ſuperueniunt uiſitatur. Nam & omnibus partibus corporum generaliter adiutoria adhiberi ſimilia poſſunt: excepto tamen capite, uel facie, quorum eſt quammaxime cauſa ſollicita. Vicinitatem enim appetendo ignis ille ſerpens, oris aliquando, uel linguę, aut gutturis partes facilius pulſat, & ueluti ſuperficiem derelinquens, continuo inſtat interiora moleſtare, in quibus uitę periculum formidandum eſt. Nam & Hippocrates hac eos ſententia uiſitat. Ignis ſacer, ait, ſi interiora appetiuerit, moleſtum erit: ſi in cutibus perſeueret, curari poterit. Ergo ſi cum febribus, & in ſupradictis partibus apparuerit, intra tertium diem phlebotomandi ſunt, & purgandi, à cibis penitus abſtinendo, ſi tamen uirium non occurrerit fœtoſa debilitatio. Dabis adhuc cataplaſmata calida, & fomenta humectantia fugienda ſunt, ignem, cauſęque dolorem augentia: ſed lenibus linimentis, euocatorijs, & curãtibus, quę ſine grauedine poſſunt afferre utilitatem, ungendi ſunt. Si phlebotomus ſanè, uel catartica, certa de cauſa prętermittenda ſunt, clyſteribus aſſiduis imminebo: quo competentibus, & aſſiduis purgationibus uentris, quod phlebotomo negatum eſt, poſſimus compenſare. Frigidi tactus, & acres, uitandi ſunt. infrigidatę enim partes facilius commouentur. Declinantibus febribus hoc trociſco uti conſueui, omnibus temporibus & locis aptiſſimo. Spuma argenti, ceruſſa, ſulphure uiuo, croco, opio, ſub ęquo tunſis, & cribellatis, & cum paſſo, uel ſuccis ſtrychni temperato. Nam iſtorum euporiſtorum frequentium ſemper beneficia profuerunt. Butyrum cum ſtrychni ſucco adhibetur: & acacia cum aceto, uel aqua: & ſpuma argenti cum ſucco porrorum, uel betarum, & gutta ammoniaci cum aqua, & cimolia cum aphita, & ſtrychni ſucco, & oua recen

tia in aceto, cum oleo, & bulborum combustorum cinis cum melle. Oleum cyprinum cum melle mixtum, & cerussa cum aceto, & uasorum fictilium puluis cum aceto, & thus masculum cum cerussa: omnibus, aut singulis commixtis, aliquibus mixto pane: aliquibus ex aqua coctis, & contritis. Nam & folia in uino cocta, & contrita, imposita sæpe profuerunt igni sacro. Si etiam post hæc ignis ille sacer adhuc insanierit, & ruboris sollicitudo perseuerauerit, iam cataplasmatibus de seminibus cum melle coctis imminendum erit. Adhibeo etiam locis scarificationẽ: adhibeo fomenta aptiora, & ex eisdem desuper cataplasmatibus frequenter requiro beneficiũ. Periculosum est etenim, causa permanente, adiutoria uariare.

De apum percussibus, uel scorpiorum, cæterorumq́; serpentum. Cap. XXII.

APVM percussus maluarum folia imposita continuo curant: & sisami folia, uel ipsum tritum, & appositum. Et lauri folia molliora trita cum uino, potui data, sæpe curauerunt. Scorpionum uero percussus, sales frixi, & cum oleo contriti, loco appositi. & cinis cum aceto mixtus, & impositus. similiter & allium cum oleo tritum, & origanum cum aceto coctum calido saccello, continue medetur. Et porrum tritum impositum, & sardinia trita, & folia oliuæ trita cum salibus, & imposita, & scylla cruda trita imponitur, & statim curat. Sed & his semper potionibus liberantur. Aristolochiam rotundam, gentianam, myrrham trogloditen, baccas lauri, omnia tunsa ex æquo, & cribellata: aut puluerem, cum uino, & calida identidem in tempore dabimus. Hoc etiam contra cæteros serpentes usi sumus. Aliud. Piperis, & papaueris semiunciam unam tundis, & cribellas: ex his cochleare cum aceto dabitur, & bacca lauri cum folijs rutæ uiridibus tunsa, cum uino, aut aceto semper datur: & irios illyricæ puluis cum uino calido similiter. Quin & fraxini folia cum uino trita, bibenti dantur.

De turpibus receptis, & latentibus. Cap. XXIII.

TITHYMALI maioris molles & uirides ex acumine turiones tolles, & hos calidis cineribus subijcies: & postq̃ combusti fuerint, proiectis sordibus in mortariolo contundis, & eorum pulueri aphitam similiter immittis: & uino commixta, patefacto orificio, uulneri imponis, & cõtinuo telum, aut aliud quod diu latuerit, excludetur. Aliud. Aristolochiæ puluis patefacto uulneri similiter imponendus est, & uelocius exiliet. Sic etiam de dictamni folijs, uel radicibus contusis, uelocius fieri consueuit, secundum ueterum testimonia. Et eusesami semen contusum unà cum calchanto, uulneri appositum, similiter operatur. Et lacerti caput contunsum, & impositum, secundum physicos similiter facit. Si uero in fauces aliquid transiuerit, aquam & oleum calidum contineant in ore, & spontaneum exibit sine mora. Sunt & alia physicorum beneficijs publicata, sed suo loco & tempore conscribentur.

De testium indignatione. Cap. XXIIII.

FERVORES testium, uel indignationes, cyminum cum melle & oleo tritum, et appositum curat. Et semen lini frictum, & cum uino similiter uice cataplasmatis temperata. Sic faba in uino cocta, aut in mellicrato cum melle trita, operatur. Sic ex coriandro uiridi cum faba in aqua cocto, & simul trito cum melle cataplasmabimus. Sic etiam de hyoscyami folijs. Similiter & uuam passam enucleatam, ex æquo cum nitro adhibemus. Et nasturtij puluerem cum lini semine ex æquo cataplasmabimus. Sic rutæ, & lauri folia uiridia in uino cocta, cum aphitis profuerunt. Et cymini puluerem mixto butyro, & resina, & pampinos molles tritos cum aphitis adhibemus.

De ueretri, hoc est de naturæ uitijs. Cap. XXV.

VERETRI dolores, fel taurinum cum nitro contritum curat: & butyrum cum terebinthina ex æquo mixtum. Similiter ex lini seminis puluere, & myrrhę ex æquo, resinæ quippiam superadditum, in aqua coctum cataplasma imposuimus. Quibus uero tumuerit, pampinorum folia molliora triginta, thuris & cerusæ semuncijs singulis commixta, pro cataplasmate imponimus, ante tamen ex aqua marina frigida fomentabis. Nam & testes tumentes cimolia trita frequenter cum aqua perunges: post uero myrti siccæ pulueres, & myrrhę similiter aspergendi sunt. Vulneribus uero in eodem cole, lepidos cyprinæ puluerem satis confidenter aspergo. Et aphronitri solius triti puluis eodẽ modo operatur. Et alumen scissum contritum, similiter & myrrha cum passo trita. Si ueluti carbunculus innatus fuerit, licium cum melle tritum suppono: frequenter per diem inspergo mel tepidum. Fomentandum est interea ex aqua de seminibus, quæ in aqua coqui debent, aut myrti uiridis, aut lentisci folijs, aut rubi, aut oliuæ, aut rosæ siccæ: cuius puluis si post fomentum aspergatur, continuo operabitur. Sic etiam de herbarum supradictarum cataplasmate innuendum est, cum melle commixto. Nam & uini & mellis species prætermittenda non est. Continentia uero ciborum, & uentris purgatio frequenter prouideri debet. Elaterij quoque puluere tangendum erit. Aliqui minimorum piscium capita trita imposuerunt.

De herniosis.

De herniosis. Cap. XXVI.

HERNIAS uero infantum frequentius emergentes sic curabimus. Resinā pityinam siccam, nitrū, cyminū, ex æquo cum melle miscemus, & sub emplastri temperamento imponimus, superaddita ligatura quæ contineat medicamentum. Et uuam passam pinguē purgantes, in uncijs VI. nitri unc. I. cymini uncijs II. cum melle contriuimus, & ita usi sumus. Vitandi cursus, & saltus, & auster, uentris quoque conatus, & ciborum nimia præsumptio. Aliud probatissimum. Caduci malogranati unc. I. gallarū semiuncia, asphodeli radicis unc. I. narcissi radicis unc. I. hæc omnia in uino coquenda, & tundenda, & malaxata in primo adhibenda sunt. Hoc herniarum perseuerantiam intus sub ligatura, etiam ueterum, percurabit: & hydrocelas, & sarcocelas, & enterocelas similiter. Item cinopoli emplastri expono maximum & probatissimum remedium. Spumæ argenti unc. VI. aceti unc. XVIII. olei & opij, spuma argēti pleniter comburis, & supradicto aceto restinguis, & teris diligenter. Omnia simul mixta coques, agitabis spatula holosidera, & ita ut diacylō coques, ac in linteolo adhibendum diebus continuis V. imponis. Hoc hydrocelas, & similes collectiones sine dilatione curabit. Carnes cochlearum teris, & his myrrhæ puluerē misces, & in linteolo inductum impones sub fascia, ut facilius reprimatur: & passum cum acacia tritum, & aqua similiter temperatum supponendum est. Item etiā cochleas ex arbore lauro collectas comburimus, & tritas imponimus, ut umbilicum in naturam propriam reuocemus.

De diuersis uitijs in ano nascentibus, uel syringis, hoc est fistulis. Cap. XXVII.

DIFFICILES in his locis causæ euenire consueuerunt, pro accidentium qualitate. Est enim loci natura delicatior, & qui ad omnes acerbos quammaxime contactus, facile commoueatur. Nascitur ergo in hoc sæpissime indignatio, uel feruor: fit rhagadium, fit cōdyloma, erumpunt hæmorrhoidæ, nascuntur exocadia, fiunt & syringæ, frequenter etiam intestinorum effusio, & cętera, quibus omnibus suo ordine remedia designabo. Quando ergo indignatio uel feruor locum attentauerit, pingues dactyli in passo uel mellicrato infusi teruntur, superaddito quopiam de oleo roseo, è quibus factum cataplasma tepidum adhibemus. superimposita tamen ligatura, quæ adiutorium continere debet. Nam etiam de musteo similiter faciendum est, sed quod piper non habuerit. Sic etiam de bulbis albis, cum melle contritis, loca commota frequenter curata sunt. Et licium inde contritum cum cerotario, & ex oleo roseo temperatum adhibuimus, & sępissime sulphuris uiui quippiam triti superadijcimus. Est & hoc genus adiutorij utilissimum. Spuma argenti, & cerussa, uncijs singulis: thus masculum, & crocum in semuncijs singulis, cū uino & oleo tritum, & commixtum adhibendum est. & oui uitellum coctum, tritum cum melle & oleo, commixtumque, loca indignantia satis iuuat. Sic butyrum cum medulla ceruina, & sepum ceruinum, & thus masculum, omnibus ex æquo tritis, immixtis oleo & uino, similiter temperatis curati sunt frequenter. Huic medicamento etiam licium indicum admiscendum est. Si rhagadium factum fuerit, hoc medicamento uti nos conueniet. Oleum roseum solum, tritum in plumbeo uase, & ex pistillo simili, usque in pinguedinem, & caricarum pinguium combustarum cinis, uino tepido prælauatus, ac impositus, prodest. Sic rosæ flos, & pompholix simul trita, similiter spargitur. Et molybdæna cum folijs rutæ uiridibus teritur, & cum oleo myrteo pingui temperatur, & similiter iuuat. Sic hyoscyami folia, sic corij puluis aspersus similiter loca curauit. Sic etiam linteorum combustorum cinis cum amylo, ex æquo succo foliorum oliuæ temperatur, ut subpingue fiat linimentum. Quibus condylomata fiunt, uel exocadia, hoc adhibēdum est medicamentum. Ceræ libra una, picis unc. IIII. medullæ unc. II. adipis taurini unc. III. mellis unc. IIII. uini unc. III. guttæ ammoniacę unc. I. thuris masculi unc. II. myrrhæ unc. V. sicca cū uino teruntur, & solutis calentibus commiscentur. Aliud. Calcis uiuæ unc. III. nitri unc. II. utraque teruntur, & cum aruina miscentur, & ex eo pingue facies linimentum. Quod cum siccauerit, identidem superaddis, & hoc modo perseuerando facilius consumentur exocadia. Sic chalcāthum teris, & eius puluerē cum oleo dulci molli uapore coques, & pinguefacto, loca frequenter tangantur. Nam & alumen missum in uase nouo, coctum, atque tostum, puluerem facit. Hoc tacta exocadia, spōtanea frequentius ceciderūt. Hęmorrhoidas uero erumpētes sic cōpescere uel temperare cōsueuimus. Butyrum, crocum, cerussam, mel ex ęquo omnia cōmiscenda sunt, & oui albore temperanda, & imponenda. Sic arnoglossa trita cum aceto facit. Sic pulueres cerussæ cum aceto cōtritæ. Fomentabis uero loca ex aqua, ubi alumen scissum tritum mitti facies, & æris florem excoques in tertiam partem, & ex hoc fouendi sunt ante linimentum. Sed ut etiam in tempore aliquando de physicis adiuuentur, in ea aqua coquēdæ sunt species supradictæ. unde ægrotus is, qui hæmorrhoidas patitur, frequentius eleuatur, & ad supradictas species in uncijs senis aquæ sextarios decem mittis. Si uero conclusas resoluere uolueris, thapsię succum, & apij similiter ex ęquo conterimus, & loca contingimus, quæ solenni digestione fuerint impedita. Laser cum aceto contritum imponendo, frequenter usi sumus. Nam & musa trocisco, omnibus approbato, in aqua in qua calcē uiuam extinximus, resoluto, imminuimus, & profecimus. Qui trociscus hoc modo à nobis conficitur. Aluminis scissi unc. III. aloe unc. III. croci unc. II. crocomagma unc. II. chalcāthi unc. III. caduci malogranati unc. II. uino omnia trita cōmiscemus, ut trociscos faciamus. Etiā hic puluis nobis experimētū dedit, omnes syringas & expurgādi, & glutinandi: qui ista ratione cōficitur. Iris illyricæ unc. V. erui

unc.III.mannæ thuris unc.III.lepidos calcis unc.III. aristolochiæ unc.III.s.omnia tunduntur, & cribellantur, & fictilis puluis, cui nomen est cephalicu,commiscetur eodem modo, ad linimentum quem admodum musa trociscus supradictus. Quibus uero intestinum exierit,mori syluestris dolori fomenta tio adhiberi debet : & post acacia trita cum aceto linimẽtum facit:& cyclamini succus cũ melle ex æquo mixtus,& coctus usque in pinguedinem. Aliud. Puluis hellebori albi,qui cum aceto coctus est, admixto cerotario ex oleo roseo,satis iuuat. Et hyoscyamus in aceto tritus, & similiter adhibitus, intestinum effusum similiter reprimit.

De pernionibus. Cap. XXVIII.

PERNIONIBUS quæ cum pruritu sunt,aquæ marinæ fotus satis prodest. Similiter etiam si uino calido styptico foueantur. Sic si etiam decoctiones betarum,quibus alumen scissum infuderis. Post quod fomentum,cera liquefacta linire conuenit. Nam & ex aluminis puluere,cum hordei farina, & uino cataplasma adhibendum est. Sic ceræ,& picis resolutæ sola unctione curatæ sunt. Et gluten solutum in aqua profuit liniendo. Sic oliuarum uiridia folia cataplasmate adhibita profuerunt. Sic gallæ cum aceto contritæ,sic uini fęces impositæ curauerunt. Quibus uero iam uesicauerint,rhaphanos tundes,& ex eo rum succo bene proderunt linimenta. Et lenticulæ coctæ,& tritę cataplasma proderit. Et caduca malogranati in calidis cineribus tepefacta,& trita adhibita,conuenerunt. Sic etiam scylla cocta, similiter contrita,profuit. Quibus uero increpuerint, & uulnerati fuerint,his spuma argenti trita,mixto adipe porcino,pro emplastro apponi debet. Sic adipes anserini cum cera & oleo tepidi adhibendi sunt. Et cochlea cum testa combusta,& trita,& in puluerem redacta,si aspergatur,continuo medetur. Eruum in uino coctum cum cerotario similiter curat contritum.

De rhagadijs pedum, uel digitorum. Cap. XXIX.

OMNES crepidines in calcaneis pix liquida illinita percurat. Et spuma argenti,cum cerussa, & alumen scissum ex æquo contusum,& uino mixtum,medebitur similiter. Quibus uero pili inhærentes molestiam fecerint,ferro subtili loca ante purganda sunt,& melantherium cum lotio pueri tritum apponendum. Et gutta ammoniaci cum aceto trita similiter adhibetur. Et mysi,& aristolochia ex æquo cõtusa cum melle adhiberi debet. Hoc & rasura cucurbitæ trita faciet.

De paronychijs. Cap. XXX.

PARONYCHIAE in initijs lana ex aqua infusa imposita curantur, eaque frigidiore frequentius irriganda erunt. His etiam alphita cum aqua trita adhibenda erunt. Sic & thuris masculi puluis cum melle mixtus medebitur. Sic etiam gallarum. Si saniem sanè collegerit,locum pungis : ad eius uero digestionem, & lenticulam coctam cum melle cõtritam superimponis. Et myrti folia uiridia trita,similiter cum melle adhibentur. Sic etiam rosarum,& sic oliuæ folia similiter. Sic cadmiæ puluis aspersus curat, sic erui, sic etiam thuris masculi. Quibus uero etiam ungues passauerint,folijs myrti uiridibus, uel malogranati tunsis cataplasmandi erunt. Quibus autem forte aliqua loca nigrescunt,farina tritici,cum pice soluta admixta curantur. Et sulphur uiuum hoc cum porcino adipe tunsum,& cõmixtum præstat, ne ipsi ungues exiliant. Et lini seminis puluis. Simul etiam & asturacus cum melle commixtus imponitur. Et ceræ sola liquefacta superimposita. Sed his omnibus adhibitis,diutius perseuerãdum est. Calefacti etenim perseuerantia adiutorij ungues,melius gubernantur. Scabiosos, ueluti elephantiosos,si quis forte ungues habuerit,uini fæx sicca,trita,& cum cerotario imposita curat. Et ficus sicca,purgata, & tunsa, superimposita,æque medetur. Et lapathi agrestis radix in aceto cocta,& contrita, & sulphur uiuum cum sandaraca, ex ęquo tritum,& aspersum,cõtinuo curat. Interea sub his omnibus adiutorijs,ungues ipsi primo ex pice liquefacta ungi debent: quos superiori medicamento & fasciola munire & gubernare oportet.

De pruritu,uel scabie totius corporis,uel uarijs maculis in corpore. Cap. XXXI.

SI IUUENIBUS hoc bene habentibus obuenerit, phlebotomo prius sub gemina detractione subueniendum est. Item uentris purgationes frequenter deinde adhibendæ erunt. Cibis planè sorbilibus nutriendi sunt. Lauacris frequentibus uti conueniet,in quibus thuris masculi,sulphuris uiui, & nitri puluere aspergendi erunt. Si hoc adhibito adiutorio,aut pruritus,aut scabies perseuerauerit,lapathij agrestis radix trita,& cum aceto commixta,in balneo similiter adhibenda est. Sic linimentum cum melle commixtum. Quo linimento frequenter etiam in sole adhibito liberati sunt. His frequenter etiam frigida lauacra profuerunt:& postea oleo roseo,uel lentiscino,aut myrtino,admixto uino,se utilius perfuderunt. Scabies uero si ulceratas habuerint,mirabolanum,& sulphur uiuum, ex æquo tunsum, cerotario ex oleo myrteo liquidiori commisceo,ut leui unguento eorum in balneis uulnera pertractētur. His sanè calidum lauacrum aquarũ dulcium procurãdum est,in quo supradicta linimẽta adhibẽda sunt. Nã & thuris masculi,& pulegij ex æquo puluis,ibidẽ in balneis cõmodissime adhibetur. Cõmodius, si ẽt cum uino capnitis succus,sic nitrum cum uino,sic capnitidis succus,qui frequenter etiam cum aceto mixtus,plus profuit.

De

De elephantiosis. Cap. XXXII.

VSNT quibus certis ex accidentibus maculæ in corporibus frequentius inhæserunt. Sunt nigræ, sunt albæ, uelut elephantiasin aliquando annunciantes: quibus hoc modo medendum erit. Myrti folijs uiridibus in uncijs duabus, nitri, & aluminis singulis, contritis, in balneis fricandi erunt. Aliud. Sulphuris, nitri, & aristolochiæ puluis ex æquo contritus, in balneis adhibendus est. Sic gutta ammoniaca, trita cum oleo, profuit. Sic fici folia cum sulphure uiuo, & cum aceto medentur. Nam & sub sole de hac confectione curantur. Et cyminum, cum aceto tritum sæpe sic profuit: & quinque diebus superaddendo linimenta, non delauatis prioribus. Sic cimolia, nitrum, & bacca lauri cum aceto commiscentur, & similiter, ut priora, medētur. Aliud. Fœnogræci puluis, aphronitri in uncijs binis, & alcyonium, & cyminum in uncijs singulis, similiter cum aceto adhibendum erit. Et ex betarum folijs coctis, & tritis, cataplasma his imponendum est. Et piper cum myrteis folijs uiridibus tritum, & sub sole in balneis adhibitum, utrasque maculas permundabit. Sæpe his perseuerantibus maculis, ad elephantiæ uitium, frequentius declinatū est, cui per tempora nunc ordinabo remedia. Per initia huius passionis, cum sanari plene uitium supplices orauerint, phlebotomandi erunt, & purgandi frequentius. Faciem uero in qua huius uitij magis horret imago, mirabolano cum aceto, & oleo roseo, uel myrteo, uel lini semente fricare conueniet. Aquis naturalibus frequenter utantur, & marini lauacri. Continentia sanè uitijs his quamplurimum prodest. Cibis digestibilibus, & dulcioribus frequenter iuuantur, lactis acceptatione quammaxime, si aquæ eius accipiant quod Græci ὀῤῥὸν appellant. Nam & succus neptæ herbæ frequentissime hoc uitium releuauit: & hæc eadem herba, par beneficium præstitit sæpe cibo data: & coagulum νεβροῦ, id est hinnuli, quem nos ceruum lactentem dicimus, cum oxymelle ieiuno datum, uel temperatum, sæpe profuit. Si ijsdem adhibitis, morbus ille adhęrescens omnino fuerit publicatus, tunc neque phlebotomo, nec catarticis uti conueniet. fieri enim non potest, ut humor corruptus insaniens, quique omne corpus suo horrore funestarat, his adiutorijs purgationum adhibitis, ad interiorem originem identidem reuocatus, uenenati sanguinis, geminatis effusionibus arceatur. Sed uomant frequentius, & lactis beneficio per cibos, per potiones enutriantur, & educentur. Locis uero contaminatione uulneratis, omnia styptica adhibenda sunt, quibus illa caro corrupta, & effœminata, ualeat durari, uel stringi. His frequenter Ciros trociscus profuit, qui cōficitur ex sinopide, alumine scisso, ærugine, & cymino sub æqua ponderatione in aceto dispositus. Omnia etiam linimenta, uel fricamenta quæ pruritui in superioribus, nec non etiam scabiei conuenientia significauimus, etiam his apta, seu utilia asseueramus. Aliqui uero etiam illis carnes uipereas ministrauerunt, quaternos digitos in mensura, tam in capite, quàm & à cauda pręcidentes, quæ oleo & salibus cōditæ profuerunt. Addis de græco quamplurima.

De luxationibus. Cap. XXXIII.

PER initia, ut moris est, primum auulsa reponenda sunt locis suis. Item embrocis uti necesse est ex herbi pollinibus, uel certe cineribus, oleo, sapone, & ouis commixtis, lanisque mollibus, infusis succis loca munienda sunt, & pro locorum natura, fasciolis continenda, & constringenda. Si sub hoc adiutorio, loca naturaliter custodita quieuerint, eisdem usque ad perfectam sanitatem imminendum nobis erit. Si uero aliqua aduersitate, locis proprijs auulsa minime potuerint reuocari, tunc adiutorijs catholicis, doloribus crescentibus, subueniendum erit: ut est phlebotomus, uel catarticum, & cataplasmata paragorica. Quibus perseuerantibus, si dolorum declinauerit inquietudo, fomento lauacri, cerotarijs, uel certe emplastris calasticis imminendum est. Postea uero malagmatibus perseuerandum, quibus curanda loca possint perpetuo solidari.

NVNC ſecundi operis partes aggrediar,quibus prodēdæ,diſcutiendæque rationis delegauimus functionem. Quæ quoniam oculis comprehendi non poteſt,quod officium liber ſuperior occupauit,idcirco paſſiones interiora poſſidentes,in hoc uolumine,aut accidentibus conuincentur,aut prodentur in dicijs. Studio quippe ueritatis nolui fruſtra diſputationes ingerere,quin potius in utroque opere,certis, deprehenſiſque morbis remedia conſtitui,uel curis medendo facilioribus, uel tuendo materiam uitiorū. Quandoquidem in Logico opere obſcuriſque periculis,non opus eſt aſſertore,ſed iudice. Omnes acutæ febres uel ægritudines,de quibus nunc dicere conſtitui,aliquando paſſiones præueniunt, aliquoties conſequuntur,quæ certa produnt indicia,quibus morborum poſſit materia comprehendi. De chronicis uero ſecundus partibus promiſſos ſermones expediam. Hæc eſt itaque ſub omnium ueterum auctoritate febrium diffinitio,quibus etiam nos aſſenſum libentiſſime accommodamus. Ineſt nobis calor ignitus,qui cum ſe in altioribus præcordiorum locis,repentina aliqua neceſſitate commouerit,& uelut aduectus tēpeſtate,loca aliqua naturaliter quieta turbauerit,uaporem acriorem procurat, & tum quidem ex altitudine ſtomachi febrium ſerit originem.

LIBRI II. PARS PRIMA, DE OXYORIS, SEV ACVTIS PASSIONIBVS.

De febribus. Cap. I.

SIC IGITVR quammaxime omnibus in locis,ſiue climatibus,omnique ætate, morbis omnibus certa ex neceſſitate uel imminentibus,uel præeuntibus,hæc ſociantur. Febricitantibus itaque generaliter omnibus,unum magnum remedium cunctorum cautum eſt auctoritate,præcipue ſeruire temporibus: ut per conditionem cauſarum ęgri omnes,adiutorijs competentibus releuentur,ſimiliter etiam cibis congruis nutriantur. Cōueniens profecto, in utriſque aliquando congruum,bonum tempus. Poſſunt enim in ijs officere,quæ æque utilia iudicarentur,ſi in competenti tempore ſuggerantur. Docuit enim natura omnium gubernatrix, initijs omnium exagitationum,ſub quacunque forte cauſarum aduenientium,quando præſentis commotionis tempeſtate,naturalis ille uapor turbatus,receſſus interiores petierit, & cum ex materia articulos frigus uel tumor quaſſauerit,uel occupauerit,tunc nihil penitus à medicis tentari, uel adhiberi debere. At uero imminente declinatione,tranſactis augmentis,cum paulatim uapor exaſperatus,omnia illa exteriora membra perfuderit,tunc adiutorijs potius competentibus ſeruiemus. Ergo quo modo aliquando ſub certis accidentibus manifeſta declarantur nomina paſſionum,ſic aliquando ſimplex febrium imago conſpicitur,quę uētris ſemper conſtrictionem procuret,capitis dolorem,linguæ aſperitatem,aliquando inſomnietates, cum leuibus mentis erroribus. Hęc etenim ex eadem febrium origine,uapore naturaliter ſuperiora appetente,præcipue capiti ſollicitata contingunt. Quæ accidētia licet etiam in cæteris paſſionibus,cum alijs ſignis plurimis miſceantur,tamē cum per ſe ſola fuerint,febribus ſociata,febrium magis ſimplicium quàm figuratarum ſpeciem deſignare noſcuntur. Ergo cum ſimplicium febrium cauſa conſtiterit,per initia commotionum,cum adhuc articulos poſſidet frigus,manibus calidis,uel uaporibus,cætera omnia membra calefacta contineo: tunc etiam ſomnos inhibeo,nihilque aliud inhiberi permittam. Cum uero ex altitudine uapor exiliens,corpus omne calefecerit,& emergens inflammatio impatiens,uiſcera uniuerſa ſiccauerit,tunc poſt clyſteris ſimplicis beneficium,etiā enemate,quod ex ſicco lini ſeminis,& oleo roſeo,uel chamæmilo temperatur,in uncijs tribus,igneis illis ardoribus ſuccurrendum eſt. At uero quinta tranſacta die,& primis iam temporibus ægritudinis refręnatis,cum ſub quadā maturitate qualitas cauſæ humanior apparuerit,tunc poſt augmenta cōmotionis pręſentis,lini ſemine,& hordei pollinibus,cum aqua & oleo, ut moris eſt,præcordiorum loca iuuanda ſunt: ex quo aut ignem illius commotionis temperemus,aut ſudorem opportuno tempore procuremus. Monitum te interea uolo,ex urinarum inſpectione,ſupradictę ęgritudinis maturitatem,ſic conſiderari debere. Aduertendum eſt itaque,ex urinis naturalibus & conſuetis,quātum in cōtrariam partē natura deuiauerit:ut ex hoc,quid aut pñs ſtatus,aut futurus ægritudinis exitus allaturus ſit,inſtruaris. Eſt aũt urina naturaliter,quæ corporis eius qui emittit,ſanitatē manifeſtat,rubra mediocriter,& ſubpinguis,& tactu calida,hñs naturaliter nebulas,in aquam maxime appetentes. Quantitatē uero ex accepto noſſe cōueniet. Hęc itaque cum inſpexeris,de maturitate ęgritudinis bene cōfidens,adiutorijs cōpetentibus uiſitabis. Superueniente igitur declinatione,tēporales commotiones,ēt prioribus adiutorijs procurato. Tunc & linguę curationi,& cæteris,quę cibos impedire conſueuerunt,ſeruiendum erit. Aliquando etiam lixoperita pro cataplaſmatis adhibita, quammaxime profuerūt, quæ infundere ac nutrire magis,quàm infrigidare corpora ardentia uideantur. Quæ conficere hoc modo conſueuimus. Spuma argenti unc. III. mellis,unc. III. ſucci lini ſeminis unc. VIII. ceræ unc. III. olei roſei,uel chamęmelini lib. II. cōficis ut moris eſt,& uteris in uicē cataplaſmatis,cōmotiones cōpetenti tēpore iuuaturus. His igitur adhibitis,ſimplices ægritudines ſic uiſitare conſueuimus, uſque in plenam uiſitationem: quo etiam lauacris adhibitis, & reparare ſanitatem, & reparatam cuſtodire poſſimus.

Igitur

Igitur postquam illius ægritudinis species,quæ solis febribus cum proprijs accidentibus designantur, hac pagina compendiose composui,in sequenti ordine acutas omnes passiones proprijs nominibus, atque etiam accidentia designabo. Sumimus itaque initium de phreneticis,febriū acutarum necessitate fluctuantibus,adiungentes adiutoria competentia.

De phreneticis. Cap. II.

PHRENETICORVM causam certa accidentia manifeste designant. Sunt enim acutæ febres, cū terribili mentis alienatione: sunt iuges insomnietates, ex miningæ tensione, uel indignatione uenientes. Vnde cum speciale accidens hos tantummodo manifestauerit, uel si floccos intensius legerint, commotionum temporibus, uti iam ante præmonuimus, seruiendum est. Docet natura, exasperatis nulla penitus adiutoria admouenda, ex his præsertim, quæ importunis temporibus quammaxime adhibita, nocere probata sunt. Per initia atque huiusce passionis, lucidum ac temperatum primo cubiculum prouidēdum est. Ciborum obseruanda continentia. Et si prædicta adiutoria, quibus passio publicata est, intra tertium diem apparuerint euidentia: & si nulla nos aut ætatis, aut temporis ratio remoretur, phlebotomo subueniemus, licet ad detractionem sanguinis, cunctatior non facile peccauerit. Cum enim sanguinis, commodissimi elementi, copia laborantes, etiam alienis possint iuuari remedijs, eo sanè detracto, uel amisso, difficile reparantur. Ventris item si cōstrictum fuerit officium, per clysterem simplicissimum procurabo, mellicrato calido, oleum tantummodo admiscens, nihil asperum, neque diureticæ qualitatis adijciens. Certum est enim, febricitantibus omnes collectiones miningæ sociari. Vini, uel aceti penitus in his odor fugiendus est. Cibus humectus & lenior est adhibendus. Aptis temporibus caput oleo roseo infundendū. Et si his adiutorijs contemptis, passio augmenta perceperit, ita ut extensioribus uigilijs, & febribus, & alienationibus adhuc molestissimis terreamur, oleum chamæmilinum, uel anethinum calidum, in quo papauer, uel lactucę semina, uel menthę, uel hederæ succos coxeris, miscebis, & eorum capita frequētius irrigabis. Si uero impatientius se luctando quassauerint, quod est omnibus uigilantibus accidēs speciale, mollibus ligaturis fasciarum alligatos quiescere faciemus. Etenim plus incommodi accidere poterit ex uigilijs inquietis, quàm si inter luctationes nimias intercepti, uiribus fatigētur. Vultus eorum ante cibos, aqua calida, ubi agreste papauer, aut lactucæ semen, & cætera illa quæ significamus decoxeris, fomententur. Similiter etiam articuli eorum, lingua quoque, ex melle, & oleo mixto rosaceo, aut certe ex succo lini seminis irrigentur. Febribus etenim perseuerantibus, ægri amplius siccitate linguæ quatiuntur. Lectus eorum suspendendus est, & ad uicem gestationis agitandus. Frequenter enim, ex illa lecti motione, ueluti & mentis oculis, & mentibus occupatis, somnos his dulcissimos procurabimus. Media eorum, consideratis temporibus, oleo dulci calido fomentanda sunt, aliquando mixta aqua calida pertigmatibus infundenda. Similiter etiam inguen eorum huic quāmaxime compatiens ægritudini. Frequenter etiam seminum cataplasmatibus media eorum iuuanda erunt. Iuuat interea multum detonsio capillorum, aut si raso capite admotæ cucurbitæ, cum sanguinis detractione adhibeātur. Ex hoc etenim adiutorio, quantū sæpe probatum est, ad plenam causę perductæ sunt digestionem. Hæc est amice simplex phreneticorū medicina, quæ naturæ beneficijs & adiutorijs sic ordinatis, competenti tempore adhibitis, continetur. His etenim rite custoditis, facilius potest ægritudo uicta succumbere.

De lethargicis. Cap. III.

LETHARGICIS & phreneticis simile est capitis aut miningę sub extensione uel constrictione periculum, utrique acutis febribus agitantur. His tamen accidentibus differunt, quòd phrenetici, manentibus insomnietatibus & alienationibus, eriguntur. Lethargici uero sub simili incōmoditate uigiliarum, grauedine molestissima, & falso ueluti somno, molestius deprimuntur. Sunt hæ differentiæ, ex simili passione subortæ, ita tamen, ut plus lethargici periclitētur. Nam phrenetici amplius grauati, lethargici fiūt: lethargici uero releuati, in phreneticos mutantur. Vna est ergo & æqualis in utrisque causa uitiorum, eadem etiam in uisitando diligentia esse debebat. Sed phreneticis quies & patientia indicenda est: lethargicis uigiliæ procurandæ sunt. Ergo lethargicis fotus capitis simplex adhibendus est, ut phreneticis: exceptis herbis illis, uel seminibus sapores afferentibus, qui media præcordiorū similiter adiuuanda sunt. Linguæ siccitas eodem modo riganda, riteque uentris officium procurandum. Caput quoque sic detractione sanguinis releuari debebit. Vno eodemque modo, uel tempore, etiam ciborum qualitate nutriendi sunt. Vnum tamen præcipue curandum, ut si per spinæ tantummodo admonitionē febres adhuc acutas perseuerare intellexeris, frequentibus eos sternutamentis releues, tunc acerbis adiutorijs ptarmicis imminere nos conueniet, in lucido sanè & temperato cubiculo. Articulos uero eorum ungo frequēter oleo ueteri, uel cucumeracio, mixto nonnunquam nitro, aut pipere, aut castoreo: & uncta sollicitius defricabo. Et si frigidi adhuc fuerint, etiam sinapi puluerem admisceo. Nam & aliqui etiam sanguisugas frōti eorum, uel temporibus recte adhibuerūt. Perseueranti uero grauedine, & sensus occupatione demersis, expedit accipere ad mensuram cochlearis unius cum mellicrato castorei puluerem. Expedit etiā apophlegmatizare ex oxymelle, & hysopi, aut origani, aut thymi, aut pulegij, aut rutę decoctionibus. Et si adhuc ista ueterem capitis depressionē non deponant, etiā sinapismus adhibendus erit, unguenta quoque ex ca

ſtoreo,& oleo ſicyonio. Iam tunc etiam odores naribus admouẽdi ex caſtoreo,pulegio,origano,thymo, & baccis lauri. Hoc & ex cornu ceruino,& galbano fieri,commodum probauimus. Hæc igitur grauatis lethargicis adhibenda ſunt,ubi febrium acutarum non interuenerit neceſſitas,quæ quidem uos omnia eis quæ phreneticis accommodari ſolent adiutoria,uel illis ſimilia adhibere compellit.

De pleureticis. Cap. IIII.

PLEVRETICORVM hæc eſt certiſſima definitio. Dolore inſuſtentabili, & perſeuerãti,circa interiora lateris afficiuntur,febribus æque acutis minime deſiſtentibus: & tuſſi moleſtiſſima compreſſi,ſputa uaria eijcient. Super quod latus iacuerint,tolerabilius aſſeuerant. Nam loco dolente,ad ſaniores partes in tempore demigrat preſſa materia,ac tum loca ipſa languentia releuantur. Febrium itaque temporibus ſeruientes,adiutoria & cibos congruos adhibebo. Cubiculum procurabo calidum & lucidum. Ex initio mellicraton ex deſpumato melle ſuggeram,omni ægritudinis tempore miniſtrandum. Interea ſi ſtatim nos augmenta terruerint,retractantes ægrotãtis ætatem,temporis qualitatem, prouinciarum naturã, intra tertium diem phlebotomo ſubuenire nos conuenit. Item uentris officium procurandum eſt,aut balanum ſupponendo,aut clyſterem ſimpliciorem. Lateri uero dolenti,ex oleo ſamſucino calido fomẽtum adhibeo & ex ſamſuci puluere,uel rutæ ſiccæ,loca affatim aſpergo dolentia. Poſt uero ſuccidas, aut ſulphuratas calefactas lanas appono,uarijs & frequentibus cæteris uaporibus loca mitigabo: & aliquãdo ſaccellis ex cantabro: aliquando ex milio,uel ſalibus calefactis,aliquando oleo ſupradicto ſamſucino, uel rutaceo adiecto,ueſicam uaporamus. Adhibemus etiam uentoſarum ſuis temporibus aptiſſimum adiutorium. Perſeuerãtibus uero doloribus,etiam cataplaſmata calaſtica cum melle de ſeminibus addo,detrahens ſemen fœnogræci. Febrientibus caput ſemper dolore & inflatione ſollicitatur,quod expertus es. Cibos uero uſque ad ægritudinis digeſtionem,commodis temporibus,matutinis quammaxime, ſorbiles miniſtrabo,& calidos. Semper enim naturæ certa ratione,ueſpertinæ horæ craſſiores acceſſus, ęgros animos ad triſtitias quaſdam adducunt,& uitia ueluti renaſci cogunt,commotionem interea addẽtes. Eoque facilius ægritudinem refręnabis,ſi per dies ſingulos ſemel tantummodo cibos adhibeas. Sub hac igitur uiſitatione,ſi nec dum ægritudinis augmenta receſſerint, diebus pluribus ex mellicrato, aut hyſopum, aut rutam uiridem decoquam,& ex hoc frequenter eos potabo. Locis uero impatienter dolentibus,etiam ἐσχάρας uſtionis impono. Ita enim frequenter ad peripleumoniacorum non permittetur æger uicina peruenire pericula. Dolentes uero latus ſine febribus,& cæteris accidẽtibus pleureticorum remotis, quos iam non pleureticos,ſed latus dolentes proprie appellabo,ex ſubiectis alia diligentia uiſitamus. Piper,uel cyminum,uel caſtoreum,aut rutam ſiccam terentes,mellicratoque miſcentes,potui dabimus. Oxyporia adhibenda erunt. Item acopo calido,commixto opobalſamo,aut glaucino,aut laurino, latus ipſum eſt perungendum,& fricandum. Quibus adhibitis,ſi nec dum dolor quieuerit,ſuper illam decoctionem quã ſuperius ordinauimus,fraxini radicem,aut capparis admiſcebo. Dabo interea etiam antidota apta frequẽter pleureticis,ſuperaddens ſamſuci puluerem,iiſdem ſemper adiutorium commodiſſimum. Nam & emplaſtra,uel malagmata,his ſæpiſſime profuerunt,ex rutæ foliorum uiridium contritorum, cum axungia, & cætera quamplurima,quæ ſibi quiſque in tempore cauſæ probatæ utilia eſſe cognouerit.

De peripleumoniacis. Cap. V.

PERIPLEVMONIACOS hæc accidentia manifeſtãt. Febres acutæ,thoracis pondus, quod & laterum ſollicitet uicinitatem. Iacere ſupini non facile patiuntur,ſed magis ſedendo releuantur,facies atteſtantur infectas ueluti quodam rubore genas. Anhelitum tardum,& ſupirium patiuntur. Tuſſiunt frequenter,ſputa ſanguinea & ſordida digerunt,pulmonis periculum deſignantia. His primo lucidum, & calidum,utpote calaſticum cubiculum prouidendum eſt. His febrium temporibus ſeruiens,adiutoria, & cibos moderatius adminiſtrabo. E ſuccis ptiſanæ,aut alicæ,mellis quippiam deſpumati habentibus,mellicraton faciendum eſt: ſicuti etiam in pleureticis ordinatum eſt: cui concoqui debet ruta uiridis, hyſopus,uel origanum,aut iris Illyrica,quæ quammaxime perſeueranti tuſſiculę mederi conſueuit. Si uero digeſtio ſputorum tarda & difficilis fuerit, uel ſi pectora eorum uiſcoſa quadam pinguedine percludantur,ad menſuram cochlearis,ieiunos recentis butyri frequenter acceptione iuuamus. Ventris officium aſſidue procurabo. Thoraci eorum,hoc eſt,pectori,adiutoria omnia pleureticorum adhibeo,tam in fomẽtis,quàm in cataplaſmatibus,cæteriſque uaporibus conſtituta. Cerotaria quoque ex oleo cyprino, habentia ſinapi puluerem,adhibenda ſunt: quibus ad exteriorem cutim,pulmonis laborãtis,cauſa interior prouocetur. Nam & uentoſæ impoſitæ par beneficium etiam mitigando præſtiterunt. In declinatione uero huiuſmodi ægritudinis, emplaſtris, & malagmatibus amycticis pro tempore aptis uti nos conueniet,nec non & humanioribus lauacris, cæteriſque,quibus ex tanta ægritudine,reparare membra laſſiora, & roborare poſſimus.

De ſynanchicis. Cap. VI.

DVPLEX ſynanchicorum ſpecies. Vna quæ cum tumore nimio, uel indignatione gutturis, & uuæ,

& uuæ,& faucium,& uicinarum partium efficitur. Altera ſine tumore, iiſdem tamē inhærentibus ſignis, uel accidentibus: quæ plus periculi facere conſueuerunt. Meatus utriſque in trāſglutiendo difficilis fiet, & de concluſione eorum locorum,uel ſuſpirio,uel etiam nauſeando periclitantur. Hi hoc modo curandi erunt,cubiculum maius,& calidum procurandum eſt. Clyſteris ardore officium uentris cogemus. Et ſi ætas eorum adhuc calidior fuerit,phlebotomo liberantur ex uenis ſub lingua apparentibus,eo ſanè tempore,quo neceſſitas coegerit detractionis. Vbi enim febrium timor defuerit,etiam poſt tertiā diem ſanguinis detractio non negatur. Gargariſmatis uero has cauſas faucium, frequentiſſime tali modo nouimus releuari. Mellicrato,in quo aut cantabrum coquendum eſt,aut ficus ſiccæ,aut gallæ quaſſatæ aut roſa ſicca,aut lenticula,aut omphacium,aliqua ex his,aut certe omnia,ut ſuperius conteximus,concoquenda erunt. Nam andronici trociſcus omnibus merito approbatus,ſi cū paſſo,aut careno teratur,& molli penna his locis adhibeatur,ſatis iuuat. Sic etiam de flore roſarum,& alumine ſciſſo, & de phrygio lapide ſimul combuſto,cōfectus puluis,ſimiliter temperatus,& commodius adhibetur: & cætera medicamenta, ut anthera,& his ſimilia,anteriorum compoſitione probata. Interea ſaccellis,uel fomentis, cataplaſmatibusque calaſticis,& paragoricis,locis faucium periclitantibus,& pectoris uicinis partibus imminebo. Cibis uero temporibus competentibus humidis,calidis,& tenuioribus nutriendi ſunt. Acutæ enim ægritudines utilius gubernari non poterunt.

De apoplecticis. Cap. VII.

APOPLECTICI appellati ſunt eo,quòd ueluti ictu quodam repentino percutiantur: uel quòd frigidiſſimi cum totius corporis deſperatione,& grauedine iaceant, ſine ſenſu etiam. Hæc quidem paſſio acuta eſt,& nunquam penitus ſociata cum chronicis, nimium ſollicita, ſine febribus tamen. De his igitur Hippocrates noſter,huius profeſſionis auctor,ſic ſua ſententia iudicauit. Apoplecticos, inquit, grauiter occupatos,nullo penitus pacto curari poſſe: leuiores attamen, licet difficile,liberari. Huic etiam ego obediens, hoc ſi ſuadeo obſeruari ut eos quos ſine ſenſu penitus iacentes inſpexeris,& nimium frigidos, anhelanteſque,tantummodo plena ſub deſperatione agere pronuncies. Quos uero leuiores,ut dixi, & aliqua parte ſenſum proprium continentes,ſono narium reſpirare conſpexeris,penna prolixiore interiora faucium attingendo,ſi fieri poteſt,cibos,aut phlegmata per uomitum reijcere compelles. Sternutamētis acrioribus eorum capita commouenda ſunt. Vnguentis,uel fricamentis,acrioribus,& calidis, omnes eorum articulos,mixto nitro,& pipere,infundere ſuadeo. Extremitatem uero inteſtini,taurino felle tāgendam,aut puluere ſtaphyſagriæ,quam ſyluaticam uuam appellant. Balanos ſupponimus acres, & thermanticos. Conſueuerunt enim his adiutorijs coacti,σκύβαλα,uel urinas,uel phlegmata frequenter extrudere. Cognoſcentibus uero,& reſpondentibus,intrepide phlebotomum adhibeo. Si tamen nimium ſenes non fuerint,ſuccis eos ptiſanæ,uel alicæ,cum oxymelle gubernabo. Aquā calidam potui dabo. Cum uero tranſacto periculo præſenti,ad paralyſin,ut frequenter contingit,cauſa fuerit deriuata,ſuo tempore cum de paralyſi tractaturi ſumus,etiam eorum ordinabo remedia.

De hydrophobicis. Cap. VIII.

HYDROPHOBICORVM cauſam,aliqui ex morſu canis rabioſi, aliqui ex ſerpentium uenire dixerant. Sed has origines ſollicite nos ſcrutari ſuperfluum eſt. occupatos etenim hoc morbo moleſto, nil iuuat originem didiciſſe. Igitur cum initia huius manifeſta fuerint paſſionis,emergit primo ueluti quædam irrationabilis animi reſpiratio repentina,& frequentes iracundiæ. Item pigreſcunt ad omnia,inſomnietates,uel certe ſomnos terribiles patiuntur. His & ſtomachi grauedo,cum corruptela ciborū emergit,lauacrorum inconſueta uitatio. Aerem ſerenum,ueluti plumoſum perhorreſcunt. Vitare etiam bibēdi conſuetudinem tentant. At uero,cum paſſio eos plena poſſederit,quātum in deſideranda potione hic acceſſerit deſiderij,tantum timoris in accipiendo generatur. Ad hæc phlebotomo prius occurrendum eſt,ſi nos nulla prohibuerint cætera præiudicia,ut ſuperius dictum eſt,quando neceſſitas coegerit temporis. Vbi enim febrium timor defuerit,etiam poſt tertium diem detractio ſanguinis non negatur. Itē dabo gentianæ radicis puluerem, in mellicrato cochlear unum: diatheriacon dabo, coagulum leporis tritū, ſimiliter cum mellicrato. Dabo etiam canum catulorum coagulum. Dabo etiam cācrorum fluuiatilium puluerem combuſtorum. Vulnera autem eorum à plena ſanatione,ut poſſumus,differemus,admouendo medicamenta quæ debent mitti, & ſordida eadem uulnera faciam permanere. Admoueo interea etiā ſanguiſugas,admoueo cauſtica. Patentium enim locorum uenenati humores minime poterunt prohibere digeſtionem. Pectus eorum,uel ſtomachum,ſeminum chalaſticis cataplaſmatibus adiuuabo. Iuuabo etiam cerotario, ex aloe & maſtiche,& nardino oleo temperato. Caput eorum oleo anethino,uel chamęmilino tepido infundo. Vomitibus & clyſteribus releuandi erunt. Stomacho uentoſas impono frequenter cucurbitas, & unguentis ex ſamſuco herba, uel abſinthio confectis, præcordia perfricabo. Cogo interea & ſuadeo per interualla, ut ad balneas accedant, & ſolo fomento calido eos poſſe iuuari aſſeuerabo. Procurabo cibos cum ſaporiferis ſpeciebus: ſed ſi in tempore non deerit, etiam ſagapenum,aut laſer admiſcebo.

De iliacis, colicis, & ſtrophicis. Cap. IX.

ILIACORVM, colicorum,& ſtrophicorum ſimilis eſt omnibus doloris moleſtia, diuerſis attamē accidentibus ſeparantur. Strophus eſt leuis uentris tantummodo dolor:& leui adiutorio aut uaporũ, aut uentris expoſitione,aut lauacrorum fomentatione compeſcitur. Colicorum uero inteſtini unius querela grauiſſima eſt,& frequenter lege chronica,ſtatutis & præfinitis ueluti temporibus cõmouentur: ut iam temporis magis moleſtiam,quàm uitæ periculum reformident. Iliacorum autem paſſio, de qua nunc nobis tractatus interponitur,acuta eſt,& ſub anguſto tempore periculoſa. Primo,quòd uentoſus il lis eſt ſtomachus,uentoſitate tenduntur : ueſicæ,inguinum,coxarum,& omnium uicinarum partium do loribus opprimũtur. Scybalorũ interclu ſione nimia cõligantur,uſqueadeo ut ẽt clyſtere acri adhibito,nõ fimum,ſed uentoſitatem ſolam inutilem egerere uideantur. Saliuarum frequenti profluuio perſeueranti,coguntur in nauſeam : ut non ſolum phlegmata,uel humores,ſed etiam horribili uiſu ſtercora cogantur egerere. Ad hæc igitur accidentia quantis poſſumus adiutorijs hoc ordine ſuccurrẽdum eſt. Vaporibus frequentibus,& cataplaſmatibus de cymini puluere,& ſinapis ſemine temperatis immineo: iniectionibus quoque ex ſupradictarum ſpecierum decoctione confectis:admiſcẽs ſuccos fœnogræci, quibus ruta uiridis concoquenda erit. Item etiam ex oleo roſeo , mixtis anſerinis adipibus, aut caſtorei puluere, cum oleo uetuſtiſſimo . Vtilius ſi ex laurino,uel glaucino temperentur. Vtimur uentoſis , cucurbitis ignotioribus,uiolentius euellendis . Etſi adhuc doloris moleſtia perſeuerauerit, phlebotomum adhibeo, perſeuerando tamen fricationibus,uel ſabanis calidis. Scybalorum uero egerẽdorum cauſa primo eos chalaſtico clyſtere compello. Qui ſi contenti fuerint,in ſecundis acrioribus imminebo, colocynthidas decoquens cum ſucco betarum,& ſimilibus cæteris,aſpere prouocantibus. Si uero ex ſumptione potionis uenenoſæ perceptæ hoc euenire cognoueris,theriacam cum uino dare conueniet. Ventrem prouocabis ex lacte decocto,quod ſchiſton aliqui uocauere,in quo coqui facies,uel diſſolui,aut aloe,aut ſcãmoniam. Addis etiam adiutoria de grę co euporiſto compendioſa.

De ſpaſmis. Cap. X.

SPASMVS appellatus eſt ex tenſione,uel protractione neruorum,& uicinorum muſculorũ, ceruicis quammaxime impatiẽte dolore compatientis,ut etiam ad reſpondendum os facile aperire non poſſint. Nam ſub hoc titulo ſpaſmi,uariæ ſunt huius paſſionis figuræ. Spaſmus per omne corpus extẽſionem rigidam temporalem quidem habet : ſub qua ita tenduntur,ut ſub uno ſchemate iacentes, tenſione moleſta & inflexibili teneantur. Quos uero pronos cõtractio habet,empropſthotonicos dicimus: quos autem ad poſteriora reclinatos,opiſthotonicos appellamus . Hæc accidentia corporibus frequenter ſine febribus euenire conſueuerunt. Quod ſi febres ſpaſmis ſuperuenerint,cauſam ſoluunt. Spaſmi autem ſuperuenientes febribus , uitæ ſemper periculum minitantur . Sed hæ ſupradictæ diſcretiones una eademque medicinæ diligentia uiſitantur. Primis diebus cõmodius phlebotomo ſuaui utẽdum eſt:ſi tamen poſtea etiam omnia adiutoria competentia minime prætermittas . Fricamentis,uel unctionibus omnia loca diligentius mitiganda ſunt,uino & oleo temperatis,cubiculo calido & lucido procurato. Neruis uero tenſis,& flexibilibus,fomenta uel ſola ex oleo cauſtico,& calidiſſimo temperabo. Cucurbitas,cũ detractione ſanguinis,competenti tempore adhibeo,uentrem procurabo ex clyſtere ſimpliciore. Cibis congruis digeſtibilibus nutrio:ut ſunt oua tomatula,buccellæ candidæ,in aqua calida maceratæ . Frequẽter etiam mellicrato infuſę,inferendæ erunt. Etſi adiutorijs ſupradictis releuati,etiam oris cœperint impedimento carere,maluas & minutos piſciculos anethino iuſculo diſcoctos,plena iam confidentia ſubminiſtrabo. Frequenter etiam cum emplaſmate ex hydromelle temperato,lactis his copia neganda non erit. Omnibus uero tenſionibus , poſt fomenta chalaſtica , ex oleo ſicyonio unctionem adhibeo, & acopa calidiora , & cataplaſmate chalaſtico loca diutius mitigabo . Poſt clyſterem uero chalaſticum , expoſitis ſcybalis,œnemate uti nos conuenit,ex oleo rutaceo,commixto caſtoreo . Conueniet etiam locis ipſis,de ſalibus calidis adhibere ſaccellos. Nam & carbonibus proxime calentibus, lectos & ſtramina calidiora procurabis. Cerotaria uel acopa ex oleo cyprino his frequenter adhibenda ſunt . Et adipes leonũ galbano commixti,par beneficium procurant. Dabo etiam interea potiones huiuſmodi . Caſtorei puluerem cum mellicrato,aliquoties his piper intermiſcens. Silphium cum pipere,& mellicrato ſimiliter . Dabo etiam diureticas potiones. Dabo ſomniferas. Curabo etiam per aquarum naturaliter calidarum beneficia . Nam poſt declinationem ægritudinis,natura ijs uentris beneficia procurare conſueuit.

De ſatyriaſis,uel impedimento uſus Venerei. Cap. XI.

SATYRIASIS, gonorrhœæ,uel priapiſmi,ſimilis eſt ſub immoderata patratione moleſtia , quæ his accidentibus diſterminantur. Gonorrhœa ſine ueretri extenſione , uel uſus deſiderio ſpermatis affluentiſſima ſub effuſione , corpora debilitat , & per chronica tempora producitur. Satyriaſis uero ex certa corporis incommoditate , quæ etiam mulieribus aliquando contingit , deſiderium inſatiabile, & tenſionem particulę,cum aſſidua patratione auidiſſimã facit:& licet ſine febribus, attamẽ inter acutas

& temporales

& temporales ægritudines numeratur. Hanc passionem priapismō aliqui appellauerunt. Sic itaque cu randi erunt, qui de utriusque cognomentis ęgrotant. Frequentatione palęstrę, per initia omne eorum cor pus exerceo. Post identidem penitus quiescendum est. Vapores stypticos, ubi iam sub tegmine, uel muni mine totius corporis bene fuerint dispositi, supponimus, uaporem calefactum ex acacia, uel hypocisti-de, uel cicutæ herbæ succo, contrito, & resoluto. Tunc ipsis partibus superaddimus fricationem unam sa-banorum paulo asperiorum. Cibos stypticos omneis cum aceto ministrabo, uitans calidos, & qui inflatio-nem poterunt concitare corporibus. Hi etenim frequenter usum erigere uenereum consueuerunt. Sic etiam potus subministrandus erit. Sed tamen omnia hæc mediocriter, & rarius exhibenda sunt, ut ex hoc ueluti famem, uel sitim procurare possimus. Si uero passionis huius molestia diutius perseuerauerit, ut tensio & desiderium impatientissime protendantur, laminam plumbi, renibus & partibus uicinis appo-no. Nam & uentosis cucurbitis assiduis, eadem loca fatiganda sunt. Dropaces quoque imponendi erunt. Ab omnibus carnosis cibis, & multum nutrientibus abstinendi sunt. Ab odoribus bonis, uel thymiamati bus: ab aspectu, uel communione pulchrarum penitus figurarum, ut neque tangendi, neque uisendi eis copia præbeatur. Quibus uero aut ætatis uergentis defectio, aut morbus locis residens, ueluti iam frigē tibus, usus uenerei officium pernegarint, ijs contrarijs adiutorijs famulabor. Conuenit exercitio uti me-diocri fricationibus quammaxime locorum inferiorum, & inguinū, ex pipere, uel euforbio, uel similibus speciebus, quæ erigendo uigorem, desiderium, uel usum ualeant ministrare uenereum. Etiam horum dro paces adhibeo renibus, uel inguinibus, & ex eodem balanos. Cibis calidioribus utar, inflantibus, uel erigen tibus membra frigentia. ut est uinum boni odoris, uel hydromel, alica, amylum, pinei nuclei, porri, eru-cę, bulbi etiam, & similia, quæ per potiones accepta, uirile semper officium reparauerunt. Et piper, saty-rion, & stinchus, & erui semina, & cætera adiutoria, par beneficium ministrantia, quæ in libro Physicorum commodius disponimus. Interea eos quiescere conuenit, non solum noctis spatijs, uerumetiam diei: uti plumis, & mollioribus opertorijs, uel straminibus conuenit. Interea puellarū speciosarum, uel puerorum similiter seruitium procurandum est. Vti sanè lectionibus animum ad delicias pertrahentibus. ut sunt Amphipolitæ, Philippi, & Herodiani, aut certe Syrij, Amblij, uel cæteris suauiter amatorias fabulas descri bentibus.

De cardiacis, qui etiam diaphoretici. Cap. XII.

LICET quamplurimorum sententiæ ita definierint, sicuti hæc eadem professio nominis attestatur cordis initio hanc ægritudinem fieri, ijs ego tamen non facile accomodabo sensum. Nunquam etenim cla ruit indicium manifestum, quo tentari in aliquo naturam cordis intelligerem. Est autem totius corporis, & uirium plena resolutio, quam καρδιακὴν διαφόρεσιν appellamus. Hanc sudor uiscosus & frigidus perseuerās, interemptis uiribus manifestat: præeuntibus attamē acutis febribus, & flammarum interiorum ardoribus. Quem morbum aliqui Causon appellauerunt. Hęc igitur passio frequentius iuuenibus, quam cæteris ætatibus euenire consueuit, in augmento ægritudinis, hoc est circa diem sextum, & quammaxime eo tem pore, quo æstas calidior incanduerit. Licet ergo in omnibus generaliter malarum ægritudinum necessi tatibus, ualde promouerit, si gubernantibus temporibus seruiamus: attamen magna ui, & periculo inter-posito, dum sudoris illius emerserit iniquitas, cum uirium defectu, & ex eo pręsens uitę periculum, tunc confusis & pretermissis temporum rationibus, adiutorijs competentibus imminemus: & nunc cubiculū frigidum, nunc lectum stramentis ueteribus lineis dispositum, nunc flabella, nunc quoque pannos nardo & uino infusos, pręcordijs eorum ordine imponimus. Cataplasmata quoque frigida, & styptica imponē-da sunt eorum pręcordijs, strichnon, aut aizoō, aut rubus, aut thebaicus dactylus, aut caduca mali granati, uel œnanthes grana. Certissimum est etenim, singularum specierum merita, quenque medicum bene co-gnoscentem, uel etiam temperamenta, siue commixtionem adiutoriorum facile posse disponere. Faciē ergo eorum ex posca frigida, uel uino styptico fomentabo. Pulueribus aspergo membra sudantia, mēthę, uel rosarum folijs, siccis, contusis, & cribellatis, gypsi, naxi, mannæ thuris, gallarum, singulis tunsis, & com-mixtis, cum uino styptico, uel eius fęcibus: simul mixtis odoribus bonis, uel thymiamatibus, uires laben-tes, & mēbra desidentia reparabo. Articulos eorum oleo cucumeracio, uel nimis uetusto, mixto puluere nitri, uel piperis, pyrethri, uel adarces, uel urticæ feminibus defricabo, uel infundo, quo calorem ingenitū emorientem reparare aliquatenus ualeamus. Nutriam succis modicis, sed frequentioribus, frigidis tamē, quibus sudoris feralis abundantia uires emorientes exuscitem. Nutrio potando, ut potero: nutrio simili ter per clysterem, aut alicę, aut ptisanę succis, ut supra dixi, in quibus ungulas porcorum, usque in plenam earum decoctionem concoqui suadeo. Aquam frigidam per interualla similiter subministrabo: & si æta tis adhuc uapor calidior coegerit, niuatas non aspernabor.

De cholera. Cap. XIII.

CHOLERA passio molesta, sub angusto tēpore sollicita, omnibus acutis ęgritudinibus uelocior. Nam hęc sub uno die desperata, ut frequenter experti sumus, uitę terminum fecit, dum subitanei uomi-tus, uentris quoque imminere effusiones, sub dolore nimio pręcordiorum, uel totius corporis, interiorem omnem sępe substantiam effuderunt. Est etiam hoc simile in diarrhœa periculum. Sed eo distat, quod diarrhœci sola uentris molestia, & sub longo tractu temporum, aliquoties fatigantur. Cholera uero ex

utrisque effusionibus sæpe,& sub angusto tempore homines pernecauit. Ergo cum interiora præcordiorum,humorum minacium prius occupauerit conglobatio,ut ecthlipses,uel angustias, nimios quoque dolores efficiat,tunc nos aquam calidam in tempore porrigimus,& per uomitus procurabimus digestionem. At cum per uias expulsionis eorum,impetus torrens & repentinus eruperit, ita ut ex utrisque terribilis effundatur,sic,si possumus præsens periculum remouemus. Oleo calido omne eorum corpus infundimus,articulos fasciolis astringimus : neruos omnes,& loca contrahentia,lanis infusis eodem oleo calidissimis munimus. Vtimur quoque etiam cerotario,& nardino oleo,& cyprino,& glaucino,aut irino tẽperato. Si uero interceptis uiribus, plena fuerit desperatio,odores,uel thymiamata his propter reparationem adhibebimus.Cibos dabimus competentes,succos lentis cum aceto,oua hapala, uuam fabriciam, buccellas mero infusas,ungulas porcorum,uel iuscellum gallinarum,concoques strichnum,uel aizoō, aut rubum.Dabo potum frigidum,dabo niuatam,columbos matri subductos.His etiam perdices eodem modo conuenit ministrare. Cataplasmata uero omnia adhibenda sunt,quæ diaphoreticis ordinata sunt. Febribus uero interpositis, consideratis temporibus seruiendum est.Intensius tamen effusionum sollicitudini militabo.In quibus sæpe etiam sanguinis superuenientis effusio,uitæ periculum procurauit.

Libri II. *Pars secunda*. *De passionibus Chronicis.*

OMISSIS acutis passionibus,quæ certa lege ægritudinum propriarum, febribus aliquando sociantur,eisque iam partim publicatis,ad Chronicas descendemus quibus aliquando febres superuenientes,sub longo tractu passionum,ueluti temporales commotiones assimulant. Etiam in ipsis ordinem dispositum custodientes,initium de capitis querelis accidentibus ordiemur.

De querelis capitis. *Cap.* I.

QVERELAE capitis,uarijs frequenter accidentibus superueniunt. Aliquando de uapore, uel de frigore, uel cæteris rationibus accidere uidentur. Igitur quando de uapore dolor insederit capiti, tunc accidens ille dolor, cum uapore quodam,& uenarum inflatione concutitur. Tunc oculi sanguinei, tunc etiam insomnietates nimiæ procurantur. His gremialis olei infusio adhibenda erit. Quę si forte dolorem non compescuerit, oleum roseum adhibemus. Cuius si copia defuerit,gremialis supradicti quatuor partibus,rosea uua erit aceto miscenda. Si uero maior uis uaporis frigidiora exegerit adiutoria, superaddimus auxilio aut polygonij succum,aut arnoglossę,aut portulacę,aut uuarum immaturarum. Quiescere autem debebunt locis frigidis,quorum pauimentis spargenda erunt folia uiridia,aut rubi,aut hederę,quæ graueolentia non sint, & competenter infrigidare sufficiant. Si uero de frigore caput fuerit inquietatum, tunc grauedo quædam cum turbore uenarum,& interceptione contingit,tunc effusio lacrymarum, tunc falsi somni graues existunt. Hos anethino oleo,uel rutaceo calido cōueniet fomentari. Et si superaddi aliquid adiutorio debere caloris aduerteris,aut agrestis cucumeris radix, aut euforbium, uel certe castoreū superaddendum est. Nam & laurinum oleum,uel irinum,uel glaucinum similiter adhibendum est. Quando autem ab exhalatione inferiorum, quam ἀναθυμίασιν appellamus, caput fuerit sollicitatum, tunc ille dolor per interualla subcutiens, cum saltu quodam uenarum, caput sollicitat : tunc quammaxime uertigines, tunc oculorum obscuritates emergunt,querelis attamen aliquibus pulsantibus etiam pręcordiorum loca. His ergo primo uentris solutio procuranda est,& cubiculi temperies prouidenda, & ad releuationem eius post cibos uomitus procurandus,sternutamenta frequentia : si tamen nullum febrium indicium interuenerit. Caput uero oleo dulci calido adiuuandum est,cui aceti quippiam commisceri debet: unde superuolantis ad superiora uaporis inquietudo,aliquatenus reprimitur. Somni arcendi sunt, diurni quammaxime : & ciborum prohibenda pręsumptio. Frequenter hęc uitia indigestionis causa emergente cōtingunt. Nam & doloris tunc uehementia,atque subita uocis interclusione periclitantur. Quibus hoc pacto subueniemus,si eo tempore uomentibus,post continuo eorum auribus oleum myrtinum,uel anethinum,uel nardinum infundatur. Capiti etiam,ex his fomenta calidiora adhibeantur. Si uero ex uini potione caput fuerit dolore pulsatum,quod ex natura huic frequenter euenire consueuit, ea conueniet adhibere,quæ his adhibentur,quibus ex anathymiasi caput fuerit inquietatum. Olei etiam rosei fomentum est applicandum. His lauacra serotina permittenda sunt,somni uel quiescēdi patientia procuranda. Tunc cibi competentes,ut ptisanę succus,& oua recētia,panes ex aqua calida,caules decocti, aquę calidæ potio, & lactucarum beneficium frigidarum. His etiam adiutorijs adhibitis, uaporis ad caput ascendentis deprimi importunitas consueuit. Sed quoniam his causis,aquę calidę potionem diximus posse beneficium ministrare,frequentius intendendum est,ne ex ea resolutio stomachi procuretur. Quę si euenerit,tunc apiorum,uel citoniorum decoctioni uinum est immittēdum,quod stomachum ualeat reparare. Omni modo, omnes uitandi sunt dactyli. specialiter etenim ex natura sua contrariātur,quęcunque ex suauibus fuerint confectę potiones. Tunc ad lauacrum calidum protinus festinandum est,in quibus ore aquam calidam, in cellis calidioribus sustinentes,uaporem omnem transigant lauacrorum. Si ad ciborum ergo continentiam,frequentiamque lauacrorum,& cętera supradicta adiutoria minus fuerint releuati,olei tunc rosei ulterius adiutorium euitandum est,atque chamęmilini,uel anethini beneficium est apponendum. Si uero

causis

caufis ueluti incertis, caput doluerit, fronti linimenta hæc fuperadhiberi fuadeo, omnibus fuperioribus obferuatis. Cornu ceruinum cum oleo rofeo fronti contritum adhibetur. Nam & lapathij folia uiridia, cum gallarum puluere trita, ex aqua, fimiliter illita iuuabunt. Sic iris illyricæ puluis, cum aceto illitus præftat. Et hellebori albi puluis, mixtus cerotario olei rofei, & fronti īpofitus, & acaciæ puluis mixtus, fimiliter catarrhofis medetur. Item etiam hemigranicis hęc funt adiutoria adhibēda. Sinapi tritum, & urticæ femen excoctum cum aceto, frequentiffime profuerunt. Et decoctio pyrethri, cuius uapor naribus fi hauriatur, continuo medetur. Et fumigia eodem modo hos iuuare cognouimus, fi melanthium cum fimo bouis, uel afini, carbonibus impofitum, naribus hauriatur. Nam & unguenta hæc, ut experti fumus, capitis dolorem fedāt. Onifcos, quos porcelliones appellamus, fi in oleo decoqui facias, & ex eo tepido caput infundas. Sic periſterion herba oleo infufa, medetur. Etfi ftoracē oleo refoluas tepido, & ex eo caput infundas, multum iuuabit. Sunt & cætera adiutoria πολύπλοκα quæ multarum fpecierum congregatione compacta funt: ut trocifci diuerfi, emplaftra, uel antidota, uel cætera, quę ex uarijs fimplicibus componuntur: fed hæc magis facilia adiutoria adhiberi fuadeo, quę fufficere arbitror caufis fupradictis capitis & querelis. In διαλείμματι uero, hoc eft, eo interuallo temporis, quo caufæ uel paffiones chronicæ publicantur, dū quiefcente dolore caufa latet, dum commotionibus ueluti tranfactis, æger follicitus alias iterum reuerfuras attonitus formidat, tunc his catholicis adiutorijs imminendum eft, quibus fecūdum naturam, fanitatem reformando, futuras confidit commotiones minime nocituras. Ergo omnibus querelis, uel caufis capitis, indifferenter hoc temporis interuallo, uno eodemque modo, hoc eft, cura & diligentia miniftranda. Omnibus modis eft indicenda uini continentia, quæ fupradictis omnibus querelis capitis prodeft: lactis æque, fimiliter dactylorū omnium. multo magis uentris purgatio frequentiffima procuranda eft: fricatio totius corporis: quammaxime emplaftrum capitis longa doloris ualetudine laborantis. In dialēmate ficus pingues in uino infundes unc. VI. lafaris drachmam I. fagapeni I. ftoracis II. galbani II. omnia trita fic commifces, & uteris pro cataplafmate, præcalefacto capite poft rafuram nouaculæ, inferioribus partibus femorum, uel furarum, æque exercitio calefactis, ut ex fuperioribus caufam omnem deuocare ualeamus. Apophlegmatifmos, quibus caput purgandum erit, conuenit adhibere. Conuenit de naribus, uel ex fronte fanguinis eos detractione releuari. Nam & poft rafuram capitis, cucurbitas cum fcarificatione fępe adhibuimus. Conuenit & emplaftrum infrafcriptum. Et frequentius etiam fauguifugas applicari cōueniet. At ego in hoc ordine curę, etiam cycli beneficia non afpernabor, omnia penē uetufta uitia percurantes: fi tamen recto ordine peragatur, ut ieiunia in tempore uomitus, ex radicibus falfis, aliquando perceptio πα-ϛοπτίσιος, dropacę, fynapifmi, fecundum ufum & auctoritatem ueterum adhibeantur omnibus. Attamen proprijs temporibus cuftoditis, ciborum quoque qualitatibus & ponderibus moderatis, utilia tamen effe cenfeo etiam aquarum calidarum naturalium beneficia. Peracto igitur cyclo, aliqui hieram adhibuerunt, quam alij picram appellauerunt, aliqui ἀρτηριοτομίαν, aliqui etiam cauteriam. Ex his omnibus adhibitis, conftat fupradictarum caufarum fanitatem fuiffe plenam capiti reformatam, ne uariarum curarum, uel beneficiorum merita confunderentur. Sed quoniam aliquando aut ægrotantium impatientia, aut imperitia medicorum, aut certe dum caufarum magnitudini, adiutoria non fufficiunt competentia, minime percurātur, & ex eo ad ἐπιληψίαν capitis uitia deuoluuntur, his etiam quibus nunc poffumus remedia uel adiutoria componimus.

De epilepticis. Cap. II.

VARIIS nominibus hæc paffio pro fua magnitudine nuncupata eft. Nam cum fit fola capitis caufa Epilepfis, ideo fic appellatur, quòd ftatum fenfus penitus alienet, & quòd mens à propria fede extermi nata, grauius attentetur. Vnde antiquiores fub cuiufdam religionis imagine facram paffionem nuncupauerunt. Hos ante commotionem aliquando certa figna preueniunt: aliquoties cafus occupat repētinus. Quos ergo in hac paffione uiolentius exagitari cognouimus, ij commotionibus imminentibus nūc fua membra grauari prefentiunt, nunc crebris ofcitationibus refoluuntur, & ad omnes motus pigriores fiunt. Tunc etiam oculos terribiles habere incipiunt. Tunc ftridor profequitur dentium, cum precordiorum tenfione: diftenti uel contorti cadefcunt citius, atque colliduntur. Tunc omnium mufculorum uel neruorum fpafmis, & faltibus confringuntur: & uocis articulatæ quadam confufione, fonos magis & ululatus excluduntur ore & naribus, & facrabiliter fpumant, & ueluti dormientes, cum fonitu pectoris graui us comprimuntur. Defiftentibus uero commotionibus, preteritorum omnium immemores fiunt. His licet difficile fuccurri poffit, & tamen pro caufę magnitudine, & pro ipfius profeffionis compatientia, adiutoria quę competentia didicimus, aut exercuimus, non negabuntur. In initijs ergo huiufce paffionis, frequenter eos uomere compellam: fternutamentis etiam prouocatis, eorum capita commouebo, uentrē acri clyftere procuro: frequenter adhibeo phlebotomum, femper huius caufę competens adiutorium. Temporibus uero commotionum, ora fpumantia uili fpongia detergo: membra follicite continebo, fpafmis commota uel faltibus, quæ frequenter in ipfis commotionibus contorquentur: & lanis infufis oleo ficyonio calido, fouebo correcta. Pennas admoueo nitro & oleo īfufas, ex quibus faciles uomitus procurabo. Poterunt etenim ex hoc, aut cibos, aut pinguia phlegmata digerentes, uelocius releuari. Exactis tribus diebus his, eft in principio ieiunum indicendum. Succis tantummodo nutriendi funt. Aquam fontanam calidam bibent, in hydromelle: uel apiata fi fuerit, non negetur. In hac enim follicitudine, uini penitus præfumptio inhibenda eft. Quiefcentibus itaque commotionibus, ciborum humanior ordinatio,

ſimplex attamen & digeſtibilis ordinanda erit. Iam fricari, uel exerceri debebunt. Curſus tamen uehemẽs penitus inhibendus. Solis calidioris, & balnearum calidarum uapor arcendus eſt. Cucurbitarum beneficia cum ſanguinis detractione capiti adhibenda ordinamus. Ordinabo dropaces, ordinabo etiam ſinapiſmũ, & omne cyclicum adhibendum eſſe ſuadeo: ſed locis imponendæ ſunt uſtiones: arteriotomiæ faciendæ, quibus forte, ſi poſſimus, funeſtæ huius paſſionis perſeuerantiam remoueamus. Huius etenim cauſæ magnitudini maiora ſunt & frequentia adiutoria prouidenda. Nam quamplurimi ſapientiores, etiam phyſicorum, adiutoria prouidere, in quibus (ut etiam noſtro libello phyſicorum comprehendimus) magna, & ueluti religioſa remedia procurauere.

De *ſcotomaticis*. Cap. III.

SCOTOMATICORVM, & epilepticorum penè ſimilis eſt in iiſdem caſibus ſollicitudo: ſimili enim mentis confuſione alienantur. Quantitate cauſę, & magnitudine accidentium ſolum terminantur. Iuuenibus hæc quammaxime & otioſis euenire conſueuerunt. Contingit etiam quibuſdam, qui hęmorrhoidarum ſolennes euitauerunt digeſtiones. Iis licet cura epilepticorum ſola ſufficiat, attamen hoc ordine uiſitandi ſunt. Cum ergo commoueri cœperint, manibus continebo, auribus eorum inclamabo, eaſdem fortius defricabo, capillos euello ex temporibus, odores naribus admouebo. Ex pulegio tunſo, uel origano, aut ſinapi cum aceto cõmixto, procurabo ſternutamenta. Cibos in tempore competenti leuiores dabo, & ad cętera quę epilepticis adhibenda erunt. Vnum ſuperaddo, quod hos frequenter hellebori acceptio liberauit.

De *mænomenis*. Cap. IIII.

SVNT certa inſignia quę μαινομένους produnt. Primo, ut cum ſit ſine febribus, caput ſibi grauiter dolere aſſeuerent, ſonos aurium ſuarum expaueſcant. Cum autem commoueri cœperint, aliquando cum hilaritate commouentur, aliquoties iraſcuntur. Hos ſollicite cuſtodire conueniet, & eis phlebotomos adhibere. Item poſt totius corporis uarias purgationes fomentandum eſt caput eorum oleo nardino: & ordinandum eſt, ut frequentius uomant. Ex cibis leuioribus, & aqua calida nutriãtur. Ab alienationibus uero eorum quæ cum riſu fuerint, terroribus coercendi erunt. Furorem uero mollioribus blandimentis lenire cõueniet. Interea eos ligaturis cõmodius cuſtodiemus. Cubiculum eis in inferioribus procurãdum eſt, ne per commotiones pręcipitentur. Caput eis poſt fomenta olei nardini, uel chamæmilini, radendum eſt. Item etiam ſcarificandum. Conuenit interea etiam ſanguiſugas admouere. Tranſactis uero commotionibus, etiam quietis paſſionis temporibus, hordei ſcicli ecori ordinandi ſunt, ut ex eo magnum beneficium conſequantur. Et ſi poſt hęc adiutoria, cauſę uel commotiones adhuc in ſuo ſtatu permanſerint, in illo nil aſperius attentetur: ſed quæ ſunt prius adhibita, identidem repetantur. Sin uero plura augmenta cauſę concreuerint, inciſio uenarum in capite, & uſtio celebranda eſt. Danda hiera, dandum helleborum, & cætera quæ epilepticorum curis ordinata ſunt. Hanc curam etiam in ἐνθουσιακοῖς adhibere debemus.

De *melancholicis*. Cap. V.

ACCIDENTIA Melancholicorum manifeſta ſunt. In principio huius cauſæ, ſalutis ſuæ deſperatione, primo proponentes mortis deſiderium, frequenter coguntur in lacrymas: & deſerta loca potius appetentes, hominum incipiunt uitare conſortia. Aliquando rurſus ſuam ſententiam redamnantes uariæ ſolatio delectantur. Circa præcordia uero de aſſidua inflatione queruntur: & cum ſudore totius corporis importuno frigidos articulos ſæpiſſime patiuntur. Priuari ſe ob hoc etiam uiribus naturalibus aſſeuerant. Indigeſtione frequenti ſtomachi fatigantur: ructus ſuos uarios & inſuaues perhorreſcunt. Calor illis intrinſecus fiet, & interiorum uiſcerum doloribus frequentius attentantur. Vnde omnem curam quammaxime ſtomacho delegabo, fomentis, uel cataplaſmatibus calaſticis imminendo. Ventris officium prius inoffenſe procurabo, quo facilius etiam catarticis depurgentur. Palæſtra, uel geſtationibus ſolidius exerceantur. Vini ueteris, & bene olentis, accipiendi copiam præbemus. Cibos aptos ſtomacho, maturiores, & largiores conuenit miniſtrare. Declinantibus uero doloribus, abſynthij pontici decoctione iuuãdi ſunt. Et aloes iubeo puluerem ieiunos in Maio unius cochlearis in mellicrato accipere. Similiter etiam hieram quam picram ueteres appellant. Si his adhibitis cauſa diminuta non fuerit, phlebotomum ſub gemina detractione adhibeo. Vomitus eis cum radicibus frequentius procurabo. Etiam inter cibos helleborum aliquando dabo. μισανθρώποις uero, & adhuc homnium fugientibus ſocietatem, longas indicio peregrinationes, & aut marina, aut naturalia lauacra calidiora exhibebo frequentius.

De *paralyticis*. Cap. VI.

PARALYTICI multis ex cauſſis fiunt. Etenim aut ex ſe hæc paſſio naſcitur, aut præcedentibus ægritudinibus comparatur. Quę grauior & difficilior fuerit, ea in pręfatis corporibus conſequitur. Igitur ſi paralyſin paſſus fuerit, caput prius eſt detondendum. Dehinc oleo ſicyonio fomentãdum, præcedentibus interea fricationibus calentium ſabanorum. His cucurbitæ uentoſæ ſunt imponẽdæ, & apophlegma

tis competentibus medendi frequentius. Sternutamenta aſſidue procuranda ſunt ex odoribus acrioribus quibus facilius poſſit preſſa altitudo cerebri ſuſcitari. Nam & allia naribus eorum ſupponenda ſunt, ex uiuo ſulphure, uel laſere, uel caſtoreo temperata. Κυνοσπάσμος præterea, cui ex uicinitatis moleſtia linguæ, uel uocis officium frequenter intercipitur, proprijs curis corrigendus erit ſpecialiter: gargariſmatis hyſopi, thymi, ſinapi, cum oxymelite: ſalſioribus nutriendi ſunt, & catarticis aſſidue releuandi. Si ſub hac ſanè diligentia parum medicina profecerit, uenam eis ſub lingua ſecabo: nec non etiam tardas confuſaſque eorū locutiones, ſub diſpoſita prouocatione cōpello, timorem incutiendo uel ignis, uel ſerpentū, ut correctiorem uocem tandem cogantur expromere. Caput eorum liquido cerotario frequenter infundo, ex caſtoreo, peucedano, & oleo laurino, uel irino temperato. Potionem temperatam ieiuno dabo ex caſtorei puluere ad menſuram cochlearis unius cum mellicrato. Dabo hieram ex more: dabo theriacam tempore competenti. Si autem ex frigoris cauſa paralyſis obuenerit, ut lepra aliquando corpus attentatur, fricatione calida, cubili tepefacto, & acopis bene olentibus imminebo. Conficio è ruta uiridi, uel marrhubio, aut artemiſia oleum non ſolum ad unguendum, uerum etiam & lanarum infuſionem, quibus mēbra poſt curam ſemper calidis muniēda ſunt. Cucurbitas interea locis pinguioribus admouebo: aquis chalaſticis fomentabo, pulegio, nepita, iri Illyrica, hybiſco, uel ſeminum decoctionibus. Acopa uero adhibeo ex pice, oleo laurino, reſinaque, pipere, uel euforbio & adarce coniectura medici temperata. Exercitijs cōpetentibus membra recolligo. Frequenter hieram his dare conuenit. Quibus uero ſenſuum partes attentatæ perierunt, ijs hiemis tempore ſenili ætate laborantibus, unguenta hæc adhibenda erunt. Ex ſcylla, euforbio, thapſia, pyrethro, adarce, & oleo glaucino. Si loca emarcuerunt, diu hoc morbo uexata, cucurbitas, dropaces, lauacra, & cætera adiutoria ſimilia, poſt cibos adhibebo quammaxime. Significo præterea aliquando paralyſin per ſolutionem obuenire membrorum: aliquoties per cōtractionem. Et quo modo hæc accidentia ſibi inuicem contraria, ſic non una diligentia uiſitanda ſunt: eorum itaque nunc curas determinabo. Collecta ergo membra, & ex cauſæ ui, repentina contractione diminuta, omnibus chalaſticis adiutorijs reſoluenda ſunt, mollibus manuum fricationibus, & unguentis ex diuerſis adipibus, & medullis, quæ poſſint loca contracta relaxare. Vtor fomentis ſimiliter aquarum chalaſticarum, ex ſeminū decoctionibus, & altheę radicibus. Indico interea, ſolam aquam calidam eſſe bibendam. Sanè concedendū eſt, aut apiatum, aut hydromelite. Reſoluta uero membra omnibus ſtypticis adiutorijs, & frigidioribus colligenda ſunt, ſiccis fricationibus, unguentis quoque mordentibus, ex oleo cyprino, uel calce uiua, euforbio, caſtoreo, adarce, & ſimilibus cæteris temperatis. Nam & ligna iacentia, ſubinde eos ſuadebo tranſcendere debere. Sanè ſi pes ex hac reſolutione dimiſſus, uſum penitus denegauerit, laminam plumbi prius unciarum trium, articulis eius pedis admouebo, in tertium diem uncias ſingulas ſuperaddens. Hoc diebus XL. ſeruabo: ut illam ponderationem, quæ eo tempore creuerit, uſu nouerint ſuſtinere. Poſt uero, ſimili modo que ſuperaddita fuere plumbi, detracturus ſum: quo pes, qui cum colligaretur, pondera ſuſtinebat, eadem ſubductione releuetur. Interea quotidie horis matutinis lamina detracta, unguentis, & cæteris adiutorijs imminebo. Hoc uitium plerunque etiam in oculis eueniſſe uidimus. Nam phthiſis & medriaſis certiſſima paralyſis oculorum eſt. Quæ phthiſis ex contractione uel diminutione pupillæ contingit: ex reſolutione uero uel diſſolutione pupillæ medriaſis, quam medici platocoriaſin appellauerunt. Diuerſis ergo eorum accidentibus, diuerſæ curæ diſponendæ erunt: ut altera fomentis, & inunctionibus ſtypticis, & conſtringentibus colligatur: altera chalaſticis omnibus & nutriētibus relaxetur. Sed de utriſque difficilior eſt medriaſis. Etenim generaliter in omnibus cauſis, facilius reſtricta reſoluimus, quàm reſoluta conſtringamus. De aquis uero naturalibus certiſſimum eſt, quomodo dulcia ſemper & calida lauacra, corpora relaxarunt. natura uero ſalſa uel bituminea, uel ſulphurea, relaxata corpora collegerunt.

De catarrho. Cap. VII.

OMNIS κατάῤῥοος ſollicite uiſitandus eſt: cui origo & principium de capite naſcitur. Deriuatio etenim ex eo defluens per uarias arterias, continuo quæ attigerit loca perfundit, & ſic perſeuerantia neglecta debilitat. Nam ſub tribus differentijs ex hoc cauſæ fiunt. Fit in naribus, cui nomen eſt Coriza. Fit in faucibus, quod dicitur Bronchos. Fit in thorace, qui ſi diu permanſerit, & pulmones inuſſerit, phthiſin penitus inſanabilem facit. Præterea cum ad inferiora ſe præceps demerſerit, ſecum trahens ui & pondere materiam uitiorum, lęſis frequenter præcordiorum uitalibus locis, aquas paſſionis tranſitu infigit, & tandem deſperata pedum loca occupat, difficile remouendus. Sed primum cum omne corpus inquietat, & ueluti quoddam pondus cum dolore, omnes particulas corporis ſine febribus apprehēdit, deſcenſu eiuſdem rheumatis è capite, ſimiliter etiam antea, quammaxime ſollicitabo: cui cum cæteris uicinis & proximis membris, hanc diligentiam interim ordinamus: inſequenti etiam ſpecialem, pulſatis, uel occupatis partibus deſignabo. Omne igitur corpus calidis & ſiccantibus unctionibus perungimus, cubiculo munito & calefacto. Operimentis inſuper lanarum mollium infuſarum, caput morborum omnium cauſam, calido oleo cyprino, uel laurino, ſiue glaucino frequentius curo. Conueniet interim per initia rheumatizāti diurnam quietem interdici. Conueniet ſimiliter etiam potionis detractio, ſub qua ſitis procurata multum profuit. Sed magis obeſt ſalſus cibus: ſiccās autem ſub utriuſque coactione ebrietas protinus arceatur. Ventrem præ omnibus purgandum moneo. Sanè cum his adiutorijs humanius cauſa profecerit, unguētis tunc ſupradictis, cum tali fricatione imminebo. Vt palęſtræ exercitio iuuetur quammaxime opus eſt,

ut inferiora fortius defricentur. Euocatus etenim de superioribus rheumatismus, sollicite superiora loca, quę cum periculo attentare poterat, derelinquit: & sic ciuili medicinę iam beneficio, ægritudini repugnamus. Vnguenta supradicta cum opobalsamo temperata dabo: potionem uini, & mellis ex æquo, ubi rutã uiridem coxi dabo. Ibi ẽt pyrethrũ do: ibi piperis puluerem aspergam. Interea cum nares occupauerit, admotis odoribus ex melanthio, mitigabo, & itidem frequenter cum unctionibus superioribus ungendi sunt. Si fauces inquietauerit, gargarismatis stypticis imminebo, quæ in primo Phænomeno ordinata transegimus, perseuerantibus sane adiutorijs, capiti totoque corpori unguentis superioribus. Si thoracem occupauerit, loci naturam, uel uicini pulmonis intuens sollicitius uisitabo, instans & cęteris supradictis unguentis confectis cum opobalsamo: quo de altitudine ad thoracis superficiem reuocare possimus rheumatismum. Si tussicula superuenerit, quæ mala uicinitate, quasi quadam contagione sollicitat: habita cõsideratione, si humor ille in thorace diu resideat, deponendus est: perseuerantibus attamen prioribus adiutorijs, superaddo, plantas eorum pice liquida tangi debere, & fricari unguentis supradictis eam partem pectoris: admotis proxime carbonibus, quo plus aut euocare in superficiem, aut loco siccare rheumata ualeamus. Interea licet etiam contritionis molestia sæpe præualeat, ita ut phlegmata difficilius egerantur, quorum digestio tussientes releuare cõsueuit, his ἐκλέγματα, uel potiones dari faciam, ex origano, thymo, ruta uiridi cum mellicrato, aut melle despumato confectas, & pinguium ficorum decoctionem cum oxymelle. Et si identidem, humoribus multum solutis, fluxus sputorum inquietudine, & uigilias procurabit, tunc ad eorum coagulationem, uel digestionem, succum ptisanæ, uel alicæ dabo, aut lentem cum melle coctam. Dabo omnes pultes cum pipere. Dabo salsamenta quæ uolet. Dabo in nocte antidota, piper & myrrham, storacem, galbanum, apium, cum melle attico temperata: quæ & coagulare ualeant phlegmata, & somnos inuitent: quæque sui natura & soluta constringant, & beneficio præstanti tussire minus faciãt dormientes. Igitur cum diu pertinax rheumatismus, adiutorijs medicinæ desistentibus, quod aut locorum aut substantiæ, aut certe medicorum inopia contingere solet, pulmonibus ustionem fixerit, phthisin incurabilem facit. Huic nunc pro causæ magnitudine, uel pręiudicio tẽporis, curam ut possumus, & diligentiã ordinamus.

De phthisicis. Cap. VIII.

PHTHISICVS & apoplecticus una sub sorte, uel conditione medicinæ disperat, quod & ueterũ sententia sic fuit diffinitum. Vnde per initia eos ut possumus medicinæ remedio iuuamus. Chronicos uero plena sub desperatione, non iam ut medicorum medelis, sed magis amicorum solatio uisitamus. Ergo per initia, spe, sub qua futuros nos omnes labores impendimus, hoc ordine phthisicos curabo. Febrium ergo frequenter his, & necessitate accidentium tempora considerans, cibos & adiutoria ministrabo. Consueuerunt etenim sub quodam ueluti typico charactere, uespertinis magis febribus commoueri, ut aliquãdo cotidie, aliquoties circa diem tertium moueantur. Cibos itaque sorbiles dabo: & si uirium alia nos cura constrinxerit, concedo etiam solidiores pultes, quas uolent, agnorum cerebra uel hœdorum, ungues caprarum siue porcorum, uel succum ubi supradicta decoxerint: aut certe apozima, ex salibus, oleo, & anetho, & aqua, ubi eædem ungulæ supradictæ maduerint. Dabo caponum maiorum testes: dabo columbos matri subtractos: dabo pisces aspratiles: dabo conchylia in ἐμβάμματι, ex aneso, libistico, pipere, & similibus cæteris, melle, & aceto commixtis. Desistentibus aliquando iam febribus, etiam salsamenta ministro: tunc totius corporis exercitamentis, ut prius in palęstra, pro uirium consideratione uti cõueniet: quammaxime autem capitis, gutturis, uel thoracis adiutorijs immineo: sicubi, natura consentiente, corpus omne iam rheumatismo plene possessum, aliquatenus ualeam desiccare. Dabo antidota ex pipere. Dabo theriacam cum mellicrato: dabo diaprasion: adhibeo epithemata simili sub uirtute operantia, quæ calefaciendo loca desiccare contendant. Caueant uerni & autumni tempestates: caueant æstus & frigora. Et si sub summa desperatione iam eos obsederit naturę fragilitas, ἐσχάρα, & cauteria partibus thoracis infigo: si forte patefactis uulnerum meatibus, eorum digestionibus releuentur.

De sanguinis effusione interiorum. Cap. IX.

SANGVINIS effusio, licet pro locorum qualitate aliquando salubris existat, attamen generaliter omnes, cum horrenda & terribili inspectione uisitantur. Fit itaque locis diuersis sanguinem emittentibus sub trina uulneratione causatio. Fit primo crepatio. Fit deinde putredo. Fit ex utrisque superioribus, eiusdem loci uel uenæ patulum orificium incurabile. Locorum itaque emittentium nomina, curis interpositis designabo. Cum ergo ex miningæ partibus sanguis eruperit, qui uapore quodam, cum saltu uenarum, cum sudore, & dolore totius capitis publicatur, hoc pacto constringendus, uel cohibendus. Thuris, uel mannę thuris, aut naxi, aut amyli, aut puluere terræ lemniæ aspergendus est: aut cum aceto mixto illiniendus. Huic fotus ex oleo roseo infrigidato adhibendus est, aut de succis herbarum, & specialiter stypticarum: ut est arnoglossa, & nigra portulaca, rubus, rosa sicca, uel cætera. Cibi uero calefacientes miningam prohibendi sunt. Cum de oculis hęmorrhogia emerserit: aqua frigida, uel posca defricãdi erũt consequenter uero moris pinguibus inungendi sunt, & cæteris quæ in subiectis uenis crepantibus adhibuimus. Cum de auribus sanguis eruperit, aqua his, uel posca frigida infundenda erit, & cætera quæ oculis facienda esse ordinauimus. Cum de naribus eruperit, Phænomenus libellus superior, omnem earum

curam

curam edocebit,& inſtructionem. Cum de faucibus,uel gutture,uel de palato eruperit, ſuccis frigidis, uel ſtypticis inſiſtemus. Cum de uua,poſca primo frigida imminendum erit. Quæ ſi minime ualuerit prohibere,uirgulã auri,uel argenti igne calefactã,loco ſanguinanti ſuppono: ut ex hoc cautere protinus cõpeſcatur. Cum uero de ſtomacho obuenerit,dabo ad maſticãdum glycyrrhizę ſurculũ,dabo ſymphyti radicẽ,dabo gũmi,dabo dragãtum: dabo poſcã frigidã, ubi naxi puluerem aſpergo: dabo ſimiliter amylũ tritum,dabo rhaponticũ,dabo etiam cum ſuccis herbarum ſtypticarum, quas ſuperius memorauimus, cibos ſtypticos,aut ex oryza,aut ex lente,uel ſuccis eorum,in quibus illa ſtyptica coquenda erunt. Dabo interea mala citonia: dabo pira,corna,ſorbaque,& caſtaneas,uel horum decoctiones. His etiam diacodiõ conuenit in nocte accipere. Nam & eclegmatia ſtyptica conueniunt: ut eſt aut diatheon,aut diaſtheacõ, aut certe barbara,quæ de bitumine iudaico conficitur. Cum de thorace emerſerit,quod ſollicite uiſitãdum eſt,primum phlebotomus adhibendus,& cibi ordinandi ſunt. Eorum uero articulos, uel extrema femorum,faſciculis competenter aſtringo: ſpongiam uero poſca frigida infuſam,thoracis partibus adhuc calentibus ſuperimpono. Imminebo huic adiutorio, diebus continuis quandoque frequentius immutãdo. Poſt uero emplaſtris uti nos conueniet,ſuperius ordinatis de ſtomacho accidentibus: quibus commodius lanas ſuccidas ſuperimponimus,oleum quoque myrteum, uel lentiſcinum mixtum cum aceto. Si his adhibitis ſanguinis adhuc perſeuerauerit inſolentia,detracto aceto, uinum eſt commiſcendum. Accidentibus uero febribus,ſi etiam tuſſicula cœperit inquietare, cataplaſmandi ſunt de ſubiectis: ut ſunt dactyli,ſorba,roſa ſicca,flos maligranati,acacia,hypociſtis,alumẽ. Omnia hæc ſimul,aut quæ inueniri potuerint,in ſuccis roris ſyriaci coquuntur. Horis uero quibus ſanguinem detraho, ex decoctionibus ſupradictarum ſpecierum,aut immaturarum uuarum,aut uitium acerbarum,aut polygonij,aut caſtanearũ ingero potiones. Cum autem de pulmonibus hoc emerſerit,quod ualde periculoſum eſt, ſub gemina, uel trina ſanguinis detractione,phlebotomnm adhibere conueniet. Et his omnibus imminebo, quæ de thoracis partibus eminentibus ordinata ſunt,tam in cibis,quàm in cæteris adiutorijs. Hos interea cum aliquid proficere cognouerimus,unctionibus quibus membra inania nutriantur,mediocriter perungimus. Cum de partibus ſanè muliebribus ſanguis eruperit,his in inguina inijci quid expediat,libelli ſequentis lectione diſpoſui. Vnum interea hoc generaliter edico,omnibus ex locis interioribus,ex quibus ſanguis poterit eructare,per initia cuncta adiutoria,uel præcepta frigida,quę conſtringere,& glutinare poterunt,adhibenda eſſe: inſequenti uero, cum humanior præuentus cauſarum arriſerit, calidis & nutrientibus imminendum eſt.

De empyicis. Cap. X.

EMPYICI frequenter fiunt,ulcere in interioribus, uel apoſtemate præeunte. Quibus cum febres ſuperuenerint,temporibus conſideratis,& adiutoria,& cibi parciores,ſunt ordinandi. Tunc cum maxime hora eos accipiendi coegerit,cataplaſmandi ſunt. Interea ex hyſopi puluere,uel abrotoni,mixtis ſeminibus,in decoctione pinguium caricarum. Dabo frequenter mellicratum ſimplex. Dabo etiam in quo pulegium,aut hyſopum,aut thymum,aut ruta uiridis,aut marrhubium decoctum fuerit. Aſpergo ſanè in mellicrato ad uulnera interiora purganda puluerẽ irios Illyricæ: & eclegmate utor, quod ex lini ſemine frixo,cum nucleis,& melle deſpumato conficitur. Hippocrates uero,nucleos cum galbano, & melle attico,in his ſimilibus cauſis,ad depurganda uulnera dari præcepit. Similiter etiam terebinthinam mundam menſura unius cochlearis,ieiunis quammaxime,& uiribus iam reparatis,atque his adiutorijs releuatis. Etiam hieram dari conueniet. Iam tum etiam exercitia, & fricationes, ad reparanda corpora adhibenda ſunt,quibus reliquiæ cauſarum poſſint mundari facilius. Hos etiam aeris mutatio multum iuuat. Cibos uero,ſiue pultes frequentius accipiant,quibus piper admiſcendum eſt. Hoc etiam in cęteris dari conuenit. Nam & antidota quæ forte de experimentis empyicis danda ſunt,mixto pipere conficiuntur.

De ſyntexi, uel atrophia. Cap. XI.

MVLTIS pręcedentibus cauſſis,naſcitur ſyntexis,uel atrophia. Fit ex uentris ſolutione prolixa. Fit ex febribus ſimiliter chronicis. Fit ex uſtione thoracis. Fit ex capite rheumatizante frequenter: quæ licet difficile,attamẽ curari poteſt. Fit etiam per ſanguinis emiſſionem,pulmonibus uulneratis, in quibus frequenter phthiſis illa inſanabilis generatur. Aliqui uero iactantiores habiti,ueluti ſuam peritiam uel diligẽtiam diffamantes, συντηκτικοὺς curauerunt, quos phthiſicos mentiebantur. Nã & præter ſanguinis emiſſionem hi ſyntectici,uel ἄτροφοι, ex proprijs accidentibus fiunt,quos tuſſicula exagitat perſeuerans. Hos indeficiens ſollicitat ſudor,hos certe macies,& tenuitas corporis, circa dies ſingulos uires ſimul eliminando conſumit. Quibus curam maiorem impendo in illorum reparandis uiribus. Sic ut illis uinum leue, & album,balneæ,deambulatio,uel geſtatio,unctio,uel fricatio, cibi aneleptici mediocriter adminiſtrentur. Frequenter enim membris & uiribus reparatis,phthiſis imminens,uel hæc eadem perſeuerans ægritudo, depulſa eſt. Iuuantur locorũ uel aeris mutationibus: & his utilius longas peregrinationes indicimus. Dropaces,& cætera quæ cyclo cõſueta ſunt adhiberi partibus præcordiorum,& capitis uiribus reparatis adhibeo. Aquis naturalibus uti plus conueniet. Et ſi aliquod adhuc ex ſuperioribus accidentibus perſeuerauerit,ſyntoma ſuperiorum ægritudinum remedijs adiuuabo.

De aſthmaticis, uel ſuſpiriosis. Cap. XII.

ASTHMATICIS, uel ſuſpirioſis querela pulmonum eſt. Pingui etenim & frigido phlegmate pulmonibus adhærente,cauernæ,uel meatus,quibus naturaliter ſpiritus redditur & accipitur, concluduntur: & ex hoc impedimento,ſuſpirium,uel anhelitus moleſtiſſimus naſcitur,ut ſedendo magis quàm iacẽdo reſpirent. Hieme ſenibus quammaxime hoc uitium familiare eſt. Contingit aliquando etiam medijs ętatibus,adhuc calidis: quos phlebotomo liberari neceſſe eſt. Attamen ſi etiam & à phlebotomo certa ratione prohibemur,tunc ieiunijs frequentibus in uicem detractionis ſanguinis uti conueniet. Proderit etiam potandi continentia: proderunt cibi cum oxymelle, & pipere temperati. Dabo interea hyſopi, aut oryzæ,aut rutę,aut abſinthij,aut irios Illyricæ,aut caulis decoctionem, ex mellicrato calidam. Item conficio ex his etiam eclegmata commoda ſuſpirioſis. Conuenit etiam guttam ammoniaci dari,tritam cũ mellicrato,uel oxymelle. Abrotoni puluis ſimiliter datur,& caſtorei puluis commodius operatur. Et illa decoctio,in qua fœnogræcum cum uua enucleata,& rutam uiridem coquimus,frequẽter danda erit. Sunt etiam trociſci magna approbatione diffamati,& conficiuntur ſic. Aneſum,ſulphur uiuum,guttam ammoniacam,caſtoreum,& melanthium,ex æquo omnia tunſa,cum aqua miſcentur,& fiunt trociſci: quos poſtea tritos cum oxymelle dare conueniet. Cubiculum his calidum,in ſuperioribus procurandum eſt. relaxandis enim corporibus ſemper ſunt inferiora contraria. Lectus accerſendus eſt,& pectus eorum calidis unguentis,& uaporibus defricandum. Cucurbitas continuo cum detractione ſanguinis admouebo. Proderunt per interualla amyctica: etiam dropaces adhibiti proderunt. Sinapiſmus proderit. Aſthmaticos iuuat peregrinatio longior: iuuat uomitus radicis cum oxymelle acceptæ. Conuenit exercitium: proderit currere cum ueſtibus laneis quammaxime,ſi hoc in procliuitate procuretur. Vtatur emplaſtris circa pectus amycticis,confectis ex nitro,pipere,abrotono,& caſtoreo, & cyprino uel laurino cerotario. Ex quibus ſupradictis etiam potiones & unguenta conficio. Conuenit acetum ſcylliticum ſorbere in nocte. Ex eodem confectum oxymel, potui dare plus conuenit.

De epaticis. Cap. XIII.

EPATIS indignãtis moleſta querimonia eſt. Cuius ad curam adiutoria magis etiam ſtyptica conueniunt. Sępe enim nonnulli methodici calidis tantummodo uel chalaſticis adiutorijs imminentes,ipſam epatis ſubſtantiam diſſoluerunt. Oportet itaque in fomentis, uel cataplaſmatibus, cerotarijs & emplaſtris aliqua ſtyptica chalaſticis admiſcere: ueluti œnanthinum,nardinum oleum,uel melinum, mala citonia cocta,uel thebaicos dactylos,& cætera ſimilia. Fit interea hoc cerotarium competens cerebriſmis. Nardini olei uncia I. maſtiches perſicæ unc. I. aloes,ſemiuncia I. Hoc epaticis non modo conuenit,ſed ſtomachi etiam ſolutione laborantibus: ita ut aliquando & uentris ſolutione,& uomitu, & frequenti nauſea commoueantur. Quibus ſi hæc adhuc perſeuerent,admiſceo cerotario ſupradicto aut licium indicum, aut œnanthinon facio in ſingulis ſemuncijs admiſceri. Articuli eorum tunc faſciolis conſtringendi ſunt, & ſtomachus alphitis cum uino cataplaſmandus. Si illa indignatio epatis ex conſtrictione magis obuenerit,ut cum tenſione,uel cum duritia loci,dolor nimius partes inquietet,qui & iugulo,& omni parti dexteræ moleſtiam ferat,febres acutas commoueat,uentris quoque procuret conſtrictionem, digeſtionis licet ex leuibus cibis non exhibeat officium naturale, interea ructus frequentes inſuaues habeant, cum [...]rium fatigatione,pallore quoque corporis deformentur: hos primo conuenit iuuari phlebotomo. Item oleo,ubi ruta,ſchæneanthon,papauer,lini ſemen coctum fuerit,calido fomentari. Cataplaſmandi ſunt tẽpore competenti commotionis de hordei pollinibus,ubi diuretica aliqua commixta fuerint: ut aſarum, ut petroſelinum,aut pulegium,aut daucus,aut fœniculi ſemen,& cætera ſimilia in mellicrato, in quo hybiſcus,uel ficus pingues prius coqui debent. Vtimur centaurea poſt cataplaſmata, ex oleo ſamſucino,habente quippiam ſalis,uel nitri,uel naſturcij,aut ſinapis: ſemper attamen ſamſuci neceſſarij omnibus epaticis fuere. Vti tunc conueniet etiam diachylon chalaſtico, cui adipes commiſcendi ſunt: aut certe diaſpermaton. Declinantibus uero accidentibus,tunc etiam malagmate imminebo tali. Guttæ ammoniacę libra I. nigellę unc. III. orobi unc. I. myrti ſemũcia I. cerę libra I. olei cyprini ſiue irini unc. VIII. aceti quod ſufficiat: in quo gutta ammoniaci & ſoluenda eſt,& terenda etiam. Tunc fricamentis, & exercitijs competentibus opus eſt: tunc potionibus,& decoctionibus abſynthij,centaureæ,rutæ agreſtis,ſiue petroſelini, cyperi,uel hyſopi,thymi,& cęterarum diureticarum,æquis ponderibus. Quæ potiones etiam uitioſis ueſicis ordinãtur. Sed etiam aloen ſolam tritam frequenter in mellicrato dedi. Declinante penitus uitio,hanc inſtanter potionem dabo. Caſtoreum,petroſelinum,piper album,cyperum,omnia æquis ponderibus tunduntur,cribellantur,& in mellicrato unius cochlearis pleni,dantur. Omni probatione firmatum, frequenter etiam lupini iecoris combuſti puluerem dedi. Aliqui uero amygdala amara, cum cymino & apij ſemine,æqua menſura omnia cum uino ieiunis dederunt,ad menſuram unius cochlearis: & ſemen intyborum cum aqua calida,uel mellicrato ſimiliter adhibuerunt. Sic & anethi ſuccum cum mellicrato,& cætera quæ huic paſſioni alij collegæ proba eſſe fuerunt atteſtati. Nam & intyba frequenter comeſta,ſemper epaticos iuuere. Si duxerit longum tractum morbi neglectus, omnia adhibeo quæ difficultatem calloſitatis reſoluere ualeant, omni tempore paſſionis exercitijs omnibus ſuperioribus imminebo,

nebo,omnia superiora lauacra concedo,salsos cibos & acres ministrabo.De oleribus autem accipiant cauliculos,lapathum,radices quas raphanos appellamus.De piscibus aspratiles sumant.De carnibus quæ inueniri poterunt pinguiores. Oliuas colymbades,omnia salsamenta,capparon,uinum quod mare transierit.Et omnibus supradictis adiutorijs,emplastris,uel malagmatibus,unguentis, uaporibus, & cæteris uti conueniet.His etiam ardor solis,cum aeris mutationibus multum prodest.Aquarum uero omnium naturalium,uel maris lauacris,eos frequenter iuuari assero.

De ictericis. Cap. XIIII.

IAM multis in locis ictericorum descripsimus passionem.Fit enim ex epatis indignatione frequẽter.quorum nonnulla similia sunt accidentia,sed coloris deformatione sola determinantur. Fiunt etiam ex stomachi uitio: fiunt plerunque etiam ex uentre inferiore. Ergo cum febribus si de epate est ictericus,phlebotomandus est: & mox omnia epaticorum adhibenda sunt adiutoria. Si autem à felle fuerint icterici,purgationibus cholagogis releuãdi sunt,euforbio,epithimo,aloe,petroselino,pipere. Hæc omnia ex æquo miscẽda sunt.& ex eorum puluere,unum cochleare in mellicrato,uel oxymelle dari debet. Purgat eos etiam ciceris albi decoctio: utilius,si etiam ipsum cicer coctum accipiant. Iuuantur absynthij pontici decoctionibus.Iuuantur etiam,si aphronitra alba in uino soluta accipiant: & sulphuris uiui puluerem in ouo ego frequenter etiam dedi.Sed forte aliqua ratio dare cathartica prohibuerit,quæ semper his nouimus non leuiter profuisse,saltem uel uomitibus releuandi sunt. Sollicitius interea præcordiorum cura gerenda est,fouendo epar tumens & incitatum,oleo nardino,melino,œnanthino. Ex lanis succidis fomentans,in balneis cataplasmabo: interea admiscens seminibus,aut absinthium,aut rutam,aut centauream,aut cardamum,uel cætera,quæ epaticis ordinata sunt: quibus urinas pruocantts, tumorem epatis possimus remouere. Vtor specialiter etiam cyprino cerotario,admiscẽs terebinthinam,melilotam,irin illyricam,& reliqua similia,quibus aut diameliloton,aut polyarchion confici consueuit. Cibis nutriendi sunt ut epatici,exerceri,similiter & fricari. Vitio adhuc perseuerãte doloris, omnibus amycticis imminere peregrinationibus,& solis calidi beneficia sustinere suadeo. Aquis naturalibus æque uti conueniet.
Si remotis accidentibus adhuc ille æmulus labor perseuerauerit, naribus infundo elaterium, infundo elaterij succum.utrunque muliebri lacte commixtum. Iuuantur interea utilius, si hæ digestiones uel purgationes in balneis procurentur: in balneis inquam,ubi quammaxime potiones,& cętera semper adiutoria profuerunt.Nam & illic etiam præcordiorum fotus continuo profuit,adhibitus, & cortex colocynthidos in uino calefacto datus profuit. Et struthij puluis in œnomelle similiter,& anchusę puluis ad mensuram unius cochlearis cum aqua calida,& lapathij succus in mellicrato, & decoctio radicũ fœniculi, & cæterorum,quorum est præsidium diureticum. Hanc autem peculiarius potionem in balneis dare consueui.Euforbium,baccas lauri,nitrum,piper,ex æquo contusum, pro causa, uel uirium qualitate in mellicrato: & cum profuisset,in plenam sanitatem imminui.

De splenetiсis. Cap. XV.

IN PLERISQVE passionibus catholicis,siue generalibus curis,prius adhibitis, specialia uel particularia adiutoria melius adhibentur: unde spleni nunc adiutoria prius ex catholicis ordinamus. Oportet initium curæ ex ieiunijs & patientia inchoare.Item cathartico,uel phlebotomo.Post uero his specialibus adiutorijs splenem sic curare conueniet.Aceto,& oleo æqua mensura, cõmixto calido, infusis lanis succidis fomentandus est.Et spongijs posca calida infusis similiter locus uaporandus, cui cinis ex foco tenuis aspergendus erit: & lapides molares ignifacti,aceto extinguuntur,& operti pannis loco imponuntur.Et saccelli de salibus ignitis impositi prosunt, & cataplasmata de hordei pollinibus in oxymelle, cui admiscendus est radicis capparis tunsæ puluis.Et emplastra hæc utilia superaddimus.Guttam ammoniacam,nitrum,mirabolanum, myrrham, sinapi æqua ponderatione omnia miscenda, & temperanda sunt, cum pinguibus ficubus,prius aceto coctis & contritis. Aliud emplastrum.Hordei farina unc.III.fœnograeci unc.III.cartami unc.I.herbæ paritariæ unc.I.ficos pingues unc.VI.cum aceto temperãdum, sicuti superius ordinatum est. Aliud de expertis. Cardami unc.I.iris Illyricę unc.I. gutta ammoniaci unc.I.quod mirabolanum appellamus,resinæ pituinæ frixæ ana uncia semis,sulphuris uiui,auripigmenti ana unc.I.olei sicyonij unc.IIII.aceti unc.III. Datum aliud simile. Resinæ pituinæ, picis briciæ ana libras II.auripigmenti,aluminis scissi,ana lib.II.aceti unc.IIII.olei lib.I.tantum conficies, & uteris. Est consuetum aliud,& spleni,& epati cõueniens in feruore utrorumque,tum etiam præcordiorũ. Crocomagmatis unc.I.ceræ lib.I.olei rosei unc.VIII.guttã ammoniaci lib.I.aceti quãtũ sufficit ad guttam ammoniacam dissoluendam. Hæc omnia emplastra,uel malagmata conueniunt splenibus indignantibus. Quibus expedit ab omnibus dulcibus abstinere.Sanè si splen duritiam adduxerit, quæ de hydrope superuentura plus terreat, etiam his potionibus imminendum est. Acetum scylliticum sub nocte ad mesuram unius cochlearis sorbei debet.Garum calidum bibant,ubi ferrum calidum igneum extinguitur.Aut de utrisque poscam temperatam accipiant,& utãtur decoctionibus capparis,aut lapathij,aut tamarici:aut ubi forte myrrhã infuderis.Ad modũ palęstrę fricari eos conuenit.Cõmodius tamẽ,si saponẽ libentius sustinẽtes,suis quãmaxime manibus defricẽtur.Gestationes,cursus,& cæteros labores appetere

oportet. Dropaces impono tempore competenti, & cætera quæ cyclo conueniunt. Vti lauacris ſalſis, uel bitumineis naturalibus expedit. naturæ etenim frequenter mare plus placet. Ieiunos acceptis radicibus cum oxymelle uomere cogo. Prouidebo omnes diureticos cibos. Vinum ſtypticum ſumant. Dabo antidota diuretica, quibus & ſplen, & epar frequentius procuratum eſt. ut ſunt apium, cicer, gramen, fœniculum, aut ſemen eius, aſarum, daucus, meu, petroſelinum, pulegiũ, & reliqua, quibus antidota uel decoctiones conficiuntur. Febricitantibus ſpleniacis, uinum, uel acetum parcius ingerendum eſt. Apyretos uero his ſubiectis potionibus iuuo. Lupini amari tribus diebus in aceto infundantur, & poſt ex eorum decoctione unum cochlear, uel duo in nocte accipiant. Hoc etiam ieiunis proderit. Purgati uirides lupini cocti, atque combuſti ſatis iuuant. Aliud. Cortex ſalicis, arboris ſemper infructuoſę, in aqua coctus, & datus ut ſupra, continuo medetur. Thuris maſculi puluis cauliculorum ſucco cõmixtus, loco appoſitus, perſeuerando ſatis proderit.

De ſtomachi uarijs accidentibus. Cap. XVI.

STOMACHO, de quo nunc mihi tractatus interponitur, origo eſt, & occaſio facilior uitiorum: quod omnium ſortitus ſit reliquorum membrorum ſibimet famulantium poteſtatem, quibus aut deficitur, aut recte ualetur. Hic, de ſubiectis accidentibus primo quantam moleſtiam ſuſtineat, aduertendũ erit. Patitur defectum cauſis aliquando incognitis. Patitur etiam poſt ægritudinem. Suſtinet conſtrictionem, dolorem cum indignatione uel febribus, duritiã, uentoſitatem, faſtidium, ſolutionem, bulimum uomitus. Ex corruptela autem, & ex continua uentris effuſione fatigatur. Item ex calore immenſo, uel ardore, ut eſt cauſon, unde ſitim ſuſtinet moleſtiſſimam. Frigore quoque, & ſingultu. Aliquando eum etiã cholera cum inflatione ſollicitant. Ex eo lumbricorum origo frequenter fuit procurata. Quibus omnibus, ex ordine adiutoria ſic ordinare curauimus. Ergo ſtomachicos, quos poſt ægritudinem prolixam, ſtomachi defectus tenet, & quod leue eſt, adhuc febriculæ infeſtæ, oleo abſinthiaco calido fomẽtamus, aut nardino, aut ſicyonio, aut œnãthino, aut lentiſcino, cum uino mixto. Item epithima impono unicum ex dialtheõ, & maſtiche, & nardino cerotario. Sic cataplaſmo de dactylis, uel citonijs coctis in uino, cum ſtypticis ſpeciebus, ſicut in epaticorum ordinauimus ſolutione. Sed conſiderandum eſt præcipue, nec ubi ciborum ſit præſumptio, quorum & qualitate & quantitate lædantur, & ex quibus cibis uires nihil proficiant: intendendum itaque, ut & congruos, & moderatos temporibus competentibus ſumant. Sin uero nihil ſub hac ciborum moderatione proficiant, purgatione opus eſt, qua humor quidem ille ſuperius enarratos defectus efficiens, omni modo depurgetur. Hos etiam ex attico melle, uel oxymelle curo. His & fœnogræcũ in uino coctum, & tritum cum adipibus anſerinis impono. Moneo interea, odores inſuaues uitãdos, ſtomachum ſemper peruertentes. Atteſtatione enim manifeſta cognouimus, hos ſemper bonis odoribus iuuari. Cum ergo ſine febribus plena ſanitate eſſe cœperint, uiribus conſulentes, geſtationes competentes indicimus, uina, lauacra, & cætera quæ poſt ægritudinem poſſint corpora reparare. Quos uero repentinus dolor ſtomachi comprehenderit, qui cum grauedine etiam ſcapulis, & dorſo immineat, faucium quoque incluſionem, & ructus difficiles faciat, interpoſitis etiam febribus, his phlebotomo conueniet ſubuenire. Item quietem & patientiam ſuademus, cibos uti febrientibus leues, proprijs tẽporibus ſubminiſtro. Fouemus calidis & mediocribus ſtalticis, non tamen frigidis. Cataplaſmandi ſunt hordei farina, in melle citonijs coctis, uel dactylis immixtis: aliquãdo etiam meliloto. Item cerotario cyprino, habente maſtichẽ, & caſtoreum. Vtor polyarchio, quammaxime in dorſo, uel ſcapulis, quibus partibus commodius adhibere conueniet. Frequenter etiam cucurbitas uentoſas imponimus. Declinantibus febribus, eti[illegible]tiones iam paragoricas dabo: ut cyminum frixum, cum apij ſemine ex æquo tunſum, uel cribellatum, cochleare unum cum aqua calida. Sic abrotonum cum uino dabo. Ipſi uero ſtomacho, pingues dactylos in œnomelle coctos & tritos impono. Si adhuc dolor remanſerit, lac bubulum, & aſinæ, ijſdem ſecundũ conſuetudinem confectum adhibeo. Si nulla ſanè præeunte querimonia, repentinus occupauerit dolor, eoſdem crebro poſt cibos uomere conueniet. Tunc etiã uentoſas accipere, & ſupradictis potionibus propenſius imminere. Declinantibus uero doloribus, geſtationes, exercitia, uel palęſtras, balneas, & uinum cũ moderatione concedimus, quibus uexatum corpus, ad plenam ualetudinem ualeat peruenire. Si duritia innata fuerit ſtomacho ex prioribus languoribus, ficus pingues in mellicrato coctas, & tritas, ſeminibus miſceo, & ex his cataplaſmabo. Cerotario poſt cũ nitro, & ſalibus utor naturalibus. Vti cõuenit holeribus, cũ cibis cæteris, nec nõ & uinũ parcius dabo. Si uentoſitatis moleſtiã ſenſerint, ſicca fricatione iuuandi ſunt. Ieiunos uomere conuenit, cibos pinguiores & calidiores accipere: potiones quoque ex aneſo, dauco, & caſtoreo, abſinthio pontico, ſine pipere, baccis lauri, ruta, cymino: contuſis, aut ſingulis ammixtis ſibi inuicẽ, aliquibus in aqua calida in modũ cochlearis unius adhibeo. Etiam epithimata cõfecta de ſeminibus potionũ ſupradictarũ mixtis, cerotario impono, dropaces adhibeo prõptos in utroque. Tamẽ & cętera adiutoria cycli etiã in dorſo uel ſcapulis applicabo. Faſtidio incidente, locis cõueniet habitare acri ſalubritate temperatis. Ab exercitijs uel fricationibus commodis non quieſcant. Abſinthij decoctionem, uel uinum abſinthites frequenter accipiant. Salſamentis omnibus nutriantur, acrimonijs, ſinapi, & aceto ſquillitico, & ſimilibus cæteris, quæ ſtomacho hanc ciborum recuſationem ualeant extergere. Pręter conſuetudinem uero edacibus, hoc eſt, βουλιμιακοῖς, ieiunantibus, ſomni procurandi, ſunt, largiores cibi, inſuaues & inflationem procurantes: & uini meri potiones dabo. Si nauſeando frequenter phlegmata & cibos

incoctos

incoctos excluserint,quo corpus non nutriendo tabidum fiat,hos cibis nutrio siccis,& acrimoniam habẽtia concedo. Potum frigidum per momenta parce dabo: ieiunos uomere cogo: per uentrem humorẽ de duco: catharticis,calidis unguentis omnia membra pertracto: absinthij decoctionem dabo. Succum stypticum malogranati,aut solius,aut hoc modo confecti. Succi menthæ uiridis partem unam, tribus malogranati succi partibus admisceo,& coquo,ut paulatim pinguefiat,& ex eo unũ cochleare ieiuno pro eligmatio dabo. Si etiam choleram cum cibis uomuerint,omnia cum aqua frigida dabo,ubi myrrha uiridis cocta fuerit. Si nimia etiam uentris effusione fuerint fatigati,malogranata X. citonia X. in aquę sextarijs quinque coquuntur,ut penitus mollescant. Cumque postea exuccata fuerint, separantur: succus uero qui remanserit,cum ad mensuram partem mediam mellis acceperit,coquitur,ut eligmatium fiat: & operabitur similiter. Aliud. Myrrha uiridis in uino coquitur,ut tertia remaneat,cui partem mellis similiter addimus,& conficimus,& utimur. Quibus uero phlegmata supernatant,frequenter acescunt cibi: his bubulam dari suadeo,& cęteras agrestes carnes similiter. Post quæ continuo aceti unum cochleare dari conuenit. Omnes amarissimæ ex absinthio expediunt potiones. Iterum hæc. Piperis, & anethi semiuncias singulas,cymini unc. III. tunsas,& cribellatas reponimus, & ex hoc puluere unum cochleare cũ aqua calida potui damus. Cum autem ijs profecerint,dabo picrã. Exercitijs & gestationibus competentibus imminebo,fricationibus,dropacibus,sinapismo, quibus stomachus à phlegmate liberari possit. Qui calore nimio inquietantur,ut hæc eadem inflammatio stomachum etiam & superficiẽ faciet plus calere, ita ut etiã choleram frequenter emittãt,his hoc remedio succurrendum est. Masticheś uncias II. rutæ siccę unc. I. euripicen unc. I. ut trocisci fiant,arnoglossæ succum admisceo,& eos in singulis drachmis paro: ut ex his uinum cum aqua calida accipiant. Si nimius ardor fuerit,quem causon appellamus, sub quo angustijs interuenientibus, & febrium augmenta fiunt,his aquam frigidam per interualla dari conuenit, & similes cibos frigidos. Articulos eorum manibus calefacio: decoctiones dabo cytoniorum, mespilorum, sorborum,malogranati, menthæ uiridis,uel œnanthis. Si etiam sitire uehementius cœperint, hoc remedio potiantur. Semen cucumeris dulcis unc. II. draganti I. in oui albo infunditur: & cum se resoluerit, tunc seminibus supradictis puluis admiscetur,& collyrijs ex eo factis,unum sub lingua datur habendum: cuius paulatim humor uel succus liquefactus,perueniens ad stomachum,sitim compescere ualeat. Aliud est quod ardoribus expediat,quodque cuiusquam uexatione,etiam febricitantibus frequenter ingessi. Sub glycyrrhizæ uncijs quatuor,unam semis supradicti pulueris misceo, & ouo similiter temperabo, & adhibeo. Nam etiam sola oua cum uino data par beneficium præstant. Quibus autem phlegmatis infestatione stomachus infrixerit,chalasticis unguentis calidis curandi sunt,& potione iuuandi superiore ex mastiche,mentha,& arnoglossa: cui piperis & castorei singulæ unciæ admiscendæ erunt. Nam & cortex radicis,fœniculorum,in aceti uncijs decem & octo coquitur,ut illic omnem succum dimittat: & postquam corticem proieceris,huic aceto partem mellis misces,& coquis,& uteris,ut eclegmate. Similiter iuuabunt & oxyporia confecta ut solent: hoc est,ammeos,careum,lybisticum, apij semen, in uncijs singulis cribellantur,his miscentur piperis unciæ duæ,& mellis despumati quod sufficiat,ut pinguescat: & oxyporium temperetur ex hoc: & ieiuno,& post cibos unum cochleare quotidie ministretur. Sanè singultus frigidus,phlegmate in stomacho permanente,si obuenerit,confectus puluis ex piperis uncijs tribus,& castorei uncia I. simul commixtus,ad unum cochleare,in aqua calida dandum erit. Si de feruore autem, etiã tempore digestionis,odor fumosus quidam, quem aliqui carbunculum appellant, & dolor hos singultus procurauerit,continuo aquam gelidam bibentes,uomitus & sternutamenta prouocent,& acetum si sorbeant continuo sedatur. Etiam papyri radix masticata,frequenter singultus compescit. Item ad stomacum laporem in posca sex folia uitium trita impono. Cum uero nigra cholera stomachum attentarũt, ut ex inflatione molesta,cum aliquibus melancholicorum accidentibus publicentur, continuo inter initia spongiam cum aceto uiscido infusam,eidem stomacho conuenit adhiberi, & hederę folijs in uino coctis,& tritis,cataplasmari. Cibis nutriantur competentibus,ouis, alica, iuscellis pinguium gallinarum, & ungularum porcorum: phasianorum,uel perdicum carnes accipiant. Si uero inflatio illa necdum digesta, adhuc perseuerauerit densior,pulegij herbæ decoctionem cõueniet accipere,aut calaminthes,mixto melle despumato.

De lumbricis. *Cap.* XVII.

CVM uero corruptis stomachi humoribus incompetentibus, sæpe quoque cibis pręsumptis, seu per ægritudinem, seu certe sine febribus, lumbrici innati fuerint, qui aliquando eundem stomachum, aliquoties inferiora possident,hos sic excludendos suadeo. Primo aduertendum est,tres esse differentias lumbricorum. Sunt rotundi, & rubri, sed minus noxij. Sunt latiores, & albidiores molesti. Sunt minuti, & tenues, ut uermiculi, sed sollicitiores. Hi licet omnibus ætatibus semper nasci possint, attamen infantibus frequenter familiares sunt: quibus dare conuenit centauream, uel labruscam, uel santonicum, & epomphalion ex lupinorum farina, aut absinthium ponticum,aut melanthium,aut abrotonum,in mellicrato temperata imponi: cui decoctio ficuum admiscenda erit. Dabo mixtarum decoctionem, & easdem mixtas comedendas permitto. Iuuenibus uero nasturtium cum melle coctum dabo. Raphanos expedit accipere,& succum eorum. Dabo diamoron pro eclegmatio: & eadem hora conuenit sinapi, cum oleo tritum. Bene datur & hydromel tepidum, ex ueteri oleo temperatum.

Et ſuccus ptiſanæ,in quo polypodium coqui debet. Et cornu ceruini combuſti puluis, cum melle datus, continuo lumbricos excludit. Sic menthæ uiridis decoctio,ſic erucæ,ſic caulium,ſic roris ſyriaci, & malogranatorum immaturorum. Cataplaſmata autem adhibeo ex pulueribus,ſicut ſupra,lupinorum, abſynthij,pennarum combuſtarum,abrotoni,& melanthij:& puluis eorum cum aqua calida datus ſatis iuuat. Ἐπομφάλιον uero his ex ſubiectis adhibeo. Fel taurinum cum melanthio, abrotonum tritum cum lacte mulieris,ficus pingues,aut dactylos tritos cum melle deſpumato, commixtos: & cerotarium in quo cymini puluis,uel abſynthij commiſcendus erit. Exercitia pro modo uirium adhibita proderunt. Cibi dādi ſunt digeſtibiles: & per interualla clyſteres acerbiores adhibiti,ſatis iuuauerunt. Si illi latiores infeſtauerint, hos myrrha pinguis accepta continuo excludit: & allium,frequentius ſi comedatur. Sic his etiam omnia acria profuerunt. Nam & uomere cogendi ſunt,& continuo ſcammoniæ purgandi cathartico: ubi elaterion,euforbium,piper,nitrum,coccum gnidium admiſces. Ego uero & magiſtrorum experimento,& noſtro,longo prolato iam tempore,cathartico cum his ſemper utor. Scāmoniȩ unc. I I. combuſtarum pennarum puluerem unc. I. euforbij unc. III. nitri partem ſemunciȩ unius,& omnibus tunſis,cribellatis, cum mellicrato,aut uino dulci unum cochleare ſemper dedi. Salubrius autem contingit, ſi ante diem allium,uel cætera acria edant: allium quidem maxime comedere conuenit.& oleum bibere calidum,ſed ue tuſtum: ut ſuperius ſignificaui. Minutos uero & tenues uermiculos myrrha pinguis ſemper accepta excluſit. His etiam clyſterem expediet adhiberi,& omnes decoctiones ſuperiores calidas, & oleum calidum, acceptum,in roris ſyriaci ſucco,cum aqua calida. Et ſeſeli cum melle,infans felle taurino, uel cetino perungendus erit. Si ſtomachum uero diutius attentauerint, & ibidem frequēter inquietudinem fecerint, ſemper ſales in ore ferre conuenit,ex quibus humor liquefactus,defluat in ſtomachum,qui & omnia inteſtina à lumbricorum moleſtia liberare poſſit. Omnia itaque ſupradicta accidentia, quæ cum ſuis proprijs remedijs expoſui,aut indignanti ſtomacho obueniunt, aut quieto ſedantur.

De dyſentericis, uel neutericis. Cap. XVIII.

DYSENTERICORVM fit cauſa moleſtior temporis prolixitate. Frequenter enim uentris effuſio corpora aſſidua uexatione debilitat. Eſt nanque dyſenteria inteſtinorum uulneratio,cum rheumatiſmo,quæ conatibus,& ueluti deſiderio,& egeſtionum ſuauium debilitate,membra conſumat. Dyſentericorum ergo adiutoria ex ſubiectis compēdioſe percurram,& cibos,& potus, ſeu potiones, uel antidota, & cætera quæ nonnullis ordinandi erunt. Cibus inquam conuenit,panis mundus,ſiccus, aut Cyprius, aut Alexandrinus,uel potius Africanus: ſucci alicæ,milium,oryza: quibus concoqui debet aut caprarū adeps,gummi,aut ſymphyton,aut ros ſyriacus, aut certe ichthyocolla: ſic etiam lac bubulum conuenit, oleum uiride his frequentius miſceo. Expediunt caules decocti,plantago,portulaca,polygonon,ſymphyton. Horum omnium quammaxime folia, uel mellis cymi, ex oleo & aceto conditi: oua in aceto cocta ſorbilia conueniunt: & ex uitellis eorum patellæ,perfuſæ cerebellorum puluere, aut gallarum, aut roris ſyriaci. Piſces,aut capones,aut lepores,aut mugiles,& cæteri ſicciores. Caſeus uetuſtus proderit, niſi tibi magis recens libuerit. Lac aſinæ in dyplongio coctum profecit,& bubulum ſchiſton iuuat, & confectio ex lapidibus fluuialibus. Sic lac caprinum ſyluestre facit. Si carnes dandæ ſunt,iuuat phaſianus in poſca decoctus,palumbus matri ſubductus,turtur,& lepus,& cætera ſylueſtria ſicciora,maxime uolatilia. Quæ enim neque uillarum,neque urbanorum uſum habent,natura profecto ſicciora conſiſtunt. Mala citonia conueniunt in uino cocta,meſpila,malogranata,paulo immatura,amygdala,dactyli thebaici,& his ſimilia. Potus uero,licet primis diebus aqua bibenda ſit,parcius attamen communicandum fuerit Tyburtinum, Surrentinum, Marſicum, Siculum,in quibus primo ferrum ignitum infundendum eſt. Sin uero confici uiua placuerit, ſit myrtinum, ſit œnanthinum, ſit cum meſpilis,ſit cum ſorbis,ſit phœnicite. Quæ tamen omnia in uaſis picatis reponenda erunt. Omnia quidem de cibis percurri, ſed melius,ſi unius ſpeciei ſubminiſtrētur. Nam ſi de ſingulis in ſimul commixtis reponas,in ſtomacho digeſtiones impedient. Potiones uero, uel antidota, cornu ceruini combuſti puluis,in aqua, aut in uino ſtyptico datus iuuat. Sic coagulum leporis in uino ſimiliter. Sic uentrium caponum, uel anſeris, uel cæterorum agreſtium, membrana combuſta interioribus conueniunt,& ros ſyriacus tunſus,& roris ſyriaci flores,& malogranati,& ſucci herbæ polygonij,& arnogloſſæ, acaciȩ, hypociſtidos, ut tibi uiſum fuerit, miniſtrādi ſunt. Trociſci uero, aut emplaſtra, andronius, aut diaſpermaton, & cætera de experimentis. Et ſi putredo uulnus attentauerit,inijciēdus eſt atheneus ueluti cauſticus puluis ex auripigmento,calce uiua,ſandaraca, charta combuſta confectus, cum uino ſtyptico, uel ſuccis herbarum ſimiliter conſtringentium. Adiungitur frequenter etiam lac, in quo licium indicum ſoluitur, & uinum in quo cantabrum coquendum eſt,aut ros ſyriacus,& cætera ſimilia prædictis. Potionibus uero ſupraſcriptis, conuenit aromatica commiſcere quamplurima,quæ ſtomachi uires nutriant. Omnia etenim hæc etiam uentris poterunt continere reſolutiones. Et diuretica dyſentericis proſunt,maxime dum meatus fit illius rheumatis. Deriuatio etiam hypnotica conuenit,quæ ſomno ſuperatis uiribus corpora dimiſſa cōſtringit. Semper enim importunæ uigiliȩ,corpora rheumatizantia fatigarūt,ſi his uſtio innata fuerit. Eius remedium in Euporiſto noſtro inuenies. Nam etiam unguenta dyſentericis frequentius profuerunt ex oleo melino,nardino, œnanthino,maſtiche,myrrha,œnanthe,acacia. Et cætera ſimilia commiſcendo: cataplaſmata ex dactylis,citonijs,& cæteris mixtis ſtypticis temperata: adhibeo, & emplaſtra,uel malagmata. ut diatheon,aut bar-

baron,

baron, & cætera xerantica. Hæc omnia dysentericorum, etiam cœliacis conuenire manifestum est. Si commotiones, uel pondera perseuerauerint, quæ tenasmodeis appellamus, hæc frequenter procurant uẽtris exponendi suauitatem: sæpissime mitigata sunt ijs, quæ aut in fœnogræci decoctionibus, aut altheæ radicibus conficiuntur. Nam & cerotario hoc frequenter curati sunt. Ex adipibus anserinis, cera, & butyro, & pice bricia, sępe sedentibus post uaporum fumigia profuerunt. Inijciendi sunt aliquando oleo roseo, uel myrteo, & in continenti lemnisci supponendi sunt, in basilicon, infusi cerotatio ex oleo plumbeo confecto. Lanam interea succidam superimpono: quam anadesmos ex more continere debebit. Iuuabunt sanè etiam saccelli, uel cataplasmata, eodem anadesmo perseuerantia, de dactylis in passo tritis, aut hordei pollinibus cum oxymelle. Lac bubulum potui datum, ac linteolo umbilico impositum, sine mora medebitur. Lienteria si obuenerit, quæ ueluti quendam limum intestinis obducit, transitu rheumatismi, ex quo nulla penitus ciborum solennis ualeat digestio celebrari, sub alio nobis ordine curanda erit. Vtor acerbo clystere ex succis ptisanæ, ubi aut colocynthides, aut betæ coquendæ sunt, aut scammonia soluenda. Vtor cum his catharticis. Dabo cibos acerbos, & cætera quæ fuerunt acria. ut allium, & raphani, & cepæ, napæ, sinapi, piper, & omnia salsamenta. Imminebo interea exercitijs quibus uoluero. Impono uentri cerotaria ex oleo laurino, cyprino, uel sicyonio, habentia rutam uiridem, cyminum, baccas lauri, nitrum, uel certe castoreum. Impono polyarchion, aut diaspermaton, quæ tunc iam conueniant: aut naturale sulphur, uel bitumen, & dropaces, & sinapismi, & cætera staltica adhibenda sunt. Ex dysentericis etenim lienterici facti, & uirium fatigatarum intuitu, & temporis prolixi præiudicio, difficile sanabuntur. Nam ex his hydropes frequentius emerserunt.

De hydropicis. Cap. XIX.

HYDROPICI, uel cachectici simili sub diligentia uisitantur. Qui enim propè ex similibus accidentibus fiunt, æquali sub indignatione tumescunt. Hydropicorum ergo difficile, & periculosum negotium est: eoque difficilius, si indigestio totis corporibus superueniat. Labore attamen nimio, & cõtinuis quassationibus exercitiorum, forsitan curabuntur. Hos frequenter febres pertinaces comitãtur: quarum opportune temporibus seruientes, nos etiam adiutoria ordinare conueniet. Febribus itaque sub hac obseruatione desinentibus, iam exercitijs ex paruo labore crescentibus, iminendũ est: subinde fricationibus, solaribus quammaxime, & cæteris uaporibus sudorem prouocantibus: sub quibus omnibus tumẽtibus locis nitrum, aut sales tritos aspergo. Post exercitia, uel labores continuo oxymeliten dabo, aut raphanũ eodem infusum. Quibus acceptis, ex parte uomere cogendi sunt. Lauacris tunc uti conueniet, sed marinis, quibus ueluti membra laborantia foueantur. Interea acria omnia, & salsos cibos conuenit accipere, caules elixos cum salibus. Parcitas cibi, & potus quammaxime continentia instet. Etenim his procuratis, si animosius sustineatur, grande remedium est. Vinum, licet per interualla, austerum tamẽ, & quod sit diureticum dandum est. Si uero multus humor ex putrefactis eorum carnibus aggregatus, uentrem satis adimpleuerit, membris cęteris minutatis, saccellos ex tostis salibus, uel milio similiter, sub umbilico locis admoueo. Et de arena calida in litore hæc loca detergere, maximum interdum est beneficium. Aliqui etiam tritico sic tecti, iuuati sunt. Interea acetum scylliticon frequenter dedi, & siccis fricationibus immi nui. Imposui emplastra reuocatoria, amyctica, maxime autem infantibus competentia adhibenda cataplasma, desiccãtia, ex flore malogranati, & cæteris stypticis, cum lenticulæ pollinibus, passo, & aceto temperata. Aliqui uero scarificauerunt suras eorum, & altiores plagas fixerunt, de superioribus humorem deriuare cupientes, & sub umbilico paracenteses frequentius adhibuerunt: per quæ conueniet exinanire paulatim, ac per interualla dierum, ne subitanea effusio, secundum Hippocratem, continuo periculum faciat. Sanè potiones, uel emplastra probata sæpissime profuerunt, ex quibus aliquod compẽdiosius designabo, emplastrum quod etiam spleneticis sæpe profuit, hoc est. Fœnogræci pollinis unc. IIII. hordei unc. IIII. stercoris columborum unc. IIII. resinæ frixæ libram I. ceræ unc. VIII. acetum quod sufficiat terendo pulueri, qui postea solutis admiscendus erit. Aliud, Semen myricæ, & galbanum ex æquo tunsa miscentur, superaddito quippiam olei, ut emplastri temperies fiat: quod perseuerantius adhibendum est. Aliud. Pilæ cypressi in uino coctæ, & tritæ, axungiæ ueteri colatæ ex æquo miscentur, & imponuntur. Quod si permanserit, satis iuuat. Aliud. Ficus pingues tusas libra unam, & nitri, & absynthij unc. III. hyssopi ceroto admisces: ut emplastrum temperetur, & uteris. Nam & stercoris bubuli puluere, hordei pollinibus mixtis, & cum oxymelle coctis cataplasmabis. Similiter de caprarum stercore frequenter adhibui. Et unguenta sunt utilia hæc, quæ tumentibus partibus, sub sole adhibita profuerunt. Cimolia in aceto contrita, boum stercora cum nitro, & oleo sicyonio mixta, & quippiam uini. Nam etiam has potiones accipientes, sæpe iuuati sunt. Sambuci radicis succus, cum oxymelle datus est, & continuo purgando profuit competenter. Et euphorbij granum, in ouo datum cum pane, corpora hydropicorum, aliquoties similiter depurgauit. Aliud maius purgatorium. Stercus columborum drachma una, rutæ semen drachmis duabus, in oxymelle similiter datur. Inter hæc omnia adhibenda erunt, perseuerantibus exercitijs & laboribus, catholice salutem procurantibus, sub quorum perseuerantia hydropum poterit abigi periculum.

De renum uitijs,& uesicæ. Cap. XX.

RENIBVS longo tempore dolentibus,semper uapores,fomenta,& cataplaſmata paragorica conuenerunt. Diuretica uero ſub initijs obfuerunt. Indignantibus etenim & rheumatizantibus renibus, potionum tranſitus aduerſatur. Declinantibus uero doloribus, beneficijs primo catholicis adiuuandi ſunt, fricationibus,& unguentis paragoricis,& ſiccantibus: etiam cyclicus ordo percurrendus eſt. Adiutorium emplaſtri polyarchion,aut diaſpermaton ſæpe cõuenit. Calamintha tunſa cum axungia,& impoſita,multum profuit. Dabo etiam potiones ex ſtorace,galbano: uuam paſſam,pinguem,purgatã: mixtis diureticis aliquibus. ut petroſelinum,ameos,aſarum,cyperum,daucum,amygdala amara,cum mellicrato. Dedi ego frequenter etiam hyoſcyamon. Interea oportet aquis uti dulcibus,& naturalibus, & cibis nutriri omnibus digeſtibilibus. Dabitur etiam hæc potio omnibus ueſicæ,uel renum cauſis,& pectinis. Semen lini,papaueris dulcis,draganti,in uncijs ſingulis,amyli in duabus tunſis,& cum aqua diuretica temperatis, ut trociſci fiant in drachmis ſingulis. Sit autem aqua diuretica omnibus probata,in qua coqui oportet radices fœniculorum,apiorum,gramen,& cicer uenereum. Sæpe etiam maſticet de ſuperioribus ſpeciebus, quas ad tempus,aut locum habuerit. Aliud,quod & uulnera curet,& urinæ difficultatem aperiat. Ocimi, & agreſtis maluæ ſemina,in drachmis ſemis,& apij ſeminis unc. I. amygdalarum,uel auellanarum ſemunciæ ſingulæ. Omnia trita,melle temperentur. Sunt & cæteræ potiones ſub renum & ueſicæ occaſione, etiam ſplenis,uel epatis,aut hydropis moleſtiam refrenantes,quarum in his omnibus experti ſumus efficaciã. Phu unc. I. celticæ unc. I. dauci unc. I. cinnamomi unc. I. piperis drach. VI. meu drach. VI. aſari unc. I. petroſelini drach. VI. opobalſami drach. VI. croci unc. I. liquiriciæ drach. VI. picis ĩdicę dr. VI. caſſiæ drach. IIII. amyli drach. VI. uuę paſſę unc. I. draganti drac. IIII. uino & melle potio tẽperatur,& dabitur. Interea licet ex oĩbus diureticis ſpeciebus ſuperius cõprehenſis,oẽs ueſicæ uel renũ cauſas poſſe curari ſignificatũ ſit: attamen cum ſpeciale ſit & hoc uitium,uidelicet urinę concluſionem ſuſtinere,huic etiam adiutoria ſpecialia ordinãda ſunt. Herba parietaria aqua cocta teritur cum pauco oleo,& renibus inligatur. Hoc etiam de gramine ſemper factum eſt,& ſamſuco in aqua cocto ſimiliter. Nam ex his omnibus etiam ſedentibus,uaporem pati conueniet. Cotyledon herba in uino cocta, potui datur,& continuo dyſuriam ſanabit. Nam etiam mulieribus butyrum uetuſtiſſimum per peſſum adhibitum,dyſuriam curauit:& mellicratum in quo immaduerint ireos & fœniculorum radices,& carduus coquitur,& datur ad urinarum impedimentum.

De arthriticis,podagricis,& iſchiadicis. Cap. XXI.

EX VNO fonte uitiorum hæ paſſiones deriuatæ ſunt,ſed locorum uarietate,& nominibus determinãtur. Nam arthriticis omnibus,ex articulorum commutationibus,ſubito initium paſſionis emergit. Podagricis uero ex uno prius articulo eſt principium. paulatim uero ſerpẽdo, grauius omnes poſtea neruos,& articulos poſſidens dominabitur. Iſchiadicis autem,ex uno coxæ articulo tormenta ſuppeditantur. Fit itaque rheumatiſmus,licet de phlegmate ſpeciali,natura frigida quammaxime fiat, attamẽ a[illegible] ex humoribus calidioribus aliquando efficitur,& ſic effectus,calefacientes aliquando cõmotiones exuſcitat. Frequenter autem hoc phlegma licet natura ſubpingue ſit,uelut eſt uulnerum ſanies, attamen cum ſe inter articulorum coniunctiones uſu commotionum uiſcauerit,tunc tardi greſſus,tunc dolores uitãdi, tunc tormenta grauiora ſuccedunt. Curantur autem hęc omnia contrarijs ſuis: ut quod forte & ſ[illegible] & tactu calidum commotum fuerit,frigidis interim adiutorijs ab augmentis prohibeatur. Poſtea uero ceſſantibus commotionum temporibus,calidis,chalaſticis,& amycticis recuperentur ij,quibus ille humor uiſcoſus,& pinguis interiora iam poſſidet calefactus,uel tenuatus ab articulis per commotiones frigẽtibus: quibus uero tumor eſt ſemper inflatus & pallidus color,calidis ſupradictis adiutorijs,& amycticis imminẽ dum nobis erit. Monitum te interea uolo,amice chariſſime,quod quando generaliter interioribus mẽbris dolor iuuatus,nexu quodam,ex colliſione humoris uentoſitatisque colligatur,tum in frigidis plerũque difficulter deprimi poterit,uel depurgari: ergo cum uarię emergunt ſpecies motionum, quæcunque expediunt,medicorum coniecturis,uel iudicio,indulgenda erunt. Licet iam ex cõſuetudine ſibi adhibita, melius is qui patitur poſſit iudicare,quem frequentes commotiones,& adiutoria famulantia,medicum effecerunt. Quanquam autem rationabiliter omnia adiutoria,quæ ueluti calidis commotionibus adhibẽtur,uirtute chalaſtica & paragorica eſſe debeant,quo neruorum & articulorum nutriri,& foueri ualeant loca: concedo tamen,ut ea frigida interim adhibeantur quę turborem magis in tempore,quàm mitigationem præſtare poſſint. Quibus quidam, ut ille ait, primo releuari uidentur, poſtea grauius, uehementiusque affligantur. Hoc etenim etiam noſtri Hippocratis nos inſtruxit auctoritas, quod neruos omnes, ſemper frigida nocuerunt. Ergo qnoniam & cauſas, & origines compendioſe digeſſi, curę nunc rationabiles, & adiutoria ordinanda nobis erunt. Eſt nanque in profeſſo, quod omnes ægritudines particulares, ſub corporibus membra nexu quodam familiari amplectuntur, myſterio naturali ut in ſingulis, totius corporis ſubſtantia conſtet,& altera alterius auxilio gubernetur. Ideoque niſi præceptis & adiutorijs catholicis primo iuuentur,aliter particulares cauſæ curari nõ poterunt. Qua de re erit nobis nunc curarũ,pręceptorumque exordium in ſequẽti etiã particulis diſponere.

Conuenit

Conuenit in principio arthriticis,podagricis,uel iſchiadicis, quibus de capite rheuma reſolutũ deſcẽdens has paſſiones fecit,prius ipſum caput oleo roſeo frigido, uel cæteris ſimilibus ſtypticis fomentando conſtringi, & ſolidari : dehinc inferiora tranſitu eiuſdem rheumatis, uel ſedulitate uexata,aut ex oleo calido reſolui,uel depurgari. Item cucurbitis,uel fricatione, uel perunctione phlebotomum præueniendo, uno penitus,uel pleno anno utendum eſt. Sic à carnibus polytrophis,ſic ab uſu uenereo continendo,ſtomachi præ omnibus bona ualetudo cuſtodienda eſt,quo accepti cibi facilius tranſigantur. Vomitus hos nõ longa per interualla multum iuuat,aliquando poſt conſuetos cibos,aliquoties etiam ieiunos,acceptis radicibus cum oxymelle. Hoc modo etiam bulbi ex aqua cocti operabuntur. Hoc ſi etiam poſt cœnam allium accipiant,quod paruo interuallo aqua calida accepta uomitum faciet. Mutationes aeris,uel prouinciarum ſæpe conueniunt. Aquæ naturales calidæ,uel uapores earum ſimiliter. Exercitia ſanè, & labores, uel fricamenta totius corporis & procuranda ſunt,& appetenda utentibus. Etenim humores ſupradicti pinguiores effecti,etiam uexatis articulis dominantur. Igitur quo modo hæc adiutoria compendioſe digeſta ſunt,ita moneo & ſuadeo cuſtodiri debere . Experti enim ſumus , quod plerique ea cautius ab initio cuſtodientes,podagræ uenturæ,ſeu potius iam præſentis uiolentiam uitauerunt : præiudicantes uero iam tempore, & manifeſtis podagricis , cataplaſmatibus ſemper his cauſis competentibus , unguentis quoque uel emplaſtris,ſeu cæteris adiutorijs conſuetis uti rectius eſt:uel certe aliquibus phyſicis magnam ſemper poteſtatem præſtantibus. Nunc uero tranſactis prꝗceptis,uel beneficijs catholicis,quibus cuſtoditis,etiam adiutoria ſingulis partibus laborantibus ordinabo. Iſchiadicis conueniunt prꝗ omnibus uomitus,& cætera præcepta omnium ſuperiorum. Coxꝗ uero dolenti fotus olei ſicyonij,rutacei, uel laurini adhibendus eſt : cataplaſmata quoque natura calidiora. Cucurbitis uentoſis frequenter locus releuandus eſt,acerbius clyſtere inijciendum. Ex hoc enim frequenter ſanguis prouocatus, iſchiadicos liberauit . His phlebotomus in talo adhibendus. Vaporibus,uel ſaccellis imminendum eſt,ex pulegio,ſalibus,uel milio ſalſo . Si uero uel ſtare,uel ambulare potuerint,acopis calidioribus,ſole ſub ardenti fricandi ſunt, in quibus & pix liquida,& oleum ſicyonium,uel cætera ſuperius comprehẽſa miſcenda. ut ſal uſtum,thapſia,nitrum,uel opopanace. Itineris interea laboribus coacti iuuãdi ſunt. Expedit etiam equi uectatio : expedit iniectio in modica quantitate ex oleo amaracino,aut ſyrino,uel laurino,uel glaucino. Si uigiliæ ſanè interuenerint,doloribus perſeuerantibus,ſoporiferas ingero potiones. Cum uero minoratis doloribus cauſa mollior fuerit,tunc uelut per dialemma,dropacibus, ſinapiſmis,& cæteris cauſticis imminendum eſt. Dabo hieram,dabo per cibos helleborum : quæ omnia prodeſſe poterunt , ſi catholicis præceptis rectius ſeruiatur . Hæc etiam phœalgicis rite conueniunt,quibus lumbi dolere conſueuerunt . Igitur quoniam ijs paſſionibus ſupradictis,ex una origine deſcendentibus, ueluti diuerſas cognouimus euenire cõmotiones,ut aliqñ calidas,aliqñ frigidas patiũtur,ſingulis hꝗc adhibẽda erũt. Quibus uero ſub calido tactu pedũ dolor obuenerit,caulium folia in aceto cocta,& cõtrita, & ouorum coctorum media duo,pro cataplaſmate adhibita,ueluti commotionis uaporem retemperant, ſuperaddito quippiam olei roſei : ſed ſæpius tepefacta immutanda ſunt. Etſi cataplaſmati conſueto hyoſcyami folia elixa,& trita ſuperaddas,par beneficium præſtas. Aliud. Ad impetus eorum uaporeos,draganti uncia I. ex pridie in aqua infundes . Item alia die teris , & ſuperaddes æruginis , & aphronitri albi uncias ſingulas,& impones. Aliud. Lenticulam coctam teris,cum oleo roſeo mixtam, & ſimiliter adhibebis . Nam & lactucarum folia trita cum infuſo pane,& adhibita , magnum ad refrigerandum beneficium præſtant. Et opium,& crocus æqua menſura,cum lacte bubulo,uel caprino contritus,& impoſitus , ſimiliter operatur . Et ſi ex oleo roſeo cerotarium miſceatur , hoc idem erit. Hæc de uapore dolentibus ordinaui : cæterum refrigerantibus commotionibus,uapores,cataplaſmata,unguenta chalaſtica, uel paragorica,omnibus & nota ſunt,& conſueta.

IN THEODORI PRISCIANI LIB. III. AD VICTORIAM, DE PASSIONIBVS MVLIERVM, ET CVRIS EARVNDEM, PRAEFATIO.

INTELLEXISSE te non minus nobis arbitror Victoria, artis meæ dulce ministerium, omnem mei operis efficaciam, in quo immemor non sum præfationis meæ, quando duobus libris pares causas pro posui euporiston, officium uidelicet meum in logica disputatione: sed non longe abest ab utroque gynæciorum uisitatio. Et quoniam hæc ratio tota medendi indiget diligentia, solitaneum libellum confeci de mulierum curis: solitaneum inquam, & remotum à publico spectaculo. Et ego quidem te scientia iuuabo. Tu uero, cui communis arridet sexus, & secretum facile inuenit tua conscientia, cum fiducia exercere sedulo gynæciam propositam meo tractatu, & tua diligentia adhibeto medicinam.

THEODORI PRISCIANI GYNAECIA, SEV LIB. III. DE MVLIERVM PASSIONIBVS.

De mammillis post partum dolentibus. Cap. I.

MAMMILLAS cum tensione tumentes, uel dolentes, quod post partum quàmaxime mulieribus euenire consueuit, quas ex eo etiam grauis dolor inquietat, hoc ordine curare debemus. Per initia mediocriter constringentibus uti conueniet: ut est spongia molli, infusa in posca, quæ leui anadesmo continenda erit. Sic etiam dactyli, cum pane in posca infusi, & contriti, sæpe par beneficium præstiterunt. Si uero certa ratione lac prohibendum erit, cataplasmati superiori admiscendum est aut alumen sciſſum, aut herbæ pulicaris semen, aut coriandrum, aut portulaca. Nam & unguenta ex solis earum succis frequēter adhibuimus, cum penna molliore loca tangentes. Si indignatio illa his minime potuerit prohiberi, & lactis aggregatio maximum feruorem locis incusserit, tunc cataplasmatibus chalasticis conueniet imminere, ut est panis in mellicrato infusus, & cum oleo dulci contritus. Similiter etiam de seminibus tam lini, quàm fœnogræci, uel hordei farina, aliquando singulis, aliquando commixtis, & cum adipibus sæpe porcinis recentibus, in mellicrato temperatis. Sanè si pondus cataplasmatis tolerare non potuerit, spongijs mollioribus infusis in aquis chalasticis, dulcibus, & paragoricis, quæ ex hybisco, & seminibus lentis, & fœnogræci conficiuntur, loca tantū modo uaporanda sunt: & impositis continuo lanis, oleo dulci calido infusis, fouenda erunt. Si saniem forte collegerint, iam suis temporibus, & proprijs adiutorijs maturata, aperienda erunt, ut sub una egestione possint penitus percurari. Si uero minime percurari possint, transacto impetu, uel indignatione mammarum, simplex cerotarium adhibēdum est, usque in plenam sanitatem. Sanè si eadem infantem nutrire minime decreuerit, tunc cerotario supradicto puluerem contusi lapidis molaris admiscebo, anadesmum quoque mediocriter stringo, lactis impetum prohibiturus. Quod si lactandi arripuerit uoluntatem, tunc anadesmus laxior, tunc fomenta chalastica adhibenda erunt, quæ lactis non prohibeant copiā ministrari, sed magis præeuntibus fomentis, & uaporibus supradictis, cypero, ouo, & croco in unum contritis, mammillas unguendo adiuuabo. Alij pumicem cum oleo cyprino tritum imposuerunt. Alij cyminum cum aqua contritum. Alij uero fabæ pollinibus uuam paſſam purgatam, & contusam miscuerunt, & ex his cataplasmando, lactis auxerunt fœcunditatem. Sic sesamo trito cum oxymelle, sic cantabro cū similiter in oxymelle, sic de hederæ folijs contritis, sic de ficis pinguibus tunsis, sic de caseis recentibus, tritis cum oxymelle, cataplasmata confecerunt. Quibus omnibus lactis secundū officium procuratum est. Si lactis interea nimium pondus etiam duritiam procurarit, folijs apiorum, uel menthæ, uel caulium cum pane tritis, & mellicrato, illam duritiam resoluimus. Ergo per initia generaliter omnibus mediocriter stypticis obuiandum est: per augmenta, uel impetus, chalasticis uel paragoricis: & licet hac lege medendi omnibus seruiendum sit, attamen mammillarum mollium intuitu omnia moderatius fœminis adhibenda sunt.

De præfocatione matricis. Cap. II.

SVNT uariæ & diuersæ causæ matricem frequentius attentantes, quæ licet sub duabus præcipue principalibus passionibus constrictionis uel laxationis comprehendantur, tamen etiam partim sub certis accidentibus alias causas efficiunt. Huic ergo sub definita lege professionis, quæ cōstricta sunt soluo, resoluta uero (quibus quammaxime & laſſitudo sociatur) stypticis potiſſimum, atque mediocriter frigidis stringo. Quibus autem repentina commotio matricis innascitur, hæ musculorum omnium contractione, & totius corporis dolore nimio quatiuntur: & hac ui sæpe interceptum uocis officium, sub horrore casus, ueluti paralyseos mentitur imaginem: quam paſſionem in græco opere ὑστερικὸν νόσον appellamus. Quo tempore ad illa duo præsidia principalia, omnibus cōclusionis neceſſitatibus subuenientia, recurremus, phlebotomi præsens beneficium, & uentris purgationem. Specialia uero fomenta olei dulcis calida, & aquarum consueta chalasticarum cataplasmata de seminibus paragorica, cum mellicrato. Emplastra, ut diachylon, cerotaria simplicia ex adipibus temperata, & medullis. Peſſaria ex melle & butyro.

Item

Item liuianum, & cera, quorum confectiones fubiectis adiungo. Ex encolpifmis fuccis aut ptifanæ, aut fœnogræci, aut olei dulcis. His articuli & calefaciendi funt, & mollius conftringendi. Ventofis quoque admotis inguinibus, uel femoribus, recurfui, uel inclinationi matricis occurremus. Fumigijs bene olentibus ad inferiora matricem prouocabo, odoribus enim grauibus repercutitur. Minoratis uero fupradictis accidentibus, plena quoque declinatione, manifefto conuenit iam exercitijs aptis fexui commoueri, & aeris, uel locorum mutatione iuuari. His cibi humaniores, his iam lauacra concedenda: uinum attamen fub moderatione.

De inflatione, uel tenfione matricis. Cap. III.

INFLATIONEM, uel tenfionem fi longo tempore matrix ægra conceperit, omnibus fuperioribus chalafticis & aptis conftrictionibus imminebo, fuperaddens cataplafmatibus ficus tunfas, abfinthij puluerem, uel eius decoctionem, epithimata amyctica ex puluere lauri baccarum pyrethri, caftorei, nitri, & cæterorum fimilium, cerotarió commixtorum. Expedit frequenter polyarchion uti. Encathifmata uero, uel uapores ex decoctionibus ftaphylini, dauci, pulegij, uel cæteris fimiliter diureticis procurabo. Inflationibus diu permanentibus, artemifia admifcenda, aut marrhubium, hyfopus, aut baccæ lauri: aliquando cafia, & celtica: ex quibus etiam peffaria conficienda erunt. Nam ex ruta uiridi, trita cum melle peffario fem per utor temperato. Superaddo nitrum, uel aphronitrum, pulegium, ficus pingues purgatas, & contufas, cyminum: fed ad eorum fenfum mordacem, & calidum temperandum, lactis temperabo commixtione. Si uero duritiā contraxerit, quam alibi mylen appellamus, hanc primo ficuti contra inflationem ordinando contexuimus, adiutorijs chalafticis imminens foluere laborabo. Omnibus fupradictis conftrictionum accidentibus minoratis, iam conuenit ex paruo leues attentare geftationes, & fub certa declinatione paffionis, appetere lauacra, cibos humaniores præfumere, & poft refumptionem corporis, anechicis temporibus, omnes ex ordine cyclicas difponere curationes inguinibus adhibendas. Has femper perfolidabit etiam lauacrorum frigidorum confuetudo difpofita.

De arthriticis. Cap. IIII.

CONTINGIT interea frequenter certa, & fpecialis paffio fœminarum, ut aut naturaliter aliquādo claufæ nafcantur, aut uulneribus præeuntibus, ac cicatrice interueniente claufæ fiant, aut præfenti indignationis interuentu penitus concludantur. Si ergo ex caufa præfentis indignationis obductæ fuerint, omnibus chalafticis adiutorijs, ex lege refoluendæ erunt. Sed fi ex uulneribus obductæ cicatrices, aut nefcio qua illa lege nafcendi claufæ fuerint, quod tamen aut digitis, aut oculorum poffit fide probari: tunc à chirurgicis confiderata menfura, referandę erunt: ea tamen intentione, ut hæc patefactio linteolis, aut alijs adiutorijs patefacientibus diutius difterminetur, ne obductæ in fe identidem fciffuræ recentiores, occafionem claudendi protinus fortiantur.

De conceptione. Cap. V.

ALIQVAE mulieres, quæ uoto pofteritatis longo tempore defideratæ afficiuntur, medicos accerferunt, quas effectus elaboratæ cōceptionis, felices & peritas exhibuit. Nofti itaque ò Victoria, profeffionis communis hoc magis effe neceffarium minifterium, quę ex officijs fedulis in his magis rebus experimēto habes, quantum aut gratiæ, aut gloriæ accrefcat medicæ promittenti, fi fufcepta conceperit. Vnde licet infcia non fis huius curæ, conceptionem procurantis: attamen difpofita tibi, confideratis omnibus, ordinaui, per quæ curandum erit. Prius inquirendum eft, necubi officium matricis, aut inclinatum fit, aut conclufum: unde aut modicis purgationibus aperientibus impeditur, aut tempore purgationis, interno rum dolore nimio conquaffatur. Quod fi forte ita res habet, phlebotomanda erit, de talo quammaxime: quo ad inferiora uicinior materia prouocetur. Sic deinde ad ordinationem curæ aduertendum nobis erit, quæ conclufum prius moderate orificium patefaciat, ut purgatione folenni citra offenfam difpofita, & deficcari, & calefieri matrix poffit. His etenim rebus ita defpofitis, conceptionis uota facilius fubfequūtur. Si phlebotomo adhibito necdum tempus fua fecreta cognouerit, tunc oleo dulci, uel anethino, uel rutaceo inguina fouenda erunt: & poft lana, in eodem oleo calido infufa, contegenda. Tunc cataplafmatibus chalafticis calefacienda: quibus admifcebo aut artemifiæ puluerem, aut dictamni: quarum etiam in aqua coctarum frequenter uapores exhibeo. Nam & fumigia uaporatis partibus fupponi cōuenit ex fupradictis herbis, lapide gagate adiūcto. Si his omnibus rite adhibitis, naturalis circa purgationem ordo permanferit, matricis officio mediocriter relaxato, iam adiutorijs conceptionem procurantibus imminendum eft. Continuo igitur cum fe purgatio citra offenfam tranfegerit, ex diachylon, uel liuiano, peffo cum nardino, uel rofeo prius refoluto, encolpifmo uti cōueniet. Et poft matricis delauationem, ex eodem medicamento, & peffo priore, peffarium adhibere continuis diebus triginta conueniet, ufque in diem uenturam alterius purgationis. Quibus tranfactis, liuiano nitrum conuenit commifcere, quod adhibendum erit, poft encolpifmum, ex fubiectis fpeciebus difponendum cardamomum, dictamnum, artemifiam, irim, rutę femen, omnia contufa & cribellata, oleo dulci & plurimo mifcenda funt: ut ex his ante peffarium fomentum adhiberi poffit. Commodius interea fiet, fi huic fomento recentes porcinos adipes, aut anferinos ad-

miſceamus. Poſt quod continuo peſſario tali uti expediet. Ficus pingues in aqua decoctas,& tritas,melli miſceamus: & ex hoc peſſario inijciamus. Deſuper uero liuianum ſuperimponi conueniet. Deinde interſecti nitri glebam accipimus,& in modum balani collyrium factum,molli lana contegimus,quod ſuperillitum liuiano inijciemus. Nullo etenim remedio meliore & magis innoxio,aut corrigi matrix poterit, aut purgari,quàm uſus nitri ſuppoſitione. Poſtquam uero his adhibitis,quę ſufficere arbitror ad omnia corrigenda, quæ impedimento conceptui eſſe poſſunt, iam uti conueniet his duobus ſequentibus peſſarijs aromaticis,conceptionem maturantibus. Fit autem prius hoc modo. Cera alba, adipe gallinarum, terebinthina,& nardino oleo. His omnibus ex æquo ſolutis,coagulum leporis admiſcemus,& hoc poſt encolpiſmum ſupponemus. Aliud uero omnibus experimentatum uſibus,ſequens hoc eſt. Caſſiam fiſtulam, folium,ſpicam indicam, amomum, in uncijs ſingulis,omnia cribellata cum ſtaphylino, aut nardino oleo, accepto coagulo leporis admiſcemus: & hoc peſſario,ordine adhibito, rite eſt maturata conceptio. Iam nunc & ſuperiorum peſſariorum conuenit ſubiungere compoſitionem. Peſſarium diachylon contra omnes concluſiones utiliſſimum & probatum. Lini ſemen,altheam,fœnogræcum,omnia æquis ponderibus in uas nouum mittimus,ubi oleum dulce,& aquam ęqua menſura adijciemus,ut ſemina pertegantur. Quæ cum molli uapore coqui & bullire cœperint,undatio,uel ſpuma quę ſupernatauerit colligitur. Cui anſerinos,uel gallinaceos adipes,& cętera iungimus,ut peſſario moderamentum faciamus. Sic nos diachylon peſſarium cōficimus: quod,ſollicitius ſi fuerit temperatum,unguentum magnum chalaſticum,uel paragoricum faciet. Liuianum uero ſic facimus. Ceræ ponticæ unc. IIII. maſticis unc. I. ſtoracis unc. I. adipis anſerini unc. III. butyri unc. III. medullæ ceruinę unc. IIII. nardini olei unc. IIII. Hæc omnia ſecundum conſuetudinem tunſa,ſoluta autem miſcebimus ut peſſarij temperies procuretur. Hęc eſt ordinatio curę,omnibus mulieribus adhibenda concipere cupientibus,quam breuiter conteximus. Sunt etiam alia quamplurima,ab alijs uarijs coniecturis compoſita,quę magis cauſticis adhibitis,forſitan poſſint purgationem ſanguinis extorquere. Commodius eſt autem ſic impendere officium medicinę, ut cum ſuſceptam cauſam curare cœperis, alia non creetur. Sunt alia duo genera peſſariorum: at ego magis blandis,quàm cauſticis,conceptionis cauſa procurandæ, purgationem ſedare uolo,quàm extorquere: quibus etiam magiſter meus,& purgationem abſque offenſa ſe procuraſſe frequentius teſtabatur, & conceptionis officia perfeciſſe. Ea ſic conficiebat. Opobalſami un. I. peucedani unc. I. ariſtolochię unc. I. myrrhę et croci ſemiuncias ſingulas,medullę ceruinę,& adipis anſerini ſemuncias ſingulas: ſemina ſeorſum quę addenda ſunt cribellantur,& ſolutis ex more miſcentur,& ſic tuſis peſſarium fiat. Hoc primo peſſario exempto,mox tempore ſecretorum poſt balnea ſupponendum eſt: quod duabus horis continendum erit. Aliud peſſarium,cuius ſequens iſta confectio eſt. Opobalſami uncia I. opopanacis unc. I. thuris maſculi unc. II. cinnamomi unc. II. myrrhę unc. I. coſti ſemuncia I. croci,caſſię ana ſemuncia I. hęc ſimiliter contrita,oleo irino commiſcentur,ut paulū pingue fiat: cum uero utendi tempus aduenerit,poſt purgationē & balnea,& peſſarij prioris uſum,uteris neceſſario linimento. Peregiſſe me arbitror quamplurimas ſub conſtrictione mulierum ęgritudines,è quibus ſi quas forte minime comprehendimus, ſub uno & ſimili relaxandi beneficio uiſitandę erunt. Varię etenim pro cauſarum temporibus,adiutoriorum ſpecies poterunt adhiberi,eadem attamen medendi omnibus uirtus.

De abortiuis. *Cap.* VI.

ABORTIVVM dare nulli unquam fas eſt. Vt enim Hippocratis atteſtatur oratio, tam duri reatus conſcientia medicorum innocens officium non decet maculari. Sed quoniam aut matricis uitio,aut ætatis impotentia,ſub qua præpropere frequenter partus euenit,fœminæ periclitantur: expedit prægnantibus in uitæ diſcrimine conſtitutis,ſub unius partus ſæpe iacturā,ſalutem mercari certiſſimam. Sicut arboribus areſcentium ramorum accommodatur ſalutaris abſciſio: & naues preſſæ onere, cum graui tempeſtate, iactātur ſolum hn̄t ex dāno remediū. Vnde breuiter huic loco adnectenda,continuo deſignabo. Si ergo neceſſitatibus,aut ætatis immaturitate,aut uitijs ſuperius comprehendis,pecus molliter ſubtrahēdum erit,his quammaxime conſentio faciendum,ut cataplaſmatibus chalaſticis artemiſiæ ſuccos,aut tuſæ puluerem miſceamus: dictamni quoque ſimiliter. Sic ariſtolochiæ,ſic rutæ ſeminibus: ſic & fomentis,& ſupradictarum ſpecierum decoctionibus factis uti conueniet,quę ſcripta ſunt in cura conceptionis,ac ſanguinem innoxie prouocantibus. His uero ſequentibus aliqui uſi remedijs,duris forſan,corporibus minus obfuiſſe uidentur,qui ſanguinem extorquentes,ſimul etiam uenientia pecora pertraxerunt. Succum rutę uiridis potui dederunt,ad neophyta excludenda. Hanc eandem rutam uiridem,cum rancidis nucibus,& cum melle tritam dederunt,aſſeuerantes pro peſſario apponendum. Interea etiam myrrham, & artemiſiam,& leucoſemen,ex æquo cum ſucco menthæ,potui ſimiliter poſt balnea dari debere aſſeuerauerunt. Item lupinorum amarorum puluerem,myrrhæ,& leucoſemen: quæ omnia ex æquo cum menthæ ſucco temperauerunt,ut trociſcus cōficerent: quos cum decoctione artemiſiæ,aut dictamni dari conſtituerunt. Alij radicem panacis,myrrhæ,aloes,ex ęquo, ſimiliter ſuccum menthę uiridis temperauerunt. Alij collyrium ſuppoſitorium faciētes,ſic ſe hęc innoxie extorſiſſe teſtati ſunt. Myrrhę,& abſinthij, irios Illyricę,radicis panacis uncias ſingulas,gummi unc. II. quas in ſucco fœnogręci infuderunt. Ex quo mixto cum puluere ſupradictarum ſpecierum collyria,uel balanos confecerunt,quos poſt balnea ſupponebant. Nam dictamnum cum uino tritum poſt balnea potui dabant, & continuo penè immaturas animas

excludebant.

excludebant. Sed & ouium fel,in mellicrato dederunt,æque uiolētum. Sic fel taurinum cum nitri combusti puluere,hyſopi ceroto miſcuerunt. Aliud. Hyſopi cerotum. Nitrum toſtum,ciminum ſingularum uncia I. ficus pingues albas bene tritas unc. II. cum lacte muliebri peſſarium ſupponendum temperauerunt. Sed & noſtro peſſo utebantur,ex ſolis pinguibus ficubus tuſis,balanos, uel collyria ſupponentes, quibus nos etiam ſpeciem nitri admiſcuimus: ſed innoxie etiam purgatio procuratur hoc modo. Aliud excluſorium uiolentum. Myrrham tritam,& helleborum felle taurino miſcentes, & temperātes pro peſſario ſupponebant. Aliud. Myrrhę uncia I. ficus pinguis tritę lib. I. galbani unc. I. aphronitri unc. III. omnia trita, tuſæ ficui commiſcebant: & cum uſus forte fuerat neceſſarius,cum melle peſſarium ab ijſdē temperabant. His etiam ptarmica adhibuerunt ex helleboro,ſtruthio, caſtoreo: ut membris omnibus exagitatis, pecus facile extorquere ualuiſſent. Coacti etiam aliorum ſcripta elegimus,inclyta quidem ſub illis neceſſitatibus,ſi ſaltem uel non importunis menſibus ingerantur. Sed quoniam his inconſiderate frequenter ita rebus geſtis,ui & uapore adhibito ſpecierum,hæmorrhoiæ uenerunt,per quas & uulnerationis penè incurabiles fluxus læſas fœminas occupauerunt, ad hæc nos quibus ualemus tandem adiutorijs ſalubribus obuiamus.

De hæmorrhoia matricis. Cap. VII.

HAEMORRHOIAE matricis(licet etiam ex alijs fieri ſoleant) attamen,quoniam omnes una lege medendi curandæ ſunt,ſubiectis earum cauſſis,adiunctiſque omnibus,ut arbitror,ſub cōſtrictione paſſionibus,eiſque pertractatis,ad reſoluta,& ſub effuſione laborantia deſcēdimus. Quæ,quamuis ſæpe chronicarum more cauſarum difficile liberentur,uaporibus conſtringendæ ſunt,ex decoctionibus ſpecierum, omniū ſtypticarum,quas etiam nunc ſubiectas admoueo. Myrti uiridis flore,malogranati cortice,& arboris pini,ſiliquarum folijs,uel baccis lentiſci,ſimiliter roſa ſicca,& galla,rore ſyriaco,& cęteris ſimilibus. Itē encolpiſmis imminere cōuenit ex croco,hypociſtide,acacia, omphacino, lapide hæmatite, lemnia ſphragide: omnibus tuſis,& mixtis decoctionibus ſupradictarum ſpecierum,aut ſuccis polygoni,uel arnogloſſæ temperatis. Poſt uero,ſpongia infuſa in poſca,& ſuppoſita,muniendę erunt. Inguinibus uero,lanas infuſas ſuccis ſupradictis imponi ſuadeo. Expedit interea omnibus ſuperioribus locis uſque in mammillas,cucurbitas ſtalticas ignitas imponere: ſic etiam interſcapulas diu perſeueraturas,ſed molliter detrahendas. Epithimata uero ſtaltica,quæ dyſentericis ordinauimus,imponenda ſunt,quammaxime ex dactylis thebaicis,in uino uel aceto decoctis, ex cerotario commixtis, ſpeciebus quoque,quas noſti competenter poſſe conſtringere.

De uulneribus matricis. Cap. VIII.

SI VVLNERATA ex his matrix fuerit, quibus uulneribus interius putredo frequentius ſociatur: aduertis ex egeſtionibus,quatenus debeas cauſæ ſuccurrere,adhibendo aut trociſcos ex auripigmento,calce uiua ſandaraca,puluere chartæ combuſtę,& cæteris ſimilibus: quos ita conficito & temperato,ex ſuccis omnium ſpecierum ſupradictarum.

De fluxu rheumatis, quem ῥοῦν appellamus. Cap. IX.

SI EX his fluxus perſeuerans ſanguinis,uel humoris,calorem uariātis,moleſtiam fecerit, quem nos ῥοῦν appellamus,his omnibus ſuperioribus imminendo conſtringendus erit,uel deficcandus. Si quis uero eam potionibus curare uelit,habet has potiones,à nobis ſimiliter ordinatas, in his autem qui ſanguinem uomuerunt,aut dyſenteriæ uitio laborarunt,ſi humanius res profecerint: ut ueluti in chronicis mos erat,aliquando commoueantur,aliquando ſub blanda dimiſſione releuentur: quo tempore cycli nobis iā omnis ordo intendendus erit,& arripiendus. Vomitus prius frequentior adhibendus, quammaxime per radicum acceptionem. Exercitijs paulatim creſcentibus imminendum eſt. Aeris mutationes appetendæ. Locis ijſdem pſilothra,paropteres,dropaces,& ſinapiſmos appono: quibus omnibus perſeuerando, uim magnam rheumatis magnis ualeamus adiutorijs ſuperare. Sanè ſi ſanguineus & cum dolore fluxus fuerit, etiam phlebotomio eas expedit releuari,omnibus ſupradictis ſtypticis imminendo.

De gonorrhœa, id eſt ſpermatis effuſione. Cap. X.

EFFVSIONE aliquando etiam ſpermatis ſpontanea,& importuna fœminæ fatigantur, quod in græcis noſtris γονοῤῥοῖαν appellamus. Hæc quæ in uiris,hoc uitio laborantibus,ſuperius ordinata ſunt,etiam fœminis conuenit adhibere. Ordinata gynęciarum diſpoſitione,ſufficere arbitror principalium paſſionum conſtrictionis,& relaxationis cauſis,ex paruis omnibus adiutorijs,competenter adiunctis. Cætera uero quæ artis officio parturientibus aut diſponenda ſunt,aut facienda,uſu magis quàm lectione debes aduertere: ut intelligas quę pertineant ad ſalutem mulierum.

SCRIBENTI mihi de Phyſica ſcientia,qua te maxime delectari intelligo,ſufficere arbitror Menandri comici inſigne argumentum. Apud ciues ſuos cum ſtudiorum annis,magnę ſciē tię laboraret inuidia,produxiſſe in theatrum fertur ſuem,partu plenam (hoc enim in loco celeberrimum Atheniēſis eloquentię auditorium erat) produxiſſe inquam,expectantibus auditoribus, plenam ſuem,ibique eius exectum uterū in euripo fuiſſe proiectum. Cumque interfecti penè,ductu tamen naturę agerentur, Atheniēſes,inquit,uiri, ſi in paruis annis ſcientiam meam miramini , iſtos natare quis docuit? Hinc aduertere datur,Euſebi dulciſſime filiorum meorum,gratum mihi teſtimonium. Valde enim in te amo laboris mei operępreciũ,& quod tu mihi nunc ſcribendi contigeris auditor. Dixi,datur aduertere,quantum naturæ uis pateat in omnibus elementis, eorumque ſemine,atque animantibus,cuius uirtutes non fruſta inter ſe diſſentiunt,aut ſecum copulantur. Alcyonio herba paſtę oues periclitantur:mox,radice eius aſſumpta,liberantur. Mulorum ſanguis potus,uenenum eſt: carnes eorum cibo datę,ſunt remedio. Medentur uentris tormento canes,paſtę gramine. Et horrida ſus nebulam diſcutit,campo pabulata: & iacta per dictamnum, excluduntur tela. Et cerui longęui uita,adeſis mutatur cornibus. Et communes chelidonię,communibus herbis,pullorum ſuorum declarant oculos.
Ad poſtremum,natura omniparens,ueluti adiuncta charitate,cuncta animantia proſequuta eſt. Quę enim naſcendi ſortem tribuit,uiuendi ac ualendi ſubſtantiam non negauit. Eſt enim in omni mundo natura, quę operetur grande ſecretum. Sed illud mirari non deſino,cur irrationabilia,& uagę aues,& agreſtes ſerę,ad beneficia naturę proprius accedant. Supra cōtexti dabitis mihi ueniam operis,patres,priores. Diſputationum enim ueſtrarum rationes,morbidorum animaliū genus,& his ſimilis ætas mundi rudis ignorauit. Pythagoras Aegyptię ſcientię grauis auctor,ſcribit ſingula noſtri corporis mēbra,cœleſtes ſibi poteſtates uendicaſſe. Vnde fit,ut aut contrarijs quibus uincuntur,aut proprijs,quibus placantur,conemur. Hinc eſt,quod & Romani,Febri ædē ſtatuerūt,& quod Quartanas Saturni filias affirmauit antiquitas. In quarum curatione,Democritus inquit,pollutione opus eſſe:ut ſunt cædes,& culpę,& menſtrua mulieris, & ſacrarum auium, uel uetitorum animalium carnes cibo datę,& ſanguinis potus. Nam & epilepſin,quā hieran noſon appellauere,ſic curare pręcipit : efficacię potentiam pręferens , & uitans inquiri rationem. Sed hęc non nos primi prodimus : fateri non pœnitet : communia ſunt, quę cum ueteribus ſentio. Atqui mea quę ſcripſero in ijs duntaxat & nos magis poſteris placebimus. Nec mirum,ſi nulla circa uiuos fama eſt. Sua tempora lector non amat. Hinc eſt illud clariſſimum ſatyrici diſtychon.

Parua coronato plauſere theatra Menandro.
Riſeruntque ſuum ſecula Mœoniden.

Nam & magiſter meus,quo me uſum eſſe pręceptore pręmiſeram,dum uiueret,bellus habebatur, qui nunc orbo toto Vindicianus celebratur. Et profecto nullius unquam uirtus,digne ſuo ſeculo honorata eſt : uel quòd inuidię,fortunęque locus inter uiuos maneat,uel quòd à miſerię orto deſiderio celebretur poſt fata probatio. Herba polygono coronatus,quam quis luna decreſcente ſuſtulerit, dolore capitis caret. Similiter etiam herba illa,quę forte inuenta fuerit in capite ęnearum ſtatuarum. Nam & reliquias bouis potantis ſi quis biberit, moleſtia capitis releuabitur. Spuma uero eius fronti illita lege ſecretiore naturę,graues inquietudines capitis ſedat. Et cornicis cerebrum,quolibet genere acceptum, paria facit. Similiter etiam muris cerebro comeſto,natura omniparens,magnum remedium caput dolentibus præſtitit. Ferulæ quoque combuſtę,cinis,oleo mixtus,frōti uel capiti illitus,inquietudines capitis ſępe ſedat. Tantum etiam de uulturis cerebro,mixto oleo perunctum caput, frequentius liberatum eſt. O quantū naturæ uenerationis debetur. Nam magnes lapis admotus capiti,ex altitudine latentes morbos eripuit? & nidis hirundinum mox expoſitus, atque cum aceto contritus,frontique illitus, par beneficium procurauit? Hęc Phyſica remedia ſufficere arbitror caput dolentibus,& hinc etiam de epilepticis quędam ordinauimus. Remediorum recte adhibitorum efficacia,ſemper cauſarum bonos exitus confirmauit. Latentes epilepticos,gagatis lapidis admotum fumigium,ſemper repentinis caſibus publicauit. Hoc de araneis parietum,hoc de ſtercore canum fumigium ſimiliter facere conſtat. Nam & opertos caprarum pellibus, ſi in aquam ingredi facias litoris,infuſis plantis,& tectis,epilepſiæ paſſio commouebitur. Similiter etiam ſi nares eorū opobalſamo tangas,ſollicitius epilepticos publicabis. Et acaciæ pulueres ſi cum aqua calida acceperint,& ſi continuo correpti fuerint,inſanabiles erunt. Sin uero febrierint,facilius liberantur. Hoc de prodendis,cognoſcendis epilepticis ſcripſimus remediorum,nunc opus eſt ordinatione. Pęoniæ radix magnum præſidium præſtat,ſi continue potata,frequentius odoretur. Sic alicacabi, ſic nycteridis radices medentur. Ex corio frontis aſini, facta ueluti faſciola,eorum articuli conſtringendi ſunt,& dextri eius pedis ungulæ portatus circulus,pari conditione medebitur. Interea caprinas tunc tantummodo carnes comedentibus,camelorum medulla,oleo roſeo reſoluta,tempora capitis, ſtomachus, & totum pectus matutinis horis perungendum eſt. Ex ſanguine muſtelarum unguentum commode adhibitum,par pręſtitit beneficium. In ipſis uero commotionibus,ſi ſanguinem de eius pedum digitis elicias,quoquo pacto, & eius frontem ex eo tangas,& labia,continuo exurgit. Tunc etiam aſini lotio aſpergi conueniet. Addo interea,quod ille ait,ſi mihi fas audita loqui, quod neceſſitas procurandę ſanitatis extorquet,eodem lotio aſini potari eos debere, & hirundinum ſanguinem,cum thuris maſculi puluere,ſub æqua ponderatione,

cum oxymelle ſimiliter ſumere. Sic alij ueteriores ſub certo ſecreto naturæ, excepto capite ac pedibus, cæteras muſtelæ reliquias,atque partes corporis obtulerunt, ex cuius cibi beneficio moleſtiam paſſionis frequentiſſime declinauerunt. Aliud. Vina multum acria, horis matutinis data diebus triginta continuis,profuerunt. Pari forma,etiam ex teſta cerebri aſini combuſta cinis datus profuit. Sic altheæ ſuccus,ſic coagulum leporis,in modum grani erui per dies XXX. miniſtratum horis matutinis, epilepticos liberauit. Nam & mulieribus menſtruātibus,hoc uitio laborantibus coire conueniet. Hęc epilepticorum præcepta,& probata remedij cura diſpoſita,deinde reliqua,ut potero,uaga,& diſſeminata remedia collecta deſignabo. Hybiſcum,& caricas diſcoctas,& tritas diligenter,ubi admiſcueris,admiſces paſſi calicellū plenum,modicum axungiæ porcinæ,quaſi unciam,& pollinem de hordeo,ita ut hybiſci,triti uncias II. caricarum unc. II. non febricitanti admiſceas,cum quantum merum eſt. Febricitanti autem,aquam de hybiſco,& caricis ubi bullierit,hoc cataplaſma impones,& uſque in alterum diem mane habeat. Et item alia ſimiliter facias,per dies quinque. Poſtea diameliton ſolues cum ceroto,& pones: deinde iunges in ipſa diameliton,etiam aliquantulum diaſpermaton:& cum melius habere cœperint,das potionem athanaſiam in aqua calida,& cochlear unum mellis,& cochlear unum aceti. Hoc per triduum facis: & ſi uſus exegerit iterum, repetis cataplaſma. Ad ueſicæ autem dolorem coquis aquam de fœnogræco cum hybiſco, & fomentabis ſuper pectinem,de aqua calida,ita ut ante oleo calido omnia loca quę patiuntur perungas. Quę cum facis,ſedebis ſuper peluim maiorem,& leuiter fomentabis, ne loca contundantur. Poſtea detergis diligenter,& facis cataplaſma de fœnogræco,& lini ſemine,& polline hordeaceo,in aqua & oleo,ac modico melle cocta,cataplaſma inducis,& ponis. Omnia loca cum ipſis quoque teſtibus percooperis. Hoc tandiu facis,donec dolor recedat. Deinde decoquis adarcem,origanum,& petroſelinum,& ſic dabis potionem cū modico melle. Medicamen autem diameliton ſolues cum ceroto molliſſimo, & cum adipibus pollinis, uel porcellinis,& medicamen baſilicon,ita ut ante clyſterizes eum qui patitur,exinaniendo ſtercus totū, & ſic curabis eum. Confectio medicamenti ad matricem curandam,uel menſtrua prouocanda. Primo diffumigatur mulier ſedens,de ſtorace,ante quinque dies quàm menſtrua ei ſolent uenire, & encolpizatur pigmentis,quæ inferius ſcripta ſunt. Diachylon unc. I. baſilicon ſemuncia una,ceræ punicæ unc. I. adipis anſerini unc. I. oleo libyacio quantum neceſſarium fuerit. Species autem ſolues cum oleo liliacio, ita ut medietas cum aqua ſupra focum bulliat, & alteram medietatem cum ſupradictis medicamentis,& olei uapore facias caleſcere,ut ſic ſoluantur. Et cum cœperis uelle encolpizare,antea uentrem eius cura de ſuccis ptiſanæ,fortiter diſcoctæ,immixto clyſteri oleo anethino. Et poſt iſtam iniectionem,ſi purgatio menſtruorum plena non fuerit ſubſequuta,dabis ei puluerem picræ cum uino,& melle,& calide permixtum. Sed ante quartum diem conſuetæ purgationis,ita cura,ut antequam encolpizes, primo de ſucco ptiſanæ decoctæ cum anethino oleo,uentrem cures,& ſic encolpizes: & hoc uſque in diem purgationis,ſi neceſſe fuerit,bis in die facies, & nunquam anhelitum uel dolorem ſtomachi patietur. Hygna dicitur ſolutū collyrium. Et dicitur panchriſton. Facit autem ad multas paſſiones,& eſt approbatum. Ad ſynanchem, penna illita faucibus,eam ſoluit. Vlceribus uero aurium prodeſt cum melle attico,& uino,ęquali pondere ſolutum,calefactumque,ad aures immiſſum,& non effuſum. Vlcera locorum omnium emendat, præcipue tamen oculorum foris illitum: duritijs etiam palpebrarum ſic confectum quoquo modo ſe habeant, ſi penna molliter inungatur,uel tangatur. Aſperitates uero deintus ueteres palpebrarum ſanat: albedines,ſuffuſiones membranarum,de oculis expurgat omneis. Morſus omnium ſerpentum curat:ſiue intrinſecus potui datum in uino,& oleo bono. pari menſura quantum ſufficiet calefactum, ſeu deforis penna illitum,bene ſanat. Cuius compoſitio talis eſt. Aeraminis combuſti unc. II. myſi aſſati ſemunciam,myrrhæ troglodit is unc. I. croci ſemuncia,paſſi cretici heminam,piperis communis ſemūciam, uini aminei cādidi quod ſufficit. Vniuerſa cum dimidio uini in mortario teris,per dies numero XXII. Proinde reliquū uinum permiſcens cum paſſo cretico coque. Agitatum tranſcolas in trullionem,ſed immittis ſimul ſupra memorata de mortario,in ipſum trullionem: tunc uero leuioribus carbonibus impoſitum trullionem omni hora agitas,ne illa quæ grauiora eſſe uidentur,in fundo remaneant,& comburantur: ergo mouenda ſunt ſine intermiſſione. Et cum feruendo,in modum mellis deuenerit, infrigidatum uaſe uitreo ſeruare debebis. Ad conceptionem. Leporis uuluam aſſatam teris,& dabis in uino mero,in balneo ſabanis inſidenti bibere,ieiune. Si ipſa die uel nocte tacta fuerit à uiro,concipiet. Ad conceptionem experimentū. Nardum aſianum,uuam uero paſſam creticam purgabis,ut tollas grana quæ habet,& myrrhæ troglod itis modicum,teris diligenter more collyrij. Sic enim probabis. Ad roſtrum applicas,& labia inde fricas, ſi dulce eſt: ſic mulier utatur. Si uero amarum,adauges uuam paſſam,& cum lana peſſarium factum ſuppones per dies XXX. Etiam ſi στεῖρα eſt,concipit. Et pariter præparamus uiro. Rutam agreſtem tere, & inde ueretrum line,ſtatim excaleſcit. Poſtea ſi non pauſauerit ueretri tenſura,idem ueretrum oleo unges. Inguina ſi à caballo indoluerint,oleo roſaceo tanguntur in balneo,& extra balneum. Si autem cum rubore nimio,aut uſtura fuerint,cum ceruſſa permixta liniantur. Ad perniones. Alumen ſciſſum in aceto acri infundis,& poſt diem agitabis,& pedem perunges. Ad lumbricos. In ollam fictilem mittis mētham uſque ad medias,& deſuper myricas,uſque ad ſummum,& implebis ipſam ollā aqua,& decoques omnia. Bibere dabis habenti lumbricos ieiuno,omnes per inferiora egerit. Ad menſtrua mulieri prouocanda. Rutę ſucci cyathum unum calefactum ieiuna bibat. Fortius autem prouocat,ſi ieiuna lauetur,& ſic biberit,antequam balneum intret. Sanguis ſi huic currere cœperit,ſurculus ipſius rutæ, de cuius folijs ſuccus expreſſus eſt,in ignem mittatur,& ſanguis ſe ſtringit. Potio ad luem. Cucumeris ſyluatici radicem quan-

tum habueris,mittis in mortarium,& teris cum folijs,tenerioribus ſemperuiuæ,apij,& coriandri. Cum
bene triueris,adijcies mel,& grana piperis imparia,quot uolueris:& uniuerſa temperabis,& ſtanno ſerua-
bis,& ieiunus uteris Et ſi quis apprehenſus fuerit,hanc potionem cum acceperit,ſtatim foris exit omnis
lues ab illo,& ſanus erit.Sed & qui epulatione uſus fuerit,aut qui ſeruierit ei qui lue tenetur , nunquam
noceri poterit. Chalaſticum quod oſtendit Titianus uir clariſſimus,imponendum in aluta pedibus dolē
tibus,& ligandum faſciola,& deſuper udones induendos.Ceræ punicæ unc.I.reſinæ frixæ , pon.I.reſinæ
terebinthinæ unc.I.axungiæ porcinæ ſine ſale,de porcella uirgine,uel etiam de pluribus pond.I.hæc o-
mnia in cacabo ſoluis : mittis poſtea ceram,& deſuper nitri alexandrini bene nitri unc.I.& agitando be-
ne commiſcens,ſeruabis in fictili. Ad hemitritim, unde fiunt cardiaci , & phrenetici . Mala cytonia ſicca
trita lauato,& mittes in ollam nouam cum aqua fontana,& decoques,& ipſam aquam bibere dabis.Anti-
dotum diarobum facit ad pectoris dolorem,& ſtomachi,& iocinoris,ſplenis,ueſicæ , ad hęmoptoicos qui
ſanguinem uomunt,uel expuunt,ad indigeſtionem,inflationem ſtomachi,tuſſim ſiccam: & ad tuſſim ſu-
ſpirioſam,id eſt,qui fortiter ſuſpirant : nauſeæ prodeſt , & ſaliuis abundantibus.In his neceſſitatum uni-
uerſis doloribus,cochleare plenum ieiunus manducet : per triduum ſenties beneficium. Cuius compoſi-
tio talis eſt.Maſtiches,petroſelini macedonici,oxypiperis,quod in uſu eſt unciæ ſingulæ.Item hyſopi cre
tici,irios Illyricæ,rutæ uiridis unciæ binæ,nuclei pinei unc.IIII. Quę ſicca ſunt,tundi & cerni debent: ru
tam autem cum nucleis pineis,& maſtichem,in mortario fictili aſpero detere.Hæc,cum bene fuerint mala
xata,poſtea quæ ſicca ſunt iūgantur,& terantur ſimul.Deſuper autem mitti oportet mellis ſummi, quan
tum ſufficit : uniuerſa confecta in uas uitreum miſſa,ſignataque ſeruari debent. Decomai antidotos Te-
rentij Eutychiani diateſſarō.Facit ad digeſtionem,& ad urinam prouocandā,& colum. Cuius confectio
talis eſt.Petroſelini macedonici,piperis,inulæ , fœniculi ſemina ęquis ponderibus tuſa,& cribellata,melle
bono ſufficienti deſpumato terendo iunguntur,& dolio uitreo ſignata ſeruantur:cum neceſſe fuerit,da-
bitur ita.Ad digeſtionem cochleare plenum comedendum . Si autem mane ſtomachum indigeſtū habet,
ſimiliter cochleare plenum comedat.Ad urinam uero prouocandam,in balneo,uel in ſole ſtanti,cochlea-
re plenum ſoluis,in duobus cyathis aquæ calidæ,& bibendum dabis. Colicis quoque in aqua calida , ubi
apium fuerit decoctum,ſolutum,plenum cochleare bibere dabis: triduum tribus poſt cyathis aquæ ſalſę.
Antidotos faciens ad omnes dolores interaneorum.Hyſopi cretici unc.II.calaminthes creticæ , pulegij ,
ſine fumo,petroſelini,macedonici,ſiſeleos uncias ternas,apij ſeminis unciam I. libyſtici ſemūciam, thymi,
hiſpani florum unc.I. piperis ſemunciam, gingiber ſemunciam,tuſa & cernita commiſces cum melle bo-
no deſpumato,& confectum,uitreo ſignatum ſeruabis.Ex hoc ieiuno dabis cochleare plenum. Diamo
ron ἁπλοῦν.i.ſimplex.Mora ſyluatica triduo in cacabo mundo habentur.Poſtea exprimuntur ex his ſex-
tarij ſex : quibus iunguntur mellis ſextarij tres commixti : ſimul colantur,& in cacabo ſtannato coquun
tur ad tertias Seruatur in dolio uitreo.Datur ex hoc ad uulnera faucium,dentium dolori.In acerrimis fe-
bribus cōſtitutis,tēperatus ex aqua calida,uel ex frigida. Sed in aures hulceratas ad cochleare fundetur,&
obturabitur lana.Diamoron ſebaſti,id eſt,ſuccus de moris ſyluaticis , quæ collecta in cacabo triduo ſint ,
quarta die experimendi : ex his ſextarijs ſex,croci unc.II.alumnis ſciſſi unc.II.corticis malogranati unc.
II.ſuccus de moris,& mel,& ſuccus labruſcæ bene commiſcentur,& colantur,& deſuper imponunt trita,
& cribellata, & iungunt . Crocus ante triduum infunditur in ſucco labruſcę,ut facile teri poſſit.Decocta
ſimul uſque ad tertias,uitreo ſeruanda ſunt.Facit ad faucium uulnera,& totius oris : ſed & ad carnes quæ
ſupra dentes naſcuntur. Acopum diaciſſum . Baccas lauri numero c.pilas cypreſſi numero XX.herbæ
ſauinæ foliorum libram I.reſinæ pituinæ lib I.germinis hederæ unc.IIII.olei ſabinenſis lib.IIII. fœno-
græci ſextarium I.ceræ rubræ lib.I.præter hæc gummi,reſinam, & ceram,in cacabo infundis in aq[illegible] fon
tanæ ſextarijs II.& olei libris IIII.per triduum : quarta die decoques,quæ infuſa ſunt,leui foco,quandiu
aqua abſumatur.Gummi uero teres cum oleo modico iam cocto,uſque ad leuitatem reſinam autem,& cę
tera cum reliquo oleo reſoluta leui foco,colabis,& tepefactum ſupra gummi immixtum,agitabis de feru-
la . Quod medicamen,dolio uitreo ſeruabis.Facit autem ad totius corporis frigorem & ad iſchiam,& po
dagram utiliſſime prodeſt. Ad ſanguinem uomentes.Semen ſalicis unc I.tritum cum uino auſtero, per-
mixtum ieiunus accipiat.Sanguinem reſtringit,& uitium emendat. Confectio ſaccomellis. Vuæ acer-
bę ſuccum ſextarios II.quem ſuccum cacabo ſtanneo per triduum ſeruabis, ſupra miſſis grauis ſalis mari
ni tribus,ita omnes fæces in fundo reſideāt.Exinde mittis ſucci limpidi ſextarios II.mellis deſpumati ſex
tarios III.Coques leui foco uſque ad tertias.Quod de ferula agitabis, frigidum factum, uitreo ſeruabis.
Facit ad nauſeam reſtringendam,& uentris fluxum,& initia eorum qui ſanguinem uomūt.Sed & dyſen-
teriæ incipienti,cum aquæ puræ menſura dabis : febrientibus tepidum,cęteris frigidum. Ad ſanguinem
de ano fluētem.Malogranati corticem tuſum,& bene cribellatum , in aquę calidę cyathis II.totidemque
uini,& cochlearia ſingula pulueris per triduum da bibere,& reſtringit. Ad dyſentericos.Ouum gallina-
cium cum aceto friges,& das manducare ei qui patitur per dies ſeptem. Ad dyſenteriam. Fragmenta de
mola ignifera facies : & cum bene incaluerint,lapides ipſos in lacte caprino extingues : & illud lac bibere
dabis. Ad eos qui cum tormento urinam faciunt.Siſymbrium ex aqua coque,& tere limpide,& da. Bi-
bat cum careno ieiunus,ex aqua ſupra memorata.Ad lumbricos.Herbam centauream decoques ex aqua,
in olla noua,& dabis per triduum : bibat cyathos ternos,uel quinos.Ad omnia etiam interanea facit. Ad
capillos in capite raſos,ut ſpiſſi renaſcantur,qui ex infirmitate graui ceciderunt. Caput nouacula eraden-
dum,& liniendum ex hac unctione,cuius compoſitio talis eſt . Thus dacicum ,gallas, inulam, myrti nigri

ſeminis uncias ſingulas,omnia tundis,cribellas.Poſt ladanum in uino uetere infuſum , unc.II.per triduũ
deſuper in mortarium miſſum adijcis,& ſimul cõteris uſque ad limpiditatem . Cumque ſpiſſare cœperit,
tantum nardi boni campani deſuper mittis,ut in modum ceroti ſtrictioris deueniat.Perfectum plumbeo
reponitur uaſculo . Vteris poſt raſuram quouſque capilli denſentur. Ad denigrandos capillos . Gallas
acerbas numero X. ſpicam celticam,muſcum gallicum,myrti nigri ſemuncias ſingulas : oua coruina tria,
gallas,ſpicam,ſemen myrti,tundis,cribellas,& poſtea in mortario medicinali teris,cum uini ueteris quarta
rio uno,per triduum:quarta die deſuper adijcies oua,& in uino commiſcebis.Confecta plumbo ſeruabis.
Quando uti opus eſt,oleo lẽtiſcino,& uino ueteri reſoluta infectione uteris,ita ut ſolutior ſit,& poſſit o-
mnibus adhærere capillis. Sanè ſub hora infectionis oleum intra os habẽdum eſt,ne dentes nigrentur. Me
dicamentum Phiſophiani,quod dicitur cyſopharmacum,unice faciens ad paſſiones has. Ad ulcera chiro-
nia,ad ulcera recentia,ad luxatum,ad præciſuram,ad ſcabiem in capite,ad parotidas,ſeu glandulas, ad ulce=
ra naturæ,ad contuſionem & tumorem,ad deiecta,& fracturam,ad carbunculum,& furunculum. Etiam ſi
in mammillis mulierum ulcera,uel durities natæ fuerint. Ad faucium tumores aforis,ad ſcabiem, ad rhaga
dium,ad exochadium. Cuius medicaminis compoſitio talis eſt. Ceræ rubeæ,& ceræ punicæ, libras ſingu-
las,opopanacis uncias II. Oleum aũt ſecundarium,pinguiſſimum tantum mittere debes,ut pigmenta te-
gantur : reſoluta in cacabo mundo colabis,& ad ſupra memorata uteris. Diaherpillum acopum. Serpil
lum,fœnogręcum,iunci radices,roriſmarini libras ſingulas. Hæc omnia in uini ueteris ſextarijs quinque
infuſa ſint diebus quinque , die ſexto olei ſabini mittis ſextarios quinque , leui foco impoſitum : eo uſ-
que coquitur, ut uinum abſumatur. Poſtea mittis ceræ punicæ,uncias XIIII. Facit autem podagricis,
arthriticis,ſpinę dolori,iſchiadicis omnibus mirifice prodeſt. Et diacitriũ acopum,cuius confectio talis eſt.
In cacabo aquæ feruentis deponitur alia ollicula ærea , ita ne aqua illic intret olliculæ : cui hęc mittenda
ſunt. Citreum uiride acerbum,peucedani uiridis pond.I.olei ſabini ſextarij II.ſub ipſa die ſimul coquun
tur ad feruorem aquę bullientis : ollicula habeatur,ubi citreum eſt cum cęteris. Poſtquã hęc decocta fue=
rint,oleum colatur in cacabo,& deſuper mittitur cerę punicę libra I.agitatur quouſque ſoluatur cera.
Confectum in uas uitreum reponatur. Facit ad ea ad quę & diaherpillon,id eſt,podagricis,arthriticis,ſpi
nę dolori, & iſchiadicis. In aure uulnus ſi fuerit,excauas malũgranatum,& mittis illic myrrham,pediaſi=
mos,mel,& acetum,& ad dimidium coquis,& eo mittis tepidum,per folium lauri,oteniten,ſanat. Alij pro
myrrha aphronitrum mittunt. Ad hydropem. Vituli maſculi ſtercore cum aceto acri permixto , ſpiſſe
uenter liniendus eſt:ita tamen,ut ante ipſe hydropicus toto corpore dropacetur. Ad hydropem. Squil
la,id eſt,bulbus ſub prunis furno aſſatur. Deinde circumpurgatur,& medietas eiuſdem bulbi in aqua co-
quitur : poſteaquam coquendo colorem mutauerit,tollitur. Ex quo bulbo ſcrupulus unus , & dimidius
teritur cum oxymelle: tribus cyathis calefactum,bibendum datur. Omnem calamitatem per urinam eua-
cuat. Ad hydropem. Lomentum fabacium bene cernitum,& cineres de fornacibus optime cernitos, æ-
quis ponderibus adunatos,in aqua calidiſſima conſpergis,& facis cerotum in modum cataplaſmatis: indu
cis pannis duobus,ita ut unum habeat in ante , & alterum retro : omnem calamitatem humoris , aut per
anum digerit,aut per urinam. Ad hydropem,quod monſtrauit leoparda. De lupo .ſi uiro,de maſculo ; ſi
mulieri,de lupa,remedium faciendo,cor ſeca totum,& pulmones. Omnia ſimul comburis,ita ut carbones
fiant : quę teri,cerni,id eſt,cribellari,& in puluerem redigi debent,& uitreo ſeruari ſignata. Cum neceſſe
fuerit,uinum bonum,ſed non uetus mittis in ollam fictilem nouam, & de pulegio quod fumo tactum nõ
eſt,facies faſciculum,& ex eo facis agitari ipſum uinum. Poſteaquam perbullierunt,facies potionem,& te
pefacta potione cochleare plenum pulueris das bibere ei qui patitur,per triduum. Ad hydropem. Quod
monſtrauit uxor nomenclatoris. In ollam fictilem nouam mittis unam radicem de coſto,& de folio malo
bathro tres ſurculos craſſos,& faſciculum qui de publico emi debet fœniculi : bulliant hęc omnia in olla
cooperta. Ex eo mane unam potionem bibat,& ſero qua hora ſe collocat unam. Ad hydropem , potio
expermentata Cornelio. Scyllę purgatę,id eſt,bulbi crudi minutatim cõciſi pond.I.uini aminei uetuſtiſ-
ſimi ſextarios III.in fictili per triduum infundis,& uas die quarto foco leui imponis, & coquis quouſque
uinum ad tertias ueniat. Sublato uaſe de foco,partes ſcyllę proijcis expreſſas, ſuccum uero uitro ſeruabis.
Ex hoc quando opus fuerit quartarium hydropico ieiuno calefactum dabis. Locis autem externis tumen
tibus,aut inflatis,aut humore plenis ſtercus bubulum cum parte aceti reſolutum , ſpiſſe imponis tandiu ,
quouſque ad limpidam ſanitatem patientia loca perducas. Sanè de ſucco priore ter ſingulos quartarios da
bis,id eſt,triduo,intermiſſis ſingulis diebus. Ad hydropem,quam frequenter experimentauit Eugamius.
Confectio. Columbi agreſtis,uiui,integri,cum pennis ſuis exuſti,in olla fictili in cineres conuerſi: & ex ijs
quantum tribus digitis leuare potueris,& herbę ſabinę,tuſę,cribellatę tantundem,& myrrhę trogloditicę
quantum tibi uidebitur,in uini meri aphri calefacti cyathis duobus,ieiuno digeſto bibendum dabis. Pri-
mo tamen die ſentiet beneficium potionis,ita ut per urinam ſatis mittat. Alij incipiunt ſubito , & per na=
res mittere humorem. Ad dolorem uentris,& ad tortionem experimẽtatum à Cornelio. Calaminthę,
nam ſic eſt herbę nomen,pulegij ſicci ſine fumo,petroſelini,libyſtici , uncię ſingulę : ſiſeleos,apij ſemen ,
gingiber,iuniperi,thymi hiſpani,piperis,quod in uſu eſt,uncię binę, mellis optimi deſpumati quantum ti
bi uidetur,omnia hęc tunduntur,cribellantur,& in melle deſpumato coniunguntur . Reponuntur in ui=
tro . Quando uero opus eſt, in aquę calidę cyathis tribus,ubi apium fuerit decoctum,dandum antidotũ
modo nucis auellanę. Τὸ διαλθαῖον, ſi ſub hirco ſcabies exierit,aut duritias facit, & ad loca dolentia uniuer
ſa,pręcipue tamen ad humores,& duritias,& apoſtemata prodeſt : ęque carbunculis , clauulis , & furun=

culis.Cuius compoſitio talis eſt.Spumæ argenti,olei communis,libras ſingulas,galbani unc.IIII.ceræ rubeæ,reſinæ terebinthinæ libras ſingulas,hybiſci radicis faſciculos IIII. Spumam argenti cum oleo in mortarium mittis,& teris uſque ad ſummam limpiditatem. Reſinam,ceram,cum galbano , foco leui impoſita ſoluis in cacabo : deinde colas,& iungis cum ſpuma argenti & oleo detritis.Hybiſci autem radices detergis,& poſtea lotas in pila tundis,& in mortario fictili,piſtillo ligneo teris, quouſque bene ſit detritum. Paulatim iungitur cum ſupra memoratis,& terendo adiuuantur : confecta in fictili ſeruantur. Muſæ trochiſci uirtus prodeſt his paſſionibus : capitis dolori,& oculis ſæpe rheumatizātibus,ſi ex aceto reſoluto,tota frons liniatur. Auribus humore plenis,aut uulnera habentibus ex uino auſtero , & melle reſolutum,auribus infunditur.Gingiuis putridis,aut ſanguine plenis,uel dentibus luxatis,in puluerem detritus aut digito,aut melle intra os mittitur.Narium ulcera inueterata diuturno humore, ex uino auſtero reſolutum,& intermiſſum ſanat. Vlceribus omnibus forēſibus,cum linteolis lĩnitum,& impoſitum prodeſt. Fluxui uentris ex ſanguine affellantibus,ſeu raſuram cum putredine facientibus,ex uino auſtero cocto in myrto,quantum ęſtimaueris,uel certe quaſi merum,per peſſarium inijcis,mirifice prodeſt. Ad ulcera chironia linteola infuſa imponuntur : & ad carcinomata,& ad omnia uulnera uetera . Ad naturam dolentem in aqua tritus ſpiſſus liniatur,& linteolum infuſum ponitur. Paronychijs ex aqua tritum ſæpe inunges.Cuius trochiſci compoſitio talis eſt. Aluminis ſciſſi unc.III. aloēs indicę unc.III.myrrhę unc.II.croci unc.II.crocomagmatos unc.III.calchanthi II.malogranati caliculos qui primi naſcuntur, antequam poma fiant unc.IIII.æris floris unc.II.Cortices tundis & teris : crocum aut uino amineo , aut phalerno infundis.Quod alio die tollis de uino,& in mortario teris.Cum tritum fuerit,adijcis & cęteras ſpecies deſuper,& ad menſuram cochlearis conteris,cum melle ſufficiēte,& uino bene ſubactum. Ex eo trochiſcos facis ſiccatos,& in aluta molli ſeruabis,& loco ſicco reponis in uitro : ad ſupradicta de experimentis.

Ad lumbricos.Cornu ceruinum ſecas,& ſcobem ipſius cum mellis modico, in aquæ calidæ cyathis tribus dabis bibere. Ad profluuium,à me tertio hæc duo remedia ſunt experimentata. De capillis ipſius mulieris,qui excidunt quando ſe ornat cum mataxa,facit in medio nodum,& in arbore quacunque pomifera liget de ipſis capillis unum nodum,quos capillos illic relinquat in arbore aliena. Mulier manifeſte ſanatur,arbor autem arida fit. Ad ueſicam.Carbones de arbore perſicæ unc.I.pice pond.I.reſina pond.I. oleo unc.II.ceræ unc.II.aceti potionem,laminam cyprinam unc.II.quæ terenda ſunt cum aceto in mortario medicinali per triduum.Quarto autem die decoques.His in cacabum miſſis,ac reſolutis,& cum oleo transſcolatis, miſceri illud oportet : quod in mortario fuerit tritum , adunatum exagitatur , quouſque in modum emplaſtri deueniat: linteolo inductum ponitur. Ad epar,& ad ſplenem.Eupatorium,coſtum, gentianam,ariſtolochiam longam,ariſtolochiam rotundam,baccas lauri mundas ſine cortice,piper,omnia æquis ponderibus tundis,cernis : uitro ſeruabis . Cum neceſſe fuerit,dabis in tribus cyathis meri uini,ueteris,chalaſtici,cochleare plenum.Si autem febriunt,in aquæ calidæ cyathis tribus. Ad coli dolorem. Thymum hiſpanum tundis,& molliter cernis,& das die primo cochleare I.die ſecundo II.die tertio III. Si febriunt,in aqua calida: ſin minus,in uini ueteris cyathis tribus. Ad dyſentericos. Cōchylium,anchuſam, amylum alexandrinum æquis ponderibus tuſa,& cribellata,in ouo ſorbili cochleare plenū ieiuno,& poſt cœnā dabis.Aliud Euſebij,ad dyſentericos. Vuæ ſyluaticæ adhuc acerbæ,folliculos cum granis ſuis , proiectis uero ſuccis,ſicca utraque tundis,cernis,& in uitreo dolio ſeruabis : ex hoc in tribus cyathis uini ueteris meri cochleare plenum.Febrientibus uero cum omphaco & melle. Ad idem.Membranam exterioris uentris gallinacij,quam coci ſemper proijciunt,ad ſolem ſiccabis,ita ut ſint XXV.tundis , cernis cum gallis aſianis II.ex quibus puluerem factum,pariter miſcebis cum amylo alexandrino : cochleare plenum ſemel. Ad colum.In balneo poſteaquam te lotus per ſabana ueſtiueris,& ſederis, dicito intra te, [illegible] te diacholon,diacholon,diacholon . Ad calculum Porphyrij.Braſſicam bene ſiccatam teris,& piperis pondus duplum : itaque cribratis,& in ſe mixtis,cochleare plenum dabis in potione. Ad fluxum ſanguinis de naribus experimentatum.De ipſo ſanguine nomen eius cui fluit,literis latinis in fronte ſcribis ad cannam,& ſtatuiſti . Ad idem experimentatum. Calcitide trita ſi linteolum in cortinę extremitate tetigeris, & intra nares miſeris,ſtatuiſti.Hoc & ſi de diacharto feceris,idem ualet. Si autem nimius ſanguis currit, hominis pedes in aquam frigidiſſimam depone,& ſtatuiſti. Ad idem experimentatum. De cacabo,ſiue ęreo,ſiue fictili,fuliginem tritam per cannam infuſam,ſi intra nares miſeris,ſtatuiſti ſanguinem . De commai,ad hordiolum qui in oculo ab ſe naſcitur. Galbanum,thus,& manna in ſe ex ęquo pondere commiſces, in linteolo inductum pone. Ad epar.Coctum eupatorium,lupinum crudum , æquo pondere tunſum,creta commixta dabis cotidie in uino cochleare plenum,in tribus cyathis mellicrati calidi. Ad idem. Guttę ammoniacæ unc.III.coſti unc.I.petroſelini macedonici unc.I fœniculi unc.II.Hęc quatuor tunduntur,cernuntur. Mellis autem attici libras II.ſemotim bulliunt,& ſic deſuper ſupramemorata mittuntur. Ex eo ieiuno danda ſunt II.cochlearia.Intermiſſis duobus diebus,accipiunt uſque quater. Ad lateris dolorem,ad perfrictionem,ſed tamen recenter bibendo.Hyſopum,origanum coquis pultario nouo. Bulliat ter,aut quater . Et mittis acetum in mortarium cum melle,& mane cochlearia duo,uel tria ſumat. Ad calculos expellendos,etiam infantibus. Vnum calculum porcinum,ſemen cauliculi,cyminum , baccę lauri ſiccę mundę,piperis unc.binę : hęc ſeparatim tunduntur,& bene cribellata in unum rediguntur , in dolio. Interea dabis cochleare plenum in codera mixto cyathis tribus. Ad cordis dolorem, etiam ſi ſpina doluerit.Laſeris cyrenaici grana tria,detrita,mellis,& aceti: ęquo pondere,ut faciat cyathos tres,bibat. Ad auriginoſum.Herbam ariſtolochiam,muſcum de tecto,quem fumus non tetigit,in ſe teris , & ſpargis in corpore

in corpore: uel puluerem ipsum dabis cum uino ueteri bibat. Ad auriculæ dolorem. Malū granatum siccum exinanis,& mittis mellis cochlearia duo,& aceti glutum unum. Bulliat in se ipsum malū granatum: de argilla deforis linis,ut bene bulliat: etiam tepidum per folium lauri mittis in auriculam. Ad intestinorum dolorem. Brassicam britannicam conteris,& succum eius in aquæ calidæ cyathis tribus dabis bibere, aut cyminum hispanum dabis. Corpus igitur hominis diuidimus in quatuor partes,caput,pectus, uentrem,atque uesicam. Si autem incipit circa caput causa consurgere,necesse est,ut tenebræ malæ, & dolor capitis consequantur. Supercilia sunt grauia,& cerebri,& temporum pulsus. Oculi mane lacrymantes,hos caligo complectitur,auriumque pulsus. Quando igitur aliquid horum indiciorum ostenditur, conuenit adhibere capitis purgationem sine ullo medicamine cathartico. Nanque aut hysopi comam & origani,& pulegium in melle,uel in mulso datam,ad mensuram heminæ dimidiæ gargarizare expedit. Hac enim nulla circa caput lenior potest esse medicina. Tantum ergo mensuræ colatum in mulsis tepidum gargarizari expedit ab homine ieiuno. Negligentibus autem hæc indicia, consueuerunt ista contingere. Imbecillitates luminum,aures rumpuntur extrinsecus,strumæ in cōfinio colli,in cerebro pulsus, perfrictio,suffocatio in guttur descendens,uua distillat,glandula inflatur,capilli defluunt,caput ulceribus impletur,consequitur etiam dentium dolor. Quando autem circa pectus causa obdurata est, constat ex plurimis,& hęc permonstrari solent. Primum superius in pectore,& lingua crassior solito,& sputa fellita. In lateribus autem,& in scapulis,dolores sine ullis præcedentibus causis,oscitationes assiduæ, sed & aliàs suffocatio & sitis. A' somno autem anima non læta,pulsus pectoris, in brachijs & in manibus tremor, & sicca tussis. Quisque aduersum hæc sapienter instans,hanc consuetudinem seruet,ut à cœna uomat sine ullo medicamine. Conuenientes sunt etiam uomitus,quos & ieiuni facere solent, quibus noxius insidens pectori humor extrahitur. Conuenit igitur maiore uomitu,tenues radices manducare, carthamum, semen erucæ,confusam semper & tepentem aquam superbibere. Indicia autem negligentes harum causarum,hæ ægritudines consequuntur: pulmonum labor,phthisis,& nigri fellis iræ,acutæ febres, & semper pestilis somnus. Cum autem circa uentrem ualetudo consurgit,quæ multifariam constat, ista prænunciat. Torquetur uenter,& turbatur,cui se importune febris infundit. Potus autem in uisceribus amarescunt,& ex ipsis dolor in omni corpore,nulla necessitate, torpedo in uiribus, & quædam subtilitas febrium. Quando igitur hæc indicia præcesserint, conuenit uentrem sine ullis medicamentis procurare molliorem. Est autem curatio uera tibi præscripta,nihil derelinquas, aut lapatho ueteri, aut mercuriali herba,quæ uirginalis uocatur. Est enim indignationi uentris accommoda. Si autem superior causa protraxerit,quodcunque sit illorum indiciorum,oportet decoctum urticæ haurire succum. Est enim cæteris sæuior,& periculosa res. Illa quoque utilis ratio curandi est,ut caules in mulsa aqua decocti penitus exudēt. horum aqua melle dulcatur,asperso sale,usque ad heminas IIII. Modicum utile est bibere. Hæc autem negligentes causæ ualetudinum consequuntur. Fiunt cœliaci,sine fine profluit dysenteria, sequitur iliaca, apoplexia,& in inferioribus defluens sanguis,& hærens morbus articulis. Quando autem per uesicam uentura est causa,æque & ipsa multifariam constat,& prænosci solet. Ab escis plurimus uētus emittitur. Crebra eruptio,fœdus corporis color,grauis somnus,collectum decoloratum, quod tamen difficulter effunditur: circa uentrem tumor excitatur. Quando ergo horum indiciorum aliquid fuerit deprehensum,futuram causam conuenit præuenire. Maxime autem ante dies decem. Quibus curam oportet adhibere,fœniculi & apij radices,maceratas in uino candido,& bene olenti da ieiuno. Duobus cyathis cōuenit bibi: debet tamen aqua permixta esse mensuræ. Quos modice urina persequitur,ex hoc indicio causæ ingrauescunt,hydrops,iecoris dolor,phrenesis,stranguria sicca. Scripseram autem tibi de temporum curriculis,quę cum recurrunt,per maxime certa indicia ualetudinem in hominum corporibus ostendūt: unde illis adhibere obseruantiam oportet, ut scias quibus rebus utaris,& quibus rebus abstineas. Faciamus igitur exordium ab hyberno tēpore. Solstitium est VIII. Calen. Ianua. ex qua die corporibus humor increscit. Quam causam hybernum æquinoctium præstat. Vtere igitur calidissimis,& optimis,& indulge uino: ne peperceris ueneri. Sunt autem ex supra scripta die in æquinoctium uernum dies nonaginta duo. A' sexto autem Calen. April. die, usque ad memoratum, incrementa gignuntur. Vtere igitur bene olentibus, & acerrimis cibis, ut impleatur humor. Tuncque à supra scripto æquinoctij die,quo sol orietur,dies quadraginta octo demonstrat. Ortus enim pleiadum pridie idus Maias habentur. Inde sanguis increscit,febres humoresque gignuntur,in ęstiui temporis permutationem. Vtere dulcibus, & minime consueta uenere exercere,& ieiuna. Sunt autem usque ad permutationem æstiui temporis,ab exordio pleiadum,dies quadraginta tres. Incipit tempus æstiuum VIII. Calen. Iulij. Ipsa hora incrementum fellis admittitur: quod crescit in æquinoctium autumni. Frigidis utere, & dulcibus, & cunctis bene olentibus, & minime ieiuna: & consuetis ueneris in totum abstine, in dies nonaginta unum. Aequinoctium autem autumni à sexto Calen. Octob. intenditur. Ipsa hora uis nigri fellis augetur, humorum crassitudo consequitur, in occasum usque pleiadum. Vtere calidis, & acerrimis omnibus, & abstine à uenere,minimumque ieiuna. Sunt autem in occasu supra scripto dies XLII. Occasus pleiadū quarto idus Nouemb. Eadem hora rursus hominibus sanguis increscit. Conuenit igitur & te reliquis uti,& indulgere uino,consuetis ueneris insistere. Dies sunt in tēpore hyberni XL. Istis si uteris,ut missa scriptura demonstrat,integra salute reliquum tempus facile trāsiges,sine uallatione medicorum. Ad capitis dolorem,ut in sole non doleat,radicem pulegij post aurem sinistram baiulabis. Item quando te lauaueris antequam solium descendas, de manu sinistra haurito aquam, & supra cerebrū ter mittito. Item aliud. Papyrum tenes in manibus tuis, & nominas septem uiduas, quas nosti, &

facis septem nodos in eo,& in fronte ligabis. Item uitis albæ corticem comburito,& miscens cum uitello oui,linias in fronte. Ad morsum serpentium. Gentianam,aristolochiam rotundam,lauri baccas purgatas,myrrham,æquis ponderibus tunsas admisces melli optimo. Ad hemicranion. Canis mortui capillos de capite tollis,de duobus digitis,& pulli mortui,& die sequenti minimo in linteolo de licio in collo suspendis. Item radices salsas raphani tere, quæ adhæserint tolle,& tere cum aceto acri,& lini hemicraniam. Ad grauedinem aurium. Fel caprinum,mel atticum quãtum & fel fuerit,myrrham,oleum rosaceũ simul in carbonibus calefacis,& in aurem mittis. Ad uermiculos qui in auribus nati fuerint. Amurcam calefacies,& mittis in aurem. Ad auriculæ dolorem. Porri succum,intybi succum cum nardo calefacies, & intus mittes. Ad aurium dolorem,& uulnera. Herbæ sanguinariæ succorum cochlearia duo , mellis cochlearia II. olei cochlearia II. ficci porri uirginis cochlearia II. hæc omnia simul cõmisces,coquens igni leui,& intus mittis. Ad infirmum,ut dormiat. Semen sesami cum aqua teris,& facies grana minuta , in modum ciceris,& ad causas supradictas,ut dormiat,grana bina uel terna glutiat. Ad tussim. Semen canabis,fabam combustam,pulegium,irin illyricam,piper, hysopum, semen de urtica,& anethi radicem,omnia hæc ad scrupulum semis mittis , & teris in aqua calida . Ad tussim. Herbam marrhubium decoques ex aqua ad tertias,& cum melle despumato dabis bibere. Ad tussim electuarium. Petroselini unciam unam,gingiberis unc.I. piperis unc. citoniorum coctorum pondo duo,mellis I I. pariter omnia cõmisces,& coquis,dabis ieiuno cochleare. Ad tussim. Nuces grandes sine nucleo coques in olla noua, & aquam quantam uolueris , dummodò sextarium bibat ex uino, sanabitur. Item sinapi alexandrini unc. friges,& piperis unc. atque in unum conteris,& contritum in pultarium mittis,adijciens mellis pondo I.& coques usque dum spissum sit,& refrigescat : ex hoc ieiunus sub lingua teneat,& dum se cœperit soluere,transglutiat. Hoc & noctu,cum dormire cœperit,faciat. Ad idem facit,& maximum remedium est. Equi saliuam ex aqua calida bibat per triduum : is qui tussierit,uiuet,equus morietur. Ad idem. Anethi seminis cyathi tres , piperis scrupulos XII. mellis sextarium I. tundis , & cribras, in melle commisces, & sic uteris,mane cochlearia tria,& alia die similiter. Ad idem. irin Illyricam drachmam I. mellis quod sufficiat,quousque sit eliquata spissitudo. Ad coli dolorem. Azymum panẽ tundis,& per cribellum cernis,& das die primo in uino cochleare unum,die secundo duo,tertio tria,febricitanti in calida: sano,ut dictum est,in uino ueteri. Ad colum. Siliquas aphras tres,piperis albi grana XXI. costi scrup. IIII. post omnia hæc trita,& cribellata,in uino ignito potionem facis,& dabis ei cochleare unum. Hoc per triduum si dolet,ignitum ferrum sic in uino extingues. Item Canabis radicem combures , grana L X X I X. in mortario teris,in uino,& dabis potionem diebus IX. Item lignum nodosum sambucinum mittis in focum,& dum cœperit exuri,paulatim fauillam de eodem extinguis : colligis in uasculo mundo : & rursus apposito ligno ad ignem,iterum & frequentius hoc faciendo colligis,usque ad cochleare plenum: cuique pulueri adijciens canabis grana XIIII. cymini grana XIX. Contrita simul cum puluere adijciens,in calida potione facta,da ieiuno,ut bibat plurimis diebus. Item testas ouorum gallinę,cũ primum oua fuerint supposita,post exclusionem collecta : omnia uris,& teris diligenter in mortario : adijcies piperis grana XXI. simul diligenter conteris : & dabis in aqua calida cochleare plenum. hoc facis per triduum. Item caput sardi decoques diligenter in aqua nymphali,quam colatam calidam dabis ei bibere. Item sanguinem anguillæ,cum rubello uino,æquis mensuris cum aqua tepida mittis. Item ad colum. Aphronitra matronalia duo in aqua dabis. Ad mammillarum dolorem. Terræ tubera uiridia, & axungiã ueterem sine sale tunde,& panem: facies cataplasma,& impones. Quibus ungues dolent,siue ad paronychia. Mel coquens despuma,spumam argenti,& æris florem tritum simul commiscens,& unguibus in linteolo impones. Ad eructationem,uel stomachi inflationem. Myrrhæ nigræ baccam contritam dabis cum uino ueteri. Ad stomachum confirmandum diatessaron. Ciminum,rutam,baccam lauri ęquis põderibus trita,melle mixto,cochleare plenum ieiunum bibat. Ad formidinem cordis,& spasmum. Folia persici trita ponantur ad cor,& succus horum. Item rutam ex aceto & melle,cum farina hordeacea pectori impones. Ad cordis dolorem,etiam si spina doluerit. Laseris cyrenaici grana tria,detrita in melle,& aceto,æquo pondere , quod faciat cyathos III. bibat. Ad formidinem cordis & spasmo. Rutæ fasciculos in rosaceo oleo,& aceto decoquito,& unge eum,ut sudor desinat: quia cordis, uel animi angustiæ sudorem frigidum generant. In uino mero spongiam macera,& sinistræ mammillæ imponito. Ad fluxum uentris. Gallam, & testam de locusta teris,& mittis in ouum sorbile,& dabis ad uentrem. Betam ex aqua mulsa decoques, sparso nitro. Cum manducauerit,aquam ipsam bibat. Ad lumbricos. Coriandri semen cum melle dabis manducare. Ad fluxum uentris. Lenticulæ agrestis semen teris,& dabis in aqua calida , & mox restringit. Etiam si infans lateris patitur dolorem , bibat nutrix ex hoc, & lactet infantem , & statim infans sentiet . Ad uentrem faciendum . Rubricam mittis in aquam calidam , iuxta modum potionis : dabis potum , etiam si lumbrici sint,subsistent . Ad eos quibus uenter iuxta consuetudinem non facit. Blitum , uirginem herbam , siue mercurialem , apium , damascena quinque in aqua nymphali discoque: quam diligentissime colas , & facies ex ipsa aqua potum , in quo modicum olei adijcis , datur ei. Ad duritiam uentris. In tribus caricis pinguissimis exprimis lac, & dimittis in ollam,ita ut penè sit plena, dabis hoc manducare. Qui sunt pinguissimi corpore,ut extenuentur. Ossifragi auis uentriculum siccũ ad uentrem alligabis,ita ut corpus contingat,& cum homine maneat : ad extenuationem quantum uoluerit,ueniet. Ad uentris strictionem. Castaneę coria tria,& mali,ac piri,& rosæ flores,in aqua calida dabis bibere. Ad solutionem uentris. Ouum,& butyrum in se coques , & in linteolo inductum , ad præcordia imponis. Ad suspirium. Lapidem modicum de fluuio qui teri potest, de manu sinistra tollito,

& in

&in uino dabis : aut certe tria grana allij ad tertias decoquito,& bibat. Ad ſuſpirium. Aquam quæ in arbore inuenitur in lacunis, cauisque corticibus conſiſtens, ſuſpirioſo potum dabis. Item betonicam cernis,cernitam repones:cum opus fuerit,drachmas tres cum lacte caprino ieiunus accipiat. Item centauriæ herbæ ſuccum,nucis auellanæ magnitudine,in oxymellis cyathis tribus da: bibat,ſanus erit. Ad lateris dolorem,& ad perfrictionem,attamen arcentem nimium. Hyſſopum,origanum coques in pultario nouo,bulliat ter uel quater : acetum mittis in pultarium, & mel,& mane cochlearia duo uel tria ſumat. Ad lateris dolorem. Petroſelini faſciculos ſex ſemis,piper tritum dabis in uino,& in ipſo latere recumbat. Item ſemen abſinthij tundis,& facis puluerem, & commiſces cum axungia ueteri, inducis in pannum,& imponis. Ad lateris dextri dolorem,& ad epar. Piper,coſtum,apij ſemen, æquis pōderibus tundis,& cribellas : in aqua calida potionem dabis,mittis autem cochleare unum. Ad lateris dolorem, & ſi quis pondus leuauerit. Sulphur uiuum,picem,reſinam maculoſam,bitumen tritum, in charta per ſe imponis in balneo in loco ubi dolet,ſiquidem multum dolet,& poſtmodū triduo à balneo ſe abſtineat. Ad lateris dolorem. Herbam chelidoniam tritam cum axungia imponito. Item tritam cum uino, da ieiuno,bibat,ſanus fit. Ad Epar. Linum,eupatorium,coſtum,gentianam,ariſtolochiam longam,ariſtolochiam rotundam,baccas lauri mundas ſine cortice,piper,hæc omnia æquis ponderibus tundis,cernis, ſeruabis. Cum neceſſe fuerit,dabis in tribus cyathis meri uini ueteris calefacti cochleare plenum. Si autem febricitet,in aqua calida,trium cyathorum menſura. Ad epar. Coſtum, eupatorium,lupinum crudum, æquis ponderibus tunſum,cernitum,commixtum,ex hoc dabis in tribus cyathis mellicrati calidi cochleare plenum,per triduum. Hæc potio danda eſt ieiuno. Item guttæ ammoniacæ unc. IIII. coſti unc. I. petroſelini macedonici unc. I. fœniculi unc. II. Hæ ſpecies tunduntur, mellis autem attici libra I. ſemotim bulliat,& ſic deſuper memoratæ ſpecies tunduntur. Ex hoc ieiuno dantur cochlearia duo: intermiſſis iterum duobus diebus,accipiant,uſque quater. Item piperis grana xxx. baccas lauri mundi ſine cortice,grana x. ſimul in mortario teris,& dabis in uino ueteri cyathos tres,& in eo latere recumbat. Hoc per triduum,ſi febricitauerit,in aqua calida dabis. Item corticem raſum auellanæ,in uino terito,& dabis. Item uulpis ſplenem ſiccas,& dabis tritum ieiuno incondito. Aut certe coſtum, fœnogræcum, oryzam, piper,æquis ponderibus tundis,& condita dabis. Ad ſpleneticos. Ficus, & pilulas cypreſſinas decoque cum aceto,& facis cataplaſma,& imponis. Item pulegium,quæ prius naſcitur,teritur,& in uino dabis.

Item radicem ebuli ſiccā, aut certe radicem ſalicis in aqua coques,& dabis ieiuno uinum uetus. Stypti-tem nouiſſime purgatum bene combures,& puluerem facies,& dabis. Si infanti,uel maiori ad aſſellandum inteſtinum deſcenderit,facies hoc. Stercus aſini comburis: inde facto puluere in olla ipſo puluere inteſtinum aſpergis : de aqua non lauas. Poſteaquam puluerem aſperſeris,uidebis ipſe,ne inteſtinum deter gas. Hoc aſſidue facis,uſque dum ceſſet deſcendere. Ad inteſtinorum dolorem. Braſſicam britannicam conteris,& ſuccum eius in aqua calida cyathos tres dabis bibere. Si infanti,uel maiori ad aſſellandum inteſtinum deſcenderit,ſiue ſanguine puro,ſiue cum ſtercore aſſellatus,ſublauet ſe de aqua ſupraſcripta cum acacia. Poſtquā delotum fuerit, mittis ſeui hircini calefacti,in aqua calida,cochlearia duo, uel ſucci oryzæ cochlearia duo,& acaciæ cochleare dimidium,in clyſtere commixta mittis. Ad iocinoris dolorem. Lupi cor ſiccum teris cum pipere,coſto,petroſelino,ieiunus ex mero bibat. Item betonicæ faſciculum,& mellis ſextarium decoques ad medias,& dabis per triduum. Ad nauſeas,& uomitum. Oleum coctum tritum ex melle,& cochleare manducet : uel anethum ex aqua mulſa dabis. Ad ſanguinis uomitum. Glutinis libram,ex aqua potionem dabis,bibat,& curatur ſine periculo. Qui eſcam non continet,ſtercus paſſeris parietarij teris,dabis in uino ueteri,ad potionem cochlearis unius, mox eſcam tenet. Ad renum dolorem. Picem,bitumen iudaicum,ſulphur uiuum,nitrum,trita omnia mixta in ſe imponis. Item herbam artemiſiā à pridie ubi naſcitur inquires,& alia die ante ſolis ortum,inclinatus de ſiniſtra manu euelle,ſine nodo concingis te. Ad hircoſos. Thus maſculum,& alumē tere,& aſcellas hircoſas line: aut myrta ſicca. Ad renum dolorem. Ieiunus poſcam tepidam bibat,& inambulet aut certe ſeuum bubulum manducet,aut certe ſuinum uirginem,ad renem ligabis. Ad dyſentericos. Conchylium,anchuſam,amylum alexandrinum,hæc omnia æquis ponderibus tunſa,cribellata ſeruabis. In neceſſitate dabis in ouo ſorbili cochleare plenum mane ieiuno : in ouis tribus ſingula cochlearia, hoc eſt, per diem unum, ouum unum. Item coagulum leporis ex uino uetere delotum,tepefactum,dabis ieiuno bibere,& continuo ſanatur,etiam ſi carnes mittat. Item uuę ſyluaticæ adhuc recentis folliculos cum granis ſuis,prolatis ſuccis,ſiccas,utraque tundis,cernis,in dolio uitreo ſeruabis : in neceſſitate dabis ex hoc tria cochlearia in uino ueteri mero,frigido,uel tepido. Febricitanti cum omphacino melle modico,ut ſupra memoratur. Item membranas exterioris uentris gallinacij,quas coci ſemper proijciūt,maxime de plurimis pullis,has ſole ſiccabis,ita ut ſint XXV. tundis,cernis,cū pilulis quas dicimus anagallidos numero V. ex quibus puluerem factum pariter miſcebis in uino,& æque amyli alexandrini cochleare unum. Permixta omnia in uaſe uitreo ſeruabis. Cum neceſſe fuerit,in ouo ſorbili dabis cochleare unum in die ſemel. Si autem ita fuerit ſolutio uentris,ut cum ſtercore ſoluto ſputa remaneant, & generēt conatus & libidinē, tunc oleum,ſiue uermiculus ad hęc dirimenda datur. Et huius clyſteris compoſitio talis eſt. Maligranati corticem,rubi cimas,myrtaſque leues,rorem ſyriacum: omnia hæc mittis in ollam,& excoquis,in uino ſupra memorato,cochleare mittis cum puluere. Cuius pulueris compoſitio talis eſt. Acaciæ nigrę puluerem factum conteris unc. I. ſtruthij I. ſeminis aſparagi unc. I. ligamen hederæ unc. I. rheupōticum unc. I. rheu pontici cum pulegio unc. I. oīa tundis,& cribellas ſubtiliſſime,dabis cochleare unū cū melle calido. Ad ge

niculorum dolorem. Geneſtam,tunſam,uel ſemen eius cum axungia malaxata impones. Ad omnem
paſſionem interaneorum,uel febres. Spinæ minutæ flores,& roſæ,ſucco colligato,& ſiccato,atque conte
rito,& melli commiſceto:grana etiam piperis parce adiungito pariter. Si non febricitat,in uino dabis : ſi
uero febricitat,in calida aqua. Ad impacta tibiæ uulnera,aut coti,ſiue geniculo,ijs occurrendum erit.
Lomentum fabacium cerne,& acetum ſimul immixtum,& diligenter coagitatum : ut cœperit ſiccare, ex
ipſo ſuffundis uſque in diem tertiam. Si autem cotis ſeparata fuerit, reponenda eſt, & non temere mo-
uenda : & hoc ſuperimponendum quod ſcriptum eſt : ita,ut cum cœperit ſiccare, acetum ſuffundẽdum
ſit. Ad ſtrophum dicis hæc uerba. Quid iraſceris ? quid ſicut canis iactas te ? Quid ſicut lepus reſilis ?
Quieſce inteſtinum,& ſta crocodile. Ad talorum tumorem & plantæ. Pampinum uitis uiridem aqua
feruenti perfunde : quem conteres,& ſuperimpoſitum colligabis. Ad luxatum. Pumicem combures,
facies cinerem,& cum oleo maceratum,calidum impones. Ad uentris dolorem. Minoris altilis pullos,
qui ſanguinem habent teris,& potui dabis. Ad febres, uel hemitritęum. Oua frangis recentia,uinum &
oleum roſaceum agitas in ſe,& cataplaſmas uentrem ei,qui patitur : ſuperimponis linteolum,& cum ſic-
cauerit,aliud imponis. Ad hemitritęum,& ad omnem ardorem. Oleum roſaceum,& addis aquam,quam
ad focum facies ut ferueat : ſupermittis lini ſemen tritum bene,ut fiat quaſi cerotum: & in pannum indu
cis,& ad media imponis,& curabis. Ad febres. Accipis adipem de anſere,aut certe de porcello, crocũ,
oleum roſaceum,& chamæmelinon. Adipes bulliant,& oleum per linteolum colas. Ea omnia in mor-
tario teris,& linis omne corpus ei qui patitur,& de ſabano tergis. Vt non infirmeris. Violam cum ui-
deris,digito medio & pollice decerpe florem,& unum deuorato, deinde alterum, & tertium. Quotquot
annis hoc feceris,non ægrotabis. Ad febrem diſcutiendam. Nitrum & thus teris, & adijcies oleum, &
uinum tepidum,& ſic perunges. Ad febrem medullarem. Lacertum prendis die Iouis, oculos ei tollis,
& in linteolo ligas per ſingula genua. Ad ſomnum. Vitem ſuccides,& aquam eius ſuſcipies ad potio-
nem,& calidam adſumes cum uino temperatam. Item caput canis comburito,& puluerem eius ad ca-
put ponito. Ad auriginem. Herbam ariſtolochiam,& muſcum de tecto,quem fumus non tetigerit : in
ſe teris,& ſpargis in corpus ipſius : uel puluerem ipſum dabis cum uino uetere, ut bibat. Item gith
quod naſcitur in ſegete,friges, & in teſta teris,& bibere dabis. Ad panniculum. Meu, & cedriam
cum axungia imponis. Item palas cypreſſi,ſi decoques bene,quaſi cerotum,& ſemen eius deintus pro-
ijcies : cętera teris,& axungiam ſine ſale in ſe diligenter panno nigro imponis : aut ſpargit,aut rumpit.
Ad ſitieuloſos. Radicem ſyriacam da in balneo. Manducet autem de aue ſyluatica,& infriget. Ad ti-
nioſos. Oleo de perna uetere facto,illi caluariam linas,tineas capitis perſanat. Item facias ei caluariam,
& de ſtercore bubulo linias caput tinioſum,etiam capillos reſtitues,ut ualetudinem deterges. Et ſi adipe
urſino ſæpius caput ungas,& muſcarum ſanguine perfrices. Aeris floris pręſegmina, aluminis ſciſſi, unc.
I I. acetum acerrimum. In quod mittis ſquillam,& rutam ſylueſtrem,& corticem pini interiorem: his o-
mnibus diligenter contritis,& in unum redactis nudum perfricabis : ſimiliter & tertio facies. Et illud
quod primum impoſueris,ſpongia deterges,& iterum fricabis:ſimiliter & tertio facies:poſt hæc oleo ro-
ſaceo perungas. Item ad eandem ualetudinem,ubi & uulnerati ſint,etiam ſi caua ſint uulnera,& medi-
camine replentur,& ad ſanitatem perducuntur. Ceruſæ lapides,cortices roriſmarini, ſpumam argenti, æ-
quis ponderibus tundis in puluerem delicatum,& ex eo puluere uulnera curabis. Etiã omne corpus per
fricabis,ſic ſanus fiet. Ad ignem ſacrum. Caſeum mollem,coriandrum teras,& linas. Iterum bitumẽ
iudaicum,& acetum bonum in mortario teris,& de penna linas. Si quis hæmorrhoidas patitur,uiridia
mora manducet,& ceſſat dolor. Item ſtercus bubulum,calido cum aceto mixtum illinas:& ſi poſt laue
ris,iterum linas,& ſanus efficitur. Vulneribus antiquis,quibus humor aſſiduus, medicamenti impoſiti
beneficijs obſtat : facies hoc. Ex albo oui puluerem factum,ulceri imponito uſque ad ſanationem. Ad
furunculum. Dactylos,& ſaponem teris,& pro cataplaſmate calefacies,& imponis. Ad uulnera pedũ.
Heracleam carpis,folia ſeptem ſicca teris, & in uaſe plumbeo condis : & cum cœperit humor ille curari,
puluerem eius in uulneribus ſpargis,& ad pennam fricas,& ſaluus efficitur. Ad uulnera pedum,ſi in ti-
bia. Bulbum liliacium coques ex aqua donec fiat quaſi cerotum. In ollam nouam mittis bulbum, & teris,
oleum roſaceum adijcies,quaſi cerotum,& inducis,& ponis ad uulnera ſtercus caprinum arſum, ac cum
uino impoſitum,quamuis à medicis deſperata ulcera perſanat. Ad ſolutionem membrorum. Olei per-
næ elixatæ pond. I. adipis taurini pond. I. hyſſopi ſucci ſcrupulos IIII. medullæ ceruinæ ſcrupulos VI.
ſemis,olei cyprini pond. I. ceræ uncia ſex ſemis,reſinæ albæ põd. I. s. panacis II. caſei caprini recẽtis unc.
I. facies cerotum,& perunges loca quæ uidentur eſſe ſoluta. Ad ſomnum. Non dormientem ſaluabis
ſic. Opij unc. III. myrrhæ & rutæ,thuris ſingulos ſextarios,& cera mixta paſtillos ſcrupulares efficias, &
pro chalaſtico umbilico imponas: tã ſomnum præſtat,quã etiam uentrem mouet. Serpentes fugãtur
ſuffitu cornu ceruini. Idem facit ſandaraca,& galbanum,& adipes caprini. Sanè non erunt in ædificio ſer-
pentes,ſi abſinthium circa ædificium ſeras,uel artemiſiam herbam,uel abrotonũ. Si autem uaſa calefacta,
in quo putaueris loco ſuffoderis,ita ut uaſorum labra terræ æques, omnes illuc ſerpentes conueniunt.
Quos cum incluſeris,& obuius feraris,ne intremueris ad ſcorpiones, & cætera ſimilia: ijſdem enim reme-
dijs pelluntur quibus alia. De pilis oculorum. Euulſus oculo pilus niger, canos naſci non ſinit, ſi ſan-
guis eius loco pili euulſi imponatur. Ad renum dolorem. Muria renum dolorem tollit.
Ad caliginem. Fel teſtudinis melli mixtum caliginem tollit. Ad dentium dolorem.
Iuncus appoſitus dentium dolori ſubuenit. Ad ſtomachum. Vrſi natura,

ſtomachi dolorem curat: & digeſtionem præſtat,ſi concauitate,qua gacilius eſt,caput lupi ex auro acci- piat,& uaſcione circa ſtomachum ſuſpenſa collo,lino portetur:ita , ut nec aqua contingat, nec terra ip- ſam naturam urſi. Ad conceptum. Gramen corio canis curato,ut oportet,illigatum, ſteriles cōcipe- re facit. Idem efficiunt mercurialis,& uerbena,herbæ quæ tam maſculinę ſunt,quàm fœmininæ. Ad dyſentericos,qui nimium fluxum uentris patiuntur. Semen de lapato agreſti teris,& mundas,& in ui- no uetere nigro dabis. Quotieſque aſſellatus fuerit,totiens poſtea ex iſt confectione dabis. Item cochleā cum teſta & carne comburis,& teris,& lentem noſtratem & ipſam comburis,& teris, piper ſimul tritum mittis,& dabis potionem in aqua calida. Ad dyſentericos,uel quibus nimium uenter fluit,ita ut fatiga ti ad periculum peruenit,facies,admiraberis. Mora ſyluatica tempore ſuo colligis cū ſuis folijs , & re- ponis. Quo tempore aliquis neceſſitate retinetur,in cacabum rudem mittis,coques illud diligenter uſque ad tertias,& das ei potum,& continuo ſtringit fluxum ſanguinis qui in entre eſt. Ad dyſentericos, & qui ſanguinem uel muſcilaginem aſſellant. Gallam rubeam,& gummi album alexandrinum,æquis pon- deribus tundis,& cernis,& dabis cochleare unum in ouo ſorbili. Idem e herba argemonia facies, ut eius ſuccum uino mixto accipiat. Etiam ſi aliquis ferro fuerit percuſſus,cum axungia tunſa curabis. Idem plantago facit,ut aceto coquatur,ſi modicum exinde bibit. Ad calculum. Braſſicam ſiccam, & piperis pondus duplum,utriſque cribratis,& ſimul mixtis,cochleare plenum dain potione , careni cochleare pa riter. Ad calculos expellendos,etiam infantibus. Vnum calculum porinum,ſeminis cauliculi,unc. I I. piperis unc. I I. hęc ſeparatim tunduntur,cernuntur : & poſteaquam in unum rediguntur, ſeruantur in dolio uitreo. Cum neceſſe fuerit,tribus cyathis mixtis calidis, careni plenum cochleare dabis. Item cal- culum quem primum miſerit,tolle,& tere,& neſcienti in aqua calida dabi bibere. Item ſemen de her- ba perſonatia tere,& dato ſiue oxymelle,ſiue in aqua. Ad calculum,& colum. Semen paſtinacæ ſiccæ uentilatum diligenter purga,deinde uigeſimā partem piperis optimi in mortario teris, & in dolio uitreo conde,& ſigna. Ex hoc,ſi dolorem febrium habet, in aqua calida quantum tres digiti capiunt, ieiuno da- bis. Sin uero ſine febre fuerit,lauet,& ea die in piſcinam non deſcendat,ſed in ſabano incondito ſedeat. In diebus triginta ter hoc accipiat,omnino nunquam dolebit. Item ſemen cleomæ: naſcitur autem in lo- cis humidis,& ſimilis eſt ſinapi. Cuius ſemen quantum digitis tribus potris comprehendere, cum trigin ta granis piperis immittas in calida aqua, & da : bibat ieiunus per plurimos dies. Item ſemen cauliculi, cyminum,piper,baccas lauri ſicca,munda ſine cortice,æquis ponderibus ingula tunduntur, & in uinum miſcentur : deſuper adijcitur lapis qui in ueſica porcina inuenitur,& ipſe teritur cum ſupradictis ſpecie- bus. Confectum ſeruatur in dolio uitreo. Cum neceſſe fuerit,dabis in tribus cyathis careni , mixta calida per triduum cochlearia ſingula. Item herbam quæ appellatur gręce petrocorpos : naſcitur in petroſis locis : hanc tundis,& ipſam dabis cū aqua bibere ei,qui neceſſitatem ſuſtinet,& expellit lapidem. Huius autem experimenti gratia,ipſam herbam in ueſica porcina cum lapide,quouis modo liga : maneat illic tri duo : & poſt triduum aſpice,& inuenies uirtute ipſius diſſolutum lapidem. Item ad calculum, uel qui cum tormento urinam facit. Lotium capræ montanę bibat, & ſanabitur. Ad calculum & colum. Petroſelini unc. I. ſaxifragæ unc. I. iuniperi unc. I. aſari unc. I. caſſiæ unc. I. pyrethri unc. I. ammoniaci unc. I. ſquinanti unc. I. praſſij unc. I. roriſmarini unc. I. rutæ unc. I. betonicæ unc. I I. zinziberis unc. I I. ſamſuci unc. I. coſti unc. I. piperis unc. IIII. inulę unc. II. opij unc. I. ſpicænardi unc. I. ameos unc. I. rheu pontici unc. I. baccæ lauri unc. I. tritis,& in unum redactis,nudum perfricabis. In loco in quo erit,tepidū facies,& illic quod primum impoſueris,ſpongia deterges,& iterum fricabis, ſimiliter & tertio facies. Poſt hæc oleo roſæ perunges. Fabæ fœminæ ſi in coitu mulieris præſtantur,ad ſexum cui appoſitæ fuerint, iam lectæ uirides bonæ ſunt. Nam ſponſæ fœminalis us magna eſt,ſiquidem ex paucis infraſcriptis noſci tur. Fabæ florentis ſummitates lectæ,ac tritæ,& uaſi tereo mandatæ,& poſt nonaginta dies extractæ, ca- put infantis penè cruenti oſtendunt. Quod ſi per ſupraſcriptos dies retexeris, corpus muliebre formatū deprehendis. De eruca. Erucæ uiti incluſæ,cum feceris uirides farinas,ſi diu maneant intactæ,licurcium cum uite formatum oſtendunt. De lotio. Lotium humectum aqua pluuiali, & madefactum, ita cuſto- ditum,ut non ſiccetur,firmatur in muros. De ocymo. Ocymum luna prima tritum,& miſſum in ollam nouam florebit,permanens uſque ad plenilunium. Quod ſi duplato tempore ſupradicto,condatur in ni- gra terra,generat ſpiphiones. Ad coli dolorem. Coli dolorem auertis,ſi caudæ lacertæ ſummitatem ip- ſam,auro clauſam ligaueris circa umbilicum: & ſi reſtem intuleris,in qua ſuſpendio quis finierit uitā. Ad morbum regium. Regio morbo tentus,aſinum diu & frequenter intuens,medicabitur. Muſtelas à pullis auertit,os de armo aſini caſu inuentum,& in domo,uel in uilla collocatum. Ad ſcabiē equorum. Equo ſcabiem tollit,ſi uituli marini adipe,contra pilum unxeris,aut anethum cum piculæ pari menſura æreo coquas uaſe,& eodem inducas modo. Ad rigorem. Artacotis lapis omnem rigorem ligatus auertit. Ad oculorum equi dolorem. Suffuſionem oculorum equi tollis, ſi ſucco hederę,& melle attico inungas. Vt equo pauorem tollas. Equo pauorem tolles,ſi in dexteræ auris ſummitate, caudam caponi uiuo ſublatā, ſuſpenderis. Vt uinum bonum fiat. Vinum inſuaue bonum facies,ſi decimā dulcis aquæ addideris, & coquas fortius ad focum,donec ad tertias coquitur. Oleum bonū & clarum fit,ſi in fundo anethum,& ſa- lem colloces. Oleum nigrum & ſordidum clarum reddis,ſi nitri libram coctam , carbonibus tunſam , & cretam in uas miſeris. Si autem uis idem iam bonum reddere,oleaſtri folia cōmode tunde,& maſſam li- bralem in uas mitte. Si autem ſuauiſſimum uis facere,folia uiridia oleaſtri tunde, & in linteolum mitte, et per idem linteolum oleum colato. Eodem modo iterum oleaſtrum tūſum macera,& patere dies aliquos

permanere,& traijce. Vt putorem oleo tollas. Si oleastrum sine semine tunsum, diligẽter uasi submittas, & in sole colloces,ut calefiat,& postea in aliud uas transferas. Pili ne nascantur. Corpus pueri,uel puellę, priusquam pilos emittant,ouis ortygarum linito,in perpetuum nitidum præstas,si sæpius in locis consuetis perfrices. Confectio liquaminis. Mororum partem unam,duabus uini dulcissimi permisce,liquamini bonum saporem facies. Confectio passi. Hyssopi fasciculum , mala orbiculata decem in melle coque per triduum igni lento,ita ut tribus horis diurnis ferueat. Ad hemicranium. Hemicranius pausat,si uermes pari numero sinistra manu lecti,& in aceto optimo permixti , eadem manu linantur loco dolenti. Ad alopecias. Muscarum capita quis locis capitis illita,uestiunt capillis. Item muscarum capita combusta cum melle,alopecias tollunt. Murium etiam stercus aceto tritum auxiliatur. Si autem uolueris auxilium fortius dare,canis uenam ceruicis solue,& accepto sanguine inducis. Item de muscis supra scriptis inductum caluo,etiam capillos restituet. Ad dentitionem infantiũ. Catuli dens,si casu decidat, dentientibus infantibus auxilium præstat. Et equinus dens,seu canis,uel uituli auxiliatur. Et si muri uiuo licium per acum in ore traijcias,& per intestini postremam partem adijcias, & filum collo sustendas.

Semen quid sit, & unde nascitur.

ALEXANDER amator ueri,appellatus discipulus Asclepiades libro primo de semine, spumam sanguinis eius essentiam dixit,Diogenis placitis consentiens. Item Erasistratus,& Herophilus, essentiam seminis dicunt sanguinem. Hoc idem Stoici philosophi de materiali semine senserunt , & demonstrationes alij alias deferentes,quasi in unum comprehensas enarrant. Primo igitur ut Herophilus ait, abruptio corporum hoc testatur,quam Greci anotomẽ uocant. Etenim seminalium uasculorum interiora atque secretius remota sanguinolenta uidentur. Sequentia uero, siue secunda, plurimum à præscriptis demutata sunt,inferiora ac proxima seminis colorem habẽtia : quo probatur, in seminales uias sanguinem uenire,sed earum uirtutem albescere,atque mutatam in se ministrans ire qualitatem : sicut etiam in fœminis post partum,si quid sanguinis nondum fuerit uteri nutrimento consumptum,naturali meatu suo, in mammas,& earum uirtute albescens,lactis accipit qualitatem . Secundo , cum illi qui frequentius usu uenereo depurgantur,sanguinis sustineant per seminales uias emissionem. Siquidem celeritatis causa essentia sanguinis in seminales uenire non sinitur uias. Tertio. Summum quidquam ex summo fieri necesse est. Summum est autem semen ex omnibus in nobis liquoribus : summus est sanguis. Semen igitur ex sanguine generatur . Quartũ. Quicunque plebotomati , sustinẽt post sanguinis detractionem pallorem, tenuitatem,debilitatem . Hæc etiam peracta uenere corpora comitantur : siquidem semen ex sanguine fieri uidetur . Quintum. Semen matrici appositum congelatur : ut declarãt temporis abruptiones:quod est signum seminis,atque essentiæ de sanguine uenientis,& ad suam originem redeuntis , quippe præter sua uascula constituti. Sed his omnibus Diocles sectator Hippocratis,quem Atheniẽses iuniorem Hippocratem uocauerunt,assertionibus respondens,contra primam dixit: quo modo una atque eadem materies descendens per quosdam uarum meatus uspiam plegma fiet,uspiam fel,id est,cholera rubea , uspiam melancholia , uspiam sanguis . Fit etiam sanguis semen ex nutrimine , id est, ex cibo & potu , ex quibus & ipsi quatuor humores nutriuntur , & non specialiter sanguinis eius mutatur initium. Alioquin debuit etiam in pueris seminis substantia seruari , cum materia sanguinis non desit. Item contra secundam , hoc est, quòd frequenti uenere uexati , sanguinem quidam excludant, dicendum: quod iugi adfricatione aliquæ interioris coli uiæ sanguineę uideantur . Denique illis maxime urinam facientibus,partium mordicatio sequitur. Contra tertiam,quod in nobis magis summus uideatur spiritus,non ut illi putant sanguis,qui neque per se moueri potest. Contra quartam dicendum,quia plebotomatis non solum sanguis egeritur,uerum etiam spiritus : & eosdem non pallor, siue fatigatio , uel cætera sequi uideantur. Hanc igitur essentiam seminis dixerit fel,aut stercora. Contra quintam dicendum, quòd sæpius conceptione declinante purgationes sunt:& propterea,si quid sanguinis in matrice remanserit,semine congeletur. Ipsum denique foras effusum,& non in matricem ueniens, nunquam in sanguinis reducitur qualitatem, aut cõgelari potuit in similitudinem sanguinis. Diogenes autem Apollonij, essentiam seminis similiter spumam sanguinis dixit libro physico . Etenim spiratione adductus spiritus, sanguinem suspendit: cuius alia pars carne uiuit,alia superans in seminales cadit uias,& semen facit,quod non est aliud quàm spuma sanguinis spiritu collisi. Aristoteles autem,semen inquit aliud principaliter uocari,aliud participio. Cuius primum semine feruens quidam in liquido spiritus , atque in complexum uenereum prosiliens,fit cum liquore, qui fit similis igni terreno , est enim corruptiuus . Ille autem qui diurnus atque æthereus est,si quidem fit nutribilis,germinũ atque animalium , clauso feruore seminis in liquido cõparabitur. Participio autem dicunt appellari semen spumam ultimæ digestionis nutrimenti. Primum etenim cõsensum cibos in ore accipit ; secundum in albo :tertium cum in sanguinẽ mutatũ est. Igitur superantia supradicta nõ inutilia,ut urina,uel stercora, sed ut illud quod in panificio separant panifices,fermento relicto,alterius panis confectioni profuturo. Quærunt etiam,qua causa cõferuens atque crassum,post digestionem,aquatum atque frigidum fiat,cum necesse fit . Attendunt esse ex duobus, hoc est,aut terrenum,aut aquosum. Diocles his assertionibus rñdens,ait in libro trigesimo octauo. Hippocrates , quem primarium medicorum appellamus , suo testimonio affirmauit de seminis natura : eo quòd ex nutrimento,quod græce trophin appellamus,sicuti & omnes humores,ut musculi,nerui, uenæ, & arteriæ,

& arteriæ,uel reliquorum membrorum,seu cordis,& cerebri,ubi principaliter anima consistit, suum alimentum,uel nutrimentum percipiunt ex cibo & potu : sic itaque & seminales uiæ,quas græce spermaticos sporos appellamus,ex nutriměto replentur,& sic calefacti,incitatá uenere,deriuatio seminis fit. Quç & ipsç uiæ seminales,á cerebro initium alimenti percipiunt,ad conficiendum animal. Ad hęc consentiens Diocles ait:Cur Aristoteles definiuit terrenum,aut aquosum esse semen? Inanem atque uacuam definitionē opposuit. Sed si aquosum,cur feruore nostro crassescit ? cum liquida magis frigore post digestionē soluantur:etenim terrena feruore solidantur,nec tamē frigore soluuntur. Sed hanc quęstionem differens, ait semē contineri terrenum ęqua liquoris & spiritus essentia. Efflato aut feruore suo,aquosa remansit qualitas,sed gelatur : siquidem terrenam quoque habebat substantiam. Album siquidem fit spuma. Denique culpādum inquit historiographū Herodotum,& Theseum medicum Historiographum Herodotū siquidem,quòd dixerat,semen ethicorum nigrum uideri. Theseum uero medicum,quòd elephantorum semen ita post egestionem solidari dixerit,ut electri similem substantiam sumat : sanguis etiam non paruus, & ita ueniens in uentrem motus,ut à plerisque epilepsia minor diceretur. Quo fiet,ut melius quisquam dixerit,quod sit quidem alba spuma,sed non solida. Lac enim quoque eius coloris ostenditur,nec tamen ilico seminis essentia,seminis deriuatio. Ad hęc Diocles. Quippe cum sit omnis spuma leuis,atque fistulosa, & inanibus capillis uacuata,& facilitate scissibilis,solubilis : semen autem,ut à cunctis prospicitur, uel intelligitur,est graue,tractuosum,glutinosum,& non facile solubile,neque fistulosum : ostendo & alia multa,non esse semen essentiam sanguinis. Omitto plurima,& à plurimis animalia sine sanguine memorari,ut puta,pulpas,sepias,lollia,ostrea,spondylos,pernecas,prosacines,qui sua uirtute nauim bellificantes, oppo sito ore,uel mordente immobilem retinent. Nec tamen hæc omnia sine suo semine procreari possunt : quomodo etiam in usu uenereo spuma generari. Persuadent autem carentibus membris, cum in apertionibus corporum,quas anatomas uocamus,pastus in suis uasculis reperitur. Asclepiades autem consentiēs ait essentiam,atque seminis uniuersalis hominum,uel animalium,itē principalis corpusculi intellectu sensam:subiectam autem sibi pastillitatis cruditatem,hoc est,nouum cibum acceptum, siue noua subinde nutrimenta. Vult enim ex crudis fieri redhibitiones : ut accepti cibi disiecta materies in corpusculis minutata, seu cocta,& in lacteum humorem mutata,omnes per corporis partes,ac particulas discurrat : atque ita in nares ueniens,mucilentum faciat liquorem,in uesicula iecoris. Fel non aliter etiam in seminales uias cadens,ea cum naturali uirtute,siue fabricatione semen fieri, ut beatissimus Hippocrates affirmat. Lapidem dicit Hippocrates in uesica generari superatione feruoris,cum attracta,seu descendentia urinæ terrore in uesica resident,ex feruoris densitate nimio perfusa liquore,seu calore : sicut inquit uidemus fieri etiam in fictilibus uasculis,quæ humecta admixto liquore molliore fornacibus ingeruntur : tunc desiccata feruore,in lapideam soliditatem ueniunt. Quæ & ipsa uesica uelut uentosa ab artifice posita, ad se humorem attrahit,& ex omni regione corporis ad orificium eius decurrit,& sicut humor tenetur,á lacte secernitur : sic itaque urina à cibo iam cocta,atque in sanguineum colorem mutata, uel lactaneum secernitur,effluens ad inferiorem locum in corpore ad id prædispositam uesicam, per uritidos poros suscipiens in se urinam uiridis coloris. Quæ & ipsa uesica habet super se duos renulos neruosos,non ad suscipiendā urinam,sed ad respirationem,uel uaporationem. Lacte autem fieri,uel nutriri dictum est ex nutrimento : quòd si quid fuerit crassius,ac pinguius,exprimit,uel excludit uteri per angustias, aut meatum : quo expresso,& in humecta ueniēte,pinguicies egeratur,in mammarum,aut fistulosas uias ueniens,lactis accipiat qualitatem. Pubertatem & barbam nasci eodem tempore laxamento cutis,quod laxamentum fiet emissione seminis : ante enim fieri non potest. Nunc igitur naturæ nutrimentum per laxatas uias corporis exiēns,aeris frigido tactu nimia dēsitate coactum,in capillos uenit. Denique eunuchi barbire nō possunt, quia semen non emittunt. Denique & infantes nati minime ambulare possunt, ut reliqua animalia : quæ mox ut nata fuerint,ambulant,infantes uero minime: ob hoc. Quia omnis calor in capite est constitutus. Omnes uiri artus phlegmatico humore sunt corroborati : eaque ratione neque nerui, seu musculi suum officium rite adimplere possunt,nisi ex cibo & potu incitatus fuerit calor,qui in superioribus locis est cōstitutus,id est,in cerebro,qui durinando omnem corporis regionem calefacit,atque soluit. Neque mulieres barbire possunt. quanquam etenim semen emittere uideantur,non tamen ita emissionis tempore ut uiri mouentur,quo possit cutis fieri laxamentum. Hinc igitur delicatiora & frigidiora sunt mulierum, siue eunuchorum corpora : & non osculatæ,neque minime incitatæ si fuerint,aut concussæ à puerili semine,ante hoc tempus semen emittere non possunt,ut uiri in fine uiæ : neque in his necessario prohibetur usque ad superficiem corporis exire nutrimentum,& propterea supradicta loca capillis deferuntur. Hic de septem annorum causa nascendi conijcit compendiosam fœtus perfectionem fieri, quotiens summo temperamento primordiorum,confectum semen in matricem uenerit. Ipsa quoque similiter temperat etiam nutrimenta minime insidiosa. Etenim in nono mense,magis partum fieri perfectionis est causa. Quæ cum forte septimo fuerit mense commota,raro quidem,sed rationabiliter fiet. Octauo tamen mē se non facile nutribiles sunt,non est amilicatus fœtus,pro ratione ponderis. Septimo mense, ad inferiora loca descendit ex superioribus spatijs. Dehinc si fuerit perfectus,rumpens membranas,nutribiliter excluditur. Hinc quassat membranas,& totam matricem,qua ex quassatione generatur tumor. Rumpere autē cum non potuerit supradictas membranas ac matricem,siquidem nondum conueniens habet pondus, ac perfectam fortitudinem,necessario permanens uenit in octauo mense,& laborem facit prægnanti, donec tumor quassatione gemens resoluatur. Qua desinente,nonus mensis rursum uenit. Leuior causa est autē

partus ſecundum Hippocratem uteri perfectio,ex qua fiet nutrimenti inopia,& eruptio membranarum. Quandiu enim paruus fuerit fœtus,ſufficiens carpit ex matre nutrimentum.Cum autem ad perfectam ſue nerit magnitudinem,plurimo neceſſario indigebit,quam ualet grauida ſubrogare. Tunc incommodis affectus eſt nutrimenti.Ad quod acrius commotus,rumpit membranas : & celeritate eruptionis prominet. Fit etiam umbilici marcor,cum iam non poterit ualere nutrimenta miniſtrare. Tempore autem inſtante concipi,atque collocari manifeſtum eſt,ſeptidomum uero ſeptem ſpatiis contineri, ſeptimo menſe dẽtes naſci,aliquibus nono : ſeptimo anno infanti dentes cadere : bis ſeptenis pubeſcere & nucleantibus mammillis ſemen generare : ter ſeptenis & uno anno barbam maturate,ſeptidomis ægros periclitare. Quid minus ? Septem ſtellis omnia miniſtrari ſic infantem in utero ferri atque componi,curſum ſolis & lunę duo decadion terminare. Eſt autem numerus ſepties multiplicatus. Ita partum conſummari. Sed figuram hominis infans accipit primo quadrageſimo aliquando : aliquando & trigeſimo die,ſicut ait Hippocrates in libro quadrageſimo nono de infantis natura. Et uidi quandam mulierem in partibus Gazæ,triginta dierũ abortum feciſſe maſculum,cuius omnia membra ex integro confirmata conſpexi. Nam & cor ipſius quaſi granum papaueris magnitudine eſtimaui. Hos autem numeros,ut partus edatur,ſepties multiplicare oportet : ita ut quicunque die trigeſimo in utero materno figuram hominis accipit,ſeptimo menſe naſcatur : hos dies ſepties multiplicabis,& efficiuntur dies CCX. qui fiunt menſes ſeptem. Qui autem quadrageſimo die figuram hominis acceperit,nono menſe intrãte,decimo die naſcitur. Septies multiplicabis dies efficiuntur CCLXXX. qui fiunt menſes nouem. Itaque die decimo,ut diximus,ſeptimo,aut decimo mẽſe,qui naſcuntur,uitales erunt. Manifeſtum eſt,infantem in utero temporibus firmari. Quomodo? Intendite. Primo menſe iactus ſeminis noſtri in utero materno congregatur in umbilicum , in hoc eſt congregatio. Secundo menſe expreſſio eſt corporis. Tertio menſe,quia priore formatum eſt corpus, ei tribuitur anima. Quarto menſe ungues accipit,& capillos ducit,& motum facit infans in utero materno . Ideo quarto menſe prægnantes naſcuntur. Quinto mẽſe facit characterem patris eius,aut matris,aut adulteriũ demonſtrat. Sexto menſe adijci neruorum confirmationem . Septimo menſe medulla conſolidatur. Octauo menſe oſſa durantur. Nono menſe maturatum mouet infantem effectus naturę rerum beneficijs. Decimo menſe de tenebris ad lucem exit,tardæ ætatis ingreſſu maturatus,& proficiens. Igitur cor aliquando cum ex pulmone impletur,ſi quid per ſuperficiem cutis uenerit,recuſat,atque recludit: aliquando cum pulmo deficiens cordi non dederit,ſi quidem eo tempore cum accipiendum officium uiſitatur ſuperioribus hauſtibus,tunc rurſus corpus ex toto corde ſumit aerem ſibi conſuetum, atque ita reſpirationis perficit officium,differenti tempore inducens frigus,ſemper corpori neceſſarium. Sic enim ſupradicto exemplo ignei ſplendoris,ſeu radij,ex partibus loci in corde conſtituti , in quo anima conſiſtit , uſque ad omnes fines corporis iſtis ſuperuenerit,& conſenſus in illis partibus fiet,in quibus etiam irruentia perficiuntur. Sed ſpeciales quoque,uel quæ in ipſis geruntur,expones,aut unam eſſe ex corde ad quam eandẽ uirtutem ſenſificant,quæ ad animam tranſmittet,ſed pro uiarum diuerſitate fieri differentem. Cum enim inquit,uiuus ſui. uiſalibus fuerit conſtitutus,uiſus perficitur : cum in audibilibus,auditus : cũ in odorantibus,odor : cum in linguæ partibus,ſapor : cum in toto corpore,tactus . Sicut enim una atque eadem cibi materia prouidentia uiarum nutrimenta miniſtrans,nunc neruos,uel arterias,nunc uenas, aut oſſa , uel muſculos tranſit,non aliter ſenſificat uirtus animæ ſecundum accipientium uiarum differentiam. Si per omne inquam corpus mundæ eſſent uiæ,ut in oculis ſunt conſtitutæ , per totum corpus forſitan uideremus. Nunc autem,qui ſecundum uiarum differentiam hoc fieri non poteſt,recte uiſum inquit,hoc genere celebrari : cum ex corde ſenſifica uirtus limpida,atque ſplendens,ad oculos prouenit, infuſa per humorẽ uitreum,quem Græci hyaloiden uocant. Exinde ſurſum redit ad ſphæram,hoc eſt,oculi ultimam interius tunicam,quam Græci cryſtalloidem uocant,ſeu phacoidem,aut diſaidem : tunc tenuans atque ſplendificans ſphæram,ad eius centrum ac mediam partem,quam appellamus phacoidem, confugit. Exinde ad pupillam omnis concidens,celerrimo lapſu per eius raritates accipit,caſum,tanquam ex ſuffecto ſecundum ſphæram à uertice,ad tenuem pupillę,uiam conductum : atque ita irruens uiſibilibus rebus,hoc eſt, quas uidemus,earum facit apprehenſionem. Sicut inquit ignis uicina corpora exurit,diſtantia calefacit, remota illuminat : longius autem conſtituta neque urit,neque calefacit,neque illuminat, diſſoluta omnino ſeu perdita uirtute : ſic etiam anima in cordis altitudine habens rationabilem uirtutem , quam tendit uſque ad corporis fines,omnes ſenſus perficit : ſed ab his decidens,in aerem eundem euaneſcens,in alios ſenſus ſcinditur : neque iam ſeruans ſenſificam uirtutem, dehinc quod in uiſu ſenſifica uirtus per multa uenit corporis membra,ex anguſtijs ad mundas uias,& propterea pura atque illibata peruenit,& ſplẽdens , proprio uigore ſeruato. Accedit etiam,quòd ſecum plurimum luminis ex anima trahat ex corde perfecto, in ſimilitudinem radij per uiſificas uias irruat,& ab hoc corpore in aerem cadens , longo itinere non intereat. Ad alios uero ſenſus uirtutes uenientes,per apertiores feruntur uias, ad plurimum ſpiritali ac ualida materia circunſeptas,quorum admixtione obſcurantur:ob hoc mox corpore in aerem uenĩete intereũt , plurimo ſibi aere permixto.

De linguæ natura.

ETENIM linguam fine ſuo naturali eſſe conſtituit : dehinc mollem,atque laxiorem : ſiquidem guſtandi capacem. ſed ſinu ſuo fabricatam : ne traducta ab aliquo qui in ſe eſſet ſucco & rarefaceret,& iudicium eorum qui extrinſecus irruerint,ſubuerteret. Mollem autem factam,quo facilius,ſeu celerius per eã

ſenſifica

fenſifica uirtus currens guſtata apprehenderet. Laxioris uero naturæ atque raram,quo celerius præuenta tranſuoratione eorum quæ ſumuntur iudicium fieret.

De cerebri natura.

ITEM cerebrum ſine odore eſſe conſtituit,atque ſine ſono : ſiquidem in ipſo ſit apprehenſio odorandi,atque tangendi,ſeu audiendi. Sed ſine odore inquit quid poſſit ? nunc uero à ſupradicto officio ad ſuum odorem atque nuncians abiret. Irruentium iudicium autem ſine ſono,ut ſilentio capitis uoces acciperet ac probaret. De quo etiam teſtam natura iugem,omni ex parte circundatam confecit: ut ſumpta ſenſuali uirtute,facile iudicium fiat ad irruentem uocem.

De uocis natura.

VOX naſcitur ex totius corporis ſpiritu,uel pulmonum,qui ſint in modum follis ferrarij, in dando,& accipiendo ſpiritum uenientem & pereuntem in capite,& reſonantem: & ſic uocis denſitas ab uniuerſis auditur. Sic denique nocte uoces,denſitate aeris perſeuerantes,longius & à longe conſtitutis audiũtur,perdurante aeris laxioris cauſa. Diſſipatæ,etiam proximorum difficilius audibiles fiunt.

De tactu.

TACTVM autem eſſet inquit ſenſum capientem. Sed ſi lenia fierint,atque ęqualia,& tenuiſſima, exterius,ſiue interius irruentia,corporum ſuauitem facere : ſi autem aſpera & conciſſa,dolorem.

De purgatione fœminarum.

FIERI autem purgationem fœminis ait . Siquidem concaua,atque inanis,& feruens, & uenoſa ſit matrix : ut ad inanitatem humecta ueniens,materiæ ingerat feruorem. Venas quoque naturaliter materioſas corrigit : ut poſt implementum uaſculorum,oſculatione interius facta,ſanguis excludatur. Vt autem per ſingulos menſes hoc fiat,cauſa inquit extat : quòd tales ſint uiæ,ſiue pori,ut menſe repleantur, & poſt implementum rurſum oſculatio fiat,ac deinde purgatio ſequatur. Quæ adhuc nouellis ætatibus fieri non poteſt,neque declinantibus. Siquidem in nouellis nondum ſint uiæ dilatatæ atque capaces materiæ plurimæ. Item in declinantibus,ſiquidem conciderint : uia etiam frigida atque torpens. Naturaliter autem ſuſpicatur, matrici compati mammas.

De ſemine.

ITEM maſculorum ſemen ſuam habere naturam,ut oſſa,uel neruos,aut carnem, & his ſimilia, & non ex alienigenis fieri. Oſtendit enim ad generandum menſe nono,uel iam fœminam conuenire. Seminis aut iactum,ait,non niſi ſolum iaculando fieri. Non enim ſufficit hoc intantum penetrare, ut fundum matricis teneat,ſed ipſum quoque iactum ſeminis,ſiue excuſſum rapere ad ſe adducendo, atque ſuæ inanitati concedere : ut iaculum piſcaturus : & ut medicinalis cucurbita appoſita,carnes ad ſe adducit adiuuãte feruore : uelut lucerna & flamma oleum ducit ad ſe . Dehinc forſitan etiam,ut delectatione conceptio fiat ſiccitas,rapit eam. Quòd etiam ad pœnitẽtiam quandam ſeminis afficiantur fœminæ,probatur ex eo, quod ante coitum agantur ſtimulis. Sic denique ſi prior fœminini ſeminis curſus in uaſculis concidat,maſculi ex eo naſcuntur,ſuperueniente ſimili ſemine. Si uero anteceſſerit uirile ſemen, & in uaſculis ceciderit,prius ſuperueniente fœmineo ſemine,fœminę naſcuntur. Hinc eſt rationi humanæ conſentaneum, quòd uirili ſemine puellæ naſcantur: ex fœmineo ſemine,pueri naſcantur. Si ita que utrorunque ſemen permixtum,obuiando ſibi in uaſculorum cauitatem ceciderit,hos uiragines appellamus. Exinde prudentes atque pulchri naſcuntur,ex uno conſenſu,nihil in ſe retinentes iracundiæ. Denique ſi ex uno conſenſu permixtio ſeminis non fuerit,ſed uacanti animo incitatum fuerit,ſeu in uaſculis ceciderit,debiles atque ſine intellectu naſcuntur : eo quod ipſum ſemen minutum moueatur, non ut pingue rationabiliter, ſed aut cholericum,aut aquoſum,aut cœnoſum,aut corruptum,ſæpius muti,aut ſurdi,aut rari: eo quòd non ſit integrum ſemen,nec tempore competenti. Geminorum genus nos dicimus : eo quòd in orificium uuluæ duo aditus abire noſcuntur : ubi ſi uiciſſim,uel ſi diuiſum in duas uel tres partes ſemen in uaſculorum capita ceciderit,gemini,uel trigemini naſcuntur. Icterum inquit fieri,quod turgeſcente iecore,ſeu tumente ueſicula,quam fel appellamus,debilitationem ſuperatione nutrimenti cauſetur, & non poteſt ad digeſtorias uias,ſeu rationales peruenire : unde fit totius corporis obduratio,ſtomachi,epatis,ſplenis, atque pulmonum,ſiue inteſtini cæci . Et propterea prohibetur fel ad uaſculum permeare,quod gręce holedon uocamus: & ita agitata ſiue perfuſa corpora,aut uirideſcere,atque deformes & pallentes cutes facere. Somnos inquit fieri,animæ atque corporis indulgentia,id eſt,ſedato feruore,qui inſomnietatem facit,qui calefacit & deſiccat metucas cerebri. Temperatis & humectis itaque metucis,dulcis ſomnus corpora reformat. Bolimum inquit fieri ex ariditate & ſiccitate totius corporis,& obſtruſis uijs ex melancholia, quæ eſt tardior ad curandum,ex quibus uijs fames,ſiue appetentia ciborum fiet. Dyſenteriam inquit

fieri,uel lienteriam,nimietate frigoris ac liquidorum humorum,quam grece dacchodes uocamus: quæ deſcendendo & exurendo inteſtina dyſenterias,uel lienterias facit,ex defluenti carne uenientium atque uentre ruentium,quæ nutrimentis admixta,ſeu cibis ſumptis,corruptione ſua neque ſurſum carnis uias accipere ſinat nutrimentum,aut corpori propriare. Cordapſon autem & ileon fieri humore generato dixit in ore coli argilloſorum,liquidorum humorum obſtruſione: ſed cordapſon inferiore oſculo fieri dixit, quod eſt oppoſitum,uel ſpectans inteſtinum,cui nomen eſt arcon.ſiquidem neque ſtercora in ipſum,neque uentus irruat,neque clyſteris iniectio accipiatur, omnibus concidentibus & obſtantibus iniectionali. Auliſculeon uero in ſuperiori oſculo fieri,quo liquor tenue denique expectat inteſtinum, & inflationem ſeu uentos,& ſtercora aliquando irruentia accipiat,& clyſterem quoque : ſiquidem inferius oſculum non ſit obſtruſum,ſed non liberum tranſitum ad ileon fieri,concepto ſeu retento ſpiritus iaculo, & prohibente nutrimenti naturalem meatum. Hoc ſæpius continget incipientibus,& qui cauſas non intelligunt,aut per uerecundiam,ſeu potentem perſonam,ſicut in clepſydris, cum acceptus ſpiritus prohibet tranſitum liquidorum humorum,ſeu ſurſum excuſto atque conglutinato nutrimento, tranſitus inteſtini atque eius fieri receſſus non ſinatur:uel duratis inteſtinis,nimia ui ſpiritus,ita ut prohibeatur irruere nutrimentum.

Quo modo eſca, uel potus per omne corpus diſtribuuntur.

TRIA inquit officia,atque diſcretiones in corpore nutrimentum ſuſtinere. Quorum primum in uentre mixtum conſtituit,calefacto atque decocto,ſecundum in uenis,tertium in particulis: quia pro mẽbrorum diſpoſitione ſupradicta accipiunt.Sed ex primo officio atque diſcretione ſi quid inutile fuerit,in ſtercora per inteſtina deuenire.Ex ſecundo autem,quod uenis perficitur,ſuperfluum in urinam tranſire, atque in ueſicam decurrere : quæ ſub uentoſali artifice poſita,ad ſe humorem attrahit,uel ex omni parte ad orificiũ eius decurrit,ſicut humor tenuatus à lacte diſcernitur.Item ex tertio officio , quod in partibus poſuimus,quæ in ſe ſupradicta ſuſcipiunt nutrimenta,ſi qua ſuperflua fuerint, tanquam aliena per ſudorem egerint. Tribus ergo,ut ſupra diximus,officijs ac diſcretionibus,non recte conſtitutis , non digeri cibos,& in alborem inquit uerti,putredinem,ſeu fermentoſam ſumere qualitatem : quam zimoſin appellauit: quod & ante ipſum cæteri probauerunt: & in exaltationem tranſire,ſeu mutari,ut neque adduci ſpiritus,neque humoris eſſe uideatur,ſed inter utranque naturam,neutrum probetur. Horum igitur utrunque cuſtodiens anima,externum frigus inducit,hoc eſt,aere partitum eſt. Huncque adduci nõ ſolum per nares,uerumetiam per totum corpus,officio commutato. Quando enim per nares inferius adducitur,per fauces ad pulmon[...] fertur : exinde pars cordi,pars thoraci tranſmittitur : tunc impletis locis , inductus aer per uias totius corporis denuo totus regeritur. Quando autem ex pulmone,atque corde,& uentre redditur,rurſum per fauces reciprocus fertur ad narium atque oris uias : tunc uia ſeruata,rurſum per totam corporis ſu[...]rficiem inducitur per eiuſmodi,qua per ſupradictas uias exierit. Sic etiam per podicẽ atque inteſtin[...]trem,quòd etiam per totam corporis ſuperficiem,ſeu cutem reſpiratio fiat,manifeſtum eſt ex eo [...] cum medicaminum atque unguentorum uirtutes uſque ad altiora uiſcera perueniant,neceſſar[...]eriæ tenduntur,& oppreſſione uentris perurgentur. Etenim per ſuperficiem,ſeu cutem corporis,& rat[...]abiles uias,id eſt,digeſtorias, inuiſibili diſpendio inſumptione facta, ſequitur ut inanitas non ualeat ſubſtantiam retinere,id eſt,cibum,uel potum : cum ſemper irruenti materiæ cedit : atque ita opprimente uentre,nutrimenta partis uniuerſo corpori traduntur. Sic itaque compreſſo ſtomacho,idem domino corpori eſcas quas ſuſcepit,crudas atque acidas ſeu limoſas ad ſuperiora reiactat , atque euomit,impellente feruore. Anedum inquit fieri,quem nos redhibitionem uocamus,cum per inane in obſtruſione uenæ,quæ ex corde ſumit initium,ſeu pulmonem , cum cogitur tranſgredi per eam à corde , reciprocus ad materiam quæ ſpiritum ſpargit,per omnem corporis regionem : & ob hoc non ſinens ſpiritum recto ac ſolito curſu moueri,uſque ad corporis finem,ſequitur ut turbatus mentem commoueat,& caſum corporis faciat,atque adductiones & raptus diuerſos. Aut ſi forte omnia quæ in nobis liquida , ſeu argilloſa,& craſſiora,& feruentia ſunt,hæc fuerint obſtruſa , ſecundum eos meatus , quibus & reſpiratio credita ſequeretur. Certante autem inquit interiore ſpiritu,ſeu feruore cum feſtinatione exeundi, & obuiante frigore feſtinationi intrandi,turbari mentem,& ſpiratione retentatos artus fieri,ſeu caſum,ſeu maleſactionem,uel clypſim animæ,uſque dum calor ex altioribus locis mutatus,ſeu abductus,obduratas , uel clauſas uias ſubtilitate caloris interrumpendo peruias faciat,qua ſanguis uel ſpiritus conſuetudinarium ſibi iter conſequatur . Hinc fit epilepſia,compatiente ſibi bulini paſſione ,quæ fit ex ariditate & ſiccitate totius corporis ab anno trigeſimo uſque ad quinquageſimũ. His frequenter ego carpiſion epithimo permixto,ſeu ſamſuco,uel abrotono,ſeu carui ſemen cum aſaro,in hyſopi aqua decocto,ieiuno bibẽdum dedi,& ad meliora prouocaui. Opium cyrenaicum ad odorãdum naribus oppoſuimus. In locis refrigeratis , bene olentibus repauſandi locum accipiant,ſeu ubi flores herbarum diſperſi fuerint. Ab inquietudine uociferantium cuſtodiendi erunt. Sternutatione reflationem inquit fieri limoris in cerebro conſtituti, cadentis per nares. Simili modo etiam aurium tinnitum,ſuperantibus liquidis in capite ac reflatis,decidente ſpiritu. Hinc ſẹpe etiam aurium dolorem naſci,uel ex concepto ſpiritu & aſſumptione,atque erumpente & extendente partes. Item fluẽtis humoris acrioris cauſa per auditorias cauernas,exulceratis finibus,trãſeunte humore in loca uulnerato. Oſcitationes item fieri,coaceruati ſpiritus atque erumpentis cauſa, & illati,per ſolitas uias decurrentis,mouente ſpiritu â parte,ſiue extra cordis pulſum. Ob hoc cum lacrymarũ

fluore ad ſuperiora fertur. Tetanici uero fiunt in ſtatione ſanguinis arteriæ, qui ex corde fertur fieri. Spaſmum opiſthotonum fieri, inquit, ſpiritus conceptione, ſiue ſumptione interius ſecundum ſpinam conſtituti, & qui uenarum inferiores regat partes. Quando enim, inquit, conceptus ſpiritus in exitum cœperit perurgeri, nec tamen ualuerit exire, anguſtiarum cauſa irruens, uenarum ſummotationibus, totius corporis, atque totis ceu ſumptis alis, uiæ occluſionem, atque attractionem neruorum, muſculorũ quoque facit. Peripleumoniam uero inquit fieri, aſtante ſanguinis plenitudine, aut nimio tumore facto, quę pulmonem penetrant, unde & reſpiratio impeditur oppreſſione pulmonis, & denſatio in uaſculis, hoc eſt, uenis: item aliam abſtruſionem ſpiritus generari, aliam liquoris acrioris incerti, & tranſitum uiarum non habentis. Similiter & pleureticæ paſſionis duplicem dedit ſubſtantiam. Ictericum inquit fieri, qui apud nos auriginoſus, ſeu arcuatus uocatur: nam uulgus morbum regium uocant. Fit obſtruſo meatu, qui ad uentrem ducit ex eo, qui ad fellis folliculum tendit. Suſpicatur enim, ſi quid in ſanguine fuerit acrius factum, hoc per ſpirationem tenuem, ad iecoris ferri ueſicam, quam fel appellamus: atqueex ipſa exuberatione facta, aliud ad ueſicam, aliud ad oculos, aliud ad ſuperficiẽ totius corporis effundi, fortificandi corporis cauſa, ſeu per uim naturalem pergere: quo extra corpora atque debilia, ex hac materia admonitionem atque deformationẽ, & fellis egeſtionem atque exuberationem in ſe ſuſcipiant. Singultum uero inquit fieri, ſpiritu accepto in quaſdam uocales uias, & decidente paulatim in uaſculis, ubi frigidus liquor repoſitus eſt, ſicut ex aqua uidemus ueſiculas ſurgentes, deſcendente pluuia, atque ſtillicidio. Hydropem inquit fieri ſanguinis corruptione per frigidum torporem. Feruore enim naturale nutrimentum in ſanguinem cogi ęſtimat: quo extincto, per morborum tarditatem ſupradicta materia inaquetur, deſtinata in ſanguinis uentris ſubſtantiã: ac deinde in loca uenarum, quæ periton membranæ, & inteſtinis interiecta ſunt, & diffuſo liquore obſtrudentẽ hydropem naſci ſiue perfici ad tumorem totius corporis. Diuiſam eſſe dicimus medicinam in partes quatuor: regularem, quam diętam uocamus: manuum officium, quod chirurgiam uocamus: medicamẽ, quod pharmaciam uocamus: pręnoſcentiam, quam prognoſin dicimus. Corpus autẽ noſtrum ex tredecim commixtionibus conſtat: neruis, uenis, renibus alternis, pinguetudine, oſſibus, unguibus, cartilagine, capillis, ſucco, ſanguine, medullis, membranis. Animę regimen in corde conſiſtit, quæ per ſubtilitatem ſpiritus ſeminata eſt per omnem corporis retentionem. Digeſtionem inquit feruore fieri, & ſeparatas eſſe corporis materias, ſanguinem in uenis contineri, ſpiritum in arterijs. Sed pulmonem eſſe ueluti cellarium, ſpiritus ad arterias mittendi, ſeu replendi omnem corporis regionem, ex quo ſpiritu omnes noſtri arcus commoueantur. Phreneticam paſſionem inquit fieri, tumore in corde ſuffecto, & ſuffocato ſanguine, ſeu calore conſuetudinario, ex quo cerebrum ſenſum & intellectum præbet. Aliud eſt enim, quod intelligitur, aliud quod ſentitur. Sic itaque duo cerebra ſunt in capite conſtituta. Vnum, quod [illegible]ellectum dat. Aliud, quod ſenſum præbet: idq́ue quod in dextra parte iacet, ab eo ſentitur: à ſiniſt[illegible] uero intelligitur: ob hoc ſub ea parte ſubiacente corde, & ſemper uigilante, audiente, & intelligente: quia & [illegible]res habet ad audiendum. Quod & præcordia habet uentris, id eſt, receptacula ſanguinis, & ſpiritus [illegible]ulis in partibus ſecundum aures, nunc ex uenis promere ſanguinem, nunc ex arterijs ſpiritum. [illegible]teria multũ habet ſpiritum, & modicum ſanguinem. Vena autem multum ſanguinem, & mo[illegible]iritum.

F I N I S.

SERIES LITERARVM.

a ✱ b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z, A B C D E F G H I K L M N O P Q R.

Omnes quaterniones, præter i R ternionem, k quinternionem, & ✱ unicum folium.

APVD ALDI FILIOS.

VENETIIS, M. D. XXXXVII.

AL DVS